N:o 1. 1820.

STOCKHOLMS COURIER.

Måndagen den 3 Januari.

Sine ira, studio et metu.

Hvem känner icke en viss bäfvan, då han för första gången framträder inför en Allmänhet? Redactionen vill och kan icke dölja sina bekymmer, då företaget väges emot krafterna; men önskar blott at Allmänhetens godhet och öfverseende må svara emot Redactionens bemödande at upfylla sina åtagna förbindelser. Prospecten har visat afsigten och planen. Såsom *Medborgare* i et uplyst och fritt samhälle vill man framträda, och önskar ingenting högre än at gagna såsom sådan, obekymrad om hvad ensidigheten i åsigter kan hafva at invända.

Man har lofvat at följa ej blott Fäderneslandets, utan ock andra länders politik. Innan man inträder på detta fält, anser man sig förbunden at framställa sin åsigt af Staternas nu varande läge. Historien om hvad som i nyaste tider sig tildragit är redan känd; och den vill man således icke uprepa. Några resultater af det redan skedda och utsigter för framtiden skola blifva ämnet för följande upsats, hvilken införes, icke så mycket för at säga läsarne något nytt, som för at bestämma den punkt, från hvilken man ärnar utgå.

Då egentliga frågan är om folkens förhållande til sina Regeringar, om utvecklingen af et bestämdare samhällsskick, om frihetens framsteg eller återgång; så synes icke obilligt at först vända sina blickar på det land, hvilket först ibland de moderna var constitutionelt och från hvilket de öfriga lånat både begreppet om en sant lagbunden styrelse och formen derför.

Verkligen förfärliga symptomer hafva visat sig i *England* under sistförlidne år. Demagoger och Demokrater (två ord af vidt skild bemärkelse; ty ehuru man vanligen brukar det förra endast om de sednare, så är dock säkert, at desses ifrigaste motståndare äro tillika deras ifrigaste medtäflare i önskan at *leda folket*, endast med den skillnad, at de egentlige demagogerne föregifva, och kanske ofta ej utan grund, sin afsigt vara at leda folket för folkets skull, då deras motståndare knappast besvära sig ens med et sådant föregifvande), Demagoger och Demokrater, hafva, under skydd af Engelska folkets petitionsrätt, hållit sammankomster och tal i hvarje vrå af Riket. Den synliga orsaken til gäsningen har varit en länge fåfängt yrkad parlamentsreform och högre arbetslöner. Säkert misstager sig Ministeren, om den tror, at så kallade oroliga hufvuden väckt oväsendet; ty et folk, som känner sig välmående och väl behandladt, kommer icke i en så allmän gäsning. Den stora allmänna nöden är den verkliga demagogen i England; och den utrotas icke hvarken genom Yeomanry, eller Constaplar, eller

suspension af Habeas Corpus. Frukterne af Englands hushållssystem hafva ändtligen mognat, och Ministèren (med hvilken representanternas pluralitet alltid är, så länge representationen står på samma fot som nu) söker binda dessa frukter fast vid grenarna, på det de icke må falla och förråda sin mognad. Den nyss öpnade Parlaments-sessionen blir märkvärdig. At pluraliteten blir stadig på Ministèrens sida, det har redan visat sig; oppositionen kunde icke ens få sina bekymmer in i Adressen. Men den stora frågan, hvars lösning lofvar at blifva ytterst intressant, är huruvida Parlamentets pluralitet är så *transcendent* mägtig, som Engelsmännen säga, at den kan göra allt, *utom en man til qvinna eller en qvinna til man.* Vi vänta med spänd upmärksamhet at se, om den kan göra svart til hvitt; ty icke mindre fordras, för at längre kunna dölja för Engelsmännen den sanna källan til deras nöd.

England har länge lefvat af sitt högmod. Det har ägt personlig och yttrande frihet, då ännu despotism eller orimliga frihets-principer beherrskade det öfriga Europa. Derföre ansåg sig England då, och det med rätta, lyckligare och mägtigare än något annat land. Det var så äfven, just derföre at det ansåg sig så; och en Engelsman, i känslan af sitt Fäderneslands värde, offrade glad sin sista skärf. Derföre inneslöt sig England inom sig sjelft, föraktade at lära, emedan ingen fans at lära utaf; bibehöll sina gamla inrättningar, ty hvad visade dem at något bättre fans, — och et folk lärer endast af erfarenhet. Häraf kom också den beredvillighet, hvarmed de underkastade sig det minst naturliga och mest förtryckande som finnes i Statshushållning, nemligen Egendoms-aristokrati och Fabriks-väsende. Som man redan sagt, detta gick an, och ännu sämre hade kunnat gå an hos et folk, som kunde berömma sig och berömde sig at vara, ej blott det friaste, utan det enda fria i Europa.

Nu hafva deremot rätt och frihet höjt sina röster öfverallt; på några ställen med framgång, kanske mest hos Engelsmännens arffiende Fransmännen. För at bibehålla sin höga rang måste således England en gång tänka på at följa tiden och, eburu grufligt det må förekomma, til och med beqväma sig at lära af andra. Den största och säkraste vexelundervisning är den emellan folk och stater; och just derföre är ingenting farligare för menniskoslägtet än en universal-monarki. Och för en sådan har England skyddat oss, det måste vi vara nog billige at erkänna, likasom det, at alla de garantier för friheten, hvilka nu upstått, äro lånta från England. Må man blott icke missförstå detta. Af enskilda Engelsmän kunna ännu Europas Statsmän lära; men frågan är at England, Engelska folket och dess representanter — i allmänhet — skola lära. Hvem är nog förmäten at säga dem, *hvad* de skola lära, men *at* de *böra*, det tyckas de nyaste händelserna bevisa.

Så mycket vi hittils sett af det nyöpnade Parlamentets företag, är märkvärdigt genom oppositionens häftighet i ton, dock, efter vanligheten, ej förenad med framgång, och Ministrarnes tydliga syftning at hädanefter ej nöja sig med blotta Habeas Corpus-suspensioner och andra dylika palliativer; de gå rakt på grundpelarne för den verldsbekanta Engelska friheten: tryckfriheten och petitions-rätten, (eller rättare dess villkor, rättigheten at sammankomma). Skola så kloke och vidterfarne män framlägga förslag, om de ej räkna på at få dem igenomdrifna? Alla de frågor, som af denna kunna omedelbart ledas, äro vigtiga, men

både lätt gjorda och besvarade. Flere af de föreslagna billerna hafva redan gått igenom, t. ex. de vigtiga om folkets afväpning.

Frankrike har blifvit luttradt i eld och tvaget i blod. Det behöfdes. — Några millioner menniskolif äro et högt pris; men friheten kan ej köpas för dyrt. Nu synes ock denna frihet hafva blifvit så försäkrad — icke genom eder och permebref; ty eder brytas och bokstäfver multna — utan genom den allmänna uplysning, som spridt sig, den gnista, som fallit ibland et lefvande och förståndigt folk. *Den* släckes icke förr, än hjulet genomgått sin bana, och den lyftning i tänkesätt, den vakenhet, den yttrande frihet som nu herrskar, försvunnit. En stor skatt af erfarenhet måste det folk äga, som på 30 år genomgått alla gradationer af anarki och despotism, af utvertes och medborgerligt krigs fasor, af armod och rikedom, af nästan uplöst politisk existence och herravälde öfver Europa. I hela gången af Frankrikes nuvarande politik igenkänner man moderation och böjelse at, stark genom inre lefvande kraft, genom *yttrande* frihet och offentlighet, ingen förfördela, för at af ingen förfördelas. Et folk med sann frihet försvarar sig, då det anfalles eller kränkes; men det är endast despoter, som kunna blifva eröfrare. Roms exempel bevisar ingenting häremot; ty Romerska *folket* var aldrig fritt, och en så complet aristokrati, som den Romerska, är, mer än något annat regeringssätt, bördig på förvånande dygder — hos en viss klass. Dessa dygder behöfde strider med andra folk, för at lysa, eller kanske rättare, för at undandraga sig medborgares hat. Dessutom kunna forntidens och de nuvarande samhällen icke jemnföras, då frågan blir om frihet, hvilken då hade en helt annan karakter än nu. De Engelska eröfringarna i Ostindien äro icke gjorde af Engelska folket, utan af et köpmans-sällskap.

Ehuru mycket ljus emedlertid, som än finnes i Frankrike, ehuru liberal Regeringen är eller ser sig tvungen at vara; så motarbetas dock tidens kraf mägtigt af et parti, som hyllar det gamla och envisas at icke se, at det döda är dödt och icke kan upväckas. Vanans magt och flera verkliga talanger gifva vigt åt et parti, som utgör en ojemnförlig minorité och dessutom i många år ådragit sig både hat och löje. Deraf kommer et vacklande, en obeslutsamhet, som länge visat sig hos Franska Ministèren; och af detta vacklande åter komma de täta förändringarna i denna ministère. Den sista uphann ju icke et års ålder; och man har redan hållit vad, at den nuvarande skall afgå, innan den knappast hunnit visa sig. Konungen synes emedlertid med vishet omfatta folkets parti, det vill säga lystna til dess röst och bemöda sig at känna dess tänkesätt; ty at en Furste, som verkligen känner sitt folks behof och önskningar, skulle kunna hysa afsigter stridande deremot, sådant är otänkbart. Folkets väl är hans ära och dess välsignelser hans enda belöning. Annat återstår icke för honom at önska på jorden; och just derföre at så skall vara, är han uphöjd öfver all rang. Passioner hinna icke til en plats, som är så uphöjd, at det annars ofantliga afståndet emellan värdigheter och medborgare-klasser försvinner och den högste är inför Majestätet lika liten som den lägste. Detta är slutstenen i de moderna monarkiska statsbyggnaderna.

At Ultras i Frankrike eller annorstädes önska denna slutsten nedflyttad, kan man egenteligen icke säga; tvertom påstå de sig vilja sätta honom ännu högre. Men dervid fästa de et villkor, det nem-

ligen, at likheten inför Majestätet uphör och at en viss klass (de sjelfve) flyttas ända up inom kretsen af Majestätets gloria. Vinna de denna önskan, då, och endast då, ligger Kungamagtens tilväxt i deras plan. Men Konungarne hafva begynt inse, likasom folkens pluralitet alltid insett, at denna skenbara förstoring i det hela är et förringande, så at äfven utan afseende på rättvisa och ömhet mot *folken*, sjelfva den egna fördelen skulle befalla Furstarne at icke beqväma sig til aristokratiens önskningar.

Detta är et kort begrepp af hvad Frankrikes och andra länders aristokrater vilja. Man har hittils alltid, men origtigt, förblandat deras sak med Furstens; och detta har varit deras afsigt. Furstarnas olyckor hafva härledt sig från detta misstag. Sällan har någon varit mildare, rättvisare och ömare för sitt folk än Ludvig XVI; men han kunde icke slita sig lös från et parti, hvilket endast önskade honom såsom et värn för deras egen storhet, deras egna gränslösa anspråk på embeten, äfven utan egenskaper, på njutningar utan möda, på vördnad utan förtjenst, på rättigheter at våldföra packet, men strafflöshet, då de sjelfve brutit mot lagar, dem de ansågo gjorda at brukas endast *för* och aldrig *emot* sig. Den olycklige Konungen insåg ej, at då desse Aristokrater skreko om thronens helgd, var det sina egna privilegier de mente. Men tiden var förbi för dylika anspråk; folket hade lärt känna ej blott sina rättigheter, utan ock sina krafter. Det hårdnackade motståndet retade til raseri — och det var Franska Magnaterne, som mördade Ludvig XVI.

Hans Bror har lagt en sådan förfärlig lexa på hjertat, och dessa Magnaters, eller rättare storhets-pretendenters, skri förvilla honom icke. Detta har han låtit se allt ifrån början af sin Regering. Redligt understödes han af sitt folk; och man kan svårligen frukta, at idéer och systemer, hvilka passade på medeltiden, och ännu stå qvar på vissa ställen, endast som fornlemningar, dem man skonat, af vördnad för deras ålder, skola åter få öfverhanden hos et folk, som en gång insett deras origtighet och förkastat dem. Man måste besinna, at detta folk är sammansatt af icke mindre än tretio millioner förståndiga, och de mest spirituela menniskor.

Om Fransmännens grannar på andra sidan Pyrenéerna har redan så mycket blifvit sagdt, at man ingenting kan tillägga, likasom ingenting finnes at invända emot det allmänt fattade begreppet om *Spaniens* närvarande läge. Hvad de så kallade Liberalas egentliga afsigter äro, och hvad de ämnade företaga, i fall deras röst finge gälla, det är omöjligt at utreda i frågan om et land, der ingen yttrande frihet finnes. Det påstås, at de, genom Hertigen af S. Fernando fått et stöd i sjelfva Ministèren. At denna mannen är de liberala benägen, synes mindre otroligt, än at han, i fall så vore, kan bibehålla sig eller uträtta något.

Spaniens styrka försvann, så snart det uptäckte America. Kanske är genom en af de ofta inträffande skenbart bizarra combinationer af händelser, denna storhets uplifvande förbundet med Americas förlust; och detta villkor synes då vilja snart upfyllas. Ty om ock Spanien kunde sända förfärliga härar til America; så uträtta de föga i et glest bebodt och bergigt land, försvaradt af et folk, som väl synes vara fattigt på resourcer, men dock äger en i sitt mod och sin föresats at hellre stupa än åter kufvas. Det är tätt bebodda och rika länder, som eröfras. Detta erfor Napoleon. Tyskland, Italien, Spaniens slatland föllo lätta rof för hans vapen. Ryssland och Spaniens

berg blefvo grafven för hans vapenära och arméer.

Den anmärkning är redan gjord om *Portugal*, at det är Americas första besittning i Europa; och denna besittning är nästan i Engelsmännens våld. Portugals, oaktadt de mest onaturliga gränser, länge upprätthållna tilvarelse såsom stat, kan endast förklaras genom detta beroende af England, som redan i et sekel beherrskat dess handel och nu, genom en Engelsk Marskalk, regerar der, både i civilt och militäriskt afseende.

Portugal försvinner således snart sagdt ur Europeiska politikens annaler, och en ny magt (Brasilien) inflyter i Americas.

(Fortsättn. nästa gång).

JURIDIK.

Afskrift.

Ödmjukt Memorial!

Rikets Högloff. Ständers Justitiæ-Ombudsman, Herr Friherren, Commendören af Kongl. Vasa Orden med Stora Korset, Högvälborne L. A. Mannerheim, har under den 22 nästl. Nov. til mig aflåtit en skrifvelse af följande innehåll:

Embets-Memorial.

Genom den i Kongl. Svea HofRätt hållne ransakning öfver de i nästl. Mars månad på Helsingholmen föröfvade mord, har det nu mera blifvit fullständigt utredt, at Drängen Per Andersson ensam dertil varit baneman, och at om hans broders Anders Anderssons föregifne medvetande af desse brott, eller delagtighet deri, något laga bevis icke förekommit; men at deremot bemälte Per och Anders Anderssöners föräldrar, Torparen Anders Andersson och hans hustru Anna Olofsdotter jemte deras dotter och piga varit i alla afseenden oskyldige i ofvannämnde brott, churu de ej allenast för misstänkt delagtighet deri blifvit i häkte inmanade, utan ock, efter hvad et genom tryck allmängjordt så kalladt förhörsprotocoll på Smedjegårdshäktet, d. 4 nästl. Maj, utviser, sjelfve skola sådan delagtighet å sig bekänt, hvartil de likväl genom dem tilfogadt våld uti sjelfva fängelserummen af Länsmannen Röösgren blifvit skrämde och pinade, men för hvilken olagliga åtgärd bemälte Röösgren af Vermdö Skeppslags TingsRätt redan är vorden til ansvar fälld.

Då under Högl. Just. Cancellers Embetets tilsyn dessa mål ifrån början blifvit behandlade, har jag hittils endast med den mitt Embete tilhörande upmärksamhet följt utvecklingen deraf och dervid anmärkt:

1) At vid bedömmandet af Röösgrens förhållande mot Torparen Anders Andersson och hans husfolk, behörigt afseende ej blifvit fästadt vid hans, efter min tanka, föga mindre straffbara behandlingssätt vid den af honom på Torpet Granhatten anställda ransakan efter det gods, som skulle från de mördades hus på Helsingholmen blifvit röfvadt och, efter föregifvande, til förvar på Granhatten inlagdt.

2) At det ännu icke tilbörligen blifvit utredt, om Röösgrens tjenstnit, at ifrån sitt Länsmans-district på landet begifva sig hit til staden, för at i fängelset härstädes med ofvannämnde personer anställa pinligt förhör, varit sjelfmant eller beordradt.

3) At Vaktmästaren på Smedjegårdshäktet, J. Grönberg hittils undgått allt tiltal för det honom uppenbart vidlådande tjenstfel, at så vidt möjligt varit, ej hafva hindrat och med all den honom på stället tilhörande magt förekommit den misshandling, som Torparen Anders Andersson och hans hustru blifvit tilfogad; och

4) At befogenheten af så väl Konungens Befallningshafvandes i Stockholms Län arresteringsordres å Torparen Anders Andersson och hans ofvannämnde husfolk, som ock Hr LandsSecret. v. Sydows i fängelset anställdta förhör med de tiltalade ej heller ännu blifvit i *fråga* ställdt.

Om det å ena sidan är angeläget, at vederbörande med all möjlig ifver söka utforska och til straff befordra lagbrytare och uppenbara våldsverkare, är det å den andra icke mindre magtpåliggande, utan äfven af högsta vigt både för allmän säkerhet och den värdighet, som ifrån all Embetsmannabefattning bör vara oskiljagtig, at de som sådan forskning å Embetes vägnar hafva sig anförtrodd, skola densamma med hof och urskillning utöfva, ingen orätt göra, och i synnerhet icke sjelfsvåldigt tilmäta sig den undersökningsrätt, som enligt allmän lag domare magten *allena* tilkommer, och som endast genom speciela författningar är tillagd den så kallade police magten, inrättad i tvenne af våra städer, der locala förhållanden göra denna magt både nyttig och nödvändig.

I anledning häraf, och då det i allmänhet äfven synes vilja blifva nödigt, att genom allvarlig utredning af en mera utmärkt casus skillnaden emellan lagskipande och blott administrativa myndigheter hos vederbörande nogare inskärpes, får

jag härmed updraga åt Herr Lagmannens, Advokat-Fiscalens och Riddarens Embetes åtgärd, at i förrberörde af mig anmärkte omständigheter och allt hvad dermed gemenskap äger, låta vid behörig domstol undersökas, samt at derefter emot de Embets och Tjensteman, hvilka af öfverdrift eller underlåtenhet finnas hafva felat, afgifva de påståenden om ansvar, hvartil Lag och beskaffenheten föranleda. Stockholm d. 22 Nov. 1819.

L. A. Mannerheim.

Jon. Ullberg.

Hvad i 1:sta, 2:dra och 3:dje punkterne omförmäles, rörande Länsmannen *Röösgren* och Vaktmästaren *Grönberg*, innefattar ämnen för särskilt åtgärd, hvilken ock redan blifvit vidtagen. Nu återstår allenast 4:de punkten, som för närvarande utgör föremålet för min Embetes talan emot Konungens Befallningsh. i Stockholms Län, Herr Landshöfd., tilförordnade Öfver Ståthållaren i Stockholm, Commendören af K. N. O. Högvälborne Frih. *Daniel Edelcreutz*, samt Herr Lands Sekreteraren Välborne *A. R. v. Sydow*, och hvaröfver, jemte dermed sammanhang ägande omständigheter, jag alltså vördsamt äskar deras förklaring, nemligen:

Af Herr Friherren och Landshöfdingen:

1:o Huru Herr Landshöfdingen, med kännedom så väl af Rikets Constitution, som dess allmänna lag, hvilka gemensamt tilsäga hvarje medborgare personlig frihet och säkerhet, så länge han ej är förvunnen til, eller åtminstone skäligen besvärad med sådan brottslighet, hvarigenom friheten förverkas, kunde utfärda ofvannämnde Arresterings-Ordres, emot Torparen *Anders Andersson* i Granhatt och hans hustru, utan all annan grund, än mördaren *Petter Anderssons* blotta upgift, som väl ej lärer kunnat anses äga lagligt vitsord, i synnerhet när den genom pinliga och våldsamma medel hade tilkommit; och då, hvad angår minderåriga Flickan *Anna Andersdotter* samt Pigan *Anna Cajsa Svensdotter*, de icke ens voro för något slags delagtighet i brottet angifne, och grunden til deras häktande förthy synes ligga endast i godtycke, utan allt lagligt och rimmeligt ändamål; ty om än, enligt Arresterings-Orderne, om hvars innehåll jag af Tings-Rättens ransakning öfver *Röösgrens* Edsöresbrott erhållit kännedom, sistbemälte personer ej kunde undgå, at för medvetenhet af den diktade stölden på Helsingholmen lagföras (hvilket dock var et förhastadt omdöme, då de tvertom *borde undgå* allt lagförande, så länge de icke voro för brottslighet angifne), så behöfdes dertil ej annat medel, än hvad lagen om Brottmåls-Processen stadgar, et svaranden skall genast på Rättens bud tilstädeskomma, eller ock til Rätten hämtas.

2:o Huru Herr Frih. och Landshöfdingen, emot Lagens tydliga föreskrift i 52 Cap. 2 §. Missg. B., och då intet enda utaf der stadgade villkoren, för en loflig ransakan efter tjufgods här inträffade, icke ens någon målsägare påstod sig något mist hafva, kunde anbefalla *Röösgren* at å Torpet Granhatt anställa en i flera afseenden olaglig ransakan efter gods, som icke bevisligen var ifrån de mördades bo förkommet. Bättre hade varit, at Konungens Befallningsh. börjat sin åtgärd dermed, at genom Kronobetjeningen göra sig underrättad, om och hvad egendom i boet saknades; derom kunskap ej bort felas vid Ordernes utfärdande d. 29 April, enär, såsom ransakningen i brottmålet uplyser, boet på Helsingholmen långt förut var inventeradt och upteeknadt.

3:o Huru desse sednare Ordres kunnat grundas på et så osäkert skäl, som hvad Torparehustrun *Anna Olsdotter skall upgifvit*; och huru denna upgift kunde vara Herr Frih. och Landsh. bekant den 29 April, när den, efter såkallade Smedjegårds-Protocollets innehåll, ej skedde förr än den 4 Maj; och

4:o Hvarföre Länsmannen i Vermdö Tingslag just nyttjades til berörde ransakan vid Torpet Granhatt, i Sjuhundra Härad, och til husfolkets häktande, då förmodligen Kronobetjeningen i Häradet var at tilgå,

Af Herr Lands-Sekreteraren von Sydow åter:

1:o Huruvida han med eller utan reservation har undertecknat berörde Arresterings Ordres, af den 19 och 29 April detta år; och

2:o På hvad grund Herr Lands-Sekreteraren ansett sig befogad at i fängelset anställa förhör med de uti mordsaken häktade personer, och äfven på Lands Cancelliet en Söndags-eftermiddag, i närvaro af Häradsh. *Fröberger* med flere, såsom Hustru *Anna Olsdotter* inför Norra Förstadens KämnersRätt har anmält; så ock upgifver hvilka personer vid dessa förhör varit tilstädes; hvilket är destomera nödigt, som *Anna Olsdotter* vid Kämners Rätten förmält at hon icke blifvit i fängelset af Lands-Sekreteraren förhörd, och således bestrider rigtigheten af det erkännande, som i Smedjegårds-Protocollet är för hennes räkning intaget.

Sedan förklaringarne inkommit, och hvarvid bör fogas bevittnade afskrifter utaf omförmälte Arresterings-Ordres, samt af Kronofogden *Öllers* första rapport om mördarens häktande, för at

vid målets pröfning vara at tilgå, kommer jag i tilfälle at vidare mig utlåta.

Stockholm den 9 Dec. 1819.

E. P. Laurin.

Med det uti Kongl. Svea Hof-Rätts Advokat-Fiskals Contor förvarade Concept-Memorial lika lydande, betygar *J. E. Jerström,*

Amanuens i Adv. Fiskals Cont'

UTLÄNDSKA NYHETER.

England. Äfven i Öfverhuset, säger The Times, gå icke de nya billerna igenom utan et för oppositionens dervarande anhängare ganska hedrande motstånd. Om ock få spår af detta motstånd komma at synas i billernas innehåll, så står det dock at läsa i debatterna, och kommande slägten skola med tacksamhet omtala det. Ännu flera protester hafva blifvit afgifna; en har afseende på förkastandet af den af Lord Holland i *Seditions-libel-bill* (lagen mot uproriska libeller) föreslagna ändring. Han önskade nemligen et nogare bestämmande af ordets mening. Svårligen kan det förenas med den Brittiska rättskänslan at misskänna et sträfvande til större bestämdhet i lagarna, i synnerhet då Ministrarne för den i fråga varande förbrytelsen föreslagit *Landsflykt*, et af ålder i England okändt straff. Denna bör icke förblandas med *Transportation*, som plägar ske til något under Englands krona hörande land; och äfven denna skulle vara öfver måttan hård t. ex. mot en yngling, som, förledd af sin ålders hetta och oerfarenhet, kunde hafva utgifvit någon ting, hvilket förklarades för »Libell«, och som för öfrigt, genom hjertats och förståndets härligaste gåfvor at blifva nyttig för fäderneslandet, kunde hafva förtjent at få en bättre ledning för sin framtid, än den han kan vänta i — Botany bay eller Newfoundland. Huru många af prydnaderna i Brittiska Senaten kunna ej en gång hafva varit i det fall, at de gjort sig skyldiga til någon sådan obetänksamhet.

Förslaget at få författare af uprorsskrifter, för andra gången ansedda skyldiga til *Felony* (capitalbrott, näst efter *Treason* eller förräderi) har blifvit öfvergifvet af Ministrarna, såsom ogenomdrifligt. Likaså torde det gå med den föreslagna landsflykten.

Den 14 Dec. gjorde den unga Lord Russell i Underhuset motion om öfverflyttning af valrättigheten til representanter från de så kallade Rotten boroughs (förfallna Köpingar) til de flera betydliga städer, som, i sednare tider unna til välmagt, ej äro representerade i Parlamentet. Så ägde t. ex. Manchester år 1778, 2 à 3,000 invånare och har nu 110,000; Leeds 1811, 2,000, och nu 62,000. Nästan lika hastigt hafva Birmingham, Halifax, Sheffield m. fl. upvuxit. Närmaste anledningen til sin motion hade Lorden tagit af de missbruk, som förefallit vid parlamentsvalet i den usla orten Grampound, och föreslog i allmänhet at valrättigheten för et dylikt förfallet näste skulle försvinna och deremot öfverflyttas på någon betydlig stad med åtminstone 15,000 invånare, men i synnerhet at Grampound skulle förlora sin. Härvid förklarade dock Lorden sig vara en deciderad motståndare mot hvarje radical reform af lagar och regering. Lord Castlereagh complimenterade den unga talaren för hans moderation, sade at frågan om en ny allmän reglering af valrättighet i nu varande omständigheter sorgfälligt borde undvikas, men förklarade sig icke vilja vara emot frågan om Grampound. Herr Tierny tackade Lord Castlereagh i Parlamentets och nationens namn, äfvensom Lord Russell, hvilken genom sin motion gifvit anledning til denna förklaring. Hädanefter skulle han (Tierny) noga akta sig at säga det ringaste, som kunde misshaga husets andra sida. Alltför lycklig at se den allmänna grundsatsen erkänd, ville han råda sin ädla vän (R.) at följa Lord C:s råd, som vore et lycka bådande tecken för nationen. — Så tyckes oppositionen hafva föresatt sig at falla undan för sina motståndare och hellre yrka endast småsaker, dem hon kan hoppas igenomdrifva, än, såsom vanligt varit, bjuda Ministrarne spetsen och oböjligt fordra *allt*, hvad hon anser för rätt. Äfven Ministrarne tyckas finna sig befogade at villfara oppositionen i allt, som ej störer deras stora förehafvanden. Hvad som med säkerhet kan sägas är, at reformisterne hafva lika litet anhängare i oppositionen som i Ministrarne; och i Parlamentet tyckes ingen reformist sitta, om ej Burdett och Waithman. — The Times, oppositionens förnämsta tidning, applauderar starkt complimenterne mellan Russell, Castlereagh och Tierny, och kallar C:s förklaring, »en qvist, åtminstone et blad af den olivegren, som skall föra til fred och ro. — »Låt blott radicalerna icke hafva någon del deruti; allt hvad de och deras ledare gjort, har endast tjent at förvända och vanära reformen, at skada den, at göra den omöjlig, ja icke ens önskansvärd. Den är nu i de bästa händer.«

Ministrarnes föreslagna biller gå igenom, allt hvad de hinna. Motionen om den ändring i *Arms-*

seizing-bill (Lagen om afväpningen) at visitationer ej åtminstone finge ske nattetid, blef i Underhuset afslagen med 158 röster emot 46. Från norra provinserna inlöpa tranquiliserande underrättelser, och man befarar nu mer derifrån icke något, som kan störa lugnet. Utlysta sammankomster af radicaler hafva blifvit inställda i Manchester och Glasgow. — Hobhouse har protesterat emot Underhusets beslut, enligt hvilket han blef arresterad. Burdett har på Kron- och Ankar-Källarn hållit en sammankomst, hvarest beslöts protest mot det olagliga i denna arrestering och Tacksägelse til Hobhouse för hans oförskräckthet. Man betviflar emedlertid Underhusets rättighet at så förfara som det gjort, och önskar, at H. måtte hafva gjort motstånd. Burdett har för honom deponerat borgen, på det fången må få sitta i Vaktmästarns hus.

Regeringen i Buenos Ayres skall hafva blifvit ganska upbragt deröfver at Engelska skepp blifvit af Spanska Regeringen hyrda til transporterande af expeditionen, och man fruktar at Engelska köpmäns egendom i Buenos Ayres kunde blifva tagen å beslag.

Frankrike. Efter de häftigaste strider, som sedan i Kamrarne ägt rum, hoppas man ännu mindre någon förening mellan partierna. — Efter långa debatter, förkunnade ändtligen den til tacksägelse-adressen af de Deputerades Kammare nedsatta Comité den 14 Dec., at förslaget vore färdigt och Questuren lät til följande dagen sammankalla hemliga Utskottet. De häftiga och långa striderna om et förslag ge anledning at förmoda, hurudana de skola blifva i sjelfva Kammaren. — I hemliga Utskottet förekom först Hr Bourdeau's project, som ville försona alla partier och, likasom i England är vanligt, var et echo af Konungens tal. De båda andra förslagen voro af Constant och Keratry. I Utskottet föreslog venstra sidan at remittera alla tre til en ny Comité. Detta beslöts med 118 röster mot 107 och den nya Comitén nämndes, bestående af Hrr Chauvelin, Cassaignoles, Maine de Biron, Courvoisier, Lainé, Ganilh, Siméon, General Dupont och Cardonnel. Den nya Comitén satt följande dagen (d. 16) från morgonen til kl. 4, och et nytt adress-project skall vara färdigt at framläggas. Herr Courvoisier skall hafva genomdrifvit, at Hr Bourdeau's förslag hufvudsakligen antages och adressen således blifver blott et uprepande af Konungens tal. — Le Constitutionnel för den 13 Dec. har blifvit sequestrerad, emedan Kongl Procuratorn, Hr Bellart, funnit anstötlig en artikel om Missionärernes uppförande omkring Meaux. — Hr Decazes skall på tre dagar icke hafva visat sig i Tuileries-palatset. Ryktet om en ny Minister-förändring fortfar. — Det försäkras nu, at Hr de Serre är emot någon inskränkning i Chartan och endast vill beqväma sig til at föreslå sådana i vallagen. — Det vill icke stanna vid petitioner til Kamrarne om Chartans och val-lagens upräthållande; utan man ärnar äfven ingifva en i de ifrigaste ordalag upsatt til Konungen, och underskrifter samlas på et Tidnings Contor i Paris.

Norra America. Brittiska Regeringen har med största skyndsamhet satt Nedra Canada i försvars-stånd mot Förenta Staternas gränser. Nut-Island i Champlain sjön har stark besättning och befästas. Så sker med alla gränsposter och öfverallt ankomma stora artilleriförråd. Förenta Staterna å sin sida — och det visste man redan i Canada — befästa likaledes sina gränser. Krigsministern har afrest, i vigtiga ärenden, til södra provincerna. — Man försäkrar, at General Jackson skall commendera de til Floridas occupation beordrade trupper.

Det skall numera vara säkert, at England, för sitt bifall til Floridas afträdande, har begärt Cuba, hvaremot det tilbjudit Trinidad, Demerary och Essequebo, jemte sin bemedling til Insurgenternas återbringande under Spanien. Detta rike åter, öfvertygadt at i begge fallen förlora Florida, skall hafva deciderat sig för den utväg, som ger hopp om Cubas bibehållande.

Tyskland. Baierska statspapperen stiga i värde, ja ända til pari och deröfver, sedan Ständerne garanterat Riksskulden.

I et utkommet patent har Prinsen-Regenten uplöst den provisoriska Ständernas församling i Hanover och sammankallat en ny bestående Landtdag, hvars sammansättning är utvecklad i Patentet och skall komma at här meddelas.

Tryckt hos Carl Deleen.

N:o 2. 1820.

STOCKHOLMS COURIER.

Fredagen den 7 Januari.

Sine ira, studio et metu.

(Genom et misstag, hvari Red. hade ingen del, hände at N:o 1 ej utgafs på Boklådan förr än kl. 4 e m. Försigtighetsmått äro tagna til en sådan oordnings förekommande; och Tidningen kommer at alltid utgifvas sist kl. 9 f. m.)

(Slut från föreg. N:r.)

Tyskland är af en alldeles egen art, i politiskt hänseende. Då hela det öfriga Europa öfvergick från feodalism til stat, blef Tyskland stående på sin gamla punkt, och står der ännu, endast med de få modificationer, som tiden ovillkorligen kräft. Undersåtare, som sett sina Furstar åter vara en annans undersåtare, måste nödvändigt hafva tagit et eget skaplynne. Politisk vigt har icke kunnat falla dem in at eftersträfva. Et par gånger hafva Tyskarne handlat som nation; men aldrig har det bekommit dem väl. Derföre hafva de bildat et litterärt samfund — ty menniskor af samma ursprung, seder och språk känna et ovillkorligt behof at, på et eller annat sätt, blifva samfund — och detta litterära samfund har blomstrat, fritt genom mängden af små Furstar, hvilka dels icke kunnat fängsla den fria tanken, då en hel arkipelag af närgränsande små stater tilbjudit en lätt hunnen fristad åt den förföljda tänkaren, dels i mängden af omkring sig samlade snillen sökt en vigt och en ära, som den politiska obetydligheten nekat.

Napoleons jernspira lät känna sig öfverallt, men knappast någonstädes så, som i Tyskland, och Tysklands folk reste sig mot henne. Han hade forbittrat hela nationen genom den råa och endast för et ögonblick utförbara tankan, at hejda tidens stora hjul i dess fart. Den förtörnade tiden krossade honom och jernspiran trampades i stoftet. Men följden blef dock icke den man väntat. För hvad som fordom hette samvets-, nu yttrande frihet, hafva Tyskarne, nu som fordom, stridt och så besjungit segren, at när de vaknade ur glädjeruset, de med förskräckelse märkte, at det ej var mot menniskor, utan mot systemer de bordt strida. Der är i korthet dagens allmänt kända historia.

Et godt har emedlertid följt. Det måste man tilstå, man må för öfrigt se saken ur hvad synpunkt som helst. Fransmän och Tyskar hafva hatat och föraktat hvarandra. Mest voro de pedantiskt formalistiske, men ärlige och tänkande Tyskarne anstuckne af en viss högdragenhet mot sina lätta och ofta ytliga grannar. Långa litterära och politiska strider hade rotfästat vederviljan. — Huru skulle denna vedervilja qväfvas? Huru folken närma sig hvarandra? Huru Tyskarne tvingas at erkänna Fransmännens verkliga värde? Frågan är löst, i det Germaniens uplyste och frimodige män (en nations verklige representanter) lärt at kasta sina blickar öfver Rhen, då de behöfva en fristad. Bekantskap och aktning, idéers

meddelande och gemensamt intresse skola nedbryta den gamla skiljemuren mellan folken på båda Rhenstränderna.

Likaså har det gemensamma ödet närmare förenat sjelfva Tyskarna til ett folk. Så länge intet samband mer än minnet och språket var dem emellan; så länge de Tyske Furstarne följde hvar sin olika politik och den enes undersåtare hade flera och andra bekymmer än den andres, så länge var denna förening til ett folk icke at påtänka.

Dessa äro följder som man synes hafva skäl at draga af de nyaste händelserna. Man säger, at intet nytt finnes under solen; men man kunde likaså gerna säga, at intet finnes, som icke är nytt. Vore det icke så, så skulle man ju af lika orsaker alltid kunna förutse lika följder, och spådomskonsten vore icke så svår. Men först och främst finnas aldrig orsaker, som äro fullkomligt lika; och sedan sluta vi nästan alltid falskt, då vi ändtligen fått två orsaker bragta til likhet i våra ögon.

Med hvad skola vi jemnföra Europas nuvarande tilstånd? I synnerhet Tyskland framvisar et alldeles nytt skådespel. Man har förr sett Furstar göra tractater *om* sina undersåtare, sälja, bortbyta och såsom varor behandla dem; men när såg man Furstarna göra förbund *mot* sina undersåtare? Hvad skall utgången blifva? Et par följder, som man med någon säkerhet tyckes kunna vänta, hafva här blifvit framställda; och de, som man bör förmoda, icke aflägse resultaterna skola snart befria oss från at gissa.

För några år tilbaka och då ännu minnet af den störtade våldskräktaren revolterade alla sinnen, talte man icke om annat än constitutioner och representationer. Folken hade ändtligen funnit, at inga andra garantier gifvas för lagarna. Men just derföre, at detta beständigt omtaltes, at det på Congresser och i fredsfördrag *beslöts*; derföre ledde det ock icke til hvad man väntat. Menniskorna tröttas af evigt et och samma; tiden afsvalade ifvern och gaf rum för de egennyttigas kabaler och smädelser. Om folken sjelfva gifvit sig constitutioner, då hade de kunnat räkna på mer, än då de skulle få dem til skänks. Nu lofvade man allt och gaf vika för et envist skrik, som ej för ögonblicket kunde tystas, men hvaröfver man i det hela moquerade sig. I första ifvern infördes verkligen representationer i et par af Tysklands betydligaste stater. Folket och dess ombud tycktes lifvade af sann enthusiasm för sina rättigheter, dock utan at förnärma andras; Furstarne togo, såsom naturligt är, dess parti, och mycket godt uträttades. Men för närvarande är tonen alldeles emot hvad den då var; och det ej blott i Tyskland, utan öfver större delen af Europa. Man smädar allt hvad som har minsta utseende af folkets deltagande i sin styrelse.

Rysslands verksamme Beherrskare har, som det säges, lofvat hela sitt ofantliga Kejsare-Rike hvad han redan gifvit ett af sina Konungariken constitution. Et stort företag, at af så många til språk, seder och boningsställen skilda folk bilda et helt. Möjligheten beredes nu genom en förbättrad upfostran. Petter den Store säges hafva velat undanrödja det ena af hindren, genom invånarnes sammanflyttande från de aflägse glest bebodda provinserna til det egentliga Ryssland. Hade detta förslag — om det någonsin existerade — då blifvit verkställdt, så hade det utan tvifvel ogement lättat utförandet af det företag, som nu skulle vara å bane.

Oaktadt den i bokstafven existerande oinskränktaste despoti, har *Danmark* länge njutit en tanke- och yttrande frihet, som ej finnes större i många af de

friaste Europeiska stater. Detta är en verkan af Danska Konungarnas personliga lynnen och tänkesätt, jemte den mägtiga tidsanden, som, oaktadt de minst gynnande former, ofta bryter igenom och frambringar fenomener, dem man ej kunde vänta sig. En magtig medverkare til den Danska liberaliteten är domstolarnas offentlighet. Denna påminner om forntidens frihet, som bestod til stor del i politiska och judiciela ämnens behandling på torgen, inför det församlade folket. Despotism hinner aldrig til någon fullkomlig utbildning och blomma, förr än den stängt rättvisan och dess offer, likasom alla ärenden, från folkets ögon. Då först kan han rigtigt verka i det fördolda; och öppen despotism har ännu aldrig funnits.

Danska folket har känt och vågat yttra sitt behof af at deltaga äfven i styrelsen af sina allmänna ärender och ingifvit til Monarken ansökning om en Constitution. Denna ansökning har blifvit presenterad — genom Poliskammaren.

Italien har mycken likhet med Tyskland i politiskt afseende och är ännu deladt i småstater, såsom det redan varit öfver fjorton sekler. At, oaktadt likhet i språk och seder, oaktadt naturliga gränser, det aldrig lyckats Italien at blifva *en* stat, är et fenomen, hvars förklarande fordrade fullständigare undersökning, längre återblick i historien, än rummet tillåter. At Italienarne önska en sådan förening, hafva de ofta visat. Det sista försöket misslyckades, såsom alla, emedan Joachim Napoleon ej förstod hvarken välja tiden eller öfvertyga Italienarne, at han var kallad til det stora företaget.

Hvad afsigt de så kallade Carbonari hafva, är omöjligt at ens göra sannolikt, än mindre at med visshet säga. Politisk tyckes deras syftning, och mången har trott, at den är Italiens förening och befrielse från främmande välde. Kanske skulle detta förbund tilvinna sig verldens aktning och kärlek, om dess medlemmar lefde i et land, der de kunde förena sig til at verka på samhällets skick, under annan form än sammansvärjning eller en hemlighetsfull orden. Italienaren är stolt och eldig; han vill verka, och det är honom förbudet at verka offentligt; derföre har han fått den böjelse för hemlighet och conspirationer, som man förebrår honom. Menniskornas lynne bildas genom deras förhållande til det allmänna och genom lagar. Hade Italien varit en constitutionel stat, så hade vi ock säkert nu känt dess invånare på en annan sida.

Neapels Regering synes verkligen med framgång arbeta på sina undersåtares väl. Derpå kan ej anföras något starkare bevis, än offentlighetens införande vid domstolarna. Då i sistlidne November månad Öfver-criminal-domstolarne i Palermo och Messina hade sina första offentliga sessioner, visade det i utomordentlig mängd samlade folket lifligt deltagande och nöje.

Länge har Europa med afund varit vittne til *Americas* snabba framsteg. Det är påkostande at se en forden slaf ej allenast afskaka sina bojor, utan ock strax derpå sträfva til jemnlikhet, ja öfverlägsenhet. At denna Americas upkomst ändock är en verklig välgerning för Europa, derpå tviflar ej den, som är öfvertygad, at et folk endast inom sig kan söka sin verkliga styrka, och at all styrka, som lånas utifrån, minskar den inre, i samma mån som denna derigenom blifver eller synes umbärlig.

Englands besittningar i Norra hemisferen gåfvo signalen. Dessa provinser hafva, genom et fyratioårigt åtnjutande af en oinskränkt frihet i tanke och näring, redan hämtat krafter, ej blott at försvara sin egen sjelfständighet, utan ock at bistå sina grannar i söder vid deras be-

mödande at förklara sig myndiga. Med hvarje dag närma de sig hvarandra allt mer och mer. Allt som förbundet mellan Americas invånare framskrider, beredes också kriget med England; och snart skall det vara afgjordt, om den nya verlden kommer at undandraga sig den gamlas herravälde.

Södra America är ännu på långt när icke hvad dess härliga jord och klimat inbjuda henne at blifva; men friheten, om hon en gång fått sitt hemvist der, skall snart göra naturens fördelar gällande och locka dit dessa utvandringar af Européer, som hittils strömmat åt Norra America, och hvaraf befolkningen och odlingen der dragit så väsendtliga fördelar.

Brasiliens Regering har valt det säkraste medlet at försäkra denna Colonis bibehållande, det nemligen at anse och behandla henne som moderland, hvilket hon äfven, i anseende til sin vidd och sina naturförmåner, förtjenar at vara. Braganziska huset öfvergaf et litet och fattigt land, som genom sitt läge endast invecklades i Europeiska politikens labyrinth och icke hade nog styrka inom sig, för at upräthålla sin roll som Europeiskt Konungarike. Brasilien kan, slutet inom sig och genom aflägsenheten befriadt från många kostsamma och störande förhållanden, i fred arbeta på sin utveckling.

Blandade Ämnen.

Recept.

Vi klaga, och kanske med skäl, at tiden är förderfvad, at dygd och känsla af rätt försvunnit, at egennytta och låga begär äro grunder til menniskornas handlingar, at straffen numera äro de enda bommar mot brott. Många skäl har man uppgifvit til dessa bedröfliga fenomener. Jag fann, för några dagar sedan, et gammalt papper, hvarpå stod skrifvit följande: *Medel mot seder och rättskänsla hos et folk.* Jag för min del fann medlet sådant, at, om det flitigt användes, verkan bör vara osviklig. Det lyder så här:

Sammanblanda brott och moraliskt oskyldiga gerningar; stifta, af politiska eller financiela skäl, för det i sjelfva verket oskyldiga sådana stora och nesliga straff, som endast skurken och bedragaren förtjena; och var sedan öfvertygad, at den stora hopen snart skall förlora sin naturliga afsky för det verkligen moraliskt onda, snart ej mer äga känsla af skillnaden mellan godt och ondt, utan blott kunskap om skillnaden mellan hvad *författningarne* tillåta eller förbjuda. I England t. ex. var lika straff på mord och på utförsel af ull. Hvem kunde då förtänka en Engelsman, om han ansåg dessa båda brott lika, det vill säga, icke ansåg någotdera för brott, då han ej kan uptäcka något skäl, hvarföre utförsel af ull är förbjuden? då han tvertom måste känna med sig en naturlig rättighet at, på hvad sätt honom godt synes, använda sin egendom? I början, och innan vanan vid det orimliga bortblandat och forvillat hans begrepp, måste han anse såsom större brott at stifta en dylik lag, än at öfverträda honom. Snart förgår dock äfven denna känsla, och han sjunker til tanklöshet; begreppet om rätt utplånas och ersättes af fruktan för straff. Och då denna hinner blifva det enda hindret mot brott, då först infinner sig begäret at i hemlighet öfverträda lagen. *Nitimur in vetitum* är en orättvis beskyllning mot menniskan, förr än lagarna blifvit orimliga. Men då begynner den naturliga känslan at sträfva efter frihet och at vilja öfverträda hinder, som hon finner obilliga. Och, genom den ofvan

omtalta sammanblandningen, finner hon snart *alla* lagar sådana.

Få länder på jorden kunna skryta af flera författningar, tätare förändringar och mera orimlighet deri, än Sverige. Bränvinet har ej förderfvat oss en hundradedel så mycket som bränvinsförbuden.

Stats Ekonomi.

Ibland prof på besynnerligheter är äfven den, at allmänheten först ur Tyska Tidningar erhållit underrättelse om de til Kongl. Maj:t af Dess och Rikets Commerce-Collegium nyligen afgifna underd. utlåtanden i den högst vigtiga och hvarje medborgare utan tvifvel intresserande frågan, om uphäfvande af Product-placatet i afseende på två af verldens förnämsta Handels-stater. Man anser sig böra något utförligare, än i Tyska Tidningarne skett, framlägga förhållandet.

På ministeriel väg hade Nordamericanska Regeringen til vår Regering framställt förslag om Product-placatets uphäfvande i afseende på Förenta Staternas fartyg, då deremot, i händelse af bifall til förslaget, Nordamericanska Congress-acterne af den 1 Mars 1817 samt den 18 och 20 sistl. April skulle uphäfvas, i afseende på Svenska fartyg. Dessa acter innehålla, i det hela, enahanda stadgande som Svenska Product Placatet (Kgl. Förordningen den 10 Nov. 1724), eller at främmande fartyg ej få i Staternas hamnar införa annat än sina egna länders producter. Likaså hade fråga upstått om Product-placatets uphäfvande i afseende på Nederländska fartyg, emot det at Nederländska Retorsions placatet i afseende på Svenska fartyg förlorade sin verkan.

Kongl. Maj:t remitterade frågorna til Commerce-Collegii utlåtande; och Collegium åter infordrade yttranden från de Handlande i Rikets förnämsta Stapelstäder, i frågan om Nederland, samt från Handels-Societeterna i Stockholm, Götheborg och Gefle, i frågan om America.

I denna sista fråga hafva alla de, som yttrat sig, ansett Product-Placatet böra förblifva oförändradt, i synnerhet hvad salt-importen vidkommer. I frågan om Nederland deremot hafva meningarne varit delade. Handels-Societeterna i Gefle, Malmö och Carlshamn hafva alldeles afstyrkt; de i Norrköping och Calmar tilstyrkt uphäfvandet; Stockholms Handels-Societets och Skeppsrederiers Deputerade, jemte de flesta af Götheborgs Handlande hafva instämt i detta tilstyrkande, med vissa modificationer och förbehåll om författningens bibehållande i afseende på salthandeln.

Commerce Collegii pluralitet har ansett Product Placatet för Svenska activa handelns palladium och i båda frågorna alldeles afstyrkt dess uphäfvande. Collegii President, Herr Friherre Edelcrantz, har deremot hyst en stridig mening, och i et ganska utförligt särskilt yttrande framlagt de grunder, hvarpå denna dess mening hvilar. Med den Hr Friherren egna lätthet och klarhet i stil förenar sig den vidsträcktaste kännedom af ämnet, för at af detta särskilta yttrande göra en af de mest intressanta och undervisande afhandlingar i Statshushållning, som flutit ur ej blott någon Svensk penna, utan ock ur hvilken penna som helst.

I någon ytterligare utveckling af hvad som å båda sidor blifvit sagdt vill man icke ingå. Så väl Collegii utlåtanden, som de yttrade särskilta vota, komma säkert at af trycket utgifvas, så at allmänheten må stadga sin opinion om en fråga, hvilken har så nära gemenskap med hela vår statshushållning. Nationen bör deltaga och yttra sig i hvad henne rörer; ty utan et sådant deltagande, en sådan

yttring vandra de bästa styrelser ofta i mörker; och för en god styrelse är ej blott magtpåliggande, at det sker, som är folket nyttigt, utan ock at folket erkänner styrelsens goda afsigter. I detta erkännande ligger Regeringarnas styrka. Derföre har ock Herr Frih. Edelcrantz i underd. föreslagit upskof med afgörandet, tils opinionen hunnit stadgas af erfarenheten.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Hannover den 22 Dec. Sedan Prinsen Regenten af England, i egenskap af Regent öfver Hannover, uplöst den derstädes dittils varande provisoriska allmänna Landtdags Församlingen och sammankallat en ny, har han nu, i afseende på dess inrättning och organisation påbjudit och fastställt följande:

I. Den allmänna Landtdagen skall hädanefter bestå af 2:ne Kamrar, och dels af personligen berättigade medlemmar, men dels äfven af valda Deputerade på det sätt sammansättas, som genom en bilogad förteckning af Oss närmare är bestämdt.

II. Båda Kamrarne skola i sina rättigheter och prerogativer vara hvarandra lika, och alla propositioner, hvilka från Oss eller vårt Cabinetts-Ministerium afgå til Konunga-Rikets Ständer, skola alltid vara ställda til allmänna Landtdagen gemensamt.

III. Båda Kamrarnes medlemmar böra a) tilhöra en af de tre, i kraft af Wiener-Congress-Acten, i fullkomlig likhet med hvaran satta Christliga Confessionerna; b) hafva fyllt 25 år; c) besitta en viss oafhängig förmögenhet, så vida icke säte i representation är dem i följd af deras Embete tilerkändt. I detta hänseende vilje Vi 1) förläna endast dem, i egenskap af Majorats-Herrar, en personlig, ärftlig rätt til säte och stämma i den första Kammaren, hvilka uprättat et Majorat, som består af et utaf de i Konungariket befintliga Riddare-gods jemte andra likaledes i landet belägna, sjelfägande fasta egendomar af minst 6000 R:dr ren inkomst, och hvilket icke är besväradt med gravationer. Så snart detta sista fall inträffar vid et Majorat, med hvilket Vi förbundit utöfningen af en personlig rätt til säte och stämma, så kan under gravationstiden samma rättighet icke utöfvas. Såsom Vi för öfrigt öfver sättet, hvarpå Majorat i afseende på den fastställda inkomstsumman skola uprättas, vid förekommande särskilta fall förbehålla Oss det närmare bestämmandet; så förklare Vi jemväl härmed uttryckligen, at tilläggandet af en enskild rösträttighet för ingen del skall vara en omedelbar följd af et sådant uprättadt Majorat, utan fastmer uprättandet af detsamma endast villkoret, under hvilket förläningen af en ärftlig röst rättighet skall äga rum. 2) De under hvarje Landtdag valde Deputerade af Ridderskapet böra af i Konungariket belägna fasta egendomar äga en ren, med inga offentliga eller lagliga Hypotek graverad inkomst af 600 R:dr 3) De Deputerade af fria fastighets innehafvare i den andra Kammaren likaledes af i landet belägna fasta Egendomar en årlig ren inkomst af 300 R:dr. Och 4) de öfriga den andra Kammarens valda Deputerade en ren inkomst af 300 R:dr, vare sig af i Konungariket belägna fasta egendomar eller i landets rörelse använda Capital. Vid alla dessa fall lemnas det Val Corporationerne öppet, på hvilket sätt de vilja öfvertyga sig om verkligheten af förenämnde inkomstsummor. Alla de fasta godsägare, uti hvilkas förmögenhet Concurs under deras förvaltning yppats och ännu är anhängig, kunna til medlemmar af den allmänna Landtdagen alldeles icke väljas, men de, hvilka ärft Concursen från deras förfäder, kunna antagas til Deputerade, om de i öfrigt dertil äro qvalificerade och under eget namn besitta den förut bestämda inkomsten, hvartil jemväl den dem tilkommande Competence skall räknas. Slutligen äro d) äfven de uteslutne, som icke vistas i Konungariket, eller befinna sig i actif tjenst hos en frammande magt, hvarifrån Vi blott undantaga dem, hvilka bo eller stå i tjenst uti Hertigl. Braunschweigska Liniens Stater, så länge reciprocitet i detta hänseende iakttages. Också finner detta stadgande ingen tillämpning på de mediatiserade Fursterne och Grefvarne, emedan desse kunna bo hvar de behaga. Dem tilläggas dessutom den företrädesrätt, at de, i fall af minderårighet, kunna vid Landtdagen företrädas af sin Förmyndare, så vida denne är af samma Hus och kan utöfva alla de mediatiserade Fursterne förvarade rättigheter.

(Forts. e. a. g.)

America. Utdrag af et Bref från Philadelphia af den 9 Nov. I Tidningar härstädes har blifvit infördt et Utdrag af en Gazette från Buenos Ayres af den 18 Aug., innehållande dervarande Regerings Decret, til Kaperiernas upmuntrande, »at »alla neutrala skepp, hyrde för Spansk tjenst, »skola anses såsom Spansk egendom.«

Nyligen har från Hamburg hit ankommit et parti Svenskt stångjern, hvaraf större delen ännu är oförsåld. En betydlig qvantitet Engelskt jern såldes kort förut här i parti til 95 D. pr. Ton.

Mellan Liverpool och New York är en Americansk paketbåt inrättad, hvarigenom communicationen mellan nämnde ort och Europa blifvit snabbare och betydligen mindre kostsam.

F. d. Svenske Consuln i Nantes H. T. Ferber är död härstädes d. 12 Aug.

Enligt från Nya Granada inlupne underrättelser, tullfölja Independenterne deras fördelar, hafva intagit Popagay och Mompox, samt skola, efter alla sannolikheter, snart vara i besittning af Santa Martha. Man förmodade at dessa händelser skulle förmå General Morillo at så skyndsamt som möjligt upgå Carthagena, för at rädda spillrorna af sin här. (Man kan icke inse, huru detta skulle låta sig verkställa, utan at först slå sig igenom den af Bolivar besatta landsträckan).

Spanien. Utdrag af et bref från Cadiz af den 30 Nov. Hela nedre Andalusien, undantagne Granada och Malaga, jemte Algeziras, Tarifa och Gibralter hafva mer eller mindre lidit af farsoten. Enligt städernas dödlistor skola, sedan Aug. månad, då sjukdomen utbrast i San Fernando och då först qualificerades för gul feber, vid pass 10,000 menniskor af alla åldrar af båda könen dött. Smittan har nu af kölden alldeles förlorat sin kraft. Få dödsfall och få insjuknade förspörjas. Sjuklistan för dagen uptager 5 döda af alla slags sjukdomar och 91 sängliggande af Epidemien. Uti San Fernando och Sevilla har man redan sjungit Te Deum i anledning af sjuklighetens uphörande, och samma högtidlighet skulle den 2 Dec. för sig gå i Cadiz, hvarefter hamnen åter blefve tillgänglig, men en observationstid af 30 dagar komme derpå at iakttagas, innan rena Sundhets patenter af Sanidaden utfärdas til sjöfarande. Gula febern, hvars stam ort är Vera Cruz, har nu sedan år 1800 för fjerde gången hemsökt Cadiz. Den utöfvar ej sin smittande kraft lika och emot alla; qvinnokönet skonas i allmänhet mer än mankönet, och dödligheten mellan könen har denna gång ägt et förhållande af 3 til 8. Af en olycklig politik förtegs farsotens namn i början, dels för at ej oroa dels ej hindra den redan segelfärdiga stora Expeditionen at utlöpa. Skepp från Norden, lastade med Victualie-varor, hafva fått lossa, men ej sådane, som ägt last af tjära, beck, jern, träd och linnevaror, hvadan, då flere af dessa sistnämnde slags laddningar under den afbrutna communicationstiden hopat sig på hvarandra, utan at de efter hand kunnat förytteras, dynka producter, och deribland i synnerhet våra trädvaror, antingen ej kunna säljas eller ganska mycket missbjudas. Sedan slutet af Oct. hafva til Cadiz ankommit Briggen Enigheten, Capit. Graff från Stockholm med tjära och beck; Skeppet Carl Johan, Capit. Olivelöf från Hernösand, och Skeppet Johannes, Capit. Kreuger från Helsingfors med trädvaror.

I San Lucar och Seville finnes Vice Consuler och i Galliciens flesta hamnar Agenter til Svenske Sjöfarandes biträde, såsom i Corunna, Vigo, Ferrol, etc.

Den stora Expeditionen befinner sig ännu in statu quo. Krigsskeppen börja åter täckla, och man tviflar ej det ju företaget kommer at gå i fullbordan, om ej förr, åtminstone i Jan. eller Febr. månader. En Adjutant från General Morillo har öfver Frankrike ankommit med Depecher til Madrid. Kongl. Arméns ställning på Costa Firma skall vara nog blottställd och ej tilräckligt stark at afslå Bolivars envisa anfall. Sakerna i Peru anses förtvillade. Penninge-remisserne derifrån uteblifva, hvilket förorsakar stor förlägenhet. Främmande flaggor med Spansk licence respecteras ej af Insurgentkaparne.

Den uppå Drottningens födelsedag, den 6 December, väntade Amnesti uteblef. — En från General Morillo ankommen Depeche öfver en den 12 Juni på stränderne af Unare hållen träffning gifva et begrepp om den hårdnackenhet, hvarmed kriget derstädes föres. De Kongl. trupperne hade kastat sig i en förhuggning, der de af Insurgenterne åtta gånger anfölles. Ofta fattade de uti de Kongl. Soldaternes bajonetter och kämpade man emot man. Äfven deras Rytteri kastade sig i den tjockaste skogen. Ändteligen utmattade, blefvo de anfallne med Bajonetten och nödgade til återtåg, sedan striden oafbrutit i sju timmar fortfarit och Morillos Corps bortskjutit omkring 50,000 patroner.

Den 7 Dec. hade Regeringen från Morillo erhållit underrättelser, som låta illa. Han begär förstärkning, för at kunna fortsätta »förödelse kriget,« och tänker intill dess förhålla sig defensift. »Om ock hans uttömda krafter på intet sätt kunde jemföras med fiendens, så hade han deremot den fördelen at anföra en handfull hjeltar« o. s. v.

I afseende på desertering från expeditionsarméen, har blifvit förordnadt, at denna armé hädanefter kommer at anses som en i fält stående och vara underkastad samma strafflagar. Om en desertör uppehåller sig 5 dagar i en församling, så skall församlingen pligta och tillika, genom betalning, sätta en annan karl, i stället för desertören. — Ryktet om de förfalskade orderne til regementerna synes bekräfta sig, och man hoppas upptäcka uphofsmannen. Emedlertid blir den omedelbara verkan af detta försök, at den allmänna amnesti, hvilken, som det säges, Regeringen redan

var färdig at förklara, blir upskjuten. — Enligt ännu nyare underrättelser, skall ej vidare vara fråga om amnesti. — Insurgent Kaparne hafva försvunnit från Spaniens kuster och skola allesammans hafva blifvit hemkallade, til Buenos Ayres' försvar.

Tyskland. Den 16 Dec. lästes, i Wienska Conferensen, Utskottets berättelse öfver tydningen af 13 Art. af Förbundsacten, och man förmodade, at saken skulle afgöras den 19.

Enligt en Handels-underrättelse från Triest af den 6 Dec., skall i Bosnien, på gränsen af Dalmatien visat sig en smittsam sjuka, sannolikt pesten, i följd hvaraf de Kejserliga Österikiske Auctoriteterne i Dalmatien föranstaltat om en militär-cordon på gränsen.

England. Två biller, den ena om afväpningen, den andra om fortfarande af afgifterna på Malt, Säcker, Tobak o. s. v. för 1820, hafva erhållit Kongl. sanction. — Man vill undantaga Parlaments och Statsacter, Skole- och Religionsböcker o. s. v. från den nya stämplingen. — Cobbetts vänner hafva velat försona honom med Burdett; men denne var obeveklig, likasom emot Wolseley. — Tidningar från New York, som gå til d. 19 Nov., förmala, at 1500 à 2000 Spanska soldater kommit från Cuba til Pensacola; men bref från Havana omtala ej något sådant. — Förnämsta skådeplatsen för folksrörelserna i Irland är Grefskapet Roscommon. Många främlingar, som på uttalet tyckas vara Engelsmän och äro väl klädde och beridne, sätta sig om natterna i spetsen för de inhemska uprorsmakarne. Då de komma til något hus, för at af husfolket taga ed, inträda vanligen främlingarne och emottaga eden, under det Irländarne på något afstånd utanföre hålla vakt. Presterskapet har, genom sina bemödanden, hittils hållit flera orter fria från detta ofog.

Frankrike. De ministeriele Tidningarne vilja bestrida Fransmännen rättigheten at underteckna Petitioner af hela samfund, och fäkta i sådant afseende egentligen emot den som til underskrifters påtecknande finnes i Qvarteret St Honoré.

Tacksägelse-adressen har i det hela blifvit besluten i enlighet med Hr Bourdeau's förslag, och den 18 Dec. öfverlemnad til Konungen. Adressen var färg- och saftlös, och et tillägg, som af Hr Couvoisier föreslogs angående Kammarens orubbliga tilgifvenhet för Chartan och Vallagen, blef förkastadt. Konungens svar var kort och i samma stil som Adressen. — H. M har til Questor i Kammaren utnämnt Hr Chabaud-Latour. — Det rykte har gått, at Decazes vore nämnd til Ambassadeur i London. — Hertigen af Rovigo har kommit til Paris, och frivilligt gått i arrest. Han vill underkasta sig ransakning, för at få den mot sig den 26 Dec. 1816 fällda contumacie-dom häfven. — Fjorton dagar hafva åtgått til den correspondens, hvarigenom alla de landsflyktige blifvit förständigade, at de hos Franska Ministererne vid Utländska hof kunna uttaga pass til hemresan. — Fonderne hafva stigit, emedan det rykte gick på Börsen, at Ministrarne, til följe af inlupna oroande underrättelser från Departementerna, öfvergifvit förslaget til förändringar i Chartan. Rättare torde dock detta stigande böra tilskrifvas de af Finance-Ministern (Hr Roy) til Dep. Kammaren ingifna lagförslag och Räkningar. Enligt dessa skall til slutliga betalandet af de 4144 millioner, som Frankrike på fyra år haft at erlägga, nu ej mer än 3 millioner återstå.

Nederland. Redactören af Utopia, Hr Wilmer, är frikänd af Assise-Rätten i Amsterdam. Ministeren hade yrkat spö och fem års fängelse. W. har försvarat sig kraftfullt. Får han ingen Rättegångskostnad eller ersättning, så ämnar utgifvaren af Advertentiebladet öpna subscription til hans förmån.

Det förljudes at sujetterne å de Kongl. Theatrarne härstädes med den 1:sta nästkommande Juli, då de med dem ingångne Contrakt tilländalöpa, blifvit från deras tjenster upsagde.

På detta blad prenumereras i Deleens & Comp. Bokhandel, med 3 R:dr B:ko för halfår. Prenumerationen kommer endast en kort tid at vara öppen.

Tryckt hos Carl Deleen.

N:o 3. 1820.

STOCKHOLMS COURIER.

Måndagen den 10 Januari.

Sine ira, studio et metu.

LAGFARENHET.

Recension.

(Insändt.)

Advokat-Fiskalens uti Kongl. Svea Hof-Rätt, Herr Lagmannen och Ridd. E. P. Laurins Embets-Memorial i anledning af Kongl. Hof-Rättens Remiss uppå handlingarne i det märkvärdiga Vermdö-målet. Stockholm Deleen 1819, 16 sid. 4:o.

Den bekante Röösgren, hvars gerningar äro föremålet för detta Memorial, har nu dött i sitt fängelse. Han förtjenar rättvisa i grafven. Den Embetsman, som har tagit sig talan emot honom, förtjenar den ej mindre. Men *saken* är det, som egentligen angår medborgare; och det är derföre, som man företagit sig at granska Herr Laurins Memorial.

Det bör genast anmärkas, at den, som här, utan allt skonsmål, yttrar sig emot den lagklokhet, hvarmed Hr Laurin, en så erfaren och ansedd Embetsman, framträdt i en så vigtig och ryktbar sak, ej är någon vän af den aflidne Röösgren, eller försvarare af hvad han gjort, eller af hela det system, som, til hans och consorters fördel och til tidens blygd, man sett äfven litteratörer möda sig at förfäkta. Det är fast mera en man, som gjort hvad han kunnat, för at visa i deras rätta dag vederbörandes åtgärder i det himmelskriande Helsingholms- eller så kallade Vermdömålet, men som ej derföre är mindre färdig at ställa sig på Röösgrens sida, när det är mot honom, som laglösheten vänder sina försök. Det är en man, som föreställer sig, at man ej bör göra någon, vore det ock publiken eller den talrikaste delen deraf, til viljes, när fråga är at göra rätt, och som för mycket allvarligt nitälskar för en exemplarisk och högt vårdande rättvisa i den sak, hvarom fråga är, för at kunna med liknöjdhet se, at förvriden, alldeles förgäten rättegångsordning, öfverdrifna, orimliga påståenden, lågt, smädande, ovärdigt språk befläcka och förfuska en embetstalan, hvars föremål i hela dess vidd är af så hög och helig vigt. Just derföre upträder han emot Herr L., at han icke må se sina afsigter stämplade med de beskyllningar, för hvilka Herr Laurin blottställt sig, och at han vill se sjelfva saken fri från den tilvitelsen, at icke kunna på bättre sätt utföras.

För at bedömma Hr L:s behörighet at såsom Advokatfiskal göra, hvad han gjort, måste man fästa upmärksamhet dels på Kongl. Hof-Rättens befattning med den del af målet, Hr L. behandlat, och den remiss, Kongl. Hof-Rätten gifvit honom, dels också på det updrag, Hr L. fått genom Rikets Höglofl. Ständers Justitiæ-Ombudsmans til honom den 22 sistl. Nov. aflåtne Embetsmemorial.

Hvad som föregått i saken och anledningen til Kongl. Hof-Rättens remiss finner man i Hr L:s Memorial icke på något ställe tydligen uptaget. Han börjar dermed, at Länsmannen Röösgren vore tiltalad och dömd af Vermdö Skeppslags Tingsrätt för flere personers våldsamma pinande och skrämande til bekännelse, at Hr L. fått del af ransaknings-protokoller och utslag samt af parternes deröfver anförde besvär, och at han granskat allt detta, för at sitt yttrande i målet afgifva. När man genomläst hela Memorialet, har man sett, at Röösgren besvärat sig, at den vid Härads-Rätten tilförordnade åklagaren vice Häradshöfdingen Kindelius och äfven de misshandlades Husbonde Capitenen Lejonmark besvärat sig; men man har ingalunda fått reda på, om alla dessa besvär eller några ibland dem blifvit til Advokatfiskals-Embetet remitterade, om remissen anbefallde Advokatfiskals Embetets förklaring, eller hvad annan åtgärd, som enligt denna remiss kunde samma Embete tilkomma.

At en fråga i målet är anhängig, af den beskaffenhet, hvari Kgl. Hof-Rätten, såsom Förste Domstol, vanligen öfverlemnar åt dess Advokatfiskal at slutligen utföra åtalet, frågan nemligen om den Hr Lejonmark tilvitade brottslighet genom en tilställning ledande til uplopp och orolighets-stiftande bland menigheten vid Vermdö Skeppslags tings-ställe den 9 sistl. Juli, det ser man först på 14 sidan af Memorialet, der Hr L. säger, at denna del af målet blifvit til hans embetstalan öfverlemnad. Man torde få bedja Hr L. uplysa, om icke Kongl. Hof-Rättens remiss syftat endast och allenast på denna fråga, hvilket måste antagas, derest den ej uttryckligen innehåller något annat, och det skulle befinnas, at Advokatfiskals-Embetet ej är behörigt at blanda sig i något af allt det öfriga, Hr L. vidrört.

Rikets Ständers Justitiæ-Ombudsmans Memorial, som kommit öfver Hr L. »under det han, i anledning af Kongl. »Hof-Rättens remiss, varit sysselsatt med »målet,« och som i sjelfva Hr L:s Memorial gjort en diversion från 10 til 12 sidan, hvarefter Hr L. återgår til sitt förra ämne, finnes verkligen innehålla (se N:o 1 af denna Tidning) det updrag, Hr L. omtalar, nemligen at, i afseende på 1:o Röösgrens straffbara behandlingssätt vid den af honom på torpet Granhatten anställda ransakan efter tjufgods; 2:o frågan, om Röösgrens tjenstenit, at i stadens fängelse anställa pinligt förhör, varit sjelfmant eller, beordradt och 3:o Vaktmästaren Grönbergs tjenstefel, at icke hafva hindrat den i fängelset begångna misshandling, låta vid behörig Domstol undersökas och derefter afgifva de påståenden om ansvar, hvartil lag och beskaffenheten föranleda. Det är således sant, at Kongl. Hof-Rättens Advokatfiskal af Rikets Ständers Justitiæ-Ombudsman blifvit anmodad at åtala Länsmannen Röösgrens och Fångvaktaren Grönbergs fel i tjensten. I hvad man äfven denna procedur kan tjena at befrämja eller förfuska rättvisans gång i det vigtiga målet, hvilket »såsom en utmärkt casus »bör allvarligen utredas, för at hos ve- »derbörande nogare inskärpa skillnaden »emellan lagskipande och blott admini- »strativa myndigheter;« det torde väl i förbigående äfven vara värdt något eftersinnande, ehuru det nu icke närmare behöfver utredas.

Vi antaga emedlertid, at Hof-Rättens Advokatfiskal vore skyldig til ovillkorlig åtlydnad af hvad Rikets Ständers Justitiæ-Ombudsman honom anbefaller, och at Advokatfiskalen ej heller genom föreställningar och förfrågningar vore berät-

tigad at göra Justitiæ-Ombudsmannen upmärksam på et misstag, som i rättan tid kunde hjelpas; — och äfven under dessa förutsättningar kunna vi omöjligen öfvertyga oss, at i fall Just. Ombudsm. misstagit sig uti at förordna Hof-Rättens Advokatfiskal til åklagare i mål, som ej omedelbart tilhöra Hof-Rätten, Advokatfiskalen derigenom kan blifva skyldig eller berättigad at draga dessa mål under Hof-Rätten såsom förste Domstol.

Hvad nu angår frågan, huruvida målen omedelbart tilhöra Hof-Rätten; så finna vi uti 8 Cap. Rätteg. B., som handlar om Hof-Rätternas bestämmelse och domvarjo, inga andra tjenstefel lagda under deras omedelbara jurisdiction än dem, som begås af Konungens Befallningshafvande och Underdomare. Herr L. har medgifvit (sid. 11.) at Grönbergs förhallande i dess Fangvaktaretjenst ej tilhör Hr L:s åtal eller Kongl. Hof Rättens omedelbara dom, och at vederbörlig Domstol deröfver är Stockholms Norra förstads Vestra Kämners-Rätt. Han sätter ej heller i fråga Härads-Rättens behörighet at dömma Röösgren för dess tjenstefel. Således medgifver han ofelbart, at Rikets Ständers Just. Ombudsm. emot dessa begge, i de nya ämnen, som dess anmärkningar angå, icke ämnat, eller icke bordt ämna at låta omedelbart anställa talan i Kongl. Hof Rätten; hvaraf också den slutföljd torde vara antaglig, at Hr L. såsom Hof-Rättens Advokatfiskal, ej kunde få med denna talan at skaffa. Om Hr L. skall på något sätt göra bruk af det uppdrag, han fått af Just. Ombudsm.; så måste han följagtligen agera såsom särskilt tillförordnad åklagare vid de Domstolar under Hof-Rätten, til hvilka saken hör. Kan han det, medan han är Hof-Rättens Advokatfiskal? Menas detta med de i Just. Ombudsmannens Memorial nyttjade orden: »*låta* vid behörig Domstol »undersökas och derefter afgifva påståȧ»enden om ansvar?« Eller skall detta betyda, at Hr L. fått en ny magt at förordna åklagare och *låta* anställa undersökningar?

Allvarsamt talt: det är klart som dagen, at Hr Laurin ej ägt hos Kgl. Hof-Rätten begära uptagande af någon ny vid Under-Domstol icke pröfvad fråga om Röösgrens eller Grönbergs tjenstefel. Justitiæ-Ombudsmannens förordnande hjelper honom ingalunda ifrån denna anmärkning. Han bör och måste begripa, at Kongl. Hof-Rätten, som åtminstone känner sin oafhängighet af Just. Ombudsmannen, ej kan gifva annat än afslag på tilbud af denna beskaffenhet.

Beträffande åter Kgl. Hof-Rättens remiss; så torde vi, af aktning för Kongl. Hof-Rätten, vara skyldige at antaga, det den icke uttryckligen ålägger Hr Laurin en sådan talan, som han fört (och i alla fall ej varit skyldig at föra emot sin öfvertygelse); och då komma vi til den frågan, hvad annat Advokat-Fiskals Embetet var behörigt at göra, i följd af remissen, än det, som borde til utförande af Lejonmarkska uploppsmålet. Memorialet innehåller, utom hvad redan är anmärkt, i följd af Just. Ombudsmannens uppdrag; dels förklaring öfver Röösgrens besvär och dels påståenden om ändring i Härads-Rättens beslut öfver honom, ej allenast hvad angår hans egenskap af angifvare i nämnde uploppsmål, utan ock rörande de flere personernas pinande til bekännelse.

At höras öfver Röösgrens besvär måste den åklagare och de målsägare vara berättigade, som emot honom utfört saken vid Underdomstolen och fått det öfverklagade utslaget. Endast för at icke behöfva flera gånger bortsända handlingarne til communicatio 1, var det nödigt, at äfven Advokat-Fiskalen, innan

detta skedde, afgaf i uploppsfrågan sitt påstående, som jemväl borde communiceras. Så hade Herr Laurin utan tvifvel bort förstå Kgl. Hof-Rättens remiss. När han nu företagit sig at gifva förklaring öfver Röösgrens besvär; så har han antingen vetat, at han gjorde sig en alldeles öfverflödig möda, eller ock föreställt sig, at Kgl. Hof-Rätten skulle erkänna honom såsom åklagare i målet och låta honom inkräkta den rätta åklagarens förklaringsrätt. Men man får väl icke vara Hof-Rättens Advocat-Fiskal, utan at veta, at man såsom sådan ej äger taga talan ifrån dem, som vid Underrätterne åklaga brott, hvilka icke höra til Hof-Rättens omedelbara afdömande. Man måste väl veta, at denne Advocat-Fiskal har at göra med sådana embetsfel, och endast sådana, hvaröfver Hof-Rätten omedelbart dömmer; och man måste lika nödvändigt veta, at när man ej är åklagare, får man också icke i åklagarens ställe tilskansa sig någon förklarandetalan.

Dock, när frågan är, hvad man bör veta, måste vi skynda til andra beståndsdelen af Hr Laurins yttrande öfver Härads-Rättens beslut: hans påståenden om ändring. Om en Advocat-Fiskal bör någon ting veta; så skall han väl veta, at när man påstår ändring i et utslag, då klagar man deröfver, och när man klagar öfver et utslag i brottmål, så besvärar man sig, och när man besvärar sig, skall man iakttaga besvärstiden, och när man vill iakttaga besvärstiden mot et utslag, gifvet d. 16 Oct. af en Härads-Rätt, från hvilken besvären böra fullföljas inom 20 dagar, så skall man komma sednast d. 5 Nov., och om man kommer, såsom Hr Laurin, den 13 Dec., då har man försummat tiden och får ej vidare påstå någon ändring. Detta allt gäller, såsom Hr Laurin bör veta, för dem, som hafva någon talan at bevaka, någon rätt at påstå ändring — och det kan icke gälla mindre för den, som, lika med Herr L., ej har med saken at skaffa, enligt hvad man nyligen bevisat honom at han bör veta. Det måste för Hr Laurin til och med vara alldeles påtagligt, at om ingen annan än han besvärat sig i denna sak, skulle Härads-Rättens utslag i allt, hvad som rätteligen låg under dess domsrätt, nu vara hvad man kallar laga kraftvunnet, och allt försök at uprifva det, skulle kallas domqval, hvilket, såsom han vet, ej aflöper utan näpst. Ändteligen bör det ej heller vara Hr Laurin obekant, at Advokat-Fiskalen i en Hof-Rätt innehar et ganska vigtigt embete; at han bör vara vuxen til utförande af åtal för tjenstefel emot embetsmän, hvilkas kall fordrar lagklokhet; at han således bör vara något mer än vanligt bevandrad i denna kunskap, så at äfven invecklade frågor i rättegångsordning och annat böra af honom kunna lösas; at deremot hvad hvar och en i denna väg vet, bör vara för honom klart som vatten; at han, med et ord, är ställd på en plats, der han ingenting kan företaga, utan at uthärda den strängaste kritik, och at man af en sådan man, långt ifrån at tåla dåliga exempel, fordrar sådana, som uplysa de mindre kunniga, i stället at förvilla, om möjligt är, dem som alldeles ingenting förstå.

Förvilla dem, som ingenting förstå, det måste naturligen vara den enda påräkneliga verkan af den skrifart, hvarmed man, på sätt nu nämndt är, utrustar sig mot lag och laglig ordning. Rec. har dessutom sagt, at detta skrifsätt är lågt, smädande och ovärdigt; och bevisen härpå skola lättast gifva sig i sammanhang med de anmärkningar, Rec. nu går at göra, öfver beskaffenheten af Hr L:s förklaringssätt och påståenden, dem Rec. kallat öfverdrifna och orimliga. Han öfverlemnar åt läsaren at dömma, hvem hon

kan vara ämnad at behaga, denna vältalighet, som så djupt förtryter sakkännaren och i allmänhet hvarje bildad och om nästans heder öm menniska.

Den första fråga, Hr L. uptager och den han såsom förklarande behandlar, angår Vermdö Tingsrätts behörighet at dömma Röösgren. Skälet, hvarpå Herr L. anser denna Domstol behörig, är icke blott at Röösgren ej anmält missnöje mot dess beslut, då den förklarade sig sådan, utan ock at Tings Rättens befattning med målet i flera afseenden ländt til Röösgrens fördel. Domstolen behörig derföre, at dess befattning länder til den anklagades fördel!

Är det fråga om värdigt skrifsätt i et Embets-Memorial; så förtjenar, i nästa moment angående jäf mot vittnet Ringström, at anmärkas författarens förmodan, at Röösgren haft biträde af någon »ill-»villig och kanske i målet intresserad »skriftställare.« Det är just icke olofligt at *förmoda* sådant; men en annan fråga är, om det icke må kallas *ovärdigt* en Embetsman, at i en officiel handling yttra en dylik förmodan.

At Härads-Rättens Protocoller synas vara »ofullkomliga och *opålitliga*,« förekommer i det följande momentet, och är ej blott ovärdigt, men tvifvelsutan välförtjent til ansvar, då det i embetsväg yttras på den Domares bak, som beskyllningen för opålitlighet drabbar, och med hvilken memorialet nemligen icke är ämnadt at communiceras, såsom icke mot honom stäldt.

Äfven den brottslige får icke straffas utöfver lagen. Då derföre Hr L. på 5 sidan kallar Röösgren *den fräcka och halsstarriga brottslingen;* kan man ej undgå at påminna, det Röösgren aldrig var tilltalad för, mindre öfvertygad om, någon fräckhet och halsstarrighet; och huru skulle man vägra honom, om han lefde och yrkade det, at få dessa tilmälen lagligen ansedda för oqvädensord och såsom sådana bestraffade? Är det då af en Embetsman, som parter, hvilka aldrig gjort honom för när, hafva at vänta dylika förolämpningar? Är detta, jemförelsevis, vackrare af en Advokatfiskal i et skriftligt yttrande, än det var af Länsmannen Röösgren, såsom strax nedanföre anmärkes, at muntligen kalla den oskyldiga Anna Andersdotter tjufkona?

Det edsöresbrott, som Hr L. anser ligga deri, at piskandet å flickan Anna Andersdotter skett i det hus, der hon hade sitt hemvist, och hvarigenom således hemfrid skulle vara bruten, tjenar at updrifva påståendet emot Röösgren; men sker detta med eller utan fog? Straffet för pinande til bekännelse och för hemfredsbrott med sår, blånad och blodvite, är enahanda. Begge brotten stå under samma rubrik som *hemfrid och rån;* och det kapitel, som under denna rubrik afhandlar dem, 20 Kap. Missg. B., säger i 1 §: »Går någor med *berådde mode, at »skada göra*, hem til annan - - - gör han »annan skada, med sår, blånad eller »blodvite; plikte för edsöresbrott.« - - Edsöresbrottet — det nu i fråga varande slaget deraf kallas dock ej mer så, utan blott hemfridsbrott, enligt 1779 års Kgl. Förordning — består då uti *berådde mode at skada göra;* icke uti sjelfva handaverkan och åkommorne, som deraf förorsakas; och lagen förklarar uttryckligen i 5 §. af samma Kap., at om man »kom»mer til annan i hans hus, gård eller »farkost, och slagsmål sker dem emellan »af bråd skillnad, der är ej edsöre eller »hemfrid bruten.« Frågan är således om den *skada*, Röösgren ville göra med våldet å Anna Andersdotter — och denna skada var, at pina henne til bekännelse. Tag bort detta pinande — och våldsgerning och hemfredsbrott finnes ej mer. Men för detta pinande är Röösgren dömd til straff — hvar finnes då något särskildt

hemfridsbrott at straffa såsom Hr L. påstår böra ske, om domen skall blifva fullkomligt rättvis? Härigenom har man anmärkt ett af hans öfverdrifna påståenden, som, oberäknadt at det innefattar ändringssökande, hvartil Hr L. ej är berättigad, väl äfven kunde kallas orimligt, om icke denna benämning bättre behöfdes för andra ställen i hans Memorial.

I det nästföljande påståendet, at Röösgren äfven skulle varit öfvertygad om och bordt straffas för Pigan Anna Cajsa Svensdotters misshandlande, må det vara nog at anmärka det felet, at det innefattar ändrings påstående. Det samma gäller om hvad' derefter följer angående vittnens confronterande och å nyo hörande i denna omständighet. Men här forekommer tillika en fras, som hörer til de ovardiga och smädliga: »på det den *trotsige* freds»brytaren Röösgren må få måttet fullt«

Dernäst kommer (sid. 6) et bland de gröfsta föremålen för anmarkning af detta slag, det yttrandet, hvartil Herr L. låtit sig af Röösgrens exempel hänföras, »at »saken blifvit af Härads-Rätten *bortblan»dad och vanställd*« — och den tilläggningen af Hr L:s eget förråd, at »denna »bortblandning, detta vanställande skett »mera til Röösgrens fördel än skada:« Hr L. säger väl, at »detta ämne är et »föremål för särskildt åtal emot Under-Domaren«" Men om ock Hr L:s nu i fråga varande Memorial vore ställdt emot Under-Domaren och hade just *detta ämne til föremål;* så borde likväl, enligt vanlig och högst angelägen ordning, sjelfva beskyllningen, at hafva bortblandat och vanställt en sak, ej komma förr, än den, som skall upbära denna beskyllning, blifvit hörd och de facta utredda, på hvilka beskyllningen skall grundas. Ehuru säker en åklagare må vara på sin sak; måste han dock, när han är allmän åklagare, oundvikligen anse sig bunden vid denna regel, om ej för annat, dock åtminstone för at bevisa sin oveld, och alltid förelysa med detta nit om ordning och fog, som af enskilta mot hvarannan upbragta parter omöjligen kan begäras, om de se passionens och ensidighetens efterdömen hos dem, som staten framställer at å sina vägnar tolka lagens kraf.

(Fortsättn. nästa gång).

UTLÄNDSKA NYHETER.

Tyskland. Konungariket Hannovers Constitution (Forts. och slut från föreg. N:r.)

IV. De til den allmänna Landtdagen sammankallande Stift, äfvensom landets Universitet och Consistorier äro uti valet af sina deputerade icke inskränkte inom medlemmarne af deras corporationer, utan äga rätt at äfven utom sådana välja dem, hvilka de skänka sitt förtroende, under förutsättning likväl, at dylike valde, enligt de i förestående artikel uptagne villkor, i allmänhet äro dertil qvalificerade.

V. Enahanda valfrihet förunnas jemväl Städerne, och stadges dervid, at de deputerades valjande företages gemensamt af Magistraten och de som representera Borgerskapet, samt at desse sednares sammanträde skall rätta sig efter den i hvarje stad varande författning. Skulle likväl i en eller annan stad någon bestämd grund för sättet af Borgerskapets deltagande i dylika val ännu icke finnas, så skall å Borgerskapets sida et, med antalet af i Magistraten befintlige röstberättigade personer öfverensstämmande antal af Representanter vid valet af den deputerade tilkallas och tillåtas rösta.

VI. Öfver alla, hela Konungariket rörande, till Ständernes öfverläggning enligt författningarne hörande ärenden communiceras blott med Rikets allmänna Ständer, då deremot alla sådane angelägenheter, hvilka blott angå en eller annan Provins, samt äro ämnen för Ständers rådplägande, jemväl hädanefter som hittils skola forekomma vid de Provincial Landtdagar, hvartil de höra. Och såsom det i allmänhet för ingen del är vår afsigt, at uppå grundsatser, hvilka af erfarenheten ännu icke äro bepröfvade, införa en ny representatif Författning, så skall också den allmänna Landt-

dagen i det väsendtliga framdeles utöfva samma rättigheter, hvilka tilhört de särskilta Provincial-Landtdagarne äfvensom de hittils församlade provisoriska Ständerne, nemligen: rättigheten at bevilja de för Statens behof erforderliga utskylder, och at, under författningsenlig medverkan och upsigt af Landsherrskapet, desamma jemväl förvalta: rättigheten at höras vid stadgandet af nya allmänna landslagar, samt rättigheten at i afseende på til deras öfverläggning hörande ämnen med föreställningar til Oss inkomma.

VII. Den allmänna Landtdagens och Deputerades dervid, Arf-Landtmarskalkens, Presidenternes, General-Syndicernes och General Secreterarnes öfriga förhållanden, stadgarne i afseende på proceduren vid Landtdagens Sessioner och vid behandlingen af de under öfverläggning kommande mål, äfvensom lagarne för Landtdagens ajournering och uplösning äro närmare bestämda uti en särskilt Landtdags ordning, som Vi vid våre trogne Ständers sammankomst ämna meddela dem til efterrättelse.

VIII. Vi förbehålle Oss at efter inhämtad erfarenhet göra i Landtdagens organisation de förändringar, hvilkas nödvändighet möjligen med tiden kan sig yppa; likasom det äfven förstås af sig sjelft, at om Tyska Förbundet skulle finna sig föranlåtet at vid en ytterligare autentik förklaring af Tyska Förbunds-actens 13 Art. antaga grundsatser, hvilka icke äro helt och hållet förenlige med ofvanstående förordnanden, desse, i enlighet med Förbundsdagens beslut, måste undergå förändring.

Frankrike. Privat Bref från Bordeaux den 9 Dec. »Vinskörden har varit ymnig, så at en tredjedel mer vin erhållits än förl. år, hvilket ger anledning at förmoda, det priserna mot våren skola falla. Vinerna äro i allmänhet goda, fastän flera icke äga den styrka, som de af 1815 års härliga skörd. Detta förefaller besynnerligt, efter den starka hettan sistl. sommar. Bref från Montpellier af d. 13 Dec. förmäler, at vinskörden deromkring ej varit ovanligt gifvande, men at vinerna äro förträffliga och priserne låga, likasom på det Franska brännvinet.«

Spanien. Bref från Cadiz af d. 7 Dec. »Den 2 sjöngs Te Deum för gula feberns afstannande. Sevilla är äfven alldeles friskt. I S. Lucar finnas ännu några sängliggande convalescenter, så at communicationen mellan Cadiz och Sevilla ej ännu är frigifven. — Svenska skepp med bjelklaster göra i Cadiz dålig handel. Sju sådana laster ligga der oförsålda. Bräder deremot säljas med fördel. — Stora expeditionen är ännu in statu quo; tros dock vara segelfärdig i Jan. eller Febr. Regeringen betaler 3000 Piaster om dagen för transportskeppens liggedagar. — I fall fraktslut göres med Juntan, skall första hälften af frakten betalas, innan fartygen gå från Cadiz. Garanti för det öfriga är svår at få; Regeringen har ingen kredit hos allmänheten.«

England. I Carlile har man hela 14 dagarne varit i beständig oro. Man visste, at Radicalerne hade beslutit at på en gång resa sig i hela Grefskapet, och at deputerade ankommit från Glasgow och Manchester, för at öfverlägga om en gemensam plan. Hos flere smeder hafva piker blifvit beställde. Offentligen öfvade sig Radicalerne i vapen och vid jägare exercisen brukade til och med jägarhorn och trompett. Deras förslag at bemägtiga sig slottet, hvarest gevär för 20,000 man finnas, har ej lyckats. Trupper hafva ändtligen ankommit och Radicalerne synas afskräckte från vidare företag. Et högst märkvärdigt folks-upror, utan alla våldsamheter eller andra rörelser än disciplinerad vapenöfning.

(Denna underrättelse är daterad London d. 21 Dec. och kommen öfver Holland.) Engelska posterne för d. 21 och 24 Dec. voro d. 31 s. m. ej ankomna til Hamburg. Likaså hafva ej några nyare Engelska poster til Stockholm ankommit, än för den 21 Dec.

Italien. Neapel. Konungen har uphäfvit den allmänna Polis-Ministèren, äfvensom Polisprefecturen för hufvudstaden, och i dess ställe förordnat en allmän Polis Direction, som i afseende på sin administration står under Benådnings och Justitie-Ministèren. Äfven Sicilien får en allmän Polis-Direction i Palermo.

Tyskland. Hannoverska Landtdagen öpnades den 28 Dec. af General-Guvernören och Prinsen Regentens Fullmägtig, Hert. af Cambridge. Den officielt kungjorda förteckningen på ledamöterne i Ständernas båda Kamrar skall meddelas. — I Würtemberg har Ständernas sammankallande i Stuttgard, och icke i Ludvigsburg väckt glädje. De omständigheter, som föranlåta den constituerande församlingens hållande i Ludvigsburg, hafva uphört. Det ömsesidiga förtroendet är återställdt. — Sand skall vara sanslös och knappast mer kunna vederfås.

Frankrike. I Dep. Kammarens Comité (til Adressens upsättande) striddes häftigt om et ord. Man var nemligen oense, om man borde uprätthålla Kyrkans *privilèges* eller *libertés;* ändtligen förente man sig om *immunités.* — Det tros, at Reg. framkommer ej med några vigtiga lagförslag, förr än de provisoriska finance mesurerna äro be-

viljade; äfven som at det förl. år förkastade förslaget om finance-året åter skall bringas å bane. — Herr de Serre är ännu allvarsamt sjuk. — Fr. Ambassadeuren i Wien, Gref Caraman, tros blifva flyttad til London. — Fängelset l'Abbaye liknade i dag en tjenstgörande Ministers hotel; sådan mängd besök erhöll Hert. af Rovigo. — Finance Ministern har förelagt Dep. Kammaren förslag om upbärande af den första hälften af skatterna för 1820, om en credit af 200 mill., om definitif reglering af 1818 års budget, och räkningarna på öfverskotten i de fyra föregående budgetterne. Et Utskott har öfver dessa båda sista förslag yttrat sig, at det ansett ½ i stället för halften af skatterna böra upbäras, men i öfrigt tilstyrkt den begärda crediten af 200 mill.

Då Herr Constant talade om den frågan; huruvida i adressen man skulle uttrycka sin önskan om Chartans och val-lagens bibehållande, yttrade han: «om man, enligt et system, som jag här ej undersöker, men som jag förklarar mig ej erkänna, ville påstå, at då monarkien är äldre än Chartan, sträcka sig äfven monarkiens rättigheter utöfver Chartan och kunde mot henne utöfvas; så måste man dock erkänna, at de öfriga auctoriteterna i staten äro skapade endast af Chartan. Äro de tilkomna endast genom henne, så få de mot henne ingenting företaga; endast genom henne finnas de och deras lagliga bestånd försvinner, så snart Chartan uphör. Häraf följer, at den Kungliga mot Chartan rigtade propositionen blefve illusorisk, om den ställdes til auctoriteter, som äro intet utom Chartan.» Med et ord, Kamrerna äro, såsom knappast behöfver nämnas, blott inom gränserna af grundlagens föreskrifter lagstiftande och ingalunda constituerande corpser, hvartil de alldeles icke äga några fullmagter, hvilka nödvändigt fordrades til förändringar i Chartan, men på helt annat sätt och genom medel, som ligga utom Chartan, måste sammankallas. Häraf kan man lätt inse, at alla Deputerade och Pairer, som tänka lika med Constant, jemte alla som önska slut på all radicalförändring och revolution, måste til det minsta högtidligen protestera mot alla Kamrarnes beslut, som innebära förändringar i Chartan: Et Ministeriellt blad säger: «Nog är den grundsatsen rigtig, at ministrarne äro ansvarige; men til hvad ändamål vill man yrka den? Äro de de starkare, hur vill man då fälla domen? Äro de de svagare, så är den redan fälld.» Det vill säga: den starkares rätt är rätt. — «Oppositionen» säger Journal de Paris, «har endast drömt om et förslag at ändra Chartan.»

En tidning har utspridt det löjliga ryktet, at 15,000 Engelsmän landsatt i Portugal, at folket i Lisabon rest sig och mördat alla Engelsmän, at Lord Wellington skulle blifva Konung i Portugal, men at folket hellre önskade en Spansk Prins, o. s. v. — Görres har försvarat sig emot den förebråelsen at fordom med Jacobinerna hafva arbetat på Rhenländernas förening med Frankrike.

Nederland. Den 22 Dec. allemnades i den andra Kammaren Central-afdelningens berättelse öfver den i de åtskilliga afdelningarne företagna undersökningen, i afseende på de af Hans Maj:t under den 26 föregångne Oct. och 18 Nov. framställda fem Finance Lagförslag. Af stadgandene I. och II. lät Regeringen sedermera föreläggs en ännu nyare redaction. De flesta af afdelningarne hafva yttrat sin önskan at en transitorisk Lag i afseende på Financerne blifvit föreslagen, hvarigenom deras gång regelmässigt kunnat fortfara, under det man åt den högstvigtiga planen af det hela kunnat egna den mognaste öfverläggning. En af hufvudafdelningarne har til och med funnit det stridande mot Grundlagarne, at öfverlägga öfver alternativa upsatser af samma lag utkast, och i följd deraf endast rådslagit öfver den första redaction. Den 24 började öfverläggningarne i afseende på lag utkasten uti Kammarens offentliga Session. Flere medlemmar yrkade på den transitoriska Finance lagen, och voro helt och hållet emot de samteliga gjorda utkasten. Endast Herr van der Kemp var för deras antagande. Grefve van Hogendorp talte kraftigt emot Lagförslagen, och slutade sitt tal med höjd stämma och följande ord: Jag har hela mitt lif igenom handlat under det valspråket: Lefve Oranien; under valspråket lefve Oranien, förkastar jag de fem Lagförslagen.

Enligt sednare underrättelser skola alla fem Finance-utkasten, af bådadera redactionen, blifvit helt och hållet förkastade.

På detta blad prenumereras i Deleens & Comp. Bokhandel, med 3 R:dr B:ko för halfår. Prenumerationen kommer endast en kort tid at vara öppen.

Tryckt hos Carl Deleen

N:o 4 1820.

STOCKHOLMS COURIER.

Thorsdagen den 13 Januari.

Sine ira, studio et metu.

LAGFARENHET.

Recension.

(Insändt.)

(Forts. från föregående N:r).

När man vill pröfva halten af hvad Hr L. säger om Fjerdingsmannen Erik Nyströms jäfvande såsom vittne; så påminner man sig lagens ord i 17 Kap. 14 §. Rätteg. B.: »Nu kan så hända, at både »kärande och svarande åsämjas at låta »then vitna, som är af god frägd, men »eljest jäfachtig; äge Domaren äntå macht »at pröfva, om thet ske må.« Härads-Rätten hade funnit, at Nyström var af käranderne »anklagad«, (åtminstone *angifven* — Rec. vet ej, hvilketdera ordet Härads-Rätten nyttjat) för lemnadt biträde åt Röösgren vid det åtalta väldets utöfvande. När Nyström ickedestomindre af käranderne åberopades at vittna; förklarade Härads-Rätten honom för part i saken — och det icke på Röösgrens begäran, hvilken fastmer yttrat, at emot honom ingen påminnelse ägde rum. Hufvud-parterne hade således ostridigt åsämjats at låta Nyström vittna; och detta tror Hr L. hafva bort förbinda Härads-Rätten at tillåta det. Lagen säger annorlunda, såsom nämndt är, och frågan blir en last, om Härads-Rätten rigtigt använde sin magt at *äntå pröfva, om thet finge ske.* Dervid torde det väl icke kunna bestridas, at Härads-Rätten borde, efter hvad i målet förekommit, urskilja, om Nyström kunde anses såsom den der borde sjelf vänta nytta eller skada af at vittna om åtgärder, hvari han deltagit, och således för sin egen skull och för vittnesedens skull ej kunde förpligtas at vittna, ehvad anklagelsen mot honom fullföljdes, eller icke.

Detta allt undfaller Hr L., som deremot ingalunda försummar at öfverhopa Domaren, den ohörda Domaren, med tilvitelser, at hafva i Protocollet öfver denna fråga *insmygt* vissa strofer, at hafva sökt *skyla sin inconsequence* genom Nyströms *inflickande*, at hafva *egenvilligt* förklarat honom vara anklagad, *behändigt undanröjt et åsyna vittne*, och *sökt sak med den til vittne åberopade.*

När Herr L. strax nedanföre (sid. 7) lägger Härads Rätten til last, at icke förr, än vid 3:dje tinget hafva fattat beslut om de i Stockholm varande vittnens afhörande vid Stadens Vestra Kämnärs-Rätt; bekymrar han sig alldeles icke at utreda, om sådant blifvit hos Härads-Rätten tidigare begärdt, eller ens om dessa vittnen dessförinnan voro upgifna, så at Härads-Rätten kunnat förr fatta et sådant beslut. Deremot tillåter han sig, på fri hand, *förmoda*, at dröjsmål med verkställigheten af det beviljade vittnesförhöret blifvit vållадt genom »Häradshöfdin»gen Fröbergers långsamhet med Tings-

»expeditionens utfärdande.« Här förekommer då den mannens namn, som Hr L. framdrager för allmänheten *), innan han framdragit honom för rätta, som på baken smädas af den Embetsman, hvilken gemensamt med honom bär skulden, i fall dessa smädande *förmodningar* äga någon grund i en *vanlig* långsamhet och försumlighet, derest den blifvit lemnad opåtalt och ostraffad. Rec. äger ingen bekantskap med Herr Fröberger och kan för ingen del taga hans parti, om han verkligen är skyldig til de fel, som Herr L. *förmodar* om honom. Men just derföre, at Rec., i sådant fall af hjertat önskar honom behandlad efter all lagarnes stränghet, förtryter det Rec. så högeligen at se honom angripas på et sätt, som ger honom, skyldig eller oskyldig, allt möjligt fog at klaga och anropa lagar och opinion til skydd för sig, intildess lagen dömmer honom, eller åtminstone anklagelsen blir honom lagligen bekant.

Utan at afskrifva memorialet, kan man svårligen uptaga allt det låga och smädliga, det innehåller, och hvarifrån knappast någon skonas, som kommit i Hr L:s väg. En bit, t. ex., som, på det ställe den står, ingalunda utmärker sig, är följande på 8:de sidan: »Det lär ock »böra för fast antagas, at i fråga varan»de arrestanter ej skäligen kunna miss»tänkas at hafva vittnat til de klagandes, »utan snarare til Röösgrens fördel, då »de stodo under hans och Vaktmästaren »Grönbergs inflytelse, hvilkas medel at »verka på fångar nu blifvit i ljuset fram»dragne; hvaremot klagande parterne »svårligen lära fått tilträde til bemälte »arrestanter, det Röösgren och hans stall»broder nog hade utväg at förhindra.« Man undviker at genom analyserande af detta språk, framdraga all den otilbörlighet, det innefattar, ej blott emot de tiltalade Röösgren och Grönberg, men mot sjelfva de stackars fångarne, som vittnat.

*) För allmänheten; ty all rättegångsskrift är allmänhetens.

Hr L. vill bevisa, i nästa stycke, at tjufnadsbrott icke utestänger från vittnesmål — och bevisar i stället, at *häktade brottslingar* ej kan betagas at vittna. Den rätta frågan lemnar han orörd; ty Röösgrens jäfsanmärkning, så vidt den behöfde besvaras, rörde tjufvar. Hvad *häktade brottslingar* deremot i allmänhet angår; så behöfver det icke bevisas, at denna titel ensam ingalunda jäfvar, hvarken i allmänhet eller i frågor om »våld, föröfvadt »å andra i samma fängelse förvarade per»soner;« hvilket sednare dock Hr L. trott sig böra bevisa.

»Tvenne *tingade* Polisbetjenter«! *tingade* at gifva Röösgren et betyg! När Statens tjenare, lagarnes organer så förföra sig på okända menniskor, välförståendes utan at ens säga dem det i ansigtet; hvar äger man då at fordra vett och grannlagenhet? hvarmed skall man då straffa en lättsinnig hop, för at afvänja den från tanklös grofhet mot hvarje oskyldigt föremål för dess låga misstankar?

Som föregifvandet, at ExtraStads-Fiskalen Krook bortrest, var diktadt, då han deremot fans vara undanstucken på Röösgrens boställe; så kunde det ock möjligtvis vara diktadt, at två andra til vittnen åberopade personer bortrest til Wasa och Lifland. Man har ingenting at säga mot denna slutkonst. Endast det kunde man säga, at gränsen för produkterna af samma slutkonst är något svår at finna, samt at alla dessa produkter göra föga til saken, när frågan handlar om hvad som *är*, icke hvad som *kan vara*.

Nu til en fråga ur Tjenstehjonsstadgan. Herr L. säger (sid. 9), at hvad lagen, i afseende på jäf, kallar *enskild tjenare*, kan ej vara annat än *lagstadt tjenstehjon*, och at Pigan Sophia Lennström, såsom utan orlofssedel bortflyttad från

Fångvaktaren Grönbergs och inflyttad i Länsmannen Röösgrens tjenst, samt följagtligen icke *lagstadd* hos den sednare, ej bor anses jäfvig at mot honom vittna. Intet slags visshet finnes derpå, at Pigan saknat orlofssedel. Det skall blott vara en tvetalan af Röösgren, som innehåller denna upgift. Men låt vara, at den är sann. Vi veta väl då af Tjenstehjonsstadgan, at visst ansvar kan drabba den, som städjer tjenstehjon utan orlofssedel, och at visst äfventyr för tjenstehjon är förenadt med denna händelse. Men frågan synes vara, om sjelfva tjensten existerar, eller man kan vägra husbonden och tjenstehjonet at låta den fortfara, derföre at sjelfva städseln tilafventyrs var oriktig. I sådant fall, och derest Herr L. tiltror sig at jaga Sophia Lennström ur Röösgrens hus och brod, erkänna vi, at jäfvet försvinner. I annan händelse anse vi henne för lagstadd nog at icke kunna vittna emot sin husbonde, emedan hennes förhållande til honom, så länge hon qvarblifver i hans tjenst, ingalunda ändras deraf, om hon kommit til honom med eller utan orlofssedel. Och vi anse det slags lagklokhet, Hr L. här framlagt, höra til de uppenbara orimligheter, vi tilvitat honom. Vidare anse vi Herr L. hafva varit skyldig at utsätta, hvari de *många tilställningar* bestått, som i detta mål blifvit på Röösgrens sida vidtagne för at *hindra sanningens uptäckande*, och at säga anledningen, hvarföre han sätter i fråga, om Pigan Lennström *ännu står at finnas*. Den, som framkastar sådant, utan at göra reda derföre, handlar icke med en allmän åklagares värdighet.

Öfver behandlingen af den härnäst följande frågan om Extra Stads-Fiskalen Krooks jäfvighet såsom vittne kunde hvarjehanda vara at anmarka. Det är dock jemförelsevis alltför obetydligt at öka vidlyftigheten. I ordningen kommer då (sid. 10) Hr L:s första försök at draga Fångvaktaren Grönbergs tjenstefel under Kongl. Hof-Rättens omedelbara pröfning, och det såsom en öfvergång til Hr Just. Ombudsmannens updrag. Efter redovisning för hvad detta updrag innehåller, återkommer Hr L. genast til Grönberg och skiljer hans brottslighet i 2:ne delar eller 1:o hvad som icke tilhör Hr L:s åtal eller Kongl. Hof-Rättens omedelbara dom och 2:o hvad Hr L. anser höra under en sådan behandling. Den forra delen består af det, som egentligen angår Grönbergs förhållande i tjensten, och som anses böra blifva föremål for särskild undersökning och pröfning vid vederbörlig Domstol, Stockholms Norra Förstads Vestra Kämners-Rätt. Om den andra delen åter heter det, at »som Grönbergs »öfverträdelse af tjenstepligten *tillika* in»nefattar delagtighet i Röösgrens missger»ning, då Grönberg ej allenast underlåtit »at hindra och afstyra det å Anders An»dersson och hans Hustru föröfvade grof»va våld, utan ock deri tagit del, på sätt »redan vore omförmäldt (neml. at Grön»berg lemnat en honom tilhörig karbas »och befallt käpparnes anskaffande samt »jemväl fört et slags direction, då han »bestämt måttet af torturen); alltså och »då den medbrottslige borde dömmas i »samma Rätt och på en gång med huf»vudmannen, men målets återförvisning »i denna del til Harads-Rätten skulle »medföra mycken kostnad och tidsutdrägt, »hemstallde Hr L. vördsammast, om icke »det vore mest lampligt, at Grönbergs »berörde delagtighet, som redan vore dels »genom eget medgifvande och dels genom »vittnen updagad, finge, i sammanhang »med det både genom underställning och »besvär hos Kongl. Hof-Rätten anhängiga »hufvudmålet, genast uptages och Grön»berg i sådant afseende hos Kongl. Hof»Rätten til svaromål inställas; da Grön-

»berg äfven borde förklara sig öfver de »under rättegången inlupne til edsöre»målet hörande, men icke tillbörligen »ransakade upgifter, nemligen at då Tor»paren Anders Andersson, efter at vara »af Röösgren grufligt slagen, återfördes i »arresten, kedjan på handklofvarne blif»vit fastslagen i dörrposten, så at An»ders måst liga på golfvet utmed afträ»deskärlet samt at Pigan Anna Cajsa »Svensdotter, sedan hon kom til häktet, »varit i elfva dygn belagd med jernblack, »den Grönberg låtit henne påsätta &c.«

Rec. upmanar hvem som kan, och således först och främst Hr L., at undervisa oss, hvad annat som kan mot Fångvaktaren Grönberg i fråga ställas, än allt hvad denna sednare del innehåller. Just. Ombudsmannens remiss innefattar icke en gång allt detta; ty den lägger Grönberg endast til last, »at ej hafva hindrat »och med all den honom på stället til»hörande magt förekommit den misshand»ling, som Torparen Anders Andersson »och hans Hustru blifvit tilfogad.« När nu Hr L. dragit under Kongl. Hof-Rättens omedelbara pröfning detta och vida mer och allt hvad som med något slags anledning ännu kan Fångvaktaren Grönberg tilvitas; så öfvergår det Rec:s begrepp, hvar Hr L. skall taga första delen af Grönbergs brottslighet, nemligen den, som icke tilhör Hr L:s åtal eller Kongl. Hof-Rättens omedelbara dom, utan skall blifva föremål för undersökning och pröfning vid Vestra Kämners-Rätten.

För öfrigt är, så vidt man vet, den satsen i lagfarenheten alldeles ny, at när en medbrottslig blir inblandad, efter det hufvudbrottslingens sak kommit under högre Rätt, den medbrottslige då skall kunna dömmas omedelbart af den högre Rätten och således icke lyda under samma forum, der hufvudmannen redan är dömd. At *kostnad och tidsutdrägt* kunna åberopas såsom skäl at rubba rättegångsordningen, förefaller högst undransvärdt. *Underställningen*, som Hr L. omtalar, skulle icke göra Kongl. Hof-Rätten mera behörig til omedelbar pröfning; och dessutom får man beslå Hr L. med den origtigheten, at ingen underställning, såsom han säger, är gifven i *hufvudmålet*, det nemligen, som handlar om fångarnes misshandling, det enda, hvari fråga mot Grönberg upstått, utan angår den af Härads-Rätten gjorda underställning endast den förolämpning under rättegången, som Länsmannen Röösgren skall hafva tilfogat Capitenen Leijonmarck.

Endast för samlingens fullständighets skull nämna vi, at Hr L. (sid. 11) til de ämnen, som han vill hafva omedelbart af Kongl. Hof-Rätten pröfvade, lagt äfven Röösgrens förfarande på Finsta sätesgård medelst ransakan efter tjufgods. Det är således icke blott i de af Just. Ombudsmannen gifna, utan äfven i de af Hr L. sjelf funna nya omständigheter, som han anser sig behörig at tala och Kongl. Hof-Rätten at omedelbart ransaka och dömma.

Detta är nu hvad Hr L. gjort för at reda i fråga varande på hvarjehanda sätt (som han säger) *borttrasslade brottmål.* Han erkänner, at mycket återstår, innan det vinner en *tilbörlig och fullständig* utredning. Rec. åter synes det, at ju flere trasslare som komma i färd dermed, desto mer lemna de efter sig at reda. I denna stund återstår säkert vida mer, än som återstod i början af sista Nov. månad — då man nemligen icke kunde förutse, hvad som skulle hända. — Vi öfvergå med Hr L. til de hufvudsakliga påståenden, han byggt på sina utredningsförsök.

Här hafva vi för första gången en hel sida (den 12.), der så litet anmärk-

ningsvärdt förekommer, at vi kunna lemna den opåtalt. Den handlar om beloppet af såramålsböterna.

Men hvad här saknas, ersättes mångfaldigt på den följande. Det är der, som språket riktas med det nya ordet *spömässig*, et epithet til Röösgrens *kroppsliga complexion*. — Fråga är om förvandling af böter. Harads-Rätten har stadgat denna förvandling til fängelse vid vatten och bröd. Hr L. anmärker, at lagen ej tillåter sådant i annat fall, än om den brottsliges *heder* och *välfärd* genom annan kroppsplikt spilles. Men Röösgren har intet anspråk på medborgerlig *heder*, och hans *välfärd* kan ej spillas, då hans complexion är stark och *spömässig*. Det ligger också i sakens natur och vedergällningsrattens väsende, at så grym misshandling på menniskors kroppar bör hafva et straff, som lika omedelbart verkar på hud och muskler. Således påstår Hr L. at de böter, som Röösgren ålades, skulle til *spöstraff* förvandlas.

Språket är skämtande — ämnet ryslígt. Skall man väl tro, at meningen är allvarsam? Är det möjligt, at gäcka, när man har allvar i denna sak? Är det möjligt at hafva allvar, när man gäckar? *Spö*, det mest barbariska, som med tre bokstäfver i svenska språket kan uttryckas, en grymhet, som nationen längtar at se utplånas ur sin lag, är för Åklagaremagtens representant i en Öfver-Domstol en så obetydlig, så oemotståndligt löjlig sak, at den tjenar til föremål för hans skämt i et yttrande, der allt skämt är olofligt! Är han då åtminstone af lagen tvungen at framställa sjelfva saken, och kan man ej på annan grund tadla hans nitälskan för spö, än at han yttrat den lättsinnigt och med skapande af et muntrande nytt ord bisprungit dem, som känna sig danade at njuta af sönderslitande mål?

För at svara härpå, hemställer man först, om icke det är et gyckel, en låg hädelse, at tala blott om menniskans *kroppsliga complexion*, då fråga är om dess *välfärd*? I fall äfven Hr L. sjelf ägde en stark och *spömässig* complexion, skulle han då icke anse sin välfärd skadad genom en kåkstrykning? Kan en bildad man ställa sig okunnig derom, at vi hafva annan välfärd i detta lifvet at bevara, än vår helsa och våra kroppskrafter?

Och *hedern*, det andra föremålet, som måste respecteras af Domaren, när fråga är at ådömma det nesligaste af alla kroppsstraff, skall den anses såsom redan borttagen från en menniska, första gången man emot honom påstår en bestraffning, som icke ens nu går å äran? De böter, om hvilkas förvandling fråga är, hafva alla blifvit stadgade eller påstådda för ringare brott och mindre ärerörigа än det, för hvilket Röösgren var dömd, ej til spö, utan til fängelse och arbete. Är det då rimligt sagdt, at han skulle straffas hårdare för de ringare brotten, när man ej ens yrkar, eller mot lagens bestämda bud kan yrka, at straffet för det svåraste må skärpas? Bevare oss Gud från åklagare, som så göra, eller rättare sagdt från Domstolar, som skulle kunna förledas af deras orimlighet! Den *egna illska och grymhet*, som Hr L. tilviter Röösgren, och på grund hvaraf han frånkänner honom medborgerlig heder, skulle bestå i samma pinande til bekännelse, som utgör det svåraste eller det väsendtliga i Röösgrens brott; men lagen talar icke om denna ilska och grymhet, såsom villkor för sådant brott, belägger den än mindre med det straff, Hr L. yrkar. Något särskildt bevis på denna ilska och grymhet har Hr L. icke anfört. Den

år då en af de *smädelser*, vi lagt Hr L. til last, och står väl tilsammans endast med det *orimliga påstående*, som den skall understödja.

I behandlingen af nästa fråga om flickan Anna Andersdotters lyte är ingenting så anmärkningsvärdt, at det här förtjenar plats.

Angående ersättningen til de slagne och sårade (sid. 14) är ej heller något vigtigare at anmärka, än at jemförelsen med Pigan Johanna Sörfeldt haltar, då, såsom Hr L. sjelf anför, händelsen med henne var olaglig arrestering utan tortur, och nu åter fråga är om tortur ensamt; ty arresteringen med deraf följande hinder, tidsspillan och mera, som Herr L. omnämner, kommer icke på Röösgrens räkning, enligt hvad allmänt bekant är; hvarföre också den i fråga ställde summan af mångdubbelt 100 R:dr Banco til hvardera bör af Hr L. vid et annat tilfälle ihågkommas.

Men äfven här är förfarandet i nästföljande fråga desto rikhaltigare på begge slagen af de vanliga anmärkningsföremålen. Den handlar om den ofta omtalte uplopps-anklagelsen mot Hr Leijonmarck. »Rapporten,« säger Hr L., »innehåller »äfven den angifvelse, at Capitenen Lei»jonmarck hade öfverfallit och burit hand »å Röösgren, då han i tjensteförrättning »stadd var, hvilket i vissa fall har egen»skap af edsöre« (vill säga edsöresbrott). Men den, som känner Kgl. Förordningen af d. 20 Jan. 1779, vet at 9 §. i 18 Kap. Missg. B. nu mera börjas sålunda: »Djerf»ves någor med hugg och slag öfverfalla »them, i och för theras embete skull, »som Konungens eller Hans Embetsmäns, »eller Rättens ärender gå; böte Tuhun»drade daler til treskiftes,« och at följagtligen, då intet annat straff för en Länsmans öfverfallande i tjensten finnes stadgadt, et sådant brott alldeles icke, enligt Hr L:s förmenande, i något fall har egenskap af edsöresbrott. Det går således ej heller an, at, såsom Hr L. gjort, frånkänna Härads-Rätten domsrätt äfven öfver frälseman i dylik fråga.

»När Actor,« heter det vidare, »om»sider afstod ifrån all talan emot Kapi»tenen (Leijonmarck) och icke gjorde nå»got påstående om ansvar hvarken i ena »eller andra delen af målet; så uphörde »med detsamma Domarens åtgärd.« Man får väl icke misstänka Herr L., at alltid hafva varit eller ämna förblifva af en sådan tanka? Han må väl icke föreställa sig, at Domstolen kan nedlägga något under allmänt åtal hörande brottmål blott derföre, at åklagaren skulle vilja afstå från dess fullföljande?

Smädelserna i detta ämne äro: »Röös»grens rapport och derpå grundade actio»nen« (anstalld genom Actor, som Konungens Befallningshafvande förordnat) »smakar af *illvilja* och *obenägenhet* emot »Capitenen Leijonmarck, för det biträde »han lemnade misshandlade fångarne; och »samma *anda* synes äfven råda i upstall»ningen af Tings-Rättens Domslut.« - - »Andamålet« (nemligen Härads-Rättens) »kan ej vara annat, än at på något sätt »*nedsvärta* Kapitenens förhållande och »gifva åtalet något *sken af befogenhet*, »för at sålunda *bana väg* til den honom »ålagde ersättning. Om sådant ej utmärker »*ånd* och *mannamån*, då hafva dessa »ord ingen betydelse, hvarken i språket »eller lagen.« - - Röösgren, som genom »sin rapport gifvit anledning til den obe»fogade actionen, i fall han kan *censeras* »at hafva sjelf rapporten *skrifvit* eller »*låtit skrifva*.« Må läsaren dömma, häröfver! Och må Kgl. Hof-Rätten, för allmänna rättvisans tilfredsställande dömma häröfver *så*, at *andan* af *illvilja* och *obenägenhet*, at *nedsvärtandet*, at *skenet af befogenhet*, at *vägbanandet*, at

våld och *mannamån* hos den, som *skrifver, låter skrifva* eller *censeras låta skrifva*, måtte framträda i fullt ljus och brinna såsom eldstoder, at injaga skrämsel hos hvar och en, som antingen är skyldig til dylika förebråelser, eller leker tanklöst med ord af så gräslig bemärkelse! Må tiden och eftertiden, så långt minnet räcker, genom varnande exempel renas från et barbari, som, äfven utan at underblåsas af smädeskrifter från Statens embetsställen, har med sig våda nog för yttrande-rätten och all den frihet och förädling, hvars villkor denna är! Må sanning och frimodighet en gång med solklara och himmelshöga råmärken skiljas från djerfheten at förolämpa, fräckheten at framkalla misstankar, der ingen känedom äger rum, lågheten at underblåsa denna benägenhet til smädehviskningar, som förnedrar folkmassan och gör den otilgänglig för sanning och rättvisa!

Rec. har redan varit alltför vidlyftig. Men om han gjort något mer än en vanlig recension; så har han äfven haft et ovanligt ämne. En så utomordentlig rättegångs-skrift i et så vigtigt mål, är redan mycket; men frågan är här, efter Rec:s begrepp, äfven om en Hof Rätts anseende, som ej kan annat än i betydlig mån bero af det öde en sådan skrift får, då dess författare ej blott talar i offentlig och vördnadsbjudande egenskap, utan derjemte står i et sådant förhållande til Hof-Rätten, at det förtroende, som bör tilhöra hans tjenst, minst af alla under dess lydnad och inseende kan vara för Hof-Rätten likgilltigt.

Allmänhetens ögon äro spända på den, som kommer at fullanda Herr L:s värf i den sak, han behandlat. Hvad han deri gjort med verklig behörighet, ser man i det Memorial af den 9 sistl. Dec., som är infördt i N:o 1 af denna Tidning. Det som der til en början saknas, är framställningen af den fråga, som Hr L., i anledning af Hr Just. Ombudsmannens förordnande, uptagit mot Röösgren, ehuru den tydligen förnämligast angår Konungens Befallningshafvande, nemligen huruvida Röösgrens tjenstenit, at ifrån sitt Länsmansdistrict på landet begifva sig hit til Staden, för at i fängelset härstädes med ofvannämnde personer anställa pinligt förhör, varit sjelfmant eller beordradt. Då Herr Just. Ombudsm:s remiss äfven omfattar allt, hvad med de deri anmärkte omständigheter gemenskap äger; hade dessutom i Anmärknings-memorialet bordt finnas något angående bristande tilsyn vid det Länsfängelse, der Röösgrens åtalade framfart fått äga rum; och sådant finnes likväl icke.

(Hvad vi ännu hafva at vänta, är åtalet emot den Domare, som i förväg blifvit så illa handterad. Vi skola göra oss en pligt af at redovisa, huru detta åtal aflöper; likasom vi skola finnas beredvillige at här meddela, hvad Hr L. kan önska at anföra til sitt försvar, eller någon annan skulle finna sig befogad at i sådant afseende lemna.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

England. Den 21 Dec. discuterades i Pärernas kammare billen angående uproriska sammankomster; billen passerade och tilsandes Underhuset, der den bifölls med de af Lorderne föreslagne förändringar; den 22 skulle den erhålla Kongl. sanction.

Enligt underrättelser från Glasgow exercera Radicalerne om ljusa dagen, och nytja käppar i stället för gevär. Nära Kilsyth skall man sett Yeomanry och Radicaler på samma tid manövrera på nära afstånd från hvarandra.

En stark jordbäfning har den 29 Nov., emot kl. 1 om morgonen, fått känna sig på en ort i Skottland; den varade 10 minuter och var åt-

följd af ett buller likt åskan på större afstånd. Skakningen hade direction från Nordvest til Sydost.

Billen angående Rattegångars förkortande har fått Kongl. Sanction. — Ifrån Leeds och i allmänhet från Yorkshire förspörjes ingenting af vigt.

England med Wales skall för närvarande innehålla 57,260 Qvadrat mil. Landträntan *(rental)* utgör 29,476,852 Pund; tionden *(tithes)* 2,353,259 Pund. 1812 utgjorde den bosatta *(resident)* befolkningen, utom Marinen och Arméen, 10,150,615. Således på qvadr. milen 175; och af åkerbrukande blott 36. Skottland och Irland äro i det närmaste lika stora til ytan, och tilsammanstagna lika med England och Wales Grundräntan i Skottland *(assessed rental)* var 1811, £ 3,899,365. I England anses Leicester- och Somersetshire (undantagande Middlesex) för de fruktbaraste Grefskaperna. En acre jord har der öfver hufvud et värde af 28 sh.; i hela England och Wales 17 sh. 2 d.

The Courier säger, at, enligt Brougham, ligger den allmänna nödens orsak i öfverbefolkningen; enligt Ricardo i Capitalets dragande ur rörelsen; enligt Waithman i beskattnings-systemet enligt Burdett i köpingarnas falhet; enligt Tierney i brist på Ministrar af Whigpartiet; enligt Baring i Circulationsmedlet, enligt Cobbett i Thédrickandet; enligt Watson i fattigdomen. Ingen har ändock hittat på statsskulden.

Tyskland. Censuren handhafves i Stuttgard med den mildhet, at man knappt vet at den finnes.

Den 24 Dec. hölls i Wien Congressens 8:de session, och 13 Art. af Förbundsacten är förklarad.

Donau har nu likasom de flesta Tyska strömmar, begynt flöda. — Preussiska Landtvarnets upplösning synes hafva varit blott en dikt.

Frankrike. Man börjar göra gissningar angående de föreslagna förändringarne i det constitutionela systemet. Man säger, at det är fråga om et tillägg til Chartan; at vallagen helt och hållet skall ändras, at man skall förordna 2:ne Classer af valmän, den ena Classen bestående af sådane som äga 200 francs inkomst, och den andra med 600 francs. Beggedera skulle välja directe. De Deputerades antal skulle fördubblas: åldern för behörighet nedsättas til 30 år. Kammaren skulle, i stället at hvarje år förnyas til en femtedel, hvart femte år förnyas helt och hållet. Kamrarne skulle efter detta nya system erhålla propositions rätten; sessionerne i Pairernes Kammare vara offentliga såsom i de Deputerades. Slutligen skulle lagstiftande magtens 3 delar sammantagne kallas Franska parlamentet.

Herr Pasquier och Decazes hafva försökt öfvertala Hertigen af Rovigo at resa sin väg; han har emedlertid icke låtit beveka sig dertil, och blef d. 27 Dec. enhälligt frikänd af Krigs Rätten — Pluraliteten i de Deputerades Kammare är helt och hållet på Ministrarnas sida, och de liberalas inflytande minskas i Paris Folket frågar icke stort efter hvad som föregår i Kamrarne. — Det påstås at de Deputerade skola erhålla et årligt arfode af 10,000 Fr. hvardera. Öfver denna tanken rodna de Liberale. — Ryktet förnyas at hela Kgl. Gardet skall sammandragas omkring Paris, oaktadt de Ministeriela Tidningarnes bemodanden at vederlägga sådant.

Herr Decazes och Pasquier hafva öppet förklarat en ändring i Vallagen vara nödvändig; och de liberala Tidningarne göra häftiga utfall

Nederland den 28 Dec. Endast 4 af Lagförslagen hafva blifvit förkastade af de Deputerade, men det 5:te, om creerande af 24 millioner til betäckande af de återstående skulderna och det löpande årets utgifter, antogs med 54 röster mot 41 I anledning af de fyra förslagens förkastande, och på det allmänna ärendernas gång för år 1820 ej måtte stadna, har en Kongl proposition blifvit gjord om bibehållandet i 8 månader at nu gällande Finance-lagar. Man förmodar at den blir antagen. — I Amsterdam har man med nöje försport de skedda afslagen, emedan man var Finance-Ministern och hans mesurer föga bevågen.

Södra America. Pernambuco bloqueras af Insurgentkapare. — En Kongl. Fregatt har utlupit emot dem.

Rättelse:

I N:o 3, sid. 21, 2:dra spalten, 21:sta raden står: som *hemfrid och rån;* las om *hemfrid och rån.*

På detta blad prenumereras i Deleens & Comp. Bokhandel, med 3 R:dr B:ko för halfår. Prenumerationen kommer endast en kort tid at vara öppen.

Tryckt hos Carl Deleen

N:o 5. 1820.

STOCKHOLMS COURIER.

Måndagen den 17 Januari.

Sine ira, studio et metu.

RIKSRÄTTEN:

Et förslag, bedömdt af Svenska Lagstiftare vid sista Riksdag.

Detta förslag, innefattadt i nedanstående Memorial, har med vederbörligt tilstånd blifvit oss meddeladt, jemte Constitutions-Utskottets yttrande deröfver. Beggedera synas oss förtjena allmän granskning; och vi vilja bifoga några noter, innehållande våra tankar deröfver. Vår önskan är, at sjelfva saken vinner det deltagande, som den tyckes förtjena. Vi skola, i detta såsom i andra ämnen, gerna emottaga och meddela de meningar och skiljagtiga förslag, som en allmännare upmärksamhet på frågan kan framkalla.

Vördsamt Memorial!

At Konungens Rådgifvare äro underkastade ansvarighet för sin embetsförvaltning, är et villkor för friheten. Det är mindre lätt afgjordt, om för Konungens Högsta Domstol någon annan ansvarighet är nödig eller lämplig än den, som äger rum inför Rikets Standers Opinionsnämnd.

Om Konungens grannlagenhet i val och allmänna upmärksamheten på embetets förvaltning, då denna upmärksamhet äger et så kraftigt medel at göra sig gällande, som Opinionsnämnden, ej förmå at försäkra Fäderneslandet om en Högsta Domstol, värdig at utöfva den högsta möjliga domaremagt; då synes det, som skulle alla försök, at genom anklagelse och bestraffning förbättra denna Domstol, blifva långt mindre tillorlitliga. Den är redan den naturliga platsen för de värdigaste lagfarne i fäderneslandet; och hvar skola väl Ledamöter tagas til en värdig Domstol öfver deras embetsåtgärder?

Allt detta må vara — säkert har det icke undfallit Lagstiftarens upmärksamhet. Men grundlagens stora bestämmelse är, at *så* upätthålla Konungens och Folkets magt, at den ena ej må någonsin förnärma den andra. Konungens Högste Domstol måste stå i beroende af Folkets opinion, for at gora den upmärksam på sina pligter, ej blott angelägen om ostraffighet inför lagen. Härigenom får Folket på Högsta Domstolen et inflytande, som icke skulle motvägas af något från Konungens sida, utan medföra en möjlighet at göra Högsta Domstolen beroende af Folket, så at Konungens Embetsmän eller män af Hofparti bland Standerne komme i fara, at genom anklagelser olagligen behandlas, om icke en bestämd ansvarighet ägde rum, som kunde, äfven på Konungens befallning, i behörig ordning göras gällande.

När nu Högsta Domstolen ej kan fritagas från ansvarighet efter åtal af Konungens Justitiæ-Canceler; så måste, för jemnvigtens skull, Ständernes Justitiæ-

Ombudsman äga enahanda rättighet til åtal.

En Domstol måste således finnas, som äger at dömma öfver Högsta Domstolens Ledamöters utöfning af sina Embeten; och ingenting är naturligare, än at låta densamma äga domsrätten äfven öfver Konungens Rådgifvare för deras embetsförvaltning. Desse äga dessutom emot Högsta Domstolen två verkliga skäl til jäf: det ena, at Konungen Sjelf der är Ledamot, och det andra, at Rikets Ständer genom sitt Constitutions-Utskott förordna anklagelsen emot Konungens Rådgifvare, hvaröfver följagtligen bör dömmas af en Domstol, hvilken ej står i något sådant beroende af Ständerne, som för Högsta Domstolen äger rum genom Opinionsnämnden.

Det är derföre, som en Riks-Rätt finnes stadgad i våra grundlagar. Men sjelfva dess möjlighet var en djerf tanke. En magt i Staten, lika ansvarsfri som Konungens och Ständernes, och någon gång tiläfventyrs föga mindre vigtig, beroende af samvete och lagar, men erkännande öfver sig ingen jordisk Lagskipare, och ingen motvigt, som dock finnes för Konung och Ständer — en sådan magt är det man måste föreställa sig, när man nämner en Riks-Rätt. Och när man skapar den, måste man vara omtänkt at gifva den en sammansättning och beståndsdelar, mägtiga at stå med oveld och sjelfständighet emellan et helt, möjligtvis upbragt och då ej alltid foglıgt, folks anspråk å ena, och en möjligtvis svag Regents Ministrars alltid fruktansvärda magt å andra sidan. Ej mindre vigtig är domsrätten öfver Konungens Högsta Domstol, om det olyckligtvis någonsin skulle hända, at af dess Ledamöter i Embetet begås brott, som förtjena beifran. Riks-Rätten, med et ord, är slutstenen i Svenska Statsförfattningens byggnad. Låt hvalfvet någon gång komma at tryckas af en tyngd; och man skall erfara, om det är likgilltigt, antingen denna sten är af fast ämne och väl infogad, eller icke.

De, som upförde byggnaden, hafva icke fulländat denna del af sitt verk, ehuru man af visheten i hela anläggningen måste sluta, at de icke misskänt behofvet deraf. Det tilhör då deras efterkommande at fullända; och skyndsamhet är af nöden.

I Riks-Rätten, antingen Högsta Domstolens Ledamöter eller Konungens Rådgifvare tiltalas, sitta Presidenterne i alla Rikets Collegier och två Militärpersoner, alla innehafvare af förtroende-embeten, och således icke i den belägenhet, hvari sjelfständige domare alltid böra befinna sig.

Träffar åtalet Konungens Högsta Domstol; då räknar man i Riks-Rätten ännu fyra Ledamöter i enahanda förhållande, nemligen de fyra Stats Råden; och der finnas då ej mer än tre Ledamöter, som äro skyldige at vara laglarne män, nemligen Presidenten i Svea Hof-Rätt och begge Hofrätts-Råden. Bland de öfriga kan ej, annorlunda än tilfälligtvis, finnas någon, som äger juridiska kunskaper, då likval hela antalet stiger omkring tjuge personer. Om nu alle de laglarne hindras af laga förfall eller jäf; så är Rätten *ändock dömför, när tolf deruti sitta.* Högsta Domstolens Ledamöter mangrant, tiltalade må hända för sina beslut i de klyftigaste lagfrågor, skulle således kunna komma at stå til rätta inför Domare, som allesammans vore obevandrade i deras yrke. Det måste väl tvertom vara afgjordt, at en väsendtlig egenskap hos en Domare öfver Konungens Högsta Domstol är at vara lagkunnig, och at denna egenskap således, om möjligt vore, icke borde saknas hos någon bland Riks-Rättens Ledamöter. När flere skola gemensamt besluta, är det oftast bättre at haf-

va en Ledamot mindre, än hafva en mindre skicklig.

Vid åtal emot Konungens Rådgifvare finnas uti Riks-Rätten fyra förtroende-män mindre, nemligen Stats-Råden, hvilkas ställen intagas af fyra Justitiæ-Råd, utan at likväl sjelfständigheten är ökad, enär Justitiæ-Råden, såsom nämndt är, stå i et förhållande til Rikets Ständer, som just hindrar Konungens Högsta Domstol at kunna utgöra Riks-Rätt. I skicklighet är väl mycket vunnet genom förökande af de lagfarnas antal; men det hinner ändock icke til hälften af Ledamöternas fulla antal. Riks-Rätten är således ej heller för detta fall så organiserad, som den borde vara.

At få den svarande emot sin bestämmelse, synes mig icke hafva någon oöfvervinnelig svårighet och jag har dertil sökt uttänka et forslag, som jag härmedelst vördsammast vill öfverlemna til Högloft. Utskottets pröfning.

De fel i den nu varande Riks-Rättens sammansättning, som jag här anmärkt, ligga ej deruti, at alla dess Ledamöter äro tilsatte af Konungen. Endast vissa villkor stadgades, som inskränkte Konungens val til sjelfstandiga personer, dem Han ej vidare kunde skilja från deras befattning; så skulle jag tro det hufvudsakliga i den nödiga förbättringen vara vunnet, ehvad Riks-Rättens Ledamöters embeten blefve förenade med vissa andra embeten, eller åt särskilda personer updragna, desse måtte då äga eller icke äga andra beställningar i staten.

Det gifves likväl en naturligare utväg, hvarigenom Riks-Rättens bestämmelse uttryckes i sättet at formera den, och förtroendet för densamma underhålles af denna åskådliga ändamålsenlighet; en fördel, som säkert må räknas bland de vigtigaste i all politisk och borgerlig stiftelse. Fråga är om en Domstol emellan Konungens Ministrar och Folkets ombud. Konung och Ständer böra då gemensamt välja denna Domstol. Om antalet af Ledamöter anses böra vara 18, så föreslås af Ständerne et tredubbelt eller minst dubbelt så stort antal hos Konungen, som deraf utnämner dem Han i nåder behagar; och på samma sätt utses et lika antal suppleanter, hvilka vid hvarje Riksdags slut böra vara fulltalige och i stadgad ordning efterträda afgående Ledamöter, så at ej mer än första gången någon Ledamot annorlunda tilsättes, än at fullmagt utfärdas til den i ordning varande suppleanten. Ledamots och Suppleants-embeten hindra ej från innehafvande af andra tjenster i staten, dem undantagna, som jag framdeles kommer at nämna. Fullmagterne utfärdas af Konungen. Embetet åtföljes icke af någon lön eller inkomst. Ingen Ledamot, boende på hvad ort i Riket som helst, njuter någon ersättning för kostnaden til installelse och bevistande af sammankomsterna, hvilka alltid hållas på stora Riddarhus-salen för öppna dörrar.

Med et sådant valsätt, behöfva icke alltfor många värdige medborgare utslutas från valbarhet. Det finnes olyckligtvis sällan öfverflödig tilgång på tjenliga föremål för et sådant val, och det är nödigt, at de, som finnas, få begagnas. Det är ej mindre nödigt, at en ära, som bör blifva den högsta i samhället, blir en upmuntran til medborgerlig dygd för så många täflare, som möjligt är.

Om förmögenhet eller stånd bör alldeles ingen fråga blifva; och en föreskrift om ålder vore öfverflödig. Det är endast från redan innehafvande beställningar i staten, som hinder för valbarhet kunna upkomma; och fråga är då om Högsta Domstolens Ledamöter. Villkoret för deras antagande skulle vara, at de, som antoges, från den stunden uphörde

at stå under Opinions-Nämnden, för at sålunda undandragas allt beroende af Ständerna. At Ständerne skulle kunna på detta sätt fritaga dem från kommande Ständers utvoteringsrätt, synes likväl ganska betänkligt. I händelse af åtal mot Högsta Domstolen vore de dessutom nästan alltid jäfvige, såsom de der öfvervarit de i fråga kommande domsluten; och i alla fall skulle blott et ganska inskränkt antal kunna komma i fråga, då åtminstone pluraliteten af Högsta Domstolen borde qvarblifva under Opinions-Nämndens votering. Min villrådighet måste derföre uphöra och den öfvertygelsen råda, at Högsta Domstolens Ledamöter, således de mest uplyste och värdigaste bland Rikets Domare, böra från Riks-Rätten uteslutas.

Mot styrande Magtens natur är det åter stridande, at någonsin afstå Konungens rätt til ombytande af sina förtroende-Embetens innehafvare; och dessa kunna således ej heller blifva valbare til Riks-Rätten, emedan deras plats der ej medgifver et dylikt beroende af Konungen.

Dessa inskränkningar anser jag också vara tilräckliga. Det behöfver icke nämnas, at de personer äro undantagne, som genom brott eller föraktlig vandel gjort sig ovärdiga et så ärofullt förtroende. De kunna aldrig komma i fråga; och det behöfves ej at genom lagen utesluta andra än dem, hvilkas dygder och förtjenster skulle kunna föranleda afvikelse från lagens afsigter.

Lagkunnige böra, som sagdt är, Ledamöter i Riks-Rätten vara. Men det föreslagna valsättet gör äfven en föreskrift härom öfverflödig. Til största delen måste väl valen falla på Sveriges lagfarna män, hvilka denna ära bör vara et täflingsämne, icke et privilegium. Men om fäderneslandet äger (eller vid en högre grad af odling kommer at äga) män, som, utan at hafva undergått juridiska lärdomsprof eller varit i embeten nyttjade, äro bildade tänkare, grundligen underrättade om våra lagar, och i synnerhet om vår Stastförfattning, redlige och allmänt aktade medborgare, och om desse blifva uphöjde til Ledamöter i Riks Rätten; så bör väl billigtvis ingen behörighet dem frånkännas. Det villkor om lagfarenhet, som vore nödigt, i fall ombytet skulle, såsom nu, förenas med vissa andra statens embeten, vore här ej blott öfverflödigt, men olämpligt. Konungs och Ständers gemensamma förtroende må således, äfven i detta afseende, göra tilfyllest at uphöja til behörighet. — At den, som genom laga dom förlorar embete, eller för brott undergår nesligt straff, också förlorar sin plats i Riks-Rätten, säger sig sjelft.

Riks-Rätten måste vara oberoende ej mindre af Konungens än Folkets magt. Men om den, utan at göras beroende, kan sättas i en stadigvarande förbindelse til beggedera och i lika behof af begges gunst och aktning; så blir detta utan tvifvel en ny fullkomlighet. Til befrämjande haraf har jag trott det vara tjenligt, at vid hvarje Riksdag fem de äldste Ledamöterne afgå, men kunna vid samma Riksdag åter insättas til suppleanter genom Ständernas förslag och Konungens utnämning, i fall de dertil anses förtjente.

Ingen Ledamot eller suppleant må kunna begära sitt afsked, medan et under hans handläggning anhängigt mål ännu är hos Riks Rätten oafslutadt.

I stadgad ordning böra suppleanterne efterträda afgående Ledamöter; och denna ordning bör vara den, i hvilken suppleanterne blifvit valde, nemligen i anseende til tiden för dem, som ej äro utsedde vid en och samma Riksdag, och för samtidiga i anseende til rösternas antal, hvilka hos Ständerna bestämt försla-

get. Efter denna ordning bör inskrifning ske i suppleantlistan, och til den främste på listan är det alltid, som Konungen utfärdar fullmagt i en afgången Ledamots ställe.

I Riks-Rätten föres ordet af den bland närvarande Ledamöter, som är främst i ordningen, i anseende til tiden och antalet af röster hos Rikets Ständer vid det tillfälle, då han utnämndes. Ingen Ledamot får, utan behörigen styrkt laga förfall, undandraga sig från tjenstgöring, vid embetets förlust; derom Riks Rätten äger dömma. Äro så många Ledamöter hindrade af laga förfall eller jäf, at ej tolf tilstades komma; då böra så många af de första suppleanterne tilkallas och biträda, at Domstolen utgöres af tolf, som bör vara minsta domföra antalet.

Hvilken Ledamot som derom anmodas af Justitiæ-Canceleren eller Rikets Ständers Justitiæ-Ombudsman, bör äga at utsätta dag til Riks-Rättens sammanträde, låta afgå kallelser til samtlige Ledamöterne och i Riks-Rättens namn utfärda stämning å den, mot hvilken åtal skall anställas. Vägrar Ledamot sådan Embetsåtgärd, äge åklagaren at anlita annan Ledamot; och Riks-Rätten dömme den vägrande förlustig embetet. Til den Ledamot, som kallelsen utfärdat, böra de Ledamöter, som hindras af förfall, rapporter derom genast aflemna, och tillika anmäla, om de veta jäf emot sig vara, som de kunna inför Riks-Rätten så styrka, at deras inställelse ej tarfvas. Finnes då, at antalet ej blir domfört; så bör den kallande ofördröjligen låta kallelser til nödiga suppleanter afgå, så at uppehåll må undvikas.

Under embetsutöfningen samt på resan til och ifrån Rikstinget njuta Rättens Ledamöter enahanda fred och säkerhet, som Riksdagsmän tilkommer.

Detta förslag kan gillas eller förkastas; men må åtminstone dess syftning ej misskännas! Om jag deri skulle vinna anhängare, som ägde eller ville sprida den inbillningen, at jag i en ny Riks-Rätts organisation sökte ny styrka för någon magt i staten framför den andra eller på dess bekostnad; aldrig kunde en fiende vara mer skiljagtig från mitt tänkesätt, än sådane anhängare skulle vara. Också hoppas jag det vara för granskaren tydligt, at jag allvarligt sökt, hvad jag bort, hvad jag i allt, så långt af min ringa förmåga och verkningskrets kan bero, bör och skall söka, tilväxande styrka för *begge* de magter, hvilkas jemnvigt och orubblighet försäkra mitt fäderneslands frihet, som alltid lutar i det ögonblick, denna jemnvigt lutar. Begge magterna kunna växa, och det til en icke förutsedd höjd, endast de aldrig försöka at växa på hvarannans bekostnad. Hvilkendera som inkräktar på den andra, vidgar ej sitt eget område; den undergräfver sitt eget bestånd. Med andra ord: den tager från sig sjelf med ena handen, hvad den ger sig med den andra; den tager från sin ena hälft, hvad som der ägde lif och rörelse, för at inympa det på den andra, der det utgör et främmande och dödt ämne, som verkar förruttnelse och förstöring. Liknelsen behöfver ej fortsättas. Följderna stå skrifna i folkslagens häfder, alltid stämplade med samma öfverskrift: *missledda begrepp om frihet och magt.*

A. Danielsson.

Blandade Ämnen.

Allvarligt ord i sinom tid.

Det händer mången god sak at förderfvas just af sina ifrigaste och högljud-

daste anhängare. Man drömmer nu endast om faror för Europas frihet och yttranderätt, derföre at några vanmägtiga försök til deras kufvande blifvit gjorda, vanmägtiga, ty all magt, som vill gora sig oberoende af tiden och allmänna tänkesättet, är vanmagt. De visserligen välmenande frihets kämparne skrika och upmana til *förbund*, til *planer*, til *parti* emot förtrycket; och de veta icke, at det just är detta melankoliska, ängsliga skri, denna böjelse för ordnar, för proselytmakeri, för verksamhet i det fördolda, som frambragt, hvad de nu illänas at bekämpa. Sanning och rätt älska ljuset, och deras sak kan icke drifvas annorlunda än med öppen och fri panna. Så snart deras försvarare gripa til våldets vapen och kläda sig i mörkrets drägt, så ställa de sig blott på samma punkt, som våldet och mörkret, och kunna ej legitimera sig för hvad de påstå sig vara. Sands och Lönings dolkar vanärade den goda saken och rättfärdigade hvad som skett. Hade frihetens vänner i Tyskland icke fallit på detta olyckliga melankoliska misstroende, detta mörka ordens-svärmeri, utan i dess ställe med ädel frimodighet stridt för sin sak, så existerade icke nu ämnet för dessa ängsliga härskri, dessa upmaningar til förbund emot våldet, hvilka begynt höras äfven hos oss.

Med sant mod och en blick, som icke skyr den starkaste dag, bör hvar och en i sin stad arbeta för rättvisa och sanning, obekymrad hvem han har med sig eller emot sig. Äger han verklig kallelse som en sanningens apostel, så behöfver han icke andra bundsförvandter än henne; och har han henne til bundsförvandt och ändock misströstar, så förstår han icke sin kallelse. Han blifver då en sanningens Landtvärn som blott förstår ropa alarm, i stället för en dess kämpe, som, af sann innerlig känsla och med fröjdefullt mod, förer dess baner och består i dess väldiga strider. Första pligten är at försvara sanning, rätt och frihet med försakelser, ja med sitt blod, om det fordras; den andra, at aldrig misströsta om segren.

Och det bör ej eller någon göra. Likaså öfvertygade, som vi äro, at icke ett hår faller af vårt hufvud utan ändamål i det stora helas Plan; lika öfvertygade äro vi också, at om censurer inrättades i hvar by, om bål byggdes i hvarje gatuhörn, för at bränna all fri tanke med dess yttrare; så skall detta just påskynda dess spridande; om nio och niotio hufvuden falla för våldets och mörkrets redskap, så reser sig det hundrade endast så mycket friare. Vill man bedömma Europas nuvarande läge och spå om dess tilkommande, så bör man känna tidsandan och bildningen, se på folkens uplysning och yttrade vilja, och icke bekymra sig om några ephemera, mot denna anda och bildning stridande författningar. Man bör våga veta, at den som vill dämma en våldig ström med sandkorn, han lemnar blott sitt namn til en lek för efterverldens löje.

Nej! Hvar och en är ställd på sin plats. Må han verka der, allt hvad han förmår, och icke ängsligt se sig om efter bundsförvandter. Med sanning och ljus på sin sida, är en man starkare än millioner utan dem. Den som *med den* ingenting kan uträtta, han försöker förgäfves, om det ock lyckades honom at stifta af hela verlden en orden, et förbund. Det stora, aldrig stiftade och alltid existerande, heliga förbundet mellan *folken*, ansvarar oss för den goda sakens framgång. Endast det, som är af våld stiftadt, kan af våld förstöras. Mot det eviga och heliga öfvar mörkret förgäfves sina krafter.

Men åter, lika oförnuftig som ängslan och ordensraseriet för en god sak

är, lika skadligt för henne är äfven detta förnedrande af det allvarsamma och stora, dessa vattenskott, som fästa sig och frodas på det ädla nitets stam, som framlockas af hvarje märkvärdig och stor händelse, likasom svamparne af en varm höstdag. Då menskligheten ryser och lagarne kräfva exemplarisk rättvisa äfven mot den mägtigaste; då det lyckats at ändteligen väcka upmärksamheten och deltagandet för det stora och rätta i en sak; då komma efterskördens hjeltar och samla smutsen på valplatsen, för at bereda sig och slöddret en vederqvickande rätt; då kringflyga visor, och begrafnings-psalmer, och framkastade vinkar om dissectioner m. m. Detta kallas at skjuta från et bakhåll, der man är sjelf i säkerhet. Den känsla, som drifver til sådant, är alldeles den samma, som drifver til fiendskap mot ljus och rätt, då tilfälle *dertil* yppas: begäret at öfverfalla den värnlöse.

Inrikes Underrättelser.

I anledning af Ståndernas underd. hemställan, och efter vederbörandes hörande genom Lands höfdingarne, har Kongl. Maj:t den 15 sistl. Dec. utfärdat en ny Beklädnads Förordning för Indelta Infanteriet. Af Statsmedlen bestås. årligen ifrån och med år 1819 en sjettedel af det värde, hvartil, efter Riks-Markegång, en mundering upgår; hvaremot den, för klädernas slitning under Regements-möten, hittils i penningar utgående ersättning kommer at uphöra. Då manskapet commenderas til Militär-tjenstgöring utom Regementets stånd på längre tid än en månad, betalar Kronan slitnings penningar, som tilställas Regementernes Beklädnads Directioner. Desse utgöras af Landshöfdingen i orten, Regementets Chef, Regements-Qvartermästaren, en Capiten och 2:ne af Landshöfdingen tilkallade Rotehållare. Likaså komma de Rotehållare, hvilka sådant sig åtagit, at årligen erlägga en sjettedel af en beklädnads värde; de Rotehållare deremot, som önskat at vid ordalydelsen i Knekte Contracten förblifva, skola, efter förhållandet af myntvärdet den tid Contracten uprättades, på det sätt utgöra de uti dem bestämda penninge afgifter, at samma afgifter förvandlas i spannmål efter den tidens pris, hvilken erlägges antingen in natura eller i penningar efter Länets Markegång. I de fall, der Knekte-Contracten föreskrifva persedlar, skola desse betalas i penningar efter Läns Markegångspris. Directionerne, som i fredstid besörja beklädnaden, böra helst verkställa uphandlingarne af inhemska tilverkningar. Förvaltningen af medlen redovisas inför Krigs Collegium, och Rotehållarne äga at, genom ombud vid General-Mönstringar, granska räkningarne.

Under den 31 sistl. Aug. har Kongl. Maj:t utfärdat nådigt Reglemente för Allmänna Arbets-Inrättningen i Wadstena; och som samma Reglemente ej lär komma at tryckas, meddelas här det hufvudsakligaste deraf: Inrättningens ändamål är at personer, hvilkas frihet, til allmänna ordningens bevarande, måste inskränkas, skola til ordentlighet och arbete vänjas för at åter kunna på fri fot sättas. — Styrelsen öfver Inrättningen tilhör Landshöfdingen i Linköping, hvilken äger at förordna om alla dervid verkställande arbeten, samt besörja inrättningens hela hushållning, m. m. Öfver arbetsdriften och ordningen bland folket skall närmaste tilsyn tilkomma en Commendant på stället. — Inrättningen får sin egen Kamrerare, Prest och Läkare. Nödig Militär-bevakning med befäl förlägges å stället. Öfver arbeten, som vid Inrättningen förrättas, insänder Landshöfdingen hvar tredje månad berättelse til Krigs-Collegium, som i den delen äger högsta inseendet. Arbetet består i Sko-arbeten och strumpstickning för Arméns behof samt til afsalu, allt slags spånad samt väfnad af buldan och segelduk, tilredning af tågvirke, Smides, Snickare- och Skräddare-arbeten, m. m., och komma nödige Handtverkare för undervisnings meddelande at antagas. Alla arbeten skola i allmänhet ställas på beting eller beräknas i stycketal, samt värde-taxa derå utsättas; och kunna enskilte, för betalning enligt taxan, vid Inrättningen för sin räkning låta arbeta. — Taxan fastställes af Landshöfdingen och lämpas så, at den flitige kan, utöfver kostnaden af sitt underhåll, få en skälig behållning. Kamreraren skall med hvarje arbetskarl hålla räkning, hvarå motbok karlen tilställes. Allt tiggeri är arbetsmanskapet förbudet. Gåfvor til Inrättningen äger Lands höfdingen använda såsom upmuntran för de ordentligaste och flitigaste. — Noggrann förteckning

på förrådet af oförsålda tilverkningar, med prisen derå, skall för hvar och en vara tilgänglig.

Manskapet indelas i Compagnier, hvartdera om 100 man med bland manskapet utsedde Corporaler, hvartil de af Commendanten utnämnas, som visa mesta ordning och flit. Commendanten äger at för mindre fel och förbrytelse samt försök at rymma utdela extra-judiciela bestraffningar, som bestå i måttlig hussga, förknappning i vanliga spisordningen etc. Rådstugu Ratten i Wadstena är Domstol i afseende på de förröfvade brott. Commendanten skall öfver hvarje arbetskarl hålla en behörig rulla, som uptager allt hvad personen rörer, hans uplörande etc.; och böra vid hvarje halft års slut sine renskrifne exemplar af Rullan tilställas det ena Justitiæ Cansleren och det andra Justitiæ-Ombudsmannen. — Efter hvarje års slut skall Landshöfdingen til Kongl. Maj:t i underd. inkomma med en sammandragen öfversigt af Inrättningens tilstånd i alla delar. — Vid af Landshöfdingen minst 4 gånger om året verkställande mönstringar, äger Landsh. nämna de arbetskarlar, som för flit och ordentlighet sig utmärkt, och hvilka Commendanten äger meddela rättighet at arbeta hos enskilte, eller från Inrättningen utgå för at höra sig om efter tjenst eller näringsfång, på sätt som närmare stadgadt är i en Inrättningen rörande allmän Författning, som jemval bestämmer huru och i hvilka fall arbetskarl må alldeles lösgifvas.

Tiden skall visa resultaterne af denna välgörande anstalt. Kanske skola äfven vi en dag få se fängelser bragta til deras bestämmelse, förbättring, i stället at de hittils varit endast plantskolor för brott, näring för fysiskt och moraliskt förderf.

Stockholm. Spådomarne om en mild vinter hafva icke blifvit uplyllda. Sallan hafva vi haft en ihärdigare och strängare köld, kanske aldrig en större snömassa än nu. Sådant förspörjes från alla Landsorter. Kölden i norre orterna har varit häftig. Bref från Calix förmäla, at den 31 Dec., kölden der stigit til 45 grader.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Tyskland. Konungen af Preussen har utnämnt en Ministerial Commission såsom andre Instans för Special-Undersöknings-Commission öfver hemliga politiska förbund. Furst Hardenberg är en af medlemmarne. — Det talas om en ny organisation af militär väsendet i Preussen. — Man vet med visshet at ännu hittils ingen, anklagad för Stats-förbrytelser eller demagogiska planer, befinner sig på Citadellet i Mainz. — Nästan alla södra Tysklands floder hafva öfverstigit sina bräddar; Rhen har ej sedan 1801 varit så hög; de genom öfversvämningarne förorsakade skador skola vara ganska betydliga. — Schelling är högst farligt insjuknad.

Spanien. Konungen har updragit sitt Castilianska Råd utarbetningen af en ny brottmåls lag, der förbrytelserne nogare åtskiljdes och straffen närmare lämpades efter dem. — Drottningen fortfar i sina bemödanden at utverka mildring i de landsförvistes öde.

Frankrike. Man berättar at Hr Lainé (i egenskap af Stats-Minister) skall i stället för Herr de Serre hos de Deputerade föredraga om förändringarne i Vallagen. — Enligt Bref från Södra Frankrike skola de sista händelserna i Paris der väckt en stark sinnesspänning hos partierne, hvilken likväl ännu icke medfört några obehagliga uptraden. De Deputerades Kammare har antagit det provisoriska Finance Utkastet. Finance-Ministern var til helsan återställd. — Det Lagförslag som först skulle forehafvas, komme at angå garantierna för den personliga friheten.

Neapel. Konungen har anslagit betydliga summor för at fullborda vägarbeten på Sicilien.

England. Tidnings Stämpel-Billen, äfvensom Libell Billen erhöllo den 30 Dec Kongl Sanction. I början af år 1819 besteg sig Englands och Irlands samtelige skulder til 1,16. ½ millioner P. Sterl., och de årliga räntorna utgjorde öfver 45 millioner.

Tryckt hos Carl Deleen.

N:o 6. 1820.

STOCKHOLMS COURIER.

Thorsdagen den 20 Januari.

Sine ira, studio et metu.

RIKSRÄTTEN:

Et förslag, bedömdt af Svenska Lagstiftare vid sista Riksdag.

(Forts. från föregående N:r).

Utdrag af Constitutions-Utskottets Protocoll vid Urtima Riksdagen i Stockholm den 28 Maj 1818.

S. D. Föredrogs å nyo Riksdagsmannen Anders Danielssons Memorial angående en förändrad organisation af Riks-Rätten; hvarvid bemälte Riksdagsman upläste och ingaf et så lydande förslag til redaction af 102 §. Regerings-Formen.

»Denna Domstol, som Riks-Rätt kallas, skall bestå af 18 Ledamöter, hvilka sålunda tilsättas, at Rikets Ständer föreslå 36, bland hvilka Konungen utnämner det stadgade antalet. På samma sätt utses et lika antal Suppleanter, hvilka vid hvarje Riksdags slut böra vara fulltalige och i stadgad ordning efterträda afgående Ledamöter, så at ej mer än första gången någon Ledamot annorlunda tilsättes, än at fullmagt utfärdas til den i ordning varande suppleanten. Högsta Domstolens Ledamöter, jemte de Embetsman, som innehafva förtroende-embeten, kunna ej blifva Ledamöter i Riks-Rätten. Fullmagterna på Ledamots- och Suppleants-embeten utfärdas af Konungen, men åtföljas icke af någon lön eller inkomst. Ingen Ledamot, boende på hvad ort i Riket som helst, njuter någon ersättning för kostnaden til inställelse och bevistande af sammankomsterne, hvilka alltid hållas på stora Riddarhus-Salen för öppna dörrar. Vid hvarje Riksdag komma Fem de äldste Ledamöterne i Riks-Rätten at afgå, men kunna vid samma Riksdag åter insättas til Suppleanter genom Ständernes förslag och Konungens utnämning, i fall de dertil anses förtjente. Ingen Ledamot eller Suppleant må kunna begära sitt afsked, medan et under hans handläggning anhängigt mål ännu är hos Riks-Rätten oafslutadt. I den ordning, hvari Suppleanterne blifvit valde, nemligen i anseende til tiden för dem, som ej äro utsedde vid samma Riksdag och för samteliga i anseende til rösternas antal, hvilka hos Ständerna bestämt förslaget, skola Suppleanterne efterträda afgående Ledamöter och följagtligen i samma ordning inskrifvas i Suppleant-listan, så at den främste på denna lista alltid blifver den, til hvilken Konungen utfärdar fullmagt i en afgången Ledamots ställe.

I Riks-Rätten föres ordet af den bland närvarande Ledamöter, som är främst i ordningen i anseende til tiden och antalet af röster hos Rikets Ständer vid det tilfälle, då han utnämndes. Ingen Ledamot får, utan behörigen styrkt laga förfall eller jäf, undandraga sig från tjenstgöring, vid Embetets förlust; derom Riks-

Rätten äger dömma. Äro så många Ledamöter hindrade af förfall eller jäf, at ej 12 tilstädes komma; då skola så många af de första Suppleanterne tilkallas och biträda, at Domstolen utgöres af 12, som är minsta domföra antalet. Hvilken Ledamot, som derom anmodas af Justitiæ-Canceleren eller Rikets Ständers Justitiæ-Ombudsman, äger at utsätta dag til Riks-Rättens sammanträde, låta afgå kallelse til samtelige Ledamöterne och i Riks-Rättens namn utfärda stämning å den, mot hvilken åtal skall anställas. Vägrar Ledamot sådan Embetsåtgärd, äge åklagaren at anlita annan Ledamot, och Riks-Rätten dömmer den vägrande förlustig Embetet. Til den, som kallelsen utfärdat, böra de Ledamöter, som hindras af förfall, rapporter derom genast aflemna, så ock de som veta jäf mot sig vara, dem de inför Riks-Rätten kunna så styrka, at deras inställelse ej tarfvas, derom anmälan göra. Finnes då at antalet ej blir domfört, låte den kallande ofördröjligen til nödiga suppleanter kallelser afgå, så at uppehåll må undvikas. Under Embets-utöfningen samt på resan til och ifrån Riks-Tinget njuta Rättens Ledamöter enahanda frid och säkerhet, som Riksdagsmän tilkommer.«

Under discussionen af ämnet yttrade sig nedannämnde Herrar Ledamöter hufvudsakligen som följer:

Hr Presidenten Friherre Ehrenheim: Om det skulle tillåtas at til Ledamöter af Riks-Rätten invälja personer, utan åtskillnad, från alla landsändar, komme troligen ingen sådan at infinna sig från de aflägsnare orterna 1).

Herr Professoren Doctor Munck af Rosensköld: Då jag önskar at förslaget måtte omredigeras, finner jag likväl principen rigtig och antaglig 2).

Hr Contracs-Prosten Professor Thyselius: Enligt den i Grundlagen antydda princip, bör Riks-Rätten bestå af pröfvade och skicklige Embetsmän, som äro underkastade ansvarighet både inför Konungen och allmänheten. Emot denna princip är Riksdagsmannen Anders Danielssons förslag rakt stridande, och skulle dessutom medföra den orättvisa at Rikesens Ständer, hvilka genom sin Justitiæ-Ombudsman inför Riks-Rätten anklaga,

1) Vi förutse, at om Herr Friherren värdigades svara oss, hans förklaring skulle komma at bestå deri, at ingen vill resa utan arfode.
Är det möjligt at tänka så om urvalet af en hel nation, vare hvilken som helst? Och i Sverige kan en svensk Riddersman så yttra sig! En man, som sjelf icke sparat kostnaden at från en aflägsen landsända infinna sig vid Riksdagar och der förblifva utan allt arfode mångdubbelt längre tid, än en Riks Rätt kan komma at räcka? Sexhundrade svenska ädlingar och derutöfver hafva med honom hvarje gång gjort detsamma och stå färdige dertil, hvarje gång Ständerne församlas. Och ibland dessa 600 skulle icke finnas 36 nog oegennyttige, at kunna af Ständerne påräknas, såsom villige at utan arfvoden åtaga sig det ärofullaste Domareväri, samhället kunde updraga! — Nej, man må motarbeta alla patriotismens yttringar så mycket man vill, undanrödja tillfällen dertil med än så stor sorgfällighet; derhän skall man dock aldrig komma, at det högsta medborgerliga anseende ej mer äger behag för någon, och ingen värderar detta anseende högre än kostnaden af en dessutom alltid angenäm resa til hufvudstaden. Sjelfva den turkiska jernspiran kan, efter et i tolf århundraden oafbrutet envälde, icke hafva hunnit nog förslafva sina slafvar, at ej en dylik ära skulle smickra dem, i fall den kunde dem erbjudas.

2) När man *önskar* med värma; så kan man ej afhålla sig från verksamhet; och vi tvifla icke, at Hr M af R. äger förmåga til omredigeringsarbete. Då det emedlertid icke är oss gifvet, at gissa de skäl, hvarpå den värde Ledamoten ogillat den framlagda redactionen; kunna vi om hans yttrande ingenting annat säga, än at vi skulle *önska* at se dessa skäl.

äfven skulle betydligen medverka vid valet af Riks-Rättens Ledamöter 3).

Hr Biskopen Friherre Mörner: Dertil torde kunna läggas, at desse böra förut hafva varit nyttjade i Domareväıf 4).

Herr Professoren Doctor Wijkman: Jag känner ingen anledning at förändra beståndsdelarne af Riks-Rätten. En sådan omskapning skulle förutsätta en vunnen erfarenhet af den nuvarande organisationens brister, eller åtminstone en förmodan om corruptibilité eller imposition. Flere bland Ledamöterna äro i sjelfva verket inamovible; andre åter äro, genom deras högre platser i Staten, så mycket mer satte i beroende af allmänna omdömet. Och för öfrigt synes mig detta project närma Riks-Rätten til de förra Riksens Ständers Commissioner 5).

Herr Lagmannen Kjellander: Under

3) At förslaget afviker från Grundlagen, och likaledes från den principen, at Riks-Rätten skall bestå endast af Embetsmän, nekas vissorligen icke. Hvem som har rätt, Grundlagen eller förslaget, återstår at veta. Men hvarken den ena eller det andra ger någon anledning dertil, at Riks-Rättens Ledamöter skulle vara underkastade ansvarighet inför Konungen eller Allmänheten. Denna orimliga tanka, som skulle föda af sig Riks-Rätt öfver Riks Rätt i oändlighet, stanner således för den värda Ledamotens egen räkning. — Någon orättvisa deri, at parter välja sina Domare, när det sker ömsesidigt, har hittils ej kunnat uptäckas af någon rättslärd, och detta har tvertom blifvit prisadt såsom en fördel i de mest lagligt styrda samhällen, t. ex. England. Huru kan det då kallas orättvist at ena parten blott genom förslag medverkar til sina Domares utnämnande? Den som är så sträng häri, huru har han kunnat stanna vid bibehållande af en Riks-Rätt, som endast består af Embetsmän, hvilka utnämnas af Konungen efter förslag af samma Stats-Råd, som kan komma at stå under deras dom?

4) Denna anmärkning är i förslaget besvarad. Vi skulle vara böjde, at instämma uti den, om vi icke funnit detta svar öfvertygande. Laglärenheten vinner icke på at vara et privilegium. Anmärkningen träffar den nu varande Riks Rätten. Men at af Konung och Ständer någon skulle enkom utses til Ledamot, utan at vara skicklig, må aldrig befaras.

5) Man läse förslaget. Den värde Ledamoten är en allför mycket tänkande man, at tro sig hafva vederlagt det. Han känner allför väl, at hvarje Domare, som ej är inamovibel, i sjelfva verket aldrig är någon Domare, och at, om än pluraliteten vore inamovibel, detta för ingen del gjorde tillfyllest, då domen så ofta beror af en enda röst. Våra Grundlagar hafva heligt bevarat denna första nödvändiga egenskap hos Domaren; och den saknas ej på något ställe förr än i Riks Rätten. Det måste dock vara af nöden, at äfven denna Rätts Ledamöter äro qvalificerade at vara verklige Domare. Om man nu finner, at icke så är — och det lär ej kunna bestridas — hvarföre skulle man väl dröja med omskapningen, til dess man vunnit erfarenhet af de brister, man redan ser? Skola de blifva lättare at bota, sedan man kommit til »förmodan om corruptibilité eller imposition?« Tvertom lydde alltid regeln: *principiis obsta;* och den, som någonsin tänkt på lagstiftning, måste veta, at lagarne göras, för at förekomma det onda. – På vissa »högre platser i staten« — fastan icke på alla, och nästan minst vid Presidents Embeten — är man mycket utsatt för allmänna omdömet, utan at likaval vara deraf just mera beroende, än på många lägre platser. Men allt detta gör föga til saken. Frågan består deri, om det icke är för hårdt at tvinga en man at dömma, då han möjligen ser för sig valet at förlora sin högre plats i staten eller at dömma emot sin öfvertygelse. En sådan möjlighet måste Lagstiftaren besinna, eftersom den verkligen finnes, och inga unda med vett och vilja blottställa sig för äfventyret deraf, innan han vårdar sig at taga et steg til farans afböjande. Och om han än visste, at hvarken bland nu varande eller i tidens fullbordan blifvande Förtroende män, som i Riks Rätt kunna komma at deltaga, någon finnes eller någonsin skall finnas, som i detta grymma val ej tvekade at *lyda* sin pligt; så återstår dock ännu en högst vigtig fråga at besvara: skall Allmänheten, som dömmer efter opinion och sällan efter klar insigt, någonsin sätta förtroende til domar, *gifna* af sådana domare, de må vara huru rättvisa som helst? Skola icke desse beklagansvärde domare hvarje gång finna sig i den dubbla vådan, at för en frisagelse misskännas och misshandlas af allmänheten, och för en straffdom falla i onåd? — Deremot är det både möjligt och lätt, at bereda

instämmande häruti, får jag ytterligare erinra, at intet behof visat sig af Riks-Rättens förändring och at sjelfva frågan derom skulle innebära et misstroende mot de Embetsmän, som nu, efter Grundlagen, formera denna Domstol 6).

Herr Stads-Majoren vice Talmannen Westin: Jag förenar mig helt och hållet med de tvenne Herrar Ledamöter, som sist talat. Må det ock vara tidens anda at vända upned på allt; — men der intet fel är begånget kan ingen rättelse yrkas, och jag förstår ej af hvad skäl man tror sig böra vänta mer samvetsgrannhet och hederskänsla hos andra personer, än hos de aktningsvärda män, som nu äro Riks-Rättens Ledamöter 7).

Hr Advocat-Fiskalen Falkman: Icke

folkets förtroende åt en Domstol, som njuter verklig sjelfständighet — och detta är tiläfventyrs det vigtigaste af de skäl, som tala för den af Herr W. så omildt bedömda omskapningen.

At den skulle få någon ting, som liknade eller »närmade sig til de förra Rikets Standers Commissioner«, kunna vi icke begripa. — De förra Commissionerna voro verktyg af et rådande parti, som ensamt valde dem, och i hvars sak de dömde utan band af lagar. Så länge hvarje Ledamot gynnade partiet, bibehölls han — ej längre — och kunde således aldrig et ögonblick vara verklig Domare. De voro i samma förhållande til Ständerne, som förtroendemännen nu äro til Konungen — de voro just hvad A. D:son syftat at afskaffa, och ersätta med sjelfständiga Domare, dem ingen afsätter efter behag, och hvilka lika litet behöfva at af folkyran som af hofgunsten låta locka eller skräma sig ifrån sin öfvertygelse. De skulle af Ständer föreslås; men kunde ej af dem afsättas — derföre vore de sjelfständige; likasom alla de Embetsmän, Konungen efter behag utnämner, men ej kan efter behag afsätta, äro helt och hållet sjelfständige.

Förslaget röjer ingen obenägenhet at låta Riks Rättens Ledamöters tilsättande bero af Konungen ensam — »endast (heter det) vissa villkor stadgades, som inskränkte Konungens val til sjelfständiga personer, dem Han ej vidare kunde skilja från deras befattning.« Det vill säga: gerna må Konungen låta sina Rådgifvare dömmas af dem, Han dertil anser skickliga — endast at deras dom sedan må bero af dem sjelfva och aldrig kunna blottställas för inflytande af desse Rådgifvare. — At så tänka, synes oss icke vara at gynna Commissioner eller folkvälde.

När parter i hvad rättegång som helst, få sjelfve för tillfället välja sina domare; kan det billigtvis aldrig komma i fråga, at endera skulle ensam välja; och det är derföre, som lagen i dylikt fall alltid lemnar begge parterne lika valrätt. Begge parterne kunna härvid lika misstaga sig i opinionen om dem de välja; och äfven af detta skäl är det nödigt at ingendera får utestänga den andre, som tiläfventyrs är klokare. Men svårligen kan man föreställa sig, at någondera, han må hafva så orätt som helst, skulle med upsåt sätta en oredlig eller oskicklig menniska til domare öfver sig. Valen af jurymän i tryckfrihetsmål äro redan hos oss erfarenhetsbevis härpå.

At välja sina domare, vill således i allmänhet säga detsamma, som at välja de bästa domare man känner. Om nu hvarken Konungen å sin sida eller Ständerne å sin kunna sakna kännedom af de basta ämnen til Ledamöter i en Riks Rätt; så skulle utnämnandet af dessa Ledamöter kunna utan våda updragas åt Konungen allena eller Ständerne allena, såsom begge i alla händelser lika intresserade uti rättvisan af de domslut, Riks Rätten komme at meddela. Men när afsigten hos begge är så oundvikligen en och densamma; skulle, i fall den ene ensam komme i besittning af valrättigheten, denne, utan något slags fördel deraf, endast lida otägenheten af folkets anmärkningar öfver et misslyckadt val, och se sina afsigter på det orättvisaste sätt misstydda. Det är derföre, som vi af allt hjerta förena oss med förslaget i den grundsatsen, at Konung och Ständer böra gemensamt välja den Domstol, som skall dömma emellan Konungens Ministrar och folkets ombud. Längre fram skola vi säga några ord om et annat sätt härtil, än det förslaget innehåller. För närvarande tro vi oss hafva sagt nog til vederläggning af Hr Wijkmans anmärkningar.

6) Uti hvad som här ytterligare erinras kunna vi ej upptäcka något tillägg til Hr Wijkmans mening, — öfver hvilken vi yttrat oss.

7) Hvar och en bör blifva trodd, då han säger sig icke förstå. Det är ingen, som tviflar på »samvetsgrannhet och hederskänsla hos de aktningsvärda män, som nu äro Riks-Rättens Ledamöter.« Men som Riks Rätten är den högsta Domstol i Staten; så vill man, at dess Ledamöter ej må sak-

heller jag kan, för min del, bifalla förslaget. Til handläggning i Riks-Rätten förekomma mål af den vigtigaste beskaffenhet; der måste mer än någonstädes finnas grundlig sak-kännedom och den erfarenhetens mognad, som ej vinnes utan en lång embets-utöfning. Dessutom skulle projectets antagande leda derhän, at Ständerne, väl icke direct, men genom val och förslag til Ledamöter, inblandade sig i Domaremagtens föremål 8).

Herr Contracts-Prosten Doctor Renström: Motionen involverar på visst sätt en insimulation mot Regeringen, liksom skulle den kunna och vilja obehörigen inflyta. Sådant bör dock ej supponeras; jag befarar snarare at, i fall projectet realiserades, en influence från Lagstiftande Corpsen blefve möjlig 9).

Herr Domprosten Doctor Wåhlin: För alla Lagförändringar erkänner jag blott en grundsats: deras nödvändighet;

na en fördel, som lagen anser nödvändig äfven för den lägsta Domare: sjelfständigheten. Om sådant kallas »at vända upned på allt;« då måste allt förut vara så upned, at *tidens anda*, som vill göra vändningen, ej kan hafva sirdeles orätt. Vi hysa intet högt begrepp om tidens anda; men så mycket vänta vi af den fortskridande tiden, at uppenbara orimligheter i samhällsinrättningen efter hand afskaffas och hvar och en i samma mån kommer på sin plats, der han kan och vill och vågar förstå, hvad han bör förstå.

8) Finnes det då någon lag, som föreskrifver, at man skall hafva varit i en lång embetsutöfning, innan man kommer til et Embete, som nu medför säte och stämma i Riks Rätten? Kan man icke från blotta hoftitlar öfvergå til et President Embete och ej derföre vara mindre skicklig President? Behöfver man at vara mycket gammal Officer, för at få befälet öfver Stockholms Garnison — och kunna förestå detta befäl lika väl, som en 26 års gammal General kan kommendera en Chef och slå öfverlägsna Arméer och frälsa sitt fädernesland?

Om det nu är Konungen förbehållet, at vid utnämningar til sådana platser se på personernas egenskaper, äfven utan denna *erfarenhetens mognad*, som anses så oumgänglig; huru vill man då sätta i fråga, at Konung och Ständer må kunna urskilja, hvem som är värd at vara Ledamot i Riks Rätt, och hvarföre skulle man härvid mer, än i andra fall, befara, at *grundlig sakkännedom* och *erfarenhet* ej vunne tilräckligt afseende? Ändtligen: är det icke olämpligt, at Konungen, vid val af Befälhafvare öfver Stockholms Garnison och escader skall nödgas taga i betraktande äfven den *grundliga sakkännedom* och den *erfarenhetens mognad* i rättegångsvärf och lagfarenhet, som för Ledamotskapet i Riks Rätten äro oumgängliga, ehuru de alltför gerna kunna saknas hos de krigare, som i öfrigt vore de skickligaste til det ifrågavarande befälet.

Huru man genom val och förslag til Domare, *inblandar sig i Domaremagtens föremål*, synes oss svårt at begripa. Konungen utser och tilsätter rikets flesta Domare, och alla dem af högre värdighet; och långt ifrån at Konungen derigenom inblandar sig i Domaremagten, än mindre i dess föremål, innehåller Grundlagen uttryckligen, at Konungens domsrätt är updragen åt Dess Högsta Domstol. Men då äger intrång i Domaremagten rum, när en annan magt finnes, som i hvarje ögonblick kan efter valbehag rycka Domaren från sin embets utöfning, Sådan var de fordna Ständernas magt öfver sina Commissioner — och sådan är Konungens magt öfver många af Riks-Rättens ledamöter nu för tiden. Sorgfällighet om Domaremagtens helgd tyckes hafva förestafvat Hr Falkmans yttrande; men at det fallit annorlunda ut, det tro vi oss nu hafva visat.

9) När inflytande af Regeringen är möjligt, bör sådant dock *ej supponeras*. Om åter *influence från Lagstiftande corpsen* blefve möjlig: då vore den också *at befara*. — Vi äga ingen *Lagstiftande corps* Til alla lagar hos oss och i alla constitutionela Monarkier fordras Konungens bifall. Vi äga således en *Lagstiftande Magt*, bestående af Konung och Ständer: och vi äga rätt, at icke veta, hvad *Lagstiftande corpsens influence* vill säga. Vi äga vidare vid Riksdagarne et Constitutions-Utskott, der hvarje Ledamot bör förstå Grundlagarne och bedömma de ändringar, som deri föreslås; och vi kunna således icke föreställa oss, at någon ledamot i detta Utskott skall tala om influence, när han menar den Lagstiftande magtens oemotståndliga vilja.

Hvad Herr R. befarar, synes således vara, at Ständerne skulle få influence på Riks Rätten, om den så organiserades, at den blefve alldeles sjelfständig, tilsatt af Konungen efter Ständernas un-

och den nu föreslagna påkallas lika litet af behofvet, som den är instämmande med Lagstiftarens mening 10).

Ordföranden Hr Öfversten Friherre Åkerhjelm: Riksens Ständer hafva sig redan förbehållen en tilräcklig anmärknings- och pröfningsrätt. Den förra utöfvas genom deras Constitutions-Utskott då tiltal enligt 106 §. Regerings-Formen anställes; den sednare utöfvas både genom Utskottet och af Riksens Ständer sjelfva, när 107 §. tillampas. I Riks-Rätten fordras Lagfarenhet, egentliga Domarekunskaper; för en opinions-dom tarfvas deremot blott allmänna rätts-begrepp och uplyst omdömes förmåga. Dit, men ej längre, böra Ständernas befattning och inflytande sträcka sig. Jag afstyrker således förslaget,

derdåniga förslag, men oafsättelig och oberoende af all annan magt i Staten. Den som kan hafva influence på en sådan Riks Rätt; på hvem skulle hans influence icke kunna verka?

Om det beroende af Regeringen, hvarifrån förslaget syftar at befria Riks Rätten, hafva vi yttrat oss. Men lika litet tro vi oss som förslagets författare hafva derigenom gjort en sådan *insimulation mot Regeringen*, som Herr R. omtalar, neml. at den skulle kunna och vilja obehörigen inflyta. Det är skillnad at säga: den mannen låter styra sig af Regeringens inflytande; hvilket alltid är en tilvitelse både emot mannen och Regeringen — eller at säga: den mannen står i et sådant beroende af Regeringen, at han omöjligen kan begära förtroende såsom Domare öfver Konungens Rådgifvare; hvilket åter icke på något sätt *involverar en insimulation*, eller beskyllning, hvarken mot mannen eller Regeringen. — Ju mer man ser och hör folks omdöme om sin nästa och hans tankar, de må vara yttrade vid Riksdagar eller annars, desto mera finner man, huru svårt det är, at vara rättvis Domare; och desto mer bekräftas man i den tanken, at åtminstone *de* böra vara med yttersta sorgfällighet valde och väl frie från alla anledningar til veld och skefhet, hvilka skola hafva det dyra förtroendet, at fälla de vigtigaste domar, som i samhället kunna fällas.

10) At *en Lagförändring instämmer med Lagstiftarens mening*, hvad vill det säga? Skall det vara med den Lagstiftarens mening, hvars verk man vill förändra, eller med dens mening, som gör förändringen? Om det förra kan väl aldrig vara fråga; och om det sednare är icke annorlunda något tvifvelsmål möjligt, än derest man skulle vilja tilvita ändringsförslaget det felet, at motsäga sin egen mening. Hvilketdera Herr W. menat, tilkommer oss icke at dömma; och vi lemna detta hans yttrande orördt, då deri ej röjer sig någon syftning at öfvertyga. Men huru mången lös och ogrundad tanke har icke gifvit anledning at bättre begrunda en sanning! Efter vi nu kommit at tala om det i fråga ställda förslagets instämmande med Lagstiftarens mening; kunna vi icke försumma at bedja våra läsare undersöka, om icke detta förslag, långt ifrån at vara et opassande stycke i våra Grundlagar, så fullkomligen öfverensstämmer med deras grundsatser, at dess antagande ej skulle föranleda den minsta ändring i deras öfriga innehåll — en fördel, som annars så sällan åtföljer någon lagförändring, och som hos oss befäster den öfvertygelsen, at, för at nyttja förslagets ord, »de, som upförde svenska Statsförfattningens byggnad, ej misskänt behofvet af en sådan slutsten deri, som Riks-Rätten skall utgöra, ehuru de icke fullandat denna del af sitt verk.« Om byggnaden skall trotsa tiden och dess hvalf aldrig remna under de tyngder, hvaraf det kan komma at tryckas; så måste det icke dröja allitför länge, innan den vigtiga *sista stenen*, »af fast ämne och väl infogad,« anbringas, som så lätt låter göra sig, medan murarne ännu stå oskadade.

Häri ligger också den föreslagna lagförändringens *nödvändighet*, hvilken af den värda Ledamoten icke medgifves. Hvilken den ännu mera trängande nödvändighet kan vara, som han erkänner och påstår vara den enda grundsatsen för dylika förändringar, kunna vi åter icke gissa. Om man ej erkänner det moraliskt nödvändiga, det rätta, vara nödvändigt i lagstiftning; så blir det svårt at säga, hvad som deri är nödvändigt. Den fysiska nödvändigheten kan här aldrig komma i fråga förr, än man antagit, at samhällets beskaffenhet är likgiltig, endast et samhälle finnes. Men då är det också aldrig fråga om något besvär för Lagstiftaren; ty den fysiska nödvändigheten behöfver ingen hjelpare; Lagarne göra sig då sjelfva. Man kan förutse deras beskaffenhet; men icke bestämma den. Sådant kan den värde Ledamoten icke hafva åsyftat; men det kan ej

hvilket utomdess skulle i verkställigheten medföra svårigheter, osäkerhet och kostnadér 11).

Hr Professoren Munck af Rosensköld: Lika nödig som en gränslinie emellan Lagstiftande och Lagskipande Magterna, är äfven en sådan emellan den Lagskipande och de executiva. Jag är följagtligen af den tanka, at i Riks-Rätten åtminstone ingen sådan Embetsman må taga plats, som Konungen kan efter behag afsätta 12).

Hr Landshöfdingen af Zellén conformerade sig med Hr Professor Thyselius.

Uppå gjord proposition, beslöt Utskottet at 102 §. Regeringsformen skulle bibehållas utan den förändring deri, som Riksdagsmannen Anders Danielssons motion åsyftar.

Bemälte Riksdagsman reserverade sig häremot, under åberopande af motionens innehåll; och Hr Professoren Munck af Rosensköld förklarade det han väl ogillade Redactionen, men dock trodde förslaget böra komma i betraktande vid öfverläggningen om Herr Påhlmans motion.

Ut Supra.

Ex Protocollo,

J. D. Walerius.

Således hafva vi nu sett, huru, utom den som väckt förslaget, den ende af Bondeståndets Ledamöter, som yttrat sig, alla öfrige Ledamöter af det Högl. Utskottet förklarat sig rakt emot samma förslag; och Utskottets beslut är följagtligen, at 102 §. af Regeringsformen skall oförändrad bibehållas. Detta afslag gäller för Lagstiftande magtens afslag; och om alla kommande Constitutions-Utskott äro af samma mening, kan den i fråga ställde

heller vara honom obekant, huru vissa folk, då de icke velat i rättan tid göra nödiga förändringar i sina lagar, slutligen sett sina lagar och sitt samhälle störtas af den *fysiska nödvändigheten*, och för sent fått lära, hvad det är at aldrig lyda den *moraliska*.

11) Detta anförande är kanhända det mest oväntade. När man sökt bevisa, at den nuvarande Riks-Rätten ej är så organiserad, som den borde; då får man det svaret, at Rikets Ständer ej äro passande til Riks Rätt. Om man börjar med at läsa Herr Frih. Å:s anförande; så kan man ju aldrig falla på annan tanka, än at det handlar om et förslag at göra Ständerne til Riks-Rätt. Skulle någon på det sättet börja; då vore det möjligt, at han just derföre aldrig vårdade sig at läsa förslaget; men at läsa Herr Friherren, efter at hafva läsit förslaget; det kan visserligen icke stort uträtta.

Betraffande *svårigheter, osäkerhet och kostnader*, som Hr Frih. omtalar, såsom förslagets följder; kunna vi häri ej se annat än samma slags vederläggning af den tankan, at Ständerne skulle utgöra Riks-Rätt — och i sådant fall hade Hr Frih. efter vår öfvertygelse sagt vida för litet om olägenheterna och orimligheten af en dylik tanka. I det verkliga förslaget åter finna vi ej något spår af *osäkerhet*, än mindre af *kostnader*. *Svårigheterna* åter äro förmodligen oskiljagtiga från allt menniskoverk och all menisklig inrättning. Det återstår at veta, hvilken inrättning som äger mindre deraf, än den föreslagne Riks-Rätten skulle få, och i hvad förhållande dennes fördelar stå til dess svårigheter.

12) När man gillat principen i förslaget; så har man redan sagdt, hvad här säges, och dessutom 2:ne saker: at äfven Högsta Domstolens Ledamöter ej kunna vara Riks-Rätts Ledamöter, och at deltagandet i Riks Rätten bör blifva et särskildt embete, hvartil Konungen utnämner. Ty villkoret om Ständernas förslag synes oss mindre väsendtligt, och dess borttagande skulle gerna kunna höra til de redactions förändringar, Hr M. af R. önskar. Detta sednare yttrande af honom tyckes således visa, at icke förslagets princip i hela dess vidd bifalles, helst särskildt antagande af en dess del då vore öfverflödigt. Vi äga således icke den tillfredsställelsen at veta, hvad den värde Ledamoten bestämdt tänker, ens om sjelfva principen; hvilket dock så mången läsare säkert, like med oss, skulle önska.

§. aldrig ändras. Det är derföre, som vi ansett det mödan värdt, at för allmänna uppmärksamheten med någon noggrannhet framlägga grunderna, hvarpå Utskottets mening hvilar. Af våra deröfver vågade anmärkningar följer också, at vi för vår del hysa en annan mening, mindre vidrig emot det förkastade förslaget. Om Utskottets beslut och lagens bibehållande sådan den finnes, hafva vi också icke något mer at säga. Förslaget synes oss härutinnan tilräckligen motiveradt. At förändring är högeligen af nöden, derom förblifva vi således öfvertygade, ehuru länge det ock må dröja, innan denna öfvertygelse af et Constitutions-Utskott antages. Hvad åter som bör sättas i stället, när förändringen en gång sker; derom är det mindre lätt at stadga sin mening.

(Slut nästa gång).

Inrikes Underrättelser.

Sedan Kongl. Maj:t under den 18 sistl. Mars vidtagit åtskilliga förberedande åtgärder til en allmännare reglering rörande Ekeskogarnes hushållning och vård, och i sådant ändamål, samt til vinnande af en säker och bestämd kännedom om Ekskogarnes närvarande skick och de tilfällen til planteringar af denna trädart, som kunde erbjuda sig; under samma dag anbefallt en General besigtning af nämnde skogar i den del af Riket, der de egentligen växa, har Hans Maj:t nu under d. 30 sistl. Dec. uti skrifvelse til vederbörande Landshöfdingar förordnat, at om vid den anbefallda undersökningen tjenlige lägenheter til anläggande af Ek-parker för Flottornas behof upptäckas, Landshöfdingarne äga at genom Landtmätarne i Länet öfver sådana lägenheter genast låta uprätta Chartor och beskrifningar, hvilka sedermera til Kongl. Maj:t böra insändas.

Under den 30 sistl. Dec. har Kongl. Maj:t i nåder förordnat at den år 1811 tillförordnade Krigs Comité skall uplösas så fort alla räkenskaper och handlingar hinna aflemnas til Kammar-Rätten, som äger handlägga de ännu oafgjorda målen.

Den i föregående Nummer meddelade underrättelse, om en af Kongl. Maj:t i nåder utfärdad ny Förordning, rörande Indelta Infanteriets beklädnadssätt, varder härigenom i så måtto rättad, at frågan af Hans Maj:t ej ännu är definitift afgjord, hvarföre framdeles närmare notice i ämnet skall meddelas.

Utländska Nyheter.

England. Af Tidningen *The Times* såldes förl. år 2,260,782 exemplar.

Tyskland. Genom Cabinetts-Ordres af d. 30 Dec. har Preussiska Regeringen förordnat, at Nederländska samt i England och Frankrike på Tyska språket utkommande Tidningar ej få i Preussen införas eller transporteras derigenom.

Spanien. Enligt bref från Cadiz, har en dit från Buenos Ayres ankommen Svensk Skeppare berättat, at Cochrane skall vara i grund slagen af den Kongl. Spanska Flottan (?).

Rättelse.

I näst föreg. Nummer, sid. 36, 1:a spalten, 4:de raden nedifrån, står *män, hvilka;* läs: *män, för hvilka.* Samma sid., 2:a spalten, 10:de raden upifrån, står *ombyte,* läs: *embete.*

På detta blad prenumereras i Deleens & Comp. Bokhandel, med 3 R:dr B:ko för halfår. Prenumerationen kommer endast en kort tid at vara öppen.

Tryckt hos Carl Deleen.

N:o 7. 1820.

STOCKHOLMS COURIER.

Måndagen den 24 Januari.

Sine ira, studio et metu.

RIKSRÄTTEN:

Et förslag, bedömdt af Svenska Lagstiftare vid sista Riksdag.

(Slut från föregående N:r).

I Norriges Grundlag stadgas om en Riks-Rätt, hvars pluralitet utgöres af Stor-Tingets Ledamöter, och som således är den motsatta ytterligheten mot vår. Om det är af yttersta vigt, at en man, beklädd med et i sin natur så äfventyrligt och så ansvarsfullt embete, som en Ministers, må vara trygg vid lagen mot et missnöje, på hvars anledningar et folk alltid så lätt kan vara bedraget; måste också ingen ting vara mera angeläget, än at detta missnöje icke sjelft för tilfället får utse et parti at dömma öfver den förhatliga Ministern. Vi anse derföre Norriges Riks-Rätt vara ännu mindre tjenlig än vår.

At tänka sig en bättre, än begge dessa, — en som hvarken är för tilfället insatt af folksmagten, eller beroende af Regeringsmagten — gifvas endast tre möjligheter: den ena, at Riks-Rätten utgöres af enkom utsedda Ledamöter; den andra, at innehafvarne af vissa beställningar i staten, och den tredje at någon viss medborgareklass äro dertil sjelfskrifne.

Et Öfverhus skulle kunna gifvas, så organiseradt, at det kunde och borde vara Riks-Rätt; och detta vore den enda utvägen at härtil hafva en viss *medborgareklass.* Et sådant Öfverhus finnes ej hos oss; och man kan icke förutse, huru och när det skall kunna införas.

Om Ledamotskapet i Riks-Rätten skulle förenas med vissa andra *beställningar* i staten; så vore det endast högre embeten, som borde komma i fråga — emedan, i sanning, ej något högre finnes än detta Ledamotskap. När åter förtroende-embetens innehafvare och Högsta Domstolens Ledamöter undantagas; så lära knappast flere höge Embetsmän återstå, än Hof-Rätts Presidenterne; och det blir således omöjligt at på detta sätt få en Riks-Rätt.

Den enda utvägen är då, at til Riks-Rätten *enkom utse* Ledamöter; och fråga blir blott om sättet.

Detta åter måste sökas bland fyra möjligheter: den ena, at Konungen nämner, utan förslag; den andra, at Ständerne föreslå och Konungen nämner inom förslaget; den tredje, at Konungen i nåder skulle föreslå och Ständerne välja bland de föreslagne; samt den fjerde, at Ständerne välja utan förslag. Alla öfriga möjliga utvägar måste upkomma genom sammansättning af dessa fyra. Så skulle, t. ex., en femte möjlighet vara, at en del af ledamöterne tilsättas genom Ständernas förslag och Konungens utnämning, samt en annan del genom Konungens förslag och Ståndernas utnämning.

Då vi nemligen i all händelse förutsätta, at embetet innehafves på lifstid, eller så länge, som Anders Danielssons förslag innehåller; skulle vi icke ens finna något ondt i den, annars högst förkastliga, fjerde utvägen, at låta Ständerne ensame välja. Än mindre hafva vi något at påminna dervid, at Konungen, utan förslag, i nåder utnämner. Skälen härtil äro redan sagda. Och följden är, at äfven alla de öfriga utvägarne äro goda. Ty är det likgilltigt, at Konungen ensam eller Ständerne ensame verkställa utnämningen; så kan ingen olägenhet upkomma derigenom, at den ena af dessa magter föreslår och den andra utnämner.

Den som gör utnämningen, är dock derföre ansvarig inför allmänna omdömet; och det är godt, hafva vi redan sagt, både för Konungamagten och folkmagten, at icke ensam hätta för denna ansvarighet. Genom begges deltagande upkommer den fördelen, at begge fritagas från klander. Derföre är det, som, enligt vårt omdöme, ingen bör äga någon synbar öfvervigt. Denna fördel är i det i fråga varande förslaget icke fullkomligen iakttagen. Konungens utnämningsrätt inskränkes inom Ständernes förslag, utan at Ständerne äro underkastade någon deremot svarande inskränkning. Fullkomlig blir jemnvigten först då, när den femte utvägen vidtages, så at halfva antalet utnämnes af Konungen efter Ständernas förslag, och halfva af Ständerna efter Konungens förslag.

Detta är således det sätt, vi föreställa oss såsom det fördelagtigaste, sedan vi försökt i tankan upfatta alla möjliga.

Slutligen böra vi ej underlåta at anmärka en ofullständighet, som vi trott oss finna i förslaget. Der står icke, huru det skulle tilgå med upgörandet af Ständernas förslag til Riks-Rätts-Ledamöter, — en sak, som åtminstone icke bordt saknas i den upgjorde redactionen, och destomera nödvändig, som fråga är om et uttryck af Ständernas allmänna vilja, hvartil utvägen är så svår under vår sönderdelade representation. — Om hvarje Stånd för sig valde genom omröstning med slutna sedlar; så kunde de personer, som af alla fyra Stånden blifvit valde, först upforas på förslaget, och de felande derefter väljas af Opinions-Nämnden bland de öfriga, som funnes på Ståndens listor.

At nu i förväg bemöta de inkast, vi må hafva at förvänta, kunna vi icke påtänka. Et förefaller oss dock genast såsom sannolikt. Vi hafva sagt, at, med undantag af Högsta Domstolen och förtroende-Embeten, samt Hof-Rätts-Presidenternes, ej några Embeten finnas nog höga, at förenas med rättighet til Ledamotskap i Riks-Rätten. Hvar skall man då, när desse enkom tilsättas, finna män, nog uphöjde at bekläda dem? eller huru skola de förenas med andra lägre embeten? — Jo, de blifva i och för sig sjelfva en uphöjelse, alltför stor, när fråga är at *åtfölja* et annat embete, men ej för stor at från en lägre beställning uphinnas och dermed förenas. En Nämndeman, som skulle få denna uphöjning, blefve ej för god at vara Nämndeman; men en vice President vore vida för liten, at berättigas dertil genom vice Presidents fullmagten. Man kan ej fela at inse denna skilnad.

LAGFARENHET.

Den sak, hvarom följande underdåniga Deduction handlar, torde för alla, som bekymra sig om vår lagskipning, finnas vara af nog intresse, at förtjena underkastas allmänhetens omdöme.

(Insändt.)

Ingifvit d. 13 Maj 1819.

Stormägtigste Allernådigste Konung!

Eders Kongl. Maj:ts Borgrätter hafva meddelat en lagskipning, som, i fall den vore enlig med Svenska lagarne, borde kungöras öfver hela den civiliserade verlden, at injaga fruktan för dessa lagar och bereda försigtighetsmått emot dem, derest sådant ens vore möjligt. Frågan är om en skuldfordrings föråldrande, och huruvida en menniska genom flyttning från det land, efter hvars lagar han åtagit sig och häftar för en forbindelse, skall från densamma vara fri endast derigenom, at han flyttar til et annat land, hvarest föråldringstiden (prescriptionen) är kortare, änskönt han sökes långt förr än föråldringen inträffat efter det förstnämnda landets lagar.

I sådant fall är det påtagligt, at ingen menniska är säker om sin fordran i det land, som ej har den kortaste prescriptionstid bland alla, derest han ej kan vara säker, at gäldenären icke flyttar til et annat land, der samma tid är kortare. Alla invånare i det förra landet måste då lära sig känna alla sådana länders prescriptionslagar, dit deras gäldenärer möjligen få lust at flytta — d. v. s. hela den kända verldens — och tilse, at deras fordringar blifva indrifne inom den kortaste tid, som i någotdera af dessa länder är bestämd för fordringars föråldrande. Det är svårt för hvilken enskild person som helst at skaffa sig all härtil nödig lagkunskap, och för de fleste alldeles omöjligt. De Regeringar och Lagstiftare, som ville sörja för sina medborgares säkerhet, och icke låta sina lagar blifva en snara för dem, skulle således finna sig nödsakade at ändra dessa lagar, så snart något annat land hade eller finge en kortare prescriptionstid — eller ock måste Regeringarne öfverenskomma, at på skeende reclamationer utleverera hvarje inflyttad utländning och all hans egendom, så snart en borgenär begärde at mot honom få anställa kraf efter det lands lagar, hvarest han åsamkat sig skulden, och der den icke vore föråldrad, på det han måtte kunna der dömmas och hans egendom utmätas.

Den person, mot hvilken jag blefve nödsakad at hos min Regering begära, på försök, en dylik reclamation, i fall E. K. Maj:ts Borgrätters domslut skulle stå fast, är Kapellmästaren vid E. K. M:s Hof-Kapell, Professoren *E. L. Du Puy*. Min rätt mot honom är utom all fråga. Jag har til dess bevakande aldrig något försummat; och jag skall ej heller försumma de yttersta uptänkliga medel at göra den gällande. Mig synes det vara et postulat, at den, hvars rätt ej efter någon lag är förverkad, måste efter någon lag kunna utbekomma sin rätt. — Anledningarne til det helt olika begrepp, E. K. M:s Borgrätter gjort sig om saken, synas mig lätteligen undanröjda genom följande enkla framställning som föga annat är än en omskrifning af hvad jag hos Öfre Borgrätten anfört.

På grund af et i Rheinsberg i Preussen den 12 Aug. 1791 utgifvit så kalladt vexelbref, har jag til Nedre Borgrätten låtit instämma Professoren Du Puy, med påstående at af honom utbekomma 200 R:dr Preussiskt curant jemte räntor; men Du Puy har undandragit sig betalning af denna fordran, och Nedre Borgrätten har befriat honom derifrån genom dom d. 8 Aug. 1818, hvilken dom Öfre Borgrätten under den 26 sistl. Mars fastställt. Hvardera har nyttjat sina skäl, dem jag underdånigst utbeder mig at få granska.

Vexelbrefvet, som utgör grunden för mitt kraf, är af den beskaffenhet, som i Preussiska lagen betyder, hvad i den

Svenska kallas löpande förskrifning, icke invisning på någon annan, utan omedelbar förbindelse af utgifvaren, at sjelf betala *(trockner oder eigner Wechsel).* Genom denna förskrifning har Professoren Du Puy, då varande Kammar-Musicus hos H. K. H. Prins Henrik af Preussen, utfäst sig at til min hustrus förre man, aflidne Mühlenmeister Koeppen, eller ordres, den 1 Oct. 1791 betala låntagne 200 R:dr Preussiskt curant jemte fem proC. ränta. Efter Koeppen ärfde min hustru denna fordran; och gäldenären försvann från orten redan inom den tid af ett år efter förfallodagen, som förskrifningen enligt Preussisk lag ännu ägde den strängare executiva kraften, hvilken i samma lag kallas vexelkraft *(Wechselverbindlichkeit).* Häröfver har jag på sjelfva förskrifningen låtit teckna bevis af behörig Preussisk Embetsman d. 4 Sept. 1792. Men som jag icke är i tilfälle at visa, det protesten blifvit vidare fullföljd i den af vår lag föreskrifna ordning; så har jag nu icke heller ansett mig kunna njuta til godo den nyssnämnde vexelkraften, utan har jag ansett förskrifningen nu mera endast kunna begagnas såsom vanligt skuldebref, jemlikt Preussiska lagens stadganden i 2 Delen 8 Tit. 908, 974, 1063, 1080 och 1218 §§. Rättegångssättet så väl som föråldringstiden för denna förbindelse äro enligt nämnde lagställen enahanda, som för vanlig skuldfordran. Denna föråldringstid bestämmes i 1 Del. 9 Tit. 545 och 546 §§. til 30 *år från den dag, då förbindelsens upfyllande först kunnat fordras;* och det är således tydligt, at då 27 år icke förflutit från det i fråga varande vexelbrefvets utgifvande, innan jag gjorde talan hos Nedre Borgrätten anhängig, mitt kraf emot Professoren Du Puy efter Preussisk lag ännu står öppet.

Han har svarat mig, at han vill dömmas efter Svensk lag, enligt hvilken fordringar ej gälla längre än 10 år, och således vara fri från betalnings-skyldigheten. Nedre Borgrätten har åter räknat 20 års föråldringstid, emedan förbindelsen var til utländsk man utgifven före år 1800, och derigenom kommit til samma slutföljd, nemligen at fordringsrätten var förlorad. Kongl. Förordningen den 13 Juni 1800, som här blef tillämpad, handlar dock endast om förbindelser, utgifna på Svensk botten eller afhandlade emellan Svenskar, men hvilkas innehafvare äro utländningar eller utrikes vistande Svenskar. Och til de förbindelser, som utom Sverige ingås emellan utländningar, kan åtminstone ingen Svensk lag längre tilbaka lämpas, än sedan utgifvaren kommit at lyda under Svensk domsrätt.

Jag antager således, at Du Puy bör anses hafva stått under Svenska lagarne, så länge han bott i Sverige, dit han sist inflyttade i Nov. månad år 1810. Och längre tilbaka synes det mig alldeles omöjligt, at han får begagna Svenska lagarne om föråldringstiden, hvilken således äfven efter dessa lagar ej lupit til ända, då instämningen skedde.

Om man ej vill påstå, at alla de förbindelser, man i *et* land ådragit sig, skola vara afbördade och försvunna derigenom, at man flyttat til *et annat;* så måste det medgifvas, at förbindelserna öfverallt gälla efter de lagar, hvarunder de blifvit ingångna. Det är sant, at svenska domstolar måste dömma efter svenska lagar, och at Professorn Du Puy för närvarande äger rätt at endast vid dessa domstolar svara; men om häraf skulle följa, hvad han vill sluta, nemligen at svenska prescriptionslagar böra gälla äfven för den tid, som lupit förr än Du Puy kunde i Sverige sökas; så vore i och med detsamma hvarje Preussisk fordringsägare dömd at inom svenska la-

gens prescriptionstid, ehuru mycket kortare den är än den preussiska, utkräfva sin fordran, vid älventyr, at gäldenären i annat fall genom flyttning til Sverige kunde frälsa sig från hans kraf.

At påstå sådant, är för min vederpart nu fördelagtigt. Men jag förutsätter, at t. ex. just han ville än en gång flytta sin bostad från Sverige. Om han då slog sig ned i Preussen eller inom någon annan stat, hvars lag stadgade en föråldringstid af 30 år, och om en svensk fordringsägare der kom och förföljde honom med et skuldebref, utgifvit under Du Puys vistande i Stockholm och mer än tio år gammalt innan han flyttade derifrån; huru skulle han väl då göra, för at vara consequent? Skulle han medgifva, at svensk föråldringstid ej mer gällde til hans fördel? Skulle han ej tvertom yrka, såsom den högsta rättvisa, at fordringsägaren alldeles icke borde draga fördel af hans tilfälliga utflyttning til et land, der andra lagar gällde?

Det är underligt, at svenska lagens förbud mot utländsk lags åberopande är i bokstafven oinskränkt, då likväl dess afsigt påtagligen endast är, at hindra främmande lagars inblandning i frågor mellan *svenskar* om *svenska* ämnen. I andra Staters lagar har man icke funnit ett sådant förbud vara af nöden, utan tvertom stadgat, at utländska förbindelser skola dömmas efter den lag, hvarunder de äro ingångna. Det kan ingenstädes åläggas domstolarne at känna andra länders lagar; men det kan mycket väl tillåtas dem — och åläggas dem — at, när dessa lagar för dem framläggas, följa desamma, så vidt förbindelserna, hvaröfver skall dömmas, derpå oundvikligen bero. Rättigheten för en främling at få det i hans land slutna kontraktet pröfvadt i et annat land, hvartil skulle väl den mången gång tjena, om ej de lagar, hvilka i kontraktet åberopas, och hvarpå det grundar sig, finge betraktas såsom delar af sjelfva kontraktet och vid dess verkställande tillämpas?

Redan från denna synpunkt upptäcker man således en *gräns* för möjligheten af det *gränslösa* förbudets efterlefnad; liksom i allmänhet hvarje öfverdrifvet stadgande någon gång skall röja, at det är illa beräknadt och måste lida afprutning i verkställigheten. Det oundvikliga sambandet, som stundom måste inträffa emellan tolkningen af et utländskt aftal och efterlefnaden af den lag, hvarpå det hvilar, och den deraf följande omöjligheten at i verklig lagskipning vid alla tilfällen iakttaga det svenska förbudet mot all utländsk lags åberopande (så vidt dermed afven menas förbud at *följa* dylik lag) skulle jag ännu närmare, och utan svårighet, utveckla, om utgången af min sak egentligen berodde derpå. Men jag kan lemna å sido det ovillkorliga förbudet, låta det förstås och tillämpas, huru som helst. *En* grund måste åtminstone få antagas, utan hvilken alldeles ingen utväg finnes at häfva tvifvel och motsägelser — och med denna grund är jag nöjd. ***Från den stund nemligen, som en person sjelf lyder under svenska lagar, från denna stund, men ej dessförinnan, kan den förbindelse, han utom Sverige och såsom utländning utgifvit, möjligen komma at lyda under samma lagar.*** — Om denna grundsats, som väl innefattar utländningens lindrigaste fordran hos svenska lagskipningen, ej heller skulle gälla; då vore han berättigad at anse Sverige för et land, der alla förbindelser uphöra, och dit man kan fly, för at vara fri från allt hvad man åtagit sig. Skall åter någon regel gifvas, hvarefter han i Sverige får göra sina anspråk gällande; så kan en at Sveriges lagar föreskrifven viss tid för förbindelsernas giltighet ej betyda

annat, än at denna tid måste hafva förlupit, medan förbindelsen lydde under svensk jurisdiction, d. v. s. kunde genom Sveriges lagar bringas i verkställighet. — Skall åter den tid, som dessförinnan förflutit, komma i beräkning; så måste i och med detsamma den lag komma i beräkning (om ej *åberopas*) under hvilken förbindelsen för den tiden lydt.

Det vore nu en särskild sak, om Professoren Du Puy skulle kunna visa, at han under sina vandringar i verlden efter den tid, då han lemnade Preussen, uppehållit sig så länge i något land, at den i det landet gällande prescriptionstid under hans vistande derstädes förlupit, och han således blifvit, eller kunnat blifva, der lagligen från krafvet frikänd. Men innan detta visas, är ej et skäl för hand, som efter någon lag kan göra prescsiptions-frågan i denna sak tvetydig.

Jag är således nöjd at dömmas endast efter svensk lag; och ändamålet af de utdrag ur preussiska lagen, som jag i öfversättning inför Borgrätterne framlagt, inskränker sig i sådant fall dertil, at visa, det min vederpart icke kan med preussisk lag freda sig, om han skulle det försöka. Vid rigtigheten af dessa utdrag har han ingenting haft at påminna. Då han bestridt mig all rätt at gagna preussisk lag, hvarunder han utgaf sin förskrifning; har jag dock icke trott mig kunna vägra honom, at visa, om han kunde, det han efter denna lag blifvit sin förbindelse qvitt. Sådant har han icke ens försökt; och jag trodde således domskälen böra blifva, at den föråldringstid, som kommit i fråga, ej förflutit efter det Professor Du Puy bosatte sig i Sverige och började lyda under svensk jurisdiction, samt at han ej heller förmått visa, det hans i Preussen utgifna förbindelse efter någon främmande lag föriorat sin kraft.

På dessa skäl lemnade jag saken först til Öfra Borg-Rätten. Men jag öfversände sedermera och lät vid muntligt förhör ingifva åtskilliga bevis, som jag hade i händerna, derom at Professorn, eller såsom han då kallades, Musicus och Skådespelaren Du Puy, blifvit i Köpenhamn uppsökt och krafd åren 1804, 1805 och 1806.

Härigenom visade jag, at första försöket af mitt Ombud Etats-Rådet Schönheider, enligt hans bref af den 23 Oct. 1804, som inlemnades, haft samma verkan, som nu i början röntes af min ansökning hos Riksmarskalks-Embetet, nemligen at vederparten angaf sig heta, icke *Louis*, som står under förskrifningen, utan *Edouard* Du Puy; hvarföre Schönheider tog för afgjordt, at ingen Louis Du Puy fanns i Köpenhamn och således ingen ting i saken var at uträtta.

Men sedan gick det, då som nu, at både namnet och skulden snart måste erkännas, såsom Friedr. Grœnings bref af den 11 Maj 1805 visar; ty der heter det, at Du Puy icke *helt och hållet* förnekade fordringen, utan tvertom förmodade, at den vore betalt på H. K. H. Prins Henriks bekostnad. Ehuru detta genast ansågs påtagligen ogrundadt (helst förskrifningen oinlöst fanns i min fullmägtigs hand); mötte dock det svåraste af alla hinder för en fordrans indrifvande, at nemligen gäldenären ingenting ägde, alla hans effekter voro längesedan pantsatta, hans inkomst vid Theatern ej kunde seqvestreras, och hans person, såsom varande i Kunglig tjenst, ej fick i häkte inmanas.

Ännu den 14 Juni 1806 hade ingen förbättring i Skådespelarens affärer inträffat; ty då skref Kgl. Preussiska Chargé d'Affaires Legations-Rådet v. Durest til H. M. Konungen i Preussen sjelf, at Du Puy förklarat sig insolvent, men at han, såsom Skådespelare ej kunde häk-

tas. Et slags hopp om möjliga terminal-afbetalningar gafs mig, i fall jag anställde lagsökning; men detta hopp var för svagt at förmå mig til det besvärliga och kostsamma försöket. Jag besinnade mig; och Du Puy lemnade emedlertid Danska Riket. Dock efter et sent omsider förnyadt försök, erhölls från Kgl. Preussiska Ministern Grefve Dohna et bref, dateradt Köpenhamn den 11 Jan. 1812, hvaraf jag uplystes, at Musicus Du Puy var borta och ej mer skulle återkomma, emedan honom blifvit förbudit at vistas i Kongl. Danska Staterna.

Af de här åberopade skrifter, som i öfversättning finnas bland handlingarne, lemnade Öfre Borg-Rätten Du Puy del; och han förklarade sig icke kunna betvifla deras trovärdighet, utan yttrade blott, at han trodde dem ingalunda kunna föranleda til den af mig dermed påräknade utgång af saken, såsom ordalagen uptagas i domen, och sådant af den orsak, enligt hvad jag vill minnas af sjelfva skriften, at i brefven ej omtaltes någon anställd lagsökning, utan blott kraf — då likväl, i afseende på prescriptionstidens bevarande, det efter lag har samma verkan, om man kräfver muntligen eller skriftligen, eller angifver för rätta eller hos E. K. M:s Befallningshafvande.

Det är då ostridigt, at Du Puy blifvit krafd i Köpenhamn åren 1804, 1805 och 1806; och häraf följer, at den tid, han dessförinnan kan hafva vistats i Sverige, icke får, vid prescriptionens beraknande, sammanläggas med den, som han nu här tilbragt, så vida et mellankommet kraf alltid måste afbryta föräldringstiden.

Detta endast hade jag trott kunna blifva et ämne för betänklighet, i fall jag ej fått det utredt, såsom nu skett. Öfre Borg-Rättens pluralitet kunde deremot icke förlika sig med den tanken, at Svenska författningars verkan stannar inom den tid, som personer och ärenden lyda under Svensk domstol; och förgäfves var således hvad jag gjort för at visa, det ingen blott i Sverige tilbragt föråldringstid kunde komma min motståndare til godo. Öfre Borg-Rätten afvek ej från Nedre Borg-Rättens mening om användbarheten af det i 1800 års Kgl. Förordning gifna stadgandet om utländska skulder, äfven för den tid, då den i fråga varande hvarken lydde under Svensk domstol eller angick Svensk man; och härigenom upkom blott en ny förvillelse deraf, at jag visat föråldringstiden vara afbruten medelst krafven i Danmark. Före dessa kraf skulle neml. Svenska lagens gamla stadgande om 20 årig häfd få gälla; men så snart samma kraf voro gjorda, måste min fordran anses lika med fordringar, de der tilkommit efter år 1800 — då likväl Förordningen säger, at på alla äldre kraf den lag skall tillämpas, *som var gällande, när utlåningen skedde.*

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Tyska Posten, som bort ankomma i Tisdags, kom först i Lördags. Den för i Fredags är ännu ej anländ.

England. Fyra Baronier i Grefskapet Galway i Irland äro förklarade i uprorstilstånd. — Sedan Parlamentet antagit de af Ministrarne föreslagna medel til lugnets försäkrande samt fabriksfolket fått något mera arbete och helsosam förskräckelse; så väntas från England icke snart någonting af vigt. För radikalerna hyser man ingen särdeles fruktan, just derföre at deras skri varit så högljudt.

Frankrike. Vid den ovisshet, hvari man befinner sig i afseende på förändringarne i Chartan och Vallagen, och om hvilka som komma at understödja Ministrarne, skulle nödvändigtvis Sessionen d. 24 Dec. synas ganska vigtig. Många tycka at den af de Deputerades Commission til utgående förskottsvis föreslagna en tredjedel af det kommande årets statsinkomster varit tilräcklig, för

at lemna Ministrarne tid at förelägga en fullkomligt utarbetad Budget, och tillika ådagalägga för nation det inga andra afsigter låg dem om hjertat än den rättmätiga Thronens befästande på en constitutionel frihet. Man är derföre förundrad at Ministrarne uraktlåtit en sådan tilfredsställande utväg, och endast vinnlagt sig om pluralitet för sina förslag. Det har icke undgått upmärksamheten, at Decazes endast lamt försvarat sig emot det personligen förnärmande sätt, hvarpå han af Grefve Labourdonnaye blifvit angripen. Man drar deraf ånyo den slutsatsen, at Ministéren öfverlemnat sig åt Ultras, hvarigenom det blir densamma svårt at undgå nämnde partis öfverspända idéer i politiska- och religions-ämnen, och at således utsigterne för detta parti, at få de sina in i förvaltningen, mer och mer ökas. — Då adressen til Konungen disputerades i de Deput. Kammare, tilgick det ganska lifligt. Under förmodan af starka Debatter hade man vidtagit all försigtighet, på det ingen obehörig måtte kunna intränga sig i salen, och hvarigenom hände at Grefve Decazes, som i egenskap af Minister har rätt at öfvervara de hemliga sessionerna, öfver en timmes tid fick vänta utanföre. Hr Courvoisier yttrade den önskan, at Kammaren ville i Adressen förklara sin föresats at upråtthålla Chartan i dess helhet, men det kom ej til omröstning deröfver. Emedlertid skall han, Royer Colard, Beugnot och Kératry hafva närmat sig venstra sidan och ej mera öfverensstämma med Ministéren. — Man deltager på et rörande men oförklarligt sätt för Hertigen af Rovigo; alla partier öfverstämma deri; den sednare domen öfver honom prisas allmänt och man tror sig veta at han redan förut var säker på sin sak. Utgifvandet af den gamla Police Chefens mémoires, hvarmed hotades, kommer ej at äga rum. Folk af alla partier öfverfalles af en viss rysning vid tanken på deras utkommande från trycket. — Marskalken Davoust har, efter sitt ifrande emot böneskriften för Konungsmördarne, kommit i stor gunst vid Hofvet och haft enskild audiens hos Konungen. — Hertigen af Bassano, som var inbegripen i den Kongl. Förordningen af den 24 Juli, har ankommit til Paris, och General Vandamme är äfven redan återkommen til Frankrike. — Då en Deputation til Konungen framförde den andra Kammarens nyårs-önskan, svarade Hans Maj:t: Vi befinne oss i fredliga förhållanden med hela Europa, men vi hafva en fiende at besegra: Anarchien. Vår ställning är ingen fara underkastad, så länge jag kan räkna på Eder såsom I kunnen räkna på mig. » — Man talar mycket om förändringar å Arméen. Den nya Krigsministern, General Latour-Maubourg, har ofta privat-audienser hos Konungen, Hertigen af Angoulême samt Grefven af Artois. De liberale, hvilka i början så högt berömde honom, börja sänka tonen. — I Departementerne utspridas tid efter annan uprorsskrifter bland de reguliära troupparne, och läsas ifrigt; Ministern har utfärdat stränga befallningar til förekommande deraf, och för at befordra disciplin och subordination bland Soldaterne. — Hr de Serres helsotilstånd blir dagligen mera oroande. — Mellan den 12 och 15 Jan. skulle enligt Gaz. de Fr., den nya Val lagen i Deput. Kammaren förekomma.

Tyskland. Enligt hvad förljudes skola ganska vigtiga Lagförslag föreläggas de båda Kamrarne i Stuttgard. De angå i allmanhet den inre organisation, neml. Financerne, Förvaltningen och Lagskipningen. Man är ej ännu fullkomligt öfverens hvilket system man i detta sednare hänseende skall följa; många önska offentlighet samt Jury-Domstolar. — Man berättar at Baiern, Würtemberg och Baden til handelns befordrande vilja antaga et gemensamt Tull-system, i fall man ej emot förmodan på Congressen i Wien skulle blifva öfverens om allmänna mått och steg för hela Tyskland.

Nederland. Enligt privata underrättelser från Brüssel skall den complott, som föranledde de bekanta arresteringarne i Amsterdam, åsyftat en Regements-förändring.

Mexico. Pater Torres har åter visat sig med 6 à 700 man, vet at öfverallt undgå de Kongl. Trupperne och brandskattar dem som äro Regeringen tilgifne. I Oct. har han kämpat lyckligt mot Kongliga Dragoner.

På detta blad prenumereras i Deleens & Comp. Bokhandel, med 3 R:dr B:ko för halfår. Prenumerationen kommer endast en kort tid at vara öppen.

Tryckt hos Carl Deleen.

N:o 8. 1820.

STOCKHOLMS COURIER.

Thorsdagen den 27 Januari.

Sine ira, studio et metu.

LAGFARENHET.

(Slut från föregående N:r).

Hade jag således kraft före 1800; så skulle det efter 1800 hafva verkat längre, än det kraf, som anställdes 1806 (?) Visserligen är detta Öfre Borg-Rättens mening. Min fordran var, efter svensk lag, icke föråldrad före 1806; ty den var då blott 15 år gammal; och äfven efter 1806 hade ej mer än 12 år lupit, innan krafvet i Sverige skedde. För at få den föråldrad, måste således den kortare föråldringstiden användas i ettdera fallet eehuru tydligt det må vara at 1804, 1805 och 1806 års kraf icke kunde vara för mig mindre fördelaktiga efter denna tid, än et kraf före 1800 skulle varit, och at således, i fall svenska lagen (det jag ytterst bestrider) skulle lämpas på tider, då Du Puy ej bott i Sverige, jag dock måste äga samma rätt til 20-årig prescription efter 1806, som jag från början skulle ägt, om fordringen då varit svensk.

Allernådigste Konung!

Borg-Rätternas domslut lära på detta sätt vara tilräckligen vederlagda. At de skola i nåder ogillas, deri tycker jag mig finna en nödvändighet; och det skulle kunna ske på följande olika sätt, hvartil jag sökt i underd. utvickla grunderne:

Antingen at den i fråga ställde förbindelsen i nåder förklaras gällande efter den lag, hvarunder han blifvit sluten, och åtminstone icke underkastas någon längre tilbakagående verkan af svensk lag, än från den tid, då förbindelsen började at lyda under svensk domstol; (d. v. s. at den mera kinkiga frågan förblifver oafgjord, huruvida en förbindelse, som icke är föråldrad efter den lag, hvarunder han är sluten, kan hafva blifvit det derigenom, at den lydt under annan lag så lång tid, som efter denna fordras til föråldring);

Eller at densamma dömmes endast efter svensk lag, och den tid, den lydt under annan lag, icke kommer i berakning, då ej påstås kan, at någon i denna sednare lag föreskrifven tid blifvit försummad; (hvarigenom ändock ej upkommer något prejudikat för den tvifvelaktiga händelse, då svenska föråldringstiden ej utlupit efter det svensk domstol blef behörig, och utländska föråldringstiden ej heller dessförinnan gått til ända, men hela den förlupna tiden sammanlagd vore längre än denna sednare föråldringstid);

Eller ock at, derest svenska lagen förklaras tillämplig på min fordran från den stund, densamma upkom, jag då, enligt ofvanåberopade nådiga Förordning af d. 13 Juni 1800, måtte få njuta til godo den lag, som i Sverige var gällande, när utlåningen skedde, och således enär, enligt de af mig sednast til Öfre

Borg-Rätten ingifne bevis, hvilkas riktighet är obestridd, föråldringstiden blifvit inom 20 år afbruten genom de åren 1804, 1805 och 1806 inställde kraf, min rätt vara bibehållen, sådan den i äldre lagen blifvit lemnad och genom 1800 års nådiga Förordning tydligen försäkrad.

För utgången af min sak är det likgiltigt, hvilkendera af dessa grunder E. K. M. följer; men jag tror mig hafva upställt dem i den ordning, som deras olika värde förestafvar; och jag önskade helst, at den första antoges. Det skulle då ej kunna sägas, at äfven de högsta Svenske Domare scrupulerat öfver användbarheten af främmande lagar och icke märkt, det de i och med detsamma förutsatt, at Svensk lag bordt efterlefvas i Preussen eller andra främmande länder, om den föråldringstid skulle kunnat iakttagas, som min vederpart sökt göra gällande. Jag vet icke, huruvida, såsom han påstått, »juridiska historien saknar exempel på »en utländsk lags citation til grund for »Svensk undersåtes åliggande.« Men säkert är, at jag i Preussen ej för mitt anspråks bevarande var skyldig at kräfva honom förr än på sista dagen af trettionde året från den dag, då förbindelsens upfyllande först kunde fordras; säkert är, at hvarken jag om honom, eller någon om hvarje annan Preussisk gäldenär, kunnat veta, när han ämnade begifva sig från Preussen; at således, i fall min rätt berodde af hans utflyttning, den Preussiska prescriptionstiden aldrig et ögonblick gagnat mig, samt at, med all lag för mig, och utan at hafva felat mot någon i min rätts bevakande, jag dock ej skulle få njuta någon lag til godo.

At, med uphäfvande af Borg-Rätternes öfverklagade domar, mitt stamningspåstående må i nåder bifallas, derom anhåller jag underdånigst.

Med djupaste underdåniga vördnad framhärdar

Stormägtigste Allernådigste Konung,

Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste tjenare,

PET. SCHRÖDER,

å min hustrus Dor. Sophia Schröders vägnar.

Afskrift.

Förklar. inkom d. 31 Dec. 1819.

Högvälborne Hr Friherre, President och Commendör af Kongl. Maj:ts Nordstjerne-Orden, samt Juris Utriusque Doctor! Välborne Herr vice President och Riddare af Kgl. Maj:ts Nordstjerne Orden!

så ock

Högvälborne, Välborne och Högädle Herrar Hof-Rätts-Råd och Assessorer 1)!

I anledning af Herr Advocat-Fiskalen, Lagmannen och Ridd. Laurins, på

1) Då vi ansett oss böra meddela denna förklaring af Konungens Befallningshafvande i Stockholms Län öfver det Anmärknings-memorial, som influtit i N:o 1 af denna Tidning; hafva vi ej kunnat neka oss at beledsaga den med små anmärkningar, som tiläfventyrs skola upmuntra våra *Frihetsvänner* til den utlofvade och redan nog länge dröjda fortsättningen emot oss. Vi nyttja emedlertid tillfället at betyga dem vår tacksamhet. Ingen skall det mer fägna än oss, at se dem genom sina anfall utmärka oss såsom alldeles icke eftersträfvande den slags popularitet, hvilken åsidosätter rättvisan. Alla de, som misskänna de tänkesätt, vi yttrat och ämna bibehålla, äro oss likgiltiga. Vi önska oss folkets gunst, men icke för at förvilla och skada folket. Vårt bemödande är at uplysa oss och at meddela folket de tankar, hvari vi trott oss finna något ljus. Den stund, detta icke behagar, är vår tid förbi.

grund af Riksens Högloff. Ständers Justitiæ-Ombudsmans reqvisition 2), afgifne Anmärknings-Memorial, samt Herr Barons, Presidentens och Commendörens jemte Högloff. Kongl. Hof-Rättens, derå tecknade Communications-Resolution, får jag i egenskap af Landshöfding i Stockholms Län, tillika med undertecknad Lands-Sekreterare, som i de af min förman 3), vidtagne beslut, ej haft någon reservation at anmäla, aflemna följande förklaring:

1:o At de, om Torparen Anders Anderssons i Granhatten och hans Hustrus Anna Olsdotters, deras Dotter Annas, och Inhyseshjonet Anna Cajsa Svensdotters häktande, å särskilte dagar gifne ordres, stödja sig i Allmänhet, ej mindre på den Landshöfdingarne enligt deras Instruction åliggande pligt, at, under omsorgen för allmänna landsfredens handhafvande, tilse, det hus- och hemfred 4) uppehålles, röfveri förtages, våld och orätt afvärjes, och de som dermed umgå, allvarligen afstraffas, än äfven på Lagens klara bud 1 Cap. 2 §. Straff-Balken, at dråpare och andra grofva missgernings-män 5) skola genast å färska gerning gripas 6), i häckte sättas och utan uppskof för rätta ställas. Lagens sistnämnde föreskrift, gifven Executor ensam, til iakttagande, å tid, då någon Domstol ännu icke kommit i verksamhet för at öfver brottet ransaka, förutsätter destomindre, at den emot hvilken berörde föreskrift ställes i utöfning, skall vara til gerningen förvunnen, som bestämmandet deraf 7), ej tillhörande Executorns befattning, och ofta beroende af en långvarig undersökning hos Domaren, icke sällan alldeles uteblifver, då den brottslige 8) för bri-

2) *Reqvisition* — månne detta är ordet, som uttrycker Rikets Ständers Justitiæ-Ombudsmans utöfning af den honom i Grundlagar och Instruction tillagde rättighet at anbefalla åtal? At vara granulaga om ord, är alltid tjenligt, om ej för annat, blott för at tilkännagifva, at man icke utan aktning betraktar et embete, som innehafves genom folkets val, och är bestämdt at föra folkets talan.

3) Hvad kan det vara för en Herr Friherrens och Landshöfdingens förman, i hvars beslut Landsekreteraren ej haft någon reservation at anmäla? — Sättarens anm.

4) Läsaren påminne sig, at det är just för *hemfridsbrott*, som Hrr förklarande äro tiltalade. Frågan är således blott, om hemfrid kan uppehållas genom hemfridsbrott. Svare den, som skarpsinnig är.

5) De orden, som skola tillämpas, måtte väl blott vara *andre grofve missgärningsmän*, icke *dråpare*. Eller är väl meningen, at de, hvilkas häktande åtalas, (och bland hvilka nemligen hvarken räknas banemannen Petter Andersson eller hans bror) skola ännu passera för dråpare. När skulle de väl då få börja at njuta sin lagliga och laga kraftvunna befrielse til godo?

6) Vårt blinda förnuft begriper ej, om *färska gerning* betyder, en sådan gerning, för hvilken hvem som helst kan gripas och i häkte sättas. Men betyder detta uttryck något annat; så bevisar det platt ingenting om Hrr förklarandes rätt at låta gripa den, som ingen färsk gerning begått.

7) Och följaktligen ej heller ransakandet. Se Smedjegårds Protokollet.

8) På detta ordet *brottslige* lär hela resonnementet hvila. Och i sanning, så länge man tager för afgjordt, at den häktade är den brottslige, kan också ingen ting invändas deremot. Behöfver åter brottsligheten bevisas; då har resonnementet det felet, at deri ligger försvar för allt möjligt häktande, så väl å den oskyldige som den skyldige Det skenfagra deri, om sådant der finnes för någon slags syngåfva, kommer från uteglömmande af den alltför begripliga möjligheten, at skäl och bevis finnas mot den som gripes, fastän de icke ännu hunnit för rätta framhafvas, och at man således ej blott misstänker honom, med eller utan anledning, men verkligen *vet* honom vara brottslig och *kunna blifva* förvunnen eller med vigtiga skäl besväradt, *innan* man griper honom. Får detta vara en Executor obekant och honom således tillåtet at beröfva hvar och en dess frihet; endast derföre, at Executorn icke vet

stande bevisning icke kan til saken fällas, eller ock frikännes 9); hvilket allt kan äga rum, utan at deraf upkommer skäl at sätta lagligheten af den tiltaltes häktande i fråga 10). Rigtigheten af detta slut ådagalägges än vidare deraf, at enligt 4 Cap. 1 §. Rättegångs Balken, Domaren är skyldig, at på blott rykte om groft brott, då ryktet är allmänt, och skälig misstanka dertil finnes, vid Urtima Ting företaga ransakning deröfver, ändock at ingen åklagare en så beskaffad åtgärd yrkadt 11).

Häraf följer utan tvifvel, at i brottmål af gröfsta art, sådant som det ifrågavarande, der mord och plundring på en gång ägt rum, allmänt rykte och misstankar måste göra tilfyllest, för verkställigheten af hvad lagen i detta ämne befalt, helst i annat fall sådan verkställighet aldrig skulle inträffa 12).

At, efter det mordet å Helsingholmen var föröfvat, allmänt rykte rörande verkligheten deraf upkommit, är för mycket kändt för at behöfva bevisas, och at skälig misstanka fallit först på det mördade folkets dräng, hvilken, sedan mordet skett, öfvergifvit stället; och vidare på dem, med hvilka han under tiden stått i närmare förbindelse, är af sig sjelf tydligt 13); denna misstanka öfvergick til

eller behöfver veta, om något skäl dertil finnes; då äro vi fanatiska dårar, som någonsin beklaga oss öfver hvad våld som helst.

9) Vi hafva trott, at när den brottslige frikännes, man icke ens äger rätt at kalla honom brottslig. Men det är vi, som också trott, at häktande på misstankar, detta medel som skall vara så ofelbart at skrämma brottslingarne, aldrig uträttar det ringaste för et sådant ändamål. Det är vi, som trott, at förr än man vet sig kunna någonting bevisa, vet man sig ej heller kunna få någon öfvertygad och straffad; och det är vi, som trott at endast genom detta öfvertygande och straffande kan man afskräcka från brott.

10) När är det då, som skäl härtil uppkomma? Hvarföre icke så gerna förklara sig summariskt och utan omsvep säga, at aldrig någon, som häktas, kan få skäl at sätta lagligheten af sin handling i fråga?

11) Och häraf skall då följa någonting, i frågan om befogenhet at arrestera? Domare, som enligt detta lagens rum håller ransakning, måste väl då framför allt äga frie händer at låta gripa hvem som helst, utan at lagligheten deraf kan sättas i fråga, ehuru den gripne sedermera frikännes? Svårligen kan man drifva denna lära längre än man sjelf är gripare. En enda gång gripen, frikänd, men utestängd från uprättelse, skall man nödvändigt tänka annorlundè. Til och med om man skulle gripas just derföre, at man gripit, blefve man troligen genast mindre ifrig at vilja uppehålla den enes hus- och hemfrid på bekostnad af den andres.

12) *Verkställighet af hvad lagen befallt*, nej den tadla vi ej. Gripande, bastande och bindande emot lag är det, som vi tadla. Anmärkningsvärdt, at det lagens rum, som af Hrr förklarande bäst behöft förkleras, neml. det, som säger, at ingen får gripas oförvunnen, utan uppenbar missgerning, der *han* må gripas och häktas före, alldeles icke finnes nämndt i hela förklaringen. Man har då icke velat antaga den mening, som ligger i dessa en viss författares ord: »Hvar står det skrifvet, »som det är Ni eller Jag, som skall häktas, »endast vi ej häktas utan uppenbar missgerning? Hvar står det, at Ni eller jag skall »hafva begått denna missgerning, för at blifva »häktade för densamma?«

13) Detta skulle kunna tjena til bevis, om det behöfdes, på hvad som redan af sig sjelft är tydligt, nemligen at misstankar äro de sämsta af alla ledare för menniskors handlingar. Den ena gången efter den andra ser man, stundom med fasa och stundom med blott förtrytelse och blygd, huru gruflig orättvisa man gjort med sina misstankar. Huru länge skall man då fortfara at förtro sig til dem, och icke underkasta dem sjelfva en billig misstanka? — Vi tala ej om at nyttja dem til grund för embetsåtgärder til någon menniskas förnärmande — hvem ryser ej, at endast höra nämnas något sådant? Hvad lagen angår; så är den vida skild från all skuld i et dylikt förfarande. Det, som lagen tillåter at göra på rykte och misstankar, är endast ransakning *om händelsen*, icke ens ransakning *mot personen*, långt mindre godtyckligt häktande,

större grad af trolighet, då mördaren gripen och til Länshäktet insänd, vidgående sin egen brottslighet, äfven upgaf medbrottsliga 14). Från desse orsaker härleda sig mera specielt de ordres, som angående Torparen Anders Anderssons och hans hustrus häktande blifvit gifne. Herr Lagmannen och Advocat-Fiskalen synes beredd at godkänna dem, såsom laglige, i fall mördarens upgift tilkommit, utan pinliga och våldsamma medel, men Herr Lagmannen tar för afgjordt at sådane blifvit använde, och anser i följd deraf, visserligen med allt skäl, den så beskaffade upgiften, icke äga lagligt vitsord. Hr Lagmannen och Advocat-Fiskalen hade med lika, om icke större skäl kunnat säga, at i slikt fall upgiften icke ens förtjente ringaste upmärksamhet; af denna tanka skulle jag varit, i händelse anledning förekommit, at mördarens upgift, var en följd af honom ågången tortur; men då angifvelse derom ej yppat sig förr, än flere månader efter det mördarens vid inträdet i Länshäktet den 20 sistl. April gjorde, och påföljande dagen ytterligare bekräftade upgift skett, och under den på grund af berörde angifvelse hållne ransakning, mig vetterligen icke ens blifvit yrkadt, at pinlige medel emot någon af de i och för denna sak häktade personer ägt rum, förr än i slutet af Maj månad, så har för mig, som icke förmodat det pinliga förhör uti något af de under mig lydande fängelser någonsin skulle äga rum, anledning ej eller varit, at anse mördarens emot egna föräldrar gjorde angifvelse om medvetenhet och delagtighet uti hans brott, tilkommen af andra bevekelse-grunder, än dem som medfört hans egen bekännelse och af sanningens verkan på det vaknade samvetet, vanligen är en följd; vid hvilket förhållande jag, under omsorgen at se det rysliga brott uptäckt, som redan länge varit et mål för allmänhetens afsky, icke kunnat underlåta, at ställa mig Lagens ofvannämnde ovillkorliga bud til efterrättelse 15).

14) Det är då allvar, at sådana upgifter anses för misstankeskäl, *troligheter i större grad* och skäl til häktning, mot hvem af oss som helst de göras, af hvilken missdådare som helst? Vi gå då allesammans lösa endast på fängelsernas invånares nåd. Må vi vakta oss at få en fiende ibland dem, om vi ej vilja i morgon blifva deras sällskap Och framför allt må hvar och en bäfva för alla blodets band, ty dessa heta med skäl *närmare förbindelser.* Ej nog, at oss förbjudes, hvad hedningen Cicero ansåg för pligt, at försvara och undan straffet rädda en brottslig far, om vi kunna; ej nog at vi hotas lika af lagen, om vi hysa och dölja en blodsförvandt eller en oskyld, när de gjort en missgerning: — vår ofärd är besluten, om en af våra närmaste blir onaturlig nog at i bojorna angifva oss för sina medbrottsliga! Angifvelse är annars icke ensam tilräcklig orsak til häktande; men den omensklige, som hatar sitt eget blod, eller den vansinnige, som icke vet hvad han säger, skall blifva mera trodd än hvarje annan angifvare! Ju mer han afklädt menskligheten, desto *större grad af trolighet* skall man finna i hans beskyllningar!

15) Alltsammans en utveckling af det menskligets-system, som bjuder at finna en hög grad af trolighet i en Sons angifvelse mot sina Föräldrar, i fall han gör den af fri och naturlig böjelse. Hr Lagmannen och Advokatfiskalen torde väl icke vara så beredd, som han för Herr förklarande synes, til godkännande af detta system. — Hvad angår Herr förklarandes *förmodan*, at pinliga förhör i de under dem lydande fängelser ej skulle någonsin äga rum; så fråga vi, liksom någon gång förut blifvit frågadt, om Konungens Befallningsh:s ansvarighet för fängelserna icke är större, än at en sådan *förmodan* må anses för nöjaktig förklaring? Den, som vill se denna fråga närmare utvecklad, kan, om han råkar på något exemplar af den seqvestrerade, af Jury nu mera frikända skriften *Försök at omvända Opinionen &c.*, läsa 18:de och följande sidorna deraf. För öfrigt åberopa vi slutet af den i denna Tidning N:o 3 och 4 intagne Recension af Advokatfiskals Embetets-Memorial emot Röösgren och Grönberg.

Från enahanda grunder härleda sig de ordres, som blifvit utfärdade, angående Anna Andersdotters och Cajsa Svensdotters häktande. Närlagde Rapport visar den närmare anledningen dertil. Den innehåller 16) at Anders Anderssons hu-

16) Ja, den innehåller, at vaktbetjeningen anmält för Fångvaktar Grönberg någonting, som vaktbetjeningen skall hafva vid afspisningen hört af Hustrun Anna Olsdotter, men som icke var en bekännelse på henne sjelf, utan en upgift på andra, nemligen på hennes dotter och pigan i hennes hus. Hvad behöfde nu Konungens Befallningsh. veta, för at på denna rapport grunda en embetsåtgärd? Jo, 1:o at vaktbetjeningen verkligen för Grönberg anmält, hvad denne rapporterat, så at Konungens Befallningsh. kunde sjelf veta detta, 2:o at Hustrun Anna Olsdotter verkligen för vaktbetjeningen sagt, hvad för Grönberg blifvit anmäldt, så at ens Grönberg kunde sjelf veta detta, och 3:o at Hustruns uttryck verkligen inneburo någonting mera bestämdt, än som ligger i de hallbetydande orden, at »de, som voro hemma, Anna och Cajsa, bäst visste, hvarest sakerna, som kommit från Helsingholmen, vore förvarade.«

Om nu Konungens Befallningshafvande fått *egen* kunskap om meningen af dessa ord, och funnit den vara, at Anna och Cajsa *verkligen* skulle veta — ej blott *bäst* veta — hvar sakerna vore; då först, säga vi, hade Konungens Befallningshafvande kunnat derpå grunda någon åtgärd; men hvad skulle denna åtgärd blifvit? Jo, at låta ransaka efter det gods, som på Granhatten skulle vara förvaradt, och at söka utspana, om de, som skulle hafva kunskap om godset, verkligen kunde öfvertygas om at hafva en sådan kunskap. Hade då 4:o sådana skäl funnits, hvarmed detta öfvertygande, eller blott half bevisning derom, kunnat åstadkommas; *då* hade ordningen kommit til gripandet — ej förr.

När nu ordres, sådane som de här efteråt skola inflyta, utfärdes på fångvaktaren Grönbergs blotta rapport, utan någon egen kunskap om det förhållande, den omtalar; så ser man, huru många misstydningsgrader som blifvit öfverhalkade, och huru litet underligt det var, at arresteringen på de stackars flickorna så illa misslyckades, och at de befunnos så fullkomligt oskyldiga.

stru Anna Olsdotter yttrat sig, det de, som voro hemma vid Granhatten, Dottren Anna och Inhyseshjonet Anna Cajsa Svensdotter, bäst viste, hvarest silfverknytet, med flere från Helsingholmen stulne persedlar, funnos förvarade.

Herr Lagmannen och Advocat-Fiskalen anser detta yttrande 17) icke innefatta angifvelse emot Anna och Cajsa, om någon slags delagtighet i brottet, följaktligen icke eller medvetenhet.

(Forts. n. g.)

Om Grönbergske rapporten äger slutligen den anmärkning rum, at den skulle varit ganska tjenlig til förevisande under ransakningen om mordgerningarne, för at öfvertyga Anna Olsdotter, det hon i fängelset haft de yttranden, som deri förekomma; hvilket strider emot hennes försäkran, at aldrig hafva gjort någon bekännelse på sig eller andra, oaktadt hvad Smedjegårds protocollet innehåller. Med det nit om de anklagades (de ännu så kallade brottsligas) öfverbevisande, som hos Konungens Befallningshafvande så omisskänneligen röjt sig, hafva vi således funnit det underansvärdt, at nämnde rapport allt hittils blifvit liksom förglömd, och aldrig synts förr än nu med förklaringen. Blefve den med ed besannad af vaktbetjeningen, på hvars upgift den grundar sig; så vore den tiläfventyrs föga mindre vigtig än Petter Anderssons bekanta nådansökning, som föranledt ny ransakning i Kongl. Hof-Rätten.

17) *Detta yttrande*, hvilket, enligt hvad nyss sades, ej finnes i handlingarne, utan nu först blifvit bekant, lär väl Hr Lagmannen och Advokatfiskalen ej heller hafva känt, när anmärknings-memorialet författades; och vi kunne således ej förtänka honom, at han då ansåg Anna Andersdotter och Anna Cajsa icke hafva varit »för någon slags delagtighet i brottet angifne«. Hvad han nu skall komma at säga om nämnde yttrande och Grönbergska rapporten, och om han derigenom skall ens anse bevisadt, at någon angifvelse mot bemälte Anna och Cajsa verkligen skett, det få vi väl framdeles se.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Danmark. Nationalbankens räkenskaper från den 31 Juli 1818 til den 31 Juli 1819 äro upgjorda. Dess rena inkomst i silfver, sedan förluster och omkostnader afgått, stiger til 792,243 R:dr; men förlusten i sedlar til 44787 R:dr. Då emedlertid Bankens vinst skall upgöras i sedlar, så användes öfverskotts-summan i silfver til hvarjehanda operationer, och en netto inkomst af 871310 R:dr i sedlar upkom, hvilka skola dragas ur rörelsen. Hartil har Banco styrelsen af Bankens medel lagt 1,137,955 R:dr så at en summa af 2,009,266 R:dr komma at förstöras. — Banken ägde vid samma tid i silfver 3,221,762 R:dr, men var skyldig 1,038,031 R:dr; ägde i obligationer 910,810, men var skyldig 281,100; ägde i sedlar och poletter 10.588,396, men var skyldig 5,311,873. Då från behållningen i denna räkning dragas de summor, som skola förstöras och de, som skola användas til inlösen af Sleswig Holsteinska papper, så utgör Bankens egentliga Capital-Conto i sedlar 3,643,640 R:dr.

Konungen har, vid förra årets slut, låtit utfärda flera nyttiga författningar, t. ex. om en för de skattdragande mera beqväm fördelning af qvartals betalningarna, om vägarbetets minskande, i det inga bivägar, utom chausseerna, få anläggas (en idé, som icke tyckes vilja meddela sig på andra sidan sundet); om fattigförsörjnings afgifternas minskande genom arbetes anskaffande åt de fattiga o. s. v.

Italien. Sädespriserna äro så låga och afsättningen så svår, at skatterna ej kunna betalas. Likaså låter det från Sicilien. — Enligt berättelser från Ryssland, heter det från Rom, har Kejsar Alexander ej blott bifallit Tyska och Italienska Jesuiters afsändande til Spanien, utan ock, vid sin resa genom Riga, låtit til sig kalla de Jesuiter, hvilka der äga et hus, och förtroligt samtalat med dem. De fingo äfven en skänk af 1000 Rubel.

Tyskland. Man tror, at utvandringarne från Tyskland til America hädanefter komma at taga sin riktning mera åt Brasilien, än åt Förenta Staterna. Desse hvarken hindra eller upmuntra inflyttningar, då deremot Brasilianska regeringens upmuntringar måste vara lockande, helst för de katolska Tyskarne. — Ryktet, at Landt Ständerne i Baden åter skola samlas i April, bibehåller sig. — Det förmodas, at de i Wien församlade Ministrarne sist i Februari hafva slutat sina arbeten. — Hr Cotta von Cottendorf är vald til medlem af Würtemburgska Ständernas andra kammare. — Schelling är åter frisk. — A. W. Schlegel har vederlagt de scandaleusa anecdoterna om Mad. Staëls förhållande til Napoleon.

Frankrike. På et mera förkrossande sätt kan man väl svårligen blifva tilrättavist än Baron Pasquir blef för sina uttryck mot förlidet års val af Deputerade. Herrar Chauvelin, Grammont, Demarçay m. fl. beviste, at han förolämpat nationen och kammaren — De liberale rikta sina anfall mest mot Decazes, Talleyrand och Davoust. — Böneskrifter om Grundlagarnes upratthållande inkomma från alla orter; en, såsom skämtare påstå, underskrifven af alla Hr Decazes slägtingar. Då Regeringens agenter göra allt, för at hindra petitionernas underteknande, så kan man vara öfvertygad, at de som, sådant oaktadt, deltaga deruti, mena upriktigt. — Det af Finance Ministern den 4 Jan. föredragna utkastet går egenteligen derpå ut, at skydda ägarne af de så kallade National-godsen för alla vidare anspråk från Statens sida. Han anmärkte dervid, at förslaget ådagalade Regeringens ädelmod, i det Skattkammaren dymedelst uppoffrade 2 à 3 Millioner; emedlertid var förslaget äfven politiskt, enär all oro och alla bekymmer hos Egendoms innehafvarne derigenom måste försvinna. Finance-Ministern har sjelf just genom upköp af Nationalgods förvärfvat en ganska stor förmögenhet. — Regeringen låter i Departementerne insamla alla slags upplysningar, rörande de Reformerta i landet. Anledningen är at man är sysselsatt med et närmare bestämmande af protestanternes rättigheter, och ökandet af deras Lärares antal. — Grégoire påstår i en från Trycket utgifven offentlig Skrifvelse, det han på det kraftigaste afrådde Konungamordet, och angriper skarpt sina motståndare. — Fouché har erhållit tilstånd at hädanefter vistas i Triest, och har redan begifvit sig dit. — Konungen har erhållit nyårsvisit af Grefvinnan af Gothland. — Hertigen af Dalmatien (Soult) har återfått Marskalks Stafven. — Hertigen af Rovigo ämnar företaga en resa til Smyrna, der han är associé med et handelshus. — Pasquier tros åter skola blifva Justitiæ Minister, om de Serre afgår. Imedlertid förbättras denne sednares hälsa. — Decazes, Taleyrand och Ex-Directorn Barras äro sjuka. — En skrift: *Mémoires pour servir à l'Histoire de France en 1815,* som tros vara af Napoleon, är sequestrerad.

England. Underhandlingar äga rum med Kafferne om afträdande af en betydlig del af deras gebit. — De Ministeriela Blad n tilkännagifva, at Radikalerne för ingen del ännu öfvergifvit sina straffbara föresatser, och at kringvandrande Deputerade af dem äro i full verksamhet. — Preses uti den öfver upträdena i Manchester varande Dom-

stol, en Prest som dervid mycket utmärkte sig, har erhållet et Regalt Pastorat, som årligen afkastar 2500 P. Sterl. — Man förmodar, at starka utvandringar från Irland til Södra Amerika komma at instundande sommar äga rum. Äfven skola Trupper för det närvarande varivas at dit afgå, oaktadt parlaments-acten, som förbjuder det. — Et rykte går om några medlemmars af den fordna Grenvilleska Ministèren snara återinsättande til Ministrar. -- England synes vara i det bästa förstånd med Nord-Amerika. Hela Statsinkomsten för sistl. år var 47.990,814 P. Sterl. — Eng. Regeringen har, til kursens hjelpande, brukat det medel at låta *infora* silfver. Fonderna stiga. -- Ännu 4 à 5000 menniskor hafva utvandrat til Cap. — Radicalerne i Manchester hafva på nyårsdagen påbudit en allmän fasta, såsom tecken til sorg öfver förlusten af vår frihet. — Enligt bref från New Orleans, är republiken Texas uplöst, emedan Förenta Staterna lagt hinder i vägen för tillförsel af lifsmedel och ammunition (!!). —

Spanien. General Vives bereder sig at i egenskap af Spansk Minister i de Förenade Staterne, afresa til Washington. — Bref från Cadiz af den 24 Dec. motsäga bestämdt det ryktet, at köpmansfartygen derstädes erhållit befallning at lemna hamnen. — Från Washington vill man veta at England motarbetat Californiens afträdande af Spanien til Ryssland, hvilket af förra Spanska Ministern Pizarro bedrefs, och at det helt til följd Pizarros störtande. —

America. Nu påstås at Florida tractaten kommer at ratiferas. — En församling af medborgare i New York har öfverlagt om slafveriet i de Förenta Staterna och, då den funnit det stridande mot anden af dessa Staters författning, utgifvit en adress deremot til Nord Americanska folket. — Ryktet om Cochranes nederlag befinnes vara falskt.

Ryssland. Nästan alla byrkuskar i Petersburg hafva frusit näsorna af sig. — (Från hela Europa talas om en förfärlig köld).

INRIKES UNDERRÄTTELSER.

Stockholm. På H. M. Konungens Födelsedag förl. gårdag var diner på Slottet; men inga befordringar eller andra utnämningar hafva ägt rum.

Den stora nyheten för dagen är Tidningen Anmärkarens indragning, som sistl. Måndag ägde rum. Allmänheten väntar med intresse och nyfikenhet at få veta skälen; huruvida nemligen Tidningen varit *vådlig för allmän säkerhet, utan skäl och bevis förnärmande personlig rätt*, eller *af en fortfarande smädlig egenskap*; ty et af dessa tre *måste* den, enligt 4 § 8 Mom. Tryckfrihets-förordningen, ovillkorligt hafva varit, för at kunna indragas. Man är så öfvertygad om vår Regerings liberalitet, at man icke tviflar det Den ju för folket framlägger sina motiver til et steg, som är af en så kinkig och obehaglig natur, at det endast kan tagas i högsta nödfall. Så mycken aktning för opinion och folkets vilja, har alltid varit visad, at man slutar, det H. E. Hof-Canslern med ledsnad och ogerna utöfvat en magt, som lagen lagt i dess hand.

En annan Tidning, under namn af *Anmärkarne* har emedlertid genast utkommit, såsom ersättning för den indragna.

På detta blad prenumereras i Deleens & Comp. Bokhandel, med 3 R:dr B:ko för halfår. Prenumerationen kommer endast en kort tid at vara öppen.

Tryckt hos CARL DELEEN.

N:o 9. 1820.

STOCKHOLMS COURIER.

Måndagen den 31 Januari.

Sine ira, studio et metu.

Til Redaktören af Stockholms Courier.

M. H.

Ni har slutat dertil, at jag med ledsnad och ogerna indragit Tidningen *Anmärkaren.* Detta kan jag icke erkänna. Jag har indragit detta Tidningsblad af den anledning Tryckfrihetslagen lemnar, och jag har trott och kommer alltid at tro, at, i et ansvarsfullt Embete, man bäst ådagalägger sin aktning för *opinionen* och för *folket*, hvars *vilja* eller allmanna målsmanskap, jag för öfrigt icke anser någon Tidningsskrifvare berättigad at tolka eller at föra, om man använder lagens bud mot hvarje öfverträdelse deraf. Då man så handlar, kan man, såsom Embetsman, med närmare kännedom om den Regerings *liberalitet*, hvarom ni säger Eder vara öfvertygad, och med lifligt erkännande af nyttan och värdet af Tryckfrihetens sansade bruk, visserligen med *ledsnad* och *ogerna* se missbruken deraf, men denna ledsnad kan derföre icke, i någon mån, verka på utöfningen af en, på lag och öfvertygelse grundad pligt. Stockholm den 28 Jan. 1820.

G. AF WETTERSTEDT.

Red. kan icke dölja, huru smickrad den är at se detta stora bevis på liberalitet och aktning för opinionen öfverlemnadt åt sin Tidning. Hvad Red. tror sig, utan at fela mot den vördnad och tacksamhet, hvartil den häraf forbindes, kunna och böra tillåta sig, är den anmärkningen, at Red. hvarken påstått eller inbillat sig, såsom Tidningsskrifvare, vara berättigad at tolka folkets vilja eller föra dess allmänna målsmanskap; men at den endast sagt, det en Regerings liberalitet röjer sig uti aktningen för denna vilja, och ej blott detta har Red. sagt, utan äfven at vår Regering visat en sådan liberalitet. Til sitt urskuldande för det uttrycket, at H. E. Hof-Cansleren skulle hafva med ledsnad och ogerna indragit Anmärkaren, vågar Red. anföra, det den häri trott sig uttrycka blott den allmänna satsen, at den, som med ledsnad ser brott, också ogerna straffar. — *Tryckfrihetens sansade bruk* har varit och skall alltid blifva Red:s lösen.

LAGFARENHET.

(Forts. från föregående N:r).

Jag åter tror, at den som bäst vet, men ej uppenbarat, hvar stulit gods blifvit gömdt och derom öfvertygas 18), icke

18) Hvad? De äro således *öfvertygade*, dessa nyssnämnde twå flickor, at hafva vetat och ej uppenbarat, hvar stulet gods finnes gömdt? När skola de då, fråge vi än en gång, få börja at njuta sin oskuld til godo? — Anmärkom

kan efter Lagens stadgande i 41 Cap. 3 §. jemfördt med 61 Cap. 3 §. Missg. B. undgå straff och följagtligen ej eller undgå at ställas för Rätta. Redan denna omständighet hade således kunnat vara nog för orderne om Annas och Cajsas häktande; men här förekommer tillika at den stöld, som var i fråga, stod i oskiljagtigt sammanhang med föröfvadt mord; och då på misstanka om mer eller mindre delagtighet i detta brott, mördarens Föräldrar och Broder redan blifvit i häkte inmante och emot de ännu återstående personer i det hus der mördaren och hans bror, sedan brottet verkställdes, flere dagar sig uppehållit och blifvit döljde, anledning förekom, at de om det, efter morden, röfvade godset ägde kännedom, hvarifrån närmare uplysning 19) om alla til detta grofva brott i hela sin vidd, hörande omständigheter, kunde blifva at vänta: så har jag ansett mig icke utan ansvar kunna åsidosätta, at om alla i brottet inblandade personer 20) göra mig försäkrad. Är detta godtycke, så gifves ej eller någon laga åtgärd, som icke kan under denna rubrik hänföras 21); och om i så beskaffad sak de steg, jag, på sätt ofvanberördt är, vidtagit, kunna anses utan allt lagligt och rimligt ändamål, så lärer felagtigheten deraf böra tilskrifvas lagarne, som dem befallt, och icke hellre förordnat, at til förekommande af all uplysning i mål der allmänna säkerheten til lif och egendom blifvit på det svåraste sätt våldförd, en hvar som derföre skäligen misstänkas kan, bör lemnas på fri fot, intill dess han lagligen blifvit förvunnen och dömd 22). Men så länge ingen lag-förändring i denna del skett, skall jag förblifva orygglig i den mening och öfvertygelse, som jag hittils följt 23) och lagstiftaren synes hafva velat, at i hvarje samhälle, säkerheten til lif och egendom är villkoret för medborgerliga pligter, och at, då denna säkerhet störes, det helas rätt, som derunder beror, är större än våldsverkarens 24).

dessutom, at de åberopade lagställen ingalunda påbjuda straff derföre, at man vetat, men ej uppenbarat, (i fall man nemligen icke vetat *förut*, at gerningen ske skulle) utan derföre, at man vetat och *hulpit at dölja*. En *sådan* angifvelse mot Anna Andersdotter och Anna Cajsa var icke ens genom Grönbergska rapporten gjord; och vi torde således, äfven med kännedom af denna rapport, och med förutsättning, at den vore tydlig, besvuren och tilförlitlig, såsom ofvan sagdt är, få förblifva af den tanken, at ingen *delagtighet i brottet* var angifven mot oftanämnde flickor.

19) Nu således häktande för uplysningars skull! Skall man då hädanefter i dylika mål ej ens lemna *vittnen* på fri fot?

20) Ännu en gång *inblandade i brottet!* Vi uprepa ej för ofta den frågan: När skola väl desse olyckliga frikände en gång få börja at njuta sin oskuld til godo?

21) Visst låter detta något. Men det låter också rätt bra, at enligt vårt begrepp om saken vända satsen om och säga: *är detta en laga åtgärd; så gifves ej heller något godtycke, som icke kan under denna rubrik hänföras.*

22) Med föga skillnad är dock detta just hvad lagen säger, endast at den ingalunda dermed åsyftar *förekommande af all uplysning.* Lagen har således *icke* den *felagtigheten* at hafva *befallt*, hvad Hrr förklarande gjort.

23) Om *mening och öfvertygelse* torde väl tvisten ej behöfva at handla. Man bör vara nöjd, endast Hrr förklarande uphöra at handla i enlighet med en sådan mening och öfvertygelse, så länge de fortfara at handla i den egenskap, hvari de nu förklarat sig.

24) Hrr förklarande tala således alltjemt om våldsverkare, då fråga är om våldsamheter af dem sjelfva mot oskyldiga, frikända, från all möjlig misstanka befriade personer. Ännu en gång, och aldrig för ofta, denna samma frågan: När skola väl dessa oskyldiga få börja at njuta sin oskuld til godo?

För öfrigt, hvad betyder här det talesättet *våldsverkarens rätt:* Månne en rättighet, at vara på fri fot? Om så är; så kan *det helas*

2:o Huru de åtgärder, som af Konungens, til vård af allmänna säkerheten i landet, förordnade högre Embetsmän vidtagas, för at deras åliggande likmätigt, uptäcka brott och missgerningar samt hindra förstöring och skingring af stulit eller röfvadt gods, kunna ställas i jemnförelse med enskilt mans omsorg, at söka och återfinna honom olofligen afhändt gods; och den lag, som stadgar vägen för honom i detta fall, lämpas til Konungens Befallningshafvande, som på gifven anledning af en redan häktad brottsling, i dennes hemvist 25) låter efterspana, hvad utur mördad mans bo blifvit af hans baneman bortfördt 26), öfvergår allt det

rätt lätteligen vara större; ty dertil behöfves blott, at den är större än ingen.

Sägom hellre, at det helas rätt är större, än all enskild rätt. Men dervid äger den besynnerligheten rum, at enskild rätt är ändamålet för all det helas rätt, och at de jemningar, som den enskilde har at tåla i sin rätt för det helas skull, måste vara uttryckta genom en allmän regel, som kallas *lag.* Nu existerar det hela ej för annat, eller genom annat, än lagens uprätthållande; och hela inrättningens betydelse är, at hvarken den enskilde eller det hela må taga för sig mer, än lagen lemnar Alla rättigheter och förbindelser äro lika heliga; och det hela visar sig verksamt och arbetar för sitt bestånd, hvarje gång det skyddar en enskild vid det, som han enligt lagen har at fordra.

Visserligen har således »lagstiftaren velat, »at säkerheten til lif och egendom är villkoret »för medborgerliga pligter.« Och just derföre vill lagen, och befaller, at lika litet som någon enskild våldsverkare får beröfva oss lif och egendom, och fred och säkerhet, lika litet får någon det helas organ, någon samhällets tjenare, skada oss på något af dessa sätt, hvilket skall ske, om honom tillåtes, at beröfva oss friheten och låta oss offentligen tiltalas för svåra brott, utan at veta, om vi dertil äro skyldige och kunna derom öfvertygas. Ty lagen vet, at den största orimlighet vore, om hon ville visa sig angelägen at hämna de oförrätter, som af enskilda oss tilfogas, och just under detta sken sjelf göra de gruffligaste oförrätter emot andra, på hvilken hon ville utkräfva vår hämnd.

Detta allt är så enkelt — och likväl behöfver det så ofta omsägas.

25) Torpet Granhatten var således den häktade brottslingens Petter Anderssons *hemvist?* Ransakningen der förfördelade således ingen annan än honom?

26) När nemligen man vet hvad som är bortfördt.

Så mycket orJande, som i hela denna period förekommer, om jemförelse emellan högre Embetsmäns mått och steg och enskild mans omsorg om *rimligt eller orimligt, lämpeligt eller olämpeligt, &c.* tjenar för öfrigt til ingenting mer, än at bevisa, hvad som aldrig var i fråga ställdt, nemligen Konungens Befallningshafvandes rätt at låta hålla ransakan efter stulet gods. Frågan är, såsom anmärknings memorialet ganska tydligen innehåller, om de i 52 Cap. 2 §: Missg. Balken stadgade villkor för en loflig ransakan efter tjufgods här inträffade. Utom det, som der förekommer om lof af Häradsfogde eller Länsman eller Borgmästare och Råd, och hvilket vi gerna medgifva vara ersatt genom Konungens Befallningsh:s eget godtfinnande, hvarmed vi också äro ifrån hela Hrr förklarandes vidlyftiga demonstration, finnas dessa villkor vara följande: 1:o »våhn eller kunskap, hvart tjuf eller tjufnad är kommen« (hvilket aldrig inträffar förr, än man vet, at tjufnad skett). 2:o at någon skall »säga, hvad han hafver »mist och hurudant,« (huru detta i förevarande sak skall tilgå, behöfver ej förestafvas en Executor, som vet, at först skaffa sig kunskap, om något är bortröfvadt ur mördades hus, och om målsägare, arfvingar efter dem, finnas, som säga eller kunna säga, hvad huset mist — et förhållande, som här just inträffade, helst sådane målsägare vid Tinget under ransakningen funnos, men aldrig tilvitade mördaren at hafva borttagit mer, än de klädespersedlar och matvaror, han sjelf bar från stället). 3:o at skäl til ransakan skola finnas, hvaribland *a*) »at den misstänkte förr stulit« (den misstänkte nemligen, hos hvilken ransakan anställes, hvarvid således Petter Anderssons stöld ej kunde komma i fråga såsom skäl til ransakan hos föräldrarne — och dem sjelfva har man ännu ingen stöld tilvitat) *b*) »at sådana tjufsaker hos honom sedda äro« (nemligen hos Torparfolket på Granhatten,

begrepp jag hittils kunnat göra mig om rimligt eller orimligt, lämpligt eller olämpligt. Det af Herr Lagmannen och Advocat-Fiskalen i denna del åberopade Lagens rum 52 Cap. 2 §. Missg. Balk. innehåller, at den som vill ransaka efter tjufnad, skall dertil begära lof af Krono-Fogde eller Länsman å Landet eller af Borgmästare och Råd i Städerna. Men all Krono-betjening å Landet och Borgmästare och Råd eller Magistrat i Städerne, undantagande Stockholm och Götheborg, stå under Konungens Befallningshafvandes lydnad. Jag kan således icke hafva felat deri, at jag ej af Krono-Fogde eller Länsman begärt lof til den efterspaning af, från Helsingholmen stulit gods, som jag å Granhatten lät genom Länsman verkställas. Hr Lagmannen förklarar, at icke något af de i berörde §. stadgade villkor för en loflig ransakan efter tjufgods här inträffade. Icke ens någon målsägare påstod sig hafva något mist. Det är just denna sistnämnde omständighet, som låg til grund för hela åtgärden. Det var Torparen Blombergs och hans hustrus egendom, som blifvit plundrad; men Blomberg och hans hustru voro begge mördade innan plundringen skedde, och kunde således ingenting derom upgifva. De hade ej eller barn eller andra personer i huset, som efter deras afdagatagande kunde upgifva, hvad utur deras bo blifvit borttagit, och hvilket ännu utgör et problem, som svårligen lärer kunna uplösas 27). Men hvad som brister i öfriga villkor, ersättes utan tvifvel af de redan häktades upgifter och anvisning 28), hvilka til efterspaning föranledde, och i förening med ryktet samt den allmänna förmodan, som röjdes at åtkomst af egendom måste hafva utgjort förnämsta ändamålet af mordgerningen

hvilkas hus ransakades, och der aldrig tjufsaker varit sedde) c) »at han dem försålt« (hvarföre ej heller någon ens beskyllat detta folk) d) »at han håller sig undan och synes taga sak å bak« (hvilket också alldeles icke inträffat, välförståendes med det folket, hvars hus ransakan öfvergick) e) at han »varit i sällskap med andra, som tjufnaden med skäl tilvitas kan« (hvilket för ingen del vill säga, at blott en tjuf, hvars brott han icke vetat, kommit hem til honom; ty sådant *sällskap* kan ingen undvika — oberäknadt nu, at den tjufnad som icke skett, ej heller kan tilvitas sjelfva den person, som kom hem til Granhattens folk, ehuru brottslig han annars var) 4:o at den, som anställer ransakan, skall »fara dit med tvenne Nämndemän eller tvenne edsvurne Stadstjenare, eller ock andra goda män» (hvarom Röösgren, åt hvilken ransakningen updrogs, alldeles icke är i de utfärdade orderna, — se här nedan — förständigad, då honom tvertom ej annat i detta afseende anbefalles, än at taga til biträde Fjerdingsmannen Nyström) samt 5:o at ransakarne skola på stället »förkunna byamän eller husbondan, at de dit sände äro« (hvilket Röösgren var skyldig at sjelfmant göra, om han fått ordres at i *laglig ordning* ransaka, men som han úraktlät, troligen derföre, at han i stället för sådan föreskrift, ej fann annat sig anbefaldt, än at ransaka med biträde af en Fjerdingsman). At alla dessa villkor blifvit åsidosatta och således en helt och hållet laglös ransakan efter tjufgods på torpet Granhatten anstalld, det tro vi följagteligen vara af Advokatfiskals-Embetet med högsta skäl anmärkt.

27) Hvem helst som dör, af mord eller sot eller huru som helst, lemnar efter sig samma problem i fall han lemnar någon egendom, Hvem kan någonsin säga, at ingenting kunnat finnes i hans bo, som derifrån möjligtvis blifvit borttaget? Och hvad hindrar då, at anställa ransakan efter tjufgods hos alla dem, som efter dödsfallet varit i boet eller hos sig emottagit personer, som varit der? Frågan är blott: skall man beskylla folk och ransaka hos dem derföre, at man icke vet, om ej något är stulet; eller derföre, at man vet, det stöld verkligen skett?

28) Om dessa upgifter och denna anvisning hafva vi redan yttrat oss. De äro hämtade ur Grönbergska rapporten.

29), otvifvelagtigt innefattar starkare skäl til den anbefalda efterspaningen, än alla i det åberopade Lagens rum, uptagne omständigheter 30), af hvilka åtminstone den står fast, at de hos hvilka ransakan skedde, varit i sällskap med dem, som tjufnaden med skäl tilvitas kunnat 31); i anseende til hvilket allt berörde ransakan jemväl torde kunna från stämpeln af olaglighet, til den, af fullkomlig laglighet, få öfverflyttas 32). Vid det förhållande, som ofvan berördt är, och om än den 29 April, då i fråga varande ordres utlärdades, det varit kändt, at Bouppteckning efter Blomberg och hans hustru skett, skulle det sannolikt varit utan allt ändamål at af denna upteckning söka inhämta underrättelse, om hvad tilförene från boet bortkommit, och således ej eller i upteckningen kunnat inbegripas 33). Under begagnande af denna utväg skulle ock et ännu beqvämare tilfälle blifvit beredt för dem, som den plundrade egendomen om händer hade, at densamma, såsom troligen skett, undansticka eller förskingra 34).

3:o Då de här anmärkte ordres grundade sig på förr åberopade och bilagde Rapport, så innefatta orden, »*skall upgifvit*« endast en grannlagenhet i skrifsätt 35), som då saken derigenom ej för-

29) Bevis, at den *allmänna förmodan*, om den fanns, bedrager sig och bedrager ganska illa, mången gång, i frågor om enskilda handlinlingar. Måtte man finnas benägen at åberopa och verkligen respectera allmänna meningen, i offentliga företag, lika mycket som hon måste betviflas och åsidosättas i frågor om enskilda. För dessa finnes lag och rätt, aldrig mer och aldrig mindre.

Vi veta nu, icke hvad som var *förnämsta ändamålet* af mordgerningen, men dock at, så vida detta var *åtkomst af egendom*, det förnämsta ändamålet aldrig uphanns, och vi tro, til och med, at den allmänna förmodan, med all sin beställsamhet, likväl aldrig ännu hunnit röja sig, eller fått någon anledning at bestämma sig, innan alla arresteringarne voro gjorde.

30) Detta är hvarken *otvifvelagtigt* eller verkligt.

31) Med dem, som tjufnaden med skäl tilvitas kunnat, då tjufnad icke skett, har ingen varit i sällskap, — valförståendes, at allt hvad mordaren verkligen stulit, var redan til rätta kommit, och derefter ransakades icke — hvilket allt ofvanföre är vidare förklaradt.

32) Det skola *vi* åtminstone icke göra. Men om vi skulle flytta någonting: så skulle vi flytta stämpeln, icke den stämplade saken.

33) Och deraf följer, at allting i verlden kunde hafva funnits i de mördades hus på Helsingholmen, och således hafva derifrån bortkommit. Något hårdt hade det likväl varit, at ransaka äfven efter det som fanns i bouppteckningen. Således kunde väl ändock bouppteckningen haft en viss nytta med sig.

34) Detta har då *troligen skett!* Hvad man behagar, är troligt. Hvar och en njuter oförkränkt sin tro. Men är det fråga at yttra denna tro och yttra den offentligt; då måste Domstolars ransakningar och laga bevis njuta sina anspråk til godo; då komma vi följagtligen ännu en gång med den aldrig för ofta uprepade frågan: När skola dessa olycklige frikände, från all laglig och rimlig misstanka frikände, få börja at njuta sin oskuld til godo? Til lagar och förnuft och heder och rättskänsla framställa vi denna fråga: när skall väl misshandlingen uphöra mot dem och de Domare, som dem frikänt?

35) *Grannlagenhet*, om man så vill. At säga allt hvad man med sanning kan säga, behöfver dock icke just kallas grannlagenhet. Rapporten, som åberopas, den Grönbergska rapporten, som vi redan granskat, innebär sjelf ingenting mer, än at Hustrun Anna Olsdotter *skall upgifvit*. Sjelfva Grönberg visste icke, om hon *verkligen upgifvit* något. Orderna, som grundade sig på Grönbergs rapport, kunde då omöjligen innehålla mer än detta *skall upgifvit*, men väl något mindre, såsom t. ex at någon hos Konungens Befallningsh. *upgifvit*, det Anna Olsdotter *skall* för någon annan hafva *upgifvit*. Äfven i uttryck är således et *skall*, d. v. s. en ovisshetsgrad, öfverhalkadt — lyckligt dock, om icke vida mer vore öfverhalkadt i handling, såsom alltför tilräckligen är visadt!

ändras, synes vara föga anmärkningsvärd. Och då berörde ordres voro utfärdade flere dagar före den 4 Maj, har det så kallade Smedjegårds-Protocollet hvarken haft eller kunnat derå hafva någon inflytelse 36), änskönt derigenom blifvit bekräftadt, hvad Rapporten i detta ämne innehåller 37).

4:o At til verkställighet af dessa ordres Länsman Röösgren nyttjades, ehuru utom hans Tjenstgörings district, är val i sig sjelf en omständighet af den natur, at någon undersökning om orsaken dertil ej synes vara af laga skäl påkallad, då all Krono-Betjening i Länet står under min lydno, och jag för deras användande til tjenstgöring å et eller annat ställe, ej lärer kunna lagligen förpligtas at inför Domaren uppå Riksens Ständers Justitiæ-Ombudsmans reqvisition, göra redo 38). Men grunderne för min åtgärd i detta fall äro så enkla, at de visserligen ej behöfva döljas 39), och vid nu rådande liberala tänkesätt 40) ej eller kunna blifva någon förtydning underkastade; förhållandet är då sådant, at enär både mord och plundring 41) var inom Röösgrens vanliga tjenstgörings-district begånget, och han, då Rapporten om Anna Olsdotters upgift inkom, var tilstädes 42), någon skyndsamhet at deraf göra bruk jemväl ansågs både nyttig och nödvändig 43), och ändamålet deraf bättre vans, genom Röösgrens affärdande til Granhatten, än medelst Postgång til Krono-Betjeningen i orten, hvaraf mycken omgång och tidsutdrägt kunnat upkomma 44), Röösgren äfven var villig at detta ärende uträtta; så blef af dessa anledningar detsamma åt honom updraget.

I hvad emot undertecknad Lands-Secreterare särskilt blifvit anmärkt, får jag den äran ödmjukligen andraga, at jag, för at spara arrestanterne Petter och Anders Anders Söner, hvilka förklarat sig färdige at afgifva omständlig bekännelse af deras brott, en för dem, såsom med fängsel belagde, besvärlig vandring från Smedjegården til Lands-Cancelliet, samt

36) Frågan var, huru upgiften kunde vara bekant före den 29 April. Skall det vara så mycket bättre, at Smedjegårds protokollet ej haft någon del deri, och at man grundat sig endast på Grönbergs alldeles ocontrollerade upgift?

37) Huru skall då *den* tro på Grönbergs upgift, som icke ens lemnar vitsord åt Smedjegårdsprotokollet?

38) Ändtligen *en* anmärkning nöjagtigt förklarad. Ty man lär icke kunna sätta i fråga, at Konungens Befallningsh. äger för tilfället förordna en kronobetjent.

39) Kan någonsin en Embetsman handla efter grunder, som behöfva döljas?

40) Också en gärd åt det *liberala tänkesättet.* Hvem fägnas deraf om icke vi? Om en sådan gärd alltid är på sitt ställe, så är den det äfven här. Liberaliteten, liksom annat, är alltid välkommen, när den gagnar.

41) *Plundring* — ja visserligen, om et hus kan sägas plundradt derigenom, at en klädning och en matsäck derifrån borttagas.

42) Hvilket icke *behöfver döljas.* Til och med det hade ej behöft döljas, om Röösgren varit tilstädes äfven vid *afspisningen*, som enligt Grönbergska rapporten skett samma dag, följagtligen under Röösgrens vistande i staden. Men också kunde detta icke behöfva omtalas, om ej för at destomer ådagalägga, at man af det *liberala tänkesättet* ej befarade någon *förtydning.* —

43) *Skyndsamheten* är en härlig sak, men konsten af skyndsamheten ligger deri, at göra på en gång *fort* och *väl.* At göra fort och illa är ingalunda bättre, än at göra illa och långsamt.

Ty utan vishets gräns och mått,
Skall sjelfva dygden bli et brott.

Se skaldestycket *Ljusets Fiender*, den mest intressanta läsning, vi vete, för den som värderar det *liberala tänkesättet.*

44). Alldeles Men at hålla Smedjegårdsförhöret så gerna först som sist, deraf hade ej mycken omgång och tidsutdrägt kunnat upkomma.

icke onödigtvis under Vaktmästarens då iråkade sjuklighet, minska bevakningen på stället, derigenom, at vaktkarlarne skulle bemälte arrestanter til Lands-Cancelliet åtfölja, hellre valde at begifva mig til stället, för at deras bekännelser anteckna 45). Och hvarvid voro närvarande Vaktmästaren Grönberg, Skrifvaren Häggroth, afledne Vaktkarlen Ekström, Grönbergs hustru, hvilken sednare dock endast et par gånger gick igenom det rum, dit arrestanterne voro uphämtade, samt Krono-Länsman Röösgren, denne sednare dock icke på min anmodan eller i följd af några ordres 46). Hvad det af Hustru Anna Olsdotter omnämnde förhör å Lands-Cancelliet en Söndag beträffar, är förhållandet dermed så, at Hr Häradshöfdingen Fröberger Pingstdagen den 30 Maj innevarande år emot aftonen sig hos mig inställde, med tilkännagifvande, at

45) Ännu *en* nöjagtig förklaring, så vida nemligen sjelfva förhörets nödvändighet och behörighet antages. Härom vänta vi af åklagaren något ytterligare, som visar hans mening om egenskapen af förhör hos Kon. Befallningsh. i brottmål. Oss förekommer emedlertid anmärkningsvärdt, 1) at sådana förhör icke i lagen föreskrifvas eller tillåtes, och 2) at de tjena til alldeles ingenting, emedan de bekännelser, som dervid göras, ej äga den bevisande kraft, hvilken, enligt 17 Cap. 36 §. R. B., endast tilkommer bekännelser inför rätta. Skulle åter dessa eller andra Cancelli anstalter bidraga endast til uppehåll i sakens lagliga gång, såsom om mer än tre veckor derigenom förflöte från häktandet, innan den häktade ställes för domstol; då vore olagligheten af alla dessa anstalter ännu mera påtaglig. Då sådant i förevarande sak inträffat, förundrar man sig, at Adv. FiscalsEmbetet dervid ingen anmärkning gjort.

46) Man ser, at det icke varit en blott samling af förtrogna, utan verkligen et slags, åtminstone half, offentlighet. Det måtte då kunna uplysas, huruvida Anna Olsdotter verkligen blifvit af LandsSecreteraren i fängelset förhörd, såsom Smedjegårdsprotocollet säger, eller icke, såsom hon säger.

som för ransakningens fortsättande vid redan utsatt Urtima Ting med Wermdö Skeppslag den 7 derpåföljande Juni, Hr Haradshöfdingen til tidens vinnande, och, på det behörige kallelser måtte hinna affärdas, hade nödigt erhålla närmare upgifter af Drängen Anders Andersson om de flera vittnen han ville begagna, til bevisande af sitt tilhåll de tider morden skedde 47), och i sådant afseende begärte Herr Haradshöfdingen jemväl, at Anders Andersson måtte å Lands-Cancelliet nedföras.

Något annat förhör anställdes icke, och sedan Anders Andersson, för Herr Häradshöfding Fröberger til namn och hemvist upgifvit de vittnen han anhållit, måtte i omförmälte afseende höras, blef han jemte föräldrarne och brodern, som af misstag äfven blifvit nedförde, til häktet återskickade.

Om af Vaktbetjeningen någon afhörde de frågor, Herr Häradshöfdingen til Anders Andersson framställde, kan jag icke upgifva, men väl påminner jag mig, at i vaktrummet 48) voro tilstädes, Vaktmästaren Sellström och Andersson samt Enspännaren Qvist.

(Slut n. g.)

47) Här skulle följa en så kallad eftersats (apodosis), i brist hvaraf man icke kan veta, hvad Hr Fröberger ville med sitt tilkännagifvande, at *som* han hade nödigt etc. Af hvad som är begripligt i denna mening kan man likväl finna, at Herr Fröberger vid Tinget underlåtit någon efterfrågan om vittnen, som nu skulle ske. Man har hört, men blott af det så kallade *ångbåts-sällskapet*, at fråga sedermera vid Tinget blifvit väckt om verkligheten af detta Pingstdagsförhör, och at Hr Fröberger i domstolen förklarat alltsammans för *osanning*.

48) Således icke i förhörsrummet. Här blir då icke så lätt at afgöra skiljagtigheten mellan Herrar Fröberger och von Sydow. Dock måtte väl sjelfve förhörets verklighet eller icke verklighet kunna utredas.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Tyskland. Regeringens Commissarier för Universiteterne i Heidelberg och Freiburg hafva i sin Instruction fått sig updragit bland annat: at icke allenast taga kännedom af och hafva upsigt öfver de böcker som vid föreläsningarne begagnas, utan äfven tilse at vid det muntliga föredraget inga tilsatser äga rum, hvilka vore stridande med de antagna principerne; de häremot brytande Professorer skulle tilrättavisas, och, i fall det ingen följd medhade, skulle de af Ministèren anmälas til entledigande. — Commissarierne böra vaka öfver at den så förderfliga nyhetsandan blefve bannlyst, o. s. v. Den Acad. Senaten i Freiburg har häremot til Hofvet insändt en protest. Prof. Martin i Jena förklarade det han under sådana omständigheter inga föreläsningar skulle hålla, men han kallades til Stor-Hertigen, frisades från det förmynderskap, hvilket drabbade hans Colleger, och har derpå börjat sin curs. Prof. Fries blef deremot suspenderad. — Vid Würtembergska Ständernas församling lemnas fullvuxne manspersoner derstädes inträde emot upvisande af Billetter, som utdelas i mån af hvad rummet medgifver. — Den nyligen med döden afgångna Chur-Furstinnan af Hessen Cassel har förordnat det Hon utan all ceremoni skulle begrafvas på den allmänna Begrafningsplatsen. — Författaren til den bekanta politiska Katekesen för Borgare och Landtmän, hvilken spelt en så stor rol i saken rörande de demagogiska planerna, en Lieutenant Schulze, har sjelf gifvit sig tilkänna och påstår sig ej hafva haft någon straffbar afsigt, utan endast åsyftat at undervisa folk af den lägre klassen öfver politiska ämnen. Han är emedlertid häktad, och Domstolen skall betrakta boken från en annan synpunkt. — På befallning från högsta ort skola Gymnastiska öfnings-platserne i Preussen för alltid tilslutas. Nämnde Rike har antagit et på reciprok frihet bygdt Handels system med Norra America.

Nederland. Et nytt Lag förslag, rörande National-milicen, skall efter berättelse föreläggas General-Staternas andra Kammare.

Ryssland. Enligt handelsberättelser skall den nya Tulltaxan nu vara utkommen. Allting är til införsel tillåtet, med undantag af bäfrar, skiljemynt, Banconoter och brukade kläder. Å rått socker är tullen 75 kopek silfver per pud eller omkring 38 Sv. marker; men å raffinad socker 375 kop. per pud, samt å kaffe a Rub. silfver per pud.

Södra America. Enligt Morillos depeche från Valencia, voro Insurgenterne vid Morro förskansade bakom Neverifloden, som då ej kunde öfvervadas, och hvarföre de ej kunde angripas. Men enligt bref från Havanna af den 15 Nov. skall Morillo stundligen hafva väntats dit; det rykte gick at han blifvit slagen af Bolivar, och at denne var i besittning af Caraccas.

Frankrike. Man vet från säker hand at Hr de Serre vill öppna discussion öfver Val lagen med et tal af helt annan och häftigare beskaffenhet än Hr Pasquiers uti session den 24 Dec. — Grefve Decazes har redan lemnat sången. — Marskalken Davoust hade bjudit til en praktig bal, men de flesta bjudningskorten hade blifvit återskickade. Man har sökt urskulda honom hos de liberala, som påstå at han åtminstone ej måste känna betydelsen af de ord han nyttjat, och at det ej vore ur vägen at han tydligen förklarade sig inför den liberala opinionen, emedan just denna opinion uphöjt honom til de värdigheter han nu bekläder.

England. Arresteringarne för uproriska böckers utspridande fortfara. — Barmhertigbetsverk för fattiga hafva kommit mycket på modet. — Sjöfarten å Thames är hindrad af is.

Rättelser.

Sid. 58, sp. 2, rad. 4, står *inställde kraf;* läs *anställde kraf.* Sid. 60, noten 10, sista raden, står *handling;* läs *behandling.*

På detta blad prenumereras i Deleens & Comp. Bokhandel, med 3 R:dr B:ko för halfår. Prenumerationen kommer endast en kort tid at vara öppen.

Tryckt hos CARL DELEEN.

N:o 10. 1820.

STOCKHOLMS COURIER.

Thorsdagen den 3 Februari.

Sine ira, studio et metu.

LAGFARENHET.

(Slut från föregående N:r).

Bevittnade afskrifter af de anmärkte arresterings-orderna bifogas i ödmjukhet, och hvarvid jag får den äran uplysa, at igenom fel vid utskrifningen datum origtigt blifvit utfördt på de som röra gamla Anders Andersson och dess hustru med den 19 April i stället för rätteligen den 21, som conceptet utvisar. Men någon Rapport från Krono-Fogden Öller om Petter Anderssons häktande, har ej til Lands-Cancelliet inkommit 49).

Med högaktning förblifver Högvälborne Herr Friherrens, Presidentens och Commendörens

samt

Höglofl. Kongl. Hof-Rättens

ödmjukaste tjenare,

DAN. EDELCREUTZ.

A. R. v. SYDOW.

Afskrift af Afskrift.

Ödmjuk Rapport.

För mig har Vaktbetjeningen anmält at, vid afspisningen i dag har hustrun Anna Olsdotter upgifvit det från Helsingholmen komne silfverknyte vore undangömdt emellan en ås på stufvuvinden vid Torpet Granhatten och at de som voro hemma Anna och Cajsa bäst visste, hvarest sakerne som kommit från Helsingholmen äro förvarade. Hvilket jag får Rapportera. Stockholm d. 26 April 1819.

J. GRÖNBERG.

Enligheten med Originalet intyga,

H. F. OLDEVIG. Häradshöfding. EDV. BERNH. ASK. Lands-Cancelliet.

Afskrift af Afskrift.

Ordres til Länsman Röösgren 50).

I anseende til den af Drängen Pehr Andersson från Helsingholmen gjorde an-

49) Kronofogden Öller således äfven beslagen med osanning! Men hans rapport finnes ju någonstädes? Han har ju vid Tinget vittnat, at han ingifvit en sådan? Kronofogden Öller bör höras.

50) Öfver åklagarens anmärkning mot dessa ordres, eller hvarföre Länsmannen Röösgren just nyttjades til häktande på Granhatten, saknas all förklaring. Hvarföre Röösgren nyttjades at ransaka efter tjufgods, hafva vi sett: Lika litet som vi dervid haft at påminna, lika litet kunna vi afundas honom updraget at gripa det arma folket. Det enda vi skulle önskat veta, hade varit, om äfven nu Röösgrens närvaro utgjorde ett bland skälen til hans beskickning, och om, i sådant fall, han äfven varit tilstädes, när Peter Andersson (förmodligen samma dag som orderna utfärdades, i anseende til behofvet af skyndsamhet) gjorde angifvelsen mot föräldrarne. Vi anse dock detta för nästan afgjordt; ty det skulle blifvit långsamhet, i stället för skyndsamhet, at låta orderna göra omvägen til Röösgrens hem på Vermdön.

gifvelse om Föräldrarnes Torparen Anders Anderssons och dess Hustrus Anna Olsdotters medvetenhet af de å Helsingholmen föröfvade mord samt stölder, hafva J at gripa och til Smedjegårds-häktet införa bemälte Anders Andersson och dess hustru. Stockholm å Lands-Cancelliet den 21 April 1819.

DAN. EDELCREUTZ.

A. R. v. SYDOW.

Afskrift af Afskrift.

Öpna Ordres.

Til Länsman Röösgren.

Som den för medvetenhet af morden på Helsingholmen, häktade Torpare-hustrun Anna Olsdotter från Granhatten under Finsta, bland annat jemväl bestämt skall upgifvit 51), at af det gods, som mördaren Pehr Andersson och dess Broder Anders Andersson stulit och medfört från Helsingholmen, et knyte med silfver finnes undanstuckit, emellan en ås på stufvuvinden i berörde Torp, hvarom der ännu vistande Dottren Anna Andersdotter och Inhyseshjonet Anna Cajsa skola äga medvetenhet och en närmare kännedom 52); alltså beordras J, at beträdd af Fjerdingsman Nyström genast begifva eder til Granhatten och så väl ran-

51) Här står då detta *skall upgifvit*, som skall vara et så granniaga uttryck, och hvaröfver vi yttrat oss.

52) Denna *medvetenhet* och *närmare kännedom* skall således ligga uti Grönbergska rapportens ord, at de, som hemma voro, Anna och Cajsa, *bäst visste*, hvar sakerna från Helsingholmen voro förvarade. Hvad detta *bäst visste* verkligen betyder, det öfverlemna vi åt läsarens urskillning. Vår mening derom är sagd.

Mera en ennan gång, om det behöfves. Vi önska at kunna hålla vederbörande räkning för allt vigtigt, som passerar i detta vigtiga mål. För narvarande äga vi den tillfredsställelsen, at kunna meddela svar på en fråga, som vi länge längtat at se uplöst. Den angår Fångvaktaren Grönberg. Kongl. Hof-Rättens Advokatfiskal har af R. H. S. Justitiæ-Ombudsman fått och emottagit et updrag at tala emot bemälte fångvaktare. Påstående har blifvit gjordt, at han skulle inför Kongl. Hof-Rätten upkallas och höras tillika med Röösgren, hvars mellankomna död nu mera gjort detta omöjligt. Häröfver hafva vi gjort oss den frågan: skall nu åtalet mot Grönberg likafullt fortsättas i Hof-Rätten, eller skall Advokatfiskals-Embetet besinna sig och vända sig til *behörig* Domstol med detta åtal? Eller skall R. H. S. Justitiæ-Ombudsman besinna sig och förordna *behörig* åklagare, som vänder sig til ort och ställe, som vederbör? Eller huru länge skall det egna i proceduren hafva den verkan, at Grönberg går otiltalad och ohäktad, ehuru så längesedan ansedd skyldig til åtal för brott, som synas ej kunna utan kroppsplikt försonas?

Denna fråga är besvarad. Just. Cancellers-Embetet har nyligen utfärdat nedanstående förordnande:

Stads-Fiskalen, Assessoren Lindman.

Til följe af Kongl. Maj:ts Just. Cancellers-Embetet meddelade nådiga befallning, uti skrifvelse d. 18 sistl. Aug., at med särdeles upmärksamhet följa undersökningen om det å Torparen Gustaf Blomberg och hans Hustru på Helsingholmen och Vermdön föröfvade mord, och den i sammanhang dermed gjorde anmälan om de olagliga medel, hvilka skola blifvit använde för at förmå de i målet tiltalade personar til bekännelse af brottslighet, har jag, vid vunnen uplysning om beskaffenheten af hvad i detta afseende blifvit angifvit och under ransakningen förekommit, ansett vara mitt åliggande, et låta anställa laga undersökning emot dem, hvilka i mer eller mindre måtto syntes hafva åsidosatt sina tjensteskyldigheter. — Den undersökning, som vid omförmälte tidpunkt redan var börjad, hade då endast til föremål det våld, som Stat-Torparen under Finsta gård i Roslagen Anders Andersson och hans Hustru skola af Länsmannen i Vermdö, Tingslag Röösgren hafva å Smedjegårds häktet undergått, älvensom den våldsamma behandling deras Dotter, hvilken

saka efter detta silfver, som, enligt de uplysningar, hvilka Anna Cajsa och Anna Andersdotter böra affordras, jemväl om,

Anna Andersdotter och Pigan Cajsa Svensdotter fått erfara vid deras häktande å Granhatten och under forslandet vid Penningeby fångförare-boställe, och denna undersökning ansågs med hufvudmålet, eller den om mordet, så förened, at den vid samma Domstol verkställdes.

Hvad som vid denna undersökning i afseende på våldet inom Smedjegården emot Anders Andersson och Anna Olsdotter förekom, syntes väl fälla Fångvaktmästaren derstädes Grönberg til last, ehuru något egentligt deltagande i våldet honom icke sökt påbördas, utan han tvertom derifrån af de såsom våldförde upgifne fritogs, men då jag således icke ansåg den talan emot Grönberg, hvartil skäl syntes förekomma, kunna eller böra pröfvas i sammanhang med sjelfva våldsmålet, hade jag för anställande deraf ärnat afbida tiden, då Röösgrens förfarande blifvit af Högloftl. Kongl. Svea Hof-Rätt bedömdt.

Nu då Länsmannen Röösgren i fängelset aflidit, hvarigenom några ytterligare uplysningar om det emot honom i lifstiden anmäldte våld å ofvannämnde personer, än Protokollen redan innehålla, icke torde kunna erhållas, samt på det at genom det åtal, som emot Fångvaktmästaren Grönberg äger rum, något uppehåll för verkställigheten af hvad Kongl. Maj:t behagar förordna i det til Dess nådiga pröfning hemställda mål angående det föröfvade mordet, må inträffa; Så vill jag härmedelst updraga åt Tit. at ofördröjligen vid vederbörlig Domstol lagligen tiltala Fångvaktmästaren Grönberg för hvad han, såsom den, hvilken det, dess tjenstepligt likmätigt, tilkommer at vaka öfver ordningens bibehållande inom häktet och fångarnas lagliga behandling, kan finnas hafva emot sådane sine skyldigheter i et eller annat afseende felat.

Til fullföljande af detta åtal äger Tit., at hos mig erhålla del af sådane Svea Hof-Rätts i sjelfve mordsaken hållne Undersöknings-Protokoller, hvilka innefatta omständigheter, som synas ligga Grönberg til last, och hvaröfver Tit. har at vid Domstolen honom närmare förklaringar affordra och för öfrigt vidtaga de anstalter, som til dessa omständigheters fullkomliga utredande hunnas kunna lända.

enligt Pehr och Anders Anderssons upgifter, det öfriga vid Helsingholmen stulne gods, vid Granhatten finnes förvarat.

I öfrigt och som angelägenheten synes fordra, at då Petter och Anders Anderssöner hvilka för narvarande äro å Smedjegårdshäktet förvarade, i den stund de inställas vid Domstolen emot Grönberg, icke mera förvaras i et under hans tilsyn stående häkte; så bör Tit. genast hos Hr Baron, Tilförord. Öfver-Ståthållaren och Landshöfd. Edelcreutz göra anmälan derom, at dessa personer varda til andre och från hvarandra skiljde förvaringsrum förflyttade, och hvarom Hr Baron Edelcreutz i sin dubbla egenskap af Landshöfd. i Stockholms Län och tilförord. Öfver-Ståthållare i Stockholm lärer kunna med lätthet benäget förordna. Stockholm d. 25 Jan. 1820.

At ofvanstående afskrift är lika lydande med det i Kongl. Maj:ts Justitiæ Canzlers Expedition förvarade Concept, efter hvilket Originalet blifvit utskrifvet, intygar Ex officio

Gustaf H. Thomée.

Hvad skola vi nu til slut säga om Fribetsvännerna — våra ädla vänner, som gifva oss *lof* i stället för *tadel*, och så tvertom? — Måtte de icke tröttna. Vi skola göra allt, för at bibehålla freden med dem, och det bästa sättet är ju at smickra hvarannan litet smått, när så åtbära kan. Huru mycket äro vi dem icke redan förbundne för den uptäckten, som så väsendtligen länder til vårt lof, at de nu slutade anmärkningarne vid Kon. Befalln. hafvandes förklaring *ganska säkert ej äro af samma hand*, som Recensionen öfver Lagm. Laurins memorial; hvarigenom således all otilbörlig misstanka undanrödjes, at denna recension vore författad af en medarbetare i Courieren, hvilket åter anmärkningarne öfver förklaringen måste vara, såsom icke insände. Häraf följer, til vår och alla Tidningsredactioners efterrättelse, at man aldrig må uteglömma det ordet *insändt*, så snart någonting meddelas, som Redaktören ej sjelf författat.

Då det nu blir vår pligt, at skaffa oss reda på den arge skalken, som skrifvit mot Herr Laurin och så illa förtörnat våra vänner, på det vi må kunna undvika at mot vår vilja få mera af honom; böre vi härmedelst hos vännerne på det förbindligaste anhålla, at de täcktes meddela oss, hvad de veta i den vä-

Och som bemälte tvenne qvinspersoner, i anseende til Hustru Anna Olsdotters sålunda gjorde bekännelse icke kunna undgå, at för medvetenhet af stölden lagföras, böra de gripas och hitföras, för at med de andre brottslige ställas til rätta. Stockholm å Lands-Cancelliet den 29 April 1819.

DAN. EDELCREUTZ.

A. R. v. SYDOW.

Enligheten med de i Stockholms Lands Cancelli förvarade Concept, betyga

H. F. OLDEVIG, Häradshöfding. EDV. BERNH. ASK. Lands-Cancellist.

Like lydande med de til Advocat Fiskals Embetet uti Kongl. Svea Hof-Rätt remitterade Handlingar, betygar

J. E. JERSTRÖM, Hof-Rätts Cancellist och Amanuens i Adv. Fiskals-Cont.

gen, och hvilket skall vara så *ganska säkert*. Vi beundra emedlertid deras säkra takt, deras djupa kännedom af *anda* och *stil*, och erkänna vår oskicklighet härutinnan, jemnförelsevis med dem, då vi ej ens blifvit varse, huru *alldeles ingen gemenskap* det fanns, hvarken til anda eller stil, emellan de begge i frågaställde skrifterna. Men knappast skola väl de ädla vännerna föreställa sig, det vi voro til en sådan grad bedragne, på anden och stilen, at vi fullt och fast trodde dem vara en och densamma, och icke ens besinnade, huru omöjligt det är, at en och samme granskare skulle göra rättvisa åt begge parterne i samma sak, derest de begge förfore laglöst. En sådan man skulle ju upresa sig til en slags oväldig Domare dem emellan; och våra ädla vänner hafva rätt at icke tro någonting så oerhördt. Den mannen har ju dessutom sjelf sagt, at han icke är vän af det system, som Hr Laurin angripit; och huru skulle han då kunna göra annat, än hålla med Hr L. i allt, ehvad denne hade rätt eller orätt? Et parti måste man dock i hvarje sak hålla — hvem kan väl förälska sig i den gamla torra rättvisan allena? — Nej, det är klart som dagen, at den karlen är tilgifven det system, han i början säger sig fördömma.

Men hvem är han då den karlen? Nu tyckes han också fått vatten på sin qvarn genom Just. Cancellers-Embetets remiss mot Grönberg; ty ehuru han visst icke velat Grönberg illa; så är det dock klart, af Just. Cancellers-Embetets förordnande så vida är ense med hans mening, som detta förordnande hviler på förutsättning deraf, at Hr L. och R. H. S. Just. Ombudsman ganska origtigt förfarit.

Slutligen önska vi at härigenom hafva kunnat gifva våra vänner anledning at skynda med den utlofvade fortsättningen mot vår recensent, som förtjenar så strängt tadel, och den vi hoppas at då se til namnet upgifven.

BLANDADE ÄMNEN.

Betraktelser öfver vår Tryckfrihets-lag.

(Följande upsatser äro fragmenter af en för längre tid tilbaka författad utförligare öfversigt af vår Tryckfrihets-förordning).

3 §. 9 mom. är foster af en missförstådd försigtighet. Är politiken icke djupare? Hänga staters öden på så svaga trådar? Förklarar en Regering den andra krig, eller kommer den ens i verkligt missförstånd med henne, derföre at en skribler kastat stickord? Jag tror det icke. Hafva alla Christna Regenter, eller ens en enda, kommit i missförstånd med Turkiska Kejsaren, derföre at deras sändebud, ja de sjelfva, om de komme til Turkiet, få heta hundar af musulmanska pöbeln?

»Är skriften ej smädlig eller förgriplig, men genom den samma missförstånd med utländsk makt sig yppat, *må den utan rättegång kunna confisqveras*«: så lyda de åsyftade orden i momentet. Det finnas således *) tillfällen, då en medborgare, *utan rättegång*, kan beröfvas sin egendom! Och för hvilken orsak? Det hafva vi sett. Hvem skall indraga skriften? Den, som *ensam* känner och kan dömma, huruvida *missförstånd yppats*. Cabinettens

---

*) (Äfven i fråga om annat än tidningar, hvarom kanske särskilt en annan gång).

hemligheter känner ju allmänheten icke. Hur vågar då någon yttra sig i något ämne, då han ej vet, hvilka ämnen som behaga eller misshaga »utländsk magt«? En sådan har ju således ofta hos oss en magt, som hon icke har hemma hos sig. Denna magt har högst sällan blifvit utöfvad, emedan om ock utlänningen vetat, at vi åt honom inrymt större privilegier än åt vår egen Regering, så har han dock icke ansett mödan värdt, at åberopa dem.

Och icke blott hos oss är det så. Högst sällan har man i allmänhet hört omtalas note vexlingar, ännu mera sällan verkligt missförstånd mellan Cabinetter för skribenters utfall. Främlingen bör ej kunna yrka — och yrkar sannerligen icke — större rättighet än landets egna invånare; och han är nöjd, om han erhåller dem lika stora. Den mannen, som nyss sträfvade at blifva Europas beherrskare, och som annars brukade genom gensd'armer låta i fredliga länder hemta och arkebusera näsvisa Bokhandlare, beklagade sig en gång hos en Regering, öfver smädelser, som blifvit mot honom utöste af en bland denna regerings undersåtare. Han begärde icke och fick icke *confiscation* eller arbiträr hämnd, utan en anklagelse i vanlig form mot smädaren; ty det landet, der den anklagade Tidningsskrifvaren var, icke medborgare, utan en skyddad flykting, har ej begrepp om arbiträra straff. Rättegången slöts så, at den anklagade frikändes — och *derföre* förklarade verldsbeherrskaren icke krig mot det fria folket; ty en enskilds vanmägtiga skrik leder til intet, då så stora ting, som staters öden äro i fråga.

Om exempel på motsatsen finnas, så skola de sökas i stater, der folket ej blott har regeringar, utan förmyndare, d. v. s. despotiska stater. Ty endast då, när utländningen vet, at en Regering har jus vitæ et necis öfver sina undersåtares politiska skrifter, tilskrifver han *henne* allt hvad han i dessa skrifter finner obehagligt och anser sig förolämpad af *henne*, så snart han är det af någon. Om en lagbunden och liberal Regering eftersträfvar en sådan förmyndaremagt, så missförstår hon sitt sanna intresse och pålägger sig et högst obehagligt och farligt ok, som hon tvertom med alla krafter borde söka afskaka, om det redan vore pålagdt. Då deremot en Regerings undersåtare för deras yttranden mot främlingar stå til rätta inför samma domstol, som dömmer deras yttranden mot hvarandra, så upbär icke Regeringen förebråelsen för hvad som skrifves, emedan man vet, at hon dervid ingenting kan göra, om ej på sin höjd anställa rättegången och laga så, at lagen har sin oqvalda gång.

En sådan lag, som i fråga varande moment, ställer då en Regering mellan två eldar. Är hon liberal, så måste hon hafva beständiga ledsamheter af främlingar. Vill eller måste hon visa complaisance mot främlingen, så är hon med detsamma i den olyckliga belägenhet at tvingas til godtyckliga och impopulära handlingar. Men hvad som ännu värre är: den tid skulle möjligtvis kunna komma, då en illiberal Minister betjente sig af denna lag, for at strafflöst indraga hvad skrift han behagade; han behöfde ju blott öfvertala en främmande magts sändebud til anmärkningar emot den samma. En liberal Minister åter är i det olyckliga predikament at genast misstänkas för et sådant knep, så snart et utländskt sändebud, äfven af egen drift, gjort föreställningar mot en skrift. —

Hvad det genom alla nyare tryckfrihets-processer så namnkunniga 12:te momentet af samma §. egentligen menar, det är svårt at säga. Om *lögn* finnes lag. Hvad är *lögnaktig upgift?* Hvad är

vrängd framställning? Menas dermed et medelting mellan lögn och icke lögn? Om i dagligt tal dylika nuancerade medelting kunde hafva någon betydelse; så känner dock *lagen* ingenting sådant. Lagen talar rent språk, eller ock är den endast et giller, et fält för sofismer och advocatur. I den scandaleusa rättegång, hvartil vi hela år 1815 voro vittnen, sågs til hvilka förtydningar, ja galenskaper, i fråga varande mom. kan leda. Det är just en moder til sådana brott, som enligt detsamma borde bestraffas.

Hvarje lögn måste nödvändigt hafva et föremål, handla, om någon viss person, något visst factum, och således alltid kunna bringas under något bestämdt lagrum och beifras. Den illa uttryckta meningen måtte väl vara at, under namn af lögnaktiga upgifter och vrängda framställningar, sätta en gräns för libellisters hala och obestämda insimulationer, som peka på saker, dem de ej tiltro sig at rakt ut framställa. Men detta bemödande har alltid varit och skall alltid vara fåfängt. Må lagen straffa den ohöljda lögnen och sådana påståenden, som åsyfta störande af allmänt lugn eller förklenande af annans mans rykte, och som bevisas vara osanna, eller rättare som icke i laglig väg framföras och bevisas! Må lagen aldrig befatta sig med skämtets skuggbilder, som vika undan, då rättvisans tunga slagsvärd hugger efter dem! Det händer så lätt, at det oviga, alltid rakt fram verkande vapnet krossar den oskyldige, då luftbilden gäckande viker undan. Det fordras en så öfverlägsen skicklighet at föra skämtets fina nål, at den som kan det, också aldrig låter öfverrumpla sig; men i de flestas hand deremot blir nålen et så groft vapen, at lagen träffar den oskicklige fäktaren. Han förgår sig; det lätta, insidiösa skämtet tjocknar til plump direct beskyllning; lagen griper det, som bevisligen lögnaktigt och vet straffa.

Inrikes Underrättelser.

Den 8 sistl. Jan. har General-Tull Direction utfärdat Kungörelse angående de förändrade Tullafgifter, som, emot hvad förledet års Sjö Tulls-Taxa utsätter, komma at innevarande år erläggas för utgående varor; och röra dessa förändringar endast trädvaror.

Under den 12 i sistl. månad har Kgl. Maj:t i nåder utfärdat Kungörelse angående den Stockholms Stad tills vidare beviljade Nederlags frihet för Utländska til införsel i allmänhet tillåtne varor. Varorne kunna inkomma så väl med Svenska som främmande Fartyg, och böra sådana varor, som ej inbegripas under dem, för hvilka Nederlagsfrihet redan förut är Staden beviljad, icke utöfver et år på Nederlag qvarblifva, under påföljd at vid deras förtullande, hvilket efter denna tid ovilkorligen skall verkställas, en med tjugufem procent ökad inkommande afgift bör erläggas. Jemväl stadgas, at, då varor från Nederlaget exporteras, afsändaren skall från Svensk Consul eller annan publik Auctoritet på den upgifna utländska destinationsorten införskaffa och inom bestämd tid til General-Tull-Direction aflemna bevis derom, at varorne til berörde ort ankommit och der blifvit uplossade, vid äfventyr at i annan händelse för de utförde varorne erlägga belöpande inkommande Tull-afgifter, för hvilkas belopp borgen innan utförseln bör ställas.

Uti til Krigs Collegium den 19 nästl. aflåten Skrifvelse har Kongl. Maj:t i nåder anbefallt Collegium at hädanefter icke göra någon uphandling af utländska kläden för Arméns behof eller Kronans Förråder.

Förledet år hafva til Kongl. Maj:ts Stats-Expeditioner följande antal mål inkommit, nemligen: til Krigs Expedition 2023 mål, til Kammar Expedition 846, til Handels- och Finans-Expedition 1632, samt til Ecclesiastik Expedition 801 mål. Oaktadt, så väl för tiden, då en del af förenämnde mål inkommit, som i anseende til nödvändigheten af infordrade utlåtanden, alla ofvanberörde

mål under året ej hunnit föredragas, kunna likvål, då åtskilliga år 1818 inkomne mål under loppet af det förflutna blifvit föredragna, ölverhufvud så många mål nästl. år anses afgjorda som nå inkommit.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Algier. (Man har redan sett underrättelser om utgången af de Franskt Engelska Commissariernes underhandlingar med Deyen i Algier, om sjöröfveriernas uphörande; men då dessa underrättelser äro både ofullständiga och obestämda, hafva vi ansett oss böra intaga följande utdrag af et officielt bref af den 26 Nov.) De vid Congressen i Achen förlidet år församlade Magter hade fattat et beslut at tvinga de Barbariska staterne at afstå från deras röfveri system, och Engelska och Franska Regeringarne hade åtagit sig at låta förkunna dessa Stater Beslutet. Til följe deraf ankom hit i början af Sept. månad en liten combinerad Fransk och Engelsk Escader, hvars Chefer, i egenskap af deras Regeringars Commissarier aflemnade Regencen en skrifvelse innehållande de Regerande Magternes Beslut och en förmaning Regencen at godvilligt foga sig derefter. I händelse af vägran hotades med sådana mått och steg, som kunde leda til Barbariska staternes förstöring. Commissarien fordrade af Regencen en skriftlig förklaring, hvarigenom den borde förbinda sig at efterkomma de Allierade Magternas vilja. Men för öfrigt skulle Regencen få behålla sin Capare flotta, och då Deyen frågade om man ville hindra honom från at göra krig med sådana Magter, som kunde angripa eller förolämpa honom, svarade Commissarierne på et sätt, som annorlunda ej kunde uttydas, än såsom et, åtminstone villkorligt, jakande.

Det syntes således, som Regencen utan svårighet bort ingå uti hvad Commissarierne fordrade och hvilket hufvudsakligast bestod i den skriftliga förbindelsen. Omar Pascha hade år 1616 af lemnat en dylik förbindelse åt Lord Exmouth beträffande slafveriets uphäfvande, och följande året 1817 upbragtes fartyg, hvaraf besättningarne gjordes slafvar alldeles på samma sätt, som förut, utan at något åtal dervid gjordes, ända til Ali Pascha af egen drift gaf dessa slafvar friheten. Samma öde kunde denna nya förbindelse troligen hafva fått. Barbareskerne låta sig vanligen ej bindas genom försäkringar, då de tro sig kunna bryta dem utan fara.

Men dessa considerationer verkade icke på Deyen, eller hans Rådgifvare. Han visade at han åtminstone ej ville bedraga någon genom sitt politiska uptörande, ej dölja några hemliga afsigter under en masque af moderation, man sökte påtvinga honom. Efter några dagars betänketid, upkallade han Commissarierne för at meddela dem sitt slutliga svar och det blef: »At Algeriska Regencen *ICKE* ville ingå uti at afgifva den skriftliga förbindelsen; at Regencen väl ämnade troget hålla de fredsfördrag och Tractater den afslutat med Christna Magter; men deremot behandla såsom fiender de nationer, som ej hafva särskilta Tractater med Algier, eller äro representerade af en Consul här på stället; slutligen at Regencen ej heller ville afstå ifrån den pretenderade rättighet Algieriska Caparne i sjön alltid utöfvat, at visitera alla de handelsfartyg de träffa, och i händelse med papperen befunnes minsta felagtighet, såsom at Pass-topparne, eller de så kallade Riscontreni ej foga sig fullkomligen tilhopa med Passen o. s. v., et sådant fartyg upbringas och confiskera ehvad nation det än tilhör.« Med detta Deyens ultimatum uphörde all vidare conference och Eskadern afseglade til Tunis och Tripoli. — Förliden sommar hafva endast et Svenskt och et Norrskt fartyg besökt denna hamn.

Frankrike. Äfven Pasquier skall nu vara sjuk. — Som säkert berättas, at sedan Konungen läst et anförande af sin contraparts, Hr Desgravieres's, Advocat Dupin, H. M. erkänt Rättegången för sig förlorad och genast skänkt Dupin Heders Legionskorset (hvarmed annars H. M:s egen Advocat, Hr Mars smickrat sig). — Hr Roy har, för sitt lagförslag om national godsen, fallit i stor onåd hos Ultras. Krigsministerns deremot stiger jemnt i gunst hos dem. — Debatterne öfver de til et antal af 139 inkomna och af 19,057 personer underskrifna petitionerna om vallagen etc. hafva varit ytterst häftiga. De liberale vunno den 14 Jan. i så måtto en seger, at »ordningen för dagen« afslogs och discussionernas fortsättande följande dagen beslöts. Ultras's tidningar blåste alarm och påstodo, at den dagens session skulle decidera mellan Monarkien och Revolutionen. Utskottets betänkande gick derpå ut, at adresserne (ordet petition missbagade) voro constitutions vidriga. Då venstra sidan ville begynna debatterna öfver betänkandet, afbröts öfverläggningen af et förslag om en tulltarif, som Finance-Ministern framlade (Ministrarne hafva rätt at taga ordet, när dem behagar). Sedan detta föredragande under förfärligt buller var slutadt, begyntes åter discussionen om petitionerna. För dem talte Dupont de l'Eure,

Corcelles, Foy, d'Argenson, Constant. Pasquier, hvilken talte emot dem och skrifvit sitt tal, för at icke ännu en gång förtydas, understöddes af Castelbajac och Barthe-Labastide. Corcelles anmärkte, bland annat, at Kamrarne, genom Ministrarnas vacklande förhållande, nu på de två månader de varit samlade, ingen ting gjort, mer an en President, en ödmjuk adress, en nyårs compliment; och beviljat 12 Krono-utskylder nästan utan öfverläggning, men säkert åtminstone utan förtroende. — Debatterne upsköts til följande dagen.

Den 15 Efter långa debatter, hvarunder Courvoisier försvarade de moderatare petitionerna, men ville hafva de häftiga förkastade; Villèle skarpt angrep vallagen och påstod, at om petitionerna ej förkastades, hade Kammaren på förhand understått sig at dömma om de förslag, Konungen amnade göra; Manuel målat den oro och bekymmer, som de väntade ändringarna, nu som förledet år, förorsakade i landet (hvissling från Tribunen); och sjelfva Stats Råden Royer-Collard och Beugnot förklarat sig mot Ministrarne; så behöllo desse ändtligen segren, men blott med 117 röster mot 112, och det beslöts at gå til ordningen för dagen. Man finner huru litet denna pluralitet betyder, då de tre Ministrarnes röster inberäknas och fyra af de utmärktaste liberale, för sjukdoms skull, ej kunde vara närvarande. Ministrarne skola ännu vara i underhandling med Ultras. Desse hafva dock blifvit oenige sins emellan, så at t. ex. la Bourdonnaye och Salaberry röstat mot Villèle och Corbière.

England. Det nya Ryska Tullsystemet, som tillåter införsel af Engelska manufactur-varor och minskar tullarna, får i *The Times* det högsta loford. Denna tidning yttrar dervid, at England måste blifva ett offer för dess motsatta system, som är ytterst förderfligt, som icke en gång hyllas af Engelska Ministrarne, och hvars afskaffande man ändteligen bör hoppas, til Englands och fasta landets väl. — Ostindiska-Compagniet har beslutit en ärestod åt Warren Hastings, såsom statsman och hjelte. — Tre Engelska Örlogsskepp (medförande Engelska Ministern vid Brasilianska hofvet, Hr Thornton) hafva ankommit til Rio Janeiro. Ännu tvenne andra skola stöta til denna escadre, hvars bestämmelse är at bevaka Lord Cochranes steg. — I Grefskapet Roscommon i Irland hafva flera hus blifvit öfverfallne af beväpnade, som borttagit alla befintliga gevär. En godsägare har blifvit ihjelskjuten.

America. Man förmodar, at Nord Amerikanske Regeringen snart kommer at erkänna Buenos Ayres's sjelfständighet. — Ifrån Baltimore berättas, at til trots för lagarne, kaperiet under Artiges flagga drifves argare än någonsin. Åtta skepp lågo d. 1 Jan. i Baltimores hamn, segelfärdige til detta ändamål; flere kapare hade der inlupit.

Danmark. Isen i Sundet bröt up natten mellan den 14 och 15 Januari. En hop släder, som lastade med linneväfnader etc. öfverkommit från Svenska sidan, måste stadna qvar. — Från Philologen Rask har bref kommit, skrifvit i Mosdock den 19 Oct. Han var från Astrachan dit ankommen i sällskap med en Caravan af 100 vagnar. Han var den ende Christne bland hela det Tartariska resesällskapet. Han berömmer deras vänliga, ja hjertliga bemötande, och beklagar sig blott, at han icke kan, i anseende til herrskande oroligheter, länge nog uppehålla sig på Kaukasus, för at studera språken. Icke eller kan han, enligt sin plan, resa genom Persien til Indien, emedan krig rasar i östra Persien. Nu kommer han at genom vestra Persien resa ned til hafvet och sedermera på et Engelskt skepp til Indien.

Tyskland. Den 15 Jan. öppnade Konungen i Würtemberg Landtdagen med et tal, hvari han bland annat yttrade sin tillförsigt til Ständerna vid de förestående rådplagningarne, samt sin föresats at i alla grenar af förvaltningen iakttaga den största sparsamhet, och dervid han sjelf ville föregå med exempel; slutligen tillkännagaf han det han updragit sina Ministrar at meddela Ständerne åtskilliga Lagförslag, samt at til deras öfverläggning framställa äfven andra vigtiga Landsangelagenheter, hvaribland skulle förekomma fastställandet af de belopp, hvarmed de nyförvärfvade provincerne komme at deltaga i Stats-skulderne.

Tryckt hos Carl Deleen.

N:o 11. 1820.

STOCKHOLMS COURIER.

Måndagen den 7 Februari.

Sine ira, studio et metu.

STATSHUSHÅLLNING.

Recension.

Plan til èn på actier grundad Transport-inrättning emellan Stockholm och Götheborg, medelst tvenne Ångbåtar, en på Mälaren och en på Wenern, samt Forvagnar (til hvilkas inrättande et bidrag af Statsmedlen blifver at påräkna) emellan Ångbåtarnes ömsesidiga landningsställen; under tilförordnade Öfver-Ståthållarens i Stockholm, Landshöfd. och Commend. Friherre Edelcreutz's ledning och inseende föreslagen af Jac. Forsell, Major, Carl af Forsell, Öfverste-Lieutenant. Stockholm, Elméns och Granbergs Tryckeri 1820; 66 sidor in 8:o.

Herrar Forsell hafva hos Kongl Maj:t i underd. sökt dels tilstånd at genom subscriptioner samla et bolag, för at tilvägabringa en sådan Ångbåts-inrättning, som bokens titel innehåller, dels understöd af statsmedlen til den forvagnsfart, som vore nödig mellan Ångbåtarnes landnings-ställen, hvartil Örebro eller Arboga föreslås å Stockholmska sidan, samt Arås lastageplats eller Christinehamn å Götheborgska. Kongl. Stats-Contoret och Commerce-Collegium hafva afgifvit underd. utlåtande och tilstyrkt bifall å ansökningen, hvarpå Kongl. Maj:t, den 30 sistl. Dec., beviljat bolagets uprättande under ledning och inseende af Hr Frih. Edelcreutz, och försäkrat det blifvande bolaget, »at, sedan kostnaderne för den med »Ångbåtsfarten förenade forvagns-inrätt»ningen blifvit närmare utredde, i afse»ende på förstnämnde inrättning undfå »det understöd, som kan pröfvas lämpe»ligt, samt af omständigheterna påkallas »och medgifves.«

Förslaget är patriotiskt. Det bygges på erkännandet af de två sanningar, at en lättad och påskyndad communication i et land är et villkor för landets upkomst, samt at det nuvarande skjuts-systemet i Sverige är tryckande och förderfligt för landet. Hvarje nytt erkännande af denna sanning är för medborgaren dyrbart, då man nemligen är öfvertygad, at det onda kan hjelpas. Då vi äro af denna öfvertygelse, så få vi för fäderneslandets skull tacka Hrr F. för deras förslag, äfven om det icke lyckas. Vi äro icke af dem, som genast anse et misslyckadt förslag för et odugligt.

Först en kort framställning af närvarande förslag, sedan vårt omdöme deröfver.

Emellan Stockholm och Götheborg finnes så lång sjöväg at begagna, så at endast omkring 15 mils landtresa återstår, nemligen mellan Arboga och Christinehamn. Närmast vore väl mellan Örebro och Wermlands Säby; men då dels Arboga Canal är så smal, at Mälar-Ångbå-

ten blefve för liten, om den skulle gå til Örebro, dels Christinehamn, såsom stad och nederlag för en stor del af Wermländska jernhandeln, bör hellre väljas än et privat landtgods, hafva Hrr F. ansett landt-transporten böra inrättas emellan Arboga och Christinehamn. Emellan den förra af dessa två städer och Stockholm, samt mellan den sednare och Götheborg skulle den i frågavarande *Ångbåtsfarten* inrättas.

Kostnaderne hafva på följande sätt blifvit upskattade: Två Ångbåtar, med ångmachinerne och full inredning, kosta 38,000 R:dr B.co, hvilket således utgör den summa, som genom subscription bör samlas. Actiernas antal blifver 380, och hvardera således beräknad til 100 R:dr. Subscriptionen är redan öppnad, i Stockholm på Wiborgs & C:o Boklåda eller genom correspondence med Hr Öfv. Lieut. af Forssell; i Götheborg på Börsen eller genom correspondence med Hr Major Forsell.

Hvad angår calculen öfver de årliga kostnaderna (räntan på actierna inberäknad) samt öfver den sannolika inkomsten; så hänvisa vi läsaren til sjelfva skriften. Alla beräkningar af inkomsten synas oss så försigtigt och lågt upgjorda, at man icke bör anse den påräknade summan kunna uteblifva. Om i öfrigt några inkast skulle kunna göras mot en och annan detalj i förslaget; så vore detta ingenting annat än hvad som är vanligt i alla dylika ämnen; och de jemkningar, som vid verkställigheten kunna komma i fråga, skola för ingen del hafva inflytande på planens utförbarhet. De blifva naturligtvis ämnen för den närmare granskning, som vid bolagsstämman kommer at äga rum.

I förbigående torde man af Hrr Förf. få begära en förklaring, huruvida meningen är, at actie-ägare, genom sjelfva teckningen, skola ovillkorligen förbinda sig til penningarnas erläggande, eller om icke lampligare kunde synas, at, sedan bolags-stämma blifvit hållen och bolagsreglor uprättade, hvar och en af de tecknade, som med dessa reglor icke funne sig nöjd, skulle äga at afsaga sig sitt deltagande, då den härigenom upkommande bristen i det tecknade capitalet kunde fyllas medelst ytterligare fortfarande subscription. En sådan förklaring skulle, efter vår tanka, bidraga til vinnande af bolagsmän. Och man kan ej neka, at fordran härpå är billig, då vanligen vid dylika företag ingen teckning kommer i fråga förr än bolags-reglorna blifvit lagde under allmänhetens ögon.

Om beräkningen af hvad som skall utföras, af föremålet och de fördelar, som böra vinnas, eller de hinder, som böra öfvervinnas, är något löst behandlad; så har man deremot ingenting at påminna vid den omtanka och precision, hvarmed kostnaderne för de til utförandet nödvändiga saker blifvit beräknade. Fartygen, ångmachinerne, skeppsfolkets aflöning, åtgången af ved, synas noga värderade.

Förslagen om afvägarne til Carlstad, Mariestad, Strengnäs och Westerås, torde blifva ämnen för bolagsstämmans vidare öfverläggningar. En Carlstadsbo t. ex., som vill begagna Ångbåten, finnes kanske lättare benägen at på egen hand besöka Christinehamn, än et helt, från Stockholm til Götheborg resande, sällskap at besöka Carlstad. Hvad som, näst resans beqvämlighet och lindriga pris, mest bör locka til dess företagande, är skyndsamheten; och denna förlorar genom för många afvägar. At vissa sådana dock måste tagas, derom är man öfvertygad.

Men alla anmärkningar böra öfverses, då man tänker på det stora i sjelfva idéen, at vilja lätta Svenska jordbrukets

förfärligaste onus, skjutsen. I långliga tider har detta varit påtänkt. Vid många Riksdagar hafva motioner blifvit gjorde, at afskaffa det nuvarande sättet at färdas i Sverige, och införa et på billiga grunder bygdt. I början ville man icke ens erkänna principens rigtighet, utan försvarade det närvarandes nödvändighet. Ändtligen är det kommet så långt, at man erkänt dess skadlighet både i moraliskt och ekonomiskt afseende; men hos oss har alltid varit et stort svalg befästadt mellan erkännandet och verkställighet. Vi Svenskar äro tänkare, upgöra theorier och projecter trots någon; men då fråga blifver at verkställa, då begynna alla ursäkta sig. Tiden är icke mogen, säger man; vidare uplysningar böra inhämtas, vederbörande höras, folket uplysas o. s. v. Men hvad är tiden? Är hon et sjelfständigt väsende, som går sin väg, då menniskorna gå sin? Nej, vi äro rädda för vår egen skugga; vi strida med väderqvarnar. Begripa vi det rätta och nyttiga, så böra vi verkställa det, och icke stå gapande och vänta på tiden, tills hon kanske längesedan är förbi oss. Skall man vänta, tills *hela massan* af folket insett en sats, så får man vänta i evighet; ty massan lärer endast af enfarenheten och erkänner riktigheten af en theori först sedan hon sett den verkställd och nyttig. Detta är dessutom så mycket nödvändigare, som det är enda medlet at uplysa dem, hvilka *icke vilja* begripa.

Derföre har Hrr F:s förslag så starkt fästat vår upmärksamhet, at det lemnar utsigt til et sådant praktiskt öfvertygande. Den såsom et nödvändigt villkor i planen ingående forvagns - inrättningen mellan Arboga och Christinehamn, en väg af 15 mil, skall blifva et experiment i smått at gifva en försmak af forvagns-inrättning i allmänhet. Hvad vi tänka om denna inrättnings både nödvändighet och verkställbarhet instämmer fullkomligt med hvad Bondeståndet sistl. Riksdag yttrat, uti dess til Kongl. Majt ingifna underdåniga ansökning om skjutsväsendets omskapande. Denna ansökan blef väl genast tryckt, men, i brist af recension, liggande osåld i boklådorna. Då det numera torde vara utan ändamål at endast hänvisa til denna skrift, hvaraf uplagan förmodligen redan gått til maculatur, men vi icke desto mindre tro dess läsning vara af någon nytta; torde det tillåtas oss at, såsom innehafvare af et exemplar, hvilket händelsevis kommit i våra händer, här meddela hela skriften, hvarmed allmänheten torde finna sig lika belåten, som om vi sjelfve skulle afhandla ämnet, alldenstund vi erkänna oss icke kunna finna något tjenligare at derom säga.

Stormägtigste Allernådigste Konung!

Under nu påstående Riksdag, har hos Bonde-Ståndet allt bemödande blifvit användt, at bereda lindring i et på jordbruket hvilande besvär, som säkerligen är det största bland hindren för denna närings uphjelpande ur dess trånande tillstånd. Detta besvär är *Gästgifveriskjutsen*, upfunnen i en tid, då ännu intet stadgadt samhällsskick gaf utvägar til en inrättning efter rättvisa och Stats-ekonomiska grunder, och allt sedermera, med föga förändring, bibehållen. De öfrige Riks-Stånden yttra ännu tvifvelsmål om sjelfva möjligheten at lätta denna tyngd, hvilken de likväl nu mera erkänt vara den svåraste af alla, som trycker Svenska jordbruket, och Bonde-Ståndet har således ansett det för en pligt, at med sina särskilta underdåniga önskningar biträda dem, som Rikets Ständer i detta ämne til Eders Kongl. Maj:t frambära. Ståndet anhåller derföre underdånigst at härmedelst få til Eders Kgl. Maj:ts nådiga be-

dömmande öfverlemna följande utveckling af sina tankar i ämnet.

Grunden til den fördom, som håller den nu varande Skjutsinrättningen i Sverige för den enda möjliga, måste för Eders Kgl. Maj:t vara alldeles främmande. Den, som känner så många andra land och deras inrättningar, kan ej fatta, huru detta af naturen rika och lyckliga land skulle kunna vara det enda, som för fattigdom och folkbrist icke medgåfve en Skjutsinrättning, hvars omedelbara följd måste blifva at gifva jordbruket förkofran och derigenom framkalla en snabbt stigande välmåga och befolkning. Om det är afgjordt, at en sådan anstalt til resors befrämjande, utan tyngd för jordbruket, blifvit hos andra folk införd långt tidigare, än de hunnit til den grad af ekonomisk utveckling, dit Sverige under sina olyckor längesedan sträfvat och der det nu står; så måste väl allt tvifvel vara undanröjdt om möjligheten för Sverige at ändtligen vinna, hvad andra vunnit.

Räknar man Sveriges folkmängd i förhållande til hela landets arealvidd; då blir Sverige et bland de folkfattigaste af alla bebodda land. Afräknar man åter de ofantliga sträckor, som utgöra största delen af vidden och sammantagne äga mindre invånare, än en bland de fruktbarare provinserne; då finner man på hela återstoden en befolkning, som visserligen icke är den lägsta bland alla de länders, hvilka redan vunnit hvad som nu sökes; och härmed försvinner et af de hufvudsakligaste inkast, hvarpå deras mening hvilar, som tro en ännu vida starkare folkmängd nödvändig, innan en bättre skjutsningsanstalt kan vinnas.

Resornas mängd i et land beror likväl icke *blott* af folkmängden. Den rättar sig efter landets local, efter folkets lynne och vanor, efter arten af dess näringsfång och mera dylikt. I alla dessa afseenden finner sig Sverige i den belägenhet, at ovanligt mycket resor här måste ske i förhållande til landets befolkning. När härtil kommer den hos oss i sednare tider så vidt utbredda luxe, som vållat et allmänt behof at resa med mera ståt och beqvämlighet, samt följagtligen med större antal af hästar, än nödigt vore; så återstår ej något tvifvel, at ju, för mängden af resande, i alla våra bättre och mer befolkade provinser, skjutsväsendet kunde ställas på en bättre fot. Åtminstone äga vi några stora vägar, utan tvifvel starkare besökta, än många bland dem, som i andra länder äro försedde med skjutsinrättningar; och på dessa vägar kan det ej här vara omöjligt at införa samma slags inrättningar. För närvarande är det också icke något annat, som Bonde-Ståndet åsyftar, öfvertygadt, at en mera vidsträckt och fullkomlig reglering fordrar tid, och icke ens kan komma i fråga förr, än erfarenheten visat den nytta af företaget, som dessförinnan ej kan blifva rätt tydlig för Allmänheten.

Utan tvifvel är det i detta ämne en lika nödvändig, som i Sverige allt hitintills försummad omsorg, at nyttiga och nödvändiga resor må i möjligaste måtto lättas, men aldrig genom sådana medel, som tillika tjena at reta yppigheten til reslystnad, på landets invånares bekostnad. En gräns bör, så vidt möjligt är, updragas emellan de båda slagen af resande, och skillnaden i skjutslega befrämja ändamålet. Skjuts för lindrigt pris åt den, som nöjes at resa utan öfverflöd och pragt, och en högre betalning för den, som icke vill begagna den allmänna skjutsen, upkomma otvunget och utan vidare bekymmer, genom inrättande af sådana *förvagnar*, som kunna hållas för et ganska lindrigt pris, emot hvad skjutsen måste kosta, om den skall utgöras af Landtmannen och så betalas, at han kan vara

någorlunda skadeslös. Sådane forvagnar är det derföre, som Bonde-Ståndet önskar at få införda på de vägar, der det för närvarande kan låta sig göra.

Detta har Bonde-Ståndet ansett inträffa åtminstone på de vägar, der mer än sex hållhästar på stationen dagligen nu finnas, eller så mycken skjuts går, som svarar emot detta antal af hästar; och denna öfvertygelse är grundad på et förslag, som Ståndet underdånigst utbeder sig at få i korthet för Eders Kongl. Maj:t här framlägga.

På en forvagn med tre hästar borde fyra resande, hvardera med en kappsäck om 2 til 3 Lispunds vigt, samt formannen och en postväska om 10 til 12 Lisp. skjutsas. I den mån tyngden medgåfve, kunde paketer och kappsäckar få plats och, under skjutshållares och formäns ansvar, fortskaffas mot viss betalning efter vigten. Om då med forvagnarne borde bestridas lika mycken skjuts, som nu går med hållhästar, d. v. s. at lika många resande dermed borde forthjelpas; så skulle, då hvarje person, efter nu gällande Skjutsordning, behöfver minst en häst, hvar fjerde hållhäst på hvarje forvagnsstation vara besparad. Och då mellan dessa stationer afståndet hvarken behöfde eller borde vara mindre än 3 mil, samt följagtligen, öfver hufvud, hållet vid hvarannan nu varande Gästgifvaregård blefve umbärligt; skulle på alla de vägar, der forvagns inrättningen läte verkställa sig, skjutsningsbesväret minskas med $\frac{5}{8}$ af nu varande hållskjutsen samt afskaffande af hela postföringsbesväret, utan någon minskning i de resandes antal, men med en ny och betydlig fördel för allmänna communicationen, genom tilfället at skicka varor, utan at någon person behöfde medfölja. Vagnarne borde vara inrättade med säten på fjädrar och et tak, som, i brist af läder, kunde göras af vaxduk eller buldan, til skydd mot regnväder. De skulle gå genom natt och dag, endast med så långt uppehåll på hvarje station, som fordrades för ompackningen af varorna och de resandes förplägning. Alltsammans inberäknadt, borde 5 timmar åtgå emellan hvarje station. När de således tilryggalade något öfver 14 mil om dygnet, komme både postgång och resor at med dessa vagnar ske fortare, än som nu i allmänhet inträffar.

Tre hästar fodras om året på stall för 500 R:dr Banco. Formannen, som tillika är Stalldräng för dessa 3 hästar, födes och aflönas med 300 R:dr, vagnen underhålles för 150 R:dr, hästarnes inköp hvart 8:de eller 10:de år samt underhållet af stallrum och foderhus kostar tilsammans årligen 150 R:dr; och således är hela kostnaden för en sådan vagn, som här ofvan nämnes, 1100 R:dr B:co. Goda och försvarligen underhållna hästar kunna göra en skjutsning af 3 mil om dagen, i fall de få hvila hvar tredje dag, och således, då de t. ex. från sin hemstation skjutsat om morgonen kl. 7 och kl. 12 ankommit til den nästa, samt der hvilat til kl. 5, kunna de åter draga forvagnen hem til kl. 10, så at 2:ne dagsresor äro gjorda och de 2:ne följande dagarne återstå at hvila på; eller också, i fall de på andra stationen få afbida posten tills 24 timmar förflutit efter den stund, då de gingo hemifrån, återkomma de följande dagen, och få då i samma mån mindre hvilotid til nästa resa o. s. v. Hvarje forvagn skjutsar således, efter 2 mil öfver hufvud på dygnet, 730 mil om året; och den ofvan uptagne kostnaden 1100 R:dr är följagtligen netto godtgjord med 1 R:dr 24 sk. Banco milen för hela forvagnen. Om denna skjutslega betalas af de fyra resande, som hafva plats på forvagnen; så är hvarderas utgift 18 sk. milen, eller hälften mer, än som nu på landet

betalas för en häst, hvarmed dock nu för tiden så få resande äro belåtne, då de tvertom, för at komma fort, måste nyttja förebud, och för at resa beqvämt, åka efter 2:ne hästar. Dessa bespara minst hälften af sin kostnad, och älven den, som nu reser ensam i kärra, skall anse för en välgerning, at med 6 sk. tilökning i skjutslegan på milen, vara befriad från all väntan och krångel, och få åka beqvämt och skyddad mot regn.

Hvad Postverket bör betala för postväskans forslande, och hvad som inflyter för fortskaffande af särskilda kappsäckar och paketer, kan lemnas skjutshållaren i vinst. På forvagnen kan alltid vara plats för sådana til minst 10 Lisp. tyngd. Om nu 4 r:st. milen betalas för skålpundet; så gör detta 4 R:dr 8 sk. Banco emellan hvarje station. Et för communicationen i allmänhet, och i synnerhet för den litteräre, så fördelagtigt medel, kunde ej annat än blifva flitigt begagnadt; och då vinsten deraf för Skjutshållaren gjorde nära fördubbling af skjutslegan, så ofta vagnen vore fullt lastad; måste derigenom ovillkorligen vinnas vida mer än ersättning för allt hvad som kunde förloras genom saknad af fullt antal resande. Skjutshållningen med forvagn måste derföre blifva, hvad den också verkligen är, der den finnes, en ganska indrägtig handtering, af hvilken, i stället för upoffring af det allmänna, den man här alltid föreställt sig såsom derifrån oskiljagtig, Staten skulle kunna njuta Bevillningsafgift, ehuru Bonde-Ståndet visserligen anser det vara i sin ordning, at de, som vid första inrättandet anmälte sig til Forvagnshållare, fingo skattfrihet på vissa år eller för lifstid, såsom en skälig upmuntran til första försöket med en så nyttig, och dock så omtvistad anstalt.

Opinionen mot detta förslag har kunnat få en anledning deruti, at man icke nog tydligt skiljt det från de slags försök, som i sednare tider vid flera bland våra Gästgifvaregårdar blifvit gjorda med entreprenader af enskilda personer om skjutsens utgörande efter nuvarande skjutsordning. Då en sådan Entreprenör varit skyldig at hålla hästar i beredskap för det högsta möjliga antal af resande, som vid vissa tilfällen kunnat sammanstöta; är det tydligt, at Entreprenörerne endast af detta skäl måst råka i et ohjelpligt lidande genom underhållande af et vida större antal hästar, än som jemnt kunnat sysselsättas och gifva inkomst. När härtil kommer, at hvarken skjutsordningen medgifver rättighet för den skjutsande, at under resan sjelf handtera hästarne, eller det varit möjligt för Entreprenören at medskicka pålitligt folk, som ens vid framkomsten kunnat behörigen vårda dem; så har det varit oundvikligt, at dessa hästar måst blifva på det högsta misshandlade och ganska hastigt gå förlorade. Ehvad tilskott skjutslaget än gifvit, för at upväga dessa förluster, är det likväl lätt begripligt, at dylika entreprenader ej kunnat bära sig; och man må endast förundra sig öfver deras obetänksamhet, som icke förutsett allt detta, och någonsin kunnat inlåta sig deruti.

Emedlertid är det säkert deras exempel, man har at skylla, i fall personer komma at saknas, som vid inrättande af forvagnar vilja åtaga sig at vara skjutshållare. Möjligheten haraf måste förutsättas; och Bonde-Ståndet har derföre varit omtänkt på en utväg, som skall kunna gå i verkställighat, utan hinder deraf, at fullt antal skjutshållare ej vore at tilgå för alla stationer. Ståndet ser intet hinder, at ju hållhästar kunna användas för forvagnarne. På hvarje station, der en duglig skjutshållare icke genast anmäler sig och ställer säkerhet

för sina skyldigheters upfyllande, föranstaltar man blott om en Gästgifvare, som håller förplägning åt de resande och har vagnarne i ordning. För detta sednare besvär får han de 150 R:dr B:co för vagnen, som anses motsvara kostnaden til dess underhållande, och hvaremot Staden uppbär den besparda postallöningen samt portoafgiften för paketer och kappsäckar, som skickas af andra personer än resande. De nu befintliga hållskjutslagen få en sådan reglering, at det nödiga antalet af hästar för forvagnen inställes på bestämda timmar. Härigenom minskas, såsom ofvan nämndt är, deras skjutsningsbesvär med ⅙delar, hvilken minskning jemnt fördelas, så at tiden mellan hvarje skjutsandes tour blir desto längre. Hela det dygn, som de nu äro skyldige at uppehålla sig på Gästgifvaregården och afbida skjuts, försvinner, jemte det menliga inflytande på sedligheten, som upkommer från den kroglefnad, hvartil allmogens söner och drängar vänja sig under denna väntningstid i hållstugorna. De skjutsande få sjelfve köra forvagnarne, under ansvarighet för deras framkomst på utsatt tid, och foljagtligen undvika all fara för hästarnes förderfvande, antingen genom våldsam körning eller för tunga åkdon. Det äfventyret, at icke alltid få fulla skjutspenningar, for brist på fullt antal resande, vore ändock icke jemnförligt med det, som nu äger rum, nemligen at få vänta hela dygnet alldeles för intet. Deremot vore det en fördel, at hvarje gång få göra en skjutsning, som i allmänhet vore lönande genom den längre väg man skjutsade, och hvilken likväl så obetydligt ökade hela besväret af skjutsfärden.

(Forts. e. a. g).

Inrikes Underrättelser.

En från General Adjutanten för Armén til K. Krigs Collegium aflåten Embets Promemoria af d. 17 sistl. Jan. innehåller, at, enligt nådig befallning, instundande sommar, ifrån och med den 2 och 3 Juni til och med den 25 och 26 samma månad, komma at til öfningsläger å Ladugårdsgärdet sammandragas, utom de til Stockholms Garnison hörande Trupper, Lif Regementets Dragon-Corps, Södermanlands Regemente och hela 2:dra Infanteri Inspection, eller Uplands, Vestmanlands, Helsinge och Dal Regementen. Hela indelta Armén, så väl Cavaleriet som Infanteriet, får 14 dagars Befälsmöten: de Regementen, som ej förledet år varit vid Lägret i Skåne, samt ej i år komma til Ladugårdsgärdet, få, med undantag af Lif Regementets Husarer, 16 dagars Regementsmöte på sina vanliga mötesplatser; och Beväringen af innevarande års Class sammandrages jemväl til 10 dagars vapenöfning; allt in- och utryckningsdagarne oberäknade.

UTLÄNDSKA NYHETER.

England. Den 18 Jan inföll hastigt et så starkt töväder, at all snö försvann på en natt och sjöfartens öpnande med det första väntades. — I Birmingham stiga sockne sammanskotten til de fattigas underhåll lika så högt, som under den värsta tiden 1816, då hvetet kostade 17 sh. p bushel. Nu kostar det 8 sh., och alla andra lifsmedel äro lika lindriga; andock är, för brist på arbete och stockningen i handel, nöden vida större än på sistnämnde bedröfliga tid. Sådant synes tilståndet vara i alla manufactur districter. Åkerbrukaren klagar afven, och många egendomsherrar och förpaktare befinna sig i lika nöd, emedan deras producter icke ersatta productions kostnaden, i anseende til penningarnes höjda värde.

Nederland. Öfversvämningarne hafva varit oerhörde, efter det nya tövädret. I Brüssel vet man, sedan 1716, vattnet aldrig hafva stått så högt. Det inträngde den 20 Jan i Staden, hvaraf flera gator liknade floder. — Amsterdamska Vexelbanken är uphäfven, genom et Borgmästarenas beslut af den 19 Jan. De coranta affärerna liqvideras ända til den 28 Juli.

Frankrike. Decazes är ännu sjuk. De Serre kan, såsom Läkarne förklarat, icke bevista denna session. — Den 18 Jan. beslöts, äfven i Pairernas Kammare, ordningen för dagen, då petitionerna om valiagen förekommo. Davoust gjorde en for-

klaring, i afseende på de liberalas utfall mot honom. Vid en nådansökning, sade han, måtte väl propositionsrätten tillhöra Konungen. — S. D. har Tribunalet i första instans helt och hållet afslagit Desgravières's käromål mot Konungen och Civillistan och dömt D. at betala rättegångskostnaden. — Session den 15 skall vara den sannaste bild af tilståndet i Kammaren. De mäst enständiga och eftertryckliga Petitioner för bibehållandet af Chartan och vallagen i deras helhet inlöpa allt jemt, och hvilka komma under det nya sedan Nyåret förordnade och mer af Liberala sammansatta Utskottets öfvervägande. — Gref Decazes Instruction i afseende på Missionärerne bekräftar sig fullkomligt; det är Prefecterne öfverlemnadt at vidtaga alla de åtgärder, de finna ändamålsenliga, för at hindra alla yttre Religionsacter af Missionärerne, och at inskränka dem blott til det inre af Kyrkorna. — Så stark sinnesspänningen är, heter det från Paris, så stort är likväl det öfverallt herrskande lugnet, hvilket ingenstädes blifvit stördt, och de hafva ganska orätt, som påstå at Revolutionärer drifva sitt spel i Frankrike, och at en explosion är nära; allt detta är orimligt. — Enligt underrättelser om de i de Förenade Staterne varande Fransmän, skall Lefebvre Desnouettes fortfara at uppehålla sig i Aigleville, den Franska Coloniens hufvudort i Alabama, och hvilken den 18 Oct. räknade 300 Franska invånare. Joseph Bonaparte, som bebor et Landtställe i Newjersey, har erhållit titel af Medborgare i de Förenade Staterne. — I Toulouse har varit närmare 11 graders köld, hvilket på 30 år ej inträffat.

Tyskland. Den 17 Jan. hade Würtembergska Ständernas andra Kammare sin första Session, och var dervid nästan fulltalig. Tre medlemmar sattes på förslag til President i Kammaren, och hvaraf Konungen dertil skulle utse en. — Vid session den 18 inkommo 2:ne det hemliga Rådets skrifvelser, den ena rörande den ordning, som vid ärendernas behandling kommer at iakttagas, den andra at Konungen utnämnt Dr. Weishaar til President. Den 20 Jan. förelades för andra Kammaren, i en utförlig framställning, Finans-verkets tilstånd. — Förbunds Församlingen i Francfurt har åter sammanträdt den 20 Jan., men, i anseende til bristande instruction för åtskillige af medlemmarne, och så länge Congressen i Wien påstår, kommer den tils vidare et genom afdelningar sysselsätta sig med förberedande arbeten; den 10 April skola likväl den allmänna Bundsförsamlingens ordentliga sessioner sednast taga sin början. — Åtskillige af Södra Tysklands floder hafva åter börjat svälla. Från Francfurt berättas under den 23 Jan., at Main föregående midnatt börjat stiga, och at kl. 5 f. m. vattnet redan inträngt genom alla stadens portar. Middagstiden var vattnet redan några fot högre än vid öfversvämningen Jultiden, och stigandet fortfor allt jemnt. Man befarade at få höra om store olyckor, emedan man sett åtskilligt husgeråd m. m. drifva med strömmen. Nästan alla poster hade uteblifvit. — Med. Dr H. Marx från Baden, hvilken sedan förl. höst varit arresterad i Wien för misstankar om deltagande i straffbara politiska förbindelser, har nu, efter slutad undersökning, blifvit förklarad oskyldig och lössläppt. Deremot skola, enligt offentliga blad, Professorerne Snell och Sartorius blifvit arresterade och förde til Mainz, för at undergå ransakning i och för dem gjorda beskyllningar.

Spanien. (Öfver Paris, dit Courierer ankommit, af hvilka den sista lemnat Madrid d. 9 Jan.) Nyårsdagen utbröt bland Expeditions trupperna et upror, af helt annan art än de förra. Cortes's constitution var proclamerad i Cadiz. De uproriske hade bemägtigat sig Grefve Calderon, släpat honom med sig in i bergen och låtit trycka hans brefvexling med hofvet. Ryktet sade, at de bemägtigat sig alla skansar vid Cadiz, utom Trocadero, som de blockerade; samt at 10,000 man gingo emot Madrid. — Nyårsmorgonen blef Grefve Calderon i sitt hufvudqvarter i Arcos arresterad af en Officer, hvilken kom til honom med depecher. Chefen för Generalstaben, Grefve Serras, gjorde honom föreställningar, som besvarades med et sabelhugg. — Besättningen i Trocadero skall äfven enhälligt hafva förklarat sig för Cortes's constitution. — Då den Courir, som medförde dessa nyheter, lemnade Madrid, var folket der ganska oroligt; och man hörde ropas: lefve Constitutionen. Lifgardister redo genom gatorna med dragna sablar. — Madrids hoftidning för den 11 vet emedlertid intet af allt detta. — Handelsbref från Bayonne vilja veta, at Calderon blifvit skjuten af de uproriska.

Ryssland. En deputation af Köpmän från Moskow skall hafva kommit til Petersburg, för at göra föreställningar mot införsel friheten.

Tryckt hos Cyrl Deleen.

N:o 12. 1820.

STOCKHOLMS COURIER.

Thorsdagen den 10 Februari.

Sine ira, studio et metu.

STATSHUSHÅLLNING.

Recension.

(Slut från föregående N:r).

Ett inkast af alldeles ingen betydenhet måste det vara, som man dock så mycket hör uprepas, at, äfven på våra största stråkvägar, resande komma så ojemnt, at den ena dagen fordras ojemnförligt mindre skjuts vid Gästgifvaregärdarne, än den andra. Detta är ganska naturligt, då den resande ej har något skäl, at hellre välja den ena tiden än den andra, och hans blotta nyck, eller et tilfälligt uppehåll genom dröjsmål med skjutshästarnes anskaffande, således bestämmer dagen eller timmen af hans ankomst til hvarje ställe. Men ofelbart äro resorne til största delen sådane, at de kunde bestämmas efter forvagnens afgångstid, äfven om på vissa vägar densamma ej kunde gå oftare än hvarannan eller hvar tredje dag. På sjelfva timmen åter kan högst sällan en resa vara så angelägen, at icke forvagnen kunde begagnas, der den ginge en gång om dagen; och någon forvagns-inrättning på mindre vägar än sådane, har Bonde-Ståndet nu icke satt i fråga. — I händelse af trängsel med resande, skulle den äga företräde, som först anmält sig, och de öfrige finge, om de ej kunde dröja til nästa forvagns afgång, begagna samma utväg, som i alla fall, här liksom i andra land, måste finnas för dem, hvilkas resor ej kunde efter forvagns-inrättningen regleras, eller hvad som utomlands kallas extra-post och hos oss förmodligen kommer at heta, såsom nu, *reserv-skjuts.*

Den nu varande Skjuts-inrättningen, skadlig i så många andra afseenden, har äfven medfört et öfverdrifvet behof af åkdon för hvem som vill resa; och sjelfva vanan at nyttja egen vagn skall i början utan tvifvel lägga sig emot begagnandet af forvagnen, ehuru beqvämare den än måtte blifva. Det måste dessutom medgifvas, at många personer, som för sin värdighet eller sin sjuklighet hafva verkligt behof af egna vagnar, borde finna utväg at begagna dem, hvila öfver natten och göra sådana dagsresor, som de behagade. Forvagns-inrättningen blir således blott en anstalt för dem, hvilka, enligt hvad Bonde-Ståndet här ofvan i underdånighet nämnde, nöjas at resa utan öfverflöd och prakt. För dessa måste den blifva lika välkommen, som obrukbar för de öfriga; och då den skjutslega, hvarmed omkostnaderne til en forvagn äro ersatte, ej får blifva måttstock af den vedergällning, som erfordras för en annorlunda beskaffad ojemn skjutsning, erbjuder sig här otvunget en utväg til det sökta vigtiga ändamålet, at icke genom en lika låg betalning med den, för hvilken de, som göra angelägna resor, böra

betjenas, gynna onödiga lustfärder eller befrämja et yppigt resande, som hittills alltför mycket varit i bruk.

Uti den reservskjuts, som för ändamålet måste bibehållas, lärer ej heller någon annan förändring kunna äga rum, än förhöjningen i skjutslegan. Af det belopp, hvartil denna förhöjning stadgas, beror således den ersättning, Landtmannen skall vinna för allt det skjutsningsbesvär, hvarifrån han ej kan befrias, och hvilket, utom reservskjutsen på de vägar, der forvagnar blifva, äfven kommer at innefatta utgörande af all skjuts på de öfrige vägarne. Härvid kan det icke undfalla Eders Kongl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet, huru mycket Landets Allmoge måste lida genom et sådant besvär; och Bonde-Ståndet utbeder sig underdånigst, at här få teckna blott så mycket deraf, som gör tilfylliest at visa, det en fullkomlig ersättning icke är at förvänta, med hvad tilökning i skjutslegan, som helst kan beviljas.

Skjutsning är en med jordbruket i sin natur oförenlig handtering. Tvinga Bonden at underhålla hästar, dem han för sin näring ej skulle behöfva, är redan at tilskynda honom en obotlig förlust i hans hushållning. Och då han framfodrat et par hästar med en kostnad, som öfverstiger underhållandet af 2 par för jordbruket vida nyttigare oxar; ser han sig genom skjutsningen ofta beröfvad allt gagn af hästarne, just vid de tider af året, då dess försummande störtar honom i nöd och brist på alla lifvets behof. Den förra af dessa olägenheter har Svenska Allmogen längesedan vant sig at glömma, liksom kunde det ej vara annorlunda. Den sednare åter är så beskaffad, at den icke kan glömmas; och äfven med den bästa inrättning af den håll- och reserv-skjuts, som måste qvarblifva, kan denna skjuts ej undgå at blifva den svåraste tyngd för jordbruket.

Oberäknad omöjligheten at gifva skjutsaren säkerhet, at hans hästar ej skola skadas, då deras behandling under resan måste öfverlemnas åt den resande, och då en viss föreskrift om åkdons tyngd samt förhållandet i bättre och sämre väglag ej skulle kunna handhafvas, hvaraf följagtligen olägenheterna lika träffa Håll- och Reservskjutsande; står det ej at förekomma, at ju skjutsningen kan trägnast påkomma för de sednare, just då deras sådd eller skörd måste för sig gå, och at så många dagar vid hvardera försummas, at den tjenliga väderleken emedlertid går förbi, och en til och med temligen bemedlad Bondes hela välfärd dergenom är på en gång undergräfd.

Hållskjutsen, såsom mera sällan påkommande, blottställer icke för så stora vådor och så förödande förluster; men den säkra uppoffringen dervid är vida större. De Hemman, som äro och måste blifva anlagne til denna skjutsning, ligga vanligen på mer än en, men til och med fem mils afstånd från Gästgifvaregården. Kl. 6 om aftonen, då hålldygnet börjar, skola hästarne vara framme och uthvilade efter den långa resan hemifrån, hvilken således måst företagas tidigt på morgonen. Den, som nu samma dag om aftonen får skjuts, kan, om han icke är bland de mest aflägse boende, hafva slutat sin färd under natten och vara hemma följande morgonen. Han har då varit borta ett dygn, och sedan han sofvit bort förmiddagen af det andra, kan han ungefär vara i ordning at företaga sig något arbete för egen räkning. Hafva hästarne ej blifvit illa medfarne; så kunna de med tredje dagens början åter vara brukbara. Två ökedagsverken samt ett och et halft drängdagsverke är då hvad han upoffrat. Den deremot, som ej får skjuts förr än

23 timmar af hålldygnet framlidit, tilsätter et öke- och et drängdagsverke mer, alltsammans på egen kost. Den åter, som hela dygnet väntar förgäfves på resande, förspiller tre öke- och två och et halft drängdagsverken utan all betalning. Hvad dessa forlorade arbetsdagar i alla händelser vålla för äfventyr, då de inträffa under sånings- eller skördetid, är här, liksom i frågan om reservskjutsen, det vigtigaste at anmärka.

At stadga en skjutslega, som skulle förslå at godtgöra sådana förluster, är visserligen icke at påtänka. Bonde-Ståndet har endast åsyftat at visa, huru välförtjent den tilökning är, som kan i nåder beviljas, och för hvilken Ståndet erkänner den enda verkställbara beräkningsgrunden vara, icke hvad skjutsens utgörande verkligen kostar Landet, men hvad som någorlunda skulle kunna ersätta kostnaden, at enkom underhålla hästar och folk för en sådan ojemn och tilfällig skjutsning, som är i fråga, derest inga förluster genom hästarnes förderfvande vore at befara, och denna skjutsning följagtligen kunde öfvertagas af särskilda personer, utan at drifva annat näringsfång. Säkert skulle den i alla fall komma at kosta nära dubbelt mot forvagnsskjutsen, eller minst 50 procent deröfver, och det vore derföre ej mindre rättvist, än fördelagtigt för Forvagns-inrättningens framgång, at legan för all annan skjuts blefve bestämd för hvarje häst til minst 50 procent utöfver legan för den, som nyttjas vid forvagnen, och at således, enligt den redan i underdånighet uptagna beräkningen, 36 sk. Banco milen betaltes för hvarje håll- och reservhast. Ståndet vill dock ej ens begära detta. Medan fördom och ensidighet ropa emot den klara sanningen, at en allmän stegring i priser fordrar förhöjning i en skjutslega, som stadgades för nie år tilbaka, och äfven då var vida för låg, ehuru alting gällde långt mindre än nu; förblifver Bonde-Ståndet troget den grundsatsen, at med sina anspråk alltid stanna nedom billigheten, och inskränker sig således til den underdåniga anhållan, at den ifrågavarande skjutslegan måtte få blifva lika med forvagnslegan, eller 24 sk. Banco milen för en häst. En sådan förhöjning tror Bonde-Ståndet böra äga rum för all den Gästgifvare-skjuts, som af Allmogen utgöres, ehvad Forvagns-inrättningen verkställes eller icke; hvarföre Ståndet underdånigst anhåller, at Allmogen genast måtte få njuta samma förhöjning til godo.

För at dessutom bereda en lindring i Allmogens betungande med skjutsfärder för sådana lustresor, som rika och sysslolösa personer som oftast anställa i sina hembygder, skulle Bonde-Ståndet anse et sådant stadgande vara högst nyttigt, at utom Embets- och Tjenstemän, då de resa i Embetsärender, ingen som har egna hästar, der han bor eller vistas, må äga at på närmare afstånd än 3 mil derifrån, annorlunda än på forvagn eller för sin hemresa, fordra Gästgifvareskjuts; och derom vågar således Ståndet i djupaste underdånighet anhålla.

Allernådigste Konung!

Härmed har Bonde-Ståndet, så mycket som utan alltför stor vidlyftighet möjligt varit, i underdånighet framlagt sina tankar i detta vigtiga ämne. Eders Kongl. Maj:t skall öfverskåda det med et Landsfaderligt öga, uplyst äfven genom kännedom af främmande folkslags bruk och inrättningar, och dömma, huruvida de tvifvelsmål äga grund, som pluraliteten i sjelfva Riksförsamlingen hos oss yttrar emot möjligheten at verkställa den i förslag bragta Forvagns-inrättning, såsom det enda medlet at skaffa någon

verksam hjelp för Svenska Allmogens öfverklagade långvariga lidande.

De af Rikets Ständer tilstyrkta undersökningar synas fullkomligt öfverflödiga, och Bonde-Ståndet är fast öfvertygadt, at et ord från Eders Kongl. Maj:ts mun är tilräckligt, at skapa denna omtvistade inrättning, utan at någonting ovisst eller outredt dervid kan lägga hinder i vägen. Ståndet vågar derföre underdånigst hoppas och utbedja sig, at Eders Kongl. Maj:t må, utan vidare förberedelser, låta saken komma under Dess nådiga pröfning och dervid förtro sig endast åt sin egen vishet och sitt fadershjerta för Sveriges Allmoge; destohellre, som erfarenheten i sednare tider visat, at allmänna ärenders behandling alldeles icke vinner genom en antagen nödvändighet at låta allting undersökas af de underordnade myndigheterna, innan de högre tiltro sig at taga et steg.

En stor Man vet bäst, om det någonsin var på detta sätt, som en kraftig handling genomdrefs til et samhälles båtnad, och om icke kännedom af tidens behof, sakernas skick i stort, andra Nationers och förflutna tidehvarfs erfarenhet betyda oändligt mer, än omdömen, grundade på en för tilfället anstäld undersökning.

Två af Sveriges stora Konungar hafva arbetat på det verk, som Bonde-Ståndet nu tror det vara Eders Kongl. Maj:t förbehållet at fullända: Svenska Allmogens befrielse från det förtryck, som skjutsväsendet hos oss åstadkommit. För något öfver fem århundraden tilbaka var det rent våld och bar äfven namn af *våldgästning*. Det hämmades då af den kraftfulle Magnus Ladulås, som vann sitt ärefulla tilnamn derigenom, at han stängde Bondens hus och förråder mot kringsvärmande öfversittares tilgrepp. Detta företag var manligt, kan hända djerft för sin tid; men det lidande, som afskaffades, var utan tvifvel vida mindre än det, som för Eders Kongl. Maj:t ännu återstår at häfva. De resandes antal var då ganska litet, emedan, alla andra omständigheter oberäknade, sjelfva vägarne voro föga brukbara och åkdon på resor alldeles okända. Om man skulle antaga, at allt hvad som före denna tid årligen åtgick i landet för de våldgästandes skjuts och förplägning, svarade emot en fjerdedel af hvad Gästgifvareskjutsens utgörande nu kostar Allmogen, och at hvad Allmogen nu får ersatt genom skjutslegan, upginge til hälften af denna kostnad; så följer otvunget deraf, at Allmogens lidande på skjuts-inrättningen i våra dagar är dubbelt så stort, som det lidande, Konung Magnus afskaffade; och likväl är det påtagligt, at på detta sätt skjutsningsbesväret före hans tid vida för högt upskattas.

Våra öfriga stora Konungars omsorg har dels af krig och dels af inre oroligheter varit uptagen och afvänd från landets ekonomiska angelägenheter. Carl XI, som egnade sig deråt, kunde icke medhinna allt. Hans son, hvars storhet så länge varit dömd at misskännas, är den andra bland våra Monarker, som lagt hand vid det af Magnus Ladulås började verket. Från slagfälten sträckte Carl XII sin vidt omfattande genomträngande blick til detta och andra hushållsärender. Han gaf en Förordning den 10 Februari 1718 om Postväsendets och Gästgifveriernas sammanfogande, hvari stadgas inrättande af forvagnar eller, såsom de der benämnas, *paketvagnar*. Men detta var samma år som Hjelten dog; hans påbud blef aldrig verkstäldt, och det var ej det enda, som fick detta öde. Afunden och den påföljande vidunderliga Aristokratien, sorgfällige at fördunkla hans odödliga namn och, om möjligt, bringa i förgätenhet

allt godt, som trolösheten och et vidrigt öde icke redan i hans lifstid förstört, kunde ej tillåta, at Svenska allmogen skulle efter honom få behålla en minnesvård, som ensam varit tilräcklig at göra hans namn välsignadt.

Hundrade år äro förbi, och Sverige lyder åter en Hjelte, värd at njuta en tacksamhet, som Carl den tolfte eftersträfvat, mägtig at fullborda det verk, som Magnus Ladulås börjat. Et hjelteverk är hvarje seger öfver fördom och missbruk — en ära, som ingen stor man försakar. Svenska Allmogen är van at minnas sina Konungars ära; den kan ej glömma deras välgerningar. Eders Kongl. Maj:t skall icke arbeta förgäfves för denna Allmoge.

Bonde-Ståndet framhärdar med djupaste undersåtliga vördnad, nit och trohet,

Stormägtigste Allernådigste Konung,
Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste tropligtigste
undersåte

LARS OLSSON,
n. v. Taleman i Bonde-Ståndet.

BLANDADE ÄMNEN.

Betraktelser öfver vår Tryckfrihets-lag.

(Forts. från N:o 10).

4 §. 8 mom. stadgar, at en Tidningsutgifvande må af Hof-Cantzleren inställas, när han finner den samma antingen *vådlig för allmän säkerhet*, eller *utan skäl och bevis förnärmande personlig rätt* (hur kan personlig rätt förnärmas med skäl och bevis?) Eller *af en fortfarande smädlig egenskap*. Om dessa Lagrum äro besynnerligt uttryckta, så kommer det kanske af en dunkel känsla hos Lagstiftaren om deras öfverflödighet. Hvarföre skola skäl utsättas, der domaren icke behöfver åberopa skäl, eller rättare sagdt, der ingen dom fälles. Lagrummet tjenar dessutom endast at föda bitterhet; ty då en indragning skett, söker nyfikenheten i den indragna tidningen någon af de tre upräknade egenskaperna; och tror den sig icke finna dem, så är följden gifven. Om arbitrage skall finnas, så är bättre, at det innesluter sig i ogenomträngligt mörker; folket lyder lättare, då det icke har rätt at ens gissa til grunder för magtens handlingar. Det skulle å andra sidan kunna hända, at magten blefve förtörnad, om någon, narrad dertil af lagens ord, påminde henne om de villkor, under hvilka hon bör verka. Den som lefver i et lagbundet samhälle, kan ej så lätt vänjas at låta dömma sig til smädare, utan ransakning och rätt at sig förklara. Antingen borde väl således skälen ur lagen uteslutas, eller ock af domaren åberopas.

En sak har i 1 §. 4 mom. förefallit besynnerlig, at nemligen ingen tid är stadgad, inom hvilken Hof-Cantzleren skall utgifva et sökt Tidningsbevis. At vi under H. E. nuvarande Hof-Cantzleren ingenting hafva at frukta, derom förvissar oss et af H. E. den 26 Juni 1812 på Riddarhuset hållet tal, i hvilket följande ställe förekommer: »Herr Spaldencreutz har, uti dess uplästa Memorial, visat nödvändigheten at en viss föreskrifven tid för Hof-Cantzleren, inom hvilken han ovillkorligen bör afgifva det bevis för et Dagblad eller en periodisk Skrifts utgifvande, hvarom stadgas i 1 §. 4 mom. af Utskottets betänkande, och derjemte yrkat, at ansvar borde för Hof-Cantzleren bestämmas, i händelse den fastställde terminen blefve öfverskriden. Menngen af Konungens nådiga Proposition, i detta afseende, var otvifvelaktigt, at de deruti omförmälte Tilstånds-brefven för periodi-

ska Skrifter aldrig, utom i de 2:ne i propositionen uptagne fall, under någon förevändning borde kunna förvägras, eller deras afgifvande egenmäktigt upskjutas. Jag instämmer således så mycket hellre i detta nödiga förtydligande i lagens stadgande, som, ehuru den rättighet mig i detta afseende, såsom Hof-Cantzler, skulle lemnas, ej någonsin af mig skulle missbrukas, och för missbruket et förment stöd sökas uti en underlåten föreskrift, jag likväl alltid skall erkänna, at Lagar aldrig böra göras med något afseende å personer. Skulle likväl Högloll. Ridderskapet och Adeln ej anse denna anmärkning nog vigtig, at förhindra antagandet af Constitutions-Utskottets Betänkande, skall jag likväl vara den första, at inför Kongl. Maj:t yrka nödvändigheten, at genom et bestämdt stadgande fylla den brist, som i förenämnde moment nu förefinnes.« Men hvem kan svara för framtiden?

Om deremot någon undrat deröfver, at icke någon prescriptionstid för användandet af Tidnings-bevis varit stadgad; så kan man lemna såsom underrättelse, at dylika bevis nyligen blifvit utfärdade i vanlig form, men med följande slutmening: *Enligt Kongl. Maj:ts d. 27 sistl. Jan. fattade Beslut, bör början dermed* (med Tidningens utgifvande) *vara gjord inom en månad efter meddelandet af detta Bevis, så vida detsamma skall för gällande anses.*

Denna lucka i Grundlagen är således numera fylld. Om det Kongl. Beslutet blifver kungjordt, är icke kändt. Synes dock öfverflödigt, sedan det numera redan är i offentliga handlingar åberopadt. Men ännu en lucka, som har et omedelbart sammanhang dermed, återstår at fylla. Om en Tidningsutgifvare *redan begynt* begagna et honom meddeladt bevis, så kan ju samma skäl inträffa, som säkert grundlagt ofvannämnde nådiga stadgande, nemligen at om Hof-Cantzleren, vid betygets utgifvande, visste, at tidnings-skrifvaren hade de erforderliga negativa egenskaperna, så kan han dock icke veta, om de ej möjligtvis äro förverkade en månad derefter. Skulle någon påstå, at sådant ej behöfver vara bekant, och at tidningsbeviset bör kunna förklaras ogilltigt först då, när det blir ådagalagdt, at Redactören förlorat de erforderliga egenskaperna; så kan et dylikt påstående bevisas vara orimligt, såsom rakt stridande emot Kongl. Maj:ts högstberörde nådiga stadgande af d. 27 Jan.; ty precist samma händelse inträffar med et bevis, som nyttjas, och et, som icke nyttjas, nemligen at Redactören på en månad kan förlora sina erforderliga egenskaper. Det synes således, som vore et stadgande nödvändigt äfven om rättighet at återtaga betyg, som redan begagnas, så vida detta icke får anses såsom inbegripet under det redan anförda om obegagnade.

Utdrag af Kongl. Maj:ts och Rikets Kammar-Collegii Protokoll, hållet i Stockholm den 10 Maj 1819.

S. D. Af förekommen anledning beslöt Kongl. Collegium, at ingen, *eho det vara må*, skall äga rättighet at för annan person, uti Kongl. Collegio, utlösa något af Kongl. Collegio meddelt Utslag, derest han icke kan visa, det han dertil af parten erhållit behörig fullmagt, eller ock så vida han icke ifrån målets början varit updragen at utföra och bevaka partens rätt och bästa. Börandes jemväl alla, som sålunda äro berättigade at i Kongl. Collegio utlösa sina hufvudmäns Utslag, i sådant afseende vända sig til sportelredogöraren i Kongl. Collegio, Registra-

torn Howing, som äfven meddelar å Utslaget intyg, när och af hvilken detsamma blifvit uttaget och utlöst; om hvilket allt Utdrag af Protokollet skulle utfärdas til så väl sportelredogörarens, som Protokolls-förandernes efterrättelse och iakttagande. År och dag som förr skrifvit står.

På befallning
Nils Sam. Wanberg.

Detta har man ansett böra kungöras ej blott Sportel-redogörare och Protokolls-förande, utan ock allmänheten, då det innefattar en ny lag.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. (Öfver England) Bref från Lisabon bekräfta underrättelserna om expeditons Arméens upror, och berätta förloppet i det hela så, som redan i förra blad är anfördt om Cadiz's belägring af de uproriska. Man var i ovisshet, hvad parti flottan skulle taga. Staden är från landsidan fullkomligt innesluten, så at underrättelser med vanliga posten ej kunna erhållas. Innan de Kunglige kunde utestänga de uproriske från skansen Trocadero, förefôll en fäktning, hvari 7 af de sednare föllo. 5,000 uproriske hafva inryckt i Sevilla, proclamerat Cortes's constitution (hvilket äfven bekräftas genom bref från Madrid af den 14 Jan.) och utnämnt en Central Junta. Denna har anslagit en peceta och en mark kött dagligen åt hvar soldat. Courierer från Cadiz hafva blifvit upsnappade och en som ville förevara sig, nedhuggen. — Milicen i norra Spanska provinserna och en del af Pamplonnas garnison hade ordres at hålla sig marchefärdig. — Alla bref från Spanien innehållas vid gränserna, och endast handelsevis får man underrättelse öfver Irun och Bayonne. — Et rykte säger, at Grefve Montijo blifvit ryckt ur Inqvisitionens fängelser och står i spetsen för uproret. General Freyre har vägrat at anföra de uproriska i Sevilla. Två hans bataljons-chefer hafva deremot antagit tilbudet. Den ene heter Miranda; den andra har varit Lieutenant under Mina. Gen. Freyre skall anföra 8000 man. Regementerna Canarias och Soria, 2 Escadroner Carabinierer, jemte större delen af Artilleriet o. s. v. hade gått öfver til de uproriske. — Landsbygden i Andalusien var lugn, under det den uproriska milisen tågade mot norr och öster från denna provins. — Enligt bref från Madrid af den 19, hade de uproriske besatt Cadiz. — Et löst rykte förmäler at Konungen skall hafva lemnat hufvudstaden.

England. Hert. af Kent dog den 23 Jan. — Förl. år infördes tullfritt til England 25,799,369 Bushel utländsk spannmål (en bushel innehåller nära 8 kannor). — Få bref ankomma från Spanien, och desse synas alla hafva varit öpnade. Brefven från Cadiz, som väntades til London den 25 Jan., hafva blifvit uppehållna i Madrid och ej ankommit — Oroligheterna i Irland fortfara. — Den kroppsliga sjukdom, hvaraf Konungen för et par månader sedan besvärades, bestod i stark snufva och torde hafva kommit af de då herrskande starka nord- och nordost-vindarna. Nu har man satt flera kaklugnar i hans rum. Han spatserar understundom på terrassen utanför slottet (Windsor): men tilbörligen beledsagad och osedd af allmänheten, som undanhålles af utposter. Han gör sjelf betallningar om sin middags anrättning, och äter kl. ½ 3. Conseljens Ledamöter bevista ofta spisningen, hvilket gör, at Conseljen räcker längre än vanligt.

Frankrike. Beslutet at lemna de bekanta, af 19,057 personer undertecknade petitionerne utan afseende finner hos ointresserade allt mindre bifall, emedan de äro af den tanka, at Kammaren, om den också antagit Courvoisiers förslag, i intet fall derigenom skulle förklarat sig emot Konungens afsigt. Den obetydliga öfvervigten af fem röster väcker dervid någon farhåga, och man gör den slutsatsen, at sakerne stå på en osäker fot, så mycket mer, när man betänker, at den ansedde Ultra Villele (som kort efter restaurationen utgaf en skrift, deri han framställde den förra Kongl. Regeringsforman såsom den för Franska Nationen bäst passande) vid den sista discussion oppet yttrade, »at Regeringen skulle öfvergå til mera afgörande steg, i fall de väntade förändringarne i Chartan och Val-lagen ej antoges. — Man utsprider nu åtskilliga stridiga rykten öfver en förändring i Ministerens afsigter; de förkunnade modificationerne i Chartan och Val-lagen skulle, menar man, vara af ringa betydenhet; ja Grefve Decazes, som nu är fullkomligt återställd, skall haft en sammankomst med några liberale. At utgissa sanningen är svårt. Gaz. de Fr. vill veta at nämnde Grefve nu til ock med står i underhandling med vänstra sidan i Kammaren. — Justitiæ-Ministern Hr de Serre nedlägger sitt Embete och reser til Nizza. Grefve Simeon (f. d. Minister i Westpha-

len) kommer at efterträda honom. — Om 2 à 3 dagar väntar man förklaring af Grefve Decazes i afseende på hans qvarblifvande i Ministèren eller öfver hans nya förhållande til densamma. — Vandamme är återkommen til Paris.

Tyskland. Författaren til Afhandlingen öfver tilståndet i Nederland är en Hr von der Straten. Sju högt aktade Advokater i Brüssel, hvilka i anledning deraf hållit en consultation, och äro sinnade at utgifva en skrift, påstå at Författaren förtjenar belöning i stället för förföljelse. — Man talar ej mer om Chur Hessiska Ständernas återtilsammankallande. Churfursten har vid flera tilfällen yttrat, at allt, och i synnerhet Statshushållningen, är i bästa skick, och at derföre Ständernas sammanträde til påbjudande af nya utskylder är onödigt.

Schweitz. Canton Berns Regering har förbjudit Aarauska Tidningen.

Nederland. Öfversvämningarna äro förfärliga. Rhen hade den 23 Jan. vid Nimwegen stigit 24 ½ fot. H. M. Konungen har begifvit sig til de delar af riket, som mest hotas. — Nästan alla tidningar äro fulla med sönderslitande målningar af den gruffiga nöden i alla landsändar. Vattnet hade på flera ställen genombrutit dammarna; en mängd hus och Kyrkor voro nedbrutna af floden. Många menniskor hade tilsatt lifvet.

Södra Amerika. Ifrån Jamaica äger man underrättelser ända från den 9 Nov., men om krigshändelserna på fasta landet motsäga de hvaran helt och hållet. Enligt några skall Bolivar vara tilbakadrifven til Santa Fe, enligt andra hade han en armé af 12,000 man, sedan han lemnat 4,000 på sistnämnde ställe, och hans lätta trupper befunno sig endast 10 timmars väg från Carthagena, hvarest den af blott 800 man bestående garnison hade revolterat. — I Mompox väntade man stundligen Independenterne, til hvilkas fördel provincerna Antioquia och Popayan hade uprest sig; o. s. v.

Vi hafva gjort, hvad vi kunnat, för at förmå våra Frihetsvänner til fullgörande af deras löfte mot Herr Laurins Recensent. Vi hafva endast vunnit förnyade anklagelser mot honom. Bevisning för dessa anklagelser är hvad som ännu saknas. At recensenten emedlertid icke skonas, det torde han sjelf ej misstycka, då hans tänkesätt synas vara sådana, at han måste blifva Frihetsvännerna förbunden för hvarje yttrande, som gör dessa tänkesätts förblandning med deras allmera omöjlig.

För vår del kunna vi naturligtvis ej heller annat, än öfverlemna honom åt det öde, han sjelf synes önska sig. Den, som fördömmes utan bevis, får dessutom ej af andra begära et försvar, som han sjelf aldrig kan gifva sig. Vare detta ingalunda sagdt, för at väcka tvifvelsmål mot rättvisan af den dom, vännerna fällt öfver honom. Vår mening är icke ens, at de behöft upgifva, hvari de förgripelser bestå, som berättiga dem at tilvita honom oanständighet och orättvisa, och utan tvekan härleda hela hans företag från gammal bitterhet, blindt hat til en viss person. Om någon är brottslig; så är det den, som ej behöfver öfverbevisas för at dömmas. Recensenten må skylla sig sjelf, om han varit godtrogen nog at drista på rättegångs ordningen, då han kunde vänta sig til motståndare en försvarare af Herr L.

Sedan vi nu förlorat hoppet at bringa frihetsvännerna til den slags fortsättning, vi trott oss kunna vänta enligt deras två gånger uprepade löfte, helst vi torde få anse deras sednaste förfarande såsom följd af en förändrad plan; böra vi ej dröja at förklara, det vi med vännerna icke hafva något mer odelt i detta ämne. Vi åsyftade aldrig en strid med dem; vi trodde oss kunna vänta en strid i saken, hvaraf möjligtvis kunnat harflyta någon nyttig uplysning. At i stället hafva genom våra upmaningar framkallat blott utgjutelser af vännernas hjertelag och prof af deras sätt at tvista, är hvad vi nu måste beklaga, likväl ej utan hopp om våra läsares benägna ursäkt, då vi byggt våra upmaningar på hvad vi trott oss böra af frihetsvännerna vänta, och icke på en bekantskap med dem, hvilken vi nu först hunnit få fullständig.

Tryckt hos Carl Deleen.

N:o 13. 1820.

STOCKHOLMS COURIER.

Måndagen den 14 Februari.

Sine ira, studio et metu.

Politiska Betraktelser af en olärd.

(Insändt.)

Lifvet är rörelse och strid. Lugn är i grafven. Den, som i statsläran talar blott om det eviga lugnet, vet då ingenting om staternas lif, eller hoppas han at se det för evigt släckt.

Men lifvets strider äro ej alltid skakningar. När allt kämpar i den lefvande varelsen, utan at rubba det helas jemnvigt och harmoni; då är hans tilstånd den fullkomligaste helsa. Skakningarne tillhöra blott det kritiska ögonblicket af en svår sjukdom.

Upmuntrom helsans strider, i stället at undertrycka dem. Den tid kommer nog ändock, då jemnvigten rubbar sig, då någon organ förslappas, och kroppen faller i en farlig feber. Påskyndom ej denna belägenhet genom det dåragtiga försöket at låta kroppen hvila. Underhållom hans helsa genom rörelse. Framför allt, om han ännu icke är fullvuxen, hindrom honom ej at växa. Ju mer han under denna tid får röra sig, desto mer skola hans muskler stärkas, desto kraftigare skall han bli at genomgå äfven de svåraste brytningar.

Huru lyckligt, om den fria öfningen under en ren himmel kan göra, at ej i något kärl en vätska stannar och förskämmes, at ingen fiber hårdnar, ingen ledamot blir ömtålig för värma eller köld, ingen stannar i overksamhet, at lifvets strid och sprittning blir omärkbar genom en i hela systemet utbredd vexelverkan och en jemnvigt, som endast uppenbarar sig i känslan af helsa och lifsfullhet!

De strider, som hittils föregått i statskropparne, hafva varit våldsamma och ej af denna lifgifvande art. Sjukdomar och förstörelse hafva varit deras verkningar. Krafterna äro uttömda. Tiden är inne at sköta de tilfrisknade, så at lifvet utbreder sig åter harmoniskt och jemnt, och förädlar de af sjukdomen vanställda former. Lifsprincipen är ljus — ljusets tidehvarf är inne. Tanken är nu den magt, som vill eröfra herraväldet i verlden; dess strider är det, som skola utveckla friheten. Friheten vinkar oss. Förena vi våra röster för henne, så tilhörer hon oss, utan blod och skakningar, blott genom tankans magt.

Dock ännu tilhörer hon oss icke. Hon kräfver ej blod och offer mer — och dock är hennes välde långt ifrån befästadt. Hon har öfverhopat oss med ynnest; men hjertats andakt har svalnat hos hennes dyrkare. Tidens vådor äro kanhända nu lika stora, som någonsin. — Våldet har alltid försmått den varnande rösten. Må friheten icke göra det — och jag är trygg, at hon segrar.

Våldets män äga et farligt vapen: frihetens förtvillan. De veta kan hända

icke, at detta vapen är farligast för dem sjelfva, och de skulle kunna frestas at försöka det. Det veta de blott, ty deras egna ögon hafva sett det, at ihärdighet i förtrycket bringar til förtviflan, och at den förtviflade förstörer sin egen sak. Våld af frihetens vänner störtar dem i anarkiens våda; och denna våda är, at folket, tröttadt at sönderslitas mellan sina förledare för dessas orena afsigter, uphöjer den djerfvaste ibland dem til sin Herre.

Men för detta våld måste dess förste anstiftare, folkets förtryckare, blifva de säkraste offren. Skall man tro dem verkligen okunniga härom? I deras gerningar ligger svaret. Och om de til detta pris törsta efter hämnd öfver förlusten af sina orättmätiga fördelar; hvem vet, om det icke ännu står i deras magt at taga den — denna Simsons hämnd, at förgås och störta öfver sig rättstilståndets påbegynda byggnad? Härja de fält, der frihetens utsäde redan grönskar och lofvar frukt, det låter göra sig. Hvad som sedan skall växa på dessa fält, står kanske ej at med visshet beräkna. Men at nidingarne, som härjat dem, skola der finna sin graf och endast åt kommande våldskräktare lemna hoppet at njuta, hvad de sått på dem, detta är hvad som kan beräknas utan fruktan för misstag.

Up då, förtrampare af folkens rätt, om J hafven mod at förgås. Skynden — ty J veten icke, huru lång tid J ännu hafven — skynden med det yttersta försöket. Det skall icke göra stor ära åt ert snille; ty konsten är icke svår. Fråga är ej at upställa en magt, som på öpna fältet mäter sig med det folkets magt, hvars rätt J viljen angripa. Dertil ären J vida för svage. Frågan är blott, at tända oroligheternas brand — och dertil, sade jag, behöfves endast ihärdighet at förtrycka.

Folkens fiender äro dessa förtryckare; men ännu mer äro de Konungarnes fiender. Om folkens rättigheter åter resa sig ur revolutionernas chaos, må vara oafgjordt — afgjordt är, at om förtryckarne lyckas at störta samhällsordningen; så blifva Konungarne deras första offer — Konungarne, hvilkas fördel tjent dem til förevändning, och i hvilkas namn de förstått at befrämja sina afsigter och trampa folkens rätt. Om friheten faller, innan dess begrepp hunnit utbilda sig hos folken — och efteråt kan den icke störtas —; så skall den största olycka, som förstöringen lemnar efter sig, den som mest hindrar frihetens återupprättelse, blifva, at begreppet om Konungamagten ej fått upklarna för folkens ögon.

I upfinningen af statsformer har allt misslyckats, som hittils blifvit utfördt. Och allt är utfördt, utom den lagligen monarkiska författningen i sin fulländning. Denna är då folkens enda hopp. Men erkänner man detta nog allmänt och nog uprigtigt? Gör man ej det; så ligger häri en af tidehvarfvets största vådor.

Bland dem, som förvilla begreppen om Konungars bestämmelse, må jag ej behöfva nämna dessa förrädare mot deras magt, som söka intala dem sjelfva, at denna magt har inga gränser. Dessa äro inga andra, än dem jag nyss omtalte, som söka hämnd på folkens rättigheter, och i sin blindhet eller förtviflan syfta at draga Konungarne med i sitt och frihetens fall. Jag talar om vådan af det föreställningssättet, at friheten ej blir fullkomnad förr, än folksmagten uphäfvit sig öfver Regentens magt, och han sjelf, ej blott hans organer, blir ansvarig, det vill säga, icke mer Konung.

Denna lära har äfven ärliga anhängare, som genom mycken eftersinning trott sig finna, at ansvarighets systemet, denna enda borgen för lagarnes magt,

icke låter genomföra sig i en monarkisk stat. Hvartil tjenar, säga de, at en Minister protesterar och fredar sig från ansvar, när han dermed icke hindrar fullbordandet af Dens vilja, som är fri från ansvarighet? Och om han hindrar det, hvad är då Konungens magt? Et gyckelverk, säga de, äro ju protesterna. Hvem svarar oss för, at icke til och med hemliga råd, stridande mot dessa protester, kunna af samma Ministrar användas at underblåsa de våldsmått, hvarigenom folk och lagar trampas? Nej, säga de, den som regerar, skall ansvara — den som ansvarar, skall regera.

Och då, farväl med drömen om et bättre slag af samhällen än dem, som hittils funnits! Menskligheten har då fulländat sin cirkelgång. Fåväldets historia är bekant — och den är republikernas. Hvarje af deras regerande Senater är ej blott sjelf et parti, som förtrycker utom sig — den är vanligen inom sig en partiernas tummelplats. At tilskansa sig magt, är eller skall snart blifva allas syftemål, hvilkas afund der täflar. Skola alla ljusets framsteg, alla ädla förhoppningar ej föra til något bättre än detta, hvartil då alla bekymmer om det allmänna?

Bättre republiker, säger man, äro lika litet omöjliga som bättre monarkier. Jag talar om verldens närvarande skick och bestrider ej den yttersta möjligheten. Bättre republiker, om de äro möjliga, måste dock höra til en ännu aflägsen tid, emedan sjelfva begreppet om dem ej synes förenligt med all hittils bekant bildningsgrad. Monarkiernas förbättring kan jag tänka mig — och derföre tror jag den, hellre än republikernas, som jag ej kan tänka mig, åtminstone icke utan at föreställa mig et helt annorlunda utbildadt slägte, än det jag för ögonen ser. En annan tid må komma, som visar slägtet annorlunda. Men at nu behandla det annorlunda än sådant det är, skulle troligen icke tjena at påskynda denna tidens ankomst. Förstöra den bildning, som nu finnes, och qvarlemna en rå massa, vore väl lättaste sättet at bereda ämne för en alldeles ny daning; men det vore nog ansvarsfullt at företaga för *menniskor*, som ej kunna svara för den nya daningens resultat. I sådana omskapningar vågar jag icke fördjupa mig; och derföre stanna mina tankar vid hvad som må kunna väntas och verkställas under fortskridande af den tingens ordning, hvarunder jag lefver.

All vår egendom, arfvet af alla flydda sekler, är hvad vi äga af ljus och rätt. Af detta arf är största delen förvärfvadt under Monarker — under Monarker måste det kunna förkofras. Skingra dimmorna, som skymma dagens strålar, bryta alla andra fjättrar, för at stärka lagens band, dertil kallar oss tidehvarfvet. Ljus och lag befrämja hvarannan. De utgå från en gemensam källa: folkets allmänna sammanverkan. Hålla denna källa öppen, låta denna lifvets puls fritt och naturligt röra sig, det är samhällsordningens bestämmelse, och vårt tidehvarfs företräde är, at klart begripa det.

Lagen danas genom ljuset — ljuset sträfvar at blifva lag. I denna sednare form är det den verksamma (activa) yttringen af folkets lif. Först när ljuset blifvit lag är det då, som det kan verksamt befrämja sin tilväxt, i hvilken ligga folkets alla stora angelägenheter. Lagen är således allt. At göra den lydd — och sådan, at den kan lydas — är det första och det sista af allt hvad samhällskrafterna hafva at befrämja. Godtycket är vår dödsfiende. Utrotom det — och vi äro trygge. Mot sjelfva lagens odugliget finnes ej et säkrare botemedel, än at den med obeveklig stränghet handhafves, tildess de elaka följderna tvinga at uphäfva den.

Lagens egen magt, så länge den är lag, måste derföre vara en statsmagt, oberoende af sjelfva den lagstiftande. Och här är det stora problemet, som för fria statsförfattningar så länge återstod at lösa. Lagen var alltid et heligt ord; men alltid et tankefoster, som ej kunde få verklighet. Och häri låg deras olycka. Alla stora dygder, alla hjelteväsf, alla upoffringar förmådde icke skapa detta i den vises dröm sedda tilstånd, der alla äro lika inför lagen, och lagen förmår göra sig gällande.

Och huru skall lagen uppehålla sig på denna höjd, så länge ingen finnes, som kan verkställa den, och sjelf är oberoende af all annan magt, än lagens, utan at äga någon magt öfver den? Mindre äfventyrligt vore det för lagens välde, om folket, som varit dess stiftare och såsom sådant ej står under dess magt, kunde omedelbart tillämpa den, än at öfverlemna detta åt domare, som ansvara inför lagstiftaren sjelf, betrakta denne såsom Herre öfver lagen, och således måste göra, hvad de veta blifva gilladt, ej hvad lagen bjuder.

Är det nu så vid domaremagtens utöfning i allmänhet, hvad skal då hända, när denna magt måste skilja emellan sjelfva den lagstiftande folkmagten och dem, som denna magt anklagar för lagars öfverträdande? *) Der ej mer än en sjelfständig magt finnes, måste denna göra sig sjelf rättvisa; och detta är icke at låta lagen göra det. Men der lagen icke gör rättvisa åt alla, der äger den icke magt såsom lag.

Så länge folken sjelfva omedelbart regerade, kändes åtminstone icke denna svåraste brist i lagens myndighet. Men så snart regeringsmagten skulle öfverlemnas åt någon annan, lät denna brist känna sig; och derföre uphörde i samma stund republikernas frihet. Folken och regeringarne stridde om väldet, och styrkan afgjorde i lagens ställe. Folket tilegnade sig, så länge det kunde, rättigheten at fordra redo af sin styrelse. När detta ej mer blef möjligt, försvunno efter hand alla folkets rättigheter, och sjelfva formen af republik gick under.

At nu begära republiker, då man erkänner, at folken aldrig mer kunna omedelbart regera, det är således at först upoffra allt anspråk på säkerhet under lagen, och derefter bereda samhället samma uplösning, hvarmed republikerna hittils tagit slut. Jag talar ej om säkerhet mot lagarnes omskapande dag hån dag; allt efter partiernas ebb och flod, allt efter nycken hos den enda allrådande magten (hvilken allrådande är ej nyckfull?). Mot denna eviga föränderlighet vore intet medel at påtänka. En regering, som beror af folket, kan ej få en magt at afslå, hvad dess Herrar vilja.

Låt, i en monarkisk stat, Ministrar vara de, som verkligen regera — jag yrkar just, at så bör vara. Låt högtidligheten af en Konungs sanction icke ens vara nödvändig, för at skaffa lydnad åt deras befallningar. Må man blott icke neka mig, at de behöfva lag och Domstolar öfver sig, när de skola ansvara för sina regerings-steg — och man skall snart medgifva, at de icke böra ställas til rätta inför en folksmagt, som antingen sjelf dömer omedelbart, eller ock nyttjar domstolar endast til organer af sin vilja.

Så länge folksmagten ensam råder, rättare sagdt, så länge denna magt är blott en (hvilket den alltid är, när regeringsmagten står under henne), blifva således lagarnes välde och säkerheten en dröm. — Jag vet, at all magt utgår från folket

*) Se härom hvad som i N.o 5 och följande af denna Tidning förekommer angående villkoren för en sjelfständig Riks-Rätt.

Det är til och med rigtigare sagdt, at folket alltid sjelft innehar den sanna magten. Men denna magt får ej vara blott *en*, den måste dela sig, eller snarare fördubblas. Den magt, af hvilken folket vill styras, måste af folket uphöjas til lika helgd och oafhängighet med den, som det sjelft fortfar at omedelbart utöfva. Denna andra folksmagt är Konungamagt. Låt den vara för hög at egentligen kallas regeringsmagt — åtminstone är den ej endast det. Den är i alla fall någonting, som republikanerne glömma; och en bland dess stora egenskaper, som saknas i deras system, är den, at trygga lagarnes välde och at trygga under samma välde dem, som styra, och dem, som styras, dem, som stifta lag, och dem, som verkställa den.

Dessa begge högsta magter, rätt afvägda mot hvarannan, finna nemligen begge sin räkning vid en sjelfständig Domaremagt, så sjelfständig under Gud och lag, at den kan utan menniskofruktan afgöra frågor emellan sjelfva folket och regeringsärendernas förvaltare. Nu beror allt af lagen. All magt ligger, så til sägande, fjättrad i lagens hand. Nu, då Ministrar stå inför en annan domstol än godtyckets, må det gerna heta, at de regera, och at den, som regerar, skall ansvara.

Blotta vördnaden för Majestätet må hafva varit första källan til Konungars personliga ansvarsfrihet. En dunkel känsla deraf, at uphöjelsen öfver enskilda intressen naturligen leder til omsorg för allmänt väl, må hafva från början afvändt från tankan på en oädel bevekelse af fruktan för ansvar och bragt å bane förslaget at kasta ansvaret på den straflöses organer. Men från himlen är denna tanke kommen til menniskornas väl, den ädlaste, den lyckligaste, som någonsin varit tänkt. Enkelheten af hans ursprung är ej et bevis emot hans rigtighet. I forskningens djup återfinnes han, denna samma tanke, som sjelfkrafd föll öfver den okonstlade känslan.

Hvartil tjenar, at den ansvarige Ministern protesterar, då den ansvarsfrie Monarken befaller utan hinder deraf? — Det tjenar til ingenting, så länge Ministern kan göra det, utan at nedlägga sitt embete, så länge han kan utfärda en befallning, för hvilken han undgår at ansvara *). Men just derföre är den monarkiskt lagliga statsformen aldrig fulländad förr, än detta blifvit afskaffadt. Folket, som alltid bedömmer Regeringens steg, blir nödsakadt at dömma Konungen sjelf, om det är i tilfälle at känna rådplägningens beskaffenhet och får veta, at Ministern protesterat. I annat fall stannar folket i ovisshet, hvad det skall tänka om sin Konung. Begge fallen äro lika menliga för Majestätets okränkbarhet och den oskrymtade vördnad, det måste njuta. Och om Ministrars skicklighet kan Monarken aldrig försäkra sig, så länge det kostar dem ingen möda eller äfventyr, at genom protester rädda sig från ansvar och lemna Monarken åt sitt öde, utan allt biträde at uttänka något annat, än det Ministrarne föreslå. Under sken at lemna Konungen fria händer, skulle man ej kunna bättre bereda en passiv regering, tjenlig at blottställa eller binda händerna på en Konung, då han vill företaga förbättringar, och at blott främja beståndet af alla de privilegier, som kunna ingå i en Rådkammares system.

(Forts. e. a. g.).

*) Enligt vår Regeringsform äger en föredragande endast då vägra contrasignation, när han finner Konungens beslut stridande emot Regeringsformen. I allt annat fall kan han, och i alla möjliga fall kunna Stats Rådets öfriga ledamöter bibehålla sina embeten, änskönt de protestera.

Til Herrar Anmärkare för d. 9 dennes.

Portförbjuda idéerna! Herrar Anmärkare, hvad tänken J på? *Räkna och reflektera* är godt; men man måste åtminstone veta, på hvad ämnen man öfvar sin skarpsinnighet. När man *väger* papperet i tidningarne; skulle man icke glömma at väga deras ord och meningar.

Frågen Er blott, hvad vi nu vore, om aldrig en tidning i det kära fäderneslandet fått postfrihet. Det är klart, som dagen, at vi aldrig skulle ägt några tidningar. Och hade vi varit dem förutan, hvad skulle väl alla Europas hvälfningar, frihets- och träldomskrig, fritänkeri, jacobinism och öfriga galenskaper hafva uträttat på oss och våra tänkesätt? Vi skulle varit i okunnighetens och oskuldens tilstånd — betänken det, Herrar Anmärkare.

Hvad äga vi nu, i stället för dessa Himmelens oskattbara gåfvor? Vi äga Frihetsdjefvulen, som griper för sig allt mer och mer. Vi äga smädare, förvillare, förledare, oroliga hufvuden, missnöjda med allt, tadlare af det goda gamla, färdige at nedbryta privilegier, ordningar, skrån, af hvad namn och beskaffenhet de vara må — och framför allt äga vi den så kallade *publiciteten*, som hotar at utbreda smittan bland hela folkmassan, publiciteten denna Gudomlighet, som J tilbedjen, Herrar Anmärkare, icke nöjde at hafva tryckfriheten, med hvilken J och edra bröder kunnen ingjuta i edra läsare ondt och godt efter behag, om J ej tillika, på allmän bekostnad, ägen tilfälle at värfva så många läsare, som någonsin möjligt kan vara.

Hvad större missbruk, hvad mera varnande exempel på frihetens våda kan väl gifvas, än at menniskor, som icke långesedan suckade efter tryckfriheten och voro färdige at köpa den med klosterlöfte mot publiciteten, redan äro färdige at glömma allt sitt förra betryck, försmå allt hvad de äga, såsom en ostridig, men lumpen rättighet, och djerft fråga: *hvad är tryckfrihet utan publicitet?* När tiggaren får ost, så vill han steka den. O Anmärkare! alla verldens anmärkare! måtten J en gång lära at blygas! eller måtte någon annan en gång lära Er, at skamlöshet icke duger.

Men jag kommer åter til min första påminnelse: J veten icke, hvad det är för et ämne J behandlen. Hvad tidningar äro, det har jag nu visat Er; och J begripen deraf, at jag anser dem såsom de förderfligaste import-artiklar. Det är endast från communication med utländningen, som de leda sin uprinnelse; och all den galenskap, de sprida, är ingenting annat än främmande effekter af äldre eller nyare tilverkning. På inhemska upfinningar hos oss är icke at tänka; men at lurendräga och kringsprida och upstufva allt, hvad som blifvit upfunnet hos utländningen, dertil äga vi en fallenhet, hvari vi aldrig skola öfverträffas.

Hämma er fördömda publicitet, är således ingen ting annat, än han hämma det oförsyntaste lurendrägeri. Nu är all konst på import-förbud uttömd; insmygandet låter icke hindra sig. Således är det rätt, at man kastar om, tillåter införseln och lägger band på förbrukningen. Detta har ju af så mycket klokt folk så länge varit önskadt, såsom det enkla och naturliga til förebyggande af den skandalen, at hela landet fråssar ostraffadt och uppenbarligen med förbrukning af saker, hvilkas tilvarelse i landet är frukten af de gröfsta förbrytelser.

Dock, Herrar Anmärkare, jag skulle förlåtit Er i allt öfrigt, emedan jag i allt öfrigt kan vederlägga Er. Men den fatala anmärkningen om *ensidig publicitet*, om *redactioner*, som kallas *gunstlingar!*

Nej, detta förbryllar mitt hufvud. Så falskt detta må vara, så omöjligt är det at hindra de otrogna från tron derpå. Ty huru är det möjligt, säga de, at inbilla läsare, det en redaction, med hvilken andra ej få tälla, mot hvilken andras röster ej kunna höja sig, skall vinna samma förtroende, som om han aldrig behöfde eller begärde annat skydd, än sin frimodighet och sin förtjenst? Alla skrån må vara goda, säga de; men när tanken och upplysningen också blir privilegierad, då känner man först, at icke allting kan lyckas i skråform.

Hvad skall man väl svara dem? — Jag hörde nyss en redaktör umgås med det förslaget at begära postfrihet för sin tidning. Bevare er Gud! sade jag, sedan Anmärkarne gjort denna olycksaliga anmärkning. Och han förstod mig. Han insåg, at om hans företag ej kunde bära sig utan privilegium; vore det lika så godt at afstå derifrån, emedan det troligen icke med privilegium skulle bära sig i längden. Han gick derhän at påstå, det man, efter at hafva fått smak på fria tidningar, föga skulle bry sig om de ofria eller halffria, och at tidningsväsendet snart skulle uphöra, om det ej finge vara fritt.

Och dermed tycken J väl, Herrar Anmärkare, at jag skulle hafva spelet vunnet? Tänken ej så kort, mine Herrar. Tidningar äro et ondt — rättare sagdt, de hafva varit det. Nu äro de et läkemedel för de skador de sjelfva gjort. Och dessutom äro de helt simpelt oumbärliga. — Jag står alldeles handfallen. Umbära tidningar kan jag icke. Fria tidningar vill jag för ingen del hafva. Ettdera måste dock vara. Hvad väg skall jag taga? — Så mycket kan et ord af en Anmärkare göra. Ve öfver alla anmärkningar och all publicitet!

UTLÄNDSKA NYHETER.

Från *Spanien* äro underrättelserna ganska stridande mot hvarandra. Inga nyare finnas emedlertid än de, som man redan sett i våra Tidningar. Ej eller underligt, om nyheterna derifrån äro utan intresse och pålitlighet, då vägen för bref och tidningar är så strängt tilspärrad, at utrikes magters Ministrar i Madrid måste bruka den finaste list, för at utpraktisera depecher til sina hof. Hvad som med visshet lär kunna sägas, är at landtmilisen upbådas mot de uproriska; at, på Spanska Ministerns i Paris begäran, inga pass meddelas de i Frankrike vistande Spanska flyktingar; (alla sådane, som vistats i England, skola hafva arrest til deras fädernesland); at gränsen strängt bevakas, för at hindra främlingar at inkomma; at en Öfverste Luiroga (förut afsatt för resningen mot O'Donnell) anfört de uproriskas första rörelse, då Calderon, jemte Generalerna Fournas (född Fransman) och Salvador arresterades; at öfverbefälet öfver de Konungen trogna trupperna blifvit genast updraget åt Freyre, som tillika blifvit nämnd til General Capiten i Andalusien, med oinskränkt fullmagt at göra och låta (äfven, säger *le Constitutionel*, at formligen bevilja en Constitution); at Artilleriet, Regementet Soria, tre Cavalleri-escadroner och bataljonen Canarias gått öfver til de uproriske; at desse besatt Cadiz och der på Stadshuset låtit svärja Constitutionen trohet. De Franska Ultras-tidningarna förneka eller förringa dock alla händelserne och påstå, det resningen aldrig varit af betydenhet och snart vore kufvad. Endast omkring Cadiz skall det hafva lyckats Soldaterna at upvigla landsfolket. I Valencia skall emedlertid vara mycket oroligt. Hvad de nyaste Franska Tidningar egentligen kunna meddela, är at de ingenting veta om Spanska sakerna och at deras correspondenter icke omtala, hvad ryktet förmäler (en gifven följd af mesurerna med posten på gränsen). Bref från Sevilla och Mallaga af d. 12 Jan. och från Cadiz af d. 7 innehålla blott, at auctoriteterna tagit de försigtigaste steg til lugnets bibehållande, eller ock nämna de platt ingenting politiskt. — De många olika ryktena förtjena ej upprepas. Dit hör t. ex. det om Kongl. familjens flykt til Pamplona och Irun. — Franska hofvet har skickat en Courier med depecher och instruction til sin Minister i Madrid, och Spanska hofvet skall hos det Franska hafva sökt hjelp i penningar och trupper (25,000 man). Ryska Ministern i Paris har afsändt en Courier til Madrid, och detta påstås hafva skett til följe af en lång conferens mellan de tre Ministrar, hvilkas souverainer först slöto den heliga alliancen.

England. Konungen har förlorat sin matlust; hans krafter aftaga hastigt. — För at så litet som möjligt skada handeln, bäres sorgen efter Hertigen af Kent endast hälften så länge som den borde. — Burdet utbjuder på arrende en skön egendom, endast emot taxornas betalande, såsom arrende summa. — I Manchester, Leeds och Glasgow beställas så mycket varor, at arbetslönerna stiga. — Et af Artigas kapare upbragt Portugisiskt fartyg blef försåldt, med fest, på en af våra öar. Portugisiska ägarnes reclamationer afslogos. Man kunde således sluta, at vår regering erkänt Artigas såsom en oafhängig magt. — Mad. Mars är åter i England, men har icke velat engagera sig vid någon theater. — Carlile's hustru, som blifvit anklagad för försäljning af uproriska skrifter, är af jury'n frikänd.

Frankrike. De Serre behåller sigillet under sin resa, som kommer at räcka två månader. Grefve Siméon är endast utnämnd at såsom Under Stats-Secreterare ad interim förrätta hans embete. Detta årets utgifter (med räntor på skulderna, pensioner, civil-listan m. m.) stiga til 739,712,750 Fr., hvaraf endast 390 millioner komma under Kammarens pröfning. — De nya petitionerna för Chartan och Vallagen växa beständigt (de voro d. 25 Jan. redan 207 til antalet). Det nya af Dep. Kammaren til deras pröfning nämnda Utskottet har utsett Hr Dupont de l'Eure at afgifva betänkandet, som säkert kommer at blifva rakt stridande mot det förra. — *Bibliothèque Historique* och *le Constitutionel* hafva varit anklagade för utfall mot Missionärerna, men blifvit frikände. — Våra domaine-köpare hafva ingått et förbund til inbördes säkerhet. Detta väcker mycket upseende. Deras antal stiger säkert til 11 millioner. — Decazes kommer sjelf at föreslå ändringarna i Vallagen.

America. Två nya Stater, Alabama och Maine, hafva blifvit intagna i förbundet. — Inflyttningarne til Norra America tiltaga dagligen, så at för sistledit år de invandrades antal beräknas til 100,000. Kongl. Svenska Ministern, Baron Stackelberg, är ankommen til Washington och har til Presidenten öfverlemnat sitt Creditif. — Skattkammar-Secreteraren, Crawford, har för Congressen framlagt sin års-berättelse. Inkomsterna för 1820 beräknas til 19 mill. af tullarna, 2 mill. af de publika egendomarna, 450,000 D. restantier af de inländska skatterna och directa taxorna (som uphört med år 1818), 500,000 D. såsom Bankens andra afbetalning på sin skuld, och 50,000 D. tilfälliga inkomster. Detta allt, tilsammans med hvad som den 1 Jan. borde finnas i skattkammaren, utgör 22,335,000 D. Utgifterna beräknas deremot til 27 mill. För at fylla deficit (nära 5 mill.) föreslår han förhöjning af tullarne på utländska varor, och et lån, medan ämnet hinner afgöras. — Man väntar varma debatter öfver slafveriets tillåtande eller icke tillåtande i Missouri Staten. — De officiela handlingarne om Florida tractaten äro utkomna, och af dem synes, at England ingalunda satt sig emot Floridas afträdande eller understödt Spanien. — Ångfartyget Savannah (som i sommar låg i Stockholms hamn) har åter anländt til Savannah, efter en 50 dagars resa från Petersburg. — Enligt bref från Buenos Ayres af den 14 Oct., var man der i den högsta bestörtning, emedan Artigas, med några tusen man, ryckte emot staden. — Mellan Morillo och Insurgenterna existerade et slags vapenhvila, och Insurgenternas Chefer voro oense. Två tusen Spaniorer til häst hafva med eld och svärd förstört republiken Texas. I Natchitoches var man den 3 Nov i största fruktan för dem. — Vid Missouriflodens sydliga gränsar skola ännu bo afkomlingar af de invånare i Wales, hvilka år 1170, under deras Furste Madoc, på 10 skepp afgingo från deras Fädernesland. En expedition lärer skola afgå, för at utforska förhållandet. —

Öfver allt i Europa har vintren i år varit ovanlig. Köld och hunger har drifvit vargarne i Ryssland til de oförskamdaste våldsamheter. De tåga omkring i stora sällskap, anfalla menniskor, gå in i byar midt på dagen, ja i Petersburg blef en varg ertappad i en hökarbod. — I Venedig voro lagunerne så starkt frusna i medlet af Januari, at man gick på isen mellan staden och fasta landet. I Turin har thermometren visat öfver 10 graders köld. I Rom har fallit en 4 tums snö.

Stockholm. En i förrgår anländ Courier har medfört den underrättelse at Hans Maj:t Konungen af England den 28 sistl. Januari med döden afgått.

På detta blad prenumereras i Deleens & Comp. Bokhandel, med 3 R:dr B:ko för halfår. Prenumerationen är öppen endast til slutet af innevarande månad.

Tryckt hos Carl Deleen.

N:o 14. 1820.

STOCKHOLMS COURIER.

Thorsdagen den 17 Februari.

Sine ira, studio et metu.

Om Tidningar förr och nu, samt om det hat de nu för tiden ingifva de Tyska Oligarkerne: utdrag ur Hr de Pradts sednaste arbete eller 2:dra delen af Congressen i Carlsbad.

Fördömda tryckfrihet! Det är dig vi hafva at tacka för allt hvad som nu tildrager sig, för allt hvad oss öfvergår; det är genom din infernala konst som vårt välde ramlat, som våra theater-drägter blifvit sönderslitna, det är genom dig som oförskämda Filosofer kastat oss nakna in i verlden, likasom en af deras förfäder inkastade den plockade Tuppen i sin skola med de orden: detta är en menniska. Utan dig innehade vi ännu den höjd, hvarifrån vi herrskade, och hvarifrån du ryckt oss, för at återföra oss i kretsen af medborgare, våra likar. — Se här hvad man hör från den ena sidan, men hvartil man svarar från den andra: välgörande, dyrbara konst, du uptäckt, som hotat alla mensklighetens olyckor, du Fyrbåk ämnad at skingra de dimmor hvari så många beräknade villfarelser insvept henne, det är dig menniskoslägtet har at tacka för at det återfunnit sina rättigheter; det är du som bör försäkra det et beständigt åtnjutande deraf, göra kränkningen af dem omöjlig, från undergång bevara snillets minnesvårdar, af dess frukter, på hvilken jord de ock må fölas, göra en gemensam arfvedel för hela vårt slägte; det är dig det tillhör at sammanknyta det förflutna med framtiden; genom dig är det som ingen bedräglig storhet kan grundläggas, ingen villfarelse bibehålla sig, intet missbruk döljas, ingen förföljelse i tysthet fälla sitt offer, obemärkt och strafflös; et plågoris för små som stora tyranier, för mägtiga äfvensom för löjliga despoter, för eröfrare och aristokrater, förföljer du hvarje uppenbart eller hemligt förtryck, och i din förfärliga styrka, gränslös och oändlig om du omfattar verlden, kan du äfven med din finhet intränga i alla det borgerliga samhällets ådror, för at från dem utdrifva förgiftet, och med en jettes armar förenar du förmågan at genomtränga de finaste ämnen. Du skulle på en gång hafva bevarat jorden från en Mahomet och en Cromwell, emedan du framför allt är mägtig i at afhölja bedragare; och hvilken tilvitelse kan upväga en tjenst, sådan som den at hafva skyddat två stora Continenter från at förvildas.

Orienten och Afrika hafva hvarken tryckfrihet eller böcker: hurudant är deras tilstånd? sandöknar och pest. Occidenten och Amerika trycka och läsa: ni sen deras menskliga inrättningar, deras fina seder, deras Städer fulla af välstånd och bevarade från farsoter. Orienten och Afrika, jemte dess syster Spanien, läsa icke och äro (med undantag af Spanien) den ofrulliga och grymma despotismens Fädernesland. Occidenten och America läsa, och

en allmän lag af säkerhet och välstånd herrskar öfver dessa länder. Hvem har gjort dem fria? Hvem har sönderbrutit de gamla Göthiska och förkrossande spirorne, hvem har skänkt sederna denna mildhet, som äfven utan positiva lagar förmått göra despotismen kraftlös och skygg för dagen? Civilisation och pressen. Man läste icke i Sverige och Danmark den tiden Christiern förvildade Norden med sina grymheter. Man läste ej i Ryssland, då för två hundrade år sedan en Czar lät fastspika hatten på hufvudet af en Ambassadör, emedan denne ej nog hastigt blottade sig.

I Tyskland, såsom i alla andra länder, gå de nya inrättningarne i bredd med tryckfriheten; de äro oskiljagtiga. Man känner det väl i länder, der man förbjuder at trycka, emedan man förbjuder at vara fri. Tryckfriheten är en integrerande del, en lem af de bildade samfunden, såsom tungan af menniskokroppen. Den ingår i organisationen af samhället likasom denna sednare i organisationen af menniskan. Man är ej fullständig menniska utan den ena, såsom ej heller fullkomligt civilicerad utan den andra. Men som endast en narr kan roa sig med at utbreda sig i beröm eller satir öfver språkorganen, som är en fysisk förmögenhet, så kan också endast den, som intet annat har at göra, förnöta sin tid med afhandlingar emot yttrande friheten, som är en naturlig egenskap i samhällskroppen. Man bör äfven märka, at skriken emot henne alltid komma från dem, som ej kunna motstå hennes anfall. Det är nödropet af slagna hvilka betala laget; man tycker sig höra flyende, hvilka förbanna fiendtliga artilleriet, som tager dem i flanken och i ryggen.

Ja, säger Congressen, »oordningar existera och de hafva ökats genom allmängörandet af de rådplägande församlingarnas debatter. Deras öfverläggningar borde endast i vederbörlig ordning och med iagttagande af alla formaliteter, det vill säga *officielt*, komma til allmänhetens kännedom.« Genom denna censur öfver sättet at allmängöra de politiska congregationernas debatter och beslut, har Congressen ogillat hvad i Frankrike, England och Konungariket Nederland äger rum. Den kallar sedermera en fåfäng nyfikenhet, begäret at känna det som är mest vigtigt för menniskorna at fullkomligt och bestämdt veta: huru man besluter öfver dem, öfver deras angelägenheter, öfver deras egendom, med et ord öfver hela deras öde. Min Gud, detta är då en tom nyfikenhet! Hvad borde man väl då intressera sig för?

Congressen fortfar at assignera på sina öfverläggningar såsom på en Statsmän *uteslutande tillhörig egendom*. En stor Författare har sagt, at man bör ådagalägga sin värdighet innan man begagnar sina privilegier. Endast åt Ministrar bör man således updraga öfverläggningarna om politiska angelägenheter! och publiken, ämnad at röna verkningarne, at betala kostnaderne, har icke rätt at med enfaldiga betraktelser blanda sig deruti; och alla stora publicister hafva dock ej varit Ministrar! Vatel, Grotius, Puffendorf, Montesquieu, Delolme hafva aldrig sutit i et Stats-Råd. Man måste då blifva Minister, för at hafva rätt at afhandla politiska ämnen. Ni sägen sjelfve, at dessa ämnen äro beniga och outredda äfven för de största Statsmän; tillåten då, at man kommer til edert biträde, och anse ej publiken som en så föraktlig hjelptropp. Men se det, man kan säga, för olämpande och ironiska sätt, hvarmed Förbundsförsamlingen i Francfurt och de Tyska Oligarkerne tala om hvad de kalla *Tidnings-skrifvare*. Församlingen har icke nekat sig det nöjet at göra sina emi utfall emot man och et slags tysselsätt-

ning, som numera icke har något gemensamt med dem, hvilka denna benämning fordom tillades. Ifrån *Renaudot* och den gamla *Gazette de France* ända til *Conservateuren* och *Minerva* har det funnits många menniskor och många saker. Tidningarne hafva undergått förändring, på samma sätt som Theatern. I Mollieres tid var Theater-yrket til den grad vanryktadt genom deras seder, som utöfvade det, at det borde drabbas af borgerlig så väl som af Kyrkans bannlysning. En stor förbättring har sedan denna tid ägt rum, och skådeplatsen, renad i afseende på största delen af dem, som der visa sig, är befriad från de fordna lasterna och från dem, af hvilka den framställer en tafla. På de stora Theatrarne finnes icke mera någonting gemensamt emellan de gamla och nya Aktörerne. Den vanära, som vidlådade de förre, skulle vara en himmelsskriande orättvisa emot de sednare; mängden af dem äga talanger, som göra deras omgänge eftersökt, och äro befriade från de laster, som göra at man måste fly dem; på samma sätt förhåller det sig med Tidningar. Egentligen taladt, gifves det icke mer Tidningsblad i Europa, utom Hoftidningarne, hvilkas bestämmelse är rent af local. Med detta undantag, hafva allmänna papper, journaler och andra periodiska skrifter icke mer någon gemenskap med det man fordom kallade *Avisor*. Desse voro inskränkte til at berätta de händelser, som i de särskilta Staterne tildrogo sig. Deras författare voro vanligen män, som saknade nästan all kännedom af Europas allmänna angelägenheter, som voro dåligt betjente af lika så arma correspondenter som de sjelfve, samt dessutom alltid starkt tilbakahållne af magten. För öfrigt är det icke särdeles nödvändigt at vara instruerad, när man ej äger frihet at tala, och då de, til hvilka man talar, i sin ordning äro *dömde* at tiga; man vet alltid nog, när det endast kommer an på at iagttaga tystnad. I et sådant tilstånd af tvång och undergifvenhet, kunna Tidningar och deras utgifvare hvarken hafva särdeles värde eller anseende. För femtio år sedan ädrog sig en man, som sysselsatte sig med politik, smädliga benämningar. Det var Embetsmännerne som förbehöllo sig ensamme kännedom af allmänna angelägenheter, då alla öfriga borde endast veta at lyda och tiga. Europas dåvarande bästa Tidning var Gazette de Leyde (och den var likväl inskränkt til blott enkel berättelse af händelser). Sedan denna tid är allt förändradt, de allmänna Bladen hafva tagit en annan och högre flykt. De äro icke mer dessa kalla, rädda samlingar, som endast återgifva de händelser, dem hvar man sett, de skänker som varit deras försigtighet och beskedlighet anförtrodde; de äro förråd samlade af friheten, skyddade af allmänna vettgirigheten, underhållna af kraftfulla öfverläggningar i alla länder, och meddelande en med hvarje dag med begärlighet väntad näring; man kunde säga, at Tidningarne äro de nuvarande samfundens manna, som hvarje morgon nederfaller til föda för dagen. De nuvarande allmänna Bladen hämta deras förnämsta styrka äfvensom deras olikhet med de äldre Tidningarne, från sitt spridande bland alla samhällsclasser. Mot en läsare af de gamla Journalerne gifves det tusende af de nya; det är derigenom som skrifter blifva af inflytande; så länge som de icke gå utom de högre stånden, hafva de aktning men ingen magt. Americanska kriget gjorde, at den i London redigerade *Courier de l'Europe* inträngde i Frankrike. Lecturen började at familiarisera med grunden och formen för parlaments-öfverläggningarne, hvarom intet i Frankrike gaf någon idé; man var så

föga långt hunnen i detta hänseende, at jag, i de första tiderne af den constituerande församlingen, hört rådslås öfver betydelsen af de orden: *question préalable.* De första som talte om motioner, amendemens et sous-amendemens, tycktes tala et främmande språk. Vi hafva hunnit et stycke sedan den tiden.

Sigillbevararen Barentin indrog *Courier de Provence*, hvars författare var Mirabeau, för en af den sednare och i dess egna stil gjord granskning af dåvarande Biskopens i Nancy M. de la Fare's predikan vid öpnandet af General Staternes sammankomst. Men en annan sakernas ordning inträdde; sedan man fått en rådplägande församling, försvunno Avisorne och gåfvo rum åt en mängd Journaler och skrifter innehållande berättelser om öfverläggningarne, om hvar och en ledamots handlingar och åtbörder, om rörelserne inom partierne, samt om öfverläggningarnas gång. Numera kan man lika litet tänka sig allmänna öfverläggningar utan Journaler, som Journaler utan dylika öfverläggningar? Och hvaraf skulle och desse sednare i längden hämta sitt bestånd? Nu förn tiden utgöra Journalerne en fortsättning och utläggning af lagstiftande corpsernas debatter; de äro efter piecen. Det fins en högra, en venstra sida och en center hos Journalerna likasom hos de rådplägande församlingarne; hvar och en försvarar der sin sak det bästa han kan. På denna vädjoban visa sig på en gång de mest uplysta, de stats- och lagkunnigaste skriftställare; der ser man några väpna sig med blåsor, som bullra, emedan de äro fulla af väder; och andra med skarpa eller lysande, tunga eller lätta vapen, allt efter styrkan i deras armar; der inställa sig alla samhällsclasser; man har sett sjelfva purpurn *) sprida dit sin ovanliga glans; de lagstiftande medlemmarne af aristokratien framträda der alla dagar utan fruktan at förlora sitt anseende; sådant välde har det allmänna bästa öfver alla hjertan. Huru står detta tilsamman med den rättighet, man tiltror sig, at i en moquant ton behandla Tidningarne och deras obetydlige författare? Jag känner olägenheterna af detta publicitets och uppmärksamhets system; det är fasligt obeqvämt för den, som resonnerar illa eller oredligt förvaltar et embete. Tidningarne fästa sig vid detta slags fribytare, liksom den insekt, om hvilken poeten har sagt: *Non missura cutem nisi plena cruoris.* (den släpper ej hunden förr än den är mättad af blod) Lyckligt ändock, om de, såsom denna insect, kunna aftappa all förskämd blod ur statskroppen. Äfven jag vet, at afskyvärda missbruk ägt rum; hvem bland oss bär icke ärr efter partiernes oärlighet, plumphet och raseri? Nå väl, det är et ondt; men har man icke lagar? Påkalla dem, om J kännen Eder sårade; mäten Eder med eder motståndare eller lemnen honom åt föraktet, som förr eller sednare skall drabba honom; allt efter som J ansen det Eder värdigt.

Sådant är verkliga förhållandet i afseende på offentliga Blad. De författare, om hvilka Congressen talar så föraktligt, äro ej mer de fordna Avis-skrifvarne; de bära et annat namn och deras skrifter en annan frukt. Förbundsförsamlingens förakt innebär således en anachronism, men anachronismerna bevisa ingenting, åtminstone intet mot dem, som äro deras föremål. I detta drag af församlingen igenkänner man något af den Tyska högdra-

*) Flera Furstar och Regenter hafva visat sig på denna bana. Utan at tala om *honom* som aldrig bör räknas, berättar man offentligen i Frankrike, at flera artiklar i Moniteuren och andre Journaler hafva flutit ur Kon. Ludvig XVIII:s elegante och correcta penna.

genheten. För öfrigt må anmärkas, at dessa benämningar af Avis-skrifvare endast blifvit gifna sådana författare af periodiska skrifter, hvilka visa sig på et partis sida, hvaröfver man ej disponerar. *De som lyda, smickra eller tjena, behandlas bättre;* dessa hafva alltid funnits prydda med tusen goda egenskaper; hvar och en iakttager nästan samma handlingssätt å sin sida och handterar sin motpart såsom Avisförfattare i det han på honom lämpar et ord, som i sin ursprungliga bemärkelse icke anses hedrande. Allt detta vill emedlertid på begge sidor helt enkelt säga: *Min Herre är ej af mitt parti.*

Politiska Betraktelser af en olärd.

(Forts. från föregående N:r).

Frågor om lagstiftning tåla kanhända et undantag. Konungen har då folkmagten til rådgifvare. En Minister kan ej efter lag ställas til ansvar derföre, at han afstyrker en lag. Hans afstyrkande råd, som då ej blir vådligt för honom sjelf, kan i stället blifva det för det allmänna; och det vore olyckligt, om ingen förändring i skadliga lagar skulle kunna ske, oaktadt Konungens och folkets sammanstämmande vilja, blott derföre, at ej en Minister funnes, som icke satte sig deremot. Jag talar således blott om regeringsärender, då jag påstår, at ingenting bör kunna af en Konung företagas, innan Han funnit en Minister, som derföre vill stå i ansvar.

Och öfvergår ej då Konungens makt helt och hållit til Ministern? Så måste den tro, som tänker sig göra Konungen mäktigare derigenom at låta Honom handla på egen hand. — Nej, regeringsmagten lånas åt Ministern, så länge Konungen behagar nyttja honom.

At göra, hvad man vill; är ingen menniskas lott, än mindre någons rätt — och allraminst är det Konungarnes; ty det vore, at med et helt folk göra hvad man vill. Det är då ingen upoffring för en Monark, ingen minskning i Hans rätt, följaktligen ej heller i Hans magt, at Hans vilja ej kan verkställas förr, än Han funnit biträde af en man, som tiltror sig under lagligt ansvar verkställa den. Men det är för en Monark den högsta angelägenhet, at Hans rådgifvare tala allvarligt och välbetänkt, såsom de måste göra, när de ej blott för hvarje råd, i fall det antages, sätta sitt vigtiga embete i borgen, men också, om det förkastas, gälda det med detta samma embete.

När en Minister blir verkligen oumbärlig; så är det derföre, at han blifvit hela folkets man. En Minister, som, oberoende af folket (jag säger icke oberoende af lagen) likväl är folkets man, förtjenar at regera — lika säkert, som hans förtjenst härtil aldrig skulle kunna afgöras, den stund han blefve beroende af folkets ögonblickliga godtycke. Om denne Minister blir af olika tanka med sin Herre; så är det antingen derföre, at hans Herre missförstår medlen til sin egen önskan, sin enda tänkbara fördel, folkets väl; eller ock derföre, at Ministern uphörer at vara folkets man. — Men den, som uphörer at vara folkets man, är icke mer en oumbärlig Minister. Monarkens vilja finner då en annan organ, och blir verkställd. Har Ministern åter rätt, när han vägrar at verkställa den; så besinnar sig hans Herre och afstår derifrån, eller väljer Han en annan Minister. Gör Han et olyckligt val och får sin vilja fram; så fortfar Han at misstaga sig om folkets fördelar, ända til dess folket kommer i tilfälle at ställa den skadliga Ministern för rätta och genom lagens magt befria sig och Monarken ifrån honom. Hans ef-

terträdare och hans exempel måste uplysa monarken, och systemet ändras til folkets fördel. Det blir omöjligt at i längden finna Ministrar, som sätta sig emot folket och lagen.

Jag ser då ej et grundadt inkast mot den läran, at en Minister aldrig i annat fall, än vid frågor om lagstiftning, kan protestera annorlunda, än med nedläggande af embetet. Ingen annan säkerhet gifves, at han protesterar allvarligt, och icke i hemlighet understödjer en annan mening, än den han dikterar til Stadsrådets protokoll. Och på intet annat sätt kunna folkets ögon följa Ministrarnes steg, om än Rådsprotokollerne äro tillgängliga för allmänheten. På intet annat sätt kan också Monarken blifva fri från tadel, såsom Han dock, enligt sakens natur, måste vara. Allt hvad som sker, skall ske i öfverensstämmelse med den rådande Ministerns vilja; och på honom ensam måste granskningen falla. Då först blir denna granskning fri och kraftig.

Men om Monarken aldrig kan regera utan råd; så fins det ej heller någon annan än Han, som i alla ställningar kan lyda endast goda råd. — Hans lif må vara lugnt, så länge allt går väl. Han må blott behöfva at förstå den allmänna rösten och följa den i valet af Ministrar, för at icke behöfva se dem störtade genom verkningarne af denna röst. Men när den tid kommer, då allt hvilar på Honom sjelf, då omständigheterna hindra alla rättskaffens ämnen til Ministrar, at lyfta sig i vanlig väg til Hans åtanka, då Han, öfvergifven af förnötta och förderfvade verktyg för sin magt, måste afbida de första yttringarne af allmänt missnöje, de första symptomerna af en våldsam brytning, innan han är i stånd at inhämta det folkets önskningar och behof, som i Honom skall äga en representant; då skall det visa sig, huru mycket mer Han är, än alla de, som styra under Honom. Då skall man erfara, at Han lika säkert är allt för folket, som folket är allt för Honom.

Och denna tid underlåter ej at komma, af samma orsaker, som alltid äro för hand i andra stater, ehuru sällan de må kunna inträffa, der folkets magt är så fritt verksam, som den kan vara endast i en utbildad constitutionel monarki. Denna tid kommer nemligen, då samhället finner sig i den belägenhet, at en klass uphäfver sig förtryckande öfver den andra, rikedomarne hafva för mycket hopat sig, vissa slägter äro för mycket gynnade af lyckan, vissa yrken för mycket beskyddade, dessa slägter, dessa yrkens utöfvare sammansätta sig at inkräkta fördelar, privilegier på allmän bekostnad — fåväldet, republikernas plågoris, står för dörren, hotande at förstöra friheten. Och hvad är orsaken? Några Ministrar efter hvarannan, som förstått at blända folket med lysande egenskaper, hållit dess upmärksamhet spänd på krig eller andra föremål, som afledt från besinnandet af dess sanna fördelar. Det parti de gynnat, har derunder omärkligen upvuxit til denna vådliga höjd.

Sällan, säger jag, skall detta ske under en Monark, som utöfvar et fritt tänkande folks magt, och et folks, som i allt fritt yttrar sig, och såsom lagstiftande yttrar sig genom äkta organer. Men när det likafullt sker; hvad skulle det då blifva, om samme Ministrar, som förstått at bereda olyckan, handlade med egen myndighet, såsom partimän, förda af partiet längre, än de ens sjelfve ville, tvungne, för sin egen räddning, at våga det yttersta, emot dem, de börjat förtrycka? — Nu träder Monarken emellan, Han, på hvars fosterlandskärlek ingen tvifiar, Han, som tilhörer intet parti, och har ingen del i sina tjenares brott

liga planer, Han, hvars fördel bjuder, at ingen må förtryckas, Han, som förenad med folket, hvars stora massa aldrig äger eller skyddar förtryckande fördelar, ej kan af någon magt öfvervinnas. Et ord af Honom — och förtryckarnes arm är förlamad. Et annat namn i Hans Rådkammare — och folket har vunnit, hvad som annars skulle kostat strömmar af blod, och dock aldrig kunnat beräknas. — Den, som ej värderar detta, den som hellre vill revolutioner och blodbad och anarki, hvarje gång statens hjulverk hunnit nötas och behöfva förbättring, må yrka et annat system. Jag begriper ej, at någon annan magt, än en Konungs, skulle kunna göra allt detta.

Jag vet, at Konungarne någon gång i dylika belägenheter hållit et visst parti, och naturligen det, som lofvat dem ökad magt. Och hvad gräns har väl hittils någonsin funnits för Regenters irriga begrepp om rätta beståndsdelarne af deras magt? Derföre säger jag icke, at någon ting under solen är fullkomligen säkert. Jag säger blott, at Konungamagten är den *största* säkerhet, som finnes, för menskliga rättstilståndet. Och det påminner jag framför allt, at hvad vi hittils sett i denna väg, aldrig varit et utbildadt monarkiskt system, sådant som vi äga rätt at vänta det. I denna stund äro Konungarne ännu blottställde för alla de gamla förförelserna; och ingen tid har för dem varit vådligare än denna. För ingen är det svårare än för dem, at icke misstaga sig på tidens karakter. De måste nu se med egna ögon omedelbart in i statens angelägenheter, hvilket under sakernas lugna gång i den utbildade författningen ej skall blifva nödigt, och hvilket aldrig på en Konungs plats är möjligt för någon annan, än en utomordentlig man. De måste se långt framom sina rådgifvare, om de vilja undgå at qvarhållas i mörker. Men det skall ej alltid blifva så. Et steg ännu — och intet öga mer skall kunna tilsluta sig för ljuset. Folkmassans syn skall öpnas, och förblindelsen fly öfver allt.

At medborgaren skall vara genom födseln bestämd til vissa rättigheter, eller genom födseln utesluten från deras förvärfvande, derom är icke mer fråga. Några få vanmägtiga försök at återbringa oss til et sådant tilstånd hafva i vår tid ej kunnat få framgång. Vi födas nu i allmänhet med rättigheter at förvärfva rättigheter. — Men detta är allt. At få njuta dem, til hvilka vi födas, det är frågan. At dessa må blifva lika skyddade, och främst bland alla skyddade, åt hög och låg, fattig och rik, det är det stora steget, som återstår. När detta steg är gjordt, när den första och allmänna fördelen blir at vara menniska och medborgare, när hvar och en med stolthet erkänner sig med andra jemngod inför lagen, när alla lyckans fördelar ej smickra mer, än det medvetandet at vara en fri och sjelfständig man; då skall ifvern at stiga uppföre i samhället svalna. Så länge man ser denna ifver ännu i full verksamhet, har man et säkert tecken, at de jemnlika rättigheterna, naturens rättigheter, icke vunnit mycket. Så länge lycksökeriet, i hvad yrke som helst, är vilkoret för åtnjutande af de fördelar, detta yrke erbjuder, så länge njuter man dem på andras bekostnad, så länge är en del af samhället dömd at med sin svett och möda nära en annan del, som i makligthet förtär landets goda. Såsom öfvergång til et annat, men ingalunda i sig sjelft, är detta tilstånd bättre än det, då man föddes til alla de fördelar, som man nu fått rätt at förvärfva. Skulle vi stanna här; så vore det likgiltigt, om styrelseformerna blefve bättre eller sämre. (Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Inga nya händelser; endast beriktigande af förr kända. Cadiz synes vara i den Kungligas våld; endast Cortadura (landttungan, som förenar Staden med landet) är af de uproriska besatt. Bref från Cadiz af d. 18 Jan. tala med säkerhet om hela resningens snart instundande slut; samt om en träffning, som de uproriske vågat, ej för at vinna annan fördel än den at komma undan, och hvarvid de förlorat 300 i döde och 400 i fångar. Bref från Irun af den 22 Jan. heter det: »Svårt är ej at förutse, at igenom troupparnas resning America är för oss förloradt. Detta är åtminstone allmänna tron. Allt är stilla i Madrid och i alla nordliga provincer; Madrider tidningens beständiga och fullkomliga tystnad i afseende på denna vigtiga händelse är dock oförklarlig och oroar oss.« Freyre (som är allmänt älskad och aktad) skall stå i Sevilla och invänta förstärkning, hvarefter han kommer at förena sig med O'Donnell och angripa de uproriske. At hela Artilleriskolan 2000 man, med Officerare, öfvergått til Insurgenterna bekräftar sig emedlertid.

England. Tidningarne äro fulla af de ceremonier, eder etc., som ägt rum vid Konung *Georg den Fjerdes* tillträde til regeringen. H. M. är gansk sjuk, så at det endast med ansträngning lyckats honom at bevista de oumbärligaste ceremonierna H. M:s sjukdom är en inflamation i lungan, men som håller på at minskas. Äfven Hert. af Sussex har varit sjuk. — Enligt gammal lag skulle med Konungens död ej blott parlamentet uplöses, utan ock alla Embeten anses lediga; men i början af nu aflidne Konungens regering togs en författning, at Embetsmännen, om ej annorlunda af den tiltradande Konungen beslutas, i sex månader provisoriskt förvalta sina tjenster. Lika länge torde väl också det nuvarande parlamentet komma at förblifva ouplöst.

Nederland. Allt jemnt hörer man talas om nya förstörelser genom dammarnas genombrytande af vattnet, och elandet kan ej beräknas. Konungen har skänkt 100,000 Fl. til de olyckliga; 30,000 hafva blifvit samlade genom subscription.

Tyskland. (Ur Franska tidningar) Utdrag af Furst Metternichs Circulaire Note til Österrikiska Hofvets deplomatiska Agenter, dat. d. 28 Dec: »Våra arbeten skola kronas med fullkomlig framgång, och Europa skall i dem finna en ny garanti för sitt lugn. Emedlertid blifva alla Förbundsbesluten af d. 20 Sept. öfver hela Tyskland satta i verkställighet; och man begynner känna deras välgörande följder. Den oroliga gäsningen har märkligen aftagit, revolutionärerne hållas i tygeln, flere hafva til och med sökt tilflykt på främmande botten; det goda partiet lyfter sitt hufvud och ökas af de beskedliga svaga menniskor, som hittils icke vågat antaga någon färg. Den första mot de revolutionära grundsatserna riktade återgående rörelsen understödjes lyckligt och starkt af Brittiska parlamentets kraftfulla mesurer; och om Franska regeringen är klok nog at draga fördel af dessa lyckliga omständigheter, för at taga en mer monarkisk gång, så kan ingenting vidare sättas sig emot Ordningsvännernas fullkomliga triumf, och det i en tidpunkt, då den innerliga förening, som äger rum emellan de stora magterna, gör hvarje politisk complication så til sägande omöjlig. — Vid debatten hos Würtembergska Deputerades Kammare i nionde sessionen öfver bevijandet af directa utskylderna anförde Herr Kessler bland annat: »Alltsedan Konungens tilträde til regeringen visar sig et stort bemödande at bringa ljus och ordning i finanserna, hvilka förut, äfven för Regentens öga voro höljda i et ogenomträngligt mörker. Mycket har i detta hänseende skett, som förtjenar stor tacksamhet. Talet från thronen, lägen och vår ed upfordrar oss at här ej vara efterlåtna. Finans Ministern har förelagt oss en öfversigt, hvaraf den flygtigaste pröfning redan visar, at den är alldeles falskt beräknad Nie millioner fordras, liksom vore det en småsak. Man talar om et förlags kapital för Finans Ministern, liksom vore finansen et handtverk, staten en stor fabrik. Oerhörd i uttryck ock upmaning visar sig denna finansplan, hvarvid Ministern gör den förfärligt naiva bekännelsen, at man behöfver millioner utöfver statsenslagen, emedan millioner af de revenuer, han beräknat, ej skulle inflyta. Til ringa härpå gör Finans Ministern oss det författningsvidriga förslag, at bevilja hela directa skatten, utan at hafva företagit minsta pröfning Han tilstår, at han från sista årsanslaget har nära 900,000 Fl. öfriga, som han i nya staten alldeles icke uptagit. Han fordrar ännu derutöfver 500,000 Fl. i förråd, och derpå ännu en reservfond af 250,000 Fl; kort teligen, han fordrar mer än allt, ty så mycket penningar äro icke i circulation inom Würtemberg. Under sådana omständigheter skulle jag för ingen del gifva min röst til den ringaste partial bevillning, om jag ej vore af den tankan, at man borde genom $\frac{2}{3}$ bevijande af directa skatten visa regeringen sin goda vilja.« I samma anda talte von Ow, Griesinger, Cotta von Cottendorf, von Werneck och Uhl m. fl.

Tryckt hos Carl Deleen.

N:o 15. 1820.

STOCKHOLMS COURIER.

Måndagen den 21 Februari.

Sine ira, studio et metu.

Politiska Betraktelser af en olärd.

(Forts. från föregående N:r).

De, som hittils afhandlat med Monarkerna om sina rättigheter och afvägt villkoren för deras makt, hafva icke varit män, bildade utan anspråk på lycka. En sådan bildning har ännu icke gifvits annorlunda än i ganska få enstaka undantag, som verkat ingenting på samhället. Men denna bildning är tidens talisman. Genom den komma äfven Konungarne i andra förhållanden til folken. De, som kunna och vilja tala sanningen, skola ej mer vara svartsjuka om uplysningen, såsom om et privilegium. Sanningen skall blifva en skatt, som utgår af hela folknummern. Ingen allman önskan skall mer kunna öfverröstas. För at veta, om en Minister kan regera, skall ej behöfvas mer än höra den allmänna rösten öfver honom; och detta skall blifva den kunskap, som tjenar Monarkerna för all annan insigt i statskonstens angelägenheter.

Från uplysningen, alla lagars ursprung, utgå jemnade rättigheter, — och dessa fulländа uplysningen. Hon är det, endast hon, som skall trygga de jemnade rättigheternas representanter, Monarkerna, på deras throner. Ingen inrättning mer består utan stöd af henne. Och Monarkerne är det, endast Monarkerne, under hvilka uplysningen skall se sina frukter mogna.

Är nu ljuset i våra dagar thronernas enda garanti; hvad bör då vara naturligare, än at från thronerna arbeta på ljusets utbredande? — At bota republikanismen, är Monarkernas sak; blotta bevisen emot den är det icke, som afvänder hågen derifrån. Folkens ögon lida af gryningen, de trängta efter fulla dagen, oroa sig, bringas lätt til ytterligheter genom denna trängtan, detta otåliga sträfvande. Hvad som är at göra, bör derföre ske snart. Våda är i dröjsmålet. Staterna hvila nu på folkens förhoppningar. Dessa svaga stöd behöfva stärkas, innan de brista. Men i detta, liksom i många andra fall kan folkets otålighet all ting förstöra, ingenting genom sig sjelf uprätta. Folket, lemnadt utan hjelp, lemnar sig åt sina ledare, och väljer snarast dem, som smickra dess passioner.

Allt hvad som skall stiftas, skall utgå från någon stor man. En Konung, som älskar ljus och lag, fordras det, at stadga tankans frihet och ljusets välde. En Konung, omgifven af et folks moraliska kraft och sann representant af henne, fordras det, at utan brytning och förstöring kufva den makt, som arbetar emot sanningens och rättvisans framgång. Men detta är det svåraste profvet för en Konung. Här gäller det, at fatta i dess högsta renhet begreppet om det välde, Han utöfvar. Jag bör tro, at mången styrande känt behofvet af ljus och velat befrämja

det. Men man har velat det med villkor, med inskränkningar. Man har, med et ord, velat sjelf skapa det, och icke märkt, at sådant strider emot dess väsende. Den första förvillelsen har alstrat flera. Det tilgjorda, det halffria har stiftat ondt, förgiftat den sanning, som i sin frihet, sitt rena element, skulle varit så ren och välgörande. Man har omärkligen skapat sig en strid med ljuset, då man trott sig arbeta för at bringa ljuset på sin sida. Den rättsinnige kan ej företaga någonting orimligare. At den orena afsigten, at den sjuka syngåfvan uttömmer sin eländiga konst, för at synas älska sin dödsfiende ljuset, derom talar jag icke. Dess missräkning är et rättmätigt straff. Åt den ärliga missledda viljan för rätt och sanning önskade jag kunna meddela min öfvertygelse.

Ej för ofta uprepar jag: den sanning, som skyr at motsägas, som vill inskränkningar och förbehåll, begär ej at vara sanning. Allt eller intet är yttranderättens valspråk. Hel och hållen, utan allt förbehåll, måste man våga at förtro sig i sanningens våld — eller eftersträfve man ej dess förbund, dess skydd. Hon underhandlar med ingen, regerar öfver alla med fullkomligt envälde, eller behandlar dem såsom uproriska undersåter, och ger dem til spillo, vid första tilfalle, åt lögn och orättvisa.

Men om sanningen är herrsklysten, om hon straffar strängt hvarje affall, hvarje hycklad tro; så belönar hon ej mindre frikostigt. Ostrafflighet vill hon; ren vilja fordrar hon. Men man lemne henne blott sitt välde oförkränkt — och i stället at endast gynna folkens öfverdrifna anspråk, såsom man någon gång trott, skall hon lika kraftigt arbeta för maktens upräthållande, för samhällsbandens befästande och dämpande af den sinnenas gäsning, som, retad af motstånd, det, uphäfver sig til öfverdrifna anspråk.

Förgäfves må en regering hoppas skörda dessa uplysningens frukter, om den ej mäktar mer, än endast tåla, hvad den icke kan hindra. I en tid, då allt skall danas och taga ny form och nytt lif, måste man veta at handla, at tilvinna sig folket genom verksamt befrämjande af dess angelägenheter, på det en bland beståndsdelarne i den nya skapelsen må blifva folkets förtroende och tilgifvenhet för den makt, som i ny och förskönad gestalt uplyfter sig til folkets och dess rättigheters beskydd. Från denna makt måste folket se de första förbättringar, som fordras i dess lagar och inrättningar, hastigare och säkrare utgå, än folket ensamt skulle kunnat tilkämpa sig dem.

Der tankefriheten och publiciteten band ännu behöfva at lossas, med hvad ifver bör icke då en regering begagna tilfället at skänka folket detta högsta prof af förtroende, och ej blott lemna obegagnade alla i sin hand liggande förhatliga medel emot denna frihets fulla bruk, men äfven göra til sin förtjenst de förbättringar i lagen, som fordras, at för alltid trygga okränkbarheten af detta frihetens bruk!

Hvilken ädel Monark skall i våra dagar upfatta tidens syftning, förekomma sitt folk och gifva regeringarna det lysande efterdömet? — Jag känner En, för hvilken ingen ära är för stor. Det folk, Han styr, är vant at under Hjeltars spira försvara en hög rang bland nationerna. Från Hans välde skall man räkna den nya tid, då sanningen talar lugnt, emedan den talar fritt, och då den ej kan föraktas, emedan den ej kan göras misskänd. Af Honom skall man hafva lärt, hvad en Konung kan vara för uplysningen.

Och detta språk, hvarmed sanningen utkräfver aktning, huru skulle det naturligare stadga sig, än hos et lugnt och ädelt folk, i sin utbildning skyddadt och underhulpet af en sådan Konung? Och skall ej detta blifva en bland de skönaste frukterna af den lyckan, at hafva vunnit sitt rättstilstånd, sitt förbättrade skick, utan at kämpa med denna förbittring, som vanligen från omskapningar, då de ske genom våldsamma brytningar, fortplantar sig tidehvarf igenom, och gör all meningarnes strid til passionernas strid, och beröfvar et folk ända til all erfarenhet af, ända til allt sinne för den obemängda sanningens språk i folkets angelägenheter?

Just häri kunna exemplen af andra folks våldsamma utveckling från en lagre bildningsgrad, i en stormigare tid, vara de, som farligast missleda. Jag föreställer mig et land, der sanningens frimodighet redan länge ej varit en dygd, men en väg til lyckan, hvars vägar aldrig länge förblifva rena. Man har förlorat til och med tron på möjligheten af en karakter, som i allmänna ärender icke gör sanningen til et medel för sina afsigter, sina passioner; ty man blef från början aldrig van, at fordra renhet af hvar och en, som höjde sin röst inför folket. Sanningen, kunde man säga, har eröfrat detta land med storm. Länge må hon hafva behållit sin eröfring; men hennes välde — hvem skulle tro det? — har aldrig hunnit blifva älskadt. Hon äger tiläfventyrs ej en enda kämpe, som ej hatar och förföljer hennes makt i ena ändan af statsbyggnaden, medan han förfaktar denna samma makt i en annan.

Den tid kommer, då detta land behöfver det rena nit för sanningen, som gör hennes verkliga frimodighet. Då skall det visa sig, om denna dygd bor hos många bland dess stolta patrioter, bland dessa emot makten djerfva talare, som prydt sig med hennes färger och högmodats af hennes anspråk och nyttjat henne at göra lycka hos folket. Då skall man kunna urskilja, om deras hemlighet är, at få en annan Ministère, och sjelfve få platser i den, eller om de älska lag och Konung och folk öfver allt; om de äro ledamöter af privilegierade caster, upreste på en betryckt och kufvad folkmassa, som släpar för det lilla antalets njutningar, eller de äro medborgare, som erkänna menniskans rättigheter, män, som behjerta menskligretens nöd och veta at upoffra öfverdrifna onaturliga fördelar åt sina likars räddning; om de ens äro mäktige af så mycken sann uplysning, at de veta at underhandla med folket, när det ej längre kan tvingas, eller de välja at låta begrafva sig under statens ruiner — och lemna efter sig et slägte, som tiläfventyrs ej mindre vanhelgar sanningen, ej blir i mera lugn invigdt i hennes dyrkan.

Den hopplöse tror, at här är gränsen för våra utsigter, och frånkänner menskligheten dess högsta företräden blott derföre, at et visst folk, sammanfördt i statsform under stormar och skakningar, aldrig kom derhän at afkläda sig denna ensidighetens hud, denna partiernas svartsjuka, som skulle öfvergå til nationalkarakter och lemna intet annat hopp om fred än jemnvigten mellan de stridande — derföre, at, innan ännu en ren föreställning af fäderneslandets väl hunnit framkalla et rent nit för sanning, tröttheten af skakningarne framkallade en confederation af privilegier, mellan hvilka slumpen fann rätta tyngdpunkten, och bildningsprocessen stannade, utan at hafva frambragt någon organisk skapelse. Huru orättvist, at låta detta ödets verk betaga oss vårt hopp! Om det var en stor välgerning af den hand, som styr jor-

dens öden, et villkor för menskligheten fortskridande, at en sådan slumpens bildning fick för sig gå, då ännu ingen fullkomligare var möjlig; så måste detta stärka vårt hopp, i stället at försvaga det. I stället at härma, skola vi lära.

(Forts. e. a. g.).

Då det emot Fångvaktmäst. Grönberg anställde åtal, i anledning af Just. Cancellers-Embetet i denna Tidning N:o 10 intagne förordnande, andra gången förevar den 17 dennes, inlemnades följande:

Til Protokollet.

Rikets Högloffl. Ständers Justitiæ-Ombudsman har under den 22 sistl. Nov. aflåtit en skrifvelse til Advokat-Fiskals-Embetet i Högloffl. Kongl. Svea Hof-Rätt, i anledning af den *ransakning*, som förmäles hafva för sig gått uti Kongl. Hof-Rätten, öfver de i nästl. Mars månad på Helsingholmen föröfvade mord; och sedan Hr Justitiæ-Ombudsmannen funnit det vara fullständigt utredt, at Drängen Petter Andersson ensam *dertil varit baneman*, och at om hans broders, Anders Anderssons, föregifne medvetande af dessa brott eller delagtighet deri något laga bevis icke förekommit, (hvarom likväl då ännu icke fallit annan dom än Kongl. Hof-Rättens, som förklarat Anders Anderson brottslig genom dylikt medvetande); så har Hr Just. Ombudsmannen, med åberopande tillika af hvad som öfvergått desse bägge bröders föräldrar och syster samt den i deras hus vistande qvinspersonen Anna Cajsa Svensdotter, updragit åt Advokat-Fiskals-Embetet at *låta* vid behörig domstol undersökas, i åtskilliga af Hr. Just. Ombudsmannen anmärkta omständigheter, samt at derefter emot de Embets- och Tjenstemän, *hvilka af öfverdrift eller underlåtenhet funnes hafva felat*, afgifva de påståenden om ansvar, hvartil lag och beskaffenheten föranledde.

Bland dessa anmärkta omständigheter förekommer äfven den, at Vaktmästaren på Smedjegårdshäktet J. Grönberg dittils undgått allt tiltal för det honom uppenbart vidlådande tjenstefel at, »så vidt möjligt varit, ej hafva hindrat och, med all den honom på stället tilhörande magt, förekommit den misshandling, som Torparen Anders Andersson och hans hustru blifvit tilfogad«; och Adv. Fiskals-Embetet har, uti Memorial af d. 9 sistl. Dec., inför Kongl. Hof-Rätten anmält, at särskild åtgärd i anledning häraf redan blifvit emot Vaktmästaren Grönberg vidtagen. Denna åtgärd lär, så vidt til min kunskap kommit, hafva bestått deruti, at samma Advokat-Fiskals-Embete den 6 Dec., genom dess då ingifna och särskildt tryckta Memorial, förklarat anmärkningspunkten emot Grönberg icke egentligen tilhöra Advokat-Fiskals-Embetets åtal eller Kongl. Hof Rättens omedelbara dom, utan vara et föremål för särskild undersökning och pröfning vid vederbörlig domstol, som vore denna Högtärade Kämners-Rätt; men derjemte yttrat sig, »at som Grönbergs öfverträdelse af Tjenstepligten tillika innefattade delagtighet i nu aflidne Krono-Länsmannen Röösgrens missgerning, då Grönberg ej allenast underlåtit at hindra och afstyra det å Anders Andersson och hans hustru föröfvade grofva våld, utan ock deri tagit del; alltså och då den medbrottslige borde dömmas i samma Rätt och på en gång med hufvudmannen, men målets återförvisning, i denna del, til den Härads-Rätt, som dömt Röösgren, skulle medföra mycken kostnad och tidsutdrägt, hemställde Advokat-Fiskals-Embetet, om

icke det vore mest lämpligt, at Grönbergs berörde delagtighet, som redan vore, dels genom eget medgifvande och dels genom vittnen updagad finge, i sammanhang med det både genom underställning och besvär, hos Kongl. Hof-Rätten, anhängiga hufvudmålet, genast uptagas och Grönberg i sådant afseende hos Kongl. HofRätten til svaromål inställas, då Grönberg äfven borde förklara sig öfver de under rättegången inlupne til Röösgrenska edsöresmålet hörande, men icke tilbörligen ransakade upgifter, nemligen at då Torparen Anders Andersson, efter at vara af Röösgren grufveligt slagen, återfördes i arresten, kedjan på handklofvarne blifvit fastslagen i dörrposten, så at Anders måst ligga på golfvet, utmed afträdes kärlet, samt at Pigan Anna Cajsa Svensdotter, sedan hon kom til häktet, varit i 11 dygn belagd med jernblack, den Grönberg låtit henne påsätta, med yttrande, at hon skulle behålla blacken intildess hon bekände, hvarest silfverknytet och säckarne funnos; hvilka åtgärder, beroende af Grönberg såsom Fångvaktmästase, ej kunde anses för annat än et fortsatt bemödande at pina de häktade til bekännelse«.

Härvid förekommer väl således, at Advokat-Fiskals-Embetet ansett Grönbergs förhållande i tjensten tilhöra Högtärade Kämners-Rättens undersökning och pröfning, samt at Advokat-Fiskals-Embetet bestämdt utmärkt de nu upräknade åtgärderna, såsom beroende af Grönberg, i egenskap af Fångvaktmästare; hvaraf synes följa, at just dessa åtgärder höra under Högtärade Kämners-Rättens domsrätt. Men då Advokat-Fiskals-Embetet icke destomindre hos Kongl. Hof Rätten gjort anhängigt allt hvad nu nämndt är, och som ofelbart utgör all den brottslighet, hvilken emot Grönberg blifvit i fråga ställd; kan jag icke för mig utreda, huru målet mot Vaktmästaren Grönberg må kunna underkastas annan domstol, än Kongl. Hof-Rättens pröfning, så länge Kongl. Hof-Rätten ännu icke utlåtit sig öfver Advokat-Fiskals Embetets påståendе. Jag vill härmed ingalunda säga, at Kongl. Hof-Rätten bör formodas göra något afseende på detta påstående; men det lärer vara ostridigt, at ingen annan domstol kan deröfver utlåta sig, och at Advokat Fiskals Embetet äger rätt at få det samma pröfvadt, så vida det ej blifvit i laglig ordning återkalladt, derom jag saknar kännedom.

Hvad som sedermera i saken förelupit är väl i så måtto af skiljaktig natur, som Kongl. Maj:ts Just. Cancellers Embete uti förordnandet til den nu härstädes anställde talan ansett densamma icke kunna eller böra pröfvas i sammanhang med sjelfva våldsmålet (målet angående Röösgrens våldsamheter); hvarföre också Just. Cancellers-Embetet förklarat sig hafva för anställandet deraf ärnat afbida tiden, då Röösgrens förfarande blifvit af Kongl. Hof-Rätten bedömdt — et upsåt, hvartil jag visserligen icke begriper grunden. Men såvida Just. Cancellers-Embetets omdöme, at målet ej bör pröfvas i sammanhang med det Röösgrenska, icke kan gälla såsom et domslut, hvilket skulle gå Kongl. Hof-Rättens pröfnings rätt i förväg; tror jag at förhållandet härigenom icke i någon måtto förändras. Hvad som må vara af Advokat-Fiskals-Embetet felадt, måste i laglig ordning rättas; och nya olagligheter, i stället at befordra skyndsamhet, tjena endast at försätta saken i en ny vidlyftighet, hvars gräns aldrig kan beräknas förr, än de, som både drifva saken och dömma deri, ålägga sig at rakt följa lag och rättegångsordning. Ingen önskar högre än jag — och hos ingen kan denna önskan vara mindre misstänkt, — at en sak, i hvilken

jag för menskligheternas skull, måst spilla så mycken tid och kostnad, må fortskyndas, allt hvad skyndas kan; men just derföre är jag nödsakad at sätta mig emot alla möjliga rättegångsfelsteg, så vidt jag kan och förstår. At rättegången nu bordt kunna, utan något hinder, fortgå, derest Advokat-Fiskals-Embetet ej dragit densamma under obehörig domstol, i kraft af et overkställbart förordnande, sådant tycker jag mig klart nog begripa. Men om jag har rätt deri, så är följden endast den, at vederbörande, som vållat oredan, få ersätta de derigenom upkommande kostnader; hvarom jag således måste förbehålla mig framtida öppen talan, efter sakens blifvande beskaffenhet.

Emedlertid och under förutsättning, at det möjligtvis kan vara jag, som uti allt detta misstager mig, måste jag nu begagna de fördelar, som i hufvudsaken erbjuda sig. Jag är angelägen om Vaktmästaren Grönbergs häktande, så skyndsamt som möjligt är, hvarom jag också sista gång gjorde påstående, under förmodan, at sådant måste blifva en oundviklig följd af den kännedom, Högtärade Kämners-Rätten funnit sig i tillfälle at redan om saken inhämta, och at anstalt härom redan långt för detta bordt vara fogad, utan hinder af tvisten om domstols behörighet. At påyrka detta, ansåg jag destomera vara i sin ordning, som, äfven i fall Högtärade Kämners-Rätten icke funnit sig obehindrad at handlägga saken, derom jag då icke ännu hunnit stadga min öfvertygelse, såsom då först underrättad om innehållet af Just. Cancellers-Embetets förordnande, jag likväl trodde, at Högtärade Kämners-Rätten, i sådant fall, ägde öppet at, efter hvad i saken förekommit, hos vederbörande derom göra anmälan, så at häktningen kunnat på detta sätt för sig gå.

Til grund för det påstående, jag i sådant afseende framställde, trodde jag kunna åberopas: at under ransakningen med Röösgren blifvit bevisadt, det Grönberg varit tilstädes, då piskningen til bekännelse verkställdes å Torparen Anders Andersson och dess hustru; och at Grönberg sjelf erkänt, det han med en läderkarbas, i lika ändamål, gifvit Petter Andersson flera slag, hvarvid Grönberg, lika med Petter, upgaf at Hr Lands-Sekreteraren v. Sydow jemte flere personer tilstädes varit. Den grofva brottslighet, hvarom Grönberg således är öfvertygad medförer ovillkorligen et så svårt straff, nemligen et års fängelse och 66 R:dr 32 sk. böter, at Grönbergs vistande på fri fot och fortfarande med tjenstgöring såsom Fångvaktmästare strider uppenbarligen mot lag och allmän säkerhet, samt ej kan undgå at väcka den svåraste förargelse.

Det kunde derföre ej annat än högeligen förundra mig, at den tillförordnade åklagaren icke understödde mitt påstående; och det skäl han härtil nyttjade, är så märkvärdigt, at jag ej bör dröja at högtidligen betyga, huru oändligt olika jag betraktar saken. Han kallade den af Grönberg erkända våldsamheten en *husaga*, och trodde den, såsom sådan, ej kunna ådraga Grönberg något häkte. Jag är nyfiken at veta, hvad Hr Åklagaren skall komma at lägga Grönberg til last och som icke får namn af husaga, derest piskning med en grof karbas, i afsigt at pina til bekännelse, skall beläggas med detta namn; och jag är ej mindre nyfiken at känna den rättighet, som Fångvaktare äga at betrakta sig såsom fångarnes husbönder och Kronans fängelse såsom sitt hus, der det tilkommer dem at utdela husaga.

Jag förnyar derföre, i de afseenden och under de villkor jag redan nämnt, min anhållan, at Vaktmästaren Grönberg må genast befordras til arrestering; äfvensom jag måste utbedja mig at skyndsamt

få lösa utdrag af protokollerna, för at hos Just. Cancellers-Embetet kunna lemna underrättelse om förloppet, och dels göra nödig hemställan, huruvida den tilförordnade Åklagarens redan ålagalagde sätt at betrakta saken må göra honom berättigad at dermed vidare fortfara, dels också i afseende på det hos Högloll. Kongl. Hof-Rätten anhängiga åtal emot Hr Landsh. m. m. Friherre Edelcreutz samt Hr Lands-Sekreteraren von Sydow, för deras Embets-åtgärder uti förevarande mål, meddela kunskap om hvad så väl Grönberg, som Petter Andersson, emot bemälde Hr Lands Sekreterare upgifvit, angående hans närvaro vid den ena af de öfverklagade bastonaderne. Stockholm d. 17 Febr. 1820.

M. F. Leijonmarck.

Häröfver meddelades af Kämners-Rätten ej annat beslut, än at Rätten ville efter ransakningens fullbordande yttra sig angående den påstådda arresteringen. Et vittne hade emedlertid nu ytterligare intygat, at både Grönberg och Hr Lands-Sekreteraren von Sydow varit närvarande vid et piskningstilfälle.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Inga säkra uppgifter, inga nyheter af synnerlig vigt. Sakerne synas stå på samma punkt; några facta bevisa dock, at insurrectionen icke måtte vara af så ringa betydenhet, som man bemödat sig at föreställa den. Insurgenterne innehafva ön Leon, och befästa denna, sedan sista kriget, för sin fasthet namnkunniga position, jemte flere punkter omkring Cadiz. De uproriskes antal upgifves i Madridska Tidningar nu til 3000, i stället för 2000, hvartil de förr upgafvos. Directa bref från Cadiz uppgifva dem til 7 à 5,000. Cadiz har icke öfvergått, men skall vara lika strängt belägradt, som under kriget. Quiroga anförer Insurgenterna på Leon. Freyre, som står i Sevilla, synes hafva hemliga ordres at först använda våldiga medel. Han har sjöledes sändt förstärkning til Cadiz. Insurgenterne hafva, vid Caraccas intagande, bemägtigat sig några krigsfartyg och äga således ett slags sjömagt. Cortadura lärer icke kommit i deras våld, såsom ryktet förmält. En fäktning skall vid Leon verkligen hafva förefallit, då Öfverste Riego utan möda och utan ett skott tilbadref en troupe Cavaleri. Han tiltalade därpå folket med mycken värma, om nödvändigheten af en constitution och om fördelarna af en representatif författning. I allmänhet tyckas insurgenterne icke drifne af någon våldsam anda eller af hat mot Konungen, utan endast af begär at vinna en reform i styrelsen. — Freyre synes ej vilja agera förr än han bragt sina troppar til mer än 20,000 man, hvilket ej förråder någon öfvertygelse om Insurgenternas obetydlighet. Också skola de, enligt bref från Cadiz, synas icke vara få i anseende til den landstracka de besatt, och vänta Freyre med lugn, under det de, i öfverflöd försedde med vapen och ammunition, makligt förtära expeditions-arméns, med mycken kostnad samlade, förråd på proviant. I Cadiz är tropparnas sold fördubblad, folksamlingar af mer än 6 personer förbjudna, men spektakel tillåtna, för at skingra upmärksamheten. De på knutarna upslagna proclamationer vågar dock knappast någon läsa. Odonnell har sitt högquarter i Alcala de los Garules och förhåller sig äfven stilla, medan hans styrka skall inskränka sig til 600 man, sedan Regementet America, på hvilket han räknat, gått öfver til Insurgenterna och besatt ön Tarifa. En afdelning af insurgenterna säges gå mot Sevilla. — Bref från Madrid af d. 20 och 25 Jan. berätta, at Konungen är sjuk, at derstädes herrskade den största fruktan och oro, och at flere betydande personer blifvit arresterade. — Bref från Cadiz af d. 18 Jan. berätta, at Insurgenterne antagit namn af Constitutionela arméen jemte en nationalflagga; at deras högquarter är S. Fernando; at de i en proclamation, som kringlöper i Andalusien, yrka Cortes; och at de återställa alla af Fransmännen på Leon anlagda batterier. — En Morillos Adjutant går om bord i Bilbao, för at underrätta sin General, det han ej har någon hjelp at vänta. Omöjligt blir således för M. at längre hålla sig.

America. I Buenos Ayres har et nytt system inträdt med den nya regeringen. Det påstås at Pueyredon velat af Republiken göra en monarki och tilbjuda Brasilianska hofvet kronan. Den nya Directorn, Josef Rondeau, är deremot en deciderad republikan. Några, som under Pueyredon blifvit landsförviste, hafva nu blifvit återkallade. — Bolivar har med lysande framgång trängt sig igenom från Nya Grenada til Apure och och förent

sig med Paez. Morillo gör allt hvad en erfaren och tapper härförare kan, men Bolivars och Paez's föenade krafter äro honom vida öfverlägsne och 4000 Engelsmän strida under deras fanor. Hvad som blifvit utspridt om Engelsmännens dåliga behandling och deras missnöje, är ogrundadt. Tvertom beräkna de at inom 5 år hafva gjort sig fortune. — Independenterne skola hafva intagit Maracaibo. — 150 Engelsmän, resten af de under Mac Gregor förolyckade, hafva blifvit skjutne på Vice Konungens Samanas befallning, ehuru Bolivar föreslagit deras utvexling. — Det vänligaste förhållande skall äga rum mellan Buenos Ayres och Portugisiska styrelsen i Montevideo. Artigas är deremot föremål för bägges hat och kommer säkert at från Buenas Ayres erhålla et fiendtligt besök, för at hämnas hans oförskämda röfverier på republikens område.

England. Enligt bref från Dublin, skola 500 *Ridgemen* i Grefskapet Galway hafva gripit til vapen. — Herr Hobhouse skulle den 5 Febr. uptråda för Kingsbench-Domstolen, hvarest frågan om lagligheten af hans häktande på befallning af Underhusets Talare skulle behandlas.

Nederland. Vattenflödet är i fallande; det har varit högre än vid öfversvämningen år 1809, och endast några tum lägre än vid den år 1740.

Tyskland. Under den 30 Dec. förlidet år förbjöd Konungen i Preussen Nederländska samt i England och Frankrike på Tyska språket utkommande Tidningars införande i Preussen eller transport derigenom; nu har i Preussen en Censur-Förordning utkommit, enligt hvilken inga utom Tyska Förbunds-Staterne på Tyska tryckta skrifter kunna försäljas utan Öfver Censur Embetets uttryckliga tillåtelse.

Frankrike. I Dep. Kammaren har en petition blifvit gjord, at Kammaren skulle hos Hans Maj:t anhålla, at de gamla Emigranterne vänligen skulle upmanas at gå in på försäljandet af deras gods, för et dymedelst betaga Factionerne deras ifrån detta ämne hämtade pretext til orolighet och missnöje. — En Rojalist har yrkat bestämmandet af svårt straff för hvarje skriftligt angrepp emot Chartan och i synnerhet emot den artikel, som anbefaller förgätenhet af alla under revolution yttrade tänkesätt. — Det är verkligt, at nya underhandlingar från Ministerens sida ägt rum med den del af Deputerade Kammaren, som är känd under namnet Réunion Terneaux. Hrr Courvoisier, Beugnot, Becquey och några andra upges såsom de, hvilka verkat på Hr Decazes. Då denna Réunion Terneaux sedan den nuvarande Sessions början står i nära förbindelse med den såkallade Réunion Lafitte (den egentliga venstra sidan), så är det naturligt, at underhandlingen med Terneauska Föreningen utsträckt sig til hela venstra sidan. Efter många conferenser skall den största svårigheten vara häfven, i det Hr Decazes lofvat upgifva alla de tilämnade ändringarne i Chartan, och inskränkt sig blott til några modificationer och tillägg i Vallagen. — De Doctrinäras parti har på det sättet blifvit uplöst, at tre förenat sig med Ministèren och tre med de Liberala. Deras Journal, Courieren, har antagit den sednare färgen, seden den förändrat Redaktör, hvilken nu är den talangfulla Deputeraden Kératry. — Hertigen af Vicenza har för sin ryktbara Tidnings artikel, rörande Rhengränsen, blifvit dragen för Domstol. — Den 1 Februari har hemlig Conselj hållits hos Presidenten i Ministeren; såsom en följd deraf skulle den nya Vallagen, som skall vara författad mer i Ultras sinne, den 4:de föredragas. — Efter omnämnde Conselj skall Hr Decazes hållit en annan med idel Ultras. — I det hemliga Utskottet har Hr Manuel föredragit sin motion angående Jury, och la Fayette sin rörande nationalgardet. — De nya petitionerne för Chartan och Vallagen hafva 40,457 underskrifter

---

Rättelse.

I N:o 14, pag. 108, andra spalten, 17 raden står *hunden:* läs: *huden.*

Tryckt hos Carl Deleen.

N:o 16. 1820.

STOCKHOLMS COURIER.

Thorsdagen den 24 Februari.

Sine ira, studio et metu.

Politiska Betraktelser af en olärd.

(Slut från föregående N:r)

Skulle väl fördommarnes och skråtvångets bojor i det land, jag omtalat, hafva förmått at motstå sanningens röst, om hon anfallit dem allfvarligt, och anfallit dem från höjden af sin värdighet? Hafva de ej at tacka hennes kämpars ensidighet, hennes vildsinta form, hennes fornedring, för det de lyckats at förblanda henne med de lägsta afsigter och förlama hennes kraft? Och hvarifrån denna så länge bibehållna form, denna ensidighet, denna förnedring, om de ej vore fortplantade från den tid, då hela systemet tog sin daning under blodiga brytningar och alla sinnens raseri? Hvarifrån, hos et starkt och storsint folk, denna föråldring, som hindrat en så hög odling at bära frukt, om ej från en föråldring, en förhärdelse i sjelfva uplysningens skick, om ej från denna passionernas underhållna öfning äfven hos dem, på hvilka folket fäster sina blickar och sina förhoppningar? Ty hvarthän skall den uplysning leda, som föddes och upvexte och sade sig fulländad utan at hafva för folkets politiska upfostran, oaktad all sin frihet, gjort mer än bibragt folket den kunskapen, at hvem som håller statsrodret, är en förtryckare, mot hvilken de förtrycktas talare må rikta sina anfall, til dess de sjelfva, när lyckans hjul vänder sig, komma up och borja förtrycka, och någon annan åtager sig det olyckliga folkets sak?

Uplysningen, i privilegiernas händer, skall ofverallt framställa samma skådespel. Ja, men hon ägde ju alltid sjelf makt at slita sig ur deras händer — frågan är, hvarföre hon icke gjorde det. Denna fråga är det, som jag forelagt mig. Hvad jag deröfver förmått tänka, har bragt mig til den önskan: må en opposition af den art, jag beskrifvit, aldrig sätta Sveriges frihet i våda. Om sanningens fackla skall hädanefter brinna klarare än hittils, och sprida sitt sken til hela det antal af medborgare, hvars önskningar, styrda af ljuset och klart fattade af alla, äro allt motstånd öfverlägsna; må då den gode ande, som alltid vakat öfver Sveriges öden, tillåta, såsom han synes lofva, at offentliga upmärksamheten på folkets angelägenheter utbildar sig i lugn — och det skall blifva Svenskarnes lott at gifva et efterdöme, som hittils ej varit nationerna förunnadt. Friheten skall upstiga, ren från denna hätska råhet, som fäster sig vid henne i dess första steg, när hon börjar sin bana under revolutionernas fasor. Om vårt egna lyckliga öde är at redan äga et fritt förnuftsbruk, som ej kostat blod och skräckscener; om, i förhållande til denna lycka, vi hafva at kämpa med mindre för-

derf, mindre Aristokrati, mindre hierarkisk fanatism, mindre vidskeplig folkstro, mindre djert hat mot de allmänna rättigheterna, mindre af alla dessa folkslagens plågoris, än i de länder, der de nu samfäldt synas upbjuda sina sista krafter at segra eller oåterkalleligen gå under; hvarföre skulle vi ej få hoppas äfven det företrädet, at hos oss ljusets glans öfverallt sprider sig så ren, at den öfverallt bjuder vördnad? Må alla dess tjenare begripa, hvad oberäkneligt förderf de stifta, när denna vördnad genom deras förvållande spilles — och sanningens renhet skall blifva helig för dem, hvilkas hjertan äro rena. Och skränet från orena läppar — smädelsen nedifrån, och smädelsen upifrån — skall ej formå at nedsätta sanningen til jemnlikhet med sig, skall ej våga at uphäfva sig öfver henne, så länge hon finner organer, mäktige at afhålla sig från all förblandning med beggedera.

Tankar om Handel och Fabriker.

Stater hafva i nästan alla tider funnits, som, utan andra naturförmåner än läget, upstigit til magt och rikedom, endast derigenom at de varit underhandlare mellan andra folk och förflyttat det enas natur- och konstalster til det andra. Derföre har man allmänt fallit på den tankan, at handel vore den säkraste, kanske enda källan til rikedom, och de flesta regeringar hafva försökt at af sina stater bilda handels-stater. Om det verkligen förhåller sig så, at alla stater böra, eller kunna vara handlande, är derföre en vigtig fråga.

Det första axiom, som vid denna frågas lösning förekommer, är at om *alla* stater blifva handlande, (i den mening, som ordet tages, då man namner handlande stater) så blir *ingen* stat handlande. Men som ingen tänker på staterna i allmänhet, utan hvar och en på en enskild stats fördel, så förfaller all den slutsats, som af nämnde axiom kunde dragas; och den stora frågan blifver blott, huru hvar och en, utan afssende på det hela, kan sticka ut den andra, kan leda til sig den rika källan och sedermera lemna åt tiden och lyckan, hvem som skall vinna, eller om någon skall vinna på den stora vädjobanan.

Den, som til slut vinner, hvad vinner han? detta är en ytterst vigtig fråga, och dess lösning vore vidlyftig. Sakraste svaret hämtas ur historien, och lyder så: penningar och skenbart välstånd til en tid. Svaret är längre; men man vill upskjuta fortsättningen.

Skall då ingen handel, ingen handlande nation finnas? Har icke bildningen fått sin väckelse af handeln? — Jo.

Så länge et folk ännu icke dragit all möjlig fördel af landet, der det bor; så länge folkmängden ännu är så liten, at den icke tränges om jorden, utan lemnar obebodda men beboeliga sträckor emellan sig; så länge är detta folks handel icke naturlig. Skulle nu dertil inträffa, at det bor i en vrå af verlden, som aldrig kan blifva beqväm nederlagsplats emellan två eller flera folk; så försöker man förgäfves at tvinga naturen. Den säkra följden är den, som alltid visar sig vid dylika försök: de naturliga fördelarne förstöras, och de, som konsten skulle frambringa såsom ersättning, kunna aldrig få fast fot.

Til handlande passar åter den nation, som bebor et land, beläget mellan andra ej handlande nationers och til sin vidd otilräckligt eller til sin natur oförmöget at nära alla sina invånare. Hvad naturen bjuder, sker utan konstens bemödande;

et sådant folk, såvida det icke utflyttar, faller ovillkorligt på handel.

Alla helt och hållet handlande stater hafva merändels varit små, ofta st en endā stad, såsom Tyrus, Venedig, Genua, Hamburg. Dessas tid är dock nästan förbi, dels genom de större staternas inkräktningslystnad, dels genom det bemödande, som äfven de största och genom egna naturförmåner mägtigaste stater visat at vilja blifva handlande. Den rike kan offra mycket, för at, äfven med egen förlust, täfla med den fattige och förstöra hans näring.

Blifver en stor stat af sitt lands läge och beskaffenhet kallad til handel, så blifver den tillika manufacturist. Den har mera folk, än som fordras at blott flytta andra länders producter, och finner sin räkning vid at under vägen äfven förädla dem. Til at lägga sig på manufacturer måste emedlertid en stat äga lika orsaker som til handel: öfverbefolkning och för litet eller för dålig jord.

Men ej blott en orsak til handel, utan ock et villkor derför, är *läget.* Venedig, Genua, och i allmänhet de Nord-Italienska handels-staterna under medeltiden lågo midt emellan Levanten och Egypten å ena, samt Europa å andra sidan, d. v. s. emellan den tidens specerimagasiner (vägen omkring Africa var ännu obekant) och länder, som förbrukade dessa varor. Portugiserne gingo omkring Cap — och straxt föllo de Italienska handels-staterna. Men hvarföre? Fördärfvade då Portugiserne deras hamnar? Borttogo de deras skepp? stängde de hela oceanen, hela vägen til Ostindien? Fingo de monopolium der? Ingalunda. Hade Portugal större kapitaler, skickligare, tiltagsnare köpmän, flera och mera öfvade matroser, flera skepp? Tvärtom. Och ändock gick Venedigs stora handel under, oaktadt alla dess utomordentliga ansträngningar, oaktadt dess, såsom grundlöshet afskydda, underhandlingar och förbund med de Mohammedanska Furstarna til de christnas förstörande i Ostindien. Hvad var det då, som upreste det obetydliga Portugal på de rika Lombardernas ruiner? Ingenting annat än läget.

Så snart vägen omkring Africa var öpnad, låg Portugal, och icke Venedig, emellan Europa och speceri-magasinerna. Afvägen från Gibraltars sund til Adriatiska hafvet synes val så obetydlig, at den ej för handels-veteranerna i Venedig bordt göra omöjligt at ännu mäta sig med Portugiserna, som, i jemnförelse med dem, voro nylärlingar. Men den lilla skilnaden i läge uträttade ändock så mycket, at ingen Venetian med fördel kunde segla til Ostindien. Det försöktes knappast. Ej eller kunde de arbeta mot naturen, såsom i andra länder skett; ty handelns intresse var et med statens; allt var köpman, och köpmannen icke et afsöndradt stånd, som kunde vinna på sina medborgares bekostnad. På utländningen skulle han vinna, eller och afsäga sig anspråket på vinst. — Venedig och dess systrar föllo då från verldshandeln til handlande af andra rangen, för södra Tyskland; och denna rang hafva de behållit til nära våra dagar, ty *dertil* hade de ännu läget.

Så snart odlingen och behof af varubyte utvidgades i nordliga länderna, var medelpunkten för Indiska handeln ej mer Portugal, utan äfven den måste flytta sig mera mot norr. Holland och England blefvo mästare öfver sjön och handeln; och det med ännu en fördel, som Portugal ej ägt: de voro eller blefvo fabrikanter. De nedtryckte sjelfva det mägtiga Hanseförbundet, hvars handel aldrig sträckt sig långt mot söder och (i fråga om den stora verldshandeln) endast drif-

vits i andra hand. Hansestäderna voro nordens naturliga commissionärer, så länge verldsköpmännen voro så aflägse eller så fa, at de ej hunno sträcka en detaljerad omsorg ända til norden. Holland, sjelfva Holland, har måst til stor del vika för den öfvermodiga och snåla hajen, som från sin ö ser hvarje kryddneglika från Indien, hvarje drufva eller silkesträd från södra Europa simma förbi sig til norden, hvarje jernstång, hvarje planka, som derifrån går åt söder.

Nu begynner America at blifva af betydenhet och, hvad ännu mer är, af en sjelfständig betydenhet. Handeln kommer således at taga sin väg rakt ut åt vester, och England har redan rönt verkningarna. Skulle det lyckas at öpna sjöfarten tvärtöfver America; så är också Indiens handel i Americanernas händer, och Englands handels storhet måste försvinna.

Men hvad är då denna storhet? Låtom oss söka det redan til en del antydda svaret, utan filosofemer, endast i facta.

Man har anmärkt, at alla handelsstater äro fria, och at handeln endast trifdes i republiker, så länge desse voro frihetens enda fristad. Köpmannen är fri, just af en motsatt orsak mot den, af hvilken åkerbrukaren är det. Denne sednare försvarar friheten af enthusiasm, af kärlek för en gifven fläck på jorden, hvarvid ungdomsminnen, faders bedrifter och allt fästa honom; köpmannen är fri, emedan han är hemma öfver allt, emedan *ingenting* fäster honom på en gifven plats, och han måste ogenerad och trygg, til egendom och person, få drifva sitt yrke, eller ock flyttar han til en annan vrå af verlden. Han kan betinga sig frihet, emedan han är vigtig och omistlig, i den mån den öfvertygelsen vunnit insteg, at statens välmåga beror på handelns blomstring.

Men då handelns gifna följd är förmögenhets hopande på få händer, så måste köpmannafrihet blifva Penninge-Aristokrati; och ingen Aristokrati finnes odrägligare än denna; Ej eller någon farligare, ty den är byggd på lös sand och drager med sig hela landet i sitt fall, då den faller. Den skilnad är emellan köpmannens rikedom och den egentligen producerande näringsidkarens, at den förre fäster sig vid personen och likasom bortblåses, då *han* faller eller flyttar. Den idoge landtmannen deremot är, så til sägande, odödlig och arbetar ej blott för sig, utan ock för efterverlden. Dör han, går han under, så är det blott *han*, som är borta, men hans rikedom, det odlade fältet, är qvar, oberoende af honom och lika nyttigt för landet i en annans hand. Hans vinst är således verklig nationalvinst och den välmåga, han sprider, beror icke på så kallade conjuncturer.

Detta är den materiella sidan af saken. Betraktas den moraliska, så är skilnaden icke mindre. I en handels- och fabriks-stat, sade jag, är rikedomen alltid högst ojemnt fördelad. Några millionärer och millioner tiggare är der lösen. Man behöfver blott se på Englands pöbel. Och *pöbel* blir alltid den talrikaste massan af folket, förr eller sednare, i en sådan stat. Fabriksväsendets utbildning, genom den högsta möjliga arbetsfördelning och machineriers användande, nedsätter fabriksvarornas pris, gör derigenom alla företag i smått omöjliga, och bringar sålunda hela den arbetande hopen i et fullkomligt beroende af de stora Fabriksägarena. Man ser derföre detta gränslösa elände, som nu förorsakar resningar i England. Föga annorlunda måste det förhålla sig med matroserna på de stora handels-skeppen. Också hvilka moraliska verkningar ser man häraf? kan

man tänka sig et uslare, mera sedelöst slödder?

Handel och Fabriker måste dock vara? Ja Men frågan är här om grundande af en stat och dess välstånd, hufvudsakligen eller endast på dem. Så har min mening varit och så vill jag blifva förstådd. Så mycket som behofvet kräfver och naturen befrämjar, det kommer af sig sjelft, och hvad som har lust at komma af sig sjelft, vore ej blott oklokt, utan til och med et brott at motarbeta. Det folk, som af sitt lands läge och beskaffenhet inbjudes til handel och fabriker, bör välja dem til sin hufvudnäring och gör det otvitvelaktigt; men också som et oundvikligt ondt. Ty man väljer icke, utan trängande nöd eller falskt begrepp om välstånd, et lefnadssätt, som gör ens tilvarelse prekär och beroende af andras förmåga eller vilja at bispringa med det nödvändigaste. Et sådant beroende upkommer nog, ty värr, tidtals ändock, äfven om man drifver näringsfång, som böra ge et oberoende lif.

När allt detta är sant, hvad skulle man då säga om et folk, som besutte et med många obenyttjade naturförmåner begåfvadt land, och hellre än at bringa dessa naturfömåner til deras fullkomlighet, kastade sig in på handel och fabriker, använde alla krafter, upoffrade de rikedomar, det af landet kunde draga, för at befordra en onaturlig näring, och täfla med dem, som af naturen tvingas til höjd deruti? Hvad man skulle säga, är icke så gifvet. Hvad man åter säger, är, at utländingen ej bör draga profiten af at til folket transportera de varor, som det behöfver, och at bort-transportera dem, som det kan afsätta; at han icke bör få arbetslönen för dessa varors förädlande. — Ja, detta allt är kanske sant; men tål åtminstone granskning, i synnerhet, om man vill göra sig et enklare och bestämdare begrepp om hvad nationalvinst verkligen är. Man vill äfven inblanda i betraktelsen et moraliskt skäl, hvarföre utländingens varor och handlande skola stängas från inträde i landet. Man säger, at folket ej bör förderfvas af utländskt öfverflöd. Kan icke inländskt öfverflöd finnas? Hvaruti är det bättre? Kanske deruti, at det är dyrare? (man påminne sig, at fråga här är om en stat, som icke, genom sitt naturliga läge och landets beskaffenhet, är ämnad til handlande eller fabrikant, och at, såsom längesedan är allmänt erkändt, i en sådan stat all fabrikation och all transport är dyrare, än den i et annat förhållande är). Borde icke inländska öfverflödsfabriker lika samvetsgrannt förbjudas, som införande af de utländskas tilverkningar? likaväl varors införande med inhemska som utländska fartyg? Hvad skall man säga om rättsgrunden til et förbud, som strider mot den enklaste bland menniskans rättigheter, den at *få* förskaffa sig hvad man *kan* förskaffa sig?

Men detta allt är blott sagdt i förbigående. Det egentliga ämnet är den verkliga handeln; ty jag är icke *handlande*, derföre at jag hämtar hvad jag sjelf behöfver och förer bort, hvad jag har at sälja; icke egentlig fabrikant derföre, at jag tilverkar mitt eget behof. Handlande är jag först då, när jag drifver sjellva handeln som et näringsfång, och icke blott såsom et medel at draga nytta af et annat näringsfång; fabrikant först då, när jag tilverkar i stort, för at förse andra med deras behof; då jag sysselsätter mig med tilverkning af varor, dem jag alla icke sjelf behöfver, hvaraf jag kanske icke sjelf brukar det minsta.

Sådane handlande kunna icke alla stater blifva, så vida man icke ställde så til, at den ena drefve den andras varu-

byte, under det denna drefve den förras; och et dylikt förhållande kunde endast på skämt försökas. Vissa stater måste då, om verklig handel skall existera, vara handlande för några andra, under det dessa afsäga sig anspråk derpå. Är detta skillnaden mellan actif och passif handel? Kunde det icke ofta lika lätt bevisas, at hvad man vanligen kallar actif ej annat är än passif, och tvertom, i synnerhet om det antages för gifvet, at endast den activa ger vinst och den passiva förlust.

Man berättar underbara saker om Chinas rikedom och om den mängd silfver, som genom handeln der årligen inströmmar. Ändock drifver ju detta land sjelft ingen direct handel på andra. Chinas handel är saledes passif; Chinesen låter andra hämta, hvad han har at aflåta och tilföra sig hvad han behöfver, och ändock beskattar han hela verlden.

Den sanna rikedomen ligger i production. Producternas förädlande och transport är rikedom först då, när just jemnt de händer, som dertil fordras, äro öfver från productionen. Äro ännu fler öfver, så upkommer handel, såsom särskildt och oberoende yrke. Dess vinst är ofta så lätt och hastig, at då han en gång fått insteg, blifver han allmän passion, och icke blott det af sakens natur påkallade antal egnar sig deråt. Sådant har man velat förekomma genom skråinrättningar, och således botat et ondt med et värre.

I handeln finnes et fenomen, som kallas conjunctur. Då en stor och mägtig handelsstat råkar i förhållanden, som stänga dess vanliga handelsvägar, då upstå de små handelsstaterna såsom dess commissionärer eller ock såsom dess medtäflare. Et mägtigt hinder har lagt sig i flodens vanliga bädd, och tvungit henne at taga en annan väg. Men då hindret undanrödjes, återtager hon sin rätta väg; den för ögonblicket tilskapade uttorkas; rikedomen, som han medfört, är försvunnen, men den som förut fans är det också; jorden är bortsköljd; de förut blomstrande fälten förete blott förödelse och fattigdom. Då upstå de oförståndige och jemra sig; förvånas öfver herrlighetens korta varaktighet; tigga om hjelp, för at ännu en gång kunna leda den förstörande strömmen til sig; och lyckas kanske, med ofantliga upoffringar, at bibehålla åtminstone en skugga deraf; men så snart upoffringarne uteblifva, försvinner äfven skenet, och den varnande erfarenheten förkunnar, dock kanske för sent, at den, som arbetar mot naturen, arbetar förgäfves.

Upoffringar måste dock, säger man, göras för en näring i dess barndom och tills hon hunnit så stärkas, at hon utan fara kan täfla med utländingen. Om ock detta medgifves, så bör dock en tid bestämmas för upoffringarna. Länder finnas, der man genom monopolier och upoffringar i sekler sökt uphjelpa t. ex. handel och fabriker. Men om, efter så lång tid, försöket icke lyckats och näringen, lika mycket då som vid experimentets början, måste stödja sig på andras upoffringar; så synes det, som man en gång borde ledsna at försöka.

Man har talt om beroende af utländingen och om den national-fattigdom, som deraf upstått; man har sagt, at då man sjelf ej tilverkar eller hämtar alla sina behof, kan den, som tilverkar eller hemtar, sätta på dem hvad pris han behagar. Men så vida icke blott en köpman eller en fabrikant finnes, och desse äro lika angelägne at sälja, som den icke handlande eller icke fabricerande är at köpa; så tillåter täflan ingalunda någon omåttlig stegring af priser. Och om en dylik skulle upkomma, så upkomma äfven derigenom inhemska fabriker och

handel. Endast den handel och de fabriker, som kunna lemna varor til nedsatt pris och således icke frukta för någon täflan, endast de documentera sig såsom verkligen fördelaktiga och på naturlig väg upkomna.

Et exempel har blifvit taget af Lübeckarnes handel i Sverige under Gustaf Ericsson. Förståndige män hafva emedlertid redan besvarat detta inkast och sagt, at det icke var Lübeckarnes *fria* handel, utan just deras *ofria* handel, deras monopolium, som skadade Riket. Man bör dessutom skilja varor, som äro absolut nödvändiga och kunna frambringas med någon omtanka; från dem, som endast et i stort beräknadt system kan förskaffa. Det var en förlust och en vanära, at utländingen skulle tilföra oss kål och morötter, som så lätt kunnat åstadkommas; men vägen at få dem odlade här var visserligen icke at förbjuda deras införsel. Och nu skulle et sådant förbud hvarken göra ondt eller godt, emedan ingen utländing i alla fall förmår tafla med den inhemska productionen. Men äfven på den tiden, då dessa varor behöfde införas, är svårt at inse, huru deras införsel blifvit oskadligare, derigenom at den skett med inhemska skepp. Fraktförtjensten, säger man, hade då stadnat inom landet; det vill säga, at inländskt sjöfolk förtjent de dagspenningar, som betaltes för transporten. För at riktigt förstå detta, måste man antaga, at den, som nyttjades til fraktarbetet, skolat sofva, om han varit hemma. Se der också hvad som inträffar med öfverbefolkade stater.

Detta förer til betraktelse öfver den så kallade frakthandeln. Hvarföre denna näring kallas handel, kan jag icke förstå. Lika gerna borde man då ge detta namn åt Dalkarlarnas vandringar til Stockholm eller Gallicianernes til Lissabon. Vinsten består deruti, at framlingen får arbete gjordt af våra matroser, och at dessa hemföra sina arbetslöner — ty at redaren först leger dem och sedan ockrar med deras arbete, förändrar ingenting i saken. Då detta anses för nationalvinst, så är det svårt at inse, hvarföre man icke lika gärna upmuntrar arbetsfolk at utvandra til främmande länder, der arbete betalas högt, och sedan återkomma med hvad de förtjent. Den enda skillnaden vore, at vinsten då tilfölle *folket*.

Dessa korta reflexioner äro gjorda under et icke vetenskapligt forskande, och hemtade ur det vanliga förståndets område. De framläggas också omogna, åtminstone utan anspråk på ofelbarhet. Tidehvarfvet är liberalitetens, och tvång eller bemödande at befrämja hvad som strider mot sakernas natur måste vika för den fördomsfria forskningen. I statsläran, såsom i vetenskaper och allt, (Theologien kanske undantagen) finnes ej mer några trosartiklar, några symboliska böcker, hvilka krätva blind undergifvenhet.

Inrikes Underrättelser.

I anledning af tilkännagifvandet i N:o 6, får man nu underrätta, at den i N:o 5 nämnde Kgl. Författning, angående Infanteri-Regementernas beklädnad, numera är definitift afgjord; i fullkomlig likhet med hvad då upgafs, undantagande datum, som blifvit ändradt.

Under den 8 Jan. har Kongl. Maj:t beslutit, at Jemtlands Infanteri Regemente förvandlas til Fältjägare.

General Lieutenanten, Ordföranden i Kongl. Krigs Hof Ratten m. m. Frih. Georg C. von Döbeln afled i Stockholm den 16 dennes. Den 17 behagade Kongl. Maj:t til Ordförande i Kongl. Krigs Hof Ratten i nåder utnämna Herr General-Majoren Gust. W. af Tibell.

Kongl. Förordningen mot Lurendrejeri och Tullförsnillning af den 3 Febr. sistl. år blef genast inhiberad och har aldrig blifvit satt i verket. K. M.

har nu under den 12 dennes uphäfvit dënsamma och utfärdat en ny förordning i samma ämne, hvilken, tillika med en derefter i vissa delar lämpad, sistnämnde dag äfven utfärdad Seglations Ordning, kommer at tjena til underdånig efterrättelse från och med d. 14 nästkommande April. Dessa båda Kgl. Förordningar äro under trycket.

I Hufvudstadens Kyrkor är redan upläst en Kongl. Kungörelse af den 20 sistl. Jan., rörande betalningssättet af Sjötullsafgifter. Dessa, som hittils blifvit erlagde i vexlar eller Bancosedlar efter Curs, skola, för varor som med utländska fartyg införas, tils vidare betalas antingen med Svenska Specie Riksdaler. efter Pari Curs med Hamburger Banco, eller i främmande silfvermynt, eller ock uti omyntadt silfver, i värde fullt svarande mot Hamburger Banco. Skeppsumgälderne för utländska fartyg skola äfven beräknas och erläggas i Silfver.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Allt sedan Insurrectionens början hafva underrättelserna aldrig varit så stridiga. Tidningar öfver England från Cadiz af den 18 Jan. berätta, at en slagtning mellan Insurgenterna och Odonnell förefallit, deri han blifvit slagen och alla af hans truppar, som ej stupat, öfvergått til Insurgenterne; at Konungens broder, D. Francisco de Paula stod i spetsen för dessa; at de sändt til Cadiz en upmaning at gifva sig, med hotelse at, i annat fall, låta alla invånarne springa öfver klingan; at stadens öfvergång snart borde väntas; at flottans befälhafvare förklarat sitt beslut at, för flottans försvar, draga alla matroser och sjösoldater från Cortadura och öfverlemna Stadens försvarande åt invånarne och de få öfriga trupparna. Från samma källa hämtas äfven den nyheten, at Constitutionen blifvit proclamerad och besvuren i Puerto S:ta Maria. Flera handelshus i Paris skulle hafva fått bref från Cadiz af den 21, enligt hvilka staden redan var i Insurgenternas händer. Detta uprepas i *le Constitutionnel*, (återtages dock sedermera) med tillägg, at en af de Franska Ministrarne yttrat, det underrättelserna från Spanien låta föga tillfredsställande. Samma tidning berättar, at Insurgenterne utsändt Officerare öfver hela landet, för at utsprida deras tänkesätt. Berättelser, som upgifva Insurgenternas antal til 25,000, och Freyres's förtruppers öfvergång til dem m. m. anses allmänt falska.

En helt annan ton föra Moniteuren och directa til Hamburg ankomna bref från Cadiz och Irun. Et i Moniteuren infördt bref från Madrid af den 29 säger: Det är numera säkert, at Cadiz ej faller i Insurgenternas händer, de äro oeniga sinsemellan; två af deras Chefer duellera; solden är redan förminskad; detta föranleder missnöje och desertion; den 22 Jan. ropade en Officer i spektakelhuset i Cadiz: lefve Cortes's Constitution, och blef sönderliten af folket. Gazette de France berättar, at et lika öde träffat en viss Santiago, som natten mellan den 24 och 25, med et band af flere personer, lopp genom Cadiz's gator och upmanade til resning. Från sistnämnde ort skrifves af den 22, at besättningen der erhållit betydlig förstärkning; at Biskopens Apostoliska ifver är öfver allt låford; at folket omkring staden, under utrop af *Viva el Rey*, nedrifvit Insurgenternas utslagna proclamationer; at befästnings-arbetet fortsättes, med exemplarisk ifver af trupper och invånare; at många misstänkte blifvit arresterade; och at emedlertid Insurgenterne äro minst 7000 man starke. Från Irun skrifves d. 27 Jan: at flere medlemmar af de fordna Cortes befinna sig på Isla de Leon; at de der utfärdat et Manifest, innehållande en utveckling af deras afsigter; at en del af Madrids besättning vore, bland andra trupper, på vägen til Andalusien, hvilket bevisade, huru litet man fruktade för oroligheter i hufvudstaden; at återstoden af expeditions-armén förlades i garnisoner och cantonnering i Castilien; at i norra Spanien herrskade det fullkomligaste lugn.

Tyskland. Österrikiska Hofvet ämnar göra betydliga förändringar i sina utrikes beskickningar. Bland andra är äfven den, at General Majoren Grefve Fiquelmont lemnar Stockholm och efterträder Frih. Binder i Haag, men sjelf vid Kgl. Svenska Hofvet efterträdes af Grefve Thurin.

England. Den 8 dennes befann sig Konungen allt jemnt på bättringsvägen, och man förmodade, at bulletinerne snart komme at uphöra. — Genom en proclamation hafva alla Embets- och Tjenstemän blifvit bekräftade i deras Embeten. — Oroligheterna i Irland fortfara, i synnerhet i Grefskaperna Galway och Mayo.

Tryckt hos CARL DELEEN.

N:o 17. 1820.

STOCKHOLMS COURIER.

Måndagen den 28 Februari.

Sine ira, studio et metu.

KYRKOLAGFARENHET.

Af trycket har utkommit: *Likheten och skillnaden mellan Apostelen Pauli lära och Doctor Luthers system om Gerningar, Tro och Rättfärdighet, eller Rättegångshandlingar i Tryckfrihetsmålet: Christelig undersökning öfver Apostelen Pauli lära om lagens gerningar, om Tro och Rättfärdighet, jemte vänlig adress til det aktningsvärda Evangeliska Sällskapet och dess vänner, af Joh. Tybeck.* Stockholm Hæggström 1820.

Tryckfrihetsmålet, hvarom fråga är, heter naturligtvis icke sjelft *Christelig undersökning* etc., utan det handlar om en skrift af Hr T. kallad *Christelig undersökning* etc. Detta tryckfrihetsmål är det sista, som hittils förevarit angående Hr Tybecks religions-skrifter. Det anställdes i slutet af sistl. Mars månad vid Stockholms Norra Förstads Östra Kämners-Rätt, och slöts, enligt Kongl. Svea Hof-Rätts utslag den 20 Dec, sålunda, at sedan den af parterne, jemlikt Tryckfrihets-förordningens *a)* föreskrift, utsedde Jury eller Nämnd med *Nej* besvarat frågan, huruvida skriften vore brottslig efter det af åklagaren åberopade lagrum, förklarades skriftens författare icke kunna fällas til det yrkade ansvaret, qvarstaden å skriften uphäfdes, och ersättning til den anklagade för rättegångskostnaden afslogs.

En granskning af anfalls- och försvarsskälen i denna rättegång kan icke vara vår afsigt; och den kan ej heller anställas på någon fullständig grund, då icke alla åklagarens anföranden äro meddelade. Blott det anmärka vi, at här är förnämligast tvistadt öfver sjelfva troslärorna, och föga öfver den egentliga frågan, om författarens meningar, sanna eller falska, vore straffbara. At dessa meningar strida emot vedertagna dogmer, det har förf. aldrig sökt förneka. Han har tvertom ställt i fråga sjelfva dogmerna, erbudit sig at bevisa sina meningar, och utmanat, hvem som helst, til vederläggning och til bevisning, at han framställt någon sats, som stridde emot den heliga Skrift.

Här är således icke fråga om gudlöshet eller förnekelse af all uppenbarad religion. Frågan är, både här och i de flesta af Hr T:s religionsskrifter, förnämligast om två hufvudläror: Treenigheten i Gudomen och den rättfärdiggörande tron. Hr T. nekar tre personer af evighet och trons kraft at ensam rättfärdiggöra. Han gör ej heller någon hemlighet af sina mystiska begrepp om Frälsarens

a) Kongl. Hof-Rätten kallar denna Grundlag *Kongl. Tryckfrihets-förordningen.* Orsaken, hvarföre den ej bör så kallas, är dess egenskap af Grundlag.

mandomsanamnelse och Hans mensklighets förherrligande eller öfvergång til Gudom, om andeverldens inflytelse på den kroppsliga verlden o. s. v.

Ager nu Herr T. rätt at i dessa, liksom i alla andra ämnen, bevisa hvad han kan, vederläggas endast med skäl, och äfven ostraffadt irra sig, så länge han icke hädar eller upmanar til förakt för någon religion eller någon lag? — Se der den fråga, hvaröfver de edsvurne i hans rättegång dömt. Endast ur denna synpunkt skola vi betrakta saken, då vi utbedja oss at från den förnyade påminnelse, som den anmälta skriften gifvit om en ryktbar man, få hämta anledning til några betraktelser öfver de följder, som denna mannens nit om sin religion haft för honom sjelf, jemte det vi förlåtas at yttra några tankar om den undersökningsfrihet i religionsmål, som våra lagar medgifva.

I den mån en sann religionslära är vigtig för menniskorna, måste det också vara vigtigt, at undersökningarne öfver religionen äro fria. Befalla oss at stanna vid de begrepp, som af ålder varit antagna, är at förbjuda oss tänka, d. v. s. förbjuda oss at veta, hvad vi tro. Ingen annan kunskapsgren är på detta sätt tilstängd för oss. Skola då alla andra kunskaper utbildas och vexa förbi religionsuplysningen, på det denna ensam må blifva föraktad, såsom rå, vanvårdad, otillgänglig för ljuset? Det vore en svår beskyllning mot vår uplysning.

Huru litet man må vara tilgifven någon viss trosbekännelse; måste dock tvifvelsutan hvar och en, som ömmar för frihet och tankefrihet, vara öm äfven om religionstänkarens frihet, och om yttranderätten, när den rörer det heligaste bland alla menskliga föremål, det eviga, så väl som när den angår jordiska rättigheter och fördelar. Allt hvad religionen kan få af filosofien, och allt hvad denna kan få tilbaka af religionen; måste ofelbart vara en vinst för dem begge. För detta ändamål borde de begge odlas med lika nit; och om den skarpsinnige arbetaren i Herrans vingård är mera sällsynt; så borde frukten af hans mödor icke vara desto mindre välkommen.

Framför allt är det angeläget, at hvad lagarne lofva oss, får, i detta så väl som i andra fall, komma oss til godo. Allt bekymmer om renlärighet måste förvisas til samma stridsfalt, der renlärigheten angripes, i fall lagarne lemnat full frihet at undersöka all läras grunder. Detta är nödigt för lagens helgd, hvilken är större än alla lärosatsers. Och det kan ej vara mindre fördelaktigt för det verkliga stora ändamålet, religionens lyckliga inflytelse på menniskornas lefnad.

Et kufvadt förnuft är icke det, som förbättrar viljan; och hvarje förvänd fattning af en troslära har alltid någon oundviklig verkan på den vilja, som bor i den troendes bröst. Ljusets förening med värma är naturens eviga lag; och hvad som renar förståndet, måste väl i allmänhet äfven rena hjertat — de enskilda undantagen må vara huru många som helst. Jemförelsevis torde man få antaga, at de äro hvarken flera eller vigtigare, än de värmelösa skenen i naturen äro emot de stora allmänna källorna til ljuset, hvilka äfven äro värmans ursprung i solen och elden.

Och hvad frihet lemnar oss då lagen at öfva våra förståndsgåfvor i dessa högsta af alla tankeämnen och söka allt det ljus, som deri kan blifva de dödligas lott? Tryckfrihets-förordningen är det, som måste rådfrågas. Den förbjuder i 3 §. 1:o hädelse mot Gud, 2:o förnekelse af en Gud och et lif efter detta, eller af den rena evangeliska läran, 3:o gäckeri af den allmänna gudstjensten, Guds Ord

och sacramenten. Dessa äro alla de stadganden, den innehåller i afseende på religionen. Första och tredje punkterna äro klara och torde väl sällan komma at tillämpas, äfvensom hvad i andra punkten angår förnekelsen af en Gud och et lif efter detta. Förnekelse af den rena evangeliska läran kan deremot svårligen undgå at olika förstås, allt efter olika begrepp om hvad en ren evangelisk lära vill säga, och hvad som menas med dess förnekande.

Då Hr T., såsom längre fram skall omtalas, blef lagförd och dömd i en annan egenskap, än såsom blott författare, yttrade han sig uti en underd. besvärsskrift sålunda:

»Strengnäs Högvördiga Consistorium »har vid denna religions-sak i sitt utslag, »enligt sin embetspligt *b*) stricte hållit »sig efter verldsliga lagens uttryck, och »derföre icke afsett eller uptagit det o»mätliga afstånd eller skiljefång, som »sjelfve symboliske böckerna, såsom en »orubbelig grundlag för alla tider, fast»ställt emellan Guds heliga Ord i gamla »och nya Testamentet, samt emellan alla »menskliga skrifter och lärosatser. Denna »Grundlag hafva de i följande klara ut»tryck författat och på flera ställen up»repat: *at den Heliga Skrift eller Guds »Ord skall erkännas och antagas för »den endaste norm, domare och rätte»snöre, efter hvilket allena, såsom en »proberstén, alla läror och lärare böra »granskas, värderas och dömmas, samt »alla lärosatser undersökas, om de äro »gode eller ogudaktige, sanne eller »falske. Men alla andra symboler och »skrifter, vare sig Kyrkofadernas eller »nyare lärares, under hvad namn de »än må komma, skola för ingen del »hållas jemnlike med den Hel. Skrift, »utan alla vara henne undergifne, e»medan de blott äro at anse såsom »bevis och vittnen, huru man på sär»skilda tider förstått och förklarat »Guds Ord, samt innehålla grunder »och skäl, hvarföre man söndrat sig »ifrån Påfvestolens villfarelser och kan »i sådana mål med Påfven ej öfver»enskomma eller förlikas. Alla dessa »symboler och skrifter hafva derföre »ingen makt eller myndighet at döm»ma; ty denna värdighet tilkommer »den Heliga Skrift allena.* Symbol. »Böck. sid. 570, 572, 632, 635, 880, »881.«

»Genom detta tydeliga stadgande »hafva således besagde symboliske boc»ker afhändt och frändömt sig sjelfve all »domaremakt, all pröfningsrätt öfver an»delige lärosaker, samt underkastat sig »det allmänna enda obedrägliga rätte»snöret, Guds Heliga Ord allena, för at »sjelfve, äfven til sina egna dogmer, der»efter pröfvas och dömmas« &c.

Om Hr T. häri har rätt, hvilket synes oemotsägligt; så är genom antagandet af våra symboliska böcker ingen annan lära hos oss införd, än *Guds Heliga Ord;* och så vida den hos oss införda läran är den rena evangeliska; kan följaktligen med denna lära ingenting annat förstås, än samma Guds Heliga Ord. Tryckfrihets-förordningen förbjuder oss derföre icke, at vederlägga så mycket vi förmå af de symboliska böckernas lärosatser, endast vara vederläggningar ej komma i strid med de läror, som Guds Ord innehåller. Utan at förneka detta, kan man ej förneka den rena evangeliska läran.

At missförstå Guds Ord, strida om rätta meningen deraf, är helt annat, än at förneka det. Likasom man kan erkänna och tro allt, hvad det innehåller,

b) Denna embetspligt är likväl just, hvad författaren icke erkanner, utan söker vederlägga.

och likväl neka, at det är Guds Ord; så kan man äfven erkänna och tro, at det är en verklig gudomlig uppenbarelse, utan at medgifva, det dess läror rätt förstådda, äro sådana, som andra dess bekännare fatta och försvara dem. När nu, enligt symboliska böckernas uttryckliga innehåll, frågan icke är at erkänna någon viss mening, såsom enlig med Guds Ord, utan blott at erkänna sjelfva Ordets högsta autoritet, såsom källan til meningarna *(endaste normen, domaren och rättesnöret)*; så är det äfven klart, at man afviker ifrån dessa böcker lika mycket, som ifrån erkännandet af Ordets högsta domsrätt, den stund man förbjuder någon at ur Ordet upsöka och bevisa äfven det, som ingen förut deri funnit, eller gör någon menniskomyndighet, något lärobegrepp emot honom häruti gällande.

Denna trosbekännelse, at Guds Ord är den rena evangeliska läran och innehåller alla dess trosartiklar, är den äkta protestantiska samvetsfriheten — en sådan lära är det, som vår Tryckfrihetslag förbjuder oss at förneka. Den christnes forskning i de Heliga urkunderna för dess troslära får lika litet fjettras af andra christnas meningar, som förnuftet i rättsläran och hvad kunskapsgren som helst får kufvas under någon mästares auctoritet. Om det icke står förgäfves, at *alla symboler och skrifter för ingen del skola hållas jemnlike med den Heliga Skrift, utan alla vara henne undergifne;* så måste hvarje bibeltolkare i denna stund äga lika rätt med alla forntida bibeltolkare, at efter sina forskningar bestämma sin tro och bekänna den. Om han misstager sig och man vill straffa honom derföre; så måste han äga lika rätt at bevisa, det hans motståndare misstaga sig, och at få dem straffade, om han kan bevisa det; och sådant utan hinder deraf, at motståndarne tiläfventyrs hafva för sig dessa symboliska böcker, hvilka, enligt deras egna omdöme, *blott äro at anse såsom bevis och vittnen, huru man på särskilda tider förstått och förklarat Guds Ord.* I stället för straff mot straff, förbud mot förbud, är det då endast skäl mot skäl, som våra lagar tillåta at nyttja i religionsfrågor liksom i alla andra undersökningar, så länge vi ej revoltera mot sjelfva villkoren för religion och samhälle, mot Guds röst til verlden i Hans uppenbarelse, eller mot statsmakten och lagarnes handhafvande.

Under sådana lagar har Hr T. framträdt såsom författare. Han har blifvit anklagad; och hans Domare hafva funnit honom ostrafflig. De hafva haft rätt; ty han har i de åtalade skrifterna icke förnekat den rena evangeliska läran, d. v. s. Guds Ord, utan endast tvistat med theologerna om rätta förståndet deraf. Desse Domare ägde ej större fog at förklara honom brottslig, än de skulle ägt at dömma den författare til straff, som företagit sig at undersöka grunderna til vårt regeringssätt och stannat vid det resultatet, at valriken eller republiker kunde vara lyckligare, än ärftliga monarkier.

Hof-Cancellers-Embetet, som låtit anställa åtalet, har naturligtvis tänkt annorlunda. I nämnde Embetes Memorial härom til Justitiæ-Cancelleren heter det, at Hr Hof-Cancellerens »åtgärder, endast »bundne vid den *praktiska verkställighe»ten* af lagens bud, efter Hr Hof-Can»cellerens omdöme upfattade, icke in»rymde några på högre theoretiska åsig»ter grundade *afvikelser.*« Med detta namn af afvikelser utmärkes den »öf»vertygelse, hvars motif» Hr Hof-Cancelleren säger sig »vörda, men hvars til»lämpning, han åtminstone icke kan gilla, »och hvarigenom, enligt hvad erfaren-

»heten visat, dylika skrifter slutligen »blifva obrottslige förklarade.« At etdera var afvikelse, antingen åtalet eller dess förkastande, det tål ej något tvifvelsmål.

Hittils hafva vi betraktat Hr T. endast såsom Författare. Men han var äfven Prest. Om han enligt Tryckfrihetslagen var ostrafflig; följer väl deraf, at han också var ostrafflig religionslärare, i fall han såsom sådan hyste och bekände samma läror, hvilka han ägde rättighet at i tryck för allmänheten kungöra? Vi tala icke om deras yttrande i tjensteutöfning; ty för sådant var han ej anklagad. Eller om han varit orätt dömd af Tryckfrihetsdomstolen, då han frikändes, borde väl detta äfven lända honom til befrielse inför den Domstol, hvarunder hans tjenstebefattning hörde? Och ägde ej denna Domstol at just för de frikända skrifterna ställa honom å nyo til ansvar och straffa honom såsom Prest?

Man åberopar presteden. Det förefaller genast besynnerligt, om denna ed skulle kunna vara affattad i någon annan mening, än som instämmer med den af sjelfva symboliska böckerna beviljade religionsfrihet. Också finner man ej något sådant deri. Orden i edsformuläret äro: »at jag vill hvarken hemligen hos »mig sjelf hafva, eller uppenbarligen för »mine åhörare predika och utsprida nå»gon annan lära, än den, som är grun»dad uti Guds rena och klara ord, det »gamla och nya Testamentets Profetiska »och Apostoliska skrifter och författad »uti de tre hufvud-symbolis, Apostolico, »Nicæno och Athanasiano, jemväl uti »den oförändrade Augsburgiska bekän»nelsen af år 1530, vedertagen uti Up»sala Conciliis åren 1593 och 1693, samt »uti den hela så kallade Libro Concor»diæ förklarad — — samt undfly alla kät»terska lärdomar, såsom själens förgift.« Den *heliga Bibeln* och dessa samma symboliska böcker, hvilka förklara Bibeln vara den *endaste norm*, *domare och rättesnöre* för läror och lärare, äro således den religion, som en prest genom sin ed förbinder sig at följa. Mot denna ed bryter han då icke, så länge han ej uphörer at tro och bekänna Guds Ord och dess högsta auctoritet. Han kan lika litet, som någon annan, straffas derföre, at han förstår Guds Ord annorlunda, än dess mening framställes i dessa *symboler och skrifter*, *hvilka för ingen del skola hållas jemnlika med den heliga Skrift*, *utan alla vara henne undergifne*, emedan *de blott äro at anse såsom bevis och vittnen*, *huru man på särskilda tider förstått och förklarat Guds Ord.*

Så vida nu Hr T., enligt hvad här visat sig, blifvit rättvisligen frikänd från ansvar för den åtalade skriftens utgifvande i tryck, det vill säga, så vida han i denna skrift icke förnekat den rena evangeliska läran; kunde han följaktligen ej heller för samma skrift, såsom brottslig mot sin ed, straffas i egenskap af prest. Huruvida hans deri yttrade meningars skiljaktighet från de i symboliska böckerna, utan allt anspråk på ofelbarhet, upställda lärosatser skulle kunnat ådraga honom ansvar, i fall han såsom prest yttrat dessa meningar från predikstolen eller vid sjuksängen, behöfver icke här undersökas, då, såsom nämndt är, ingenting dylikt blifvit honom tilvitadt i den angifvelse, hvilken medförde förlusten af hans tjenst, på sätt som nu skall beskrifvas, sedan vi först sökt utreda den frågan, vi redan upkastat: borde väl, i fall Hr T. varit orättvist befriad af Tryckfrihets-domstolen, rättegång emot honom kunna anställas vid annan domstol, för utgifvandet af samma skrift, hvilken en gång var obrottslig förklarad?

(Forts. e. a. g.)

Hvad är liberalitet?

Vissa ord finnas, dem man jemnt uprepar; och på hvilka man tror, som på symboliska böckerna, utan at känna, hvad de innebära. Så är det med liberaliteten, som nu höres öfver allt; tidehvarfvet kallas liberalitetens; och mängden vet ändock kanske icke, hvad ordet betyder. Detta är så mycket mindre underligt, som sjelfve de, hvilka mest påstå sig vara liberala, ej äro ense om bemärkelsen.

Är jag klok nog at tillåta andras meningar fritt yttras, så är jag *tolerant*. Men tolerancen härleder sig, såsom mycket annat, ofta ur en oren källa, från t. ex. förakt för motståndare, liknöjdhet för sanningen o. m. s. De lågaste menniskor äro således ofta toleranta. Men om tolerancen flyter ur en ren källa, ur oegennyttigt nit för sanningen och för dess uptäckande, ur et mod at försaka ej blott egna fördelar, utan ock egna satser, då är den af ägtaste slaget och kallas *liberalitet*. Detta ord innefattar tillika aktning för andras rättigheter, och ej blott aktning för sådana, som äro i lag stadgade — ty då vore liberaliteten endast en negatif dygd — utan äfven för sådana, hvilka naturen tilsagt hvarje förnuftigt väsende. Man är icke liberal, derföre at man tål hvad man ej kan hindra, utan derföre at man tål, hvad man med et penndrag kan förstöra. Derföre kan liberalitet finnas endast hos den mägtige, vare sig i fysiskt eller intellectuelt afseende. Har jag snille nog at krossa hvar och en, som försöker tänka; har jag magt at stoppa munnen på alla dem, som försöka höja sin röst mot mig — och jag, det oaktadt, icke gör någotdera; och derföre icke gör det, at jag vill höra sanningen, vill hellre öfvertyga än krossa, vill hellre vara den förste bland fria än en fasa för slafvar; *då* är jag liberal.

Det är smickrande at bära et namn, som innesluter så mycket godt; och derföre efterträfva så mange at anses för liberala. Men just derföre misslyckas så många i detta sträfvande, och den nakna, egennyttiga och egenkära, passionerade hvardagsmenniskan står qvar. Olyckan är den, at man icke gerna lenge kan spela rollen; ty det behöfves blott at en enda gång glömma sig, en enda gång träda ur det tilgjorda, för at väcka den ömtåliga hopen och med ens stå der afklädd.

Det vanliga sättet at spela denna roll är at tillåta allt i frågan om andra menniskor och om allmänna satser. Men stenen, hvarpå hycklaren strandar, är egoismen och det helst i något visst ämne. Stöt på hans egna mest älskade systemer och satser — och ni skall se den liberala mannen. Den, hvars välde skulle grunda sig endast på öfvertygelsen och det öfverlägsna snillet, råkar i vansinnighet; och det finnes intet medel, lagligt eller olagligt, ädelt eller lågt, som icke användes, för at krossa den djerfve, som vågat raisonnera.

Mängden brukar liberalitet såsom en decoration, som påhänges vid vissa stora högtidsdagar, men för hvilken man nästan blyges i hvardagslag. En dunkel känsla af egen ovärdighet gör, at man med ingenting kan värre förarga dessa menniskor, än om man säger dem, at man är öfvertygad om deras liberalitet. De lukta straxt til satir.

Utdrag ur et bref från Landsorten.

— —. — A propos af realisation, om jag icke mins orätt, så beslöto Rikets Ständer sist, at en viss summa (jag

tror en million) skulle årligen användas til upköp af silfver, för at öka bankens fond, om silfverpriset blefve så lågt, at upköp med fördel kunde göras. Jag kan berätta, at här i orten, och som jag hört, äfven på andra orter, silfver på auctioner blifit såldt, i ansenliga partier, til 1 Rdr 10 sk. Rglds eller 42 sk. 8 r:st B:co lodet. Då nu et Riksdalersstycke väger något öfver 2 lod, då vidare en sådan piece är 1 sk. bättre än Hamburgska Riksdalern och denna i vinter gällt öfver 140 sk. i svenska bankosedlar; så tyckes mig, som en fördelaktigare conjunctur til silfverköp för Bankens räkning svårligen kan väntas. Af det låga silfverpriset kommer väl också, hvad, som allmänt berättas, at silfverlånen i Banken ökats til et ofantligt antal. Är det verkligen sant, at de gå nära 5000? Jag skulle icke undra derpå, då 40 sk. utlånas på lodet och verkliga priset är 42 sk. 8 r:st.

Du skall hafva tack för din möda med inlemningen af min fattiga Socken-Skomakares besvär öfver Pröfnings-Commitén. Med sista post kom Kammar-Collegii Utslag, som befriar honom från de orättvist påförda 2 R:dr B:ko; men den arma menniskan blef förskräckt, då jag visade honom, at Utslaget kostade 2 R:dr. Dessa hade han således lika gerna kunnat betala til Staten, som til Collegii sportelkassa, och i sådant fall vunnit hvad han nu betalt för postporto och til den, som skref besvären. Det lönar sig således aldrig at söka ändring i beskattningsfrågor, om icke summan är betydlig; och lagen synes härnti, såsom i mycket annat, gjord til skydd för de rika, men icke för de fattiga.

INRIKES UNDERRÄTTELSER.

Den 23 i denna månad tildrog sig vid Stjernarp i Östergöthland en ganska obygglig händelse. En Lieutenant G. Göhle hade varit på en resa til Nerike och var på återvägen, då han omkring kl. 10 om aftonen nämnde dag fans på landsvägen mördad, med et skott, som gått in vid tinningen och således troligen medfört en ögonblicklig död. Hans bössa fans afskjuten liggande nära bredvid; hans penningskrin et stycke derifrån, upbrutet och tomt. Röfvarena hade fått en rik skörd, ty han skall, utom reverser och andra papper, hafva medfört omkring 8,000 R:dr Banco i penningar. Hästen hade lös sprungit til den mördades hem, som var beläget omkring en half mil från stället. Man har ännu icke kunnat ertappa banemännen; men har dock anledning at misstänka några förrymda missdådare, som visat sig i orten.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Den 10 dennes hade åter det ryktet gått i Paris, at Cadiz var intaget. Detta bekräftas dock ännu icke af några underrättelser från Spanien och sjelfva Constitutionnel berättar, at Staden ännu den 26 Jan. icke var i Insurgenternas händer. En tidning från Cadiz af den 25 Jan. innehåller Proclamationer af Freyre til dess armé, och berättar den i föregående Nummer omtalta händelsen med Santiago på följande sätt: den 24 om aftonen vid tapto, samlade sig en hop beväpnade invånare, jemte några Soldater af Regementet Soria på St. Antonio torget och ropade: *viva la Constitucion.* Desse drogo två små demonterade fältstycken, och tåget gick til St. Elena Casernen, hvarest soldaterne dock redan voro under vapen och emottogo de uproriske med en lifilig eld, som de et ögonblick besvarade, men snart skingrades, med förlust af 14 döda och en mängd sårade. Öfversten Santiago och en Köpman R... voro anförare. Santiago undkom på et fartyg, och ryktet om hans död var ogrundadt. Ehuru detta försök misslyckades, bevisade det dock så mycket, at allt hvad man säger om folkets fullkomliga lugn icke är så fullkomligt grundadt. Regeringen har ändteligen brutit sin envisa tystnad och den 31 Jan utgifvit en berättelse om händelserna til den 20. Denna berättelse innehåller ingenting annat, än hvad man redan sett i directa underrättelser från Madrid, nemligen at Insurgenterne, 2000 man starke, efter et missyc-

kadt försök mot Cadiz, befästat sig på Leon och försvara sig i Caracca etc. — National Arméens (som den kallar sig) Anförare, Quiroga, har utgifvit två proclamationer, til armén och flottan. I den förra heter det, at han, genom härens val ställd i spetsen för den samma, ville tala med den upriktighet, som höfves mellan vapenbröder; at Spaniens undergång vore nara och skulle med fört armeens, då den varit bestämd til det omöjliga företaget at eröfra America. Han utöser sedermera smädelser mot Regeringen, påminner om Spaniens räddning från Bonapartes ok genom armeen, framställer det närvarande företaget såsom lätt, lofvar stränghet mot pligt-förgätenhet, men belöning i händelse af en lycklig utgång.

Preussiska Statstidningen, som ej tyckes förråda partiskhet för de uproriske, omtalar väl, at desertionen *från* dessa lortfar, men at deremot detachementer af de Kongl. trupperna gå öfver *til* dem; at misstroendet til de öfriga, ännu ej revolterade, trupperna fördröjt General Freyre's anfall; at hela cavalleriet ännu (den 24 Jan.) varit troget, men at man icke kan gifva Artilleriet, Sapörerna, och ej en gång Marinen samma loford; at Chefen för Insurgenternas Generalstab, Arco Aguero, i en proclamation förklarat, det de ej ämna företaga någonting mot deras erkända legitima Konung, ingenting mot någons egendom och person eller emot fädernas lagar och religion.

Franska blad säga, at det icke är den af de fordna Cortes i Cadiz promulgerade constitutionen, som af Insurgenterna menas, utan fastmer et sammankallande af nya Cortes och en constitution som de kunde upgöra. Detta yrkas i kraft af Konungens löfte den 4 Maj 1814, men i öfrigt lofvas den största tilgifvenhet för det Kgl. huset, »som bör vara stolt at herrska öfver et så heroiskt folk.« Den Cadiz'ska Constitutionen beröfvade Konungen ej blott nästan all del i lagstiftningen, utan ock i Regeringen.

General Freyre tänkte den 28 Jan. sätta sig i marche, för at angripa Insurgenterna. 2000 man, dem Odonnell tänkte tilföra honom, skola hafva öfvergått til Insurgenterna. — Konungen skall, såsom en Engelsk ministeriel tidning säger, hafva tillåtit alla trupper, som varit bestämde til America, at qvarblifva i Spanien, under föregifvande af dålig helsa. I detta fall erhålla de dock ingen sold och måste hålla sig färdiga til ennan tjenstgöring. — De mest undergifna berättelser från Irun, som tala om »presterskapets herrliga patriotiska dygder,« etc. dölja dock icke, at Insurgenterne, enligt alla berättelsers öfverensstämmelse, äro talrike och träfta alla anstalter at försvara sig til det yttersta, hvarvid synnerligen kommer dem til pass, at de hafva Calderon, Cisneros m. fl. såsom gisslan i sina händer. Desse fångar behandlas med största aktning, och bevakas på det strängaste.

Nederland. I Arnheim hade Rhenströmmen til den 9 fallit 8 fot och 7 tum. Äfven på de öfversvämmade holmarne syntes vattnet sänka sig; men ju mera vattnet faller, komma ock de obeskrifliga olyckor, dess stigande förorsakat, allt mer och mer i dagen. — Från Franska gränsen förljudes, at Generaler, Öfverstar och Öfverste-Lieutenanter från Regeringen erhållit förnyad befallning at, vid ansvar, på allt sätt söka förekomma politiska stridskrifters kringspridande bland soldaterna. — Några Schweiziska och til och med Franska Regementer samt Legionen Hohenlohe berättas vara beordrade til Spanska gränsen; hvilket likväl synes osannolikt.

England. H. K. H. Hertigen af York skall hafva tilkännagifvit sitt beslut, at nedlägga sin värdighet, såsom Öfverbefälhafvare för de Kongl. trupperne, så snart Hertigen af Cambridge, hvilken man förmodar blifva hans efterträdare, ankommer. Hvem som i Hanover skall efterträda den sistnämnde, vet man ej ännu. — Från Jamaika skrifves den 7 Dec., at Sir Home Popham meddelt dervarande handlande den uptäckten, at Kaparen Corsador vore utrustad af et handelshus i sjelfva Kingston. — Från Yorkshire heter det, at handeln i dervarande fabriks-städer väl återvunnit någon liflighet; men icke nog för at sysselsätta de tusendetals arbetare, som gå sysslolöse. — Om Konungens helsa löpa oroande rykten, til hvilka man dock icke kan sätta någon synnerlig tro.

America. Joseph Buonapartes sängkammare i Point Breeze var under hans frånvaro så tilbommad, at vid den upkomna vådelden ingenting kunde derutur räddas. Utom flera dyrbara målningar och böcker, gick hans Spanska Krona jemte många ädelstenar och smycken förlorad.

Tyskland. De förhärjningar Donau-strömmens öfversvämmande förorsakat äro ryslige. Floden hade i sin häftiga fart för de hopade ismassorna brutit en egen väg öfver byar och hus. Många byar och deribland Aspern och Esslingen stå ännu under vatten. Menniskor och kreatur kämpa med det yttersta elände. Hus instörta, och mången har förlorat hela sin egendom.

Tryckt hos Carl Delén.

N:o 18. 1820.

STOCKHOLMS COURIER.

Thorsdagen den 2 Mars.

Sine ira, studio et metu.

KYRKOLAGFARENHET.

(Forts. från föregående N:r).

Denna fråga låter med andra ord så-lunda: hvar finnes det undantag i lagen, som stadgar, at en prest, hvilken inför vederbörlig Domstol stått til rätta för et angifvet brott och genom laga kraftvunnet beslut blifvit derifrån frikänd, kan dragas inför annan domstol i samma sak och å nyo dömmas, då lagen, i allmänna ord och för hvar och en, vid straff förbjuder at å nyo draga den sak för rätta, hvari dom eller utslag förr är, som vunnit laga kraft? Och hvar finnes, för prest eller någon annan, undantag från Tryckfrihets-förordningens stadganden, at *lagligheten af åtalade tryckta skrifters innehåll skall hädanefter alltid pröfvas af en Jury eller Namnd, bestående af Nio personer, hvilka sammanträda vid den domstol, der brott emot denna lag åtalas*, och at *förbrytelser emot denna lag uptagas i Stockholm vid Kämners-Rätterne, men i alla andra städer vid Rådstugurätten i den stad, Boktryckeriet, ifrån hvilket den åtalade skriften utkommit, anlagdt är, eller vid anläggandet anmäldt blifvit?*

På den tid, då ingenting kunde i tryck utgifvas, utan censur, fans naturligtvis ej heller något författare-ansvar för tryckta skrifter. Denna tid tog slut hos oss vid 1809 års revolution. Under de mellantider, då et slags tryckfrihet existerat, har likväl aldrig funnits befrielse från theologisk censur. Således har författare-ansvar för en religionsskrift i Sverige aldrig ägt rum förr än tryckfriheten år 1809 infördes och sträckte sig äfven til theologiska ämnen. Då upkommo följaktligen också de första Tryckfrihetsdomstolar öfver skrifter i dessa ämnen. Ingen äldre lag kan då tillåta, och ingen nyare har tillåtit någon annan domstol at befatta sig med anklagelser mot prester i theologiska tryckfrihetsmål, än den, som enligt Tryckfrihets-förordningen äger at dömma öfver alla andra anklagade personer för tryckfrihetsbrott i theologiska och alla andra ämnen.

Häraf är således tydligt, at Herr T. för sina tryckta skrifter icke efter någon gällande lag kunde ställas til rätta inför annan myndighet, än den tryckfrihetsdomstol, som verkligen dömt och befriat honom. Men om sådant kunde ske; vore det väl nyttigt? Och om det berodde af oss at stifta en lag, som tilläte det; borde vi väl finnas dertil benägne?

Kunde vi, genom en sådan lagstiftning, tillika inskränka tryckfriheten i religionsämnen och således underkasta sjelfva skrifterna samma domsrätt, som straffade författaren strängare, emedan han utgifvit dem såsom prest; då kunde åtminstone vår lagstiftning komma at sam-

manhänga med sig sjelf; och frågan blefve blott, om et sådant inskränkande af tryckfriheten vore önskligt. Likväl blefve verkan af inskränkningen ännu ofullständig, i fall lagförändringen endast skulle sträcka sig til prester; ty allt hvad dessa i religionsämnen kunde hafva at säga, skulle möjligtvis kunna sägas af andra och, mindre strängt bedömdt af andra domstolar, fritt utkomma och hafva samma påföljder för allmänna uplysningen — oberäknadt, at en prests arbete alltid kunde utgifvas under en annans namn, om denne, under en annan domsrätt, vore trygg mot ansvar för hvad som endast kunde komma presten inför hans domstol til last.

Kunde vi åter icke afskaffa Tryckfrihets-domstolarnes domsrätt öfver presternas, så väl som andra författares skrifter; då vore för allmänna uplysningen än mindre någon förändrad verkan af presternas författarestraff at påtänka. Vi ägde blott den besynnerliga tilfredsställelsen at, liksom nu med Hr T. inträffat, se presten straffad såsom sådan, under det hans skrift spridde sig och lästes utan allt hinder deraf. Tänkbart är det ej heller, at någonting i verkan af skriftens läsning skulle förändra sig derigenom, at man finge veta, det presten, som författat henne, lidit någonting derföre — en underrättelse, som dessutom ofta icke kunde omedelbart åtfölja sjelfva skriften i hvarje läsares hand.

Såsom författare lagligen frikänd, och äfven såsom prest ej underkastad någon laglig utväg at för sitt författareskap särskildt straffas, har då Herr T. ej heller kunnat hos uplysta nitälskare för laglig ordning föranleda någon önskan af förändring i de lagar, efter hvilka han borde behandlas. Ingenting annat än missnöje med Tryckfrihetslagen och den theologiska tankefriheten har kunnat framkalla någon sådan önskan hos den, som gjorde sig reda för, hvad han ville. Och denne borde, för at upnå sin afsigt, ej stanna förr, än antingen all tryckfrihet uphört, eller ock theologiska censuren vore åter införd, eller åtminstone domsrätten öfver theologiska tryckfrihetsmål öfvergått til Domkapitlen eller någon annan myndighet än de allmänna tryckfrihetsdomstolarna.

Från dessa allmänna betraktelser begifva vi oss til historien af Hr Tybecks tryckfrihetsmål.

Han hade blifvit tiltalad år 1817, på Stockholms Stads Consistorii angifvelse, för två från trycket utgifna skrifter, den ena kallad *Biblisk förklaring öfver Högmässo-texten på andra stora Bönedagen d.* 20 *April* 1817: *Gud var i Christo och försonade verlden med sig sjelf*, och den andra: *Uplysande anmärkningar vid en recension, som i Stockholms Posten blifvit införd öfver förstnämnde skrift.* Jury hade frikänt dessa skrifter och Stockholms Stads Kämners-Rätt ådömt åklagaren de i Tryckfrihetsförordningen stadgade böter för namnsedelns brytande. Från dessa böter hade Kongl. Hof-Rätten den 25 Febr. 1818 frikänt åklagaren och i öfrigt fastställt Kämners-Rättens utslag.

Nu blef målet — vi veta icke, af hvad anledning, — hos Kongl. Maj:t anmäldt och sedermera öfverlemnadt til Justitiæ-Canslers-Embetet, som uti skrifvelse til Consistorium i Strengnäs tilkännagaf, at sedan utredt blifvit, at författaren til ofvannämnde skrifter prest-embetet beklädde och i sådan egenskap vore genom ed förbunden at hvarken hos sig sjelf hysa eller bland andra utsprida annan lära, än den, som vore grundad i Guds heliga Ord samt våra symboliska böcker, och Kongl. Maj:t, med nådigt afseende derpå, til Justitiæ-Canslers-Em-

betet i nåder öfverlemnat at tilse, hvad vidare embetsåtgärd dervid måtte äga rum, Justitiæ-Canslers-Embetet ansett sig böra til Consistorium samma skrifter öfverlemna, på det at Consistorium måtte kunna i anledning deraf vidtaga de åtgärder, som med lag och Kyrkoordning instämde.

Härvid erbjuder sig den frågan: ägde Consistorium mindre fog at undersöka och låta lagliga åtgärder vederfaras Hr T:s tänkesätt derföre, at de voro genom tryck kungjorde, än Consistorium i annat fall, och efter blott erhållen kunskap om dessa tänkesätt, skulle ägt — och hvartil skulle väl Consistorium i denna sednare händelse varit befogadt? Vi tro, at härutinnan icke allt kan förhålla sig lika nu, som på den tid, Kyrkolagarne skrefvos och då ingen tryckfrihet ägde rum. Allt hvad et Consistorium nu företager med en prest, ligger under hela allmänhetens ögon; ty Consistoriernas protokoller äro lika tilgängliga och tryckbara med andra protokoller. Det gagnar således nu mera til ingenting, at Consistorierne förhöra prester för irrlärighet eller söka utforska deras tänkesätt, hvilka just derigenom kunna få en offentlighet, som man åsyftar at hindra och som annars kunnat helt och hållet uteblifva. Allt annat vakande öfver tänkesätt eller verkan på dem, än genom offentlighet, är nu följaktligen i sjelfva verket omöjlig, och lika omöjligt derföre, at vinna ändamålet med de i Kyrkolagarne föreskrifna examina, hvilket endast var, at hindra villomeningars utspridande. Nu är frågan blott, at förekomma deras verkan, hvilket sker genom vederläggning, och at hindra deras förkunnande från predikstolen och vid sjuksängen, hvilket således är enda föremålet för Consistoriernas vaksamhet öfver meningarne i våra dagar. — Härmed tro vi frågan vara besvarad. Hvad som ej kan bestå med de nya lagar, vi fått, måste väl anses för uphäfvet; hvilket också instämmer med Tryckfrihetsförordningens anda, tilkännagifven i 1 §. 1 Mom., så lydande: *alla förut gällande lagar, stadganden och föreskrifter, i afseende på Tryckfriheten eller Bokhandeln, vare härmed uphäfne, och såsom en följd häraf, äfven alla hittils gifna särskilda förbud mot utgifvandet af vissa böcker, skrifter och handlingar; skolandes dessa ej kunna åtalas annorlunda än denna Tryckfriketslag bjuder.*

Consistorium började de til dess urskillning öfverlemnade åtgärder dermed, at gifva Hr T. en stämning, hvari, utan at hans skrifter omtalas, det heter, at skälig anledning til misstankar förekommit, at Hr T. sökt uppenbarligen utsprida villomeningar om vår allmänneligen vedertagna christliga lära och tro; hvarföre han skulle inställa sig i Consistorium til examens undergående. Denna examen undergick han i April månad 1818, och protokollet deröfver är tryckt i Strengnäs samma år, åtföljdt af Consistorii Utslag, besvärshandlingar hos Kongl. Maj:t och Kongl. Maj:ts med Dess Högste Domstol beslutne nådiga Utslag d. den 30 Juli 1818.

Examensprotokollet är vidlyftigt, frågorna hämtade från de i Hr T:s tryckta skrifter förekommande meningar, och svaren sådana, at de bekräfta, hvad sjelfva skrifterna innehålla om Hr T:s skiljaktighet från de i symboliska böckerna upställde läro-begrepp. Sedan förhöret blifvit börjadt med frågor, om Hr T:s afsigt och åstundan varit, at återgå til offentlig tjenstgöring i församlingen, i händelse af återvunnen helsa eller erhållen kallelse til någon presterlig lägenhet, och Hr T. derpå svarat ja, samt vidare blifvit frågadt, om han erkände sig hafva författat de åtalade skrifterna, om han sjelf besörjt deras utgifvande af tryc-

ket, om det varit hans afsigt at, under skygd af anonymité, utsprida bland allmänheten lärosatser, som han nogsamt kände vara stridande mot vår antagna och dyra troslära, eller i hvad afsigt och til hvad ändamål de vore författade (frågor, som bevisa, at Consistorium äfven betraktade sig såsom Tryckfrihetsdomstol och i denna egenskap förfor) samt Hr T. härpå svarat med det erkännande af författareskapet, som han endast inför Tryckfrihetsdomstol var skyldig at lemna, och förmält ändamålet med skrifternas utgifvande hafva varit, at tilkännagifva, i anledning af Pauli språk, hvad vi böra tänka om Gud i Christo samt at vi ej hafva at lära, tro och bekänna mer än en enda Gud; så rigtades frågorna på Hr T:s tänkesätt i religionen, och de väsendtligaste af hans svar blefvo:

at han förkastade de symboliska böckerna, fullt och fast öfvertygad, at det vore allena Guds Ord, som han såsom lärare borde föredraga, tro och bekänna;

at han icke kunde erkänna tre personer i Gudomen;

at Jesus i barndomen och ungdomen ännu ej hade Gudomens fullhet uti Sig; at Hans framsteg under upvextåren höllos tilbaka genom det Han undfått af modren, och at Han derifrån var behäftad med dunkelhet, svaghet och irringar;

at Gud ej kan forsonas, utan försoningen består deri, at menniskornas sinnelag förändras, emedan Gud aldrig haft fiendskap för menniskan, utan endast menniskan varit fiende til Gud;

at den brottslige straffas allena af synden sjelf, och ej af någon annan;

at Apostlarne ej kände Frälsaren, såsom Han bör kännas, och den Helige Ande ej kunde omedelbarligen lära dem det;

at om Paulus, då han säger, at tron allena utan lagens gerningar gör rättfärdig, med dessa gerningar menar Tio Guds bud, hvilket Hr T. ej trodde; så talte Paulus emot Guds Ord; endast kärleken, men ej tron, i och för sig sjelf, kunde producera gerningar;

at deremot Luther med lefvande tro mente helt annat, än hvad Paulus och Jacobus dermed förstodo; at Luther uteslöt allt det ur tron, som utgör christendomen; at enligt hans lära, som utesluter lefvernet, kan ingen blifva salig, samt at Hr T. aldrig kunde erkänna vårt lärobegrepp om justificatio, emedan det ej vore enligt med Guds Ord;

at mycket kunde ur Pauli lära dragas, som vore emot Christi lära; at Paulus dock var skicklig til sin befattning, ity ingen bättre fanns; men at vi kunna emottaga sanningen ur Ordet i högre mått, än Apostlarne, som omöjligen kunde upnå vår förstånds odling; hvarföre Hr T. velat återföra oss ifrån Apostlarnes mindre tydliga ord til Guds Ord och Propheternas; ty Apostlarne erhöllo sin uplysning endast medelbart och talte i frihet efter sitt eget förstånd, men Propheterne af omedelbart dictamen; at Apostlarne ej haft någon uplysning om ordningen vid menniskans nya födelse, samt at deras lära var god och afpassad för den tiden, men denna högst enfaldiga lära förföll alldeles 500 år derefter;

at Herrens återlösning icke bestod i lidande, utan i gudomligt kraftiga gerningar, icke skedde genom Hans blod, utan genom frestelser, kämpningar och fullkomliga segrar;

at Hr T. antoge de fyra Evangelisterna såsom inspirerade, likasom Uppenbarelse boken; men at Apostlarne ej voro sände at skrifva; och slutligen:

at om så befalldes, nedlade Hr T. gerna embetet, och vore säker, at ingen vederlade hans skrifters innehåll.

Detta sista svar gafs på Ordföran-

dens fråga, om det ej vore en skyldighet för en i församlingens tjenst antagen lärare, at nedlägga embetet, om han fallit på tankar och lärosatser, som hufvudsakligen stridde emot det antagna och på Guds Ord, efter oförfalskad mening, hvilande lärobegrepp om syndiga menniskors frälsning och saliggörelse af Guds nåd och den förlossning, som i Jesu Christo skedd är. Huru Hr T. sjelf betraktat sin ställning, såsom stadd i nödvändighet at offra sin välfärd åt sin tro, derom kan man i hans underdåniga besvär hämta en underrättelse, hvilken ej saknar intresse för någon, som utan bäfvan för blotta ordet kätteri, änskönt icke sjelf dermed behäftad, är mägtig at behjerta den redlige mannens ställning, när han gör, hvad hans öfvertygelse fordrar, äfven om den kostar honom det, hvars bevarande kunde synas förlåtligast bland alla förledelser, hans medborgliga anseende, så vidt det af statens auctoriteter kan bestämmas.

Hr T:s svar bekräfta, såsom nämndt är, hans i de åtalade skrifterna framlagde skiljaktighet från symboliska böckernas lärobegrepp; och frågorna äro alla hämtade ur nämnde skrifter. Det var således blott för de af Tryckfrihetsdomstolen bedömda tänkesätt, som Herr T. inför Consistorium ställdes til rätta; och Consistorii åtgärd bestod ej uti något annat, än at såsom ny Tryckfrihetsdomstol pröfva, hvad i laglig väg redan blifvit från ansvar frikändt. Med hvad rättighet sådant kunde ske, hafva vi redan undersökt.

Resultatet af denna pröfning blef Consistorii utslag, gifvet d. 15 April 1818, som börjas med det vitsord, at Herr T. icke tillörene och under den tid, prestembetets utöfning varit honom anförtrodd, blifvit angifven och tiltalad för utspridande af egentligen kallade *c)* villomeningar i läran; (hvaraf följer, at Hr T. ej heller varit af Consistorium för dylika meningar varnad, hvilket dock enligt lag bordt ske, innan fråga blef om hans afsättande från embetet). Och efter detta vitsord heter det, at som Tybeck, hvilken, då 66 år gammal, för åkommen svag helsa, i flera år nyttjat tjenstledighet, under det anställde förhöret förklarat sig, på händelse af återvunnen helsa, eller ock erhållen kallelse til någon för honom passande lägenhet, alltid hafva haft för afsigt at til tjenstgöring vid församlingen återgå *d)*, men emedlertid ickedessmindre föranstaltat om utgifvandet genom trycket af de tvenne i fråga ställde afhandlingarne, dem han ock erkänt sig hafva författat *e)* och derigenom ådagalagt, sig icke allenast hysa, utan ock verkligen hafva försökt utsprida villfarande meningar, som stridde emot vår Christeliga lära och tros hufvudgrunder, samt de för den Svenska församlingen antagna symboliska böcker, hvilka han förklarat sig ingalunda kunna erkänna *f)*, för at til innehåll vara enliga med hvad han antoge för Guds Ord; alltså och emedan han, intagen af så beskaffade tänkesätt i religionsmål, icke kunde anses vara rättskaffens skickad lärare til Predikoembetets förvaltning vid vår evangeliska Lutherska församling, pröfvade Consistori-

c) Det finnes således äfven oegentliga villomeningar. Om Herr T. förut varit anklagad för sådana, hade det dock bordt nämnas. Vi förmoda derföre, at icke så varit, emedan det ej blifvit nämndt.

d) Kunde väl Hr T. blifvit annorlunda dömd, i fall han förklarat sig icke vilja til tjenstgöring återgå?

e) Men om han icke det erkänt; skulle han då blifvit annorlunda dömd? Var det icke nog, at han utgifvit afhandlingarne?

f) Ehuru, enligt hvad Herr T. visat, dessa böcker sjelfva ej fordra något sådant erkännande.

um, i förmågo af 2 §. 1 Kap. Kyrkolagen, jemförd med Kongl. Brefvet den 2 Maj 1751 samt Kongl. Resolution å Presterskapets besvär den 20 Nov. 1786, at han Tybeck borde ifrån Läroembetet vid vår församling och thy åtföljande rättigheter alldeles vara skild; varande utslaget, med åberopande af 24 §. i Kgl. Förordningen om rättegång i Domkapitlen, Kongl. Maj:ts nådiga revision och förordnande underdånigst underställdt.

Så blef denna Församlingsläraref skild ifrån sin tjenst, omedelbart efter en hållen theologisk examen, utan föregångna varningar, dem lagen ovillkorligen föreskrifver, såsom nyss nämndes, utan at något fel i tjensteutöfningen ens omtalas i hans utslag, utan at inför den myndighet, som dömde honom, hafva fått höra en åklagares påstående, än mindre deröfver förklara sig, utan at veta, hvilka bland de svar, han vid förhöret gifvit, fördes honom til last, eller hvarföre, utan at hafva fått försöka, om han kunde bevisa, hvad han sagt, och vederlägga, hvad man deremot ville anföra, utan at Consistorium ens haft del af de anklagelse- och försvarshandlingar, som uti rättegången vid den rätta Tryckfrihetsdomstolen förevarit. Om någon blifvit straffad utan laga ransakning; så är det visserligen Prestmannen Johan Tybeck inför Strengnäs Consistorium.

(Forts. e. a. g.).

Portofriheten — til Hrr Anmärkare.

Se, det kallar jag at kalkulera. Arfvode med porto stiger ej högre än arfvode utan porto. Begripen J det, Herrar Anmärkare? Läsen allmänna Journalen N:o 46 och öfvertygen Er. Sen der tillika ert *skrifvande* och *skrikande* öfver postfriheten framlagde i deras rätta dag, såsom *afundens* foster.

Ännu en gång: betrakten dessa fullständiga kalkuler. Inbillen J Er, at alla de deri uptagna omkostnaderna, discretionerna, utdelnings- och afsändningsarfvoden skulle utgå likafullt för de *privilegierade*, så väl som för *Er*, om de ock derutöfver finge betala postporto? Ett och Ett är ju lika med Ett och Noll. Kännen J ej räknekonstens första grunder? Hvad är det då för privilegier J *öfverskriken?* Hvarföre lemnen J ej i fred *gunstlingarne*, *nådehjonen* med deras *större publicitet?* Upptäcker man icke genast, at denna större publicitet är rätta föremålet för er förföljelse emot dem? Skaffen Er publicitet, mina Herrar, liksom de, eller skyllen Er sjelfva.

J frågen, huru det skall tilgå. Betalen arfode och gratificationer, som en annan. Hjelper ej det; så betalen dessutom äfven postporto. Publiciteten kostar, på detta sätt, edra modiga penningar (som den icke kostat hvar och en annan); men hvem har sagt, at J skolen hafva den för intet? *Per aspera ad astra*, Herrar Anmärkare! Hafven tålamod och offren edra penningar, om J hafven några. En vördad allmänhet skall hålla Er räkning derför. Kunnen J blott uthärda med förlust, i stället för vinst; nog skolen J få publicitet. Medlidandet skall til och med komma Er til hjelp. Er sjelfständighet skall göra det öfriga; och hvem vet, om til slut sjelfva *nådehjonen* skola kunna draga full nytta af sina *förmenta* privilegier?

Ack! Herrar Anmärkare, nu kom jag åter något för långt. Så går det med den fördömda talfriheten, sedan den väl kommit i gång. Ingen ser förut, hvar den skall stanna — och bäst man tror sig

hafva segrat med argumenter och kalkuler, har man icke gjort annat än blottat sig, och faller för sina egna vapen.

Inrikes Underrättelser.

Sedan Kongl. Maj:ts General-Adjutant för Armén, General-Majoren Herr Friherre Björnstjerna afrest til London, för at å Kongl. Maj:ts vägnar beklaga sorgen öfver Konung Georg III:s död, har General-Majoren Herr Friherre von Schulzenheim emottagit batonen under förstbemälte Hr Friherres frånvaro.

I anledning af Riksens Ständers vid 1815 och 1818 årens Riksdagar yttrade underdåniga önskningar, har Kongl. Maj:t den 31 sistl. Dec. i nåder beslutat, at en *praktisk Bergs-skola* skall inrättas i Fahlun, för at bereda unga Bergsmän, i synnerhet Bergs-Statens blifvande Tjenstemän, et hittils inom fäderneslandet saknadt tillfälle, at erhålla offentlig undervisning i den praktiska Bergshandteringen, såsom Grufvebrytningen, Förädlings processerne för de allmännast nyttige Malmer och Fossilier, Marckscheideriet, Byggnadskonsten o. s. v. — Undervisningen vid denna läroanstalt, som med nästa år skall öpnas, kommer alltid at bestridas af 3:ne bland Bergs-Statens i Fahlun, eller närmast deromkring boende Tjenstemän, hvilka derföre i årlig lön åtnjuta hvardera 400 R:dr B:ko. Kongl. Maj:t har derjemte anslagit 500 R:dr årligen til inköp af Böcker, Apparater, Materialer och Instrumenter, 600 R:dr til 3:ne Stipendier, 300 R:dr såsom Resepenningar til närmast belägne Grufvor och Verkstäder m. m.; äfvensom Kongl. Maj:t för Bergs-Skolans räkning af extra licentmedlen beslutat inköpa framlidne Assessoren Gahns efterlemnade ypperliga samlingar af Mineralier, Böcker, samt Fysiska och Kemiska Instrumenter och Appareiller, jemte de af Assessor Gahn i lifstiden bebodde hus med deri inrättade laboratorier. — För öfrigt har Kongl. Maj:t updragit åt Bergs-Collegium, at besörja det reglementariska vid Skolans organisation.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Frankrike. Den 13 sistl. månad, kl. 11 om aftonen, då Hertigen af Berry vid Operan fört sin gemål i vagnen och höll på at säga henne farväl, emedan han skulle gå tilbaka in för at se sista acten af balletten; fick han, vid det han vände sig, et dolkstyng i sidan, hvarvid han ropade: »jag dör,« föll ned och ryckte i detsamma dolken sjelf utur såret. Hertiginnan störtade sig, vid sin gemåls anskri, genast ur vagnen i hans armar och blef öfverhöljd af hans blod. Hertigen fördes in i sin loge; sex läkare vore strax til hands och använde alla medel, men han sjelf förklarade, at såret var dödligt; symptomerna förvärrades hastigt. Monsieur (Hertigens far), jemte Hertigen och Hertiginnan af Orleans ankommo inom en timma; Konungen kl. 5. Den sårade var emedlertid förd i et annat större rum och dog kl. half til 7. Mördaren hade, sedan stynget var gifvet, genast flytt mellan vakten, som presenterade gevär. Hertigens Adjutant, Grefve Clermont, skyndade efter mördaren, som nästan genast blef gripen och, på tilfrågan, hvad som kunnat förmå honom til en sådan gerning, svarade: »Bourbonerna äro Frankrikes grufligaste fiender.« Åter frågade Grefve C.: hvem har legt dig? Och fick til svar: »mig har ingen legt.« Mördaren heter Louvel, är nu Sadelmakare vid Konungens stall och var förut vid Bonapartes hofstat både på Elba och under de 100 dagarne. Han var 1814 National-Gardist i Metz, då hans hat mot Bourbonerne begynte. Han hade då, såsom han förklarade, rest til Calais, i afsigt at mörda Konungen, men sedermera beslutit »at afhugga trädet vid roten.« Vid det förhör, Grefve Decazes med honom anställde, tilstod han, at mordet blifvit så länge upskjutit, emedan han ej förr träffat något tillfälle. På D:s fråga, om han äfven velat mörda de öfriga Prinsarna, svarade han: ja; men på den, om han äfven velat mörda Konungen, svarade han sig ännu icke deröfver hafva stadgat sitt beslut. För öfrigt visar han den största köld och sinnesstyrka. Då en gång en dörr hastigt slogs igen, sade han: »det börjar redan kanoneras, tror jag.« Et Kgl. förordnande, som samma dag öfverlemnades til Pairernas Kammare, updrages åt Kammaren at ransaka och dömma mördaren, i kraft af 33 Art. i Chartan, enligt hvilken högförräderi och försök eller complott mot någon af det Kongliga huset höra under Pairs Kammarens dom. — Hertiginnan af Berry dånade vid sin Gemåls död; och så snart hon hämtat sig, föll hon til Konungens fötter och anhöll at få resa hem til Neapel.

Kl. 11 samma dag var trängseln stor vid Deputerades Kammarens dörrar, emedan propositionen om Vallagen väntades. Just som Protocollet för förra sessionen skulle upläsas, begärde och fick Clausel de Coussergues ordet. »Mina Herrar,« sade han, »vi hafva ingen lag, som bestämmer sat-

»tet för Ministrarnes ansvarighet;« (mummel; talaren höjer rösten) »jag föreslår en anklagelseact »mot Grefve Decazes såsom medbrottslig i Hertigens af Berry mord, och« - - - Ropades »ordning« och C. lemnade tribunen under allmän ovilja, men uprepade: »det är min tanka, min tanka.« — Presidenten upläste ratification om Hertigens af Berry död; Kammaren bildade sig til hemligt Utskott och beslöt en sorgbeklagelse adress. — Spektakel, Börs, Baler och alla offentliga nöjen eller samlingar äro inställda, äfven som masquers bärande är af polisen förbjudet.

Den 9 Febr. upstod i de Dep. Kammare en häftig debatt om hemliga voteringen med svarta och hvita kulor *(le scrutin)*. Venstra sidan och centern yrkade votering efter lista, emedan undersläf eller misstag kunde äga rum vid kulornas inläggande. Chauvelin ropade, at Frankrikes öde berodde på denna fråga. Emedlertid gick slutna voteringen för sig, och sjelfva hufvudfrågan, en artikel i Domainelagen, afgjordes med 112 röster mot 103. Allt jemnt samma obetydliga pluralitet. Sessionen var i öfrigt högst bullersam och häftig. Presidenten fick af de liberala och gaf dem de bittraste förebråelser. Många medlemmar och åhörare yttrade högt missnöje med hans förhållande. — Följande dagen, den 10, vid protocolls-justeringen, yttrade Demarcay, at Presidenten redan flera gånger tillåtit sig et arbiträrt förfarande. — Konungen har, med afseende på landthushållarnes föreställningar, afslagit ansökningen om förbud mot utförsel af merino ull.

Spanien. At bringa någon enhet eller visshet i berättelserna om Spanien vore et fåfängt försök. Man måste derföre taga de enstaka nyheterna, sådana de kommit. — D. Francisco de Paula lärer så mycket mindre vara på Insurgenternas sida, som han stod i så ovänligt förhållande til Cortes, at de ville utesluta honom från thronföljden. — *Morning Chronicle* försäkrar, at inga Spanska flyktingar, hvarken före eller efter Insurrectionens början, lemnat London. — Enligt bref från Gibraltar, var national armén 16,000 man stark, rikligen försedd med vapen, ammunition och proviant, och fruktar så föga något anfall, at den förlustar sig med tjurfäktningar. Dess cocard är röd, med en grön triangel inuti. Insurgenterne voro beredde at den 25 Jan beskjuta förskansningarna för Cadiz. — *Le Constitutionnel* för den 13 Febr. berättar, at General Vives dagen förut ankommit til Paris; at han den 3 lemnat Madrid; at man väl icke visste allt hvad han meddelat Spanska Ambassaden och Franska Regeringen; men at något dock undsluppit den diplomatiska förbehållsamheten. Santiagos upror var icke utan betydenhet; han och de öfriga anstiftarne äro af de förnämsta familjer. Freyres högqvarter skulle den 27 vara i Xeres. I Madrid var man ängslig öfver hans långsamhet. Et rykte spridde sig, at 7 à 800 Kunglige, efter en fäktning, hvaruti endast få skott blifvit vexlade, gått öfver. — Moniteurens, dock icke alldeles så färska, underrättelser tyckas vilja visa, at oroligheten i Cadiz den 24 ej var af betydenhet, och at rebellerne förfara utan plan eller framgång. — Kongl. besättningen i Cortadura skall hafva den 28 gjort et utfall, men blifvit tilbakadrifven af rebellernas häftiga kanoneld. — Den namkunnige Melchior är gripen; den 3 Febr. befann han sig i presternas händer och skulle hängas. En Bremisk Skeppare har den 28 skrifvit från Cadiz til Bordeaux, at frukten der stigit til det högsta och at han ginge om bord, emedan han ej var säker i land; kanondunder hördes från alla kanter. — *Constitutionnel* säger slutligen bestämdt, at Cadiz den 31 Jan. har måst underkasta sig den af Insurrections armen proclamerade regering, til följe af en den 28 mellan Stadens Biskop (Cienfuegos) och Quiroga afsluten convention. Äfven skall Coruna hafva förklarat sig för Cortes's Constitution. De flesta til Bordeaux ankomna Spanska bref af den 5 och 7 Febr. hade såsom öfverskrift: »Frihet, Constitution«. — Puy-de-Dôme Legionen, som var på marche til Toulon, har fått ordres at gå til Spanska gränsen.

Rättelse.

N:o 17, pag. 130, andra sp., 12:te raden nedifrån står: *ursprung i solen* etc.: läs *ursprung: solen* etc.

På detta blad prenumereras i Deleens & Comp. Bokhandel, med 3 R:dr B:ko för halfår. Prenumerationen är öppen endast til slutet af innevarande månad.

Tryckt hos Carl Deleen.

N:o 19. 1820.

STOCKHOLMS COURIER.

Måndagen den 6 Mars.

Sine ira, studio et metu.

KYRKOLAGFARENHET.

(Forts. från föregående N:r).

Men menas ej med laga ransakning i et Consistorium någonting annat, än hvad som dermed menas inför Domstol? Behöfver man icke granska Förordningen om rättegången i Domkapitlen? — Vi skola granska den, dock ej mer, än som fordras för at ur denna och våra öfriga lagar bevisa, det allt, hvad nu anmärkt blifvit, är på den grunden olagligt, at Hr T., om han för villomeningar skulle lagföras, bordt ställas inför en helt annan Domstol, der ingen fråga kunde uppstå, at ju allmänna rättegångsordningen skulle användas — bevisa, *at Domkapitel ingalunda är behörig domstol i frågor om religionen.*

I detta, liksom andra ämnen, är det naturligt at rådfråga erfarenheten. Huru hafva mål af lika beskaffenhet före vår tid blifvit behandlade under samma lagar, som ännu bestå? Vi skola framlägga et exempel.

En Kyrkoherde i Hedvig Eleonoræ Församling här i Stockholm, Doctor Anders Carl Rutström, blef på 1750 och 1760 talen angifven och lagförd för villomeningar, dem han skulle uti predikningar yttrat, och hvilka tilhörde den då för tiden icke väl ansedda så kallade Herrnhutiska eller Brödra-församlingen. Den vidlyftiga Domen i denna sak är utgifven af trycket, afsagd den 16, 17 och 18 Dec. 1765 — *af Kongl. Maj:ts och Rikets Svea Hof-Rätt.* Enligt rubriken är denna Dom gifven upå *Advokatfiskals-Embetets talan* uti de *af Stockholms stads Consistorium til Kgl. Hof Rätten refererade mål* emot nämnde Kyrkoherde för afvikelser från vår sanna troslära.

Consistorium hade nemligen, efter erhållne angifvelser om hvarjehanda i hans predikningar nyttjade talesätt, som skola til villfarelse varit ledande, åtskilliga gånger förhört honom, tils vidare skiljt honom från predikoembetet och dertil hörande förrättningar, men med förmaning och åtvarning tillåtit honom at sina förra prestsysslor åter få tilträda. Å nyo suspenderad under anklagelse för utspridande af en skrift i religionen, hade Rutström genom Kongl. Maj:ts beslut ännu en gång blifvit insatt i embetet, med föreskrift, at han före dess tilträdande skulle af Consistorium varnas. Derefter hade han hållit en predikan, som blifvit föremål för Consistorii undersökning och åtskilliga förhör, i grund hvaraf Consistorium, med åberopande af Kongl. Brefvet den 8 Maj 1731, hemställt målet til Kgl. Hof-Rättens bepröfvande samt insändt så väl conceptet til den särskildt åtalade predikan och protokollet öfver de hållna förhören, som ock theologiska facult-

tens i Upsala och Consistorii eget angående samma predikan gifne betänkande.

Efter sådana förberedelser och varningsgrader hade saken kommit under Hof-Rätten, som på gjord invändning förklarade, at då Kyrkoherden Rutström vore angifven at i sina predikningar hafva brukat villfarande lärosätt, och slika mål borde, til följe af Kongl. Maj:ts Bref och befallningar af den 8 Maj 1731, 20 Mars 1735, 25 Juni 1742 och 2 Maj 1751, i Hof-Rätterna uptagas och afgöras, samt hvar och en sak borde komma til den domstol, dit den efter angifvande hörde; hade Consistorium rätteligen förfarit, til följe hvaraf saken komme i Kongl. Hof-Rätten at uptagas och angifvaren at der sina skäl förete.

Sedan rättegången derefter på Kongl. Maj:ts nådiga befallning afstannat och några år förflutit, til dess Rikets Ständer hos Kongl. Maj:t gjort underdånig anmälan om dess återuptagande; befallde Kongl. Maj:t, under åberopande af 1731 års Kongl. Bref, Hof-Rätten, såsom rätter Domstol, at åter behörigen företaga målet och detsamma med laga dom skyndsamligen afhjelpa.

Innan saken af Kongl. Hof-Rätten afgjordes, infordrades öfver vissa af den anklagades läror, Domkapitlets i Upsala betänkande. Utslaget blef, at han afsattes från Kyrkoherdeembetet; och bland skälen dertil anföres, at han tvenne resor varit från prestembetets förvaltande skiljd, samt vid dess återtilträdande varningar erhållit, men icke låtit sådant sig til rättelse och förbättring lända. Men om afsättningen skulle fortfara hela hans lifstid, eller endast vissa år, eller ock han finge njuta befordran å annor ort, det har Kongl. Hof-Rätten förklarat ankomma på Kongl. Maj:ts nådigste välbehag, som uti Kyrko-ordningen förbehållit Sig at, när en prestman visade märklig bättring, Sjelf derom i nåder efter omständigheterna förordna.

Hvad vi ur denna dom nu antecknat, visar huru både Kongl. Hof-Rätten och Stockholms Stads Consistorium då för tiden betraktat gränserne för sina åtgärder i mål af denna beskaffenhet. De lagar, som då blifvit följda, äro icke sedermera förändrade. Sjelfva Kyrkolagen af år 1686 tillägger icke Consistorierna någon domsrätt i dylika mål. Den säger i 1 Cap. 2 §.: »Dem i Läroståndet, så »väl som alle andre, af hvad stånd de »äro, skall ock härmed allvarligen vara »förbudet, häremot at uptänka och ut»sprida några villfarande meningar, eller »bruka några anstötlige ordasätt, Guds »församling dermed at bekymra eller för»arga: gör det någon, och *uppå före»gången allvarlig förmaning* sig icke »rättar, vare, *efter laga ransakning och »dom*, räknad för en affalling, miste »sitt embete och förvises riket«. Det lärer väl ej kunna påstås, at Consistorierna i Sverige någonsin efter reformationen ägt rättighet at dömma til landsflykt. Då nu den *laga ransakning och dom*, som här föreskrifves, kan medföra et så svårt straff; är det derföre uppenbart, at Consistorierna ej kunna vara de domstolar, som skola ransaka och dömma öfver dem *af Läroståndet eller andre*, som enligt detta lagställe anklagas för at hafva utspridt villfarande meningar.

Kongl. Förordningen den 11 Febr. 1687 om Rättegången i Domkapitlen säger i 14 §., at »om något vigtigt ärende »förekommer, som angår religionen och »Gudstjensten, skall det gifvas Kongl. »Maj:t tilkänna, då Kongl. Maj:t vill strax »förordna, hvad sakens beskaffenhet for»drar.« För öfrigt förekommer i 8 §. af denna Förordning, at Biskopen och Capitlet böra dömma uti de saker, som egentligen angå Prest- och Skole-stånds-

personer, högre och lägre, hvad deras embeten och *fel* vidkommer, uti *lära* och lefverne. *Fel uti lära* kan väl icke betyda detsamma, som villfarelse och irrlärighet. Fel i lära kan här til och med betyda blott fel i lärandet, i läroembetets förrättande. Men i alla fall kan man fela uti framställningar af läran, utan at drifva en falsk lära, och den correctionsmagt, som Consistorium i sådan händelse utöfvar, blir alldeles icke densamma, som det skulle få, om det kunde dömma öfver frågor om sjelfva lärans renhet.

Den af Strengnäs Consistorium uti Tybeckska målet åberopade 24 §. i samma förordning handlar om vägen til klagan öfver Consistoriernas beslut och föreskrifter i allmänhet, at besvären skola gå til Hof-Rätterna. »Men skulle eljest saken,« heter det, »hvaruti någon finner »sig besvärad, röra och angå *vår rätta »lära och religion*, en prestmans embete »uti lärande, predikande och Gudstjen»stens förrättande, så vilja vi straxt låta »saken komma *under vår egen revision*, »och deröfver sedan förordna, som vi »finne rättvist och sakens beskaffenhet »fordrar.« — Är det då detta enda stadgande, som skall komma i strid med allmänna grundsatser och föreskrifter? Kan det ej tillämpas annorlunda, än at Consistorierna skola få *domsrätt* i frågor om *vår rätta lära och religion?*

Hvad som genast faller i ögonen är, at en *underställning*, sådan som Strengnäs Consistorium gifvit, *under Kongl. Maj:ts nådiga Revision och förordnande*, alldeles icke omtalas i den åberopade paragrafen. Här talas endast om de händelser, då någon finner sig *besvärad.* Til underställning har Consistorium alltså ägt alldeles ingen grund. Hade underställningen varit laglig; så kunde deraf dragits den slutföljd, at et definitift beslut bordt föregå, emedan endast sådana kunna af den myndighet, som gifvit dem, underställas högre pröfning. När nu tvertom Consistoriernas åtgärder i frågor om lära och religion icke, enligt det åberopade stadgandet, annorlunda än besvärsvis komma under Kongl. Maj:ts revision och förordnande; kan då af detta stadgande icke dragas någon slutföljd dertil, at Consistoriernas åtgärder i dylika mål måste innefatta definitiva (hufvudsakligt afgörande) beslut. Annorlunda än genom slutkonst kan åter något dylikt från detta ställe icke hämtas; ty uti orden finnes det ingalunda.

Deremot hafva Consistorierne andra åtgärder, än definitiva beslut, sig updragna uti frågor om läran och religionen; och til dessa åtgärder höra de *allvarliga förmaningar*, som enligt 1 Kap. 2 §. Kyrkolagen måste *föregå laga ransakning och dom.* Sådana förmaningar kunna föranleda missnöje; och detta missnöje kan, enligt besvärs-hänvisningen uti den i fråga varande Förordningen, fullföljas hos Kongl. Maj:t. Consistoriernas remisser til åtal inför laga domstol kunna af Kongl. Maj:t, enligt denna hänvisning, efter anförde underdåniga besvär, pröfvas och de deri förordnade rättegångarnes nedläggande eller fortsättning bero af Kgl. Maj:ts nådiga förordnande. Rutströmska rättegångens nedläggande för en tid, enligt dylik nådig befallning, är et exempel härpå.

At Kyrkolagen och Förordningen om rättegången i Domkapitlen alltid blifvit så förstådde, och lika litet deras bokstaf som deras anda ansetts föranleda til någon domsrätt för Consistorierna i religionsmål, visar sig tydligast deri, at ingen nyare lag, som handlar om dylika mål, betraktar såsom ändring i dessa äldre lagar, de mera uttryckliga stadgan-

den, som gifvas om sättet at i dessa mål förfara.

Det Kongl. Brefvet af d. 8 Maj 1731, som vi här ofvanföre nämnt, är ställdt til samtlige Hof-Rätterne och Consistorierne, och angår, enligt sin titel, »dem, »som utsprida irriga och stridande satser »emot Religionen, samt *sådane måls re-»fererande ifrån Consistorium til Hof-»Rätterne.«* Detta Kongl. Bref grundar sig på Rikets Ständers underdåniga hemställan, om sådana mål, som kunde beröra en eller flera, de der utspridde några irriga och emot den rena evangeliska läran stridande satser, och hvarom Ständernas underdåniga mening vore, at enär et Consistorium funne sig föranlåtet någon sådan sak referera, relationerna måtte til Hof-Rätten försändas, ehvarest den anstalt skulle göras, at slika Consitsoriernas relationer framför alla andra criminalsaker föredragas; hvilket alltså Kgl. Maj:t anbefallt Hof-Rätter och Consistorier at ställa sig til underdånig efterrättelse. Här står väl ingenting mer, än at Consistorierna kunna referera sådane saker, när de finna sig dertil föranlåtne. Men så vida man nu icke vill påstå, at det skulle bero af Consistoriernes välbehag, om de sjelfva eller Hof-Rätterne skola dömma uti de saker, hvarom fråga är, måste man väl i detta Kongl. Bref finna en klar lag derpå, at domsrätten i dylika saker utan undantag, och således ehvad de angå prester eller lekmän, tilhörer Hof-Rätterna, äfvensom man finner, at sådant här icke omtalas såsom något nytt stadgande.

Kongl. stadgan den 20 Mars 1735 til hämmande af hvarjehanda villfarelser och deras utspridande emot den rena evangeliska läran har uti 4 §. följande ord: »Men om någon skulle finnas så förhär-»dad, at han, oaktad all til honom i »saktmodighet gjord undervisning och »förmaning, intet skulle vilja låta bringa »sig til rätta, utan motvilligtvis förkasta-»de all lärdom och undervisning samt »Guds Ord och de derutinnan föreskrif-»ne dyra nådemedlen, de högvärdige sa-»kramenten, så at Consistorium funne »hans uprättelse och räddning ej kunna »åstadkommas, at då med en sådan ej »vidare må hafvas fördrag, utan — — — »bör han, til undvikande af all förargel-»se, *ställas för verldslig Rätt*, då med »honom efter religions-stadgarne samt 2 »§. uti 1686 års Kyrkoordning« (här ofvan citerad) »och 3 §. i vår nådiga För-»säkring förfares.« I 6 §. af samma stadga antydas Öfverrätter och Consistorier at årligen til Kongl. Maj:t insända förteckningar på de religionssaker, som hos dem äro anhängige gjorde.

Kongl. Brefvet til Consistorierna den 2 Maj 1751 angående villfarelsers förekommande säger: »Börandes på den hän-»delse, 3:o at någor under edert inseen-»de hörande prestman för sådant« (villomeningars utspridande) »skäliga misstän-»kes, densamma genast inkallas til be-»hörig examen hos Eder, och så mycket »strängare med honom förhållas, som »han brutit sin ed och är et långt skad-»ligare verktyg, än en annar. Och på »det 4:o, i förenämnde händelser och »när så långt kommit, ej flathet brukas »må, låta Vi nu vår nådiga befallning til »samtlige våra Hof-Rätter och Befall-»ningshafvande afgå, at enär sådana ären-»der anmälas, lemna uti det, som på »dem efter omständigheterna ankommer, »en skyndesam och allvarsam handräck-»ning.«

Hvad vi hittils ur lagar och författningar anfört, finnes i de vanliga uplagorna deraf. Men uti den år 1807 på Kongl. Befallning utgifna Samling af Författningar och stadgar läses följande.

Under 8 Kap. 2 §. Rättegångsbalken:

»Til vederbörande Hof-Rätts uptagan-
»de höra. 1:o Religions-processer, Kgl.
»Kungörelsen den 24 Jan. 1781, sedan
»de, efter dertil erhållen tillåtelse af Ju-
»stitiæ-Kantzleren, blifvit til Domstolen i
»orten instämde och der undersökte.
»Kongl. Brefvet den 15 Dec. 1762.« (I
den förra eller 1781 års Kongl. Kungö-
relse säges det, at Hof-Rätterna förblif-
va, hädanefter såsom hittils, forum i Re-
ligions-processer.

Under 10 Kap. 26 §. samma balk: »Det tilhörer Consistorium at uptaga och »afgöra alla de mål, som röra en prests »förhållande i embetet och ankomma på »föreställning, afhållande från tjensten på »viss tid eller embetets förlust« . . . »Från ofvannämnde mål *undantagas de, »som angå Religion* eller söndring och »affall ifrån den rena evangeliska läran, »med hvilka efter förra författningarne »kommer at förfaras. Kongl. Brefvet den »7 Dec. 1787.«

Enligt hvad uti Strengnäs Consistorii underdåniga utlåtande öfver Hr T:s underdåniga besvär nämnes, har detta Consistorium, åtminstone efter meddelandet af dess utslag, varit underrättadt om en händelse, då Consistorium i Götheborg år 1770 fått nådig befallning at söka til rätta föra två til Svedenborgianismen förfallna lärare, men målet, då någon rättelse icke påtöljde, blifvit förvisadt til Kongl. Götha Hof-Rätt, at efter Religions-stadgarne afgöras. Hr T. torde då ej haft orätt i den anmärkning, han gjort hos Kongl. Maj:t, at något dylikt, som förfarandet med honom, icke förevarit i Svenska Christna församlingen, allt sedan hennes fulla söndring ifrån den Romersk Catholska.

Genom den rättegångsväg, som de nu anförda lagar utstaka, är det först, som den samvetsfrihet, den oafhängighet af all menniskolära kan göras verklig, hvarom vår trosbekännelse försäkrar oss. En andelig domsrätt i religionsmål är en säker väg til hierarki. All erfarenhet bevisar, hvad bruk som blifvit gjordt af hvarje verldslig inflytelse, de andelige vunnit. At stifta en lag om religionsfrihet, och lemna verkställigheten af denna lag i deras händer, som ensame äga en naturlig fördel i religionsfrihetens afskaffande och vissa dogmers erkännande för den enda oförfalskade gudaläran, det kan ej vara annat än en motsägelse. All makt, som kan missbrukas til samvetstvång, är i de andeligas händer ännu mera förfärlig än den, som blott ger dem insteg i den verldsliga förvaltningen eller lagstiftningen.

Om vi således äro tack skyldige åt den vishet, hvarmed våra förfäder handlat, då de i verldsliga Domstolars hand lagt domsrätten öfver religionsfrågor; om det är denna vishet, som gjort, at vi af förfäderna fått ärfva et fritt förnuftsbruk i religionen, et oumgängligt villkor för all tankefrihet, och derigenom äfven för all medborgerlig frihet; hvad skulle väl då dessa förfäder säga, om de, upstigne ur sina grafvar, finge se oss färdige at återgå til detta beroende af en verldsligt andelig makt, från hvilken de befriat oss? Hvad skulle de säga om vår otacksamhet mot deras mödor, i fall de såge oss nog obekymrade om deras herrliga arf, för at til och med försumma at känna och efterlefva de lagar, som af dem blifvit lemnade til borgen för beståndet af denna frihet, hvilken de med blod och segrar förvärfvat?

Consistorium i Strengnäs har, såsom nämndt är, då det för villomeningar i religionen dömt Hr T. förlustig sin tjenst, underställt Utslaget Kongl. Maj:ts nådiga revision och förordnande; och denna underställning har blifvit så förstådd och uptagen, at saken kommit under Kongl.

Maj:ts Högste Domstols pröfning, samt följaktligen nu åtminstone råkat inom den verldsliga Domaremagtens område. På grund af underställningen är målet pröfvadt af Högste Domstolen, och Hr T:s underdåniga besvär öfver Consistorii Utslag tillika i nåder afgjorde.

Orden i det nådiga Utslaget, gifvet den 30 Juli 1818, äro: »at som Tybeck, »efter at hafva från trycket utgifvit de »tvenne ofvannämnda skrifter, vid för»hör, som inför Domkapitlet i Strengnäs »blifvit anstäldt, bestämdt förnekat åt»skilliga bland de lärosatser, hvilka af »den evangeliska Lutherska Kyrkan blif»vit til allmän efterrättelse antagne, och »från hvilka Tybeck genom aflagd prested »förbundit sig at icke afvika; alltså och då »han jemväl uti sina underdåniga besvär »fortfarit at yttra samma från allmänt »antagna grunder afvikande meningar, »pröfvar Kongl. Maj:t rättvist Domkapit»lets Utslag at *gilla och fastställa*.«

Föga väsendtlig är den anmärkningen, at Hr T:s yttranden i besvärs-skriften blifvit tillagde såsom skäl för fastställelse af Domkapitlets Utslag, hvilket väl endast borde pröfvas på de grunder, det hade, när det gafs och innan det öfverklagades, samt at detta tillägg således utgör et omedelbart nådigt utlåtande öfver en hufvudsaklig omständighet, som ej förr var pröfvad. Denna anmärkning är afhulpen dermed, at man antager de af Consistorium nyttjade skäl hafva blifvit ansedde tilfyllestgörande, äfven utan tillägget, hvilket således utan saknad kan ur tankan uteslutas och endast betraktas såsom uptaget för at ej förbigås, ehuru det icke funnits nog vigtigt at leda til en återförvisning. Endast formalisten kan då få något at derpå klandra.

[illegible] (Slut nästa gång).

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Från södra Frankrike meddelas en öfversigt af de Spanska angelägenheterna, hvaraf följande är hufvudinnehållet: i Barcellona hafva, på General-Capitenen Castanos befallning, många arresteringar ägt rum å personer, som stått i förbindelse med Insurgenterna i Andalusien. Desse hafva således agenter i de öfriga delarne af Spanien. Annars vore väl ock möjligt, at dessa arresteringar skett på blotta misstankar, såsom redan länge i Spanien varit vanligt. I Valencia har intet spår visat sig til deltagande i Insurrectionen. Elios oförmodade afresa til Madrid har i Valencia väckt allmän glädje, emedan man trodde at han ej skulle återkomma, utan få en annan bestämmelse. (Just som han skulle afresa til Sevilla, för at emottaga öfverbefälet, förmäles han hafva fått contra-ordres; så at han återgår til Valencia). Underrättelser från Carthagena innehålla ingenting mer, än at alla i Murcia stående truppar, och äfven en del af Carthagenas garnison, afgått til Sevilla. Ryktet om Cadiz's intagande af Insurgenterna är alldeles vederlagdt af sednare underrättelser. Vid detta tilfälle gjorde man den oväntade observation, at, oaktadt Ultra-rojalisternas stora inflytande i södra Frankrike, ändock nästan hvar man och äfven de häftigaste Ultras i fråga om Franska saker, intresserade sig för Spanska insurrectionens framgång. I synnerhet gjordes denna anmärkning i Marseille, hvarest Ultras tänkesätt yttra sig öfvervägande. — Enligt de nyaste underrättelserna anser man de Andalusiska Insurgenternas sak för alldeles förlorad. Detta tilskrifves två omständigheter: Cadiz's motstånd och Hertigens af S. Fernando mesurer. I Cadiz hafva väl Cortes's eller de liberalas system många anhängare; men dessa ville dels icke compromettera sig, dels tyckte de sig i de hittills intraffade händelserna ej se annat än en militärisk resning, som, om den fått framgång, endast medfört en militär-despotism. Det tros nemligen, at utropandet af Cortes's constitution blott varit en masque, som Insurgenterne påtagit sig, för at värfva anhängare; men at de för öfrigt ingalunda åsyftat en Cortes's Regering, utan at de ville grundlägga deras eget välde, såsom afsigten med alla förra dylika planer varit, t. ex. med Odonnells förl. sommar. En militär-regering var dock just hvad de liberale minst önskade, och derföre vore Cadiz boarne icke för Insurrectionen. Endast militär-agenter och några af lägsta folket hade visat sig densamma bevågne, och dessa har man genom stränga mått och steg hållit i tygeln. Hert. af S.

Fernando har antagit et system, som bör göra slut på knektresningen. Genom mildhet och moderation vill han hinna sitt mål och derföre, om möjligt, undvika blods utgjutelse. Detta system skall väl hafva funnit ifrigt motstånd vid hofvet, och vore också ej antaget, om Torres ännu ägde inflytande. En följd af detta system är ock Elios återsändande til Valencia. (Är detta mildhet mot Insurgenterna, så är det väl icke så emot Valencianerna).

Spanska bref til Holland tala om gäsningar i Murcia och Catalonia, och om underhandlingar, som blifvit började mellan Quiroga och Biskopen af Cadiz, efter General Campanas död. *Le Vrai Liberal* talar väl om et skepp, som ankommit til Ostende med »Constitutionels connaissementer« och medfört underrättelser om Cadiz's öfvergång til Insurgenterna den 31 Jan.; men man vet ingenting med vissbet; Madridska Tidningen tiger alldeles; Cadiz'ska Handelstidningen innehåller blott proclamationer och dag ordres. Privata bref äro skrifne med största försigtighet; endast genom resande erhåller man rykten. Säkert är, at i norra Spanien råder en viss oro och spänd nyfikenhet i afseende på hvad som i söder föregår, men i öfrigt det största lugn. Madridska Brefväskorna til England öpnas i Paso och undersökas i Guvernörens, Biskopens m. fleres närvaro; och endast de bref afsändas, som ingen politik innehålla. — *Moniteuren* har bref från Ronda af den 27, från Xeres af d. 29 Jan. och från Cadiz af d. 1 Febr. Enligt dem, skall Freyre commendera 30,000 man, hvarmed han omringat Leon, och hvilkas trohet han pröfvat, genom försök i smått. Han skall hafva besatt P. S:ta Maria och den 7 Febr. tagit högqvarter i Puerto Real. 8000 man tågade genom Sierra Morena til hans förstärkning. — Från Cadiz berättas af den 1 Febr., at Insurgenterne, som vänta at blifva angripna i Caracca, hafva ugnar vid sina batterier, för at glödga kulor; at Cadiz är lugnt, men detta lugn är hemskt; af d. 3 Febr., at en afdelning af Insurgenterna, som gått ut på fouragering, blifvit afskuren, just som blokaden sammandrogs omkring Leon; och at Odonnells corps förföljde dem. — S. D. Quiroga har sändt en af sina Adjutanter til Freyre, med något särskilt uppdrag; detta troddes vara förlikningsförslag. Bref från Madrid den 8 Febr.: Här råder ingen fruktan. Visst är, at Insurgenterna äro 10,000 man starka, ganska deciderade, väl försedda och väl befästade; Freyre har dock mera folk, men liter icke fullkomligt på dem. Emedlertid stå de midt emot hvarandra, och nu gäller det. Kanske kommer Freyre i sitt namn at tilbjuda en ovilkorlig amnesti, sedan Konungen användt alla försoningsmedel, som hans värdighet tillåter. Insurgenternas plan är en hemlighet; de äro försedde med allt, utom rytteri. Folket viser en beundransvärd vedervilja mot resningen, och ingen enda by har tagit del deri. Berlinska Statstidningen säger, at några träffningar redan ägt rum.

Natten mellan den 3 och 4 Febr. blefvo Ex-Ministern Lozano de Torres, Ugarte (Expeditionens Skattmästare) och en Villafrontin arresterade i Madrid och förda til olika ställen inom Riket i exil. Torres, som länge varit Favorit, öfverlefvat tre Minister förändringar och af Fransoserna kallades den Spanske Decazes, trodde sig åter kunna blifva Minister och hade, tillika med de två andre, ända til sista ögonblicket, stort inflytande. Men de voro allmänt hatade, och deras onåd anses för en *Concession*.

Franska Regeringen har dragit en cordon vid Pyreneerne. Heliga Alliancen skall »taga liflig del i Spaniens lugn, som en gång stördt af revolutions-andan, kan medföra vidriga följder för det öfriga Europa.« Säker är åtminstone den ytterst täta Kurir-vexlingen. — Englands, Preussens, Rysslands och Österrikes ministrar i Paris skola haft öfverläggningar med Franska utrikes Ministern angående Cortes's åter införande i Spanien, »under en form, svarande mot tidens kraf.« Resultaten af öfverläggningarne skola meddelas spanska hofvet.

Frankrike. Hert:s af Berry mördare, Louis Pierre Louvel, är 38 år gammal. Han blef förd til Hertigens lik och af Polisprefecten tillfrågad, om han igenkände Hertigen, som han mördat. — »Jag känner honom«. — Ännu en gång uppmanar jag dig at nämna dina medbrottsliga. — »Jag har inga«. — Om menskliga rättvisan ej kan förmå dig at säga sanningen, tänker du då icke på den gudomliga? — »Gud är blott et ord; han har aldrig varit på jorden«. — Hvem har kunnat förmå dig at begå et sådant brott. — »Jag önskade, at jag kunnat afhålla mig derifrån, men jag kunde icke«. — Hvad hade du för skäl? — »Det skall tjena de magtige i mitt fädernesland til en varnagel«. — Står du dervid, at ingen ingifvit dig tanken til detta brott. — »Ja«. För öfrigt fins ju rättvisa; låt henne göra sin skyldighet och upptäcka dem, hvilka hon tror vara mina medbrottsliga«. — En annan gång sade någon til Louvel, at Hertigen bett om nåd för honom. »Det visste jag icke«, svarade han, och tårar kommo honom i ögonen. Du är rörd, så tiltaltes han vidare; om Prinsen åter blefve lefvande, så skulle du väl icke förnya ditt brott? — »Jag gjorde det ändock«, svarade Louvel och torkade ögonen. —

Undersökningen öfver honom är i full gång. Pairs-Kammarens Utskott har redan förhört honom i Conciergeriet.

Bland allmänheten herrskar en sådan oro och rörelse, at ganska många utländningar hastigt lemnat Paris, af fruktan för utbrottet af en revolution. Man kan ej få nog hästar. Stafetter afgingo den 15 i stor mängd åt alla håll. Alla Prefecter måste genast resa til sina Departementer, äfvensom flera Generaler til deras militär-divisioner. — *Le Censeur* säger, at hans nummer för den 15 blifvit sequestrerad, blott derföre at der stått, det mördaren synes hafva handlat af personliga, och icke af politiska grunder. — Ultras bladen smäda Decazes gruflīgare än någonsin. *Journal de Debats* kallar honom *le Bonaparte d'Antichambre.* Några blad hade anmärkt, at han hviskade til Louvel. Detta har dock blifvit förklaradt så, at han frågat mördaren, om dolken var förgiftad. — Bref från Amsterdam berätta, at Portefeuillen blifvit tagen från Decazes och at Richelieu (andre säga, kanske med mer skäl, Talleyrand) blifvit hans efterträdare.

Det länge omtalta *förslaget om ändringar i Val-lagen* har ändtligen blifvit för de Deputerades Kammare framlagdt af Decazes, som gjorde en exposé af grunderna derföre, utbredde sig i förebråelser mot oppositionen, men slutade med det erkännande, at han har äfven den illvilligaste opposition at tacka för många uplysningar och mycken varsamhet. Sedan han framlagt utkastet, aflägsnade han sig och öfverlemnade fältet åt sin embetsbroder Pasquier, som framlade et förslag om *Personliga friheten* och förkunnade, at Decazes just då begaf sig til Pairernas Kammare, för at der framlägga annu et förslag om *Tidningars och Tidskrifters utgifvande.* Detta väckte liflig sensation, och Pasquier fortfor: »Mine Herrar! det brott, som Frankrike så länga skall hafva at begråta, framställer för hvarje öga nödvändigheten af försigtighetsmått, »för at hamma framstegen af detta allmänna onda, som hotar at »störta religion och moral, monarki och frihet, »all allmän ordning och all samhällsinrättning«. Dessa ord är det, som förekommo i den först af Pairs Kammaren upsatta adressen til Konungen«.

Lagförslaget om *Personliga friheten* innehåller hufvudsakligen, 1:o at hvar och en som är anklagad för stämplingar mot Konungens person, Statens säkerhet eller medlemmar af Kongl. huset, kan häktas, utan nödvändighet at draga honom inför domstol, endast på Minister-conseillens beslut och befallning, underteckand af tre Ministrar; 2:o at General Procureuren med honom anställer ransakning och öfverlemnar akterne til Just. Ministern, som afgifver berättelse i Konungens Conseille, på det beslut der må fattas och den häktade af Just. Ministern kungöras; 3:o at denna lag uphörer til kraft och verkan, om den i Kammarens nästa session ej förnyas.

Förslaget om *Tryckfriheten* innehåller, at politiska Tidningar i fem år skola stå under censur, som utöfvas af en Commission, bestående af tre Pairer, tre Deputerade och tre Regeringens Commissarier.

Förslaget om *Val-lagen* består af 7 artiklar och innehåller: at de Deputerades antal bringas til 430, af hvilka 258, det nu varande antalet, väljas af Arrondissements Collegierna, och 172 af Departements-Collegier; at desse sistnämnde bestå af högst 600 och minst 100 electorer, som utses af Arrondissements Collegierna bland sådana, som betala 1000 Fr. directa utskylder i grundskatt; at hälften af et Dep:s eller Arrondissements deputerade måste vara der boende; at de 172 väljas mellan denna och nästa session: at den femtedelen, som til nästa session skall förnyas, väljes af Arrondissements Collegierna; at, i händelse af Kammarens uplösning, blifva alla de, som då väljas, Deputerade i fem år, och utnämningen af en femtedel begynner först efter de fem årens förlopp &c.

Coussergues begärde at vidare få utveckla sin motion om anklagelse mot Decazes, för förräderi enligt Chartans 55 Art. Bureaun har d. 17 Febr. emottagit anklagelsen, för at i nästa offentliga session föredrages.

England. Med den största ifver drifves värfningarne til de nya parlamentsvalen. Strax efter Konungens begrafning torde det nuvarande Parlamentet komma at uplösas; »ty med et hus, hvars medlemmar måste vända sin upmärksamhet på sina Committenters gunst, är ej godt at komma til väga«. — Från Hamburg berättas, at hela Engelska Ministèren resignerat.

Tryckt hos CARL DELEEN.

N:o 20. 1820.

STOCKHOLMS COURIER.

Thorsdagen den 9 Mars.

Sine ira, studio et metu.

KYRKOLAGFARENHET.

(Slut från föregående N:r).

Öfver Conststorii behörighet hade Hr T. endast i så måtto klagat, som han anmärkt, at målet, en gång pröfvadt af Tryckfrihetsdomstol, och genom laga kraftvunnet beslut afgjordt, likväl blifvit å nyo draget för rätta. I något annat afseende har deremot fråga om rätter domstol icke varit framställd; och icke i något afseende har en sådan fråga hos Consistorium eller Kongl. Maj:t blifvit pröfvad. Huru Kongl. Maj:ts Högsta Domstol undgått at härutinnan utlåta sig åtminstone öfver den fråga, som var framställd, förstå vi icke; men ostridigt är, at Consistorii domsrätt blifvit af Högsta Domstolen godkänd, då Consistorii beslut är i hufvudsaken pröfvadt. Likaså, då målet, enligt det nådiga Utslaget, är uptaget på grund af Consistorii underställning jemte besvären, följer häraf, at denna underställning är af Kongl. Maj:ts Högsta Domstol gillad.

I de mål, som rätteligen höra under Consistoriernas domsrätt, och deri besvär öfver deras beslut böra hos Kongl. Maj:t anföras, finna vi ej någon anledning dertil, at sådana besvär skola pröfvas af Högsta Domstolen. Uti den citerade 24 §. af Kongl. Förordningen om rättegången i Domkapitlen heter det väl, at Kongl. Maj:t vill låta dessa besvär straxt komma under dess egen *revision;* men blott af ordet revision, nyttjadt i en tid, då Konungens domsrätt icke var åt en Högste Domstol updragen, kan ej hämtas skäl dertil, at dylika saker nu böra gå den så kallade revisionsvägen och således komma under Högsta Domstolen. Tvertom äro de ämnen, som från Consistorierna böra komma under Kongl. Maj:ts nådiga pröfning, så beskaffade, at domareåtgärd deruti ännu ej äger rum. Om t. ex. fråga är, huruvida en prest, efter erhållen varning, bör ställas under tiltal inför verldslig Domstol; så kan Kongl. Maj:ts nådiga förordnande härom icke blifva af annan egenskap än det, som Kongl. Maj:t i allmänhet meddelar öfver frågor, huruvida laga åtal i brottmål böra af allmän åklagare anställas; och et sådant förordnande kan icke utgå från Högsta Domstolen, hvilken derigenom skulle anticipera på sin slutliga högsta domsrätt, utan måste af Kongl. Maj:t i Dess Statsråd meddelas. Vi tro således, at Kongl. Maj:ts Högsta Domstol, äfven utan at pröfva Consistorii behörighet til dess med Hr T. vidtagna åtgärd, kunnat förklara sig sjelf obehörig at dömma i saken, såsom från Consistorium inkommen, och således i orätt väg anhängig gjord.

Men det behöfver ej bevisas, at Con-

sistorium för sin underställning saknat all grund af lag; ty det finnes en ganska klar och bestämd lag, mot hvilken densamma är i uppenbar strid. I alla de fall nemligen, då et Consistorium verkligen äger makt at frändömma en prest dess tjenst, skola, enligt Kgl. Brefvet d. 7 Dec. 1787, besvär öfver Consistorii utslag hos *Kgl. Hof-Rätten anföras.* Det är således, efter Svenska lagar, aldrig möjligt, at Kgl. Maj:ts Högste Domstol annorlunda, an genom klagan öfver Hof-Rättens beslut, får befattning med mål angående presters afsättande.

I hufvudsaken, som blifvit det enda föremålet för Högsta Domstolens profning, uptager det nådiga utslaget, enligt hvad redan antecknadt är, samma grunder, som Consistorium nyttjat, endast med förbigående deraf, at Hr T. ej förr varit tiltalad för villomeningar, at han förklarat sig vilja återgå til tjenstgöring, och at han erkänt sig hafva författat de skrifter, han utgifvit. Dessa af Tryckfrihetsdomstol *frikända skrifters utgifvande, förnekandet af* åtskilliga den evangeliska Lutherska *Kyrkans antagna lärosatser*, såsom från hvilka man enligt prested ej finge afvika, och yttrandet af meningar som *afvika från allmänt antagne grunder*, är således, hvad som äfven af Kgl. Maj:ts Högsta Domstol blifvit Herr T. til last fördt, såsom skäl at afsättas från prest-embetet. Om det församta, eller skrifternas utgifvande, verkligen skall anses för et domskäl, kan ej med visshet skönjas, i anseende til ordställningen, hvarmed det uttryckes: *efter at hafva utgifvit* etc. Men skall det ej vara et skäl; så begriper man icke, hvarföre det uptages. Huru, i alla fall, med giltigheten at detta och de öfriga skälen förhåller sig, derom hafva vi, kanhända alltför vidlyftigt, yttrat vår mening.

Grunddragen för allt hvad vi nu anfört, må här til slut få sammanhämtas, för at på et ställe öfverlemnas åt den allmänna granskningen.

Vi påstå icke, at Herr T. ur detta Guds Ord, som han erkänt för den enda sanna evangeliska läran, fulleligen bevisat alla de satser, han i sina tryckta skrifter och sina svar til Consistorium framställt. Vi påstå blott, lika med honom, at vi efter våra lagar hvarken äro skyldige eller berättigade at erkänna någon menniskolära, i stället för detta Guds Ord, at han således äger rätt at bevisa, om och när han kan, alla sina satsers enlighet dermed; och at, äfven om han ej kan det, han likväl icke blott derföre är efter lag underkastad något straff.

Vi säga icke, at de läror äro falska, som våra Symboliska böcker förklarat vara enliga med den Heliga Skrift; men vi säga, at af allt, hvad i dessa böcker finnes, ingenting mer är fritaget från tvifvelsmål och undersökning, följaktligen ingenting mer, som ej får förnekas, om det kan vederläggas, än endast den satsen, at Guds Ord skall erkännas och antagas för »den endaste norm, domare »och rättesnöre, efter hvilket allena, så»som en probersten, alla läror och lä»rare böra granskas, värderas och döm»mas.«

Vår mening är icke, at presters renlärighet ej är mera angelägen än andra medborgares; men vi anse en prest såsom författare icke hafva andra lagar at följa, än hvarje annan författare.

De åtgärder, hvari presters renlärighet bör strängare bedömmas, än hvarje annan medborgares, tro vi endast vara hans tjensteförrättningar; och endast dit föreställa vi oss således, at hans förmäns tilsyn öfver de meningar, han yttrar, bör sträcka sig.

Vi neka ej, at Consistorierna må i

all stränghet utöfva denna tilsyn, gifva förmaningar och varningar, samt, när dessa icke verka, anlita den verldsliga magten, för at få en skadlig lärare skild ifrån församlingens tjenst, från hvilken Consistorierna äfven äga at, såsom den yttersta varningsgraden, afhålla en sådan på viss tid, — under villkor likväl, at dess åter tilträdande icke annorlunda vägras honom, än genom anställande af laga åtal inför samma verldsliga magt. Vi neka blott, at Consistorierna någonsin må intränga på denna magts område och göra sig til verkliga straffdomstolar, för at fråntaga någon de medborgerliga och embetsmanna-rättigheter, hvilka icke annorlunda än genom laga dom kunna förloras.

Vår undersökning är icke sträckt til grunderna för de inskränkningar, Tryckfrihets Förordningen stadgar i friheten af religionsforskning. Vi hafva icke förfäktat en frihet, som vi blott trott oss *böra* äga — äfven härtil hade vi varit berättigade; vi hafva förfäktat den frihet vi tro oss *verkligen* äga. Och summan af vår undersökning är, at ehuru et visst *föreställningssätt* af christna läran må vara påbudet at nyttjas i svenska Kyrkan, det likväl endast är fråga om *christendomen*, då fråga är om ansvar för något annat förnekande af läran, än det, som sker i läroembetets utöfning.

Om vi uti dessa meningar ej misstaga oss; så följer deraf en sanning, hvars vigt är omisskännelig, nemligen at genom en fortskridande uplysning, såsom verkan af den allmänna tankefrihetens bruk, den troslära, som ensam är tillåten at för församlingen predikas, kan komma at, såsom oföränderlig, befinna sig i upenbar strid med den, som förnuftet måste antaga vara den enda med den gudomliga uppenbarelsen enliga. En möjlighet til förändring i den lära, som får predikas, är således et nödvändigt villkor för möjligheten af förnuftets fortfarande fria bruk; och det är derföre, som vi ej kunna ogilla den idé, Hr T. uti sina underdåniga besvär framställt, om hvad han kallar et offentligt Kyrkomöte, som skulle hållas af »bepröfvade uplyste »och Gudälskande lärare och män, til »anställande af en christelig och grunde»lig undersökning«, likväl ej allenast, såsom Hr T. föreslår, öfver den högst vigtiga läran rörande Herren Gud Återlösaren, utan öfver vår evangeliska Kyrkas hela lärosystem, för at, med begagnande af allt det ljus, som hittils genom kulturen upgått för verlden, pröfva detta system efter de insigter i Guds Ord, hvilka numera kunna vara möjliga, men tiläfventyrs icke voro det, då systemet upsattes. Et dylikt arbete, verkställdt med öfvertygande klarhet, kan förväntas af et protestantiskt presterskap, och i synnerhet af sådana dess medlemmar, som icke genom missförstånd om sin ed, tro sig bundna vid systemet såsom ofelbart och göra sig en samvets-sak af alla fria undersökningar.

Hr T. vill, at församlingens lärosaker, efter de grunder, som vid en sådan pröfning funnes gilltiga, skulle småningom inrättas »med den vishet och varsamhet, »som allmänt lugn, tidens skick och »god ordning göra nödvändig«. Han synes icke hafva gjort sig reda för sättet til sakens slutliga afgörande, utan ansett detta såsom beroende af Konungen ensam. Det måste likväl, ej mindre nu än vid Upsala möte, då de symboliska böckerna antogos, tilhöra Konung och Ständer at besluta om den religion, som i samhället skall vara rådande. Den är nu stadgad genom Grundlag; och sättet til ändringar i denna Grundlag finnes af henne sjelf föreskrifvet. Men det första nödvändiga för en propostion härom vo-

re, at förslaget til de ändringar, som ansåges nödiga, skulle vara förberedt ungefär på det sätt, som Hr T. upgifvit.

Så länge bibeltolkningen ännu ej uphunnit den höjd af klarhet och bestämdhet, at alla läroböcker utom bibeln kunna i församlingen umbäras, kan en christen, som verkligen skattar bibeln högst och ej binder sig vid någon menniskolära, aldrig neka behofvet af en oafbrutet fortfarande fullkomning af läroböckerna, allt efter hvarje framsteg i uplysningen ur Guds Ord, allt efter hvarje nytt klarare begrepp om dess mening och innehåll. Och för närvarande är det kan hända påtagligt, at hvarken treenighetsläran eller läran om rättfärdigörelsen finnas i våra antagna församlingsböcker så utredde, och från tvifvel om deras enlighet med Guds Ord så fritagne, som religionsvännen för sitt lugn skulle önska.

Utdrag af Protokollet öfver Justitiæ-Ärender, hållit i Kongl. Maj:ts Högste Domstol, Thordagen d. 23 Julii 1818.

Närvarande:

Just. Stats-Ministern m. m., H. Excellence Hr Grefve Gyllenborg.
Justitiæ-Råden Torén.
Peterson.
Sylvander.
Örbom.

S. D. Förste Expeditions-Sekreteraren Stråle föredrog i underdånighet: Consistorii i Strengnäs underdåniga skrifvelse af den 15 sistl. April, med Dess samma dag gifna, och til följe af 24 §. i Kongl. Förordningen d 11 Febr. 1697 om Rättegång i Domkapitlen, Kongl. Maj:ts nådiga revision och förordnande underställdte Utslag i det af Just. Canslers-Embetet til Consistorii åtgärd öfverlemnade mål, rörande de i nästförut uptagna mål i fråga varande tvenne af Prestmannen Johan Tybeck författade, och af trycket år 1817 i Stockholm utgifne Skrifter, hvilka Kongl. Maj:t, enär utredt blifvit, at författaren Prestembetet bekläder, och i sådan egenskap genom Ed, och Kyrkolagen är förbunden, at hvarken hos sig hysa, eller bland andre utsprida annan lära, än den som är grundad i Guds Ord samt de symboliska böckerne, i nåder behagat til Justitæ Canslers-Embetets vidare handläggning öfverlemna; uti hvilket mål Consistorium, efter det Tybeck, likmägtigt Kongl. Brefvet d. 2 Maj 1751, blifvit til Consistorium inkallad til undergående af examen, som ock med honom blifvit anställd, uti förstnämnde Utslag sig utlåtit: at ehuru Tybeck, nu 66 år gammal, hvilken för åkommen svag hälsa, under flere år njutit tjenstledighet, väl icke tilförene, och under den tid embetets utöfning varit honom anförtrodd, blifvit angifven och tiltalad för utspridande af egenteligen kallade villomeningar i läran, likväl, som han under det med honom anställde förhör, förklarat sig, på händelse af återvunnen hälsa, eller ock erhållen kallelse til någon för honom passande lägenhet, alltid hafva haft för afsigt, at til tjenstgöring vid församlingen återgå, men emedlertid ickedessmindre föranstaltat om utgifvandet af förenämnde tvenne afhandlingar, dem han ock erkänt sig hafva författat, och derigenom ådagalagt sig icke allenast hysa, utan verkligen hafva försökt utsprida villfarande meningar, som stridde emot vår christeliga läras och tros hufvudgrunder, samt för den svenska församlingen antagna symboliska böcker, hvilka han förklarat sig ingalunda kunna erkänna för at til innehåll vara enliga med hvad han antager för Guds Ord; alltså och emedan han, intagen af så be-

skaffade tankesätt i Religionsmål, icke kunde anses vara rättskaffens skickad lärare til predikoembetets förvaltning vid vår evangeliska Lutherska församling, pröfvade Consistorium, i förmågo af 2 §. 1 Kap. Kyrkolagen, jemnförd med Kongl. Brefvet d. 2 Maj 1751, samt Kgl. Resolutionen å Presterskapets Besvär d. 20 Nov. 1786, at han Tybeck borde ifrån Läroembetet vid vår församling, och thy åtföljande rättigheter, alldeles vara skild; öfver hvilket utslag Tybeck sig i underdånighet besvarat, i anledning hvaraf Consistorium med infordradt underdånigt utlåtande inkommit.

Afhördes.

Som Prestmannen Tybeck, efter at hafva från trycket utgifvit de tvenne ofvannämnde Skrifter, vid förhör, som inför Consistorium i Strengnäs blifvit anställdt, bestämdt förnekat åtskilliga bland de lärosatser, hvilka af den evangeliska Lutherska Kyrkan blifvit til allmän efterrättelse antagne, och från hvilka Tybeck genom aflagd prest-ed förbundit sig, at icke afvika; alltså och då han jemväl uti sina underdåniga besvär, än vidare fortfarit, at yttra samma från allmänt antagna grunder afvikande meningar, tilstyrkte Högste Domstolen fastställelse å Consistorii fattade beslut.

Anmäles.

In fidem Protocolli

Alex. Thuring.

Rätteligen utdragit utur det i Kongl. Maj:ts Just. Revisions-Expedition förvarade Original Protocoll, betygar *Lars Cronholm.*

Sekreterare.

Om Skrån och Embeten.

Skrån hafva sin upkomst från medeltiden. Röfvare-systemet födde et motsatt system af förbund til gemensamt försvar. Städerna, näringarnas då varande enda hemvist, slöto sig tilsamman, för at förenade motstå våldsverkare och stråtröfvare, förtryck och arbiträra beskattningar. Hvad som antogs för system städerna emellan, kom sedermera, genom härmning och idéers förknippande, at antagas emellan ej blott alla medlemmar i hvarje stad, utan ock emellan hvarje särskild klass af medborgare, emellan idkarna af samma handtverk. Detta var ock nödvändigt för hvarje individus säkerhet. Samhället var ännu ett kaos; lagarna förmådde ingenting mot styrkan; ingen kunde trygga sig vid sin rätt, om han icke kunde göra den gällande antingen genom egen eller gelikars och bundsförvandters styrka. Naturligt var således, at man sökte fästa sig vid sådana, genom betingande af deras biträde, mot löfte om sitt, i fall det komme at behöfvas. Detta var uphofvet til corporationer.

Då man slutligen fick mera begrepp om samhälle och lag, eller rättare, då hvar och en fann det beqvämare at få sig rätt tildömd, än at sjelf taga den; så uphörde dock icke den gamla jalousien mellan de olika medborgare-klasserna, och för at vara eller anse sig tryggad mot orättvisa, bibehöll man de privilegierade domstolarna. Ty om gemensamma domstolar skolat dömma mellan parter af olika yrken eller klasser, fruktade man at ej erhålla rättvisa, alldenstund domaren ändock måste tagas ur något yrke eller någon klass, och det gemensamma stora interesset i staten ej förmådde hålla vagskålen i jemnvigt. Hvar och en ville dömmas endast af sina likar; och så upkommo Adelns rätt at dömmas endast af Adel, presternas at dömmas endast inför andelig domstol, och Borgares at lyda endast under sina stadsrätter, Lärpverkens at inom sig och af sina medlemmar

äga en särskild jurisdiction etc. Det ofrälse landtfolkat var den enda ännu vanlottade klassen, som dömdes af sina herrar.

Af dessa rättigheter (de egentliga privilegierna) återstår i Europas flesta länder ännu ganska mycket, i synnerhet för Adeln. Huruvida privilegierna nu äro nödvändiga, utgör en fråga, som här icke är stället at lösa, men som icke just kan vara svår, så snart man upfattat begreppet om stat enkelt och klart, så snart man besvarat den frågan, huruvida samhället bör vara en odelbar kropp eller bestå af kaster.

En annan följd härflöt äfven af corporationernas inrättande. De som ingått förbindelse at försvara hvarandra, fordrade ovilkorligt at ej belastas med flera medbröder, än dem de sjelfva antogo dertil, det vill säga, at ej åläggas dela ljuft och ledt med andra, än dem de funno sådana, at de dels af dem kunde vänta samma ifver för den gemensamma saken, dels at de icke genom obändigt och kitsligt lynne utsatte corporationen för flera än nödvändiga strider med andra corporationer. Detta var den enda verkliga grunden til corporationernes rätt at neka mottagandet af medlemmar. De grunder, man nu vanligen anförer, af för stor concurrence, bristande tilfälle til försörjning etc., äro så futtiga, at man knappast bör tala derom, då man allvarsamt undersöker en allvarsam sak.

Denna rättighet til medlammars antagande kommer egentligen i fråga vid närings-corporationer eller skrån, ehuru den på visst sätt gällt och gäller äfven om andra corporationer. Så t. ex. creeras prester endast af prester, så at ståndet organiskt utvecklas och lefver endast igenom sig sjelft, och man icke har begrepp om, huru en Christen prest skulle tilkomma på et ställe, der ingen sådan förut funnes. Så har vårt Riddarhus en, fordom någon gång med eftertryck utöfvad, rättighet at bevilja introduction."

Statens allmänna magt har väl nu tagit — och det med skäl, sedan corporationernas första bestämmelse uphört — rättigheten at, efter bestämda lagar, afgöra, huruvida en corporation med eller utan skäl nekat någon inträde, ja, til och med at neka detta inträde, om ock corporationen bifallit; men för dylika frågor äro dock särskilda privilegierade domstolar inrättade, så at staten i alla fall står i annat förhållande til sina, om man så får säga, corporerade medlemmar än til de öfriga.

Då skrån inrättas, måste alltid en klass blifva öfrig, i hvilken alla de, som af intet skrå emottagas, blifva inväkte; och i fall, såsom i Indien, hvar menniska ovillkorligt måste tilhöra en gifven privilegierad cast, upkommer ändock en klass af Parias eller förkastade, som är beröfvad alla rättigheter. Derhän skall allt genomdrifvet skråraseri föra; och de Europeiska folkens räddning från et sådant tilstånd härleder sig från den lyckliga händelsen, at en föraktad och förtryckt klass fans, som ej ansågs värdig at corporeras. Ur denna klass har, under mödor och strider, ljus och liberalitet framgått; med dess emancipation infaller den medborgerliga och tankefrihetens epok.

(Forts. n. g.)

Inrikes Underrättelser.

Justitiæ-Borgmästaren i Stockholm, Ridd. af Kongl. Nordstjerne Orden, And. Wallin fick sistl. Måndag kl. 2 anfall af slag, under det han presiderade i Magistraten. Man hann icke föra honom längre än i förmaket, då han afled. Han var omkring 80 år gammal och hade ovanligt länge beklädt det embete, hvari han nu dog. Vid Gefle

Riksdag 1792 var han Borgare Ståndets Taleman. Få menniskor hafva förvärfvat mer kärlek och högaktning än han.

Tidningen *Frihetsvännen*, hvars redactör i flera Blad skriftvexlat med tilförordnade Presidenten i Kongl. Krigs Collegium, Hr General Löjtn. Grefve Lövenhjelm, angående en artikel, som af Hr Grefven ansågs smädlig och redan är satt under åtal, blef i måndags bittida på morgonen indragen, just som dess 36:te Nummer var färdig at utgifvas.

En Comité är nyligen i nåder förordnad til upgörande af et förut saknadt allmänt Reglemente för Fältjagare-corpserna, samt Infanteri-Regementernas jagare, och har begynt sina arbeten, som skola vara slutade innan detta års möten inträffa, för at derunder begagnas. Comiteen är sammansatt af fyra Ledamöter, neml.: Öfversten Friherre Lagerbjelke; Öfverste Montgomerie Cederhjelm; Majoren Montgomerie och Capiten Hohenhausen.

Enligt officiel berättelse, har den 25 i sistl. månad, det stora vaskverket vid Sala grufva, tillika med alla dit hörande materialier, blifvit et rof för lågorna. Skadan värderas til 10,000 R:dr Banco, och var så mycket känbarare, som af alla ugnar blott tre kunna drifvas, i anseende til vattenbristen.

Ifrån Jemtland är (äfven officielt) inberättadt, at på 7 veckors tid fängelserna i Länet varit alldeles tomma, at intet slags oordning förelupit, och at ingen landtstrykare finnes i provinsen, hvilket allt är en följd af Länsstyrelsens vidtagna polis författningar.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Lozano's och hans vänners arrestering skall ej vara Hertigens af S. Fernando verk. Det skall et ögonblick hafva varit fråga om Cortes's sammankallande, och Lozano slog sig oförmodadt på den tankan med ifver; detta hade gjort honom misstänkt. — Den trupp Insurgenter, som berättades vara afskuren och förföljd af O-donnell, skall hafva varit en colonne af 3000 man, under Riego, som geck til Algeziras för at beledsaga et antal dit ankomna medlemmar af Cortes til Isla de Leon. (Sednare underrättelser säga, at antalet var 2000, och at de ämnade sig til Tarifa). — Santiago är bror til Marquis Santiago, som under Cortes's tid ansågs för en Servil. Mycket måste således hafva förändrat sig i Cadiz. — I Catalonien, Valencia och Galicien skola spår til oroligheter visa sig, i sistnämnde provins skall en Öfverste vara dödad och trupper dit beordrade. — Ehuru, enligt bref från Cadiz, Insurgenternas antal stiger til 10,000 man, »blomman af Spanska arméen«, så synes dock nämnde stad ingenting af dem hafva at frukta, men väl af sina egna invånares tänkesätt. Biskopen (Cienfuegos) har vågat sig in bland Insurgenterna, for at förmå dem til eftergifvenhet, och blifvit med aktning emottagen, men med oförrättadt ärende återvändt. — Öfverste Santiago skall hafva undkommit til Insurgenterna. I Cadiz lära många arresteringar ägt rum. — I Madrid är man ängslig öfver Insurrectionen. Kongliga trupperne göra icke något anfall. Det påstås, at Freyre måst afväpna flera regementer. Han lofvar Insurgenterna, i en proclamation af den 4 Febr., at alla de som återgå under de Kongliga fanorna, skola få gå hem, jemte 5 Fr. och resekostnaderna; hvar Officer en högre grad och fortfarande aflöning. Quiroga åter å sin sida skall hafva lofvat hvarje öfverlöpare at, efter två års tjenst, erhålla del i nationalgods, dem Cortes komme at anslå. — Då han, som man sist såg, sände en Adjutant til Freyre, skedde sådant ingalunda för at föreslå underhandling; tvertom taga Insurgenterne en ganska hög ton. Fr. har derföre funnit nödvändigt at agera med kraft: några skärmytslar hafva redan förefallit. — Bref från Cadiz af den 4 Febr. säga, at Fr., i spetsen för 20,000 man, upfordrat Insurgenterna at inom 48 timmar gifva sig. Andra lika trovärdige bref åter säga, at 5,000 man af de Kongliga deserterat, och at Fr. endast kunde förlita sig på Carabinieterna; äfven Odonell skall hafva förlorat 2,500 man genom desertion.

I Madrid hafva alla, som ej varit bosatte der i 2 år, fått befallning at begifva sig derifrån. — En skolmästare, skall under förlitande på den Kongl. amnestien och i anledning af Lozanos upmaning, hafva angifvit sig som upholsman til de bekanta falska orderna. 25 à 30 personer äro häktade med honom.

Frankrike. Decazes har, genom et Kongl. beslut af d. 20 Febr., blifvit utnämnd til Hertig och genom et annat af samma dag, »i anseende til sin hälsa« afskedad. Han lärer skola gå som Ambassadeur til London. Hertigen af Richelieu är namnd til hans efterträdare såsom President i Minister-rådet; Grefve Simeon som Stats Secret. för inrikes departementet. Grefve Portalis blir Under-Stats-Secret. för Justitie Departementet efter Siméon, och Baron Mounier General-Directör för Departements- och Polisstyrelsen. (Et blad har

utspridt det otroliga ryktet, at Decazes blifvit skickad til Vincennes). I hotel Decazes har man samma dag, från middagstiden til kl. 10, hållit på at bränna papper. — Det har talts om Lainés och Villèles insättande i Ministeren, som således blir helt och hållit bestående af Ultras. Genom Minister förändringen förfaller verkan af det lustiga infall, en liberal deputerad skall hafva haft at läsa utantil det af Decazes förledet år mot Barthelemyska förslaget hållna tal, för at reciteras vid nästa debatt öfver Vallegs förslaget.

Pairernas Utskott har förkastat lagförslaget om Tryckfriheten. Äfven minoriteten ville, at det skulle antagas blott på et år. — Dagligen arresteras personer, som fört uproriskt tal på gatorna eller ock af polisen blifvit angifna efter Prinsens mord. Louvel är lika lugn och oböjlig. Han har fått på sig Camisolen (en trång, baktil snörd lädertröja) för at ej kunna företaga något mot sitt lif, och genom en glasdörr uplyses hans rum, så at vakten ser hvarje hans rörelse. — Hr Séguier, President i Kongl. Tribunalet, yttrade i et tal til Konungen: »Ja, Sire, det finnes en fortfarande sammansvärjning mot Bourbonerna; under den allmänna bestörtningen har man äfven märkt en vild glädje. Skulle det rena blod som är utgjutet, blott hafva retat törsten? Ach, Sire, vaka öfver oss, öfver allt hvad som omgifver E. M.; vi böntalla derom i samhällets namn, som sörjer öfver det närvarande och bäfvar för framtiden. Värdes tänka oupphörligt på bevarandet af hvad som ännu återstår utaf en för Frankrikes och Europas lugn så nödvändig familj. Skulle E. M. tro, at auctoriteterna kunde tjena E. M. ännu verksammare, så återgif dem de medel, hvilkas användande ej bör förgätas; och ehuru svår, ehuru farlig ock deras belägenhet blefve, så skall dock ingenting tilbakahålla, ingenting hindra dem« o. s. v. Denna de antiliberalas ton förråder, hvad bruk de vilja göra af den olycklige katastrofen. Decazes blef i synnerhet angripen. *Gazette de France* säger, at hans system gynnat de läror, som mördat Hert. af Berry, och bemöter honom directe som mördare. »Revolutionens dolk har traffat et Kungligt bröst, och genast har det med Konungamördarnes intressen förenade system blifvit af allmänna tänkesättet anklagadt för delaktighet i den grufliga gerningen; et förfärligt ansvar har, såsom åskan, traffat den mannen, hvilken utgör ministèren *(l'homme Ministère)*; Frankrike har vändt sig til Decazes, en högre stämma har frågat honom: hvar är Hertigen af Berry? Och han kan icke svara såsom Cain: skall jag tega vara på Hertigen.« — Lagförslagen mot personliga friheten etc. påstår samma tidning vara af Decazes framlagda, endast för at komma åt de sanna Royalisterna, hvilka han haft den oförskämdheten at vilja förmå til deras antagande. Alla Ultras tidningarna förde samma ton; och man kunde lätt inse, at en från alla håll och med sådant raseri anfallen Minister ej kunde bibehålla sig (Coussergues är äfven Ultra). Decazes hade til slut intet parti, och hans lagförslag komma troligen icke at antagas hvarken af Ultras eller liberala, ehuru de i andra saker ingalunda närmat sig til hvarandra, utan tvertom uttrycka en förfärlig bitterhet. Då Ultras vältra skulden för det begångna mordet på de liberala, så har en af de sednares tidningar sagt: är ordspråket sant: »*is fecit crimen cui prodest* (den har gjort brottet, som drager nyttan deraf), så fölle anklagelsen på Ultras.«

England. Ryktet om Castlereaghs och Sidmouth's (Addingtons) jemte de flesta öfriga Ministrarnes föresats at lemna ministèren var ej utan grund. De hade förklarat, at de icke kunde tjena, om i afseende på Konungens Gemål några eclatanta steg vidtoges. Konungen deremot lärer icke hafva velat gå in på några vilkor i den frågan, utan bestämdt yttrat sig, at Ministrarne, i fall de med annat villkor ej ville tjena, hellre kunde erhålla afsked. Men ändtligen har man erfarit, at Konungen upoffrat sina känslor och önskningar och antagit sina nuvarande Ministrars constitutionela råd.

Ministrarne våga ej nämna Drottningen annat än Prinsessa af Wales, och deröfver hafva förklaringar upstått i Underhuset. — Parlamentets snara uplösning är beslutén.

America. Förfärliga stormar hafva raset i Mexicanska och Florida viken. — En trupp af Artigas folk hade gått öfver Parana och redan framtrangt til Rosario. Man fruktade dem dock icke i Buenos Ayres, ty Regeringen hade satt betydlig styrka emot dem. Från Rio Janeiro berättas dock, at Buenos Ayres icke tyckes vara så tryggt.

Tryckt hos CARL DELEEN.

N:o 21. 1820.

STOCKHOLMS COURIER.

Måndagen den 13 Mars.

Sine ira, studio et metu.

Om Skrån och Embeten.

(Forts. från N:o 20.)

Jag har redan nämnt den verkliga förnuftsgrunden til corporationers rättighet at neka medlemmars antagande, likasom at denna grund numera forsvunnit. Emedlertid finnes rättigheten qvar, förenad med flera prerogativer, dem man föga besinnat. En Adelsman eller Prest kan icke straffas för ärerörigt brott. Så snart detta kommit i fråga, utskjutes han ur sitt förra stånd och kastas in i den ofrälse och verldsliga hop, som man ej anser vanhedrad af en sådan medlem. Detta äger dock icke rum öfver allt. Om en Hertig eller Theologiæ-Doctor i England skall hängas, så heter det i dödsdomen, at »bemälte *Hertig*« eller »bemälte *Doctor* skall hängas i sin hals tils han är död«. Endast i vissa fall blifver »blodet befläckadt« (the blood is corrupted); men det är egentligen i frågan om arf och arfvingar, och sträcker sig til alla folk-klasser.

Man må emedlertid raisonnera huru man vill om detta privilegium för adeln, som födes til sitt stånd, och presterna, som icke äro stånd, utan embetsmän samt redessutom, såsom religionens sändebud, böra vara rena från all om ock inbillad fläck; men huru vill man förklara det stadgande, at ingen får blifva borgare, om han har dålig fräjd och at den, som blifvit dömd til straff, förlorar sin borgarerätt? Här kan ju icke användas hvad man förebär om öfverflöd af concurrenter i näringarna; och den verkliga ofvan angifna rättsgrunden har ju försvunnit. Låt samhället hafva mistat sitt *förtroende* för honom, så har väl dock han icke mistat sin rätt at försörja sig med den konst han lärt.

Om man således söker grunden til dessa privilegier och författningar, finner man, at den ingenting annat kan vara, än förakt för en klass som ännu icke anses verkligen emanciperad. Men at detta förakt är falskt, ses deraf at, ehuru ingen missdådare kan hindras at försörja sig med landtmanna näringar, ingen landtman ändock anses vanärad af sitt yrke.

Efter dessa allmänna reflexioner vill man gå til det egentliga ämnet för denna upsats, skrån och corporationer i vårt fädernesland. Närings-skrån infördes här vida senare än i det öfriga Europa. Under den tid, då deras inrättande egentligen hade et ändamål, funnos de här icke, och infördes först eller åtminstone utbildades och fingo fasthet under Vasa Regenterna. Hvad som i Tyskland redan var utslitet, infördes här såsom nytt och modernt. Vid Sveriges nya födelse under Gustaf Erikson, då allt var färdigt och beredt at byggas på naturliga grunder, då et modigt, och öfver sina bojors

brytande stolt folk borde hoppas, at en naturlig tingens ordning skulle inträda, det föråldrade bortrödjas och näringarna upblomstra genom frihet; då bjöd man oss en sten i stället för bröd, införde det mest petrificerade af alla petrificater, det dödaste bland allt liflöst: skrån.

At detta skedde var dock icke så besynnerligt, som at det ännu försvaras. Våra vanliga klagoämnen i statshushållningen äro, at det, som en gång blifvit antaget, såsom nödvändigt i en viss tid och under vissa förhållanden, icke åter afskaffas, då dessa förhållanden, denna nödvändighet uphört. Inskränkta eller egennyttiga menniskor finna sig väl dervid och förstå icke, at det, som icke längre duger för sin tid, *måste*, ovillkorligt *måste* försvinna. De veta icke, at om det icke får försvinna småningom, så fort det föråldras, om det icke får efter hand uplösas, af den framskridande bildningens och tidens solstrålar, så *måste* det försvinna genom explosion. Söker man afleda det elektriska ämnet, allt som det samlas, så går det oskadligt ned i jorden; men slumrar eller envisas man länge, så at för mycket får samlas, så så kommer ändtligen åskan med sin förfärliga stämma och förkunnar dom; ljungelden nedstiger krossande — och det är för sent at rädda. Så går det, och så måste det gå alla dem, som forsvara det föråldrade mot tidens kraf. Historien bär härom tusende sinom tusende vittnesbörd; men de varnande lärorna försmås.

Emedlertid hafva vi dock skrån och måste betrakta dem, sådana de finnas.

I et förbund emellan menniskor af samma yrke, kunde man säga, ligger intet ondt; tvertom kunde sådant mången gång hafva sin verkliga nytta med sig. Men denna nytta öfverväges oftast af missbruken, ty förbundet sträcker sig til saker, hvartil det ej borde sträcka sig; och detta kan icke alltid hindras. Den jag, af annan pligt än den stora allmänna emellan menniskor, försvarar, då han är ohemult angripen, vänjer jag mig at försvara äfven då han lider hvad hans gerningar förtjent; likasom jag vänjer mig at hata, förakta och motarbeta en annan, icke derföre at han gjort sig sjelf förtjent af min fiendskap, utan derföre at han tilhörer et skrå, som står i opposition mot mitt. Om skrån blott vore en förening af konstnärer för konstens skull, så vore de åtminstone oskadliga för andra menniskor, och skulle kunna til och med vara oskadliga för konsten, om de icke straxt finge reglementen, styresmän, belöningar o. s. v. Men då de nu äro inrättade mindre för konsten än för dess idkares personliga och ekonomiska interessen, då de, i form af ordnar, utgrena sig öfver en stor del af verlden, då de, i de stater der de finnas, äro med immuniteter och medborgerligt inflytande försedde och ej blott från sitt samfund utesluta alla obehöriga, d. v. s. sådana som ej från barndomen hört dem til, utan ock neka dem at utöfva samma konst som de; så äro de förderfliga, i högsta grad förderfliga för samhället.

Denna sanning är nu mera så allmänt erkänd, at ingen är okunnig derom, som vill och vågar tänka; men mången låtsar dock ännu, af egennytta, en okunnighet, som, om han ock icke förmådde raisonnera sig derifrån, nödvändigt skall vara skingrad af erfarenheten. De så kallade fria konsterna (jag menar icke de sköna konsterna, utan de från skrå lossade handtverken) hur kunna de existera? Skulle kläde göras bättre, skulle klädesfabrikerna vara indrägtigare, om de hörde under skrå? Får man sämre barnskor än andra skor gjorda, är concurren-

cen större och förderfligare bland barnskomakare än andra skomakare, emedan de förra icke äro skrå underkastade såsom de sednare? Beredes det så kallade Engelska lädret jemnförelsevis sämre än annat, derföre at Engelska garfverierna äro fria och de öfriga äro skrå underkastade? — Det vore ganska interessant at kunna få svar på dessa frågor, för at se, om någonting *verkligt* kunde anföras til skråns försvar. Hvad som kan anföras *mot* dem, det hafva vi redan til en del sett och derom skola vi straxt få se vidare.

En rigtig skråbroder lefver, röres och hafver sin varelse endast i skrået. Et oegennyttigt interesse för det allmänna kan icke hafva inträde hos den, som från barndomen lärt sig at anse en corporation för sitt närmaste fädernesland. Han är intolerant mot bönhasar och besinnar icke, at om desse äro oduglige, så kunna de icke skada honom; men at, om de kunna göra bättre arbete än han sjelf, så är det en stöld från allmänheten då han beröfvar henne et tilfälle at få godt arbete. Han har icke begrepp om verklig, fri, allmän bildning; at troget hafva uttjent sina år gäller hos honom för skicklighet. Han kan tvinga allmänheten at hålla til godo dåligt och dyrt arbete; ty inom et brödraskap är så lätt at öfverenskomma, at ingen skall göra det bättre eller för bättre pris. Yttrar någon, helst yngre, broder et sträfvande til höjd i konsten och til frihet, så förföljes han; ty blind undergifvenhet, blindt följande af det gamla anses för skicklighet. Den allraöfverlägsnaste konstnär finner lika svårighet at få inträde i handtverket, som den råaste menniska, och måste, lika så väl som denne, använda vissa år at genomgå alla grader, från lärpojkens. Olika skrån ligga ofta i strid med hvarandra; men förena sig straxt vid anfall från den i intet skrå invigda menniskohopen.

I det allmänna ocorporerade lifvet går man in och ut, up och ned, til rikedom eller undergång, utan at någon annan bekymrar sig derom, menskligheten och frändskapens tjenster oberäknade. Men den, som en gång gifvit sig in i et skrå, gör anspråk på at ovilkorligt deri finna sin bergning, om han duger til yrket eller icke. Ty han har bestämt sig dertil för lifstiden; han har offrat sin ungdom derpå; han har stängt sig ifrån allt annat näringsfång. Dåligt och dyrt arbete är knappast den största af de olyckor, som åtfölja skrån. Den stagnation, den förruttnelse, den liknöjdhet för allt, til och med för det yrke man valt, är värre. Hur mången förstår i barndomen, hvartil han är ämnad? Hur mången är ej Statsman, af hvilken naturen velat göra en skomakare? Hur mången är ej skomakare, som varit ämnad til Statsman? Mot dessa misstag kan endast en fri bildning skydda. Då denna visat, hvartil ynglingen duger, då först bör han bestämma sitt tilkommande yrke. Hvem vet icke, at fattigdomen ofta tvingar det största snille at nedstiga til handarbeten, för at kunna lefva? Men friheten at välja mellan handtverken, då fallenheten en gång yttrat sig, skyddar för många grofva misstag, som nu ske; och om äfven det icke är möjligt at förekomma, at snillen begrafvas i verkstäder; så blir det dock möjligt at förekomma skomakareämnens användande til Embetsmän.

Läsaren har redan märkt, at jag kommit in på ännu et ämne, eller rättare utsträckt det förras gränser och derunder inneslutit ännu et slags skrå. Sådant låg också i planen, och denna har kanske genom en för tidig vink blifvit lagd i dagen.

Ja, meningen var verkligen den, at

vår embetmanna-inrättning är skråmässig. Nästan alla de upräknade kännetecknen på skrån passa på henne. Man bestämmer sig dertil för lifstid och innan den verkliga böjelsen och dugligheten är bekant för en sjelf eller andra, innan den verkliga upfostran är gjord. Man ilfänas at komma tidigt i tjenst, för at räkna år, hvilka svara emot skicklighet. Et barn begynner tjena staten vid 16 års ålder, eller just då den egentliga upfostran skulle taga sin början; ty hvad man dessförinnan lärt, utgör blott förberedande kunskaper. Sedan tjenstemannalifvet begynt, så lemnar man studierna. Tiden begynner blifva uptagen af liten verksamhet, fastän icke alldeles så litet arbete; och dessutom, hvad skulle sporra den unga medborgaren til kunskapers förvärfvande? Han vet ju, at befordran räknas efter tjensteår; han ser ju förmän, som genom dessa upstigit til deras platser, utan kunskaper och bildning, undantagande den så kallade routinen eller vanan vid göromål. Denna kunskap är visst nödvändig, men långt ifrån den enda nödvändiga. Med den ensam kan et vanligt hufvud aldrig komma längre, än at drägligt förvalta sin tjenst på gamla sättet, aldrig inträga i andan och afsigten af staten och lagarna. Så som våra unga tjenstemän förvärfva sin skicklighet, kan man med fullt skäl säga at de *gå i lära*. Ej eller borde det förefalla underligt, om så handtverksmässigt bildade menniskor kände inom sig en tomhet, en ledsnad vid göromål, vid sig sjelfva och hela verlden. Få tjenster äro förenade med mycket arbete, många med nästan intet. De lediga stunderna användas ej på annat än societeter, ordnar, spel och elände *); ty de få kunskaper, som förvärfvades innan man gick in i lära, glömmas snart, så at intet återstår mer än en viss jargon. Derföre skulle man utan förundran höra ynglingar i embetsverken icke tro sig säga något som vanhedrade dem, om de öppet bekände, at de få vapörer, då de skola taga en bok i handen.

Ingen bör taga detta såsom smädelse. Förf. vet och erkänner, at vi äga embetsmän, som härifrån göra hedrande undantag, likasom det ofta finnes skomakare, hvilka förstå mer än sin läst; men meningen är, hvilket äfven kan försvaras, at våra embetsmän, til följe af inrättningen, *kunna vara* sådana som här är upgifvet, och at man således utan förvåning skulle förspörja, at de funnes, som *vore* det. Man har upgifvit många projecter til förekommande af en så stor mängd menniskors inträngande på tjenstemanna-vägen. Man har gått så långt, at man velat *förbjuda* detta starka tillopp; men detta medel vore just det säkraste at helt och hållet göra embetsmanna näringen til skrå. Så länge befordringsverket och göromålen stå på samma fot som nu, så äro alla medel overksamma. Mera i detta ämne längre fram.

Et bevis på skråmässigheten i våra tjenstemäns bildning är den grundsatsen, som allmänt hyses och sättes i verket, at öfvergången från ena embetsverket til det andra är lika stängd, som från den privata hopen in i tjenstemanna-skräet. (Ty i tjenstemannaväg, såsom i näringar-

*) Förf. är icke pietist och vet, at nöjen äro nödvändiga i lifvet; men han påstår blott, at den som tidigt inviges i dem, sådana de i hufvudstäder finnas, förlorar arbetslust, viljans fasthet och nitet för sitt kall, helst om han är olycklig nog at hafva, hvad man kallar, succès och få namn af aimable. Vare detta sagdt til skrattares glädje, hvilka ej skola underlåta at göra en anmärkning, som på förhand medgifves, at nemligen författaren aldrig haft succès i sällskapslifvet; tror sig dock nog fördomsfri, at icke hafva handterat sällskapslifvet alldeles så som räfven sina rönnbär.

na, kan man antaga et stort skrå, hvaraf de) särskilda blott äro afdelningar. Den som lärt t. ex. i Kammar-Collegium blir icke befordrad i Commerce-Collegium, om han icke vill begynna en ny kurs der, såsom yngsta lärgosse. Detta är en nödvändig följd af den principen, som säger, at ingen äger eller behöfver äga någon djupare allmän bildning. Har man på et ställe lärt just jemnt hvad som fordras at *der*, efter gammal loflig slentrian, sköta göromål, men vet platt intet mer, har platt ingen anstrykning af den högre odling, från hvilken man så många gånger lättare arbetar sig ned til det enskilda och praktiska, än man från den lägsta ståndpunkt af mensklig kunskap arbetar sig up til samma färdighet (som alltid är et vigtigt, men endast *då* et högt föremål); så är det också naturligt, at man vid öfvergång til en annan gren af det stora skrået, står *der* på lägsta punkten af skicklighet, likasom man stod, vid inträdet i den första. Denna grundsats har hos oss gått så långt, at den, i all sin stränghet, användes inom de särskilda Departementerna af Konungens Cantzli. At den emedlertid är falsk, har man erkänt derigenom at, då fråga är om något verkligen vigtigt embete, man är tvungen at, med förbigående af skråordningen och de i kraft deraf i tour stående, taga män från andra verk. Sålunda äro t. ex. våra flesta Stats-Secreterare icke upfostrade inom Cantzliet.

Af samma isolerings-grundsats följer också en likadan esprit de corps, en likadan afundsjuka och spänning mellan de särskilda embetsmanna-skråna som mellan närings-skrån, t. ex. mellan skräddare och skomakare. Den som är i et Collegium eller et verk, anser sig förbunden at, som det heter, försvara uniformens heder, d. v. s. öfverskyla alla fel hos en kamrat, taga hans parti, äfven då han har orätt, söka befordra och hjelpa honom framför andra, som tilläfventyrs skulle vara, i och för sig sjelfva, bättre berättigade, berömma sitt verk, med et ord, anse sig först hafva pligter mot corpsen, men mot staten endast så vida dess interesse ej står i strid med corpsens.

Märkvärdigast är emedlertid den fejd, hvari det stora skrået sammantaget ligger med all annan auctoritet i staten. Emot representationen yttras fiendtligheten til och med öppet och utan skoning. Om Ständerne beslutit något och Kgl. Maj:t deröfver infordrar vederbörande verks utlåtande (en method, som kanske är nödvändig, i anseende til Ständernas sammansättning, men som emedlertid gifvit vederbörande begreppet om et slags förmynderskap öfver Ständerna och ledt til besynnerliga resultater) så går detta infordrande trappvis ofta ned til den lägsta betjent och sålunda händer, at t. ex. en Tullbetjent, en Länsman kommer at säga Rikets representanter just icke de utsöktaste artigheter. Underligt vore också, om icke en sådan person skulle med glädje omfatta tilfället at visa sin betydenhet. Händer deremot, at Ständerna yttrat missnöje med något embetsverks åtgärder, så förefaller sådant ytterst impertinent. Man förtörnas icke så häftigt öfver en enskild man, om han också sagt vida bittrare saker; ty corporationers strider mot corporationer äro de häftigaste. Ständerna hafva motionerat uphäfvande af Collegierna, som äro representanter för och blomman af embetsmanna-skrået; och då man icke kan betala lika med lika, så gör man dock i förargelsen hvad man förmår.

Af denna fullkomliga skråmässighet följer äfven tjenstemännens oafsättlighet. Denna är nödvändig i domarevägen, och har derifrån utsträckt sig til de administrativa civilverken. Detta åter kommer af

det judicielas och det administrativas sammanblandning. Rent civila mål behandlas såsom rättegångar, och många verkliga rättegångsmål hafva blifvit ryckta från domstolarne och inkastade på civilverken. Detta sista hörer iche hit; men dess följd, administrativa embetsmännens oafsättlighet, utgör en af hufvudpunkterna i närvarande betraktelse. Det står i oskiljagtigt sammanhang med hela systemet af vår styrelse.

Då man icke älskar folkets deltagande i dess egna angelägenheter, men ändock finner, at en despotisk regering är et ondt; så har man sökt sig mot detta onda en annan motvigt än den vanliga, som fins i representationen; och denna motvigt har man trott kunna finnas i sjelfva regeringens verktyg. Man har raisonnerat så här: änskönt goda och populära regenter ofta finnas, så hafva dock alla regeringar et visst sträfvande efter envälde och godtycke; lagen är godtyckets yttersta motsats, och finnes ingen motvigt, ingen hake, som tilbakahåller, så rusa de fram allt mer och mer. Om nu sjelfva embetsverken, sjelfva verkställarne af Monarkernes vilja, vore oberoende, så skulle de kunna utgöra denna nödvändiga motvigt.

Ja. Men med den skilnad, at et uplyst, vaket och upmärksamt *folk* sätter en *lefvande* kraft mot regeringarnes ofvannämnde sträfvande, då deremot regeringsorganernes oberoende och motstånd är en *död* kraft, en tyngd, som hänges vid regeringens svans och visserligen någon gång kan förekomma ondt, men också oundvikligen fördröjer, oftast hindrar det goda, som kunde göras. Den värsta olägenheten, som vidlåder denna controll af embetsmän, består dock deruti, at *folket* aldrig blifver någonting, aldrig bildas, aldrig får begrepp om sina rättigheter eller mod at yrka dem. Endast embetsmannacasten har och anser sig hafva något värde. Med et ord; en aristokrati upstår, som endast deri skiljer sig från den vanliga, at den icke beror på börd. Dock sluta dessa båda aristokratier vanligen förbund med hvarandra på det sätt, at den sednare til stor del bemägtigar sig den förra. Den som känner svenska och andra historier, känner också bevisen för denna sats.

Ärenderna skola förstås och handhafvas endast af invigda; men invigning vill säga afsöndrande från *folket*. Ty det är visserligen gifvet, och ingen nekar det, at en regering skall hafva händer och at embeten skola vara; men denna ovedersägliga sanning har man sträckt derhän, at ingen, som icke är embetsman, icke heller får förstå eller yttra sig om de allmänna ärenderna. Endast den, som har den stora bestämmelsen at vaka öfver ordning och lagar, at motväga regeringars allmänna sträfvande til godtycke, anses värdig at veta, vara och uträtta något.

Följden är den, at alla sträfva dit, der de se ära och fördel. Den rikaste, den lärdaste, den dugligaste anser sig för ingenting, om han ej kan blifva vederlike med en embetsman, d. v. s. få en embetmannatitel. Rik köpman, det betyder icke nog, om han ej tillika är Commerce-Råd. Af titeln landtman och medborgare anser man sig ej hedrad; för at äga värde i staten måste en sådan kallas Ekonomie-Directör. En lärd tror sig ej rigtigt lärd, förr än han heter Cansli-Råd; en skådespelare, vore han ock den störste i sin konst, anser sin talang för en ringa ting emot Hof-Sekreterare-titeln. Hvad vil allt sådant säga? Den, som icke från barndomen vant sig vid detta gyckel, måste anse det för et slags vansinnighet, eller också tro, at

det icke drifves på allvar. Det har emedlertid en djupare, bedröflig mening, den nemligen, at antingen skall man höra til det stora skrået såsom medlem, eller ock anses derföre (vara antagen til Genantborgare), om man vill njuta något anseende i samhället; titeln medborgare ger det icke.

(Forts. e. a. g.).

Inrikes Underrättelser.

Kongl. Maj:t hade under den 27 Maj sistl. år i nåder befallt Kongl. Kammar Rätten at afgifva et General öfverslag öfver krigskostnaderne från och med år 1810 til och med 1818. Kammar-Rätten har nu den 6 i denna månad uprättat nämnde general öfverslag, hvars resultater vi tro allmänheten med nöje böra se.

Kustbevaknings- och hamnstängnings-kostnaderne för 1810 och 1811	880,902:	23.	7.
1812 års rustningar	2,107,077:	36.	2.
Kostnaden för Vestra Armén år 1812	354,588:	17.	1.
D:o för Reserve-Armén, 1813, och 1814	2,854,184:	13.	9.
D:o för Armén mot Norrige, 1814	4,782,047:	31.	2.
D:o för Armén i Tyskland, 1813 och 1814 . . .	8,351,283:	2.	11.
Krigs-Comiténs utgifter för 1812 til och med 1818 . .	5,130,440:	40.	9.
Kostnaden för Örlogs-Flottan från 1810 til och med 1814	4,492,485:	8.	8.
D:o för Arméns Flotta under samma tid . . .	1,870,031:	19.	4.
Summa	29,823,041:	1.	5.

I Fredags hade Stockholms publik ändtligen det nöjet at se en Svensk Tragedi, hvars ämne var ägta Svenskt: *Engelbrekt*. Om också piecen, såsom konststycke, icke var allt hvad man kunnat önska, så emottogs den ändock med allmänt bifall, i anseende til den brinnande fosterlandskänsla, den oförfalskade ifver för *folket*, för rätt och för sanning, som öfverallt framlyste.

Utländska Nyheter.

Spanien. En til Bayonne ankommen resande, som den 6 Febr. lemnat Cadiz, berättar: »I Staden råder lugn; hvar timma väntas vigtiga händelser. Alla affärer lida och handeln är död. Köpmän och Borgare förklara öppet sin afsky för all revolution; icke så de lägre klasserna. Rebellerne hafva på det formidablaste förskansat sig; de hafva på alla angripliga punkter upfört talrika batterier, som i alla rikningar korsa hvarandra. De beräknas til 8 à 9,000 man godt infanteri och öfver 1000 artillerister. De hafva i sitt våld en utomordentlig mängd kanoner, ansenliga magasiner med ammunition och proviant, med hvilket sednare de dessutom hafva godt tilfälle at än vidare förse sig. Deras ovisshet i afseende på deras företag kommer deraf, at de ej i första ögonblicket försökte taga Cadiz; nu torde det blifva för svårt. De skola hafva gjort Grefve Calderon och de öfrige fångarne ansvarige för allt, hvad som kan företagas mot dem. Freyre deremot, i spetsen för en betydlig styrka, synes hafva för afsigt et allvarsamt anfall, om Konungens fredsanbud ej finna gehör. De många proclamationerna och orderna å båda sidor bevisa blott svaghet; rebellerna hafva inrättat et national boktryckeri i S. Fernando. Osant är, at medlemmar af Cortes befinna sig på Leon. Rebellernas sjömagt består af et skepp om 64 kanoner, en Fregatt, två Corvetter och en division kanonbåtar.« — Bref från Cadiz af den 8 Febr. berätta, at Rebellerne den 4 blifvit, genom en väl underhållen eld från kanonslupar och Redouten S. Fernando, tvungne at lemna sina positioner i Santivanes, Angulo och Ventorillos de las Tablas. Cortadura, som innehafves af de Kunglige, är ytterst starkt befästad och bestyckad. — Riego är afskuren, så at han ej kan återkomma til Chiclana. 300 man skola redan hafva deserterat från honom. På hans marche från Algeziras til Vejer, der han nu ligger, blef han icke oroad af Odonnell. — En allmän trafning synes snart förestå, och man fruktar, at Cadiz kommer at bombarderas. — Et rykte säger at Oviedo, hufvudstaden i Asturien, proclamerat constitutionen. — Från Madrid berättas af den 14 Febr., at Quiroga afslagit den honom och hans folk tilbudna amnesti. Han svarade: »Då hans kamrater med honom gripit til vapen, för at, genom en constitutionel och monarkisk Regering, trygga Spaniens oafhängighet; så vore ingalunda deras tanke at öfvergifva den rättvisa sak, som de försvara och för hvilken de voro villige at utgjuta sitt blod til siste droppan.« Dermed slutades underhandlingarne och vap-

hen måste afgöra. — Insurgenterne skola hafva mycken communication med Gibraltar. De utsända detachementer, som från landet indrifva boskap och skaffa färsk proviant til deras hufvudläger. — I Cadiz vågar man ej tala. Freyre skall sjöledes hafva kommit dit.

England. En conspiration var upgjord til at mörda alla Ministrarne och, som några berätta, äfven Konungen. De sammansvurna, 40 til antalet, hade samlat sig den 20 Febr., för at samma afton utföra sin plan vid Ministrarnas vanliga samsamkomst. Anslaget var emedlertid uptäckt, och huset, der de sammansvurne voro, omringades med vakt. Sedan dörrarne blifvit inslagne, försvarade de sig och gåfvo eld på den inträngande vakten, hvarvid en polisbetjent blef dödad. Endast 9 (eller, som sednare underrättelser lyda, 12) blefvo tagne; de öfrige undkommo, och bland dem hufvudmannen, den namnkunnige Thistlewood. Et pris af 1000 p. St. är utsatt för den, som griper honom. Beskrifning på hans person är anslagen på Londons börs och publicerad i Amsterdam. — Parlamentet skulle uplösas i början af innevarande månad och det nya torde komma et sammanträda omkring den 20 April, då det sedermera troligen får vara tilsammen långt in på sommaren.

Frankrike. Et nytt bevis, at Ultras mera syftat åt Hr Decazes plats, än hans person, ligger deri, at de nu äro nöjde, endast han afgått. Deras yttranden om honom i *Journal des Débats* äro ganska fredliga. — *Gazette de France* vill åter icke ännu anse Ministerförändringen för definitif — innan Hr *Decazes* verkligen afrest. Denna tidning låter märka någon fruktan, at Hr Decazes's system icke med honom tager afsked. Med et ord, Hrr Ultras äro ännu icke rätt belåtna, helst som *Journal de Paris* i går hade den djerfheten at försäkra, at Frankrikes önskningar skola genom den nya Ministeren upfyllas, »såsom de i mre år blifvit, såsom de i går blefvo, och såsom »de alltid skola blifva uppfyllde.« — Hert. Decazes fortfar at erhålla många besök. Hans vänner varna honom för anslag mot hans person. Hans afsked skall hufvudsakligen blifvit föranledt deraf, at hans Colleger Roy, Pasquier och Latour-Maubourg icke ville qvarblifva med honom i Ministéren. — En tidning säger, at Municipal corpsen *en corps* skulle begifva sig til Monsieur och anhålla, at han måtte förmäla sig, för at gynna Frankrikes dyrbara hopp. — Tidigt hvarje afton ser man i stadens folkrikaste gator patruller til häst och fots, utan at likväl ordning och lugn i det hela på något sätt störes. — Hr Constant har erhållit två anonyma bref med hotelser. — Louvel, som i början lefde ganska tarfligt i fängelset, låter nu gifva sig vin. Til en person, som sökte väcka ånger hos honom, sade han: »Bry Er icke »om mig; hvad jag gjort, hade jag förut väl öf»verlagt; jag visste nog, hvad det gällde. Min »död är säker, dittils vill jag ännu i ro njuta »mitt lif, äta, sofva och ej bekymra mig om nå»got annat.« Hans mätress, en fruktbandlerska, som är arresterad, skall hafva gjort betydande upgifter.

Från Augsburg meddelas, under d. 25 Febr., ur *Allg. Zeitung*, det tal, som Hertigen af Fitzjames den 14 Febr. hållit uti Pairs-Kammaren, och hvari han anklagar Ministrarne, at icke hafva vidtagit de anstalter, som äro nödiga til säkerhet för den Kongl. Familjens dyrbara qvarlefvor; försäkrar, at en sammansvärjning äger rum til dess fullkomliga utrotande, och formligen angifver Hr Caulaincourt (Hert. af Vicenza) hos hvilken mördaren nyligen skulle hafva varit i tjenst; hvarefter talaren föreslog en upmaning til Ministrarne at gifva Kammaren tilkänna, hvad medel de vidtagit, för at uptäcka det rysliga sammanhanget af denna händelse. Detta tal gjorde stor sensation, men understöddes dock af ingen.

Pairernes Utskott har förkastat lagförslaget om Tryckfriheten och ansett »Regeringen, endast genom et constitutionelt föreslående af några artiklars bifogande til de nu bestående lagar kunna vinna sitt andamål.«

I går sammanträdde för 4:de gången de Deputerades Utskott öfver lagförslaget om personliga friheten, och beslöt, efter långa debatter, med fem röster emot fyra, at antaga förslaget, dock med talrika förändringar (hvilka, såsom man försäkrar, alldeles omskapa detsamma). Ordet *machination* och alla de ord, som gifva en mer eller mindre obestämd mening, skola uteslutas, så at ingen möjlighet återstår, af utsträcka arresteringarne til andra fall än det af en komplott mot Kongl. huset. Ej heller får, under någon förevändning, en dom dröja längre än en månad. I annan händelse skulle de anklagade sättas i frihet och ställas för competenta domstolar. — De två personer, en Kypare och en Gardes-jägare, som togo Louvel i kragen, hafva af Konungen fått pensioner, och andra hafva fått belöningar. — Den genom Ultrasbladen utbredda nyheten, at Hertigen af Wellington ankommit eller väntades, är falsk.

Tryckt hos Carl Deleen.

N:o 22. 1820.

STOCKHOLMS COURIER.

Thorsdagen den 16 Mars.

Sine ira, studio et metu.

Om Skrån och Embeten.

(Forts. från N:o 20.)

Hvar och en, som förvärfvat litet mer än han behöfver, söker derföre at synas embetsman, och bereder sina söner at verkligen blifva det. De inkastas således såsom barn i Embetsmanna-läran, i stället för at med fadrens förvärfvade förmögenhet arbeta på näringarnes upkomst. Deraf detta förfärliga tillopp i embetsmanna-yrket; deraf denna stora brist på uplysta privata, hvilken kännbarast röjer sig vid våra Riksdagar.

Men, säger man, huru skulle embetsmän kunna bildas, om de icke från ungdomen upvexte vid göromålen? Den skråformiga upfostran är ju således nödvändig. — På detta inkast är redan svaradt vid de allmänna betraktelserna öfver skråväsendet; här vill man blott tillämpa de allmänna sanningarne på det särskilda skrået.

Så länge bildningen icke är allmänt spridd och det lilla man deraf äger, förvärfvas endast med afsigt at vinna skicklighet til den eller den beställningen, men ingalunda en fri allmän uplysning; så länge statens angelägenheter och ärendernas gång äro stängda inom vissa murar, och publicitetens fackla icke sätter folket i stånd at intränga i den aflägsnaste vrå af statsbyggnaden; — så länge, det medgifves gerna, måste embetsinrättningen vara på en gång läroinrättning och verkstad — och detta är just det säkraste tecknet til skrå.

Om deremot hela staten vore en stor bildningsanstalt, d. v. s. om gången af dess ärender vore en allmän angelägenhet i ordets hela mening; så kunde dess tjenare bildas, utan at gå i lära på et gifvet ställe. I de gamla republikerna, der mängden af medborgare ägde så mycket allmän bildning, som tidens enklare statslära kräfde, och der alla ärender afgjordes offentligt; der såg man också ingen särskild upfostran för embetsmän, ingen lärotid för dem, hvilka ämnade sig dertil, eller rättare, ingen ämnade sig dertil; alla med erforderliga natursgåfvor bildades så, at de kunde blifva det, då fäderneslandets tjenst kräfde. — När det allmänna mörkrets och okunnighetens tidehvarf kom, och det offentliga lifvet utslocknade, då utbildade sig alla skrån och bland dem äfven embetsmännens.

Men offentlighetens och den allmänna bildningens tid har åter inträdt. I de moderna stater, der friheten fått fast fot, har också embets-inrättningens skråmässighet uphört. Talenter för allmänna ärenders behandling hafva haft tillfälle at utveckla sig äfven hos dem, som aldrig deltagit deruti. En Fox, en Franklin, en Necker hafva gått omedelbart ur den privata medborgareklassen til Statens styresmän; och hvar kan man visa deras

mästare äfven i länder, der upfostran varit enkom riktad på embetsmäns bildande? De voro utrustade med ljust förstånd; detta var odladt och skärpt genom stora kunskaper i allmänhet; de hade, såsom privatmän, följt fäderneslandets styrelse; de kände dess lagar och historia; de hade tänkt öfver regeringskonsten i allmänhet och lämpat sina spekulationer på det verkliga — allt saker, hvarmed man sällan har tid at sysselsätta sig, då man redan som barn begynner *sköta* ärender.

Äfven i Sverige har funnits en tid, då embetsmannen bildades genom studier och var mognad i dem, innan han blef statens tjenare — och detta var Sveriges storhets tid. Axel Oxenstjerna, Pehr Brahe och dylika voro skicklige embetsmän, utan at hafva gått i embetsmannalära; men de voro invigde i all sin tids lärdom, innan de sökte at användas. Denna tid, invänder man, bör ej önskas tilbaka. Jag önskar den ej eller tilbaka, ty den var behäftad med det stora felet, at en klass af medborgare nästan uteslutande hade rättighet at göra sitt snille och sin bildning gällande, likasom at äga viss egendom. Allt det förderfliga och revoltanta i dylika undantags rättigheter känner jag. Meningen var blott den at, då det i alla fall var en gifven klass, som ägde anspråk på stora embeten och betydenhet, så voro medlen, hvarigenom medlemmarne af denna klass sinsemellan täflade och gjorde sig skickliga, vida at föredraga framför dem, som nu brukas: ensidig skråmässig upfostran, eller, som ännu sämre är, ingen upfostran, utan blott tjensteår.

Nu har, jemte offentlighetens och ljusets, äfven de jemnade rättigheternas tid kommit, och vissa klassers uteslutande anspråk på statens tjenster hafva uphört. Tjensteårs och skrå-systemet bidrog at motväga dessa anspråk och göra det möjligt äfven för den ofrälse medborgaren at njuta något af de fördelar, staten tilslagt sina tjenare; men det medförer, såsom vi redan sett, så skadliga följder, at det måste falla, om någonsin en sann medborgerlighet, uplysning och rättvisa skola upstå.

Jag uprepar den frågan: huru skall man då få embetsmän, om den för dem enkom inrättade upfostran uphörer? För at svara härpå, behöfves föga filosoferande; blott en framställning af huru det tilgår i andra länder, der publicitet och representation finnas; ty dessa äro nödvändiga vilkor. Och just derföre är det, som all skråmässig embetsmanna-corps kämpar emot representation och publicitet *). Man lider ej gerna det, hvaraf man hotas med undergång.

I dessa länder, jag nämnde, går vägen til embeten oftast genom representationen, säkert åtminstone genom den utmärkta talenten. Hos oss står — skälet hafva vi sett — embetsmanna-corpsen och den representerande i motsats mot hvarandra. Ty jag talar icke om de stift, de Doctorshattar, hvarmed det Högv. Preste-Ståndet, eller de domsagor och andra sysslor, hvarmed de i det Välloft. Borgareståndet inblandade embetsmän ofta kunna upmuntras. Hvem som sådant åtnjuter, är redan embetsman förut och träder, genom sin befordran, icke in på en ny bana, utan blott i en högre grad af den förra; aldrig til statens styresman (den verkliga embetsmannen), utan blott til en indrägtigare, men ej mera magtpåliggande, beställning. Jag talar om den i andra fria stater vanliga händelsen, at en verklig *folks-representant*, som ut-

*) Fruktan för ljuset har medföljt skrån, och deraf kommer också den Engelska benämningen på de under skrå lydande handtverk (mysteries).

märkt sig genom öfverlägsenhet i kunskaper och vältalighet, som mägtigt verkat på ärendernas gång och ljust framlagt folkets behof och önskningar, derigenom inträder som embetsman. Så länge Ministern (ty endast den är egentligen embetsman i et dylikt land; hans ögon, öron, händer och fötter äro icke oberoende, utan blott verktyg för hans vilja) är alla andra öfverlägsen i verksamhet, kunskaper och snille, så länge är han Minister. Upstiger deremot någon, som i dessa egenskaper fördunklar honom, så är ock *han* oförtöfvadt Minister, så vida icke den förra odugliga, genom en köpt representation, kan bibehålla sig; men det lyckas icke länge. Publiciteten uplyser snart Regeringen om folkets verkliga behof, och strid med folkets önskningar kan icke blifva et stående system, såsom hos en skråmässigt bildad, inom sig sluten och oberoende embetsmanna aristokrati. Regeringen finner sig existera endast genom folkets vilja och utan densamma ingenting kunna företaga. Hon måste, för at herrska, locka til sig alla dem, som förut herrskat genom egen kraft och med det välde, som snillet och äran gifva.

Men skulle det kunna så tilgå här? Vår representation är den så inrättad, at det låter sig göra? — Dessa frågor leda til en annan ganska vigtig: är verkligen *Svenska folket* representeradt på våra Riksdagar? Och oförtäckt svaras: Nej. Skrån representeras; men icke folket, icke det stora allmänna interesset. Det vet hvar och en, som känner historien om våra Riksdagar, allt ifrån Mula Ting. — Man må raisonnera så mycket man vill om naturen och bestämmelsen af pairskapet, så stadnar man ändock vid detta: ovalda representanter. Ty at tro sig för sin egen person och pesonliga rättigheter deltaga i lagstiftningen, det är en orimlighet, så snart det skall vara en rättighet endast för någon viss klass. Men hvad representera då pairerne? Sin jord? Ja; den stora mängd fast egendom, som de under medeltiden förstodo at tilskansa sig, har i de flesta Europeiska länder blifvit en förevändning för representations-rätten.

Men denna rätt har en högre betydelse, som icke anades och icke kunde anas vid första inrättningen, utan endast efterät upkommit, då *folket* begynte visa sig vid öfverläggningen om statens angelägenheter, och som utvecklat sig under den långa och ofta hårda conflicten mellan de särskilda magterna i staten. En medlare, genom sin rikedom och sin medfödda rätt, oberoende af både den utöfvande magtens och hopens gunst, behöfdes at hålla jemnvigten mellan båda och hindra den enas inkräktningar på den andras rättigheter. Men om nu denna medlare icke vore ekonomiskt oberoende och allt jemnt måste smickra magten, för at stiga i tjenster och lefva af statens medel? Än mer om han tillvällat sig *ensam* rättigheten til tjenster? *) Hvad blefve följden? Personliga interessens befordrande och glömska af det allmännas.

Endast ur et dylikt förenande af hördens fördelar och embetsmanna-magten, jemte denna magts skråmässiga inrättning, kan man förklara det öfvermod och den högdragenhet, som en viss klass i flera länder hyser i förhållande til sina medborgare. Det må heta, at lagen är lika

*) Så hafve ju i de flesta Tyska stater endast Adelsman rätt til förnämare embeten; så vore ju Råds- och andra högre tjenster i Sverige, ända til 1789 års Säkerhetsakt, försäkrade åt Adeln uteslutande. Et bland de, mot nämnde Act, på Riddarhuset anförda skäl var, at hon inneböll, det ofrälse kunde få säte i Revisionen, då deremot denne var en del af Rådet och Rådet borde vara frälse.

för alla; han blifver det ändock aldrig i verkligheten. Embetsmannens värdighet sammanblandas med personens; den högt upsatte mannen tror sig högt upsatt, äfven då fråga icke är om embetet, utan om privata förhållanden. Ofta får man höra, alltid märka den taken: »hur vågar ni, som är ingenting, påstå at jag har orätt, jag som är en så högt upsatt man? hur vågar ni tala i en sådan ton til en man af min värdighet?« Lyckligt ändock, om detta ej sträcker sig längre än til yttre höflighetsbetyg! Men hur kan man begära, at den, som tror sig vara af en ädlare natur, skulle kunna, af sig och sina likar, anses skyldig at göra allt, hvad den lägre otitulerade klassen (»sämre folket, slöddret«) måste enligt lag göra, eller lida hvad lagen bjuder, i fall det uraktlåtes? En dunkel känsla säger dock »slöddret«, at så borde vara, och på sådant sätt upkommer hat emellan folk-klasserna. Märkeligt är hvad en Tysk författare säger om England i detta hänseende. »Man tror, at en menniska, »som sitter vid höga värdigheter och bär »rika eller ovanliga kläder, är likaväl »menniska som andra. Derföre är icke »det upseende stort, som väckes af de»ras förbrytelser, som äga embeten och »anseende. Man frågar icke med et slags »förundran, huru en så stor, så ansedd, »så namnkunnig och så aktad man har »kunnat göra sig skyldig til straffbara »gerningar. Deraf kommer, at det sämre »folket visar förnäma och med embeten »beklädda personer icke på långt när »den ytterliga och slaviska vördnad, som »man ser i andra länder. Man vet här at »domaren och prelaten, lika så väl som »andra, är lagarna underkastad, kan öf»verträda dem, likasom andra, och såle»des äfven blifva straffad, likasom de. »Derföre bemöter sjelfva pöbeln förnäma »brottslingar, inför rätta eller vid dods»straff, likasom andra, så vida de ej an»ses hafva förorsakat allt för mycken »olycka. Derföre hörer man också icke »här, såsom i många andra länder, folk, »som tror at deras ära blifvit förolämpad »eller icke nog ära dem bevisad, utropa: »En så förnäm och rik man som jag är! »En så Högvälboren, Högvördig och Hög»lärd Herre! Nej, den förnämaste Engels»man vet, at hans landsmän, likasom »han, äro fria, äga menniskoförstånd och »tänka. Derföre förhäfver sig icke en »Engelsk General, som segrande åter»kommer til sitt fädernesland efter slu»tadt fälttåg, och är icke stoltare än »förut; Lord Clive, som såg Mogul och »Nabober förödmjuka sig och i Orienten »var despot, är derföre i England ingen»ting mer än en annan Engelsman; och »den, för hvilken Indien knäböjde, såg »sig tvungen at förödmjuka sig för sina »medborgare, emedan han ganska väl »visste, at de icke tänkte som Indianer«. Samma författare gör på et annat ställe den anmärkning, at om högdragenhet finnes hos Engelska Adeln, så är det hos dem, som bekläda embeten och stå i kredit, men at deremot de pairer, som endast äro pairer och nationens representanter, visa en sann humanitet.

Om, oaktadt alla de fel, som kunna vidlåda inrättningen af vår Adel, det allmännas behof och önskningar ändock blifvit sannare och friare uttryckta på vårt Riddarhus, än på något annat rum under Riksdagar; så kommer sådant deraf, at på Riddarhuset finnes mera ljus och åtminstone en hop verkligen oberoende män. Der sitta de fleste af Konungens Ministrar; men icke som sådana, utan som Adelsmän, och behöfva icke öpna sin mun å embetets vägnar. Hos oss skulle således möjligtvis det märkeliga fenomen kunna inträffa, at en Konungens proposition af ingen försvarades,

i synnerhet då Ministrarne ej hafva något samband sins emellan, så at den proposition, som af en Minister är contrasignerad, kan vara icke gillad, kanske icke ens känd af de öfriga. Om nu den contrasignerande dertil är ofrälse, så är ju hans lagförslag utkastadt på et villande haf, der det beror på slumpen och Guds försyn, om det af någon menniska tages under armarna.

Denna olägenhet har man dock icke anat såsom möjlig, just derföre at Adeln är så inrättad, som vi nyss nämnt. Alla högre embeten anses såsom Adeln tillhöriga, och mer än hälften af Riddarhuset består af embetsmän. Huruvida desse äro skicklige til medlare mellan regering och folk, derom vill man ej yttra sig. At de likväl varit det och ofta försvarat folket, då folket ej förstått försvara sig sjelft, detta lärer oss erfarenheten.

Oaktadt således talenter, åtminstone på något ställe, inom vår representation kunna framträda och framträdt; så har dock representationen aldrig varit vägen til embeten, om icke, såsom redan nämndt är, för dem, hvilka förut äro embetsmän, eller til sådana embeten, som äro vigtigare för innehafvaren än för staten. Det kallas at göra lycka; och så kan det kallas endast på de ställen, der embeten ensamme kunna ge värde, der de anses såsom näring, der den, som fått upfostran, men icke lyckas at få en tjenst, hvaraf han kan lefva, tror sig i samma ställning med landtmannen, hvilken sått sin åker, men icke får skörda.

Bland våra ofrälse stånd intaga Presterne främsta rummet, och äfven de representera ingenting annat än sina personer. Då de tala om *Kyrkan*, så vill det säga boställen och tionde; ty i religions sakers afgörande hafva de ingenting mer at säga än hvarje annat stånd. Kyrkolag stiftas af Konung och tre stånd, likasom allmän lag; och Påfven i Rom skulle således af Sveriges lagstiftare kunna erkännas för Kyrkans öfverhufvud, utan at svenska *Presterskapet* kunde lagligen hindra det. Den *Kyrka*, som Presterne sägas representera, är således ingalunda den andeliga i bibeln omtalta Kyrkan, utan, såsom redan nämndt är, Presternas personliga rättigheter, boställen och tionde. At de skulle representera den privata fasta egendom, som en och annan bland dem händelsevis äger, det hafva de icke ens sjelfve påstått. Den sats man någon gång hört drifvas, at Preståndet skulle representera uplysningen och vettet i staten, är en smädelse mot de öfriga stånden och har väckt förargelse.

Ur et stånd, hvars rike icke är eller åtminstone icke bör vara af denna verldene; hvars upfostran har en viss inskränkt bestämmelse; hvars utkomst beror på *befordran;* och hvars inblandande i verldsliga ting man sorgfälligt sökt förekomma (utom — besynnerligt nog — i det vigtigaste medborgerliga updrag, lagstiftningen); ur et sådant stånd söker man icke statens embetsmän. Det enda exemplet af en Prest, som var föredragande hos Konungen, kommer troligen icke at uprepas. En Prest af nog inflytande och gunst, för at kunna blifva Minister, har också säkert i sin hand medel at befordras såsom Prest; och han väljer då svårligen den forra mera törniga och mindre lönande vägen.

Återstå således våra verkliga ofrälse representanter: Borgare och Bönder. Är deras upfostran verkligen sådan, at de kunna användas til embeten? Och äfven med den enda hos oss medborgerliga upfostran, d. v. s. undervisning vid skolor och universiteter, skulle de kunna det?

Här kommer åter den stora frågan om publicitet och opinion. I länder, der

dessa finnas, kan en representant komma til nationalförsamlingen för första gången från den aflägsnaste vrå af Riket, utan at någonsin hafva sett hufvudstaden, och ändock genast vara inne i ärenderna, likasom hade han skött dem från barndomen. Hos oss deremot äro representantens, såsom embetsmannens, göromål en skråhemlighet; endast lång vana vid Riksdagar initierar en representant. Några måste han bevista såsom lärling, för at höra och se, huru det går til, innan han kan eller vågar öpna sin mun. Representationen och embetsmanna-corpsen kunna således räcka hvarannan handen; den ena är skrå, derföre at den andra är det. De hafva äfven likhet deruti, at begge äro underafdelta i mindre skrån.

Man har sagt, at vår representation är bättre än andra, deruti at den utgår directe från sjelfva stammen af nationen eller den arbetande klassen. Detta är sant; men et misstörstånd äger vanligtvis rum om meningen af detta directa utgående från folket. Hvarje fastighetägande medborgare, som drager statens bördor, har en naturlig rätt at nämna sitt ombud vid nationalförsamlingen, likasom den at kunna blifva ombud. Hvar och en väljande måste äfven nödvändigt välja ombudet bland sina likar: en grundsats, som är sann, ty alla medborgare, äro såsom sådane, likar i rättigheter och inför lagen; men skråsystemet har af denna allmänna och sanna sats gjort en vrängd uttydning och sagt, at t. ex. landtmannen icke får välja en stadsbo, denne ingen annan än en borgare; och det til och med enligt underafdelningar inom hvarje klass. Om den klokaste och ärligaste landtman i et Härad bor på frälsegård, eller förr idkat annan näring eller varit i tjenst, så får han icke höja sin röst i ståndets och fäderneslandets angelägenheter; om i Stockholm (den enda nog stora stad, för at kunna välja efter skrån) den man, hvars uplysning och redlighet äro allmännast erkände, skulle höra til någon af de orepresenterade klasserna, så får han icke väljas, likasom i fall t. ex. stadens skickligaste ämnen skulle vara Grosshandlare, ändock ej fler än två af dem kunna väljas; eller endast tre, i fall de äro magistratspersoner, endast en i fall de äro minuthandlare o. s. v. — Man har vid Riksdagar och utom Riksdagar talat mot det felet i vår författning, at vissa medborgare, såsom t. ex. ofrälse *Ståndspersoner* *), ej få välja Riksdagsmän, eller, som det heter, icke äro representerade, och man har gått ända derhän at vilja äfven af dem bilda et skrå, et femte stånd. Visserligen är det et fel, at medborgare finnas, som ej representeras; men et ännu större, at de finnas, som icke få representera. Sålunda äro kanske samhällets ädlaste och uplystaste medlemmar ofta stängde från öfverläggningen om dess angelägenheter.

De som icke älska representation och icke önska, at dess röst skall få något inflytande, de äro nöjde med allt detta. Men äfven de finnas, som af ren välvilja försvarat representations-systemet, sådant det är. De hafva sagt, at böndernas interesse skulle försummas, om *småherrar* finge insmyga sig bland dem. Ja, så länge de måste *insmyga* sig (och det är just hvad som nu någon gång sker) så länge äro de farliga; ty de måste förkläda sig. Men blefve det hvarjom öppet at söka den äran at tala i fäderneslandets namn, så skulle inskränktheten och egennyttan få ganska svårt at tränga sig fram. Och om det äfven skulle lyckas, så vore det för sista gången; folket skulle snart uplysas om sitt ombuds ovärdighet. Dessutom så länge landtmän-

*) Et ord, som endast har en konstlad betydelse och aldrig bordt hafva någon.

nens antal bland de väljande är så ojemnförligt öfvervägande, så kunde man räkna på, at de valde sina likar, såvida ej någon annan funnes, hvars nit för deras sak och hvars skicklighet vore nog allmänt kända, för at öfverväga alla personliga considerationer. Allestädes, der väl inrättade representationer finnas, har man sällan sett folkets ombud öfvergifva folkets sak, så vida de icke köpt sina platsar; och den som säljer sig, har icke rätt at klaga. Dessutom kan ju den, som vill imponera på en representation, lika lätt köpa röster åt et sitt creatur bland de valbara, som åt sig sjelf.

Ingen controll mot missbruk ligger således i valbarhetens inskränkande inom en viss klass; den måste ligga i sjelfva valens inrättning. Ju större de väljandes antal är, desto svårare är corruption. Englands mägtiga och med så formidabla corruptionsmedel utrustade minister kan icke köpa in sina creatur til parlamentsledamöter för de orter, der de väljandes antal är stort; men en mängd usla orter finnes, der ända til sju arma inhyseshjon välja en ledamot; under det tusende sinom tusende välmående bofaste medborgare ej hafva någon röst vid valen, och det är för dylika usla nästen och för privilegierade corporationer (t. ex. Universiteterna) som Ministrarne och deras anhängare sitta i parlamentet. Dett har folket sett, och funnit, at det onda vore hulpet genom en parlamentsreform, mot hvilken Ministrarne naturligtvis kämpa med alla krafter.

(Slut n. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Inge underrättelser af vigt eller särdeles nytt datum. Bref från Gibraltar den 3 Febr. berätta, at de 2000 Insurgenterna under Riego den 1 Febr. intågat i Algeziras, der invånarne genast samlades och besvoro constitutionen. Det påstods, at 3000 Insurgenter skulle komma efter, och ändock en tilräcklig styrka qvarblifva på Leon. De 5000 skulle sedermera tåga mot Malaga. Redan i Algezirar publicerade de författningar om införsel af Engelska varor. Deras krigskassa synes vara ganska väl försedd; all ting betala de contant, och hvar soldat får ½ Piaster om dagen. Odonnell hade til sin förstärkning från Centa hämtat några trupper, hvilka gått öfver til Rebellerne. Hans Fru och barn hade flytt til Gibraltar. — En resande, som lemnat Gibraltar den 6 Febr. har berättat i det hela på samma sätt. Odonnells trupper vore 2 à 3,000 man, och han väntade at den 6 blifva angripen. Han hade sjelf varit i Gibraltar och utverkat löfte at obeväpnad få draga sig under fästningens kanoner. Mycken desertion hade han lidit. De constitutionelle upförde sig ganska väl och beskedligt i Algezeras. — Bref från Gibraltar af den 5 Febr. säga, at fästningen var omgifven af Kungliga och Insurgenter. Odonnell hade blott 1,300 man och väntade förstärkning från Cadiz. — Detta allt berättas öfver England. Franska Tidningar deremot hafva nyheter af sednare datum, men ej af vigt. Från Cadiz och Freyre skall man i Madrid hafva haft de underrättelser af den 11 Febr., at Riego gått från Algeziras tilbaka til Vejer, och at Freyre gått emot honom samt stod emellan Leon och Vejer. Då återtåget til Leon således var Riego betaget, så troddes han komma at kasta sig in i det inre af Grenada. — Om Cadiz's öde känner man ingenting. Nyheten om et skepp med nationalflagga o. s. v., som kommit til Ostende, lärer *nu* icke vara en nyhet. Då han var det, berättades han i våra tidningar, men har aldrig bekräftat sig.

Frankrike. Hert. Decazes har ännu icke afrest til England, utan vistas på sina gods. Den nya Ministeren har ännu icke låtit se någon ändring i det förra systemet, hvaröfver de antiliberala aro ängsliga. — Det i föreg. N:o redan nämnde genom Hert. af Rochefoucault öfverlemnade utlåtande af Pairs Kammerens Utskott öfver lagförslaget om tidningscensur, är et bland de mognaste och bäst skrifna stycken man kan läsa. Utskottet medgifver väl, at Tidningarnes fräckhet gått långt, men visar, at Louvels brott icke dermed äger någon gemenskap; at lika rysliga brott blifvit begångna, innan tidningar funnos; at de goda verkningarne af tryckfriheten vida öfverstiga de onda; at stränga lagar redan finnes mot missbruken, och at, om de ej äro tilräckliga, Ministrarne kunna, på constitutionel väg, föreslå tilägg, utan at gripa til censur, som är så förkastlig i sina grunder och så skadlig i sin användning-

— Det ryktet, at en sammansvärjning genom Louvels bekännelser vore uptäckt, är utspridt endast af Ultras blod. — Det säges, at le Constitutionel för den 23 Febr., som innehöll de gruflígaste beskyllningar mot Ultras för offentliga stämplingar, blodtorstiga planer och proscriptions listor, blifvit indragen. — Terneaux'ska sällskapet har öfverlagt om de nya lagförslagen, och 45 medlemmar haf va förkastat dem. De öfriga voro til hälften ministeriella eller obestämda. — Clausel de Coussergues har velat återtaga sin anklagelsemotion mot Decazes; men då hafva flere liberala påstått, at han skulle uptagas i protocollet såsom »smädare«; och således måste han väl utveckla sin motion.

England. Tidningarna innehålla utförliga berättelser om förloppet af de sammansvurnas arrestering. Deras afsigt skall hafva varit at hos Lord Harrowby, Hemliga Rådets President, der Ministrarne skulle spisa, insmyga sig, under förevändning at allemna et bref eller något dylikt, at sedan kasta granater i huset och då derigenom oreda upstod, intränga i matsalen och mörda Ministrarne. Lord Harrowby hade först om morgonen blifvit varnad (troligen af någon affällig sammansvuren) och dinern var inställd. De sammansvurnes samlingsställe var et gammalt stall. Polisbetjeningen måste up för en smal stege, och då dörren var öpnad fans Thislewood med sina kamrater (in alles 25) sysselsatt et ladda gevär och beväpna sig. Ammunition, handgranater och vapen fans der i öfverflöd. Thistlewood anföll polisbetjeningen genast med en ovanligt stor sabel, hvarmed han genomstack en af dem, vid namn Smithers, som nedföll död. Th. ropade at ljusen skulle släckas; polisbetjeningen begynte skjuta på honom. I detsamma ankom militärvakten, anförd af Capiten Fitzclarence (Hertigens af Clarence oägta son). Efter honom höggo och sköto de sammansvurna; men han blef icke farligt sårad, ehuru hans uniform var alldeles sönderskjuten. Rummet var af krutrök så mörkt, at de fleste af de sammansvurne undkommo genom et fönster; endast nie blefvo genast gripna (en slagtare, en skräddare, fyra skomakare, två timmermän och en snickare). Thistlewood och den andra hufvudmannen, Brunt, blefvo snart derpå gripne, likasom 8 eller 9 af deras anhängare, och flere häktas dagligen, hvaraf dock en hop ej synes hafva haft del i complotten. Man har uptäckt en ganska stor mängd vapen, i synnerhet pikar, och det på flere ställen i London. Oaktadt complotten således synes hafva varit vidsträckt och icke i hast anlagd (man fann chifferskrift hos en), så har den dock troligen icke utgrenat sig utom London; de oroligheter och våldsgerningar, som inträffat i Yorkshire, hafva ej haft någon politisk grund. Regeringen synes vara ganska väl underrättad om sammanhanget med Thistlewoodska complotten. — The Times gör reflexioner öfver lysningen efter Thistlewood, som innehåller, at han var anklagad både för mord och förräderi; men då hverken mordet på Smithers, eller det på Ministrarne (om det blifvit verkställdt) innefatta förräderi, så sluter man, at något vigtigare legat i planen. — En ministeriel tidning frågar, om någon nu kan påstå, at de före Jul genomdrifna biller icke varit nödvändiga? Det vill säga nu (svarar The Times) då hvar man ser, at de icke förekommit det grufliga förslagets anläggning och förberedande? De hafva ej hindrat complottens anläggning och knappast dess utförande, likasom de icke förekommit Hertigens af Berry mord. Hvem i all verlden vill från det som de ej åstadkommit, draga den slutsats, at de varit nödvändiga?« Tidningar af alla partier berätta, at folket visat afsky för Thistlevood och hans medbrottsliga. Äfven Hunt vill låta förstå, at han skolat blifva mördad med Ministrarne.

De Irländska *Ribonmen* likna nästan de Spanska Guerillas. Til et antal af 1000 öfverföllo de nyss et slott och sökte efter vapen. Befallning är gifven, at soldaterne ej mer skola användas til utlagornas indrifvande (!) utan vara färdige at brukas mot rebellerne.

Parlamentet blef d. 28 Febr. prorogeradt genom en Commission, emedan Konungen är sjuk; och det nya Parlamentets snara sammankallande förkunnades.

Amerika. Konungen i Brasilien har ändtligen definitift beslutit, at icke mer återflytta til Europa, utan uphöja Rio Janeiro til sin beständiga Residencestad.

Nord Americanska Congressen har länge öfverlagt om den frågan, om Missouri Statens constitution, som vill införa slafveriet, bör antagas. Allmänhetens väntan är starkt spänd på utgången.

Tyskland. I Augsburg drifves, oaktadt polisens fördubblade verksamhet, et förskräckligt ofog med våldsamheter, ja mordförsök på gatorna. Mest öfverfaller flickor med dolkstyng, likasom nyss i Paris. Pris är utsatt på gripandet af en Skräddargesäll, som i synnerhet begår dylika våldsamheter och kallas »der Stecker«. — Man begynner allt mer hoppas, at Badiska Ständerna snart sammankallas. — Sand skall vara död. Handlingarna i ransakningen öfver honom tryckas nu.

Tryckt hos Carl Deleen.

N:o 23. 1820.

STOCKHOLMS COURIER.

Måndagen den 20 Mars.

Sine ira, studio et metu.

Om Skrån och Embeten.

(Forts. från N:o 20.)

At af detta exempel göra alla de tillämpningar, som kunde göras på Sverige och andra länder, ligger icke i närvarande plan. Det bestyrker vår sats, at motvigten mot corruption vid valen bör sökas i de väljandes mängd och valens inrättning, men ingalunda i valbarhetens skråmässiga inskränkningar. Om hvar och en, som, i sakens natur, är berättigad at välja, äfven får njuta denna sin naturliga rätt til godo, om valsättet genom electorer *) afskaffas, och ändteligen skråindelningen af både väljande och valbara försvinner, så skall Svenska *folkets* röst kunna komma at höras vid Riksdagarna; kunskap om och interesse för fäderneslandets angelägenheter skall sprida sig; ingen corporation skall våga motarbeta eller smäda folkets vilja, ty en sådan djerfhet stödjer sig på det ringa förtroende folket kan sätta til ombud, som ej utgått från folket, utan från skrån. Representationen kan sedermera vara indelad huru som helst. Ståndshat, ja ståndsskillnad skall förflyga, så snart folkets ombud innefatta blomman af ljus och fosterlandskärlek bland nationen.

Då skall det äfven blifva möjligt, at embetsmannamagten ej blott förlorar sin motvilja mot nationens ombud, utan ock utgår från dem. Och det skall ej blott blifva möjligt, utan äfven nödvändigt, sedan nationens uplysning concentrerat sig i representationen.

Ännu återstår dock den frågan: är det då endast i sådant fall, som embetsmanna-inrättningen kan befrias från sin skråmässighet? kunna vi aldrig hoppas at se henne ställd på annan fot, så länge representationen är oförändrad? — Jo! säkert är hela problemet löst, så snart den långa kedjan är löst, hvars talrika länkar, oberoende af den högsta, löpa ned ända til renskrifvaren; så snart endast den äger magten, som för dess bruk är folket ansvarig. Frågan huruvida detta kunde vara farligt för friheten, är redan besvarad. Ingen säkerhet ligger i det långa släpet af tjenstemän. Det endast förstör möjligheten af grundsatser och enhet i styrelsen. Den, som styr och ansvarar, skall icke bero af sina tjenare. Han skall icke vara tvungen at nyttja en skara, til hvilken han icke har förtroende, och hvilken han icke kan bringa til sina pligters fullgörande, utan genom långa omvägar och rättegångar. Han skall icke nödgas betjena sig af et odugligt ämne, derfore at det skråmässigt står i tour,

*) Detta valsätt är så onaturligt och så förderfligt, at det nästan uphäfver allt det goda, som folkets valrättighet innebär. Et ämne som någon gång torde komma at närmare utveckla.

eller försaka et dugligt, derföre at det icke är upfostradt inom skrået. Huru många frågor hafva ej upstått just genom det nu vanliga behandlingssätt af frågor? Huru många instantier just genom instantier? Det är en känd sak, huru alla frågor om ansvarighet intrasslas och försvåras, genom en mängd af subordinerande, på hvilka ansvarigheten kan hvälfvas från den högste trappvis ned til den lägste, så at då fråga blifver om ministern, skjuter han skulden från sig på Collegium, detta på Kamreraren, denne på Kammarskrifvaren o. s. v. Desse alla utom den högste äro oberoende. Åtal måste trappvis anställas; och om man skulle sätta alla försummade eller vansköttta mål endast på deras räkning, som äro straffade för fel i tjensten, så blefve deras syndaregister mer än förfärligt. Således, i stället för säkerhet mot missbruk, blir ansvarslöshet följden af detta system.

At detta allt är onödigt, bevisar andra länders erfarenhet. Meningen är visserligen icke, at Statens ärender skola afgöras grassatim, utan öfverläggning och utan uplysningar; och sådant blifver ingalunda någon följd af skråsystemets afskaffande. Men uplysningar och beredning vinnas icke vid et mål, derföre at det genomgår många remisser, antecknas i många föredragningsböcker, rubriceras i många protocoller och omskrifves i många utlåtanden. Detta eviga om- och renskrifvande är just den gränslösa embetsmannaskarans element. Deras yttrande, som verkligen böra yttra sig, kan genom et hundrade gånger lättare machineri framhafvas.

Nu är så beskaffadt, at just detta machineri skall upväxa til embetsmannacorps. Såsom machineri får det dock icke tänka, icke raisonnera. När deremot tiden är kommen, at machinen blifver lefvande person, som skall verka och tänka, då skall i et ögonblick all verldens vishet komma öfver honom. Förut behandlas han alldeles som den öfriga hopen. Man moquerar sig öfver den som vill raisonnera, om han icke är dertill satt; och man moquerer sig ej blott, man fruktar och aflägsnar den obehörige, som försöker se längre än til sitt urverksmässiga arbete.

Men detta kan och måste blifva annorlunda. Skicklighet til at styra kan ej förvärfvas genom renskrifveri. Befordringslagarne måste byggas på annat än tjensteår. Machineriet måste blifva beroende af den styrande, och denne kunna bildas på annat sätt än genom användande til machin. Och detta allt kan ske, innan någon förändring i representationen äger rum. At det kan, och at det bör ske, det hafva Ständerne insett, och Konungen har i nåder förordnat en Comité til utarbetande af en plan för förändringen. Denna Comité är nu i liflig verksamhet; och man väntar med mycket interesse at se resultaterna. Då dessa framträdt i ljuset, torde en närmare framställning af det reglementariska vid de nödvändiga förändringarne komma at göras; et ämne, för hvilket här icke varit stället.

Vi hafva således sett, huru Sverige våndas under et tredubbelt skrå: i *näringar*, *embeten* och *representation.* En glad erfarenhet säger oss, at det med ifver arbetas på dess afskaffande. Et nödvändigt villkor derför är afskaffandet af det skråmässiga i upfostran, som under de sednaste decennier så allmänt blifvit eftersträfvadt. Skolor hafva blifvit inrättade särskildt för hvarje folkklass, hvarje näring, hvarje lefnadssätt och tjenst. Den som blifvit ämnad t. ex. til krigare, har fått, i enkom inrättade Skolor och Akademier, lära jemt hvad som fordrats til

yrket, men intet mer. Man har varit ängslig, at krigaren blefve medborgare eller finge kunskap om sitt lands lagar och författningar, litterär bildning eller hvad man kallat onyttiga kunskaper. Så i många andra yrken. Med et ord, man har med sorgfällighet sökt skarpt begränsa hvarje klass i samhället och stänga öfvergången från den ena til den andra. Då valet af tilkommande lefnadssätt skett i späda barndomen; så har detta bemödande haft samma verkan, som då födseln (t. ex. hos Egyptier och Indostaner) bestämde yrket. Den allmänt öfverklagade råhet, tomhet och öfvermod, som nu råder hos vissa klasser, har varit följden. Den sanna, liberala, allmänna bildningen humaniserar.

Tryckfriheten

är ganska nyttig, men också ganska skadlig — hvem vet icke det? Så förhåller det sig med allting nyttigt, och fråga är blott, om nyttan eller skadan öfverväger. Är det den sednare; då är benämningen af nyttig icke på sitt ställe. Hvar och en vet ungefar, hvad han vill och hvad han tror i detta ämne, och sällan ser man någon ändra sin mening derom. Kanhända ligger någonting i sjelfva grunderna ännu outveckladt, som skulle kunna göras tydligare och småningom bidraga at jemka meningarne tilsammans. Jag hörde en gång samtalas häröfver ungefär på följande sätt.

A. Mången påstår, at tryckfrihet är nyttig för en regering derigenom, at folket då visar sig sådant, som det är, och man kan vara trygg, så länge man intet ondt afhörer. Jag åter skulle vara benägen at anse tryckfrihetens inskränkning nyttig för folket derigenom, at folket då i allt hvad som utkommer, så til sägande, läser idel regeringens vilja, och följagtligen lärer känna sin regering — visserligen en vigtig kunskap för folket. — Skall nu en mojlighet finnas, at på en gång befrämja begge dessa ändamål; så kunde man tycka, at tryckfrihetslagen uphunnit sin högsta fullkomlighet.

B. T. ex. om *et* slags skrifter gåfves, på hvilkas allmängörande regeringen ägde alldeles intet inflytande, och der således folkets mening finge yttra sig i högsta frihet, och *et annat* slag öfver hvilket regeringen ägde oinskränkt och fullkomligen godtycklig magt, och der man följagtligen endast laste uttrycken af dess vilja.

A. D. v. s. alldeles så som det ej länge sedan förehöll sig i Frankrike, såsom det ännu förhåller sig i Sverige och på alla de ställen, hvarest Tidningar stå under regeringens fulla välbehag, men andra skrifter äro fria från all censur. I sanning tyckes detta vara just klokt utfunderadt. Emedlertid ser man, at folken föga värdera detta sätt at lära känna sina regeringar.

B. Lika litet som regeringarne synas bry sig om detta sätt at göra folkens bekantskap.

A. Sant nog. Förslagen om tryckfrihetens inskränkande hafva kommit från Ministrarnes sida.

B. Likasom folken alltid häftigt yrkat, at all yttranderätt må vara fri.

A. Den skenbara motsägelsen häri tyckes mig vara lätt at lösa. Men om vi nu vore hvarken ministrar eller folk; hvad borde vi på allvar tänka om saken? Hvad är denna högt prisade och djupt fördömda tryckfrihet i sjelfva verket?

B. En menniskans rättighet.

A. Jag vet. Men hvad är det i denna verlden, som menniskan mindre brukar och mindre får bruka, än sina rättigheter *såsom menniska?* Säg mig,

om tryckfriheten är en *medborgarens* rättighet?

B. På samma sätt som allt bruk af menniskans krafter är medborgarens rättighet. Han gör hvad han kan och behagar, och träffas af de påföljder, som samhället behagat stadga. När man hörer tryckfriheten tadlas; så låter det deremot, liksom vore fråga om en frihet at i tryck göra allt möjligt ondt utan straff.

A. Jag förstår. Ni tänker då, at straffet är nog, och at möjligheten af brottet ej bör förekommas.

B. Jag frågar blott, om möjligheten af andra brott bör förekommas? Om lagen bör vara menniskans förmyndare, eller blott samhällets lag?

A. Men förhållandet är olika med detta och med alla andra brott. Det är för sent at straffa, då det onda ej mer kan botas.

B. För sent också at straffa mördaren, när den mördade ej mer kan återkallas til lifvet, eller mordbrännaren, när den i aska lagda staden ej mer genom hans straff låter å nyo upbygga sig.

A. Ännu en gång: förhållandet är olika. Hvem kan binda alla menniskors händer och fötter, för at hindra dem från mord och brand? —

B. Och hvem kan binda alla menniskors tungor, för at hindra dem at hviska om oss hvad lögn de behaga?

A. Men fråga är här icke om hviska. Om nu ej *allt* ondt kan förekommas; så måste man dock göra, hvad man kan. Trycka är annat än hviska — och trycka kan hindras.

B. Ja, det har man bevisadt af erfarenhet. Men at straffa den som trycker, är lättare, än straffa den, som hviskar, och hindra tryckning är åtminstone lika vådligt, som hindra hviskning, i fall det sednare vore möjligt.

A. Detta går an at predika. Ni skulle tänka annorlunda, om Ni finge se en smädeskrift i omlopp, hvari Ni sjelf eller er familj öfverhöljdes med all lögnens låghet, och beröfvades all heder och medborgerligt anseende.

B. Jag befarar ingenting sådant; men om det skulle hända, så vore det vida lättare at försvara mig, än i fall allt detta kommit genom et rykte, hvars uphof jag aldrig kunde utröna, och hvars tilvarelse jag, anständigtvis, knappast kunde hafva mig bekant. Folkets benägenhet at tro är i begge fallen ungefär den samma; och lättheten at genom smädelse skada sin nästa minskas aldrig förr, än folket kan uppfostras til mera betänksamhet i sin tro. Men det är, i alla fall, visserligen icke detta slags missbruk af tryckfriheten, som vålla dess inskrankande, ehuru jag medgifver, at de kunna någon gång tagas til förevändning.

A. Nej, allmänna säkerheten är rätta bevekelsegrunden til inskränkningarne; och hvad vill Ni väl säga deremot? Fordras det ej en polismagt, at utspeja och förekomma förderfliga gerningar i deras uphof? och hvarföre må man icke taga sina försigtighetsmått emot en skrifvande förrädare?

B. Emedan en skrifvande förrädare — som låter trycka sina skrifter — icke finnes, har aldrig funnits och skall aldrig finnas — om icke en galning, som arbetar rakt emot sina egna afsigter och just derigenom gör sig oskadlig.

A. Förstår jag Er rätt? Kan man ej skrifva och trycka det oförsyntaste tadel på regering och lagstiftning, sprida det vådligaste missnöje, gifva de klaraste upmaningar til motspänstighet, ja til uproriska företag?

B. Låt så vara. Detta allt kallas dock icke förräderi, ehuru det visserligen är ganska illa gjordt. Ni måste medgifva mig, at om det händer; så verkar det

ganska olika under olika omständigheter; men aldrig kan det verka på samma sätt, som et förräderi, en dold stämpling. En regering, som känner sin kraft och sitt folks förtroende, skall aldrig förfäras deraf, och knappast någonsin behöfva at taga et enda steg til dess motarbetande. Den måste känna sin fördel deri at låta försöket obehindradt blotta sin egen vanmagt. Skulle åter en god regering finna sig i den olyckliga belägenheten at sakna folkets förtroende — och således, ehuru god, likväl vara beröfvad sin enda rätta kraft — så äger hon den lätta utvägen, at uplysa folket om smädelsens ofog.

A. Regeringen skall således libellera med smädaren!

B. Den skall *låta* libellera, ej sjelf nedstiga til et försvar, men sätta en författare i tilfälle dertil — och hon kan aldrig sakna dem, som åtaga sig besväret och äro skicklige at framlägga sanningen.

A. Smädaren skall således få vederläggningar i stället för straff?

B. Nej, men han skall få äfven vederläggning, om den behöfves.

A. Men straffet förderfvar allt. Deraf kommer upseende; och man vederlägge, huru man vill; så skall folket säga, at den straffade hade rätt, emedan man höll honom för farlig.

B. Derföre skulle jag önska, at straffet aldrig komme förr, än vederläggningen gjort sin verkan.

A. Och då kunde smädaren hafva hunnit sju gånger rymma.

B. Så mycket bättre. Man sluppe då at straffa. Han hade straffat sig nog sjelf.

A. Äfven i fall han förverkat lifvet? Ni ville således, at han äfven i detta fall skulle få vara på fri fot och ej få en vink af sitt tilämnade straff, til dess vederläggningstiden lupit til ända?

B. Jag ville, at man genom missbruk af yttranderätten aldrig måtte kunna förverka lifvet, eller göra sig förfallen til så hårdt straff, at man under åtalet behöfde sättas i fängelse.

A. Nyheter och paradoxer kosta Er ringa möda. På detta sätt hjelper man sig ur hvad förlägenhet som helst. Menar Ni då verkligen, at tungan och pennan aldrig kunna dräpa?

B. Jag nekar icke möjligheten deraf, at yttranden någon gång efter lagstiftningsgrunder kunna förtjena döden. De äro då ej blotta yttranden — — Men jag måste något utförligt säga Er min mening härom.

Jag gillar icke lagen, då han dömmer til döden den, som blott angifver någon för hvad å lif går och vill honom dertill binda, men gitter det ej, om han än gör det falskeliga och af argt upsåt. Skall han straffas til lifvet; så måste han genom angifvelsen hafva omisskänneligen och ovilkorligen syftat at beröfva den angifne lifvet. Han måste å honom hafva uttryckligen påstått sjelfva straffet. I allt annat fall kan han ännu hafva föreställt sig, at *det* straffet icke vore en ofelbar följd på det angifna brottet, och således intet bevis mot honom gifvas, at han verkligen traktat efter den angifnes lif.

Om detta är klart; så förmår jag icke tänka mig et fall, der man kan förverka lifvet genom yttranden, så framt de icke innefatta en formlig anklagelse inför rätta.

A. Ni glömmer då lasteligt tal emot Konungen.

B. Vet Ni exempel, at någon härföre mistat lifvet?

A. Vet Ni exempel, at någon mistat det för anklagelse mot andra?

B. Så mycket bättre. En lag, som

aldrig behöfver verkställas, behöfver också ej stiftas.

A. Ännu glömmer Ni försmädelse mot Gud?

B. Nej, men Gud vill ingen syndares död, utan at han omvänder sig och lefver. Guds ära behöfver icke lagens skydd; och dåren, som smädar Honom, ger ej et så förföriskt exempel, at det icke kan motverkas genom lindrigare straff än döden.

A. Jag förstår. Men då Ni likväl medgifvit, at man inför rätta kan genom yttranden göra sig skyldig til döden; borde Ni icke säga, at ingen under anklagelsen för yttranden behöfver sättas i fängelse.

B. Också säger jag blott, at ingen behöfver det under anklagelse för yttranden, som ej äro fällde inför rätta. Häkta denne, som frivilligt framställt sig för lagen, är icke at ådraga honom någon vådlig upmärksamhet. Hvad jag ville bevisa, tror jag vara bevist, at ansvar för missbruk af yttranderätten genom tryck ej behöfver komma i fråga före vederläggningen, der man anser vederläggning nödig. Straffet anser jag aldrig böra blifva svårare än landsflykt.

A. Jag lemnar derhän, om Ni har rätt eller orätt. Det roar mig blott at höra Er, och jag fortfar at fråga. Vår digression utgick från den satsen, at skrifter, som angripa den allmänna säkerheten, kunna verka olika under olika omständigheter. Ni har blott talt om de två fallen, då en god regering äger nog förtroende, at kunna helt och hållet förakta smädaren, och då en regering, ehuru god, likväl saknar förtroende och derföre behöfver at uplysa folket om smädelsens ofog, hvilket Ni påstår alltid vara för en sådan regering mojligt. Det återstår at tänka sig en dålig regering, och huru denna bör förfara.

B. Åt en dålig Regering, som ej vill blifva god, äger jag inga råd at gifva. At den skall förfölja yttranderätten, är naturligt — och om hon stupar genom et godt eller ondt bruk af denna rätt, är alldeles likgilltigt.

A. Nå, en dålig regering, som vill bli god?

B. Det kan ej vara någon annan än den svaga, om hvilken vi talat.

A. Men om jag icke skulle tänka, lika med Er, at det är likgilltigt, om den elaka regeringen står eller faller; om jag skulle tro, at all mensklig ordning bör upräthållas, och at revolutioner äro värre än de samsta styrelser —

B. Detta har jag ingalunda nekat. Jag vill blott icke gifva råd, huru en sådan Styrelse skall bibehålla sig. Jag tror, at det är lyckligt, om den stupar för blotta tankefriheten; ty jag anser detta för detsamma, som at den förbättras.

A. Skulle det ej vara möjligt, at en elak styrelse kunde upräthålla sig genom förbund med tankefriheten? Jag föreställer mig detta alltför möjligt. Folken synas mig så beskaffade, at man snarare inbillar dem, at allting är godt, än det är godt, som man döljer för dem. Genom friheten at klaga finner man sig omedelbart tröstad; och när man länge sett, at den, som vållar denna klagan, visar et obekymradt anlete; öfvertygar man sig lätt, at han är säker på sin sak, och at han antingen har rätt, ehuru illa det ser ut, eller ock är så uphöjd öfver all fara, at ingenting mot honom står at uträtta. Bör man icke undra, om elaka regeringar aldrig försökt detta medel? Mig förefaller det så naturligt, at jag blott derföre vore färdig at hata tryckfriheten. Man säger ju, at Engelsmännen snart äro alldeles förtryckte, och just derföre aldrig kunna räddas, at folkets skrik blifvit en så vanlig sak,

at ingen vet, om det någonsin bevisar något. Och huru skulle det kunna vara annorlunda, när man länge vant sig vid friheten at skrika, än at man måste skrika öfver ondt och godt utan åtskillnad?

(Forts. e. a. g.).

Inrikes Underrättelser.

Den af Kongl. Maj:t i nåder tijförordnade Comité til utarbetande af förslag til en förbättrad läromethod vid Kongl. Krigs-Akademien på Carlberg, har nyligen inkommit med et sådant förslag; och man väntar at snart erfara Kgl. Maj:ts nådiga beslut i ämnet.

Kongl. Maj:ts förnyade nådiga Förordning til förekommande af Lurendrägeri och Tullförsnillning, gifven den 12 sistl. Febr har nu utkommit. En närmare öfversigt af densamma torde komma at meddelas.

Processen emellan tilförordnade Presidenten i Kongl. Krigs Collegium, Hr Grefve Löwenhjelm samt utgifvaren af den numera indragna Tidningen *Frihetsvännen*, angående den deruti införda nyheten om fortfarande uphandling af utländskt kläde til arméens behof, har nu redan et par gånger förevarit vid Stads Kämners-Rätten; men lofvar icke at blifva af något särdeles interesse.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Från Madrid berättas af d. 14 Febr., at Gen. Vives, som går til Nordamrica, medförer Konungens ratification af Florida-Tractaten, som dock öfverlemnas, endast med vilkor, at Förenta Staterne utfästa sig 1:o at erkänna de förläningar af jord, som före tractaten ägt rum; 2:o at i sina hamnar bindra allt utrustande af expeditioner til Södra America. — Bref från Gibraltar af den 7 Febr. innehålla: »Insurgenterne gå mot St. Roch, der Odonnell står, men tänka ej göra första anfallet, utan förmå Royalisterne dertil. Striden blifver säkert gruflig, emedan styrkan är nästan lika: Royalisternas 16,000 och Insurgenternas 14,000. Vi skola snart få höra om deras framgång, hvilket vi vänta med otålighet. Nationalarmén har fått en förstärkning af 2000 man och från Algeriras gått åt Malega. — Enligt underrättelser från Cadiz af den 12 Febr., synes en temligen tillig drabbning d. 9 hafva ägt rum mellan Gen. Cruz's division, som framryckt til Chiclana, och Riegos Colonne, som, efter et misslyckadt försök at vända sig til malaga, ville tränga sig tilbaka til Leon. Samma dag hade flottan, jemte Cortaduras och en del af Cadiz's garnisoner gjort et anfall på flera punkter, dem Insurgenterne innehafva på Leon. Resultatet lärer hafva varit intet. — Från Madrid berättas under d. 14 Febr, at Insurgenterne ryckt ut mot Freyre, som dragit sig tilbaka til Sevilla, sedan en del af hans trupper gått öfver til dem. De förföljde honom. Konungen skall hafva låtit utgå en proclamation, med tilkännagifvande, det han går in på de begärda förbättringarna, och lofvar Insurgenterna fullkomlig tilgift. — S. D. Freyre har, såsom man just nu får veta, förloret ännu 2500 man, som gått öfver til National armen. — Öfver London berättas, at nämnde arme beräknas til 16,000 man och äger 4 krigsskepp och 14 kanonbåtar. Äfven i Almeria skall en resning hafva utbrutit. Den tidning, som Insurgenterne sedan den 27 Jan., utgifva i S. Fernando, kallas »National-arméns patriotiska Journal«. — Bref från Madrid af den 17 Febr. berättar, at vid Ocana, 10 timmars väg från Madrid, skall bildas et läger af 20,000 man; under Elio och Egnia. Små fäktningar skola hafva förefallit med Insurgenterne. Man talar om oroligheter i Saragossa och beväpnade röfvarband i Arragonien. — Riego samlar hästar och folk och visar ingen lust at så hastigt återkomma til Leon. — Öfver Bayonne heter det af den 23 Febr, at en central armé torde sammandragas, vid Tajo; at Cadiz d. 13 öpnat sina portar, efter et flera timmars bombardement; at Odonnell öfvergått til Insurgenterna; at de ankommit til Malaga o. s. v. — Öfver Brüssel den 3 Mars. 2000 man Cavalleri skall hafva gått öfver til Insurgenterne. Detta är dem så mycket vigtigare, som de saknat Cavalleri och ändamålet med Riegos expedition synes vara at skaffa hästar. Guerillas af 3 til 400 man genomstryka provinsen. Mina, som så länge vistats landsflyktig i Paris, skall hafva visat sig i Naverre. Quiroga har, i arméns namn afgifvit en trottsig address til Konungen, deri han fordrar Cortes's Constitution, och säger, at man hellre dör än på andra vilkor underkastar sig. — En Pariser tidning af der 29 Febr. säger: de i går ankomna Spanska bref tala, dock med yttersta varsamhet, om Insurrectionens framsteg. Riegos corps har återkommit til Leon, förstärkt med 2 à 3000 man af Freyres armé. 250 à 300 man af Odonnells corps hade öfvergått til Riego. — Af dagordres från Commendanten på Gibraltar synes, at invånare der varit i S. Roque och bland Odonnells

folk utspridt uprorsskrifter. — Bref från Madrid af den 17 Febr. säga, at Freyre och Puente fått nya fullmagter at underhandla med Insurgenterna och bjuda dem penningar, om de ville afstå från deras förehafvande. — Gazette de France har emedlertid mycket at berätta om det lugn, som råder i Cadiz och hela Spanien, om en lycklig manoeuvre af Freyre, hvarigenom det lyckats honom at, med hela sin armé, kasta sig in i Cadiz, om hela Insurrectionens obetydlighet o. s. v. — Slutligen heter det öfver Paris af d. 2 dennes, at nästan alla de för de Kungliga vapnen ofördelagtiga rykten bekräftat sig; at Freyre vid et anfall mot Cortadura, blifvit tilbakaslagen, med 300 mans förlust; at constitutionen verkligen blifvit proclamerad i Oviedo; at Insurgenterne på Leon utnämnt en provisorisk regering af fem medlemmar o. s. v.

At utur så olika och til en del så stridiga underrättelser utleta det sanna, är icke möjligt. Säkert synes vara, at insurrectionen växer i styrka och at i de södra provincerna, sakernas läge är ganska kritiskt.

England. Man fortfar at arrestera medbrottslige i Thistlewoodska complotten. I Öfverhusets session den 25 Febr., vid frågan om Mutiny-billen, yttrade sig Lord Grosvenor bland annat: at han upmanade Ministrarne at undersöka; om ej de nya lagarne haft den förutspådda verkan, nemligen, at menniskor, som blifvit beröfvade sin rättighet at hålla offentliga sammankomster, förledas til hemliga stämplingar, hvilkas följder äro gräsliga. Han ville fråga dem, om ej de stränga medel, de tilgripit, utan at visa någon lust at höra folkets besvär, skola tvinga dem til brott. — Ministeriella tidningar kalla nu Konungens Gemål: Hennes Maj:t Drottningen. — Den 29 utkom Konungens proclamation, som förklarar Parlamentet uplöst den 13 dennes, och befaller nya val. — I Parlamentet kommer at upföras en ny präktig thron, i stället för den gamla. — Konungen är ändtligen så återställd, at han rest til Brighton. — I norra Fabriksstäderne fortfara oroligheteter, våldsamma uptråden och arresteringar. Man tror nu mera, at Thistlewoodska complotten haft utgreningar i norra provincerne. I Leeds hade, samma dag som complotten i London upptäcktes, 200 menniskor samlat sig vid Post-Contoret och syntes ganska otålige at få nyheterna.

Frankrike. Den 28 Febr. *antogs lagförslaget om Tryckfriheten* i Pairernas Kammare, fast med några förändringar, nemligen 1:o) i 2:dra Art. (ingen Tidning får utgifvas utan Kongl. autorisation) gjordes det tillägg, at de nu existerande Tidningarna skulle få fortfara, om de rätta sig efter lagens föreskrifter; 2:o) 5:te och 6:te Art. angående en censur commisions inrättande förkastades; 3:o) et tillägg antogs, hvarigenom äfven graverade lithografiska teckningar och carricaturer skulle underkastas censur; 4:o) 11:te Art. (om den provisoriska lagens gällande til den 1 Jan. 1825) ändrades så, at lagen skall gälla blott til slutet af 1820 års session. En mängd talare upstodo mot eller med Utskottets betänkande. Grefve Cornet, Marquis Lally Tolendal, Utrikes Ministern m. fl. påstodo, at någon definitif lagförändring, såsom Utskottet föreslagit, ej kunde hastigt nog medhinnas, och at det onda fordrade snar hjelp genom et provisoriskt stadgande. Hert. af Praslin, Grefve Lanjuinais, Grefve Daru, Hert. af Rochefoucault m. fl. trodde at tryckfrihetslagen väl kunde vara ofullkomlig och behöfva ändras, men at deremot alla exceptions mesurer vore på det högsta förkastliga. Voteringen slutades, som sagdt är, med antagande af lagförslaget, fast ändradt. 136 röster voro mot 74. — Dep. Kammarens Utskott öfver förslaget til ändringar i Vallagen är formeradt och består af 9 medlemmar, hvaribland 7 (Camille Jordan, Courvoisier, Daunou, Dupont de l'Eure, Foy, Royer Colard och Verneih Puyrazeau) äro emot och 2 (Lainé och Bourdeau — hvaraf den förre, som bekant är, motionerat och den sednare, såsom Utskotts rapporteur, tilstyrkt den nu gällande Val lagen) äro för nämnde förslag. — Coussergues har nedlagt sin åklagelse mot Decazes, »emedan denne ej mera är Minister«. — Såsom prof på huru Ultras älska de liberale, kan tjena, at et Ultrasblad, Gaz. de France, har til titel på sin berättelse om Thistlewoodska complotten satt *conspiration libérale.*

Tyskland. Sand lärer verkligen vara afliden. — I Baden löper det ryckte, at Regeringen ej mer tänker tillåta embetsmän at blifva medlem i någondera Kammaren.

Nederland. Statsutgifterne för 1820 stiga til 81,189,534 Fl., upbördskostnaderna inberäknade. — Den för sin skrift om Nederlands nuvarande tilstånd häktade Hr van der Straeten har til Andra Kammaren ingifvit en petition, innehållande anklagelse mot Just. Ministern. Kammaren har på bordet lagt och til Utskott remitterat denna petition.

Tryckt hos Carl Deleen.

N:o 24. 1820.

STOCKHOLMS COURJER.

Thorsdagen den 23 Mars.

Sine ira, studio et metu.

Stockholms Norra Förstads Vestra Kämners-Rätt har sistl. Lördag afkunnat Utslag öfver Fångvaktmästaren vid Smedjegårdshäktet J. Grönberg, hvilken derigenom, för medbrottslighet i anställda pinliga förhör med mördaren Petter Andersson från Helsingeholmen, dess föräldrar och en hos dem boende qvinsperson Anna Cajsa Svensdotter från Granhatten under Finsta, blifvit dömd at mista sin fångvaktmästare-tjenst, sitta et år i fängelse på fästning, böta 66 R:dr 32 sk. och utgifva betydliga ersättningssummor.

At detta utslag inhämtas äfven, at de misshandlades ädelmodige husbonde, Herr Capitenen Leyonmarck, som med så outtröttligt nit och stora upoffringar omsider lyckats at skaffa dem upprättelse i allt, hvad ännu hunnit afgöras, låtit denna gång af sitt nit förleda sig, at inför Kämners-Rätten påstå, det Grönberg måtte straffas med 27 par spö och två års fästningsfängelse enligt krigsartiklarne — et påstående, hvilket Kämners-Rätten rättvisligen förklarat vara olämpligt.

Hvarje dödligs lott är at misstaga sig; och vi hoppas, at en man med så rättmätiga anspråk på högaktning för sin ådagalagde menskliget, och den sanna medborgerliga förtjenst, han i detta mål förvärfvat, ej skall lida af hvad han nu, säkert endast genom et förhastande, låtit komma sig til last. Vi hoppas nemligen, at han hvarken sjelf må vidare fortsätta detta misstag, eller hafva derigenom beredt sig et ofordelaktigt omdöme af dem, hvilkas bifall han bör värdera. Vi för vår del förlåta honom af hjertat, ehuru högt vi ogilla hans påstående, hvarom vi hänvisa til de omdömen, som uti Recensionen öfver Advokat-Fiskals-Embetets i Kgl. Svea Hof-Rätt tryckta Memorial angående nu aflidne Krono-Länsmannen C. Röösgren (se N:o 4 af denna Tidning) blifvit yttrade, och hvilka alldeles instämma med vår öfvertygelse. Ty vi äro förvissade, at ingen benägenhet för det omenskliga spöstraffet, detta afskyvärda barbari uti lagstiftningen, förmått Herr Leyonmarck at derom i otrångdt mål väcka fråga. Säkert har han, som icke gjort lagfarenheten til sitt yrke, funnit sig i saknad af de råd, han behöft, och efter sin åsigt af saken trott sig förbunden til hvad han gjort.

Emedlertid kunna vi ej förtiga den önskan, at Herr L. hvarken må tröttna vid mödan at utföra, hvad som i hans ädla företag ännu återstår, eller någonsin skada sin sak genom öfverdrift och verkliga anledningar til det tadel, som säkert ej förlorar något tillfälle at angripa honom.

I sammanhang härmed kunna vi ej heller underlåta at påminna oss det löfte, vi gifvit, at med uppmärksamhet följa målet, hvarom fråga är; och vi böra nämna,

at om vi på länge ingenting af vigt derom meddelat, detta kommit deraf, at ej något sådant varit at meddela. Advokatfiskals-Embetet i Kongl. Hof-Rätten, på hvars åtgärd embetsåtalet emot Konungens Befallningshafvande i Stockholms Län för närvarande beror, hade ännu i förra veckan icke til Kongl. Hof-Rätten inkommit med något yttrande i anledning af bemälte Befallningshafvandes redan den 31 sistl. Dec. til Kongl. Hof-Rätten ingifne förklaring. Vi veta således ännu icke, huruvida Advokatfiskals-Embetet kommer at anse denna förklaring nöjaktig, eller något vidare i saken skall åtgöras. Hvad vi för vår del derom tänka, synes af anmärkningarne til nämnde förklaring (N:o 8 och följ. af denna Tidning).

Dessutom få vi, til ådagaläggande af de försök, som blifvit gjorde, at kunna erhålla del af en hit hörande handling, hvilken måste vara af vigt, och hvars tilvarelse åtminstone är härigenom bevisad, införa följande underdåniga besvär med tilhörande bilagor.

Ingifv. den 21 Mars 1820.

Stormägtigste Allernådigste Konung!

Underrättad derom, at Eders Kongl. Maj:t under d. 20 sistl. Jan. til Dess och Rikets Svea Hof-Rätt låtit afgå en nådig skrifvelse, angående Eders Kongl. Maj:ts nådiga beslut i målet om de på Helsingeholmen i Mars månad förl. år å Torparen Gustaf Blomberg och dess Hustru föröfvade mord, hvarför banemannen Petter Andersson och dess bror Anders Andersson ännu hållas fängslige, anmälte jag mig den 6 innevarande Mars hos vederbörande Tjensteman i nämnde Hof-Rätt, för at erhålla afskrift af samma nådiga Skrifvelse, hvars innehåll jag, i anseende til målets stora ryktbarhet, önskade känna och tiläfventyrs låta genom trycket kungöra.

Jag föreställde mig icke, at något hinder för upfyllandet af min begäran skulle kunna möta, då Tryckfrihetsförordningen i 2 §. 4 mom. innehåller, det »hvar och en skall uttryckligen vara til»låtet at i allmänt tryck utgifva alla, så »väl rättegångar, som andra allmänna »ärender rörande handlingar, protokoll »och *beslut*, *af hvad namn och beskaf»fenhet de vara må*, ehvad de höra til »den förflutna tiden, eller til mål, som »hädanefter förekomma, vare sig hos »Riks-Rätt, *Högste Domstolen*, Nedre »Justitiæ-Revisionen, Allmänna Berednin»gen, Öfver- och Under-Rätter, Colle»gier, Comitéer etc. - - - *utan åtskill»nad på målens beskaffenhet* af civila, »*criminella*, Ekonomiska, Militära eller »Ecclesiastique - - - tillika med alla of»vannämnde högre och lägre *Rätters*, »Collegiers, Embetsverks, publique Cor»porationers och alla Embets- och Tjen»stemäns relationer, Memorialer och *Em»betsbref*, - - - och böra til den ändan »icke allenast alla sådana handlingar, vid »Domstolar och andra ofvannämnde verk »och embeten, genast och utan tidsut»drägt emot lösen *utlemnas åt hvem »det äskar*, antingen han har i saken »del eller ej, vid ansvar, såsom *för tjen»stens försummelse*, om sådant af någon »puklik tjensteman *vägras eller obehö»rigen fördröjes*. - - -«

Hof-Rättens Secreterare, som i följd häraf ovillkorligen bort lemna den begärde afskriften, trodde sig likväl i stället böra hos Hof-Rätten anmäla min begäran; och Hof-Rätten gaf den resolution, at i anseende til vissa uti Eders Kongl. Maj:ts högstberörde nådiga Bref *meddelte föreskrifter*, Hof-Rätten för närvarande icke kunde til den gjorde ansökningen bifall lemna.

För at undvika klagan och vinna ändamålet på annat sätt, vände jag mig då til vederbörande tjensteman uti Eders Kongl. Maj:ts Nedre Justitiæ-Revision, med begäran at af honom erhålla afskrift af conceptet til det i fråga varande nådiga Brefvet. Men han förklarade sig icke kunna upfylla min önskan; och jag ingaf derföre skriftlig ansökan til Nedre Revisionen, hvars beslut, tecknadt å samma ansökan den 18 i denna månad, blef, at så snart Eders Kongl. Maj:t i nåder anbefallt Dess Befallningshafvande i Stockholms Län, at för Petter Andersson låta kungöra Eders Kongl. Maj:ts under den 20 Jan. innevarande år angående bemälte Petter Andersson meddelte utslag, ägde jag at hos vederbörande utbekomma den begärde afskriften.

At komma i åtnjutande af den ovillkorliga rätt, Tryckfrihets-Förordningen mig försäkrar, återstår således för mig ingen annan utväg, än at hos Eders Kgl. Maj:t i underdånighet besvära mig och anhålla, at så väl Hof-Rättens som Nedre Justitiæ-Revisionens beslut må i nåder ogillas och begge desse Embetsverk förständigas at *utan obehörigt fördröjande* och *vid ansvar, såsom för tjenstens försummelse*, til mig låta utlemna den begärde afskriften, så snart jag mig derom på någotdera stället anmäler. Jag vågar icke ens tänka mig, at Eders Kgl. Maj:ts nådiga skrifvelse skulle, på sätt Hof-Rätten anfört, innehålla *vissa föreskrifter*, som härföre lade hinder i vägen och således vore stridande mot Grundlagens klara ord, eller at, enligt Nedre Justitiæ Revisionens Resolution, något skäl skulle finnas, hvarföre den tid borde afbidas, då Eders Kongl. Maj:ts nådiga Utslag öfver Petter Andersson blir för honom kungjordt, enär det nådiga Brefvet i samma stund, det afgått, ovillkorligen, enligt åberopade Grundlag, tilhörer allmänheten och dess utlemnande til hvem, som det begär, ej får obehörigen fördröjas.

Med djupaste undersåtliga vördnad, nit och trohet framhärdar,

Stormägtigste Allernådigste Konung!
Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste, tropligtigste undersåte

J. P. Theorell.

Utdrag af Kongl. Maj:ts och Rikets Svea Hof-Rätts Protocoll, hållit i Stockholm den 6 Mars 1820.

S. D. Anmälte Secreteraren, at Extra Ordinarie Cancellisten J. P. Theorell hos Kongl. Hof-Rätten anhållit om afskrift af Kongl. Maj:ts nådiga Bref til Kgl. Hof-Rätten den 20 sistl. Jan., angående Kgl. Maj:ts nådiga beslut i målet om de på Helsingholmen i Marti månad sistlidet år föröfvade mord; och

Resolverades:

At Kgl. Hof-Rätten, i anseende til vissa uti Högstberörde Bref meddelade föreskrifter, icke kan, för det närvarande, til den gjorde ansökningen bifall lemna; hvilket för Theorell, förekallad, muntligen afsades.

Efter någon stunds förlopp, föredrogs en af bemälde Theorell ingifven skrift, deruti han förnyade ofvannämnde ansökning, hvarefter Theorell, åter förekallad, förklarade sig hafva trott ordningen fordra, det han bordt sin begäran skriftligen anmäla, för at derå den meddelde Resolutionen skriftligen erhålla; och förständigades, det Kongl. Hof-Rättens ofvanberörde beslut skulle blifva honom genom Protocolls-Utdrag meddeldt.

Afträdde.

År och dag, som förr skrifvit står.

Efter befallning,

F. W. Strandberg.

Til Kgl. Maj:ts Nedre Justitiæ-Revision.

År 1820 den 18 Mars, föredragen uti Kongl. Maj:ts Nedre Justitiæ Revision.

Resol.

Så snart Kongl. Maj:t i nåder anbefallt Dess BefallningsHafvande i Stockholms Län, at för Petter Andersson låta kungöra Kgl. Maj:ts, under den 20 Jan. innevarande år, angående bemälte Petter Andersson, meddelte Utslag, äger sökanden at hos vederbörande utbekomma den begärdte afskriften. Stockholm ut supra.

På befallning,

S. F. Lindeqvist.

Då vederbörande tjensteman vägrat mig afskrift af Kongl. Maj:ts nådiga bref til Dess och Rikets Svea Hof-Rätt d. 20 sistl. Jan., rörande Kongl. Maj:ts beslut i målet om de vid Helsingholmen i Mars månad sistl. år begångna mord; så får jag allerödmjukast anhålla at utbekomma nämnde afskrift. Stockholm d. 17 Mars 1820.

J. P. Theorell,
Extra Cantzlist i Kongl. Maj:ts Cantzli.

Tryckfriheten

(Forts. från föregående N:r).

B. Ni går långt, och här är mycket at besvara. Til en början anmärker jag, at erfarenhetens läror om tryckfriheten ännu icke hunnit blifva särdeles brukbara. Sjelfva saken är icke alldeles ny, hvilket i synnerhet det engelska exemplet af dess verkningar visar. Men dess ålder är dock ej heller stor; dess skaplynne är ännu outbildadt, nästan detsamma, hvari den först framträdde, och man kan icke här använda sammå filosofi, hvarmed man i politiken bestämmer tingens cirkelgång och utmärker, genom astronomisk kalkul, hvar den bana ligger, som statskropparne förut genomlupit och dem de nödvändigt måste å nyo beträda.

A. Jag förstår. Ni vill, at allt skall bli nytt under solen, at all naturens ordning skall omstöpas, ingen beräkning skall duga, med et ord, at menniskor och djur och elementer skola förvandlas, blott för den oförlikneliga Guttenbergska upfinningens skull.

B. Jag vill, at de, som göra sig sluga nog at dömma öfver tryckningskonstens, eller hvad som kommer på et ut, menniskobildningens, högsta verkningar, skola förmå at göra sig reda för, hvad dessa verkningar redan äro, i jemförelse med allt, hvad andra menniskosnillets upfinningar frambragt, änskönt man icke magtar göra sig en föreställning om hvad deraf måste blifva. Jag vill, åtminstone, at det får vara nytt, som ännu ej funnits och likväl måste komma at finnas.

A. Låt höra, huru Ni kommer ifrån detta stora ämne. Månne jag väl mägtar följa så djupsinniga begrundningar, som här fordras?

B. Jag skall icke sätta Er djupsinnighet på prof. Bildningen har, lik den af Upsalaboarne berömda feodalismen och alla utflytelser från den laglösa eller så kallade *legitima*, d. v. s. från Gud härledda Konungamagten, hittils gått upifrån nedåt. Detta skall ännu fortfara, tildess bildningen hunnit så långt ned, som den kan komma. Sedan skall den börja at äfven gå nedifrån upåt. Och detta skall blifva den nya tidens karakter. Detta skall vara tryckfrihetens verk.

A. Och det skall vara så förträffligt, at bildningen äfven kommer nedifrån?

B. Det har funnits vara nyttigt, at träden hafva rötterna i jorden och växa

upåt. Hittils har bildning funnits i små stater, der menniskan hel och hållen tilhörde det offentliga lifvet, eller har den i stora samhällen funnits hos en mindre talrik klass af folket, hvilken ägt en tätare communication inom sig. Inbördes meddelande af menniskors tankar är nemligen det, som skapar bildningen, och så långt detta räcker, finnes hon, ej annorstades. Derfore skulle hon uti stora stater aldrig kunnat utbreda sig, om icke detta undransvärda medel til allmän communication upkommit, som ligger i tankarnas allmängörande genom tryck, emedan intet annat medel är möjligt, at lifva en stor folkmassa med en och samma anda.

A. Och som bildning och allmän anda äro nödvändiga för borgerlig frihet; så är Ni nu beredd med den slutsatsen, at i alla stora stater folkmassan varit och är förtryckt, så länge tryckfriheten icke hunnit fullända sitt verk.

B. Ni gissar icke alldeles orätt. Och derföre hafva filosoferne intil våra dagar omgåtts med den melankoliska tankan, at stora stater skulle för evigt vara dömda til slafveri. De skulle haft rätt, om boktryckerikonsten icke funnits. De skulle sett, at de hade orätt, om ej verkningarne af denna konst ännu legat i sin linda, om den varit *fri* och dess frihet hunnit verka en allmän anda. De hafva trott denna anda omöjlig at sträckas utöfver en viss arealvidd, utöfver en viss folknummer, och derefter uträknat, huru despotismen, i jemnt förhållande med dessa begge, skulle tiltaga i gränslöshet och grymhet. Hos dem har således ej kunnat upstå den tankan, huru allmän anda, om den en gång spridde sig til massan, skulle vinna större styrka, äfvenledes i förhållande til folknumern.

A. Jag fruktar, at ni snart är tilbaka på det engelska exemplet och påstår, at det ej härleder sig från tryckfriheten, emedan dess verkan ännu icke trängt nog djupt ned, utan det förbistrade skriket, som ingenting uträttar, kommer just från denna lägre region, dit ljuset ännu icke hunnit genombryta — oberäknad den egna arten af Englands bildning, som är en industribildning, en mekanik, endast sådan, som den kunnat upkomma genom handels-snillets och konstfärdighetens tällan och fredsslut med länsrättens äkta qvarlefvor, der folket, blott såsom folk, ännu icke hunnit blifva räknadt för någonting, o. s. v.

B. Snart skall jag tro mig berättigad härtil. — En hop, som skriker, är ej en hop, som tänker. Offentlighet inför en folkskara, som äger intet begrepp om de ord, dess förförare lägga henne i munnen, kan endast gifva resultater, som blifva förevändningar at förakta folket, men ej resultater, som afskracka från en redlig önskan at uplysa folket. En helt annan offentlighet är et folks verkliga kännedom af dess allmänna angelägenheter. Det är endast för denna, som jag nitälskar.

A. Utan tvifvel är det i detta slags offentlighet, som Ni söker bot för allt det onda, det andra slaget gjort. Genom undervisning vill Ni återbringa et folk, hvars öron äro döfva af et blandadt skri, et förbistradt sorl, der sanningens röst är omöjlig at urskilja från lögnens, der det heligaste hädas och det orenaste uphöjes, med lika framgång.

B. Ännu klyftigare kunde Ni resonnera, i fall Ni ämnar försvara den läran, at menniskoslägtet är förtappadt och at det högsta af dess räddningsmedel bör, såsom odugligt, efter första försöket bortkastas. Den, som förhärdar sig i denna lära, behöfver aldrig låta lösslita sig derifrån. Matematiska skäl emot honom finnas aldrig, och för at icke låta veder-

lägga sig, behöfver han blott vara i saknad af all känsla, som hänförer honom, af all aning om det högre, hvartil vi måste sträfva, om det ock aldrig uppenbarat sig annorlunda än i vårt inre.

A. Ni har likväl redan anmärkt, at detta höga räddningsmedel icke är nytt. Ni tyckes undvika den frågan, hvarföre det ännu icke röjt någon verksamhet. Bör man förlita sig rätt mycket på de förebud, man dertil nu först tror sig se, sedan sjelfva saken är nära 400 år gammal?

B. Skrifkonsten är ännu äldre, och har aldrig hindrat våld och mörker at herrska på jorden. Jag talar ej om sjelfva tryckningskonsten men om tryckfriheten, om den offentlighet, som denna konst småningom frambragt, och hvari hennes verkningar först skilja sig från skrifkonstens. Offentligheten, säger jag, är ny, har i allmänhet aldrig varit större än den är, således aldrig gått tilbaka, således ännu aldrig gifvit den politiska slugheten detta allmänna kännetecken på sin frändskap med statskonstens produkter, och framför allt ännu aldrig hunnit så långt ned bland folket, at den fått sina rötter fast i denna jord, ur hvilken hon bör växa.

A. Likväl har hon vuxit temligen ansenligt.

B. I et drifhus, vid onatur värma och förskämd luft, rötterna stängda från allt samcand med den jord, som bär och föder allt.

För hundrade år sedan började Europas menniskor at läsa annorstädes än i skolorna; men hela folken hafva ännu ingenting läsit. —

A. Religionsundervisningen, som i två hundrade år och derutöfver varit allmän i Sverige och skett, til stor del, genom läsning, räknar Ni då för ingenting.

(Forts. e. e. g.)

Inrikes Underrättelser.

Sistl. Söndag d. 19, kl. 4 på morgonen, afled, efter en kort sjukdom, General-Majoren, Chefen för 2:dra Infanteri Brigaden m. m. Friherre G. v. Otter, allmänt saknad såsom menniska och krigare.

Utdrag af et bref från landet. — Du tyckes vara road af låga silfverpris och jag vill derföre berätta dig, at på sistl. marknad här i staden såldes mycket silfver för 32 sk. B:co lodet. *Svar från Stockholm.* Alla priser äro dock bagateller i läghet mot hvad jag nu vill berätta. Här på Börsen hafva sålts stora partier Götha Canal actier för 1 sk. B:co stycket — actier på hvilka redan 60 R:dr B:co voro inbetalte.

UTLÄNDSKA NYHETER.

England. Arresteringar, husvisitationer och förhör inför Ministrarne och hemliga Rådet, likasom i policen, fortfara i afseende på Thistlewoodska complotten. Man får dock ingenting veta af resultaterna; allt hålles hemligt. Th. bibehåller sitt lugn och påstår sig känna, hvem som förrådt honom, då icke mer än en menniska i hela London visste, hvar han dolde sig, när han togs. Arresterings förpassningarne (warrants) för de anklagade äro ändtligen af Rådets ledamöter underskrifne och fångarne afförde til Towern, i stället för det provisoriska Col 'bathfields, der de suttit under Cantzliförhören. Man påstår sig veta, at Thistlewood varit med i tumultet den aftonen, då Spanska Ministern gaf sin bal, och at planen då redan var upgjord til flera höga personers mördande. En ritning af Gref Harrowby's hus är funnen hos en af de fängslade. — De Irländske *Ribandmen* (bandmän, af et hvitt band, som de bära til kännetecken.) växa beständigt i antal och djerfhet. De hafva anfallit Kongliga trupparne. Allvarsamma träffningar hafva ägt rum och blod har flutit. Ribandmännen äro emedlertid på flera punkter tilbakaslagne och många af dem fångne, dock hafva de på några ställen haft öfverhanden. Der de framtåga, taga de ed af invånarne; om desse äro protestanter, ålägga de at svärja, det de skola bevista catholska gudstjensten. Resningen sprider sig til allt flera Grefskap. — Lord Castlereagh är stadd på en resa til Irland. — På flera ställen i England hafva mord och våldsamheter förefallit. I Grefskapet Ross i Scotland har upstått en resning. Bönderne på godset Culrain voro upsagde och skulle flytta, då de samlade sig

och gjorde kronobetjeningen motstånd. Militären, som biträdde dessa, blef tilbakaslagen. Från Edinburgh berättas sedermera af den 6 dennes, at de uproriske, förstärkte med afskedade soldater, utgöra 1000 man och äro indelte i fyra divisioner, hvilkas rörelser styras med signaler och trumpeten.

Parlaments-valen hafva begynt i London, Westminster och Southwark. Den 7 dennes samlades Stadens borgerskap (the livery) på stadshuset, för at välja sina fyra deputerade. Sex candidater anmälde sig, nemligen de fyra, som sutit i det nu uplösta Parlamentet (Hr Th. Wilson, samt Åldermännen Waithman, Wood och Thorp), Sir W. Curtis, som förr suttit i parlamenter, och nuvarande Lord Mayoren Brydges. Hvardera anlände med sin fana och inscriptioner. Val-lagarna uplästes och Sherifferne upmanade til tålamod at höra hvem som ville tala, samt förklarade sig med all magt vilja skydda hvarje candidat eller dess anhängare vid denna rättighet. Sedan höllo candidaterne sina tal, til stor del med mycken häftighet mot administrationen och det uplösta parlamentet. Derpå upropades hvarje sökandes namn särskildt och de väljandes händer lyftades, hvarvid Sherifferne förklarade sig anse borgerskapets val hafva fallit på de fyra förra ledamöterna; men Lord Mayoren och Curtis begärde votering (poll), som genast begyntes. Efter tre dagars votering stod rösternas antal, d. 9 dennes om aftonen, så at Wilson hade 1397, Curtis 1295, Wood 1268, Brydges 1146, Thorp 1019 och Waithman 948. — Valen begyntes i Southwark samma dag och med samma ceremonier. Den 9 stod rösternas antal för de tre sökande sålunda: Calvert (i förra parlamentet) 1204, General Wilson (d:o) 1098, Turton (Ministeriel) 443. — Valen i Westminster begynte först den 9. Sökande voro Burdett (förut Deputerad), Lamb (d:o) och Hobhouse. Om aftonen hade Burdett 167 röster, Hobhouse 165 och Lamb 43.

Spanien. Bref från Barcellona af d. 19 Febr. innehåller: det synes säkert, at constitutionella partiet får öfverhanden. Dess armé ökas dagligen genom Kongliga truppars affall. Spaniorerne tro allmänt, at man ej vidare kan tvifla på utgången; och »jag måste tilstå, at de, efter min tanke, skulle vinna i flera afseenden, ty America torde då åter kunna bringas til lydnad. Det sages (och sådant bekräftas af sednare underrättelser) at Syd-Americanska kapare stå i communication med Insurgenterna. Desse begynna at utsända detachementer, hvaraf et skall vara i Malaga. Något allmänt väntas, och jag tror, at det aflöper utan synnerligen starka skakningar.« Quiroga säger i en bulletin: våra Syd-Americanska bröder skola *förena sig med oss, til at försvara vår sak*, och vi skola af dem få kraftig hjelp. — Franska Moniteuren m. fl. berättar, at Riego blifvit tre gånger slagen af Odonnell, neml. den 17 Febr. vid Estepona, den 18 vid Marbella och den 19 i Malaga; at O:s trupper visat mycken trohet och mod etc.; men bref från Madrid af d. 25 säga, at R. d. 20 fullkomligt slagit O. efter tre timmars slagtning och inryckt i Malaga, hvarifrån han vändt sig mot Grenada, sedan han erhållit många förstärkningar. — Bref från Madrid af d. 16 säga, at Gref Abisbal (Odonnell d. ä.) blifvit häktad afsänd til Catalonien. — Insurgenternas Gazeta Patriotica innehåller en öfversigt om insurrectionens uphof och framgång. — Kongl. trupperna omkring Cadiz skola ej utgöra mer än 9000 man, och Freyre skall hafva sökt afsked och Gen. Lieut. Don Pedro Giron, neveu til Castanos, vara utnämnd til General en Chef. — Öfverste Santiago försvarar Torregorda för Insurgenternas räkning. — »Den djerfve« Riego skall mycket räkna på tänkesättet hos invånarne i Granada, til hvilka han utfärdat en proclamation, med upmaning »at plantera nationens fana på slottet Alhambra, der Mahomets baner fordom svajade. Det herrliga landet borde gifva det öfriga Spanien exempel.« Eguia skall redan träffat anstalter til sin afresa. — Insurgenterne hafva beslutit et förtviftadt anfall på Cortadura, hvartil 46 Officerare anmält sig som frivillige, då de främste vid försöket anses såsom giffvet förlorade. Löpgrafvarne voro nära färdiga och batterierna kunde snart öpna elden. — Det synes, som Insurgent-colonner i provincen la Mancha upfångat courierer, och man fruktar, at dylika colonner finnes äfven annorstädes. Några Insurgent-emissarier hafva i la Mancha blifvit gripne.

Exgeneralen Mina har behändigt smugit sig genom Bayonne och d. 25 Febr. uppträdt på Spansk botten. Han skall hafva före sig funnit många anhängare samlade. 80 man gamla anhängare stötte genast til honom och han hade länge varit väntad af 29 sina fordna Officerare. Navarra är blottadt på trupper; Minas hämd mot sina fiender är at frukta. Bland dessa räknar han Vice Konungen i Pamplona. Den 28 hördes i Bayonne från vester en canonad. Somliga tro, at det varit glädjesalfvor öfver någon de Kongliges seger; andre, at Minas gamla band, som samla sig i Navarra, hade firat hans ankomst. Många arresteringar hafva skett i Pamplona. Alla Spanska landsflyktige, som uppehållit sig i Bayonne, hafva hastigt återrest til sitt fädernesland. — Väpnade band skola hafva visat sig på båda Ebrostränderne. — Många af Madrids innevånare hafva, af fruktan för katastrofer, lemnat staden.

Frankrike. I Dep. Kammarnes session den 1 dennes framlade Gref Siméon för Kammaren lagförslaget om tryckfriheten, sådant som det var antaget af Pairerna. — Vid sessionens början anmärkte Constant, at namnet *smädare*, som St. Aulaire gifvit Coussergues, ej fans i förra sessionens protocoll, och föreslog at berigtiga det. Ordningen för dagen föreslogs, men förkastades med 122 röster mot 117 och Constants förslag antogs. Coussergues tok då ordet och sade: M. M. H. H.! Jag gjorde min motion blott med afseende på det allmänna bästa; samma afseende förmådde mig at återtaga den. Men då Kammaren nu låter i protocollet inflyta et för mig förolämpande ord, så förklarar jag, at jag betjenar mig af all min rättighet i afseende på min motion och förbinder mig at rättfärdiga den inför hela Frankrike (tecken til ovilja). För öfrigt är det icke Konungens Minister jag angripit, utan hufvudmannen för revolutionärerna i Frankrike. Jag är glad, at detta är en offentlig session; just hvad som tildragit sig, rättfärdigar på förhand min motion« (häftigt sorl af ovilja från venstra sidan). Courvoisier föreslog, at Coussergues skulle hållas til ordning, emedan han, såsom bevis, at Decazes vore revolutionärernas hufvud, anfört hvad som tildragit sig i Kammaren; hvilket vore en förolämpning mot församlingen. Detta förslag antogs med pluralitet, hvari Ministrarne, men ej Coussergues's öfriga anhängare, Villèle, Corbière m. fl., togo del. Märkligt är, at de Liberale, nyss Decazes bittraste fiender, nu ifrigast försvara honom mot Coussergues anfall, emedan dessa äro lagstridiga. — Pasquier skall d. 28 Febr. i Pairskammaren, på den frågan, om Ministrarne tänkte vara opartiske, hafva svarat: »Nej, ingen opartiskhet, och partiskheten blott för de monarkiska lärorna och royalistiska tänkesätten.« Dessa ord skola, enligt en Ultras tidning, hafva gjort den största effect.

Då Dupont de l'Eure den 2 Mars öfverlemnade Utskotts betänkandet om 442 nya petitioner, med 53,540 underskrifter, för Chartan och Vallagen, upstod en häftig debatt. Marq. de la Fayette sade: »man har här talat om en statscoup och extrema medel: man har til och med nedlåtit sig at trösta oss deröfver. Och i sanning, sedan Franska folket i ordning uthärdat alla stats couper, som Jacobinismen, Despotismen och Aristocratien förmått uphinna; sedan en lång erfarenhet lärt oss at ej mer hålla tilgodo befallningar i stället för budgetter, påbud i stället för lagar, så skulle statscouper ej mera trygga; de skulle blott kunna väcka medömkan för de dårar, som kunde vilja nyttja dem. Men det finnes et annat medel, som revolutionen bragt i gång, nemligen at göra statscouper i förening med Kamrarna och göra med til medbrottsliga. Stöten ej ifrån Eder edra committenters böner, at J skolen vakta Er för denna snara, at J skolen hålla heliga och försvara Chartan och Vallagen, som J besvurit«.

De Deputerades Utskott har föreslagit antagande af lagförslaget om personliga friheten, men med väsendtliga förändringar, i synnerhet i frågan om den anklagades ställande inför vederbörlig domstol. Den 6 dennes begyntet i Kammaren debatterna. Gen. Foy talte utomordentligt väl mot förslaget, och från gallerierna skallade bifall; men de ifriga applaudisseurerne blefvo utviste. —

Kongl. Gardes-regementerna, som af förra Ministern blifvit förlagda 60 à 60 timmars väg från Paris, skola nu ligga omkring hufvudstaden på 5 eller 6 timmars afstånd.

America. Den 11 Febr. Förenta Staternas Öfverhus (Senaten) har beslutit med stor pluralitet, at Congressen ej hade rätt ålägga Missouri staten något tvång i afseende på slafveriet, såsom föreslaget var. Man väntar Representanternas beslut i ämnet. — Två fartyg hafva afgått til Afrika, för at hindra slafhandeln och bereda etablissementer i samma ändamål. — I Montevideo har en complott blifvit uptäckt, bestående af 1,500 Europeiska Spaniorer, hvilkas afsigt varit at afvakta Spanska expeditionens ankomst och resa sig mot både Portugiser och Sydamericaner. Gen. Lecor har arresterat 150 bland dem.

Bolivar hoppades at inom Dec. månads slut hafva intagit äfven Caraccas de Leon, den enda province i Venezuela, som då ännu innehades af Spaniorerna. Han försäkrar sin Irländska Legion at heligt hålla dem, »Venezuelas adopterade barn och försvararne af Columbias frihet«, allt hvad d'Evereux lofvat dem. — Den för Republiken Columbia provisionelt antagna Constitutionen skall blott räcka til dess den allmänna Congress hinner samlas, hvartil valen begyntes den 13 sistl. Jan., och som sammanträder med början af nästlidne år.

Tryckt hos Carl Deleen.

N:o 25. 1820.

STOCKHOLMS COURIER.

Måndagen den 27 Mars.

Sine ira, studio et metu.

Afskrift.

CARL JOHAN med &c.

Vår ynnest &c. För Statens interesse hafve VI funnit nödigt förordna, det sådane försvarsverket angående Handlingar, som finnas uti Vårt och Rikets Krigs-Collegii, Förvaltningens af Sjö-Ärenderne Archive, Cantzlier och Contoir, samt i General-Adjutants-Expeditionerne för Arméen och Flottorna, hvilkas kungörande kunde medföra våda för Rikets säkerhet, skola af Presidenten i Krigs-Collegio, Chefen för Förvaltningen af Sjö-Ärenderne och Våre General-Adjutanter för Arméen och Flottorna särskildte vårdas, samt intet Document deraf få utlemnas til någon, eho det vara må, innan Vi, uppå gjord underdånig anmälan, nådigt tilstånd dertil meddelat; Vederbörande Föredragande hos Oss likväl obetaget at begära och erhålla de uplysningar, som för Ärendernas föredragning kunna behöfvas. Hvilket VI Eder til behörig underdånig efterrättelse i nåder tilkännagifva velat: befallandes Eder &c.

Stockholms Slott d. 7 Mars 1820.

CARL JOHAN.

Qviding.

Til Krigs-Collegium — Förvaltningen af Sjö-Ärenderne — General-Adjutanten för Arméen — General-Adjutanten för Flottorne; angående vigtigare Documenters särskilta förvarande.

At denna afskrift är like lydande med det i Kongl. Krigs Expedition förvarade Original-Concept, intygar

J. M. Stjernstolpe,

Exped. Secret. och Registrator.

At uti de verk, til hvilka ofvanstående nådiga Bref är aflåtet, finnas handlingar, hvilkas kungörande kan medföra våda för Rikets säkerhet, lärer icke förr hafva varit allmänheten kunnigt. Huruvida det varit Rikets Lagstiftare kunnigt, och hura de, i sådant fall, låtit sig vårda om Rikets säkerhet, deröfver äro vi sinnade at anställa några betraktelser.

Hvem, som läser detta Kongl. Bref och känner vår Tryckfrihetsförordning, kan icke undgå at göra sig den frågan, om icke det innefattar en inskränkning i den frihet til allmänna handlingars kungörande, som nämnde Grundlag lemnar hvar och en, hvilken, såsom stadgad genom Grundlag, ej kan uphäfvas eller i ringaste måtto inskränkas annorlunda, än genom Konungens och alla Riksståndens sammanstämmande beslut — och detta fattadt efter så mogen öfverläggning, at frågan måste hafva, beredd af Constitutions-Utskottet, hvilat från föregående Riksdagen til den, då afgörandet får ske.

På denna fråga svarar 4 Mom. i 2 §. af Tryckfrihetsförordningen. Det är vidlyftigt detta moment; men man röner allt mer nyttan af dess inpräglande i minnet. Det torde benäget tillåtas oss at införa det helt och hållet, så lydande:

»4:o I grund af hvad i 1 Mom. af denna §. stadgadt är, skall äfven til utgifvarens säkrare efterrättelse, dock med de undantag och vilkor, som nedanföre stadgas skola, uttryckligen vara en hvar tillåtit, at i allmänt tryck utgifva alla, så väl Rättegångar, som andra allmänna ärenden rörande Handlingar, Protocoll och Beslut, af hvad namn och beskaffenhet de vara må, ehvad de höra til den förflutna tiden, eller til mål, som hädanefter förekomma, vare sig hos Riks-Rätt, Högste Domstolen, Nedre Justitiæ-Revisionen, Allmänna Beredningen, Öfver- och Under-Rätter, Collegier, Comitéer, Beredningar, Directioner, Commissioner, Förvaltningar, Konungens Befallningshalvande, Consistorier, Executions-säten, eller andra publike Verk, utan åtskillnad på målens beskaffenhet af Civila, Criminella, Ekonomiska, Militära eller Ecclesiastique; vidare alla tilförene, nu eller hädanefter gällande Instructioner, Constitutioner, Reglementen, Statuter, Ordningar, Privilegier, Rescripter och Allmänna Stadganden, hvarifrån helst utfärdade, tillika med alla ofvannämnde högre och lägre Rätters, Collegiers, Embetsverks, Publique Corporationers och alla Embets- och Tjenstemäns Relationer, Memorialer och Embets-bref; ändtligen alla Societeters och Verks, samt enskilde personers Memorialer, Ansökningar, Förslag, Betänkanden, Besvär jemte Utslag och svar derå, til de delar deraf, som til Publique Embetsmäns och Verks handläggning komma; och böra til den ändan icke allenast alla sådana Handlingar, vid Domstolar och andra ofvannämnde Verk och Embeten, genast och utan tidsutdrägt emot lösen utlemnas åt hvem det äskar, antingen han har i saken del eller ej, vid ansvar såsom för tjenstens försummelse, om sådant af någon Publique Tjensteman vägras eller obehörigen fördröjes, utan äfven, vid samma ansvar, i alla Archiv, hvar och en fri tilgång lemnas, at få på stället afskrifva eller afskrifva låta, eller om dervid betydande hinder vore, i bevittnad afskrift emot vederbörlig lösen, utbekomma, alla slags Handlingar i hvad ämne som helst.«

»Vid föregående tillåtelse skola följande undantag ovägerligen iakttagas:«

»At Protocoll, hållne hos Konungen i Ministeriela Ärenden och Commando-mål, eller Stats-Rådets Protocoll och Handlingar, eller Riks-Ståndens, eller Hemliga Utskottets, eller Constitutions-Utskottets rörande Stats-Rådet, eller Banco- och Riksgälds-Verkens, eller Banco- och Stats-Utskottens, eller Revisorers öfver Banco- och Riksgälds-Verken, rörande samma Verks hemliga ärenden, icke kunna til tryckning fordras, eller, utan Vederbörandes tilstånd, utbekommas. Utgifvas sådane Handlingar af trycket, utan vederbörandes tilstånd, straffes utgifvaren, om han varit betrodd at dem vårda och förpligtad at dem hemliga hålla, efter allmän Lag och särskilda Stadgar. Gör någon annan det, böte han derföre 100 R:dr eller mera efter brottets beskaffenhet. Til lika straff vare den förfallen, som olofligen genom trycket kungör förenämnde Handlingar, i fall vården deraf blifvit honom anförtrodd, men han icke, vid något bestämdt högre ansvar, vore förut förbunden at dem icke uppenbara.

»At ej några ministeriella Handlingar eller Diplomatiske personers enskilda anteckningar eller berättelser öfver Mi-

»nisterielle Ärender, hvilka höra til et »sednare tidehvarf, än för minst 50 år »tilbaka, utan Regeringens tilstånd, ej »eller enskildte bref, så vida de ej til »något rättegångsmål nödvändigt höra, ej »eller åt publique vård anförtrodda De-»posita af Skrifter och Handlingar, utan »deras tilstånd, som samma Bref eller »Deposita angå eller tilhöra, kunna ut-»gifvas eller utbekommas. Den häremot »bryter, böte 50 R:dr.«

»At, i hvad Rättegångsmål som helst, »en Part väl må vara tillåtit, at innan »dom eller utslag fallit, efter eget val, »genom tryck kungöra inlagor, besvär »och anklagelse; men at en sådan part »äfven åligger vederpartens förklaringar »derå, jemte Domstolens utlåtande der-»öfver och Ledamöternes i Domstolen »särskildta vota, genom tryck kunniga »göra, så at allt hvad som hörer til en »fullständig uplysning om sjelfva saken, »dess behandlingssätt och Utslagets grun-»der må til Allmänhetens kunskap kom-»ma. Likväl må ej någon anses skyldig »at utlösa andra Handlingar, än til detta »ändamål ovilkorligen oundgänglige äro, »och må pröfningen derom bero af Do-»maren, hos hvilken målet förevarit, un-»der laga ansvar, om dermed annorlun-»da förfares, än med denna lags tydliga »mening och stadgande öfverensstämmer. »Den häremot bryter, böte 50 R:dr.«

»Det skall ock stå hvar och en Part »fritt, som hafver någon sak, eller något »annat dess rättighet rörande mål, antin-»gen hos Kgl. Maj:t i Dess Högste Dom-»stol, eller hvad annan Domstol eller »publikt verk det vara må, at deröfver »låta trycka underrättelse, eller så kallad »Species Facti; dock at han håller sig vid »sanning och anständighet. Den häremot »bryter, böte 33 R:dr 16 sk.«

»At Protocoll och Handlingar i för-»likta brottmål ej må, så länge någon af »Parterna lefver, utan deras ömsesidiga »tilstånd, eller, derest Parterne äro dö-»da, ej förr än 50 år, efter deras död, »af trycket utgifvas. Den häremot bryter, »böte 33 R:dr 16 sk.«

»At ingen må tillåtas, at, i andra fall »än allmänna Lagen och nu gällande för-»fattningar utstaka, meddela eller til tryck »utlemna utdrag af Kyrkoböcker eller af »andra själavården och Kyrko-disciplinen »rörande Handlingar, i afseende på en-»skilde personers lefverne och seder, så »vidt de lända dem til skada eller för-»klenande. Den häremot bryter, böte 33 »R:dr 16 sk.«

»At sådant, som rörer styggelser, »eller högeligen sårar blygsamheten, eller »innehåller hädelser emot Gud, eller last-»liga uttryck om Rikets varande Öfver-»het, eller hvad i afseende på personer, »hvilka et mål egentligen beträffar, kun-»de i sådana Handlingar hafva influtit, »otidigt, anstötligt eller förklenligt, icke »må uti dem, vid vite af 33 R:dr 16 sk. »genom trycket kungöras, utan så vida, »hvad sistnämnde fall angår, åberopan-»det skulle af Domaren, som sist i målet »dömt, pröfvas nödvändigt, til uplysning »och styrkande af sjelfva hufvudsaken.«

»I öfrigt, och som det blefve för vid-»lyftigt, at alla förekommande ämnen, »mål och ärenden med noggranhet ut-»sätta, skall det stå hvar och en fritt, at »i tryck allmänt kunnigt göra allt hvad »som i denna lag icke finnes uttryckli-»gen förbudet; följaktligen skall ock ej »något, som öfver i denna Lag tillåtliga »ämnen i tryck anmärkes, påminnes, eller »eljest granskuings- eller reflectionsvis i »dagsljuset framlagges, kunna under före-»vändning at innebära tadel eller klan-»der, såsom straffbart anses, så vida skrif-»sättet icke såsom smädligt eller skänd-»ligt sig utmärker, om ansvar hvarföre i »denna Lag stadgadt är.»

Bland det, som här *uttryckligen tillåtes at i allmänt tryck utgifva*, förekomma *alla handlingar, rörande allmänna ärenden*, af hvad namn och beskaffenhet de vara må, i *alla* mål hos *Collegier, Förvaltningar*, eller *andra publika verk*, utan åtskillnad på målens beskaffenhet af civila, criminella, ekonomiska, *militära* eller ecclesiastika.

Uti undantagen åter träffas intet ord om *Collegier* eller *Förvaltningar*; och det, som angår Konungens General-Adjutanters befattning, eller *Commandomålen*, handlar endast om *protokollerne*, som *hos Konungen* hållas, men alldeles icke om *handlingar*, som finnas uti General-Adjutants-Expeditionerne.

Alla de handlingar, som uti det nu meddelta Kongl. Brefvet omtalas, äro således i Tryckfrihets-förordningen *uttryckligen tillåtne at i allmänt tryck utgifvas*. Det *nådiga tilstånd*, som Kongl. Maj:t genom samma nådiga Bref förbehållit Sig at, uppå gjord underdånig anmälan, meddela til dessa handlingars utlemnande, innan det får ske åt någon, eho det vara må, kan således aldrig vägras. Under förutsättning, at sådant ej heller någonsin sker, skulle det derföre synas, som kunde verkan af meranämnde nådiga Bref ej blifva någon annan lagstridighet, än at handlingarne icke blifva *genast och utan tidsutdrägt utlemnade åt hvem det äskar*, såsom Tryckfrihetsförordningen bjuder; at man icke emot den tjensteman, som sådant *vägrar eller obehörigen fördröjer*, kan yrka det i samma lag stadgade *ansvar, såsom för tjenstens försummelse*, och at man ej får njuta den åt *hvar och en* försäkrade *fria tilgång* til archiven, för at der afskrifva eller afskrifva låta alla slags handlingar, i hvad ämne som helst.

Redan häri ligger väl en tilräckligt uppenbar stridighet emot Grundlagen, och det är ej mindre uppenbart, at det Kongl. Brefvet saknar allt ändamål, i fall Kongl. Maj:t aldrig kommer at vägra det nådiga tilstånd, Han förbehåller Sig at gifva. Men allt detta är icke det vigtigaste at betrakta. Om än Kongl. Maj:t aldrig vägrar; så blir dock sjelfva tilståndets meddelande ej mindre lagstridigt, än et afslag skulle blifva. Magten at tillåta kan ej vara någon annan än magten at vägra.

Huruvida Stats Rådets Herrar Ledamöter afrådt eller tilstyrkt Kongl. Maj:ts genom det nu granskade nådiga Brefvet utfärdade beslut, äga vi ej rätt at få veta. Det återstår då blott at utreda, om den föredragande, som contrasignerat, varit skyldig at vägra contrasignationen och således genom dess meddelande måste anses hafva tilstyrkt, eller ej. Ansvarighetslagen för Konungens Rådgifvare säger i 8 §., at om föredragande icke til Stats-Rådets protokoll gör föreställning emot sådant Konungens beslut, hvilket han finner stridande emot *Regeringsformens bokstafliga föreskrift*, och om, oaktadt Konungens ändock fortfarande yrkande, at et sådant beslut skall utfärdas, han ej då utöfvar sin rättighet och pligt, at contrasignationen derå vägra, skall han mista embetet, utan at någon tid kunna deruti åter insättas eller til annat embete inom Stats-Rådet förordnas. I frågor om steg, som strida emot *Tryckfrihetslagen*, stadgas uti nämnde Ansvarighetslag ej någon skyldighet at vägra contrasignation, utan heter det blott i 4 §., at Statsrådsledamot eller Rådgifvare i commandomål, som tilstyrker sådana steg eller underlåter at deremot göra föreställning, skall mista embetet.

Men i de fall, der Tryckfrihetsförordningen icke innehåller annat, än hvad som äfven finnes i Regeringsformens bokstafliga föreskrifter, är en öfverträdelse

af Tryckfrihetsförordningen äfven en öfverträdelse af Regeringsformens bokstafliga föreskrifter; och då måste följaktligen skyldigheten til contrasignations vägrande äga rum. Nu träffas i 86 §. af Regeringsformen detta stadgande: »Alla »handlingar och protokoll, i hvad mål »som helst, de protokoll undantagne, »som uti Stats-Rådet och hos Konungen »i Ministerielle ärender och Commando-»mål föras, må ovillkorligen genom tryc-»ket kunna utgifvas.« Så vida derföre Stats-Sekreteraren, som contrasignerat Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga Bref, funnit sig böra protestera mot dess innehåll, hade han bordt vägra contrasignation. Utan at densamma vägra, synes han oss då icke hafva kunnat afstyrka beslutet, för hvilket han alltså lärer vara ansvarig.

Den lag, hvarefter vi handlat, då vi nu sålunda yttrat oss, är det ganska bestämda slutet af det moment i Tryckfrihetsförordningen, som vi här ofvan infört, och som icke tillåter, at hvad vi *gransknings- och reflexionsvis i dagsljuset framlagt*, får, *under någon förevändning at innebära tadel eller klander, såsom straffbart anses;* ty at skrifsättet hvarken är *smädligt* eller *skändligt*, derpå bedraga vi oss icke. Från den stund, vi beslöto at framträda inför allmänheten, beslöto vi at icke ställa oss under någon annan myndighet än sanningen och lagen; och den stund, de ej mer skulle skydda oss, vore detta blad i sjelfva verket försvunnet, om än et blad under samma titel skulle fortfara at utgifvas. Fråga är icke om oss och vår Tidning, utan om nationens rätt at se sin tryckfrihet begagnad, när det verkligen behöfves. Et sådant begagnande är vår pligt — och en pligt mot den nation, hvars upmärksamhet vi vågat underkasta oss, tål ej några betänkligheter.

Tryckfriheten

(Forts. från N:o 24.)

B. Den har icke skett genom läsning. De, som verkligen hämtat sin religionskunskap ur böcker, äro i denna stund, äfven i Sverige, så få, at de, bland alla klasser, göra blott sällsynta undantag. Och landets allmoge läser, för at kunna läsa, icke för at få veta någonting annat, än hvad presten ur boken tyder och inpräglar. Förmågan at läsa en mening rent, så sammanhängande och med det begrepp om skiljetecknens bruk, at man ur denna mening kan hämta tankan, som dermed uttryckes, den må vara så enkelt framlagd som helst, tilhörer, ännu i våra dagar, kan hända en eller två personer af allmogen i hvarje socken, några bland de nordliga orterna oberäknade, der åtskilliga välmående och upfostrade personer räkna sig til allmogen. — Är nu förhållandet sådant i Sverige, der allmogens bildning blifvit mer vårdad än i något annat land; så bör Ni finna, inom hvilka gränser Europas offentlighet och deraf beroende allmänna anda hittils inskränka sig.

A. At Ni vill utvidga dem, derpå tviflar ingen. Men, min Herre, skulle det icke vara bättre at påminna sig denna regel, gilltig äfven bland vår tids liberala, at politikens hemlighet är den lägsta klassens tålamod?

B. Denna politik må vara god ännu någon tid. Frihetsträdet får dock aldrig en frodig växt förr, än dess rötter sättas i fria jorden. Det är emedlertid helsosamt, om kulturens regn får genomfukta och lifva denna jord, innan trädet deri nedgräfves, på det rötterna ej må torka, om regnet efteråt för länge uteblifver. Man uppehålle, med et ord, folkets väntan på dess rättigheter, ännu någon tid, om man kan (det är icke jag, som gil-

lar det). Men folkets kultur påskynde man åtminstone; ty när rättigheterna ej längre kunna uppehållas — och de kunna det icke länge — då komma de, fredliga och sansade, om de äro upfattade i sanna begrepp och omgifna af kulturens ljus. Stormiga komma de och grymma, skadliga för andra och för sig sjelfva, om de komma utan uplysning.

A. Nå väl. Ni står ej at rubba från edra meningar. Jag lemnar edra betraktelser fritt lopp.

B. Hela folken, sade jag, hafva ännu ingenting läsit. Deras meningar äro traditioner. De orimligaste påfund kunna sätta hela provinser i låga. Förnuftiga tankar och sanna begrepp om det allmänna kunna ej sträcka sig til flere, än dem som läsa.

Föreställ Er nu en gång et folk, som ej låter inbilla sig någonting, emedan största delen af dess medlemmar ser med egna ögon, ej tror på rykten och sagor, utan läser sjelf och gör sig reda för underrättelserna om allmänna ärenders gång — och Ni har et folk, at jemföra med det, som på torgen samlades at höra sina statsmän tala, och at deltaga i sina allmänna angelägenheters behandling. Men Ni har et folk i vida lyckligare belägenhet än detta, et folk, som stadgar sina meningar, icke efter ögonblickets rörelse och hänförelsen af hvarje talares passion, utan efter lugn sansning och kallt bepröfvande. Smädelusten skall Ni finna botad; ty all offentlig smädelse hvilar ytterst på en obildad och lättrogen hop, från hvilken den hämtar både sitt lif och sitt intresse. Ni skall i stället finna denna större betänksamhet i folkets tro, hvartil jag ansett det kunna upfostras.

Mot et sådant folk äro våld och laglöshet rent omöjliga. Det utkräfver ej sjelft sin rätt genom laglöshet och våld. Det känner sin rätt, och blott derigenom är det i besittning deraf. Ty et folks stridskrafter kunna öfvervinnas; men et helt folks förstånd besegras aldrig. Föreställ Er massan af Englands folk nu stadd på denna punkt af bildning — tror Ni väl då, at dess klagorop kunde förblandas med smädelsens skrän och föraktas? Dessa petitioner, som undertecknas af hundrade tusende, tror Ni väl, at man skulle trotsa dem, om man icke vågade kalla de hundrade tusende missledda?

A. Gyllne tid! Hvad glädje det skall bli, at se detta läsande folk! Huru hvar och en i sin koja skall styra staten! Och hvilken flod af avisor skall öfversvämma dessa kojor! Och huru allt arbete skall stanna, liksom på en högtidsdag, den stund posten kommer med de allmänna bladen til Herrar plöjare, gräfvare, murare, skördare! Huru landbolagen skola samlas omkring sina föreläsare och ej skiljas förr, än hvarje rad är genomstafvad, måtte ock de torra sädeskärfvarne bli obergade, öfver hvilka regnskuren kommer nedstörtande, medan lektören ännu politiserar! — Lyckliga folk! Måtte vi en gång uplefva så mycken odling! Jag frågar: hvem skall väl sedan förtrycka oss?

(Forts. e. a. g.).

UTLÄNDSKA NYHETER.

Frankrike. Bref från Paris försäkra, at Decazes, vid sin afgång ur ministèren, på det högsta recommenderat, at ej inlåta sig i förbindelser med et parti, mot hvilket den stora mängden af Nationen afgjordt förklarat sig. Också, tillägger man vidare, tyckes den nya ministèren vilja följa detta råd. Et annat bref säger, at Ultraroyalisterne beslutit at understödja de båda föreslagna Exceptions-Lagarne, hvarmed Frankrike hotas, och at detta parti för et ögonblick slutit sig til den närvarande Ministèren. — I sitt yttrande om Lagförslaget rörande personliga friheten sade Herr Rivière d. 3 dennes: »En ryslig ogerning, som försatt Frankrike i sorg, har ingifvit Ministrarne

detta förslag. Men pluraliteten af er commission var af den tanka: at det bör förkastas, emedan den förlust vi lidit, enligt allt hvad man hittils kunnat finna, ej står i sammanhang med tilvarelsen af en complott « Ministrarne sjelfve, utlade han, vore ej ense om nödvändigheten af en Special-lag. Äfven bland dem hade friheten funnit försvarare. Dock påstod Rivière, at Lagprojectet, med de nu föreslagna ändringarne, snarare skulle leda til skydd för personliga friheten, än til dess kränkande. »Vår Regering, sade han slutligen, behöfver, liksom alla möjliga Regeringar, en fysisk styrka, men framför allt, och om hon ej skall gå under, en stor moralisk kraft. Källan til den sednare är Fransmännens kärlek och aktning för Konungen och dess familj. Dessa känslor, som äro nödvändiga vilkor för Statens lif, stärkas genom Auctoriteten af stora exempel, som utbreder och fortplantar dem, och som tillika gör det goda lätt för de magthafvande«. — 15 talare (alla liberala) hafva låtit anteckna sig såsom de der vilja tala emot, och 14 såsom de der vilja tala för Lagprojectet. — Den 8 och 9 dennes har discussionen om detta lagproject blifvit fortsatt. Enligt Benj. Constants med 105 röster emot 32 antagne förslag, har Kammaren församlat sig i sina Bureauer för at öfverlägga om hans project til et förbättradt omröstningssätt. — Bayer Colard har blifvit nämnd til Ordförande i de Deputerades Utskott för Vallagen och kommer at afgifva dess yttrande. Commissionen skall, såsom man väntade, med 7 röster emot 2 hafva föreslagit lagprojectets förkastande. — Chateaubriand begynner nu at i Conservateur tala mildare om Decazes, och recommenderar fördragsamhet och moderation, emedan han ser, at motsatsen skulle beröfva hans parti all kraft. »Royalisterne,« säger han, »äro utan galla.« För öfrigt underrättar han allmänheten, at han i Pairernes Kammare förklaret sig emot Censuren och frågar: »Skulle de exceptionslagar, förra Ministèren föreslagit, kunna gagna den närvarande så mycket som man tänker? Vi önska det, men tro det icke. Censurerade Tidningar vore ingen hjelp för Ministrarne. Äfven de bästa Artiklar förlora sin credit, om de ej uttrycka en oberoende mening. Och huru vill Regeringen befria sig från ströskrifterne, som äro undantagna från Censuren; som äro lika korta, ja ofta kortare än dagbladen och som kunna öfversvämma Läs-sällskaperne, Caff-husen och Källrerne?« Slutligen åberopar han Hertigens af Berry tanka och säger, at denne Prins väl hundrade gånger för honom yttrat sig til tryckfrihetens fördel. — Louvel förhördes den 9. Han tyckes vara erkänsam derför at man ej mer binder hans händer på ryggen, yrkar en snar dom och smickrar sig at få se mycket folk vid sin afrättning. — Huset Orleans synes nu vara nära thronföljden i Frankrike; för 100 år sedan, under Ludvig XV:s minderårighet, var det också ganska nära at komma på Thronen. — Mina har i Paris varit sjuk, men af händelserna i Spanien synes han hafva fått anledning at föregifva det sjukdomen ännu fortfore, för at fritt kunna afresa. En vän lade sig emedlertid i hans säng och spelade rolen af dödssjuk. — Från Nederland förmäles, at et Jägare Regemente marcherat från Lille til Paris och ersättes genom Nord-Departementets Husarer; at Kongl. Gardets 3:dje Infanteri Regemente, som låg i Garnison i Valenciennes och det 6:te, som var förlagdt i Lille, afgå til hufvudstaden och at andra Regementen intaga deras stallen; at Eure- och Loire-Legionen drages til Havre, och at i allmänhet stora rörelser ske med trupper i Norra Frankrike.

Spanien. Från Madrid skrifves under den 29 Febr. Man kan ej vänta sig at officielt erfara hvad som föregår i Spanien; men efter all anledning utbryter i detta ögonblick en vidsträckt Insurrectionsplan öfver hela riket. Saken blir med hvar dag klarare; och revolutionens förskräckliga bana öppnar sig för oss. Den 22 Febr. var Cadiz ännu Konungen eller snarare sin Gouverneur troget. Riego skall hafva ankommit til Granada och derifrån ämnar begifva sig til Carthagena. Våra bekymmer i afseende på Gallicien vore alltför grundade och Regeringen har utfärdat ordres om hämmande af den kring sig gripande insurrectionen. General-Capitenen Eguia har, vid underrättelsen om Riegos anmarch emot Granada, afrest derifrån och medtagit 200 statsfångar. — Från Irun skrifves under d. 2 Mars, at Constitutionen är proclamerad i hela Galicien; at Audiencien flyktat; at bestörtning och glädje omvexla; at Mina, som förr, är öfverallt och ingenstädes; at hans Corps ökas; at upresningen utbreder sig längs efter hela Cantabriska kusten; at äfven i Valencia skall vara oroligt; at Mina bemägtigat sig Vapenfabrikerne i Ayvar och Orbazeita; och at Vice Konungen inneslutit sig i Pampelona och Areizaga i S:t. Sebastian. — Vidare från Bayonne el d. 2 dennes; at flere detachementer Kongl. trupper ankommit til Irun och at flere poster blifvit opställde på venstra stranden af Bidassoa för at bevaka gränsen; at Ståthållaren i Pampelona utsändt 200 man för at genomsöka Bastans dal, der Mina vist sig; at Franska posterne vid S:t Jean de Luz blifvit fördubblade, hvilket likväl ej kunnat hindra många Spanska Officerare at från Frankrike inkomma i Spanien; at en upresning d. 20 och 21 Febr. utbrutit i Ferrol och Corunna

och at en Junta bildat sig på förra stället; at Porliers Enka blef uttagen ur et kloster nära Corunna och sedan klostret blifvit upbrändt, i triumph införd i Staden; at troppar och invånare vändt sig mot Sant Jago, och at de personer, som bidragit til Porliers arrestering blifvit missbandlade; at, enligt underrättelse från Cadiz, hela Regementet Soria öfvergått derifrån til Isla de Leon. — Från Bayonne förmäles ytterligare under d. 3: Händelserne i Castilien hafva i Madrid gifvit anledning til Castilianska Rådets hastiga sammankallande och til flera olika förslag at rädda Monarkien. Det bekräftar sig at blod flutit i Corunna; den Brigadeer, som arresterade Porlier, skall vara huggen i stycken. Mina organiserar sin Corps; för hans skull har hufvudqvarteret i provinsen Guipuscoa blifvit flyttadt från Tolosa til S. Sebastian. — Under d. 4 skrifves: I Andalusien göra Insurrectionerne beständigt framsteg. Algesiras, Taufa, Xeres och Malaga äro i deras händer. I Ferrol och Corunna har Constitutionen blifvit proclamerad. Porliers lik har blifvit upgrafvit och högtidligen jordfästadt. En gammal President för Cortes står i spetsen för Insurrectionen. I Santander proclamerades Constitutionen den 29 Febr. Mina och Echeveria hafva 48 timmar dröjt i Brianitz; Den förre står redan i spetsen för 2000 man och har bemägtigat sig Kanongjuteriet i Aizzabal, 4 timmars väg från S:t Jean Pied de Port. Likasom förra gången har han inrättat Tullar. Vice Konungen i Pampelona sätter sig i så godt försvarstilstånd som han förmår. Man talar om oroligheter i Catalonien och menar, at en Insurrection öfver hela Spanien vore förberedd til d. 1 dennes; hvarigenom den $1\frac{1}{2}$ månad långa overksamheten på Isla de Leon låter förklara sig. Rådet i Madrid har med flesta rösterne förklarat, at Konungen ej bör göra några concessioner, at Hans Maj:t på intet sätt bör gifva efter. Några ville at man skulle begära 40,000 man Franska hjelptruppar; men mot en sådan inblandning af en främmande magt förklarade sig en Ledamot eftertryckligen och vann Konungens bifall. — En Tidning från Bordeaux af d. 6 dennes säger: »en trovärdig person, som d. 29 Febr. afrest från Madrid, berättar at bestörtningen der var allmän. Flere städer i Gallicien hade följt Corunnas exempel. Generalerne Balasteros och Giron hafva vägrat at taga befälet öfver Freyres armé.« (För öfrigt bekräftas en del af de förut meddelade underrättelser.) Andra Franska Tidningar innehålla: at General Capitenen i Arragonien med posthastar afrest til Madrid för at underrätta Konungen om den hotande sinnesstämningen i Sarogossa; at Castanos från Catalonien underrättat, at han ej längre kan svara för denna provins's trohet; at, i Konungariket Valencia, en f. d. Guelleras-Chef samlar manskap; at Elio fallit i onåd, emedan han rådt Konungen at lemna Madrid; at Infanten D. Francisco varit arresterad i 24 timmar äfven för et råd; at flere Grander bedt Konungen sammankalla Cortes; at det synes som Regeringen ämnade föreslå en Constitution eller rådslå om en modification om den, Insurgenterne antagit; at Odonnels truppars dåliga beskaffenhet hindrar honom at följa Riego o. s. v.

England. Drottningen har ankommit til Rom och bebor Lucien Bonapartes palats. Hon har hvarken fått hedersvakt, eller besök af Hanoverska Ministern eller Engelska General-Consuln.

The Times påstår, at Ministrarne så hastigt uplöst Parlamentet, emedan de ämnade begära en half millions tilökning i civil listan (hvilken, såsom bekant är, vid en Konungs upstigande på thronen, fastställes för hela hans regering); men det gamla Parlamentet fans ej benäget at gå in på förslaget. Tierny hade sagt, at den enda förändring i civil-listan, som kunde ske, vore en minskning. Castlereaghs missnöje med denna tanke hade redan väckt förundran och upmärksamhet; men at en förhöjning kunde komma i fråga, det föll ingen in. Yppandet af en sådan plan under parlamentvalen torde ännu i rättan tid hafva inflytande på de väljande. — Orsaken til oroligheterna i Irland är den orimligt höga skatt, hvarmed godsherrarne betunga sina landbönder. Detta, likasom fruktan för de missnöjdas magt, har på några ställen blifvit erkändt genom landskattens nedsättande. At de Irländska oroligheterna skulle hafva någon gemenskap med radicalernas läror i England, synes icke troligt.

Vid voteringens slut d. 10 dennes stod röstarnes antal för City sålunda: Wilson 2207, Curtés 2064, Wood 2002, Brydges 1803, Thorp 1534, Waithman 1550; för Westminster: Burdet 630, Hobhouse 580, Lamb 317. Valet för Southwark slutades, emedan Turton afsade sig sina anspråk.

America. Den hastighet, hvarmed Bolivar rörer sig åt alla håll, är förvånande. Julafton lemnade han Angustura, för at lägga sista handen vid sitt verk. Independenterne genomströfva Nya Grenada, för at förstöra de strödda qvarlefvorna af Kungliga truppar. Det tros, at Morillo blott söker tillfälle at inskeppa sig och undkomma.

Tryckt hos CARL DELEEN.

N:o 26. 1820.

STOCKHOLMS COURIER.

Thorsdagen den 30 Mars.

Sine ira, studio et metu.

Tryckfriheten

(Forts. från N:o 25.)

B. Lyckliga folk, som nu styres, dömmes, undervisas af personer, hvilka äga ledighet nog, at ej blott läsa allmänna blad, utan ock sköta sina nöjen på mångahanda sätt, men dock äro så rädda om folkets tid, at de hellre vilja låta det supa up den, spela bort den, sofva hela vinteraftnarne, och göra, hvad det behagar för resten, arbeta med så dålig åkerbruks- och slöjde-redskap som helst, med et ord, förstöra sig genom lättja, odugligbet och laster, huru mycket det lyster, än någonsin falla på det orådet at vid lediga stunder uplysa sig om hvad som för menniskan och medborgaren är vigtigast at veta! Jag för min del är icke ens i stånd at uptänka någon svårighet, som på allvar skulle kunna sägas möta det bruk af de lediga stunderna, hvarigenom alla möjliga klasser af folket vore i stånd at inhämta all den allmänna och populära kunskap om fäderneslandets, ja om verldens händelser, som fordras at veta, hvad man i allmänna värf bör önska, såsom nyttigt, och hvilka företag som kunna vara vådliga för frihet och allmän säkerhet.

A. Avisorna skola således styra verlden och dana medborgare. Man ser, at avis-skrifvarnes yrke, efter eder plan, skall blifva indrägtigt. Ni är säkert oväldig i denna del.

B. Avisorna hafva redan länge styrt verlden. De komma blott at styra på et annat sätt, när de verka icke blott på et privilegieradt urval af folket, som har hopens öde i sina händer, utan på sjelfva denna hop, som genom sin bildning gör sig fri från förmynderskapet, kontrollerar omedelbart dem, som styra, och betraktar sig sjelf såsom sitt eget ändamål och den största intressenten i det samfund, der den förut blifvit behandlad såsom medel för vissa stora ändamål. Opinionen regerar verlden, allt sedan den blef opinion. Den har, likasom bildningen, börjat upifrån, sträckt sig först til ganska få, d. v. s. alltid til blott dem, som sjelfva tänka eller tro sig tänka, nedstigit gradvis til allt flere och mindre högt upsatta, utvidgat sig efter hand och slutligen hunnit til omfattning af det ännu jemnförelsevis ganska inskränkta antal, som likväl redan vågar kalla sig *publiken.* Jag kan icke tvifla, at den progressift omkring sig gripande opinionen skall immerfort vidga sitt område, til dess den innehar hela samhället och alla dess medlemmar. Då först skall tryckfriheten hafva gjort sin fulla verkan; och då skola samhälls-författningarne i sjelfva verket vara fria, ej blott väl utarbetade och i bokstafven väl afvägda, utan upfyllda af lif och verksamhet, invuxna i folkets vilja

och omöjliga at störta, innan folkets bildning tillika utrotas.

A. Gudomliga tryckfrihet! makalösa avisor! Jag börjar älska Er, om J kunnen göra så mycket godt. — Emedlertid, m. H., måste Ni naturligtvis vara en stor beundrare af Bell-Lancasterska lärometho-den; ty den tyckes leda rakt til utvecklingen af edra planer; och denna method äger visserligen då en ganska stor politisk vigt.

B. Om Ni ej talar allvarsamt; så mycket värre. Ja, denna undervisningsmethod är tidehvarfvets högsta företräde, den stora upfinning, som skall fullända Försynens plan med tankens väckta frihet. I denna frihet och detta lärosätt, som utbreder henne, ligga verktygen til den nya skapelse, som mennisko-samfundet skall undergå. Jag önskade at en annan gång kunna inleda Er i betraktelser öfver den nya rigtning, som allmänna upfostran måste få genom verkningarne af denna från himmelen nedstegna tanke, at menniskornas kunskaper låta sig meddelas utan möda och utan särskilda läromästare, at hela samhället kan bli en skola, der alla undervisa och alla undervisas, der man från barndomen vänjer sig vid det förra och hela lifvet igenom ej uphörer med det sednare, der lärostolarna, en gång besatta, framgent besätta sig sjelfva, och bildningens källa blir oskuldsålderns renhet. Jag tycker mig se omsorgen om menniskornas förädling nu först anförtrodd åt de tjenare, som den eviga godheten valt, at hämta den omedelbart från sig. Barnen lemna skolorna med kärlek til kunskapen, hvars inhämtande ej varit en plåga, men deras högsta glädje. De skola i all sin lefnad icke försaka denna glädje; och vexelundervisningen, fortsatt genom alla åldrar och stånd, skall i samhället blifva den innersta organismen, som genomtränger och sammanhåller allt. — Men vi skulle komma för långt, om vi ville fördjupa oss i detta ämne, hvilket endast så vida har inflytande på det, hvaröfver vi foretagit oss at nu språka, som det ingår i utsigterna för en högre bestämmelse af tryckfriheten, än den som hittills kunnat upnås.

A. Jag blir tankfull. Ni öpnar för min inbillning en ny verld. Jag ser ej mer samma menniskoslägte, som krälat och förtrampat hvarandra på denna jordens yta intil närvarande stund. Skulle vi väl möjligtvis vara bestämda til något annat? Skulle väl den verldarnes Styresman, som måste hafva funnit sig nöjd med oss, sådana vi hitintils varit, emedan Han annars kunnat skicka omskapelsen långt för detta, nu likväl hafva beslutit at skapa oss på nytt och göra denna jordytan til samlingsplats för et slägte af högre värde? Det parti, som hänger vid det gamla, måste icke hafva fattat dessa gyldne drömmar — och i sanning må man förlåta det. Tryggare är det at behålla verlden, sådan den finnes, än tro på en ny, som ännu ingen sett, och som af samma skäl, hvarmed dess tilvarelse bevisas, hade bordt finnas långt förr.

B. Jag är van at hoppas, ej at häda? Försynens plan omfattar evigheten. Jag ser ej den: men den minsta gnista af hopp uptänder mig til andakt för det gudomliga, som lofvar at uppenbara sig på jorden. Huru skulle jag då med likgiltighet se hoppets hela strålande morgonrodnad? Må menniskoslägtet hafva, under så många årtusenden som helst, legat nedsunket i djuriskt elände; icke tilhörer det oss at förklara det ohjelpligt, om Försynen likafullt finner det värdigt at uplyftas och hjelpas? Det nya, jag redan sett, bevisar, at något nytt kan finnas; och hvad vore jag, om jag icke

fröjdades at följa den hand, som vinkar, när hon visar mig, hvad mitt hjerta måste önska, om det ock aldrig funnes?

A. Vakta Er för all högre flygt. Sanningen vinner ej på öfverspänning. Vi ämnade tala om tryckfriheten, och tills vidare om de verkningar, vi af henne röna i den verld, som vi för närvarande se med våra kroppsliga ögon.

B. Jag finner, at detta samtalsspråk ej nu är på sitt ställe, och jag samtycker at återgå. Äfven med åsidosättande af allt det stora, som tankefriheten lofvar, borde menniskans högmod vara mindre liknöjdt om henne. Är hon icke i denna stund et tvistämne bland statsmän och lärda? Ser man icke ännu menniskor, som ej blygas at darra för at höra andra menniskors tankar? Man borde då ej heller blygas at afsäga sig förnuft och menniskorätt en gång för alla.

A. Innan jag samtycker, at så högt värdera det mest missbrukade af allt, hvad menniskan upfunnit, konsten at tala, skrifva, ljuga och smäda, hvaraf Ni förhärdar Er at se fördelarne, utan at vilja vidkännas olägenheterna, skall jag åtminstone icke lemna någon ting oförsökt, för at bringa Er til behjertande af dessa sednare.

I et visst högtidligt tal af en man, som är invigd i dessa ämnen och står i et slags förbindelse at känna dem, har jag en gång hört den satsen drifvas, som man också kan få höra uprepas af andra mindre tänkare, at tryckfriheten väl är en herrlig sak, och uplysningen ännu bättre, men at tryckfrihet ej derföre duger alltid och allestädes, utan måste dröja at komma, til dess tiden för henne är mogen, o. s. v. Jag trodde redan förut, at så förhöll sig, och har så mycket mindre grubblat på den saken, som jag ansåg mig hafva fått ännu en auctoritet at hvila vid. At Ni ej bekänner Er til denna lära, inser jag nogsamt. Men Ni, som vill föra in ljuset öfver allt, äfven bland de brännbaraste ämnen, måste vara betänkt på desto kraftigare eldsläckningsmedel, ju större vådan blir.

B. Säg mig, hvad begrepp er talare gjorde sig om den mogna tiden. Skulle uplysningen gå före och bereda tryckfriheten väg?

A. Jag har glömt huru han förlikade tankarna. Men han talte om ögon, vana vid mörkret och ömtåliga för dagningen, huru de ej på en gång kunde fördraga den fulla dagen. När de småningom hade lärt sig det; då skulle tiden vara mogen.

B. Hvarifrån trodde han då, at den fulla dag skulle komma, som han befarade, innan ännu tankans fria bruk framkallat den?

A. Skulle han göra sig alla sådana frågor?

B. Ja, om han ville besvara dem.

A. Och om han ej det gjorde?

B. Så kunde han påstå, hvad han ville. Framkasta meningar och betänkligheter, är icke svårt. *Bevisa* är hvad som gagnar.

B. Han har då sparat det besväret åt oss — så vida frågan nemligen icke redan är besvarad af någon författare, som hvarken han eller vi råkat läsa.

A. Bekymra Er icke om någons beläsenhet. Er ton blir lättsinnig. Ni bör vara högtidlig, såsom nyss, och det anstår Er icke at persifflera.

B. Nå väl, begifvom oss til sjelfva satsen. Ni tror då, at half kännedom är bättre och mindre vådlig än den hela, för en, som förut ingenting vet?

A. Jag tror ingenting. Jag blott citerar. Men skulle liknelsen af ögonen icke vara träffande?

B. Den är åtminstone öfverflödig; ty saken begripes lättare utan liknelse.

Vore frågan, at på en gång inviga den okunnige i vetenskapernas innersta hemligheter; så kunde man hafva medlidande med honom, mindre derföre, at han finge veta mer än han kunde bära, än derföre, at han kunde falla på den dåragtiga tankan, at hans sunda förnuft ej mer dugde emot så mycken djupsinnighet, som dermed ej kunde förenas. Men som hela invigningen är en simpel omöjlighet; så är det icke något dylikt, man menar, då man skrupulerar öfver vådan af ljus för dem, som sutit i mörkret.

A. Naturligtvis; ty när fruktade man väl någonsin för vetenskaperna? De hafva stundom blomstrat under den fullkomligaste despotism.

B. Nej, hvad man fruktar, är at de farliga ämnen, politikens hemligheter, regeringslärorna, förvaltningens gång skola för hastigt blottas, sättas på en gång i för stark dag. Småningom, säger man, vill man se dem updagas, på det deras otroliga djupsinnighet ej må förbrylla enfaldiga hufvud. Och likväl borde man aldrig orda om vådan af halfkunskap, i fall man icke ser, at den här är vådligast.

B. Jag vet, at detta ordande är en orimlighet i de flesta ämnen, at menniskan går gradvis til kunskapen, at den hvarken är hel eller half hos någon; och at således ingen uplysning är möjlig, om man ej vill tåla de lägsta graderna deraf. Men med *full dag*, som Ni omtalar, kan här icke menas någonting annat, än obehindrad tilgång at skåda allting i så mycken dag, det kan få, oförkränkt rätt at framlägga sakerna i allt det ljus, som finnes. Och denna rättighet, säger jag, måste lemnas hel — om den någonsin är vådlig, så är det, när den lemnas med förbehåll och inskränkningar. — I fall man väcker Er om natten, och säger: »elden är lös, men Ni får ej veta, hvar det är;« så måste Ni förskräckas och ängslas at erfara, hvem faran gäller och huru stor den kan vara. Säger man Er genast, hvar branden är; så kan Ni mången gång behålla ert lugn. Måste ej samma skillnad inträffa, i fall Ni får den underrättelsen, at et och annat af den allmänna förvaltningen går illa, men med tillägg, at man icke vågar uptäcka, huru illa — eller Ni får höra helt öppet förkunnas: fel finnas i denna förvaltning; upsök så många Ni kan och lägg dem för allas ögon! — Den förra methoden är god, om man nödvändigt vill bringa folket til orolighet ock missnöje, antingen det dertil har anledning eller ej. Vill Ni vara Statsman, m. H., handla då öppet med folket, och dölj ingenting — eller ock, dölj allt, qväf all vettgirighet och all tanke, och trampa menniskornas rättigheter, begynnande på den heligaste, rättigheten at veta sin rätt. Etdera måste ovillkorligen vara ert upsåt. Men skulle det vara det sednare, utan at Ni törs säga det, säg då i stället, at ännu ej är tid, men at edra likar framdeles, i kraft af ert höga välbehag, skola få lära känna sina rättigheter.

A. Huru Ni vänder Er; så kommer Ni aldrig ifrån, at all tryckfrihet varit orolig, ofoglig, full af förargelse och oreda. Är orsaken härtil någon annan än den, at tryckfriheten alltid kommit för bittida?

B. Det vill säga, at folket börjat för bittida tänka; ty detta händer aldrig förr, än tryckfrihet kommit — eller vet Ni, at det någonstädes händt förr? Jag behöfver ej säga Er, at förhållandet häri är alldeles detsamma med den enskilda menniskan och med samhället. När Ni sjelf först upvaknade och började fråga Er efter orsaker och grunder til tingens beskaffenhet och til edra egna föreställningar; fann Ni ej allt i oreda och mörker? var Ni ej nödsakad at med bekym-

mer, ånger, qval och, någon gång, förtviflan söka bringa allt til ordning och sammanhang, förstöra allt fördomarnes välde, förkasta allt godtycke och upgöra lagar för ert förstånds och er viljas verksamhet? — Nå väl, tror Ni, at det någonsin står bättre til i et samhälle, der tankans frihet ännu ingenting uträttat? Hvad bör man ej hafva vågat, der man vågat undandraga sig ljuset? Hvilken af menniskornas rättigheter bör man hafva vördat, då man nekat dem den första af alla, den at uplysa sig? Huru kan Ni då undra, at allt kräfver, i detta skick, samma omsorger af den nyväckta tankan, som det fordrades, när tankan hos Er först vaknade, at allt kostar samma mödor, samma oro, samma omskapningar? Må Ni ej snarare undra, at det någonsin kan aflöpa med mindre än totala skakningar och brytningar?

A. Ni kan dock icke neka, at häftigheten och våldsamheten skada sjelfva den förbättring, Ni söker. Illviljan och smädelsen göra sig luft under masken af nit om det allmänna. Til slut skapar man en så kallad opinion, som tager sig välde och är knapt så obekymrad om någonting, som om rättvisan. Låt en skicklig äreskändare vräka den mot en enskild person — och han står ej mer at upprätta. All samhällets rättvisa åt honom är fruktlös.

B. För at fortsätta liknelsen, frågar jag Er: I fall Ni vill blifva en förnuftig man och rycka väldet ifrån edra passioner, måste Ni icke uthärda striden med dem? Begär ej, at allt, hvad Er vilja under denna strid frambringar, genast skall vara rent. — Och för at tillämpa detta: besinna då, at den första striden i samhället måste snarare vara det ena ondas strid med det andra, än en strid mellan det onda och det rena goda. Begär ej, at harmen, den enda rådande känslan i första striden mot våldet, skall genast vara en dygd. Omedelbart från förtrycket, der ingen vågat tänka på fäderneslandet, sprider sig, vid första ropet på frihet, icke allmänt et äkta patriotiskt nit. Orena afsigter och begär hoppas ännu allt, och försöka blott at i en ny skepnad bedraga ovana ögon. De lägsta lycksökare, de fräckaste egoister framträda under namn af frihetens hämnare, medan de blott förfölja andra förtryckare, som stå i deras väg. Huru vill Ni, at dessa skola lära oss frihetens, sanningens, ärans värdiga språk?

Man bör häraf naturligen vänta en missledd opinion. Man måste tåla äfven den, til dess skränet blir något gammalt och förlorar sitt behag. Den röst, som då låter höra sig, lyssne man til. Är den icke bättre; så är det ej fäderneslandets och sanningens sak, som segrat. Emedlertid är jag säker, at äfven under den förra perioden opinionens misstag hvarken äro så många eller så stora, som man vanligen ropar. En publik karakter, som får henne emot sig, har, skulle jag tro, nästan alltid at skylla sig sjelf. Hvad offentlig smädelse öfver offentliga åtgärder vill säga, begriper jag knappast, så vida smädelse skall innefatta et lömskt försök at skada genom osanning. *Offentligen* smäda kan man mot en gerning, som ej är offentlig. Mot den, som sker offentligen, kan man *enskildt* smäda. Men så snart man framträder i dagen mot hvad som skett inför hela folkets ögon, eller är förvaradt i handlingar, af hvilka hvar och en äger erhålla del; då begär man en omöjlighet, i fall man söker at göra osanning gällande. Nu är allt, hvad en embetsman gör, en sak af sådan offentlighet. Jämrar han sig öfver hvad man derom högt och öppet säger; så är det antingen derföre, at hans handling ej tål ljuset, eller ock derföre, at han gör sig

alldeles ingen reda för de utvägar, han äger til forsvar inför samma allmänhet, hos hvilken han anklagas.

A. Säg snarare, at han försmår at inför en allmänhet, en lumpen hop (som just enkom läser smädelser, och ingenting annat) försvara, hvad han gjort, och vill vara i fred, när han har fred med sitt samvete.

B. Med så höga tänkesätt är man för stor, at vara embetsman, statens, allmänhetens *tjenare*, på denna låga jorden. Det enda, hvartil man borde finna sig böjd at nedstiga, vore at bli en absolut befallande *sjelfherrskare*, för hvilken den usla hopen knäböjde. — Jag talar om menniskor, som anse sig kunna utan förnedring eftersträfva den äran at tjena et fritt folk. Desse begripa, at ingen ära finnes utan i folkets bifall, och at detta bifall är destomera smickrande, ju mer det grundar sig på säker kännedom och fri granskning.

A. Från dessa satser kan Ni argumentera Er til strafflöshet för allt, hvad som publiceras mot allmänna myndigheter. Jag ser dock icke, hvarföre det sanningslösa tadlet (jag får ej säga smädeförsöket) emot dem skall vara mindre ansvar underkastadt, än mot enskilda. Jag ser icke, at sanningen är mindre pligt derföre, at lögnen ej kan lyckas.

B. Jag är alldeles af Er tanka, och jag nekar Er visserligen icke at kalla det grundlösa tadlet smädeförsök. Af dumhet kan man försöka, hvad som aldrig låter göra sig, och således försöka at smäda, der ingen smädelse är möjlig. Hvad jag tror mig hafva bevist, är endast det, at aldrig et sådant försök kan vara farligt emot offentliga myndigheter, emedan det aldrig kan lyckas, i fall någon fins, som vill, at det icke skall lyckas. Det är endast sanningen, som för dem kan vara farlig — döm sjelf, hvad de äro för det allmänna, när detta inträffar.

A. Man ser, at Ni ej tål några hemligheter. Utan tvifvel skulle Ni önska, at Konungen i Stats-Rådet sutte för öppna dörrar.

B. Om Ni säger, at jag önskade många saker offentligen behandlade, som nu afgöras hos Konungen i Stats-Rådet; så svarar jag utan betänkande ja. Men dermed menar jag endast, at dessa saker aldrig borde hos Konungen såsom Regent förekomma, utan tilhöra domaremagten. Etdera anser jag för ovilkorligen nödvändigt, antingen at dylika mål öfverlemnas åt denna magt, eller ock at Stats-Rådets protokoller deröfver blifva tilgängliga för allmänheten.

A. Längre kan man väl icke gå. Nå väl, låt Er nu få all den publicitet, Ni vill hafva. Låt öfvergången från mörker til detta ljus, denna publicitet, förstöra så många svaga ögon, den kan — eller låt vissa andra ögon bli så förlägna som helst deröfver, at de svaga tåla ljuset bättre och se mer dervid, än man velat föreställa sig. Någon olägenhet måste tålas, i fall man vill sjelfva ändamålet. Hvilken stor revolution aflopp väl utan offer? Och hvilken kan väl vara större, än öfvergången från mörker til ljus, från godtycke til lagligt samhälls-skick? De offer, menar Ni säkert, som måste falla derigenom, at man framdrager deras enskilda lefnad — den offentliga kan ej smädas — få anropa lagen om hämnd, så godt de kunna, och för resten lemna sig til sköflings åt den ädelmodiga opinionen.

(Forts. e. s. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Nyheterna om resningen i Galicien hafva bekräftat sig. Porliers enka har i triumf blifvit förd til Corunna. Nästan alla orter i provincen hafva proclamerat constitutionen. Den provisoriska regerings juntans president är Don Agar, fordom medlem af Cortes's regering. Nationalmilisen (alarmas) inrättades genast. Sennor Diaz, Öfverbefälhafvare för Nationalgardet i provinsen, understödde insurrectionen af alla krafter. Gouvernören i Ferrol ville göra något motstånd, men omkom, likasom i Corunna alla de, hvilka haft del i Porliers fasttagande eller dödsdom. De insurgerade trupperne marcherade från Corunna til S. Jago de Compostella, för at fullkomna resningen der; men det lyckades General Losada at samla något krigsfolk mot dem. Staden har emedlertid redan fallit i deras händer. I Santander skedde constitutionens proclamerande ganska fredligt, på befallningar från Corunna. I allmänhet skall revolutionen i Corunna blifvit genomdrifven med så mycken försigtighet och moderation, at ingenting bör befaras för det inre lugnet eller den utländska handeln. — Då Mina anländt til Navarra, öfverhopades han med deltagande och skänker, och fann vida fler anhängare, än han kunde förse med vapen. Utan anspråk på betalning tilfördes honom 600 hästar för hans trupp, och 10 dyrbart sadlade för honom sjelf. Han lät detachementer rycka ut i Salinas-passet och på vägen til Burgos, för at, om möjligt, upsnappa poster och kurirer från Madrid. Sjelf beredde han sig at med 1000 man gå i fält, oberäknade de Guerillas-band, som han organiserat. En del af den svaga besättningen i Pampluna synes honom tilgifven. En hop Catalonier hafva redan förenat sig med honom. För öfrigt bekräfta sig ej ryktena om flera städer och arsenaler, som han skulle hafva bemägtigat sig. — Insurgenterne på Leon hafva inbjudit de Spanska flyktingarne i London, i synnerhet redactören af Espannol Constitucional (Azara) at komma med det skyndsammaste til Leon. — Ännu trodde man, at Riego gått til Grenada. Desertörer från Odonnells trupp stötte dagligen til honom; denne skall i slaget vid Malaga hafva förlorat 500 man och följde Riego ganska långsamt. Monitören och andra Franska tidningar af samma ton gifva emedlertid et annat utseende åt Riegos företag mot Malaga och den der lefvererade drabbning, ehuru de icke neka sjelfva facta. — Öfver allt, der Insurgenterne framtåga, proclamera de befrielse från skatter och fri införsel af lifsmedel, samt af utländska varor mot 12 procents tull. — Freyre har afsked, två Generaler, som fått anbud af öfverbefälet, hafva undanbedt sig; Don Carlos Espanna har ändtligen emottagit det.

Under det sålunda elden likasom fattat på en gång i Rikets tre hörn och Madrids besättning måste förstärkas, herrskar en orolig väntan och kringlöpa mångfaldiga rykten i hufvudstaden. Konungen skall, såsom några berätta, vara sinnad at sammankalla Cortes i Burgos. Detta bekräftas dock icke, ty H. M. har låtit til Hert. af S. Fernando afgå et bref, hvars innehåll i korthet är: at allt sedan försynen återgifvit H. M. Spaniens thron, hade Han haft för afsigt at afhjelpa de missbruk, som funnos eller insmygt sig i förvaltningen, men otaliga hinder hade mött; at »fastän H. M., hvart helst han kastade sina ögon, såge huru det ondas genius, orolig och gäsande, öfverallt upväcker förstörande och revolutionära tankar, äfven bland de uplystaste nationer, hvarigenom de tvingas at tilgripa kraftiga mått och steg til hämmande af dess framsteg, så kan H. M. ändock ej annat än känna en outsäglig glädje, då H. M. ser det Spanska folket, alltid ärligt och ståndaktigt, tilbakastöta dess ingifvelser, likasom huru et ringa antal menniskor, dels förförda, dels mot sin vilja ryckta med strömmen, förgäfves försökt skaka dess (Sp. folkets) trohet;« at H. M. varnad af andra länders farliga nyhets-anda och oroligheter, »med nöje sett sina trogna och lugna undersåtare med otålighet vänta, at H. M. *ändtligen* förskaffar dem de förmåner och välgerningar, hvaraf de gjort sig så förtjenta.« Derpå befaller H. M., at Stats Rådet skall undersöka bristerna i sin förra sammansättning och föreslå de tjenligaste medlen, för at framdeles upfylla sin höga bestämmelse. Det skall derföre afdelas i sectioner, för at biträda Ministèrerne och föreslå alla reformer, som det anser erforderliga til nationens välstånd. Sist får Hertigen befallning at förkunna, det ej blott Rådet och Autoriteter, utan ock private, böra inkomma med projecter.

Frankrike. Den 7 dennes discuterades häftigt i de Dep:s Kammare öfver lagförslaget om personliga friheten. B. Constant höll et ganska märkeligt tal, som gjorde starkt intryck. Något revolutionsaktigt kunde han icke se var at frukta, men väl en contra revolution, som skulle beröfva nationen alla de rättigheter, dem hon fordrade år 1789 och fick 1814. »En regering, som ger efter för en faction eller öfverlemnar sig deråt, blir snart eller sent kufvad af dem. Detta hafva National-Conventet, Directorium och Bonaparte erfarit; en svag obeslutsam ministère är icke något bröstvärn, som kan bestå deremot.« — Villèle,

som genast antecknade sig at besvara Constant, talte följande dagen ganska utförligt för at visa, det förslaget ej vore stridande mot Chartens esprit, eller riktadt mot nationen, som hade ingenting gemensamt med et särskildt revolutionärt parti. »Afsigten med förslaget vore Konungens säkerhet, och denna blefve ändock den säkraste borgen för medborgares frihet.« Han slöt med det påstående, at man aldrig i Frankrike njutit mera frihet än nu, men at den revolutionära factionen ej vore nöjd dermed, utan åsyftade democrati. — De la Fayette förklarade sig eftertryckligen mot förslaget, som åter skulle uplifva *lettres de cachet*; hvilkas första afskaffande han, redan för 33 år sedan, yrkat. — Ministern, Bar. Pasquier, sökte vederlägga i synnerhet Constant och visa, at en contra-revolution vore rent omöjlig. Emedlertid förklarade han, at Louvel vore utan medbrottsliga. — Corcelles (liberal) angrep häftigt Ministrarna, i synnerhet Pasquier, och påstod, at lagförslaget kom från utländsk impuls. Äfven besvärade han sig öfver de rörelser, som ägde rum med trupperna, och trodde at det skedde för at hålla hufvudstaden i tygeln. Blef två gånger afbruten af de ministeriellas och Ultras's häftigt yttrade ovilja. — Den 9 fortsattes åter debatterne. Bignon talade eftertryckligt mot och Laine för förslaget. Denne sednare frågade, om det verkligen funnes någon medborgare, som upriktigt kunde påstå, at Frankrike icke sväfvar i fara. — Dupont de l'Eure sade sig vilja lagarnes, men aldrig menniskors dictatur. Han skulle anförtro den hvarken åt Catilina eller Cicero. — Derpå förklarades discussionen slutad; men fortsattes den 10 för femte gången, i anseende til den resumé, som presidenten skulle göra af alla de föreslagna ändringarne och tilläggen. — Annu d. 13 fortsattes debatterna, med största häftighet, och upskötos til d. 15.

Det påstås, at en del af Pairerne ämna til Konungen ingifva en ansökan, at H. M. täcktes återkalla sin förl. år gifna förordning, hvarigenom 60 nya Pairer utnämndes. — Bland petitioner til Pairerne, var äfven en, at förra inrikes Ministern skulle ställas under åtal. Marq. Lally Tolendal uttryckte, i et kort tal, sin afsky för petitionen, och yrkade, at Pairernes protocoll, publiceradt, skulle kraftigt lära dem, som våga dylika förslag, at Pairerne ej vilja vara denuciatorer mot sina medpairer, och än mindre smädare mot sådana männer, hvilkas trohet, nit, tjenster, insigter och tilgifvenhet Konungen förklarat sig erkänna.

England. Den 13 dennes nämndes den special-commission, som skall dömma conspiratörerna. Den består af Lord Öfverdomrarne i Kingsbench och Common pleas. Sherifferne begynna göra anstalter til stora Jury'ns församlande. — Thistlewood får hvarken bläck, pennor eller papper; men har deremot erhållit en bibel til skänks. Hans hustru och fjortonåriga son hafva besökt honom. De sammansvurnes process torde begynnas om en vecka. — Hunts process i York kommer säkert at uptaga lång tid; 80 vittnen äro kallade mot, och 160 för honom. — En tidning från Carlisle omtalar et bref, som Hrr Graham och Curwen erhållit, med hotelser och förmaningar at bereda sig til döden. Underskriften lyder: »en beundrare af Louvel, Frankrikes befriare.« — Ryktet om civil-listans ökande har mycket inflytande på skyndsamheten och andan af parlamentsvalen. Ministrarne förlora fler anhängare, än de vinna. — Den 14 dennes stod vallängden på följande sätt för City: Wilson 5530, Wood 5328, Curtis 4887, Brydges 4236, Waithman 4077, Thorpe 3898; för Westminster den 13: Burdett 1655, Hobhouse 1549, Lamb 889. — Annu hoppas man at Cobbetts val för Coventry kan förebyggas.

Vid tumultet i Culrain blefvo 13 Constaplar och Soldater sårade; Sheriffen sjelf fick tre slag. Pöbeln upförde sig, som om den varit vansinnig; 200 beväpnade voro deribland. Sjelfva qvinnorna trängde sig fram mellan bejonetterna och ropade; »På et sätt måste vi dock dö; bättre här än i America eller på Cap; hvad fråga vi efter lifvet?« Troligen blifver detta uplopp icke stilladt utan blodsutgjutelse. — I Irland hafva 5000 man, med kanoner, gått åt Galway. Grefskapet Clare är förklaradt i upprors tilstånd. Ribandmen hafva rest sig äfven i Grefskapet Westmeath. I en sammankomst i Tuam hafva Arkebiskopen och 40 Herrar högtidligt förklarat, at i ingen punkt gifva efter för bandmännernas fordringar.

Den namnkunnige målaren West, President för Kongl. Målar-Akademien, har aflidit, i en ålder af 82 år.

Tryckt hos Carl Deleen.

N:o 27. — 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Tisdagen den 4 April.

Sine ira, studio et metu.

Tryckfriheten.

(Forts. från N:o 26.)

Det värsta, som kan hända, är at man diktar de enskilda handlingar, som man, af hämd och illska, framdrager. Man straffas härför, i fall man gör det oskickligt — går fri, när man vet at begagna sig af lämpliga allusioner, dikter, sagor, anagrammer på namn o. s. v.; I begge fallen hänger fläcken fast vid honom, som fått den, och en vördad allmänhet tror, i stället at fråga efter bevis. — Nå väl, allt sådant säger jag, får tålas, för det stora ändamålets skull, och skylle sig sjelf den, som blir med et sedd och med mera fedd. Den, som är verkligen ren, påstår Ni, har opinionen för sig, i fall han är så känd, att smädelsen bryr sig om honom; och då blifva smädarnes anfall vanmäktiga, lätta at på dem sjelfva återkasta, til deras egen skada. Ni får ha dessa satser i fred. Men åtminstone borde publiciteten sjelf ej äga et privilegium at smyga, at vara oärlig. Man begär ej för mycket, då man vill, at hon sjelf skall vara offentlig. Nu finnes det likväl någon ting, som publicisterne häftigt försäkta, och som är raka motsatsen mot offentlighet. Jag menar *anonymiteten*, hvilken väl hos oss lyckligtvis ej mer existerar annorlunda, än til namnet, men som jag nog fruktar, at Ni ville hafva åter införd. Den är smädelsens gemenaste redskap. Ni försvarar den?

B. Jag måste väl.

A. Ej nog således, at Ni icke inser det skamliga i sjelfva tankan att dölja sig, när man sårar, och nemligen på samma gång ropar, at den sårade ej bör sky dagen. Ni, som nitälskar för rättigheter, finner ej heller någon ojemn rätt deri, at man framdrager Er värnlös och söndersliter Er inför allmänheten, och at Ni ej ens får veta, hvem det är, som misshandlar Er.

B. At få personen känd, när jag kan få honom straffad, den rättigheten vill jag icke afsäga mig. Är åter fråga blott om den ljufva trösten at få smäda igen, när jag intet ansvar kan påstå; då skulle jag förlåta, om man icke brydde sig om at utlemna personen åt mig.

A. Man utlemnar honom också icke för intet. Det kostar Er etthundrade riksdaler, om Ni ej får mannen fälld.

B. Icke just alltid. Men låt vara, at det, efter lagens verkliga mening, bör kosta mig det. Hvarföre skulle jag väl hushålla på denna lumpna summa, om jag dermed är säker at åtkomma en fiende, på hvilken jag kan, nu eller en annan gång, taga hämnd?

A. Jag spår, at Ni til slut vill processa med namnsedel, såsom det inträffade enligt förra Tryckfrihetsförordningen.

B. Jag tror mig kunna föreslå Er et

annat medel, som skall lemna anonymiteten ostörd, så länge den är obrottslig, men aldrig skydda henne, när ansvar äger rum. Det var en öfvergång från ytterlighet til ytterlighet, när man upphäfde all verklig anonymitet, för at komma ifrån den orimligheten, at straff skulle ådömas, men namnsedeln ej fick öppnas.

A. Jag tror likväl, at man lät öpna honom, när straffet steg til en viss höjd.

B. Alldeles. Det var endast de lindrigare straffen, som blifvit skrifna för ro skull och aldrig kunde verkställas på någon, som icke underkastade sig dem, d. v. s. på någon anonym författare.

A. Då kunde det löna at vara anonym.

B. Nu lönar det så mycket mindre.

A. Nå, hvad föreslår Ni?

B. At man får vara anonym, til dess man är dömd, i fall man icke vill uptäcka sig, för at utföra sin sak. Stämningen ställes til *Författaren af åtalade skriften N. N.* och communiceras Boktryckaren. Med denne må författaren vara öfverens, huru han behagar, antingen at Boktryckaren skall svara för honom, eller blott emottaga och framlemna hans anonyma försvarsskrifter, eller ock at författaren sjelf framträder och bortlägger anonymiteten.

A. Då ligger författaren helt och hållet i Boktryckarens händer. Denne kan försvara honom huru illa han behagar, behålla och omstöpa hans försvarsskrifter, eller icke ens låta honom veta, at rättegång är börjad, med et ord förråda hans sak och bringa honom i oberäkneliga olägenheter.

B. Det enda, som jag skulle tro behöfva förekommas, vore möjligheten för en årelörgäten Boktryckare at lemna författaren i ren okunnighet om rättegången. Man kunde derföre stadga, at stämningen mot anonym författare alltid skulle kungöras i allmänna tidningar.

A. Men boktryckarens möjliga trolöshet aller oskicklighet i utförande af saken, när han åtagit sig den?

B. Man borde kunna uppsöka en pålitlig boktryckare, men i brist deraf kunde författaren sjelf, okänd, och på samma sätt som hvarje främmande åskådare kan göra, underrätta sig om sakens gång. Skulle detta ej vara tillräckligt; så kunde ingen ting värre hända, än at, liksom nu inträffar vid alla åtal, den anonyme måste uptäcka sig och framträda i egen person. Men det finnes för honom ännu en möjlighet — —

A. Vore det ej svårt at vara boktryckare med dessa vilkor? Det tyckes ej höra til hans yrke, at föra andras rättegångar.

B. Också vore detta, liksom sjelfva åtagandet at trycka, alltid beroende af et fritt kontrakt. För ingen del behöfdes det, at boktryckaren skulle sjelf förstå sig på rättegångar. Han kunde antaga ombud på författarens bekostnad, allt som han med denne öfverenskommit. Men den andra möjligheten, som jag ville nämna, är at et ombud nyttjades, som med omedelbart, och likväl anonymt updrag af författaren legitimerade sig; hvarigenom boktryckaren blefve skild från all vidare befattning med rättegången. Mången gång torde författaren sjelf inställa sig i egenskap af dylikt ombud, och ingen derföre få veta, at han försvarat sin egen sak, om han ej blefve fälld och namnsedeln bruten.

A. Har Ni också tänkt på Jurymäns väljande, jäfvande och uteslutande. Och at anonymt befullmäktiga et ombud, huru skulle det tillgå?

B. Befullmäktigandet skulle kunna ske på det sätt, at ombudet försäges med et betyg, utgifvet af väl kända personer, helst desamma, som påtecknat namnsedeln, och innehållande ansvarighet, at den onämnde författaren genom egenhändig fullmakt, som

i försegladt omslag skulle bifogas, gifvit updrag til sin talans utförande. Samma eller et annat lika beskaffadt betyg kunde innehålla namnen på de Jurymän, som författaren valt; och när vederpart och domstol valt sina, kunde vid nästa företräde upvisas et betyg ännu af samma inrättning, hvarigenom skedde de uteslutningar, författaren äger at göra.

A. Och dermed anser Ni författaren tillräckligen hörd, för at kunna dömas.

B. Anser han sig sjelf icke så; då kan han framträda. Mer än sällsynta måste de händelser blifva, då ej en boktryckare, för sin kredit skull, förhåller sig redligt vid dylika sakers bevakande; och då kan ingen oreda inträffa, om ej författaren sjelf rent af vårdslösar sin rätt. Skulle ödet någon gång göra, att man misslyckades; så vore det väl icke et skäl at med ens gifva allt förloradt.

A. Men är väl hvarje anonym författare skyldig at läsa avisorna och få se sin stämning?

B. Denna skyldighet bör kunna åläggas honom, för så lång tid, som behöfves, då han vet sig vara i våda för åtal.

A. Ert förslag är lustbart nog. Processa med onämnda skulle bli et lika nytt påfund, som at processa med namnsedel. Imedlertid ser jag föga annat att invända, än det myckna bråket, som ert påfund medförer. Härmed har Ni dock icke sluppit ifrån den stora frågan: hvartil tjenar denna med så mycken konst frambragta anonymitet? om icke till ganska tadelvärda ändamål? Hvad anledning kan väl en hederlig man hafva, at icke erkänna, hvad han gjort?

B. Denna fråga är alltför mycket afhandlad, at lemna mig något öfrigt at derom säga. Jag för min del skulle nöja mig med et enda skäl, den rättighet, en hederlig man har, liksom hvar och en annan, at göra hvad han vill, så länge han ej förnärmar andras rätt. Det är vigtigare, än mången besinnar, att få hafva något välbehag i fred, i stället at se det af blott välbehag inskränkas. När allt kommer omkring; så är friheten klen, om man borttager detta. Föreställ Er en menniska, som ej lefver för annat, än att gifva giltiga skäl til hvad han gör.

A. Men om man, för allmän ordnings skull, tillåter sig at icke respektera denna ömtålighet om välbehaget; tror Ni då, att någon särdeles allmän skada deraf vore at befara?

B. Ingen annan än den, at de ömtåliga låta bli at skrifva. Denna skada är icke stor, när man betraktar all uplysning såsom et nödvändigt ondt, och lössläpper den så litet, man någonsin kan. Värderar man blygsamma tänkares och snillens försök, såsom en national-rikedom; då fruktar man mer, at lemna dem för liten än för stor frihet.

A. I afseende på anonymiteten kan man icke kalla deras frihet för stor i vårt fädernesland. Snarare blifva här sjelfva skrifterna okända än deras författare.

B. Ni tror er säga blott et infall öfver misslyckade författare. Ni gissar ej; hvilken träffande kritik Ni gör öfver lagen om qvarstad och confiscation — —.

A. Gå ej så hastigt ifrån frågan om anonymiteten. Huru tror Ni väl, at man skulle vågat fram med vissa smädelsens foster, som nu passera ostraffade, om man varit tvungen at erkänna dem?

B. Jag har aldrig nekat, at något ondt låder vid det goda, eller påstått at hela tryckfriheten är fri från denna beskyllning. Imedlertid, om jag antager, at edra smädeskrifvare, hvilkas föregifna gagnelighet jag hatar högst bland allt, som undergräfver yttranderättens kredit, äro män, som

skulle lida i auctorlig eller medborgerlig reputation genom at bli kända för arbeten, hvilka äro intet ansvar underkastade, begriper jag dock alltför lätt, at de sällan skulle sakna bulvaner, som lånte sina namn åt deras verk med destomindre betänklighet, som de icke ens behöfde frukta at i sjelfva verket anses för författare.

A. Just så. Ni öfvertygar mig, genom detta enda exempel, at tvånget til namns utsättande aldrig skulle tjena til något. När ansvar ådömes; så upptäcker sig namnet. Ifvern mot anonymiteten är således endast en ifver mot ostraffliga arbeten. Den förvånar mig verkligen, när jag tänker närmare på saken.

B. Ni har orätt at förvånas. Det är mot anonymitetens nytta, som man i sjelfva verket ifrar. Och nu til qvarstad och confiscation. Hvad säger Ni derom, at min skrift genom en skickligt verkställd qvarstad och derpå följande confiscation försvinner för evigt från dagens ljus, och således gör hvarken ondt eller godt, och jag icke destomindre skall böta, mista ära, gå i landsflygt, för det jag haft den olyckan at tänka och skrifva, hvad ingen menniska fått läsa? Straffar man på detta sätt den öfverdådige, som redan fällde mordvapnet öfver sin näste, men hvars arm af Er tilbakahölls, innan slaget hann gifvas?

A. Men borde man icke göra det?

B. Äfven i fall det funnes en genom lagen tillsatt följeslagare, som aldrig felade, eller aldrig behöfde fela, at tillbakahålla den dräpande armen? Roar man sig då at straffa blotta uppsåten i stället för gerningarne? Jag anser confiscations- och i synnerhet qvarstadslagen rakt motsatt all princip för ansvarslag i tryckfrihet.

A. Ni anser. Ni måtte likväl hafva läsit den i två Grundlagar upprepade högtidliga definitionen: "Med tryckfrihet bör "förstås hvarje svensk mans rättighet at "utan några af den offenteliga makten i "förväg lagda hinder utgifva skrifter."

B. Ja, *bör* förstås. Detta är et bland de Grundlagarnes löften, som alldrig kommit til fullbordan. Hvad är väl qvarstad, om icke et i förväg lagdt hinder, för *utgifvandet* nemligen. Om Ni säger, at jag får utan hinder låta *trycka*, då motsäger jag ej.

A. Men det är blott en oskicklighet af utgifvaren, om han icke förstår at rädda sin upplaga eller största delen deraf åtminstone. Hvilken mängd exemplar af seqvesterade skrifter ser man icke som oftast vandra helt obehindradt i allmänhetens händer!

B. Är detta lagens fel; så är det uppenbart, att lagen vill eluderas. Hafva vi då en qvarstadslag, som syftar på något annat än at hindra utspridandet af hvad som seqvesteras?

A. Tänk härom, som Ni behagar. Besinna blott at Hof-Kantzleren, den ende, som har makt at seqvestera utan dom, och den ende, som är skyldig at vaka öfver skrifters allmängörande, äger icke rätt at se skrifterna förr än i samma stund de til försäljning eller spridande utgifvas. Medan han läser skriften, kan ju hela uplagan vara såld. Ännu mer kan den vara det, innan han hunnit begära och erhålla Öfverståthållares eller Magistrats handräckning till qvarstads verkställande.

B. Detta sista hindret är något verkligt. Men hvad läsningen beträffar; så förklarar jag, att om jag vore Hof-Kantzler, jag alltid skulle hafva skriften seqvesterad, innan jag läste den.

A. Skulle Ni då ej läsa andra skrifter, än dem Ni seqvesterade?

B. Nej, ty jag skulle seqvestera *alla*.

A. Och med hvad rätt?

B. Med hvad äfventyr?

A. Med äfventyr åtminstone, at bli ansedd för ett plågoris.

B. Det vore också allt. Ty något ansvar kunde alldrig drabba mig, då jag genast efter läsningen lösgåfve så mycket, som ej vore åtal underkastadt, eller läte, utan åtal, den tid gå förbi, efter hvars förlopp boktryckaren äger fordra qvarstadens brytande.

A. Ja, då blefve konsten endast den, at få Öfverståshållare och Magistrat nog skyndsamt i rörelse.

B. Och detta skulle alltid kunna ske inom första halftimmen efter hvarje skrifts utgifvande. Då kunde den väl ännu ej hafva hunnit at blifva särdeles begärlig. — Säg nu, om detta icke vore något i förväg lagdt hinder mot skrifters utgifvande genom tryck? Säg nu, om strafflagar behöfvas, för at hämma tryckfrihetsbrott?

A. Utan tvifvel; ty Hofkantzlerens makt är dock ingen censurmakt. Han kan ej få en skrift confiskerad eller för mer än en kort tid uppehålla dess allmängörande, utan at anlita domstol.

B. Alldeles. Men sedan han anlitat Domstol, hvarföre ej nöjas med confiscation, som hindrar sjelfva brottets fullbordan? Hvarföre skall Domstolen äfven ålägga straff?

A. Huru ville Ni då hafva det?

B. Antingen frihet at begå brott, eller ock inga straff.

A. Ni gillar således icke ens confiscation efter laga dom. Ni vill då, för allt i verlden, at man skall kunna få all ting läset, huru straffbart det må vara.

B. Jag vill hafva hela verlden til domare, innan man hindrar hela verlden at veta, hvad jag gjort. Detta är ingen ting annat än den fordran på offentlig rättegång, som är en bland de heligaste samfundsrättigheterna.

A. Ni kan ej, begriper Ni, få hela verlden at döma, hvad som för hela verlden bör undangömas, eller ej.

B. Och deraf följer, at undangömning aldrig kan ske genom dom. Ni upptäcker då, äfven här, den motsägelse, hvari man til slut alltid råkar, när man vill stifta lagar mot tankan. Bort då med all tanka, eller med allt hinder för honom!

A. Lägg till: bort med allt straff. Ty hvartill tjenar, at straffa, när det onda aldrig dermed hindras?

B. Det tjenar at afskräcka från efterföljd och at låta det allmänna ogillandet uttrycka sig, äfven i en åtgärd af den offentliga makten, hvilket visserligen hörer till samhällsordningen. Jag säger derföre ingalunda: bort med straffet. Jag säger blott: må hela verlden, så i detta som andra fall, se, med hvad skäl jag straffas.

A. Och ingen rädsla mer för alla lögnens och villfarelsens förförelser?

B, Nej, ingen rädsla! Hvad har man väl vunnit med at tilbakahålla, allt hvad man kunnat, med at reta nyfikenheten och förtrytelsen? Allt blir dock en gång bekant. All tanke pröfvas til slut, och dömes efter sin förtjenst. Menniskorna längta efter ljuset, eller också behöfde man ej afhålla dem derifrån; men om de vore nog dårar at, såsom man ändock påstår, tilsluta sina ögon för det; genom hvem och för hvems skull ville man då förjaga villfarelsen? Gif Er blott ej det fatala utseendet, at villja hålla sanningen hemlig — och Ni skall hafva vida mindre at befara, än om Ni kunde stoppa alla springor, hvarigenom ljuset vill inbryta. Verlden vet snart allt hvad den kan få veta af detta vådliga, hvilket man säger vara det, som bör döljas, ehuru verlden icke vet, hvad hon derom bör tänka,

hvad som är nyttigt eller skadligt, och aldrig skall veta det förr, än allt tanketvång lossas. Låt sanningen vandra med blottadt anlete hädanefter; och hon skall ej vara farligare, än hennes vanstälda bild halfljuset, irrskenet varit, hvilket under tvång och hot likväl lyckats at uträtta så mycket, som nu ej mer kan af någon annan makt än sanningens egen tilintetgöras. All fruktan för villfarelsen är dock ingen ting annat än fruktan för menniskors tankar. Man borde hafva hunnit lära, at de endast kunna vara farliga för den, som gifvit menniskorna skäl at tänka illa om sig.

(Forts. e. a. g.)

INLÄNDSKA NYHETER.

Den tillförordnade revisionen vid Götha Canal för sistl. år hade d. 28 Januari slutat sitt arbete och dess berättelse inkom til Herrar Fullmägtige i Banken d. 10 Februarii. Deraf uplyses, at under år 1819, på Vestra linien, 1115 alnar Canal blifvit färdig, 1500 aln. påbörjad och fortsatt, 2 slussar fullbordade, en nära fardig, 3 påbörjade, en aqueduct med 4 hvalf påbörjad, 3 slusstomter färdige, 4 under arbete, en tomt för aqueducten fullbordad, 4 par slussportar under arbete. På Östra linien: öpnad och segelbar Canal 8915 och i fortsättning med den under föreg. året 163 aln., påbörjad och fortsatt Canal 3422½ aln., upförd sjobank vid Roxen 1020 aln., en sluss fullbordad, 3 begynta, en bestämmande sluss och en reparationsdocka under arbete, murning för en bro fullbordad och för en d:o upförd till betäckningen, et botten-aflopp fullbordadt och et påbörjadt, en mudder-dam fullbordad, 2 slusstomter öpnade och en under arbete, 2 par stämportar forfärdigade och insatta, 3 stenkistor timrade och 5 nedsatta, strandmur fullbordad på 1242 alnars längd, 4067 aln. Canalbank stensatt och en hamnkran upförd. Jordgrafningen har uppgått til 37,290 kubikfamnar, i stället för 27,699, såsom den förut upgjorde arbetsplanen beräknat. Bergsprängningen var beräknad til 885 men har utgjort 1488 kub. famnar; hvaremot af 2402 kub famnar murning med bruk, som blifvit påräknad, endast 2094 blifvit verkstäld, äfven som endast 242 i stället för 379 kallmurning. På dessa fyra slags arbeten uppkommer imedlertid et sammanräknadt öfverskott af 21,788 effectiva dagsverken och kostnaden, som var beräknad til 301,508 R:d har stigit till 368,090 R:d eller 22 procent utöfver förslaget, med hvilket öfverskott de fyra nämnde arbeten framskridit 11 procent mer än som blifvit påräknadt. Dessutom hafva särskilda arbeten, såsom byggnader, stensättning i Canalens bankar, grusning på dragvägarne m. m., betydligt öfverstigit arbetsplanen, samt stenbuggningen, föreslagen til 54,392 quadr. fots yta, i stället uppgått til 55,455. Medelpriset på dagsverken har varit 1 R:d 11 sk. 5 r:st., i stället för 1 R:d 12 sk., såsom förslaget uptager.

Enligt 1815 års General-förslag, som förutsätter att arbetet bör vara fullbordadt på 9 år, äro 5 år eller 55⅝ procent af tiden förlupne, och $55\frac{4}{10}$ procent af den beräknade total kostnaden finnes hafva åtgått til $56\frac{6}{10}$ procent af effectiva dagsverks-quantiteten, under det Canal-arbetet anses hafva från början framskridit 69 procent.

Interessenternas sednaste tillskott, å 23,055,400 teknadt capital har, sedan 2 års ränta blifvit godtgjord, gifvit en summa af 122,216 R:d, hvarutom 809 R:d influtit i straffränta å de actier, hvarå inbetalningar för sent skett. Genom indragningar af tjenstemän, har en besparing af 5,020 R:d upstått, emot föreg. år. Canalfarten har renderat 5,159 R:d, hvaribland dock 4,110 R:d för Canalens egna fartyg. Då ifrån dessa 5159 R:d dragas omkostnaderne (löner til slussbetjeningen &c.) återstår en behållning af 3156 R.d. Arrenden för Canal-området hafva stigit til 5,566 R:d, hvaraf dock, sedan odlings och brukningskostnader afgått, endast 1832 R:d återstå. Verkliga kostnaden for året har stigit til 381,420 R:d (neml. i Östergöthland 218,892, i Westergöthland 162,528), hvaribland Directionens och tjenstemännens arfvoden 45,208; Engelska verkmästare 18,137; sjelfva arbetet, med dagsverken, beting och accorden, 112,369; materialer 101,007 o. s. v.

En sådan förändring i arbetsplanen är påtänkt, at hufvudsakliga arbetsstyrkan hädanefter kommer att användas på Vestra linien, på det segelfarten må desto snarare öpnas mellan Wenern och Wettern; men imedlertid på Östra linien endast så mycket, som icke skall kunna underlåtas, utan skada för hvad som redan är gjordt. Detta är en gärd åt det under sista Riksdag allmänt yttrade tänkesättet.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Saken är afgjord. Konungen har proclamerat Constitutionen. Man skall söka fram-

ställa förloppet i så mycken utförlighet och tydlighet, som är förenlig med de spridda underrättelserna.

En allmän plan synes hafva legat til grund för hela resningen, och expeditions-tropparnes i Cadiz var säkert endast et för tidigt utbrott. Åtminstone är föga troligt, at Galicien mest sig, i anledning af någon tropparnas vedervilja mot Americanska tåget. Någon ting öfverlagdt tycker man sig också finna i den stillhet och beslutsamhet, hvarmed hvälfningen i provincerna blifvit verkställd, äfvensom deri, at nästan alla Spanska flyktingar i Frankrike på en gång, likasom efter en signal, återvändt til fäderneslandet. De Andalusiska insurgenterna hafva undvikit handgemäng med de Kungliga tropparna, och endast sökt draga dem på sin sida. Detta förhållande kan icke bättre förklaras, än derigenom at de sökte fördröja tiden och afvakta mognaden af någon gifven plan. Också har det fullkomligt lyckats. En bataljon, som skulle gå från Estremadura til Freyres armée, förklarade sig genast för constitutionen och utropade henne öfver allt på sin väg. Regimentet Alexander skulle escortera en penning-transport från Cadiz til Madrid, men förde den til insurgenterna. Detta skall, åtminstone til stor del, hafva bestämt Freyres och Odonnells corpser at taga insurgenternas parti. Säkert är, at Freyre måste vika för sitt folks önskan och proclamera constitutionen. Gref Abisbal (Odonnell d. ä.) hade förut tvungit sin bror at göra detsamma. D. 5 har Gen. Capitainen i Arragonien, Marq. de Laxan, jemte Ex-Ministern Garay, flera Generaler etc., besvurit constitutionen. "Detta få vi just nu veta," skrifves det från Madrid d. 7, "men hvarifrån, det känna vi icke; det tilgår såsom genom trolleri. Hufvudstaden är likasom drucken." D. 3 hade Pamplona proclamerat och Mina inryckt. Ifrån nämnde stad, allt til Irun var constitutionen anslagen på alla kyrkdörrar. Mina har således kommit i tid för at segra utan strid. Oviedo, Salamanca, Barcellona och Murcia hade följt Galiciens exempel.

D. 6 fann Konungen sig föranlåten at til Justitiæ-Ministern, Marquis Mata Florida, låta afgå en, sedermera från nämnde Minister til Presidenten för Castilianska Rådet, Hert. af Infantado meddelad och i Hoftidningen d. 7 införd skrifvelse, af innehåll, at Konungen, på Stats-Rådets tilstyrkan, enlig med den af H. M. besvurna grundlag, beslutit sammankalla Cortes; at på detta sätt allt skulle förenas, som det allmänna bästa kräfver; at man derigenom skulle öfvertyga sig, huru beredd H. M. vore til allt hvad Statens fördel och folkets lycka fordrade. Denna förklaring tilfredsställde imedlertid icke folket, som upmuntrades af underrättelsen om en Insurgentcorps, hvilken nalkades hufvudstaden, och d. 7 samlades folket på alla gator, ropade högt på constitutionen och omringade slottet, dock utan at begå excesser. Då trädde Ballasteros, nyss genom en Kongl. Courier kallad från sin landsflykt i Valladolid, infor Konungen och sade, at han ej kunde undgå at, til sjelfva thronens räddning, med sina truppar inrycka i Madrid och proclamera 1812 års constitution. Konungen updrog då honom sjelf at för folket förkunna dess konungsliga löfte at besvärja Constitutionen. D. 8 utkom en extra nummer af Hoftidningen, hvilken innehöll följande Kongl. beslut: "För at förebygga de dröjsmål, som i Rådet kunde upkomma af den ovisshet, hvartil verkställandet af mitt i går gifna decret om Cortes's ofördröjliga sammankallande kunde föranleda, och då folkets vilja allmänt förklarat sig; har jag beslutit mig at besvärja den af de allmänna och urtima Cortes år 1812 promulgerade constitution.", Sedan detta beslut var kungjordt genom Hoftindningen, inträngde folket på borggårdarne och luften skallade af fröjderop. Detta ökades, då Konungen, Drottningen och den Kungliga famillen visade sig på Balconen. Ballasteros är nämnd til Öfverbefälhafvare öfver central-arméen. Folket har släpat et stort marmorblock, som det kallar constitutionens grundsten, in på stortorget, och derpå står hugget: *Lefve Konungen, Drottningen och Constitutionen.* Konungen emottogs med enthusiasm i Prado. Likaså Drottningen och Infanten Francisco de Paula; men Infanten Don Carlos blef icke så väl bemött. Ingen excess har stört lugnet. — D. 7 blef Storinqvisitorn i sittande råd af Konungen sjelf förständigad, at hans embete uphört och inqvisitionen, enligt landets grundlagar, ej mera fanns. D. 9 äro alla författningar, som strida mot dessa lagar, uphäfna och personlig och tryckfrihet försäkrad alla Spanjorer. Alla statsfångar äro frigifna. Konungen var sinnad at d. 9 utnämna de af constitutionen föreskrifna sju ministrar, hvaribland Don Agar tros blifva en. — Socknarnes, arrondissementernes och Provincernes valcorpser äro redan sammankallade öfver hela Spanien. Valen komma at räcka i tre månader, om de gå efter constitutionens föreskrift.

Frankrike. Allt synes luta till Ultras's fördel. Män af detta parti tros uteslutande komma at blifva befälhafvare öfver tropparna. Åter påstås, at Villèle kommer i ministèren i stället för Portal. Märkeligt är, att en dubbel stafett dagli-

gen går mellan Paris och Libourne, der Decazes bor, äfvensom at dennes svärfar, St. Aulaire, vid debatten öfver personliga friheten, yttrade: *ministèren*, "sådan som den nu är," är sista tillflykten för alla, som önska lugn, frihet och befästade inrättningar." — Förbittringen mellan partiernas växer gränslöst. De aldra blodigaste utfall och tillvitelser vanka dagligen i Dep. Kammaren. Constant sade d. 13, "i frågan om *personliga friheten*: huru vill ni, at vi skole skänka Er förtroende, då bland Eder finnas de (detta tros syfta på Pasquier, bland andra) som under Kejserliga regeringen visade sig som våldsverkare, laglöse och förtryckare, och voro dess förnämsta och verksammaste agenter? — D. 13 kom Gen. Foy at i hettan kalla Ultras: "en hop menniskor, dem vi i 30 år sett i förnedring och vanära." Högra sidan knotade häftigt och de Corday ropade "Ni är oförskämd." Efter sessionen kom det till förklaring och derpå duell i Boulogner-skogen. Men då Foy, som skulle skjuta först, lossat sin pistol i luften, ropade secundanterne: det är nog.

Såsom prof på den ifver, hvarmed de liberale försvara fäderneslandets sak, kan följande tjena. Vid discussionen d. 11 lät den sjuke Deputeranden Alphonse bära sig upp i Kammaren, för at upfylla sin pligt; då han skulle stiga på tribunen, måste två deputerade leda honom. Chauvelin är så sjuk, at han med största möda orkade tala: ändock ville han uppbjuda alla krafter, för at försvara personliga friheten. Han var ej i stånd att taga til orda; "men Frankrike vet, huru han röstat." — Efter Decazes's afgång ur ministèren vill man hafva märkt större verksamhet hos den så kallade högre policen, än förut. De Pairer, som utgöra la Réunion Maison, hafva fått en halfofficiel tilsägelse, at man med nöje skulle se, om de inställde sina sammankomster.

D. 15 *antogs lagförslaget om personliga friheten*, med 134 röster emot 115. Det lyckades ej de liberala at genomdrifva det amendement, att lagens verkan skulle hvila under valen, på det ministrarne ej skulle kunna oförmodadt arrestera valmän. Det lyckades endast att få en 5:te Artikel tillagd, af innehåll, at den i fråga varande lagen ej skulle ändra allmänna lagens stadganden i fråga om tiden och formen vid arresteringar. Det synes, som Ministrarne på förhand varit säkra på utgången; ty befallningar voro redan gifna om Parisiska gensd'armeriets förstärkande. Från Strasburg berättas af d. 16, at ministrarne, efter inhämtad underrättelse, det de Deputerades utskott med pluralitet beslutit förkasta förslaget om vallagen, hade återtagit det första och ville förelägga ett nytt, då Kammaren också komme at sätta et nytt Utskott.

England. D. 14 slutades valet för Londons stad, då Wood befans vald med 5379 röster, Wilson med 5358, Curtis med 4908 och Lord-Mayoren Brydges med 4859. Waithman och Thorpe gingo således miste; den förre hade 4119, den sednare 3921 röster. D. 18 kl. 2 e. m., stod vallistan för Westminster på följande sätt: Burdett 3241 Hobhouse 3013, Lamb 2436. — Vid valet för köpingen Bishopscastle, som äger at nämna blott 2 ledamöter, inträffade, at alla fyra Candidaterne hade lika röster. Underhuset kommer at afgöra, hvilka som skola sitta — D. 16 tog Hunts process sin början i York. På vägen dit från Preston, inträffade han d. 13 i Manchester och beledsagades af en otalig pöbelskara. I sitt logis försökte han genom fonstret tala til folket; men fönstret var för lågt. Han steg derföre en trappa högre up; men der var fönstret så trångt, at han endast fick ut hufvudet och en arm. I denna ställning talte han på följande sätt. Jag kommer från Preston. och är glad at kunna säga er, at valet der ännu går ganska gynnande Nu far jag til York; jag förmodar, J veten hvarföre (Jo) — veten J icke? — (jo, jo). Ingen tvifvel är, at om jag blifvit qvar i Preston, hade jag slutligen stått öfverst på vallistan. Jag far til York, för at låta döma Peterloos mördare, och är säker at få dem fälda Hvilken polisbetjent som helst har nu rätt at skingra er (det skola de icke, det skola de icke); det är således farligt at vara längre samlade. Jag går at strida för er, och under det jag gör min pligt der, så gören er här. Tack för er uppmärksamhet. Gån nu hem."

Resningen vid Culrain är ingen ting mindre än stillad. Folket är i et raseri, som ej kan beskrifvas. — I Irland utbreder sig oron allt mer och mer, oaktadt straffet redan öfvergått flera Ribonmen. Ordentliga slagtningar förefalla mellan dem och militären.

America. Debatterna i Congressen öfver Missouri statens rätt at bibehålla slafveriet, fortfara och äro ytterst häftiga. Dock troddes at den meningen skulle segra, at Congressen ej äger rätt föreskrifva något i frågan.

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

N:o 28. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 6 April.

Sine ira, studio et metu.

Redactionen af denna Tidning har hittills mycket misstagit sig i sitt hopp om främmande bidrag. Åtskilliga saker hafva väl inkommit från okända händer; men knappast något deraf har varit sådant, att Red. trott sig böra begagna det, dels derföre, att ämnena icke ägt det allmänna intresse, som måste finnas uti hvad allmänheten föreläggges, dels emedan skrifsättet varit af det smädande slag, som Red. aldrig skall tillåta sig, dels derföre, att innehållet, efter Red. öfvertygelse, kunnat vara rättmätigt ansvar underkastadt, dels också, i anseende till alltför stor afvikelse från Red. egna tänkesätt.

Långt ifrån att likväl göra detta sista skäl till en allmän regel, erkänner Red. hvarje tillfälle att framställa skiljaktiga meningar vara dyrbart i samma mån, som sjelfva meningarne äro vigtiga och skickligt behandlade. Under annat vilkor kan deremot Red. icke vidkännas någon förbindelse att emottaga uppsatser, dem Red. sjelf icke gillar, eller som innehålla försök till vederläggande af satser, hvilka i enlighet med Red:s öfvertygelse, blifvit i bladet förfäktade. Såsom sjelf ansvarig för hvad i detsamma influter, måste Red. vara berättigad att härutinnan följa eget godtfinnande. Åt allt, hvad som strider mot dess öfvertygelse, men som den icke känner sig i stånd att vederlägga, skall plats ej vägras, i fall ämnet är ett ämne för allmänheten. Om det öfriga, hvarmed insändarne äga tillfälle att vända sig till andra tidningar, kan, så vidt det der influter, Red. komma i tillfälle att redovisa sin mening. Den föreställer sig då icke något möjligt fog till klagan öfver väld.

Tryckfriheten.

(Forts. från N:o 27.)

A. Egentligen sagdt vore det väl blott den allmänna åklagaremakten, som skulle göra någon förlust genom confiscationssystemets afskaffande; ty enskilda, som vilja åtala förolämpningar i tryckta skrifter, äro redan i saknad af qvarstadens fördelar; och den confiscation, som kan komma dem till godo, är följaktligen af föga gagn. De omvägar, som för enskild man fordras, till erhållande af qvarstad, äro sådana, att innan man möjligen hinner genomvandra dem, har man just gjort allt, hvad någonsin göras kan, för att få skriften begärlig och hela upplagan såld. Är något deraf ändå qvar at seqvestrera; så bevisar det, att dess försäljande i allt fall skulle blifvit ogjordt.

B. Och likväl vore det just till enskildas fördel, som skrifters indragande skulle vara skäligt, om det någonsin kunde vara det. En enskild menniskas antastande, så-

som enskild menniska — i annat fall äger publikt åtal rum — är väl det, hvaröfver angriparen minst äger rätt at påkalla hela verldens dom.

A. Den roar mig till slut, denna frihets-anda. Den synes rätt naturlig hos en hederlig man. Plågsamt är det i sanning at vara skuggrädd — löjligt och förhatligt at synas det, när man af naturen fått hjerta i bröstet. Huru gerna skulle jag ej, med et ord, öfverlemna mig åt denna anda, som anstår mig, endast jag kunde befria mig från den farhåga, man hos mig inplantat, at friheten aldrig kan styra sig, och tankens frihet aldraminst. — Om nu, såsom jag nästan tror, dess framsteg ej mer stå att hindra; så måste Ni väl åtminstone medgifva, at deras altför stora hastighet ännu kan modereras; och jag frågar Er på samvete: skulle Ni önska, at all ting, så nytt och omoget som helst, fritt utbasunades bland hela stora allmänheten? Låt vara således, at man kunde i böcker säga, hvad man behagade och ville ansvara för; men skulle Ni väl tillstyrka, at man finge göra det samma i alla tidningar, som flyga öfver landet? Böra vi ej vara nöjda dermed, at äga en lag, som underkastar dem större godtycke?

B. Kan Ni ännu fråga mig, om jag är nöjd med en lag, som sätter ett folk under förmynderskap, och nekar det att få allmänt och skyndsamt läsa, hvad som dock utan brott kan i en annan form allmängöras? Hvilketdera vill Ni, antingen att jag skall vara nog uphöjd öfver folket, eller nog glömsk af mitt värde såsom folkets medlem för att ej finna mig sårad af den förevändningen att folket, — nemligen endast den del deraf, som sjelf läser, — ej bör taga ur första hand de underrättelser, som det likväl är berättigadt at en gång erhålla? Tror Ni, att någon tänkande man bedrages af en sådan förevändning? Kan Ni låta inbilla Er, att svartsjukan mot en högre grad af offentlighet åt hvad som utan brott kan göras offentligt, skulle vara nyttig för folket, eller kunna tjena til någon ting annat, än ett band på friheten at kungöra just det, som för folket är angeläget at veta? Att hålla publicitetens största verksamhet fången, kan blifva ett medel att hålla uplysningen fången och minska förtroendet till det slags skrifter, som äro hennes mest verksamma organer — aldrig att bereda lugnare sinnen för hennes emottagande. Ettdera måste den, som fruktar tidningarne, erkänna, antingen sin rädsla för sanningen, eller ock sin oförmögenhet at tillrättavisa misstagen jemte sitt misstroende til hela landets vises och vältänkandes vilja och förmåga att göra det, när det behöfves, med den kraft och skyndsamhet, som ej kan förfela sitt ändamål. När man påstår — när man *erkänner*, vill jag säga — at ministeriella blad ej skulle vara tillräcklig motvigt mot oppositionsblad; så erkänner man, i och med detsamma, at sanningen ej skulle vara på de förres sida.

A. Onekligen tyckes det så vara. Också kan ej bestrida, att utvägar finnas till lagens gäckande, och att jag icke begriper, huru de skulle tillstängas. Vi hafva sett några ombyten af titlar på våra dagblad, Hafva de väl sedan blifvit bättre?

B. I sanning förstår *jag* lika litet, huru detta gäckande skulle förekommas. Jag vet aldrig, i något fall, huru långt man behöfde drifva våldet på tankan, om man skulle blifva conseqvent i dess förtryckande. Kan Ni, t. ex., föreställa Er något större osammanhang i lagstiftning, än att en skrift, som ställes under åtal, kan beläggas med qvarstad, i afsigt att aldrig få läsas — och at rättegångsprotokollerna och handlingarne öfver åtalets utförande ej kunna

seqvesteras, mindre confiskeras, ehuru myc-ket värre de må vara, än sjelfva den åtalade skriften?

A. Det värsta vore, om den smädaren, som försvarar sin seqvesterade smädelse, framdroge den hel och hållen å nyo, och så finge den utan hinder tryckt i rättegångshandlingarne.

B. Hvarföre då allt detta bråk att hämma, hvad man endast kan förvärra? Hvarföre icke stifta fred med en makt, som ej kan motstås? icke foga sig efter de anspråk, som ej kunna afvisas? Om tankefrihet och tryckfrihet äro förderfliga för menniskorna; så är menniskornas förderf oundvikligt; och hvarföre fåfängt arbeta på dess afböjande, då man med sin fruktlösa möda ej ens vinner deras tacksamhet, endast ådrager sig deras hat?

A. Jag ser, att argumenterna äro på er sida. Medan det nu utvicklar sig, om vi rusa till vårt förderf eller icke, svara mig dock ännu på en fråga: hvad menar Ni med det ordet *allmän opinion?* Under den stora strid, hvartill vi än i denna stund blott sett förberedelserna, under denna strid, der alla med förnuft begåfvade djur i tankans tulla frihet och sjelfsvåld skola tumla om med hvarandra, kommer man säkert att ännu oftare än hittills, och ännu kraftigare, höra hvarje parti för sig nyttja detta folkskri: *opinionen* — respekt, mina Herrar, för allmänhetens dom! o. s. v. — Skall man någonsin få veta, hvem som har denna allmänhetens dom för eller emot sig? Skall det evigt bero af den, som skriker väldigast, att utgifva sig för opinionens organ? Eller skall man tro dessa skolastiker, som, i brist af talang at skaffa sig ljud, distinguera öfver ordets bemärkelse och till och med språka om en objectif, en absolut allmän opinion?

B. En objectif allmänlighet i opinion är en motsägelse; ty den objectiva allmänligheten är allmängiltighet efter förnuftsgrunder; men opinionen angår antingen sådana ämnen, som icke kunna ända til oemotsäglighet bevisas, och således ej få förnuftsallmänlighet, eller ock ämnen, hvari denna grad af visshet ännu icke hunnit meddela sig åt allmänheten. Mening (opinion) är föga annat än tro och uppkommer blott genom val mellan sannolikheter. I alla ämnen, hvarom hela folket äger en på full insigt grundad öfvertygelse, finnes ingen opinion. I de ämnen, der ingen sådan öfvertygelse ännu kan folket bibringas, är frågan at bibringa det den förståndigaste tro — man söker at låta folket anticipera frukterna af den uplysning, som skall komma.

A. Frågan är nu, huru man utröner, till hvad grad denna anticipation hunnit.

B. Och detta är at utröna, hvilka läror hunnit blifva så populära, at folket fattar och älskar dem.

A. Och huru ser man nu, hvad folket fattar och älskar?

B. Periodiska skrifter äro de, som säkrast utvisa det.

A. Således skulle de läror, som mest predikas i allmänna blad, nödvändigt vara de, som opionionen mest gillar. Tidningsskrifvare blefve då opionens tolkar och skapare.

B. Icke de läror, som *mest* predikas, men de, som predikas *med största framgång*, d. v. s. de, som mest *läsas*, när man äger val af läsning, äro de, som instämma med opinionen. Om Ni ser ett tidningsblad, som bekänner sig till något visst politiskt system, vinna större publicitet än ett, som bekänner ett annat system; så kan Ni sluta, att det förra systemet instämmer närmare med opinionen än det senare, om nemligen allt annat är lika, hvartil i syn-

nerhet hörer, at den ena tidningen är gynnad med samma rättigheter och förmåner, som den andra.

A. Hvad värde skall icke Ni till slut sätta på fria tidningar!

B. Jag säger, att endast genom deras fullkomliga frihet blir det möjligt att veta, om en allmän opinion finnes, och huru beskaffad den är. Påminn Er, hvad jag redan anmärkt: det gifves, i denna tidens stater, ingen annan möjlighet til allmän anda, än litterär communication. Den dagliga, den skyndsamaste och mest utbredda, den som intresserar för statens närvarande läge och för dess styrelses närvarande åtgärder, är den enda, som, i fall den får njuta full frihet, kan vara en tillförlitlig barometer öfver folkets allmänna mening om allmänna föremål. Eller hvar vill Ni annars finna en sådan?

A. Jag tilstår, att det blir svårt. Men kan jag så förlita mig på öfverensstämmelsen imellan folkets mening och den mening, en Tidningsutgifvare behagar förfäkta, i en artikel, som händelsevis blir begärligt läsen?

B. Ofta skulle sensationen af en enda artikel kunna upptäcka för Er rätt bestämdt folkets mening i ett visst ämne, om Ni blott kunde ensam se hela folkets sensation. I brist häraf kan Ni icke förtro Er till någon enstaka erfarenhet för tilfället. Men om, såsom jag sade, et visst blad af det slaget, hvars egentliga behag ej ligger i något annat än dess meningar öfver allmänna ämnen, tillvinner sig och bibehåller en gifven öfvervigt i publicitet öfver andra af samma beskaffenhet, blott af olika meningar; då kan Ni temligen lita på, at när Ni fattat andan och syftningen af detta blad, d. v. s. af dess förnämsta och talrikaste artiklar, har Ni också fattat andan och syftningen af den publiks politiska meningar, som läser denna tidning; och i progressift förhållande til dess öfverlägsna antal af prenumeranter (ty ju flera som hålla bladet, desto flera läsare har öfver hufvud hvarje exemplar) kan Ni uträkna öfvervigten af den allmänlighet, dess meningar hafva öfver de andra bladens.

A. Men hvar hämtar bladets utgifvare dessa meningar? Och om han aldrig kan hämta dem från folket omedelbart; huru vet man då någonsin, att de verkligen äro folkets, änskönt folket kan finna nöje i deras läsande?

B. Denna anmärkning träffar, så länge folket ej äger tillgång at välja mellan alla slags meningar, som någon behagar framställa. Men denna tillgång skall aldrig länge uteblifva, så snart man äger fullkomlig frihet att yttra alla meningar. Och i hvilkendera måste folkets finnas. Eller om folket ej har någon, måste det antaga den, hvari dess fördel ligger.

A. Skänk mig blott denna frihet, att drifva hvad lära jag vill — och jag skall snart visa Er, hvilken opinion som är den allmännaste. Jag skall förfäkta all demokratisk oordning, laglösa rättigheter, allt hvad som kittlar den råa hopens passioner — och Ni skall se, om jag får läsare.

B. Jag skulle ha lust att se det. Vill Ni predika allt detta muntligen, det blir en annan sak. Men skrifter behaga endast dem, som kunna läsa. Uplefver Ni åter den tid, då hela folket läser och förstår, hvad som skrifves på dess modersmål; då är det för sent att muntligen predika sådana läror — än mer är det förgäfves att söka skaffa dem läsare.

A. Finnes då ingen allmän opinion, fortare än man lärer läsa?

B. Jag har redan svarat härpå. Nej, i verldens närvarande skick finnes den icke fortare, eller längre utsträckt, än läsningen

sträcker sig. Ni inser, för öfrigt, at allmän opinion finnes endast så långt man interesserar sig för allmänna ärender. Alla meningar om enskilda angelägenheter höra icke hit; och till allmänheten, i fråga om opinion, räknar jag endast dem, som sträfva att upplysa sig om hvad som är för fäderneslandet nyttigt. Om jag kunde föreställa mig ett folk, som läste af idel nyfikenhet och ej bekymrade sig om sitt fädernesland och sin författning; så skulle jag säga, att detta folkets opinion vore lika onödig att känna, som omöjlig at utröna. Dess tankar om hvarjehanda ting kunde händelsevis ofta vara enstämmiga; men aldrig skulle de vara ett folks tankar, en allmän opinion. Sluta häraf, i förbigående, huru ett folks tänkesätt måste vara, som ej ägt någon frihet, någon författning eller rätt att deltaga i allmänna ärender, eller der blott sista generationen uppvext dessa fördelar förutan.

A. Är det nu sannt, som Ni påstått, att odlingen skall blifva allt mer allmän och således kretsen af dem allt mer utvidga sig, som söka ljus öfver allmänna ärender; så är det lätt att se, huru opinionen alltjemt skall vända sig till fördel för det större antalet och denna jemlikhet rotfästa sig, som så chimerisk och förfärlig rasade i början af den stora revolution, hvars verkningar ännu bestämma verldens öden.

B. I fall Ni tillåter, at begreppet om jemlikhet får rena sig från det chimeriska och förfärliga; då är jag af er tanka, och tror, at denna sakernas gång ej kan hindras. Den, som vill i längden vara trygg att icke misstaga sig på opinionen, kan gå den i förväg och antaga, att menniskorna känna sina rättigheter och ej bortskänka mer af sin naturliga jemlikhet, än den allmänna ordningen fordrar. Om de i första ynslan ej visste, hvad de ville; så skall dock ingen hindra dem att vilja och göra, hvad de finna för sig nyttigt, så snart de blifva ense med sig sjelfva om sin vilja.

A. I fall Ni behagar, så slutar här vårt långa samtal. Vore det upptecknadt med skicklighet och bragt i bättre sammanhang; så skulle det tilläfventyrs kunna läsas utan ledsnad.

B. Jag går att ännu tänka på de ämnen, som sysselsatt oss; men hoppas, att de snart må blifva förmycket klara, för att vara intressanta.

Yttrande af en Ledamot i Comitéen til reglerande af Statens Embeten och tjenster.

Sedan Kongl. Maj:t i Nåder förordnat Committerade, att, i anledning af Riksens Ständers underdåniga anhållan, reglera Statens embeten och tjenster; och Committerade icke fått några gränser för deras befattning sig föreskrefne; anser jag, i likhet med hvad Riksstånden sig yttrat, Comitéen vara pligtig, att utan hinder af gällande Lagar och Författningar, upgöra förslag til en sådan reglering, som med tidens behof och uplysning kan vara öfverensstämmande.

För att med all oväld, och utan något slags prevention, kunna upfatta ett sådant förslag, föreställer jag mig i detta ögonblick, att inga embetsverk eller tjenster funnes, att alla gamla inrättningar hade försvunnit, och att i samma ögonblick en ny skapelse af Statens styrelse skulle inträda.

Det första man vid en sådan föreställning måste eftersinna, äro sjelfva *föremålen*, på hvilka styrelsen af en stat har att rigta sin verksamhet. Dessa föremål dela sig genast efter sin natur uti 2:ne särskildta grenar. Till *den ena* höra alla de förhållanden, der Styrelsen verkar endast

med hänsigt på Statens allmänna bestånd och utveckling och der individuer således icke betraktas i någon motsats, hvarken till staten sjelf eller till en annan individu. Till *den andra* åter höra alla de saker, i hvilka antingen staten upträder i stridigt förhållande till någon individu, eller ock den ena individuen framträder emot den andra, — det vill säga, — alla slags ämnen, i hvilka en individuel stridighet måste redas, eller ingrepp i någon rättighet straffas.

Det säger sig sjelft, att jag med den förra af dessa styrelse-grenar inbegriper hvad som räknas till statens yttre politik, till vården af dess försvar, till förvaltningen af dess inkomster, til utvicklingen af dess inre physiska krafter och til förhöjande af dess värde i moraliskt hänseende genom utbredd förstånds-cultur; — men att jag deremot anser den senares verknings-krets sträcka sig till allt, hvad som kan få namn af rättsfråga, ehvad sjelfva Lagen, efter hvilket ämnet skall bedömas, må kallas civil, criminel eller oeconomisk. Dessa styrelsegrenar åtskiljas vanligen genom benämningarne: *Administration* och *Lagskipning*. Den förre har att fästa sin upmärksamhet endast på hvad, som är *allmänt nyttigt:* — den senare åter på hvad som för hvarje *enskilt* fall är *lagligt*.

Det är nödvändigt att ej förlora denna skillnad ur sigte. Får begreppet om nytta dictera domen i rättsförhållanden; så kan under samma lagar rättvisan blifva vacklande, alt efter som desse begrepp undergå förändring. Det är illa, om administrationen i allmänna åtgärder misstar sig om hvad som är gagneligt; men icke må man rätta dessa misstag blott i smått, eller då deras verkan i någon bestämd sak enskilta emellan kommer i fråga: rättelsen måste sträcka sig til det hela; Författningarne böra upphäfvas, om de äro skadliga; men så länge de icke äro återkallade, måste tillämpningen vara utan undantag.

Den nu gällande Svenska Grundlagen har icke velat, att administrationen skulle sammanblandas med lagskipningen. Den har lagt hela administrativa styrelsen i Konungens händer; men deremot skapat en sjelfständig domaremakt, att genom lagarne skydda den enskilta säkerheten. Sådan är lagens anda; och det är just denna anda, som allt ifrån samma lags antagande arbetat och ännu arbetar på, att i alla rigtningar genomtränga stats-kroppen och pånytföda den.

Man förundrar sig öfver detta sträfvande till förändringar, som öfverallt visar sig. Man ger det namn af nyhets-begär, projectmakeri, förflugna ideer och mera sådant, hvarmed man tror sig hämnas på tidens lättsinnighet, och man hoppas att kunna hålla det tillbaka dermed, att man söker motverka de aldranödigaste reformer — dem, som allmänna opinionen aldrastarkast pållar. Vill man då icke lära sig begripa, att detta nyhetsbegär aldrig låter kuffva sig, förrän nationen känner, att alla dess inrättningar äro i fullkomlig harmonie med den grundform, hvarefter deras verksamhet och betydelse i staten skola ordnas?

Under en tid, då nationerne stodo på en helt annan bildningspunkt än nu, — då Regeringarne utöfvade ett förmynderskap, som ej mera är lämpligt, sedan folken börja sjelfva blifva myndiga och fordra ut sitt arf, — då rättigheter mindre kommo i fråga man och man emellan, än emellan corporation och corporation, — då man behöfde särskildt Previlegium hvar gång man ville röra sig, — då hvart Previlegium fordrade sin egen Jurisdiction för at hållas vid magt — med få ord — då en stat icke kunde sägas bestå af ett visst folk, som samman växt till ett helt, utan af ett visst stycke land, som åtskillige små stater under

namn af *stånd*, tagit till slagfält, under det de stridde sig emellan — på en sådan tid var det ej underligt, at styrelsen var chaotisk, att administrationen och lagskipningen voro kastade om hvarandra. Dessa tider äro väl förbi; men vi äge ännu lemningar qvar i åtskillige inrättningar, dem mången ifrigt försvarar, icke kännande den tid, hvari han lefver. Till dessa inrättningar höra de så kallade priviligerade domstolar och alla administrations-collegier, som utöfva något slags domsrätt.

Fordomdags ville man, at hvart stånd och hvar näring skulle hafva sin egen rättvisa. Således kunde en tvist om rättighe-heter och skyldigheter emellan Bergsmän eller Bruksidkare eller åtal för et brott begånget vid ett Bergverk ej afgöras af någon annan än ett Bergs-Collegium; — en fråga angående handel och handtverk, ej annorstädes än i ett Commerce-Collegium: Kronans kameral-betjening skulle nödvändigt svara inför en Kammar-Rätt; och Kronan kunde ej tvista om sina rättigheter annorstädes än uti et Kammar-Collegium. För att vara rätt conseqvent, hade man bordt stadga, att alla ämnen, i hvilka medicinska frågor ingingo, til exempel: dråpmål, der läkare-undersökning fordrades, eller tvister om arf, som berodde på läkares yttrande, om ett foster var fullgånget eller icke, skolat afdömas af Collegium Medicum; men detta Collegium tillkom för sent för at få en så vidsträckt domare-magt.

Nu mera förstår man, att det gifs blott *en enda* rättvisa: att alla saker kunna och böra afgöras af allmänna Domstolar, och att i ämnen, hvilka fordra särskildta vetenskapliga undersökningar eller ock andra uplysningar, som ligga utom Domstolarnes egenteliga omfång, dessa Domstolar kunna låta sådana undersökningar anställas, eller äska uplysningarne af andra embetsmän, som äro förordnade att dermed gå tillhanda. Man tror för exempel, at Bergsrörelsen icke tarfvar et Collegium för att njuta till godo privilegier mot andra näringar, men väl, at Embetsmän äro nödige, som skola biträda med erforderlig sak-kännedom i upkommande frågor: att handel och handtverk kunna bestå utan Commerce-Collegium, men att i ämnen, som angå en viss slöjd eller konst, underrättelse bör meddelas af dem, som känna den: att Kronans Tjenstemän i Cameralvägen kunna lagligen bedömas och straffas för sina balancer, utan någon Kammar-Rätt, men att en Revision kan behöfvas, för att utreda räkenskaperne, innan påstående göres; och ändteligen, att Kronan kan få sin rätt lagligen pröfvad, utan att Kammar-Collegium, men att embetsmän måste gifvas, som lemna de uplysningar ur förra tiders handlingar, som i cameralt hänseende kunna vara af nöden — allt på enahanda sätt, som det nu går till, när ett brottmål eller en tvist skall afgöras, deri utlåtande måste infordras från de Embetsmän, som känna Läkare-vetenskapen, hvilket vid allmänna domstolar nästan dagligen practiceras utan minsta olägenhet.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Nyaste underrättelserna från Madrid gå til d. 10 Mars. Et bref derifrån af d. 9 säger: "om verket slutas lika väl, som det begynt, så visar sig för oss den gladaste utsigt til politisk sällhet, och vi skola ändeligen ersättas for vårt öfverståndna lidande. Konungen är hjertligt försonad med sitt folk. Han erkänner sig hafva varit missledd af onda råd; och allt tilkännagifver, at detta erkännande är upriktigt." Konungen har provisoriskt aflagt eden inför en Junta, bestående af Cardinalen af Burbon (Erkebiskop af Toledo, högt älskad af folket) Gen. Ballasteros, Biskopen af Valladolid m. fl. Då Cortes hunnit samlas, skall

en högtidligare ed afläggas. Man fruktade at några provincial-juntor skulle fordra, at, tills detta skett, Konungamagten måtte öfverlemnas åt en regering. — Et af den provisoriska juntans första steg var at förklara allt, hvad efter 1814 skett, existera de facto, men ej de jure. Madrids gamla Municipalitet är återstäldt, sådant som det fanns under Cortes. — Den nya Ministèren är til en del redan nämnd. Krigsminister är Ocono, som för 15 månader sedan undergick torture hos Inqvisitionen; Benådnings- och Justitiæ-Minister Arguelles, som varit skickad til Centa på 5 år; Sjöminister Salazar, f. d. Prefect i Sevilla. Ryktet bestämde annars Pizarro för utrikes departementet, Ballasteros för krigs, Agar för inrikes o. s. v. — Hufvudstaden hade alla aftnar varit illuminerad; hela lifvet är blott en glädjefest. D. 9 om aftonen hade några folksrörelser ägt rum; skockningar skedde och man fordrade Hertigens af Olagon och några flera gunstlingars hufvud. De hafva flyktat. — Öfver allt hafva Inquisitionens fängelser blifvit upbrutna och de lefvande liken framdragna. Man har traffat sådana, som man ej väntat sig. Några voro redan dömde och hade blifvit afrättade i fängelserna, om ej revolutionen i rättan tid kommit. — D. 10 trädde General Capitainen i Barcellona, Castanos, tillika med Biskopen, ut på en baloon, kysste constitutionen, tryckte den til hjertat och besvor den, under en otalig folkskaras jubelskri. Biskopen välsignade constitutionen. Öfver allt råder ordning och glädje. — D. 11 intågade Mina i Pamplona och Constitutionen utropades. Mina är den ende, som i sina proclamationer visat något hätsklhet emot Konungens person. — Enligt sednaste underrättelser hade alla militäriska rörelser i landet uphört. — Erkebiskopen i Murcia står i spetsen för resningen der. — Elio skall hafva flytt för Valencianernes förbittring. — Det berättas, at då Konungen för Castilianska Rådet förkunnade sitt beslut om constitutionens antagande, utropade Hert. af Iufantado "E. M. trygger sig; men vi äro allesammans förlorade" — Första extra nummern af Hoftidningen för d. 9 var utgifven från "Kongl. tryckeriet," men en annan utkom några timmar derefter från "national tryckeriet." — En ny tidning, under namn af *Constitucional* utkommer.

Portugal. En allmän gäsning skall råda i landet. Et stort parti skall vara för Spanska Konungen och kallas det Ferdinandiska. Medlemmar af de största familler deltaga deri.

Frankrike. "Jag har" säger B. Constant, "hört de ifrigaste bland Ultras ropa, at man bör votera med pistoler i bältet; de liberale ringa stormklockan då de säga, att friheten är till intet gjord; manifestet är redan utkommet, nu måste svärdet dragas. Man talar om dagordres, och jag har sett sådana, hvilkas precisa ord jag ej kan ansvara för, men som säkert skola existera, och hvarigenom trupparne antydas, att vara stridsfärdige vid första signal. Deri upprepas äfven den formliga anklagelsen mot en f. d. Minister, och utsträckes till hvad man kallar en faction (de liberala), och det förslaget att utgjuta blod och utrota denna helfvetiska faction förkunnas der med fullkomlig öppenhjertighet och förhastad glädje De finare gå väl på annat sätt till väga; och jag skulle ej undra, om de hällre valde uppdiktandet af en sammansvärjning, än något annat medel; de förnya härom orimliga rykten, som redan något saktat sig; de tala om vigtiga arresteringar o. s. v. Imedlertid önskar ingen någon revolution, aldraminst folket." — Till slut säger han: "Så stå sakerna. Vi nalkas afgrunden, men ännu hafva vi ej fallit deri. Samma vishet (Konungens), som räddade oss 1816, kan äfven nu komma oss till hjelp."

Fievée (en af de talentfullaste Ultras) har tillkännagifvit, at då Royalisterne bidragit til exceptionslagarnes genomdrifvande i Kammaren, så kunde de ej mer räkna på hans penna, så snart pressen ej mer är fri; — Från Strassburg meddelas följande utdrag ur ett bref från Paris: Courvoisier hade d. 5 Mars privat audience hos Konungen, och förelade H. M. på det nogaste sakernas ställning. H. M. hörde honom med uppmärksamhet och försäkrade, att H. M. aldrig mer skulle lemna magten åt dem, hvilka endast betjente sig deraf till att uptända passionerna. — Talrika patruller genomtåga hvar natt Paris's gator.

England. Hunts process i York drager ut på tiden. Burdetts däremot är slutad. Jury förklarare honom "skyldig" till smädeskrift. Domen är icke afkunnad. — I Irland stå sakerna på samma fot. Emot Ribonmen sammandragas läger. — D. 23 Mars stod vallistan för Westminster så: Burdett 4743, Hobhouse 4372, Lamb 3587.

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

N:o 29. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 10 April.

Sine ira, studio et metu.

Tankar vid underrättelsen om revolutionen i Spanien.

Nationernas sak segrar, ty de kämpa ej mera blott hvar för sig. Intet folk är kufvadt, förr än alla gifvit sig. Friheten fortskrider, med ojemna steg, men den fortskrider. Ett steg tillbaka hos det ena folket åtföljes af ett framsteg hos det andra. Man stämplar emot henne — hennes fiender njuta en seger, för att härda hennes tillbedjares ståndaktighet — och när en svaghet öfverfaller dem, när deras hopp börjar svigta, deras ögon sänka sig mot jorden och bedröfvas af olyckliga efterdömen från framfarna tider; så skallar öfver verlden ett nytt rop: lefve Konungen! Lefve Constitutionen! De lyfta sina ögon — det var frihetens härskri. Hon har underlagt sig en stolt och tapper nation, som hyllar hennes välde. De nedslagne blygas öfver sin misströstan. Tidens Genius fattar å nyo deras sinnen. Blicken mot höjden, säger han, J svage! Ledsnen J vid första motgång att följa mitt banér? Skall er svaga syn aldrig hinna att genomtränga de tunna dunsterna vid jordytan, för att urskilja himmelns klarhet öfver Er och min hand, som tecknar den bana, J hafven att följa?

Lefve Konungen och Constitutionen! det är frihetens härskri. När folken, afskuddande sina fjettrar, höja detta segerrop; när de ej yrande begära något annat, än sina Konungar förenade med sig genom lagen; då äro folken mogna för friheten — och hvem skulle rycka henne ifrån dem? — Om Konungarna sjelfva skulle undandraga sig folkens hyllning, öfvergifva deras sak, upphöra att vara Konungar; det vore folkens enda möjliga olycka. Men nej, den är icke möjlig. Ljuset omgifver Konungarne nu. Folken tala ej mer till dem genom trolösa tolkar. Folkens egna språk talas af deras organer, hörda af dem sjelfva — och Konungarne skulle icke höra, icke förstå! De gamla tolkarne skulle ännu förmå att öfverrösta den stämma, hvaraf hela landet genljuder!

Det är genom ett enda utnött konstgrepp, som dessa Konungarnes fiender, hvilka kalla sig deras närmaste vänner, hoppas att tillvägabringa söndringen emellan dem och folken. Det är att förleda Konungarnes ärelystnad till det olyckliga företaget att försvara, hvad folket lägger deras Ministrar till last — till den ofantliga villfarelsen, att all granskning af Regeringarnes steg är rigtad mot Konungarne. Detta konstgrepp syftar att mörda Konungamakten; ty det syftar att utsläcka Konungarnes kärlek till folken. Utsläcka Konungarnes kärlek till folken, det är det enda sättet att lösgöra dem från folken; ty att

beröfva dem folkens kärlek, derom bör man förtvifla.

Att tadla en Konung, är alltid ett brott — en Konung, som tadlas, bör ej, kan ej förlåta. Han vill aldrig fela, och Hans person är helig för sjelfva samhällets skull. Öfvertyga Honom, att Han tadlas af folket, är således att göra Honom oblidkelig. Och likväl kunna menskliga handlingar aldrig fritagas från tadel, så länge tankans och ordens bruk skall äga något slags frihet. Det helsosamma tadlet mot en regering är det, som aldraminst kan umbäras, som aldraminst får förbjudas.

Helgd och vördnad åt Majestätet — fri granskning öfver regeringen — det är då hemligheten af denna stora uppfinning, denna tidens talisman, den lagbundna Konungamakten. Och denna uppfinning är fulländad. Nationerna hafva lärt att skilja imellan sina Konungar och Deras rådgifvare. Det är ej blott statsläråns fullkomning, det är rättvisans högsta kraf, att göra denna skillnad. Om den kunskapsrikaste, den mest utbildade vettenskapsman, med all sin lärdom tillämpad på ett visst lands allmänna och enskilda angelägenheter, skulle uppstiga på en thron — dit en Prins så ofta upphöjes i sina ungdoms-år — så skulle dock denne lärde nödgas erkänna sina insigters otillräcklighet, för att med egna ögon se och sjelf bedöma allt, hvad han såsom Regent borde företaga. Utan rådgifvare skulle han ingen dag vara trygg att kunna uppfylla sina pligter — och olycklig han, om han måste bära skulden för allt, hvad hans rådgifvare ansvarslöse finge tillstyrka!

I fordna dagar har det kunnat vara annorlunda; men den, som är det minsta bekant med bildningens närvarande tillstånd, än mer den, som har det ringaste begrepp om bildningens fordringar för framtiden, skall ej ett ögonblick sätta i fråga, att ärendernas mångfalld och invicklade beskaffenhet göra det omöjligt för någon ensam menniskas förmåga att efter egen insigt styra ett europeiskt samhälle i närvarande tid. En Konungs bestämmelse är det mest vördnadsbjudande på jorden; men han är menniska. Han kan vara den lyckligaste, så vida det är lyckligt att vara föremål för millioner menniskors kärlek. Han kan uträtta, hvad ingen annan förmår. Hans intressen äro öfver den menskliga svaghetens — Han kan öfverträffa alla i ädelmod och ren vilja. Men han är förlorad, om han begär att åstadkomma det omöjliga. Om han ett enda ögonblick eftersträfvar den fåfänga äran att lita på Sig sjelf och skydda dem, som böra hindra honom från misstag; så träder Han utom Majestätets helgedom och ger sig till pris åt alla följderna af mensklig svaghet. I stället för den lyckligaste, blir han den olycksaligaste af alla de millioner, som ej begära bättre, än att få älska och berömma Honom.

Och desse, hvilkas ära och förtjusning Han gör, skulle väl förnuft och rättsbegrepp någonsin till den grad öfvergifva dem, att de kunde kasta skuld på Konungen för hvad hans Ministrar fela? Ett folk, som gjorde sig skyldigt till denna vansinnighet, vore ovärdigt att lefva under lagar, och skulle i sjelfva verket hafva frivilligt kastat sig under våldets makt i samma stund, som det vände sitt tadel emot Den, öfver hvilken lagarne ingen ting förmå. Det mest förtryckta folk, efter att hafva afskuddat sig sina bojor, har ägt sansning nog att ej ett ögonblick tveka i tillgifvenhet mot sin missledde Konung; och så snart Han lyssnade till folkets röst, upphörde att låna sin makt åt elaka rådgifvares företag; återskallade hela Hans land af fröjdropet: lefve Konungen!

Ett sådant exempel är tjenligt att ingifva Konungarne förtroende. Det upplyser, med ett enda drag, grunden för ansvarighetsläran, på hvilken hela det monarkiska systemet hvilar. Att upprätthålla Konungarnes makt, är att upprätthålla denna lära. Förkasta den, eller lemna obegagnad granskningsrätten mot Ministrars felsteg, är att undanrycka Konungarne allt stöd af lagen.

Yttrande af en Ledamot i Comitéen til reglerande af Statens Embeten och tjenster.

(Forts. från N:o 28.)

Urskiljer man sålunda, hvad som är att hänföra till *lagskipningens* område från hvad som rätteligen hörer under *administrationen;* — och antager man sedan, hvad som svårligen lärer kunna motsägas, att ingen Näring eller Rörelse behöfver något särskildt eller annat *beskydd* för sin fria verksamhet, än det, som står skrifvet i allmän Lag och allmän Rätt; så har man en temmeligen säker ståndpunkt, under det man ordnar de functioner, som återstå för administrationen, och ett någorlunda rengjordt fält att anvisa åt dess verksamhet. Man må för öfrigt gifva dess organer namn af Collegier, Ministerial-Departementer eller hvad som helst.

Hittills har jag betraktat Collegial-inrättningen här i Sverige endast i afseende på dess delaktighet i Domaremakten. Sedan jag antagit, att denna egenskap alldeles bör försvinna, står den frågan qvar, om icke Collegiernes bibehållande såsom administrativa organer må anses lämpeligt?

När jag förut yttrat, att jag ej anser någon Näring eller Rörelse böra njuta *särskildt* eller annat *skydd*, än det som finnes i allmän Lag, har jag redan velat antyda, att Collegierne i deras nuvarande form såsom ifrån hvarandra *åtskilde* embetsverk icke kunna äga bestånd. Denna splittring i åsigter, denna Corporations-anda, detta eviga stillastående på samma punkt, och denna inskränkning inom samma slentrianformade rörelsekrets, — det är allt detta som måste afskaffas, om Sverige en gång skall hinna till en fri utveckling af de krafter, som ligga inom dess sköte. Det är ofelbart, att om administrationen någonsin skall komma till lif och till fullt medvetande af sitt syftemål, den måste sammanbindas till *enhet*, utan hvilken ingen kraft eller ordning är möjelig. Således om Collegierne skola bibehållas, måste de sammanslås till *ett enda;* men i samma stund detta sker, och i samma stund detta stora och enda Riks-Collegium, efter en sådan på nytt födelse, besättes med embetsmän, som förstå betydelsen af denna nya organisation, det vill säga, som äro mäktige att med hel blick öfverskåda föremålen för sitt vidsträckta kall, i samma stund är ock Collegial-inrättningen i sjelfva verket förvandlad till en *ministerial* Styrelse. Hvarhelst den största upplysningen inom Staten finnes samlad, der har Statens Ministère, i sin rätta bemärkelse, sitt säte. Namnet betyder ingen ting; men det är en olycka, om denna samlade upplysning hålles på afstånd från Regenten. Följakteligen bör man ej skapa en underordnad inrättning, som, om den skall svara mot sitt ändamål, måste äga all den bildning, som fordras för de högre Styrelse-organerne. Detta vore, för att säga det minsta, att göra ett öfverflöds-verk på Nationens bekostnad; men det vore ännu värre: det skulle kunna hända, att den högre Styrelsen, de verkliga Ministrarne, på hvilka Nationen har sina ögon fästade, och som skola stå till ansvar för Styrelsens handlingar, blefve blotta maschiner, dritne

af denna underordning, som ej syntes och ej vore åtkomlig. Min tanka är således, att inga administrations-corporationer böra finnas, som ej directe representeras af Ministrarne. Det är närmast omkring Regenten, som den högsta upplysning bör vara concentrerad. Hans Ministrar böra vara hans rätta rådgifvare, och handla efter egna åsigter och egen öfvertygelse; de böra stå eller falla, allt efter som de väl eller illa uppfylla det höga förtroende, dem är gifvet; de böra ej stödja sig på någon särskild *fristående* corporation utom dem; och de måste äga tillräckligt utrymme och tillräcklig egen kraft för att handla i stort och med eftertryck. Öfver alla enskilda och individuela åsigter böra de vara upphöjde. — I Konungens Stats-Råd böra inga Rättsfrågor afgöras. Allt sådant måste skjutas under Domstolarne.

Efter dessa åsigter får Administrationen, bestående endast af Ministrarne, man må för öfrigt kalla deras corporation ministerial-Collegium, Ministerial-Departementer, eller hvad man behagar, endast att göra med *allmänna* administrativa Författningar och åtgärder; och det är efter dessa åsigter, som jag till organisationen af en sådan Ministerial Styrelse nu vågar framlägga ett förslag, så godt jag förmått uppgöra det, villig att i många delar det jemka och förbättra, sedan jag fått del af mina Herrar medarbetares mognare tankar i saken.

Uti sjelfva Constitutionen är, genom Stats-Rådets organisation, en grund lagd för Statens styrelse, emedan Justitiæ Stats-Ministern, Stats-Ministern för Utrikes Ärenderne och Hof-Cancelléren hvardera redan fått sina functioner. Det återstår således blott att complettera denna byggnad.

I följd häraf måste en af de öfrige Stats-Råden bli Stats-Minister och Chef för Rikets Kammarverk, och en annan Ledamot af Stats-Rådet bli Stats-Minister och Chef för Uppbörds-Verket; — en Militair-Ledamot af Stats-Rådet bli Krigs-Minister och Chef för de ärender, som angå arméen, samt likaledes en annan Ledamot bli Sjö-Minister och Chef för Flottornas ärender, — hvarderas generela befattning blir således:

Stats-Ministern för Kammar-Verket får under sitt befäl

1:o. Ett Departement för Kammar-Verket, hvarest handhafvas alla ärender om Kronans domainer och lägenheter, Jordeböcker m. m. som nu rätteligen höra till Kammar-Collegium och ej öfvergå till Domstolarne; äfvensom de militie Kameral-ärender, som nu lyda under Krigs-Collegium och Sjöförvaltningen. — Departements Chefen tillika med Contors-Cheferne blifva Ministern ansvariga, om Kronans rätt och talan i något fall ej af dem utföras och bevakas.

2:o. Ett Departement för Bergverken och de dermed gemenskap ägande Manufacturer, samt Kongl. Myntet.

3:o Ett Departement för Jordbruk, handel och Näringar, samt de ärender, som nu höra under Commerce-Collegium och Convoj-Commissariatet.

4:o Ett dito för Allmänna Magasins-inrättningen, så vida denna inrättning längre bör fortfara.

5:o. Ett Departement för allmänna Läkare-vården och fromma Stiftelser.

6:o Ett Departement för Landtmäteriet och Tabell-verket, samt hvad i öfrigt hörer till den statistiska kännedomen af Rikets inre tillstånd.

7:o. Ett Departement för Poststyrelsen.

Stats-Ministern och Chefen för Uppbörds-Verket får under sitt befäl och ansvar:

1:o Stats-Contoret, som emottager,

indrifver och redovisar Statens alla Ordinarie och Extra ordinarie inkomster, äfven från Postverket och Tullstyrelsen. — Stats-Contoiret får 2:ne Departements-Chefer: den ena för Inkomst och Uppbörds-Contoret: och den andra för Utgifts och Redogörelse-Contoret. Stats-Contorets pligt blir att tillse, det Uppbörden ordenteligt och på bestämd tid; utan balance, ingår, hvilket instructionen närmare skall bestämma. — Revisionen af Redogörelsen och Förvaltningen skall tillhöra ett Riksens Ständers Verk, hvarom nedanföre skall förmälas.

2:o Ett Departement för Tullverket.

Hof-Cancelléren får under sitt ansvar och befäl, ett Departement för Ecclesiastik-verket, samt allt hvad som rörer den allmänna upplysningen, Litteraturen och Uppfostringen. Cancellie-styrelsens göromål fördelas emellan Hof-Cancelléren och de öfrige Ministrarne, efter göromålens olika natur.

Krigs-Ministern kommer att öfvertaga de ärender, som nu tillhöra General-Adjutanten för Arméen, och det som nu tillhör Krigs-Collegii befattning, med undantag af Militie Cameral-mål.

Sjö-Ministern öfvertager likaledes de ärender, som, utom Cameral-mål, höra till förvaltningen af Sjö-ärenderne, samt General-Adjutants-Expeditionen för Flottorne.

Följande Collegier och Embets-Verk komma således att alldeles upphöra, sedan deras göromål blifvit annorlunda indelade, nemligen: Allmänna Ärendernas Beredning, Cancellie-styrelsen, Krigs- och Kammar-Collegierne, Bergs- Commerce- och Sundhets-Collegierne, Stats-Contoret och Förvaltningen af Sjö-ärenderne, samt Krigs-Hof-Rätten, äfvensom Kammar-Rätten, emedan dess Domarebefattning, lika med de öfrige Collegiernes, öfverflyttas på de ordinarie Domstolarne.

Konungen bör äga makt att disponera Statens inkomster i enlighet med de föreskrifter, Riksens Ständer meddela; hvaremot det ensamt är Riksens Ständers rätt, att göra sig underrättade, huru dessa föreskrifter blifvit iakttagne och verkställde. Jag har således, vid nogare öfvervägande, frångått den princip, jag yttrat i särskilda Utskottet, att all Uppbörd bör inflyta i Riksgälds-Contoret och derifrån utgifvas efter Konungens anordnande. Mina skäl äro dessa: utom grundprincipen, att Statshushållningens förvaltning bör vara concentrerad i Konungens hand, hvilket ock instämmer med Sveriges nuvarande Constitution, bör Konungens makt på intet sätt råka i collision med Ständernes makt under deras frånvaro. Det strider ock emot samma princip, att Uppbörden och Dispositionen af Statens medel samt Controllen och Revisionen deraf skall tillhöra en och samma makt. I alla fall skulle jag hafva betänklighet att lägga mycken administratif makt i en Corporations hand, i synnerhet under nu varande representation, och då aflöningssättet nu är så inrättadt, att största delen af Ständernas Fullmägtige måste utses från Stockholms Stad, hvilka, såsom innehafvande andra Tjenster eller Näringsfång, sällan kunna få tid taga närmare kännedom om Verkets göromål, utan administrationen, så till sägandes, måste falla i händerna antingen på någon verksam Ledamot eller någon af betjeningen, så att det torde hända, att en enda person komme att styra verket i hela Corporationens namn, hvilket i framtiden kunde blifva äfventyrligt, isynnerhet då Secreteraren i Riksgälds-Contoret tillika är Secreterare hos Riksens Ständers Herrar Revisorer och hos Stats-Utskottet, der Riksgälds-Contorets förvaltning skall granskas.

Det är af sådane skäl, jag föreslår, att

den Revision, som hittills varit verkställd i Collegier eller Administrations-verken, varder öfverflyttad till ett Riksens Ständers Verk, som Ständerne sjelfva låta organisera och instruera; och sådant synes vara så mycket angelägnare, som en Revisor aldrig bör vara beroende af någon bland de Redovisande. Det vore förlåtligt, om man någon gång misstrodde en Revision eller Controll, som förrättas af en Konungens embetsman öfver en annan Konungens embetsmans åtgärder. Sakens natur fordrar, att de Redovisande och Controllerande skola bero af olika myndigheter.

Genom det nu föreslagna nya administrations-sättet, blir Konungen i tillfälle, att genom sina Ministrar verka med hastighet i alla delar af administrationen. Ministrarne meddela rörelse-kraften genast åt Landshöfdingarne, Öfver-Ståthållaren, Militaire-Befälhafvarne och åt Consistorierne, hvilka alla således egenteligen komma att blifva beroende af Ministrarne.

Då efter mitt förslag inga *rättsfrågor* böra förekomma till pröfning i Stats-Rådet inför Konungen, utan afgöras af den oberoende domare-makten; så blifva de nuvarande och öfver behofvet utvidgade Stats-Expeditionerne alldeles öfverflödiga och böra således försvinna, sedan Stats-Secreterarne icke få några ärender att bereda eller föredraga, utan Stats-Secreterarnes verksamhet blifvit öfverflyttad på Ministrarne. De angelägenheter, som Ministrarne hafva af nöden att hos Konungen föredraga antingen munteligen eller skrifteligen, i hvilket senare fall de kunna vara förberedde af vederbörande Departements-Chef, böra af Ministern directe anmälas och ej af någon Stats-Secreterare föredragas, emedan sådant endast skulle medföra en skadelig tids-utdrägt och vidlyftighet. När nya författningar skola utgifvas, böra de ock af Ministern utarbetas och föredragas, samt Konungens Expeditioner af Ministrarne contrasigneras. Konungens göromål i Stats-Rådet skola blifva märkbart minskade, emedan alla Besvärs-mål ech rättsfrågor, som från Collegierne och Understyrelserne nu gå till Konungen, hädanefter komma att afgöras vid Domstolarne. Det är blott besvär öfver befordringsmål, som komma att föredragas hos Konungen, och hvilka Ministren äger, att antingen sjelf eller genom någon Departements-Chef föredraga.

Inför Konungen i Stats-Rådet erfordras blott ett visst antal Protocolls-förande öfver der förekommande ämnen. Aflöningen och Personalen skall i Staten bestämmas.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Allt tillkännagifver ett oafbrutet förtroende mellan Konung och folk, i förening med en fast föresatts, å Konungens sida, att i allt och noga följa den besvurne constitutionen. Konungens proclamation till nationen af d. 10 Mars förtjenar att fullständigt införas. "Spanjorer" heter det, "då det lyckades edra hjeltemodiga ansträngningar att sluta den fångenskap, hvari den oerhördaste trolöshet hade bragt mig; så förenade sig allt, hvad jag, vid mitt inträde på fäderneslandets jord, såg och hörde, att öfvertyga mig, det nationen önskade sin gamla regeringsform upplifvad. Denna öfvertygelse måste bestämma mitt beslut att rätta mig efter det, som syntes vara en nästan allmän önskan af mitt högsinta folk, hvilket just då hade segrat öfver den främmande fienden och fruktade den inre tvedrägtens ännu farligare onda."

"Dock hade ej undfallit mig, huru som den Europeiska civilisationens snabba framsteg och kunskapernas utbredande ända till de lägsta klasser, den tätare förbindelsen emellan alla delar af jordklotet, de den nuvarande generationen förbehållna förvånande händelser, hade födt idéer och önskningar, som förblifvit våra förfäder obekanta och hvarur nya behof, omöjliga att afvisa, skulle uppstå. Äfvenså fann jag, att de politiska inrätt-

ningarne nödvändigt måste ändras efter dessa grundsatser, för att vinna denna menniskornas harmoni med lagarna, hvarpå samhällets bestånd och lugn grunda sig."

"Men under det jag moget och med faderligt hjerta öfvertänkte de ändringar i vårt styrelse-sätt, som syntes förenligast med national-karakteren och det närvarande läget af Spanska monarkiens olika delar, och tillika mest öfverensstämmande med de upplystaste nationers inrättningar, erfor jag edra brinnande önskningar om återställande af den författning, som promulgerades i Cadiz 1812, under vapnens bruk och på en tid, då J, genom Eder strid för fäderneslandets frihet, voren föremål för verldens beundran. Såsom en öm far har jag lyssnat till dessa önskningar och beqvämat mig till det, som, enligt mina barns öfvertygelse, skall försäkra deras sällhet. Jag har besvurit constitutionen, efter hvilken i suckaden, och skall alltid vara dess fastaste stöd. Redan har jag träffat de tjenligaste anstalter till Cortes's sammankallande. Med edra representanter skall det vara mig en njutning att arbeta på national-välfärdens stora ändamål."

"Spanjorer! Er ära är det enda, mitt hjerta eftersträfvar; min själ begär ej annat än att se Eder eniga, fredliga och sälla omkring min thron. Hafven då förtroende till Eder Konung, som talar till Eder med den hjertlighet, hvilken det läge, hvari han finner Er, och den innerliga känsla af de höga pligter, dem försynen honom ålagt, hos honom frambringa. Hädanefter kommer ert öde att till stor del bero af Er sjelfva. Vakten Eder att hänföras af det bedrägliga skenet af ett idealiskt godt, som ofta hindrar att vinna ett verkligt. Undviken det passionernas uppretande, som förvandlar dem till fiender, hvilka skulle vara Edra bröder och förenade i känslor, såsom de äro det i religion, språk och seder. Stöten ifrån Eder edra afundsmäns farliga intalningar och förställda smicker. Låtom oss — jag främst — uppriktigt wandra på den constitutionela banan och visa Europa ett mönster af vishet, ordning och fullkomlig moderation i en kris, som hos andra folk varit beledsagad af tårar och olycka. Låtom oss handla så, att Spanska namnet blifver beundradt och aktadt, under det vi för sekler grundlägga vår sällhet och vår ära. Madrids Slott d. 10 Mars 1820 *Ferdinand.*"

Allmänt säges, att medlemmarne af de fordna Cortes skola med det snaraste sammankallas, alldenstund de nya valen ej kunna så fort verkställas, som fordras för de regleringar, hvilka Cortes ensamme kunna göra. Constitutionen är redan besvaren i alla landsorter, hvarifrån man erhållit nyheter: om Grenada, Cadiz och i allmänhet om Andalusien har man inga bestämda underrättelser. I Murcia hade Romero Alpuente blifvit satt till civil och Torrijos till militär styresman. Båda framdrogos ur inquisitionens fängelser, der de undergått tortur. Mina har af juntan i Pamplona blifvit antydd att inställa sina rustningar och den gamle vice Konungen Ezpeleta (som hittills alltid varit ansedd för Minas och Constitutionens hätskaste fiende) är bibehållen vid styrelsen. I Valencia hafva excesser förefallit; flera personer äro mördade; Elio flyktad, man vet ej hvart. Porliers Officerare hafva småningom ankommit till Bisoaya och blifvit enthusiaskt emottagne; los Josefinos deremot kallt. I Barcellona tvangs Castanos att nedlägga Gen. Capitains embetet, som öfverlemnades åt D. Jose de Castelar, hvilken befriades ur Inquisitionens fängelser. I la Mancha har revolutionen fredligt gått för sig, under Grefve Abisbals anförande.

D. 10 samlades på Kongl. befallning Garnisonen på Prado, och besvor constitutionen, under utrop af: "Lefve Konungen! lefve Constitutionen!"— D. 11 blef, genom ett Kungligt decret, personliga och tryckfriheten proclamerad, och de af constitutionen stadgade Censur juntor satta i verksamhet. Desse utgöra dock icke, såsom namnet tyckes innebära, några censur-anstalter, utan blott tryckfrihets-domstolar. — De hittills varande höga Råden (Castilianska, Indiska, Ordens, Finance, Inquisitions och Stats-Råden) äro, genom Kongl. Förordning af d. 12, upphäfna, alla beslut fattas med provisoriska juntans råd, och befallning har afgått om de constitutionella auctoriteternas väljande. — Enligt constit. böra halföns och de ultramarinska provincernas angelägenheter behandlas åtskilda; och derföre är D. Jose Garcia de la Torre nämd till Minister för de förra, D. Ant. G. Salmon för de sednare. — I stället för Hert. af Alagon är Marq. af Valparaiso (en deciderad liberal) nämnd till Chef för Gardet. — Af den provisoriska Juntans ledamöter har Card. Bourbon varit regent under Cortes och medlem af den deputation, som 1814 gick till Valencia, för att taga eden af Konungen (allt sedan i onåd); Mechoakan, Biskop af Valladolid, var 1815 nämnd till Minister, men hade knappast haft sin första conference med Konungen, då Stor-Inquisitoren underrättade H. M., att en anklagelse förestod M. inför det heliga officium, hvarpå han af-

sattes och kastades i Inqvisitionens fängelser; Valdemoros var Prefect i Valencia och utstod mycket af Elio; Grefve Taboada f. d. Rådsherre, allmänt vördad och älskad; Tarrina, Prefect i Avila under Cortes; Texada, ansedd köpman i Madrid, medlem af Cortes; Pezuela, Minister under Cortes, genast afsatt efter Konungens återkomst. — Justitiæ Ministern Arguelles hade, som redan är nämndt, varit dömd till bojor och måste hämtas från galléreruu. Då han skulle underskrifva offentliga handlingar, blef det honom svårt, i anseende dertill, att tummen, genom tortur, var skrufvad ur led. Han sade då: "det kan ej hjelpas; för den allmänna frihetens och glädjens skull måste man glömma allt." — Äfven Ballesteros har undergått tortur. — De nya medlemmarne i Justitiæ tribunalet äro de samma, som Cortes nämnde 1812. — D. 12 Mars blef stenen, hvarpå constitutionen är inhuggen, upprest på Plaza Mayor, i närvaro af alla auctoriteter; och bland folket, som under glödjerus bevistade ceremonien, utdeltes en otalig mängd exemplar af constitutionen. — Genom circulaire af Finance-Ministern är tullfri utförsel af spanmål, frukter, vin &c. tillåten — Snällseglande fartyg hafva afgått till America, med proclamationer, underrättelser om hvad som händt, och förhållningsordres till de Kungliga befälhafvarne. En vapenhvila tros skola föreslås independenterna, tills Cortes hinna afgöra deras sak. — Konungen har till sin biktfader nämnt en för lärdom och ädla grundsatser utmärkt Kanonicus, Marina, som författat en historia om de fordna Cortes, och nu varit i exil.

Såsom prof på folkets tillgifvenhet för *Konungen*, midt under oviljan mot hans *regerings-grundsatser*, anföres, att då Madrids garnison, jemte sjelfva garderna, beslutit gå öfver till insurgenterna, i fall H. M. ej antog constitutionen, öfverenskoms ändock att qvarlemna två bataljoner, till dess personliga säkerhet. — Några bref af d. 10 berätta, att Konungen, omgifven af mängden, sjelf begifvit sig till Inqvisitionens fängelser, till fångarnes befriande, och förkunnat Inquisitionens upphäfvande. — Det rykte, som löpit i Paris, att Kon. Ferdinand, i anledning af tilltagande orolighet bland folket, på Ballesteros råd, beslutit begifva sig till S Yldefonse och der afvakta Cortes's sammankomst, har icke bekräftat sig.

Portugal. I Madrid har gått det rykte, att flera Portugisiska gränsstäder förbrödrat sig med de Spanska Insurgenterna och begärt att blifva införlifvade med Spanien.

Frankrike. Ändtligen är beslutet att sammankalla valcollegierna för de 4 departementer, för hvilka deputerade ännu fela. — I Dep. kammaren är det förslag gjordt, att petitioner angående lagstiftningsfrågor ej skola föreläsas, utan blott läggas på bordet, och, om läsning begäres, denna för sig gå i hemliga utskottet. Häremot hafva de liberale ifrigt satt sig då, efter den personliga. tryck- och valfrihetens inskränkande, äfven det sista medlet att få höra nationens besvär skulle vara förstördt. — D. 21 togo debatterne hos de deputerade öfver Tryckfriheten sin början och fortfara dageligen. D. 23 talte de la Fayette, Bignon, Constant och Pasquier. Mycken värma och konst användes på båda sidor. Pairenes Utskott har, genom Marq. Garnier, afgifvit sitt utlåtande om personliga friheten och tillstyrkt lagförslagets antagande. D. 24 togo debatterne i kammaren sin början. Marskalken Grefve Jourdan och Grefve Ségur talte mot förslaget, Likasom Grefvarne Lemercier och Valance. —

Conservateur kommer, såsom den annoncerat, att upphöra, "så snart lagförslaget om tryckfriheten hos de Deputerade gått igenom." Man vet att C. är den ifrigaste Ultras-tidning, redigerad af Chateaubriant &c.

Tyskland. Storhertigen af Hessen Darmstadt har nu utfärdat ett "Edict om Storhertigdömets representativa författning." I Würtenbergska Riksdagen märkes för närvarande ännu mera harmoni än i början. Konung och folk förena sig der dagligen allt mer, genom de innerligaste och oförstörbaraste band. — D. 20 Mars öppnades Nassauska Landständernas session. Regerings-presidenten Ibell njuter tjenstledighet, tills hans dåliga hälsa blir återställd.

Nederland. Processen mot H:r van der Straeten och de för hans försvar häktade 7 Advocaterna väcker allt mer interesse, ju närmare den nalkas sin utveckling. D. 27 Mars skulle Accis-rätten begynna sina sessioner öfver H:r v. d. Str. De 7 Advocaternas sak har från Brüsselska Rådkammaren blifvit förvist till Criminel domstol (die Anklage kammer). En minoritét i bem. Rådskammare har protesterat mot beslutet. Tillåtelsen att besöka de häktade har blifvit inskränkt.

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

N:o 30. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 13 April.

Sine ira, studio et metu.

I anledning af Stockholms Postens yttranden uti N:o 80.

Man har i Allmänna Journalen för den 5 dennes sökt gifva en större fullständighet åt de "citationer," hvarpå vi uti N:o 25 af denne Tidning stödt våra yttranden om Kongl. Brefvet af den 7 sistl. Martii. Men man har "uppskjutit till en annan gång allt "svaromål å sjelfva avis-artiklen." Okunnige ännu, huru lång beredelsetid detta förväntade svaromål kan erfordra, hafva vi imedlertid blifvit af Stockholms Posten uppmanade till ett försvar för vår mening. Och ehuru vi, temligen trygge mot våra motståndares samlade styrka, de må blifva huru många, som helst, så länge fråga är att endast mäta sig i skäl och bevis, naturligtvis heldre skulle önska oss en afgörande affär med alla på en gång, än många tidsspillande skärmytslingar; måste vi likväl försaka denna fördel och, utan att längre afbida, hvad vi af Allm. Journ. hafva att vänta, nu företaga saken med St. Posten särskildt, underkastande oss vårt öde att fortsätta striden, så länge motståndarne finna för godt, och utfästande oss att, med tillförsigt till den lag, hvarunder granskningsrätten hos oss är tryggad, icke mer i denna än någon annan sak vika för annat än förnuft och bevisning.

Vi lemna då tills vidare derhän, huru insändaren i Allm. Journ. kommer att taga sig ut med sitt svaromål, och hvad parti han vill draga af den fullständighet, han gifvit åt våra citationer — huru han ämnar bevisa, att "statens å färde varande "underhandlingar med främmande makter" och "Konungens i sammanhang med dem "tillämnade beslut och afsigter" — allt saker som ej få kungöras i tryck — betyda detsamma som handlingar angående försvarsverket, förvarade i ett Collegium, en Förvaltning och 2:ne andra Embetsverk, hvilka, såsom icke undantagna, höra till *de* allmänna verk, hvilkas handlingar äro *uttryckligen tillåtne* till tryckning — hvad gemenskap förtroendet att "veta Konun"gens och rikets hemliga rådslag och slut" kan hafva med förtroendet att vårda offentliga handlingar, af lagarne lagda under allmänhetens ögon — och huru genom ett edsformulär, som förbinder "att i obrotts"lig tysthet behålla, hvad lönt och hem"ligt hållas bör," skall bevisas, hvad det är, som bör lönt och hemligt hållas. Vi vända oss till Stockholms Posten, som vändt sig directe till oss; och för att följa honom med fullkomlig trohet, införa vi honom och Courieren här samtalande, så att, i fall vi skulle äga någon läsare, som vore i saknad af Stockholms Posten, denna läsare dock icke må sakna något ord af den artikel, vi besvara. Våra svar skola

blifva alldeles desamma, som vi skulle anbragt i form af noter, derest det, i Stockholmspostens ställe varit Courieren, som meddelat artikeln — hvilket naturligtvis ej kunnat tillgå på annat sätt, än att den skulle blifvit till oss insänd. Ty om än det icke vore mot oss, som den i frågavarande artikeln funnes riktad; skulle vi likväl, då den strider mot vår öfvertygelse, omöjligen kunnat tillåta oss att lemna den ett rum i vårt blad, utan att beledsaga den med ett försök till vederläggning, eller åtminstone med ett tillkännagifvande, att den icke uttryckte vår egen mening. Då vi antaga, att Redactionen af Stockholms Posten åtminstone härutinnan instämmer i vårt tänkesätt; torde vi äfven få tro, att denna Redaction icke ogillat innehållet af sin artikel, utan genom densamma röjt sin egen mening i ämnet. Samtalet går då mellan begge Tidningarne sålunda:

St. P. "Ni har, m. H., uti en lång "artikel granskat Konungabrefvet af den 7 "sistlidne Mars, till Krigs-Collegium, Sjö-"förvaltningen och de tvenne General-Adju-"tanterne, under åsigten af den inskränk-"ning, Ni förmenat det göra uti Tryckfri-"hest-lagen."

St. C. Lång artikel! Sällan kommer Ni eller jag att meddela en korrtare i ett vigtigt ämne. Känner man förut och behöfver således ej omläsa det intagna långa momentet af Tryckfrihets-förordningen; så blir längden af artikeln ännu drägligare.

St. P. "Ingen kan vara mera älskare "af sann frihet, än jag, och således mera "tillgifven de grundsattser och former, som "trygga Nationen vid utöfningen af dess "heligaste rättigheter, äfvensom hvarje dess "medlem vid helgden af lif ära och egen-"dom."

St. C. Mången säger sig vara *älskare af frihet*, och vet icke, att den består uti ingen ting annat än *lagens helgd*. Den, som fattar henne i detta enkla begrepp och ej älskar att göra henne tvetydig, har otroligt lätt att skilja *sann* frihet från all annan. Hon är ingen, säger han, eller sann — *sann*, så länge lagen följes till punkt och pricka — *ingen*, när lagen förlorar sin makt.

Likasom Ni ej nämner friheten utan att reservera Er med epithetet *sann*; så talar Ni ej om nationens rättigheter, utan att gifva dem namn af de *heligaste*. Skulle det väl finnas några, som icke vore heliga nog, för att njuta eder tillgifvenhet?

St. P. "Men det vore ensidigt och dår-"aktigt, om man utsträckte dessa rättmäti-"ga anspråk utöfver den gräns, Rikets sä-"kerhet, Statens läge och Medborgarens "frid utstaka."

St. C. Äfven den *sanna* friheten, äfven de *heligaste* rättigheterna hafva då ej sina gränser trygga! Icke nog således, att man aldrig vet, hvad Ni menar med edra ord, hvilken frihet Ni älskar under namn af den sanna, hvilka rättigheter Ni är tillgifven, såsom varande de heligaste. Äfven det, som Ni slutligen skulle behaga erkänna under dessa benämningar, påstår Ni böra efter omständigheterna jemkas, för *rikets säkerhet*, för *statens läge*, för *medborgares frid*. Betraktom ett ögonblick, huruvida någondera af dessa kan göra intrång på frihetens och rättigheternas gränser.

Rikets säkerhet ligger i den kraft, vi äga att sätta emot yttre våld — och denna hvilar ytterst på säkerheten att styras efter lagar. För denna säkerhet, och ingen annan, är det som vi strida, när vi försvara oss mot en fiende. Åt den, som skulle vilja försvara oss på bekostnad af vår frihet (vår frihet vill aldrig säga annat än våra lagars makt) skulle vi ropa: förlama icke våra armar, innan du förer oss i striden! Vi frukta ej, att besegras, när

vi kämpa för våra rättigheter. Vi söka ej faran; men vi skola också icke undvika henne, om hon öfverfaller oss för bruket af vår frihet. Vi äro ett tappert folk. Nå väl, hvar är föremålet för vår tapperhet, om vi skulle uppoffra våra lagar, för att frälsa oss från faran?

Om *statens läge* skulle fordra frihetens inskränkande; så vore det ett läge, som ovillkorligen borde upphöra, till hvad pris och på hvad sätt som helst; ty intet sätt kan vara sämre och intet pris högre än frihetens förlust. Skulle åter nämde *läge* endast vara ett tryckfel och böra rätteligen heta *lugn*, såsom troligt synes, emedan Ni, som fäster Er vid behofvet af säkerhet och frid, icke gerna kan förbigå den säkerhet mot inre anfall, hvilken uttryckes med *statens lugn;* då svarar jag, att detta lugn aldrig skall upprätthållas af någon ting annat än lagen. Men i lagen består friheten. Således behöfver friheten aldrig inskränkas för statens lugn.

Godtycket störtar stater, friheten aldrig. Men sedan man länge kallat sig fri, utan att vara det, eller gjort sig falska begrepp om friheten och låtit inbilla sig, att den består i något annat än lagens välde; sedan man länge känt sina anspråk och lika länge sett dem gäckas; då börjar man höra klagan, att friheten leder till oordningar, till statens undergång; då ropas det på inskränkningar i detta förderfliga sjelfsvåld. Ock ju mera man inskränker, destomer aflägsnar man sig från det statens lugn, man söker; desto mera plågas man af den usla frihet, som återstår — ända till dess antingen inskränkningarne hunnit uppsluka allt, eller ock den förtryckta friheten gör våld på sina bojor — det vill allt såga, att den, som vårdar statens lugn genom frihetens inskränkande, stannar antingen vid tyranni eller folkyra.

Medborgares frid är endast den frid, som lagarne gifva. Att begära en annan, är att störa den medborgliga friden. Att denna skulle någonsin göra intrång på frihet och rättigheter (hvarmed nemligen endast och allenast förstås lagarnes helgd) är det orimligaste, som kan tänkas.

Sådan är min mening. Frihet och rättigheter, säger jag, kunna aldrig *utsträckas utöfver den gräns, Rikets säkerhet, statens lugn och medborgares fred utstaka*, emedan alla dessa bestå endast i frihet och rättigheter och utvidga sig alltid i och med detsamma, som frihet och rättigheter befästa sig. Ingen rågångstvist imellan säkerheten och friheten är möjlig; ty de äro gemensamma ägare af en och samma jord. — Om Ni, m. H., har rätt; så är denna mening *ensidig* och *däraktig.* Har jag rätt, så äro edra tankar — mindre grundliga.

St. P. "Ni säger, att det icke förr varit allmänheten bekant, att det finnes uti "ofvannämnde verk handlingar, hvilkas kun"görande kunde medföra våda för Rikets "säkerhet!"

St. C. Om förlåtelse! Jag säger, att det icke varit allmänheten *kunnigt* — betyder just icke alldeles detsamma. *Bekant* är allt, hvad man vet — *kunnigt* blott det, som man offentligen vet.

St. P. "Ni kan hafva rätt, om med "allmänhet förstås den del af folket, hvars "yrken icke medgifva särdeles eftertanka "på annat än dugligt bröd."

St. C. Detta begrepp om allmänhet är för mig främmande. Jag vet icke ens, hvilka yrken, som, i fall de äro obrottsliga, af staten tillåtna, ej medgifva annan eftertanka, än den Ni nämner. Jag vet icke, huru stor del af folket det kan vara, som drifver sådana yrken; men jag tror, att hvilken del som beskyllas derför, äger finna sig förolämpad. Jag förstår med

allmänhet, hvad som vanligen dermed menas, icke just alla dem, som arbeta för dagligt bröd, ej heller alla dem, som äta det utan att arbeta. Jag förstår, korteligen, med allmänhet någon ting, hvaröfver hvarken Ni eller jag äga förhäfva oss.

St. P. "Men hos den, som aldrig så "litet ägt tillfälle att öfvertänka statens be"hof, dess förhållande till andra makter, "de anstalter, dess försvar föranleder — "den kan ej vara ovetande, att riket äger "arsenaler, förråd, vapen, kostnads- och "byggnadsförslag m. m. hvilka det vore li"ka oförnuftigt, som barnsligt, att uppteck"na till *främlingars gagn.*"

St. C. Ordet *hos* gör en liten omening, ursäktlig hos den, hvars eftertanka är sysselsatt med högre ämnen, än dagligt bröd. Rent språk borde åtminstone ingenting annat vara, än dagligt bröd i litteraturen.

Ni, som nu öfvertänker statens behof, och finner allt det vara allmänheten bekant, som Ni genom ett sådant öfvertänkande upptäcker, bör Ni ej likväl vara billig nog att ursäkta den, som med sina forskningar ej hinner så långt, om han icke faller på den tankan, att hvad Rikets lagstiftare uttryckligen tillåtit, skulle vara vådligt för Rikets säkerket? Och då man, under ett mer än tioårigt bestånd af detas lagstiftning, aldrig förr än nu hört omtalas någon våda deraf; skulle Ni ej finna förlåtligt, att man kan tro sig temligen underrättad om statens behof, utan att hafva funnit minsta anledning att öfvertänka, om icke någon sådan våda vore å färde?

St. P. "Hvem har det väl kunnat "undfalla, att om hvar och en utan undan"tag ägde att afskrifva eller afskrifva låta, "hvilken handling och dokument som helst, "så skulle bland antalet af nyfikna äfven de "finnas, som kunna missbruka denna af "Folkrepresentationen så ädelt gifna all"männa rättighet, och om sådant inträf"fade, skulle vi snart upphöra att vara frie "och sjelfständige."

St. C. Hvad vår frihet och sjelfständighet då skulle stå på svaga fötter! — Huru underligt det nu må vara, att allt detta kunnat undfalla någon; så är det likväl sannt, att det undfallit dem, som skrifvit Tryckfrihetsförordningen, — och dem, som gifvit förslag dertill, — och dem, som efteråt gifvit förslag till ändringar i denna Grundlag, men aldrig nämnt om någon i denna del.

Ni medgifver ju, att den i fråga ställde rättigheten att afskrifva eller afskrifva låta är af Folkrepresentationen gifven, och *ädelt* gifven — ja, af lagstiftande makten, d. v. s. äfven af Konungen, är denna rättighet gifven i den högtidligaste form, som någon lag kan gifvas. Huru bär det sig då att säga: *om hvar och en ägde afskrifva, hvad lagstiftande makten gifvit honom rättighet att afskrifva?*

St. P. "Huru lätt kunde icke, under "masken af en ren patriotisk ifver, eller under "sken af en med flit tillställd rättegång, hvar "och en låg och egennyttig menniska äga "i sin makt att till utländningen, till af"undsmän, till och med till fienden öfver"lemna autentika förslag öfver Rikets för"svarsverk, tillståndet af dess förråd, pla"nerna till deras förökande &c. &c?"

St. C. Och man skulle icke ens våga kalla denna menniska *låg och egennyttig* blott derföre, att han allmängjorde, hvad han ägde rätt att allmängöra. — Hvad åter angår att öfverlemna till utländningen, till afundsmän, till fienden; så är det någon ting, som icke är lofgifvet i Tryckfrihetsförordningen, och hvarom i min artikel eller det granskade Kongl. Brefvet aldrig fråga varit. När saken kommer derhän;

då handlar den ej mer om svensk mans rätt att i Sverige utgifva tryckta skrifter; då inträder Styrelsemaktens vård öfver utrikes communicationen, och den kan om skrifters utförande förordna med samma rätt, som den förordnar om export och Sjötullsbevakning i allmänhet. Att hindra, det våra försvars-anstalter, såsom Ni uttrycker Er, *upptecknas till främlingars gagn*, lärer i många och de vigtigaste fall vara omöjligt, då det väsendtliga, det som icke förvaras i archiver, utan synes för hvar mans ögon, kan behållas i minnet oupptecknadt och först på främmande botten upptecknas till främlingars gagn, i fall deri för dem något gagn finnes. För öfrigt torde den i fråga ställde exportvaran, i hvad form som helst, tryckt eller otryckt, skrifven eller oskrifven, blifva föga begärlig i en tid, då sjelfva Kabinetterna icke hafva några hemligheter, som ej ganska hastigt uppenbaras och njuta sin del i verldens uppmärksamhet, allt efter det större eller mindre intresse, de väcka.

St. P. "Ni undrar m. H., huru Ri-"kets Ständer under affattande af Tryck-"frihets-lagen icke gjort afseende å sådane "möjliga missbruk!"

St. C. Om förlåtelse, m. H., jag har ingen sådan undran yttrat. Jag har i stället frågat mig, huruvida det varit *Rikets Lagstiftare* (Konung och Ständer) kunnigt, att kungörande af de i frågavarande handlingarne kan medföra våda för Rikets säkerhet; och jag har sökt utreda, huru Lagstiftarne, i sådant fall, låtit sig om denna säkerhet vårda.

St. P. "Äfven jag undrar derpå, samt "att de synas hafva glömt, att missbruket "står hos menskligheten alltid vid siden af "det lofliga bruket, och att lagstiftare derföre måste med yttersta varsamhet skilja "det förra från det senare."

St. C. Denna undran tillhörer Er, m. H., och edra tänkesätt; och jag finner ingenting annat underligt deri, än att Ni endast talar om Rikets Ständer, då Ni tadlar hela den lagstiftande maktens åtgärder; liksom kände Ni ej, att Konungen deltager i stiftande af all lag, som Han ej sjelf ensam stiftar.

Visserligen tillhörer det Rikets Ständer att ålägga sig alla nödiga inskränkningar och lemna åt Styrelsen all nödig makt. Men om något i den vägen skulle glömmas; hvem bör man väl lättare ursäkta, folksmakten, som glömmer att bevilja, eller Regeringsmakten, som glömmer att begära? Vi hafva ännu samma Hofkantzler, som contrasignerat Kongl. Majts Nådiga Proposition till 1812 års Ständer om ändringar i Tryckfrihetsförordningen. Honom borde Ni fråga, hvarföre han ej ansåg nödigt att ihågkomma, hvad Ni förebrår Ständerne att hafva glömt. Han skulle ej funnit Ständerne mindre benägna att taga skäl i denna del, än i det, som proponerades och bifölls.

St. P. "Men om Rikets Ständer icke "uti lagen yttryckt en föreskrift, som hvar-"je man af förnuft och fosterlandskänsla "påkallar; månne väl Konungarikets vår-"dare, lagens rätte tolk, då Ständer icke äro "tillsammans, månne han med liknöjdhet "borde anse möjligheten af sådana miss-"bruk, och tåligt afvakta deras utbrott? "Månne icke tvertom Kongl. Majts högsta "pligt är att, intilldess Ständer sjelfve hin-"na i denna delen gifva mera tydlighet "åt Tryckfrihetslagen, aflägsna alla faror, "som annars innan kort skulle följa den "missbrukande i spåren?

St. C. Konungens rätt att gifva lagförklaringar sträcker sig icke till Grundlagarne.

Men säg mig, hvad menar Ni dermed,

att alltjemt framställa endast Ständerne såsom stiftare af Grundlag? Är Ni verkligen så litet underrättad om vår Statsförfattning; och får jag tilläfventyrs från denna okunnighet ensam härleda hela ert tvistande i saken? Eller nyttjar Ni ett konstgrepp, i tanka att dermed undangömma det tadel, Ni slösar på Regeringen och förnämligast på den mannen, som nu så länge varit Minister för tryckfrihets-ärender? Ni borde dock finna, att detta tadel ej kan undfalla honom; och i sanning, m. H., behöfver Ni då att räkna på hans moderation. Han, som vid hvarje af de fem, eller minst fyra Riksdagar, vår tryckfrihet öfverlefvat, haft en ovilkorlig pligt att föreslå de ändringar, hvarigenom Konungen kunnat komma i tillfälle att lagligen hindra dessa missbruk, Ni omtalar, är framför alla den, på hvilken, i fall Ni har rätt, den beskyllningen faller, att hafva sorglöst lemnat Konungen i en belägenhet, der Han måste "tåligt afvakta dessa missbruks utbrott." Omöjligheten att tilltro en så förtjent man denna vanvård af sitt embete vore ensam tillräcklig att öfvertyga mig, det er anklagelse mot Tryckfrihetslagen är grundlös.

(Forts. e. a. g.)

Yttrande af en Ledamot i Comitéen til reglerande af Statens Embeten och tjenster.

(Forts. från N:o 29.)

Den allmänna Lagskipningen bör ej hafva flere än 3:ne, och den oeconomiska blott 2:ne instantier.

Alla Brottmål och Tvistefrågor af judiciel natur, som förr hört till såkallade privilegierade Domstolar, hvilka nu alla måste försvinna, komma att öfverflyttas till de ordinarie Domstolarne, som då blifva första Domstol på landet, eller i staden, samt Hof-Rätt och Högsta Domstolen. — Men vissa ämnen äro af den natur, enligt våra nu gällande Lagar, att de ej kunna slitas vid Domstol, såsom då någon klagar öfver gjorde Skattläggningar på Hemman eller Vattenverk, eller öfver beskattning, taxering m. m. Det är angeläget, att *rättsfrågor* emellan Staten och enskilde, af dylik natur, äfven varda afgjorde af oberoende Domare i andra och sista Instantien. Jag föreslår derföre, att Högsta Domstolen må tillökas med en Division, som ej får något samband med den nu varande, utan rätteligen blir en Högsta domstol för Oeconomie och Cameral-ärender. — Denna Högsta Domstol, som bör bestå af 6 Ledamöter, deraf 4 utgöra Domfört antal, när de om Beslutet ense äro, kommer att i allt blifva lika med nu varande Högsta Domstol i afseende på Ledamöternes benämning och Löne-förmåner, samt endast bero af Riksens Ständers Opinions-Nämd, och dessutom vara ansvarig för sina göromål inför Riks-Rätt, vid skeende åtal. Justitie Stats-Ministern blir Ordförande äfven för denna Division. Ledamöterne böra sig emellan lotta inkommande mål och dem föredraga.

Till Ledamöter böra utses Lagfarne Män; Dock måste åtminstone 2:ne Ledamöter alltid finnas, som förstå Cameral-ärenderna, af hvilka sistnämnde åtminstone den ena alltid bör vara närvarande. Staten skall upptaga allöningen och Personalen för den Expedition, som för denna Division af Högsta Domstolen kan erfordras; äfven som en särskildt Instruction eller Reglemente skall utfärdas rörande de ämnen, som i berörde Domstol få upptagas och afgöras. Domsluten komma att förses med Konungens underskrift.

Nar Konungen och dess Ministrar ej vidare bli öfverhopade med Besvärs-mål och

rätts-frågor, utan få använda verksamheten på Regerings- och Administrations-föremål; så har man att vänta lyckliga följder af hvad snille och talang utveckla.

(Fortsättn. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Bref från Madrid af d. 14 Mars. D. 9 herskade det djupaste lugn i hufvudstaden, efter constitutionens antagande af Konungen. Men munkarnas oförståndiga tillställningar, Inquisitorernas högmod och Jesuiternas tilltagsenhet — desse hoppas vi att snart se bortkörda — hafva väckt bekymmer och nästan oroligheter. Redan taltes om en contra-revolution; och hvad som, utom detta förhatliga ord, måste uppreta sinnena, voro de falska ryktena om Hertigens af Wellington ankomst, jemte den otroliga djerfhet, hvarmed Öfver-Post-Directören hade företagit sig att en hel dag uppehålla de depechier, som skulle afgå till landsorterna om händelserna här. Bekant var dessutom, att Inquisitionen framkastat hotelser att blott släppa en ringa del af sina fångar; att hon dag och natt confererade med Jesuiterna; att hon på visst sätt förklarat sig permanent, och att två af Loyolas häftigtste söner hade företagit sig att tåga ut i procession med trons stora standar. Oron blef allmän och på e. m. samlades 80,000 menniskor framför slottsbalconen. Då beslöt Konungen att utnämna den provisoriska Regerings-juntan (som nu i det hela kan anses föra styrelsen.) — Det försäkras, att manifestet till nationen är uppsatt af Konungen sjelf, som skall vara den ifrigaste anhängare af constitutionen.

Äfven StorInquisitorn har flytt. — Juntan tros komma att förordna själamässor öfver Lascy, Porlier o. s. v. — Om Grefven af Abisbal anförer Minerve Française ur ett bref från Madrid: "Henrik O'Donnell, Grefve af Abisbal, hvars lif blott är en väfnad af förräderier, som aldrig begått ett utan att genast tänka på ett nytt; O'Donnell, gunstlingen, hade förvärfvat Regeringens bevågenhet genom förräderi mot sina vapenbröder. Han arbetar på att blifva en Napoleon, eller åtminstone en Artigas, om han kan; han begärde pass till Barcelona, men tog en motsatt väg, förenade sig med sin bror och proclamerade konstitutionen." (i la Mancha). Detta föranledde händelserna i Madrid. Postens uteblifvande från Södra Spanien synes också härigenom förklaras (Denna har dock sedermera ankommit). —

Spanska beskickningarna hafva fått befallningar att för sina respect. hof tillkännagifva den lyckliga förändringen, och flere hafva redan påtänkt fester, till dess firande. — I Barcelona ämnade man i grund förstöra Inquisitionens mordkulor och på stället anlägga ett torg, som bär namn af Quiroga. Flere provincial juntor hafva beslutit att med jorden jemna de Inquisitionen tillhörande byggnader. — Sedan Riego inryckt i Grenada, hade han uppsökt Gen. Cruz Murgeon, slagit och tvungit honom att fly, hvarpå dennes truppar, 3000 man, förente sig med de segrande. — R. har derpå måst fly till Cordova, sedan det mesta af hans folk blifvit narradt från honom. I Sevilla uppstod imedlertid en resning och folket kallade honom till hufvudman för revolutionen i provincen. — I Oviedo har revolutionen hufvudsakligen blifvit tillvägabragt af Studenterna, som d. 1 Mars beväpnade sig, tågade till truppernas baracker och öfvertalte dem att göra gemensam sak. — D. 10 Mar har ändtligen Cadix öpnat sina portar för arméen på Leon, sedan underrättelser om händelserna i Madrid ankommit. — D. 11 proclamerades constitutionen högtidligt. Oroligheter skola dock hafva förefallit, som kostat 60 personer (Gen Compana, Gen. Valdez &c.) lifvet. Eguia har sjelf i Grenada proklamerat constitutionen och är qvar på sin plats. Samma medel försökte äfven Elio; men ingen ting kunde blidka det uppretade folket. Endast genom ett halft underverk räddades han undan det allmänna raseriet, af sin efterträdare, och insattes i förvar på slottet i Valencia. — General Castanos är häktad i Barcelona.

Många ändringar komma att ske i Spanska beskickningarna vid främmande hof. D. Perez de Castro lemnar Hamburg, för att återgå till fäderneslandet, der han är nämnd till Minister för utrikes ärenderne efter Hert. af S Fernando. Castro är känd såsom medlem af Cortes och verksam vid den nu antagna constitutionens stiftande. Till Paris går Hert. af Parque, efter Hert. af Fernan Nunez; Hert af Frias till London efter Hert. af S Carlos; Hert. af S. Fernando till Wien efter D. Cevallos; Don Torreno (Porliers svåger, f. d. medlem af Cortes och en af de största talare der) till Berlin efter D. Vallejo; till Petersburg (från Dresden) D. Salmon; till Dresden D.

Campuzana; till Neapel D. Luis de Onisse efter D. Labrador. — Infanten D. Carlos är nämnd till Öfverbefälhafvare för National-arméen. -- Af alla främmande Ministrar i Madrid hade ingen ännu lyckönskat H. M. till den nya sakernas ordning, mer än Förenta Nord-Amerikanska Staternas.

Juntan sysselsätter sig i synnerhet med de förstörda financernas reglerande, till dess Cortes hinna samlas. Detta tros ske snart; rykten uppgifva till och med dagen till deras sammanträde, nemligen d. 15 Maji. Säkert är, att Juntan skrifvit till Inrikes Stats-Secreteraren att föreslå Konungen Cortes's snara sammankallande, samt att Stats-Secreteraren d. 17 Mars svarat, det H. M. fullkomligt gillat detta förslag. — Ett nytt Stats-Råd är utnämndt, bestående af: D. Joach. Blake (President) D. Pedro Agar; D. Gabr. Ciscar; Card. Bourbon; D. Andr. Garcia; D. Mart. Garay; D. Franc. X. Castanos; D. Jos. M. Almanza; D. Ped. Cevallos, Marques Pedrablanca; D. Just. Navarro; D. Jos. Aycinena; D. Ant. Romanillas; D. Franc. Requenna; D. Est. Varca; Sekreterare J. J. Luyando och J. M. Davila. — Krigsminister, i stället för Alos, är Gen. Giron, Marq. de las Amorillas. Endast Salmon är, bland de gamla ministrarne, qvar på sin post. — Genom en Kongl. Förordning är den 16 Mars för alltid bestämd att firas, såsom den; då 1812 års constitution först kungjordes.

Frankrike. *Lagförslaget mot personliga friheten antogs* d. 25 Mars i Pairernas kammare, med 121 röster mot 86, och flera föreslagna ändringar förkastades. Grefvarne Cornudet, Lanjuinais, Becker, Daru, samt Prinsen af Eckmühl talade emot förslaget. Dagen förut var en stor mängd liberala Pairer hos den sistnämnde, för att rådslå om medlen att trygga Fransmännens personliga frihet. -- Ryktet, att Decazes skall återkomma, utbreder sig allt mer; han skall vara bestämd till Minister för Hof-Departementet. -- Lagförslaget mot tryckfriheten ventileras i båda Kamrarne. Bland de Pairer, som talat emot detsamma, äro Chateaubriant, Prinsen af Eckmühl, Grefvarne Daru och Lanjuinais, Hert. af Broglio m. fl. — D. 24 slutades hos de Deputerade den allmänna discussionen öfver tryckfrihets lagförslaget; d. 26 resumerade Hr. Froc de la Boulaye de föreslagne förändringarne, och debatterne öfver de särskilda paragraferna begynte och fortfara dagligen. Förslaget, att lagen blott skulle gälla till närvarande sessions slut, förkastades med 127 röster mot 113. "Det synes," sade Constant, "som hade våra Ministrar tagit råd af Inquisitorerne, hvilkas rike är slut i Spanien; de bereda oss en fullkomlig obscurantism." Äfven förslaget om lagens suspenderande under valen afslogs med stor pluralitet. — Konungen har oförmodadt blifvit sjuk af gikt i magen. Ehuru sjukdomen ej hotar att blifva farlig, hafva dock fonderne fallit.

I Nantes har, bland ynglingarna, bildat sig ett slags asseccurance-förbund, för att gemensamt understödja och hålla skadeslösa alla dem, som, i kraft af lagen om personliga friheten, blifva haktade

England. D. 24 Mars var stor cour hos Konungen, då Gen. Lieutnanten Frih. Björnstjerna, jemte Kongl. Svenska Ministern Frih. Stjerneld och ganska många andra främmande sändebud, hade audience och aflade sorgebetygelse öfver Kon. Georg III:s död samt lyckönskning öfver H. M. nuv. Konungens uppstigande på thronen. - Drottningen ämnar sig nu till England och har redan träffat anstalter till sin resa.

D. 25 slutade valen för Westminster. Burdett är vald med 5327 röster och Hobhouse med 4882; Lamb gick således miste, men hade 4436 röster. — Brougham har gått miste vid valet för Westmorland. Lord Lowther och Öfverste Lowther blefvo valde.

Special commissionen har begynt sitta öfver Thistlewoodska målet. Stora Juryn har funnit anklagelserna äga rum (found true bills). — Efter ett tio dagars förhör har Juryn i York förklarat Hunt (och flere af de med honom anklagade) skyldig till att hafva hållit olaglig folksamling och velat reta Konungens trogna undersåtare till hat och förakt mot Regeringen." De brottslige skulle ställa ytterligare borgen för stilla och lagligt uppförande i sex månader. Hunt vill nu inför Kingsbench anställa talan mot Verdictets (jurydomens) laglighet.

Tyskland. Konungen af Würtemberg tänker förmäla sig med sin slägtinge, Prinsessan Pauline af Würtemberg. — D. 27 Maji sammanträda Storhertigdömet Hessen Darmstadts Ständer.

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

N:o 31. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 17 April.

Sine ira, studio et metu.

I anledning af Stockholms Postens yttranden uti N:o 80.

(Forts. från N:o 30.)

St. P. "Ännu hafva visserligen endast "några begångna misstag af en enda Avis-"skrifvare — —"

St. C. Förlåt m. H., Ni menar väl Frihetsvännens utgifvare? Har Ni Er bekant det utslag, hvarigenom misstagen äro förklarade verkliga? Ty man har hört, att saken skall vara under Domstol. Har utslag ännu ej fallit; så tillåter Ni, att jag ännu innehåller med omdöme, hvem som misstagit sig, han eller Ni.

St. P. "Ännu hafva, säger jag, vis-"serligen endast några begångna misstag "af en enda avisskrifvare gifvit honom an-"ledning till undersökning af ett enda De-"partements handlingar, hörande till ett af "de militairiska verken, och då detta ef-"terletande var påkalladt af dess sjelfför-"svar, har det icke kunnat *), ej heller "blifvit honom vägradt; men med samma "rättighet, som öppnar honom vägen till "alla i militaire contoiren förvarade hand-"lingar utan undantag, äger ju hvar och "en annan lika tillgång till de anstalter, "Konungen kunnat vidtaga till Rikets sä-"kerhet, vare att dermed mätta sina läsa-"res nyfikenhet, eller för att tillfredsställa "en med Rikets läge mera oförenlig forsk-"ningsanda, den att hos utländningen ockra "med dess hemligheter?"

*) Hvad har det icke kunnat?.

St. C. Bästa Herr Stockholmspost, ert språk är obegripligt. *Vare, att dermed mätta sina läsares nyfikenhet* — hvart syftar detta *vare?* och hvems *läsare* menar Ni? Står det ej så, som skulle det vara Konungens läsare? — och sedan: *forskningsandan att ockra med Rikets hemligheter!* kallas detta en forkningsanda? Vidare: *en med Rikets läge oförenlig forskningsanda!* en verklig hieroglyph — och slutligen frågtecknet! Deri ligger säkert hemligheten; men för mitt begrepp blir meningen ej bättre med än utan frågtecken. Förlåt, att jag grälar om småsaker; men det är verkligen icke mitt fel, att jag ej vet, hvad Ni menar. Jag ser blott åter en brist på detta dagliga bröd i litteraturen, hvarom man icke alltid kan lemna omsorgen åt andra, ehuru mycket man må förakta dem, hvilkas yrken ej medgifva särdeles eftertanka på annat.

Af det begripliga i ert yttrande ser jag imedlertid, att Ni respekterar behofvet af sjelfförsvar. Var det icke härpå, Ni syftade, då Ni ofvanföre talte om "skenet "af en med flit tillställd rättegång?" Huru skola dessa begge ställen förlikas? Ena

gången vill Ni bevisa, att skenet af en tillställd rättegång ej bör gifva någon rätt — andra gången äro en rättegång och behof af sjelfförsvar tillräckliga skäl, att intet efterletande kan vägras, och Ni medgifver uttryckligen, att med samma rättighet, som hindrar vägran i detta fall, äger hvar och en annan lika tillgång — och tillgång ej blott till detsamma, som den i rättegång invicklade fått, utan till ännu något annat, nemligen till "de anstalter, Konungen kun-"nat vidtaga till Rikets säkerhet." Ni samtycker ju, att jag begriper häraf, så mycket jag kan?

Imedlertid, om jag ville fråga Er, huruvida den Avisskrifvaren, Ni omtalar, skulle fått samma tillgång till handlingarne, i fall han ej anmält sig förr än det Kongl. Brefvet kommit, så skulle Ni nödgas svara ja, om Ni ej ville begå en ny motsägelse; ty då ni grundar hans rätt på sjelfförsvaret; så är denna rätt lika stor efter som före det Kongl. Brefvet. När åter hvar och en annans rätt är lika stor som hans; så är äfven hvar och en annans rätt lika stor efter som före det Kongl. Brefvet. Kan ni nu säga mig, hvad vi disputera om? Sedan Ni medgifvit mig allt detta; hvilka missbruk är det då, som det Kongl. Brefvet, efter er tanka, skall förebygga?

För min del tror jag icke, att blotta behofvet af sjelfförsvar skulle gifva rätt att åtkomma handlingar, hvilka i sig sjelfva ej vore åtkomliga. Ni får icke upptäcka Rikets hemligheter, om Ni ock är förlorad genom deras döljande. Häri ligger således icke skälet, hvarföre Aviskrifvaren fatt — och lika med honom alla andra skola få — tillgång till de handlingar, han begärt. Det ligger deri, att hvad han begärde var i Tryckfrihetsförordningen uttryckligen tillåtet. Detta är, hvad Ni måste vederlägga, om Ni vill säga, att Ni vederlagt mig.

St. P. "I andra länder, äfven i dem, "der tryckfriheten är mest obegränsad — —"

St. C. För att kunna vara det, måste den åtminstone på något ställe vara simpelt obegränsad — —

St. P. "Finnes, såsom vilkor för dess "bestånd, ingen så beskaffad rätt, som den "i fråga varande."

St. C. Hvilka rättigheter som äro vilkor för tryckfrihetens bestånd, eller icke, derom har jag ej yttrat mig. Men att dess bestånd vacklar i den mån, Tryckfrihetslagen ej hålles i helgd, det synes mig ganska begripligt. Ett större ingrepp kan göras med samma rätt, som ett mindre.

St. P. "Vore den allmänt vedertagen; "så skulle törhända den, mera än något "annat medel, afböja de stridigheter stater "imellan, som kosta menskligheten så myc-"ket blod och så många tårar."

St. C. Och detta vore ju ganska lyckligt?

St. P. "Tider hafva funnits (deras min-"ne lefver ännu) — —".

St. C. Ja, tidernas minne lefver. Äfven vår tids minne kommer att lefva. Olycklig den, som satt en fläck på sitt namn, i fall det ej dött med honom. Men framför allt olycklig den, som nu öfverlemnar åt efterverlden ett namn, befläckadt af synder mot tiden — han dömes strängare hädanefter.

St. P. "Tider hafva funnits," säger jag, "då vårt fädernesland af dylika offentlig-"gjorda planer och noggranna uppgifter på "medlen till deras utförande hade kunnat "draga en af ingen misskänd väsendtlig "nytta;" — —

St. C. Och detta hade ju varit ganska lyckligt?

St. P. "Men oaktadt de liberalitets-"grunder, som utmärka den närvarande ti-"den, tror jag likväl, att reciprociteten i

"detta fall blir svårast att Stater imellan "tillvägabringa."

St. C. Men om det är sannt, som jag ofvanföre anmärkt, att numera inga hemligheter finnas, så äfventyrar man ej heller något vid att följa "tidens liberalitetsgrunder" och derigenom gifva sig rättighet att fordra en "reciprocitet, hvaraf man kan "draga så väsendtlig nytta, och hvilken mer, "än något annat medel, skulle afböja de "stridigheter stater imellan, som kosta mensk-"ligheten så mycket blod och så många "tårar."

För öfrigt har jag gjort mig den tankan om saken, att då de handlingar, som finnas uti General-adjutants-expeditionerne, Krigs-Collegium och Förvaltningen af Sjö-ärenderne, icke innehålla Kongl. Maj:ts nådiga beslut i andra fall, än då Kongl. Maj:t låtit desamma utfärda och således funnit godt att sjelf göra dem offentliga; kan man genom all möjlig kännedom af dessa verks handlingar aldrig tro sig fullständigt underrättad om "de anstalter," hvilka, såsom Ni uttrycker Er, "Kongl. Maj:t "kunnat vidtaga till Rikets säkerhet." Statsrådets Protokoller och handlingar, dem man ej äger rätt att trycka eller känna, kunna innehålla totala förändringar af hvad som visar sig i de andra handlingarna. Om något blott ur dessa meddelas; så kan man ej utgifva det för någon sådan kännedom, som den skulle önska, hos hvilken man företoge sig att ockra med rikets hemligheter. Säkrare vill denne vara på sin sak, och andra vägar nyttja han, att förskaffa sig underrättelser, i fall han behöfver dem. Blotta begreppet derom, att handlingarne äro offentliga, gör, att han deri ej söker *hemligheter.* Först när man döljer dem, kan han möjligtvis blifva nyfiken och tro det vara af någon vigt att få de underrättelser, han olofligen måste åtkomma.

St. P. "Det har förundrat mig att finna uti edert Dagblad den af mig här gran-"skade uppsatts — —"

St. C. Ja, m. H., *granskning* kan man kalla, hvad man behagar. *Förundra sig* kan man också öfver hvad man behagar, allt efter som de saker äro beskaffade, hvaröfver man *icke* förundrar sig — —

St. P. "— — helst detta blad hittills "visat en opartisk tillgifvenhet för sanning "och rätt och ett sundt omdöme."

St. C. Frukta icke, att detta ändrar sig, så vida ej det sunda omdömet någon gång, mot min vilja, skulle svika. Likväl torde jag, utan förmätenhet, kunna äga någon trygghet i detta afseende. Mången, som förundrar sig just öfver tillgifvenheten för sanning och rätt, tror icke, huru mycket omdömets sundhet beror af denna opartiska tillgifvenhet. Hon bringar någon gång på skam den mest uppöfvade skarpsinnighet; och när den, som inlåter sig i det öfvermenskliga företaget att förfäkta orimligheter, på köpet är en stympare, lättsinnig, kortsynt, oförmögen af all sammanbindning och all verklig granskning; hvad figur skall han icke göra emot nitet för sanning och rätt, i fall detta nit ej är blindt på begge ögonen? Hvad figur, framför allt, skall han icke göra i ett tidehvarf, längesedan tröttnadt vid sofismerna, som sett all konst fruktlöst uttömas, och der alla sinnen öppnat sig för sanningen!

St. P. "Nitet att gagna bör ej miss-"kännas, till och med när det irrar sig "som mest; men det gifves likväl gränsor, "dem endast ett missförstådt nit öfver-"träder."

St. C. Alldeles, m. H.; men hvad skall man göra åt det missförstådda nitet, som öfverträder gränserna, i fall det icke är något annat, än det nit, som irrar sig, och som icke bör misskännas? —

St. P. "Jag hoppas för öfrigt, att den "enda påföljd eder artikel må hafva, blir "att öfvertyga Eder sjelf, att om Styrelsen "nyttjar sin makt i afsigt att förhindra nå-"gra nyfikna att om statens hemligheter rå-"da, så är det endast af en rättvis ömtå-"lighet för Rikets säkerhet, hvars försvar "och beskydd äro henne af pligt ålagde."

O."

St. C. Jag kan ej neka, att jag hoppas något mer. Jag hoppas, till och med, kunna nu öfvertyga Er, m. H., att när man undersöker frågan, hvad makt Styrelsen äger, kan man ej till något bevis använda den satsen, att Styrelsen gjorde rätt, som nyttjade sin makt. Att Styrelsen nyttjar sin makt, dervid är visserligen ingen ting att påminna. Men som Styrelsen består af menniskor; så antager Grundlagen möjligheten deraf, att Styrelsen någon gång misskänner gränsen för sin makt. Och derföre berättigar oss samma lag att fritt inför allmänheten undersöka Styrelsens steg, likasom alla andra föremål för mensklig kunskap. Vi undersöka då, hvad makt lagen gifvit eller icke gifvit åt Styrelsen. Vi få motsägelser, såsom jag nu fått af Er, m. H., och sedan tvisten är slutad, om ej förr, dömer allmänheten öfver oss. Men vaktom oss att någonsin, i dylik tvist, förutsätta, det Styrelsen kan nyttja den makt, hvarom vi tvista; ty derigenom skulle vi förutsätta, att denna makt kan nyttjas, ehvad den är laglig eller ej, och således nyttjas äfven emot lagen. Och detta förutsättande, lärer Ni finna, står icke tillsammans med någon undersökning, huruvida en Styrelse handlat rätt.

Om Ni nu, m. H., ej vill erkänna Er vederlagd — hvilket jag visserligen icke förväntar — så torde Ni finna Er föranlaten att fortsätta tvisten, eller åtminstone förklara, såsom någon gång med fördel brukas, att Ni ej finner någon vederläggning af nöden, utan litar på en vördad allmänhets urskillning att icke förledas af mina resonnementer, dem Ni då efter behag kan belägga med namn af sofismer, svängningar, undflykter, och framför allt af detta makalösa *vrängda framställningar*, som duger att nyttja om all ting, när man ej kan bevisa, hvari felen, misstagen, osanningarne ligga. Använder Ni denna sista benämning; så ger Ni dermed tillkänna, att jag kunde vara fast för Kämnersrätten, om så nödigt funnes, och att jag bör anse för en nåd, om jag slipper det.

Men hvad parti Ni nu helst må taga, utom det att tiga och låta folket tänka, hvad det vill; så kan det vara nyttigt, att Ni känner, hvad som i verkställigheten följt på det omtvistade Kongl. Brefvet. Detta kan Ni, såsom den der förfäktar hvad som skett, ej underlåta att efterfråga och utreda; och det måste således blifva intressant för Er att af det protokoll, jag nu vill lägga för edra ögon, inhämta, huruledes Herr Presidenten i Kongl. Krigs-Collegium, på grund af det Kongl. Brefvet, sträckt den honom anbefallde särskilda vården till alla documenter och handlingar, som från Kongl. Collegium kunna utbegäras, och sjelf, utan något deltagande af Högbemälte Collegium, förordnat, hvad som dervid bör iakttagas, samt endast funnit för godt att in pleno gifva det Högloft. Kongl. Collegium detta sitt förordnande tillkänna. Ett sådant steg bör Ni nu äfven försvara, och bevisa, att de handlingar, som böra särskilde vårdas af Herr Presidenten, och endast äro sådane, hvilkas kungörande kunde medföra våda för Rikets säkerhet, ej kunna så vårdas, som föreskrifvet är, med mindre Herr Presidenten vårdar hela archiverna, hvari dessa handlingar ligga, och hvaraf de utgöra förmod-

ligen blott en ringa del. Ty Ni bör ådagalägga, att meningen af det Kongl. Brefvet ej kunde vara, att dessa vådliga handlingar skulle afskiljas och sättas i ett särskildt archiv, för att af Herr Presidenten *särskildto vårdas*, (såsom orden lyda) utan att hela det Kongl. Krigs-Collegium borde tillstängas för allmänheten och ingenting derifrån kunna utbegäras, i kraft af Tryckfrihetsförordningen, eller annorlunda än efter Herr Presidentens ompröfvande samt efter omständigheterna skeende underdåniga hemställan. Se här detta omförmälte

Utdrag af Protocollet, hållit i Kongl. Maj:ts och Rikets Krigs-Collegii plenum den 27 Mars 1820.

S. D. Föredrogs Kongl. Brefvet af den 7:de i denne månad, med förkunnande deraf, det Kongl. Maj:t för Statens intresse funnit nödigt förordna, att sådane Försvarsverket angående handlingar, som finnas uti Krigs-Collegii, Förvaltningens af Sjöärenderne Archiver, Canzlier och Contor, samt i General-Adjutants-Expeditionerne för Arméen och Flottorne, hvilkas kungörande kunna medföra våda för Rikets säkerhet, skola af Presidenten i Krigs-Collegium, Chefen för Förvaltningen af Sjöärenderne och Konungens General-Adjutanter för Arméen och Flottorne särskilt vårdas, samt att intet document deraf får utlemnas till någon, eho det vara må, innan Kongl. Maj:t, uppå gjord underdånig anmälan, nådigt tillstånd dertill meddelat. Vederbörande föredragande hos Kongl. Maj:t likväl obetagit, att begära och erhålla de upplysningar, som för ärendernas föredragning kunna behöfvas.

Efter uppläsande häraf, gaf Herr Grefven och Presidenten Kongl. Collegium tillkänna, att enär några documenter eller handlingar från Kongl. Collegium utbegäras, bör sådant hos Herr Grefven och Presidenten anmälas; som; i händelse de skulle vara af den beskaffenhet Kongl. Brefvet af den 7 i denne månad omnämner, då vill hos Kongl. Maj:t derom göra underdånig hemställan.

Och hvarom Herr Grefven och Presidenten nu tillika anmodade Kongl. Collegii i Plenum församlade Herrar Ledamöter, att Betjeningen i Canzlien och Contoren underrätta till behörig efterrättelse.

I öfrigt skulle Kongl. Brefvet med Departementerne communiceras. År och dag föreskrefne.

In fidem Protocolli
ARV. H. STENIUS.

INLÄNDSKA NYHETER.

Under d. 20 Januarii har, i anledning af Kongl. Götha Hof-Rätts underd. hemställan om ökadt antal af Ledamöter, Kongl. Maj:t beslutit, att en ny Hof-Rätt för Skåne och Blekingen skall inrättas i Christianstad. Kongl. Maj:ts Högste Domstol har med underd. utlåtande inkommit, som åter i Stats-Rådet blifvit anmäldt d. 15 Mars och handlingarne i nåder remitterade till K:gl. Stats-Contoret, som äfven underd. utlåtande afgifvit, i afseende på utfinnande af medlen till stat för den nya Hof-Rätten. Stats-Contoret har yttrat, att några medel på Rikesstatens hufvudtitlar väl icke vore direkte att tillgå; men att sådane förskottsvis kunde presteras, tills Rikaens Ständer hinna sammankomma, hvilken tidpunkt ockeå Stats-Contoret föreslår att afvakta, innan något definitift afgöres i frågan. Den föreslagna personalen utgöres af en President, två Hof Rätts-Råd, tre Assessorer, en Secreterare, en Advocat-Fiscal, två Fiscaler, två Notarier, en Actuarie, tre Cantzlister, en Vaktmästare och två Hof-Rättsposter; hvarför årliga kostnaden upptages till 15,928 R:d 11 sk. 6 r:st, oberäknade expence-medlen. Stats-Contorets underd. Utlåtande inkom förl. Thorsdag. Landshöfdingarne i Jönköping och Christianstad hafva yttrat sig om husbyggnadernas förhållande i båda dessa städer, och förslag om inköp af erforderliga hus i den sistnämnde hafva inkommit.

Fråga skall vara väckt att förändra Konungens eget värfvade Regimente till Artilleri. Kongl. Maj:t har dock ännu icke fattat sitt nådiga beslut i ämnet.

Sistl. Onsdag d. 12 satt jury öfver målet mellan Gen. Lieut. Grefve Löwenhjelm och utgifvaren af den indragna tidningen Frihetsvännen, som blef frikänd.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Hela Riket är lugnt, utom Cadiz, der förfärliga uppträden ägt rum. Ett Bref derifrån af d. 14 Mars innehåller: "D. 9 tillkännagaf General Capitainen (Freyre), att constitutionen skulle följande dagen högtidligt proclameras; men just som alla glada väntade derpå, begynte tropparne oförmodadt att skjuta på det obeväpnade folket, och mord, plundring o. s. v. räckte obinderade ända in på natten. Vid pass 500 menniskor blefvo offer för en exempellös, icke retad grymhet; och det var rätt lyckligt, att endast få soldater inträngde i husen. Lugnet är ännu icke återställdt, emedan befälhafvarne icke kunna eller icke vilja hvarken bestraffa eller i ordning hålla soldaterna, och invånarne äro fulla af hämnde-tankar. På göromål tänkes naturligtvis icke; alla portar äro stängda, och blott ett strå rörer sig, springa alla i ångest hem. Ett bedröfligt tillstånd! och det värsta, att man ej ser något slut derpå!" Monitören deremot framställer berättelsen så, att tropparna d. 10 gjort upplopp, spridt sig rasande kring gatorna, förstört allt hvad de träffat, uppsagt Freyre lydnad och anklagat honom för förräderi mot Konungen; mördat sina officerare, som ville hindra dem; att Freyre dragit sig tillbaka till P. St:a Maria, der han lät sina truppar besvärja constitutionen; att marinen aftonen förut höll med honom, och att flottan saluterat trupparna på Leon, hvarpå desse svarat med sitt artilleri från S. Fernando och Caraccas. Andra berättelser framställa förloppet så, att Freyre inbjudit Quiroga till bivistande af ceremonien, då constitutionen skulle proclameras, men att Q. svarat, det han endast åtföljd af sin armée ville komma in i staden; att folket följande dagen genomlopp gatorna under rop: lefve constitutionen! då en bataljon af garnisonen gaf eld på detsamma; att invånarne gjorde motstånd och drefvo de angripande tillbaka; att Valdez och Compana omkommit. Bref från Sevilla af d. 11 innehålla, att Cadiz's förnämsta invånare skickat en deputation till Ståthållarn, Gen. Valdez, för att begära constitutionens förkunnande, men att denne haft den grymheten att befalla de deputerades afrättande, hvarföre folket reste sig i massa och, efter en blodig strid, öfvermannade garnisonen. Öfver denna ohyggliga katastrof och dess anledning hvilar ännu mörker.

Rykten förmäla, att Cadiz af sin Gouverneur och garnison hålles Konungen tillhanda såsom oinskränkt, men icke såsom constitutionel, och att garnisonens insubordination är en masque, bakom hvilken andra afsigter agera.

Tvänne Kongl. Förordningar om financerna hafva utkommit. Den förra innehåller: att Konungen alltid önskat skilja förvaltningen af allmänna krediten från förvaltningen af skattkammaren, men trängande omständigheter hade hindrat det; att H. M. nu icke ville dröja ett ögonblick att verkställa detta i 355 Art. af den besvurna constitutionen föreskrifna skiljande; hvarföre de af Cortes förut tillsatta förvaltare af allmänna krediten, D. Bernardino Temes y Prado och D. Ant. Barata, åter insättas i embetsutöfning. Den sednare förklarar, att som Cortes årligen böra bestämma beloppet af skatterna, men statsbehofvens betäckande fordras för ögonblicket, så hade H M., med Juntans råd, beslutit, att det nuvarande beskattningssystemet bibehålles, tills Cortes sammankomma, hvartill anstalter redan vore träffade; hvarföre Finance Juntan, som ingalunda är inconstitutionel, fortfar i sin verksamhet och kommer att utarbeta en financeplan, som skall föreläggas Cortes. — Desse sammanträda i Julii, såsom numera är bestämdt, och komma att bestå blott af 140 à 150 personer. — Af de Ministrar, som nu afträda, blifva Hert. af S. Carlos och D. Labrador troligen icke vidare insatta i några offentliga embeten. — Hert. af Infantado har, i ett bref till den provisoriska juntan, uttryckt sin harm öfver de smädeliga rykten, hvilka blifvit utspridda, såsom vore han en egentligen så kallad Servil. — Medlemmarne af det heliga officium (inquisitionen) hafva blifvit återskickade till sina vederbörande kyrkor, emedan alla innehaft andliga sysslor vid ett eller annat Capitel. — Äfven Jesuiterne vilja numera gå in på constitutionen. De säga, att deras kall har icke något gifvet sammanhang med det eller det regeringssättet. Man vill imedlertid icke veta af dem, och finner dem alldeles öfverflödiga vid uppfostran; några äro för gamla, några för unga. — Det säges, att Erkebiskopen och Domcapitlet i Saragossa vägrat besvärja constitutionen. Vid underrättelsen derom, skall Konungen hafva sagt: Nå, så fins då ett Erkestift att bortgifva. I allmänhet skall H. M. vara föremål för den utmärktaste kärlek hos folket. — Det talas om en förestående beskickning af com-

missarier från provisoriska juntan till de särskilda ultramarinska provincerna, för att försöka en återförening med moderlandet. Man smickrar sig med framgång, sedan Spanien blifvit en constitutionel monarki. Alla af Cortes förr tillsatta Xefes politicos (prefecter) äro åter insatte. Äfvenså är Secreterare-embetet vid Cortes åter inrättadt, och dess bureauer, sigill, papper och constitutionens original detsamma tillställde. Alla fordna tjenster äro besatte.

Orsaken hvarföre den gamle, förut så högt älskade, Castanos fallit i folkets ogunst var den, att innan underrättelserna om hvälfningen i Madrid hunnit till Barcellona, hade der redan visat sig spår till resning, hvilken C. ville hindra och derföre lät kläda i uniform en hop tiggare och sjöfolk, dem han insteck bland soldaterna, för att öka deras antal. Trupparne upptogo detta ganska illa, och oviljan var allmän, då d. 9 Mars mer än 3000 unga borgare beväpnade förenade sig med dem. I detsamma kom underrättelsen om revolutionen i andra städer, och folket stod ej mer att styra. Den redan omtalta scenen, då C. och Biskopen på balconen besvuro constitutionen, följde derpå, och d. 13 utbröt folket mot C. — Befallning skall vara gifven att skilja Gr. Abisbal från allt befäl, och han tros blifva utan allt inflytande på Spaniens öde, så snart han öfverlemnas åt sig sjelf. — Mina skall hafwa upsnappat en vigtig brefväxling mellan Spanien och Frankrike. — Genom Bayonne har från Spanien kommit en, som det synes, mycket betydande person, som förmodas vara "Hans Barmhertighet Stor-Inquisitorn" (detta är hans titel). Han medförde flera rustvagnar, som lära hafva varit lastade med det hel. officii handlingar och effecter.

Tidningarne meddela underrättelse om en viss Michel Solano, Pastor i Esco i Arragonien, som, efter att i 50 år hafva delat sin tid mellan speculation och Nya Testamentets läsning, föll på ett religionssystem, som skall vara nästan fullkomligt öfverensstämmande med det Lutherska. Detta meddelade han sin Biskop och blef derföre år 1798 kastad i Inquisitionens fängelser. Derifrån undkom han; återvände likval och dog 1805 — förklarad för vansinnig.

Tyskland. Storhertigens af Hessen Darmstadt Förordning om landets representativa författning innehåller hufvudsakligen följande: Art. I. Ständerne i Vårt Storhertigdöme skola bilda 2:ne kamrar. II. Första Kammarn skall bestå: 1:o af Prinsarne af Vårt Storhertl. hus; 2:o af Capita för Ståndsherrliga familier; 3:o af Seniorn i Friherrliga familjen von Riedesel, som hittills beklädt den ärofulla värdigheten af Hessisk Arfmarskalk; 4:o af Katholska Lands-Biskopen; 5:o af en Protestantisk Prest, som Vi skola utnämna på lifstid, med värdighet af Prélat; 6:o af Lands-Universitets-Kantzlern eller dess Vikarie; 7:o af sådane utmärkta Statsborgare, som Vi kalla dertill på lifstid. Vi skola icke utsträcka dessa utnämningar öfver ett antal af Tio medlemmar. III. Andra kammaren skall bestå: 1:o af Sex Deputerade, som den i Vårt Storhertigdöme med fast egendom fullbesutne adeln utnämner inom sig sjelf; 2:o af Tio Deputerade från de städer, hvilka Vi, för handels intressen eller för att hedra gamla aktningsvärda minnen, härmedelst meddela särskild egen valrattighet (namnen på städerne följa). 3:o af 34 Deputerade, hvilka, efter Val-Districterne, väljas af städer, som ej blifvit försedde med särskild valrättighet, och af församlingar. IV. Till begge kamrarne hafva medlemmarne af Vårt Hemliga Stats-Ministerium och de Landtdags-Kommissarier, som af oss framdeles blifva utnämnde, fritt tillträde utan rösträttighet. X. Alla val skola ske för sex år; men det är ej förbjudet att, efter denna tids förlopp, återvälja de förut valde på ytterligare sex år. XII och XIII. Vi skole, åtminstone hvart tredje år, församla Våra trogna ständer. XV. Den nya Finance-lagen, hvilken alltid skall gälla för tre år, skola Vi, utan Våra trogna Ständers samtycke, icke sätta i verkställighet. XVI och XVII. Ehuru Vi, genom stadgandet i XV artikeln, bereda Vårt folk säkerhet, att inga nya pålagor, innan Ständerne blifvit öfvertygade om deras nödvändighet, kunna påbjudas, och ehuru Vi bifoge den ytterligare försäkran, att Vi, hvad de särskilda beskattnings-methoderne och sättet för deras fordelande beträffar, gerna skola emottaga Våra trogna Ständers anföranden, och, så vida de äro passande och utförbara, icke vägra dem vår sanction; kunna vi likväl, å andra sidan, icke göra Statens existence och lagliga förbindelsers uppfyllande beroende af en Ständernas ovillkorliga vägran af skatters bevilljande. Vi förordna derföre i detta hänseende, likväl med den innerliga önskan, att vi aldrig måtte komma i nödvändighet häraf göra bruk, följande: 1:o Om ingen förening med Ständerne kan tillvägabringas i afseende på den nya bevillningen, så kommer den gamla, såvida de i densamme fastställde utlagor icke äro bestämde för ett tillfälligt och redan vunnet ändamål, att ytterligare gälla för det följande året, under loppet hvaraf Wi skola påbjuda en ny Ståndsförsamling med nya val. 2:o Om Ständerna skulle vä-

gra den nödvändiga bevillningen för uppfyllandet af nya, på Våra förpligtelser mot Tyska Förbundet, grundade förbindelser, såsom i händelse af ett krig, så blifva Wi berättigade att utskrifva de för uppfyllandet af dessa förbindelser erforderliga summor, hvaröfver Wi skola låta afgifva offentlig redogörelse. XVIII. Totala Statsskulden skall garanteras genom en särskild lag, som vi skola låta förelägga Våra Ständer, och genom inrättandet af en särskild amortissements anstalt för Statsskulden. XIX. Statsskuldens förökande skall, utan Våra trogna Ständers samtycke, ej äga rum. XXIV. till XXVI. Våra Ständer äro oss icke ansvarige för det sätt, hvarpå de utöfva sin fria omröstningsrätt. Deremot skyddar lagen för den fria yttrande rätten, icke mot åtal för smädelse.

Hannovers Ständer hafva fulländat sina arbeten och äro ajournerade. — Den förtjente målaren Kügelgen har blifvit mördad i Dresden.

Frankrike. Konungens hälsa är återställd. *Tryckfrihets lag-förslaget* är, med förkastande af alla ändringar, d. 30 Mars af de Deputerades kammare *antaget* med 136 röster mot 109. Denna lag torde komma att kungöras just på den dagen, som i Franska Almanackan heter "jour des tenèbres." Chateaubriand hade i Pairernas kammare talat mästerligt mot förslaget; och en tidning anmärker, att "det händer honom, såsom Donquixote, som talte de förståndigaste saker, då han var fri för sin fixa idée." Royer Colard höll ett kraftigt tal i Dep. Kammaren, och sade, bland annat: Hvilka faror som ock må hota monarkien, så kunna de endast ökas genom ett förbund med privilegiernas förfäktare. Monarkiens kraft bor i dess eget hjerta och i folkets kärlek, och denna är outtömlig, om man begriper att bruka den." — I Palais Royal säljas spatserkäppar, hvilkas knapp bildar ett negerhufvud med ett lås för munnen. Dessa käppar kallas "Cannes à la Pasquier." — Sista Livraisonen af le Conservateur är utkommet. Le Constitutionel, äfven som la Renommée, hade annoncerat, att de emottoge subscriptioner till understöd för dem, som kunde blifva häktade i kraft af den nyss antagna lagen om personliga friheten. Genast skedde en stor mängd subscriptioner och bland andra af 51 Deputerade. Nu äro, i Réunion Lafitte, fem commissarier af detta understödsförbunds conseil utnämnde, hvilka skola söka att bilda utgreningar däraf i Departementerna. Ett Central Förvaltningsråd skall leda de reclamationer, hvilka kunna komma att göras mot Ministrarne, till sådana häktades förmån. —

Några Ultras tala redan om ånger och bekymmer för framtiden. De hade satt all ting i beredskap, för att bemägtiga sig de vigtigste och inträgtigaste platsar; nu skryta de af sin oegennytta, nu vilja de ingen ting annat än nationens lycka. Hade vi, sade nyss Hr. de Corbières, förutsett händelserna i Spanien, så hade vi icke röstat för personliga frihetens suspension.

England. Då Hobhouse var vald för Westminster och höll sitt tacksägelse-tal, yttrade han: Ert val, hvarigenom två radicaler (han och Burdett) komma in i Parlamentet, skall stå som en vigtig händelse i Westminsters annaler. — Upploppet i Culrain är stilladt genom en prests förmaningar. — Ett Engelskt skepp har pressat en matros ifrån ett NordAmmericanskt. Detta har föranledt till en häftig brefväxling.

Italien. Bref från Turin säga: Man talar nu mer ej om att förstöra den stora Pobryggan och andra offentliga inrättningar, emedan Bonaparte lätit anlägga dem; utan att bibehålla det goda från hans tid. De förut bortkörde lärde återkallas och användas. Det ofördelaktiga för landtmannen, som lagarna innehöllo i afseende på förpaktningar, afskaffas. Skatterne äro redan minskade och jemnare fördelta, och Adelns privilegium att uteslutande bekläda officers-platsar är afskaffadt.

America. Ingen ting är ännu afgjordt angående Förenta Staternas förhållande till Spanien. — En ny Navigationsact är redan antagen af Representanternas hus; och om den äfven antages af Senaten, så förfaller den af d. 18 April 1818. Denna nya förbjuder, vid confiscation af skepp och last, Americanska fartyg, som komma från Englands besittningar i America, att inlöpa i Förenta Staternas hamnar; likasom alla nämnde staters skepp att till dessa Engelska besittningar utföra NordAmerikanska producter eller manufacturer. — Representanternes hus antog d. 1 Mars Missouribillen, med en clausul, att slafveriet var förbudet. Detta förkastade Senaten. Åter uppstod en varm debatt häröfver hos Representanterna, men som ändtligen fogade sig, så att slafveriet nu är tillåtet i den nya staten. — Marylands lagstiftande församling har, vid högt straff, förbudit allt försäljande af lotteri-sedlar.

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

N:o 32. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 20 April.

Sine ira, studio et metu.

Yttrande af en Ledamot i Comitéen til reglerande af Statens Embeten och tjenster.

(Forts. från N:o 31.)

När alla rättsfrågor varda afdömde af oberoende Domare; så är fullkomligen sörgdt för folkets Frihet och Säkerhet; — och det blir alltid folkets eget fel, om det icke vill eller icke förstår att vårda dessa dyrbarheter, medelst begagnande af den opinionsmagt, som ligger i dess händer. — Och när de Oeconomiska Lagarne blifvit ändrade efter tidens fordran, torde Domaremagten icke bli öfverhopad med göromål.

Sedan alla Bergs- Tings-Rätter, Hall-, Post- och Sjö-Tulls-Rätter, Sletts-Rätter och Borg-Rätter samt alla Academiska Jurisdictionerne komma att upphöra, och deras göromål öfverflyttas på ordinarie Domstolarne; så är det onekligt, att första Domstolen på landet eller i Staden, isynnerhet i vissa orter, få förökade göromål, innan de nya Lagarne komma att gå i verkställighet; äfvensom Hof-Rätterne få tillökade göromål, isynnerhet angående Besvär öfver Boställs-Syner, som komma att gå Domstols-vägen; men jag hoppas, i senare afseendet, att Konungen snart torde tillåta en betydlig Reform inom krigsmakten, isynnerhet i afseende på Subaltern-Officerarnes boställen, hvilka, såsom sällan bebodde af Indelningshafvaren för längre tid, varda vanskötte, och följakteligen böra försäljas till Skatte, och Indelningshafvaren tilläggas motsvarande årlig Ränta, hvarpå full tillgång blifver, om kyrkotionden i Skåne varder anslagen till Statens behof, och Församlingarne derstädes, på lika sätt som i de öfrige Provincer, åläggas att sjelfva underhålla sina Kyrkor. För öfrigt måste det allmänna Beslut rättvisligen genast vidtagas, att Staten ej belastas med Byggnadsskyldighet eller annat bidrag till något slags Boställe eller Kungsgård, som är anslagen till Lön eller Gratification. Riket skall vinna otroligt på en sådan Reform, att få dessa vanskötte Boställen till sjelfägande jord; och indelningshafvarne få deras Lön bestämd, försäkrad för allmissväxt och olycka, samt befriad från kostnad för de otaliga Syneförrättningar; äfvensom embetsmän lindras från mycket besvär.

Sedan jag uppgjort förslag för administrationen i den öfversta Instancen, återstår nu att fullända densamma.

Det ligger i sakens natur, att folket endast lemnat ifrån sig så mycket af den administrativa Styrelsen, som det sjelf icke kan förestå. En del måste folket sjelf behålla för att icke anse sig omyndigt. Det måste ock verkställa något sjelf; ty annars skulle Embetsmännens antal i de lä-

gre graderna blifva allt för stort, om dessa skulle utöfva ett oinskränkt förmynderskap öfver folkets alla handlingar. Folket bör dessutom vänja sig att sjelf förvalta en del af sina allmänna angelägenheter, för att få kärlek och intresse för sin frihet och för sitt fäderneslands sjelfständighet. När folket i utöfningen af sin andel i administrationen finner sin befattning mödosam; så skall det med aktning och kärlek bemärka de Embetsmän, som med nit och oväld besörja den vigtigare och vidsträcktare delen af administrationen. Det skall då icke, hädanefter som tillförene, uti hvarje Tjenstemän tro sig skåda en förtryckare.

I senare åren hafva så kallade Sockne Hushålls-Committeer blifvit inrättade, för att sprida kunskaper i Landtbruksskötselen. Dessa Committeer, som merendels utgöras af de förståndigaste medlemmar inom hvarje sokn, kunde åläggas en vidsträcktare befattning, såsom:

1:o Att sträcka sin uppmärksamhet till hushållningen med Skogarne. Det strider mot all rättvisa, att Staten tillvällar sig något slags dispositions-rätt öfver sjelfägandes skogar. Det är denna onaturliga Lag, som kanske vållat skogarnes förstöring, och åtminstone förstört mångfaldiga medborgares timliga välfärd. Författningarne rörande sådane skogar böra, enligt min öfvertygelse, alldeles försvinna. Ehvad sträng lag man än vill stadga, så skola skogarne dock aldrig komma i bättre tillstånd genom någon annan åtgärd än skogs-produkternes afsättning och skäliga betalning. Den befattning, Commiteerne hädutinnan bör tillkomma, bör bestå uti undervisning för den okunnigare delen af allmogen, huru skogarne skola vårdas och användas, för att blifva nyttigast för jordägaren. Vården om Kronoskogarne bör tillhöra de tjenstemän, som Konungen dem anförtror.

2:o På lika sätt, som Fattigvården tillhör hvarje Sockn eller District särskildt; så böra ock Arbetshusanstalterne höra till Sockne-Commiteernes omvårdnad. Staten bör ej belastas med underhållande af några arbetsanstalter för andre personer än sådane, som enligt Criminal-lagarne böra undergå correction. Våra Police-Författningar rörande detta ämne höra till Barbariets tidehvarf. — Man klagar öfver folkbrist och ser icke, att lagarne tydeligen åsyfta att utrota folket. — Den fattige orklöse får sitt underhåll af Fattiginrättningen i sin sockn; — men den fattige arbetsföre, som för ett ögonblick saknar årstjenst eller annat lagligt näringsfång, dömes till slafveri, kanske oftast för lifstiden, att utan gagn tillbringa ett uselt lif på Statens drygа bekostnad. Sverige organiserar ett publikt slafveri, mycket farligare och skamligare än det Africanska enskilta. — Jag föreslår derföre, att de publike arbetsanstalterne måtte upphöra, att ingen person, som ej begått brott och efter allmänna Criminal-lagarne bör straffas, må betagas sin personliga frihet, och att omsorgen för folkets sysselsättning och föda endast bör öfverlemnas åt Sockne-Comiteerne, efter samma grunder som gälla för Fattigförsörjningen. Det blir då hvarje sockns eller stads skyldighet att, utan något bidrag från Staten, förse det fattigare folket med handaslögder eller arbete i jord, allt efter hvarje orts local, hvilket på Styrelsen sjelf må ankomma.

3.o Tillsynen öfver allmänna vägar och broar torde beqvämligast kunna uppdragas åt bemälte Commitéer, likväl bör länstyrelsen hafva öfveruppsigten derå.

4:o Böra Commitéerna kunna anlitas i vissa handräckningsmål, som fordra skyndsam åtgärd, då publik tjenstemans biträde ej i hast kan vinnas; men isynnerhet böra

Comiteerna meddela nödiga handräcknings-åtgärder uti frågor emellan husbönder och tjenstehjon, och rätt begripa, att förhållanden dem emellan äro följder af frivilliga öfverenskommelser emellan frie menniskor.

Då desse med flere administrativa åtgärder, hvilka uti särskilt Reglemente för hvarje auctoritets befattning skola utstakas, komma att tillhöra Sockn- eller Stads-Committéerne; så varda Tjenstemännens göromål, genom en sådan inrättning, ansenligen förminskade.

Landshöfdingarne blifva Regeringens och Administrations-styrelsens organer. Deras göromål blifva enahanda som hittills, med det vigtiga undantag, att alla slags criminela Mål och alla Rättsfrågor skiljas från deras befattning. Då Konungen och Ministrarne ej tillkommer någon pröfningsrätt härutinnan, kunna Landshöfdingarne icke eller få befatta sig dermed. Den nya instructionen skall noga iakttaga denna skillsmässa. Konungens Justitiæ-Canceller, som är Justitiæ Stats-Ministerns närmaste man, bör ock vara närvarande och yttra sig vid alla befordringar till Domare-sysslor; Justitiæ-Cancelleren bör hafva högsta uppsigten öfver Fängelserne och Corrections-inrättningarne.

Den generela indragning, som nu kan bestämmas, består deri, att alla Bergmästare- och Bergsfogde-Tjenster, Geschvorner med deras Betjening, samt hela Jägeri-Staten, äfvensom alla Biskops-löner, utom Ärke-Biskopens, böra genast indragas, så fort Vacancer inträffa, hvilket så mycket mindre kan strida emot några Privilegier, som Konungen har i sin magt, att ej tillsätta berörde Tjenster. — Domprostarne kunna förses med Biskops-Titul, och deras lönevilkor regleras i och med den allmänna regleringen, sedan nödige underrättelser om hvarje Verks Stater blifvit infordrade.

Hemställandes jag för öfrigt, om icke Committéen skulle finna skäl, att hos Kongl. Maj:t genast göra underdånig hemställan om nyttan och nödvändigheten, att vid inträffande vacancer, låta Tjensterne förblifva ledige, tills den nya regleringen blifvit pröfvad och afgjord; äfvensom Collegier och Embetsverk i sådant fall torde få nödig befallning att på lika sätt förfara med deras Betjenings sysslor, när vacancer inträffa.

Enligt hvad jag ofvanföre projecterat, kommer Kammar-Rätten att försvinna; men dess Domare-befattning är af den beskaffenhet, att de ordinarie Domstolarne icke böra öfvertaga den, emedan Räkenskaper och redogörelse-handlingar måste vara samlade på ett enda ställe, och således ej kunna företes vid Domstolar i Landsorterne. Jag föreslår derföre, att Kammar-Rättens Domare-göromål öfverflyttas på Svea Hof-Rätt, som deremot må få rättighet af tillökning af Ledamöter, så att den kan bli Domför på flere Divisioner. Hof-Rätten bör ock äga rätt, att adjungera Militair-Ledamöter till biträde af mål, som inkomma från Krigs-Rätterne. Likväl måste Kammar-Rätten orubbadt fortfara i sin befattning, tills Riksens Ständer hunnit öfvertaga de der nuvarande Revisionsgöromål.

Grunderna för detta förslag äro:

1:o Att noga åtskilja Lagskipningens och Verkställande Magtens göromål.

2:o Att alla criminele och judiciele mål samt alla Rättsfrågor blifva afgjorde af oberoende Domare.

3:o Att Regerings-ärenden och Administrationen skola få en liflig verksamhet, och

4:o Att Uppbörds- och Redogörelse-Verket blifver under Konungens vård-

nad, men Revisionen och Controllen under Folkets.

Granskningen af dessa grunder öfverlemnar jag till samtiden, öfvertygad att de åtminstone af eftertiden skola gillas, när Nationen finner sig mera stolt att verka för ett allmänt gemensamt intresse, än för några små splittrade och stridiga delar deraf.

För mig återstår den önskan, att om detta förslag skulle vinna Konungens nådiga bifall i större eller mindre del, Konungen måtte utse sådane Ministrar för den nya Organisationens verkställande, hvilka jemte utmärkt skicklighet hafva nitälskan för saken, utom hvilket verkställigheten skulle blifva högst försvårad. Committéen kan omöjligen fullborda sitt arbete, förrän den nya organisationen blifvit påbörjad, emedan Ministrarnes utöfning af deras verksamhet och Committéens fortfarande arbete på Instructioner, Reglementen och Staternes uppgörande böra gå i bredd med hvarandra, för att komma till målet; och hemställer jag, om icke Konungen bör underrättas härom.

Detta Förslag, som jag, i anledning af Herr Barons, Presidentens och Ordförandens proposition, skyndat att få uppgjordt till denna dag, får jag den äran nu öfverlemna, under förbehåll, att detsamma vidare få öfverse och jemka. Stockholm d. 1 Maji 1819.

E. G. Holm.

Tillägg och Förklaring.

Då Redactören af bladet Stockholms Courier begärt att utbekomma ofvanstående Yttrande, för att till trycket befordra, hvilken begäran ej kunnat vägras; så anser jag nödigt, att nedanstående upplysning äfven meddelas den vördade Allmänheten.

Att berörde Yttrande endast varit ett Förslag eller en plan för Committeens arbeten, utvisar det sjelft. — Men då Committéens hufvudsakliga Betänkande, som oförtöfvadt till Konungen ingifves, i vissa delar skiljer sig från berörde plan; så är orsaken dertill, att Committéen ansedt sig böra uppgöra Förslaget i enlighet med Constitutionen, så att Konungen är oförhindrad, att när som helst sätta det i verkställighet; hvaremot de ändringar, som Committéen vidare föreslår, och för hvilka Constitutionen lägger hinder i vägen, måste i Constitutionel väg anmälas och pröfvas. Det hade varit skada, att uppehålla den högst nödvändiga och hufvudsakliga reformen, blott för några mindre vigtiga förändringar, som sedermera göra sig sjelft. Det är för dessa bättre skäl, som jag i vissa fall frånträdt min första tanka. Stockholm d. 4 April 1820.

E. G. Holm.

KONGL. MAJ:TS

Dom uti den till Kongl. Maj:ts öfverseende ifrån Dess Öfre Borg-Rätt, genom ordentligt sökande inkomne sak, emellan Preusiska Undersåten Mühlen-Meister P. Schröder i Neustad, å sin hustrus D. C. Schröders vägnar, Sökande, och Capellmästaren vid Kongl. Hof-Capellet härstädes, Professoren E. L. Du Puy, svarande, angående den förstnämndes till Nedre Borg-Rätten instämde påstående, att svaranden, på grund af sin till sökandens Hustrus förre Man, aflidne Mühlen-Meister Koeppen i Rheinsberg eller Ordres den 12 Augusti 1791 utgifne och den 1 derpåföljde October förfallne Växel eller Skuldebref å Två hundrade Riksdaler Preussisk courant, måtte åläggas, att genast betala berörde Capital med derå upplupen ränta från förskrifningsdagen, antingen i goda växlar på sådant

mynt, som förskrifningen innehölle, eller ock i Svenskt Banko efter den cours, som vid betalningstiden komme att äga rum; öfver hvilket påstående, sedan svaranden, under erkännande af Förbindelsens riktighet, och sitt derå teknade namn, bestridt den fordrade betalningen på den grund, att skulden ej blifvit krafd, inom den tid af Tio år, som svenska lagarne för fordringars utsökande stadgade, Nedre Borg-Rätten, genom Dom den 8 Augusti sistlidet år, sig utlåtit: att ehuru, enär ifrågavarande skuld tillkommit före det Kongl. Förordningen den 13 Junii 1800 utfärdades, det i berörde Författning befintlige stadgande, att utländsk Man finge, vid sådan händelse, ställa sig till efterrättelse den lag, som var gällande då utlåningen skedde, således borde till förevarande mål lämpas, likväl och som mer än Tjugu år förflutit ifrån det skuldsedlen den 12 Augusti 1791 utgafs, till den tid, då lagsökning derom vid svensk Domstol anställdes, eller svaranden derföre eljest blifvit bevisligen krafd; alltså och då Nedre Borg-Rätten icke kunde fästa afseende på den præskriptionstid, som, efter hvad sökanden velat visa, Preusiska lagen för fordringar i allmänhet skall utsätta, fann Borg-Rätten, jemlikt 9 Cap. 12 § Handels-Balken, att svaranden nu mera icke kunde åläggas att infria förenämnde Skuldebref, utan blefve han från sökandens påstående derom, äfvensom från utgifvandet af kostnadsersättning frikänd; och har Öfre Borg-Rätten, sedan sökandens ombud derstädes i öfversättning företett åtskillige skrifvelser, hvarmed ombudet velat styrka, att Professoren Du Puy, under sitt vistande i Köpenhamn åren 1804, 1805 och 1806, blifvit för ifrågavarande fordran krafd, medelst Dom den 16 sistlidne Mars, förklarat sig hafva, lika med Nedre Borg-Rätten, funnit, att då Utländsk lag ej finge af Svensk Domstol tillämpas, något afseende i denna fråga således icke kunde hafvas å den längre eller kortare tid, som de i Preussiska Riket gällande lagar bestämde för kraf af fordringar, och som sökanden icke uppgifvit än mindre styrkt, att svaranden, efter det han år 1810 sednare gången till Sverige ankommit, här qvarstadnat och Svensk medborgar-rätt tillgodonjutit, förr än i början af år 1818 här i Riket för dess omförmälde skuld blifvit sökd, men, jemlikt hvad Kongl. Förordningen den 13 Junii 1800 föreskrefve, berörde fordran bordt vara krafd eller inför vederbörlig Domstol anmäld innan den 12 Augusti 1811, samt om än för gällande antages det kraf, som, enligt hvad sökanden hos Öfre Borg-Rätten sökt visa, blifvit för meranämnde fordran anstäldt, mot svaranden, under hans vistande i Köpenhamn åren 1804, 1805 och 1806, hvilken fordran, i sådant fall, i afseende på tiden för dess giltighet, borde anses lika med fordringar, de der tillkommit efter år 1800; Borgenären jemväl underlåtit, att emot svaranden anställa förnyadt kraf inom den genom berörde Förordning för Utländsk Mans så beskaffade fordran hos Svenske Undersåter stadgade præscriptionstid af Tio år derefter, eller sist inom den 14 Junii 1816; alltså pröfvade på desse grunder, jemlikt det af Nedre Borg-Rätten åberopade lagrum samt Kongl. Förordningen den 13 Junii 1800, Öfre Borg-Rätten skäligt fastställa det slut, hvari Nedre Borg-Rätten stadnat; deruti ändring i underdånighet blifvit sökt och hvarom, jemte af svaranden fordrad kostnads-ersättning, tvistadt varit; med Kongl. Maj:ts Högste Domstol besluten; gifven Stockholms Slott den 14 April 1820.

Kongl. Maj:t har i Nåder låtit Sig föredragas de i detta mål inkomne handlingar; och som ifrågavarande låneaftal blifvit af-

slutadt under skygd af Preussiska lagarne samt af personer, hvilka då voro Preussiske Undersåtare, finner Kongl. Maj:t, att samma aftal och den derpå grundade Skuldsedel, hvarå handräckning till betalning nu är äskad, bör till vilkor och verkan betragtas efter nämnde lagar; till följe hvaraf och då svaranden icke gittat bestrida, hvad å sökande sidan velat styrkas, att tiden för fordringars utsökande enskilde personer imellan i Konungariket Preussen icke löper till ända förr än Trettio år efter hvarje fordrans tillkomst, alltså och emedan denna tid ännu icke förflutit, då Svaranden hos Nedre Borg Rätten blifvit för sitt år 1791 till Mühlen-Meister Koeppen i Rheinsberg utgifne Skuldebref lagsökt, pröfvar Kongl. Maj:t i Nåder rättvist, att, med upphäfvande af Öfre Borg-Rättens öfverklagade Dom, förklara svaranden skyldig, att med Två hundrade Riksdaler Preussisk courant samt utfäst ränta derå efter fem procent om året från Skuldsedlens dato till betalning sker, genast infria ofvanberörde förskrifning, och det antingen med goda växlar i nämnde mynt eller ock med Svenskt Bankomynt efter den cours, som vid betalningens erläggande gäller; och varder, vid sådan sakens utgång, Rättegångskostnaden parterne emellan quittad. Det vederbörande hafva att ställa sig till underdånig efterrättelse.

CARL JOHAN.

H. WACHTMEISTER.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Oro herrskar i flera delar af Riket, i synnerhet i Cadiz och Gallicien. Förloppet i Cadiz var i korthet följande. D. 9 Mars, då Freyre kom från P. S a Maria till Cadiz, omringades han af en stor folkmängd och ropade: "Cadiz's stad! jag är kommen att upprätta din författning." Kl. 4 förkunnade han, att följande dagen kl. 10 skulle constitutionens sten uppresas på S. Antonio torget. Alla ropade: "nu, nu!" Då syntes han gifva efter, tog boken ur fickan, kysste henne och ropade: "Nå väl; eden är aflagd; högtidligheterna i morgon!" I detsamma höjdes en flagga med inskrift: "lefve constitutionen och Freyre vår befriare." Han begärde den försäkran, att hämnd ej skulle öfvas mot någon. Folket ropade: "I fria hjertan bor intet svek; allt är förlåtet!" Derpå öpnades fängelset och castellet och fångarna utsläpptes; staden illuminerades hela natten. D. 10 utkom befallning att utsira husen. Municipalitetet skulle bilda en procession till constitutionens förkunnande och staden illumineras tre nätter. Stenen uppsattes midt på torget; Quiroga och hans stab inbjöds och en mängd invånare tågade till landtporten, för att emottaga Leonska arméen. Den väntade timman (kl. 10) slog och trupparne 2 à 3000 man, bestående af corpserne "Guyas" (vägvisare) och "Léaltad," en i Januari af sjöfolk och allt slags slödder sammanrafsad hop, begynte skjuta på folket. Freyre och Campana gingo i spitsen för dem (en handling, som man icke kan förklara, då man icke antager hans förklaring, att han gjort det blott för att kunna styra soldaterna. Man påstod sig hafva sett honom elda de anfallande). Förloppet med trupparnas tillbakadrifvande till sina baracker är redan berättadt. Folket, i förening med en hop militär, höll våldsverkarne belagrade i de bombfria barackerna. Andra berättelser låta något olika i vissa detaljer; men hufvudsaken är densamma. — Enligt bref från Cadiz af d. 14, utrusade trupparne först kl. 11 ur sina qvarter, ropade: *viva el Rey! muera la constitucion* (lefve Konungen! dö constitutionen!") sköto först i luften, men begynte mord och plundring, sedan de på Antonio-torget uppresta ställningar voro nedrifna. Allt bör tillskrifvas Freyres vacklande uppförande, och trupparnas vägran att proclamera constitutionen, innan Konungen antagit henne. Sedan detta skett, sökte man aflägsna garnisonen ur staden, och hoppades, att lugnet kunde återställas och proclamerandet gå för sig. Redan vågade man sig ut till Leon och lefde rätt broderligt med trupparna der. Officerare derifrån hade d. 10 kommit till Cadiz, för att göra Freyre sin uppvaktning, och af honom med pass försedde återrest. — D. 13 förklarade Stadsrådet (Ayuntamiento) sig permanent, till dess alla truppar lemnat staden, då, efter inhemtande af Kongl. Maj:ts befallning, constitutionen skulle proclameras. Vid

middagstiden d. 14 höllo sig imedlertid de upproriske ännu inneslutna i sina baracker, utan att visa någon böjelse för lugn och undergifvenhet. — Det påstås, att Frèyre aldrig haft för afsigt att verkligen proclamera constitutionen, utan blott velat locka Quiroga, jemte de öfriga anförarne för nationalarméen, i sitt våld. I sammanhang härmed sätter man Josef Odonnells bekanta anslag emot Riego. Folket i Madrid begynte att enständigt fordra Freyres hufvud, så snart underrättelsen om hans förfarande dit ankommit. — Man omtalar ett ställe ur en Freyres depeche till Jos. Odonnell af den 10, deri det heter: "Cadiz's garnison, trogen sina grundsatser af tillgifvenhet mot Konungens höga person, har i dag, med en ädel ifver, tillintetgjort förehafvandet att förkunna constitutionen, hvartill folket tumultuariskt tvungit mig, då jag visade mig, för att stilla det." — Dock synes af flera anstalter, som hade han verkligen haft allvar med proclamerandet. — Bland de under hans och Odonnells befäl stående truppar rådde mycken insubordination, och det ansågs ej blifva så lätt att bringa dem till undergifvenhet under constitutionen. — Andra bref fritaga Fr. alldeles från all del i våldsamheterna, och skrifva skulden dertill på de öfriga befälhafvarnes hämndebegär, deröfver att han icke meddelat dem sin plan om proclamerandet. — I en rapport till hofvet har Fr. sjelf inberättat anledningarna till tumultet och begärt ordres, hvad han skulle företaga mot Gr. Abisbal, som var i Cordova, utan att man visste, huruvida han gått dit på Konungens befallning. Fr. föreslår att minska trupparnas antal, hvilket Konungen också antagit. — Underrättelsen om Valdez's död var falsk. D. 14 utgaf han en befallning, att de dittills stängda köpmansbodarne åter skulle öpnas, och en försäkran, att constitutionen ofördröjligen skulle proclameras. Ingen ville dock sätta förtroende till freden och ställa sig befallningen till efterrättelse. — Under tumultet hafva i allmänhet inga privata hus blifvit uppbrutna och plundrade, emedan de alla voro barricaderade; endast några bodar med lifsmedel hade blifvit uppbrutna, och soldaterna smorde sig der ännu d. 14. — D. 15 skall, enligt berättelse af en Engelsk paketbåt, staden ännu hafva varit i soldaternas händer; men kanonbåtarne voro beredde att angripa portarne. D. 16 hade samma paketbåt från Cadizsidan hört en fem timmars kanonad. — D. Pedro Puente (den samme, som af Konungen blifvit skickad till Cadiz, i egenskap af Commissarius, för att döma de i sistlidne Julii af Gr. Abisbal angifna Officerare) berättar från S. Maria d. 17, att corpsen Guias ankommit dit från Cadiz, men fick ej inkomma i staden, utan måste utan dröjsmål gå till Xeres, för att af andra truppar bringas till lydnad. Äfven väntades bataljonen Lealtad och den öfriga garnisonen. Det olyckliga Cadiz hämtade andan och municipalitetet vore ändtligen i stånd att antaga constitutionen. "Jag står icke destomindre," fortfar han, "fast vid min första sats: de två männer, som ännu regera Cadiz, äro hatade af alla invånare, och så länge rättvisa icke vederfares dem och de aflägsnas; så länge icke den strängaste befallning gifves att utforska upphofsmännen till d. 10 Mars; skall i Cadiz, der folket ensamt är utan förebråelse, ett djupt hämndebegär herska. Offentlig och högtidlig bestraffning är det enda medel att läka de sårade sinnena och bevara invånarnes trohet" o. s. v. — Upplysande, i afseende på orsakerna till händelsen d. 10, äro Gen. Valdez's yttranden i rapport till Konungen af d. 11: Garnisonen är deciderad att förevara H. M.ts rättigheter, men folket pratar bara om constitution. D. 12 sammankallade han municipalitetet och utfärdade ett förbud mot alla politiska samtal. D. 13 gratulerar han sig att genom många patruller hafva hållit folket i tygeln; garnisonen hade förklarat, att den ville blindt underkasta sig Konungens vilja, så snart den blefve bekant. Detta inberättar också Freyre d. 14 — Denne gaf d. 11, efter sin flykt till S. Maria, befallning till alla commendanter i Andalusien att åter afsvärja constitutionen; men detta hindrades af den nuvarande Gen. Capitainen öfver Andalusien, Gen. O'Donojhu, som, ehuru Irländare (ett namn allmänt hatadt för Odonnellernes skull) förvärfvat allmän aktning och förtroende, och leder undersökningarne om de i Cadiz förefallna våldsamheter. Man hoppas, att han skall upptäcka de verkliga drifffjädrarne i missgärningen. Han inberättar dagligen resultaterna af sina undersökningar. Man nämner Valdez, Campana och Öfverste Borrotello såsom anstiftare till våldet. Imedlertid är nu lugnet återstäldt i Cadiz. Garnisonens afmarsch är redan berättad. Valdez hade d. 12 utfärdat dagordres om disciplinens återställande och det hade lyckats samma dag att hålla trupparne stilla i sina kaserner (d. 11 hade de plundrat, utom lifsmedelsförråd, äfven guld- och juvelerarebodar). D. 12 och 13 var lugnt, men fruktan herrskade öfver allt. D. 14 kungjorde Valdez, att Konungen antagit constitutionen; men soldaterne trodde ej stort derpå (ehuru flottan redan proclamerat) och bevakades i sina caserner. Con-

stitutionen var ännu icke proclamerad d. 18, men skulle blifva det d. 21, sedan alla trupparne voro allagsnade. Quiroga är ännu på Leon. Freyre hade med Gen. Cruz's division gått till Sevilla.

I Galicien hafva varit oroligheter, ja ett inbördes krig. Gen. Pol, Grefve af S. Romans, hade satt sig i spetsen för en hop milice och vägrade att besvärja constitutionen. Anföraren för de constitutionela, D. Feliz Alvarez Acevedo, medlem af Galiciska regeringen och, näst Agar, hufvudman för Galiciska revolutionen, gick d. 6 Mars mot Monterey, för att uppsöka Pol, som också inträffade. Pol blef af de constitutionelles jägare, under Öfverste Espinosa, drifven till S. Christoval och förlorade 80 man i fångna. Marchen fortsattes och d. 9 träffades, vid Padornela, Pols trupp uppställd under Grefve Torrejons anförande. Acevedo framryckte hastigt, sjelf i spetsen för Arragoniska Guerillan, och ropade till den redan flyende milicen, att nationen och constitutionen vore segrande. I detsamma lossades från milicen några oordentliga skott, hvaraf ett träffade Acevedo, som föll död. Nationaltrupparne, förbittrade öfver hans död, anföllo med raseri. Största delen af Pols milice skingrades i bergen. Espinosa hade öfverbefälet och förföljde de flyende. Pol troddes hafva flytt till Asturien och ännu stå i spetsen för ett parti; men har underkastat sig constitutionen, sedan han erhållit underrättelser om händelserna i Madrid. Regeringen har anbefallt tre dagars sorg öfver Acevedo, att ett monument skall resas öfver honom, och att d. 9 Mars, då han föll, skall för evigt utmärkas i almanackan. — Galicien har 60,000 man milice under vapen, och det är beslutet, att desse ej förr upplösas, än Cortes verkligen sammanträdt.

Ett osäkert rykte är, att flera städer i Biscaya nekat antaga constitutionen och önskade sin gamla (Biscaya har alltid haft en fördelaktig författning). — Juntan i Saragossa har förklarat sig ej sätta full tro till Konungens ed, förr än den blifvit aflagd inför Cortes. Erkebiskopen skall vara arresterad. — Om Gr. Abisbal äro stridiga underrättelser. Med två sina bröder är han i Cordova och Freyre går emot dem, som redan är sagdt. Abisbal har skrifvit till Ballesteros, att för Konungens fötter frambära hans hyllning. Sedermera skall han hafva beslutit följa Galiciens och Arragoniens exempel. Till och med berättas i privatbref från Sevilla, att han (i spetsen för sina 3000 man) antagit titel af "Spanska republikens förste Consul." — Otillförlitliga rykten tala om gäsning i Madrid och flera provincer, om de Konungen trogna (anticonstitionella?) trupparnas marche mot Madrid, om Cadiz's intagande af Engelsmännen etc. —

Mina är nämnd till Gen. Capitain öfver Navarra; Arguelles till Finance-Minister efter Salmon, som begärt afsked; Marq. Campoverde till Gen. Capit. öfver Grenada, Villacampa i Catalonien (efter Castanos, som blifvit förd till Castilien); Almodovar i Valencia (efter Elio, mot hvilken folket ännu rasar) etc. — Kallelsen till Cortes trycktes d. 23 och skulle utdelas d. 24 Mars.

Frankrike. Den nya Tryckfrihets-lagen, eller tidningarnas censur, är sanctionerad af Konungen och en Förordning är utkommen, enligt hvilken alla redactioner af redan existerande tidningar måste uppgifva, om de vilja underkasta sig den nya lagen; en Censur-commission för Paris utnämnes, bestående af tolf ledamöter; en i hvarje Departements hufvudstad, bestående af tre ledamöter; ett af Konungen tilltatt råd af nio ledamöter, till uppsigt öfver Censorerna. Censorerna inkomma med berättelser till regeringen. — Minerve underkastar sig ej censuren, utan upphörer.

America. Billen om upptagande af Staten Maine i Nord-Amerikanska unionen, att räkna från den 15 Mars, har blifvit besluten af begge husen och redan underskrifven af Presidenten. Äfvenså om Missouri-staten, hvarigenom dess invånare äro befriade från det ovissa tillstånd, som föll äfven de öfrige staterna besvärligt. — Alla Nord-Amerikanska bankers capital utgör nu 125 millioner Dollars. — De Syd-Amerikanska provincerne lära på intet vis vara benägne att gå in på propositioner från Spanien.

Rättelse:

Uti N:o 26 af denna tidning sid. 203 2:dra spalten, näst efter 27:de raden saknas följande:

A. Nå väl, han hvarken framställde eller besvarade den fråga, Ni uppkastar.

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG,

N:o 33. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 24 April.

Sine ira, studio et metu.

LAGFARENHET.

Ytterligare om mordsaken från Helsingeholmen och hvad dermed gemenskap äger.

Kongl. Maj:ts Högsta Domstol har ännu icke, oss vetterligen, utlåtit sig öfver de i N:o 24 af denna Tidning intagne underdåniga besvär, som ingåfvos den 21 sisl. Martii, och hvari yrkades, att, med ogillande af Kongl. Svea Hofrätts och Kongl. Maj:ts Nedre Justitiæ-Revisions beslut, desse begge Embetsverk måtte förständigas att, *utan obehörigt fördröjande* och *vid ansvar såsom för tjenstens försummelse*, (enligt ordelagen i Tryckfrihetsförordningen) till klaganden låta utlemna en begärd och vägrad afskrift af Kongl. Maj:t den 20 sistl. Januarii till Kongl. Hofrätten aflåtne nådiga Skrifvelse angående Kongl. Maj:ts nådiga Beslut i sjelfve mordsaken. Vi skola icke underlåta att meddela det blifvande nådiga Beslutet öfver dessa besvär; och till dess böra vi uppskjuta all undersökning om de skäl, som kunnat föranleda ett, nu mer än månadslångt, dröjsmål med afgörande af en sak, der fråga endast är om afhjelpande af den vägran och det obehöriga fördröjande, som i Tryckfrihetsförordningen så ovillkorligen förbjudes.

Våra läsare kunna imedlertid icke fela att inse, hvad vigt denna fråga har, oberoende af den frådan, huruvida, genom förändrade omständigheter, de hinder försvunnit, hvilka varit åberopade såsom skäl till vägran och dröjsmål och den sökta handlingen således nu mera kan hafva blifvit utlemnad. Vi hafva sett, att Nedre Justitiæ-Revisionen utsatt en viss tid för detta utlemnande, nemligen den, då nådig befallning om kungörande af Kongl. Maj:ts nådiga utslag angående Petter Andersson från Helsingeholmen blifvit Konungens Befallningshafvande i Stockholms län meddelad. De underdåniga besvären häröfver kunna icke vara afhulpne dermed, att hvad Nedre Revisionen sålunda lofvat, bringas i verkställighet. Och ännu mindre kunna dessa besvär härigenom förfalla, så vidt de angå Kongl. Hofrättens beslut, hvilket utan att ens lemna något hopp för framtiden, endast afslår *för det närvarande.* Denna för ingen del likgiltiga, tvertom för sjelfva Tryckfrihetens helgd högst vigtiga fråga vilja vi således icke försumma att med uppmärksamhet följa, ehuru vi nu, sedan Kongl. Maj:ts nådiga Utslag blifvit för Petter Andersson kungjordt och han, i enlighet dermed, undergått sitt straff, erhållit från Nedre Justitiæ-Revisionen den afskrift af det Kongl. Brefvet, hvilken vi nu här meddela:

CARL JOHAN &c.

Wår Ynnest &c. Till Wår Nådiga pröfning hafven J i underdånighet hemställt Edert

den 3:dje Augusti sistledit år 1819 meddelte Utslag, angående Drängarne Petter Andersson från Helsingholmen och dennes Broder Anders Andersson från Vesterlisa anklagade för mord å den förres Husbonde Torparen Gustaf Abrahamsson Blomberg och hans hustru Greta Stina Jansdotter och Anders Andersson jemväl för stöld ifrån sin Husbonde Bonden Anders Ersson i Vesterlisa, samt nyssnämnde tilltalades Föräldrar Torparen Anders Andersson och hans hustru Anna Olofsdotter jemte deras Dotter Anna Andersdotter och Pigan Anna Caisa Svensdotter, alla i Granhatten, angifne för medvetenhet af morden och döljande af gods, som skall blifvit i de mördades hus stulit; af hvilka personer J ansett Petter Andersson lagligen förvunnen att med vilja och stadgadt råd hafva försåteligen mördat sin Husbonde Torparen Blomberg och Matmoder Hustru Blomberg och derföre, i förmågo af 15 Cap. 1 §. jemförd med 12 Cap. 1 §. Missgernings-Balken, dömt Petter Andersson att mista högra hand, halshuggas och steglas; i och hvarmed särskildt ansvar för den af honom utur de mördades Bo begångne stöld förfölle; och hvad åter angick Drängen Anders Andersson väl funnit, att han icke vore, såsom den der i någon måtto hulpit till mordgerningarne, så att de derigenom skett, till ansvar skyldig; men deremot, af upptagne omständigheter, ansett det vara uppenbart, att Anders Andersson, sedan morden skett, ej saknat kunskap om hvad sig tilldragit, men genom förtigande af hvad han under vistande vid Helsingeholmen erfarit, och sitt förhållande derefter, hulpit Brodren att missgerningarne dölja; hvarföre och då Anders Andersson, som sålunda för delaktighet i Brodrens brott gjort sig till ansvar skyldig, derjemte vore öfvertygad om stöld från sin Husbonde Anders Ersson i Vesterlisa till värde af 13 R:d 16 sk. Banco och deltagande i stöld vid Helsingholmen af persedlar, skattade till 35 R:d 4 sk. nämnde mynt, samt dessutom, sedan han flere gånger förlupit sin tjenst hos Bonden Anders Ersson i Vesterlisa, hvilken derefter förklarat sig ej vilja honom återtaga, vore lös person utan försvar, J, under åberopande af 61 Cap. 3 §. 40 Cap. 1 §. och 42 Cap. 1. §. Missgernings-Balken, samt Kongl. Förklaringen den 23:dje Mars 1807, dömt Anders Andersson, att i enabot straffas med 40 par spö, undergå uppenbar kyrkoplikt å en Söndag i Länna Sockens Kyrka, samt derefter försändas till Landscrona fästning, att derstädes Ett år till allmänt arbete hållas; hvaremot J, af anförde skäl, förklarat, att å Torparen Anders Andersson och hans Hustru Anna Olofsdotter i Granhatten ansvar i detta mål icke ägde rum, samt i öfrigt låtit bero vid Vermdö Skeppslags Tings-Rätts meddeldte yttranden, hvarigenom Flickan Anna Andersdotter och Pigan Anna Cajsa Svensdotter samt de personer, hvilka med Petter Andersson inlåtit sig i handel och byte eller i pant emottagit de af Petter vid Helsingeholmen tillgripne persedlar blifvit från allt ansvar frikände; hvarförutan J förordnat, att, i anseende till hvad Torparen Anders Anderssons och Hustru Anna Olsdotters Husbonde, Capitainen M. F. Leyonmarck, uti de af honom till Eder ingifne skrifter angifvit, rörande den de i målet tilltalade personer öfvergångne behandling, jemte hvad de sjelfve under ransakningen derom uppgifvit, Handlingarne borde öfverlemnas till Advocat-Fiscals-Embetet hos Eder, att dervid lägga den hand, Lag och sakens beskaffenhet kräfde; uti hvilket mål Drängen Anders Andersson, sedan en underdånig böneskrift från honom blifvit till Oss inlemnad, derefter uti ingifven skrift

fört underdånig klagan öfver Edert angående honom meddeldte beslut; äfvensom Petter Andersson uti underdånig böneskrift anhållit om den mildring i det honom ådömde dödsstraff, att efter afrättningen hans döda kropp finge i jord nedgräfvas; hvarvid Petter Andersson förnyat dess förr under ransakningen gjorde angifvelser emot Brodren Anders Andersson, att hafva deltagit i föröfvandet af Petter Anderssons brott samt emot Föräldrarne, att hafva deraf ägt medvetenhet; i anledning hvaraf Wi den 20 sistledne September i Nåder förordnat, att, på sätt Wår nämnde dag aflåtne Nådiga skrifvelse innefattar, ytterligare undersökning borde anställas; hvilken J låtit inför Eder företagas och efter fulländande hvaraf J uti skrifvelse af den 13 sistledne December, jemte insändande af de hos Eder hållne Protocoller, i underdånighet anmält de omständigheter, som i detta mål ytterligare förekommit, samt derjemte hemställt, om icke, då genom mördaren Petter Anderssons inför Oss förnyade falska angifvelse den eljest till nödig fullständighet af Tings-Rätten hållne ransakning måst förnyas, hvarigenom en myckenhet menniskor blifvit för vittnesmåls afläggande besvärade med resor och kostnader, dem de fleste redan en gång tillförene vidkänts i detta mål, utan att ersättning derföre ens kommit i fråga, således forde böra dem, enär Petter Andersson saknade tillgång till deras gäldande, tills vidare af allmänna medel godtgöras, Wi i Nåder skulle täckas tillåta, att den till uppgifne personer af Eder derjemte föreslagne ersättning finge genom Wår Befallningshafvandes i Stockholms Län försorg vederbörande tillställas; hvarförutan J slutligen förmält, att, utom det åtal J genom Edert ofvannämnde Utslag förordnat böra anställas uppå gjorde angifvelser, att de i målet tilltalade blifvit såsom häcktade misshandlade, samt pindta till bekännelser, vore af Advocat Fiscals Embetet hos Eder tillkännagifvet, att bemälte Embete redan ägde talan i berörde ämne föra; i anseende hvartill J hemställt, det Wi i Nåder måtte förordna, huru med Petter Andersson och Anders Andersson skulle förfaras, så att de, i hvad för de blifvande åtalen erfordras, måtte än vidare och så vidt omständigheterne det påkalla, kunna varda vederbörligen till sanningens upptäckande hörde.

Vid granskning af detta mål hafve Wi funnit Edert öfver Drängen Petter Andersson gifne Utslag vara på Lag grundadt, samt anledning ej förekomma, att förunna honom någon Nåd eller mildring uti det honom ådömde straff.

Hvad åter angår Petter Anderssons Broder, Drängen Anders Andersson från Vesterlisa, och först den delagtighet i sjelfva mordgerningens utöfvande, Petter Andersson emot honom ömsom angifvit och återkallat, hafve Wi pröfvat rättvist fastställa Edert derom meddelte yttrande, hvarigenom Anders Andersson blifvit ansedd icke vara i denna del af målet till ansvar skyldig; och ehuru för öfrigt emot Anders Andersson förekommer, att han, som på sin färd till Helsingeholmen, såsom anledning dertill, nyttjat den osanna uppgift, att hans Moder vore död, hvarom han ville lemna sin Broder Petter underrättelse, icke allenast vid sin ditkomst den 4:de April 1819 funnit Petters Husbondefolk vara borta och Petter deremot ägande obehindradt tillträde till all boets egendom, hvilket Anders Andersson medgifvit hafva förefallit honom besynnerligt, utan ock förmärkt, att Petter, vid deras gemensamma afresa från Helsingholmen, som icke varit bebodd af andre personer än Blomberg, hans hustru, Petter Andersson och Blombergs fyra års gamla foster-

flotter; efter att hafva lemnat den sistnämnda ensam uti stugan och densamma med hänglås igenläst samt instängt kreaturen i fähuset, lemnat dessa jemte hus och hem utan vård och medtagit ett Husbonden tillhörigt fickur jemte kläder och matpersedlar; likväl och då desse omständigheter, emot Anders Anderssons nekande och de, ehuru mindre sannolika förklaringar han till urskuldande af sitt förhållande afgifvit, icke utgöra full bevisning, det han om de redan begångne mordgerningarne erhållit kunskap och hulpit att dem fördölja, hafva Wi, med ändring af Edert Utslag, funnit, det Anders Andersson icke i denne del af målet kan till ansvar fällas; äfvensom vid här inträffade omständigheter Anders Andersson icke kan anses förvunnen, att i Petters tillgrepp och användande af nyssnämnde boet tillhörige persedlar, hafva tagit någon så beskaffad del, som till serskildt ansvar för honom kan leda; men som Anders Andersson deremot erkänt, det han, under den tid han varit i tjenst hos Bonden Anders Ersson i Vesterlisa, olofligen tillgripit och till sin nytta användt fyra famnar Husbonden tillhörig ved, uppskattad till 13 Riksd:r 16 sk:r; hafve Wi pröfvat rättvist, det skall Anders Andersson derföre, jemlikt 40 Cap. 1 §. och 42 Cap. 1 §. Missgernings-Balken, samt Kongl. Förklaringen den 23 Mars 1807, böta det sålunda tillgripnas Sexdubbla värde med 80 Riksd:r Banco eller i brist af tillgång dertill, då Anders Andersson är så sjuklig, att han ej kan uthärda spöstraff, undergå Tjugofyra dagars fängelse vid vatten och bröd, och derefter å en Söndag undergå uppenbar Kyrkoplikt i Länna Sockens kyrka.

Vid Edert Beslut, hvarigenom Petter Anderssons Föräldrar, Torparen Anders Andersson i Granhatten och dennes Hustru Anna Olofsdotter blifvit från ansvar frikände, Tings-Rättens yttranden i öfrige delar af målet gillade samt handlingarne i målet till Advocat-Fiscals-Embetets handläggning öfverlemnade, hafve Wi funnit godt att låta bero; och låte om detta allt Wårt Nådige Utslag under denna dag utfärda.

Vidkommande derefter ersättning af rese- och underhållskostnad till de inför Eder i detta mål såsom vittnen hörde personer, hafve Vi, uppå de af Eder anförde skäl, bifallit Eder härom gjorde underdåniga hemställan, samt anbefalle Wår Befallningshafvande i Stockholms Län, att låta förenämnde ersättning till vederbörande utgifva; och enär, enligt hvad af Advocat-Fiscals-Embetet hos Eder anmäldt blifvit, Petter Anderssons hörande torde erfordras, till utredande af förhållandet, i afseende på gjorde angifvelser angående behandlingssättet i häcktet med de i detta mål tilltalade personer, hafve Wi derjemte funnit godt i Nåder anbefalla Wår bemälte Befallningshafvande, att innehålla med kungörandet för Petter Andersson af Wårt Nådiga Utslag samt verkställigheten af det honom ådömde straff, intill dess Wi derom vidare i Nåder förordne. Om hvilke Wåre beslut Wi härmedelst velat Eder i Nåder underrätta. Wi befalle &c. Stockholms Slott den 20:de Januarii 1820.

CARL JOHAN.

N. W. Stråle.

Bref till Svea Hof-Rätt, angående Petter Andersson från Helsingeholmen, Anders Andersson från Vesterlisa m. fl.

Att förestående afskrift är lika lydande med det vid Kongl. Maj:ts Justitiæ Revisions Expedition förvarade Concept-Bref, intygar Stockholm den 27 Mars 1820.
Ex officio
L. J. Lovén.

Om man efter läsningen af detta nådiga Bref frågar sig, hvar dessa af Kongl. Hof-Rätten åberopade *vissa deri meddelade föreskrifter* finnas, som skulle hindra bifall till ansökningen om del deraf; så torde man, lika med oss, finna sig föga tillfredsställd. Wi måste bekänna, att det är blott genom auctoritet, som vi kunnat komma på den tankan, att föreskriften om dröjsmål med kungörande för Petter Andersson af Kongl. Maj:ts nådiga Utslag samt verkställigheten af det honom ådömde straff vore den, som utgjort hindret, och att förklaringen häröfver skulle vara, att i fall det Kongl. Brefvet, hvari utslagets innehåll synes, blefve tryckt, det äfven kunde komma till Petter Anderssons kunskap i fängelset, innan tid blefve.

Vi begripa icke, hvad skada eller olägenhet utslagets kungörande för bemälte Petter Andersson skulle kunnat medföra, och föreställa oss ingalunda, att förekommandet häraf kan hafva varit ett ändamål i det Kongl. Brefvet. Kongl. Maj:t har endast funnit kungörandet öfverflödigt, innan tiden till dödsstraffets verkställande ännu kunde bestämmas. Men för ingen del kan fråga hafva varit att förekomma all möjlighet för Petter Andersson att få veta sin redan utfärdade dom, och förekomma det så, att en Grundlag, sjelfva Tryckfrihetslagen, skulle derigenom lida intrång — en lag, som ej blott för alla andra är helig, men som sjelfve den till döden dömde och nu allifvade Petter Andersson ofelbart ägde njuta till godo, så länge han lefde och stod under alla gällande lagar.

Skulle vi likväl misstaga oss häri; skulle läsning och upplysning böra eller lagligen kunna utestängas ens från våra fängelser; skulle således någon ting annat med menniskors förvarande i dem åsyftas, (när fängelse ej är ålagdt såsom straff) än endast förvarandet, och skulle för detta ändamål någonsin all möjlig communication, som kan en fånge utan dess lössläppande medgifvas, vara skadlig eller äfventyrlig; så begripa vi alltför lätt, huru det kunde tillgå att hindra Petter Andersson från läsande af en tryckt underrättelse om Kongl. Maj:ts Utslag öfver honom, äfvenså väl som att hindra honom från emottagande af muntliga underrättelser om detta och andra ämnen.

Wi sluta häraf, att i fall syftemålet varit att hålla Petter Andersson i okunnighet om dess dödsdom, Kongl. Maj:t visserligen då skulle i Nåder föreskrifvit de dertill nödiga mått och steg, såsom ensamt fängelse, förbud att läsa annat än hvad honom uttryckligen blefve tillåtet, förbud att träffa menniskor, som icke blifvit af vederbörande tillsagde att för honom förtiga hemligheten o. s. v., utom hvilka försigtighetsmått blotta innehållandet med dödsdomens kungörande ej kunde tjena till vinnande af det nämnde syftemålet. Wi äro således förvissade, att Kongl. Maj:t med föreskriften om detta innehållande icke haft ett sådant syftemål.

Är nu detta säkert, och har fråga hos Kongl. Maj:t icke varit att betaga sjelfva Petter Andersson möjligheten att erfara, huru han var dömd; långt mera måste vi då, efter erhållen kännedom af det Kongl. Brefvet, gilla klagandens i besvären öfver det vägrade och fördröjda utlemnandet deraf gjorda anmärkning, att han "ej ens vågade tänka sig, det Kongl. Maj:ts nådiga "Skrifvelse skulle, på sätt Hofrätten anfört, "innehålla vissa föreskrifter, som för utlemnandet lade hinder i vägen och således "vore stridande mot Grundlagens klara ord, "eller att, enligt Nedre Justitiæ-Revisionens "Resolution, något skäl skulle finnas, hvarföre den tid borde afbidas, då Kongl. Maj:ts

"nådiga Utslag öfver Petter Andersson blef- "ve för honom kungjordt, enär det nådiga "Brefvet, i samma stund det afgått, ovill- "korligen, enligt åberopade Grundlag, till- "hörde allmänheten och dess utlemnande till "hvem, som det begär, ej finge obehörigen "fördröjas." Om det ock varit nödigt och lofligt att hålla Petter Andersson i okunnighet; så var det ej derföre nödigt eller lofligt att hålla allmänheten i okunnighet. Omöjligen har det kunnat undfalla Kongl. Maj:ts Högste Domstol, att sådant skulle varit ett Grundlagens kränkande blott för ro skull (att vi så må säga,) enär den enkla utvägen för samma ändamål, som dermed skulle åsyftats, hade varit att innehålla med utgifvandet af det nådiga Utslaget och med affärdandet af det nådiga Brefvet, till dess tiden varit inne att låta dem kungöras både för Petter Andersson och för allmänheten.

Någon skulle kunna anmärka, att sakens afgörande hos Kongl. Maj:t ej borde så länge uppehållas, emedan en annan person, nemligen Petter Anderssons bror Anders Andersson, som jemte honom satt fängslig, skulle lida genom förlängande af sin fängelsetid, hvilken för honom ej borde slutas med döden utan med en bestraffning, som icke ens var urbota. Som han nu ej kunde dömas utan i sammanhang med brodern, såsom gemensamt med honom anklagad, så var det nödigt, skulle man kunna säga, att saken afgjordes, ju snarare desto heldre, och deraf uppkom nödvändigheten att låta kungörandet för Petter Andersson dröja, såsom skett, på obestämd tid efter utslagets och brefvets utfärdande.

(Forts. e. s. g.)

INLÄNDSKA NYHETER.

Skeppningen i Stockholms hamn har egentligen ännu ej börjat, churu sjelfva hamnen och de större farvattnen i skärgården länge varit befriade från is, så att Roslagsbåtar in- och utlupit; men om det ovanligt gynnande vårvädret, som vi nu i 14 dagar haft, blandadt af mildt solsken och rägn, fortfar, så blifva oförtöfvadt, eller äro kanske redan i denna stund, äfven de yttre trängare passen rena för is, och skeppningen kan taga sin början. Den 10:de i denna månad begyntes lastningen af jern här vid vågen och fortfar lifligt. Säkert skall läsaren icke utan interesse se följande uppgift på tillståndet i Stockholms Metall-Våg, den 31 December 1819.

Debet.

Behållning på Vågen den 1 Januari 1819: Koppar 1,585 Sk#, Manufacturjern 38,598, Stångjern 94,608, Summa Stapelstads Metallvigt 134,792 Sk#. Inkommit under loppet af samma år Koppar 5,834 Sk#, Manufacturjern 28,992, Stångjern 197,274, Summa 232,100 Sk#.

Credit.

Uttagit till Export år 1819: Koppar 5,818 Sk#, Manufacturjern 23,931, Stångjern 199,097, Summa Stapelstads Metallvigt 228,848 Sk#. Dito till Inrikes Förbrukning, Koppar 752 Sk#. Manufacturjern 7,580, Stångjern 8,836, Summa 17,168 Sk#. Behållning den 1 Januari 1820 Koppar 848 Sk#, Manufacturjern 36,078, Stångjern 83,948, Summa 120,876 Sk#.

Priset är för ordinärt Stångjern 21 R:d B:co per Sk#. Manufacturen (smidt bandjern, knippjern, Bultjern, Stål, Jernplåtar o. s. v.) är för närvarande i vanvärde, i förhållande till stångjernet. På kopparen är stark afgång; priset å den garade är 141 à 142 R:d b.co Sk#. Den smidda gäller 24 R:d b:co mer än den förra, eller efter smidets beskaffenhet. Om priset på stångjern beräknas till $7\frac{1}{4}$ R:d Hamburger b:co; så var sistl. års pris högre än detta årets; ty det var då, vid skeppningens början, 19 R:d Svenskt b:co, och följaktligen 42 sk. högre än nämnde summa $7\frac{1}{4}$ R.d Hamb. b:co, efter 116 sk. cours. Nu deremot, vid 134 à 135 sk. cours, utgöra $7\frac{1}{4}$ R:d Hamb. b.co 20 R:d 45 sk. à 21 R:d 4 sk. Sv. b:co; och då härtill läggas de 42 sk., hvarmed förl. års pris öfversköt det antagna i Hamb. b co, borde följaktligen priset nu vara 21 R.d 39 sk. à 21 R:d 46 sk. Sv. b:co, om likheten i pris skulle bibehållas. Denna sänkning i pris förefaller så mycket mera oväntad, då man af tabellen ser, att inventarium vid 1820 års början var 14,000 Sk# mindre än vid 1819 års, och då, i anseende till den ovanliga vattenbristen och svåra vintren, ej kan väntas, att

amidet i år kan bringas till samma höjd som sistl. år. Den ofantliga snömassan hade nemligen dels gjort nästan omöjligt att intränga i skogarna, dels fallit på isarna, medan de voro för svaga, och derigenom hindrat dem att, åtminstone tidigt nog, vinna tillräcklig fasthet för transporter.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Cortes sammankomst öpnas den 26 Junii. Det Kungliga decretet kallar deputerade ej blott från Spanien, utan ock från de ultramarinska provincerna, utan att undantaga de insurgerade. Men som de från ultramarinska provincerna ej kunna vara så hastigt samlade; skola de i Madrid boende Americaner inställa sig hos Xefe politico, men de, som bo på landet, insända sina vota skrifteligen, och på sådant sätt provisoriska representanter väljas.

Allt ifrån den 20 Mars då constitutionen proclamerades i Cadiz, hafva illuminationer, kalas och baler ej tagit slut. Glädje och enthusiasm råda på de flesta orter i Riket. Dock är folket öfver allt icke så lugnt eller nöjdt med de mått, som tagas. De säkerhets-anstalter, som vissa stora i Madrid ögonskenligen träffa, hafva gjort ond blod. Erke-Biskopen af Santiago, med två andra Biskopar, har flytt till Portugal, och Juntan i Coruna har befallt indragning af deras egendom. Äfven flera andeliga, jemte andra ansedda invånare, så i Galicien som Asturien, hafva emigrerat till Portugal. I Valencia är ännu högst oroligt och Elio icke utom fara. I Saragossa yttras högt, att constitutionen ännu icke är fri nog, och att ändringar behöfvas. — Infanten D. Carlos's bekräftande såsom Generalissimus misshagade mången. Äfvenså fann man öfverflödig den enskilda amnesti, som gafs Quiroga. Biscayiska ståndsdeputationens protest mot constitutionen skall imedlertid icke betyda någon ting, såsom ej utgången från folket, utan blott från Senoria (några privilegierade familler) och några Scribanos (skrifvare, tjenstemän). Nu samlas imedlertid provincens Adel och presterskap i Guernica, för att öfverlägga om sina privilegiers upprätthållande; men folket är emot dem, och alla de förnämsta städerna hafva proclamerat constitutionen och anstallt lustbarheter. Öfver allt synes national-cocarden, tidningar utkomma och klubbar inrättas.

Ränkor och sammangaddningar mot den nya sakernas ordning hafva också ägt rum. Så hade t. ex. Marq. Villel (fordom ledamot af centraljuntan) i Barcelona upgjort en plan med Dominicanerne och andra, att återställa den gamla styrelsen och inquisitionen. De hade köpt sig ett icke obetydligt anhang bland tullbetjeningen och andra; men planen blef lyckligtvis upptäckt och anstiftarne häktade. I Pamplona var en complott upgjord mot Mina, men upptäcktes och öfvergafs då Konungens bekräftelse för honom såsom Gen. Capitaine ankom. — Konungen har äfven bekräftat D. Agar som Gen. Capitaine i Galicien och D. Areizaga i Guipuzcoa. Gen. Major Ferraz och Brigadier Tauregui hafva i befälet i Cadiz aflöst Valdez och Campana, hvilka blifvit hemtade derifrån till S. Maria. Ett rykte från Gibraltar anger den ärlige Biskop Cienfuegos såsom anstiftare till blodbaden i Cadiz.

Äfven i Grenada är det Studenterne, som gjort revolutionen. Eguia hade hållit Konungens befallning om constitutionens förkunnande hemlig. D. 12 Mars bröt folket up inqvisitionens fängelser. D. 14 tågade Studenterne, beledsagade af folket, till E:s hus, afsatte honom och förklarade Marq. Campoverde för Gen. Capitaine (hvilket också Konungen bekräftat). — I Alicante har stadsrådet, till följe af folkets vilja, beslutit, att två gator skola bära namn af Quiroga och Riego, och att en pelare, med constitutionen derpå inhuggen, skall uppresas. — National-arméen i S. Fernando anställde d. 17 Mars en prägtig likbegängelse öfver de d. 10 i Cadiz mördade. En otalig mängd menniskor från staden, bland hvilka många de mördades anhöriga och vänner, bivistade högtidligheten.

Den i Caffélmset Lorencini i Madrid inrättade klubb skall redan yttra mycket inflytande på regeringen. Den har lyckats att omintetgöra den fordna gunstlingen Montenegros utnämning till Consul i Bordeaux; en courier måste afskickas, för att återkalla honom.

Af inquisitionens hus i Barcelona är ingen ting qvar, mer än murar och dörrar. Folket har genomplundrat hvarje vrå och förstört allt löst. Ofantliga hopar af acter, och äfven ännu ej verkställda arresteringsordres, hafva blifvit funna. Den oträttlige Llorente, Inquisitionens häfdetecknare, skulle der finna en rik skörd.

Abisbal har sökt rättfärdiga sig i en Tidning.

Frankrike. Censuren är nu i full gång. I Tidningarna ser man luckor efter stycken, som Censorerne utstrukit. Derföre annoncera också Bokhandlarne Baudouin, att de ämna utgifva alla dylika stycken i ett litet häfte, under titel af lilla Moniteuren. — Ultrasbladens ton har, efter in-

skränkningen, blifvit vida mer otyglad än de liberalas. — I Chateaubriand's beslut att uphöra med Conservateuren hafva Bonald och la Mennais icke instämt. De ämna utgifva honom, under titel af Defenseur. — Minerve's redaction är dömd till 13,000 Francs böter, för öfverträdelse af Chartæ sigillatæ-förordningen. — De tidnings-redactörer, som annoncerat subscriptioner till förmån för dem, som kunde blifva lidande genom den nya lagen om personliga friheten, äro stämda inför instructions-domstolen. Detta väcker stort upseende; och man anser de 60 Deputerade, som uppgjort och verkställt förslaget, mera brottsliga än redactörerne, hvilka blott kungjort det. Anklagelsepunkterna äro dessa: att hafva retat medborgare till olydnad mot den lag, hvarigenom personliga friheten är suspenderad, och att hafva misskänt Konungens och kamrarnes constitutionella anseende. — I Palais Royal spatserade d. 2 dennes tre ynglingar med trefärgade munlack för munnen. De aflägsnade sig dock, på vänlig tillsägelse af Gensd'armerne.

En petition är ingifven till Dep. Kammaren om uphäfvande af Saliska lagen (hvarigenom Princessor voro uteslutna från arfsrätt till thronen). Utskottet har tillstyrkt bifall, i anseende till Hertiginnans af Angoulême stora egenskaper. — Äfven var en petition inkommen, att Chartan måtte med gyllene bokstäfver huggas i hvit marmor och väggarne i Kammaren dermed beklädas. Gen. Foy framställde Utskottets betänkande, som innehöll tillstyrkan, emedan "Chartans ord ej kunde nog mångdubblas" och föreslog förvisning till comptabilitets-Utskottet. Detta antogs.

Regeringen har beslutit flytta Operan till en annan plats, å synnerhet på Biskopens af Amyklea föreställningar, som ej fann det anständigt att vidare till ett verldsligt nöje begagna en byggnad, der han tilldelat den döende Hertigen af Berry sacramentet.

England. Lord Castlereagh är tillbaka från Irland. — Truppernas antal i hufvudstaden skall betydligen ökas under rättegången mot Thistlewood och de sammansvorne. — I Glasgow har man åter fruktat oroligheter. En radikal address till Storbritanniens invånare var anslagen, som innehöll upmaning till vapen efter Spaniens exempel, till allt arbetes nedläggande från d. 1 April (addressens datum) och till ansträngning för de förlorade rättigheters återvinnande. Underteknadt: "på befallning af organisations-utskottet till bildande af en provisorisk regering." Ehuru många taga detta allt för ett Aprilnarri (i anseende till datum); så hafva dock arbetarne nedlagt sitt arbete och militären höll sig färdig. I Leeds har varit oroligt. I Manchester har man sett sig tvungen att förstärka den väpnade styrkan och upföra några fältstycken.

En mängd skepp i Plymouth hafva annoncerat, att de hafva rum för passagerare till Canada, Förenta Staterne o. s. v. Men utvandringssjukan har så aftagit, att alla som anmält sig, bestått af — en person.

Den stats-inkomst, som för det med d. 5 dennes tilländalupna quartal varit att använda på consoliderade fonderna, har uppgått till 10,257,617 Pund St., och utgiften till 9,480,000.

Nederländerna. Sedan de sju Advocaterne blifvit frigifne, begynner man närmare eftertänka grunderna till Justitiæ Ministerens befallning af d. 11 Mars, hvarigenom de suspenderades från embets-utöfning. Om ock Ministern haft lika magt, som var Stordomaren i Frankrike tillagd genom decretet af d. 14 Dec. 1810, (hvilket han, enligt Nederländska constitutionen, icke har) så kunde han ändock icke hafva tagit nämnde steg utan de anklagades hörande, hvilket likväl ej ägt rum.

America. Oroligheter skola herska i Mexico. — Pensylvanias lagstiftning har afskaffat häktning för skuld. — I frågan om Missouristatens rättighet att bibehålla slafveriet, voro de södra staternas deputerade ifrigast att försvara denna rättighet. Ifren gick ända till orimlighet och hetta. I synnerhet voro Virginierne ganska angelägna, att slafhandeln skulle bibehållas, emedan de funne sig dermed kunna ersätta sin förlust på tobaks- och bomullshandeln. De talte till och med om, att hällre bryta förbundet, än att gifva efter i denna punkt. "Måtte de dock först öfverlägga, säger en tidning bitande, hvem som då skulle beskydda dem mot deras svarta befolkning".

På begäran medföljer ett bihang, innehållande rättegångshandlingar i duells-målet mellan Hr Vice Landshöfdingen, Öfverste Lieutenanten m. m. C. Flach och Hr Capitaine Aminoff.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 34. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 27 April.

Sine ira, studio et metu.

LAGFARENHET.

Ytterligare om mordsaken från Helsingeholmen och hvad dermed gemenskap äger.

(Forts. från N:o 33).

Om sådan varit Kongl. Maj:ts nådiga afsigt (hvilket vi ej vilja neka); då har den blifvit alldeles missförstådd af dem, som ägt verkställa Kongl. Maj:ts nådiga Beslut. Ty vi känna bestämdt, att detta under den 20 Januarii utfärdade nådiga beslut ej blifvit å Anders Andersson verkställdt förr än det var för Petter Andersson kungjordt. Fängelset vid vatten och bröd, som var Anders Andersson ådömdt, i brist af tillgång till böter, tog nemligen ej förr sin början än den 14 sistl. Martii; och först sedan det fortfarit 15 eller 16 dagar, blef innehållet af Kongl. Maj:ts nådiga Utslag bekant för den mannen, Herr Kapitenen Leyonmarck, genom hvars biträde Kongl. Hofrättens nu af Kongl. Maj:t upphäfna beslut angående Anders Andersson blifvit öfverklagadt. Denne otröttlige välgörare skyndade då att hos Konungens Befallningshafvande nedsätta fulla beloppet af de ådömda böterna och yrka, att straffet vid vatten och bröd måtte genast taga slut samt Anders Andersson från undergående af hvad som deraf återstod befrias. Men detta steg blef utan verkan. Konungens Befallningshafvande afslog Herr L:s ansökning, och förklarade, att det påbegynda kroppsstraffet skulle fullbordas, samt Herr L. få återlyfta sina penningar. Äfven detta missöde hade undvikits, om ej utbekommandet af Kongl. Maj:ts nådiga Bref blifvit hindradt; ty vi veta, att den, som begärde det och som klagar öfver Kongl. Hofrättens och Nedre Revisionens vägran, åtagit sig att genast underrätta Herr L. om dess innehåll, på det han måtte kunna fullborda sin redan förut tillkännagifna afsigt att, i händelse Anders Andersson blefve dömd till böter, erlägga dem och rädda honom från kroppsstraff.

Sjelfva mordsaken har då ändtligen nått sitt slut, och den siste af alla dem, som med och utan fog derföre anklagades, häcktades, piskades till bekännelse, är på fri fot, frikänd af Konungens Högste Domstol från all medbrottslighet deri, sedan han på grundlösa misstankar och genom olagliga domslut blifvit ett års tid för sådan medbrottslighet hållen i fängelse, besmidd och forslad i grofva bojor till och ifrån särskilda Tingsställen.

I frågan om den misshandling mot de anklagade, som i målet blifvit öfverklagad, hafva också, enligt hvad redan bekant är, tvenne personer, nu aflidne Kronoläsmannen Röösgren och Fångvaktmästaren Grönberg, blifvit för våldsamheter till bekännelsers uttvingande dömde att straffas med

fängelse, penningeböter och förlust af sina tjenster, samt att gifva skadestånd till de lidande. Utslagen öfver dem begge bero för närvarande af Kongl. Svea Hofrätts pröfning, efter anförde besvär, dels af dem sjelfva, dels af deras vederparter och dels af Kongl. Hofrättens Advokatfiskal uti ett emot Röösgren afgifvet Memorial, som, särskildt tryckt, redan blifvit i denna tidning granskadt.

Hvad som ännu återstår att göra, är likväl det betydligaste. Vi hafva redan sett af Herr Kapitenen Leyonmarcks den 17 sistl. Februarii till Stockholms Norra förstads Vestra Kämnersrätt ingifne och uti N:o 15 af vårt blad intagna anförande till protokollet, huruledes Landssekreteraren Herr von Sydow blifvit så väl af Fångvaktmästaren Grönberg, som den nu aflifvade Petter Andersson angifven för att hafva varit tillstädes, då den sistnämnde af Grönberg piskades till bekännelse; och samma gång hafve vi berättat, att denna angifvelse blifvit bekräftad af ett i saken mot Grönberg hördt vittne. I nämnde anförande har Herr L. äfven tillkännagifvit sin föresats att, genom utdrag af Kämnersrättens protokoll, så snart det kunde erhållas, meddela Justitiæ-Kantzlersembetet kunskap om hvad emot Herr von Sydow sålunda förekommit. Detta lärer väl nu hafva hunnit ske; och derigenom måste emot Herr v. S. uppkomma en bestämd anklagelse för medbrottslighet uti det pinande till bekännelse, hvarför Röösgren och Grönberg blifvit sakfällde.

Vidare lärer det, utan att nu behöfva upprepas, vara en hvar af våra läsare bekant, huru Petter Anderssons och Anders Anderssons föräldrar, utom det de varit obehörigen häktade och undergått svår misshandling, äfven blifvit af Underrätt, Wermdö skeppslags Häradsrätt, olagligen dömda till urbota ansvar, men sedermera från all brottslighet frikände, ej blott af Kongl. Hofrätten, som genast efter läsning af ransakningen frigaf dem ur häktet, utan ock nu af Kongl. Maj:t, genom det här ofvan intagne nådiga beslut. Ett sådant Häradsrättens förfarande kan omöjligen aflöpa utan anklagelse och alfvarsam behandling. Att äfven Hofrättens Advokatfiskal insett detta, inhämtas af hans yttrande i Memorialet emot Röösgren, der han ej blott öfverhopar Häradsrätten och dess ordförande med alla de tillvitelser för felaktigt förfarande i ransakningen, som uti granskningen af detta Memorial blifvit anmärkte, utan ock säger uttryckligen, att målets bortblandande och vanställande vid nämnde Domstol är ett föremål för särskildt åtal mot Underdomaren. Tiden till anställande af detta åtal är nu inne, sedan mordsaken undergått Kongl. Maj:ts nådiga pröfning, och någon ytterligare vägledning för omdömet öfver Häradsrättens alla åtgärder derutinnan ej är att förvänta. Så fort detta åtal tager sin början, skola vi derom underrätta våra läsare.

Men det vigtigaste, som återstår, är att se utgången af åtalet emot Konungens Befallningshafvande för det olagliga häktandet. Redan uti recensionen af Advokatfiskalens oftanämnde memorial emot Röösgren är vid slutet erinradt, att i samme Advokatfiskals anmärkningsmemorial af den 9 sistl. December, hvarigenom nämnde åtal emot Konungens Befallningshafvande är börjadt, saknas framställningen af den fråga, som Advokatfiskalen, i anledning af Herr Justitiæ Ombudsmannen Friherre Mannerheims förordnande, upptagit mot Röösgren, ehuru den tydligen förnämligast angår Konungens Befallningshafvande, den frågan nemligen, huruvida Röösgrens tjenstenit, att ifrån sitt Länsmansdistrikt på landet begif-

va sig hit till staden, för att i fängelset härstädes afställa pinligt förhör, varit sjelfmant eller beordradt; äfvensom att i Anmärkningsmemorialet bordt finnas något angående bristande tillsyn vid det Länsfängelse, der Röösgrens åtalade framfart fått äga rum, men att sådant likväl i memorialet icke finnes. Vi upprepa nu denna erinran, då vi gå att granska, hvad den omförmälte Advokatfiskalen, Herr Lagmannen och Riddaren Laurin, till fullföljande af det i fråga varande åtalet, sedermera åtgjort. En del af våra läsare har redan genom Anmärkaren gjort bekantskap med Herr L:s slutpåstående i detta mål. Men vi hafva icke trott oss derigenom befriade från skyldigheten att meddela samma handling, då vi åtagit oss att redovisa, huru åtalet aflöper. Vårt blads fullständighet får icke bero af tillfälliga bidrag från andra blad, då begges läsare ej alla kunna vara desamma; och vi hoppas, att ingen skall finna klandervärdt, det en och samma sak inflyter i mer än en tidning. Slutpåståendet är sådant.

Afskrift.

Ödmjukt Embets-Memorial!

Efter erhållen del af den förklaring, som Konungens Befallningshafvande i Stockholms län, Tillförordnade Herr Öfver-Ståthållaren, Landshöfdingen och Commendören af Kongl. Nordstjerne-Orden Friherre Daniel Edelcreutz och Herr Lands-Sekreteraren A. R. von Sydow gemensamt afgifvit öfver mitt Anmärknings-Memorial af den 9:de December 1819, rörande Torparens Anders Anderssons i Granbatt, hans Hustrus, Dotters och Pigas arrestering med mera; och sedan, i anledning af mitt Memorial den 5 sistlidne Februarii, nödige Protocoller och handlingar blifvit mig tillställde, samt andre mellankomna Embetes sysslor lemnat ledighet att en afbruten handläggning vid detta mål fortsätta; går jag nu att denna min Embetes talan vidare utföra.

Herr Friherren och Landshöfdingen anser de öfverklagade arresterings-orderne vara icke allenast enlige med Herr Landshöfdingens i 1:sta förklaringspunkten uppräknade Embetspligter, och deribland äfven med den, som bjuder hus- och hemfridens uppehållande, (hvilken dock just derigenom blef störd) utan äfven grundade på lagens klara ord i 1 Cap. 2 §. Straff-Balken, att dråpare och andra grofva missgerningsmän skola genast å färska gerning gripas och i häkte sättas. Om så vore; — om Konungens Befallningshafvandes åtgärd vore så enlig med lag och Instruction; hade visserligen något åtal derå icke blifvit mig anbefallt. Och detta kunde ensamt vara nog till försvar för min emot berörde arresterings-ordres gjorde anmärkning, om icke dess riktighet kunde med andra skäl ådagaläggas.

Hvad lagen stadgar i 1 Cap. 2 §. Straff-Balken kan icke vara hit lämpeligt, eller utgöra en rättmätig grund för Herr Friherrens och Landshöfdingens här klandrade åtgärd, enär Torparen Anders Andersson, hans hustru och husfolk, icke voro missgerningsmän, den stund arresterings-besluten vidtogos och utfärdades; ty när lagen säger, att *verklige* dråpare och andre grofva missgjerningsmän skola genast gripas och häcktas, har lagen derföre icke sagt, att, så snart dråp eller annan missgjerning skedt, hvar och en, som derföre angifves eller för delaktighet deri misstänkes, skall genast undergå samma öde som den verkelige missgjerningsmannen. Då skulle ingen medborgare vara säker i sitt hus eller annorstädes, så länge angifvelser och misstankar finnas; Och Konungens Befallningshafvande, som fått sig uppdraget att skydda allmän Landsfred, får väl icke, vid

ulöfningen af denna Åmbetespligt, kränka personlig fred och säkerhet, som utgör en beståndsdel af den allmänna.

Jag anser icke nödigt, att ingå i vidare utveckling af en, efter min tanka, så klar och obestridelig satts; Jag får allenast vördsamt tillägga, att lagens mening och afsigt i åberopade paragraphen synes ej kunna vara någon annan, än att det skall, på ett eller annat sätt, vara säkert, eller åtminstone med bindande omständigheter göras sannolikt, att den, som gripes och i häckte sättes, verkeligen är dråpare eller annan grof missgärningsman; men hvilket här ej inträffade.

Icke mera lämpeligt till närvarande fall lärer Högloff. Kongl. Hof-Rätten finna det i förklaringen jemväl åberopade 4 Capitl. 1 §. Rättegångs-Balken, som ålägger Domaren att sätta Urtima Ting, när allmänt rykte upkommer om groft brott och skälig misstanka dertill finnes. Det angår allenast Domaren, men icke Excecutoren, och föreskrifver blott skyldigheten att genast ransaka, icke att genast arrestera; Ty ändamålet af Domarens här anbefallte åtgärd är just att utforska, först brottets visshet och sedan den brottslige, för att derefter kunna om häktandet lagligen besluta. Rykte och misstanka är visserligen skäl nog, att om verkligheten undersöka; men icke att genast kasta den misstänkta i fängelse.

Det enda afseende, i hvilket sistnämnde lagrum till i fråga varande mål vore lämpeligt, är det, att, sedan allmänt rykte i April månad uppkommit om de på Helsingholmen begångna mord, serskilt Ting genast bordt sättas, men icke, äfven sedan den mördade Torparen Blombergs kropp igenfunnits och mördaren jemväl blifvit i häktet inbragt, som, efter hvad nu i förklaringen uppgifves, skedde den 20 April, med undersökningen fördröjas ända till den 25 Maji, och således långt öfver den yttersta uppskofstid, som Kongl. Förordningen af den 10 April 1810 utstakar. Om nödig och påbuden skyndsamhet härutinnan blifvit iakttagen, hade Executiva magtens *förberedande* åtgärder, som nu gifvit anledning till åtalet, kunnat undvikas och, må hända, äfven varit ogjorde.

Jag kan således icke, efter hvad i förklaringen yttras, *vara beredd* att godkänna de, om Anders Anderssons och hans hustrus gripande och häktande, utfärdade ordres såsom lagliga, om än visas kan, att mördaren då redan gjort angifvelse mot bemälte sina föräldrar, och att den hade utan pinliga och våldsamma medel tillkommit. Det strider emot hvad jag förut yttrat, nemligen: att angifvarens utsago aldrig kan ega vitsord, eller medföra lagligt bevis; — och jag har blott tillagt den reflexion: *i synnerhet när den genom pinliga medel tillkommit.* — Att desse varit använde förr, än Petter Anderssons angifvelse mot föräldrarne gjordes, det slutade jag med skäl af hvad både Petter och hans Broder Anders Andersson under ransakningen vid Härads-Rätten anfört, nemligen Anders: att han i Smedjegårdshäktet ägt tillfälle att finna, huruledes Brodern blifvit behandlad, innan han kunnat förmås till den onaturliga hårdheten, att beljuga sin broder och sina föräldrar, samt att föreställningen af ett lika hårdt förestående öde hade äfven förmått Anders, som afhörde Brodrens falska bekännelse mot honom och föräldrarne, att deruti instämma; och Petter: att hans tillförene afgifne bekännelse var en följd af den behandling, som han undergått i Smedjegårdshäktet, helst han underkastat sig at bejaka allt, hvarom han tillspordes, för att undgå en hård medfart.

Då Herr Friherren och Landshöfdingen nu förklarat, det pinliga medels nytt-

jande i fängelset den tiden icke varit honom bekant, kan jag ej yrka motsatsen. Dock måste jag vördsamt erinra, att hvad Herr Friherren och Landshöfdingen i förklaringen anfört, som skulle under ransakningen icke ens blifvit yrkadt, det pinliga medel egt rum förr än i slutet af Maji månad, destomindre är med förhållandet enligt, som arrestanternes falska bekännelse är inprotocollerad den 4:de Maji och Protocollet innehåller, att de förut yttrat sig vara dertill beredde. Men jag anser denna omständighet ej hafva någon väsentelig inflytelse på min talan, enär, efter hvad jag förmenar, Petter Anderssons blotta uppgift emot föräldrarne, äfven utan kännedom af motiverne dertill, ej kunde utgöra laga skäl till deras gripande och häktande, innan samma uppgift af domaren blifvit undersökt och riktig befunnen.

Men om nu, i brottmålets då varande skick och vid den sensation som brottets ryslighet uppväckte, ett för långt drifvet embetsnit, i afseende på Torparens i Granhatt och hans Hustrus häktande, blott på grund af mördarens emot dem gjorde angifvelse, om den då redan var gjord, kunde anses ursäkteligt, sedan nu mera blifvit tillkännagifvit, att arresterings-ordernes datum, den 19 April, är misskrifvet och de således äro utfärdade (icke dagen före, utan) dagen efter det mördaren kom till häktet, synes dock ett sådant förklaringsskäl ej vara gällande, i afseende på de den 29 April utgifne ordres, om Dottren Anna Andersdotters och Pigan Anna Cajsa Svensdotters arresterande; hvilket jag anser än mera sakna laga beiogenhet.

I det skick målet var, när min anmärkning framställdes, och efter allt hvad under hela ransakningen blifvit upplyst, voro sistnämnde personer ej angifne för något slags delaktighet eller medvetenhet i brottet; och förthy ansåg jag deras häktande vara grundadt endast på godtycke. Jag kunde dervid ej taga i beräkning det yttrande, som, enligt Vaktmästaren Grönbergs nu företedda Rapport af den 26 April, Hustru Anna Olsdotter skall haft till vaktbetjeningen vid häktet, angående Dottrens och Pigans vetskap, hvarest några saker, som kommit ifrån Helsingholmen, funnos förvarade, då sådant yttrande hittils varit mig obekant och rapporten nu först blifvit begagnad.

Men denne Rapport bevisar icke ens, att Hustru Anna Olsdotter *verkeligen gjort* en sådan uppgift som deruti omförmäles; ej eller att det skett frivilligt: och Rapportens sannfärdighet kan ännu med skäl betviflas, enär af brottmåls-handlingarne finnes, att Anna Olsdotter under rättegången alldeles nekat sig hafva, hvarken å sig sjelf bekänt någon brottslig medvetenhet, eller emot någon annan sådant angifvit. Det var alltså, till det minsta, ett förhastande, att Konungens Befallningshafvande, utan efterfrågan om Rapportens sannfärdighet, genast tog den för fast och derpå grundade beslutet om dottrens och Pigans häktande.

Om desse arresterings-ordres varit vilkorlige; om de innehållit, att, i fall deri omförmälte silfverknytet eller annan till de mördades Bo hörande egendom i huset funnos, och om dottren och pigan erkände eller eljest befunnos derom äga kunskap, de då skulle föras i häkte; så hade på denna grund orderne kunnat försvaras; men nu äro de ovilkorlige; de innehålla, att Anna Andersdotter och Anna Cajsa Svensdotter, utan afseende på utgången af det tillika anbefallde ransakandet efter godset; ehvad något deraf i huset fanns eller icke, och om sistnämnde qvinnor erkände något medvetande eller icke; i alla fall borde gripas och införas, för att med *de andra brottslige* för Rätta ställas, fastän de icke voro brotts-

lige, eller ens med något skäl besvärade, och således någon anledning då icke var att dem lagföra. Men om ändock detta lagförande pro forma skulle ske, hade det gjort tillfyllest att de blifvit till svaromål kallade, eller, i fall af tredskande, till Rätten hämtade. All anstalt härom, en hel månad förr än målet hos Domaren förekom, var förhastad, onödig och utan ändamål. Jag anser det hvarken vara lagligt, eller för Samhället i någon måtto gagnande, att alla de personer, som på sådant sätt, med eller utan skäl, kunna varda i ett brottmål inblandade, om också deras hörande till upplysning kunde blifva nödigt, skola genast släpas i häkte, och fängelserne sålunda onödigtvis upfyllas af arrestanter, som sedan få der en längre tid afbida ransakning, och slutligen finnas saklösa.

Vid Herr Friherrens och Landshöfdingens nästpåföljande reflexioner har jag ej annat att erinra, än att de synas mig egenteligen icke höra till ämnet; de angå säkerheten till lif och egendom, såsom ett Samhälls-vilkor, och innefatta en jemförelse mellan det helas deraf beroende rätt, och våldsverkarens enskilta, samt den förra rättighetens öfvervigt framför den sednare; hvilket allt icke bestrides; men som här ej kan komma i fråga, enär minderåriga flickan Anna Andersdotter och Pigan Anna Cajsa Svensdotter *ej* voro några våldsverkare, eller ens med delaktighet i slikt brott besvärade, och Samhällets rätt således ej kräfde, att deras enskilta rätt skulle vika och personliga friheten dem beröfvas.

Att få ett groft brott uptäckt och straffadt, är visserligen för Samhällets lugn och säkerhet nödigt, och utgör således ett vigtigt föremål för både Domaremagtens och Executiva myndigheternas omsorg. Men här var ändamålet hufvudsakligen vunnet, så snart mördaren Petter Andersson blifvit ertappad och häcktad, samt bade brottet erkänt, och hans förmenta medbrottslige, Brodren Anders Andersson, äfven var gripen och fängslad. Nu återstod ej annat, än att tillrättaskaffa det Silfver och andra husgerådssaker, som Petter och Anders då skall bekänt sig hafva ifrån de mördades hus bortröfvat; ehuru denna bekännelse sedan befunnits oriktig och genom våldsamma medel utprässad. Ett sådant återskaffande af enskilt mans gods, om det kan såsom Ämbetes pligt åligga Konungens Höfding i Länet vidare, än att, på vederbörandes begäran, lemna handräckning, och som i alla fall fordrar visshet, att gods är stulet eller rötvadt, var väl ej så heligt och för Samhället så vigtigt, att till befordrande deraf andre medborgares personliga rätt och säkerhet samt hus- och hemfred skulle uppoffras. Om ock berörde gods, i fall det verkligen varit bortröfvadt, blifvit undanstucket eller förskingradt, hade, efter min tanka, allmänna säkerheten, eller *det helas rätt*, såsom Herr Landshöfdingen sig yttrar, dervid mindre lidit, än genom de medel, som till förekommande af förskingringen här nyttjades.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Ej blott tiden till Cortes's sammankallande är nu bestämd till d. 9 Julii; utan ock valen hafva blifvit utsatte, och det, till tidens vinnande, med kortare mellanskäf mellan Sockne-, cantons- och provincevalen, än lagen utsätter, men sådant blott för denna gången. D. 26 Junii sammanträda likväl de deputerade och suppleanterne (de provisoriskt valde för ultramarinska provincerna) till en förberedande junta. Det härom utfärdade manifest yttrar den förhoppning, att de ultramarinska provincerna skola beqväma sig till återförening (hvilket imedlertid synes föga troligt,

i anseende till de Americanska angelägenheternas behandlande vid sista Cortes), och lemnar instruction för valen äfven der, jemte upgift på dessa provincer med deras hufvudstäder.

Gen. Pols armée har besvurit constitutionen och blifvit uplöst, liksom alla milicecorpser; endast linietrupparne bibehållas. — Grefve Abisbal, som ankommit till Madrid, har i tidningarna ifrigt förfäktat sin oskuld, och säges nu stå i förening med den inflytelserika Lorencini-klubben, som förklarat Freyre (om han ej rättfärdigar sig) och alla, hvilka bragt olyckan öfver Cadiz, vara föremål för nationens afsky och ovärdiga Spanska namnet. "Så snart Cortes sammanträdt," fortfar den under klubbens inseende redigerade tidningen (Constitucional), "skola vi fordra, att de i hela nationens namn förklara, det staden Cadiz gjort sig högst förtjent af fäderneslandet". Abisbal har för nämnde klubb upptäckt en contrarevolutionär sammangaddning och begärt befälet öfver national-milicen.

Predikaremunkar hafva tillåtit sig att förklara för kättare hvar och en, som öfvergår till det constitutionella systemet eller deltager deri (således Konungen sjelf).

Konungen har återgifvit ära och embeten åt alla, som varit invecklade i anklagelserna mot Mina, Porlier, Lacy, Richard och Renovalez, likasom i de angifna sammangaddningarna i Valencia 1817 och 1818 samt vid expeditions-arméen 1819. Quiroga, Riego och Arco Aguero hafva fått General Majors fullmagter. Quiroga anses dessutom (öfver allt, undantagande i Cadiz, der man smickrade sig att få honom till Gouverneur) bestämd till Gen. Capitaine öfver de Baskiska provincerna. Detta är dock icke säkert. Folket politicerar nu ganska mycket.

Någon opposition af presterskapet mot den nya ordningen fruktar man icke; ty det är icke i Spanien, som förr i Frankrike, att presterna förena ett dubbelt privilegium, genom de stora prestliga embetenas bortgifvande endast åt adeln; tvärtom äro de flesta Spanska prelater män af ringa härkomst, som bragt sig upp genom förtjenster.

I Cadiz besvors constitutionen d. 19 Mars af flottan, d. 21 af garnisonen, d. 23 af folket. D. 22 begyntes valen till Cortes ledamöter. — Då de uproriske regimenterne kommo till S. Maria, blefvo de af den öfriga militären emottagne med den yttersta afsky. Vapen och alla militäriska tecken fråntogos dem, och de måste vandra barfota till Chipiona, för att der afvakta vidare ordres. — Den för Americanska expeditionen inlastade proviant lossas åter och försäljes; hvarigenom priset på lifsmedel i Cadiz blifvit utomordentligt lågt. — På Leon är allt lugnt. Trupparna aftåga allt jemnt till det inre; Sevilla är bestämdt till deras högqvarter.

Genom ett Kungligt decret är förordnadt, i enlighet med constitutionens föreskrift, att hvar och en, som vägrar besvärja rikets constitution eller med sin ed förenar sådana inskränkningar, som strida mot andan deraf, anses ovärdig att vara Spanior, förlorar hederstecken, embeten och förmåner och utestänges från Monarkiens område. — D. 3 April förkunnades constitutionen i Bilbao och en proclamation utfärdades, med protest mot den förklaring, som Juntan i Guernica afgifvit, "Constitutionen är intet annat än summan af Biscayas gamla, till nytt lif väckta och i bättre ordning upfattade fri- och rättigheter".

Hvad allmänna sinnesstämningen beträffar, så har man märkt, att de Spaniorer, som återkomma från främmande länder, medföra skatter af lugn erfarenhet och uplysning om tiden och dess kraf. I Hufvudstaden råder det djupaste lugn. Så ofta Konungen visar sig, emottages han med högljudd enthusiasm. Mot dem, som under förra systemet förtryckt och misshandlat invånarne, råder ännu förbittringen. Elio är redan af Valencianerne bränd in effigie; och högt ropas på hans ställande till ansvar. Vakterne på citadellet, der han förvaras, hafva måst fördubblas. Han sjelf är oförfärad, åberopar, att han upfyllt sin pligt, och vill icke bedja om förskoning för sitt lif, som han så ofta vågat för fäderneslandet.

Frankrike. Aldrig har någon ting hos Franska folket gjort en så allmän och obehaglig sensation, som de två nya exceptionslagarne; aldrig har opinionen så bestämdt visat sig. Ehvad olikhet som och må herrska i tänkesätten; så märkes dock härvid en viss öfverensstämmelse. Man bedroge sig mycket, om man trodde, att det blott är de liberale, som förklarat sig mot nämnde lagar; tvertom äro de afgjordaste royalister af alla nuancer lika mycket emot dem. [illegible] märklige saker förefalla. Kamrarne discutera budgeterne. Dock lifvas detta torra ämne då och då af några inblandade anmärkningar, som väcka större interesse. De liberale ansätta ministrarna ganska häftigt, i anledning af de fordna budgetterna, och finna räkningarna dunkla. I flera punkter skola missbruk hafva ägt rum. Endast f. d. Krigsministerns, Gouvion St. Cyr's, räkningar undantagas och anses för ett mönster af ordning och tydlighet. Hr. B. Constant yttrade, att det egentligen vore [illegible] vertlodigt att genomgå räkningarna, då den nya tryckfrihetslagen hämmat allmänna omdömet deröfver; i ett land, hvars constitution blifvit kränkt,

väntade han icke någon god ordning i financerna. Bland dem, som voterat för tryckningen af ett föregående tal af Constant, voro äfven Castelbajac och de la Bourdonnaye, båda två Ultras.

Censuren och dess företag utgöra det allmännaste talämnet. Man har i Drapeau blanc med förundran sett en artikel, under rubrik "Censuren, nyårsgåfva," som commissionen ej förkastat, ehuru han var riktad mot censuren. Deremot skall Gen. Procureuren hafva confiscerat en liten skrift, som följde med Censeuren och kallades: Censurcommissionens utstrykningar (rogunres) i Censeuren. — I stället för Conservateuren utkomma två tidningar: "Defenseur de la Religion" och "Memoires de l'academie des Ignorans;" i stället för Minerve brochurer. "Memoires historiques", som utgafs i st. for Bibliotheque historique, är indragen. Utgifvandet af flera Parisiska tidningar förlägges till Brüssel. — Alla carricaturer hafva försvunnit ur de Parisiska kopparsticksbodarne; men sådana stycken, som förestilla Franska arméens bedrifter, finnas qvar, äfven som portratter af de Generaler, som anfört arméen, och af de Deputerade, som försvarat nationens frihet.

Det säges, att f. d. Presidenten i Minister-conseillen, Gen. Dessolles, haft privat audience hos Konungen och, på H. M:s egen befallning, frimodigt framställt rikets närvarande läge.

Den högre och lägre policen är ansenligt förökad. Man kan icke sätta sig på ett offentlig ställe eller begynna ett samtal med någon, utan att en tredje genast kommer, som låtsar läsa avisor eller affischer. Äfven militärpolisen är förstärkt.

England. Vid Bonnybridge i Scotland har en drabbning mellan radicalerna och Yeomanry förefallit d. 5 dennes. Elden varade en stund; ändtligen bragtes radikalerne på flykten af cavalleriet. Fångar och vapen blefvo tagna. I Glasgow hafva oroligheter länge varit och både Yeomanry och reguliera truppar hafva kommit till stadens försvar. Man har sett radikalerna exercera och främmande personer bemägtiga sig smedverkstäder, der de begynt förfärdiga pikar. Antalet af de radikaler, som äro i rörelse i staden och kringliggande byar, skall stiga till 60,000. Elfva medlemmar af det så kallade "provisoriska regeringens utskott" äro arresterade. — I Paisley är äfven ytterst oroligt. Vid Kilsyth har förefallit en drabbning mellan 60 radikaler och 19 husarer; många blefvo blesserade. Alla arbetare afhålla sig från arbete. — I Greenock har varit ett allvarsamt uplopp d. 8 dennes, då några fångar befriades och deras escort anfölls af pöbeln. Öfver allt letas efter vapen, som ock i mängd skola hittas i hus, skogar och strömmar, sedan radikalerne lidit flere motgångar och bortkastat dem. — Alla dessa underrättelser äro imedlertid tagna ur ministeriella tidningar, hvilka man allmänt påstår ej blott förstora, utan ofta till och med uppdikta resningar. — I Irland skall lugnet snart vara återställdt.

Rättegångarne fortgå, både mot Thistlewoodska conspiratörerne och den stora mängd, som i landsorterna äro anklagade såsom lugnets störare. Jury'erne synas hafva för grundsats att fälla alla. Bland dem, som nyss blifvit förklarade brottslige, äro Sir C. Wolseley och Harrison m. fl.

D. 8 Apr. om aftonen kände man i London redan att 642 parlaments ledamöter voro valde, bland hvilka 490 gamla och 134 nya. 34 val återstå, hvilka resultat då ännu ej voro kända.

Konungen har befallt, att Dess födelsedag skall firas d. 24 Maji, i stället för d. 12 Augusti, då H. M. verkligen är född. Sådant lärer ske för fabrikernas skull och icke vara ovanligt inom den Kongl. familjen i England.

Italien. Budgetten för Sicilien har blifvit allmänt kungjord i Palermo, och inkomsterna utgjorde för det löpande året 1,637,332 unzer; men utgifterna 1,665,353. Befolkningen är 1,600,000 och hvarje menniska betalar således omkring ett unz eller 13 Francs (6½ R:d Sv. b:co). Om ock denna summa är högre än förra årets, så är den dock lägre än i de flesta Europeiska länder. Bland skatterna uptages äfven en tillökning i grundränta, af 10 000 unzer, som främlingar, hvilka på Sicilien besitta fast egendom, måste erlägga. Denna skatt kommer dock att nästa år afskaffas.

Portugal. Det ryktet, att Konungen ej vidare tänker lemna Brasilien, äfvensom det, att oroligheter herrska i Portugal, har blifvit förklaradt för ogrundadt.

Tyskland. Genom en Kongl. Preussisk förordning af d. 2 Mars, äro Grosshandlare-, sidenhandlare och material-handlare-skråna upphäfna, äfvensom Börs corporationen. I deras ställe inrättas ett allmänt "Berlinskt köpmans-embete," bestående af alla handlande och näringsidkare. Endast genom antagande i denna corporation får man alla lagliga rättigheter som näringsidkare.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 35. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 1 Maji.

Sine ira, studio et metu.

Öfver sista Constitutions-Utskotts betänkande i fråga om ett förändradt representations-sätt. (Insändt.)

Den *absolut bästa* Statsorganism är, såsom alla ideer, ett mål, hvartill man oupphörligen bör sträfva, men som aldrig uphinnes. Likasom individen aldrig upnår fullkomligheten, så kan ock samhälls-inrättningen aldrig bringas till den grad af fullkomlighet, att ej för kommande generationers verksamhet skall återstå en oändlighet af förbättringar och reformer.

Genom alla bildade nationers opinion är representatif författning ansedd såsom ett nödvändigt vilkor för en god statsorganism. Men elementerne, som skola utgöra representationen, och dessas organiska förhållande till hvarandra, äro ämnen för stridiga meningar.

De nya stater, som, utan att vara bundne af förut gällande former och inrättningar, börds-prerogativer, privilegier och immuniteter, bildat sig sjelfva genom nya sjelfskapade constitutioner, hafva utan svårighet kunnat i representationen uptaga alla de samhällsmedlemmar, som genom sitt interesse för det helas väl och bestånd äro qvalificerade att i densamma deltaga; och jemväl åt deras representativa system gifva den enhet och öfvervägande tendens till ett och samma mål, som karakterisera en god sammansättning af nationens representanter.

I de äldre stater, som ej bildat sig genom en fri öfverenskommelse emellan lika fria samhälls-medlemmar och efter en i deras begynnelse klart uttänkt idée; och hvilkas författningar äro att anse mera såsom foster af en slump, af yttre tvingande omständigheter och af redan stadgade olika förhållanden emellan samhälls-medlemmarna; i dessa stater har händt och nödvändigt måst hända, att äfven där folket haft representationsrätt, denna rätt icke sträckt sig till alla samfundsklasser eller varit i ett riktigt förhållande mellan dem fördelad.

Detta förhållande i den första omständigheten inträffar, efter hvad allmänneligen är erkändt och uti Constitutions-Utskottets vid sistl. Riksdag afgifna betänkande jemväl medgifves, på Svenska Ständernas sammansättning; men hvad den sednare omständigheten, eller fördelningen af representations-rätten mellan fyra serskilda stånd, angår, har samma Utskott ej ansett sig äga skäl att önska eller föreslå någon rubbning af dessa serskilda delar af den gamla byggnaden. Samma Utskott har således inskränkt sitt bemödande derhän, att till de förut existerande delar foga och med dem införlifva de likartade elementer, som kunna göra anspråk på egen exposition i statsbyggnaden.

Vore statsförfattningen att anse såsom

en mekanisk inrättning, eller såsom en byggnad — under hvilken materiela bild den samma blifvit af Utskottet föreställd — kunde det vara likgiltigt, huru densamma blefve sammansatt, endast alla till byggnaden hörande delar deruti finge ett rum; men då staten måste betraktas såsom ett *lefvande* helt, bestående af flera organiska delar, som skola verka för och till ett gemensamt ändamål; så blifver det visserligen icke likgiltigt, huru hvarje serskild dels verkningsförmåga afmätes och bestämmes.

En sådan sammansättning af stånd eller representerande samfundsklasser, som medför hinder eller nästen ren omöjlighet att göra det allmännas interesse gällande framför enskildas, är ostridigt felaktig; och den Svenska representations-författningen kan i detta afseende med skäl klandras.

Utskottet har föreställt sig representationen såsom bestående af tvänne hufvuddelar, nemligen den reella och den ideella hälften. Efter Utskottets förmenande skall den reella hälften, som delas i tvänne klasser, nemligen jordbruket och näringarna, egentligen verka för nationens fysiska eller ekonomiska interesse; och den ideella åter (hvilken jemväl består af tvänne klasser, a) Ridderskapet och Adeln och b) Presterskapet och de lärda) för det intellectuella, religieusa och moraliska.

Dessa ifrån Tyska filosofer lånta delningsgrunder kunna ej godkännas, emedan man ej kan eller bör föreställa sig medborgare, som i sina handlingar skulle ledas af uteslutande afseende på endast sinliga föremål. En stat, där det största antalet af medlemmar, nemligen de jordbrukande och näringsidkande, icke skulle lifvas af religions och hederskänsla, lika med de förre medlemmarne, som räknas till den ideella hälften, och där de förre skulle med likgiltighet anse eller behandla moraliska föremål, eller sätta dem efter de fysiska, är knappt tänkbar; åtminstone kan man ej utan största orättvisa hysa eller fälla ett så förnedrande omdöme om Svenska allmogen och Svenska näringsidkaren.

Ehuru således skilnad emellan Rikets stånd ej kan härledas från de åsigter, som Utskottet derför lagt till grund, lärer dock för det närvarande ej kunna sättas i fråga, att icke representationen bör, såsom Utskottet föreslagit, delas i tvenne klasser eller hälfter; men deremot fins ej något skäl, hvarföre hvardera hälften skall åter sönderstyckas i tvenne delar. Enär den ena antages äga hufvudkarakteren af realitet och den andra af idealitet; synes det vara inconsequent att skilja den ena, antingen reella eller ideella, delen från den andra.

Då alla egentliga näringar i staten, från och med jordbruket till och med utländska handeln, böra sättas i full harmoni med hvarandra, om statens högsta välstånd skall kunna befordras, och om jordbruket, som otvifvelaktigt i Sverige är den förnämsta näringen och sjelfva grunden för de andras upkomst och tillvext och dessutom sysselsätter ett vida större antal af producenter, än alla de öfriga näringarne, är på sådan grund berättigadt att ej allenast för sig framställa flere förespråkare än de andra näringarne, utan ock att, i frågor som röra allmänna välståndet, äga en öfvervägande röst; så lärer det finnas högst otjenligt, att de öfriga närings-idkarnes mening och röst skola, på den vågskål, der fäderneslandets allmännaste interessen böra blifva rådande, motväga de jordbrukandes. Detta är likväl en följd af nu varande ståndsdelning. Större delen af nationen skall ej kunna tillämpa sig den naturligaste af alla rättigheter, att, med fritt användande af sina krafter och sin arbetsförmåga, förädla och bearbeta egna producter, eller att dem

fritt afyttra och förbyta, så länge som Borgareståndet, söndradt ifrån jordbrukande klassen, är för sig bestående och, vid hvarje anspråk, som andra göra på näringsfrihet, drager sig tillbaka inom förskansningen af privilegier, hvilka liksom med trollkraft afväpna äfven den modigaste kämpe, som vill försöka att genombryta dem.

Man invänder fåfängt, att, med ändring af nuvarande representations-grund, det kunde hända, att jordbrukande klassen skulle undertrycka den, som idkar andra näringsfång. Detta är otänkbart ur flera skäl: 1:o äger jordbrukaren, för sin egen fördel, behof af consumenter till sin vara, af andras förädlings och konst-arbeten, och af andras biträde att till andra ställen transportera och der försälja hans egna producter; 2:o då jordbrukaren ej äger något uteslutande privilegium å sitt näringsyrke, står det en hvar fritt att, derest han ej finner sin fördel vid idkandet af annat näringsfång, för sig utvälja jordbruket; och 3:o kan icke något förtryck äga rum, der allmän och lika frihet råder, emedan frihet och förtryck äro lika motsatta som ljus och mörker.

För att öfvertyga Borgareståndet om orättvisan af dess uteslutande privilegier till idkande af vissa näringar, skulle man kunna göra den fråga, om det vill medgifva bondeståndet lika uteslutande rättigheter i afseende på jordbruket. Svaret blifver säkert nekande; och derigenom har äfven Borgareståndet afkunnat dödsdomen öfver sina egna privilegier *).

För en hvar, som oväldigt och fördomsfritt bedömer i fråga varande ämne, lärer det således vara uppenbart, *att rikets allmoge och öfrige näringsidkande samhällsklasser böra förenas och utgöra ett enda stånd*, och att personalen af de jordägandes representanter bör öfverskjuta de andra representanternas personal, i samma mån, som jordägarne utgöra en större integrerande del af nationens egentliga producerande medlemmar.

*) Man vet, att vid Riksdagarne på 1780-talet var fråga om privilegier för bondeståndet; men med privilegier mentes då ingen ting annat, än hvad som vid sednare Riksdagar blifvit yrkadt om samlande af alla förordningar, rörande landtmannens rättigheter och pligter till en förordning, och dessutom (hvilket ej nu sednast varit i fråga) denna sålunda uppkomna lagens sanctionerande under privilegii-helgd. Frågan var väl icke obillig; ty de ekonomiska författningarne angående landet äro till sin natur enskildare, än de om handel, handtverk och fabriker. Då passevolance-frågan förevar 1786, stadnade två stånd mot två, och frågan förföll. Hade nu icke Ridderhuset äfven ägt interesse vid frågan, eller ock missförstått sitt interesse; så hade bönderne fått ett beslut emot sig och ett onus sig ålagdt i en fråga, som endast rörde detta stånd och absolut icke gjorde hvarken ondt eller godt åt de öfriga stånden (såsom stånd), om man ej antager för giltigt, hvad någon i Borgareståndet yttrade, att nemligen, om passevolancen antoges, skulle borgare få tillfälle till förtjenst på flere leverancer. *Preste- och Borgareständen* drogo imedlertid ej i betänkande att besluta i en *fråga*, som ögonskenligen icke rörde dem, om ej, som nämndt är, för att vinna på de roterandes bekostnad, eller ock endast i afseende på den orepresenterade delen af presterskapet, Comministrarne, som roterade för sina boställen. För att än ytterligare inse orimligheten af denna procedure, behöfves blott besinna, att frågan verkligen icke var Riksdagsfråga, utan rörde ett enskildt contract mellan Kronan och de roterande, hvarföre ingen annan deröfver kunde besluta än contrahenterne. Dette anmärkte Bondeståndet ganska riktigt, och gaf ett definitift nej, endast på förnyad *beläggning*. De två öfrige ofrälse stånden *deremot* funno sig icke hindrade att besluta i en *enskild sak*; men hade säkert *bestridt Ständernas rätt* att afgöra mången allmän fråga, om den rört ett så kalladt privilegium.

Således komma så väl ståndspersoner, hvilka äro jordägare, som ock bruksägare, manufacturister och fabriksidkare, hvilka alla hittills varit från representations-rättigheten uteslutna, att i de sammansmälta Bonde- och Borgarestånden införlifvas; och kunde dervid, såsom Utskottet föreslagit, värdet af bruksägares production tjena till grund för bestämmandet af deras valröster till fullmägtige.

Man finner lätt, att, i samma stund som borgarenas exclusiva privilegier å vissa näringar förfölle, skulle ock det hufvudsakliga hindret för den nu föreslagna föreningen imellan dem och jordägarne i Riket vara uphäfvet, likasom, å andra sidan, denna förening snart skulle verka privilegiernas fall.

Vid 1810 års i Stockholm hållna Riksmöte voro Riksens Ständer i allmänhet lifvade af djup känsla för den rättvisa och billighet, som bör ligga till grund för delningen af skyldigheter och förmåner medborgare imellan; och de privilegierade stånden i synnerhet tycktes hysa den öfvertygelse, att personliga fördelar, oaktadt deras af ålder och stadgar vunna helgd, likväl mindre inneburo nytta för deras innehafvare, än anledning till obehagliga intryck hos de klasser af nationen, hvilka af dem voro i saknad; af hvilka anledningar Ridderskapet och Adeln bland annat frånsade sig uteslutande besittningsrätt till Säterier och åtog sig inquartering för sina hus i städerna, likväl med det uttryckligen gjorda och af Borgareståndet medgifna förbehåll: att idkandet af all borgerlig näring, emot åtagandet af däremot svarande borgerlig tunga, måtte blifva en rättighet för alla medborgare-klasser.

Då Kongl. Kungörelsen, rörande dessa med flera jämkningar uti Riksståndens privilegier, d. 6 April 1810 utkom, gladde sig innerligen hvarje fäderneslandets vän, att stunden ändtligen var inne, då de tunga bojor, som ditintills fjättrat näringsfriheten, blefve lossade, och då den olyckliga striden mellan interessen, hvilken af sig födt förbittring, afund och missämja emellan särskilda corporationer, uphört. Men denna glädje varade ej länge. Ända intill närvarande stund har man tvekat att åt Borgareståndets berörde, i enthusiasmens ögonblick gjorda, concession gifva nästan någon, ännu mindre en så vidsträckt tillämpning, som med dess ordalydelse och afsigt öfverensstämmer. För rättighet till handtverks utöfning fordras ännu nästan samma formaliteter och möta i öfrigt samma afskräckande hinder af vissa läroår, gesällår, mästerprof m. m., som tillförene. Hvarföre Regeringen ej genast år 1810 gjort Borgarnes åt de öfriga medborgare återskänkta rättighet gällande, är för nationen en gåta. Man synes hafva öfverlemnat till Borgarnes absoluta godtycke att förklara deras representanters berörde år gjorda medgifvande, och däraf har händt, att de velat förklara *bort* hela saken, och att de nu mera skulle anse sig förorättade, om man ville taga dem på orden, sedan man en längre tid satt i fråga, om dessa ord haft någon betydelse *).

Hvad den andra af Utskottet så kallade ideala hälften af nationens till representation berättigade medlemmar angår, så är det lika felaktigt att vilja låta dess hittills varande klyfning i tvänne delar fortfara.

Såsom specielt ombud för kyrkan, religionen och uplysningen behöfver ej clere-

---

*) Som bekant är, ingingo alla Stockholms skrån, någon tid efter frihetens proclamerande, till Kongl. Maj:t med remonstrationer mot densamma. Detta steg var ej utan likhet med den, efter sistl. Riksdags slut, från Götha Canalbolag inkomna protest mot Ständernas beslut, och borde närmare betraktas.

ciet vid Riksmöten upträda. Dessa föremål äro för de öfriga samhällsklasserna lika dyrbara och heliga, och stå i öfrigt under ett högre skydd än menniskors. Våra häfder bära ock det ojäfaktigaste vittnesbörd därom, att försvaret af egna privilegier varit ett hufvudsakligt föremål för presterskapets bemödanden och verksamhet under riksdagarne. Men dessa privilegier hafva ej varit andeliga, utan däremot angått ganska verldsliga ting, nemligen presterskapets löningsvilkor och andra, ej ideala, utan högst reella förmåner.

Det är likväl förnuftsvidrigt, att presterskapet, som ej kan betraktas annorledes än såsom en corporation af vissa Statens embetsmän, skall, under skydd af privilegier, genom ett oemotståndligt *veto* kunna betaga Staten rättigheten att förordna om deras, likasom om alla andra embetsmäns förhållanden till Staten.

Således kunde med Ridderskapet och Adeln förenas de representanter för presterskapet, Universiteten och Vetenskaps-Akademien, hvilka Constitutions-Utskottet ansett böra utgöra ett särskildt stånd.

Då man besinnar, att de fleste Ridderskapets och Adelns ledamöter, såsom ock jordägare, nu äga ett gemensamt interesse med bondeståndet, och att, äfven med den föreslagna föreningen af andra näringsidkare med Bondeståndet, det skall hända, att i det således sammansatta nya stånd, jordbruksrepresentanternes antal skall öfverstiga de öfriges; så kan man ock göra sig fullkomligen försäkrad, att, därest de nu varande fyra stånd reduceras till tvänne, och de hittills orepresenterade i dem införlifvas, det allmännas interesse skall segra öfver enskildes.

Den af sakernas behandling i fyra särskilda stånd föranledda mångfaldighet af former, den däraf förorsakade tidsutdrägt med deras afgörande, svårigheten, om ej omöjligheten, att erhålla något säkert resultat, dessa med flera olägenheter skola genom den föreslagna reformen försvinna, och Regeringsformen samt Riksdagsordningen, som nu utgöra ett vidlyftigt studium och innehålla ämnen för mera klyftiga än gagnande discussioner om det formella, skola kunna i märklig mån förenklas.

De närmare bestämmelserna, angående grunderna för representanters intagande i endera af de tvänne hufvudklasserna, hvaraf den ena må benämnas *Öfverhus* och den andra *Underhus*, eller ock (för att undvika hvarje term, som skulle medföra föreställning om den ena i lagstiftningen deltagande corpsens underlägsenhet, mindre värde eller subordination under den andra) *Första* och *Andra Kammaren*, eller erhålla hvilken annan benämning, som må finnas tjenligare, kunna, med begagnande af de statistiska upgifter, som Constitutions-Utskottet haft att tillgå, lätteligen upgöras.

Härvid förutsättes likväl, att Bondeståndet skall kunna uplysas och öfvertygas därom, att det ej kan förlora något, utan snarare vinna mycket genom uptagande i sin klass af ej allenast jordägande Ståndspersoner, utan ock af Borgarne och de öfriga näringsidkare, som anses böra i representationen deltaga *).

---

*) Detta blifver säkert en bland de svåraste knutar att lösa. Den långa striden och vanan att se den ena klassen beständigt i harnesk mot den andra, har födt ett visst segt misstroende, i synnerhet hos bonden. Han tror aldrig, att den, som har knappar i räcken, menar ärligt med honom. Detta går så långt, att vid sista Riksdag Bondeståndet icke kunde förlika sig med den tanken att uptaga säteri- eller frälsegare, om de ock i allt annat vore qualificerade som bönder.

I Den Norske Rigstidende, N:o 27, för d. 4 i förra månaden, läses följande artikel.

Då den Lancasterska Undervisnings-methoden begynner att interessera vårt Land, och den allaredan skall hafva gjort goda framsteg i Hufvudstaden, så tror Insändaren, att det blifver mången kärt att se denna methods välgörande verkningar, helst de visat sig inom en så kort tiderymd som ett år, hvarunder den varit nyttjad i Dannemark. — Följande öfversigt är tagen ur Lieutenant Bruuns nyligen i Köpenhamn utkomna skrift i ämnet. — "Ett år är förflutet, sedan den första Lancasterska skola inrättades i Dannemark. Materialier till detta års historia äro: 1:o I Febr. 1819 uprättade Div. Adj. v. Abrahamsson, R. af Dannebr. och HedersLeg., på Kongl. Befallning, en Prof-skola, efter vexel-undervisnings-methoden, i Sölwgadens Caserne. Den begynte med 28 Gossar, till en del de yngsta af Garnisonens Sångskola, under deras Lärare, Theologiæ Candidaten Schou. — Denna Skola är sedan utvidgad till 120 gossar, och fonderad som Casernens beständiga Elementar-skola. 2:o I Maji begynte Herr Suell, från Malmö, en profskola bekostad och inrättad af Köpenhamns Borgerskaps Skole-Direction i Bredgadens Gosseskola. Man kan vänta, när denna skola genomgått sitt prof-år, en utförlig beskrifning af Herr Suell öfver dess framgång, och meddelande af de observationer han dervid haft tillfälle göra. 3:o Under sommar-månaderne utarbetade en Kongl. Comité förslag till methodens införande i hela Dannemark och en fullständig samling af tabeller. — Denna Comites handlingar. Vexel-undervisnings-sättets uppfinnelse, historien om dess införande utomlands och här, samt en nogare pröfning af de här yttrade meningar om methoden, kunna väntas af två bland Comiteens medlemmar, Herr Amtsprosten Mönster och Herr Div. Adj. v. Abrahamsson gemensamt. 4:o Mot sommarens slut inrättade Div. Adj. v. Abrahamsson Casernernes Flickeskola, efter Vexel-undervisningssättet. Läseskolan hålles om aftnarne af Herr Klein i Gosseskolans rum, hvilka således nyttjas 9 timmar dageligen. 5:o Flickornas handarbetsskola, delad i 18 klasser, styres af den förra Lärarinnan Fru Schmidt, som finner mycken lättnad för sig, samt snabbare och säkrare framsteg hos eleverne, genom den nya methoden. 6:o Öfver-Krigs-Commissarien v. Brock har vid sin Real-skola i Adelgaden försökt vexel-undervisningen i elementar-klassen. De betalande föräldrar gilla methoden och han har anskaffat nya pulpeter efter Caserneskolans inrättning, skrifvit en hop tabeller och väntar högvederbörlig sanction för denna methods införande i sin skola. Herr Brock har utvidgat methoden till tysk innanläsning och öfversättning på Danska. 7:o I December förvandlades, under Div. Adj. v. Abrahamssons inseende, den Classenska skolan på Christianshavn i Artilleri-Cassernen, för gossar och flickor på ett ställe. Herr Lind förestår Läseskolan, och 8:o Hans hustru hand-arbetsskolan efter vexel-undervisningsmethoden. 9:o Nyligen är uprättad af Div. Adj. v. Abrahamsson en skola för fullvuxna, då Hans Maj:t befallt, att Under-officiers-skolan delas i två klasser, sålunda att den nedersta afdelningen skall följa vexel-undervisningssättet och har till bestämmelse att bringa samtelige Underofficerare och musikanter till att hjelpligen läsa, skrifva och räkna, samt att känna grunderna till Geographien. Härefter skulle blott de med serdeles anlag begåfvade under-officerare, musikanter och sådane, som

bestämmas till att blifva Fourirer och Commender-Sergeanter, kunna komma i den öfversta classen och genomgå hela Skolan. Föreståndare för hela Skolan är Pr. Lieut. Cathala, och speciella läraren vid den andra classen efter Vexelundervisnings-methoden, är Sergeanten Nix. 10:o Skolorne i Casernen hafva blifvit ordentligen inspecterade, och hela inrättningen förklarad 104 gånger, för nära 600 personer, utom 250, hvilka haft inträdeskort till enskilda besök. 11:o I Artilleri Caserne-skolan har Herr Lind begynt att dana barn från privata Instetuter till Monitorer, hvilka sedan kunna hjelpa deras lärare, så snart Skole-Direktionens tillåtelse till methodens införande i offenteliga och privata Skolor blifver meddelad. 12:o Capit. v. Krohn och Läraren Eggers inträda, vid sin hemkomst, som medlemmar i flere Comitéer för methodens införande vid Skolorna i Hertigdömena. 13:o Föreståndaren för det Kongl. Döf-Stumme institutet i Köpenhamn, Professor Castberg, har i ett program till Stiftelsens årsfest, Hans Maj:ts Födelsedag, 1820, visat huru mycket bruk som sistl. år är gjordt af Vexelundervisningen i denna Skola, samt att man hädanefter är sinnad göra ännu mera. 14:o Den 7 Febr. 1820 var Directionen för Köpenhamns Borgare-Skolor församlad i Herr Suells Profskola. Hvar enskild eleves framsteg blefvo jemförde med den pröfning af elementar-kunskaper, som blef hållen vid Skolans inrättande. Den 12 undersökte den församlade Directionen Skolan i sin hela methodiska gång, genom alla öfningar och deras grader. Skole-Directionen kan nu ingifva sin Berättelse till Hans Majestät. 15:o Cancelliets åsigt af methodens fördelar och huruledes den kunde införas öfver hela landet, sedan samtlige dess medlemmar hade tagit Casserne-Skolan i ögnasigte, kan läsas i Collegial-Tidningen N:o 23 för den 8:de Maji 1819. 16:o Herr Sonne har tecknat alla bokstäfver till Förskrifterne, både de större (5 och 8 tum höga) och den mindre stilen af 9 serskilda storlekar. Han har redan graverat en del af de danska."

Sålunda hyllas och framskrider hos våra grannar denna beundransvärda upfinning, som lofvar att af kommande generationer göra något, hvarom den närvarande knappast har begrepp. Ingenting af betydenhet är ännu i Sverige gjordt för införande af vexel-undervisningen. Man har skäl att fråga: hvarföre skall Sverige komma efter i detta, såsom i många andra ting, dem tiden och bildningen tillbjuda? Då vi se nästan alla folk omkring oss redan hafva med ifver omfattat den stora idéen, då vi höra den berömmas af alla, som försökt; så återstår oss ej mer den utnötta och alltid använda ursäkten: det gamla är godt; våra fäder funno sig väl deraf; det nya känner ju ingen.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Bland nya Kungliga författningar är en, att de landsflyktige, som varit anhangare af Josef, få åter tillträda sin egendom och återvända hem; en att hängning är afskaffad, och alla, som hädanefter undergå dödestraff, skola halshuggas. Ett circulaire af Inrikes Ministeren innehåller, att Professorer och secularriserade munkar få välja och väljas till deputerade. Detta äger dock ej rum för sådana, som i egenskap af Johanniter-riddare eller riddare af de fyra militäriska ordnarne aflagt lötte. — Då man i Catalonien, Castilien, Malaga, Cordova &c. tillåtit sig att uphäfva tobaksregien och gjort tobakshandeln *fri*, till Statsverkets stora skada; så är nu förordnadt, att detta missbruk skall hämmas och kronans monopolium återställas, om ock militärmagt skulle användas.

Öfverste Infantes har kommit från arméen på Leon och medfört till Konungen arméens lyckönskan, men tillika dess beslut att behålla Leon tills Cortes sammanträdt. — I Barcelona har man, säger ett bref af d. 29 Mars, dagligen nya anledningar till glädje. I går återkommo hit de åtta i Lacy's

rättegång invicklade och här förr inspärrade männerna, dem Castanos, vid resningens början, skickat till fästningen i Carthagena. Dit hade de anländt, just som constitutionen proclamerades; de emottogos med allmän enthusiasm, firades med sånger o. s. v. En Engelsk tidning berättar, att oro herskar i Barcelona; att listor voro uprättade på personer, som skulle ställas för rätta, eller ock straffas utan dom o. s. v. — Lacy's lik är dit ankommet och skall begrafvas under en prägtig grafvård, hvartill kostnaderne sammanskjutas. Gen. Ferraz, som nu förer befälet i Cadiz, gör allt för att lugna sinnena. För att betaga dem all fruktan för förnyande af dylika uptraden som det d. 10 Mars, har han instält patouillerande och till och med afskaffat vakten vid sin egen port. Commendants-embetets stab är afsatt och ställd till rätta, likasom alla, hvilka deltagit i uploppet. Gen. Salvador leder rättegången. — I Pamplona har uppstått en liberal tidning, under namn af Imparcial de Navarra, som är Fransmännen öppen till artiklars insändande. Den inrättade politiska klubben har ingifvit en petition om påskyndande af Cortes's sammanträde (hvilket också i så måtto är beslutet, att 1814 års Cortes genast provisoriskt sammankomma), och visar i allmänhet mycken ifver och verksamhet. Då en af stadens Alcalder nyss lät kalla till sig och hotade med fängelse en boktryckare, som i en skrift kallat Alcaldens utnämning inconstitutionel, beklagade sig boktryckaren för klubben, som genast beslöt stifta en cassa, till rättegångskostnadernas bestridande, då någon hade att klaga öfver constitutions-vidrig behandling. En ny Xefe politico, som, efter den till President för censurjuntan i Madrid utnämnde Quintana, skulle komma till Pamplona, fick en höflig vink, att han ej vore välkommen, och rättade sig derefter.

Det berättas, att sedan den 8 Mars ingen enda af de i Madrid vistande främmande Ministrar visat sig vid hofvet. Detta synes hafva skett till följe af en gemensam öfverenskommelse och i väntan på nya instructioner. —

Gen. O'Donojhu har uplöst Andalusiska arméen. — Kongl. flottan begynner sättas i verksamhet. Ensamma skepp afgå till flera punkter i America; och Hoftidningen säger, att en escadre skall segla till fasta landet af denna verldsdel — Till Lorencinerne är ingifvet ett förslag om bildande af ett Madridskt nationalgarde under Abisbals anförande; men pluraliteten har afvist förslaget, alldenstund A. är anklagad för svåra brott mot fäderneslandet. — Inqvisitorer äfvensa hoptals till Frankrike. I Tudela anträffade fyra, just som folket höll på att upresa constitutions-stenen. Folket tvang dem, men ganska höfligt, att stiga ur och deltaga i ceremonien, hvarpå de återfingo afresa. — Då Riego triumferande intågade i Sevilla, ville folket krona honom med lager; men han afslog en ära, som han sade ej tillkomma någon medborgare, endast Konungen.

Frankrike. Ämnet för allmänna upmärksamheten är nu censurens steg. Efter en så lång vana vid yttrandefrihet synas Fransmännen hafva förlorat konsten att beqväma sina ord efter en gifven regel eller efter råga, hvad som kan vara behagligt, innan de yttra någon ting. Då tidningarne mistat sin frihet, taga författarne sin tillflykt till brochurer; och sådane confisceras, allt hvad de hinna Lacretelle (f. d. Redacteur af Minerve, nu Bokhandlare) är ställd till rätta för ett bref af Constant, öfver Frankrikes läge. Assise-Rätten har dömt Bidault (redacteur af Constitutionnel) par defaut och utan jury, till 12,000 Fr. böter och fem års fängelse för den redan bekanta häftiga artikeln mot Ultras, hvarigenom domstolen förklarat honom hafva velat upväcka inbördes krig. En brochure: "frågor till ordningen för dagen" är sequestrerad. Många andra brochurer hafva undergått samma öde. Redacteuren af Elsasser-Patrioten i Strasburg är häktad. — De, som undertecknat upmaningen till subscriptioner för att understödja dem, som kunde blifva lidande genom lagen om personliga friheten, hafva varit för rätta. De voro Grandet, Gen. Lieutn. Pajol, Gevaudan, Joly de St. Quentin, Odillon Barot, Etienne m. fl. Grefve Lanjuinais, och Deputerade Manuel, Lafitte, Kératry, Perrier, d'Argenson, Chauvelin, Lafayette, Constant, Dupont voro ej stämde.

Stockholm. Här talas om förändringar i Kongl. Maj:ts Minsterer vid utrikes hof. Friherrarne Taube och Palmstjerna lemna sina poster i Berlin och Wien. Frih. Taube säges alldeles ofvergifva diplomatiska banan och bosätta sig i Köpenhamn. Frih. Palmstjerna tros gå som Minister till Petersburg. Såsom hans efterträdare i Wien upgifves nuvarande Kongl. Svenska Ministern i Haag d'Ohsson. Legationsrådet Brandel, som förestått beskickningen i Petersburg, upgifves såsom Frih. Taubes blifvande efterträdare i Berlin.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 36. 1820.

Stockholms Courier

Thorsdagen den 4 Maji.

Sine ira, studio et metu.

Ämnet för följande handling är så vigtigt, att vi ej tvekat att anföra den samma. Icke blott den provins, hvarom fråga är, behöfver reformer i Presterskapets aflöning och i församlingarnes indelning; och hvad närvarande act uplyser om Gottland enskildt, torde väcka eftertankan på samma ämnen, äfven annorstädes. Det aldra märkvärdigaste är dock kanhända den upptäckten, att något, som hittills blifvit ansedt liggande inom privilegiernas råmärken, verkligen är en orättmätig inkraktning. Hvarje steg, som dessa råmärken tillbakaflyttas, är en nationens och förnuftets seger.

Afskrift.

Stormägtigste allernådigste Konung!

Genom Nådig Remiss af den 12 Augusti 1818, har E. K. M:t täckts anbefalla Kammar-Collegium att, så skyndsamt ske kunde, utreda och till E. K. M:t med underdånigt utlåtande inkomma, angående beskaffenheten af den Tertial och Krono-tionde samt öfrige presträttigheter på Gottland, hvilka, antingen genom den af Presterskapet åberopade Conventionen af år 1648, Konung CARL XI:s Nådiga stadga af år 1695, eller af annan grund, Presterskapet der i orten blifvit tillagd; i sammanhang hvarmed Kammar-Collegium äfven ägde att sig i underdånighet yttra öfver hvad, i afseende på frågan om Stenkumla och Walls Pastoraters sammanslående, på Collegii underdåniga utlåtande kan ankomma; hvarjemte E. K. M:t till närmare upplysning behagat lemna Collegium nådig del af hvad åren 1811, 1812, 1815 och 1817, angående Presterskapets löningssätt, förefallit.

Till åtlydnad af denna Nådiga befallning, får Collegium, med återlemnande af E. K. M:ts högstberörde nådiga remiss och dervid följaktiga handlingar, uti detta mål underdånigt utlåtande nu afgifva.

Den, genom mer högstberörde nådiga Remiss, till Collegii underdåniga utlåtande i första rummet öfverlemnade fråga, om beskaffenheten af Presträttigheterne på Gottland, synes skilja sig, i förhållande till grunderna, hvarpå dessa rättigheter för närvarande hvila, uti tvänne delar, hvaraf den ena omfattar kronans, Presterskapet förlänta Tionde, och den andra Tertialen, samt Presterskapets öfrige inkomster af Församlingarne.

Enligt hvad Kammar-Collegium och Stats-Contoiret, med hämtad uplysning af Kronans räkenskaper och öfrige handlingar, före detta ägt tillfälle att utreda och hos E. K. M:t anmäla, uti ett den 11 December 1799 afgifvet underdånigt utlåtande, har den Sädes- eller Kyrko-Tionde, Presterskapet på Gottland af ålder innehaft, och den Presterskapet äfven bibehållit, sedan landet år 1645 kom under Sverige, samt

vidare åtnjutit, i följd af Drottning Christinas den 16:de April 1647 om Tionden af Land och Strand gifne nådiga Resolution, redan en gång, nemligen år 1694, efter derom föregången undersökning, blifvit af Konung Carl XI till ⅔:djedelar indragen till Kronan; men kort derefter har högbemälte Konung, uppå Gottländska Presterskapets ansökning, genom Nådigt Bref af den 22 Julii 1695, förklarat, att som Presterskapet på Gottland befans hafva åtnjutit hela Kyrko-Tionden, för Pastoraternes ringhet skull, så ville Konungen, af blotta gunst och nåde, hafva efterlåtit Presterskapet derstädes, då som af långliga tider, att behålla hela Kyrko-Tionden, till deras så mycket bättre utkomst, med det särskilda förbehåll, Kongl. Brefvet innehåller, angående Vin- och Byggnings-Säden.

I kraft af detta Konung Carl XI:s Förlänings-Bref, hvarpå Gottländske Presterskapet sedermera, vid hvarje Regerings ombyte, intill Konung Gustaf III:s upstigande på Thronen, sökt och erhållit Svea regenters Confirmation, och hvilket Förlänings-Bref äfven i sednare år vordet bekräftadt genom Kongl. Resolutionen af den 5 Junii 1798 och Kongl. Brefvet af den 11 Junii 1800, har Presterskapet allt hittills varit i besittning af förmånen att upbära Kronans andel af Sädes-Tionden, utan att likväl hufvudvilkoret derföre någonsin blifvit förändradt, eller att Förläningen blifvit förvandlad till någon beständig rättighet, som kan sättas i bredd med den Preste-Ståndet, jemlikt 1527 års Riksdags-Beslut, allmänt äger, och genom 4 §. af 1723 års Privilegier, fått sig försäkrad, i hänseende till Tertialen; hvaremot denna Förläning, utan tvifvel, är att räkna ibland de friheter, Donationer och Förläningar, som, enligt 3 §. af Privilegierne, böra af Presterskapet åtnjutas, aldeles efter Brefvens innehåll; och emedan K. M:t, tillförene, i anledning af Landshöfdingens förfrågan, huruvida den förlänte Krono-Tionden på Gottland vore ibland de Spannemåls-Förläningar på behaglig tid, hvilka, enligt Kongl. Brefvet af den 20 October 1790, borde, vid inträffande ledigheter i Pastoraterne, underställas E. K. M:ts Nådiga ompröfvande, till fortfarande eller indragning, genom ofvan åberopade Nådiga Bref af den 11 Junii 1800, särskildt förklarat föreskrifterne uti 1790 års Kongl. Bref icke vara lämpeliga till Kyrko- och Krono-Tionden på Gottland, lärer af sådant allt följa, att Förläningen till Presterskapet derstädes af Kronans Tionde-andel rätteligen bör, såsom ifrån början tillkommen i och för Pastoraternes ringhet, och anslagen till desto bättre utkomst för Presterskapet, tillegnas den särdeles beskaffenhet att, ehuru af gunst och nåd gifven, likväl icke kunna till sina grunder rubbas eller indragas, så länge orsakerne, som föranledt till Förläningen, oförändradt fortfara, hvilket intill närvarande tid ansetts vara förhållandet i allmänhet.

Beträffande åter Gottländska Presterskapets Boställs- Annexe- och Stomhemman, samt Tertialen och Presterskapets öfrige ordinarie inkomster af Församlingarne; så måste väl hufvudsakeliga grunden för dessa rättigheter nu mera sökas uti de Allmänna Stadganden, som i detta fall gälla för Rikets samtelige Presterskap; men hvad dessas tillämpning till Pastoralierne på Gottland särskildt angår, uplysa handlingarne att, der godvillige öfverenskommelser icke i sednare tider verkat tillfällig förändring, är den så kallade Conventions-Stadgan af den 20 September 1648, som först, med någon jemkning, blifvit gillad genom Drottning Christinas Resolution af den 3 April 1649 och sedermera, på anledning af ingifna besvär och ansökningar,

blifvit stadfästad genom mångfaldiga Kongl. Förklaringar och Beslut, hvaraf de sista innefattas uti Kongl. Resolutionen den 5 Junii 1798 och Kongl. Brefvet den 11 Junii 1800, det enda lagliga rättesnöre, som ännu derstädes gäller till vederbörandes ömsesidiga efterlefnad i detta fall; och enär Presterskapets på Gottland i sådan ordning bestämde Ordinarie Lönings-förmåner och rättigheter till beskaffenheten svara emot den Tertial samt de Pastoralier och öfrige rättigheter, hvilka, genom 4 §. af 1723 års Privilegier, blifvit Rikets samtelige Presterskap confirmerade, utan förbehåll; anser Collegium för sin del i underdånighet, att någon jemkning eller förändring uti samma förmåner och rättigheter nu icke i allmänhet kan ske annorlunda, än medelst frivillige öfverenskommelser emellan Presterskapet och deras Församlingars Innevånare, på vanligt sätt och i öfverensstämmelse med hvad Kongl. Förordningarne af den 21 September 1810 och den 3 April 1816 derom föreskrifva.

Då, med hänsigt till rättsgrunderna, en lika märkelig som vigtig skillnad således äger rum emellan Gottländska Presterskapets åtskillige löningsförmåner, i det att Kronans ⅔:dje-delar af Sädes-tionden endast disponeras af Presterskapet såsom förläning, men öfrige förmåner och Pastoralier innehafvas af Presterskapet, såsom ordinarie underhåll, lära emedlertid alla, till reglerings ernående härom emellan Presterskapet och Församlingarne, gjorde försök, dervid samma skillnad icke vunnit behörig upmärsamhet, vara utan ändamål och böra blifva utan följd vidare, än för tillfället, eller för de Pastorer enskildt, som redan ingått vänlige föreningar; helst E. K. M:t, i annat fall, skulle betagas möjligheten att framdeles, om och när omständigheterna sådant i öfrigt medgifva, indraga Förläningen till Kronan, eller anvisa den för allmänna behof i orten. Vid beredningen af det ärende, Landshöfdingen på Gottland, redan genom K. M.ts nådiga Skrifvelse af den 23 Junii 1813, fått sig updraget, för att derstädes tillvägabringa ständig Tiondesättning och ny reglering af Presterskapets Löningsrättigheter, finnes likväl allt afseende på denna hufvudsakeliga omständighet vara åsidosatt, hvarigenom händt, att den Presterskapet förländte Krono-tionden blifvit, utan förbehåll af någon Kronans rätt, sammanslagen och lika behandlad med Presternas Tertial och andre, vid Lönings-calculernes upgörande, till Spannemål förvandlade Pastoralier, samt en enda derefter lämpad beständig Spannemåls afgift af hvarje hemman föreslagen, att i framtiden till Pastor oafkortad utgöras; Men synnerligen i sakens närvarande ställning och så länge outredt är, om och huruvida Staten, i händelse Pastoraternes sammanslående kommer till någon verkställighet, må behöfva att för Presterskapets utkomst, eller för andra uti Konung Carl XI:s Förlänings-Bref nämnde ändamål, göra fortsatte upoffringar af Kronans Tionde, kan Collegium, för dess del, icke i underdånighet tillstyrka den vidsträckta och ovilkorliga öfverlåtelse af hela Krono-tionden; hvartill alla hittills uprättade och E. K. M:t i underdånighet underställdte förslag, till beständig reglering af Gottländske Presterskapets löningsförmåner, uppenbart föranleda. Samma förslag lära jemväl, såsom för det mesta icke antagne af landets tjenstgörande Presterskap, ur detta skäl icke eller kunna bringas till allmän verkställighet; men som Länets innevånares ofta förnyade besvär och ansökningar, Presterskapets egna yttranden samt Landshöfdingens och Consistorii Embets-Utlåtanden, äfvensom alla i ämnet redan vidtagne steg och åtgärder,

nogsamt vittna om nödvändigheten af någon anstalt, till bättre ordnings vinnande vid Upbörden af Presterskapets Löningsrättigheter; så och då dessutom allmogen på Gottland, redan vid flere Riksdagar, yttrat sin underdåniga önskan om en viss och ständig Tiondesättning, till undvikande af de besvär och olägenheter, som räkning och profttröskning medföra, och denna önskan, i afseende på Kronans andel af Tionden, synes vara så mycket mera billig, som hvarken Krono-Tionden på Gottland, genom dess förläning till Presterskapet, förändrat sin förra egenskap, eller Tionde-gifvarne kunna betagas, att få till godo njuta hvad Författningarne, och i synnerhet Kongl. Brefvet af den 10 Julii 1739 härom i allmänhet stadga, på hvilken grund jemväl Kongl. Maj:t, för Jemtlands Län, hvarest Krono-Tionden till en del är Kyrkorne och Skole-Staten uplåten, genom nådigt Bref af den 15 Julii 1812 förordnat en viss och ständig Tiondesättning, oaktadt Presterskapets deremot gjorde bestridande; får till E. K. M:ts nådiga godtfinnande Collegium i underdånighet hemställa, det Landshöfdingen på Gottland må undfå nådig befallning att, efter vederbörandes hörande och med iakttagande af Författningarnes föreskrift, uprätta Förslag till ständig Krono-tionde sättning på Gottland och samma Förslag till E. K. M:ts Nådiga pröfning och fastställelse insända, samt att upbörden af det Tionde-belopp, som i anledning häraf varder för framtiden bestämdt, må vid hädanefter inträffande Kyrkoherde-ledigheter taga sin början och Presterskapet till godo komma, intill dess E. K. M:t kan i Nåder finna för godt, att derom annorlunda förordna.

Hvad slutligen angår den väckta frågan om Stenkumla och Walls Pastoraters sammanslående; så utvisa handlingarne, att, sedan det länge, ehuru förgäfves, varit försökt, att genom föreningar bilägga de tvister om Presträttigheterne, som, enligt hvad Drottning Christinas Resolution af år 1649 upplyser, redan i århundraden fortfarit emellan Presterskapet och innevånarne på Gottland, har man, då erfarenheten alltid funnits besanna fruktlösheten af andra medel, så länge Pastoraternes ringhet icke medgifver inskränkning i landets drygare bidrag till Kyrkors och Prestgårdars underhållande samt Presternes aflönande, med mera, oaktadt hela Krono-Tionden dertill äfven åtgår, omsider kommit på den tanken att, genom Pastoraters sammanslående, efter hand söka lätta jordbrukarens bördor och bereda Presterskapet sjelfständigare utkomst. — De rådplägningar och undersökningar, som härom blifvit hållne, finnas hafva utslagit olika; men på de flesta ställen hafva Församlingarne yttrat sig böjde för denna anstalt, hvaremot Presterskapet i allmänhet förklarat sitt ogillande deraf.

När, till vägledning för omdömet i denna fråga, Gottland, i anseende till utrymme och folkmängd, jemföres med andra delar af Riket, äfven de mäst bebodde, öfvertygas man snart, att Kyrkornes och Pastoraternes antal på denna Ö mycket öfverstiger dessas allmänna förhållande, ty på 28 qvadrat-mil hyser Gottland ungefärligen 33,700 innevånare, hvaraf 3,700 tillhöra Wisby stad, och 30,000 bebo Landsbygden, nemligen 13,800 Norra Häradet och 16,200 Södra Häradet. — Pastoraternes antal på Landet utgör 43, med 92 Kyrkor, hvaraf 22 Pastorater med 48 Kyrkor äro belägne i Norra Häradet och 21 Pastorater med 44 Kyrkor i Södra Häradet; så att, öfver hufvud räknadt för hela Landsbygden, belöpa omkring 700 menniskor på hvarje Pastorat och 326, barn af alla ål-

drar inberäknade, på hvarje Kyrka, men, efter öfverslag för Häraderne serskildt, blifver folknummern på hvarje Pastorat inom Norra Häradet omkring 630 och inom Södra Häradet omkring 770, — samt för hvarje Kyrka inom Norra Häradet 288 och inom Södra Häradet 338 personer; och finnes Pastoraternes storlek, i anseende till hemmantalet, variera emellan minst 11 $\frac{3}{4}$:dels och högst 39 $\frac{7}{8}$:dels Mantal, efter nya Skattläggningen, sålunda att 27 Pastorater innehålla under 26 Mantal och de öfrige 16 Pastoraterne öfver 26 Mantal hvardera.

Kostnaden för Kyrkorne och Clerecíet står uti ett icke mindre ojemnt förhållande till dylik kostnad i andra delar af riket, och upgår, enligt underdånigst bilagd calcûl, sannolikt vida öfver 100,000 R:d. årligen, eller, öfver hufvud beräknadt, till mera än 5 $\frac{1}{3}$:djedels Riksdaler för hvarje person af hela folkmängden.

Gottlands ställning i dessa afseenden synes således fullkomligen gynna förslaget om Pastoraternes förminskning till antal, förmedelst deras sammanslående, vid inträffande ledigheter; och då man, i frågan om det inflytande en sådan anstalt skulle kunna medföra på Religionens helgd och folkets seder, kastar en blick på de tillfredsställande exempel, vårt fädernesland i dessa fall annorstädes framvisar, torde man äfven från denna högre synpunkt, der tillfället att undanrödja ett länge öfverklagadt ämne till tvister emellan Lärare och Åhörare jemväl kommer i beräkning, få medgifva förslagets nytta i allmänhet, under förutsättande af den omsorgsfulla behandling, verkställigheten deraf onekeligen påkallar.

Med tillämpning af dessa allmännare åsigter, till den serskilda frågan om Stenkumla och Walls Pastoraters sammanslående, kan Collegium, för dess del, i underdånighet icke finna, att något verkligt och på sjelfva sakens natur grundadt hinder ligger i vägen för berörde Pastoraters förening hädanefter under en Kyrkoherde; ty ett sådant hinder upträcker sig icke hvarken uti bägge Pastoraternes sammanräknade folkmängd, som allenast upgår till 1,077 personer, eller uti locala förhållanden, emedan afståndet emellan alla 5 Kyrkorne upgifves vara ringa, eller uti saknadt utrymme för gemensam Gudstjenst i vissa Kyrkor; men, såsom ett ämne, hvilket icke ankommer på Kammar-Collegii Utlåtande, lemnar Collegium oafgjordt, huruvida de åtgärder, församlingarne, i anledning af Landshöfdingens framställningar, för deras del beslutat, till verkställande af sammanslagningen och till bestämmande af Presterskapets personal, tjenstgöring och boningsställen, med mera, må vara de tjenligaste och efter behofvet mest afpassade, eller i hvad mån förändringar och rättelser deruti nnan må böra vidtagas. I anseende till den föreslagna regleringen af det blifvande Presterskapets Löningsförmåner, kan Collegium deremot icke undgå i underdånighet erindra, att E. K. M:ts och Kronans rätt till den en gång indragna och sedan af gunst och nåd förlänta Krono-Tionden, alldeles icke blifvit vid samma reglering afsedd, ej eller kommit att öfvervägas uti vederbörandes afgifne underdåniga betänkanden; utan har derom blifvit afhandladt, likasom vore Krono-Tionden ovilkorligen och för evärdelig tid, antingen att räkna ibland tillkommande Presterskaps ordinarie Löningsförmåner, eller ock att betrakta såsom församlingens tillhörighet.

Collegium anser sig alltså, under åberopande af hvad här ofvan i underdånighet blifvit anfördt, angående Krono-Tionde Förläningens egenskap och föremål, böra i underdånighet afstyrka Nådig stadfästelse å

Stenkumla och Walls Pastoraters på sådan oriktig grund ingångne öfverenskommelse; och skulle E. K. M:t i Nåder nu täckas bifalla desse bägge Pastoraters sammanslående, hvartill många skäl synas föranleda, tror Collegium sig deremot böra i underdånighet hemställa, att med slutelig reglering af Presterskapets Löningsförmåner derstädes måtte få anstå, intill dess, genom Landshöfdingens försorg, ej mindre ordentliga Tionde-sättningar först för sig gått, än tillförliteliga upgifter öfver den till Boställe för Kyrkoherden utsedde Prestegårdens afkastning, med mera som kan tjena till uplysning om de tillgångar, hvilka för Presterskapets ordinarie underhåll finnas att använda, till E. K. M:t i underdånighet inkommit; hvarefter E. K. M:t torde i Nåder täckas i ett sammanhang pröfva Löneregleringsfrågan och dervid i Nåder afgöra, om och till hvad belopp Kronans ⅔:djedelar af Sädes-Tionden hädanefter må, antingen förlänas Pastor till nödig utkomst, eller anslås Kyrkorne till Vin- och Byggningssäd, eller användas för Undervisnings-verket, eller ock om samma Tionde, helt och hållet eller till någon del, må, enär hufvudsakliga orsakerne till gamla Förläningen vid bägge Pastoraternes sammanslående uphöra, kunna och böra till E. K. M:t och Kronan indragas.

Den serskildta tanka, som, vid detta måls föredragning i Collegium, blifvit i underdånighet yttrad, innefattas uti underdånigst bilagde Protocolls-Utdrag; och Kammar-Collegium frambärdar &c.

LÖFVENSKIÖLD.

Rolén. Reuter. Öhrvall. Eurén.

Norléen. Törnquist.

Till Kongl. Maj:t underdånigst, angående Presterskapets på Gottland Löningsrättigheter och föreslaget sammanslående af Stenkumla och Walls Pastorater derstädes.

Lika lydande med den i Kongl. Kammar-Collegio förvarade Concept-Expedition; intygar

Ex officio

CHR. SUNDIN.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Allt är lugnt; ärenderna gå sin jemna gång. Till och med i Valencia äro sinnena svalnade, så att man tror sig med säkerhet kunna sända Elio till Madrid. I Cadiz är lugnet så återställdt, att mer än 10,000 invånare, som flyktat, återvända och handeln begynner åter lifvas. Invånarne hafva till Konungen ingifvit en skön tacksägelse-adress. Hvad som deri mest rört H. M. är den högsinta tystnaden i afseende på händelserna d. 10 Mars. Undersökningen om uphofsmännen till dessa händelser fortgår. — Constitutionen är proclamerad på de Baleariska öarna. Der, såsom öfver allt, har detta varit åtföljdt af glädjefester, fångars frigifvande m. m. Högtidligheterna i Cordova vid de nya auctoriteternas installering hafva öfverträffat allt hvad man sett af det slaget. Bland annat en utomordentligt lång rad af festligt smyckade flickor, af hvilka hvardera bar ett exemplar af constitutionen. I Madrid råder det muntraste lif. Spectaclerne besökas ganska flitigt och equipagerne i Prado blifva allt jemnt mera lysande. Militärcorpserne fira constitutionens antagande, med lysande måltider. — De många inrättade politiska klubbarne (i Corunna och Oviedo hafva dylika uppstått, äfvensom två filialklubbar i Madrid) väcka dock farhåga hos mången. Don P. Agar, i en proclamation, varnar för demokratiens och Jacobinismens faror. — Gouverneuren i Ceuta sökte stilla en till fördel för constitutionens antagande upkommen folksrörelse; men blef gripen af folket och skickad till Gibraltar. Biskopen i Ceuta nekade att besvärja constitutionen.

Regeringen är för närvarande hufvudsakligen sysselsatt med financerna, och dess bemödanden, som vittna om en fast föresatts att, så snart som möjligt, betala statsskulden, tyckas hafva framgång. För några månader sedan kunde Spanska statspapper utomlands knappast säljas, och de så kallade räntesedlarne (coupons), som, efter namnvärdet, borde gälla 55 Floriner, såldes i Januari för 5 à

5½ Fl. i Frankfurt; men gälla nu där 11 à 12 Fl. — Allt hvad som hetat Kongl. Arfvegodsprivilegier är upphäfvet och alla utlagor, som därpå grundat sig, för framtiden afskaffade. Restantier vid d. 9 Mars skola dock indrifvas.

En Minister-förändring har förefallit. D. Augustin Arguelles, en af de utmärktaste talare vid Cortes åren 1812—14 och sist förvisad till Majorca, har blifvit Justitiæ-Minister, i stället för D. Jos. Garcia de la Torre; D. Juan Jabat Sjö-Minister, i stället för D. Luis de Salazar; och D. Garcia Herreros Inrikes Minister, efter D. Jago Parga, som ad interim haft portefeuillen för Halföns inre ärender.

D. 27 Mars blef Abisbal intagen i Laurencinska klubben och höll tal om en föregifven conspiration, såsom man redan sett; upgaf dock icke sin sagesman, som skulle vara en Alcald. Sällskapet synes ej vilja närmare sluta sig till honom. Ett loftal blef väl hållet öfver honom; men också upsteg en annan talare och fordrade hans hufvud.

Sardinska Ministern i Madrid skall hafva gjort föreställningar emot Jesuiternas deportation till Genua. Derföre tros, att andra mått och steg komma att tagas med Jesuiterna. De bland dem, som äro födda Spanjorer, torde få pensioner och ställas under polisbevakning; de öfrige öfverlemnas till sina resp. länders Ministrar och förses med respengar.

Vid de nya förändringarna, har man beräknat, komma endast i Madrid och i Collegierna 4 à 5000 personer att förlora sina tjenster. De, som medverkat till Cortes's uplösande eller efter 1814 beklädt högre embeten, aflägsnas. Hert. af Infantado tros företaga en resa till Paris och sedan till sina stora gods i Italien.

Befallning är gifven att uprätta inventarier öfver Inquisitionens arkiver. Papper, som angå andliga saker öfverlemnas till Biskoparne; men de, som äro af politiskt innehåll, till de constitutionella domstolarne. — H. M. Kejsaren af Ryssland har låtit gratulera Hans Catholska Majestät till de nya förändringarne.

Frankrike. De juridiska embetsmän, som fått sig ransakningen öfver Louvel anförtrodd, dölja numer icke, att de ej uptäckt den ringaste anledning till medbrottsliga. Detta incommoderar ganska mycket Ultras, som väntade så vigtiga uptäckter.

En viss Julien Desvoisins hade, såsom petition, till Dep. Kammaren ingifvit ett förslag till en ny vallag. Vid upkommen debatt, huruvida förslaget skulle genast remitteras till Vallags-Utskottet eller Kammaren förut taga kännedom af innehållet, yttrade sig Constant: "Vid petitionerna om den bestående vallagens uprätthållande hafven J gått till ordningen för dagen, på den grund att man ej förut borde döma i ämnet. Då en annan nu tillsänder Er ett förslag till en dylik lag, så måsten J också gå till ordningen för dagen." Detta beslöts. — Debatterna om de förra budgetterna fortfara. Perrier angrep skarpt det steget att låta Hope och Baring få lemna de stora lånen, hvilket han ogillade, ej blott ur constitutionel synpunkt, utan ock ur financiel. Hans tal begärdes till tryckning af vänstra sidan; och ingen lade sig däremot. — Den 17 April framställde de Dep. Kammares session ett skådespel utan like. Inrikes Ministern, Gr. Siméon, förkunnade återtagande af det redan gjorda vallagsförslaget och framlade ett nytt. Girardin begärde ordet, hvilket nekades af Presidenten. Ett förfärligt tumult af venstra sidan upstod, för att hindra det nya förslagets inregistrering, som Presidenten påstod böra föregå debatten. Man yrkade, att Regeringen ej ägde återtaga ett förslag, som redan kommit till öfverläggning. Högra sidan och en stor del af centren reste sig till försvar för Presidentens mening. Corcelles ropade: pluraliteten har ej rätt att pålägga minoriteten tystnad. Frågan, om Girardin skulle få ordet, nekades af pluraliteten; och discussionerne om de gamla budgetterna företogs åter under fortfarande larm. Ändtligen måste Presidenten, för att lugna sinnena, uplösa sessionen på en timma. Efter dess förlopp fick Girardin ordet, äfven med Ministrarnes bifall, och frågade, om Konungen ägde att återtaga ett framlagdt lagförslag. Här afbröts han af högra sidan och centren med yttersta häftighet; och först efter den mest hårdnackade strid af venstra sidan, lyckades honom att få göra den förklaring, — att han tänkt bejaka frågan. Nu upstod ett allmänt skratt och lugnet återställdes. — Redacteuren af la Rénommée har hos de Deputerade ingifvit en petition mot Censurens missbruk och partiskhet. — En Professor i College du Plessis, Raoul Rochette, som är invald i Censur-commissionen, blef af sina elèver hindrad från föreläsning, med rop: bort med censuren! Historiska kursen är inställd vid detta college, på undervisnings-comiteens befallning.

Redacteurerne af följande tidningar stå nu för rätta: i Paris *Constitutionel, Courier, Independant, Minerve, Bibliotheque Historique, Cen-*

seur; i provincerna *Phoceen*, *Journal de l'Isère*, *Echo de l'Ouest*, *Tribune de la Gironde*, *Journal de Bourges*, *Elsasser Patriot*. Den sistnämndes redacteur har fått tillfälle att rymma.

England. Det synes icke afgjordt, att Drottningen, såsom hon önskat, återkommer till England. Cabinets-råd hållas och det talas till och med om en sorts congress i Versailles, der Drottningen sjelf skulle vara närvarande.

Scotska Pairerna hafva valt sina 16 deputerade i Öfverhuset, nemligen Marquiserna af Queensberry, Tweeddale och Lothian, Grefvarna Home, Kellie, Elgin, Balcarras, Stair och Roseberry, samt Lorderna Forbes, Saltoun, Gray, Sinclair, Colville, Napier och Belhaven; alla af förra parlamentet, utom Grefvarne Elgin och Stair, som gingo in, i stället för Hertigen af Roxburgh och Viscount Arbuthnot. Parlamentet sammanträdde d. 21 April och öpnades af Konungen d. 25.

Radikalernas företag mot Huddersfield d. 12 April misslyckades. Några hundrade man, väpnade med pikar och bössor, satte sig i rörelse mot staden, men blefvo bedragne i sin väntan att der möta 50 à 60,000 kamrater. Då de i stället icke träffade en enda, ropade de öfver förräderi, kastade sina vapen och flydde. — Äfven i Scheffield har varit oroligt. — En viss Mitchell, som alltid gått för spion, har blifvit dömd, för uproriskt tal, till 6 månaders fängelse och 400 Punds borgen. The Times tror, att om han blott är väl betalt, så skämmer en sex månaders arrest icke synnerligen hans handel. — I Glasgow är lugnet återställdt. Flera hederliga och ansedda personer arresteras och förhöras, som invecklade i de Scottska oroligheterna. Många, dem man ej annat vara radicaler, hafva försvunnit i och omkring Glasgow. Fabriksägarne der hafva fattat det beslut att ej emottaga till arbete någon, som deltagit eller kommer att deltaga i radikalernas foretag, eller lemnar sitt arbete. Dessa oroligheter omtalas dock af mången såsom chimärer, och det är kanske möjligt, att, såsom Gazette de France berättar, Engelska Ministèren ämnar föreslå och parlamentet troligen bifaller en suspension af tryckfriheten, till dess Radikalernes uproriska rörelser alldeles upbört.

Thistlewood och hans kamrater hafva nu förklarat sig vilja domas af hvar sin jury, samt fått advocater.

America. Underrättelser från S. Marta af 3, 18 Febr. säga, att Indepenterne satt sig i marche från Nya Grenada mot Venezuela, sedan de i Bogota lemnat en tillräcklig besättning. — Nord-Amerikanska Representanternas utskott för utrikes angelägenheterna har afgifvit utlåtande öfver förhållandet med Spanien, i fråga om Florida-tractaten. Efter en omständlig framställning af Spaniens upförande, af dess dröjsmål och undflykter, af den skada, som Staterne lidit genom Spanska gebietets öpnande för deras fiender; föreslår Utskottet, att Presidenten måtte befullmägtigas att taga Florida i besittning, till underpant för Americanska medborgares fordringar hos Spanska kronan. — En motion om sjömagtens minskning har af Congressen blifvit med stor pluralitet förkastad. — D. 11 Mars afseglade från Delaware 400 man truppar till Östra Florida. Deremot berättas från Havana, att en Engelsk paket och ett stort skepp från Boston skulle oförtöfvadt afgå med truppar till Florida.

Americanska sällskapet för fria negrers colonisering nämner i sin sista berättelse, att Gen. Koscziusco i f. d. Presidenten Jeffersons händer deponerat 20,000 R:d, hvars ränta skall användas till att inköpa, upfostra och frigifva unga slafvinnor.

Tyskland. D. 15 April skedde H. M. Konungens af Würtemberg förmälning. — Kejserl. Österrikiska Regeringen har med H:rr Parish och Rothschild afslutat ett lån af 20,800,000 Floriner, till befordrande af pappersmyntets indragning.

Nederländerna. H:r v. d. Stræten har förklarat sig beredd att appellera, om icke böterne inflyta genom subscription. Detta synes dock troligt. Huru långt ilskan mot honom gått, synes af ett exempel, som hans advocat under rättegången anfört. V. d. Stræten hade nemligen upsatt underdåniga besvär till Konungen personligen; men dessa hade blifvit honom fråntagna.

Stockholm. Från Götheborg berättas, att ett Hr. Lorent tillhörigt magasin, hvari förvarades ett parti porter på bouteiller, upbrunnit. Bouteillernas antal upgifves olika; af somliga till 18,000, af andra till 40,000 stycken.

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

N:o 37. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 8 Maji.

Sine ira, studio et metu.

Om de Christna magternas fredsverk med Marocco.

Det stolta Europa, som kufvat Indien och America, köper med årliga skänker en skamlig fred af några usla röfvarenästen på Afrikas norra kust. Den, hvars otaliga skepp, allt intill det sednaste decennium, utan medtäflare, genomstrukit hvarje vrå af verlden, har i halftannat sekel för sina flaggors säkerhet ödmjukat sig för fyra näringslösa och vanmägtiga stater, hvilkas hela sjömagt består af några Schebecker. Detta besynnerliga fenomen har man sökt förklara, på flera sätt. Huruvida de Christna magternas inbördes afund är en tillräcklig förklaringsgrund, kunde verkligen sättas i fråga. Ett folk, som suckar under det gränslösaste despoti- och rofsystem; som icke har någon annan samhällslag än den, att ingen finnes utom despotens vilja och att hvar och en för öfrigt gör hvad honom lyster, till dess han blifver strypt, enligt despotens nyck men ej enligt lag; som, i saknad af allt fördrag inom samhället, icke kan finna värdet af fördrag med främlingen, så vida denne ej betalar så mycket, som annars möjligen kunde röfvas från honom; som icke har någon industri och således ej värderar handelsförbindelser; och som ej eller kan bibehålla en förbindelse, i anseende till det täta ombytet af regenter och system; ett sådant folk (som nemligen styres af den grundsats, att man är i krig med hvar och en, med hvilken man ej slutit fred, då däremot bildade folk anse sig i fred med hvar och en, som ej förklarat dem krig) måste antingen utroteras eller sälja fred. Att *tvinga* det till fred genom annat än hela landets occuperande är omöjligt, det hafva flera misslyckade försök visat. Expeditionerne äro vida dyrare än köpevilkoren för freden, ja än den skada, som äfven de utmärktaste nederlag kunna tillfoga bareskerne. En af dessas regenter tillbjöd sig ju att bränna sin hufvudstad, för hälften så stor summa, som den till dess bombardering gjorda utrustning kostade.

I denna anecdot ligger den sanna nyckeln till gåtan; ty att den så mycket omtalta Europeiska afunden, numera åtminstone, skyddar barbareskernas existence, lärer svårligen kunna bevisas. Den ringa framgången t. ex. af Lord Exmouth's expedition låg i sakens natur och icke i någon christen magts hemliga bemödanden för barbareskerna. Om han ock förstört Alger, så hade han dock ingen ting verkligt uträttat, så snart han ej var utrustad med medel att eröfra och colonisera hela landet; ty, som redan nämndt är, en varaktig, d. v. s. på ömsesidiga fördelar byggd, fred kan ej vinnas med ett folk utan industri och samhällslagar. Det andra sättet att, utan skän-

ker, trygga sin flagga mot barbareskerna, vore att hålla en beväpnad sjömagt mot dem; men en sådan skulle kosta långt mera än presenterna.

Således torde Christenhetens förhållande till Barbareskerna komma att förblifva det samma, så länge ingen magt finner sin räkning vid att eröfra och colonisera Africas norra kust. Företaget är icke lätt, och de flesta Europeiska och Christna stater hafva vändt sin håg från eröfringar. Napoleon skall hafva påtänkt att för Bourbonska huset förvärfva ett rike på Barbareskkusten.

Hvad här ofvan är sagdt och som gäller i allt om de tre röfvarenästen, hvilka inrotat sig på den smala kust rimsan mellan medelhafvet och öknen, gäller också om det stora af naturen välsignade rike, som Mahomeds afkomlingar grundat mellan Atlas och det stora sundet; dock med den skilnad, att en bestämd thronföljd befriar från de i Tunis, Tripoli och Alger så ofta inträffande hvälfningar och således ger, fast ej större möjlighet att sluta en liberal, på ömsesidiga fördelar stödd fred med Marocca, dock åtminstone någon mera säkerhet åt den samma, sedan den en gång är köpt, och så vida köpevilkoren riktigt betalas.

Följande utdrag ur en officiel handling, rörande Marocco och dess förhållanden till Europa och de christna magterna, torde icke finnas utan interesse, i synnerhet då den mycket angår vårt fädernesland. Vår verksamme och såsom litteratör bekante Vice Consul i Tanger, H:r Jacob Gråberg af Hemsö, har till H. Maj:t Konungen af Sardinien, hvars Consul i berörde stad H:r G. var i fråga att blifva, d. 18 Maji 1818 afgifvit ett "Förslag till de mått och steg, som af H:s K. Sardinska Maj:ts Regering borde vidtagas, för att sluta fred med Marokos och inrätta ett Consulat i Tanger".

Ehuru Maroccos naturalster äro bland de rikaste i verlden, så kan dock ingen egentlig handel där äga rum, i anseende till lagarnas obestämdhet och regeringens roflystnad. Om man därföre undantager några få utbyten af varor, så är flaggans frihet nästan den enda orsak, som föranledt de Christna magterna till förlikning med Marocco, England och Holland voro de första, som gjorde fred med Scheriferne (Kejsarne, Mahomeds afkomlingar), med hvilka de redan vid början af sista århundradet slöto handelstractater. Sidi Mohammed, den nuvarande Sultans far, då han bekräftade dessa tractater, lade sig, i första dagarna af sin regering, vinning om dylika fredsfördrags upgörande med Dannemark, Sverige, Venedig, Frankrike, Spanien och Portugal. Tyska Kejsaren och NordAmericanska Fristaterne voro de sista, men slöto icke därföre de sämsta tractaterna.

Utom Toscana, som inbegreps i Tyska Kejsarens fördrag, äro ännu alla öfriga Italienska Stater antingen i öppet krig med Marocco, eller i ett slags vapenhvila, som likväl icke tilldelar deras sjöfart någon verklig säkerhet. Det är också någon ting förunderligt, att republiken Genua, ifrån flera århundraden tillbaka namnkunnig för sin handel och sjöfart, och hvars flagga ännu kort före de statshvälfningar, hvilka nyligen skakat Europa, svajade i Indiska och Chinesiska hafven, icke varit omtänkt att följa sin medtäflerskas, Venedigs, efterdöme, som redan år 1765 ingick fredsfördrag med Sidi Mohammed. Men denna förundran öfvergår till förvåning, när man besinnar, att tvänne Kejsarens i Marocco Ministrar voro då Italienare och till hälften Genuesare, och att år 1769, sedan en Maurisk Jude, vid namn Ben Amòr, blifvit af Sidi Mohammed skickad till Genua, en af

Republikens Rådsherrar inrättat ett handelsbolag och till Marocco sändt sina Agenter med dyrbara skänker till Kejsaren och Dess Ministrar. Detta bolag uphörde dock snart, efter att för en kort tid hafva gjort upseende i den handlande verlden.

Genuesarne hafva, då de velat gå till Spanien, Gibraltar och Vesterhafvet, måst bemantla sina skepp med utländska flaggor. Detta var imedlertid kostsamt och riskabelt. Nu hafva Genuesare och i allmänhet hela Sardinska rikets sjöfarande flyttat sig till Gibraltar, der hvem som vill med största lätthet får burskap, flaggor och skeppspapper. Också går hela handeln mellan Gibraltar och Sardinska hamnarne nu mera genom Engelska fartyg. De flesta fartyg, som användas till handeln mellan Maroccos kuster samt Malaga, Gibraltar, Algeziras, Cadiz och Lissabon, äro Genuesiska under Engelsk flagga. Det är ej sällsynt att se flera af dem på en gång i hamnarna vid Tetuan, Tanger, Larasch, Rabat och Suira (af Europeerne kallad Mogodore). Äfven finnes ett visst antal Genuesare bosatt i Maroccanska Riket. Tre fjerdedelar af de skeppare och matroser, som på smärre fartyg drifva kusthandeln mellan Gibraltar och Spanien samt Maroccos kust, äro Genuesare; de öfrige nästan alla Spanjorer.

De förnämsta utförsel-artiklar i Marocco äro: ull, hudar, saffian, vax, honung, olif- och argans-olja, gummi, elfenben, dadlar, mandel, russin, strussfjädrar, mattor &c. Utförseln af dessa varor, äfvensom tull-afgiften, beror likväl af lokala och på Sultans och dess embetsmäns välbehag grundade förordningar. I synnerhet finnes i Maroccos hamnar ingen säker tulltaxa; och den vara, som i dag fritt exporteras, kan i morgon vara till utförsel förbjuden. Spannemål kunde, i anseende till landets herliga jordmån, produceras i ofantlig mängd; men dess utförsel är förbjuden, och sjelfva Coran förbjuder utförsel af hvete.

De Christna magter, som ingått fred med Kejsarn i Marocco, och der hålla Consuler, äro följande:

England ingick fördrag med Marocco under Carl I; men formlig fredstractat blef ej sluten förr än under Georg I, och å bägge sidor ratificerad år 1729, mellan Mulai Aabd Allah och Georg II. England betalar ingen viss årlig afgift i penningar; men Engelska Consulernas presenter stiga till ett ansenligt värde. Af en år 1815 med Parlamentets tillstånd kungjord förtekning på de subsidier, som Engelska Ministèren, under kriget mot Frankrike, ifrån 1797 ända till och med 1814, betalt till åtskilliga magter, synes Marocco intaga sitt rum för 16271 P. St., hvilka öfver hufvud beräknade, göra för hvart år öfver 4000 hårda Piastrar, utom 400 P. St., eller 1900 Piastrar, som, jemte lön och andra emolumenter, beviljas StorBritanniska Consuln årligen för dess Contingentbill eller vanliga omkostningar och presenter till stadens Gouverneur och Räntmästare eller Tull-Directeur, Kejsarens Ministrar m. fl., för att upråtthålla gemenskap med Gibraltar, som från Maroccanska landet förses med sina förnämsta lifsmedel. Ifrån England får Maroccanska regeringen i synnerhet sin ammunition, krut, kulor, gevär o. s. v.

StorBritanniska Consuln, som också besörjer Konungariket Hannovers angelägenheter i Marocco, bebor i Tanger ett skönt hus, som nyss blifvit upbygdt och säges hafva kostat Eng. regeringen en summa af 27,000 Piaster. Utom en Secreterare, en husprest, en läkare och en Tolk, dem regeringen betalar, har denna Consul i Tetuan, Larasch, Rabat, Saffi, Dar-el-

bejda, Suira och Agadir vice Consuler, som likväl ej hafva annan lön än consulad af de fartyg, som under Engelsk flagga dit inkomma.

Frankrike slutade sin fred år 1682 under Ludvig XIV; men denna fred fick ej någon riktig stadga förr än år 1767. Detta Rike betalar icke eller någon viss årlig afgift, men dess presenter hafva i dessa senare tider öfverstigit 10000 Piaster om året. Det hus, Consuln bebor, tillhörer Kejsaren. Consulns underhafvande tjenstemän äro en Chancélier Intreprète och en Jude. För gudstjensten betalar han årligen 100 Piast. till Spanska Franciscanmunkarnes kloster.

Spanien slöt fred med Sidi Mohammed på samma tid som Frankrike, nemligen år 1767, och betalar icke någon viss årlig summa. Presenterne stiga ej till 1000 piasters värde. Consuln bebor ett palats tillhörigt Spanska Kronan, och som kostat 16,000 piastrer. Hans underhafvande tjenstemän äro en Vice-Consul, en tolk, som är Franciskan, och en Jude.

Franciskan-klostret i Tanger underhålles nog uselt af Spanska regeringen. Det äger i Larasch en *hospice*; och begge klostren tillsamman hysa blott fem officierande och två tjenande munkar.

Spanska Consuln besörjer tillika Österrikes och Toscanas angelägenheter i Marocco, hvilka likväl för det närvarande äro af föga betydenhet.

Nederländerna slöto fred år 1752 med Mulai Aabd'Allah, den nu regerande Sultans farfader, och förnyade freden först år 1778 med Sidi Mohammed. De betala icke eller någon viss årlig penninge-afgift. Consuln har 500 piaster om året till bestridande af presenter och andra utgifter vid consulatet. Det hus, han bebor, tillhörer hans regering, som fick det till skänks af Sidi Mohammed. Det är ett af de vackraste och beqvämaste i Tanger. Consuln har hvarken Vice Consul eller Secreterare, och betalar sjelf sin Jude. Hans nation har förändrat statsförfattnig, gränser, magt och anseende; men ej den sparsamhetsanda, som i århundraden varit hufvuddraget i Holländarnes karakter.

Portugal, sedan det år 1769 förlorat staden Mazagan på vestra kusten af Mogh'rib-el-Aksà, ingick år 1773 i fredsfördrag med Sidi Mohammed. Dess förbindelser med Maroccanska Kejsardömet bestå blott i högligheter och vänskapsbetygelser. Portugisiska consulatet har hittills gått i arf genom tre leder, från far till son. Den nu varande Consulns farfader hade varit slaf hos Sidi Mohammed, som skickade honom, i egenskap af sin Minister, till Lisabon, der regeringen, för att ej såsom sändebud från en främmande magt emottaga en sin egen undersåte, nämnde honom till sin Consul i Tanger, hvartill Sultan med nöje samtyckte. Consuls-huset tillhörer Consuln personligen, hvars årliga presenter och extra utgifter ej stiga till 500 piaster. Han äger också den förmån att vid hofvet och nära vid Sultans person, såsom dess Apothekare, hafva en landsman, den ende christne, som nu för tiden befinner sig i maroccansk tjenst, men som i det hela äger oändligt liten inflytelse. Utom Under-Consuln, betalar regeringen blott en Judisk tolk.

Sverige slöt sin fred år 1763, då Kejsaren fick dyrbara presenter af kanoner, masteträn och annat skeppsvirke, ammunition m. m. — Konungen utfäste sig att till Marocco årligen lemna af sitt lands producter till ett värde af 20,000 Spanska piaster; men Sidi Mohammed tyckte bättre om att få denna afgift i reda penningar. Högstsal. H. M. Kon. Gustaf III vägrade

1772 att betala allt slags viss årlig agift, förbehållande sig att, efter godtycke, gifva behöriga presenter; och man kom öfverens, att Konungen skulle hvartannat år skicka ett sändebud med presenter. Dess höga efterträdare hafva sedermera heldre velat betala årligen 20,000 piaster, utom de vanliga presenter till locala embetsmän, ministrar m. fl., som belöpa sig till 4 à 500 piaster. Consulns underhafvande tjenstemän äro: en Consulats-Secreterare och en Judisk tolk. Consulshuset, som nu är både beqvämt och vackert, tillhörer Kongl. Svenska regeringen, som derpå kostat närmare 6,000 piaster.

Danmark slöt sin fred före Sverige, nemligen redan år 1757 och betalar årligen 25,000 piaster, äfven sedan Kronan Norrige blifvit förenad med Sverige. Dess presenter kunna beräknas till årligen 500 piaster. Consulshuset tillhörer Danska regeringen och säges hafva kostat åtminstone 10,000 piaster. Consuln har under sig en Secreterare och en Judisk tolk, hvilka betalas af regeringen.

Nord-Americanska Fristaterne började redan år 1786 underhandla med Sidi Mohammed; men freden slöts ej formligen förr än 1795 med dess son Mulai Soleiman. Dessa Stater betala ingen viss årlig afgift i penningar; men deras presenter kunna beräknas till minst 1,200 piaster. Consuln bor ännu i sitt eget hus, och har hvarken Vice Consul eller Secreterare. Hans regering betalar honom blott en Judisk eller Maurisk tolk.

Det förslag, hvarur föregående underrättelser äro utdragne, uptager årliga kostnaderna för ett consulat i Tanger till 5380 Piaster, hvilket således kan anses för medelsumman. Vill man veta, hvad freden med Marocco kostar t. ex. Sverige, så är det imedlertid ej nog att lägga denna summa till de förut nämnde 20,000 piaster; ty många kostnader finnas, hvilka ej äro här uptagne, såsom hyra för de skepp, hvilka afgå till barbareskstaterna med presenter, aflöningar och expencer till det verk (Convoi Commissariatet) som här hemma förvaltar dessa ärender m. m. När man nu besinnar, att tre barbareskstater utom Marocco finnas, där Sverige håller consuler och betalar presenter; så finner man, huru stark Convoi-cassan måste vara, för att kunna bära så ansenliga kostnader.

När man ser på ofvanstående calcul öfver de olika Christna magternas olika kostnader vid sina freder med Marocco, kan man ej undgå att anmärka, huru löga kostnaden är afpassad efter den nytta, som hvardera drager af sin fred. Den som äger många skepp att skydda, skulle det tyckas, borde betala i förhållande mer än den, som har få skepp, hvilka äro utsatta för barbareskernas roflystnad. Imedlertid betalar t. ex. Sverige fem gånger mer än Stora Brittannien; hvaraf man visserligen icke får sluta, att Svenska handelsfartygen i de barbareska farvattnen äro fem gånger flere än de Engelske.

Vi hafva ganska stränga författningar emot utlemnande af sjöpass till andra, än Svenskt folk och Svenska fartyg. Om dessa författningar bidraga till Svenska flaggans helgd, bidraga de dock icke till convoi-cassans ökande; de hafva på sista åren jagat ur landet en stor mängd utländska skeppare, som bosatt sig. Såsom ett motstycke mot denna politik, är den af författaren till ofvanstående upgifter omtalta lätthet, hvarmed fremlingar erhålla Engelska sjöpass och Engelsk borgarerätt i Gibraltar, och hvaraf Engelska flaggan icke omtalas hafva förlorat något i anseende.

Betraktelser vid rykten om Riksdag.

Ofta är man obillig mot sin nästa; men sällan till den grad, som Svenskarna mot sina representanter. Då nöd är i landet, och fråga upstår om Riksdag, så hörer man från alla håll: hvad skola Ständerne göra? hvad hafva de gjort? Det är ej länge sedan de voro tillsamman, och tillståndet är ännu detsamma m. m. Detta upfinnes af elakhet och uprepas af enfaldighet. Men man kunde ju lika lätt resonnera på samma sätt om hvarje annan magt i staten; man kunde ju, med lika mycket skäl, säga: hvad skola vi med regering, collegier, comitéer, directioner? Deras göromål är det utan tvifvel också att arbeta mot det onda; och då det onda ej utrotas, så äro de ju öfverflödiga.

Detta sednare resonnement är falskt; men det förra är icke mindre falskt. Hvad som icke ligger inom gränserna af mänsklig förmåga, bör man icke fordra af menniskor. Den olyckliga ställningen i landet har sin rot i händelser, hvilka intet menniskoförnuft förutsett och hvilka intet menniskoförnuft kan bringa till ogjorda. Hufvudsaken är dessutom, att *den* öfverlägger och besluter, som frågan angår och som *har rätt* att besluta. Redan detta enda skäl vore tillräckligt, för att vederlägga dem, som tala mot Ständerna och deras sammankallande.

Den samme, som af vatten gör demant, tiden, hon ensam kan uprätta det onda, hon sjelf gjort. Beslut och rådplägningar kunna blott undanrödja hindren för dess verkningar, likasom läkaren aldrig kan i kroppen inlägga någon ny kraft, utan blott hjelpa den redan befintliga att verka. Ingen kan göra under i politik eller läkarekonst; det enda man förmår, är att låta de under, som naturen och tiden alltid äro färdige att göra, om de underhjelpas, det vill saga, om de återfå deras frihet att verka.

Det är dock under, som man tyckes fordra af Riksens Ständer; och huru har man kommit till denna obillighet?

Okunnigheten är ett ondt, men ej på långt när så stort, som föresatsen att vara okunnig. Då Ständerne skola sammanträda, beräknar man besvären, dem de skola afhjelpa, man fordrar sedermera att se dem afhulpna och äro de det icke, så blifver man missnöjd, skriker om hela inrättningens odugliglighet, om egna afsigter, lycksökeri o. s. v. Dessa förebråelser äro kanske mången gång rättvisa; men också ofta högst orättvisa. Likasom elaka barn skrika och stoppa öronen till, för att hafva det nöjet att skrika i fred, då man nekar dem, äfven hvad som är en fysisk omöjlighet att ge dem; likaså förfara äfven våra skrikare mot Ständerna. Deras slutkonst går icke längre än: detta onda fanns att afhjelpa; detta är ej afhulpet; således är det ert fel. Man bekymrar sig ej att efterfråga, *om* Ständerna afgjort en fråga, *hur* de afgjort den, om deras beslut blitvit antaget eller förkastadt, hvem som talat mot eller med, hvem som drifvit fäderneslandets sak eller sin egen. Man skär alla öfver en kam och gör hvarje representant ansvarig för Ständernas beslut, eller för hvad som kanske händer *mot* Ständernas beslut. Så länge de äro tillsamman, äro de ansvarige för allt; då det skiljts åt, äro de också ansvarige.

Detta är mörkrets system, och kunde ej äga rum, om vi hade publicitet. Rådde det i Frankrike, så vore nu hvarje representant föremål för den harm, som de nya lagarnas antagande väckt. Men Frankrike har publicitet, eller hade åtminstone under det dessa lagar debatterades. Derföre inser folket, att skulden ej ligger hos deras representanter i allmänhet, utan hos en faction. Hvar och en njuter rättvisa eller sina förtjenster; folket fordrar icke det omöj-

liga, såsom hos oss, utan blott ärlighet och förstånd hos sina ombud.

Ingen ting bör derföre ligga våra Ständer ömare om hjertat, än publiciteten och tryckfriheten. Låta de den förspillas, så hafva de förlorat sin sköld och sin arm, och falla offer för okunnighetens och ilskans anfall. Ständernas samlingsrum måste, så till sägande, vara af glas. Icke ett ord, icke en tanke bör vara dold för folket, som också då skall göra sina ombud rättvisa, icke tillvita dem, hvad de icke gjort, icke fordra af dem, hvad de icke kunna göra. Förtroende skall upkomma; och förtroendet äger trollkraft. Den regering, den representation, som ej äger förtroende, kan icke commendera en hundrade del af landets krafter; den, som äger det, kan commendera mer än någon trott finnas. Förtroendet har ju gjort pengar af de Spanska vales, som nyss gällde vid pass hvad papperet i dem var värdt.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. De Kongl. Arfvegodsens eller Domänernas uphäfvande beslöts af Cortes år 1813, då en civil-lista i dess ställe anslogs Konungen. Vid samma tid beslöts äfven uphäfvande af den skatt, som kallades St. Jacobs löfte och bestod i spannemål, den Chorherrarne i St. Jago årligen upburo af landtmannen, i kraft af ett apokryfiskt document, hvarigenom Ramirez förlänt dem denna rättighet, till uppfyllande af ett löfte, hvilket han aflagt före sin seger öfver Maurerna. Äfven denna pålaga har Konungen nu uphäfvit. — De vid d. 9 Mars befintliga restantier på dessa båda skatter har Konungen, enligt Lorencinska klubbens önskan, anslagit till de familler, som blefvo olyckliga d. 10 Mars i Cadiz. H. M. har dessutom, med juntans råde, till samma ändamål förordnat en subscriptions öpnande öfver hela riket. — Genom ett Kongl. decret af d. 29 Mars afskaffas likaså de många afgifterna på de vandrande (trashumantes) merinohjordarne. — Konungen har, i enlighet med Cortes beslut, så förklarat sitt påbud om allmänna amnestien, att de, som innehaft embeten under Josef, icke äro deruti inbegripne.

Lorencinska klubben tager en hög ton och blifver bullersam. Protocollerne öfver dess sammankomster läsas i en ny tidning, kallad Spaniens mårgonrådnad, och innehålla många beslut och förslag; bland annat om en ansökan hos Konungen, om förbud mot klosterlöftens afläggande, tills Cortes sammankommit, äfvensom mot klosteregendoms föryttrande af klostren sjelfva. Abisbal är utkörd från klubben (får ej eller visa sig vid hofvet). Anmärkningar äro gjorda mot Gen. Freyre och motsägelserna i hans depecher. Ett bref från Malaga uplästes, af innehåll, att en contra-revolution varit å bane, men blifvit om intet gjord. — Då det blef bekant, att Amiral Villavicencio var på vägen från Cadiz till Madrid, för att emottaga General-Directionen öfver Spanska marinen, yttrade Constitucional sin förundran, att sådant kunde ske, innan han rättfärdigat sig, i afseende på händelserna i Cadiz. Samma tidning är också ganska förtörnad öfver en sådan utnämning, som Salazars till Sjöminister (Han är nu från sin plats, som man redan sett). Abisbal råder han att draga sig tillbaka i mörkret, till dess mindre tvetydiga patrioter åter skänkt honom deras förtroende.

Jesuiterne hållas under sträng bevakning. Det säges att deras papper äro förseglade. — Alla höga militär-embeten i Riket besättes med nya embetsmän allt efter hand. Utom Quiroga, Riego och Arço Aguero, äro äfven två andra Leonska chefer, Banos och O'Daly, nämnde till General-Majorer; den siste äfven till Öfverbefälhafvare öfver lägret för Gibraltar.

Leonska arméen tyckes utgöra en egen oberoende magt i staten, som väl då och då sänder underdåniga beskickningar till Konungen, men icke förråder någon böjelse att låta befalla eller leda sig. Man synes icke veta, på hvad fot man egentligen står med denna besynnerliga armé. Alla andra äro uplösta eller förlagda, genom ordres från Konungen; denna lyder icke någon, och man har ej ens funnit rådligt försöka, om hon skulle vilja det. General-Capitainen i Andalusien, D. Juan Odonojhu, inberättar till Krigsministern om en resa, som han företagit till Cadiz, kanske, som det synes, för att utforska och vinna tänkesätten hos national-arméen. Denna berättelse är märkelig och karakteriserar det förhållande, hvari Leonska arméen står. Jag tog, säger han, vägen öfver Isla de Leon, dels för nyttan, dels för nö-

jet att omfamna mina vapenbröder och se denna förmur för fäderneslandets frihet. Dessa värdiga krigare mottogo mig med enthusiasm, vänskap och aktning för det mig af Konungen anförtrodda embete. Samma aktning betygade de äfven för Konungen. Jag uppehöll mig några timmar på detta lycksaliga ställe; min conference med anförarne var öppenhjertig, värdig deras rykte och deras patriotiska tänkesätt; ett slags återhållsamhet, som ej medgaf det till vår förening nödiga förtroende, har redan uphört. Jag gaf dem ett bevis af min aktning, i det jag utnämnde en af dem, Brigadieren O'Dali, till befälhafvare öfver lägret för Gibraltar. Den tanken att införlifva en del af deras truppar med garnisonen i Cadiz har hos folket skingrat molnet öfver vårt närmare förhållande. Äfven trupparne hafva insett, att blott ett fädernesland och en lag finnes för alla; Leons kämpar välsigna med mig denna dagen; han skall fröjda vår gode Konung. Eftermiddagen kommo vi till Cadiz. Folkets förtjusning, då det såg tillsamman Herr Quiroga, Riego och sin Gouverneur, D. Cayetano Valdez (säkert misstag!!) och kanske äfven mig, i anseende till mitt embete, är obeskriflig och yttrar sig i oupphörliga glädjebetygelser på gator, på spectaclen o. s. v. — Riego har till Konungen ingifvit en address, i de vördnadsfullaste ordalag, deri han framlägger grunderna till sitt tåg från S. Fernando d. 27 Januarii. Han tyckes nu vara hela folkets hjelte. Lorencinska klubbens protocoll innehåller en motion, att man hos Konungen skulle anhålla om den "odödlige Riegos" utnämnande till befälet öfver Madrids stadsgarde.

Presterskapet ensamt yttrar ännu vedervilja eller betänkligheter mot constitutionen. Biskopen i Malaga har besvurit henne endast med den clausulen: så vida religionen tillåter mig det. Detta tadlas häftigt i Madrid. — En munk har ingifvit till Konungen en demonstration, huru H. M. kan återtaga sin ed på constitutionen. Konungen har i original öfverlemnat skriften till provisoriska juntan.

Frankrike. Det nya vallags-förslaget innehåller hufvudsakligen: Det skall finnas två slags val collegier, Arrondissements och Departements; de förre välja candidater, de sednare deputerade bland dessa. Ett Dep. collegium består af de högst beskattade väljande, i antal svarande mot femtedelen af alla väljande, dock så att det icke får vara öfver 600 eller under 100, utom i Paris, som har 800. Arrond. Collegium består af alla väljande, som bo i Arrondissementet och icke höra till Dep. Collegium. Hvarje Arrond. Collegium nämner, med absolut pluralitet, så många candidater, som Departementet äger att skicka deputerade. Utnämningen sker genom scrutin (sluten votering), men icke muntligen, såsom förra förslaget innehöll. —

INLÄNDSKA NYHETER.

Under d. 24 April har Kongl. Maj:t, i anledning af Kongl. Commerce-Collegii och vederbörandes underd. Utlåtanden (som redan äro af trycket utkomne) fattat ett beslut i frågan om productplacatets uphäfvande för Nederländska och Nord-Amerikanska fartyg. I afseende på desse sednare har Kongl. Maj:t väl icke funnit lämpligt att för närvarande inställa productplacatet i hela dess vidd; men dock tillåtit, att den i 3 och 4 Art. af Vänskaps- och Handels-tractaten med Nord-Americanska Fristaterna af d. 4 Sept. 1816 föreslagna förhöjning, af 10 procent å de vanliga afgiferna för Skepp och gods, skall uphöra och nämnde Staters fartyg äga rättighet att med Vestindiska natur- eller konst-producter, hvaraf införseln är tillåten med Svenska eller Norska fartyg, få till Sverige inkomma, och att dervid några högre eller andra afgifter eller umgälder icke skola erläggas, än sådana, som i enahanda fall utgöres af Svenska fartyg, dock emot vilkor att Svenska fartyg må äga att till Förenta Staterna införa alla natur och konstproducter af länderna kring Östersjön, utan andra eller högre afgifter än Americanska fartyg. Härom har Kongl. Maj:t befallt Dess Minister för Utrikes ärenderna att underrätta Förenta Staternas härvarande Beskickning. I afseende på Nederländska fartyg åter har Kongl. Maj:t för närvarande icke funnit skäl göra någon ändring i productplacatet.

Då ämnet är ekonomiskt, och det således beror på Kongl. Maj:ts nådiga välbehag att, i hvad stund som hälst och utan särskildt väckt fråga, minska eller utvidga verkan af productplacatet; så får man icke, genom dessa nådiga beslut, anse den stora frågan afgjord. Vi känna däraf blott, hvad Kongl. Maj:t för närvarande funnit skäl i nåder besluta. Frågan om totalt uphäfvande eller bibehållande återstår följaktligen ännu för regeringen att afgöra, och för nationen att undersöka.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 38. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Fredagen den 12 Maji.

Sine ira, studio et metu.

Afskrift.

Underdånigt Memorial.

Hos Justitiæ Canzlers-Embetet har förre Dykeri-Commissarien C. E. Bagge anmält, att ehuru Eder Kongl. Maj:ts och Rikets Krigs-Collegium låtit i Mars månad 1816 med honom sluta Contract, hvarigenom till honom uppläts icke allena det å Warbergs fästning och Götheborgs skantsar varande casserade gjutgods af jern, utan ock hvad af dylik beskaffenhet till försäljning vid hufvudförrådet i Götheborg blifvit anslagit, allt för 2 Rd:r 16 sk:r banco skeppundet, men med vilkor, hvad sistnämnda godset angick, att vid skeende auction högre anbud derå ej gjordes; bemälte Collegium likväl, sedan auction blifvit förrättad och någon annan bjudare än Bagge då sig ej infunnit, vägrat att detta gods allemna och förordnat ny auction, hvarvid godset kommit att bortgå till annan köpare; och som Eder Kongl. Maj:t, på Bagges häröfver förda underdåniga klagan, i nåder förklarat det vara honom öppet att emot Collegium anställa laga Rättegang, i afseende på dess i denna fråga vidtagne beslut, samt sin talan vid vederbörlig domstol anhängig göra och utföra; men Bagge ansett en så beskaffad, honom tillkommande, talan emot ett af Rikets Collegier fordra åtgärd af Eders Kongl. Maj:ts Justitiæ Cantzler eller Riksens Ständers Justitiæ Ombudsman och vid annat forum ej få göras anhängig, än hos Eder Kongl. Maj:t i Dess Högsta Domstol; har han öfverlemnat denna sak till Justitiæ Cantzlers-Embetet, för att genom dess biträde vinna tillfälle att utföra de ersättnings- och ansvars påståenden, hvartill han funne sig befogad.

Af de handlingar, som dels varit bilagde Bagges till Justitiæ Cantzlers-Embetet ingifne tvänne särskildte skrifter, dels ock blifvit genom min försorg från Krigs-Collegium infordrade, och hvilka alla, jemte Bagges skrifter, härhos i underdånighet bifogas, har jag inhemtat följande förhållande:

Uti skrifvelse till Commendanten på Warbergs fästning, Majoren och Riddaren af Eders Kongl. Maj:ts Svärds-Orden Friherre A. Leyonhufvud, under den 15 Januarii 1816, har Krigs-Collegium tillkännagifvit, att i anledning af Dykeri-Commissarien Bagges, dels genom Commendanten i Götheborg insände, dels directe hos Collegium gjorde anbud, Collegium ville "till Bagge, mot 2 Rd:r 16 sk:r Banco för "S℔:det, lätt vigt, att genast vid varans af-"hemtning erläggas, upplåta det i Warbergs "fästning och Götheborgs skantsar varande "casserade gjutgods af jern, äfvensom hvad "af dylik beskaffenhet till försäljning vid "hufvudförrådet i Götheborg blifvit ansedt,

"så vidt ej vid föregången auction ett hö-"gre anbud å detta sednare vunnes, allt-"sammans under vilkor att afhemtningen "deraf skedde inom viss utsatt tid, som ej "finge öfverskrida slutet af påföljande Maji "månad, vid honom förelagdt vite af 200 "Rd:r Banco och förlust af vidare rättighet "till denna handels fullföljande, om berörde "tid öfverskredes, samt emot förbindelse, i "händelse detta köp af nyssnämnde orsak "skulle återgå och lika högt anbud seder-"mera vid anställd auction å ifrågavarande "jern ej kunde erhållas, godtgöra Kongl. "Maj:t och Kronan den härigenom upkom-"mande skillnaden"; hvarom Friherren och Majoren anmodades förständiga Bagge samt behörigt Contract med honom upprätta och till Collegium insända.

I följd af denna skrifvelse har Majoren Friherre Leyonhufvud under den 2 Mars 1816 med Bagge uppgjort formligt Contract, hvilket innehattar uti första punkten de af Collegium föreskrifne vilkor, men i trenne andra punkter några tillägg, angående vigten af de till Bagge upplåtna jernpiecer och sättet att göra kanonerna obrukbara.

Detta Contract har Collegium, i ny skrifvelse till Majoren Friherre Leyonhufvud under den 18 Mars samma år, förklarat uti första punkten till alla delar instämma med den af Collegium i förra skrifvelsen meddelade föreskrift; men i hvad de öfrige punkterne innehöllo fann Collegium för godt att stadga vissa ändringar.

Innan förenämnde Contract uprättades, hade Auctionen på ifrågavarande gjutgodset blifvit, genom Konungens Befallningshafvandes i Götheborg Kungörelse af den 26 Februarii, utlyst till den 12 Mars, då den ock anställdes, utan att någon annan bjudare afhördes, än Bagge, som framviste Contractet och i följd deraf ansågs för inropare, så att *för honom slogs*, enligt Tygmästarens, Öfverste Lieutenanten och Riddaren Weinbergs, derom utfärdade bevis.

När nu Collegium härom, genom Tygmästarens Memorial, fick underrättelse, beslöt Collegium den 1 April en skrifvelse till Commendanten i Götheborg af innehåll, att "då Collegium, endast vilkorligen eller så vida ej högre anbud vid anställande auction kunde erhållas å det i Götheborgs hufvudförråd varande gjutgods af jern, uplåtit detsamma till Bagge emot ofvanberörde pris, i följd hvaraf han vid auctionen icke annorlunda, *än som bjudare, i händelse af upkommen täflan* bort anses, men *af det omförmäldta Contractets upvisande och anteknande möjligtvis något hinder för frivilliga anbud å berörde jern kunnat upkomma*, så hade Collegium velat anmoda Commendanten, som ej mindre om auctionens verkställande, än förberörde för afhandlingen med Bagge föreskrifne vilkor under den 15 sistledne Januarii blifvit underrättad, ej allenast att upgifva huru vid Auctionen tillgått, utan ock, att *derest någon anledning vore till förmodan*, att speculanter ansett Bagge ensam berättigad till denna handel, *förordna så väl om inställande af det i Götheborgs hufvudförråd varande casserade jernets utlefverering till honom, som ock om ny auctions verkställande å dertill ytterligare utsatt och kungjord dag.*"

Sluteligen har Collegium den 20 Maji, med förklarande att Collegium då, af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes inkomne Kungörelse under den 26 Februarii, inhämtat, det terminen till auctionen, hvilken blifvit utsatt och hållen å den 12 Mars, varit för kort till nödig underrättelse för vederbörande speculanter, utsatt ytterligare tid till den 26:te påföljande Junii, då förnyad auction å det i Götheborgs för-

råd befindtliga cásserade och till försäljning afsedda jerngjutgods skulle företagas, hvarom Collegium låtit i Tidningarne härstädes införa Kungörelse och tillika underrättat Commendanten i Götheborg, med anmodan att besörja, det sådant 3:ne gånger blifve kungjordt i Götheborgs Tidningar och att, på sätt förra gången skett, Kungörelse från Lands-Contoiret äfven utfärdades.

Vid sednare auctionen frångick det ifrågavarande gjutgods Bagge och bortslogs till annan köpare.

För att härföre blifva skadeslös, har Bagge först hos Collegium gjort ansökning att af andra i Riket varande tillgångar få, emot det fastställda priset 2 R:d 16 sk. St:, tillhandla sig ett partie gjutgods, som i qvantiteten svarade emot det i Götheborg försållda; och sedan Collegium lemnat denna hans ansökning utan afseende, har han i underdånighet besvärat sig hos Eder Kongl. Maj:t, med anhållan, att då han, såsom sin tillhörighet, redan bortslutit godset och derefter varit nödsakad att med betydliga upoffringar söka återgång i sina förbindelser, honom i nåder måtte tillåtas, att, till sitt skadeslöshållande, göra förenämnde inköp. Denna anhållan har väl Eder Kongl. Maj:t ej funnit för godt att i Nåder bifalla, men lemnat Bagge öppet att emot Collegium sin talan lagligen utföra.

Då jag granskat det förhållande, som nu, i enlighet med handlingarna, blifvit i underdånighet framställdt, har jag funnit sådane omständigheter deruti förekomma, att jag trott Justitiæ-Cantzlers-Embetet ej böra vägra Bagge det biträde, han till sin talans utförande sökt.

Ifrån den stund Bagge erhöll det Contract, i ders Kongl. Maj:ts och Rikets Krigs-Collegium låtit med honom afsluta, gåfvos för hans säkerhet, att det till godo njuta, inga andra vilkor, än 1:o att det öfverensstämde med Collegii skrifvelse af den 15 Januarii 1816, 2:o att högre anbud för gjutgodset ej gjordes å blifvande auction och 3:o att han å sin sida ej bröt contractet.

Första vilkoret inträffade ostridigt för den del af detta Contract, som nu är i fråga: derom vittnar Collegii skrifvelse af den 18 Mars. Tredje vilkoret försvann derigenom, att Collegium sjelf betog Contractet dess verkan. Huruvida andra vilkoret gick i fullbordan, är hvad som återstår att utreda.

Att Bagge, såsom Collegium i sitt beslut under den 1 April förklarat, "vid auc-"tionen icke annorlunda, *än som bjudare*, "*i händelse af uppkommen täflan*, borde "anses," grundar sig alldeles icke på någon föreskrift i Collegii skrifvelse af den 15 Januarii eller på det i öfverensstämmelse dermed slutna contract, och strider dessutom emot sakens natur, emedan någon *täflan* med Bagge icke möjligen kunde upkomma eller han blifva tvungen att upträda såsom *bjudare*, förr än det i contractet bestämda pris redan var öfverbudet, genom hvilket öfverbud verkan af sjelfva contractet åter uphörde. Nödvändigheten af täflan vid auctionen kunde således icke rimligen vara förutsatt, såsom ett vilkor för Contractets fullgörande å Collegii sida; och meningen måtte väl icke hafva varit, att om på aldrig så många auctioner intet anbud skett, Bagge ej någonsin skolat få njuta Contractet till godo.

Ännu mindre finner jag Collegium hafva ägt skäl till sin förmodan, att "*af Con-*"*tractets upvisande och antecknande möj-*"*ligtvis något hinder för frivilliga anbud* "*å jernet kunnat upkomma.*" Den enda följd, som låter tänka sig af ett sådant upvisande och antecknande, är, att alla, som

ej ville gifva mera för jernet, än Bagge, höllo inne med sina anbud; men denna följd, med den tillika inträffade händelsen, att *allsintet* anbud skedde, borde väl leda snarare derhän, att man ansåg det i denna del stadgade vilkor upfyldt, än till förringande af Contractets kraft, då derigenom ådagalades just hvad som genom auctionen skulle utrönas, nemligen att Bagge redan förut budit så mycket för jernet, som vid försäljning å denna auction kunde vinnas.

Min tanka är, att på så svaga grunder, som dessa, hvilka likväl äro de enda Collegium anfört, intet beslut till uppehåll i verkställigheten af Contractet hade bordt stödjas. Men aldraminst kunde man vänta, att de skolat föranleda till ett så ovanligt steg, som det Collegium vidtagit, att nemligen lägga i Commendantens våld, att derest *någon anledning vore till förmodan*, att speculanter ansett Bagge ensam berättigad till handeln, förordna så väl om inställande af jernets utlefverering, som ock om ny auction.

Det var ju icke möjeligt, att någon speculant med sundt förstånd kunde föreställa sig, att Bagge *ensam* var berättigad till handeln, emedan om någon haft nog litet förtroende till den Auctoritet, som låtit utlysa auctionen, för att ett ögonblick inbilla sig det Bagge, efter en föregången underhandling, var den enda antagliga köparen, denna inbillning ovedersägligen måst till intet göras i och med detsamma Bagge uppviste sitt Contract och det derigenom blef kunnigt, hvad hans *verkeliga rätt* var; men om nu ett så förvilladt begrepp om Bagges rätt också hade varit tänkbart, och om en dylik förvillelse, *lagligen bevist*, hade rimligtvis kunnat blifva ett skäl att frånkänna denna rätt sin verkan; så var det likväl en alltför stor afvikelse från hvad Sveriges lag anser för *fullt bevis*, att i stället för sådant antaga blotta *anledningen till förmodan*, och ett alltför uppenbart törblandande af en lagbunden Embetsmanna myndighet med en oinskränckt magt, att låta den underlydande Embetsmannen, efter pröfning af en så beskaffad *anledning*, innehålla med verkställigheten af ett i laga ordning afslutadt Contract.

Sedan Bagges rätt såfunda var öfverlemnad åt Commendantens välbehag, synes af handlingarna icke, att Collegium dermed vidare befattat sig förr än den 20 Maji, eller nära slutet af den tid, inom hvilken, efter Collegii egen föreskrift, Contractet å Bagges sida borde vara uppfyldt. Då var det, som Collegium förordnade ny auction och dertill utsatte en dag, som ej inträffade förr än tiden för Contractets fullgörande redan var förbi. Nu mera nämndes icke de skäl, som grundlagt förra beslutet, utan ett nytt var funnet, det nemligen, att auctionen den 12 Mars *ej hade blifvit nog långt förut kungjord.*

Hvarken i Collegii skrifvelse af den 15 Januarii, eller i Contractet med Bagge, var det stadgadt, huru lång tid auctionen borde vara utlyst innan den hölls. När Contractet slöts, var Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes Kungörelse derom redan utfärdad, efter föranstaltande, icke af Bagge, utan af dem, som skulle iakttaga Kronans rätt. Bagge hade således all anledning att föreställa sig, det dervid rätteligen tillgått, att det följaktligen var just denna auction, som i Contractet åsyftades, och att han ingen annan hade att afbida, för att få afgjordt, om Contractet skulle hafva bestånd, eller icke; och då nu något öfverbud dervid ej skedde, utan godset af den, som å Kronans vägnar förestod auctionen, *bortslogs* såsom Bagge tillhörigt, hade han ock skäl att anse Contracts-vilkoret i denna del upfyldt. Det må såle-

des icke räknas Bagge till last, om han trodde sig, utan äfventyr, kunna med andra ingå i afslut om en vara, hvartill ägande rätten på detta sätt blifvit honom försäkrad.

Var något fel vid auctionen eller kungörandet deraf begånget, så tyckes mera fog hafva varit att låta ansvarigheten stadna på den eller dem, som dertill varit vållande, än att uprifva den vid denna auction å Kronans sida stadfästade förbindelse med Bagge, hvilken å sin sida ingenting brutit.

Genom beslutet af den 1 April lemnades åt Commendanten i Götheborg magten att upphäfva en verkställd auction, hvaraf Bagges rätt berodde, på skäl, hvilkas klena halt jag ofvanföre sökt utreda och för hvilkas verklighet Collegium antog, såsom bevisning, icke en gång *full förmodan*, utan blott *någon anledning* dertill; och genom beslutet af den 20 Maji ogillade Collegium sjelf auctionen, på en annan grund, efter min tanka, lika otillräckelig att föranleda rubbning i en lagligen bindande afhandling.

Af de mig till handa komne expeditioner är icke att hemta, det Collegium ens tänkt på den formaliteten, att låta Bagge blifva hörd och värja hvad han möjligtvis kunde räkna för sin egendom, innan dessa beslut fattades.

Den mindre vårdnad om Enskildtes rätt och den benägenhet för godtycklig behandling, som ett sådant förfarande synes förråda, har jag ansett det tillhöra Justitiæ Cantzlers-Embetet att anmärka; och öfver detta mitt anmärknings-memorial anhåller jag i underdånighet, att förklaring må blifva i nåder infordrad från dem af Eders Kongl. Maj:ts och Rikets Krigs-Collegii Ledamöter, som i besluten af den 1 April och 20 Maji 1816 tagit del.

Stockholm den 4 Maji 1820.

Att ofvanstående Afskrift är lika lydande med det uti Kongl. Maj:ts Justitiæ Cancellers-Expedition förvarade Concept, efter hvilket Originalet blifvit utskrifvet, intygar

Ex officio

GUSTAF H. THOMÉE.

LAGFARENHET.

Ytterligare om mordsaken från Helsingholmen och hvad dermed gemenskap äger.

(Forts. från N:o 34).

I 2:dra förklarings-punkten har Herr Friherren och Landshöfdingen mycket misstagit sig om rätta meningen i den af mig gjorde anmärkning vid Herr Landshöfdingens ordres af den 29 April, så vidt de angå den anbefallde ransakan i Torpet Granhatt. Jag har icke åberopat 52 Cap. 2 §. Missgjernings-Balken i den akt och mening, att Konungens Befallningshafvande skulle hos Krono ogde eller Länsman hafva begärt lof till anställande af en sådan efterspaning: det hade med skäl kunnat kallas olämpeligt. Jag har blott fästat mig vid de i lagen föreskrifne grunder för slik ransakans beviljande, såsom allmänna och gällande för hvar och en, som dermed tager befattning, och icke beroende af skiljaktighet i tillfälle och sätt, när och huru gods blifvit bortstulet. Jag är och förblifver af den tanke, att äfven Landshöfdingen bör följa denna lag, när han omedelbart förordnar ransakan efter tjufgods; att han, som skall näpsa Länsmannen, om denne i dylikt mål öfverträder lagen och deröfver klagas, bör sjelf iakttaga de grunder, hvarefter han skall bedömma Länsmannens förhållande, och icke anbefalla honom *något*, som deremot strider.

Det var icke i *den häcktade brottslingens hemvist*, såsom förklaringen innehåller, utan i hans föräldrars hemvist, som den åtalte visitationen anbefalldes och verkställdes. Desse sednare voro icke på något sätt med brottslighet graverade, eller kunde för delaktighet *skäligen* misstänkas. Icke hade de förr stulit, eller veterligen tillförene varit för tjufnad tilltalte; icke hade sådana tjufsaker (som eftersöktes) varit hos dem sedde eller blifvit af dem försållde; icke hade de hållit sig undan och tagit sak på bak; de hade icke ens varit i sälskap med andra, som tjufnaden med skäl tillvitas kunde, då sådant ej kan lämpas till föräldrar, som emottagit besök af sin son, innan hans brott ännu var i orten kunnigt. Omförmälte hus-visitation blef icke eller på lagligt sätt verkställd, när den ej skedde i närvaro af sådane personer, som lagen förordnar, och då Torparefolkets husbonde icke derom kungjordes; hvilket likväl varit nödigt, när både Torparen och hans hustru då redan sutto i häkte.

När desse omständigheter oväldigt öfverväges, lärer min anmärkning, om berörde ransakans oförenlighet med lagens fordringar ej finnas förtjena den stämpel af orimlig och olämpelig, som Herrar Förklarande behagat derå sätta.

Den i 3:dje punkten gjorde anmärkning fortsättes ej vidare än, att jag nu, som då, anser en så vigtig åtgärd, som arrestering och hus-visitation, böra stödjas på klara och säkra, men ej på tvifvelaktiga skäl och grunder. Då Herr Friherren och Landshöfdingen nu företedt Vaktmästaren Grönbergs Rapport af den 26 April, hvarpå Orderne af den 29:de skall blifvit grundade, har jag i den delen ej något att tillägga, utan åberopar hvad jag redan emot samma rapport har anfört.

Min 4:de anmärkning, i afseende på Länsman Röösgrens nyttjande till arrestering och husransakan i Sjuhundra Härad, var visserligen icke utan skäl, när den grundar sig på min Förmans remisse; och ehuru jag fortfar att yrka, det en kronobetjent, liksom hvarje annan tjensteman, bör göra tjenst inom sin krets eller district, helst denna fördelning i districter eljest vore onödig, låter jag dock vid Herr Friherrens och Landshöfdingens förklaring i denna del bero; allenast med den erinran, att om skyndsamhet var orsaken till Röösgrens begagnande, ändamålet här förfelades, då ransaknings-protocollerne i brottmålet visa, det orderne af den 29:de April ej verkställdes före än den 8 Maji; hvarförinnan Bref till kronobetjeningen i Sjuhundra härad ganska väl kunnat hinna med Posten expedieras.

Herr Lands-Secreteraren von Sydow, som förenat sig i allt hvad Herr Landshöfdingen för sin del till förklaring anfört, med förmälan, att Herr Lands-Secreteraren emot de af hans Förman vidtagne beslut ej haft någon reservation att göra, har derjemte, i anledning af hvad emot Lands-Secreteraren serskilt är anmärkt, upgifvit de skäl och orsaker, som förmått honom att den 4 Maji begifva sig till Smedjegårds-häktet och der anställa förhör med arrestanterne, i stället för att låta dem fängslade till Lands-Cancelliet upföras och der emottaga de bekännelser, som de förklarat sig villige att afgifva; men Herr Lands-Secreteraren har icke ingått i någon förklaring öfver det, som egenteligen utgjorde anmärkningens föremål, befogenheten af en slik ransakning, som, efter Allmän Lag, Domare-magten allena tillkommer, och hvilken här desto mindre bordt af Lands-Secreteraren förrättas, som, efter hvad April månads fånglista innehåller, målet *då* redan var till Domaren öfverlemnadt, äfven

som den var utan all nytta, enär den icke var frivillig, och då egen bekännelse, som ej är gjord inför Domstolen, icke medförer fullt laga bevis; hvarföre ock sådane inför Police-magten afgifne bekännelser ofta hos Domaren förnekas eller återkallas, såsom äfven här inträffat. Om man velat gifva Protocollet öfver detta förhör något anseende af trovärdighet, hade Petter och Anders Andersson åtminstone icke bordt höras samfält och på en gång, utan hvar för sig; då troligen deras falska utsagor icke blifvit så enstämmiga, som protocollet nu innehåller.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Från alla landsändar inlöpa underrättelser om lugn och tillgifvenhet för constitutionen. Alla, som hysa motvilja deremot, måste finna fruktlösheten af sina bemödanden, och man hoppas, att de icke vidare skola försöka någon contra-revolution. Författningen behagar väl presterna ej synnerligen; men äfven bland dem finnas förståndigt och ärligt folk. En och annan Biskop nekar val besvärja constitutionen; men andra låta utgå herdabref fulla af den varmaste ifver derför. Med ganska få undantag kan man säga: Konung, folk och krigshär äro enige och för constitutionen, och skola ej bete sig så vankelmodiga som Fransmännen, under deras revolution; ty man kan icke märka, att här, som hos dem, det i hemlighet arbetas mot folkets önskningar, under det man offentligen lotsar gifva efter för dem. De mest betydande och verksamma medlemmar af de Cadiz'ska Cortes äro nu i Ministèren; och man tyckes vilja ej blott för ögonblicket vika för en tvingande nödvändighet; Cortes's beslut om undervisningens förbättring befordras till verkställighet: efter år 1830 får ingen Spansk medborgare finnas, som icke kan läsa och skrifva; föräldrar tillhållas att, vid straff till görande, skicka sina barn i skolorna. En stor mängd munkar begära bekräftelse på deras återgång in i verldsliga ståndet, utan hvilken bekräftelse de hvarken kunna välja eller väljas till Cortes. — Llorentes historia om inquisitionen läses och säljes nu i Madrid; utbjudes till och med till salu i Hoftidningen.

Under det allt är lugnt i det öfriga Spanien, fortfara endast de oförsonliga Valencianerne ännu att fordra, det Elio må ställas till ansvar. — En ny tidning, Lorencinska Caffehusets Anmärkare, har af klubben derstädes blifvit ganska illa upptagen, förklarad för inconstitutionel och bränd. Klubben, för att ej urarta till revolutionär, har beslutit att endast samlas mellan kl. 8 och 10 om aftonen, afhålla sig från alla personligheter och undfly allt utseende af att vilja föreskrifva regeringen dess förhållande. Att den ändock icke förlorat sitt inflytande, tyckes visa sig deraf, att Amiral Villavicencio, på sin resa till Madrid, fått regeringens befallning att stadna i Aranjuez. — De Josephinos, som ej få återkomma, äro sådane, som innehaft Capitainesgrad eller deröfver.

Till Frankrike hafva ankommit Spanska Agenter, som, med Franska regeringens tillåtelse, gå om bord i Havre och St. Malo, för att segla, dels till norra dels till södra America, och begynna underhandlingar, så väl med de insurgerade provincerna som med Förenta Staterna.

England. Den förra talemannen i Underhuset, Hr. C. Manners Sutton, är åter enhälligt vald därtill och valet bekräftadt af Konungen. — D. 27 öpnade Konungen Parlamentet med ett tal, däruti, efter vanlig inledning och påminnelser om civillistans bestämmande (som alltid, i en Konungs första parlament, sker för hans lifstid) hvari ingen påokning begäres emot hvad som stadgades 1816, oroligheterna i landet nämnas och det förra parlamentet samt vederbörande berömmas för deras verksamma dämpande. Nöden vore stor, det erkännes; men de uproriska rörelserna endast förlängde henne. — Tacksägelse-addressen har enhälligt gått igenom i båda husen, hvartill Hr Tierney lyckönskade underhuset. Tre Lorder (Grosvenor, Landsdown och Holland) likasom Burdett i underhuset, förbehöllo sig dock några anmärkningar vid Kronans tal.

Lord Chief Justice i Kingsbench har nu utfärdat domen öfver Tistlewood, Ings, Brunt, Tidd och Davidson, som blifvit befunne skyldige till högförräderi. De skola hängas, sedan halshuggas och quarteras. De öfrige anklagade, hvilka bekänt sig skyldiga och således sparat jury mödan, blifva säkert deporterade på lifstid. — Processen inför Kingsbench, angående det öfver Burdett i Leicester fällda utslag, är begynd.

En stor del af Londonska köpmanscorpsen har till parlamentet ingifvit en märkvärdig petition om allmän handelsfrihet. Ministèren skall hafva visat sig benägen de däri yttrade grundsatser.

Drottningen har redan lemnat Rom och är på hemvägen.

Frankrike. Tidningar och brochurer sequestreras; redactörer, författare och boktryckare häktas. Däri bestå de flesta nyheterna för dagen. — Anklagelse-domstolens utslag angående den så kallade national-subscriptionen väntas. Skulle denna domstol förklara anklagelse äga rum; på lärer ansökning komma att göras hos de Dep. Kammare om tillåtelse att anställa rättegång mot de nie deputerade; hvarefter målet torde hänskjutas under Pairskammarens dom, i fall Grefve Lanjuinais finnes invicklad.

Det nya vallagsförslaget behagar de liberala lika litet som det förra. De påstå, att regeringen derigenom fånge valen i sina händer. — Flera församlingar i Departementerna inkomma med petitioner till Dep. Kammaren, innehållande remonstrationer mot de nya exceptionslagarne.

Boktryckaren Corréard har annonerat, att han på året ämnar utgifva 365 tätt på hvarandra följande brochurer, hvarpå han i annoncen uppgifver titlarne, och hvaraf några redan utkommit. Man inser lätt, att 365 tätt på hvarandra följande häften vill säga det samma som ett om dagen, hvilket han ej vågat utsätta, för att ej underkastas lagarne om Tidningar.

Ryssland. På Storfurst Constantins föreställning och efter den heliga Synodens hörande, har Kejsaren förklarat Storfurstens ägtenskap med Furstinnan Anna af Sachsen Coburg uphäfvet, i anseende till hennes 19-åriga bortovaro från sin gemål och förstörda hälsa, samt tillåtit Storfursten att träda i nytt ägtenskap. Tillika har Kejsaren förordnat, att om någon af Kejserl. familien förmäler sig under sitt stånd, d. v. s. med ett fruntimmer, som ej är af regerande hus, så kan han icke på en sådan gemål öfverflytta de rättigheter, som tillkomma medlemmar af den Kejserliga familien, ej eller hafva barnen af en sådan förmälning rätt till thronföljden.

INLÄNDSKA NYHETER.

Genom tidningarna känner man de märkvärdiga Petersonska anmärkningarne vid Magazins-Directionens förvaltning 1813 och 1814. Målets utgång torde dock icke vara allmänt känd. Kongl. Maj:t har, under d. 12 sistl. April, genom bref till Justitiæ-Cantzlers Embetet, Allmänna Magazins-Directionen och Presidenten m. m. Hr Frih. Wirsén, förklarat Sig af Justitiæ Cantzlers-Embetets skrifvelse af d. 22 sistl. Febr. hafva funnit det vara fullkomligen utredt, "att förberörde af Petersson gjorda anmärkningar emot berättelsen åren 1813 och 1814 icke förtjena något afseende," hvarigenom Kongl. Maj:t fått en ytterligare bekräftelse på Dess förut hysta öfvertygelse om den utmärkta ordning och omtanka, hvarmed samma förvaltning blifvit styrd under de svåra och brydsamma omständigheter, som nyssnämnde 2:ne år inträffade." I öfrigt har Kongl. Maj:t till Dess Justitiæ-Cantzlers-embete öfverlemnat handlingarne i målet, för att mot Peterson låta anställa åtal.

Hr. Major Mechanicus Blom har, enligt en af honom uptänkt method, begynt bygga flyttbara hus. Dessa hus bestå af en dubbel brädvägg, den yttra sidans bräder stå verticalt, men den inres ligga horisontelt. De sålunda sammanslagna väggarne skrufvas från hvarandra och hela huset, sondertaget, transporteras ganska lätt, och upsättes på en dag af några temligen vanda arbetare. Golf, tak, kakelugnar, fönster o. s. v. allt är så inrättadt, att det med lätthet kan tagas lost och åter insättas. Husen äro dragfria och varma, då de rätt sammansättas, och hafva redan blifvit utan minsta olägenhet begagnade till vinterboningar. Priset är också ganska billigt. Ett, som af H. K. H. Kronprinsen är beställdt, för att nyttjas vid lustlägret på Ladugårdsgärde nästkommande månad, och består af en sal 10 alnar i quadrat, ett förmak, en sängkammare och ett cabinet, kommer att kosta omkring 1100 R:d b:co. Redan hafva från Hamburg och andra ställen beställningar af ännu större, ända till två vånings hus inkommit. H. M. Konungen har äfven beställt ett större hus, som skall upsättas på Rosendal och redan lärer vara under arbete.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 39. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 15 Maji.

Sine ira, studio et metu.

LAGFARENHET.

Ytterligare om mordsaken från Helsingholmen och hvad dermed gemenskap äger.

(Forts. och slut från N:o 38).

Enär Herr Lands-Secreteraren von Sydow sålunda icke sträckt sin förklaring till hufvudfrågan, tager jag för afgjordt, att han ej vill sin åtgärd härutinnan, eller befogenheten af Smedjegårdsförhöret, vidare försvara; och jag anser fördenskull ostridigt, att Herr Lands-Secreteraren till denna åtgärd icke var lagligen befogad.

Huru vid detta förhör verkligen tillgått, lärer nu mera ej med visshet kunna utrönas, enär af de personer, som Herr Lands-Secreteraren i förklaringen upgifvit hafva dervid varit tillsrädes, Vaktkarlen Ekström redan sommar-tiden år 1819 skall aflidit; Skrifvaren Häggroth, som både vid Stockholms Norra Förstads Vestra Kämners-Rätt i October månad samma år, och sedan inför Kongl. Hof-Rätten blifvit hörd, icke ingått i någon bestämd och fullständig berättelse om förloppet; Länsmannen Röösgren, hvilken föröfvat den misshandling, hvarigenom arrestanterne blifvit till bekännelse förmådde, imedlertid har dödt i häktet, och Vaktmästaren Grönberg nu mera är ställd under tilltal för delaktighet i Röösgrens brott, och således ej kan öfver denna del af saken som vittne höras.

I frågan åter om det af Hustru Anna Olsdotter omnämnde förhör i Lands-Cancelliet, en Söndags eftermiddag, har Herr Lands-Secreteraren tillkännagifvit, att detta förhör tilldragit sig å Pingestdagen den 30 Maji sistledne år, då Herr Häradshöfdingen Gustaf Fröberger emot aftonen kommit till Lands-Secreteraren och anmält, att, för ransakningens fortsättande vid redan utsatt Urtima Ting den 7 påföljande Junii, Häradshöfdingen, till tidens vinnande och på det behörige kallelser måtte hinna utfärdas, hade nödigt erhålla närmare upgifter af drängen Anders Andersson om de flera vittnen han ville begagna, till bestyrkande af sitt tillhåll de dagar morden skedde, och i sådant afseende begärt, att Anders Andersson måtte till Lands-Cancelliet nedföras; hvilket Lands-Secreteraren bifallit och låtit verkställa; då Anders Andersson för Häradshöfdingen Fröberger till namn och hemvist upgifvit sina vittnen, och hvarvid Petter Andersson och Föräldrarne af misstag äfven blifvit ifrån Smedjegårdshäktet hämtade, men efter Anders Anderssons hörande dit återskickade.

Detta strider dock emot hvad Härads Rättens protocoll för den 27 Maji 1819 innehåller, neml. att Anders Andersson då inför rätten skall namngifvit ej minder de Byar och Torp, der han ifrån och med den 16 Mars till och med den 4:de April

sig uppehållit, än ock de personer, med hvilkas tillåtelse han der vistats; hvaröfver Häradshöfdingen *då* hade fört serskilt anteckning, hvilken skulle bifogas den skrifvelse, som till Konungens Befallningshafvande komme att afgå, för dessa vittnens inkallande till Tinget, men hvilken anteckning, när den uti ransaknings-målet till Kongl. Hof-Rätten infordrades, icke var i Lands-Cancelliet befintelig.

Till bestyrkande af nyss berörde förhör med Drängen Anders Andersson den 30 de Maji, har Herr Lands-Secreteraren förmält, att vaktmästarne Sellström och Andersson, samt Enspännaren Qvist då varit i vaktrummet tillstädes; men som detta förhör, om än dess verklighet ej skäligen kan betvillas, i förevarande mål hvarken löser eller binder; så anser jag all vidare forskning derom för närvarande icke vara nödig, eller böra sakens slut uppehålla, enär hustru Anna Olofsdotters uppgift, att hon en helgedag på aftonen varit uphämtad till förhör i Lands-Cancelliet, men icke blifvit förekallad, derigenom är besannad.

Herr Lands-Secreteraren har väl ock, i anledning af mitt Requisitions-memorial, förklarat, det någon rapport af Kronofogden Oller om Petter Anderssons häktande ej hade till Lands-Cancelliet inkommit; men detta finnes nu vara vederlagdt, sedan jag emedlertid fått del af Kongl. Hof-Rättens protocoll för den 10:de nästl. November, som innehåller, att Oller då, jemte vittnesmåls aflaggande, ingifvit en afskrift af berörde rapport, daterad den 18:de April 1819, och hvaraf befinnes, att Petter Andersson, vid häktandet, i 2:ne personers närvaro, bekänt, det han vid sin ankomst till skogen den 27 Mars först fattat upsåt att mörda sin husbonde, Torparen Blomberg; att Petter ensam verkstallt mordet å Blomberg och sedan å hans hustru, samt att brodren Anders ej förr än den 4 April kommit till honom på Helsingholmen; hvarjemte Oller inför Kongl. Hof-Rätten betygat, att Petter, af Oller flere gånger tillspord, om någon varit med honom delaktig i de föröfvade morden, hade dertill bestämdt nekat: hvilken Petter Anderssons första bekännelse hufvudsakligen instämmer med den, hvarvid han, befriad ifrån det tvång som i häcktet honom övergått, slutligen har förblifvit.

Vid sådant förhållande, när Petter Andersson, vid ankomsten till häktet den 20 April, icke hade angifvit sina Föräldrar för något slags delaktighet i missgjerningen, och icke eller under mellantiden, till den 21 April, bevisligen gjort någon förändring eller tillökning i sin bekännelse, är det svårt att fatta, hvad skälig anledning Konungens Befallningshafvande då hade att låta gripa och häkta Petters föräldrar, eller att sedermera i deras hus anställa ransakan efter gods, som icke af vederbörande var uppgifvet och anmäldt, såsom ifrån de mördades bo stulet eller röfvadt; i synnerhet då slik obehörig ransakan redan den 18:de April var utaf Länsmannen Granberg förrättad och förmodeligen hos Landshöfdingen rapporterad; än mindre var laga skäl att arrestera det öfriga husfolket i Torpet Granhatten, dottren Anna och Pigan Anna Cajsa, och låta dem föras i fängelse; äfvensom Herr Lands-Secreteraren von Sydow, sedan desse åtgärder föregått, icke var lagligen befogad, att, till rättfärdigande deraf, den 4 Maji hålla ransakning i häktet och genom *allfvarliga föreställningar och ytterligare föreställningar* förmå dem till en bekännelse, som sedan befunnits osanfärdig.

Högloft. Kongl. Hof-Rätten lärer alltså, vid pröfningen af allt detta, uplyst och rättvist finna, det Konungens Befallningshaf-

vande i Stockholms län, Herr Landshöfdingen och Commendeuren Friherre Edelcreutz, genom ofvanberörde ordres om arresterande af Torparen Anders Andersson i Granhatt, hans hustru och husfolk, samt ransakans anställande i deras hemvist, har, utaf förhastande eller missledt nit för allmänna landsfredens och egendoms-rättens bevarande, öfverskridit embetsmanna-myndigheten, och thymedelst bemälte personer oskyldigt lidande tillfogat; i hvilket embetes fel Herr Lands-Secreteraren von Sydow genom contrasignation af arresterings-orderne deltagit, och tillika serskilt felat derigenom, att han obehörigen anstält förhör med arrestanterne och sålunda befattat sig med det som tillhörer domare-embetet, hvars handläggning vid målet thymedelst blifvit olagligt uppehållen, enär, likmätigt 1 Capit. 2 §. Straff-Balken, mördaren Petter Andersson, sedan han var gripen och i häktet inbragt, bordt *utan upskof* för rätta ställas, och målets utredande till domaren öfverlemnas; i följd hvaraf, och då, såsom Herr Justitiæ Ombudsmannen Friherre Mannerheim i Remissen sig yttrat, det är nödigt, att skillnaden emellan lagskipande och administrativa myndigheter hos vederbörande nogare inskärpes, jag å Advocat Fiscals-Embetets vägnar ödmjukast anhåller och yrkar, att Högloft. Kongl. Hof-Rätten täckes pröfva och afgöra, hvad uti Konungens Befallningshafvandes anmärkte åtgärder är orätt och lagstridigt; äfvensom jag imedlertid, efter mitt omdöme om saken, är föranlåten att, i förmågo af 1 Momentet i 12 § 1:sta Capitlet Rättegångs-Balken, emot Herr Landshöfdingen Friherre Edelcreutz och Herr Lands-Secreteraren von Sydow göra påstående om laga ansvar, hvilket Kongl. Hofrätten äger att till graden och beloppet, efter sakens omständigheter, bestämma.

Beträffande åter de lidandes ersättning och upprättelse; så emedan deras Husbonde och Ombudsman, Herr Capitainen Välborne M. F. Leijonmarck, har, uti en den 11 sistlidne Februarii till Kongl. Hof-Rätten ingifven skrift, förbehållit sig att härutinnan få föra talan och påstående afgifva; ty anhåller jag vördsammast, att, enligt Capitainens begäran, handlingarne måtte i sådant afseende honom communiceras. Stockholm den 12:te April 1820.

E. P. Laurin.

Att förestående afskrift är lika lydande med det uti Kongl. Svea Hof-Rätts Advocat Fiscals-Contoir förvarade Concept-Memorial, betygar, Stockholm den 18 April 1820.

J. E. Jerström.
Hofrätts Cancellist och Amanuens
i Adv. Fiscals-Contoiret.

Grundlösheten af den förklaring, Herr L. haft att vederlägga, är af honom icke illa updagad; och våra tankar derom synas af de anmärkningar, hvarmed vi beledsagat denna förklaring, införd uti N:o 8, 9 och 10 af vår tidning. Vår någon gång yttrade föresats, att söka hålla vederbörande räkning för allt vigtigt, som passerar i detta vigtiga mål, kräfver således i afseende på närvarande Memorial ingen ting annat, än granskning af sjelfva påståendet, hvarmed detsamma slutas.

Lagen om Konungens Befallningshafvandes ansvarighet för deras embets-atgärder lyder i 9 Kap. 5 §. Utsökningsbalken sålunda: "Nu kan så hända, att Konungens Befallningshafvande upsåteliga, af hat "och afund, eller för egen vinning, eller "androm till viljes, hafver gjort den kla-"gande orätt; varde för brott sitt lagliga "dömd, som i Rättegångsbalken om Do-"mare sägs, och fylle upp allan skada." Detta stadgande angår åtal för embetsfel i utsökningsmål. Straffbalken, som utstakar Konungens Befallningshafvandes befattning

med brottmål, innehåller ingen ansvarighetslag för denna befattning. Herr L. har således följt Utsökningsbalkens anvisning och utmärkt lagen om ansvarighet för Domares embetsfel i 1 Kap. 12 §. Rättegångsbalken, såsom lämplig till förevarande händelse.

Vi vilja icke bestrida riktigheten häraf och ej heller göra oss någon betänklighet deröfver, att lagstället i Utsökningsbalken ej omtalar andra händelser, än då embetsfelet skett uppsåteliga, af hat och afund, eller för egen vinning, eller androm till viljes; ty hvarken kan man påstå, att ansvarsfrihet eller annat sätt till åtal skall äga rum för de fel, som begås af andra motiver, än de här upräknade, hvilka på förevarande fall ej synas inträffa.

Men en helt annan fråga är det, om det ansvar, som kan drabba en Konungens Befallningshafvande för embetsfel i civila eller criminella mål, nödvändigt måste bestämmas efter 1 Kap. 12 §. Rätteg. balk. Och denna fråga torde låta sig klarast fattas genom upställningen af en annan, nemligen huruvida all möjlig ansvarighet för Domares embetsfel är uttryckt i nyssnämnde lagrum. Det lyder sålunda: "Fäller Do-"mare orätt dom af uppenbar vårdslöshet "eller oförstånd; miste embetet alldeles el-"ler till viss tid, eller böte med penningar "till treskiftes, allt efter omständigheterna, "och fylle allan skada. Gör han det upp-"såteliga, af hat och illvilja, eller för vän-"skap eller muto och vinning; miste em-"betet och få det aldrig åter, gälde ock "skadan, och muta gånge till de fattiga. "Nu kan så hända, att någor genom så-"dan vrång dom mister lif eller ära; varde "Domaren, för denna sin ondsko och arg-"het, sjelf straffad till lif eller ära."

En Domare kan ej straffas efter detta lagställe för annat än domar. Ingen lärer påstå, att han för alla andra embetsåtgärder skall vara ansvarsfri; och han måste således kunna straffas efter något annat lagställe än detta. Om han förfalskar sina Domböcker eller de handlingar, som ligga under hans vård; så står han, lika med alla andra, under 8 Kap. 2 §. Missgerningsbalken. Låter han, genom användande af embetsmyndighet, gripa, basta och binda någon oförvunnen utan uppenbar missgering; så kan 20 Kap. 7 §. samma balk ej vara mindre lämpligt på honom, än i fall han gjort detta brott utom embetet.

Att nu Konungens Befallningshafvande skall för sina embetsfel lagliga dömas, som i Rättegångsbalken om Domare sägs, kan följaktligen ej heller hindra, att Konungens Befallningshafvande, så väl som Domare, anses efter de lagrum, som handla om den gerning, för hvilken han tilltalas. Om härtill lägges den satsen, hvilken torde vara fri från tvifvelsmål, att bestraffning af brott ej kan blifva lindrigare, när embetsmän skola straffas, än när enskildas brott äro i fråga; så anse vi oss berättigade till den öfvertygelsen, att Konungens Befallningshafvande i Stockholms län, som, enligt hvad tillräckligen blifvit, äfven af Herr L., bevisadt, låtit utan allt fog gripa och häkta alla de i Helsingholms-målet tilltalade oskyldige menniskorna, brutit emot 20 Kap. 7 §. Missgerningsbalken, deri stadgas, att "hvar som griper, bastar eller "binder någon oförvunnen, utan uppenbar "missgerning, der han må gripas och häk-"tas före, den hafver brutit edsöre;" hvilket stadgande, i afseende på straffet, är genom Kongl. Förordningen af den 20 Januarii 1779 ändradt till ett års fängelse och ett hundrade dalers böter.

Hvarföre har Herr L. icke påstått detta straff? Huru har han kunnat nöja sig med tillämpning af 1 mom. i 12 §. 1 Kap.

Rättegångsbalken? Och framför allt, huru har han kunnat undgå att vid denna tillämpning yttra sin tanka om graden af bestraffningen, hvilken enligt detta lagställe kan blifva, att mista embetet alldeles, eller till viss tid, men också kan blifva att böta med penningar efter omständigheterna? Sedan Herr L. gjort allt för att bevisa lagstridigheten af de åtgärder, han anmärkt och vederparterna sökt förklara; huru kan han plötsligen efterskänka hela denna bevisning och stanna vid anhållan och yrkande, att Kongl. Hofrätten täckes pröfva och afgöra, hvad uti Konungens Befallningshafvandes anmärkte åtgärder är orätt och lagstridigt? Kan han säga sig hafva fullgjort en allmän åklagares skyldighet, då han hvarken uttrycker, för hvilka brott han yrkar ansvar, eller hvad ansvar han yrkar? Om nu Kongl. Hofrätten, i stället att döma de anklagade efter lag för deras verkliga brott, dömde dem endast till tio dalers böter; med hvad fog skulle väl detta kunna öfverklagas af Herr L., hvars påstående ingalunda kunde anses derigenom vara ogilladt?

Vi hoppas helt annat af Kongl. Hofrätten, som känner sin bestämmelse, att med lagens kraft stifta ett exempel, så varnande och så oväldigt, som saken kräfver, då genom fyra eller fem oskyldiga menniskors släpande i häkte allmän säkerhet och hemfred äro förolämpade af en statens myndighet, som äger vården deröfver sig anförtrodd, och som är en bland de vigtigaste i samhället.

Imedlertid måste vi högt förklara vårt missnöje öfver den åklagares förfarande, hvilken nu tillåtit sig en lika otillbörlig skonsamhet, som han förut, med laglös stränghet, nyttjat sitt vigtiga embete att yrka öfverdrifvet straff emot en efter lagen dömd och häktad brottsling, nu afl. dne Kronolänsmannen Röösgren; för sådana gerningar, hvilka efter ingen rättegångs-ordning tillhörde nämnde åklagares embetsbefattning. Vi hafva hållit Herr L. räkning för all den smädelse och ofog, han då lät komma sig till last; och vi kunna ej underlåta att med det slags nit, han då visade, mot en för sitt brott redan olycklig, från en ganska låg plats till alldeles intet nedfallen, i flera afseenden värnlös varelse, jemnföra denna efterlåtenhet mot höga och rätt betydande Embetsmän, hvilka genom lika svårt brott gjort sig skyldige till alldeles samma straff, som Röösgren var ådömdt, ehuru lagens arm ännu ej nått dem. Olikheten i dessa steg är så stor, att den svårligen låter förklara sig annorlunda, än genom deras likhet.

Då Kongl. Hofrätten nu äger att döma öfver alltsammans; våga vi ej ens tänka oss, att Konungens Befallningshafvandes brott skulle blifva lindrigare straffadt, än Fångvaktmästaren Grönbergs, då tvertom det här är af vida större vigt, att lagens och allmänna säkerhetens fordringar uppfyllas.

I recensionen af Herr L:s Memorial mot Röösgren har blifvit anmärkt att, i frågan om ersättning till de lidande, deras af Herr L. omtalta förluster genom hinder, tidspillan, resor och annan kostnad, så vidt de följde af arresteringen och icke af torturen (Röösgrens enda brott), ej borde föras på hans räkning, och att således den då i fråga ställde summan af mångdubbelt 100 R:d banko till hvardera borde af Herr L. vid ett annat tillfälle ihågkommas. Detta tillfälle har nu inträffat, då ansvaret för arresteringen skall bestämmas. Men Herr L. bekymrar sig denna gång vida mindre om de lidandes ersättning och till och med om deras upprättelse, och stannar vid anhållan, att handlingarne i detta afseende måtte communiceras Herr Kapitenen Leyon-

marck, som uti en till Kongl. Hofrätten ingifven skrift förbehållit sig att derutinnan få föra talan och påstående afgifva. Vår tanka härom är, att i fall Herr L. häruti har rätt och icke behöft göra annat, än han gjort; han ännu mer förra gången, då han ingen talan ägde och dessutom de lidandes påstående om ersättning redan blifvit af dem genom deras husbonde i besvärsskrifterne utfördt, kunnat spara sig allt yttrande derom. Var han åter då dertill befogad; så var han nu icke ens berättigad att göra annorlunda och låta bero vid hvad han väntade af Herr Leyonmarck. Om förfarandet äfven häri är conseqvent, lemnas derhän. Att det ej är lika, så mycket begripa vi.

Man bör önska, att sådana åtal blifva sällsynta, som det nu i fråga varande. Något hopp härom kan man likväl icke grunda på dylika slutpåståenden, som det Herr L. nu afgifvit. Skall lagens fordran lemnas oupfylld; så är det vida bättre, att lagen alldeles icke anlitas. Så länge dess makt hvilar, kan den ännu injaga fruktan. Upmanas den att verka, och verkar den då lamt och ensidigt; så väckes hos öfverträdaren ny djerfhet i stället för fruktan. Domaremakten är nationen ansvarig, att sådant icke händer, och aldraminst då, när öfverträdarens triumf skulle hos myndigheter af vidsträckt makt stadga öfvertygelse om vanmakten af den lag, som är ämnad att sätta gräns för deras godtycke. Om Konungens Befallningshafvande i Stockholms län lyckas att för oskyldiga menniskors häktande ej blifva dömd annorlunda än Herr L. påstått; så skola alla andra Befallningshafvande, efter en sådan dom, hafva mindre skäl än förut att frukta följderna af ett dylikt ingrepp i personlig rätt och säkerhet.

Något, som Herr L. förbigått, är utredandet af frågan, hvem som vållat dröjsmålet med de häktades inställande för rätta, hvilket han rätteligen anmärker vara utsträckt vida öfver den yttersta uppskofstid, nemligen 3 veckor, som Kongl. Förordningen af den 10 April 1810 utstakar. Då den vållande kan vara Konungens Befallningshafvande, äfvenså väl som Domhafvanden; hade det varit angeläget att härom nu väcka fråga och inhämta Konungens Befallningshafvandes förklaring. Ansvaret för ett sådant dröjsmål lärer icke vara särskildt bestämdt i lag; men i sakens natur ligger det, att en enda dags olagligt qvarhållande i häkte är detsamma, som en ny olaglig arrestering. Detta dröjsmål förtjenar således visserligen att icke lemnas opåtalt.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Sakernas ställning och sinnesstämningen är ytterst märkvärdig och olik hvad man såg i Frankrike, under revolutionen der. Folket skrider icke till ytterligheter; men att ett djupt misstroende finnes, visa alla händelser. Lugnt och betänksamt trygga Spanjorerne sig lika mot våld och svek, utan att förolämpa Konungen eller hämnas på sina fordna förtryckare. Om känslan af återvunnen betydenhet någon gång leder till utsväfningar, så bestå de i glädje och hedersbevisningar mot frihetens hjeltar. Desse hvarken förhäfva sig öfver framgången eller låta deraf insöfva sig. Quiroga är orörlig på Leon, der han oupphörligt förstärker och förskansar sig. Provincerne synas icke bugade att underkasta sig de af Konungen tillsatta auctoriteter, utan behålla sin egen styrelse tills Cortes sammanträdt. Detta har juntan i Corunna visat. Juntan i Saragossa har upmanat alla Arragoniens districter att sända hvar sin deputerad, med fullmagter att nämna en Arragonisk regerings-junta, tills Cortes sammankommit. Detta har i underdånighet blifvit inberättadt till Konungen. — En Fransk tidning har anmärkt, att alla Madriska tidningar äro liberala, emedan "i Spanien lyckligtvis icke finnes så mycken opposition, att en dräglig oppositions-tidning kan fås ihop."

Alldeles utan alla revolutions-tecken är väl Spanien dock icke; t. ex. officerarne i Madrid sätta

nu ordet Medborgare framför sina andra titlar (i bref och allmänt tal brukas dock ännu Senor, Excellencia o. s. v.). I Valladolid hafva, för olikhet i politiska tänkesätt, blodiga oenigheter uppstått bland officerarne. — Den Biscayiska Senoria (de privilegierade Ständen) har i Guernica satt ett utskott öfver de genom constitutionen där i provincen förorsakade förändringar, och detta utskott har beslutit försvara de gamla privilegierna. Mot beslutet hafva Bilbao och flera städer protesterat, och Guernica-sällskapet åter protesterat mot protesten. — Den i Salamanca commenderande officeraren hade, under allehanda förevändningar, upskjutit att utropa constitutionen. Provisoriska juntan lät därföre en bataljon marchera dit d. 3 April, och d. 4 gick proclamerandet för sig. Öfver allt sysselsätter man sig med uprättande af nationalmilicen, ifrigast i Barcelona och Catalonien.

Mina har förlorat sin popularitet i Navarra. Hans afsigt har varit att bortskicka Regimentet Barcelona och upprätta en corps af 3000 frivilliga Navarresare. Detta ville innevånarne förekomma, och man fruktade till och med oroligheter. Mina skall derföre hafva öfvergifvit sitt förslag.

De ifrigaste Frihetsvänner skola nu erkänna, att representationen borde bestå af två Kamrar. Man anser också valsättet till deputerade vara ganska felaktigt, såsom högst invickladt och så beskaffadt, att candidaterne (der som i Sverige) icke hafva någon communication med de valjande. — Tidningen Conservador utdelar formaningar för de tillkommande valen, och afråder att välja någon, som genom sitt upförande visat, att han ej håller med constitutionen; förnäma herrar, som hittills ej känt något bättre, än att roa sig och förtära sina inkomster; mesar, som ej äga styrka att medverka till de kraftiga steg, dem tiden fordrar; och slutligen sådana, som i sednare tider fiskat efter tjenster och brukat dem till fäderneslandets förtryck.

Ej blott de Josephiner, som i vistedes utom riket, hafva blifvit förbudne att inkomma; utan äfven de, som redan hemkommit, förvisas ur riket; de flesta gå till Portugal, några till Bayonne. Orsaken till deras förvisande skall vara omöjligheten att återbära de egendomar, som blifvit dem fråntagna, och hvilkas indragning Cortes ej förordnat, utan Konungen på eget bevåg gjort.

Gen. Arco Aguero har kommit till Madrid. Klubbar och tidningar hade förkunnat hans ankomst, och folket gåade honom till mote. Oaktadt sitt motstånd blef han förd genom gatorna, under rop af: lefve fäderneslandets befriare. Fruntimren satte kronor på hans hufvud, och från balconerna kastades blommor och palmqvistar på honom. Lika smickrande mottagning hafva alla de Leonska cheferna mött i Cadiz.

Elio är ännu strängt förvarad i Valencia, och den förrymde Inqvisitoren Ensina har blifvit ertappad. — Biskopen i Tortosa har utgifvit ett herdabref, däri det, bland annat, heter: Catholska religionen som skyddas af constitutionen, behöfver ingalunda Inqvisitionen, som nu är af Konungen afskaffad.

Frankrike. De deputerade hafva debatterat förslaget om en ny tullförfattning. Hr. Basterrecho anmärkte, att det nu varande tullsystemet är det fördärfligaste, som kan finnas; det härstammar från Napoleon, hvilken brukade det som ett verktyg för sitt tyranni och sin eröfringslystnad; åkerbruk, skeppsfart och handel hade derigenom blifvit förstörda och Frankrike förvandladt till en manufacturist-nation. Mest tadlade han den höga införseltullen på vissa fabriksvaror. — D. 25 April afgafs utskottsbetänkande om Madier de Montjau's petition, hvarigenom tillvarelsen af ett Ultrapartiets dirigerande Utskott angifves. Flera bilagor funnos vid petitionen, hvaraf uplystes, att circulairer, med upmaningar till organisering, utgått till alla provincer, i synnerhet till Nimes (där Madier är Råd vid Kongl. Domstolen). Han begär förstärkt garnison i Nimes, mördarne Truphémy's och Trestaillons dömande på annan ort o. s. v. Efter varma debatter, beslöt Kammaren, att petitionen skulle förvisas till Presidenten för Conseilen. — De deputerades Utskott öfver det återtagna vallags förslaget lärer icke vilja låta taga ifrån sig rättigheten att i alla fall deröfver afgifva utlåtande.

Anklagelse-rätten har fällt det utslag, att ingen anledning finnes till åtal mot medlemmarna af Utskottet för national subscriptionen. Tidningsredactörerne deremot, som tryckt prospecten, innan den var underskrifven, skola vara remitterade till vederbörlig domstol. Utgifvaren af la Renommée har af Instructions-domaren blifvit tillfrågad, hvad afsigt han haft med sin petition till de Deputerade mot censurens missbruk. Svaret blef, att han handlat så, emedan Chartan berättigade honom dertill, och han beslutit använda alla i lagarna tillåtna medel, för att göra slut på de vexationer, hvarför tidningarne äro utsatte.

Alex. Lameth är vald till deputerad för nedra Seine.

Italien. Påfven har ändtligen tillåtit Calvinisterna fri religions-utöfning i Rom. De hafva

redan offentligen begått nattvarden. "Redan tycka vi," säger en Fransk tidning, "oss höra våra Ultras ropa: hvad skall det bli af religionen? Påfven uptager protestanter och Ryssland förjagar Jesuiterna."

England. Drottningen har, så länge hon uppehåller sig utomlands, fått sig en mot dess rang svarande årlig summa anslagen. Afven anbefallas de Engelska beskickningarne att visa henne tillbörlig aktning.

Hr. Lambton har i underhuset förkunnat, att han d. 6 Junii tänker göra motion om en parlamentsreform. Hr. Parnell tillkännagaf, att en af hans vänner ämnade uplifva frågan om Catholikernas emancipation. Lord Hamilton sökte vända hunsets upmärksamhet på den i de oroliga distrikterna af Skottland herrskande nöd. Han ansåg regeringen böra mer befordra utvandringar, och önskade veta, om de för utvandrare till Cap anslagna 50,000 Pund voro utgifna. Skattkammar Cantzleren gaf den underrättelse, att denna summa ej varit tillräcklig, då redan öfver 5000 utflyttare blifvit expedierade. Han kunde dock icke bifalla det af Lord H. tillika gjorda förslag om utvandringar till Brittiska America, der nybyggarne redan vore för många och de nya endast utsatta för nöd och elände (Det påstås länge hafva varit Eng. Ministèrens politik att icke befordra Canadas starka befolkning, hvilken skulle kunna föranleda till förening med Fristaterna).

Radikalerne i Ayrshire i Skottland äro i yttersta bestörtning; deras Secreterare och casseur hafva frivilligt öfverlemnat sig åt en fredsdomare. Undersökningen om expeditionen d. 5 April till Cathkins höjder till Marskalk Macdonalds föregifna läger, tager den löjligaste vändning. De för denna expedition häktade 13 radikaler voro arma bedragna narrar.

Tyskland. Dödsdomen öfver Sand är ändtligen fälld af Hof-Rätten i Manheim och bekräftad af Regeringen. När och hur han kommer att afrättas, är ännu icke kändt.

Badens Ständer lära sammanträda i denna månad. De Nassauiska äro redan åtskilda, efter att hafva föga uträttat och föga kunnat uträtta, i anseende till inskränkningarna i sin öfverläggningsrätt. Det tros, att Sachsiska Landtdagen åter sammankommer i October, i förändrad form. — Wurtembergska representationens båda kamrar sysselsätta sig nu med stadgande af sin riksdagsordning. Endast karlar få inträdeskort till andra kammarens gallerier. Baron von Ow påstod, att fruntimmer äfven måtte få tillträde, "emedan medborgares sanna kärlek och tillgifvenhet för Statsförfattningen måste utgå ur kretsen af deras familler; så hade äfven redan andra Tyska parlamenter uphäfvit qvinnokönets omyndighets tillstånd." Deputeraden Schott deremot erinrade om de äldsta Christnas, likasom Grekers och Romares exempel. "De fruntimmer, som kommo på galerierna, voro icke sådana, som hörde dit; de deremot, som verkligen deltoge i fäderneslandets öden, hade icke tid för sin hushållning och sina barns upfostran." Förslaget till könets fördel blef icke en gång understödt. Att anonymt till Kammaren ingifna förslag icke uptagas, beslöts efter motstånd af flera medlemmar, som påstodo, att Kammaren derigenom skulle gå miste om mången interessant upsats. Deremot anförde andra, att det vore under Kammarens värdighet att göra afseende på anonyma skrifter; att om ock någon, af goda skäl, ville bibehålla anonymiteten, kunde han meddela någon deputerad sitt förslag till föredragning. — Ingen får sitta och tala utan särskild tillåtelse. En promemoria får nyttjas vid muntligt föredragande. — I Ståndsherrarnas Kammare hade Utskottet föreslagit, att votering borde ske endast med ja och nej; men Kammaren beslöt, att äfven motiverade röster tillåtas.

Nederländerna. Hr. van d. Straeten har skimt bort sin sak, genom sin förklaring att ej ämna appellera, om de ådömda böterna kunde inbringas genom subscription. Just derföre har denna icke blifvit betydlig.

Portugal. Regeringen har förbudit införseln af Spanska tidningar.

Danmark. Conferentz-Rådet Birchs uptäckta malversation och arrestering väcker mycken upmärksamhet. Han var nu Deputerad för financerna och ledamot i Directionen öfver Statsskulden och amortissements-fonden, och hade uplånat betydliga summor på Finance-Collegii obligationer. Då räntorna å dessa hypotheker alltid ordentligt blifvit betalta, så har det icke fallit någon in att undersöka förhållandet på hela den långa tid, som han drifvit sitt spel, eller allt ifrån år 1802. De på detta sätt upnegotierade summor stiga till 300,000 Rbdlr.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 40. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 18 Maji.

Sine ira, studio et metu.

Till Herr O. i Stockholms Posten för den 25 sistlidne April.

Det är svårt, Herr O! att säga, om en motståndare bör önska sig sista ordet emot Er. Om han får det; så kunde Ni och edra likar afskräckas från tvister med honom; och det vore stor skada. Får han det icke; så skulle Ni och edra likar och ännu många flera, utan att fråga sig, om Ni sagt något eller intet i sjelfva saken, kunna tro, att er sak hade segrat; hvilket vore ännu större skada. Allt väl öfvervägadt, torde det vara bäst att denna gången svara Er, men lemna, liksom Ni, sjelfva saken alldeles orörd. Om Ni derefter än en gång tager till orda; så kommer man ännu längre ifrån saken, och troligen så långt, att hvar och en begriper, huru likgiltigt för saken det är, hvem som har sista ordet — och se *då* kan man gerna lemna det åt Er; hvarigenom motståndaren således undviker skadan af att hafva svarat, så väl som skadan af att icke hafva svarat. Ett *afgörande slag*, för att *concentrera krigets resultat*, kan i alla fall ej mer komma i fråga med Er, som redan synes hafva upphört att göra resultatet stridigt.

En enda svårighet uppreser sig mot denna plan. Den snillrika anmärkningen om skämtet utan qvickhet, angående tullbevakning mot export af statens hemligheter, skulle kunna sägas höra till saken och således icke få besvaras. Men denna svårighet är blott skenbar. Saken är frågan om sättet att tillvägabringa ändring i en Grundlag — om denna ändring behöfves eller icke, det är en fråga, som Ni sammanblandat med saken, och hvarom man blott för er skull inlåtit sig i undersökning. Ni kan således äfven häri få svar, utan att man kommer in i sjelfva saken. Och som fråga icke är om ett afgörande slag, utan snarare blott att plundra slagfältet; så kan ordningen vara mindre väsendtlig samt början ske med denna fråga.

Ni synes icke vara vän af utförselförbud, eller också märker Ni ej, att Ni gjort en satir öfver allt handhafvande af dylika förbud och öfver all sjötullsbevakning, i och med detsamma Ni förlöjligat bevakningen öfver skrifters utförande. Den visitation, som ej vore tillräcklig att upptäcka till utförsel förbudna skrifter, skulle än mindre förslå att utspana allt guldmynt, som kunde föras om bord eller öfver gränsen.

Ni talar om våra avisor — och det utan att förråda särdeles national-stolthet. Man kan icke föreställa sig, huru en skrift, af så olofligt innehåll, som uppenbarande af rikets hemligheter, skulle kunna under vår Tryckfrihets-förordning utkomma af trycket, utan att genom Hofkantzlerns för-

sorg genast blifva med qvarstad belagd, åtalad och confiskerad. Och vore det en avisa; då vet Ni ju, att Hofkantzlern utan allt omsvep kunde indraga den, så att den aldrig såge ljuset. Huru är det då möjligt, att Ni befarar den omtvistade olägenheten just af ett avisblad? Kan Ni då aldrig afstå från förolämpningar mot Hofkantzlern?

Den högt och öppet burna fackla, som Ni omtalar, och hvars ljus inträngt äfven i kabinetterna, måtte vara publicitetens fackla. Älska den, bästa Herr O. Tål och beskydda (i fall Ni kan det) allt kungörande, som sker i enlighet med lag — det var aldrig något annat, er motståndare begärde. *Det lömska skenet af blindlyktan, som spejaren förer under manteln i uplysningens spår och blottar i någon afskild vrå*, hata det, så mycket Ni behagar — det gynnas ingalunda af publiciteten; och huru mycket Ni än må förfölja denna och förjaga henne ur hvilka verk och förvaringsrum som helst; så gör Ni dermed ingen ting till utestängande af spejarens blindlykta. Kan Ni mot denna senare förvara kabinettens hemligheter; så har Ni alldeles ingen svårighet att undandraga dem publicitetens ljus, som aldrig undslipper lagens herravälde, och således aldrig intränger i ett kabinett, tillslutet af lagens hand.

Nu till det, som ligger än längre från saken. Fruktan för läsarens fordringar skulle afhålla från allt försök under denna rubrik, om icke Ni, okände Herr motståndare, som gömer Er bakom *det stora dråpeliga O*, vore en så interessant person att behandla, skild från all personlighet, såsom Ni är i egenskap af anonym.

Redactionen af denna Tidning lärer icke trott det sig tillständigt att lemna allmänheten den, i alla fall för allmänheten likgiltiga, underrättelse, Ni nu sjelt meddelar, att eder förut besvarade artikel, som Ni låtit i Stockholmsposten införa, varit bestämd för Stockholms Courier och aflemnad på Deleens boklåda onsdagen den 29 Mars, i förségladt bref till Redaktören, med särskild skriftlig anhållan, att Redaktören, såsom prof på sin oväld, ville införa den, åtminstone (vill säga *senast*) i bladet för den 4 April.

Man vill ej bestrida, att Brefvet kom fram samma dag. Det må äfven antagas, att detta bref medverkade till den förklaring, som gafs i bladet för den 6 April, om vilkoren för främmande artiklars intagande. Ja, det bör ej ens förnekas, att, utom sjelfva artikelns innehåll, äfven beskaffenheten af den pretention, hvarmed densamma anmältes i det medföljande brefvet, kunnat vara ett skäl att vägra införandet. Artikeln var, såsom i svaret derpå blifvit utveckladt, oberäknad dess skiljaktighet från Redactionens öfvertygelse, ganska eftertänklig i afseende på Hofkantzlern, hvars moderation man tilläfventyrs icke trodde sig berättigad att sätta på ett så hårdt prof, som ligger i den beskyllningen, att hafva uraktlåtit föreslå nödiga förbättringar i Tryckfrihetslagen — en beskyllning, från hvilken Ni omöjligen kan urskulda Er.

Hvem helst Ni ock må vara, Herr O, och hvad grund Ni än må tro Er äga för anspråk på edra artiklars emottagande; så har Ni bordt genast få erfara Redactionens mening, om Ni lemnat en adress, för att emottaga ett svar. Har Ni icke giort det; så har Red. ej ägt någon annan utväg, än att låta Er i allmänna reflexioner inhämta, hvilka grundsatser Red. följer för emottagande af främmande bidrag. Men att Red. skulle *i sitt archiv* förvara eder artikel, det är en *farhåga*, hvartill den vetterligen icke gifvit Eder någon anledning. Lika litet har den vållat, det Ni kommit på den tankan,

att Ni borde hos Red. söka inträde, för att få afskrifva eller afskrifva låta samma artikel. Ty om än, med ert begrep om Tryckfriheten och dess rätt öfver offentliga myndigheter, det skulle kunna vara er mening, att en Tidningsskrifvare är ett slags sådan myndighet; kunde Ni likväl svårligen fordra, att Redactionen skulle antaga denna mening; och Ni borde således befara, att Red. skulle anse sig hvarken skyldig eller berättigad att utlemna er artikel till någon annan än Er sjelf; hvarföre Ni också, för att möjligen kunna återbekomma den, hade bordt bereda Er en utväg att legitimera Er i egenskap af artikelns ägare.

Hvilken afsigt Ni än må hafva haft med allmänhetens underrättande om denna artikels erbjudande åt Redactionen; så bör Ni af det tysta vitsord, Red. lemnat åt er upgift, icke låta förleda Er att alltid och allestädes vänta samma framgång, då det tvertom lika lätt kan hända Er, att man fordrar bevis för edra upgifter, betraktade såsom offentliga beskyllningar, eller ock förklarar Er för ljugare, kanske smädare. Ehuru *tillgängliga* och *genomskinliga* Ni må anse Tidningsredactioner, lika med de offentliga myndigheter, hvartill Ni räknar dem; bör Ni dock åtminstone kunna begripa, att ej ens hos någon af dessa senare finnes en sådan genomskinlighet, som skulle tillåta anonyma sökande att inlemna hvad handlingar som helst, för att göras offentliga. Upfinn derföre, om Ni behagar, andra utvägar, då Ni en annan gång vill, inför allmänheten eller annorlunda, gå till rätta med en Tidnings-redaction i dylik fråga. Det första nödvändiga är ett recepisse, hvarmed Ni styrker, att artikeln verkligen inkommit och att det är Ni, som inlemnat den. Huru sådant skall tillgå, utan att gifva Er tillkänna för Redactionen, må er egen skarpsinnighet utreda. Gör, med ett ord, huru Ni behagar, endast blottställ Er icke i er *menlöshet* för den nyssnämnda olägenheten att heta ljugare eller smädare. Begrip, att hvarken det stora O eller något slags anonymitet, i sådant fall, berättigar till ansvarsfrihet, och att ansvaret drabbar, om icke just Er, dock åtminstone den Tidningsskrifvare, som åt Er uplåter sitt blad.

Till dessa välmenta råd skulle kunna läggas andra ej mindre brukbara. Se här ett: En viss munterhet och vilja att vara qvick äro ej allt. Utan någon spänning af eftertankan tar man sig stundom slätt ut inför allmänheten. Tvertom kan man, när man helt och hållet försmår bruket af denna förmåga, någon gång blottställa sig för verklig ledsamhet. Om någon t. ex. yttrade sig i allmänna ordalag, (såsom Courieren gjort), öfver det omöjliga, öfvermenskliga företaget att förfäkta orimligheter, ock sade, huru det skall gå med den, som häri inlåter sig, derest han, i stället att äga den mest upöfvade skarpsinnighet, tvertom är en stympare, lättsinnig, kortsynt, oförmögen af all sammanbindning och all verklig granskning; hvad skulle Ni väl säga om den, som, i svar härpå, lät, utan att märka det, undfalla sig det bekanta uttrycket i Komedien: *voilà quelqu'un, qui me connait?* Och om det undfölle honom i skrift, om det undfölle honom i tryck? Och om han icke ens nyttjade den försigtigheten att skrifva och trycka det på fransyska, ehuru mycket han älskade detta språk, ehuru gerna han nyttjade det, äfven att förklara hvad han skrifver på modersmålet? Om han uprepade på rena svenskan dessa titlar, hvilka han ville finna lämpliga på sig, besvärade sig öfver dem och gjorde sig ädelmodig med löfte, att de aldrig skulle *möta någon reciprocitet å hans sida?* Om han kallade dem *vapen*, olofliga för honom att

nyttja, emedan de tillhöra *det nit, som ser med begge ögonen?* Om han tillslöte begge ögonen, för att icke se, det deras hugg ej vore måttade åt honom, i fall han icke sjelfvilligt kastade sig under de redan måttade huggen?

Huru *passionerna tolka allmänna, för hela menskligghetens väl afgörande begrep*, bör hvar och en *kunna utantill*. Ja, detta factum är en så simpel erfarenhet, att det knapt behöfver vetas annorlunda. Men den, som blott *kan utantill* de *grundsatser*, man i denna Tidning anfört, för att berigtiga ert begrepp om *sann frihet*, den är just skicklig och fallen att ingen ting skrifva *"sans phrases,"* undvika hvarje fast punkt, hvarje bestämd tanka, fladdra med toma ord i en obegränsad rymd, öfverstryka rättsläror och ceremoni-uppträden med en och samma fernissa (rättare sagdt smörja) af svulst och öronfyllnad, som ger återklang mot toma hufvuden. Allt detta kommer just egentligen deraf, att man kan grundsatserna utantill, men känner dem icke invändigt. Då är man i stånd att orda om sann frihet och påstå sig älska den, men förakta lagen, hvars helgd likväl ensam utgör friheten. Då kan man tro tidehvarfvets stora benägenhet att missbruka ord, vara mäktigt förebyggd derigenom, att man i stället för *ett* ord (frihet) använder *två* (sann frihet), som betyda hvarken mer eller mindre än det ena ensamt. Då besinnar man ej, att mot *"tolkarens "godtycke*, som aldrig underlåter att tala i "lagens och frihetens namn", finnes antingen aldrig ett medel som hindrar honom "att af friheten göra något helt annat än "lagens helgd", eller också måste detta medel ligga uti lagens makt och helgd allena, och att den borgliga friheten vore omgifven af all den trygghet, som någonsin är möjlig, om man, utan vidare bråk, med sjelfva benämningen kunde i hvarje hufvud inplanta det begreppet, (icke blott den utanlexan) att ingen annan frihet, sann eller simpel, är tänkbar, än den, som består i lagens efterföljd. — Sådana äro de grundsatser, man mot Er förfäktat. Om Ni är nöjd med dem; hvarföre då ej antaga dem *sans phrases?* Är Ni missnöjd, hvarföre icke rakt motsäga?

Statens *Lige* var då ett tryckfel; men att man skulle ändra det på grund af det dokument, som fanns i Redactionens värjo, är af Er ett mera frikostigt än betänksamt anbud. Det kunde ju hafva varit möjligt, att Ni sjelf gjort en ändring i manuskriptet, innan Ni lemnade det åt Stockholmsposten, och denna ändring hade svårligen kunnat räknas för tryckfel.

Att man deremot ej såsom sådant betraktat ordet *hos*, som gör omeningen, har kunnat komma af den visshet, man ägde, att detta ord stod i manuskriptet, och af den ringa anledning, man hade att tro, det Boktryckaren skulle ditsatt det, ifall det ej också funnits i det manuskript, hvarefter tryckningen skedde.

Den, som Ni behagar kalla en *kunnig* man, skulle säkert derat finna sig amickrad, om han kunde tro det vara sagdt på allvar, då Ni bifogar den försäkran, att han icke är Er *bekant;* ty det kunniga lärer visserligen icke vara Er obekant.

Antingen är ert begrepp om *allmänhet* verkligen icke enahanda med er motståndares, eller ock träffas Ni lika mycket som han af tillvitelsen, att *skyllra med popularitet.* Denna *enda skillnad*, som Ni omtalar, skall bestå, icke i det undantag, som motståndaren gjort, utan deri, att han i detta undantag förenat, hvad Ni förmodligen vill hava skildt, nemligen en del af dem, som arbeta för dagligt bröd, och en del af dem, som äta det, utan att arbeta.

Ni har rätt att icke genom en sådan förening göra Er lika populär med honom. De, som äta utan att arbeta, böra äga sitt företräde framför dem, som arbeta, och i synnerhet framför dem, som arbeta alltför mycket och hafva alltför litet att äta. Må Ni, Herr O, om Ni någon gång skall skyllra med popularitet, likväl aldrig få det orådet att vilja skyllra med det slag deraf, som ligger i den vederstyggliga förblandningen af dessa skiljaktiga menniskoracer.

Att tillämpa en lag efter dess bokstaf och tydliga mening, är en alltför enkel konst. Dertill behöfves blott att känna denna lag och nyttja dess ord *sans phrases*. Men att tillämpa lag *med urskillning*, det är ett hemlighetsfullt uttryck, som sjelft kan tydas och tillämpas efter omständigheterna; det är en talisman, som borttager allt alfvar från lagens bistra anlete, och gör honom så len och böjlig, att han föga sätter sig emot hvad bruk som helst den enskilda viljan, som håller honom i sin hand, behagar af honom göra. Lagens våld blir då ett tomt ord och lagen en maktens tjenare. Ingen vet förut, hvad den ämnar göra. Hans mening uppenbarar sig först vid tillämpningen, allt efter den *urskillning*, hvarmed denna verkställes. Vaktom oss således för lag utan urskillning, Handlom rakt emot lagen, när så behöfves — och om någon säger oss det; lärom honom att vi alldeles icke handlat emot lagen, utan blott tillämpat den med urskillning. Det är klart, att denna tillämpning ej alltid kan göras, utan att lagens bokstaf blir, så till sägande, litet formerad, förbättrad, förtydligad genom hvad man kallar *tolkning*. Undervisom tviflarne om *behofvet* häraf och om orimligheten af det påståendet, att lagen ej vill tolkas af någon annan makt, än den, som stiftat honom, eller att en lagtolkning, som uphäfver lagen, är detsamma som dess uphäfvande genom ny lagstiftning. De må orda härom, huru mycket de behaga; svarom dem helt lösligt, att de ej förmå att rakt ogilla den gjorda tolkningen, utan blott ådagalägga en föresats att klandra. Hvad de ej skola bestrida är, att tidpunkten för vidtagandet af denna åtgärd är likgiltig, så snart de nemligen medgifvit, att sjelfva åtgärden beror af godtycke.

Ni vet icke, hvar det är Hofkantzlern föreskrifvet att föreslå förändringar i Tryckfrihets-lagen. Ni är för olycklig, Herr O, så snart Ni resonnerar om Hofkantzlern. Det är ingen *föreskrifvet* att föreslå ändringar i nämnde lag. Men Ni måtte kunna medgifva, att om det är Hofkantzlern *tillåtet*, så är detta nog, för att ådraga honom hela förebråelsen att hafva underlåtit det, i fall det behöfts. Och Ni vet säkert, att vår nu varande Hofkantzler haft under all sin tjenstetid denna tillåtelse, såsom blott Riksdagsman, om än han såsom Minister icke kunnat öfvertyga sin Konung om behofvet af den förändring, som skulle föreslås och utverka en nådig proposition. Låt bli, Herr O, att *förmoda* någon ting om orsaken, hvarföre han underlåtit det, och antag heldre, med mig, att han gillar den lag, han är satt att handhafva, och hvari han aldrig försökt bereda ändring, ehuru han kunnat och bordt det, om han trott det nödigt. Han har förstått denna lag och alltför väl sett, "huru långt anspråken," på grund deraf, "skulle kunna sträckas." Det är då fåfängt, bästa Herr O! att söka öfverskyla den orättvisa, Ni gjort den förtjente mannen.

Är det möjligt, Herr O, att Ni sjelf erkänner Er vara mindre känslig för höflighet än för aga, såsom Ni uttryckligen förklarar, då Ni säger, att Er motståndares höflighet skall hos Er verka mindre än hans aga?

Så främmande som alla ministeriella, och i synnerhet alla Hofkantzlerns göromål synas vara för Er; kan man svårligen anse Er för en stor mästare i underhandlingar med främmande makter; och man torde kunna vara temligen obekymrad om edra farhågor i afseende på framgången af det updrag, Ni i den vägen föreslår åt er motståndare.

Ehvad Ni må säga, Herr O., så äro de vrängda framställningarne makalösa — icke för den, som nyttjar dem, men för den, som vill tillvita någon något fel mot Tryckfrihets-lagen; ty då kan man alltid gripa till dem. Och det är endast i sådan mening, som er motståndare prisat dem.

Den fromma önskan om "aktning för "inbördes meningar" kan endast till en viss grad uppfyllas, nemligen i allmänhet i den mån, som man är öfvertygad, att den mening, en motståndare yttrar, är hans verkliga mening, och, författare imellan, endast i den mån, som meningen kan förenas med förnuft och heder. Eller säg upriktigt sjelf, Herr O., när Ni läser en tanka, så orimlig, att Ni aldrig kan tilltro en förnuftig menniska någon dylik öfvertygelse, och så förderflig, att ingen hederlig man är i stånd att förfäkta den; är Ni väl mägtig att föreskrifva Er en sann aktning för denna tanka? Och om Ni kommer i fejd med den; yttrar Ni aldrig någon förtrytelse, i fall Ni är en man med varmt blod och ett hjerta, som slår för sanning och rätt?

Begärom således det möjliga, Herr O. I kräfvom aktning för hvad som verkligen är aktningsvärdt. Hvarje läsare med sundt omdöme kommer oss häri till hjelp. Den aktning, en författare främst och egentligen åligger, är derföre aktning för sina läsare och det allmänna förnuftet. Deremot bryter han, då han angriper en aktningsvärd författare, och det har alltid sitt straff med sig, om icke alltid för menniskan, dock åtminstone för författaren. Men får Ni eller jag att göra med skriblerer, som naturen ej begåfvat med något förnuft, eller som understå sig att ej bruka det; behandlom dem då i begge fallen lika. Ty det är ej mindre otillbörligt, att den förnuftlöse, ehuru i öfrigt aktningsvärd, ostraffad i allmänt tryck syndar mot sanning och rätt, än att den vrångvise gör det. Ilska och liknöjdhet anstå oss lika litet, då vi uppträda att inför allmänheten undersöka "allmänna och vigtiga ämnen". Hvem som gör sig skyldig till någondera, ehvad han försvarar *Regeringens steg* eller *nationens rätt*, anklagom honom öppet inför allmänheten — och han skall ej länge trotsa dess dom.

INLÄNDSKA NYHETER.

I måndags d. 15, H. K. H. Prinsessan Sophia Albertinas namnsdag, hade Hennes K. H. på förmiddagen visit af H. M. Konungen och spisade middag på Slottet hos H. M.; hvarefter Hennes K. H. i sitt palais gaf souper och spectacle, som af H. M. Konungen jemte H. K. H. Kronprinsen bevistades.

I Thorsdags, Christi himmelsfärdsdag, hade Kejserl. Österrikiska Ministern, Grefve Fiquelmont, afskeds-audience och spisade hos H. M. Konungen. Vid samma tillfälle erhöll han Kongl. Svärds-ordens Stora Kors.

Enligt de från Hallrätterne till Commerce-Collegium inkomna berättelser om fabrikernas tillverkningar år 1818, samt tabellerne öfver slöjders och näringars tillstånd å landet (eller de så kallade narings-tabellerne), har Collegium till Kongl. Maj:t under loppet af innevarande månad ingifvit den Collegium åliggande öfversigt och sammandrag af dessa berättelser. Hallrätts berättelserna för år 1819 hafva nyss inkommit och ej hunnit rediges; närings-tabellerne inkomma ej förr än Augusti månad. Collegii underd. berättelse är åtföljd af tabeller, som utvisa tillverkningarnes förhål-

lande till hvarandra för åren 1817 och 1818. De hufvudsakliga resultaterna af denna jemnförelse äro följande:

1818 utgjorde ylle-tillverkningarne ett värde af 1,607,192 R:d., eller 86,260 R:d mer än år 1817, ehuru både fabrikers och arbetares antal då var större än 1818 (minskningen i arbetande händer härrörer af ett mera utvidgadt bruk af machinerier). Tillökningen i tillverkning deremot består i kläden, som 1818 öfversteg förra årets med 20,000 alnar. Kläden förfärdigades i Stockholm för 643,832 R:d, i Norrköping för 736,508 och i Nyköping för 93,010. Bland detta värde ingår dock icke det kläde, som för enskildas räkning, af inlemnad ull eller garn, förfärdigas på fabrikerne och icke vid *Hallrätterna* stämplas. Den i magasiner uplagda och derifrån till fabriks-idkare försålda ull utgjorde 249,714 ℔, hvaraf i Stockholm blifvit uplagde 58,872, i Norrköping 156,592, i Nyköping 21,916 o. s. v. De quantiteter Svensk ull, som dels blifvit försållde till fabrikerne, dels inlemnade till arbetning, kunna ej bestämmas.

För bomullstyger hafva, ifrån år 1817 till 1818, fabrikernas och arbetarnes antal blifvit ansenligt ökadt (fabrikernes från 23 till 31, stolarnes från 113 till 290, och arbetarnes från 266 till 465), och tillverkningen, som år 1817 steg till ett värde af 59,708 R.d, steg 1818 till 206,994. Dessutom hafva sistnämnde år husväfnader af bomull stigit till en förut okand höjd af fullkomlighet, äfvensom mängd. Collegium tillskrifver förbudet mot utländska bomullstygers införsel denna tillväxt, hvilken också minskat kattuners och sidentygers bruk och tryckning. Endast två mekaniska bomulls-spinnerier finnes i Riket, båda belägna i Elfsborgs län, nemligen vid Gammelbo kullen och Sjuntorp. Vid det förra är 1818 tillverkadt 22,114, vid det sednare 10,078 ℔ garn. Premierna för Bomullsspånad utgjorde 305 R:d och för dylik spånad för hand, i Kopparbergs Län, 2852 R:d.

Premierna för finare lärftsväfnader i Vester-Norrland stego till 3181 R:d.

Tobaks- och Snus-fabrikerne hafva högst betydligt minskat sin tillverkning, i jemnförelse med 1817. Tabellen utvisar en tillverkning år 1817 af 3,014.568 ℔, men för 1818 af 2,322,831 ℔, med en skillnad i värde af 248.163 R:d. Denna minskning anser Collegium böra tillskrifvas dels den genom torkan år 1818 minskade tobaks productionen, dels en tilltagande håg hos jordägare att sjelfve förädla sin tobaks-skörd. År 1818 har Stockholm tillverkat tobak för 237,018 R:d, Norrköping för 133,341 R:d, Gefle för 88,560 R:d och Carlscrona för 69,653 R:d.

Sockerbrukens tillverkning har under år 1818 blifvit minskad i värde med 313,730 R.d (utgjorde 3,070,384 ℔ år 1817, men år 1818 endast 2,227,653 ℔). Tillverkningen af Socker och Sirap har för 1818 i Stockholm stigit till ett värde af 456,953 R:d, i Götheborg till 208,757 R:d, i Carlscrona till 111,488 R:d o. s. v.

Sammanräknade tillverknings-summan för fabrikerne i riket, hvilken år 1817 utgjorde 6,563,223 R:d, upgick år 1818 till 6,100,230 R:d. -- Denna minskning i tillverkningen (462,993 R.d) visar sig i synnerhet vid artiklarne Socker och tobak och bör, enligt Collegii tanka, till en del tillskrifvas den mindre afsättning på Finland, som i sednare tider ägt rum.

Närings-tabellerna, eller de från Landshöfdingarne inkommande upgifter om näringarna på landet, hafva för 1818 ännu icke fått den fullständighet, som fordras, för att kunna gifva en bestämd öfversigt af landtmanna-industrien. I synnerhet hafva de ej varit tillfredsställande, i fråga om fiskerierna och skogsproducters förädling. Ur upgifterna om väfveri-slöjden inhemtas, att de län, där denna slöjd mest idkats, varit Elfsborgs (med en tillverkning af 1,208,000 alnar); Gefleborgs, (med 1,049,000); Calmare (med 908,800); Skaraborgs (med 500,000); Ostergötlands (med 430,680); Hallands (med 425,700). -- Lin producerades i riket till omkring 250,000 Ctt.

Tabellerne uptaga endast 10 så kallade Engelska Garfverier (eller sådana som drifvas med Ekbark; men i flere provinser idkar allmogen läderberedning, såsom en husslöjd. Så skola t. ex. i Vesterbottens Läns första fögderi finnas 1553 enskilda garfverier; i Nora och Lindes fögderier af Örebro Län 200 o. s. v.

På de 3417 i riket befintliga sågqvarnar (hvaraf 442 i Calmare Län, 296 i VesterNorrlands, 269 i Jemtlands, 248 i Jönköpings, 219 i Gefleborgs, 216 i Gottlands, 203 i Östergötlands o. s. v.) är bräde-tillverkningen upgifven till 207,100 Tolfter. — Af alun uptages tillverkningen till 6503 Tunnor, i värde 140,000 R.d. — Salpeter-ladornas antal skall vara 2038 och deras afkastning (salpeter-tillverkningen?) 9750 Ctt.

Sistl. Fredag gick af Stapeln, vid Kungsholmen, ett fartyg, som skall förses med en af Hr. Owen förfärdigad Ångmachine och later vara ämnadt till paketbåt mellan Petersburg och Stockholm. Af sistnämnde stad kommer det att bära namnet.

En dag i förliden vecka tilldrog sig här en händelse, som bevisar, att man aldrig nog kan recommendera försigtighet vid arbetet på de ställningar, som upresas på gatorna, till upförande eller reparering af hus. Hr. Majoren och Riddaren Lefrén åkte, på en gata å Ladugårdslandet, då en sten af ovarsamhet nedsläpptes från en dylik ställning, träffade Hr. Majoren och ganska farligt sårade honom i ansigtet. Fråga säges hafva varit om lifvet; men nu erfar man med nöje, att faran är förbi.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Emigrationerne begynna med allvar. De fleste emigranter, som gå genom Bayonne, ämna sig till Italien. I Valencia och Alicante hafva munkar sökt anstifta oroligheter; men deras förslag är om intet gjordt. Bataljonerne Guias och Lealtad hafva sammangaddat sig i S. Lucar och upsagt lydnad. I spetsen för dem står Guias Öfverste Capacete. Resningen lärer komma af fruktan för straff. De skola bemöda sig att draga andra corpser på sin sida. Saken har väckt mera harm än bekymmer och Odonojhu är redan, med 4800 man, färdig att kufva eller utrota de upproriska, hvilkas antal endast stiger till 900. Äfven Riego har med en corps satt sig å marche emot dem. Sednare rykten säga, att Capacete redan flytt till Portugal. — I Madrid ske många arresteringar, mest å munkar och prester, som skolat hafva för afsigt att störta constitutionen. — Åter talas om complotter i Pamplona, dem Mina dock upptäckt, och hvilkas uphofsman flytt till Frankrike.

Riego, Quiroga, Arco Aguero, Banos och O'Dali hafva undanbedt sig General Majors värdigheten och högre aktat att vara simpla national-gardister i Cadiz, hvars försvar nu är anförtrodt Quirogas truppar. — Den nya Finance-Ministern, Canga Arguelles, har tillträdt sitt embete. För att betäcka de mest tringande statsbehof, torde fråga snart blifva om flera klosters uphäfvande. — Cortes's författning af d. 28 April 1814, om organiseringen af Militia National local, har Konungen åter låtit af trycket utgå. Hvarje medborgare mellan 30 och 50 år, hvilken lotten träffar, måste tjena 8 år i detta landtvärn. 1000 invånare upsätta 20 soldater, soldaterne nämna sitt underbefäl, och detta väljer sina högre officerare. Corpsen är egentligen bestämd till tjenstgöring inom landet; men man vill dock bringa den till lika färdighet som linietrupparne. —

Konungen har uphäfvit sitt beslut af d. 4 Maji 1814, hvargenom flera embetsmän blifvit afsatta; och förordnat, att alla, som för sin tillgifvenhet för constitutionen, och ej för brott, blifvit afsatte, skola genast åter insättas i sina embeten och njuta till godo alla återstående löner och befordringar, eller ock få ersättning, i fall vigtiga hinder möta återinsättandet. — Alla kloster hafva fått befallning att besvärja constitutionen. Capucinernas General och Trinitariernas Provincial hafva utan invändning lydt.

Frankrike. Den session i Dep. Kammaren, då Madier Montjau's petition förekom, har väckt sådant interesse, att exemplaren af tidningarne, som innehöllo debatterna, ej räckte till på kaffehusen, utan måste läsas högt, hvilket gaf anledning till häftiga uppträden. Sensationen blef större, hvar gång något förekom om "en dubbel regering, en ostensibel och en osynlig" (för hvilken man upgifver Hr. de Vitrolles som chef, likasom man tillskrifver honom den bekanta noten 1818). Hvad som mest frapperade var, att tillvarelsen af ett sådant ledande Utskott besannades och försvarades i Kammaren af Decazes's efterfar, Gr. de St. Aulaire, hvilken man ej kan anse i stånd att antaga sådana facta, om han ej ur de säkraste källor vore derom öfvertygad. Hans ord hafva härutinnan något halfofficielt. Han gick så långt att han sade, att det missnöjda partiet i Gard-Departementet erkände en annan Konung än Konungen. — Hr. Manuel har i Dep. Kammaren lagt på bordet motion om en address, hvarigenom Konungen skulle underrättas om Rikets politiska ställning och de faror, hvarmed det hotas genom Ministrarnes system.

Vienne Departementet har valt den liberale Cam. Teissère till deputerad. Äfven bekräftar sig, att Gen. Tarayre är vald för nedra Charente.

Hert. af Richelieu har meddelat Pairskammaren Kungliga patenter för femton medlemmar att inrätta ärftliga pairier, och för fem att för lifstid vara pairer.

England. I Parlamentet äro en hop nya motioner väckta; bland andra en af Hr. Tierney om undersökning af det sätt, hvarpå Konungens årliga privat-anslag (60,000 Pund) blifvit förvaltadt under Georg III:s regeringstid, och af de tillökningar, som deri ägt rum. Bifölls.

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

N:o 41. 1820.

Stockholms Courier

Tisdagen den 23 Maji.

Sine ira, studio et metu.

Af trycket har utkommit: *Är det möjligt? Fråga till Advokatfiskalen, Lagm. o. Ridd. E. P: Laurin, i anledning af dess slutpåstående mot Landshöfdinge-Embetet* *) *i Stockholms Län.* Stockholm Imnelius 1820, 24 sidor 8:o.

Förnämsta skälet, hvarföre vi anmäla denna ströskrift, är den tillvitelse, som på 2:dra sidan göres en "allmän tidning," att hafva "på ett något *myndigt* sätt tillrätta-"visat Herr Kapitenen M. F. Leyonmarck "för det hos *honom* förlåtliga misstag, att "å Fångvaktmästaren Grönberg påstå spö-"straff," hvarigenom Herr Leyonmarck ej skall hafva förtjent att på detta sätt tillrättavisas. Vi hafva trott, att den tidning, som träffas af denna tillvitelse, borde meddela den, för att icke draga någon otillbörlig fördel af den tillfälligheten, att sjelfva ströskriften kunde blifva mindre allmänt känd. Åt våra läsare öfverlemna vi att döma, om vi uttryckt oss på något myndigt sätt emot Herr Leyonmarck, då vi uti N:o 24 af bladet förklarat, det vi högt ogilla de hans i fråga varande påstående. Den aktning, vi för honom hysa och just på detta ställe uttryckt, skall väl svårligen misskännas; och våra yttranden behöfva visserligen icke någon förklaring. Det enda, vi af tadlet kunna förmås att tillägga, är att ingen orättvisa, den må komma från hvem som helst, skall afhålla oss från att, efter bästa förstånd, alltid göra rättvisa åt Herr Leyonmarcks förtjenstfulla och ädelmodiga förfarande. Detta skulle vi göra, äfven den stund vi vore nödsakade att emot honom sjelf försvara de sanna fördelarne för hans sak; och om vi än aldrig lyckades att förena oss med hans åsigter; skulle vi likväl aldrig frukta, att han sjelf kunde förena sig med dem, som misstyda och misskänna oss.

Hvad för öfrigt den anmälta ströskriften beträffar; så hafva vi om densamma föga annat att säga, än att den kan utan skada läsas, emedan den innehåller rätt ingen ting, som kan hvarken upplysa eller förleda. Vill man se ett prof af författarens juridiska skarpsinnighet; så finner man det på 21 sidan, der han frågar: "huru "är det då möjligt, att Herr L. kunnat "å Landshöfdinge-Embetet **) (exekutiva "makten) påstå ansvar ***) enligt det la-"gens rum, som rörer *Domaren*, men icke "enligt det, som rörer *Exekutora?*" Sedan författaren demonstrerat, huru olämpligt detta är, och byggt på den grunden, att

*) Menas Konungens Befallningshafvande.

**) Menas Konungens Befallningshafvande.

***) Hvarken har Herr L. påstått, ej heller påstår man någonsin ansvar å exekutiva makten, utan å maktens innehafvare.

man icke kan *ansvara* såsom domare, blott för det, att man *obehörigt* inblandat sig i domarebefattning (hvarom likväl fråga icke är, då Landshöfdinge tilltalas för arrestering, en åtgärd, som, laglig eller olaglig, dock aldrig är någon inblandning i domarebefattning); så heter det, på slutet af följande sidan: "Annat var förhållandet med "Skaraborgs läns Landshöfdinge-Embete *), "som i domar-egenskap dömde bonden "Anders Hansson i Finkila till nio par spö, "och blef äfven i samma egenskap för denna dom lagligen tilltalad - - - just enligt det lagrum, som Herr L. nu emot "Stockholms läns Landshöfdinge-Embete "åberopar, men som i *denna* sak ej kan "vara lämpligt *derföre*, att det var lämpligt i nyssberörde sak." — Det var således, enligt författarens tanka, ingen *obehörig* domarebefattning, som Konungens Befallningshafvande i Skaraborgs län tog, då Anders Hansson dömdes till spö; ty i detta fall skulle det omtvistade lagrummet varit i den saken lika litet lämpligt, som det nu är i Herr Laurins kritiserade Memorial.

Felet ligger deri, att det icke, såsom förf. tror, alltid är omöjligt, att en executor kan ansvara enligt det lagens rum, som rörer domaren. Men hvarken domare eller exsecutor kan i de fall, der särskilda ansvarighets-lagar för någondera ej äro stadgade, undgå att straffas efter de lagar, som gälla för alla utan undantag. Sådan är händelsen här, på sätt den uti denna tidning redan införda granskning af Hr. L:s memorial vidare utvecklar.

---

*) Äfven här menas Konungens Befallningshafvande; ty vi påminna oss, att Herr Landshöfdingen sjelf var tilltalad.

Anföranden af en Ledamot i Comitéen för reglerande af Statens Embeten och tjenster.

Trygghet och välstånd äro de stora ändamålen för administrationen; den förra vinnes genom en sund politik, genom rättvisa, genom goda försvars anstalter, det sednare genom en klok statshushållning; men såsom vilkor för båda fordras: *enhet*, *kraft* och *ansvarighet*.

Der särskilta autoriteter föreslå, råda och verkställa, finnes hvarken kraft eller enhet; der många skola ansvara, finnes sällan något ansvar. Ett samfund af nio personer, der hvar och en bör känna alla de till styrelsen hörande delar, är ett vackert ideal; en enda person med en sådan allmän kännedom har kanske aldrig funnits. Egentliga afsigten med vårt Stats-Råd tyckes vara att hafva vårdare för konstitutionen; men denna vård består likväl blott i en reservation, då Stats-Sekreteraren vid samma tillfälle måste nedlägga sitt embete, hvilket med en subordonnerad embetsman vill säga det samma som att begära ett bättre.

Det är icke heller billigt att af Stats-Sekreteraren fordra ansvar, då han sjelf ifrån Kollegierne måste hämta de uplysningar, hvarpå han grundar sitt tillstyrkande; och då verkställandet af hvad han föreslagit icke beror af honom.

Man har fruktat för en Minister-konselj och trodt, att den skulle leda till Oligarki; men man har icke insett, att så länge icke föreslåendet och verkställigheten af en sak är öfverlemnadt åt en och samma person, så länge är allt ansvar en chimere; att deremot ett ansvar, som icke kan eluderas, och som alltid träffar rätta personen, är tillräckligt att förekomma de missbruk, man fruktar.

En Minister är blottställd för ett trefalldigt ansvar: inför Regenten, inför Fol-

kets Representanter, och inför Allmänna Opinionen. Denna sednare makt var ännu hos oss okänd, åtminstone till sina verkningar, då vår nuvarande Regeringsform skrefs; för det närvarande har den ett inflytande, som icke mer kan misskännas, och af hvilket det vore oförlåtligt att icke draga fördel vid frågan om en förbättrad Administration.

Nu finnes nästan icke annat ansvar än det Ständerna genom KonstitutionsUtskottet fordra af Stats-Rådet, i följd af dess Protokoller. Konungen kan icke för hvart mål som förevarit fordra ansvar af någon viss person, emedan ingen viss person följer ända till verkningarne, hvad han varit med att besluta. Allmänna Opinionen kan icke fästa sig vid sjelfva beslutet eller författningarne, emedan de äro underskrifne af Konungen, hvars gerningar böra vara fredade för allt åtal, den kan icke angripa de verkställande, emedan dessa hafva blott upfyllt de befallningar de fått. Å andra sidan kan allmänna rösten icke gifva det billiga loford åt en skicklig minister, som han kunde förtjena. Den stora drifsjedren till nyttiga företag, till upoffring af egna fördelar, den ära som vinnes af allmänna aktningen, har således hos oss intet inflytande på de administrerande embetsmännen, och fruktan för tadel afhåller inga missbruk, emedan gagnande planer äro lika så litet ställda i ljuset som misstagen. Häraf kommer också den täflan efter embeten, som nu blifvit rådande, emedan en syssla anses såsom en egendom, hvars förvärfvande endast är svårt, men hvars besittning är lätt.

Enhet, kraft och ansvar hos dem som styra blifva således de ändamål, som genom kommitterades förslag böra vinnas; ju mera oskiljaktigt som dessa kunna förenas i den plan för administrationen vi ämna föreslå, desto bättre hafva vi svarat emot Konungens och Nationens förtroende, och om det ännu skulle lyckas för de gamla formernas försvarare att fördröja den omskapning, som tidsandan och sjelfva sakernas ordning tyckes kräfva, skall vårt bemödande åtminstone rättvisas af dem, som inse nödvändigheten af en förbättring i Styrelse-verken, och måhända tjena till grund derföre, då opinionen fordrar hvad den nu endast påkallar.

Det vigtigaste hinder, som tyckes möta oss, är det som ligger i sjelfva regeringsformens stadganden om Konungens Stats-Råd, och Stats-Sekreterare, och om Kollegiernas existans. Visserligen yttrades vid sista Riksdag, att Kommittéen borde upgöra sitt förslag utan afseende på nu gällande lagar; men utom det att ett sådant yttrande icke i Riksdagsbeslutet blef intaget, kan äfven ett riksdagsbeslut icke uphäfva, annorlunda än i en viss ordning, hvad som i konstitutionen är föreskrifvet, och vid organiserandet af en bättre administration, måste grundlagarnes helgd vara det vigtigaste föremålet.

Det torde således vara nödvändigt att följa regeringsformens bokstaf i den plan vi upgöra, åtminstone följa den så nära, att ingenting af dess egentliga stadganden motsäges; der den stundom ingår i detaljer, torde någon mera frihet vara tillåtlig.

Konungen är Administrationens högsta Chef, men hans inviolabilitet hvilar på det ansvar, hans embetsmän äro underkastade. Det är således oförenligt med den yttranderätt, som utgör själen i all constitutionel styrelse, att Konungen framträder såsom uphofsman till hvar och en ekonomisk lag, hvart och ett stadgande äfven i ämnen af

så liten vigt, att befattningen dermed borde vara under hans värdighet. Den som föreslagit en stadga, bör icke blott för Konung och Ständer, utan ock inför allmänna opinionen svara derföre, i annat fall kunna aldrig Konungens gerningar blifva fredade för allt åtal, ty efter allmänna begreppet om en kontrasignation ansvarar kontrasignenten icke för mer än expeditionens rigtighet. Jag antager derföre såsom grund för en administrations-plan, att Konungen icke bör underskrifva andra handlingar än dem, som röra Majestäts-rättigheter.

Under Konungens inseende måste administrationen vara delad emellan hans Ministrar, under hvad benämning dessa också komma att existera, genom dem bör hela rikets styrelse koncentreras kring Konungens person, ty eljest finnes ingen *enhet*; men alla till styrelse-verken hörande embetsmän böra också vara dem subordonnerade, ty eljest finnes ingen *kraft*. De böra ansvara icke blott för hvad som göres, utan ock för hvad som försummas, och aldrig eller blott vid särskilta tillfällen böra de få tillgodonjuta hvad Ansvarighets-lagen stadgar i anseende till ledamöterna i Stats-Rådet: *att dem ej kan till last läggas om, emot deras på anförde skäl grundade råd, utgången, utan deras förvållande, blifver olycklig, och det åsyftade goda ändamålet icke vinnes.* Det är bättre för Staten, att en skicklig, men olycklig Minister nödgas nedlägga sitt embete, än att en oduglig skall undgå ansvar för de olyckor han beredt, om också emot sin vilja.

Till beredandet af denna ordning lärer fordras, att Presidents embetena i Kollegierna och Statskontoret förklaras lediga, och att Stats-Expeditionernas Chefer få en värdighet antingen lika med de båda nuvarande Ministrarne, eller näst efter dem.

Sedan Ständerna sjelfva, vid sistledne Riksdag, föreslagit Ministrar, tvekar jag icke att kalla dessa embetsmän *Minister Stats-Sekreterare*; ett namn som på andra ställen är antagit. Presidenter vore kanske lämpligare, om Konstitutionen icke stadgade, att Presidenterna skola vara ledamöter i Riks-Rätten.

Administrationen i sin allmänna bemärkelse, då dermed förstås hela rikets styrelse, äfven i Juridiskt och Politiskt afseende, delar sig i följande grenar. 1. Lagskipningen; 2. Utrikes Arenderna; 3. Krigsväsendet; 4. Allmänna uplysningen och bildningen; 5. Inrikes hushållningen; och 6 Financerna.

Justitiæ-Ministern kan anses såsom Chef för Lagskipningen, om Nedre Revision ställes under honom. För utrikes ärenderna finnes redan en Minister. De öfriga administrationens grenar kunna indelas så: att Chefen för krigsväsendet blir tillika Stats-Sekreterare i krigs ärender och får Krigs-Kollegium och Sjö-Förvaltningen såsom Departement under sig; Hof-Kansleru blir chef för Allmänna uplysningen och Stats-Sekreterare i Ecklesiastik-ärender, sedan allt hvad som nu i denna expedition föredrages, och rätteligen tillhörer allmänna hushållningen eller ordningen, blifvit derifrån afsöndradt; Chefen för Inrikes Hushållningen blir tillika Stats-Sekreterare för inrikes ärenderna och får Kammar-Kollegium, samt hvad som af Bergs-Kollegium och Magasins-Direktionens befattning kommer att återstå, under sig; Chefen för Financerna blir Stats-Sekreterare för Handeln och Financerna, och får såsom Departement Stats-Kontoret, Tullverket, Postverket, samt hvad som återstår af Kommerse-Kollegium.

Denna fördelning bor likval, i den

ordning Konstitutionen tillåter, undergå någon jemkning. På de grunder som i Särskilta Utskottets Betänkande blifvit framställde, torde det finnas nödigt att en särskilt Minister Stats-Sekreterare för Sjöärenderna tillsättes. Denne embetsmans befattning blir också vid närmare granskning mera vidsträckt än man vid en hastig öfversigt kan märka. Hvad som rörer allmänna hälsovården och fattigvården, samt de administrativa befattningar, som nu tillhöra Kommerse-Kollegium, böra också till största delen förflyttas till Minister Stats-Sekreteraren för inrikes ärenderna, för att få ett samband mellan göromålen. — Af samma skäl bör också Kartæ Sigillatæ-Kontoret och Myntet höra till Finance-Departementet.

Stats-Råden kunna, om Konung och Ständer derom öfverenskomma, till en del indragas. Deras göromål blir hufvudsakligen att vara vårdare af konstitutionen och bibehålla ett samband emellan de förslag, som af särskilta Minister Stats-Sekreterare kunna göras. De af Stats-Rådets nuvarande Ledamöter, som genom den här föreslagna indelning blifva Chefer för vissa grenar af Styrelsen, samt Ministern för Utrikes Ärenderna, böra likväl icke vara förbundne att i Stats-Rådet vara tillstädes oftare än någonting der förekommer, som hörer till deras befattning, och vid de tillfällen, som i konstitutionen föreskrifvas.

Kammar-Revisionen borde tillhöra Chefen för Kammar-Kollegium, hvilket den också fordom gjort; men då denne Chef redan förut har tillräckligt att göra, torde det vara nödigt att Revisionen förblifver på samma sätt, som den nu är, under samma Chef som Kammar-Rätten, likväl med en förändrad organisation af båda.

P. A. Granberg.

UTLÄNDSKA NYHETER.

England. Edinburgska Handels-Kammaren och innevånarne i Leith hafva till Underhuset ingifvit följande petition:

"Handels- och Manufactur-Kammaren i Edinburg, inrättad genom Kongl. Privilegium, i den uttryckliga afsigt, att vaka öfver Commerciella intressen i denna del af det förenta Riket, anser för helig pligt, vid en period af exempellöst betryck i hvarje gren af Handels-industrien, att vördnadsfullt fästa Husets uppmärksamhet på utländska handelns förfall och framställa sin tanka om de orsaker, som dertill bidragit, och hvarigenom Rikets näringar i allmänhet lidit, dess manufacturer följaktligen djupt sjunkit samt dess inkomster råkat i fara att högst betydligt minskas":

"Det synes oss, att det så länge och envist följda system, att lägga stora afgifter på importer, rakt syftar att i främmande länder minska afsättningen på vår egen industris producter."

"Att den af många Statsmän försvarade läran, som skulle en nation, för att rikta sig genom handel, nödvändigt exportera mer än den inför, är högst falsk."

"Att på denna falska lära grundas vårt Lands nuvarande handelspolitik."

"Det synes oss, att den vinst, som hämtas från utförseln af våra manufacturers, vårt åkerbruks, våra fiskeriers och grufvors producter, kan i ingen annan form realiseras, eller göras verksam till ökandet af national rikedomen, än i form af importer."

"Att den säkra vägen till utländska handelns förökande är att uppmuntra industrien hos de nationer, med hvilka vi handla, eller, med andra ord, sätta dem i tillfälle att blifva våra afnämare."

"Att vi, för sådant ändamål, borde med låga afgifter låta inkomma andra länders råa producter och sådane handelsartiklar, som klimatet eller andra omständigheter hindra oss att frambringa."

"Vi anse de höga afgifterna på Baltiska trädvaror och jern, på viner och deribland synnerhet de franska, på rått silke och många andra handelsartiklar, hvilka produceras utomlands, hafva direct eller indirect minskat afsättningen på vårt lands producter i dessa länder; ty genom förtryckande af främmande nationers industri, sätta vi dem utur stånd att vara våra afnämare, och vi gifva deras Regeringar ett exempel att lägga drygа afgifter på vårt lands manufactur-varor och andra exporter."

"Det synes oss, att detta prohibitiv-system har, efter freden, blifvit följdt af Regeringarne i alla de länder, med hvilka vi handla, i sträng öfverensstämmelse med det, Stora Brittanien antagit."

"Att, ehuru ihärdigt också andra nationer må fortfara i detta system, Brittiska Regeringen dock borde begynna en mera liberal och vis handelspolitik, utan afseende på reciprocitet i fördelar, emellan oss och hvarje annan nation, emedan, genom befordrandet af en ökad import från en nation, vi måste vinna en ökad export directe till den nationen, eller medelbart till någon annan."

"Det synes oss, att ett sådant liberalt system i handels-politiken, hvilket härmedelst i ödmjukhet underställes det Högloft. Husets skärskådan, skulle frambringa större inkomst genom en ökad mängd importer, ehuru underkastade endast låga afgifter, och på samma gång befordra national-industrien, såsom följd af en i förhållande ökad export."

"Vi anhålla således, att det Högloft. Huset täcktes tillåta denna petition komma i öfvervägande hos ett Utskott och vidtaga sådane anstalter, som i det Högloft. Husets vishet kunna anses klokast och verksammast. Framhärdo &c. &c."

I samma anda, som råder i Edinburgska handels-kammarens petition, talade Herr Stuart Wortley och Th. Wilson i Underhuset d. 3 och 4 dennes. De påstodo, att tullförhöjningarna på utländsk ull voro grymma och okloka; att endast af denna orsak ingen Engelsk fabrikant kunnat antaga ett nyss gjordt anbud att bekläda Ryska arméen. Äfven landtmannen led af ull-taxan; och intet parlament hade någonsin till den grad lemnat sin pligt ur ögonsigte, som det sista vid denna taxas beviljande.

Alderman Wood har i Underhuset gjort en ganska märkelig motion om en spion vid namn Edwards, som icke blott angifvit, utan ock uppspunnit conspirationen på Catogatan, försett de sammansvurne med pengar och vapen o. s. v. Wood hade angifvit Edwards hos Lord Sidmouth, som förklarat sig ej kunna taga befattning med målet. Han hade då ingen annan utväg, än att väcka fråga i Underhuset, på det anstalter måtte fogas om brottslingens ställande för rätta. Ehuru motionen icke synnerligen understöddes, så förekommo dock en hop rätt bittra saker mot spioneriet och Ministrarne, som hade mycken möda att försvara sitt sytem att "använda en brottsling för att vaka öfver den andre". Några tyckte dock, att detta gick nog långt, då dylika väktare ej nöjde sig med att angifva, utan äfven anstiftade och förledde till complotter. Wood har annoncerat ytterligare motion i ämnet.

D. 1 Maji afrättades Thistlewood, Davidson, Ings, Brunt och Tidd. Både inför domstolen, vid domens afkunnande, och vid afrättningen visade de det mest oförfärade mod och en gränslös bitterhet mot ministrarne. Thistlewood sade inför domstolen, att han genom Sidmouth's och Castlereaghs mord velat sjunga ett requiem för de i Manchester oskyldigt mördades själar. Davidson åberopade Stora Chartan, hvars verkställighet folket hade rätt att yrka med vapen i hand. Han, som de andra, påstod sig icke haft något ondt upsåt mot Konungen. Ings hoppades, att hans barn skulle lefva länge nog, för att se den dagen, då rättvisa skulle ske nationen. Såsom Engelsman ville han häldre dö som en man, än lefva som slaf. Brunt sade sig icke vara förrädare hvarken mot Konungen eller fäderneslandet; men han var fiende till en faction af krämare, som lika höllo Konung och folk i slafveri. Förr förtjente han 3 à 4 Pund i veckan som skomakare, och då blandade han sig icke i politiken; men sedan han icke kunde vinna mer än 10 shillings i veckan, hade han begynt forska efter orsaken till denna förändring och sett, att de magtägande endast funderade på medlen att utarma folket. Oförfärad skulle han stiga på schavotten och offrade gerna allt för den stora striden mot tyrannerna. Tidd sade blott, att hvartenda vittne mot honom vittnat falskt. — På schavotten visade sig Thistlewood distrait och lugn. Ings och Brunt skrattade och sjöngo. Endast Davidson var något rörd och talade med presten. — De öfrige fem dömde äro redan deporterade. Gilchrist (en arm varelse, som gråtande inför domstolen bedyrade, att han ingen ting visste om complotten, att han, dagen då den uptäcktes, ingen ting ätit, och att han gått med till ladan, för att få en bit ost) har blifvit qvarhållen i fängelse och får troligen nåd.

Spanien. Regerings-juntan i Galicien har visat en stark stridighet i tänkesätt och mesurer emot Kongl. Regeringen i Madrid; hvarföre också denna sednare i största hast till Galicien affärdat Öfv. Lieut. St. Miguel (f. d. Chef för Riego'ska colonnens general-stab), för att underhandla och bilägga. — I Navarra synes vara en stark spänning mellan Mina, som vill utöfva en allmän och utomordentlig magt, samt Pamplonas borgerskap, som deri gör honom kraftigt motstånd. Tvisten skall hafva gått så långt, att båda partierne skickat särskilda courirer till Regeringen, för att be-

göra hjelp mot hvarandra. Magistratspersonernes hus skola vara af Mina med soldater omgifna. — I Catalonien skall det hafva lyckats att hålla en hop öfverspända hufvuden i tygeln; och man sysselsätter sig ifrigt med national-miliceens organisering.

Konungen har, under d. 23 April, decreterat, att alla landsflyktige Spanjorer utan undantag, således äfven Josephinoe, få återkomma till fäderneslandet. Då Spanska Consuln i Bayonne förkunnade detta, såg man de der vistande flyktingarna gråta af glädje. Många hafva redan afrest till Madrid, bland dem Josephs I. d. Minister, Marq. Almenata.

På de fem Leonska Cheefernas, genom Arco Aguero öfverlemnade, underdåniga anhållan att slippa Gen. Majorsgraden (på det folket icke måtte tro, att egennyttiga afsigter ledt dem i deras företag) har Konungen, genom Krigs-Ministern låtit svara, att H. M., som i dem såg värdiga Spanjorer, hvilkas ädla och oförfärade ståndaktighet öpnat en väg för folkets dittills nedtystade röst till H. M.s öra, icke kunde bifalla deras anhållan. — Madrids Garnison har till barnhuset skänkt de summor, som genom subscription influtit till Garnisonen för dess patriotiska uppförande d. 8 och 9 Mars. — Staden Malaga reser en stod åt Riego, på samma torg der han försvarade sig mot O'Donnells truppar. — I den lilla staden Casa vermeja hafva vänner af Constitutionen inrättat en lärostol, till föreläsningar deröfver.

Infanten Don Carlos har försvunnit och kan ej uptäckas. Redan länge hade man ett vaksamt öga på honom.

Frankrike. Dep. Kammarens Utskott öfver vallagen har slutat sitt arbete och valt Lainé till rapporteur, så att man icke bör tvifla om antagandet. Hr. Manuels förslag om en address till Konungen, angående Frankrikes tillstånd, förkastades d. 5 dennes af hemliga Utskottet med betydlig pluralitet, efter en lång och ganska het debatt. — Clausel de Coussergues skall icke hafva öfvergifvit sin anklagelse mot Hert. Decazes, utan vara sinnad att "framlägga den inför Frankrikes och Europas ögon". — Tidningarna återkalla nu den nyheten, att anklagelse-domstolen afgjort frågan om national-subscriptionen. För denna subscription är äfven en tidnings-utgifvare i Bordeaux stämd.

Alla prefecter och militär befälhafvare, som varit frånvarande från sine poster, hafva fått befallning att återvända dit. — Ultras i Nimes äro högst förbittrade mot Madier de Montjau. Denne anses dock af alla andra för en ganska aktningsvärd man, högst tillgifven Konungen och dess familie, hvarpå han visat många prof.

Likasom i England och Tyskland, har nu äfven i Frankrike frågan om prohibitiv-systemer och höga tulltaxor begynt blifva ett fält för stridiga meningar och debatter. Märkvärdigt är, att prohibitiv-systemet har sina förfäktare i synnerhet bland Ultras.

Två petitioner hafva blifvit till Deputerades Kammaren ingifna, i fråga om hvilka Kammaren gått till ordningen för dagen: den ena af redactören för *Elsasser Patriot*, Hr. Marchand, som begär definition på ordet *politik*, för att veta, hvad slags beslut få äga rum utöfver allmänna lagen; den andra af en H.r Dupierre, som önskar, att bruket af orden *Ultra Royalister* och *Ultra liberala* må förbjudas tidningarna.

Gen. Lieutenanten Rogniat har, på Kunglig befallning, genomrest de östra gräns-departementerna. Det försäkras, att hans updrag varit att rådgöra med civil- och militär-auctoriteter och utforska invånarnes tänkesätt. Man är öfvertygad, att han fått endast tillfredsställande underrättelser. De ofta smädade invånarne i östra delen af riket äro väl fullkomligt för det constitutionella systemet och de liberala institutionerna; men därjemte tillgifna Konungen och Dess dynasti.

Tyskland. Würtembergska Deputerades-Kammaren har afgjort frågan, huruvida Kammaren framdeles skall vara fördelad i sectioner, och beslutit, med 45 röster mot 40, att den skall så vara. — En i samma Kammare gjord motion om nödvändigheten af den högsta möjliga fullkomning af en politisk och moralisk folks-utbildning, innehåller högst märkvärdiga sanningar, som kunna lämpas äfven på månget annat land. I Würtemberg finnes icke något oafhängigt och opartiskt medelstånd, utan tvertom yttras den allmänna opinionen ännu nästan uteslutande af embetsmanna-ståndet, som ej kan äga de erforderliga egenskaperna af ett medelstånd, hvilka enligt sakens natur förena sig hos dem, som genom besittning af fast egendom föranlåtas att hysa ett varaktigt och till deras arfvingar öfvergående interesse. På bildande af ett dylikt stånd anser talaren regeringen böra fästa afseende vid ett framtida användande af de stora Kronogodsen, hvarvid äfven kunde finnas hjelp mot den af öfverbefolkningen härflytande näringslöshet och utvandringssjuka. Den hittills rådande grundsats, "att Staten snarare är en förmyndare-anstalt än blott en vakande

magt," haf födt ett inblandande i medborgarnes och deras familiers inre förhållanden och hushållning, hvilket borde förebyggas.

Würtembergska Ständerne arbeta i allmänhet ifrigt på ordning och besparingar i Riksstaten. Ministéren för de inre ärenderna jemte Kyrko- och Skolvasendet anvande forut 292,016 Fl.; denna summa är nedsatt genom embetens indragning. Gensd'armeriet, som kostade 139,188 Fl., är föreslaget att upphäfvas och ersättas af en mindre kostsam polis-personal. Krigs-departementet fordrar 2,202,969 Fl. Arméen är ansenligt minskad, så att den för närvarande utgör blott 4906 man; men besparingarne, som härigenom upkommit, hafva hittills blifvit använde till upköp af ammunition och förråd. Utskottet har föreslagit att nedsätta militär-staten till 1,944,473 Fl. och således bespara 258,486. Justitiæ-departomentet tager 420,585 Fl., hvari äfven nedsättning lärer komma att äga rum. Theatren kostar 139,270 Fl., hvaraf 33,000 inflyta för billeter och Konungen ger 10,000, så att 96,272 falla staten till last. Utskottet har önskat, att Kapellets kostnad måste uptöras på civillistan.

I Göttingen hafva *demagogische Umtriebe* blifvit uptäckta. Studenterna sjelfva hafva funnit *Burschen* ibland sig och gått derhän loyeauté, att de utmanat dem.

En astronom i Wien, vid namn Steinheibel, som i fyra år gjort observationer på solfläckarna, har d. 12 Febr. i år sett en fläck, som varit alldeles rund, haft en rund athmosfer och gul färg, samt ordentligt gått genom solen på fem timmar. Mojligtvis kan det vara en planet, hvars bana går inom Mercurii.

America. Cochrane har uphäfvit blokaden för Callao och ämnar sig att upsöka Spanska skeppet Prueva. — De i Buenos Ayres införyckta Montoneros af Belgrados armée hafva insatt en federal-regering. Krigsförklaring mot Portugal väntades.

Hr. Randolph föreslog i Representanternas hus af Nord Americanska Congressen, att huset skulle ajournera sig, för att bivista Commodor Decaturs begrafning (som fallit i duel med Commodore Barrow) och att medlemmarne borde bära svart flor om armen till sessionens slut. Ett annat ledamot invände, att då Commodoren omkommit genom en handling, stridande mot Guds och landets lagar, vore ej anständigt att visa honom så ovanlig hedersbetygelse; hvarpå motionen återtogs.

INLÄNDSKA NYHETER.

Stöld. Fredag d. 19 uprättades förslag till det lediga Justitiæ Borgmästare-Embetet i Stockholm, då de Femtio äldstes röster sålunda utföllo: Borgmästaren Hallqvist 40; Rådmannen Lagmannen och Riddaren Landberg 35; Magistrats Secreteraren Lagmannen Lafr 23; Borgmästaren och Riddaren Sandberg 22; Borgmästaren Lagmannen Ullberg 18; Advocat-Fiscalen Lagmannen och Riddaren Laurin 6. De tre förstnämnde komma således att uptöras på underdånigt förslag.

Från Lund berättas följande händelse. I Konga prestegård upstod, natten efter d. 25 sistl. April, en vådeld, som ej märktes, förr än den redan för långt gripit omkring sig, för att kunna dämpas. Kongl. Hofpredikanten och Kyrkoherden derstädes Pehr Schyttén, försökte rädda Kyrkans viggare tillhörigheter, men blef derigenom endast sjelf ett offer för lågorna, likasom två flickor, döttrar af ofvannämnde Kyrkoherden i Bosarp Magister Chr. Roos, som, på resan för att tillträda sitt nya pastorat, besökt sina svärföräldrar, Hof-Predikanten Schyttén och dess Fru. Denna sistnämnda lyckades att tränga ut genom lågorna, men betäckt med brännsår, hvilka voro för svåra att läkas. Han dog, efter tre dagars rysliga plågor. Äfven en tjenstpiga omkom. Ingen ting räddades, hvarken af boets eller Kyrkoh. Roos's egendom. Denne, såsom stadd i flyttning, hade med sig allt hvad han ägde. Hans Fru, förfärligt skakad af sina föräldrars och sina barns rysliga död, lärer knappast kunna länge uthärda. — Vid samma tillfälle antändes åtskilliga andra egendomar å pastoratet och två personer inbrändes. Mordbrand lärer vara orsaken till olyckan. Ransakning är redan började och flera misstänkta personer häktade.

Numera påstås såsom säkert, att Engelska Under Stats secreteraren Fitzgerald kommer såsom Minister till Stockholm.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 42. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 25 Maji.

Sine ira, studio et metu.

Af trycket har utkommit: *Kongl. Commerce-Collegii Underdåniga Utlatanden, jemte Hr. Presidenten och Commendeuren m. m. Friherre Edelcrantz's särskilda yttranden, i fråga om Produkt-Plakatets upphäfvande med afseende på Nord-Amerikanska och Nederländska fartyg.* Stockholm hos C. F. Berglund, (f. d. Marquardska Boktryckeriet) 1820; 42 sid. i quart.

Här i Sverige är det ty värr så beskaffadt, att öfverläggningen om en ekonomisk fråga nästan alltid drifves med bitterhet. Stora allmänna åsigter äga högst sällan rum; fråga är nästan aldrig om hvad som kan vara fördelaktigt för landet och folket, hvilken politik i ekonomien kan vara den naturligaste; fråga blir endast om den eller den näringens fördel, om ett steg skadar eller gagnar densamma, och om det strider eller icke strider mot något privilegium.

Om framfarne Svenske lagstiftares mening varit att skilja alla interessen i staten och sätta dem i strid mot hvarandra, så må man tillstå, att de lyckats fullkomligt. Vi hafva, för fyra hundrade år tillbaka, sagt och utländingar hafva sagt efter oss, och vi åter efter utländingarna, att afund ligger i Svenska folkets nationallynne. Det är så lätt att hjelpa sig från förklaringen af ett fenomen, genom att uprepa, att det är oförklarligt, att det ligger i natur, lynne m. fl. dylika obestämda saker. Men förebråelsen om fallenhet för afund är orättvis mot Svenska folket. Olika lagar och författningar bilda olika lynnen hos nationer, då annat är lika.

Ifrån den tid, då Sverige först tog någorlunda form af stat, har nationen vant sig vid denna eviga, sega strid mellan interessen, denna skarpa begränsning af yrken och rang, som gör, att den ene tänker som den andre: Den där står mig i vägen, innehar en plats, drifver ett yrke, hvarifrån han vill stänga mig och som följaktligen äro fördelaktigare än min plats, mitt yrke; allt hvad han vinner, är en stöld från mig; hvarföre skall icke jag äga samma förmåner som han? . . . Och isoleringen gör, att detta ofta är ömsesidigt. Köpmannen tänker om Fabrikanten och Fabrikanten på samma gång om Köpmannen, Embetsmannen om näringsidkaren och näringsidkaren om embetsmannen: denne har större fördelar och söker större fördelar än jag; derföre måste jag vara på min vakt, måste försvara mig mot honom; han som jag *kan icke* söka annat än sin fördel; allt hvad som talas om det allmänna, om liberalitet o. s. v. är blott en mask, hvarunder man döljer enskilda afsigter; och annorlunda kan ju icke vara, då hvarenda människa hörer blott till sig och ett skrå.

I närmaste slägtskap med detta tänkesätt står den stupiditet, hvarmed man hänger vid vissa gamla satser eller, som de kallas, allmänt erkända sanningar. Då man skall undersöka någon fråga, går man alltid ut från en gifven sats, hvilken antages för orubblig, och sedan bygger man på den och raisonnerar lärdt och djupsinnigt, icke besinnande, att det möjligen kan vara just den satsen, som hade tålt det närmaste skärskådandet. Man kan härvid ej afhålla sig från att i korthet berätta anecdoten om Kon. Carl den Andre i England och hans Vetenskaps-Akademi. Konungen, som var fallen för skämt, förelade Akademien den frågan: hur kommer det till, att om jag väger ett quantum vatten och sedan släpper en lax däri, så väger vattnet och laxen icke mer än vattnet ensamt? Akademien, som bestod af grundlärda män, begynte raisonnera, calculera, disputera och votera, och tillvägabragte sålunda ett underdånigt utlåtande, som redan var skrifvet på velin och färdigt att afgifvas, då någon föll på den jacobinska ideen att säga: men, Mine Herrar, vi borde dock kanske se efter, om det verkligen förhåller sig så riktigt med den där laxen. Kärlet, med vattnet uti, sattes på en våg och vågen stod jemnt — laxen släpptes däri, och se! kärlet drog i ögonblicket åt backen. Skada imedlertid, att utlåtandet icke fick afgå; ty Akademiens grundpelare sjelfve tillstodo, att de aldrig så calculerat, aldrig så ansträngt sitt lärdomsförråd och — aldrig varit sa öfvertygade.

Detta är i korthet historien om de flesta undersökningar, där man stadnar vid en viss trosartikel, hisnar för djupet, i fall allt, äfven sjelfva grundvalarne, skall undersökas, och beder sitt ave Maria vid reliquierna af fordna tiders vishet, hvilken kan hafva varit aktningsvärd då hon lefde, men hvars multna ben, likasom alla andra, ej göra många underverk. Frågor finnas, hvilka väl handla om så verldsliga ting, att det tyckes som de borde kunna lösas, men på hvilka den flinthårdaste calcul ändock icke biter. Man förvånas, arbetar, så att svetten dryper af pannan, och får slutligen formler, som på det nogaste följa af premisserna — och ändock slå de icke in med verkligheten. Man förtviflar och begriper icke, hur det är möjligt. Man tänker ej på, att en lax möjligtvis kan vara öfverhoppad, och raisonnementet, såsom Iliaden, påbegynt midt uti ämnet.

Vi hafva ett product-placat. Detta är Svenska handelns palladium och måste bringa honom till all möjlig höjd och fasthet. På denna ovedersägliga sanning vilja vi tills vidare ingalunda tvifla. Men huru kommer det till, att den af ett sådant palladium skyddade handeln ändock icke vill blifva någon ting utaf? Att våra skepp ruttna? att de icke äro fler än då product-placatet utfärdades? att våra köpmän dagligen kullbytera? att vi aldrig ägt några köpmän i stort? att kursen försämras? att utländska varor blifva allt dyrare och dyrare? att de inhemska falla i pris? — En krisis kan det icke vara; ty en krisis af hundrade år är en något för lång krisis. Än ytterligare: hur kommer det till, att den enda epok i sednare tider, då vi verkligen haft en skugga af handel och då både våra egna producter betalt sig och de utländska kunnat fås för menskligt pris, just inträffat med en suspension af productplacatet?

Dessa frågor måste plåga hvarje medborgare, som vet något och bekymrar sig något om vår Statshushållning. Ingen ting är sålèdes naturligare, än att man fattar i tillfället att tänka och meddela sina tankar derom, då fråga på officiel väg blifvit väckt om just samma product-placats bestånd el-

ler uphäfvande, i afseende på två af de mägtigaste köpmans-nationer på jorden.

Först påtvinga sig oss några reflexioner öfver den här vedertagna olika proceduren vid ekonomiska frågors afgörande. Vederbörandes hörande är en term, som dagligen förekommer; men hvars betydelse man kanske ändock icke behörigen öfvervägat.

Vårt felaktiga, af privilegier och skråväsende öfverväxta representations-system har föranledt den våra Konungar tilldelta, i andra constitutionella stater okända, magten att stifta ekonomiska lagar. En dunkel känsla af nödvändigheten att inhemta folkets tankar äfven i ekonomiska frågor har då föranledt det så så kallade vederbörandes hörande; ty en regering känner (om hon ock icke vill tillstå det för sig sjelf, om hon ock anser folket för aldrig så omyndigt) att dess styrka ligger i folkets samtycke till de författningar, som vidtagas, och i dess öfvertygelse om deras nödvändighet. Friheten i discuterandet af grunderna för regeringens steg är elementet för all annan frihet; och regeringen måste finna sin styrka deri, så vida hon icke föresatt sig att gå sin väg, under det allmänna tänkesättet går sin eller ock alldeles tiger. Bokstafven afvärjer oförrätter d. v. s. gör det negativa goda; men endast anden kan verka det positiva.

Derföre hafva våra regeringar, äfven de mest despotiska, valt att höra allmänna tänkesättet, då fråga varit om allmänna steg. Men dessa frågor hafva gått officiel väg; man har varit *vederbörande*, allt efter stånd och yrke. Att göra hvarje tänkande medborgare dertill, såsom sakens natur tyckes fordra, det har man ej velat. Med ett ord, man har icke älskat publiciteten; och detta till största delen derföre, att *vederbörande* sjelfva ej älskat den. Orsaken härtill skola vi straxt få se, då fråga blir om sättet att bestämma vederbörande. Detta åter leder till en annan betraktelse, hvad som neml̈igen är *privilegii-fråga.*

I England, Frankrike &c. äro alla frågor, som inför national-representationen afhandlas, privilegii-frågor, efter vårt begrep derom; d. v. s. alla Ståndens bifall fordras, för att få något förslag genomdrifvet. Men då deras Kamrar, eller hvad vi kalla Stånd, endast äro två, och desse icke äro sönderdelade efter olika interessen eller rättigheter; så har det också icke fallit dem in att anse en fråga, som angår hela nationen, kunna afgöras utan hela nationens bifall. Hos oss deremot är, såsom förr blifvit visadt, nationen sönderbruten i skrån, hvilka särskildt representeras. Våra kamrar äro för många och af för mycket olika interessen sammansatta, för att kunna någonsin fullkomligt förenas i tänkesätt. För att någonsin få en fråga afgjord och icke stadna vid ett Polskt veto har man således varit tvungen att stadga, det pluralitet kamrarne emellan skulle gälla. Men den gäller endast då frågan kan lika angå hela staten; den gäller icke, då någon af de privilegierade bestånds-delarne är mera interesserad deri än de andra. Detta vore väl en omöjlighet, om *Statens* och *nationens* fördel vore föremål för en opartisk undersökning; och derföre har man vant sig att, då det förstenande ordet *privilegii-fråga* är uttaladt, icke vidare fråga eller redogöra, hvad som är rätt eller nyttigt i sakens natur, blott discutera, *om* frågan verkligen är privilegii-fråga eller icke. Befinnes hon vara det, så stadnar all öfverläggning om billighet, rätt och opinion.

Söker man den naturliga grunden till privilegii-frågor, d. v. s. sådana deri någon har rätt till veto och öfver hvilka nationens pluralitet ej äger magt, så kommer

man aldrig längre, än att der två gjort ett contract med ömsesidiga vilkor, så kan ingen, utom contrahenterna, bryta det. Men ett vilkor för ett contracts helgd är, att det helt och hållet rörer contrahenterna, och icke är slutadt till tredje mans förfång. Frågan blifver således att afgöra, huruvida en privilegierad verkligen slutit contract med Staten, d. v. s. med alla de öfriga medborgarne, huruvida contractet blifvit upfylldt, och ändtligen huruvida det är slutet till tredje mans förfång eller icke. Denna sista fråga lyder annars så: om ett ämne, hvari läran om privilegii-fråga gäller, är *allmänt* eller icke.

Få eller kanske inga ämnen i statsläran finnas, som äro så enskilda, att de angå blott den eller den gifna personen, den eller den folkklassen, det eller det skrået. Ty då medborgarne, en för alla och alla för en, förbundit sig att svara för fyllandet af statens behof, äfvensom för hvar enskilds skydd under lagen; så kan det aldrig vara nationen likgiltigt, hvarken att någon enskild lider eller njuter af staten mer, än sin tillständiga rätt. Hvad han undviker att bidraga, måste falla på de öfrigas skuldror; hvad han måste draga öfver sin förmåga, förstör honom och sätter honom ur stånd att sedermera draga något.

Om representationen är rätt fördelad och valen så inrättade, att de väljande kunna försäkra sig om likheten af sina ombuds tänkesätt med sina egna, så är representanternas pluralitet äfven nationens pluralitet. Hvarje *allmän* fråga måste således alltid kunna afgöras. Med den *enskildes* rätt får representationen aldrig befatta sig, så vida den enskilde icke sjelf skjutit sin sak under representationens afgörande, eller ock vill ingå ett fritt contract med staten, då hans röst ensam upväger hela representationens. Då någon (enskild eller bolag) således åtagit sig något onus; och representationen funnit, att han däraf icke går förlorad; *då* är han sedermera på sin sida herre öfver sitt contract, och detta kan icke brytas, vilkoren därvid, sättet för dess upfyllande icke ändras, utan båda contrahenternas fria och ömsesidiga begifvande. Exempel på ett sådant contract är Svenska roteringen, som således, enligt sakens natur, är en verklig privilegii-fråga, ehuru den icke allmänt läres så betraktas.

Men en sådan contrahent får icke, *såsom sådan*, hafva en röst i representationen. Han vore då contrahent på båda sidor, och komme naturligtvis att, å den sidan, der han icke är ensam contrahent, arbeta för sin fördel å den andra, der han är ensam. Ett sådant förhållande skulle föda eviga strider, hat, egennytta och allt slags förderf inom representationen, och slutligen göra denna blott till en tummelplats för passioner och enskilda afsigten. I en representation, sålunda sönderbruten i stycken, kan aldrig statens och det allmännas interesse få en röst.

Af helt annan natur är det contract, som samhället slutit med sin furste. De två högsta magterna inom staten kunna icke sätta en domare öfver sig. Den enes röst måste således upväga den andres, om icke endera, vid ett missförstånd å den andres sida om sin sanna fördel, skall råka i fara att förlora allt inflytande och så godt som försvinna. Der har *hela nationen* ett privilegium och kan nyttja sitt veto.

Regenten å sin sida har också ett privilegium och ett veto, i allt hvad lagar heter *), men han har det icke i fråga om de pålagor, nationen åtager sig. Vid dem

*) Ett bland grundfelen i Norska och Spanska constitutionen är, att Konungen icke äger veto mer än till en viss tid.

har nationen ej blott veto, utan ensam öfverläggnings och beslutande rätt **). Engelska underhuset är och har i flera århundraden varit ganska svartsjukt om detta privilegium; och beskattningsbiller gå blott pro forma genom Öfverhuset, på det Lorderne må se till, att ingen ting obehörigt och främmande är inblandadt, som kunde röra den egentliga lagstiftningen. Lorderne sitta egentligen icke i representationen, för sin egendom. Men folkklasserne äro icke söndrade, såsom här. Lorders söner och anförvandter hafva inträde i parlamentets andra kammare och kunna *där* bevaka deras interessen i beskattningsfrågor.

Resultatet af allt detta är: att ingen, mer än *hela nationen*, har något i sakens natur grundadt privilegium att ensam afgöra, eller neka att mot dess vilja afgöras *allmänna* frågor; och att ingen enskild eller corporation, utan förnärmande af samhällets rätt, äger veto i andra frågor, än om contracter, där han är contrahent, och som ej äro ingångna till tredje mans förfång.

Dessa betraktelser hafva upstått, i anledning af vissa yttranden af några handels-societeter, som trott, att frågan om product-placatet kunde vara privilegii-fråga. Ty då de förmodat, att ett ekonomiskt ämne ej kan afgöras utan ständernas hörande, så har tanken på privilegium sväfvat för dem. De veta fullväl, att Konungen äger afgöra hvarje ekonomisk fråga, så vida den icke innefattar privilegium.

Vi vilja icke och behöfva icke yttra oss öfver denna tanka. Vår mening om privilegii-frågor i allmänhet synes af det föregående; och ämnet är vidlyftigt och tillfredsställande discuteradt i sista Ekonomi-Utskott, vid öfverläggningen om trädvaru-handeln, som man ville tvinga in under product-placatet, och product-placatet under privilegium. Vi återkomma till betraktelsen öfver *vederbörandes hörande.*

(Forts. f. a. g.)

**) Så mycket märkvärdigare måste det förefalla, att hos oss beskattnings-frågor finnas, där Ständerne ej blott sakna denna ensamma beslutningsrätt, utan till och med veto; t. ex. tulltaxors beslutande å spannemål. Våra Ständer har ju till och med hitintills vägradt att revidera tullmedlens förvaltning.

UTLÄNDSKA NYHETER.

England. Konungens kröning är utsatt till d. 1 Augusti. — Kingsbench har enhälligt afslagit Hunts besvär och ansökan om ny rättegång. Domen öfver honom kommer således att fällas, på grund af Jury'ns utsago.

Hr. Brougham har i underhuset väckt en ytterst vigtig fråga, som han ansåg för nödvändig förelöpare till den om civil-listan. Han gjorde nemligen huset upmärksamt på den felaktiga regleringen af civil-listans inkomster, på ovissheten och ofta orenheten af inkomsterna, t. ex. den så kallade Amiralitets-skatten (inkomsten af priser till sjös), fyra procents-skatten från Indien m. fl., hvilkas användande parlamentet ej ägde controllera. Han föreslog derföre, att huset skulle reglera civillistan på ett sätt, förenligt med kronans ära och värdighet, samt undersåtarnes fördel. Debatten var varm. Ministrarne Canning och Vansittart bestridde; Mackintosh, R. Wilson, Tierney m. fl. understödde motionen, som ändligen förkastades med 273 röster mot 155. Detta förhållande mellan rösterna synes nu vara det vanliga; och öfverlägsenheten af Ministrarnes parti i Underhuset är således updagad.

D. 8 Maji har Alex. Baring framlagt både Londonska köpmännens och Edinburgska handelskammarens petitioner om större handelsfrihet, och i ett vidlyftigt tal starkt yrkat afskaffande af alla författningar, som inskränka Engelska handeln med andra nationer. Han trodde, att inskränknings-systemet ingalunda bidragit att höja England till den storhet, som det hunnit, och för närvarande endast hindrar upratthållandet af landets välmåga. En sådan mans omdöme äger stor auctoritet, och hans mening understöddes dessutom af Grenfell, Philips, Douglas, Beaumont, Lord Milton, Maberly, Wilson och Ricardo. Ingen nämnes, som ta-

lat emot; endast Robinson, ehuru han gillade grundsatserna, påstod, att då systemet så länge existerat och var så införlifvadt med andra grenar af styrelsen, vore hastig förändring farlig. Petitionerne lades på bordet. - Sir G. Clerk framlade d. 9 i Underhuset och understödde en petition af Leeds's handlande, angående handelsfrihet och i lika anda som de föregående. Lades på bordet.

D. 9 gjorde Sir J. Mackintosh motion om sättande af ett Utskott att öfverse de nuvarande straff-lagarna. Antogs. Äfven lästes flera af honom föreslagna biller i ämnet. — Alderman Wood uplifvade frågan om Edwards, framdrog en mängd skriftliga bevis, och yrkade sättande af ett utskott, för att taga målet i öfvervägande. Debatten blef lång, interessant och slutligen ganska het. Sir R. Wilson understödde motionen. Bankes sökte bevisa, att proceduren var ovanlig och orimlig. Hobhouse höll sitt första tal och, för att bevisa, det huset understundom blandar sig i brottmål, anförde han sitt eget exempel och det straff, huset honom ådömt. På detta ämne återkom han flera gånger, angrep spioneri-systemet och slutade med att säga, att om motionen bifölles, skulle huset göra ett offer åt Engelska folkets tänkesätt och önskan. — Attorney General förebrådde Wood att hafva frågat och oroat Thistlewood i dess yttersta stunder. Burdett kunde icke inse, hvarföre Ministrarne ej ville tillåta undersökning, om allt förhöll sig riktigt. Canning frågade, om huset skulle vilja uptaga ett så besynnerligt mål, endast för några rodomontader af den högaktade Aldermannen eller af den valborne Baronetten (Burdett) och "dess man". Burdett upreståd sade, att han ej ville följa den valborne ledamoten i dess orimliga, oförnuftiga och löjliga öfverdrifter. Hvad mente han med "dess man"? Han påstår, att den högaktade Aldermannen är "rusig af popularitet"; men den Välborne Herrn sjelf synes vara "rusig af oforskämdhet". (Ropades: Ordning!) — Ändtligen lyckades att få slut på personligheterna; votering företogs, och motionen förkastades.

Spanien. Konungen har sagt till Franska Ambassadeuren: om någon i Frankrike skulle tvifla på upriktigheten af mitt bifall till constitutionen, eller påstå att jag blifvit tvungen till eden, så uppdrager jag Er att motsäga sådant och skrifva till Ert hof och Edra vänner, att mitt beslut varit frivilligt. — Den conspiration, hvarför så många blifvit arresterade, lärer icke hafva varit af betydenhet, utan anses nu med åtlöje. Äfven berättelserna om oroligheter i Navarra och om Minas stridigheter med invånarne, skola vara alldeles öfverdrifna. Ett och annat tumult har väl försports; men så snart folket blifvit uplyst om verkliga förhållandet, har lugnet återkommit, och äfven förtroendet till General-Capitainen. Hela Navarra har valt en regerings-junta, i stället för den af borgerskapet i Pamplona tillsatta. Mina har af juntan i Madrid fått föreskrifter om sitt förhållande. I Galicien går allt sin lugna constitutionella gång; valen utfalla tillfredsställande. De emigrerade Biskoparne och andra återkomma; officerarne vid f. d. Pols armée bestraffas endast med satiriska slagdängor. Bataljonernas resning i Ayamonte var ett obetydligt larm. Bataljonen Lealtad har der besvurit constitutionen.

Med allt detta talar dock den Madriske Conservador om en contra-revolution, som le Servile upspinna. Han lägger juntan till last, om hon försummar att förebygga de onda följderna. — Josephinos hafva väl tillstånd att återkomma till riket, men få endast uppehålla sig i de Baskiska provincerna och Burgos. —

Genom ett Kungligt decret är anbefalldt, att alla barn skola upfostras i constitutionens grundsatser. Presterna skola gifva undervisning deri på Sön- och Högtidsdagar, lika som Skolmästare i läseskolarne och Juris Professorer vid Universiteterna. Municipal-råden skola månadtligen inberätta, hvad som blifvit tillgjordt, och en stor Stereotyp-uplaga af constitutionen skall utgifvas.

Åter svärma Insurgent-Kapare omkring kusterna och hafva tagit en mängd fartyg mellan Alicante och Malaga.

Porliers enka, som utbärdade sin mans olycka, har nu blifvit så skakad af den heder, som blifvit bevisad hans ben och hans minne, att hon förlorat förståndet.

Frankrike. D. 6 dennes framlade Lainé, i Deputerades Kammaren, Utskotts-betänkandet om vallags-forslaget. Folkträngseln och upmärksamheten var större än någonsin. Kronan, sade L., hade varit så öfvertygad om nödvändigheten af en ändring i vallagen, att hon häldre åsidosätt sina i talet vid Kamrarnas öpnande gifna löften, då hon sett alla komma däri öfverens, att Chartan i ingen del blefvo angripen. Att modificera denna vore ej att ändra henne. Det funnes till och med republiker, där folket valde bland candidater, föreslagna af aristokratiska corporationer. Det vore svårt att tänka sig ett godt valsystem, där icke Candidater antingen lagligen föresloges eller sjelfve presente-

rade sig. Mot detta sednare stridde de Franska sederna; derföre togo sig (ej auctoriserade) sällskaper rättigheten att föreslå Candidater; och det vore bättre att göra denna rättighet laglig och öfverlemna den åt en del af de väljande. Efter desta och dylika sofismer, föreslog talaren, att lagförslaget måtte antagas. Genast framtrangde en stor mängd ledamöter och läto anteckna sig att tala; 84 emot och 33 för förslaget. Gen. Foy, som begärt ordet redan för anteckningarna, yrkade tryckning af Utskotts betänkandet tillika med en lista på alla väljande i Frankrike, hvari de högst beskattade skulle utmärkas. Detta sista bestriddes, under förfärligt larm. Det förra beslöts. Dagen för debatternes början utsattes till d. 15.

Anklagelse-kammaren har ogillat Stads-tribunalets rådskammares utslag angående national-subscriptionen, och under Assis-rätten ställt Herr Pajol, Etienne, Odillon-Barrot, Merilhou, July och Gévaudan, tillika med Tidnings-redactörerna. — 29 tryckfrihets-rättegångar äro nu anhängige. Skrifter indragas, författare arresteras ännu dagligen.

Hr. Manuel har i hemliga Utskottet omtalat en ytterst märkvärdig händelse. Prefecten i Puy de Dome, Hr. Harmand, har svarat Grefve Becker, som han exilerat och som framvisade ett gynnande bref från Ministrarna: jag bryr mig icke om Ministrarne, utan handlar enligt Prinsarnas befallning.

Natten mellan d. 6 och 7 har man arresterat en f. d. Capitaine, Gravier, som i en af portarna till galleriet lade ett krut paket och höll på att deri sätta en brinnande cigarre. Polisen hade vider derom; och några medbrottslige äro häktade.

America. Pueyrredons styrelse i Buenos Ayres hade redan förlorat folkets kärlek en tid förr än han nedlade Directoratet; genom Rondeau's, sin väns, insättande till interims-Director, sökte han att bibehålla sitt inflytande. Detta täldes, i förhoppning, att Kamrarne skulle sammankallas i November; men Regeringen fördröjde detta, under förebärande af Spanska expeditionen och Monteneros, såsom hinder. Folket nyttjade då Rondeaus frånvaro, under hans tåg mot Monteneros, och verkställde förändringen, efter aftal med provincerna Cordova och Tucuman; de af regeringen tillsatta ståthållare afsattes. Belgrano, Tucumanska arméens befälhafvare, skickade Öfverste Bustos till Buenos Ayres, på en omväg, för att icke stöta på Rondeau, hvars trupper imedlertid icke vore folkets sak mindre tillgifna. Aguirre sattes till interima director och det tros, att den allmänt älskade Gen. S. Martin blifver vald. Denne har dock ingen ärelystnad, utan mera böjelse och fallenhet för expeditionen mot Peru. Händelserna i Buenos Ayres torde icke nödvändigt hafva något inflytande på Chilé, hvars Öfverste-Director, O'Higgins, är likä myeket vän af S. Martin som af Pueyrredon. En congress i Chilé torde dock komma att sammankallas.

Från krigs theatern omkring Caraccas äro underrättelserna stridiga. Enligt en af d. 15 Mars från Amiral Brion, stod Bolivar då i Ortiz med 11,000 man, hvaremot Morillos här så sammansmältat, att man snart hoppades Caraccas intagande.

Mellan la Torre, en af chefarne i Banda Oriental, och Portugisiske Generalen Abrea blef d. 22 Januarii en slagtning lefvererad nära Uraguay, på gränsen mellan Brasilien och Paraguay. Portugiserne fingo en fullkomlig seger och Artigas's folk flydde i stor oordning.

Då Redactionen af denna tidning går att anmäla dess fortsättande, bör den kan hända icke neka sig att yttra några ord, som ingifvas af den erfarenhet, det ännu så kort tid fortsatta företaget erbjudit.

Om tidehvarfvet för oss icke är alldeles främmande, så kunna vi ej misstaga oss deri, att redligheten, mer än någonsin, blifvit en beståndsdel af förtjensten. Och hemligheten är lätt förklarad. Konsten att bedraga stiger med uplysningen, så länge den förra förmår hafva ett steg framför den sednare. Men när ljuset börjar uphinna konsten och blott någon gång lyckats att blicka in i dess gömmor, så skall konsten emot ljuset evigt möda sig förgäfves. Bedrägeriet skall falla; ärligheten ensam går trygg i dagens strålar.

På denna punkt står redan vårt fädernesland. Den som vill offra på dess altare, offre med rena händer. All snillets magt skall icke frälsa honom, derest han, med det heliga namnet på tungan, bär i sitt hjerta endast sig sjelf, sina egennyttiga afsigter, sin feghet, sitt beroende af myndighet och fördomar. Folket skall genomskåda honom; och äfven då, när han skulle vilja tala upriktigt, skall förtroendet fly honom. Af alla de vapen, hvarmed han beklädt sig ur författare-politikens gamla rustkammare, skall han ej finna ett enda, som icke sviker hans hopp, som ej vägrar honom den tjenst, det ännu för få år tillbaka mägtade göra. Satirens udd, riktad mot sanning ock rätt, skall återstudsa mot sitt upphof. Svulst och bevekliga fraser, använde att skyla vrånghet och öfverträdelse, skola plötsligen sakna sin klang, och med ett skorrande missljud stöta alla sunda öron. Smädelsen, sanningens svurna fiende, smädelsen sjelf skall mer och mer förlora äfven den lättsinniges bifall, i den mån denne erfar, att sanningen ej behöfver smädelsens drägt ock aldrig under den utträttar något godt; men att hvarje steg, hon med ohöljdt anlete lyckas att taga, är en gifven seger, som ej mer kan henne fråntryckas.

Gynnade af ett sådant tidehvarfs anda och af sjelfva den oinskränkta tillförsigt, hvarmed vi utan all betänklighet öfverlemnat oss åt sanning och öfvertygelse, kunna vi ej frestas att afvika från den bana vi beträdt. Om vår erfarenhet bekräftat, att sanningens magt är ensam tillräcklig för sitt försvar; hvarföre skulle vi väl, efter en ännu närmare bekantskap med denna magt, mindre förtro oss åt hennes skydd, eller begära att ställa oss under någon annans? huru skulle vi kunna befara, att det interesse, som de föremål börjat väcka, hvarmed vi sysselsatt oss, kunde hos allmänheten minskas, och ej fastmera måste allt framgent tilltaga?

Må då endast våra ringa krafter förmå att utbilda sig, i den mån, som detta interesse utvecklas och stegrar sina fordringar. Vår pligt är att söka utvidga vår kännedom af fäderneslandet och dess angelägenheter. Så vidt detta lyckas och dessa stora ämnen ej uphöra att väcka medborgares deltagande, våga vi hoppas, att interesset af vårt blad ej skall kunna aftaga.

Prenumerationen sker, såsom förra gången, i Stockholm på Deleens & Comp:s Boklåda, med 3 R:d b:co för 52 numror.

Slutligen får Red. tillkännagifva att, som tidningens ändamål är att följa ämnen af allmänt interesse för fäderneslandet, så kommer, i händelse Riksdag skulle inträffa, berättelse om Riksdags-ärendernas gång att inflyta, så skyndsamt och fullständigt, som möjligt är. Man inser lätt, att i sådan händelse, tidningens vidd måste ökas och följaktligen äfven priset. Priset för det härigenom ökade arktalet blifver efter samma beräkning, som nu äger rum. Red. är öfvertygad, att resp. prenumeranter icke ogärna skola se en sådan utvidgning i planen, då fråga är om ett så medborgerligt interessant ämne, som rikets representanters öfverläggningar.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 43. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 29 Maji.

Sine ira, studio et metu!

STATS-EKONOMI.

Frågan om förändring af skjutsväsendet, det vill säga af sättet till resandes fortskaffande i Sverige, har gjort ett steg framåt. Kongl. Maj:ts och Rikets Kammar-Collegium har under den 5:te innevarande Maji afgifvit sitt underdåniga utlåtande öfver de af Rikets Ständer gemensamt och Bonde-Ståndet särskildt både vid 1815 och 1817 års Riksdagar för Kongl. Maj:t framlagda underdåniga önskningar och förslag i detta ämne.

Hos hvar och en, och i synnerhet den, som tror saken vara af någon vigt, kan den frågan upkomma, om icke det underdåniga utlåtandet kunnat medhinnes på något kortare tid, från den 5 Junii 1818, då den sista Kongl. remissen är gifven, och om icke dessförinnan de nådiga remisserne af den 15 och 31 Augusti 1815, gifne på de under det årets Riksdag inkomna underdåniga önskningar, kunnat vara besvarade. Det är således angeläget att härom uplysa.

Kongl. Collegium har funnit trenne frågor äga ett nära och oskiljaktigt sammanhang: den ena om forvagnars inrättande, som vid sista Riksdag blifvit föreslagen; och den andra om håll- och reserveskjutsens indragning och besörjande under entreprenade, hvartill redan hos Rikets Ständer vid 1809 års Riksdag underdånigt förslag blifvit gjordt. Det är detta sammanhang, som vållat dröjsmålet; ty den senare frågan har uppehållit den förra.

Dermed har, enligt det underdåniga utlåtandet, så tillgått, att sedan Kongl. Maj:t genom nådigt Cirkulärbref den 18 Augusti 1810 ålagt Dess Befallningshafvande att, efter deri utstakade grunder, öfverlägga med länens skjutsskyldige jordägare å landet och borgare i städerne om möjligheten att indraga håll- och reserveskjutsen och om besörjande deraf genom entreprenade, der localen sådant medgåfve; samt *inom fyra år* deretter *) hvar för sitt län till Kongl. Maj:t inkomma med underdånige berättelser om verkställigheten deraf, jemte förslag, huru skjutsningsskyldigheten i framtiden må förändras; så har ej allenast, efter fem års förlopp, eller vid ankomsten till Kongl. Collegium af Kongl. Maj:ts den 31 Aug. 1815 gifne nådiga remiss, verkställighet af högstberörde nådiga Circulärbref saknats för alla län, utom Upsala, Södermanlands och Östergöthlands, deraf Kongl. Collegium blifvit föranlåtet att stanna vid en underdånig hemställan om nådigt förständigande till vederbörande Landshöfdingar, att fullgöra den nådiga föreskriften, utan har Kongl. Collegium ännu

*) Förmodligen efter det Kongl. Brefvets datum.

vid emottagandet af 1818 års nådiga Remiss å Ständernes och Bonde-Ståndets vid sista Riksdag aflåtne underdåniga skrifvelser, funnit samma hinder för målets handläggande, nemligen att åtskillige Landshöfdingar icke till Kongl. Maj:t inkommit med de i 1810 års nådiga Cirkulär anbefallde underdåniga berättelser; hvarföre Kongl. Collegium uti underdånig skrifvelse den 5 October 1818 måst anmäla, sig icke heller då vara i tillfälle att kunna dess infordrade underdåniga utlåtande i ämnet afgifva.

Uppå skedde erinringar hafva ändtligen samtlige Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, utom Landshöfdingen i Jemtland, inkommit med deras underdåniga yttranden, hvilka uti nådigt Bref af den 24 Augusti 1819 blifvit Kammar-Collegium tillställde, hvarigenom således Collegium först kom i tillfälle att lägga hand vid saken. Huru länge de Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som på nie år gjort, hvad de enligt nådig befallning bordt göra på fyra år, skulle dröjt, i fall de icke fått de omtalte *erinringarne*, står hvar och en fritt att gissa. Vi hafva någon gång talt om nyttan af vederbörandes hörande i allmänna ämnen. Det exempel, vi nu framlagt, kan vara så godt som något annat.

Föremålen för Kongl. Kammar-Collegii utlåtande hafva, såsom nämndt är, varit dels de från Konungens Befallningshafvande inkomne berättelser, i anledning af 1810 års Kongl. Cirkulärbref, och dels de underdåniga förslag, som vid våra två sista Riksdagar till Kongl. Maj:t inkommit. Vid båda dessa tillfällen hafva Rikets Ständer och Bonde-Ståndet framgifvit särskilda underdåniga önskningar.

Sistnämnde Stånd anhöll år 1815 (enligt Kam. Coll. underd. utlåtande) "om "Kongl. Maj:ts vidtagande nådiga åtgärder, "hvarigenom gästgifveri-skjutsen i Riket, "så vidt det sig göra låter, måtte besörjas "under entreprenad och den då varande "skjuts-legan förhöjas till ändamålets be-"främjande." Ständerne åter önskade i underdånighet, att "i anseende till den ojem-"na fördelning, som å flere orter skall äga "rum, af håll- och reserveskjuts-skyldig-"heten, en närmare reglering deruti måtte "få anställas, hvarigenom den ena skjuts-"skyldige ej blefve mera besvärad än den "andre, skjutshållen, der sådant utan olä-"genhet kunde verkställas, förlagde till två "mils, dock ej längre, afstånd från hvaran-"dra, samt gästgifvaregårdarne å de mindre "befarne vägarne, der det lämpligen ske "kunde, indragne och de dit anslagne håll- "och reservelag i stället förlagde till de "bibehållne gästgifverierne."

Det hos Bonde-Ståndet gjorda förslag om skjutsens bestridande genom entreprenade var således redan då ogilladt af öfrige Stånden — och sådant med rätta; ty en dylik entreprenade måste vara den sämsta bland alla uptänkliga utvägar att förbättra vårt skjutsväsende.

Vid sista Riksdag hafva Rikets Ständer i underdånighet anmält, "hurusom flere "motioner hos dem blifvit väckte angående "den för Sveriges jordbruk vigtiga fråga "om nu varande skjuts-inrättnings bestånd "eller möjliga förändring, och att Rikets "Ständer väl funnit det sätt, hvarpå skjuts-"ningsskyldigheten, särdeles hållskjutsen, "nu är inrättad, vara den tyngsta börda "för Svenska jordbruket, men också, att "uphäfvandet af en inrättning, som ifrån "urminnes tider tillhört nationen *), och

*) Det skall då vara svårt för det arma Sverige att mista en plåga derföre, att det länge dragit den? Kunde man ej så gerna säga, att det är ej helsosamt att blifva frisk, sedan man alltför länge varit sjuk?

"liksom införlifvat sig, ej mindre med sät-"tet att sköta handel och näringar, än med "sjelfva folkets vana och lynne *), bör "med stor varsamhet företagas, om ej bryt-"ningen skall blifva för stark, resultaten "falska, och det goda ändamålet just der-"igenom förfelas **)."

"Af de tvenne utvägar, som i detta "fall framställde sig" (fortfar utlåtandet) "nemligen enskilda entreprenader af skjuts-"inrättningen, sådan den nu är, och all-"männa forvagnar, hade dock Rikets Stän-"der hufvudsakligen fästat sig vid den se-"nare, då den förra, tillstyrkt af 1809 års "Ständer, och på flera ställen utbjuden samt "äfven försökt, icke syntes hafva upfyllt, "hvad man väntat, ehuru den i en fram-"tid och sedan saken kommit i vederbörlig "fart, förmodades så här, som i andra län-"der, blifva det säkraste botemedel ***); "hvarföre Rikets Ständer yttrade den ön-"skan, att försök måtte anställas på en el-"ler flere af de största stråkvägarne med "en forvagns-inrättning, som någorlunda "svarade emot behofvet †), samt dermed "förenade underdånig hemställan om före-"gående undersökning ††), efter nådigt godt-"finnande, antingen genom Kongl. Maj:ts "Befallningshafvande uti dit hörande län, "eller genom någon annan publik auctori-"tet, till hvilken ärendets befordran i det "hela updroges. Efter Rikets Ständers tan-"ka skulle ock sakens framgång hufvud-"sakligen bero på en sådan förberedelse †††), "emedan denna eljest här alldeles okända

---

*) Om kroglefnad, lättsinnighet, vidskepelse, afund, lättja, tröghet, oläraktighet, hvilka laster som helst, med ett ord, *införlifvat sig med ett folks vana och lynne;* skall då, exempelvis, detta blifva en orsak till betänklighet mot anstalter, som tjena, att utrota dessa laster? Så mycket värre, om vana och lynne möjligtvis kunna förledas att gynna och fästa sig vid hvad som icke duger. Vi tro ej, att sådant inträffar med det förnuftiga svenska folket; men om det vore möjligt, säga vi; så blefve detta blott ett skäl mera, att skyndsamt och med alla krafter utrota det odugliga, som hade en förförisk verkan.

**) Om den odugliga skjuts-inrättningen, denna *tyngsta börda för svenska jordbruket*, en gång utdrifven, skulle återkomma; då endast vore *det goda ändamålet förfeladt.* Detta vore åtminstone den värsta möjliga händelsen. Man kan icke begripa, i hvad måtto detta är farligare, än om förändringen alldeles icke skulle ske. Således i fall *varsamheten* skulle kunna bli så *stor*, att alldeles ingen ting företoges, vore dermed ej annat vunnet, än just det förfelande, som varsamheten syftade att undvika.

***) Skjuts-inrättningen, sådan den nu är, men ställd på entreprenade, skulle således återkomma, endast förberedd genom forvagnar? — Bevare Gud! Kan detta verkligen vara Rikets Höglofl. Ständers mening? Nej, lika litet, som denna vidunderliga inrättning *i andra länder* (om den någonstädes finnes mer än här) varit eller är något *botemedel*, lika litet kunna vi frukta, att den någonsin skall återkomma, om vi en gång lyckligen och väl blifva henne qvitt. Men forvagnar på entreprenade dem skola vi säkert få med tiden; ty sådana kunna af entreprenörer hållas, och med fördel hållas, endast någon erfarenhet i ämnet hunnit beredas genom forvagnar, fortskaffade, till en början, med hållskjuts, derest entreprenörer saknas.

†) Det vill förmodligen säga mot antalet af resande.

††) Undersökningen skulle väl föregå försöket?

†††) Det vill då säga på den *föregående undersökningen.* Det m'ste vara här, som den *stora varsamheten* skall äga rum. Meningen kan väl icke vara ann u, än att upgöra en god plan, innan man försöker. Om försöket sedan misslyckas, så får man undersöka felen i planen och ändra den eller afstå från företaget. Ty att försöket skall göras, derom är ju meningen bestämd.

"anstalt *) kunde ty förutan misslyckas genom föreningen af de nu gällande fördomar och de svårigheter, som oselbart skola yppas vid en oförberedd verkställighet; och ehuru fördelen af den nu i underdånighet föreslagna inrättningen icke kan sättas i tvifvelsmål **) och således statens allmänna bidrag dertill fordras ***), funno likväl Rikets Ständer detta bidrag icke kunna bestämmas eller någon tillgång för en inrättning af denna art anslås †) förr, än planen hunnit utarbetas och ett beständt förslag för Rikets Ständer framläggas ††); men då förslaget alltid blifver för vågsamt för enskilde och för kostsamt och betungande för staten att med blotta penninge-understöd besörja; så ansågo Rikets Ständer intet hinder möta, att till lättnad för båda och såsom hjelpmedel till sakens nödiga fart, den nu varande håll-skjutsen, der den finnes, och i vidrigt fall reserveskjutsen †††), må få användas till forvagnarnes fortskaffande efter skedd undersökning om deras användbarhet på hvarje särskild local; dock att, till undvikande af collision och intilldess det blifver utrönt, huruvida forvagns-inrättningen kan upfylla nu gällande skjutsordnings ställe †*), håll- och reserveskjutsen icke annorlunda dertill uptages, än att deraf öfverblifver tillräcklige medel till resandes fortskaffande efter förra författningar †**), äfvensom att allmänna Postinrättningen dermed för det närvarande icke må sammanblandas, ej heller förra författningarne derom i någon mån rubbas, ehuru det må ankomma på undersökning, huruvida båda inrättningarne kunna förenas och deri-

*) För mången svensk man är den visserligen icke okänd. Alla de, som utomlands rest på forvagnar, hafva ägt tillfälle att öfvertyga sig om dess möjlighet. Och omöjligt är det, att bland Rikets Högloft. Ständer nödig kunskap derom skulle saknas.

**) Nej, den kan ej sättas i tvifvelsmål.

***) Fordras det, eller fordras det icke?

†) Ingen ting annat behöfver anslås, än håll-skjuts — och den icke ens så stor, som den redan finnes. Se Bonde-Ståndets underdåniga Skrifvelse, införd i N:o 11 och 12 af denna Tidning. Också vore det väl den högsta orimlighet att begära ett *allmänt bidrag* till resandes fortskaffande. Ett *förskott* af allmänna medel för att bringa en ny inrättning i gång, är en annan sak.

Det är redan mycket, att man i Sverige, på allmän bekostnad, nyttjar vägarne för intet. I andra länder får man betala till deras underhållande, när man vill färdas på dem.

††) Imedlertid skulle då Kongl. Maj:t ingen ting kunna göra vid saken, och således nödgas afbida ännu en Riksdag.

Att *planen skall utarbetas*, se der det sanna och rätta. Derhän måste det syfta, då Kongl. Maj:t anbefaller ett underdånigt utlåtande i ämnet. Och framför allt, när ett Riks-Collegium anlitas, måste Kongl. Maj:t kunna vänta att se framlagdt ett fullständigt begrepp om den i fråga varande inrättningens beskaffenhet, och om de bästa och mest användbara slag deraf, som i andra länder finnas. Detta är likväl någon ting, som alldeles saknas i Kongl. Kammar-Collegii underd. utlåtande.

†††) Nej, för ingen del reserveskjutsen! I intet fall kan den umbäras för sådane resandes fortkomst, som ej kunna begagna forvagn. Den måste bestå och svara emot extraposten utomlands, eller ock ersättas med någon ting annat; dock med de indragningar, som genom forvagns-inrättningens utvidgande någon gång kunna blifva möjliga.

†*) Sådant kan den aldrig. Den måste alltid hafva bredvid sig en annan inrättning för dem, som behöfva, eller annars åstunda, att begagna egna åkdon.

†**) Och hvad är det då, som återstår att användas för forvagnarne? Något måste lemnas, men något måste ock vara att för deras behof taga, i fall något skall tagas.

"genom blifva ett stöd för hvarandra in-"bördes" *).

"Dernäst hade ock Rikets Ständer, i "likhet med hvad vid föregående Riksda-"gar skett, i underdånighet förnyat den "önskan, att gästgifvargårdar och skjuts-"nings anstalter måtte afskaffas på de små "vägar, der sådane nu onödigt finnas till "icke ringa försvårande för jordbruket, äf-"vensom att afståndet måtte ökas till om-"kring tvenne mil imellan hvarje qvarblif-"vande gästgifveri; hvarjemte och ehuru "Rikets Ständer icke funnit skäl att till-"styrka bifall å det yrkande, att en skjuts-"skyldig aldrig må kunna åläggas annor-"städes än vid gästgifvaregården emottaga "den resande, hade Rikets Ständer likväl "ansett, att några af de ifrån härom gäl-"lande författningar oskiljaktiga olägenheter "kunna förekommas genom det stadgande, "hvilket ock blifvit hemställdt till Kongl. "Maj:ts nådiga bifall, att nemligen gäst-"gifvare icke är skyldig lemna hästar till "något från sjelfva ombytet afskildt stäl-"le, utan på skriftelig reqvisition af hus-"bonden eller den dess ställe företräder, "hvilken ifrån det ögonblick, då skjut-"sen på dess gård anländer, ikläder sig "gästgifvarens pligter och ansvar, så väl "uti hvad som angår den resandes pass, "fortkomsträttighet och öfriga upförande, "som de skjutsandes rättigheter och skyl-"digheter, i enlighet med hvad lag och "författningar derom bjuda; hvarförutan "och till undvikande af de flere olägen-"heter, som upkomma deraf, att ofta in-"gen inställer sig till hästars återtagande, "utan en resande nödgas fara ensam, Ri-"kets Ständer funnit den förklaring öf-"ver 6:te punkten i Kongl. Brefvet den "28 Junii 1809 vara nödig, att den skjut-"sande bör åläggas ovilkorligen medfölja, "när och så ofta han dertill af den resan-"de påkallas."

Jemte de nu uptagne hufvud-ämnen för Kongl. Kammar-Collegii underdåniga utlåtande, hafva af Kongl. Maj:t äfven blifvit öfverlemnade de af Borgare- och Bonde-Ståndet samt särskilde städer och reservelag vid gästgifvaregårdar på landet gjorde underdåniga anhållanden om tillökning i skjutslegan. Sedan Collegium upgifvit de åtgärder, Konungens Befallningshafvande, hvar i sitt län, enligt deras underdåniga berättelser, vidtagit i följd af Kongl. Brefvet den 18 Augusti 1810, till utredande af frågan, huruvida håll- och reserve-skjutsen må kunna indragas och i stället genom entreprenade bestridas; så yttrar sig Collegium på följande sätt:

"Af förberörde upgifter täckes Eders Kongl. Maj:t i Nader inhämta, att de försök, som å en och annan ort blifvit vidtagne till håll- och reserve-skjutsens utgörande under entreprenade, ej medfört någon åsyftad verkan; att länens skjutsskyldige jordägare i allmänhet vägra att inga uti detta förslag, af fruktan att kostnaden dertill skulle för dem blifva vida mer kännbar än den, som med nu varande skjuts-inrättning är förenad, och att Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande på sådan grund äfven afstyrkt förslagets antagande, utom Landshöfdingarne i Nyköpings, Linköpings och Gefleborgs län, hvilka ansett möjligt att, åtminstone vid de större farvägar, der hållskjuts nu utgöres,

*) Således ännu en undersökning? Det är då icke nog, att man genom en undersökning funnit sjelfva forvagns-inrättningen verkställbar; när forvagnen är i gång, fordras ny undersökning, huruvida han kan bära postväskan, eller denna skall behöfva särskild skjuts?

kunna ställa skjuts-inrättningen på entreprenade *).

"Att hållskjutsen likväl är bland allmänna skjutsnings-skyldigheter den mest tryckande börda för allmogen och fordrar ändring uti sättet att den utgöra, lärer icke kunna bestridas; ty utom olägenheten, som den hållskjuts-skyldige nu har, att ofta färdas 2 à 3 mils väg **) från sitt hemvist till gästgifvaregården, är han äfven förbunden att der uppehålla sig ett helt dygn, i händelse tillfälle dessförinnan för honom icke yppas att få skjutsa; och sådant kan ej annat än hafva ett skadligt inflytande på bondens egen hushållning, hans hemmans tillbörliga skötsel och sedligheten hos hans söner och drängar, hvilka under denna väntningstid i hållstugorne vänja sig vid kroglefnaden."

"Reserveskjutsen deremot är väl äfven i det afseende tryckande för landtmannen, att den oftare kan påkomma, och det i en tid, då bonden har sine tjenstehjon och dragare vid gårdsbruket mest af nöden ***); men han behöfver likväl icke, såsom den förre, uppehålla sig vid gästgifvaregården i väntan på skjuts, och kan således närmare beräkna ersättningen för den skjuts, han bestrider †). Dessutom är den till reserveskjuts anslagne, enligt författningarne, fri från kronoskjuts utgörande, hvilket för den hållskjutsskyldige ej äger rum."

"Om nu afsigten med hållskjuts-inrättningen från sin första början varit att dermed genom så mycket snarare befordra en vägfarandes resa; synes det likväl vara mera billigt att låta honom några timar vänta på hästars inställande vid gästgifvaregården, än att den skjutsskyldige der uppehålles hela dygnet, i saknad af tillfälle att få skjutsa, helst för den förre gifves utväg att genom förebud få skjutsen å viss tid inställd" ††).

"Vid ett sådant förhållande och enär de försök, som blifvit anställde till håll- och reserveskjutsens bestridande under entreprenade, fruktlöst utlupit, har Collegium trott sig böra underdånigst hemställa, att med reserveskjutsens bibehållande, all hållskjuts vid gästgifvaregårdarne må afskaffas och i stället med reserveskjutsen sammanslås †††), så vidt sådant kan utan hinder

*) Detta synes ganska illa betänkt. Tvertom måste det vara säkert, att olägenheterna af entreprenaden blifva allt större, i den mån som mera skjuts går, och att, om denna sämsta bland alla utvägar skulle någonstädes kunna vidtagas; så vore det på de ställen, der entreprenören finge blott ganska litet skjuts att utgöra.

**) Ja, ofta vida mer.

***) Och detta onda är större än det, som ligger i hållskjutsen. Hvarje särskild reserveskjutsning är väl mindre svår än en hållskjutsning. Men att vara reservebonde och äfventyra att få skjutsa hvarje dag, utan åtskillnad, är svårare än vara hållbonde och skjutsa sällan samt på bestämda dagar.

†) Att blott kunna beräkna sina förluster, är dock ingen särdeles trost, när man ej derigenom kan afvärja dem.

††) Billigheten haraf kan icke förnekas. Måtte vi endast kunna instämma med Kongl. Collegium om antagligheten af den utväg, som till obillighetens afhjelpande föreslås!

†††) Nej, denna utväg kan aldrig blifva verkställbar. Kongl. Collegium anförer ju sjelft, att hållskjutsen är förlagd ofta på 2 à 3 mils afstånd från gästgifvaregårdarne. Detta afstånd är på många ställen dubbelt. Men på ganska få ställen lära de hållskjutsskyldige hemmanen ligga närmare än en mil från gästgifvaregården. Att använda dessa hemman till reserv och buda skjuts på ett sådant afstånd blir en ren omöjlighet. Och der mycken skjuts går samt hållagen följaktligen äro mest vidsträckta, så att t. ex. 20 à 30 hästar dagligen skulle på 2, 3 à 4 mils afstånd budas, vore ej att tänka på mindre antal af hållkarlar än af

af locale omständigheter eller rubbning af derom redan ingångne öfverenskommelser äga rum *), samt hvad de större farvägarne beträffar, intilldess genom forvagnars inrättande derstädes tillfälle kan blifva att bestämma någon viss tid för hållskjutsens utgörande **); att gästgifvaregårdarne å de mindre befarne vägarne må, der det lämpligen ske kan, indragas och de dit anslagne håll- och reservelag läggas till de bibehållne gästgifverierne ***) till lättnad vid skjutsens bestridande derstädes, samt att Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande till den ändan må undfå nådig befallning, att sedan en sådan undersökning i dessa delar föregått, som 8 §. i Kongl. Förklaringen den 11 December 1766 föreskrifver, om verkställigheten häraf föranstalta."

(Forts. e. a. g.)

dagligen utgående hästar. Någon ting sådant kunde väl ingen gästgifvaregård tåla, om den ock någonsin kunde blifva skyldig att tåla det. Att sammanslå håll med reserveskjuts får man således för ingen del påtänka. Att åter belasta reserve-lagen med en ökad skjutningsskyldighet, svarande emot den afskaffade hållskjutsen, vore på de flesta ställen att alldeles förstöra dessa reservelag. Det går derföre alldeles icke an, att på det sätt uphäfva hållskjutsen, som Kongl. Kammar Collegium här föreslår. Vid några gästgifvargårdar, och de mest besökta, finnes icke ens någon reserveskjuts eller någon tillgång dertill.

*) Detta undantag uphäfver hela regeln. Om någonstädes locala omständigheterna icke skulle göra hinder; så vore det endast på sådane ställen, der skjutningsbesväret redan förut är ganska ringa; och för det stora ändamålet, afskaffande af ett förderfligt onus, der det svårast kännes, vore dermed ingen ting vunnet.

**) Äfven på de större farvägarne skulle således hållskjutsen uphöra imedlertid. Visserligen skulle detta, om någon ting, bidraga att påskynda forvagns-inrättningen; ty intilldess skulle, om hållskjutsen nu uphörde, det blifva så godt som omöligt att resa på dessa vägar. På några stationer vid dessa vägar får man icke ens vänta att efter forvagnarnes inrättande kunna umbära en del af hållskjutsen för samma slags bruk, som deraf nu göres. Man får icke glömma, att hästar måste finnas för dem, som icke kunna eller icke vilja begagna forvagn.

***) Här skola således hållag bibehållas? — Reservelagen åter kunna högst sällan blifva brukbara vid andra gästgifvaregårdar — ja, kanske aldrig; ty hvilka gästgifvaregårdar ligga väl så tätt tillsammans, att icke budningsvägen från den ena till den andras reserv blefve för lång? — Härmed är dock ingalunda sagdt, att icke de öfverflödiga gästgifvaregårdarnes afskaffande kan vara ganska lämpligt och i sin ordning.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Följande Kongl. Förordning är utfärdad d. 29 April: "Då jag finner rättvist och med grundlagen enligt, att alla tecken af en mindre faderlig regering än den, som jag genom constitutionens besvärjande lofvat mina trogna undersåtare, försvinna; så har jag, med juntans råde, befallt verkställighet af Cortes's decret d. 26 Maji 1813, hvari de, efter flera provinsers åstundan, beslutit som allmän regel: att municipalitets-råden, med vilkor att ingom skada sker, skola besörja om borttagandet af alla feodalismens tecken på dörrar och portar, emedan Spanska folket icke erkänner eller någonsin skall erkänna någon annan souverainitet än nationens egen, och emedan dess ädla stolthet icke lider anblicken af en påminnelse om dess förnedring". Äfven är befallning gifven om verkställighet af Cortes's beslut d. 9 Nov. 1812, angående uphörande af mitas eller mandamientos (ett slags personlig träldom eller arbetsskyldighet, som Americas äldsta invånare, Indianerne, voro underkastade hos sina nya herrar, Spanjorerna, som sins imellan fördelat invånarne, likasom den jord, desse förut ägt.)

Konungen har befallt, att af de förenta Andalusiska arméerna en ny skall bildas, under D. Juan O'Donojhu's befäl. Under honom commenderar D. Ant. Quiroga, och Arco Aguero blifver chef för Generalstaben. D. 18 Apr. gick en corps lätt artilleri från Cadiz till Leon, såsom escort för en summa af 12,000 Pesos duros, hvilka voro

bestämda till present åt Quirogas armée. — Elio har begärt att få dömas utom Valencia, der han har så många personliga fiender. Castanos, Eguia och Hert. af Alagon bo som privatman i Bilbao.

Regeringen har öpnat ett lån på 40 millioner realer. Engelska bankierer hade ankommit och tillbjudit ett på 20 mill. pesos d. på billiga vilkor; men provisoriska juntan har icke antagit detta, emedan Cortes snart sammankomma och nog skola finna utvägar till statsbehofvens betäckande.

Till följe af de i Cadiz anställda undersökningar om händelserna d. 10 Mars, äro Generalerne Campana och Rod.r Valdez, äfvensom Öfverstarne för Guias och Lealtad formligen förklarade i häkte och insatta.

Åter berättas, att Navarreserne gärna önska att befrias från Mina. Den besvärsskrift mot honom, som Pamplonas borgerskap sändt till Madrid, är undertecknad af en ansenlig del af invånarne.

De rykten, som kringlöpa, angående sammansvärjningar, äro dels otydliga, dels stridiga. I allmänhet anses de af föga vigt. Bland annat berättas om en courier, som kommit till Spanska beskickningen i Paris och tillkännagifvit upptäckten af en complott, som velat sätta Infanten D. Carlos på thronen, och i följe hvaraf många arresteringar skett. — Åter påstås, att den sednaste sammansvärjningen, i anledning hvaraf arresteringarne skett i Madrid, skall hafva varit af mera betydenhet, än tidningarna vilja medgifva. — Ett uplopp har i Barcelona ägt rum d. 24 April, tillställdt af Fabriksägarne, som upretat pöbeln att fördärfva de utländska varu-magasinerna.

Americanska Ministern, hvilken, som bekant är, lemnat Madrid, skall i Bordeaux hafva funnit för sig depecher från sin regering, som föranlåtit honom att återvända till Spanien.

Gr. Abisbal har blifvit förvisad till Catalonien, med tillåtelse att resa till Frankrike, om han vill.

Frankrike. Acterna i Louvels mål skulle d. 13 föredragas i Pairskammaren. Gravier (som förr skall hafva varit Napoleons spion i Nederländerna, och sedermera i tjenst vid Lanciererna) förhöres dagligen och har uppgifvit medbrottsliga. Han har tillstått, att det äfven var han, som förfärdigat den i Tuileri-palatset påstånda raketen. En krogare är arresterad, hos hvilken orostiftare plägade samlas. Man har hos honom funnit namnlistor, i hvilka öfver hvarje sida varit med penna ritad en dolk, sådan som Louvels. Hertiginnan af Berry har yttrat: de hafva velat göra sig en lusteld; jag hoppas, att min kommer att firas inom några månader och förorsaka dem mera sorg, än jag kant förskräckelse för deras.

I Utskottet öfver Vallagen hafva ganska allvarsamma debatter förefallit. Lainé ville förkorta öfverläggningen, eftersom endast tiden ginge förlorad och Utskottets pluralitet ändock icke ändrade sin tanka. Men han måste gifva efter, då Gen. Foy hotade att i Kammaren angifva detta forfarande. Det tros, att förslaget är Villèles och Lainés eget verk. Den förre har i Kammaren yttrat, att han och hans vänner icke skola tåla, att man sökte fördröja ett skyndsamt afgörande af ärendet — emedan Frankrikes lugn fordrade ett snart beslut. Deraf kan man sluta, att alla de liberala, som antecknat sig, säkert icke få tillstånd att tala. — Ultras smickra sig, att Kamrarne skola upplösas genast efter vallagens antagande, och att alla constitutionella inrättningar åter skola gå öfver ända.

Tidningarne hafva fått befallning att icke nämna truppernas flyttningar och marcher. Legionen Nievre har i hast gått från Lyon till Briançon, emedan, som det säges, soldaterne, vid en mönstring, ropat; lefve Konungen och Chartan. Vid Krigsministèren talas mycket om "epurationer", d. v. s. utgalringar af sådana, som man ej älskar, och återinsättning af en hop, som Gouvion St. Cyr satt ur tjenstgöring.

Aldrig har Frankrike varit så öfversvämmadt af ströskrifter, som nu, sedan tidningarne blefvo underkastade censure.

De sistl. år vid Vic i Meurthe departementet uptackta berg-saltlager erbjuda en oberäknelig rikedom. Man har undersökt deras vidd och mägtighet, och funnit, att de äre en quadrat-kilometer breda och åtminstone 103 fot djupa med kristalliseradt salt, samt sträcka sig ganska långt. Det är beräknadt, att lagren lämna tillgång att bryta i tusende år och att brytningskostnaden icke stiger till en centime för skålpundet. Uptäckarne hafva sökt tillstånd att drifva verket.

Stockholm. Sistl. Thorsdag d. 25 dennes slutade H. E. Grefve Eric Ruuth sin långa och verksamma lefnad, i en ålder af 74 år.

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

N:o 44. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 1 Junii.

Sine ira, studio et metu.

STATS-EKONOMI.

(Forts. och slut från N:o 43.)

"Hvad dernäst beträffar den hos Rikets Ständer vid 1818 års Riksdag väckte fråga om försöks anställande å en eller flere af de största stråkvägarne med en forvagnsinrättning; så har Bonde-Ståndet uti en till Eders Kongl. Maj:t vid denna Riksdag afgifven underdånig skrifvelse särskildt yttrat sina tankar i detta ämne och för dess del ansett nu varande skjutsinrättning böra ställas på en bättre fot, så väl till lättnad uti de jordbruket tryckande bördor, som ock till befrämjande af en lindrigare skjutslega för dem, hvilka nöjas att resa utan öfverflöd och prakt, samt till den ändan föreslagit, att sådane forvagnar, som kunna hållas för ett lindrigt pris, emot hvad skjutsen måste kosta, om den skall utgöras af landtmannen, borde inrättas, åtminstone på de vägar, der mer än sex hållhästar på stationen dagligen nu finnas eller så mycken skjuts går, som svarar emot detta hästeantal; att på en sådan forvagn med 3 hästars anspann borde 4 resande, hvardera med en kappsäck om 2 till 3 lispunds vigt samt formannen och en postväska om 10 till 12 lispund skjutsas; att i den mån tyngden medgåfve, kunde paketter och kappsäckar få plats och under skjutshållares och formäns ansvar fortskaffas mot viss betalning efter vigten; att afståndet imellan hvarje forvagnsstation ej borde vara mindre än 3 mil, samt att vagnen, som borde inrättas med säten på fjädrar och ett tak af läder eller, i brist deraf, vaxduk eller buldan, till skydd mot regnväder, skulle gå genom natt och dag, endast med så långt uppehåll på hvarje station, som fordrades för ompackningen af varorne och de resandes förplägning. Härigenom skulle, efter Bonde-Ståndets tanka, då hvarje person efter nu gällande skjutsordning behöfver minst en häst, hvar fjerde hållhäst på hvarje forvagnsstation kunna besparas, hållet vid hvar annan nu varande gästgifvaregård umbäras, skjutsningsbesväret minskas med ⅞ af nu varande hållskjutsen, samt hela postföringsbesväret afskaffas *), utan någon minskning i de resandes antal, men med en ny och betydlig fördel för allmänna communicationen **); äfvensom postgång och resor med dessa vagnar skulle ske fortare, än som nu i allmänhet inträffar".

"Kammar-Collegium finner väl ock;

*) Nemligen allt detta endast på de vägar, der forvagns inrättningen läte verkställa sig, såsom sjelfva den underdåniga skrifvelsen af Bonde-Ståndet också uttryckligen innehåller. Se N:o 11 af denna tidning.

**) Bestående uti tillfället att skicka varor, utan att någon person behöfde medfölja. Se N:o 11.

för sin underdåniga del, att om något försök med forvagnars inrättande å de större stråkvägarne skulle kunna lyckas och äga framgång, bör ej mindre hållskjutsen, der den finnes, och i annat fall reserve-skjutsen, än äfven allmänna post-inrättningen, dertill lemna gemensamt biträde; ty utan detta skulle för ett sådant försök flere hinder och svårigheter möta; men innan Eders Kongl. Maj:t härom stadgar Dess nådiga beslut, synes nödigt, att Ofverpostdirektören sig i underdånighet yttrar öfver så väl Rikets Ständers som Bonde-Ståndets särskilda underdåniga förslag i detta ämne, och dervid upgifver, på hvilka af de större stråkvägarne försök skulle kunna till en början anställas med en post- eller forvagns inrättande *); huru många gånger och vid hvad tid postvagnen med tre eller fyra hästars anspann borde gå fram och åter **); hvilka poststationer eller ombytesställen kunde härtill utses ***), och de posthemman på hvarje station indelas †), som med biträde från håll- och reservelagen komme att skjutsen bestrida, samt hvad i öfrigt till postens säkra gång och fortskaffande vore nödigt att dervid iakttaga ††)."

"Vidare har hos Eders Kongl. Maj:t Bonde-Ståndet vid 1818 års Riksdag i underdånighet sökt ådagalägga, med hvad kostnad och förlust för allmogen så väl håll- som reserveskjutsen nu utgöres, och huru billigt det vore, att 36 sk. banko milen betaltes i skjutslega för hvarje häst, men likväl inskränkt sin underdåniga anhållan derhän, att denna lega må bestämmas lika med hvad forvagns-legan, efter skedd beräkning, skulle komma att utgöra, eller 24 sk. banko milen †††).

*) Vi hade trott, att denna fråga vore just den, som väsentligast hörde till Kongl. Kammar-Collegium att utreda och besvara. Öfver-post-direktörsembetet är icke ens, mer än hvar och en annan, skyldigt att känna, hvilka vägar som äro stora stråkvägar, eller icke, hvad antal af resande, som der fardas, hvad skjuts-tillgångar der finnas, eller något annat af det, som följaktligen ingår i valet af de vägar, for hvilka forvagns-inrättningen kan vara lämplig.

**) När *postvagnen*, d. v. s. den af forvagnarne, som tillika förer posten, bör gå fram och åter, kan angå Ofver-postdirektionen, ehuru detta för ingen del synes verka på sjelfva frågan, helst forvagnar ej kunna komma i fråga annorstädes, än der minst en om dagen kan afgå från hvarje ställe åt hvarje sida som forvagnsvägen går, och hvad dag som helst följaktligen kan väljas till postdag på dessa vägar. Frågan åter om antalet af hästar, hvarmed en sådan vagn bör bespännas, är för Ofver post-direktionen helt och hållet likgiltig; ty omöjligen blir anspannet för någon forvagn så litet, att ej postväskan kan skjutsas.

***) Ligger också utom Öf. post. dir. behörighet. Att alla post-kontor bora vara ombytesställen, förstås af sig sjelft — och med inga andra forvagns-stationer har Postverket att göra, behöfver icke känna dem.

†) Hvilka posthemman som äro att tillgå, och hvar de ligga, känner Kongl. Kammar-Collegium äfven så väl som Öf. post. dir. Men den senare behöfver icke känna, vid hvilka stationer (när forvagnar blifva inrättade) dessa hemman bäst kunna användas, eller hvilka bland dem hafva sådant läge, att deras användande ens kan komma i fråga, i afseende på stationernas blifvande läge. Det är ej nödvändigt, att detta skall inträffa med alla. De öfriga få andra slags onera i stället för postförings-besväret.

††) Detta är då den enda fråga, hvaröfver Postverkets Ofverdirektör behöfver utlåta sig; och den är, för ingen del brydsam. Postillonerne afskaffas. Formannen ansvarar för postväskan. Se der allt. — Men alla de öfriga frågorna skola de väl återremitteras till Kongl. Kammar-Collegium? Och huru många vederbörande skola väl då höras? Och hvad tid skall väl fordras till deras hörande?

†††) Nemligen för hvarje häst, ehuru endast 18 sk. för hvarje plats på forvagnen, (när fy-

"Häravid företo sig väl de skäl å Bonde-Ståndets sida, att i fråga varande skjutsskyldighet icke blifvit ålagd jordbrukaren, utan att åtnjuta en deremot svarande ersättning, och att det icke heller vore billigt, att på hans bekostnad genom en låg skjutslega befordra resor i landet *); men då denna lega redan genom Eders Kongl. Maj:ts nådiga Kungörelse af den 24 sistl. Augusti blifvit ökad till 16 sk. banko milen för hvarje häst, anser Collegium sig icke äga anledning att i underdånighet tillstyrka någon vidare förhöjning, särdeles som de olägenheter vid håll- och reserveskjutsens utgörande, med afseende hvarå Bondeståndet beräknat den högre skjutslegan, kunna till större delen försvinna, i händelse hållskjutsen, på sätt i underdånighet tillstyrkt är, varder indragen eller åtminstone ställd på en säkrare och för den skjutsskyldige mindre tryckande fot **)."

Hvad som nu följer, angår särskilda till Kongl. Collegii utlåtande remitterade underdåniga ansökningar, hvarmed vissa städer och gästgifverier å landet till Kongl. Maj:t inkommit, att få skjutslegan ökad till 24 sk. banko milen för hästen. Detta afstyrkes. Men en förhöjning till 20 sk., eller lika med hvad städerne nu i allmänhet bestås, tillstyrkes för skjutsen vid de närmast Stockholm belägne gästgifvaregårdar, hvilka redan enligt 1734 års Gästgifveriordning ägt rätt till en högre skjutslega, än som stadgades för öfriga gästgifverier å landet.

Utdrag ur en besvärs-skrift, ingifven till Kongl. Kammar-Collegium d. 16 *Augusti* 1817 *).

Endast från en olycklig vana, att skråmessigt handtera allmän hushållning och utöfva förmyndare-vård öfver närings-friheten, lärer kunna härledas den hos vissa Embetsmän inritade fördom om sågqvarnars skadlighet för skogarne, hvaraf Tit. vid behandling af frågor om dylika inrättningars anläggande icke sällan torde komma i erfarenhet. Så vida likväl svenska skogshushållningen, i alla tider vanvårdad genom en allmän sorglöshet hos landets invånare, ofta illa bedömd i de författningar, som till dess uphjelpande utkommit, och ej sällan af enskilda vinningslystnaden upsåtligt förvriden, någon gång skall resa sig ur sitt djupa förfall och Sveriges skogar räddas från allmän förödelse; är det åtminstone nödvändigt, att fördom och vidskepelse, i detta såsom i andra ämnen, lemna rum åt sundt förnuft, och att de, som handhafva lagar och stadgar, lära i sitt välmenta nit, att skilja mellan den omvårdnad som skadar, och den som gagnar, att studera författningarnes ändamål och icke tro, att genom hvarje blind tillämpning af bokstafven, som synes gå ut på besparing, en verklig besparing vinnes, el-

---

*) [...]ra personer skola åka efter tre hästar. Se den underdåniga skrifvelsen i N:o 11.

**) Se här ett Embetsverk, som i en förut med så mycken folkförtryckande fördom ofta behandlad fråga yttrar sig med ovåld och utan tecken till den embets-aristokrati, hvaröfver klagan ej sällan höres.

***) Dessa skäl vore visserligen af vigt, derest hållskjutsens indragande, på sätt Kongl. Collegium i underdånighet tillstyrkt, kunde gå i verkställighet; men härom åberopas, hvad som af oss redan är i detta afseende anmärkt.

*) De allmänna sanningar, som innehållas i denna besvärs-skrift, anse vi så mycket mer förtjena allmänt behjertande, som få stats ekonomiska ämnen finnas, hvari meningarna i allmänhet varit förvändare, än skogshushållningen.

ler att allt möjligt intrång i en jordägares frihet vid användandet af sitt goda är det bästa sättet, att afhålla honom från dess förstörande.

— — — — — — — —
— — — — — — — —

Sedan jag på detta sätt sökt undanrödja alla de anförde skälen för Konungens Befallningshafvandes beslut; måste jag dock ännu taga ett steg tillbaka, för att närmare utvickla min mening om den sats, som Konungens Befallningshafvande dri vit uti 4:de punkten af Resolutionen: att neml. skogarne aftyna, och att sågqvarnar kunna vara skadliga för dem. Om än detta vore sant; skulle det likväl, så vidt jag känner, icke efter någon lag tillkomma Konungens Befallningshafvande, att deremot vidtaga något hinder i afseende på skatte och frälsehemmans skogar, eller sådana som nu endast äro i fråga. Formaliteter och undersökningar vid sågars anläggande på dylika hemmans ägor och för deras behof syfta endast på bevarande af grannskapets öfrige sågvarn-ägares och jordägares rättigheter, att dem ej må ske skada genom updämningar eller intrång i deras tullrättigheter, samt att Kronans rätt till inkomster behörigen iakttages, der den äger rum. Men ett påtagligt missförstånd måste det vara, om föreskrifterna angående dessa undersökningar utsträckas till ett förmynderskap öfver enskilda skogars användande, hvilket, enligt nu gällande Skogsordning, beror helt och hållet af jordägarne sjelfva.

Jag antager dock, att härmed förhölle sig helt annorlunda, och att jag, till vinnande af mitt ändamål, behöfde visa, att min såganläggning icke kan blifva skadlig eller bidraga till skogarnes aftynande. Då skulle jag söka visa, att hvarken denna eller andra såg-anläggningar i allmänhet kunna det; och det torde tillåtas mig att genom några framkastade idéer sätta Tit. i tillfälle att döma, huru jag skulle komma ut med detta företag.

Man klagar, att Sveriges skogar förstöras allt mer, och att det ser ut, som om folket hatade dem. Det är sant, att der all skog redan är förstörd, visar folket föga lust att återplantera eller att vårda hvad som vill upvexa. Der är icke fråga, att hjelpa saken genom besparing, och på sådana orter är det icke, som förbud mot det ena eller andra sättet af skogens användande kan verka till ändamålet. Stadgarna om såg-anläggningar äro endast tillämpliga, der förödelsen ännu ej hunnit sin höjd och något finnes att använda. Sådant äger nu för tiden endast rum i bergsbygder och de orter, som äro mindre tjenliga för åkerbruk, och hvarest folkets utkomst till en betydlig del beror af skogarnes alster. Der känner folket också bättre värdet af skogen, och fredar den verkligen, fastän på olika sätt, allt efter det bruk, folket lärt sig att göra deraf. Så t. ex. vårdar Smäländingen i allmänhet sin skog till dess den är tjenlig att svedjas; ty han vet icke, eller vill icke veta något nyttigare bruk deraf. Han hvarken hatar eller vanvårdar skogen. Men han ser ej heller, och vill icke se, huru ej allenast skogen, utan också markens skogsbördighet så i grund förstöres genom svedjandet, att hela Smålands skogsmark slutligen skall stå, liksom stora sträckor redan göra, afklädd all vextgifvande jord, endast med stenar och grusbotten i behåll, så att det svårligen står att beräkna, om någonsin, eller efter huru många århundradens förlopp, någon ny förmåga af vegetation der skall finnas. På detta sätt aftyna Smålands skogar, fastän der visserligen sågas mindre bräder, än i någon annan skogsort af Riket.

Att såga bräder har aldrig på någon ort i Sverige varit en så indrägtig näringsgren, att enskilda skogar kunnat dertill företrädesvis användas; och svårligen skall man upsöka ett enda hemman, som förbrukat sitt öfverskott af skog, utöfver eget husbehof, endast till afsalu af bräder. Men om sådana hemman funnes, och om alla svenska jordägare hade lust och tillfälle, att på detta sätt draga vinst af sina skogar; så är det säkert, att skogshushållningen derigenom skulle vara i det yppersta möjliga skick. Det är icke tänkbart, att en skog, hvars afkastning ensamt beräknades på brädtillverkning, någonsin skulle utödas. Der finge ej huggas annat än de stora och mogna träden, och deraf följer ju omedelbart, att skogen beständigt skulle vara upfylld med ämnen till sådana träd, det vill säga med träd af alla mindre dimensioner och tjenliga till alla andra hushållsbehof. Brädsågandet kan således i afseende på tillgångarne aldrig komma i kollision med landtmannens öfriga yrken; och det land, som slutligen, när alla andra länder äro skoglösa (om sådant en gång inträffar) äger tillfälle och nog urskillning, att begagna deras förlägenhet och göra sig till monopolist af all brädtillverkning, skall se sina skogar progressift förherrligas och bli alltmer ett outtömligt magasin af skogsprodukter.

Ingen skog har, i Sverige eller annorstädes, blifvit förödd genom brädsågande; och likväl synes det i våra författningar, såsom vore detta möjligt, och mången tror så, i anledning af författningarne, utan att gifva sig så mycken tid till eftertanka, att man frågar sig sjelf, om det är möjligt, att författningarne hafva en sådan mening.

Det är sannt, att fastän sågandet aldrig kommer i kollision med landtmannens behof, det likväl kan komma i strid med andra slags skogsbehof. På denna grund har tillsyn öfver sågande i bergslager och på krono-allmänningar blifvit påbuden. Der storvirke och gröfsta slags byggnadstimmer behöfver sparas, kan brädsågandet göra intrång; och det är naturligt, att af sådan anledning både kronoskogar och bruks-districter blifvit underkastade inskränkning i friheten att tillverka bräder, eller totala förbud deremot. Men detta är också för närvarande, mig vetterligen, den enda inskränkning, som författningarne stadga i rättigheten till denna tillverkning; och lika tydligt som det är, att i alla andra fall en sådan industri ej kan vara skadlig, lika tydligt är det äfven, att hvad författningarne nämna om sågandets skadlighet för skogarne ej kan förstås om sågande på andra orter, än der denna skadlighet verkligen äger rum.

Hos Tit. utbeder jag mig allerödmjukast, att Konungens Befallningshafvandes nu, såsom jag hoppas, fullständigt vederlagde Resolution må höggunstigt uphäfvas, och målet öfverförvisas till Konungens Befallningshafvande, med föreskrift, att hufvudsakligen pröfva detsamma i dess varande skick, och utan någon föregående ny åtgärd af Undersökningsrätt, helst denna rätt i alla delar upfyllt sin pligt.

Insändt.

Frågas: om vid nu inträffade omständigheter, att de båda brödra-riken Sverige och Norrige hvar för sig men på samma gång finna behof af en förbättrad Civil- och Criminal-Lag, det icke vore ett värdigt föremål för vederbörandes omtanka att vidtaga åtgärder till beredande af en fullkomlig likstämmighet i de Lagförslag, hvilka utarbetas för att hvardera Rikets Representanter föreläggas. Likasom gemensamma lagar och deraf beroende likadan

odling äro ibland de kraftigaste förenings-band emellan folkslag, så är också en befästad skiljaktighet i dessa afseenden ett det säkraste medel att för secler hålla folken främmande för hvarandra. Men en sådan afsigt kan icke tänkas såsom grund för underlåtande af ifrågasatte åtgärder, då det Skandinaviska Statsförbundet tvertom, efter allt menskligt förutseende, måste söka den tillförlitligaste borgen för sitt framtida sjelfbestånd i en allt fastare och fastare delarnes hopsmältning. — Hvad kan då ligga i vägen för det goda ändamålet? — månne de närvarande lagarnes olikhet i båda Riken? Säkerligen icke, det är just dessa lagar, som skola förändras. — Eller kanske snarare att nuancerne i seder, klimat, näringsfång, o. d. skola få det ledsamma updraget att paradera såsom förevändningar till Sveriges och Norriges lagskilnad? — Hvad! en och samma rättsgrund skulle äga alldeles lika tillämpning på en sträcka *längs efter riksgränsen* af hela 150 mil *i norr och söder*, i så olika klimat, under så olika polhöjd, bland så olika folkstammar som t. ex. Svenskar och Lappar, med så serskilta seder, språk, lynnen, näringsfång; men denna rättsgrund skulle anses behöfva betydligt olika tillämpas inom rymden af några mil, ja inom några stenkast öfver riksgränsen *i öster och vester*, bland menniskor, som oaktadt de ända tills våra dagar för det mesta haft serskilt öfverhet, likväl alltid varit förenade af en hufvudsaklig öfverensstämmelse i egenheter och natur-förmåner, af personlig grannsämja och enskilta blodsband.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Bref från Barcelona berätta om den ifver och beredvillighet, hvarmed folket, både uti och i vissa provincer, låter inskrifva sig vid milicen, och om den ovanliga moderation, lugn och förstånd, som klubbarne visa. — Konungen har afskaffat de serskilda embetsmän, som hade upsigten öfver Hertigens af Tamames inkomster, alldenstund constitutionen icke erkanner några privilegier; hvarföre Hertigens borgenärer finge göra sina anspråk gällande vid allmänna domstolarna, hvartill de förut icke varit berättigade. — De afgifter, som förr vid tullarna upburits för inquisitionens räkning och i dess namn, äro afskaffade, äfven som alla afgifter på böcker och kopparstick, som införas. Skyldigheten att, för flottans behof, hembjuda kronan allt timmer, är afskaffad, i enlighet med Cortes's beslut; och hvar och en inträder i full dispositionsrätt öfver sina skogar.

Mina står i stark opposition mot klubben i Pamplona. Journal de Debats berättar, att han, med en hop officerare, som syntes beredde att bruka sabeln, begifvit sig in i klubben; men medborgarne drogo laddade pistoler ur fickorna, hvilket bragte honom till eftertanka.

En prest i Biscaya har predikat mot constitutionen, såsom oförenlig med christna religionen. Genast gafs befallning om prestens häktande; men han flydde till Bayonne.

Hert. af S. Fernando skall hafva äfven antagit namnet Quiroga, emedan han härstammar från den famillen.

Gen. Capitainen i Arragonien, Marq. de Lazan, som genom ett Kongl. decret blifvit afsatt, blifver nu på sin plats, till följe af folkets ofta uprepade önskan.

Frankrike. Då utskotts-betänkandet d. 12 Maji i Dep. Kammaren framlades angående Dumonts petition mot exceptionslagarna, fattade Constant i tillfället att yttra sig öfver det oförsvarliga sätt, hvarpå Censuren utöfvades, hvars ändamål varit att ur tidningarne bannlysa skällsord och personaliteter, men som nu partiskt tillåt Ultras-bladen att, med fördubblad styrka och i samma ton som revolutions-bladen 1793. häri fortfara. Deremot tillåts icke att med den minsta rad vederlägga dylika skamlösheter. Dessa blad hade tillåtit sig att till de skändligaste uprorsstiftare och mördare räkna Deputerade, Pairer och den förra Krigsministern, för ett i Pairskammaren hållet tal. Såsom exempel anförde C. ur *Gazette de France*: att Gravier dagen före sitt brott spisat med stora och constanta (detta ord var cursift tryckt) liberala; ur *Quotidienne*: att bref, funna hos Gravier, visade, att han stått i correspondence med de ber-

kunla capitalisterna; att de tänkesätt, Louvel och Gravier bekände, vore desamma, som hysas i några Saloner vid Chaussée d'Autin (der de förnämsta liberala Deputerade bruka samlas); att Graviers raketer voro betalta af de bidrag, som Minerve samlat för Champ d'Asyle o. s. v. C. kunde icke begripa, hvar Ministrarne tagit sina censorer; ur revolutions-smutsen, tycktes det . . . . — Hr. Méchin yttrade bland annat: om denna scandal fortfore i 24 timmar till, skulle Ministrarne utsätta sig för en anklagelse. Gen. Demarçay sade: Inrikes Ministern har, vid tryckfrihetslagens framläggande, på det pompösaste utstrukit det milda sätt, hvarpå den skulle handhafvas, så att hvar man skulle vara förtjeust; nu säges sättet. D. föreslog derföre att petitionen måtte förvisas till Conseil-Presidenten, på det Hr. Pasquier, som offentligen förklarat, att lagen skulle med partiskhet handhafvas, måtte få det nöjet att se sina önskningar upfyllda. Detta förslag antogs icke, men deremot Constants om förvisning till inrikes ministern, oaktade alla bemödanden af högra sidan. Detta är på en tid de liberalas första seger Ultras-bladen svänga sig förskräckligt vid berättelsen om denna session. — D. 15, då discussionen öfver Vallagen begyntes, tog inrikes ministern först ordet, för att förehålla Constant ofvananförda utfall mot censorerna, men blef varmt och kraftigt af honom tillbakavisad.

Öfver sjelfva vallags-förslaget talte först Gen. Foy emot, Labourdonnaye och Hernoux för, samt François emot. Denne sistnämnde talade för första gången, men med en så ovanlig talent, att de bullersamma bifallen måste hämmas med rop på ordning.

Pairskammaren har begynt, såsom domstol, handlägga Louvels mål. — Redactören af Constitutionel är dömd till 2 års fängelse och 12,000 Fr. böter. — Anklagelse-kammaren i Lyon har resolverat, att emot de, för national subscriptionen der anklapade icke något åtal agde rum; men krono-åklagaren har vädjat.

England. Underhuset är nästan uteslutande sysselsatt med petitioner, föranledda af den allmänna nöden. D. 12 Maji förekommo åter petitionerna om landtbrukarnes nöd. Sådana petitioner inflyta dagligen i stor mängd från alla kanter, och synas upgjorda mest för att motverka manufacturisternas. Hr. Hume sade: den tilltagande mängden af dylika petitioner komme honom att frukta, det man hade för afsigt att ännu mer öka eländet i landet genom ännu större inskränkningar i införseln. Landtbrukarnes nöd vore på intet sätt att jemnföra med manufacturisternas, och han hoppades, att Huset icke ville öka den sednare, för att öka de förres vinst. Häröfver var Hr. Curwen förvånad; den högtärade Ledamoten måtte icke hafva sett på petitionerna, som icke åsyftade stegring i spannemålspriset, utan blott en undersökning. Han måste undanbedja sig anmärkningar, som endast tjenade att väcka afund och misstroende mellan två i den allmänna nöden lika deltagande klasser. Ingen annan hjelp syntes honom möjlig, än pålagornas minskande; och denna vore endast möjlig genom minskning i räntorna på national-skulden. — Sir I. Newport sade, att folkets petitioner borde alltid emottagas och med aktning behjertas. Frågan, hvars undersökning petitionärerne begärde, vore af högsta vigt. — Härutì instämde de flesta, om ock af olika orsaker. Lord Nugent var öfvertygad, att spannmålslagarna (införsel-förbuden och de höga tulltaxorne), som blott verkade prisernas stegring, tjente landtbrukaren till intet, emedan de oundvikligt höjde arbetspriser och fattig-taxor. Premier för utförsel skulle mest uphjelpa åkerbruket. — Bonesskrifternas tryckning beslöts.

En petition om Parlaments-reform, underteknad af 3016 Newcastles invånare, har blifvit framlagd. Den gick ut på kortare parlamenter och vidsträcktare rösträttighet. Hr. Ridley, som framlade den, yttrade, att de underteknade vore alla aktningsvärda män. Hr. Lambton understödde motionen om tryckning; petitionen kommer, sade han, från medelclassen, då Mayoren och andra embetsmän vägrat att bivista sammankomsten. Han hoppades, att exemplet skulle allmänt följas, och upfyllandet af petitionärernes önskan, mer än någon ting annat, bidraga till sinnenas lugnande. Petitionen mottogs. — En annan, af Liverpools invånare, som innehöll, att ingen, som har embete af kronan, finge sitta i underhuset, lades på bordet. Hr. Bennet förkunnade motion i ämnet. — Hr. Hobhouse framlade en petition af Oldhams invånare, som besvärade sig öfver lidna misshandlingar af militären. Hr. Clive anmärkte, att denna petition syntes upsatt af redactören till Manchesterska Anmärkaren, som enkom dertill blifvit kallad från London. En revolutionsfest hade nyss blifvit firad i Oldham, då en af skålarna lydt så: "måtte skippet tilas af de lovala och spännas på trummorna, för att uphäda reformisterna." — Petitionen lades imedlertid på bordet och Burdett har förklarat sig vilja väcka motion

i anledning deraf. — Då Hr. Dugdale ingaf en petition af Birminghams handlande och invånare, angående stockningen i rörelsen, berömde Hr. Brougham skriftens opartiska ton; men beklagade, att de nuvarande ministrarne ägde hvarken nog förtroende hos nationen eller nog anseende utomlands, för att kunna skaffa hjelp, ja han vore öfvertygad, att intet parti i underhuset var mägtigt nog, för att upställa en styrelse eller en så djup och vidsträckt undersökning, som tiden fordrade. (I anledning af detta och dylika yttranden, talas mycket om minister-förändringar. Om ock, enligt B:s ord, nya ministrar icke äro mer i stånd att afhjelpa landets nöd, så torde de dock, såsom inkallade för ett så uttryckligt ändamål, vara tvungna att icke hylla många anspråk och missbruk, och att lätta, så mycket som möjligt, i enskilda fall.

En samling af skeppsredare har beslutit en petition till Parlamentet emot ändringar i införsellagarne, då det, genom Barings tal, kunde komma i fråga att göra trädvaru-handeln på Canada intrång. Denna handel har nemligen, efter de nu varande afgifternas läggande på trävaror från Östersjön och Norrige, mycket stigit och sysselsätter 17,000 Engelska matroser. Derföre beslöts, att hvarje lättnad i afgifterna på Baltiskt timmer skulle leda till total undergång för handeln med det Brittiska America. Baring, som var närvarande, tillstod sig icke hafva kännt förhållandet eller vidden af handeln på Canada. Då sedermera i underhuset Hr. Findlay framlade en petition af Glasgows köpmän och manufacturister om handelsfrihet, och förklarade de opolitiska inskränkningarna för hufvudorsaken till den herrskande nöden, samt att, efter Barings tal i huset, nytt förtroende visat sig i manufactur-districterna; så lyckönskade Baring honom och huset öfver denna omständighet och tillade: man kan icke vänta, att handeln någonsin åter stiger till den under sista kriget onaturligt tillkonstlade höjd, utan blott till ett riktigt förhållande med andra länders. Denna mårgon har jag bivistat en samling af skeppsredare och med nöje funnit, att alla, undantagande i frågan om trädvaru-handeln, fullkomligt förenat sig med hvad jag nyligen sagt i huset.

Kingsbench har nu förkunnat domen öfver Hunt, som skall sitta 2½ år i fängelse och sedermera i fem år ställa 1000 Punds borgen för beskedligt upförande. Till samma slags straff men med minskning i tiden och borgessumman; äro hans kamrater Johnson, Healy, Wolseley och Harrison dömde. Allesammans äro redan afförda i fängelse. Men sedan detta skett, tros rättegång med allvar komma att börjas emot de embetsmän i Manchester, som misshandlat Konungens undersåtare där d. 16 Augusti.

I ett mål, angående en Irländsk katolsk prest, har Kingsbench beslutit skrifvelse till Påfven och de förnämsta Cardinalerne, att inhemta deras yttrande.

America. Sir Hudson Low skall bereda sig på afresa från S. Helena och endast afvakta sin eftertradare. Detta regeringens steg att återkalla nämnde Gouverneur, synes lofva Napoleon mera frihet och mildare behandling. Amiralen på dervarande station har blifvit förbjuden att lemna pass till besök i Longwood. Alla exemplar af O'Mearas skrift, som finnas på ön, efterforskas, alla som äga dem upfordras till deras utlemnande och pris är satt på deras upptäckande. Då förnäma resande vilja besöka Napoleon, heter det alltid, att han vill ingen se, ehuru väl underrättade personer påstå, att det förhåller sig tvärtom.

Underrättelsen om revolutionen i Spanien har kommit till Trinidad och väckt den högsta förvåning.

Bolivar går mot Sta. Marta. Vice Presidenten, Doctor Zea, har afrest från Angustura med hela resten af offentliga skattkammaren, omkring 100,000 piaster, för att i Vestindien upköpa gevär. Derpå reser han till Europa, för att upgöra några angelägenheter med Påfven.

Stockholm. I dag inrycka Helsinge- och Dahlregimenterne, samt Jemtlands Hastjägare-corps på Ladugårdsgärde; i mårgon de öfriga corpserne. Genom bref af d. 29 sistl. Febr. till Krigs-Collegium, General-Adjutanten för Arméen, H. K. H. Kron-Prinsen, samt Brigad-Cheferne för de till öfnings-lägret beordrade trupper, har Kongl. Maj:t i nåder förordnat, att Öfverbefälet vid alla vapen af Indelta Arméen, i likhet med hvad som skett i Skåne sistl. år, beräknar aflöning efter rese-reglementet, med 50 procents förhöjning samt ration er in natura för effective medhafvande hästar, och Underbefälet erhåller portion in natura eller dess värde.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 45. 1820.

Stockholms Courier

Måndagen den 5 Junii.

Sine ira, studio et metu.

Af trycket har utkommit: *Kongl. Commerce-Collegii Underdåniga Utlåtanden, jemte Hr. Presidenten och Commendeuren m. m. Friherre Edelcrantz's särskilda yttranden, i fråga om Produkt-Plakatets uphäfvande med afseende på Nord-Amerikanska och Nederländska fartyg.* Stockholm hos C. F. Berglund, (f. d. Marquardska Boktryckeriet) 1820; 42 sid. i quart.

(Forts. från N:o 42.)

Då locala författningar skola vidtagas, så är ingen ting för ändamålet mer tjenligt, ingen ting billigare, än att de, som bo på och omkring stället, få yttra sig deröfver. De känna förhållandet, de komma att draga nytta eller skada af författningarna. Ständerna kunna icke sträcka sina undersökningar, sina omsorger till detaljer, som localt röra en socken, ett härad. Sålunda om t. ex. förslag är gjordt om en ny marknads inrättande, höras de, som bo omkring stället, huruvida de anse densamma nödvändig eller nyttig. Detta är billigt; motsatsen vore en orättvisa.

Men då höras alla på båda sidor, landtmannen, som önskar och behöfver ett nytt afsättnings- och inköps-tillfälle, likasom närmaste städers invånare, hvilkas förut existerande marknader skulle kunna lida af en ny medtäflare. Vid dessa yttranden råder således jemnvigt — (så snart man nemligen antager, att det ena interesset är lika vigtigt som det andra, eller med andra ord, att landet lika mycket existerar för städernas skull, som städerne för landets): — å andra sidor finnas frågor, så enskilda, att blott en corporation kan hafva interesse dervid och följaktligen ensam rätt att yttra sig. Öfver sådana höres också, med allt skäl, endast den dervid interesserade; t. ex. handlande borgerskapet vid Consulers tillsättande.

Ofta deremot hörer man så kallade vederbörande, bestående af tre, fyra små corporationer, då frågan är så allmän, att den rörer hela rikets väl eller ve: man hörer ena parten, som kan hafva fördel af frågans bejakande, men icke den andra, som deraf kan lida mer, än den förres hela existence är värd. Vi våga oförtäckt säga, att så har här tillgått, och så tillgår alltid i dylika ämnen som det i fråga varande. Hr Friherre Edelcrantz har bevisat, att om 1724 års placat uphäfdes, landet och de små städerna skulle vinna lägre pris på sina utländska nödvändighetsvaror, och högre pris jemte säkrare afsättning på sina producter, hvilka fördelar de således måste sakna vid dess bibehållande. Imedlertid äro, i frågan om uphäfvandet för amerikanska fartyg, endast tre — icke städer, utan — handelssocieteter hörda; det

vill säga, två a tre hundrade menniskors interesse är rådfrågadt, då det gäller två millioners *). Huruvida dessa båda interessen äro olika, huruvida äfven de två a trehundrades *sanna* interesse bjuder product-placatets bibehållande, det är en fråga, som framdeles skall undersökas; hittills hafva vi blott talat om proceduren. Då de handlande yttrat, att Ständerna torde böra höras, så hafva de haft rätt, emedan endast derigenom *hela landets* öfvertygelse och önskan kunde närmare utrönas; men man vet ej, om de anat, att de *så* hade rätt.

Att Kongl. Maj:ts och Rikets Commerce-Collegium i allo följt den grundsats, som Communications-resolutionerne innehålla, ser man vid första ögnakast på förevarande utlåtande. Collegium har icke tillåtit sig ett steg utom den trånga krets, som blifvit dragen omkring frågan, och endast ventilerat det problem, huruvida nytta eller skada skulle genom productplacatets uphäfvande, tillskyndas sjöfarten och den i ordets trångare bemärkelse så kallade handeln, d. v. s. handlande borgerskapets yrke. Endast i en punkt har Kongl. Collegium nedlåtit sig att ventilera, hvad verkan product-placatet eller dess uphäfvande må hafva på landet; denna punkt är salthandeln.

Imedlertid anse vi just den frågan, som Collegium förbigått, eller den om hela landets interesse, vigtigast af alla, och ämna först betrakta den. Blifver resultatet, att Sverige vinner på product-placatet, så skall ingen ifrigare än vi tala för dess bibehållande; befinnes deremot, att Sverige förlorar derpå, så tro vi, att några få enskilda interessen (om de också vore annat än chimerer) måste vika för det stora. Skulle product-placatet vara likgiltigt för landet, då först inträder undersökningen, huruvida det kan vara nyttigt för handeln eller icke. Häruti kunna vi knappast någonting tillägga till hvad Hr. Frih. Edelcrantz i sina särskilda yttranden framställt.

Förut torde man dock böra något närmare betrakta en af de satser, hvaruti Collegii och Hr. Friherrens öfvertygelse stå i den mest enoncerade motsägelse. Collegium nemligen, som icke tror på den så mycket omtalade liberala tidsandan, utan betraktar folkslagen såsom beständigt i harnesk mot hvarandra och endast lurande på tillfälle att skada och förtrycka, antager för afgjordt, "att den stat, som åsyftar eller föreslår up-"häfvande af en sådan författning som Pro-"duct-placatet, icke föranledes dertill af de "såsom skäl alltid föreburne liberalitets-"principer, utan hufvudsakligast af derun-"der beräknad egen vinst och fördel" och att "följaktligen måste hvarje medgifvande "af en sådan framställning betragtas såsom "en upoffring till den främmandes fördel, "ehuru skickligt denne än må förstå att "dölja, hvaruti en sådan fördel består, eller "bemantla sin afsigt medelst erbjudande af "så kallade reciproque förmåner och rättig-"heter". Detta åter stödjer sig på den satsen, att vid en sådan handelsfrihet, som den föreslagna, alltid den ena nationen måste förlora jemnt så mycket, som den andra vinner, och att den, som har de talrikaste handelsflottorna, de flesta och begärligaste producterna, måste vara den vinnande.

---

*) Communications-resolutionerne i dylika fall lyda alltid så, att de handlande skola yttra sig, om den eller den åtgärden kan vara gagnande för Svenska handeln och sjöfarten, eller icke. Om det icke tillhörer Commerce-Collegium att yttra sig eller inhemta yttranden, huruvida en mesure är gagnande för Sverige eller icke; så tycks, som borde något annat embetsverk hafva sig detta updraget.

Tvärtom antager Hr. Frih. E. för gifvet, att då nationerne "lärt känna nödvändigheten af en större verknings-krets, ej "blott för sina tankar, utan äfven för sin "industri; och då denna tillväxt sätter dem "i ett ouphörligt behof af hvarandras, ge-"nom olika natur-förmåner och ömsesidiga "brister, påkallade biträde, har en lättad "communication emellan folkslagen och en "utvidgad frihet i handel och sjöfart blifvit "ett föremål för alla uplysta styrelsers be-"mödande. Såsom en följd häraf kan man "anse den framställning, som nyligen af Ame-"rikanska regeringen blifvit gjord till den "Svenska — —. Emedan Americanska "Staternas begäran åsyftar en fullkomlig "reciprocitet i rättigheter, kan man väl icke "påstå, att hvarken den samma, eller deras "deruppå, i fall förslaget ej antages, föl-"jande förklaring, är stridande mot de all-"männa grundsatser af rättvisa och billig-"het, hvilka äfven imellan nationer böra "vara rådande".

Collegii misstroende till de så kallade liberalitets-principerna kan visserligen vara i så måtto grundadt, att ingen nation gärna hyllar dem till sin egen förlust; men deraf följer dock icke, att de blott äro en täckmantel, en låckmat, hvarmed man vill narra andra oerfarna till deras fördärf, eller att man blott förebär liberalitet, men i sjelfva verket är illiberal; ty det kan ju hända, att de erfarnaste nationer funnit, det deras fördel just ligger i den sanna liberaliteten. Det var en tid, då man icke vågade tro på dylika grundsatser, utan ansåg dem för ett slags jacobinism i statshushållningen. Man kände på sig sjelf, att man var illiberal, och kunde således icke göra sig begrep om liberalitet hos andra. Man såg sig existera endast som väktare öfver och representant af illiberaliteten; man såg sin undergång, så snart en sådan väktare blefve öfverflödig. Men denna tid är förbi. Visserligen qvarstå ännu vissa former, vissa auctoriteter, såsom bedröfliga minnesmärken af misstroendets och illiberalitetens vandring här på jorden; men sanningens skyhöga cedrar och skämtets nässlor hafva så öfverväxt dem, att blott några år fordras, tills endast antiquarier blifva deras kännare och beundrare. Skråväsendets, tvångs-systemets och de statsekonomiska drifbänkarnas båda fädernesland, England och Tyskland, hafva redan insett det falska i deras hittills följda politik. Deras störste och kunnigaste köpmän yrka ju nu handelsfrihet och Navigations-acters uphäfvande, såsom sin enda räddning. De hafva kommit från den tankan, att man vinner endast så mycket, som en annan förlorar. De tro icke mer, att de heldre böra vinna litet, blott en annan vinner intet; de tro, att de kunna vinna ännu mer, då de låta den andre vinna bredvid sig. Detta kallas liberalitet; och denna liberalitet är icke en försakelse; utan tvertom en fin kalkyl — och torde således icke förefalla så otrolig, som vid första påseende och innan man gjort sig reda för hvad ordet betydde, utan blott bäfvat för ljudet. Det medgifves gärna, att Nord-Amerikanerne äro vår tids största kalkylatörer och ganska vinningslystne (man har ett ordspråk, att det går sju Judar på en Amerikan); det medgifves, att deras samt Nederländska regeringens förslag om navigations-acternas ömsesidiga uphäfvande, icke härflutit från filanthropi eller ömhet för Sverige; men deraf följer: hvarken att Sverige nödvändigt måste förlora på ett dylikt uphäfvande, eller att Sveriges förlust varit de proponerandes afsigt.

Utan afseende på något sådant, tro vi således, att undersökningen kan foreta-

gas, huruvida Sverige skulle vinna eller förlora på ett uphäfvande af product-placatet. Vi tro oss icke böra frukta främlingarnas konst att "dölja" och "bemantla" sin verkliga fördel. Vi vilja icke utsätta oss för den verkligen föga hedrande bekännelsen, att, fastän vi äro öfvertygade om tillvarelsen af en dylik konst hos främlingen, vi dock icke förmå utfundera, hvari den består. Så länge vi icke uptäckt detta, vilja vi ock icke påstå, att hon finnes. Man är skyldig äfven främlingen rättvisa, och bör icke tillvita honom något, som man ej kan bevisa, ännu mindre något, som man icke ens sjelf *vet*, utan blott *anar*. De proponerande magterna hafva icke sökt dölja, att product-placatets uphäfvande vore en fördel för dem; men att det vore Sveriges ruin, som de åsyftat, det hafva de icke bekänt; och vi våga ej tillvita dem det, förr än vi bevisat.

Erfarenheten är den säkraste ledare i sådana undersökningar, som denna. Kongl. Collegium har icke ansett mödan värdt att vädja till henne, utom i frågan om salthandeln. Hr. Frih. E. däremot har ur historien om Sveriges och andra länders handel samlat grunder för sina satser; och ehuru det nästan är oförlåtligt att utplåcka enstaka satser ur ett arbete, som så väl förtjenar att läsas helt, kunna vi dock icke underlåta att, jemte våra egna åsigter af ämnet, göra en kort framställning af hufvudpunkterna i Hr. Friherrens raisonnement och af historien om product-placatets öden.

År 1723 ingåfvo Cancellie-, Bergs- och CommerceCollegierne förslag till nämnde författning; men Borgerskapet afstyrkte dess införande, emedan Svenska handelsflottan ej ensam ansågs tillräcklig att bestrida alla Rikets importer och exporter, och Kongl. Maj:t anbefallde Commerce-Collegium att tillse, att häldre öfverflöd än brist på fartyg måtte finnas, till undvikande af dyrhet på importerade varor. Följande året upgafs fartygens antal vara tillräckligen ökadt och författningen utfärdades. Under de följande tiderna inkommo dock ofta klagomål öfver dyrhet eller otillräcklig införsel af vissa nödvändighets-varor, i synnerhet *Spannemål* och *Salt*; och allmogen begärde, vid flera Riksdagar, product-placatets uphäfvande. På denna begäran har Kongl. Maj:t vid flera tillfällen gjort det afseende, att författningen blifvit på vissa år suspenderad och, särskildt i afseende på spannemålen, dels hvilande dels, genom en allmän handelsfrihet med denna nödvändighets-vara, slutligen alldeles uphäfven; hvarjemte, redan d. 1 Oct. 1741, Kongl. Maj:t, i circulaire till Landshöfdingarne, förklarat Sig vara sinnad att, om saltbrist upkomme och ej på annat sätt kunde afhjelpas, undantaga saltet, likasom Spannemålen, från product-placatet.

År 1697 funnos i Riket, enligt Commerce-Collegii underd. berättelse till Kon. Carl XII, 579 handelsfartyg och 4000 sjömän. Under denna Konung sammansmälte handelsflottan till mindre än en tredjedel och räknades 1723 blott till 100 fartyg. Året derpå påstods deras antal hafva vuxit till 518, men detta kan ingalunda anses såsom en verkan af product-placatet, som då först kom i activitet, utan af *hoppet* om de exclusiva fördelar, det skulle medföra, hvilket synes af Com. Collegii skrifvelse af d. 30 Oct. 1724. Vid många sednare Riksdagar har fråga blifvit väckt om product-placatets uphäfvande och meningarna alltid varit delade. Vid sista Riksdag stadnade två stånd mot två.

Efter denna korta framställning af det namnkunniga placatets historia, och af den olikhet i meningar, som rådt och råder

därom, går Hr. Friherren till undersökning om frågan, och tager dervid i betraktande först den allmänna erfarenheten hos alla Stater, och för det andra Sveriges särskilda läge.

Hr. Friherren bestämmer först ordens betydelse och updrager gränslinien mellan hvad man vanligen kallar en nations interesse i finance-frågor, och hvad som verkligen är det; emellan de interessen som kallas, och som äro *allmänna*. Man har, säger Hr Friherren, kallat egna skeppsägares eller redares interesse för nationens interesse i *sjöfarten* och likaså köpmännernas *nationens handels-interesse*, hvilket sistnämnde likväl bör innefatta alla dekas, som köpa och sälja, det är hela folkmängdens. Detta är verkliga klaven till den stora frågans lösning och måste, då det utvicklas, för ett sundt, af inga gamla fördomar eller *erkända sanningar* förderfvadt, förstånd sprida dager. Vi underställa Hr. Friherren sjelf, om vi rätt förstått den korta och sinnrika satsen, som möjligen hade tålt någon närmare utveckling. Den, som står på en så uphöjd punkt af lärdom i statshushållning, kan lätt glömma, att han skrifver för ett folk, som visserligen af naturen fått lika mycken förmåga, som något annat, att inhemta kunskaper, men som ännu i allmänhet icke hunnit öfver de aldra första elementerna af denna kunskapsgren, emedan det ganska nyss begynt bruka sin tankeförmåga och fritt yttra sina tankar. Man måste dock besinna, att Hr. Frih. E. skref förevarande afhandling, såsom votum i ett styrelseverk, där man har rätt att fordra den högsta i samhället befintliga uplysning i commerciella ämnen concentrerad, och där Förf. således icke behöfde så noga utvickla de minsta detaljer, för att blifva förstådd. Vi underställa, som sagdt är, våra tankar. Vi hafva tänkt på följande sätt, och gått ut från det enklaste exempel, vi kunnat finna.

En landtman, en bergsbruks-idkare, eller hvilken annan producent som hälst, ser ganska gärna och räknar för en stor fördel, att afnämare af hans product komma hem till honom och köpa, hvad han har att aflåta, äfvensom att de varor, dem han sjelf ej producerar utan behöfver köpa, föras hem till honom af andra. Han räknar för en vinst att slippa forsla bort sitt öfverflöd och hem sina behof. Detta känner och erkänner hvar och en. Huru kommer då till, att man i allmänhet anser och i flera sekler ansett ett motsatt förhållande nyttigt för *staters* ekonomi, emot hvad som är nyttigt för enskildas? Hvari ligger den verkliga grunden till denna stridighet? Hvarföre hafva våra stats-ekonomer icke blott icke genom undersökning kommit till ett annat system, utan ock nästan aldrig ansett mödan värdt att anställa undersökning? Satsen, att hvarje nation måste sjelf frakta varorna, om handeln med dem skall blifva nationalvinst, har blifvit behandlad som axiom; men hvarföre har han så blifvit? Är han det verkligen? Vi tvifla.

Hr. Frih. E. har besvarat dessa frågor genom ofvan anförda korta sats, att ett enskildt interesse blifvit ansedt för nationens.

Då furstarne först fattade det beslut att störta den för dem och folket fördärfliga jord-aristocratien, sågo de sig om efter en annan folkklass att sätta emot adeln och upväga den. Då kastade de sina ögon på köpmansståndet, som redan var mägtigt genom sina penningar; ty samlande af penningar har alltid varit förenadt med det yrket att flytta varor från ett ställe till det andra. Köpmännen ansågos som statens stöd och nästan som dess räddare. Stora fördelar slösades på dem både derföre, och

af den orsak att de, hvilkas egendom var rörlig, lättare kunde beskattas och bispringa furstarne med penningar, som desse då i ofantligt större mängd än förr behöfde, i anseende till underhållet af det bröstvärn, de upsatte mot sina vasaller, nemligen de stående arméerna.

På detta sätt stadgades, vid medeltidens slut, hos furstarne och deras ministrar — de ende, som da tänkte i statsekonomiska ämnen — den tro, att statens (som då ville säga furstarnas) välmagt berodde på en rik köpmanscorps. Man såg icke närmare in i saken; och den, som man behöfde, fick stadga både satser och vilkor. Ett bland dessa sednare var, att de skulle få handla ensamme, nemligen inom så stort district, som furstarne kunde befalla, d. v. s. dessas egna stater. Sålunda såldes monopolier, och Europa trodde — emedan det dagligen uprepades — att handel endast då var nationalvinst, när nationens egna köpmän fingo ensamme köpa af nationen dess produkter och till henne sälja hennes behof. Vi veta allt förväl, att i flera stater epokerna för handelstvånget inföllo sednare än medeltidens slut. Men om exemplet sednare följdes, så var det dock hämtadt från stater, dar detta tvång tog sin början på den tid vi nämnt. Där sanctionerades de ännu icke allmänt utrotade satserna, hvilka sedermera fingo helgden af trosartiklar. Det är först nu, ja i sednaste decennier, som den ostyrika forskningen begynt intränga i grunderna för handelssystemet, likasom för allt annat. Dagens största nyhet är, att köpmännen sjelfve begynt öfvertyga sig om grundlosheten och skadligheten af tvångssystemer.

Ett fenomen bör ej eller lemnas obemärkt, hvilket vid första påseende kunde betraktas såsom i strid med det här ofvan anförda. I Frankrike synas Ultras (försvararne af det gamla jordaristokratiska systemet) vara de ifrigaste förfäktarne af tvångssystemet i handeln. Men, oberäknad den naturliga böjelse, alla Ultras hysa för tvång och band, af hvad namn som hälst, (utom på sina egna passioner), finnas äfven andra orsaker till detta förfäktande af handelstvånget. Köpmannen står nu mer icke i samma förhållande till Adeln, som han stod vid den epok, vi omtalt. Penningens magt har inträngt i alla medborgerliga förhållanden och klasser och till en viss grad amalgamerat de förut åtskilda adels- och ofrälse-stånden. Ädlingen af det äldsta hus försmår icke att genom familj-förbindelser åtkomma den rike köpmannens penningar. Striden, som föranledde handelssystemets första riktning i statsekonomiskt afseende, har uphört; det är endast de deraf dragna falska satserna, som stå qvar. Tänkesättet har tagit en helt annan riktning. Adelns förakt för köpmanscorpsen har förvandlat sig i tällan. Lifegenskapens afskaffande har gjordt det nödvändigt för Aristokraten att slå under sig rörelse-kapitalet, om han vill hålla folket i beroende; och därigenom äro penninge-karlarne numera, genom satsens omvändande, den verkliga Adeln. Detta går derhän, att öfverallt i Europa man endast behöfver vara rik, för att blifva adlad, om man än saknade alla andra egenskaper.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Frankrike. Constant's skarpa anmärkningar mot Censur commissionens förfarande hade sin fullkomliga verkan. Två ministeriella tidningar innehålla en note från nämnde commission, som förklarar sig icke genomse tidningarnas berättelser om de deputerades sessioner, då hon icke hade medel att controllera deras riktighet. Nu hade dock en journalist tillåtit sig att i en sådan berättelse, såsom inledning, insmyga egna betraktelser, ja infama beskyllningar mot en f. d. mini-

ster, och man måste märka, att derigenom icke blott Censur-lagen vore ölverträdd, utan äfven de grundsatser, som ledde censorerna.

Discussionerna öfver vallagen fortsättas med lifliget. För att bivista dem hade mycket folk kommit till och med från landet. Tribunerna voro fulla och äfven platsarna utanför de deputerades sessions-rum, och derifrån skallade som oftast: "lefve Konungen! lefve Chartan!" Gen. Foy slöt sitt tal med mycken häftighet och sade: "De svage och klenmodige, hvilka man inbillar, att denna lag skall rädda Frankrike, bedraga sig. Förfärligt skall motståndet mot honom blifva, då Aristokraternas anslag äro afhöljda, och ingen vishet eller försigtighet, sedan lagen en gång är antagen, kan uppehålla dessa anslags framgång. Följden skall blifva, att nationen splittras i två hälfter, att två läger bildas och man kommer att samla sig under två banér. Låtom oss gå tillbaka, medan ännu tid är; låtom oss rädda monarken och öfvertyga honom, att hans moraliska, likasom hans materiella magt endast och allenast är att finna i nationen och icke annorstädes."

Ministeren har i Dep. Kammaren låtit utdela den begärda Tableauen öfver antalet af Arrondissements och Departements-valmannen. De förre utgöra 75,372; de sednare 18,779.

Hert. af Angoulême har på den resa, som han nu gör i departementerna, visat mycken tillgifvenhet för de constitutionella inrättningarna, och låtit på allt sätt märka, att Konungen vore sinnad upprätthålla Chartan. Äfven påstås, att Hertigen föranstaltat om inställande af vidare rättegång mot deltagarne i national-subscriptionen i Lyon. Åtminstone är säkert, att två af dessa varit bjudna till Hertigens bord.

Pairernas Kammare har låtit sig föreläsas acterna i Louvels mål. Dessa hållas hemliga, ända till debatternas öpnande öfver brottslingen.

Från Nederländerna berättas, att ryktet bekräftar sig om det anslag, som blifvit gjordt mot flera de utmärktaste liberalas lif. 25 eller 30 deputerade af venstra sidan skulle hafva blifvit offren, och uphofsmännen upptäcktes efter ett misslyckadt försök mot Lafayette, Constant och Manuel. En militär-trupp, hörande till en Prins's garde, skall hafva fått arrest i sina qvarter. — Äfven berättas, att trupparne i Grenoble, i Hertigens af Angoulême närvaro, ropat vive le Roi et la charte! hvarefter några oroligheter förelupit, i följd af hvilka en polis-commissarius följande dagen blifvit afsatt.

Spanien. Lugnet och yttringar af patriotiska tänkesätt fortfara. Och lättsinnighet eller glömska af fäderneslandets interesse kan man knappast vänta af ett folk, om hvilket, enligt en anmärkning i en Fransk tidning, sjelfve den fruktansvärde Napoleon, efter en nästan tio-årig besittning af landet, måste bära det vittnesbörd: nej, det är omöjligt att finna en spion bland Spanjorerna.

I Madridska klubbarna hafva blifvit hållna tal, som gjort allmänt intryck. D. Xorel höll i St. Sebastians-klubben ett d. 26 April, hvari han recommenderade moderation, predikade lagarnas rike och berömde Konungens öpna och ärliga sätt att handla. I Lorencini-klubben upstodo d. 27 lifliga discussioner öfver den nyss skedda utnämningen af de åtta Konungens General-Adjutanter (bland hvilka äro de Leonska cheferna) "som, ehuru tagna af de renaste patrioter, kanske kunde förderfvas i hofluften". — Riego står i spetsen för klubben i Sevilla.

Tidningen Miscellanea inbjuder främlingar att nedsätta sig i Spanien, och uphöjer dess herrliga klimat och ännu föga odlade jord, dess liberala författning och regering, dess invånares gästfrihet och redlighet.

Biscaya hade, som bekant är, förr sin egen författning och sina egna privilegier, och skatter voro där nästan obekanta, hvaremot dess industri var underkastad många band, genom den afstängning från det öfriga riket, som blef nödvändig genom de särskilda privilegierna. Constitutionen har nu satt denna provins i samma förhållanden som alla andra. I en proclamation till Biscayas invånare säger derföre D. Vedia: "I skolen hädanefter betala skatter, det är sant; men er handel, ert åkerbruk, er industri skola ej vidare besväras af de många hinder, som voro frukterna af er gamla frihets undergång."

Alla tidningar klandra förbudet för Josephinos att komma öfver Ebro, och yrka oinskränkt och ovilkorlig amnesti. Också berättas, att hemliga befallningar afgått till dessa provinser om undsättning till de olycklige, af hvilka mången annars fått dö af hunger.

Valen af första graden äro slutade i Madrid. Hert. af S. Fernando är vald för en församling.

Juntan i Galicien har afsatt fyra domare i Kongl. Tribunalet, hvilka voro misstänkta som anticonstitutionella. Juntan i Barcelona har föreslagit Konungen flera embetsmäns afsättande, hvilket, likasom de provisoriska tillsättningarna i deras ställe, blifvit af Konungen antaget. Dessa steg ogillas allmänt; men man finner dock, att de

handlutit af ett rent mit, hvilket synes deraf, att den ena af dessa juntor insandt 2 millioner, den andra ½, i skatter till Kongl. Skattkammaren.

Insurgent-kaparne äro så näsvisa, att de hålla Malaga och Alicante formligen blokerade.

England. Londonska skeppsredarnes petition, riktad emot den af Presidenten i Board of Trade (Commerce-Collegium) Hr. Alex. Baring förut i underhuset framlagda om handels-friheten, förklarar sig väl emot all eftergift i handels-förbud och tull-afgifter, men är egentligen ställd mot baltiska timmerhandeln. "Amerikanska trävarornas högre värde bestode egentligen i frakten; ty ett skepp kunde gå fyra gånger till Östersjön, då det en gång ginge till Norra America. Derföre voro handels-frihet för Skandinaviskt timmer en signal till overksamhet för ⅔ af de 1500 skepp och de 18,000 sjömän, som sysselsättas med Amerikanska timmerhandeln. För öfrigt kunde Engelsmannen icke tälla med de nordiska skeppsredarne; emedan desse med mindre kostnad utrusta fartyg (hvilket tyckes bevisa, huru öfverflödigt det Svenska product-placatet är). Skandinaverne taga ej eller Brittiska varor för sina trävaror, utan draga blott växlar" (förmodligen derföre, att Engelska manufacturvarors införsel är förbjuden. Vi få således icke afsätta våra varor, derföre att vi icke köpa andras). I den sammankomst, der denna petition beslöts, var äfven, som redan är nämndt, Hr. Baring närvarande, hvarefter han i underhuset tillkännagaf, att redarne förklarat sig icke hafva något emot tillåtelsen för utländingar att med sina skepp i England införa äfven andra än sina egna länders producter; dock med förbehåll, att detta icke sträckte sig till Ostindiska- och colonialvaror. "En sådan tillåtelse, trodde de, skulle vara fördärflig för dem; men hvad alla Europeiska producter vidkomme, så tilläto de gärna deras införsel på det föreslagna sättet". Denna olikhet mellan petitionen och Barings berättelse är förklarlig derigenom, att petitionen var upsatt före discussionen i sammankomsten. Derföre tillägger han också i underhuset "då förständigt folk kommer att öfverlägga om dylika tvisteämnen, finner man snart, att tankarne äro icke så vidt skilda i sjelfva verket, som de synas".

Nu är bestämdt tillkännagifvet, att Drottningen oförtöfvadt kommer till England.

Den i Grattans namn annoncerade motion om Catholikerna i Irland kommer icke att äga rum, emedan de först ämna hålla en sammankomst i Dublin. — Militär-staten är bestämd. 23,000 man, 8000 sjösoldater inbegripna, äro beviljade på 13 månader, från d. 1 Januarii 1820. — Underhuset förvandlade sig d. 17 Maji i Utskott, som enhälligt antog civillistan till 850,000 P. för Storbritannien och 270,000 för Irland. Detta har af Huset blifvit bekräftadt, och billen går således till öfverhuset.

Tyskland. Sand är afrättad. Han syntes glad och språkade lifligt med sin ledsagare. Militär-betäckningen var mycket stark och allt aflopp i lugn. Afrättningen skedde med svärd.

D. 17 Maji hölls i Wien den 31:sta conferencen mellan de Tyska hofvens Ministrar. Beslutacten underskrefs, och sessionerna skulle inom åtta dagar slutas.

America. Man begynner redan tänka på Candidater till de nya Presidents och Vice Presidents-valen i Washington. Monroe tros allmänt åter blifva President.

Förenta Staternas Regering har sändt Governor Cass till Michigan sjön, för att undersöka de anledningar, som man har, att koppar skall finnas vid stränderna af en stor flod, hvilken flyter ut i nämnde sjö.

Stockholm. I förgår afreste Kejserl. Ryska Ministern, Hr. General van Suchtelen sjöledes till St. Petersburg. Denna resa var oväntad och man anser Hr. Generalens frånvaro icke böra blifva lång. Imedlertid förestår Hr. Gen. Major Löchner legations-ärenderna, såsom Chargé d'affaires.

Prenumeration å denna Tidning, för det med nästa månad ingående halfår, sker, som vanligt, här i Stockholm på Deléens & C:o Boklåda, med 3 R:d b:co. Red. åberopar i öfrigt hvad N:o 42 innehåller.

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

N:o 46. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 8 Junii.

Sine ira, studio et metu.

Af trycket har utkommit: *Kongl. Commerce-Collegii Underdåniga Utlåtanden, jemte Hr. Presidenten och Commendeuren m. m. Friherre Edelcrantz's särskilda yttranden, i fråga om Produkt-Plakatets uphäfvande med afseende på Nord-Amerikanska och Nederländska fartyg.* Stockholm hos C. F. Berglund, (f. d. Marquardska Boktryckeriet) 1820; 42 sid. i quart.

(Forts. från N:o 45.)

Hvad begrepp Svenska Adeln gjort sig om fördelarna af den utländska handeln och om rättigheten att omedelbart köpa af och sälja till utländingen, synes af hvad de Adeliga privilegierna stadga. Hvarje Adelsman och hvarje, som det kallas, adelig vederlike d. v. s. embetsman, har, endast såsom sådan, rätt att reda i skepp och drifva grosshandel. Om ock denna rättighet sällan blifvit begagnad, så bevisar dess tillvaro ändock, att den varit betraktad af sådan vigt, att det stånd, som i långliga tider förstått välja det bästa för sig, icke velat se den i en annans händer ensamma.

Så snart man nu antager — hvilket också aldrig kan bestridas — att utländingars rättighet att tillföra ett land alla varor, är alldeles det samma som alla landets invånares rättighet att handla med hvem som hälst; så kan man lätt finna, hvarföre denna rättighet blifvit med sådan ifver försvarad af dem, som innehaft henne. Hvarföre detta alltid lyckats, det hafva vi redan förklarat, då vi visat, hurusom alla aristokratiska elementer i staten förenat sig i handelssystemet, sedan första striden var slutad och adeln sett, att den icke kunde motväga den upväxande rika ofrälse klassen, utan genom förbund med den samma och genom sina påstådda rättigheters sammansmältande med dess verkliga vigt.

Att fabrikanten, bergsbruks-idkaren o. s. v. försvarat handelstvånget, i det nu i fråga varande afseendet, kan endast förklaras derigenom, att de fleste och mägtigaste bland dem tillika äro köpmän, och derigenom, att detta tvång står i det närmaste samband med prohibitif-systemet. Så länge en viss inskränkt corps ensam har rätt att handla med utländingen, kan man vara öfvertygad, att alla fabriksvaror, äfven de, som få införas, hållas i ett vida högre pris, än som vid ett annat förhållande skulle äga rum.

Att det finnas goda grunder, *hvarföre* produkt-plakatet och dylika författningar försvaras, hafva vi således sett. Nu bör man undersöka godheten af de grunder, *hvarmed* de försvaras, och som man funnit för godt att etablera, på det att den oberättigade hopen måtte kunna förmås att tro och icke blott lyda. Detta har också lyckats.

Först torde man dock böra bemöta ett inkast, som kunde göras. Det skulle nemligen kunna påstås, att dylika författningar icke innehålla något förbud mot utländska varors införsel med utländska fartyg, då hvarje nation får införa *sina egna* producter, och således *alla* främmande producter kunna af utländingar införas. Men detta inkast är blott skenbart. De länder, som äro mest välsignade med natur-alster, äro tillika de, som minst drifva handel med egna fartyg. Oaktad tillåtelsen komma således Chinesiska, Levantiska, ja nästan Spanska, Italienska och Portugisiska producter aldrig att af främlingar införas; och en navigations-act är, i afseende på sådana, alldeles detsamma som ett absolut förbud för utländingar att importera.

Det är antaget som grundsats i statsekonomien, att i en varas värde ingår äfven transport-kostnaden *). Denna del af värdet vill man icke tillåta utländingen att i varan inlägga; man vill inlägga det sjelf och icke lemna varan ur sin hand, förr än hon är värd allt hvad hon kommer att vara värd, ej eller taga emot henne, då hon är det. Denna sats har ofta blifvit af erfarenheten bevisad vara falsk, all den stund det ofta inträffar, att köparen betalar lika mycket på ett annat ställe, som hos sig. Vi vilja emedlertid här antaga den för sann, dock endast så vida äfven den satsen erkännes, att man alltid förlorar hvad en annan vinner, och att man ingen ting kan vinna mer än det, som en annan förlorar.

Om menskligheten och slägtets antal alltid stode på samma punkt; om dess behof alltid vore lika; om lika mängd varor alltid producerades och behöfde produceras; *då* skulle dessa båda sista satser vara riktiga, åtminstone oskadliga. Men då slägtet beständigt framskrider, då behofven beständigt ökas eller ändras; *då* äro dessa satser falska. De ökade behofven göra det omöjligt för en och densamme att lägga sista hand vid den vara han producerar. Om han besitter ett land, som ensamt, eller åtminstone med färre medtäflare än consumenter, frambringar varan först; så är just detta första frambringande af så stor vigt, att han förlorar på att i varan inlägga alla värden. Envisas han då att ändock vilja det, så går den dyrbara naturliga fördelen förlorad, och hans arbetskrafter bortslösas på bi-arbeten.

Ännu mer är detta fallet, om han icke har dragit den fördel af tillfället till första productionen, att han deraf har nog till eget behof. Då måste han af främlingen köpa sina första och enklaste behof, under det han strälvar att till honom lemna det lilla, han kan allåta, endast fulländadt och efter att deri hafva inlagt äfven fraktvärdet. Nu måste man dock besinna, att frakten utgör en större del af värdet i rå-ämnen, än i förädlade varor. Det blir således alltid en ren förlust att köpa rå-ämnen och sälja förädlade varor, äfven om den så kallade handels-balancen visar lika summor. Transporten är i allmänhet den olacksammaste,

*) Här är icke stället att ingå i en pröfning af den allmänna satsen om bestämmandet af en varas värde efter det derpå använda arbete. I förbigående torde dock kunna anmärkas, att en orimligare värdebestämmare knappast kunnat utfinnas. Om t. ex. en dåre använder ofantligt arbete, ja hela sin lifstid, att af ett stycke träd utarbeta ett gräsligt snideri; så får väl trä-biten derigenom icke något värde. Men, som sagdt, denna betraktelse hörer icke hit. Äfven med antagande af den Smithska satsen, kan orimligheten af navigations-acter ådagaläggas.

såsom den osäkraste, delen af en varas förädling; och man kan således aldrig falla på denna industri, så länge det nödvändigare och säkrare första frambringandet icke stigit till den högsta möjliga punkt eller sysselsätter så mycken kraft, som derpå kan användas.

Om derföre främlingen vinner fraktförtjensten, så förlorar jag väl just denna förtjenst; men jag kan vinna annat, som är långt mera värdt, d. v. s. mer *i det hela*. Äger jag deremot så stort öfverflöd af krafter, att jag utan skada kan söka äfven fraktförtjensten; så kan också icke främlingen täfla med mig i trakten. Ty om han det kan, så är det derföre, att mitt arbete på ett annat håll är mera värdt.

Är det en hel nation, hvars interesse är i fråga, så gälla dessa sanningar om *det hela*; men man nekar icke derföre, att ju den delen af nationen, som sysselsätter sig med frakten, kan deraf enskildt vinna, häldst då frakten just derigenom kan sättas till hvad pris som man behagar. Om ock nationens stora köpmän afsade sig allt så kalladt privilegium och tillerkände hvarje medborgare samma rättigheter, som sig sjelfva; så hade de dock i sjelfva verket icke bortgifvit sitt monopolium, så länge en navigations-act funnes. Producenten kan icke utan förlust föra sina producter till utländingen eller köpa hans hos honom; denne måste äga att köpa och sälja hos producenten, om monopolium verkligen skall vara uphäfvet.

Två alternativer finnas, då man vill bringa en nation till öfvervigt i handel; antingen att öka productionen eller minska consumtionen. Har man rätt förstått sättet för det förra, då man velat åstadkomma det genom eller bredvid det sednare? Än om dessa båda saker vore oförenliga? Så tyckes det verkligen. Endast det folk, som ökar sin consumtion, d. v. s. som fördubblar sina njutningar och lifvets behag, kan bringas till idoghet. Vilden behöfver litet och njuter litet. Derföre är idoghet honom okänd och han frambringar icke saker, om hvars värde han icke har begrepp. Det råder på flera orter, äfven hos oss, den grundsats i hushållningen, att man skall sälja det goda man får af jorden, och äta agnarna. Detta är den smutsigt giriges hushållsprincip, som skall, om den blefve allmän, sänka nationen till en nästan djurisk låghet. Ty värr tvinga de så kallade statsbehofven och beskattnings-systemerna ofta till denna princips antagande. Ve oss, om vi antoge den af öfvertygelse om dess riktighet.

Imedlertid lyder en af de grundsatser, man anförer, då man, med föregifvet afseende på *folkets* väl, försvarar navigationsacter: att främlingars rättighet till alla utländska varors införande lättar lurendrägerier och ökar den landsfördärfliga luxen. För att vederlägga detta, borde man ingå i en närmare undersökning om hvad lux vill säga, än rummet här tillåter. Det må vara nog med följande frågor: är det så fördärfligt, att man brukar en utländsk klädning, om man kan betala henne? och att man lättare kan betala henne, då man har en lättad afsättning på egna producter, är icke det bevisadt? Och att afsättningen är lättad då utländingen köper, är icke det synonymt? och att utländingen icke köper, då han icke får sälja, är icke det bevisadt af de nyaste tiders exempel? (Londons skepps-redare hafva ju sagt, att England ej bör lätta införseln af nordiska varor, emedan nordboen icke köper Engelska varor). Ännu en fråga: är det fördärfligare att supa sig full af arrak än af finkel? (Ty vanan att supa beror icke på lättheten att få

utländska likörer, och botas icke genom förbudet mot dem).

Säker kan man dessutom vara, att äfven med en lättad tillförsel af utländska varor, dessa icke köpas i större mängd, än som kan betalas. Det är så ofta bevisadt, och behöfver ej vidare bevisas, att utländingen icke tillåter ett kredit-system att blifva för gammalt eller drifvas för långt. Om således man kunde påfinna ett ännu lättare tillförselsätt, än att låta främlingar importera; så skulle äfven detta ingen ting bidraga till att göra införseln i det hela större än utförseln. Att det, som vana eller behof påkallar, alltid förskaffas, oaktadt de strängaste förbud, det har erfarenheten bevisat. Huru mycket säkrare är det då icke, att endast en *försvårad* införsel, ett stegradt pris, icke skola afhålla från det utländskas brukande. Den enda bommen deremot är omöjligheten att betala; och om denna omöjlighet minskas, genom lättad afsättning, så blifver den ökade införseln icke national-förlust, utan tvärtom vinst, i så måtto, att nationen får ökade njutningar, en behagligare känsla af lifvet — och detta är kanske den riktigaste välmågan. Liderlighet, lättja och laster komma af eländet, men aldrig af välmågan. Det är endast slafvar, som med tvång hållas till dygd. Ett folk deremot, som man ej vill *påtvinga* välstånd, utan genom visa inrättningar *sätta i stånd att sjelf bringa sig dertill*, måste få fritt utveckla sina krafter och utan förmyndare välja det goda. Människan är hvarken så elak eller så dum, som man tror, aldra minst i frågan om sin egen fördel.

Frågar jag en försvarare af navigations-acter, hvad det är för en del af vår rikedom, som utländingen tillskansar sig genom handeln med våra producter och våra behof (ty dessa båda saker måste alltid stå bredvid hvarandra); så får jag slutligen det svar, att penningarna gå ur landet, till att betala utländingens fraktvinst. Men deremot går lika mycket eller mer arbetskraft ur landet, genom en hel folkmängds användande till handelsflottans besättning. Dess aflöningar och redarnes vinst (som sällan går till räntan på skeppets inköpssumma) utgöra således den nationalvinst, man söker. Men detta är just rätta sättet att skicka penningar *ur* landet; ty om vågen skulle stå jemnt mellan denna så kallade national-vinst och hvad nationen förlorar i arbetskrafter, genom sjömännens bortovaro; så skulle desse föra med sig hem sina hyror oafkortade, och reparationer, skeppsbrott, bodmerier, haverier, utländska assecurancer o. s. v. aldrig finnas. Den rikedom, som samlas genom lyckliga resor och så kallade goda couper, kan motväga dessa sistnämnde afdrag; men förlusten af hvad sjöfolket förtär i främmande länder ersätta de icke. Och dessutom, hvem betalar *vinsten* (köpmannens) af couperna? Oftast just den nation, som derigenom skulle vinna rikedom. Ty om främlingen skulle betala den, så vore det möjligt endast på två sätt: först genom varors inköp för lågt pris hemma och försäljning till högt pris utomlands. Men om främlingen har lust att betala ovanligt mycket för en vara, så betalar han ovanligt mycket, äfven då han sjelf hemtar henne, och den ovanliga vinsten tillfölle då producenten, hvilken, så länge navigations-akter existera, aldrig gör *couper* på handeln, utan måste jemnt nöja sig med ett ganska måttligt pris.

Det andra sättet att vinna genom couper och conjuncturer, det sättet nemligen, som skulle göra möjligt för köpmannen att vinna af utländingen, utan förlust å den inhemska producentens sida, vore att kö-

pa af den ena utländingen och sälja till den andra. Denna handel deremot fordrar just alla navigations-acters uphäfvande, såsom ingen lärer försöka att neka. Om *frakthandelns* (så vida det kan kallas handel, att föra foror) interesse lärer ej eller något tvivel upstå. Dess fördel är ovilkorligt förenad med navigations-akternas afskaffande.

Man har talat om *actif* och *passif* handel; man har trott, att den förra är möjlig endast i förbund med ett product-placat; man har trott, att den passiva alltid är synonym med ofördelaktig handel. Detta ämne torde, efter hvad som redan är sagdt, icke behöfva särdeles upmärksamhet. Antingen kan en nation handla ganska actift, utan att äga en enda egen båt i sjön, eller ock kan passif handel vara lika fördelaktig som den activa. Detta synes af flera länders exempel; och man har försvarat en *sak*, derföre att man missförstått ett *ord*, såsom tyvärr ofta händer. Det skulle t. ex. vara högst interessant att få den frågan besvarad, hvad som ger China en sådan öfvervigt i handel öfver det af stats-ekonomi sprängläda Europa. China har alla de egenskaper, dem man kan anse för de välsignade följderna af ett långt drifvet actift handels-system: öfverbefolkning, en i högsta elände nedsänkt pöbel, låga arbetslöner, några få ofantligt rika, som njuta frukterna af de ofantligt fattigas svett och möda; framför allt, China exporterar endast varor och importerar endast silfver, hvilket man tror vara högsta mattet af öfvervigt i handel — och med allt detta drifver China icke sin stora handel med egna fartyg. Huru är detta möjligt? huru är det törenligt med de begrepp, man vanligen hyser om actif handel? Frågan är verkligen vigtig, och ett tillfredsställande svar skulle sprida mycken dager öfver den, såsom man tror, invicklade och djupa handels-läran.

Det lärer således icke återstå någon klass i samhället, som någonsin kan anses såsom vinnande på beståndet af en navigations-act, utom de köpmän, hvilka tillföra nationen dess utländska behof och bortföra dess producter. Då nu *nationens* interesse bör åses i en dylik fråga som denna och, såsom Hr. Friherre E. yttrar sig, "endast den klassens interesse, som "innefattar alla samhällets medlemmar, skul-"le kunna kallas hela nationens, och en "sådan är *Consumenternas* eller *Förbru-"karnes* klass;" så kan man oförtäckt påstå, att product-placatet är skadligt för den öfvervägande massan af producenter och consumenter, således för staten. Vi anse oss här böra anföra några ställen ur Hr. Frih. E:s yttrande:

"Då främmande skepp ej äro inskränkta "till införandet blott af egna produkter, utan "äga frihet att välja och assortera dem efter "behag, kunna de med större lätthet fullastas och äfven med större säkerhet vinna "afsättning hos en nation, som medgifver "en sådan frihet."

"De utländska varor, af hvilka Natio-"nen är i behof, skola således henne tillfö-"ras af flere främmande skepp och från flera "utländska handelsplatser än förut, men tilli-"ka Nationens egna både skeppsägare och "handlande då nödgas dela, med flera främ-"mande, förmånerne af den rättighet, att "förse henne med dylika förnödenheter."

"För den *forbrukande* klassen i allmän-"het skulle denna ökade concurrence af säl-"jare medföra större tillgång och lägre pris "på importerade varor och således, ehuru "den andel af handels-profit och fragtför-"tjenst, som tillfaller utländningarne, är en "*utgift af nationen till dem*, kan den ej

"kallas en *nationalförlust*, emedan nationen "tillika *besparar* en utgift till dem genom "ett *minskadt varupris*."

"Dernäst och då den supposition all-"tid ligger till grund i närvarande fråga, att "flera utländska skepp än förut komma att "besöka nationens hamnar, så komma dessa "skepp, dels af varu-behof, dels för åter-"fragt, att öka efterfrågan och afsättningen "af *nationens egna producter*. Dessa måste "följaktligen från henne *afhämtas* eller ex-"porteras af flera än förut, och genom den "således ökade täflan och *concurrencen* af "*köpare*, *stiga i pris*, utom att i allmänhet "producterna med större fördel säljas, då de "af främmande köpare sökas i nationens "hamnar, än då de af egna säljare i främ-"mande hamnar utbjudas."

"Hvarje nation, som genom författnin-"gar till sin enskilda fördel ville isolera sig "från medgifvandet af eller deltagandet uti "den ömsesidiga friheten, blifver förr eller "sednare derföre straffad, genom mistnin-"gen af de förmåner hon hos de öfriga ägt "och påräknat, genom införselförbud af dess "producter, höga tull- och andra umgäl-"der m. m., och de flesta continental-mag-"ternas yttrade tänkesätt emot England, "äfvensom Nederländernes förutnämnde för-"hållande till Sverige i närvarande stund, "kunde åberopas som bevis derpå."

"Manufactur-anläggningar, handels-"platser, köpingar eller städer skulle af na-"turen och behofvet danas, i stället att "med konst, allmänna upoffringar eller så "kallade privilegier tvingas till vissa ställen, "för att med större kostnad, men mindre "batnad, förädla och afsätta egna eller främ-"mande producter."

"Om denna nation idkar skeppsbyg-"geri, skulle afsättningen af nya fartyg väl "inom landet alltid rätta sig efter förhål-"landet af hela dess egna sjöfart, men, i "afseende på främmande, sannolikt tilltaga "och i synnerhet ökad inkomst erhållas, "genom reparationer, jemte försäljandet af "alla sådane ämnen och materialier, som "till skepps utredning och iståndsättande "äro nödvändige, antingen af landets egna "eller af främmande producter."

Ehuru följaktligen vårt ämne är uttömdt; torde dock icke vara otjenligt att äfven söka ett svar på den frågan, huruvida productplacatet kan vara af *verklig* nytta för hvad vi kalla handeln, d. v. s. de handlande, och för *sjöfarten*, d. v. s. skepps-redare. Sedan den vigtiga anmärkning förut är gjord om skillnaden mellan dessa båda näringar, antager Hr. Friherren, att "ehuru nationens egna handlande och "skepps-ägare således komma att erfara "minskning i sin vinst, både vid exporten "och importen hemma i landet; så, eme-"dan handelsfriheten supponeras och nöd-"vändigt måste vara reciprok," följer, att "för den förra klassen ett större tillfälle är "öppnadt till export- och import-handel i "de motsvarande nationernes hamnar med "*främmande producter*, och för den sed-"nare en ny förtjenst genom *fragtfart* emel-"lan främmande hamnar."

(Forts. e. a. g.)

Om Stockholms Courier icke fruktade en ny förebråelse för *myndighet*, så skulle han *af hjertat förlåta* Anmärkaren för dess lilla artikel i N:o 42.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Underrättelserne äro i allmänhet icke så tillfredsställande som förr. I Pamplona råder ännu en liflig strid; i Galicien har Juntan måst taga stränga steg mot några folkskockningar; Arragonerne äro mycket orolige, och Auktoriteterne hafva möda att hålla inom skrankorne de-

ras stolta frihets anspråk; i Valencia skola vägarne vara osäkre. — Borgerskapet i Villa Franca del Bierno skall hafva begärt, att ett Marq. de Villafranca tillhörigt slott måtte förstöras, af den grund att ett Kungligt decret befaller förstörandet af alla märken efter feodalismen. — Expeditionen till Amerika är ändtligen alldeles öfvergifven. De Franska och Engelska fartyg, som blifvit hyrde för transporten, hafva, till större delen lossat sina laster, och äro färdige att lemna Cadiz.

Kretsförsamlingarne i Castilien hafva slutat sina val. Bland 11 valde, hvilka sedan välja tre Deputerade och en Suppleant, finnas tre som suttit i de fordna Cadizska Cortes, en Guerillas-Chef o. s. v.; alla rena Liberales. En namnsedel innehöll namnet Marqués de Mata Florida, och blef, under yttrande af mycken ovilja, upbränd och askan kastad på gatan.

Ett Cirkulär af Krigs-Ministern upmanar alla Militärer att icke glömma, det de äro medborgare förr än soldater, och aldrig visa öfvermod mot andra landets invånare.

Det påstås, att det Dekret, hvarigenom Josephinos blifvit inskränkte till de Baskiska provinserna, är gifvet utan Juntans bifall, hvarföre också discussioner ägt rum mellan Juntan och Ministrarne. — En skrift är utkommen, som läses med mycket interesse och yrkar ett skyndsamt afskaffande af alla Majorater. — Från Cadiz skrifves, att den arresterade Guias-Öfversten Gabarri icke vill emottaga mat, utan tänker hungra sig till döds.

England. Den så kallade Court of Claims (reclamationsrätten), som för tillfället blifvit inrättad att uptaga och bedöma anspråk på förmåner eller förrättningar vid den instundande kröningen, har fått in en hop reclamationer, som stödja sig på urgamla bruk och låta rätt besynnerligt. Så har t. ex. Hert. af Norfolk, i egenskap af Riks-Marskalk, fordrat Riks-öfver bouteilleurs embetet och att få den bästa guldbägaren med lock, jemte alla kärl och viner, som äro qvar i källaren efter kröningen. Såsom ägare af godset Worshop gör han dessutom anspråk på rättigheten att presentera Konungen den högra handsken och att stödja Konungens arm, under det H. M. håller spiran. Grefven af Abergavenny, såsom herre till godset Scoulton, fordrar rättigheten att vara chef för visthuset och få alla de öfverblifna rätterna. Mayoren och borgerskapet i Oxford påstå, i kraft af stadens privilegier, att få med Londons borgerskap dela bouteilleurs-embetet. Hert. af Montrose, vill tvätta och sedan få det Kungliga silfret. Hr. Campbell, såsom herre till godset Liston, reclamerar rättigheten att baka våfflor för Konungen och sjelf frambära dem vid kröningsmåltiden. Rättigheten att, såsom Champion of England, i full rustning inrida i Westminstersalen och kasta pansarhandsken åt hvem som bestrider Konungens rätt till Kronan, är fästad vid godset Scrivelsby och har, som det säges, tillfallit en prest. Äfven vigtiga reclamationer hafva förekommit. En Capitaine Johnston har t. ex. gjort anspråk på titel af Marquis af Annandale, såsom afkomling af de fordna Marquiserna. — Man begynner redan hyra fenster till den tillkommande kröningen, och det finnes välbelägna hus, som på detta sätt för dagen rendera sin egare 5000 Pund: äfven land att stå på uthyres och betalas med 8 Guineer quadratfoten.

Köpmännen och skeppsredarne i Liverpool hafva hållit en sammankomst och beslutit en petition till Parlamentet om handelsfrihet. Äfven en petition i samma ämne af Manchesters fabrikanter och andre invånare har blifvit framlagd för Underhuset.

Kostnaderne för arméen år 1820 stiga till 6,807,466 Pund.

Stora Juryn i Middlesex har stadfästat anklagelsen mot Edwards för högförräderi. Imedlertid lärer han redan hafva gått om bord till Amerika.

Enligt ett tal af Grefve Stanhope i Öfverhuset, stiga fattig-taxorna i England nu högre än hvad som ännu år 1792 beviljades till statens alla civil- och militärbehof. — Det efter Hert. af Kent lediga Sinecura-embetet, Gouverneur i Gibraltar (den verklige kallas Vice Gouv.) har blifvit gifvet åt Grefve Chatham. En tidning säger i anledning deraf: man påstår att Konungen är ledsen vid sina nuvarande rådgifvare; men hvad godt skola deras efterträdare kunna uträtta, då hvarje missbruk först befästas och förevigas, innan desse lemna sin plats? I dag genomdrefs i parlamentet tillsättandet af ett öfverflödigt domare-embete (den femte Exchequer-Baronen i Skottland); nu bortgifves åter ett lika så öfverflödigt Ståthållare-embete.

Frankrike. Debatterna öfver vallagen fortfara och tyckas blifva ganska långvariga, då, bland dem som antecknat sig, endast 4 eller 5 hinna tala hvar dag. De nyfiknas antal tilltager. Redan på aftnarne kl. 10 stå menniskor under bar himmel och vänta, för att följande dagen få en plats i de deputerades sal och höra debatterna. Den 20 Maji talade bland andre Grefve St Aulaire och väckte den högsta upmärksamhet. Han förklarade sig väl vara böjd för betydliga

ändringar i vallagen, men att han måste på det eftertryckligaste sätta sig emot de föreslagne, då de endast gingo ut på den förhatliga föreningen mellan Thronen och Aristokratien. Hvad som borde befästas, vore thronen och dynastien; hvad som måste falla, vore privilegierne, de falska idéerne, de blinda fördomarne. Hr. Bonald påstod, att grundläggandet af en aristokrati vore ej mindre önskansvärdt i de deputerades, än i Pairernas kammare. Införande af majorater ansåg han nyttigt och bidragande till fördelning af de stora godsen. — Inrikes Ministern sade: För 30 år sedan störtades thronen af män, som, äfven i god afsigt, för mycket öfverlemnade sig åt folksmeningar. Den gäsning, som redan för mycket herrskade i Kammaren, gåfve anledning till den fruktan, att demokratien skall alldeles öfverväldiga Kammaren. — Hr. de Corcelles omtalte händelsen i Grénoble. Gensd'armerne hade fått befallning att med sabeln skingra folket och arrestera några som ropade: vive le Roi, vive la charte. I Lyon löper slödder omkring och ropar ostraffadt: ned med de liberala! ned med venstra sidan. — Royer Colard (doctrinär) höll ett långt och lärdt tal, deri han historiskt beviste oriktigheten af den föreslagna vallagen.

De nio Deputerade, som underteknat prospekten till national subscriptionen, hafva personligen varit i Justitiä-Ministèren, och begärt att äfven blifva ställde under åtal, hvarpå Understats-Sekreteraren, Grefve Portalis, svarat dem, att Ministèren egde, bland flere medbrottslige, välja hvilka den behagade actionera.

Censuren utöfvas med stor stränghet. Post-Contoret har till tidnings utgifvarne icke lemnat de Spanska bladen för två postdagar. En tidning ville berätta detta; men censuren strök ut berättelsen.

Tyskland. Churfursten i Hessen har föreskrifvit sin Öfver-Census-Commission att "ej blott sorgfälligt vaka, att inga för legitimiteten och den monarkiska principen ofördelaktiga skrifter tryckes, utan ock se till, att bokhandlare icke införskrifva och sälja böcker, som innehålla tadel af bestående inrättningar och legitima souverainers handlingar." Äfven är befalldt, "att om Spanska rebellionen och dess följder ingen ting inflyter i de Hessiska tidningarna, som fått ordres att icke införa någon enda artikel om Spanien."

Portugal. (Ur ett bref från Lisabon af d. 22 April) Händelserna i Spanien hafva här gifvit tillräckliga ämnen till betraktelser. Ehuru Regeringen icke synes fästa uppmärksamhet derpå; hafva dock polisens hemliga operationer blifvit ansenligen utvidgade. Kännedomen af dessa anstalter hindrar väl ämnets offentliga discuterande; men det förekommer desto oftare bland de mera underrättade och i förtroliga kretsar. En ytterligare anledning till reflexioner och gissningar har Lord Beresfords hastiga afresa varit. Brådskan dervid var så stor, att fartyget, som för ändamålet blifvit hitsändt från England, ej hunnit där fullkomligt utredas, hvilket skedde här. Den föregifna orsaken till denna resa (nemligen att hos Konungen utverka den innestående soldens betalande) är visserligen vigtig och ganska säkert verklig; men man tror dock, att äfven andra lika vigtiga, om ej vigtigare, föremål funnits, som likväl ännu blott bestå i obestämda gissningar, angående en äfven här förestående politisk reform. Utgången af denna resa, äfvensom de nu snart i Spanien sammanträdande Cortes's rådslag och operationer, samt hvad parti kolonierne taga efter moderlandets till dem gjorda propositioner, äro i detta ögonblick föremålen för allmänna uppmärksamheten. Uti gränsprovincerne skola tänkesätten visat sig mera uppenbart, och deltagandet i grannarnas öde vara tämligen allmänt. Dock har hittills ingen orolighet forsports. En obehindrad postgång till Spanien är återställd.

Stockholm. Stadens invånare hafva nu ett tal-ämne och ett nöje, i trupparnas exerciser på Ladugårdsgärde. Synnerligen brillant voro sistl. Söndags eftermiddag både trupparnas defilering och samlingen af åskådare. Det herrliga vädret upphöjde det verkligen lysande skådespelet. H. M. Konungen, omgifven af en stor suite, red först utåt de två linier, hvarpå trupparne voro uppställde och som intogo hela längden af fältet. Trupparne gåfvo bataljonsvis flera salvor, hvarpå H. M. lät dem defilera förbi Sig. Åskådarne, i en ofantlig och brokig mängd, betäckte alldeles de närmast linierna belägna höjder, isynnerhet det så kallade Drottningberget, där H. K. H. Kronprinsen, högste befälhafvaren för lägret, har Sitt högqvarter. Nästan hvarje afton har H. M. Konungen kommit ut och tagit exercisen i ögnasigte. Här talas om en snart förestående stor simulacre.

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

N:o 47. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 12 Junii.

Sine ira, studio et metu.

Af trycket har utkommit: *Kongl. Commerce-Collegii Underdåniga Utlåtanden, jemte Hr. Presidenten och Commendeuren m. m. Friherre Edelcrantz's särskilda yttranden, i fråga om Produkt-Plakatets uphäfvande med afseende på Nord-Amerikanska och Nederländska fartyg.* Stockholm hos C. F. Berglund, (f. d. Marquardska Boktryckeriet) 1820; 42 sid. i quart.

(Forts. och slut från N:o 46.)

Detta är den grundsats, det thema, som Hr. Friherren sedermera ganska omständligt och klart utvickiar, och hvarutur han slutligen bevisar, att reciprociteten icke blott skulle fullt ersätta en mindre och fattigare nations handlande och skepps-ägare den förlust, som de kunde lida genom uphäfvande af deras monopolium hemma i landet, utan fastmer gifva dem en öfvervigt öfver en större nations handlande. "Den "reciproka verkan eller tillfället till *han*-"*dels* och *fragt*förtjenst på främmande va-"ror, *nationerna emellan*, bör, då allt an-"nat är lika, vara i ett omvändt förhållan-"de af deras folkmängd; det vill säga, den "*mindre talrika* nationen måste finna hos "den *mer* talrika ett större fält för varu-"afsättning, samt deraf följande handels- och "fragtinkomst, genom större antal handels-"platser, ymnigare varumängd och förmög-"nare köpare, än tvärtom".

Äfven häri är Collegium af alldeles motsatt mening. "Vid frågan om en oinskränkt handel och sjöfart 2:ne nationer "imellan, är otelbart angeläget att tillse, "huruvida begge nationerna äro i tillfälle "att lika begagna sig af en slik handels-"frihet, eller om icke just denna frihet mån-"gen gång föranledt och naturligen måste "föranleda till en möjlighet för den ena "nationen *) att i commercielt afseende un-"dertrycka den andra. Om begge natio-"nerne ägde lika talrika handelsflottor, lika "rikedom på begärliga producter och ett "lika gynnande läge för handel, skulle sä-"kert en ömsesidig handelsfrihet vara lika "förmånlig för bägge; men i samma mån, "som förhållandet i nämnde hänseende är "olika, åtskilja sig äfven de fördelar **), "som kunna hämtas af den inbördes med-"gifna handelsfriheten, och vid en slik ställ-"ning stiger den ena staten i välstånd, me-"dan den andra, på hvars bekostnad det "ernås, sjunker i vanmagt och fattigdom". Här hafva vi åter den utnötta satsen, att

*) Collegium synes aldrig hafva anat någon möjlighet af olika interessen hos nationen och nationens köpmän, utan talar allt jemnt om den förra collectift.

**) Ja, de åtskilja sig, NB. på det sätt, som Hr. Frih. E. sagt.

en måste på handel förlora, då den andre vinner. Ett embetsverk, hvars bestämmelse är handelns befordran, tyckes icke göra sig något rätt högt begrepp om denna bestämmelse, i fall det tror, att handel verkligen måste innefatta vinst på enderas bekostnad, d. v. s. ungefär det samma som bedrägeri. Nord-Amerika skulle knappast stiga i välstånd, om det slukade hela Sverige. Och Sveriges flor är det enda medlet att ge America en florerande handel på Sverige. Sverige har nästan ingen product, som America saknar, utom jernet, hvartill rudimaterien likväl der i öfverflöd finnes. Om America således ville undertrycka Sverige, skulle det vara just genom försvårande af Sveriges handel, men ingalunda genom dess lättande. Icke kan t. ex. en Svensk skeppsredare falla på den tankan att gå med en trädlast till America. Det är endast järnet, som Svensken nu kan införa där; och till exporterandet af Sveriges järn fordras så få fartyg, att denna handel ensam icke underhåller någon betydlig copværdie-flotta. Så länge productplacatet finnes, måste således den Svenska handeln på Nord-America vara och förblifva i ett oförändradt skick och alltid i miniatur. Öpnas deremot Americas hamnar (hvilka till antal och rörelsens liflighét äro oändligt öfver våra) för Svenska skepp, med hvad lands producter de ock må vara lastade, så öpnas också ett ofantligt nytt falt för Svenska köpmannens industri. Den fria tallan börjas, och den, som för lägsta pris kan utrusta fartyg och lega sjömän, måste ovillkorligt vinna. Hvem det i förevarande exempel är, lärer man icke länge behöfva fråga. Då Sverige är mindre befolkadt och således behöfver både mindre tillförsel och utförsel än America; så måste den, som har rätt att in- och utföra alla varor i Sverige, vinna mindre, än den som har rätt att in- och utföra alla varor i America. Detta är Hr. Frih. E:s skäl för sin sats; och vi tillstå, att man skall hafva en stark föresats, för att värja sig mot intrycket af dylika skäl.

Utan upmärksamhet bör man icke förbigå Collegii uttryck om "de forna mörka "tider, då Sveriges handel och närings-"industri låg qväfd och bunden i utländ-"ska mäns våld." Oss synes föga nyttigare, om den ligger qväfd och *bunden* i inländska mäns våld. De fordna tiderna voro mörka, af samma skäl som de äro det nu. Det var alldeles samma onda, som Gustaf I arbetade att häfva, och som nu behöfver häfvas, nemligen band på handeln och industrien. Om de, som pålagt dessa band, bodde inom eller utom Sverige, gör föga skillnad i hufvudsaken. Det var genom ett produkt-plakats uphäfvande, som de af Lübeckarne pålagda band slötos; nu tror man, att de mörka tiderna skola återkomma, i fall ett produkt-plakat uphäfves. Det lärer vara ådagalagdt, att detta plakat icke är annat än ett privilegium, åsyftande fördel för en viss, föga talrik klass i samhället. Privilegiernas tid är mörkrets tid; och den, som strider för dem, strider för mörkret. Man må döma, af hvilketdera systemets framgång det är, som återförandet eller bibehållandet af de mörka tiderna skulle blifva en följd. Hr. Frih. E. har (pag. 25) gjort en anmärkning, som förtjente att behjertas, att nemligen i de så kallade mörka tiderna, eller i Gustafs tid — d. v. s. straxt efter det Lübeckska product-plakatets uphäfvande, och innan det hunnit verka någon betydlig förändring i productionen —, utfördes vida mer Svenska producter, än i senare tider. "Spannemål och victualier skola, vid början af "hans regering, hafva utgjort betydande "export-artiklar, likväl mest, om icke ca-

...samt med främmande skepp; hvarjemte reelt mynt då ej skall hafva saknats i den inre rörelsen."

Men vi skulle aldrig sluta, om vi ville genomgå alla de vigtiga punkter, som framställa sig i denna fråga, och anföra alla de träffande och ljusa anmärkningar, dem Hr. Frih. E:s yttranden innehålla. Dessa yttranden utgöra en katekes i läran om handels-friheten; och de kunna ej nog rekommenderas till hvarje tänkande medborgares betraktande. Det är intet tvifvel, att ju egennyttan, slentrianen, kortsyntheten och afskan såsom vanligt skola resa sina hufvud mot liberalitetens och ljusets läror. Men man bör vara beredd derpå och hvarken harmas eller förvånas deröfver; ty så har det i alla tider gått sanningens predikanter, att de först långt efterat fått rättvisa. Deras bemödanden hafva blifvit stämplade såsom foster af privata afsigter; ty man har icke begripit, hvarföre någon annars kunnat afsäga sig sin söta maklighet och för intet forska efter och nitälska för det rätta. Det är lättare att i ro njuta af den plats, lyckan tillskyndat en, och sköta sina göromål efter gammal praxis och gamla grundsatser, än att förstöra kropp och själ med det fruktlösa idkeliga grubblandet och letandet efter grunder och sanning. Hvarför skall man forska i häfder eller vilja veta, hvad främlingen gjort och tänkt? Hvarföre skall man känna den gamla häxan tiden och hennes evigt nya kapricer?

Om man vill göra sig ett allmänt begrepp om Hr. Frih. E:s stats-ekonomiska skrifter, så uptäcker man genast något, som frapperar och som man knappast finner hos någon annan stats-ekonom, nemligen en mångsidig fullkomlig opartiskhet. Alla näringars, alla folkklassers interesse beräknas med en samvetsgrannhet, som man endast kan vänta i förening med den verkliga värma för det stora och allmänna, hvilken öfver allt framlyser. Ingen kan framdraga något interesse, som är glömdt, något inkast, som ej på förhand är besvaradt. Någon gång skulle man tro sig finna rediter; men de äro Euclidis rediter; och Hr. Friherre E:s skrifter få derigenom en stränghet i demonstrationen, som man fåfängt söker hos de flesta andra stats-ekonomer. Mången kan hitta en ljus och sann idée, kasta en djup blick in i en vrå af vetenskapen, rycka läsaren med sig genom värman och glansen af sitt framställningssätt; men det är icke mången gifvet att förena allt detta och skapa ett helt, der häcklaren, oaktadt idéernas glans och ofta deras nyhet, fåfängt söker en lucka i tankegången och demonstrationen.

KYRKOLAGFARENHET.

I Strengnäs har detta år utkommit en skrift med två titelblad och dubbel titel: 1:o *Bihang till Strengnäs Consistorii protokoll angående trenne utaf Prestmannen Johan Tybeck utgifna skrifter:* och 2:o *Erinringar vid de uti Dagbladet Stockholms Courier för år 1820 under titel: Kyrkolagfarenhet influtne anmärkningar emot Strengnäs Consistorii utslag af den 15 April 1818 i det utaf Högloft. Kongl. Justitiæ Kantzlers-embetet till Consistorii åtgärd öfverlemnade mål rörande 2:ne af prestmannen Joh. Tybeck författade och af trycket år 1817 utgifne skrifter.*

Den sednare titeln måtte vara den rätta; ty huru skriften skulle kunna anses för ett bihang till något Consistorii protokoll i Strengnäs eller annorstädes, synes oss omöjligt att begripa. Skriften må nu imedlertid vara ämnad att svara emot hvad titel som helst; så torde möjligtvis för någon, i

hvars händer den kunde falla, och som icke läsit eller ock med mindre upmärksamhet läsit den artikel i denna tidning, som derigenom skall vederläggas, några erinringar öfver arbetets halt ej vara ur sin ordning.

Det tjenligaste torde vara att börja med ett någorlunda fullständigt upräknande af de osanningar, som finnas uti den omförmälte skriften. Beskaffenheten af det öfriga faller sedermera lättare i ögonen.

1) Osanning är det, på första sidan, att uti *Stockholms Courier* förekommer "den "förvånande underrättelsen, att obscuran"tismen skall nu från samma ställe, (Streng"näs) hvarifrån Reformationen genom of"vannämnde hedersmäns" (Ärkedjeknens i Strängnäs Laurentii Andreæ samt bröderne Laurentii och Olai Petri) "bemödande ut"gått, vilja söka hölja ett täckelse öfver "uplysningens sol, för att återföra samvets"tvång och det förhatliga Prestväldet" &c. Då man talt (St. C. p. 149) om den religionsfrihet, som våra förfäder "med blod "och segrar förvärfvat"; har man icke vändt sig till någon viss corporation, för att afskräcka från försök mot denna frihet. Man har vändt sig till alla dem, som böra vara ömtåliga om dess bevarande — det kan då ej vara på Strengnäs allena, dess Consistorium eller dess författare, som man syftat. Att obscurantism och Prestvälde skulle derifrån vilja söka hölja något täckelse öfver uplysningens sol, derom har granskaren aldrig nämnt ett ord.

2) Osanning är det (p. 4) att "Inqvi"sitionsfacklan här och der i andra länder "*börjat* tändas" — den brinner ingenstädes, der den ej länge brunnit. Den har ej ens *börjat* släckas, utan länge fortfarit att allt mer slockna — och just på detta året (redan innan Bihangs-författarens arbete utkom) har af henne så mycket slocknat, att man knappast vet, hvar man ännu i christenheten skall finna den rätt brinnande. Annorlunda förhöll det sig väl vid den tid, då Consistorium i Strengnäs procederade mot förre Prestmannen Tybeck. Men detta hade visserligen ingen del i nämnde Consistorii förfarande. Lindrigast sagdt, har författaren här gjort en ganska otjenlig sammanhållning af så vidt skilda saker och gifvit Consistorium en skälig anledning till missnöje.

3) Osanning är det (samma sida) att man påstått Herr Tybeck hafva bemödat sig att i ordet upsöka meningar, som "in"gen förut deri funnit." Fråga är ej om hvad Herr T. gjort, då det heter (St. C. p. 152) "att man afviker från symboliska "böckerna lika mycket, som från erkän"nandet af Ordets högsta domsrätt, den "stund man förbjuder någon att ur Ordet "upsöka och bevisa äfven det, som ingen "förut deri funnit, eller gör någon menni"sko-myndighet, något lärobegrepp, emot "honom härutinnan gällande".

4) Osanning är det (samma sida i boken) att man talt om Hr. T:s möda att "efter sina forskningar bestämma sin tro "och bekännelse". Sådant kan ingen veta. Och helt annat säges, då orden förekomma i St. C. (p. 152) der det heter: "Om "det icke står förgäfves, att *alla symboler "och skrifter för ingen del skola hållas "jemlike med den heliga Skrift, utan alla "vara henne undergifne*; så måste hvarje "bibeltolkare i denna stund äga lika rätt "med alla forntida bibeltolkare att efter sina "forskningar bestämma sin tro och bekän"na den".

5) Osanning är det (likväl endast anmärkt för samlingens fullständighets skull) (sid. 5) att granskaren i St. C. anmält en från Häggströmska Boktryckeriet innevarande år utkommen skrift: *Likheten och*

stillnaden &c. såsom varande en skrift, "hvaraf uppkommit ett tryckfrihets-mål." Denna titel förekommer på sjelfva rättegångs-handlingarne — och så har granskaren anmält den.

6) Osanning är det (sid. 7) att granskaren sagt oss "hafva fått nya lagar genom "Tryckfrihets-förordningens anda." Granskaren har sagt (St. C. sid. 159): "Hvad "som ej kan bestå med de nya lagar, vi "fått, måste väl anses för uphäfvet; hvilket "också instämmer med Tryckfrihets-förord- "ningens anda, tillkännagifven i 1 §. 1 "mom." &c.

Vrängd framställning, nära gränsande till ren osanning är det, (samma sida i boken) att granskaren såsom skäl till olagligheten af Consistorii utslag — eller ens af dess åtgärder — anfört stridigheten mot "det rättegångs-sätt, som erfarenheten vi- "sar af ålder och för vår tid i mål af li- "ka beskaffenhet blifvit iakttaget." Hvad granskaren säger, lyder sålunda: (St. C. 145) "I detta liksom andra ämnen är det "naturligt, att rådfråga erfarenheten. Huru "hafva mål af lika beskaffenhet före vår "tid blifvit behandlade under samma lagar, "som ännu bestå?" Man frågar: är detta "att taga erfarenheten af forntida rätte- "gångs-sätt till skäl för utslagets ogillande?

(7) Om man ock lemnar derhän, huruvida de mot Consistorii förfarande gjorda anmärkningar böra kallas *beskyllningar*; så ligger likväl en öppen och stor osanning uti det yttrandet (sid. 8) att dessa anmärkningar blifvit af granskaren "förberedda "genom väckt farhåga för syftningar emot "tanke- och samvets-friheten i religions- "mål." Bihangs-Förf., som annars flitigt citerar de ställen i granskningen, hvarpå han syftar, underlåter här att säga, hvar han funnit grunden för denna beskyllning. Man kan finna många saker vådliga eller skadliga, utan att tilltro eller tillvita någon en *syftning* att skada eller störa säkerheten. Men icke ens för något sådant har granskaren yttrat farhåga, långt mindre farhåga för någon syftning. Det, som blifvit sagdt mest eftertryckligt om vigten af tankefrihet och samvetsfrihet, förekommer på 149 sidan i St. C. Der heter det, att en andelig domsrätt i religionsmål är en säker väg till hierarki. Der talas om det bruk, som blifvit gjordt af hvarje verldslig inflytelse, de andelige vunnit. Der säges, att de ensame äga en naturlig fördel i religions-frihetens afskaffande och vissa dogmers erkännande för den enda oförfalskade gudaläran, och att all makt, som kan missbrukas till samvetstvång, är i de andligas händer ännu mera förfärlig än den, som blott ger dem insteg i den verldsliga förvaltningen eller lagstiftningen. Der frågas ändtligen, hvad våra förfäder skulle säga, om de, upstigne ur sina grafvar, finge se oss färdige att återgå till detta beroende af en verldsligt andelig makt, från hvilket de befriat oss — hvad de skulle säga om vår otacksamhet mot deras mödor, i fall de såge oss nog obekymrade om deras herrliga arf (lagarne, som beskydda ett fritt förnuftsbruk i religionen, vilkoret för all tankefrihet) för att till och med försumma att känna och efterlefva samma lagar, lemnade till borgen för beståndet af denna frihet, hvilken de med blod och segrar förvärfvat. — Om man än ville samtycka, att dessa yttrenden må heta varningar; så innebära de dock derföre ingalunda några farhågor. Och att de icke äro ämnade att *väcka farhåga för sådana syftningar*, som Bihangsförfattaren omtalar, updagas tilläfventyrs bäst genom eftersinnande deraf, att de i sådant fall skulle vara straffbara, men att de tvertom äro ganska ostraffliga.

8) Att granskarens "förklaring på det "begrepp, som må fästas vid uttrycket *ren* "*evangelisk lära*, är en "*alltför egen förklaring*", (sid 8) hoppas vi äfven må vara en grof osanning. Förklaringen är följande: "Genom antagande af våra symbo-"liska böcker (St. C. sid. 131) är ingen "annan lära hos oss införd än *Guds He-"liga Ord*; och så vida den hos oss in-"förda läran är den rena evangeliska; kan "följaktligen med denna lära ingen ting an-"nat förstås, än samma Guds Heliga Ord." Är denna förklaring *alltför egen*; hvilken är då den rätta förklaringen? Vi vilja hoppas, att ingen annan är gängse bland svenska christna och framför allt bland svenska församlings-lärare: och det är derföre, som vi hoppas, att Bihangsförfattaren sagt en grof osanning. Uppenbarligen kättersk vore vår församling, om *den* skulle vara dissident och alltför egen, som påstår, att Guds heliga Ord allena är ren evangelisk lära; då församlingens symboliska böcker stadga, (se St. C. sid. 131) "att den heli-"ga Skrift eller Guds Ord skall erkännas "och antagas för den endaste norm, do-"mare och rättesnöre, efter hvilket allena, "såsom en probersten, alla läror och lärare "böra granskas, värderas och dömas, samt "alla lärosatser undersökas, om de äro go-"de eller ogudaktige, sanne eller falska." — Vi uppmana Bihangsförfattaren att säga oss, hvilken mera allmäntgiltig och mindre egen förklaring på begreppet om ren evangelisk lära han känner, än den, som hans motståndare gifvit. Vi uppmana honom att säga, hvilken kättare som kan öfverträffa honom i förnekande af yttersta grunden för christna läran, i fall han icke erkänner, att han gjort sin motståndare orättvisa, och icke afskaffar den förnekelse af Guds heliga Ord, som ligger uppenbar i hans yttrande, och den han säkert begått utan upsåt och klart medvetande; ehuru han i tryckt skrift framställt den.

9) Beskyllningen för "ensidighet" (sid. 8 i Bihanget) må icke ingå i räkningen. Den dygden att göra en motståndare rättvisa är så sällsynt. Men när det heter, att granskaren "fullkomligen förtigit hvad till "vederläggande af hans på ensidigaste sätt "(mot Consistorium) framställda beskyll-"ningar" (vill säga anmärkningarna mot Consistorii förfarande) "långt för detta blifvit "anfördt;" och när till bestyrkande häraf citeras Consistorii underdåniga förklaring öfver Herr T:s besvär, afgifven år 1818; då gör Bihangsförf. sig skyldig ej blott till en osanning, utan äfven till en uppenbar orimlighet. På en granskning, som först utkommit år 1820, skulle vederläggning vara gjord 1818! Skulle meningen, tvertemot orden, vara, att samma så kallade beskyllningar, som granskaren gjort, voro gjorda förut i Hr. T:s underdåniga besvär och der varit föremål för Consistorii vederläggningar; så anmärkes, att hela bevisningen om Consistorii obehörighet att döma i religions-mål, (hvilken utgör den svåraste bland *beskyllningarne*) saknas i Hr. T:s underdåniga besvär och har följaktligen ej blifvit af Consistorium i förklaringen vidrörd.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. De svar, som regeringarne i Frankrike, England, Sachsen, Baiern, Nederländerna och Schweiz [illegible] på Konungens [illegible] om författningens antagande, [illegible] ningen. Konungen af Frankrike yttrar sig "vara öfvertygad, att Konungen, Dess [illegible] gjort hvad Han ansett tjenligast för sitt folks lycka, och önska att Konungen måtte hinna målet för sina bemödanden". — Hans Catholska Maj:t har hos Fransyska regeringen besvärat sig öfver Franska Ultra-bladens oförsvarliga utfall mot Spanska constitu-

tionen och mot nationens ädla upförande. "Franska regeringen vore, genom censurens införande, tillhade att controllera sina tidningar".

De medlemmar af Cortes, som underteknat manifestet d. 12 April 1814, skola instängas i kloster, tills Cortes sammankomma; hvilka ensamme äga att förlåta de fel, dem deputerade, under utöfningen af sitt kall, begått. - Klosterlöftens aflaggande är forbjudet, tills Cortes sammanträdt. — Värdet af kyrkans jord och egendomar i Spanien skall stiga till 18,000 millioner realer.

De ultra-marinska Spanjorernas klagan öfver det lagstridiga utnämnandet af 30 Suppleanter, i stället för val af Amerikanska deputerade till Cortes, har Konungen remitterat till Juntan, som förklarat sig ej kunna utfinna någon annan utväg, än den redan tagna; ty att låta de kanske i Spanien befintliga 1000 Americaner välja verkliga Suppleanter(?), skulle icke vara mera lagligt. Från Cuba finnas tämligen många, men från Philippinerna — som, enligt sin folkmängd af 2,300,000, borde välja 33 deputerade — finnes blott en enda på halfön. — Då valen i Logrono skulle foretagas, fans icke halften bland valmännen, som betalt sista tredjedelen af sin grundränta, hvilket fordras för att få välja. Då framtog en närvarande Marquis sin börs och betalte restantierna för alla.

Den mängd Franska skriblerer, som kommit till Spanien, för att där börja Franska tidningar, till spridande af "de stora grundsatserna", har af Mina fått befallning att inom 48 timmar lemna landet, "emedan Spanien icke behöfde utländska läkare i sina ärender". — Mycken öfverspänning råder i Navarra; och regementet Tudela är beordradt att gå som garnison till Pamplona. Klubben där har uplöst sig.

General Capitainen i Arragonien, Marq. de Lazan (mot hvilken Madridska tidningarne nu förklarat öppet krig) har fått befallning att infinna sig i hufvudstaden. [illegible]

Från Ministern Porcels bureau skall vara utfärdadt ett decret om Jesuiternas bibehållande, oaktadt Juntan och Statsrådet hemställt om deras afskaffande.

England. Parlamentet är hufvudsakligen uptaget af åkerbrukarnes petitioner, och deladt mellan deras och manufacturisternas interessen. Hr. Holmes Sumner hade annonserat motion om en [illegible] Lord Milton frågade honom föremålet för en sådan och fick till svar: 1:o om nu gällande lag nog skyddade åkerbrukets interessen, 2.o om grund n till de svårigheter, dessa interessen äro underkastade, är densamma som grunden till dem, hvilka, genom den allmänna näringslösheten, tycka alla andra klasser, i synnerhet de handlandes och manufacturisternas. Ifall man medgåfve Landtbrukarne vore hafva monopolierne på alla Engelska torg; lyckades dem detta, så skulle alla andra klasser komma att lida genom de stegrade lifsmedelspriserna. — Lord Erskine sade d. 25 Maji i Öfverhuset; det är icke underligt, att alla dessa petitioner äro hvarandra så lika, ty de komme alla från en verkstad; han trodde dem alla vara förfärdigade af Hr. Webb Hall, och var förvånad, att en man, som så verksamt bidragit att uprätta Landtbruksinteresset mot manufacturerna, blifvit belönt med Secreterare-tjensten i Landtbruks-Collegium (Board of agriculture). Denna auctoritet hade aldrig uträttat något synnerligt godt, och om sparas skall, ville han föreslå hela detta Collegii uphäfvande. — De flesta ledamöter, som framlagt åkerbruks-petitionerna, yttra därvid tycke sitt, jemt stridande mot hvad de framlagga. Lambton sade; mot de gemtliga Stats-utgifterna och taxorna borde de petitionera, endast där ligger det onda.

I frågan om Scotska linne-fabrikanters petition att, i likhet med de Irländska, få utförselpremier, yttrade Ricardo: efter alla de petitioner, landets kunnigaste köpmän gjort om handelsfriheten, hade han väntat, att man ej längre skulle bibehålla den politiken att utdela premier. „Vi borde icke muta utlandingen att af oss taga varor, dem vi annars icke kunde med fördel tillverka. — Sir Parnell. De talande tyckas icke veta, att premierna i Irland fullföljt sitt ändamål, då de lockat in i manufaktur-verket en stor del af befolkningen, som annars varit använd till annat. Detta hade fodt en sådan massa af elände, att den, som ej med egna ögon sett det, icke kunde anse det möjligt.

Forslaget att uphäfva tullen på ull förkastades i underhuset, med 202 röster mot 128. — På Marquis Landsdowns motion har Öfverhuset satt ett Utskott, för att undersöka orsaken till handelns tillstånd och föreslå medel till dess uphjelpande.

Frankrike. Öfver Nederländs har man den underrättelse, att i Frankrikes nordliga departementer befallning är gifven att taga i beslag på utlandska tidningar, som innehålla oriktiga (d. v. s. oberiktigade) underrättelser om Franska nationens tillstånd, äfven skola där stå flera skrifter vara sequestrerade. Censur-lagen räcker, såsom bekant är, icke längre än till slutet af kamrarnes nästa session; men det tros nu allmänt, att regeringen återtager honom, innan ännu två månader förflutit; så att han tyckes gjord blott för

att sprida dunkelhet öfver Hertigens af Berry mord och Louvels rättegång. Alla de, som för denna varit häktade, hafva återfått sin frihet eller åtminstone blifvit skilda från målet. — D. 5 dennes skulle den egentliga processen begynna öfver Louvel. Den advocat, som å embetes vägnar kommer att försvara honom, heter Archambault.

Debatterna om vallagen i dep. kammaren äro slutade. Hr. Ternaux har hållit ett ganska eftertryckligt tal, deri han vände sig till hvardera af Ministrarne särskildt och förehöll dem, huru som de icke upfyllt sina embets-pligter. "Han ville, genom sammanställning af deras fel, och utan att i det ringaste minska den tacksamhet, som tillkomme Konungens vishet, endast anmärka, att en ond inflytelse, den måtte komma utifrån eller inifrån, herskade öfver det olyckliga Frankrike; och han besvure dem, hvilka utöfvade denna inflytelse, att tänka på dess förderfliga följder för dem och fäderneslandet." Endast den förre Krigsministern undantog han från beskyllningen. Sjö-ministern åter frågade han i synnerhet, om han nyttigt användt de stora, honom anvista fonder, så att flottan, kunde skydda Frankrikes handel och kolonier, om det, såsom oundvikligt syntes, komme till strid om Americas frihet. — Sigillbevararen skall hafva fått recidif och det kunde då hända, att han icke kommer att tala öfver det honom så nära rörande ämnet; och att man således ej directe får veta det, som man med så mycken nyfikenhet vill veta, neml̄igen huru han nu tänker.

Sessionen af d. 23 Maji var en bland de intressantaste. Corbières talte för förslaget; Bignon emot; Pasquier ofver; Constant emot. Pasquier lät undfalla sig de orden: "men deras önskningar, som drömma om republiken —," hvarvid ett häftigt buller upstod och några liberala ropade: "ingen tänker på sådant; må man nämna dem man menar." Presidenten: "Er har ingen afbrutit, då I tillåten är personligheter." Under Constants tal deremot larmade Ultras. "Tyst," ropade Dupont, "aldraminst borde en Clausel de Coussergues röra sig." Vid slutet begärde Cas. Perrier, att Presidenten måtte utsätta en dag, då Clausel skulle utveckla sin anklagelse mot Decazes. Kamrarne åtskildes under det förfärligaste buller och oreda.

D. 24 talte Marq. Doria för; Gen. Demarçay emot; Cuvier (Kongl. Commissair) för, Alphonse emot. Högra sidan under mycket stoj, fordrade debatternas slut; men till den frågans afgörande voro icke nog ledamöter närvarande. — D. 25 talte Lizot för; Kératry mot; Gen. Tarayre kunde icke höras för det gruflliga stojet från högra sidan, som fordrade debatternas slut. Sedan talade Lemarchand de Gomicourt för, och Méchin emot, hvarpå de allmänna discussionernas slut enhälligt beslöts. D. 26 skulle rapportören åter tala. — Kératry's anmärkning, vid slutet af sitt tal, "att den föreslagna lagen var den malentaste, som någonsin varit föreslagen", emottogs med högljudt bifall från ena sidan, och högljudt ogillande från den andra.

Man har företagit sig på posten att med tidningen Constitutionel sända oäkta bihang, som äro fulla med lögnaktiga uppgifter och vrängda framställningar af discussionerna. Redactionen har besvärat sig öfver detta ofog; och Constant har förklarat, att Journal de Paris (till hvilken de syntes vara äkta bihang) i sin berättelse om C:s tal i Kammaren, nästan icke uppgifvit ett enda ord riktigt.

Stockholm. Efter 4 a 5 veckors quarantaine i Helsingforss (så lyda underrättelser från Åbo af de första dagarna i Maji) dit alla tidningar först inlöpa och sedan utdelas till Åbo och andra ställen, dem de under vägen redan passerat, hafva ändtligen de Svenska blifvit lösgifna. Dock är Allmänna Journalen alldeles supprimerad, likasom flera numror af Stockholms Posten och en af Stockholms Courier. Anledningarna till detta förfarande känner man icke med visshet.

H. E. Hof-Cantzlern Hr. Grefve af Wetterstedt har erhållit permission och kommer att tillbringa de tre sommarmånaderna på sitt vackra Finspång, under hvilken tid Hr. Stats-Secreteraren (f. d. Cantzli-Rådet) af Kullberg blifvit förordnad att förestå Hof Cantzlers-embetet, med säte och stämma i Stats Rådet. Det är vid detta förordnande som Hr. Stats-Sekreteraren tillika blifvit nämnd till sin nya värdighet.

Hr. Landshöfdingen v. Tönne är förordnad att förestå Stats-Sekreterare-embetet för Handeln och Financerna, under den tid af tre månader, som Hr. Stats Secreteraren Klintberg erhållit tjenstledighet.

Hr. Ofverste Lieutenant Flach är nämnd till Landshöfdinge-embetet öfver Elfsborgs Län.

Sistl. Fredag aftågade härifrån till Upsala de åtta Studenter från Dorpat, hvilka omkring en vecka vistats här och nu företaga en resa till fots genom Sverige. Sala och Fahlun upgifvas bland de ställen, dem de ämna besöka.

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

N:o 48. 1820.

Stockholms Courier

Thorsdagen den 15 Junii.

Sine ira, studio et metu.

STATS-HUSHÅLLNING.

Planen till en på actier grundad Transport-inrättning imellan Stockholm och Götheborg medelst ångbåtar och forvagnar, upgjord i en tryckt skrift af Herrar Forsell, har redan i detta blad (N:o 11) blifvit anmäld. Denna plan har vunnit den framgång, att det behöfliga antalet af Actieägare för ångbåten på Mälaren är mer än fulltecknadt, och bolaget i Stockholm har börjat sina sammankomster, för att organisera sig. För andra ångbåten på Wenern är anteckningen ännu icke fullständig.

Första sammankomsten af nämnde bolag hölls på Stockholms börs den 3 innevarande Junii, då några ledamöter utsågos, att upsätta förslag till Bolags-reglor. Fråga väcktes redan i denna bolagsstämma om en sådan förändring i planen, att begge bolagen, i stället att hvart för sig bildas i Stockholm och Götheborg, ett för transporten på hvardera sjön, skulle sammansmälta och arbeta på företaget i hela dess vidd för gemensam räkning. Häröfver yttrades delade meningar och frågan lemnades för den gången utan vidare åtgärd.

När sedermera Bolagets kommitterade, vid andra sammankomsten den 10 dennes, afgåfvo förslaget till Bolags-reglor; framställde kommitterade tillika, uti ett skriftligt betänkande, sina tankar öfver nämnde förändring i planen, och tillstyrkte densamma, såsom ledande till företagets säkrare framgång till det stora ändamålet, allmänt gagn. Detta mötte nu mera ingen motsägelse; men beslutet upsköts till nästa Bolagsstämma, som kommer att hållas på Börsen nästa lördag den 17:de kl. 12, då förslaget till Bolags-reglor, hvilket imedlertid hvilar till påseende af de Actieägare, som det åstunda, skall till slutligt afgörande förekomma.

Det intresse, detta vigtiga företag ofelbart väcker hos hvar och en, som ej med likgiltighet betraktar nyttiga inrättningar för sitt land, berättigar oss till det hopp, att man utan missnöje skall här se några tankar, i anledning af det omtalta förslaget till bolagens sammansmältning, hvilken för planens utveckling från sjelfva dess början är så väsendtlig.

Sjelfva den benämning af de särskilda bolagens gemensama föremål, hvarunder ideen dertill framträdt inför allmänheten, skulle vara förfelad, om ej första grundläggningen blir sådan, att ett så vidsträckt allmänt gagn som möjligt dermed befrämjas. Actie-teckningen, grundad på denna idée, antyder redan ett patriotiskt företag; och bland Herrar Acti-ägare kan ingen finnas, som icke satt beräkningen häraf i

främsta rummet. Ett bidrag af stats-medel har i Nåder blifvit lofvadt för utförande af den sammanbindning, (medelst forvaggnars inrättande) hvarigenom verket kan fullbordas i stort; och det kan ej vara i annan afsigt, som Hans Majestät Konungen och Hans Kongl. Höghet Kronprinsen behagat teckna Sig såsom Actie-ägare.

Den syftning på enskild fördel, som uti ett sådant företag bör ingå, ej mindre för actie-ägare än vissa orters invånare, måste sjelf vara rent patriotisk. Man bör önska sig vinst, ej för att erhålla några få R:d större utdelning på så obetydliga kapital, men derföre, att häri ligger det yttersta osvikliga stödet för framgången af ett försök, hvilket bör blifva föresyn och uppmuntran åt andra dylika och, i sin mån bidraga att undanrödja betänkligheterna för en allmän omskapning af transport- och communications-inrättningarne i fäderneslandet.

Att actie-teckningen för ångfartyget på Mälaren hittills, under förutsättning af särskilda bolag, haft större framgång, än den för ett fartyg på Wenern, skulle kunna anses utmärka en opinion om större fördelaktighet af den förres inrättande. Då man likväl besinnar, att de, som tecknat sig för företaget på Mälaren, äro endast personer, som bo i Stockholm eller närmare dit än till Götheborg; finner man en ännu enklare förklaringsgrund i den mindre lättheten för dem att deltaga i andra bolaget, hvilket, enligt planen, skulle i Götheborg formeras. Men om det är grundadt, att man väntar och bör kunna vänta större förmån af transport-inrättningen på Mälaren ensam, än af den på Wenern ensam; så följer deraf icke, att den förra, sålunda isolerad, skall blifva för actie-ägare lika fördelaktig, som den kan blifva genom förening med en dylik på Wenern. Sannolikare är, att det större tillopp af resande och fraktande, som på Mälaren måste uppkomma, i fall inrättningen der, genom förbindelse med den på Wenern, får en större uträkning, än om företaget skulle stanna vid Mälaren allena, skall i så betydlig mån öka fördelen af transporten på Mälaren, att äfven en förlust af farten på Wenern, hvilken annars kunde der hindra företagets utförande, skall med denna tillökning kunna betäckas. Blir åter inrättningen på Wenern, i och för sig sjelf, möjlig utan förlust; så måste den genom samband med företaget på Mälaren, hvars redan öfvervägande fördelar sålunda ökas, oundvikligen bära sig ännu bättre.

Om på dessa reflexioner ej kan uppgöras någon fullkomligt noggrann afvägning af möjligen större eller mindre vinst för actie-ägare i någotdera bolaget särskildt genom det ena eller andra sättet för inrättningens verkställande; så synes just detta bestyrka den tanken, att en liberalare åsigt bör gälla framför all sådan afvägning. Man bör tillåta sig det hoppet, att företaget, lika med alla andra af dylik beskaffenhet, skall i alla afseenden bättre lyckas i stort än i smått.

Det kunde sägas, att bolagens förening kan ske, när som helst, att början kan göras af hvartdera för sig, och att man med större trygghet företager inrättningens utvidgande, sedan man erfarit, att hvarje del för sig är verkställbar. Men i fall tvertom hvarje del för sig, afskild från den andra, finnes icke vara verkställbar; kan man då deraf äfven sluta, att icke begge, på en gång företagne, skulle vara det? Om man nu försöker med hvarje del för sig och icke lyckas; så har man mot företaget endast åstadkommit en fördom, hvilken måste öfvervinnas, derest man vill välja det rätta af de enda möjliga alternativen:

att öfvergifva företaget, eller att fullkomna försöket genom den i fråga ställde sammansmältningen till ett helt.

Imedlertid — och detta är hvad som minst får glömas — skulle redan på de särskildt anställda försöken all den kostnad vara använd, som åtgår på inrättningen, fullbordad i stort. Äfventyret ökadt och ingen utgift minskad — det skulle då kunna blifva hela frukten af företagets sönderstyckande.

Då likväl actie-teckningen skett, på grund af den tryckta planen, för hvarje bolag särskildt; lära de actie-ägare, som vid Bolagsstämman ej tillstädeskomma, icke kunna anse sig skyldige att nöjas med ett beslut, som skulle innebära en rubbning och utsträckning af sjelfva planen. Det är af denna anledning, som bolaget vid sista sammankomst beslöt, att uti kungörelsen om nästa Bolagsstämma utsätta till öfverläggnings-ämne den väckta frågan om båda bolagens förening och hela arbetets bedrifvande under en och samma styrelse. Härom blir då Bolaget obehindradt att för sin del besluta, ehuru verkställigheten måste dröja, tilldess de actie-ägare, som tecknat sig för ångfartyget på Wenern, fått tillfälle att i beslutet deltaga.

Imedlertid torde häraf intet hinder behöfva upkomma för vidtagande af alla sådana anstalter, som för det redan bildade Bolaget blifva lika nödiga, ehvad föreningen sker eller icke. Dit hörer fartygets byggnad, hvarmed man således tror början kunna göras, ju förr desto heldre. För att komma i tillfälle härtill, torde då detta Bolag böra fulländа sin organisation genom antagande af Bolags-reglor, så inrättade, att de kunna tjena till efterlefnad, så länge Bolaget kommer att för sig sjelft bestå. För forvagns-inrättningen åter, hvilken till sammanbindningen erfordras, imellan begge fartygens närmaste landningsplatser, lärer imedlertid ingen ting annat kunna uträttas, än upgörande af ett fullständigt förslag, hvarmed också den blifvande Direktionen för Mälare-farten lärer få updrag att genast sysselsätta sig.

KYRKOLAGFARENHET.

(Forts. från N:o 47).

Det "fullkomliga förtigandet" af hvad Consistorium anfört kan ej heller erkännas. Consistorii underdåniga utlåtande omtalas af granskaren på 149 sidan, der genom detta utlåtande bevisas, att Consistorium, åtminstone efter meddelandet af dess utslag, varit underrättadt om en händelse, då Consistorium i Götheborg år 1770 fått nådig befallning att söka till rätta föra två till Svedenborgianismen förfallna lärare, men målet, då någon rättelse icke påföljde, blifvit förvisadt till Kongl. götha Hofrätt, att efter religions-stadgarne afgöras. För öfrigt hemställes till den, som är behörig att döma om tillvitelsen mot granskaren för ensidighet, huruvida han förbigått något inkast, hvars undanrödjande varit nödigt till befästande af hvad han anfört — dessa inkast må hafva kommit från Consistorium i Strengnäs eller någon annan. — Det är således rätteligen två särskilda osanningar, som i denna punkt blifvit anmärkta: a) den föregifna vederläggningen af granskarens beskyllningar, b) det fullkomliga förtigandet af samma vederläggning.

10) För att aldrig räkna noga (man gör det sällan, då man tager af ett stort förråd) vill man förbigå det (sid. 8 af Bihanget) granskaren gjorda tillmäle, att hafva nyttjat en "sjelftagen rätt att efter eget behag tolka och förklara kyrko-författnin-

"garne". Äfven om man beviste, att tolkningen icke skett efter eget behag; skulle man tilläfventyrs ej hindra förf. att kalla rättigheten dertill sjelftagen, då den nyttjas af någon, som icke är Consistorii-ledamot, och således ej har annan rätt, än den som tillkommer honom — enligt Tryckfrihets-förordningen. Men hvad som måste uptagas i räkningen, är tillvitelsen om "miss-"tankars väckande, att en motsatt mening "om lagarnes förstånd och tillämpning här-"ledt sig från den naturliga fördel, som "andelige skola äga i religionsfrihetens af-"skaffande". Vi åberopa, hvad här blifvit sagdt om osanningen N:o 7. Om Bihangsförf. vid granskningens läsande kännt hos sig väckas några misstankar af omförmälte beskaffenhet; så hafva de ägt helt andra grunder än denna granskning. Må han sjelf ransaka sitt hjerta. Granskaren tvår sina händer, och tecknar tillvitelsen på listan, såsom en grof, en särdeles ansvarig osanning.

11) Osanning är det, (sid. 9) att Granskaren visat sig "alldeles icke trogen de "första orden i sitt valspråk *sine ira et* "*studio*" (utan väld och vrede). Han upmanar alla och en hvar, att framvisa ett enda ord i hans granskning, som ger en skymt af befogenhet åt denna tillvitelse. Han klagar sjelf icke öfver väld hos sin motståndare; ty han känner, att väld är vanmäktig mot sanningen, så länge sanningens förfäktare kan tala fritt. Han tror, att ingen väld är större än upsåtlig lögn; och äfven denna må gerna rasa emot honom, så länge allmänhetens öra står öppet att höra hans försvar. Han tillåter sig derföre inga beskyllningar — han bevisar blott. Om åter anfallen emot honom ske på helt annat sätt; om då det vackra valspråket alldeles icke kommer i fråga; om någon uppenbar hätskhet nyttjas, i brist af sanning och skäl; så är väl hvad som minst bör förundra honom, att han sjelf blir föremål för de beskyllningar om hätskhet och ensidighet, dem han mot sin motståndare ej velat tillåta sig. Den, som fruktar att beskyllas, skyndar att förekomma.

Bredvid denna anmärkning bör ingen ting sägas om den på samma sida förekommande anklagelsen, att granskaren "med "synnerlig flit sökt gifva saken en alltför "mörk färg". Denna anklagelse är så lindrig mot allt det öfriga, och dess osannfärdighet bevisas ej annorlunda, än med genomläsande af granskarens hela artikel.

12) Osanning är det, grof osanning, (sid. 9 och 10), att granskaren förelagt sig till uplösande det problemet, "huru den "lära, som framställer meningar, alldeles "stridande emot hvad endast är och efter "den heliga Skrifts tydeliga innehåll kan "för syndare vara Evangelium, dock må "få vara ren evangelisk." Granskaren har aldrig företagit sig att förfäkta Herr Tybecks omtvistade satser eller något annat theologiskt lärobegrepp. Han har tvertom uttryckligen förklarat (St. C. sid. 154) sig "*icke* påstå, att Herr T. ur detta Guds ord, "som han erkänt för den enda sanna evan-"geliska läran, fulleligen bevisat alla de "satser, han i sina tryckta skrifter och sina "svar till Consistorium framställt — utan "endast, att vi efter våra lagar hvarken äro "skyldige eller berättigade att erkänna nå-"gon menniskolära i stället för detta Guds "Ord; att Hr. T. således äger rätt att be-"visa, om och när han kan, alla sina sat-"sers enligt dermed, och att, äfven om "han ej kan det, han likväl icke blott der-"före är efter lag underkastad något straff." — "Vi säga icke" (fortfar han, och detta torde ej för ofta till behjertande uprepas) "vi säga icke, att de läror äro falska, som "våra symboliska böcker förklarat vara en-"liga med den heliga Skrift; men vi säga,

"att af allt, hvad i dessa böcker finnes, "ingen ting mer är fritaget från tvifvels-"mål och undersökning, följaktligen ingen "ting mer, som ej får förnekas, om det "kan vederläggas, än endast den satsen, att "Guds ord skall erkännas och antagas för "*den endaste norm, domare och rättesnö-"re, efter hvilket allena, såsom en pro-"bersten, alla läror och lärare böra gran-"skas, värderas och dömas*".

Att den uplösning, granskaren gjort af ett problem, som han aldrig företagit sig till uplösande, "icke fallit sig så alldeles "klar och ren", (sid. 10) är blott i så måtto osant, som denna uplösning kan hvarken vara klar och ren eller icke klar och ren. Att åter granskaren "hulpit sig fram med "det konstgrepet att sammanblanda flera "frågor", är väl en uppenbar osanning, men icke en så betydlig, att den bör föras på listan, och icke så beskaffad, att den kan vederläggas genom annat, än läsning af sjelfva artikeln, der sammanblandningen skulle finnas.

15) Osanning (sid. 11) är det, att "efter granskarens tanka svårligen andra "än olika begrepp kunna fästas vid *ren "evangelisk lära*". Hvad granskaren sagt är, att som olika begrepp finnas om en ren evangelisk lära; så kunna olika begrep om dess förnekande svårligen undvikas. Orden (s. 131 i St. C.) äro nemligen följande: "Förnekelse af den rena evangeliska läran "kan deremot svårligen undgå att olika för-"stås, allt efter olika begrepp om hvad en "ren evangelisk lära vill säga, och hvad "som menas med dess förnekande." Huru sannt detta än må vara; så hindrar det dock visserligen icke, att alla olika begrep om hvad ren evangelisk lära vill säga ganska lätt kunna undanrödjas — och ingen väg dertill är lättare, än den enkla förklaringen, att en sådan lära är endast och allenast Guds heliga Ord. Denna väg ville granskaren just derföre, efter sin förmåga, söka att bana.

14) Högst osann och väl förtjent att här uptagas är den slutföljden (sid. 11) att symboliska böckernas lärosatser förkastas af granskaren, emedan han säger, att Tryckfrihets-förordningen icke förbjuder oss vederlägga så mycket vi förmå af dessa lärosatser. De ur granskningen intagna ord vid frågan om osanningen N:o 12 tjena till bevis. Dock icke till bevis för den, hvars förnuft går i cirklar på följande sätt: "Huru vidt må symboliska böckernas bruk och auctoritet sträcka sig? ty Lutherska evangeliska kyrkans hufvud-kännetecken är, att hon i trosläror ingen annan norm antager, än Guds uppenbarade heliga Ord. Är åter innehållet af de symboliska böckerna enligit med Guds Ord; huru är det då möjeligt att vederlägga deras lärosatser, utan att vederläggningen skall komma i strid med Guds Ord?" Fråga sig först, om symboliska böckerna hafva auctoritet — förutsätta derpå, att deras innehåll är enligt med Guds Ord, — och så bevisa, att de, under denna förutsättning, ej kunna vederläggas — det är ju att följa förnuftsläran — det är ju att gifva svar på hvad man frågat?

15) Falsk, kättersk, förderflig, stridig mot symboliska böckerna sjelfva är den satsen (sid. 12) att "bestämmelsen af begrep-"pet om ren evangelisk lära, i anseende till "oss, ligger uti Augsburgiska Bekännelsen" — så vidt nemligen dermed åsyftas en annan bestämmelse, än den hänvisning till Guds Ord, hvilken är den enda helgade dogmen i alla våra protestantiska läroböcker. Bevisen äro redan anförda. Men härvid erbjuder sig en reflexion.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. I Saragossa hafva verkligen varit oroligheter af allvarsam natur. Marq. de Lazan vägrade att låta i Gen. Capitains embetet aflösa sig af den dertill utnämnde General Major Haro, och lät häkta honom, då han kom till Saragossa. Xefe polico där fick många hemliga underrättelser, att fiender till Konungen och constitutionen ämnade natten till d. 15 Maji resa sig och bringa staden i anarki. Oaktadt alla försigtighets-mått, lyckades dem att upvigla folk från tre socknar, hvaribland 800 bönder från landet. De uproriske, till ett antal af 500, voro väpnade med skjutgevär och foregåfvo befallning af Erkebiskopen. Deras förehafvande gick ut på att störta constitutionens sten och de ropade: "Lefve religionen! lefve Konungen! bort med Constitutionen!" Då sände Marq. de Lazan vakt till slottet Alfajeria, där Haro satt fången, och lät ställa honom på fri fot. Genast satte sig denne i spitsen för trupparna, men kunde icke med godo stilla de uproriske, utan måste låta gifva eld, hvarvid 15 à 18 bönder skola hafva stupat. Juntan hade genast sammanträdt och utfärdat en proclamation om Krigs-rätts nedsättande, och det säges, att Haro låtit tillbaka häkta Marq. de Lazan. Kl. 6 om morgonen defilerade trupparne förbi Xefe politico, under glada hurrarop för Konungen och constitutionen. Xefen har hos Konungen uberättat förloppet och 30 factionisters häktande, samt begärt förstärkning; hvarföre två regementer äro beordrade till Saragossa. De häktade äro till större delen prelater och bland dem, som det säges, sjelfva Erkebiskopen. Att se så höga andeliga män för Krigsrätt blifver ett alldeles nytt skådespel i Spanien. — Då sista underrättelsen afgick stodo ännu trupparna och de med dem förenta invånare under vapen; och borgare-gardet, hvarvid redan 1500 man låtit inskrifva sig, sattes genast i ordning.

D. 16 Maji beslöt Lorencini klubben en ansökning hos Konungen att afsätta Krigs Ministern Marq. de las Amarillas, systerson till Castanos, hvilken, som man väl visste, egentligen ledde Ministeren. På mindre än en timma funnos 600 underskrifter på ansökningen, som genast kl. 2 på natten inlemnades till den samlade Minister-conseillen. 80 medlemmar af klubben ville icke åtskiljas, innan de erhållit svar, hvilket blef, att först följande dagen besked kunde erhållas, efter juntans hörande och på Konungens befallning. Följande dagen påstodo några, att klubben skulle en corps förfoga sig till Konungen och fordra Ministrarnes afsättning. Imedlertid hade Marq. de las Amarillas begärt afsked; men alla de öfriga Ministrarne anhöllo hos Konungen att antingen icke bevilja det eller och allas deras. H. M. har vägrat båda delarna och beslutit att, till hvad pris som hälst, försvara sin värdighet, samt d. 18 låtit arrestera Hr. Ferrer, jemte två andra klubb-ledamöter, som hotat Ministèren med 8000 dolkar. På gatan ropade några på deras frigifvande; folket var ganska oroligt, trupparne fingo befallning att hålla sig inom sina kaserner och ladda skarpt, lifgardet måste sadla och Kongl. garderna skulle hålla sig färdiga vid första trumpett-stot. (D. 21 gingo courierer genom Irun till Paris och London med denna nyhet.)

Valen i Toledo hafva varit ganska stormiga. (Gazette de France säger, att den revolutionära factionen där segrat öfver monarkiens vänner endast med 74 röster mot 72). -- Provincen Guipuzcoa har valt: till deputerad den rike D. J. R. d'Usurbill, som under Spanska revolutionen var emigrerad; till suppleant D. Mintoguy, Juris Professor i Salamanca.

Abisbal skall numera icke veta, hvart han bör vända sig i Spanien, då det öfver allt nekas honom att qvarstadna. Miscellanea anmärker: De rene kunna väl fly hans smittande andedrägt, om de vilja; men att utan åtskillnad neka hvarje boningsställe åt en menniska, som lagarne ej neka det, sådant är att handla lika öfverspändt som syndigt. -- En tidning säger: Stats-Rådet har med alla sina bemödanden icke kunnat hindra Jesuiternas fördrifvande; det är beslutet. -- Juntan i Galicien har förklarat sig öfver Provisoriska Juntans förebråelser för de olagliga afsättningarna (se N.o 45) och lofvat att framdeles noga ställa sig dess befallningar till efterrättelse.

England. Drottningen är ankommen till Villeneuve-sur-Yonne, hvarifrån hon expedierat en courier till England, med bref till Hert. af York, Lord Liverpool och Lord Melville. Af Lord L. begär H. M. att få veta, hvad residence är beredt för henne; Lord M. anmodas att skicka en jagt till Calais. D. 29 Maji troddes H. M. böra vara i St. Omer. Oaktadt dessa underrättelser, anser mången ännu, att communicationer från Conseilen skola fördröja ankomsten till England.

Det lån af 7 millioner, som regeringen annoncerat sig vilja öpna, var inom ett ögonblick fullteknadt. Endast tio personer anmälde sig att lemna hela summan. Trängseln var utomordentlig; redan kl. 2 på morgonen voro speculanter samlade, för att få komma in och tekna sig. Cohen & C.o (för Rothschild) skref öfver $1\frac{1}{2}$ mill., Barnes & C.o nästan lika mycket, Wooley & C.o 1 mill.,

Easthope D:s m. fl. Äfven det tilltänkta lånet på 5 millioner tros med lätthet erhållas.

D. 30 Maji, vid frågan om sista läsningen af billen angående Civillistan, yttrade sig i öfverhuset Lord Ellenborough öfver det föreslagna afträdandet af de så kallade Droits of Admiralty (Amiralitets-afgifterna eller kronans andel i priser): "Jag önskar, att Konungen måtte vara den populäraste man i sina stater, ty jag är öfvertygad, att en Engelsk Konung icke kan vara lycklig, utan så vida han är populär. Då Amiralitets-afgifterna nu för tiden inbringa så obetydligt, och innan kort skola inbringa intet, så vore uppoffringen ringa, då deremot verkan på folkets opinion skulle vara stor. Om ock beloppet vore så betydligt som förr, vore ändock önskeligt, att kronan afsade sig dispositionen deröfver, för att vinna folkets välvilja". — Imedlertid gick Civillistan igenom, utan den föreslagna ändringen i afseende på dessa afgifter.

I underhuset var samma dag en varm debatt, i anledning af Hr. Holmes Sumners förut annonserade och nu gjorda motion om ett utskott, för att undersöka åkerbrukarnes nöd. Det låga brödpriset, hvilket manufacturisterne ansåge som vilkor för sin existence, vore ej blott skadligt för landtbrukarne, utan och för dem. Med förvåning hade han hört Ricardo påstå, att landtbrukaren icke var den hårdast tryckta och icke behöfde lättnad. Faller icke hela kyrkostatens underhållande på jorden? betalar den icke $\frac{4}{5}$ af fattigtaxan, och de allmänna onera, som bestå i Grefskapernas locala taxor och vägarnas underhåll, när man afdrager hvad slagbomarne inbringa? Detta allt skulle de ändock bära, om den lag (spannemålsbillen af år 1815), som är gjord till deras förmån, verkligen skyddade dem, de begära blott att skyddas mot utländingen, med hvilken de enorma taxorna neka dem att uthärda concurrencen. — Motionen understöddes af flera, såsom Western, Brougham m. fl. Bland dem, som talade emot, voro Robinson, Baring, Lord Milton, Ricardo, Huskisson, Coke (sjelf en bland Englands rikaste åkerbrukare). Baring anmärkte, att Engelska fabriksarbetaren betalar sitt bröd dubbelt dyrare än i andra länder; men landtbrukarne äro icke nöjda dermed och vilja, att priset skall stegras ännu högre genom ett strängare införselförbud. Antingen skall England, om det vill vara ett fabriksland, förse sina arbetare med lifsmedel till måttligt pris, eller ock göra sig helt och hållet till åkerbrukande och exportera säd. — Lord Milton ville, att det föreslagna utskottet skulle i sin undersökning omfatta alla de lidande folkklasserna. Ricardo ville hafva spanmålshandeln alldeles fri. Robinson ansåg undersökningen böra sträcka sig endast till methoden att bestämma spanmålsprisernа. — Slutligen voterades, och Sumners motion antogs; utan förändringar. Sumner sjelf var förvånad öfver utgången. Sessionen slutades kl. 4½ på morgonen. — Följande dagen d. 31 gjorde Robinson ny motion, i enlighet med sitt tal d. 30; och denna motion antogs med stor pluralitet.

D. 26 Maji gjorde Marquis Landsdown i Öfverhuset en märkvärdig motion om handels friheten. Med mycken skarpsinnighet utvecklade han i ett långt tal, huruvida Engelska handeln skulle vinna på friheten för främlingar att importera alla varor. Bland de öfriga punkter, hvaröfver han utbredde sig, var nordiska trädvaru-handeln. "Det skulle vara nyttigt att afskaffa pålagorna på denna handel. Om skepparedarne förlorade något litet derpå; så skulle dock nationen i allmänhet vinna. Utskottet borde således undersöka, om det icke vore tjenligt att minska afgifterna på inkommande nordiska trädvaror, med undantag af master, hvilkas lemnande kunde förbehållas Canada. En kalkyl visar, att vi nu dyrare betala Canadensiska trädvaror än de nordiska, och att årliga skilnaden gör 500,000 Pund, hvaraf London ensamt betalar $\frac{1}{2}$." — Grefve Liverpool öfverensstämde härmed i grundsatserna och "beklagade, att inskränkningarne någonsin vorο gjorda; men nu finnas de, och några äro omöjliga att afskaffa. — Motionen blef antagen, såsom redan är berättadt, och Utskottet nämndes, bestående af Hert. af Wellington, Grefvarne af Liverpool, Harrowby, Donoughmore och Rosslyn, samt Marq. Landsdown; hvilket antal sedermera blifvit ökadt med Grefvarne Hillsborough (Marq. af Downshire), Beauchamp och Winchelsea.

En petition från Londonska borgerskapets äldsta (common council) om parlaments reform är framlagd för underhuset.

Frankrike. Sedan de allmänna debatterna öfver vallags-förslaget äro slutade, har Lainé d. 26 Maji, såsom rapportör, besvarat de af venstra sidan gjorda inkast mot förslaget. Sitt eget verk, den förra vallagen, kom han därvid att underkasta den strängaste granskning, och slöt, under yttringar af ovilja från venstra sidan, med dessa ord: "Skynden att afhjelpa det onda, som redan omger oss: om det får fortfara, så är det gjordt med den allmänna friheten; man skall ej mer se henne blomstra i skuggan af en älskad thron; hon skall hafva blifvit ett tomt-hjernspöke". Discussionen öfver första artikeln i förslaget begynte och Delessert talade emot, Inrikes Ministern för, Busson emot,

Wendel för (— han blef ofta, under häftigaste buller af vänstra sidan ropad till ordning —), Sapey emot. — D. 27 talte d'Hautefeuille för 1:a Art. af förslaget och Marq. Lafayette emot. Hans tal var långt och brinnande; han försvarade den äkta revolutions-andan, igenom dess alla olika grader. Sigillbevararen besvarade honom i ett ännu allvarligare och märkvärdigare tal, hvari han starkt angrep Marquisens offentliga handlingar under loppet af alla revolutionens händelser, och påminde honom, att han i sin så ofta ärofulla ställning fullkomligt dolde för sig tillvarelsen af det värsta revolutions-partiet och ögonskenligen bedrog sig. Dessa tal väckte den högsta sensation. Constant försvarade derpå Lafayette och revolutionen. Utrikes Ministern vederlade några af Constants yttranden. Sedan talade Devaux emot, Finance-Ministern för, Royer Colard (som dock begärde ett nytt förslag till förbättring af den nu varande lagen) emot, och Becquey för. D. 29 Maji talade Dupont de l'Eure emot, Corbières för, Manuel emot och Puymarin för Artikeln. Öfver honom och öfver förslaget, för att sluta discussionerna, talade Foy, Bedoch och Benoist. Att sluta öfverenskom man allmänt; men discussionen forsattes imedlertid öfver särskilda amendementer.

Stockholm. Hvarje Svensk, som älskar Svenska namnets ära och Svenska talenternas framgång utomlands, skall icke utan interesse läsa följande utdrag ur ett bref från Turin, om den framgång, hvarmed Fru Casagli, född Wäselius, såsom sångerska upträdt på darvarande theatren. Sergell och Byström hafva gifvit Italien begrepp om Svenska snillet i den plastiska konsten; men att en Svensk röst fins, som kan förtjusa i sjelfva sångens fädernesland, det har Fru C. först visat. Brefvet innehåller hufvudsakligen följande: Bifallstecknen började redan i repetitionerna, men första aftonen voro handklappningarna utomordentliga och theatern genljöd af brava! brava! och andra bifallsrop, som fortsattes ung for ögonblicket till sjelfva Rom. Medelpunkten af publikens enthusiasm inföll i och efter hennes sista aria, som hon verkligen sjunger oforliknelıgt, och det hjelpte ej, hon måste komma ut, för att emottaga nya och lifligare bifalls-betygelser. Då jag nu berättat dig om forsta aftonen, vet du ock utgången af femton derpå följande, då samma Opera (Rossinis Cendrillon) gifvits. Applaudissementerne hafva varit sig alltid lika, utom vid Fru C:s egen benefice, då hon blef två gånger utkallad. Denna opera ges ännu sju gånger och utan tvifvel med samma framgång för Fru C. Nästa opera blifver Mozarts D. Giovanni. — Så länge jag varit här har ingen sångerska gjort så mycken sensation som Fru C.; och bland de tjugu, som på den tiden här låtit höra sig, funnos likväl af de dig bekanta, en Correa, en Festa, en Pinotti, en Marcolini, en Bassi m. fl. Också hörer man ofta i publiken: en sådan sångerska hafva vi icke haft på många Herrans år; è professora, tutto quel che fa è un cantar finito; det synes, att hon haft en god skola (hos Hr. Hof Secreterare Crælius). Så talar och vår utmärkta sopran, den berömde Testori. Fru C:s lärare kan vara högmodig att hafva utbildat den första Svenska röst, som uptrader på sjelfva Italiens theatrar och gör furore. Hon har contract för theatren Valle i Rom på två årstider (höst och Carneval), samt anbud ifrån Neapel, Venedig, München (där man önskar få henne på 9 månader), Genua m. m. Per le sue virtuose fatighe har hon betalning i likhet med de första sångerskorna, som kallas di primo cartello.

Prenumeration å denna tidning, för det med nästa månads början ingående halfår, erlägges på Deléens et Comp. boklåda, med 8 R:d b:co. Till förekommande af missförstånd, har Redactionen bordt förklara, det meningen af dess uti N:o 42 införda anmälan om Riksdags-nyheters meddelande icke är att oskiljaktigt förena dessa nyheter med de vanliga Tidningsbladen, utan komma de att inflyta i ett bihang, hvars vidd ej nu kan förutses; och står det resp. prenumeranter fritt att vid en blifvande Riksdag, då ett sådant bihang kommer att börjas, tillkännagifva, om detsamma icke åstundas. Det blir då endast utlemnadt åt de prenumeranter, som ej sålunda hos prenumerationens emottagare afsagt sig det. Man utbeder sig endast, att underrättelserna härom från resp. prenumeranter inkomma så tidigt före Riksdagen, att uplagan derefter må kunna från dess början bestämmas.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 49. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 19 Junii.

Sine ira, studio et metu.

KYRKOLAGFARENHET.

(Forts. från N:o 48).

Författarens arbete är utgifvet i Strengnäs. Han sjelf är okänd. Strengnäs Consistorium har, lika litet som något annat, rätt att vaka öfver skrifters allmängörande — en rättighet, som tillkommer Hof-Kantzlern allena. Om skriften är kättersk; kan Consistorium icke göra mer än föreställning derom hos Hofkantzlern (såsom en och annan gang skett) och derpå fästes det afseende, som finnes skäligt. Skulle nu Consistorium i Strengnäs försöka att på detta sätt få närvarande skrift åtalad, men detta icke lyckades; då blefve det aldrig för Consistorium möjligt att utröna, huruvida den kätterske författaren ej möjligtvis är en prest och hörer till det presterskap, öfver hvars renlärighet nämnde Consistorium i Tybeckska målet ansett sig böra vaka, ej blott då fråga är om tjenste-utöfning, men äfven när skrifter från trycket utgifvas af nämnde presterskap. Blefve åter skriften åtalad och namnsedeln bruten; då skulle, enligt förra exemplet, i händelse författaren uptäcktes vara prest i Strengnäs Stift, Consistorium skrida till bestraffning, derest Tryckfrihets-domstolen befriade (eller kanske äfven om den fällde till något ansvar, som Consistorium ej funne vara tillräckligt?)

Hvad säger nu denne författare, som tager Strengnäs Consistorii förfarande mot Hr. T. i försvar? Vill han, äfven såsom anonym författare, vara conseqvent, i fall han är prest, och erkänna sig skyldig att upläcka sig för sitt Consistorium, för att undergå det straff, hvartill Consistorium kan finna honom skyldig, derest han pröfvas hafva försökt utsprida villfarande meningar? Och kan han göra sig försäkrad, att hvarje prest, som är anonym författare, skall ålägga sig en sådan samvetspligt? Vill han icke, eller kan han icke detta; huru skall han då undgå att erkänna, det Tryckfrihets-lagarne — *dessa nya lagar, som vi fått* .. äro i en oförsonlig strid och misshällighet med de principer, hvarefter han vill göra Consistorium behörigt att döma öfver presters tryckta arbeten? Huru skall han undgå att se, det en behörighet att *dömma efteråt*, då saken redan är af en annan Domstol afgjord, (såsom det i de flesta fall och i alla betydliga fall måste inträffa, emedan den, som ej frivilligt underkastade sig, aldrig utsatte sitt namn) vore en vidunderlig domsrätt, ett jemmerligt medel för Consistorierna, att då och då lura sig till en stump af det inseende öfver presters författareskap, hvilket de i allmänhet måste finna vara dem fråntaget?

Än om vi skulle säga, att då en för-

fattare blifvit frikänd, som aldrig sjelf gifvit sig tillkänna, och hvars namn endast blifvit blottadt genom en namnsedels brytande, bör frikännelsen anses innefatta återställande af sjelfva anonymiteten, så vidt möjligt är? Nu är det väl icke möjligt, att det bekanta kan åter blifva obekant; men ganska möjligt och rättvist är det, att lagen afsäger sig rättigheten att veta, hvad som aldrig bordt upptäckas. Den frikände anonyme författaren är således inför lagen ännu anonym. Kan Bihangsförfattaren likafullt tro, att det var i enlighet med lag, som Consistorium tillät sig att känna författaren Tybeck?

16) Osanning, falsk beskyllning är det (sid. 16) att "Aposteln Paulus, efter Herr "T:s tanka, talat, i läran om tron, emot Guds ord." Herr T. har yttrat sin tanka härom i examen inför Consistorium, och den är följande: "om Paulus, då han säger, att tron allena utan lagens gerningar "gör rättfärdig, med dessa gerningar menar tio Guds bud, hvilket (NB.) *jag ej tror*; så talar Paulus emot Guds ord." (St. C. sid. 140). Bihangsförf. har således gjort till Herr T:s tanka, hvad Hr. F. sjelf säger sig ej tro. — Att Aposteln Paulus "ådragit sig Hr. T:s synnerliga ovilja," enligt hvad Bih. förf. påstår, saknar åtminstone all grund i dem af Hr. T:s skrifter, som granskaren läsit. Men han vågar ej derföre bestämdt påstå, att det är osanning. Han känner icke, hvad tänkesätt Herr T. kan hysa inom sig. Han känner blott, huru otillbörligt det är, att offentligen tillvita honom, hvad som ej kan bevisas.

När Herr T. säger, att "vi (vår tids "menniskor) kunna emottaga sanningen ur "Ordet i högre mått, än Apostlarne;" så säger Bihangsförf., att Hr. T. påstått sig sjelf förmå emottaga sanningen i detta högre mått — en orättvisa, som visserligen förtjenar namn af osanning, men dock torde finnas alltför obetydlig att föras på listan.

Ej heller kan det just kallas en ren osanning, men är dock ett himmelsskriande felslut, när det, (sid. 16 och 17) heter, att af Hr. T:s lära om bristande inspiration hos Apostlarne följer, det "Hr "T. i utbyte mot det Apostoliska Ordet "erbjuder oss få hämta en klarare kunskap "af sin egen insigt om Ordets rätta och "innerliga mening."

17) Deremot måste bland grofva och handgripliga osanningar nämnas Bih. förf:s (sid. 20) tillvitelse mot granskaren, att hafva "med jakande besvarat frågan, om de "religionsmeningar, som befinnas uti de Hr. "T:s skrifter, i anledning af hvilka examen "borde anställas, kunna sammantagne anses "vara öfverensstämmande med den rena "evangeliska läran". Till svar åberopas, hvad som blifvit visadt, i anledning af osanningen N:o 12, att nemligen granskaren just tvertom förklarat sig *icke jaka* någon ting dylikt.

18) Osanning är det (sid. 25), att granskaren sagdt "begreppet om hvad som förstås med ren evangelisk lära vara obestämdt "och icke kunna annat än olika förstås". Obestämdheten och behofvet af bestämning har Bihangs-författaren alldeles på egen hand tillskapat. Granskaren har aldrig kallat begreppet om den rena evangeliska läran obestämdt. Att han ej heller för någon del sagt, det samma begrepp ej kan annat än olika förstås, är redan förut i besvarande af osanningen N:o 13 ådagalagdt.

19) Osannfärdigheten deraf, (sid. 54 i Bihanget) att Herr T. vid förhöret i Consistorium "åberopat, att honom vore gifven "en högre insigt och kännedom om meningen af Guds Ord, än Apostlarne ägde", är redan ådagalagd. Han utgaf sig inga-

lunda för att sjelf äga denna högre insigt. Han sade blott, att *vi* (på vår tid, i anseende till vår högre kultur) *kunna* emottaga sanningen ur Ordet i högre mått än Apostlarne.

20) Att hafva "missbrukat embetet till "en rättskaffens mans förtryck", säges (i Bihanget sid. 35) vara en beskyllning, som granskaren gjort Consistorium. Detta är ren dikt. Granskaren har aldrig sagt ett ord häraf. Consistorium kunde försöka, att anklaga granskaren efter det af Bih. förf. citerade 3 §. 8 mom. i Tryckfrihets-förordning. Hans osanningar deremot äro redan Tjugu (20) för hvilka han med fog kunde af granskaren tilltalas.

21) Likaså förhåller det sig (sid. 36) med upgiften, att granskaren skulle hafva betraktat Consistorium såsom "förfallet att an-"ses efter lag, som förbjuder att å nyo dra-"ga den sak för rätta, hvari dom eller ut-"slag förr är, som vunnit laga kraft. Granskaren har så mycket mindre omtalt eller ens åsyftat något ansvar för Consistorium, som han ingalunda förtigit, att Consistorii åtgärder blifvit af Kongl. Maj:ts Högsta Domstol gillade och fastställde. Han nyttjar här tillfället att förklara, det han aldrig skulle funnit saken nog allmänt vigtig, för att i ett tidningsblad behandlas, om den icke inneburit annat, än misstag af ett Consistorium. Den makt åter, vid hvilken nationens anspråk på rättelse i misstagen ytterst hvilar, är det, som förtjenar allmän upmärksamhet på sina steg. — De af Bihangsförf. citerade och förfalskade ord, som granskaren till sitt försvar åberopar, finnas på 37 sid. i St. C.

22) En obegripligt ändamålslös osanning är det, som förekommer hos Bihangsförfattaren på 38 sidan och derefter några gånger uprepas, att Granskaren skulle hafva påstått, att i Tybeckska rättegången "förnämligast blifvit tvistadt om tros-lärorna, "men föga om meningarna". Man ser den oskyldiga afsigten, att beträda sin motståndare med en orimlighet; och man skulle icke tro, att till uptäckande af bedrägeriet fordras ingen ting mer, än att erinra sig, hvad man läsit på nästföregående 37:de sidan, der granskarnes ord äro riktigt uptagne, så lydande: "Blott det anmärka vi, "att här (inför verldsliga Domstolen) är för-"nämligast tvistadt öfver sjelfva troslärorna, "och föga öfver den egentliga frågan, om "författarens meningar, sanna eller falska, "vore straffbara".

23) Slutligen är det en osanning, mot hvilken granskaren ej kan undgå att protestera, att (sid. 58) han skulle anse dem för "illiberala och hatare af ljuset", hvilka tänka olika med honom och våga se föremålen från flera än en sida. Något sådant har icke blifvit sagdt; och det vore en stor orimlighet att så tänka, när man vill försvara tankefrihetens sak.

Ett arbete, som består af 58 octafsidor, och innehåller så många osanningar, bland hvilka största delen består af orättvisa beskyllningar mot den författare och det arbete, man företagit sig att vederlägga, torde väl icke förtjena att vidare besvaras; och vi hafva kan hända redan tröttat våra läsare genom ett alltför omständligt uptagande och till rätta visande af så grofva förgripelser mot sanning och rättvisa, att de sjelfmant uptäcka sig för hvar och en, som gör sig mödan att sammanhålla de stridandes meningar och upgifter. Men vi tro oss här icke böra mäta interesset af arbetet efter den vanliga måttstocken, sjelfva arbetets förtjenst. Man gör sig namnkunnig genom flera slags gerningar. Man gör ofta sin skrift begärlig genom annat än stora författaregåfvor. Ämnet ger läsare; och när ett ämne af vigt gör upseende,

kan all ting blifva vigtigt, som rörer detta ämne. Det är derföre endast för sakens intresse, hvars oändliga storhet lärer få vara utom all fråga, som vi våga utbedja oss våra läsares tålamod vid behandlingen äfven af det medelmåttigaste, som framkommit eller kan framkomma med anspråk att bortblanda sanningen i denna fråga om Tybeckska rättegången, deri lagarnes och sanningens sak måste otröttligen försvaras, vid äfventyr att se ett efterdöme ytterligare följas, som leder till ingen ting mindre än störtande af all religionsfrihet och af all den frihet, som på denna ytterst beror.

Vi hafva således ännu några ord att tillägga, i anledning af den anmälta skriften.

Bihangsförfattaren beskyllar sin granskare för att sammanblanda frågorna. Det skulle så *mycket* mer förtryta honom, om detta vore sannt, som en dylik sammanblandning är just det medel, hvarigenom så många tillvitelser emot honom sjelf i ämnet blifvit tillskapade. När man påstår, att han förfäktat Hr. Tybecks lärosatser; förblandar man först och främst frågan om dessa satsers rigtighet med frågan om deras obrottslighet; och vidare frågan om denna obrottslighet samt den deraf beroende lagligheten af Tryckfrihets-nämndens utlåtande öfver skrifterna, med frågan om helgden och verkan af detta utlåtande, eller huruvida Herr T:s ansvarighet för dessa skrifter kunde å nyo komma under pröfning. Och när man tillvitar granskaren, att han tagit parti af Herr T:s förfarande såsom prest; glömer man helt och hållet skillnaden imellan frågan om en prests renlärighet, och frågan om behörig Domstol att öfver denna renlighet döma.

Alla dessa frågor höra till två klasser, efter deras ojemförligt olika vigt. Om Herr T. i sina läror har rätt eller orätt; om, i senare händelsen, hans misstag äro brottsliga eller icke, och om han, genom bristande renlärighet, är såsom prest straffbar eller icke; dessa tre frågor må afgöras, huru som helst; så blir deras afgörande ett simpelt omdöme, sannt eller falskt, öfver de skrifter, de tänkesätt, de handlingar, som nu voro under pröfning, och hindrar ingalunda, att, vid ett annat tillfälle, lika beskaffade skrifter, tänkesätt och handlingar kunna, efter andra åsigter, annorlunda bedömas. Om åter ett sådant förfarande gillas, hvarigenom Herr T., med eller utan skäl frikänd, men likväl frikänd af laga Domstol och i laglig ordning, får i en annan egenskap å nyo för samma handling lagföras; och om, i sådant fall, det äfven gillas, att ett Domkapitel må pröfva frågor om villfarelser i religionen samt följaktligen tillämpa alla derå stadgade straff; då upkomma härigenom reglor, hvilka vid lika beskaffade fall, med lika skäl som nu, böra följas, och hvilkas efterföljd aldrig kan sägas bero af olika begrepp i sjelfva de ämnen, som förekomma. Dessa två sista frågor äro derföre de allmänt vigtiga, hvilkas undersökande bordt vara den allmänna granskningens egentliga föremål. Vid dessa är det också, som granskaren hufvudsakligen fästat sig. Men just dessa är det, som Bihangsförfattaren minst vidrört; och hvad han derom sagt, är för mycket osammanhängande, för att till vederläggning kunna ens upfattas. Ej heller skall någon deraf möjligen förvillas, sedan han afdragit alla de osanningar, som här ofvan äro anmärkte, och jemfört det öfriga med granskarens häcklade yttranden, fattade i ett någorlunda ostympadt sammanhang. Det är således icke i dessa frågor, som vi för närvarande finna nödigt att med någon ytterligare vidlyftighet pröfva våra läsares tålamod. Och vi afstå desto heldre der-

ifrån, som vi snart torde sättas i nödvändighet att i detta ämne möta ännu en motståndare.

Deremot kunna vi vid detta tillfälle icke undgå att yttra några ord i frågan (icke om renlärigheten, men) om obrottsligheten af Hr. Tybecks åtalade skrifter. Bihangs-författaren har väl aldrig rent framställt denna fråga, utan i det närmaste nöjt sig att argumentera om Hr. T:s irrlärighet och deraf följande oskicklighet att vara prest. Men han har imedlertid icke dolt sin mening, att Hr. T. verkligen förnekat Guds Ord; och med denna mening kan icke förenas, att Hr. T. skulle inför Tryckfrihetslagen varit ostrafflig, hvilket dock Bihangsförfattaren, långt ifrån att bestrida, synes fast mer uttryckligen medgifva. (sid. 44). Granskaren åter har sagt, att Herr T:s domare i tryckfrihetsmålet haft rätt, då de funnit honom ostrafflig, emedan han i de åtalade skrifterna icke förnekat den rena evangeliska läran, d. v. s. Guds Ord, utan endast tvistat med theologerna om rätta förståndet deraf. Och detta yttrande bör vara sannt, om Herr T. i granskarens ögon skall vara ostrafflig efter Tryckfrihetslagen.

Man förekastar Herr T., att han icke erkänner Apostlarnes auctoritet, utan fast mera tror dem hafva varit, i anseende till sin tid och sin bildningsgrad, oförmögne att i all dess renhet fatta den höga himmelska lära, som deras Mästare för dem predikat; att han ej medgifver dem hafva under omedelbar gudomlig ingifvelse författat en del af de skrifter, de efterlemnat, nemligen deras bref, och således ej heller erkänner dessa skrifters ofelbarhet; samt att han påstår, det christna läran kan af vår tids menniskor fattas fullkomligare och i större klarhet, än som för Apostlarne var möjlig. Dessa meningar har Hr. T. verkligen yttrat — och frågan är; om deri ligger förnekelse af Guds Ord. — Apostlarnes bref, dem Hr. T. sålunda förkastar, äro ju, säger man, en del af Guds Ord, hvilket, enligt symboliska böckerna, består af de profetiska och apostoliska skrifterna. — Se här vårt svar.

(Forts. e. s. g.)

I anledningen af Anmärkaren N:o 42, 45, och 47 angående skriften: *Är det möjligt?*

Den förlåtelse, vi erbudit, blidkar icke en oförsonlig motståndare. Den torde då i stället kunna hos allmänheten komma oss till godo; och sådant är för oss nu af nöden, då vi sjelfva måste bedja allmänheten om förlåtelse.

Vi hafva mycket felat, då vi befattade oss med anmälan af en lumpen brochure, mot hvars tillvitelser det visserligen var öfverflödigt att försvara sig. Vårt fel är så mycket större, som vi, af verkligt förhastande och ögonblickets infall, öfverträdt den regel, vi föreskrifvit oss, att aldrig inlåta oss i offentlig strid om personliga oförrätter. För sanningen i allmänt vigtiga ämnen är det, som vi böra strida — ingen annan tvist är värd allmän upmärksamhet.

Vågade vi ursäkta oss med efterdömens förförelser; så skulle vi hafva mycket att säga till vår ursäkt. Men vi känna alltför väl, att vi dermed skullo göra blott en anklagelse mot så många af våra föregångare. Vi välja då heldre att med sann ånger lofva bättring. Vi lofva att en annan gång bättre se oss för, innan vi svara på en utmaning i vissa slags ströskrifter; att med mera lugn öfverlemna åt allmänhetens opåkallade urskillning de motsägelser och tulmålen, hvilkas grundlöshet ej är svår att inse; att med yttersta sorgfällighet undvika all strid, som handlar om ingen ting annat, än en större eller min-

dre skicklighet hos oss såsom författare, och att öfver hufvud aldrig oftare nyttja publiciteten till vårt försvar, än då detta gäller ett intresse för den sak, vi behandla.

Det måste gifvas andra utvägar att freda sig mot personlig oförrätt, när den antager en sådan egenskap, att försvaret blir nödvändigt, det vill säga, när personens goda namn och medborgliga värde angripas. Men dittills är ingen fara å färde — allt annat må gerna lemnas smädaren till pris, så vidt han förmår att plundra det. Tiden skall i allt sådant göra hvar och en rätt.

Den författare, som i Anmärkaren fått plats för sitt anfall emot oss, må således fortfara, om han finner godt, så länge han icke befattar sig med saker, utan blott med personligheter och *ordrytteri*, och hans ofog stannar utom Kämnersrättens territorium. Faller det en gång derinom; då skola vi veta att skaffa oss upprättelse, i fall den behöfves. Men att genom anfall eller försvar mot honom göra oss medbrottsliga i förökandet af den massa af personliga ilskans ovärdiga foster, hvarmed vår allmänhet olyckligtvis blifvit så van att se sig öfverhopas, dertill hoppas vi att han ej skall kunna förleda oss. Vi äro den fria yttranderätten alltför uppriktigt tillgifna, för att vilja bidraga till dess förnedrande.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Fruktan för oroligheter i hufvudstaden har uphört; regeringen synes med lugn och fast vilja försvara sin värdighet, och man hoppas, att Cortes skola sätta en gräns för de få demagoger, som finnas. Ferrer skall ställas för rätta, och detta regeringens steg berömmes allmänt. Några oroliga Lorenciner ville väl befria sina häktade medbröder; men tupparna, som voro färdiga att skjuta skarpt, ingåfvo dem respect. Imedlertid fortfar den häftiga tonen inom klubben. D. 18 Maji upläste Medborgaren Morentin två föreställningar mot Krigsministern, den ena till Konungen, den andra till Juntan; och de blefvo samma afton ingifna af fyra medlemmar. Medborgaren Ogerto upmanade sällskapet att vara enigt och vaksamt på frihetens fiender, på det Spanien ej åter måtte falla i slafveri. St. Sebastians-klubben upförer sig med vida mer klokhet och moderation, och som motståndare mot de öfverspända Lorencinerna. — För ett annu häftigare memorial än det förra, hafva flera Lorenciner blifvit arresterade. Ferrers och hans två kamraters (Couders och Garros) process företages med största skyndsamhet och imedlertid får ingen tala med dem. Regeringen skall äfven hafva låtit häkta 7 Lorenciner (eller, som tidningen Miscellanea kallar dem, Ultra Liberales) för lasteligt tal om Konungens helgade person. Deputationer af alla garnisons-corpser öfverlemnade d. 19 om aftonen till Konungen försäkran om deras orubbliga trohet. Bland Ministrarna har D. Garcia Herreros kraftigast förklarat sig mot Lorencinernas förehafvanden; han har, hela sin lefnad igenom, varit utmärkt som en vän af friheten, och i sex år förvisad till Afrika. — D. 16 om aftonen fick andra Gardesregimentets Öfverste två dolkstyng på gatan; såren äro dock icke farliga.

I Saragossa är lugnt, sedan Regimentet Asturias där inryckt d. 15 Maji. Erkebiskopen är befriad ur fängelse, men hans palats är omgifvet med truppar; hans embetsförrättningar tillåtas honom icke en gång, och palatsets dörrar åt Ebrosidan äro igenmurade. Många andra höga prester äro arresterade. Exaltationen hos medlemmarna i den tillsatta krigsrätten, som för öfrigt är constitutionsvidrig, ger anledning att frukta bedröfliga följder. — För denna sammangaddnings skull hafva tre embetsmän rymt och en dränkt sig. Marq. de Lazan har afrest till Madrid, för att göra räkenskap för sin förvaltning.

Provincen Madrid har valt sina 3 deputerade. De äro D. Queypo, f. d. deputerad, sedermera landsflyktig i London, nu vistande i Paris; D. Vargas y Ponce, namnkunnig sjöman och författare; Gasco, rik egendomsherre. Suppleant är D. Zorraquin, utmärkt militär. De hafva redan blifvit presenterade för Konungen, som sade: jag väntar med otålighet det goda, som så utmärkta män komma att uträtta. Småleende tillade H. M.: jag beklagar, att så många, under förevändning att befästa friheten, angripa ordning och regering. — I Valladolid voro 6 prester bland de 10 utsedda valmännen; i Valencia blott 3 bland 20. I de flesta provincer är förhållandet 2 prester mot 7 Lekmän.

Alla verkliga prester skola öfver hufvud vara i hög grad tillgifna den nya ordningen. Med munkarne förhåller sig väl tvärtom; men de färre hafva vida mer inflytande på folket. Afgjordt synes, att ett visst antal kloster kommer att indragas; åtminstone att förslag om ett sådant stog föreläggas Cortes. — Vid valen i Navarra fick Mina ingen röst. Bland de tre deputerade är deremot den gamle Vice-Konungen Espeletas son, som icke saknas till de minst liberala.

Många nunnor begära att befrias från kloster-löftet, hvartill deras ungdom blifvit förledd. — Genom Circulair af Krigsministern är förordnadt, att, enligt Cortes's decret af d. 26 Febr. 1811, alla flickor, som utstyras af allmänna välgörenhets-anstalter, skola tillhållas att häldst gifta sig med blesserade krigsmän.

Marq. Almenara, som ej får komma till Madrid, har funnit rådligt att återvända till Frankrike. — Det berättas, att Pater Santander, f. d. Erkebiskop i Saragossa och nu återkommen bland de öfriga Josephinos, blifvit mördad nära staden Santander.

England. Moderata oppositionister påstå, att om bemödandena för handelsfriheten också icke uträtta något betydligt, skola de dock hämma fortskridandet på den hittills vanliga vägen med förbud och dylikt. Med nöje hade man hört Grefve Liverpools träffande uttryck, att nationens handel och konstflit hade nått sin ovanliga höjd, icke till följe af prohibitif-systemet, utan oaktadt detsamma.

Cork och hela södra Irland är i den högsta förlägenhet, i anseende till två stora handels-bolags-fall i nämnde stad.

Då Sumners motion d. 30 Maji gått igenom, till hans egen och andras stora förvåning, yttrade Lord Castlereagh, att om han kunnat ana en sådan utgång, skulle saken hafva tagit en helt annan vändning, genom flera medlemmars närvaro. Detta skedde ock, som redan är berättadt, aftonen derpå, genom antagande af Robinsons motion, hvarigenom Sumners så godt som gjordes till intet. Brougham fattade i tillfället och höll för Ministrarne en skarp föreläsning om sättet att skaffa sig pluralitet och bilda utskott.

Brougham har d. 2 dennes rest öfver till Frankrike, för att, som det tros, beledsaga Drottningen till England. — Det berättas, att en adelsman af hög rang (troligen den unga Hertigen af Dorset), som fått anbud af det lediga blåa bandet (Strumpebands-orden), afslagit detsamma, "emedan han icke, genom gjorda tjenster åt staten, kunde rättfärdiga det företrädet, att hafva erhållit ett så utmärkt tecken af sin Konungs personliga gunst". Ett sällsynt och märkvärdigt drag!

Frankrike. Det är märkeligt, att den strängaste undersökning icke kunnat ge anledning till någon enda medbrottslig i Louvels brott. Procureur General, M. Bellart, en ifrig Royalist, men hederlig karl, låter väl i sitt påstående falla några ord om "moralisk medbrottslighet", men måste tillstå, att äfven skuggan af bestämda facta, som skulle kunna berättiga till en sådan slutsats, fela. Öfver tusende vittnen äro hörda, och enligt alla synes Louvel som en nykter arbetsam, sparsam, oomgängsam och tankfull menniska. Han har bekänt, att han redan vid Hertigens förmälning ämnat utföra sin føresats; men då hade han studsat vid de allmänna fröjde-betygelserna. "Kan denna menniskan," så hade det fallit honom in, "vara en fiende till sitt fäderneslånd? Skulle det vara möjligt, att du bedrager dig?" Vid ett förhör hade man förehållit honom den afsky, som hans brott skulle fästa vid hans namn. Lugn svarade han: "Brutus omtalas icke som en mördare, historien skall döma mig." För öfrigt är han en inskränkt menniska, som i ingen annan punkt står öfver sitt stånds tankesfer. — Redan priliminär-debatterna i hans rättegång hafva varit varma och ett fält för parti-andan. Bellart hade i sitt påstående bland annat kallat krigarne vid Waterloo: Attilas soldater, och sagt: endast slafvar hade kunnat tjena tyrannen. På Marq. Barbé-Marbois motion, understödd af Marsk. Suchet och alla närvarande Generaler, måste dessa uttryck strykas ut. — Ett bland vittnena, Mairen i Passy, hade uplyst, att han förliden höst blifvit anmodad att i sitt protocoll intaga det yttrande af en döende, som blifvit mördad i Boulogner-skogen: "att två karlar velat draga in honom i ett band, som sammansvurit sig till Prinsarnes mördande, och att de, vid hans vägran, gifvit honom de dödliga såren; vidare ville han ej säga, af fruktan att angripa ganska ansedda personer." En ledamot i Pairskammaren frågade, hvarföre Hrr. Bastard de l'Estang och Bellart glömt denna omständighet. En af Commissions-ledamöterna, Séguier, bad den frågande att följande dagen komma till sig, då han ur acterna och annars skulle få alla nödiga uplysningar. Pairen: "Jag kan blott från min bänk har fråga, och endast vänta svar af Er på samma sätt". Följande dagen upstod häröfver en debatt, hvarunder uplystes, att afsigten verkligen varit att förleda Mairen, och bevisen derpå voro så tydliga, att endast elfva Pairer satte sig mot det förslag att

låta ställa för rätta dem, hvilka försökt bedrägeriet. Denna historia föres på Decazes's räkning.

Madier de Montjau har i en ny petition framdragit ytterligare bevis på en osynlig regering, och att den synliga fruktar henne.

Debatterna om Vallagens särskilda Artiklar i dep. Kammaren med stor hella och buller. Chauvelin, som en månad varit sjuk, låter dagligen bära sig up i Kammaren, för att rösta mot förslaget. D. 31 Maji beledsagades han hem af flera hundrade människor, under rop af: lefve Chauvelin och Chartau! Camille Jourdan töreslog d. 31 Maji ett amendement, att Arrondissements-collegierna skulle omedelbart välja deputerade. Delaunay de l'Orne hade föreslagit ett annat, att nemligen Arrondissementerne skulle presentera Candidater. Öfver företrädet mellan dessa förslag röstades, och tillföll det första, med 128 röster mot 127. Sedan taltes däröfver i två dagar, och Jourdans amendement förkastades med 133 röster mot 123. — De Liberale hota att mangrannt lemna Kammaren, om vallags-förslaget antages; och de verkställa troligen sin hotelse. — Konungen skall hafva sagt: Decazes kan vara säker att aldrig blifva Minister, aldraminst om vallagen förkastas.

National-subscribenterne: Bidault, Comte, Dunoyer, Bert, Legracieux, Voidet, Gobert, Foulon, Gossuin, Odillon-Barot, Gévaudan, Mérilhou, Etienne och Grefve Pajol; (uteblifne) blefvo d. 30 Maji af Assise-rätten dömda hvardera till fem års fängelse. De nio förstnämnde, såsom tidningsutgifvare, pligta 12,000 Fr. hvardera; de öfrige 6,000. De nio måsta dessutom införa domen i sina blad.

Stockholm. Till förekommande af bankosedlarnas ytterligare förökning och förstärkande af bankens reda fonder, har Kongl. Maj:t under d. 7 i denna månad förordnat; att kronans hammarskattsjern, äfven koppar-räntan, hädanefter bör beräknas och utgå i silfver, samt, vid taxans uprättande, kursförhållandet bestämmas efter den för föregående qvartal sammanräknade medelkurs i Stockholm och Götheborg; samt att, hvad sålunda i sil ver inflyter, skall, genom Stats Contorets försorg, lefvereras till Banken, emot ersättning till Statsverket i Bankosedlar till motsvarande belopp: Kronans Tiondetackjärn får, på vanligt sätt, försäljas eller inlösas. Härom kommer Kongl. Kungörelse att utfärdas.

Kongl. Maj:t har under d. 27 Maji, funnit godt i nåder förklara, att vid hvad, genom Kongl. Commerce-Collegii Kungörelse af d. 14 Junii 1815, är stadgadt i afseende på skyldighet för landtmannen att vid vite afskala till honom uplåtna ekar och sålunda den afskalade barken, må förblifva; hvarjemte Kongl. Maj:t likväl i nåder förordnat, att den landtmannen ålagde skyldighet att hålla den afskalade barken garfverie-idkarne ensamt till handa må uphöra, samt ekebarks-ägare vara berättigade att till hvem som häldst inom riket fritt försälja den bark, som de äro förbudne att afskala i till dem uplåtna och för deras räkning utsynta ekar.

Följande torde vara af interesse för bruksägare och landtmän, som icke äro i tillfälle att på stället underrätta sig om gången af metall-handeln.

Upgift ifrån Stockholms Stads Järn- ock Metall-Våg Ult:o Maji 1820.

	Stång-jern.	Manufactur.	Koppar.	Messing.	Bly, Alun, Victriol, m. m.
	Sk:pd.	Sk:pd.	Sk:pd.	Sk:pd.	Sk:pd.
Behållningen ifrån år 1819	79,371.	36,566.	857	332	1,046.
Ankommit sedan årets början - - -	30,805.	4,096.	1,833.	126	906
	110,176.	40,662.	2,690.	458	1,952.

	Stång-jern.	Manufactur.	Koppar.	Messing.	Bly, Alun, Victriol, m. m.
	Sk:pd.	Sk:pd.	Sk:d.	Sk:d.	Sk:pd.
Utvägt och utclareradt till In- och Utrikes orter, sedan årets början - - -	29,589.	6,260.	2,138.	155.	1,134.
Behållningen, Ult:o Maji -	80,587.	34,452.	552.	303.	818.
	110,176.	40,662.	2,690.	45[illegible]	1,952.

Ifrån ultimo Maji till och med den 17 Junii är dels utclareradt dels under lastning liggande circa 33.000 Skeppund, af alla sorter. Närmare upgift skall meddelas.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 50. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 22 Junii.

Sine ira, studio et metu.

KYRKOLAGFARENHET.

(Forts. och slut från N:o 49).

Hvem som erkänner, att det finnes en gudomlig uppenbarelse i våra heliga skrifter, den, säga vi, *förnekar* icke Guds Ord. Han kan missförstå det, hämta derur de vidunderligaste läror; men han har icke brutit emot den lag, som endast förbjuder honom att förneka. Frågar man, hvarföre lagen inskränkt sig till detta förbud, då dess afsigt måste vara att förebygga irriga och förderfliga lärors utspridande, och de heliga skrifternas förtydande mången gång tyckes kunna i detta afseende lika mycket skada, som deras rena förnekande; så svara vi, att om vi än icke skulle begripa lagens afsigter och grunder, äro vi ej dess mindre skyldige att lyda honom; men att grunden för dess stadgande i förevarande fall icke synes vara särdeles svår att fatta. All vrång och falsk lära är lätt vederlagd, förvillar icke mången, så länge helgden af en lärobok, en grundtext, är obetvillad, efter hvilken lärans duglighet eller förkastlighet måste pröfvas och dömas. Förvillelser från denna norm äro i Gudaläran detsamma, som förvillelser från förnuftets lagar äro i vetenskaperna. Straff för de ena är lika olämpligt, som straff för de andra. Den ringaste grad af uplysning hos folket är tillräcklig att sätta det i stånd att ur sjelfva *bibeln* hämta grunden för sin bekännelse. Ännu enklare och lättare att bibringa folket är det begreppet, att *ingen* religionslära bör tros på annan grund, än att den instämmer med Guds Ord, och att man således, för hvarje nyhet, som skrifves, läses, eller predikas under namn af christendom, ej äger annan utväg och ej behöfver mer, än att öpna de heliga skrifterna och efterse, huruvida den der igenfinnes, eller icke. Att ingen våda kan härmed vara förknippad, bevisas bäst deraf, att svenska folket, vid emottagandet af nya läroböcker, i våra dagar, aldrig kommit på den tankan, att någon ny lära skulle dermed *införas*. Folket var således redan uplyst nog att veta, det dess salighetslära ej ligger i läroböcker, författade af menniskor, utan i det Guds Ord, som förblifver oförändradt. Det är derföre, som svenske lagstiftare med trygghet kunnat lemna religions-forskningarne och bibelförklaringen alldeles fria och nöja sig att mot hädelse och förnekelse skydda den heliga källan till sanningen, som innehåller botemedlet mot alla villomeningar.

Men om blott hädandet och förnekandet af en gudomlig läras tillvarelse i Ordet är hvad som förbjudes i Tryckfrihetslagen; om friheten att granska och förklara uttryck och meningar i detta gudomliga Ord skall vara fullkomlig; så måste äfven den rättigheten vara öpen, att efter det gudomliga

Ordets eget innehåll pröfva, hvilka skrifter som kunna i detsamma innefattas, eller icke. Denna rättighet lärer ej heller någonsin hafva blifvit frånkänd granskarne af det heliga Ordets urskrifter och af deras historia. Man ser ännu i våra dagar af oförvitliga filologer frågor uptagas och discuteras, om äktheten af det och det evangelium, den och den Apostelns sändebref till någon af de äldsta församlingarna. Då nu dessa frågor fritt få undersökas; hvad är väl afsigten annat, än att undersökningarnes resultat må lika fritt få framläggas? Det är således tydligt, att om en eller annan skrift, som nu anses höra till de heliga böckerna, bevisas icke rätteligen vara deribland räknad, densamma måste från deras antal uteslutas — och sådant utan någon minskning i deras helgd och värde, som qvarblifva.

Lika tydligt torde det vara, att den första och säkraste grund, hvarefter ett dylikt utdömande af någon viss bok ur bibeln kan anses äga rum, måste vara sjelfva bokens innehåll, jemfördt med hela det system, som det heliga Ordet innefattar. De inre kännetecknen gälla allmänt såsom den osvikligaste grunden för all öfvertygelse om Ordets gudomlighet. Allt vore osäkert, om detta yttersta stödet kunde falla. Om man nu af ingen annan orsak vägrar erkänna någon af Skriftens böcker, såsom ett verk af gudomlig ingifvelse, än att i denna bok finnes ett eller annat, som ej låter förena sig med lärorna i alla de öfriga böckerna, och med sjelfva grundlärorna, det vill säga, om man endast derföre ej erkänner boken, att den icke låter förena sig med hvad som är och måste vara Guds Ord; kan det väl då sägas, att man genom detta vägrade erkännande förnekar Guds Ord? Om det är lofligt att söka urskilja, hvad som må bära detta helgade namn eller icke; huru kan det då blifva brott, att *för Guds Ords skull* utesluta derifrån, hvad man icke finner öfverensstämmande med den anda, som vittnar om det helas gudomliga ursprung?

Vi påminna ännu en gång, att det ej i något fall tillhörer oss att undersöka, likasom det ej heller tillhört Hr. T:s Domare i tryckfrihetsmålet att undersöka, huruvida han i sina läror haft rätt eller orätt, utan endast, huruvida han ägt rätt att framställa dem, de må vara sanna eller falska. Oss angår det således icke, om han bevisat eller icke bevisat, att Apostlarnes bref äro tillkomna utan gudomlig inspiration och följaktligen ej kunna anses för en del af Guds Ord. Den frågan endast hörer hit, om han genom försöket till en sådan bevisning, lyckadt eller misslyckadt, gjordt sig straffbar såsom förnekare af Guds Ord. Och detta, endast detta är det, som vi ej kunna medgifva. Vi påstå tvertom: att hvarje christen äger rätt att fråga sig, och inför hela christna allmänheten fråga sig, om Christi lärjungar och sändebud till verlden verkligen rätt förstått de läror, Han för dem och verlden sjelf predikat; att man äger fråga sig detta vid läsningen af de bref, som dessa sändebud till sina åhörare kringskickade; att svaret på denna fråga måste sökas i betraktandet af de läror, som flutit från den Gudomliga Mästarens egna läppar; att om verkligen oförenliga stridigheter finnas mellan dessa läror och dem, som Apostlarne predikat, de förra, men icke de senare, måste äga företrädet; att som den gudomliga inspirationen ej kan motsäga sig denna inspiration, i sådant fall, måste frånkännas, icke Mästarens egna ord, utan Apostlarnes; att denna utväg, (under nämnde vilkor och förutsättningar) är den enda, for att icke komma till förnekande af det gudomliga i hela uppenbarelsen, och att den

således, på långt när, icke innefattar något förnekande af Guds Ord.

Skulle då den satsen vara förgriplig, att Apostlarne ej kände Frälsaren, såsom han bör kännas, och den Helige Ande ej kunde omedelbarligen lära dem det? — eller den, att vi kunna emottaga sanningen ur Ordet i högre mått än Apostlarne, som omöjligen kunde upnå vår förståndsodling? — Dessa frågor torde vara föga nödigt att besvara. Att tvista om den gudomliga ingifvelsen i Apostlarnes skrifter är ej tryckfrihetsbrott. Att om deras personliga förmögenheter eller måttet af deras bildning göra sig de begrepp, man behagar, det är någon ting, som med de i Tryckfrihets-förordningen förbudna företag ej synes hafva någon gemenskap. Christendomens höga värde och sanna gudomlighet torde för öfrigt bestå deri, att den är sjelfva källan till den högsta bildning, dess vishet så ädel och rik, att den följer menniskan genom alla bildnings-grader, och uptäcker sig för henne allt mera, ju längre i ljus och förädling menniskan hunnit. Det är således, efter vårt begrepp, ej allenast icke brottsligt att säga, utan fast heldre alldeles sannt (vi skilja alltid noga dessa begge saker) att vi på vår tid kunna, och böra kunna, emottaga sanningen ur det gudomliga Ordet i högre mått än Apostlarne kunde på sin tid och med den förstånds-odling, som för dem var möjlig. — Man förekaste oss icke, att detta strider mot begreppet om den inspiration, som *vi* ej velat bestrida Apostlarne. Huru den gudomliga inspirationen verkar hos menniskan, torde vara ett ämne utöfver vår forskning. Imedlertid finnes ingen ting, som förbinder oss att tro, det en inspirerad behöfver sjelf fatta de sanningar, som honom anbefalles att framsäga eller upskrifva. Än mindre är det nödigt eller på något sätt af de inspirerades historia bekräftadt, att något högre mått af qvarblifvande kunskap dem tilldelas. Man kan då föreställa sig och utan brott mot yttranderätten påstå, att om än Jesu Apostlar någon gång varit inspirerade, de dock icke derföre varit nog odlade och uplyste, att kunna så förstå sin Mästares gudomliga läror, som de nu kunna förstås af vår tids mest bildade tänkare, än mindre så, som de framdeles komma att af ett ännu mera uplyst slägte förstås.

Bihangsförfattaren har väl icke bestämdt nekat detta. Han har endast låtit förstå, att han icke älskar eller tror på "en slags "föregifven upnådd högre insigt i Ordets "mening, än Apostlarne på sin tid möjli"gen kunde emottaga" (sid. 12). Men deremot är han oböjlig i den punkten, att en annan lära omöjligen kan vara sann och enlig med Guds Ord, än den, som finnes i Lutherska Kyrkans bekännelse-böcker. Vi hafva redan anmärkt hans slutkonst på 11:te sidan, när han frågar, huru vidt dessa böckers bruk och auctoritet må sträcka sig, och kommer till det svaret, att om deras innehåll är enligt med Guds Ord, deras lärosatser då ej kunna vederläggas, utan att vederläggningen skall komma i strid med Guds Ord. Lika grundligt fortfar han på samma och följande sida, att ehuru bibeln är *den boken, hvarutur alla secter hämta*, följer dock ej deraf, att "hvar och en af dem, "som, under mer eller mindre inblandning "af bigrunder, alltid åberopa sig på Guds "Ord, såsom det hufvudfäste, hvarpå dess "meningar ytterst hvila, kan anses vara af "den rena evangeliska läran." Det undfaller honom alldeles, att detta argument just är hans motståndares och gäller lika mot alla möjliga sekter och alla tros-läror, som af menniskor äro upgjorde efter Guds Ord, och att just häraf med ovedersäglig

visshet följer, att Guds Ord allena är ofelbart, men ingen menniskolära kan vara det.

Häraf följer också, att granskaren icke tror sig hafva behöllt någon påminnelse derom, att han hvarken är "ofelbar i sina ytt-"randen eller berättigad att vara Öfverdo-"mare," såsom Bih. förf. uttrycker sig, sid. 13. Mot *ofelbarheten* är det just, som han kämpar, då han mot mennisko-myndighet söker försvara Dens lära, som var mild och ödmjuk af hjertat och sade, att ingen är god utan Gud allena. För *Öfverdomare* åter erkänner granskaren ingen annan än förnuftet, när han icke pläderar inför borgeliga domstolar, utan inför den uplysta allmänheten, som granskar allt, hvad som är eller kan blifva föremål för menskligt kunskap, och förbehållit sig genom sin högsta lagstiftning, att deri aldrig underkasta sig annan myndighet än förnuftets.

Att man kan erkänna och tro allt hvad Guds Ord innehåller, och likväl neka, att det är Guds Ord, tyckes Bihangsförfattaren vara platt omöjeligt. Granskaren bör förfäkta sin mening, icke sitt uttryck. Man kan icke erkänna de ställen i Guds Ord, som innebära, att Gud talat, hvad der finnes, och likväl neka, att Ordet är af Gud. Men alla Ordets läror kan man tro och erkänna såsom visa och sanna, utan att medgifva deras dikterande af Gud sjelf. Det är naturligtvis endast detta, som granskaren på detta ställe menat med *allt, hvad Guds Ord innehåller*.

När åter granskaren påstår, att man tvertom kan erkänna och tro, att bibeln är en verklig gudomlig uppenbarelse, utan att medgifva, det dess läror, rätt förstådda, äro sådana, som andra dess bekännare fatta och försvara dem; så svarar Bihangsförfattaren, att detta, ehuru factiskt sannt, ingen ting bevisar i hufvudsaken. Men han glömmer alldeles, hvad hufvudsaken är; ty just det är hufvudsaken, som skulle bevisas, att man icke nekar Guds Ord derföre, att man vägrar förstå det så, som andra vilja hafva det förstådt. Och som detta just ligger i de ord, vi nu anförde, och hvilkas *factiska sanning* (detta lärer vara detsamma som verklig sanning) Bih. förf. medgifvit; så tyckes bevisningen i hufvudsaken härmed vara fullkomlig. Om, såsom Bih. förf. synes frukta, "tankarna i det comparativa raisonementet icke hänga rätt tillsammans derföre, att det ena ej följer af "det andra;" så kan granskaren trösta sig dermed, att han icke åsyftat annat sammanhang, än att tankarna skulle kunna jemföras (vara comparativa), hvilket torde vara lika svårt att neka, som att påstå, det ingen ting kan jemföras, som ej följer af hvartannat.

Bihangsförfattarens sträfvande att motarbeta läran om Guds Ords uteslutande auctoritet och uphöja vissa förklaringar deröfver, till en jemlik helgd torde ej böra misskännas, emedan man annars ej kan begripa, hvarföre han i denna punkt skulle hafva det minsta att tvista med sin motståndare. Men detta hindrar honom icke att allt jemnt argumentera så, som om han ville bevisa just sin motståndares lära. Deraf upkommer öfverallt en kontrast imellan premisser och slutföljder, som knappast hos någon sofist kan ligga mera oförtäckt och stötande. Hvad finnes t. ex. som mera rakt leder till den sanningen, att alla menskliga lärobyggnader äro lika litet ofelbara, än följande upställning på 21 sidan: "Ingen sekt, som skall bära namn af christelig, kan stiftas utan att erkänna vissa "i skriften uppenbarade sanningar; men "deraf följer icke, som förut nämndt är, att "samteliga derföre höra till den protestantiska och evangeliska kyrkan, hvars lära "kallas *ren*, emedan den grundar sina religions-satser endast på Guds Ords auc-

"toritet, så som de, efter ordaförståndets "förnuftiga och riktiga utläggning fattas, "och *evangelisk* åter, emedan den försäk- "rar fallna och öfver sina afvikelser från "Guds lag sörjande och ångerfulla menni- "skor om Guds nåd, syndernas förlåtelse "och evig salighet, för Jesu Christi Guds "Sons skull" &c.? Och hvad finnes, som mindre låter förena sig med detta rena begrepp om förkastligheten af all mennisko-myndighet, än det i fortsättningen af samma period uptagna begreppet om den rena evangeliska läran, att den är "till innehall "upgifven och framlagd uti den Augsbur- "giska bekännelsen, som icke derföre an- "ses vara af högre auctoritet än Guds Ord (¹), "utan för ett förklarande af de läror, hvil- "ka evangeliska församlingen antagit, eme- "dan de äro befunna vara enliga med in- "nehållet utaf Guds Ord, uppenbaradt af "Gud genom Profeterna och Apostlarne, "omedelbarligen lärde af den Helige An- "da?" — Om en sådan författare vore en protestantisk theolog — vi vilja icke förmoda, att han är det — huru skulle man väl kunna förlåta honom, att hafva så uppenbarligen sammanblandat helgden och ofelbarheten af Guds Ord med en theologisk lärobyggnads anseende? att hafva uttryckligen påbördat evangeliska församlingen, det hon *antagit* läror, som icke sjelfva äro Guds Ord, men blott *befunna enliga* med dess innehåll? att alldeles icke hafva nekat dessa läror auctoritet, utan blott sagt, att deras auctoritet icke är *högre* än Guds Ords? Skulle man icke med skäl fråga honom, om, enligt hans mening, Guds Ord är *antaget* för annat ändamål, än att grundlägga de antagna lärorna, och om det får gälla under annat vilkor, än att förklaras i enlighet med dessa läror? Skulle han väl kunna påstå, att hans yttranden innebära något svar på denna fråga? och om fråga blefve, att af andra ställen i hans skrift söka uplysning om hans syftning; skulle han väl kunna säga, att han t. ex. erkännt helgden af Guds Ord, da han (sid. 24) yttrat, att med ren evangelisk lära förstås och måste förstås sammanfattningen af de uti hela Guds Ord uppenbarade sanningarne, *sådane som de i Augsburgiska bekannelsen innehallas?*

Hans uttryck äro någon gång mörka, såsom i följande mening på 22 sidan: "Granskarens definition på protestantisk samvets- "frihet, som säges bestå uti den trosbe- "kännelsen, att Guds Ord är den rena evan- "geliska läran, torde väl icke utan afsigt "vara något tvetydigt och identiskt fram- "ställd, så vida ej afseende hafves på ett "dubbelt skrifteligt Ord, af hvilket det ena "förhåller sig till det andra såsom orsaken "till verkan; men af påföljande uttryck: "*och innehåller alla dess trosartiklar*, lä- "rer väl, med granskarens goda minne, få "antagas, att läran om Treenigheten - - "- är rent biblisk och hör till protestan- "tiska religionens hufvudläror" &c. Man kan fråga, om det verkligen är en tvetydig och identisk sats, att Guds Ord är den rena evangeliska läran, när Guds Ord tages i sin rätta och vanliga mening, nemligen för det efter gudomlig ingifvelse skrifna Ordet. Hvad meningen skulle blifva, i fall man talte om ett Guds Ord, som vore verkan af detta enda sanna Guds Ord, är hvad vi kalla mörkt. Imedlertid måste väl med ett sådant ord förstås någon ur det verkliga Guds Ord dragen menniskolära — och då blir den tydlighet, Bihangsförf. i stället för en föregifven tvetydighet åskar, ingen ting annat än den satsen: *theologiska systemet är den rena evangeliska läran.* På ingen annan grund än en sådan mening, af honom sjelf gillad, kan det vara, som han bygger slutledningen, att som Guds Ord innehal-

ler den evangeliska lärans alla trosartiklar (och nemligen förut blifvit antaget, att dessa måste finnas i systemet), — så antagas vissa läror för rent bibliska. — Af granskarens yttrande deremot, att *Guds Ord* innehåller den rena evangeliska lärans alla trosartiklar, följer ingalunda, att det innehåller något systems trosartiklar, utan blott, att det innehåller dem, som är verklig evangelisk lära och *böra* finnas i systemerna.

Vi återkomma slutligen för ett ögonblick till den rätta hufvudfrågan, Consistorii behörighet att döma i tryckfrihetsmål — och vi skola göra två små anmärkningar.

Bih. förf. vill bevisa, att laglig åklagare icke saknats — ty, säger han, Justitiæ Kantzlers-Embetets skrifvelse uplästes ljudeligen för Herr T. i Consistorium. Men Justitiæ Kantzlerns skrifvelse innehöll blott, att Hr. T:s skrifter öfverlemnades till Consistorium, på det Consistorium måtte kunna, i anledning deraf, vidtaga de åtgärder, som med lag och kyrko-ordning instämde. Detta är då, enligt Bih. förf. mening, en åklagares påstående? Härmed vill han bevisa, att Justitiæ-Kantzlern för denna gång, mot all ordning och laglighet, gjort sig till sakförare inför ett Consistorium?

Han påstår, att Herr T. blifvit varnad inför Consistorium två gånger — och det må vara sannt. Men detta skall hafva skett år 1782. Det nämnes icke, för hvad orsak varningen gafs; men säkert var det för något helt annat, än det som i Consistorii domslut år 1818 lades Hr. T. till last. Hade han från 1782 till 1818 förhållit sig så, att han inga varningar behöft; då tyckes det, som borde de äldre förseelserna vara glömda, och de gamla varningarna ej heller kunna åberopas — om det ock skulle ske, såsom Bih. förf. uttrycker sig, "på lätt"taste sätt" (det lättaste sätt är visst, att det alldeles icke sker — och det har också icke skett) och med "undvikande af allt öf"verflödigt sårande". Man kan imedlertid icke recommendera detta sätt, att i ett utslag förbigå skälen mot den brottslige, endast för att icke öfverflödigt såra honom, då han likväl fälles till sjelfva straffet, som kanske är det mest sårande. Det skulle kunna sägas, att om sådant är rätt inför ett Consistorium; så vittnar det just icke, att den allmänna rättegångs-ordningen gäller i Consistorierna.

Härmed må redovisningen för den granskning, vi infört, vara slutad. Vi tvifla ej, att vår motståndare har anhängare, och inbilla oss icke, att de låta öfvertyga sig. För våra öfriga läsare torde vi redan hafva varit alltför vidlyftige; och kanhända afskräcka vi dem helt och hållet genom vårt yttrade upsåt att ännu en gång återkomma till samma ämne. Det oaktadt kunna vi ej afstå från denna vigtiga strid, utan att hafva, så vidt af oss beror, fört den till ett lyckligt slut. Vi skulle vara liknöjda för sanningen, om vi ej önskade främst bland allt, att allmänna tänkesättet måtte hylla det aldraheligaste i tankefrihetens tempel. Förspillom friheten att tänka öfver vår tro — hvad frihet skola vi väl sedan behålla? Utrustom vidskepelse och menniskofunder att inkräkta anseende af uppenbarad religion — och förundrom oss ej, om vi få se dem återtaga, hvad våra fäder för tre århundraden tillbaka, i mörkrets tid, ägde nog ljus att frånrycka dem.

UTLÄNDSKA NYHETER.

England. Parlamentets vanliga debatter och folkets upmärksamhet hafva blifvit afbrutna genom en alldeles oförmodad händelse, Drottningens ankomst till London. Såsom redan är berättadt, hade Brougham rest till St. Omer, för att möta H. M. Dit hade äfven kommit en commissionär från Ministèren, Lord Hutchinson, som bade sig

uppdraget att göra propositioner till en öfverenskommelse. Förslaget gick ut derpå, att H. M. skulle få en årlig summa af 50,000 Pund, om hon afsade sig titlar och rättigheter som Drottning af England och valde sitt hemvist utom Stor-Britanniska området. Dessa förslag förkastades med indignation. En snar resa till England beslöts och påskyndades af ett missförstånd (såsom det sedermera blifvit förklaradt.) Lord Hutchinson hade nemligen af en händelse sagt, att han hvarje ögonblick väntade en courier från Paris. Drottningen föreställde sig, att en sådan courier, i ett land där hon blifvit behandlad med en så marquerad köld, icke kunde hafva annat än ett fiendtligt ändamål och icke medföra annat än hinder för dess resa. H. M. reste derför i ögonblicket från St. Omer med en sådan brådska, att Brougham icke fick taga afsked af henne. Ankommen till Calais, steg Drottningen genast om bord på paketbåten och gick i land i Dover d. 5 dennes kl. 1, endast åtföljd af Lady Hamilton, Alderman Wood (som redan längre in i Frankrike mött H. M.), hans son och några betjenter. H. M. emottogs med kanon-salvor och det på stranden samlade folkets fröjdeskri. En deputation af stadens invånare upvaktade med en address och blef på det nådigaste sätt emottagen. I svaret hette det: jag hoppas, att den tid skall komma, då jag får bidraga till mina undersåtares lycka. Mot kl. ½ till 7 reste Drottningen till Canterbury, der hon anlände vid nattens inbrytande. Tiotusen personer, med 100 tända facklor, väntade H. M., och så snart hennes vapn syntes, ropade de 3 särskilda gånger "Lefve Drottning Carolina!" Hon blef emottagen af Mairen och Borgerskapet, som öfverlemnade en lyckönsknings-address till hennes återkomst. — I alla Köpingar och Städer, som H. M:t genomreste, erfor Hon samma ifver hos folket att se och betyga henne deras vördnad. Följande aftonen kl. 7 anlände H. M:t till London i öppen vagn, uti hvilken Lady Hamilton och Hr. Wood äfven befunno sig. I denne sednares hus tog H. M. sitt logis. — En fjerdedels timma derefter viste sig H. M. på balconen och helsade på folket, som svarade med förnyade hurrarop. Om aftonen var staden på flere ställen illuminerad, hvarunder åtskilliga hotelser hördes från en hop löst folk, som utslogo fönster och befallte, att de skulle eclaireras. — Samma uppträden förnyades de följande dagarne.

Vid Sessionen i Öfverhuset d. 6 Junii, framlade Grefve Liverpool en Kongl. Proposition, om nedsättande af ett hemligt Utskott, till granskning af de papper, som Grefve Liverpool tillika öfverlemnade, i afseende på Drottningens upförande efter Hennes bortresa ur landet. Marquis Landsdown önskade, att den ädle Lorden hade närmare förklarat sig öfver papperens innehåll och de ytterligare åtgärder, som man vore sinnad att föreslå. Han anmärkte, att, då ett dylikt förslag äfven i Underhuset vore gjordt, kunde den följande undersökningen möjligtvis föranleda en anklagelse, i hvilken händelse Öfverhuset komme att såsom Domstol behandla målet. Han föreslog derföre, att det måtte genast företagas i plenum. — Lord Liverpool gjorde en ganska märkvärdig juridisk déduction angående Engelska lagens stadgande om Drottningar, som gjort sig skyldige till äktenskapsbrott. Att förföra en Drottning eller en Kronprins's gemål eller äldsta Prinsessan är högförräderi. Den förförda är medbrottslig och således äfven skyldig till högförräderi. Men en Engelsk Drottning, som utom Konungens Stater med en utländing begår äktenskapsbrott, gör sig ej skyldig till högförräderi; ty en utländing, som ej står under Konungens af Stora Britannien magt, kan ej dömas brottslig till högförräderi, och således Drottningen ej vara delaktig i ett brott, som ej existerar. I anledning häraf och i anseende till ämnets ömtåliga beskaffenhet, trodde Lorden nedsättandet af ett hemligt Utskott vara den lämpligaste utvägen. Lord Holland understödde Marquis Landsdowns mening och Lord-Kansleren Grefve Liverpools. Dennes motion antogs derpå utan omröstning, och Utskottets ledamöter äro redan utsedde.

I sessionen i Underhuset den 6 Junii framlemnade Lord Castlereagh ett dylikt budskap från Konungen, som det Gr. Liverpool afgifvit i Öfverhuset. Hr. Bennett frågade, om det ryktet var sannt, att man föreslagit Drottningen att afsäga sig titlar, rättigheter och värdigheter som Engelsk Drottning, emot en årlig pension af 50,000 Pund Sterling. "Han gjorde denna fråga, emedan, ehuru oförskämda Ministrarne än vore, han ej trodde dem vara det nog för att insultera Drottningen och missleda Konungen genom ett dylikt förslag. Han trodde ej, att en engelsk Minister kunde, utan Parlamentets samtycke, säga till en Drottning af England: "Afsäg Er edra titlar och jag skall gifva Er 50,000 Pund om året;" en summa, som skulle tagas icke utur Kronans, utan ur ett fattigt och utblottadt folks fickor. — Lord Castlereagh ville ej utlåta sig i besvarande häraf. Hr. Beaumont sade, att ett vägradt besvarande af förnuftiga frågor bevisar, det Ministrarne blygas för att erkänna saken. — Brougham trodde, att den

sädle Lorden och hans Colleger voro färdige att förlora sina platser vid detta tillfälle.

D. 7 Junii framlämnade Brougham ett budskap från Drottningen, som deri säger sig vara återkommen, för att försvara sin angripna heder. Vidare yttrar Hon sin förundran öfver Konungens till parlamentet afgifna budskap, och remitterandet deraf till ett hemligt utskott, hvilket hon ej tror öfverensstämmande med Engelska Rättegångs-principerna.

Frankrike. Den 2 Junii, då Hr. Chauvelin bars hem ifrån de Deputerades kammare, bildade sig omkring honom grupper i olika afsigt, af hvilka en ropade: Lefve Konungen! den andra: Lefve Chartan. Icke utan svårighet banade portchaisebärarne sig väg genom mängden. Så snart de voro borta, störtade sig hoparne, 3 à 4000 man starka, på peristilen af Deputerade-Kammaren, hvars medlemmar af venstra sidan till en del insulterades. Ändtligen ankom National-gardet och återställde, ehuru med möda, ordningen; Gensdarmerne patroullerade, men tumultet saktade sig ej fullkomligt förr än det hunnit till Tuilerierne.

Den 3 bildade grupperna sig åter på Ludvig d. 15:s Torg och begåfvo sig till Carousel-platsen. Gallren omkring Borggården och Tuilerie-trädgården tillslötos, garderne trädde under gevär, talrika patrouller tågade till Rivoligatan och andra närbelägna gator. En af dessa patrouller insulterades och gaf i början blott eld öfver hufvudet på folkmassan; men då kort derpå en ung jurist försökte att fråurycka en soldat dess gevär, gaf denne eld och sköt en af ynglingarna igenom bröstet, så att han straxt derpå dog.

En annan berättelse säger: på Caroussel-platsen lyckades det patroullerne med möda att skingra folkhoparne, emedan omkring trettio högst exalterade menniskor alldeles icke ville vika, utan uphäfde de värsta uprorsskri; en af de galnaste fasttogs, men hans kamrater störtade på trupparna och befriade honom med våld. Under den häftigaste striden gaf en soldat, som man kastat till jorden, för att frånrycka honom den fångne, vid sitt upstigande eld och dödade en student, Lallemand. Polis-prefecten, Grefve Angles, utgaf en förordning, hvari all skockning af flera än tre personer på det strängaste förböds på de platser, hvarest det varit mest oroligt. Från London berättas af den 9, att en expres samma mårgon skulle hafva medfört underrättelse om ganska allvarsamma oroligheter, som ägt rum i Paris sednare än d. 6.

D. 3 blef Första Artikeln af vallagsförslaget antagen med 130 röster mot 125. Då hela förslaget hvilar på denna artikel, ser man klart, huru utgången af det hela blifver.

D. 5 skulle debatterne fortsättas; men Cam. Jourdan begynte med besvär öfver tumult-scenerna mot de deputerade, då de återkommo från kammaren. "Det synes ögonskenligen, att ett parti styrer den beväpnade magten. Jag anklagar icke auctoriteterna; men de synas frukta att ställa sig illa ut med de mägtige. Kammarens värdighet fordrar, att Ministrarne förklara sig." Lafitte upläste bref från den ihjelskjutna Lallemands fader och flera anförvandter; de gifva honom alla de bästa lofcord. Han hade blifvit dödad, vid det han ropade: vive la Charte! L. yrkade discussionernas upskjutande, till dess regeringen förklarat sig. — Leseigneur berättade, att han, jemte Girardin, blifvit insulterad och tvungen att ropa: Vive le Roi. "Han måste inberätta det till sina committenter". — Girardin: Presidenten måste sörja för ledamöternas säkerhet. — Sévard: Flera bland den oroliga hopen beklagade den oskickligheten, att ej hafva arresterat Constant; men det behöfdes blott, sade de, ett änssin dugtiga karlar, för att lura ut honom. — Perrier: hundrade människor hade förföljt Constants vagn och slagit hans betjent; men ingen hade blifvit arresterad. — Constant: Till mig har man sagt, att man ville åt Lafayette och tvinga honom att ropa: Vive le Roi! Flera känner jag och skall upgifva dem inför rätta. — Kératry intygade vid sin heder, att han hört skrikas: Vive le Roi et à bas la Charte, och blifvit skälld för klubbist, då han framvisade sin pollet som deputerad. — Sigillbevararen: "Kammarens inre police åligger Presidenten, icke Ministrarne. Desse kunde omöjligen ännu vara nog underrättade. Det hade varit önskeligt, att den stora frågan, som sätter kammaren i rörelse, icke utom kammaren blifvit discuterad. Nyss har jag anmärkt, att Lafayettes tal skulle kunna väcka oroligheter. Auctoriteterne hafva då tagit sina mått och steg; men factionerne ty värr äfven sina. — Flere yrkade discussionernas fortsättande; andra satte sig däremot, och sessionen slutade under gräsligt larm, i det vänstra sidan aflägsnade sig.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 51. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 26 Junii.

Sine ira, studio et metu.

I anledning af Kongl. Kammar-Collegii underdåniga utlåtande om Skjutsinrättningen (se N:o 43 och 44).

Redaktionen, som ej bordt vägra plats åt följande insände upsatser och handlingar, kan öfver de deri gjorda anmärkningarne ingen annan förklaring lemna, än att alla Redaktionens upgifter i ämnet äro hämtade, ord för ord, ur Kongl. Kammar-Collegii recenserade underdåniga utlåtande, och att deri ej synes något spår till kännedom af de för Skaraborgs län särskildt meddelte nådiga besluten, eller det från Jemtlands län ingångna underdåniga svaret.

"Öfvertygad, att min Herre ej mindre älskar grundade upgifter, då de vederlägga misstag, än då de angifva felagtigheter begångne af Embetsmän, har jag trott mig ej bora draga i betänkande att till införande i min Herres Tidning anmäla följande:

"Uti Stockholms Courier N:o 43 anföres, rörande frågan om förändring af skjutsväsendet, hvarom Kongl. Maj:t genom Nådigt Circulär-Bref den 18 Aug. 1810 ålagt Dess Befallningshafvande att inom 4 år derefter inkomma med underdåniga utlåtanden: "Uppå skedde erinringar hafva ändtligen samtlige Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, utom Landshöfdingen i Jemtland, inkommit med deras underdåniga yttranden, hvilka uti Nådigt Bref af d. 24 Aug. 1819 blifvit Kammar-Collegium tillställde."

"Saken förhåller sig likväl annorlunda. Ty redan d. 6 Aug. 1811 besvarades ifrån Jemtland förenämnde Kongl. Maj:ts Nådiga Circulär-Bref; med Kongl. Maj:ts Nådiga tillstånd är hållskjutsen i detta län afskaffad, och gästgifvarne ansvara för resandes fortkomst enligt derom uprättade Contracter."

"Skulle min Herre önska känna Insändarens af denna Artikel namn, skall detsamma med nöje meddelas" *).

"Till Redactionen af Stockholms Courier."

"Då det, uti en i Stockholms Courier införd framställning angående verkställigheten af den förändring i skjutsnings anstalterne, som Riksens Ständer vid flere Riksdagar påyrkat, föres åtskillige Landshöfdinge-Embeten till last, att icke i behörig tid hafva fullgjort, hvad genom Kongl. Brefvet af den 13 Augusti 1810 varit härom förordnadt, torde Tit. finnas benägen att på enahanda sätt meddela allmänheten tvänne sednare i afskrift härhos bifogade Kongl. Bref, som ådagalägga orsakerna till dröjs-

*) Red: anhåller härmedelst, — och har ej annorlunda kunnat göra det —, att detta meddelande måtte ske. I annat fall, och om insändarens namn ej kan äfven meddelas allmänheten, ber Redactionen sina läsare anse det insända, såsom grundlöst och till intet gjordt.

målet med ofvannämnde anstalt inom Skaraborgs län. Det förhållande, som, på grund af stadgandet i 1 §. 2 mom. i förstnämnde Kongl. Bref, föranledt det begärde och beviljade anståndet, fortfar ännu i så måtto, som den i Wadsbo härad verkställde, i Kongl. Brefvet af den 13 December 1815 omförmälte skjuts-reglering är, ehuru af Kongl. Kammar-Collegium faststäld, likväl i anledning af anförde besvär, som veterligen ej blifvit afgjorde, beroende på Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning."

"Af alla de felaktigheter, som med skäl eller oskäl tillvitas Embetsmän, är väl ingen, hvarföre man med god vilja och någorlunda förmåga bör kunna lättare undvika förebråelse, än den, att utan laglig anledning låta ärender hvila; och man har derföre trott sig så mycket mera upkallad att för sin del förklara det anmärkte förhållandet, som framställningen skett i en tidning, hvilken genom oväld förvärfvat sig trovärdighet, då deremot vissa andra, genom den löslighet och ensidighet, hvarmed de, ofta utan att i sitt klander urskilja emellan gällande föreskrifter och verkställigheten deraf, framkasta sine anmärkningar, synas sjelfve bereda sin vederläggning i hvarje uplyst läsares omdöme. Mariestad den 8 Junii 1820.

CASPER EHRENBORG.

"CARL med Guds Nåde, Sveriges, Norriges, Göthes och Wendes Konung &c. &c. &c. Hertig till Schleswig Holstein &c. &c.

"Wår ynnest och Nådiga benägenhet med Gud Alsmägtig Troman Friherre, Landshöfdinge, f. d. Stats-Råd, Commendeur med Stora Korset af Wår Svärds-Orden! Uppå Eder Underdåniga Skrifvelse af den 2 i denna månad, med anmälan, det J af andragne ordsaker ännu icke kommit i tillfälle att kunna till Oss i underdånighet afgifva den uti Wårt Nådiga Circulair-Bref den 13 Augusti 1810 anbefallde utförliga Berättelse angående Skjutnings-anstalterne i det Eder anförtrodde Län, länder Eder härmed till Nådigt svar och behörig efterrättelse, det Wi velat bevilja Eder anstånd till nästkommande eller 1815 års slut, med afgifvande af den Berättelse, rörande Skjutsnings-anstalterne i Länet, som Wårt ofvannämde Nådiga Circulair-Bref föreskrifver; Wi befalle Eder Gud Alsmäktig Nådeligen. Stockholms Slott den 9de Augusti 1814.

Under Hans Kongl. Maj:ts
Wår Allernådigste Konungs och Herres frånvaro

Dess tillförordnade Regering

FRED. GYLLENBORG. M. ROSENBLAD.
CLAES FLEMING. C. LAGERBRING.
J. A. BÖRTZELL.

Till Stats-Rådet, Landshöfdingen Friherre Adlersparre, ang:de anstånd med Berättelses afgifvande om Skjutsnings-anstalterne.

Med Höga Originalet lika lydande, styrka
AD. WENNERSTEN. J. G. STENBERG.
Kongl. Secreterare. Häradshöfding."

"CARL med Guds Nåde, Sveriges, Norriges, Göthes och Wendes Konung &c. &c. &c. Hertig till Schleswig Hollstein &c. &c.

"Wår ynnest och Nådiga benägenhet med Gud Alsmägtig Troman, Friherre, f. d. Stats-Råd, Landshöfding, General Major och Commendeur af Wår Svärds-Ordens stora Korss! Wi hafva i Nåder låtit Oss föredragas Eder underdåniga skrifvelse med anmälan att, ehuru Wi genom Nådigt Bref

af den 9 Augusti sistledit år, uppå då förekomne skäl, beviljat Eder anstånd till innevarande års slut med afgifvande af den i Wårt Circulaire-Bref af den 30 Augusti 1810 anbefaldte utförliga berättelse angående Gästgifveri Skjuts-anstalterne inom det Eder i Nåder anförtrodde Län, skola likväl för allemnandet af denna berättelse och för vidtagandet af den undersökning och reglering, som för densamma är nödig, ännu sig förete de hinder: Att öfver den i Wadsbo Härad verkställde allmänna Skjutsreglering besvär äro anförde, som bero på Wårt och Rikets Kammar-Collegii pröfning: Att öfver en lika Reglering i Trenne andra Härader och öfver indragning af flere Gästgifverier klagomål blifvit hos Oss i underdånighet anförde, hvilka nu i Orten äro utställde till vederbörandes förklaringar, samt att undersökningen rörande den i Wartofta Härad förledit år begärde och förordnade nya Skjutsreglering ännu ej hunnit att vid Härads-Rätten fulländas; och hafven J af desse anledningar och då så väl Håll- som Reserve-Laget vid hvarje Gästgifveri bör vara bestämdt, innan någon ordentlig allmän Reglering om skjutsen kan verkställas, i underdånighet hemställt, om icke med berörde Reglering och den anbefaldte berättelsens afgifvande må få hafvas anstånd, till dess ifrågavarande tvistige Skjutsnings-ärender blifvit med Laga kraftvunne Utslag afgjorde."

"Härå länder Eder till Nådigt Svar, det Wi till hvad af Eder i ofvanberörde afseende blifvit i underdånighet hemställdt lemnat Wårt Nådiga bifall. Wi befalle Eder Gud Alsmägtig Nådeligen. Stockholms Slott den 13 December 1815.

CARL.

J. A. Börtzell.

Till Landshöfd. Friherre Adlersparre ang:de ytterligare anstånd med afgifvande af dess berättelse om Skjutsnings-anstalterne i länet."

Likheten med Höga Originalet styrka

Ad. Wennersten, Kong. Secreterare. — J. G. Stenberg, Häradshöfdinge."

Af dessa Kongl. Bref och de deri omförmälte underdåniga hemställningar skulle man kunna sluta, att den så långsamt behandlade frågan om skjutsning på entreprenad efter nu gällande skjutsordning icke varit med särdeles intresse omfattad, hvilket den i sanning också icke förtjent att vara. Uppenbart är det, att om all anstalt skulle hvila, till dess alla tvistiga skjutsnings-ärender blifvit med laga kraftvunna utslag afgjorda, det då helt och hållet berodde af slumpen, om på något ställe saken någonsin kunde företagas. Det kan aldrig vägras någon gästgifvare, skjutsskyldig eller annan, hvars fördel derunder möjligtvis beror, att väcka tvistiga frågor, när som helst, om håll- och reservelags utvidgande eller minskande vid ett eller annat gästgifveri; och, hvad som värst är, sådant utan allt hinder af laga kraftvunna utslag, hvilka i dylika ekonomi-mål ej få utestänga ny pröfning af ärendet. Är det då sannt, att så väl håll- som reservelaget vid hvarje gästgifveri bör vara bestämdt, innan någon ordentlig allmän reglering om skjutsen kan verkställas; så kan man aldrig förutse, när denna reglering blir möjlig.

Detta är, efter vår tanka, visserligen likgiltigt, när fråga icke är om annat än skjuts-entreprenader, efter närvarande skjutsordning, hvilka dock i evighet aldrig låta verkställa sig. Men om satsen vore giltig; så skulle den gälla för alla frågor om ordentlig allmän reglering af skjutsen; och då skulle den borttaga allt hopp om en förbättrad skjutsnings-anstalt, på hvad sätt man helst ville försöka den. Lyckligtvis har sat-

sen redan blifvit i verkställigheten öfvergifven; ty frågan är, såsom bekant, nu i gång, ehuru ganska säkert många tvister om håll- och reservelags bestämmande finnas i denna stund anhängiga hos vederbörande auctoriteter och ej på länge blifva med laga kraftvunna utslag afgjorda. Det enda, vi hafva att beklaga, är det inflytande, som meranämnde sålunda öfvergifna sats möjligtvis ägt, äfven annorstädes än i Skaraborgs län, på den anmärkte långsama behandlingen af det högst vigtiga förslaget till forvagns-inrättning, hvilket, såsom ur Kongl. Kammar-Collegii underdåniga utlåtande är visadt, blifvit ansedt äga ett nära och oskiljaktigt sammanhang med det andra förslaget om entreprenad.

Något om hemlighets-sjuka.

Det hemlighetsfulla väsende som, vissa enskilda någon gång låta påskina, kan vara lika oskadligt som löjligt; men om en regering och dess organer företoge sig att på samma sätt vilja draga ett flor öfver sig och sina handlingar; så vore detta af vida eftertankligare natur -- och det både för regeringen sjelf och för hennes undersåter.

I despotiska stater är regenten den, som minst regerar, ehuru han bär namnet derför och tror, att statens öde ledes genom hans vink, emedan han då och då opåtalt låter efter egen nyck strypa sina mägtiga organer och understundom äfven en och annan obetydlig undersåte, som olyckan förer i hans väg. Regenten har då intet interesse att dölja något; han ser inga gränser för sin magt och tror ingen ting på jorden kunna uppehålla eller till intet göra hans beslut. Det gör honom således ingen ting, om de före verkställigheten blifva kända eller icke. Det enda skäl, han kunde äga till ett sådant system, vore begäret att låta sina befallningar krossa oförmodadt och hastigt, såsom åskan. Men att hemlighetssjukan ändock herrskar i despotiska staters regeringar, bör skrifvas på organernas kapitel. Ju mindre skäl regenten har att hölja sig i mörker, desto mer hafva gunstlingar det; ty de måste bedraga och öfverraska den enda källan till deras magt och värde, regenten; och de måste äfven bedraga folket, ty från folket kunde utgå röster, som uplyste honom. Just lika godt kan det också vara, om folket vet något eller intet angående sin regerings steg, i ett land, der folkets röst ändock ingen ting verkar, utan genom upror. Men säkert är, att det kunde finna ett annat sätt att yttra sig, om det kände det system, som rådde inom regeringen och kunde något när förutse, hvad hon hade i sinnet. Det vill säga, att despotismen skulle uphöra, om den icke närdes och skyddades af hemlighets-systemet.

Intet regeringssätt är mindre tryggt och mindre lyckligt för magtens innehafvare, än despotismen. Men kan icke hindra folket att tänka på sitt vis, och yttra sina tankar för fränder och grannar. Om derföre något händer, som synes orätt eller farligt, så går det, som en löp-eld, från mun till mun, vanställes och förstoras. Alla figurer växa i mörkret. Frihet att offentligen berätta och rådgöra skulle oftast förekomma de olyckor, som nu mörkret föder. Hvad regeringen säger, tros af ingen, så länge ingen äger rätt att motsäga. Den mildaste och rättvisaste despot är derföre lika olycklig, som den grymmaste våldsverkare. Båda omgifvas lika af sina gunstlingars rökverk och sina folks misstankar.

Huru begäret att verka i det fördolda

kan hänga vid äfven constitutionella regeringar och uplysta tider, har Europa länge sett och skall ännu se, till dess regenterne funnit, att deras enda och samma styrka ligger i ljuset, i folkens kunskap om alla deras steg, i offentlighet och yttrandefrihet. Imedlertid ser man icke regeringarna i någon punkt med sådan förbittring brottas mot sina folk, som i denna. Våld, bedrägeri, corruption och alla oädla medel hafva blifvit använda af regeringarna, för att förmå folken att afsäga sig en rättighet, som egentligen är en välgerning för sjelfva regeringarna. Man tyckes anse för bättre att befalla öfver eländiga varelser, som tiga och förbanna, än att leda tänkande menniskor, som få veta allt och discutera allt, och som, under disputens ifver, icke hafva tid att förbanna. Den som får yttra allt hvad han tänker, han tänker intet annat än hvad han yttrar; och regeringen vet, på hvad fot hon står med sina undersåter. Att en regent icke vill veta detta, sådant är otänkbart; och det usla surrogatet, spioneri, som mången griper till, bevisar begäret att känna folkets tankar. Den genom sin rang öfver alla enskilda passioner uphöjde regenten kan icke hafva interesse i mörkret; ty mörkret är egennyttans och passionernas element.

Men det finnes en annan menniskorace, som lefver och rörer sig i mörker och som har förstått inbilla regenterna, att äfven de behöfva det, för sin magt och sin säkerhet. Man må kalla dem Aristocrater, Ultras, eller hvad man behagar; namnet gör lika litet till saken, som börd och rikedomar. Det vore orättvist att påstå, det någon af dessa tillfälligheter nödvändigt bestämmer Aristocraten, ehuru det ofta sker, genom den inrotade seden (eller oseden), att valet af en regerings-organer nästan alltid deraf bestämmes. Bland dessa organer — eller, som de i andra länder kallas, Ministrar — hafva funnits och finnas män af ädelt nit och hög uplysning; men deras läge ställer dem mellan regenten och folket; och dumma eller elaka medbröders exempel och läror hafva inbillat dem, att deras fördel ligger i att göra regenten och folket främmande för hvarandra, att dölja för den ene, hvad den andre gör och tänker; ty de veta, att om dessa båda blott lära känna hvarandra, så inse de genast, att deras fördel är oskiljaktigt en och den samma. I de flesta stater har af organernas slägt och vänner — eller sådana, som genom dem komma åt att lefva på statens bekostnad — bildat sig ett stort band — och detta är ett rätt ägta slag af Aristocrati. Vi hafva redan nämnt, att detta samfund oftast utgöres af de rika och högättade; men sådant är en tillfällighet och den kärlek till mörkret, som man förebrår de så kallade förnäma, äfvensom presterna, kommer deraf, att de hafva privilegier att försvara, hvilka icke kunna bestå ihop med ljuset. Det är blott i förbigående, som detta är nämndt; ty det hörer egentligen icke till vårt ämne: regeringarnas hemlighetssjuka.

Det första fenomenet, som bör komma i betraktande, är den ängslan, hvarmed många regeringar dölja, hvad de ämna göra. Finge man fritt berätta och finge folket fritt bedöma och på förhand discutera de föreslagna atgärderna; så skulle regenten snart uplysas om det allmänna tänkesättet, snart få vidsträcktare och liberalare åsigter af saken; Ministrarne skulle icke våga trotsa folkets tänkesätt och önskan. Men då nu allt noga döljes, tills det är färdigt och beslutet; så är ändring för sen och för regenten återstår endast ånger, för folket endast en fruktlös bitterhet. Sedan skylar man sig bakom regentens person, som sålunda kan få upbära förebråelsen för de

olyckor, dem han aldrig förutsett, ännu mindre önskat. Det är omöjligt att tro, hvad visst folk utsprider om mången ädel Furste, att han med ett slags fanatisk ifver omfattat ett system och med intolerance behandlar alla motsatta. Han kan, såsom hvar och en, äga en orätt öfvertygelse, ja en fördom; men att denna skulle vara outrotlig, ännu mer att den skulle sträcka sig till förföljelse-anda mot hvarje motsatt mening, till ett Ulyssiskt öronvax; sådant kan endast tros eller utspridas af rå och rädda menniskor, som icke *förstå* att vederlägga ett raisonnement och icke *våga* tala, i fall den ringaste ifver för egna satser visar sig hos Fursten. Hvad de icke sjelfve förmå eller våga, kunna de icke tåla, att en annan förmår eller vågar. Svårt är icke att intala den, som redan är ifrig för sina egna satser, att han icke bör tåla motsägelser deremot eller omdömen deröfver; svårt är ej heller att bland folket utminutera besynnerliga historier om regentens envishet; ty förtalet och lögnen hafva just sitt fädernesland, där man icke får inför dagens anlete berätta allt och bedöma allt, som angår samhällets angelägenheter. En furstes högsta interesse är således, att man med högsta möjliga frihet berättar och bedömer alla allmänna ämnen, alla beslut, vare sig tagna eller tillämnade; ty på annat sätt kan han aldrig undgå, att sjelf vanställas inför sitt folk eller få folket vanställdt inför sig. Det olycksaligaste som för honom finnes, vore om han aldrig läte någon ting allmänt göras, mer än hvad han icke kan hindra, om han alltid nyttjade sitt prerogatif och aldrig offrade åt liberaliteten, utan endast åt tvånget, om han med helgden af sitt namn sökte öfverskyla sina organers okunnighet eller vrangvishet. För att försäkra sig mot missledning af dem, har han intet säkrare medel, än att de fritt få brottas med nationen, låta sina handlingar och tänkesätt vara såsom en öppen bok, där hvar man fritt läser och skrifver sina anmärkningar i bräddarna.

(Forts. e. s. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

England. Berättelserna om skjutande och klockringning samt oroligheter, som skola hafva förelupit i vestra ändan af London d. 6 om aftonen, befinnes slutligen vara ingen ting annat än sagor.

D. 9 föreslog Lord Castlereagh i underhuset, att debatten öfver Konungens proposition, i anledning af Drottningens hemkomst, måtte upskjutas till d. 12, emedan Lord Liverpool fått en ny communication i ämnet. Vidare ville C. icke säga, och väntade att huset icke skulle begära det, likasom att ingen skulle af upskofvet draga slutsatser, dem utgången kanske icke rättfärdigade; sjelf ansåg han för rådligt att förfara med samma försigtighet som förut. Förslaget antogs efter några anmärkningar af Brougham. Äfven vid detta tillfälle framträder Wilberforce, såsom fridens engel, mellan de stridande ytterligheterna. Underhandlingar skola verkligen vara började med Drottningen; och att Ministrarnes tanka om henne icke är (det vill, hos Ministrar säga: icke visar sig) så fiendtlig som förut, bevisar Hr. Cannings yttrande, att behaget och högheten i hennes väsende skulle göra henne till en prydnad för hvarje hof eller hvarje annat ställe, der det kunde behaga henne att välja sitt hemvist. För sin del (individually) skulle han afhålla sig från allt inblandande i målet. Öfver Ministrarnes uttryck, att målet med Drottningen måste legislatift afgöras, har en tidning skämtat och sagt, att det betydde ingen ting annat, än att hon efter lagarna icke vore brottslig, och att derföre en lag måste göras, hvarefter hon blifver det. — Det hufvudsakligaste af de vittnesmål mot Drottningen, som finnes i de af Lord Liverpool framlagda papper, skall bestå i vittnesmål af en qvinna bland hennes betjening, hvilken af H. M. blifvit körd ur tjensten, sedan det blifvit bekant, att hon haft förtroligt omgänge med en af H. M:s betjenter.

Spanien. D. Juan Yandiola är utnämnd till General-Skattmästare i Spanien. Han var förut vald till deputerad för Biscaya. Han hade förra

gugen varit medlem af Cortes och lefde nu som landsflyktig i England. — Gen. Freyre hålles nu fången i Carthusianer-klostret i Xeres. — Regeringen har ogillat Juntans i Saragossa beslut om krigsrätt ofver de haktade, som nu komma att ställas för ordinarie domstolar.

Lorencini-klubben har högt ogillat sina häktade medlemmars upförande och beslutit en ny strängare pröfning för dem som vilja intagas.

Konungen har förordnat, att de, som söka Officers-tjenster eller inträde i militär-skolorna, icke vidare behöfva styrka sitt adelskap. — Biskopen på Majorca har, i sitt herdabref om Inquisitionens uphäfvande, förklarat, att mildhet och öfvertygande är evangelii anda, och förmanat till lydnad för lagarna. — Regerings-juntan i Malaga, som nu uplöst sig och öfverlemnat styrelsen åt de constitutionella auctoriteterna, har till dem afgifvit räkenskap för sin förvaltning och orsakerna, hvarföre detta ej förr kunnat ske.

Konungen har fastställt Cortes's beslut af d. 8 Junii 1813, hvarigenom skråväsendet afskaffas och hvarje Spanjor eller främling har rätt att, utan läro-år, pätent eller intagning i skrå, få idka hvad konst eller näring han behagar. — Bland 47 deputerade, hvilkas val d. 25 Maji voro bekanta, funnos 20 jordägare, 9 prester och 12 advocater.

Frankrike. De om en större resning i Paris utspridda rykten, hvarom, i anledning af flera derifrån till Holland ankomna courierer, Brüsselska tidningar af d. 10 tala, äro väl ogrundade; dock förefalla dagligen skockningar, buller och arresteringar. Hertigen af Tarent är nämnd till Öfverbefälhafvare för trupparna i Paris, och man väntar, att detta steg skall undanrödja grunden till de klagomål, att militäriska magten handlat partiskt. Allt flera militär-corpser inrycka i hufvudstaden. De antiliberale (heter det från Haag), hvilka ansett sig på punkten att få administrationen i sina händer, tyckas betrakta oroligheterna såsom gamla utslitna revolutionsgrep och endast glädja sig, att massan af folket tills dato visat sig liknöjd. Det torde dock icke vara första gången som en faction bedrager sig på sakernas verkliga läge och menniskors tänkesätt. — Hvad som tilldrog sig d. 2, synes vara en Ultras-tillställning, för att insultera de liberala deputerade. D. 3 samlade sig studenterne för att förekomma förnyandet af ett dylikt ofog; och Lallemand föll. D. 5 måtte de hafva velat hämnas hans död. Upfostrings Comitéen har kungjort, att hvarje yngling, som ofverbevisas om delaktighet i de förefallna oroligheterna, skall utstrykas ur sin facultéts rullor. Vid Lallemands begrafning voro 2000 studenter närvarande, och några höllo tal; subscription till ett monument öfver honom föreslogs; upträdet var stojande, men störde ej lugnet.

Chauvelin har de sista dagarna låtit bära sig till Kammarens session, genom omvägar, för att undvika nytt uplopp.

Det var icke 1:sta Artikeln af vallags-förslaget, utan 1 Artikelns 1 §., som antogs med 130 röster mot 125, eller jemnt med en öfvervigt af de fem Ministrarnes röster. Det är således af vigt, att ingen bland dem uteblifver. — D. 6 var i dep. kammaren en ytterst bullersam debatt om protocolls-justeringen. Lameth och Kératry höllo på att få stryk. L. sade Sigillbevararen, att hans förhållande var infamt. Efter våldsamma yttranden å båda sidor, blef ändtligen protocollet gilladt och 2 § af vallagens 1 Art. företogs; förändringar föreslogs och discussionen upsköts. — D. 7 var sessionen ännu bullersammare än någonsin, och af samma anledningar som föregående dagen. Ingen ting afgjordes.

Genom utomordentlig lägenhet har man i Hamburg haft bref från Paris, skrifna d. 15 kl. 5½. Staden hade d. 9 varit något lugnare, och man väntade, att Ministrarne skulle något gifva efter för de liberala. Hr Boins amendement, i 1 Art. 2 §. af Vallags förslaget, som något närmar sig Decazes förslag, var antaget med 185 röster mot 66.

D. 6 fällde Pairs-kammaren dödsdom öfver Louvel; d. 7 meddelades honom domen, och den 8 halshöggs han på Grève-torget. Han ville i början icke veta af någon prest; men beqvämade sig dock att bikta för Abbé Montez kl. 12 om natten före afrättningen. Man hade förut frågat honom, hvad religion han hade, och fått till svar, att han än varit Katholik, än Theophilanthrop, allt efter omständigheterna; för närvarande vore han Katholik, trodde han. Inför rätta stod han lugn och obekymrad, alldeles som en åskådare. Icke det ringaste vildt hade hans röst; föga, nästan intet, åt han.

En d. 23 Maji, i rättegången om Louvel inför Pairerna, förefallen, scene är nog märkvärdig för att berättas, ehuru sent. Bastard de l'Etang hade afgifvit en berättelse, däri Louvel framställdes såsom fullkomligt isolerad. Bellart gaf en motberättelse, för att framställa honom såsom fullkomligt complicerad. Vid Louvels utrop: "Fransmännen hata Bourbonerna och hafva kört ut dem 1815," sade Bellart: "Nej, icke Fransmannen,

utan arméen mot Fransmännens vilja har förrådt Bourbonerna och våldfört dem, likasom Frankrike". Deremot reste sig Marskalkarne Davoust och Suchet, och den förre i synnerhet påstod, att B. de l'Etangs berättelse ensam måtte tryckas, men icke Bellarts, såsom förolämpande för arméen, samt att Bellart måtte visas ur Pairskammaren (där han icke vore ledamot). Då upsteg Chateaubriand och i frihetens namn declamerade mot allt Franskt och Spanskt knecktväsende, mot Janischarer och pretorianska garder. Med stor pluralitet beslöts, att Bellarts berättelse skulle tryckas i Kammarens namn. Flera dylika scener hafva ofta förefallit, äfven i commissionen. B. de l'Estang förklarade sig högt för Decazes och berättade en hop låga ränkor, som blifvit upspunna, för att göra honom misstänkt såsom Louvels medbrottslig.

Stockholm. Lustlägrets öfningar äro nu afslutade, efter att länge hafva utgjort vår publiks nöje. Sakkännare hafva sagt, att man sällan ser större precision och hastighet i evolutioner och skjutning, än de församlade trupparne visat, i synnerhet mot slutet. Också, säger man, har Europas störste härförare förklarat Sin höga tillfredsställelse med trupparnas nit och framsteg. Sistl. vecka hafva dagligen exerciser i stort, eller simulacrer, blifvit utförde. I förgårs Midsommardagen kl. 3 e. m. var stor parad på fältet, då H. M. Konungen med egen hand utdelade nya fanor åt de närvarande indelta infanteri-regimenterna, som voro upställda i en stor fyrkant. Samtlige presterskapet vid de samlade corpserna var närvarande, och en kort gudstjenst förrättades, hvarefter trupparne defilerade förbi H. M. Konungen, och H. M. jemte H. K. H. Kronprinsen tog afsked af dem. Nu afmarchera regimenterne, och Stockholms invånare få åter vänja sig vid den fordna ödsligheten på Ladugårdsgärde.

I Lördags behagade Kongl. Maj:t hålla det upskjutna Ordens-capitlet, hvarvid flera utnämningar ägt rum.

Det säges, att H. M Konungen i slutet af innevarande vecka anträder sin tillämnade resa till Norrige. Förut lära de härstädes varande ledamöter af Norska Stats rådet afresa till Christiania.

Cheferne för Kongl. Vestmanlands och Dal-Regimenterne, H:rr Öfverstarne Leijonflycht och Friherre Ridderstolpe hafva, med Kongl. Maj:s nådiga tillstånd, bytt platser.

D. 18 dennes reste H. E. Stats-Ministern för Utrikes ärenderna Hr. Grefve von Engeström till Loka, för att sköta sin hälsa. Under H. E:s frånvaro har Hr. Stats-Rådet Grefve Mörner emottagit portefeuillen.

Presidenten i Kongl Commerce-Collegium Hr. Friherre Edelcrantz har, till sin hälsas skötande, erhållit tjenstledighet till d. 1 nästk. October. Under tiden är Hr. Commerce-Rådet Leungren förordnad att föra ordet i Collegium.

Likaledes har Presidenten i Stats-Contoret Hr. Friherre Wirsén erhållit tjenstledighet på sex månader, räknade från den 15 Maji, med tillstånd att under tiden göra en utländsk resa. Man känner icke, huruvida detta står i sammanhang med det updrag, som genom Kongl. Bref af d. 17 Maji blifvit Hr. Friherren lemnadt, att upgöra financeplanen för nästa Riksdag.

Bolaget för inrättande af en transport-anstalt mellan Stockholm och Götheborg hade sammanträde d. 13 dennes och beslöt, för sin del, en sådan förening, som i N:o 48 af denna tidning är nämnd, samt att till nästa bolags-stämma skulle kallas äfven de subscribenter, som teknat sig till bolaget för Veners-farten. I anseende till gjorda anmärkningar vid förslaget till bolags reglor och beslutna förändringar däri, kunde de samma nu icke antagas, utan utsattes deras justering till nästa sammanträde, som kommer att hållas öfvermårgon d. 28.

Under sistl. vecka, eller från d. 17 till d. 23 dennes, har på metall-vågen härstädes blifvit utclareradt och lastadt 6577 Sk℔ af alla sorter.

Rättelser.

I N:o 49, pag. 386, 1:a spalten, rad. 27, står: *hvad H:r F sjelf* —, läs *hvad H:r T sjelf*. Pag. 387, 1:a sp., rad. 14, står *ordning*, läs: *ordningen*. Samma sp., rad 6 nedifrån, står 37, läs 137. Pag. 391, 1:a sp., rad. 7 står *hellas* läs *hetta*. Samma sida, 2:a sp., rad. 26, står *förbudne*, läs *forbundne*.

Prenumeration å denna tidning, för det med nästa månad ingående halfår, emottages på Deléens & C:o boklåda, med 3 R:d b:co.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 52. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 29 Junii.

Sine ira, studio et metu.

Något om hemlighets-sjuka.

(Forts. och slut från N:o 51).

Utom den klokhet och det vilkor för Furstens egen säkerhet, som ligger i ett sådant upförande, är det också en ovilkorlig folkets rättighet att veta, hvad dess regering ämnar göra; ty regeringarne handla icke för sin egen skull, utan för folkets. Om dess pluralitet bestämdt yttrar en öfvertygelse, en vilja i ett ämne, hvaraf det ensamt har nytta eller skada, så kan regeringens beslut aldrig strida däremot, på någon annan grund, än att folket icke förstår sitt eget bästa. Men folket kommer också aldrig att förstå det, så länge folket icke vänjer sig att bedöma det offentligen. Genom förmynderskap blir således ett evigt förmynderskap nödvändigt — och detta är afsigten, så vida man har någon afsigt och icke handlar medvetslöst eller blott af slentrian. Folken hafva satt regeringar öfver sig, icke för dessas, utan för sin skull, och på det de måtte uttrycka och föreställa en pluralitet, hvars verkliga beslutningsrätt är förenad med svårigheter, som ofta medfört samhällets uplösning. Men derföre hafva folken icke berättigat sina regeringar att förakta denna pluralitet, hvars föreställande de updragit åt dem. De hafva sagt: styren oss, ty vi äro för många att fatta hvarje enskildt beslut, som fordras; men rådfrågen oss i det system, som bör följas, och glömmen aldrig, att vi hafva icke skänkt bort våra rättigheter, vi hafva blott updragit deras utöfvande till er; glömmen aldrig, att ert högsta studium bör vara att lära urskilja vår verkliga lugna röst; i ären icke visare än andra menniskor, utan så vida i förstån att tillägna er andras vishet; den magt, J utöfven, är icke er magt utan endast var lånad.

Och ingen kan vara angelägnare om detta än Fursten, som är ingen ting mer och ingen ting mindre än hela samhällets representant, högsta enkla uttrycket af dess vilja. Det är att förnedra honom, då man anser honom endast som chef för regeringen. Han är vida mer; han är den högsta controll, den högsta väktaren öfver henne. Då han skrifvit sitt namn under ett beslut, har ingen enskild person, utan nationen sanctionerat det; ty det är nationens magt han utöfvar. Har han gjort emot dess vilja, så har han icke förstått henne och är missledd om sitt eget interesse, har beslutit hvad han icke velat besluta; ty lika oskiljaktig, som hans ära och lycka är från folkets ära och lycka, lika oskiljaktig är hans vilja från folkets vilja. Han har ingen egen magt, ingen egen personlighet. Han är staten, fast i en motsatt bemärkelse, mot den, som en viss monark fä-

stade vid uttrycket. Är han missledd, så är nationen missledd och äger rätt att ställa sina bedragare till rätta.

Det är således lika angeläget för Fursten att stå i beständig correspondence, i beständigt meddelande af tankar, med sitt andra jag, nationen, och känna dess tankar, som det är för nationen att veta, hvad han tänker och gör. De måste beständigt rådgöra om, beständigt hafva ögonen på den magt, som står imellan dem, som råder dem, som uplyser dem, som verkställer deras beslut. Hela nationen kan icke yttra sig i massa; men en enskilds yttrande, då det är oinskränkt offentligt, kan, genom pluralitetens bifall, blifva pluralitetens yttrande, likasom det; genom pluralitetens ogillande, visar dess motsatta tanka.

Det har i många sekler, ja kanske borde man snarare säga: i alla tider, varit en falsk inbillning hos Furstar, att deras magt var desto större, ju mindre de hade communication med sina folk, ju mera de isolerade sig och insvepte sina gerningar i mörker. De trodde, att ordet befalla endast då hade någon betydelse, när det var synonymt med att verkställa en nyck. De hade aldrig begrepp om verkliga naturen af sin magt; deras personlighet var allt, och staten existerade endast för den. Kanske är det var besynnerliga tid förbehållet att bibringa dem ett annat begrepp.

Hvad fördel, hvad ökad njutning skulle en Furste vinna, genom denna så kallade större magt? genom denna möjlighet att utan skäl, utan ljus, utan undersåters vetskap, fylla nyckers krat? Jag förstår det sannerligen icke. Han äger allt, hvad af sinneverldens föremål fordras till en menniskas lycksalighet. I sina handlingar är despoten, som person, således icke oinskränktare än den lagliga regenten; i hvad han gör såsom furste, är han mera bunden, mera olycklig; ty han plågas af den outtröttliga oron, fruktan, ovissheten om sina undersåters tänkesätt. Och den magt, han tror sig äga, är endast chimerisk; om någon beror af andra, så är det han. Hans organer kunna inbilla honom, hvad de behaga, ty ingen annan får ju meddela honom det minsta. Han tror, att det är han, som gör allt, under det han ledes hvarje steg och endast är sina organers organ.

Vi hafva här betraktat offentlighet och frihet såsom synonyma. De äro det också; alla de misslyckade försöken att grundlägga ett fritt regeringssätt utan offentlighet hafva nogsamt bevisat detta. Det har funnits i Sverige en besynnerlig epok af femtio år, som kallades frihets-tiden, då folket, som det hette, styrde sig sjelft, men då rättvisa och trygghet till lif och egendom mindre funnos än någonsin, d. v. s. då frihetens grundpelare var förstörd. Orsaken var den, att mörkret hylladés. Standen skrinlade sina protocoller. Då de blandade sig i politiken eller bedömde dem, som mellan Riksdagarna regerat, skedde det i ett hemligt Utskott. Då de dömde, (ett bland de största missbruk, dem en representation kan begå) skedde det genom en hemlig Commission. — Allt sådant igenfinner man i hemlighetsfulla republiker, hvilka i mörkrets rike innehafva samma rang som despotismen.

Sedan vi sålunda kastat en blick på regenters och regeringars allmänna interesse i afseende på det hemlighetsfulla i statens ärender, vilja vi betrakta något närmare de olika sätt, hvarpå denna sjukdom yttrar sig, och de skäl, den sjuke förebär för att försvara sitt tillstånd och framställa det såsom hälsosamt.

Hvad man vanligen i tid och otid uprepar, är *Statens säkerhet*. Med dessa ord — dem man dock aldrig finner för godt att

närmare förklara — vill man skräma folk såsom man skrämmer barn med busen. Ämnar man göra någon politisk operation, så är statens säkerhet i fara, i fall den yppas. Har man gjort någon, så måste den döljas, för statens säkerhets skull; endast vederbörande få se in i hemligheten; folket måste hållas på afstånd. Skall ett beslut fattas — i hvad ämne som helst, och således äfven i den mest populära fråga, i ekonomi, financer &c. &c. — så får ingen våga gissa, ingen yttra ett omdöme. Det synes, som komme detta allt icke af kärlek till ordning och skick, icke af hat till det förhastade och lögnaktiga, för dess egen skull, utan af en medfödd rädsla, en krampaktig rörelse i hjertsäckarna, så snart orden regering, förordning, o. s. v. uttalas oofficielt. Mången afhåller sig, af blott rädsla, från att motarbeta hvad lagen tillåter, t. ex. omdömen om en redan verkställd åtgärd, ehuru dylika äro tusende gånger mera génanta än de, som göras öfver tillämnade, öfver hvilka han deremot finner allt omdöme förgripligt.

Om ett upror utbrister i en del af landet, ja om det lumpnaste smädeord mot regeringen yttras, det otroligaste, grundlösaste uprorsrykte utsprides af en fånig menniska, så upstår deraf en stor statssak, hvaraf man försöker göra en hemlighet. Man rådslår, man stänger dörrar och spjäll, man påhittar de barnsligaste förevändningar och tydningar, för att kunna dölja det. Och man besinnar icke, att detta just är sättet att gifva vigt åt lappri. Får saken öppet framläggas inför hela verlden, så updagas dess obetydlighet. Skall åter det smygande ryktet kringföra berättelsen; så kan man hålla tusende mot en, att af ett sandkorn blifver ett berg. Ju tätare cordon man drager omkring det smittade stället, desto vanställdare blifver det, som lyckas att slippa igenom. Med begärlighet sluka de upspärrade öronen hvarje halft ord; oro fattar sinnena; folket tänker — och hvem undrar, att det så tänker? —: regeringen döljer ängsligt tillståndet, således måste det vara farligt. Man döljer *för statens säkerhets skull*, till dess hon kan verkligen vara i fara.

Om sådana grundsatser ännu råda hos någon regering — att de hafva funnits, det vittnar historien — så har den regeringen missförstått sin tid och sitt sanna interesse. Ingen regering kan nu mera bygga sin säkerhet på ett dylikt system. Alla uplysta folk — om Tartarer och barbarer talar ingen — hafva vuxit ifrån sin långa barndom. De tåla ej längre att handteras som främlingar, för hvilka man stänger fästningarna. Säkerheten, säger en stolt nation i fråga om dessa, ligger i våra armar och vårt mod, icke i fiendens okunnighet. Och i intet fall ligger den deri. Tidens store ande ropar till regeringarna: "byggen er magt, er trygghet, ert anseende på folkens öfvertygelse och kärlek; allt annat är lös sand! handlen öppet, ty hemligheternas period är förbi"! Och om några fåvitske ännu gifvas, som icke af regeringskonsten förstå mer än: *qui nescit dissimulare, nescit regnare;* så skola de snart blåsas bort af jorden. Deras namn blifver ett åtlöje för barn och deras ängsliga bemödanden en saga, den ingen skall tro.

Rättelse:

Den i N:o 43 och 44 af denna Tidning införda recension af Kongl. Kammar-Collegii underdåniga utlåtande, angående skjutsinrättningen, är författad med hämtande af alla upgifter omedelbart ur sjelfva utlåtandet, på sätt som äfven uti N:o 51 blifvit förklaradt. Men då de uti sistnämnde nummer intagne handlingar anmältes med

yttrande, att i utlåtandet ej syntes något spår till kännedom af de för Skaraborgs län särskildt meddelte nådiga besluten; misstog sig Recensenten, i förlitande på sitt minne och af bristande tillgång till utlåtandet. Erinrad härom, har han derföre bordt skynda att tillkännagifva, det bland de för hvarje län uti meranämnde underdåniga utlåtande gjorde särskilda berättelser, hvilka, såsom mindre vigtiga, blifvit i recensionen förbigångna, finnes för Skaraborgs län följande:

"Genom nådigt bref af den 13 Dec. "1815 har Eders Kongl. Maj.t lemnat Lands-"höfdingen i detta län anstånd med i frå-"ga varande skjutsreglering och den anbe-"fallde underdåniga berättelsens afgifvande, "intilldess åtskillige der tvistige skjutsnings-"ärender blifvit med laga kraftvunna ut-"slag afgjorde."

Recensenten äger för öfrigt ingen ting annat att anföra till ursäkt för detta misstag, än att det på sjelfva saken och deri gjorda anmärkningar ej har något inflytande.

LAGFARENHET.

Till Redactionen af denna Tidning hafva blifvit insände handlingar uti en rättegång, hvilken, ehuru icke genom tryck för allmänheten kungjord, äger den särdeles märkvärdighet, som påkallar allmän kännedom af de lagskipningsgrunder, Konungens Högsta Domstol följt. Dess Ledamöter hafva tänkt olika; och rättvisan fordrar, att de särskilda meningarne för den allmänna granskningen särskildt framställas. De synas oss begripliga, hvar för sig, utan annan föregående berättelse om målets sammanhang, än den, som ligger i sjelfva argumentationerna. För korthetens skull förbigå vi äfven allt annat, än det, som rörer den märkvärdiga frågan, hvarmed rättegångens öfriga åtskilliga föremål ej hafva oskiljaktigt sammanhang. Omröstningen föreföll den 23 April 1819; och

Herr Justitiæ-Rådet Örbom har yttrat:

- - - - - - - -

"Vidkommande hufvudsaken och deraf "först, huruvida Stafsunds egendom, efter "hvad å samtelige Presidentskan Rosenad-"lers Borgenärers sida blifvit yrkadt, men "hennes arfvingar bestridt, må böra gå till "betalning för Borgenärer, som uti Presi-"dentskans concurs bevakat fordringar och "fått sig betalningsrätt tillagd; så förekom-"mer härutinnan, att Presidentskan icke al-"lenast uti en den 7 April 1783 emellan "henne och mannen Presidenten Rosenad-"ler i lifstiden, med den förres närmaste "arftagares vetskap och samtycke *), slutad "förening **), förbundit sig att uti sin lifs-"tid icke föryttra, förpanta eller till någon "del förminska Stafsunds Säteri eller under-"lydande hemman, af hvilka fastigheter hon "genom föreningen kommit ensam i besitt-"ning och förvaltning, utan ock uti särskild "samma dag tecknad och bevittnad hand-"ling gifvit sine då varande arftagare, mo-

---

*) Hvilket gör, att föreningen kan gälla emot dessa arfvingar, men alldeles icke, att den, till deras fördel, gäller emot någon annan. Ingen får förbindelse mot oss derföre, att vi sjelfva känna våra rättigheter, utan derföre, att de äro eller böra vara kända af den, som skall förpligtas.

**) Frågas: Då lagen förklarar mannen för hustruns rätte målsman och hon, utan hans samtycke, följaktligen aldrig kan sluta ett aftal; huru skall hon då komma i tillfälle att med mannen sjelf sluta ett sådant, det må vara af hvad beskaffenhet som helst? Skulle hon, i sådant fall, betraktas såsom sjelf myndig, eller hvem skulle vara hennes målsman emot mannen, med hvilken hon aftalar? Och om detta är sannt, huru kan väl någonsin afseende göras på en hustrus öfverenskommelse med hennes man, såsom på en lagligen giltig handling?

"dersystern Friherrinnan Funck och hennes "man Landshöfdingen Friherre Adelsvärd "samt moderbrodren Kammarherren Friherre "Funck den försäkran, det Presidentskans "afsigt icke vore att Stafsunds egendom i "någor måtto förminska eller förvärra, utan "att densamma, såsom härstammande från "Grefveliga Lindsköldska familjen, skulle "efter hennes död ograverad tillfalla hennes "anhöriga, så ock vidare uttryckt sin för- "pligtelse med de ord, att hon på intet sätt "skulle förskingra, försälja, pantsätta eller "förbyta denna egendom, utan att moder- "systern eller moderbröderna dertill lemnade "frivilligt samtycke och bifall, ehvad om- "ständigheter framdeles kunde förefalla, så- "som enkostånd med mera: att Presidenten "Rosenadler och Frun gemensamt hos Hof- "Rätten sökt fastställelse af föreningen, samt "Landshöfdingen Friherre Adelsvärd och "hans Fru jemväl till Hof-Rätten ingifvit "omberörde särskildta handling, för att till "ej mindre deras, än svågrens och brodrens "framtida säkerhet, så ock till deras efter- "rättelse, hvilka handlingen eljest i någon "måtto kunde röra, blifva i Hof-Rättens "Protocoll intagen och, på liká sätt som "Presidenten Rosenadlers och hans Frus för- "ening, till vederbörandes rättelse stadfästad: "att Hof-Rätten genom särskildta Resolu- "tioner förklarat sig icke kunna annorledes "samtycka dessa ansökningar, än att förenin- "gen äfvensom meranämnde särskildta hand- "ling vordo, till den verkan lag förmådde, "i Hof-Rättens Protocoll intagne *): att "på underdånigt ändrings-sökande af Pre- "sidenten och hans Fru uti detta Hof-Rät- "tens utlåtande, Kongl. Maj:t genom Utslag "den 28 October 1783 gillat föreningen till "efterlefnad uti Presidentens och Fruns lifs- "tid *), men på sednare underdåniga an- "sökningar af Presidenten och Presidentskan, "uti Utslag den 24 Augusti 1784, i anse- "ende till då förekomne nya omständighe- "ter, i Nåder funnit godt att oftanämnde "förening, såsom af arfvingar **) å ömse "sidor bifallen, i alla dess delar till oryg- "geligt bestånd och efterlefnad för då och "framtiden, ovilkorligen stadfästa" †).

(Forts. e. a. g.)

---

*) Hvilket Hofrättens förfarande visserligen måste för ganska välgrundadt erkännas — så vida *den verkan, lag förmår*, alldeles icke kan vara en fastställelse, då det, som öfverlemnas till denna verkan, är sådant, som ej kan efter lag godkännas.

*) Hvilket Kongl. Maj:ts utslag åter var en uppenbar afvikelse från lag — dermed dock ingalunda menadt, att Kongl. Maj:ts nådiga beslut skulle nu mera kunna häfvas.

**) Af arfvingar, men icke af borgenärer.

†) Denna fastställelse afvek ännu längre från lag, än den förra.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Frankrike. Att gifva ett någorlunda klart begrepp om oroligheterna i Paris, är ännu icke möjligt. Att de allt jemnt fortfara, deri öfverensstämma de flesta berättelser; men desse äro i allmänhet så olika hvarandra och ofta med upsåt så falska eller förvända, att man med varsamhet bör nyttja dem. Quotidienne säger sjelf: vi visste ganska väl, att värre oordningar förefallit än de, som vi berättat; men vi förtego det, för att icke ännu mer uphetta sinnena, som redan nog äro uphettade af de deputerades tal. Så mycket tyckes kunna slutas af allt, att ynglingarne eller Chartans anhängare icke börjat oväsendet, och att de först af sina motståndares förolämpningar och den väpnade magtens våldsamma framfart blifvit retade. Om oväsendet d. 9 berättas följande: det begyntes med en marche af ynglingar, som alla syntes under 25 år och gingo, 8 à 10 tillsammans, ställande kosan till St. Martins porten, der alla hus, bodar och källare voro stängda, likasom staden varit intagen med storm. För trupparna gåfvo de rum, men slöto sig åter

ihop tätt bakom dem och förföljde dem, under rop af: "lefve Chartan! och till och med: "lefve republiken"! Mängden växte och besatte de närbelagna boulevarderna, der alla vagnar försvunnit och gensd'armerne mottogos med stenar. Ändtligen skingrades hopen genom choc af en cuirassier-escadron. I Palais Royal gick ej mindre bullersamt till, men lugnet återställdes snart. Det påstås, att penningar blifvit utdelta, ja Ultrasblad uppgifva dagspenningen för de i uploppet deltagande; och mycket panter skola vara igenlösta på assistancen. På Ludvig XV.s torg fasttogs en ridande karl, som syntes hafva ett slags befäl öfver de oroliga. — Sedermera hafva hvarje afton skockningar ägt rum, men snart blifvit skingrade. — Prefecten i Lille har fått en stafette från Polis-directören, Mounier, af d. 10, hvari det hette, att en allmän försoning inom och utom kamrarna följt på antagandet af Boins amendement. — Hertigen af Reggio (Oudinot) ligger illa sjuk allt sedan han d. 9, i spetsen för trupparna, blef ryckt af hästen och fick ett häftigt slag af en ryttares häst. — I Lyon, Bordeaux o. s. v. skola vara oroligheter. I B. discuteras samma ämnen som i Paris, och discussionerne hafva till och med föranledt dueller.

I Bayonne är communicationen med Spanien försvårad. — Det lägges hinder för Spanska tidningars införande, och flere sådana äro tagna i beslag på posten.

I Dep. Kammaren har häftigheten aldrig varit så förskräcklig, som d. 10. Lafitte påstod åter, att protocollet ej måtte gillas, förr än Ministrarne gjort redo för anfallen på folket. Bland en mängd bref från medborgare, som voro oroliga eller i sina anhöriga förolämpade, upläste han blott ett. En 60-års man, som ville springa undan, blef i en bod dödligt sårad, och halfva sabeln satt qvar i kroppen; en 15-års gosse hade fått ett sabelhugg. L. påstod, att det var Ministrarne sjelfva, som retade till upror och nu läto blodigt förfölja som revolutionärer dem, hvilka de förlidet år förmått att insända vördnadsfulla petitioner, för vallagen. Han hoppades, att hufvudstaden skulle icke behandlas som Nimes och de deputerade icke mördas vid utgåendet ur huset (Här ropade Puymaurin, till allmän förargelse: med Er vore det icke mödan värdt). L. fruktade, att följande dagen skulle blifva ännu värre; och detta yttrande gjorde ett förfärligt intryck. Flera talade i samma anda. — Sigillbevararen: Ehuru stor smärtan öfver det skedda är, så är dock bevisadt, att de uproriske någonstädes ifrån blifvit upeldade till Konungamagtens störtande. Här är som grundsats antaget, att mängden får resa sig och med kraft understödja oppositionen. Man kan icke bedraga sig däri, att antagande af ett dylikt system är blott ett steg aflägset från organiserandet af ett upror. Det skall lagligen bevisas, att rebellerne haft sina chefer, sin lösen och ordentligen utsändt detachementer åt flera håll; att man hört ropas: "Lefve våra Manchesterska bröder! Bort med Kamrarne! med Royalisterna! med Missionärerna! med Cuirassiererna! med Dragonerna! med . . . . . ! — Constant kunde icke få ordet; och under det gräsligaste larm lyckades det ändtligen Presidenten att få protocollet erkändt.

Boins amendement lyder: "Departements-collegierna bestå af de mest beskattade valmän, till ett antal lika med ¼ af hela departementets valmän. Dessa collegier nämna 172 deputerade, hvilken nämning sker 1820, enligt den vid nu gällande lag fogade tabell. Arrondissements-collegierne nämna hvartdera en deputerad. Dessa collegier bestå af alla valmän, som äro skattskrifna (ayant leur domicile politique) i en af församlingarna inom val-arrondissementets gränser, hvilka provisoriskt bestämmas, för hvart departement genom Kongl. Förordning efter yttrande af Conseil-général; dessa förordningar skola dock nästa session underkastas lagstiftningens pröfning. Den femtedel af de nu varande deputerade, som skall fornyas för nästa session, nämnes af arrondissements-collegierna. För de följande sessionerna komma de departementer, hvilka förnyandet af deras deputerade då tillhörer, att nämna dem alla efter de i denna artikel stadgade grunder." Denna förändring antogs, såsom redan är berättadt, d. 9 med 185 röster mot 66. Ministrarne ville i början icke yttra sig om denna idée, och de öfverspändaste på båda sidor förklarade sig däremot; alla moderata voro därför och man trodde, att Ministrarne sjelfve i hemlighet önskade en sådan medelväg, som gör dem mera oberoende af Ultras. Dock förklarade Sigillbevararen högtidligt, att Ministrarne (såsom man förebrått dem) icke underhandlat eller ens talt med Boin. — Girardin sade: detta är Ministrarnes sista tillflykt, hvilka icke å nyo vilja framdraga en lag, som nationen afskyr och som redan fått blodsdop (till Ordning!). — Constant talte icke. Oenighet tycktes herska i de liberalas läger.

D. 10, sedan den bullersamma discussionen om protokollet var slutad, förekommo de sista artiklarne i vallagsförslaget och antogos med många förändringar. — D. 12 antogs slutligen, under temligt lugn, hela lagförslaget, med 151 röster mot 95,

sedan Dupont de l'Eure resumerat alla de däremot anförda skäl.

England. Drottningen har flyttat från Alderman Woods hus in i Lady Hamiltons. Först hade Lord Archibald Hamilton en lång audience, och kl. 12 på natten flyttade Hennes Maj:t. Gudstjenst och presentationer hålles numera hos Henne.

Den communication Grefve Liverpool fått, sägas hafva varit af följande innehåll: "Drottningen finner, i enlighet med sina ombuds och flera underhus ledamöters råd, för godt underrätta Lord L., att Hon är beredd att antaga hvarje med Dess heder förenligt förslag, som Lorden kan å regeringens vägnar finna sig föranlåten att göra." — D. 9 annoncerade Lord Holland i öfverhuset en motion om uphäfvande af en under Georg III stiftad lag, kallad: "Act om Kungliga förmälningar." Genom ett dylikt steg hoppades han, att man skulle finna ett från all criminal-procedure skildt medel att häfva de olyckliga förhållanderna inom Kongl. huset, hvarigenom också Lorderne kunde undvika den obehagliga pligten att sitta i hemliga Utskottet. I anledning af ofvan anförde communication upsköts imedlertid både Lord H:s motion och Utskottets sammanträde. — I underhuset blef ett likadant upskof beslutet. Detta allt oaktadt synes, efter hvad man af Lord Castlereaghs ord kan sluta, föga eller ingen böjelse å Ministrarnas och Konungens sida att göra Drottningen några ytterligare propositioner. — D. 12 gick det rykte, att Canning nedlagt.

Underhandlingarna mellan Drottningen och Ministrarne fortsättas verksamt, men så hemligt, att man d. 16 ännu icke med visshet kunde något resultat. Dock var utspridt, att de tagit en tillfredsställande vändning. Hennes Maj:t är vid ypperlig hälsa, åker ut på promenader, besöker bekanta i grannskapet och emottages öfver allt med folkets högljudda enthusiasm. — D. 14 voterades bland Londonska borgerskapets äldste en address till Hennes M. Addressen öfverlemnades d. 16 af Sherifferna. — Westminsters valcorps har äfven hos sin Grand-Bailiff (Hr. Morris) begärt, "att stadens invånare måtte sammankallas, för att öfverlägga om en lyckönsknings-address till H. M. den Stormägtigsta Drottning Carolina, i anledning af dess ankomst till England." Verkställigheten af denna begäran har blifvit upskjuten, emedan underhuset upskjutit sina öfverläggningar i frågan.

En tidning berättar, att då Lord Lieutenanten i ett Grefskap händelsevis icke kunde komma till Yeoman rytteriets mönstring, så hade corpsens Öfverste, Hr. C. Dundas, (Parlaments-ledamot) vid en måltid aftonen förut sagt till Sir Fr. Burdett: "Sir Francis, Ni skall mönstra oss." Detta skedde; en mängd bättre folk samlades; corpsen defilerade förbi honom och bildade en fyrkant, hvari han inträdde, höll ett ganska lämpligt tal öfver deras evolutioner, dylika truppars constitutionella kraft o. s. v. och fick ett tredubbelt hurrarop.

En petition från Katholikerna i Stor-Britannien har blifvit öfverlemnad till Konungen af Hert. af Norfolk. De tacka H. M. för allt det goda, dem blifvit bevisadt, försäkra om sin orubbliga trohet, beklaga sig öfver de ännu återstående lagar, som utesluta dem från beklädande af vissa embeten, och anhålla, att H. M. måtte hos parlamentet recommendera deras ansökningar om dessa lagars uphäfvande.

Spanien. I Lorencini-klubben (som icke är tillsluten, såsom man sagt) uplästes d. 29 Maji ett bref från klubben i Badajoz, som beklagade sig, att på General Capitainens, Grefve Castro-Terrenos, befallning hafva blifvit skingrad, då flere medlemmar blifvit arresterade. Gr. Castro Terreno har lemnat sitt militär-befäl och rest till Madrid. — Xefo politico i Saragossa har fråntagit Erkebiskopen dess heders-vakt, sedan lugnet blifvit återställdt och ingen ting vidare vore att frukta för hans säkerhet. Erkebiskopen har utgifvit ett herdabref, med försvar för sitt upförande och förmaningar att lyda constitutionen. — Galicien har valt Quiroga till deputerad.

Ett bref från Madrid innehåller följande märkvärdiga yttranden: Den allmänna enthusiasmen för constitutionen är kanske icke upriktig hos alla; om man går till ytterligheter mot de privilegierade och corporationer, kunde upstå en reaction och Konungen blifva insatt i sin förre magt. De fleste liberale vänta en strid; men Ferdinands läraktighet (docilité), de nuvarande Ministrarnes icke tvätydiga grundsatser och det allmänna tänkesättet hos arméen gifva anledning att hoppas den lyckligaste utgång. Regeringens kraftfulla steg mot Lorencinerna och misslyckandet af contra-revolutionen i Saragossa skola bidraga att bibehålla lugnet och stärka säkerheten uti nuvarande ordning. Cabinettet misstänker Mina för att hafva underblåst anfallet (Lorencinernas) mot Krigs-Ministern, Giron. Jag tror alltid, att det varit bättre för Spanien, om förändringen skett genom frivilliga concessioner, lugnt och småningom gjorda af Konungen, än att den skedde genom tvång från arméens

sida. Den hade blifvit nödvändig genom financernas tillstånd och ännu mer genom allmänna tänkesättet; och det är svårt att förstå Konungens rådgifvares blindhet, då de ej förutsett och afvändt den så länge hotande stormen. Hade Kongl. Familjen i början af Mars visat tvekan eller motstrafvighet mot folkets önskan, så är otvifvelaktigt, att följderna för henne blifvit förfärliga. I början hade man i förslag att tillbjuda kronan åt Braganziska huset, emedan hela halföns förening är alla Spanska politiska tankares favoritidée; men lyckligtvis har Ferdinand visat den största beredvillighet att efterkomma de liberalas önskningar, och han synes ännu ganska upriktig i sin tillgifvenhet för constitutionen. Derföre härleder man allmänt hans upförande från ett uphöjdt tänkesätt snarare än från svaghet, och han bemötes med allmän vördnad, då han visar sig, hvilket sker nästan dagligen.

Nederländerna. D. 5 dennes föreföll en discussion öfver den af regeringen föreslagna domstols-reglering, och Justitiæ-Ministern, Hr. van Maanen, yttrade: Det vore för långt att vederlägga alla de gjorda invändningarna, då de alla flöto af samma källa, nemligen önskan att bibehålla oförändrade alla de Franska inrättningarna och sätta sig mot hvarje annat förslag, det må vara så godt det vill. (Som bekant är, äga Ministrarne ingen pluralitet i representationen, hvilken hela tiden friskt förkastat den ena propositionen efter den andra). — Hr. Dotrenge erinrade: Det vore löjligt att förkasta ett godt system, blott derföre att det är af Franskt ursprung; och så mycket löjligare, då en mängd dåliga, ja afskydda inrättningar sorgfälligt bibehållas, hvilkas afskaffande, ehuru de kommit till oss från Fransmännen, båda delarna af Riket lika önska.

Amerika. Den till Washington ankomna Spanska Ministern, Gen. Vivez, har icke, som man trodde, medfört ratification af Florida-tractaten. Presidenten har ändock till Congressen hemställt, om man icke, i anseende till Spaniens förändrade författning, kunde hafva anstånd och ingen ting våldsamt företaga, tills Cortes fått decidera frågan. Spaniens påstående, att Fristaterne icke skulle erkänna, eller hafva communication med, de insurgerade Syd-Americanska provincerna, anser Presidenten böra med förakt behandlas.

I Förenta Staterna har man begynt lära hvad ordet Statsbrist betyder. Representanterne hafva beslutit uptagande af ett lån och det synes oundvikligt att fly till directa inrikes taxor (hvilka, såsom bekant är, i några år varit afskaffade). Staten New-York har, för det löpande året, att upbära 112,299 Dollars. Ordinarie utgifterne stiga till 485,776 D, och de extra-ordinarie till 373,789. Således upstår en brist af 747,266 Dollars. — I Ohio-statens representanters hus har motion blifvit väckt, att medlemmarne måtte af sina arfvoden göra Staten en gåfva. Detta lades på bordet och tidningarne hafva gjort sig lustige deröfver.

Stockholm. Kongl. Maj:t har under d. 1 i denna månad till Dess och Rikets Krigs-Collegium aflåtit följande nådiga skrifvelse: Tit. Sedan Wi till pröfning förehaft Edre uti underdånig skrifvelse af den 13 sistlidne April meddelte upgifter å de landt-transporter, som under loppet af 1819 års 3:dje och 4:de Qvartal för Arméens behof blifvit verkställde, hafve Wi härmed i Nåder velat anbefalla Eder att foranstalta, det transporterne af effecter för Arméens behof alltid må antingen vintertiden på slädföre eller sommartiden sjöledes verkställas; tillåtande Wi Eder likväl, att, i händelse I ansen oundgängeligen nödigt, det något undantag från denna föreskrift äger rum, vid hvarje sådant tillfälle derom hos Oss göra underdånig anmälan, för att, innan transporten verkställes, inhämta Wårt särskildta Nådiga förordnande. — Derjemte gifve Wi Eder tillkänna, att Wi nu för sista gången förnye Wår förut Eder meddelte Nådiga befallning, att vid Transporter af ifrågavarande Effecter så litet som möjeligt betunga Allmogen.

På den med nästa Nummer begynnande halfva årgång (eller från och med N:o 53 till och med N:o 104) af denna Tidning kan prenumereras med 5 R:d b:o i Deleens & C:o Bokhandel. Af den nu slutade halfva årgång finnas ännu några completta exemplar för dem, som skulle önska samlingen från början.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 53. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 3 Julii.

Sine ira, studio et metu.

LAGFARENHET.

(Forts. och slut från N:o 52).

"Nu emedan någon, från sålunda fastställda föreningens lydelse och klara ordaförstånd, afvikande tolkning om Presidentskan Rosenadlers rättigheter och skyldigheter i afseende på hvad hon genom föreningen sig betingat, utfäst och åtnjutit, "icke lår äga rum *); och hon frivilligt frånträdt all annan rätt till Stafsunds egendom "än att densamma i sin lifstid besitta och "afkastningen begagna, på grund hvaraf köpslut om ägande rätten, hvilken Presidentskan sökt öfverlåta till annor man, jemväl "blifvit, på anstäldt klander af arfvingar genom Hof-Rättens laga kraftvunna dom den "15 Junii 1804 uphäfvit och ogilt förklaradt **), samt i fråga om skulds betalning

*) De förordnanden om rättigheter och skyldigheter, som skola blifva allmänt förbindande, måste vara allmänt kända. Ett beslut, gifvet af hvilken myndighet som helst, af Konungen sjelf, i enskilda frågor och tvister, förpligtar endast dem, det angår. Alla andra, som icke deltagit i tvisten, äga alla sina rättegångsförmåner öppna, utan hinder af samma beslut. Kungöras måste allt, hvad som skall blifva gällande för andra än dem, hvilka i saken deltagit och varit hörde. Om *tolkning* af Presidentskan Rosenadlers rättigheter och skyldigheter, i kraft af hennes med dess man och arfvingar slutna förening, är icke fråga. Denna förenings giltighet emot dem, som ingått och fått den af Konungen fastställd, lemnas äfven i dess fulla värde. Men att de deri stadgade rättigheter och skyldigheter skulle gälla mot någon annan, som deraf icke fått del eller kunskap, det kunna vi aldrig begripa. Och således tro vi ej heller, att allt afvikande från den fastställda föreningens lydelse och klara ordaförstånd kan vara så olofligt, som Herr Justitiæ-Rådet förmenar, utan hålla vi fast mer för alldeles säkert, att man, ej allenast i tolkning, men genom rakt förklarande, att den icke gäller, kan och bör afvika derifrån, så snart man genom dess efterföljd skulle minska en rättighet för någon, som om föreningen varit okunnig, den stund han förvärfvade samma rättighet.

**) Ingen tvifvar, att ju på samma sätt en ansökan om inteckning i denna egendom skulle blifvit afslagen, om den Kongl. fastställelsen dessförinnan och före lånets uptagande hade kommit till behörig kännedom. Annan sak är det att förekomma fullbordandet af en handling, innan någon ännu deraf lidit eller derpå vunnit laglig säkerhet — annat åter att fråntaga en förvärfvare någon redan åtkommen och lagligen bekräftad rätt. Och om Kongl. Hofrätten år 1804 skulle hafva misstagit sig (hvilket vi ej äro i tillfälle att veta); om, äfven då, köparen, som tilläfventyrs handlat på god tro, hvarken känt eller varit skyldig att känna, hvad som låg i vägen för hans åtkomst, bordt njuta den orubbad till godo; så kan väl detta ej derföre äga större inflytande på den handling, hvarom nu

"utur Stafsund till Presidentskans Borgenä-"rer lagens förordnande i allmänhet om "gälds godtgörande, innan arftagas får, må-"ste, efter min tanka, vika *) för Pre-"sidentskans ofvan anförde, orubbelig kraft "tillagde förbindelser, uti hvilkas helgd sä-"kerhet blifvit arfvingarne förvarad **) för "tillgodonjutande af hvad dem var förordadt "och medgifvit; ty och då Presidentskans "arftagare således ägt onekelig rätt, att i "förlitande på hennes lika så fullständiga "som tydliga förpligtelser, utan någon deras "vidare särskilta omsorg, att förekomma "med dessa förpliktelser oförenliga åtgär-"der ***) trygga sig dervid, att Stafsunds "egendom hölles dem ograverad tillhanda, "för att efter Presidentskans död få till-"trädas; och hvad enskildt rörer hustru "Hagströms inteckning, densamma tillkom-"mit på Presidentskans blotta medgifvande, "det hon †) likväl kände icke vara, emot "föreningen af hennes egen särskildta för-"bindelse, något gällande utan hennes arf-"vingars bifall, men hvilket hon det oak-"tadt icke sökt utverka ††); och nu va-"rande arftagare, hvilka inträdt uti alla de "deras företrädare i arfstägten af Presi-"dentskan Rosenadler tillerkända rättighe-"ter, inom laga tid efter det de om in-"tecknings-tillgörelsen fått kunskap, an-"mält och fört klagan deröfver på veder-

---

fråga är, eller en i egendomen beviljad inteckning.

*) Lagen om gälds godtgörande innan arftages viker aldrig för något anspråk, så länge äganderätt består och dess enklaste grunder erkännas. Kan man fråntaga oss våra lagliga fordringar; så kan man fråntaga oss allt, hvad vi äga. Endast ett bud af den makt, som efter behag ger lagar och viker ifrån dem, kan åstadkomma något sådant. Vi grubbla icke öfven förbindelsen att lyda sådana bud, äfven sedan den makt ej mera är, som gifvit dem. Vi hålla oss blott vid den enkla regeln, att deras förbindande kraft ej kan vara större än den, som tillkommer en rättmätig lagstiftnings bud, och således ej kan sträcka sig till flera än dem, till hvilkas kännedom de blifvit ordentligen befordrade.

**) Nej, säkerhet var dem ingalunda förvarad, om de icke iakttagit, hvad de, såsom hörde i saken, så lätt bordt finna nödigt, nemligen att till den Domstol, Häradsrätten, der all gravation i egendomen måste vara känd, ingifva den Kongl. fastställelsen å ett fördrag, som skulle utestänga all annan gravation. Detta är likväl, hvad arfvingarne aldrig gjort.

***) Omsorgen att förekomma dessa åtgärder kunde ej vara någon annan, än det här näst förut omtalte kungörandet för Häradsrätten. Det har således icke undfallit Herr Justitiæråder, att en sådan omsorg felade. Men på hvad grund kan det möjligen sägas, att denna omsorg icke ålåg arfvingarne? På hvad sätt man helst må aftala med en fastighets-ägare om tillåtelse att gravera hans hemman; kan man väl någonsin föreställa sig, att detta skall gäla till tredje mans förfång, innan det influtit i det protokoll, ur hvilket gravationsbevis meddelas?

†) Hvilkendera? Är det hustru Hagström, som kände detta? — Nej, det är samma person, hvars egen *särskilda förbindelse* straxt efteråt omtalas. Nå väl. Af Presidentskan Rosenadlers kännedom upkom för hustru Hagström hvarken gagn eller förbindelse. Och sådan kännedom, som förbinder att respektera gravationer i en fastighet, kunde dessutom hustru Hagström aldrig annorlunda äga än ur intecknings-protokollerna, hvilka härom ingen ting innehöllo. Om hon än öfvertygades att hafva sett den Kongl. fastställelsen; så kunde mycken fråga vara, huruvida hon bordt anse den mot sig gällande innan den fanns uti intecknings-protokollet.

††) Skäl, som skulle kunna användas emot Presidentskan Rosenadler, i fall fråga vore om någon fördel, som hon ville draga af lån-kontraktet med hustru Hagström. Men att Presidentskan försummade plikter mot sina arfvingar, huru skall väl hustru Hagströms rätt derigenom minskas?

"börlig ort, hvarförinnan de eller förrige "rätts ägare icke eller haft skyldighet på "sig, att till deras rätts bevarande något "åtgöra *); vid hvilka förhållanden ombe- "rörde inteckning icke kan, efter mitt om- "döme, verka emot arfvingarne eller med- "föra betalning utur egendomen, helst mot- "satsen skulle rubba föreningen och med "detsamma Konungens fastställelse-beslut, "så anser jag mig böra i underdånighet "tillstyrka, att, med ändring af Hofrättens "dom i hvad den rörer hustru Hagströms "förmenta inteknings-rätt, Stafsunds egen- "dom förklaras fri från användande till be- "talning, för så väl de Presidentskan Ro- "senadlers skulder, för hvilka inteckning ej "blifvit sökt eller beviljad, som ock för "hustru Hagströms inteknade fordran **).

"Beträffande hvad Kammarherren Reu- "terskiöld särskildt i underdånighet anfört, "angående inteckning i Stafsund för inne- "hållet af en på 5000 R:d Banco, utaf "Presidentskan Rosenadler den 6 Julii 1811 "utfärdad förskrifning, hvaraf Kammar- "herren är innehafvare, så och i grund af "hvad här ofvanföre blifvit stadgadt, an- "gående Stafsunds egendoms användande "till gälds betalning, anser jag all verkan "af den inteckning Kammarherren sökt, "att till säkerhet för denna fordran sig be- "reda, nu kommer att förfalla ***), i följd "hvaraf särskildt utlåtande öfver Kammar- "herrens ansökning om försuten tids åter- "ställande, för att få Hof-Rättens emot "honom i Concurs-tvisten meddelte laga "kraft-vundne dom, angående deruti afsla- "gen intecknings-rätt prölvad, icke är af "nöden †).

"Vidare och på grund af President- "skan Rosenadlers här ofvan anmärkte ovil- "korliga förpligtelser, att icke till någon "del förminska eller förskingra Stafsunds "egendom sådan hon densamma till för- "valtning och begagnande emottagit, anser "jag Presidentskan icke hafva ägt magt till "den af henne vidtagne författning, att hu- "stru Hagström och hennes Barn skulle ef- "ter Presidentskans död få tillträda och för "deras lifstid åtnjuta besittningsrätt å det "Stafsund tillydande Sanda hemman; hvar- "före jag ock i underdånighet tillstyrker, "att denna Presidentskans författning, så- "som förnärmande den hennes arfvingar ge- "nom oftanämnde kraftägande förening till- "erkända rätt, må förklaras ogild och utan "verkan, i följd hvaraf hustru Hagströms "och hennes barns yrkande, att, i händelse "af förlänings-rättens förlorande, de åt- "minstone borde i deras lifstid få åtnjuta "årliga afkastningen af hemmanet till up- "gifvit belopp af 800 R:d Banco, icke el- "ler, efter min tanke, förtjenar något af- "seende ††). — — — — —

*) Kan detta möjligen vara med öfverläggning sagdt? Låter det ett ögonblick sig tänkas, att hvem som skall hafva fördel af en handling, hvars kungörande är ett vilkor för dess gil- tighet, och icke särskildt ålagdt någon annan att besörja, ej har på sig skyldighet att om kungörandet föranstalta, derest han vill kom- ma i åtnjutande af fördelen?

**) Detta är den slutföljd, som står eller faller med de grunder, hvarpå vi sett den upföras.

***) Ännu hvilar slutföljden på samma premis- ser, och är derföre lika beskaffad.

†) Kongl. Hofrättens konkursdom hade således vunnit laga kraft, och den inteckningsrätt, som här är i fråga, hade genom samma dom blif- vit afslagen: Huru kunde då denna intecknings- rätt nu pröfvas, såsom likväl Herr Justitiæ- rådet redan gjort?

††) Här skulle det synas, såsom voro ogillandet af hustru Hagströms och hennes barns anspråk på Sanda hemman ej mera lagligt än förkas- tandet af hennes inteckningsrätt; men så för- håller det sig icke. Presidentskan Rosenadlers

Herrar Justitiæ-Råderne Grefve Strömfelt och Ekorn hade skrifteligen tillkännagifvit det de härmed till alla delar sig förenade.

Herr Justitiæ-Rådet Torén har yttrat: — — — — — — —

"Vid en sådan pröfning finner jag, "uppå de af Hof-Rätten anförde grunder, "att, så vidt det angår de Borgenärers fordringar, för hvilka Inteckningar uti Stafsund icke blifvit beviljade, samma egendom icke kan, emot den stadfästade föreningen, anses, såsom en Concurs-massans tillhörighet, eller användas till betalning "för de i Concursen i allmänhet fastställda "fordringar *).

"Men deremot företer sig, efter mitt "omdöme, ett annat förhållande **) i afseende på den af hustru Hagström likaledes utur Stafsund yrkade betalning för "det deruti intecknade Skuldebref jemte "ränta. — Genom den inteckning, som Härads-Rätten den 10 Februari 1812 till "säkerhet för samma Skuldebref å 5000 R:d. "Banco meddelt, har den stadfästade föreningen blifvit öfverträdd ***), och det "återstår således att pröfva, huruvida antingen Presidentskan Rosenadlers arfvingar eller Borgenären må komma att vidkännas påföljden deraf. Ostridigt är, att "Arfvingarne, som känt föreningen, bort "och kunnat till deras egen fördel och säkerhet vaka öfver efterlefnaden och verkställigheten deraf, och i sådant ändamål "hos Domstolen i Häradet förete densamma; hvartill de haft desto större anledning, som de genom den särskildta förbindelse, hvilken Presidentskan Rosenadler samma dag, då föreningen afslutades, "afgaf, fått anmaning, att till desto större "säkerhet, utan vidare communication med "henne, låta vid vederbörlig Domstol inteckna hennes förbindelse; — en anmaning, "som tydeligen åsyftat att förekomma obehöriga inteckningar †) — då nu föreningen eller förbindelsen icke finnes hafva "blifvit hos Härads-Rätten företedd; då arfvingarne, som genom berörde förbindelser "fått äganderätten till Stafsunds egendom "på sig öfverlåten ††), icke eller vidtagit

förordnande om Sanda hemman var ett testamente, som af testaments-tagarne ej blifvit bevakadt, och derföre af Hofrätten samt Underdomstolarne rättvisligen är ansedt icke kunna för hustru Hagström och hennes barn medföra den yrkade förmånen.

*) En fråga, som visserligen också förtjente att undersökas efter den grundsats, vi anfört, om förhållandet imellan borgenärers och arfvingars rätt, och hvari Nedre Justitiæ-Revisionen afgifvit ett från samtlige Domstolarnes mening skiljaktigt utlåtande, deraf vi till slut vilja lemna ett utdrag, om rummet sådant medgifver.

**) Dock endast skiljaktigt genom sjelfva inteckningen.

***) Utan tvifvel; men icke först då blef den öfverträdd. Detta skedde redan i den stund, lånet togs; ty som förbudet mot egendomens graverande då ej fanns uti intecknings-protokollet; så ägde långifvaren ostridig rätt att grunda sin säkerhet på den inteckning, som ej kunde honom vägras. Redan då var han bedragen, om denna säkerhet undanryktes honom, sedan han lemnat sina penningar. Förbindelsen att icke gravera egendomen var således redan bruten i den stund, lånet gjordes.

†) Detta bevisar då, att man redan vid förbindelsens upsättande insåg den sanning, vi förfäkta, att inteckningen, som tillkommo förr, än förbindelsen fått rum i intecknings-protokollet, ej kunde genom honom förlora sin kraft.

††) Nej, Fru Rosenadlers förbindelse utgjorde visserligen icke en verklig öfverlåtelse af äganderätten. Hvad denna förbindelse i sjelfva verket var, begripa vi ej; men lika gerna kunde den kallas testamente, som gåfva eller något slags afhändande. — och detta senare skulle den likväl varit, om äganderätten skulle kun-

"någon annan med lag förenlig åtgärd till "förekommande af inteckning för förre äga- "rens skuldebref; då hustru Hagström, som "icke kunnat öfvertygas att hafva afvetat "föreningen, när inteckningen beviljades, "således måste anses hafva densamma på "god tro sökt *); och då ändtligen, i stri- "digt förhållande emellan en arfvinge, som "försummat försäkra sig om en vinst, hvil- "ken han i annat fall kunnat påräkna, och "en borgenär, som till förvarande af sin "rätt och till förekommande af en positif "förlust användt all den omtanka, hvilken "lagen i allmänhet godkänner, — det ef- "ter min tanke är med rättvisa och billig- "het **) öfverensstämmande, att den förre "häldre än den sednare må vidkännas för- "lusten; så anser jag mig böra i underdå- "nighet tillstyrka, att berörde inteckning "måtte för faststående förklaras, samt att "således det slut, deruti Hof-Rätten i den- "na del af målet stadnat, må gillas.

"I alla öfriga delar af saken förenar "jag mig med Justitiæ-Rådet Orbom" ***).

Herr Justitiæ-Rådet Poppius hade uti skrifteligt utlåtande sagt:

"På de flere skäl Justitiæ-Råderne Ör- "bom och Torén omständeligen anfört, an- "ser äfven jag Presidentskan Rosenadlers "rätt till Stafsunds egendom med hvad der- "till lydde, hafva varit inskränkt blott till "besittning deraf i hennes lifstid †). — Nu "ehuru sig icke visar, att hustru Hagström, "enär hon till säkerhet för sin fordran åt- "nöjde sig med den af Presidentskan Ro- "senadler utfäste och af Härads-Rätten god- "kände inteckning uti Stafsund, hade sig "bekant, att Presidentskan Rosenadlers be- "sittning till Stafsund var förenad med så- "dane vilkor, att hennes bifall till Inteck- "ningen för hustru Hagströms fordran, ej "kunde bereda bättre eller annan säkerhet "än den hustru Hagström kunde tro sig "äga uti Presidentskan Rosenadlers blotta "namn ††), hvarföre ock hustru Hagströms

---

nat öfvergå till Fru Rosenadlers arfvingar, genom blotta förbindelsen, hvilken deremot innefattade ingen ting annat, än att hon skulle bibehålla egendomen i ett visst skick till sin död, så att den då kunde i sådant skick ärfvas. — Detta minskar dock ingalunda kraften af Herr Justitiæ-rådets argument. Ehuru Fru Rosenadlers arfvingar aldrig i hennes lifstid voro ägare af Stafsund; voro de ej destomindre skyldige att sjelfve iakttaga den rätt, de i denna egenom ville tillgodonjuta.

*) Visserligen. Och hon behöfde icke ens vara i god tro. Detta ord synes ej lämpligt, då fråga endast är att lita på en Domstols protokoller. God eller elak tro om förhållandet i öfrigt gjorde ingen ting till saken. Om sjelfva den omtvistade förbindelsen kunde hustru Hagström, i fall hon ock kände den, tro hvad hon behagade, och naturligast, att man aldrig ämnade begagna sig deraf, så länge den icke hos Häradsrätten anmältes.

**) Ordet *billighet* har ingen ting här att göra. Med lag och ovilkorlig rättvisa är den yttrade meningen öfvensstämmande.

***) Men Justitiæråd̈et Örbom har, i frågan om Reuterskölska inteckningen, utgått från samma grund, hvarpå han dömt öfver den Hagströmska. Huru är det då möjligt, att förklara denna grund felak i den ena frågan och antaga den i den andra?

†) Ja, i fall man anser äganderätten redan vara i hennes lifstid öfverlåten till arfvingarne.

††) Det vill ju säga detsamma, som att inteckningen, såsom inteckning, beredde ingen säkerhet? Hvad låntagarens namn försäkrar, är hans betalnings-skyldighet. Hvad som sökes genom inteckning, är säkerhet om tillgång till betalningen. Huru tryggad man må vara om förbindelsens giltighet; så äger man deri ej någon trygghet om tillgångarne; och tvertom.

För öfrigt ser man här, att Fru Rosenadler hade *bifallit* eller *utfäst* den inteckning, Häradsrätten godkände. Häri ligger då ett ytterligare bevis, att långifvaren var bedragen, den stund lånet togs, om han ej fick till godo njuta sin inteckning.

"pistående, att hon, som handlat i god tro, "ej borde stadna i lidande, hämtar styrka "af billigheten *); dock som till bevaran- "de af tredje mans rätt lagen ej medgifver "att Inteckning, ehvad den eljest i laglig "ordning tillkommit, må gälla uti annan "egendom, än den, hvaröfver Gäldenären "råder **) den tid inteckning medgifves "och beviljas, som den handling, hvarige- "nom vederbörande Domstol beviljar inteck- "ning, ej kan efter mitt omdöme anses in- "nefatta det Domslut, som leder till ovil- "korlig verkställighet i afseende på gäldens "betalning utur den intecknade egendo- "men ***), utan egentligen innebär ett of- "fentligt bevis om inteckningens tillvarelse, "hvilket icke må lägga hinder i vägen för "laglig pröfning om de frågor, de der kun- "na uppstå angående verkan och följderne "af samma inteckning †); alltså och då "Presidentskan Rosenadlers arfvingar icke "eller kunna sägas hafva igenom uraktlå- "tenhet af något i lag dem föreskrifvit "åliggande ††) förverkat den rätt, hvarvid "de igenom föreningen af 1783 och Ko- "nungens Dom den 24 Augusti 1784 va- "rit tryggade, men hustru Hagström fast- "mer kan sägas hafva varit i tillfälle att "sig förese †††) om hon icke haft så all-

*) Billigheten är aldrig någon styrka för ett lagligt anspråk. Ingen äger klag öfver lidande, om han hos Domstolar icke får, hvad blotta billigheten tillerkänner honom.

**) Hvem annan än Fru Rosenadler rådde då öfver Stafsunds egendom, när inteckningen åt hustru Hagström medgafs och beviljades? I fall, såsom vi redan tro oss hafva bevisat, ägande-rätten då ännu alldeles icke öfvergått till Fru Rosenadlers arfvingar; var det väl någon annan än hon sjelf, som rådde öfver egendomen? Eller var den utan ägare?

***) Men om inteckning icke leder till denna ovilkorliga verkställighet; följer väl deraf, att den leder till ingen verkställighet, och till ingen ting? Visserligen fordras det mer, än blotta inteckningen, till ovilkorlig utsökning. Det fordras pröfning först och främst af skuldens verklighet, och dessutom af öfrige intecknings-ägares möjligtvis skeende anspråk på bättre rätt och någon gång till och med af andra fordringar, som kunna stå framför all inteckningsrätt. Men allt detta hindrar icke, att verklig intecknings rätt leder till alla de följder, som lagen utstakat — inteckningen må då kallas *domslut*, eller icke.

†) All möjlig rätt att pröfva minskar ju ingen rätt i sjelfva saken. Pröfve man då verkan och följderna efter alla möjliga regler — endast man ej till intet gör dem genom blotta ombytet af benämningar på hvad som måste vara och förblifva detsamma, antingen det heter *domslut*, *handling*, hvarigenom inteckning beviljas, *offentligt bevis* om inteckningens tillvarelse, eller helt enkelt *inteckning*.

††) Icke något i lag föreskrifvet åliggande hafva de uraktlåtit, och ingen rätt hafva de *förverkat*. De hafva blott uraktlåtit att någonsin *förskaffa sig* den rätt, hvarom fråga är, och af hvilken de aldrig kommit i besittning genom föreningen och Konungens dom allena. Lagen föreskrifver icke, att man skall låta inteckna sitt skuldebref. Den säger blott, huru sådant *får* ske, i fall man vill förvärfva sig den rätt, som inteckning medförer. Den, som underlåter att så förfara, *förverkar* ej någon inteckning — han bör väl då njuta den till godo?

†††) Huru detta *kan sägas*, begripa vi icke, om ej på samma sätt som, enligt ordspråket, all ting låter sig sägas. Också nämner ej Herr Justitiæ-Rådet, på hvad grund det vore, som hustru Hagström skulle *kunna sägas* hafva varit i tillfälle att sig förese. Och huru skall man tänka sig detta föreseende? Skulle hustru Hagström gissa, att Fru Rosenadlers aftal med dess man och arfvingar existerade? Och i fall hon gissade det; huru skulle hon få visshet? Om hon efterfrågade och ej fick upplysning; skulle hon väl genomsöka Fru Presidentskans eller dess arfvingars gömmor? Eller skulle hon gissa, äfven att de

"deles oinskränkt förtroende till President-"skan Rosenadlers upgift, att hon låtit der-"vid bero, utan att efterfråga med hvad "rätt, på grund af åtkomst handlingar Pre-"sidentskan Rosenadler kunde utlofva sig "gifva hustru Hagström den säkerhet hon "igenom inteckning uti Stalsund ville sig "tillvinna *); fördenskull och i anseende "till de flere af Justitiæ-Rådet Orbom up-"tagne skäl **) instämmer äfven jag med "bemälte Justitiæ-Råd uti frågan om ver-"kan af den omtvistade inteckningen, såsom "ock jag, i alla öfriga delar af målet, bi-"träder den af honom yttrade mening."

Hans Excellence, Herr Grefven och Justitiæ Stats-Ministern har upläsit följande skrifteliga yttrande:

"Jag instämmer för min del uti det "yttrande Justitiæ-Rådet Torén afgifvit och "vill endast härvid tillägga den anmärk-"ning, att vid genomseende af Fru Rosen-"adlers arfvingars den 27 October 1783 "till Kongl. Maj:t ingifna, af Nedre Revi-"sionen uti dess Betänkande åberopade, "förklaring jag af innehållet deraf icke kan "draga någon följd som skulle leda till "minskning af den rätt arfvingarne till Staf-"sunds egendom nu yrkat." ***)

Härmed var omröstningen slutad, och Kongl. Maj:ts nådiga Dom blef således enlig med Herrar Justitiæ-Råden Poppius's, Ekorns, Greve Strömfelts och Orboms sammanstämmande meningar.

---

upprättade skrifterna blifvit ingifna till något annat embetsställe än Häradsrätten, såsom t. ex. i Kongl. Maj:ts Kantzli?

*) Att hustru Hagström icke efterfrågat, med hvad rätt Fru Rosenadler utlofvade inteckning, är väl svårt att veta, om icke den förra sjelf så uppgifvit, hvilket är föga troligt. Om man då antager lika gerna, att hon frågade, som att hon icke frågade; så kan man lätt föreställa sig, att hon fick se alla nödiga *åtkomst-handlingar;* ty visserligen voro de att tillgå. Fru Rosenadlers äganderätt är aldrig betvifiad.

**) När dessa läggas härtill; så är samlingen tvifvelsutan fullständig — churu just intet hinder finnes, hvarföre den ej skulle kunna ökas med ganska många lika kraftiga skäl.

***) Rättigheten nemligen att undantaga egendomen från konkursmassan — icke rättigheten att få den befriad från Hagströmska inteckningen; ty denna senare har Hans Excellence, lika med Herr Justitiærådet Torén, ogillat.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Allt går sin lugna gång; Konungen visar beständigt sin stora tillgifvenhet för Constitutionen. "Säg mig", så tilltalade H. M. Ministern D. Aug. Arguelles, "hvad jag till den ändan bör göra; det skall af hjertat gerna ske. Det är Ni och edra medbröder, som skola hjelpa mig, och om det goda icke sker, blir det icke min skuld. Ni vet dessutom, hvilken ansvarighet hvilar på er." Då en af juntan uprättad lista på candidater till höga embeten framlades, antogs den hel och hållen af H. M., som blott utström ur tredje rummet och sjelf öfverst skref ett namn, med den anmärkning: "år 1814 updrog jag åt honom att leda en rättegång mot de liberala; men han vägrade manligt och recommenderade ett alldeles motsatt system af försoning och moderation, på en tid då hvar man dolde sanningen för mig". Konungen går ofta till fots i staden, köper tidningar, som han tycker om, och låter läsa för sig det vigtigaste. — De liberale komma efter hand till höga andeliga värdigheter. Två till deputerade valda prester hafva fått, den ena Erkestiftet i Sevilla, den andra Archidiaconatet i Murviedro. Några och 30 prester (hvaribland 4 biskopar) komma att sitta i Cortes. Resten utgöres hufvudsakligen af Advocater, jordägare, köpmän, men högst få embetsmän. De deputerade, som finnas i Madrid, ämna att bilda en förberedande junta, som skulle öpnas i slutet af sista månad och icke sitta i hufvudstaden, för att vara aflägsnad från hvarjehanda förströelser och skaffa en liten stad upkomst, genom de penningar, som komma i omlopp.

Frankrike. I Paris är numera lugnt. Endast d. 15 hade några oroliga fattat posto i byrvagnarna. Gensdarmeriet befallde kuskarne att köra till fängelset. Studenter arresteras och relegeras i mängd. Främlingar hafva blifvit antydde att låta erkänna sig af sina ministrar eller sätta borgen.

D. 14 framlades för Pairerna den af de deputerade antagna vallagen. Flera liberale, såsom Dupont, Bignon &c. hafva tagit permission och rest från hufvudstaden. Man tror, att en förändring i tänkesätt föregått hos en mängd liberala, i anledning af oroligheterna; hvarigenom också den stora pluraliteten vid vallagens antagande upstått.

Vid den oroliga sessionen d. 10 Junii varnade Cas. Perrier Ministrarna, att icke hvar dag visa den väpnade magten bland en folkmängd, där hvar och en påminte sig, att han ock varit soldat. — De Serre: Folkets skrik tycktes väl vara olikartadt; "men en högsta ledning existerade, och allt skäl var att hoppas, det dess hufvudmän måtte uptäckas." — Från vänstra sidan ropades: "Så mycket bättre!"

Konungen hade, så förklarade Ministrarne på förhand, redan bifallit Boms amendement, innan det antogs. Ultras finna sig hafva vunnit ingen ting mindre än seger.

Dagligen dömas tidnings-redactörer och författare till stora böter och långt fängelse.

England. Enligt berättelsen till underhuset, var d. 5 Jan. i år Stor-Britaniens och Irlands omlösta skuld 836,916,923 Pund och den inlösta 420,828,751 P., eller tillsamman 1257,775,674. Årliga utgifterna i räntor, annuiteter och förvaltnings-kostnad, samt till Amortissements-fonden: 49,548,152 P.

Ett oväsende, eller kanske blott en insubordination, af tredje gardets första bataljon har väckt upseende och till och med verkat på fonderna. Allt lärer dock i saktmodighet vara bilagdt.

Bankerutterne i Irland hafva där förorsakat den yttersta förlägenhet. De betydligaste privatbanker i sjelfva Dublin hafva uphört att betala och man hoppas knappast, att tre i hela Irland skola hålla sig uppe. I parlamentet hafva dessa händelser väckt liflig sensation, och underhuset har beviljat 500,000 Pund såsom understöd.

Turkiet. Paschans af Janina upror har föranledt allvarsamma rustningar. Alla närgränsande Paschar hafva befallning att upbryta och stora arméen kommer att samlas vid Philippopel. — Nyare bref från Epirus till Rom berätta, att de upbådade fyra Pascharna förenat sig med Ali Pascha af Janina och nu, med 80,000 man, hotade att gå mot Constantinopel.

Stockholm. I Lördags d. 1 dennes, kl. mellan 1 och 2, anträdde H. M. Konungen samt H. K. H. Kronprinsen Deras resa till Norrige, och ämnade sig den dagen till H. M:s egendom Eriks-lund. Gårdagen skulle till en del tillbringas på Tullgarn hos H. K. H. Prinsessan. I dag lärer ankomsten ske till Finspång, där H. K. H. Kronprinsens födelsedag i morgon lärer komma att firas; hvarefter resan fortsättes genom Motala, Forssvik o. s. v. till Norrige. Man tror, att hela resan skall räcka omkring två månader, hvaraf dock icke hela tiden torde tillbringas i Norrige; ty det säges, att H. M. Konungen, på återvägen därifrån, tänker nyttja saltsjöbad vid Sperlingsholm i Halland.

Den under H. M:s frånvaro tillförordnade Regering består af båda Stats-Ministrarna, D. D. E. E. Grefvarne Gyllenborg och von Engeström, samt Stats-Råderne H. E. Hr. Grefve Lagerbring och Hr. Grefve Skjöldebrand. H. E. Hr. Grefve v. Engeström är imedlertid icke ännu återkommen från sin resa till Loka, men väntas ofördröjdt och tros i morgon möta H. M på Finspång.

Hr. Landshöfdinge v. Törne som, i anledning af hvad förut är berättadt, ankommit till Stockholm, lärer hafva underd. undanbedt sig portefeuillen för handeln och Financerna, hvilken nu lärer komma att, under Hr. Stats-Secreteraren Klintbergs tjenstledighet, öfverlemnas till Hr. Cantzli-Rådet Hegardt.

Tyska Tidningar berätta, att Kongl. Brasilianska hofvet bestämt Commendeuren Guerrero till sin Minister härstädes, och att han imedlertid bestrider Portugisiska beskicknings-göromålen i London.

Under sistl. vecka har på härvarande metallvåg blifvit utclareradt 9200 Skeppund.

På den nu började halfva årgång af denna Tidning kan, efter vanligheten, prenumereras på Deleens & C:o boklåda med 5 R:d B:co. Af den slutade halfva årgången finnas ännu några completta exemplar att tillgå.

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

N:o 54. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 6 Julii.

Sine ira, studio et metu.

Till de blifvande Ledamöterna i en ny Hof-Rätt.

(Insändt).

Medborgare! Man har tvistat öfver nyttan af den inrättning, till hvilken J ären kallade. Äfven jag har tänkt deröfver, så godt jag förmått; och jag har slutligen trott mig finna er lott lika med den samhällsordnings, hvilken arbetar att utbilda sig. Folkets förtroende sträcker sina armar emot Er — ett stort parti förskjuter Er.

Sjelfva inrättningens nyhet väcker en angenäm aning hos detta folk, som fått lagarnes myndighet erkänd och önskar ingen ting högre, än att se dem lydda. Man litar på Konungens vishet, att ej hafva misstagit sig i valet af ett medel till rättvisans kraftigare och skyndsammare gång.

Hela tyngden af denna folkets väntan är redan mycket; men den är icke allt, hvad J hafven att mäta Er med. Det stora partiet, som ser Er med ovilja, skall göra allt, att minska er framgång — eller förhöja den, om J uthärden profvet.

Partiet består af de gamla fördomarnes folk, af det folk, som tillbeder alla föråldrade former, och tror, att till föreställande af en värdig Öfverdomstol fordras en sammanhopad massa af särskildt arbetande afdelningar, fordras det slags vördnad, som åtföljer gammal häfd, ett från långliga tider oförändradt arbetssätt, till och med en viss formel för uttrycket af hvarje mening.

Härleden dessa fördomar från hvilka orsaker, hvilka biafsigter som helst; finnen dem så litet vigtiga J kunnen — endast föreställen Er icke, att deras fiendskap skall för Er blifva af ringa betydenhet. Lyckliga skattar jag Er, om J behållen segern i den strid på lif och död, som J hafven att med dem uthärda. Er bestämmelse är till intet gjord, om dessa fördomar kunna lefva länge tillsammans med Er.

Och från den verksamhet, som denna strid fordrar, från denna nödvändighet att spänna edra krafter, slutar jag till vigten, till den verkliga ädelheten af er kallelse. I sanning är er lott afundsvärd — eller ock beklagansvärd. Ett afgjordt, alldeles ostridigt företräde — eller ock missaktning, värnlöshet mot smädelse och orättvisa — se der, hvad J oundvikligen hafven att välja.

Då beräknar jag likväl ej *den* orättvisa, som skall slösas på Er af alla dem, hvilka föresatt sig att aldrig tåla Er. Mot denna måsten J, i all händelse, länge härda Er. Hvad J, genom ett påtagligt företräde, kunnen vinna, är *rättvisa af folket.* Vänten icke, att den största vaksamhet för lagens helgd, den högsta oväld och upplysning, ärendernas billigaste gång,

det bäst uttänkta arbetssätt skola genast förmå edra afundsmän att erkänna värdet af hvad J företagen. Men med tiden skall allmänhetens aktning aftvinga dem detta erkännande — och den skall aftvinga efterföljd; deri ligger det stora värdet af er bestämmelse. Det system, som till grund för anseende begär häfd och *concentrering* och fördomars helgd, skall känna sig ohjelpligen skakadt genom det anseende, en inrättning vinner, som begär intet af allt detta.

Den nya Öfverdomstol, J kommen att utgöra, skall blifva förstlingen af den nya skapelse, som skall upstå på ruinerna af skråsystemet i statens administration.

Öfverdomstolar äro naturligen hederns och den medborgliga dygdens plantskolor. Men dygder utan täflan äro vexter utan luft. De vantrifvas, förlora färg och lukt, bland exclusiva idéer och en inbillad förträfflighet, som försmår folkets och allmänna vettets dom. Den utropade *enheten*, ensidighetens urämne, documenterar sig i sammanpackningen af oformliga massor. Låt flera Öfverdomstolar täfla — och de skola nödgas att täfla om folkets bifall. Den ena skall frukta att visa sig svag mot en mäktig, då den andra, i lika fall, varit obeveklig eller förmodas kunna blifva det. En förtryckt har hos den ena funnit skydd — en lika förtryckt kan icke afvisas från den andra.

Är det härigenom, som våra Hofrätters anseende skall minskas? — Den, som påstår detta, måste tro, att Hofrätters anseende bör hvila på någon ting annat än allmän aktning.

Lagskipningen må förlora af sin enhet, så mycket den kan förlora utan att bryta mot lagen. Denna åter skall oundvikligen vinna större helgd, ju mer han anhtas att ensam utgöra den enhet, som bör sökas, men hvilken, i fall den vunnes utan att vara tillräckligt försäkrad genom lagen, skulle endast bestå i lagskipningens afvikelser. Vi äga, i alla fall, en mer än tillräckligt sammanhållande enhet i Konungens Högsta Domstol, som för hela Sverige är blott en. Denna behöfver i de frågor, der lagen kan olika förstås, icke att se den oförändrade mening (i fall det funnes någon), som blifvit vedertagen af en eller två Hofrätter, blott för att enständigt följas. Den behöfver fullkomna mångsidigheten af sin insigt, genom sammanhållning af så många tänkares meningar, som möjligt. Äfven i detta afseende är då Öfver-domstolarnes mängd en vinst.

Två Hofrätter äro i allt ungefär detsamma som en. Ganska få sakägare hinna personligen till dem. Ovanan att besöka dem afhåller äfven dessa. Några få advokater bilda sig, och desse måste anlitas i allt. Det lönar ej för en rättsökande att känna landets lagar, då han i den enklaste sak ej kan sjelf begagna deras kännedom.

Imellan blott två öfvergår all täflan så lätt till ingen ting annat än afund, missaktning, fiendskap. Men låt en tredje vinna det bifall, hvartill detta slags täflan mellan de två svårligen kan leda — och på en gång skola de alla erkänna nödvändigheten att täfla på ett annat sätt. Hvar för sig kan icke undgå att sjelf, mellan två rivaler, urskilja den enas företräde. Ingen skall mer hvila vid sin egen auktoritet — än mindre vid en annans. Förnuftets rätt skall vinna dervid. Med ett ord: tretalet har alltid varit det minsta bland de heliga talen.

Så, Medborgare, har jag förmått stadga min öfvertygelse om saken. Så vågar jag föreställa mig den Konungs tankar, hvars beslut det ankommer på Er att utfärdiga inför en allmänhet, som dömer all

efter utgången. Gören Er ett klart begrepp och detta heliga updrag, att i sjelfva utförandet ådagalägga, huru en Konung misälskat för sjelfständig lagskipning, det yttersta bålverket mot *all* godtyckets makt.

NÄRINGSFRIHET.

Inom detta ämnes mångfaldigt afdelade område, der man med så ofantlig möda hunnit göra all lagstiftning till den mest invicklade, i stället att den kunde vara den aldra enklaste, är för närvarande en fråga anhängig, af kännbart interesse ej blott för tillverkarne af en allmän förnödenhetsvara, men äfven, såsom nästan alltid, för hvar och en, som förbrukar denna vara. Frågan handlar om en större eller mindre frihet att bereda läder, och om det inflytande, som denna frihet har på varans pris och godhet; och enligt den skriftställares påstående, hvars arbete vi gå att här meddela, skall det påbud, hvars utfärdande blifvit föreslaget, gå ut på indragning af en redan länge existerande frihet. Har han rätt — hvilket vi åtminstone ej se oss i stånd att vederlägga, — så handlar följaktligen saken om intet mindre, än en anstalt till skråtvångets utvidgande i liberalitetens tidehvarf. Vederbörande äro hörde; men hvar och en, som nyttjar skor, är part i denna sak.

Skriften, som vi omtalat, innefattar underdåniga påminnelser vid Kongl. Commerce-Collegii underdåniga utlåtande i ämnet och synes vara omständlig nog, för att kunna fattas och bedömas, utan läsning af de flera till målet hörande handlingar, hvilka här ej kunna meddelas. För att imedlertid hvarken lemna något att önska i afseende på tydligheten, eller uptaga alltför mycket rum i bladet, följer här, såsom bilaga Kongl. Commerce-Collegii underdåniga utlåtande, särskildt tryckt. De underdåniga påminnelserna äro följande:

Ingifven den 4 Julii 1820.

Stormäktigste Allernådigste Konung!

Efter erhållen nådig tillåtelse, vågar jag nu i djupaste underdånighet aflemna dessa påminnelser öfver E. K. M:s och Rikets Commerce-Collegii den 1 sistl. December afgifne underdåniga utlåtande i frågan om de så kallade engelska garfveriernas privilegier.

Om Commerce-Collegium, vid utfärdande af sådana privilegier, någonsin förbudit bruket af något slags bark, det undgår min kännedom. Att den stora mängden af privilegii-brefven är fri från dylikt förbud, derom åter äger ingen ovisshet rum; och det kan endast vara derföre, som E. K. M. funnit nödigt att genom Dess nådiga Skrifvelse af den 20 Augusti 1817 förständiga Collegium om utfärdande af en förklaring, enligt hvilken privilegii-brefven skola så förstås, att den deri lemnade tillåtelsen att jemte ekbark nyttja andra till läder-beredning tjenliga ämnen endast har afseende på sådane garfnings-ämnen, som icke under namn af bark kunna hänföras.

Men då E. K. M. beledsagat denna nådiga förklaring med den befallning till Collegium, att tills vidare, vid privilegiers utfärdande för engelska garfverier, ställa sig till underdånig efterrättelse ordalydelsen uti Kongl. Brefvet af den 27 April 1774, som förmår, att icke någon annan bark än ekbark finge vid sådane garfverier nyttjas; har E. K. M. tillika funnit godt i Nåder anbefalla Collegium att sig i underdånighet yttra, huruvida det är nyttigt, att förbudet mot nyttjande af annan bark vid engelska garfverierna ännu vidare fortfar. Utan tvifvel ligger häruti äfven ett nådigt behjertande

deraf, att de personer, som inlåtit sig uti handteringen och trott sig äga drifva densamma på ett sätt, som privilegiernas ordalag ingalunda förbjuda, nemligen med begagnande af alla slags garfnings-ämnen, skulle underkastas ett alltför kännbart lidande, om de ej finge hoppas, att vid ärendets slutliga afgörande återkomma i samma belägenhet, hvari de upgjort sina beräkningar till grund för kostsamma anläggningar, hvilka säkerligen med det snaraste äro till intet gjorda, i fall de skola tvingas att nyttja endast ekbark, och således hvarken äga tillgång på det enda lofliga garfnings-ämnet eller blifva i stånd att bereda alla de lädersorter, som med detta ämne allena ej kunna beredas.

Såsom varande en bland dem, hvilka på detta sätt skulle, med oberäkneliga förluster, göras overksamme, har jag derföre trott mig böra till E. K. M. i underdånighet frambära den bevisning, jag förmår åstadkomma, att E. K. M:s och Rikets Commerce-Collegium, med undantag af en enda ledamot, som i särskildt yttrande visat sig liberal och rättvis — (och således denna gång till och med utan undantag af den annars liberale, skarpsinnige och med Collegium så ofta olika tänkande Presidenten) — gjort särdeles stora misstag i ämnet, betraktadt ej blott såsom allmänt hushållnings-ämne, utan också med afseende på de enskilda personers rätt, hvilkas välfärd och gagnelighet för sig och samhället bero af dess afgörande.

Jag må icke nämna, att Collegium lemnat alldeles utan upmärksamhet den lag, som ensam borde häröfver rådfrågas, jag menar E. K. M:s nådiga Kungörelse af den 6 April 1810, hvilken, i följd af Riks-Ståndens inbördes concessioner, förklarar idkandet af all borgelig näring emot åtagande af deremot svarande borgelig tunga, vara en rättighet för alla medborgare-klasser. Denna stora och vigtiga lagstiftning, hvilken nationen i första ögonblicket betraktade såsom en seger öfver alla barbariets hinder för utvicklingen af dess industri, har legat — jag vågar säga det, och mången annan har strafflöst sagt det före mig — har allt hittills legat liksom begrafven i allmän glömska, genom en obegriplig réaction af de blott upskrämda, aldrig kufvade skrå-principerna. Jag må således ej klandra, att E. K. M:s Commerce-Collegium, långt ifrån att åberopa högstbetrodde nådiga Kungörelse, fast mera sätter i fråga, huruvida "man är böjd "för uphäfvande af hvad som kallas skrå." — Det endast förvånar mig, att sådant kan komma i fråga, vid ett tillfälle, då, såsom nu, intet skrå hotas med förlusten af någon innehafd fördel, utan undersöknings-ämnet endast är, om skrået må fortfara att tåla, hvad det redan så länge tålt.

Men äfven oberäknad öfverträdelsen af den högtidliga lag, hvarigenom allt skrå i sjelfva verket är afskaffadt och dess anhängare borde vara afväpnade, påstår jag, att E. K. M:ts och Rikets Commerce-Collegium i högsta måtto misstagit sig om den synpunkt af allmän nytta, från hvilken frågan först och främst måste betraktas.

Collegium finner det vara utom allt tvifvelsmål, att förbudet mot nyttjande af annan bark än ekbark varit "väsendtligen "verkande att främja engelska läderberedningen i Riket". Men hvad som egentligen fordras att härom undanrödja tvifvelsmål, har Collegium alldeles urakttåtit att undersöka. Det ankommer nemligen på att veta, om någonsin de i Riket anlagda engelska garfverier blifvit drifna under iakttagande af det i fråga varande förbudet. Sådant har säkerligen aldrig skett, och aldrig behöft ske, i enlighet med de af Collegium utfärdade privilegier, hvilka alltid tillåtit, att jemte ekbark använda andra

ämnen, utan undantag af något slags bark, endast med vilkor, att sjelfva garfningen ej inginge i det beredningssätt, som af ålder egentligen tillhört de under skrå lydande garfverier.

Äfven vid beredande af sålläder, hvartill ekbark är oumbärlig, kan den dock icke ensam brukas, om detta läder skall bringas till fullkomlig godhet. Sådan är min och andra svenska garfveri-idkares erfarenhet; och den låter icke vederlägga sig genom det yttrande, som General-Consuln Tottie af en engelsk garfvare inhämtat, att han endast och allenast nyttjade ekbark, hvilket åter de öfrige garfvare, som Tottie rådfrågat, icke påstått, änskont de enstämmigt förklarat, att ekbarken vore utom all fråga det bästa och förnämsta garfningsämne af läder, särdeles sålläder. Den *jalousie*, som Tottie trott sig hos desse garfvare uptäcka, kan förklara en bristande uprigtighet; och det lönar då icke, att på deras yttranden grunda begrepp, som åtminstone hos oss icke realiserat sig, och som, i fall de någon gång skulle göra det, måste förutsätta kännedom af något särskildt, har i landet ännu obekant behandlingssätt. An mindre är det, efter konstens hos oss hittills kända reglor, möjligt, att med begagnande af ekbark ensam till garfningsämne frambringa försvarligt läder af de öfriga slag, som engelska garfverierna äga tillverka. Den blandning, som är nödvändig, måste då, i fall annan bark ej får nyttjas, ske med sådana garfnings-ämnen, som hämtas från utrikes ort och ej blott oberäkneligen försvara handteringen samt sätta den i beroende af communicationen med andra länder, utan ock i sin mån tynga handels-vågen, men troligen sträcka sin verkan ända derhän, att att fördel af engelska garfveriernas drifvande uphörer, så att de måste helt och hållet förfalla. Vid den skriftvexling, som hos E. K. M. föregått utfärdandet af det ofvan åberopade nådiga Brefvet till Commerce-Collegium, gifvet den 20 Augusti 1817, har framlidne Handels- och Slöjde-fiskalen Junbeck inlemnat ett af sakkunnige personer utgifvet betyg angående svenska barksorternes olika verkan och användbarhet vid läder-beredning af särskilda slag. Detta betyg, hvilket mig torde tillåtas att i underdånighet åberopa, förekommer under litt. B. i det här bilagde tryckta exemplar af flere då ingifna handlingar.

Det är således icke förbud mot alla andra barksorter än ekbark, som varit *väsendtligen verkande* att främja engelsk lädersberedning i Riket. Det är tvertom afgjordt, att engelska garfverierna hittills bestått endast genom den frihet, de ägt, att nyttja alla de barksorter, som funnits tjenlige. På ekbark gifves i landet ej så stor tillgång, att den skulle förslå till dessa garfveriers drifvande, om den ock vore tjenlig att ensam dertill användas. Bristen derpå skulle, genom en så utomordentligt ökad förbrukning och vid ekskogarnes ständiga aftagande, innan kort blifva sådan, att ej ens tillgång funnes för det bruk, sållädersberedningen, hvari detta barkslag ej kan af annat ämne ersättas. De engelska garfveriernas undergång vore, med ett ord, säker, ej mindre genom en sådan brist, än genom sjelfva ekbarkens obrukbarhet till handteringens rätta bedrifvande; och detta, — jag säger det med trygghet — är sanna ändamålet af ett garfvare-embetes ansökning i ämnet, så framt annars detta embete haft ett klart begrepp om hvad det sökt.

Den allmänna nytta, engelska garfverierna åstadkommat, är imedlertid af Commerce-Collegium medgifven och later vara obestridlig. Lika säkert, som det är, att

tillgång på inhemskt läder och en för säljare och köpare förbättrad ställning af handeln med beredda och oberedda hudar och skinn varit en följd af den från skrå-reglor befriade engelska läderberedningens införande, lika säkert är det äfven, att skråtvångets återställande genom denna handterings undergång skulle småningom, kanske också ganska hastigt, sätta saken på dess gamla fot, minska tillgången på dugligt läder, insöfva skrågarfveriernas idkare i det slags säkerhet och vårdslöshet, som alltid upkommer af brist på täflan, göra dem till mästare öfver priserna så väl på råa hudar och skinn, hvilka till salu utbjudas, som på allt det läder, landets invånare förbruka, och sålunda rikta denna corporation på fäderneslandets gemensama bekostnad. Lyckligt, om ej till slut äfven den fruktansvärda följden upstode, att ett skrå, som kommit i tillfälle att beherrska priset på allt svenskt läder, funne medel att, genom förbud mot utländskt läders införande, bringa ett sådant herravälde till högsta graden af indrägtighet. Ett dylikt progressift fortplantande af tvångssystemet i näringar synes vara enligt med sakens natur, och motsäges kan hända icke af erfarenheten.

Det må icke förebäras, att garfvareskrået, i täflan med idkarne af engelska garfverier, har underlägsna fördelar. Hvad som belastar det förras tillverkning mer än de senares, skulle vara läro-år och mästerprof. Men alla de, som för närvarande drifva skrå-garfveri, hafva börjat dermed i en tid, då engelska garfveri-handteringen var i gång; och redan detta bevisar, att de vid skrå-garfveriet funnit sin räkning, enär de i annat fall heldre kunnat välja att anmäla sig till engelska garfveriers anläggande. Förklaringen ligger i den vidsträcktare frihet de äga till handteringens drifvande på alla möjliga sätt; och följden deraf är, att ehuru den öfverklagade friheten till nyttjande af alla slags bark varit utöfvad vid engelska garfverierna så väl som vid de öfriga, det likväl i allmänhet ingalunda är skrå-garfveriets idkare, som befinna sig i mindre välstånd, än deras medtäflare.

Deremot kan väl ingen ting vara mera onaturligt och falskt, än den sats, Commerce-Collegium förfäktar, att inskränkningen till bruket af blott ekbark (om den ock i verkställigheten någonsin ägt rum, hvilket den ej ägt) skulle haft en förmånlig inflytelse på sjelfva framgången af engelska läder-beredningssättet. Omöjligen kan hela handteringen njuta fördel af någon ting, som minskar eller helt och hållet förstörer fördelarne för hvarje dess idkare särskildt.

Annorlunda har saken blifvit bedömd, äfven af dem, som blott vettenskapligt, med afseende på handteringens procedur, tänkt fördomsfritt deröfver. Eders Kongl. Maj:ts Vettenskaps-Akademi har i dess infordrade utlåtande förklarat sin mening vara, "att ett "fritt och obehindradt nyttjande af alla de "ämnen och materialier, som tjena till lä-"der-garfning, så väl för de så kallade en-"gelska garfverierna som för alla andra garf-"verier, icke annat kan än vara allmänt "nyttigt, helst på sådant sätt alla barksor-"ters särskilda egenskaper och användbarhet, "hvar för sig eller förenade, kunna genom "den enskilda industrien säkrast utrönas och "komma till allmän kännedom och all-"män nytta."

Commerce-Rådet Hertzman har i sitt votum följt denna tanka och följt den ledning, som erfarenheten och tidens uplysning gifva. Han stannar vid den meningen, att förbudet mot begagnande af annan bark än ekbark till läder-beredning efter engelska sättet *borde* uphäfvas. Men han har gjort

sig de två betänkligheterna, att någon åt skrå-garfvare ensame förbehållen rättighet komme att då uphöra och försvinna, samt att E. K. M., i anledning af väckt fråga om uphäfvande af det här i staden i senare tider upkomne Tapetserare-embete, behagat i Nåder förklara, det något yttrande derom icke kunde meddelas, intilldess vederbörandes förslag i afseende på skrå-författningarne i allmänhet komme att i Nåder pröfvas. Vid dessa betänkligheter allena har Commerce-Rådet Hertzman fästat så mycken vigt, att han ansett sig äga anledning att i underdånighet hemställa, om icke E. K. M. nådigst måtte finna för godt att på enahanda sätt förfara med nu förevarande ärende, som förut med frågan om Tapetserare-embetet. Eburu syftande till det rätta och uplyst derom, har således äfven han låtit sin tanka i det närmaste gå förlorad och inskränkt sig till ett förslag, som i verkställigheten ej skulle bära någon frukt.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

England. Lord Hollands motion om uphäfvande af acten angående Kongl. personers förmälningar (12 Geo. III) går ut derpå, att nuvarande Konungens giftermål skulle kunna anses som tvunget och uphäfvas. Ministrarne förklarade sig emot förslaget.

D. 19 Junii anmälde Lord Liverpool i Öfverhuset, att underhandlingarne med Drottningen icke haft önskad framgång, och att han derföre hade befallning att lägga på bordet de till ämnet hörande papper. Hemliga Utskottets sammanträde upsköts än vidare. S. D. framlade Lord Castlereagh i underhuset dessa papper, som bestå af skriftväxlingar och protocoller vid de med Drottningens fullmäktige hållna conferencer. Brougham förklarade, att skulden för de misslyckade underhandlingarne icke fölle på Drottningen; men han påstod derföre icke eller, att den fölle på Konungen. — Enligt de framlagda papperen, hade underhandlingens hufvudpunkter varit: 1:o Drottningens vistande utomlands; 2:o Hennes titel; 3:o afsägelse af de Henne tillhörande patronatsrättigheter i England; 4:o Hennes underhåll. En punkt, hvari Drottningens fullmägtige alls icke ville gifva efter, var uteslutandet af Hennes namn i kyrkobönerna. — Genom framläggande af ofvannämnde papper, hafva Ministrarne svangt sig ifrån den ömtåliga frågan om öpnandet af den gröna påsen. Detta vore så mycket kinkigare, som deraf torde följa rättegång, hvilket just Drottningen yrkar, för att rättfärdiga sig.

The Times yttrar sig på följande sätt om Drottningen: "Hade hon sagt: jag är oskyldig, men undersöken icke alltför noga mitt upförande; så hade hon väl kunnat gå in på att upoffra några af sina rättigheter, för att vinna en sådan eftergifvenhet. Men hon säger: jag är oskyldig och utmanar er att undersöka mitt upförande. De enda utvägarne äro således, att antingen undersöka, eller ovillkorligt erkänna hennes oskuld; men en helt annan hafva hennes motståndare tagit; de säga: Ni är, eller vi misstänka Er brottslig, och för att visa, om vi hafva rätt eller icke, vilja vi låta några få vänner i Er frånvaro genomse några få papper, dem vi förskaffat oss af Edra fiender."

D. 20 begynte man åter få förhoppningar om en lycklig utgång af underhandlingarna, i anledning deraf, att Wilberforce förkunnade en motion, hvars föremål han icke närmare ville utveckla; men man kunde af hans ord sluta, att det vore försoning.

Frankrike. Skockningarne i Paris hafva uphört. Ett djupt hemskt lugn har inträdt. Hemliga rykten säga, att rebellerne i tysthet beväpna sig. Ännu genomstryka patruller staden och täta arresteringar förefalla. — I Rennes hafva allvarsamma oroligheter visat sig. Garnisonen vägrar göra tjenst och håller med borgarne. Dock förefalla inga bullersamma upträden; det endast ropas: lefve Chartan. — Äfven i Brest, Nantes och Caen hafva dylika upträden ägt rum, men blifvit dämpade.

Hela Konungens Lifgarde är arresteradt i dess casern. Fråga har varit att afskeda det; men Marskalkarne hafva afstyrkt sådant. De förefallna oroligheterna tillskrifvas allmänt nämnde corps, som genom sina provocationer föranledt dem. (Man vet, att Sigillbevararen icke nekat, det Ultras voro de upretande, och att han försäkrat, det laglig undersökning deröfver skulle anställas. Alla voro dervid försedde med dolda vapen och man finner derefter en myckenhet käppar med dolkar eller värjklingor).

Då venstra sidan i de deputerades kammare numera icke har vallagen att discutera, utgjuter den sin harm mot Ministrarne vid öfverläggningen om budgetten. Så beklagade t. ex. General Sebastiani förlusten af Frankrikes naturliga gräns (Rhen). Foy och Lameth inblandade utfall i anledning af Chartans inskränkning o. s. v.

Pairernes utskott öfver vallagen består af Marquiserne Pastoret, Clermont-Tonnerre och Fontanes samt Vicomte Montmorency. Utgången är således ej svår att gissa.

Spanien. Bref från Barcelona berätta, att national milisen där varit under vapen tre dagar, emedan allmänna lugnet syntes hotadt. "Hungren efter embeten skapar nu dylika oroligheter öfver allt, där det finnes patrioter, hvilka gärna skulle vilja lefva på landets bekostnad." — I Saragossa finnes ännu gäsning; på kyrkodörrarne upsättas anslag, med hotelser mot dem, som insulterat Erkebiskopen och de andeliga. Man forskar efter uphofven till dessa affischer; och stadens besättning är förstärkt med två regimenter. — I Madrid har blifvit stiftadt ett nytt sällskap, "Ordningens vänner." — Leonska arméen är ännu på benen och stiger till 12,861 man; den commenderas af Quiroga och avantgardet (3600 man) af Riego. Denne har ändtligen antagits General Majors värdigheten. — Insurgentkaprarne så godt som belägra kusterna och förderfva det lilla, som ännu är öfrigt af handeln. — I flera af Andalusiens städer har kringstrykande pack kullstörtat Constitutionsstenarna, hvilket varit så mycket lättare, som de till stor del provisoriskt voro gjorda af trä.

Konungen har förnyat Cortes's beslut om spöstraffets afskaffande.

Det säges, att de nya Cortes skola sammanträda i Alcala de Henarez.

Tyskland. Würtembergska Ständerna arbeta med ifver och framgång. Flera af deras beslut vittna om ett ädelt bemödande att efterkomma tidens och upplysningens kraf. Monopoliers och prohibitif-författningars afskaffande har redan blifvit beslutet, och regeringen synes icke vilja lägga sig däremot. — Hvad de nyss samlade Darmstadtska ständerna företaga, känner man icke; deras öfverläggningar drifvas i mörker; Darmstadtska tidningen har icke ens nämnt, att de äro samlade. Så mycket har dock transspirerat, att tjugu deputerade redan i första sessionen protesterat mot constitutionen. — Då de deputerade i Baden erhålla särskilda kallelse-bref till landtdagen, så har det förefallit märkvärdigt, att flera bland de utmärktaste icke erhållit dylika. Professor Duttlinger (en af de oförskräcktaste deputerade) har af Ministèren icke fått permission att bivista landtdagen. — Enligt allmän sägen, skall Preussens constitution proclameras d. 3 Augusti, Konungens födelsedag.

Turkiet. Ali Pachas upror vinner ett allt allvarsammare utseende. Att han antagit Konungatitel eller låtit döpa sig är en osanning, men att han förklarat sig oafhängig, därom är numera intet tvifvel. Han drager i sin tjenst Grekiska stråtröfvare, låter på det ifrigaste befästa sin hufvudstad, uprättar telegrafer o. s. v. Hvar Turkiska arméen står, visste man icke på Corfu d. 10 Maji. Den synes icke med synnerligt allvar gå till väga. — Anledningen till hela oroligheten synes vara den lust, som Porten fått till Alis omatliga skatter (hvilka upgifvas till 200 millioner).

Amerika. Det i Förenta Staterna föreslagna nya tullsystem som åsyftade en försvårad införsel af utländska varar, är af Senaten förkastadt. — Bref från Trinidad omtala, att en Spansk corps under Öfverste Aran blifvit slagen i Cumana af de Columbiska Generalerna Sarasa och Monegas, hvarpå 200 af den slagna corpsen gått öfver. Bolivar var under marsche att angripa la Torre vid Merida.

Stockholm. Hvad som ännu är kändt af den för H. M. Konungens och H. K. H. Kronprinsens resa bestämda marcheroute skall vara följande: D. 1 till Eriksland; d. 2 vistande der; d. 3 till Finspång; d. 4 vistande der; d. 5 till Motala; d. 6 till Forssviks bruk; d. 7 till Axevalla; d. 8 till Tremmestad; d. 9 till H. M. Konungens egendom Nordkärr, där H. M. dröjer öfver en dag och det öfriga af marcheroutten bestämmes. D. 13 tros H. M. vara i Christiania.

Då den subscription, som vid arméen ägt rum till uppresande af Konung Carl XII:s stod, icke blifvit tillräcklig för ändamålet, har H. M. Konungen behagat dertill anslå den erforderliga summa; och kommer det, som genom subscriptionen är samladt, att användas till piedestal. Stoden lärer blifva placerad vid Artillerigården.

Härmed följer ett Bihang.

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

Bihang till Stockholms Courier N:o 54.

d. 6 Julii 1820.

Kongl. Commerce-Collegii underdåniga utlåtande till Kongl. Maj:t i frågan om nyttan af förbudets fortfarande emot nyttjande af annan bark än ekbark vid de så kallade engelska Garfverierne: dateradt Stockholm den 1 December 1819.

Sedan hos Kongl. Maj:t Garfvare-Embetet i Stockholm i underdånighet anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes i Nåder meddela Commerce-Collegium föreskrift, att vid utfärdandet af Privilegier på så kallade Engelska Lädergarfverier, icke tillåta annat beredningssätt, än det med Ekbark, och att, vid öfverträdelse af detta vilkor, alla vederbörande, både de som redan erhållit, och de, hvilka framdeles tilldelas dylika Privilegier, antingen måtte fällas till ett emot förbrytelsen svarande vite, eller ock förklaras förlustige af de erhållne Privilegierne, samt i begge fallen allt det Läder, som träffas under beredning med annan än Ekbark, anses förbrutet och till någon fattig-anstalt hemtaslet; så har Kongl. Maj:t uti Nådig skrifvelse af den 20 Augusti 1817, behagat gifva Collegium tillkänna, att som Kongl. Brefvet af den 27 April 1774 förmår, att tills vidare icke någon förändring uti det vid Engelska Garfverierne dittills brukliga berednings-sätt med ekbark må tillåtas, eller någon annan, än nyss berörde slags bark vid sådane Garfverier nyttjas, och detta stadgande, på Nådig befallning allernådigst kungjordt genom Collegii Kungörelse af den 5 Maji samma år, [illegible], hade Kongl. Maj:t, som i Nåder funnit den af Collegium, uti åtskillige i sednare tider utfärdade Privilegier, lemnade tillåtelse, att vid Engelska Garfverier, jemte ekbark, nyttja andra till läder-beredning tjenliga ämnen, endast hafva afseende på sådane garfningsämnen, som icke under namn af bark kunna hänföras, velat i Nåder förständiga Collegium så väl att, genom allmän Kungörelse, förklaring härom utfärda, som ock att hädanefter tills vidare vid Privilegiers beviljande för Engelska Garfverier, ställa sig till underdånig efterrättelse ordalydelsen uti Kongl. Brefvet af den 27 April 1774, hvarjemte Kongl. Maj:t, som ansett något ytterligare ansvar, än som redan är stadgadt för öfverträdelse af förbudet emot nyttjande af annan bark än ekbark vid Engelska Garfverierne, för det närvarande, icke vara af nöden, funnit godt i Nåder anbefalla Collegium att icke allenast afgifva underdånigt Utlåtande öfver den af Handels- och Slöjde-Fiscalen P. J. Junbeck, uti dess i detta mål afgifne underdåniga påminnelser, på anförde skäl gjorde anhållan om särskildt tillstånd, att vid sitt Engelska Garfveri nyttja gran- och björkbark, utan ock att, efter Vetenskaps-Akademiens hörande och inhämtande af alla andra nödiga upplysningar i ämnet, i allmänhet sig i underdånighet yttra, huruvida det är nyttigt, att förbudet emot nyttjande af annan bark än ekbark vid Engelska Garfverierne ännu vidare fortfar; i hvilket afseende handlingarne i målet till Collegium öfverlemnades.

Enär Collegium, efter Eder Kongl. Maj:ts Nådiga befallning, hört Vetenskaps-Akademien i detta ämne; [illegible] Akademien;

nti afgifvet utlåtande förmält: att största delen af trädslags bark, som blifvit undersökte, funnits innehålla, jemte andra och för hvarje art olika beståndsdelar, ett eget ämne af särskild natur, som man kallat garfämne, hvilket innehålles i olika barkslag till olika mängd samt i olika föreningar och proportioner, blandadt i barkens öfriga beståndsdelar; att fastän det är egentligen garf-ämnet, som förvandlar huden till läder, eller som det kallas gör henne gahr, hafva likväl de öfriga beståndsdelarne af barken, ehuru i mindre väsendtlig mån, inflytande på lädrets biegenskaper såsom färg, böjlighet m. m. äfvensom på den tid som fordras till läderberedningen; att emedlertid den första och hufvudsakligaste skillnaden vid de olika barkslagens användande till garfning beror af deras större eller ringare halt af garfningsämne, i förhållande hvarefter olika quantiteter af dem erfordras till garfvande af samma quantum läder; att ehuru bland barkslagen, den af Ek, nemligen den inre, som ännu icke förtorkats, och helst af unga träd, varit ansedd hysa mesta garfämnet; hafva likväl de af flere Chemister gjorde undersökningar visat, att flere barksorter närma sig till samma halt och att några af videslagen äfven gå deröfver; att det väl säges, det ekbark allena nyttjas i England till beredande af det berömda engelska lädret, men att derom dock saknas fullkomligt detaillerade underrättelser; att då försök till läder-beredning, i smått anstallde, varit både i practiskt och vettenskapligt afseende onyttiga och Vettenskaps-Akademien icke kunde äga en detaillerad kännedom af garfveri-handteringens flere behandlingssätt eller om den inflytelse på produktens beskaffenhet samt skillnad i kostnaden, som förändringar kunna förorsaka, hvaröfver Akademien icke eller kunde gifva något theoretiskt bedömmande; ansåg Akademien sig likväl, i anledning af den framställda frågan, kunna lemna det yttrande, att ett fritt och obehindradt nyttjande af alla de ämnen och materialer, som tjena till lädergarfning, så väl för de så kallade engelska Garfverierne som för alla andra Garfverier, icke annat kan än vara allmänt nyttigt, hälst på sådant sätt alla barksorters särskildta egenskaper och användbarhet, hvar för sig eller förenade, kunna genom den enskilta industrien säkrast utrönas och komma till allmän kännedom och allmän nytta.

Ehuru Collegium, för sin del, ej tviflat, att läder-beredningen i England verkstalles med ekbark, har likväl Collegium, i anseende till den af Vettenskaps-Akademien derom i förenämnde måtto väckte fråga, uppdragit General-Consuln i London, C. Tottie, att förskaffa sig och till Collegium inkomma med tillförlitlig underrättelse, huruvida i England ekbark finnes oundvikligen nödig vid en fullkomligt god beredning af läder, särdeles sålläder, eller om och hvilka andra barkslag eller garfnings ämnen anses kunna med lika förmån och verkan användas och äfven i sådant ändamål vanligen begagnas; i anledning hvaraf General-Consuln anmält, att, enligt de upplysningar, han i detta ämne inhämtat, ekbark i England alltid nyttjas och föredrages för andra barksorter, men att då densamma ej kan erhållas, man betjenar sig af andra garfnings-ämnen; att Consuln önskat erhålla skriftligt svar från de Garfvare och andra personer, som han i detta ämne rådfrågat; men att ehuru han i sådant ändamål skrifvit till dem, hade de likväl personligen infunnit sig hos Consuln; alla hade likväl instämt deri, att ekbark utan all fråga vore det bästa och förnämsta ämne till beredning af läder, särdeles sålläder, och

en bland de af Consuln rådfrågade Garfvare, som troligen vore den första där i Riket, hade upgifvit, att han sjelf endast och allenast nyttjade ekbark.

Garfvare-Embetet i Stockholm, som erhållit del af hvad så väl Vettenskaps-Akademien som General-Consuln Tottie sig yttrat, har till Collegium inkommit med en skrift, hvari Embetet, lika som till förene, sökt ådagalägga, att ekbark är oumbärlig vid läderberedning på Engelska sättet och erbudit sig att utsätta en belöning af 1000 R:d Banco för den, som under riktig tillsyn kan uti ett af Embetets Garfveri-verk, i närvaro af tvänne Embetets Ledamöter, bereda et fullkomligt godt engelskt läder med andra, här i Riket tillgänglige barksorter, än ekbark; om hvilken belöning Embetet anhållit, att Kungörelse måtte utfärdas, i händelse någon tvitvel skulle upstå om nyttan af nu gällande författningar angående beredningssättet vid engelska Garfverierne.

Efter infordrandet af förenämnde yttranden och uplysningar, får Collegium nu i underdånighet yttra sina tankar i förevarande ämne.

Redan för längre tid tillbaka insågs nödvändigheten af anstalter till den inhemska läder-tillverkningens befordran och utsträckande till beredning af sådane mera dyrbara lädersorter, som, i synnerhet för de bättre folk-classernas behof, måste i stora qvantiteter införas från utländska orter. Och som engelska beredningssättet hade ett erkändt företräde framför det i andra länder vanliga; så utgjorde ett föremål för omsorg, huru pålitlig kunskap derom måtte vinnas och med framgång användas. I sådan afsigt blef, på allmän bekostnad, en utsedd person afsänd till England, för att der inhämta kännedom af samma beredningssätt; och de underrättelser, som derigenom erhöllos, medförde en bekräftad öfvertygelse, att ekbark var det garfnings-ämne, som oundvikligen fordrades, så framt lädret skulle upnå fullkomlig fasthet och godhet, och att följaktligen den anstalt, som hufvudsakligen blefve af nöden, var att befrämja läder-beredning med sådan bark. För at med detta ändamål kunna förena de borgerliga corporationers rätt, som gjort den öfriga betydliga läder-garfningen till sitt yrke, blef beredning på engelska sättet med ekbark uplåten, i egenskap af fabriks-handtering, till hugade personers tällan, med det uttryckliga vilkor, att de icke skulle begagna sig af annan bark. Efter hand har ock antalet af större och mindre inrättningar för sådan läder-beredning tillvext, och verkan deraf varit, att införseln af utländskt eller egentligen engelskt läder, som förr ansågs oumbärligt, mer och mer aftagit och lemnat rum för en både utvidgad och förbättrad förädling af de, så väl inom Riket fallande, som från utrikes orter inkommande rå hudar. En jemförelse emellan läder-importationen, i förra och senare tider, är så mycket mera tillfredsställande, som förbrukningen af den art sko-arbeten, hvartill bättre lädersorter nyttjas, naturligtvis tilltagit med både folkmängden och böjelsen för luxe.

Det är således utom allt tvifvelsmål, att bestämmandet af förenämnde vilkor för personer, som anmält sig at drifva läderberedning på engelska sättet, varit väsendtligen verkande att främja sådan läder-beredning i Riket. I fall tvärtom ett fritt och obehindradt nyttjande af alla barksorter vore allmänt nyttigt och mest bidragande till handteringens befordran; så borde bevis derpå finnas uti läder-beredningen vid den stora mängden af de i alla Rikets stä-

der spridda Garfverier, hvilka en sådan frihet aldrig blifvit betagen och följakteligen skulle, i denna handtering, vara på ett fördelaktigt sätt utmärkte framför de verk, hvilkas rörelse blifvit inskränkt till bruket af ekbark. Detta lär likväl ej af någon kunna påstås. Att, i senare åren, åtskillige Skrå-garfverier företagit och med framgång idkat läder-beredning med sistnämnde barkslag, är en följd af den eftersyn och väckelse till täflan, som de inrättade engelska Garfverierne medfört, och vittnar, äfven i detta fall, om den ifrågavarande författningens förmånliga inflytelse. Oaktadt allt hvad nyare vettenskaps-idkare upgifvit angående särskilda garfnings-ämnen, hvilka troligen ej kunnat med förmån användas i stort, har äfven i England ekbark bibehållit sitt företräde; hvilket jemväl instämmer med de af General-Consuln Tottie meddelte underrättelser. Omständigheterne föranleda således ej till någon förändrad öfvertygelse i förevarande ämne: och då en långvarig erfarenhet bekräftat nyttan af det ifrågavarande vilkor, hvarunder en myckenhet engelska Garfverier blifvit anlagde; vore, efter Collegii tanka, oförenligt med ett godt ändamål, att detta vilkor skall eftergifvas eller häfvas och deras idkare lemnas tillfälle att sysselsätta sig med läder-beredning af annan art, än den man önskat blifva igenom dem befordrad.

Men det är ej blott af sådane skäl, som man måste finna betänkligt, att ändra hvad som blifvit förordnadt angående läder-beredning på engelska sättet med ekbark. Härvid förekomma äfven andra considerationer, som ofelbart förtjena afseende.

Då läder-beredning med ekbark är medgifven personer af alla stånd, och tillåtelse till dess idkande meddelas en hvar af god fräjd, som sig anmäler; utgör deremot den icke mindre angelägna och ännu betydligare beredningen af en mängd lädersorter, för hvilken andra barkslag finnas tjenliga, en af de näringar, som tillhöra Borgareståndet, och till hvilkas utöfvande rättighet ej kan förvärfvas på annat sätt, än efter användande af vissa läro- och arbets-år samt Mästareprofs afläggande, i den ordning gällande Författningar föreskrifva. Att nu utan afseende derpå, tillåta idkare af den förra, eller Engelska beredningen, att sträcka sin rörelse äfven till den senare, hvilken då kunde af en hvar, med undvikande af nämnde författningars efterföljd, utöfvas; vore således detsamma, som att uplösa den talrika Borgare-Class i alla Rikets Städer, som ingått i handteringen, i förlitande på säkerhet i allmänna stadgar, och emot åtnjutande af de deruti bestämda Näringsförmåner, måste upfylla vissa förbindelser och skyldigheter i Staten. I fall man vore böjd för en slik uplösning eller för uphäfvandet af hvad som kallas skrå; torde likväl böra besinnas, att man ej, utan orättvisa, kan skrida till ett sådant steg annorlunda, än i sammanhang med förändring af, så väl fastställde Beskattnings-grunder, som den stadgade allmänna fördelningen af medborgerliga rättigheter, och att de dervid förekommande ömtåliga frågor på det närmaste röra sådane Ståndsförhållanden och särskilda interessen, som äro en följd af den antagne Samhälls-ordningen.

Läder-beredningen är ej den enda handtering, som blifvit fördelad emellan 2 ne särskilda och, i anseende till rättigheter, olika lottade klasser af Idkare: Skråhandtverkare och Fabricanter. Man finner, på [illegible] [illegible] enahande

enahanda sätt, Målare och Tapetmålare skilde, de förra med oinskränkt, de senare med en till anstryckning af rum inskränkt arbetsrätt; likaledes Skomakare, som utöfva handtverket i hela dess vidd, och Barnskomakare, hvilkas arbets-rätt ej sträckes utöfver förfärdigandet af Barnskor. Sådane med borgerliga Classificationer förenade närings-fördelningar måste utan tvifvel fördragas, intill dess att omständigheterne föranleda till deras häfvande på ett sätt som ej medför olägenheter, större än dem man vill afhjelpa. Huru grannlaga Eder Kongl. Maj:t funnit frågan om rubbning af Skrå-Corporationer, kan synas deraf, att, uppå framställning angående nödvändigheten af en mera utstrackt frihet, att förrätta sådane möblerings-arbeten, som ehuru de af ålder ej utgjort något Skrå-handtverk, ett i senare tider tillkommit, så kalladt Tapetserare-Embete, det enda i Riket, förment böra vara detsamma förbehållne, Eder Kongl. Maj:t enligt Nådig skrifvelse den 16 sistledne September förklarat, att något yttrande derom ej kunde meddelas, intill dess vederbörandes förslag i afseende på Skråförfattningarne i allmänhet, kommer att i Nåder pröfvas.

I anseende till allt detta, och enär de, hvilka sökt och erhållit tillstånd att drifva läder-beredning på Engelska sättet, frivilligt underkastat sig det dermed förenade vilkor, att ej nyttja annan bark än ekbark, och således icke äga ringaste orsak till klagan öfver dess handhafvande; finner Collegium visserligen ej skäl, att i underdånighet tillstyrka, att detta vilkor må upphöra, såsom en anstalt, hvilken ledande till kränkning af de under skrå lydande Garfveri-idkares rätt, tillika skulle, långt ifrån att åstadkomma någon allmän nytta, tvertom medföra en deremot stridig verkan. Och som en Författning, hvilken till befordran af ett gagneligt ändamål funnits nödvändig, ej bör sakna aktning och efterlefnad; tror Collegium sig äga all anledning att i underdånighet hemställa, att, i enlighet med hvad Collegium uti underdånigt betänkande af den 23 October 1816 föreslagit, det må i Nåder förklaras, att derest ägare af sådane läderberednings-verk efter Engelska sättet, som under Manufactur-Privilegiernes skydd redan äro eller framdeles blifva anlagde, skulle beträdas med det missbruk, att vid sina Garfverier begagna sig af annan bark än ekbark, de böra anses förfallne till det ansvar, att, jemte förlust af de erhållne tillstånds-brefven, hafva förverkat ej allenast allt det läder, som träffas under beredning med sådane otillåtne barksorter, utan äfven de partier af sistnämnde barkslag, som vid deras verk kunna finnas uplagde; Och torde värdet af de förbrutne varorne böra på det sätt fördelas, att ena hälften deraf komme att tillfalla åklagaren och den andra hälften närmaste Fattig-inrättning.

Då de skäl, som nu blifvit i underdånighet anförde, ådagalägga angelägenheten deraf, att förbudet emot nyttjande af annan bark än ekbark vid engelska Garfverierne än vidare må fortfara, finner Collegium sig ej böra i underdånighet gifva anledning dertill, att, med undantag af författningarnes allmänna föreskrift i berörde afseende, Handels- och Slöjde-Fiscalen Junbeck må erhålla särskildt Nådigt tillstånd, att vid sitt engelska läder-garveri nyttja gran- och björkbark.

De till Collegium i Nåder öfverlem-

nade handlingar, jemte vederbörandes infordrade yttranden, bifogas i underdånighet, tillika med ett Protocoll-utdrag, innefattande den vid detta ärendes förehafvande i Collegium, af en bland Collegii ledamöter anförda särskilda mening.

Collegium framhärdar &c.

A. N. EDELCRANTZ.

C. Lenngren; S. N. Casström, J. A. Hertzman, J. A. Leyonmarck, E. W. Brandel.

(L. S.)

J. H. von Sydow.

Likheten med Kongl. Commerce-Collegii Registratur, intygar

A. HULTHIN.
Kongl. Com. Coll. Auctarie.

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

N:o 55. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 10 Julii.

Sine ira, studio et metu.

NÄRINGSFRIHET.

(Forts. och slut från N:o 54.)

Skulle frågan om engelska garfveriernas räddning från undergång komma att bero af vederbörandes förslag om Skråförfattningarne i allmänhet; så skulle räddningen troligen komma för sent, åtminstone för de idkare af dessa garfverier, som nu finnas. Detta förslag bör visserligen ej kunna syfta på någon utvidgning af skrå-systemet, än mindre, i sådant fall, få framgång; och man inser således icke, hvad gemenskap det skulle kunna äga med frågor om nya band på industrien. Eders Kongl. Maj:ts nådiga afsigt, att mer och mer lossa henne ur dess fjättrar, har redan visat sig omisskännelig; och bland utvägarne att genomdri.va en så nådig ock välgörande afsigt lärer visserligen den säkraste vara att efter band bevilja frihet åt hvarje yrke särskildt, så fort sig göra låter.

Den andra betänkligheten, som Commerce-Rådet Hertzman framställt, eller ömtåligheten af Skrågarfvarnes rättigheter, som utgör grund-ämnet af Commerce-Collegii lära, hörer till det andra slaget af misstag, jag åtagit mig att bevisa, och hvartill jag nu underdånigst utbeder mig att få öfvergå. Jag betraktar då saken med afseende på de enskildas ömsesidiga rätt, hvilkas välfärd, så väl som deras gagnelighet för samhället, derunder beror.

Sedan jag i underdånighet sökt visa, att engelska garfverierna i Sverige aldrig bestått eller kunna bestå med iakttagande af det vilkor, Commerce-Collegium föreslår; och de aldrig förr varit skyldige att lyda; så torde, i och med detsamma, vara tillräckeligen ådagalagdt, att en rättighet för idkare af dessa garfverier går förlorad, om de bringas till åtlydnad af ett sådant vilkor. Om det är falskt, hvad Collegium antager, att en långvarig erfarenhet bekräftat nyttan af detta vilkor; om det tvertom är afgjordt, att aldrig ett sådant vilkor blifvit efterlefvadt, i fall det ock vore i Collegii tillstånds-bref menadt; så är fråga nu ej heller, på sätt Collegium föreställer sig, om häfvande af ett dylikt vilkor eller beredande af något nytt tillfälle för garfveri-idkare att sysselsätta sig med läder-beredning af annan art, än den man önskat blifva genom dem befordrad. Frågan är i stället, huruvida medborgare, som omfattat ett yrke, från hvilket de ej önska att utestänga någon annan, och som de endast lofvat sig att få fortsätta, sådant de det emottagit och redan i lång tid opåtalt begagnat, skola vräkas ur en besittning, hvarvid de på god tro, med lofligt tillit till beviljade friheter, fästat sina beräkningar, ofta sin medborgerliga tillvarelse och sin

jordiska välfärd. För att kunna drifva den satsen, att dessa medborgare "ej äga rin-"gaste orsak till klagan öfver handhafvandet" af det vilkor, som omtvistas och som de sägas hafva "frivilligt underkastat sig", borde Commerce-Collegium också kunna påstå, att i de tillståndsbref, det låtit utfärda, detta vilkor vore på något sätt uttryckt. Nu då sådant icke skett, hafva dessa tillstånds-bref endast tjent att förleda och bedraga, i fall de efteråt förklaras hafva åsyftat, hvad de icke innehållit, och de således endast tjent att störta deras innehafvare i olycka, i stället att bereda dem de fördelar, som deras ägande lofvat.

Till rättfärdigande af ett sådant missöde lärer ej någon grund kunna sökas uti Kongl. Brefvet af den 27 April 1774, hvilket stadgar, att tills vidare icke någon förändring i det vid engelska garfverierna dittills brukliga beredningssätt med ekbark finge tillåtas, eller någon annan än nyss berörde slags bark vid sådane garfverier nyttjas. Vid detta *tills vidare* har hvarje garfveri-idkare ägt fästa sig, som i sitt efter 1774 utfärdade privilegium af samma embetsverk, till hvilket det nådiga Brefvet afgått, ej funnit det deri omtalte vilkoret utsatt. Han har ägt förlita sig derpå, att verkan af det *tills vidare* gifna stadgandet uphört, då Commerce-Collegium kunnat i tillstånds brefven lemna obegränsad rättighet, att jemte ekbark använda andra ämnen, endast sjelfva garfningen ej inginge i skrå-garfveriernes beredningssätt.

Man borde, kanhända, icke glömma allt detta, när man, i fråga om allmänna författningar och allmänt gagn, ådagalägger mycken sorgfällighet att vårda enskildas rättigheter. Att menniskans och medborgarens anspråk måste vika för skrå-borgarens, det ligger i sjelfva begreppet af skrå och får ej stöta någon, som är af ödet dömd att lefva, der skrå-inrättningar finnas. Men så vida skrå-rättigheterna ej äga att slå under sig allt, hvad menniskan och medborgaren tillkommer, lärer det vara obestridligt, att de böra hållas inom sina bestämda gränser, och andras rättigheter vara lika heliga, så länge de ännu icke äro skråets underlagda. Rätt för alla är till slut yttersta grunden äfven för skrå-rätt, och man borde uphöra att förfäkta denna senare, i fall man ville alldeles åsidosätta den förra. Att sådan icke varit Eders Kongl. Maj:ts Commerce-Collegii mening, bevisas af den omsorg, det gifvit åt försvaret af garfvare-embetets rätt och fördel.

Tydligt torde det vara, att allt, hvad Collegium härom sagt, vederlägges af de anmärkningar, jag här ofvan i underdånighet framställt, öfver garfvare-embetets redan så långvariga bestånd och välmåga under tillvarelsen af den frihet, detta embete nu söker fråntaga sina medtäflare. Om någonsin engelska garfveri-handteringens upkomst var ett intrång på garfvare-skråets område; så är likväl den tid längesedan förbi, då någon garfvare lefde, som ägt burskap före engelska garfveriernas införande. Alla de, som efter den tiden vunnit det, hafva *frivilligt* (för att nyttja Commerce-Collegii ord) *underkastat sig vilkoret*, att lefva tillsammans med engelska garfveri-handteringen och dess idkare, alldeles i samma tillstånd, som hvar och en fann dessa för sig, då han i burskapet inträdde. Allt hvad Commerce-Collegium anförer om våda för uplösning af den talrika borgare-class i alla Rikets städer, som ingått i handteringen, förfaller då vid denna enda anmärkning; och med detsamma försvinner allt, hvad som efter Collegii tanka borde besinnas, "i fall man vore böjd för en slik uplös-"ning", neml. gen "att man ej utan orattvisa "kan skrida till ett sådant steg annorlunda,

"in i sammanhang med förändring af så väl "fastställda beskattnings grunder, som den "stadgade allmänna fördelningen af med- "borgerliga rättigheter, och att de dervid "förekommande ömtåliga frågor på det när- "maste röra sådane stånds-förhållanden och "särskilda intressen, som äro en följd af "den antagna samhälls-ordningen." Skadligare hädanefter, än de hittills varit, blifva icke de engelska garfverierna i något afseende derigenom, att de få behålla samma fördelar, som de alltid gagnat.

För hvad ändamål Commerce-Collegium funnit nödigt erinra, att äfven andra handteringar än läderberedningen äro fördelade imellan skråhandtverkare och fabrikanter; att således målare måste tåla bredvid sig tapetmålare, och skomakare tåla barnskomakare, utan att tapetmålare och barnskomakare äga någon annan arbetsrätt än den, som äfven tillkommer skrå-målare och skråskomakare — för hvad ändamål detta omtalas, säger jag, är svårt att inse, då man eftersinnar, att deraf följer ingen ting annat, än hvad som synes vara raka motsatsen mot Collegii mening, nemligen att skråhandtverk någon gång både kunna och böra uthärda fri täflan med skråfria handteringar, åtminstone i någon del af sitt område, eller just så, som idkarne af engelska garfverier önska att se sitt förhållande till skrågarfveriernes yrke allt framgent fortfara. Det är då undransvärdt, att motarbeta friheten i detta förhållande, när man ej blott medgifver, utan äfven påyrkar, att "sådane, med borgerliga classi- "ficationer förenade närings-fördelningar," som imellan målare och tapetmålare, skomakare och barnskomakare, "måste fördra- "gas, intilldess omständigheterna föranleda "till deras uphäfvande på ett sätt, som ej "medförer olägenheter, större än dem, man "vill afhjelpa."

När tiden till detta häfvande en gång kommer — man bör förmoda, att ett Commerce-Collegium, som i så många mansåldrar redan varit verksamt, hunnit göra något till dess förberedande — hvad är det väl då, som detta Collegium vill hafva häfvet? Är det skråhandtverkerierna, som skola vika för de friare handteringarne, eller tvertom? Man stannar i en förlåtlig ovisshet om Collegii mening häröfver, då man ser det begagna ett sådant tillfälle som detta, för att till skråets fördel tillstyrka indragning af en redan existerande frihet. Det är ej på detta sätt, som man fortgår till det stora målet, att omsider öfverlemna national-industrien åt dess obehindrade utveckling.

Till slut måste jag i underdånighet anmärka, att Collegium, i förslaget om påföljderna för öfverträdandet af det tillstyrkta förbudet, gått längre, än sjelfva de sökande, som väckt frågan och föranledt Collegii hörande deröfver. Då dessa nöja sig att föreslå ettdera, vite svarande mot förbrytelsen, *eller ock* förlust af privilegierna; tror sig deremot Collegium äga all anledning hemställa, att de, som öfverträda förbudet, skulle, *jemte* förlust af de erhållne tillstånds-brefven, hafva förverkat det hos dem under beredning varande läder samt sina förråder af otillåten bark; hvilket, ehuru meningslöst upställdt, lärer vilja betyda, att jemte tillståndsbrefven äfven läder och barkförråd skulle vara förverkade. Och för denna stränghet har Collegium ej funnit något hinder deri, att E. K. M:ts nådiga Skrifvelse, som innehåller remissen till utlåtande, icke anbefallt Collegium att besvara annat än frågan, huruvida det vore nyttigt, att det då i Nåder gifna förbudet mot nyttjande af annan bark än ekbark vid engelska garfverierna ännu vidare fortfore, samt E. K. M. genom detta nådiga

Bref förklarat Sig i Nåder anse något ytterligare ansvar, än som redan är stadgadt, å den i fråga ställde öfverträdelsen, för det närvarande icke vara af nöden — ett ansvar, som nemligen aldrig kunnat åbringas ägaren af något garfveri, försedt med sådane efter år 1774 utgifna privilegier, som utan inskränkning tillåta nyttjande af *andra ämnen* jemte ekbark.

Jag vågar, på dessa skäl, för min del i underdånighet utbedja mig, att E. K. M., med förkastande af de meningar, som Commerce-Collegii underdåniga utlåtande innehåller, värdes i Nåder tillåta, att det genom nådiga Skrifvelsen af den 20 Augusti 1817 stadgade förbud emot nyttjande af annan bark än ekbark vid engelska garfverierne ej vidare fortfar, utan dessa garfverier å nyo komma i åtnjutande af den frihet, som deras tillståndsbref eller så kallade privilegier utlofva. Jag har väl vågat tro, att de af mig i underdånighet anförda grunder gälla äfven för beviljande af dylik frihet åt de verk, som hädanefter kunna komma att anläggas; men för den enskilda rätt, jag i underdånighet tror mig äga, i kraft af mitt tillståndsbref, är det tillräckligt, om E. K. M. endast återskänker nämnde frihet åt de redan befintliga garfverier, som deraf varit i besittning.

Med djupaste undersåtliga vördnad, nit och trohet framhärdar

Stormäktigste Allernådigst Konung
Eders Kongl. Maj:ts
underdånigste tropligtigste undersåte
OLOF WINGREN.

Det af Handels- och Slöjde-fiskalen Junbeck ingifne åberopade betyget lyder sålunda:

1:o Att björkbark med mycken fördel nyttjas i stället för rågmjöl till så kallad svällning af allt slags sålläder, och att detta barkslag, lämpligen blandadt med ekbark, åstadkommer det vackraste, fastaste och mest slitbara sålläder.

2:o Att med undantag af blankläder, hvilket på köttsidan alltid blir vackrare, då det beredes med ek- än annan bark, alla andra lädersorter beredas både lika goda och lättare med gran- och vide- än med ekbark, samt 3:o Att till garfveri och Carduansmakeri hörande skinnberedningen i allmänhet alldeles icke hvarken för fägring eller styrka fordras annan än gran- eller videbark dels med dels utan tillsats af mjölbärsris; sådant allt varder härigenom uppå begäran till bevis meddelt. Stockholm den 21 Januarii 1817.

C. J. FRÖSSÉN Carduansmakare.
LORENTZ DJURBERG Garfvaremästare och borgare i Stockholm.
J. EKEGREN för d. Carduansmakare i Sala.

Vid den lära, som på ett ställe i de underdåniga påminnelserna antydes, att tvångssystemet i näringar fortplantar sig progressift och skulle till och med kunna blifva en naturlig orsak till band på utrikes handeln, har kan hända mången, lika med oss, vid första påseendet studsat. Imedlertid uthärdar denna lära en icke så obetydlig eftertanka. Om en vara får fritt tillverkas af hvar och en, och ingen dervid gynnas framför en annan; så visar det sig, om denna varas tillverkning lönar sig, och kan med fördel drifvas i landet. Blir priset äfven då högre än utländningens; så uphör man med tillverkningen och ropar på frihet att importera varan. Man har då lika liten fördel af att tillverka den, som att skaffa sig den från inhemsk production. Kan man åter hålla pris med utländningen; så fortfar man att inom lands förse sig med sitt behof, derest icke andra,

ännu förmånligare näringar draga arbetskraften från den i fråga ställde varan. Kan man, med fördel undersälja utländningen, utan att finna andra ändock mera lönande föremål för sin flit; så stiger tillverkningen ända till export. I intet fall kommer man på den tankan att önska sig införselförbud.

Men stadga en skrå-inrättning, d. v. s. gör varans pris beroende af någon ting annat än fri täflan — och man vet aldrig mer, om dess tillverkande bär sig af egen kraft, eller ej; man ser blott, att den tillverkas och att tillverkarne finna sin fördel dervid. Kan då denna fördel ej förenas med fri införsel, emedan varan ej håller pris med utländsk vara; så måste skrået ropa efter införselförbud. Behöfver det åter, för sin utkomst, icke sådant förbud; så kan det likväl önska sig det, för att öka sin vinst; och ingen förmår beräkna, huru långt den härigenom understödda stegring i pris går öfver den höjd, som utgör skälig vinst.

Så fortplantar sig tvångssystemet — dess gräns kan ej bestämmas. Om det någon gång skulle hinna fulländas; så skulle väl till slut ingen ting få göras af andra än invigda och inskrifna; och man finge ingalunda förundra sig att se menniskor med burskap att plöja, andra med burskap att hämta vatten, ännu andra med burskap att klippa får, mjölka kor, skära säd, binda den i kärfvar, köra den hem, inlägga den i ladan, tröska den, mala den (som redan är en privilegierad handtering) — allt särskildt och allt med förbud för hvar och en att någonsin inblanda sig i den andras näring. Till och med rättigheten att gå, stå och sitta, kunde fördelas menniskorna imellan. Äta, dricka, sofva, och visa andra naturbehof blefve de svåraste att bringa under fullkomlig skråform och klassification.

Skämt för sig. Friheten allena är det, som har sin begränsning i sitt eget väsende. Att all handtering må vara tillåten, så långt den icke fordrar andras uteslutande, det är det enda närings-system, som någonsin kan blifva fulländadt. En tröstande tanke är det imedlertid, att ända till dess friheten hunnit detta mål, skall hvarje framsteg, hon vinner, leda till ett lika progressift tillbakagående från näringstvånget, som dess inrotande varit progressift. Ingen ting kan stå stilla. Får ej skrå-systemet börja att åter gripa allt vidare omkring sig; så måste det fortsätta sitt återtåg, ehuru långsamt och i hvad god ordning det än må ske.

Att äfven Kongl. Commerce-Collegium icke alltid förkastat denna lära, eller ställt i fråga, huruvida man borde vara *höjd för uphäfvande af hvad som kallas skrå*; det ämna vi innan kort styrka med ett talande exempel.

I det ämne, som nu sysselsatt oss, torde det, som blifvit sagdt, för närvarande göra tillfyllest. En anmärkning bland de flera föga betydande, som kunde tilläggas, vore, att om skrå-garfverierna finna sig af de omtalte läroåren och mästerprofven besvärade framför engelska garfverierna, dessa deremot få vidkännas hallstämpling af hela sin tillverkning, medförande en icke obetydlig afgift, från hvilken skråhandteringen är befriad.

Till slut våga vi i förhand utbedja oss våra läsares tålamod, i fall vi genom motsägelser på en eller annan väg skulle nödgas återkomma till detta ämne, hvilket efter vår öfvertygelse ej blott derföre bör väcka deltagande, att det handlar, såsom i början sades, om hvars och ens rätt, som nöter skor, utan äfven, och i synnerhet, derföre, att den i fråga ställde näringsgrenen är kanhända den, som i erfarenheten med största framgång vederlagt skrå-försva-

rarnes föregifvande om deras monopoliers gagnelighet för det allmänna, och tydligast bevisat, att befrielse från detta onaturliga tvång är tvertom det, som i allt främjar allmän och enskild förkofran.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Allmänna tänkesättet har en karakter af adel upphöjning öfver partihat och bitterhet. De forna Ministrarne och regeringens verktyg (Hert. af Alagon, Pizarro, Eguia, Lozano de Torres, Hert. af S. Fernando m. fl.) glömmas och få i fred, såsom privatmän lefva i landet. Afrancesados och sjelfva Persas behandlas med skonsamhet; och man tror, att ett bland Cortes's första beslut blifver en fullkomlig förgätenhet af det framfarna. Den ende, mot hvilken hatet icke vill minskas, är *Elio*. Gaceta de Valencia yttrar sig med häftighet om dröjsmålet med hans lagförande.

I Amerikanska tidningar läses ett märkeligt år 1818 skrifvet bref af Förenta Staternas då varande Minister i Spanien, Erving, en man hvilken, såsom en stolt republikan, säkert icke smickrar. Brefvet lyder så: "Det finnes en grof villfarelse, som jag gerna skulle vilja tillrättavisa, den nemligen att tillskrifva Ferdinands karakter och böjelser allt det dåliga, som här händer. Då han först återkom till Spanien, visade han sig benägen att göra allt, hvad det allmänna bästa kunde fordra; men han blef, genom onda råd, vänd från dessa tankar. Korteligen, de kommo till honom, såsom er hast kommer, att låta sadla sig af er; och då var en naturlig följd, att han satte sig up. Sedermera hafva de gjort allt möjligt, för att fördärfva hans sinne; men hans böjelser hafva förblifvit oförderfvade, visst icke republikanska, det måste man märka, men faderliga. Men där finnes icke en, som understödjer dessa böjelser; tvertom håller man Konungen i okunnighet om det verkliga tillståndet. Icke felas honom naturliga egenskaper; men han behöfver undervisning och erfarenhet. Att regera menniskor fordrar stor menniskokännedom; och Konungen har i hela sin lifstid varit en statsfånge. Dertill gör honom sjelfva hans önskan att utträtta godt, ty det gör honom misstänksam mot dem, som hafva magten i sina händer, under det att hans oerfarenhet utsätter honom för nedriga sykofanters konster. Deraf kommer det, att han undandrager dem sitt förtroende, hvilka äga skicklighet att skota sina saker, och missledes af dem, hvilka hvarken äro ansvariga, eller äga patriotism eller något slags grundsats."

Konungen har skyndat att, enligt sitt offentliga löfte, till Staten öfverlemna sina arfvegods. Personligen har H. M. arrangerat detta mål och undantagit de förnämsta residencer och slott. Det afträdda ger Staten en inkomst af några millioner realer.

Riegos corps har enhälligt undanbedt sig den af regeringen beviljade gratification. "Vi vilja ej belönas," har folket svarat, förr än Cortes sammanträdt och constitutionen är fulländad.

De stora capitalisterne synas icke dela enthusiasmen för friheten lika med de fattiga borgrarne. Af det öpnade stats-lånet, 40 millioner realer, äro blott 3 millioner teknade. Till missteoendet bidrages visserligen hela provinsers vägran att foga sig efter det allmänna regerings systemet. Så förvaltar Galicien ännu sina egna financer, betalar alla sina tjenstemäns löner accurat och har, som man vill veta, 3 millioner i cassan, hvarutöfver Kronan icke får disponera.

I Arragonien visa sig flere politiska partier, hvaribland äfven ett republikanskt. Dertill kommer, att bergen icke äro säkra och Ståthållaren har måst utsända trupper till röfvares utrotande. Imellertid hafva de Arragoniske, Asturiske, Galiciske och Navarresiske Juntornes Commissarier till Konungen ingifvit en eftertrycklig förklaring till vederläggande af de falska rykten om ett revolutionärt på republik syftande parti, som skulle finnas i nämnde provinser.

Man undrar, att se en Inquisitor bland de deputerade; men det är en man, som medverkat till inquisitionens afskaffande.

Frankrike. Grefve Fontanes har, den 22 Junii, i Pärernes Kammare afgifvit Utskottets betänkande öfver vallagen.

Man har berättat, att Hertig Decazes åter skulle gå in i Ministèren och emottaga utrikes portfeuillen; men nu sages med säkerhet, att han såsom Ambassadör afgår till London.

Allt jemnt talas om oroligheter i landsorterne och Ministrarne bade varit tvungna att, genom telegraph, låta kungöra antagandet af Hr. Boins amendement. En Legion afskickades från Rennes, emedan den höll med oro-stiftarne; men de troppar, som skulle ersätta denna legion, träffade den på vägen och, oaktadt alla Officerarnes föreställningar, fraterniserades. Ett rykte går, att en f. d. General, Chef för Marskalk Soults stab, har v.d

Auxerre med en stark afdelning af missnöjda fattat posto i bergen och skogarne. På Paris gator hörde man offentligen Marseiller-marchen sjungas. Hela lifgardet var ännu i arrest. Hertigen af Otranto har rest till Paris.

England. Canning har, såsom förr är berättadt, i afseende på Drottningen yttrat tänkesätt, som så märkeligen skilja sig från hans medbröders. Man har anmärkt, att han d. 14 Junii hade en ganska lång audience hos Konungen, och förmodar derföre, att det skonsammare sätt, hvarmed Drottningen i de sista conferencerna blifvit behandlad, skulle kunna vara en följd af hans inflytande. — Lord Liverpools svar till Brougham d. 10 Junii innehåller: "Då det föreslogs Drottningen att, med vissa undantag, afhålla sig från utöfningen af sina rättigheter som Drottning, så var meningen icke, att Hon skulle afsäga sig någon bland dem. Allt hvad Henne, enligt lagen, tillkommer såsom Drottning, bör tillkomma henne så länge en lag icke uphäfver det." Derpå lemnades det svar d. 12: "att då Ministrarne såsom basis för underhandlingarna antagit erkännandet af Drottningens värdighet och heder, ansåge Hon allt annat som föga vigtigt och ville underkasta sig decision af en compromiss." Detta förslag om arbitrage funno Ministrarne sig icke kunna, med deras constitutionella ansvarighet, råda Konungen att antaga men de föreslogo nämnande af en dylik compromiss, hvilken dock endast skulle upgöra ett project och hemställa det till Konungen. Detta antogs å Drottningens sida d. 14. Följande dagen sammanträdde dessa fullmägtige, som å Konungens sida voro Hert. af Wellington och Lord Castlereagh, å Drottningens Hrr. Brougham och Denman. De i N:o 54 anförda fyra punkter etablerades såsom baser för underhandlingen. Fyra conferencer hafva sedermera ägt rum, då 2:dra och 3:dje punkterne icke blifvit discuterade, men Drottningens ombud (såsom redan är berättadt) förklarade Hennes namns införande i kyrkoböckerna vara ett sine qua non för vidare underhandlingar.

Dessa underhandlingar föranledde de beständiga upskofven i hemliga Utskottets sammanträden. Man har sett, huru Lord Liverpool dag ändtligen förklarat, att underhandlingarne ej haft önskad verkan, och upskofven blefvo så mycket häftigare angripna af oppositionen. Både parlamentets och Ministrarnes läge måtte hafva varit besynnerligt och plågsamt; med otålighet väntades den af Wilberforce annoncerade motion, som ändtligen, äfven efter upskof, gjordes d. 22 Junii. I ett långt tal sökte W. visa, att, i afseende på sjelfva hufvudfrågan och till och med i afseende på den ända ännu varande egentliga tviste-punkten, införande af Drottningens namn i Kyrkoböckerna, en declaration af Parlamentet borde anses för en ersättning, hvilken icke kunde erbjudas hvarken af Konungen eller Dess Ministrar, men hvilken, då den kom från Huset, borde vara till och med mera tillfredsställande än någon concession. Han föreslog derföre följande beslut: "Att Huset med djup ledsnad sett fruktlösheten af de nyss gjorda bemödanden att tillvägabringa vänlig öfverenskommelse; att Huset fullkomligt visste värdera Drottningens motvilja att eftergifva i punkter, dem hon skulle kunna hafva ansett kränkande för sin värdighet och ära; men att Huset likväl, som kände värdet af en vänlig öfverenskommelse, ej kunde afhålla sig att förklara, att om Hennes Maj:t eftergåfve för Husets ifriga bekymmer och ej vidare yrkade de förslag, hvarom ännu meningarne äro stridiga, H. M. ej skulle anses vilja undandraga sig en undersökning, utan endast anses ge ett nytt prof på sin redan yttrade nådiga önskan, att underkasta sin sak parlamentets afgörande; att H. M. derigenom skulle förvärfva nya rättigheter till underhusets erkänsla, då det befriades från den plågsamma nödvändigheten af offentliga discussioner." — Motionen understöddes af Stuart Wortley. Brougham påstod envisst införandet af Drottningens namn i bönerna. Lord Arch. Hamilton ville hafva tillsatt i beslutet, att huset ansåg detta införande som det bästa medel att skona Huset från de offentliga discussionerna. Castlereagh förklarade, att då Konungen fattat sitt beslut i detta ämne, så kunde hvarken Han eller Ministrarne däri gifva efter. — Wilberforces motion blef ändtligen, efter långa debatter, som räckte till kl. 5 på mårgonen, antagen med 391 röster mot 124, och han, jemte St. Wortley, Bankes och Ackland, utsedd att för Drottningen presentera Husets beslut. — Om Drottningen nöjer sig med denna förklaring, är således den märkvärdiga frågan att anse såsom i det hela afgjord; ty öfverhuset kan, efter detta steg af underhuset, svårligen taga något, såsom Grefve Grey också förklarat.

Tyskland. Würtembergska landtdagen är hemförlofvad, för att åter sammanträda d. 1 December. I de Deputerades Kammare höll Justitiæ-Ministern vid hemförlofvandet, å Konungens vägnar, ett tal, hvaruti framlyste så mycket förtroende, ett så öppet erkännande af det goda, folkets ombud uträttat, och så omisskännelig kärlek till folket och dess rättigheter, att man högst sällan sett Hof

och national-representanter stå på så god fot med hvarandra.

De Hessen-Darmstadtska Ständerna deremot hafva snöpligen blifvit skingrade. I andra Kammaren infunno sig alla de valda, som till en del bestodo af bönder, till en del af borgare, men endast få embetsmän. Äfven de sex deputerade af Adeln kommo tillstädes. Men i första eller Ståndsherrarnas kammare infann sig blott en; de öfrige ursäktade sig. Så ingaf t. ex. Grefven af Erbach-Schönberg till Regeringen en förklaring, att det nya edictet vore stridande mot hans och i synnerhet mot folkets rättigheter, och att han icke ämnade komma på någon Landtdag, förr än en dugligare författning framlades. Af Valkretsarnes 34 deputerade underskrefvo alla utom tre (embetsmän) en till Storhertigen ställd skrift, hvari förklarades, att de icke kunde besvärja författningen eller handla som Landtdag, innan åtminstone de rättigheter, som i Wienska noten af 1814 voro folket försäkrade, uptagas i constitutions-utkastet.

America. Columbias Vice President, Zea, har ankommit till London, på sin resa såsom Ambassadeur till de Europeiska hofven. — Allmänna tänkesättet på Cuba har, enligt de sednaste underrättelser (d. 16 Maji) ännu icke stadgat sig. Många af invånarne syntes med ifver fordra, att ön måtte förklaras oafhängig. Man har anmärkt, att just Quirogas regimente låg i garnison i Havana.

Turkiet. Striden mellan Ali och Porten hotar att blifva förfärlig. Storherren har upbådat tjugu Paschar till lands emot honom. Capudan Pascha skall i egen person med tjugu skepp leda operationerna till sjös. Tre af Alis skepp skola redan vara tagna.

Stockholm. Under sistl. vecka har från härvarande Metall-våg blifvit lastadt och under lastning liggande omkring 13,000 Skeppund. Den allmänna och detaljerade calculen för Junii månad är man nu i tillfälle att meddela.

Upgift ifrån Stockholms Stads Järn- och Metall-Våg Ult:o Junii 1820.

	Stång-jern. Sk pd.	Mann-factur. Sk:pd.	Kop-par. Sk:pd.	Mes-sing. Sk:pd.	Bly, Alun, Vic-triol, m. m. Sk:pd.
Behållningen ifrån år 1819	79,371.	36,566.	857	331	1,046.
Ankommit sedan årets början - - -	76,829.	8,152.	2,381.	157.	2,253.
	156 200.	44,718.	3,258.	489	3,299.

	Stång-jern. Sk:pd.	Mann-factur. Sk:pd.	Kop-par, Sk:d.	Mes-sing. Sk:d.	Bly, Alun, Vi-triol, m. m. Sk pd.
Utvägt och utclareradt till In- och Utrikes orter, sedan årets början - - -	66,796.	11,287.	2,852.	181.	2,176.
Behållningen, Ult:o Junii -	89,404.	33,431.	386.	308.	1,123
	156,200.	44,718.	3,238.	489.	3,299.

På den nu började halfva årgång af denna Tidning kan, efter vanligheten, pränumereras på Deléens & C:o boklåda med 5 R:d B:co. Af den slutade halfva årgången finnas ännu några completta exemplar att tillgå.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 56. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 13 Julii.

Sine ira, studio et metu.

KYRKOLAGFARENHET.

Det är, såsom vi redan anmält, vår lott att ännu en gång möta en motståndare i Tybeckska saken. Denne har framträdt i *Svenska Litteratur-tidningen* och kan ej vara oss likgiltig, ehuru han har ingen kännedom af hvad vårt blad innehållit i ämnet, finner saken icke hafva synnerligen ådragit sig allmänhetens upmärksamhet, och känner endast, att den ena af Hr. Tybecks skrifter blifvit recenserad i Stockholms Posten. Att en författare, som affekterar okunnighet (i fall han ej verkligen har den), icke hörer till den fördömda nya tidens liberala, kan redan med temlig visshet slutas. Det är endast vördnaden för det goda gamla af alla slag, som inblåser denna högdragenhet, hvarmed man vill synas obekymrad om de blott populära påfund och gensägelser, i hvilka tidens anda igenkännes; och ingen ting är då naturligare, än att man icke vill veta, hvad man ej finner sig vid att vederlägga.

Vare långt ifrån oss att misstycka svenska Litteratur-tidningens obekantskap med vårt blad. Vi känna vår obetydlighet, om vi än skulle tillåta oss den på blotta antalet af våra prenumeranter grundade förmodan, att större delen af den läsande allmänheten har sig bekant, hvad en Tidning, som enligt dess titel skulle omfatta svenska Litteraturen, icke vet. Men vi våga liksom hysa något tvifvelsmål om den lärda mannens upriktighet, då han ej vill känna, huru mycken allmän upmärksamhet sjelfva *saken* vunnit — icke genom vår förtjenst, men dock genom den tillfälligheten, att första stöten åt allmänna eftersinnandet gafs, då uti vårt blad saken betraktades, icke blott såsom rörande "det "innersta väsendet af den Lutherskt prote-"stantiska kyrkans religiösa föreställningar" (såsom Litt. Tidn. uttrycker sig, för att gifva det högsta möjliga begrepp om sakens vigt, hvilken likväl, om den ej rörde annat än Lutherska kyrkans föreställningar, skulle vara temligen likgiltig för oss, som bekänna blott den rena evangeliska läran) utan från den oändligt vigtigare synpunkten af tryckfrihetens och lagarnes helgd, hvilken är *innersta väsendet* af hela samhällsordningen och vilkoret för all fri bildning, således för möjligheten af all sann religion.

Ännu en anledning att draga i tvifvelsmål Litteratur-tidningens okunnighet om det allmänt bekanta kunde (oberäknad sjelfva tidningens titel, och ändamålslösheten af ett försvar för Strängnäs Consistorii åtgärder, i fall man icke sett dem tadlas) vara det i Strängnäs tryckta arbetet, som redan i April månad fanns i bokhandeln, utgifvet med dubbelt titelblad och under två olika titlar, af hvilka den ena var *Bihang*

till Strengnäs Consistorii protokoll &c. Detta arbete har i sjelfva grundsatserna så mycken öfverensstämmelse med artikeln i Litteratur-tidningen, att det af dess utgifvare eller medarbetare, hvilka, då de undvika att känna sina motståndare, hafva desto större skäl att känna sina vänner, ej bordt glömas blott derföre, att det, såsom rigtadt mot vårt blad, ej kunde läsas, utan att bibringa kännedom deraf, att detta blad befattat sig med ämnet.

Ändtligen kan det synas nog troligt, att då bland de af Litteratur-tidningen nu granskade fyra skrifter ingendera utkommit senare än år 1818, och Tidningen alltsedan den tiden existerat samt på sitt sätt oafbrutet sysselsatt sig med svenska litteraturen, granskningen bordt vara färdig något förr än i Maji 1820, om den blifvit föranledd af nämnde skrifter allena. Man ser sig då föga bättre än nödsakad att tro, antingen att den "crassa indifferentism", som Litt. Tidn. misstänker hos allmänheten, haft någon del i hans långa tystnad, hvilket är omöjligt, eller ock, att den "upmärksamhet," som hos allmänheten skall hafva brustit, icke heller funnits hos honom sjelf, hvilket också är omöjligt, då bristen deraf just skulle bevisa indifferentismen, eller ock, att han sväfvat i ren okunnighet om de nu granskade skrifternas tillvarelse, hvilket är ej mindre omöjligt, då han iklädt sig en så ex professo litterär befattning och måste veta, att han aldrig kan anklaga allmänheten för bristande upmärksamhet på saker, dem han sjelf icke ens känner. När nu allt detta är omöjligt; huru skall man väl förklara vår Litteratur-tidnings förfarande? Han har ej nu först gjort bekantskap med de skrifter, han granskar. De äro två och tre år gamla. Han klagar, att de "ej mera ådragit sig allmänhetens upmärksamhet" — och han har sjelf dröjt så länge att skänka dem någon. Vet han då icke, att recensioner äro oumbärliga, för att väcka allmän upmärksamhet på litterära produkter? Eller misströstar han alldeles om kraften härtill hos sina recensioner? Och kan han, i sådant fall, tro, att deras kraft blifvit större nu, än den var för två år tillbaka? Eller dröjer han blott, för att få tillfälle att anklaga allmänheten, som icke med sin upmärksamhet förekommit honom? Och hvad tror han, i sådant fall, sin bestämmelse egentligen vara?

Tilläfventyrs har han haft, under hela denna långa tid af två, tre år, ett anfall af sådan "allmänt utbredd, uplyst tolerans," hvarpå man, efter hans tanka, möjligen kunde finna ett bevis i allmänhetens bristande upmärksamhet, men som befaras "vid närmare beskådande antaga utseende af en "nog crass indifferentism för de aldra vigtigaste religiösa frågor?" Dock, äfven detta är omöjligt. Om han någonsin med sig sjelf erfarit, hvad tolerance, i synnerhet en *uplyst*, vill säga; så skulle han aldrig möjligen hafva fått det infallet, att denna kan tillkomma genom bristande upmärksamhet. Det synes blott vara genom en fullkomlig obekantskap med all tolerance, som man är i stånd att yttra något sådant. Att tåla hvad man icke vet eller icke ger akt på är ej att tåla. Kännedom och upmärksamhet är det första, som ingår i fördragsamheten — och ingen kan föreställa sig, att någon tolerance mot Herr Tybecks skrifter ligger deri, att vi ej vårda oss att känna hvad de innehålla. Tolerance upkommer genom intresse för en sak — indifferentismen är dermed oförenlig.

Recensenten i Litt. Tidn. upställer det thesen, att Tryckfrihets-domstolarne "dömt "öfver något helt annat, än Consistorium "i Strengnäs" (dömt?). Hans skäl är, att Hr. T. bör betraktas i tvenne afseenden

1:o såsom svensk medborgare, 2:o såsom svensk Luthersk prest. I förra afseendet anses han obrottslig — i det senare hade han att iakttaga andra pligter, uttryckta i hans aflagda prested, och dessa pligter skall han hafva öfverträdt.

Vi våga smickra oss, att i fall Recensenten, som icke känner, hvad härom uti den af oss först införda artikeln i ämnet förekommer, ville gifva sig mödan att läsa den, han der skulle finna något, som gäller emot honom, till bevisande deraf, att de presteliga pligterna inskränka sig, åtminstone nu för tiden, inom prest-embetets utöfning; och om han ej, lika med oss, kunde finna, att prest-eden, äfven efter sjelfva bokstafven förstådd, ej kan utsträckas öfver samma gräns; skulle han dock tilläfventyrs kunna bringas att erkänna, att förändrade lagar kunna ändra förbindelsen af eder, ja helt och hållet uplösa den; att således, då Tryckfrihets-förordningen gjort författare-rättigheten allmän, utan att derifrån utestänga prester, och desse måste vara berättigade att författa och i tryck utgifva allt, hvad hvar och en annan äger författa och utgifva, deras ed ej kan häruti ålägga dem andra band, än Tryckfrihets-förordningen ålägger dem och andra, och följaktligen måste anses hafva i den delen genom samma förordning förlorat dess förbindande kraft, derest dess ordalag innebära något, som är hinderligt mot den allmänna författare-rätten; och att, då det skulle vara en orimlighet, om någon förbjödes att tänka, hvad honom ej förbjudes att skrifva och trycka, den följden häraf är uppenbar, att så vida prest-eden stadgar något mot friheten att tänka, denna ed dock härutinnan nu mera ej kan gälla.

Om således äfven de mest bestämda ord i prest-eden emot tankans frihet skulle för vår tids prester, på denna grund, vara kraftlösa; huru mycket mera tydligt är det icke då, att orden i denna ed lemna tankefriheten ostörd, när de verkligen icke på något bestämdt sätt uttrycka den orimliga och i evighet omöjliga fordran, att man skulle föreskrifva sin tanke någon annan lag, än den han gifver sig sjelf, och ålägga sig att tro, hvad han ogillar? När presteden innehåller, att presten hvarken får "hemligen hos sig sjelf hafva, eller uppenbarligen för sina åhörare predika och utsprida någon annan lära än den, som är "grundad uti Guds rena och klara ord" &c.; så kan det väl sägas, att de orden, som förbjuda, att hemligen hos sig hafva någon annan lära, äro valda, för att liksom varna mot lättsinnighet och tankans vådliga utflygter; men hvem skulle väl våga att på dessa ord fördöma sig sjelf eller någon annan för hvad han i sitt innersta tänkt? Ställda att endast uttrycka en motsats mot "uppenbarligen för sina åhörare predika," betyda de uprepade orden för ingen del detsamma, som att icke inom sig sjelf tänka och tro, utan endast detsamma, som att äfven hemligen hos sig sjelf, i sitt hus, sitt enskilda omgänge, ej hafva och framställa för någon en annan lära, än den man i embetsutöfning måste följa.

Då vi härmed velat visa vidunderligheten af den inbillningen, att prest-eden skulle åsyfta tvång på sjelfva öfvertygelsen; hafva vi deremot för ingen del ämnat påstå, att allt, hvad Hr. T. så väl inför Consistorium, som i sina skrifter, yttrat, kunnat *yttras* lika gerna som *tänkas*, utan brott mot prest-eden, om yttrandet skett på något annat sätt, än i en examen inför förmän, hvilka omöjligen kunna betrakta en af dem sjelfva ålagd upriktighet såsom brottslig, eller ock genom det offentliga kungörande, som i Grundlag blifvit för alla utan undantag uttryckligen lofgif-

vet. Vi medgifva, att af denna lag ingen slutföljd bör dragas till uphäfvande af förbindelsen för en prest, att äfven *hemligen hos sig sjelf* icke tala emot en dogm, som i tjensteförrättning måste följas. Men sådant har mot Hr. T. icke varit i fråga. Skulle åter i prest-eden något annat, än vi här förestället oss, vara menadt med förbudet att hos sig sjelf hemligen hafva någon annan lära; skulle uttrycket böra tydas till ingrepp i sjelfva samvetsfriheten; så säga vi, att förbindelsen af eden i denna del är afskaffad genom den lag, som, då den frigifver yttrandet, ej kan låta tanken tvingas. Och det tankens yttrande, som sker på förmäns upfordran, såsom vid examen med Herr Tybeck, kan icke vara straffbarare, än tanken sjelf. Det är derföre, som vi icke kunnat öfvertygas, att Herr T. genom sin tro eller sin på befallning aflagde trosbekännelse inför Consistorium gjort sig mera brottslig, än genom de skrifter, för hvilkas utgifvande han inför Tryckfriheta-domstol rättvisligen (äfven enligt Litt. Tidningens tanka) blifvit frikänd från ansvar.

Det är på dessa grunder, som vi tro presters examinerande i Consistorierna, till controllerande af deras renlärighet, nu mera vara ändamålslöst, och som vi förfäktat, att all Consistoriernas tillsyn öfver läran ej kan hafva annat föremål, än dess förkunnande af prester i deras tjenstgöring. Får man dessutom antaga, att fråga icke är om inqvisition, utan Consistorierna böra för anställande af sina renlärighetsförhör med prester äga lagliga och vetterliga anledningar, icke hemliga misstankar och sqvaller; så skola de, utan brott mot Tryckfrihets-lagen, aldrig mot en prest, såsom anonym författare, kunna någon ting i denna väg företaga. Om han missbrukat tryckfriheten; så granskas och straffas hans brott af Tryckfrihets-domstolen, utan Consistorii åtgärd. Anklagas han utan att vara brottslig; så är lagen öfverträdd, och för Consistorium kan derpå ej grundas någon rättighet att känna personen eller dess tänkesätt. Ett renlärighets-förhör, anstäldt af sådan anledning, blir då att anse lika, som vore det anstäldt i följd af spioneri, hemliga misstankar och angifvelser, alldeles på inqvisitionens sätt.

Men, invänder man, genom tryckfrihets-brott skulle då prest-embete aldrig kunna förverkas, emedan Tryckfrihets-domstol härom ej kan döma. och likväl är det klart, att man genom sådane brott kan förverka medborgare-rätt, till och med lif.

Vi tro, att en annan embetsman, ej mindre än en prest, kan bryta mot Tryckfrihets-lagen så svårt, att hans embete bör gå förloradt — och likväl säger denna lag lika litet, huru härmed skall tillgå, som huru med prestmans skiljande från tjensten bör förfaras. Man äger då, i båda fallen, endast att hålla sig till allmänna stadganden. Om en prest inför verldslig Rätt anklagas för mord eller stöld; hvad gör man? Jo, den verldsliga Rätten dömer honom — till straff, i fall han är skyldig — till uprättelse, i fall anklagelsen finnes falsk. Den yttrar sig icke om tjenstens förlust, utan öfverlemnar detta till Consistorium — vällörståendes i fall mannen är saker förklarad och fälld till så svårt straff, att tjensten bör honom afklädas; men alldeles icke, derest han från allt ansvar frikännes, eller dömes till ett så ringa, att tjensten dermed icke är förverkad. Consistorium får således, i senare fallet, för ingen del något tillfälle, att hos sig uptaga saken, pröfva, hvad den verldsliga Domstolen förut pröfvat, finna Prestens förhållande annorlunda, än det der funnits, och entlediga honom (såsom Litt. Tidn. säger) från dess presteliga kall.

På detta sätt hade, i fall Herr Tybeck blifvit af Tryckfrihets-domstolen fälld till den gång mot honom yrkade straff att landsförvisas, Domstolen bordt gifva Consistorium sådant tillkänna och låta förfaras alldeles lika, som om Hr. T. för något annat än tryckfrihetsbrott blifvit till landsflygt dömd. När han åter frikändes; så afkunnades för honom genast frikännelse-utslaget — och pröfningen af den honom tillvitade brottslighet var dermed slutad. Eller skulle han väl i fråga om tryckfrihetsbrott, mer än i hvarje annan anklagelse, bero af dubbel Domstol derföre, att just Tryckfrihets-förordningen uttryckligen stadgar, det tryckta skrifter ej kunna åtalas annorlunda, än denna lag bjuder — hvilket åter icke så bestämdt är stadgadt i lagarna om andra anklagelser?

Men, säger man vidare, med Tryckfrihetssaker är det en särskild beskaffenhet: pröfningen hos Tryckfrihets-domstolen får icke utsträckas till författarens hela möjliga brottslighet; den måste stanna vid åklagarens påstående; och om detta är öfverdrifvet; så frikännes författaren, ehvad han må vara skyldig eller ej till straff för en lindrigare förbrytelse. Om nu, menar man, annan Domstol uptager en fråga om slik lindrigare förbrytelse; så kan denna Domstol icke sägas hafva pröfvat samma fråga, som hos Tryckfrihets-domstolen varit anhängig.

Det skulle väl då vara en ny Tryckfrihets-domstol, som skulle anlitas. Om sådant kunde ske; vore dock Consistorium ej derigenom mera behörigt att i saken döma.

Att *entlediga* ifrån prest-embetet betyder i Litt. Tidn. detsamma, som att genom laga dom förklara, det embetet är förverkadt. Och i denna bemärkelse talas här om entlediga, såsom om en rättighet för Consistorium, "i fall det, som presten "gjort eller yrkat, motstrider grundprin-"cipen för hans embete." Hvarföre så skulle vara, säges icke; och vi behålla då den öfvertygelse, hvars grunder vi förr sökt utveckla, att det alldeles icke är Consistorium, som på detta sätt entledigar, när fråga är om den motstridighet mot embetets grund-princip, som kallas irrlärighet.

På samma sätt behålla vi vår öfvertygelse, och tro den tillräckligt motiverad, om helgden af det *dogmatiska system*, som bör ensamt förkunnas och läras i svenska församlingen. Så länge frågan endast är om *förkunnandet*, förblifva vi ense med Litt. Tidningen. Går han ett steg derutöfver; så skilja vi oss ifrån honom.

Och han gör detta steg, så fort han börjar demonstrera Herr Tybecks villfarelser. Ty då är ingalunda frågan, att Hr. T. predikat, såsom prest *förkunnat* något af hvad Litt. Tidn. mot honom anförer. Det är blott ur de tryckta skrifterna, som detta tages, ur dessa skrifter, mot hvilkas frikännande vid behörig Domstol alldeles ingen ting, af honom mer än af oss, är att påminna.

När han nu frågar, huru allt detta står tillsammans med den ed, Herr T. aflagt vid emottagandet af sitt presteliga kall; så menar han antingen, att eden sträckt sig till förbud mot tankan och välförståendes ej kunnat lossas genom en lagstiftning, som infört tankefrihet, eller ock märker han icke, att här är alldeles ingen fråga om hvad Hr. T. ägt förkunna och lära, utan endast om hvad han kunnat fritt tänka och skrifva.

En följd af denna förblandning, hvarigenom Litt. Tidn. behandlar frågan om tänka och på förmäns antydan bekänna med frågan om predika och utsprida, är också jemförelsen med Officeraren, som "inför

"det under honom stående manskap före-"toge sig att framställa Exercitie-reglemen-"tet såsom en samling af galenskaper — — "krigs-artiklarne såsom fulla af vanvett och "orättvisa" &c. För att finna någon likhet, hade det bordt sägas, antingen att Herr T. från predikstolen utfarit i grofheter af detta slag om symboliska böckerna, eller ock att Officeraren blott i en examen inför sin Chef erkännt sig hysa dylika begrepp om krigs-artiklar och exercitie-reglemente. I förra fallet vore de båda lika fördömliga, i det senare båda lika ostraffliga.

Att symboliska böckerna "gifva hela "den bestämda formen åt den svenska Lu-"therska kyrkan och utgöra enda vilkoret för "möjligheten att vara svensk prest(?)" — detta är enda vilkoret för den satsen, att "när man icke längre finner sig vid" (eller ock aldrig funnit sig vid) "den lära, som "framställes i dessa böcker," bör man "sjelf-"villigt nedlägga prest-embetet och begära "befrielse från den aflagda eden, med hvil-"ken man förbundit sig att just efter dessa "symboliska böcker rätta sitt tänkesätt i re-"ligiösa mål." Större intolerance mot Preste-ståndets medlemmar har svårligen kunnat gifvas; likasom ingen af menniskomyndighet mera beroende religion. Om vårt presterskap kan finna behag deri; så är det mindre Lutherskt, än Litt. Tidn. tror. — Utvicklingen af detta begrepp om symboliska böckernas anseende, eller den så kallade Lutherska orthodoxien, hvari Litt. Tidn. går ända derhän, att samma böcker förklaras för *allmännelig norm* och bevis, "i hvad mån christendomen för vår prote-"stantiska kyrka blifvit confession och ge-"nom den intager ett eget lif och en be-"stämd gestalt," hindrar likväl ingalunda Litt. Tidn. att tillåta "de Lutherska sym-"bolernas *fria profning*, huruvida de med "bibeln öfverensstämma o. s. v." sedan han nemligen påstått, att den allmänneliga normen skall gälla för *alla dem*, hvilka i denna synliga kyrka vilja inträda. Huru detta skall förlikas, är oss icke gifvet att utgrunda.

I läran om *beneficia juris* är Litt. Tidningens anspråk, att helt enkelt bli trodd på sina ord, då han försäkrar, det vid Strengnäs Consistorii förfarande i målet ingen ting är att anmärka; medgifvande endast, att det i visst afseende, till iakttagande af alla omförmälte *beneficia* kunde varit *billigt*, att först underrätta den *åklagade* om innehållet af de frågor, hvilka skulle honom föreläggas. Att bevisa något i denna del, har icke kommit i fråga. Om Consistorii obehörighet till all befattning med saken har ej den minsta misstanka ägt rum hos denne kännare af beneficia juris.

Härmed är Litt. Tidningens författare skild från vårt ämne — och vi från honom. Det öfriga i hans vidlyftiga afhandling angår endast dogmatiken, hvari han gerna för oss må hafva sina meningar i fred. Skulle imedlertid någon vilja se ett nytt bevis, att läran om treenigheten är obegriplig, fullkomligt öfverträffar allt menniskoförnuft; så kan han knappast finna ett mera talande, än hvad här blifvit i detta ämne, på svenska, grekiska och latin, sammansatt, (ehuru det påstås innehålla "den allmänna "kyrkans *till klarhet bragta begrepp* om "Treenighetshemligheten,") för att ådagalägga, det Herr Tybeck har orätt, som icke tror på tre personer.

Vi böra icke underlåta att äfven nu upprepa, det vi med Herr Tybecks mystik och villfarelser hafva alldeles intet att skaffa. Vi finna honom blott icke vara om någon *motsägelse* öfvertygad af den granskare, som dränker sig sjelf i så mycken motsägelse. Med deras Theologi må för öfrigt *de* befatta sig, som bättre känna vettenskapen.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Af Cortes'-ledamöterne voro redan, vid sista underrättelsernas afgång (d. 18 Junii), 40 samlade och höllo partiella rådplagningar. Ingen Grand är vald, ehuru många sådane äro liberala. Äfvenså äro af militärer (dem man beskyllde att hafva verkat allt med värjan) endast 7 à 8 valda. De 40 redan samlade skola hafva beslutit att genast vid Cortes's öpnande motionera, att Persas måtte ställas för rätta, men att, så snart de voro dömda (enligt constitutionen, till döden) nåd för dem skulle sökas hos Konungen. Mot detta sista förslag skall den 80-årige Puente hafva så kraftigt satt sig, att de öfrige afstått derifrån. Man beräknar, att, bland 170 deputerade, 136 skola votera för regeringens steg. Finance-Ministerns berättelse väntas med högsta nyfikenhet. Engelsmän och Holländare hafva sina agenter och observatörer i Spanien.

Primureriet begynner synnerligen upblomstra i Spanien; loger bildas i alla större städer. Ordens-reglorne skola vara nya och inträdet ganska svårt. De, som gjort revolutionen, skola isynnerhet utgöra de så kallade regulära murare — en särskild ny grad.

Införsel af utomlands tryckta Spanska böcker är förbuden, för att hindra eftertryckande.

Frankrike. De directa Tidnings-underrättelserna från Paris äro för närvarande af ingen vigt; censuren hindrar alla obehagliga nyheters spridande; endast två liberala tidningar finnas där numera (Constitutionel och Courrier Français); alla interessantare underrättelser smygas ut i bref eller från gräns-orterna, isynnerhet Strasburg. Af allt hvad man på detta sätt kunnat erfara, synes oro och gäsning herrska i landet. De nya valen förmodas blifva ganska bullersamma. Arresteringarne i Paris äro täta. Främlingar och isynnerhet Studenter afresa i myckenhet. Det talas om flera deputerades, i synnerhet Lafitte's, förestående arrestering. Detta vore dock icke att önska; det blefve utan tvifvel en olycksalig signal till ryslighetcr. Säkert är, att han blifvit kallad till Hert. af Richelien och tillspord, hvart de från hans hus gjorda stora utbetalningar gått. Jag är Banquier, svarade han, och lemnar ut der jag har säkerhet. — Generalerne S...s och B...n uppgifvas såsom de där i Pyreenerna och vid Auxerre samlat en talrik corps af missnöjda. — I Nantes och Toulouse äro theatrarne tillslutna.

Bref från Paris af d. 17 i förl. månad säger, att det ultra-liberala partiet utspridt, att det, för att stifta oroligheter, räknar på en del af legionerna. Det hoppades, att två eller flera nyss organiserade legioner skulle upsätta den trefärgade cocarden, och de öfriga legionerna ej förmås att gå emot dem. De ultraliberale mena, att en sådan rörelse kunde ske åt Pyrené-trakten, där en i orten född General har mycket inflytande. I dessa trakter är spanningen mellan partierna ytterst häftig. Vidare skola de ultraliberale saga sig väl veta, att Kongl. Gardet (25,000 man) är emot dem; men det får ej lemna Paris, så att resningen lätt kan organiseras i provinserna. Regeringen skall imedlertid vara väl underrättad om allt och således i tillfälle att dämpa företagen, såsom det skett i Paris, Brest och Rennes. (I Rennes, Nantes, Brest och Lamballe förnyas imedlertid oroliga uppträden allt jemnt, såsom nyare underrättelser säga). — I Dauphiné är lugnet försäkradt.

De deputerade hålla på att debattera budgetten. Det enda märkvärdiga ämne, som nyss förevarit, är om handeln med Norra America, där Congressen, såsom repressalier, lagt så hög tonnage-afgift på Franska fartyg, att den kan anses for ett förbud.

Hos Pairerna öpnades debatterna öfver vallagen d. 24 i förl. månad. Utskottet har föreslagit dess antagande. 27 Pairer hafva antecknat sig att tala.

England. Hoppet om biläggande af Drottningens sak har försvunnit. Hon har icke antagit underhusets address. Wilberforce och Stuart Wortley blefvo illa emottagna af folket, då de foro till Drottningen, för att öfverlemna addressen. För Brougham och Denman däremot hurrades, och Brougham måste undanbedja sig, att hans vagn skulle dragas. — Midsommarsdagen framlade de två förstnämnda Drottningens svar i underhuset —: Det lydde så "Jag erkänner med tacksamhet Husets bemödande att i godo bilägga de olyckliga tvistigheterna. Det visar, att Huset är en värdig representant för det högsinta folk, hvilket jag är skyldig en tacksamhet, den jag aldrig kan afbörda. Jag känner, att jag utsätter mig för faran att misshaga dem, som snart torde blifva domare öfver min vandel; men jag hyser det förtroende till deras rättvisa och hederskänsla, att de föreställa sig, hvad som föranledt mitt beslut. Illa skulle det anstå mig att sätta i fråga parlamentets magt eller det sätt, hvarpå det har att i hvarje tillfälle utöfva henne; men ehuru stark jag ock må känna nödvändigheten att underkasta mig dess auctoritet, så

måste dock den frågan, om jag vill göra ett föreslaget steg till mitt, besvaras af min känsla och mitt medvetande, och icke af någon ting annat. Såsom undersåte i staten böjer jag mig med undergifvenhet — om möjligt, utan knot — för hvarje beslut af högsta magten. Men såsom anklagad och förolämpad Drottning, är jag Konungen, mig och alla mina medundersåter skyldig, att icke gå in på upoffrandet af en väsendtlig förděl eller öfvergifva mitt vädjande till de den allmänna rättvisans grunder, hvilka lika skydda den högste och den lägste." — Då detta var uplast, talade General Ferguson: "Då vi nu skola gå in i denna olyckliga undersökning, hvilken, såsom Ministrarne säga, så nära rörer kronans värdighet och folkets interesse i allmänhet; så hafva vi, menar jag, rätt att få uplysningar öfver det, som rörer detta ledsamma ämne. Jag frågar således: var Mailandska commissionen offentlig eller privat? var den erkänd af Kronans rådgifvare? har den afgifvit någon berättelse? och till hvem? Äfven ville jag veta, hvem som tillsatt denna commission" — Lord Castlereagh ville icke svara, utan erinrade blott, att huset var samladt, icke för att rådslå, utan att afhöra Drottningens svar. "Om måndag kommer ämnet att företagas; det blir kanske nödigt, att allmänheten får känna det från alla sidor. Jag ger således intet svar förr än då." Upskofvet till måndagen antogs. — Lord C. tillade: "Då Drottningen begärt offentlig undersökning, så är ingen ting annat Ministrarna öfrigt, än att upfylla Hennes Maj:ts önskan och göra anklagelsen mot henne så offentlig som möjligt. Jag ämnar göra en, på Drottningens svar, till en del grundad motion, hvilken jag dock upskjuter, tills Lordernas beslut blir bekant." Hr. Western föreslog, att debatten öfver den Kungliga propositionen måtte upskjutas i sex månader. Detta förslag förkastades med 193 röster mot 100, och debatten utsattes till d. 7 dennes.

Wilberforce höll ett långt och eftertryckligt tal, deri han ursäktade Drottningens rådgifvare och tillskref addressens förkastande Hennes egen höga och stolta känsla. Ett hemligt utskott afstyrkte han. "Parlamentet vore tyvärr icke tadelfritt; det har för länge vant sig att leka med Guds och naturens lagar, då det tvungit personer af Kungliga huset att uppoffra sina böjelser och förmäla sig, blott efter politiska considerationer. Hans och hans vänners högsta önskan vore, att båda parternas heder och landets moraliska känsla måtte skonas. Han kände allt hvad Drottningen lidit förr och ifrån sin första ankomst till England" (allmänt bifall) "och därföre hade han önskat undersökningar undanröjda, som måste slutas lika mycket till Drottningens som de andra vederbörandes nachdel."

I öfverhuset ingaf Lord Dacre en petition från Drottningen. Denna petition hade förut blifvit lemnad till Lord Cantzleren, som ej funnit sig vid att framlägga den. "Då Drottningen blifvit underrättad", hette det, "att rättegång mot henne skall börjas i Öfverhuset, finner hon sig föranlåten att nalkas deras Högvälborenheter såsom petitionär och undersåte. Nu som alltid förklarar Hon sig fullkomligt beredd att framträda mot hvarje Hennes heder rörande anklagelse, och Hon upmanar till den oinskränktaste undersökning af Hennes upförande; men protesterar för det första mot all hemlig undersökning; och skulle Öfverhuset det oaktadt yrka på en mot all lag och rätt så stridande procedure, så måste hon, för det andra, förklara, att hon äfven af ett så constitutions vidrigt förfarande ingen ting kan hafva att frukta, så vida det icke företages, innan de vittnen ankommit, dem hon utan upskof tänker skaffa hit, för att lägga i dagen hela väfnaden af de mot henne upspunna ränkor. Hon önskar skyndsamhet, och å hennes sida skall ingen tidsutdragt förorsakas. Men Drottningen kan icke tro, att Huset ämnar begå en så skriande orättvisa och gilla en hemlig undersökning af Hennes uppförande, darvid Hon eller Hennes fullmägtige ej vore närvarande, under det att hennes försvar kommer att hvila på vittnen, som icke på några veckor kunna hinna hit. Så snart de anlända, skall Hon anhålla hos Deras Högvälborenheter, att de procedera på hvad sätt de anse mest öfverensstämmande med rättvisan. Men imedlertid och innan det första steget tages, anhåller Hennes Maj:t att i dag genom sina fullmägtige, vid skranket, få höras öfver ämnet." Detta sista bifölls, och Hrr. Brougham, Denman, John Williams och Vizard framträdde för skranket. De båda förra försvarade Drottningens sak, och yrkade hvad petionen innehåller: "Två månaders uppskof betydde ingen ting, om rättvisan därmed kunde befordras." — Beslöts att d. 27 taga petionen i öfvervägande. — Sednare tidningar (af d. 30 Junii) berätta, att Öfverhusets hemliga utskott begynt sina sessioner, och att man väntade dess Betänkande i början af sistl. vecka.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 57. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 17 Julii.

Sine ira, studio et metu.

Utdrag ur Vesterås Lands-Cansliets Bref-Concepter för den 3 Julii 1820.

Till Konungens Befallningshafvande i Stockholms Län.

Dahlkarlen Haga Eric Olsson, hvilken med Ord. Fång-transporten från Stockholm Lördagen den 24 nästlidne Junii här inträffade, för att, enligt Herr Landshöfdingens förpassning, vidare till hemorten Kopparbergs Län förfordras, var dervid så sjuk och svag, att oaktadt genast tillkallad läkarevård samt dessförutan åtnjutande all öm skjötsel, han dock dagen derpå afled; och i ena(?) nästan lika sjukliga och svaga tillstånd ankom med transporten den 1:sta dennes Lifstidsfången Olof Könsberg, som dock ännu är vid lifvet, ehuru mycket svag. Då vid fästad upmärksamhet härvid, så väl detta Läns Fång-Gevalldiger intygat, att vid desses mottagande, Extra Gevalldigern Lindström på tillfrågan förklarat, att omförmälte arrestanter vid mottagandet från Smedjegårdshäktet varit lika sjukliga, som då de vid Litzlena anländt, och ifrån Smedjegårdshäktet måst, som under vägen, lyftas på och af åkdonet, samt öfrige medföljande fångar ej mindre häruti instämt, utan äfven berättat, det Eric Olsson och Könsberg begärt att få vid Smedjegården fördröja såsom alltför svage att kunna resa, men sådant af vederbörande Vaktbetjente blifvit förvägradt, hoppas jag, att detta omänskliga och lagstridiga förfarande billigt fäster Herr Landshöfdingens upmärksamhet till den undersökning och rättelse, som detta förhållande synes påkalla.

Rätteligen utdragit betygar. Westerås Lands-Canzli den 10 Julii 1820.

Ex Officio
C. W. Almgren.

Afskrift.

Till Konungens Befallningshafvande i Vesterås.

I anledning af Skrifvelsen den 3:dje innevarande månad angående arrestanterne Haga Eric Olsson och Olof Könsberg, får jag tillkännagifva, att på sätt bifogade läkare-attest innehåller, dessa arrestanter före afsändandet varit så tillfrisknade, att vistandet i friska luften jemte rörelse ansågs för dem både nyttig och nödvändig; hvadan jag icke finner någon vidare undersökning, i afseende å det anmärkte förhållandet vid deras afsändande, af omständigheterne påkallas. Stockholm å Lands-Cancelliet den 6 Julii 1820.

Dan. Edelcreutz.

A. R. von Sydow.

Likheten med Originalet intygar

C. W. Almgren.

Afskrift.

Arrestanterne å Smedjegårdshäktet Haga Eric Olsson och Olof Könsberg hafva en längre tid varit å häktet besvärade den förstnämnde af skörbjugg jemte diarrhoe och den senare af skörbjugg i ganska hög grad. Dessa båda voro på bättringsvägen, då de afsändes från häktet, och det i den förmodan *) att fria luften och rörelsen under resan, mera än de på häktet brukade medicamenterne, skulle bidraga till deras restituerande; — Dahlkarlen Olsson var visst vid afsändandet mycket svag, men diarrhoen hade afstadnat, ehuru den skörbjuggsartade ställningen lika fullt fortfor — men Könsberg deremot var så vida tillfrisknad att han redan öfver 3 veckors tid kunnat vara ute på gården och hvarför mindre fara var för honom att resa, i synnerhet som ombyte af luft och rörelse äro de bästa medel för dylika sjuke. Stockholm den 6 Juli 1820.

N. W. Grubbens.

Likheten med Originalet intygas. Westerås Lands-Canzli d. 10 Julii 1820.

Ex Officio
C. W. Almgren.

Om vi föreställa oss, att vi vore den stackars Dalkarlen Haga Eric Olssons anhörige, denne suklings, hvilken, ehuru han åkte på fångskjuts, likväl icke synes hafva varit häktad för brott, utan endast skolat *förfordras till hemorten*, såsom förmodligen passlös; hvad skulle vi väl säga om den vägrade undersökningen öfver orsaken till hans död? Skulle vi finna oss tillfredsställde med den blotta *förmodan* af en person, som icke är läkare, utan blott Chirurg (kanske knappast Chirurgiæ Magister), att *fria luften och rörelsen* på ett fångförare-åkdon *skulle bidraga till sjuklingens restituerande*, änskönt ingen ting mer om honom kunde intygas, än att han var *på bättringsvägen* (således icke *tillfrisknad*), då han afsändes från häktet, och afsändes i ett sådant tillstånd, att han *måst lyftas på åkdonet?*

Vi förmoda, att det Landshöfdinge-Embete, som trott sig skyldigt att fästa vederbörandes upmärksamhet på det *omenskliga och lagstridiga förfarandet*, likväl icke anser sig tillständigt, att å annan behörig ort angifva saken till den beifran, som densamma nu ytterligare kan förtjena. Om då den offentlighet, vi deråt gifva, kunde härtill på något sätt bidraga; så skulle vi deri finna ett bevis på nyttan af en sådan offentlighet.

*) Formodan.

NÄRINGSFRIHET.

Till upfyllande af vårt i N:o 55 gifna löfte, gå vi nu att visa, huru Kongl. Commerce-Collegium öfver detta ämne tänkte för icke många år tillbaka.

Hvar man känner Rikets Ständers vid 1809 års Riksdag fattade, genom Riksdagsbeslutet och Kongl. Kungörelsen den 6 April 1810 utfärdade, af Konungen gillade beslut om "förändringar och jemkningar uti Riksstandens innehafvande och stadfästade privilegier, förmåner, rättigheter och friheter." Sättet, huru denna lag, i allt öfrigt efterlefvad, kommit att blifva overksam i det stadgandet, *att idkandet af all borgelig näring, emot åtagande af deremot svarande borgelig tunga, är en rättighet för alla medborgare-klasser*, torde vara mindre allmänt bekant. Imedlertid finnas härom handlingar, från trycket utgifna år 1812, som vi ansett förtjena allmän upmärksamhet och derföre trott oss här böra, så vidt af oss beror, i minnet återkalla.

Deras titel är: *Handlingar, till Kongl. Maj:t i underdånighet ingifne, om rätta förståndet af Kongl. Kungörelsen d. 6 April* 1810 *angående allmän näringsfrihet i städerne.* Att denna titel är oriktig, i afseende på den Kongl. Kungörelsens föremål, faller genast i ögat. Men anledningen dertill torde vara, att de, som väckt frågan, ej funnit förståndet af denna kungörelse behöfva någon rättelse i annat, än hvad *städernas* näringsfrihet angår. Första upränningen är en skrift af Stockholms Stads Hall- och Manufactur- samt Minuthandels- och Handtverkeri-societeter till Borgerskapets Femtio Äldste, hvaruti klagas, att Stadens Handels-Collegium *tillåtit sig* att genom utfärdade så kallade taxeringsbevis uti borgeliga näringsgrenar inlåta åtskillige mer och mindre kände personer, utan någons föregångne hörande och utan all pröfning af deras behörighet. Som anledningen till en sådan "mot borgerskapets privilegier samt gällande författningar stridande" åtgärd förmodades vara hämtad från meranämnde Kongl. Kungörelse, hvars ordalydelse och grunder endast skulle innefatta, att alla medborgare, utan åtskillnad af stånd, må vara obetaget att ingå i borgerliga näringar; så anhölls hos Femtio Äldste, att "i fall rättelse ej på annat sätt "kunde vinnas, hos Kongl. Maj:t måtte i "underdånighet anmälas *det irriga begrepp*, "som blifvit fattadt och följdt, om rätta "förståndet af ofvannämnde på Rikets Ständers beslut grundade nådiga Kungörelse, "med underdånig hemställan, om icke Kongl. "Maj:t täcktes genom vederbörande låta anbefalla stadens Magistrat och Collegier, "att vid behandlingen af sådane frågor, som "röra utöfningen af borgelig näring, ställa "sig till efterrättelse de till ordnings vinnande uti handel och handtverkerier redan utkomne, aldrig Societeterne vetter"ligen uphäfne, och således gällande för"fattningar." — Femtio Äldste ingingo derpå, i egenskap af Stockholms Borgerskaps representanter, till Kongl. Maj:t med en underdånig föreställning emot det förmenta ologet, hvilket påstods hota borgerskapet med en allmän uplösning. De medgåfvo, att rättigheten för alla medborgare-klasser till idkande af all borgelig näring visserligen, såsom befästad genom Borgare-Ståndets bifall, iklädt sig arten af en gällande föreskrift till *rättighet för medborgare af alla stånd och klasser att utöfva borgeliga näringar.* Men egennyttan, sade de, och sjelfsvåldet hade ej stannat vid denna enkla, naturliga och bokstafliga tolkning, utan man ville föreställa sig, att rättigheten för hvar och en att ingå i borgeliga näringar uteslöt all efterlefnad af de skyldigheter och (NB) *de förberedande anstalter*, hvilka genom lagar och särskilda författningar tid efter annan blifvit föreskrifna. Af de Handels-Collegii åtgärder, hvarigenom det *tillåtit sig* att genast i näringsgrenarne inlåta personer af olika stånd och yrken, hade väl Magistraten tills vidare *inställt verkan* och, genom den *upmärksamheten* att öfverlemna anmälningarne till Femtio Äldstes utlåtande, ådagalagt sig vara betänkt på utvägar att *afböja* de missbruk, som blifvit tillbjudne. Men för ämnets vigtiga inflytande på borgerskapets bestånd, hade Femtio Äldste *likväl* ansett sig böra till Kongl. Maj:ts nådiga pröfning detsamma *tillika* öfverlemna — förmodligen under någon tvekan, huruvida Magistratens rätt att förklara och suspendera lagstiftande maktens författningar kunde i längden blifva godkänd. De Femtio Äldstes skrift går för öfrigt, lika med Societeternas, ut på att bevisa, det afsigten med den beviljade närings-friheten icke varit annan än den, att man må äga *ingå* i nä-

ringarne, men ingalunda att de dermed följande skyldigheter, hvaribland (välförståendes) skyldigheten att *hafva lärt* det näringsyrke, hvarå *burskap* sökes, utgör sjelfva hufvudgrunden, skulle till deras kraft och verkan uphöra — det vill, med andra ord, säga, att det icke är *idkandet* af all borgelig näring, såsom orden lyda, utan *lärandet* af all borgelig näring, som blifvit en rättighet för alla medborgare-klasser, och att, ända tilldess vi fingo denna rättighet år 1810, voro vi födda till vissa yrken och fingo ej ens efter läro-år och burskapssökande *ingå* i några andra. Vi hafva i sanning att tacka det Riksstånd, som med ädelmodiga upoffringar af privilegier och förmåner betalte åt oss det Välloft. Borgareståndets bifall till emancipationen från en sådan indelning i österländska kaster! Huru lyckliga äro vi ej nu emot hvad vi voro före år 1810! Icke att vi just kunna upleta den lag, som någonsin påbjudit kastfördelningen eller hindrat någon att efter läro-år få burskap på hvad yrke han behagat; men vi hafva ej heller, såsom nu, ägt en högtidlig lag, stiftad af Konung och Ständer, hvarigenom denna *näringsfrihet* blifvit uttryckligen medgifven — ty annat är, såsom vi veta, att en sak är medgifven, och annat att den icke är förbuden.

Man skulle kunna falla på den tankan, att vi likväl fått *någon* ny frihet genom det i fråga ställde stadgandet, i det vi nu kunna pocka på mästarbref och burskap, sedan vi genomgått läro-åren; hvilket vi ej förut kunde, enär vederbörande ägde pröfva, om flere embetsbröder, än de, som redan funnos, kunde försörja sig i den stad, der vi anmälte oss. Men äfven detta vore öfverspändt, såsom de Femtio Äldste uti deras skrifter förfaktat, och såsom erfarenheten visat, då vederbörande för ingen del afstått från sin pröfningsrätt i omförmälte afseende.

Kongl. Commerce-Collegium, hvars underdåniga utlåtande är infordradt och finnes bland de tryckta handlingarne, har deremot ej allenast helt annorlunda förklarat den införda näringsfriheten, utan och yttrat sin egen öfvertygelse om nyttan deraf på ett sätt, som visar den mest bestämda *böjelse för upphäfvande af hvad som kallas skrå* och det utan alla *considerationer för beskattningsgrunder, medborgliga rättigheters fördelning*, eller andra beståndsdelar af den *antagna samhällsordningen.* *) Det är genom ett utdrag af detta underdåniga utlåtande, som vi vilja visa Kongl. Collegii då yttrade tänkesätt om det rätta och nyttiga i frågor af denna beskaffenhet. På följande sätt yttrar sig Collegium:

- - - - - - - - - -

"Då Riksdags-beslutet den 2 Maji 1810 och Eders Kongl. Maj:ts nådiga Kungörelse af den 6 April samma år utvisa, att Ridderskapet och Adeln, såsom vilkor för upoffrandet af vissa bland Ståndets rättigheter och friheter, hvarå verkställighet jemväl redan följt, ibland annat fordrat, "att id-"kande af all borgerlig näring, emot åta-"gande af deremot svarande borgerlig tunga, "må blifva en rättighet för alla medborgare-"klasser," och då detta vilkor blifvit ej mindre Stånden emellan öfverenskommit än äfven af Eder Kongl. Maj:t till framtida efterlefnad och iakttagande i nåder bifallit, anser Collegium meningen af detta förbehåll, likasom af Borgare-Ståndets dervid afgifne förklarande och Eder Kongl. Maj:ts nådigst meddelade stadfästelse, icke vara inskränkt inom den trånga gräns, som manufactur- Handtverks- och Minuthandels-Societeterne i Stockholm samt Borgerskapets Femtio Äldste sökt gifva densamma,

*) Se Bihanget till N:o 54.

ty rättigheten till borgerliga näringars idkande efter genomgången läro- öfnings- och tjenstetid eller aflagde prof och undergångne förhör, har uti fäderneslandet aldrig varit någon viss class af medborgare, med andras uteslutande, förbehållen, och har således ej eller kunnat blifva ett föremål eller vilkor för Ridderskapet och Adeln att äska, för Borgare-ståndet att medgifva, eller för Eder Kongl. Maj:t att fastställa. Collegium anser tvertom, att genom Eder Kongl. Maj:ts i dess Nådiga förordning af den 6 April 1810 gifne stadfästelse å hvad Rikets Ständer, i afseende på mera fritt och oljättradt idkande af borgerliga näringar, sig emellan öfverenskommit och beslutat, *alla dermed icke förenlige äldre Författningar böra betraktas såsom fullkomligen uphäfne*, på lika sätt som de, hvilka angå fordne uteslutande rättigheter att besitta Säterier och Bergsmans-hemman, samt fordne undantagen i roterings- och inqvarterings-skyldighet m. m. I Collegii tanka kan således hvad Rikets Ständer vid 1809 års Riksdag beslutat, och Eder Kongl. Maj:t i Nåder bekräftat och anbefallt angående idkande af borgerliga näringar, icke annorlunda uttolkas, än att *rättighet är öpnad för alle medborgare-classer i Riket, att utöfva dessa näringar, emot åtagande af motsvarande borgerlig tunga, utan hinder eller tvång af de vilkor och föreskrifter, som äldre lagar och författningar utstakat angående burskaps vinnande, skråordning i allmänhet eller mångfaldige serskildte reglementen för serskildta skråer och societeter m. m.*"

"Om denna uttolkning behöfde stärkas af annat än tydlige afsigten, som blifvit satt i fråga, af Eder Kongl. Maj:ts Nådiga Påbud af den 6 April 1810, så finner den yttermera grund af sammanstämmelsen emellan detsamma och tydliga meningen af Regeringsformens 60 §., hvaruti monopolier förbjudas i allmänhet och äfven uttryckeligen för corporationer, under hvilken benämning, utan all tvekan, skrå-embeten inbegripas."

"Att på andra grunder och för andra orsaker, än dem Statens säkerhet fordrar, hindra eller förbjuda någon af dess medlemmar, att söka sin försörjning af den slöjd, för hvilken han antingen har naturlig fallenhet, eller hvaruti han förvärfvat sig färdighet, är i Collegii tanka icke allenast stridande mot hvarje medborgares naturliga rätt, utan har äfven en skadelig inflytelse på hela samhället, emedan det qväfver arbetshågen, som väckes och befordras af behofvet för egen bergning och begäret att, om möjligt är, samla något derutöfver. — Icke dessmindre hafva, så väl i Sverige som i andra länder, vissa corporationer tillkommit, hvilka förstått att småningom förskaffa sig uteslutande rätt att idka vissa handtverk och näringar, med förbud för alla andra att deruti för egen räkning arbeta, och med rättighet att, såsom det kallas, jaga den eller dem som söka föda sig med den konst och det yrke, de lärt, utan att vara inlörlifvade med skrået eller corporationen deraf. — Ännu år 1719 hade svenska handtverkerierne icke hunnit långt i skråförmåga. Förordningen af den 26 Maji samma år bjuder: "att hvar och en utan åtskillnad, som något handtverk lärt och här i landet tänker bosatt blifva, efterlåtes sådant obehindradt och utan förbindelse till skråer eller embeten, det vare sig uti mästerstyckens förfärdigande eller annat, och det under namn af frimästare, sedan han förut hos vederbörande Magistrat angifvit, hvad slags handtverk han ärnar drifva, samt burskap derå vunnit, hvari han då hafver att njuta alla de friheter, som i skrå-ordningen mästare i skråerne förundte äro, så i anseende till öpne verk-

städer som läropojkar och gesäller, hvilke för äfven så giltige som andre, de der varit under embeten, agtas skola. Sådane frimästare med deras utlärde gesäller äga frihet att gå i skråer, och kunna äfven embetsmästare träda i frimästerskap." 1720 års skrå-ordning och Förordningen af den 2 Junii 1724 medgifva samma vilkor, men år 1731 hade skrå-corporationen redan vunnit den stadga och inflytelse, att den genom Ständernes underdåniga föreskrift utverkade frimästerskapets uphäfvande. Med detta steg var det hufvudsakligaste afgjordt i täflingen emellan näringsfrihet och skråtvång, och ifrån den tiden har skråmästerskapet icke låtit något tillfälle förbigå, att ännu mera befästa dess monopolium, som aldrig bevisligen tillskyndat eller möjligen kan tillskynda det allmänna någon fördel, utan tvärtom, genom utestängande af en fri täflan, fjättrar idogheten och motverkar möjligheten att erhålla bättre tillverkningar, samt icke blott inskränker den arbetsföres verkningsförmåga, utan äfven tvingar honom att öfvergifva sin rätta bestämmelse, och lägger såmedelst grunden till allmän fattigdom samt mångfaldiga olyckliga följder. — Men det är ej nog, att skrå-inrättningen, betraktad såsom ett monopolium, blottställer för fattigdom alla dem, hvilka hindras att få fritt nyttja deras krafter och skicklighet, såsom naturlig rätt, billighet och det allmännas fördel det äska: den befordrar äfven armod ibland sjelfva skråmästarne, ty den driftige och skicklige mästaren kunde naturligtvis arbeta för bättre köp än den försumlige eller mindre dugelige, och följakteligen genom flere beställningar och afnämare snarare komma i välstånd; men han vågar icke vara billigare på sitt arbete, af frugtan att af sina medbröder hatas och förföljas."

"De betydliga utgifter, hvilke under flere titlar erläggas vid burskaps vinnande af en skrå-handtverkare till embetets cassa, uti omkostnader i afseende på det så kallade mästerstyckets förfärdigande, till skådemästares förplägning m. m., antingen bereds mästarens obestånd genom åsamkade skulder, eller skola ersättas af den köpande allmänheten, eller ock inträffar både det ena och andra. Genom mästares och gesällers täta sammankomster i deras gillen och herbergen ökas utsväfningar och liderlighet, äfvensom af de sednares ledighet på fri-Måndagar och dylikt, hvilken kostnad och tidspillan måste stadna på arbetet och på dem, som arbetet förbruka, utom det att dylike sammankomster kunna äfven understundom bidraga till störande af allmänna lugnet, och att genom sammansättningar upjaga priserne å arbetet. En af mångfaldige burskapstvister häntad erfarenhet har visat, huru ofta de, som äro stadde i lofligt upsåt att söka försörjning genom det handtverk, hvarå de användt läro- och gesälltid, blottställas för obilliga hinder, oskäligt ratande af mästerstycken, uppehåll och mattande rättegångar, samt huru de föreskrifne formaliteter, som hafva för ändamål att inom skrå-näringarne bibehålla en viss ordning, missbrukas och nyttjas blott såsom medel att försvåra vägen för den mästerskapssökande, och afskräcka honom från hans föresatts. Skrå-inrättningen, som således under flere afseenden är ett verkeligt hinder uti handtverkares eget välstånd, och motverkar det ändamål, som skulle befordras, samt undergräfver just deras väl, till hvilkas förmån den är upfunnen, är tillika mångfaldigt skadelig för hela allmänheten, emedan den förorsakar mindre tillgång på arbete, än en fri arbetstäflan skulle åstadkomma, samt följakteligen äfven ökar arbetets dyrhet. Om hvar och en vore tillåtet att arbeta hvad han kunde, huru mycken tillverkning skulle då icke åstad-

kommas, som nu försummas, huru mycken tid, som nu förspilles, blefve icke derigenom nyttigt använd, och huru mycket bättre köp skulle icke vinnas å handtverksvaror. Det är orimligt att tro det vara skadeligt för staten, om alle dess medlemmar frambragte eller tillverkade allt, hvad i deras förmåga stod. — Deraf skulle tvertom följa, att samhället icke hade brist på sådane förnödenhets-varor, som kunna tillverkas inom riket, och att de, hvar och en i sitt slag, betaltes efter deras rätta och sanna värde, i mohn af den tid, flit och konst, som deras tillverkning fordrade."

Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

England. Inga nyare underrättelser än af d. 30 Junii.

Konungen har, genom bådskap till parlamentet, föreslagit bestämmande af nya Stats-anslag till Dess broder och systrar, emedan de förra med Konungens död uphört. — Om valet till parlaments-ledamot för Dublin, efter den aflidne Grattan hafva förekommit debatter i underhuset. Den ministerielle candidaten, Ellis, hade, vid sista underrättelsen, 634 röster, och unga Grattan, den aflidnes son, 382. Den förre är Cantzli-Råd (Master in Chancery) och Sir J. Newport föreslog i anledning deraf, att en sådan plats måtte förklaras oförenlig med en plats i parlamentet. Förslaget antogs, sedan Ministrarne och Ellis fått höra bittra sanningar, och Lord Castlereagh förbehållit, att stadgandet ej skulle hafva retroactif verkan på Ellis. — Lord John Russel har i underhuset angripit Ministrarne för de våldsamheter de tillåtit Sir Th. Maitland att utöfva på Joniska öarna, i synnerhet i Parga. "Ministrarne hafva alltid förklarat, att de önskade återbringa Europa i sitt förra läge, i stället hafva de störtat flera stater. De hade skolat återställa Venedig, och de hafva gjort det till intet, äfvenså Genua, äfvenså Sachsen, äfvenså Parga."

Ifrån alla håll inkomma addresser till Drottningen. En bland dem (från invånarne i Nottingham och trakten deromkring) innehöll det häftigaste tadel mot regeringen ej blott för dess åtgärder mot Drottningen, utan ock i afseende på den nöd, hvari regeringen störtat landet. "Så uprigtigt jag ock måste beklaga den nöd," svarade Hennes Maj:t, "som trycker en del af mina medundersåter, så får jag dock afhålla mig att utforska de sannolika orsakerna dertill eller skrifva dem på de allmänt upgifna uphofsmännens räkning. Då jag kommit hit i landet, för att rättfärdiga mig, så kan jag i min rättvisa sak icke inblanda politiska anfall."

Frankrike. Pairerne hafva d. 28 Junii, med 141 röster mot 56, antagit den nya vallagen, som derpå blifvit öfverlemnad till Konungen och redan är kungjord i Moniteuren. De Pairer, som hufvudsakligen talat mot förslaget äro: Grefve Ségur, Marsk. Gr. Jourdan, Grefvarne Boissy d'Anglas, Daru och Cornudet. Gr. Lanjuinas talte öfver det.

Öfverläggningarne om budgetten äro slutade i Dep. Kammaren, och mången helsosam inskränkning är gjord. D. 27 afbröt Constant dessa öfverläggningar genom en märkvärdig angifvelse, att nemligen agenter utan laglig fullmagt, med ordres grundade på ingen författning, genomstruko departementerna, för att bemäktiga sig de deputerades correspondencer. Så hade brefven från Sarthedepartementets fyra deputerade blifvit confiscerade af en polis-agent hos dem, till hvilka de voro ställda. Han framvisade ordres underteknade med namnet Mounier; och brefven skulle, enligt ordernas innehåll, skickas till Paris; däremot hade dock domstolen i Mans satt sig. Agenten hade sagt sig hafva befallning att upfånga alla politiska correspondencer. Detta vore således ett ströftåg (expedition) emot en hel deputation; och de deputerades brefväxling med sina committenter vore med våld afbruten. Agenten hade genomgått alla, sedan tre år, af Sarthe-departementets fyra deputerade skrifna bref. Ett sådant ofog borde Kammaren förekomma, och C. föreslog derföre, att öfverläggningarne måtte upskjutas, tills Ministrarne förklarat sig öfver en så våldsam handling. — Finance-Ministern visste ingen ting om saken, men påminte att, såsom Kammaren väl kände, stämplingar förevarit, dem rättvisan var på spåren. Hade olagligheter förefallit, så kunde ju de ansvarige anstalterne tilltalas, och det vore oförsvarligt att dermed afbryta discussionerna öfver budgetten. Talaren hade bordt föreslå en addrass till Konungen. — Hr. C.. "Förkastar Kammaren mitt förslag, så kan man aldrig hoppas rättvisa af honom. Det heter väl, att rättvisans väg är öppen; men man behöfver ju Statsrådets tillåtelse, för att gå honom. Addrass har jag icke

velat föreslå, för att ej begrafva mina besvär i ett hemligt Utskott, utan gifva dem den största möjliga offentlighet. Vår tribune ensam är nu mera fri; tidningarne måste tiga och man har nekat dem att aftrycka en Pairs tal, som Kammaren förordnat skulle tryckas. — Ultras skriade beständigt och C. återtog sin motion. — Moniteuren tog sig genast för att vederlägga honom och förklarade, att icke Policens Gen. Directör (Mounier), utan Justitiæ-Ministern förordnat en undersökning i Mans om demagogische umtriebe, att Postens hemlighet icke blifvit förrådd, alldenstund inga oförseglade bref blifvit borttagna o. s. v. Detta åter har C. vederlagt i sjelfva Moniteuren och med bref bevisat, att en viss Pascal framvisat sådane ordres, som de i fråga varande, undertecknade af Mounier. "För öfrigt är det mig kärt," tillägger C, "att auctoriteterna få läsa mina bref."

Men det är icke blott de liberale, som angripa Ministrarna. Laisné de Villeleveque, vid discussionen om Marinbudgetten, besvärade sig öfver det oförsvarliga sätt, hvarpå Martinique och Senegal styras, huru negrerne omenskligt behandlas, huru slafhandeln gynnas o. s. v.

Spanien. Det har fordrats ansträngningar att utesluta los Afrancesados ur representation. Ett par af dem lära dock vara valda. — Sjöfolket i Cadiz har vägrat tjena, emedan solden ej blifvit ordentligen utbetalt.

America. Man börjar tro, att Insurgenterne åter underkasta sig Spanien. Säkert är åtminstone, att Bolivar hos Morillo begärt och genast fått pass för två underhandlare.

Turkiet. Enligt några berättelser — i synnerhet från ställen, där legitimiteten högt aktas — är Ali Paschas läge ingen ting mindre än fördelaktigt, och han sjelf i begrepp att underhandla. Enligt andra deremot, har han eröfrat och plundrat Salona, där Storherrens truppar planterat Profetens fana. I ett bref från Venedig berättas till och med, att han lefvererat en afdelning af Portens truppar slagtning och segrat.

Tyskland. Darmstadtska regeringen har gifvit efter för Ständernas beslut, och Landtdagen är åter öpnad. Likaså den Badenska. — Kungen i Würtemberg reser till Italien, följd af sitt folks välsignelser.

Stockholm. Kongl. Maj:t, som insett de olägenheter, dem jernhandteringen en längre tid varit underkastad, genom de hinder och det tvång, som enligt nu gällande författningar äga rum vid Tackjerns uphandling och försäljning, har, i hänseende härtill och med hämtadt stöd af Riksens Ständers underd. önskningar vid flera Riksdagar om utvidgad frihet i Tackjerns-handeln i allmänhet, genom Förordning af d. 30 sistl. Junii, i nåder stadgat: 1:o, att Osmunds och Tackjern forblifver förbudet till utförsel, utom till Finland, enligt tractaten d. 17 Sept. 1809; 2:o Bergsmän och andre, som inom Bergslagerne tillverka Tackjern, äga hädanefter att försälja denna vara till hvem de finna förmånligast och som äger rätt att köpa den, utan rubbning i alla contracter och öfverenskommelser, icke grundade på författningar, som genom denna Kongl. Förordning uphäfvas; 3.o Ägare af Stångjerns och Ämnes hamrar, hvilka helt och hållet eller till en del äro grundade på Köpe-Tackjern, äfvensom ägare af Gjuterier, få köpa sitt Tackjern af hvilken Bergslags tillverkning, de finna tjenligast; 4 o Ägare af Stångjerns- och Ämneshamrar åter, hvilka helt och hållet eller till en del äro grundade på egen blåsning, skola werkställa den, till det belopp, som privilegierna stadga. Dock äga sådana utom Bergslag belägna werk fri försäljning af hvad de utöfver sitt behof tillverka; 5:o Om de helt och hållet eller till en del på egen blåsning grundade verk, genom olyckor eller andra gällande skäl, sättas ur stånd att fullgöra blåsningsskyldigheten, äger Kongl. Bergs-Collegium att för någon kortare tid bevilja köp af Tackjern. Denna Kongl. Förordning kommer att gälla från och med d. 1 Nov. 1821.

H. E. Stats-Ministern för Utrikes ärenderna Hr. Grefve von Engeström anlände till staden d. 13 dennes och har inträdt i Kongl. Regeringen samt i utöfningen af sitt embete.

Landshöfdingen i Vesternorrlands län, Hr Ammiral Aschling är död.

Under sistl. vecka har på metall-vågen här blifvit clareradt och under lastning liggande omkring 10,000 Skeppund af alla slag.

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

N:o 58. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 20 Julii.

Sine ira, studio et metu.

NÄRINGSFRIHET.

(Forts. fr. N:o 57.)

"En felaktig grundsatts vid inrättningen af skrå synes äfven den vara, att då, såsom högsta angelägenhet, fordras, innan en ny verkstad kan tillåtas, att noga undersökning skall anställas genom mästareprof, om idkaren dertill äger nödige insigter, befinnes likväl ej, att deraf med säkerhet kan förväntas, det på samme skicklige arbetares verkstad skall alltid tillverkas lika godt arbete, och när en Skrå-Mästares enka vill fortfara att drifva sin aflidne mans verkstad, anses intet mästareprof nödigt."

"Att igenom skrå-inrättningars uphäfvande, konster och slöjder skulle förfalla samt till och med minnet deraf utplånas, är ett yttrande, som ej borde väntas i nittonde århundradet. Det motsäges af alla tiders erfarenhet, ty aldrig har någon anstalt blifvit vidtagen af skrå-embeten inom dem sjelfve, till oduglige handtverks-arbetens kasserande, eller till införande af arbets-methoder, som kunde spara tid, rudimateria och tillverkningskostnad, men säkerligen har skrå-embetsmyndigheten varit mycket hinderlig för handtverks- och konstslöjders framsteg. De länder, hvarest inga skråer finnas, sakna visst icke slöjder, utan tvertom äga dem i hög grad af fullkomlighet. Den uteslutande rätt, som i Drottning Elisabeths tid blef gifven till handtverks idkande i då varande Engelske Städer åt dem, som genomgått sju års lärotid i samma handtverk, har i senare tider flere motståndare än förfägtare, äfven i Englands äldre städer, der detta förordnande, såsom icke formeligen uphäfvet, ännu åberopas. — I de sedermera tillkomne så kallade manufactur-städerne, till hvilka berörde förordnande icke sträckes eller får sträckas, har slöjdefrihet bragt Engelska idogheten till högsta höjd i denna väg. — Äfven i Sverige hafva de slöjder, hvilka icke lyda under skrå, till en del blifvit bragte till utmärkt fullkomlighet; men att genom skrå-författningar vilja bestämma, hvilka och huru många skola tillverka vissa arbeten, är att tvinga allmänheten att köpa dessa arbeten dyrare, än deras godhet och naturliga värde medgifva."

"Sådane författningar hafva lagt oöfvervinnerliga hinder mot utbredande af idoghet och välmåga, samt tvungit en myckenhet gesäller att på utrikes orter söka bergning, hvilka aldrig till fäderneslandet återkommit. — Det har förhållit sig med skråinrättningen likasom med alla andra af vana och fördom fästade missbruk, att den fått en slags häfd, och att då skråtvånget varit tillåtit genom författningar, mängden af förbrukare trott sig deruti finna ett nödvändigt

endt, som ej kunde rättas och afhjelpas. Likväl och då både *skråordningen och alla öfriga rörande ifrågavarande inrättning sedermera utfärdade stadganden icke äro annat än ekonomiska anstalter, lämpade efter förra tiders lynnen, kan och bör äfven en sådan inrättning, enär den nu mera finnes olämplig och skadande för det hela, ändras och jemkas efter behofvet och omständigheterne, så att en oinskränkt arbets- och näringsfrihet tillåtes."* – – – –

Vi måste förbigå mycket af detta rikhaltiga utlåtande, hvilket sträcker sig äfven till åtskilliga mindre detaljer af ämnet och synes oss i allt uthärda profvet af sträng granskning. Dessa detaljer syfta bland annat på sådana begränsningar, som blifvit ansedde nödige till förebyggande af frihetens missbruk, och grunda sig dels derpå, att flera borgeliga näringar skola vara af den grannlaga beskaffenhet, att de icke kunna anförtros åt andra, än personer af erkänd skicklighet eller af en viss vederhäftighet, dels också på angelägenheten af ordentliga kontrakter imellan handtverksidkare och de arbetare, som behöfvas till biträde i handteringen. I förra afseendet föreslås likväl alldeles icke några läroår eller skråreglor, utan endast, "att dem, som ville "idka sådane handteringar, vid hvilkas ovar"sama utöfvande allmän fara skulle kunna "upstå, eller lefverera varor af den beskaf"fenhet, att densamma ej af hvarje någorlun"da van och upmärksam köpare vid skeen"de handel kan utrönas, måtte blifva ålagdt "att, innan deras åstundan beviljas, förut "aflägga prof af de till den sökte närings"grenen erforderlige egenskaper och insig"ter" — och sådant inför vederbörande Magistrat, som öfver profvet skulle inhämta dertill utsedde Kommitterades yttrande. De kontrakter åter, som Kongl. Collegium tror böra upprättas imellan näringsidkarne och deras arbetare, skulle tjena att befordra ordning och hastigare slut på upkommande tvister och försäkra husbönderne mot förluster på de skulder, som arbetarne kunde hos dem åsamka sig. Dessutom omtalas betänkligheten af annan ändring i de om erhållande af handelsrättighet hittills utkomna författningar, än att i afseende på vissa handelsgrenar, såsom klädes- och sidenkram-, victualie-, läfts- och linkramhandel m. fl. befrielse från läro- och tjensteårs uthållande skulle äga rum, och att, hvad de öfriga angick, tiden till deras lärande ej bestämdes, när den, som anmälte sig, i öfrigt vore af god fräjd och kommen till myndiga år — allt föranledt af den öfvertygelsen, att det skulle mera skada än gagna, om borgerätt på handel medgafs hvar och en, som sig dertill anmälte, helst en slik frihet i denna näringsväg snart skulle inlocka en mängd oerfarne ynglingar, äfven af den arbetande klassen, som i detta folkfattiga land på ett nyttigare sätt kunde sysselsättas. Slutligen framställes till Kongl. Maj:ts nådiga upmärksamhet det sjelftagna tvång, som blifvit infördt, på handeln med inhemska handtverksvaror, utan all anledning af gällande lagar och författningar. Kongl. Collegium anmärker, att genom Kongl. Brefven af den 14 December 1802 och den 20 Juli 1804 det blifvit satt utom tvifvelsmål, att handtverksarbeten i allmänhet, som inom Riket förärdigas, äro att anse såsom lofliga handelsvaror, och utvicklar derefter omständligt orimligheten af det sjelftagna tvånget, samt föreslår utsträckande af den redan gifna friheten derhän, att det må vara hvar och en tillåtet att, om och när han för sig nyttigt finner, ifrån hvilken stad i Riket som helst, för eget behof förse sig med handtverksvaror. Vi kunna ej neka oss, att införa följande:

"Man skulle knappt kunna föreställa sig en emot allmänt gagn mera stridande anstalt, än att vilja göra afsättningen för Svenska tillverkningar mindre fri, än för främmande: och likväl hafva okunnighet och fördomar förmått underhålla den sällsamma och förtryckande orättvisa, att likasom mera upmuntra den utländske än inhemske tillverkaren. Främmande varor, som äro till införsel i Riket tillåtne, få obehindradt transporteras emellan Rikets städer, och der hållas till salu af dem, som till handel äro berättigade, hvaremot man söker så inskränka rörelsen i anseende till de varor, som af svenska händer tillverkas, att de, utom vid frimarknaderne, icke skola föryttras å andra ställen, än der de blifvit åstadkomne, och det i allt fall ej af [illegible]man än tillverkaren. — Följden af denna besynnerliga närings-principe vore, att hvarje stads innevånare borde åtnöjas med de arbeten, som af dervarande handtverkare kunde anskaffas, änskönt andra städer voro i tillstånd att tillbjuda varor af både bättre beskaffenhet och till lindrigare pris, och de locala förmoner, som på den orten framför den andra gynnande en eller annan tillverkning, skulle således ej få lända till idkarens och allmähetens gemensamma nytta. Denna orimliga inskränkning äger icke stöd uti något regeringens stadgande, utan har förmodeligen tillkommit genom vissa skrå-embetens enskildta inflytelse, och genom felaktige begrepp om de rätta medlen att främja handtverkeriernes upkomst. Det olika förhållande, som härvid företer sig i anseende till serskildta handteringar, utmärker äfven nogsamt, att man icke följt någon allmän regel i detta ämne. — Flere handtverkerivaror, såsom snickare- och stolmakare-arbeten, hattar, knappar, både af metall och spundne, spännen, borstar, kammar, handskar, läder m. fl. hafva från längre tider tillbaka blifvit räknade bland handels-artiklar. — I synnerhet har sistnämnde vara med fullkomligaste frihet blifvit föryttrad från den ena staden till den andra och på de fleste ställen i öpna handelsbodar hållen till salu. — Ibland alla borgerliga rörelser är ingen, som kan anses mindre gynnad af förmåner och rättigheter, än garfveri-näringen. — Utom vanlig väg till burskap derå för dem, som genomgått lärograderne, medgifva författningarne en hvar, utan afseende på stånd, att idka läderberedning på engelska sättet eller med ekbark, hvilken betydliga del af handteringen, äfven i afseende af manufactur-verk, drifves å landsbygden. — Handeln med läder emellan städerne och uti städerne är alldeles obehindrad och derjemte införskrifning af utländskt läder tillåten; och då garfverierne, oaktadt denna, i anseende till stadsmanna-handtrringen, ovanliga både tillverknings- och försäljningsmedtäflan, som i frågan om den oinskränkta införseln af utländskt läder kanske skulle tyckas strida mot de i allmänhet erkände hushålls-principer, hvilka hafva inhemska näringars befrämjande till föremål, icke dessmindre kunna bestå, samt gifva bergning åt idoge omtänksamme idkare, synes man skäligen kunna draga den slutsatts, att den täflan emellan inrikes städers handtverkare, hvarom nu är fråga, alldeles icke kan vara dem skadelig."

"I alla väl beställde stater har man varit angelägen att befordra en nyttig gemenskap emellan handel och slöjder, att förena köpmannens och slöjde-Idkarens interessen och söka leda den förres omtanka till sådane speculationer, som kunde lända den senare till upmuntran. — Ibland de anstalter, hvilka blifvit ansedde såsom mest verkande till manufacturernes hjelp och förkofran, har derföre varit att befrämja en

sådan förbindelse emellan dem och handelscorpsen, såsom det rätta medlet att få inhemska tillverkningar kringspridde och afsättningen utvidgad, och det är obegripligt, att erfarenheten om den väsenteliga förmon, som fabrikerna häraf dragit, ej kunnat öfvertyga en del skrå-embeten om deras misstag, då de ouphörligen sträfvat att emotstå och förekomma, hvad som kunnat medföra deras egen ej mindre än det allmännas nytta."

Så resonerar ett verkligt Commerce-Collegium, fästande sin upmärksamhet på fäderneslandets, ej på enskilda corporationers fördelar. Det enda, man kunde hafva att anmärka, när saken betraktas från denna stora synpunkt, vore, att förslagen i vissa delar gå ut på inskränkning af den frihet, hvilken enligt Commerce-Collegii egen, visserligen välgrundade förklaring, redan ligger uti de bestämda orden af 1810 års Kongl. Kungörelse. Hvilketdera är rättare, antingen det, som stadgas i denna författning, eller de ändringar, Collegium föreslagit, må lemnas derhän. Men helgden af det i fråga varande stadgandet, såsom tillkommet genom utbyte af verkliga ståndsprivilegier emot tillfälliga ekonomiska stadganden, hvari ett stånd trott sig finna sina enskilda fördelar, bör utan tvifvel upprätthållas och ingen ändring i det vilkor, som det upoffrande ståndet betingat sig, äga rum annorlunda, än på samma väg, som detta vilkor tillkommit. Oförenligt med Commerce-Collegii tanka är ej heller detta begrepp om saken, enär Collegium visserligen kan hafva väckt de omtalte föreslagen under förutsättning deraf, att Kongl. Maj:t endast efter föregången behörig öfverläggning hos Rikets Ständer skulle vilja bringa dem i verkställighet, så vidt de funnes stridande mot den gifna författningen.

Kongl. Commerce-Collegii utlåtande har icke undgått vederbörandes upmärksamhet. Stockholms Borgerskaps Femtio Äldste hafva inkommit med underdåniga påminnelser deremot och rent ut förklarat systemålet med sin underdåniga ansökan vara, "att vederbörande Embetsverk kunde "i Nåder anbefallas, att af den omtvistade "nådiga kungörelsen, i hvad den angår rät"tighet till borgelig närings idkande i stä"derne, ej draga annan mening, än att vid up"kommande frågor om burskap iakttaga den "ordning och de föreskrifter, som allmän"na lagen och flere författningar innehålla" — således att uphäfva den nådiga kungörelsen jemte Riksdagsbeslutet, hvarpå den grundar sig, och återinföra den lag och de författningar, hvilka derigenom blifvit uphäfna.

Såsom nyss sades, förstå vi ej, huru frågan, hvem som har rätt, Commerce-Collegium eller de Femtio Äldste, näringsfriheten eller skråväsendet, skulle kunna slitas annorlunda än genom Rikets Ständers medverkan. Det känna vi, att en sådan medverkan ännu ej tillkommit, men också att 1810 års Kongl. Kungörelse icke efterlefves, i hvad den angår den allmänna rättigheten att idka borgelig näring emot åtagande af borgelig tunga. Vi veta derjemte, att discussioner om näringsfrihet förevarit vid de Riksdagar, som hållits efter utfärdandet af nämnde nådiga kungörelse, samt att Borgare-ståndet, biträdt af ett annat stånd, hållit sig ihärdigt vid skrå-författningar och skrå-principer; men också att de två öfrige stånden för ingen del bifallit uphäfvande af den år 1810 stadgade näringsfriheten; och det hoppas vi, att dessas motstånd skall för all framtid göra dess uphäfvande omöjligt.

Vi äro icke okunniga derom, att, såsom Kongl. Commerce-Collegium ganska riktigt anmärker, "Skrå-ordningen och alla öfriga rörande denna inrättning sedermera

utfärdade stadganden icke äro annat än ekonomiska anstalter, som kunna ändras och jemkas efter behofvet och omständigheterne," churu det ej heller undfallit oss, att Borgare-ståndet, äfven efter 1810, förfäktat skrå-ordningen såsom ett ståndsprivilegium, hvilket ej utan alla Riksståndens bifall och Konungens sanction skulle kunna häfvas — hvaraf åter följer, att 1810 års lag, som innehåller skrå-ordningens uphäfvande, borde anses blott genom detta uphäfvande hafva egenskap af privilegium, så vida det annars är lika vigtigt för andra stånd som för Borgare-ståndet att behålla samma fördelar, dem detta vill göra till privilegier.

Men fastän vi tvertom betrakta skråförfattningarne i och för sig sjelfva såsom verkligen ekonomiska stadganden, dem Konungen äger gifva och uphäfva; kunna vi dock icke föreställa oss, att den kontraktsform, hvari näringsfrihetens stadgande år 1810 tillkommit, skulle betyda ingen ting. Ridderskapet och Adeln har, för Rikets räddning ur nöd och förlägenhet, gjort ädelmodiga upoffringar af sina privilegier, — sådana upoffringar, att hvad som återstår inskränker sig till blott och bart deltagandet i lagstiftningen — och lika ädelmodigt vid dessa upoffringar fästat ett vilkor, som det för egen del alldeles icke behöfde, (emedan Ridderskapet och Adeln redan var i besittning af närings-previlegier) det vilkoret, syftande endast och allenast till samma stora ändamål, fäderneslandets räddning ur nöd och förlägenhet, att all borgelig näring måtte vara fri, att national-idogheten måtte vinna lif och utrymme för att verka till fäderneslandets väl. Detta vilkor är antaget af dem, som derigenom upoffrade — icke en rättighet, då det redan låg i Konungens hand att om det inbillade privilegium förordna — men en fördel, låt vara tvetydig, men åtminstone icke af dem sjelfva så ansedd. Den ende ännu, som i afslutandet af detta kontrakt kunde vara intresserad, var Konungen, i afseende på Hans makt att om det ekonomiska i näringarne förordna — och Konungen har gillat kontraktet. Hvad betyder detta annat, än att Konungen sjelf afsagt Sig rättigheten att bryta detta kontrakt? Lika litet kan någon af de kontraherande ensidigt bryta det; och det måste således bestå, tilldess begge kontrahenterne öfverenskomma om dess uphäfvande och Konungen dertill lemnar bifall. Då nu Ridderskapet och Adeln för ingen del samtyckt ett sådant uphäfvande, har det ej heller kunnat ske; och således gäller i denna stund, hvad 1810 års Kongl. Kungörelse innehåller om rättighet för alla medborgare-klasser att idka all borgelig näring.

Den fråga, som af Stockholms borgerskaps Femtio Äldste i de granskade handlingarne blifvit hos Kongl. Maj:t framställd, är, efter detta begrepp, ingen annan än den, huruvida en gällande lag skall efterlefvas eller icke. Kongl. Maj:t har ej ännu besvarat denna fråga — saken hvilar. Också behöfves ej Konungens svar på en sådan fråga. Man vet det förut.

Men lagen, hafva vi sagt, efterlefves icke. Stockholms Magistrat har, för sin del, enligt hvad vi redan sett, *instält* verkan deraf; och dagligen se vi, uti mål om burskaps vinnande, Skråförfattningarne åberopas och följas, ej blott i Stockholm, utan i hela Riket. Vi vilja tro, att Konungens Ministrar, som funnit tjenligt att icke besvara den ofvannämnde samhällsvidriga *) frågan, så behandla alla dessa burskaps-mål, att åtminstone i Kongl. Maj:ts nådiga Resolutioner på inkommande besvär icke märkes något beroende af skrå-författningarne. Men det borde väl icke vara

*) Hvad som syftar att göra lagar overksama kalla vi samhälls-vidrigt.

omöjligt, att göra ogillandet af laglös illiberalitet så eftertryckligt, att äfven de, som handtera sakerna, innan de komma till Kongl. Maj:t, lärde sig att lyda lagen. Också skulle man tycka, att om än hela tillställningen af Stockholms Borgerskap i öfrigt ej förtjente någon åtgärd, det dock kunnat vara i sin ordning att gifva lämpligt svar på den oförtäckta bekännelsen, att Magistraten *inställt verkan* af hvad som skett i följd af 1810 års Kongl. Kungörelse, och haft den *upmärksamheten* att till Femtio Äldstes utlåtande öfverlemna, såsom burskapsfrågor, de gjorda anmälningarne om näringars idkande.

Att äfven Kongl. Commerce-Collegium skulle göra sig skyldigt till afvikelser från den lag, hvars helgd och tydlighet det så uttryckligen inför Konungen förfäktat, det syntes väl minst att befara. Imedlertid känner man, att äfven Kongl. Collegium behandlar såsom burskaps-mål, efter gamla vanligheten, alla inkommande besvär öfver vägrad tillåtelse till närings idkande och dömer deröfver med åberopande af skråförfattningarne; och vi hafva sett i Bihanget till N:o 54, hvilka tänkesätt om näringsfrihetens nytta Kongl. Collegium, äfven i allmänna frågor, bekänner, i rak motsats mot den liberalitet, hvarmed det yttrat sig vid det nu i fråga ställde tillfället. Skrå-privilegiernas de, ännu, liksom då, afskaffade skråprivilegiernas helgd är nu för Kongl. Collegium ungefär densamma, som helgden af 1810 års, ej mindre i dag än för 9 år tillbaka beståndande, lagstiftning då var. Skråcorporationernas, nu liksom då, af lagen redan åsidosatte interesse ligger Kongl. Collegium nu föga mindre om hjertat, än hela allmänhetens, national-industriens, näringsfrihetens interesse då låg.

(Forts. e. a. g.)

Till Redactionen af Stockholms Courier.

(Insändt.)

Den, som icke tror på raisonnementer (eller, som vederbörande kalla det, kannstöperier och skrik) om den herrliga verkan af skrån i näringar, tror väl icke, äfven om man visar honom "hålen efter spikarna", eller de handgripliga verkningarna. För den, som föresatt sig att aldrig tro eller medgifva mer, än hans eget interesse tillåter honom att tro eller medgifva, för honom skrifver jag icke; men för den, som *vill* se, då han *kan* se, vill jag yttra några tankar, föranledda af hvad vi dagligen hafva för ögonen.

Priserna på alla landtmannavaror hafva fallit och hålla på att falla till en på många år okänd låghet. Orsakerna vill jag icke söka utforska, ehuru det kanske ej vore svårt; ty de höra icke hit. Verkningen se vi och vilja deraf draga de slutsatser, som föranledas af det olika förhållandet i andra afseenden.

Under det spannemål, ved, kött, smör, hö, ull och med ett ord alla landtmannavaror betalas med circa hälften emot hvad de kostade för ett par år tillbaka; fordrar ännu Skomakaren, Skräddaren och hvarje annan skråborgare lika mycket för sitt arbete, som han fick de åren, då materialierna för hans arbete, matvarorna för honom och hans folk, värmen och ljuset i hans rum kostade honom dubbelt mot hvad de nu kosta. Han slår icke af, emedan han icke är tvungen dertill, genom täflan med någon annan. Om ock priset på nämnde varor ännu sjönke till en fjerdedel af hvad det nu är; så vore han visst icke enfaldig nog att sänka priset på sina tillverkningar; ty han *kan* uppehålla det vid hvad det är. Landtmännen från Södermanland, Upland, Westmanland, Finland, kunna icke träffas och öfverenskomma om hvad de

skola begära för sina varor; men handtverkare, som utgöra ett skrå och hafva en förenings-punkt i det så kallade *embetet*, kunna det. Torgpriserna rätta sig efter tillförselns mängd; men skrået kan hålla mängden alltid likadan, då ingen, utom ett visst antal, får tillverka. Den mängd, som consumeras, är alltid lika stor, åtminstone i det närmaste, och äfven landtmännen skulle således kunna hålla sina varor i huru högt pris de bekagade — om de blott ägde en föreningspunkt, en låda, där de finge öfverlägga, jemte lagar, som skyddade dem mot för många medtäflare.

Såsom ett botemedel mot stegrade priser på de dagliga nödvändighets-varorna, har man upfunnit så kallade Taxor, hvilka bestämmas af vissa auctoriteter. Att dessa taxor dock icke alltid, eller till och med sällan, varit hvad de bordt vara, det vittnar erfarenheten, och man har redan hållit vad, att nästa hyrkusk- eller åkaretaxa icke blifver lägre, då höet kostar 6 sk., än då det kostade 24, eller brödtaxan då säden kostar hälften mot förr. Inträffar sådant, så är det oförsvarligt, ehuru kanske icke oförklarligt.

Till Allmänheten.

Efter sju månaders qvarstad, har under den 17 sistl. Junii tryckta Skriften *Försök att omvända Opinionen i frågan om Röösgren och Tortur* blifvit till försäljning frigifven och finnes åter på Boklådorna; hvilket tillkännagifves till underrättelse för dem, som ännu kunde önska att veta, *hvarföre den blef indragen.* — Derjemte uptäcker utan då äfven, hvad som i denna skrift möjligen må vara användbart på de åtgärder, vi ännu hafva att vänta uti det stora Tortur- och arresterings-målet, hvilket hittills icke i någon del hunnit bringas till slut, ehuru kan hända mångens uppmärksamhet längesedan tröttnat att följa det.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Då Quiroga, såsom vald deputerad, afreste från Cadiz till Madrid och öfverlemnade befälet öfver Leonska arméen åt Riego, utfärdade han dag-ordres, af detta innehåll: "Under ingen förevändning får käppen brukas på de soldater, dem jag har den äran att anföra. Officerarne få ej bära käppar. Om någon brister i disciplin eller lydnad, skall han dömas efter krigsartiklarne; mindre förseelser bestraffas efter compagnie- police-ordningen och med straff-tjenstgöring."

Conservadoren talar om en revolutions-plan i Madrid, om liknöjdhet hos folket för constitutionen, om klemmighet mot 1814 års förrädare, dem man låtit undkomma till Portugal, om de, utan ett närmare upgifvet brott, så länge haktade Lorencinerna, om en hop Engelsman, som ankommit och hvilkas afsigter syntes misstänkta o. s. v. — I Cadiz är häktad en Officer, som smädat constitutionen och Riego. — Från Valencia talas om gäsning i Murcia och ett förslag att störta constitutions-stenen.

Frankrike. Vid öfverläggningen d. 3 dennes om Budgetten föreslog General Taraire, som nyss var hemkommen till Paris, att Budgetten måtte förkastas, för den ådagalagda fullkomliga odugligheten hos en regering, som genom sina undantags-lagar och Chartans kränkande hade tillintetgjort landets fri- och rättigheter. Han blef på Barthe-Labastide's formliga proposition, med stor pluralitet, visad till ordning; men detta bullrande mellanspel uptog största delen af sessionen.

De för National-subscriptionen anklagade (Gévaudan, Etienne, Odillon Barrot, Merilhou och Pajol) äro frikände af Assis-Rätten; men alla de i målet inblandade Tidnings-Utgifvare, utom Dunoyer, äro fällde till flera månaders fängelse och betydliga böter. Redactören af den ursinniga ultraistidningen Drapeau blanc har deremot blifvit, för smädelse mot regeringen, dömd till en månads fängelse och 200 Fr. böter, som är minimum af de för sådant brott utsatta straff. Man har an-

märkt, att liberala förbrytare alltid dömas till maximum.

En Capitain vid Jägare-regimentet Somme, vid namn Michael Nicephoros Stephanopoulos, har sökt att äfven få kalla sig Comnenos.

Generalen Vicomte Donadieu hade en dag kommit till Hert. af Richelieu och besvärat sig att ej hafva blifvit placerat i actif tjenst. Hertigen sade honom, på Konungens befallning, att krigs budgetten var färdig och att Krigs-Ministern derföre ej kunde bevilja hans ansökning; och då denna dessutom var skrifven i en oanständig stil, så begärde Konungen, att han återtoge den, men lofvade tillika att fylla hans aflöning ur sin egen Cassa; men att icke placera honom i verklig tjenst, dertill hade Konungen sina goda skäl. Detta förkastades med stolthet och Donadieu är arresterad.

Kamrarne torde just i dessa dagar hafva slutat sina arbeten och sessioner. — Decazes, som redan lärer hafva gått till London, hade före afresan dagligen sina formak fyllda af de förnämsta personer. Ministrar, Pairer, Deputerade, Konstnärer o. s. v.

England. D. 4 dennes afgaf Grefve Harrowby, i Öfverhuset, Hemliga Utskottets betänkande, som innehöll: "Utskottet har undersökt de framlagda papperen och funnit dem innehålla anklagelse (charge) mot Drottningen för äktenskapsbrott med en utländing och tillvitelse om det tygellösaste uppförande. Dessa documenter styrkas genom instämmande vittnesmål af flera på åtskilliga orter boende personer. Utskottet finner sig således pligtigt, ehuru innerligen det beklagar denna nödvändighet, att föreslå, det huset skrider till en högtidlig criminel undersökning öfver dessa angifvelser, hvilka tillvita Drottningen ett uppförande, som i högsta grad vanhedrar henne sjelf, nedsätter kronans ära och stöter landets moralitetskänsla." — Grefve Liverpool steg upp, för att till följande dagen annoncera en på detta betänkande grundad bill, men anmärkte, att han ej ämnade proponera någon vidare procedure med billen, innan den höga person, hvars karakter den rörde vore tillfrågad, när det folle henne lägligt. Lorderne af oppositionen fattade i tillfället och höllo tal.

Öfver allt har visat sig en stor enthusiasm för Drottningen, och från de aldra vigtigaste corporationer (Londons, Westminsters, Southwarks, Yorks m. fl. borgerskap) hafva till henne inkommit addresser, som allmänt bland annat innehålla det bittraste tadel mot regeringen. De aflämnas vanligen af orternas parlaments ledamöter och högsta embetsmän. Drottningens svar äro utomordentligt väl sammansatta och smickrande för Engelska folket. Dock anmärkte man, att Southwarks deputation icke fick något skriftligt svar, emedan Brougham var sjuk. Hvar hon visar sig, spännas hästarna från hennes vagn och den drages af folket. En dag hade hon promenerat och okänd farit igenom staden, ända till dess hon kom ut ur Alderman Waithmans krambod, der hon stigit in; men då blef hon igenkänd, och de vanliga fröjdebetygelserna begynte. Uppmärksamheten är på det högsta spänd, och man väntar resultaterna af Hemliga Utskottets beslut, hvilket väl icke är en befallning till Öfverhuset (såsom någon tidning oriktigt fattat ordet), men dock torde leda detsamma. (Engelska posten, som, efter vanligheten, bordt komma i går på föremiddagen, var ännu icke kommen i går aftons, så att man känner ingen ting nyare, än hvad Tyska tidningar innehålla).

Canning troddes, i enlighet med sina förr yttrade tänkesätt, träda ur Ministèren, om en bill mot Drottningen proponeras. Äfven taltes om parlamentets prorogerande, eller blott ajournerande, till d. 1 Nov. The Times berättar äfven, att underhandlingar åter skulle vara å bane; hvilket dock synes omöjligt nu mera, sedan utskottet afgifvit sitt betänkande.

Enligt stadgarna för underhusets inre ordning, arresteras den ledamot, som uteblifver från ett Utskott, där han är usedd att sitta. Detta hände här om dagen bland andra sjelfva Lord Castlereagh och General-Sollicitorn, och de sluppo ej lösa, förr än de betalt den bestämda pligten.

America. Några underrättelser säga, att fiendtligheterna mellan Insurgenterna och Morillo uphört; andra att denne skaffat sig fartyg, för att kunna draga sig undan.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 59. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 24 Julii.

Sine ira, studio et metu.

Den anonyme Insändaren af en i N:o 57 införd upgift, att Kongl. Maj:ts nådiga Cirkulär-bref till Dess Befallningshafvande af den 18 Augusti 1810 angående förändring af skjutsväsendet blifvit från Jemtland besvaradt den 6 Augusti 1811, har ännu icke för Redaktionen gifvit sig tillkänna. Men i stället har Redactionen kommit i tillfälle att bestyrka hans upgift med följande 2:ne betyg:

1:o Att det underdåniga Betänkande Kongl. Maj:t uti Circulair af den 13 Augusti 1810, från samtelige Dess Befallningshafvande i Nåder behagat infordra, rörande en förbättrad ordning vid Gästgifverierne i Riket, efter föregångne förberedande åtgärder, den 6 Augusti 1811 författades, samt den 8 i samma månad med posten härifrån afsändes; det varder härigenom intygadt. Östersunds Lands-Canzli den 11 Julii 1820.

På Landshöfdinge-Embetets vägnar
G. M. Ramstedt. O. Berger.

2:o Att ett till Kongl. Maj:t i underdånighet addresseradt Fribref om 3:ne lods vigt, ifrån Konungens Befallningshafvande i Jemtland, med Posten den 18 Augusti 1811, härifrån blifvit afsändt; det varder, enligt Postprotokollet, intygadt. Östersunds Kongl. Post-Contoir d. 12:te Julii 1820.

Carl Er. Granström.
Postmästare.

NÄRINGSFRIHET.

(Forts. fr. N:o 58.)

Sofismerna, hvarmed näringstvånget än i denna stund hos oss förläktas, borde nu mera vara likaså likgiltiga som vanmäktiga, sedan lagen är på frihetens sida; och om lagen sjelf ej kan göra sig gällande; så må man än mindre hoppas, att blotta vederläggningen af dessa sofismer skall hafva någon verkan. Hvad som bör göras och såsom en national-angelägenhet betraktas, är att hvar och en, hvars rätt förnärmas genom vägrad åtlydnad af lagen i enskilda frågor, fullföljer på högsta ort sin talan med all möjlig kraft och lägger sanningen i klar dag inför en Konung, som är näringarnes och all borgerlig frihets mest nitiske beskyddare, och visserligen ingen ting högre önskar, än att se Sig oberoende af orimliga tvångslagar, för att öfverkomma nationens industriella kraft åt dess högsta möjliga utveckling. Dugliga sakförare för ett sådant ändamål kunna icke fela. Redactionen af denna tidning skall göra sig en pligt af att inför allmänheten redovisa den framgång, deras bemödanden vinna.

Imedlertid, och som på motsägelser aldrig blir ända, torde mången finnas, som anser oss hafva alltför lättsinnigt behandlat, hvad vi kalla sofismerna, hvarmed näringstvånget förläktas, om vi alldeles för-

bigå det, som i de af oss granskade handlingar blifvit anfördt emot friheten och emot kraften af den lag, hvarigenom hon är stadgad. Vi torde då få hoppas våra läsares bifall till uptagande af det förnämsta i denna väg, hvilket ligger uti de Femtio Åldstes underdåniga påminnelser öfver Kongl. Commerce-Collegii utlåtande. För att lätta läsningen, torde det icke finnas otjenligt, att inkasten jemte de svar, vi derpå hafva att gifva, ställas i form af samtal, hvari vi lägga de Femtio Herrar Åldstes yttranden i *Skråmannens* och svaren i *Frihetens* mun.

Skråm. Borgareståndet har, enligt dess protokoll den 18 October 1809, ej frånträdt sina privilegier, utan fastmer under deras uttryckliga åberopande yttrat, att då de icke angingo personerne utan blott näringarne, de icke heller funnos lägga hinder i vägen för hvilken klass af medborgare som helst att idka borgerlig näring.

Frih. Så mycket bättre. Då hafva edra privilegier älven förut icke inneburit all den skråmässighet, Ni nu förfäktar. Att det stadgande, hvarigenom den alldeles uphörde, blifvit *befästadt genom Borgareståndets bifall och iklädt sig arten af en gällande föreskrift till rättighet för medborgare af alla stånd och klasser, att utöfva borgerliga näringar*, det är edra Femtio Åldstes egna ord uti första skriften till Konungen. Här är således icke fråga om bristande bifall af Borgareståndet till den utfärdade lagen, utan blott, huruvida den, så beskaffad som den är, kan så förklaras, att den står tillsammans med skråväsendet. Jag gissar, att Ni gör ert bästa.

Skråm. Utan tvifvel. Enligt det protokoll, jag åberopat, har Borgareståndet vid den förklaring öfver sina privilegier, jag nyss omtalte, fästat det af Ridderskapet och Adeln redan förut, på förhand, som man säger, antagne vilkor, att den näringsökande borde uppfylla alla med näringen *förknippade skyldigheter* samt näringen blifva förenad med *borgerlig tunga*. Häraf följer otvunget, att Borgerskapets privilegier i denna del ännu äro oförryckt beståndande, ty man har endast medgifvit något, hvaremot privilegierna icke lade hinder i vägen.

Frih. Och till de med näringen förknippade skyldigheter räknar Ni äfven dem, som näringen iakttager mot skrået, d. v. s. mot sig sjelf — de, icke skyldigheter, men rättigheter, hvilka skråmännen, för näringens skull, skaffat sig. Jag hade annars trott, att näringens skyldigheter voro hennes skyldigheter mot staten, och att med *borgelig tunga* förstods den tunga, som borgare *draga*, icke den, som de *pålägga*, för att försvåra inträdet i deras yrke och dess utöfvande. Att man måste skatta för sin näring, derpå har jag aldrig tviflat. Men att läroår, mäster-prof och burskap skulle få namn af borgelig tunga, det var Er förbehållet att lära mig. Jag trodde, att om sådant skulle duga till något; så vore det till sjelfva näringens uphjelpande; men att hvad som endast tjenar näringen sjelf till nytta, ej kan innefattas uti dess tunga eller skyldigheter. Det är derföre, jag trodde, att man icke kunde syfta på bibehållande af några sådana, verkliga eller inbillade fördelar, då man endast talte om näringens skyldigheter. Än mindre kunde man sjfta på fördelar blott för näringens idkare — jag tager Er på orden: här är icke fråga om personerna, utan om näringarne.

Skråm. Jag åter tror, att hädanefter som hittills ingen får idka borgerlig näring utan att hafva genomgått lärotid, förfärdigat mästerstycke, presterat examen o. s. v. och att hvar och en näringsidkare, behörigen antagen, ej kan undgå att deltaga

de onera och Stadsens rätt, som innefattas under ordet borgelig tunga.

Frih. Stadsens rätt skulle man dock kunna utgöra, utan att hindras i åtnjutande af den allmänna rättigheten till idkande af all borgelig näring. Jag finner det således icke mödan värdt att tvista om riktigheten af benämningen, då stadsens rätt föres under onera, som kallas borgelig tunga. Men när man nu deltager äfven i all stadsens rätt, och likväl icke får utöfva den näring, man behagar; hvad har man då vunnit på 1810 års concessioner?

Skråm. Hvad man vunnit? Jo, att hvarje klass medborgare, vare sig Adel, Prester, Bönder och Landtbrukare, Ståndspersoner eller Tjenstemän, ej må uteslutas ifrån rättigheten att få idka borgerlig näring, enär de upfylla hittills vanliga skyldigheter, och lika med alla andra burskap ägande borgare deltaga i borgeliga onera: ett förhållande, hvilket hittills ej ägt rum, emedan man ansett borgare-rätts åtnjutande incompatible med egenskapen att tillhöra någon af de upräknade medborgare-klasser; men häraf följer alldeles icke, att alla författningar för burskaps erhållande och för rätt till närings idkande, som ej har afseende på personens stånd, utan blott på hans skicklighet, skulle vara upháfna.

Frih. Verkligen? Man har ansett borgerätts åtnjutande incompatible med egenskapen att tillhöra någon af dessa medborgare-klasser. Jag tror det äfven. Men så har man ansett endast derföre, att man om borgare-rätt haft ett annat begrepp, än det man måste göra sig, sedan den innefattar blott den för alla lika öpna rättigheten att idka borgelig näring. Ty om den fordna borgare-rätten är incompatible med egenskapen af Adelsman, Prest, Ståndsperson; så är idkande af all borgelig näring icke derföre incompatibelt med någondera af dessa egenskaper. Men just uti omöjligheten att förena borgare-rätten, sådan Ni föreställer Er den, med egenskapen af Adelsman och Tjensteman, bör Ni finna ett bevis, att med näringarnes öpnande för alla medborgare-klasser ej kan menas blott rättigheten att ingå i dem efter skrå-ordningen. Till ingen medborgare-klass, utom Adelns, födes man i Sverige. Att alla klasser kunna idka näringarne, vill dock säga, att man får idka dem, sedan man redan tillhörer en klass, och med qvarblifvande i den; ty att öfvergå från den ena till den andra, har lika litet varit förbudet, som att från början bestämma sig för hvilkendera man velat. Som nu den gamla borgare-rätten icke låter på detta sätt förena sig med tillhörigheten till en annan medborgare-klass; så kan borgare-rätt af denna beskaffenhet ej mera finnas.

Skråm. De betänkligheter, säger jag, hvilka i anledning häraf naturligen upstå, huruvida nu lättare än förr de svårigheter må undvikas, som nödvändigt upkomma af sådanes antagande i handel och handtverk, hvilka skulle förena egenskapen af flere Riksstånd i samma personer, tilltror jag mig ej att ens kunna försöka att undanrödja; och dem hafva de Femtio Äldste öfverlemnat till Kongl. Maj:ts eget höga eftersinnande.

Frih. De hafva gjort väl. När med antagande i handel och handtverk förstås uthållande af läro-år och det mera; då upresa sig verkligen de mest eftertänkliga svårigheter för Adlingars, gamla Presters och andra gamla Tjenstemäns antagande uti de lofliga Skrålådorna. Får man åter utan omsvep företaga sig att drifva hvad näring som helst; så låter detta sig rätt väl göra för dessa och alla andra slags medborgare. Hvad angår *sådana*, som i

samma person skulle förena egenskapen af flere Riksstånd; så får jag underrätta Er, att *sådane* finnas förut; att adelskapet icke går förloradt i en Friherre, hvilken såsom Biskop sitter i Presteståndet och förfäktar skrå systemet, och att presterligheten ej vanhelgas i en Grefve, som höjer sin patriotiska röst på Riddarhuset, för att krossa detta system. Skulle nu dessa båda äfven drifva borgelig näring, och borgerskapet funne dem derigenom förena i samma personer ännu ett Riksstånd; så kunde deraf ingen ting olyckligare, eller lyckligare, för borgerskapet upkomma, än att ingendera vore valbar till representant af näringsståndet — och sådant är det ju i alla fall icke, som borgerskapet önskar.

Skråm. Ja, *Näringsståndet!* Detta lärer vara det konstord, Ni vill införa, i *Borgareståndets* ställe. Märk då, hvad de Femtio Äldste sagt. Det kunna vi dock, hafva de sagt, ej undgå att i underdånighet anmärka, att en alldeles oinskränkt näringsfrihet skulle icke rimligen af Borgareståndet hafva kunnat medgifvas, utan under medgifvandet af hela Ståndets totala uplösning; men detta har påtagligen ej kunnat vara meningen med Ståndets beslut. Ja, Borgareståndet måste Ni uplösa, om Ni skall få näringsfriheten sådan, som Ni önskar den.

Frih. I sådant fall borde näringarnes interesse vika för Ståndets. Att detta stånd är till endast för näringarnes skull, och således ej bör få äga ett interesse skildt från deras eller mot dem stridigt, vågar jag icke anföra; ty jag förenar mig upriktigt med Er deri, att ett Riksstånd ej får, annorlunda än i constitutionel väg, uplösas, af hvad orsak som helst.

Jag vill ej heller åberopa er egen sats, att näringarnes högsta intresse ligger i skråväsendet, som följaktligen ej bör kunna frukta att af dem någonsin störtas, utan tvertom kunna räkna på, att de, försatte i all möjlig frihet, dock skola sjelfkrafdt och ofördröjligen återvända i skråförfattningarnes och skråformens armar. Ni skulle säkert icke nöjas, att jag visade Er Borgareståndets bestånd tryggadt på de grundvalar, hvarpå Ni sjelf upreser byggnaden af dess vigt och gagnelighet.

Men jag äger en långt enklare utväg att bevisa Ståndets förenlighet med friheten och grunden för dess trygghet att, såsom Riksstånd, aldrig rubbas genom förlusten af skrå-privilegierna.

Alla näringar måste representeras i Riksförsamlingen. Handels- och handtverksnäringarne representeras hos oss, genom ett särskildt Stånd, och detta måste fortfara — se der, hvad Grundlagen fordrar. Hvilka näringsförfattningar och huru mycket skråtvång som skall finnas för de personer, af hvilka de i fråga varande näringarne utöfvas och genom hvilkas ombud de representeras — se der något, som icke ligger i Grundlagen, hvilken lemnat näringsförfattningarne, såsom ekonomiska, i Konungens hand, att efter nådigt godtfinnande ändras och upphäfvas.

Borgerskapet i städerne är efter Grundlagarne ensamt berättigadt att representeras såsom näringsidkare. För bibehållande af denna rättighet behöfves ingen ting mer, än att de representerade näringarnes idkare fortfara att bo i städer och drifva dessa näringar. Namnet af borgare kan dem då icke betagas, ehuru det, i afseende på skråväsendet, får en helt annan bemärkelse, än den, som hittills varit dermed förenad. De näringsidkare åter, som icke bo i städerna — eller blott de, som icke utgöra all *stadsens rätt*, i fall någon kan undvika det — förblifva orepresenterade och göra således, i afseende på sjelfva stånds-pri-

vilegierna, ej något intrång i Borgareståndets rätt.

Skulle nu möjligtvis denna rätt, efter skrå-privilegiernas afskaffande, finnas medföra så litet exclusiva förmåner, att Borgaresťåndet ej satte värde på dess begagnande för dessa förmåners skull, och funne den vigtig endast för fäderneslandets allmänna angelägenheter (hvilka då måste vara borgareståndets, liksom alla andra medborgares, stora angelägenhet); så kunde deraf ingen ting värre hända, än att Ståndet, till lättande af de kostnader, som åtfölja representationen, begärde att få bland sig uptaga utan åtskillnad alla idkare af de representerade näringarne, ehvad de bodde i städer eller på land. Denna begäran skulle visserligen icke afslås, emedan den vore ett bevis, att näringsfriheten gjort sin högsta och dyrbaraste verkan, den att inom sitt område uplösa i allmän medborglighet striden mellan medborgares enskilda interessen, och bringa representationen af all näring till enhet i sjelfva verket, ehuru länge den ock må fortfara att i formen vara delad på olika stånd.

Skråm. Ja, sådant låter. Men erinra Er blott, att hvarken vid propositionen, under öfverläggningarne eller vid beslutets fattande, någon fråga förevarit om ändring eller uphäfvande af 114 §. Regeringsformen. — — — —

Frih. Hvilken §. lyder, sålunda: "Konungen låte samtelige Riksens Ständer deras "Privilegier, Förmåner, Rättigheter och Friheter åtnjuta; beroende det på samtelige "Riksståndens öfverenskommelse och Konungens bifall, att låta dem undergå de förändringar och jemkningar, som Rikets behof "kunna fordra." Jag har aldrig trott, att Rikets Ständers privilegier och rättigheter skulle vara detsamma, som personers eller corporationers privilegier och rättigheter. Om Konungen ändrar akademiska constitutionerna, och fordrar vida större lärdom och skicklighet för inträde i det heliga Predikoembetet; skall väl Preståndet säga, att dess privilegier derigenom blifvit förnärmade? Och vore det ej samma sak, om Konungen ålade dem, som vilja blifva Snickare eller Vagnmakare, att förse sig med ett visst lager af länge torkadt träd, eller ock i allmänhet föreskrefve, att en viss grad af bildande upfostran erfordrades för tillåtelsen att blifva borgare, ja till och med hemmansbrukare? Skulle nu detta anses för kränkning af Bonde- eller Borgareståndets privilegier? Låt nu Konungen tvertom finna, att handeln på främmande land eller inomlands, eller hvilken annan näring som helst, är besvärad af för mycket tvång och hinder; skall Han då icke, utan intrång i Borgareståndets privilegier, kunna häfva detta tvång och dessa hinder? Skall Han blott kunna försvåra, men aldrig lätta, vilkoren för utvecklingen af folkets idoghet? Kan Han nu begge delarne; hvad är det då i Handelsreglementen, skråordningar och näringsförfattningar, som utgör ståndsprivilegium och ej får behålla egenskapen af ekonomisk lagstiftning? — Låtom icke gäcka oss! Ståndsprivilegium är ingen ting annat, än hvad Riksstånden, såsom Stånd och för bibehållande af all deras rätt såsom sådana, tillhörer. Och ingen ting annat är sanctioneradt genom 114 § af Regeringsformen. Huru det väsendtliga, som för Borgareståndet derunder innefattas, skall hållas i helgd och utöfvas, är hvad jag redan visat.

Skråm. Ej heller har någon fråga förevarit om uphäfvande af Kongl. Försäkringen den 25 Februarii 1789 eller 2 § 4 Kap. Handelsbalken, flere Resolutioner att förtiga.

Frih. Nej, icke annorlunda, än så, som fråga om en gammal lags uphäfvande alltid är, då en ny rakt deremot stridande

lag stiftas. Man tviflar vanligen icke, att ett sådant uphäfvande är fullständigt.

Skråm. På de grunder, jag anfört, antager jag, att Borgareståndets privilegier ännu äro oförryckt beståndande, så vida intet annat är vordet medgifvet än det, hvaremot de ej lägga hinder i vägen — — —

Frih. Således platt ingen ting.

Skråm. Och om något tvitvelsmål ägde rum, huruvida den mening, jag fattat af Borgareståndets beslut den 18 October 1809, dermed är enlig eller ej, torde förklaringen af rätta förståndet af berörde beslut ej annorlunda, än efter Borgareståndets förutgångne hörande vid allmän Riksdag, kunna gifvas.

Frih. Låt så vara. Imedlertid kan likväl Konungen slita tvisten genom begagnande af sin makt att uphäfva skråordningen och allt hvad dertill hörer, såsom varande ekonomiska Författningar. Borgareståndet må sedan fritt förklara sitt beslut. Att låta nämnde författningar bestå, sedan de äro med Konungens bifall i sådan väg uphäfna, som vi sett, det är endast, hvad jag tror icke ligga i Konungens makt.

Skråm. I alla fall är frågan af största inflytelse på hela rikets välfärd. Utan *arbetets fördelning i flera arter och slag* kan ingen verklig national-välmåga erhållas. Mångslöjd hindrar productionernas myckenhet och godhet. Angeläget har det derföre blifvit, att åtskilja landtmanna-näringen, som occuperar med sig rå-ämnenas alstrande, ifrån stadsmanna-näringen, som har till föremål rå-ämnenas förädling; och stadsmanna-näringen har af sig sjelf fördelt sig i åtskilliga arter af handel och slöjder — —

Frih. Af sig sjelf! Nå, hvarföre kunde den då ej också af sig sjelf skilja sig från landtmanna-näringen? Hafva då de en sådan benägenhet till förening, att den ena lättare sönderdelar sig sjelf i flera grenar, än skiljer sig hel och hållen från den andra? Är det så; då torde man hafva svårt att komma ifrån deras mening, som alltjemnt åberopa landtmännens stora benägenhet att använda deras lediga stunder på hvarjehanda slöjd, och som häraf draga den slutföljd, att landtmännens tid, ej alltid användbar på deras hufvudyrke, kan ofta med mycken fördel för dem sjelfva på detta sätt begagnas — ehuru häraf icke följer, att idkarne af de slöjder, som fordra större konst, fullkomligare verkstäder och något betydligt förlag, med ett ord idkarne af de slöjder, som verkligen behöfva att skiljas från landtmanna-näringen, någonsin genom landtmännens medtäflan kunna komma i förlägenhet. Den nya täflan, som slöjdeidkaren genom friheten får att utbärda, och som kan blifva ej mindre vådlig för honom än nyttig för sjelfva slöjderna, är natursgåfvornas fria täflan, då de utan hinder kunna vända sig dit, der de igenkänna sin kallelse.

Skråm. Erfarenheten hade med säker hand ledsagat industrien på denna bana (arbetsfördelningens) innan ännu någon filosofisk statsman funnit denna hufvudmaxim för all klok statshushållning; och städerne danades till tillhåll för förädlingarne och handeln.

Frih. Ja, detta hade erfarenheten gjort till och med innan skråordningarne upkommo. Hennes verk kan då icke förstöras med dem.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

England. Sedan Lord Harrowby d. 4 afgifvit Hemliga Utskottets betänkande, och Lord Liverpool i anledning deraf annoncerat motion, ingaf Lord Dacre d. 5 en petition af Drottningen, af innehåll, att hon, så vidt hon begripit nämnde betänkande, ämnade försvara sig

men att vissa vigtiga ämnen funnos, som måste utvicklas i procedurens närvarande läge; hvarföre Drottningen begärde att genom sina ombud genast blifva hörd öfver dessa ämnen. — Lord Liverpool påstod, att hon icke kunde känna det afgifna betänkandet, innan hans bill vore framlagd och i afskrift henne meddelad. Häröfver upstod debatt, och Lorderne af oppositionen yrkade, att hon måtte få höras, emedan fallet vore eget i sitt slag. Lord Dacres motion om ombudens hörande förkastades.

Derpå gjorde Lord Liverpool sin annoncerade motion, efter en lång inledning, deri han visade Ministrarnes grunder för det steg, de tagit, att vilja uplösa Drottningens ägtenskap, utan att mot henne använda vidare stränghet. Han anställde derpå betraktelser öfver det obehagliga för Ministrarne och hela landet, i en händelse, som ej inträffat på 200 år, och slutade sin inledning med den önskan, att Drottningen måtte kunna vederlägga beskyllningarna.

Billen uplästes och var följande:

"Alldenstund år 1814 Hennes Maj:t Carolina Amalia Elisabeth, då Prinsessa af Wales och nu förmäld Drottning af England, i Mailand i Italien i sin tjenst antagit en viss Bartolomeo Bergami, utländing af ringa stånd, som förr varit i dylik tjenst; alldenstund sedermera en oanständig och stötande förtrolighet upstått mellan Hennes Kongl. Hoghet och besagde Bergami, samt H. K. H. icke blott uphöjt honom till ett högt embete inom sitt hus och tagit honom i sin tjenst och det till höga och förtroende-tjenster omkring sin person, utan ock gifvit honom andra stora och utomordentliga bevis af sin gunst och synnerliga förtroende, skaffat Riddare-ordnar och hederstitlar åt honom och förlänat honom en föregifven orden, som H. K. H. företagit sig att, utan all rätt och laglig auctoritet, sjelf stifta, och H. K. H. under tiden, glömmande sin höga rang och plats och sin pligt mot Eders Kongl. Maj:t, samt utan afseende på sin ära och karakter, så väl offentligen som enskildt, på de åtskilliga orter och i de länder, dem hon besökt, upfört sig mot Bergami och i andra hänseenden med oanständig och stötande förtrolighet samt med honom underhållit en tygellös, förnedrande och brottslig förbindelse, som länge varat under H. K. H:s vistande utomlands och kastat mycken skugga och vanära på Eders Maj:ts familj och riket; derföre — — hemställa vi, andelige och verldslige Lorder samt ofrälse ståndet i Parlament församlade, hos E. K. M. underdånigst, att förordnadt och stadgadt blifver: att bemälte Carolina Amalia Elisabeth, så snart denna bill gått igenom, förlorar titel af Drottning och alla fördelar, rättigheter och privilegier, hvilka tillkomma henne såsom förmäld Drottning af England; och förklaras för alltid oskicklig att besitta och utöfva dem alla eller till någon del; och att dessutom förordnas, att ägtenskapet mellan Konungen och bemälte Carolina Amalia Elisabeth för alltid är till alla delar och i alla afseenden uplöst, uphäfvet och till intet gjordt."

Grefve Grey frågade, om de upräknade förbrytelserna skulle närmare upgifvas, och om Drottningen skulle få lista på vittnena mot sig. — Grefve Liverpool: Förbrytelserna äro tillräckligen upgifna i inledningen; det andra är brukligt endast i högförräderimål.

Samma dag nämndes i Underhuset ett Utskott till verificerande i registren af Öfverhusets steg i afseende på Drottningen. Lord Castlereagh annoncerade motion om upskjutande af öfverläggningen öfver den Kungliga propositionen, i anseende till hvad Öfverhuset beslutit.

D. 6 meddeltes Lord Liverpools bill Drottningen officielt, och samma dag ingaf Lord Dacre en petition från henne, deri hon uttryckte sin förvåning öfver proceduren och billens innehåll, högtidligen protesterade deremot och yrkade, att hennes ombud måtte höras inför barren. Detta bifölls och Hr. Brougham och Denman företrädde. Den förre förklarade alla de i billen anförda facta för falska, och att Drottningen begärde att oförtöfvadt och, om möjligt, vid billens andra läsning, få lagligt procedera, för att straffa sina idelserna. Derpå beslöts, att debatten skulle fortsättas d. 10. —

Samma dag gjorde i Underhuset General Ferguson sin annoncerade motion: att hos Konungen måtte anhålles om meddelande af de updrag och föreskrifter, hvilka, sedan Drottningen år 1814 lemnat landet, blifvit gifna, för att skaffa underrättelser om hennes upförande, samt om upgift på de penningar, som blifvit därpå använde och de personer, som dem emottagit. — Lord Castlereagh ville icke neka upplysningar, men ansåg dem ännu förhastade. — Creevey angrep Mailändska commissionen och personligen vice Cantzleren Hr. Leach, såsom egentliga uphofvet dertill. — Efter flera förslag om tiden, till hvilken öfverläggningarna om det Kungliga budskapet skulle upskjutas, beslöts ändtligen, att all vidare tids bestämmande för debatten skulle återtagas; så att Un

derhuset numera har ingen ting att göra med hela målet.

D. 7 annoncerade Hr. Beaumont i Underhuset en motion om Kröningens upskjutande, till dess Drottningens sak vore afgjord. Lord Castlereagh anmälde sig hafva tänkt göra en dylik motion. Till följe af Drottningens yrkande, att undersökning genast må företagas, vore målets skick alldeles förändradt; och denna förändring vore orsaken, hvarföre han aftonen förut yttrat sig helt annorlunda. Beaumont förklarade sig då icke vara sinnad göra motionen.

Fem personer hade ankommit till London, ledsagade af en courier, som ej ville tillåta, att utom dem någon annan passagerare gick öfver på paketbåten från Calais. Dessa personer hafva en tid stått under Österrikiska regeringens upsigt.

Spanien. Cortes skulle bestämdt sammanträda d. 9 i denna månad. Man bör således snart hafva underrättelser att vänta om deras öfverläggningar. Enligt alla berättelser, herskar lugn i hela riket. De arresterade Lorencinernas process har begynt instrueras; och de anklagas att hafva förolämpat Konungens helgade person, öfverträdt constitutionen och utan anledning smädat Krigs-Ministern.

Quiroga har i Madrid hållit högtidligt intåg d. 23 Junii, under folkets fröjdebetygelser och välsignelser. Han höll ett kraftigt tal till folket.

Frankrike. Då Decazes kommit till Paris, har Clausel de Coussergues aflägsnat sig derifrån. Många deputerade hafva dessutom tagit permission, och bland dem Chauvelin.

På tidningarnas frihet kan intet säkrare prof ges, än att ingen fått berätta om en själamassa, som d 3 dennes, under stort tillopp af folk, hölls öfver den unga Lallemand i St. Sulpice Kyrkan.

Om Decazes berättas, af äldre datum, att han med ovanligt stor train och prakt går till London, äfven som att han yttrat missnöje öfver sin svärfar Gr. St. Aulaire och häftigt talat mot den rådande liberaliteten, hvarvid han försäkrat, att af honom aldrig skulle blifva någon doctrinär; en dylik varelse vore en Hermaphrodit, och han ville vara en fullständig man.

Turkiet. Ali Paschas soldater äro exercerade efter Europeiska taktiken, och bära uniform, som annars är ovanligt bland Turkarna. Folket är vackert, lifligt och härdadt; men Ali anses icke lita på hälften deraf, hvarföre han användt Europeiska ingenieurer, till att bygga ointagliga fästningar på de högsta bergen.

Amerika. En ny revolution skall hafva ägt rum i Buenos Ayres och Balcarcel vara vald till Sarrateas efterträdare; emedan de andra provincerne begärt Buenos Ayres's bistånd och Sarratea lemnat vapen därtill. Några dagar derefter skola dock förbundets truppar inryckt i staden och blifvit väl emottagna af det lägre folket; hvarpå man väntade krig med Brasilien.

I Caraccas och Morillos högqvarter är, enligt bref af d. 16 Maji, constitutionen förkunnad och med allmän glädje emottagen. Insurgenternas sak stod då ganska väl, och sammangaddningar till deras fördel hade blifvit uptäckta i Valencia.

Afrika. Slafhandeln drifves med otrolig framgång. Enligt bref af d. 12 April från ett till denna handels hämmande, kryssande Americanskt krigsfartyg, befunno sig då på kusten 200 skepp, som drefvo denna handel och alla voro goda seglare, så de till större delen undkommo bevaknings-skeppen.

Nederländerna. Valen till deputerade vid de nya General staterna hafva redan öfverallt begynt.

Tyskland. Storhertigen i Baden har, bland de af andra Kammaren föreslagna Candidater, nämnt Doctor Kern till President. — Gensdarmeriet är afskaffadt i Bayern och betydliga indragningar vid arméen äro gjorda. — Bland de Darmstadtska ständerna hafva på längt når icke två tredjedelar svurit constitutionen och regeringen arbetar därföre ifrigt att fylla bristen. Valmännen i Darmstadt hafva offentligen betygat sin erkänsla för sina deputerade, som nekat den fordrade eden och nedlagt sina fullmagter, då det påyrkades. Staten Friedberg, hvars deputerad blifvit af andra Kammaren kasserad, har, på upmaning att välja en ny, protesterat mot alla belut af Kammaren, som ännu icke var fulltalig. Af sednare datum berättas dock, att Landtständernas sessioner redan begynt och flera af de bortresta deputerade hafva återkommit, men en del åter afrest. — En tidning vill veta, att de Hessen-Casselska Landtständerna snart skola sammankallas.

Stockholm. Under sistl. vecka har på Metall-vågen här blifvit utclareradt och under lastning liggande omkring 6,000 skeppund.

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

N:o 60. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 27 Julii.

Sine ira, studio et metu.

NÄRINGSFRIHET.

(Forts. fr. N:o 59.)

Skrâm. Inom trånga områden innehöllo städerna betydande antal af menniskor. Landtmannen fann der säker afsättning på sina produkter och säker tillgång på sina förnödenheter. Han fann dem *för bättre köp* och *af större godhet.*

Frih. Huru skola då städerna frukta något af landtmännens medtäflan?

Skrâm. På detta sätt hafva de menigheter blifvit danade, som i städerna idka handel och slöjder.

Frih. Ja, på detta sätt — icke genom skråordningar.

Skrâm. Man skulle vara blind, om man ej insåge, att det är arbetsfördelningen och den genom lagarne bevarade skillnaden imellan landtmanna- och stadsmanna-näringarne samt imellan stadsmanna-näringens särskilda slag, som vi äro skyldige slöjdernas och handels-vettenskapens fullkomlighet.

Frih. Nyss var det *erfarenheten*, som ledsagat industrien på denna bana, innan sjelfva Statsmännen ännu funnit behofvet deraf. Nu fordras det lagar att bevara den *af sig sjelf* upkomna fördelningen?

Skrâm. Slöjderne hafva behof af hvarannan. Föreställ Er tillverkningen af en vagn, den vagnmakaren skulle skjutsa till smeden, smeden till sadelmakaren, sadelmakaren till målaren, denne till gelbgjutaren o. s. v., hvilka alla skulle bo, skilde ifrån hvarannan i särskilda byar eller socknar.

Frih. Och just derföre hafva alla dessa, utan skråordning, funnit nödigt att flytta tillsamman. Skråordningen befaller dem det visserligen icke, och hindrar ej, att en stad kunde hafva många vagnmakare, och ingen smed, en annan tvertom. Jag skulle tro, att detta bevisar skråordningens onödighet.

Skrâm. Således nu, måste man antaga, att städer äro nödvändige —

Frih. Och som de äro nödvändige; så behöfver man ej frukta, att de icke skola alltid bibehålla sig genom sin blotta nödvändighet, utan skråtvång.

Skrâm. Stadsmanna-näringens åtskilliga slag få ej förblandas, om eljest med arbetsförmågan så skall hushållas, att deraf må påräknas den högsta möjliga effect för tillverkningarnes mängd och godhet.

Frih. Ja, *hushållas!* Se Commerce-Collegii utlåtande. Det är icke i skråverkstäderne, som frimåndagar brukas!

Skrâm. Detta, säger jag, har gifvit anledning till näringsidkarnes fördelning i vissa *skrån* och *societeter.*

Frih. Jag för min del har genom hela er tankegång frågat mig efter en sådan anledning, och funnit tvertom, att allt, hvad Ni anfört, gör sig sjelft utan skrån, och så-

ledes icke innehåller någon anledning till deras inrättande. Icke påstår jag likväl, att anledningar derill saknats. De äro temligen kända.

Skråm. Hvar och en skall befatta sig med sin slöjd, men ej blanda sig i någon annans, för att icke genom lockningen af en utvidgad förtjenst inledas i företag, dem han ej med noggrannhet skulle kunna utföra.

Frih. Ja, lockningen af större förtjenst är en högst farlig sak! Om den lockade vinner denna förtjenst; så är det derföre, att han lyckas i yrket — och då riktar han sig och gagnar sina kunder, hvilket är illa för hans medbröder. När han ej lockmaten; så borttages den af andra, som skickligare äro. Den lockade blir flat, ängslig, kan hända ruinerad, hvilket är ganska illa för honom sjelf — och hans stackars medbröder, som tagit vinsten, begråta säkert hans öde och beklaga, att ingen skråordning förekommit det. Se der, efter ert föreställningssätt, en af skråordningens anledningar — visserligen stor för skrået, om än liten för allmänheten.

Skråm. Allmänheten, som skall betjena sig af arbetarens industri, är bäst belåten dermed, att han icke sålunda lockas.

Frih. Ja, i synnerhet om den skicklige utestänges från yrket och tvingas att fuska i ett annat, för hvilket han saknar anlag, men hvartill han från barndomen är bestämd och utlärd.

Skråm. Ni vet, hvad allt jag har att säga om skråns vigt, för nödig *police* öfver mästare och betjening — —

Frih. Ja, man vet, att ingen annan police någonsin behöfver befatta sig med dem!

Skråm. — — för *undervisningsanstalter* inom hvart yrke — —

Frih. Man behöfver blott 6 till 7 år, för att lära göra en sko.

Skråm. — — för den *strängare ordning*, som lärlingar behöfva underkastas, hvilka tagas ur de lägsta folkklasserna och äro rå och okunnige personer *) — — —

Frih. Ordningen är dock något hård, i fall den är strängare, än Tjenstehjonsstadgan medgifver — och Gud vet, om det skall vara nyttigt att hafva den strängare, eller hvarföre icke samma ordning kan, efter allmän eller särskild Tjenstehjonsstadga, vidmakthållas af en mästare, som icke lyder under skrå. Kanske derföre, att han sjelf, vid inträde i handteringen, icke varit en så der rå och okunnig person?

Skråm. — — för ordning och disciplin ibland Mästare och betjening, i brist af årstjenst, som ej kan äga rum — — —

Frih. Och äfven härtill hjelper skrå? Det kan jag ej fatta.

Skråm. — — ändtligen för upsigten å sjelfve mästarne, att de ej få tillverka på egen hand, innan de känna arbetet i grund.

Frih. Huru? Äfven sedan man blifvit Mästare, kan man hindras att arbeta på egen hand? — Det var mig obekant.

Skråm. Huru, genom alla dessa anstalter, arbetet fås *för bättre pris* — —

Frih. Hvaraf, såsom redan sagdt är, följer, att ingen kan täfla med skråmästarne. Lyckliga verkan af skråväsendet! Säkert har det då ändtligen uphunnit ändamålet för sin inrättning och kan nu umbära allt skydd mot täflan.

Skråm. — — huru fattiga arbetare, i brist af skrå, skola sakna nödiga hjelpmedel för sin rörelse, när de börja drifva den på egen hand.

Frih. Men med skrå skola de finna alla nödiga tillgångar, äfven till mästerprof, skådemästares och embetsbröders förplägning, afgifter till lådan och hvarjehanda

*) Hvilka äro de lägsta folkklasserna?

annat, som ej kommer i fråga, om skrå icke finnes.

Skråm. Skulle sammansättningar till dyrhet vilja försökas; är felet hos den allmänna upsigten, hvarunder hvar och en Handels- eller Handtverkeri-corporation ovilkorligen alltid bör vara ställd.

Frih. Aha! allmän upsigt! Förlåt, jag visste icke, att den fanns, och än mindre huru den skall förfara, för att hindra sammansättningarne. Skulle det vara Skråmästarnes mening, att vilja stå under en sådan upsigt, som hindrade dem att sjelfva bestämma priset på deras arbete? I det fallet måste man medgifva, att skrå har en särdeles retelse. Jag måste dock bedja Er att få veta, till hvilken allmän upsigt eller myndighet jag bör vända mig, om jag vill låta föreskrifva en Skomakare det pris, hvartill han bör lemna mig ett par stöflar, eller en Kramhandlare, hvad han får taga för en aln kläde — utan att de nemligen, i och med detsamma, kunna undandraga sig att lemna varan; ty annars hjelper föreskriften till ingen ting. Jag tror, att skrå-andan skulle svalna, om sådant vore möjligt att stadga eller verkställa, eller om i allmänhet de, som draga fördelarne af skråtvånget, finge i sjelfva verket vidkännas sådana skyldigheter, som de påstå vara dermed förenade.

Skråm. Vådan för slika sammansättningar skulle i alla fall ej vara undanröjd genom en oinskränkt frihet, ty alla inom samma näring skulle lika väl, som skråmas eller societeternas medlemmar, kunna sammansmälta till en corporation - - -

Frih. Som likväl i dag aldrig kände, hvilka och huru många nya medlemmar den hade i morgon, eller hvar de komme att finnas. Det är nog svårt, att sammanhålla sådana corporationer.

Skråm. - - en corporation, säger jag, hvars operationer blefve så mycket farligare, som de ej controllerades af allmänna upsyningsmakten.

Frih. Farliga operationer af folk, som stode i öppen täflan med hela landets industriella kraft! Detta skall jag tro, när Ni visar mig, att hela Sveriges jordbrukare slutit öfverenskommelse till spannemålens stegrande efter en ymnig skörd.

Skråm. Är antalet af handlande eller handtverkare mindre än behofvet fordrar; bevisar sådant antingen brist på folk - - -

Frih. Brist på folk, i förhållande till behofvet af handlande och handtverkare! När uphörde då folkmängden att vara måttstock för detta behof?

Skråm. - - eller fel i administrationen.

Frih. Hvilken administration? Kan skråväsendet genom någon administration sörja för tillgång på handlande och handtverkare? Hafva någonsin skråmännen åtagit sig en sådan pligt? Eller kan någon administration ålägga dem den? Kan man ens ålägga dem att prestera dugliga varor — jag säger icke i erforderlig mängd, men blott för den, som vill betala rätt öfverdrifvet, för att få dem? Om det då är sannt, att vi sakna dugliga skoplagg i Stockholm; så måste det komma af brist på skrå eller på administration.

Skråm. I förra fallet är saken ohjelplig tills vidare - - -

Frih. Ja, om brist på tillverkare och handlande kommer af folkbrist; då är saken ohjelplig.

Skråm. - - i det senare bör rättelse ske.

Frih. Ja; men då skulle skrået fara illa af rättelsen. Ty att afhjelpa bristen vore då att lemna ett mera fritt inträde på skråets territorium.

Skråm. Men ej kan det tillskrifvas

inrättningen af skråen eller societeter, hvartill fritt tillträde är, om näringen sådant tillåter.

Frih. Om näringen sådant tillåter — ja, det får man icke glöma. Ty att inträda först, och försöka sjelf, om näringen sådant tillåter, det vore att vända upp och ned på skråväsendet.

Vet Ni, min Herre, Ni kämpar här; hela vägen igenom, mot skuggor. Jag har knappast någonsin hört klagas öfver brist på handlande och handtverkare, sådane de varit. Skråen och societeterna hafva verkligen den meriten att draga till sig visst folk, som måste finna sig väl af bristen på fri medtäflan — korteligen, våra städer öfvertlöda af gesäller, som ofta äro sysslelösa. Det är icke att öka dessas antal, som jag syftar, utan tvertom att i grund reformera dem derigenom, att de duglige blefve så sysselsatte, att de öfrige måste svälta ihjäl eller företoga sig något nyttigare än dagdrifveri och liderlighet. Visserligen skulle i början en gräselig förbistring upkomma. Arbetet skulle genast falla i pris. Makligheten och vällefnaden, vane att med stegring godtgöra frimåndagarne och dryckeslagen, skulle ej kunna följa med, och skulle derföre skrika i himmels höjd om sitt öfverhängande förderf. Som makligheten och vällefnaden mestedels ej stå till bättring; så skulle verkstäder och mästare ramla i parti; och det skulle kanske icke länge dröja, innan detta rammel medförde verklig brist på tillverkare, så att förbrukarne snart åter funne sig blottställde för oskäliga arbetspriser. Men detta skulle sätta lif i den trögfna täflan, och förlägenheten ej blifva långvarig. Efter ännu en kort tid — sedan Garnisons-regementerna hunnit anamma det odugliga skräpet af skråsystemets alster, — skulle man se handtverkerierna, ej mindre förmånliga för dugliga idkare, än de nu äro, för alltid vara befriade från den kräfta af onödiga kostnader, som bortfräter välsignelsen för dem alla, och stannar på varornas pris med en tyngd, som ytterst drabbar samtlige deras förbrukare. En jemn beskattning på all tillverkning vore ej den minst betydliga af de fördelar, som härigenom komme tillverkarne till godo, i stället att nu, ej utan fog, de privilegierade, som måste vidkännas dryga kontributioner, oupphörligt klaga, att en stor mängd af så kallade fuskare i smyg drifva deras handtering skattfritt.

Skråm. Den aldra friaste concurance skall tillskapa klåpare och äfventyrare - - -

Frih. Jag förstår. Men om skrån aldrig befriat oss ifrån dem? Och om skrån just göra, att ingen tillverkare hinner öfver en viss grad af klåperi, som allt hittills lemnat våra handtverks-varor så långt bakefter de länders, der tillverkningen är fri från alla band?

Skråm. Arbetsförmåga och kapitaler bortspelas på illa beräknade, onyttiga försök.

Frih. Tänk; om skrån kunde förekomma detta! Huru borde vi då ej alla skynda att gå in i dem, för att undvika en så stor obetänksamhet, för att qväfva detta rysliga begär efter vår egen undergång, hvilket, för att tro Skråmästarne, måste finnas hos alla utom dem!

Skråm. Om tio köpmän nedsatte sig uti en småstad, hvarest handels-vinsten ej upginge till mer än fyras bergning, måste sex nödvändigt ruineras, så framt det ej hände med alla tio.

Frih. Så framt icke de fyra först bosattas vinst vore allt för hög och detta bidroge att ditlocka de sex öfriga; måste det då vara rena begäret att ruinera sig, som drefve dem dit. Kan då ingen ting unnat än skrå-ordning utrota detta ursinniga begär?

Skråm. Allestädes har stadsmanna-näringen fördelt sig i vissa arter och slag.

Frih. Ja, allestädes — således ä ven der, som inga skrån finnas.

Skråm. Dessa arter och slag hafva genom allmänna hushållnings-lagarne blifvit fastställde.

Frih. Dock icke *allestädes*, utan endast der, hvarest skrån gifvas.

— *Skråm.* I sanning vet jag ej, hvilka stater Kongl. Commerce-Collegium vill utmärka, då det omtalar näringarnes flor i de land, der skråförfattningar ej existera. Icke är det England, hvarest den ännu gällande skrå-regleringen daterar sig från Drottning Elisabeths tid.

Frih. Jo; säkert England, der skråförfattning väl finnes för vissa städer, men så öfvervuxen af friheten, att den ej kan göra skada, och alldeles icke gällande för de städer och orter, från hvilka den engelska industrien sträckt sin spira öfver den handlande verlden. Tro mig, vi skulle aldrig hört talas om den engelska öfverlägsenheten i slöjder, om ej England drifvit dem annorlunda, än under skråtvång.

Skråm. Icke är det Frankrike, hvarest i Paris omkring 130 särskilda skrån och societeter funnits.

Frih. Ja; *funnits*, den tid Frankrike och Frankrikes industri suckade under samma förtryck. Nu finnas de icke, sedan Frankrikes industri fått lif och dess folkmängd börjat växa i en förvånande progression.

Skråm. Icke Tyskland, hvarifrån vi hafva hämtat mycket af det, som genom våra närings-lagar är vordet stadgadt.

Frih. Och detta är, hvad Tysklands patrioter beklaga. Men också har Ni ännu icke sett Tysklands blomstring; och de närings-lagar, vi hämtat derifrån, hafva genom sin effekt ej heller hos oss synnerligen rekommenderat sig. —

Men gifvas då ej flere länder i verlden, eftersom Ni ej nämner flera? Har Ni aldrig hört talas om Nord-amerikanska Fristaterna, som ifrån sin grundläggning aldrig haft något skrå, och likväl understått sig att göra alldeles ohörda framsteg i välstånd och befolkning? Vet Ni ingen ting om Spanien, der skråväsendet varit i sin yppersta höjd, och hvarken folk eller slöjder kunnat trifvas och öka sig? Ingen ting om Holland, som utan all medverkan af skrå gifvit nationerna det största exemplet af menskliga idoghetens förmåga? — Bästa Herr Skråman, det passar ej att vara lärd och göra ett så ensidigt bruk af sin lärdom. Jag slår Er med edra egna vapen: "erfarenheten," säger Ni ju sjelf, "i så "praktiska ämnen, som dem vi nu omta-"la, är säkert bättre än alla theoretiska "tankespel."

(Slut e. s. g.)

LAGFARENHET.

Red. har kommit i tillfälle att meddela följande handlingar, hörande till hvad i N:o 57 är infördt.

Till Konungens Befallningshafvande i Stockholms län.

Till min kunskap har kommit, att Dahlkarlen Haga Eric Olsson, som, med fångtransport, från smedjegårdshäktet härstädes afsänd, inträffat i Vesterås den 24 nästlidne Juni, för att, enligt Tit. förpassning, befordras till hemorten i Kopparbergs län, funnits, vid framkomsten till Vesterås, i en ytterst svag och sjuklig belägenhet, samt, oaktadt der genast använd hjelp af läkemedel och öfrig omvårdnad, på andra dagen aflidit.

Då, vid jemnförelse af de uppgifter, som härom innefattas dels uti Kongl. Majts Be-

fallningshafvandes i Vesterås län, till Herr Baron och Landshöfdingen, d. 3 innevarande månad, aflåtne skrifvelse, dels ock uti ett af Slottsvaktmästaren J. G. Lundevall i Vesterås, jemte Vaktkarlarne Åstrand, Hedlund och Carlstén, d. 12 dennes meddelt och härhos i afskrift bifogadt, skriftligt intyg, det synes, som skulle bemälte arrestant, redan vid afsändandet härifrån, hafva varit i den sjukliga författning, att, med skyldig upmärksamhet derå, han bordt få qvarblifva och åtnjuta vederbörlig läkarevård; så föranlåtes jag härmed begära, det behagade Tit. föranstalta, att vederbörande Fångvaktmästare, eller andra betjente, som haft befattning med Eric Olssons afsändande, varda hörde, till vinnande af uplysning om hvars och ens vidtagne åtgärd, och att deras förklaringar blifva till Justitiæ Cantzlers-Embetet insände, jemte Tit. eget utlåtande i ämnet; hvarvid tillika det betyg, som af Chirurgiæ Magistern Grubbens angående ifrågavarande arrestant blifvit meddeldt, och deraf jag anser nödigt att erhålla del, torde benäget bifogas.

Stockholm den 25 Julii 1820.

Å Justitiæ Cantzlers-Embetets vägnar
Efter Nådigste Förordnande
DAN. FORELIUS.

G. H. THOMÉE.

Afskrift. Inkom d. 17 Julii 1820.

Efter denna dag erhållen högvederbörlig tillsägelse, lemnas härmed, till sannfärdigt intygande; att enär transport-fången, Dahlkarlen Haga Erik Olsson (hvilken var från Konungens Befallningshafvande i Stockholms län förpassad, att öfver Vesterås afgå till dess hemort i Fahlu län) klockan imellan 5 och 6 på morgonen, Midsommardagen, den 24 sistl. Junii, till Vesterås Slottshäkte, jemte flere andra fångar, under Fång-Gevaldigern Färlunds escort, ankom, befants samma Haga Eric Olsson uti ett af sjuklighet så hjelplöst tillstånd, att han icke utan fyra personers hjelp kunde bäras utur fångkärran, samt vidare in uti ett ensamt rum, emedan dess af stank och orenlighet omgifna kropp icke medgaf dess införande bland andre sjuka fångar. — Skjutsbonden, som fört honom från Nyqvarn, beklagade sig, att dess i kärran medhafde hästfoder blifvit förderfvadt af denne, i sin fyllning(?) der nedbäddade, usling. — Enär Eric Olsson sedermera utfördes på fång-gården och der af slottsknecktarne, jemte några af fångarne, afkläddes samt rentvättades, befants på hans rygg, från och med axelbladen och hela ryggraden utföre, jemväl sätets öfra del så upfyllde af *liggsår*, att deras antal må minst skattas till 12 eller 15 stycken, och utur hvilka alla röda köttet lyste. Sedan Eric Olsson blifvit, så lindrigt och fort möjligt ske kunde, väl aftvättad och sköljd, (vid hvilken förrättning en stor mängd ohyra befants på hans hud och i kläderne) gaf jag honom en ren skjorta, som påkläddes, samt lät nedbädda honom uti en särskildt säng med tillräckliga kläder, och gaf honom derefter några af läkaren (en generel) ordinerade styrkande mag-droppar, vederqvickte honom sedermera efter hand med varm dryck, men mat hvarken ville eller kunde han förtära.

De vanliga Herrar Läkare fanns då icke i staden, och, efter allt menskligt utseende, var denna Eric Olsson också redan vid hitankomsten så medtagen, att han föga af någon mensklig hjelp kunde räddas. Måndagsmorgonen d. 26 Junii var han redan mållös och afled klockan mot nio förmiddagen. Vesterås den 12 Julii 1820.

J. GUST. LUNDEVALL.
Slotts-vaktmästare.

Ofvanstående intygande besannas af
Joh. Er. Åstrand, J. Hedlund. Carl Carlstén.
Vaktkarlar vid Kongl. Slottet.

UTLÄNDSKA NYHETER.

England. Med lugn och fattning emottog Drottningen communication af billen mot sig. "Jag är glad," sade hon, "att detta allt icke skett för 25 år sedan; då hade Hans Maj:t kunnat göra något bruk deraf" (kanske i afseende på den nu aflidna Princessan Charlottas arfsrätt till kronan). "Men då vi icke mer träffas i denna verlden; så hoppas jag, det skall ske" (tillade hon med högtidlighet och en blick mot himmelen) "där som rättvisa kommer mig att vederfaras." — Andra läsningen af billen är utsatt till d. 17 Aug. och kan äfven upskjutas, om Drottningen finner sådant af nöden. Då detta beslöts (d. 10 dennes) väcktes åter motion, att klagopunkterna och lista på vittnen måtte meddelas Drottningens ombud; men afslogs. Hon afsänder allt jemnt courierer till fasta landet, för att hämta vittnen; och det säges, att hon väntar mer än hundrade. Regeringens vittnen deremot begynna redan anlända. Sålunda kommo tolf stycken utländingar, mest Italienare, till Dover d. 6; men pöbeln vädrade upp dem och pryglade dem så erbarmligt, att de ej kunde afgå till London, och en var farligt blesserad.

Drottningen har hyrt sig ett vackert landtställe, emottager upvaktningar af en myckenhet fornämt folk, och har ändtligen visat sig på ett spektakel (det Franska i Argylerooms). Kröningen är upskjuten, dock icke (säga Ministrarne) för Drottningens skull.

I parlaments-tal och oppositions-tidningar får man nu höra de djärfvaste och märkvärdigaste yttranden om Drottningens sak. "Af allt det, som den gröna påsen innehöll, har icke blifvit framletadt mer än en, visserligen svår, anklagelse för ägtenskapsbrott med en enda utländing. Om bedragerier, förfalskningsbrott o. m. d., som smädelsen kringspridt, är således ej mer fråga; och äfven de vittnen, som komma att framdragas, för att bevisa de gjorda beskyllningarna, torde vara af mindre vigt än de (Sir John och Lady Douglas), hvilkas vittnesmål, då en gång förr anklagelse var å färde, icke kunde constituera en förbrytelse. Detta är så mycket troligare, då Drottningen, om hon velat stadna utomlands, hade, med alla dessa henne vidlådande fläckar, fått fortfara att lefva på samma fot, årligen draga 50,000 Pund ur landets fickor, ja blifva introducerad vid främmande hof." — "Ägtenskapets lagar," heter det vidare i The Times, "grunda sig på Guds ord och Evangelii lag, hvilka icke tillåta något anseende till person, rang eller stånd" (såsom de verldsliga lagarna, hvilka t. ex. sätta Konungen, för dess personliga giftningar, utom sin krets). "Ägtenskapsskillnads lagen skiljer den oskyldiga mannen från den brottsliga hustrun; men tillåter icke, har icke tillåtit och kan aldrig tillåta, att två brottsliga få skiljas efter den enas eller andras behag. Detta säga vi icke med någon syftning på Hans Maj:ts vandel; utan blott för att anmärka, det en Skillnadsbill, som grundar sig allenast på den ena partens brottsliga upförande, utan att undersöka den andras, är en öfverträdelse af Guds heliga lag. Det skulle göra alla ägtenskap i riket tvifvelaktiga och osäkra, då exemplet (här till och med prejudicatet) icke går nedifrån upp, utan uppifrån ned." — Detta stycke är märkvärdigare för sin djerfhet än för sin logik.

I Underhuset kom till hastigt språk om Majländska commissionen. "Konungen hade förordnat den, och oaktadt dess resultater hade Drottningen fått anbud att såsom Drottning presenteras vid främmande hof. För 30,000 Pund, om så mycket blifvit användt på Commissionen, kunde man i Italien lätt finna folk, som bevittnade långt mer än som skett." — "Hvem är," frågade Hr. Bennett, "Drottningens contrapart? Konungen, som, om ock icke oinskränkt herre öfver vårt lif och egendom, dock är den stora källan till titlar och äreställen, ja ofta till egendom; som har ett omedelbart positift inflytande där, hvarest Hennes Maj:t skall dömas" — Lord Castlereagh motionerade, att man skulle mana till ordning." Jag vill låta Huset döma, om det är tillständigt eller parlamentariskt att tillvita Konungen handlingar, som blott kunna anses skedda genom dess Ministrar." (Dessa Ministrar söka således icke dölja sig bakom Konungen, utan tvartom yrka sin ansvarighet, såsom vilkor för helgden af Konungens person). Husets Taleman, med en beundransvärd fintlighet och lugn, både ursäktade Bennett och förmanade honom till foglighet.

De sistl. vinter hållna underhandlingar mellan Frankrike och Buenos Ayres, då Franska hofvet föreslagit, att en Bourbonsk prins skulle antagas till Konung i Södra America, hafva väckt sådant upseende, att General Wilson d. 6 i Underhuset frågade Lord Castlereagh, om Ministrarne derom fått någon officiel underrättelse. Lorden undvek att svara.

Fråga är om tryckfrihets införande i Engelska Ostindien.

Spanien. Cortes-medlemmarne äro till största delen samlade och höllo (på sitt gamla samlings-

ställe i Madrid, Kyrkan Nuestra Senora de Arragonia, som i stor hast blifvit dertill inredd) d. 26 Junii sin förberedande session, hvarvid embetsmän ad interim valdes. President blef den gamle Caetanedo; Secreterare Martinez de la Rosa och Clemencia o. s. v. De deputerade ingåfvo derpå sina fullmagter, till hvilkas granskande fem ledamöter valdes och bland dem Quiroga. Den gamle Biskop Mechoacan (ledamot i Regeringsjuntan) undanbad sig och recommenderade sin suppleant till deputerad. — Sessionen tillgiek med största lugn och värdighet. Presidenten tillkännagaf, att föreställningar inlupit emot valen för Cuba och andra Ultramarinska provincer. Detta förvistes till gransknings-Utskottet, och Cortes ajournerade sig till d. 1 dennes.

Quiroga har, klädd i Cadiz'ska national-milicens soldat-uniform, anmält sig att blifva antagen till simpel ryttare vid Madrids hästgarde. Lustbarheterna till hans ära tyckas icke vilja taga slut. — Expeditionen, som skall öfverföra Regeringens Commissarier till Tierrafirma, Lima, Mexico och Buenos Ayres, består af en fregatt och 12 brigantiner och höll på att afsegla från Cadiz.

Smyghandeln drifves på Franska gränsen på ett ovanligt sätt och i stort. Bland andra speculationer är äfven den, att nära vid gränsen anlägga ett tryckeri och eftertrycka allt, hvad i Paris förbjudes.

— Stölder, tiggeri, smuts och gatuplopp tilltaga i Madrid. Mot deserteurer har Juntan i Coruna måst utsända truppar. Det talas om en contra-revolution, anstalld af emigranter i Portugal. Till Frankrike emigreras ännu friskt.

Frankrike. D. 10 dennes afreste Decazes till London. — Gen. Donadieu är frigifven, efter en höflig förklaring. — Den genom billen mot Engelska Drottningen bekante Bergami vistas i Paris.

En Engelsman, som blef arresterad under tumultet i Nantes, är frigifven, sedan han förklarat, att, då han icke förstod Franskan och dessutom var van hemma vid ännu bullersammare uppträden, hade han blifvit qvar i hopen, emedan han knappast trott bullret vara börjadt.

Tyskland. Storhertigen af Baden har gifvit efter, i frågan om permission för embetsmän, som äro valde till deputerade. Andra Kammaren hade redan beslutit en hemställan i ämnet, då Regeringens beslut angenämt öfverraskade. — I Berlin är förbudet att stå stilla på gatorna, hvilket regeringen tror kunna leda till oroligheter.

Amerika. Fråga skall vara om återställande af Incas thron i Peru, genom ägtenskap med någon Brasiliansk Prinsessa.

Stockholm. Sedan Kongl. Maj:t under d. 18 i sistförl. månad i nåder beslutit, att till den tillämnade Invalid-inrättningen upplåta Svartsjö slott och uppdragit åt Chefen för Ingeniör-Corpsen, Herr Gen. Majoren Frih. Franc Sparre, att låta författa ritningar, huru slottet till i fråga varande ändamål lämpligast må kunna repareras och inredas; så har Kongl. Maj:t, under d. 20 i samma månad, befallt vederbörande Regements-chefer att i underdånighet anmäla, när någon af ålder och sjuklighet till arbete oförmögen soldat vid de värfvade Regementerna afskedas, på det han må kunna emottagas vid Invalid-inrättningen.

I anledning af Gränsereglerings-Tractaten mellan Sverige och Ryssland af d. 20 Novemb. 1810, som stadgar ägo-utbyte mellan Svenska och Ryska undersåter vid norra gränsen, hade sammanträde varit hållet mellan båda Gränss-länens, Norrbottens och Uleåborgs, Landshöfdingar. Nu är såsom Commissarie å Svenska sidan, till ärendets slutliga afgörande, nämnd Hr. Öfversten Peyron, och dess instruction af d. 12 i innevarande månad utfärdad.

Lund. Vårt Universitet har inom en kort tid förlorat tre af sina äldsta och anseddaste Lärare, Professoren Doctor Lundblads död är redan känd; i dessa dagar har Professoren Fremling äfven aflidit; och Professoren, Cantzli-Rådet Doctor Norberg flyttar ifrån Lund, för att bosätta sig i sin älskade fosterbygd, Norrland.

På den nu började halfva årgång af denna Tidning kan, efter vanligheten, prenumereras på Deléens & C:o boklåda med 3 R:d B:co. Af den slutade halfva årgången finnas ännu några completta exemplar att tillgå.

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

N:o 61. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 31 Julii.

Sine ira, studio et metu.

NÄRINGSFRIHET.

(Forts. och slut fr. N:o 60.)

Skrâm. Om jag ej bedrager mig, bevisar franska revolutionens historia, att oinskränkt näringsfrihet ej är gagnande, emedan uphäfvande af alla skrân och privilegierade corporationer ej burit sig, utan dessa inrättningar sedermera måst återföras någorlunda till likhet med hvad förr varit.

Frih. Förlåt, att jag måste påstå, det Ni bedrager Er. Den *någorlunda likheten* är en ganska svag likhet, ungefär såsom nattens med dagen, eller såsom myggans med elefanten, eller nästan såsom lögnens med sanningen, eller träldomens med friheten.

Skrâm. Se då allt hvad de Äldste sagt till bevisande deraf, att handtverkerierna ägt temligen afgjord skråförmåga långt före 1719 — hvad de sagt om Visby Stadslag, om Konungabalken i Stadslagen, om Kongl. Plakaten den 15 Febr. 1569, och den 20 Oct. 1622, om 1669 års allgemena Ordning och Skra för handtverkarne i Sverige och Finland, om frimästerskapens införande 1719 och deras återafskaffande &c. &c.

Frih. Vi måste tänka på att någon gång sluta. Jag vågar icke fördjupa mig i historiens mörker, och nöjer mig dermed, att edra Äldste ej funnit särdeles prof af näringarnes flor i det kära fäderneslandet under framfarna tider, änskönt de må hafva lyckats att bevisa, det skrå från urminnes tid varit rådande. Inskränkom oss till det närvarande — betraktom, hvad vi ha vå för ögonen.

Skrâm. Alldeles. Eskilstuna fristad lyder ej under skrå. Dess invånare njuta ständig befrielse från alla personella utskylder samt dessutom diverse förmåner i afseende på tomter, vattenverk m. m., hvilket allt andra handtverksmän sakna. Kan Ni derföre påstå, att de derstädes gjorda tillverkningar ägt något företräde för eller kunnat jemföras med andra städers, eller att industrien derstädes kan åberopas såsom exempel på nyttan af skråförfattningarnes uphäfvande?

Frih. Man skulle nästan kunna påstå något om företrädet. Och att åtminstone *jemföra* Eskilstuna tillverkningarne med andra städers, det säger jag mig tryggt kunna. Men antagom, att jag icke kan det; hvad är väl da mera påtagligt, än att skråmästarne skola uthärda all möjlig taflan med frimästare och således böra önska, att aldrig få andra medtäflare? Tror Ni, att detta är grunden till deras vedervilja mot näringsfriheten? Uplysom dem då, och må de gemensamt med oss ifra för beviljande af en frihet, som ingen skall kunna begagna och som således, långt ifrån att skada dem, skall sätta deras företräde utom allt tvifvelsmål.

Om Eskilstuna kan likväl, i förbigående, den lilla anmärkningen äga rum, att fördelarne af dess tillverkningar måste vara olika, då desse hopas på ett ställe och afsättningen måste sökas öfver Sveriges hela vidsträckta, folkfattiga land, emot de fördelar, samma tillverkningar skulle kunna medföra, om, genom allmän näringsfrihet, Eskilstuna vore spridt öfver hela Sverige.

~~*Skråm.* I medlet af 1700-talet var~~ industrien hos oss i sitt mest blomstrande tillstånd. Då nöjde man sig ännu med de stadgar, man från förfädren erhållit.

Frih. Då lefde man i en af dessa lyckliga perioder, när någon ting nytt börjar hinna till utveckling och lifvar en viss kraftspänning. Det nya i näringssystemet, som då utvecklade sig, och som, oberäknade andra gynnande omständigheter, gaf lyftning åt den industriella kraften var — *manufactur-anläggningar, oberoende af skrå.* De hade funnits redan någon tid — nu hämtade de och allt annat ett förut okändt lif från Gustaf den Tredjes skapande förmåga. Skrån kunde ej till intet göra allt detta; men ännu mindre skulle de kunnat sjelfve åstadkomma det. Icke ens den annars berömliga vördnadan för hvad man från förfädren erhållit, har någonsin uträttat något sådant.

Skråm. Fordringarne af läro-år, prof på färdighet, examina och en under upsigt förd pålitlig vandel, innan man får till mästare antagas, syfta ej att gynna något monopol, utan endast att försäkra, det ej andra än redliga, bepröfvade, kunnige och skicklige personer antagas.

Frih. Också vittnar erfarenheten, huru detta syftemål upnås. Och desto bättre är det, om något annat kan dermed förenas, såsom t. ex. att kunna hafva en del af sina arbetare, eller de så kallade lärgossarne, för godt köp. De fleste äro väl dålige, *rå okunnige personer,* som endast svagt godtgöra deras herrars, gesällernes, ofta dyrköpta försumlighet; men de måste dock, i sex, åtta, tio år, göra hvad de förmå, utan andra anspråk, än att vara på tarfligaste sätt födda och klädda, äfven i trasor, om man så behagar. Och ännu bättre är det, om man någon gång råkar på en, som, med någorlunda menskligt upfostran och några gåfvor af naturen, dock ej har den dumma bondhögfärden, att blygas för detta slags upphöjelse från sitt *råa* tillstånd och föredraga en årstjenst på landet, med hopp att blifva torpare, framför den äran att, genom mångårigt elände och tusen missandlingar och tusen äfventyr af moralisk och fysisk undergång, upstiga till värdighet af borgare och embetsbroder, med rätt att helsas för *redlig, bepröfvad, kunnig* och *skicklig,* och framför allt med rätt att förhäfva sig öfver den medborgareklass, ur hvilken han utgått, och som han lärt sig att kalla den *lägsta folkklassen.*

Skråm. Genom skråinrättningarne är ej något monopoltvång stadgadt, hvilket i följd af 60 § i Regeringsformen borde afskaffas.

Frih. Huru det nu må vara med monopoltvånget; så har Ni dock deri rätt, att detta tvång ej är sådant, som i följd af Regeringsformens 60 §. bör afskaffas. Ty denna § förbjuder endast Konungen "till vinning för Sig och Kronan eller enskilda personer och corporationer några "monopolier *fastställa.*" men föreskrifver alldeles icke *afskaffande* af något, som redan finnes. Det skäl, Kongl. Commerce-Collegium hämtat härifrån, gäller således icke; men det behöfves också icke.

Skråm. Monopolisk kan dessutom en handtering icke vara, då dess idkare är ... till ett betydligt antal öfver hela landet, då mängden af idkare är obe

ständ och kan updrifvas till hvad numer som helst, som behofvet fordrar, då de äro ställde under offentlig upsigt o. s. v.

Frih. Ja, lyckligtvis äro de *kringspridde* — och lyckligtvis har Konungen rättighet att låta nya städer anläggas *utan skrå* — hvilket ensamt, i förbigående sagdt, bevisar, att skråväsendet ej kan vara ett genom Grundlagarne helgadt privilegium. Men föreställ Er, att annorlunda förhölle sig, att hela skråmassan vore samlad på ett enda ställe och ägde ett verkligt privilegium, så att den kunde hindra näringarnes idkande på alla andra ställen. Huru ville man väl då bete sig, för att *kringsprida* dem, lösgöra dem ur den vrå, der de sutte och skällde på friheten? — Nu åter, då de redan äro spridde i så många städer — hvarigenom onekligen redan mycket af *skråförmågan* är upoffradt — och då Konungen äger obestridd rätt att bredvid hvarje skråstad tillåta anläggning af en fristad, (med skråfrihet för alla näringar), skola skrå-systemets fördelar omöjligen kunna blifva långvariga, om än deras förläktande skulle leda till overksamhet af en lag, som redan till intet gjort alla dess rättigheter.

Skråm. I stället för dessa rättigheter gäller hos Er, såsom man vet, endast den naturliga friheten att få söka sin bergning i det yrke, hvarföre man har håg och skicklighet. Men har Ni väl sett, hvad de Aldste häremot säga om nödvändigheten af inskränkningar och förbud, som väl icke äro enlige med den stränga rättvisan, men dock, för det allmännas batnads skull, måste tålas i flera fall än detta?

Frih. Ack! ja, jag har sett det. Bevisningskraften deri är den så ofta vederlagda och dock aldrig öfvergifna satsen, att frihet icke duger, emedan gränslös frihet ej är möjlig. Exemplen, som de Aldste framdraga, äro till en del sådane, att de just tjena till bevis på orimligheten af denna sats, såsom då de anföra, att man stundom ej fått förädla sin säd till bränvin och att icke hvarje ärlig man får föra andras talan. På detta sätt griper tvånget omkring sig och tjättrar allt, förr än det någonstädes stannar. Friheten allena bär inom sig sjelf, i sitt eget väsende, omöjligheten af dylikt raseri; ty i frihetens väsende ligger, att ingen får förnärma andras frihet. Derföre finnes natur och sanning och samhällets vilkor i friheten allena.

Skråm. Och har Ni sett, huru de Aldste vederlagt beskyllningarne om de hinder, som läggas näringsidkare i vägen genom kostnader, mästerprof, skådemästares traktering, allt för långt uppehåll i lära?

Frih. Om någon häraf kan förledas; så lemnar jag honom åt sitt öde. De oskäliga kostnadernes verklighet döljer sig icke ens i sjelfva de Äldstas upgifter.

Skråm. Och huru de svarat på frimåndagar, spatseringar, kringvandringar?

Frih. Ja, att de icke förneka dem; men blott säga, att de icke äro auctoriserade, utan förbudne, i skråordningen. Jag kunde svara, att här röjer sig kraften af den åberopade *allmänna tillsynen*. Jag skall nöja mig att anmärka, det frågan icke är, huruvida oordningarne äro förbudne, utan huruvida de kunna förbjuda sig sjelfva och verkligen försvinna genom en sådan täflan, som i ... till arbete, svarande mot den betalning, derföre fordras, och sålunda gör, att spatseringarne &c. ej kunna ske på förbrukares bekostnad.

Skråm. Sammansättningar till prisernas stegrande kunna ej ske; och falskt är det, att en mästare ej vågar göra arbetet för bättre köp än en annan, af fruktan för skråbröders förföljelse. Alla embets-sammankomster ske under tillsyn af vederbö-

rande tjenstemän. Der kan ej det olofliga öfverläggnings-ämnet om stegring förekomma. Och huru skulle en förföljelse *för bättre köp* kunna yttra sig? Eller kunde ej detsamma inträffa, om än skrån icke existerade?

Frih. Svårligen. Men om dylikt då skedde; så toge man sig den friheten att köpa varorne eller arbetet af andra, som ej sammansatt sig, och som sålde för hvad pris de kunde och behagade. Att förfölja alla dem, som härom kunde täfla, blefve något för vidlyftigt. Ni torde väl kunna, om Ni vill, begripa, att allt sådant förhåller sig annorlunda, då man har sina gifna *medbröder* och kan utestänga alla andra. Att conniveneen ej kan upgöras på embetssammankomster, må så vara. Men det förefaller mig likgiltig, hvar den upgöres, endast det sker.

Skråm. Men huru kan man påstå, att skråembetena inom dem sjelfva aldrig gjort någon anstalt till odugliga handtverksarbetens casserande, eller till förbättrade arbetsmethoder? Odugliga mästerprof casseras ju ofta af Embetena – –

Frih. Jo, derpå tviflar ingen. Önskligt blott, att aldrig några dugliga casseras! Men det var ej svar på frågan.

Skråm. – – ofta hafva Embetena casserat arbeten, enär deras yttranden deröfver på någons speciell förda klagan blifvit äskadt; men utom sådane fall är saken ej görlig: ingen besigtningsanstalt är här möjlig.

Frih. Således medger Ni dock, att skrån icke hafva någon tillsyn öfver arbetena. Det kan också ingen begära; det är i sanning omöjligt. Rättelse efter anställdt åtal kan åter vinnas, skrån förutan.

Skråm. Ogrundadt är det, att landet förlorar i folk, genom det att arbetare utvandra i främmande land.

Frih. Deri har Ni rätt. Men tillåt mig anmärka, att någon lust till utvandring väl kunde upkomma, i fall man här hade tillfälle till sådan undervisning i en slöjd, att man deri uphunne någon högre skicklighet och kunde dermed försörja sig på främmande botten, när man ser sig ur stånd att här använda den till sin högsta möjliga förmån.

Skråm. Helsosama, säger jag än en gång, äro de författningar, som visa det vara en grundsats i vår Riksekonomi, att ej öfverlasta näringarne med så många idkare, att deraf deras förfall skulle kunna befaras.

Frih. Tack för godt sällskap, Herr Skråman. Jag har hört nog och svarat nog för denna gången. Säkert är vår strid dock icke härmed slutad.

Recension.

Undersökning, huruvida brott och elände befrämjas eller förekommas genom det rådande fängelsesystemet. Jemte beskrifning om en mängd fängelser i England, Nederländerna och America. Af Thomas Fowell Buxton, Brittisk Parlaments ledamot. Öfversättning från 2:dra Uplagan. Stockholm hos Olof Grahn, 1820; 201 sidor i 8:vo.

Denna skrift är redan känd genom citationer i Allmänna Journalen för förl. år och vi få med nöje anmäla den såsom utkommen på Svenska, i en ganska god öfversättning. Hvem som äger ett hjerta för medmenniskors olyckor, måste interessera sig för ämnet; och det är i förevarande bok behandladt med oväld, fördomsfri forskning, brinnande nit för mänsklighetens väl och enkelhet. Egentliga föremålet är väl de Engelska fängelserna, sådana de varit och

till största delen äro, sådana de borde vara, och sådana som några redan blifvit. Men beskrifningen om de oförbättrade fängelserna inträffar på de flesta Svenska och i allmänhet på hela systemet af de Europeiska, som upstått under barbariets och torturens tidehvarf, då man trodde, att brottslingen, ja till och med den anklagade, icke kunde hafva anspråk på mänsklig behandling. Det gamla fängelseverket håller sig ännu uppe med de gamla lagarna. Att tillse, det fången icke undkommer och icke genast dör af elände, är den enda pligt man tror sig hafva mot honom.

Det första, som förf. till förevarande arbete således ansett sig böra göra, är att stadga en motsatt öfvertygelse häruti. Han har uti sin väl skrifna inledning bevisat, att staten äger försäkra sig om en anklagads person, men icke pläga honom genom fängelsets hårdhet. "En menniska kan undvika straff för brott, derigenom att hon "undviker all brottslighet; men ingen är "säker för falsk anklagelse. Att döma den, "som är blott misstänkt, till något mer än "enkelt fängeligt förvar, är att låta hans "straff begynna, medan hans brott ännu "är ovisst." Han bevisar, att den häktade bör behandlas med den största möjliga mildhet, ty frihetens förlust före undersökningen är redan ett lidande, som bör göras så lätt som möjligt, genom hvarje skälig och med hans säkra förvar förenlig skonsamhet.

Vi hafva annat att tänka på än att sörja för brottslingars välleфnad; de hafva afsagt sig statens skydd, då de brutit mot statens lagar; vår pligt är blott att utöda dessa odjur o. s. v. Så tänker vanligen den korttänkte och maklige, då han fått sig updraget att vaka öfver allmänna säkerheten. Om fången kastas i ett hål, där ingen ingång för sol och luft bereder honom en ny möjlighet att fly; om han, såsom ett osküligt djur, belägges med kedjor och fastlåses, så att han icke kan värja sig för en ögonblicklig åkomma eller upfylla naturens behof; om han, med ett ord, underkastas de grufligaste, de mest förnedrande plågor, på det möjligheten för honom att undkomma skall minskas; så tror man sig blott hafva gjort, hvad man har rätt att göra och hvad nöden kräfver. Man besinnar icke, att den blott anklagade ännu icke förlorat en enda af sina medborgerliga rättigheter, och att sjelfve den öfverbeviste brottslingen står under lagens skydd, att det minsta onda, som tillfogas honom, emot eller utöfver hvad den tillämpade lagen föreskrifvit att han skall lida, är en våldsverkan, så mycket hårdare och nedrigare, som han är beröfvad möjligheten af försvar.

Efter en enkel och öfvertygande utveckling af dessa sanningar, kommer förf. till beskrifningen om Englands fängelser. Denna beskrifning är ryslig och uprör vårt blod; vi kunna ej begripa, huru så mycket fördärf och elände kan finnas i ett land, som länge skrutit öfver sin uplysning, sina lagars oväldiga handhafvande, sin yttrandefrihet och sin goda representation. Vi förvånas till och med, att bland ett civiliseradt folk kan finnas ett sådant barbari. Vår förvåning skulle kunna få ett närbelägnare föremål, om vi kände fängelsernas tillstånd i vårt eget land. Detta våga vi öppet säga. Vi hafva ju genom offentliga handlingar, genom vittnens utsagor, kommit i tillfälle att känna en god del (och ana det öfriga) af den inre hushållningen i våra fängelser. Vi hafva ju fått höra berättas om anklagade — och slutligen oskyldiga befunna — medborgare, som flera dagar å rad varit *fastlåsta* bredvid ett otömdt afträdeskärl, som blifvit piskade, så att de, äfven om de icke varit hindrade af det ohyggliga fängslings-

sättet, icke kunnat sköta sina sönderpiskade lemmar, utan måst förgås, om ej medfångars medlidande kommit dem till hjelp; som saknat föda i halftannat dygn; som dödssjuke och kan hända obrottslige blifvit forslade på fångskjuts. Vi hafva ju begrepp om Svenska fängelser, så sankt belägna, att vatten betäcker det så kallade gål vet. Flera exempel kunde anföras; men desse äro tillräcklige till att resa håren på vårt hufvud och väcka åtminstone öfvertygelse om nödvändigheten af en förbättring. De anförda exemplen bevisa visst icke, att alltid så sker, men de bevisa, att det är möjligt, och de äro dessutom tagna under ögonen på rättvisans högsta väktare. Man har då skäl att tänka, att på andra ställen *åtminstone ej går bättre* till *).

Detta allt är sagdt, ingalunda för att angripa Svenska fängelsernas väktare i allmänhet, ännu mindre någon enskild: det är sagdt, för att väcka medborgares uppmärksamhet på möjligheten af dylika missbruk; en möjlighet, som, åtminstone till någon del måste ligga i sjelfva fängelsesystemet. En stor mängd rysligheter finnas verkligen att se i våra fängelser; det kan pluraliteten af nationen såsom ögonvittne intyga. Hvem har sett t. ex. Carlscrona ankarsmedja, utan att fasa för det djup af brottslighet, hvari människan kan falla, men också för den afgrund af elände, förnedring och förhärdelse, hvari menskliga inrättningar kunna sänka henne? Man blyges att vara menniska, då man ser, hvilka förfärliga medel måste användas, för att beröfva en af skapelsens mästerverk möjligheten att skada.

Mer än ryslig är den målning, Förf. gör af de gamla Engelska fängelserna. Han framställer dem såsom plantskolor för brott och ohyggeliga sjukdomar; han visar, att äfven den oskyldigaste, om han en tid blefve instängd i dem, måste blifva bof. Är detta då straffs, är detta fängelsers ändamål? Skall staten *hämnas* på brottslingen? Skall denne störtas i namnlöst elände, i nödvändighet att fortfara i brott, i skolor, där alltjemnt nya läras, derföre att han en gång brutit? Är verkligen detta bestämmelsen af Statens magt att häkta och straffa?

Dessa frågor äro snart besvarade. Hämnd eller förbittring kan ej finnas hos lagen, hos uttrycket af den eviga rättvisan och hela samhällets vilja. Ett annat ändamål måste finnas, än det att visa öfverlägsenhet öfver brottslingen, genom förmågan att kufva honom. Är han för grof brottslig, för att någonsin mer kunna tålas i samhället, så utstötes han därur; han dör eller landtförvisas. Men då den allmänna viljan endast yttrar sig lugnt, så sker ock detta utstötande utan omänsklighet. Är hans brott åter icke nog stort, för att göra honom för alltid oberättigad till gemenskap med samhället; så måste straffets ändamål ovillkorligt vara — *förbättring*.

Efter det vanliga straff- och fängelsesystemet är dock förbättring omöjlig. Om vi icke redan vore öfvertygade härom, behöfde vi blott läsa vår Förf:s enkla och artiga framställning. — Men om han ej gått längre; om han blott visat de olyckliga följ-

*) Man har anledning att hoppas vigtiga och intressanta upplysningar om vårt fängelse-system och handhafvandet af stadgarna för fängelserna. Hr. Revisions-Secreteraren Risell har åter anträdt sin förlidet år begynta, men genom en sjukdom då olyckligtvis afbrutna, resa till besigtigande af rikets fästnings-fängelser. Under en likaledes nyss anträdd resa, lärer Hr. tillförordnade Justitiæ-Cantzleren äfven besöka de fängelser, som ligga i dess väg. Regeringen gör visserligen allt, för att afhjelpa felen vid handhafvandet af de nu befintliga fängelsestadgar; men om dessa stadgar just innebära omöjlighet att rätt handhafvas, så är ingen mänsklig magt i stånd att hjelpa, så länge de finnas.

derna af menniskornas brott; så hade han häldre bordt tiga och icke framlägga en tafla, den verlden redan allt för länge sett och känner; han hade icke bordt utvidga vår synkrets, i ett ämne, där vi häldre önskat att aldrig hafva haft ögon. Det hade varit bättre att aldrig inse, det ändamålet med straff och fängelser är förbättring, om förbättring genom dem är omöjlig, om den, som en gång fallit, är dömd att evigt sjunka.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

England. Märkvärdigt blir att se, huru länge Ministrarne kunna bibehålla sig. Att nationens pluralitet är emot dem i frågan om Drottningen, det har man länge märkt. Möjligt vore väl, att de kunde trotsa harmen och ilskan; men desse äro numera blandade med löje och förakt. Hvad tidningarna berätta om de hämtade Italienska vittnena, är ömkligt; de skola vara trasiga varelser af lägsta slöddret och så rädda för misshandlingar, att man med möda kunnat förmå dem att röra sig från stället, då de en gång stadnat. Ifrån Dover vederlägges berättelsen om den oroligbet, som der skolat äga rum för deras skull. Sammanhanget lärer hafva varit, att de tolf trasiga varelserna icke kunde betala 3 skilling 4 pence i bärare lön för deras medhafda saker, som innehöllos i tre kappsäckar och fyra knyten, och att bärarne blefvo otidiga mot dem; men något ondt tillfogades dem icke, utan det förbittrade folket lät genast stilla sig af policen. Detta låter dock någon otrolig, då de måst under betäckning föras till London och de öfriga till samma ändamål införskrifna (som det säges, 200 till antalet) skola på andra vägar inpracticeras i riket. En hop redan ankomna har blifvit inskeppad tillbaka till Holland.

The Times undrar, huru man kan neka Drottningen namnen på vittnena mot henne, "så vida de verkligen hafva beständiga namn." Denman sade i underhuset: "om vittnes-listan alldeles nekas, så komma kanske jag och mina medbröder att besinna oss, om vi icke äro Hennes Maj:t och almänna rättvisan skyldige att alldeles öfvergifva hennes försvar och lemna utslaget öfver hela målet åt efterverldens harm." Mycken ovilja yttrar sig mot de Lorder, som suttit i hemliga utskottet. En Lord af inflytande från norra orterna skall hafva blifvit underrättad af första Ministern (Grefve Liverpool), att hans namn blifvit mördt bland ledamöternas i hemliga utskottet; men, ehuru han alltid plägade vara på Ministrarnas sida, kunde han dock icke förmå sig att låta sitt namn stå på den listan; och det blef utstruket. Denman har yttrat sig i sittande underhus, att han trodde där icke kunna upletas 21 ledamöter, som skulle finnas beredvillige att undersöka gröna påsen, och att Lord Castlereagh visat Huset sin aktning, deigenom att han icke där proponerat något sådant. — En mängd underskrifter af Londons invånare samlas till en ansökning hos Lord Mayoren, att han måtte sammankalla borgerskapets äldsta, för att besluta en hemställan till Konungen eller Öfverhuset, emot den påbegynta proceduren mot Drottningen. — Emot den meningen i billen, att Bergami, ehuru af låg börd, blifvit så högt uppsatt af Drottningen, hafva tidningar anmärkt, att äfven Vice Cantzleren, som egentligen tillställt Majlandska commissionen, är af så låg hirkomst, att hans fader sopat gatan utanför Sir Rob. Taylors hus; men han hade stigit genom talenter. — Också berättar The Times, att Konungen yttrat mildare tänkesätt mot sin gemål, och att alla oanständiga uttryck förolämpade Hans Maj:t, som af hvarje eclatant uppträde foranledes till önskan om en lycklig förlikning.

Då det icke är riktigt, att en ledamot af Underhuset drifver juridiska mål inför Öfverhuset, så har det blott varit artighet, att Brougham och Denman fått svara för Drottningen; och den förra har motionerat, att Drottningens ombud måtte få en dylik rättighet. Bifölls.

Under sistl. år har i London blifvit bryggade 120,000 tunnor porter mindre än förra året. (Skulle icke den Svenska portern kunna något hafva bidragit till denna minskning?)

Spanien. D. 1 och 2 dennes höllo Cortes sin andra och tredje förberedande session, och vid den fjerde, som hölls d. 6, förklarades Cortes vara installerade. D. Marcial Lopez afgaf de fem till fullmagternas granskning utseddes betänkande. Ledamotens för Asturien, Biskopens af Valladolid, begäran att, för sin döfhets skull, befrias från ledamotskap, hänsköts till Cortes att sjelfva afgöra. Emot Navarras Deputerad, Ezpeleta, anmärktes, att han icke är född i Navarra, han blef dock erkänd, efter en kort debatt. Valen för Valladolid förklarades förfalla, och Provincen skulle anmodas

företaga nya. Öfver suppleantvalen för de ultramarinska provincerna upstod en lång discussion, och de 19 närvarande blefvo slutligen erkända. — Man öfverenskom, att de deputerade skola i stor etiquette bivista sessionerna; Presterna i embetsdrägt, militärerna i uniform, och alla andra i svart med värja. — I en petition till Cortes brukades titeln "Majestät", som de antagit endast under Konungens fångenskap och då de handlade i hans namn. Härom förständigades petitionären.

Frankrike. D. 11 dennes yppades för Cas. Perrier ett tillfälle att väcka Deputerade Kammarens upmärksamhet och ovilja öfver Clausel de Conssergues, som ännu icke framlagt sin bekanta anklagelse mot Hert. Decazes. Constant understödde Perrier med hela styrkan af sin vältalighet. Cl. de Coussergues erinrade slutligen, att han lofvat framlägga sin anklagelse inför Frankrikes ögon, icke inför Kammaren; och det förra skulle imellan denna och nästa session ske genom en skrift, hvaraf han ämnade tillställa hvarje ledamot ett exemplar. Utrikes Ministern yttrade, att om han ville vrida saken så, hade han verkligen återtagit sin anklagelse inför Kammaren. Detta åter ville Clausel icke medgifva; och en förfärligt hét debatt upstod, dock utan resultat. — I allmänhet äro dock de deputerade redan så trötta vid den långa sessionen, att de sällan komma up i Kammaren och endast vänta på sessionens slut.

Ehuru national-subscribenterne blifvit dömda som brottslingar, lära de ändock verka till det ändamål de föresatt sig. Det försäkras, att de tillbudit Gen. Donadieu, under hans fängelsetid, ett månadtligt understöd af 300 Francs. Cassationsdomstolen har stämt Madier de Montjau, att instälła sig d. 7 nästkommande November.

Bergami troddes först resa till London från Paris; men han lärer i stället hafva rest till Rom. Under sitt vistande Paris visade han sig på spektaklet och väckte mycken upmärksamhet med sin figur. Han bar så omanerligt stora polisouer och mustacher, att af hela ansigtet knappast syntes mer än näsan.

Tyskland. Darmstadtska regeringen har icke tillåtit de protesterande deputerade att återlemna sina fullmagter. Den ende, som det blifvit medgifvet, är Öfver-Appellations-Rådet Höpfner, den ende embetsman, som protesterat. — Churfursten i Hessen skall hafva beslutit att blott afvakta den tidpunkt, då en ny Stats författning förkunnas i Preussen, för att sammankalla Hessiska Ständerna, för hvilka ett redan längesedan i tysthet utarbetadt constitutions-förslag skall framläggas. Man tror dock icke, att det under den Kungliga Westfaliska Regeringen afskaffade och af Churfursten åter införda läns-systemet uphäfves.

Ungern. Det är numera afgjordt, att ingen landtdag kommer att hållas, såsom man trott. Många skäl hafva företedt sig, som kanske göra, att äfven nästa år ingen ting blifver af. Regeringen söker, så mycket möjligt är, undvika alla discussioner, och vill icke gifva någon anledning till misshälligheter. Hon söker derföre att ändra sjelfva det hittills i anseende till Ungern följda system; och först när denna förändring är behörigen tillvägabragt, vill hon framlägga den för Ungerska Landtdagen; hvilket först då sker när man är säker på dess bifall.

Afrika. Det tros, att den här utlupna flottta är bestämd att utmed Spanska, Portugisiska och Franska kusterna upsöka skepp från alla Tyska Nordsjöhamnar och i allmänhet alla, som ej hafva någon tractat med Deyen. — Pesten rasar ännu med stor häftighet.

Amerika. Från Rio Jeneiro berättas, att Indian-stammen Minuanes öfvergifvit Artigas parti och sändt sin Cacik, för att svärja Konungen af Brasilien trohetsed. Detta är skedt i Brasilianska Högqvarteret i Braganza. Äfven skall en hop af Artigas eget folk hafva desserterat från honom till Portugisiska fanorna.

Stockholm. Såsom exempel på Svenska industriens tillväxt berättar man, att en stor del af den Cognac som i Stockholm förbrukas, är tillverkad af Svensk potates. Denna industri skall i synnerhet hafva sitt hemvist i Blekingen. I andra Provincer har man äfven druckit ett förträffligt svagdricka af potates.

Jernskeppningen har under sistl. vecka stigit, hvilket man mycket tillskrifver ankomsten af flera till metallers afhemtning ämnade Americanske fartyg både till Stockholm och Götheborg. Vexelcursens hastiga förbättring torde böra härledas från samma orsak. Hvad som under samma vecka på metall-vågen blifvit clareradt och under lastning liggande, utgör circa 10,600 Skeppund af alla slag.

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

N:o 62. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 3 Augusti.

Sine ira, studio et metu.

Recension.

(Förts. fr. N:o 61.)

Nej, han har öpnat för oss en gladare utsigt; han har visat, – ej genom filosofemer och systemer, utan genom den tillförlitligaste erfarenhet, att förbättring genom fängelser verkligen är möjlig. Några i England nyss inrättade, älvensom de redan 30 a 40 år gamla i Nederland och Nord Amerika, gifva de ojäfaktigaste vittnesbörd härom. Efter gamla fängelsesystemet framtedde sig t. ex. i Philadelphia fem gånger flera brott på fyra år än på lika lång tid under det nya, och det ändock med den stora skilnad, att under den förra epoken fängelserna blott voro för stadens fångar, men under den sednare för hela staten Pensylvanias.

Lätja och sysslolöshet äro roten till alla brott; och ingenstädes frodas sysslolösheten så, som i våra fängelser. Den, som af ingen ting nyttigt sysselsättes, utan blott omgås med lika sysslolösa bofvar och med sin egen förtviflan, närd af den dagliga erfarenheten, att han behandlas såsom ett skadedjur; den måste spekulera på, huru han må undkomma, för att hämnas på sina plågare eller utöfva de lärdomar, han af erfarnare brottslingar inhemtat. Och dessutom, då han en gång slipper ut, har han ju ingen ting att lefva af, ingen menniska att stödja sig till; han är i nöd och föraktad; han måste lefva af brott, om det ock icke från början varit hans föresats eller sinnelag. Besinnar man nu dertill, att mängden af våra fängelsers invånare är så kallade lösdrifvare, d. v. s. obrottsliga varelser, som endast saknat tillfälle att försörja sig; så finner man lätt, att staten, genom så inrättade fängelser som nu, arbetar på att göra brottslingar.

Det första, som fordras, för att göra fängelserna oskadliga, är att därur förjaga sysslolösheten. Arbete, jemte tystnad, snygghet, en tillräcklig men tarflig föda och ett rättvist och mänskligt, fast strängt behandlande, späker den vildaste bof, som under osnygghet, lättja, starka dryckers förtärande (som ej är förbudet, om det kan åstadkommas), prat, berättelser om utförda och tillämnade bofstreck, omänsklig behandling o. s. v., endast förhärdas och stärkes i sin ondska. De exempel, förf. anförer, äro frappanta, ja verkeligen förvånande. Vi vilja icke uprepa dem, dels för att icke göra denna artikel allt för vidlyftig, dels för att icke på förhand borttaga ett nöje, som vid bokens läsning måste kännas.

Vi hafva sagt, att fången, då han utgår ur våra vanliga fängelser, af nöden tvingas till brott. Vid de nya fängelserna deremot betalar han med sitt arbete, hvad han lefver af, och behåller öfverskottet, då

han utsläppes. Detta har också med sig den fördelen, att statens stora kostnad vid fångars underhåll minskas och nästan försvinner.

Om man invänder, att bofvar icke låta beqväma sig till arbete; så har förf. älven svarat på detta inkast. Öfver allt erfor han, att fångarne med stor otålighet längtade efter arbetet; och man bör tillstå, att sysslolösheten måste vara en stor pina. Det vanliga, alltid verksamma straffet för en fånge, som visat upstudsighet eller bedrägeri, fann han vara afhållande från arbete och, vid gröfre förseelser, ensamt fängelse. Detta sednare var så fruktadt, att den, som en gång varit där, alltid aktade sig att åter komma dit. Kroppsstraff finnas icke, och vaktdrängarne få icke ens bära en käpp, för att ej frestas att bruka den.

Systemet i dessa nya fängelser är således i korthet icke att fången skall plågas; han skall blott späkas, vänjas till ordning och arbetsamhet, meditera öfver sitt fördärf, och såmedelst — förbättras. Härpå vinner samhället, då det däremot alltid måste förlora vid det hittills följda.

Vidlyftigare hafva vi ej velat göra denna framställning af Förf. erfarenhet och resonementer. Vi önska, att hvarje tänkande medborgare måtte läsa den i fråga varande boken, där han skall finna mera sunda reflexioner, mera människokärlek och mera väckelse till eftertanka, än i de flesta af dagens produkter. Vi vilja till slut göra några betraktelser, om ett sådant fängelsesystem skulle kunna införas hos oss.

Fästningsarbete eller så kallad ankarsmedja är beräknad på något helt annat än det nu beskrifna fängelset med arbete. Fästningsfången, som är dömd till arbete, behandlas grymt och blott som djur; han belastas med kädjor och ligger i osnygghet; om hans upförande måste man uphöra att bekymra sig, blott han verkställer arbetet; enda organen, hvarmed man kan tala till honom, är karbasen; alla hans onda vanor, all hans okunnighet och onda sinne måste lemnas oantastade, blott lastdjuret anstränger sina fysiska krafter. Sådant arbete leder icke till förbättring och kan icke utan tanklöshet vara därpå beräknadt. I de Nord-Amerikanska, de nya Engelska och Nederländska fängelserna, där arbete blifvit infördt, är det alltid förenadt, icke blott, som sagdt är, med snygghet och mänsklig behandling, utan ock med undervisning. Förf. har anmärkt, att de, som kommit rå till fängelset, gått ut med kunskaper i läsning och skrifning, oberäknade de handaslöjder, dem de lärt i fängelset, dit de kommit odugliga till allt, och derifrån de gått med ej blott vilja, utan ock förmåga och tillfälle att ärligt föda sig. Mängden af brottslingar har blifvit det, derföre att de ej *kunnat* blifva ärliga människor.

Vi hafva älven inrättade allmänna arbetshus i Carlscrona och Vadstena för manspersoner, samt spinnhus i Stockholm, Norrköping och Götheborg för qvinnor. Dessa inrättningar torde vara beräknade att härma de nyss omtalta väl inrättade utländska fängelserna. Men dessa arbetshus äro behäftade med flera fel, som göra dem oskickliga att fylla sin bestämmelse. För att styrka denna sats, behöfves knappast mer än att se, hurudana fångarna komma derifrån. Vill man t. ex. säga en qvinsperson det kraftigaste skällsord, behöfves blott påminna henne, att hon varit på spinnhus.

Att ingå i en utförlig granskning af dessa, visserligen välmenta, inrättningar blefve för vidlyftigt. Några frågor, eller rättare tvifvelsmål kunna dock upkastas. Således, är det, t. ex. för det första, egentliga fängelser, man med dem vill ernå? Nej, de äro nästan uteslutande beständ-

för så kallade lösdrifvare, d. v. s. försvarslösa men oskyldiga personer. För verkliga gröfre *brottslingars* menskligare behandling och för deras förbättring är genom dessa inrättningar ingen ting gjordt. Man har således endast tänkt på någon hjelp för dem, som genom bristfälliga ekonomiska lagar blifvit hjelplösa, men ej brottsliga; icke på dem, som genom egen ondska eller tillfällighet blifvit det sednare och egentligen behöfva återskänkas åt samhället. De förre begära ingen ting bättre än tillfälle att blifva nyttige. Inrättningarna äro väl således goda, men gripa icke synnerligen in i det stora fängelsesystemet. Så föga äro de beräknade på brottslingar eller straff till bättring, att om en fånge blott får 33 R:d 16 sk., är han genast fri. Det är en utväxt på fängelserna, hvilken man söker göra oskadlig, i stället att borthugga honom och söka bota roten, där det egentliga onda bor.

För att göra skillnaden mellan de af Förf. beskrifna förbättringsfängelser och våra så kallade arbetshus ännu ögonskenligare, vilja vi i korthet framställa den i de förstnämnde brukliga method. Denna framställning skall mindre blifva en afskrift af hans beskrifning på något särskildt af de 5 eller 6 förbättringsfängelser, han omtalar; den skall blifva en af de särskilda beskrifningarnas läsning upfattad idée af *hela* systemet. Det ena af de nya fängelserna kan vara förträffligare än det andra i någon viss del, och så tvärtom.

Der fängelserna blifvit för ändamålet nybyggda — ty de gamlas byggnadssätt lägger ofta oöfvervinneliga hinder mot den förbättrade methodens införande — har man i synnerhet sörjt för möjligheten af classification, så att t. ex. en mördare icke kommer i samma rum med den som snattat en obetydlighet. Alla hafva noga blifvit afsöndrade och endast de, som begått lika grofva brott, blifvit satta tillsamman. För det andra har man så inrättat, att alla arrester kunna öfverses från föreståndarens rum. Han ser genast och kan genast vara till hands, om en oordning upkommer. Sedan har man så tillställt, att fångarnas arbets- och dagrum äro alldeles skilda från deras sofrum. Dessa sednare stå hela dagen öpna, så att en fullkomligt frisk luft må finnas, då de om aftnarne tillstängas. I de bäst inrättade fängelserna är dessutom den osnygga och ofta till oredor ledande nödvändigheten, att en mängd sofver tillsamman på gemensamma britser, alldeles afskaffad, och hvarje säng begagnas af en och är ställd i en fördjupning i muren, med egen dörr, som, då den stänges, gör fördjupningen till ett litet särskildt rum, där fången sofver ensam. Ehuru sofrummen vanligen äro ganska stora, i synnerhet långa, och innehålla hvartdera en betydlig mängd fångar, så kan man ändock anse hvarje fånge såsom arresterad i särskildt rum om natten. Deras sängkläder och dylikt äro grofva men tillräckliga och alltid snygga.

Då en fånge först kommer in, afklädes han, tvättas, undersökes af läkare och får en särskild fångdrägt. Är han blott anklagad och icke dömd, så står det i hans fria val, om han vill arbeta eller icke. Är han åter dömd, så innehåller Domen, i fall brottet är gröfre, först en viss tids ensamt fängelse, hvilket späker och bereder brottsligen till den påföljande radical-curen. Derpå måste han arbeta. Han tillfrågas då, hvad slags arbete han förstår, och om han uppger något visst, lemnas honom verktyg och materialier dertill. Förstår han intet handarbete, som ofta inträffar, så sättes han i lära. Till mästare utses sådane fångar, som visat stadga, arbetsamhet och skicklighet. För en viss tid njuta de någon liten

del af lärlingens förtjenst och upmuntras derigenom att bringa honom till duglighet. En särskild räkning föres med hvarje fånge; allt hvad han får, kläder, föda, materialier, till och med verktyg, föres på hans debet; på allt hvad han tillverkar skaffas honom afsättning och han crediteras derför. I några af dessa fängelser får fången före sin befrielse ingen ting lyfta af hvad han kunnat förtjena utöfver hvad som åtgått för hans räkning; i andra får han genast allt. Båda delarna ogillar Förf., och med skäl; ty i ena fallet drifves han icke af den mägtigaste fjädren till ansträngning, utsigten till en snar vinst; i det andra kan han på förhand förstöra, hvad som vid utgången ur fängelset ger honom möjlighet att begynna och fortsätta ett verksamt lif på egen hand. Den rätta methoden tror Förf. vara, att spara en del af fångens förtjenst och lemna honom den först vid lösgifvandet, men att låta honom genast få en del, den han kan efter behag använda till sådana beqvämligheter, som äro förenliga med fängelsets reglor, till anförvandters understöd o. s. v.

För att förebygga präjeri och hindra betjeningen att lemna fångarne dåliga eller för dyra varor för deras pengar, har man inrättat salubodar, der köpmän, som i öfrigt hafva ingen ting med inrättningen att göra, vissa stunder på dagen hålla varor till salu, och fångarne, under upsigt, få handla sina förnödenheter. Mathållning, materialiers anskaffande o. s. v. äro på det nogaste skillde från Vaktbetjeningens befattning. Detta är någon ting, som vid våra fängelser borde äfven iakttagas. Är vaktmästaren tillika entrepreneur, så har han en stor frestelse till underslef och ännu ett vapen att misshandla fångarna.

Första regeln för fängelsets betjening är den, att kroppslig misshandling aldrig får äga rum. Här se vi ett förnämt löje på en hop läppar. Den, som är van att anse käppen för enda drifffjädren i administrationen och enda organen, hvarmed man bör tala till fångar och i allmänhet den lägre hopen, han kan icke begripa verkställbarheten af denna regel; han har icke begrepp om andra fångar än vara förderfvade och förhärdade, med ett ord, om våra sådana som vi sjelfva gjort dem. "All disciplin," skall han säga, "måste forsvinna; med sådan flathet kan ordning och lydnad icke bibehållas inom ett fängelse." Och likväl har en redan lång erfarenhet bevisat motsatsen, bevisat, att just denna utskrattade mildhet frambragt en så utomordentlig stillhet och undergifvenhet, att dess like icke kan upptäckas i våra aldra mest barbariska tjufkällar. Den som blott sett en skola eller någon annan offentlig inrättning, der en skall styra många, han måste också hafva gjort den observationen, att mången, som varit barbarisk i sina straff, varit föraktad och aldrig fått ordning eller lydnad; då deremot den, i hvars ord och åtgärder icke framlyst den ringaste stränghet, herskat oinskränkt och hvarenda underhafvande darrat för att öfverträda hans befallningar. Det ligger djupt inplantad i menniskosjälen en känsla af ordning, en vördnad för ett välde som grundar sig på rättvisa och förstånd. Fången lyder i de nu beskrifna fängelserna, emedan han ser, att lydnad är honom nyttig, men olydnaden skulle skada honom och förlänga hans fängelse. Föreståndarne hafva nemligen den rättigheten och pligten att till nåd och fängelsetidens förkortning anmäla dem, som visat utmärkt flit och ordentlighet. Han ser dessutom omkring sig likar, som arbeta och lyda; bevakningens styrka ligger just i sådana fångar, som redan genom arbete och den noggranna dieten blif-

vit späkte och lärt sig känna värdet af stillhet, verksamhet och undergifvenhet. Då den nyss ankomne brottslingen, som skulle kunna hafva lust för upstudsighet och lättja, ser sig omgifven af stilla, arbetssamma människor, till hvem skall han vända sig, för att få en kamrat i sitt tilltänkta ofog? Då fullkomlig tystnad är strängt anbefalld, med hvem skall han kunna öfverlägga? Då han ser den flitige och ordentlige kunna förskaffa sig större beqvämligheter, skall han då icke känna ett begär att likna honom? Nej, man måste sky besväret att tänka, man måste vara alldeles utan all kännedom af människonaturen, man måste förakta att underrätta sig om, hvad erfarenheten redan visat, om man förhärdar sig i den tron, att systemet är ett hjärnspöke, och att ett fängelse icke kan hållas i ordning utan obarmhärtighet. Upstudsighet och oordning äro i de omtalta fängelserna en sällsynthet, ehuru man aldrig hörer en ed eller ett häftigt ord af en vaktdräng. Fången vet, att försöket till en oordning straffas med oböjlig stränghet, fastän utan grymhet; han vet, att det så högt fruktade ensamma rummet väntar honom; han vet, att de öfrige fångarne, som äro af en stillare natur eller redan vant sig lydnad och flit, taga parti *emot* honom, då deras egen fördel fordrar, att oordning icke sker.

Efter detta afsteg skulle vi återkomma till jemnförelsen mellan de Svenska arbetshusen och de nu beskrifna fängelserna med arbete. Man behöfver icke vidlyftigt utveckla denna jemförelse; man behöfver ej mer än hålla författningen om arbetshusen bredvid denna beskrifning; och de väsendtliga skilnaderna skola genast visa sig.

Men här återstår ännu en vigtig betraktelse: huru skall handhafvandet af en dylik författning vid fängelserna controlleras? Huru skall man försäkra sig, att fångarne blifva så väl födda och klädda? att de icke blifva misshandlade? att de få sitt arbete betalt? att de aldrig få starka drycker? o. s. v. Sanningen till sägande: i Sverige ser det mörkt ut. Men låtom oss betrakta, huru det tillgår i England och Amerika. Hvem har där upsigten öfver fängelserna? Embetsmän. — Men så är det ju äfven här? — Ja; dock företer sig här en annan fråga: hvad vill en Engelsk embetsman säga?

Af regeringen tillsatta, för lön på stat tjenande civil embetsmän finnas icke så många i hela England som i en province i Sverige, eller rättare sagdt inga. Med embetsman (Magistrate) menar Engelsmannen en sådan, som af sina medborgare blifvit utsedd att, för en viss tid och utan annan lön än äran af deras förtroende, vaka öfver allmänna ordningen. Lord Mayorer (Öfverståthållare), Sheriffer (Landshöfdingar), Bailiffer (Fogdar), Aldermen (Rådmän, Mayorernas bisittare), Coroners (ett slags domare i vissa mål) äro alla tagna utur medborgare-hopen på det ställe, der de hafva sin embetsbefattning. De fleste väljas äfven af folket sjelft, och det för en viss tid, vanligen ett år, måste vara bofasta inom districtet, och utgöra således icke någon särskild embetsmanna-corps. Hvarje förståndig och besutten man har varit eller kan blifva embetsman, och en viss klass kan således aldrig upkomma, som, i egenskap af executiva magtens innehafvare, förhäfver sig öfver den öfriga menigheten, föraktar allmänna rösten, bildar ett system af förtryck eller plundring, handtverks- och slentrian-mässigt behandlar göromålen och vakar öfver rättvisan, utgör ett sammanhängande band, der den ena ser genom finger med och beskyddar den andres malversationer, för att sjelf i sin tour beskyd-

das. Intet fängelse, ingen allmän inrättning anses vara, hvad vi kalla *Kronans.* Folket anser det för sitt och vakar sjelft deröfver. Öfver fängelserna i ett Grefskap (Län) ligger högsta inseendet hos Stora Jury'n, som är en corps af Grefskapets hederligaste och förmögnaste privat-män. Ingen så kallad Kronans embetsman har någonsin med dylika inrättningar att göra *).

Att i ett sådant land man kan finna en controll på fängelsestadgars handhafvande, är således en möjlighet; och de nya fängelserna hafva burit herrliga frukter, likasom i America, där embetsmanna-inrättningen är likasådan, och i Nederländerna, der den gamla republicanismen och det milda nyare regeringssättet lätta oegennyttigt patriotiska företag. Ty det är att märka, att öfver allt de omtalta nya fängelserna hafva att tacka privata välgerningar för sin första upkomst.

Vi kunna ej lemna dessa betraktelser, utan att lägga på våra läsares hjertan en i det anmälta arbetet förekommande berättelse, som torde vara svår för mången att glöma, men dock måste glömas, när man vill ostörd öfverlemna sig åt sin liknöjdhet för det enskilda förderf och det samhällsförderf, som samhället sjelft besörjer. Berättelsen lyder sålunda:

"T. M. nu boende nära Moorfields, var en förmögen slagtare i Barnet. Genom egen efterfrågan har jag utrönt, att han der stod i mycken aktning hos sina grannar och ansågs för en utmärkt redlig man. Han ingick uti ett hemmans-arrende på en tid, då det höga sädes- och kött-priset lemnade de bästa utsigter för landtbrukaren; men när detta pris sedan föll, blef han oförmögen att betala sin gäld. Han är nu slagtaregesäll i London; hans mästare ger honom det bästa vitsord, och några Herrar i grannskapet hafva, endast för hans goda upförande skull, betjent sig af honom och hans hustru till åtskilliga arbeten inom deras hus."

(Forts. e. a. g.)

*) Kronans embetsmän i civil väg finnas i England nästan inga andra än betjeningen vid det ofantliga upbördsverket.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Italien. Under det att man i allmänhet tyckes med framgång arbeta på inskränkningar i de gamla fria nordiska författningarne, är det södra Europas tid kommen att vinna constitutionel frihet. Lika oförmodade som interessanta nyheter hafva inlupit från Neapel, om en där, i början af Juli månad, inträffad revolution. Länge hade missnöje herskat i provincerna öfver Fundaria-skatten och den ringa upmuntran, den inhemska productionen och utförseln njöto; men huru mycket missnöjet hade gripit omkring sig hos alla klasser och sjelfva arméen, hade man icke märkt. Lägret vid [illegible] kan anses som den närmaste anledningen till att, hvad som nu händt, då trupparna derigenom fått tillfälle att meddela hvarandra sina tankar. [illegible] tare, som lågo vid Nola, upbroto utan ordres, och gingo åt Avellinoberget. (Andra bref säga, att två cavallerie-regementer först öfvergifvit sina qvarter och fattat posto vid Nola.) Underrättelsen spriddes som blixten; infanteri-corpser afgingo, för att stöta till dem, och hvarje landtman, som kunde få sig ett skjutgevär, deltog. Så har det [illegible] ett pass, som förer till Apulien, och passet [illegible] besittning, äfvensom en cassa af 22,000 ducater. Underrättelsen om resningen väckte i hufvudstaden mycket bekymmer, och Konungen afsände några Generaler, för att fråga de uproriske om deras afsigter och fordringar; Conseillen samm[illegible] des; men medan där rådpläyades, afmarcherade d. 5 dennes på e. m. ett infanteri- och ett dragoner-regimente, som lågo en Italiensk mil [illegible] staden, med vapen och tross i god ordning, för att förena sig med Insurgenterna. Från deras [illegible] ter fick Konungen det svar, att de fordrade en fri constitution såsom Spanjorernes. Anstalter till resningens kufvande vidtogos, men man fann snart, att alla trupparne tänkte lika. Då gaf K[illegible] efter. D. 6 på morgonen afgick Fursten af Cat[illegible] Chiaro till trupparna, för att tillkännagifva d[illegible]

H. M. inom sju dagar ville låta förkunna en fri regeringsform; en på knutarna auslagen Kunglig proclamation innehöll det samma. Hvad som i annat fall bundt, är svårt att beräkna; ty tankesättet förklarade och spridde sig hastigt, och besättningen öfvergaf fästningen S. Elmo. Den fruktan, som under underhandlingarna med de uproriske visat sig på ansigtena, skingrades, så snart Konungens beslut blef kändt. "Viva, viva!" skallade på alla gator, och det från grupper af bättre folk och officerare. Det ropades, att Konungen måtte visa sig på balconen; detta skedde dock icke. Det var Kronprinsens födelsedag och om aftonen skulle blifva stor illumination. Kronprinsen, som just återkommit från Sicilien, säges hafva fallit för Konungens fötter och tackat honom i folkets namn, med de orden: "E. M. har räddat fäderneslandet." — Man hoppas att allt skall sluta väl. Man väntar blott, att Insurgenterna eller, som de nu kallas, Patrioterne skola återgå i lugn tjenstgöring. Staden var några dagar i mycken oro, och Borgerskaps-gardet oupphörligt under vapen. — Murattisterne tros vara uphofsmän till resningen; men det torde vara rättare att derför anse de så kallade Carbonari.

England. Kröningen torde upskjutas ända till Juni nästa år. Så mycket är säkert, att den icke sker på den först bestämda tiden.

Förberedande frågor vid Drottningens sak uptaga parlamentet och allmänna upmärksamheten. Ett Utskott har varit satt, för att undersöka fordna rättegångar och händelser i afseende på vittneslistors lemnande vid parlamentariska anklagelser, bills of attainder eller bills of pains and penalties. D. 14 afgaf Grefve Shaftsbury Utskottets betänkande, af innehåll att i dylika mål den anklagade aldrig fått vittneslista. Då således Drottningen icke var berättigad dertill genom prejudicater (hvaraf, som man vet, nästan all Engelsk lagfarenhet består), gjorde Lord Erskine motion, att parlamentet måtte för tillfället besluta en dylik rättighet, hvilken dock icke skulle hindra huset att, om det så nödigt funne, höra andra icke anteknade vittnen. Debatten blef interessant och häftig. Bland annat yttrade sig Lord Belhaven: "jag förvånas att höra Lorder, som hafva folket att tacka för så mycket, nu tala med sådant hån och ilska om folkets skrl och tankesätt. Så länge det hette, att Europa låg under oket, då förde man ett helt annat tungomål om yttringen af folkets känslor." — Grefve Caernarvon angrep inledningen till degradations-billen (så kallas egentligen den mot Drottningen föreslagna), som mer syntes peka på förbrytelser än bevisa dem. "Med folk af låg härkomst skall Drottningen hafva haft omgänge! Jag frågar, om icke all ting blifvit användt för att hindra hennes tillträde i sådant sällskap, dit hon hörde och där hon säkert gärna varit. Hon är anklagad för ett "brottsligt umgänge!" Jag frågar, om dermed menas, att hon är skyldig till ägtenskapsbrott. Annars liknar det anklagelsen för förrädiska stämplingar; hvar man vet, att den som befinnes skyldig till sådana, icke kan dömas för förräderi. Ministrarne måste antingen återtaga anklagelsen, sådan den nu är, och framlägga en annan bill, eller ock till den nuvarande göra en annan inledning med närmare upgifter, på det Drottningen må veta, hvaremot hon har att försvara sig, och Huset äfven känna sådant, innan det skrider till undersökning. — Motionen blef slutligen förkastad med 78 röster mot 28.

D. 18 proponerade Lord Sidmouth andra läsningen af Allien-bill'en (Billen om utländingar, dem Regeringen, enligt den, äger att visa ur riket efter behag). Lord Holland protesterade i allmänhet mot billen. "Parlamentet befinner sig i lika läge med Hr. Eden, som under sina resor blef presenterad för Gouverneuren i Bulgarien, i närvaro af en förnäm Turk, som genast befallde, att hufvudena skulle afskäras Hr. E. och 26 personer af hans sällskap. Straxt kom en karl med en, troligtvis grön, påse och sågspån, den förre för att lägga hufvudena uti, den sednare för att upsuga blodet. Tolken, som skulle göra den resandes försvar, hade sett påsen under bödelns arm, och kunde omöjligen få fram ett enda ord mer an: "den påsen! den fördömda påsen!" Derföre att tolken hade sett den gröna påsen, voro således Hr. Eden och 26 personer i fara att mista lifvet. I samma belägenhet är parlamentet: det låter plundra nationen och vanvårdar dess angelägenheter, emedan det icke kan vända ögonen från den gröna påsen på bordet". (Skratt). "Billen kan vara ett verktyg för tyranniet och fjättra Europas politiska frihet. Jag antager, att Konungen i Spanien och hans anhängare blefve tvungna att fly till England, och Spanska folket förebrådde oss att hafva mottagit dem; hvad skulle vi säga? Funnes icke billen, så kunde ingen förebråelse göras oss. Jag antager ytterligare, att en Österrikisk undersåte vore i tillfälle att vittna för vår Drottning, men att han fallit i sin regerings onåd och bodde i Frankrike eller Nederland; tror då det Högloft. Huset, att han skulle vilja komma hit af ren galanteri för en person, som han ej känner, eller göra något misshagligt för en Regering, som med en vink kan låta

föra honom till en Österrikisk hamn? Jag nämner Österrike, efter som i alla tider och efter alla häfders intyg, då någonting lågt, förtryckande och trolöst skolat göras, har det varit Österrike, som blifvit framskuffadt, för att göra det." — Lord Liverpool försvarade billen och Österrike. — Lord Holland uprepade, att Österrikiska regeringen, allt, ifrån Carl V:s tid, alltid varit hård och orättvis. "Af hvad den ädle Lorden, som står i spetsen för Skattkammaren, nu sagt, skulle man kunna sluta, att Regeringen i går fått de ansenliga summor, som Österrike är skyldigt Stora Brittannien." (Skratt). — Billen blef undersökt i Utskott, och dess utlåtande emottaget utan anmärkningar. D. 22 skulle tredje läsningen gå för sig.

Åter hafva rykten begynt gå om utsigter till en vänlig öfverenskommelse med Drottningen. — The Times berättar en hop besynnerliga saker om Bergami, om hans fantastiska sätt att kläda sig, om en middag, hvarpå han varit buden hos B. Constant o. s. v. och slutar: "vi skulle icke en gång undra, om de varit nog deloyala att dricka vår Drottnings skål; hvilket dock, genom tydning och misstag, kunde få namn af ägtenskapsbrott".

Underhusets Utskott öfver frågan om utländska handeln har i sitt betänkande yttrat: "alla inskränkningar i handeln äro ett ondt, och endast oundviklig politisk nödvändighet kan ursäkta dem." Detta interessanta och liberala betänkande (hvaraf rummet ej tillåter att införa mer) förordnades till tryckning.

Frankrike. Prefecten Germain har nedlagt sitt embete, emedan han är Pair. Nu säges, att Pairs-Kammaren fordrat det samma af Staterådet och General-Directorn Barente.

Tyskland. Motion är i Badiska Ständernas första Kammare gjord om Tryckfrihetens utvidgande. — De protesterande ledamöterne af Landtdagen i Darmstadt hafva, vid sin återkomst, allmänt blifvit emottagna med enthusiasm. Alla sinnen äro högt spända. Det nya valet i hufvudstaden föll så ut, att Höpfner åter blef vald. Nu har ett Ministerial-rescript förklarat H. icke valbar och upmanat till ett tredje val.

Spanien. D. 6 höll den förberedande Juntan sin tredje session, och Cortes installerades. Espiga, Erkebiskop af Sevilla, är nämnd till President och Gen. Quiroga till Vice-President. En deputation afgick, för att förkunna Konungen Cortes's installering. H. M. emottog deputationen i stor gala och lät den sätta sig. D. 9 kl. 10 ½ på aftonen hade Cortes sin första högtidliga session. Konungen besvor constitutionen. Hela Kongl. familien, diplomatiska corpsen, Ministrarne, Statsrådet, Militära och Civila embetsmännen bevistade acten. Glädjen och enthusiasmen hos folket var allmän.

Contra-revolutionära skrifter kringflyga, säkert mest tillverkade i Portugal. Många arresteringar ske. Man pratar hvarjehanda om en resa, som Konungen varit på vägen att företaga, för att lemna Madrid.

Turkiet. På Paschans af Janina hufvud är satt ett pris af 100,000 Sechiner. Detta är dock en bagatell, då man betraktar Paschans stora skatter, som, i fall han faller eller gripes, måste hemfalla Porten. Paschan af Scutari, hans nuvarande dödsfiende, var fordom hans barndomsvän och en af hans hufvudsakliga stöd i Divanen.

Stockholm. Kongl. Maj:t har, på Kongl. Kammar- och Bergs-Collegiernas underdåniga hemställan och i kraft af sist församlade Ständers öfverlemnande, under d. 30 sistl. Junii i nåder beslutit, att Hellestads Bergslag i Östergöthland kommer att indragas, med lemnadt tillstånd för Bergslagets invånare att till d. 1 Nov. 1822 tillgodogöra de tjenliga malmer, de äga, hvarefter med de till Bergslagets hyttor och grufvor anslagna Kronoallmänningar skall förfaras såsom med andra recognitionsskogar och Hellestadsorten blifver Landslag samt ingår i ständig rotering och alla andra ett landslags skyldigheter.

Under samma dag har Kongl. Maj:t i nåder beslutit, att mål rörande recognitions skogar hädanefter komma att tillhöra en division, bestående af tre Ledamöter i Kammar Collegium (Presidenten inberäknad) och af tre i Bergs Collegium. Dertjemte har Kongl. Maj:t i nåder förklarat någon verkställighet å Riksens Ständers vid sistl. Riksdag i afseende på recognitions-skogarnes användande fattade beslut icke kunna meddelas, i anseende till dess stridighet i vissa delar emot det 1809 vidtagna och af Kongl. Maj:t gillade, hvarföre Kongl. Maj:t ämnar vid nästa Riksdag göra Ständerna nådig proposition att förändra de delar af sista beslutet, dem Kongl. Maj:t anser stridande mot det förra.

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

N:o 63. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 7 Augusti.

Sine ira, studio et metu.

Recension.

(Forts. och slut fr. N:o 62.)

"Hans Son G. M. undervistes uti lärda skolan i Barnet under H:r Marr's ledning, hvilken skrifver till mig följande: "G. M. var för någon tid sedan under min vård, och upförde sig då, så vidt jag kan minnas, ganska väl." Han kom till London med sin fader; och en ganska aktningsvärd borgare, som noga kände honom, har försäkrat mig, att han gerna skulle hafva tagit honom i sin tjenst. Gossen är nu 14 år gammal och ser förståndig ut. Sistledne Maj månad (1817) blef han gripen, emedan han, utan vederbörligt tillstånd, utböd religieusa skrifter till salu, och skickad till Bridwells Tukthus. Der tillbragte han dagarne i sällskap med 20 män och 4 gossar, haktade för åtskilliga brott, och nätterne tillhopa med en tjuf, som brukade honom till fickstölder och snatteri från de andra fångarne och, såsom gossen säger, emottog allt hvad han stal. Denne och 5 andra fångar blefvo angripne af elakartad feber, och likväl fortfor G. M. att ligga tillsamman med honom. Gossen fick ändtligen sjelf enhanda sjukdom, medförde den hem och smittade sin fader, sin moder, 3:ne sina bröder, af hvilka en dog, samt sin sköterska och hela hennes hus, som ännu icke återvunnit helsan. Vid sin återkomst var han så full af ohyra, att föräldrarne måste upbränna hans sängkläder. Fadren berättade mig, att gossen, innan han häktades, var en god och lydig son; och att han ej kunde förebrå honom något; modren sade, att han var stilla och sedig, hade lust för boken och alltid gerna följde henne till kyrkan. Nu tager han aldrig en bok i handen, om icke för att stjäla den; och då hon talar om Gudstjenst, svarar han med förbannelser. Hon satte honom i en skola, men han underrättade Läraren med en förskräcklig ed, att han aldrig skulle komma tillbaka. Hon kan ej hafva något arbete i sitt hus; sonen har stulit och sålt hennes bibel, äfvensom sin faders och sin broders kläder. Han är sällan hemma; fadren har funnit honom om natten, sofvande uti brottets och liderlighetens nästen vid Conventgarden, bland flickor och gossar, tjufvar och skökor. Föräldrarnes upförande och deras känslofulla klagan gjorde djupt intryck på mig. De talte till sin son mera sorgens än vredens språk, de ursäktade till och med hans otidighet och elakhet, såsom en följd af hans vistande uti fängelset. Å andra sidan gjorde det hårda, liknöjda och trottsiga sätt, hvarpå han svarade dem, ej mindre djupt intryck på mig.

Man kan ej tänka på denne gosses

uppförande, utan känslor af den högsta afsky; men vändom oss från hans brott till hans olyckor; och kanske skola vi finna, att han, så förderfvad han är, likväl "mindre syndat emot andra, än andra emot honom." Jag tror, att orsaken till hans förderf tydligen ligger uti våra Fängelse-inrättningar. Hade man skiljt honom från de andra fångarne, hade man hållit honom till ordentligt arbete, så skulle han, efter all anledning, förblifvit oskyldig. Om han bröt emot landets lag i ringa mått, så har denna lag, eller åtminstone närvarande praxis, på det förskräckligaste sätt brutit — *emot honom*, ty till det straff, Rätten ådömt honom, har kommit förlusten af caracter, grundsatser och hopp om framtida aktning; — *emot hans föräldrar*, ty de hafva förlorat sitt ena barns kärlek och lydnad och sitt andra barns lif; — *emot samhällets väl*, ty antalet af dess fiender har blifvit ökadt och en medlem, som lofvade att väl uppfylla sina pligter, har blifvit förnedrad, förledd och förderfvad."

Vi fråga med författaren:

"Hvad skulle vi säga om en Domare, som sålunda tilltalade, eller om en lag, som berättigade en Domare att sålunda tilltala en brottsling: "Du är förvunnen till den stora förbrytelsen, att, utan tillstånd, hafva utbudit religieusa böcker till salu. Vi hafva i benäget öfvervägande tagit de mildrande omständigheterne uti din sak, din ungdom, din fräjd, din oförmögenhet att skaffa dig tjenst eller arbete; och vi döma dig, med anledning häraf, till 1 månads fängelse i Tukthuset. Du skall der tillbringa dina dagar bland de värsta tjufvar, som oroa denna hufvudstad, och dina nätter med fångar, angripne af en elakartad och smittsam sjukdom; taga undervisning af de förre i hädelser, liderlighet och brott, och insupa af de sednare fröet till en sjukdom, hvilken du skall föra hem till din slägt. Och vi äro försäkrade, *att du, med begagnande af de tillfällen till förbättring, hvilka sålunda lemnas dig*, och *med värderande af fördelen att lefva i ett land, som tager så öm del uti vilsefarande undersåters närvarande och tillkommande välgång*, skall lemna fängelset, förädlad och förbättrad, mera uplyst om dina pligter mot Gud och menniskor, såsom en aktningsvärd medlem af Samhället och en glädje för dina föräldrar.""

Man påstår, att exempel af detta slag icke gifvas hos oss; och att ingen dom i vårt land har haft denna andemening. Vi lemna det derhän. Skulle något felas: så är det derföre, att systemet i Sverige ännu icke hunnit till den utbildning, som det äger i England. Ty systemet är fullkomligen detsamma: och så fort våra fängelser hinna att blifva lika fullpackade, skall oundvikligen allt det inträffa hos oss, som man nu ser i England. Och att fängelserna allt mera fyllas, dag från dag, det är ej blott en erfarenhetssanning, men en nödvändighet, så länge menniskorna och samhället gå sin gang, utan att någon omsorg tages för ett menskligt och förnuftigt rättande af de förvillelser och brott, hvilka, sig sjelfva lemnade, oundvikligen utveckla sig redan genom blotta följderna af den allmänna bildningen, alla andra orsaker oberäknade. Låtom samhället fortsätta sin bana, obekymradt, i detta afseende, om allt annat än underhållande af bödlar, skampålar, stegel, galgar, pinbänkar och pest[illegible] de [illegible] till *deras* inspirerande, som egna sig till offer åt de nationalskådespel, man härmed anställer under alltjemt stigande bifall af dem, hvilka äro närmast färdige att sjelfve offras — och undrom ej, om vi med tiden

åter befinna oss i naturtillståndets vildhet genom lagarnes tilltagande overksamhet.

O! att vi måtte kunna säga, med sann känsla af stolthet öfver vårt lands företräden, att vi gått mindre långt på en sådan bana i förhållande till vår bildning, än någon annan nation! Vi måste då kunna lättare hejda det ondas fortskridande, lära oss att använda straff till förbättring och genom mildhet och mensklighet återgifva lagarne deras kraft.

Detta tidehvarf, som äger utvägar till allt, har äfven härtill erbudit utvägar, bepröfvade och ofelbara. Möjligheten att förvandla fängelser och straff till verkliga förbättringsanstalter är bekräftad genom erfarenhet. Äfven der, som deras urartande från denna bestämmelse gått längre än hos oss, är hoppet om deras återförande ej förloradt hos upplysta och behjertade medborgare. Ännu mer böra vi kunna hoppas, om vi ej bortslumra den dyrbara tiden.

Vår Konung, fäderneslandets och tidehvarfvets Hjelte, som visat det nit för saken, hvarom vi redan talat, skulle säkert med högsta välbehag se, att en sammansättning af enskilda medborgare räckte Honom handen, genom dylika företag, som för närvarande sysselsätta så många engelska patrioter, och som i Amerikas fristater längesedan bragt det välgörande verket i gång. En regering kan ej allt — den medborgliga andan måste verka, om en nation skall blifva någon ting.

Vexelundervisningen, den lyckligaste af alla tidehvarfvets uptäckter, står färdig att hos oss införas i stort, såsom man sett af Kongl. Maj:ts nådiga beslut om Läroverkens organisation i hufvudstaden. Detta undervisningssätt, hvars rätta namn är menniskoslägtets stora bildningsanstalt, fordrar, för sitt utsträckande till det hela, samma medborgliga bemödanden, genom hvilka fängelseförbättringen måste blifva möjlig. Sammanlagde utgöra de bildningens och den bättre samhällsförfattningens yttersta stöd. Hvem som äger ett hjerta för sitt fädernesland, skall då bland dess angelägenheter ej finna någon af större vigt.

Kostnaderne till omskapande af fängelseinrättningen blefve ofantliga, om allt skulle företagas på en gång. I hufvudstaden hafva vi föreställt oss, att början skulle kunna göras, för att förbereda genom den öfvertygelse om sakens verkställbarhet, som erfarenheten allena kan gifva. Man skulle imedlertid begära för mycket, i fall man ville, att medborgare, som ej noga känna försökens utgång i främmande länder, må finnas beredvillige att tillskjuta de betydliga summor, hvilka erfordras till anläggningen af blott ett enda fängelse, så beskaffadt, som det i Philadelphia först inrättades genom enskilda bidrag. Den enda utväg, man får föreställa sig såsom möjlig, torde vara, att några närmare underrättade män, som ägde förmögenhet och uplysning nog att i alla afseenden kunna ansvara för utförandet, förbunde sig till godtgörande af alla tillskott, i fall det misslyckades. Vi tvifla ej, att man skulle hos Konungen lätt kunna utverka sig tillstånd att, likasom det skett i Philadelphia, emottaga, under utsedda delägares tillsyn, något fängelse i hufvudstaden samt der införa förbättringen.

En säker följd af företagets framgång vore, att statens kostnad för fångarnes underhåll minskades eller till största delen försvunne, genom vinsten af deras arbete; och den härigenom upkommande besparing skulle kunna på det sätt användas, att staten, tid efter annan, i den mån tillgången medgåfve, efter lottning inlöste vissa actier och sålunda sjelf småningom blefve ägare af inrättningen. Actierne skulle härigenom

erhålla ett slags handelsvärde, som omedelbart minskade deltagarnes upoffring. Men i fall de frivilligt försakade en så beskaffad fördel och ovilkorligen skänkte sina bidrag; borde af besparingen samlas en fond till framtida verkställande af dylika anläggningar på statens bekostnad.

Dock, vi veta, att allt detta är idel svärmeri, och att ingen skall bekymra sig om så fantastiska förslag. Vi begära också icke det omöjliga. — icke, att någon ting må *göras*. Den enda bönen till våra läsare tillåta vi oss, att de må *läsa* den bok, vi granskat, lägga handen på sitt hjerta, och försöka, om det kan hindra sig från all rörelse af deltagande, från all lyftning af hopp om framgång för ädlare bemödanden. De menskliga rörelserna gifva dock en viss njutning, huru klokt man än må förstå att hindra dem från all vidare verksamhet. Ehuru litet man må vara böjd att följa fru Frys och hennes fruntimmers-kommittés efterdöme; kan man dock ej neka sig en viss stolthet vid den tankan, att man tillhörer samma slägte, som de.

Afskrift.

Till Landshöfdingen i Göteborgs och Bohus Län.

CARL JOHAN &c.

I anseende till hvad som förekommit emot här i staden häktade f. d. Landtmätaren Löfquist, hafva Wi beslutit att låta afsända honom med första sig yppande lägenhet till St Barthelemy, och är till Eder således Wår Nådiga befallning att foga anstalt derom, att Löfquist varder med första lägenhet dit afsänd på Wår och Kronans bekostnad; egandes J att imedlertid och intill dess sådan lägenhet sig yppar låta forvara honom uti det i Götheborgs Stad varande Hospital. Wi befalle &c. Stockholms Slott den 30 Junii 1820.

CARL JOHAN.

CASP. W. EHRENBORGH.

Lika lydande med det i Kongl. Kammar-Expedition förvarade Concept intygar,

N. F. WALLENSTEEN.
t. f. Registrator.

Man har länge hört talas om f. d. Landtmätaren Löfqvists arrestering. Hvad som förekommit emot honom, har, så vidt vi veta, icke blifvit offentliggjordt genom undersökning inför Domstol. Vi finna i detta Kongl. Bref, att hans sak fått en utgång, hvaraf blott en enda förklaring är möjlig, nemligen att Löfqvist icke såsom svensk undersåte och icke på svensk botten förehaft, hvad som må hafva kommit honom till last. Detta hafva vi trott oss böra anmärka, då vi, på grund af den allmänna rättigheten att veta och meddela, hvad som finnes i en publik handling, infört det Kongl. Brefvet, och vi ansett det vara i sin ordning, att allmänheten får kännedom af verkliga förhållandet med en sak, som ryktet kringfört och, efter vanan, lätteligen vanställer; men att också derjemte den synpunkt antydes, hvarunder all anledning till ett annars möjligtvis lätt väckt klander eller missnöje försvinner.

LAGFARENHET.

Allmänheten är redan genom ett annat Tidningsblad underrättad om Konungens Befallningshafvandes i Nerikes län förfarande, i anledning af 1815 års Kongl. Förordning om brännvinsförsäljning. Detta förfarande har nu mera ådragit sig åklagaremaktens uppmärksamhet; och saken tyckes blifva vigtig, i anseende till några af

Kongl. Maj:ts Högsta Domstol fattade beslut, dem Konungens Befallningshafvande åberopat såsom stöd för sina åtgärder, och hvilka, derest de verkligen innefatta den meningen, Konungens Befallningshafvande följt, sta i den mest afgjorda strid med Justitiæ-Kantzlerns i ämnet redan yttrade mening. I detta fall och så vida åtalet icke destomindre fullföljes, bör det blifva af allmänt intresse att se, huru frågan om det rätta utvicklas och huru domen utfaller, derest saken kommer äfven under Högsta Domstolens skärskådande, hvars auctoritet är åberopad. Vi börja med att införa följande handlingar:

Till Konungens Befallningshafvande i Örebro Län.

I Tidningsbladet Anmärkaren har blifvit intörd en af Tit. utfärdad Kungörelse af den 26 nästledne April, innefattande varning emot Bränvinsskänkning.

Denna Kungörelse, efter dess ordalydelse, erinrar icke blott om iakttagande af det förbud, Kongl. Förordningen den 20 December 1815 stadgar emot oloflig Bränvinsförsäljning, utan innehåller äfven sådan föreskrift, som skulle det vara husvärdar förbudet, att i egne hus undfägna med bränvin, då de hvarken fordra eller taga betalning för bränvinet, hvarjemte underrättelse meddelas, att personer, tilltalade för det de med bränvin uti sina egna hus undfägnat ankomna gäster vid andra tillfällen än ordentliga måltider, blifvit med ansvar belagde, såsom för oloflig bränvins-minutering.

Hela den Art. i 1815 års Kongl. Förordning, hvarutur särskildte §. §. blifvit i Tit. kungörelse åberopade, har till rubrik *Bränvinsförsäljning*, och sista §. förordnar, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande böra öfver efterlefnaden af allt som där, angående *Bränvinsförsäljning* stadgadt blifvit, hålla alfvarsam hand. På intet ställe i Förordningen finnes det uttryckt, att skänkning af bränvin utan betalning är med ansvar belagd, och orden utdela och utlemna, som på ett och annat ställe förekomma i sammanhang med ordet *försälja*, synas således hafva afseende endast på de händelser, när bränvins utlemnande i något slags utbyte kan vara i fråga. Med denna föreställning, grundad som jag tror ej mindre på författningens innehåll, än på ideen om dess föremål och rimliga omfång, låter icke förena sig hvad Tit. Kungörelse, på sätt här ofvan är uptaget, innehåller; och jag får begära, att Tit. behagade med Förklaring öfver grunderne dertill inkomma, samt tillika upgifva de beslut, genom hvilka Förordningen skall blifvit så tillämpad, som den i Kungörelsen meddelte underrättelse utvisar. Stockholm d. 27 Maj 1820.

På Justitiæ Cantzlers Embetets vägnar
Efter nådigste förordnande.
DAN. FORELIUS.
GUST. H. THOMÉE.

Inkom d. 27. Junii 1820.

Till Högloflige Justitiæ Cantzlers-Embetet!

Tidningbladet Anmärkaren har väckt Herr Justitiæ-Cantzlerns upmärksamhet, för denna gång, på en af mig den 26 sistledne April utfärdad Kungörelse, innefattande varning mot oloflig bränvinsskänkning; i anledning hvaraf Herr Justitiæ-Cantzleren i Embetsskrifvelse af den 27 nästlidne Maj bestämdt förklarat, att med föremålet och rimliga omfånget af Kongl. Maj:ts nådiga förordning den 20 December 1815 icke låter förena sig, att af det uti samma författning stadgade förbud emot utdelning eller utlemnande af bränvin i minut draga den slutföljd, att husvärdar icke skulle äga i sina egna hus undfägna med bränvin, då de derföre hvarken fordra eller taga betalning; hvarföre Herr Justitiæ-Cantzlern

infordrat min förklaring öfver grunderne till nyssnämnde Kungörelse, samt anmodat mig att upgifva de beslut, genom hvilka Förordningen skall blifvit så tillämpad, som den i Kungörelsen meddelte underrättelse utvisar.

Jag får således äran tillkännagifva, det jag i följd af den Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ålagde embetspligt att handhafva efterlefnaden af det, som i högstberörde Kongl. Författning är stadgadt om bränvinsförsäljning, aldrig anbefallt något åtal emot enskildte personer, för det de i egne hus utan betalning undfägnat med brännvin, icke eller upmuntrat Fiscaler och Kronobetjente till dylika åtal, utan tvärtom, när och så vidt jag kunnat, dem afstyrkt; hvarvid jag utgått ifrån den grundsatts, att skänkning af bränvin såsom en inhemsk vara, mindre än af hvilken annan utländsk dryck som hälst, kunde eller borde blifva ett föremål för Polisens upmärksamhet, enär den verkställdes utan betalning, såsom en i landet bruklig, för klimatet passande undfägnad, den enda, hvarmed allmogen och de lägre folkklasserne äro i tillfälle att ådagalägga en sedan urminnestider agtad gästfrihet, och att Polisen icke borde intränga i det enskildta huslifvet och, genom beifran af der förefallande, för det allmänna likgiltiga, till sin natur oskyldiga handlingar, göra lokal-styrelsen förhatlig *).

Men Konungens Befallningshafvande har ock fått en annan skyldighet sig ålagd, den att såsom domare tillämpa Författningen, i hvad den angår olollig bränvinsförsäljning; och i denna egenskap har jag, under förehafvandet af flere till min handläggning instämde mål, angående förbrytelser emot de serskildte föreskrifter, 2:dra artikeln innefattar, funnit mitt enskilda begrepp om författningens *rimliga omfång* icke sällan råka i strid med sjelfva författningens tydliga och bestämda ordalag, samt, med skyldigt afseende på de senare, för ingen del kunnat för *ostridigt* antaga, att utlemnande och utdelning af bränvin, ehuru utan betalning, aldeles icke medförer något ansvar, såsom Herr Justitiæ-Cantzlern i sin embetsskrifvelse förmenar.

(Forts. e. a. g.)

*) Man ser af det följande, att detta resonnement är ett tadel emot den i fråga ställde Författningen, så förstådd och tillämpad nemligen, som det skett af förklaranden. Detta tadel må vara oskyldigt. Men att i en förklaring å embetes vägnar på en gång påstå, det en författning, tokigt eller klokt, föreskrifver åtal och straff, och medgifva, att man, såsom handhafvare af denna författning icke anbefallt dessa åtal, icke låtit utkräfva dessa straff; att tvertom erkänna, det man afstyrkt åtalen, så vidt man kunnat; är väl det annat än att vidgå en grof brottslighet, ett godtycke, en myndighet bredvid lagen och mot lagen, hvaraf följderna hos en lagens tjenare aldrig kunna beräknas?

UTLÄNDSKA NYHETER.

Neapel. De sju dagarnes opskof syntes insurgenterna för långt; från Avellino kommo deputationer; i sjelfva hufvudstaden bildade sig utskott, och alla fordrade, att Spanska Constitutionen af 1812 skulle oförändrad antagas af Konungen inom 24 timmar. D. 7 Julii vid middagstiden utkom derföre ett Kongl. Rescript till Hert. af Calabrien (Kronprinsen), som derigenom förklarades för regent och Konungens "Andra Jag." Straxt derpå utkom en proclamation af Hertigen, däri Spanska constitutionen oförändrad antogs. Detta tillfredsställde dock icke: Konungen sjelf skulle lofva och underskrifva. Mot aftonen utkom derföre en Konungens proclamation, med bekräftelse af hvad Dess son lofvat, och försäkran på H. M:s Konungsliga ord, att besvärja constitutionen inför den Giunta provisoria, som genast skulle bildas, och sedermera högtidligen i det lagligt samlade parlamentet. Derpå utkom en annan pro-

clamation af Riksföreståndaren, hvarigenom Spanska forfattningen genast promulgerades, med förbehåll om de modificationer, dem Parlamentet kunde deri göra. Sedan intågade några regementer i bästa ordning. Alla invånare förenade sig till lugnets bibehållande; detta stördes dock endast en kort stund af några oroliga ynglingar, som ropade på vapen. Lägre folket var fullkomligt stilla och beskedligt. D. 9 inryckte General-Lieut. Pepe (f. d. Adjutant hos Murat, hufvudman för hela resningen jemte en Canonicus Menchini i Nola), med en del af "Constitutions-arméen," bestående af linie-truppar, national-milice och bönder, och defilerade förbi Riksföreståndaren och dess familie, som stodo på Slotts-balconen. Generalen inträdde i slottet och blef af H. K. H. nådigst emottagen och presenterad för Konungen. H. M. var sjuk. — Allt sedan d. 6 svajar Civicans (Borgare-gardets) fana trefärgad (röd, svart och blå). Linietripparne hade bibehållit den röda cocarden, men tvungos af den inryckande national-arméen, att sätta upp den trefärgade. Detta exempel följde äfven Riksföreståndaren d. 9 och bekräftade Gen. Pepe såsom national-arméens provisoriska befälhafvare. Samma dag nämndes 5 af den utlofvade provisoriska Giuntans 15 ledamöter. Dessa 5 skulle förelägga Prinsen 20 namn, hvaraf han skulle välja de 10 felande ledamöterna. En säkerhets-commission för staden utnämndes, ehuru inga oroligheter visade sig och man ej väntade den ringaste fara för Kungliga familjen. Intet skepp utlopp ur hamnen, ehuru intet embargo var kändt.

De redan utnämnda ledamöterna af Giuntan voro: Gen. Lieut. Parisi (Page-Gouvernör och General Bro- och Väg-Directör under Murat); Delfico (Stats-Råd under M.); David Winspear (författare till ett under M. utkommet stort verk om Läns-systemets missbruk); Gen. Pepe och Riddare Martucci.

Öfver allt hade folket ropat: Lefve Konungen! Lefve constitutionen! Bort med Ministrarna! Detta sista har också skett redan d. 7. Hufvudstadens General-Capitaine, Österrikaren Grefve Nugent, måste med flykten rädda sig undan den allmänna oviljan; hans plats gafs åt General Carascosa. Riddar de Medicis's efterträdare vid finance-Ministèren blef Sr. Amati, Intendent i Lecce. Ricciardi Grefve af Camaldoli intog Marchese Tommasis plats, som Justitiæ-Minister; Hert. af Campo Chiaro blef Utrikes Minister efter Marchese Circello. D. 10 var Ministèren åter förändrad, och Inrikes portefeuillen öfverlemnad till Grefve Zurlo (som under Murat haft den); Finance-portefeuillen provisoriskt åt Sr. Macedonio (Hofmarskalk under M.). I allmänhet synas endast Murats anhängare och fordna embetsmän komma till välde.

Anledningen till resningen skall hafva varit, både som i Spanien, trupparnas obenägenhet att inskeppas och gå an landet. Det var nemligen ämnadt att afsända en del af de församlade trupparne till Palermo, för att stilla oroligheter, som där yppat sig. Det härigenom upkomna missnöje förstodo Carbonari att benyttja.

Norra Italien. Täta arresteringar, kanske icke utan sammanhang med händelserna i Neapel, hafva här skett.

Spanien. Om försöken att stifta orolighet i provinçerna kan ingen säker underrättelse lemnas. Att några funnits, så mycket synes med visshet kunna sägas; men äfven att de icke varit särdeles betydande eller haft framgång. Juntan i Galicien har erhållit depecher från den i Asturien, innehållande, att alla oroligheets-försök, där blifvit om intet gjorda, samt att ryktena varit ogrundade om ett republicanskt parti, som "proclamerat religions-frihet" och mot hvilket militär måst brukas. Commendanten i Santona har till Konungen insändt en försvarsskrift mot den beskyllningen, att han velat upratta en republik i gamla Castilien. I Madrid herskar det fullkomligaste lugn, och en sådan allmän fröjd har man aldrig sett, som den natten, då Konungen besvurit constitutionen inför Cortes. Hvar gata hade blifvit förvandlad till en danssal, där Boleros, Seguedillas och Fandangos upfördes till kl. 3 på morgonen. En narr föll på det orådet att ropa: "viva Josef Napoleon"; och det var ett underverk, att han kunde räddas från det allmänna raseriet och arresteras.

Juntan, som nu slutat sina göromål, har i en proclamation tackat Spanska folket för den goda anda, som herskat vid valen. Konungen har gifvit sin farbror, Cardinal-Presidenten, det gyllene skinnets orden. D. 10 beslöts i Cortes tacksägelse-addressen till Konungen, daruti man blott med allmänna ordalag vidrört offensiv tractaten med Nederländerna, emedan constitutionen icke berättigar att afsluta tractater utan Cortes's bifall.

Ett Kongl. decret af d. 1 innehåller förteckning på alla förra decreter af Cortes och förklarar dem allesammans gällande.

Tyskland. Några af de Darmstadtska deputerade hafva förklarat sig beredda att aflägga eden, om det lofvades dem, att folket får en mera omfattande constitution, genom öfverläggning med

Ständerna och i enlighet med hvad Storhertigen på Wienska congressen erkänt såsom vilkor för en representatif författning. Dem har blifvit tillkännagifvet, att Regeringen icke inlåter sig i underhandlingar; hvarpå de förklarat, att edens afläggande icke låter förena sig med deras samveten.

D. 18 Julii ingafs i Badiska ständernas andra kammare en berättelse af Deputera den Winter från Heidelberg, "att han blifvit häktad, tvärt emot den i constitutionen föreskrifna form, samt att han lemnades i ovisshet i afseende på den mot honom tillämnade undersökning och stängdes ifrån att intaga sitt säte i kammaren som deputerad." Hr Liebenstein föreslog, att man hos Regeringen borde anhålla, det Winter måtte befrias ur fängelset, eller, om vigtiga skäl däremot funnes, desse måtte meddelas kammaren. Regeringens ombud tillkännagåfvo, att W. vore häktad på Maintziska specialcommissionens föranstaltande. Libensteins motion antogs med stor pluralitet.

Ifrån Berlin berättas Neapolitanska revolutionen sålunda: "I Wien hafva inlupit underrättelser om den så betydliga militär-resningen i Neapel. Folket förhöll sig dock stilla både i hufvudstaden och provincerna, och var långt ifrån att göra gemensam sak med militären. Vid första underrättelsen afreste Furst Metternich och det, som man allmänt tror, till H. M. Kejsaren i Persenburg.

Frankrike. Chauvelin har i Lyon och allestädes på resan dit blifvit emottagen med utomordentliga heders- och fröjdebetygelser; äfven så andra liberala deputerade vid deras återkomst till departementerna. Deremot har en hop ynglingar i Rennes sjungit för Corbières fönster ett gräsligt charivari, hvarför de också blifvit arresterade.

England. Inga direkta underrättelser. Öfver Tyskland berättas, att d. 14 Julii åter visat sig missnöje och insubordination vid en corps af Fotgardet. Tre compagnier af Första regementet vägrade att gå till mårgon-paraden. Imedlertid blefvo två och tjugu arresterade. Olydnaden hade sin grund däri, att soldaterne voro missnöjde med frukostarna och den stränga tjänstgöringen.

De Italienska vittnena mot Drottningen hafva kommit till Holland, där de stå under Engelska Ministerns upsigt och fått sig staden Woerden anvisad till vistelse-ort.

Nederländerna. Högtidligheterne och tilloppet af resande hafva varit otroliga i Brussel vid Underverksfesten. — Maskerader horde till de vanliga förlustelserna och bland maskerne såg man en karl, klädd från topp till tå i Franska Assignater, ända till de nyaste. Då nu ett dugtigt rägn inträffade, begynte han att se allt för besynnerlig ut.

Amerika. En öfverenskommelse skall på St. Domingo vara sluten mellan Christophe och Boyer, att gemensamt förfölja sjöröfrarne, som tagit öfverhand.

Från Amerikas sydvestra kust har man säkra underrättelser, att Cochrane, efter Valdivias intagande, fortsätter sina ströftåg med landgång längs upåt Peruanska kusten och håller invånarne i beständig fruktan. Han skall, enligt Royalistiska skriftställares utsago, icke en gång skona de fattigaste fiskarekojor.

Det synes väl vara ett misstag, att den Columbiske Stats-Secreteraren Roscio infunnit sig vid Morillos förposter, för att underhandla om undergifvenhet; men resande från Angustura bekräfta imedlertid, att ett parti der visar beredvillighet att göra fred med moderlandet. Man torde dock icke våga att directe sända underhandlare till Spanien, utan till en början blott till London, för att begynna underhandlingen med härvarande Spanska Ministern.

Stockholm. Ett rykte, för hvars sanning man imedlertid icke kan ansvara, förmäler, att Franska Generalen Vandamme nyss aflidit i Paris och förut yppat, det han vore född Svensk, under namn af Damm, framför hvilket han vid inträde i Holländsk tjenst lagt Van. Sin ansenliga egendom skall han hafva testementerat till slägtingar här i Sverige, af hvilka en skall vara Officer vid något Regimente i Skåne.

På metallvågen här är under sistl. vecka dels utclareradt, dels under lastning lagdt circa 10,200 Skeppund af alla slag. Icke förr än nu hafva vi kommit i tillfälle att meddela någon upgift från Götheborgs metallvåg, och det endast för Maji månad, vid hvars början behållningen från den föregående var 6,110 Skepp. Stångjern 6507 D:o Manufactur. Inkommet under månaden: 18,107 Skepp St. jern, 1793 Manuf. Utväget till utrikes orter 8,008 Skepp. St. jern och 1,006 Manuf; D:o till inrikes 46 Skepp. St. jern och 293 manuf. Behållningen till Junii var således 16,163 Skepp. St. jern och 7001 Manuf. —

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 64. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 10 Augusti.

Sine ira, studio et metu.

LAGFARENHET.

(Forts. och slut fr. N.o 63.)

Likväl blefvo flere härstädes anhängig gjorde mål om ansvar för bränvinsskänkning i enskilta hus, till de tilltalades förmon, afgjorde, på sätt närlagde den 26 Augusti sistledit år utfärdade utslag emellan Krono-Länsmannen Trolle samt Olof Bengtsson och dess hustru i Bratta, Carlskoga socken utvisar; hvilket utslag sedermera genom Kongl. Svea Hofrätts beslut af den 8 derpåföljde December är vordet ändradt, men sedan hos mig blifvit anmält, att Kongl. Maj:t, uti ett ifrån Hofrätten fullföljdt besvärsmål, emellan Bryggeri-innehafvaren här i staden, samt Skepparen Lundgren, genom nådigt utslag af den 20:de Februarii 1818, som härhos i bevittnad afskrift bifogas, pligtfällt den senare för utdelning af bränvin, i förening med caffe, thuru icke öfvertygad att hafva derföre emottagit någon betalning, och Kongl. Hofrätten jemväl, förmodeligen efter erhållen kännedom om detta eller något annat Kongl. Maj:ts nådiga beslut i dylik fråga, med afvikande från den förut, och jemväl i målet angående Skepparen Lundgren, följde princip, genom flere till min verkställighetsåtgärd öfversände utslag, hvaraf trenne stycken, till mig helt nyligen expedierade, emellan Länsmännen Trolle och Adlers å ena samt Erik Jansson på Kedås ägor, Torparen Lundvall, och Bonden Carl Persson i Hällebrottet, å andra sidan, härjemte inneslutas, belagt bränvinsutdelning hos enskilte husvärdar, fastän någon betalning för bränvinet icke blifvit erlagd, med det i Författningen bestämda olika ansvar, har min enskildta öfvertygelse måst gifva vika för den, med Författningens ordalydelse öfverensstämmande tillämpning, som ej mindre af Kongl. Maj:t, än dess Hofrätt sålunda blifvit gjord, så att jag under loppet af sistlidet och innevarande år fällt en och annan person för utdelning af bränvin, vid andra tillfällen, än då mat tillika blifvit gifven, till ansvar såsom för olofflig bränvinsförsäljning; varandes de härom gifne utslag dels laga kraftvunne, dels af Kongl. Hofrätten fastställde, dels ännu beroende på Kongl. Hofrättens pröfning.

Emodlertid har det icke kunnat undfalla min upmärksamhet, att de uti flere §§ af 2:dra art., i sammanhang med försälja, införde orden utdela och utlemna, hvilka alla tre jag inbegripit under uttrycket skänkning, långt ifrån att, såsom Herr Justitiæ-Cantzlern förmenar, hafva afseende på de händelser när bränvin utlemnas i något slags utbyte, som, då bränvin supptals utdelas, aldrig lärer komma i fråga, fast mera åsyfta, att underlätta bevisningen om angifven olofflig bränvinsminutering samt

grunda sig på den, må hända icke origtiga föreställning, att där bränvin, utan all mat, suptals utdelas, betalning derföre merendels alltid erlägges, och idkas hvad man kallar lönnkrögeri.

Då enligt 1812 års bränvinsförfattning blotta utdelningen eller utlemnandet af bränvinet icke var åtföljdt af ansvar, utan endast minuteringen deraf mot betalning, blef bevisningen allenast derigenom möjlig, att köparen fick vittna, emedan säljaren, om han ock utan betänkande skänkte i bränvinet, oftast undvek att i flere personers närvaro emottaga betalningen derföre och således sällan kunde till ansvar fällas; men då numera köpare, emot 1815 års Förordning, icke sjelf får vittna, skall, vid de flesta tillfällen, bevisningen blifva omöjlig, att olofflig bränvinsförsäljning ägt rum, om utlemnandet af denna vara suptals först då medförde ansvar, när det kan bevisas, att bränvinet med penningar eller annan emotsvarande vara betalas.

En annan afsigt hos lagstiftaren torde möjligen hafva varit att förekomma bränvinssupande utom vid måltider eller i förening med mat, och att hindra dryckenskap och andra brott, som af en omåttlig förtäring af bränvin, utan mat, merendels blifva en följd; men då det icke är mig tillständigt att ingå i någon närmare utveckling af dessa och de flere härvid förekommande omständigheter, utan jag endast vid sidan af Herr Justitiæ-Cantzlerens yttrade enskildta begrepp om Författningens föremål, velat framställa några egna reflexioner derö ver, torde det göra tillfyllest, att jag åberopar högsta domaremagtens beslut i det ifrågaställdte ämnet. Innehållet af dessa beslut måtte åtminstone icke vara tvifvelagtigt, och det följagteligen icke kunna misstydas, att jag, sedan under loppet af år 1819 icke mindre än 105 personer för förbrytelser mot 1815 års Författning blifvit pligtfälde, till ett sammanlagdt belopp af Ett tusende två hundrade åttatio sju R:d och då åtalan under detta år allt mer och mer började tilltaga, sökte varna länets innevånare för förseelser, hvilka de fleste icke ens anade, innan de blefvo underrättade, huru författningen borde förstås och huruledes den af Kongl. Maj:t i nåder blifvit tillämpad.

Afsigten med varningen var derföre, såsom Kungörelsen innehåller, att förekomma lagbrott och menighetens utarmande genom böter; och jag anser mig icke äga skäl att återkalla densamma, innan Kongl. Maj:t i nåder anbefaller ett annat handhafvande och en annan tillämpning af 1815 års författning, än hvartill dess ordalydelse föranleder, och hittills ägt rum. Örebro slott i Lands-Cantzliet den 16 Junii 1820.

N. Gyldenstolpe.

Leon. E. Cassel.

(Forts. e. a. g.)

Hvad är Smädelse?

Vår gamla ärliga lag sätter dubbelt straff på anfall mot en sofvande eller den, som annars är ur stånd att försvara sig. Att anfalla en sådan är nidingsverk och vanhedrande; att anfalla en beväpnad och beredd är väl brott, ty det störer freden; men det är icke nesligt, icke fegt. Grunden till denna lag, gemensam för alla folk, ligger i hvarje ärligt mannabröst. Afven den störste brottsling, äfven en dödsfiende yrkar och får den förmånen att se sin motståndare i ansigtet, innan han slår till.

Har kommer det då, att mången hederlig karl icke anser nesligt, kanske icke ens brottsligt, då en annans ärliga namn och rykte angripes försåtligt? Tryckfriheten har, just för denna orsak, fått sina flesta både beundrare och fiender. Den

ene säger: det är lyckligt att äga ett vapen, hvarmed skurken, i synnerhet den högt upsatte, kan anfallas, utan att han kan afvärja hugget eller påkalla lagen, som ofta är dem mägtigom huld. En annan åter säger: ett vapen, hvarmed äreskändaren kan, utan någon fara för sig sjelf, såra mig, blottställa mig för allmänhetens löje och harm, utan att jag kan yrka bevisning på hvad han framställt, ett sådant vapen är högst förderfligt; dess bruk bör förbjudas eller ställas under upsigt.

Båda två hafva orätt. Yttrandefriheten är som Herculis pilar: hon ensam kan läka hvad hon sårat. Det onda kynnet eller den egna fördelen hindrar eftertankan, som kunde bevisa denna sanning. Då man experimenterar, för att lära känna så stora och vigtiga ting, som lagar och menniskosinnen, bör man icke begära, att experimentet skall gifva resultat genast. Då konsten att göra artificiella hälsovatten var uptäckt, yttrade sig en upfinnarens afundsman: ingen bryggare har ännu varit konstig nog att brygga gammalt öl. Alldeles så är det med lagars verkan. Man begär, att allt det åsyftade goda skall genast visa sig. Sker det icke, och visa sig däremot olägenheter i början, så förklarar man lagen för oduglig. Ty man hänger vid den lika gamla, som oförnuftiga satsen, att ett folk skall vara moget för en lag, innan han stiftas, för en frihet, innan hon medgifves. Hvad är mognaden för något sådant? är den icke det samma som förståndet att bruka det? Hur kan man förstå bruka det, som man aldrig sett? Vanan ensam kan ju gifva ett sådant förstånd. När såg man någon lära sig ridkonsten på en trähäst? Eller hvad namn ger man vanligen honom, som lofvade att aldrig komma i vatten, innan han lärt sig simma?

Nej — vi hafva förr sagt, och skola alltid yrka — det är ett hjärnspöke; en vansinnighet att begära, det menniskor skola straxt rätt bruka en frihet; en grymhet att fråntaga dem en fördel, derföre att de icke genast inse den. Alla nyare tiders historia visar, att då ett folk först får yttrandefrihet, omfattas hon med en barnslig glädje, en brinande ifver. Landet öfversvämmas af papper. Den känsla, som då först utgjuter sig, är tadlet och den personliga smädelsen; ty under den föregående tvångstiden har man glömt eller, rättare sagdt, aldrig fått lära tänka öfver allmänna ämnen. Tvånget deremot har födt misstänksamhet, bitterhet och begär att i hemlighet smäda. Dessutom har i mörkret samlat sig en sådan surdeg af skurkar och missbruk, att föremål för det enda i början tillgängliga anfallssättet öfverflöda. Då nu bandet lossas, måste man gripa till det förråd man äger; att genast begynna med stor och öppen frihet yttra sig om allmänna ämnen och offentliga karakterer, dertill är man naturligtvis icke beredd. Ovanan vid ämnena, okunnigheten om hvad lagen medgifver eller icke medgifver, gör det då nödvändigt att tillgripa lättare ämnen, där ingen ting fordras mer än en viss portion qvickhet, och där intet ansvar kan äga rum. Så upstår smädelse.

Men betydelsen af detta ord har man missförstått, och det har ofta varit vederbörandes interesse, att den blifvit missförstådd. Man har förblandat det med tadlet, i synnerhet om detta haft något högt föremål eller någon synnerlig grad af djerfhet.

Men så länge som anfallet mot en person, en auctoritet, en corporation sker öppet; så länge man nämner dess namn och framställer de facta, man vill tillvita; är det möjligen brott, i fall påståenderna äro falska, men *smädelse* är det icke. Masquerar man deremot sitt företag; förvän-

der, öfversätter, afstympar namn, så att ingen kan *bevisa* hvem som menas, men hvar man genast inser det; framställer man händelser och handlingar halt, obestämdt, under supposition, att de kunnat ske och att man visst icke tror att de skett, men tillika vet, att sqvallret redan kringfört dem, så att de gissas och bita, utan att, för formens skull, *behöfva* bevisas; — då är det smädelse. Fältet är vidsträckt, skörden rik; ty menniskorna fröjda sig vanligen öfver nästans fel och skratta gerna på hans bekostnad; smädelsen är så lättsmält och fordrar icke någon ansträngning af tankekraften för att förstås; hvar och en, hälst den som betyder något i samhället, har alltid fiender, som klappa händerna.

Så kan man förklara den begärlighet, hvarmed hopen, ja ofta förståndigt och hederligt folk, slukar smädelse. Smädaren är alltid klok nog att icke angripa andra än dem, som hafva afundsmän eller tonen emot sig; och derföre märker man icke så lätt ofoget och faran deraf; märker och besinnar icke, att en annan kan upstiga i alldeles motsatt riktning, att, då sanning och bevis icke fordras, behöfver blott händelsen foga, att han är qvickare och ilsknare, för att de, som nyss fröjdade sig på nästans bekostnad, skola sjelfve blifva ett åtlöje. Publiciteten förvandlar sig till ett banditsystem, under hvilket rätt och oskuld äro de, som minst komma i fråga och minst skydda. Nationens karakter skall lida vid att allt jemt se och beundra krypskytteri; och hvad värst är, den allvarsamma och förståndiga delen af folket skall få förakt och vämjelse vid yttranderätten, hvaraf hon ej ser andra frukter än sådana, som ett öppet och redligt sinne icke kan länge tycka om, ehuru lustiga de i början synas.

Sålunda blifver yttrandefriheten likgiltig och föraktad. Dess hatare fröjda sig i hemlighet och önska ingen ting högre, än att ofoget må stiga till en ursinnig höjd. Då framträda de med hala tungor, måla denna höjd och fordra, att en frihet måtte afskaffas, som bär sådana frukter. Nationen har aldrig lärt känna hennes välgerningar, endast hennes missbruk, och kan således lätt förmås att bortskänka henne. Då hafva mörkrets barn sitt spel vunnet; ty då de uppryckte ogräset, följde hvetet med. Med friheten att smäda förstördes friheten att öppet tala sanning, att föra fäderneslandets och rättvisans sak. Nationen fick förmyndare öfver sina tankar; och desse förmyndare, i stället att hämma det ofog, hvarföre de fingo sitt förmyndarevälde, bekymra sig föga derom, utan låta smädelsen hafva sin gång; ty de fråga ej efter, att banditanfallen skada mången, blott de skada sjelfva offentligheten, den de sätta i vanrykte hos hvarje man med hjerta och ljust hufvud. Men det, för hvars skull yttrandefriheten *icke* blifvit förstörd, den öpna undersökningen om statens angelägenheter och regeringens steg, dem hafva de tillika fått i sina klor och klippa hennes vingar, vid hvarje försök till en allvarsammare flygt.

Men just denna observation, att smädelsen frodas under en inskränkt yttrandefrihet, leder oss på den tanken, som också vid närmare eftersinnande öfvergår till visshet, att smädelsen icke skulle kunna hafva en sådan fart under en oinskränkt yttrandefrihet. Att genom lagar vilja hämma smädelsen, är ett fåfängt försök. Vi hafva förr en gång yttrat oss om det välmenande, men något enfaldiga lagrummet i vår Tryckfrihetsförordning, hvilket utsätter straff på *lögnaktiga uppgifter* och *vrängda framställningar*. Det lärer vara ämnadt att förekomma smädelse, men kommer aldrig att svara mot sitt ändamål. Mången hederlig karl har blifvit anklagad efter detta lag-

ställe, som just blifvit ett universalplåster mot alla tryckfrihetsbrott, men ännu aldrig användt mot den sjukdom, hvaremot det först ordinerades.

Nej, yttrandefriheten liknar, såsom vi redan sagt, Herkulis pilar: hon ensam kan bota sina missbruk. Alla prohibitif-systemer hafva förderfliga följder. De blott lägga monopolier i någras händer; de stänga tallan, som ensam kan frambringa fullkomlighet. Hvar och en känner ur djupet af sin själ, att den lömska smädelsen är föraktlig; han håller honom dock till godo, emedan ingen ting bättre kan fås. Men låt blott en oinskränkt frihet uppstå; och krypskytteriet skall förgås; visst icke genast, det hafva vi redan anmärkt; ty de af svält eller osund föda förskämda magarna måste hafva sin tid, för att återställas och lära sig smälta det sunda. Ager jag rätt att öppet säga hvad jag menar, så finner jag intet interesse vid att framsmyga det. Men då kommer, skall man säga, en syndaflod af oförskämda fräcka anfall. Ja väl. Men är då anfallet mindre farligt, i fall det sker försåtligt, än om det sker öppet? Är det bättre, att det icke skall kunna straffas, än att lagen kan gripa det?

Smädelsen har icke hittills kunnat utrotas genom förbud och lagar, det hafva vi sett. Huru skall den då utrotas? — Genom *totalt* förbud mot all fri yttring, genom censur, så skall utan tvifvel en mängd svara. Visserligen. Tandverk kan förekommas genom alla tändernas utplockande. Men dylika kurer har menskligheten vuxit ifrån.

Skall man då hoppas, att lagstiftningen någonsin lyckas att träffa detta ogräs, utan att derjemte uprycka hvetet? — Smickrom oss ej med detta hopp. Den enda utvägen är, att allmänna föraktet lärer sig att göra smädaren rättvisa; att hvarje vän af sanning och tankefrihet täflar att brännmärka och förfölja denna lömska fiende, denna hätskaste och farligaste bland fiender till odling och upplysning. — Med tiden måste de uplystas förakt, i den mån det yttrar sig, äfven annorlunda än med tystnad, uplysa sjelfva mängden och lära den att förakta låghet och feghet. Och i den mån, som bildningen, detta enda medel mot samhällets plågor, framskrider, måste den borttaga denna råa lusta, hvilken fröjdar sig åt allt hvad sqvaller och sagor heter, ju gemenare och smutsigare desto heldre. Och blott härmed hunnet så långt, att denna ilskna råhet ej mer kan tagas i beräkning, såsom en grund för smädelsefabrikanters spekulationer; måste vi kunna göra oss hopp, att de skola ledsna vid sitt handtverk, åtminstone så mycket, att smädelsen ej kan blifva hufvudingrediens i allmänna blad och tidningar.

Att se det onda utrotadt må vi väl aldrig hoppas. Endast oskadligt tro vi att det skall blifva. Och vi låta lika litet af förra tiders eller andra folks erfarenhet skrämma oss till misströstan härom, som vi af samma orsaker kunna bringas att misströsta om bildningens och ljusets framsteg. Allt måste fortgå, allt utbreda sig och förallmänligas. Den råa hopen, på hvilken man spekulerar i så många afseenden, bortsmälter dagligen under spekulanternes händer. De sjelfva blifva ensamne bedragne. De lära ej, hvad tiden lider, förr än de med sina påfund stå afklädde framför ett *folk*, som ler åt dem, och finna ingenstädes det *pack*, som de velat bedraga.

En Nord-Amerikansk tidnings yttrande om förbud mot utländska varors införsel.

Som bekant är, hafva nyss öfverläggningar förevarit i Congressen om förbud

eller till förbud gränsande tullafgifter å utländska manufacturs- och fabriksvarors införsel. Regeringen och congressens upplystaste män voro dock emot ett sådant steg. Finance-Secreteraren yttrade sig: "om införsel af bomulls- och ulltillverkningar samt jernvaror förbjudes, så är sannolikt, att statsinkomsterne år efter år lida ännu en brist af ungefär 6 millioner Dollars, hvilken brist icke kan betäckas på annat sätt än genom inrikes tullar och directa skatter". Tidningar, som dessutom betvifla congressens rätt att för staternas invånare updrifva priset på nödvändighetsvaror genom försvårande af utländsk concurrence, tillägga: "Och det skulle ske, under det att redan en brist af icke mindre än 5 mill. hotar våra statsinkomster". Imedlertid hade öfver hela Förenta staternas område bildat sig ett så kalladt "corresponderande Utskott" af manufacturister och fabrikanter, hvarom den New-Yorkska tidningen *National-Intelligencer* yttrar sig på följande sätt:

"Utskottet behagar att benämna det ena af de båda partierna "Colonialpolitikens vänner," hvarmed det menar alla dem, som icke äro af dess egen tanka; det andra "Den sanna oafhängighetens vänner," hvarmed det blygsamt förstår sig och sina hjelpare. Om ordet Colonialpolitik icke alldeles förändrat sin betydelse, så måste vi påstå, att det just är den, hvarför utskottets ledamöter göra sig till advocater. Detta vilja vi förklara genom Englands förhållande till oss, under det vi ännu kallades dess colonier. England sträfvade att göra oss sig skattskyldige; våra manufacturister sträfva nu till samma mål. England hade gerna tvungit oss att blott från dess verkstäder köpa sjelfva remmarne i våra skor; våra manufacturister i Norr och Öster använda allt möjligt, på det vi skola ur deras manufacturverk taga allt, hvad vi behöfva. England trodde sig äga rätt att inskränka hela vår handel till moderlandet, såsom det högst onaturligt kallade sig; våra manufacturister sträfva, så mycket möjligt är, att inskränka vår handel till de orter, der de händelsevis nedsatt sig. Visserligen hafva de ännu icke med klara ord fordrat, att all vår utrikes handel med ett slag skall uphöra, ty detta steg vore ännu stridande mot deras interesse; säkert är dock, att de fordrat inställande af en betydlig del; och ändock kan, om vår constitution är något annat än en vaxnäsa (såsom man med förakt kallat den), Congressen icke hafva mer magt att tillintetgöra en del, än det hela. Skola då äfven våra importerande köpmän, som hittills varit sysselsatte att utbyta våra varor mot utländska, offras, likasom landtmannen, åt våra manufacturister? Är detta det ägta medlet att befordra national-industrien?

UTLÄNDSKA NYHETER.

England. D. 26 Julii ajournerade sig parlamentet, öfverhuset till d. 15 och underhuset till d. 21 i denna månad. I sammanhag med Öfverhusets beslut om 100 Punds böter för hvar dag och fängelse, å hvarje Pair, som vid anura läsningen af degradations-billen d. 17 dennes uteblifver utan laga förfall (70 års ålder, utländsk resa, som begynts före d. 10 Julii &c.), har äfven blifvit anstalt fogad om läktares anläggande och andra förändringar i Husets sessions rum, för att kunna rymma den ovanliga mängden af närvarande. Sätenas antal skall bringas till 300 ifrån 200, som de nu äro; och vittnen, advocater o. s. v. bli ett ansenligt rum.

D. 25 gjorde Wetherell i underhuset motion, att huset måtte förklara en artikel i Exeterska tidningen The Western Luminary innefatta brott mot husets anseende och privilegier. Artikeln handlade om Drottningen och lydde så: "En qvinna, hvilken, såsom hela verlden känner, är lika tillgifven Bacchus som Venus, — en varelse sådan att, om hon hittades på trottoirerna, blefve hon satt på spinnhuset och risad, — skall den

framställas under sken af den lidande oskulden?" — Lord Castlereagh delade oppositionens afsky för publicisternas oförskämdhet, men trodde, att man handlat bättre, om man undersökt libellerna å båda sidor; man hade då funnit det djerfvaste anfall mot parlamentet och dess auctoritet i flera blad och bland annat i följande artikel i tidningen The Examiner: "Detta hade ett verkligt underhus gjort, men då detta hus till större delen består af krämare, snåla embetsman, äventyrare som söka lycka och titlar, eller representanter af dylikt skönt folk — med ett ord, en corps, som innehåller vida fler allmänna förbrytare än vårdare af det allmänna bästa; hvad kan man då vänta — om icke just hvad man sett den så beredvilligt göra?" The Republican säger: "Vi hafva föga hopp, att billen förkastas i ett sådant parlament som det närvarande, då vi veta och sett dess ledamöter vara nog förderfvade och slafviska, för att handla tvärt emot de klaraste vittnesbörd om oskuld och rätt. Men det är ändock icke nog dermed: Konungen och parlamentet måste afskudda den vanära, som vidlådar dem från så lång tid tillbaka, innan de försökte förnedra Drottningen i allmänhetens ögon. Ju mer hon lider, desto kärare nationen blifver hon. Aldrig har i England funnits en monark mera misstrodd och föraktad, ej eller ett parlament mera uppenbarligen förderfvadt, än nu. Om de icke hölle remmarna på nationens penningepung i sina händer, skulle de genom ofoga tammar beröfvas all magt och sopas ut ur landet. Nu är deras lott dragen, och härolden nalkas för att förkunna den." Om vi skola, fortfor Lord C., använda vår magt mot pressens oseder; böra vi icke använda den så ensidigt, som den värda ledamoten föreslår. Om han fortfar med sin motion om den enda tidningen, så skall jag lägga på bordet alla dem, jag anfört. — Wetherell återtog sin motion.

Dagligen öfverlemnas ännu addresser till Drottningen. "Hon är," säger The Observer, "öfverlupen af en hop tjenstfärdiga, som tillbjuda sin vänskap och lofva att bortskaffa papper, som kunde fälla henne till last; men hon har en gång för alla undanbedt sig dylika artigheter och anmodat de tjenstaktige att utbjuda papperen på ett annat ställe, der de torde emottagas med upräckta händer. En viss förr här i landet bekant, nu i Dänemarken boende Baron var nyligen bland dessa vänner." — D. 24 framlade Lord Erskine i öfverhuset en petition af Drottningen, hvari hon beklagar, att Huset nekat henne vittnes-lista, och begär att åtminstone få uppgift på de ställen, der de föregifna brotten skola vara begångna. Äfven detta nekades, oaktadt Lord Hollands och fleras ifriga bemödanden.

Neapel. Inga nya underrättelser af vigt; endast en nogare framställning af hvad man redan känner. Ett bref af d. 7 innehåller, att oro redan länge herskat i Calabrien och Apulien, och att folket fordrade en constitution. Gäsningen nalkades hufvudstaden; truppar utskickades; men Cavalleri-regimentet Bourbon gick öfver till insurgenterna, och de öfriga följde dess exempel. Då sammandrogs arméen från alla kanter; sjelfva gardet fick marchera, och borgerskapet besatte vakterna i hufvudstaden. Linie-trupparne gingo med låtsad beredvillighet; men huru förvånad blef man icke, då man d. 5 Julii om natten fick veta, att hela arméen förklarat sig för constitutionen, och att Regementet Re (Konungen) varit det första, som gått öfver. Samma natt hölls om bord på ett linieskepp stort statsråd, bivistadt af hela Kungliga familjen. General Nugent och Finance-Ministern Medici (bägge hatade af folket) skola hafva rådt Konungen att med sin familie genast afsegla till Adriatiska hafvet, återkomma med hjelptruppar och med våld återställa den gamla ordningen. På kastellet St. Elmo, som beherskar Neapel gjorde man sig i synnerhet räkning; men oförmodadt kom underrättelse, att Commendanten, en 86 årig gubbe, förklarat sig beredd att genast förena sig med de liberala, om Konungen afreste. Äfven Kronprinsessan skall hafva yttrat motvilja att lemna Neapel. Detta allt förmådde Konungen till den redan bekanta förklaringen d. 6 på morgonen. Glädjen blef allmän; de, som under de sista dagarna voro häktade för politiska tänkesätt, frigåfvos och fördes hem i triumf; 5 à 600 Studenter tågade up på Ferdinands torget och hurrade för Konungen och constitutionen; Lazaroni syntes druckna af glädje. Nugent och Medici skola hafva flytt, men två fartyg, med deras betydligaste egendom, vara qvarhållna. — Ett nyare bref (af d. 10) låter helt annorlunda. Kongl. Gardet hade icke blandat sig med de öfriga insurgerade trupparna, utan bittills hållit Toledogatan och torget för Kongl. Slottet fria från skockningar af soldater och pöbel. De frigifna statsfångarne hade varit obetydligt och obekant folk. Marchese Amati och Grefve Zurlo skulle hafva undanbedt sig att blifva ministrar. Riddar Medici hade erbjudit sig att redovisa för allt, gående öfver sin förvaltning (hade dock ej flytt). Den i hast tillskapade Ministeren syntes icke behaga många. Soldaterne hade öfvergifvit all disciplin;

många sålde sina gevär; andra, som ej funno köpare, bortkastade dem. Manskapet af den sista conscriptionen des itterade nästan mangrant; nationalgardet hade öfvertagit nästan alla vaktposter (äfven på flottan). Studenterne ville gripa till vapen.

Från Österrike berättas hela revolutionen på det derifrån vanliga sätt. Det enda förut okända factum, som genom dessa berättelser blifvit bekant, är att försvaret af den port, hvarigenom rebellerne skulle komma, anförtroddes åt Gen. Pepe, hvilken, såsom redan är berättadt, aftågade till rebellerna och satte sig i spitsen för dem; äfven som att Påfliga besättningen i Ancona skall hafva följt Neapolitanska trupparnas exempel.

Norra Italien. Bref från Majland af d. 13 Julii beratta, att en hop arresteringar där verkligen skett; att regeringen fått underrättelser om ett hemligt sällskap af 200 Officerare, som tjent under Napoleon och nu uppehöllo sig i Piemont; att ingen utan pass fick komma öfver gränsen o. s. v.

Spanien. Cortes's arbeten gå lugnt, kraftigt och skyndsamt, och det synes, att den moderation och förstånd, som rådt i de första öfverläggningarna, lugnat dem, som fruktat följderna af sista revolutionen. D. 10 Julii sattes Commissioner, för att döma de så kallade Persas (de 69 Deputerade, som 1814 bedt Konungen förkasta constitutionen), och för att pröfva de sedan 1814 utgifna Förordningar. Vidare beslöts upphäfvande af det d. 18 Mars 1812 fattade beslut om Infanten D. Francisco de Paula's och f. d. Drottningens af Hetrurien uteslutande från thronföljden (Parisiska tidningar innehålla imedlertid, att förslag blifvit gjordt, att Kejsarinnan Marie Louises uteslutande från thronen må fortfara, på det Bonapartes afkomlingar på allt möjligt sätt må stängas ifrån att någonsin regera i Spanien). Grefve Torreno uppläste förslag till addressen, som antogs, med uteslutande af allt, som hade afseende på tractaten med Nederländerna. D. Marcial Lopez föreslog upprättande af en ärestod åt Ferdinand VII, där han skulle föreställas med borgarekrona på hufvudet och constitutionen i handen.

D. 11 lästes Utrikes och Inrikes Ministrarnes framställningar af tillståndet i deras departementer. Deputationen, som framburit addressen, återkom och Grefve Torreno förmälte, att Konungen med nöje emottagit National-församlingens yttrade tänkesätt, — "hvilket," svarade Presidenten, "var att vänta af H. M:s kända godhet." — D. Moreno Guerra föreslog, att man borde bevilja de Spanjorer, som varit flyktade till Frankrike, fullkomligt återställande i deras rättigheter, sedan Bonapartes inflytande var förbi. — D. Tapia gjorde motion om en strafflag mot tryckfrihetens missbruk.

D. 12 läste Ministrarne för de Ultramarinska och Inrikes ärenderna sina berättelser. Den förre yttrade bland annat den förhoppning, att Amerika torde lugnas, sedan, enligt alla inlupna berättelser, nyheten om constitutionens antagande öfver allt där blifvit med enthusiasm emottagen. — D. Martinez de la Rosa föreslog, att man skulle taga i öfvervägande vägarnes osäkerhet genom röfvare. — General Lascy's enka hade i en petition begärt att utbekomma rättegångshandlingarna mot hennes man, hvilket hon fåfängt sökt hos regeringen. Alla funno hennes begäran billig; och det beslöts att anmoda regeringen att ställa sig till efterrättelse den författning, enligt hvilken Fru Lascy's ansökning borde bifallas. — Ett utskott föreslogs, för att utlåta sig i den redan 1814 väckta frågan om osäljbar jord (vinculaciones, fidei-commisser). D. Isturiz gjorde motion, att all egendom måtte förklaras säljbar.

Då Quiroga d. 6 inträdde i sessions rummet, hördes en röst: "lefve Quiroga!" På dennes egen begäran, manade Presidenten den ropande till ordning.

D. 9 om natten mördades en skiltvakt på sin post. Saken är ännu outredd, och Miscellanea anmärker; att det är lika bedröfligt som oförklarligt, att de fleste lifgardister, som derföre blifvit arresterade, höra till de liberala. — Regeringen har befallt, att 6000 man skola sammandragas omkring Madrid.

Tyskland. Valmännen i staden Darmstadt hafva nästan enhälligt förklarat, att de, då Hopfners val för andra gången var förkastadt, de id ett dylikt förhållande icke kunde hädanefter utöfva sin valrätt. Derpå begåfvo de sig från valstället och beslöto en deputation till Storhertigen, med en skriftlig föreställning. Denna måste dock aflemnas i Cabinettet, emedan de deputerade ej fingo företräde. Härpå hafva valmännen åter blifvit kallade till nytt val, "efter som Höpfner icke ännu förklarat, om han vill aflägga eden, och det icke är regeringens sak att affordra honom en sådan förklaring."

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 65. 1820.

Stockholms Courier

Måndagen den 14 Augusti.

Sine ira, studio et metu.

POLITIK.

Hvem som ej med liknöjdhet ser tidens händelser och sitt slägtes väl eller ve, måste känna ett behof att göra sig reda för både uphofvet och syftningen af de stora hvälfningar, han ser. Det vigtigaste bland föremålen för en sådan forskning är tvifvelsutan frågan om hvad man kallar *folkens mognad*, såsom grund för hopp eller förtvillan om fulländningen och beståndet af de statsformer, folken sträfva att gifva sig.

Vi sågo, för någon tid sedan, ett *godt och förtjenstfullt tidningsblad* bekänna den tron, att antagande af nationernas framskridning till mognad vore antagande af alla staters successiva omstöpning till republiker, i en mer eller mindre aflägsen framtid; men att detta i sig sjelft vore falskt; att statsinrättningarne skapa tänkesätten, och icke tvertom; att menniskan lär sig att vara slaf, der hon genom flera generationer tvingas dertill, och lär sig att vara fri, der detta tvång upphör; att befrielsen således måste föregå mognaden; men att, om någon mening skall förenas med frasen om den mognad för friheten, som föregår dess eröfring, det ej kan blifva någon annan, än att känslan af tvånget hunnit den höjd, som omotståndligt påkallar en förändring; att nationerna måste kämpa för befrielsen, vinna och återvinna den, innan de lära att befästa sig vid densamma för alltid; att Europas nationer nu mera nästan alla fått vänja sig vid revolutionernas hvirfvel; att man ej må tro, det de, som än en gång störtas ut på djupet, på nytt förlora sansningen, som förut; att de nationer, som redan försökt sig på revolutionsbanan, äro i besittning af all den mognad, som fordras för vinnande af politisk frihet, af allt hvad som behöves för att lefva i ett constitutionelt, till och med i ett republikanskt samhälle; att gifva de andra förhoppning om dess upnående, vore detsamma, som att indirect inbjuda dem i den skola, der denna kunskap förvärfvas o. s. v.

Ett annat ej mindre godt och förtjenstfullt tidningsblad har haft en vederläggning på den artikel, der detta förekommer, men icke bekymrat sig att ställa författaren till räfst för de sjelfförvillelser, som ligga i dessa satser, för orimligheten att neka de stora verkningarne af nationernas framskridande (sjelfva framskridandet lärer väl icke vara hans mening att neka, ehuru orden så låta) för tanklösheten att icke fråga sig, huru man skall lära att *blifva* fri, då man ej kan lära att *vara* det, innan man blifvit det, för oförenligheten af det yttrandet, att nationerna nu mera ej förlora sansningen i revolutionernas hvirfvel, och det, som sedermera kommer, att man kan i Spaniens

revolution förutse upträden af samma natur, som i Frankrike, och troligen rysligare och grymmare, i den mån det förutgående tvånget varit större och gjort ett djupare intryck (derest han nemligen icke tror, att grymheter och rysligheter äro sansningens verk), och för den uppenbara motsägelsen, att sätta all nationernas mognad för friheten uti känslan af tvånget, då man tillika påstår, att menniskan lär sig att vara slaf, der hon genom flera generationer tvingas dertill.

Äfven det, som blifvit sagdt till förswar för det *mera egentligt republikanska* regeringssättet, passerar utan anmärkning. Vederläggningen uppehåller sig endast vid frågan, om det är lagarne, som dana tänkesätten, eller tvertom, huruvida en nation kan vara moralisk dålig och likväl borgeligt fri, om det är revolutioner, som göra folken fria, i fall lagarne icke förut gjort det, och om alla revolutionernas våldsamheter och olyckor komma deraf, att folken ännu icke veta, huru de skola använda sin frihet. Att härpå svara ja, skulle enligt vederläggarens tanka kunna tagas för skämt, om icke saken vore för alfvarsam, att tillåta något sådant; och hvad han förebrår sin motståndare är, att han gifvit detta ja på nämnde frågor.

Vi känna allmänhetens stora afsky för all vidlyftighet, och vi skulle aldrig hoppas förlåtelse, om vi ville följa de båda författarne på spåren, för att i detalj visa deras misstag. Visserligen är ämnet, efter vårt så väl som efter deras omdöme, högst vigtigt; och visserligen skulle vi kunna tro, att då vi aldrig sysselsätta oss med annat än ämnen af den största vigt, vi också borde kunna vänta oss något tålamod med vårt bemödande att i dessa ämnen icke vara allt-för ofullständiga. Men vi kunna ej heller glömma, huru mycket starkare begäret efter ombyte och förströelse är, än begäret efter frihet och sanning; huru intresset af de högsta medborgliga föremål måste inskränka sina pretentioner, då fråga är, att hafva en läsning för tidsfördrif, och huru man icke just vet, hvarföre fråga skulle vara om annat slags läsning. — Det är derföre, som vi nu måste inskränka oss till följande reflexioner.

Frågan, huruvida "man kan vara mo-"raliskt förderfvad och likväl borgerligt fri, lärer ej behöfva någon djup undersökning. Vi torde alla kunna vara ense derom, att moraliskt förderf ej botas genom annat än frihet, emedan tvånget utesluter all moralitet. I sådant fall åter må den borgliga friheten kunna eller icke kunna förenas med det moraliska förderfvet, så kan dock den borgliga friheten icke derigenom vara sämre än slafveriet, med hvilket alltid måste följa moraliskt förderf. Vi tro, att borglig frihet, änskönt den kan införas under moraliskt förderf, likväl måste leda till moralisk förbättring. Men om vi misstaga oss; så önska vi heldre borglig frihet med moraliskt förderf, än detta senare med slafveri. Och detta tro vi vara nog, i stället för mycket deklamationer och klyftigheter öfver detta ämne.

Om lagarne göra menniskorna fria, säger det vederläggande tidningsbladet, huru lyckligt är då icke menniskoslägtet, emedan dess väl kan köpas för det lindriga priset af några ark papper! Och detta är ungefärliga halten af den grundlighet, hvarmed det går till väga, hela afhandlingen igenom. Emedan lagarne ej kosta mer än några ark papper, kunna således våra lagar ingen ting uträtta för vårt väl! Nog begriper man, hvad lagar kosta och hvad de uträtta, då man tager papperet för det väsentliga i deras grundämne. Först och främst fordras det, till sammanskrifvande af goda lagar,

ingen ting mer, än att hafva papper och kunna mala bokstäfver derpå — alldeles så, som till sammansättande af hvarje litterärt snilleverk ej fordras mer. Dernäst äro goda lagar alltid genast antagne och bragte i verksamhet, så fort de blott hunnit uttänkas och nedskrifvas. Vidare kan deras verkan på sederna och på folkets upfostran till frihet icke fortskrida med tiden, utan måste visa sig fullvuxen i samma ögonblick, lagarne fått sin tillvarelse, såsom lagar. Slutligen och när man ej kan undgå att, i det exempel man sjelf framdragit, i Spartas exempel, se sig ovilkorligen upmanad till den frågan, om icke Spartas seder voro en följd af dess lagstiftning; finner man sig hulpen med den simpla anmärkningen, "att "Lykurgi föreskrift för barnaupfostran och "hela det Spartanska samfundslifvets inrätt-"ning var egentligen blott en *polisåtgärd*, "den *grund*, hvarpå han ville att sjelfva "statsförfattningen skulle hvila" — — antagande således visligen, att om det, som är *grund* för en statsförfattning, befinnes vara tillkommet på samma sätt som all lagstiftning, och utgöra första grunden äfven till sjelfva sederna och samfundslifvets inrättning, får det likväl icke kallas lag eller statsförfattning, utan måste hafva ett nytt namn, *polisåtgärd*, hvarigenom bevisas, att det ej kommit från någon lagstiftare. Och likaså med Rom. Dess *uplysning* (Roms uplysning) skall hafva varit grunden för dess frihet. När det föll, var det *sedernas* fel. Att dessa aldrig kunna hjelpas, i fall de ej få hjelpas genom *lagar*, hvad betyder väl det? Och om de i Rom *kunnat* förfalla under bättre lagar, eller huru deras fall skulle förekommas genom annat än lagar — lönar det väl att bråka sin hjerna med sådana frågor?

Hvad är det då, som skall bilda menniskorna, göra dem, såsom menniskor och i samhälle bragta, till fria eller slafvar? Derpå svarar man icke; man förfäktar blott, att lagar och statsförfattningar måste tagas "ur nationernas eget förstånd och den grad "af bildning, detta ernått." Man frågar, "om lagarna äro uppenbarelser, som från "himlen nedsändts till nationerna, såsom "alla folkslag påstå om sina trosläror, eller "de äro menniskoverk, stiftade af dessa na-"tioner, till hvilkas efterlefnad de äro äm-"nade." Och man märker icke, att denna fråga är lika lätt besvarad som den, om nationernas bildning kommit från himmeln omedelbart och uplyst deras förstånd, så att det kunnat stifta lagar.

Ja, från himmeln, utan tvifvel, hafva lagar och bildning kommit; men i ett samhälle hafva de ej kunnat införas annorlunda, än att lagarne föregått och bildningen kommit efter; ty genom lagar måste bildning ske. Gudomlig uppenbarelse må de gerna begge hafva varit hos den, som först emottog dem från himmeln; men så emottogos de ej af en hel nation. De uphöjda menniskosjälar, för hvilka tankens ljus först klarnade, kunde ej sprida dess sken annorlunda, än att de bragte det i lefnadsreglor (lagar), nödvändiga att sammanhålla, i hvad slags gemenskap som helst, dem som skulle bildas. Och från denna stund har all bildningens framgång berott af lagarne. Hvad som var omöjligt att lära under jägaro-lifvet, blef möjligt i herde-tillståndet; och hvad herden aldrig kunde få lära, blef uptäckt af jordbrukaren. Men man blef ej herde förr, än man fått en lag, som stadgade äganderätt till den hjord, man vallade; och man plöjde icke åkren förr, än en lag fanns, hvarigenom man berättigades att skörda det fält, man besått.

Hafderna förvara några namn på dessa mäktiga andar, dessa gudomlighetens sändebud, hvilkas röst först sammankallade

folkstammarne till samhällsförening. Hvad voro då dessa stora menniskor? Allesammans *lagstiftare*. Voro väl de folk redan bildade, hos hvilka deras lagstiftningar infördes? Häfderna säga: nej, de voro vilda horder, som evigt skulle blifvit otillgängliga för all bildning, om icke lagarne först omskapat deras tillstånd.

Låt vara, säger man; men det förhåller sig annorlunda nu. Fråga är om vår tids europeiska samhällen. Bildningen kan hafva gjort sitt inträde genom lagarne; men nu mera bero lagarne af henne.

Utan tvifvel. Men beroendet är ömsesidigt. I sakernas rätta ordning gå dock lagarne alltid förut. De, som stifta lagarne, böra hafva en grad af bildning framför mängden af de öfriga — och då komma lagarne att hos denna mängd, åtminstone i någon mån, *dana tänkesätten*. Det nekas ej, att det *kan* vara tvertom, nemligen att tänkesätten framskrida i uplysning fortare än lagarne och således kunna tillskrifva sig åtminstone ett inflytande på dessas daning. Men man må ej beräkna detta såsom alldeles säkert. En makt i samhället kan finnas, som tillbakahåller bildningens verkan på lagarne; och deraf kan den högst olyckliga följden upstå, att sjelfva bildningens fortgång, i sin ordning, tillbakahålles af lagarne, och att, då allt, som tvingas att stanna, måste gå tillbaka, bildningens herrliga frukter efter hand förloras.

En lagstiftning i harmoni med tiden och bildningen är deremot ofelbar i sina verkningar. Så länge den går före, går samhället rätt fram och ingen enda del blir efter. Må vi derföre lära oss att värdera lagarne och inse, att bildningen aldrig har sina frukter tryggade förr än hon öfvergått till lagstiftning, att sanning och rätt måste vara lag, innan de kunna sägas hafva en verklig tillvarelse i samhället. och att, då bildning utan lagar är otänkbar, är deremot bildningen en oundviklig verkan af goda lagar.

Att lagen och samhällsformen skyndar, så fort den någonsin kan, till sin fullkomning och sörjer för alla bildningens behof, utan att afbida hennes framsteg, det är ju hvad som med trygghet må befrämjas, utan fruktan, att det i något fall går för fort och att någon mognad dertill brister. Eller hvarföre skulle det väl nu vara mera farligt att gå med starka steg, än det var för Moses och Oden, som stiftade djupsinniga lagar för halfdjur? Är det först nu efter så många segrar öfver hinder af alla slag, som det blifvit nödvändigt att stå med armarna i korss och ropa: ännu är tiden ej kommen, folket icke moget?

När man, med vederläggaren, påstår, att förbättring af ett samhälle, sådant som det Marockanska, ej är möjlig genom revolution och införande af goda lagar; på hvad sätt vill man då gå till väga, för att åstadkomma ett sådant samhälles förbättring? Tror den goda vederläggaren det vara mindre omöjligt att under Kejsarens af Fetz Marocco spira, utan förändring i hans despotiska regime, omskapa hans folk till en bildad nation, än att genom afskuddande af hans ok bringa i verksamhet en bättre samhällsordning och genom denna bilda de förslafvade Marockanerne till bättre seder och lefnadssätt? Huru länge vill vederläggaren, att ett marockanskt Kejsare-välde skall bestå, innan samhället under detsamma vinner så mycken mognad och folket så mycken bildning, som fordras för införande af ett bättre tillstånd? Eller vill han, att alldeles ingen utväg skall finnas till förbättring af ett marockanskt samhälle? Ser han icke, att hvad det må vara i Marockanernes seder och karakter, som hindrar

dem att njuta af en bättre statsförfattning, så hafva dessa seder och denna karakter blifvit danade under despotismen, och att despotismens fortfarande således ej kan utrota dem? —

Dock, hvarföre motsäga honom? Han nekar ju ej den lyckliga verkan af *goda* lagar och *goda* samhälls-författningar. Han argumenterar emot ett vidunder, en dröm, ett oting, som han säger bestå i öfversättning af en engelsk eller amerikansk konstitution, och hvars efterlefnad dock gör, att *republikanerna* (i fall konstitutionen är den engelska?) pålägga sig alldeles inga skatter, hafva inga embetsmän, ingen kostsam hofhållning, ingen stående armé, göra hvad de behaga och låta ej genera sig hvarken af samvete eller religion, slå ihjäl de christna och judarna, när det faller dem in, bortröfva deras hustrur och döttrar, som de inspärra i sina seraljer, bedraga och preja hvarandra, ljuga, smäda och förtala hvarandra, äro fala till allt för penningar, lefva i vällust, frosseri och djuriska lustar, obekymrade om medlen eller följderna, äro råa och okunniga, lika mycket som förr o. s. v. Om detta är en målning af Marockanernes närvarande seder; så tyckas de svårligen hafva något att förlora vid antagande af hvad konstitution som helst — i fall nemligen despotismen, som gjort dem sådana, ej kan rädda dem. Äro de åter bättre nu, men skulle blifva sådane genom en engelsk eller amerikansk konstitution; så vore det väl derföre, att dessa konstitutioner medföra dylika seder; och då bör författaren påstå, att samma seder finnas i England och det amerikanska land, hvars konstitution han menar. När han påstår detta; då bör han få ett allmänt fribref att, utan motsägelse af någon, påstå allt hvad han vill.

Vi åter tro, att om än Marockanerne likna den målning, vederläggaren updragit, de dock ovilkorligen måste förbättras genom införande af en engelsk statsförfattning, och än mer af en sådan, som mera fullkomligt än den engelska framställer den lagbundna och representativa monarkiska statsformen (engelsk republik är en tillverkning af vederläggarens egen fantasi). Denna statsform lägger nemligen, såsom bekant är, tillräcklig makt i regeringens händer, att göra lagarne verksama till utrotande af sådana hemseder, som vederläggaren målar. Monarkens makt är sjelfständig; och äfven om folket vore nog barbariskt eller förderfvadt, att hata en sådan, af lagarne kringgärdad makt, äfven om folkets representanter kunde få det infallet att vilja lefva utan embetsmän, utan hof och armé, i fullkomlig anarki, eller försätta sig i ett samhällslöst vildhets-tillstånd, skulle en sådan vilja dock ej kunna verkställas, så länge denna statsform funnes, hvilken berättigar Monarken att säga *nej* till ett dylikt förslag. Och just genom en revolution, som införde hos Marockanerne en så beskaffad författning, tro vi derföre, att de skulle kunna föras till bildning och politisk välfärd, om annars despotismen och en fanatisk religion icke förderfvat dem till den grad, att allt hopp om deras räddning är försvunnet.

Den republikanska friheten deremot värdera vi på långt när icke så högt som den monarkiska — och det äfven af andra grunder, än att den icke duger till en sådan omskapning af ett despotiskt regeringssätt, som här var i fråga. Det är af denna orsak, som vi finna oss föranlåtne att taga parti emot läran om *de mera egentligt republikanska författningar*, som drifves i det andra goda tidningsbladet, på hvilket vederläggaren öfvat sin skarpsinnighet; och påminna vi dervid först veder-

läggaren, att han synes oss ganska oskickligt hafva sammanblandat statshvälfningarnes sak i allmänhet med republikernas, dem han så ganska väl kunnat gifva till spillo, utan att på något sätt behöfva gynna den utnötta jargonen om *mognad* och om våda i all brytning af våldets fjättrar.

Om betänkligheter någonsin skulle finnas för sanningens framläggande; så borde republikernas sak, änskönt den vore sann, synas betänklig att försvara i närvarande tid, då utbildandet af de republikanska *anlag*, som europeiska folkslagen påstås äga, skulle uptaga de krafter, som fordras till denna monarkiernas fullkomning, hvilken just utgör det stora politiska föremålet för tidens karakter, hvars frukt för menskligheten, så påtaglig genom fullföljande af detta värf, skulle blifva så högst tvifvelaktig, i fall detsamma öfvergåfves, för hvilket annat som helst. Sluta sig till Konungarnes sak är nu, efter allt vårt begrepp, vilkoret för den högsta möjliga verksamhet till folkens väl, ehvad den högsta fulländningen af folkens tillstånd må komma att stanna i den ena eller andra statsformen.

Men långt ifrån att äska någon eftergift af sanningen, långt ifrån att offra hennes åt något annat intresse, erkänna vi af allt hjerta, att hon tillhörer alla tider och att ingen betänklighet är nog stor att berättiga till hennes förtigande, när helst hon erbjuder sig att uplysa oss. Den väg, hon leder, måste vi ovilkorligen vandra. De offer, hon fordrar, kunna icke sparas. Är det hon, som försvarar folkväldets republiker; så måste de konstitutionella monarkierna falla med de despotiska, och den republikanska andan äga kraft nog att uthärda striden på en gång mot dem begge och mot sina egna förvillelser, hvilka äro hans kanhända farligaste fiender.

Att detta årets stora revolutioner (Spaniens och Neapels) varit de lättaste segrar, friheten någonsin vunnit, torde lika litet kunna bestridas, som det kan påstås, att friheten någonsin vunnit dem mera fullständiga. Föreställom oss en urartad republik, som behöft samma omskapning. Den oligarkiska liga, som förtryckt friheten, skulle här icke suttit lös och förslappad, beröfvad alla andra vapen än den förblindelse, hvari hon lyckats att hålla en bedragen monark. Hon skulle ej fallit förlamad af en enda ljusstråle, en enda kraftyttring af folket. Hon skulle med yttersta förbittring och med hela spänningen af friska jättekrafter fasthållit sig i sin besittning, stått till sista man, sållt till högsta möjliga pris ett lif, som endast kunnat användas till hämd och ej haft att vänta någon förskoning. Striden skulle blifvit en sådan, som vanligen slutar med despotism, då det sönderslitna samhällets alla krafter äro uttömda, all medborglig anda slocknad och hoppet utdödt i alla hjertan.

(Forts. e. a. f.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Neapel. Likasom i Spanien straxt efter revolutionen, så äfven här, inga märkeliga händelser; allt går sin jemna gång; folket är stilla och gladt; regeringens bemödande synes vara att upfylla sina löften och folkets önskningar; Riksföreståndaren visar sig mycket på offentliga platser och spektakel och emottages med högljudt bifall. Financerna förbättras och Neapolitanska penningar stiga i värde på främmande handelsplatser. Det synes troligt, att den nya constitutionen icke så mycket blifver en afskrift af den Spanska — ehuru denna nu på hög befallning öfversättes och tryckes — utan fastmer blott stödd på samma grunder med den. Så mycket vet man, att vår kommer att stadga två punkter, som ej finnas i den Spanska, nemligen fullkomlig religions- och tryckfrihet. Man undrar imedlertid, hvarfore just denna constitution blifvit begärd och antagen, då man hade en redan år 1815, å den mot norra Italien tågande arméens vägnar, af Generalerna Carascosa och Pignatelli Strongoli fordrad, af Murat med-

gifven och redan då i Italienska tidningar aftryckt constitution, samt ännu en, som af Engelsmännen blef garanterad vid nuvarande Konungens återställande och som stödde sig på äfven samma grundsatser, som den förenämnde, nemligen personlig frihet, tryckfrihet, äganderättens helgd, beskattningsrätt, Jury och Ministrars ansvarighet. Sicilien vill icke veta af den Spanska constitutionen och fordrar den till den Engelska sig närmande parlamentariska, hvilken Konungen gaf ön, redan då han flyttade residencet till Palermo. Äfven där på ön hade en oroligtets-ande visat sig hos trupparna. I Palermo hade gäsningen stigit till den grad, att den af regeringen ditskickade General-Directorn Naselli lopp fara att köras bort eller misshandlas, och Hert. af Calabrien påskyndade sin afresa. Ifrån Paris berättas, att redan d. 4 Julii garnisonen i Messina satt up den trefärgade cocarden. Sicilien vill alldeles icke emottaga några lagar af Neapel, utan anser sig i många afseenden såsom icke förenadt med eller afhängigt af detta rike, nästan i samma förhållande som Norrige till Sverige.

Afgjordt lärer vara, att revolutionen är ett verk af arméen och de bildade klasserna, hvarföre ock (som en tysk tidning anmärker) de lägre klasserna ännu icke blandat sig egentligen deri, utan förhållit sig stilla, ingen ting gjort, utan blott hurrat åt det, som är gjordt. Man har anmärkt, att de män, som stå i spetsen för revolutionen, Giuntan och den nya Ministèren (Pepe, Carascosa, Delfico, Zurlo, Ricciardi, Filangieri) äro bland landets första lärda och litteratörer. Numera tvifla man icke, att Carbonari (Kolarne) hufvudsakligen verkat i hvälfningen. (Ifrån Tyskland kallas till och med Constitutions arméen "Carbonari-arméen.") Den antagna national-flaggan består af deras färger, bland hvilka den svarta betecknar de utsläckta kolen, den röda de glödande, och den blåa sjelfva lågan.

Den fordna Giornale delle due Sicilie, som nu tagit namn af Giornale Constitutional, berättar, att, vid den allmänna illuminationen af Toledogatan, Påfliga Nuntiens hotel utmärkt sig i prägt. — Skatterne äro hämtade från skeppen i hamnen, och flera kistor med guld och silfver äro åter förda i land och nedsatta i banken. — Det var Gen. Filangieri, som framträdde för folket och genom föreställningar förmådde det att aftåga, då det fordrade att se Konungen, som i anseende till sin höga ålder och sjuklighet icke kunde visa sig. — Alla Murats f. d. höga embetsmän hafva utan undantag blifvit återställda i deras värdigheter; äfven Begani, som 1815 ännu i några månader försvarade Gaeta mot Konungen. — Furst Cariati, som ankommit till Wien, skall vara af den nya regeringen bestämd att där såsom Ambassadeur aflösa Furst Ruffo. Blir interessant att se, om han emottages och erkännes.

Sednaste underrättelserna från Neapel äro af d. 14 Julii. Dagen förut hade Konungen inför Giuntan högtidligen besvurit constitutionen. Det fullkomligaste lugn herskade.

Norra Italien. Öfver Frankrike och Tyskland hafva kommit hvarjehanda rykten om oroligheter och märkeliga händelser äfven i denna del af halfön. Påfven skulle vara död; i Genua en revolution hafva utbrustit och staden förklarat sig för republik, gäsning herska i hela öfra Italien; många arresteringar ägt rum i Venedig; Franska regimenter marchera mot gränsen o. s. v. (hvilket sista dock af sednare underrättelser vederlägges).

Spanien. Cortes's arbeten fortgå ostördt och snabbt. Vältalighet har icke utvicklat sig så vid deras debatter (om man kan gifva detta namn åt deras öfverläggningar), som vid Franska och Engelska representanternas, emedan hon icke varit af noden. En representation, där partier icke finnas, som föda bitterhet och göra stora talenters ansträngning nödvändig, utan där endast beslut fattas, i lugn enighet och efter blotta meddelande af upplysningar, förefaller oss icke så interessant, som de i norra Europa hittills vanliga valplatsar för passioner och olika interessen. Om partier ock finnas i Spanien, hafva de dock icke ännu visat sig i Cortes's öfverläggningar. — D. 11 Julii förelog D. Mart. de la Rosa tacksägelse till den afgångna regerings-juntan. D. Moscoso ville hafva den utsträckt till provincial-juntorna (hvilkas göromål äfven uphört) och Leonska arméen. D. Arispe trodde, att man borde väl upskjuta den säkerligen förtjenta tacksägelsen, till dess man undersökt en juntas handlingar, hvilken haft hela rikets ärender under sin förvaltning. Rosa's motion blef också förkastad med 74 röster mot 72. I anledning af flera förolämpningar mot Cortes i allmänna blad, har väl fråga upstått om författarnes inställande inför skranket; men de flesta deputerade funno sådant obehörigt, då censurjuntor och domstolar finnas. — I sin framställning af budgetten har Finance-Ministern väl icke uttryckeligen nämnt något om statsskulden, men ändock låtit märka, att hela skulden till Holland borde erkännas, utan åtskilnad mellan de lån, som blifvit gjorda 1807 och 1815. — D. 12 sysselsatte sig Cortes med bildande

af den domstol, som enligt 52 § i deras Riksdagsordning skall slita tvistigheter dem emellan. Finance-Ministern urskuldade sig att hafva (hvad som endast tillkomme Cortes) öpnat ett lån af 40 millioner, hvarpå blott fem blifvit tecknade, emedan Cortes's garanti felade. — D. 15 framlade Krigs-Ministern det bedröfliga tillståndet af arméens personal och förråd. Infanteriet stiger till 87,779 man, Cavalleriet till 6338, trupparnas underhåll kostar 353 mill. realer; Amerika måste ännu hållas på krigsfot; sedan 1815 äro 42,117 man afsände dit mot insurgenterna; artilleri-förråden skulle knappast räcka för en batalj dag. Sjö-Ministerns berättelse är icke mindre bedröflig. — Lagförslaget om beslutets återkallande, i afseende på D. Francisco de Paula's och dess systers uteslutande från thronen, är läset för andra gången och antaget; Erkehertiginnan Marie Louise nämndes icke.

Ett contrarevolutionärt parti (underblåst af den "Apostoliska Juntan" i Portugal) har velat anställa blodsceuer i Galicien; men militären hade hindrat det och några prester voro gripne. I allmänhet är dock lugnt i hela riket, och enthusiasmen för Konungen fortfar. Från Cadiz skrifves, att penninge-väsendet alltjemnt förbättras och att vales stiga i värde. Om målet angående den mördade skiltvakten vet man ingen ting med visshet. De arresterade äro alla af de bästa familler, och det förslag, hvarför man anklagar dem, synes alldeles otroligt.

Frankrike. Sedan Kamrarne nu äro skilda, bestå nyheterna från Frankrike i nastan ingen ting annat än utnämningar och annat officielt. — Fusilieren Imbert, som sköt Lallemand, är af domstolen frikänd. Tre af de i Rennes arresterade Studenterna äro förvista till domstol och anklagade för upror. Det rykte har varit utspridt, att de Pradt blifvit arresterad för sin sista skrift. — Flera Censorer hafva begärt afsked.

Fråga har förevarit i Pairs-Kammaren, innan dess session nu slutades, om en Pair kan arresteras. Öfverläggningen upstod i anledning af två Hertigar, som icke ville betala några vexlar. Utskottet trodde, att de ej kunde häktas.

Tyskland. I anledning af flera deputerades fortfarande vägran att besvärja constitutionen, har Darmstadtska regeringen för Ständernas båda Kamrar framlagt ett lagförslag, för att genom nya val i de districter, som ännu icke äro representerade, ändtligen göra andra kammaren fulltalig. Förslaget antogs och innehåller, att de, som ännu, då det träder i verksamhet, fortfara i sin vägran, äro icke valbara för innevarande landtdag. Innan detta kunde genomdrifvas, kostade det dock häftiga debatter.

Stockholm. Under sistl. vecka, eller från d. 5 till d. 12 dennes, har från härvarande Metallvåg blifvit dels utclareradt dels under lastning liggande circa 10,400 Skeppund.

Upgift ifrån Stockholms Stads Järn- och Metall-Våg Ult:o Julii 1820.

	Stångjern,	Manufactur,	Koppar.	Messing.	Bly, Alun, Victriol, m. m.
	Sk:pd.	Sk:pd.	Sk:pd.	Sk:pd.	Sk:pd.
Behållningen ifrån år 1819	79,571.	36,566.	857	532	1,046.
Ankommit sedan årets början – – –	121,355.	13,098.	3,320.	218.	3,362.
	200,926.	49,664.	4,177.	550	4,408.

	Stångjern,	Manufactur.	Koppar.	Messing.	Bly, Alun, Victriol, m. m.
	Sk:pd.	Sk:pd.	Sk:pd.	Sk:pd.	Sk:pd.
Utvägt och utclareradt till In- och Utrikes orter, sedan årets början – – –	101,376.	16,449.	3,485.	280.	3,274.
Behållningen, Ult:o Julii –	99,550.	33,215.	692.	270.	1,134.
	200,926.	49,664.	4,177.	550.	4,408.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 66. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 17 Augusti.

Sine ira, studio et metu.

Till Red. har följande handling blifvit insänd:

Afskrift.

Stormägtigste Allernådigste Konung!

Till underdånigste åtlydnad af Eder Kongl. Maj:ts Nådiga Circulär-bref under den 13:de Augusti 1810, får jag i underdånighet tillkännagifva, det någon öfverenskommelse att genom entreprenad bestrida hållskjutsen inom detta län, icke kunnat träffas, utan hafva håll- och reserveskjutsnings-skyldige på landet samt Borgerskapet i Umeå stad, genom deras deputerade yttrat sin önskan, att ingen ändring i densammas utgörande för det närvarande måtte göras, hvartill jag förmodar den nyligen förhöjde skjutslegan, till en del, är orsaken, och som tyckes vara svarande emot varupriserne här å orten, samt det med skjutsningen förenade besvär, endast Författningarne behörigen efterlefvas.

Med djupaste undersåtlig vördnad, trohet och nit framhärdar

Stormägtigste Allernådigste Konung!
Eder Kongl. Maj:ts
allerunderdånigste och tropligtigste
tjenare och undersåte
G. Edelstam.
Magn. Wilh. Cygnæus:

Westerbottens Lands-Cantzli i
Umeå den 23 dje Junii 1814.

Att förestående Afskrift är enlig med det å Westerbottens Lands-Cantzli förvarade conceptet, samt att Expeditionen härifrån afgick i Junii 1814, intygar

Ex officio
Magn. Wilh. Cygnæus.

Häraf synes således, att Westerbottens läns Landshöfdinge, inom förelagd tid, fullgjort hvad Kongl. Circuläret af d. 13 Aug. 1810 bjuder, då deremot Kongl. Kammar-Collegium i dess underd. utlåtande d. 5 sistl. Maji (se N:o 43 af denna Tidning) sagt, att verkställighet af högstberörde nådiga circulär ännu d. 31 Aug. 1815 saknats för alla län, utom Upsala, Södermanlands och Östergöthlands. Denna motsägelse kan förklaras derigenom, att den här intagna underdåniga berättelsen af Konungens Befallningshafvande i Westerbottens län, ehuru i rättan tid inkommen till vederbörlig expedition af Kongl. Maj:ts Cantzli, dock icke åtföljt den nådiga remissen d. 31 Aug. 1815, utan först år 1818 blifvit till Kammar-Collegium öfverlemnad.

POLITIK.

(Forts. och slut fr. N:o 65.)

Endast i monarkier är det möjligt att upprätta en fallen frihet utan denna gräsliga strid. Huru skulle dess utbrott i Sverige vid Adolf Fredriks död kunnat hindras, om ej Gustaf den Tredje fått vända sig till ett folk, som var vant att lyda Konungar? Och

huru skulle Frankrikes revolution urartat till alla dessa grufligheter, om Ludvig den Sextonde, lika upplyst med Gustaf den Tredje, eller undervisad af tidens lärdomar och andras olyckor, såsom Spaniens och Neapels Konungar i denna stund, velat antaga sig folkets och tidsandans sak emot det parti, som missledde honom — om han, med ett ord, lärt att göra sig till konstitutionel Konung?

Men huru stark, invänder man, var icke den oligarkiska ligan just under denna Frankrikes hvälfning, som dock var en monarkis revolution! Hvad vill det då säga, att denna liga skulle sitta så lös och förslappad under monarker? — Den var stark i Frankrike, genom förbindelse med Konungen, likasom den öfverallt kan bli, der en Konung finnes, som vill uppoffra sig för henne. Men man bör hoppas, att den olyckliga Ludvig var hennes sista krönta offer. Hans exempel, sammanhallet med Konungarnes i Spanien och Neapel, bör vara tillräckligt. Från denna stund kan ingen Konung finnas, som tvekar i valet mellan dessas olika öde.

Och intet folk kan finnas, som ej ser, att Monarkernas interesse är ett annat än deras förförares, än aristokraternas. Att Konungarne tillhöra folken, det är det stora resultatet af allt; och folken måste lära, att de lefva i sina Konungar, såsom i sina högsta representanter, att deras makt är en skyddsmakt för friheten, en ojemförlig garanti för lagarnes makt, och den ädlaste bild af allt hvad staten har vördnadsbjudande och heligt.

Republiker bestå endast genom politisk dygd (mer och mindre skiljaktig från den moraliska) — och just derföre består aldrig hos dem den politiska dygden. Låt henne slippa att bära hela tyngden af samhällsbyggnaden — och hon skall långt lättare trifvas. Vi tro ej, att tidens stora händelser berott af politisk dygd. De skulle, enligt vår motståndares mening, hafva berott af blott trötthet vid oket. Vi anse upplysningen för deras enda källa, och sjelfva ledsnaden vid oket härleda vi så mycket heldre från samma ursprung, som vi ej vilja bestrida sannfärdigheten af exemplen, från Danmark och Lifland, der bönderna ville förblifva slafvar, emedan de, ehuru säkert tillräckligen kännbart tryckte af oket, saknade begrepp om friheten och dess värde *). Om nu så mycket kunnat göras utan den politiska dygdens medverkan, om sjelfva depravationen under franska skräcksystemet ej förmått utsläcka det begär efter frihet, som herrskar i alla själar, medborgliga eller egoistiska, och utkräfver sin rätt, så snart idéen om frihetens möjlighet upklarnat; vore det då klokt att försmå den stora kraft, som redan verkar och, missnöjd med de skapelser, hon frambringar, äflas att sätta i verksamhet endast den politiska dygden, innan man sett några tecken af dess tillvarelse eller vet, huru snart man ens kan hoppas, att den skall existera?

Vare likväl härmed hvarken sagdt, att den politiska dygden är öfverflödig, eller hoppet om henne försvunnet. Det endast tro vi, att hon nu mera icke frambringas på samma sätt, som hon blifvit frambragt, der hon fanns, när republiker genom henne existerade. Hon skall komma, men, likasom allt i närvarande tid, genom indirekta medel. Hennes väg kan ej mer af någon Lykurgus, någon Romulus utstakas. De grundämne, som i henne skall utvecklas, är oss bekant; men formen, som det går att tage, beror af den oändliga organiska

*) Likasom mången påstår, att Svenska bonden älskar gästgifveri-skjutsen.

utbildning, hvars tid är inne, och i hvilken samhället och menniskan och alla hennes förmögenheter gemensamt inbegripas. Så mycket se vi, att ljuset, och icke fördomen, — allmänligheten, icke ensidigheten — fördragsamheten, icke fanatismen, komma nu att ingå i den medborgliga dygdens väsende. Hon skall framträda, icke, såsom fordom, klädd i en viss liten folkstams anda, utan i hela mensklighetens.

De menskliga förmögenheternas friaste möjliga arbete är det element, hvari hon skall upvexa, och den statsform gynnar henne mest, der detta arbete, i största trygghet, kan mest allsidigt bedrifvas. Vi tro icke, att en sådan form är den republikanska och vi anse derföre icke republikerna såsom de förnämsta medlen att i våra dagar utvickla denna dygd, på hvilken de vilja grunda sitt bestånd.

Deremot är ingen kraftyttring, ingen frihet, ingen verksamhet vådlig i en lagbunden monarki. Det är denna frihet, denna möjlighet af obegränsad kraftspänning i hvarje väg, utan störande af statens lugn, som frambragt det ojemförliga fenomenet England, utan att alla dess brister i öfrigt kunnat störa denna gränslösa utveckling.

Hvad vore väl verlden, om den, i stället för detta förvånande fenomen, som kastat sina strålar öfver hela menskligheten, ej sett annat än republiker, sådana som vår författare upräknar, hvilkas varelse, sluten inom dem sjelfva, varit en härmning af förflutna tider, men i det närmaste likgiltig för deras egen och för den öfriga verlden? Eller är det, kan hända, genom den nya upfinningen af så kallade *republikanska monarkier*, som man vill föra de europeiska folken *framåt* på tidens bana, i händelse den *mera egentliga* republikanismen skulle finnas otjenlig, såsom ledande endast *tillbaka*? Är fråga blott om namnet; så må det gerna medgifvas, att all fri författning förtjenar att heta republik. Vill man åter rubba monarkiens grundval och beröfva monarken något af styrelsemakten, för att lägga det i folkets händer; då tillskapar man tvifvelsutan den största oformlighet, bereder den vådligaste strid och slitning mellan statskrafterna, som någonsin kan upstå. Man tillegnar sig republikernas förderfligaste lyte i ännu högre grad, än de sjelfve hafva det, utan att man vinner något af deras fördelar.

Till slut nu den frågan, som man utmanar det monarkiska systemets vänner att besvara: "hvad utväg har en konstitutionel "nation att taga, då dess styrelse ej längre "vill vara konstitutionel, och *kan* vara annat?" — Vi medgifva, "att despotismen och "oligarkien äro mest tryckande, mest afskyvärda, då de under frihetens larf och i "konstitutionella former kränka konstitution "och lag eller tillåta deras kränkning af fräcka subalterner." Men vi sakna bevis, att sådant ej sker lika lätt i republiker som i monarkier; och skillnaden är blott, att hvad som sker i de förra är oändligt svårare att bota. Ingen President, ingen Senat börjar der förtrycka, innan de vunnit för sig ett förtryckande parti, så starkt, att det utan statshvälfning ej kan störtas. En Monarks minister handlar deremot på eget bevåg. Det parti, han behöfver, är bifall af sin Monark; och detta vinnes icke genom annat än öfvertygelsen om folkets bifall. Missledes denna öfvertygelse; så är det genom ett onaturligt grundfel i författningen, brist på yttringsfrihet för den allmänna viljan. Och äfven detta hjelpes oändligen lättare, än man revolutionerar sig till förbättring af en urartad republik.

Korteligen: vi tro, att monarkier, som en gång blifvit *verkligen* konstitutionella, måste alltjemt förbättra sig, men att tvert-

om republikerna alltid skola hafva det öde, de alltid haft, att efter hand försämras. Vi veta, på hvilken höjd nordamerikanska fristaterna stå; men vi tro ej, att de i konstitutionel fullkomning stiga, hvaraf följer — att de måste småningom sjunka eller omskapas, emedan, såsom ej för ofta kan påminnas, ingen ting står stilla. Vi veta också, huru mycket som kan argumenteras om våda för den engelska friheten; men vi kunna ej derföre uphöra att beundra, huru en inkräktande makt, med det största välde på jordklotet, med så ofantliga slafländer under sin spira, kunnat så länge lemna så mycken frihet oförtryckt. Och vi anse ingalunda för säkert, att icke Englands allmänna anda ännu segrar öfver hindren för Englands frihet, bland hvilka bristerna i fulländningen af en konstitutionel form ej äro de minsta. De vådor för Englands frihet, som ligga i dess omåttliga verldsvälde, komma säkert ej att existera för andra fria folk. Att de skola uphöra för England sjelft, blir en oundviklig följd af den allmänt stigande civilisationen.

Följande handlingar hafva blifvit insände, och Red. som trott dem kunna interessera, i anseende till ämnets ömande beskaffenhet och dess likhet med hvad man annorstädes kan få se och höra, har ej velat neka dem ett rum.

Afskrift.

Till Landshöfdingen i Stockholms Län.

CARL JOHAN &c.

Wår Ynnest &c. Wi hafva i Nåder låtit Oss föredragas Edert den 5 i sistl. månad afgifna underdåniga utlåtande angående en af Gäddersta och Walla Byamän på $4\frac{1}{4}$ mantal samt innehafvaren af Stensta utjord i Skaptuna socken, Semminghundra härad och det Eder i Nåder anförtrodda län, i underdånighet gjord ansökning, att, i anseende till den förlust af deras vexande gröda, som ett den 2 Augusti förledit år inträffadt hagelfall med ört, deras kronoutskylder for samma år måtte antingen helt och hållet eller till någon del efterskänkas, eller ock indrifvandet af samma utskylder få anstå i två eller tre år.

Och hafve Wi, som funnit någon eftergift af sökandernes resterande Kronoutskylder för sistl. år icke kunna beviljas, velat Eder härmed i Nåder anbefalla, att vid deras indrifvande, under iakttagande af Wår och Kronans säkerhet, förfara så varsamt, som sökandernes belägenhet kan påkalla. Vi befalle &c. Stockholms Slott den 13 Julii 1820.

Under Hans Maj:ts
Wår Allernådigste Konungs och Herres frånvaro, Dess Tillförordnade Regering.
FR. GYLLENBORG, CL. FLEMING,
CARL LAGERBRING, A. G. MÖRNER.
C. D. SKOGMAN.

Enligheten med det uti Kongl. Handels och Finance-Expeditionen förvarade concept till Höga originalet, intygar
FREDR. E HEBBE.
T. f. Registrator.

Kongl. Maj:t fann väl således icke någon eftergift at Kronoutskylderna för de olycklige kunna beviljas; men anbefallde dock *varsamhet* vid deras indrifvande, i anseende till de sökandes belägenhet. Detta kunde också förutses af hvar och en, som kände förhållandet, i synnerhet om han kände den underdåniga ansökning, hvarå resolution väntades, och varsamheten (d. v. s. så mycken skonsamhet, som med lag och statens säkerhet möjligen kunde förenas) var redan en mänsklighetspligt, innan den blef Kunglig befallning. Om executiva åtgärder mot de sökande således varit alldeles oundvikliga, så tyckes dock, att den största för-

sigtighet bordt iakttagas, tiden väljas så, att spekulanter vid inträffande utmätnings-auctioner beqvämligen kunnat infinna sig o. s. v. Med denna försigtighets iakttagande torde dessutom fordringsägarne, vare sig Kronan eller enskilde, ej hafva varit missnöjda. Huruvida den blifvit iakttagen, lemnas åt hvarje läsare att sluta af följande handling:

Kungörelse

Å nedannämde dagar tider och ställen, kommer genom öppen Auction till den mestbjudande att försäljas, följande för skuld *) seqvesterad lös egendom enligit restlängd och utslag nemligen:

Måndagen den 17:de innevarande Julii kl. 2 eftermiddagen i Bergby och denna Socken hos Bonden Jan Jansson, en Kopparbränvins-panna, — likaledes försäljes vid samma tillfälle en ridhäst tillhörig Rusthållaren Anders Andersson i Helgåby.

Samma dag kl. 4 eftermiddagen i Gäddersta hos Bonden Anders Ersson en Kopparbränvins-panna och 2:ne dito, tillhöriga Bönderne Eric Andersson och g:l. Anders Persson i samma by; äfvenledes försäljes en skodd vagn, som i mät blifvit tagen hos Torparen Lars Mårtensson i Stensta.

Tisdagen den 18:de innevarande Julii kl. 3 eftermiddagen hos Anders Andersson i Walla, en ko, 2:ne får, samt en bränvinspanna, som blifvit seqvestrerad hos Anders Mårtensson i samma by.

Samma dag kl. 5 eftermiddagen, hos Bonden Anders Ersson i Särsta, en större kopparkittel, 2:ne vagnar, ett par kjälkar och en skodd åka; — vid samma tillfälle försäljes följande i mät tagna egendom hos Bönderne Anders Ersson i Erpesta och Anders Ersson i Gäddersta, bestående af 2:ne hästar, en vagn, en spegel, och 2:ne mans klädesråckar.

Onsdagen den 19:de dennes kl. 2 eftermiddagen i Åckelsta hos Bonden Jan Ersson, en skodd vagn, samt en bränvinspanna, en brun häst, en färd-åka, 4 st. hjul, och en brun manssortut, som blifvit i mättagne hos Bönderne Jan Ersson i Wasa, Eric Andersson i Fröby, inhyses David Danielsson i Kagsta och Sockenskomakaren Brodin på Ista ägor.

Samma dag den 19:de dennes kl. 5 eftermiddagen hos Torparen Eric Sten i Brådskan och Lunda socken, 2:ne skåp, en väggklocka, grytor och pannor, en kista, en diskhyll, och trästolar m. m.

Thorsdagen den 20:de innevarande Julii klockan 5. eftermiddagen i Bista och Widbo socken, hos Bonden Anders Andersson, hvarjehanda husgeråder af skåp, bord, sängar, soffor, och stolar, koppar, tenn, järn- och trävaror, hästar, kor, får och svinkreatur, åke och kjörredskaper, jemte åtskilligt diverse; jemte en kopparkittel, ett tennfat och en svart siden qvinsklädning, tillhörig Torparen Eric Mattsson i Uppången och Skomakaren Brodin på Åsen.

Och erindras hugade köpare att betalningen för inropen erlägges genast på stället vid varans inrop. Bergby den 8:de Julii 1820.

D. G. Bahrman.

Den första anmärkning, som framställer sig, efter genomläsning af denna Kungörelse, är den, att auctionisten måtte hafva haft förlåtligt brådtom, då auctioner på särskilda ställen å landet blifvit utsatte med så korta mellanskof som två timmar. Den, som haft penningar och tid att speculera på varor å flera än ett af de nämnde ställena, måste således hafva fått skynda sig.

---

*) Till hvem? det följande ordet Restlängd synes tillkännagifva, att Krono-utlagor utgjort åtminstone någon del af skulden.

för att följa auctionisten. Den andra anmärkningen är, att auctionerna blifvit utsatta under sjelfva andtiden, då svårligen någon landtman haft tid att bivista dem. Man kan icke föreställa sig, att fordringsägarne, om de kunnat, dock för sin egen fördels skull velat föreskrifva, att försäljningen skolat ske, under så ogunstiga utsigter till god betalning för varorna.

Dessa reflexioner, hvartill kunde läggas många fler, hafva icke blifvit framställda för att anklaga någon embetsman för olagligheter. Exemplet är valdt, icke af partiskhet *mot* embetsmannen, som är i fråga, eller *för* dem, hvilkas husgeråd och kreatur blifvit försålde — man känner ingendera —; det är anfördt dels såsom ett prof på nöden i landet, dels för att ge medborgaren ett ämne för eftertanka i afseende på dylika embetsmanna-åtgärder i allmänhet. Äfven den absolut nödvändiga strängheten sätter magten i ett obehagligt förhållande till folket. Om nu den olycklige ser en viss sorglöshet, ett slags obarmhertighet, hos den, som mot honom utöfvar magten; så blifver förhållandet ännu obehagligare. Varsamhet har, i dylika mål som det i fråga varande, aldrig varit högre att recommendera, än i en tid, då pluraliteten af landets jordbrukare är färdig att genom utmätning, för innestående krono-utlagor eller skulder till magasins-directionen, förlora de saker, som ensamme sätta dem i tillfälle att fortsätta sitt näringsfång och *någonsin* vidare betala krono-utlagor eller annat.

UTLÄNDSKA NYHETER.

England. Det enda ämne för upmärksamhet är Drottningens sak. På förändringarne i Öfverhusets sessions-rum har arbetats ifrigt, emedan de skolat vara färdiga till andra läsningen af degradations-billen, som sker just i dag. Underrättelserna gå till d. 4 dennes.

Addresser hafva dagligen inkommit till Drottningen, hvars svar varit ganska märkeliga. I det till Sunderlands invånare heter bland annat: "En nedrig conspiration mot min heder och mitt lif har länge existerat och blifvit upspunnen här i landet, där man sökt vinna sitt ändamål genom alla de lågheter och lögner, man har kunnat samla; men då det ej ville lyckas, har man hemtat ut en skock menedare från fasta landet. Det allmännas väl är förenadt med bevarandet af mina rättigheter. Det allmänna tyranniet börjar med enskildas förtryck. Kan den första medborgarinnan i riket beröfvas sina rättigheter, dethroniseras, degraderas, dess ägtenskap uplösas, genom en act af godtycket; så skola landets fri- och rättigheter skakas i sina grundvalar och detta fordom fria folk, såsom de uslaste slafvar, underkastas en oförskämd regerings spira." I svaret till invånarne i Köpingen Lewes förekommer: "Jag har märkt, att förlusten af den aflidne vördnadsvärde Konungen var verkligen oersättlig; ty han stod såsom en skyddande ängel mellan mig och en förföljande grymhet. Mina fienders ränkor understödjas af en faction, hvilken, lik en gnagande makt, ätit sig fast vid den allmänna välmågans skattkista. Hade jag velat nedlåta mig att blifva ett verktyg i dess hand eller låna mig åt dess smutsiga afsigter; hade jag kunnat afvända dess hämnd. Eftertanka och erfarenhet hafva lärt mig, att jag aldrig bör gilla någon sects ensidiga åsigter eller något partis egennyttiga förslag. Denna allmänna välvilja, som eldar mitt hjerta, skall visa sig i mitt uplerande, och aldrig skall jag glömma, att en factions Drottning endast är Drottning till hälften."

Under klockringning och kanoners dån har Drottningen d. 3 flyttat till Brandenburghouse i Hammersmiths församling, som om aftonen var illuminerad. — Londonska borgerskapets äldste hafva beslutit en ny petition till Öfverhuset, i stället för den, som förklarades ej kunna mottagas i anseende till fel i formaliteterna. Vid öfverläggningen beslöts, att borgerskapet äger ingifva petitioner öfver hvad besvär som helst, och att de ej böra förkastas för origtiga formaliteter; att degradationsbillen är stridande mot rikets constitutionella rättegångsordning. — Vid skräddar-embetets årsmiddag d. 2 hade den skålen, som vanligen är den andra, nemligen "för Drottningen och Kongl. huset," blifvit glömd. Då begyntes gräl; pluraliteten voterade, att Drottningens skål skulle icke drickas; ett parti påstod det; grälet blef allt hetare och hetare, och sällskapet skingrades. — Vitt-

nen mot och för Drottningen ankomma dagligen; två af de sednare hade gjort resan från Majland till London på sex dagar, oaktad svårigheten att få Österrikiska pass. Två kypare från Triest hafva afrest, för att vittna emot Drottningen. Utom fri resa, hafva de 10 Francs om dagen. — Flera ansedda parlaments-ledamöter skola hafva i sinnet en motion, att i degrationsbillen måtte intagas, det ingen af contrahenterna, i fall billen går igenom, får åter gifta sig.

Neapel. Giuntan är formerad och d. 13 aflade Konungen, Riksföreståndaren, de öfriga Kungliga Prinsarna, jemte Giuntan och de höga embetsmännen, i slottscapellet, i Öfverhofpredikantens händer, deras högtidliga ed på constitutionen.

Det var just d. 2 Julii, den hel. Theobalds, Carbonari's skyddshelgons dag, som revolutionen bröt ut. — Presten Minichini har i flera år rest i Frankrike, Spanien och England, för att studera deras constitutioner. Han har förklarat sig icke önska någon befordran eller belöning; han vill blott lefva i lugn, lycklig att hafva bidragit till fäderneslandets lycka. Detta exempel har funnit efterföljd. General Pepe har blott på två månader emottagit General-commando öfver arméen. På hans begäran i arméens namn, är General Capitaines-embetet uphäfvet, så snart den hundradeårige Gen. Capitainen Dannero dör. Denna titel förde Nugent, hvilken lärer hafva rest till Malta. Han räddades af Engelska Ministern, hvilken reclamerade honom, såsom födt Storbrittannisk undersåte. — Furst Cariati har, med oförrättade ärender och utan att hafva fått audience hos Kejsaren, endast hos Metternich, återrest från Wien. Det säges, att Riddar Tocco skall med lika updrag gå till Paris och London.

I afseende på Sicilien har man stridiga rykten. D. 22 Julii berättadet i Genua, att hela ön var i resning och förklarat sig oafhängig af Neapel. Flera rika Sicilianska godsägare, som vistas i Neapel, skola hafva protesterat mot den nya constitutionen, hvarigenom de förlora sina privilegier. Imedlertid var, enligt directa underrättelser, allt lugnt i Palermo d. 12 Julii.

Det påstås, men kan dock icke upgifvas som säkert, att Generalen Furst Campana står i spetsen för en anticonstitutionel armée-afdelning.

D. 13 Julii flöt blod i hufvudstaden, för första gången efter revolutionen, dock utan sammanhang dermed. Den stora saken är ännu obefläckad (säger en ifrig Engelsk Ministeriel tidning). 330 man af Regementet Farnese, hvilket hade fått order att gå till Gaeta, vägrade att gå, kastade sig utom murarna, och genomströk staden hotande. I en förstad blef den uphunnen af ett cavalleriregimente och en strid upstod, hvari 36 af de upstudsiga dödades och många sårades. De öfriga återfördes fångna och skola decimeras. Ehuru händelsen tilldrog sig i en af de sämsta delar af staden, betjente sig dock icke folket af oväsendet, för att begå excesser, utan höll sig alldeles stilla; hvilket gaf en ännu starkare borgen för folkets fredliga tänkesätt och lugnets bibehållande. Tyska tidningar berätta förloppet så, att en bataljon af Reg. Farnese, som skulle gå till Mola di Gaeta, begynte, vid Ponte della Maddalena, att vägra gå, oaktadt Gen. Filangieris upmaning. Han satte sig då i spetsen för Regimentet Ferdinand och högg in på bataljonen. 30 man föllo, 50 sårades och många jagades i sjön. Filangieri skall sjelf vara sårad.

Norra Italien. Öfver Brüssel berättas, att all communication mellan Majland och Neapel var afbruten. Man väntade, att Österrikiska trupparne i Italien skulle i största hast förstärkas. Majlands garnison består af Ungerska regimenter; hvaremot de Italienska användas i andra delar af Österrikiska staterna. Från Wien talas om en observations corps i Lombardiet. Säkert är, att flera regimenter äro på marche dit.

I Rom är väl lugnt, men man fruktar oroligheter i alla de provincer, som fordom tillhört Konungariket Italien. I Ponte Corvo och Benevento, kyrkostaten tillhöriga; fastän inneslutna inom Neapels gebiet, har varit en allmän resning; Neapolitansk milice inkallades af de uproriska i PonteCorvo och kom; Läkaren, Fältskären och Apothekaren stodo i spetsen för resningen; Gouverneuren bortjagades. I Benevento var det en bankerutterad Krigs-Commissarie, Veliante, som anförde uproret, fördref Påfvens Delegat och hos Neapels regering anhöll om Beneventos införlifvande med riket. Han fick afslag, och från Neapel utfärdades sträng befallning till alla rikets invånare att ej blanda sig i grannstaters inre angelägenheter. Allt sedan är fullkomlig anarki i Ponte Corvo och Benevento. — Imedlertid ske också besynnerliga saker i sjelfva Rom: Kyrkor och helgonbilder bestjälas; prester och munkar vilja åt hvarandra med knifvar; täta sjelfmord tilldraga sig, hvilket är alldeles ovanligt; i en vingård nära Ponte Molle höres turkisk musik under jorden (?) o. s. v.

På gathörnen i Genua fanns d. 17 Julii om mårgonen ett anslag, så lydande: "Genueser! tän-

ken på edra fordna strider för friheten! besinnen hvad som tilldrager sig i Neapel!" Polisen ref ned alla exemplaren, men inga efterforskningar hafva skett.

En Tysk tidning anförer om Neapelska revolutionen. "Det påstås, att saken var länge beredd och att Carbonari varit driffjädren. Man tillägger, att ett försök blifvit gjordt i Turin till constitutionella systemets bästa, och några tro, att Konungarna af båda Sicilierna och Sardinien skola göra gemensam sak vid detta tillfälle. Man märker stora militäriska rörelser i Piemont. Konungens af Sardinien armé består af 50,000 man goda truppar. Starka corpser äro förlagda på gränserna, för att försäkra sakens framgång. Man kan vänta endast ett svagt motstånd af presterskapet, som regerar Kyrkostaten; men ett starkare motstånd kan förutses från Österrikiska regeringens sida. Nyheten om de i Neapel inträffade stora händelser har gjort ett utomordentligt intryck i Mailand, och en lillig oro råder där."

Frankrike. Ryktet har sagt, att Konungen tänkte nämna en Kunglig Prins till Lieutenant Général du Royaume, såsom Konungen i Neapel. Detta anses dock ogrundadt.

Spanien. Vid öfverläggningen hos Cortes d. 12 Julii, om ledamöternas domstol, föreslog D. Moreno Guerra, att man ej borde välja sådana, som varit under förföljelse. Fråga blef sedan, om Prester kunde väljas. D. Villanueva trodde dem böra uteslutas. Erkebiskopen Presidenten svarade: att välja Prester är icke förbudet, ehuru försigtigheten torde afråda det. En mängd förslag äro gjorda hos Cortes, och bland andra: att utländingars egendom icke må kunna indragas eller sequestreras; att hvarken vid armóen eller hofvet måtte brukas utländska varor; att andeliga gods eå mortemain, äfvensom alla kloster, där ej finnas fler än 12 munkar, måtte indragas; att Konungen i alla publika handlingar må kallas Ferdinand den Store; att de stora godsen måtte delas; att fästningarne i Afrika (Ceuta, Melilla och Penon de Velez) måtte afträdas till Marocco, och kostnaderne till deras underhåll hädre användas på en flotta i medelhafvet.

De politiska slagsmålen och morden inom lifgarderna tilltaga. — Konungen och Drottningen hafva rest till baden i Sacedon. — Krigs-Ministern har begärt afsked; man tror dock, att det icke beviljas. — Biskopens af Valladolid de Mechoacan, D. Queipos, afsägelse att vara ledamot i Cortes, är antagen. — I Ateneo Espanol hållas föreläsningar öfver Tyska språket.

Stockholm. Det säges, att H. M. Konungen och H. K. H. Kronprinsen återkomma till Stockholm i de första dagarna af nästa månad. Man har undrat, hvarföre våra officiella tidningar meddelat så få och så korta underrättelser om resan. Man borde veta, att en vigtigare angelägenhet icke finnes för medborgare, än att jemnt erhålla underrättelser i ett sådant afseende; och icke blott underrättelser om hvad som redan tilldragit sig, utan ock, så vidt möjligt är, om hvad man har att vänta. Rykten kringföra, att de Kungliga Resande än befinna sig här, än der; att De väntas än hit, än dit; än nu, än då. Misstag och bedragna förhoppningar äro följden. Önskligt vore derföre, att de, som äro i tillfälle att meddela något, icke behölle sin kunskap för sig sjelfva.

Hr. Cantzli-Rådet Hegardt har ankommit till Stockholm och emottagit portefeuillen för financeärenderna.

Grefve Rumigny, Fransk Minister här, lärer gå i samma egenskap till Dresden, i stället för Hr. Latour-Manbourg, som är nämnd till Ambassadeur i Constantinopel. Hr. d'Agont, nu Fransk Minister i Hanover, säges komma att efterträda Gr. R. här.

Från Frankfurt berättas, att Sverige negotierar ett lån. Sådant är imedlertid icke bekant här; och allt hvad man talt om föremålet för Hr. Presidenten Frih. Wirséns resa, är icke mer än gissningar.

Under Junii månad har till Götheborgs metallvåg inkommit 28,760 Skeppund jern af alla slag, och blifvit till utrikes skeppning utväget 17,854 Skep. Inventarium till Julii 33,399 Skeppund.

Den genom Helsingholms-målet bekante Vaktmästaren Grönberg afled i fängelset d. 13 dennes.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 67. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 21 Augusti.

Sine ira, studio et metu.

LAGFARENHET.

(Forts. från N:o 60.)

Till Högloll. Justitiæ Cancellers-Embetet.

Till fullgörande af Högloll. Justitiæ-Cancellers-Embetets begäran uti skrifvelse den 25 sistledne Julii, har jag angående den, härifrån till Vesterås med fångskjuts afsände, och derstädes alledne, Dahlkarlen Haga Eric Olsson infordrat, samt får den äran härjemte öfverlemna, Chirurgiæ Magisterns, Herr Provincial-Chirurgen N. W. af Grubbens, tillförordnade Vaktmästarens vid Smedjegårdshäktet M. Lundmarks, och Extra Fång-gevaldigern J. E. Lindströms förklaringar, hvilka en hvar på sitt sätt till Haga Eric Olssons afsändande bidragit; äfvensom en behörigen styrkt afskrift af Provincial-Chirurgens den 6 sistledne Julii afgifne Läkare-attest bifogas, sedan Originalet med Skrifvelsen härifrån till Konungens Befallningshafvande i Westerås afgått; samt sluteligen åtföljer ett af Skrifvaren Enequist och Vaktkarlarne Forssberg och Westerlund meddelt af Vaktmästaren Lundmark inlemnat serskildt intyg.

För egen del får Konungens Befallningshafvande anföra: att enligt erhållne upplysningar om den ifrågavarande Dalkarlen Haga Eric Olsson, har han, efter utöfvat bedrägeri uti Norrige, hvarom åtalet, då tillgång till ersättning hos honom saknades, likväl icke blifvit slutligen fullföljdt, samt för stöld inom Westerås Län undergången bestraffning, af Konungens Befallningshafvande i Fahlu Län, genom Utslag, som Kongl. Maj:t jemväl i nåder fastställt, såsom lösdrifvare blifvit dömd, att arbeta uti Wadstena, och sistlidne vår dit afförd; men då han ansetts oförmögen till arbete, af Konungens Befallningshafvande i Linköping till hemorten återförpassad, den 10 sistledne Junii till Smedjegårds-häktet ankommit i det sjukliga tillstånd, att han uti fångvagnen måste liggande föras.

På Smedjegården lemnades honom derefter den sjukvård hans belägenhet påkallade; men som Haga Eric Olsson icke ägde, att derstädes på Kronans bekostnad qvarhållas utöfver den tid, eller längre, än sjukdomens beskaffenhet sådant oundvikligen fordrade; så, och sedan Fångvaktmästaren deruppå anmält, det Haga Eric Olsson omsider i den mån tillfrisknat, att, enligt den Läkares yttrande, som har sig sjukvården på Smedjegården anförtrodd, i likhet med hvad denne sjelf äfven skriftteligen intygat, Haga Eric Olsson icke allenast kunde uthärda rörelse i friska luften, utan ock att derigenom honom bereddes en annan uti häktet icke möjelig ytterligare förbättring, lärer Högloll. Justitiæ Cancellers-Embetet nogsamt inse, att i denna

ställning Haga Eric Olssons snara afförande utan ansvarighet af Konungens Befallningshafvande icke kunde fördröjas; hvarföre verkställigheten deraf den 23:dje sistledne Junii jemvål följde.

Angående Haga Eric Olssons behandling i öfrigt, och deras åtgärder, som på ett eller annat sätt med honom haft serskildt befattning, synas åter de bifogade förklaringarne innefatta tillräckelig uplysning för ledningen af den närmare forskning och ytterligare undersökning i ämnet, som af Högloft. Justitiæ-Cancellers-Embetet kan pröfvas nödig. Stockholm å Lands-Cancelliet den 11 Augusti 1820.

DAN. EDLECREUTZ.

A. R. v. SYDOW.

Till Högloft. Justitiæ Cantzlers-Embetet.

I anledning af den communication Konungens Befallningshafvande i Stockholms län mig tillställt, af Högloft. Kongl. Justitiæ Cantzlers-Embetets bref, af den 25 dennes, rörande Dahlkarlen Haga Eric Olsson, får jag afgifva följande berättelse om nämnde Olssons sjukdoms tillstånd, under dess vistande å Smedjegårdshäktet.

Olsson ankom den 10:de sistledne Junii månad till Smedjegårdshäktet, och hade då, en stark diarrhoe, jemte skörbjugg, och hvarföre skörbjuggs-decoct m. m., tillika med stoppande emulsion ordinerades, och fortsattes med skörbjuggsmedlen under hela dess vistande å häktet, men allt efter som diarrhoen afstannade, uphördes äfven småningom med bruket af emulsion, tills slutligen den 17 samma månad, blott några gånger om dagen, stoppande och magstärkande droppar gafs, till bibehållande af magens styrka, och var han sedan, ända tills den 23:dje på förmiddagen, då han afsändes till Westerås, så frisk, att endast skörbjuggsmedel brukades.

Flere gånger besökte jag Olsson, under denna tid, och nämnde han aldrig för mig, att han hade liggsår, hvilket äfven tydeligen synes, att han aldrig haft; i anledning af den rapport om Olssons tillstånd, då han ankom till Westerås, som Slottsvaktmästaren Ludevall, jemte vaktkarlarne derstädes afgifvit, ty, oaktadt de sår, som på Olssons kropp förmärktes då han tvättades, äro af Vagtmästaren nämnde, för *liggsår*, så uplyses strax nedanföre af dessa orden: *utur hvilka alla röda köttet lyste*, att det verkeligen var *skrubbsår*.

Man kan ej begära af en Fangvaktmästare, att han bör kunna skilja *skrubbsår* och *liggsår*, men innan man officielt anmäler en sådan sak som denna, borde ordentlig Läkarebesigtning å den dödas kropp af vederbörande Läkare, på stället, verkställas, så brukas åtminstone i Stockholms Län, ty då hade det straxt blifvit kändt, hvad nu är uplyst, af dessa i rapporten omnämnde sårs utseende, nemligen: att ofvannämnde Olsson blifvit under transporten illa tillsedd, och att detta vårdslösa förfarande varit en orsak, både till de så kallade *liggsåren*, som till hans, å nyo påkomna diarrhoe, efter i samma rapport står: *att dess kropp var omgifven af stank och orenlighet, och att Skjutsbondens hästtäcke der var förderfvadt, af denne i sin fyllning, nedbäddade usling.*

Till vidare bevis på, att desse sår ej varit annat än skrubb- eller skaf-sår, upkomne af ett vårdslöst handhafvande och försummadt tillseende under transporten, samt af fortsatt resa utan allt uppehåll och hvila, är, att då han Olsson efter ankomsten hit ifrån Nyköping, rentvättades af vaktkarlen Forssberg, biträdd af en arrestant fanns å honom ej annat än några skrubbrufvor på benen, och liten rodnad på korsten, äfven af åkningen upkommen; — om

sedermera 12 à 15 liggsår, möjligtvis hade upstadt, under de 13 dagarne han var å häktet, hvarunder han blott var sängliggande något öfver åtta dar, skulle dessa naturligtvis vara i sin början, således *orena sår*, och ej emot sitt slut, sedan de blifvit renade och begynna läkas, ty *då lyser röda köttet*; man kan ej föreställa sig, att så många liggsår skulle af sig sjelfva, på så kort tid, kunnat renas och vara i läknings-tillstånd, då *för det första* karlens skjörbjuggsställning motverkade läkningen; — *för det andra*, att aldrig några medel blifvit emot dessa, såkallade liggsåren, användt, och *för det tredje* skulle hela denna gång, af liggsårens upkomst, renande och började läkning, allt detta oaktadt, på mindre än 14 dagar skedt, hvilket är en omöjlighet. —

Att fria luften och rörelsen, alltid bidrager till skörbjuggs-patienters curerande, torde ingen tänkande menniska vilja disputera, utan endast de, som vilja bedömma saker, hvilka de icke förstå, och deremot visa en tillgjord okunnighet, om hvad de kunna, jag tillstyrkte mundteligen Eric Olssons resa, ty annars hade han troligen dödt å Smedjegården, just *i brist af rörelse*, ty medicamenter ensamt, verka Gudnås! ganska litet emot skörbjugg, helst då Patienten vistas i arrestrum.

Ännu en liten anmärkning i detta ämne, torde mig tillåtas; uti Konungens Befallningshafvandes i Westerås län bref, till Konungens Befallningshafvande i Stockholms län, af den 3 innevarande månad, står: att *Olsson ankom den 24 Junii, och att oaktadt genast tillkallad läkarevård, samt dessförutan åtnjutande af all öm skötsel, han dock dog dagen derpå* (således den 25) men uti Slottsvaktmästaren Lundevalls rapport, motsäges detta helt och hållet af desse orden: *de vanlige Herrar Läkare fants icke i staden*, och hvarföre Vagtmästaren gaf Olsson vid ankomsten, *några af Läkaren (en generel) ordinerade styrkande magdroppar*, utan att, förmodeligen söka redo på, hvarken de vanliga eller ovanliga Herrar Läkare; — All öm skjötsel var då den enda, Slotts-Vagtmästaren gaf, men är det gifvet, att då en och samma sort droppar, en generelt brukas för alla sjuka arrestanter i Westerås, dessa samma droppar voro nu indicerade vid ifrågavarande Olssons sjukdom; — det tyckes verkeligen, som läkarevården i Westerås Slottshäkte, äfvensom bedömmandet af arrestanternes yttre åkommor, mera berodde på Vaktmästarens eget goda omdöme, än på de vanliga Herrar Läkarnes, efter ingen Läkare ej besåg den sjuke, oaktadt han dock ej dog förr än Måndagen den 26:te (således ej *dagen derpå* den 25:te) han hade då varit i häktet 2 dagar och ej fått någon läkaretillsyn, enligt hvad jag af de mig meddelte skrifvelserne kunnat inhemta.

Flere bevis eller anmärkningar i denna sak, torde vara öfverflödige, helst hvar och en finner, och alla på Smedjegårdshäktet kunna intyga, att Olsson der blifvit skött och vårdad, och ehuru något svag, dock med all anledning till förbättring, blifvit afsänd, men att vårdslös tillsyn under resan, och ingen läkarehjelp i Westerås varit ordsakerne till hans der inträffade död.

Stockholm den 31 Julii 1820.

N. W. af Grubbens.

Till Höglofl. Kongl. Justitiæ Cantzlers-Embetet.

Allerödmjukaste Förklaring!

I följd af Högloft. Kongl. Justitiæ Cantzlers-Embetets skrifvelse till Kongl. Maj:ts höga Befallningshafvande i Stockholms län, rörande Dahlkarlen Haga Eric Olsson som

den 23 sistledne Junii blifvit härifrån till Westerås län afförd med fångskjuts, för att i sin hemort inställas, får jag såsom tillförordnad Vagtmästare å Smedjegårdshäktet, afgifva följande ödmjuka förklaring.

Den 10 i nyssnämnde månad, ankom bemälte arrestant, bevakad af Fång-Gevaldigern Wretmark från Nyköping, i så sjukligt tillstånd, att han måste föras liggande i fångvagnen, han beklagade ock genast öfver svårt diarhe och skörbjugg, hvarföre häktets Läkare Chirurgiæ-Magistern, Provincial-Chirurgen af Grubbens, om dess sjukdoms tillstånd underrättades; och åtnjöt Eric Olsson, under den tid, han härstädes qvarblef, för att så vidt ske kunde, till hälsan återbringas, all möjlig omvårdnad.

Sedan diarhen alldeles afstadnat, och Eric Olsson redan återfått sina krafter, så att han kunde med tillhjelp af en käpp, gå hvart som hälst, ansåg jag ingen betänklighet möta för Eric Olssons afsändande, synnerligen som diarhen afstadnat, och med allt skäl borde förmodas, att då, under en varm årstid, nödig varsamhet med transporten iakttogs, ingen fara, aldraminst för lifvet, kunde inträffa, utan snarare en förbättring af hälsa derigenom skulle vinnas; hvarföre ock, efter Läkarens inhämtade utlåtande, Haga Eric Olsson rapporterades såsom så tillfrisknad, att han kunde afsändas.

Aldrig har Haga Eric Olsson, såsom Fångvaktmästaren i Westerås föregifver, yrkat att få vid häktet qvarblifva; och om så varit, hade han visserligen icke blifvit förnekad en ytterligare sjukskötsel, den han redan, sedan dess ankomst till häktet förut åtnjutit; icke eller har han klagat öfver liggsår, hvilka Haga Eric Olsson troligen erhållit under vägen, då Westerås Fång-Gevaldiger tagit sig den friheten att förneka honom hvila öfver natten i Lutzlena, utan lagt Haga Eric Olsson i en vagn, och tvärt emot den af Kongl. Maj:t i nåder fastställde ordning vid fångtransporter, med honom fortsatt resan oafbrutit till Westerås, och af hvilken ovarsamma och olagliga behandling, det visar sig mycket troligt, att Eric Olssons död blifvit påskyndad. Stockholm å Smedjegårdshäktet d. 27 Julii 1820.

M. LUNDMARK.

Såsom ett sannfärdigt vittnesbörd får Wi undertecknade lemna, att Dahlkarlen Haga Eric Olsson, som den 10 Junii kom hit till häktet, då var så sjuk, att han måste bäras af vagnen, och då sade Fång-Gevaldigern: *Gud vare lof jag fick honom hit med lifvet*, och syntes som Eric Olsson mer och mer tillfrisknade som syntes af att han med hjelp af käpp kunde gå på gården — och hördes honom icke någon gång säga att han önskade slippa resa eller få bli qvar. Och fick Eric Olsson sjukskötsel och all möjlig vård. — Och var Eric Olsson så frisk att han gick ute på gården flera dagar näst före han afsändes, och aldrig hörde vi honom klaga öfver liggsår. Stockholm å Smedjegårdshäktet den 27 Julii 1820.

ABR. ENEQVIST.
Skrifvare vid häktet.

Sven Forsberg. *Johan Westerlund.*
Vaktkarlar vid häktet.

Ytterligare tillägg:

Eric Olsson berättade att han som äfven varit sjuk då han for från Wadstena blifvit af Commendanten slagen med elfva rapp och blifvit skuffad utför trappor att han skulle gå, hvaraf han blifvit oförmögen att kunna gå, och sade att han undrade om han intet skulle få snart resa och komma hem. Stockholm som ofvan.

Sven Forsberg. *Johan Westerlund.*
Vaktkarlar vid häktet.

Till Högloff. Kongl. Justitiæ Cantzlers-Embetet!

I anledning af Högloff. Kongl. Justitiæ Cantzlers-Embetets, till Konungens Befallningshafvande i Stockholms län, skrifvelse får jag ödmjukast afgifva min förklaring, angående Dalkarlen Haga Eric Olsson.

Den 25 nästledne Junii på morgonen emottog jag nämnde Haga Eric Olsson vid Smedjegården, för att jemte andra arrestanter afföra till ombytningsstället Litzlena, der Westerås-Gevaldigern skulle möta.

Under forslandet härifrån, färdades Eric Olsson sittande i vagnen, och hvarken vid emottagandet på häktet, eller under vägen klagade Eric Olsson öfver någon opasslighet, och förtärde han en sup och ett halfstop svagdricka; men Skjutsbonden berättade, att Eric Olsson emellan Gran och Litzlena, sagt sig vara något matt.

Vid framkomsten till Litzlena, och sedan Fång-Gevaldigern från Westerås på aftonen anträffades, samt han berättade sig ämna fortsätta resan hela natten, gjorde jag honom upmärksam derpå, att Eric Olsson tillkännagifvit sig vara matt af resan, och således behöfde hvila, då han svarade: *Jag måste resa och komma fort hem, ty i morgon skall jag bevista ett bröllop, hvartill jag har min Landshöfdinges permission.*

Aldrig, hvarken på Smedjegården, under vägen, eller vid framkomsten till Litzlena, hörde jag Eric Olsson yttra, det han begärt att få blifva qvar på Smedjegården, och icke eller hörde jag de andra fångarne berätta, att han haft en sådan önskan.

Stockholm d. 3 Aug. 1820.

JOH. ERIC LINDSTRÖM.
Fång-Gevaldiger i Stockholms Län.

Prov. Chirurgen af Grubbens's betyg af d. 6 Julii är redan infördt i N:o 57.

STATSHUSHÅLLNING.

Sädesskörden påstår och ger det herrligaste resultat. Man kan säga, att Herrens fotspår drypa af fetma. Men hvar stannar välsignelsen af denna rika skörd? Hvem är det, som i sjelfva verket har att fröjda sig öfver den ymnighet, hvilken den allgode Gifvaren utbredt öfver våra fält?

Två svåra år hafva föregått detta rika. Det oaktadt äger nu allmänna Magasins-direktionen ganska stora uplag af spannemål i alla orter. Och som denna spannemål är inköpt under de svåra åren till höga priser, under hvilka man ej velat låta densamma falla; så lärer föga något deraf hafva kunnat försäljas, ehuru folket på många orter, under innevarande sommar, lidit stor brist, till och med hungersnöd, samt följaktligen skulle hafva köpt spannemål från magasinerna, om det kunnat skaffa tillräckligt penningar, eller kredit hos Magasins-direktionen stått att erhålla. Tvertom hafva Direktionens lagsökningar fortgått oafbrutet, och bland det nödställda folket hafva ganska många undergått de strängaste utmätningar för borgad spanmål. Direktionen har naturligtvis varit omtänksam att indrifva medel till uphandlingar, innevarande år, för att motarbeta vanpriset på den blifvande ymniga spannemålstillgången.

Så belastad som Direktionen nu är med magasinerad spannemål, skall den dock naturligtvis föga eller intet kunna uträtta emot detta förfärliga vanpris, som kan påtagligen beräknas. Den nödställde, i skuld fördjupade landtmannen skall blifva tvungen att sälja, så mycket han kan få sälja, till hvad pris som helst; men troligen skola köpare snart brista, så att spannemålen alldeles icke går i penningar och jordbrukaren kommer ur stånd att betala skulder och krono-

utlagor. Se der, huru ett välsignadt år kan blifva ej mindre svårt än ett missvextår.

Skulle då detta icke på något sätt kunna hjelpas? — Några tro, att tillståndet ej skulle vara så svårt, om allmänna Magasins-directionen aldrig funnits. Man skulle, säga de, hafva sluppit dessa uphandlingar, som stegrat priset under missvextåren. Den spannemåls-tillgång, som nu ligger i förråden, skulle då varit förtärd eller funnits annorstädes i landet, tillgänglig, redan denna sommar, för det låga pris, som utsigten af en rik skörd bestämde, men hvartill Direktionens spannemål aldrig nedsättes, emedan den får sitt pris efter hvad den kostat, ej efter hvad den vid försäljningstiden gäller. Förlägenheten om afsättning skulle för nästa vinter vara hvarken större eller mindre, o. s. v.

Om dessa tankar äro sanna, så gifva de dock ingen tröst i den nöd, hvarom fråga är. Men skulle det här behöfva sägas; så bevisa de ingen ting emot möjligheten af en nyttig Magasins-inrättning. De bevisa icke ens, att den nuvarande ej skulle ännu kunna uträtta något för det stora ändamålet, att icke låta årets rika tillgångar blifva fruktlösa för dem, af hvilka de skördas. De kontanta medel, som hos Direktionen för närvarande äro disponibla, komma utan tvifvel att användas till uphandling, så långt de förslå. För att desto jemnare fördela förmånen att få sälja till Magasins-inrättningen, och för att med ökad kraft verka på priset, skulle man kunna vidtaga den utvägen, att Direktionen ej betalte kontant mer än hälften eller tredjedelen af hvad hvarje säljare lemnade, och gäfve honom för det öfriga en sådan förskrifning, att han nästa år skulle vara berättigad antingen till kontant betalning efter det utsläkade priset utan ränta, eller ock till uttagande af spannemål derföre efter lika pris, med afdrag af vanlig magasins-provision, hvilketdera som Direktionen sjelf valde.

Sådana förskrifningar medförde intet äfventyr för Magasins-inrättningen; och i en vanlig tid skulle säljare icke vara dermed belåtne. I den nöd, som tillstundar, skulle åter operationen blifva en verklig välgerning för dem. Om man antager, att priset derigenom kunde hållas vid 10 R:d i stället att det, i annat fall, nedfölle till 5; så skulle en säljare, som afsatte 3 tunnor och ej finge mer än den ena betalt, hafva blott 5 R:d mindre i kontant, än om han sålt alla tre för 5 R:d tunnan, och i stället för dessa 5 R:d kontant skulle han hafva i besparing två tunnor spannemål, för hvilkas pris han vore underkastad framtida äfventyr, derest Magasins-inrättningen återlemnade dem in natura. På den förskrifning, han derföre fått, borde det imedlertid icke blifva omöjligt att erhålla penningar till nedsatt belopp, derest någonstädes penningar äro att tillgå. Den öfriga fördel för allmänna rörelsen, som ligger i bibehållandet af ett jemnare pris på lifsmedel och på allt hvad dermed gemenskap äger, är visserligen mindre vigtig, än denna omsorg för jordbrukarens räddning från obestånd, men dock vigtig nog, att utgöra ett det största föremål i statshushållningen.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Neapel, Under det att här lugnet befästas och men med förtröstan väntar Parlamentets sammanträde, som är utsatt till d. 1 October, hafva i Sicilien de allvarsammaste oroligheter utbrutit. Underrättelsen om omhvälfningen här hade hunnit dit redan d. 7, och genast begynte den önskan högt yttras, att än måtte erhålla en af Neapolitanska riket oafhängig regering. Man ansåg två partier finnas på Sicilien, och trodde, att folket gerna skulle sluta sig till Neapolitanska constitutionen, men att Adeln och godsägarne skulle preferera den constitution, som blef promulgerad under det Lord

Bentinck commenderade på ön. Man hade bedragit sig, åtminstone i det förra. D. 16 Julii utbröt ett tumult; pöbeln befriade fångarna, bemäktigade sig fästningen och arsenalen och beväpnade sig i massa. Trupparne ville återställa ordningen, och en allvarsam och blodig strid begynte, hvarvid trupparna hela den dagen behöllo öfverhand; men d. 17 kommo från alla håll väpnade bondskockar till Palermo och angrepo trupparna med största raseri. Borgrarne från husen understödde bönderna, och nedkastade bjelkar och stenar på soldaterna. Mördandet blef förfärligt. Öfver 2000 man blefvo döda på platsen, och man kan ännu icke bestämma antalet af de sårade å båda sidor. Garnisonen bestod af 4 à 5 000 man. Öfverbefälhafvaren General Church blef gruffligt misshandlad och räddade med möda sitt lif från folkets raseri. Naselli (Vice Konungen) och flera af Konungens högsta embetsmän satte sig på en paketbåt och foro till Neapel. Derifrån skulle genast ett linieskepp, en fregatt och två lätta fartyg afgå till Sicilien. En Österrikisk tidning berättar, att antalet af de d. 16 omkomna stiger till 3 à 4,000; att alla archiver, fängelser och publika hus blifvit uppbrända; att dessa nyheter i Neapel verkat den högsta bestörtning och fruktan hos de därvarande Sicilianer för en reaction, hvarvid de kunde utsättas där för likadana skräckscener som de i Palermo; att de derföre skyndat sig att aflägga den dittills vägrade eden på constitutionen. Ännu känner man icke slutet på tumultet. Folket är fiendtligt sinnadt mot hvälfningarna i Neapel. Likväl voro de förra Ministrarne inbegripna i det allmänna hatet mot Neapel, som gick ut på en fullkomlig söndring från detta rike. En gul cocard brukades. — Man erinrar sig, att en paragraf af den liberala constitution, som Konungen beviljade ön, under Neapels occupation af Fransoserna, uttryckligen innehöll, att Riket Sicilien för alltid skulle vara skildt från Riket Neapel; hvilket stadgande Konungen sedermera uphäfvit. — Det var genom telegraf som Naselli fick den snara underrättelsen om revolutionen i Neapel; men han trodde den icke, utan sände ett skepp genast dit och bad, att man icke längre ville drifva gäck med honom.

De nya Ministrarne äro bekräftade i sina embeten. Gen. Ambrosio är Gouverneur i hufvudstaden; Furst Satriano (Filangieri, General Inspecteur för Kongl. Gardet; Florestano Pepe för Infanteriet; Colletta för Genie corpsen; Pedrinelli för Artilleriet. Nationalgardet består af 100,000 man, väl väpnade och utrustade på folkets bekostnad; och detta sker med beredvillighet öfverallt. — Flera skatter äro redan minskade; t. ex. den tryckande och förhatliga saltskatten är nedsatt till hälften. Men då dylika minskningar frambringa brist i Stats-cassan, så vida icke motsvarande besparingar göras, hafva Giuntor blifvit tillsatta, för att föreslå indragningar vid arméen och den stora Officers-corpsen. En Engelsk tidning säger om Neapolitanska skattesystemet: "Konung Ferdinand var den enda monark i Europa, som hade en behållning i skattkammaren (man vill äfven veta, hvart denna tagit vägen). Taxorna stego i Neapel till $23\frac{1}{2}$ procent årligen af jord och hus. Det hela kunde beräknas till 6 mill. Pund (omkr. 74 mill. Svenskt bco). Taxorne beslöt och upbar Konungen sjelf. Första punkten i besvären mot regeringen där var således den samma som mot Carl I. i England. Hären led nöd, oaktadt de stora stats-inkomsterna och de gamla, under Murat genom tapperhet upstigna, Officerarne föraktades och glömdes."

Bref berätta, att sequester blifvit lagd på Grefve Nugents och flera f. d. Ministrars egendom.

Furst Ruffo är qvar i Wien som Neapolitansk Minister, och om han blir rappellerad, tros han såsom privat qvarstadna ändock, emedan han icke tål det nya constitutionella systemet i Neapel och icke vill aflägga den föreskrifna eden. — Franska Cabinettet skall hafva upskjutit allt yttrande öfver hvälfningen i Neapel, tills underrättelser inlöpit, huru den blifvit ansedd i Wien. I Paris troddes, att i Neapel blott Officerarne äro för den nya ordningen, men att adeln och lägre folket håller med Konungen. Andra mente, att frågan vore om ett Italienskt rike, och att Adeln i alla Italienska stater vore tillgifven denna plan. Hertiginnan af Berry skall hafva (d. 19) fått den underrättelsen, att några regimenter yttrat en stark vedervilja mot det constitutionella systemet, att soldaterna rest sig mot sina Chefer; att de blifvit öfvermannade, och tjugo bland upphofsmännen afrättade. Äfven berättades, att Österrikiska cabinettet afgifvit en vänlig communication till de Franska och Engelska, att icke gifva sina resp. Ministrar i Neapel nya fullmagter, emedan man vore af den fulla öfvertygelse, att blott militären och ingalunda folket önskat och genomdrifvit revolutionen. En legation sades vara insulterad i Neapel. På flera ställen i Italien skulle vapnet hafva blifvit förstördt.

Norra Italien. Bref från Piemont af d. 26 Julii försäkra, att allt är lugnt i Turin, ehuru starkt intryck de Neapelska händelserna gjort, och det är markvärdigt, att Piemontesiska tidningen, som an-

nara blott innehåller regeringens Kungörelser, först omständligt berättade hvad i Neapel skett, innan det ännu var kändt bland allmänheten. Trovärdigt folk försäkrar, att Konungen af Sardinien länge för sina stater påtänkt och låtit förbereda en representatif constitution, hvilande på samma grundsatser som de tre rikens, der Bourbonska hutet regerar (Frankrike, Spanien och Neapel).

Österrikiska truppar äro på marche till Italien; deras antal enligt somliga 50,000, enligt andra 70,000; afsigten (heter det från Frankrike) dels att betäcka Österrikes besittningar der, dels att understödja Påfven, dels ock att, om möjligt, kufva revolutionen i Neapel, i fall ett starkt motparti der skulle visa sig. Generalen Baron Frimont skall vara nämnd till anförare, och under honom General Walmoden commendera en serskild cavallericorps, och Gen. Bianchi en infantericorps.

Spanien. Den lugna värdighet, hvarmed Cortes och i allmänhet Spanjorerna förfara, hafva sjelfva de ultra-royalistiska Franska tidningarna måst erkänna. I hela Spanien är national församlingens öpnande firadt med de största festiviteter.

I sessionen d. 17 Julii föreslog D. Romero Alpuente en commission, till att bestämma maximum af alla löner, äfven Presternas. D. Tapia's förslag till Tryckfrihets-förordning lästes för andra gången och remitterades till ett sarskildt utskott. — Sessionen d. 19 slutades med en ganska liflig debatt, i anledning af D. Moreno Guerras förslag, att Cortes skulle undersöka nationens tillstånd, emedan oroande rykten kringlöpa och, bland annat, Biskopen i Orihuela vägrat efterkomma den Kungliga befallningen, att Presterne skola förklara och predika öfver constitutionen. Talaren föreslog, att Justitiæ-Ministern skulle upkallas, för att meddela uplysning. Flera understödde motionen; men D. Vittorica yttrade: "hvad betyder några få dagdrifvares prat? hvad förmår en opposition af en hand full egoister, utan stöd och utan medel i händerna?" — och motionen förkastades. — Finance-Ministern har, i sin berättelse, utvicklat skadligheten af restrictioner och band på handeln.

I sessionen d. 20 afgaf Utskottet öfver läroanstalterna sitt betänkande, och föreslog att, tills en allmän plan hunnit fastställas, undervisningen må sättas på samma fot som 1814, att lärostolarna för allmänna lagen må uphäfvas och några för natur- och folkrätten inrättas. I riket finnas för närvarande 22 universiteter, med 12,538 Studenter, och 129 allmänna collegier för de döda språken; med 6400 Studenter. Der finnas äfven 24 lärostolar för de sköna konsterna, 47 för de mathematiska och fysiska vetenskaperna, samt 99 provincial-akademier. Skolor för målarekonst, architecture och musik finnas i Sevilla, Valencia, Madrid o. s. v.

Inrikes Ministern bivistade öfverläggningen om D. Solano's förslag "att utomordentliga mått och steg måtte tagas, enligt hvad författningen tillåter" eller, efter Engelska sättet att tala, att Habeas Corpus måtte suspenderas. Ministern sade, att om regeringen finner sådant nödigt, skulle hon med förtroende utvickla grunderna därtill för Cortes. Men nu ansåg man utgången lugnt kunna afbidas af de, i anseende till händelserna i Cadiz, Saragossa och Burgos, började undersökningar. Hvad som händt i Vigo är till sin beskaffenhet ännu icke nog bekant och beror af omständigheter, som föregått H. M:ts ed. — Grefve Torreno understödde Ministerns tal med mycken kraft och visade, att om formaliteterna vid brottslingars häktning borttages, så skulle man kunna hafva bildat ett verktyg mot så väl constitutionens vänner, som dess fiender. Solanos motion förkastades. Att både Moreno Guerras och Solanos farhåga varit ogrundad, visade Inrikes Ministern följande dagen, genom en rapport från Xefe politico i Galicien, af innehåll, att den revolutionära ("Apostoliska") Juntan icke gjort några framsteg, hvarken i Vigo eller annorstädes, utan tvärtom syntes fienderna hafva återvändt till Portugal.

D. 23 föreslog D. Sancho ett decret, i anledning af presterskapets ansökning, att Kronans gods måtte användas till statsbehofven. Presterna skulle stå under Biskoparnas auctoritet, och ingen annan erkännas; inga kloster mer stiftas och inga klosterlöften antagas. De kloster, som åstundade, skulle uphäfvas och invånarne få underhåll; tiggarmunkarne afskaffas; alla det verldsliga presterskapets gods förklaras för nationalgods, och en del deraf användas till belöning åt förtjenta militärer, en del till de statslån, som komma att göras; pensioner och löner för de andeliga bestämmas o. s. v.

Frankrike. Den stora eldsvådan i vin- och bränvins-magasinerna vid la barrière de Bercy har gjort flera millioners skada. Man har gripit några bofvar, som höllo på att antända ett skjul, dit en hop fastager voro räddade.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 68. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 24 Augusti.

Sine ira, studio et metu.

LAGFARENHET.

Herr H. C. Zaar har till Kongl. Maj:t ingifvit en skrift, som fått plats i Allmänna Journalen, och hvari han bland annat påstår, att Kongl. Maj:t äger makt till vidtagande af sådana ändringar i allmänna lagen, hvarigenom icke allenast de kroppsstraff, som upkomma genom förvandling af böter, skulle i alla lindrigare fall minskas, utan ock sjelfva penningeböterna, der de bero af något annat än stulna eller förbrutna varors värden, updrifvas till mångdubbelt belopp utöfver det nu varande; äfvensom Hr. Z. förmenar, att på lika sätt i allmänna civila lagstiftningen Kongl. Maj:t utan Ständers bifall skulle kunna flerdubbla revisionsskilling och vadepenningar samt den summa, hvarom en tvist minst måste handla, för att få i vissa Domstolar fullföljas (summa appellabilis). Det förstås, att Hr Z. stödjer denna mening på Regeringsformens stadgande om lagförklaringar, hvilka kunna af Konungen gifvas och bestå till nästa Riksdag, då Ständerne äga att dem antaga eller förkasta.

Vi, som i allmänhet frukta och bäfva för all utöfning af denna Konungens makt till lagens förklarande, emedan den är ingen ting annat än en verklig lagstiftningsmakt, kunna för det i fråga varande fallet ej heller finna någon anledning att antaga Herr Z:s mening. Grundlagen vill, att förklaring må kunna gifvas, när lagen icke är nog tydlig; och detta kan ej sägas om den lag, som Hr. Z. vill hafva förklarad. Den är så tydlig, att en förklaring efter Herr Z:s förslag skulle vara ett rent uphäfvande af denna lag och stiftande af en ny.

Förslaget må, i afseende på strafflagarne, vara så välgrundadt det vill, och må, i rätt ordning framställdt, finnas huru antagligt som helst; så kan det dock ej undfalla någon tänkande menniska, att förhöjning af böter utöfver ett i lag stadgadt belopp förutsätter alldeles samma lagstiftande makt, som skulle fordras till det påbudet, att all penningeskuld till staten eller enskilda, i anseende till myntets nedsatta värde, måste betalas med en viss i lagen icke stadgad förhöjning. Tror man väl, att en sådan lagstiftning beror af Konungen ensam?

Hvad åter de föreslagna civila lagförändringarne angår; så äger derom icke blott samma anmärkning rum, att namnet *förklaring* är orimligt, utan vi påstå äfven, att förslaget i denna del, om och när det kunde komma under den lagstiftande maktens pröfning, vore i högsta måtto förkastligt.

Påfundet syftar att minska rättegångar, dels genom utvidgande af den [illegible] underdomstolar redan äga att döma utan

appel i vissa frågor, dem man anser obetydliga, emedan de angå små penningesummor, och dels genom förhöjande af den beskattning till domstolarne, hvarmed lagen funnit skäligt att öka ömsom den vinnandes och ömsom den tappandes kostnader. Den enklaste vägen att minska domares besvär, näst den att gifva begge parterne prygel under fotsålorna, är tvifvelsutan den, att underkasta dem lägre auctoriteters godtycke och förbjuda dem att draga saken under högre Rätt. Dernäst kommer den goda methoden, att låta underdomaren behålla vadpenningar, ehvad hans dom ändras eller ej. Ju högre vadpenningarne då blifva, desto större retelse har en egennyttig domare att göra parterne missnöjda. Åtminstone ger man folket tillfälle till hvarjehanda hyggliga misstankar — och äfven det är ett värdigt ämne för lagstiftaren.

Man gör sig bra oslug, då man icke vill begripa, att andra utvägar finnas till trätlystnadens afväpnande, än ett uppenbart förnekande af rättvisa. Man röjer ej mycken aktning för henne, då man tror henne mindre helig i de fattigas tvister om en ringa penning, än i de rikas och mäktigas ambitions-frågor. Vi säga fritt, att vår lag bär i denna del ett uppenbart prof på sin härkomst från aristokratiens tid.

Tag bort den lag, som liqviderar rättegångskostnaden mellan parterne, allt efter som hvardera vunnit eller forlorat, innan han kom till en högre domstol; sätt domaren i tillfälle och i nödvändighet att tillägga den vinnande full kostnads-ersättning, ehvad han förut vunnit eller tappat; gör med ett ord, rättegångarne oskadliga för den, som slutligen får rätt — och Ni kan vara obekymrad, om de ökas eller minskas; men säkert skall det senare inträffa. Och man skall då äfven hafva vunnit den fördelen att ej mer kunna få höra någon arm torpare jemra sig, att han mot sin herre eller rika granne måste nöja sig med allt, hvad den Välloft. Lagmansrätten behagar, emedan förföljaren tid efter annan antastar honom med så små anspråk, att han aldrig får oroa Hofrätten med sin klagan öfver den orättvisa, han tror sig lida, och som aldrig skulle lyckas, i fall man sammansloge till ett enda käromål alla de påståenden, för hvilka han särskildt blottställes, så att han kunde få sin rätt pröfvad å högre ort. — Antag deremot Herr Zaars förslag och mångdubbla de 50 dal:r, öfver hvilka Lagmansrätt och vissa Rådstugurätter äga högsta domsrätt — och Ni har i samma mån mångdubblat anledningarne till klagan af denna art, och utsträckt några underrätters allmakt till så mycket flera och vigtigare rättegångar.

Om luxe och ståndsskilnad.

Hvem har icke från barndomen hört, att hvar och en bör kläda sig efter sitt stånd, bör i allt lefva efter sitt stånd? Den tarflighet, man då tillika hört predikas, är således ganska relatif. Hvar och en, som tror sig högre, vill, att den lägre må vara sämre klädd, äta sämre, bo sämre, än han sjelf. Utvägarne att bringa sakerne i denna önskansvärda ordning äro två: att hvar och en söker lyfta sig sjelf öfver dem, eller och sänka under sig dem, som han anser för lägre än sig. Begge dessa utvägar måste vara angenäma för den, som lyckas i deras begagnande — och begge äfvensâ oangenäma för hvar och en annan — dock med åtskillnad; ty att en så kallad dåre upphöjer sig öfver sitt stånd, förtryter mer och svider mindre hos andra, än att någon lyckas nedböja en mängd af förmätna nackar, som

ville lyfta sig ända up till honom. Också är det mycket lättare att spänna sina egna vingar, utvidga sina tillgångar eller sin kredit och lyfta sin flygt litet högre från jorden, än att i en hel socken, en hel stad, ett helt rike nedtvinga under sig så många, som man tror obehörigt sträfva till samma höjd, hvarpå man sjelf står.

Det är derföre, som man nu ser denna utväg med fördel nyttjas, under det man likväl alltjemt skriker i de gamla öfverflödsförordningarnes stil, att hvar och en bör *i tarflighet* hålla sig efter sitt stånd. Man ser nemligen, att detta, liksom allt annat stretande emot menniskonaturen, stannar vid en from önskan, och att hvar man, *i den mån hans tillgångar medgifva*, kläder sig och lefver väl, utan allt afseende på deras jämmer, som tro sig vara högre än han, och vägrar alldeles att erkänna höghetens anspråk att utmärkas genom klädsel, mat, vagnar och våningar.

Ur moralen kan man då så gerna utesluta allt predikande om ståndsskillnad i lefnadssätt. Men det gifves ett kraftigare, ett alltid verksamt medel, att bringa de lägre klasserna till hof och måtta. Det är *tillgångarne*, som bestämma lefnadssättet. Dem är det, som man skall minska, för att få knastret i ordning; och dit syftar i sjelfva verket allt gnäll om yppighet och öfverflöd hos det lägre folket. Visserligen kunde man, med afseende på detta folkets egen välfärd för ögonblicket, önska, att det sökte sin sjelfständighet i en klok och sparsam hushållning, derest faran vore så stor, att de, som afundas folkets välfärd, ägde utvägar att genom dess utblottande bringa det i slafveri. Men en sådan fara har tidehvarfvet hunnit förbi; och man kan med trygghet fästa sig vid en annan synpunkt, hvarunder folkets lefnadssätt är för samhället vigtigt.

Att förstöra den vidskepelse, hvarigenom prakt och yppighet slagit folkets sinnen med fruktan och med det slags vördnad, som ligger i känslan af egen ringhet, har upplysningen utan tvifvel redan uträttat mycket. Men så länge det fortfar, detta fåfängans inrotade raseri, att vilja upphöjas, för att kunna tillegna sig ett privilegium på välfärd och herrlighet, skola de flestas meningar om lycka och fördelar i samhället stå i hemlig sjelfstridighet. Man skall afundas och önska sig, hvad man fördömer, ända till dess man ser äfven det inbillade värdet deraf försvinna och önskningarne allmänt vända sig derifrån.

Till detta mål förer välfnadens allt mer allmänna utbredande. Ju mindre man ser sig upphöjas i lefnadssätt öfver folket derigenom, att man blir förnäm och rik, desto mindre skall man frestas att i välfnad skryta med sitt stånd och sin rikedom. Om den försvunna tidens qvarhängande fördomar i början uppjaga ifvern att stiga i proportion med folket; så dröjer det dock icke länge, innan detta stigande sätter en gräns för sig sjelft; och efterträdarne efter dem, som ruinerat sig dermed, skola finna det klokare att lefva såsom medborgare och bibehålla sig, än att lysa såsom förtryckare och förgås. Folkets bördor till underhållande af den för de högre klasserna alltjemt stigande lefnadskostnaden skola väl imedlertid blifva, så vidt möjligt är, förtyngde. Men äfven detta har en gräns; och den skall blifva så mycket mera klar, ju mer folket genom sitt lefnadssätt hunnit bringas till känsla af sina egna behof och till en spänstighet, som icke tål att tryckas utöfver en viss grad.

Och så fort man ser det vara utan ändamål att i sitt lefnadssätt eftersträfva annat än det nödiga och det verkligen behagliga; skall man göra sig en dygd af noden

och neka sig, hvad blott skryt och fåfänga fordra; man skall erkänna, att det verkliga företrädet i staten kan bestå utan flärd och ståt, och att folket ej derföre är afundsvärdt, om det mäktar lefva lika anständigt och frikostigt med dem, som kunna räkna sig till en högre och mera betydande klass. Man skall nödgas medgifva, att det sanna företrädet är det medborgliga, och småningom lära att rätta sina seder och sina handlingar deretter. Hvad blir väl då yppighetens mäktiga retelse? Ingen ting är mindre förföriskt, så snart högmodet, som dermed skall tillfredsställas, är borta. Man vänjer sig i stället att njuta lifvets goda; och det är fåfängt att mer söka med sin njutning förödmjuka sina likar. Man finner sig bättre af att njuta gemensamt med dem, erkänna dem för likar, och man är desto mera belåten, ju mer den krets vidgar sig, inom hvilken man träffar sällskap och nöjen. Och ju mindre man i denna ställning kan hålla folket på afstånd, desto mera måste man bemöda sig att vara, hvad man i folkets ögon vill synas; hvilket på vissa platser kommer att kosta långt flera sömnlösa nätter, än som vanligt varit, och gifva skickligheten och förtjensten en större lätthet att åtkomma dessa platser, då ej så retande för fåfängan, men desto mer för den sanna ärelystnaden.

Här, liksom i andra fall, gör ultraismen säkrast, att skynda, om den vill något uträtta. Få sakerna ännu någon tid hafva sin gång; så blir det för sent. Skall man afväpna allt folkets anspråk på njutningar; då måste man finna utvägar att i hast och så i grund förtrycka folket, att det ej äger qvar det ringaste välstånd eller det ringaste mod. Odrägliga utskylder i allmänhet, och i synnerhet ett klokt begagnande af alla svåra missvextår, då priserna kunna än ytterligare stegras genom uphandlingar, för att desto djupare falla genom förrådernas medtäflan, när ymniga år inträffa och jordbrukaren behöfver sälja till godtgörande af all den skuld, som missvextåren åsamkat honom, — se der de utvägar, hvilka stå att försöka. Alla penninge-tillgångars stoppande bidrager naturligtvis i sin goda mån, särdeles om det användes med största sorgfällighet vid de tider, då nöd och förlägenhet äro i det högsta. Lyckas man genom dessa och flera medel att bringa massan af landets allmoge från egenskapen af sjelfägande odalmän till de få välmåendes landbönder och legohjon; så torde man för temligen lång tid hafva förebyggt allmogens oförskämda vällefnad och allt dermed förenadt hopp om en större jemnlikhet, tillika med all fara för en större täflan om *medborgligt* företräde, än om företräde i lefnadssättets yppighet.

Smäsaker,

som hafva vigt näst efter de stora.

I ett visst Tidningsblad ser man ordet *Ni* esomoftast brukas i stället för ordet *J*: t. ex. *Ni veten*, *Ni hören*. Frågas då, om Herrar Redaktörer af detta blad hafva för afsigt, att till intet göra skillnaden imellan dessa båda ord, och hvarföre sådant skulle ske. Tilldess vi härom uplysas, anse vi för det rätta, att låta ordet *Ni*, såsom hittills, vara singulare, och säga aldrig, *Ni veten*, *Ni hören*, utan alltid: *Ni vet*, *Ni bör*; men deremot i plurale: *J veten*, *J bören*. Svenska språket, tro vi, behöfver icke att riktas med irreguläriteter, emedan det äger alldeles öfverflödig tillgång på sådana.

Det vore kanske snarare godt, att någon språkets hämnare företoge sig att rätt

alfvarsamt aga all den vårdslöshet, hvarmed detta språk dagligen vanställes, nästan i allt hvad från våra bokprässar utkommer. Många arbeten, kan hända af verklig förtjenst, som hos oss mycket läsas, äro så fulla af språktel, att blott dessa skulle, hos hvarje annan bildad nation, tagas för ett fullgiltigt bevis på arbetets oduglighet. De sämsta författare i Tyskland, England och Frankrike förstå att felfritt skrifva sitt språk.

Vi talte om ordet *Ni*. Säkerligen bör dess bemärkelse vara känd. Dess bruk åter är någon ting, hvarvid nationen icke vill vänja sig. Det kan ej nekas, att conversationen med titlar är högst ledsam och osmaklig; också har den blifvit förvisad från alla bildade nationer, utom den svenska. Säkert är den alldeles oförenlig med den afsmak för sjelfva titelsjukan, som en medborglig anda måste frambringa. Äfven under feodalväldets tid hafva andra folk, i den mån de bildat sig, funnit det odrägligt att i hvarje ögonblick af ett samtal påminnas om ståndsskillnadens anspråk, och lärt sig att kalla hvarannan *Ni*, med förbigående af all titel. Hos oss deremot fortfar detta conversationens slafveri midt under den borgliga friheten, och *Ni* kallas aldrig någon, som man icke vill låta känna dess ringhet och underlägsenhet. Ordet *Herrn* har börjat vinna något mera förtroende. Det nyttjas icke blott till ringare, utan äfven ofta, i synnerhet här i Stockholm, till sådana, på hvilkas öfverlägsenhet i titel man ej finner nödigt att hafva afseende. Så hörer man ofta en Grosshandlare eller Brukspatron, i samtal med en Embetsman, ömsom titulera honom *Herr Professorn*, *Herr Expeditions-sekreteraren*, *Herr Kammarrådet* — och ömsom helt enkelt *Herrn*.

För den, som kommer från landsorten och är van att njuta sin Tromanstitel till godo, faller sig detta i början sensibelt. Imedlertid vänjer man sig snart dervid och tager sig småningom den djerfheten att i sin ordning sätta *Herrn* i stället för *Herr Grosshandlaren*, *Herr Brukspatronen*, *Herr Fabrikören*. Man gläder sig, såsom medborgare, att titelsjukan på något sätt lider afbräck, och att frihet i omgänget på någon väg söker sig luft. Följer man likväl saken med närmare upmärksamhet; så upläcker man snart, att härvid finnas vissa considerationer, som ej så alldeles instämma med den liberalare syftningen. Man blir varse, att den, som icke får sin titel, dock oftast hemligen harmas deröfver och anser sig blott vara ett mål för den mannens högdragenhet eller näsvishet, som vårdslösar honom. Man märker, att så snart någon vill vara artig, tillåter han sig aldrig att nämna *Herrn*, utan underrättar sig noga om titeln och nyttjar den i hvarje ord. Mot vissa höga värdigheter vågar ingen om han icke innehar en ännu vida högre värdighet, att sticka fram med *Herrn*. Korteligen: ordet är ingalunda, hvad *Ni* är hos andra folkslag, och har icke fått updrag att lösa oss från det löjliga och så länge förgäfves förlöjligade tvånget. Impertinencer kunna vi införa i vårt omgänge — men liberalitet och medborglighet — ack! när, skola de komma?

Vi hafva att tacka vår Konung för den lyckan, att ej mer behöfva fullskrifva sidor med titlar och Riddar-ordnar, för att våga nalkas ett Embetsverk af viss uphöjning. Vi äro innerligt öfvertygade, att en helsosam verkan häraf till titelsjukans hämmande i längden icke skall uteblifva.

Man underlåter icke att begagna sig af denna fördel. Men långt ifrån att fatta och

följa den liberala syftningen af ett sådant Konungabud, bringas man deraf icke ens att ihågkomma, hvad oanständighet, för att icke säga sidvördnad, det innebär, att inför sjelfva Majestätet nyttja sådana hederstitlar åt dem, man talar om, som ej kunna der tillkomma dem, emedan de af Konungen sjelf aldrig nyttjas. Eller huru kan man tro det vara lofligt och lämpligt, att i skrifter till Konungen kalla de Domstolar och embetsverk, öfver hvilkas beslut man klagar, *Högloft. Kongl.* Hofrätten, *Välloft.* Landshöfdinge-Embetet, *Högloft.* Justitiæ-Kantzlers-, Hofkantzlers-, Riksmarskalks-Embetet o. s. v., eller benämna sin vederpart *Herr* Generalen, *Herr* Landshöfdingen, någon gång *Herr* Kronolänsmannen? Att enskilda personer häruti förgå sig, och de flesta inkommande skrifter till Konungens Kantzli äro fulla af dessa fel, kan vara ursäktligt, ehuru åtminstone våra advokater, som nästan alltid äfven äro tjenstemän, borde kunna taga sig till vara. Men i officiella skrifter, ingifna från höga Embetsställen, borde det icke vara möjligt att, såsom ej längesedan händt i en skrift, hvilken sedermera blifvit tryckt, få se den höga Embetsmannen adressera sig till Konungen och tala om *Herr Vice Landshöfdingen.*

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Engelska tidningar innehålla följande Memoire till alla Ryska Ministrar, i anledning af revolutionen i Spanien.

Chev. de Zea Bermudez har till Kejserl. Cabinettet afgifvit närlagde not, i anledning af händelserna på Halfön, hvilka vi redan kände genom rapporter från våra agenter vid främmande hof.

Hr. de Zea inskränker sig till att underrätta oss, att den af Cortes år 1812 promulgerade constitution blifvit antagen af Konungen, och önskar känna, huru Kejsaren anser denna förändring i regeringssättet. Om man besinnar afståndet, som skiljer oss från Spanien och de stater, som äro närmare i tillfälle att genomskåda bestämmelsen af de olyckor, hvaraf det hotas; skall man lätt finna, att Kejserl. Ministèrens ställning i afseende på Spanska nationens Minister var ävår och bekymmersam.

Halföns revolution ådrager sig båda hemisferernas uppmärksamhet; de interessen, hvarpå den kommer att verka, äro verldens interessen; och om någonsin Kejsaren önskat att få sina bundsförvandters tankar till ledning för sitt egett omdöme, var det visserligen då, när Chev. de Zea's note ålade H. M. nödvändigheten att yttra sig öfver en händelse, som innehåller kanske alla bildade folks framtida öde. Denna nödvändighet fanns imedlertid; den fanns, ty i våra dagar blifver hvarje ämne för tvifvel ett vapen, i illviljans hand. Nödvändigheten att svara Hr. Zea var sålledes gifven; men i en så vigtig sak syntes det naturligt, att Kejsaren, innan Han stadgade ett omdöme, tog i betraktande det mål, de allierade hofven föresatt sig i sina förhållanden till Spanien, att Han rådfrågade de önskningar, de yttrat till nämnde magt, och att Han till ledning för sin egen politik tog den Europeiska politikens grundsattser. Detta är hvad H. M. borde göra och hvad H. M. gjort.

Allt ifrån 1812 bevisa flera diplomatiska acter den ädelmodiga omtanka, som de Europeiska hofven visat om Spanien. De betygade sitt bifall åt den ädla ståndaktighet, hvarmed dess tappre invånare afskuddade ett främmande ok; de hyllade deras vishet, då de omkring den constitutionella thronen samlat fäderneslandets käraste interessen och oberoendets. Slutligen, allt ifrån den stund, då försynen återförde Ferdinand VII till sitt folk, uphörde de icke att erkänna, att endast solida inrättningar kunde trygga den gamla Spanska monarkien på dess grundvalar.

De allierade Furstarne gjorde mer. Under loppet af långa underhandlingar angående tvisten om Rio de la Plata, och angående lugnets återställande i colonierna, läto de nogsamt förstå, att dessa inrättningar ej vidare skulle vara ett medel till fred och sällhet, då, i stället att såsom sjelfmant concession medgifvas af välviljan, de hade blifvit antagna af svagheten, såsom sista räddningsmedlet.

Låtom oss å andra sidan fråga de stora handlingar, som grundat Europeiska förbundet. Hvad är föremålet för de förbindelser, dem d. 3--15 Nov. 1818 sett förnyas? De allierade monarkerne

hade då utplånat sista spåren af revolutionen i Frankrike; men denna revolution syntes färdig att föda nya olyckor. Monarkernas skyldighet var då, och deras beslut blef, att hindra, att icke från samma håll samma storm skulle komma för tredje gången och härja Europas.

Imedlertid, likasom det ej varit nog med den oro, Frankrikes tillstånd väckt och ännu väcker, likasom regeringarne och folken haft för litet af ovissheter, som sväfva öfver deras framtid; måste det ändas genius välja en ny skådeplats, måste Spanien å sin tour hembära honom ett rysligt offer. Revolutionen har då ombytt plats; men Monarkernas pligter kunna ej hafva ombytt natur, och upprorets magt är icke mindre fruktansvärd i Spanien, än den varit i Frankrike.

Sålunda kunde H. M., i öfverensstämmelse med sina allierade, icke annat än önska att se Halfön, likasom dess ultramarinska provinser, få en styrelseform, hvilken H. M. anser såsom den ende, som ännu kan berättiga till något hopp uti detta olyckornas tidehvarf; men, i kraft af sina förbindelser af d. 3—15 Nov. 1818, skulle H. M. på det högsta ogilla de revolutionära medel, som blifvit satta i verksamhet för att gifva Spanien nya institutioner. Sådan är den dubbla idée, som finnes utvecklad i närlagde svar, som Ryska Cabinettet, på H. Kejserl. M:s befallning, gifvit Chev. de Zea. Kejsaren tviflar icke, att ju Dess höga allierade gilla innehållet och kan hända redan afgifvit dylika förklaringar till Spanska hofvet. Samma tänkesätt kunna verkligen hafva ingifvit dem samma språk; och öfvertygade med H. M., att brottet aldrig burit annat än orena frukter, hafva de utan tvifvel med Honom begråtit det brott, som nu befläckat Spaniens annaler. Vi uprepa, detta brott är begråtansvärdt. Det är så för Hallön, det är så för Europa; och Spanska nationen är nu skyldig båda hemisferernas folk exemplet af en ånger- och försoningsact. Ända till dess skall hon, såsom ett bedröfligt föremål för deras oro, ej kunna annat än ingjuta dem fruktan för smittan af dess olyckor. Eder kan man, midt ibland dessa olycksämnen och då så många grunder förena sig att bedröfva de samma vännerna till folkens lycka, kan man ännu vänta sig en bättre framtid? Finnes något klokt och upprättande steg, som kan försona Spanien med sig sjelft, likasom med de öfriga Europeiska magterna?

Vi våga icke bejaka det, ty erfarenheten har lärt oss att nästan alltid såsom en illusion betrakta hoppet om en lycklig händelse; men om man förtrodde sig åt de beräkningar, dem det egna interesset synes böra utpeka, om man finge antaga, att Cortes förstode sin egen räddning, så kunde man tro, att de skulle skynda att genom ett högtidligt steg förstöra allt det brottsliga i omständigheterna vid styrelseförändringen i Spanien. Cortes's interesse är här det samma med hela Europas. Den förvillade soldatesken, som skyddat dem, kan i morgon förfölja dem; och deras första pligt emot monarken, emot Spanien, emot sig sjelfva, synes vara att visa, det de aldrig skola gå in på att förklara insurrectionen laglig. Förhoppningar i detta hänseende skulle således icke synas alldeles ogrundade. Imedlertid är Kejsaren långt ifrån att hysa dem; och om Han antoge möjligheten af en så lycklig utgång, skulle Han grunda den på den enstämmighet, som komme att visa sig i de förnämste Europeiske magternas tanka om den act, hvarmed Spanska folkets representanter utmärkte öpnandet af sina öfverläggningar. Denna enstämmighet, alltid så mägtig, då den tager karakteren af ett oåterkalleligt factum, skulle kanske öfvertyga de vigtigaste medlemmarna af H. Catholska M:s ministère, och de allierade hofven skulle synas hafva ett lätt medel att gifva sitt språk denna imposanta enhet.

Deras Ministrar i Frankrike hafva ända till denna dag i deras namn underhandlat med det Spanska hofvets fullmägtig. Skulle de icke nu kunna gemensamt lemna honom del af de anmärkningar, hvaraf kort öfversigt följer, och som skulle påminna Spanska regeringen om de allierade magternas förhållande och politiska tankesätt?

Monarkerne, skulle de fem Ministrarne säga, hafva ej upphört att önska Spaniens väl. De skola alltid önska det. De hafva önskat, att i Europa, likasom i Amerika, institutioner, enliga med bildningens framsteg och tidens kraf, måtte bereda hela Spanska folket lång fred och sällhet. De önska det lika ännu. De hafva önskat, att dessa institutioner måtte blifva en sann välgärning, genom det lagliga sätt, hvarpå de blifvit utförda. Detta önska de ännu.

Af denna sista anmärkning skulle H. Chatol. M:s Ministrar sluta, med hvilken känsla af bedröfvelse och smärta de allierade erfarit händelsen d. 8 Mars och dem som föregått. Enligt deras tanka fordrar Spaniens räddning, äfvensom Europas väl, att detta brott desavoueras, denna fläck aftvås, denna scandal utplånas. Äran af en sådan upprättelse synes tillkomma Cortes. Måtte de beklaga och högt ogilla det medel, som är användt, för att grunda ett nytt regeringssätt i deras fädernesland; måtte de, under det de upprätta en för-

stånligt constitutionel regeringsform, stifta de strängaste lagar mot upproret och revolutionen. Då, och endast då, kunna de allierade cabinetterna underhålla vänskapliga och förtroliga relationer med Spanien.

Utvecklade i öfverensstämmelse af de fem hofvens ombud, skulle dessa anmärkningar ifrån denna stånd visa Spanska Ministern det upförande, som de allierade regeringarne ämnade vidtaga, i fall följderna af d. 8 Mars skulle förlänga anarkiens oro i Spanien. Om dessa råd höras, om Cortes, i nationens namn, hembära sin Konung en gard af undergifvenhet, om de lyckas att på varaktiga grunder ställa Spaniens lugn och freden i Södra Amerika; så skall revolutionen vara besegrad, i samma ögonblick hon trodde sig vinna en triumf. — Om deremot de kanske alltför grundade farhågorna besannades, så hade åtminstone de fem hofven upfyllt en helig pligt; åtminstone hade ett nytt factum utmärkt Europeiska förbundets grundsatser och ändamål, visat dess verksamhet.

Kejsaren väntar från hofven i Wien, London, Berlin och Paris svar på de communicationer, Dess Cabinett i detta afseende gör dem, och underrättar dem, att denna memoire är den instruction, som H. M. låter afgå till alla sina Ministrar, i afseende på Spanska ärenderna.

Neapel. Här är stilla, och allt synes återgå till det gamla under Joachim; t. ex. arméens reglemente har blifvit det samma som då.

Då Gouverneuren i Palermo flydde, tillsatte han en regering på ön, bestående af Furst Villafranca, (Minister under Bentinks constitution), Marskalk R. Settimo, G. Bonnano (Praepositus i Palermo), Marq. di Raddusa, Öfverste Requesens, D. Gius. Tortorini. Lugnet skall vara återställdt. En not till diplomatiska corpsen i Neapel har förklarat, att om ock pluraliteten på Sicilien fordrar en constitution, olik med den Spanska, vore folket dock för den nuvarande Konungen. Detta tros dock vara osäkert. Kronprinsen är älskad på Sicilien och skall redan sändt dit ett ombud, att försäkra invånarne, det de skola få en constitution, sådan som pluraliteten önskar den. En delning af de båda rikena skall redan hafva varit påtänkt af nuvarande Konungen, som alltid mer älskat sin andra son Leopold, Prins af Salerno, än Hert. af Calabrien, och ämnat Neapel åt den förra, men endast Sicilen åt den sednare. Imedlertid har denne varit i båda rikena lika mycket älskad, som den förra var det föga.

Ifrån Frankrike berättas ännu, att General Campana står i spitsen för en anti-revolutionär armée, utgifvit manifester o. s. v.

Norra Italien. Påfven skall hafva begärt Österrikisk hjelp till att skydda Benevento och Pontecorvo. Gen. Bianchi säges komma att gå till Romagna med 20,000 man, sedan Romerska hofvet verkligen begärt hjelptruppar af det Österrikiska. I Rom fruktades häftigt en revolution. Man hade flera nätter sett signal-eldar på bergen. Säkert lärer vara, att 30,000 man Österrikiska truppar gå till Lombardiet, så att hela militärstyrkan, med hvad där förut finnes, går till mer än 60,000. Man talar om Prins Philip af Hessen Homburg, såsom ämnad till befälhafvare för de till Italien gående truppar.

Spanien. D. 26 Julii afgaf finans-utskottet sitt betänkande om de under de sista sex månader meddelta privilegier på utförsel af säd och mjöl. Blotta ordet privilegium väckte mummel. Grefve Torreno liknade Spanien vid ett utplundradt hus hvars hela qvarlåtenskap utsöges af privilegier. "Det är godt," tillade han, "att folket lärer kinna missbruken från den gamla regeringen, hvilka voro skickliga att föra det till fullkomligt förderf. D. Vittorica ville, att man skulle hålla sig till de fordna Ministrarna. Quiroga invände: "man bör snare tacka dem, då nationen bör tillskrifva dem sin frihet; ty om de icke tillåtit sig så stora olagligheter, hade folket aldrig vaknat ur sin villfarelse." Nästan enhälligt beslöts privilegiernas afskaffande.

Kring Valladolid ströfvar en hop anti constitutionella, under anförande af Presten Merino. I Galicien däremot är all fruktan för Apostoliska juntan försvunnen. Öfverste Espinosa hade på en triumfvagn intågat i Santiago och ålagt Dom-Capitlet en pligt af 20,000, Erkebiskopen af 10,000 Pesos. Milicen hemförlofvades och fälttåget, som räckt en dag, var slutadt. Contra-revolutionärernas Chefer hade sjöledes flytt till Portugal.

England. Skattkammar-lorderne hafva beslutit, att Danska, Svenska, Norska och Finska Skeppsägare och sjöfolk få från London, Boston, Hull, Stockton och Newcastle tullfritt utföra Engelska manufacturvaror för eget bruk, till ett värde af 5 Pund hvar person.

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

N:o 69. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 28 Augusti.

Sine ira, studio et metu.

Till Allmänheten.

Red., som är skyldig allmänheten den största tacksamhet, för den välvilja och öfverseende, hvarmed Red:s bemödande blifvit emottagna, kan icke underlåta att förklara sig öfver ett ämne, hvilket på det närmaste rörer Red. Man har nemligen erfarit någon yttring af missnöje med vissa i denna tidning införda artiklars längd och allt för allvarsamma natur; och man anser sig derföre skyldig till redogörelse i detta afseende.

Red. förklarade genast, och hoppas sig hafva allt jemnt visat, att dess syftemål varit att behandla de för samhället vigtigaste ämnen, hvilka fallit i dess hand. Jollret och smädelsen har Red. sorgfälligt sökt undvika, ehuru väl man funnit, att dessa båda ämnen göra lycka och gifva credit, då deremot den allvarliga undersökningen ofta ennuyerar; och det kanske mest af den orsak, att en sådan undersökning måste blifva vidlyftigare, än en enstaka lustig tanka, utförd i ett lekande språk. Man vill genomgå de hufvudsakligaste ämnen, hvaruti Red. förmodar dess afhandlingar hafva ådragit sig förebråelsen för vidlyftighet.

Första rummet intager utan tvifvel *Lagfarenheten.* Då ett land har fred och lagstiftande magten icke är tillsamman, lärer föga något ämne finnas, som mera förtjenar medborgarens upmärksamhet, än undersökningen om gången af dess lagskipning, af lagarnas tillämpning. Hvad kan vara af större, allmännare interesse, än att känna, huru lagarne efterlefvas, om oskulden skyddas och våldsverkaren straffas, om den fattige njuter lika trygghet med den rike, privatmannen med embetsmannen? Att en sådan undersökning blifver vidlyftig, vill icke säga annat, än att hon blifver fullständig. Sammandrag i rättegångar äro farligare än i någon ting annat. Berättelsen, om hvad i ett mål blifvit gjordt och sagdt, måste alltid få en anstrykning af den berättandes eget tänkesätt, och berättiga parten till klagan öfver våld, oärlighet och smädelse, då deremot han måste erkänna sig vara ärligt behandlad, om hans egna ord anföras. Härtill kommer, att allmänheten icke kan få klart begrepp om målet, då parter och embetsmän icke sjelfve framträda och måla sig i sina ord. Red. har derföre tagit som maxime: antingen ingen lagfarenhet, eller ock fullständig, och har icke misströstat, att ju någon läsare skulle hålla Red. räkning derför. I utländska tidningar ser man ju dagligen interessanta rättegångar i den största möjliga fullständighet; och det påstås, att just för dessa artiklar de flesta läsare hålla sig tidningarna. Rättvisans skipande är i ett fritt

land medborgarens största angelägenhet, och man vet värdera den fördelen att kunna vara närvarande vid Domstolarne, utan att behöfva resa ur sitt rum. Man vet, att rättvisa utan offentlighet är föga att påräkna. Om, i det till namnet fria Sverige, lagen ännu icke blifvit, hvad han bör vara, en beskyddare och hämnare, lika högt upsatt öfver den högste som öfver den lägste i samhället; så kommer det deraf, att folket icke nog kunnat interessera sig för detta sitt palladium. Kanske bedrog sig Red., då den trodde allmänheten interessera sig för sin vigtigaste angelägenhet; men säkert bedrog Red. sig icke i den öfvertygelsen, *att lagens handhafvande är just denna angelägenhet.*

Bland de första ämnen, Red. kom att behandla, var *Kyrkolagfarenhet.* Den som trott, att Red. gått in i polemik om theologiska dogmer, den har antingen icke läsit eller icke förstått nämnde artikel. Frågan var om ingen ting mindre, än vår tankefrihet i religions-ämnen; och att denna frihet är moder till all annan frihet, det visar alla tiders historia. Våra visa fäder hade funnit detta och genom lag tryggat denna tankefrihet. Om lagen var glömd; om oriktiga auctoriteter tillskansat sig domsrätt i religions-mål; om således hela den herrliga frihetsbyggnaden, som vi ärft af stora förfäder, lopp fara att i sina grundvalar undergrafvas; så tror Red. ännu, att ämnet varit nog vigtigt, för att ursäkta vida större vidlyftighet, än den Red. någonsin tillåtit sig, ja att ursäkta, om en tidningsutgifvare ett helt år icke fyllt sitt blad med annat, i fall allmänna upmärksamheten blifvit någorlunda väckt och det farliga tilltaget till någon grad motadt. Man bör icke undra, att ämnet icke kunnat blifva så roande, som anecdoter eller pasquiller; och för den, som söker sådant, har Red. icke skrifvit, aldraminst i Kyrkolagfarenheten. Det finnas länder, där afhandlingar i medborgerliga ämnen, af mindre vigt, men både af vida flinthårdare natur och ojemnförligt större vidlyftighet, begärligt läsas, man skulle kunna säga slukas.

Näst sättet, huru rättvisan handhafves, kommer sättet, huru allmänna ekonomiska ämnen behandlas. Red. har sökt följa det. En vigtig fråga, som nu sysselsätter alla regeringar, alla lagstiftningar och alla tänkande män i hela Europa, nemligen frågan om handelsfrihet, hade äfven här i Sverige blifvit väckt. Både de, som försvara, och de, som fördöma handelstvånget, komma deruti öfverens, att staternas ekonomiska väl eller ve beror på dess afgörande. Om en dylik fråga något längre än på en kort stund sysselsatt en publicist, synes sådant böra honom förlåtas. Den, som hisnar för längden af en recension i ett sådant ämne, interesserar sig icke för ämnet och skulle lika litet upbyggas af en kort recension, som af en lang, så vida han icke tycker, att den förra ser litet snyggare ut på papperet. Men den, som gjort sig klart begrepp om frågans vigt, han finner, att om ett dylikt ämne någonsin skall vidröras, bör det icke ske förhastadt, utan efter en tämligen mogen undersökning; och om författaren behåller undersökningen inom sig sjelf, och meddelar läsaren blotta resultater, kan sådant visserligen vara godt, ifall man icke vill bibringa läsaren öfvertygelse i ämnet, utan blott underrättelse, om hvad man tänker.

Samma anmärkning gäller om de öfriga stats-ekonomiska ämnen, Red foretagit sig att undersöka, t. ex. Svenska skjutsningsinrättningen, om hvilken aldrig nog kan sägas, till dess öfvertygelse om möjligheten och nödvändigheten af en förändring den bibringas allmänheten.

Näringsfriheten blef stadgad genom lag, på samma gång då constitutionen antogs; men lagen glömdes eller, ännu värre, föraktades. Red. ansåg sig icke kunna upptäcka ett vigtigare ämne än detta. Nationen suckade efter frihet; man bevisade theoretiskt, att den är nödvändig, att den är rättvis, att den är enda räddningen för det inre ekonomiska välståndet — man bevisade allt detta, man stridde mot den förfärliga draken, som i sekler legat på skatten — och mången påminde sig icke, att han redan var besegrad. Det var blott hans skugga, hvarmed egennyttan ännu skrämde den okunnige. Att då visa nationen detta, att upmana henne till redan existerande rättigheters försvar, i stället för strid till deras eröfrande, detta ansåg Red. af högsta vigt, och ådagalade derföre först olagligheten af det ännu fortfarande tvånget; men trodde sig tillika böra visa, huru grundad i allt förnuft lagen var, och huru orimligt den förfor, som sökte försvara tvånget. Detta var nödvändigt, emedan fråga blifvit väckt (om ock på orätt väg) om dess återinförande. Att angripa ett system, skyddadt af seklers vana och en mägtig egennytta, fordrade mer än några rader.

De afhandlingar i allmänna ämnen och om allmänna sanningar, som influtit, hafva alltid rört icke blott sådant, hvari medborgaren i hvarje stat bör stadga en öfvertygelse, utan egentligen sådant, som närmare kunnat hänföras till Sveriges enskilda interesse. Lika litet som Red. kan fälla något omdöme om afhandlingarnas godhet, lika tryggt kan Red. säga, att ämnena varit af det högsta medborgliga interesse.

En anmärkning har ej undfallit Red. Det skulle nemligen kunna hända, att de samma vidlyftigare afhandlingar, som icke behaga, då de inflyta i en tidning och således ofta måste afbrytas, skulle benägnare uptagas i en tidskrift eller under någon annan form, då de kunde fås hela. Rigtigheten häraf nekas icke; men saken torde, vid närmare betraktande, icke finnas vara af så synnerlig vigt. Olägenheten upväges kanske af den fördelen, en tidning har framför en tidskrift, att kunna gifva dagens nyheter. Den sednares företräde, i afseende på längre afhandlingar, försvinner, i fall läsaren, då han i tidningen ser en sådan afbruten, lemnar läsningen deraf, tills han får se den slutad. Detta är en utväg, som ofta blifvit med fördel brukad.

Tidens Lexicon.

Den som ser denna tidens fallenhet för förändringar, och icke så noga betänkt, hvad som fins att förändra, han faller i förvåning öfver nyhetsanda, i fasa för *demagogische Umtriebe* och studentspektakel, i bitterhet öfver upfostringssättet, och slutligen i förbannelser öfver hela tidehvarfvet. Men vi tro, att menniskan icke nu förändrat natur mot fordom, och att orsakerna till den besynnerliga orolighetsandan ligga, icke hos de oroliga, utan hos hela det förut följda politiska systemet; och det icke ens så mycket i fråga om regeringssätten, som fastmer om de theorier, som regeringarne, vare sig fria eller despotiska, liberala eller illiberala, kraftfulla eller svaga, följt i sin styrelse. Dessa theorier hafva varit enahanda, utan afseende på regeringssättens och regeringarnes olikhet. Det är *tiden*, det förfärliga odjuret, som går öfver vatten och land, öfver fattiga och rika, öfver despoter och demagoger, och fört dem till samma mål, utan att de vetat det. Ludvig XVI och Frederic II, Catharina och Pitt gingo till samma mål; Engelska parlamentets beslut och Franska Kungarnes

Ordonnancer buro samma anda; Sveriges Ständer på 40, 50 och 60:talen och Ali Pascha i Egypten hafva svurit på samma trosbekännelse; Napoleon tillbad samma afgudar, som hans hätskaste fiender. Vore frågan blott om några fel i en styrelseform på ett eller annat ställe; så kunde sådant frambringa en skakning *der*, men lemna det öfriga Europa i fred. Men nu går ett rop från Östan till Vestan; nu är hela Europa försänkt i nöd och missnöje; nu röjer sig en, ehuru ofta outredd, känsla af vedervilja mot bestående former. Europa, likasom en sjuk på sin säng, vänder sig från den ena sidan på den andra, utan att finna någon lisa. Fria constitutioner, som erkänna mänsklighetens stora allmänna rättigheter och öpna fältet för mänskliga förmögenheterna, de äro visserligen oundvikliga, för att någonsin bereda möjligheten för en bättre politik och dess bibehållande; men de äro dock icke mer än en förberedelse. Äfven om hela Europa hade de friaste statsförfattningar, men den i 14:de och 15:de seklet upfunna politikens grundsatser bibehölles (såsom vi sett det ske, åtminstone till största delen, äfven i de bäst constituerade stater); så skulle samma oro, samma känsla af obehag hänga qvar.

Det stora onda ligger i ett oriktigt lexicon, som vunnit insteg och sanction öfver hela Europa. De vigtigaste ord hafva fått en förvänd bemärkelse; och det kommer att kosta kanske tårar och blod, innan den grammaticaliska oredan häfves.

Statens välstånd betydde möjligheten att indrifva stora skatter, och man beräknade välståndet efter dessas storlek. Derföre ansågos de länder för aldra rikast och lyckligast, som bestodo af berg, hvilka hyste metaller inom sig, lika godt om de voro alldeles torra utanpå. Hade staten icke metallberg, så sträfvade man att ersätta bristen genom införsel af metaller. All odling, alla slöjder drefvos, icke för att skaffa statens invånare ett gladare lif och mera beqvämligheter, utan endast och allenast för att kunna *exportera* varor och *importera* silfver. Folkökningen befordrades, för att skaffa flera händer att arbeta på exportvaror, och flera recryter att spendera på krig. En Furste i Tyskland visade ju exemplet på export af folk, för att draga in penningar i landet. Om andra icke brukade denna industri, var det derföre att de behöfde varan till sin egen luxe — ty så ansågos arméer.

Statens ära betydde detsamma som mången mans ära, att nemligen ingen kände dess skam. Att allt gick illa, att enskilda förtrycktes och plundrades, att rättvisan vanvårdades, att statens ressourcer förstördes på onyttiga eller skadliga spel — allt detta betydde ingen ting; men att sådant omtalades, det rörde statens ära. Om folket hemma svältade ihjäl, det var ingen skam; men om en minister vid ett främmande hof icke kunde ge nog brillanta soupéer, det rörde statens ära. Om denne var en dum och nedrig varelse, sådant betydde ingen ting; men om han var ofrälse, så led statens ära. Om de af statens värf helgade personer brukades till spioneri och lönmord, det skadade icke; men om de läto taga högra handen af sig, om de glömde att sätta på sig hatten vid en audience, så hade de försummat statens ära.

Patriotism hade förlorat hela sin gamla grofva betydelse. Man var dock icke derföre mindre patriot. Man offrade väl icke lifvet för den toma idéen fädernesland; men man sjöng patriotiska sånger. Steg man fram med oförfärad panna och talade sanning mot förtryck och orättvisa, så var man förrädare och hemligt besoldad af statens fiender. Men sjöng man lofsånger till allt

hvad som skedde på vederbörlig befallning, så var man patriot. Vågade man motarbeta förvända principer, som grundlade allmänt elände, så var man en narr, en nyhetskrämare och revolutionär. Men gaf man medaljer och silfverskedar vid enskilda obetydliga fall, så var man patriot. Och för att slutligen sätta kronan på sin patriotism, borde man gå i hemväfd klädning. Då fick man fritt förakta lagar och medborgare, så mycket man ville.

Diplomat var ett ganska underligt djur. Om det enfaldiga förståndet skolat döma till en sådan mans bestämmelse efter hvad man dagligen såg och hörde, så hade man kunnat falla på den tanken, att hvarken hufvud eller kunskaper fordrades dertill; ty på många ställen har man likasom tyckt sig se ynglingar täfla i enfald och oduglighet, för att komma in på den diplomatiska banan. Men detta måtte hafva varit ett bedrägligt sken; diplomaters vishet är ju så stor, att den oinvigda hopen icke ens förstår deras språk. Huru ofta har man icke läsit kabinetters så kallade *förklaringar*, hvarur man icke fått en enda klar idée om meningen, utan tvertom blifvit likasom yr i hufvudet och icke kunnat utreda, hvarthän förklaringen syftat. Man förebrår filosofiens språk att vara mörkt; kanske var det filosfi, som herskade i Kabinetterna. Så mycket är åtminstone säkert, att deras producter fullkomligt liknade de gamla oraklernas utsagor, i det de kunde tydas huru man behagade, sedan man sett utgången och funnit, hvilken tydning varit den beqvämaste. — Tystlåtenhet var en stor egenskap hos en den tidens diplomat. Om en Furste fått tandverk, så skulle hans Ambassadörer vid främmande hof noga förtiga denna statshemlighet, till dess de fått befallning att *declarera* henne. Diplomaternas hemlighetssjuka kommer af samma källa, som ordens-hemligheter. Mängden tror, att stora hemligheter finnas, derföre att småsaker göras dertill. — Om en underhandling var å färde, så borde noga föreskrifvas fullmägtigen, huru länge han skulle insistera på den eller den punkten, huru länge han skulle neka sig hafva fullmagt att eftergifva deri. Om t. ex. en dag, fyra timmar och fem minuter voro föreskrifne, så borde han icke våga cedera, efter en dag, fyra timmar och fyra minuter o. s. v. Detta kallades att förstå tiden; men att förstå den så kallade tidens anda och menniskorna, det var föga nödigt.

Ju mera hemlighetsfull och invicklad den Europeiska diplomatiken varit någon viss tid, desto säkrare kan man vara, att Europa på samma tid varit rutten och sjuk. Den svage tror sig stark endast genom förbund med en mängd lika svaga; men han misstror äfven sina bundsförvandter, och konsten att underhandla med en så kallad vän blir lika svår, som att underhandla med en fiende. Diplomatiken blir trassel och list, till dess någon hjelte stiger fram och hjelper de fina diplomaterna att afhugga deras trassliga knutar.

Statsman, *Minister* hade vidsträcktare bemärkelse och betydde ej blott den, som styrde statens förhållande till andra stater, utan äfven den, som ledde dess inre ärender. Detta var ett temligen lätt yrke i despotiska stater. Hufvudknuten var der att fånga och bibehålla despotens gunst; allt annat gaf sig sedermera lätt; hvad folket tänkte, suckade och led, betydde ingen ting och gick icke in i kalkylen, blott man kunde stänga tankarna, lidandet och suckarna från monarkens ögon och öron. Kreaturs- och spioneri-systemet gjorde äfven detta möjligt. Men i constitutionella stater var yrket litet svårare. Det fordrade finhet och menniskokännedom. Statmännen der hade väl i all-

mänhet icke mera ömhet för folket, eller försakelse; men det, som under despotier måste bedrifvas genom konst att fånga och leda en, måste här bedrifvas genom konst att fånga och leda en massa. De som förstodo det, de som kunde köpa sig ett parti och en pluralitet bland representanter, de som kunde uttundera nya beskattningssätt och nya källor till inkomster för statskassan, de voro stora statsmän.

Gör man sig deremot reda för, hvad en sann statsman är; så finner man, att alla de upräknade egenskaperna äro bland dem, som han *icke* behöfver, för att värdigt bestrida sitt kall; men som han eftersträfvar, då han anser sin plats för sin egendom, den han vill behålla så länge som möjligt, och sin bestämmelse att endast arbeta för utvidgande af Kronans magt och inkomster, icke för folket. Om han icke lika nöjd lemnar sin plats, som han tog emot den; om han tager emot den, af annat skäl än det, att han tror sig i stånd att der uträtta något godt; då är han icke värd att komma dit. Han bör betrakta sig blott såsom medborgare, och sin uphöjelse endast såsom fyllandet af en pligt, icke såsom en vinst för sig, i annat afseende än så vida den ger honom tillfälle att verka för det rätta och sanna. Mängden af statsmän emottaga sina embeten med orena händer och anse det svåraste dervid att erhålla dem. Derföre blifver deras förvaltning en väfnad af intriger och elände, churu mången bland dem är utrustad med egenskaper att göra något ädelt och stort.

(Forts. e. a. g.)

Småsaker.

(Forts. från N:o 68.)

Anmärkaren erinras vänligen, att han uti 101 §. af Regeringsformen kan få underrättelse, hvilka mål som höra till Riksrättens befattning. När han härom hunnit uplysa sig; skall han icke mer filosofera öfver frågan, huruvida det är nyttigt eller skadligt, att denna Rätt profvar och ändrar Högsta Domstolens belut; ty han skall finna, att sådant hos Riksrätten aldrig kan komma i fråga. Han skall se, att Högsta Domstolens beslut, hvilka enligt 23 §. Reg. form. utfärdas i Konungens namn, ej äro någon ändring underkastade, och att Riksrätten endast äger döma öfver Högsta Domstolens Ledamöters och Konungens Rådgifvares embetsfel, när dessa af Konungens eller Ständernas ombud åtalas.

Måtte de, som höja sin röst inför folket, icke alltid försmå bekantskapen med landets lagar och statsförfattning! Folkets allmänna afsky för denna bekantskap är visserligen en god ursäkt; och vi tro till och med, att man mycket sparsamt bör visa någon kunskap i ett så allmänt föraktadt ämne. Men sjelfva konsten är icke tung att bära; och det skadar aldrig, att man genom henne bevarar sig från misstag, med samma sorgfällighet, som man undviker att visa sin kunskap. Allraminst bör Anmärkaren glömma detta, när han någon gång mer med flit företager sig att vara juridisk granskare!

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Neapel. En Tysk i Rom har gjort sig qvick och yttrat: "om gäsningen i Neapel är vinsur- eller förruttnelse-gäsning, kan jag icke säga." Allt tyckes dock bevisa, att i Neapel åtminstone icke, såsom i vissa andra land, all gäsning redan är förbi och endast politiska matkar krala i djupet af carcassen. Neapel synes lugnt och kraftfullt utbilda sig. Vissa spelande och öfverspända idéer åttolja väl alltid den nyvaknade friheten och känslan af eget värde; så hafva t. ex. de flesta rikets provinser, såsom det berättas, begynt tänka

på att bilda sig till republiker. Men dylika förslag upstodo ju i Spanien, vid början af dess pånyttfödelse, och hafva redan hunnit sjunka. I spitsen för Neapels inre politik står skaparen af allt det från Murats tid qvarstående goda, en man, efter allas omdöme, värdig att ställas vid sidan af forntidens stora: Grefve Zurlo. — Hvar Österreichische Beobachter fått den nyheten, att Neapolitanska armeens öfverbefälhafvare, Gen. Pepe, hvarken kan läsa eller skrifva, vet man icke. Den strider mot de underrättelser, man förr haft.

Borgare-gardets uprättande i hufvudstaden sker med ifver; ingen rang gör undantag; Krigsministern, såsom husägare, har först antecknat sig. — De upstudsige vid Regimentet Farnese hafva fått nåd.

I Palermo fortfor mördandet äfven d. 18 Julii. Soldaterne sattes i mörka fängelser och bevakades af samma fästningsfångar, som förr legat där i kedjor. Soldaterne väntade (enligt berättelser af d. 19) hvart ögonblick att blifva mördade eller hungra ihjäl, då lifsmedel begynte tryta i staden; skott lossades i fängelserna. En viss Acceto hade stått i spitsen för de uproriske. Några tusende lössläppta fångar, blandade med bönder, tyranniserade staden. Generalen Furst Cattolica, bland andra förnäma, blef mördad första uprorsdagen och hans hufvud upsattes midt i staden. Hamncapitainen, som låtit Gen. Church undkomma, blef huggen i stycken. — D. 20 tyglades ändtligen anarkien af den annalkande hungren; det lyckades Erkebiskopen, Cardinal Gravina, att bilda en provianterings-giunta, som vunnit något inflytande på pöbeln, så att anarkien väl icke uphört, men någon skymt af auctoritet dock visade sig. Neapelska tidningar anmärka, att under det förfärligaste bullret Neapolitanska borgare samvetsgrannt skonades och de, som redan plundrat, gåfvo sakerna tillbaka, så snart de erfarit, att de tillhört Neapolitaner. — Riksföreståndaren har entlediggat Naselli från Vice Konungaembetet på Sicilien, därtill nämnt Sjeministern, D. Rug. Settimo, och till invånarne i Palermo aflåtit en proclamation, med försäkringar om amnesti och alla möjliga steg till deras nöje.

Oron och motviljan mot Neapel och dess constitution synes imedertid icke hafva sträckt sig längre än till Palermo. I Messina mottogs med fröjd underrättelsen om revolutionen i Neapel. Folket lyckönskade Neapolitanerna som bröder och ogillade högt, hvad som tilldrog sig i Palermo. Intendenten öfver Sicilien och Militair-befälhafvaren i Messina hafva fått befallning att öpna direct communication med Palermo's invånare och söka leda dem till rätt begrepp om regeringens och allmänhetens tänkesätt.

Norra Italien. Man känner nu namnen på de Österrikiska regementer, som gå till Lombardiet. De flesta äro Ungerska. Feltmarskalk-Lieutenanten Frih. v. Stutterheim lärer blifva öfverbefälhafvare.

Spanien. Genom tillförlitliga bref från Coruna bekräftas underrättelserna om det nederlag, Apostoliska Juntans utskickade i Galicien lidit. Så snart de trädt öfver gränsen, blefvo de häftigt angripna, och de som ej föllo eller togos till fångar, inskeppade sig i största hast. Monzon i Portugal är Juntans hufvudsäte och Spaniens Coblenz. Oroligheterna i Galicien anses alldeles slutade, och ryktet, att Hert. af Infantado stått i spitsen för dem, befinnes alldeles falskt. — På Navarra har man arresterat två prester, en Capten och 12 man, som kommit till Rasillo med proclamationer och en revolutionsfana.

Cortes's förenade Åkerbruks- och Handels-Utskott har föreslagit uphäfvande af alla helgdagar, med undantag af Son- och stora Högtidsdagar, emedan de många helgdagarne borttaga så mycken arbetstid. För att öka den arbetande klassen och minska embetsmannens, har Utskottet föreslagit, att alla lediga embeten skola gifvas åt afskedade embetsmän, som finnas i stor mängd, att embetens antal under ingen förevändning skola ökas, alla Officers-utnämningar inställas och inga prester creeras, tills närmare hunnit stadgas. Utskottet fann, att landtmannen var hårdast beskattad och ensam betalte tionde och andra utgifter till Kyrkan. Utskottet föreslog, att tionden nästa år indrifves af Magistrater och Provincial-deputationer, utan att presterskapet blandar sig däri; att Municipaliteterna ifrån 1821 betala endast hälften mot nu; att af tionden först betalas kyrkans omkostnader, att af resten underhållas undervisnings- och välgörenhets anstalter, och att hvad därefter återstår, går in i budgetten. — D. 28 beslöts att taga i öfvervägande förslaget om uphäfvande af tionde och premitier. — Försäljningen af domäner har redan tagit sin början.

D. 27 öfverlades om stämplingarna i Sevilla, och beslöts, att Ostoleza, hos hvilken sammankomsterna skett, skulle föras till Murcia eller Cartagena. D. 31 beslöts upprättande af en militärmagt till lugnets bevarande.

England. D. 11 berättades såsom säkert, att underhandlingar blifvit öpnade mellan Konungen

och Drottningen. Mycken fråga, har varit, hvar Hennes M. skulle bo under Parlaments-debatterna. Ryktet sade, att hon hyrt Lady Francis's hus, näst intill Lord Castlereaghs. The Courier finner den tanken förskräcklig, att Drottningen då skulle hafva tillfälle att alltid se på, när fönsterna blifva inslagna för Ministern.

Ryska Kejsaren har afgifvit ett nyare svar till Spanska Cabinettet, som gjort föreställningar mot den i föregående N:r införda mémoire.

I klostret Connor, vid Belfast i Irland, har blifvit funnen en gammal ekkista, hvari låg en gammal öfversättning af Bibeln och ett Manuscript af Ossians poemer, skrifvet år 1463 med Irländska bokstäfver. Det skiljer sig från den Macphersonska öfversättningen egentligen deri, att det innehåller spår till religion, hvilka, som bekant är, icke finnas i nämnde öfversättning.

Afrika. (Underrättelser till d. 11 Julii) I Maroccanska rikets sydvestligaste-delar hafva nya upträden ägt rum, som tydligen visa att folket i Mogh'rib-el-Aksà icke kan göras lyckligt genom en fridsam och till husliga yrken böjd Furste. — Dessa egenskaper som alltid utmärkt Sulthan Soleiman äro ännu mindre tillräckliga att förskaffa honom ett större namn, en säkrare inkomst och en lugnare regering, än hans föregångare vunnit genom grymhet krig och röfverier.

Denne olycklige Furste begaf sig i slutet af Maji från Elkassar till Rabath, hvarest han ämnade tillbringa Ramadhan, Maurernes fastlag. Han erfor snart, att en svärm halfvilda Araber af Stammen BeniHazèn, under anförande af en djerf och listig Kaid, Sidi El- Luschi, ånyo stiftat uppror och plundrat landsvägarne ifrån strömmen Luccos ända till Salé och Fenzàra. Miknäs hålles kringsparradt af uproriska Sjellöcker. Hufvudlagret för den styrka, Sultan kunde samla, formerades vid den lilla staden Dar-el-baida. Dit ville Sultan äfven begifva sig d 20 Juni; men hans garde vägrade helt och hållet att gå från stället, föregifvande, att då Ramahdan inträffat under hetaste årstiden, ville de icke, för att tillfredsställa Kejsarens nycker, ströfva kring i landet och lemna Miknäs och Fetz, der de hade sina qvinnor och barn.

Rätta orsaken skall vara att de blifvit bestuckne af Kaiden El Lüschi, som, ehuru af lägsta härkomst, är omåtteligen rik.

Sulthan, som icke fann sig säker i Rabath, tog det raska beslutet att begifva sig med en betäckning af blott 500 ryttare till Dar-El-baida. — Han hade knappt lemnat Rabath, förr än all ordning der uphörde. Negrer och ÖkenAraber plundrade Kejserliga ränteriet och togo der 70,000 Pesos fortes. Dessa utdeltes lika, så att hvarje man erhöll 16 dukater, och hvarje Kaid dubbelt. Större delen af desse uprorsstiftare blef likväl inspärrad af mång tusende Araber från de nästgränsande skogarne och bergen, hvilka yrkade icke allenast att dela de röfvade pengarne med gardet, utan äfven att vilja plundra de begge folkrika städerna Rabath och Salé. Dessa städernas portar hafva derföre varit tillslutna sedan den 23 Junii.

D. 2 Julii begaf sig Sulthan från Dar-el-baida til provincen Dukula, hvarifrån han sedan skall hafva dragit sig tvärt öfver riket och Atlasberget till sina arfländer, Tafiloet och Sedsjelmessa. Allmänna ställningen är således högst vådlig. Ett slags ordning råder väl ännu i och omkring Tanger. Den rika staden Tetuan har väl blifvit hotad och verkligen anfallen af närgränsande bergsboar, hvilka dock blifvit tillbakadrifna af Paschan A'schusch, den samme som 1803 underskref tractaten mellan Sverige och Marocco.

I Fez har pesten rasat förfärligt, men nu begynt aftaga. I Mogodore har han afstadnat, äfven som till det mesta i Marocos. I Tarudant, Agadir, och provincen Sus rasar han. Tanger, Elaraisch, Rabat och Miknes äro fullkomligt friska.

Tyskland. Ett rykte säger, att Beyerska truppar sammandragas omkring Nürnberg.

Darmstadtska regeringen och Ständerna tyckas i all vänlighet komma öfverens. De af regeringen föreslagna lagar om lifegenskapens uphäfvande och allas likhet inför lagen; om Ministrarnes ansvarighet o. s. v. berättiga till de gladaste förhoppningar.

Öfver-Appellationsrätterne i Bayern blefvo sistl. höst anbefallte att afgifva ett utförligt betänkande öfver föreslaget införande af offentlighet vid domstolarne. Öfver-appelationsrätterna i Isarkretsen afstyrkte; men alla de öfriga talte ganska ifrigt för detta frihetens palladium.

Stockholm. Från d. 12 till d. 19 i denna månad är på metallvågen här utclareradt och under skeppning lagdt circa 10,500 och under sistl. vecka, eller från d. 19 till d. 26 circa 10,200 Skeppund af alla sorter.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 70. 1820.

Stockholms Courier

Thorsdagen den 31 Augusti.

Sine ira, studio et metu.

Exempel på två rakt mot hvarandra stridande beslut, gifna samma dag, af samma auctoritet, i samma fråga mellan olika parter.

Då Borgare-Ståndet, genom 1810 års concessioner, afträdde sin lösningsrätt af fastigheter i stad eller till stad hörande hus och jord, skedde det mot förbindelse för ägare af sådan fastighet, att deltaga uti skjutsningsbesvär, inqvartering, båtsmanshåll och öfriga egendomen ålagde afgifter. I enlighet med detta vilkor yttrar sig Kongl. Maj:t under d. 13 Junii 1815, i anledning af anförda underdåniga besvär, i fråga om skjutsregleringen i Wexiö stad: — "som, "enligt Wår nådiga Kungörelse af d. 6 April "1810, angående de jemkningar i Riks-"Ståndens privilegier, om hvilka Riksens "Ständer sig emellan öfverenskommit, Bor-"gare-Ståndet eftergifvit deras lösningsrätt "till fastigheter i Stad eller till Staden hö-"rande hus och jord, emot förbindelse för "egare af sådan fastighet att deltaga bland "annat i skjutsningsbesvär, alltså, och i lik-"het med hvad Wi uti flere till vår nå-"diga pröfning dragne tvistemål, rörande "skjutsningsbesvärets fördelning i städerne, "i nåder beslutit, hafva Wi i nåder pröf-"vat skäligt, att då någon särskild öfver-"enskommelse i detta ämne icke kunnat "träffas, skjutsens utgörande i Wexiö stad "må fördelas så väl emellan borgerliga rö-"relsen (som) alla innehafvare af stadens "fundations- och donations-jord, de måge "vara borgare eller icke, dock med undan-"tag af den jord, som åt embets- och "tjenstemän på lön blifvit anslagen."

På samma grund hvilar:

Kongl. Maj:ts

Nådiga Resolution uppå de besvär Hernösands Stads Magistrat, å Borgerskapets vägnar, i underdånighet anfört deröfver, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Wester-Norrlands Län, i anledning af Ecclesiastikstatens derstädes vägran, att för af densamma innehafvande ägor af Stadens jord deltaga uti den Staden åliggande Båtsmansvacance-afgift, genom Resolution af den 30 Mars sistledit år förklarat sig icke kunna, emot Prestprivilegierne af år 1723 och 11 §. i Kongl. Resolution på Preste-Ståndets besvär af den 24 September 1731, ålägga Ecclesiastik-Ståndspersoner, att i berörde afgift, lika med Borgerskapet, deltaga, enär Prästeståndet vid 1810 års Riksdag endast bifallit åtagandet af åtföljande onera för sådane stadsegendomar, som tillhöra ecclesiastike personer, men af dem sjelfva icke bebos, anhållande klaganderne, på anförda skäl, i underdånighet om nådig ändring och rättelse härutinnan, hvaröfver bemälte Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, efter veder-

börandes hörande, med underdånigt utlåtande inkommit. Gifven Stockholms Slott den 16 Februari 1820.

Kongl. Maj:t har i nåder låtit sig detta mål föredragas, och då uti de emellan Riks-Stånden vid 1809 och 1810 årens Riksdag gjorde concessioner, Presteståndet åtagit sig att utgöra åtföljande onera för Stadsegendomar, som tillhöra ecclesiastike personer, men af dem icke bebos, och de nu i fråga varande jordägor, enligt hvad uplyst blifvit, hvarken äga egenskap af embetsjord, eller tillhöra gårdar och tomter i staden, utan äro upodlingar, bebyggda endast med lador och logar, samt följaktligen obebodde, finner Kongl. Maj:t desse ägor otvifvelaktigt böra hänföras till sådan jord, för hvars tyngder, och deribland Båtsmanshåll, Presteståndet, utan afseende på de i äldre privilegier Ståndet tillagde friheter, förbundit sig att ansvara, hvadan Kongl. Majt, med uphäfvande af Landshöfdingens öfverklagade utslag, i nåder pröfvar skäligt, det bör Ecclesiastik-staten i Hernösand för ifrågavarande lägenheter deltaga i utgörande af Stadens Båtsmanshåll; hvilket vederbörande till underdånig efterrättelse länder. Datum ut supra.

CARL JOHAN.
(Sigill.)

J. G. Netzel.

Resolution på Hernösands Stads besvär, rörande Ecclesiastik-Statens derstädes vägran, att deltaga i Båtsmanshålls vacance-afgiften.

Samma dag fattades, i lika sådan fråga om *Wexiö*, det nådiga beslut, som innehålles i följande Kongl. Bref till Landshöfdingen i Kronobergs Län:

CARL JOHAN med Guds Nåde, Sveriges, Norriges, Göthes och Wendes Konung.

Wår ynnest och Nådiga benägenhet med Gud Allsmägtig Troman, Herr Grefve President Landshöfding samt Riddare och Commendeur af Wåre Orden! Wi hafva i Nåder låtit Oss föredragas de Besvär Wexiö Stads Borgerskap deröfver i underdånighet anfört, att sedan vid år 1816 tilländalupen tid för Stadens rättighet, att i stället för upsättandet af de ordinarie Båtsmän, hvartill den är roterad, erlägga vacance-afgift, Borgerskapet, i anledning af nådig tillåtelse att under 10 års tid än ytterligare en sådan afgift få erlägga, om det sig dertill hugadt funne, väl vid den till utrönande häraf hållne sammankomst tillkännagifvit sin önskan att äfven framdeles få en dylik förmån begagna, men likväl sedermera vägrat att derom uprättadt Contract underskrifva, på den grund att, enligt Wår Nådiga Kungörelse den 9 April 1810, det ej ålåg Borgerskapet ensamt, utan Stadens samtelige Jord- och röstägande invånare, att uti i fråga varande Båtsmanshåll deltaga; Wår i och för Landshöfdinge-Embetets jäf, särskilt i nåder tillförordnade Befallningshafvande, genom utslag den 13 Mars förledit år, förklarat, att då af Stadens Upbördsverk vore uplyst det stadens ordinarie Båtsmanshåll, utgörande 8 Båtsmän, är fördeladt efter Borgerskapets öretal, eller det förhållande, som intages emellan Borgerskapet vid debiterandet af Krono-utskylder och afgifter i och för borgelig näring och rörelse, och således icke efter hus och tomt, som Borgare ega, hvilket äfven sådane af dem, som icke varit husegare, den samma utgjort, då sjelfva ordalydelsen uti den af Borgerskapet åberopade Nådiga Kungörelsen utmärker, att endast sådane skyldigheter, som åtföljde de hus och tomter, samt den jord hvartill Borgerskapet sin lösningsrätt eftergifvit *),

*) Borgareståndet eftergaf lösnings-rätten, icke

borde af husägare utgöras, men hvarken hus tomt, röstetal, eller den staden tillhörige och först i senare tider på tomterne fördelade donations-jord, äfven som ej eller fundations-jord, jemväl då dessa lägenheter varit uti Borgares ägo, utgjort grunden för underhållandet af ordinarie båtsmän, då slutligen extra roterings-commission år 1811 stadgat, att, utom de 8 båtsmän som af rörelse- och närings-idkare borde utredas, stadens fundations- och donations-jord skulle tillsammans utgöra 9 extra båtsmän *), samt dertill kom, att stadens husägare deltaga i inqvarterings-skyldigheten och efter deras jord-andelar uti skjutsnings-besväret, hvarigenom de således upfylla de uti Nådiga Kungörelsen af år 1810 bestämde vilkor **), för besittningen af hus och tomt i städerne; Wår tillförordnade Befallningshafvande ansett Borgerskapets i förberörde afseende väckta påstående sakna laglig grund, och pröfvat rättvist stadens öfrige röst- och jordägare ***) ifrån det i fråga ställde deltagandet uti stadens ordinarie Båtsmanshåll befria, i följd hvaraf det ålåge Borgerskapet att vacance-afgiften för nämnde Båtsmanshåll efter öretal utgöra, samt contract derom underskrifva; derutinnan besväranderne på anförde skäl om ändring i underdånighet anhållit.

Detta, med hvad härvid i öfrigt anfördt blifvit, hafva Wi i Nådigt öfvervägande tagit; och som Wi funnit detta mål vara af den tillförordnade Landshöfdingen fullständigt utredt och dess öfverklagade utslag på goda skäl grundadt, hafva Wi, med ogillande af de underdåniga besvären, samma utslag i nåder velat fastställa. Hvilket Wi eder till behörig underdånig efterrättelse meddela: Befallandes eder Gud allsmäktig nådeligen. Stockholms Slott den 16 Februarii 1820.

CARL JOHAN.

J. G. Netzel.

Till Landshöfdingen &c. Herr Grefve Mörner, angående Wexiö stads Borgerskaps besvär, i afseende å stadens Båtsmans-rotering.

Samma författning, som blifvit efter bokstafven följd, i fråga om Båtsmanshållet i Hernösand och skjutsningsbesvärets fördelning i Wexio, har således blifvit, vid ett uppenbarligen lika förhållande, tydd på ett rakt motsatt sätt, i fråga om Båtsmansroteringen i sistnämnde stad.

Af trycket har utkommit: *Det Brittiska eller Lancasterska upfostringssystemet.* Ändligen hafva vi fått en, med värma för saken skrifven, afhandling i detta vig-

---

till den eller den, utan till all stadsjord och fastighet. Det olika sättet att fördela stadens onera befriar icke någon från deltagande deri, om han äger sådan egendom som ålägger detta deltagande. Frågan är enkel: äg-de staden lösningsrätt? Ja. — Då har staden afsagt sig den; och egendomen måste deremot ovilkorligt underkastas stadens onera. Medgifves icke detta, så måste staden hafva sin lösningsrätt qvar; hvilket åter icke lärer medgifvas.

*) Naturen af extra-rotering är, att om någon egendom, som en dylik blifvit ålagd, befinnes vara underkastad ordinarie rotering, försvinner den förra. Att den blifvit ålagd, gör således intet hinder i pröfningen, huruvida den i fråga varande egendomen bör med någon annan deltaga i ordinarie rotering eller icke.

**) Vilkoren äro icke upfyllda, derföre att ett nytt onus blifvit ålagdt, då författningen bjuder, att den ifråga varande egendomen skall deltaga i de förut existerade.

***) Således äfven Ecclesiastik ståndspersoner eller de samme, som i Hernösand blifvit ålagde att deltaga i båtsmanshållet.

tiga ämne. Författaren, Hr. Kongl. Secreteraren J. A. Gerelius, har, under sitt vistande i England och Frankrike, flitigt besökt Lancasterska undervisnings-anstalterna i dessa länder och meddelar i förevarande bok resultaterna af sina observationer, jemte korta underrättelser om methodens framgång i Europas särskilda länder. Boken förtjenar utan tvifvel att blifva allmännare känd, än böker af så allvarligt innehåll vanligen blifva. Detta förtjenar hon ännu mer nu, då Konungen beslutit, att en allvarligare början med den Lancasterska undervisnings-methodens införande i Fäderneslandet skall ske. Allmänheten torde derföre icke utan interesse emottaga några utdrag af de vigtigaste ställen i boken. Man kan dervid icke förbigå Förf:s omdöme om systemet i allmänhet:

"Ehuru enkelt och anspråkslöst, både till princip och disciplin, äger det likväl en på lysande resultat redan grundad förtjenst. Endast genom tvenne utmärkta drag i dess karacter, *Popularitet* och *Ekonomi*, försäkrar det ett helt Folk om en efter dess behof afpassad uplysning, bereder för den mest vanlottade möjligheten, att en dag dela med sin lyckligare like samfundslifvets och civilisationens obestrideliga fördelar, och genom dess inflytande på en allmännare folkbildning med kraft besegrar okunnighetens, sedlöshetens och lasternas välde, samt updrager en oöfverstigelig gräns emot sjelfsvåldet, laglösheten, barbariet och förtrycket."

"Den tid är förbi, då detta system ansågs för en teori, lika omogen i upställning, som till sina följder obeprofvad. Dess företräde, nytta och användbarhet är nu mera utom all tvifvel och har länge varit vitsordad af nästan hela verldens erfarenhet."

"Storheten i planen, enkelheten uti exekutionen, hafva allestädes väckt en odelad beundran, och skördat allas bifall, som icke varit förblindade af fördomar eller missledda af inskränkta och enskilta åsigter."

"Methoden, långt ifrån att vara en hemlig, svår och invecklad konst, hvartill erfordras djupa insigter, ovanliga naturgåfvor eller en lång och mödosam lärotid, är lika lätt att fatta, som den är nyttig att utöfva. Med största skäl kan den anses vara en lycklig mechanism, använd på förstånds-förmögenheterna, som förkortar och understöder alla deras operationer samt befordrar en skyndsammare, friare och fullkomligare utveckling af alla menniskans agerande krafter, till idoghetens och förstånds-kulturens framgång och förädling."

Pag. 17. "Anblicken af denna central-skola, liksom hvarje annan stor och väl organiserad Lancasters skola, väcker den sublimaste känsla. Synen är både ny och öfverraskande, och öfverträffar ens mest spända väntan. Ordning, precision, activité, renlighet och en anständig munterhet, äro caractersdragen uti detta liksom egna samhälle. Man uptäcker ingenstädes den i andra skolor icke sällsynta taflan af vanskötsel, oreda, lättja, håglöshet, missnöje, ledsnad och harm. Man ser ingen af forntidens vresiga pedagoger, till egen och andras olycka, utom sig af passion; ingen hotande arm, som skrämer eleven till lydnad, inga ris, ingen ferla och ingen tortur. Man ser icke destomindre hela den unga, talliga massan oafbrutit, muntert och villigt framgå till samma mål. Förgäfves söker man, obekant med methodens mechanism, disciplin och effect, de dolda, lyckliga medel, som dertill bidraga: storheten i verkningen tyckes nästan oförenlig med den anspråkslösa enkelheten. Den skicklighet och de framsteg, monitörer och elever här ådagalägga i alla grenar af undervisningen, hållningen och hastigheten i manövern, allt vittnar om den fina takt och den fullkomlighet, hvartill de

hunnit uti utöfningen af sina respective skyldigheter. Systemets *physiska*, *intellectuella* och *moraliska* företräden framlysa ock öfverallt omisskänneligen uti elevernes friska, glada och helsosamma utseende, uti en förvånande hastighet i fattning och framsteg, i tilltagande kunskapsbegär, i goda anlag till rediga begrepp om rättigheter och skyldigheter, i vördnad för religionen, samt lydnad och tillgifvenhet för lagar, föräldrar och lärare."

Pag. 26. "Till hvilken grad den allmänna upfostran varit försummad före upkomsten af närvarande inrättningar, kan inhämtas af flera autentika upgifter. P. Colquhoun, Esq. LLD. uti sin år 1806 utgifna bok, *Treatise on Idigence*, upgifver summan af populationen i behof af undervisning till 1,750,000. Vid en sedermera år 1814 eller 1815 företagen noggrann undersökning, skall befunnits i London 120,000, och tillsammans i England och Wales, hvars population beräknas till något öfver 10 millioner, 500000 i saknad deraf. Genom de i sednare tider tillkomne Lancasterska, Bellska och Söndags-Skolor, har nu mera detta antal till den grad förminskats, att, om de lägre folkklasserna fortfara att, med samma ifliga begär, hädanefter som hittills, begagna alla dessa tillfällen till undervisning, skall England inom 20 à 30 år framställa en förvånande tafla af en allmän Moralisk och Intellectuel kultur."

Interessanta äro upgifterne om systemets framgång i Frankrike, Ryssland, Grekland, Danmemark o. s. v. I Tyskland synes det deremot hafva vunnit föga förtroende. Pag 37. "Predilection för de flera utmärkta upfostrings-methoder, som finnas inom landet, och må hända alldeles egna åsigter, hafva förledt en del litterati, att anse undervisningens mechanism snarare fjettra, än befordra en fri utveckling af förstånds-förmögenheterna, som bör vara sjelfva lifsprincipen i alla upfostrings-systemer. Följande korta utdrag utur "*Allgemeine deutsche Real-Encyclopadie für die gebildeten Stände*" torde bäst uplysa huru man bedömmer systemet. "*So hat*, säger Författaren, *denn England, Frankreich und das vornehme Europa überhaupt ein Lehrsystem, dessen todter mechanismus in Deutschland schon seit 50 Jahren geächtet und durch bessre Methoden zur wahren Menschenbildung verdrangt worden ist, mit einem Enthusiasmus aufgenommen, der eine gäntzliche Unbekanntschaft mit den Fortschritten der deutschen Padagogik und mit dem Geiste der Pestalozzischen Erziehungsidee verräth. Deutsche Dorfschulmeister leisten jetzt mehr für die Geistesbildung ihrer Schüler, als Lancaster und Bell, und kein Deutscher, der das einheimische Gute kennt, kan auf den Einfall kommen, uns eine Schuleinrichtung zu empfehlen, die wohl zur Civilisation des Pöbels in England und Frankreich brauchbar sein mag, aber, wo Menschen und Christen gebildet werden sollen, unzulänglich und zweckwidrig ist.*"

Att Pestalozzi deremot sjelf hyser en bättre tanka om systemet, ses af ett utdrag af det bref, som Förste Läraren vid Pestalozziska institutet i Yverdun skrifvit till Secreteraren vid Brittiska och Utländska Skol-societeten i London, och som Förf. infört på Engelska (pag. 105), men som vi här vilja öfversätta. "Underrättelsen om tillvarelsen af en Brittisk och Utländsk Skolsocietet, som Ni meddelt Hr. Pestalozzi "och, genom honom, de vänner, som omgifva honom, har varit synnerligen nöjsam "för oss alla; ty äfven vi äro öfvertygade "af erfarenheten, att det stora och goda "lyckas endast genom förenade bemödanden "af sanna menniskovänner. Hr. Lancasters "undervisningsmethod har länge varit oss

"bekant genom Natorps underrättelse der-"om. Det är onekligt, att genom hans för-"tjenstfulla bemödanden, skolornas meka-"nism blifvit i ganska hög grad förbättrad. "Här använda vi imedlertid icke de af ho-"nom föreslagna medel, ty, såsom hela vår "undervisning är beräknad på en allmän up-"fostran, och undervisning endast anses så-"som ett af medlen att befordra en fri ut-"veckling af själens förmögenheter, så hafva "vi dock att tacka Brittiska systemet för "mången dyrbar bekräftelse på Pestalozziska "grunsatsernas riktighet; och jag är öfver-"tygad, att ett allmänt införande af det "förra äfven skall lätta användandet af de "sednare. Edra mödor och deras framgång "äro vigtiga för oss, som söka lösningen af "samma problem med Er; och vi skola anse "det för lika mycket skyldighet som nöje, "att meddela er resultaterna af våra försök."

UTLÄNDSKA NYHETER.

Neapel. Blodscenerne i Palermo lära hafva varit faslîgare, än man hittills känt. En Tysk tidning återunstone berättar forloppet på följande sätt. D. 19 om aftonen var, efter tre dagars slagtande, militaren alldeles öfvermannad; flere hundrade lågo döda på gatorna, och de öfriga voro fångna. Kanoner, laddade med kartescher, voro planterade framför fängelset, för att på första vink nedskjuta de fångna. 3 à 4,000 stadsboar lågo äfven döda på gatorna. Styrelsen fördes af pöbelns anförare, som bildade ett slags senat, hvars despotiska befäl summariskt verkställdes af folket. Allmänna ropet var på oafhängighet och evig söndring från Neapel; men de, som först upstämt detta rop, hade redan försvunnit från scenen, eller om en och annan af dem visade sig, blef han ett offer för folkets raseri (?). Furstarne Cattolicas och Villefrancas hufvud (den sednare hade varit Minister under parlamentet, och bägge voro de ifrigaste revolutionärer) blefvo upsatta på stänger midt i staden; deras kroppar quarterades och upsattes på fyra särskilda gator. Många andra äro mördade, bland hvilka man nämner Hamn-Commendanten och Furstarne Paterno och Conto. Personliga hatets offer äro otaliga. En man, som försökt dolja några officerare, blef skjuten och upspikad på sin dörr. Ganska många hus plundrades, eller möblerna vräktes ut på gatan och upbrändes. Tusentals beväpnade bönder strömade allt jemnt till staden, och det troddes allmänt, att man, i händelse af hungersnöd, skulle först låta de fångna soldaterna svälta ihjäl. På alla fartyg lades embargo. Så vidt man kunde erfara, var den öfriga delen af ön lugn; men önskan om oafhängighet och söndring från Neapel var allmän. Endast Messina syntes benäget att antaga den proclamerade constitution, så vida regeringssätet förlades dit från Palermo. — D. 20 var lugnare. Erkebiskopen genomtågade gatorna, med korset buret framför sig, och förmanade till mensklighet och lugn. — En från Neapel afsänd expedition vägrades att inlöpa i Palermo, hvarpå den afseglade till Messina. — Den af Naselli i Palermo förordnade Giunta är af regeringen i Neapel bekräftad ad interim. — D. 25 ankom Bansan med sin escadre på Palermos redd och fann anarkien slutad och provisoriska Giuntans auctoritet lydd. En deputation var färdig att afgå till Neapel och för Konungen framlägga folkets önskningar. Bausan afseglade derpå till Messina, der högtidligheterna för constitutionens antagande redan länge rackt före hans ankomst. I Neapelska regerings-tidningen kallas General Church "en född Engelsman och genom sina tänkesätt främmande för Sicilien" och det förebrås honom öppet att, genom det gula bandets bortryckande från en borgare, hafva gifvit anledning till bullret. Han är också under escort afsänd till Gaeta.

I Neapel är fullkomligt lugnt, och från alla orter inlöpa underrättelser om folkets tillgifvenhet för constitutionen. Regeringen har utgifvit två vigtiga decreter, det ena om tryckfriheten, det andra om val-collegiernas öpnande. — Theatrarne stängdes d. 22 och 23 Julii, i anseende till de sorgliga underrättelserna från Sicilien.

Öfra Italien. Ryktet om Sardiniska regeringens afsigt att proclamera en constitution i Piemont bekräftar sig icke och synes icke sannolikt. Deremot säges nu, att folket i Cagliari yrkat sammankallande af Sardiniens Stamini eller Ständer. — I Ancona anläggas magasiner och repareras fästnings-verken. Det ser ut, som en främmande armé väntades. — PonteCorvo har ångrat och bedt om nåd. Benevento är ännu halsstarrigt. —

Nu berättas från Wien, att Carbonari börja röra sig äfven i Lombardiet, och att i Venedig

funns en klubb, kallad Vendita di S. Marco, till hvilken de illasinnade skola sluta sig. — Från Innspruck berättas, att en del af garnisonen der skulle d. 15 dennes anträda marchen till Italien, och att stora genomtåg af truppar väntades.

England. Drottningens bref till Konungen af d. 7 dennes har blifvit införd i The Times, sedan Lord Liverpool förklarat, att han ej fått befallning att derå meddela något svar. Brefvet är ganska långt och innehåller en målning af alla Drottningens lidanden; huru hon blifvit jagad ur Konungens, dåvarande Prinsens af Wales, palats, huru hon aldrig sökt skilsmässan, som endast var Konungens verk; huru hon blifvit försäkrad om ett lugnt och angenämt lif. "Detta gaf mig blott en ömklig ersättning för den bedröfvelse, jag kände öfver det sår, som blifvit gifvet allmänna sedligheten genom det olyckliga exemplet af lydnaden endast för E. K. M:ts böjelser, i synnerhet då jag besinnade, huru nationen blef bedragen, som med så stor frikostighet sörjt för kostnaderne vid vår förbindelse. Men ty värr var lugn och beqvämlighet för mycket, för att kunna bestås mig. Från E. K. M:s egen tröskel utgick förföljelsen mot modren till E. K. M:s barn. Hon förföljdes af spioner, ränkmakare, förrädare, som blefvo tillsatta, upmuntrade och belönta, för att ställa snaror för mig och lägga försåt mot dens ära och rykte, som E. M. nyss förut högtidligen förpligtat sig att ära och älska. Då jag slet mig ur de minas armar och gaf min hand åt Georg III:s son och närmaste arfvingen till Brittiska thronen, hade intet mindre än en röst från himmelen fordrats, för att ingifva mig fruktan för orättvisa. Huru förvånades jag då icke att finna förräderi mot mig anstiftas, meneder uttänkas och afläggas, en hemlig domstol tillsättas." Efter en målning af denna domstol, "hvilken uptäcktes hafva varit af sådan art, att mened inför den icke skulle räknas till förbrytelser mot lag," förekommer en klagan öfver den gamla Konungens död. Han hade skyddat oskulden, så länge han lefde; men sedan "blef den kortaste vägen till Kungagunst, att förtala E. K. M:s oskyldig gemål, att bedraga henne, ville säga att lägga en säker grund till rikedomar och titlar. Emot dylika anspråk förflögo i dunst alla talenter, dygder, lång tjenst, E. M:s egen personliga vänskap, E. M:s Konungsliga löften och försäkringar, skriftliga och muntliga. På sådan grundval upfördes E. M:s cabinett. E. M:t tog in i Sitt råd menniskor, mot hvilkas personer och grundsatser E. M. alltid yttrat den starkaste vedervilja. Nationens interesse, ja E. M:s egna känslor i hvarje annat afseende, offrades åt upfyllandet af E. M:s önskan att försvåra mitt lidande och göra min förödmjukelse säker. — — — Ur denna samvetslösa och onaturliga sammansättning hafva de mångfalldiga olyckor harflutit, dem nationen nu måste lida, och som framställa en massa af elände och förnedring åtföljd af handlingar af tyranni och grymhet, så att Eder Konungsliga fader, innan han sett sitt idoga, trogna och tappra folk underkastas dem, häldre förgåts i spitsen för detta folk. Då det blef en säker väg till ärestållen och rikedomar, att baktala, smäda och bedraga mig, hade det varit ett underverk, om ej baktalare, smädare och förrädare funnits i mängd. E. M:s hof blef mindre en skådeplats för bildade seder och förfinadt omgänge, än för nedriga ränkor och spefull qvickhet. Spioner, älskare af Bacchanalier och smutsiga intriganter svärmade der förut allvarsam dygd och ära haft sin samlingsplats. Att upräkna alla slags privationer och kränkningar, jag måst utstå, alla förolämpningar, som, ända från den dag då E. M. tillträdde regentskapet, till min afresa till fasta landet, hopades på mig, vore att måla hvarje slags personlig förolämpning, hvarje plåga, som utom physisk våldsamhet, kan tillfogas, en menisklig varelse." Derpå framställes huru Drottningen utstått allt detta, men tröstat sig genom sin dotters närvaro. Denna lycka var dock mer, än hvad som kunde henne tillåtas." På slafmarknader till och med har ropet: *o min mor, min mor! mitt barn, mitt barn!* frälsat girighetens offer från att åtskiljas. E. M:ts rådgifvare deremot, omenskligare än slafhandlarne, sleto kanslolöst barnet från modren." — — "E. M. har ryckt mitt barn från mig; E. M. har beröfvat mig rättigheten att vara tillstädes till hennes hjelp, att höra hennes sista böner för sin mor; E. M. såg mig ensam, öfvergifven och förkrossad, och valde det ögonblicket, för att fördubbla Sina förföljelser." Sedan angripes Mailändska commissionen, och det steget att tillställa, icke en öppen undersökning, såsom Drottning önskat, utan en parlamentets dom, under form af lag. Deremot protesterar hon. Konungen är kärande; Ministrarne sitta i domstolen; Konungen nämner Parer, ger dem högre värdigheter och embeten; Ministrarnes köpta pluralitet är känd; skulle deremot en pluralitet mot billen finnas, så kunna de, som utgöra den, skickas till sina regimenter, skepp o. s. v. "Att E. M:s Ministrar skola råda till sådant, är visst intet tvifvel underkastadt, då de hittills icke skytt någonting, ehuru orättvist och nedrigt det varit." I underhuset är det ej bättre. Drottningen protesterar således mot hvarje beslut

af parlament t anser sig icke vanhedrad deraf, och underkastar sig endast lagliga domstolar, med en ur folket vald jury. – Slutet lyder så: "Gift och dolk äro manligare medel, än falska vittnen och partiska domstolar, och mindre förfärliga, så vida lifvet är mindre dyrbart än äran. Hade E. M. nöjt sig med mitt lif, så hade E. M. fått det, med det enda vilkor att unna mig en plats i samma graf med mitt barn; men då E. M. vill sända mig vanärad i grafven, skall jag motarbeta företaget med alla medel, dem Gud mig förlänat."

Courrier de Londres yttrar sig, att detta bref uppfyllt sitt ändamål: att reta passionerna och partierna mot Konungen och landets högsta embetsmän. — Underrättelserna från England gå endast till d. 15; ty Engelska posten, som efter vanligheten, redan i Söndags eller sist i går f. m. bordt vara här, hade ännu icke ankommit i går aftons kl. 8. Den 15 hade öfverhuset åter sammanträdt och flere Lorder, som förut icke suttit, aflagt eden; bland dem Hert. af Leinster, som genast förklarade, att han, vid hvarje steg skulle sätta sig mot degradations-billen. (Lika sådan förklaring har Sir G. Noel, hvilken alltid förr understödt Ministrarne, nu afgifvit. Flera troddes följa exemplet). Beslut fattades, att Lorderne tills vidare dagligen skulle vara närvarande från kl 9 f. m. till kl. 6 e. m.; att Stor-Constablen och constablarne likaledes jemnt skulle vara där, för att hålla ordning; att hos Konungen skulle anhållas om en militär-vakt till Husets disposition, hvar dag ifrån och med d. 17, såsom vanligt vid impeachments. I militäriska samqväm talades om fyra läger, som skulle sammandragas. — Fonderne hafva sjunkit af fruktan för oroligheter. — Ofantliga vad äro redan slagna om utgången af debatterna. — Drottningen emottog ännu en mängd addresser; bland andra en från Edingburgh, af innehåll, att Hennes Maj:t snart måtte besöka Scottland; en från Fruarne i London o. s. v. — Hen. M. har verkligen flyttat till Lady Francis'a hus.

En Skotsk Prest har blifvit arresterad efter en predikan, under hvilken han bedt för Drottningen. Detta steg är stridande mot Skotska kyrkans privilegier, och man väntar allvarsamma föreställningar. En annan Skotsk prest blef tillfrågad, om han brukade bedja för Drottningen; och han svarade: Nej men jag skall säkert göra det, så snart Regeringen vill förbjuda mig det.

Spanien. D. 29 Julii var en liflig debatt hos Cortes om Handels-Utskottets förslag, att handeln med America måtte tillåtas främmande flaggor, i anseende till Spanska marinens otillräcklighet att skydda handelsfartygen. Finance-Ministern försvarade förslaget, Ultramarinska ärendernas Minister bestridde; och det återförvistes till ny undersokning. — D. 30 meddelte Inrikes Ministern Cortes underrättelse om händelserna i Neapel. Följande dagen uppstod en kort debatt, om Cortes skulle svara Ministern, att de inhemtat, eller med nöje inhemtat. Det sednare antogs. — Finance-Utskottet föreslog, att de till Juntan för allmänna krediten hemfallna gods skulle försäljas, betalningen få erläggas i Vales, och desse sedan uppbrännas. Detta beslöts, med ett af D. Calatrava föreslaget tillägg: att national-gods, enligt beslutet af d. 3 Sept. 1813, aldrig skola kunna göras till fidei-commisser eller falla i mortemain (död hand, klosters och dylika stiftelsers ägo). Äfven beslöts att hos Påfven anhålla om tillåtelse för Biskoparne att secularisera nunnor.

De i Navarra arresterade (se nästföreg. N:o) skola hafva röfvat posten mellan Soria och Burgos. Man har hos dem funnit correspondencer mellan flera städer och kloster, i synnerhet med en Franciscan i Cornado och en Dominican i Burgos. Orostiftarne kalla sig i sina proclamationer: Bourbonska royalister. — Portugisiska auctoriteterna hafva förklarat sig beredvillige att häkta hufvudmännen för Apostoliska juntan, om de blifit kände dem. Beskrifningar på personerne hafva derföre blifvit skickade till Portugal, och en Öfverste är verkligen redan utlemnad, hvilken skall hafva varit bland mördarne i Cadix d. 10 Mars. Ryktet om Erkebiskopens och flera förnäma Galiciers arrestering är alldeles ogrundadt.

Tyskland. Kejsaren af Ryssland är af Hans Österrikiska Maj:t inviterad till lustlägret vid Pesth, och om invitationen antages, kommer en dylik att afgå till Konungen af Preussen. Huru allvarligt Österrike menar (heter det från Berlin) kan ses deraf, att alla permitterade skyndsammast inkallas och sjelfve reserve-bataljonerne göras fyrfärdiga. — Hanauska tidningen får icke nämna händelserna i Spanien eller Neapel.

Turkiet. Ett förfärligt blodbad och bullerhar i Constantinopel ägt rum mellan Janitscharerna och andra truppar, i anledning af Ali Pascha af Janina.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 71. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 4 September.

Sine ira, studio et metu.

Tidens Lexicon.

(Forts. från N:o 69.)

Kronan. Detta ord har, under alla regeringar och alla regeringssätt i de sednare secler, beteknat någonting för sig sjelft bestående, från folket och dess interesse alldeles afskildt. Kronan har blifvit ansedd såsom en moralisk person, hvilken haft egna fördelar, kunnat för sig sjelf besitta egendom, till och med gått in i spekulationer som köpman och näringsidkare. Derigenom har också folket vant sig att behandla henne som något främmande för sig, dess egendom såsom annan mans, ehuru idéen dock icke kan vara någon annan, än att folket skulle hafva en gemensam egendom, under regeringens vård, för att nyttjas vid påkommande gemensamma behof. Men i begreppet om denna gemensamma egendom låg visserligen icke, att den skulle hårdna till en evig, oafyttrelig besittning. Detta missförstånd är bland de saker, som mest bidragit att sätta folk och regeringar i strid med hvarandra. Oberoende genom fasta besittningar, hafva de sednare fått ett besynnerligt begrepp om sin bestämmelse, och trott sig kunna vinna, då folket förlorar, och tvertom. Ända till småaktighet, ja till löjlighet, men säkert alltid till skadliga följder, har detta förhållande fört i många länder, besynnerligen i Sverige. Märkvärdigt är, att i alla länder, som i sednare tider gjort sig fria, har Kronan försvunnit såsom privatman.

Medborgare blef med sorgfällighet utstruket. Fransmännen skrefvo åter dit det med blod. Från den stund har man lärt sig att bäfva, så snart bladet slås up, där det står; det påminner genast om röda mössor och sansculotter. Så kan ett i sig sjelf oskyldigt, ja vördnadsvärdt ord blifva decrediteradt. Mången lag har länge sagt, att alla i staten äro lika i rättigheter; men nästan ingenstädes voro de det. Man förstod icke, att skilnad kan trifvas ihop med likhet; att rikedomen och snillet kan gifva rang, men icke inför lagen. Der fullkomlig likhet inför lagen finnes, der finnas *medborgare.* På alla andra ställen finnas Herrar och slafvar, om också slafveriet är till namnet afskaffadt. När skola vi lära det? — Denna stora villfarelse i språken blir den svåraste och sista att rätta.

Soldat har betydt machine, att bruka så väl mot som för medborgaren; någon gång handelsvara. Denna oriktiga bemärkelse har nyligen begynt med eftertryck raderas ut ur det Europeiska Lexicon; och om några år torde man icke mer se spår deraf.

Såsom detta menniskoslägte var uttrycket af statens fysiska styrka, hyllades det ock

framför andra. Lydnaden mot despoten — eller mot den som sträfvade att blifva det — ursäktade olydnad mot hvarje annan magt i staten, mot lagar och författningar. Den berättigade till allt, och den, som icke hörde till krigare-hopen, måste lida orätt och förolämpningar af denna privilegierade hop, utan att våga klaga eller utan att ens vilja det, emedan han visste, att följderna icke blefvo annat än kostnad och förargelse, ny orätt och förolämpning. Man led heldre något, man undvek häldre att någonsin möta det hyllade och öfvermodiga slägtet, än man sökte försvara sin rätt och anseende, där man var säker att hafva en motståndare, som ej erkände eller tvangs att erkänna likhet inför lagen. Domstolarne voro privilegierade, äfven då det icke behöfdes; Krigsrätter dömde de så kallade fäderneslandets försvarare äfven under freden. Då nu till denna gunst och dessa verkliga fördelar lägges fåfängans smickrande genom en yttre pragt, och en deraf härflytande framgång hos dårar och könet; var det icke underligt, att detta slägte förhäfde sig, att alla täflade om den lyckan att intagas i den stora privilegierade corpsen. Denna slöt sig skråmässigt inom sig sjelf; dess upfostran riktades endast åt ett mål, och medborgerliga kunskaper ansågos ej blott öfverflödiga, utan ock med förakt. Och hvarföre skulle man sätta något värde på dem? Man kunde vara dem förutan och ändock stiga till alla värdigheter. Tjensteår och alla befordrings-lagarnas föreskrifter, som iakttogos för andra menniskor, öfversåges då en fäderneslandets försvarare skulle hjelpas till en indrägtig tjenst i annan väg.

Deraf denna spänning, deraf detta ömsesidiga hat och förakt. Militären kände icke hvad folket led. Hans enda klagopunkt var soldens uteblifvande; hans fäderneslan var Furstens gunst. Man förstår lätt, att här talas om de länder, der arméen var värfvad; och i de mägtigaste stater var den så. Men tack vare Napoleons kolossala härar och krig. Han föranledde det allmänna införandet af national-beväpingen; och ifrån den stunden var soldaten icke mer främmande för medborgaren; tvertom, hvar soldat var medborgare, och hvar medborgare soldat. Efter den stunden begynte härarne att förstå folkets behof och önskningar; och att de lärt verksamt uttrycka dem, det hafva vi i år sett ögonskenligare än någonsin. Knektväldet och allt derpå grundadt våld har uphört. — Derföre hafva också Ultras, som förr ansågo arméerna för sin skyddsmur, nu lärt sig declamera mot knektvälde. Och ännu häftigare skola de declamera, då hela Europa fått smaka frukterna af den lyckliga upfinningen.

Statsbrott. Ingen bör af derivationen låta förleda sig att tro, det ordet betydde brott emot staten, t. ex. att hafva bestulit staten, illa förvaltat statens embeten o. s. v. Ingalunda: det betydde brott emot regeringen, eller ofta blott regeringens misstankar. Då folket gifvit sig ett regeringssätt och en regent, så är ett försök till deras störtande ett brott mot hela folket, och alldeles icke, såsom man inbillat sig, blott mot dem. I intet mål bör målsäganden hållas i okunnighet om ransakningens gång. Således, om offentlighet är stadgad i andra mål, bör den, med ännu större skäl och i ännu högre grad, finnas i dylika mål, der hela folket är målsägande. Alldeles tvärtom har man dock gjort. Om blott en narr blifvit angifven eller, för att vinna ett sken af vigt, angifvit sig sjelf för statsbrott, så stängde man fönster och spjäll, frågade, ransakade, ängslades, spionerade, bröt bref och slutligen födde nar-

ren väl, släppte honom &c., med vilkor att han aldrig skulle komma tillbaka. Med ett ord, man hindrade rättvisans gång, förnedrade sig sjelf och gjorde sig löjlig genom sin fruktan, i stället för att visa sig — och således blifva — trygg mot småsaker. En spetsbof, som varit ledsen vid lifvet eller ingen ting haft att lefva af, kunde genom ett narrspel prässa svettdropparna ur pannan på en regering, som icke behöft mer än att låta lagskipningen på vanlig väg näpsa hans tilltagsenhet. Många regeringar äro tryggare, än de tro sig sjelfva; den gamla politiska surdegen endast skrämmer dem ifrån att våga försöka sina grundvalar och inför hela verlden visa, hvarpå de bygga sin trygghet. Tiden är verkligen förbi för den ängsligt hemlighetsfulla politiken. Den som nu tror sig säker genom mörkret, han bedrager sig. Det enda som icke sviker, är den öpna redligheten och folkets förtroende. O att alla regeringar blott vågat vara så lyckliga, som de kunnat! att de sagt åt folket: sen här våra minsta handlingar! sen, hur vi i allt bemödat oss att göra det bästa! vår säkerhet bygga vi på Er. — Och den, som bygger på ett helt folks kärlek och förtroende, den bygger icke på lösan sand. *Ett helt folk* har aldrig blifvit besegradt.

Folket. Akta Er för den rå massan, som icke kan styra sig sjelf, och som kan styras af andra endast med jernspira. Alla dess tankar och böjelser äro till ondt. Första tillfälle att skada, första anderum hon får, första skymt Ni lemnar henne till frihet att handla efter behag; bryter hon ut i extravagancer. Lemnad det ringaste på egen hand, blir hon fullkomligt yr i hufvudet; Guds och menniskors lagar förmå icke att hålla henne inom skrankor, längre än bajonetter och brickor injaga fruktan

Så prediken J, korttänkte och fege varelser, som lika litet kännen menniskan och hennes bestämmelse. I hafven gjort folket till hvad det är, till pöbel. Med hälften af de summor, som åtgå till Er police, Edra vakter och Edra handklåfvar, hade det kunnat blifva bragt derhän, att intetdera af dessa medel behöfts. Men sådant hade kostat mer än penningar; det hade kostat förstånd och hjerta. Våldet är lättare att tillgripa; den dummaste, den makligaste kan använda det och uträtta underverk, blott de fysiska krafterna förslå. En graftystnad, en hemsk lydnad kan dermed åstadkommas — och mer behöfven J icke, för att skryta med Er konst att styra menniskor. Om ordet *Styrelse* är vördadt eller förbannadt, det gör Er ingen ting; om menniskorna nalkas Er med glad tillförsigt att få rättvisa (det enda samhället behöfver), eller om de med rysning smyga förbi Er boning, lika glada att slippa komma dit i egenskap af klagande, som af anklagade, sådant störer icke Er maklighet. Så snart tre menniskor äro tillsamman på en ovanlig tid, misstänken i genast stämplingar mot Er och Er magt. Nöjen, det fria lustiga folklifvet hatten J; ty Er misstänksamhet anar ondt, så snart menniskor äro tillsamman. Heldst skullen J önske att kunna draga en mur omkring hvarje individu; ty skingrade uppgöra menniskorna inga planer, och den ensamme handterar man hur man behagar. Samlas en mängd, utan att J kunnen hindra det; så förgiften J åtminstone deras glädje med påskrufvade stela bajonetter eller kringsmygande dolda brickor; lären hvar och en att i sin granne misstänka en spion. Annars kan ju ingen ansvara för den oroliga massan(?!?) — Och J hafven rätt; all magt, all auctoritet har det lyckats Er att göra förhatad. Samhällslifvet är så förgiftadt, att menniskorna, då de träffas, snart icke hafva något annat att tala om, än Edra

gräsligheter och intrånget i sina oskyldigaste gerningar. Stränghet och förmynderskap ökar allt jemnt nödvändigheten af stränghet och förmynderskap. Snart växer denna nödvändighet till en så enorm massa, att J måsten lemna allt handlöst och förbanna förderfvet — som J sjelfve frambragt.

"Vi sträfva efter det förbudna," lyder ordspråket. Detta är sannt för hvar och en, som icke sett eller tänkt sig menniskorna annorlunda, än J gjort dem. Hos den oförderfvade menniskan deremot ligger en sådan skatt af känsla för rätt, att pluraliteten åtminstone sträfvar emot det, som rätteligen *bör* förbjudas. Fötroendet gör oftast menniskan värd förtroende. Hvem är så stor usling, att han icke känner sig smickrad af den tanken: man tilltror mig beskedlighet och förstånd? Man har ju bland det lifligaste folk och i de stormigaste epoker, sednare tiders häfder känna, sett alla bajonetter vara otillräckliga att hålla massan på afstånd, men ett upspändt snöre, med de orden: Medborgare, gån icke öfver! hålla platsen alldeles fri. Men vi här i Sverige behöfva icke gå så långt efter exempel. Vår Konung, omkring hvilken allt andas humanitet, har ju vid sitt vackra Rosendal icke låtit upsätta förbud mot åverkan med andra ord än: "Almänheten anmodas vänligen;" och hvar såg man det strängaste placat frambringa en fullkomligare verkan? Allt är för vandraren en helgedom, icke derföre att han fruktar straff, utan derföre att han älskar den sanna populariteten och aldrig skulle förlåta sig att hafva bedragit den, som vågade tro på menniskors känsla af rätt och anständighet.

Nej, så länge magten icke nöjer sig med att blott upptäcka och beifra brottet, utan blandar sig i alla folkets handlingar, vare sig huru oskyldiga som hälst; så länge blifver frivillig lydnad mot lagen och magten en omöjlighet. Behandlar jag menniskan så att hon ser mig vara öfvertygad, att det bästa policesystem vore, att binda henne om natten och valla henne om dagen; så gör jag detta nödvändigt. Förbittrar jag, genom ett beständigt användande af magt, förbjuder jag hennes nöjen och andra handlingar, deri naturen lärt henne att hon bör vara fri som fågeln under himmeln, så blifva dessa nöjen, dessa handlingar slutligen brott. Den jag behandlar som skadedjur, tror sig sluteligen vara det och kan icke begripa, hvarföre han icke skulle göra ett skadedjurs gerningar. Med alla fria constitutioner i verlden, med de bästa lagar och ärligaste embetsmän, blifver folket ändock alltid ett elakt och olyckligt pack, så länge det icke förädlas genom förtroende till och aktning för sig sjelft.

Police. När gumman Justitia vandrade här på jorden och var blind, legde hon sig ur den lägsta hopen en axelbred ledsagare, som länge förde henne omkring, verkställde hennes befallningar och sprang ärender. Men här hände, hvad man ofta ser i verlden. Likasom en viss stor läkares dräng, hvilken, under en lång tjenstetid, dagligen sett sin herre practisera, bredt plåster, skrapat linskaf, sytt bandager o. s. v., slutligen begynte practisera sjelf; så fick äfven Justitias dräng lust att försöka sin lycka på egen hand, slog up egen boutique och blef förnäm. För syn skull och för att stärka förtroendet, fann han sig dock föranlåten att ännu bära namn af hennes dräng; men han tog så väldet från gumman, att nästan intet enda mål kom för hennes öron, förr än han i förmaket undersökt det på sitt vis. Brottmål i synnerhet älskade han, ty civila tvister äro i allmänhet något besvärligare att utreda; men för att komma tillväga med en anklagad, är det ofta nog att använda andra krafter än förståndets. — Imedlertid

fick ex-drängen stort inflytande och stort anseende. Man märkte detta i synnerhet, då gumman var krasslig.

Så upstod Police. Den har gripit omkring sig i hela Europa, så väl i constitutionella som despotiska stater. Öfverallt har den stört rättvisans vanliga gång, öfverallt inträngt i alla förhållanden och förbittrat dem, öfverallt misshandlat och förderfvat det fattigare folket, injagat fasa och hat för magten, skadat folkets karakter genom spioneri. I stället för blott rättvisans tjenare, har han blifvit en utväxt på dess ädla stam.

Policen har delat sig i den högre och lägre policen. Den högre är det egentliga fina spioneriet och har till föremål främmande magter och deras Ministrar, jemte alla sådana, hvilkas inflytande man fruktar. Dess sak är att verka utan éclat, och man har, under de mest utbildade spioneri-systemer, t. ex. Napoleons, sett den utan éclat föranstalta, det menniskor plötsligt försvunnit, utan att någonsin mer komma i dagen. — Den lägre policen är krögerskors, matrosers, nymfers och andra dylikas förmyndare. Man har påstått, att den är alldeles nödvändig i stora städer. Imedlertid hafva exempel på motsatsen gifvits. Så NB. till förstående, att rättvisans tjenare visserligen måste vara talrikare och vaknare bland en stor samling af menniskor, olika till näringsfång, seder och språk; men att police, i den mening den vanligen tages, icke är nödvändig, ty det orätta och skadliga kan aldrig vara nödvändigt efter naturens ordning. Arbiträra straff, tortur, och mera sådant, kan icke vara bestämdt för menniskan. Och äfven om städernas pöbel hunnit blifva så vild, att den måste styras med jernspira — hvilket likväl icke är bevist — så hvile åtminstone förbannelse öfver den, som förderfvar det tarfliga, ärliga landtfolket med godtyckligt våld och torture!

(Forts. e. s. g.)

Småsaker.

(Forts. från N:o 69).

Fråga till Anmärkaren.

Om en dom, gifven af hvilken laglig Domstol som helst, vunnit laga kraft, tror man väl, att den ändras derigenom att, efter anställdt åtal emot Domstolens ledamöter, desse dömas till ansvar för det de gifvit domen, och densamma förklaras hafva varit så lagstridig och för en part så förderflig, som möjligt? och om så icke är, hvad skäl kan då Anmärkaren hafva, att tro endast Konungens domar vara underkastade ändring, i händelse Domstolens ledamöter anklagas och fällas till ansvar för hvad de dömt?

I fall vi åter *filosofera* blott öfver frågan, huru det *borde* vara; skulle då Anmärkaren önska, att en Konungens dom — eller en laga kraftvunnen dom — aldrig medförde någon säkerhet förr, än man visste, om icke åtal mot Domstolarnes ledamöter komme att anställas för denna dom — hvilket man aldrig kan veta, så länge ledamöterne lefva? Och vore det godt, om våra tilldömda rättigheter berodde af en Öfverdomstol, hvars anlitande icke beror af oss sjelfva?

Hamburgska tidningen *Liste der Börsenhalle* har för d. 19 i sistl. månad en från Stockholm daterad artikel, som, i anseende till den korta tiden mellan den och en föregående, hvarpå den har afseende, synes hafva på extra väg och knappast från

Stockholm, kommit nämnde tidnings redaction tillhanda. Artikeln lyder så: "Efter hvad vi erfara, är Löfquist en ganska dålig varelse och har i Frankrike rymt från galererna, så att *Courierens* förmodan, att Hans Maj:t varit berättigad att ej betrakta honom såsom Svensk, är riktig." Den Hamburgska tidningen hänvisar härvid på en sin föregående numer, där en ur Stockholms Courier hämtad underrättelse förekommer om f. d. Landtmätaren Löfquists deportation till St. Barthelemy; och Stockholms Courier anser sig derföre föranlåten anmärka, att han alldeles icke *förmodat* det minsta angående Kongl. Maj:ts rätt att icke betrakta Löfquist som svensk, utan endast sagt, att enda förklaringen vore den, att han ej varit svensk. Aldraminst har Stockholms Courier gjort den falska slutsatsen, som förekommer i Liste der Börsenhalle. Stockholms Courier tror nämligen, att ingens egenskap af utländing beror på sättet, hur han upfört sig i främmande land eller kommit derifrån. Om Löfquist t. ex. varit väl eller illa känd i Frankrike, sådant hvarken ökar eller minskar Svenska regeringens rätt att betrakta honom som icke svensk. — Detta har Red. velat förklara, på det en tanke, som Red. icke hyst, icke må skrifvas på dess räkning af någon, som vore obekant med artikeln i Stockholms Courier och hade fått hela sin kunskap om saken ur nämnde Tyska tidning, hvilken kunde synas hafva hämtat sina upgifter ur Red:s blad.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

England. D. 17 Aug. ankom Lord Cantzleren i Öfverhuset kl. 8 och 40 min.; och Lorderne samlades. En mängd oppositions män från underhuset satte sig vid thronen; Rikets högsta domare omkring Cantzleren. Kl. ½11 förkunnade hurrarop, att Drottningen nalkades. Lorderne upstego; Drottningen helsade dem och satte sig, der underhusets ledamöter pläga sitta. — Lord Erskine framgaf staden Londons protest, och Hert. af Leinster en petition af valmännen i Middlesex, emot den påbegynta proceduren. Lord Caernarvon talte med eftertryck mot billen och väckte Drottningens största upmärksamhet. Grefve Grey förklarade sitt föresats (hvarmed han hoppades, alla Lorderne skulle förena sig), att, i fall man icke nedlade målet, gå juridiskt till väga. Han föreslog följande fråga till Domarne: "om nästa thronarfvingens gemål utom Riket kränkes af en utländing och samtycker dertill, är hon, efter en riktig förklaring af Statuten af Edvard III:s 25:te regerings år, skyldig till högförräderi?" Förslaget antogs; Domarne afträdde, återkommo efter 20 minuter, och besvarade frågan med Nej. — Derpå fingo Advocaterna å båda sidor tillåtelse att tala, sedan Lord Cantzleren underrättat Drottningens, att de ägde välja, om de ville tala nu eller någon annan gång mot billens grunder; men gjorde det nu, så stodo det dem framdeles icke öppet. Brougham valde det förra och talade öfver två timmar. Lord Cantzleren förkunnade, att, som blott två ombud skulle höras, ägde den andre att nu tala. Denman utbad sig upskof, och huset ajournerade sig kl. ½5. Hela dagen stördes lugnet icke. Den omätliga skaran, som följde Drottningen från och till sessionen, nöjde sig med att hurra för henne och häftigt skrika mot Hert. af Wellington.

"D. 18 var folkmassan mindre. Kl. ½10 kommo Drottningens Kammarherrar, och emottogos med bifallsrop. Straxt derefter kom Alderman Wood i sin chaise. Något öfver kl. 10 kom Drottningen, men reste kort derpå tillbaka. Då vakterna skyldrade för henne, behagade det folket ogement. I Charing Cross var uthängd en mycket stor inscription: "Konungen och Drottningen, lag och rätt för våra hustrur och döttrar; inga falska vittnen, conspiranter eller legda spioner." Man lyckades att hindra folket från sitt föresats att draga vagnarna. Vid Stefarten kl. 5 åtföljdes Drottningen äfven af Hertigarne af York och Wellington till häst. Åt den förre ropades: Lefve Fredrik! lefve Drottningen! Wellington helsades med: "Lefve Drottningen och armeen," och svarade: Yes, Yes.

Under sjelfva sessionen var samlingen af Storare och underhus ledamöter vida mindre än dagen förut. Grefve Derby framlade en petition af

3 à 4000 ansedda invånare i Liverpool mot billen. Hert. af Leinster gaf fram en petition i samma ämne af en enda man; petitionen mottogs icke. Derpå fingo Drottningens ombud företräde; och Denman höll ett långt och med skarpa satiriska drag upfylldt tal, deri han ville bevisa, att billen kunde anses såsom först nu ingifven, och det blott af den Lorden, som framlagt honom, emedan utskotts-betänkandet icke innehöll, att han skulle framläggas för huset. Den kunde icke anses såsom Bill of Indictment, då han börjar på Jesuitiskt sätt med en utsaga, som synes härledd från ett upbrusande moraliskt nit, hvilket man hoppats understödja med de i Italien så lätt verkställda bestrickningar och nedriga anslag. Nu inträdde Drottningen, beslöjad såsom gårdagen, åtföljd af Lady Hamilton, och hälsade Lorderne, som rest sig. En djup tystnad herskade och äfven från folket hördes ingen ting. Denman fortfor, protesterade i Drottningens namn, och bad Hennes Maj:t om förlåtelse, att han under sitt tal måst äfven hypothetiskt antaga Hennes brottslighet, då han aldrig kunde tro, att den kunde bevisas, och han sjelf, ehvad som ock genom köpt mened eller låga ränkor måtte genomdrifvas, aldrig skulle kunna visa någon annan, som usurperade Hennes ställe, den vördnad, hvartill gudomlig och mänsklig lag berättigade endast Henne. — Attorney General och Sollicitor-General besvarade hans argumenter, under det Drottningen var borta. Brougham duplicerade, och då han begynte intog Drottningen åter sin plats. Derefter annoncerade Lord King, att han följande dagen skulle göra en motion, att förkasta billen, såsom icke nödvändig hvarken för statens välfärd eller allmänna lugnet. Grefve Liverpool ansåg bättre, att motionen gjordes genast och debatten deröfver upsköts till följande dagen. Detta skedde, och huset ajournerade sig till d. 19 kl. 10 f. m.

D. 16 ingaf Marq. Lansdowne en petition af nästan alla trädhandlare i Riket om fri införsel af trävaror från alla länder. — Lord Holland förklarade sig vilja passa på det första lagliga tillfälle för att, i anledning af Ryska hofvets circulerande not, fråga, om Ministèren vore ense med de däri upställda grundsatser, hvilka hotade Europa med ett ändelöst krig. Grefve Liverpool erbjöd sig att gifva ett tillfredsställande svar; i Englands förhållanden till Spanien funnes ingen ting, som kunde föranleda fiendtligheter.

Då en man i dessa dagar besåg de präktiga vagnar, dem Drottningen låter göra sig, och hans ögon föllo på det kungliga vapnet med namnchiffern C. R., sade han: Jo, jo; det duger! Carolina Rex!! — Man har anmärkt, att äfven Anna Boleyn, innan hon dömdes, skref ur fängelset d. 6 Maji 1563 till sin gemål, Henric VIII, och bad om ordentlig rättegång (fair trial), i stället för den mot henne påbegynta procedure i Parlamentet.

Neapel. Lugnets återställande i Palermo bekräftar sig. I de öfriga delar af Sicilien har det icke varit stördt. De deputerade från Palermo, bestående af två Adelsman, två prester och två borgare, kommo d. 31 Julii på Neapels redd; men man visste icke, om de skulle få komma genast i land, eller om depecherna först skulle affordras dem. Messina har verkligen blifvit utsedt till residence för den nya Ståthållaren (Luogotenente generale), hvartill Furst Scaletta blifvit nämnd. Gen. Lieut. Fl. Pepe, bror till Öfvergeneralen Guglielmo Pepe, är afsänd till Palermo, för att undersöka tillståndet och vidtaga nödiga mått och steg. Krigsskepp med trupper hafva gått till Messina. Catanea, Siciliens tredje stad, har visat en utmärkt tillgifvenhet för thronen.

Regeringen i Neapel sysselsätter sig för närvarande hufvudsakligen med valen och anstalter till Parlamentet för 1820 och 1821, som öppnas den 1 October. De af Spanska constitutionen föreskrifna mellanskåf mellan valen af olika grader förkortas för tidens knapphet. Sockne-sammanträdena skulle ske d. 20 Aug., districts- d. 27 Aug. och provincial-sammanträdena d. 3 dennes. För denna gång kommer en specialdeputerad att nämnas och föra ordet vid valgiuntan. Han utser en prest och en husfader, hvilka sedan utnämna fyra andra medborgare, för att bilda den förberedande giuntan. Denna giunta vakar öfver lagens verkställighet i allt hvad valen angår. Provincerne nämna deputerade, i följande förhållande: Neapel 9 Dep. och 3 Suppleanter; Terra di Lavoro 8 Dep. 3 Sup.; Principato citeriore 6 Dep. 2 Sup.; Principato Ulteriore 5 Dep. 2 Sup.; Basilicata 6 Dep. 2 Sup.; Capitanata 4 Dep. 1 Sup.; Bari 5 Dep. 2 Sup.; Terra d'Otranto 4 Dep. 2 Sup.; Calabria citeriore 3 Dep. 2 Sup; Andra Calabria Ulteriore 4 Dep 1 Sup.; Första Calabria ult. 3 Dep. 1 Sup.; Molise 4 Dep. 1 Sup.; Abruzzo Citeriore 4 Dep. 1 Sup.; Andra Abruzzo Ulteriore 4 Dep 1 Sup.; Första D:o 3 Dep. 1 Sup.; Palermo 6 Dep. 2 Sup; Messina 4 Dep. 1 Sup.; Catanea 4 Dep. 1 Sup; Girgenti 3 Dep. 1 Sup.; Siracusa 3 Dep. 1 Sup.; Trapani 2 Dep 1 Sup.; Calatanisetta 2 Dep. 1 Sup., tillsammans 98 Dep. och 32 Suppl. Hela rikets folkmängd stiger till 6,734,234, hvaraf 5,052,361 för Neapel och 1,681,873 för Sicilien.

En hop besynnerligheter, dem Turinska hoftidningen innehåller om Neapel, bevisar mindre, hur det tillgår der, än huru Sardiniska hofvet tänker om saken.

Öfra Italien. Öfverbefälet öfver Österrikiska arméen i Italien får Grefve Frimont; men troligen Grefve Bianchi, Hertig af Casa-Lanzi, om det skulle komma till krig. — Från Wien berättas, att bemödanden från Spanien blifvit använda för att förmå Infantinnan Hertiginnan af Lucca till införande af en "democratisk regeringsform" i sitt land; men att de misslyckats.

Mad. Elise Bacciochi har dött i Triest.

Tyskland. Grefve von Buol-Schauenstein, Österrikisk Minister vid Förbundsförsamling i Frankfurt, har meddelat nämnde församling en af händelserna i Neapel föranledd märkvärdig note, hvari Österrikiska hofvet för alla medlemmar af Tyska förbundet framlägger den synpunkt, hvarur det betraktar händelserna i Nedra Italien. Deri skall sägas, att Huset Österrike, såsom Italiens naturliga beskyddare, fattat det beslut att, till tryggande af lugnet på Italienska halfön och de därvarande staters oafhängighet, låta truppar marchera dit; hvarjemte försäkras, att genom Österrikes försorg händelserna i Italien icke skola störa den allmänna freden i Europa. På de, genom Neapels exempel, åter upkomna faror för allmänna lugnet, hvilka härleda sig från politiska sällskaper, har allmänna upmärksamheten blifvit ledd, hvarigenom äfven de, till följe af Carlsbadska Congressen, under d. 20 Sept. sistl. år fattade förbundsdags-beslut tillräckligen rättfärdigas. Dessutom har från de politiska förhållandernas nuvarande läge anledning blifvit hämtad att önska påskyndande af de steg, hvartill sista Wiener-Congressen lagt grund o. s. v.

Äfven omtalas en Österrikisk note till Italienska hofven, deri de försäkras om skydd för deras oafhängighet och deras områdens integritet. Händelserna i Benevento och Pontecorvo skola hafva gifvit anledning till denna förklaring. Ty Neapolitanska regeringen synes just icke tänka på eröfringar. Nästan kunde man säga det samma om Benevento och Pontecorvo. — Man anser dessutom såsom afgjordt, att Österrikiska regeringen afgifvit communicationer till de öfriga stora magterna i Europa, i anledning af Neapelska affärerna, och att allt, hvad som rörer de ytterligare mesurer i detta afseende, beror på resultaterna af den underhandling, som i anledning deraf kommer att äga rum och torde öpnas i början af denna månad. Österrike skall till samlingsplats hafva föreslagit staden Pesth i Ungern, där de fem hufvudmagternas Ministrar skulle infinna sig, äfvensom, enligt hvad nu försäkras, Kejsar Alexander och Konung Friedrich Wilhelm personligen. Det tros, att Marq. de Caraman och Lord Stuart skola förses med fullmagter för ändamålet; och Furst Hardenberg uteblifver förmodligen icke.

Spanien. Cortes hafva antagit Finance Utskottets förslag om nationalgodsens försäljande och betalningens erläggande i vales, och till och med i räntsedlar (coupons).

Öfver det vid hufvudstaden sammandragna läger tros Quiroga taga öfverbefälet. — Orsaken till oron i Galicien tros ligga egentligen deri, att landtfolket, som nu icke mer, såsom fordom, får gå på arbete till Portugal, blifvit missbrukadt af några fordna partichefer. Staden Grenada är så godt som blokerad af röfvareband och folket ville resa sig i massa mot dem.

Frankrike. Konungen har updragit Engelska Ministern att till Konung Georg IV framföra Sin tacksägelse för det utmärkt artiga sätt, hvarpå Hert. Decazes blifvit emottagen.

Man har anmärkt, att i Paris bygges utomordentligt många och präktiga hus; emedan rörelsen stadnat och penningarna ligga ofruktbara hos kapitalisterna.

Ryssland. H. M. Kejsaren har skänkt Storfurst Constantin de i Woiwodskapet Masovien belägna Lowicz'ska godsen, och förklarat Storfurstens nuvarande Gemål, Johanna Grudzinska, för Hertiginna af Lowicz, till hvars barn äfven Hertigliga titeln kommer att sträcka sig.

Stockholm. Nu mera berättas med visshet, att H. M. Konungen inträffar här d. 10 dennes.

Under sistl. vecka, eller från den 26 Aug. till d. 2 Sept., är på metallvågen här dels utclarerad, dels under lastning lagdt circa 11,100 Skeppund af alla sorter.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 72. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 7 September.

Sine ira, studio et metu.

Betänkande af Engelska Öfverhusets Utskott öfver regleringen af trädvaruhandeln på Norra Europa och Englands Nord-Americanska colonier:

Utskottet har sammanträdt och skridit till afhörande af vittnen öfver de i detta betänkande framställde punkter; och då utskottet förnummit, att en orolig väntan herskade hos handlande och skeppsredare, i hänseende till det system, som parlamentet kunde finna för godt antaga för den blifvande regleringen af trädvaru-handeln på norra Europa och de Nord-Americanska colonierne; så har utskottet ansett sig pligtigt, att först vända sin upmärksamhet på detta ämne. Utskottet ser sig ur samma grund föranledt, att underställa huset resultatet af sin undersökning, utan att afvakta slutet af de undersökningar, dem Utskottet, i följd af husets instruction, anser sig böra anställa i afseende på andra grenar af Brittiska handeln.

De upmuntringar, man förunnat införseln af trädvaror från Brittiska colonierna i Nord-America, medelst dryga afgifter på trädvaror från främmande stater, äro af seddnare datum, och synas icke hafva utgjort någon del af landets commerciella eller colonial-politik före sista kriget. Ända till år 1809 hade liten eller ingen afgift blifvit lagd på de åtskilliga slag af timmer; detta och följande året föranledde likväl naturen af vårt politiska förhållande till Baltiska magterna, den farhåga, att en stor svårighet skulle yppas vid anskaffandet af det vanliga timmerförrådet från den trakten, ej allenast för allmänt husbehof, utan i synnerhet för skeppsbyggeriernes räkning.

Man fann emedlertid, att tillräckligt timmer, fast af sämre slag, var att tillga i de Brittiska colonierna i Norra America. Men då detta var en ny handelsgren och någon risk och ovisshet underkastadt, fann man lämpligt att skänka Canadiske trädvarorne fördelarne icke allenast af frihet från all taxa på sådant, som var tjenligt till skeppsbyggeri, och af en högst obetydlig afgift på alla andra sorter, utan äfven af en betydlig tillökning i afgiften för norra Europas trädvaror. Höga ständiga taxor och en temporär krigsafgift, blefvo derföre stadgade för alla sorter trädvaror utrikes ifrån, genom Georg III:s 49 act, cap. 98, hvilken fördubblades genom Georg III:s 50, cap. 77; och dessa blefvo sedermera till vissa delar förökade genom Georg III:s 51, cap. 95 och genom Georg III:s 52, cap. 117 och en afgift af 25 proc. öfver alla de ständige afgifterne lades dertill genom Georg III:s 53, cap. 33.

De åtskillige förutnämnde afgifter faststälides och consoliderades sedermera genom Georg III:s 59, cap. 52; och en ur nämnde

äct tagen tabell öfver detaillerne utaf nu varande afgifter på alla sorter tvädvaror från främmande länder, är bifogad detta betänkande.

Utskottet har blifvit underrättadt af de Konungens Ministrar, som äro ledamöter i Utskottet, att de Canadiske köpmännen aldrig fått anledning att tro, det någon af dessa pålagor skulle blifva ständig. En förmodan vann dock insteg, att den först bestämda taxan af P:d 2 1s. skulle för längre tid fortfara; men en slik förmodan upstod aldrig med skäl, i afseende på krigstaxan och den år 1813 stadgade afgift, och friheten från afgift på Canadiskt timmer har alltid varit temporär och skall, om den icke af parlamentet förnyas, uphöra i Julii 1820, fastän man låtit vederbörande förstå, att den torde till Mars månad 1821 vidare förlängas. Denna åsigt af ämnet har blifvit Canadiska köpmännen beständigt meddelad uti åtskillige communicationer, hvartill denna fråga emellan dem och Commerce-Collegium beständigt gifvit anledning.

Utskottet har derföre icke insett, att det existerade någon omständighet, förenad med den period, under hvilken, eller de ändamål, för hvilka dessa afgifter blifvit stadgade, hvilken kunde förhindra dem eller ock Parlamentet, efter återvinnandet af en allmän fred, från pröfningen af en så vigtig fråga, som den om en blifvande reglering af denna väsendtliga handelsgren, med hänseende till rikets beständiga nytta och allmänna välfärd.

Under detta förhållande, har Utskottet trott sig böra hämta uplysningar af personer, som genom erfarenhet voro mest berättigade att yttra sig i följande ämnen:

Först: förhållandet af de trädvarors godhet, hvilka införas från Norra Europas åtskilliga hamnar och från de Nord-Americanska Colonierne;

För det andra: jemförelsen emellan priset och lättheten att anskaffa dessa åtskilliga arter af trädvaror, utan afseende på den taxa, hvarmed de blifvit belagde;

För det tredje: den rigtning, hvilken afgifts-systemet, gällande sedan åren 1809 och 1813, har gifvit landets handel och förbrukning, hvad trädvaror angår; och

För det fjerde: den sannolika verkan, som en betydlig förminskning eller förändring af dessa afgifter kunde hafva på landets förbrukning, på dess handel med Europa och colonierne samt på de särskilda personers interesse, dem det rörer.

Utaf den tall, som från Norra Europa införes, anses den Norrska såsom den varaktigaste, ehuru af mindre dimensioner; i godhet dernäst räknas den, som kommer från Baltiske länderne, isynnerhet från Danzigs och Rigas hamnar. Det svenska timret upgår ganska nära det Preussiska i godhet. Det timmer, som införes från Memel, Danzig och Riga, är för skeppsbyggeriet det tjenligaste. Det Nord Americanska timret är mera mjukt, mindre varaktigt och hvarje sort deraf är, fastän i olika grad, mera utsatt för att murkna, än det som Norra Europa frambringar. Den röda tallen, hvilken emedlertid står i ett ringa förhållande till andra timmersorter och större delen hvaraf, fastän införd från Canada, är en de förenade Staternas product, skiljes från den hvita tallen genom dess större varaktighet.

I det hela är det intygadt af en af Commissarierne vid Hans Majestäts flotta, en man af den utmärktaste praktiska kunskap, erfarenhet och skicklighet, att Canadas timmer, så väl ek som tall, för Skeppsbyggeriet icke äger hälften af den varaktighet, som samma trädslag från Norra Europa; att det är isynnerhet utsatt för svamp, som åter är en förelöpare till för-

murkning; och att det blifvit anmärkt af andra i saken kunnige män, äfvensom af honom sjelf, att i de flesta fall, då Americanskt timmer blifvit bragt i contact med andra länders, har det alltid haft en förstörande verkan på det, som dermed stått i förening.

Resultatet af dess användande till andra byggnader är, enligt timmer-handlandes och byggmästares intygande, ungefärligen detsamma.

Canada-tallen är, i anseende till sin storlek, tjenligare än någon annan till bogspröt och master, när de göras af ett enda träd, för hvilket ändamål den kan användas utan de menliga följder, som äro förenade med dess infogning i sjelfva skeppsskråfvet. Och där masten göres af flera stycken, synes den kunna nyttjas med fördel, i vissa delar. Det mjuka hvita tall-timret anses också bättre, än något annat, till packlårar, bildhuggeri, formar, musicaliska instrumenter, blindor, och andra saker, der lätthet och frihet från qvisar är behöflig.

Utan afseende på den skillnad, som upkommer genom tullens belopp, kan äfven tillräckligt qvantum af trädvaror, oberäknad dess större duglighet, anskaffas genom olikheten i frakt och transport-kostnad, för ett ojemförligt bättre pris från Östersjön, än från norra Amerika. Såsom omkostnaderne likväl nödvändigt äro olika, allt efter de olika hamnar, der skeppningen sker, måste Utskottet, i afseende på denna punkt af dess undersökning, hänvisa till en tabell i bihanget, hvilken innehåller en tillförlitlig beräkning af timmer-priser från hvarje hamn, med upgift på tull, fragt, umgälder, vinst och inköpspris.

Afgifts-systemet, som varit gällande sen år 1809, och vidare de följande åren iakttaget, har dock föranledt ett allmännare bruk (hvilket ingen annan omständighet har kunnat vålla) af Canada-timmer till upförande af hus här i landet, isynnerhet af mindre byggnader, underkastade alla de olägenheter, hvilka anses åtfölja det. Äfven i skeppsbyggeri har det blifvit mera användt än fordom; och Utskottet har bifogat en berättelse, inlemnad af Sir Robert Seppings, om den större eller mindre varaktighet af fregatter, som byggas af tall från Canada och Norra Europa; men bruket af Canada-timmer har nu uphört i Kronans varf, i anseende till den ofördelaktiga verkan af dess användande. Åtgången af trädvaror från norra Europa har smånigom aftagit, hvilket har förorsakat ett afbrott i handeln med dessa länder, besynnerligen med Norrige, hvars innevånare, oaktadt det företräde de städse gifvit Brittiska varor, äro icke allenast beröfvade medlen till dessas förbrukande, utan ock till betalande af dem, de redan fått och för hvilka de stå i en skuld af nära en half million, så att exporten af manufacturvaror minskats till en grad, som icke kan beräknas endast genom jemförelsen med de directa exporterne till dessa land, då det synes, att en ansenlig del af de manufakturvaror, som förbrukas i dem, införes öfver Tyskland.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

England. D. 19 Aug. Lorderne Kings och Greys motjoner om billens återtagande förkastades med 116 och 115 rösters pluralitet. General-Procuratorn framställde anklagelse-punkterna, som dock icke hunno slutas samma dag, utan fortsattes den följande:

General-Prokuratorn sade: "Jag infinner mig nu infor skranket, för att fullgöra den pligt, J ålaggen mig, då jag omnämner de omständigheter, som genom vittnen skola bevisas, rörande de uti inledningen till den for Er framlagda billen förekommande anklagelser. — Efter några anmärk-

ningar öfver nödvändigheten för honom att utan förbehåll berätta facta, som skola såra hvarje dygdig och ärbar menniskas délicatess, försäkrar General-Prokuratorn, att han sorgfälligt skall undvika att berätta annat, än hvad han, efter egen öfvertygelse, tror nödigt att anföra som öfvertygande bevis. Hans berättelse börjar vid den tidpunkt, då Drottn. reste till fasta landet. Det är allmänt kändt, att Drottn. lemnat England 1814, icke af tvång, såsom hennes rådgifvare låtit förstå, utan af skäl som H. M:t ensam känner.

Brougham ville tala. Gen. Proc. beklagade sig, att han blifvit afbruten och vädjade till Kammarens öfverseende. Brougham envisades, men nödgades tiga.

Gen. Proc. tog åter till ordet: 1814 lemnade Drottn. landet. Hon begaf sig först till Brunswig och sedan till Italien. H. M:t anlände till Milano och dröjde der trenne veckor. Under vistandet derstädes blef den uti inledningen till billen och i alla handlingarne så ofta omnämnde personen, Bartolomeo Bergami, antagen uti Drottningens tjenst såsom löpare, lakej eller betjent. Han var då utan tjenst, men hade förut varit i tjenst hos flere personer och, ibland andra, hos General Pino. Ifrån Milano begaf H. M:t sig till Rom och derefter till Neapel, dit hon anlände den 8 November 1814. Bergami hade då blott tre veckor varit i H. M:ts tjenst. Innan Drottningens ankomst till Neapel, hade den unge W. Austin, för hvilken H. M:t hade mycken omsorg, alltid legat i samma kammare, som H. M:t. Natten efter d. 8 var Drottningens sängkammare uti en motsatt flygel af byggnaden till den, der betjeningen och löparen Bergami lågo; och W. Austin låg i Drottn. kammare. Följande dagen den 9 November befallte Drottn., att Bergami skulle ligga i ett rum, gränsande till hennes sängkammare, och att Austin hädanefter icke skulle ligga i samma rum som hon. Denna befallning förvånade alla personer i huset. Det fanns en öppen ingång från Bergamis rum till Drottningens sängkammare; och det skall fullt bevisas, att den uti inledningen till billen nämnde otuktiga beblandelsen börjat om aftonen den 9 November och fortfarit ända till det ögonblick, då nämnde person lemnade H. M:ts tjenst. Aftonen den 9:de for H. M. på Operan, men återkom ganska tidigt. Pigan, som hade upsigt öfver rummet, såg, att Prinsessan var uti en häftig sinnesrörelse. Hon befallte henne gå ut, med tillsägelse, att Hon ej mer behöfde henne och med befallning att ej insläppa Austin. Hon såg sedermera Drottningen gå in uti Bergamis kammare, der han då vistades för första gången. Pigan gick ut, men fattade starka misstankar, som följande morgon ökades, då hon såg Drottningens säng i samma tillstånd som aftonen förut, under det att man tydligen kunde märka, att två personer legat i Bergamis säng. Denna morgon lät Drottn. icke, såsom vanligt, kalla sina fruntimmer, utan dröjde qvar i Bergamis rum till långt in på dagen. Flere ansedde personer infunno sig för att upvakta, men hon emottog ingen enda. Åtskilliga andra omständigheter tjente att bevisa begynnelsen af denna skandalösa och vanhedrande förtrolighet. Bergami visade sig dagligen högdragnare mot den öfriga betjeningen och tog sig mera utseende af viktighet, i samma mån som han fick inflytande hos Drottn. Några dagar derefter gaf Drottn. en maskerad bal åt den person, som då innehade Neapels thron, icke hemma hos sig sjelf, utan i ett Kungligt hus. H. M:t förklädde sig först till en Neapolitansk bonde; men Hon dröjde ej länge qvar på balen i denna drägt. Hon återvände till det hus, der hon klädt sig, men i stället att gå dit med sina fruntimmer, lät Hon kalla löparen Bergami och gick med honom in uti ett rum, för att med hans tillhjelp omkläda sig. Det syntes, att Drottn. ville omkläda sig i en kostym af "Historiens Genius," på någon annans inrådan. Denna klädsel, eller rättare brist på klädsel, var ganska oanständig. Det är bevisligt, att denna förändring af drägt skedde i närvaro och med tillhjelp af Bergami, och att ingen annan var närvarande. På detta sätt förklädd återvände H. M:t till balen. Slutligen återkom Hon och förklädde sig till Turkisk Bonde; Bergami tog samma kostym, och de återvände tillsammans till balen. Således visade sig denne betjent tillsammans med Prinsessan af Wales på en bal, der hela hofvet och adeln i Neapel voro församlade. Bergami dröjde ej länge qvar der. Han återkom, efter utseende ganska missnöjd, och ett rykte gick bland betjeningen, att han lidit något förolämpande. Kort derefter ankom Drottn. och sökte förmå honom att återvända till balen, men han fortfor i sin vägran, och Drottn. återvände ensam. Men hon kom snart tillbaka och gick in uti de, på sätt förut är sagdt, belägna rummen. Hela huset anmärkte, att H. M:t stog upp om mornarne vid samma tid som Bergami, och att han, ehuru, då ännu blott löpare, vanligtvis frukosterade med henne uti ett rum, skildt från det öfriga huset. Man har sett dem promenerande arm i arm tillsamman på en terrass. Bergami blef en dag sparkad af en häst, och så stort var hans inflytande på

Drottn., att hon antog en betjent för att sköta honom. Denne betjent låg nära intill Bergamis kammare, och tre till fyra gånger såg han Drottn., sedan betjeningen lagt sig, komma ifrån sitt rum in uti Bergamis och uppehålla sig der längre tid. En dag hörde han ett buller, som öfvertygade honom, att Prinsessan och Bergami kysstes. — Drottn. uppehöll sig i Neapel ifrån November ända till Mars; och det skall bevisas, att, under denna tid, förtroligheten emellan Prinsessan och Bergami tilltagit. Vid afresan från Neapel, öfvergafs Drottn. af större delen Engelsman, som åtföljt Henne. Det är ganska afgjordt, att om också desse personer icke hade någon kunskap om Drottningens förtrolighet med Bergami, hade åtminstone något rykte härom hunnit fram till dem. I Neapel inträffade en annan händelse, som också bör berättas. Det gafs en maskeradbal på theatern S. Carlo. Drottningen begaf sig dit med Bergami och en Kammarfru vid namn Dumont. Deras kostym var så oanständig, att, när de inträdde, tecken af missnöje visade sig från alla sidor, och de nödgades hastigt begifva sig derifrån. I Mars 1815 reste Prinsessan från Neapel till Rom och tillbragte der två till tre dagar. Derifrån begaf Hon sig till Civita Vecchia, hvarest Hon gick om bord på fregatten Clorinda, för att segla till Genua. Bergami gjorde då ännu tjenst som löpare och lakej. Vid ankomsten till Genua hade Drottn. ingen dame af anseende qvar i Sitt sällskap. Man märkte en ökad förtrolighet emellan Henne och Bergami. Han åtföljde Henne på Dess promenader till häst och fots. Han låg alltid nära H. M:s Kammare, der sängen aldrig var i oordning, då deremot Bergamis säng alltid tycktes hafva varit begagnad af två personer. Det var här, som Bergami, uti April månad, införde i Prinsessans hus sin mor, sin dotter, sin bror och sin syster. H. M. säger sig sjelf hafva vetat, att Bergamis dotter var oäkta och född af en annan än hans hustru. Prinsessan var i Genua till d. 15 Maji, då hon reste till Mailand. Lady Charl. Campbell kom der till H M., men lemnade Dess tjenst vid slutet af månaden. Bergami införde då i Drottningens hus en sin syster, kallad Grefvinna Oldi; och H. M. tog henne till sällskap på sina följande resor. Bergami var ännu löpare. På samma tid hade W. Burrell kommit till Drottningen. Under sitt vistande i Venedig, hade H. M. en dag efter middagsmåltiden blifvit ensam i ett rum med Bergami och en betjent, som såg Henne taga en gullkedja, gifva honom den och slutligen hänga den om hans hals. Bergami tog den af sig, hängde den omkring Prinsessans hals; och denna lek räckte en stund, i närvaro af en tredje person. En eller två dagar derefter återreste hon till Mailand och Burrell lemnade Henne. Hon hade således icke mera qvar någon Engelsman, och Hennes upförande mot favoriten blef så mycket friare. I sin Villa vid Como skänkte Hon honom en af sina klädningar, hvilken han brukade till natträck. Då visade Hon sig mera förtrolig med hela sin betjening. I Augusti reste Hon till berget St. Gotthard, och på ett ställe, der Hon stadnat för att spisa middag, gick hon tidigt in i en sängkammare med Bergami och var der länge. I en annan stad valde Hon en mindre beqväm boning än den, som hon bebott på en annan resa i Italien; emedan vid sidan var för Bergami ett rum, som hade dörr in till Hennes. I Bellenzona fick han komma till Hennes bord i sin löparedrägt, och ifrån denna tidpunkt har han alltid haft den äran att spisa middag med sin Kongl. matmoder, äfven som han redan långt förut fått frukostera [illegible]. Under denna resa besökte Hon äfven Lugano, der samma ordning i anseende till sängarne och samma förtroliga umgänge ägde rum. På återvägen bosatte Hon sig nära Como på Villa d'Este, och der syntes, att Hon beslutit uphöja Bergami till en rang inom Hennes hus, som mera svarade emot den makt, han der utöfvade; följaktligen befordrades han till Kammarherre. H. M. reste derefter till Genua, och gick den 15 November om bord på Hans M:s skepp Leviathan, der man förut inredt rummen så, att Hon kunde ega alla Hennes rang tillkommande beqvämligheter och en för Hennes kön erforderlig aflägsenhet; men så snart Hon kommit om bord, förändrade Hon alla dessa inrättningar och gaf åt sin Kammarherre det åt Hennes fruntimmer ämnade rummet. Efter att hafva besökt ön Elba, återvände Hon till Palermo och begaf sig till hofvet på Sicilien, förande med sig Bergami, präktigt klädd. Derifrån reste Hon till Messina, hvarest Hon hade tre kamrar, af hvilka H. M. begagnade den ena, Grefvinnan Oldi den andra, och Bergami den tredje: när Drottn. gick in, tillslötos de tre dörrarne på en gång. Der såg man Henne uti negligé gå in i Bergamis kammare. Man hörde henne kalla honom sin "vän," sin "älskade," sitt "hjerta." Den 6 Januari 1816 gick Hon med sin Kammarherre om bord på skeppet Clorinda, hvarpå han korrt förut varit Henne följaktig i egenskap af löpare. Kapiten Pechell, som hade befälet på detta skepp, lät Prinsessan förstå, att Hon borde spara honom den förnedringen att sitta till bords med en så simpel karl som Bergami.

Prinsessans upförande vid detta tillfälle visade, att Hon sjelf billigt insåg sina felsteg; ty, i stället att beklaga sig, svarade Hon, att Hon skulle taga sig tvenne dagars betänketid i anseende till hvad Hon borde göra i följd af denne Officerares framställning. Och hvad gjorde Hon? Hon vägrade att spisa vid Kaptenens bord, för att vid sitt eget hafva sällskap af Bergami och Grefvinnan Oldi. Hon fortsatte resan till Syracusa, hvarest samma fördelning af rum iakttogs, medelst en lönntrappa, och Hennes vistande derstädes utmärktes af samma sjelfsvåldiga upförande. Den 30 Januari 1816 reste Hon till Catanea och förblef der någon tid, med bibehållande af de samma för Hennes okyska umgänge gynsamma inrättningar. H. M. och Bergami lade sig vanligtvis förr än de andre personerne i huset; och en omständighet visar tydligen, att Hon en viss dag, i stället att ligga i sin kammare, hade lagt sig i Bergamis. Man såg Henne följande morgonen med ett örongått under armen, på hvilket Hon vanligtvis satte sig; Hon kom då utur Bergamis kammare, oklädd och efter utseende nyss uppstigen. Dessa omständigheter skulle, vid hvilken domstol som helst i Europa, vara tillräckliga för erhållande af en bill om äktenskaps-skillnad. Men det finnes dessutom bevis, som ej lemna den minsta skugga af tvifvel om desse begge personers brottslighet. Bergamis barn låg stundom hos Drottn., som äfven stundom kallade det Prinsessa. Naturligtvis hyste detta barn en motsvarande tillgifvenhet, och när det märkte, att Drottn. ej var hos det, började det gråta; vid sådana tillfällen stillades barnet af Grefvinnan Oldi, när Hon tillkallade dess "mamma," (ty Drottn. hade tillåtit detta,) och insöfde det åter. Ty då dessa omständigheter tillkommo, sedan Drottn. gått att ligga sig, visade de tydligt, att H. M:t icke var i sin egen säng, och andra facta ådagalägga lika tydligt, att Hon öfverlemnade sig åt sina böjelser. I Catanea utverkade Hon för sin Kammarherre Maltheser-korset; och ehuru Hon i början varit besökt af adeln, öfvergafs Hon, så snart Hennes upförande blef kändt, oförmärkt af alla dem, som satte värde på sitt goda namn, och som skulle hafva rodnat att gilla ett så sjelfsvåldigt lefverne, genom delaktighet i Hennes umgänge.

D. Holland var ej qvar i Drottningens tjenst ända till Hennes ankomst till Catanea; han hade lemnat H. M:t i Venedig. Ifrån Catanea begaf Drottn. sig till Augusta, och ej nöjd med de hedersteckEN Bergami redan hade, utverkade Hon för honom af Sicilianska regeringen ett Baroni, hvaraf Hon gaf honom titel, då Hon talade henom till. H. M:t hade låtit måla sig som Magdalena (Synderskan eller Botgörerskan?) under sitt vistande i Augusta; den lilla Victorino och Bergami hade också blifvit portratterade. På denna tafla föreställdes H. M:t på ett ganska oanständigt sätt. Ifrån Augusta seglade Hon till Tunis. Det är af vigt att utförligt beskrifva de inrättningar, som gjordes om bord på skeppet. I början var Bergamis sängkammare aflägsen från Drottningens; men man hade möblerat en annan jemte Drottningens, och den enda tillgången till H. K. M:ts sängkammare var igenom Bergamis. Dessa inrättningar voro desamma, som H. M:t gjorde öfverallt, och Bergamis säng var så ställd, att han kunde se Drottn. i sängen. Det skulle vara svårt att förklara, hvarföre dessa inrättningar skett, om icke andra omständigheter bevisade, att ett förtroligt och oanständigt umgänge ägde rum emellan Henne och Bergami. Ifrån Tunis seglade Hon till Utica. Morgonen efter H. M:ts ankomst till denna stad, d. 8 April 1816, gick Bergami in uti H. M:ts sängkammare, förrän Hon upstigit, och han var den ende i Hennes svit, som hade fått tillträde till Hennes person. Hvad skäl kunde hon hafva att icke bevilja denna rättighet åt någon annan, än honom? Detta kunde endast ske för ett otuktigt umgänge. Man kan ej tvifla, det ju ett sådant der ägde rum. Den 12 April 1816 reste Hon till Savona i Afrika, hvarest otuktigt umgänge säkert ägde rum; ty uti Bergamis kammare fanns ingen säng, då deremot en ganska stor var i H. M:ts. Följande mårgonen såg man, att två personer hade legat der. Denna händelse skulle, i vidrigt fall, vara nog för att öfvertyga hvarje förnuftig, att en otuktig beblandelse ägt rum, ty det fanns ingen annan utgång från H. M:ts rum, än genom Bergamis kammare. H. M. lemnade Utica för att resa till Athén, hvarest Hon anlände den 16 April. — En Kapiten i Konungens tjenst, hvilken landstigit i Athén, anhöll för sin pligt att upvakta Drottningen; följaktligen införes han till H. M:t, som då satt uti en alkov jemte Grefvinnan Oldi och Bergami. Denne sednare behandlade H. M:t med stor förtrolighet. Kapitenen förvånades, att han ej visade Henne mera vördnad, att han ej en gång helsade på Henne vid utgående ifrån alkoven, utan upförde sig mot Henne, liksom Hon hade varit hans jemnlike. H. M:t begaf sig till Constantinopel och derifrån till Ephesus. I denna stad gick Drottn. in uti ett förmak, för att sofva, och middagsmåltiden anrättades för H. M:t och för Bergami uti detta förmak, hvarest fanns en rese säng, på hvilken Drottnin-

gen satte sig, då Bergami satt på golfvet. Af hvad skäl hade Bergami ensam fått komma in uti detta rum? — H. M:t reste slutligen till Aum, och der slog man upp ett tält, hvarunder Drottn. låg. Man såg Bergami komma ut derifrån i skjortan. Hans klädsel var sådan, att den, vid en vanlig händelse, vore tillräcklig att bevisa en otuktig förening. H. M:t låg, under det att Bergami, på detta sätt okläddd, vistades i Hennes kammare. Drottn. reste slutligen till Jerusalem och utverkade för Bergami den Heliga Grafvens Orden; men ej nöjd härmed stiftade Hon St. Carolinas Orden och nämnde Bergami till Stormästare för denna Orden, hvars kors Hon äfven gifvit sin öfriga betjening. Bergami var då Riddare af Malthay, af Hel. Grafven, af St. Carolina, samt Baron af Franchina. — Derifrån afgick H. M:t sjöledes till Jaffa, och, som det var utomordentligt varmt, fann H. M:t obeqvämligt att ligga i sin kammare. Hon lät på däck upresa ett tält, och lät ditsätta en säng för sig sjelf, och bredvid densamma en för Bergami, utan någon skiljevägg. De lågo i dessa sängar, utan att någon annan fanns i tältet, ända till deras återkomst till Italien. Om dagen var tältgardinen updragen; men stundom var den nere, då de ingingo i tältet, hvarest de ofta voro länge tillsammans ensamme. På detta Skepp tog Prinsessan ofta bad, och den ende, som då betjenade Henne, var Bergami; han var ensam hos Henne, under det Hon var i badet. Under denna resa befunno de sig på sjön den 24 Augusti, som var Bergamis patrons, S:t Bartholomei, dag. Prinsessan omfattade detta tillfälle, för att om bord på fartyget anstalla utomordentliga nöjen. Matroserne undfägnades och druckko Prinsessans och Bergamis skål gemensamt. Dessa omständigheter, betraktade för sig sjelfva, kunna väl icke anses såsom prof på otukt; men i förening med andra lemna de intet tvifvel öfrigt, att ju en oanständig beblandelse dagligen ägde rum. De återvände slutligen till Villa d'Este, då Bergamis bror upphöjdes till Hofmästare och Prinsessan befallte, att modren derefter skulle kallas Madam Livien. Under H. M.s frånvaro, hade en theater blifvit upförd på Villa d'Este. Efter sin återkomst spelte Hon der ofta vanliga farcer med Bergami och några betjenter. Prinsessan spelte då älskarinnans och Bergami älskarens rol. En dag hade Bergami sandt en löpare till Milano i något vigtigt ärende. Då löparen följande morgonen återkom, innan någon i huset upstigit, trodde han sig böra genast till Bergami öfverlemna det svar, han medförde. Han gick derföre in uti hans kammare, men fann honom ej der till sin stora förvåning; kort derefter kom han i natträck ut ur Prinsessans rum. Som denne löpare nyligen kommit i tjenst i huset, trodde Bergami sig böra göra en ursäkt, och sade, att hans dotter hade skrikit om natten i Prinsessans kammare, och att han gått dit in för att tysta henne. Han bad löparen ej tala om detta för någon. Prinsessan, som ville ytterligare hedra Bergami, köpte honom en egendom i trakten af Milano, för hvilken Hon gaf flera tusen Pund Sterling, och hvilken Hon kallade Villa Bergami eller la Baronia. Sålunda var denna person, som 1814 gått i tjensten fattig och låg, nu 1816 uphöjd till en hög titel och riktad genom Prinsessans presenter. Men la Baronia var under 1817 års carnaval en skådeplats för liderlighet och de oanständigaste scener, man kan tänka sig, och liknade mer ett gement ställe än en engelsk Prinsessas palats. Man kan icke beskrifva de anstötliga scener, som der ägde rum i Prinsessans närvaro. Efter en tids vistande på la Baronia, reste H. K. H. till Tyrolen. Då hon anländt till Charmette, reste Bergami till Inspruck i affärer. I hans frånvaro lät H. K. H. en af sina fruntimmer sofva i sitt rum. Bergami kom hem midt i natten och gick in i H. K. H:s rum. Prinsessan befallde då fruntimret att stiga up och gå sin väg. Bergami stadnade qvar i Drottningens rum hela natten. Drottningen reste till Karlsruhe, där tre rum under numrorna 10, 11 och 12, valdes, emedan de hade sins emellan communication på det sätt, att Bergami ensam hade ingång i Drottningens rum. Der visade Hon sig midt på ljusa dagen liggande på Bergamis säng, och han hade armarna om Hennes hals. Kan man, efter allt detta, tvifla, att en oanständig omgängelse ägt rum? De reste sedermera till Mailand, derpå till staden Este och ändtligen till Rom, der de bebodde Villa Braschi. Man såg der ofta Bergami tidigt på morgonen gå in i Drottningens rum och dröja der länge. Åter begåfvo de sig till Mailand och besökte la Baronia. En dag, då Bergami var borta, skickade Drottningen bud efter honom, och då han ankom, omfamnade de hvarandra, och Drottningen visade den största glädje. — På tillfrågan om data, uplyste Gen. Proc., att ankomsten till Triest skedde d. 11 Apr. 1817, till Rupinella omkring d. 23 Junii, till Villa Braschi de första dagarna af Julii, till Pesaro d. 9 Aug. samma år. Det skall bevisas, fortfor Gen. Proc., att de ofta promenerat ensamma i en ensitsig chaise. Prinsessan satt i Bergamis knä, och han körde, med armarna om lifvet på H. K. H. Ofta visade de sig i

denna oanständiga ställning. Vid sin återkomst från orienten, hade hon med sig en Turk, som man ofta sett dansa för Henne och Bergami, med den största oanständighet. — Efter allt detta skola Deras Högvälborenheter utan förundran höra, att Prinsessan, som, före Bergamis inträde i Dess tjenst, antingen bivistade gudstjensten i ett protestantiskt kapell, såsom det anstår en protestantisk Furstinna, eller lät fira den i sitt hus; sedan uphörde dermed och besökte med honom catholska kyrkor, så snart deras förbindelse börjat. Jag vet, man har sagt, att dessa facta skola bevisas endast med Italienska vittnen, på hvilkas utsago man icke kan lita. Men huru kan Drottningen beklaga sig deröfver, då Hon sjelf upfyllt sitt hus med Italienare och, så till sägande, uphört att vara Engelska? Det är Hennes fel, om hon icke omgifvit sig med andra än utländingar. Nu återstår mig blott att saga, det Deras Högvälborenheter, sedan dessa facta blifvit bevista, ej hafva men än en skyldighet att upfylla; och jag är öfvertygad, att De skola upfylla den med största klokhet. Jag skrider nu till vittnenas hörande."

Sedan fråga upstått, huruvida vittnena, i händelse af mened, kunna anklagas, och denna fråga blifvit bejakad, begyntes förhöret med första vittnet Majocchi. En stund före hans ankomst, hade Drottningen inträdt och intagit sin stol. Då hon hörde namnet Majocchi nämnas, utropade hon: "Hur? Theodor?" och lemnade hastigt rummet. Detta utrop satte alla närvarande i förvåning. Kl. 4 slöts sessionen, men bestämdes, att de derefter skulle räcka till kl. 5.

D. 22 fortsattes i Drottningens närvaro förhöret med Majocchi, och sedan Gen. Proc. förklarat sig hafva ingen ting mer att fråga, begynte Brougham förhöra vittnet å sin sida.

D. 23 fortsatte Brougham sina frågor till Majocchi, som vittnade, att han sett Drottningen och Bergami gå in i ett badrum tillsammans. — Andra vittnet (Gaetano Paturzo, styrman på fartyget, som fört Drottningen från Augusta på Sicilien) inkallades, och fråga upstod om hans vittnes-ed, emedan han var catholik.

D. 24. Lord Darnley frågade, om vittnena kunde samtala med hvarandra. Ministrarne svängde sig. Tredje vittnet, en skeppare, som fört Drottningen till Tunis och sedan till Grekeland och Palestina, aflade eden. Åter fråga om dess giltighet, afgjordes af domarne. Då Sollicitor General slutat sina frågor, begynte en af Drottningens ombud, Williams, att göra sina, hvilka egentligen angingo, hvad vittnet fått, för att lemna sitt skepp och sin rörelse, och komma till England och vittna. — Majocchi framkallades åter, på Broughams begäran och fick några frågor. — Ett nytt vittne, som i 2½ år varit i Drottningens tjenst, såsom Kock, förekom; och hans vittnesmål angick egentligen den Levantiska resan.

D. 25 fortsattes detta vittnesmål. Äfven hördes Cap. Pechell vid Kongl. Flottan. Han hade fört Fregatten Clorinda. Sedan förekom en värdshusvärd från Triest; och hans förhör påstod ännu, då tidningarne tycktes.

Folkets tillgifvenhet för Drottningen tilltager dagligen; och det har högljudt förklarat sin glädje öfver motsägelser och vacklande, hvartill Theod. Majocchi (åtanken på hvars otacksamhet afttvingade Drottningen det omtalta utropet af harm) gjort sig skyldig, då Brougham examinerade honom. Hvad han berättat, mindes han; men inga omständigheter. Då han tillfrågades om dem, svarade han beständigt: non mi ricordo, hvaraf han fått öknamnet Signor non ricordo. Flera vigtiga punkter i sin berättelse har han med ändra. Tolkarne beklagade sig öfver hans gräsliga rånet och dumhet. Majocchiska familjen har fått löfte om lifstidsförsörjning. Paturzo har begärt 200 L. i månaden och Gargiulo 800 Piaster, som ersättning för det de lemnat sin rörelse. Af vittnesmålen uplyses, att Mailandska commissionens berättelser icke varit besvurna, såsom Ministrarne foregifvit, äfven som att Lord Stewart ljugit, då han nekat, att Majocchierne vistats i hans hus i Wien.

Äfven Underhuset har varit samladt d. 21, då där vankade några bittre anmärkningar om den Ryska noten och Hobhouse beklagade sig öfver den talrika militär-magten i hufvudstaden "Man borde icke glömma, att Cromwell skingrat ett Parlament och Boneparte ett 500-råd med militariskt våld."

Neapel. Skall man tro Österrikiska tidningar, så är Neapel fullt af osäkerhet och gräsliga factioner, och i Sicilien alla samhällsband uplösta. Detta bekräftas dock icke af directa underrättelser. Arméen completteras och är ganska ansenlig.

Norra Italien. I Bologna hafva varit allvarsamma upträden. Studenterne hafva slagits med dotkar och Österrikiska militären har måst med lankomma.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 73. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 11 September.

Sine ira, studio et metu.

Betänkande af Engelska Öfverhusets Utskott öfver regleringen af trädvaruhandeln på Norra Europa och Englands Nord-Americanska colonier.

(Forts. och slut fr. N:o 72.)

Ett ansenligt Capital och machineri, som i detta land äro använde på sågverk och anstalter för beredande till förbrukning af det timmer, som införes från Östersjön, hafva till en betydlig del blifvit gjorda onyttiga. Å andra sidan har en stor och progressif tillväxt ägt rum i handeln med Canada, och lästetalet af fartygen, som användas till införseln af dess timmer hit, oaktadt den tillväxt, hvilken under de tvenne sednare åren visar sig, kan i någon mån tillskrifvas den fruktan, som vunnit insteg, att en förändring i pålagorna skulle vid denna tid vidtagas.

Det är ingen tvifvel, att ju en betydlig förminskning i taxan på utländskt timmer skulle leda till en ökad åtgång af denna artikel för de flesta byggnadsbehof och iståndsätta de länder, som frambringa den, men i synnerhet Sverige och Norrige, ganska mycket att öka deras förbrukning af Brittiska producter. Såsom detta imedlertid icke kunde äga rum, utan att minska åtgången af Canada-timmer, så måste det i någon mån verka på vinsten af det kapital, som nu är nedlagdt i sågqvarnar och andra inrättningar i Canada, hvilket har af en man, som drifver affairer på detta land, blifvit upskattadt till ett belopp af 100,000 till 150,000 P:d. Det kan ej anses hafva något omedelbart inflytande på den Canadiska jordägarens interesse, då värdet af det i Quebec sålda timret icke stort öfverstiger kostnaden och arbetet att framskaffa det till utskeppning, och jordägaren får litet eller intet for sitt timmer. En del af de fartyg, som nu sysselsättas med transporten af Canada timmer hit, blifver naturligtvis tvungen att söka annan förtjenst. Och fastän skäl är till den förmodan, att det ökade förrådet från Norra Europa förnämligast öfverföres på Brittiska fartyg, så skulle dock skillnaden i vägens längd göra ett mindre antal af fartyg nödvändigt vid idkandet af denna handelsgren. Men Utskottet kan icke öfvertyga sig, att den för handeln så väsendtligt nyttiga lättheten i anskaffandet af de bästa och minst dyra varor från andra länder, kan i det hela äga något skadligt inflytande på skeppsfartens interessen, detta stora medel för handelns vidmakthållande; i synnerhet på en tid, när det af de kunnigaste personers öfverensstämmande vittnesbörd synes, att fraktens dyrhet och andra omständigheter vid Engelska skeppsfarten, sätter den i stånd till en lycklig täflan med hvarje land på hela jordklotet. — Utskottet smickrar sig

tillika med det säkra hopp, att afseendet på några andra handelsgrenars tillstånd, i hvilka de komma att ingå, skall lemna medel att gifva en ökad drift åt detta lands skeppsfart.

Utskottet ville dock för ingen del till Parlamentets bifall föreslå en hastig förändring af nu varande system, hvarigenom trädvaror från Canada skulle helt och hållet uteslutas från möjligheten att täfla på Engelska handelsplatserne. Och Utskottet hemställer derföre, om under alla de omständigheter, hvarigenom denna handel har upkommit och idkats, det icke ännu må vara nyttigt att genom en afgift, lämpad efter ändamålet, ersätta den Canadiska köpmannen och importören skillnaden i frakt och transport, så att de kunna lemna sina trädvaror på de Brittiske handelsplatserne till lika pris, som trädvaror af samma dimension från andra länder. Men Utskottet tror, att om det, för Stats-inkomstens skull, kunde anses nödigt att låta taxan på utländskt timmer öfverstiga hvad nämnde ändamål kräfver, så skulle en afgift svarande mot skillnaden, läggas på införsel af timmer från de Americanska Colonierne.

Det öfriga af betänkandet angår några mindre ämnen. De vittnesförhör, som blifvit hållne inför Utskottet, äro ganska interessanta. I synnerhet måste Svenskar vara interesserade af ett ibland dem, som angår Sverige och dess handel. Detta bifogas.

Hr. Georg Cowies vittnesmål inför Utskottet.

Hvad har varit Er egentliga rörelse?

Handel på Sverige.

Huru länge?

Tjugunie år.

Har det varit i synnerhet timmer-handeln, eller handel i allmänhet, som Ni drifvit?

Handel i allmänhet.

Upgif hvilka förändringar Ni märkt i handeln mellan Sverige och England, under den tiden, och i synnerhet med afseende på timmer-handeln?

Utförseln till Sverige har mycket minskats, till följe af de dryga afgifter, hvilka göra införseln af timmer och bräder från Sverige ofördelaktig för Svenskar; och detta har till en hög grad hindrat dem att införskrifva varor tillbaka.

Har timmer, under den tid Ni drifvit handeln, blifvit mest infördt på Engelska eller Svenska skepp?

Mest på Svenska skepp.

Har detta varit en följd af Svenska fragtens mindre dyrhet?

Icke egentligen; utan i synnerhet deraf, att i Sverige är högre tull på timmer och bräder, exporterade på Engelska fartyg än på Svenska, och äfven till en del deraf, att de flesta exportörer af timmer och bräder i Sverige tillika äro skeppsredare.

Om ingen sådan tull funnes, hvilken fragt tror Ni då skulle öfverhufvud vara lägst?

Detta kan jag ej med visshet besvara. Skilnaden torde dock icke blifva betydlig.

På hvad sätt i synnerhet betaltes de växlar, som drogos för det från Sverige hit införda timmer?

Dessa vexlar dragas vanligen på 75 eller 90 dagars betalningstid; men Sverige har alltid mer vexlar att remittera än att draga på England, emedan handelsbalancen är betydligen emot Sverige.

Gå många skepp, som importera timmer från Sverige, tillbaka med barlast

Antingen gå de tillbaka med barlast, eller ock gå de till södra Europa efter salt eller för att söka fragt. Några åter-

sända härifrån med laddningar af Engelska eller colonial-varor.

Tror Ni, att om förbrukningen af Svenskt timmer ökades i betydlig grad här, genom tullens nedsättande eller någon annan omständighet, consumtionen af Engelska manufacturvaror skulle ökas i Sverige?

Såsom svar härpå ville jag anmärka, att Engelska manufacturvaror nu i allmänhet äro förbudna i Sverige, och derföre kan jag icke säga, att deras åtgång der skulle ökas. Vissa sådana varor äro tillåtna, ehuru icke allmänt; och dessas åtgång i Sverige skulle utan tvifvel ökas genom nedsättning af tullen på timmer.

Fann Ni icke förbudet vara till någon del, om ej hufvudsakligen, föranledt af tullen på införsel af timmer här?

Till en del, förmodar jag.

Är Ni i tillfälle att veta, huru högt åtgången af Engelska manufacturvaror skulle stiga i Sverige, om de icke vore underkastade hvarken förbud eller någon betydlig tull?

Det är jag icke.

Svenskar hafva ju betydliga skulder i England?

Ja.

Skulle icke en ökad införsel af timmer från Sverige öpna en nu icke existerande möjlighet att betala dessa skulder?

Utan tvifvel.

Är icke Sverige ett synnerligen fattigt land?

Jo, det är det.

På hvad grund tror Ni, att der skulle uppstå någon betydlig afssättning af våra manufacturvaror, om tullen nedsattes?

På den grund, att de då skulle få större tillgångar att betala dem, om de kunde med fördel afsätta sina varor.

Har Ni någonsin exporterat Porter, Rum eller Bomullsgarn till Sverige?

Ja, ofta.

Nyligen?

Ja; Jag håller just nu på att exportera bomullsgarn och gör det allt jemnt: rum och porter äro nu förbjudna.

De hafva ju blifvit förbjudna, sedan den sista förhöjningen i tullen på införsel af Svenskt timmer hit?

Ja.

De förbjödos ju straxt derpå?

Ja; åtminstone tror jag så.

Är icke införseln af vissa numror bomullsgarn förbjuden i sednare tider.

Jo; de låga numrorna, från 1 till 25, hvilka de tro sig kunna spinna sjelfva.

Följde icke detta förbud omedelbart efter vår sista tullförhöjning på utländskt timmer?

Jag menar det.

Hade utförseln af Porter, Rum och de låga numrorna af bomullsgarn varit betydlig före detta förbud?

Ja, i förhållande till Sveriges handel i allmänhet.

Ni har sagt, att den höga tullen har minskat införseln af timmer från Sverige. Menar Ni, att han gjordt det genom timmerprisets upjagande, eller derigenom, att de Canadiska köpmännen blifvit i tillfälle att undersälja de Svenska?

Genom möjligheten för de Canadiska att undersälja de Svenska.

Kan Ni upgifva, huru timret från Sverige och från de öfriga norra länderna i Europa förhåller sig till hvartannat i godhet?

Svenska timret anses vara, näst det Preussiska, det bästa, som kommer hit.

Huru förhåller det sig till det Norska?

Det Norska är, tror jag, lika godt, men i allmänhet af mindre dimensioner.

Är Sverige ett land, som hastigt tilltager i befolkning?

Nej; jag tror snarare, att det står stilla

i detta afseende, eller åtminstone att tillvexten är endast obetydlig.

Hvarföre gå de Svenska skeppen, såsom Ni sagt, härifrån till södra Europa efter salt, sedan de fört hit sina timmerlaster? Vore det icke beqvämare för dem att hämta sitt salt härifrån?

Emedan det skulle vara både långsamt och kostsamt att gå från London till Liverpool; och då de gå till södra Europa, kan det lyckas dem att få fragt eller, i motsatt händelse, är saltet deras säkra tillflykt.

Hvad Ni nu sagt, inskränker Ni det till London?

Ja.

Hvad utväg hafva Svenskarna, eller hafva de någon, att betala den skuld, hvarom Ni talat, och deras undervigt i handeln, då exporterna till dem jemnföras med deras egna timmerlaster?

De hafva icke blott timmer, utan ock jern, tjära och beck.

Om man, med detta allt och efter afräknande af dessa artiklar, ändock antager en undervigt i handeln, hafva de någon utväg att betala hvilken handelsbalance som helst, som är emot dem?

Ja, genom deras fragthandel i södra Europa och annorstädes, älvensom af deras vinst på handeln med andra länder.

Är det icke mycket svårt att få ut de i följe af en sådan undervigt upkommande skulder?

Jo; och cursen är högst ofördelaktig för Svenskarna.

Skulle då en ökad handel med Sverige vara synnerligen förmånlig för våra köpmän att gå in uti?

Jag förstår icke frågan tydligt.

I anledning af svårigheten för Svenskarna att betala balancerna mellan sig och Engelska köpmän, skulle det kunna vara fördelaktigt för en köpman här att öka sin export till Sverige?

Hade han förtroende till sina correspondenter, skulle han icke hesitera att göra det, emedan i Sverige finnas rika individuer, som alltid kunna finna utväg att remittera.

Det är således ingen svårighet att utbekomma balancer från Svenska köpmän?

Jag mente endast, att en köpman icke skulle draga i betänkande att öka sin handel med de individuer i Sverige, till hvilka han hyste fullt förtroende; men att i allmänhet det är för närvarande ganska svårt, i anseende till cursen, som gör hvar och en försigtig, som handlar på Sverige.

Meningen med frågan var i allmänhet huruvida det skulle vara fördelaktigt för en Brittisk köpman att öka sin export på Sverige. Inberäknade de personer af förmögenhet, om hvilka Ni talt, och alla andra sorter köpmän, i allmänhet och under alla omständigheter, skulle en ökad handel mellan Brittiska köpmännen och Sverige vara att önska eller icke?

Den skulle vara att önska.

Har Ni någon anledning att veta, huruvida hos Svenska regeringen nu finnes eller icke finnes någon böjelse att gynna en billig och liberal handel med England?

Jag tror, att en sådan böjelse finnes.

Ni nämnde, att i Sverige en afgift var lagd på bräder och timmer, som utföras med Brittiska fartyg. Har någon förändring i denna afgift blifvit gjord af Svenska regeringen, sedan afgifterna här pålades?

Den har till en tid blifvit eftergifven, på Svenska köpmännens ansökning; men ingen beständig förändring har ägt rum.

Känner Ni, huruvida i Norrige och Sverige för närvarande herskar någon allmän nöd?

Jag tror det.

Hvad orsak tillskrifver Ni den hufvudsakligen?

Dels reactionen af freden, som kom öfver dem och beröfvade dem deras fragthandel, och dels det låga priset på deras varor i främmande länder, i synnerhet i England.

Anser Ni de i England lagda höga afgifter på införseln af deras timmer, hvars utförsel från Sverige derigenom blifvit hindrad, hafva till någon betydlig grad bidragit till denna nöd?

Ja.

Kan icke derföre denna nöd, förorsakad, såsom Ni tror, till en god del genom svårigheten att hit exportera timmer, hvilken svårighet åter härleder sig från de här lagda höga afgifter på dess import, hafva bidragit att göra Sveriges befolkning stationär?

Jag tilltror mig väl icke att bestämdt säga, att det så förhåller sig; men jag anser icke otroligt, att det haft något inflytande derpå.

Vittnet afträdde.

Dessa handlingar äro af högt interesse för oss Svenskar i denna epok, då frågan om handelsfriheten discuteras. Och om de äfven icke vore vigtiga för annat, äro de det dock endast genom vederläggningen af den utnötta satsen, att ett land, som söker handelsfrihet med ett annat, endast söker den, för att i commercielt a'seende förtrycka det. Vi hafva fått se Engelska lagstiftare och Engelska köpmän antaga, att Englands handel är ofördelaktig på vissa länder, derföre att desse länder lida af tvång och näringslöshet.

LAGFARENHET.

Kongl. Maj:ts

Utslag uppå den af Extra Ordinarie Cantzlisten J. P. Theorell i underdånighet förda klagan, ej mindre deröfver, att Kongl. Maj:ts och Rikets Svea Hof-Rätt, hvarest han anhållit om afskrift af Kongl. Maj:ts skrifvelse till bemälde Hof-Rätt, af den 20 sistledne Januarii, angående Kongl. Maj:ts Beslut i målet, rörande de på Helsingeholmen, i Martii månad 1819, föröfvade mord, hvarfore Drängen Peter Andersson, med flere, blifvit tilltalad, genom Resolution den 6 nästlidne Martii förklarat, att Hof-Rätten, i anseende till vissa uti berörde Nådiga Bref, meddelade föreskrifter, ej kunde, för det då närvarande, till den gjorda ansökningen lemna bifall, än ock deröfver, att Kongl. Maj:t Nedre Justitiæ-Revision, uppå af klaganden gjord anmälan, att vederbörande Tjensteman inom Verket vägrat att meddela honom afskrift af omförmälde Nådiga Skrifvelse, den 18 sistledne Martii meddelt det Beslut, att så snart Kongl. Maj:t i Nåder anbefallt Dess Befallningshafvande i Stockholms län, att för Petter Andersson låta kungöra Kongl. Maj:ts, under den 20 Januarii innevarande år, angående bemälde Petter Andersson, gifne utslag, ägde Theorell att hos vederbörande utbekomma den begärda afskriften; deruti klaganden, under åberopande af 2 §. 4 mom. Tryckfrihets-Förordningen, sökt den ändring, att, med ogillande af så väl Hof-Rättens som Nedre Revisionens ofvanberörde Beslut, „båda desse Embetsverk måtte förständigas, att till honom utlemna den begärda afskriften, så snart han sig derom på någotdera stället anmälte; öfver hvilken klagan, så väl Hof-Rätten, som Nedre Revisionen med underdåniga utlåtanden inkommit, hvarvid Nedre Revisionen i underdånighet tillkännagifvit, att ifrågavarande afskrift,

hvilken nu mera af klaganden blifvit uttagen, varit ifrån den 21 sistlidne Mars för honom att tillgå; med Kongl. Maj:ts Högste Domstol beslutet; gifvet Stockholms Slott den 28 Junii 1820.

Kongl. Maj:t har i Nåder låtit sig föredragas ofvannämnde underdåniga klagan; och ehuru Hof-Rätten samt Nedre Justitiæ Revisionen, af Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse den 20 nästlidne Januarii, kunnat hafva anledning till de nu öfverklagade Beslut, då ändamålet med den gifna föreskriften, att Kongl. Maj:ts Utslag öfver Petter Andersson ej skulle för honom kungöras, genom utlemnandet af ofvanberörde Nådiga Skrifvelse kunde förfelas; likväl och emedan hvad Kongl. Maj:t sålunda förordnat icke bordt utsträckas utöfver det bestämda innehållet af Kongl. Maj:ts Skrifvelse, eller att med verkställigheten af Kongl. Maj:ts utslag, i hvad Petter Andersson anginge, och kungörandet deraf för honom, skulle tills vidare anstå; finner väl Kongl. Maj:t, det klaganden icke bordt vägras att genast, emot lösen, erhålla del af Kongl. Maj:ts ifrågavarande Nådiga Bref; men då klaganden sedermera haft tillfälle, att komma i åtnjutande af den rätt Tryckfrihets-lagen i detta afseende bestämt; anser Kongl. Maj:t någon vidare åtgärd icke vara af nöden. Det vederbörande till underdånig efterrättelse länder.

CARL JOHAN.
(L. S.)

DAN. FORELIUS.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Neapel. Då deputationen från Palermo (hvilken vid sin afresa från P. måste escorteras af väpnad magt och knappast kunde skyddas för folkets raseri) ändtligen fick komma in i Neapel, erhöll den till svar, att H. K. H. Riksföreståndaren icke kunde tillåta den någon audience, innan Palermo återgått till ordning och underkastat sig den af Konungen utnämnda styrelse, sedan den under tumultet insatta blifvit aflägsnad. En del af deputationen reste derpå tillbaka till Palermo för att förkunna innevånarne detta besked. — Sicilien syntes ännu vara ett offer för oordningar. De Neapolitanska soldaterne lågo ännu i fängelse. Vid Messina slogos 400 desertörer med andra truppar. Flere städer hade förklarat sig för oafhängigheten. — Gen. Church har begärt krigsrätt öfver Gen. Naselli, som han anklagar för oförsigtighet vid deras gemensamma styrelse i Palermo.

Konungen är så återställd till hälsan, att han d. 3 Aug. åter visat sig ute och blifvit emottagen med alla bevis af kärlek och vördnad.

Dessa underrättelser äro directe från Neapel. Österrikiska tidningar, under d. 23 Aug., berätta att då Gen. Pepe blifvit befullmägtigad att utdela belöningar och befordringar bland de regimenter som deltagit i revolutionen, hade detta högeligen förtrutit dem, som icke dertill bidragit, och 160 personer af dem forfogade sig till Generalen och gjorde honom skarpa förebråelser. Detta föranledde till en stridighet, som lätt kunnat hafva blodiga följder. De obelönta regimenterne utgingo ur sina caserner, med vapen och kanoner i slagtordning, för att angripa de gynnade regimenterne. Redan stodo båda partierne slagfärdige emot hvarandra, då en Carbonaro från landet trädde emellan. Han skyndade sig till Cheferne för de belönta regimenterna, vände sig till Lieutenant Morelli och soldaten Silvati (hvilka, jemte Minichini, gifvit första stöten till revolutionen), föreställde dem de olyckliga följderna af oenigheten och upmanade dem att gå till Krigsministern och afsäga sig alla befordringar och belöningar. De lofvade förmå sina kamrater till ett dylikt steg, hvarpå lugnet återställdes. För öfrigt har nyligen uppstått oenighet mellan Pepe och Carascosa, hvarpå denne begärt sitt afsked såsom Krigsminister, hvilket likväl icke blifvit beviljadt. I stället tros allmänt, att Pepe går af. — På Sicilien beredes ett inbördes krig. Regimentet Konungen, som fått befallning att från Neapel gå till Sicilien, har vägrat lyda, och fortfor i sin vägran, ännu då nyheterna afgingo. — Ministrarne, och isynnerhet Inrikes Ministern (Zurlo), insulteras dagligen af Carbonari, som gå lost på dem med blanka dolkar och plåga dem med grufliga hotelser. Hvarje natt äro slagsmål på gatorna. Man skjuter på trupparna och sedan heter det, att Calderari (en orden, som står i opposition mot

Carbonari) hafva gjort det. Carbonari uptaga ej mer några nya medlemmar. De som forgäfves sökt inträde, börja redan bilda en ny orden. Samma anda herskar i provincerna. — Gen. Caracciolo kom till Aquila och antydde Intendenten där att förena sig med Carbonari eller förlora sitt embete. Han vägrade, och hans afsättning väntas. — Men dessa underrättelser äro, såsom sagdt, komna öfver Österrike och äldre än flera directa, hvilka icke omtala någon oro, utan tvärtom den bästa anda, som skall råda äfven i provincerne.

Spanien. Riego är nämnd till General-Capitaine i Galicien, och Öfverste Espinosa till Gen. Major och Gouverneur i Tortosa. — Portugisiska regeringen synes med mycken sorgfällighet söka bibehålla vänskap och förtroende med Spanien: Portugisiska Ministern i Madrid har fått officiel underrättelse, att dess hof tagit mått och steg till den så kallade Apostoliska juntans uplösande och till förekommande af Spanska flyktingars samling på sitt område.

Cortes hafva befullmägtigat regeringen att öpna ett lån, deruti så väl utländingar, som Spanjorer, kunna deltaga; hvarpå Finance-Ministern förklarat sig färdig att inom tjugo dagar emottaga anbud till ett sådant lån om 200 millioner. — Undantaget för kommerade och Advocater, i afseende på skyldigheten att tjena vid national-militien, är uphäfvet.

Öfra Italien. En interessant framställning af tillståndet och sinnesstämningen i Rom förekommer i en Tysk tidning. "Efter hvad som händt i Neapel," heter det, "tror Ni kanske Quiriterna redan på det heliga berget? Tro mig, här i Rom hänger allt ting så fast vid det närvarande, att det icke är att tänka på någon revolution. Ingalunda felas orsaker till missnöje; men först och främst är hufvudstaden regeringens morsgris, för hvilken provincerne uplifras, för det andra finnes en sådan mängd pensioner, gratificationer och små sysslor, att hvar och en har att frukta för sig eller någon af sin familj; för det tredje se Romrarne gerna främlingar, och dessa blifva borta, om oroligheter inträffa; för det fjerde är man här, mer än annorstädes, van att vänta, rädd för grannarne, misstrogen inbördes och fattig på enthusiasm för bättre saker än upror. I provincerna spökar det väl något i hufvena: men lugnet är ännu icke stördt." — Imedlertid fördubblas vakter och borgaremilice, och täta arresteringar ske i provincerna.

Frankrike. Complotten måtte hafva varit längre utgrenad, än man först trodde. Arresteringarne fortfara dagligen och regeringen visar stort misstroende till garderna. Af tredje regementet är blott en under-officer ohäktad; tre af det fjerde o. s. v. Af Meurthe-legionen (som skulle börja anfallet) äro 22 officerare insatta. Äfven Borgare äro inmänge. Det påstås, att Ministrarne haft trådarne till sammansvärjningen redan länge i sina händer, men velat låta den mogna, innan något skulle företagas. Länge hade åtminstone uproriska och förolämpande uttryck försports från flera personer af den gamla arméen, hvilka dock voro satta i tjenstgöring vid den nya. Att partiernas hat och förolämpningar mot hvarandra stigit till sin höjd, sådant kände man. Ultras hafva fått vatten på sin qvarn och yrka på sina motståndares utrotande. Några dagar före complottens uptäckande lästes i Ultrasbladen: "ett väl användt våld af Ministrarne vid valen skulle uträtta mer, än alla Prefecters förenade ifver."

En af de missnöjdas förnämsta klubbar skall hafva varit på Mont-martre gatan; och en infanteri-officer, som antagit det falska namnet Capitaine Pilote, der agerat en betydlig role. Afsigten skulle hafva varit att uprätta ett regeringsråd, under presidium af en f. d. Fransk fältherre, en nära slägting till Napoleon.

Det säges, att Österrike hos de fyra allierade magterna anhållit om hjelp till rustningar mot Neapel.

De rykten, som kringlupit, angående en förfärlig revolution, hvarunder flera af Kongl. Husets medlemmar blifvit mördade, Konungen flytt, Schweitzer-garderna blifvit nedsablade, Napoleon II utropad till Konung under Prins Eugène's förmynderskap o. s. v. hafva ännu icke bekräftat sig. (Man väntade uplysningar med Engelska posten; men den kom icke i går med den västra, såsom den plägar.)

England. Mot slutet af Öfverhusets session d. 25 hördes Barbara Kresse, som passat up på ett värdshus i Karlsruhe. Hon berättade hvad som der skall tilldragit sig i Bergamis rum. "Drottningen," sade hon, "hade upsprungit." Här frågade General-Procuratorn: "sprang hon upp?" Men Brougham ville icke tillåta denna fråga, på det att svaret derpå icke måtte få en för motpartiet fördelaktig vändning; och, sedan Drottningen imedlertid aflägsnat sig, upstod derom en rätt hitsig discussion, deri Pairerne äfven togo del. Biskoppen af Peterborough lät förstå, att tolken icke öfversatte tyskan rätt. — Lord Holland mente, att huset icke borde tillåta öfversättningar af icke edsvurne personer, hvarken i eller utom huset. — Brougham hoppa-

des upskof, tilldess annan tolk kunna anskaffas. General-Procuratorn sade sig redan hafva en annan i beredskap. Brougham önskade egen tolk och att förhöret skulle inställas Bland Pairerne uppkommo olika meningar, om anledning voro till missnöje med närvarande tolken. Brougham upprepade, att han icke trodde sig böra låta någon tolk svärja, innan han äfven hade en å sin sida. Det uppskof, som härigenom kunde hända, komme af de vägrade vittneslistorne. Italienska vittnen hade han väntat och derföre skaffat Italienska tolkar. Om tyska vittnen hade han icke vetat. Gen. Procuratorn ansåg honom hafva bordt förutse det, genom berättelsen om händelserna. Brougham: vissa händelser skola ju hafva tilldragit sig i Palestina, Africa o. s. v. Skulle jag då skaffa tolkar från alla dessa länder. På Lord Liverpools motion, uppsköts vittnes-förhöret till följande dagen, då Brougham skulle hafva tolkar i beredskap.

Stockholm. I förgårs d. 9 kl. 8, anlände H. M. Konungen och H. K. H. Kronprinsen hit till hufvudstaden.

Man erinrar sig det i N:o 52 af denna tidning införda Kongl. Maj:ts nådiga Bref till dess och Rikets Krigs-Collegium. Under d. 19 sistl. Julii har åter ett nådigt Bref blifvit till bemälte Collegium afgått, af följande lydelse:

CARL JOHAN &c. Wår ynnest &c. Till underdånig följd af Wår Eder gifna Nådiga befallning, att qvartaliter i underdånighet upgifva, hvilka landtransporter det sistlidna qvartalet för arméens behof blifvit verkställda, hafven J uti underdånig skrifvelse af den 15 nästlidne Junii till Oss insändt förteckningar å sådana för Edra Artilleri- och Utrednings-Departementer under innevarande års 1:sta qvartal besörjda transporter.

Dessa förteckningar hafve Wi i Nåder låtit Oss föredragas, och ehuru Wi göre Oss försäkrade, att J hädanefter sorgfälligt ställen Eder till underdånig efterrättelse, hvad Wi rörande Land-transporters verkställande under den 1 Junii detta år i Nåder föreskrifvit, har vid samma förteckningars granskning det likväl icke kunnat undfalla Wår uppmärksamhet, att den 20 och 27 sistlidne Mars, och således under den i anseende till vägarnes beskaffenhet minst tjenliga årstid, från Christianstad afgått 2:ne transporter af Gevär för Wåre Westmanlands och Dal regementer, den ena med 74 och den andra med 58 hästar. Och är således härmed till Eder Wår Nådiga befallning, att J underdånigt uplysen, hvarföre dessa transporter icke tidigare eller under vintertiden eller till sjös blifvit verkställde, samt jemväl upgifven orsaken dertill, att förenämnde regementer ej kunnat från närmare belägna förråd med gevär förses. Wi befalle &c. Stockholms Slott den 19 Julii 1820

Under Hans Maj:ts

Wår Aller Nådigste Konungs och Herres frånvaro

Dess tillförordnade Regering

FR. GYLLENBORG, LARS VON ENGESTRÖM.
C. LAGERBRING. A. F. SKJÖLDEBRAND.
B. C. QUIDING.

Under sistl. vecka, eller från d. 2 September till och med d. 9, är på metallvågen här, dels utclareradt, dels under lastning liggande circa 8,000 Skeppund.

Upgift ifrån Stockholms Stads Järn- och Metall-Våg Ult:o Augusti 1820.

	Stång-jern.	Manufactur.	Koppar.	Messing.	Bly, Alun, Victriol, m. m.
	Sk:pd.	Sk:pd.	Sk:pd.	Sk:pd.	Sk:pd.
Behållningen ifrån år 1819	79,371.	56,566.	857	332	1,046.
Ankommit sedan årets början - - -	[illegible]	[illegible]	3,828.	248.	3,883.
	[illegible]	[illegible]	4,685.	580.	4,929.

	Stång-jern.	Manufactur.	Koppar.	Messing.	Bly, Alun, Victriol m. m.
	Sk:pd.	Sk:pd.	Sk:d.	Sk:d.	Sk:p.
Utvägt och utclareradt till In- och Utrikes orter, sedan årets början - - -	143,584.	21,092.	3,977.	314.	[illegible]
Behållningen, Ult:o Augusti	102,753.	32,967.	708.	266.	[illegible]
	246,337.	54,059.	4,685.	580.	[illegible]

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

N:o 74. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 14 September.

Sine ira, studio et mali.

Tidens Lexicon.

(Forts. fr. N:o 71.)

Uplysning, Bildning. Bördens uteslutande rätt till embeten och fördelar blef ändtligen förklarad för inkräktning och man blygdes att vidare yrka den. Men dess privilegier ärfdes af en annan klass, kallad *Bättre folk* eller, då man ville vara moderat, den uplysta och bildade klassen. Detta var fullkomligt rätt.

Men hvilka utgjorde denna klass? Sjelfva bildningen blef ett ärftligt privilegium. Att hela nationen skulle sättas i tillfälle att bildas och känna sina rättigheter, försöka sina krafter —, det kunde icke tillåtas. Man yrkade jemnt, att hvar och en skulle beskedligt hålla sig vid sitt stånd och icke sträfva efter det, hvartill han icke var född. Det blef en jargon att skrika mot för stort kunskapsbegär hos de lägre klasserna, hvilkas barn för mycket studerade; i vers och prosa gjorde man sig smårolig öfver lärda bönder. — Men detta allt var icke annat än en fernissa, hvarunder låg verkligt hat till de lägre klassernas uplysning, verklig öfvertygelse, att de borde hållas i råhet, för att kunna hållas i tygeln. Mången sade rent ut denna mening.

Men huru skildes då det så kallade *bättre folket* från den låga hopen, som icke ägde och icke fick förvärfva uplysning? Huru documenterades bildningen? Skulle hvar människa examineras, som ville förklaras för *bättre?* Var detta möjligt? Nej, utvägen var ganska enkel: man såg det utanpå; kläderna voro detta adelsbref. Den, som bar en modern frack, hade genast bildning och uplysning. Skalkar påstodo väl, att mången åkte i Engelsk vagn, och tillika var så absolut rå, som den, hvars konst var att föra plogen, och hvars studier voro Catechės och Bibel. Skalkarna gingo så långt, att de indelte pöbel i två klasser: förnäm och icke förnäm. Uplysning, sade de, består icke i konsten att hålla knif och gaffel väl, att spela vira och raffel, att underhålla en modern conversation, ja icke ens att pladdra några Franska ord eller döma öfver saker, såsom man hört andra döma. Den består, sade de, i konsten att tänka, i begrepp om människans och medborgarens värde, i vanan och förmågan att öfverse ett ämne, som rörer dem, att förstå och värdera ett sant och vigtigt tal. Den sanna uplysningen bor mera i en i allmänhet öfvad tankekraft, än i encyclopediska noticer om något i hvarje. Låt alla sättas i tillfälle att försöka, hvartill de duga, och sedan endast det lyckligt organiserade hufvudet sla sig på egentlig lärdom. Inrätta staten så, att endast den ovanliga förmågan *kan* stiga och lysa, och att företrädet, glansen icke uppenbarar sig

endast i granna kläder, vagnar och resenärer. Förbjud ingen att äga dessa, men gör dem oskadliga, d. v. s. laga så, att när folket ser den yttre herrligheten, det icke ropar: se der en hög Herre, utan: se där en rik medborgare. Vänj menniskorna af med den jargonen: jag är en så hög och bildad man (såsom du ser af mina kläder), derföre vet jag mer än du. Lär alla, att den som har rätt, får höja sin stämma och bevisa, att han har rätt, utan annat företräde å någon sida än skälens. Då skall uplysning värderas och eftersträfvas, då skall den allmänt vinnas. Den oinskränkta rättigheten att yttra sig öfver alla ämnen skall väcka begäret att *kunna* yttra sig. Så länge friheten att tänka icke fins, fins ej eller konsten att tänka; man stadnar vid det gamla Ryska ordspråket: "sådant vet endast Gud och Zaren."

Man har sagt, att uplysning och bildning äro oförenliga med de arbetande klassernas yrke och lefnadssätt. Falskare sats har aldrig funnits. Man har dömt af hvad man hittills hört och sett. All ära har varit fästad vid ett tärande lefnadssätt. Har en af den så kallade lägre hopen fått bildning, så har han sträfvat dit, där ära och befordran bott, föraktat den klass, hvarur han kom, och ansett sig vanlottad, om han varit tvungen att qvarblifva der. *Detta* har gjort *honom* modfälld och duglös; men i sjelfva bildningen ligger ingen ting, som strider mot det arbetande lifvet.

Detta är rönet på den ena sidan. Man berättar äfven, att länder finnas, der bönderna läsa romaner; och man har gjort den anmärkning, att dessa icke äro de bästa bönder. Sådant är mer än troligt; ty romaner och dylikt är icke blott ingen uplysning, utan tvertom ett hinder för sann uplysning. Olyckan är just den, att man oftast misstagit skuggan och utskummet af uplysning för verkligheten. Äfven utom den verkliga lärdomen finnes en mängd allvarliga, men tillika tillgängliga, kunskaper, som kunna skärpa tankekraft och vilja.

Vi återkomma till frågan, huruvida det är nyttigt, att hela folkmassan bildas. Man har påstått, att den derigenom blefve ohandterlig. För hvem? För regeringarna. Ja för regeringar, som anse sig existera för sin egen skull, som bruka folken endast till medel för sina afsigters genomdrifvande, som räkna dem tusentals och behandla dem såsom varor. För sådana regeringar äro uplysta folk en pest, en nagel i ögat. En regering deremot, som tror sig existera endast för folkets skull och icke hafva något eget interesse, måste älska ett uplyst folk, som med upmärksamhet följer och med förstånd bedömer hvarje dess steg. Då falska rykten och oroligbetsstiftare kunna hos ett rått folk blifva farliga, äfven för den bästa regering; så kan denna deremot tryggt låta sådant ogräs växa bland ett folk, som förstår döma om hvad det ser. Dessa äro följderna af uplysningen. Och man har en gifven termometer på en regerings egen uplysning och tänkesätt: Hatar och fruktar hon en allmänt spridd uplysning hos sitt folk, så äro hennes hjerta och hufvud mörka.

Tryckfrihet. Då Europeerne först besökte de så kallade vildarne i America och på Söderhafsöarne, narrade de till sig dem och deras varor med glaspärlor, spikar och leksaker, hvilkas värde fins endast i okunnigheten. Så gjorde ock de Europeiska Furstarna med sina undersåtare: de skänkte dem tidtals så kallad tryckfrihet. Namnet var grannt och glittrade på långt håll; de enfaldiga menniskorna hurrade och trodde sig hafva fått en skatt; ty namnet var ändock något. Men saken — den kände de icke. De hade fått frihet, icke att

yttra och trycka hvad de ville. — Långt derifrån! De hade fått frihet att yttra allt det elände, de behagade, att beljuga hvarandra, att med ett ord göra allt det, som en sann tryckfrihet *icke* tillåter. Men friheten att controllera regeringens åtgärder, den hade man nog aktat sig att gifva. Denna frihet *stadgades* väl äfven, eller, rättare, hon nämndes icke uttryckeligen; så att den, som blott läste bokstafven, trodde henne inbegripen under all annan frihet; regeringen åter kunde tyda lagens ord så som hon fann beqvämast, d. v. s. så, att en dylik frihet var i sig sjelf orimlig — "det kunde ju hvar man begripa. Ofördelaktiga yttranden om regeringens åtgärder vore ju klander mot regentens gärningar." Om ock lagarna bestämde skilnaden mellan regering och regentens person, om de stadgade ansvarighet för Ministrar; så kunde man eller ville man ändock icke rätt begripa, hvad denna skilnad, denna ansvarighet betydde. Lagen måtte säga, hvad han behagade; vederbörande skylde sig alltid bakom regentens helgade person och skreko om Majestätets förolämpande, så snart äfven den beskedligaste anmärkning öfver ett regeringens beslut kungjordes. Ty det lyckades att inbilla Furstarna, det saken angick dem. Ingen var ärlig nog att säga dem, att just *deras* högsta interesse var oinskränkt frihet i omdömen öfver — icke *deras*, utan — deras Ministrars steg. Så länge Fursten envisades med den falska idéen, att regeringens beslut voro hans personliga beslut, derföre att han med sitt namn förklarat dem gällande; så länge han blygdes att erkänna, det han icke kunde, mer än någon annan dödlig, känna och genomtränga alla i statens styrelse förefallande enskilda mål (i synnerhet om han tillika var domare och tillämpade lag); så länge han följaktligen åtog sig ansvaret för andras gärningar; — så länge var en verklig yttrandefrihet omöjlig.

Men dessa sanningar hafva i så många år blifvit utan verkan predikade, att den kortsynte bör förlåtas, om han tror deras inpräglande höra mer till fromma önskningar än till saker, dem man får hoppas. Denna misströstan är dock klenmodig. Tiden, som gör allt, skall slutligen nöta in äfven de sanningar, som nu synas mest misskända. Men der återstår ett värre ondt. Äfven i de länder, der tryckfriheten haft det oinskränktaste välde, har den varit partiskt behandlad. Åklagaremagten har icke varit oberoende såsom domaremagten. Om således också alla domar i tryckfrihetsmål utfallit rättvist, så har dock lagen blifvit partiskt anlitad. Den beroende åklagaremagtens verksamhet eller overksamhet har blifvit bestämd af omständigheterna. I farliga tider har styrelsen icke vågat åtala, hvad som verkligen varit brottsligt; under andra förhållanden åter angripit allt. Det gynnade partiet har man tillåtit alla ilskans och smädelsens utfall; motpartiet har man ingen ting tillåtit, och om äfven försöken att få bestraffning ofta misslyckats, hafva de dock tjent till förargelse och förbittring. — Men äfven detta är icke ohjelpligt.

Religion. Ju mera glömd och föraktad denna i sjelfva verket varit, desto ängsligare har man trott sig böra vaka öfver dogmernas renhet. Andan har man icke förstått, och derföre har man varit rädd om den döda bokstafven. Ty man har i religionen icke sett annat än en hållhake på hopen. Man har nyttjat religionen, likasom allt annat, till politiska ändamål; icke frågat efter, hvad hon verkligen varit, utan blott hvartill hon kunnat brukas i regeringens hand. Tidehvarfvets karakter var, att ingen ting var något i sig sjelft, utan endast så vida det kunde användas.

Domare indelas i ordinarie och till-

förordnade. Desse sednare tjena för egen öfning (se R. H. S. Justitiæ Ombudsmans underd. besvär öfver Kongl. Götha Hofrätts Utslag d. 17 Januarii 1820, angående H:r Landsh. Flach). Bedröfligt, att lagskipningens väktare måste erkänna, att man kan få rättvisa på försök eller såsom lärospån för en ung jurist; ännu bedröfligare, om meningen är, att ej blott så sker, utan ock att så bör ske.

Bondhästar. Man har sagt i England, att luxe är patriotisk, emedan den befordrar consumtionen. I vissa länder hafva bondhästar fordom blifvit ansedde som en luxe-artikel, hvilken ifrigt och patriotiskt consumerades. Denna consumtion var en måttstock på förnämhet. Ju förnämare man var, på desto mer af denna vara skulle man skaffa afsättning; och var man alldeles ofantligt förnäm, så skulle vägen, der man farit fram, vara beströdd med ruiner deraf. Lyckligtvis har verlden kommit ifrån denna falska grundsats, och den humanitet, som numera utmärker de höga, har sträckt sig äfven till bondhästar.

Allmänt bästa, ett mycket väl klingande ord, som brukades till täckmantel för statscouper. I 15:de och 16:de seklet kunde man ännu bruka Furstarnas (och derunder förstådd aristocraternas) *gudomliga rätt*, och brydde sig icke om några svepskäl och täckmantlar. Man utskref så mycket man trodde kunna möjligen åstadkommas, utan fullkomlig ruin eller upror. I sednare tider fann man sig föranlåten att såckra pillerna. Ville man låta skjuta ihjäl några tusende medborgare, ville man trampa rätt och lag under fötterna, ville man utsuga landets märg genom skatter — så satte man ihop en proclamation, full af *tryngande nöd*, af *statens ära;* bedyrade sin vedervilja emot blod, emot fortryck; men — det *allmänna bästa* kräfde upoffringar — de trogna undersåtarne borde offra lif och egendom derför — så snart det uphörde att kräfva upoffringar, skulle de icke vidare begäras &c. &c. &c.

Men de uphörde aldrig; det allmänna bästa tycktes icke finnas för annat, än för att kräfva offer. De flesta onera, folken hafva qvar, leda sitt ursprung från ett ögonblickets behof, och löfte gafs om deras lättande, så snart det allmänna bästa sådant tilläte; men löftet hölls aldrig, och man låtsade hafva glömt det.

Ordet allmänt bästa borde förvisas ur språket; ty det har gjort mera ondt, än pest och missväxt. Det verkliga enda allmänna bästa (hvarför man dock aldrig brukat ordet) är: att hvarjom och enom rätt sker; att folket får behålla sina fri- och rättigheter oförkränkta; att inga band läggas på bruket af dess intellectuella och industriella krafter. Iakttages detta, så behöfvas hvarken statscouper eller allmänt bästa.

Statsbehöf. Det är ytterst märkvärdigt, att man ännu aldrig sett dem minskas, utan tvärtom ökas beständigt. Orsaken är lätt funnen. De verkliga statsbehofven äro ganska få; deras behof åter, som finna det beqvämt att äta statens medel, växa beständigt. Ville man i sina minsta detaljer och till yttersta källan följa de flesta så kallade statsbehofven; skulle man uptäcka saker, om hvilka man aldrig drömt, och hvilka väckte löje. T. ex. den eller den Ministern förklarar, att anslaget till honom är otillräckligt. För honom har hans kammartjenare beklagat sig öfver sin knappa lön, emedan dennes hustru klagat, att hon behöfde fjädrar på hatten eller en sådan shawl som hennes granne. Exemplet är taget för hand, och andra lika besatta skulle lätt kunna upletas. Anledningar saknas aldrig till stegrande af de tärandes an-

tal och behof; men då just dessa tärande utgöra ett mägtigt parti, ja det mägtigaste i staten; så bör det ej eller väcka förundran, om statsbehofven aldrig minskas.

Beskattningsrätt är det ärligaste och egentligaste ord, vi äga i politiken. En stor del Furstar hafva skrutit, att de lemnat, och folken att de ägt, rättigheten att *bevilja* skatter; men de fleste hafva icke förstått, hvad man menat med rättigheten att *neka* skatter. Redovisning för det beviljades förvaltning är en tämligen ny upfinning, utom i England. Den beqvämaste methoden vore utan tvifvel att, såsom Konung Gustaf III, förklara Rikets säkerhet vara i fara, ifall den begärda bevillningen icke beviljas.

Har jag åtagit mig att betala en annans skulder; så tyckes det vara billigt, att jag vill känna hans tillgångar. Detta har imedlertid blifvit någongång vägradt. Sådant kallas beskattningsrätt.

Revolutioner hafva förr varit blodiga, och derföre har man förklarat dem för ett afskyvärdt ondt. Lyckligt vore visst att de aldrig behöfdes, likasom det vore lyckligt att aldrig sjukdomskriser funnes, emedan de ändock alltid bevisa sjukdom. Ju starkare kroppen är, desto starkare blir brytningen; ju tvinsotsagtigare sjukdomen är, desto mindre smärta förorsakar brytningen. En revolution i England skulle blifva förfärlig och lång; i Neapel var den en dags arbete. I allmänhet har man dock stigit i konsten att göra revolutioner, likasom i alla andra konster. Det vill med andra ord säga: det är numera icke ett parti, som gör revolutioner; det är hela folket. Nationerne hafva gått i nödens skola och vändt sig exemplen till nytta. De dröma ej mer om republiker och jemnlikhet. de eftersträfva icke skuggor i stället för verklighet. De tala icke om folkets majestät; men de försäkra det — i en person. Denna ena person förklara de för sin högste representant, men icke för infallibel. Bredvid hans magt sättes lagens magt, i stället för Ministrars inflytande och ränkor, och man begär henne icke afskaffad, icke ens minskad; endast dess organers böjande under lagen, i stället för godtycket.

Sådan har de nyaste revolutioners syftning varit, och deras lyckliga utgång skall tjena till en eftersyn. Blod skall icke vidare blifva deras lösen, så vida icke inre ränkor af det gamlas tanklösa försvarare, eller yttre våld af obudna förmyndare, tvinga folken att med svärdet försäkra förnuftets seger. Vi hafva redan förut sagt, att våldets fordna redskap, arméerna, numera blifvit sanningens och förnuftets hämnare, sedan de icke vidare äro legda hopar, utan jemnt uttagna ur hela nationen. Detta torde förtryta mången, som snart icke vet, hvad redskap godtycket bör söka, för att vara tryggt. Exemplet är smittande; och Gud vet, hvad man skall taga sig till, då man icke vågar draga tillsamman arméer, utan fruktan i hvart ögonblick att få höra dem proclamera constitutioner. Det enda medlet att förekomma en dylik olycka vore, att Furstarne sjelfve proclamerade; men detta tyckes gå långsamt.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Neapel. Man säger, att Neapels regering skall gripa till offensiven, i fall någon försöker att gå in på dess gebiet, och att man då skall söka intaga midten af Italien med en ansenlig armée. Det påstås äfven, att hemliga sammankomster hållas af vissa, som äro missnöjda med den nu varande ställningen och som börjat underhandlingar, för att inkalla en beväpnad utländsk bemedling. — Riksföreståndaren har beslutit uplösa ett af främlingar bestående corps, då densamma under det constitutionella tillståndet icke får finnas och

H. K. H. endast vill omgifvas af truppar, som äro hans landsmän. I hela riket firas constitutionens besvärjande med högtidligheter. Calabreserne säga i en address till General Pepe: "Då hela Europa darrade och teg för Bonaparte, denna despotismens jätte, trottsade en hand full Calabresiske bönder hans magt. Härar, som planterat sina segertecken vid Weixel och Tajo, funno sin graf i våra berg. Och hvem vågar nu, då alla Neapolitaner äro förenade med sin Konung, angripa denna nation? Darra måste de, som understode sig att röra vid vårt fäderneslands ära! Calabreserne skulle framhryta från sina berg och Italien kanske vara för trångt för deras heliga vrede."

Spanien. Cortes's arbeten fortgå. Utländingars licencer på införsel af utländska producter till Cuba, mot lika afgifter, som Spanska skepp betala, äro uphäfna, såsom skadliga för staten. — Såsom grund-artikel i lagen om national-milicen hafva Cortes antagit att: "National-milicen är det beväpnade fäderneslandet; den är värdig högsta aktning och står under den högsta medborgerliga auctoritets omedelbara befäl." Hvarje Spanior från 18 till 50 år är beväringsskyldig, undantagande de, som icke njuta medborgerliga rättigheter eller genom lyten äro oskicklige, äfvensom Embetsmän, Läkare, Chirurger, Apothekare, Skolmästare, Professorer m. fl.

Milicen skall i nödfall användas till lugnets bibehållande, men ställer aldrig heder svagt för någon, cho det vara må. Cortes hafva förklarat sina sessioner permanenta, till dess öfverläggningarna om National-milicen äro slutade. — Försäljning af Jesuiternas gods är besluten. Vid frågan om pensioner till dem, invändes, att de på ett par månader remitterat millioner ur landet. — Öfverdomstolen har hemställt till Cortes, om stadgande af en rättegångs ordning emot Präster, som begått grofva förbrytelser. — Den 15 Augusti förvistes till Lag-utskottet ett förslag till jury domstolars inrättande. — D. 16 ingåfvo Marquis Cerralbo, Hertigarne af Infantado, Medina Celi, Villa Hermosa och Grefve Altamira, i växel-undervisnings-juntans namn, till Cortes 12 exemplar af det öfversatta Lancasterska arbetet, med anhållan, att upsigten öfver denna anstalt måtte uteslutande anförtros Juntan. Remitterades till upfostrings-sectionen. — Det säges, att Riego icke vill utbyta befälet öfver arméen på Isla emot General-Capitaines-Embetet i Galicien. — Marine-anstalterne synas taga en förbättrad ställning. Bland annat hafva 2 krigsskepp afgått från Cadiz för att förena sig med Holländska escadern i medelhafvet emot Barbareskerna. — Den ryktbara röfvaren Jayme inryckte d. 30 Julii i en af 5000 menniskor bebodd stad, Crevillente, och hade, oaktadt alla auctoriteters närvaro, mördat en man, om icke innevånarne lost hans lif med 24000 Realer.

Tidningarne begynna att taga ett häftigare språk, till och med öfver constitutionen.

Öfra Italien. Magasiner uprättas för minst 100,000 man. Emellan d. 16 och 24 Aug. skulle de till Italien bestämda Österrikiska truppar inträffa i Treviso. Redan länge hafva starka Österrikiska besattningar funnits i de Påfliga städerna Bologna och Commacchino. I flera städer i Kyrkostaten visa sig spår till oroligheter och resning. Cardinal Stats-Secreteraren hotas beständigt i anonyma bref. Polis-chefen i Bologna, Sciarra, varnades att aflägsna sig, så vida hans lif vore honom kärt. Hon föraktade hotet och fick ett dolkstyng. I Ferrara hafva uproriska proclamationer blifvit upspikade, midt för Österrikiska garnisonens ögon.

Tyskland. Darmstadtska Ständernas andra Kammare har beslutit sina sessioners offentlighet och afgjort, att de redan samlade medlemmar kunna fatta gällande beslut.

En Österrikisk tidning utlåter sig så: "Flera af våra Statsmän äro af den tanka, att politiken ålägger vår regering den ovillkorliga pligt att sätta en mägtig damm emot den rasande ström, som hotar att öfversvämma hela Italien. Österrike, säga de, är den naturliga beskyddaren af den på Italienska halfön bestående sakernas ordning; denna ordnings omstörtande kan det således icke se med likgiltighet. Imedlertid försäkras, att vårt kabinett skall nöja sig med att högt ogilla de Neapelska händelserna och taga erforderliga försigtighetsmått att mot oroligheter trygga de under sitt välde eller sitt beskydd stående Italienska provinser. Vårt hof, tillägger man, skall icke taga någon verksam del i Neapelska rikets angelägenheter, utan att förut hafva öfverenskommit med de öfriga kabinetterna. — Här tro många, att den nya sakernas ordning i Neapel icke kan äga bestånd, och att en contra-revolution snart skall utbryta. Enligt sednaste underrättelser derifrån, synes dess regering rusta sig till krig. Sicilien har ej den afsigt att skilja sig från den Kungliga familjen, utan begär blott en egen regering (Vice Konung) och ett eget parlament. Krigsrustningarna och ovissheten i afseende på de förestående händelserna hafva haft ett ofördelaktigt inflytande på vår curs." — General Frimont

är nu definitift nämnd till Öfverbefälhafvare öfver alla trupparna i Italien, hvilka komma att bestå af 72,678 man Infanteri, 5,831 man Cavalleri och 2000 man Artilleri. Äfven säges, att Öfverbefälhafvaren i Lombardiet, Grefve Bubna, genast får en annan bestämmelse. — Kejsaren skall hafva tillåtit de ur Ryssland fördrifna Jesuiterna att upprätta två collegier i Galizien, ett i Tarnow, ett i Lemberg. — Enligt en från Pultava ankommen Rysk courier berättas, att Ryska Kejsarn i October kommer att hålla ett sammanträde med vår Kejsare på gränsen, emedan riksdags-göromålen i Warschau icke gifva Hans Ryska Maj:t tid att bivista lägret vid Pesth.

England. D. 26 hade, enligt hvad föregående dagen ålades Drottningens Advocater, en Tysk tolk vid namn Carl Karsten å deras sida blifvit anskaffad och aflade eden, hvarpå förhöret med uppasserskan från Carlsruhe, Barbara Krantz (i föregående N:o orätt kallad Kresse) fortsattes. Hon afdånade vid en fråga. Brougham förbehöll sig att framdeles anställa contra-förhör med henne, såsom med de öfriga vittnena, till följe af den vägrade listan på dem. Detta bestriddes af Lord Cantzleren. Brougham begynte då förhöra Barbara, i synnerhet om de personer, som förut förhört henne i Tyskland och skickat henne till England; äfven om hvad hon fått för resan. Grefve Lauderdale fann dessa frågor öfverskrida hvad Drottningens Advocater ägde göra; och alla frågor af sådan art förklarades också otillbörliga. Häröfver upstod debatt, och ämnet upsköts.

D. 28 motionerade Grefve Lauderdale, att Drottningens ombud måtte genast göra sina contraförhör så utförliga, de kunde, och att om de framdeles ville å nyo förhöra vittnena, borde de för Huset uppgifva sina skäl dertill. Detta bestriddo ombuden och öfverläggningen upsköts, på Grefve Liverpools förslag, till följande dagen. D. 29 föreslog Grefve Liverpool ungefär samma föreskrifter för Drottningens ombud; men nu satte sig Grefve Lauderdale deremot. Efter lång debatt antogs, med 121 röster mot 106, ett af Grefve Harrowby föreslaget amendement, "att Drottningens ombud skulle underrättas, det Huset, vid sakens särskilda förhållanden, var af den tanka, att de ägde fortfara med vittnenas contraförhör, på det af honom föreslagna sätt." Då gjorde Lord Erskine den motion, att Huset genast måtte åtskiljas sig, på det Drottningen skulle få tid att bereda sig på sitt försvar, och att listan på vittnena och ställen måtte Henne meddelas. Efter debatt förkastades denna motion med 169 röster mot 61; hvaremot Lorderne Darnley och Holland protesterade och Lord Darlington föreslog att hvarje afton tillställa ombuden namnen på de vittnen, hvilka följande dagen skola afhöras, samt upgift på hvad de komma att intyga. Grefve Liverpool trodde, att detta kunde ske privat. Contraförhöret med Barbara, som flera gånger afdånade, företogs derpå af Brougham. Derpå hördes en husväktare från Venedig, och contra-förhördes af Denman. — Då Drottningen d. 26 kom till parlamentshuset och fick höra, att Barbara just höll på att vittna, stadnade Hen. M. i ett rum bredvid. Likaså d. 28 och 29. Hen. M. synes allt jemnt glad och oförfärad.

Hert. af Wellington insulteras glupskt af pöbeln.

Frankrike. Ryktena om revolutionen hafva icke bekräftat sig. Underrättelserna från Paris gå till d. 29 Aug. Den redan upptäckta complotten är ännu icke utredd, ehuru undersökningen blifvit drifven med mycken verksamhet. D. 26 har Pairskammaren afhört Kongl. Procuratorns, Hr. Jaquinot-Pampelune's, stämnings-memorial och befallt instruction, till hvars förrättande Grefvarne Rapp och Digeon samt Marquiserne Pastoret och Semonville äro utnämnde. Äfven är ett utskott af 12 Pairer satt, till hvilket de förutnämnde fyra skola afgifva berättelse och som har att afgjora, hvilka ibland de anklagade skola sättas i frihet. — Från Cambray berättas, att äfven vid den der i garnison liggande Seine-legionen oroligheter skolat utbryta den 20; men att anstiftarnes planer misslyckats hos deras underhafvande och att de förre, till antalet nio officerare, flytt, som man tror, till Belgien. En Capitaine samt två andra blefvo arresterade och komma inför Pairs-kammarens domstol. Staden hade förblifvit lugn.

Natten emellan d. 19 och 20 hade flera i Versailles liggande corpser hastigt fått ordres att gå till Paris och aftågade genast, men fingo contra-ordres kl. 2 i Sèvres och återvände. - Meurthe-legionen har på sin marche till Laudrecy d. 23 gått genom Soissons i bästa ordning.

General-Procuratorn Bellart blef d. 5 Aug. i Brest ganska illa emottagen. Smädeliga anslag på knutarne begynte upträdet. En hop ungt folk skrålade för honom och kl. half-10, då hopen växt ansenligt, begynte skrikas: "bort med Bellart den skurken! med högra sidan! låt honom resa genast; annars - -." Följande dagen emottogs Hr Guilhem med fröjdebetygelser. Man ropade: "lefve Guilhem! lefve venstra sidan!" genast begynte åter ovasendet

mot Bellart och auctoriteterne togo intet steg deremot. Folket förkunnade, att om General-Procuratorn Bourdeau komme, skulle detsamma händа honom. Detta skedde också verkligen d. 16. Då uppbådade Mairen national gardet, som till största delen uteblef, och de få, som kommo, upsade honom lydnad, och några blandade sig ibland det oroliga folket. National-gardet är derpå, genom en Kongl. Förordning, uplöst och både Mairen samt underprefecten i Brest afsatte.

H:r De Pradt och hans Bokhandlare äro af Assise-Rätten frikände, i afseende på den forres skrift om Vallagen, och H:r De Pradt beledsagades hem af en talrik folkmängd.

Cardinal de la Luzerne har utgifvit en bok, deri han påstår, att Frankrike icke är någon representatif stat. Hans Eminenz fröjdar sig att kunna påstå, att alla representativa författningar äro farliga för folken och monarkerna. Franska Chartan grundar, lyckligtvis för staten, ingen representatif författning, ty ingen dylik författning finnes utan representanter, och detta äro icke de deputerade i Frankrike, ehuru desse i sin okunnighet anse sig derför. "En representant," säger Hans Eminenz, "handlar icke efter sitt eget hufvud, utan efter det uppdrag, hans committenter gifvit honom. Men nu få Valcollegierne icke, hvarken efter Chartan eller efter den nya vallagen, gifva de deputerade några instructioner eller fullmagter; följaktligen äro de deputerade inga representanter för hela Frankrike, som icke valt dem, utan för vissa districter i Frankrike." — Med dylika filosofer är det lätt eller svårt att komma till rätta, allt efter som man tager saken.

En ung Abbé har, i Franska Akademiens namn, hållit ett tal, deri han framställt Ludvig den Helige såsom den där krossat den höga Adelns tilltagsenhet mot thronen och, såsom stor lagstiftare, skapat fria institutioner, dem Chartan, efter sex år undraden, blott fullkomnat.

Turkiet. Från Italien heter det, att Ali Pascha i en blodig drabbning slagit Storherrens truppar, och att Pehliwan Pascha, Befälhafvare öfver en division af Turkiska arméen, stupat. Derefter troddes Alis parti bibehålla öfverhand i Divanen och hans fiende, Paschan af Scutari, blifva förvist. — Imedlertid berättas ifrån Wien, att Pascho Bey, Alis afsvurnaste fiende, blifvit nämnd till Pascha af Janina, och att Ali således icke lärer kunna hoppas, att hans tillbud om undergifvenhet antages.

Amerika. Äfven i Florida är underrättelsen om constitutionens utropande i Spanien emottagen med allmän glädje. Samma skepp, som förde nyheten från Havana till Pensacola, medförde äfven en förstärkning af 50 man. Det troddes, att Florida aldrig tillfaller Norra America, utan genom våld. Man skrattade åt Americanerne, som icke behöllo landet, då de innehade det.

Morillo har förkunnat allmän amnesti och skickat underhandlare till Angustura.

Stockholm. Under d. 11 dennes har Kongl. Maj:t, i anseende till innevarande års ovanliga ymnigt ... desskörd samt angelägenheten att bereda tillfälle till en vidsträcktare afsättning af Spannemål, i nåder förordnat, att, tills vidare, Hvete, Råg, Korn och hafra må tullfritt till alla utrikes orter utföras, hvarjemte, äfven tills vidare, följande tullafgifter skola erläggas för spannmål, som utrikes ifrån införes: för en tunna Hvete 4 R:d 24 sk; 1 D:o Råg 4 R:d; 1 D:o Korn 2 R:d 32 sk.; 1 D:o Malt 1 R:d 32 sk.; 1 D:o Ärter 1 R:d 16 sk.; 1 D:o Hafra 1 R:d 16 sk., allt Hamburger banco. Införseltullen å Hvetemjöl förblifver 24 sk. samma mynt för lispundet. — Flera Handlande skola redan hafva anmält sig till utförsel, i synnerhet af hafra.

Götheborg. Den summa, som Curatorerne i John Hall & C:os concurs-massa blifvit, genom Extra Rådhus-Rättens dom d. 24 Aug., dömde att ersätta dels Hall, dels fordrings-ägarne, utgör 65749 .6 R:d 32 sk. b:co. Emot nämnde dom skola, af Curatorer och Creditorer, redan fyratio vad vara erlägda.

Rättelser:

N:o 73; pag. 579, Andra spalten, 17:de raden nedifrån står gjordt, läs gjort. Samma spalt, 15:de raden ifrån står Henom; läs Genom.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 75. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 18 September.

Sine ira, studio et metu.

I anledning af Granskarens tankar om Båtsmanshållet i Hernösand och Wexiö.

Man må föresätta sig, så mycket man vill, att icke inlåta sig i fejd med vissa motståndare; så beror det dock till slut af dem sjelfva, att genom anfallens beskaffenhet ovilkorligen nödga till motstånd. Larmskri är ett vapen, som ofelbart tvingar till uppmärksamhet. Men skakar derigenom allmänheten och samlar sorl omkring sin motståndare, utan allt afseende på hvad man sedan har att säga den församlade menigheten.

Man talar om ett klokt, ett sansadt bruk af tryckfriheten. Man gör oss ansvariga för hvarje rörelse, som sjelfva sanningen väcker i sinnena. Hvad säger man då om dessa tanklösa varnare, som ej kunna se röken ur en skorsten, utan att tro hela staden i brand och med sina skri upskräma folket från dess hvila eller arbete? — dessa det blinda nitets gastar, för hvilka hvarje anmärkning öfver regeringens åtgärder är detsamma, som klander å Konungens gerningar, missfirmelse mot Hans helgade person? Tror man, att dessa misstydningar af en lofgifven, en genom Grundlag tryggad granskning kunna hafva annan påföljd, i fall de hafva någon, än att göra opinionens makt grym och våldsam, i stället att den bör vara lugn och hoppfull? Begriper man då aldrig, att i samma mån man skulle lyckas att göra sanningen till ett brott mot Majestätet, skulle man också lyckas att göra Majestätet förhatligt, och att det yttersta, det enda stödet för denna heliga makt är den fria rätt, den lemnar, till all möjlig granskning af regeringens steg, utan att thronens Innehafvare Sjelf någonsin deraf träffas?

Vi tillämpa icke allt detta på *Granskaren.* Han har sjelf anmärkt, att hvad han kallar en angifvelse af oss icke kan vara gjordt emot Hans Maj:t personligen, utan emot Regeringen eller Statsrådets ledamöter, Konungens Rådgifvare. Men vi begripa icke, huru *Granskaren* kan förlika denna sanning med den lära, han tillika drifver, att Kongl. Maj:ts höga värdighet i allmänhetens ögon komprometteras, om ett uppenbarligen orättvist beslut i Statsrådet fattas; och uppenbart är, att efter denna lära aldrig någon anmärkning emot Konungens i Statsrådet fattade beslut kan göras, utan förgripelse mot Konungens höga värdighet. Vi hafva mer än en gång och, som vi hoppas, tillräckligen förklarat vår mening i detta ämne; och vi låta icke beröfva oss den visshet, vi äga, att alla Regeringens steg ligga inom gränsen af den fria allmänna granskningens område, som Grundlagen tryggar.

Att allmänheten, som ej äger tillgång till Statsrådets protokoller, icke kan känna, huruvida Statsrådets ledamöter reserverat sig mot Konungens beslut, är alltför sannt. Men häraf draga vi ej samma slutföljd, som *Granskaren*, att lagen skulle deri velat lägga något hinder för granskningsrätten öfver Konungens i Statsrådet fattade beslut. Vi sluta tvertom: om lagen hade velat förbjuda granskningen af sjelfva besluten; så hade lagen alldeles icke behöft förbjuda kännedomen af protokollerna öfver dessa beslut — annan sak är det i sådana fall, der besluten sjelfva icke komma till allmänhetens kunskap och ej kunna granskas; hvaraf naturligen följer, att protokollerna öfver *dessa* beslut ej behöft vara offentliga.

Men då lagen ovilkorligen måst sörja för Majestätets okränkbarhet, och den likväl velat, att Konungen skulle kunna regera annorlunda än Statsrådet tillstyrker, fatta sina beslut tvertemot dess *krafliga föreställningar;* har lagen ej ägt annan utväg, än att för folkets blick dölja alla dessa föreställningar. Det var nödvändigt, att den lag, som tillät oss att om regeringens steg, liksom om all ting annat, säga allt, hvad som består med sanning, äfven tillät oss betrakta dessa beslut såsom fattade efter Statsrådets tillstyrkan. Lagen fruktade härvid icke den orättvisa mot Statsrådet, som Granskaren fruktar. Ty lagens anda är, att ett Statsråd aldrig må kunna existera, som icke äger Konungens förtroende och på hvars underdåniga föreställningar och tillstyrkanden Kongl. Maj:t icke finner nödigt att hafva afseende. Om ledamöterne i ett sådant Statsråd det oaktadt älska sina platser högre än sin öfvertygelse; så böra de icke finna sig förolämpade af att bära skulden för sin Konungs beslut. Göra de annorlunda; känna de vigten af sin stora bestämmelse; lefva de ej för sig sjelfva, utan för sitt fädernesland och sin pligt; då anstränga de sina krafter för att veta, hvad de böra tillstyrka eller afråda sin Konung; då slumra de icke, i förlitande på andra eller på gamla vanor och fördomar; Och när de genomtänkt fäderneslandets angelägenheter och stadgat sin öfvertygelse; så känna de, antingen att denna öfvertygelse måste vara sann, eller ock att de sjelfve ej fått skicklighet och förmåga att vara Konungens Rådgifvare. Och som de aldrig utan helig bäfvan kunna tänka på sitt dyra kall, det högsta i samhället, hvarpå hvilar fäderneslandets väl eller ve; så kunna de ock intet ögonblick fördraga den tankan, att de antingen, med säker öfvertygelse om det rätta, ej förmå genomdrifva det, af brist på Monarkens förtroende, eller ock skulle utan skicklighet innehafva platser, der andra med större förmåga borde verka och göra nytta.

Slutföljden är, att ingen värdig ledamot i ett Statsråd kan qvarblifva, så snart han, i mål af någon vigt, ser besluten gå emot sina krafliga underdåniga föreställningar. Denna pligt, att alltid med sin underdåniga afskedsansökning beledsaga en föreställning, om den icke vinner afseende, har lagen velat underhjelpa genom tvånget att tåla granskning, utan att kunna rättfärdiga sig med framvisande af sin skiljaktiga mening. Då lagen, af skäl, som vi ej förstå, icke velat antaga den allmänna grundsatsen i monarkiska constitutioner, att Konungen aldrig kan utfärda ett beslut, stridande mot sina Ministrars mening, men blott ombyta Ministrar, så ofta Han vill, har lagen åtminstone trott sig icke böra fräsa Ministrarne från ansvarighet inför opinion och allmän granskning, och sålunda genom ett moraliskt motif sökt ålägga dem det tvång att resignera, då de ej kunna fjna

sin bestämmelse, hvilket borde äfven lagligen åligga dem.

Så hafva vi för oss utredt grunden till vår rätt att öfver alla för allmänhetens ögon framlagda Konungens beslut tillåta oss samma frihet *i granskning* och *reflexioner*, som i alla andra ämnen, utan band af annat än pligten att tala sanning och ej *smäda* eller *skända*, och utan att det *tadel* eller *klander*, som kunde påstås ligga häri, drabbar någon annan än Konungens rådgifvare (*Granskaren* känner, hvar alla dessa termer finnas i Tryckfrihets-förordningen). Att vi uti den förevarande frågan om båtsmanshållet i Wexiö och Hernösand icke härmed gjort Statsrådet någon orättvisa, ens i deras ögon, som icke skulle medgifva Statsrådets skyldighet att upbära *alla* anmärkningar mot Kongl. Maj:ts beslut, synes uti Stockholms Posten för den 25 dennes, der föredraganden, Herr *J. G. Netzel*, som contrasignerat Kongl. Maj:ts granskade beslut, säger sig vara auctoriserad att förklara, det dessa nådiga beslut äro en följd af allmänna Beredningens (Rikets allmänna ärenders Berednings) och Statsrådets enhälliga tillstyrkande, samt *utan fruktan och utan förebråelse* tillstår, att han sjelf varit den förste, som tillstyrkt meranämnde beslut.

Innan vi öfvergå till vårt försvar i sjelfva saken, erbjuder sig en anmärkning vid Herr Netzels artikel, hvari denna förklaring träffas. Han talar om *ansvarsskyldigheten*, såsom *frihetens och constitutionens yppersta palladium*, och sträckande sig äfven till *den ringaste af Konungens rådgifvare*. Man borde nästan icke kunna säga den *ringaste* af Konungens rådgifvare, då man, såsom sådan, aldrig kan vara en ringa person. Endast i rang, men icke i pligter mot samhället, finnes en skilnad dem imellan; men i vigten af deras kall är *föredraganden* ovedersägligen, stundom alldeles ojemförligen, den förste. Det är han ensam, som efter lagen kan blifva skyldig att upoffra sitt embete för sin pligt, han, som genom en vägrad contrasignation kan och bör, någon gång, rädda sitt fädernesland från våldförande af dess Regeringsform. Det är han således, som framför alla bör känna, att han i sin embets-utöfning icke är en ringa person. I alla andra händelser är han hvarken mer eller mindre ansvarig, än Konungens öfriga rådgifvare; och den möjliga påföljden af hans ansvarighet borde derföre också aldrig vara mindre. Om han nu likväl icke är verklig Statssekreterare, såsom Herr Netzel icke är; så undgår han den påföljden af sina gerningar, hvilken kan träffa Konungens öfriga rådgifvare, att Rikets Ständer, efter gjord anmärkning af Constitutions-utskottet, hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t ville ur Statsrådet eller från Embetet skilja dem, såsom de der, utan att hafva uppenbarligen öfverträdt lagen, dock uraktlåtit att iakttaga Rikets sannskyldiga bästa. I detta enda afseende, allt annat oberäknadt, skulle man kanske kunna säga, att en föredragande, som icke innehar förtroende-embete, och följaktligen ej kan af Kongl Maj:t, efter en sådan anmälan, från embetet skiljas, är *ringare* än Konungens öfriga rådgifvare; men i samma mån kunde man också säga, att ansvars-skyldigheten *icke sträcker sig* till honom. Herr Netzels anmärkning grundar sig då mindre på ett riktigt eftersinnande af hans egen belägenhet, än på en känsla af hvad som borde vara, och hvad lagen i bokstafven verkligen lika litet eftergifvit, som den för sin afsigt kunnat eftergifva det.

(Forts. e. a. g.)

Recension

Betänkligheter emot vissa, efter upsåtet och utseendet, för Landtbrukets trefnad vidtagne anstalter och gynnande tänkesätt. Stockholm, hos A. Gadelius, 1818.

Ehuru denna skrift redan är tämligen gammal och kanske af de flesta glömd; anse vi dock ämnet af så stor vigt, i synnerhet i närvarande epok, att vi ej kunnat underlåta att i korthet fästa upmärksamheten derpå, genom anmälan af förevarande bok. Så länge landet var plågadt af missväxt, ansåg man lösningen af gåtan om den allmänna nöden ganska lätt och bemödade icke sin hjärna vidare dermed. Nu deremot, då jorden blifvit välsignad med ett öfverflöd, hvarpå långliga tider icke lemna exempel, och nöden derigenom ej blott icke är fullkomligt afhulpen, utan till och med hotar att blifva lika tryckande som någonsin; nu är tiden inne att undersöka, hvari grunden till denna rubbning i välmågan ligger, ur hvilka ekonomiska misstag — ty sådana måste det vara — landtbrukets olyckor upvuxit.

Nästan ouphörligt i några sekler hafva vi hört klagas öfver näringarnes förfall. Det synes obegripligt, hvarföre *alla* näringar haft anledning till samma klagan. Alla hafva väl icke blifvit vanvårdade? Nästan frukta vi det. De hafva nemligen blifvit vanvårdade på det sätt, att de för landet onaturligaste blifvit skyddade och befordrade, på de naturligas bekostnad. De förre hafva, oaktadt allt bemödande, all upmuntran, icke kunnat vinna något bestånd, och de sednare hafva lidit, genom den stjufmoderliga behandlingen. Bland de sednare är utan tvifvel åkerbruket. Ehuru den egentligen förvända hushållningens tid inträffat för nästan ett helt sekel tillbaka; kännas dock ännu dess verkningar och mycket af de skadliga författningarna återstår.

Förf. röjer ett liberalt nit, vidsträckt beläsenhet i våra författningar och flera sunda tankar. Vi vilja i ordning upgifva de ämnen, han egentligen vidrört.

Första kapitlet handlar om *Understöd för jordbruket genom lättad tillgång på lån.* Förf. ogillar lånsystemet på jord, önskar realisation i hårdt mynt och anser ökning af sedelmassan skadlig. Kanske har han för ytligt sett saken, då han sammanblandat jordlånens skadlighet med realisations nödvändighet, sådan nemligen, som man i allmänhet föreställer sig den, d. v. s. anskaffande af guld och silfver, som svarar mot den utelöpande sedelstocken.

Vi vilja icke vidlyftigt yttra oss om ett ämne, som så ofta och så vidlyftigt är discuteradt. För att blott anföra en kort reflexion, tyckes det oss, såsom vore alla de hittills försökta realisationer lika många hinder lagda i vägen för den sanna statsekonomiska upkomsten. Orsaken, hvarför guld och silfver eftersträfvas såsom mynt, är platt ingen annan än den, att de utgöra ett *allmänt* mynt, emottagas såsom värde, hvart de komma. Massan af dessa metaller var tillräcklig att verkställa allt varubyte fordom; men om rörelsen nu vuxit till en sådan grad, att de icke på långt när förslå till dess drifvande; hvarföre skall man envisas att upoffra tid och alla näringars trefnad, för att åstadkomma, hvad som aldrig kan och aldrig bör åstadkommas, metallmassans jemnande med varorna, som skola röras, d. v. s. rörelsens inskränkande inom den tränga gräns, som de så kallade ädla metallernas mängd utstakar? Denna idée förutsätter, att, allt som idogheten och rörelsen växer, skulle äfven metallernas mängd växa, eller ock skulle det hårda myntets värde nedsattas och guld eller silfvermyn-

i det hela blott blifva pölletter, mynt-representanter, såsom papperet. Alla länder, med inga eller åtminstone högst få undantag, hafva erfarit de olyckliga verkningarna af detta envisa bemödande att hålla penningstocken ouphörligt i likhet med den befintliga metall-massan.

För penningar måste imedlertid finnas en fond, d. v. s. anvisningen skall lyda på någonting verkligt, på en njutbar vara, som finnes och kan erhållas, då anvisningen företes. Sålunda yttras i Kongl. svenska Landtbruks-Akademiens annaler för år 1815, 1 H. sid 85: "Om sluteligen en dag rätta grunderna till egendomars, nu högst felaktiga, *Värderings-method* kunde bestämmas, hvilket utgör ett af denna Akademies vigtigaste föremål, hvartill han redan sökt bereda sig en väg: om jemte *Silfret*, eller i dess ställe, något *grundvärde* kunde stadgas för ett mynt, representerande Svenska producter, t. ex. *säd* eller *jern*, och som med dem kunde på vissa vilkor och till ett emot silfret bestämdt medelvärde realiseras, således oberoende af luxen, af Utrikes handeln och växel-cursen; om den förvaltning, under hvars styrelse en sådan mynt-fond blefve ställd, skulle både utgifva lån och emottaga insättningar, emot en ränta, bestående uti samma producter: så skulle törhända en utväg blifva möjelig att, genom ett utan fara utvidgadt rörelse-capital, gifva landtmanna- och slogde-idogheten i Fäderneslandet en verksamhet, som ej kände andra gränsor, än antalet af våra armar, vidden af våra fält och vår naturs productions-kraft, och i proportion deraf till en hög grad lifva svenska manufacturerne och handelsrörelsen, hvilka långt ifrån att, som stundom orätt påstås, vara landtbrukets fiender eller rivaler, då skulle näras och tillväxa i dess sköte, och gå hand i hand med det sistnämnda, att än mer befordra folkökning och allmän välmåga." Detta är det thema, som vår Förf. tagit och söker utreda. Han bestrider grundsatsen om lån på fastigheter — och han har rätt. Han har icke fallit på ideen om något surrogat, något annat system, att ersätta den brist i penningemassan, som lånens uphörande skulle förorsaka, eller den att fonden för dessa lån kunde förvandlas till en fond för verkliga uphandlingar, icke just af sådan beskaffenhet, som dem Magazins-directionen bedrifver, utan sådana, hvarigenom värdet på jordbrukets producter bibehölles, och hvilka skulle kunna utsträckas vida utöfver fonden; då vid inträffande ymnigare skördar, blott en del af den uphandlade varan betaltes och det öfriga toges på kredit, såsom vi i N.o 67 yttrat oss. Detta system blef under sista Riksdag utveckladt i ett memorial, till hvilket vi hänvisa läsaren. Lånsystemet på sjelfva jorden är utan tvifvel grundalskt, om det ock, en gång infördt, måste fortsättas, på det en för hastig brytning icke må medföra olyckliga följder. Men deraf följer icke, hvad Förf., med Landtbruks-tidningen för 1815, N:o 40, antager att: "Så visst det är, att ett folks crystallisation i samhällsform aldrig kan gå för sig, utan biträde af något allmänt bytesmedel, *mynt*; så visst är ock, att, med undantag af vissa tillfälligt, snart öfvergående tids-momenter, då ett folk, vid frågan om att *vara* eller *icke vara*, är uptändt, genomglödgadt och hänfört af sitt föremål, intet annat ämne än metaller nu i den hyfsade verlden kan, utan men och skada i den allmänna *inrikes* rörelsen, nyttjas såsom circulations-medel." Förf. sammanblandar Låne- och Pappers-systemet, och vacklar derföre i sina åsigter. Då han antagit metall såsom enda möjliga mynt, faller han, utan att veta hvarföre, genast på den riktiga ideen, att endast *varu-*

mängden bör bestämma penningemassan, hvilket ingalunda kan äga rum, så länge endast metaller utgöra mynt, och lån-systemet går bredvid metall-systemet. Oberäknadt det härigenom föranledda vacklande, äro flera af hans tankar ljusa och läsvärda.

Andra kapitlet: *Om en för jordbruket menlig och tärande yppighet, vållad måhända äfven genom några af de anstalter, hvarigenom man vill befrämja det samma, eller samhällets välmagt*, är fullt af ädel harm öfver småsinnets pragtbegär, öfver lättja och duglöshet. Mycket är imedlertid mera framkastadt än utredt. Man hade önskat se luxens verkliga natur, orsaker och botemedel närmare utredda. Vissa tankar hafva äfven i ifvern undfallit Förf., deri vi icke äro ense med honom. Pag. 42 förekommer detta uttryck: "Hvad skall väl blifva af denna ungdom? Der åldren och *åndsskilnaden* icke mera aktas, är ett folk i vådeligt stupande till sitt fall." Den som ifrar mot luxe, borde icke yrka ståndsskilnaden, hvari luxen har sin egentliga rot. Om ståndsskilnad skall finnas, så är åtminstone den, hvarom vi fått begrepp i vårt fädernesland, ingalunda att recommendera. Den uppenbarar sig hufvudsakligen just i luxen; och skulle, utan denna, icke hafva den minsta grund att hvila på. Luxen måste, åtminstone till det mesta, vara det samma som välstånd; och då en är berättigad dertill, men en annan, för ståndsskilnadens skull, förtänkes dertör; då skall luxen föda, ej blott sina vanliga onda följder, utan äfven ståndshat och split. Luxen har för vissa ställningar i samhällslifvet blifvit stadgad, ej blott genom bruket, utan ock ofta genom lag. Upphör denna yttre, lättiga skilnad mellan medborgare-klasserna, och luxen skall förlora sitt mägtigaste stöd.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Frankrike. (Nyheterna gå till d. 1 dennes.) Ständigt nya arresteringar vid alla legioner. Desa flyttas och marchera oupphörligt. Då Meurthe-Legionen lemnade Paris natten före d. 20, utvräkte soldaterne alla möbler ur Casernen och visade den gruffligaste förbittring. Pairernas utskott till undersökning af complott-målet arbetar med förhören, och af de 46 personer, som d. 29 Aug. voro arresterade, blefvo åtta lösgifna. En stor mängd har sedermera blifvit arresterad både i hufvudstaden och vid många legioner i provinserna. Chefen för hela complotten, Cap. Nantil, har undkommit, jemte flere andra. En Officer vid General-staben har uptäckt hela planen. Man hade bland soldaterne utspridt Bonapartes död och ville proclamera hans son, för att, som de sammansvurne trodde, göra sig Österrike bevåget. Man är allmänt förvånad öfver denna plan; ty Bonnaparteska partiet är högst obetydligt, och den unga Napoleon befinner sig under Österrikiska Kejsarens ögon. — Man utspridde, att ett blodigt slagsmål i Paris ägt rum mellan de Schweitziska och Franska garderna; men hela anledningen till ryktet var, att en full Fransk soldat öfverföll en på post stående Schweitzare. — Bellart är återkommen till Paris; hans ärende till Brest var att utforska allmänna sinnesstämningen. Hur han i B. blef bemött, är redan berättadt. Dep. Guilhem måste använda hela sitt inflytande, för att skydda honom mot värre misshandling. På knutarne anslogs, så snart han kom dit: "Ney's mördare fins inom våra murar."

Valen väntar man allmänt skola utfalla till de liberalas fördel.

England. D. 29 Aug. Då, såsom förut är berättadt, Drottningens ombud, på Lord Liverpools motion, fingo tillstånd att när och huru ofta som helst förhöra vittnena; var Lord Erskine glad, att huset, såsom Gilblas, går tillbaka, då det icke kan göra något annat; hvad som nu blifvit beviljadt, var hvarken mer eller mindre, än hvad man förut erbjudit, till ersättning för vittneslistan. — Sedan ändtligen de förberedande debatterna voro slutade, examinerades uppasserskan Krantz af Brougham, i synnerhet om hvad hon och hennes man fått för resan till England. — Det andra vittnet, som hördes den dagen, hette Bianchi och var portwaktare vid gärdshuset Gran Bretagna i Venedig. Han hade sett Prinsessan köpa den omtalta guldkedjan och hänga den om Bergami's hals. En annan gång, då Prinsessan var i Venedig, ha-

de han sett henne spatsera arm i arm med Bergami, som då var decorerad och kallades Baron. Denman anstäldde contraförhör. Vittnet, likasom alla de följande, sade sig icke vänta någon belöning för resan till England.

D. 30. Paulo Caggazioni, murmästare, som arbetat vid Villa d'Este, vittnade, att han sett Prinsessan och Bergami ensamma i en båt på sjön bredvid Villan. Han hade sett Bergami skjuta Prinsessan i en liten chaise, och sedan Prinsessan på samma sätt skjuta honom. Äfven hade han sett dem gå ensamma in i en sal, der statuer funnos, föreställande Adam och Eva, på hvilka de borttogo fikonlöfven, skrattade och pratade. Contraförhörd af Lushington, i synnerhet om det föregående förhöret i Milano, om sättet att förmå honom komma till England och om hvad han der gjort. — Jeronymus Miardi, trägårdsmästare i Villa d'Este, vittnade, att han förut känt Bergami, då denne var vid tullen och märkte vinfat; att han ofta sett Prinsessan och Bergami gå arm i arm, ro i en båt och skjuta hvarandra i den omtalta chaisen. En gång såg han dem kyssas, men som han stod bakom, kunde han icke säga, om det var på munnen eller på kinden. Contraförhörd af Tindal. — Paulo Oggioni hade tjänt Prinsessan såsom under-kock, ofta sett henne och Bergami promenera tillsammans, komma i köket och äta. Han hade sett Mahomet dansa inför Prinsessan och härmade hans åtbörder, dem han sade Prinsessan hafva sett med nöje; han hade sett flera baler hos Prinsessan, och alla från grannskapet, som kommit dit, hade varit sämre folk. — Louise Dumont, Prinsessans första kammarfru, hade följt henne till Neapel och berättade, hvad som tilldragit sig der, dagen efter ankomsten. Hon hade sett Bergami i skjorta och tofflor komma ur sitt rum och gå in i Prinsessans. Alla mårnar syntes den stora sängen begagnad af mer än en person, och den lilla icke af någon. Vittnet mindes maskerad-balen, der Prinsessan, klädd som Historiens Genius, visade sig med blotta armar och bröst och i ett sådant draperi, som man ser på mythologiska taflor. I alla omklädningar kom Prinsessan på balen, hållande under armen Bergami, som ännu var löpare. Efter några tvifvelsmål, angående öfversättningens riktighet (förhöret skedde på franska) upsköts förhöret till den följande dagen.

D. 31. Mamsell Dumonts förhör fortsattes och räckte till kl. 4 e. m., då huset åter ajournerade sig, emedan vittnet, folken och sjelfva Lorderne voro alldeles uttröttade. — D. 1 September. Williams begynte contra-förhör med Dumont, och föreledde ett bref, som hon skulle hafva skrifvit och hvaröfver hon alldeles icke ville förklara sig, ehuru William sade, att han skulle fråga henne till midnatt. Under en debatt, som derpå upstod, om brefvets läggande till protocollet, afträdde vittnet oförmodat på 10 minuter, hvarunder Grefve Grey vid skranket samtalade med Drottningens ombud. Då vittnet återkom, uplästes brefvet, som innehöll de högsta loford om Drottningen. Vittnet nekade icke alldeles, att hon skrifvit något sådant till sin syster. På tillfrågan förklarade domarne, att ett papper, som icke blifvit framlagdt för vittnet, icke kunde anses bindande.

Addresser till Drottningen inkomma ännu allt jämnt. På en från Bridports invånare svarade Drottningen bland annat: "såsom ondskan och falskheten vanligtvis sluta med att motarbeta sina egna planer, hoppas jag, att det skall gå så nu och att min seger öfver mina fiender skall påskyndas af sjelfva den bitterhet, hvarmed jag blifvit förföljd. Derigenom att Öfverhuset vågat göra sig till domare öfver mitt upförande och betvifla mina seders behörighet för den höga rang, jag innehar, har huset stiftat ett prejudicat, som snart eller sent skall hafva vigtiga följder. Om en sådan undersökning kan företagas mot en Drottning, skulle den icke kunna slutligen företagas mot den regerande Monarken? Något framtida Öfverhus skulle i sin vishet kunna besluta att rycka spiran från hvarje Konung, som icke är ett fullkomligt mönster af nyckterhet, välgörenhet och mildhet. Men då de, som tillvälla sig, att vara moraliska censorer, sjelfva böra gifva exempel af alla dygder, så skall folket kanske engång komma och fråga, om dessa domare sjelfva uthärda en dylik moralisk pröfning. Om endast den, som är utan fel, bör kasta första stenen, så skall det vara min heligaste förbindelse, att nedkalla en högre magts barmhertighet öfver denna domstol, som i mitt mål så högtidligt gör sig sjelf på en gång till domare, åklagare och lagstiftare."

I ett svar till invånarne i Reading yttrar Drottningen: "en regering, som icke mer kan hindra förståndets och uplysningens gång, än den kan hindra ebb och flod och planeternas lopp, borde i tid veta att vika för denna opinionens magt, som är oemotståndlig, och innan det är för sent, rikta den till resultater, som, utan att sätta allmänna lugnet i fara, öfverensstämma med tidehvarfvets uplysning och befordra den civiliserade menniskans största interessen."

I en sammankomst af invånarne i församlingen Mary-le-Bone, blef beslutet, att församlingen med ovilja och harm såg de steg, som blifvit af Konungens Ministrar tagna mot Drottningen. Flera beslut proponerades af Lord Fitzgerald, Herr Whitbread, med flera. Ett beslut innehöll, att en subscription skulle öpnas, för att skaffa Drottningen en årlig inkomst, värdig dess rang, och att förvaltningen af de sålunda samlada summor skulle anförtros åt sex Lorder och sju medlemmar af underhuset. Lorderne äro: Hertigarne af Bedford, Devonshire, Norfolk, Leinster, Hamilton och Somerset; Underhus-ledamöterna äro Noel, Moore, Hume, Wood, Whitbread, Burdett och R. Wilson.

Ungefär 200 Hannoverska soldater komma till London, för att utgöra ett personligt lifgarde för Konungen. — Ordres äro gifna om lefverering af en betydande mängd sängar och möbler till Towern, likasom man der väntade höga statsfångar.

Spanien. I Cadiz har Riegos aflägsnande väckt mycken bestörtning, emedan mordarne d. 10 Mars ännu icke äro dömda och befallning kommit, att Leonska arméen skall lemna Cadiz, S. Fernando och Caracca. — Cortes's deputation, som till Konungen öfverlemnade beslutet om Jesuiternas uphäfvande, har blifvit nådigt emottagen. — I Madrid är man icke utan oro. Partierne blifva allt häftigare; och Riegos vägran att gå till Galicien, innan grundlagarna äro stadgade, skall hafva föranledt Krigsministerns afsked. — Den Ryska noten väcker häftiga ord- och skriftväxlingar.

Många ägare af Fidei-commisser hafva begärt och fått försälja dem. — Krigs-Ministern Marques de las Amarillas har fått afsked.

De truppar, som gingo genom Lugo, för att förfölja stråtröfvare, kunde icke förmå nationalmilicen der att samlas, och beslöto derföre att besätta dess poster. Officerare gingo sina två timmar på post, med musköt och patrontaska; Öfversten gjorde Capitaines tjenst. Invånarne förstodo ändtligen piken, och följande dagen intogo de i god ordning, men något skamflata, sina vakter. Man har aldrig förr sett eller trott, att soldater kunde gifva ett efterdöme i medborglighet.

Neapel. Man har märkt, att de gamla provincial-namnen: Irpiner, Dauner, Lucaner, Peligner, Samniter, Peuceter, Bruttier åter med stolthet uptagas. Pepe synes komma att gå af.

Sicilien är långt ifrån lugnt. Constitutionen är väl antagen i Messina och Catanea, men landtfolket öfver allt visar stor lust till oro och plundring. Från Palermo hafva åt alla håll utgått revolutionärer, för att upvigla ön, och redan begås excesser. Palermitanernas förslag till Neapel skola hafva varit: of- och defensift förbund; Spanska constitutionen, men oafhängighet; Kronprinsens yngsta son till Konung; afträdande af fjerdedelen af flottan och utväxling af fångar. De från Palermo återkomna medlemmarna af deputationen lära icke hafva haft antagligare förslag; hvarföre hela deputationen beredde sig till återfärd. Gen. Fl. Pepe har oförmodadt återkommit från Messina. Redan förut hade man begynt inskeppa truppar, för att gå till Sicilien. Den provisoriska af folket tillsatta regering i Palermo har till President Cardinal-Erkebiskopen och till bisittare åtta af de förnämste män, hvaribland den ditsända Vice Kungen, Settimo.

Öfra Italien. I Rom tagas utomordentligt stränga försigtighetsmått mot utländingar, hvilka alla måste inställa sig, för att få förnyelse på tillstelsen att stadna qvar i Kyrkostaten. Denna tillåtelse vägras Neapolitaner och Spanjorer. Tyskarne få ej vika från en viss föreskrifven gata o. s. v. På många ställen förefalla täta arresteringar för demagogische Umtriebe, och de Österrikiska truparna väntas med ängslan. Courierer gå ofta emellan Rom, Turin och Wien. — På det brottet att vara Carbonaro är i Österrikiska staterna dödsstraff satt. — Man påstår, att i Sardinska Konungens conseil är ett starkt parti för det constitutionella systemet.

En sådan note, som den redan omtalta, angående Italiens angelägenheter, skall vara af Österrikiska hofvet afgifven till det Sardiniska. Detta senare har förstärkt sina gränsfästningar, och har 50,000 man sköna truppar till sin disposition.

Tyskland. Konungen af Baiern skall äfven hafva varit inviterad till monark-sammanträdet i Pesth. — Österrike tros äfven i år komma att göra ett lån på 40 millioner.

Stockholm. Under denna vecka är på metallvågen härstädes utclareradt, och under lastning liggande circa 7,200 Skeppund.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 76. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 21 September.

Sine ira, studio et metu.

I anledning af Granskarens tankar om Båtsmanshållet i Hernösand och Wexiö.

(Forts. och slut från N:o 75).

Den alfvarsamma bestraffning, hvartill *Granskaren* dömer oss för våra anmärkningar, dem han kallar angifvelser, kan då icke komma att grunda sig på någon förgripelse mot högsta maktens beslut, än mindre mot Konungens höga värdighet. Frågan är blott, om vi uti sjelfva saken hafva rätt eller icke. Skulle vi hafva fällt ett orikligt omdöme, då vi sagt, att förhållandet, hvaröfver skulle dömas, i frågorna om båtsmanshåll för Wexiö och för Hernösand, var *uppenbarligen lika*; så hemställa vi, huru alfvarsam bestraffning detta kan förtjena. Se här imedlertid några reflexioner, hvilka torde böra komma i öfvervägande, innan man fördömer oss.

Konungens Befallningshafvandes i Wexiö beslut, som Kongl. Maj:t fastställt, innehåller, att af stadens uppbördsverk vore upplyst, det stadens ordinarie båtsmanshåll vore fördeladt efter borgerskapets öretal eller det förhållande, som iakttages af borgerskapet vid debitering af Krono-utskylder och afgifter i och för borgelig näring och rörelse, och således icke efter hus och tomt, som borgare äga. Detta skulle vara yttersta grunden för det omdömet, att båtsmanshållet i Wexiö icke är ålagdt stadens fastigheter, och att således den afstådda lösningsrätten till dessa fastigheter icke berättigar borgerskapet i staden att fordra deltagande i båtsmanshållet af dem, till hvilkas fördel denna lösningsrätt är afstådd.

För att kunna komma till ett sådant omdöme, måste det likväl vara afgjordt, först att stadens upbördsverk är rätta källan till kunskapen om båtsmanshållets ursprungliga åläggande, och dernäst att icke blott borgare, som ej äro husägare, bidraga till båtsmanshållets utgörande (hvilket Konungens Befallningshafvande funnit af upbördsverket), utan ock att sådane borgare gifvas, som icke deltaga deri, ehuru de äga hus (hvilket åter lärer vara omöjligt). Har man deremot med upbördsverket ingen ting annat bevisat, än att både alla borgare, som äro, och de som icke äro husägare, hafva sin andel i båtsmanshållet; så har man endast bevisat, att detta onus ej påföres *ensamt* hus eller fastighet, men icke att hus och fastighet äro derifrån befriade.

Tjenar åter upbördsverket icke till uplysning om yttersta grunden för skyldigheten till båtsmanshåll; så blir allt detta likgiltigt — och sådan är verkligen händelsen. Sättet att utgöra båtsmanshållet kan genom åsämjande mellan borgerskapet vara regleradt efter välbehag och bevisar visserligen ingen ting om ursprungliga beskaffenheten

af nämnde skyldighet, ehuru en sådan reglering må innefatta hela grunden för upbördsverket.

Redan häraf följer, och följer *uppenbart*, att Konungens Befallningshafvandes af Kongl. Maj:t fastställda beslut åtminstone icke är motiveradt, i fall det skulle vara riktigt. Ty den rätta frågan återstår att utreda: instämmer den i Wexiö stads upbördsverk införda fördelning af båtsmanshållets utgörande med hvad som vid dess första åläggande stadgades? — så vida nemligen fråga är, hvad som finnes *ålagdt*, icke huru det blifvit *utgjordt*.

Efter alla de underrättelser, vi kunnat få, är denna pålaga, i Wexiö liksom i städerna öfverhufvud, icke vid dess första införande på något sätt fördelad, utan lagd *på staden* collectift. Men skulle genom sjelfva påbudet härom någon fördelning möjligen vara gjord; så kan det dock visserligen icke vara en fördelning på borgerliga rörelsen inom staden. All rotering i Sverige är grundskatt. Wexiö stad är roterad med åtta båtsmän, och sjelfva staden måste häfta för deras underhållande. Borgerliga rörelsen kan blifva af större värde än hela stadens grund; och man kan då finna lämpligt, att denna rörelse, och icke stadens fastighet ensam, vidkännes alla stadens utskylder och besvär. Detta måste stå i borgerskapets eget godtfinnande. Men om borgerliga rörelsen en gång skulle nedsjunka så, att ingen utskyld vidare derpå kunde grundas; ville man väl då göra båtsmanshållet till en bevillning, som med borgerliga rörelsen kunde försvinna? Inser man icke, att så vida båtsmanshållet skall vara grundskatt, den yttersta säkerheten derföre, fonden, af hviken den till slut alltid skall utgå, ej kan vara något annat, än stadens jord och grund? Om det berodde af borgerskapet att på sin borgerliga näring förflytta en utskyld, från början lagd på stadens jord; och om detta skedde, så länge borgerskapet ensamt ansvarade för alla stadens pålagor; så kan väl borgerskapets *då* ostridiga rätt att återflytta utskylden på stadens jord icke hafva gått förlorad derigenom, att borgerskapet *sedermera* fått rätt till biträde af andra i utgörande af hvad staden åligger.

Vi fråga, i anledning häraf, de sakkunniga (bland hvilka måste räknas den, som contrasignerat beslutet), om icke i allmänhet våra städers båtsmans-rotering står i förhållande till städernas jordrymder. Men i all händelse tro vi det vara *uppenbart*, att städernas jord, hus och tomter, aldrig äro lottlösa i deras båtsmanshåll, och att ingen dermed besvärad stad finnes, der icke båtsmanshållet ligger på fastigheten, och hvars borgerskap icke har lika anspråk på befrielse från så mycket af detta besvär, som svarar mot den fastighet, hvilken ej äges af borgare.

Skulle vi häri möjligen misstaga oss, så blefve det ej mindre *uppenbart*, att upbördsverket i *Hernösand* bordt rådfrågas, så väl som upbördsverket i *Wexiö*. Att så skett, dertill finnes likväl i den Kongl. Resolutionen för Hernösand ej något spår och vi fråga våra Herrar granskare, men i synnerhet Herr Föredraganden: skulle det icke på detta senare ställe haft samma verkan, som på det förra, om man gjort den uptäckten, att afgifterna till båtsmanshållet, enligt upbörds-verket, utgå endast af borgerliga rörelsen? Hade icke Hernösands borgerskap då varit lika litet berättigadt, som borgerskapet i Wexiö, att njuta bidrag i detta besvär af öfriga ägare och innehafvare af stadens jord? Hvad Tidningen *Granskaren* härom säger, nemligen att båtsmanshållet i Hernösand verkligen skall utgå både af borgelig näring samt hus och jord gemensamt, grundar sig på den [illegible]

nedom af ämnet, som Redactionen af samma tidning *kunnat förskaffa* sig, och icke på någon kännedom, som hämtas ur den Kongl. Resolutionen. Det har således ej heller ingått i grundläggningen af denna nådiga Resolution.

Hvad Herrar Granskare på detta sätt förskaffat sig, är likväl ingen ting annat, än den underrättelsen, att alla Hernösands invånare *förenat sig* om ett sådant utgörande af båtsmanshållet, som sagdt är. Denna underrättelse, hvartill källan dock icke upgifves, vilja vi antaga, om så behagas, utan vidare bevis. Deraf följer då, hvad vi redan anmärkt om Wexiö, att stadens upbördsverk (fördelningen af dess utlagor) kan upgöras efter invånarnes godtfinnande, och att sjelfva grunden för de utskylder, som på detta sätt fördelas, måste sökas annorstädes. Att en förening stadens borgerskap eller invånare imellan skulle i Hernösand kunna minska stadens allmänna skyldigheter, är lika omöjligt, som att de i Wexiö skulle ökas genom en sådan förening om sättet för deras utgörande. Om båtsmanshållet i Hernösand varit från början lagdt på borgerliga rörelsen; så skulle det icke berott af närings-idkande borgerskapet att genom en öfverenskommelse sig imellan flytta detta besvär på sin jord och hus, för att sedermera få andra ägare af jord och hus förpligtade till deltagande deri. Har samma tyngd i Wexiö från början legat på staden, följaktligen på dess jord och grund; så kan en dylik förening om dess öfverflyttande på borgerliga näringen och upbörds-verkets inrättande derefter icke rubba skyldigheten för stadens jord och grund att ytterst häfta för båtsmanshållets utgörande.

Herrar Granskare påstå, att båtsmansvacance-afgiften i Wexiö *aldrig* utgått af annat än öretal, eller i mån af borgerskapets taxering till krono-utskylder och afgifter för borgerlig näring. Detta påstående är icke taget ur Kongl. Maj:ts nådiga beslut, som härom endast innehåller, att båtsmanshållet (för närvarande) *är* fördeladt efter öretalet. Men om ock Herrar Granskare skulle hafva rätt; så hafva de lika litet svarat på frågan, hvilken icke är, huru vacance-afgiften längre eller kortare tid *utgått*, icke ens huru sjelfva båtsmanshållet ända från dess början (som var förr än vacance-afgift upkom) blifvit *utgjordt*, utan endast, vi uprepa det, huru denna börda i sin uprinnelse varit staden *pålagd*.

Härmed förfaller äfven det skäl, som skall hämtas från förhållandet med extra båtsmans-rotering för Wexiö stads jord. Denna så kallade fundations- och donations-jord har år 1811 blifvit belastad med 9 extra båtsmän. Nå väl, hvem underhåller dem? Utan tvifvel stadens jord- och husägare, således, till den ojemförligt största delen, detta samma stadens borgerskap, som vållade jordens extra roterande genom sin upgift, att båtsmansvacance-afgiften var ett onus, hvilket åtföljde borgelig näring, och icke hus, tomt, röstetal, donations- eller fundationsjord. Hafva vi rätt i hvad vi hittills anmärkt, att upbördsverket, om än af borgerskapet sjelft ansedt såsom en beskattningsgrund, dock ej kan vara det, och således icke befria stadens jord från de densamma ålagde skyldigheter; så torde vi kunna fråga: skall denna borgerskapets ogrundade upgift till dess egen skada blifva mera grundad derföre, att den redan förut tjent att ådraga borgerskapet en tyngd, som det, genom uplysning om ett annat förhållande, skulle kunnat undgå?

Uti beslutet angående Wexiö återstår ett skäl, som *Granskaren* ej funnit godt att begagna eller försvara. Derigenom, att stadens husägare deltaga i inqvarterings-skyl-

digheten och efter deras jordandelar uti skjutsningsbesväret, sägas de upfylla de uti 1810 års Kongl. Kungörelse bestämda vilkor för besittningen af hus och tomt i städerne. När denna nådiga kungörelse ålägger skjutsningsbesvär, inqvartering och båtsmanshåll; så har den, som är skyldig att deltaga i alla tre, icke upfyllt sin skyldighet dermed, att han deltager i de två, skjutsning och inqvartering. Imedlertid hade det lika väl gått an att förfäkta detta skäl, som de öfriga, i fall de alla äro lika goda.

Man gör sig uti en not betänklighet deraf, att då borgerskapet öfverenskommit om ett visst sätt till utgörande af sina onera, hvaribland räknas båtsmans-vacance-afgiften (medgifvet således, att blott *öfverenskommelse* är grunden för upbördsverket) det skulle vara orimligt, att, för hvarje gång en egendom till annan än borgare försåldes, undantag från en sådan öfverenskommelse skedde. Denna betänklighet förfaller likväl tydligen, när man föreställer sig den lätta utvägen, att på en gång uphäfva nämnde öfverenskommelse och göra en ny fördelning, hvarigenom vacance-afgiften lades endast på hus och jord, då följden blefve, att hvarje fastighetsägare, (borgare eller annan), utgjorde sin gifna lott i besväret efter ägande tomt, och ingen rubbning vidare behöfde göras vid ombyte af ägare. Svårare måste det i alla fall blifva att i Hernösand, om vacance-afgiften der utgår både af borgerlig näring samt hus och jord gemensamt, utmäta andelen i detta besvär för hvar och en husägare, som icke är borgare, och som således deltager deri blott för hus och jord, men icke för borgerlig näring. Herr Netzels upgift, att det utgöres till hälften af hvardera, skulle kunna kallas *en lösligt framkastad upgift*; och det med något större skal, än han så benämner ett omdöme af oss om sjelfva lagtillämpningen i ämnet.

Sådant är vårt försvar. Man döme nu, om det är straffvärdt, att vi vågat kalla *uppenbart*, hvad vi på detta sätt tro oss hafva ådagalagt, nemligen att förhållandet med båtsmans-roteringsskyldigheten i Wexiö och i Hernösand *är lika*. Skulle det icke desto mindre, möjligtvis vara olika; så hafva vi åtminstone visat, att våra motståndare icke upptäckt, hvari denna olikhet ligger, samt att de grunder alldeles icke gälla, hvarmed man velat bevisa den; och vi våga tro, att man ej heller döljer hos sig sjelf någon kunskap härom, då man företager sig att göra allmänheten reda för saken, ehuru svårt vi må hafva att föreställa oss, det den, som föredragit henne inför Konungen, icke skulle gjort sig sjelf all nödig reda, innan han gick att tillstyrka så olika beslut i samma ämne.

Äfven vi hafva *med våra anmärkningar för ingen del velat kasta skugga på någons afsigter eller tänkesätt*; ty hvad gemenskap har väl sådant med saken? Må alla vara så fria som vi från *fruktan och förebråelse!* Vi anse också visserligen *misstag uti hvad ämne som helst möjliga och uti invicklade ekonomiska besvärsmål ganska ursäktliga*, ehuru vi för vår del icke funnit denna fras lämplig på förevarande fall, som synes oss ganska litet invickladt, ja tvertom nästan lika enkelt, som vigtigt och verkande på en talrik corporations närvarande och framtida rättigheter. Till och med våra motståndares förfarande forutsätter, att saken skall vara tydlig och klar; ty huru omenskligt annars, att döma oss till så *allfvarsam bestraffning*, i fall vi misstagit oss!

Vi tillåta oss aldrig anmärkningar öfver småsakers eller mörka och tvetydiga frågors behandling af embetsmyndigheter, emedan sådana ämnen dels icke äro af medborgligt interesse och dels

öfverstiga våra ringa krafter. Vigtiga och ögonskenliga skola de misstag vara, som inför allmänheten framställas, för att kontrollera allmänna ärendernas gång — vigtiga, på det allmänhetens blick ej må försmå dem, och ögonskenliga, på det, äfven i strid med vår inskränkta förmåga, ingen må kunna bortblanda sanningen och inbilla den oväldige, att anmärkningarna sakna fog.

Just på detta sätt är det, som vi hoppas undvika all förebråelse, att *den fria yttranderätten* genom oss *förlorar något af sin kredit hos Regeringen eller Nationen.* I den mån våra insigter vidga sig, skola vi äfven utsträcka området för vår granskning. Om vi i samma mån reta emot oss mera larm och skrän och förmaningar till *största urskillning och varsamhet*; så smickra vi oss deremot, att deras verkan och behofvet af vederläggning icke skall i lika mån ökas. Vårt hopp om bildningens allt mer allmänna utbredande och mera opåmint rättvisa åt förnuft och sanning kan oss icke betagas.

UTLÄNDSKA NYHETER.

England. D. 2 Sept. Mlle Dumont contraförhördes af Williams. Hon hade, för att undergå förhör i Mailand, blifvit hemtad dit af Sacchi. En gång, sedan hon kommit till England, hade hon inför en henne obekant embetsman aflagt ed, men icke blifvit förhörd. Brougham lät vittnet gå ut och påstod, att hennes utsagor sedan voro kraftlösa, emedan hon stod under förbindelse af tvenne eder. På Lord Cantzlerens invändning, att detta icke kunde discuteras, förr än efter contraförhöret, inkallades vittnet åter och förhöret fortsattes. Två hennes bref uplästes, hvaraf det förra, dateradt från Colombier d. 8 Febr. 1818 och ställdt till hennes syster, var fullt af ånger och bekymmer öfver hennes förhållande till Prinsessan, som misstänkte henne för otacksamhet. Hon berättar, huru hon blifvit öfverhopad, i synnerhet af fornämt folk, med frågor angående Prinsessan; huru hon, i stora sällskaper, uphöjt H. K. H:s förträffliga egenskaper; huru åhörarne varit rörda; huru vittnet haft en anteckningsbok, som circulerat och begärligt blifvit läsen, emedan den mycket innehöll om "la meilleure et la plus aimable Princesse de l'Univers," hvilken hon önskar "måtte blifva känd för hvad hon verkligen är och vinna fullkomlig rättvisa." Hon berättar derpå, huru en okänd lemnat henne ett bref utan underskrift, hvari henne föreslogs att resa till London, under förevändning att blifva gouvernante, och lofvades hög protection och en brillante fortune innan kort; imedlertid anvistes henne en banquier, på hvilken hon fick draga så mycket penningar, hon önskade. Hon hade dock upptäckt snaran och aktade sig. "Du ser, med hvilken skyndsamhet vår ädelmodiga välgörarinnas fiender alltid handla; det måste oupphörligt finnas spioner omkring Henne, ty knappt hade jag lemnat Pesaro, förr än det var kändt i Europas hufvudstad. Man har trott sig i mig finna en hämndlysten och äregirig; men jag är det, Gudske lof, icke, och penningar, fångna på samvetets och pligtens bekostnad, skola ej fresta mig, äfven om jag vore i yttersta nöd." Det andra brefvet var till Drottningen och innehöll böner och recommendationer för Dumont sjelf och hennes systrar. — Efter några frågor, förklarade vittnet sig hafva skrifvit brefven så smickrande, på det Drottningen icke, för hennes upförande, måtte köra bort äfven systren. Hon sade sig veta, att Drottningen fruktade, det hon skulle tala mot Henne eller resa till England; derföre hade hon velat visa, att hon icke skulle göra det. — och hon visste, att alla bref upsnappades.

D. 4 afhördes elfva vittnen, hvilka alla berättade om förtroligheten mellan Drottningen och Bergami, och till största delen icke contraförhördes.

D. 5 förhördes Gius. Sacchi, hvilken förut tjent i Italienska armeen under Bonaparte och 1805 på valplatsen blifvit nämnd till Lieutenant vid Cavalleriet; som antagit många namn och än hetat Sacchini, än Milani, än något annat, hvilket han fick förtiga, emedan det kunde ådraga honom ledsamheter; som slutligen år 1816 gått i Prinsessans tjenst såsom löpare och stallmästare (egentligen som hufvudman för spioneriet mot Prinsessan, det tyckes all ting tillkännagifva). Han hade en gång fört en depeche till Hertiginnan af Parma och återkommit med Dess svar till Prinsessan, då Hon satt till bords med Bergami. H. K. H. läste brefvet, hvarpå Bergami tog och läste det, utan att

bevära tillåtelse. Vittnet hade sett deras förtrolighet och hört Prinsessan kalla Bergami *min ängel, min älskade, mitt hjärta.* På balarna på la Barona hade i början kommit något bättre folk; men slutligen kom der endast sämre folk och med ganska fria seder. Flickorna gingo ut från balen med karlar o. s. v. Vittnet berättade ett samtal, han haft med Prinsessan, om ett par af dessa flickor, då H. K. H. sade sig veta, att Sacchi hade fått deras faveurer, Bergami påstod det samma och S. nekade det. På en resa från Rom till Sinigaglia (hvilken resa, för hettans skull, skedde om nätterna) hade vittnet ofta öpnat vagnsgardinerna, för att höra om H. K. H. befallde något, och då hade han ofta funnit henne och Bergami sofvande "med händerna på hvars annans person" (händernas och kläderna position visade vittnet inför Huset); en gång hade han sett Prinsessan kyssa B:s hals. Vid en annan tid hade Hon rest emot B., som varit borta, stigit ur vagnen, så snart de möttes, och omfamnat honom på vägen. — Contraförhör af Brougham. Fråga upstod, om icke Sacchi erkänt sig vara en otacksam mot Prinsessan; och detta blef icke utredt. Han hade hemtat Dumont till förhöret i Mailand. Han ville icke känna en kabinetts kurir Krause, som i Paris blifvit häktad för förfalsknings brott. Brougham frågade vittnet hufvudsakligen om dess personliga förhållanden till de öfriga vittnena, om undersökningarna i Mailand o. s. v. — General Procuratorn förhörde åter. Vittnet hade, då han trädde ur Prinsessans tjenst, fått en orlofssedel af Schiavini (då Prinsessans hofmästare). Att detta document icke fick intagas i protocollet, emedan Drottningens underskrift icke var bevisad vara ägta, medgaf Lord Cantzleren. Sessionen slutades med en formalitets-fråga, som skulle föreläggas domarne, angående en Gen. Procuratorns fråga till vittnet, hvilkens framställande Drottningens ombud bestridde.

D. 6. Lord Kenyon motionerade, att Huset skulle hos Konungen anhålla om afskrifter af alla de communicationer, som ägt rum mellan regeringen och Drottningens ombud, angående penninge-förskotter, äfvensom uppgift på alla summor, som skattkammaren lemnat för Drottningens räkning, sedan Hennes ankomst d. 4 Junii. Lord King ville hafva alla rättegångs-kostnaderna upptagna. Efter debatt blef motionen, i sitt oförändrade skick, antagen med 60 rösters pluralitet. — Förhöret med Sacchi företogs åter, och den förra dagen beslutna fråga framställdes för domarne. Den angick General Procuratorns rätt att fråga Sacchi, om Marietti (Drottningens banquier i Mailand) frågat honom, hvarföre han vittnade mot Drottningen. Domarne afrådde. Imedlertid beklagade sig Brougham, att två officerare blifvit förhörda inför Amiralitets-Rätten. Ministrarne upplyste, att detta skett, endast för att få rätt på ett vittne; äfven som de förklarade, att B:s fruktan, angående Allien-billens användande mot Mariettis son, var ogrundad; han skulle ostörd få vistas i landet. — Domarne återkommo och pluraliteten besvarade frågan med nej. Vittnesförhöret begyntes åter. Sacchi hade för två månader sedan aflagt ed inför Advocaten Powell, som sade sig hafva ett bref af Lord Liverpool, att det vore nödvändigt. — Hr. Hare, Kassör hos Drottningens banquier i London, Coutts & C:o, företrädde och intygade, att underskriften på Sacchis orlofssedel liknade Drottningens vanliga namnteckning. — Gen. Procuratorn berättade, att några vittnen från Italien varit på vägen, men vändt om i Frankrike, emedan de fruktat elak behandling i England. Han hade dock skickat efter dem å nyo, och hoppades, de skulle komma. Begärde derföre upskof. Det bestriddes af Brougham och Denman. Beslöts, att Gen. Proc. skulle följande dagen framlägga sina skäl.

D. 7. Gen. Proc. tog tillbaka sin anhållan. Brougham lät hemta Majocchi och förhörde honom länge. Derpå frågade Gen. Proc., om Drottningens ombud tänka företaga något vidare contra-förhör; och då Brougham svarat nej, begynte Gen. Proc sin resumé af alla vittnesmålen, förklarade hvilka facta han ansåg bevista, så vida Drottningens ombud icke åstadkomma motbevisning, och slutade sitt långa tal med den önskan, att Hennes Maj:t måtte kunna styrka sin oskuld. Han tillät sig ingen gissning, huruvida detta vore troligt eller icke; men han anmärkte, att alla de i billens inledning uppgifna facta vore styrkta, till dess klara och fullständiga motbevis framdroges. — Grefve Lonsdale påminde, att vid rättegångens början hade Lord Liverpool sagt, att sista punkten i billen, den om ägtenskaps-skilnaden, var den minst vigtiga. Han trodde således, att denna punkt kunde uteslutas. Lord Liverpool opponerade sig. — Såsom Grefve Lauderdale förut föreslagit, frågade Lord Cantzleren nu Brougham, om han vore beredd på försvaret, eller om han begärde upskof. B. ville göra några anmärkningar, men afbröts af Lord Cantzleren, som sade, att han borde helt enkelt svara antingen ja eller nej. Detta förklarade han sig ej genast kunna, och Huset beslöt, att han följande dagen skulle bestämdt yttra sig. — D. 8, di

tidningarna tryckes, öfverlade Lorderne om sättet, hvarpå Drottningens ombud finge föra försvaret.

Enthusiasmen och addresserna till Drottningen fortfara. Man kan icke heller säga, att det egentligen är pöbeln, som tager Hennes parti. Då invånarne i församlingen Mary-le-Bone framförde deras address, bestod processionen af 200 vagnar, hvaribland mer än 100 med fyra hästar. — I ett svar till Clerkenwells invånare säger Drottningen, bland annat "Lögnen har blifvit köpt, hvar man kunnat finna henne; och vittena mot mig skola kosta skattkammaren mer än flera regementer tappra soldater. — Mina fiender älska ingen del af constitutionen, utom den förskämda (valsättet?). Det är endast i denna som de lefva, röras och hafva sin varelse, som de hoppa af förtjusning och simmas druckne af glädje. — — De äro så intagna af sötman af sina embeten och så sysselsatte att plundra alla corruptionens läckerheter, att de ansè ingen ting verkligt, mer än det som rörer sinnena. De lefva blott för dagen och lemna åt sina efterträdare omsorgen för morgondagen. Kanske skola de i sitt testamente hafva den glädjen att lemna åt den kommande generationen ett inbördes krig." — Skottska presterskapet har ogillat Gillepsie's (som bad för Drottningen) arrestering. Där i trakten bedjes nu allmänt för henne. — Det säges, att Parlamentet snart uplöses. — Vakt har måst upställas, för att skydda Wellington och andra Pairer mot pöbeln. — De Italienska vittnena hade dansat en Söndagsnatt (hvilket väckte mycken förargelse, emedan sabbaten hålles mycket helig i England). De syntes hafva full orchester, och en tidning frågar, hvem som betalte fiolerna.

Spanien. Om man undantager smågräl, säger ett bref från Madrid, njuta vi vår tal- och tryckfrihet i hela dess vidd. Cortes tåla mången skarp sanning: och ingen ting är heligt, utom Konungens person och familj. Ministèren fördrager på ett utmärkt sätt följderna af det system, hvarigenom den blifvit uphöjd. Allmänheten uplyses allt mer och mer, och bildar ett förståndigt, för ytterligheter obenäget parti. Detta utgör äfven Cortes's pluralitet och har öfverhanden vid omröstningarna, utan att egentligen hafva ljungat från en tribun, där talare af profession blänka. Helt annorlunda trodde de många till Madrid ankomna främlingar sig finna det. Ingen söndring, ingen gränslinea finnes mellan de deputerade. Hvar och en röstar efter sin öfvertygelse; ingen högra eller vänstra sida vet man om; de, som under förra regeringen mest hädt, yttra i allmänhet de moderataste tankesätten. Den Kongl. Ex-Procurator-Fiscalen Rom. Alpuente är en bland de hetaste försvarare af stränga mått och steg, men dock i constitutionel mening; man förlåter honom det, såsom en gammal vana, hvilken hängt qvar från hans förra embete. Grefve Torreno är mild och lugn, och Ministèren finner i honom, om ej något förklaradt stöd, dock åtminstone en billig och anständig motståndare. Denna unga man har från sina resor i England och Frankrike hemfört ett förråd af kunskaper och erfarenhet, hvarför fäderneslandet skall veta att tacka honom. Flores Estrada, Mart. de la Rosa, Cepero och i allmänhet de förut landsflyktige bekänna sig till försonlighetens grundsatser och hafva skyndat att afsäga sig all personlig harm. Allt som ämnena gifva anledning, märker man, att national-församlingen äger inom sig många kunskaper och uplyst frihetskärlek. Vår revolution är icke mindre märkvärdig genom det sätt, hvarpå den utvecklar sig, än genom det, hvarpå den skedde. Konungen har af själ och hjerta ställt sig i spitsen för det constitutionella systemet. Det skulle vara svårt att fara vilse under detta banér, som förenar allt och gör det möjligt och lätt. Man har anmärkt, att då Cortes, af fruktan för de contra-constitutionellas ränkor ville lemna en utomordentlig magt i Ministrarnes händer, förklarade sig desse kraftigt deremot. En sådan strid kunna andra länder icke upvisa. I detta förtroende till Ministrarne hade emedlertid Krigsministern ingen del. Man hade märkt, att han gärna befordrade inconstitutionella. Många hesvär mot honom inlupo, och hans afskeds-ansökning beviljades ändtligen.

Riego, Banos och Arco Aguero hafva, i sitt och Leonska arméens namn, hos Konungen och Cortes besvärat sig öfver nämnde "observations-corps" uplösning. De begära Cortes's intercession mot ett beslut, gifvet af en hand, som förer staten i en afgrund, och sluta med den försäkran, att de och deras truppar utan undantag skola lyda ordres, gifna med lagstiftande magtens bifall, men inga andra. Detta var dock allt riktadt emot Krigsministern; och sedan, äfven efter hans afsked, de öfriga Ministrarne enhälligt tillstyrkt Leonska arméens uplösning, tros den komma att lyda. — Lag-utskottet har föreslagit, att majorater väl borde finnas, men inga med mer än 80,000 ducaters inkomst för Grander, 40,000 för Titulos och 20,000 för privata; intet under 6,000.

Neapel. På Sicilien finnas två Vice Konungar och en dubbel regering. Giuntan i Paler-

mo, med den ena Vice Konungen till ledamot, tillvällar sig magten öfver ön. Den andre, Furst Scaletta, utfärdar sina befallningar från Messina Giuntan har upmanat alla städer och orter på ön att afskudda sig Neapels öfverherrskap och sända deputerade till Palermo, för att bilda det oafhängiga parlamentet. Spanska constitutionen förklarar Giuntan vara med enthusiasm emottagen; men afhängigheten af Neapel har folket icke kunnat lida. Deputationens återkomst från Neapel med oförrättade ärender har gifvit Palermitanska Giuntan anledning till deciderade steg. Truppar utsändes åt alla håll, att kufva de Neapel ännu tillgifna orter (Messina, Trapani, Catanea, Siracusa och några fler). I Girgenti hade, redan före upmaningen från Palermo, en strid upstått mellan folket och Stadens regering. Folket segrade, sände genast depecher till Palermo och förfrågade sig om sättet för valen af deputerade. I Calataniscetta gjordes häftigt motstånd. D. 8 Aug. kommo Palermitanska truppar dit, under Furst S. Cataldo. Förgäfves underhandlade han, tills hans corps vaxit till 8000 man, då han intog några vigtiga förposter och hos folket i staden märktes en fördelaktigare sinnesstämning. Underhandlingar om stillestånd begyntes, men dolde blott ett förräderi. en stund derefter anföllos Cataldos forposter, och många stupade. Då rusade hans truppar, förbittrade, fram och togo staden med storm, som kostade många invånare lifvet, men tillika förde staden på oafhängighetens sida. Trapani är blokeradt. Catanea är en öppen stad och torde icke kunna göra motstånd; men destomer Messina och Siracusa, som äro starkt befastade. All communication från Palermo med Messina och fasta landet är afbruten. Palermos truppar äro redan 60,000 man, illa disciplinerade, men väl beväpnade och enthusiastiskt nitiska för sitt ändamål (oafhängigheten). — Kapare från Palermo begynna redan oroa Neapels kuster. — Truppar afgå allt jemnt från Neapel till Messina, så att man kan vänta ganska blodiga upträden på Sicilien.

I Neapel äro Carbonari högst förbittrade mot fordna Ministern de'Medici, och fordra hans bestraffning De hafva åter velat angripa hans hus; men en cavalleri-patrull hindrade det. Men tycker sig märka, att Ministrarne ännu räkna på Medici, i synnerhet på hans inflytande vid främmande hof. — D. 15 Aug. gjorde Carbonari, med Gen. Pepe i spitsen, en procession till den hel. Jungfruns ära. De hade förut låtit inviga sina vapen och trefärgade fanor. Bajonetter och dolkar blixtrade jemte sacramentet, och Prester välsignade dem. Spänningen mellan Carbonari och slutech synes tilltaga. Och att Carbonari icke äro fiender att förakta, bevisar den utkomna listan på dem. Deras antal skall stiga till 642,000.

Frankrike. Inga nyheter af vigt; endast fortfarande arresteringar och truppars marcher till Brest och andra orter, dem man anser oroliga. Bellart blef, såsom sagdt hulpen ur Brest af Guilhem. Han hade varit så rädd, att han länge suttit i en spis.

Den så kallade Europeiska commitéen, som länge funnits i Paris, för reglerande af Europas allmänna angelägenheter, säges åter skola sammanträda, bestående af de stora magternas Ministrar och Franska Ministern för utrikes ärenderna

Tyskland. Det tros, att flera furstar af Tyska förbundet skola komma till Pesth; Kungarne af Baiern och Würtemberg lära redan vara underrade. För denna congress skall framläggas planen till bildande af en Italiensk confederation med Österrikiske Kejsarn i spitsen. — Duca di Gallo hade redan begifvit sig på resan till Wien, såsom Neapolitansk Minister; men Wienska hofvet utfärdade på alla vägar staletter till gränsen, för att neka honom inträde i sina stater. Han hade imedlertid kommit till Klagenfurt, men måste stanna dar. — Truppernas tåg till Italien sker med skyndsamhet. Arméen skall bestå af 120,000 man och redan vara på krigsfot.

Stockholm. Sistl. måndag hitkom den utnämnda Kongl. Engelska Ministern vid vårt hof, Hr. Fitzgerald. Han hade gått från London på Engelska Fregatten Iphigenia, som redan för flere dagar sedan kom till Dalarö, men för motvind icke kunnat inlöpa hit förr än i förgårs f. m. Det är länge, sedan en utländsk fregatt legat i Stockholms hamn.

Kongl. Allmänna Magasins-directionens Ombudsman har sistl. måndag d. 18 dennes afrest till London, i afseende på spannemåls-utförseln till England.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 77. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 25 September.

Sine ira, studio et metu.

Recension

(Forts. fr. N:o 75.)

Förf:s förakt för de sköna konsterna (pag. 38) är förhastadt. Han säger: "Hvad fördel, hvilken stats-kraft vann väl det fordna fria Grekland, denna vagga för vise och hjeltar, genom de sköna konsternas mästerverk, hvilka de Romare plundrade och släpade till Italien? Hvad förmådde dessa konststycken till att skydda det största välde, som varit på jorden, afrån sedeförderf och slafveri under nordens öfversvämmande sedligare Horder? Hvad fördel har Frankrike haft deraf, att Italiens målningar och statuer flyttades till Paris?"

Bandet, som i menniskosjälen förenar det sköna med det rätta, det ädla och det stora, är ganska starkt, ehuru det icke synes, att man så må säga, med blotta ögonen. Hvad de sköna konsterna gjort för menniskoslägtets bildning och förädling, är oberäkneligt. Men då vi erkänna detta, erkänna vi tillika billigheten deraf, att de, som icke äro i tillfälle att njuta af konstens alster, äfven befrias från kostnaderna till konsternas upmuntran; att den i armod och brist på lifvets nödvändigaste behof för dagen nedsänkte jordbrukaren icke skattar till skådespel, målningar och statuer, dem han aldrig ser. Hvad som ännu återstår af offentliga anslag till dylika saker, härleder sig från en tid, då Regeringarne ansågo de influtna skatter såsom sina egna nålpenningar, och omöjligheten att indrifva mer såsom enda gränsen för slöseriet. Man rättade icke inkomsterna efter de nödvändiga utgifter; de förra ansåg man sig böra drifva så högt som möjligt; de sednare fann man ingen svårighet att höja, tills allt gick åt.

Förf. påstår, att i statistiskt afseende är alldeles ingen skillnad mellan en finare (intellectuel) eller gröfre (sensuel) luxe. Detta kan vara sant, om ur statistiken uteslutes allt afseende på medborgares moraliska kraft. Ty i annat fall är en himmelsvid skillnad mellan luxe och luxe. Carl XI.s pragt i hästar, jagt, byggnader o. s. v. kunde kosta lika mycket penningar och i *financielt* afseende för ögonblicket vara lika fördarflig, som den vekliga luxen, eller rättare förfinade liderligheten, vid något annat hof; men den förra mördade icke folkets moraliska eller fysiska kraft; då deremot den immoraliska laga luxen icke blott, såsom den förra, förstörer det ekonomiska välståndet för det närvarande, utan äfven, genom det smittande exemplet, mördar de krafter, som skulle uphjälpa ur vanmagten. En skilnad, äfven i statistiskt afseende, torde således verkligen finnas mellan luxe och luxe.

Men såsom den farligaste luxe i Sverige anser Förf. luxe i sysslolöst folk. Han beräknar, med D. v. S., hela den verkligen arbetande eller närande hopen till en fjerdedel (säger: en fjerdedel) af hela folkmängden. Det öfriga åtgår till Embetsmän, betjening, konstnärer, soldater (NB värfvade) &c. &c. &c. Om denna beräkning är tillförlitlig eller icke, det låter icke i hast afgöra sig; hon synes dock icke för högt tilltagen; och en bland de vanligaste och rättvisaste klagopunkter i Sverige har alltid varit öfver det orimliga förhållandet mellan närande och tärande medborgare.

Om orsakerna till detta missförhållande hafva vi redan ofta yttrat oss.

Tredje kapitlet är det märkvärdigaste i hela boken, i anseende till de deri samlade, till största delen interessanta, bitar ur ekonomiska författningar. Dess titel är: *Tvång i näringarne, hvilket likväl begynt att försvinna, synes ock vara ett hinder för Landtbruket.*

Den, som blott kommit att se titlarna på en hop af våra fordna ekonomiska författningar, skall förvånas, att någonsin den ringaste industri kunnat vinna insteg i vårt fädernesland. Nästan aldrig är det annat än förmynderskap, tvång och förbud, hvarom dessa författningar handla. Än läggas hårda straff på ut- eller införsel af vissa varor: än tvingas en viss trakts allmoge att endast på ett visst ställe och med vissa personer drifva handeln med sina tillverkningar och sina behof; än förbjudas handlande att bo på något visst ställe eller fartyg att inlöpa där de tjenligast finna, utan tvingas till ställen, där naturen är emot; än befalles allmogen uttryckligen att på vissa tider komma till vissa ställen, för att drifva köpenskap; än sättes pris på varor och arbete, med hårda straff för den, som öfverträder. Med ett ord: man har sökt tvinga naturen ifrån hvad den velat, och till hvad den icke velat; man har försökt med bud och befallningar leda det frasste på jorden, det hvars enda element och vilkor är frihet: industrien. Det är, såsom sagdt, en förvånande sak, att den minsta gnista af industri kunnat vakna hos ett folk, så bundet till händer och fötter. Också är odlingen af våra fält icke hälften, icke tiondedelen, af hvad den kunde vara.

Ty förmyndare-systemet har egentligen drabbat landtbruket. Då man envisades att efter ett infall eller ett falskt system skapa, hvad som endast kan skapa sig sjelft; fann man, att vissa näringar, såsom handel, fabriker o. s. v. voro ömtåligare och icke kunde tvingas, utan att alldeles förstöras. Bandet jagade bort folk, som hade hela verlden för sig öppen och kunde bortflytta sig och sin egendom ganska lätt. Men jordbrukaren var fästad vid sin torfva. På honom kunde man utöfva sina modellerande projecter och göra sitt *experimentum in vili corpore.* Han bar utan knot sin börda; ty han kände intet bättre och, troende på de styrandes vishet, tillskref han sina fruktlösa mödor endast naturens omildhet.

Vår Förf. säger pag. 49.: "Att Sveriges hushållnings-författningar icke nog svarat emot naturliga förhållandet, lärer nu hvarje sakkunnig inse, och att jordbruket af sina oförståndige; i en späd och klen ålder ännu qvarstående barn, handtverkerier, manufacturer och handel, blifvit icke litet misshandladt, och att desse, genom detta sin moders förolämpande, knutits i växten och hindrat sin egen trefnad och fortkomst."

Men att det icke alltid varit så, som det sedermera blef, visar han samma sida "Att allmogen på 1400-talet ägt rättighet att nyttja egna å landet boende handtverkare synes af L. L. Köpm. B. 7 Cap. "Väl magho och Gärnings-män, som i

"Landet boa, köpa thet till thera gärning "hörer och sälja thet framdelis i thera gär"ning ath saklösa hvem the vilja. Egh bör "och foghatom eller androm kräfvia eller "taka någon skatt eller gärningisöre af Skräd"darom, Skomakarom, Skinnarom eller an"drom Folkom gärningismannom för thet "the fara bya mellom. — Toch skola the "skatt och afradh göra ther the bo och li"ka rätt i androm sakom, som andre män."

"Om *Landtköp* och *Skrån* skall i gamla handlingar intet här förekomma förr än uti 15:de seklet. Fordom kallades hvarje af flera matlag bebodt ställe *Stad*, *By*, *Bä*, och dess inbyggare *Byamän*. Så ännu i Norrige. Belägenheten föranledde till dessa byar, merendels vid åar, vikar, holmar m. m. Hvadan *Birkå ö*, *Birka* handel. Dessa ställen fingo derföre merendels namn af *vik*, *borg*, *tuna* (stängsel), *holm*. *Birkö* betyder icke en för Handels-societeter och Skrå priviligierad *Stad*, utan en fri handelsplats. Malmö Recess 1662, §. 8. Att flere slags handtverkare bodt på landsbygden, icke till ett visst antal och till vissa slöjder inskränkte, synes af Konung Gustaf I:s privilegier för Jönköping år 1524, derest befalles, att alla Klensmeder, Sadelmakare, Bältare, (Gördelmakare), Pumpmakare, (Handskm.) Svärdfäjare med flere sådane embetsmän, på landet boende, skulle, vid 11 M:rs pligt till staden inflytta. I Upsala-stadgan om köp-handeln år 1546, §. 7 stadgades, att, undantagandes menige mans *tarfvelige* gärnings-män på bygden, borde de öfrige på landet boende gärnings-män, så framt de vilja nyttja handtverket, till städerna inflytta. Genom Kongl. Förordningen den 4 Januari 1577, Kongl. Dags-Beslutet d. 23 Mars 1604, §. 9, och Kongl. Placatet d. 9 Dec. s. å., General Skrå-Ord. den 23 Sept. 1621, §. 14, Kongl. Res. Allm. Besv. den 15 Dec. 1644 samt genom flere, tid efter annan, utfärdade Stadgar, 1734 års Landsh. Instruction, blefvo allmogens eller landt-handtverkares rättigheter allt mer och mer förknappade och kringskurne.

"Att fritt sälja eller bortbyta sin afvel emot en vara, som man sjelf behofde, blef genom K. Albrechts Stadga i Telge d. 10 Jan. 1380, allmogen *tillåtet* eller *rätt förklaradt* emot sådane, som annat ville. J. A. Flintberg i sin Tractat: *Borgerliga förmåner och rättigheter*, säger denna författning vara den första, han träffat, rörande allmogens handels-frihet; orden deri äro: "Tredje Articulus är, at Fogatha, "Länsmän och bud thera röfva af fattikom "bondom och Frälsis Landtbondom, thera "korn, fläsk, smör, humla, vadmal och lär"oft och annor thera ätande varor, ther "the till Ivinberg, Kåpparberg eller Staal"bergh föra eller och i thera atherferd the"ra jern eller staal, som the hafva sin värd"höra uti bytt, thet tycker oss mootho *La"ghin* och *rätt* och *godho gamble sedh"vändjo* vara. Sammaledis om Landtbön"der sina emellan, hvad häldis theära i "skogsbygd eller i slätta landena, tha mo"ghe the och tollhker sin emellom skipta "och byta eller hvarandra sälja, ther ej "rätta köpmanna varor äre, sva som sild, "salt eller kläde m. m." — Vi kunna icke afhålla oss att anföra flera af Förf. historiskt interessanta och ofta humoristiska yttranden.

"På 1750-talet förböds införsel af hvete, mjöl, malt och alla grynsorter; deremot upmuntrades införseln af rått silke och mulbärsträns-plantering, likasom man varit angelägen derom, att *någre* måtte klädas i siden, men obrydd om tillgång på födan för den *talrika hopen* af arbetare."

"Folk- och arbetare så vid Jern- och Stål-manufacturer, som vid andra Fabri-

quer, samt Fabriqueurer frikallades från all slags Bevillnings-afgift genom Kongl. Br. d. 25 Oct. 1757; men genom Kongl. Kung. den 5 Maj s. å. förbjudes vid högsta onåde de landtbrukare, hvilka, i anledning af en Kungörelse d. 20 Nov. 1741 och i hopp om bättre utkomst till födan, tänkt flytta till Vesterbotten eller Finland, att en dylik flyttning företaga. Hvilken sårande contrast! Manufactur-arbetare frisades ifrån utskylder; Export-premier beviljades för manufactur-varor; men jordbruks-arbetare, som i grund af förr gifne upmuntringar och löften ville begifva sig dit, der jord kunde odlas m. m., blefvo derifrån hindrade."

Pag. 57. "Detta förbud emot Landtbo att handla och slöjda, dessa skrå-inrättningar torde, uti historiskt hänseende, hafva sitt ursprung ifrån den råhet, det förtryck och det slafveri, som befunnits hos *flera* folkslag vid öfvergången ifrån husfader-valdet till det krigiska eller medborgerliga. De starkare och slugare förbehöllo sig de fördelaktigare functioner och annordnade åt de öfrige hvar deras. Man känner Indiens, Egyptens m. fl. Caster, Israëls slägter i visst afseende, Spartas Iloter m. m., och i rationelle åsigt ifrån den, af omtankan för samhällets väl, alstrade befaran, att jordbrukaren, låckad genom förmånen af ett lättare näringsfång, om intet förbud hindrade, skulle låta sin jord ligga obrukad m. m.; att bönhasare och fuskare skulle öfversvämma landet med odugliga tillverkningar och ingen afsättning blifva på dugliga m. m. Läsarens omdöme bör icke skymtas genom försök till vederläggning af dylika påståenden."

Pag. 59. "Utförsel af stor boskap och victualier var i 1739 års tulltaxa tillåten; åren 1741 och 1745 utkommo förbud deremot; år 1763 utsträcktes detta förbud till slagt-kreatur af hvad slag som kelst; år 1782 upphäfdes och år 1793 uplifvades det; år 1799 uphofs det åter; året derpå blef det åter förnyadt, och år 1805 åter uphäfvet. Kongl. Sv. Landtbruks-Akademiens Ann. 1 Arg. pag. 350."

"Till förevarande ämne hörer den knapt troliga embetsmanna-nyck, att en Landshöfdinge, genom allmän kungörelse, forbudit allmogens söner och drängar, att utom länet söka arbete för deras lifsbergning. Bih. 4 D. p. 1357, och att, längre tid till baka, en Landshöfdinge på lika sätt förbudit skatte-allmogen att fardas till U. en stad att köpa sill och salt, emedan derigenom körslorna till jernbruken eftersattes, och att allmogen blifvit ålagdt, att i angränsande bergslag förrätta forslandet af malm och jern, emot en viss utsatt forsellön. Samma embete har äfven genom allmän kungörelse stadgat, att, "då någon blifvit dömd för "fylleri eller lönn krögeri, skulle sådant vid "10 R:dr 32 sk. vite insättas uti alla atte-"ster, som af presterskapet eller *andra*, "utgifvas, samt uti tjenstehjons orlofssedlar." Jag vet icke, huruvida Landsh. instructionen medgifver en dylik lagstiftnings-magt."

"Om någon författning finnes, i grund hvaraf Hrr Landshöfdingar ega att vidtaga sådana arbiträra anstalter, synes den tåla den inskränkning, att desse embetsmän förpligtades att, vid så beskaffad sak, hos Kongl. Maj:t anmäla förhållandet och afvakta Dess eget höga beslut."*

Folkets rättigheter, grundade i natur och förnuft, begynte inskränkas. Det vaknade ett par afgrudsandar, kallade statshushållning och financeväsende, hvilka fikade att draga de så kallade skattkamrarne fulla, obekymrade om den enskildes rätt och fördel. Hvar deras pestartade ande framgick, aftynade naturen, och konsten skulle i stället upresa sina drifhus. Under ett dylikt förstörelse-system skulle dock naturligt-

vis icke *alla* blifva lidande; någon skulle draga fördel deraf. Förf. yttrar, pag. 51 och följande:

"Ögnar man igenom Kongl. Maj:ts nåd. resol. på Riks-Ståndens besvär, så långt tillbaka de finnas, röjes klarligen, huru det vålloll. Borgare-Ståndet med vida större energie och uthållning, än något af de öfrige, yrkat sina uteslutande rättigheter."

"Vid nästan hvartenda riksmöte hafva städernas fullmägtige bitterligen klagat öfver landtköp, fuskerier, bönhaserier på landet, öfver Riddersk. och Adelns samt Hammarpatronernas handel: de hafva yrkat, att ingen borde få *sälja* någon vara till någon annan, än till en stadsbo, och att ingen borde få *köpa* någon vara af någon annan, än af en stadsbo; Adeln icke afyttra sina oxar, Hammarpatroner icke sitt jern till någon annan, än till en köpstadsbo. Kongl. res. 1642 på städernas besv. lyder i 5 §. så här: "Och "skall afskaffadt varda allt kättil-bryggeri "och det oordentliga slagtandet, som man "sölar sig med i husen;" äfven förböds att hemma i husen baka bröd. I Råds-protocollet d. 9 Julii 1636 skall stå att läsa: Gr. Peder Brahe: "Borgarnas öfvermåttan "gerughet och skinneri har bragt dem på "huken." Vid och dersammastädes d. 3 Maji 1661: "Hr. Claes Stjernskjöld påminte ex "occasione, att alla slutne skråer borde up-"höra." Commercerådet Polheim uti memorial vid riksdagen 1720 yttrar sig: "att "monopoliska burskap, som, medelst för "dryga sammansvurna skackerier, äro me-"ngheten till last, fördelas (på flera), deruti "handlar öfverheten mycket försigtigt, eme-"dan ju flere städer, ju mindre tillfälle ges "till monopoliska taxeringar och consequen-"ter en mycket större fördel för dem, som "in i landet måste köpa och handla med "de samme."

Pag 53. "Kongl. Commerce-Colleg. kungörelse den 17 Dec. 1748, rörande förekommande af de *missbruk*, hvilka under namn af husväfnad, till de i städerne inrättade väf-fabrikers och verkstäders förfång, sig i riket börjat *inrita*, förer jern-ålderns irokesiska upsyn och tungomål. Att på landet *spinna och väfva* säges der vara ett sådant *kladdande, som struder emot all god ordning*. Kongl. res. allm. besv. 1758 vägrar allmogen, att, emellan marknader, i en viss stad på Vestgötha båtar köpa spannemål. Dito dito 1770 förbjuder Fryksdals allmoge i Vermeland, att förmala deras bark-blandning på hemqvarnar. Kongl. Br. den 2 April 1760 i Ugglas saml. uplyser, huru en Magistrat och Stadens äldste sökt gifva den mening åt Kongl. Brefvet den 11 Oct. 1756 samt 1757 års tull-ordning, som skulle dymedelst allmogen vara förbudet, att till dess bergning och nödtorft byta vara i vara, eller för reda penningar köpa hvad annor af sin afvel hade att aflåta, samt att någonsin färdas på vägar, som icke löpa till städer och rätta tullplatser. Men Kongl. Maj:t resolverade i nåder, att allmogen, genom 1757 års Kongl. Br., icke vore betaget den frihet, A. L. H. B:n Cap. 6 §. 3. tormår, och att resande egа att nyttja de vägar, som för deras resa beqvämligast falla. Jemför Kongl. Br. d. 4 Mars 1782. Hur kan landtbruket trifvas der det kan sättas i fråga, om landtmannen bör *få köpa och underhålla* eller *sälja och foryttra dragare vid sin egendom?*"

Af ganska stort interesse är den framställning Förf. gör af det sätt, hvarpå frågan om näringsfrihet behandlades vid 1815 års Rikdag. Frågor om oinskränkt näringsfrihet hade blifvit väckta både hos Ridderskapet och Adeln samt hos Bondeståndet. Lag- samt allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskotten utläto sig gemensamt.

i en af båda utskotten sammansatt beredning blef frågan ansedd icke röra något enskildt privilegium, utan endast reglementariska föreskrifter; imedlertid stadnade två stånd emot två. I Utskottens plenum blef sedermera votering, hvartill propositionen var följande: "Den, som anser de af Beredningen föreslagna alternativer m. m. strida emot de af Borgareståndet vid 1809 års Riksdag gjorda concessioner, skrifver *Ja*; den, som sådant ej anser, skrifver *Nej*. Vinner *Nej*, anses förevarande ämne ej strida emot de af Borgareståndet gjorda concessioner." Voteringen utföll så: Ridd. och Adeln 13 *Nej*; Presteståndet ett *Nej* och 11 *Ja*; Borgareståndet 12 *Ja*; Bondeståndet 13 *Nej*. Ridd. och Adeln samt Bondeståndet återförviste målet, emedan Utskotten kunde och borde yttra sig i ämnet, äfven om det var privilegiifråga. Preste- och Borgareståndens ledamöter i Utskottet förklarade sig icke kunna, emot sina Stånds beslut, deltaga i någon öfverläggning. Hvaremot ledamöterna af de båda andra Stånden förenade sig om ett särskildt utlåtande, "som förtjenar att läsas och behjertas." Vid föredragning af detta Utlåtande beslöt Ridd. och Adeln att, jemte bifall till detsamma, förklara, att, ehuru Ridd. och Adeln kunde återkalla de 1809 och 1810 gjorda concessioner, i fall de öfriga Stånden icke instämde i detta beslut, Ridd. och Adeln likväl icke ville fästa detta vilkor vid sitt bifall. — Sådan är naturen af 1810 års concessioner, såsom vi redan förr anmärkt. Det förefaller verkligen besynnerligt, att, då man dag igen njuter fördelarna af de concessioner, som blifvit gjorda endast under vilkor af reciprocitet, man icke likasom litet blyges att oupphörligt yrka egna privilegier, hvilkas afsägande varit detta vilkor. Man håller till godo varan, man köpt, men räknar icke för rof att vilja neka köpeskillingens utbetalande. — Ridd. och Adeln samt Bondeståndet gingo till Kongl. Maj:t med Utskottens första betänkande, såsom ett Ståndens underd. besvär.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Observations-corpsen på Leon (bestående af 6000 man till fot och 1,500 till häst) är ännu icke upplöst. Ett hemligt utskott hos Cortes skall hafva öfverlagt om ämnet. En petition till regeringen af patriotiska sällskapet i Coruna har inkommit, af innehåll, att Riego måtte sättas i spitsen för Andalusiens styrelse och Espinosa för Galiciens. Äfven hafva flera addresser inkommit till Konungen och Cortes, att nämnde corps måtte lemnas i samma skick, tills författningen är mera befästad. Sednare underrättelser innehålla också, att hela Riegos armée förblifver tillsammans, undantagande de dermed förenade truppar af Freyres, och det försäkras till och med, att Riego är nämnd till General-Capitaine i Andalusien, hvaremot O'Donoju går in i Krigs-ministèren.

D. 21 Aug. förekom i Cortes en motion af Hr. Riego (Dep.) om magasinernas afskaffande, såsom skadliga för åkerbruket. — D. 22 förvistes till Lag-utskottet en ansökning af Grefve Altamira att få intekna 15 millioner i sina egendomar. (1806 ägde han 1500 särskilda gods). — D. 23 remitterades till Tryckfrihets-utskottet en ansökning af högsta Censur-Juntan, att befrias från sina functioner, i anseende till dagligen förekommande ömtåliga ämnen. — Cortes hafva beslutit, att Gen. Porlier gjort sig i heroisk grad förtjent af fäderneslandet, hvarjemte Cortes hemställt till Regeringen att tilldela hans enka en pension. Äfven Lascy och andra för samma orsak afrättade hafva blifvit förklarade för frihetens martyrer, och deras minne skall hedras. — Den 28 framlade Finance-Ministern för Cortes, till gillande, den skedda liqvideringen af Holländska skulden; och man tror, att detta gillande icke skall uteblifva. — I anledning af en petition från provincial-deputationen i Toledo, att man hädanefter måtte slippa gå till Rom om ägtenskaps-dispenser och att Spanska kyrkan och dess Biskopar måtte återfå deras magt och glans, gjorde Gasco motion om upphäfvande af allt constitutions-vidrigt beroende af Rom. Förvistes till utskott, efter en anmärkning af Gisbert, att Cortes för närvarande endast borde taga i öfvervägande penninge-afgiftes-

ns till Rom, men endast efter den noggrannaste öfverläggning vidröra den ömtåliga punkten om kyrkans förhållanden till heliga stolen.

Cortes's sigill visar Constitutionsboken stödd mot en pelare, med omskrift: Sic erat in fatis. — Några af Apostoliska juntans medlemmar äro, på Spanska regeringens begäran, häktade i Oporto, och en mängd reclamerade. I spetsen för Juntan har stått en General Wilson. — Staden Cadix har befallt, att alla helgonbilder skola från gator och allmänna platser flyttas in i kyrkorna, samt förbjudit nattliga processioner och collecter för annat än milda stiftelser. Den anti-constitutionella Biskopen af Orihuela has begifvit sig af till Rom. — En pastor på Minorca begynner alltid mässan med: Ave Maria purissima! Viva la Constitucion! — Constitutionen är med stora bokstäfver skrifven på Chiclanas och Isla de Leons murar.

I Madrid talas allmänt om en tredje, ganska tillfredsställande note från Ryska Kabinettet. — Neapels öde väcker stort deltagande. Sp. adeln äger mycket gods där, hvilka förvaltas af Spanjorer.

Neapel. Det är tröttsamt att uprepa alla de nyheter om oro och misshällighet, som komma öfver Österrike; de bekräftas nästan aldrig af directa underrättelser. Österreichische Beobachter berättar åter från Neapel af d. 22 Aug. att anarki och förvirring taga öfverhand; att två partier, constitutionella och Muratister å ena, Carbonari och Jacobiner å andra sidan, beständigt äro oense; att mord ske; att Zurlo måst omgifva sig med vakt, emedan Carbonari beslutit mörda honom såsom "Despotismens vän;" att Carbonaris afsigt ögonskenligen endast är att nyttja den constitutionella monarkien såsom ett trappsteg till en democratisk republik; att d. 15, då vapnen invigdes (se föreg. N:o 76), hade blodiga scener förefallit och flera menniskor blifvit dödade o. s. v.

Enligt underrättelser från Neapel, har folket där d. 19 med enthusiasm firat Riksföreståndarns födelsedag, burit hans bild i triumf genom gatorna, med de högljuddaste fröjdebetygelser emottagit H. K. H., då han med sin familj kom på spektaklet m. m. — Regeringen vidtager de kraftigaste försvarsanstalter; genie-officerare besigtiga alla fasta orter, och i synnerhet i Calabrien och Abruzzo göras de kraftigaste anstalter. Också skall, enligt underrättelser från Frankfurt, detta vara nödvändigt, ty där hade, i de högre kretsarne, circulerat ett Österrikiskt manifest, som innehöll formlig krigsförklaring mot Neapel. I Franska Moniteuren berättas, att Österrikiska arméen, som sammandrages mellan Etsch och Mincio, till större delen består af lätt infanteri och artilleri, men blott några regementer cavalleri, likasom man beredde sig på ett bergkrig. Grefve Fiquelmont hade updrag att hos alla Italienska hof föreslå det förr nämnda Italienska förbundet.

Regeringen i Palermo synes vinna allt mera fasthet. Bestämdt vet man, att den icke åsyftar annat än Spanska constitutionen, med oafhängighet af Neapel. Detta sednare har icke så mycket varit folkets idée, som fast mer de storas och embetsmännens. Folkets man är Munken Vaglica (som är utnämnd till Öfverste och visat sig i Generals uniform). Han synes dock icke fallen för ytterligheter; ty han hindrade t. ex. kanonernas lossande mot den Neapolitanska escadren. Erkebiskopen har afsagt sig presidium i Giuntan, men dock qvarblifvit som ledamot. Auctoriteter enligt Spanska constitutionen äro inrättade. Sicilianer och utländingar få komma i land, på den del af ön, som lyder under Giuntan; men det tillåtes icke Neapolitaner och militärer.

Palermitanska trupparna, som gå mot Messina, hade, efter sista underrättelserna, kommit till Cefalu. Emellan Palermitanska trupparna och de i Trapani qvarblifna Neapolitanska hade förefallit några skärmytslingar, till de sednares fördel.

England. D. 8 d. m. inträdde Brougham inför öfverhuset, med en stor papperslunta. Lord-Cantzleren frågade, om han ämnade genast börja försvaret eller begära uppskof. B. sade sig vilja begynna. Lord-Cantzleren: låt oss rätt förstå hvarandra. Menar Ni med begynna, att Ni vill gripa målet an och genast afhöra Edra vittnen? — B.: "Mylords! det är möjligt. Jag säger så, emedan jag icke kan bestämdt yttra, om jag icke delar vittnes-förhören i två klasser. Med den ena kunna vi begynna; hvad den andra vidkommer, måste jag anhålla om upskof, emedan de till denna klass hörande vittnen, icke äro i riket." Han förklarade sig derpå vilja följande dagen begynna försvaret. Häröfver upstod debatt, hvarunder Drottningens ombud måste aflägsna sig. Grefve Liverpool ville icke neka upskof, men han hade icke föreställt sig, att det skulle inträffa midt i försvaret, utan sedan General Procuratorn slutat sin procedure och innan svarandens ombud begynt sin. Saken blefve på det sättet vanställd; hon låge inför allmänheten med allt det ofördelaktiga intrycket af contra-förhören; komme nu därtill en inledning af Drottningens ombud, hvilka naturvis skola se sin höga clients sak i det fördelaktigaste ljus, så skulle målet circulera med all den anstrykning, som de förmått gifva det, utan att

föra med sig någon motvigt genom contraförhör af svarandens vittnen. Detta vore icke billigt; hvarken anklagelse eller försvar borde afdelas; Drottningens ombud måste få sig det valet förelagdt, att antingen genast (ett par dagar betydde ingen ting) begynna försvaret, eller utbedja sig det nöniga uppskof — Detta bestridde Marquis Lansdowne (sedan han af Lord-Cantzleren fått uplysning, att den tillsägelse, Drottningens ombud skulle få, vore: att om de nu begynte och så åberopade vittnen, skulle desse höras straxt efter deductionen, eller ock skulle huset lemna tillräckligt uppskof) och protesterade mot ett sådant val. "Man har sagt, att Drottningens ombud icke få hålla några tal, för det intryckets skull, som de kunde efterlemna hos deras Högvälborenheter. Lord-Cantzlern har imedlertid tillstått, att vistnesmålen gjort något intryck, och likväl hade man tillåtit Gen. Proc. att resumera, hvilket ofelbart ökat intrycket hos D. H. Hvad begrepp har Lord Liverpool om sin sak, hvilken, understödd af en här med vittnen och af Gen. Procuratorns vältaliga framställning, lupe fara att öfveränlakastas och förstöras genom en, af intet vittne understödd, deduction af en enda advocat? En dylik fruktan hyser icke jag för den ädle Lordens sak, och är bestämdt af den tanka, att man bör höra det lärda ombudets framställning, i synnerhet då, enligt lagens regel, om någon fördelaktig rörelse finnes i D. H:s sinnen, den hällre bör vara för den anklagade än för anklagaren. — Lord Caernarvon förklarade sig för den af Lord-Cantzleren föreslagna form för frågan till Drottningens ombud. "Det är möjligt och troligt, att han i försvaret åberopar facta, som sedan icke bevisas. Likasom man yttrat, att anklagelsen grundar sig på en smutsig conspiration, så kunde äfven lätt framställas, att hon är understödd af men-ed. Man har sagt, att många af vittnena vore af sina regeringar tvungna att komma hit; vore det nu rättvist att låta en så anstötlig och till slut kanske osann insinuation löpa verlden omkring hela veckor eller månader? D. H. borde akta sig att medgifva något, som torde missbrukas till täckmantel för enskildas förtal." — Lord Cantzleren invände, att förslaget icke innehölle, att man skulle göra Huset till part i en öfverenskommelse med ombuden, utan blott att dem skulle föreläggas samma ordning, som i vanliga rättegångar. - Lord Calthorpe påminde, huru sparsamt ombuden nyttjat sin rätt att contra-förhöra. De skulle således troligtvis icke missbruka den sökta tillåtelsen. Han ville dock, att detta icke skulle blifva prejudicat, utan blott en ersättning för den nekade vittneslistan. — Lord Redesdale påminte, att Huset var domstol och måste handla efter gammal praxis. — Lord Darnley ville bifalla den sökta tillåtelsen, om den mer gagnade svaranden än käranden. Men ombuden torde framdeles, midt under försvaret, behöfva begära tid till nya vittnens anskaffande; och då vore huset nödsakadt att neka. — Omröstning. Lord-Cantzlerens förslag antogs, med 165 röster mot 60.

Då beslutet var afsagdt för Brougham, begärde han att få tala öfver saken, i dess nuvarande skick, med förbindelse att icke nämna ett ord om de vittnen, han ämnade framdraga. Detta föreföll Lord-Cantzleren besynnerligt och afslogs, med 170 röster mot 49. — Brougham begärde derpå att följande dagen få göra ett förslag. Bevilljades ändtligen; och Huset ajournerade sig.

Frankrike. Arresteringar hafva ägt rum, äfven i Nederländerna på requisition. I Brest är åter lugnt, och nationalgardets uplösning har skett utan svårighet, oaktadt hvad Ultras redan utbasunade om full insurrection &c.

Stockholm. Sistl. Fredag d. 22 presenterades den nya Engelska Ministern. Man anmarkte, att hans suite var ovanligt stor.

I bref från Helsingborg berättas, att Hr. Stats-Secreteraren Frih. Ehrenborgh i dessa dagar varit i lifsfara. Hr. Friherren var på resan från dess egendom Wegeholm till nämnde stad. Vagnen stjelpte, Hr. Friherren stötte hufvudet mot en påle och bars illa sårad in i staden. Lyckligtvis träffade stöten något ifrån tinningen, och faran var förbi, då posten afgick.

Sedan härvarande Franska reformerta Kyrkan, efter den allmänt älskade och aktade, nu mera afledne, Catteau Calleville, i flera år varit utan Pastor, har nu ändtligen en ny Pastor vid nämnde Kyrka hitkommit och höll i går sin första gudstjenst här, under ett stort tillopp af åhörare. Han är Genevare till nationen och heter de Fernex.

Skeppningen från Stockholms metallvåg har under sistl. vecka utgjort 6,200 Skeppund.

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

N:o 78. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 28 September.

Sine ira, studio et metu.

Recension

(Forts. och slut från N:o 77).

I fjerde Kapitlet (om *Krono- köp- och Lån- Sädes-magasin*) angriper Förf. vår Magasins-direction — icke ledamöterna och förvaltningen, utan — sjelfva grund-idéen för inrättandet. Vore han ledamot i denna Direction, säger han, skulle hans bemödande gått ut på hela verkets uplösning

Han begynner med en öfversigt af inrättningens historia. Sedan framställer han de skäl, på hvilka hans öfvertygelse om magasins-inrättningens skadliga inflytande på jordbruket hvilar. Då en regering vakar öfver allmän säkerhet och lagarnas handhafvande, samt dessutom besörjer om lätta och obehindrade communicationer, der varor finnas att transportera; då finnes på jorden intet, som kan vara regulitif och directions-kraft för all förkofran, annat än endast *behof* af varor och *tillgång* på valuta därför hos *köpare*, och *tillgång* på varor och *behof* af annan valuta, än dessa varor, hos *säljare*. Att *fälla* priset på en vara, hvaraf är knapp tillgång och hvilken, i liten quantitet, kostar producenten samma tid, möda och utgift, som året förut i dubbelt större qvantitet, är orättvisa mot producenten och en gåfva till consumenten. Att *höja* priset är ännu skadligare och faller endast tungt på consumenten, utan att göra hela massan af producenter någon verklig fördel. Hvarför skall den första nödvändiga vara, *säden*, mera än någon annan, fästas vid ett visst nominal-värde, *pris*, hvilket i sig sjelft rätt ofta betyder alldeles intet? Ju mera nödvändig en behofs-artikel är, med desto större varsamhet bör man se till, att icke genom artificiella åtgärder dess pris tvingas *under* eller *öfver* dess *kostnads-* eller *anskaffnings-pris*.

Så raisonnerar vår Författare. Men han glömmer, att just ett af de hufvudsakligaste skäl, hvarpå han stödjer sitt raisonnement, det nemligen, att consumenterna icke nedsätta sina varor, derföre att producenten, genom magasins-inrättningar och dylikt, tvingas att nedsätta sin, bidrager att bevisa oriktigheten af hans åsigt. Consumentens (spanumåls-consumentens, handtverkarens, bruks-idkarens m. fl) varor bero icke at väder och föränderliga ting, till den grad som spannemåls-producentens. De kunna således, utan något regulatif, hållas i jemnt pris; men det kunna icke den sednares varor. Då man yrkar förekommande af ytterlighet i spannemålens dyrhet och vanpris; yrkar man just *penningens* fixerande i samma mån, emedan den vigtigaste och mest allmänna artikel, som genom penningar omsättes, också genom sitt pris huf-

undsakligen utvisar penningens värde. Så länge spannmåls-producenten måste betala utskylder till Kronan och sina förnödenheter efter ett nära oförändradt pris, så äger han anspråk på nära oförändradt pris å sina producter. Man raisonnerar falskt, då man säger, att jordbrukaren, om han får hälften så mycket säd som vanligt, vinner lika mycket, i det att den vara, han afsätter, blir dubbelt dyrare. I sednare fallet får han icke blott icke dubbelt så mycket för hälften (d. v. s. lika mycket i det hela), utan helt enkelt *intet* — emedan han ingen ting kan sälja, ja oftast måste köpa just af den vara, som är hans egen product. Hvad han då köper, skall betalas af ett föregående eller följande års högre production — hvilken, enligt Förf:s system, aldrig inbringar betydligt, då priset är allt lägre, ju större tillgången är. Antag, att en landtman förbrukar 20 tunnor spannemål för sitt hushåll, och att han i de bördigaste år producerar 40. Med 5 R:d pris på tunnan vinner han således då 100 R:d. Antag vidare, att han har sin jemna utkomst, d. v. s. att dessa 100 R:d utgå i Kronoutskylder och till inköp af andra nödvändighetsvaror. Om han, vid ett medelmåttigt år, producerar blott 30 tunnor, och priset då stiger till dubbelt (hvilket imedlertid är blott supposition och aldrig inträffar), så får han då lika summa för hälften mindre belopp, som han kan aflåta, och bärgar sig ändock, eller i allmänhet så länge, som priset stiger precist lika så mycket som productionen aftager — NB. icke hela productionen, utan blott den delen, som öfverstiger producentens egen consumtion. Faller åter productionen till jemnt lika mycket som han sjelf förbrukar, så har han ingen inkomst; och faller den derunder, så att producenten behöfver köpa af sin egen vara, då begynner först hela orimligheten och orättvisan af systemet att synas. Hvad han t. ex. förlidne året sålde, icke för en viss summa penningar, utan för ett visst qvantum andra varor, måste han nu köpa tillbaka för dubbelt mer af dessa varor, och således taga framför sig t. ex. 20 tunnor på en blifvande production, men i det hela icke erhålla mer än 10. Ett ondt år kan på det sättet förtära två, i proportion lika godas öfverflöd. Lägg härtill, att det betydligaste af jordbrukets skatter beräknas icke i penningar, utan just i spannemål och sådana varor, hvilkas pris alltid stiger och faller med spannemålens; och vi fråga: hvad fördel tillskyndas då, genom ett högt pris, den jordbrukare, som måste i penningar efter markegång skatta mer, ju mindre hans production är?

Men då vi i denna punkt äro oense med Förf., äro vi deremot fullkomligt ense med honom deruti, att magasins-inrättningar, sådana som de hittills blifvit försökta, icke kunna upfylla ändamålet. Lånsystem är och blifver ett falskt system. "Nödvändigheten för enskilda att hushålla synes stanna, på sin bekostnad, icke böra förekomma. Den, som oupphörligt står under förmyndare, blir icke gerna skicklig att sjelf vårda sina angelägenheter. Man säger: den sämre råare allmogen förstår ej, vill ej, spara på sitt förråd. Man säger, att nöden lärer att rätt använda magasins-säden. Men bör icke nöden, denna dårars vishetslärare, inställa sig ju förr dess hällre? Menniskan blir med åren allt mindre läraktig."

I detta ligger mycken sanning. Men att allmogen icke bordt för mycket lära sig att lita på undsättning från magasinerna, eller att dessa icke blifvit så administrerade, att de bordt insöfva och bortskämma folket, visar Förf. sjelf, pag 7+, der det heter: "Löften kungöras om erforderligt understöd till brödföda och tjenligt utsäde,

och folket; förlitande sig härpå, omgås mindre sparsamt med sitt ringa förråd, eller är icke omtänkt att förskaffa sig annan tillgång, och befinner sig således icke sällan jemmerligen bedraget, då den utlofvade hjelpen lemnas, vanligen dels i så ringa portioner, att de göra ingen hjelp, dels uti förskämdt korn, dels, hvad utsäde angår, ej för än såningstiden är förbi. Och hvad elände dylikt felslaget hopp vållar i landet är lätt att begripa. Hrr. committerades bref d. 31 Dec. 1795 omtalar ett annat missbruk; der heter: "Som magasins-betjeningen på en "del ställen, genom uphandlingar af garni-"zons-regementens aflönings-spannemål eller "upköp af private personer, för egen räk-"ning uti Kronans magasin förvarat spanne-"mål, och dermed drifvit handel; så, i an-"seende till de flera missbruk, derunder "kunna föröfvas, få magasins-förvaltare, vid "tjenstens förlust, icke hafva enskildt span-"nemåls-uplag å Kronans magasin." Äfven har händt, att flera 100:de menniskor ifrån åtskilliga härader blifvit inkallade på en och samma tid af 2 à 3 dagar; men större delen har nödgats, under brist på föda för sig och sina hästar, vänta eller vända tillbaka hem, och återkomma i den ordning, som då först blifvit dem förständigad; att nödställde, försedde med lötes-skrifter och sockne-prestens intyg derå om vederhäftighet, likväl blifvit tillbaka viste: att forslandet af magasins-säden infallit under den brådaste plog- och sånings-andetiden eller i tjäl-lossningen, då vägarna varit som svårast och fodret för dragarna knappast."

Pag. 76: "Man har öppet erkänt, att undsättningarne förfelat deras ändamål, emedan staten icke haft spannemålsbehållningar, anskaffade uti goda år, utan nödgats inköpa utrikes säd, då den varit dyr." — Magasins-Dir. handlar med förlust, och förlusten är statens. Den fattige betalar således i Krono-utlagor fn skilnaden i priset på den spannemål, han får på magasinerna, och den, han annars skulle köpa."

Resultatet af Förf. raisonnementer är, att lån- och köpmagasiner äro skadliga och böra afskaffas; och att fri spannemålshandel är det enda verkställbara och nyttiga, då man vill förekomma hungersnöd eller vanpris. Han anförer, huru Toscana, så länge sädeshandeln der låg under tvångslagar, nästan ouphörligt plågades af brist, ofta af hungersnöd. År 1767 gafs en allmän fri spannemålshandel, som varade i 25 år; och under denna period, ehuru angränsande land ledo ytterlig brist, var dock i Toscana öfverflöd af lifsmedel och folknumern öktes. År 1792 indrogs denna handelsfrihet, och vanliga sädespriset blef sedermera emot det förra, som 5 till 4. Sully gaf Frankrike fri spannmålshandel, men inga allmänna magasin; och Frankrike blef en kornbod för främmande nationer. Colbert gynnade handel och fabriker, förbjöd sädes-utförsel; och täta hungersnöder infollo." Hvad bevisar allt detta annat, än att en magasins-directions bestämmelse till hämmande af prisernas ytterliga stegring och fall är i och för sig sjelf god, och att Förf. ej har skäl att så högeligen ogilla allt hvad han kallar intrång i prisernas fria reglering, emedan just detta skulle blifva verkan af samma handelsfrihet, för hvilken han ifrar? Utan tvifvel vore det orimligt att försöka nedsätta priset på en vara, när tillgången deraf är ringa, om man försökte eller möjligen kunde försöka att fälla detta pris på annat sätt, än genom ökad tillgång. Dock likväl är det denna skuggbild af orimlighet, som Förf. synes hafva efterjagat.

Vi vilja icke längre uppehålla oss med förevarande vidlyftiga, mera omskrifna än utredda ämne. Det har varit nog att angifva Förf:s grundsatser. Den, som läser

boken — och det kan säkert icke ske utan nöje och nytta — får tillfälle att vidare göra bekantskap med den ärlige och nitälskande författarens oftast sunda, men också (som han sjelf bekänner) utan ordning och rapsodistiskt framställda satser. Såsom exempel, huru älskvärd hans politik är, vilja vi blott anföra följande yttrande: "Det är ingalunda antalet af menniskor, som andas och vegetera, utan deras beskaffenhet till sinnes- och kroppsförmögenheter, som utgör ett samhälles ursprungliga styrka. En mängd hospitals-, lazaretts- och arresthjon är ingen statsrikedom. Äfvenså litet består nationalvälmåga blott uti liflösa massor, hvilka kunna mätas efter alla dimensioner och beräknas i ziffra. Hufvudrikedomen består uti folkets ärlighet, trohet, arbetsdrift, menniskoömhet, rätthetskänsla m. m."

Hvad sista kapitlet i boken beträffar, eller *Om Skogs- och Jageribetjening, så vida den har befattning med andra än Kronans egna skogar;* så instämma de där yttrade grundsatser med det länge rådande allmänna tänkesättet om denna ohyras skadlighet för landets hela ekonomi. Den grundas i det så djupt rotade förmyndare-systemet, hvarunder i synnerhet landtmannen suckar. Förf. slutar med A. Müllers sanna anmärkning: "Landtegendomen har det egna med sig, att den i sin natur medförer en borgen för sitt rätta nyttjande; att man vid dess skötsel och bruk icke gärna kan längre tid gå emot statens lagar och sitt egna interesse, utan att förstöra egendomens värde." Det vore önskligt, att en tid komme, då man icke blott skrefve, läste och härmade dylika sanningen, utan ock verkställde.

Tidens Lexicon.

(Forts. fr. N:o 74.)

Rang. Det finnas vissa varelser, för hvilka menniskan är ett urverk, emedan deras egna hjärnor äro urverk. All ting måste för dem ofantligt noga inrättas och sättas på sitt ställe. Hvad ande är, kunna de icke fatta. Materien måste således mycket konstigt sammansättas, på det de må kunna åtminstone fröjda sig åt en regelmässig mekanik, då de icke begripa det spirituella. Då sådana menniskor sammansätta en stat, blir deras första omsorg att noga anvisa hvarje dess medlem (eller, som de anse det, hvarje hjul) sin plats och verknings-krets, med ett ord, att inrätta, bland annat, en noga bestämd, skarpt begränsad rang-ordning. Där hvar och en är så mycket han kan, i sig sjelf och genom sin egen kraft, där äro de icke hemma. Alla måste genom sin plats i samhället vara allt hvad de äro. Den högst upsatte (genom embete, börd o. s. v.) är den förnämsta i allt; sedan går man genom trappsteg ned, och ingen må understå sig att i något fördunkla den, som är närmast öfver, denne icke sin öfverman, och så in infinitum. Dygd, vishet, anseende hafva samma gradation; och då allt är så väl ordnadt, blir den förnämsta upfostran för medborgarne att lära titlars nuancering och att gradera sin rygg, så att t. ex. N:o 11 på rangordningen får något djupare bugning än N:o 12 och något mindre djup än N:o 10 &c. &c. &c. Lärda män sätta sig ned och skrifva långa allvarsamma afhandlingar om rang, göra projecter, huru den ene må flyttas up, den andre ned, en nummer gå bort, en sättas till, en nummer få Tromans-värdighet, en annan förlora den, den för en viss orden, en viss titel erforderliga värdighet flyttas up eller ned m. m. — och detta allt med så god mine, som om det gällde statens väl.

Bland alla narrverk menniskors barn påfunnit, är väl intet gräsligare än detta.

Mycket tidigt upstod en sed att med grannlåt, processioner, måltider o. s. v. utstoffera allvarsamma stats-ärender. Då behöfdes att veta, i hvad ordning man skulle rangera sig; och man föll på ideen om rang. Detta kunde vara lika oskadligt som lustigt; men rangen smög sig ur processioner och måltider in det allmänna lifvet, och mången narr, som icke var aktad af någon, pretenderade anseende och företräden i hvardags-omgänget, emedan slumpen gett honom dem i processioner. Rangen fästades vid mångahanda saker, börd, embeten, ålder; och derigenom hände sig, att, då flera önskade rangen, än som kunde t. ex. få embetena, begynte man utdela falska embeten, namn af embete, d. v. s. titlar. Deraf hände äfven, att man önskade allt jämnt påminnas om sin rang och sitt företräde, emedan dessa utgjorde ens enda värde och man utan dem hade skolat sakna allt anseende — och sålunda begyntes att uprepa titeln i stället för conjugationens andra person.

På intet ställe har detta ofog stigit så högt som i Sverige. Vi kunna skryta med den vidlyftigaste rangordning, de talrikaste titlar och titulerade, den skarpaste gräns mellan Högtbetrodde män, Tromän, Tjenare och otitulerade, den oinskränktaste vördnad för och det idkeligaste bruk af titlar. Man kunde säga, att många embeten blifvit inrättade endast för rangens och titelns skull. Andra länder äro icke så lyckliga, att halva invånarne och deras värde så väl och bestämdt graderade; och det är besynnerligt, att de kunnat komma till någon ordning och stadga inom sig. I England t. ex. finnes väl en gammal rangordning, om hvars ofullkomlighet man imedlertid kan döma deraf, att ingen militärgrad finnes upptagen, mer än Öfverstar, och dessa ganska långt ner. Der brukas dem också icke i hvardagslag, och oförskämdheten går så långt, att t. ex. Lord-Cantzleren, som är N:o 2 på rangordningen, får i vanliga omgänget hvarken högre titel eller djupare bugningar än hvarje annan Lord (eller också alldeles inga, om han ej besitter de egenskaper, att han finge dem, äfven om han icke vore Lord-Cantzler). Det är endast då han sitter på sin ullsäck, som han blir påmind om sin höga rang. En Minister i Frankrike heter *Monsieur* och *Vous*, såsom hvar och en annan, och i omgänget hedras och framsättes han endast efter sitt värde och sina talenter. I dessa länder har man den besynnerliga tron, att människa är menniska, och att embetet icke hänger vid, längre än det utöfvas. Ett Råd heter Råd, endast så länge han är det; så snart han uphört att vara det, träder han tillbaka i den ranglösa och otitulerade hopen. Hos oss deremot behåller ett afsatt Råd sin rådsrang och värdighet, så länge han lefver.

Rangväsendet har gått så långt, att mången tror statens kraf vara fyllda, oordningar afskaffade och styrelsens brister botade, om blott rangordningen förbättras.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Portugal. Äfven detta rike har följt tidens mägtiga ström, dragit nytta af sina grannars erfarenhet och förklarat sig constitutionelt. Staden Porto gaf signalen. Den 23 Augusti var redan allt öfverenskommet mellan dervarande civila och militära auctoriteter, och följande dagen kl. 4 om morgonen förkunnade Castellet vid Douro-flodens utlopp, med Kongl. salut, den till Portugals befrielse bestämda dagen. Trupperna trädde under gevär, Officerarne bildade ett Militaire utskott och utgåfvo två proclamationer till soldaterne, hvilka uppmanades till ordningens bibehållande och hämmande af anarchiens utbrott. "Vår Konung Johan VI," hette det, "god, mild och vän af sitt Honom

tillbedjande folk, skall välsigna vårt bemödande. Lefve Cortes och deras constitution." Såsom orsak till revolutionen anförde man: "det fins intet lidande, som Portugal icke uthärdat. Portugiserne, utan säkerhet för personer och egendom, begära vår (soldaternas) hjelp; de begära frihet, ledd af lagar." Proclamationen var underteknad främst af en ung Öfverste Sepulvedo (som man kallar Portugals Quiroga). Kl. ½ till 9 upställde militären sig framför Stadshuset; Ståthållare, Biskopp och de öfriga Embetsmän inställde sig, proclamationerna uplästes och en provisorisk regering under Gen. Silvas presidium, beslöts, som skulle sammankalla Cortes till upgörande af en constitution. Alla svuro lydnad för den tillsatta regeringen, som skall styra i Konungens namn tills Cortes sammanträdt; och lydnad för Cortes och den constitution de komma att stifta, med uprätthållande af catholska religionen och Braganciska husets dynasti. Folket ropade: Lefve Konungen, Cortes och Constitutionen! Om aftonen blefvo alla Embetsmännen med fröjderop emottagna på National theatern. Allt aflopp med lugn. De utländska Officerare vid arméen häcktades, men behandlades höfligt, fingo behålla sin aflöning och lösgåfvos snart. De engelska Officerarne anmodades att icke blanda sig i saken, hvarken för eller mot, då Portugiserne ville sjelfva behålla hela äran. Man tackade de förre för deras gjorda tjenster, men sade dem, att deras hjelp icke vidare behöfdes. Två Officerare afsändes till General Blunt i Ponte de Lima, för att förkunna honom arrest.

Portos exempel följdes af alla norra provincerna. Först den 28 kom underrättelsen om händelserna i Porto till Lisabon och väckte mycken sensation. Regeringen utfärdade en proclamation, med upmaningar till folket, att icke låta sig förleda. Detta hade dock icke synnerlig verkan; ty man talte i hufvudstaden offentligt och utan förbehållsamhet om saken, och folket nedref eller besmorde med smuts regeringens proclamation. Samma dag inlopp underrättelse, att alla städerna i Beira, Tras os Montes och Minho hade besvurit constitutionen; och man trodde, att det skulle så gå i de öfriga. Ifrån Coimbra, Leria och Abrantes hade Milice utgått, för att stöta till de constitutionella. Man utbetalte all resterande sold, som regeringen var skyldig trupparna. Studenterna i Coimbra hade ifrigt omfattat revolutionens sak. Gamla regeringen gjorde hvad den förmådde, för att förekomma det ondas utbredande, åtminstone i Alentejo, Estremadura och Algarvien; men bojelsen för revolution syntes för stark. Det påstods, att regeringen ämnade göra motstånd, betalt trupparna högre sold och utsändt regimenter för att tillbakadrifva rebellerna. Man trodde sig nemligen veta, att nord-arméen skulle nalkas hufvudstaden och redan vara ganska nära. Folket hade nedrifvit eller med smuts bestänkt regeringens proclamation och upklistrat den ifrån Porto, hvilken polisen sedermera skrapade ned.

Nyaste underrättelserna från Porto gå till d. dennes. Öfver allt vinner det constitutionella systemet insteg, utan buller eller störande af den allmänna glädjen. Endast Grefve De Amarante står i Tras os Montes, i spitsen för 5000 man, hafver förklarat sig emot constitutionen och utgifvit en contra-proclamation. Men Juntan är väl försedd med penningar, och har redan 25000 man till sin disposition. Sepulvedo (som är nämnd till Vicont af Herbadona), har rest till södra orterna, för att organisera arméen, för den händelse, att patrioterna i Lisabon skulle behöfva hjelp. De constitutionellas Generaler äro Gasp. Texeira, Lobo Texeira de Barros, Telles Jordao och Lacerda Pinto da Fonseca.

Med visshet vet man, att den gamla regeringen i Lissabon inskeppat sig till Rio Janeiro, och man påstår äfven, att skattkammaren och myntet blifvit inpackade.

Enligt vissa underrättelser skall emedlertid revolutionen på några ställen icke hafva aflupit utan allvarsamma upträden.

Neapel. Man har begynt få hopp om vänlig försoning med Palermo. Giuntan där har kungjort, "att Neapelska regeringen tyckes färdig att bevilja P. smickrande fördelar, och sätter sig emot Siciliens oafhängighet, endast derföre att den strider mot Wienska congress-besluten och man icke vill föranleda misstörstånd med andra magter." Om detta ock icke är sant, visar det dock, att Giuntan önskar, att det vore sant. — Giuntan rustar sig; Presidenten, Fursten af Villafranca, visar sig angelägen att besätta alla högre officersposter med de förnämsta personerna på ön. Regeringen i Neapel synes ej eller böjd för omedelbara fiendtligheter mot Palermo, utan blott att förstärka garnisonerna i de platser, man ännu innehar. 15000 man äro ämnade till Messina, Catanea och Trapani (denna stads borgerskap har slagit Giuntans Guerriglier). Stormningen af Caltanisetta var blodigare, än man straxt trodde; af en folkmängd af 16,000 omkommo 2000.

En resande, som nyss kommit från Rom till Neapel, beskrifver huru han fann, i sistnämnde rike, alla menniskor sysselsatta med dans, lekar

och glädje. Ända till Gaeta voro städer och vägar starkt besatta med militär. Carbonari hafva fördelt sig i loger, som hållas offentligt. 60 till 80,000 hafva organiserat sig på krigisk fot. Att se dem tåga upp på vakt, är det mest lefvande skådespel. Först gå några prester, så den trefärgade fanan med turkisk musik, Carbonari i allehanda drägter, folket som en snölavin, skriande: "Evviva la constituzione, il Re, la Carbonaria!" och ve den, som träffas tigande. Hvita näsdukar vifta från alla fenster och larmet är så förfärligt, att den, som är nykommen, skulle tro hela staden färdig att förstöras; men så snart carbonari beträdt vakten, skingras hopen. Dagligen utkomma mer än 20 ströskrifter, hvilka till det mesta icke predika annat än mord emot de förra och nuvarande Ministrarna, äfven som mot Sicilianerne hvilket redan gifvit anledning till någon blodsutgjutelse. Detta oberäknadt, är säkerheten i riket fullkomlig; och äfven Sicilien synes vara lugnt. — Ett utkommet Kongl. decret angående petitionsrätten bestämmer, att petitioner icke få öfverlemnas af en stor folkhop, utan högst af 3 personer. All skockning, för att hindra auctoriteternas embets-utöfning, skall bestraffas som myteri.

Ryska Ministern i Wien, Grefve Golowkin, har förkunnat den till Petersburg destinerade Neapelska Ministern, Furst Cimitile, att Kejsarn hans Herre icke kunde mottaga denna beskickning; de allierade skulle först samrådas om Neapels närvarande tillstånd. — Österrikiska Ministern i Neapel, Furst Jablonowsky, skall vara rappellerad och lemna nämnde ort, tillika med hela den öfriga beskickningen.

Öfra Italien. Österrikiska truppernas marche påskyndas; en betydlig del däraf tros komma att, enligt en öfverenskommelse med Påfven, inrycka i Kyrkostaten och, genom Beneventos och Pontecorvos besättande, beröra Neapelska gebietet. I afseende på dessa båda furstendömen har Påfven (på Österrikiska Ministerns föreställningar) afslagit Neapels mediation. — Österr. arméen skulle d. 15 dennes vara samlad i Treviso. Den var i början ämnad att bestå af 20 regimenter till fot, 8 till häst och motsvarande artilleri. Nu är antalet ökadt till 42 reg. till fot och 18 till häst. I Österr. hofvets sista manifest skall stå, att dessa truppar äro till den legitima Neapolitanska Konungens tjenst.

Då Konungen af Würtemberg var i Genua, blef han öfverallt emottagen med folkets fröjderop: "viva il Re constituzionale!"

England. Brougham förklarade d. 9 inför Öfverhuset, att han öfverlagt med Drottningens öfriga ombud, och att de behöfde några dagars upskof. Drottningen var i anledning af några mot henne framställda vittnen, snarare mer än mindre angelägen att snart få sitt försvar framdraget; och med afseende på denna naturliga, han vågade säga berömliga, känsla, önskade han och hans lärda colleger, att upskofvet måtte blifva så kort som möjligt. Han begärde derföre fjorton dagar. Lord-Cantzleren föreslog ajournering till d. 3 Oct., och det antogs. Äfvenså beviljades, på ombudens begäran, att två vittnen för Drottningen, Lord Montagu och Hr. W. Burell, skulle för sjuklighets skull, få höras på fasta landet. Giov. Oldi, Giul. C. Gavazzi, Gius. Visette, W. Hughes, J. Johnstone, J. Braubach skulle deremot kallas att inställa sig. Det är märkeligt nog, att Ministrarne medgifvit längre upskof, än som begärdes. Detta bevisar, att intrycket af den redan skedda ransakningen icke varit så särdeles emot dem, åtminstone att de icke tro det.

En mängd vittnen för Drottningen, hvaribland ganska ansedda Italienare, har redan ankommit till London. Bland dem, som skola uppträda för Hennes Maj:t, äro Sr. W. Gell, K. Craven, Capt. Hannam, Capt. Flynn, Doct. Holland, Grefve Schiavini, tillika med flera af Drottningens betjening. Man har anmärkt, huru besynnerligt det är, att General-Procuratorn, som i sitt inlednings-tal nämner Lady Lindsay, som lemnat Drottningen på ett ställe, Lady Campbell, som på ett annat kommit till henne, Herr Keppel Craven, Gell, Holland m. fl. hvilka gått ur hennes tjenst, icke låtit en enda af dessa Engelska Damer och Herrar uppträda, utan blott Italienare af lägsta klassen, om man undantager de båda Capitainerna, som dock icke vittnat något ofördelaktigt mot Drottningen. — Äfven en judisk harpspelare, som var med Drottningen på det ena fartyget, har kommit till London. Dr. Henry och Drottningens stallmästare Vassali äro i Mailand, för att upsöka vittnen. De Italienska vittnen mot Drottningen, hvilka hade vändt om i Frankrike, lära vara komna till London, fastän försent. — Addresser till Drottningen snarare tilltaga än aftaga i antal. Bland andra har äfven inkommit en från matros corpsen och blifvit presenterad af några hundrade matroser.

I svaret på en addres från Whitechapels invånare, säger Drottningen: "Den sammansvärjning, mot hvilken jag strider, ehuru uttryckligen riktad mot mig, är i sjelfva verket en sammansvärjning

mot Engelska friheten. Intet steg, allt sedan revolutionen, har hotat med så farliga följder, som denna bill. Den visar utsigten till ett inbördes krig. Efter det ädle motstånd, som flera pairer gjort mot denna förderfliga bill, och den fullkomliga bristen på alla bevis, kan man icke vänta, att den går igenom. Men om den ginge, böra vi aldrig lemna ur ögonsigte den sannolikhet, att Konungen gifter sig å nyo. Följden af en dylik förmälning skulle, efter all troligbet, blifva en tvistig thronföljd. Den del af nationen, som ej vill medgifva, att billen är en constitutionel act, kan icke gärna underkasta sig afkomlingen af en förmälning, hvilken aldrig skall allmänt erkännas för laglig. — Om mitt ägtenskap uphäfves, skall det uphäfvas till trots för all lag. Den Drottning, som efterträder mig, skall vara Drottning endast till namnet, emedan ingen rättighet kan öfverlemnas genom en olaglig act. Den föreslagna billen skall anses endast såsom en act af rent tyranni; och, som sådan skall den väcka samtidens hat och efterverldens förbannelse."

Oppositions-tidningen The Times, som ifrigt tagit parti för revolutionerna i Spanien och Neapel, har nu oförmodadt begynt få scrupler öfver den Portugisiska. Portugals frihet torde medföra befrielse från Engelskt öfvervälde och förlust af en god kund för Englands köpmän och fabrikanter. För dessa considerationer måste naturligtvis alla andra af mindre betydenhet (t. ex. Portugisiska folkets i naturen grundade rättigheter vika.

Spanien. I Valencia hafva allvarsamma oroligheter yppats, i afseende på Elios fördröjda lagförande och ett försök att rädda honom ur citadellet. Folket angrep soldaterna, som måste gifva eld; och en hop menniskor omkommo. — Man berättar en besynnerlig saga om ett forslag att föra bort Konungen till Galicien.

Utskottet för national-belöningarna har föreslagit bifall till Riegos anhållan att få uprätta en bataljon och en escadron, under namn de la constitucion; att den gröna färgen kan få läggas till den röda i arméens cocarder; att arméens och flottans uniform må blifva grön, med broderi och röda kragar; att de af Quiroga och Riego till arméen gjorda löften må anses såsom gjorda af nationen sjelf och upfyllas. — Krigsutskottets betänkande om arméens organisation är antaget. Förändringarna träffa egentligen cavalleriet. Schweitziska regementerna nämnas icke en gång. — Tillåtelser att sälja majorater utdelas dagligen. — Flera deputerade hafva yrkat påskyndande af straffet öfver Persas, äfvensom af undersökningarna om lugnets störare i Burgos, Saragossa, Galicien och Cadix.

D. 30 Aug. kom Gen. Riego till Madrid, upvaktade följande mårgonen H. M. Konungen och försäkrade om sin fullkomliga undergifvenhet. "Ett prof på denna lydnad, som alla voro Konungen skyldiga, ville han gifva, i det han genast afreste till Galicien; och arméen på Leon skulle följa hans efterdöme." — Redan berättas också, att flera bataljoner af denna armée voro på vägen till de dem anvista ställen. En deputation af Madrids garnison betygade för Riego sitt bifall till hans beslut och det sköna exempel, han gifvit.

Frankrike. Pairs-kammaren fortsätter med drift sina undersökningar, och arresteringar ske ännu flitigt. En af de arresterade officerarne, Trogoff, är belagd med handklofvar.

Franska Tidningar hade icke af censuren fått tillåtelse att nämna något om revolutionen i Portugal, förr än d. 11 dennes. Moniteuren hade då ännu icke ens nämnt ett ord därpm.

Man börjar åter sätta tro till ryktet om Deputerade kammarens snara uplösning. Ultras synas önska den, i förhoppning, att de liberala talarne, som annars icke gå ut i år, skulle helt och hållet bortskaffas genom de nya valen. Man har tillfälle att märka, att åtskilliga bland dem icke låta skrämma sig hvarken genom hotelser, eller genom personliga förolämpningar. I denna vigtiga fråga synes imedlertid ännu intet beslut vara fattadt. D. 20 Sept. skulle alla vallistor vara färdiga.

Amerika. Stilleståndet emellan de Kungliga och insurgenterna hade Morillo föreslagit, genom ett bref till den "Höga Congressen i Cumana", däri, bland annat, heter: "Såsom officer har jag lydt och fört kriget; som fredsstiftare lyder jag äfven och framlägger de liberalitets-principer hvarefter Konungen och nationen hafva befullmägtigat mig att handla." Presidenten Penalver har, såsom svar härå, skickat M. ett congress-beslut, af innehåll: "den souveraina Columbiska congressen skall med nöje emottaga fredsforslag från Spanska regeringen, så vida de hafva till bas erkännande af Columbias souverainete och oberoende. Andra emottages icke."

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

N:o 79. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 2 October.

Sine ira, studio et metu.

(Afskrift.)

Till Landshöfdingen i Westerbottens Län, att inkomma med Utlåtande rörande användandet af förtorkade trän och vindfällen.

CARL JOHAN &c. Vid pröfningen af de Besvär, Commissions Landtmätaren P. Klingberg, Johan Sandström och N. Åström tillika med tvänne af Interessenterne uti Brännforssa finbladiga Sågverk, L. S. Degerman och Lars Johansson Kågeman i underdånighet anfört öfver Wårt och Rikets Kammar-Collegii d. 1:sta Maji 1818 meddeldte Utslag, i anledning af en mellan Klaganderne å ena sidan, samt de öfrige Interessenterne uti berörde Sågverk och Agarne af Ytterforss Sågverk å andra sidan upkommen tvist, angående rättigheten till Stockfångst från de på ömse sidor om Åby Elf och vid de däruti fallande vattudrag inom Skellefteå och Arfvidsjaurs Socknar i det Eder i Nåder anförtrodde Län samt Piteå Socken i Norrbottens Län belägne ännu odisponerade Krono Allmänningar, hafva Wi, till följd af föreskriften uti Wårt Nådiga Bref den 30 sistledne Junii, som förordnar, att något tillstånd till Stockfångst från Kronans Skogar icke får meddelas, intill dess Wi fattat Wårt Nådiga Beslut angående Krono Skogarnes framtida användande, i Nåder funnit detta mål böra emedlertid hvila, men som Wi af handlingarne inhemtat; att å ifrågavarande Krono-skogar ett större antal förtorkade trän och vindfällen skola finnas och äfven årligen tillkomma, deraf en del ansetts tjenlige till Brädtillverkning, så vele Wi härmed i Nåder hafva Eder anbefallt, att till Oss inkomma med underdånigt utlåtande, på hvad nyttigt och lämpligt sätt desse trän och vindfällen emedlertid må kunna användas. Wi befalle &c. Stockholms Slott d. 2 Augusti 1820.

Under Hans Kongl. Maj:ts
Wår Allernådigste Konungs och Herres frånvaro
Dess tillförordnade Regering.

F. GYLLENBORG. LARS v. ENGESTRÖM.
C. LAGERBRING. A. F. SKIÖLDEBRAND.
M. DANCKWARDT.

Lika lydande med det vid Kongl. Kammar-Expedition förvarade Concept intygar

F. A. WILHELMSSON.

Här ser man, huru besvär, som anföras år 1818, kunna pröfvas efter en lag, gifven år 1820. Sådant kallas retroactif verkan af lagarne. I fall man, utan afseende derpå, att Kammar-Collegii utslag om Krono-skogars disponerande ej blifvit å Kronans sida öfverklagade och således mot Kronan vunnit laga kraft, kan uphäfva den

skedda dispositionen och frånkänna sökanderne, hvad som af Kronan blifvit i laglig ordning afstådt; hvarföre kan man då icke återtaga de disponerade krono-skogar, som redan, för längre eller kortare tid tillbaka, börjat begagnas?

Frågan hvilar blott, säger man. Men hvarföre hvilar den? Förutsätter man, att Kronan ej lagligen kan göra om intet den af Kronan icke öfverklagade dispositionen; hvad annat kan då ske, sedan Kongl. Maj:t fattat Dess nådiga beslut om krono-skogarnes framtida användande, än det som nu kan ske? Skulle icke meningen vara, att Kronan då kan vägra fullbordan af den redan gjorda dispositionen; hvartill tjenar väl att uppehålla ett beslut, som dock ej framdeles kan blifva annorlunda, än det i denna stund skulle blifva?

Huru många utslag i dylika mål af Kammar-Collegium kunna vara gifna senare än det i fråga varande och redan verkställda, är oss obekant. Men om sådana finnas; så hafva de, som vunnit dem, slumpen att tacka, för det dessa utslag icke blifvit af någon enskild medtäflare dragna under nådig pröfning och målen oafgjorda, ända tilldess ofvans täende nådiga beslut fattades. De skulle då blifvit utan en förmån, som de nu begagna, och till hvilken de datera sin rättighet från den stund, Kronan lät deras utslag vinna laga kraft.

Kongl. Maj:ts

Nådiga Resolution uppå de besvär, Kammar-skrifvaren uti Kongl. Maj:ts och Rikets Kammarrätt H. Brandel i underdånighet anfört deröfver, att Kammar-Rätten, vid återbesättandet af den genom Revisorn Anders Lundgrens på begäran erhållna afsked, uti Tredje Revisions-Contoiret lediga blefne Revisors-beställning, under åberopande af Kongl. Brefvet den 14 December 1723, derigenom stadgades, att, enär lönen stege öfver 120 Daler Silfvermynt, ingen finge innehafva på Kronans stat tvenne sådane högre löner, och då klaganden, som jemte sin i Kammar-Rätten innehafvande Kammar-skrifvare-beställning, tillika vore Bokhållare uti Kongl. Maj:ts och Rikets Krigs-Collegii Militiæ-Indelnings Contoir, förklarat sig icke vilja denna sednare tjenstebefattning sig afsäga, till den lediga Revisors-beställningen, med förbigående af klaganden, den 25 sistledne Februari utnämnt Kammar-skrifvaren A. E. Elfner; anhållande klaganden på andragne skäl i underdånighet, att Kongl. Maj:t, med uphäfvande af detta Kammar-Rättens beslut, i nåder täcktes anbefalla, det behörigt constitutorial måtte för klaganden å ifrågavarande Revisors-beställning utfärdas, deröver vederbörande sig förklarat samt Kammar-Rätten med underdånigt utlåtande inkommit; Gifven Stockholms Slott den 9:de Augusti 1820.

Kongl. Maj:t har i nåder låtit sig detta mål föredragas; och finner något hinder för klaganden, att jemte dess Bokhållaretjenst i Krigs-Collegium äfven vara Revisor i Kammar-Rätten, icke upkomma af stadgandet i det af Kammar-Rätten åberopade 1723 års nådiga Bref, hälst detta stadgande, föranledt af då efter krigen inträffande serskilda omständigheter, sedermera vid förändrade förhållanden, så väl i detta fall som i synnerhet i afseende på myntvärdet, längesedan uphört att vara gällande; och som icke bestridt, utan fastmera intygadt är, att Brandel kan, som sig bör, begge ifrågavarande beställningar bestrida, hans skicklighet att Revisors-tjensten förestå af Kammar-Rätten är vitsordad och han äfven inom detta Verk är äldre än den till samma tjenst af Kam-

mar-Rätten utnämnde Kammarskrifvaren Elmer; alltså pröfvar Kongl. Maj:t i nåder skäligt, att med ändring af det öfverklagade beslutet, förordna, det bör behörigt constitutorial för Kammarskrifvaren Brandel på den ledige Revisorstjensten at Kammar-Rätten utfärdas; hvilket vederbörande &c. Datum ut supra.

Under Hans Kongl. Maj:ts
Wår Allernådigste Konungs och Herres frånvaro
Dess tillförordnade Regering
F. GYLLENBORG. LARS V. ENGESTRÖM.
C. LAGERBRING. A. F. SKJÖLDEBRAND.
M. G. DANCKVARDT.

Resol. uppå Kammarskrifvaren Brandels besvär angående tillsättandet af en Revisors-tjenst i Kammar-Rätten.

Detta nådiga utslag införes icke för att deremot något påminna. Vi tro det vara lika välgrundadt, som skiljaktigt från en i flera embetsverk än Kammarrätten vedertagen mening. Denna mening, att lika många illa lönta tjenstemän böra finnas, som det finnes dåliga löner, och att ehvad man kan hinna att sköta flera tjenster eller icke, man dock måste heldre svälta och lätjas, än arbeta och må väl, har visst aldrig kunnat bringas i verklig utöfning, emedan den har ej mindre naturen, än statens fördel emot sig. Men man har, liksom man gör med befordringslagar i allmänhet, uprepat och användt denna lära vid vissa tjenliga tillfällen och när den funnits leda till det mål, dit man syftat Dess undanrödjande är då förlust af en förevändning för godtycket: och det torde ej vara utan allt interesse att se, det denna förevändning försvunnit.

Det vore bättre, utan tvifvel, om antalet af tjenster, liksom af tjenstemän, minskades. Men för det man icke hunnit fullkomligheten, skall man väl icke med flit skilja sig ännu längre från hvad som bör vara.

Småsaker.

Följande skrift torde endast under denna rubrik förtjena plats, ehuru vi räkna saken, som den angår, för en ibland dem, hvilkas slutliga alltid vigtiga utgång vi, enligt ett gifvet löfte, böra redovisa, när de komma till vår kunskap.

Till Stockholms Magistrat.

Om möjligt är, att hos den Högädle Magistraten vinna ändring i ett utslag, hvarigenom jag blifvit dömd såsom fuskare; så måste jag derom nu anhålla.

Jag är Gördelmakaregesäll och har företagit mig att arbeta för en fabriksidkare, som gifvit mig min nödtorftiga bergning för mitt arbete och användt det vid förfärdigande af speglar. Han har gifvit mig det vitsordet, att jag arbetat med skicklighet och smak; och förmodligen är det derföre, och för det lägre pris, hvarmed jag åtnöjt mig, som han hellre anlitat mig än någon af Gördelmakare-embetets embetsbröder. I sin mån har säkert det goda priset på mitt arbete verkat på priset af hans speglar, så att äfven hans afnämare, lika med honom, funnit sig belåtne.

Det fordras ej mer, för att sätta skrå-andan i harnesk. Om många sådana arbetare som jag skulle fritt få öfva sina krafter; så skulle snart ingen skråvän mer kunna hålla sitt arbete i pris. Embetsbröderna, ja hela Embetet genom sina representanter, börja röra sig. Polisen anlitas, ransakar, förvisar. Embets- och Byggnings-Collegium gör det öfriga. Min patron, fabriksidkaren, inveklas i mitt öde. Vi skola begge plikta, säger Embets-Collegium, jag

såsom fuskare, han såsom den der begagnat sig af fuskare, då han sjelf är borgare, (ehuru icke borgare på spegel-tillverkning).

I början påstods det, att jag höll arbete till salu åt *gångande och kommande*, och att jag arbetade *i sammansättning* med andra. Derom bevistes ingen ting, utan straffdomen stannade vid tillvitelsen om vanligt fuskeri. Min patron hade ej bordt finna en sådan, som mig, att tillgå. Han hade bordt vara nödsakad att hålla sig till embetet och köpa dess arbete till ett pris, hvarmed embetsbröder kunnat vara belåtne — en förhöjning, som det stod honom fritt att af den förbrukande allmänheten återtaga på sina speglar.

Rönet är intressant för våra fabrikanter. De hafva lefvat i den tron, att afsigten med fabriker ej skulle vara att låta skråembetena göra fabrikernas arbete. Tvertom hafva de inbillat sig, att de finge nyttja egna arbetare; och häri hafva de just trott fabriks-privilegierna ligga. De hafva storligen bedragit sig, i fall Embets-Collegium har rätt. Det bestås då inga egna arbetare. Skråarbete måste det vara, som tillverkas i våra fabriker — eller också har Embets-Collegium orätt. Alla fabriksarbetare äro fuskare, om de icke äga borgarebref och burskap — eller också har Embets-Collegium, Skråembetenas Collegium, uppenbarligen orätt. Min patron måste låta Snickarmästare göra sina spegelramar, måste låta Målaremästare förgylla dem, låta Gördelmakaremästare göra ornamenter till dem — eller också blifva alla hans speglar fuskeri — eller också har Embetenas Collegium orätt.

När man straffar fuskeri; brukas det ju också att confiskera fuskarens tillverkningar. Hvarföre då, i fall man trott sig göra rätt, har man icke äfven tilltrott sig att ransaka min patrons spegelförråd och condemnera allt, hvarpå fanns en bit, gjord af min profana hand?

Jag vore alltför lycklig, om dessa skäl skulle kunna verka ändring uti Embets-Collegii öfverklagade beslut, gifvet den 5 innevarande September, så att jag befriades från de mig ådömde böter och från förbudet att lifnära mig med mitt arbete. Väsenteligen skulle jag kunna ännu framdraga ett och annat skäl, tjenligt till mitt försvar, om jag trodde mig icke dermed misshaga den Högädle Magistraten. Men dessa skäl, giltiga äfven för den, som hvarken är gesäll eller fabriks-arbetare, skulle hämtas ur en Kongl. Kungörelse af den 6 April 1810, med hvilken jag vet att man icke är välkommen, emedan den stadgar en näringsfrihet, hvarom, till undvikande af förargelse, man icke på alla ställen bör tala, helst den svårligen kan dämpas på annat sätt, än att författningen derom glömes. Hjelper ingen ting annat till slut; så måste jag väl bereda mig på att låta höras de stränga sanningar, som denna lag berättigar att säga emot skråväldets förfäktare och beskyddare, sedan detta välde, för så lång tid tillbaka, uphört att genom lag existera; men jag skall dröja härmed i det längsta.

Någon gång skall väl också rättelse vinnas uti det välbehag, Embets-Collegium nyttjat, att fråntaga mig en stakmodell och låta den stå i sitt törvar, ända tilldess Gördelmakaremästaren Herr Comstedt finner godt att vid vederbörlig domstol fullfölja sin skamlöshet att, utan allt skäl eller anledning, vilja tillegna sig denna modell, hvilken man genom police-betjenter låtit afhämta ur mitt hus. Collegium säger väl, att Herr Comstedt och jag också kunna härom i godo förlikas och modellen på detta sätt blifva hos Collegium tillgänglig. Men jag räknar denna utväg för detsamma, som ingen; ty den beror af Herr

Comstedts godtfinnande. Att ej min rätt och min egendom får på detta sätt, med domstols begifvande, bero af andras välbehag, derom skulle jag våga anhålla, i fall jag kunde smickra mig att se min enfaldiga mening delad af den Högädle Magistraten.

Jag vet, huru litet anspråk jag kan hafva på medlidande med min belägenhet. Jag är en stackars gesäll och extra Slottsknekt, och mycket fattig, fastän mycket tidigt gift, saknande all möjlig utkomst genom annat än det arbete, hvari jag lyckats att förvärfva mig någon försvarlig färdighet. Men jag kan väl icke heller föreställa mig, att denna belägenhet skulle verka just till skada för min sak, i fall jag annars har rätt; ty det är billigt, att lagen med lika stränghet följes, när han skyddar den fattige och betryckte, som när han vänder sin förtärliga makt emot honom.

Stockholm den 23 Sept. 1820.

Petter Kihlberg.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Portugal. Inga underrättelser af nyare datum, än förra gången. I Porto tyckes man hafva begynt blifva något ängslig. Det hopp, som de nya auctoriteterna gifvit folket, att underrättelse om regeringens i Lissabon biträde till den nya sakernas ordning snart skulle inträffa, har ej velat upfyllas ännu (d. 2 Sept.). Ja, man vet af andra underrättelser, att nämnde dag ännu ingen förändring förefallit i hufvudstaden. Grefve Amarante har verkligen en ganska betydlig styrka i Chaves och hans contra-proclamation har blifvit anslagen i Penafiel. Det mest oroande är, att tidningarne begynt uphetsa folket emot Engelsmännerna. Nyheter från Porto af d. 3 innehålla, att man ville veta, att Lissabons förnämsta invånare egarna sågo högsta magten i händerna på den nya Juntan i Porto, och att detta äfven vore orsaken, hvarföre L. icke följde P:s exempel. Grefve Amarante (broder till den nya Juntans President) hade sammandragit sina truppar och var i förbund med cheferna för de öfriga corpser, som icke förklarat sig för constitutionen. D. 3 upbröto alla truppar i Porto och tågade mot Lissabon.

Tidningen Diario innehåller det utmärkt vackra manifestet till nationen och en berättelse om händelserna d. 24. I spektakelhuset hade folket ropat: "lefve Cabreira, lefve Sepulveda, lefve den käcka Gil, lefve hjelten Silveira! lefve våra grannar de odödlige Spaniorerna, som gifvit oss och verlden en eftersyn!" Då höjde regerings-presidenten sin röst och öpnade följande vivatrop, som uprepades med obeskriflig enthusiasm från alla håll: "lefve Konungen, lefve Portugiserne, lefve Porto's invånare och garnison, lefve den ädelmodiga Engelska nationen, af hvilken vi fått så välkomna valgerningar, dem vi ärligt skola vedergälla, så mycket af oss beror!"

Marskalken Pamplona hade tågat mot Porto med en stark trupp; men då underrättelsen om hvad som där skett mötte honom i Aveiro, lemnade hans soldater honom till större delen och begåfvo sig till Porto. — Underrättelser om Lissabons öfvergång till det constitutionella systemet och blodbad dervid hafva kommit i Spanska tidningar, men äro säkert förhastade. Säkrare synes den, att General Saldanha, chef för constitutionella arméen, var i full marche mot Lissabon, men att regeringen sändt honom en corps till mötes. Man trodde, att regeringen underhandlade, och att blott två dess ledamöter skulle begifva sig till Rio Janeiro.

Från Lissabon berättas, att en revolution utbrustit i Bahia.

Öfver Bayonne berättas, att alla underrättelser däri öfverensstämma, att revolutionen i Portugal blifvit allmänt och inom några dagar fullbordad; att garnisonen i Almeida var den första, som förklarade sig; att garnisonen i Elvas sändt deputerade till Spanska commendanten i Badajoz, för att fraternisera med honom; att man ingen ting visst vet om Lissabon, att ett parti är för sondring från Brasilien.

Neapel. I Messina har man upläckt en complott af några af Palermitanerna köpta anhängare, (20 kuskar och några adelsman) som skulle antända staden i alla fyra hörnen. En mängd är misstänkt och arresterad. D. 12 Aug. förstördes Caltanisetta (af hvem, det är icke uplyst). Följande dagen flydde resten af besättningen ur den brinnande staden och begärde att blifva emottagen i Castrogiovanni, som dock bibehållit sig för oaf-

hängigheten och afviste dem. — En från Messina utsänd kunskapare, som skulle utforska tänkesättet omkring Palermo, har dock berättat, att orolighetsandan där svalnat. De där fångna Neapolitanska soldater hölles ännu inspärrade; men de Sicilianske hade blifvit frigifne och tvungne att gå i Giuntans tjenst. Bausans escadre hade tagit ett Palermitanskt fartyg med en dyrbar laddning af vapen. — Gen. Fl. Pepe har återkommit till Neapel, för att utverka förstärkning, och återgår till Sicilien med 6000 man nya truppar. Giuntan å sin sida rustar och upptager lån. Hvem som söker en militärgrad, måste lemna en mot graden svarande mängd af munderingar. Kuskarne hafva fått befall på en ansökan att företrädesvis blifva antagna vid ett hästregemente, som uprättas. Från alla städer och byar omkring komma deputerade, som tillbjuda folk, penningar och proviant (Detta berättas nemligen från Palermo). — Girgenti har förklarat sig för oafhängigheten. De der befintliga Palermitaner bedrefvo spelet. Gula fingen insattes i cocarden genast vid underrättelsen om Spanska constitutionens antagande i Neapel; regeringen aflöjde det och lät patrouillera; folket nekade att betala utlagorna. De förklarade sig militär-befälhafvaren för folket och lemnade det vapen. Så snart underrättelsen om händelserna i Palermo ankommit, uppbrände folket offentligen Furst Scalettas depecher och Intendenten (MarchesePalermo's) befallningar. Den sistnämnde tillsatte ett säkerhetsutskott, som förordnade, att alla främlingar (äfven således Palermitaner) skulle aflägsna sig. Desse protesterade och aftalte med folket, som på en bestämd stund på alla platser ropade: "viva l'independenzia!" Magistraten å sin sida tillsatte ett säkerhets utskott, och Intendenten blef inspärrad i ett kloster och hans husgeråd uppbrändt, tillika med embetets arkif.

Från Messina föres en mot Palermo bitter ton. "Vi hafva fått," heter det, "förstärkning och vänta ännu mer. Palermo gör starka rustningar; men om det fortfar i sin halsstarrighet, kunde det ådraga sig förderfliga [illegible] Wien berättas, att Giuntan i Palermo har svårt att få något Borgaregarde organiseradt, [illegible] hellre taga tjenst vid linietrupparna, där de få begå excesser; att de formera sig i regementer och välja sina officerare; att flera orter (bland dem Girgenti) förenat sig med Palermo; att expeditioner derifrån utsändes; att Trapani [illegible] vattenledningarna [illegible] staden [illegible] att sundhets-[illegible] och [illegible] återställda i Palermo; men att i öfrigt där herskar fullkomlig anarki.

En ny, i samma form som Minerve Française i Neapel utkommande tidning, Minerva Napolitana, anställer betraktelser öfver Neapels förhållande till främmande magter, i synnerhet Österrike. "Cariati heter det, hade återkommit från Wien, och Ministrarnas tystnad tillkännagifver att beskickningens utgång icke varit efter önskan. Ruffo, upstående mot sin regerings-befallningar, synes icke blott hafva biträdt honom utan ock varit honom hinderlig. Hert. af S. Gallo bereder sig att resa till Wien (Man ser, att dessa reflexioner äro temligen gamla). Denna diplomat är väl känd af Österrikiska hofvet, som valde honom till sin fullmägtig vid friden i Campo formio. En annan utomordentlig beskickning är Furst Cimitiles till Ryske Kejsaren, hvilken, såsom bekant, kallt uptog händelserna i Spanien sistl. Mars, men förut på Riksdagen i Warschau uttalade de liberalaste ord, som någonsin flutit ur en monarks mun. (Huru Cimitile blef emottagen eller, rättare, icke emottagen, upplysa sednare underrättelser, som innehålla, att han vändt tillbaka i Klagenfurt). Alla medborgareklasser hafva fast beslutit att försvara sina rättigheter mot hvarje anfall. — Samma tidskrift innehåller på ett annat ställe: En bland de första handlingar af den nya regeringen, och oemotsägligen den af behofvet mest påkallade, var afskaffandet af ordet Police. Denna i Frankrike upkomna anstalt var införd här, såsom nödig till brotts förekommande, men blef snart missbrukad till det gränslösaste tyranni."

Det fordna klostret S. Sebastianos kyrka är bestämd till parlamentets sessionsrum för i år.

Öfra Italien. Äfven i Piemont vacklar lugnet ganska mycket; man hoppas dock det bästa af Österrikiska truppernes ankomst till Italien. I Florenz är man lugn och nöjer sig med att tadla de steg, som grannstaterne taga till lugnets uprätthållande. Franska Tidningar berätta om ett Österrikiskt läger af 80,000 man, som skall [illegible] under Turins murar. I Sardinska [illegible] oförmodadt kommit att circulera en mängd exemplar af följande address af Piemonteserna till Konungen: "Europas alla Nationer njuta redan, eller blicka med fröjd emot en constitutionel regering. De Furstar, som vägra att uppfylla sitt folks önskan, hafva icke [illegible]. Efter Spaniens herrliga pånyttfödelse skåda äfven Piemonteserne med brinnande tillförsigt emot [illegible] De sätta sin tillit till denna vishet, hvilken i de

Kongl. Rådet alltid förde ordet. Men händelserna drifva oss att påskynda. Förändringarne i Neapel föra oss på för nära håll. Neapolitanerne äro Italienare likasom vi. Deras revolution har blifvit en slägt-angelägenhet. Italiens Furstar kunna ej längre vackla i sitt beslut; E. M. aldraminst. Genua är i rörelse. Det återfordrar de rättigheter, som blifvit beviljade, men straxt derpå fråntyckte. Savoyen och Grefskapet Nizza gränsar för nära till Frankrike, att icke Frihetens luft skulle intränga derifrån. En constitution skulle med starka band förena de skilda folkslagen. Utan en sådan kan E. M:s krona icke vara trygg. E. M. känner vår tillgifvenhet för Dess dynasti och höga person; vet, det vi icke fika efter förändringar, och tror oss säkert stämda att lefva i lugn under lagarne; men dessa lagar äro i största förvirring; de omstöpas och öfverträdas dagligen efter några menniskors nyck. E. M. bedrages; Domstolarnes [illegible] bedröfvar oss, rättvisans vrängning förbittrar oss. Det öfverdrifna antalet af Police-embetsmän kunna vi svårligen fördraga. En massa af pålagor trycker oss till jorden och den tanken, att de kunna ännu mera ökas, står ej att uthärda. Piemontesarne bedja sin Konung betänka, att man någon gång måste gifva efter för tidens och folkets önskningar. Om det finnes en enda Piemontes, som kunde råda E. M. att förena sig med Österrikarne och i de närvarande svåra omständigheter, i hvilka Italien befinner sig, betjena sig af deras hjelp; så skulle denne vara skyldig till förrräderi mot Italien. Vi äro icke i stånd att af E. M. begära en constitution, som skulle nedsätta konungsliga magten. Denna magt är lika nödvändig för folkens lycka och lugn, men Piemontesarne skola utan ett parlament icke tro sig äga constitution, ej eller ett parlament, om de naturlige skyddarne af det allmänna bästa, landets trogna deputerade, der icke hafva säte. Utan tryckfrihet skola de icke tro sig äga en constitution, med afseende likväl på aktning för religion och borgerligt samhälle. Personliga friheten, oafhängigheten, måste tryggas. Ministrarne måste veta, att parlamentet skall döma deras handlingar. Hvarje medborgare måste hafva lika anspråk på civila och militaira embeten. — De [illegible] de dagar som sko[illegible] E. M:s faderliga hjerta lyckligt. Mätte E. M. följa sitt hjerta. Vi äro edra barn, Nådigaste Herre. E. M. skall finna oss alla samlade omkring lagstiftarens thron; med en stämma skall [illegible] återskalla i hela landet; och våra bröder i Genua, Savoijen och Nizza skola instämma: "kärlek och beskydd för Savoijska dynastien, vänskap mot alla Italienare och En constitution! — Och hvad hafva vi då att frukta? Att Österrike [illegible] perar vårt älskade och herrliga fädernesland? Österrike vet nog, att Italien icke mer är uti sin barndom."

Den helige Fadren skall vara på vägen till Wien, där ett palats inredes för honom. — Vid slutet af förl. månad hade Österrikiska arméens avantgarde redan passerat Mailand.

Spanien. Allmänheten är i den djupaste bestörtning öfver hvad som händt Riego. D. 31 Aug. blef han högst nådigt emottagen af Konungen; folket trängdes på gatorna, för att se honom och om aftonen höll han i theaterhuset ett tal, om sina tankesätts renhet, hvilket väckte utomordentligt bifall. D. 3 Sept. höll han sitt triumftåg genom staden och en lysande måltid gafs honom af många förnäma och de patriotiska klubbarnas medlemmar. Med ett ord, han ärades så, som förut Arco Aguero och Quiroga. Rykte gick d. 5, att han skulle blifva Krigs Minister. Men — af d. 7 berättas, att han blifvit förklarad förlustig sitt öfverbefäl i Galicien och förvisad till Oviedo, likasom Gouverneuren i hufvudstaden, Velasco, och alla hufvudmännerna för klubben Fontana de Oro. Hvem som befallt detta allt, innehålla tidningarna icke. Orsaken till hans förvisning tros vara hans stora popularitet, den enthusiasm, hvarmed den blifvit emottagen af folket, och en till hans ära författad sång, dari regeringen icke artigt behandlas. Han begärde och fick en escorte af 20 man till sin personliga säkerhet; och han tros hafva rest till Andalusien, i stället för Oviedo. — Han hade till Cortes ingifvit två föreställningar, [illegible] hans tjenster, [illegible] regeringen; i afseende på den andra [illegible] [illegible] efter en [illegible] till [illegible] för dagen. Det utspriddes d. [illegible] att på eftermiddagen skulle göras anstalt till [illegible] af vågen [illegible] sendtliga ändringar, dem Cortes vidtagit i trenne af constitutionens artiklar. Man var icke utan en synnerlig oro och befallning gafs, att 12,000 man beständigt skulle vara under vapen i hufvudstaden.

Finance-Utskottet har funnit, att Holländska skulden [illegible] skiljas från den ordentliga rikets statsskulden, och att, om man icke [illegible], såsom creditörerne önska, räntorna dock ordentligt [illegible] med 5 [illegible] [illegible] bestämdt. — Hos Cortes har Dep. Zapata föreslagit, att de åtta år, efter hvilka constitutionen bör revideras;

skola räknas från d. 9 sistl. Junii, då Konungen aflade eden inför Cortes.

Gula febern har begynt visa sig i Cadiz, Xeres de la Frontera m. fl. orter.

England. Två Fregatter hafva afgått från Portsmouth till Lissabon, som det tros, för att hemta de Engelsmän, hvilka skulle hafva lust att lemna sistnämnde stad.

"Den beklagansvärda rättegången mot Drottningen (så yttrar sig en tidning), är tyvarr ännu icke slutad. Ingen upmärksam människa kan det undfalla, att Engelska folket förlorat i renhet och sedlighet, sedan den begyntes. De gröfsta oanständigheter framställes offentligt, och denna smittas förderfliga verkan på privatlifvet kan ej beräknas. De slägten, som ännu icke äro födda, skola en dag hafva orsak att se tillbaka på denna tidepunkt. Vår största tröst är, att den verkligen dygdiga delen af qvinnokönet skyr den aldraminsta beröring med denna styggelse och afsäger sig ända till kännedomen af det ovärdiga, som så naket framställes." — I Paris gömer man avisorna för sina döttrar, i afseende på Engelska Drottningens process. — Där utkommer en bok, under namn af Hvita påsen, innehållande bref från mer än tretio personer i England, Tyskland, Italien o. s. v., under Eng. Drottningens resor.

Angående Hennes process är nu fullkomligt tyst, sedan öfverhuset ajournerade sig.

Frankrike. Inga nyheter af vigt. Arresteringarne fortfara, äfvensom dueller af politiska anledningar.

Marskalkarne Kellerman (Hert. af Valmy) och Lefebvre (Hert. af Dantzig) äro aflidne.

Ryssland. Såsom grundsats skall vårt kabinett hafva antagit, att ingen Europeisk stat bör blanda sig i en annan stats inre angelägenheter, hvilka endast kunna blifva föremål för en allmän Europeisk congress.

Amerika. Columbiska folket synes icke hafva den ringaste böjelse för undergifvenhet under Spanien, utan fast mer en oöfvervinnelig ifver för sitt oberoende. Republikens rustningar äro verkligen colossala och hatet mot Morillos grymheter vill icke minskas. Den officer, som han sände till Cumana, förvånades att finna Republikens tillstånd och folkets tankesätt i fullkomlig motsats mot hvad han väntat.

Stockholm. Kongl. Maj:s har, under d. 7 sist förlidne månad, till Dess och Rikets Krigs-Collegium aflåtit en nådig skrifvelse af följande innehåll: "Sedan Wi i nåder anbefallt Eder att i underd. uplysa såväl hvarför de i sistl. Mars månad från Christianstad till Westmanlands och Dal-Regementerna för deras Bevärings-manskap afgångne gevärs transporter icke skett tidigare och under vinterföret eller sjöledes, som ock hvarför dessa Reg:ters Bevärings-manskap ej kunnat ifrån närmare belägna förråd med gevär förses, hafven J, uti Skrifvelse af den 14 nästl. Augusti underdåt tillkännagifvit, att då, till följd af Wår under den 30 Mars 1819 gifna Nådiga Befallning, både Factorier och Gevärs-reparations-verkstäderne till samma års slut varit fullt sysselsatte med iståndsättande af de gevär, som till krigsbruk i förråden borde upläggas och hvartill i synnerhet de Engelska gevären ansetts tjenlige, hvilka till en stor del varit utlemnade till Bevärings-manskapets exercice i Rikets Norra provincer och i förberörde afseende blifvit till reparations-orterna afhemtade, har reparationen af de äldre i förråden varande förnämnde manskap i de förras ställe utsedde gevär icke kunnat företagas, förrän vid innevarande års början, då afsändningen deraf skall, så mycket möjligt varit, från de Reg:terna närmast belägna förråd hafva blifvit besörjd på det sätt, att de omkring Götheborg förlagda Reg:ters Bevärings-manskap erhållit sina gevär från dervarande förråd, och Husqvarns-Factorie, samt de nordligaste från Stockholms förråd; hvarefter ingen annan utväg gifvits, än att från Christianstad låta afgå de gevär, som borde tilldelas Westmanlands och Dal Reg:ternas Bevärings-manskap, helst någon tillförlitlig beräkning icke kunnat göras att från Carl Gustafs Stads-Gevärs-Factorie få detta behof upfylldt, hvartill ej heller någon sjölägenhet så tidigt på året kunnat erhållas, att transporterne till den tid, då gevären å mötes- och exercitie-platserne borde manskapet tillhandahållas, kunde vara framkomne.

Detta hafve Wi i nåder låtit Oss föredragas och vilje med anledning deraf gifva Eder tillkänna, att, som det Eder tillhört att förutse behofvet af Gevärspersedlar för ifrågavarande Bevärings-manskap, J alltså bordt vidtaga sådana anstalter, att den långväga transporten deraf antingen kunnat undvikas, eller, i vidrigt fall, på vinterföre verkställas."

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 80. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 5 October.

Sine ira, studio et metu.

Något om Domaremakten.

Lagarne måste regera. Deras välde är statens ändamål. All makt i staten måste vara ett medel härtill.

Lika gammal med lagarne är den anmärkningen, att dessa äro lättare stiftade än verkställda. Sjelfva den makt, som skall stifta lagen, är ej svårare att sammansätta till en äkta organ af allmänna viljan, än det är att finna, huru den makt bör organiseras, hvilken, utan att sätta sin eller någon annans vilja i lagarnes ställe, må kunna bringa dem i verkställighet.

Stifta lag är att uttrycka folkets vilja, sådan den i närvarande ögonblick finnes, vara folkets organ, bemöda sig endast att finna dess önskningar och behof. Så fort folkets vilja verkligen yttrar sig, måste den derföre oundvikligen följas af lagförändringar. *Döma* är att lika litet rådfråga folkets som någon annans vilja. Det är att säga, icke hvad folket nu önskar och skulle vilja befalla, utan huru det redan har befallt, och huru den, som rättade sig efter folkets då yttrade vilja, måste för de gerningar, han då gjort, vara trygg under denna beskrifna vilja, äfven emot den, som nu råder hos folket.

Huru skall en makt i staten, som får detta uppdrag, kunna blifva nog sjelfständig för sitt ändamål, utan att blifva det för mycket för statens bestånd, utan att träda alldeles ur staten, uphäfva sig öfver den, upsluka all annan makt? Man fattar alla höjden af domaremaktens bestämmelse, i fall man tror svaret härpå vara gifvet å de utvägar, man vanligen tillgripit, för att framställa en skugga af en sådan makt. Fråga är ej blott att slita alla enskilda tvister. Sjelfva de styrande å ena sidan, och folkets ombud å den andra, måste kunna uppträda såsom parter inför en domaremakt och finna den sjelfständig, om hon skall förtjena detta namn. Då först kan den bevisa sig trygg emot all möjlig inflytelse.

Man talar ej här om de lägre instancerna, hvilkas laglydnad kan uttvingas. Man talar om den ansvarsfria högsta instancen, som skall utkräfva alla andras ansvarighet. Det är först der, som den verkliga *makten* ligger. På ingen plats sitter Konungen i högre glans, och på intet ställe äger Han verkliga bisittare, mer än i sin Domstol. Och likväl får denna makt icke innehafva en egen makt, icke yttra en vilja. Lagens vilja skall den endast utsäga — aldrig låta tvinga sig, och aldrig handla såsom fri — handla med en myndighet, som ej af någon kan återhållas, och likväl aldrig uphäfva sig till en myndighet.

Från folket måste denna, liksom all annan makt utgå. Folket i utöfning af dess olika förmögenheter skall föreställas

af hvarje laglig samfundsmakt. Lagstiftningen är folkets omsorg om sina fördelar. Den erkänner ingen högre regel, än allmänt väl. Domaremakten är folkets förnuft. Såsom domare måste folket veta att äfven försaka sina fördelar för sin värdighet, för att gifva helgd åt sina löften, för att trygga sin frihet mot sina egna passioner. — Vi skola försöka att utänka sättet, huru detta folkets förnuft må kunna göras verksamt.

J våra grundlagar röjer sig, att man känt både behofvet af en sjelfständig domaremakt och vådan af den sjelfmyndighet, densamma kunde få genom fullkomlig isolering från folket och styrelsen och från folkets kontrollerande opinion. Men man har icke uplöst knuten; man har afskurit den. Man har sökt en domaremakt, men icke utredt för sig, hvad den betyder, såsom *makt*. Man har trott den vara funnen, då man funnit domstolar, hvilkas ledamöter ej kunna afsättas eller straffas annorlunda, än efter laga ransakning och dom; och man har sökt dölja för sig, att till åstadkommande af *sådan* ransakning och dom fordras till slut någonstädes domare, uphöjde öfver en lika medfart och, hvad som är ännu mer nödvändigt, uphöjde öfver all våda af deras godtycke, som skola dömas. Hos en Riksrätt utan sjelfständighet ligger den verkliga *makt*, som skall trygga våra domares berömda sjelfständighet och våra lagar mot all kränkning af deras godtycke.

Sedan man på detta sätt sörjt för domaremaktens oafhängighet; har man funnit, att den skulle blifva nog mycket vådlig för friheten, och trott sig böra gifva henne en motvigt i folkets opinion. Denna skall likväl icke verka på sjelfva *domaremakten*, på denna sista instance, hvilken, med all sin ansvarighet och sitt oberoende af folket, dock är så beroende. Det är Konungens Högsta Domstol, denna i rang och vigt verkligen *högsta* instance, som man velat ålägga att lyssna till folkets röst. Skada blott, att man hvarken satt folket i tillfälle att låta höra sin röst, eller domstolens ledamöter i frihet att lyssna.

Å ena sidan måste dessa beklagansvärde embetsmän oupphörligt hafva för sin tanke *Opinions-nämnden*, mäktig att, på sanna eller falska anledningar, aflägsna dem från deras platser, väl utan uttrycklig vanära, men såsom de der icke gjort sig förtjente att i sitt vigtiga kall bibehållas. Å den andra bjuder ej blott samvetet att mer lyda Gud än menniskor, utan det kunde äfven hända, att den makt, som har i sin hand alla deras öden, hvilka göra pluraliteten i Riksrätten, sökte framtvinga samma mannamån, som någon gång kunde blifva en följd af fruktan för Opinions-nämnden. Sådan är Högsta Domstolens sjelfständighet och sådant dess förhållande till folkets opinion, yttrad genom ett utskott, hvars egenskap af folkets organ ej torde blifva mera vitsordad, då det fördömer, än då det gillar.

En folks-opinion låter icke concentrera sig. Dess naturliga organ kan ej blifva ett utskott af folk-representationen, en Opinions-nämnd. Hvar enskild persons grad af aktning, när hans eget interesse tvingar honom att gifva den oskrymtad, är oändligt tillförlitligare yttring af opinionen, än någon nämnd, som, blottad på all vägledning af dylika enskilda yttringar, måste taga sin öfvertygelse, man vet icke hvarifrån; och dock är här fråga icke blott om bedömande af en ledamots åtgärd i en viss sak, utan om hans afsättande för alltid, ett afsättande, hvars skymflighet ingalunda minskas deraf, att det sker utan dom med en viss skonsamhet.

Då opinionen en gång blir den makt, som styrer verlden; skall hon icke göra sig gällande genom grymhet och hårda exempel. Hvad som gör sådant, är en annan makt än opinionen, hvars verkningar måste vara fria från all misstanka om ensidighet. Vi kunna ej föreställa oss en opinion, som yttrar sig genom straffdomar. Hon är en andekraft. Så snart hon skapar sig i form och nyttjar jordiska vapen, förvandlas hennes väsende.

Anstalter till bildande af ett allmänt omdöme blifva aldrig annat än anstalter till allmänna omdömets missledande. En domare, som utsättes för verkan häraf, är mest af alla att beklaga. Ingen allmän upmärksamhet räcker, att följa enskilda rättegångar — hvilket allmänt omdöme skall då göra domaren rättvisa? När de, som icke känna grunderne för hans domar, ej dess mindre måste döma, huru rättsinnig och uplyst han är, måste de förmodligen öfverlemna sig åt rykten och prat, som hafva sitt första ursprung från parterna, hvilka blifvit dömda. Ju längre detta prat hunnit från detta ursprung, desto sämre har det på vägen blifvit — och man finner, huru rent det kan hafva utgått från sjelfva ursprunget. Tryckta rättegångs-handlingar, den enda goda utvägen, utkomma sällan, och ännu mera sällan äro de nog märkvärdiga eller interessanta, för att blifva så mycket lästa, att derigenom upkommer någon allmän opinion. Rätt många af dem kan man icke hinna enkom studera, från den stund, man är invald i opinionsnämnden, tilldess man ger sin röst.

Hvem som kan få en rättegång — och det är rätt mången — kan väl vara lika litet nyfiken, som hvar och en annan, att veta, huru den är sinnad, af hvilken han skall blifva dömd, i fall det icke gagnar honom att veta det. Han kan då, om smädelsen uphäfver sig mot någon af dessa män, hvilka kunna blifva hans domare, lika lättsinnigt som hela hopen följa med smädelsens ström och bidraga att göra den till allmän opinion, utan all undersökning om dess grund och utan allt återhåll af tanka och förnuft. Men vet han, att det någon gång kan gagna honom sjelf, att han skaffar sig verklig uplysning om den mannens offentliga karakter, som han tadlar; så är det troligt, att hans lättsinnighet minskas och att han bjuder till att vara rättvis. Mindre skrik och mera undersökning öfver våra domstolars åtgärder skulle då blifva frukten af ett sådant allmänt interesse för en sann kunskap om domares karakterer. I samma mån skulle man af dem kunna begära större aktning för allmänna omdömet.

Den *enskilda fördelen* är då utvägen att väcka detta allmänna interesse, denna större samvetsgrannhet i omdömen öfver domare, denna större aktning af dem för folkets tänkesätt. Frågan är nu: hvilken enskild fördel skall det blifva, som man kan hämta från bekantskapen med sina domares karakterer? — Vi kunna icke tänka oss den, så länge parter ej hafva en rättighet antingen att välja sina domare, eller att utesluta någon ibland dem. En part, som tror sig hafva rätt, kan ej till domare önska sig andra, än de redligaste och mest uplysta. Den, som tviflar om sin rätt, önskar visserligen icke att heldre lemna den i onda än goda händer. Endast den, som vet sig hafva orätt, skulle kunna önska det; men äfven han skall, i de flesta fall, frukta att göra det. Man litar icke gerna på den, som kan vinnas; ty vederparten kan också vinna honom.

Låta parter *välja sina domare* har derföre varit lagstiftningens första tanke. Denna tanke torde innehålla den yttersta

möjligheten af en domaremakt, som kan vara sjelfständig, utan att vara vådlig. Vi tro icke, att den första enkelheten nu mera är användbar eller kan bibehållas, annorlunda än som svenska lagen har den, då det stadgas, att parter, när de derom sämjas, äga utse *gode män* och utfästa sig att nöjas åt deras slut. Denna utväg har lagen bordt godkänna och åtaga sig att hålla i helgd skiljesmännens domar. Mera har lagen icke kunnat göra. Allmän upplysning har icke med jemna steg följt samhällets utbildning, och än mindre har en derigenom allt mer sig invecklande lagstiftning kunnat följas af allmän lagkunskap. Häraf har måst upkomma brist på upplyste och lagkunnige skiljesmän för alla särskilda tvister. Man har varit nödsakad att införa en corps af domare, som skulle göra lagkunskapen till sitt yrke. Om upplysningens tillväxt kan återföra lagarne till enkelhet, så skulle det icke göra omöjligt att återkomma till det gamla och sätta jurymän till domare i alla saker. Till dess måste domarebefattningen fortfara att vara ett särskildt yrke, lagfarenheten ett särskildt studium; och utvägen för parter att låta sina domare bero af sitt val kan ej blifva någon annan, än att hvardera parten får utesluta någon ibland dem. I taldt nu för andra

Härigenom skulle ingen part återvinna den i gamla lagstiftningen åsyftade naturliga rättigheten att, till hälften med sin motståndare, inkalla till domare de personer, han helst ville. Men han måste tröžsta sig häröfver vid den tanken, att en rättegång nu är en medborglig angelägenhet, mer än forntidens rättegångar det voro. Hvar och en måste nu i and gifva mera åt det allmänna, än som fordom behöfdes. Dessa af staten tillsatta domare, åt hvilka man nödgas öfverlemna sin sak, utbildas och qvarhållas vid sin bestämmelse derigenom, att hvarje part bland dem utmärker en eller flera, af hvilka han vill eller icke vill dömas. Derpå vinner rättvisan i så många andra rättegångar, att ingen enskild må vägra att dertill i sin mån bidraga. Hvad allmänhetens ögon här se, är tillförlitligare, än hvad allmänhetens öron hört skrikas af lättsinniga, som ej vårdat underrätta sig. Den opinion, som utvoteringarne bilda, blir rättvis; att förakta den, blir omöjligt.

Vi skulle tro det vara tillräckligt, om en ledamot finge af hvardera parten utvoteras. Ingen part borde vara skyldig att begagna denna rättighet; om han ej ville. Det vore besynnerligt, om icke detta skulle hos domare väcka nit för deras pligter. Att aldrig blifva af någon part utvoterad, kunde ingen vänta sig. Men att ofta hafva det, eller alltid blifva det af dem, som hade rätt, skulle vara en utmärkning, som man i längden icke gerna kunde uthärda. — Den, som blefve på detta sätt utmärkt, skulle blifva en varnagel för andra. Hvem som ägde förtroende, skulle nödgas spänna sina krafter, för att behålla det. Hvila på sina lagrar skulle icke blifva någons anspråk. Vaka och arbeta för sin reputation, eller ock uphöra att vara domare — aldrig förhärda sig i ensidiga begrepp, aldrig trotsa förnuftet, för att icke låta rätta sig — sådan blefve då ordningen för dagen.

Det behöfver icke påminnas, att fråga ej kan vara om sådana Under-domstolar, der icke fem lag'arna ledamöter finnas, som äga säte och stämma. Också skulle vi tro det vara nog, om förslaget vidtages vid Öfver-rätterna och Konungens Högsta Domstol. Att tillhålla de lägre instanserna till deras pligter, bör vara lätt, endast lagskipningen blir alfvarlig hos de högre, som skola döma öfver de andras fel. —"

Och genom detta lätta medel, denna obetydliga förändring i vårt rättegångssätt.

för hvilken till och med torde vara öfverflödigt att här detaljera de reglementariska föreskrifterna, skulle hela Domareväsendet få ett nytt lif, Domstolarnes sjelfständighet blifva fullkomlig, och aldrig vådlig — och, hvad som mest är att värdera, Konungens Högsta Domstol kunna göras svarande mot sitt namn.

Ty Opinionsnämnd och Riksrätt blefve öfverflödiga. En Domstol, som dömer den högste Embetsman för embetsfel och den eländigaste tiggare, och ej kan förhäfva sig öfver ett prof af någonderas aktning eller missaktning, blir säkert aldrig vådlig för friheten. Den måste blifva den äkta popularitetens plantskola, utan att kunna förlora den sjelfständighet, som är en oundviklig följd af den verkligen högsta, d. v. s. den ansvarsfria domsrätten.

Här borde då anklagelserna mot Konungens rådgifvare för embetsfel utföras. Rikets Ständers Constitutions-utskott skulle, hvarje gång det förordnade en sådan anklagelse, lika med hvarje annan part, utvotera en ledamot i Högsta Domstolen, eller ock förklara, att utvotering ansåges öfverflödig. Den anklagade skulle likaledes begagna eller afsäga sig utvoteringsrätten.

Borde Konungen kunna presidera vid tillfälle af en sådan anklagelse? — Helt säkert — just för att visa, det man aldrig menar Konungen, när man anklagar ministern. Att på detta sätt, under nationens ögon, ställas till ansvar inför sin Konung, hvars förtroende man beskylldes att hafva missbrukat, vore för den brottslige ingen tröst; och andra, som sett detta skådespel, skulle, i fall de såsom ministrar någon gång komme att tala inför Konungen, kunna ständigt påminna sig, huru olika det var att se ministern talande till Konungen infor Dess Högsta Domstol. Eller fruktar man väl, att Konungen skulle kunna imponera på Domstolens Ledamöter? — O! J som ej begripen annat än imponera och bäfva! Hvar skolen J då finna Ministrar, som aldrig bäfva att säga sin mening och misshaga sin Herre, af hvars minsta vink deras öde beror — då deremot Högsta Domstolens öde komme att bero af ingen?

Men *det* skulle vara skillnaden, att vid anklagelser emot ministrar skulle Domstolen sitta på Rikssalen eller stora Riddarhussalen för öpna dörrar. Dock vi hoppas, att någon gång offentligheten icke mer blir en afvikelse från allmän regel vid våra Domstolar.

Med undantag af de fall, då ministrar skulle anklagas, och således utvotering skedde hos Constitutions-utskottet, borde den, när parterne derom åsämdes, kunna ske med slutna sedlar. Den part, som ej ville utvotera någon, skrefve ingen ting i sin sedel. — Någon gång kunde parterne vara flere än Domstolens alla tjenstgörande ledamöter, och ofta flere än två. I alla sådana händelser skulle parterne sig emellan lotta om utvoteringsrätten, så att endast två behölle den. Uti intet mål borde sitta mindre än fem ledamöter, så att efter utvoteringen minst tre qvarblefve, hvilka då borde utgöra domfört antal i mål af hvad beskaffenhet som helst — undantagna blott anklagelser mot ministrar, der Högsta Domstolen borde manngrant vara tjenstgörande, utom de utvoterade ledamöterne och sådane, som hade laga förfall.

(Forts. e. a. g.)

Till Herr John Halls Domare, från en läsare af Allmänna Journalen.

Mina Herrar! J hafven misshandlat Sysslomännen i Herr Halls bo — eller ock har Allmänna Journalen orätt. Skynden att

rättfärdiga Er, om J ej viljen låta folket tro; att J *uppträdt mera grymme och arbiträre än någon Commission.* Besinnen den stora "upoffringen af statens eller partens medel, "större än någon rättegång i Sverige hittills "kostat." Menen J, att denna blifvit enkom gjord, för att få Er så grymma och godtyckliga? Begripen J ej, att man för så mycket *medel* vill se någon ting annat, än en tillökning i den skandal, som denna ryktbara rättegång så länge vållat? Har det aldrig fallit Er in, att Herr Hall skulle i evighet blifvit lemnad åt sig sjelf, i fall man icke af understöden till honom för rättegångens utförande väntat sig annat, än hans uplyftande ur eländets djup och deras fällande, som han så djerft beskyllat? Sen då förklaringen häröfver i dessa betydelsefulla ord af Brefskrifvaren i Allmänna Journalen.

Hvad ären J väl, mina Herrar, om man vågar fråga Er? Ägen J "samhällets "förtroende för utmärkt skicklighet och be"pröfvad integritet?" Huru obetydliga måtte icke edra personer och edra karakterer vara, då man vågar framkasta emot Er en sådan fråga! Hvad stöd ägen J väl, jag vill icke säga af medborglig aktning, men af en allmänt skyddande lag, då man börjar med att så utmärka Er, innan man ännu ens lagt under allmänhetens ögon den dom, för hvilken man häcklar Er?

Ägen J väl de "förbindelser af embeten, "företräden på uphöjda platser, husliga för"hållanden och egendoms-förmögenhet, som "göra redovisningen för åtgärder särdeles "vigtig?" I det föraktade tillstånd, der jag finner Er, der man leker icke blott med er skicklighet, utan er integritet, hvad kunnen J väl äga, som vore dyrbart för Er att förlora, då J saknen denna uphöjning och *egendomsförmögenhet*, genom hvilka J borden vara vederhäftige till uprättelse för allt det onda, J gjort? J, som kanhända inbillen Er att äga ett obefläckadt namn, ett aldrig förr förverkadt anspråk på medborglig aktning, veten J väl, om J lefven i ett samhälle, der detta betyder mer, än uphöjning och egendoms-förmögenhet? Hafven J ett ögonblick kunnat glömma er ringhet ända derhän, att J vågat vara sjelfständiga, i stället att vara uphöjda och rika? Lären då en gång, att det icke anstår den fattige att döma den rike. Hvarför jäfvade man Er icke genast? Hade man ej bordt se på edra anleten, att J icke förstoden värdera rikedomen?

Och dessa *husliga förhållanden!* Om jag visste, huru de borde vara beskaffade; så skulle jag tadla hvarje utnämning till domare, i fall den träffade en person, hvars husliga förhållanden ej vore de rätta. Säkert föreställen J Er, att den belägenhet, der egennyttan minst retar, är den förmånligaste för en domare. Jag bekänner, att jag hittills trott detsamma. Men, m. H., måste vi ej förvånas af vår kortsynthet, då vi se den uptäckten gjord, att *de* husliga förhållanden äro goda, som göra redovisningen särdeles vigtig? Ungefär detsamma vore det, om man sade, att stora behof äro meriter till domare-embete. Jag säger icke, att J haden bordt vara fattige — tvertom, hafven J sett. Men jag säger, att om en domare ej kan vara rik, då bör han vara rätt fattig, belastad med stor familj och på alla sidor upskrämd för sin framtid. J veten redan, att den rike är sensibel för rikedomen. J bören finna det lika naturligt, att vissa husliga förhållanden bibringa den fattige samma sinnesstämning.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Förhållandet med Riegos förvisning samt de dermed gemenskap ägande uppträden hafva varit följande. Straxt efter sin ankomst och audiencen hos Konungen hade han från en balcon harangerat folket och sagt, att han skulle återvända till Leon, så snart han rättfärdigat arméen. D. 31 begynte han på spektaklet att sjunga en år 1813 i Cadiz gjord, mot Adeln och gamla systemets anhängare rigtad gemen pöbelvisa, deri hvarje vers slutas med orden: Trago la Perro (glif i dig, hund!). Han sjöng om den flera gånger för parterren. D. 3 Sept. gåfvo de patriotiska sällskaperna, till hans ära, en stor måltid, hvilken imedlertid icke bevistades af Quiroga, som ogillade sin vapenbroders oanständiga upförande. Samma afton gafs enkom spektakel till Riegos ära, och en ny, med revolutionära sentencer upfylld, piece, Henric III af Castilien, gafs. Parterne ropade på Trago la Perro; hvaröfver en häftig träta upstod emellan Xefe politico, som förbjöd visans sjungande, emedan hon icke var annoncerad, och Riego, som förbittrad lemnade logen. Då begyntes ett förfärligt buller; folket ville storma Xefens loge; och man såg blottade vapen. Brigad-Generalen Torrijo (en 28-årig käck man, chef för ett Gardes-regimente) tilltalade folket kraftigt och sade, att man först skulle gå öfver hans lik, om man ville bära våldsam hand på Xefen. Vakterna fördubblades och laddade; uploppet stillades och Xefen kom lyckligt hem med escort. Huru Gen. Capitaines-embetet blef taget från Riego, och han förvisad till Oviedo (likasom flere andra till olika orter), det är redan berättadt. Att han begärde escort, är ogrundadt. D. 5 begärde han att få komma infor Cortes och läsa en petition. Detta afslogs och skriften inlemnades till Secreterarne. Utgången af hans petition (hvilken samma dag föredrogs) är redan kand. Samma afton, just då Konungen brukar fara ut att promenera, samlades en folkhop omkring palatset, stadnade qvar, tills den Kongliga familien återkom, och ropade: lefve Konungen! bort med trago la perro! Folket syntes förargadt öfver klubbarnes våldsamheter, Riegos tilltagsenhet, och factionisternas envishet, hvilka under palatsets murar ofta uprepade en smädesång emot Konungen. — D. 6 på mårgonen afrågade Riego med sin escort till Oviedo; om aftonen voro båda partierna samlade, Royalisterne i slottstrappan och de liberale på borggården. De förre ropade: lefve Konungen! de sednare: lefve constitutionen, den constitutionella Konungen och Riego! Denne kallade de sin befriare och fordrade hans återkallande. Längre fram på natten skingrades skockningen af patruller; men de missnöjda begåfvo sig med brinnande facklor i de patriotiska samlingarna, ropade med hiskligt raseri mot regeringen, ja mot sjelfva Cortes, och fordrade Riegos återkallande. Xefens palats var nära att antändas, då andtligen en cavalleri patrull skingrade de ursinnige. Garnisonen, som visat en utmärkt ståndaktighet mot frestelser, hade i sex dagar varit under gevär.

Allmänheten, tidningarna (i synnerhet Miscellanea) och Cortes gilla odeladt regeringens steg mot Riego. Då berättelsen om händelserna föredrogs hos Cortes d. 7, förklarade Quiroga: "arméen på Leon är färdig att lyda och delar icke fyra eller fem particulierers tänkesätt." (Sanningen häraf skall också redan hafva visat sig). Deputeraden Martinez de la Rosa upsteg med en allt besegrande vältalighet mot en motion, att räkenskap måtte affordras regeringen för dess förfarande mot Riego. Moreno Guerra hade (d. 1) proponerat en deputation till "den odödlige" Riego, likasom de Cadiz'ska Cortes 1813 beslutit till Hert. af Ciudad Rodrigo (Wellington). D. 2 återtog han sitt förslag och motionerade i stället, att Cortes hädanefter icke må äga att sända deputationer till någon annan än Konungen. Detta antogs. — Riegos Adjutanter hafva i tidningarna infört en artikel, till hans försvar. De förklara visans afsjungande för en kitslighet och en beskedlig hämnd mot dem, som störtat fäderneslandet i blod. "Att han sjelf sjungit, vore dessutom osanning; ty han kan icke sjunga." — Man låter honom i allmänhet den rättvisa vederfaras, att han tyckes hafva insett sitt fel, sedan blodet svalnat. Imedlertid har han lekt bort det, som man vanligen kallar lyckan. Det var å bane att, "i det tacksamma fäderneslandets namn," förläna honom ett betydligt gods, hvarmed Konungen ville förena adelsvärdighet af första klassen. Hans Bror, en obetydlig prest, sökte, och hade troligen fått, Statsråds-rang.

Stadens styrelse har utfärdat stränga förbud mot samlingar och sång på gatorna; och det skall vara i fråga att förbjuda alla patriotiska sällskap. Lugnet skall vara fullkomligt återställdt.

I Saragossa har man fruktat oroligheter. Folket var upretadt deröfver, att det förgäfves väntat nedsättning i grundskatt och herregårds-utskylder.

Portugal. Kungliga regeringen i Lissabon

har tagit ett steg till insurrectionens hämmande, nemligen proclamerat Cortes's snara sammankallande. Huruvida detta steg kommer att anses tillfredsställande, är imedlertid en stor fråga, då de Cortes, hvilkas sammankallande är lofvadt, ej bestå af de urålldriga elementerne, Adel, Prester och Städer. Så mycket synes afgjordt, att Regeringen icke annat handla i förening och öfverensstämmelse med de insurgerade, utan tvertom bereder sig till motstånd, ehuru folket i Lissabon tyckes benäget för revolution. Grefve Amarante rustar sig till motstånd emot de constitutionella från Porto, som framtränga mot hufvudstaden med 12,000 man.

Likasom i Spanien, så lärer äfven i Porto revolutionen hafva blifvit förhastad. Först d. 10 Sept. skall hafva varit bestämd till utbrott; men Grefve Amarante, som man sökt vinna, skall hafva yppat planen för regeringen i Lissabon, som kallade Marskalk Pamplona till befälet öfver trupperna. Denne skall hafva underrättat en vän i Porto; och så måste utbrottet påskyndas.

Marskalk Beresford skall (utnämd till Hert. af Portugal och Algarvien) vara på vägen till Europa. — Provisoriska regeringen i Porto skall hafva afsändt en mällseglare till Rio-Janeiro, för att inbjuda Konungen att återkomma.

Neapel. Giuntan i Palermo fortsätter sina rustningar och expeditioner mot de Neapel ännu tillgifna orter. Hon har uptagit ett tvångslån af 200,000 Oncie (100,000 Pund st.). Allmän handelsfrihet har blifvit lemnad alla nationers fartyg i Palermo, och handeln lifvas ogement, under det all rörelse afstadnar i Neapel. Giuntan har äfven minskat eller afskaffat de mest förhatliga skatter. Polis inrättningen är uphäfven.

Gen. Fl. Pepe, som redan afgått till Sicilien med truppar, skall förstärka dem med Messinas garnison, sedan intaga en ställning mot Palermo, reclamera de där fångna Neapolitanska soldater, samla omkring sig deputerade från alla Siciliens städer och göra dem förslag, då det tros, att han, i händelse pluraliteten bestämdt yttrar sig för oafhängigheten, äger underhandla om vilkoren, sättet och de båda staternas framtida förhållanden.

I Neapel mönstras truppar och väljas Parlamentsledamöter. Prester skola äga mycket inflytande på valen. — Ruffo skall vara rappelerad, men hafva qvarblifvit i Wien och protesterat mot alla de i Neapel inträffade förändringar. Hert. af S. Gallo tros försöka att, under lånadt namn, smyga in i Österrike, för att få underhandla. Wienska Hofvet skall hafva afgifvit en note till det Neapelska, med framläggande af de skäl, som förmått det förra att samla en armée i Italien, och förklaring att dess ändamål för närvarande endast är lugnets bibehållande i Österrikes besittningar. (Denna armée tros komma att heta Observationsarméen vid Po.)

Några ursinniga inlemnade till Prinsen Regenten en petition om alla i Neapel varande Sicilianers afrättande. Efter flera försök att blidka dem, utropade Prinsen: "Så skynden då till hämnden, begynnen med mina tre söner, de äro födde i Sicilien." Dervid pekade H. K. H. på dörren till de unga Prinsarnes rum.

England. I Underhusets session d. 18 Sept. förefölle ganska allvarsamma debatter. Flera ledamöter förklarade sin föresats, att med all magt motarbeta billen om Drottningen. Hobhouse motionerade anhållan hos Konungen om parlamentets prorogering. Förkastades. I stället nämndes ett af Skattkammar-Canzleren föreslaget utskott, som skall undersöka Öfverhusets protocoller om Drottningens mål och afgifna betänkande. Onslow ville, att underhuset sjelft måtte få afhöra vittnen. — Hume ville veta, om regeringen hade officiela underrättelser från Portugal eller ämnade ditsända fartyg och truppar. Castlereagh var okunnig. En ledamot hoppades, att ministrarne måtte försöka ytterligare inskränkningar i tryckfriheten. — Huset ajournerade sig till d. 17 dennes.

Drottningens ombud, som samla vittnen i Italien, möta många hinder af Österrikiska regeringen. En hop vittnen hafva imedlertid ankommit: bland dem Marchese Sangrati, med sin fru. De Italienare, som vittnat mot Drottningen, äro redan inskeppade till fasta landet. — Sedan ännu en mängd addresser (bland andra från Fruarne i Bristol) inkommit till Drottningen, har Hennes M. förklarat, att inga fler emottagas. — Common Council (de äldsta) i London har, tvärtemot Lord-Mayorens vilja, beslutit att emottaga ett porträtt af Drottningen, som Hen. Maj:t förärat staden.

Tyskland. Wienska hofvet skall hafva officiel underrättelse, att två af de stora magterne icke erkänna Neapels constitution och nya system. Detta beslut skall Wienska hofvet hafva biträdt. — Sammankomsten med Deras Ryska och Preussiska Majestäter och flera stora hofs ministrar skall hållas i Troppau.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 81. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 9 October.

Sine ira, studio et metu.

Något om Domaremakten.

(Forts. och slut fr. N:o 80).

Med parters rätt att icke dömas af någon, som de ej kunnat utvotera, skulle Nedre Justitiæ-revisionens betänkanden ej stå väl tillsammans, ehuru de icke räknas såsom vota. Man lärer också vara temligen ense derom, att dessa betänkanden tjena till intet annat, än besvär för Revisionen och tidsutdrägt. Om hvarje Revisions-sekreterare arbetade för sig och befattade sig med ingen ting annat än målens complettering och föredragning; så skulle kanske halfva antalet af Revisions-sekreterare kunna umbäras, till vinst för staten och ärendernas gång, och till ingen skada för dem sjelfva, då de fleste lära vara lönlösa.

Muntliga förhör inför Nedre Revisionen borde äfven afskaffas. Högsta Domstolen skulle sjelf hålla alla nödiga förhör. Inför sittande rätt, så väl hos Konungen som i Öfverrätterne, borde också utvoteringarne ske, voteringssedlar, der de nyttjades, öpnas i parternes närvaro och de ledamöter upstiga, som blifvit utvoterade. Detta skedde efter det parterne fått del af skriftliga berättelsen, på hvilken skulle finnas antecknade de ledamöters namn, som komme att saken öfvervara.

Vissa inkast hafva icke undfallit oss vid uttänkande af denna plan. Vi uppehålla oss dock icke nu vid dem, emedan de ej äro sådana, att de hos oss sjelfva väcka tvifvelsmål, och emedan de för våra läsare icke i annat fall behöfva framläggas, än om ämnet och förslaget finnas värdiga någon allmän upmärksamhet och kritik. Skulle åter detta inträffa; så komma vi säkert i tillfälle att besvara än flera anmärkningar, än dem vi sjelfva gjort oss.

Den alltför stora makten hos en permanent corps skall bli va det hufvudsakligaste ämnet för påminnelser. Man skall påstå det vara helsosamt, att sista correctivet ligger uti en inrättning, som högst sällan är verksam och blott för tillfället påkallas — en sådan, som Riksrätten, icke med den organisation, densamma nu har, utan med den, som borde kunna erhållas.

Vi lemna tills vidare äfven detta inkast åt läsares sjelfkrafda besinning, för ingen del obenägne att låta rätta oss, i fall vi gjort misstag. Hos oss sjelfva är inkastet öfvervägadt och besvaradt. Vi tro en enda Riksrätt, ett yttersta correctif, vara möjligt: *tankefriheten.* Denna, när den missbrukas, måste äfven lyda under någon domsrätt. Låge sådan domsrätt hos de vanliga domstolarne; så skulle desse döma i sin egen sak, hvarje gång fråga vore om granskningsrättens användande emot domares åtgärder. När tankens yttringar ej kunna förtryckas annorlunda, än genom dom; så är

det endast domare-makten, som för tankefriheten kan blifva farlig. Den har derföre bordt undandragas domstolarnes välde — och det har skett, till svenska uplysningens heder. Tryckfrihetsmål dömas af jury; och denna visa inrättning är yttersta motvigten mot allt inkräktningsförsök af Domaremakten. Detta frihetens oskattbara värn, i förening med utvoterings-rätten, skall, efter allt hvad vi begripa, göra tillfyllest att försäkra allmänna vettet om aktning hos våra domstolar.

Till Herr John Halls Domare, från en läsare af Allmänna Journalen.

(Forts. och slut fr. N:o 80).

Huru *brottslige*, mine Herrar, ären J då icke, *ehuru legitime!* — Smädelse! ropen J, anklaga oss; döm oss, läs åtminstone och gif allmänheten att läsa vår dom, innan man öfverfaller oss offentligen för denna dom, och kastar skugga på sjelfva vår integritet, den vi trotsa alla jordens och helfvetets makter att göra oss stridig, ehuru mycket än vår dom må tadlas, ehuru mycket saken må tydas och diskuteras fram och åter! Stige den fram, hvars samvete är renare än vårt! Upmane man den domstol, inför hvilken vår redovisning skall blifva farlig! — Sakta, mina Herrar! Jag känner Er lika litet, som mången annan; men jag vet icke, hvarföre jag skulle bekymra mig att känna Er. Tron J Er väl äga mer anspråk på godt namn och rykte, än alla andra, som i våra dagar kläda skott för all möjlig smädelse, utan att någon får veta eller bryr sig om att veta, huru skyldiga eller oskyldiga de äro? Kunnen J då icke värdet af yttrandefriheten? Hvem har sagt Er, att den skulle vara för hög och för helig att nyttjas till hvad ändamål som helst?

Hvarföre skulle man vara mer barmhertig mot Er, än alla andra smädelsens offer? Kanske tron J, att den, som angriper Er, styres af förbindelser, grundade på uphöjning och egendomsförmögenhet, och att man, i sådane förhållanden, borde vara grannlaga, såsom blottställd för en särdeles vigtig redovisning? Kanske hafven J betraktat smädelsen såsom ett privilegium för den lägre hopen? Lären då, hvad den högre smädelsen vill säga. Veten, att det finnes en hop, som är hög genom helt annat, än uphöjda tänkesätt, och att egendomsförmögenheten är grund-ämnet till denna hops höghet. Borttagen detta grundämne, och J skolen se, hvad skillnad som återstår imellan den lilla och den stora hopens seder.

Hvad ären J, frågar jag än en gång, J Herrar Ledamöter af denna tillförordnade extra Domstol, så brottslig, ehuru legitim? Hvad ären J, jemförde med en ständig domstols ledamöter? J hafven föreställt en Rådstugurätt och kanske aldrig gjort Er reda för de *uphöjda platser*, J, såsom ledamöter i en sådan, intagit. Är det Eder obekant, att hvad J saknen finnes hos alla ständiga medlemmar i en Radstugu-rätt? Tron J väl, att J skullen kunna befordras till de beställningar, hvartill J haft förordnande? Och om J vunnen en sådan befordran, huru skullen J då ej blifva nödsakade att försätta Er i helt andra *husliga förhållanden*, helt annan *egendomsförmögenhet!* J som, för att kunna vara domare, kan hända tron Er ganska väl qualificerade, då J ären hvarken höga eller låga, då J ären blott sjelfständiga medborgare, med rent samvete och vördnad för pligt och lag, huru kunnen J få den tankan, att dessa egenskaper skulle vara till-

räckliga, för att uptagas i en ständig domstol, sådan som den J föreställt? Visserligen har jag hört sägas, att J redan ären lika förnäme, som J skullen blifva, om J utnämndes till Borgmästare och Rådmän. Ja, det påstås till och med, att J hafven tjenster i staten, lika förmånliga och ansvariga, som mången Borgmästare- och Rådmans-beställning *). Detta tyckes väl icke hafva ingått i er anklagares beräkning; men han måtte veta, hvad han skrifver, så framt han annars är en man af *bepröfvad integritet* och har alla de *förbindelser*, hvilka göra redovisningen för åtgärder *särdeles vigtig*. Jag lyckönskar Er, om J kunnen beslå honom; men säkert skall han visa Er, att J icke dugen för de platser, J beklädt.

Skälen, på hvilka man fördömer Er, angå mig för öfrigt icke. Skullen J vilja vänta, till dess jag får läsa domen (om någonsin den blir tillgänglig för den allmänhet, som i förhand trakteras med recensioner deraf) — så skall jag likväl kanhända säga Er, hvad jag menar, i fall J hafven lust att höra det. Imedlertid är jag mer än tillräckligt öfvertygad, att dessa egendoms-förmögenhetens kämpar, som slå Er till jorden, ej hafva orätt derföre, att de i tid, på svenska och latin, söka *captivare auram popularem*, och göma domen i bakhåll, till dess de af det gjorda försökets verkan kunna sluta, huruvida domens utgifvande kan göra ondt eller godt. Om ej en viss egendomsförmögenhet fordrades till förlaget; så skulle jag sjelf vara färdig att låta trycka det vidlyftiga arbetet, ehuru nu detta måtte vara kämparne till nöjes, eller ej. Ären J sjelfva mindre rädda om penningarne än jag, så trycken, mina Herrar, trycken och laten allmänheten läsa. Kunnen J komma skadeslöse från förlaget; så mycket bättre. Hvarom icke; så hållen äfven förlusten till godo, såsom ett välförtjent straff för det J retat folk och icke varit bättre kände af Allmänna Journalens redaction, än att den kunnat tillåta sig mot Er en sådan glömska af hvad den bordt iakttaga, derest den velat behandla Er efter hederns lagar — för att icke nageltara, hvad som tilläfventyrs må vara brutet emot den lag, hvars fordringar kunna inför domstol utkräfvas.

Jag vet, hvad J skullen kunna svara: Er uprättelse bör vara den allmänna maktens omsorg; J hafven handlat såsom embetsmän. I följd af publikt åtal bör det kunna åläggas den, som utgifvit smädelsen, att äfven utgifva det arbete, han smädat, om han ej, återkommen till känsla af sin pligt, gör det frivilligt. Men att göra det frivilligt, kunden J påstå vara det enda sättet för honom, att icke göra sig misstänkt såsom fruktande ljuset och medbrottslig i någon plan till allmänna omdömets missledande.

Hvad båtar Er, mina Herrar, att tala om sådant? Sen J ej, till hvad grad J gjort Er förtjente af helt annat, än skydd af hederns och samhällets lagar? Jag säger med Brefskrifvaren: "Mitt lugn är stördt, "mitt sinne uprördt, och jag ser ingen an-"nan väg för min tillfredsställelse," än den han valt efter domens läsning, och den jag väljer, utan att hafva läst, att nemligen, — (icke "inför allmänheten afbedja

*) Ordföranden H:r Tullgren är ständig ordförande uti en Ägoskillnads-rätt i Skåne, och har titel af Advokatfiskal. Ena tillförordnade Rådmannen H:r Hellichius är Protonotarius i Alm. Magasins-direktionen och Notarius i Kammar-Collegium. Tredje ledamoten H:r Bring har äfven varit Ägoskillnads-domare i Skåne och är titulerad Häradshöfdinge. Han innehar nu Kongl. Hofrättens förordnande att till årets slut i Herr Tullgrens ställe föra ordet uti extra Rådstugurätten öfver Halliska rättegångarne.

min fördom" — ty någon sådan har jag aldrig haft, — utan blott), "såsom en ropande röst i den ödsliga öknen, hvarest "den himmelska Gudinnan (Rättvisan) nu"mera synes förlägen vandra, bereda hen"ne framgång till dem, som vaka öfver la"garnas efterföljd."

Ja, må man vaka öfver lagarnas efterföljd! Må den himmelska Gudinnan bli försonad och hennes hämd gruflig öfver dem, som genom en enda dom förstört hennes rike hos oss och jagat henne ut i den ödsliga öknen! O J våldsverkare, som denna förebråelse drabbar! invänden ej, att den är något svulstig, ja stöter på vansinnighet. Begripen, att det resonneras annorlunda, när man jämrar sig öfver motgång och förtryck för en fattig stympare — måtte han ock till person och egendom vara ett våldets och omenskligheteus offer, — än när man beskärmar sig öfver *crimen læsæ fortunæ* (för att vara latinsk, såsom min föregångare), öfver grofva ingrepp i en grof kassa, öfver sidvördnad mot egendomsförmögenheten, öfver det oerhörda återställandet af en oerhörd summa, som i tretton år varit i en annans än sin påstådda ägares hand. Medgifven, att hvem helst, som skulle undergå ett sådant öde, ägde endast två utvägar: den ena, att finna sig rättvist dömd, visa sig villig att utgifva, hvad man genom vanvård, försummelse, missräkningar, vare hvad som helst, kommit att blifva skyldig, men aldrig upsåtligen velat, till en annans skada, tillegna sig — och den andra, att skrika af alla krafter öfver våld och orättvisa, ehvad man må vara rätt eller orätt dömd, uppröra himmel och jord, spara intet medel, klaga så, med ett ord, som när man har allt att vinna, men platt ingen ting mer att förlora.

Jag bekymrar mig, som sagdt är, för närvarande alldeles icke om edra domskäl. Brefskrifvaren min föregångare har läsit domen, och på honom måste man lita. Således har man ganska orätt, när man bestrider något i hans uppgifter, såsom jag hört en och annan göra, beskyllande honom, på vanligt sätt, för *lognaktiga* uppgifter och vrångda framställningar. Huru kan väl någon, som icke läsit, beslå honom, som läsit? För öfrigt hvad hjelper det, om J skullen bevisa, att J dömt rätt? Domen öfver Er är ju i alla fall redan gifven.

Betrakten imedlertid det herrliga resonnementet om John Halls (eller hvar och en cessionants) rättighet till redovisning af sin afträdda egendoms vårdare, Syssolomannen i konkursen. Man vill ej mera rätt neka, att en sådan rättighet existerar, sedan man vet, att Kongl. Maj:t fastställt den genom dom just i Hallska redovisningstvisten. Men man känner *behofvet* att neka det, och man gör, så godt man kan. Man förfäktar, att afträdande gäldenär äger "ingen "vidare rättighet till sin egendom, utan for"dringsägarne (äga) att deraf göra sig betalte, "så långt den kan räcka, på hvad sätt, med "en alldeles oinskränkt disposition-rätt, de "anse detta ändamål kunna uppfyllas." Man kallar detta "en rättighet, svarande mot bor"genärernes åliggande att åtnöjas med den "olyckliges afstådda qvarlefvor, utan rätt till "framtida kraf" — medgifvande således, att rättigheten ej kan tillkomma någon, som icke erkanner detta åliggande, utan begagnar den af konkurs-stadgan ovilkorligen lemnade rättighet för hvarje borgenär att bestrida cessions-förmån. Neken ej, m. H., att gäldenärens skiljande från *all vidare rätt till dess egendom* är lika välgrundadt, som åliggandet för borgenärer att nöjas med hans afstådda qvarlefvor, utan rätt till hvad han framdeles ärfver eller förvärfver, och beundren den skarpsinnighet, hvarmed man nan

denna djupa lära leder sig till det utslaget, att gäldenärs rätt ej kan utvidgas längre, än till afkortning på hans skuld, hvarför tillgångarne ej skulle förslå. Man nekar dock icke, att gäldenär kan få en rättighet äfven till öfverskottet, om det blir något; men man säger, att denna rättighet ej är positif utan negatif, i kraft af den afträdande ägarens närmare rätt än någon annans; och af allt detta slutar man, med godt sammanhang, att den afträdande ej får fordra redovisning för allt slags misshushållning och förlust, utan blott för hvad som kallas *olaga behandling*. — Betrakten, säger jag, detta herrliga resonnement, och och erkännen Er vederlagda. Sen ett prof af den skarpsinnighet, som genomskådar bristerna i hela ert bräckliga arbete och låter Er umgälla edra grofva förgripelser.

Om examina och akademisk upfostran för embetsmän.

Man klagar på en gång öfver brist på dugliga embetsmän och öfverflöd på embetsmän. Är denna klagan grundad, så kan väl svårligen något vigtigare ämne finnas för en medborgerlig undersökning, än den om orsakerna till det onda och medlen till dess botande.

Det brukas mycket att afhugga dylika knutar, i stället för att lösa dem; att hugga till med direct förbud eller befallning, utan att fråga efter, om hugget icke möjligen kunde tillika träffa sjelfva de ömaste vitala delarna. Så har man, genom påbud och förordningar, vid viten ålagt folk att vara patriotiska, idoga, försigtiga; så har man velat tvinga fram konster och slöjder, genom tvång på en hel nation att i evighet skatta åt några kladdare, som skulle föreställa fabrikanter och konstnärer; så har man dränkt hela fält, för att få qvarnar och valkverk att gå (och NB. i detsamma förbjudit hvar och en att anlägga dylika verk, på det de sålunda genom onaturliga upoffringar frambragta måtte få njuta sitt monopolium i fred); så har man fruktat, att folket skulle föröda sina skogar, och därföre befallt att skogarne skulle ruttna eller förödas i sin späda växt.

I alldeles samma stil skulle en befallning vara, hvarigenom sökande till embeten inskränktes till ett visst antal och, då detta vore fullt, ingen finge presentera sig såsom embetsmanna-candidat. Denna grundsats är det, som leder Holländarne i Ostindien, da de bränna up peppar-magasinerna, på det pepparen icke må falla i pris. Man bränner up den peppar, som är öfverflödig, utan att bekymra sig om, huruvida den är den sämsta eller icke.

Nej, annorlunda måste man sörja för embetsmännens duglighet, annorlunda förebygga öfverflödet af tjenstsökande. Vi hafva vederspel af embetsverk (åtminstone ett), där tilloppet af sökande nästan aldrig är förstört, sällan tillräckligt. Om man således kunde utfundera orsaken till denna skilnad i tillopp, denna respect för inträdet i dylika verk; så vore knuten löst: man behöfde blott härma.

För att taga exemplet nära och från hvad hvar man känner, kan man blott anföra, att Kongl. Maj:ts och Rikets Bergs-Collegium, sedan den nya föreskriften om Bergs-examen gafs, aldrig är öfverlupet af ynglingar, som söka inträde, och alltid måste nästan öfvertala de händelsevis kommande att qvarstadna och göra tjenst. Den, som sett syndafloden vid andra verk, kan icke föreställa sig hur detta tillgår. Orsaken är imedlertid helt enkel: för inträdet i bemälte Collegium fordras en ganska bister exa-

men; för att blifva antagen där, måste man hafva en verklig vetenskaplig bildning i sin sak. Inför blott samma fordran i de öfriga verken. — och det ofantliga utloppet skall upphöra.

Men, svarar man, den är ju införd. Vill man inträda t. ex. i Konungens Cantzli, så fordras därtill examen i så många vidlyftiga och svåra vetenskaper, att den icke gärna kan presteras af barn eller idioter. Endast historien, endast statistiken, endast språkena o. s. v. fordra långt och träget arbete. Hur är det då möjligt, att, såsom man påstått, barn, utan hufvud eller kunskaper, kunna skockas in i Cantzliet? — Jo, det är möjligt på det sätt, att de inträdande ynglingarna i allmänhet kunna — *intet af allt, hvad de borde kunna.* Af historien veta de några nakna årtal, hvilket dock är det minst vigtiga, blotta skelettet, af historiens studium; men i sjelfva historiens anda hafva de icke det aldra ringaste inträngt — och detta måste man dock, om statsmannen eller medborgaren skall hämta något ur vetenskapen. I statistiken veta de ziffror, som uttrycka longitud, latitud, folknummer, quadratmil o. s. v.; men frågar man dem om ländernas verkliga beskaffenhet, om folkens och staternas tillstånd, om lagar och regeringssatt (det vigtigaste, nästan det enda, som är af vigt för statsmannen), så stå de stumma och begripa knappast, hvarom frågan är. I språken veta de jemnt up nog, för att i dag drägligt skrifva en så kallad chria och i morgon glömma alltsamman. Modersmålet är det, som minst är kändt; och därföre får man ofta blygas och hissna öfver språkfel i de skrifter, som utgå från Konungen eller embetsverk.

(Forts. e. d. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Under de sista heta debatterna om Riegos förvisning och om klubbarna har man blott haft tillfälle att se talenter i vältaligheten, utan äfven att märka, huru Cortes delat sig i partier. Ministrarnes är tydligen det öfvervägande, äfvensom det af den logna allmänhetens [illegible] gillade.

D. 4 Sept. gjorde Alv. Guerra motion om klubbarne, af innehåll, att en commission måtte tillsättas, för att föreslå, huru friheten att [illegible] tera politiska ämnen skulle kunna, med förekommande af missbruk, försäkras medborgare. Debatten blef liflig och lång. Ministrarne upk[illegible] förklarade, att berättelserna om hvad som på theatren förefallit vore öfverdrifna, och röstade [illegible] Guerras motion, äfvensom Lastarria och M. de la Rosa. Alpuente ville bibehålla klubbarna; Torreno fordrade deras afskaffande; "de vore lika [illegible] toleranta som Inquisitionen, afskyvärd i [illegible] se; alltid skulle han resa sig mot utsväfningar hvarifrån de ock måtte komma; denna diskussion skulle blifva nationen hälsosam, i det den visar Cortes's moderata och visa liberalism." Ett Utskott nämndes, för att afgifva sådant lagförslag, som Guerra motionerat; och Zapatas hemställan, att klubbarna under tiden måtte inställas, förkastades. — D. 5 upstodo åter långa debatter om händelserna på theatren. Isturiz påstod regeringen hafva öfverskridit sin magt. Beslöts, att ett utskott skulle utlåta sig öfver Riegos petition; detta utskott blef, på Torrenos förslag, belönings-utskottet. Som grundsats antogs, att Ministrarne ägde, under laglig ansvarighet, vidtaga mått och steg i afseende på den väpnade styrkan; att de således kunnat uplösa Leonska arméen, då [illegible] gjorde redo för nödvändigheten af ett dylikt [illegible] Härtemot satte sig Guttierez, Flores Estrada [illegible] Rom. Alpuente. M. de la Rosa: "constitutionen är angripen genom Riegos vägran att lyda [illegible] Ministerns befallning och genom de sista [illegible] pen i Madrid; för öfrigt fins ju ansvarighet [illegible] lag." Isturiz: "Riego har ingen ting annat [illegible] än skydda representationen i nödfall." Alpuente: "Hans misstroende kan ej tadlas, så länge [illegible] spiranterne i Burgos och Galicien äro ostraffade." Ochoa: "om, likasom 1814, en betydande [illegible] truppar komme, för att med våld skingra congressen, hvarmed skulle den skydda sig? Ministrarne äro bra; men om de sjelfva blefve arresterade?" Ändtligen gick man till ordningen för dagen.

D. 7 fordrades, att Ministrarne skulle afgifva berättelse om de sista händelserna och de uproriska rop, som hörts äfven i palatset. Torreno: jag vet, att endast constitutionens servila fiender kunnat störa lugnet; man måste känna dem, de måste ur palatset, om de ock stå i Konungens tjenst eller höra till hvad parti som hälst. Ministrarne måste visa hela den dem tillhörande karakter, och deputerade skydda lagarna." Presidenten skref till Ministrarna, som genast kommo, och Arguelles uppläste alla officiella berättelser om oroligheterna, samt de af regeringen gifna befallningar. "Lugnet vore fullkomligt återställdt; folket och garnisonen förtjente det högsta loford; en tjock slöja betäckte hela sammanhanget; ropen hade varit stridande mot hvarandra; detta beviste, att servilism och ... ckleri troligen vore orsak, att man icke kunde komma åt de finaste trådarna i denna sak." Pa... och Guerra ville, att Konungen, i alla expeditioner, måtte kalla sig constitutionel Konung; och att det må förbjudas att ropa: lefve Konungen, utan att tillägga constitutionel. Ministern: "en menniska har varit häktad, som ej ... le förmås att kalla Konungen constitutionel. Händelserna i går äro icke isolerade, utan hänga ... p med andra; och om det ändtligen måste så vara, är regeringen färdig att framlägga sanningen hel och oförställd." Torreno: "illa, att Ministrarne icke låtit arrestera alla lugnets störare, åtminstone på ett quart." Alpuente: "ja, de göra ingenting; och folket, som älskar constitutionen, måste väl skaffa sig rätt." Denna förderfliga lära ... grep Ministern och framlade regeringens skäl ... sitt förhållande mot Riego. Afsigten hade varit att draga arméen från Leon, för att skydda den mot gula febern. Sedan Riego visat sig upp... vore han sänd till Oviedo att afvakta vidare befallning (en quartel, i quarter), icke ... som straff; utan för att visa honom att regeringens befallningar måste lydas. (Att sålunda sätta en officer på half sold och anvisa honom dess vistelseort, quartel, är ganska vanligt.) Guttierez ... gade Ministrarnas ringa öppenhjertighet, i det ... icke nämnde Riegos och andra förtjenta patrioters afsättning och icke läto den slöja falla, som betäckte så många hemligheter. — Tacksägelser och gratulationer till trupparna beslötos.

D. 9 skedde det månadtliga Presidents-valet. Grefve Torreno blef President med 113 röster; Cabrera vice Pres. med 98.

Riegos Adjutanter påtaga sig att ensamme hafva ... på theatren. — Då, såsom sist berättades, Quiroga d. 7 förklarade, att tre eller fyra chefers tänkesätt icke delades af Leonska arméen, tillade han: "denna armée har icke den inbilskheten att tro sig ensam hafva befriat fäderneslandet. Madrids garnison, Galiciska trupparne och alla öfriga hafva lika mycket bidragit; Leonska arméen hade endast den glädjen att först fatta beslutet, och skall aldrig neka att lyda. Jag sjelf, som blott varit en af de första, lycklig i känslan att hafva medverkat till nationens väl, kan icke erkänna någon annan vilja än mitt fäderneslands, och vi äro alla öfvertygade, att det endast tillkommer allmänna tänkesättet och efterverlden att fälla domen öfver dygdige mäns förtjenster." — Belönings-utskottet har afgifvit betänkande och tillstyrkt bifall till Riegos begäran att få upprätta en bataljon med namn de la constitucion, men afslag angående den gröna färgen i cocarden. Upfyllandet af Quirogas löften till arméen är tillstyrkt. Gr. Torrenos förslag om belöningar till Quiroga och Riego förvistes till samma utskott.

Portugal. Underrättelserna äro stridiga, obestämda och dertjemte icke färska (de sista af d. 6 September). Oaktadt hvad bref från Porto af d. 5 säga, att nemligen dervarande Juntans President, Silveira, afmarcherat med 15 Regimenter linietruppar och 12 milice; synes dock insurgenternas sak ingalunda hafva öfverhanden och mycket skadad genom Regeringens beslut om de gamla Cortes's sammankallande. Gr. Amarante hade fått depechet från sin bror, Presidenten Silveira (hvilken han kallar "ett allmänt känt drulleshjon"), skickat dem oöppnade till Regeringen i Lissabon, afskurit all gemenskap med Porto, [illegible] post ingen en annan väg, satt sig i förbindelse med Befälhafvarne i Beira och Minho, och väntade blott ordres från Gen. Leite (Öfverbefälhafvare för arméen, under Beresfords frånvaro, och tillika ledamot af Kongl Regeringen i Lissabon) för att anfalla insurgenterna. Gen. J. L. Brandao de Almeida, som commenderar i Elvas, framlade för det samlade folket de från Porto ankomna depecher; och folket beslöt, att de, med betygande af dess undergifvenhet, skulle sändas till Lissabon. Äfven Beira, Alentejo och Algarvien äro lugna. Franska tidningen Constitutionel har väl, ur ett bref af d. 6, berättat, att Kongl. Regeringen erkänt Juntan och inbjudit henne att taga sitt säte i Lissabon; att insurgent-arméen hvart ögonblick väntades dit o. s. v. Denna nyhet är befunnen oriktig och utspridd endast genom ett misstag, föranledt af af Kongl. Regeringens beslut om Cortes's sammankallande (hvilket i Lissabon väckt en ofantlig glädje, som yttrade sig genom sång och dans, hvari äfven Engelsmännen deltogo).

Förberednings-commissionen till de gamla Cortes's sammankallande är i full verksamhet.

Italien. Det berättas, att Österrike vill uprätta ett läger på vänstra Po-stranden och att Konungen af Sardinien gör sin af 60,000 man bestående armée rörlig och provianterar Alessandria (hvilken fästning Österrike imedlertid påstås vilja besätta). Dagligen blir det allt svårare att få fardas emellan Italien och Schweitz.

Tyskland. Den 15 dennes öpnas Saxiska landtdagen.

Österrikiska hofvets communication med de Tyska hofven, angående händelserna i Neapel, innehåller hufvudsakligen förmaningar emot dylika demagogische Umtriebe, som dem carbonari förehaft i Italien, "utan någon yttre impuls och utan den minsta skenbara föreväudning, i det de proclamerat anarchien såsom lag." Neapels revolution har visat, tydligare än någon annan händelse, att äfven i en regelmässigt och lofligen förvaltad stat, bland ett lugnt, förnöjsamt och med sin regering nöjdt folk, revolutionära sekters inflytande kan föranleda de gräsligaste skakningar och snar undergång. Kejsaren har lärt, huru farligt det är att med likgiltighet betrakta hemliga förbund och i mörkret smygande sammansvärjningar, och huru visligen de Tyska Furstarne handlat, då de med vaksamhet och stränghet angripit de första symptomerna af dylika straffbara försök. H. M. har beslutit att svara mot sin höga bestämmelse såsom Italiens beskyddare. Anfallen skola ske endast i högsta nödfall och riktas, aldrig emot någon rättmätig magt, utan mot väpnade rebeller. H. M. räknar på ett ostördt lugn i det inre Tyskland, så länge de Tyska hofven äro endrägtiga och fasta. Tyskland är den stora äran förbehållen att, midt under stormarne af denna allt hotande tid, bibehålla sin lagliga ordning, sin oafhängighet, sin värdighet och sin gamla karakter. For detta ändamål är ingen upoffring för stor.

Stockholm. Ifrån den 25 till den 30 Sept. är på härvarande Metall-våg dels utclareradt, dels under lastning lagdt 5,800 skepp., och under sistledne vecka, eller från och med den 2 till och med den 7 dennes, 4,700 skepp. af alla sorter.

P. S. De i går ankomna Engelska tidningar gå till d. 29 Sept. och innehålla, angående England, ingen händelse af synnerlig vigt. Konungens sjöresa till Cowes är slutad. Wellington tros resa till Pesth, där Hert. af Cambridge redan är. Drottningen emottager dagligen addresser från de ... kaste och mest ansedda corporationer och ... Svaren äro mera bittra än förr. Regeringen ... för Hen. M.s räkning, hafva inköpt Pulteney ... lats. Gr. Vassali har ankommit och medfört planritningar af alla hus, Dr. bebott under sina resor ... Marq. Sangrati och sex andra vittnen för Dr. hos Lady Hamilton. Grefvinnan Oldi skall vistas, och Bergami vara beordrad att vistas uti Englands kuster, för att vara till hands, om Dr. ombud skulle finna hans närvaro nödig. Brougham bror skall hafva fåfängt sökt öfvertala Storhertigens af Baden Ceremoni-mastare att komma och ... för Dr. Wood har fått bref från sin i Italien ... sande son, som försäkrat, att alla vittnesmålen ... Drottningen skola fullkomligt vederläggas. W. ... lade, då han berättade detta, "att vittnesmålen ... komma att afläggas för Dr., skola, såsom ett ... slag, förvåna hela verlden." Tidningarne innehålla en brefväxling af år 1816 mellan Bar. O... da och Capt. Hownam, som utmanat hon... emedan han var spion hos Dr. — Från Porto gå nyheterna till den 13 Sept. — Gr. Amarante jemte Tras os Montes och Beira, hafva förklarat sig för insurgenterna. Regeringen i Porto flyttat till Coimbra. D. 11 och 12 afmarcherade ... linietruppar derifrån mot Lissabon. Juntans ... arméer commenderades, den förra (4 reg. In... teri, 4 D:o jägare, med något cavalleri och a... leri) af Cabreira och Sepulveda; den andra ... reg. Inf., 3 D:o jägare, något Cav. och Art. ... Beiras milice) af Fältmarskalkarne Gasp. Te... och Lacerpa. I Coimbra är redan en betyd... styrka och derifrån troddes blifva en allmän r... relse mot Lissabon, så snart Juntan hunnit ... Man hoppades, att allt skulle gå lyckligt och ... blod, om blott utländingar icke blanda sig ... ken. Kongl. Regeringen har sammankallat C... till d. 15 Nov., men utan att lofva någon ny ... stitution. — Från Neapel äro underrättelser... lugnande. Palermo tros gå in på vilkor. K... gen har egenhändigt skrifvit till Österrikiska K... saren. — Ifrån Spanien berättas, att i S... forefallit (d. 6 och 7 Sept.) likadana rörelser ... i Madrid i början af månaden; att Q... fallit alla klubbars stängande dar; att Riego ... passerat Valladolid och syntes högst betänklig... Amerikanska nyheter af ganska färsk datum ... jan af Aug.) innehålla, att Bolivar och M... slutit stillestånd på 3 månader

---

Tryckt hos ELMEN och GRANBERG.

N:o 82. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 12 October.

Sine ira, studio et metu.

Ämnet för den handling, vi nu gå att meddela, är så vigtigt, att allmänna upmärksamheten bör följa alla de allmänna åtgärder, som deri tagas. Samma läror, dem filosofer och menniskovänner hittills predikat såsom litteratörer, framställas här, å embetets vägnar, af Konungens Justitiæ-Cantzler, d. v. s. af den man, som å Konungens vägnar äger högsta vården öfver verkställigheten af lagarne i detta ämne, jemte rättighet och skyldighet att deri föreslå nödiga ändringar.

Underdånigt Memorial.

E. K. M:ts Befallningshafvande i Linköpings Län har, medelst und. Skrifvelse af den 10 nästl. Augusti, anmält, att sedan Commendanten vid Wadstena Arbets- och Corrections-hus inberättat, det nuvarande arrestanter uptogo alla under vintern användbara rum å stället, der flere personer ej kunde, innan nödig reparation föregått, emottagas, så hade E. K. M. Befallningshafvande funnit sig föranlåten att, i Circulaire-Bref till Öfverståthållare-Embetet och samtlige Befallningshafvande i Riket, begära, att all försändning af fångar till nämnde arbetshus måtte inställas, tills för deras inrymmande tillfälle åter yppades, hvarom då genast skulle meddelas underrättelse; Och är, i afvaktan på E. K. M:s nådiga förordnande om reparationen, hemställdt, att E. K. M. täcktes den emedlertid vidtagne åtgärden nådigst gilla.

Genom remiss af d. 25 nästlidne Augusti, som den 1:sta innevarande månad ankommit, har E. K. M:t öfverlemnat nämnde skrift till Just. Cantzl. Emb, med nådig befallning att, efter inhämtade upplysningar, rörande de omständigheter, som kunna äga inflytande å ämnet, hvarom skriften handlar, utlåtande deröfver till E. K. M:t i underd. afgifva.

I följd häraf, har jag efterfrågat, huruvida ordentlig anmälan skett, angående de vid Wadstena arbetshus nödiga reparationer; hvarpå den uplysning blifvit mig lemnad, att Conducteuren Einander, hvilken, efter förordnande af Öfver-Intendents-Embetet, verkställt besigtning å Arbetsbyggnaderne i Wadstena, derom inkommit med Beskrifning, i anledning hvaraf och jemlikt den befallning, som E. K. M., uppå underd. föredragning af Justitie-Cantzlers-Embetets Berättelse om förhållandet med Wadstena arbets-inrättning, gifvit Öfver-Intendents-Embetet i afseende på anmärkta brister vid byggnaderne och rummen derstädes, sistbemälte Embete ofördröjeligen lärer aflåta underd. skrifvelse i ämnet till E. K. M., på hvars nådiga förordnade derefter frågan om reparation ankommer.

Så väl genom hvad Just. Cantzlers-

Embetet i dess underd. Berättelse anfört om byggnadernes och rummens beskaffenhet, som än ytterligare medelst Conducteuren Enanders hållna besigtning, är behofvet af reparation ådagalagdt och det förhållande, hvarpå E. K. M:ts Befallningshafvande grundat sin åtgärd, måste för gifvet antagas, så att, ehuru rum för omkring 70 personer skulle vid inrättningen återstå lediga, efter beräkning af redan ditsända personers antal och inrättningens utrymme, det likväl ej låter sig göra att nu och för vintern emottaga större antal än redan å stället finnes; hvadan jag ock i underd. tillstyrker godkännande af E. K. M. Befallningshafvandes vidtagne åtgärd i sjelfva ämnet, endast med den erinran, att ordningen synes hafva fordrat, det E. K. M. Befallningsh., i stället att omedelbarligen och på eget bevåg inställa all vidare afsändning till Wadstena arbets-inrättning, bordt om en sådan förändring i de gällande och af E. K. M. utfärdade föreskrifter göra underdån. hemställan hos E. K. M., från iakttagande hvaraf angelägenheten af skyndsamhet i ögonblicket nu väl kan hafva hindrat, men som likväl ej torde utgöra fullt gällande hinder, då E. K. M. Befallningsh:de troligen kunnat mera i tid vara på den nödiga förändringen betänkt.

Härefter framställer sig till utredande den fråga, hvad åtgärd må vara att vidtaga med sysslolöse och vanartige personer, när icke utrymme till deras emottagande finnes på Wadstena arbets-inrättning och ej eller några lediga rum vid arbets-inrättningen i Carlscrona äro att tillgå. Man har tillförene varit van att afhjelpa sådan brist med anlitande af fästningarne, hvilka på det sättet blifvit förvarings-ställen för hundradetals arbetsföra personer, som aldrig varit om brott förvundne, men endast för saknad utväg, att i hast erhålla tjenst eller försvar, fått dela de grösta brottslingars öde, ibland fortfarande ännu längre och intill den gräns, hvaröfver menskliga tvånget icke kan sträcka sig. Ofta och gemenligast har detta öde ock medfört ett fullkomligt qväfvande af alla goda anlag hos dessa personer och en förändring till bestämd immoralitet, följder som så tydligt härleda sig från tvunget umgänge med brottslingar, utan arbete eller sysselsättning, att svårligen, med afsigt och beräkning på detta mål af demoralisation, mera säkra medel skulle kunna uttänkas. Dessa och flere omständigheter innefatta nog anledningar till betänklighet, att, om äfven utrymme å en och annan fästning skulle finnas för det antal personer, som borde ytterligare och utom de redan uptagne, efter inrättningens plan, hafva rum i Wadstena, eller om för ett ännu något större antal kunde beredas utrymme å fästningarne, vidtaga för tillämpningen af den nya Författning, som af E. K. M:t blifvit beslutad och utfärdad om syssellöse och vanartige personers hållande till allmänt arbete, den utväg, att alla sådane personer blefvo å fästningar insatte. Betänkligheten i detta afseende öfvergår snart till en stadgad öfvertygelse, då man närmare besinnar den felande möjligheten, att å fästningarne få upfyldt det för en sådan anstalt, som nu är i fråga, mest hufvudsakliga och egentliga vilkor, neml. arbete. Att hållas å fästning skulle blifva att vidkännas ett ganska verkligt straff, sådant som för endast gröfre brott är i lagarne bestämdt. Och detta kan, för personer, som inga egentliga brott begått, icke äga rum, utan grof missaktning för personligt värde, frihet och rättvisa.

Efter de grunder, hvarpå Kongl Förordningen d. 31 Augusti 1819 är stödd, har staten visst rätt till anspråk på tvungen sysselsättning för sådane, i samma

Kongl. Förordning classificerade personer, hvilkas syssellöshet och saknad af tjenst eller utväg till bergning får anses såsom menlig för allmän säkerhet eller ordning; men utöfningen af statens rätt i detta fall, i hela dess vidd, förutsätter tjenliga arbets-anstalter. Då nu sådane inrättningar tillräckliga icke finnas och likväl det skyldiga afseendet på allmän säkerhet ej får åsidosättas, samt någon annan utväg till sådane personers förvarande, som rätteligen måga anses vådliga för allmän säkerhet, då de ej med tjenst eller näringsfång äro försedde, icke lärer för närvarande kunna upgifvas, än insättande å fästning; anser jag mig böra, i grund af hvad ofvan anfördt blifvit, i underd. föreslå en sådan medling mellan allmänna säkerhetens fordringar å ena och den individuella frihetens på andra sidan, att:

1:o Tills vidare och intill dess allmänna arbets-anstalter blifva att tillgå, eller rum å de redan befintliga yppas, tillämpningen af 1819 års förordning må så vida inskränkas, att lösdrifvare, som efter nämnde författning äro till arbets-inrättningarne förfallne, ej varda dömde till allmänt förvar, i afvaktan på erhållande tjenst eller näringsfång, å behaglig tid, utan i händelse de om itererad stöld blifvit öfvertygade och sålunda ådagalagt i den mån utmärkta brottsliga böjelser och förehafvanden, att friheten för dem, utan stadig sysselsättning, icke medgifvas bör; i och hvarmed lösdrifveriet, förenadt endast med tiggeri eller ock med första resan tjufnadsbrott, icke skulle, nu och innan arbets-anstalter kunna blifva i ordning bragte, föranleda till allmänt förvarande; och att

2:o För desse ofvan utmärkte lösdrifvare, hvilkas förvarande, intill dess tjenst eller näringsfång åt dem kan yppas, vore oumgängeligt, en eller 2:ne fästningar, där mesta ledige rum finnas, må utses.

Härom torde, derest hvad jag i underd. hemställt vinner E. K. M:s nådiga bifall, Krigs-Collegium böra, i afseende på lämpelige fästningars begagnande under-rättas, samt ej mindre Öfverståthållare-embetet än samtlige E. K. M:s Befallningshafvande, genom circulairer, till efterrättelse förständigas, med aumaning, att på det sorgfälligaste, och så vidt möjligt kan vara, söka bereda tillfällen till arbete och sysselsättning för de inom hufvudstaden och provincerne varande syssellöse personer.

Slutligen kan jag icke undgå härvid fästa E. K. M:s nådiga upmärksamhet på angelägenheten deraf, att då grunder äro stadgade för behandlingen af syssellöse manspersoner, hvilka genom E. K. M:s visa lagstiftning blifvit från godtyckligt förfarande befriade, äfven sträcka omsorgen derhän, att för qvinspersoner, som kunna vara i enahanda författning af syssellöshet, bestämma ett allmänt stadgande med de särskilta föreskrifter, som för ordningen inom hufvudstaden kunna vara nödiga; och i hvilket afseende en närmare granskning af de åtskilliga, spridda, föreskrifter, som nu i poliseväg härstädes äro gällande, torde böra af utsedde skicklige personer verkställas, och förslag derefter till E. K. M. i underd. ingifvas.

Den remitterade skriften från Konungens Befallningshafvande i Linköpings län återföljer, tillika med hvad ytterligare inkommit och blifvit till Just. Cantzl. Emb. remitteradt, innefattande förfrågningar om sättet, huru förfaras skall med personer, som till allmänt arbete äro skyldiga; och hvaröfver jag anser mig genom det förestående

äfven hafva afgifvit underd. utlåtande. — Stockholm den 30 September 1820.

Efter nådigste förordnande

DAN. FORELIUS.

GUST. H. TROMÉE.

Om examina och akademisk upfostran för embetsmän.

(Forts. från N:o 81.)

Så utrustade med lärdom träda ynglingarne in på embetsmanna-banan, glada att ändtligen hafva undsluppit den tråkiga boken, och med full föresats att aldrig vidare oroa henne. Och hvem skulle förebrå dem det? Vetandet har intet behag, förr än det är tämligen djupt; och dessutom ser man ju inga frukter deraf på embetsmanna-banan. Den kunnigaste (och äfven sådana finnas, ehuru i ringa proportion) går i sin tour efter barn, dem han borde upfostra. Ingen förebraelse kan således falla på dem, som begagna sig af möjligheten att komma fram utan kunskaper; men den tunga ansvarigheten faller på de män, som, genom efterlåtenhet af en i lagarna befalld stränghet, bereda denna möjlighet.

Detta leder oss naturligen in på betraktelse öfver våra embetsmanna-examina och dem, som anställa dessa examina.

Det är stadgadt såsom princip vid universiteterna, att för hvarje gren af tjenstemannalifvet finnes en serskild examen. Detta utgår åter från en annan princip, som är allmänt antagen, att ingen bör, knappast får, veta mer, än jemnt så mycket han behöfver, för att sköta en viss tjenst. Man synes ängsligt frukta, att någon kunde blifva en mångkunnig, en tusend-konstnär, ett plågoris; likasom att någon skulle, genom för långt studerande, förspilla sin dyrbara tid och icke få hastigt nog inträda i Kongl. Maj:ts och Rikets tjenst. Häremot tyckes väl en för några år tillbaka utkommen författning strida. Den förordnar nemligen, att ynglingen skall vissa år vara inskrifven i faculteten, innan han får taga examen. Detta är imedlertid ingen ting annat än en befallning, att tour- och anciennetets-räkningen skall begynnas redan vid Akademierna, och en påminnelse till ynglingarna att så mycket tidigare inskrifva sig. Å andra sidan är det en hållhake på hvarje annan, som verkligen vore skicklig till examens undergående, men nu måste antingen förnöta sin tid och sina penningar i otrångdt mål vid ett universitet, eller ock försaka de fördelar, dem examen skänker. Erfarenheten har icke visat några tillfredsställande frukter af nämnde författning: tjenstemanna-ämnen hafva i allmänhet icke kommit skickligare eller mera stadgade från universiteterna, sedan den gafs, än de kommo förut. Pretentionen hos den examenssökande och considerationerna hos de examinerande endast ökas. Jag har hållit ut min lärotid, säger den förre; det är synd om honom, han har ju lärt ut, säga de sednare. Detta rubbar många stränghets-principer; mången går igenom, hvilken aldrig hade gått igenom, i fall ingen lärotid funnes, som föranledt de examinerande att ens fråga, huru länge ynglingen vistats vid universitetet.

Det förefaller verkligen oväntadt, att i nittonde seklet, midt under striden mot och hånlöjet öfver skråväsendet, en dylik författning kunnat vidtagas, som införer skråns säkraste stöd och kännetecken, lärotid, vid de konster, som äfven under medeltiden kallades *fria*. Men hon är vidtagen i välmening; man såg, huru oberedda och späda ynglingarna trängde sig in på tjenstemannavägen; man ville förekomma åtminstone det sednare, hvilket var möjligt att

med en direct föreskrift förekomma, och man trodde, att den, som måste vistas länge vid lärosätet, borde också lära något. Häri var det dock som man grofvast bedrog sig; detta finner hvar och en, som känner lefnads- och studeringssättet vid våra universiteter. Af dem, som gå mycket länge där, för att bereda sig till någon examen, blifver ganska sällan något synnerligt. Lefnadssättet är sådant, att hvarken en far bör önska sin son, eller staten sin tillkommande tjensteman, gammal Academicus. Dessutom — med allt det loford, man kan rättvist tilldela många af de Academiska lärarne för boksynthet — är ändock den bildning, som vinnes vid Academierna, af en egen art. Den stat i staten, som dessa inrättningar utgöra, den där rådande isolering från det verkliga medborgerliga lifvet, den deraf upkommande ensidighet i åsigter, föraktet för allt, som icke är böcker och ur böcker hemtas, allt detta gör universiteterna till mindre tjenliga upfostrings-anstalter för embetsmän.

Må man dock icke missförstå vår mening, som ingalunda är, att universiteter äro öfverflödiga i staten. Det är blott det långa, det från en späd ålder fortsatta akademiska lifvet, som vi anse skadligt. Idéen med universiteter tro vi vara den, att en yngling, som, genom preliminär undervisning i skola eller annars, tillegnat sig fasta grunder i de egentliga vetenskaperna, må finna ett ställe, där vetenskaperna i deras högsta potens äro concentrerade, där all tidehvarfvets och alla tidehvarfs litterära bildning är att tillga, dar hans förut förvärfvade kunskaper kunna erhålla riktning och enhet, där han icke blott kan inhemta, hvad som står i böcker, hvilka föråldras, utan träffar en lefvande bok, hvari oupbörligt inskrifvas och förklaras alla vetenskapernas dagliga framsteg, dar, slutligen, han finner ett tillfälle att låta undersöka och documentera den framgång, hvarmed han initierat sig i vetenskapernas hemligheter. Men universiteternas ändamål misstörstås och förfelas, om de användas till barnskolor, eller om det akademiska lifvet, genom sin längd, får sken af sitt eget ändamål eller hårdnar till en ensidig riktning af ynglingens hela väsende. Huru ofta ser man icke unga menniskor betrakta universitetet såsom en tillflykt för deras sysslolösa år, tillbringa där sin vackraste och för verklig verldskännedoms förvärfvande mest tjenliga tid, och slutligen gå derifrån af ledsnad och derföre att de ej mer veta, hvad de skulle göra där, likasom de kommit dit och varit där, emedan de icke vetat, hvad de skulle göra på något annat ställe? De, på hvilka denna beskrifning egentligen passar, äro de, som i barndomen blifvit införda på akademiska banan. Hvar och en, som närmare känner våra universiteter, skall med bedröfvelse intyga sanningen af allt detta, skall intyga, huru ofta dylika barn blifvit till sina seder förderfvade och ingen ting vunnit i kunskaper, huru sällan någon så upfostrad blifvit någon ting för sig sjelf och fäderneslandet.

Och likväl är det just dessa barnstudenter, som mest ämna sig till embetsmän. Då de trakat igenom flera år och ändtligen, af föräldrar, egen eftertanka eller bristande tillgångar, påminnas, att tiden är inne att *blifva* någon ting, taga de en examen, beredda dertill genom collegiers hörande och läsande, eller genom inpräglande af ett så kalladt pensum. Rudimenter och grunder hafva de aldrig fått lära, ty for sådant äro universiteter icke inrättade. I stället för att t. ex. studera grammatik, hafva de hört vetenskapliga förläsningar (hvilka också, i parenthes sagdt, ofta måste rättas efter åhörarnes fattningsförmåga och således sjunka

ned från sin höga bestämmelse: vetenskapernas lefvande framställning). Man använder ofta så kallade privata informatorer, som hemma undervisa barnen i elementer, och dessimellan låta dem höra vetenskapliga föreläsningar, ofta för att occupera en timma, då informatorn behöfver arbeta för sig sjelf. På detta sätt sammanblandas högt och lågt, smått och stort, studier och dagdrifveri; och resultatet blifver ett högst besynnerligt sammelsurium af allt och intet, af barndom och karlaktighet. Det högsta, som kan vinnas, är en jargon, en förmåga och ett begär att pladdra om många saker, utan att känna någon i botnen.

Vi hafva sagt, "att dessa akademiska medborgare äro de, som mest ämna sig till embetsmän. Orsakerna äro flera. Bland de vigtigaste är den, att de, som på ofvannämnde vis besöka universiteterna, äro de rikas och förnämas barn. Vår embetsmanna-inrättning är sådan, att den, som icke kan på egen bekostnad lefva flera år som tjenstemän, icke eller kan blifva det, och att den fattige och ofrälse aldrig kommer in i vissa afdelningar af den stora embetsmanna-corpsen — ty constitutioner och författningar må predika jemnlikhet, så mycket de behaga; den införes aldrig verkligen, så länge icke inrättningen är sådan, att nöden tvingar till upsökande af de dugligaste, utan afseende på rikedom och börd.

En annan orsak är det förakt, som de verkligen vetenskapligt bildade yttra för embetsmannalifvet (kanske som räfven för rönnbären). Om en yngling med sådan bildning rådfrågar sig vid valet af yrke och visar lust att blifva embetsman, heter det: "Ni är för god dertill; Ni kunde blifva en prydnad för vetenskaperna; skulle Ni vilja grafva ned ert pund? skulle *Ni* vilja blifva en skrifvare, en knekt o. s. v.?" Man besinnar icke, att det högsta någon kan efter trakta, är att vara medborgare och deltaga i handhafvande af sitt fäderneslands angelägenheter. Man besinnar icke, att vetenskaperna, i det verkliga lifvet, aldrig kunna vara sitt eget ändamål. De, som upoffra sin lefnad endast åt lärdomen, äro såsom de växter, hvilka man låter gå i frö: de äro användbara till ingen ting annat än ett nytt utsäde; men såsom sådana äro de i alla fall lika nödvändiga och aktningsvärda. Deremot vore det oriktigt att till fröståckar använda alla de plantor, som kunna vara dugliga dertill. Att lärdomen, i Sverige och flera andra länder, slutit sig inom sig sjelf och upsagt gemenskapen med statens angelägenheter, härleder sig från envåldets och intolerancens tider, då staternas styrelse bedrefs i mörker, då gunst och icke skicklighet var titel till embeten, då ingen offentlighet visade värdet af kunskaperna och gjorde dem nödvändiga, (emedan den, som kan bruka ett *tel est notre bon plaisir*, icke behöfver någon annan talisman, för att tysta obudna granskare). Allmänna ärender blefvo på det sättet för höga för en del, för låga för den andra. Vetenskaperna gynnades imedlertid af furstar, på skryt och under det vilkor, att de skulle beskedligt hålla sig inom sin krets och icke blanda sig i det verldsliga. I andra länder, deremot, där frihet och offentlighet funnits, hafva vetenskaperna amalgamerat sig med det allmänna lifvet, och de lärde hafva icke föraktat verksamheten såsom medborgare, eller, rättare tvärtom, de som ämnat sig till embeten, hafva icke räknat för onödigt eller skamligt att göra bekantskap med vetenskaperna.

Men, invänder man, erfarenheten visar ju, att de lärdaste ofta äro de oskickligaste embetsmän, och att mången blifvit skicklig embetsman, utan lärdom. Alldeles; ty inga studier kunna skapa hufvud, där

intet finns, och ett utomordentligt hufvud gör alltid något äfven utan studier. Vi gå så långt i medgifvande, att vi till och med icke neka, att studier, sådana som de vanligen drifvas, kunna fördärfva ett hufvud. Men man behöfver blott fråga en af dessa ovanliga menniskor, som genombrutit alla hinder och bildat sig sjelfva, hvad han tänker om studier; och han skall ovilkorligt svara, att han är bedröfvad att ej hafva fått tillfälle till vetenskapers inhemtande i sin barndom. Han ser, hvad han förlorat och huru mycket mer han hade kunnat uträtta, om han haft vetenskaplig bildning.

Såsom ett exempel på invändningens riktighet anförer man, att de, som undergått den så kallade examen rigorosum eller Magister-examen, ingalunda äro dugligare än andra i embetsmanna väg. Äfven detta medgifves fullkomligt, och vi äro öfvertygade, att denna högsta examen i verldslig vishet icke är sådan, att den förer en hårsmån närmare förstånd på verldsliga ting, än någon annan examen. Då vi tala om lärdom, mena vi alldeles icke något litet Arabiska, något litet astronomi, något litet chemi, något litet estetik o. s. v., icke ens något litet historia, statistik, latin, filosofi, mathematik m. m. och *något litet*, i högsta grad *litet*, är det som fordras, för att draga sig igenom examen; collegier utgöra hufvudsumman af den stora visheten. Vi mena, att den, som vill göra anspråk på vetenskaplig bildning, bör icke blott kunna ett pensum, utan hafva *inträngt* något litet i någon vetenskap, om ock icke i många. De vetenskaper, som hufvudsakligen grundlägga medborgerliga kunskaper, fordras icke vid examen rigorosum.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Madrids lugn fortfar och befästas; enigheten mellan Cortes och Ministrarne har haft en fördelaktig verkan på alla sinnen. — Riego hade ankommit till Oviedo.

Cortes hade d. 14 Sept. antagit första artikeln af lagförslaget om majoraters afskaffande. Discussionen var lång, men pluraliteten ganska stor (endast 20 röster mot). Några af Ministrarne föreslagna ändringar förkastades. — Finance-Utskottets, genom Gr. Torreno framlagda, betänkande om budgetten föreslår nedsättande af skatterna från 660 mill. till 532 och bristens fyllande genom lån. "Alla skatter i Spanien hafva det grundfel, att de afleda allmänna förmögenheten från dess naturliga kanaler. De indirecta synes mindre tryckande än de directa, men äro obehagligare och deras uppbörd dyrare. Så länge Europa måste underhålla så stora arméer, kunna nationerna aldrig komma till en önskansvärd sparsamhet, och hastiga reformer äro farliga." — D. 9 föreslog Castrelo, att några kloster måtte bibehållas, såsom tillflyktsort för sådana, som, under lagarnas skydd, valt ett contemplatift lif, hvilket vore orättvist att förbjuda dem, om de önska fortsätta det. Gareli framlade en plan, att af [illegible] munkkloster 58 skulle bibehållas. Lastarria påminde, att de Americanska klostren icke måtte inbegripas under beslutet. Utskottets ledamöter invände, att utlåtandet icke sträckte sig till klostren i America, hvarom uppgifter icke voro att tillgå.

Portugal. Kongl. Regeringen, äfven som allmänheten, synes hafva varit bedragen af första skenet och trott, att insurrectionen var stillad genom beslutet om de gamla Cortes's sammankallande. Tvertom hafva händelserna slagit ut så, som berättadt är. Öfver England berättas, efter en resande, som d. 15 Sept. lemnat Lissabon, till och med att Porto-arméen väntades dit följande dagen, utan motstånd. D. 13 ville man där redan märka tecken till den förestående hvälfningen. Kongl. Regeringen [illegible] också icke hafva visat någon synnerlig fasthet i sina åtgärder, och Porto-regeringen hade äfven ett starkt parti i hufvudstaden, då Kongl. regeringen icke [illegible] bequäma sig till något löfte, att Cortes skulle få arbeta på constitution. Den dagen hade man på dessa dagar icke haft några underrättelser från Porto och de få bref, som utlemnades, voro alla öppnade. Soldaterne i Lissabon vägrade helt och [illegible] att skjuta på sina landsmän, i fall partierne skulle komma i handgemäng. Regeringen erbjöd amnesti, ja belöningar, åt alla, som ville lemna Insurgenterna, hon öppnade ett lån, [illegible]; hon öppnade en subscription till fond för den [illegible]-

la sakens försvar, och lofvade, att subscribenternas namn hvar lördag skulle införas i regeringsbladet. Lördagen kom, och intet namn stod där. Den utnämnde Stats Ministern, Gr. Palmela, har upskjutit sin resa till Rio Janeiro.

Neapel. Det berättas, att Palermo gifvit sig för en Neapolitansk flotta, med 8000 man om bord, och att i capitulationen staden erhållit några privilegier. Åtminstone vet man, att de orter, som voro Neapel tillgifna, gjort starka rustningar och haft framgång mot Palermitanerna. Desse berättades åter hafva sändt en deputation till Neapel och begärt oafhängighet, men lofvat årlig skatt.

Hert. af S. Gallo har återvändt från Klagenfurt och kommit till Bologna. — I slutet af Augusti gick i Neapel rykte om en uptäckt conspiration, som Justitiæ-Ministern Ricciardi skulle hafva anstiftat, för att, med tillhjelp af Calderari, göra contra-revolution. En correspondence framdrogs, hvarigenom detta skulle bevisas; men vid närmare undersökning befans, att alltsammans var updiktadt af föreståndaren för en klubb, som hatade Ministern. Detta, jemte flere andra tillställningar och våldsamheter, berättas öfver Österrike. Säkert lärer vara, att Neapelska Ministrarne vid Spanska och Österrikiska hofven (Fabr. Ruffo Furste af Castelcicala och Alvaro Ruffo di Scaletta) blifvit afsatta från alla sina embeten, värdigheter och löner, emedan de vägrat besvärja constitutionen. Lika öde har träffat den förres son och Secreterare, och Hert. af Canzano är nämnd till Ambassadör i Madrid. — Sedan det blifvit tystare i Neapel för rykten om conspirationer o. s. v., har upmärksamheten egentligen vändt sig på utrikes ärender. De provincer, som äro öfverlemnade åt sig sjelfva och blottade på militär, äro lugnare än någonsin; säkerheten är öfverlemnad åt medborgares vaksamhet. Rustningarna drifvas med mycken ifver; alla, som efter 1806 tjenat vid någon corps och ännu icke hunnit 40 års ålder, inkallas till tjenstgöring på 6 månader. Utom Linie-regimenterna, organiseras i hvar province en legion af personer från 21 till 40 år, hvilka icke äro egentliga soldater eller höra till activa armén.

Det säges, att Spanska hofvet erbjudit bemedling mellan Österrike och Neapel.

England. Vittnen för Drottningen komma och efterskickas oupphörligt.

I Plymouth är undersökning anställd öfver 90:de Infanteri-regementet, som visat en synnerlig tillgifvenhet för Drottningen och på sin marche öfver allt blifvit med jubel emottaget. — Publiken har på theatren i Weymouth nödgat den af militär besatta orchestern att, efter God save the King, spela God save the Queen.

Frankrike. Det säges, att Konungen fått af Österrikiska hofvet en diplomatisk note, angående Söderns angelägenheter, öfver hvilka de båda kronorna hufvuden icke hysa alldeles lika tänkesätt.

Arresteringar på requisition ske äfven i främmande länder.

Upgift ifrån Stockholms Stads Järn- och Metall-Våg Ult:o September 1820.

	Stång-jern.	Mann-factur.	Koppar.	Messing.	Bly, Alun, Victriol, m. m.
	Sk pd.	Sk pd.	Sk pd.	Sk pd.	Sk pd.
Behållningen ifrån år 181[illegible]	79,371.	37,566.	857	332	1,046.
Ankommit sedan årets början - - -	1[illegible]7,278.	20,050.	4,248.	291.	4,169
	27[illegible]49.	57,[illegible]10.	5,1[illegible].	623.	5,215.

	Stång-jern.	Manufactur.	Koppar.	Messing.	Bly, Alun, Victriol, m. m.
	Sk:pd.	Sk:pd.	Sk:pd.	Sk:pd.	Sk pd.
Utvägt och utclareradt till In- och Utrikes orter, sedan årets början - - -	176,405.	25,246.	4,149.	356.	3 7[illegible]
Behållningen, Ult:o Septemb.	96,244.	32,270.	956.	267	1 [illegible]
	272,649.	57,516.	5,106.	623.	[illegible]

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 83. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 16 October.

Sine ira, studio et metu.

LAGFARENHET.

Till Kongl. Maj:ts och Rikets Högloll. Svea Hof-Rätt.

Öfver Herr Advocat-Fiscalen, Lagmannen och Riddaren Laurins den 9 December 1819 till Högloll. Kongl. Hof-Rätten ingifna, emot mig ställde Anmärknings-Memorial, rörande Torparen Anders Anderssons i Granhatten, hans hustrus, dotters och pigas häktande, har jag aflemnat den fullständiga förklaring, i följd hvaraf, med påräknande tillika af Herr Lagmannens egen erfarenhet, huru i det anmärkta ämnet Lagen hittills varit förstådd och tillämpad, ej mindre i allmänhet, än inom kretsen af den Öfver-Domstol, der Herr Lagmannen och jag emottagit vår första bildning, såsom Lagens tjenare, och der vi, hvar efter annan, innehaft det embete, hvars stränghet Herr Lagmannen, enligt hvad han icke döljt, mera af främmande inflytelse än egen drift, nu emot mig rigtat, jag trott mig böra förvänta Herr Lagmannens medgifvande, att genom min omförmälte åtgärd någon olaglighet icke blifvit begången. Då jag likväl af Herr Lagmannens sluteliga yttrande i Memorialet af den 12:te sistlidne April förnummit, huru långt jag härutinnan irrat mig, bör jag ej underlåta, att med några korta påminnelser vid berörde yttrande söka aflägsna från den enkla sanningen de skuggor, som hota att bortskymma den.

Men huru förvånas jag vid åsynen af den så högeligen berömda vederläggning af min förklaring, som i detta memorial förekommer? Herr Lagmannen börjar den med ett stympadt uprepande af hvad jag, utur Landshöfdinge-Instructionen, anfört, till grund för de anmärkte arresterings-orderne. Med uteslutande af det väsendtligaste i berörde anförande, uptager Herr Lagmannen af det törra en omständighet, som väl, i sammanhang med det hela, tjente till bestyrkande af den slutföljd jag deraf dragit, men ensam bevisar intet af hvad som skulle bevisas. Vid denna omständighet fäster sig Herr Lagmannen, för att i parenthes afgöra allt det, som bordt vara föremålet för hela Herr Lagmannens undersökning. Herr Lagmannen bestämmer här, att just genom ifrågavarande arresterings-ordres blef hus- och hemfreden störd. Om detta bör anses afgjordt, hvartill är då hela Herr Lagmannens återstående deduction af nöden; och om den är oundgängelig, hvartill gagnar detta i parenthes framställde magtspråk, eller rättare denna nya tillvitelse, som i sjelfva slutpåståendet icke mera igenfinnes. Bättre hade det varit, att till vederläggning uptaga hela mitt anförande och visa, om så skje kunnat, att jag om rätta

meningen af min instruction varit i villfarelse. Med iagttagande deraf hade Herr Lagmannen troligen sjelf funnit, att den märkvärdiga parenthesen icke på detta stället och förmodligen icke i hela memorialet bordt äga rum. Då emedlertid Herr Lagmannen ej haft mer än detta, enligt mitt omdöme, mindre lämpeliga att i parenthese säga till vederläggning af hvad jag utur Landshöfdinge-Instructionen åberopat; då äger ock jag all laglig anledning att anse den grund, jag derifrån hemtat för min öfverklagade åtgärd, såsom alldeles ovidrörd och följaktligen orubbad.

Ännu märkvärdigare är den satts, som näst i ordningen följer, att om min åtgärd vore enlig med lag och instruction, något åtal derå visserligen icke hade blifvit Herr Lagmannen anbefalldt, och att detta ensamt kunde vara nog till försvar af Herr Lagmannens anmärkning, om icke dess rigtigtighet kunde med andra skäl ådagaläggas. Det vill då säga, att när Riksens Högloft. Ständers Justitiæ-Ombudsman anbefaller ett åtal och icke ett enda skäl finnes, att lagligheten deraf bestyrka, så skall blotta remissen till åtal träda i en fullkomnad bevisnings ställe och grundlägga den tilltalades ovilkorliga fällande. Med all den aktning jag hyser for Riksens Ständers Justitiæ-Ombudsman, kan jag likväl icke dela Herr Lagmannens här yttrade tänkesätt. Riksens Ständers Justitiæ Ombudsman kan icke äga en större magt än Riksens Ständer sjelfva honom förlänt. De hafva gifvit honom rättighet till åtal, men bland annat med det uttryckliga förbehåll, att vara underkastad laga reconvention. Af detta förbehåll följer således icke någon honom tillagd ofelbarhet; och af samma skäl måste hans remisser till åtal 1:mo icke öfverskrida de för honom bestämda gränsor och 2:o icke vara undantagne ifrån skyldigheten af åtalets lagliga bevisning. Mig synes ock, att då Herr Lagmannen åberopat andre skäl till ådagaläggande af hans anmärknings rigtighet, Herr Lagmannen icke haft nödigt, att ingå i denna digression, som, ehuru smickrande den än må vara för Herr Friherre Mannerheim, han må hända sjelf icke gillar.

Vid de öfriga skälen, hvaribland förekommer, att då lagen förordnat, det verkliga dråpare och andra grofva missgärningsmän skola genast häktas, har den icke sagt, att hvar och en, som för sådan missgerning angifves eller för delaktighet deri misstänkes, skall genast undergå samma öde som sjelfva missgärningsmannen, får jag först anmärka, att ordet *verkliga* icke finnes i lagen, och således icke eller bordt i Herr Lagmannens uprepande af lagens ord få plats. Dernäst utber jag mig att få fråga Herr Lagmannen: när den tidpunkt är förhand, då lagens stadgande i 1 Cap. 2 §. Straff-balken, att dråpare och andra grofva missgärningsmän böra genast å färska gerning gripas, och föreskriften för Landshöfdingarne att tillse, det de som med våld och orätt umgå allvarligen straffas, må sättas i verkställighet? Om, efter Herr Lagmannens tanka, ingen på angifvelse och misstankar får häktas; så följer deraf, att hvarje missgerningsman, som med misstankar i hvad grad som helst vore besvärad, bör lemnas på fri fot. Derigenom sättes han i tillfälle att hölja spåren till sin brottslighet, och jemväl att begifva sig på flykten. Att deretter företaga ransakning skulle tjena till intet, då den ensam eller hufvudsakligen brottslige ej mera kunde inställas till förhör och de öfrige dels icke voro kände, dels fått tid att bereda sig till det illfärdiga nekande, som i våra dagar så allmänt utmärker de grofsta brottslingar, af hvilka ingen börjar med att an-

gifva sig sjelf. Vid så beskaffade omständigheter skulle, så vidt jag kan inse, ofvannämnde lagar aldrig kunna verkställas, och huru vådelig vore en sådan tolkning vid alla de tillfällen, då större stölder eller rån skett och den brottslige, ehuru både angifven och misstänkt, ej vore skyldig att försvara sig utur fängelset, utan ägde all tid och beqvämlighet att sätta både sig och sitt rof i säkerhet. De åberopade lagarne stå likväl ännu i all sin kraft oförändrade och hafva allt hittills opåtalt blifvit så verkställde, som i förevarande mål skett. De kunna icke eller umbäras, om lugn, ordning och säkerhet i samhället skall vidmagthållas. Allt detta är Herr Lagmannen mer än väl bekant, och likväl yrkar Herr Lagmannen, att jag felat emot lag, då jag häktat åtskillige personer, som för utförande, medvetande och delagtighet i ett och samma brott af gröfsta art varit angifne och misstänkte samt på en gång bordt derföre undergå ransakning. Är då i dessa fall den angifnes och med skäl misstänktes rätt att ungå allt det tilltal och det fängslande, som för sådant ändamål är i gröfre brottmål af nöden, större än samhällets, att för det lidna våldet njuta upprättelse; eller bör icke pröfningen, huruvida han olagligen blifvit häktad, bero af den omständighet, huruvida det angifna brottet verkeligen timat och skälig anledning till misstanka om hans brottslighet ägt rum eller icke? Denna åtskillnad har Herr Lagmannen icke gjort i fråga om Anders Anderssons, hans hustrus och husfolks inmanande i häkte. Herr Lagmannen förklarar, att de icke voro missgerningsmän, den stund arresterings-orderne emot dem utfärdades; men om denna anmärkning galler, så hade icke ens Petter Andersson bordt häktas, ty ehuru han vid inträdet i häktet genast bekände på sig sjelf och andra; var han dock ej att anse såsom missgerningsman, innan han dertill blifvit lagligen förvunnen och dömd, emedan icke ens hans egna bekännelse, utan omständigheter, som den styrka, gör tillfyllest för hans fällande. Ändteligen tillägger Herr Lagmannen, att lagens menig och afsigt i åberopade paragraph ej synes kunna vara någon annan, än att det skall på ett eller annat sätt vara säkert eller åtminstone med bindande omständigheter göras sannolikt, att den, som gripes eller i häkte sättes, verkligen är dråpare eller annan grof missgerningsman, hvilket här icke inträffat.

De förbehåll, Herr Lagmannen härutinnan gjort, äro icke i lagen bestämde och påkalla följakteligen icke ansvar för underlåtet iakttagande deraf. Hvad afseende lagen gör å angifvelse, allmänt rykte och skälig misstanka, visar 4 Cap. 1 § Rättegångs-Balken, hvaraf jemförelsen följakteligen här torde böra gälla, då någon annan lämpeligen icke är att åberopa. Skall det på ett eller annat sätt vara säkert eller med bindande omständigheter göras sannolikt, att den, hvars häktande kommer i fråga, är grof missgerningsman, hvilken föreskrift likväl måste vara att anses, såsom i högsta måtto obestämd; så måste sådant, särdeles i de fall, då den verkeligt brottslige nekar, bero af ransakning, och då kan icke gripandet och häktandet äga rum, innan han för rätta ställes. Skulle åter denna ransakning till den fullständighet, som vederborde, verkställas af Konungens Befallningshafvande, så vore detta förfarande långt utom de vanliga formerna och med Konungens Befallningshafvandes öfrige göromål oförenligt; Häktandet under tiden vore i alla fall oundvikeligt. Det återstår då icke något annat begrepp att fatta om lagens mening i förenämnde rum, än den som allt hittills varit allmänneligen, så vidt mig veterligt är, an-

tagen och följd, att då grof missgerning skett och banemannen är okänd, Konungens Befallningshafvandes åliggande är, att vidtaga all möjelig omsorg till den brottsliges upptäckande, och att, då skälig misstanka emot någon yppas, honom genast häkta och för rätta ställa. Skall åter, såsom Herr Lagmannen påstår, rykte och misstanka, äfven då de beledsagas af egna bekännelser, ej göra tillfyllest för den brottsliges häktande; då, äfvensom om häktandet bör af de i Herr Lagmannens föregående yttrande upräknade obestämde villkor bero: lärer ock de här åberopade lagar ej mer kunna till efterrättelse och verkställighet tjena, samt följakteligen böra, till förekommande af deras fortfarande användande, uphäfvas, hvilket dock af Kongl. Maj:t och Riksens Ständer lärer bero.

Emedlertid bör jag anmärka, att dröjsmålet med ransakningens företagande ej lärer kunna tillskrifvas mig. Den 25 April inbragtes i häktet Anders Andersson och hans hustru, som, den 20:de eller samma dag Petter Andersson ankom, blefvo af honom för medvetande af morden och delaktighet i rånsbrottet angifne. Den 26 April inkom rapporten om hustru Anna Andersdotters upgift af det från Helsingholmen borttagne godsets förvaringsställe samt anvisning på Anna Andersdotters och Pigan Anna Cajsas närmare kännedom deraf. Den 29 April afgick ordres om deras hitförande samt ransakning efter det upgifne godset, och den 6 Maji anmodades, genom bref, Domaren i orten om ransakningens företagande, änskönt svar om verkställigheten af orderne den 29 April då ej ännu ankommit: och, i anseende till Pehr Anderssons flere gånger förändrade upgifter om stället, där hustru Blombergs döda kropp borde eftersökas, Läkare-besiktning å liket icke eller förr än den 12:te Maji kunnat förrättas.

Herr Lagmannen har bestridt min upgift, att under ransakningen ej blifvit yrkadt, det pinliga medel ägt rum, förr än i slutet af Maji månad. Kraften af den bevisning, Herr Lagmannen i detta afseende anfört, synes mig något svår att förstå. Att upgiften är sann, måste likväl vara desto mera obestrideligt, som Herr Lagmannen sjelf nyss förut fästat upmärksamhet därvid, att ransakning ej företogs förr än den 25:te Maji, hvilket ock med verkliga förhållandet instämmer. Förr än ransakning började har någon anmälan om pinliga medels användande icke hos mig, och mig vetterligen icke eller å något annat ställe, blifvit anmäld. Jag tryggade mig vid den så ofta vanliga anmälan, som af Fångvaktmästaren den 20 April, om Petter Anderssons genast vid inträde i häktet gjorde upgift af sitt brott och sine medbrottslige, till Lands-Cantzliet ingafs. I detta ögonblick voro förmodeligen icke några pinlige medel använde, jag vet åtminstone icke att klagan deröfver blifvit förd, och riktigheten af Petters upgift borde följaktligen af mig anses ibland de starkare skäl till de angifnes häktande, som någonsin kunna förekomma.

Att denna upgift verkligen var gjord den 20 April, sätter Herr Lagmannen, oaktadt hvad jag i förklaringen derom bestämdt anfört, likväl ännu i fråga. Rapporten, på hvilken orderne om Anders Anderssons och Anna Andersdotters häktande följde, varder till mera visso härhos i bestyrkt afskrift bifogad.

I fråga om de, angående Anna Andersdotters och Pigan Anna Cajsa Svensdotters häktande samt ransakning på Granhatten, efter det från Helsingholmen ditkomne gods, den 29 April 1819 gifne ordres, har jag hufvudsakligen icke något att tillägga, hvad min förklaring rörande detta ämne innehåller. Herr Lagmannen anser såsom ett

förhastande, att rapporten af Grönberg den 26 April, hvilken till nyssnämnde ordres föranledde, blef, utan efterfrågan om rapportens sannfärdighet, antagen för rigtig och lagd till grund för det derå följde beslut. Jag medger, att det så kan synas; och visserligen är äfven det sannt, att många och bastande göromål, som den tiden mig ålågo, lemnade föga rum för den undersökning i detta ämne, som Herr Lagmannen funnit af nöden; men en mångårig erfarenhet af det förhållande, som med häktade, för gröfre brott angifne personer, så snart de i hufvudstadens häkten inträda, vanligen förekommer, gaf ej ringaste anledning att tvifla på den angifne rapportens riktighet, enär aldrig tillförene någon oriktighet hos Grönberg i desse ämnen sig visat; och jag är nu, som då, af den öfvertygelse, att rapportens sannfärdighet, genom undersökning derom, blifvit destomera bekräftad, som den åberopade andra personers intygande, om hvad derutinnan omförmältes. Hvad Herr Lagmannen i öfrigt rörande detta ämne anmärkt, är redan af mig utredt och tillräckligen förklaradt; jag bör likväl tillägga, att enär det med flickan Annas och Pigan Anna Cajsas häktande åsyftade ändamål, som var att förekomma det från Helsingholmen rånade godsets skingring, fordrade skyndsamhet, jag icke insåg något skäl att lemna på fri fot dessa personer, hvilkas angifne brottslighet innefattade så mycken sannolikhet och var af urbota natur; men att, då de ej anlände till häktet förr än den 10 Maji och ransakningen började den 25 derpåföljande, icke en hel månad, utan allenast 14 dagar deremellan förflutit.

Att man, utan att vara våldsverkare, kan göra sig skyldig att träda i häkte, och att blotta delagtigheten i enkel stöld, kan dertill föranleda, lärer icke kunna bestridas. Om mina reflexioner rörande det allmännas eller hela samhällets rätt, såsom Herr Lagmannen sig yttrat, ej höra till ämnet, så hade icke eller Herr Lagmannen bordt lemna rum för samma anmärkning å min sida, i anseende till den uppgift, Herr Lagmannen meddelt, huru jag efter hans åsigter bordt handla. Jag har, för min embetes förvaltning, instruction och lag att följa. Då mina åtgärder i mål, som bero af laga pröfning och dom, klandras, och jag anfört de grunder, jag i den åtalte handlingen följt, tillhör det åklagaren att visa, det jag från gifven föreskrift och allmänt bruk afvikit. Att öka eller förklara dessa föreskrifter, anser jag utom gränsen af åklagarens embete. Efter Herr Lagmannens mening är det med samhällsordningen och det helas rätt mer öfverensstämmande, att en medborgare förlorar, genom stöld eller rån, hela den egendom, hvarå hans välfärd beror, än att, sedan brottet blifvit förövadt och angifvelse skett mot de personer, som hafva egendomen i vård, ransakning efter samma egendom hos dem anställes och de tagas i förvar, intill dess de i laga ordning vinna sin frihet åter. Jag har sett, att detta är opinionen i en eller annan tidning, en eller annan ströskrift från trycket; men jag tror icke, att de som af samhället lönas, för att vårda dess gemensamma angelägenheter, äro berättigade, att antaga samma grundsatser, hvarigenom, så vidt jag förstår, brott och missgerninger skola mera ökas, än minskas, samt deras upptäckt och bestraffning, hvilket jag anser vara brottmåls-lagarnas förnämsta ögnamärke, till den grad försvåras, att all lag slutligen blir öfverflödig.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Neapel. Eburn underrättelsen om Palermos öfvergång icke bekräftat sig, synes dock Neapolitanska partiet allt mer vinna öfverhand på Sicilien. D. 29 Aug. hade Öfverste Costa intågat i den genast för oafhängigheten ifriga staden Caltagirone, sedan Palermitanerne och deras anhängare aflägsnat sig. Stadens och landskapets invånare afväpnades. "Detta skedde," säger en Neapolitansk tidning, "innan Gen. Fl. Pepe kom till Sicilien; man kan således hoppas, att han ej kommer att behöfva alla sina stridskrafter, för att bringa ordning och lugn, till och med i Palermo." Denna General är bekant för sina fälttåg i Spanien och Norden, och utmärkte sig vid återtåget från Moskow och öfvergången öfver Beresina. Provisoriska Regerings-juntan i Palermo är uplöst och två skrå-föreständare (åldermän), hvaribland den ene af ganska låg härkomst, stå i spetsen för ärenderna. Hvarthän Costa, på sitt tåg genom ön, kommer, finner han den gunstigaste mottagning. Imedlertid berättas öfver Frankrike, att Trapani ännu belägrades af Palermitanerna och att Palermos garnison tagit tjenst i S. Cataldos armée.

Främmande magters tänkesätt mot Neapel börjar allt mer framträda i ljuset. Den nya Neapolitanska Ministern i Turin har icke fått företräde hos Konungen, icke ens aflemna bref från sin Konung och Kronprins till Hertiginnan af Genevois. Vid en diplomatisk måltid i Rom, som Franska Ministern gaf, blefvo de afskedade Spanska och Neapolitanska Ministrarne bjudna, men icke deras efterträdare. Någon ting bestämdt lärer imedlertid icke komma att af de allierade magterna beslutas öfver Neapel, förr än de allmänna conferencerna ägt rum, hvilka nu tros komma att hållas i Wien. "Men det parti, som då tages, är lätt att gissa," säger Moniteuren. Kejsarn af Ryssland har underrättat Wienska hofvet, att H. M. icke före d. 20 dennes kan infinna sig på congressen. Franska regeringen berättas vara färdig att förklara sig mot Neapel och sammandraga en observations-corps i sydöstra Frankrike.

En resande, som, efter nio månaders frånvaro, nu återsett Neapel, har, till sin förvåning, funnit allt vida mer regleradt och lugnt, än han någonsin vågat hoppas. Aldrig har policen, utan olägenhet för den stilla medborgaren, varit bättre handhafd än nu; aldrig har bland pöbeln funnits mindre excesser. Parlaments-valen hafva skett med stor ordning och hast; och de valde äro för talenter och redlighet allmänt högaktade män. — Reguliera armeen består af 50,000 man, 90,000 gammal national-beväring och 100,000 nya Legionärer, som nu med största ifver organiseras öfver hela riket. Hvar och en från 21 till 40 år, utan åtskillnad af rang och stånd, träder i tjenstgöring. Vid September månads slut hade man således 240,000 man på benen, alla med största ifver öfvade i vapen.

Spanien. Den Kungliga kungörelsen om Jesuiternas uphäfvande är daterad d. 17 Aug. och bjuder, att de skola återvända, hvar för sig, till sina församlingar och njuta 1500 realers pension. — Första artikeln af lagen om majoraterna gick igenom, efter tre dagars öfverläggning, d. 14 Sept. med 128 röster mot 24, och innehåller, att "alla Majorater, Fideicommisser, Patronater och hvarje annat slags substituerad egendom äro uphäfna och räknas till fri egendom." Detta beslut hade icke Cadiz'ska Cortes vågat taga, och nu kommer således i Spanien icke att finnas annan än fri och säljbar egendom, så vida Konungen icke nekar sin sanction, då verkställigheten upskjutes åtminstone till nästa session. De öfriga artiklarne af förslaget discuterades lifligt, dagarna derefter; flera återförvistes till utskottet, några återtogos. — Tacksägelser äro beslutna till de provisoriska Junterna i Madrid, S. Fernando, Coruna m. fl.; äfvensom allmän och ovilkorlig amnesti för de ultra-marinska provincerna.

Öfra Italien. I Kyrkostaten rustas och värfvas ifrigt. Lugnet i Rom bibehålles genom starka patruller. — Österrikiska arméen är fördelad i tre corpser, hvaraf den ena (26,000 man) står i Venetianska gebietet, den andra (24,000) i Lombardiet. Regeringen skall hafva tillbjudit den hel. Fadren några truppar, till lugnets bibehållande i Dess stater, hvilket dock Hans Helighet sägs hafva undanbedt sig. — Utlandingarne i Rom, Neapel o. s. v. göra inga anstalter till afresa: tvärtom berättas, att de där varande Engelsman bereda sig till vinter-sejouren, det basta de kunna. Det sitges till och med, att Ryska familjer sökt creditbref på Neapel.

Från Rom berättas af en resande, att, vid religiösa högtidligheter där, utländingar af alla trosbekännelser, men i synnerhet Engelsmän företrädesvis for infödda katholiker, få inträde. Nyss förre sistl. Långfredag frågade Pasquino sin van Marforio (två vanliga masquer, till pöbelns förlustelse under carnavalen). "Hvart skall du hän bror, svartklädd och med värja?" Marforio: "Till Sixtinska kapellet, att höra Miserere." Pasq.: "Du går för-

gifves; Schweitzergardet skall afvisa dig och påf- jiga cavaliererna skola icke lemna dig inträde." Marf.: "Var icke rädd för det; nog kommer jag in, ty jag blef kättare i går."

Portugal. Från Lissabon berättas, af d. 13 Sept., att Gr. Barbacenas truppar förklarat sig för Patrioterna och att de öfrige visade benägenhet der till. Kongl. Regeringen hade updragit Portugisiska agenten i London att söka ett lån hos Brittiska regeringen, men att i ingen händelse emottaga något vapnadt biträde till sjös eller lands. Allt hvad sist berättades om Gr. Amarantes öfvergång till patrioterna o. s. v. har bekräftat sig. — Porto Juntans, Garnisonens och tidningarnas framställningar till Kongl. Regeringen och nationen måla, i en mästerlig stil, alla landets fordna lidanden och de styrandes orättvisa. — Två officerare hafva, såsom regeringens i Lissabon spioner, blifvit attappade och af Juntan tillbakaskickade, med tillsägelse att berätta allt hvad de sett.

England. Vid Lord Mayors-valet i London d. 29 Sept., blef af de två sökande (Aldermännen Thorpe och Waithman), den förre vald. Waitman och James Williams äro valde till Sheriffer. Vid det tillfället uplästes för Borgerskapet Drottningens svar på dess address. Samlingen aflopp icke utan buller och gräl med (den gamla) Lord Mayoren.

Bergamis syster, Grefvinnan Oldi, har, i sällskap med Drottningens Lif-Medicus Doct. Persico, afrest från Majland.

På Kron- och Ankar-källaren skulle hållas en så kallad national-måltid, till firande af borgerliga frihetens triumf i Spanien, Neapel, Sicilien och Portugal. Subscribenternas antal troddes blifva ganska stort. Stewards deputationen, som åtföljer City's address till Drottningen, kommer, på återvägen derifrån, äfven till kalaset.

Frankrike. Hertiginnan af Berry är d. 29 Sept. förlöst med en Prins, som befinner sig väl och heter Hert. af Bordeaux.

Vid arméen är all halfårs permission upphäfven. Alla officerare på half sold skola mönstras; flere af dem tros få Ludvigskorset. — Gen. Lauriston (hvilken troddes blifva Marskalk) har i Bretagne gjort allt, för att försäkra sig om truppernas trohet. De 13 dubbel sold, i synnerhet gardernas. Legionerne recruteras.

Det är högst sannolikt, att Furst Talleyrand går in i Ministèren. Han har redan upvaktat Kongliga familjen.

Doct. Pariset har sökt och fått afsked ur Censur-commissionen, och det försäkras, att Angier önskar detsamma, äfvensom det är svårt att finna litterateurer, som gerna inträda deruti. Angående Talleyrands inträde i Ministèren, anser man hans egna tankar tvifvelaktiga. Väl underrättadt folk tro imedlertid, att svårigheter utrikes ifrån torde mera förtjena afseende, än de svårigheter, han sjelf kan komma att göra.

Pairerne ransaka och arrestera. Banquierer Officerare, Studenter o. s. v. införas dagligen.

Öfver Nederland berättas, att i Frankrike kommit befallning till alla legioner, att icke mer antaga några recruter, då legionerne redan äro starkare än budgetten innehåller. Det tyckes, att i sednare tider en mängd soldater blifvit antagne, såsom volontärer och suppleanter, hvilka befordrat rymning och upstudsighet mot regeringen; och det talas om en sträng undersökning om den nu i tjenst varande Franska militärens upförande och tänkesätt, för att afskeda dem, som icke förtjena förtroende.

Tyskland. Många af de för demagogische Umtriebe arresterade hafva blifvit frigifna. Jahns fängelse är i så måtto mildradt, att han får fritt vandra hvar han vill omkring Colberg; han måste dock bo där, tills hans dom fallit. Mühlenfels har blifvit frigifven, och berättelsen om hans vansinnighet lärer vara ogrundad.

Stockholm. I Bref till Kammar-Collegium af d. 7 i sistl. månad hade Kongl. Maj:t befallt bemälte Collegium att inom åtta dagar i underd. förklara sig öfver orsaken, hvarföre Coll. ända till d. 19 sistl. Junii fördröjt afgifvande af ett d. 30 Mars 1814 i nåder infordradt utlåtande öfver afl. Secreterarens i Tabell-Commissionen, Cantzli-Rådet H. Nicanders förslag till en förändrad indelning af Socknar, Härader, Fögderier, Prosterier m. m. i Riket. Collegium hade, i underd. Skrifvelse af d. 18 sistl. månad, anmält dessa orsaker, bestående däruti, att de tre Province Contor; till hvilkas utlåtande nämnde förslag blifvit öfverlemnadt, icke inkommit dermed förr än d. 5 sistl. Junii, oaktadt flera påminnelser; att de, ifrån år 1809, för de täta Riksdagarnas skull ökade göromålen icke satt Coll. i tillfälle att, så skyndsamt som det önskat, lemna den handläggning, hvarje mål fordrat; att Contoren af samma orsaker varit uptagne; att tvänne Kammar-Råd, under nämnde tid, nästan beständigt varit af sjukdom hindrade, hvarigenom en Province-Kammererare måst någon tid begnas till föredragning, att Kam-

mereraren i Första Province-Contoret, på hvars utarbetning målet från början berott, varit och ännu är sjuk; att den ledamot, åt hvilken föredragningen af de så kallade allmänna målen är updragen, varit nyttjad till andra Rikets angelägenheter. Då, i anledning häraf, flera mål måst hvila, har Coll. urskilt, hvilka mål som tarfvade skyndsam handläggning, och ansett i fråga varande förslag, ibland andra vigtiga ärender, utan olägenhet kunna tåla något upskof. D. 28 Sept. har Kongl. Maj:t i nåder låtit sig föredragas denna förklaring, och väl funnit, att Collegii göromål i senare tider betydligt vuxit; men Kongl. Maj:t har likväl, särdeles i afseende på ett mål af den vigtigare beskaffenhet, som det nu i fråga varande, med skäl förväntat, att så väl de under Coll. lydande Contor, förr än efter en så lång tids förlopp, till Coll. inkommit med deras utlåtande, som äfven att Coll. åt en sådan Contorens underlåtenhet i detta fall lemnat mera upmärksamhet, än som nu skett. Då Kongl. Maj:t sålunda icke kunnat godkänna de af Coll. upgifna anledningar till uppehållet med afgifvande af det i fråga varande utlåtandet; har Kongl. Maj:t i nåder anbefallt Coll. att förehålla Province-Contoren deras af Coll. hittintills upgifna embetsförsummelse, med förständigande att hädanefter, vid ansvar, noggrant sina skyldigheter iakttaga; och gör sig Kongl. Maj:t tillika förvissad, att Coll. för framtiden ej mindre håller behörig hand deröfver, att de under Coll. lydande tjänstemän sina åligganden vederbörligen fullgöra, än ock att Coll. sjelft sina embetspligter med det nit, den drift och den noggrannhet upfyller, som allmän och enskild rätt skräfver. — Tillika har Kongl. Maj:t befallt, att de så kallade allmänna målen blifva handlagde med den skyndsamhet, som med målens beskaffenhet står att förena, och att ett särskildt Diarium föres deröfver; och bör Presidenten, genom tidt och ofta skeende granskningar af detta Diarium, hålla särskild noga hand deröfver, att dessa mål blifva utan obehörigt uppehåll befordrade, den må af Coll. eller andre embetsverk bero.

Som hos Kongl. Maj:t i underd. blifvit anmäldt, att, ehuru Kongl. Maj:t i Nådige Bref till Kammar-Collegium af den 27 April 1812 och den 17 Junii 1813 befallt, att de återstående bytesmålen med all möjlig skyndsamhet skulle af Collegio till utredning och afgörande befordras, samma måls handläggning likväl med långsamhet skall framskridit och nu efter 8 års förlopp, en betydlig del deraf vara oafgjord; äfven som Kongl. Maj:t inhämtat, att den i sistnämnde Nådiga Bref af den 17 Junii 1813 Kammar-Collegium tillika gifne Nådiga befallning, att inom fem år derefter till Kongl. Maj:t inkomma med en förteckning på de hemman, som då ännu kunde för bytesbrister häfta, så inrättad och granskad, att dervid äfven bestämdt kunde förklaras, att några flere hemman, än de då i berörde förteckning införde icke vore uti bytesmål graverade, icke blifvit af Collegio fullgjord eller orsakerne dertill för Kongl. Maj:t upgifne; alltså har Kongl. Maj:t funnit nödigt att, i bref af d. 28 Sept., anbefalla Dess Justitiæ Cantzlers-Embete, att om rätta förhållandet härmed samt om anledningen, hvarföre nämnde förteckning icke blifvit af Coll. i underdånighet insänd, ofördröjligen göra sig underrättadt och med fullständig berättelse derom till Kongl. Maj:t inkomma, samt i anledning deraf sig i underdånighet yttra, så väl huru Col. må anses sitt åliggande i förevarande ämne hafva fullgjort, som ock hvad åtgärd, till befordrande af de ännu återstående bytesmålens snara afslutande, lämpligen må kunna vidtagas.

Ofta har man hört talas om enighet vid val, dock knappast någon större än den, som för ett par veckor tillbaka visade sig vid ett prestval i Småland. Församlingen hade förgäfves sökt att få fjerde man på förslaget; och då valet inföll, afgafs ingen enda röst, utan vallängden blef full af Absens.

Nära Halmstad är gjordt ett fynd af en mängd gamla silfvermynt, en del bättre en del sämre. Sednare sorten, hvarpå endast synas oformliga figurer och streck, som icke uplysa, till hvad land eller tid mynten hört, utgör 20 ℔ i vigt; den sednare, som består af ganska rara, hittills (utom ett) i mynt-cabinettet saknade, Engelska och Nederländska mynt från 13:de och 14:de seklarna, utgör 23 lod. Fyndet låg ½ aln djupt, under två stenrös, den bättre sorten under det ena, den sämre under det andra. Huru myntet varit förvaradt, kunde icke upptäckas; troligtvis hade det dock legat i träskrin, emedan där fanns en upprutten tradbit och ett jernstycke, som tycktes vara lemning efter ett lås.

Sedan d. 9 till och med d. 14 October är på Metallvågen här, dels utelareradt, dels under lastning lagdt circa 6,200 Skeppund.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 84. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 19 October.

Sine ira, studio et metu.

LAGFARENHET.

(Forts. fr. N:o 83).

Om, såsom Herr Lagmannen förklarat, jag mycket misstagit mig om rätta meningen af hvad Herr Lagmannen anmärkt i fråga om ransakan å Torpet Granhatten efter godset från Helsingholmen; så har Herr Lagmannen ej mindre misstagit sig om tydeliga innehållet af min deröfver afgifne förklaring. Det var, säger Herr Lagmannen, icke i den häktade brottslingens, utan i hans föräldrars hemvist, som den åtalte visitationen anbefalltes och verkställdes. Något annat har icke eller jag sagt; mina ord i förklaringen äro, att jag ej hade i min förmåga, att fatta och med begrepp om lämplighet eller olämpeligt, rimligt eller orimligt, förena att 52 Cap. Missg. Balken kunde lämpas till Konungens Befallningshafvande, som, på gifven anledning af en redan häktad brottsling, i dennes hemvist låter efterspana, hvad utur mördad mans bo blifvit af hans baneman bortfördt. Af denna recite är ju ganska klart, att jag med den redan häktade brottslingen mente den nämnde mördarens moder, som, på grund af Sonens angifvelse, redan var till häktet inbragt och sjelf gifvit anledning, huru det från Helsingholmen komne gods skulle i hennes hemvist på Granhatten igenfinnas. Anders Andersson och hans hustru, säger Herr Lagmannen, voro icke med någon brottslighet graverade. Icke med mer, än deras sons uppgift, om medvetandet af mordet och emottagande af det stulna eller röfvade godset, samt hustruns anvisning, huru det kunde återfås. Herr Lagmannen anser detta gravamen för oskuld och jag för stark anledning till misstanka om brott. Till hvad min förklaring i detta ämne vidare innehåller har jag ej något att lägga. Den utreder äfven, att den tillvitelse, Herr Lagmannen gjort mig, att hafva å Herr Lagmannens anmärkning i denna punkt satt stämpel af orimlig och olämplig, saknar behörig grund. Denna tillvitelse bör således vara förhastad.

Angående Vaktmästaren Grönbergs rapport af den 26 April, har jag redan här ofvan afgifvit det yttrande, som innefattar svar å hvad Herr Lagmannen äfven på detta ställe derom anmärkt.

Ehvad Herr Lagmannen af sin Förmans remiss hämtat skäl eller icke till anmärkning deröfver, att jag nyttjat Länsmannen Röösgren till tjenstgöring inom ett annat district, än hans vanliga, tror likväl jag, att detta är ett ämne, hvarmed Herr Lagmannen icke bordt Kongl. Hof-Rätten besvära. Då Herr Lagmannen fortfar att yrka, det Länsmännen inom Stockholms Län böra nyttjas till tjenstgöring

inom bestämda district, fortfar ock jag att påstå, det Herr Lagmannen desto mindre bordt inlåta sig i något yttrande häröfver, som Herr Lagmannen ej känner, med hvad vilkor de äro antagne och huru deras förordnanden äro lydande, ej eller äger att att mig något härutinnan föreskrifva. Har Herr Lagmannen rätt, så måste jag hafva orätt, och tvertom. Vid så beskaffadt förhållande anser jag mig föranlåten, att fullfölja den anmärkning jag i förklaringen gjort emot Herr Lagmannens behörighet att härutinnan föra talan. Jag anhåller alltså i ödmjukhet, det Högloft. Kongl. Hof-Rätten täcktes meddela sitt utlåtande, rörande denna stridighet, och förklara, huruvida enär frågan är af alldeles oeconomisk natur, att den af ingen stadgad Lag eller annan gifven föreskrift beror, utan endast och allenast ankommer på mitt enskilda godtfinnande och de åtgärder, som af mig antingen redan blifvit tagne eller hädanefter kunna anses nödige och nyttige att vidtagas, intilldess Konungen i Nåder behagat derom annorlunda förordna, Högloft. Kongl. Hof-Rättens Advocat-Fiscals-Embete lagligen ägt sträcka sitt åtal till hvad härutinnan förekommit.

Att Röösgrens förrättning icke kom så skyndsamt till verkställighet, som påräknadt var, bevisar endast vanskligheten af menskliga calculer och att han, likasom Herr Lagmannen och många andra, kan i sina göromål mötas af oförutsedda hinder. Det bevisar likväl icke, att denna förrättning, i vanlig ordning anbefalld Kronobetjeningen i Sjuhundra Härad, derigenom hade blifvit hastigare företagen och fulländad.

Rörande det anmärkta å Smedjegården med en del af de här ofvannämnde arrestanter hållne förhör, hvilket Lands-Secreteraren verkställt, har Herr Lagmannen ansett obefogenheten deraf erkänd.

Underteknad Lands-Secreterare tror sig hafva i den förut afgifne förklaringen noga uptagit och fullständigt besvarat allt hvad Herr Lagmannen i detta ämne till utredande framställt, så att icke något återstått, genom hvars förbigående Herr Lagmannen kunnat taga sig anledning till ofvannämnde slutföljd. Jag kan också, för min del, destomindre ingå i ett så beskaffadt erkännande, som jag derigenom skulle medgifva en inskränkning af den rätt Konungens Befallningshafvande efter Lag äger, att både kalla och förhöra hvem som häldst, hvars förklaring han finner nödigt att äska. Genom det i frågavarande förhöret blef ej eller något ingrepp gjordt i Domaremagtens rättigheter; och då en fängslad person, i något af de under Konungens Befallningshafvande lydande häkten, begär att varda hörd, kan lagen icke ens hafva haft för afsigt att sådant förbjuda. Icke okunnig derom, att en brottsligs inför Konungens Befallningshafvande gjorde bekännelser kunna, likasom de, hvilka inför Domaren afgifvas, sedermera återkallas, har jag ej deraf funnit något hinder att afhöra och skrifteligen författa, hvad ifrågavarande personer hade att andraga. Något beslut blef vid detta tillfälle icke fattadt. Till egenskapen deraf kan en föreställning, en påminnelse att tala sanning icke hänföras; och deraf lärer äfven följa, att Landskammererarens frånvaro vid detta tillfälle, då Konungens Befallningshafvande sjelf ej var tillstädes, icke är någon anmärkning underkastad. Att dröjsmål med Domarens handläggning vid målet af detta förhör upkom, kan icke sägas, ehvad detsamma då redan var till Domstolen öfverlemnadt, eller icke, och minst i förra fallet.

I öfrigt har, i anledning af Herr Lag-

mannens nu afgifne sluteliga yttrande, underteknad Lands-Secreterare ej annat att påminna, än att mitt anförande, det Krono-Fogden Öllers åberopade rapport af den 18:de April 1819 icke till Konungens Befallningshafvande ankommit, ej kan vara vederlagd deraf, att Öller inför Högloll. Kongl. Hof-Rätten den 10 sistledne November företedt en afskrift af det Concept, han hos sig förvarat, till en, må hända afsänd, men dock aldrig till Lands-Cancelliet framkommen, expedition.

Hvad nu angår det påstående om ansvar, hvarmed Herr Lagmannen slutat sin åtgärd i detta mål; så föranlåtes jag först erindra, att Herr Lagmannens här ytterligare gjorde anmärkning, att Petter Andersson, som, vid hans gripande i orten, skall inför Kronofogden Öller nekat sig hafva någon medbrottslig, icke efter ankomsten till Länshäktet gjort någon förändrad upgift, är stridande emot hvad både uti min förra förklaring och jemväl nu blifvit anmält, angående den bestämda angifvelse, som uti närlagde rapport innefattas, och till orderne om Torparen Anders Anderssons och hans hustrus häktande föranledt; i följd hvaraf, och med stöd af hvad jag i öfrigt till försvar af mina åtgärder andragit, jag destomindre anser mig kunna lagligen tillvitas att, hvarken af förhastande eller missledt nit, hafva öfverskridit lag, derå grundad långvariga praxis, eller den mitt embete tillhörande myndighet, som domaren, hvilken tillhört pröfva hvad emot de häktade personer förekommit, fällt Anders Andersson och hans hustru till urbota ansvar, samt hvad Anna Andersdotter och pigan Anna Cajsa beträffar, desse, jemte Anders Andersson och dess hustru, från första urtima Tinget till Länshäktet likaledes återkommit, och något Domarens förordnande om de sistnämndes lösgifvande från fängelse, förr än sedan målet vid ett ytterligare urtima Ting förevarit, Konungens Befallningshafvande icke blifvit kungjordt.

Vid hvilket förhållande, det visar sig ostridigt, att de beslut, som angående dessa personers häktande förut ågådt, jemväl blifvit såsom behörigen grundade af Domaren antagne och fullföljde; äfvensom jag, i hvad Lands-Secreteraren enskildt rörer, med honom instämmer deruti, att det anmärkte förhöret, som, ej efter hvad Herr Lagmannen Laurin, utan laga anledning, anfördt, blifvit till rättfärdigande af någon Konungens Befallningshafvandes föregående åtgärd anställdt, icke må såsom obehörigt, eller ledande till ransakningens uppehåll anses; och är det på dessa grunder jag tillförser mig, att Advocat-Fiscals-Embetets härutinnan gjorde påstående varder till alla delar ogilladt. Stockholm å Lands-Cancelliet den 15:de Maji 1820.

DAN. EDELCREUTZ.

A. R. v. SYDOW.

(Forts. e. a. g.)

Till Brefskrifvaren i Allmänna Journalen.

Man ser, min Herre, att Ni ej är *advokat.* Tvertom hatar Ni advokaturen; och Ni tyckes hafva skäl dertill. Så länge man sjelf kan vara lycklig i denna väg, behöfver man ej hata dem, som blanda sig i yrket. Ser man åter sitt anseende genom tidernas omvexling sjunka; då händer det, att man börjar fördöma sjelfva yrket; då kunna vi få höra till och med en advokat skrika mot advokaturen.

Utan tvifvel har likväl Ni, m. H., helt andra skäl till er ifver. Jag skulle tro ett deribland vara det stora allmänna skälet, som bragt så mången att svärja öfver de

lagklokas krångel och knep — det, att man är för litet bevandrad med de lagar, hvarefter desse måste handla och icke tänker sig sina afsigter utsatta för så mycket hinder, som ligga i lagarna. Vi äga nu t. ex. en lag, som är grundlag och kallas Tryckfrihets-förordning. Den, som är advokat (om man nemligen dermed förstår en lagkunnig), kan ej undgå att veta, att i denna lag finnes ett sådant stadgande: *Utgifvare af dagblad och periodiska skrifter vare alltid, i afseende på ansvaret, ansedde såsom författare.* Men när man vet detta; så kan man omöjligen, med Er, lägga någon till last, att han "farit ut mot "utgifvaren af ett blad, för hvad han meddelar," ehuru *uttryckligen* han ock må göra det "*såsom blott referent inför allmänheten.*" När man fruktar att blifva slagen på fingrarne för denna grad af okunnighet i lagen och ej dess mindre vill vara, ehuru icke advokat, likväl granskare och bestraffare i juridiska ämnen; så kan man icke älska dem, som känna lagen, än mindre blottställa sig för misstankan att tillhöra deras klass, som borde känna den, ja till och med svårligen undvika att hata lagen sjelf.

Jag kan icke påstå, att det skulle vara mig oangenämt, om jag finge den befattning eller det fullmäktigskap, Ni omtalar, att emot Allmänna Journalens utgifvare föra talan för den smädelse, han låtit Er kungöra. Ty jag är icke nog *liberal*, att tro det vara lofgifvet eller en vinst för tryckfriheten, att medborgares och embetsmäns *integritet* lättsinnigt behandlas, att man ostraffadt grimacerar öfver dem, såsom de der jagat rättvisans Gudinna åt öknen o. s. v. Jag tror således, att jag temligen väl skulle komma ut med att föra en ansvars-talan emot er utgifvare — ja, jag vågar gissa, att om jag finge förordnande dertill, han icke skulle komma ostraffad ifrån sin förgripelse. Vore jag en af Herr Halls domare; så skulle jag på eget bevåg stämma honom, i den fulla förtröstan, att han ej kunde undgå att göra mig offentlig afbön.

Då, om Ni följde med er utgifvare, att biträda honom i rättegången och låta åskådare, liksom rättvisan, *betrakta med bindel för ögonen* (?) ej blott Er utan ock er sak, skulle vi komma att närmare utreda, huru detta *om* bör rätteligen förstås, som skall frälsa Er från straffet för alla tillvitelser mot Herr Halls Domare. Som nu emedlertid "*verba valent ut numeri*;" så har jag tagit edra ord, efter hvad jag funnit dem värda; och deras verkliga halt blir säkert destomera ostridig i hvarje läsares ögon, ju mer man ser Er draga baklänges för tillämpningen af dessa ord, ju mindre Ni vågar Er fram med öppna anklagelser mot dem, Ni vill svärta. Härigenom tror Ni Er naturligtvis ej kunna beskyllas att träda i denne *advokats* fotspar, *som gjort vår tryckfrihet den största skada.* Härmed kan Ni omöjligen åsyfta någon *ensidig publicitet*, någon *ensidig opinion*. Det var icke så, som den store smädeskrifvaren for fram, den tid han nemligen gjorde verklig skada med sin lagbundenhet — jag talar ej om den tid, då han, kollrande af raseri, berusad af sin framgång, började förakta alla undanflykter, upphörde att tala genom *om* och returera för hvarje tillämpning, men också derföre såg sin bana snöpligt slutad, blef på en gång oskadlig och föll, ett varnande exempel. Vill man likna honom, m. H., i något annat än hans fall; så får man icke genast i början bortlägga den försigtighet, som så länge uppehöll honom.

Efter mitt omdöme (märk, m. H., efter *mitt*, som likväl icke berättigar mig

att yttra någon ting förgripligt, och ej heller blefve giltigare derigenom, att det vore blott *mitt* och instämde med ingen annans) kan jag omöjligen med heder inlata mig i strid om en dom, som jag icke känner, eller framlägga för allmänheten kritiker öfver ett arbete, som ej kommit under allmänhetens ögon. Som utgifvaren af detta blad tillåtit mig förklara, att han är af samma tanka; så har Ni ej misskännt honom, då Ni "icke velat falla honom besvärlig med er replik." Hvad Ni, med Allmänna Journalens utgifvare, "på liberalitetens och publicitetens vägnar," finner Er värdigt, blir för er räkning — och för denne utgifvares. Om Ni en gång, erkännande hederns fordran och uppfyllande den, så vidt den ännu kan uppfyllas, besörjer tryckning af den dom, Ni offentligen klandrat, eller Ni dertill tvingas genom ett åtal; så skall jag söka att göra mig reda för, hvad Ni klandrat. Om jag då, lika med Er, finner den något klandervärdt och jag företager mig att offentligen yttra mig deröfver; så skall jeg likväl göra det på ett helt annat sätt, än det Ni behagat välja. Jag skall säga parter och domare rena sanningen, så vidt jag förstår. Om jag säger något, som innefattar en svår tillvitelse, för att låta af läsaren tillämpas på den ene eller andre; så skall jag ej bäfva att se den i ansigtet, som det angår, ej fegt förskansa mig bakom ett *om*, för att låta hela tillvitelsens tyngd falla på den smädade och ingen ansvarighet på mig.

Om *jag icke affekterar äran att helsas för liberal*; så kommer det ej deraf, att jag icke vill vara det eller att jag icke tror mig i sjelfva verket vara det, men endast deraf, att jag icke vet, om deri ligger någon ära. Kan hon vinnas genom en så liten förtjenst; visserligen tilldömer jag mig henne då. Men vet Ni, hvad jag snarare skulle anse för en förtjenst, för ett anspråk på ära? Det är en viss naturlig fiendtelighet, en viss antipathi hos alla dem, som hata liberaliteten i alla sina gerningar och allt sitt väsende, men vid vissa utomordentliga tillfällen sätta sig till att skråla i hennes namn för enskilda afsigter. Dessas otidighet, när jag någon gång kommer i strid med dem, har för mig ett otroligt behag. Jag läser den hvarje gång ett vittnesbörd, att jag icke glömt skaldens förmaning: *sök dagligt mer förtjent af deras ilska blifva.* Och hvarje gång jag ser utgifvaren af Stockholms Courier på samma sätt handteras, lyckönskar jag honom att kunna njuta deraf på samma sätt. Den, som bestrider honom hans karakter af liberal, har sjelf stämplat sin liberalitet; och den sak, man försvarar med förnekande af en så uppenbar, så allment vitsordad sanning, har derigenom en icke mindre tydligt stämplad syftning, utan afseende på den större eller mindre laglighet, hvarpå dess försvar möjligen må kunna stödjas.

Att utgifvaren af detta blad förlåter Er att hafva ställt er artikel direkt till honom, derpå bör Ni ej tvifla. Han känner säkert det ställe i Tryckfrihets-Förordningen, som jag här ofvan citerat. Ehvad han för öfrigt skulle hafva utmärkt sitt stycke såsom *insändt* eller icke; så skulle det hos Er ej hafva hulpit honom — hos Er, som förklarar det "*komma på ett ut*, "hvad taktik han nyttjat eller *tillåtit* att "nyttjas i sin artikel." Det är endast när frågan gäller Allmänna Journalen, som Ni ser en skillnad imellan hvad redaktörn skrifver sjelf och hvad han meddelar såsom blott *referent* inför allmänheten.

Förlåt nu, Ni sjelf, om icke min utgifvare tål nog motsägelser i sitt eget blad. Tilläfventyrs är han alldeles oöfvad i konsten att skrifva för begge parterna och ännu

na rättvisan i alla mål likgiltig, endast fördelarne värda att förtäktas. Han har gjort sig till en, lag att sjelf kungöra alla de motsägelser, som erbjudas honom och han ej kan vederlägga; och derigenom tror han sig hafva gjort nog för sitt anspråk på oväld. Den stund, han skulle upplåta sitt blad till en tummelplats åt alla meningar, allt käbbel, allt smädligt och förgripligt ofog, skulle han dock snart ej mer se sig i stånd att uppfylla de kunders önskningar, hvilka försäge honom med dylik *liberalitet.*

Brefskrifvarens vedersakare
Smädelsens fiende.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Neapel. De nya parlaments-deputerade för provincen omkring hufvudstaden äro. Marin-Capitainen Bausan, Gen Major Begani (han som försvarade Gaeta), Cardinal Firrao, Presten Pellicia, Melchior Delfico, Advocaterne Borni och Ruggeri, Riddare Galdi, Köpmannen Ces, Ginostons.

Wienska Kabinettet har till Neapelska hofvet afgifvit en officiel note af d. 1 Sept., med förklaring öfver orsakerna till rustningarna i Italien, hvilka ej skolat hafva annat ändamål än att bibehålla lugnet i Lombardo-Venetianska riket och friden på hela halfön. Neap. regeringen har imedlertid utskrifvit öfver hela riket en requisition på hästar och mulåsnor. Tidningarna gifva uttryckligen tillkänna, att ett fiendtligt anfall befaras. Riksföreståndaren har gifvit Öfvergeneralen tillkänna, att H. K. H:s Gemål åtagit sig att sjelf brodera fanor åt de tappra 64 militär-bataljonerna. — Dock skickar Österrike till Neapel en Minister (Gr. v. Bombelles, f. d. Österrikisk Min. i Dresden). Däremot berättas från München, att som hofvet där förnummit, det Neap. hofvet ämnar sända en Minister dit, så har befallning afgått till gränserna att icke släppa honom inom Baierska rikets område. En Neap. Officer, som ankommit till Stuttgart, för att inhemta upplysningar om rustningarna i Tyskland, har fått befallning att inom 24 timmar lemna Würtembergska staterna; och då han icke fick verkställa sin föresats att resa öfver Tyrolen, emedan Österrikiska och Baierska Ministrarne nekade att påskrifva hans pass, måste han resa öfver Frankrike.

D. 12 Sept. blefvo flera Neapolitaner och en utländing häktade och öfverlemnade åt domstolarne. De äro anklagade för en sammansvärjning mot allmänna lugnet. — Boktryckarne hafva fått befallning att ingen ting trycka utan allmänna Säkerhets embetets censur.

På Sicilien synes föga återstå att göra, innan hela ön underkastat sig sig förening med Neapel. Gen. Fl. Pepe hade d. 6 Sept. ankommit till Messina med sin Generalstab och begifvit sig följande dagen till Melazzo, för att bryta upp mot Palermo. Öfverste Costa, med den division, som intagit Caltagirone, hade d. 5 inryckt i Caltanisetta och följande dagen slagit en Palermitansk corps af 1000 man Infanteri och 200 Cavalleri, då 150 man stupade och hela artilleriet (4 kanoner) togs. D. 8 ämnade han angripa S Cataldo. Palermitanerne försvarade sig då ännu i Ficarra i Valle di Messina i Valle di Catania innehade de Bronte. Af senare datum berättas dock, att Palermo föreslagit förening, med vilkor att Sicilien till Parlamentet sänder lika många deputerade som Neapel; hvilket också anses nödvändigt, om ön skall få njuta sin fri- och rättigheter och icke behandlas såsom lydprovince, då stridiga nationaltänkesätt bildat sig i båda dessa riken och Sicilien alltid måste öfverröstas i parlamentet, i fall dess deputerade äro i så ringa antal mot de öfriga.

Det säges, att f. d. Neap. Ministern i Wien Furst Ruffo, ämnar bivista congressen i Troppau.

Spanien. Mera sann och högsint liberalitet, ljusare åsigter och renare nit har ingen lagstiftande magt någonsin visat, än de Spanska Cortes nu. Icke blott Spaniens egna angelägenheter handhafvas så, att på dessa få månader flere felaktiga författningar blifvit rättade och flera goda vidtagne, än hvad man trott decennier behöfva att uträtta; äfven menskligheten i allmänhet och främlingen hafva funnit de ädlaste förespråkare i Spanska folkets ombud. De hafva till öfverläggning uptagit och tros otvifvelaktigt antaga (enligt några underrättelser hafva de redan antagit) ett af ... vero gjordt förslag, att Spanien skall vara en okränkbar fristad för alla utländska personer och egendom, och att äfven i krig inga repressalier skola äga rum. "Det är våra representanter," heter det, "som först införa denna förädlande grundsats i Europeiska folkrätten."

Genom ett Kungligt decret hafva Biskoparne förlorat en rättighet, som de, efter Inquisitionens

uplösning, tillvällat sig, att med straff belägga vissa skrifters utgifvande, läsning eller införande. — Hr. Vittorica, som bestridde majoraters fullkomliga afskaffande genast, ansåg dem dock icke nödvändiga för adelns och thronens upprätthållande, såsom mången kunde påstå, för att göra Cortes misstänkta att vilja förstöra monarkien. Andra artikeln af förslaget om Majoraterna antogs d. 15 Sept. enligt följande, af M. de la Rosa föreslagna redaction: "de nuvarande ägare af de upbaßda majoraterna kunna fritt disponera hälften af den dit hörande egendom; den andra hälften kunna, efter deras död, deras omedelbara arfvingar lika fritt disponera. D. 16 antogos 3, 4, 5 och 6 Art. af förslaget; 7 och 8 art. återtog utskottet; 9 art. antogs och innehåller, att kyrkor, kloster, andeliga corporationer och, med ett ord, sådana stiftelser, som kallas död hand, kunna icke förvärfva fast egendom. Sedan äfven 10 art. var antagen, återlemnades förslaget till utskottet att å nyo redigeras. Detta har sedermera skett och förslaget är definitift antaget; men ryktet förmäler, att Konungen ock på för första gången skall använda sitt veto. — De andelige egendomarne (klostren) äro uphäfna och deras besittningar hemfalla nationen, till betalande af dess skuld. Sanchos motion om Tiggare-munkarnes (Frayles) reform är discuterad; Cortes tyckas vilja antaga utskottets project.

Klubbarne eller de så kallade patriotiska sällskaperna äro förbjudna öfver hela Spanien. Underrättelserna från flera provincer hafva påskyndat detta beslut, som redan på förhand var verkställdt i Sevilla af Gen. Odonoju och i Valencia af Xefe politico. De ultra liberale knota förfärligt. Samma Cortes-beslut innehåller dock, att hvarje Spanjor äger yttra sig om statssaker, då han icke bryter emot lagarne; men att sammankomster, till öfverläggningar, icke få hållas, om de icke, såsom i England, äro auctoriserade af en ortens auctoritet. -- Cortes hafva beslutit, att Afrancesados återfå fullkomlig medborgare-rätt och all sin egendom.

Gouverneuren i Cadiz, D. Cayet. Valdez, är nämnd till Krigsminister.

Portugal. D. 15 Sept. har Lissabon förklarat sig för den constitutionella saken. Den dagen firades årligen, såsom Portugals befrielsedag och en allmän mönstring med trupperna hölls. Nu hade Regeringen icke vågat anbefalla någon sådan; ty hvar man visste, att hvad som skett i Porto, skulle då äfven gå för sig i hufvudstaden. Befallningen till trupperna att, på nationalhögtiden, hålla sig inne upprörde sinnena och påskyndade utbrottet. Kl. 5 e. m. uttågade ett, af sin Qvartermästare intalt och af sin Öfverste-Löjtnant anfördt, regimente ur sin Kasern upp på stora Rocio-torget, med föresats att, i fall företaget misslyckades, stöta till Porto-trupparne. Men alla väntade endast första teknet. Regimentets rop: "Lefve constitutionen! Lefve Konungen!" uprepades mångtusendfallt af folket, och snart hade hela garnisonen förenat sig med regimentet. Soldater och folk fordrade fram Juiz do Povo (Folks-domaren) som i långliga tider endast ägt skuggen af sin magt och representation. Han kom, och folket lät genom honom nämna en ny regering, bestående af den allmänt vördade Biskop Freyre, som två gånger undanbedt sig Patriarkatet, ö verbefälhafvaren för Cavalleriet Grefve de S. Payo, Geniegeneralen Azedo, som var ur tjänst, Grefve Penafiel, Gen. Major Rezende (den förste, som fordrade fram Juiz do Povo), samt Hr. Braancamp d. y. en af de rikaste och mest älskade medborgare, måg till Napoleons Adjutant de Narbonne. Staden illuminerades genast; lugnet var fullkomligt; folkets klokhet och moderation exemplariska; ingen enda människa förolämpades det ringaste; alla ärender gå sin jemna gång. Intet skepp släpptes ur hamnen och de nya till Brasilien ämnade gallionerne blifva qvar i Portugal. Engelsmannen togo ingen del i revolutionen. (och det säges, att många inskeppat sin egendom, för att sända den till England). Befallningar afgingo genast till citadellet att skjuta Kongl. salut; till Gr. Barbacena att göra halt med sina truppar tills ytterligare ordres; till Regeringen i Porto, till nord-arméen o. s. v. Öfverskriften på den officiella tidning, som genast utkom och utförligt berättar dessa händelser, är: "Lefve Kon. Johan VI! Kongl. Braganziska husets dynasti! Vår heliga religion! Cortes, som skola upgöra vår nya constitution!" Underrättelser öfver Spanien innehålla, att Porto-Juntan intågat i Lissabon, där den genast förenat sig med den där utnämnde.

Tyska blad innehålla följande om de gamla Portugisiska Cortes: De tre ståndens medel-commission utnämndes af Konungen, af hvilken den ensam berodde. Den bestod blott af adelsmän. Endast vid den nuvarande regeringen hafva medlemmar af tredje ståndet fått inträde. Det är dock anmärkningsvärdt, att provisoriska juntan i Porto har medlemmar af Adeln, Presterskapet, Universiteterna, köpmänner och landtmän. År 1808 vid Franska trupparnas inbrott taltes om att sammankalla landets Notables, för att på satt och

vis utrycka nationens önskningar och, så mycket som möjligt, sätta sig emot den då varande Franska regeringens sönderstycknings-planer. Men denna församling visade oförmodadt så djerfva och tillika så kloka afsigter, talte så högt om fädernesland och constitution, att Marskalk Junot förvånades. Folks-chefen i Lissabon (Juiz do Povo) afgaf ett memorial om nationens behof, om dess rättigheter och de institutioner, hon fordrade. Genast uplöstes församlingen; några Doctorer från Coimbra fingo befallning att lemna staden, och militär-regeringen herskade ensam.

Frankrike. Tidningarne äro fulla af berättelser om den nya Hertigen af Bordeaux och de granntåter, som i anledning af hans födelse blifvit sagda. Det är märkeligt, att han icke heter Louis; utan Henry Charles Ferdinand Marie Dieudonné d'Artois, Duc de Bordeaux, petit fils de France. Konungen har sagt: "detta är en ny Henric;" och allt hvad som om honom säges och med honom företages, refererar sig till Henric IV. Han kallas på förhand Henric V.

I anledning af Prinsens födelse, torde, till sinnenas lugnande och partiernas närmande till hvarandra, många arresterade blifva försatta i frihet. För hvardera af de på d. 29 Sept. födda gossar äro i sparbanken deponerade 200 Francs. Deras ammor betalas för en månad ur Kongl Skattkammaren. Tjugu för skuld bysatta personer utlösas.

England. Inga färskare nyheter derifrån, än af d. 30 Sept. Engelska posten, som kunnat komma sistl. Söndag, hade ännu i går icke kommit. Enligt Tyska tidningar kommo d. 28 tre depecher från London till Dover; efter den sista afgick ett fartyg, för att, som det sades, hämta Grefvinnan Oldi och 16 andra vittnen för Drottningen. Samma dag hade 12 paketbåtar ankommit med passagerare, hvaribland Lord Ellenborough, hvilka ville vara tillbaka i London till d. 3 dennes. Flera väntades. — Grefvinnan Oldi hade d. 28 i Boulogne väntat på underrättelser; men oförmodadt kom en Italiensk Öfverste med bref från Paris, hvarpå hon, med 5 eller 6 andra vittnen, återvände till Paris. D. 29 lärer hon dock hafva varit åter i Boulogne.

Under 1812 och de båda följande åren hade Lord Valentia rest på kusten af Abyssinien och Melinda, för att åt England söka nya handels-etablissementer uti ruinerna af Portugisiska väldet. Alla ankarplatsar och hamnar äro redan besatta af Engelsmänner. Ingången till Röda hafvet är nu tillstängd genom den befästade ön Socotora. Persiska viken är på samma sätt stängd, hon beskyddas af Engelska batterier och etablissementer äro gjorda på de vid dess norra kust belägna öar. Dessa öar togos år 1816 i besittning af Engelsmännen, under förevändning, att de icke funnos på någon i England graverad charta, ehuru de förut varit occuperade af Portugiserna.

Tyskland. Storhertigdömet Darmstadts andra Ståndskammare har, såsom bekant är, beslutat sina sessioners offentlighet och underställt sitt beslut Storhertigens sanction. Denna är nu meddelad, och hvarje deputerad får för hvarje session en inträdes-billet, med förbindelse att företrädesvis lemna den till personer från sitt district.

Polen. Landtbådens kammare vid Riksdagen har hållit något litet tal med sin Marskalk (Tåleman), som yrkade pretocollernas justering.

Amerika. Hela Konungariket Santa Fé var, enligt sista underrättelserna (början af Augusti), i insurgenternas våld, utom städerne Cartagena och S:ta Marta, med en del af provincen. Montillo, med en styrka af 2600 man, hade sitt högqvarter i Turbaco, och hans förposter vore ganska nära Cartagena, som var med yttersta omsorg befästadt. En depeche gick från Kongl. Gouverneuren i Cartagena Gen. de Torres till Montillo, med anbud för denna att gå i Spansk tjänst, med bibehållande af sin rang. Montillo svarade, att han ämnade genast belägra staden; ville Gouverneuren ge sig, så skulle han sedan underhandla.

Turkiet. Fästningen Prevesa har, efter tvi dagars strid, gifvit sig d. 23 Aug. och Alis son, Veli, frivilligt öfverlemnat sig åt commendanten för Turkiska flottan. Äfven Bergslottet Sul gaf sig; hela Epirus underkastade sig frivilligt; Parga föll och commendanten, Alis brorson, flydde till Storherrens nåd. Säkert lärer vara, att Ali velat fly och sändt agenter till Italien, hvilka där deponerat penningar och dyrbarheter. Hans flotta skall hafva gifvit sig och Turkarna inrykt i Janina. Länge torde Ali icke kunna försvara sig och sina 25 mill. piaster.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 85. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 23 October.

Sine ira, studio et metu.

LAGFARENHET.

(Forts. fr. N:o 84).

Ödmjukt Embets-Memorial.

Högloft. Kongl. Hof-Rätten har behagat lemna mig del af den förklaring, som Herr Landshöfdingen, tillförordnade Öfver-Ståthållaren och Commendeuren Friherre Edelcreutz och Herr Lands-Secreteraren von Sydow gemensamt afgifvit öfver mitt sednare Embets-Memorial af den 12:te sistlidne April, i målet angående Torparen Anders Anderssons i Granhatten, hans hustrus och husfolks arresterande, med mera; hvilken förklaring går derpå ut, att allt hvad jag, i anledning af Herr Justitiæ-Ombudsmannens remiss, emot Landshöfdinge-Embetets förfarande i detta mål har anmärkt, skall vara mindre befogadt; att Herr Landshöfdingens och Lands-Secreterarens klandrade åtgärder och beslut voro rättmätiga och grundade på lagarnes vanliga tillämpning, och att förthy det af mig gjorda ansvars-påstående borde till alla delar ogillas.

Mycket kunde väl, i anledning af berörde förklaring, anföras och vidare utvecklas; men jag bör ej förlänga skriftvexlingen och uppehålla målets slut. Jag har andragit grunderna för min Embetestalan; Herr Friherren och Landshöfdingen samt Herr Lands-Secreteraren hafva sökt att dessa grunder vederlägga och sina åtgärder försvara: målet är således utredt och ankommer nu på Domarens pröfning.

En enda påminnelse finner jag dock böra tilläggas.

Herr Landshöfdingen Friherre Edelcreutz har i förklaringen yttrat, det jag skall mera utaf främmande inflytelse, än af egen drift, emot Herr Landshöfdingen rigtat Advocat-Fiscals-Embetets stränghet. Detta omdöme kan jag icke vidkännas eller medgifva. Jag har nu, såsom alltid, sökt följa lag och rätt, och icke känt annan driffjäder än embets-pligten. För främmande inflytelser har jag ej eller, hvarken på ena eller andra sidan af saken, varit blottställd.

Det måste gifvas en laglig medelväg emellan allt för mycket och allt för litet; emellan det öfverdrifna i påstående och anspråket på fullkomlig ansvarslöshet. Denna medelväg tror jag mig hafva träffat, genom det påstående jag i detta mål afgifvit, grundadt på en lag, som innehåller 3:ne bestraffnings-grader, nemligen penninge-böter, suspension på viss tid, och embetsförlust, *efter omständigheterna*, sådane som qvalificera graden af den vårdslöshet eller det oförstånd, lagen här förutsätter såsom grund för embetsfelet; (ty att det här blifvit begånget upsåteliga, af hat

och illvilja, eller för vänskap, eller muto och vinning, dertill har ingen anledning förekommit); hvilka omständigheter det allt-så tillhör domaren, men ej actor, att pröfva och deraf beroende ansvars-graden bestämma: på en lag, hvarefter Konungens Befallningshafvandes embetsbrott, lika som domares, skola bedömmas, och som ofta, under min långa embets-tid, blifvit lämpad till de slag af embetes fel, hvilka till art och egenskap mer afvikit ifrån egenskapen af *orätt dom*, än det nu i fråga varande, som består i lagstridiga beslut om personers häktande samt ransakan i deras hus och således äger likhet med orätt dom eller utslag.

Om påståendet gillas, följer deraf, att de felaktige embetsmännen äfven skola skadan ersätta; det är blott beloppet af denna ersättning, som jag, efter enskildta parternes förbehåll, lemnat till deras eget utförande. Stockholm den 3 Junii 1820.

E. P. LAURIN.

Att förestående afskrift är lika lydande med det uti Kongl. Svea Hof-Rätts Advocat-Fiscals-Contoir förvarade concept-memorial, betygar

J. E. JERSTRÖM.
Cancellist i Kongl. Svea Hof-Rätt och Amanuens i Advocat-Fiscals-Contoret.

(Forts. e. a. g.)

Om examina och akademisk upfostran för embetsmän.

(Forts. från N:o 82.)

Man har skämtat öfver det fordom under den så kallade frihets-tiden existerande påbudet, att acta publica (grundlagarna) skulle läsas på gymnasierna. Man har haft rätt att finna detta orimligt, emedan gymnasierna äro inrättade för de egentliga vetenskapernas elementer, men man har haft orätt, om man sträckt sitt skämt till hela den vetenskapliga undervisnings-tiden. Det är en blygd att se ynglingar, utexaminerade från akademierna, färdiga att inträda i Rikets tjänst, ja kanske redan anställda dervid, icke känna det ringaste af rikets heligt besvurna grundlagar, basen för alla andra lagar och för medborgares frihet, ja ofta okunniga om hvad dessa grundlagar heta, kanske hvad grundlag betyder. Hvad skulle man säga, om man finge höra lärda män, genom sin ställning i samhället färdige att blifva nationens representanter, tro, att t. ex. Konungen i sitt Statsråd afdömer vanliga rättegångar. Sådant kan dock inträffa, ty den akademiska pröfningen hindrar det icke; och man kan således på förhand taga för afgjordt, att det inträffar, utan att några exempel anföras.

Dessa medborgerliga kunskaper tror man det vara tid nog att förvärfva, då man kommer på en plats, der deras användande är *ålagdt*. Staten kommer således att äga en särskild kast, som ensam innehar dessa kunskaper. Men huru ägas de äfven af dessa privilegierade? Huru ofta har man icke hos högt upsatta embetsmän försport den gröfsta okunnighet i statshushållning, finance-lära, grundlagar o. s. v.? Huru ofta hafva ej gamla trosartiklar och fördomar gällt i stället för sannt raisonnement?

Att menniskor, för hvilka tiden och bildningen äro främmande, icke kunna upfylla tidens kraf, sådant är naturligt. I stället för beläsenhet och vana eller förmåga att tänka i juridiska eller ekonomiska ämnen, få de inpräglade trosläror, dem de icke äga nog logik att pröfva, utan på hvilka de aflägga tro- och huldhets-ed, samma gång då de aflägga den för Konungen. Inkastade i ett Collegium eller så kal-

ladt verk, insupa de dess mögliga grundsatser, hvilka gått i arf sekler igenom. Den, som sjelf icke tänkt och icke vet, hvad andra tänkt, han måste haka sig fast vid satser, som drifvas af äldre och förmän, dem han skall betrakta såsom orakel. Desse hafva fått sin vishet på samma sätt; och det är således lätt förklaradt, hvarföre dylika inrättningar aldrig följa tiden, utan stadna på den punkt, der man först ställde dem. Hela vår förvända politik, i afseende på handel, näringar och all inre ekonomi, har sin rot i denna ruttnade massa af Collegii-vishet, hvilken inträngt i hvarje springa af statsbyggnaden, såsom ohyra i ett gammalt trädhus, och är lika svår att utrota som den. I Collegier kan man conservera missfoster i tankans verld, likasom missfoster i den animaliska conserveras i spiritus vini.

Endast genom en dylik tanklös routine och råhet kan man förklara den abominabla fräckhet, hvarmed orätt och våld så ofta försvaras. Man vill t. ex. icke begripa lagen efter dess bokstaf, utan efter den gamla slentrianen. Har en gammal vana lärt, att det eller det missbruket går an, ehuru det må vara rakt stridande mot lagen; så öfvas det och försvaras, och man skrattar åt de narrar, som vilja ifra för den enkla rättvisan. Har det en gång blifvit vedertaget att t. ex. utleta brott genom tortur, så anse de okunniga menniskorna sådant för ett oundgängligt ransakningssätt. Man må bevisa dem med logik, att det är lika onyttigt som grymt; — de begripa icke, om ett raisonnement är logiskt riktigt eller icke. Man må säga dem, att länder finnas, der lugn och säkerhet bibehållas utan tortur, utan olaga arresteringar; man må predika detta, så mycket man behagar — de tro det icke; och man måste nästan förlåta dem, om de, som sjelfve ingen ting veta, misstro en annans uppgifter. Alldeles så är det med skråväsende, med skogshushållning, med handelstvång &c. &c. &c.

Råheten och oförmågan att tänka (jemte ett från dessa källor alltid flytande högmod) äro således oftare orsaken till våld, förtryck o. s. v. än någon naturlig grymhet eller förvändhet i anlag.

Äfven så går det med dylika menniskor, då de skola filosofera och politicera, om huru det *bör vara* inrättadt i en stat. Allt hvad som går utom de gamla compendierna och collegierna, allt hvad som endast kan begripas, genom ett fullkomligt lossande från gamla, af informatorer och tanter inpräglade grundsatser, allt det är naturligtvis falskt. — Men hur skall man bete sig, om man vill vederlägga? Jo, då tager man sig först en ömklig ton, skränar om *angifvelser*, om majestätets förolämpande &c. — Hjelper då icke ens detta, utan spefåglarne bevisa, att de handlat efter lag; så samlar man all sin lärdom, påminner sig hvad som står i Wåhlins handbok i Svenska historien och andra symboliska böcker, kastar fram vissa vinkar om nyhetskrämeri, om vådan af förändringar i det bestående, emedan man icke känner, huru andra författningar kunna lyckas, (och deri har man fullkomligt rätt, NB. med den lilla påminnelse, att, om man sjelf icke känner, måste man dock icke antaga, att samma okunnighet nödvändigt vidlådar alla).

Härvid kan man icke underlåta några betraktelser öfver den strid, som redan flere år varat och ännu räcker, angående den så kallade ministerial-styrelsen. Utan att begripa, hvad detta vill säga, ger man sig på att raisonnera derom. Man vill synas bäfva för en ökad magt i Ministrars händer; man förskräckes för den tanken, att

de skulle "ej blott råda, utan äfven besluta och verkställa, att de för sin tjenstetid borde vara regenter, att de borde äga bureauer (hvilket de nemligen nu äga), att Collegierna borde uphöra" m. m. Man frågar, om någon tror, att Ministrarnes "absoluta inflytande på Regentens handlingar är en nödvändig grundsats för hvarje monarkisk constitution, om det ej vore möjligt, att en sådan kunde upfylla samhällets föremål, utan ett så beskaffadt inflytande."

Om man nu ville svara en sådan raisonneur med skäl, hemtade ur logik och erfarenhet; så frägar han blott: "är Ni så väl initierad i främmande länders statistik, att Ni känner deras statsförattningars öfvervigt emot vår ligga i samma inflytande?" På denna fråga kan naturligtvis ingen tung svaras, då man icke kan vädja till frågarens egen kunskap. Visst kunde man svara, att Ministrar just äro absoluta, då de beslut, hvartill de råda, icke äro granskning underkastade; men att de, i fall Majestätet anses ovidrördt af hvarje sådan granskning, äro i sina handlingar lika litet absoluta, som hvarje annan embetsman eller privat. Ty det är en sats, som i alla evigheter skall bestå, att ingen monark på jorden finnes, som kan känna eller hinna genomtränga en tiondedel af alla de mål, som afgöras, under hans namn. Inflytande måste således utöfvas af någon — och denne är Minister, eller också är den, som bär Minister-namnet, en absolut nolla — och detta blyges hvar och en, till och med en dylik frågare, att förklara för önskansvärdt. Ministrars inflytande är således nödvändigt. — Men åter invänder frågaren: "Konungen är styrd af Ministrarne, desse af lycksökare, favoriter och mäträsser, samt landet af de sistnämnde vexelvis." — Vacker compliment åt Ministrar! Den är dock olyckligtvis sann — men likväl (hvilket länder till efterrättelse för den, som icke känner historien) inträffar detta just *då*, när Monarken *synes göra* allt sjelf (ty om hans karakter är sådan, att han kan styras af dylika ministrar, utan att lyssna till folkets vitsord öfver dem, då kan man taga för gifvet, att han skall låta dem styra, ehuru oinskränkt magt han ock sjelf måtte äga). Att gifva Ministrar *absolut* inflytelse (hvilket, enligt frågarens logik, är det samma som inflytelse med ansvarighet) skulle således vara att öppna vägen för lycksökare, favoriter, mäträsser? — Så raisonnerar man imedlertid, och rodnar icke. Vederläggning, den strängaste vederläggning biter icke, utan de gamla raisonnementerna updukas å nyo, så ofta man kommer att röra vid ämnet. Ett sådant förfarande kan hafva sin rot lika mycket i oärlighet, som i okunnighet; men funnes ej den sednare, så hade dock blygseln icke så svårt för inträde; ty den, som sjelf vet något, föreställer sig lättare, att andra veta något — och den, som föreställer sig det, han vågar icke trotsa sunda förnuftet med förgrofva logiska eller historiska feltag. Man bör icke hoppas att med hela verldens och seklernas erfarenhet imponera på dylika raisonneurer. Förgafves säger man dem: se på de stater, som hafva sann constitutionel frihet; där finnas Ministrar med hvad Ni kallar absolut inflytande på Monarken, och på dem har åter nationen inflytande. Detta kan nationen deremot icke hafva på sådana Ministrar, för hvilka det är möjligt att i tysthet hviska Monarkens öron fulla med råd till lagstridiga handlingar, och sedan befria sig från ansvar, genom en särskild mening i ett protocoll. Det är, bland alla constitutionella stater, endast här i Sverige, som en Minister kan existera, om han ock dagligen öfveröstas af sina kamrater och

befalles att underskrifva beslut, dem han aldrig erkänt, kanske aldrig känt. — Sådant må man säga, och hänvisa till de grundsatser, hvarpå t. ex. Engelska, Franska, Nederländska, Spanska friheten hvilar. Hvad angår detta allt en dylik frågare? Han drager fram sitt historiska lärdoms-förråd och hittar i något historiskt compendium det gamla utslitna infallet: *Ja-herre*, som uplans under striden mellan Konungar och Aristocrater, upstufvades, såsom en synnerlig läckerhet, då Gustaf III störtade riksdags-aristocratien, men alldeles förlorat sin imponerande kraft, sedan frågan om sann frihet i monarkier begynt allmänt undersökas, allvarsamt undersökas och få en splitter ny form, som aldrig förr varit anad. Nu skulle *Jaherre* möjligtvis kunna komma att betyda den, som lyssnar till *nationens* högt yttrade önskan. Den som, i sådant fall, ville blygas för namnet, ville äga en *vilja* och sätta den mot allmänna rösten, den skulle verkeligen icke arbeta för sin enslighet.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Portugal. Den nya regeringen har låtit en ledamot af den gamla afresa till Rio Janeiro, för att aflägga räkenskap för allt. Underrättelsen om Gr. Amarantes öfvergång till det constitutionella partiet var ogrundad; han öfvergaf sina truppar, då de förklarade sig derför, och for till Coruna, för att, som det tros, segla till Brasilien.

Spanien. I Murcia är uptäckt en sammangaddning af munkar och prester, hos hvilka fanns en hop vansinniga proclamationer. Äfven några lekmän äro häktade. — Thom. Odonoju, Generalens bror, har blifvit Gouverneur i Cadiz.

Vid debatterne om Spaniens förklarande för helig fristad för främlingar, fordrade Isturiz uplysning om en tractat, som, enligt hvad han sade sig veta, fins under namn af heliga alliancen. Ministrarne kände ingen sådan tractat. — Den föreslagna lagen antogs; åtminstone till stor del. Ömsesidig utlefverering in subsidium juris äger endast rum om mördare, tjufvar och mordbrännare. — Så snart Jesuiterna voro uphäfne, tillslötos deras skolor och skolebarnen hemförlofvades.

Neapel. Arméen completteras med största lätthet: afskedade anmäla sig hopvis till tjenstgöring och frivilliga corpser upsättas i mängd. Enthusiasmen och förtroendet äro stora. — Äfven Österrikiska arméen i Italien förstärkes. — Att censur blef införd, är ogrundadt; endast ett, rätt förståndigt, boktryckeri-reglemente är utfärdadt. Ingen af de Neapolitanska Cardinalerne i Rom har förmått sig att besvärja constitutionen.

I den delen af Sicilien, som är Neapel tillgifven, håller man på med parlaments-valen.

England. D. 17 dennes voro redan 26 à 30 vittnen för Drottningen ankomna till London. D. 2 tog hon emot 13 addresser, hvaribland en från personer af båda könen i London, med 100 000 underskrifter. Den framlemnades af Hobhouse. Alla Drottningens Advocater hade redan ankommit till staden och Hen. Maj:t hade lemnat företräde åt 20 Italienare.

D. 3 sammanträdde Öfverhuset kl. 10, och först framlades af Grefve Liverpool en brefvexling, i afseende på Bankiéren Mariettis i Mailand bekanta skrifvelse till sin son. Lord Darnley gjorde, men återtog, en motion om framläggande af alla hittills gjorda utgifter i afseende på Drottningens rättegång. Hennes ombud företrädde och Brougham begynte det länge väntade och märkvärdiga försvaret. "Ingen annan consideration, sade han, än styrkan af min öfvertygelse om rättvisan af Hennes Maj:ts sak, inger mig någon fruktan, att jag skall ofullkomligt nyttja medlen till dess försvar och försvaga en annars oomkullstötlig sak. Den tanke, som plågar mig, är, att min svaghet vid upfyllandet af min vigtiga pligt nu först ställer sjelfva saken i tvifvelsmål och ådrager mig millioner mina landsmäns ovilja, hvilkas ögon nu äro riktade på oss och hvilka skola tillskrifva mig allt, hvad som kunde brista Hennes Maj:t i fullkomlig framgång, emot min och hennes väntan. Sålunda, i enlighet med detta tänkesätt och misstroende mina egna krafter, utförer jag mitt svåra kall, med så uprörd själ, att jag knapt kan hålla mina sinnen nog samlade. Kanhända förutser jag äfven, ehuru på afstånd, att jag, före rättegångens slut, torde vara tvungen att börja en marche, som, efter mångas tanka, icke kan stå tillsammans med en trogen undersåtes loyalitet. — I veten, att Primsessan Ca-

rolina af Braunschweig först kom hit 1795, en nära anförvandt af Kongl. huset, regerande monarkens systerdotter, Prinsens af Wales cousine, tamligen nära arfvinge till detta Rikets krona. Från denna epok öfvergår jag genast till hennes afresa från England 1814, och är glad att, åtminstone för det närvarande, kunna det; dock måste jag stadna ett ögonblick, för att trygga mig för det kommande. Jag försäkrar, att anklagelsen mot Drottningen, så som den nu är bevisad, icke allenast icke fordrar en undersökning om Hennes Gemåls upförande, utan till ock med ålägger mig tystnad deröfver; jag försäkrar än ytterligare, att jag, om så ej vore, icke skulle tiga. Då jag för det närvarande afhåller mig att anföra facta, hvarom jag är underrättad, förbehåller jag mig rättigheten att göra bruk deraf, såsom mig tillhöriga materialier; och om händelser, för hvilka hvarje sak är utsatt, fordrade, att jag skulle ändra mitt beslut, skulle icke blott jag, utan ock den yngsta advocat bland oss, icke betänka sig att göra sin pligt och afslöja hemligheter, allt som de öfverensstämde med vår höga principals interesse. Det är en pligt att, med hvad fara som helst, då saken det fordrar, rädda sin principal genom allt, som kan vara till dess fördel, ehvad det ock må kosta andra, ja ombudet sjelf, eller ehuru förderfligt det än må blifva. Sjelfva fosterlands-kärleken får här icke utgöra något hinder; följderna, ehuru oroande de ock må vara, komma icke i betraktande, om ock sjelfva fäderneslandet råkade i förvirring, genom den marche, man är tvungen att taga. För närvarande är jag dock icke bragt till denna ytterlighet. Tvertom, i fall jag grepe till denna del af målet, skulle jag redan hafva öfvergifvit det hufvudsakliga, oskulden, hvilken jag känner mig med största tillförsigt kunna försvara. Ingen må säga, att man öfverbevisat Drottningen om lättsinnigheter eller oanständigt upförande; jag är här, för att kullkasta så väl den lindrigaste som den svåraste anklagelse; ty det är falskt, lika skändligt som falskt, att säga, det Hennes Maj:t gjort sig skyldig till ett tadelvärdt upförande. Jag förklarar anklagelsen falsk; jag säger, att ingen ting är bevisadt genom vittnena; jag skall ådagalägga, att vittnena sjelfva kullkasta sina utsagor. Ett factum medgifver jag, motpartens ombud må nyttja det, ty det är den enda fördel, saken ger honom: jag medgifver, att Hennes Maj:t lemnat detta land, uppehållit sig i Italien, där i synnerhet omgåtts med utländingar, till stor del af lägre stånd än de, med hvilka hon omgicks i England. Jag medgifver, att under det Hon njöt sällskap med — icke sin egen familj, ty detta var henne förbjudet — utan med Edra familjer, Mylords, lefde hon i en högre krets. Man anklagar henne, att icke hafva qvarblifvit här, utan hafva lefvat i främmande land och till omgänge valt Italienare, i stället för Engelska Pairer och deras Fruar. Men hvilka äro de, som anklaga Henne för detta? J, Mylords, bören vara de siste att förekasta Henne det, J, som nu företagen Er att vara Hennes domare och tänka ären de vittnen, dem Hon kan påkalla, för att upgifva bevekelsegrunderna till Hennes bortresa. J alle kännen, huru Hennes Maj:t, i sin välmagtstid, för Eder öpnade dörrarna till sitt palats och täcktes söka Ert sällskap. J veten, att Drottningen icke förgäfves sökt detta umgänge, så länge det convenerade andra, så länge interessen, hvilka icke voro Hennes, gynnade Henne; men att, så snart andra afsigter inträdde, så snart nådebevis, om hvilka man anhöll, beviljades, så snart törsten efter magt och embeten, hvars offer Hon skulle blifva, var stillad, då stodo Hennes dörrar förgäfves öpna, då söktes förgäfves Edra Högvälborenheters omgänge. Hon hade då ännu att välja, antingen att söka Ert omgänge såsom en gunst, emedan Hon visste sig öfvergifven af Er, eller och att öfvergifva detta land. Jag säger således, att här icke är stället att anklaga Drottningen, för det hon öfvergifvit England; här borde ingen röst höja sig, att anklaga Prinsessan af Wales, för det hon uppehållit sig i Italien och omgåtts med personer, dem hon icke skulle hafva sett och, under lyckligare omständigheter, aldrig skulle hafva känt. Ännu uppehöll Henne, under smärtan af den lidna oförrätten, Hennes enda dotters ljufva och vördnadsfulla tillgifvenhet. Då dennas förmälning var i fråga, gafs Drottningen, modren, ingen underrättelse om hvad England och Europa fingo veta. Och hvarmed hade hon förtjent denna behandling af den höga personen i spetsen för denna regering? Hon hade bevisat, att hon icke varit skyldig till det, hvarför hon förut varit anklagad. Äfven om fullbordandet af nämnde förmälning fick Hon ingen direct underrättelse; hon fick händelsevis veta den genom en courier, som skulle föra underrättelsen till Påfven, denna gamla, tillgifna, dyrbara bundsförvandt till Stor-Brittanniens protestantiska krona. Hoppet, att detta ägtenskap skulle gifva Brittiska thronen talrika arfvingar, tröstade en tid den unga Furstinnans mor; men hela tiden fick hon inga underrättelser. Hade Prinsessan Charlotta velat meddela sin mor något, så skulle hennes, af farorna vid första grossessen oroade, sinne hafva hindrat henne; hon hade icke utan fara kunnat göra det, att kämpa

som hon hade å ena sidan mot magt och anseende, å andra mot pligt och böjelse. Sedan kom en händelse, som störtade England i den djupaste bedröfvelse, hvari alla nationer deltogo. Alla magter blef det genom serskilda budskap förkunnadt, endast icke Henne, som det mest rörde å hela verlden; Henne blef det kungjordt genom Majlandska commissionens tillsättande. — Hon hade den olyckan att alltid förlora sina bästa försvarare då, när de största faror hotade Henne, och knappast har Hon någonsin förlorat en, utan att genast anfall skedde mot Henne. Kort efter Pitts, Hennes första försvarares, död begynte första undersökningen. Han efterlemnade Drottningen, såsom ett testamente, åt Perceval, hvilken visade sig såsom Hennes skickligie och outtröttlige advocat. Men så snart denne föll ett mordoffer, såg man anfallen, hvilka hans ihärdighet och hans mod afvärjt, förnyas mot Prinsessan. Då hennes följande försvarare, Whitbread, gick ur verlden genom en katastrof, den alla goda menniskor beklaga, begynte åskan på långt håll rasa. Den hade annu icke nått Hennes Maj:t, emedan Hon var älskad af sin dotter och verlden ännu vördade den uppgående solen; men så snart dottren var död, kom allt, hvad Hen. Maj:t fruktat, och och åskan utbröt öfver Hennes hufvud, genom Majlandska commissionens tillsättande."

Derpå öfvergick talaren till bevisningen om anklagelse-puncternas ogrund och gjorde en vidlyftig jemförelse mellan dem och vittnena Majocchis, Sacchis och de Mont's utsagor. Kl. 1, sedan han talat oupphörligt i 2½ timmar, fick han tillstånd att hvila sig, men återkom tre qvart timme derefter och fortsatte. Kl. 4, då han skulle begynna undersökningen om Barbara Krantz's vittnesmål, slutades sessionen.

D. 4. fortsatte Hr. Brougham sin deduction och sade bland annat, att Bergami icke blifvit hastigt befordrad, som vittnena påstodo. Han vore en man af förtjenst och icke så låg härkomst; Gen. Pino hade låtit honom spisa vid sitt bord och en Österrikisk adelsman hade recommenderat honom hos Drottningens Kammarherre. I allmänhet förklarade Hr. Br., att Drottningen icke vore skyldig ens till lättsinnighet. Han läste upp ett bref från den aflidne Konungen till Henne af d. 13 Nov. 1804, äfvensom ett från den nu regerande af d. 30 Apr. 1796, hvaraf han visade, att ingen förebråelse då träffade Henne. "Mylords, fortfor han, för att icke utsätta mig för omsägelser, måste jag bedja Er att icke förlora ur ögonsigte de båda stora punkter, hvarpå jag stödjer mig: 1:o att anklagelserna icke äro bevista af trovärdiga vittnen; 2:o att de afhörda vittnena icke äro trovärdiga. I kännen den poetiska målningen af complotten mot den kyska Susanna i Skriften. De der omtalta gubbarnas utsagor voro klara, consequenta och icke contradictoriska, och Susanna räddades endast genom gubbarnes egen olikhet i frågan om trädet. Likaså skall Majocchis vittnesmål bevisas var falskt, genom Bankierens contors-betjent. Dessa små omständigheter äro icke en slump; menniskor tilltro sig att kalla försynens beslut händelser, då hon vill afvända, att brottet segrar och oskulden förtryckes. Hvad skall jag säga, då den använda bevisningen, i sig sjelf vanmägtig och löjlig mot hvarje enskild i ett vanligt tvistemål, nu är den enda, hvarpå man ville grunda en lagstiftningsart, en ex-post-facto lag emot ett värnlöst fruntimmer? Mylords, jag besvär Eder; I stån vid brädden af en afgrund; I kunnen fälla en dom emot Drottningen, men han blir den sista, I någonsin kommen att fälla. Förföljarne skola lida skeppsbrott, och den undergång, hvari de velat störta Drottningen, skall drabba dem sjelfva. Rädden I, Mylords, landet från de faror, som vänta det, och Er sjelfva från ögonskenlig undergång; landet hvars prydnad I ären, men för hvilket, om I lösrycken Er från folket, I ej, men skolen blomstra, likasom blommor, skilda från stam och rot. Rädden den vacklande kronan, den skakade aristocratien, sjelfva altaret, som icke kan blifva beständande, om dess bundsförvandt thronen är störtad. De sade det, de ville det, Kyrkan, Konungen ville, att Drottningen skulle beröfvas Kyrkans tjenst. Men i stället for denna offentliga tjenst, har hon folkets brinnande önskningar för sig. Hon behöfver ej mina böner; men för mitt fäderneslånd ställer jag här min innerliga bön till barmhertighetens thron, att barmhertighet i fullare mått må utgjuta sig öfver folket, än dess styrande förtjena, och att Edra hjertan måtte omvändas till rättvisa.

Derefter fick Williams tala till sessionens slut kl. 4, och fortsatte följande dagen (d. 5) sitt tal, hvari bland annat förekom, att en Storhertigens af Baden Kammarherre, hvars vittnesmål vore nödvändigt, icke finge Storhertigens tillstånd att fara till England. Men Ministrarne beviste, att man icke vändt sig till dem, och Gr. Liverpool tillbjöd sig att afsända en courier till Carlsruhe. — Sedan afhördes för Drottningen följande vittnen: John Leman, hvilken förgäfves anmodat den Badiske Kammarherren; Öfverste St. Leger, som varit Kammarherre hos Drottningen och intygade, att han endast för sjuklighets skull lemnat denna post; Lorderne Guilford och Glenbervie, som ofta spisat

hos Drottningen i Italien och icke märkt någon förtrolighet med Bergami. Lady Lindsay, som först 1817 lemnat Drottningens tjänst, intygade det samma. Vid denna utsaga stod hon fast äfven d. 6, då hon contraförhördes af Sollicitor-General och å nyo frågades af Dr. Lushington. Hon förklarade sig icke hafva sagt, att ingen hederlig qvinna kunde vara hos Drottningen. Ingen ting oanständigt hade hon sett, men väl hört vanhedrande rykten. På tillfrågan förklarade hon, att främlingar i allmänhet äro förtroligare mot sitt folk, än Engelsmännen äro, och Drottningen talte på samma sätt med Bergami, som med andra domestiker. Lord Landaff, som under år 1814 beständigt en eller två gånger i veckan spisat hos Hen. Maj:t, intygade det samma, som de båda ofvannämnde Lorderna. Lord Landaff sade, att bruket i Italien tillåter karlar att gå in till damer i sängkammarn, der de vanligen emottaga sina mårgonvisiter. Han och hans bror hade gjort många dylika besök. — Keppel Craven förhördes dernäst. Marq. Gazalighieri hade recommenderat Bergami till löpare, visat honom mycken vänskap, omfamnat honom o. s. v. Vittnet beskref Neapelska hofvets artigheter mot Drottningen. Masquerad-balen hade han sett. Drägten af historiens genius hade ej varit oanständig; draperiet gick up på halsen. Denna drägt var dessutom troligtvis dragen utanpå den Turkiska bonddrägten. Alla betjenterna voro på balen, men Bergami hade han icke sett. Han hade sett honom gå bakefter Drottningen, men ganska nära; då hade han varnat henne att vårda apparencerna, icke af annat skäl än det, att spioner funnos omkring henne. — Sir W. Gell vittnade nästan lika med föreg. vittnet. Bergami var alltid vördnadsfull mot Drottningen, och hoflig men kall, mot alla. Något oanständigt hade vittnet ej sett.

D. 7. Carrington (Gells dräng) vittnade. Han hade varit hos Drottningen, då Ompteda var der. Majocchi hade sagt vittnet, att O. köpt en postillon och en kammarjungfru att stjäla Drottningens nycklar. Majocchi förekallas och nekar detta. Carrington hade sagt, att om icke Prinsessan förbjudit det, skulle han hafva slagit ihjäl Ompteda "som en hund midt på gatan." — Whitcombe (Cravens dräng) intygade, att Bergami ofta, dag och natt, varit ensam med M.lle Demont i hennes rum och att dörren varit riglad. På masquerad-balen hade flere betjenter varit och Bergami hjelpt de andra att servera. — Sicard afhördes. Han hade i Neapel arrangerat rummen för Drottn., och icke fått särskilda ordres om Bergamis rum. ingen direct gemenskap fans mellan det och Drottningens, endast en corridor, som ledde till båda, likasom till Doct. Hollands och fleres rum. Dr. hade varit nästan för mycket nedlåtande mot hela sin betjening. Äfven hans (vittnets) arm hade hon tagit på promenader.

D. 9 afhördes Doct. Holland, som aldrig märkt något oanständigt hos Drottn. eller Bergami. Mills, som ofta spisat hos Dr., intygade detsamma. Theoline vittnade endast om Bergami, som var känd för en bra karl; Carlo Forti hade varit med på resan från Rom till Sinigaglia. I vagnen satt Drottningen till höger, Bergami till venster och Grefvinnan Oldi emellan. Berg. var alltid vördnadsfull mot Dr. Lieut. Flynn vittnade om tältet på däck. Han hade aldrig sett Bergami ligga där.

D. 10 fortsattes förhöret med honom och han beträddes med en besynnerlig tvåtalan i afseende på en journal, han fört om bord på fartyget. Sollicitor General examinerade honom så skarpt, att han alldeles kom af sig, måste gå ut och, efter några berättelse, afdånade. — Carrington infördes åter och hördes öfver några småsaker. — Lieut. Hownams förhör begyntе och fortsattes d. 11. Han hade följt Drottningen på hennes långa resa åt Levanten. I tältet på däck hade han hört att två personer lågo, hade sjelf icke sett något, trodde, att Dr. låg klädd (emedan, då en gång en våg öfversköljde däcket, hon kom ut klädd och fördes i kajutan) och trodde, att Bergami låg ock i tältet, likasom han visste att flera lågo där. Det var nödvändigt, och vittnet ansåg det icke vanhedrande, likasom det, att Berg. fick äta med Dr. Han hade aldrig sett något oanständigt. — D. 12 fortsattes hans förhör och han förklarade det samma. Sedan examinerades tre vittnen: Granville Sharpe (om den turkiska dansen), Giuseppi (om fikonalöfven), och Gavolini, hvilkens förhör fortsattes d. 13 och i anledning hvaraf en skarp fråga upstod om Majländska commissionen. Ministrarne medgåfvo, att de personer, som varit använde vid denna commission, må höras.

En vid namn Franklin, anklagad som förrädare, för det han utgifvit uproriska blad, har rymt. — Införsel af hafra är förbjuden, sedan priset fallit till minimum. — Nyheterna från Lissabon gå till d. 20. Öfver allt var endast glädje och lyckönskningar.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 86. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 26 October.

Sine ira, studio et metu.

LAGFARENHET.

(Forts. fr. N:o 85).

Till Kongl. Svea Hof-Rätt.

Ännu återstår det vigtigaste i detta förfärliga mål, som redan långt öfver ett år sysselsatt svenska folkets upmärksamhet, och hvarom ryktet sträckt sig äfven utom fäderneslandets gränser — detta mål, som bland verldskunniga rättegångar tilläfventyrs kommer att intaga sin plats vid sidan af Calas'ska familjens grufliga öde och alla dessa torturens misslyckade illgerningar, som afhöljt denna djefvulska upfinnings natur, hvilken hos främmande nationer trampat oskuld och menskligher, och som Sverige så länge berömt sig att hafva från sitt område och sina lagar förvisat. Mördaren Petter Andersson från Helsingholmen, hvars brott var det första bland dem, som detta mål angår, har lidit sitt straff af bödelsyxan. De två personer, som genom torturens våld frambragt falska bekännelser af oskyldiga om delaktighet i mördarens missdad, hafva undergått ransakning och blifvit dömda; fastän de dött, innan de hunnit straffas. Och likväl återstår ännu det vigtigaste i denna förskräckliga sak. Det återstår att gifva det stora exempel af straffande rättvisa, utan hvilket ingen ting är gjordt till oskuldens tryggande mot vådan af en lika medfart.

En Länsmans och en Fångvaktares laglösa omenskligher mot dem, som försmäkta i bojor och fängelse, kan endast genom en lycklig slump blifva ådagalagd med fullständig bevisning. I de flesta fall skola dylika våldsverkare, med nödig försigtighet, känna sig fullkomligt trygga mot lagen och, leende åt allt dess hot, kunna fortsätta sin omenskligher, om icke de misshandlade skyddas genom den utväg, som är den enda möjliga att ersätta bristen af lagens och offentlighetens öga öfver fängelser och fångar, jag menar en sådan tillsyn öfver dessa fängelser, ett så rättvist och menskligt förmanskap öfver dem, af hvilka fångarne handteras, att de hvarken våga eller frestas till sådana brott, som dem jag bevisat vara inom och utom Smedjegårdshäktet föröfvade emot mördarens oskyldiga föräldrar, bror och syster, sedan de blifvit fängslade och åt allmän fångvård öfverlemnade. En Konungens Befallningshafvande, som, långt ifrån att anbefalla pinliga förhör och laglösa arresteringar, sjelf beifrar hvarje försök dertill, kan aldrig sakna lydnad af kronobetjening och fångvaktare. Och han, Konungens Befallningshafvande, som vet sig hafva i sina händer den enda säkra skyddsmakt emot öfvervåld på värnlösa fångar, hvilken he-

ligare pligt kan han väl hafva, än att nyttja denna makt och tillstänga fängelserna för laglöst våld ännu sorgfälligare, än de stängas för folkets blickar?

Att straffa för uraktlåtenhet af denna pligt och för laglösa befallningar om häktande är det, som återstår att göra, om något skall vara gjordt till den oskyldiges tryggande mot samma öde, som i den ryktbara mordsaken öfvergått de oskyldiga. Och detta tryggande är det, som lagen och medborgligheten kräfva af Domaremakten framför allt annat i detta mål — detta är det verkligen vigtiga, som gäller mer, än straffet öfver dem, genom hvilkas händer våldet skett, mer än sjelfva updagandet af de oskyldigas oskuld och deras frälsande undan bilan, om man ock icke vill medgifva mig, att det gäller mer, än hela ändamålet för omenskligheten och laglösheten: förmenta medbrottsligas uptäckande och straffande för mordgerningen.

Men just der, som den stora och helsosama verkan af lagens stränghet skulle visa sig, der samhällets behof ropar högst för medborgares frihet och säkerhet, der finner man de stora betänkligheterna, der skulle man önska att göra lagen slapp, overksam, tvetydig, der bäfvar man för pligten att tillämpa honom, der afmattas ifvern att upsöka den strängaste möjliga bestraffning, der undviker man till och med att nämna det straff, man borde påstå, och förråder på allt sätt sin önskan, att våld och förskoning måtte kunna gå för rätt.

Jag öfverlemnar till Högloft. Kongl. Hof-Rättens omdöme, huruvida denna anmärkning motsäges eller bestyrkes af den skriftvexling, hvaraf Kongl. Hofrätten behagat lemna mig del, och som nu i största ödmjukhet återställes. En allmän åklagare inför Hofrätt har der visat, huru han anser en Konungens Befallningshafvandes öfverträdelse af den ovilkorliga lagen: "hvar som griper, "bastar eller binder någon oförvunnen, utan "uppenbar missgerning" &c., och huru han beifrar sådana fel af en Konungens Befallningshafvande, hvarigenom han blir medbrottslig i allt det våld, som häktade personer öfvergår genom tjenstemän, hvilka stå under Konungens Befallningshafvandes ovilkorliga lydnad. Den bestämda lag, jag nämnde, är förbigången och brottsligheten i det olagliga häktandet icke annorlunda betraktad, än efter en lag om tjenstefel i allmänhet, hvari straffbestämmelserna graderа från embetets förlust till penningeböter efter omständigheterna och till hvad obetydligt belopp, som helst, utan att åklagaren ens på något sätt sökt utveckla, hvilkendera graden som skulle vara lämplig för händelsen. För den oförsvarligt eftersatta tillsynen öfver fängelset, hvarigenom de af fångvaktaren sjelf och en af honom insläppt person der föröfvade våldsamheter endast blifvit möjliga, är alldeles intet straff påyrkadt.

Då jag sålunda upfattat ämnet för detta actions-mål, har jag endast nämnt, hvad som ordentligen kommit till åklagarens åtgärd. Jag finner af skriftvexlingen, att han hittills saknat officiel kunskap om den vid Stockholms Norra förstads Vestra Kämnersrätt hållne ransakning öfver nu aflidne Fångvaktmästaren Grönberg, troligen derföre, att när detta mål blifvit till Kämnersrätten återförvisadt, handlingarne ej qvarstannat hos K. Hofr. Ty det kan icke hafva undfallit K. Hofr. upmärksamhet, att uti Kämnersrättens protocoll för den 17 sistl. Februarii förekommer ett af Jungfru Anna Lovisa Küsel afgifvet vittnesmål, hvilket bestyrker en af Grönberg och mördaren Petter Andersson gjord angifvelse emot Landssekreteraren Herr von Sydow och i förevarande sak måste komma i betraktande,

innan den kan anses rätteligen utförd. Protocollet får jag nu bifoga; och vittnesmålet lyder sålunda: "att vittnet vid ett tillfälle, då Herr Landssekreteraren von Sydow på eftermiddagen med förre drängen "Petter Andersson å Smedjegården hållit "förhör, tillika med hustru Grönberg, som "för Küsel berättat, det Petter samma dag "hit till staden ankommit, varit uti rummet innanför det, hvarest förhöret skedde; att Grönberg och en Kusel okänd karl "dervid varit närvarande; att hon, förrän "förhöret började, från inre rummet sett "en karl uti dörren till det yttre, hvilken "medförde en karbas, men, då han blef "varse Küsel, så hastigt drog sig tillbaka, "att hon knappast sett mer, än den instuckna armen och karbasen; att hon ungefär en tima å stället sig uppehållit och "derunder, ehuru dörren imellan rummen "genast vid förhörets början tillslöts, hört "någon få fyra eller fem rapp af karbasen, "och att Herr Landssekreteraren dervid frågat, om brodern, och flere gånger samt "länge, om föräldrarne voro delaktige i de "af Petter Andersson föröfvade mord; och "att, förr än nämnde slag utdelades, Herr "Landssekreteraren frågat efter en klocka "och något, som skulle vara lemnadt på "Waxholm för sex R:d; men att Küsel "icke tydligt genom igenstängda dörren kunnat höra allt, hvad som talades och föreföll, eller blifvit varse, om Petter varit "beklädd med jernklädning; och hade hon, "då stryket började, en annan väg gått "bort."

Det felas blott, att Herr von Sydow höres öfver detta, säkert äfven mot honom ojäfviga vittnes utsaga, för att göra honom med halft skäl besvärad, att hafva låtit i sin närvaro tortur-pryglingen å Petter Andersson verkställas. Jag är icke utan hopp att kunna genom flera vittnen fullkomna bevisningen härom. Men i alla fall lärer K. Hofr. icke kunna lemna obegagnadt det redan gifna vittnesmålet, hvaraf följden blifver, att Herr von Sydow antingen måste med ed värja sig från tillmälet, eller ock ställas under framtiden.

Så vida formen af anklagelsen icke är likgiltig, torde K. Hofr. finna allt skäl att i detta, likasom nyligen i ett mål mot en annan Landshöfdinge, anbefalla Advokatfiskals-embetet att utverka stämning, enär sådant icke sjelfkrafdt skett. Tillfälle blir då för Herr von Sydow att yttra sig öfver den nya tillvitelse om brottslighet, som jag nu mot honom framställt; och utbeder jag mig ödmjukast, att då inför K. Hofr. få afhörde de vittnen, jag till bevisningens fullkomnande i denna del önskar begagna.

Det skall anses för oerhördt, att jag påstår, det Herrarne Landshöfdingen m. m. Friherre Edelcreutz och Landssekreteraren von Sydow må, för att nyttja deras egna ord, *försvara sig utur fängelse*. De, som finna dessa Herrars argumenter tillfredsställande, när de gå ut på, det lagens mening, hittills allmänneligen antagen och följd, skulle vara, att då grof missgerning skett och banemannen är okänd, Konungens Befallningshafvandes åliggande är att, då skälig misstanka mot honom yppas, *honom genast häkta* — de, som finna sådana argumenter nöjaktiga, säger jag, böra naturligtvis finna det högst olämpligt, högst djerft och oförsynt, att jag vågar mot Herrarne använda deras egna vapen och säga: om än jag skulle helt och hållet misstaga mig på den grofva straffbarheten af ett laglöst häktande och om de, som gjort sig dertill skyldiga, ej skulle, såsom förfallne till urbota straff, vara äfven förfallne till häkte under afbidan af dom; så äro dock Herrar Friherre Edelcreutz och von Sydow behäftade med *ska-*

lig misstanka: att hafva, velande och villande, tillåtit, för att icke säga anbefallt, pinliga medels eller så kallad torturpisknings användande, för att förmå Petter Anderssons oskyldige anförvandter och honom sjelf till bekännelse och angifvelse om deras delaktighet i hans mordgerning; och som detta pinande, för delaktighet hvari välbemälte Herrar skäligen misstänkas, är ett ovedersägligen urbota brott, ehvad det förölvas af Domare, Konungens Befallningshafvande eller andre; så böra Herrarne *genast häktas.* An mer förtrytelse måste det väcka, när jag till detta skäl lägger mitt eget, hvad Herr von Sydow angår, att han verkligen är besvärad med mer än blott misstanka, att hafva öfvervarit och anbefallt den tortur-prygling, hans underhafvande fångvaktmästaren verkställde — en brottslighet, som, i fall den fulltygas, ejlagligen kan straffas lindrigare, än med ett års fängelse med eller utan arbete och tuhundrade dalers böter, jemte den naturliga påföljden af tjenstens förlust.

Dock, fråga är ej om välbehag eller förargelse öfver den gnista af frimodighet och rättskänsla, som kan fordras till framställande af ett dylikt påstående. Jag måste göra det, fastän på bättre skäl än dem, jag nu uprepat — och göra det på det högtidligaste och alfvarligaste sätt, detta påstående: att sedan nödiga förklaringar i saken långt för detta inkommit, utan att derigenom någon ting af de anklagades brottslighet kunnat undanrödjas, dessa anklagade, Herr Landshöfdingen m. m. Friherre Edelcreutz och Landssekreteraren Herr von Sydow må genast träda i häkte, såsom för urbota brott med skäl anklagade.

Till ofullständigheten af ämnenas framställande uti åklagelseskrifterna hörer vidare, att den uti rikets Högloft. Ständers Justitiæ Ombudsmans remiss till atal häuvista frågan, huruvida Kronolänsmannen Röösgrens tjenstenit, att ifrån sitt Länsmansdistrikt på landet begifva sig hit till staden, för att i fängelset härstädes anställa pinligt förhör, varit sjelfinant eller beordradt, alldeles icke blifvit uptagen emot Konungens Befallningshafvande, hvilken densamma påtagligen träffar, utan har åklagaren nöjt sig att framställa denna fråga emot Röösgren i det vidunderliga memorial, der åklagaren tagit sig talan emot denne för hela hans brottslighet, och klagat öfver Vermdö skeppslags Tingsrätts utslag i torturfrågan, som Advokatfiskals-embetet ingalunda angick. Då Röösgren icke rimligen kunde till last föras, att hafva fått ordres till sin installelse och sina företag på Smedjegårdshäktet; är det uppenbart, att för att gifva remissen något ändamål, anmärkningen bordt vändas mot den myndighet, från hvilken de i fråga ställda ordrena skulle kommit, eller Konungens Befallningshafvande.

Visserligen voro det en afgörande omständighet att få veta, om Röösgren erhållit sådana ordres; och möjligtvis skulle uplysning derom hafva tillkommit, i fall målet blifvit med den skyndsamhet behandladt, att Röösgren kunnat i sin lifstid tillhållas till nödiga förklaringar och upgifter. Nu gifves deremot föga något hopp att komma längre, än till den af sig sjelf gifna sannolikheten, att Röösgren ej kunnat på eget bevåg företaga sig en resa så långt utom sitt tjenstgörings-distrikt, utan måste dertill hafva haft befallning, eller åtminstone tillåtelse. Detta förefaller lika naturligt, som att han följde särskild befallning, när han for till Granlutten att gripa de oskyldiga, med hvilka han redan der började de pinliga förhören. Men ehuru ringa hopp det nu må vara om nöjaktiga uplysningar härutinnan; har det likväl icke berott af åklagaren att låta frågan förefalla, utan hade

han ovilkorligen bordt framställa den till de anklagades förklaring, innan han derifrån afstod. Jag finner mig för min del befogad att äska en sådan förklaring, för hvars afgifvande tillfälle blifver, vid instälelse efter laga stämning.

Jag kommer till de ämnen, som åklagaren vidrört, och först den stora frågan om de oskyldigas häktande. Man söker naturligtvis dölja denna frågas betydelse; man fördrager icke, att den lag är lika för alla, enligt hvilken frågan handlar om ett års fästning jemte penningeböter. Man vill icke, att denna lag må vara skrifven för Konungens Befallningshafvande. Man vill icke, att med *hvar, som griper, bastar eller binder*, skall förstås den myndighet, som ensam är i tillfälle att verkligen misshandla genom gripande, bastande och bindande. Sorglig skall lagen vara att skydda mig mot jag vet icke hvilka enskildas vanmäktiga tillbud att få mig insparrad i fängelse, der jag ej utan den offentliga maktens bistånd kan emottagas. Men intet slags ansvarighet skall hindra denna makt att missbruka fängelserna till godtyckligt inspärrande. Om en förbittrad och tokig granne tager sig det orådet att nyttja blott sin egen eller ock tillika några hjelpares armstyrka och gripa mig för ett diktadt brott, föra mig till närmaste Kronobetjent och begära mitt försändande till allmänt fängelse; då skall lagens straff endast drabba antingen dessa tokar, i fall Kronobetjenten vägrar att qvarhålla och afsända mig till inspärrning, eller ock Kronobetjenten, om han efterkommer deras begäran och afförer mig, men hans förmän vägra att låta mig inspärras. Om åter desse förmän äfven låna sig till redskap åt våldet och verkligen låta innesluta mig i häkte; då skall all ansvarighet vara slut . då, när mitt lidande först kan blifva hårdt och långvarigt, skall det förblifva ohämnadt af lagen. Och skälet härtil skall vara? — Att embetsmyndigheten måtte hafva större privilegium att göra ondt, ju högre upsatt den är; att en högre plats alltid måtte hafva större anspråk på folkets afsky och hat! Jag lyckönskar mitt fädernesland till ett sådant system. Jag lyckönskar hvarje medborgare till en personlig säkerhet af detta slag. Det lönar att äga lagar och domstolar och Öfver-domstolar, frihet, rättigheter, grundlags-ansvarighet för de högsta Embetsmän, högtidligt förbud för Konungen sjelf att någon förderfva eller förderfva låta, om ansvarigheten för det grymmaste af allt våld, som med lifvets bibehållande kan öfvergå oss, godtyckligt beröfvande af den personliga friheten och våra klagorops nedtystande i ett fängelses djup, skall blifva en sådan lek för misstydandet — nej för det uppenbara föraktet — af en klar och ofördydbar lag.

Denne åklagare, som så väl tillstädat saken och visat så rent nit om lagens och mensklighetens fordran, har väl icke medgifvit fullkomlig strafflöshet — han har blott undvikit all lagens klara stränghet och sökt gifva strafflösheten, så till sägande, en mindre egentlig, en lindrigare karakter. Efter hans lära, skulle det högsta våld på en oskyldig kunna medföra ett så eländigt ansvar (någon måttlig bötes-summa), att exemplet deraf endast tjente att afhålla hvar och en hädanefter misshandlad från den fåfänga mödan att anropa lagen om skydd. Jag vill söka visa, att denna slapphet i anklagelsen ingalunda är lagens fel, att ingen förtydning är tillräcklig att bortskymma dess tydlighet.

Det stadgande, som i frågor om Konungens Befallningshafvandes ansvarighet hänvisar på det af åklagaren åberopade lagrum 1 Kap. 12 §. Rättegångsbalken, angår åtal för embetsfel i utsökningsmål och lin-

nes i 9 Kap. 5 §. Utsökningsbalken, af sådan lydelse: "Nu kan så hända, att Konungens Befallningshafvande upsåteliga, af hat "och afund, eller för egen vinning, eller "androm till viljes, hafver gjort den kla- "gande orätt; varde för brott sitt lagliga "dömd, som i Rättegångsbalken om do- "mare sägs; och fylle upp allan skada." Straffbalken, som utstakar Konungens Befallningshafvandes befattning med brottmål, innehåller ingen ansvarighets-lag för denna befattning. Åklagaren har således följt Utsökningsbalkens hänvisning och utmärkt ofvannämnde 1 Kap. 12 §. Rättegångsbalken om ansvar för Domares embetsfel, såsom lämplig till förevarande händelse.

Jag vill ej bestrida riktigheten häraf. Fråga är blott, om detta lagställe, egentligen skrifvet för domare, skulle i en lika beskaffad anklagelse mot domare kunna hafva den verkan, man här vill gifva det mot Konungens Befallningshafvande, nemligen att utesluta tillämpning af den lag, hvilken särskildt handlar om det brott, som åtalas. Orden äro dessa: "Fäller domare "orätt dom af uppenbar vårdslöshet eller "oförstånd; miste embetet alldeles eller till "viss tid, eller böte med penningar till tre- "skiftes, allt efter omständigheterna, och "fylle allan skada." (Detta moment är det, som åklagaren begagnat). "Gör han det "upsåteliga, af hat och illvilja, eller för "vänskap eller muto och vinning; miste "embetet och få det aldrig åter, gälde ock "skadan, och muta gånge till de fattiga. "Nu kan så hända, att någor genom så- "dan vrång dom mister lif eller ära; varde "domaren, för denna sin ondsko och arg- "het, sjelf straffad till lif eller ära." Tror man väl, att i fall den orätta domen vore en dom till laglöst häktande, den då icke, just i enlighet med detta lagrum, såsom icke stadgande något särskildt för ett sådant fall eller görande något undantag från allmän strafflag, skulle få straffas efter stadgandet i 20 Kap. Missgerningsbalken, *hvar som griper, bastar eller binder &c.?* Påstår man då äfven, att om en domare förfalskar sina domböcker eller de handlingar, som ligga under hans vård, han ej skall, lika med alla andra, stå under 8 Kap. 2 §. Missgerningsbalken?

Hvarföre skulle då ej Konungens Befallningshafvande, så väl som domare, ansees efter de lagrum, som handla om den gerning, för hvilken han tilltalas? Kan nu denna klara sanning försvinna derigenom att Konungens Befallningshafvande skall för sina embetsfel lagliga dömas, som i Rättegångs-balken om domare sägs? Svarar man *ja;* så är strafflösheten gifven, och lika lämplig till Domare och Befallningshafvande. Vid Domstolar och Executions-säten lyder vår personliga frihet under ett och samma godtycke, emedan 1 Kap. 12 §. Rättegångs-Balken ej nämner något om oskyldigas häktande och ingen annan lag kan tillämpas. Än en gång: det lönar väl, att straffa för orätta domar och alla andra embetsfel, när intet straff finnes för detta grymmaste af allt, som vi lefvande kunna undergå!

Frukten af åklagarens efterlåtenhet är att de anklagade erkänna alldeles ingen brottslighet. Deras lära är, att Konungens Befallningshafvande kan häkta oskyldiga så mycket som behagas, endast någon så kallad *skälig misstanka* mot dem yppas. Deras skäl äro värdiga denna lära. De åberopa *långvarig praxis;* men jag skulle säkert vara orättvis, om jag ens trodde dem, så vidt deras upgift rörer dem sjelfva. Och skulle denna praxis vara allmän och blifva sanctionerad genom strafflöshet; då är det mig lika obegripligt, huru ett lagbundet samhälle i Sverige hittills kunnat, och huru det hädanefter skall kunna bestå. Med rättvis-

heten till godtycklig arrestering kunna lagliga rättigheter ej för någon bestå. Der en makt finnes, som kan beröfva den oskyldige friheten, gifves aldrig en möjlighet att vara sjelfständig medborgare och uppfylla sina pligter, trygg under lagen. Skall man hvarje ögonblick bäfva att blifva gripen af denna makt; så kan man mot dess innehafvare aldrig företaga något till afvärjande af hvad annan godtycklig behandling som helst, emedan gripandet beständigt hotar att afväpna den klagande. Denna makt skall således kunna företaga allt, hvad den behagar, aldrig uppehållas af någon annan statsmakts motstånd, aldrig behöfva att bekymra sig om lag och samhällsordning.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Neapel. D. 21 Sept. berättade Giornale constituzionale, att Gen. Fl. Pepe inryckt i Palermo och utfärdat en proclamation, med löfte om fullkomlig amnesti. Om denna händelse har man väl inga nyare underrättelser; men från Messina berättas, att de största Magnater i Palermo kommit öfverens med Neapelska regeringen att öfverlemna staden, så snart en respectabel härsmagt befunne sig under dess murar. En ny deputation från Palermo väntades till Neapel, men var ännu icke ankommen d. 21 Sept. Dock visste man, att d. 15 var lugnet i Palermo fullkomligt återställdt genom det nya säkerhets-gardet, de Neapolitanska soldaterna hade tagit tjenst hos Giuntan och officerarne utan detta vilkor blifvit frigifne; Giuntan hade skickat en parlamentair till Trapani, med tilbud af vapenhvila, men commendant och folk hade svarat, att de ville invänta Gen. Pepes befallning. — Furst Metternichs förklaring till Hert. af Gallo lyder så: "Efter en förändring, som bestormar samhällsbyggnadens grundvalar och lika mycket hotar thronernas säkerhet och de erkända constitutioners bestånd, som folkens lugn, skulle H. M. Kejsaren handla mot sina egna grundsatser, som alltid ledt honom, om han emottoge Hert. af Gallo."

Spanien. D. 21 Sept. öpnades debatterna öfver munkarnas reform. Om första (och vigtigaste) artikeln yttrada sig Castrillo (Coadjutor i Signenza) skarpt om nödvändigheten af munkarnes afskaffande; detta vore nödvändigt, i anseende till den förfärliga stats-skulden (14,000 millioner realer), till deras magt och oberoende af regeringen, till nationens häraf flytande vanmagt. Utskottets förslag till artikeln antogs d. 22 med 107 röster mot 32. Derpå antogos alla de följande artiklarna, till och med den 11:e. Den åttonde förbjuder, att de qvarblifvande munkar stå under någon annan magt än stiftets Biskop; enligt den nionde äro inga andra prelater lagligen antagna, än de, som äro valde af församlingarna; den tionde förbjuder klosters stiftning och löftens aflaggande; den tolfte handlar om de återstående klostrens antal. En debatt upstod, huruvida Påfven skulle underrättas om saken; men många, i synnerhet Justitiæ-Ministern, funno sådant öfverflödigt. D. 26 antogs det öfriga af lagförslaget om munkordnarnes upphäfvande. Klostrens bibliotheker och konstsamlingar öfverlemnas till Xefes politicos.

För Gen. Riego har, vid hans resa genom Valladolid, en lysande fête, med serenader och fyrverkeri, blifvit anställd, och en dylik beredes för honom i Oviedo (der han, äfven som den nya Krigsministern Valdez, är född.) På Riegos ärliga tänkesätt, heter det, har man aldrig tviflat; men han har alltid varit en het och just icke pomerad man. Han skall nu hafva ingifvit till Konungen en böneskrift att blifva dömd med Ministrarna, sina fiender, och underkastas det högsta straff, om han finnes brottslig. — Cortes hafva fått officiel underrättelse, att Nya Spanien (Mexico) antagit constitutionen och håller på med val till Cortes. — I anledning af oväsendet d. 6 Sept., har det blifvit förbudet att, utan speciel tillåtelse, palkas Konungen.

Portugal. Underrättelser från Lissabon af d. 25 Sept. innehålla, det den nya regeringen corresponderar med Porto Juntan; men föreningen synes ej så lätt att till väga bringa och många svårigheter upstå. En från den förra till den sednare afsänd underhandlare, Gen. Major Fonseca Coutinho Epouva, hade måst lemna Coimbra med oförrättade ärender. Juntan har öfvervigten i opinion och äfven i truppar; men tropparna i Lissabon synas bestämdt tillgifna därvarande regeringen. Till och med har man på spektaklet i hufvudstaden hört ropas: "Lefve Ferdinand VII och Spanska constitutionen!"

D. 19 hade hela Estremadura och den vigtiga

fästningen Elvas förklarat sig för Cortes och constitutionen. Almeida hade följt Elvas's exempel. — Regeringen i Lissabon har vidtagit en författning om tryckfriheten. — Patriotiska gåfvor lemnas till betydligt belopp. — Sequestren på skepp i Lissabons hamn är uphäfven.

England. Då vittnen för Drottningen ankommit, hafva de af folket blifvit med glädjebetygelser emottagna. Då 20 af dem anlände till Dover, sprungo matroser i vattnet och buro dem i land på sina armar.

En viss Peter Cucchi, som vittnat mot Drottningen och gifvit sig ut för vard på stora värdshuset i Triest, har af sin husbonde, den verkliga värden, blifvit i tidningarna dementerad. Han var kypare på värdshuset och hade, "likasom den öfriga betjeningen, blifvit, vid tjenstens förlust, förbuden att spionera på gäster." Hvad Cucchi vittnat, nemligen att Drottningen varit sex dagar i Triest, är vederlagdt af Lieut. Hownam, som intygat, att Hon varit där blott en natt. — Samma dans, som Mahomet dansat för Drottningen, hade Granville Sharp sett dansas inför Marq. Hastings, hans Fru, Biskopen af Indien och alla förnäma Engelsmän i Calcutta.

Tidningen the Traveller har ett bref från en viss Maurizio Crede till Prefecten i Como af d. 3 Nov. 1816, af innehåll, att han blifvit körd ur Drottningens tjenst, emedan han låtit köpa sig af Bar. v. Ompteda att göra falska nycklar o. s. v. Credo hade kommit till England, såsom vittne mot Drottningen, men icke blifvit afhörd.

The Times säger: Nu skrika Drottningens fiender. "det är sant, det är ledsamt, att allt blir vederlagdt, icke blott negatift, utan ock positift —, men Konungen, Konungen måste skyddas." Nu skyddas Konungen af constitutionen, och vederbörande synas således blott behöfva att skydda sig under Konungens namn.

Frankrike. De arresterade utgöra nu ett antal af 50. Bland dem, som sitta au secret, äro Öfverstarne Fabvier och Sausset samt Öfverste-Lieutenant Caron.

Den nya Ministère, hvarom taltes, skulle komma att, under Talleyrands presidium, bestå af Molé, Villèle, Corbière, Fontanes m. fl. Detta allt är väl endast rykte; men så mycket är säkert, att nämnde Herrar ofta hållit conferencer, efter Talleyrands ankomst till Paris. Talleyrand har sedan rest tillbaka till Valançay. — I Bordeaux anstalldes glädjebetygelser för den liberale deputerade Beausejour. Andra aftonen var samlingen stor och militaren måste lägga sig emellan, så att ändligen ropet: "lefve Konungen, oinskränkt," fick öfverhanden.

Ofra Italien. Öfverbefälhafvaren för Österrikiska arméen i Italien, Baron Frimont, har fått ordres att förlägga infanteri-regementerna i Rikets städer och fästningar, men cavalleriet på landet. Det talas om ett läger på vänstra Postranden. Marcherne hafva mycket afstadnat och arméen är tätt cantonerad.

Tyskland. H. M. Kejsarn af Österrike har svarat en deputation af Grefskapet Pesth. "Genom Guds bistånd har det lyckats mig att mot... fara skydda de mig anförtrodda trogna folk ... att kunna använda min beständiga omsorg på ... som länder till monarkiens bästa. Verlden ... nu öfverallt fallit i galenskap, försmår sina gamla lagar och sträfvar efter inbillade constitutioner; ... ägen en från Edra fäder ärfd constitution; ... sken den; äfven Jag älskar den och skall upprätthålla och till våra efterkommande öfverlemna den. Jag hyser för öfrigt till Er det fulla förtroende att J, i nödens stund (den Gud afvände), icke skolen öfvergifva mig, och det samma kunnen J ... tillförsigt vänta af mig." Talet hölls på latin ... slutet lydde så: "Vos habetis constitutionem, ... vetis et ametis illam, et sic aliæ nationes ... lissent, nos invicem felices erimus &c. ..." Detta väckte en ogemen enthusiasm, och Ständerna lofvade att inom fyra veckor completera alla ... Italien gående regimenter. — Kejsaren ämnade ... d. 19 dennes vara i Troppau.

Turkiet. Ali synes nära sin fullkomliga ... dergång, sedan Parga, Prevesa, Berat hade capitulerat. Veli (Alis son) sades hafva fått löfte om säkerhet för lif och egendom. En Velis son blef fången vid Pargas intagande. Alis andra son, Mukhtar, blef fången vid Berats öfvergång. Ali är förlorad utan att hafva slagits; alla hafva öfvergifvit honom. I Parga funnos hans skatter, 180 Okka guld ... silfver, och ofantliga förråd. Trupparna förklarade sig icke vilja slåss "mot ett hufvud, för hvilket de knäböjt." Han sades icke vilja gifva sig ... någon af de särskilda Pascharna, men väl åt Patr... Sednare underrättelser innehålla, att, sedan han blifvit öfvergifven af alla, utom 63 man, beslöt han spränga sig och dem i luften. Men hans folk uppgåfvo denna föresats och utlemnade honom till Sultanens truppar. Hans öde är snart afgjordt. Hans mesta skatter skola vara räddade till Malta.

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

N:o 87. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 30 October.

Sine ira, studio et metu.

LAGFARENHET.

(Forts. fr. N:o 86).

Hvad betyder *skäligen misstänkt*, och hvem är det, som ej kan blifva det? Antingen måste de anklagade erkänna, att de oskyldige, dem de häktat, icke voro skäligen misstänkta, eller ock påstå, att hvar och en är det, som blir *angifven* för brott — och icke ens angifven af en vällrägdad, i något afseende vederhäftig person, men af en häktad missdådare. Jag kan ej föreställa mig en enda medborgare, som ett ögonblick vet sig trygg mot möjligheten af en sådan angifvelse. Äfven om jag icke tror, att den myndighet, som här, på en dylik anledning, befallde häktande, haft någon del i de medel, genom hvilka angifvelsen var åstadkommen, måste jag vara berättigad att antaga den lätta utvägen för en sådan myndighet att låta frambringa angifvelser af detta slag, när helst och mot hvem den behagar. Hvarje menniskas personliga säkerhet vore således uppenbarligen i denna myndighets hand, den stund det skulle tillåtas henne att begagna *skäliga misstankar*, innefattade i detta slags angifvelser, till förevändningar att beröfva oss friheten.

Man talar om *allmän säkerhet*, såsom ändamål för ett dylikt förfarande. Man påstår, att brott endast på detta sätt kunna upptäckas och förebyggas. Det är då icke ett brott, att en af staten erkänd myndighet tillåter sig, hvad som medgifves vara ett det gröfsta missdåd af en enskild person! Samhällsordningen skulle vara ett så orimligt ting, att den icke kunde befrämja sina ändamål annorlunda, än genom öfverträdelse af de lagar, för hvilkas helgd den är stiftad! Är det sannt, att den någonsin behöfver på detta sätt upprätthålla sig — bort då med samhället och den trygghet, för hvars vinnande vi underkastat oss det! Vålds-tillstånd är sämre än vildhets-tillstånd, våldsmakt är ingen samhällsmakt.

Nej, det är en hädelse mot ordning och menniskosamfund, att säga, det den oskyldige måste straffas och förtryckas, på det brott och oordningar må hämmas. Den Allvise Uphofsmannen till menniskonaturen har icke gifvit henne ett sådant lyte, fastän Han någon gång tillåter, att affallingar från hennes höga bestämmelse våga beskylla Honom för ett så eländigt misstag i frambringandet af sitt ädlaste verk. Det goda skall befrämjas genom rena medel. Straff öfver brotten skola drabba den brottslige. Jag säger icke, att den, som vakar öfver strafflagarne och brottens upptäckande och beifrande, får lemna hvar och en i frihet, till dess bevisning om hans brott föregått i laglig form. Men han får ock-

så, lika litet som hvar och en annan, förgripa sig på någons frihet, innan han sjelf vet, att sådan bevisning finnes, hvarigenom den angifne kan blifva lagligen besvärad. Han må icke begära, att hvarje till häkte skyldig brottsling skall kunna fängslas, innan han för rätta ställes — ty det skall i evighet bli detsamma, som att den oskyldige skulle gripas med den skyldige.

Det är icke så farligt, som man låtsar tro, att en och annan missdådare någon tid håller sig undan eller tager flykten — och detta är likväl det värsta, som genom det lagliga förfarandet kan hända. Om en sådan kan fly ur landet, hvarföre missunna honom det? Ertappas han under flykten, belastad med misstankar (jag säger dock icke *skäliga* misstankar, ty jag vet icke, om jag förstår, hvad det betyder); så må hans häktande icke klandras. Han efterlyses imedlertid och man tager sig till vara för hvarje okänd, som kan misstänkas att vara han. Erfarenheten visar tillräckligt, huru litet en sådan förmår uträtta, innan han faller i rättvisans händer, och hans exempel blir det mest varnande. Huru ringa är ej denna skada, om den ock många gånger uprepas, emot den gräsliga förgripelsen att våldföra en oskyldig! Och likväl har jag ännu icke beräknat det omätliga, med ingen ting jemförliga förderf, som sjelfva folklynnet lider genom en ouphörlig bäfvan för en godtycklig makt, under hvilken ingen, åtminstone bland den lägre hopen, vet sig vara trygg mot misshandling, ehuru oskyldig han må vara. Den, som älskar att lefva bland slafvar, ständigt färdiga till upresning mot deras förtryckare, honom tillhörer det att försäkta en våldsam polismakt och arbiträra arresteringar.

Men, framför allt, huru grym förhärdelse mot rättvisan är det icke, att af mina arma underhafvandes ömkliga öde taga sig anledning att försäkta ett sådant våldssystem! Skulle det då varit farligt att lemna på fri fot dessa af det svåraste bland alla jordiska lidanden nedtryckta gamla föräldrar, om än de varit med den billigaste misstanka besvärade, att äga någon kännedom af deras förtappade sons missgerning, någon delaktighet i bemödandet att dölja den? Tror man väl, att de skulle kommit långt, om de företagit sig att stryka landet omkring, för att undgå en ransakning, för hvilken de, vid första underrättelsen om sonens gripande, ej visade någon sådan fruktan, som kunde förmå dem till flykt, hvartill de under flere dagar derefter ej saknade rådrum, innan de grepos? Kan man påstå sig hafva, i sitt barbari, röjt ens någon urskillning, då man belastat dessa smärtans och förtviflans rof med fjättrar och vräkt dem i ett stinkande fängelse, utan att *veta* — jag säger: *utan att veta*, ty det var blott en missdådares uppgift, som besvärade dem — utan att veta, hvad ondt de gjort?

Det är likväl naturligt, ej mindre än oförsynt och ansvarigt, att dessa våldets offer ännu i denna stund misshandlas med smädeliga tillmälen om medbrottslighet, trots at sjelfva Konungens utslag, som frikänner dem. Det är naturligt, säger jag, emedan det visar, att man känner ett behof af deras brottslighet, för att ursäkta deras misshandlande — så litet är man i stånd att bringa i system läran om godtycklig medfart mot oskyldiga. Det är naturligt; ty det skulle fordras rättvisa och samvete, för att någonsin uphöra att lägga sten på den förkrossades börda, uphöra att hata och förfölja dem, i hvilkas oskuld man ser sin fördömelse, känna allt det afskyvärda i försöket att minska sitt straf

genom försvårande af sitt brott på förtrampade uslingars bekostnad.

Icke dess mindre är det oklokt; ty all klokhet bedrager sig, när dess afsigter icke äro rena. Hvartill skall det väl gagna de anklagade att ideligen uprepa dessa mot den *bevisade* oskulden och mot dess frikännelsedomar förgripliga talesätt: "att de "med den redan häktade brottslingen, i hvars "hus ransakan efter röfvadt gods blifvit an"ställd, mente mördarens moder – – 'huru det *från Helsingholmen komne* gods "skulle i hennes hemvist igenfinnas" (derom man åberopar bland annat hennes egen upgift, som dock i sjelfva verket var fångvaktaren Grönbergs upgift) – "huru det "med flickan Annas och pigan Anna Cajsas "häktande åsyftade ändamål var, att före"komma skingring af det *från Helsinghol*"*men rånade godset*" (hvilket, enligt full bevisning, låg qvar på Helsingeholmen 14 mil från Finsta och aldrig var derifrån rånadt) – "huru man ansett *riktigheten af* "*mördaren Petter Anderssons upgift om* "*medbrottsliga* vara bland de starkare skäl "till de angifnas häktande, som någonsin "kunde förekomma" o. s. v.? Hvartill, säger jag, skola sådana talesätt gagna? Tror man sig derigenom kunna bibringa andra sitt förakt för den bevisade sanningen och för den högsta Domare-makt, som genom rättvis frikännelse gjort sanningen gällande? Hvilken förblindelse, att icke begripa, hvad man skulle vinna, om man, i stället för allt smädande, all fåfäng utgjutelse af ilska och harm mot oskyldiga offer, dem man borde beklaga, valde att visa menniskohjerta och samvete och rättsinnighet, erkände och afskydde sitt grolva misstag, hyllade lagen och utlemnade sig frivilligt åt det straff, som utan lagens kränkning ej kan undvikas, sparade ingen ting för godtgörande af de olyckligas lidande! Så länge det finnes en makt, som kan benåda, skulle man på detta enda sätt kunna göra sig värd en förskoning från lagens stränghet. Rätt säker måste man vara om sin seger på lagen, för att heldre fullfölja striden mot honom. Ty misslyckas man i denna strid, då bör man anse allt förloradt utan räddning. Medborglighetens förlåtelse var möjlig ännu för den, som blott våldfört lagen, men erkänt dess höghet och sitt fel, endast begagnat alla möjliga ursäkter derför. Den åter, som med öfverläggning förklarat sig för medborglighetens och lagens fiende, för att förfäkta sitt fel och förhärda sig i upsåtet att framgent handla på samma sätt, måste segra på rätts-tillståndet och se sin våldsmakt bekräftad, eller också sjelf ohjelpligt krossas af lagens seger.

Då jag säger, att man känner ett behof af de oskyldigas brottslighet, för att ursäkta deras misshandlande; föreställer jag mig likväl ingen annan misshandling, än häktandet; och jag torde icke behöfva påminna, att, i fråga om torturen och Herr von Sydows delaktighet deri, gör de våldfördas brottslighet eller oskuld ingen ting till saken. Torturen ursäktas icke med de verkliga brott, den skulle kunna uptäcka.

Den sista af alla ursäkter är att hafva medbrottsliga, och denna ursäkt hafva de anklagade icke lemnat obegagnad. Brottet skall, heter det, desto mindre kunna dem tillvitas, som domaren, hvilken tillhört pröfva, hvad emot de häktade personer förekommit, fällt Anders Andersson och hans hustru till urbota ansvar, samt Anna Andersdotter och Anna Cajsa, jemte desse, från första urtima tinget till länshäktet återkommit, och något domarens förordnande om deras lösgifvande från fängelset förr, än sedan målet vid ett ytterligare urtima ting förevarit, icke blifvit Konungens Befallningshafvande kungjordt.

Den domare, som här åberopas, är icke ansvarsfri; och jag skall ej underlåta att följa den mot honom redan böjade anklagelsen med lika upmärksamhet, som jag egnat åt den nu i fråga varande. Att flera kunna blifva straffade för ett och samma brott, det blir då den enda uptäckten att häraf hämta; och denna uptäckt bör icke vara ny för dem, som så mycket nitälskat om medbrottsligas anskaffande i Petter Anderssons mordgerning. För min del har jag icke föreställt mig, att någonsin reconvention för olaglig anklagelse och häktande skulle kunna försvinna derigenom, att anklagelsen blifvit af en domstol olagligen gillad. Det behöfves endast uphäfva denna domstols beslut, för att återgifva reconventions-anspråket dess kraft. Om nu olyckligtvis Wermdö skeppslags Tingsrätt belastat sig med skuld för de oskyldigas qvarhållande i häkte och för en orättvis straffdom öfver två af dem; så har deremot Kongl. Hofrätten, vid första påseende af saken, hvilken då hade alldeles samma skick, som vid första tinget hos Häradsrätten, hvad de begge flickorna angår, och detsamma som vid afkunnandet af Häradsrättens slutliga utslag, hvad de till straff dömda föräldrarne beträffar, funnit det uppenbart, att föräldrarne voro oskyldige, och att flickorna aldrig med något fog varit tilltalade. Med ett sådant ogillande af Häradsrättens åtgärder och beslut, ett ogillande, som äfven af Kongl. Maj:t är bekräftadt, har vägen till upprättelse blifvit öpnad för de oskyldige mot alla dem, som vållat deras lidande.

Det ryktbara, oformliga så kallade Smedjegårds-förhöret, hvarvid Herr von Sydow fört ett protokoll, som af ingen blifvit vitsordadt, och hvilket skall vittna om de svåraste bekännelser, gjorda af de häktade efter alfvarliga föreställningar, har åklagaren äfven gjort till ett föremål för sin upmärksamhet, ehuru han icke försökt att upskatta straffbarheten af detta förfarande. Han säger, att det innehåller en obehörig befattning med hvad som tillhörer domare-embetet; och detta kan icke bestridas. Men svårare utseende får denna egenmyndighet, när man besinnar, huru föga möjligt det är, att Herr von Sydows protokoll kan vara sannfärdigt och hans förfarande styrdt af nit för sanningens uptäckande.

De olycklige, som enligt detta protokoll skulle hafva för honom bekännt allt, hvad dem tillvitades, dröjde icke att tala sanning och återkalla sina bekännelser, så snart de sågo sig i frihet dertill, så snart de af mig försäkrades, att ingen fara dermed var förenad, intet våld mer skulle blifva användt. Hvarföre talte de då icke sanning genast inför Herr von Sydow? Kan han väl sjelf neka, att i fall han velat se och höra, för att uptäcka *sanning*, han skulle fått anledningar nog att betvifla frivilligheten i de bekännelser, som hans alfvarliga föreställningar åstadkommo? Om han velat se och höra, skulle det väl varit möjligt, att han icke utrönt, hvad de olycklige så högligen längtade att yppa, de pinliga medel, som på dem voro använda, så vida de icke först i hans närvaro användes? Om han kommit för att upmana dem till sannfärdighet och för att höra dem såsom oväldig Embetsman; skulle väl någon fruktan för deras plågare, i fall han ej sjelf hört till dessas antal, hafva afhållit dem att uptäcka, hvad dem öfvergått? — Nej, hans *alfvarliga föreställningar* måste hafva varit föreställningar att blott bekänna, hvad som förestafvades, alldeles icke att säga, hvad de bekännande verkligen visste med sig. Så beskrifves Smedjegårds-förhöret af de förhörda sjelfva; och det beskrifves med det tillägg, att två af desse olycklige, nem-

ligen föräldrarne, i trotts af allt på dem användt våld, enständigt förnekade och aldrig medgåfvo, hvad de i Herr von Sydows protokoll sägas hafva otvunget vidgått.

En sådan bevisning, som allt detta innebär, att Herr von Sydows protokoll är ingen ting annat än ett falskt vittnesbörd emot de misshandlade menniskorna, och att han ej kan hafva åsyftat någon sannings upptäckande genom sitt förhör, kallas blott en moralisk bevisning, jag vet det. Men om jag ej kan påstå, att den anklagade endast på en sådan bevisning må fällas; måste jag dock kunna åberopa den såsom ganska myket besvärande och gifvande ennu ytterligare vigt åt det mot honom befintliga vittnesmålet om tortur, anställd under hans ögon. Öfvertygas han en gång härom med fulla skäl, då blir deraf äfven en följd, att Smedjegårds-protokollet, underskrifvet under Embets-ansvarighet, och således besannadt på embetsed, är upsåtligen lögnaktigt och falskt, emedan den, som förde det, då ej kunde vara okunnig derom, att de bekännelser, han kallat *otvungna*, aldrig blifvit otvunget gjorda, i fall de alla någonsin äro gjorda. Jag sparar då mitt yttrande om graden af en dylik protokollsförings straffbarhet, till dess i fråga varande bevisning hunnit fulländas. Imedlertid kan, vid inställelse efter utfärdad stämning, Herr von Sydow få tillfälle att förklara sig öfver hvad jag nu anmärkt.

Dröjsmålet med de häktades inställelse för domstol är väl också af åklagaren händelsevis nämndt, men icke beifradt. Först i slutförklaringen visar det sig, att bref från Konungens Befallningshafvande till Domhafvanden i Wermdö skeppslag, med anmodan om urtima tings anställande, ej afgått förr än den 6 Maji sistl. år. Petter Andersson, som först häktades, hade då redan suttit på Smedjegården 16 dagar eller från den 20 April. De öfrige hade blifvit senare gripne. Anders Andersson och hans hustru voro insatte den 25 April och hade således suttit 11 dygn, men begge flickorna ännu icke ankommit till fängelset. Detta skall förmodligen vara ursäkten för det Domhafvanden ej förr anmodades om ransakningens företagande. Om denna ursäkt gäller; så skulle Konungens Befallningshafvande, i anledning af Smedjegårds-förhör och vaktmästare-rapporter om medbrottslige, kunnat uppehålla ransakningens början lika många veckor eller månader, som de dagar, han nu låtit förflyta, innan arresteringen anmältes hos domaren. Jag frågar, om icke detta vore detsamma, som att missbruka makten till häktande, och om det ena kan blifva mer ostraffadt, än det andra. Lagen af den 10 April 1810, som befaller skyndsamhet med häktades inställande för rätta, stadgar väl ej något särskildt ansvar för underlåtenhet deraf; men den måtte icke kunna annorlunda anses, än såsom ett supplement till lagen mot godtycklig arrestering; och en enda dags olagligt qvarhållande måste vara detsamma, som en ny olaglig arrestering. Äfven denna anmärkning, hvarötver ännu ingen förklaring är gifven, kan, efter föregången stämning, blifva ett ämne för behörigt utförande.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. D. 26 Sept. läster hos Cortes förslag till en criminal lag i afseende på prästers förbrytelser. Däri föreslås, att de skola straffas som lekmän. — En i hotande uttryck skrifven föreställning af Capuciner-Generalen remitterades till regeringen, att underkastas anklagelse. — Finance-Utskottet hade föreslagit, att budgetten för utrikes ministèren skulle nedsättas från 18 till 12 mill. R. Debatter upstodo om aflöningarna till Spaniens Ministrar vid utrikes hof. Utr. Ministern förklarade,

att Kungen beslutit minska den ofantliga personalen vid missionen i Rom. — De fem första artiklarne af förslaget till en tryckfrihets-lag antogos. Flores Estrada påstod införande af jury i tryckfrihetsmål. D. 2 dennes voro redan 31 artiklar af förslaget antagna. Den 2:a, 3:dje och 4:de ställa religionsskrifter under Biskoparnas censur. Då fråga var om 6:te artikelns 1:a afdelning, eller att, om man låter trycka maximer och läror, som åsyfta statsreligionens eller monarkiens förstörande, skulle sådant vara tryckfrihets-missbruk, ville Hr. Cortes, i stället för: statsreligionens förstörande, hafva: "att beröfva katholska religionen namn af statsreligion," emedan staten icke kan afgöra om en religions sanning, utan blott försäkra henne dess politiska rättigheter. Hr. Munoz Torrero svarade: här är icke fråga om dogmatiska villfarelser, hvilkas bestraffande är kyrkans sak, utan om upställande af satser, som syfta på förstörande af statsreligionen eller införande af en annan jemte den. Detta allt hörde till civila auctoriteter, enligt constitutionens 12:te art. Artikeln gick igenom utan förändring. — Vederbörligt utskott har afgifvit betänkande om de 69 f. d. deputerade, som äro kända under namn af Persas, och väl funnit, att skäl till lagligt åtal icke saknas, men deremot af bevekande anledningar föreslagit, att de allesammans, utom uphofsmannen för protesten, Marques de Mata Florida, måtte lemnas oantastade, endast beröfvas sin val-rättighet. Detta betänkande förordnades till trycket.

Neapel. Rustningarne drifvas med sådan ifver, och frivillige tillbjuda sig i sådan mängd, att gevär icke kunna fort nog förfärdigas och alla vapnesmeder äro i oupphörligt arbete. — De nyvalde deputerade, äfven ifrån Provinsen Catania på Sicilien, hafva ankommit till Neapel. D. 22 höllo de en förberedande sammankomst. Konungen trodde sig sjelf komma att öppna Parlamentet d. 1 dennes. Detta borde komma att göra ett lyckligt intryck, och i allmänhet hoppas man ganska mycket af parlamentet. — Andeliga gods, som blifvit anslagne till Amortissements-fonden, säljas flitigt.

Öfverste Costa fortsatte sitt tåg mot Palermo, efter att hafva tagit Marchese S. Cataldo till fånga; hans tåg skedde inifrån Ön, under det General Pepe framryckte längs efter hafskusten. Palermitanerne hade derföre alldeles utrymt södra Sicilien och afsändt Presidenten för sin Giunta, med vidsträckt fullmakt, till Pepes Högqvarter, för att underhandla. Bref från Palermo berätta, att Sicilianernes förnämsta påstående, ett oafhängigt parlament, redan vore beviljadt. Detta synes dock icke troligt, emedan Pepe skall hafva afbrutit underhandlingarne.

Portugal. Ännu vet man icke någon förening vara tillvägabragt emellan Porto-Juntan och Interims-regeringen i Lissabon. Deras brefväxling meddelas i Tidningarne och Juntan har bland annat underrättat Regeringen, att Juntan låter trupper marchera emot hufvudstaden, men att endast så många skola der inrycka, som fordras att gifva Juntans intåg glans. Imedlertid inlöpa dagligen ifrån Provincerne förklaringar af tillgifvenhet för constitutionen, likasom patriotiska gåfvor, bland hvilka dock ingen kan jemnföras med den rike Jose Braancamps, som icke blott gifvit en betydlig skänk i penningar, utan förklarat all sin lösa och fasta egendom för fäderneslandets och sig sjelf blott för förvaltare; hans fru har skänkt hela sin dyrbara juvelsamling.

Huru mild inqvisitionen i Portugal varit, synes deraf att ingen enda inquisitionsfånge finnes.

England. Sista underrättelserna gingo till början af Öfverhusets session d. 13. Under denna session förekom, att vittnet Gavolini, hvilken redan förra dagen blifvit afhörd, nu förklarade, att löparen Rastelli, en af vittnena mot Drottningen, anförtrott honom i Majland, att han på Majlandska Commissionens vägnar upspanat flere vittnen och betalt dem 40 francs hvardera, hvarjemte han försett dem med mat och dricka. Vid contraförhöret tillstod han, att han af Grefve Vassali betaltes för sin resa till England, såsom vittne för Drottningen, att 2,100 francs blifvit honom beviljade och att dessutom hans familie dageligen finge 5 eller 6 francs. Brougham ville veta, om han finge tala med Rastelli och hvar denne funnes. Efter många svängningar af Kronans ombud måste slutligen Attorney General fram med den bekännelse, att Rastelli vore bortskickad, såsom Courier, till Italien. Brougham förklarade, att all controll öfver vittnena vore slut, till hvilket svar menade de än måtte hafva gjort sig skyldige; derpå tillade han med stor värma: "Nu frågar jag, Mylords, om jag vidare bör agera i detta mål," och gick ut. Lord Holland trodde, att härunder låge någonting förborgadt, någon conspiration, för att hämma rättvisan och kränka Husets anseende inför landets ögon. Grefve Liverpool försvarade sig, hade icke vetat Rastellis bortskickande och hade, så snart han fått veta det, afsändt en expresse att föra honom tillbaka. Marquis Lansdowne frikände Grefve L. från all del i händelsen, men ansåg ganska farligt, om Drottningens sak ...

från genom billens agenter och befordrare. Lord Caernarvon upmanade huset att ändteligen sätta ett mål för en rättegång, som sedan i många veckor samlat vanära öfver landet, ett mål, hvarvid en vidt utgrenad förförelse till mened kommit i dagsljuset och hvaruti det nu är omöjligt att låta Hennes Maj:t fullkomlig rättvisa vederfaras. Han ville derfore, att Drottningens ombud icke för än om sex månader åter inkallas. Lord-Cantzleren trodde upskofvet skola vara fordelaktigt för Drottningens interesse, hvaremot Lord Ellenborough ansåg ett sådant uppehåll kunna åstadkomma den grofsta orättvisa mot Drottningen. Grey kunde icke förmå sig att kalla Rastellis bortskickande oförsigtigt; detta namn vore för höfligt och han funn gement vara ett vida bättre ord. Han förklarade sig bestämdt vilje svara nej, om billens andra läsning vore i fråga. Grefve Liverpool bestridde detta och påstod, att ingen ting annat än rättegångens fortsättande kunde tillfredsställa landet eller göra Drottningens karakter rättvisa. Lord Alvanley ville veta, hvem som skickat Rastelli till Italien. Grefve Liverpool visste det icke säkert, men han trodde, att det var Herr Powell. Denne inkallades inför skranket, aflade vittnes-ed och forhördes af Grefve Grey. Vittnesmålet innehöll hufvudsakligen, att han var engagerad vid Mayländska Commissionen och en agent för billen mot Drottningen; att han föreslagit Rastellis bortskickande, på, som han ville påminna sig, Herr Plantas inrådan; att han (Powell) i Cabinettet forgäfves sökt pass för R.; att R. varit den Courier, som hämtat de i Dover misshandlade vittnena, öfver hvilkas öde oroande rykten spridt sig i Italien och försatt deras slägt i ängslan; att man till deras tröstande afsandt R., som var bekant med dem alla. Powell hade dessutom trott, att R. skulle redan hinna vara tillbaka. Huset ajournerade sig till följande dagen.

D. 14 blefvo Herrar Planta och Powell förekallade, likasom Drottningens ombud, då flere Lorder ganska skarpt besporde Herr Powell, isynnerhet öfver den frågan, om icke före, med och efter Rastelli flere Italienare blifvit tillbakaskickade till Italien, hvilka lika väl, om icke bättre, hade kunnat trösta vittnenas familler, som säkerligen minst skulle sätta tro till Rastelli, hvilken värfvat alla de andra vittnena. Powell måste medgifva detta, åtminstone om två, samt att han afskickat R., bland annat, för att låta verificera några papper i Mayland, att bland alla de ifrågavarande handlerna blott två funnes i Majland, men de öfrige på andra orter, och att följakteligen vittnet icke gerna kunnat förmoda, att Rastelli, som d. 14 eller 15 September lemnat London, skolat kunna personligen infinna sig hos alla och ändå vara tillbaka i London den 3 dennes. Minister-partiet lyckades ändteligen att hindra, det Powell blades forete de bref, han vaxlat med Öfverste Brown, billens nu varande agent i Majland. Brougham fick tillstånd att förelägga Powell och Planta frågor.

Då således dagligen allt mer och mer upptäckes om de mot Drottningen använda vittnens trovärdighet och om de medel, som till deras anskaffande blifvit använde, skola Ministrarne hafva föreslagit Konungen att nedlägga rättegången, hvilken foresats de dock skola hafva ändrat, i anledning af motsägelserna i Capt. Flynns vittnesmål.

Angående Barbara Krantz's vittnesmål har uppstått mycket gyckel. Tyska tidningar innehålla berättelser om Drottningens vistande i Carlsruhe och anmärka, att i värdshuset, der Drottningen bott, äfven som i andra honetta värdshus i orten, resande aldrig uppassas af qvinfolk utan af Kypare; pigorne blott städa och gå aldrig in i rummen så länge gästerne äro inne. Om hustru Krantz ändock gjort detta, så måtte hon hafva haft någon egen orsak dertill. Drottningen hade till sin tjenst fått af Storhertigliga hofvet två Kammarherrar, hvilka nästan hela dagen vistades omkring henne. Den stund, då Barbara påstår sig hafva öfverraskat henne i hennes rum, skall hafva varit Cercle vid hofvet och Drottningen dervid närvarande. Härofver borde väl de tjenstgörande Kammarherrarne bäst kunna gifva upplysning. I Carlsruhe finnas Engelsmän, som söka vittnen mot och med hustru Krantz; ja Engelska Ministern i Frankfurt har afrest dit, för att underrätta sig om förhållandet. Broughams bror skall hafva bjudit värdshus-värden, (hvars namn låter ganska egentligt, nemligen Kroglinger) att, jemte en piga, komma till England och vittna emot Krantz.

Den märkeliga debatten i öfverhuset d. 5 dennes om Englands politik i afseende på Neapel och de länder, som nyss förklarat sig constitutionella, var af högt interesse och begyntes af Lord Holland, som yttrade: Bland den der papperx-massan på bordet fins en tractat, hvarmedelst de fem stora magterna gjort sig till en domstol, for att döma öfver andra nationers förhållande. De hafva uprättat ett slags stats-polis, hvarigenom de, vid hvarje händelse, måste blanda sig i andra länders inre angelägenheter. Österrikes rustningar och de utgifna förklaringarne synas tillkännagifva, att en sådan händelse inträdt. De många hotande skrifter, så väl af Ryssland som Österrike, i at-

ländska tidningar gåfve honom rätt att fråga Ministrarna (vändande sig till Lord Liverpool), hvad sammanhang funnes mellan de af England ingångna förbindelser och Österrikes upförande i afseende på Neapel. Han hoppades få ett sådant svar, som skulle förskaffa Ministrarne kredit och vara nyttigt för dem, som i en annan verldsdel kunde önska att företaga en behöflig och nyttig revolution. Han ville således veta, om Österrike gjort några communicationer eller begärt hjelp, hvad svar Engelska regeringen, i sådant fall, gifvit, och om de nya händelserna i Neapel ändrat det vänskapliga förhållandet med denna magt. — Lord Liverpool ansåg revolutionen i Neapel helt olik den Spanska; olikheten läge i Siciliens affall. Han ville svara på Lord Hollands frågor, utan att derigenom hindra Engelska regeringen, att, under vissa omständigheter, blanda sig i andra nationers ärender. Nu vore det icke Engelska kabinettets politik att blanda sig däri, och inga förbindelser vore i detta afseende ingångna. — Lord Holland var glad att hafva fått veta så mycket; men han förstod icke den upställda skilnaden. Vore Siciliens affall en bland de omständigheter, hvarpå den ädle Lorden syftat? — Lord Liverpool förklarade öppet, att den, som förut varit accrediterad Minister vid Neap. hofvet (Sir W. A'Court), nu vistades i Neapel blott som resande och icke fått något nytt creditif, samt att den timade revolutionen vore orsaken härtill. — Lord Holland frågade, om en dylik revolution i ett land vore tillräcklig orsak till creditivernas förnyande. — Liverpool: Icke under vanliga omständigheter; men i Neapels nu varande läge hafva inga creditiver blifvit utfärdade till eller mottagna från ifrågavarande land. — Lord Grey påstod, att detta vore en suspension af det vänskapliga förhållandet emellan de båda länderna, hvartill revolutionen i Neapel icke berättigade. Han hade högst ogerna hört Lord L:s förklaring. Hade nytt creditif varit nödvändigt, om Konungen af Neapel sjelf bibehållit styrelsen? (Lord L. gjorde ett nekande tecken). Hur kan då någon skilnad upkomma deraf, att Konungen öfverlemnat sin magt åt Hert. af Calabrien? Händelsen är ju den samma, som då Prinsen Regenten i England tillträdde styrelsen. Hvad åter angick Lord L.s förklaring, att de steg, som Österrike eller andra magter kunna taga emot Neapelska revolutionen, icke härleda sig från några communicationer med England eller upmuntringar derifrån; så hade han (Lord G.) önskat veta, om ens någon böjelse för sådana upmuntringar funnes hos regeringen. Han hoppades, att den icke fins; och han ansåg regeringen nu hafva förklarat detta inför Husets, inför Europas ögon. En sådan förklaring skulle vara England af största nytta, då sådana tänkesätt ägde rum, som dem han sett i en nyss publicerad politisk skrift. "Han hade med vedervilja läsit denna skrift, då hon upställer sådana den arbiträra magtens grundsatser, som mer passa för en Konungarnas sammansvärjning mot friheten, än för ett förbund, som förtjente namn af heligt. Det vore honom derföre kärt att höra, det Österrike hvarken direct eller indirect fått något understöd." — Lord L. uprepade, hvad han förut sagt.

Hert. af Wellington, som för några dagar sedan skulle lägga grundstenen till en ny kyrka i Chelsea, väntades förgäfves af det samlade folket till sent på aftonen, då Biskopen i London måste förrätta cerimonien och folket gick hem, under stort missnöje och ropade: Lefve Drottningen! Non mi ricordo o. s. v.

Frankrike. Genom en Kongl. Förordning af d. 11 dennes sammankallas val-kollegierna i Departementerne af fjerde serien till d. 4 Nov., samt Departements-Collegierna till d. 15.

En Öfverste Philippon har i Calais skjutit sig för pannan, sedan han bivistat ett kalas till den nyfödda Hertigens af Bordeaux ära.

Konungen har låtit utfärda pardon för alla förrymda sjömän.

Ryssland. Det säges, att underrättelser kommit till Warschau om underhandlingar mellan Turkiet och England, angående en offensif och defensif alliance.

Tyskland. Sedan det af Darmstadtska Ständernas andra kammare till öfverläggning nyss framlagda edictet, enligt hvilket de ofrälse medlemmarne i kammaren måste vara 36 år gamla, under det de adeliga finge vara blott 30, blifvit såsom grundlag antaget med stor pluralitet och valmännens i staden Darmstadt besvär öfver regeringens ingrepp i deras valfrihet blifvit afslagna; så blef d. 14 dennes med mycket deltagande öfverlagdt om ett af deputeraden Kartell framlagdt förslag, af innehåll, att, med åsidosättande af allt vidare arbete med finance-lagen o. s. v., all verksamhet skall vändas på upställande af en fullständig constitutionsact, och till den ändan andra Utskottet, som är satt för alla lagfrågor, skall förstärkas med fyra ledamöter. Man längtar att se resultatet af dessa öfverläggningar.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 88. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 2 November.

Sine ira, studio et metu.

LAGFARENHET.

(Forts. fr. N:o 87).

Jag bör icke föreställa mig, att något af de ämnen, jag nu sökt utveckla, och som äro af åklagaren dels på hans sätt vidrörda, dels helt och hållet förbigångna, skulle anses ofórtjent af den behandling, jag äskat. Men om det vore möjligt, att Kongl. Hofrätten vägrade anbefalla Advokatfiskals-embetet att utverka stämning, så begagnar jag härmedelst den rätt, hvilken icke lagligen lärer kunna mig betagas, att hos Kongl. Hofrätten ödmjukast anhålla om stämning å de anklagade, Herr Landshöfdingen, tillförordnade Öfverståthållaren och Commendören Friherre Dan. Edelscreutz samt Landssekreteraren Herr A. R. von Sydow, med påstående, att de må afgifva lagligt svaromål på alla de af mig, i egenskap af angifvare och målsägarnes ombud, nu gjorda anmärkningar om brott och olagligheter i de anklagades embets-utöfning; äfvensom jag, i begge händelserne, ehvad Advokatfiskals-embetet kommer att vidare upträda eller sakens utförande åt mig ensam öfverlemnas, ödmjukast utbeder mig, att, efter det de anklagade afgifvit svaromål å hvad jag anfört, mig må tillåtas att bemöta dessa svaromål, och efter fulländad utredning och bevisning inkomma med det slutpåstående, hvartill jag anser mig befogad.

En lag finnes, som förbjuder Kongl. Hofrätten att på enskilda parters ansökan utfärda stämningar å domare för embetsfel. Men denna lag handlar icke om Konungens Befallningshafvande. Den är tvifvelsutan i alla fall en bristfällighet i vårt lagsystem, ett hinder för verksamheten af den grundlära om alla statens tjenares ansvarighet inför lagen, som är själen i vår lagbundna styrelseform.

Denna bristfällighet måste tålas, sådan den i sjelfva verket finnes; men ett godtyckligt utsträckande deraf vore en laglöshet. Det kan således icke förmenas någon att på sitt ansvar taga stämning å en Konungens Befallningshafvande för dess embetsfel, emedan stämning, der den ej är särskildt förbuden (hvilket endast är fallet mot domare), icke någonsin kan af en domstol vägras.

Hvad jag imedlertid kan göra och äfven, under förutsättning af vägradt bifall till begge alternativen af min begäran, måste göra, är ett helt annat påstående, än det åklagaren gjort, om ansvar för de redan utredda händelserna: befallningarne om arrestering och om ransakan efter röfvadt gods, offentligt kungörande af de misstänktas och misshandlades namn, samt vanvården af fängelset, hvarigenom torturen, om än icke verkställd af Herr von Sydow sjelf, blef möjlig för Fångvaktmästaren och för

hans gäst Länsmannen Röösgren, begge stående under Konungens Befallningshafvandes så ovilkorliga lydnad, att dylika förgripelser af dem icke rimligen varit att befara, om de vetat sig derigenom blottställas för laglig stränghet af sina förnäm. Den kungörelse, hvarigenom allmänheten underrättades, att Petter Andersson, hans föräldrar och bror, voro gripne för grofva och erkända missgerningar, har stått i Dagligt Allehanda, såsom jag redan i början hade äran inför Kongl. Hofrätten anmärka. Straffbarheten af en sådan kungörelse mot oskyldiga torde för lindrigt bedömas, om den anses annorlunda än såsom en smädeskrift. I alla fall fordrar rättvisan, att tillmälet, som deri är gjort, lika offentligen återkallas; och derom tillförser jag mig, att Kongl. Hofrätten täckes foga nödig anstalt, så skyndsamt som möjligt är."

Beträffande vanvården af fängelset, tror jag, att en förman, berättigad att utan ransakning och dom skilja en underhafvande från tjenstens utöfning, ej fått en sådan makt förgäfves, och att man kan hålla sig till honom, om hans underhafvande, utan hastigt påföljande rättelse och bestraffning, gör sig skyldig till grofva förgripelser. Hvad vore det för en Landshöfdinge, som icke skulle känna sig i stånd att säga till en fånge: "jag ansvarar, att du ej skall miss-"handlas i ditt fängelse, der jag låter in-"sätta dig?" Hvad vore det for en fångvaktare, som skulle underStå sig att bruka våld mot dem, han vårdar, om han en gång för alla fått sin Landshöfdinges tillsägelse, att det minsta försök härtill skall kosta honom tjensten, änskönt han må lyckas att dölja det undan all laglig bevisning? Är det tänkbart, att en gammal fångvaktare, sådan som afledne Grönberg, skulle hafva gjort, hvad han gjorde, om han vetat sig stå under en dylik föreskrift? Skulle icke hans erfarenhet hafva lärt honom, att befallningen var alfvarlig? Huru har det nu i stället tillgått med honom? Kronolänsmannen Röösgren dömdes, redan i October månad sistlidne år, för det han på Smedjegårdshäktet, under Grönbergs ögon, anställt pinliga förhör. Har väl Konungens Befallningshafvande, i anledning deraf, skilt Grönberg från tjensten eller låtit tilltala honom? Kan det visas eller har det blifvit påstådt, att han ens fått en föreställning, en hotelse om laglig stränghet för ett sådant åsidosättande af sin pligt? Skulle han icke i fred fått vara fångvaktare, huru länge som helst, om icke, på Justitiæ Kantzlers-embetets befallning, hans brott blifvit åtaladt och genom Kämnersrättens utslag tjensten honom fråndömd? Är det möjligt, att en så skyddad brottsling varit brottslig äfven emot den förmans vilja, som skyddat honom?

Huru lindrig man må göra verkan af dessa skäl; så måste de likväl minst blifva giltiga för den påföljd, att de anklagade, Herrar Landshöfdingen m. m. Friherre Edelcretz och Landssekreteraren von Sydow, förklaras hafva oförsvarligen och straffbart åsidosatt sin pligt att tillse fångarnes behandling på Smedjegårdshäktet och låta dem vara fredade från öfvervåld. Med penningeböter kan sådant icke försonas, då den oförrätt och lidande, som deraf upkommit, varit af så grof och urbota beskaffenhet Jag påstår, att detta ensamt förtjenar embetets förlust.

Det laglösa häktandet har jag redan hänfört till det lagrum, som ensamt kan vara dertill lämpligt. Det kostar, enligt 1779 års Kongl. Förordning, ett års fängelse, med eller utan arbete, jemte penningeböter och skadestånd. Detta är, hvad jag påstår, med anmärkning, att då nåd ersättning för ett långvarigt inspärrande i

svårt fängelse, en derigenom förstörd helsa och arbets-förmåga och försummad arbetsförtjenst under arresteringstiden, icke kunnat tilldömas de misshandlade, vid afgörande af åtalen mot Röösgren och Grönberg, hvilka endast varit vållande till tortur-våldet; måste de lidandes talan härom göras gällande emot de nu anklagade Herrarne, af hvilka jag således fordrar godtgörande af de poster, som på närlagde räkning finnas uptagne; och utbeder jag mig, att betalningsskyldigheten dem begge för en och en för begge ådömes, samt att dem likaledes åläggas godtgöra de på särskild räkning uptagne kostnader, som genom rättegångens utförande äro mig tillskyndade, och hvarå särskild förtekning framdeles skall lemnas.

Visserligen är icke härmed godtgjordt allt, hvad jag utstått för denna sak. Jag har, under dess utförande, varit ett mål för vidrigheter af mångfaldig art. Den, som känner dem (och de äro icke svåra att känna) skall göra mig den rättvisan att tro, att min ståndaktighet haft rena bevekelsegrunder, och att de, som smäda och förfölja mig, smäda och förfölja den afundsvärda tillfredsställelsen, att hafva efter yttersta förmåga arbetat för oskuldens och mensklig-hetens uprättelse. Jag har hittills rönt en framgång, för hvilken jag måste hembära den varmaste tacksamhet åt Försynen, hvars beskyddande finger jag trott mig ögonskenligen upläcka i ett ovanligt sammanlopp af händelser, som gynnat sanningens afhöljande. Min känsla i det ögonblick, då jag, upfylld af denna tacksamhet, tänker mig en lika rättvis framgång i hvad som ännu återstår, är sådan, att jag ej kan annat än lyckönska mina Domare att få dela den. Min inbillning fattar med tydlighet den njutning, hvilken Kongl. Hofrättens Herrar ledamöter skola bereda sig genom förkunnandet af en rättvisa, som gör slut på alla misstänksamas tvekan om möjligheten af en kraftig och sjelfständig lagtillämpning i mål af hvilken ömtålig beskaffenhet som helst, uprättar en må hända ofta vanvördad lags anseende, stärker det vacklande förtroendet till denna lag emot all fruktan för ett af makt och företräden omgifvet godtyckes fräckhet, ingjuter kraft i den förtrycktes rättskänsla och i hans tillit till det samhälles omvårdnad, hvari han lefver, — och detta allt i en sak, af hvars lyckliga utgång dessa helsosama verkningar skola blifva vidsträckta i samma mån, som antalet af de åskådare är stort, hvilkas blickar från alla fädernejordens landsändar fästa sig på saken och på de Domare, som densamma behandla.

Nej, från detta sköna hopp uthärdar jag icke att vända min tanka till den förtvifladе utsigten af ett slut, som skulle bringa mig att ångra, det jag anlitat lagens makt, som skulle lemna efter sig denna makt försvagad, i stället att uplyfta dess anseende. Ty så länge den hvilar, kan den ännu injaga fruktan. Upmanas den att verka, och verkar den då lamt och ensidigt; så väckes hos öfverträdaren och hans efterföljare ny djerfhet i stället för fruktan.

Stockholm den 29 September 1820.

M. F. Leyonmarck.

Kapiten.

De misshandlades husbonde och befullmäktigade ombud.

(Forts. e. a. g.)

Om examina och akademisk upfostran för embetsmän.

(Forts. och slut från N:o 85.)

Detta blefve då hela resultatet af hela diatriben om *Jaherre*. Man hade blott förrådt sin ofantligt *klena* kunskap i historien och politiken; man måste slutligen vidgå,

att man pratat i vädret och att ordet *Jaherre* numera svårligen kan framdragas, för att dermed imponera, om man icke vill återföra de tider, då det hade någon betydelse och någon motsats. Den motsats, hvari man brukar det mot *Konung*, då man vill så smått göra sig klok. om Svenskarnas böjelse för särskilda regeringssätt, den kan åtminstone icke hålla streck, så vida man icke, lik de sju namnkunnige sofvarne, slumrat öfver de sednare decenniernas uplysning och illfänas att få bröd för gammalt mynt, som längesedan uphört att gå.

Har man inga andra skäl, drager man åstad med det, att tonen är sådan i de högsta kretsar; och tror icke, då man får det svaret, att äfven detta hörer till sjusofvaremyntet.

Denna afvikelse från ämnet är gjord, för att visa, huru långt man kommer, då man vill upgöra systemer, utan att veta något af hvad man borde veta. Den visar, huru embetsmän kunna raisonnera. Då det således är ådagalagdt, huru det står till med embetsmäns lärdom, och huru obetydligt de ålagde examina svara mot sitt ändamål; återstår försöket att uptänka något sätt att bringa dessa examina till hvad de borde vara, eller, kanske rättare, att undersöka, om ändamålet någonsin kan vinnas genom examina.

Vi återkomma här till den ofta, men aldrig för ofta, yrkade satsen, att det offentliga lifvet, den medborgliga verksamheten, är den enda fullkomliga skolan, äfven som den enda verkliga pröfnings-anstalten för dem, som äro ämnade till statens värf. De egentliga läro-anstalterna måste hufvudsakligen vara beräknade på den allmänna vetenskapliga bildningen. Man måste der inhemta allt, hvad en bildad medborgare bör veta; — och deribland är utan tvifvel fäderneslandets lagar och författningar. Dessa böra icke vara främmande för någon, som en gång vill heta medborgare, i detta sköna ords hela betydelse. Men också bör ingen klass anse sig ensam berättigad att äga dem, eller särskildt upfostras till dem.

Om således akademiska examina för civil-embetsmän i sig sjelfva äro oskadliga — och detta är väl det högsta man kan medgifva dem — så är åtminstone det genom examina föranledda studiernas tidiga rigtande åt något visst embetsmanna-yrke ett bland de stora felen vid upfostran. Detta har den verkan, att man uteslutande vänder sig åt de för detta yrke erforderliga kunskaper och försummar den egentliga bildningen. Deraf den råhet, vi redan anmärkt.

Nej, det är icke så, som de stora män blifvit bildade, hvilka lyst i spetsen för fria stater — och det är i sådana endast, som man kan vänta sig utmärkta embetsmän; ty der godtycket råder och folket tiger, der är den råe, men kraftfulle våldsverkaren det största ljuset, controllen ingen och behofvet af öfverlägsna talenter således overksamt. De stora embetsmännen, vi mena, hafva först varit uplysta medborgare och sedan de, såsom sådana, utmärkt sig, då först hafva de sjelfve och andra tänkt på, att de kunde vara skicklige till embetsmän.

Då man åter gör embetsmän, så som det berättas att man indelar recruter vid Ryska arméen, (der hvar och en genast, innan någons särskilda fallenhet är pröfvad, får sig sin tjenst tilldelad, och Officeren i högen tager ut tillkommande trumpetare, piplekare, skräddare &c.), då äro examina nödvändiga. Den, som vill blifva, d. v. s. blifver, embetsman, är gifven och lika gifvet är, *att* han *engång* måste blifva skicklig dertill; det enda, man icke tilltror sig

att genast afgöra, är, *när* han förvärfvat de hjelpliga kunskaperna — hvilka nemligen hvar och en med sundt menniske-förstånd kan få, så snart de bestå af gifna pensa och utanlexor. Såsom ofta blifvit anmärkt, är detta allt möjligt endast med en sådan inrättning af embeten, som här finnes. Härskaran är så stor, att däribland naturligtvis måste finnas några brukbara hufvud, under hvilkas vingar den öfriga hopen går sin väg fram. Mängden gör det.

Men försök blott en annan inrättning; gör icke fler embetsmän, än svåra och ansvariga embeten, enligt sakens natur, finnas; låt renskrifning och dylikt blifva (såsom särskilda Utskottet vid sista Riksdag uttrycker dig) icke embete, utan näring; låt denna näring upphöra att vara trappan till verkliga embeten — och det skall genast visa sig, huru tillräckliga och nödvändiga de akademiska examina äro. Nu utgöra de blott inträdes-billeter, dem hvar och en kan köpa.

Sådant är resultatet af våra reflexioner i detta ämne. Det torde förefalla mången ganska besynnerligt och paradoxt att först klaga öfver den bristande strängheten vid examina, och sedan förklara alla examina onödiga. Consequencen i denna tankegång torde dock icke vara så förkastlig, som man genast kunde tro sig finna. Allt, som erfarenheten bevisar vara otillräckligt och icke svarande mot sitt ändamål, väcker alltid, vid närmare eftersinnande, tvifvelsmål, huruvida det någonsin borde finnas. Så är det med våra akademiska examina för civila embetsmän. Deras otillräcklighet hafva vi tillräckligt sett. Botemedlet däremot lärer man svårligen kunna söka i en ökad stränghet, emedan denna aldrig kunde handhafvas längre, än en ovanlig händelse gåfve Akademierna en complett samling af män, fullkomligt otillgängliga för hopp, fruktan, vänskap och allahanda dylika svagheter. Och det är icke i det contemplativa, medborgerligt overksamma akademiska lifvet, som denna stålsättning mot considerationer vinnes. Några ovanliga karakterer bevisa ingen ting.

Ännu återstå en annan sorts examina, dem man kanske kunde föredraga, nemligen examina inför de verk, där ynglingen vill engagera sig. Så vida administrativa *verk* skola finnas (hvarom vi dock redan ofta visat vår tanka), äro väl dessa examina de naturligaste, men också fullkomligt onödiga, emedan sjelfva tjenstgöringen där utgör den säkraste examen.

Häraf bör man dock icke draga den slutsats, såsom vore vår mening, att verken skola samla omkring sig en här af auscultanter på försök; orimligheten deraf är nogsamt visad. Då ett embetsverk behöfde en tjensteman, kunde sökande till tjensten få förrätta den på prof och den skickligaste antagas. Mannamån vore ej att befara, om tjensten fordrade synnerlig duglighet, och det således vore de tillsättandes egen olycka, om de antoge odugliga ämnen. En lycklig följd vore äfven, att den, som ofta gått miste, öfvergåfve en väg, för hvilken han icke dugde.

Vid dylika försök komme naturligtvis pröfningen egentligen att röra den sökandes kunskaper och hufvud. Har han dessa, så är routinen en så obetydlig och lätt lärd sak, att den i räkningen kan uptagas för noll. Den är aldrig af hufvudsaklig vigt förr, än den ensam är ingrediens i skickligheten.

Hvad som här är sagdt om administrativa embetsverk, gäller fullkomligt både om domstolar (nemligen dem, der flere lagfarne män sitta i rätten och en lagfaren betjening fordras) och om en sådan administration, der *en* är ansvarig för arbetets

gång, och således aldrig kan befordra sådana, om hvilkas duglighet han icke är öfvertygad, prölningen må sedan ske huru som hälst.

Insändt.

Öland, hvars kalkblandade jordmån äger en stark vegetations kraft, hade stora och till betydelig del odlingsbara Krono-parker, hvilka innevånarne endast fingo begagna till betesmark.

Kongl. Maj:t, som insåg, att denna jord under enskild ägande-rätt skulle komma att fördelaktigare användas till förmån, ej mindre för den enskilte, än för Kongl. Maj:t och Kronan, tillät, med hänsigt härtill, i Nåder, att den skulle få delas emellan Hemmans-egarne, och öfverlopps-marken användas till nya hemman och lägenheter. Kongl. Maj:t förordnade visse comitterade, som med nit och drift förrättat denna mödosamma delning, hvilken förlidet år erhöll Konungens höga stadfästelse. 120,000 Tunneland, hvaraf ungefärligen 50,000 kunna anses mer och mindre odlingsbara, blefvo derigenom uplåtne åt enskilte ägare.

I sammanhang härmed updrog Kongl. Maj:t styrelsen af enskiftes-verket åt ordföranden i committéen, under hvars ledning 570 oförmedlade hemman med en jordrymd af nära 50,000 tunneland åker och äng blifvit enskiftade.

Med afseende å de härigenom i öns ekonomiska ställning upkomne flera nya förhållanden, hvilka fordrade tillsyn och vård af en auctoritet på stället, förordnade Kongl. Maj:t i nåder en provisorisk styrelse derstädes, under ledning af Ryttmästaren och Riddaren Adlersparre, som undanbedt sig något arfvode för denna befattning. Kostnaden till denna Provisoriska läns-styrelse bestrides, utan statens omedelbara bidrag, af den ränta, som utgår af de updelte och lindrigt skattlagde Krono-allmännings-markerne, hvilka ändå gifva ett öfverskott till statsverket af 665 Tunnor $\frac{7}{8}$ kappe spannemål, oberäknadt inkomsten af flere nya hemman och lägenheter.

Åtskillige större mossar äro aftappade och deribland den så kallade skedemosse, som innehåller 530 tunneland god jord. För snart 170 år sedan lät Konung Carl X Gustaf, under den tid Han som Kron-Prins vistades på Borgholms slott, göra början med denna mosses odling, hvilket företag, sedan denne konung lemnade Öland, icke fullföljdes. Det har blifvit åt Kongl. Maj:t förvaradt att fullborda, hvad denne oförgätlige Konung såsom Kron-Prins påbörjat och denna mosse är nu, för Kronans räkning, aftappad, dikad och stängd, samt 180 tunneland deruti redan plogvände.

Utom åkerbruket, såsom hufvud-näring, idkas, såsom bi-näringar, boskapsskötsel, fiskeri, stenhuggeri och kalkbränning. På en trakt, förut knappt duglig till bete, har äfven ett alunverk i sednare tider blifvit anlagdt, der mera än 300 personer hafva sin utkomst, och hvarifrån alun till utrikes ort exporteras för ett värde af emellan 40 à 50,000 R:d Banco årligen.

Ölands allmoge arbetar nu ifrigt, att infreda de nya utmarks-lotterne; och då enskiftesverket har stor framgång, samt handhafves med verksamhet och drift, hvara ett sjelfständigt jordbruk beredes, och tillfällen till odlingars företagande samt nya bosättningar öpnas, skall denna ö inom kort, genom ökad välmåga, folkmängd och production, blifva ganska vigtig för riket.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Neapel. Sedan parlamentets tredje förberedande session var hållen d. 29 Sept., ledamöterna aflagt eden, och Presidenter (D. Matt. Galdi Pres., D. Pasqu, Roulti Vice Pres.) blifvit valda, öpnades national parlamentet med stor högtidlighet d. 1 Oct., med ett tal af Konungen. Detta tal var utmärkt vackert och deri förekom, bland annat: "Läget af våra utrikes förhållanden är betänkligt och kinkigt; men om vi med ädel fasthet förena moderation, skola vi besegra hindren." Derpå förklarade H. M. sig öfverlemna styrelsen åt H. K. H. Riksföreståndaren, som derpå tackade sin Herr Far. Sedan talade Presidenten och Rikssalen återskallade af "Lefve Konungen." Öfver-Generalen Pepe framträdde, nedlade sitt embete och betackades af Konungen.

På Sicilien hafva de Kunglige öfverhanden. Deras hela styrka består af 13,000 man. Gen. Pepes avantgarde, under Öfv. Celentani, har utan motstånd inryckt i Cefalu. Med honom har Öfv. Costa förenat sig. Celentani har intagit Termini, hvarefter Furst Villafranca infann sig till underhandling, såsom förr är sagdt. — Imedlertid heter det från Messina af d. 23 Sept.: Palermitanerne äro omringade på alla sidor och ändock är ingen anledning, att de frivilligt skola gifva sig. Några vilja veta, att man begynt beskjuta staden.

England. Brougham gjorde, d. 14 Oct., en fråga till Powell: hvems agent han verkligen vore i saken mot Drottningen: Detta väckte stor uppståndelse; Minister-partiet satte sig mot frågan, och Lord Cantzleren beslot, att den icke finge göras. Hr. Planta sade, att första couriren till Rastellis återkallande afgått först d. 23 Sept. (Lord Liverpool hade dock sagt, att den afgått, så snart han fått veta R:s bortskickande. Det synes otroligt, att han först då fått veta det, då det redan d. 18 omtaltes i underhuset). Drottningens ombud tillfrågades, om de kunde fortfara med forsvaret i Rastellis frånvaro. Efter en stunds öfverläggning med sina colleger, svarade Brougham, att de icke nu kunde yttra sig om den saken, de framdeles kunde komma att taga, men att de imedlertid ville fortfara med andra vittnens hörande. Filippo Pomi, timmerman i Barona, vittnade, att Rastelli lofvat honom mycket penningar, om han velat vittna mot Drottningen; likaså hade en Rastellis kamrat, Ragazzi, sökt förleda honom; men han hade svarat, att han visste icke annat än godt att säga om henne. — D. 16 förklarade Brougham, att rättegången icke kunde fortsättas, innan Drottningens ombud blefve underrättade, hvilket det motparti egentligen vore, som förföljer Drottningen. Lord-Cantzleren fann det obehörigt att emellan ett vittnes (Pomis) förhör och contra-förhör väcka dylika frågor. Grefve Liverpool påminde härvid, att det vore han, som personligen och under sin ansvarighet framlagt billen, att Kronans åklagare förde rättegången, och att Drottningens lagliga contra-part vore nogsamt bekant, Majlandska commissionens pröfningstid vore åter icke kommen. — Sedan afhördes Buonfiglio Pomarti, skrifvare hos advocaten Codazzi i Majland, och vittnade om ett samtal med advocaten Vilmarcati, som velat förleda Pomarti att stjäla några i dess husbondes vård varande, Drottningen tillhöriga, papper. Härefter ville Attorney General icke tillåta några frågor. Under detta kom också Omptedas historia fram, och krono-åklagarne påstodo, att den hörde icke till billen.

D. 17 beslöts, att den frågan, huruvida Vilmarcatis samtal hörde till saken, skulle framställas för Domrarne, hvilka utbådo sig betänketid till följande dagen. Marq. Lansdowne anmärkte, huru nödigt det vore att försäkra sig, huruvida stämplingar och mutor på någon sida blifvit använda. Man hade redan brutit mot de vanliga reglorna för vittnesförhör, i det man velat utforska af Marietti, om han handlat som Drottningens agent i sina förhållanden till Sacchi. Det vore således nödvändigt, att Hennes ombud finge bevisa, att en conspiration mot Henne existerade; och detta skulle ske nu, eller ock ginge all fördelen deraf förlorad. Ville Lorderne kanske först afsätta Drottningen och sedan börja en ny undersökning, för att leda i bevis en grof försvärjning mot henne? Denna kunde således blifva upptäckt, först sedan Konungen förmält sig med en annan (hör! hör! hör!) och då kunde de få börja på nytt, för att afsätta den nya gemålen. De vore skyldiga att emottaga alla bevis på tillvarelsen af en conspiration, i synnerhet i ett mål, som drifves i enighet med ingen annan sak vid lägre rätter, hvilket han ville hoppas också skedde för sista gången. — Sedan Domrarne fått den begärda betänketiden, yttrade Grefve Caernarvon: således kunnen I, Mylords, alltjemnt försäkra eder med obetydliga formalitetsfrågor; men den försäkran kunnen I aldrig undgå, att I lånt Eder till verktyg åt Ministrarna i deras törst efter ett mennisko-offer.

Äfven Underhuset hade session d. 17 och beslöt, efter vanligheten, att taga kännedom af Öfverhusets protocoller. — Lord John Russell fram-

gaf en petition af Plymouths invånare mot billen, hvarvid han gjorde skarpa juridiska anmärkningar mot proceduren.

General Pino lärer icke hafva fått tillåtelse af Österrikiska hofvet att komma till England och vittna om Bergamiska familjen, som han noga känner. The Times säger: "Hr. Powell svar, att han hemskickat Rastelli, emedan han bäst kände vittnenas familjer; Rastelli har svurit, att han först på resan till England lärt känna vittnena. Antingen är således Powell eller Rastelli bedragare." — På ett annat ställe: "Nu är i Öfverhuset icke så mycket frågan om Drottningens upförande, som om Majländska commissionen och vittnens köpande. Commissionens chef, Hr. Powell, svänger sig nu, för att, om möjligt, urskulda sig för sin andel deri och visa, att Ministrarne blifvit dragna bak ljuset."

Portugal. Fruktan för tvedrägt mellan Regeringen i Lissabon och Porto Juntan var lyckligtvis ogrundad. Efter vänskapliga communicationer och beslut om båda auctoriteternas förening och hela personalens fördelning sedermera i en Provisorisk Regerings Junta och en Förberednings Junta för Cortes, skedde ändtligen d. 1 Oct. Juntans högtidliga intåg i hufvudstaden, hvarvid pragten och glädjen voro utomordentliga. Man kan säga, att hela staden hade dragit Juntan till möte. Hästar funnos ej tillräckligt till det ofantliga tåget; många rika gingo till fots. Deras Excellencers vagnar kunde knappast framskrida genom mängden, och foga felades, att folket dragit dem. Då den till Regerings-president utnämnde Biskop Freire på palatsets balcon omfamnade Silveira (som afträdt från presidium) hurrade folket omåttligt. Ledamöterna visade sig om aftonen på spektaklen, och Italienska operan måste uphöra, för att lemna rum för endast patriotiska sånger. — Den älskade Cabreira var ej med vid intåget, utan skulle komma efter med arméen. — Den nya regeringens första göromål var att ge den fordna Kongl. Regeringens ledamöter vakt, till deras säkerhet. — Beresfords familj har kommit till London. (Han sjelf är i Rio Janeiro nämnd till "General Marskalk näst Konungens person," och flera Engelska officerare hafva fått Portugisiska regimenten).

Spanien. Enligt Franska tidningar skola Cortes enhälligt hafva gillat Florida tractaten med Nord-America. — Det antagna lagförslaget om munkarna öfverlemnades till Konungen af en deputation, hvari voro många Biskopar och prester. — Det påstås som säkert, att Cortes införa jury vid domstolarna.

Ministèren har stort inflytande på Cortes — utan att gifva några middagar.

Riego har hållit ett triumferande intåg i sin födelsestad Oviedo och fått en medborgare-krona.

Från Ronda berättas, att folket där, natten till den 13 Sept., kullstörtat constitutions-stenen, om icke auctoriteterne vakat. Dagen förut ville det kasta en exalterad liberal i strömen. Om aftonen hade det gjort en stor dócka, åt hvilken det gifvit en af revolutionshjeltarnas namn, släpat henne genom gatorna och begrafvit henne.

Frankrike. Om kamrarnas uplösning är ej vidare fråga, sedan val-collegierna äro sammankallade, endast för att utse de bristande deputerade. Bland de af regeringen utnämnde presidenter för val-collegierna finner man många Biskopar, Pairer och deputerade, i synnerhet ultras och det sådana, som gå ut ur kamrarne.

Pairernas commission är i jemn verksamhet och undersöker, bland annat, den afvikne Generalens Merlins papper.

Öfra Italien. I Majländska tidningen läses inga andra underrättelser om Neapel, än sådana, som äro hämtade ur Österreichische Beobachter.

Tyskland. Furst Ruffo i Wien fortfar i sina functioner, tager emot visiter o. s. v., likasom han vore Neapolitansk Minister. Säkert lärer också vara, att han reser till Troppau (dit truppar redan gått för att hålla vakt under congressen.) Courier-vexlingen mellan Wien och utländska hof är utomordentligt liflig och man påstår, att immediata underhandlingar äro öpnade med Neapel. — Böhmiska Landtdagen hölls d. 9 Oct. i Prag och räckte en dag. Principal-Commissarien, Grefve von Wratislaw, höll ett tal, Secreterarne upläste, för öpna dörrar, de nådiga postulaterna på Tyska och Böhmiska, Öfver-landshofmästaren svarade med ett tal på Böhmiska — och landtdagen var slut.

D. 15 October öpnades Sachsiska landtdagen.

Polen. Riksdagen synes icke så eftergifvande och lätt handterlig, som man trott den skulle blifva. Den af Senaten (första Kammaren) antagna ansvarighets-lagen för Ministrarne blef d. 9 October förkastad af Landtbådens kammare, efter en häftig debatt. — Kamrarnes första sessioner, till Utskotts väljande o. s. v., äro alltid offentliga. I Senatens förmak står vakt, i Landtbådens blott två man. Medlemmarnes antal vid Riksdagen består af 76 Adeliga Landtbåd och 50 deputerade.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 89. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 6 November.

Sine ira, studio et metu.

Något om liberaliteten i Cimbritshamn.

Vi skulle gerna vilja tro, att den insända artikeln mot oss i Allmänna Journalen N:o 247 och 249 gällde blott sjelfva saken, hvarom den handlar, och icke oss. Imedlertid är det svårt att bibehålla sig vid denna öfvertygelse, då man icke ser alla dem, som med oss yttrat samma tanka, vara på samma sätt angripna. Bland dessa är en insändare i Allmänna Journalen för den 29 sistl. Augusti, som vidrört en af de omtaligaste punkterne af tvistämnet, vadpenningarne, och yttrat sig på följande sätt just emot Herr Zaars förslag: "Ehuru "ringa vadepenningen än är, så är han "dock en retning för en snål och egennyt"tig domare (och månne ej sådane i alla "tider gifvits och ännu finnas?) att så till"vrida domen äfven i den enklaste sak, "att nödvändigt endera parten, kanske ock "båda parterne, måste finna sig föranlåtne "till vädjande deremot. Skulle nu, som till "Kongl. Maj:t i underdånighet blifvit före"slaget (se Allmänna Journalen N:o 165 "detta år 1820), vadpenningen höjas, så "frukfas med skäl, att Öfverrätterne snart "skulle öfversvämmas af vädjade mål, så "framt ej &c."

Har då den Cimbritshamnska *liberalitets-vännen* icke läsit detta? Eller hvad är det annars, som vållar, att han tål sådant af Allmänna Journalen, han, som för vida lindrigare anmärkningar af oss bringas till en så förfärlig ifver att hämnas våra underdomstolars förnärmade anseende? Huru kan han påstå, att detta anseende, detta menighetens förtroende, hvilket han updrifver ända till gränsen af *dyrkan*, ligger honom rätt ömt om hjertat, när han tål den för dem alldeles vanärande fruktan, att Öfverrätterne skulle öfversvämmas med vädjade mål, om vadepenningen höjdes och egennyttiga domare derigenom retades att *tillvrida* sina domar så, att parter måste vädja? Att icke Journalen, men väl Courieren, skulle finnas och läsas i Cimbritshamn, det våga vi ej föreställa oss, och minst att den förra tidningen ej skulle läsas af sina egna insändare, de må finnas hvar som helst. Huru då förklara, att ifvern kunde angå saken, och likväl vara så olika, allt efter de olika motståndare den träffar?

Nej, ty värr, vi få icke smickra oss, att vårt blad är lottlöst i de bittra sarkasmerna, som börja med att angripa dess *oväldighet*, och taga den fogliga *Granskaren* till mönster, för att sedermera fara ut emot oss med beskyllningar om behagsjuka, illiberalitet och dylikt, samt med fritagelser från skrymtan och lycksökeri, som, i fall de äro alfvarsama, måste, af honom

yttrade, vara föga mindre tillfredsställande, än om de vore ironiska. Mönstret, det *froma* mönstret, har också någon gång haft den godheten att säga oss grannlåter, och säger nu mera föga bättre saker, än hans lärjunge i Cimbritshamn. Måtte de kunna beröfva oss och behålla för sig alla de läsares bifall, hos hvilka den meningen kan *taga skruf*, att oväld finnes hos dem och saknas hos oss, att vi äro lycksökare och de patrioter! Den, som ej blir känd genom sina vänner, kan blifva det genom sina fiender. Det är icke med de senare som vi frukta att blifva missnöjda, i fall vi ej kunna undvika dem genom vårt ständiga bemödande att afhålla oss från personligheter.

Skola vi väl säga något vidare om sjelfva saken? Gagnar det i en träta, att hafva rätt? Om än en läsande och tänkande allmänhet icke alltid skall gynna *den, som skriker ergo längst och ej blir hes*; får man dock någonsin hoppas, att sjelfva skälen blifva det, hvarpå läsares upmärksamhet fäster sig, och att icke den ene står lika långt fram som den andre, endast han har något att säga i en lika sammanhängande och läslig stil, som den andre? Kunde vi våga att räkna på detta, visserligen vore det då öfverflödigt, att trötta våra läsare med flera disputer i ämnet — och visserligen är det äfven i motsatt fall öfverflödigt — således — blott några små anmärkningar, hvilka, med lika litet anspråk som en fullkomlig tystnad, likväl möjligtvis skulle kunna hos någon, som annars ej brydde sig om att uptäcka vår motståndares misstag, afskudda oss förebråelsen att vara vederlagda, en förebråelse, alltid onödig att tåla, då den ej är sann.

(Forts. e. s. g.)

Reflexioner öfver Mynt-förbättringar.

Hvad är mynt? Denna fråga har man sällan gjort tydlig för sig.

En regering kan bestämma ett mynt — men ingalunda genom befallningar, att det skall gälla så eller så mycket, utan genom det förklarande (som verkställes), att samma auctoritet, som utgifvit det, äfven emottager det.

Derigenom är dock myntets värde fastställdt endast i jemnförelse med ett visst ämne, som den emottagande, i brist af mynt, borde inbetala; men ingalunda dess värde i förhållande till *alla* varor eller annat mynt.

Man tyckes icke vilja begripa, att ett mynt är en handels-vara; ty om det skulle vara constant, orubbligt, och ändock representera föränderliga saker (hvilket *varor* alltid äro), så begärde man en orimlighet. Som sagdt är, kan dock mynt tämligen hålla sig i värde, så länge det går inom den auctoritets område, som utgifvit och emottager det; men icke kan det förblifva orubbadt i jämnförelse med alla andra mynt. Att begära detta, vore lika orimligt, som att begära, att t. ex. lika många pund Svenskt stångjern skulle alltid köpa samma qvantum Engelskt kläde, samma qvantum Franskt vin o. s. v.

Sålunda är kurs någonting, hvarom man icke bör begära, att den beständigt skall kunna vara lika. Om man också antager ett visst ämne, som skulle öfver hela verlden representera alla andra ämnen, så vore, för en dylik pretension om kursens beständighet, alldeles nödvändigt, att myntämnet vore så jämnt fördeladt mellan alla stater, att hvardera hade deraf en massa, i fullkomligt förhållande, på det ena som på det andra stället, till summan af hvarje slags varor, som skola omsättas. Om också

så lika mycket t. ex. silfver funnes i ett land, som i det andra, men det ena landet hade dubbelt större varumassa att röra, än det andra; så måste silfret, ehuru samma ämne i båda länderna, likväl äga dubbelt större värde i det förra än i det sednare.

Kan detta sättas i jemnvigt? Åtminstone icke genom hvad man kallar *operationer*. Om varuproductionen ökas, kommer det smånigom i jemnvigt; aldrig annars. En viss Konungs befallning, för ett halft sekel sedan, till sin hufvudstads köpmän, att kursen skulle vara den eller den, och att de, i annat fall, skulle gå på fästning, var ett säkert medel att drifva all handel derifrån, men ingalunda att styra kursen.

Detta sker ej eller genom minskandet af utländska varor i landet. Ty naturligtvis beror myntets värde hos utländingen på dess värde hemma i landet, d. v. s. på hela myntmassans förhållande till hela varumassan. Att minska denna sednare inom landet synes således ett föga verksamt medel att öka myntets värde. Det vore verkligen ett interessant försök, om det vore möjligt, att inom ett land minska exporten jemnt lika mycket som productionen ökas och sedan se efter, hvad verkan detta skulle hafva på kursen. Varumassan hölle sig lika inom landet, och myntet skulle således troligtvis hafva samma värde.

Härvid beräknas naturligtvis hvarken omöjligheten att hindra utländska varors inträde (ty ju strängare förbudet är, desto mera lönar lurendrägeriet, som då drifves med så mycken försigtighet och af så rika och mägtiga män, att lagarne eluderas) eller verkan af de ständigt skrämande och all ting i oordning sättande försöken att befalla det, som aldrig låter befalla sig. Kurs beror vanligtvis på opinion; och, lika öfvertygade som vi äro, att vårt mynts värde icke beror af det silfver, som ligger i Bankens hvalf, lika öfvertygade äro vi, att vår kurs icke skulle — utom för ögonblicket — förbättras deraf, att våra sedlar hvar stund kunde inlösas med silfver till fullt namnvärde, eller rättare, att inga sedlar, utan blott silfver, circulerade.

Vi hafva sagt: för ögonblicket; ty om så mycket silfvermynt funnes och kunde qvarhållas i rörelsen, som sedlar, så hade naturligtvis silfret icke större värde, än sedlarne nu hafva, d. v. s. all den nödiga rörelsen skulle drifvas med alla de befintliga penningarna. Utländingen köper icke min vara, på annat sätt eller efter andra grunder, än min egen landsman. Det är således svårt att förstå, att jag skulle vinna mer på att af någondera få en silfver-riksdaler än en pappers-riksdaler — så snart nemligen utländingen betalar mig i mitt eget mynt. Betalar han mig deremot i utländskt mynt, så ökas blott myntmassan inom landet och myntets värde faller, eller myntet försvinner och metallen brukas till annat.

Skall jag deremot köpa af utländingen och betala honom i silfver, så minskas min silfvermassa — och till att köpa mycket har jag med silfvermynt lättare tillfälle, än om jag skall producera först en vara, för att kunna utbyta, d. v. s. när mitt mynt icke supponeras hafva något värde i sig sjelft, utan endast såsom representant af min vara.

Således, om någon vore nog mägtig att förbyta alla våra sedlar i silfver, så skulle väl detta för ögonblicket förbättra kursen; men så snart den utländska rörelsen hunnit justera sig efter den inländska, skulle det gamla förhållandet återkomma och den öfvervägande silfvermassan strömma ut. Förbjöde man åter silfrets utförsel, så skulle skilnaden på det så kallade goda myntet och det vanliga icke kännas i ut-

ländska handeln. Det enda, som *tyckes* kännas, är de exporterade varornas mängd; det, som verkligen kännes, är myntets värde inom landet. Om man arbetar på utländska varors uteslängande ur landet, så är det svårt att förstå, hvarföre man någonsin befattar sig med kurs. Denna må vara hög eller låg, så uteslängas de alltid af omöjligheten för den enskilde att köpa dem, om han icke har egna varor att sälja. Har han icke det, så kan han icke köpa, äfven vid den fördelaktigaste kurs; har han det däremot, så gör honom kursen ingen ting; ty lika mycket som den utländska varan är dyrare, lika mycket mer får han för sin egen. Detta justerar sig således alltid sjelft.

Om icke kurs vore grundad i det inre myntvärdet, så skulle man icke kunna förklara de många besynnerliga fenomenerna af t. ex. ökad export utan förbättrad kurs och minskad export utan försämrad kurs.

Hvad man framför allt bör undvika, är att, genom konstlade medels och magtspråks inblandande i de ömtåligaste och friaste ämnen, uppskrämma sinnena och fördersva allt. Aldraminst bör man, på en sak, hvars grunder icke äro fullkomligt utredda, upoffra patagliga fördelar och statens medel. Den så kallade realisationen har många gånger slukat Rikets must och marg och ingen ting frambragt, annat än behofvet af en ny realisation. Ett ord, som spökar i alla våra historier, författningar och ekonomiska skrifter, är *reda i Rikets penningeverk*. Just det, att man omedelbart *arbetat* på en dylik, har förtagit tid och möjlighet för ett vigtigare ändamåls vinnande, nemligen en sann statshushållning. Penningeverkets reda måste göra sig sjelf, eller ock göres den aldrig. Carl XI säger i sitt bref till Kammar-Collegium af d. 19 Junii 1681 – – – – "ehuru nödig banquens conservation är, och ehuru nyttigt värck det är för Oss och Riket, så bör och kan likväl omöjeligen nyttan och nödvändigheten på den sidan så alldeles och allenast i consideration komma, att icke ofelbart tillika måtte reflecteras på Våre undersåtares välfärd i annan måtto, och serdeles på handelens frihet och befrämjelse, och de deraf Oss och riket tillväxande stora förmåner och fördelar" – – – –

Hvad är Statens Lugn?

Ett ord, som nu mycket kommit i bruk, då man vill sätta sig emot alla förbättringar. Om man icke kan bestrida dessas verklighet, eller nyttan af dem, som de skett, så förklarar man blott den handling, hvarigenom de ske, för ett störande af allmänna lugnet och tillåter sig icke att undersöka, huruvida den är nödvändig och kan hafva goda re ultater.

Lugn vill således säga, att allt skall stå som det står och gå som det går. I grafven hvilar det fullkomligaste lugn på sin gamla väna, förruttnelsen, men sömnen är en yngre bror, icke alldeles så beromvärd, emedan elaka drömmar någongång störa honom och frambringa oordentliga ryckningar, till och med sömngång.

Då hvar och en säger endast hvad honom föreskrifvet är att säga, gör hvad honom föreskrifvet är att göra; då hvars egen tanke, egen rörelse är forbuden; då är urverket väl ställdt, då går det lugnt och tyst, tills det faller sönder, endast genom det förnötta tillståndet af hjul och axlar; då fordras blott ett hurrarop, för att skaka sönder hela machineriet. Man vågar icke reparera, icke röra vid den minsta skruf, af fruktan, att allt skall falla tillsamman. Sådan är den aldra nyaste revolutions-historien. Man har vetat förut, att revolution skulle ske; man har icke

vågat låta truppar paradera; ty man kände, att ett enda ord var nog, för att fullborda hela verket. Har blott detta ord varit uttaladt, så har hela det gamla bofälliga verket varit bortblåset såsom ett dun. Det har varit så ömkansvärdt svagt, att hela uttrycket af harm öfver motståndet bestått i ett skalkaktigt skratt, dock knappast märkbart under ruset af den högljudda glädjen.

Sådan är frukten af lugnet, af det högt prisade lugnet. Låt deremot de lefvande krafterna arbeta, låt tanke och handling vara fria ända till yttersta gränsen, der nästans rätt vidtager — och regeringarnes styrka skall blifva ofantlig. Låt någon *lugn* nation få hälften af de skäl till missnöje, som finnes hos en, der detta väldiga tornerspel af passioner och talenter länge varit drifvet — och det gamla skall försvinna af jorden, såsom en rök. Låt deremot hvar medborgare handla och tala, såsom han vore — hvilket han ock är — en fri medlem i samhället, hvars bördor han bär och hvars angelägenheter äro hans angelägenheter, låt honom vara värd någon ting och veta, att han är det; låt sanningen få höja sin röst, antingen hon är behaglig eller icke: låt folket deltaga i sina egna angelägenheter — och samhället skall trotsa sekler, folket skall icke öfvergifva former, dem det lärt sig att känna, älska och anse för sin egendom; regeringens kraft skall blifva colossal och hålla ut, sedan allt vanligt förstånd, vandt vid *lugn* och händelserna i *lugna* stater, länge trott allt motstånd vara fåfängt. Då de *lugna* staternas styrelser kunna kullblåsas, såsom Jerichos murar, stå de deremot i andra, vid det högljuddaste missnöjes jordbäfning. Exempel behöfver ej sökas långt tillbaka i historien.

Orsaken är till stor del den, att förbättring är nästan aldrig utan fullkomligt förstörande af det gamla; och förbättringen måste rätt länge och rätt envist motarbetas, om missnöjet skall bryta ut i handling. Men då blir också fallet af en dylik koloss förfärdigt. Det bestående uplöses icke i dimma, utan brakar sönder i eld, och qvarlefvorna bortsväljas med blod.

Det är ingen konst, så länge nemligen det bär sig, at styra en stat, där *lugn* råder, i den betydelse här är upställd. Men där hvarje mensklig förmåga äger en öppen vädjobana, dar passionerne och tanken drifva sitt rastlösa spel i öpna dagen — där måste machineriet vara väl ställdt, där måste en skicklig hand styra. Dock icke med de tyglar, man vanligen ansett för regeringskonstens verktyg, utan med öfverlagset förstånd och rena afsigter. Hvad som där kan vinnas — och alltid, eller åtminstone hundrade gånger mot en, vinnes — är *ordning*, denna helgedom, för hvars eröfrande samhällen inrättades. Och *ordningen* är förenlig med den danande stormen af stridiga idéer, slitande interessen, den fria tankens högljudda yttrande, sträng rättvisa mot hög och låg och controll på styrelsen. Tiga, förbanna och conspirera är lugnets valspråk; ropa högt men lyda lag är ordningens.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Neapel. D. 5 Oct. har Palermo ändtligen gifvit sig åt Gen. Pepe. Skansarna hade han redan besatt och borgarnes afväpnande förestod. Underhandlingarna förut hade han afslagit, af det skäl, att han icke vore i något krig med staden, utan blott komme för invånarnes väl och lugnets återställande; mötte han ej motstånd, skulle han icke företaga något fiendtligt. I Termini, som Neap. trupparne d. 20 Sept. besatte och der de [illegible] från Palermo, [illegible] fäktning hafva förefallit. Då General Pepe gick från Termini mot Bagoria, måste han slåss med en hop beväpnade bönder, som med stor förlust blefvo tillbakaslagna. Vid öfvergången af en liten flod,

måste han intaga ett batteri, som ville neka honom öfvergången. Äfven sedermera måste han slåss med batterier och kanonbåtar, och hade tagit tillhopa 30 kanoner, då ändtligen en ny deputation från Palermo infann sig och han afsände två sina adjutanter dit, hvilka imedlertid föga uträttat. 450 man af de fångna soldater, dem Giuntan tvungit att taga tjenst, hade vid första rörelserna gått öfver till honom.

I Neapel arbetar parlamentet redan med ifver, lugn och moderation; många Sicilianska deputerade voro närvarande vid öpnandet. Flera Ministrar hafva redan afgifvit sina berättelser.

Konungen har af Nederländska hofvet emottagit lyckönskningar till den skedda förändringen. Hert. af Gallo och Furst Cimitile hafva återkommit från Bologna. Deremot har Furst Cariati anländt till Paris. — En Prins Leopolds af Sicilien Adjutant hade ankommit från Neapel till Treviso och medfört bref till Kejsaren och till Erkertiginnan Clementine (Prinsens gemål), men blifvit nekad att resa till Wien, der hans ärende skulle hafva varit att bedja Kejserliga hofvet skicka ett sändebud till Neapel, för att med egna ögon öfvertyga sig om det der herskande lugn. — Preussiska regeringen har förklarat sig icke vilja blanda sig i Neapels inre angelägenheter, och denna nyhet har der förorsakat den största tillfredsställelse.

Tilloppet af veteraner och conscriberade fortfar att vara ofantligt. — Engelska sjömagtens föröckande i Medelhafvet gör stor sensation, i synnerhet i Neapel. Hon concentrerar sig kring Malta.

Portugal. Från Lissabon skrifves af d. 7 Oct.: Många frukta, att England blandar sig i våra affärer. Svårligen tror jag, att Eng. nationen är så orättvis; och ända till dess Konungen förklarat sitt beslut, är säkert, att ingen annan stat blandar sig däri. Är han nog oförståndig att neka landet en constitution, komma vi säkert att befinna oss i bryderi; men jag tror, att detta nekande kunde vara Braganciska husets dödsdom, emedan det då vore nödvändigt att välja en annan chef. Portugal och Brasilien kunna icke föra krig med hvarandra; ingendera är i den belägenhet. Europas interesse är icke, att Portugal tillhörer Spanien; och dessutom skulle tanken på en sådan förening revoltera hvarje Portugis. Vilja öarne förena sig med oss, så kunna vi blifva en betydande magt. De nyare revolutionerna i katholska länder vederlägga fullkomligt det påstående, att katholicismen är fiende till friheten. — Man väntar i allmänhet, att den nya regeringen skall vända sin upmärksamhet åt landtbruket.

D. 6 Oct. höll nordarméen och en del af den södra sitt intåg i hufvudstaden. Glädjen, som räckt hela tiden, allt ifrån Juntans intåg, fick en ny väckelse. Cabreira höll ett långt tal till folket och hälsades med ett ofantligt jubelskri.

Spanien. (Sista underrättelserna af d. 9 Oct.) Cortes, hvilkas uplösning är bestämdt utsatt till d. 9 dennes, har valt Calatrava till President för sista månaden. — Inrikes Ministern har yttrat, att Spanien är moget för jury-domstolars inrättande. Också äro de införda genom tryckfrihetslagens enhälliga antagande. Endast 37:de Art. föranledde några inkast, i anseende till det stadgande, att jury årligen skall väljas af municipalitetsråden (ayuntamientos) i provincens hufvudstad, i hvilkas ställe några föreslogo Provincial-deputationerna, dock utan framgång, emedan desse äro mindre oafhängige af regeringen än de förra. Jurydomstolarne skola nu bestå af ett tredubbelt antal, likasom sjelfva municipalitets-råden, nemligen af 21 till 48 ledamöter. Cortes skola, vid hvarje sessions början, nämna en skydds-junta för tryckfriheten. — Konungen har sanctionerat beslutet om alla flyktade Spanjorers återställande till deras egendom och medborgerliga rättigheter. Besluten om Klostergodsens försäljande och majoraternas uphäfvande voro ännu icke sanctionerade. — På Vargas Ponces förslag beslöts, att alla underjordiska fängelser genast skulle afskaffas, alla tortur-verktyg förstöras, upbyggande af sunda, ljusa, för frisk luft tillgängliga fängelser föranstaltas och användande af handklofvar och fjättrar förbjudas executiva magtens tjenare. — Utskottet har föreslagit, att den projecterade titeln Fäderneslandets Fader icke måtte präglas på mynten, "emedan den smakar för mycket af hofton och Kajsarn af Ryssland år 1814 af samma skäl undanbad sig den af senaten tillbjudna titeln: Den välsignade." — Underrättelser om Florida-tractatens antagande af Cortes motsäga sig. — Angående tionden till presterskapet har Olivero föreslagit, att den måtte förklaras för en skyldighet, som gudstjensten ålägger hvar Spanjor, men att den skulle nedsättas till hälften och att upbörden måtte ske af civilembetsmän, gemensamt med vederbörande. — Cortes hafva förkastat förslaget om den gröna färgens förenande med den röda i nationalfärgen.

England. Frågan, som förelades Domrarne, lydde så: Om i ett kapital brottmål det händt, att ett vittnesmål mot den anklagade innehåller en utsaga, hvaraf uplyses, att A B, hvilken icke blifvit hörd som vittne och icke bevisad hafva varit agent

för käranden, haft samtal med ett vittne och att svaranden vill hafva CD hörd, för att få uplyst, om han sagt, att AB erbjudit en skänk, för att besticka, utan att där finnes något bevis på AB:s agentskap i målet, undantagande det afhörda vittnets utsaga — skola domstolarne då tillåta, att CD höres i ofvannämnde afseende, ifall motpartens fullmägtig sätter sig däremot? Öfver denna fråga hade domrarne öfverlagt d. 17 till långt in på natten, samt d. 18 från kl. 5 till 9 f. m., och afgåfvo, då Öfverhuset kl. ½ till 11 satte sig, det svar, att de delat henne i tre frågor; öfver två hade de stadgat sin tanka; med den tredje begärde de betänketid och aflägsnade sig, sedan det var beslutet, att de skulle yttra sig öfver hela frågan i sammanhang. Under deras frånvaro vann Brougham, att två bref från sal. Konungen af 1796 och 1804 till nuvarande Drottningen togos till protocollet, utan att upläsas. Kl. 11 inträdde domrarne åter och besvarade frågan med nej, hvilket Attorney General med nöje såg; men han förklarade sig ändock icke emot ett sådant förhörande af Pomarti, som man begärt, emedan dess utsagor skulle blifva till fördel för commissionens ledamöter; ty om ock vid första påseende beskyllningarne mot dem skulle tyckas bevisade, vore han dock öfvertygad att framdeles kunna vederlägga dem. Då Brougham anmärkt, att han icke riktigt förstod domrarnes svar, yttrade Lord Liverpool sig hafva fattat det så, att undersökningen om Vilmacartis agentskap icke kan fortsättas; då imedlertid Attorney Gen. öfvergifvit sin invändning däremot, kunde det vara tjenligt, att alla de, hvilka undersökningen rörer, finge tillfälle att rättfärdiga sig. Härnti instämde talare af båda partierna, och Lord-Cantzleren anmärkte, att, om Huset, oaktadt domrarnes decision, skulle finna tjenligt tillåta förhöret, torde detta föranleda vigtiga uplysningar i hufvudmålet.

Vittnet Pomarti förekallades således och förhördes af Wilde, en bland Drottningens ombud. Vittnet hade varit geheime-secreterare hos Codazzi, Drottningens agent, ända till d. 27 sistl. Julii. Då hade han bekänt för Codazzi, att han till Vilmacarti flera gånger burit bref och papper, rörande Drottningens angelägenheter. I början hade han trott, att deri var ingen ting oredligt; men sedan hade han ångrat sig, upläckt allt och frivilligt tillbjudit sig att komma och vittna i rättegången. Af Vilmacarti hade han fått åtskilliga penningesummor. Det var Raganti, som bedt honom bära papperen till Vilmacarti. Då vittnet contra förhördes af Sollicitor General, bekände han, att Codazzi kört bort honom, så snart hon yppat sitt bedrägeri. En obekant hade första gången bedt honom komma till Vilmacarti, "som ville göra en välmående man af honom." Flera gånger hade han burit papper och fått in alles 3 à 400 Francs. En enda gång hade han sett Öfverste Brown hemma hos sig och burit till honom några bref. Af Vassali hade han blifvit förd till England och icke fått eller blifvit lofvad något för resan. I Codazzis tjenst hoppades eller önskade han icke återkomma, sedan han nu mera drifver en lönande näring.

Vittnet blef tillfrågadt om hvad Raganti sagt honom, och svarade, att han talat om Drottningen, i närvaro af flera personer, bland hvilka han icke påminde sig någon till namnet, mer än en Beraggi.

Vittnet Antonio Maoni hade med directören vid Theatren San Luca i Venedig, Zangli, rest till Majland och följt honom till Brown och Vilmacarti. Från den förra hade han sett honom komma ut, med händerna fulla med Napoleond'órer. Williams, som höll förhöret, frågade: » hvad sade han Er då? Attorney General satte sig mot frågan, hvilken försvarades af Drottningens ombud. Lord-Cantzleren fann invändningen riktig. Hvad Zangli sagt, då han gick ut från Öfverste Brown, kan icke antagas som bevis på hvad som händt inne i rummet. Debatten förlängdes ända till kl. 4, då Brougham begärde att få tala, men af Lord-Cantzleren förständigades, att han finge tala följande dagen; och huset ajournerade sig.

D. 19 disputerades nästan hela dagen om frågor, som Drottningens ombud ville göra vittnena. Först beslöts, att ofvannämnde fråga till Maoni icke fick göras. Denne inkallades åter och tillspordes om resan till Majland; svaren förblefvo sådana som dagen förut. Derpå inkallades en Professor i Italienska och Latinska språken, vid namn Dominico Salvadori, och förhördes af Denman. Vittnet hade varit tillsamman med Sacchi i Majland och talat med honom om Drottningens affärer. Denman frågade, hvad råd Sacchi gifvit honom, hvilken fråga föranledde en ny debatt. Ombuden å båda sidor inkallades och mot kl. 4 beslöts, att den frågan skulle föreläggas domrarne, huruvida ett vittnesmål, syftande att besvära ett förut afhördt vittne med något brott, kan uptagas, utan att detta vittne åter förekallas, för att å nyo höras. Domrarne begärde betänketid och Huset ajournerade sig.

D. 20 beslöt Huset, att Drottningens ombud ej vidare äga att fråga vittnen öfver facta, som hafva afseende på personer, dem de påstå hafva varit agenter åt en complott mot Drottningen.

Detta beslut fattades, i anledning af domrarnes nekande svar på den dagen forut förelagda frågan, och med 159 röster mot 51 afgjordes, att frågan till Salvadori icke fick framställas.

I anledning af beslutet, att Drottningens ombud ej vidare få fråga vittnen om Majlandska commissariernes upförande, föreslog Marq. Lansdowne, att ett hemligt Utskott måtte sättas, för att undersöka Powells brefväxling med Brown. Lord-Cantzleren trodde, att den sednare, i fall brefven framlades, ej mer skulle formå sig att skrifva till Powell. Lord Redesdale projecterade, att P. måtte få framlägga utdrag af sina bref, rörande Rastellis bortskickande. Grefve Grey föreslog som amendement, att de bref, som anginge detta bortskickande, skulle öfverlemnas till ett hemligt utskott. Grefve Liverpool hade ingenting deremot, endast originalerne ej framlades, emedan de hafva afseende på många andra saker. Detta ogillade icke Grey, blott utdragen verificerades. Lord Manners yttrade, att Rastellis frånvaro vore en fläck på Husets procedure, hvaröfver landet fordrade förklaring. Lord Somers ansåg constitutionen icke värre kunna angripas, än om Lorderne, såsom domare, inträngde i förtroenden mellan en principal och hans agent. Hvilken agent skulle hädanefter redligt fullgöra sitt uppdrag? Grefve Grey yrkade framläggandet inför ett hemligt utskott. Flera förenade sig dermed. Grefve Caernaervon trodde, att Huset på detta satt öfverlemnade åt Powell att efter behag draga sig ur snaran och blott framlägga sådana stallen, som icke kunde falla honom till last. Detta vore att göra P. till ensam representant för hela Utskottet. Drottningens ombud borde inkallas, för att häröfver höras. Grefve Grey's motion antogs dock, med 132 röster mot 79, och utskottet nämndes, bestående af Lord-Cantzleren, Marq. Lansdowne, Grefve Grey, samt Lorderne Manners, Ellenborough, Erskine, Rosslyn, Arden, Lauderdale, Ross och Amherst.

Sedermera påstod Brougham, att hela brefväxlingen nödvändigt måste framläggas och rättigheten att vidare höra Powell icke honom betagas. Af den meningen var Gr. Caernaervon och föreslog, att Powell måtte inkallas genast. Ministrarne bestridde detta och visste icke, huru Drottningens ombud kunde känna, hvad huset, under hans frånvaro, beslutit. Marq. Lansdowne angrep häftigt hela förfarandet och förmanade huset, att icke göra sig skyldigt till ytterligare lagstridigheter. Lord Ellenborough ville icke tillåta ombuden något vidare förhör med Powell, om ej nya facta förekomme. Lord Darnley fann, genom ett dylikt beslut, intrång gjordt i sin rätt att sjelf fråga P., om han med sina papper komme inför skranket.

Öfverste Oliviera, som varit Kammarherre tillika med Bergami, förhördes af Tyndall och Attorney Gen. Han hade af egen drift kommit till England, för att vittna allt det goda, han visste om Drottningen. Så snart han i Lugano-tidningen läsit om processen, hade han ansett för pligt att skrifva till Hen. Maj:t. Han tog på sin ed att, under resan till Sinigaglia, icke hafva sett Sacchi.

D. 17 hade Underhuset session, då det vigtigaste, som förekom, var ett tal af Hr. Hume, angående den för uproriska afficher anklagade Franklin, som man låtit afvika. H. påstod, att afficherne voro en följd af en år 1818 formerad complott och att Franklin stått i förbindelse med regeringens folk; i anledning hvaraf talaren föreslog, att Hr. Baker, som släppt Franklin utan borgen, måtte inför skranket göra redo för sitt förhållande. Lord Castlereagh bestridde detta och segrade med sina vanliga vapen, skämtet och sarcasmen. "Libell-fabrikerne, hvarpå ingen brist är i landet, behöfva icke regeringens biträde. Herr Carlisle, Hone och Wooler producera nog uproriska placater, för att förse amateurer med detta slags compositioner."

Tanken om Drottningens rättegång är nu, att försvaret för Drottningen, ehuru i vissa delar ofullständigt, dock ställt anklagelsen på så lösa fötter, att, om billen äfven med liten pluralitet går igenom hos Lorderna, Ministrarne dock icke skulle våga framlägga den för Underhuset. De borde således taga billen tillbaka, äfven om de, i anseende till farorna för landet af ett motsatt förhållande, skulle nödgas taga afsked. — Badiska Kammarherrn Baron von Ende och Värdshusvärden Kroglinger kunna ej förmås att resa till London, men hafva icke nekat att skriftligen förklara, hvad de känna om Drottningen.

Stockholm. Inrättningen af offentliga skolor, i Hufvudstaden, efter Vexel-undervisnings-methoden, har nu så vida avancerat, att tvenne sådane, med början af denna månad kommit att öpnas, en på Norrmalm, nära Adolf Fredriks kyrka, samt en på Södermalm, nära Catharina kyrka. Inredningen är redan färdig och K. Direktionen för Stockholms Undervisningsverk har d. 17 Oct. utnämnt Lärare för dessa skolor. Nästa vår öpnas äfven en offentlig skola, efter denna metod, i sjelfva staden.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 90. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 9 November.

Sine ira, studio et metu.

Något om liberaliteten i Cimbritshamn.

(Forts. och slut. från N:o 89).

Vi lemna derhän, huruvida den "underdåniga framställningen, under närmaste vederbörandes stillatigande, varit känd "och gillad af den auctoritet, som fått sig "allmänna tillsynen öfver lagskipningens gång "updragen" — man skall i sommar hafva erfarit detta i Cimbritshamn. Det har icke fallit oss in att efterfråga, om någon auctoritet gillat Herr Z:s förslag — att möjligtvis en person, beklädd med någon viss auctoritet, gjort det, vill säga helt annat. Om ett embets-utlåtande af sådan halt skulle finnas; så vore dermed ingen ting annat bevist, än att någon å embetes vägnar kunnat tilltro sig att understödja det förslaget att anse för lagförklaring ett stadgande, hvarigenom straff ökas och minskas, Öfverdomstolar tillstängas för tvister, för hvilka de nu äro tillgängliga, afgifter vid rättvisans sökande — mer och mindre smakliga för folk af olika tänkesätt — mångdubblas. Vi hafva bekänt och vi bekänna, att om sådant kan göras af en makt, som icke är lagstiftande, så tro vi, att en icke lagstiftande makt kan befalla, att daler, mark och öre gäller mångdubbelt mer, äfven i alla andra fall. Vi bekänna, att vårt trånga förstånd ej fattar, hvarföre det ena skulle hafva mindre rätt att heta lagförklaring, än det andra, då beggedera lika lätt byggas på den grunden, att daler, mark och öre gällde mer, när lagen skrefs, än de gälla nu. Om detta vårt yttrande varit en *ordlek;* så inse vi, att våra tankar sällan mäkta frambringa annat än ordlekar, och äga ej annan utväg, än önska, att de må kunna "roa oss sjelfva och andra." Om åter lagförklaringar af den i fråga varande beskaffenheten tjena att "afskaffa eftertänkliga oordningar och återföra allt uti dess primitiva jemnvigt" och om detta vore både "nyttigt och önskansvärdt;" då vore det, efter vår oförgripliga mening, ej mindre nyttigt och önskansvärdt, att den lagstiftande makten och allt lagstiftande försvunne, emedan vi förutse, att denna makt, så länge den finnes, ej kommer att gilla dylika ingrepp i sina rättigheter.

Det förefaller oss imedlertid, liksom vore ett försök att sätta den lagskipande och lagförklarande makten öfver den stiftande ungefär detsamma, som att sätta de lägre domstolarne öfver de högre. Är vår förslagsmakare nu äfven böjd för detta senare; då må man säga, att hans up- och nedvändnings-lära står i system. Ja, verkligen; så förhåller det sig. Jemnförom hans yttranden om begge dessa slag af domstolar. Han kallar det en *behagsjuka*, att

lägga synnerlig vigt på skillnaden imellan det godtycke, som utöfvas af *lägre* embetsauctoriter, och det, som de *högre* tillåta sig. Han säger, att denna *lågsinta skillnad* är mest orimlig i fråga om domaremakten, vid hvars utöfning den lägsta instantien efter sakernas art och beskaffenhet äger samma myndighet, som den högsta, så vida den förras beslut, en gång laga kraftvunna, vanligen medföra samma verkan, som Konungamaktens (en verkan som äfven tillkommer hvarje kontrakt mellan enskilda personer, hvaraf allså följer, att Konungamakten ligger i hvarje enskilds hand?). Han påstår, att Lagmän och Häradshöfdingar voro alltid och skola alltid förblifva ett slag af folkets tribuner, hos hvilka de lägre medborgare-klasserna inför lagen finna säkert skydd emot förtrycket (ett skydd, som likväl icke stort båtar, så länge Öfverdomstolarne olyckligtvis hafva makt att upphäfva Lagmäns- och Häradshöfdingars åtgärder — om nemligen Öfverdomstolarne skulle hafva mindre benägenhet att skydda de lägre medborgareklasserna). Han påstår, att detta är ett förhållande, som mer än allt annat förklarar, hvarföre Lagmans och Häradshöfdingetjensters existens under vissa epoker hotas (ja Lagmanstjensterna hotas och kallas af somliga för en landsplåga — icke så med Häradshöfdinge-tjensterna, hvilkas nödvändighet aldrig varit ställd i tvifvelsmål). Änteligen frågar han, huru vederbörande torpare skulle välja, i fall de finge välja imellan domstolar i orten, ägande menighetens förtroende, gränsande stundom till dyrkan (märk väl: till dyrkan! — dyrkan, i synnerhet för Lagmansrätterne¹) eller Öfverdomstolar, der allt ankommer på advokaten (hvilken således gör med en Öfverdomstol, hvad han behagar) — han frågar, den Cimbritshamnske liberale, om valet kunde blifva brydsamt eller utfalla till fördel för senare alternativet (Öfverdomstolarne).

Om vi ej kunna gilla allt detta; så kunna vi ej heller vara annat än illeberala och partiska i den Cimbritshamnske liberales oväldiga ögon. Vi måste då tåla hans tillvitelser och nöja oss att hafva visat, hvarföre vi häldre tåla dem, än antaga hans satser. ————

Lagstiftning är ett det svåraste ämne för menskliga skarpsinnigheten. Hvem vågar väl tilltro sig att omfatta det i all dess vidd? Imedlertid finnes deri hvarjehanda, som icke är konstigare, än att något hvar kan deröfver hafva en förnuftig tanke; och sådant är verkligen Herr Zaars förslag, hvilket vi derföre vågat oss att bedöma. Se här i korthet, hvad det är, som hans föravarare nu så ifrigt förfäktar, såsom helsosamt att införa i civila lagen — i den criminella strida vi ej om annat än lagstiftningsrätten och anmärka i förbigående endast, att den påstådda contradictionen ligger deri, att Hr. Z:s penningeberäkning är riktig, der penningeberäkning bör vara, men oriktig, der den icke bör finnas.

När man fått en dom i Härads- eller Kämnersrätt och dermed icke nöjes; så måste man betala domaren, som dömt, 12 sk., för att få draga saken till Lagmans- eller Rådstugurätt. Denna afgift kallas vadpenningar, och Herr Z. vill hafva den förökad till fem- eller sexdubbel. Hvarföre? Jo, "den har seklers erfarenhet för sig "den är ett nyttigt band på trätlystnaden, "som bör qväfvas, ty *en* har sällan skuld "om *tvenne* eller *flere* träta." Vi tro, att denna seklers erfarenhet är en erfarenhet af barbari, ett straff på den, som vill söka *rätt*, älvenså väl som på den, hvilken vill söka *orätt*, och alldeles icke skiljaktig från prygel under fotsålorna i annat

än graden af straffets hårdhet. Ju högre Herr Z. får vadpenningarne, destomer närmar han sig till den turkiska vadpenningen, pryglingen under fotsålorna — varande för öfrigt denna senare äfvenledes af seklers erfarenhet pröfvad och helgad.

Vi känna icke den "nya lagstiftning, "hvars *hyggliga* omtanka det skall vara, "att kostnadsersättningen i rättegångar bör "tilldömas ömse sidors advokater." Ett ämne för lagstiftning måste det naturligtvis vara, huruvida arfvode åt advokaten bör räknas bland de kostnader, som af en tappande vederpart skola ersättas. Men vi tro, att om straffet för en oskälig rättegång icke gifves i förväg och icke lika åt den, som har rätt, och den, som har orätt, utan i stället åläggeș genom hufvudsakliga domen, dels criminaliter, när så fordras, och dels ovilkorligen med en kännbar och fullgod ersättning till den vinnande för hans kostnader och lidanden; så ligger häri ett medel till rättegångars förebyggande, vida kraftigare än 12 skillings, eller 12 Riksdalers vadpenning, som går förlorad, ej mindre för en vinnande än för en tappande — och ej bidrager att minska den obemult angripnes lidande, utan stannar i domarens ficka, ehvad denne dömt rätt eller orätt — oberäknad likväl den plumpa förklaring, vi här ofvan anfört ur Allmänna Journalen, på vissa domares nitälskan om vadepenningen, nemligen att den skulle vara en retelse att *tillvrida* domen med afsigt på vad.

Sedan man nu köpt tillåtelsen att draga saken inför en Rådstugurätt eller en *dyrkad* Lagmansrätt; så händer det stundom, att man får helt annorlunda dömdt, än det var förut — än sämre, än bättre. Då qvittas all rättegångskostnad, som vid begge instancerna varit använd. Supponera, att den, som nu vann, vann rättvist; så har han förlorat 1:o vadpenningen, liten, såsom lagbokens, eller betydligare, såsom Herr Zaars, och 2:o allt hvad processen kostat honom i begge domstolarne. Är saken af den vigt, att hans vederpart kan draga densamma under Hofrätten, hvilket kostar denne nu 1 R:d 32 sk., men enligt Herr Z:s förslag fem eller sex gånger mera; så händer det, att Hofrätten, mindre rättvis än den *dyrkade* Lagmansrätten, ändrar domen, hvilket medförer ytterligare qvittning af rättegångskostnaden. Skall nu den, som har rätt, få rätt; så måste han nedsätta 66 R:d 32 sk., dem han vid sakens slut återbekommer, och dessutom en summa, som kan vara både större och mindre, men hvilken han aldrig af någon får godtgjord, ehuru han vinner hos Konungen. Denna summa är lösen för Hofrättens protokoller, som utskrifvas, och för de till Hofrätten ingifna handlingar, som in originali öfversändas till Konungens Cantzli, utan att en rad deraf utskrifves för den erlagde lösen. Uphäfvandet af Hofrättens dom medförer oundviklig qvittning af rättegångskostnaden; men revisionsskillingen (de 66 R:d 32 sk.) får återtagas i Hofrätten. Hvad den vinnande nu förlorat i rättegångskostnad kan vara både mer och mindre, än värdet af hela tvisten; men han har haft den lyckan att se ett *nyttigt band läggas på sin trätlystnad.*

Visserligen är det för samhällets välfärd godt, att denna lystnad på ett så kraftigt sätt bindes. Ve öfver de "lagarnes omstöpning verksama skråmästare," som icke gilla ett sådant system, utan "motarbeta alla goda ideer, som icke komma "från deras privilegierade fabrik" — när nemligen dessa goda idéer syfta på bibehållande och fullkomning af detta prisade system, hvilket, i afseende på sina verkningar till den obemedlade rättsökandes to-

tala förtryck, visserligen icke förtjent att kallas *aristokratiskt! Lycksökare* den, som vågar tänka på en annan väg till rättvisan! Huru skulle man misskänna halten af hans "kraftfulla nitälskan för frihet och liberalitet?" Hvad kan han vara annat, än en arbetare i den privilegierade fabriken? Eller om han ej är det, huru kan det vara hans verkliga öfvertygelse, att det gamla, oskattbara *förtrögnings-systemet* (såsom det fordom af en elak penna benämndes) detta asiatiska beqvämlighets-system, hvars minsta förtjenst är att hafva seklers erfarenhet för sig, alldeles icke duger? Hvilken Tidnings-redaction har väl gifvit ett större prof på lycksökeri? Huru många prof häraf bör man ej kunna upsöka, sedan man beträdt den med ett så groft!

För liberalitetens vän i Cimbritshamn, för denne fiende af allt lycksökeri, för denne oväldige vän af så dyrkade domstolar, som Lagmansrätterna, hvilka utgöra en oumbärlig länk i kedjan af förtrögnings-, beqvämlighets- eller det varierade fotsåle-systemet, återstår likväl ännu mycket att göra till fulländning af detta heliga, oförlikneliga system. Ett alldeles förderfligt ingrepp deri skulle vara, om domarens rätt att behålla vadpenningen, utan afseende på sakens utgång, ej finge bestå, och de verksamma skråmästarne för omstöpningen komme derhän, att man såge domaren förpliktas att alltid återbära denna sportel, när hans dom ginge öfver ända. Nå väl, för att trygga och bevara systemet rent och helt, för att, om möjligt är, låta Hofrätterne, i fall de ej kunna för deras mindre pålitlighet skull afskaffas, upphöja sig till ett mera allmänt förtroende, njuta någon del i den dyrkan, som Lagmansrätterna vederfares, hvad är väl naturligare, än att låta Hofrätternas vadepenning, revisions-skillingen, tillfalla Hofrätten med samma rätt, som underdomstolarne behålla sin? Mångdubbla nu revisions-skillingen — och den skall göra mångdubblad verkan; liksom vadpenningens mångdubblande vid Lagmansrätten, der den tillfaller ordföranden ensam, hvars röst behöfver förstärkas af en enda ledamots, för att upväga alla de öfrigas, onekligen skall mångdubbla den ofta omtalte dyrkan. Hvad som ännu felade, blefve fullkomnadt genom *summa appellabilis*, hvars mångdubblande också redan är en väsendtlig del af den *trogne Embetsmannens* förslag, som, säkerligen skrifvet af honom sjelf, nu med så stor ifver och oväld försvaras af en trogen anhängare, hvilken icke personligen känner, men blott till titeln för första gången upgifver honom.

Huru svagt skulle icke allt detta ersättas med ett skadestånds-system, som upmuntrade den lidande att söka rättvisa, i samma mån det afskräckte den, som gör orätt! Nej, det är icke *ens* skuld, att *tvä* träta — och det vore ej rådligt, att det någonsin skulle kunna blifva blott ens skuld. På det nu den ohemult angripne högst sällan må kunna undvika att förgå sig och blifva medskyldig i trätan, måste allt hopp om verklig och fullkomlig rättvisa betagas honom. Han måste lära att ej blott motstå, utan äfven hata sin motståndare — och han lärer det ofelbart i samma mån, som han förtvillar att frälsas från förföljarens oförrätter. Försöket att taga sig rätt blir då naturligt, och sällan skall det brista anledning att skylla begge parterna för trätan — qvitta rättegångskostnaden.

Hvarföre skulle man då i stället välja, att låta den vinnande till slut återvinna allt, hvad han orättmätigt förlorat? Hvilken orimlighet att påstå, det rättvisan ej blir mindre rättvis derföre, att man i början rakat ut för domare, som icke begripit den! Huru oförskämdt mot dyrkade underrätter, att tro,

det en högsta Domstol bör kunna med kraft och hel verkan ogilla deras öfverträdelser af lagarna! Huru kätterskt, huru *lågsint* att tro, det öfverrätter någonsin kunna blifva, hvad de böra vara, verkligen behöriga att pröfva, huruvida lägre domstolar gjort rätt! Huru kan man väl åberopa, att man i alla fall beror af dessa högre, och har, i fall de göra orätt, intet gagn af de lägres rättvisa? — —

Vi hafva sagt mer än nog. Vi skulle icke hafva kostat så mycket krut på den Cimbritshamnska liberaliteten, om den icke förskaffat sig äran att framtränga genom ett *med så mycket skäl värderadt tidningsblad*, som allmänna Journalen.

Vi lemna derhän, huru smickrande det må vara för *Granskaren* och Hr. Expeditions-sekreteraren Netzel att af den Cimbritshamnska mannen njuta vitsordet, att hafva ådagalagt *Courierens oväldighet*. Hr. N. har icke beskyllat oss för väld — han har blott påstått, att vi misstagit oss, hvilket vi åter påstått och påstå om honom. Vi skola en annan gång bjuda till att utreda, hvad det *andra* mönstret, som kallas det *froma*, haft för fog att antasta oss med hvarjehanda tillmälen. Nogsamt inse vi imedlertid, huru litet fred vi hafva att vänta, så snart den till sina bevekelsegrunder lätt beräkneliga ilska börjar taga sig lutt, hvilken vi aldrig sky att upreta, när den låter reta sig utan all personlig förolämpning, blott genom behandlingen af sjelfva sakerna. Åt dem, som behagar göra oss rättvisa, föreslå vi ett medel att pröfva oss: tillse, om den, som angriper oss med ilskna tillmälen utom saken, är af oss utom saken förolämpad; ty vi fatta icke möjligheten deraf, att den, som ej angripes till sin person, skall retas till personlig bitterhet, om han sjelf ifrar för sanning.

Under d. 4 November har Kongl. Maj:t i Nåder täkts bevilja Stats-Secreteraren för Krigs-Ärenderna, Herr B. C. Quiding 1 månads tjenstledighet, och lärer Herr Expeditions-Secreteraren A. Bergström vara förordnad att under denna tid förvalta Stats-Secreterare-Embetet. = = =

Afskrifter.

CARL JOHAN. &c.

Vår ynnest &c. Wi hafva i Nåder låtit Oss föredraga General-Majoren &c. Friherre von Schultzenheims underdaniga anhållan, att han, som den 4 Julii 1817 blifvit förordnad till Inspecteur öfver Lif-Brigaden, ock måtte tillerkännas Pensionsrätt i första Classen, hvaremot J, genom beslut den 23 Augusti 1817, förklarat General-Majoren, såsom bibehållande Secund-Chefs-lönen vid Andra Lifgardet, och intilldess särskilt lön på Stat för Inspecteuren vid Lif-Brigaden blifver bestämd, icke kunna undfå högre Pensions-delaktighet än i andra Pensions-Classen; och som Wi den 24 November nästl. år i Nåder tillagt General-Majoren, Friherre von Schulzenheim, i dess egenskap af Inspecteur för Gardes-Brigaden, en årlig Expectance-lön af 4000 R:d intill dess någon Öfverste-indelning blifver ledig att honom tilldelas, *finna Wi frågan om General-Majoren Friherre von Schulzenheims Pensions-delaktighet i Första Classen numera böra förfalla* *), hvilket Wi Eder till Nådigt svar å Eder den 3 Junii 1818 derom afgifna utlåtande meddela ve-

*) Vill saga, att Herr Friherre von Schultzenheims rätt till pension i första klassen nu mera är utom all fråga. Vare detta sagdt för att upplysa, ej för att häckla utan fog — en tillvitelse, som olyckligtvis nu börjat drabba oss, och hvars rättmätighet ytterst hvilar på den grunden, att så ganska litet finnes, som med fog kan häcklas.

lat; Befallandes &c. Stockholms Slott den 2 November 1819.

CARL JOHAN.

A. Bergström.

Till Direktionen öfver Arméens Pensions-cassa angående General-Majorens &c. Frih. von Schulzenheims Pensions-rätt.

Kongl. Maj:ts

Nådiga Resolution uppå de besvär, Contre-Amiralen, Landshöfdingen i Vester-Norrland och Commendören af Kongl. Svärdsorden Carl Fredric Aschling i underdånighet anfört deröfver, att Kammarrätten, i anledning af Krigsrevisions-Departementets vid granskningen af 1809 års cassa-räkning för arméens flottas Stockholms escadre, författade anmärkning, genom utslag den 4 Julii 1816 förklarat, att som Contre-Amiralen, i egenskap af Chef för berörde escadre, förmedelst Resolution af den 28 September 1809, uppå redogörarens förfrågan, huruvida under den fältstats-aflöning, Volontärerne lika med öfriga manskapet af Stockholms garnison, enligt General-ordres, tillkomme, jemväl innebegrepes deras lön, underhåll och spanmål för Mars, April, Maj, Junii och Julii månader sistnämnde år, denna lön jemte fältstats-aflöningen erhållit, ty vore Contre-Amiralen skyldig, att Kongl. Maj:t och Kronan, med 1021 R:d 6 sk. 9 rst., återgälda skillnaden emellan hvad Volontärerne rätteligen tillkom, honom dock obetaget, att derföre söka ersättning, bäst han kunde och gitte: anhållande klaganden, på anförde förmente skäl, underdånigst om nådig ändring och rättelse härutinnan, så att han från den ådömde ersättningen måtte befrias; Hvaröfver vederbörande hörde blifvit och Kammarrätten underdånigt utlåtande afgifvit, med hemstallan, huruvida besvären kunde till hufvudsaklig pröfning förekomma, enär klaganden, på sätt meddelte föreskrifter för underdåniga besvärs fullföljande innehåller, icke de ådömde medlen nedsatt, eller sin oförmögenhet dertill behörigen gittat styrka. Gifven Stockholms Slott den 12 October 1819.

Kongl. Maj:t har dessa underdåniga besvär i Nådigt öfvervägande tagit, och finner väl Kammarrättens nu öfverklagade utslag, äfvensom hvad emot de underdåniga besvärens uptagande till pröfning anfördt blifvit, vara väl grundadt; men enär den för högt beräknade aflöningen verkeligen kommit manskapet till godo *och Contre-Amiralen vore obetaget att af manskapet söka sin ersättning för den anmärkta aflöningen* *), *vill Kongl. Maj:t, vid sådant förhållande, Contre-Amiralen från ersättnings-beloppet af Gunst och Nåd befria,* behörig anmärknings-procent *i Kammarrätten* dock förbehållen. Hvilket vederbörande till underdånig efterrättelse länder. Datum ut supra.

CARL JOHAN.

A. Bergström.

Resolution uppå Contre-Amiralen, Landshöfdingen &c. Aschlings besvär öfver en honom ålagd ersättning.

Föregående bägge afskrifters likhet med de i Kongl. Krigs-expeditionen förvarade Original-Concept intygar

J. M. Stiernstolpe.
Exped. Secret. och Registrator.

*) I fall nemligen Contre-Amiralen skulle dömas att återbära den. Men huru lyckligt, tycker mången, vore det icke, om Konungens beslut skrefves så, att de kunde begripas utan upplysande anmärkningar! Att vara någorlunda skicklig skrifvare är utan tvifvel en egenskap, som pryder en Statssekreterare. Mången tror, att den är alldeles oumgänglig, emedan tjensten är en ibland de högsta skrifvaretjenster. Men erfarenheten lärer icke hafva bekräftat denna jakobinska mening, hvilken tydligen är en utgrening af den väl kända grofva pöbelläran, att alla företräden böra genom skicklighet rättfärdigas.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Neapel. D. 4 Oct. förklarade Utrikes Ministern för parlamentet, att "ifrån den dagen vore Neapel isoleradt och underhölle vänskapliga förhållanden blott med Spanien." Krigsrustningarne drifvas med obeskriflig verksamhet. Enthusiasmen är allmän; folket försummar intet tillfälle att yttra sin tillgifvenhet för Konungen och Riksföreståndaren; arméen delar dessa känslor med en enthusiasm, som gränsar till vansinnighet; alla partier hafva tystnat och patriotismen spridt sig till alla klasser. Hert. af Campochiaro har skrifvit till Furst Metternich, att om Österrike fortfar i sitt beslut att bekriga Neapel, så skall man få se, att icke en Neapolitan finnes, som icke skall vara färdig att offra den sista blodsdroppen för fäderneslandet. Man förmodar, att om en Österrikisk armée nalkas gränsen, så skulle en allmän retraite till bergen ske och der jorden försvaras steg för steg. I General Gugl. Pepes berättelse till Parlamentet heter det, att vid October månads slut skulle Neap. arméen bestå af 60,000 man gamla truppar och 120,000 national-garde, och att "Calabresarna brinna af begär att för tredje gången låta Europa tala om sig." Krigs-Ministern har redan den 5 förklarat, att 52,000 man linietruppar äro marchefärdiga, reserven oberäknad. Gen. Filangieri, Furste af Satriano, får befälet på gränsen mot Kyrkostaten. — Parlamentet har på förhand beviljat Krigsministern 500,000 ducater till krigskostnader. Han hade dessutom begärt ett oförtöfvadt anskaffande af en fond af 6 millioner, hvartill han föreslog försäljning af national gods till 2,500,000, indragning af de i Discont-cassan befintliga 2 mill. och det öfrigas anskaffande genom lån. — Gugl. Pepe har, sedan han nedlagt öfverbefälet sökt hos Regeringen, att blifva ansedd blott efter sin fordna grad, såsom tjenstfri Öfverste-Lieutenant. Imedlertid säges, att han skall taga befälet öfver de reguliera trupparne, och Carascosa öfver linie-trupparne.

Palermos öde är bedröfligt: folket har flera gånger begynt och afbrutit underhandlingar med Gen. Fl. Pepe. Första underhandlaren, Furst Villafranca, som redan i Giuntans namn aftalt Generalens fredliga intåg i staden, fruktade dock, att folket icke skulle gå in derpå, och vågade sig icke tillbaka. Generalen gick då emot staden, men blef, d. 25 Sept., emottagen med kanonskott och bergen omkring voro besatta af väpnade bönder, som oupphörligt sköto. Detta oaktadt intog han förstäderna. En följande dagen afsänd parlementair återkom icke. Då inryckte Neap. trupparna i staden och drefvo det väpnade folket framför sig. Från husen sköts; men trupparna upbrände husen, några med deras försvarare. Soldaternas raseri steg till det högsta; flottillen hade inkastat bomber, och 30 hus samt 2 kyrkor lågo i aska. Om natten drog Generalen sig ur staden och uptog i lägret de dit flyktade qvinnor, barn och gubbar. D. 27 sändes alla fångar tillbaka in i staden med anbud af fred. Parlementairer, som tillika insändes, kommo tillbaka, med oförrättade ärender och knappast med lifvet. Åter ankommo till lägret deputationer från staden och ny underhandling begyntes med Furst Paterno; men under detsamma stängdes portarna åter, fiendtligheterna begyntes och Generalen beslöt att bombardera och uthungra staden.

Så mycket vet man directe från Neapel. Öfver Genua berättas af d. 11 Oct., att Neapolitanerne med storm tagit Citadellet i Palermo och låtit hela besättningen springa öfver klingan. Från Livorno berättas af d. 12, att, enligt rykte, en förfärlig massacre ägt rum i Palermo. Först skulle folket hafva begått de gruffligaste excesser mot Giuntan, och sedan Neapolitanska trupparna låtit springa öfver klingan allt hvad de träffade beväpnadt. 3000 galerslafvar hade brutit sig lösa och flytt till bergen. — Gen. Maitland, Gouverneur på Malta, synes bereda sig att besätta ön, i fall de i öfra Italien samlade truppar rycka på Neapels område. Att dessa truppar allt jemnt förstärkas, det ser man.

Spanien. Munkarna begynna på flera ställen att packa in allt, hvad de ega, och förfoga sig ur landet, på det skattkammaren, då klostrens egendom skall tagas i besittning, må finnas toma väggarna. Folket i Arragonien har dock anhållit dylika transporter. Man fruktar för lugnet i Galicien, sedan klostrens upphäfvande blifvit bekant, emedan denna folkrika province har mycket munkar.

Konungen har sanctionerat Majoraternas uphäfvande. — I Vallencia lärer icke vara så lugnt, som man önskade. Preliminär-undersökningen om oroligheterna i Burgos är slutad. — Cortes-presidenten Calatrava har blifvit öfverfallen af en mssinnig menniska, förmodligen en Klubbist, och måst låta häkta honom, då hans betjenter ville skrida till handaverkan. — Cardinal Erkebiskoppen af Toledo har fått ett ganska saktmodigt och liberalt bref från Påfven, hvilket i de liberala bladen mycket berömmes.

Cortes arbetade, enligt sista underrättelserna,

ifrigt och hufvudsakligen med budgetten. Tobaks- och salt-monopolierne upphöra med d. 1 nästkommande Mars; hvaröfver lurendrägarne äro förtviflade. Upploppet i Bonda kom också däraf, att staden i synnerhet består af smyghandlare, hvilkas näringsfång alldeles afstynar under det nya liberalitets-systemet.

England. D. 21 ingaf Hr. Powell de fordrade utdragen ur sin brefväxling; hvarpå vittnet Tomaso Logomaggiore afhördes. Han bor i Como, är fiskare och hade, såsom roddare, varit i Drottningens tjänst. Ofta hade han sett Henne och Bergami, men aldrig märkt någon oanständig förtrolighet mellan dem. — Sedan hördes Grefve Carlo Vassali, hvilken omkring år 1817 kommit i Drottningens tjänst som stallmästare. Han vittnade, bland annat, att Bergami tillika med Drottningen blifvit befalld till Konungens af Baiern bord och af Honom fått en dyrbar present. Hans förhör fortfor, då de sista till Hamburg ankomna poster afgingo (directa underrättelser hafva vi icke).

Bland åskådarne i Öfverhuset voro två Nyseeländska Prinsar, som, med sina tatuerade ansigten, väckte upmärksamhet. Flera Lorder reste sig, för att nogare kunna betrakta dem; och Lord-Cantzleren hade stort besvär, då han ville hafva Lorderne att sätta sig, för upropets skull.

Tyskland. D. 18 Oct. kom Österrikiska Kejsaren till Troppau. D. 20 ankommo Kejsaren af Ryssland (som befallt till sig vinter-equipager från Petersburg) och Kronprinsen af Preussen. Bland de Ministrar, som väntades, voro Furst Metternich, Grefve Bernstorff, Grefvarne Golowkin och Capodistria och Grefve de la Ferounays ankomna.

Lieutenant Schultz, som ett år varit arresterad för den bekänta politiska katekesen, har, genom krigsrättens utslag, blifvit förklarad alldeles oskyldig. Storhertigen af Darmstadt har genast bekräftat frikännelsen och derigenom gifvit ett nytt bevis på den sanna liberalitet, hvarmed han går sitt folks önskningar till möte. Också har man sällan sett hjärtligare glädje, än den, hvarmed hans folk erkänt detta, då de efterlängtade förklaringarne i afseende på constitutionen nyss afgåfvos.

Pohlen. Mot lagförslaget om Ministrarnes ansvarighet invändes i synnerhet, att däri icke finnes hvad constitutionen uttryckligen innehåller: "Senaten föranstaltar, att Senatorer, Ministrar o. s. v., på Landtbåds-kammarens anklagelse, ställas inför rätta." Hr. Niemojewski talade så häftigt, att han flera gånger af Marskalken blef visad till ordning och slutligen tystad. Men straxt därpå uppträdde han med anklagelser mot två höga Statsmän, och begärde, att den måtte upläsas högt, såsom de öfriga petitionerna; men på någras förslag, förvandlade kammaren sig till hemligt utskott.

Upgift ifrån Stockholms Stads Järn- och Metall-Våg Ult:o October 1820.

	Stång-jern. Sk:pd.	Mannfactur. Sk:pd.	Koppar. Sk:pd.	Messing. Sk:pd.	Bly, Alun, Victriol, m. m. Sk:pd.
Behållningen ifrån år 1819	79,371.	36,566.	857	332	1,046.
Ankommit sedan årets början - - -	216,467.	24,386.	5,026.	309.	4,658.
	295,838.	60,952.	5,883.	641.	5,704.

	Stång-jern. Sk:pd.	Manufactur. Sk:pd.	Koppar. Sk:d.	Messing. Sk:d.	Bly, Alun, Victriol, m. m. Sk:pd.
Utvägt och utclareradt till In- och Utrikes orter, sedan årets början - - -	194,060.	28,516.	4,518.	391.	4,230.
Behållningen, Ult:o October	101,778.	32,436.	1,365.	250.	1,474.
	295,838.	60,952.	5,883.	641.	5,704.

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

N:o 91. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 13 November.

Sine ira, studio et metu.

Recension.

Af trycket har utkommit: *Utkast till en Svensk Statistik, Andra Afdelningen*, *Elméns och Granbergs Tryckeri*, 1820.

Länge har man med skäl kunnat säga, att Sverige, dess styrelse, inrättningar, författningar och tillstånd varit obekanta för Svenskarna. Man har känt gamla historien, man har vetat på sina fingrar, hur det tillgått i Rom och Grekeland, man har till och med studerat de nyare staters constitutioner och häfder i detalj. Men huru styrelsen varit sammansatt här i fäderneslandet, huru landets naturliga rikedomar varit benyttjade, huru det verkligen hängt ihop med dess så mycket berömda frihet — allt detta har föga bekymrat de lärde. Endast den, som länge varit med i ärenderna, har haft tillfälle att känna deras gång. Detta har utgjort ett eget studium, som endast kunnat ske på stället, och embetsmanna-erfarenheten har derigenom blifvit ett monopolium. Man har väl icke yttrat, men synes nästan hafva hyst, den grundsatsen, att en *allmän* kunskap om gången af fäderneslandets ärender, om sättet att besluta och verkställa, vore ett missbruk, eller åtminstone en onödighet. Vi hafva haft så kallade statistiska afhandlingar, som inskränkt sig till siffror på folkmängd, quadratmil, soldater, domstolar, d. v. s hjulen i urverket; men sjelfva urverkets gång, det ena hjulets inverkan på det andra, öfversigt af delarnas större eller mindre nödvändighet för det helas bestånd, beräkning af hela systemets verkan — detta allt hafva vi icke sett. Häraf kommer också en oförnuftig ton, som inritat sig både i allmänna lifvet och vissa offentliga skrifter. Om någon, som bemödat sig att förvärfva kännedom af grunden för styrelse i allmänhet, af styrelsen och statshushållningen i andra länder och af deras tillstånd här, företager sig att granska våra former och författningar, uptäcka bristerna deruti och med värma framställa dem — och hvem kan vara kall, då han älskar sitt fädernesland och uptäcker brister i dess styrelse, oduglighet eller ond vilja hos de styrande? hvad uträttar den ljumma artiga tonen? — sa korsar man sig, ropar öfver evigt häklande, öfver ett begär att i tid och otid ogilla, klandra och nedsätta våra inrättningar, samt deremot på deras bekostnad uphöja andra länders, med mera dylikt, som endast kan ursäktas genom en fullkomlig okunnighet om verkliga tillståndet af våra inrättningar. Äfven denna okunnighet kan nästan ursäktas genom den stora bristen pa källor, hvarur kunskap kan hämtas.

Svårligen kan väl således ett förtjenst-

fullare företag finnas, än det att ersätta denna brist. Af samma författare (Hr. P. A. Granberg), som nu företagit sig detta, hafva vi förut sett många förtjenstfulla bemödanden, i fråga om kännedomen af fäderneslandet, att ett loford deröfver skulle vara både öfverflödigt och för sent, sedan nationen redan för flera år tillbaka lemnat det. Äfven första afdelningen af det arbete, vi här anmäla, faller utom vårt område, emedan den redan för fyra år sedan utkom. Vi vilja derföre inskränka oss till en kort upställning af de ämnen, som förekomma i denna Afdelning, hvarefter vi gå till den Andra, som vi ock anse för den vigtigaste, och tillika för den berömligaste, då man besinnar den här af svårigheter, hvilka måste hafva mött Förf., vid samlande af alla de nödiga materialierna. Den, som blott en gång försökt att ur våra Styrelseverk hämta äfven en enkel uplysning i något gifvet mål, skall nästan häpna för den ofantliga mödan att sammanskaffa detaljerade uplysningar öfver dessa verks organisation, arbetssätt och hela historia. Om ett sådant arbete skulle vara utan alla möjliga brister eller misstag, så vore det nästan ett underverk.

Första Afdelningen innehåller beskrifning öfver Sveriges fysiska beskaffenhet, natur-alster, näringar och folkmängd. Upgifterne äro med omsorg samlade och resultaterne förtjena mycken upmärksamhet. Vi vilja icke, genom några vidlyftiga utdrag, påminna den, som läsit boken, om hvad han redan känner, eller på förhand uptaga, hvad den, som kommer att läsa henne, måste deraf hämta. Imedlertid kunna vi icke afhålla oss att framställa en kalkyl af synnerlig märkvärdighet. Den angår förhållandet mellan de på våra fabriker tillverkade finare tyger och det quantum deraf, som årligen inom landet förbrukas. Klädes-tillverkningen inom riket utgjorde, år 1814, af fint och medelfint kläde 183,000 alnar, af groft 121,000. Om man fördelar det förra qvantum på de inom riket varande 140,000 förmögna eller behållna hushåll, så får hvar husfader knappast ett par byxor, barn och hustrur intet. Ännu märkligare är förhållandet med tillverkningen och förbrukningen af siden. År 1813 funnos 661,588 fruntimmer, som erlade bevillning för bruk af siden. Den inhemska siden-tillverkningen steg till 82,000 alnar; och om dessa fördelas mellan ofvannämnde fruntimmers-antal, får hvardera circa 3 tum, och NB. karlarne platt intet. "De 78 alnar tyll, som tillverkas, må hvem, som behagar, försöka att dela mellan hufvudstadens 11,000 ståndspersoners fruar och döttrar, bland hvilka icke många torde vilja afstå sin rätt."

Att af dessa upgifter draga slutsatsen torde icke vara svårt. Våra fabriker pretendera att ensamme få förse nationen med dess behof af fabriksvaror. Till hvad grad det sker, se vi nu. Den satsen är således bevisad, att det quantum varor, en nation behöfver, anskaffas oaktadt de strängaste förbud, och att dessa förbud ingalunda hindra varornas införsel, utan blott betaga staten inkomsterna af deras förtullande, förderfva national-karakteren genom tvång att begå tillkonstlade brott och slutligen icke ens tillföra de inhemska fabrikanterna den påräknade fördelen att kunna hålla pris med utländingen, emedan en lurendrejad vara oftast kan säljas till lägre pris än de förtullade. Att förbjuda införsel af en genom vanan till behof gjord vara, för att hjelpa den så kallade handels-balancen och andra dylika ändamål, är således endast att afsäga sig en inkomst. Men huru länge skall erfarenheten predika de klaraste sanningar för döfva öron?

Förf. har gjort en hop sunda reflexioner om fabriker i allmänhet. Att en upplyst liberalitet leder hans raisonnementer, känner allmänheten redan. Betydelsen af ett exempel, som han anförer till bevis på den vård, fabriks-anläggningar fordra, kunna vi imedlertid icke anse så synnerligen stor. En rakknifsfabrik hade, under Gustaf III:s tid, blifvit anlagd i Stockholm. Knifvarne, som der tillverkades, voro goda och såldes till godt pris. Men några fabrikanter i England blefvo underrättade derom och beslöto förstöra hela anläggningen. Några tusende rakknifvar skickades till Stockholm, i små partier, såldes der för kanske tiondedelen af tillverkningskostnaden — och den Svenske fabrikanten blef ruinerad. "Detta exempel," säger förf., "bevisar likväl icke, att dylika anläggningar äro omöjliga; men det bevisar den vård de fordra, till dess de hunnit sin fullkomliga stadga, en vård, som likväl icke består i prohibitiva författningar emot utländsk medtäflan, emedan hela Sveriges armee icke skall förslå att bevaka dess kuster och gränser, så länge lurendrägeriet är en riktande näringsgren."

Detta är väl bland det sannaste, som någonsin blifvit sagdt i statshushållningen. Men, som redan nämndt är, på det anförda exemplet lägga vi icke synnerlig vigt, ehuru det berättas, att Engelska fabrikanter äfven drifvit det i stort, d. v. s. undersålt andra länders fabrikanter, i frågan om varor af vida större betydenhet än rakknifvar. Men tiderna äro mycket förändrade. Engelsmännen voro då de enda fabrikanter, de hade monopolium öfver hela verlden, hvars fabriker för öfrigt voro i sin barndom. Det går an att hålla en åker fri från ogräs, när jag kan märka hvarje strå, så snart det sticker up, och genast uprycka det. Har det deremot en gång hunnit rota sig, så kostar förstörandet af hvarje strå ofantligt mer och, under det jag är sysselsatt dermed, växa de andra öfver mig. Både Europa och den nya verlden hafva begynt fabricera; och om nu t. ex. England skulle vilja försöka samma manoeuvre med ett land, så kunne hända, att det blott arbetade för någon fiendes bästa. Skulle England lyckas att, genom undersäljning, förstöra ett annat lands t. ex. klädesfabriker (hvilket imedlertid blefve tämligen dyrt att hålla ut med, i fall de länder, der experimentet skulle göras, vore många eller kommit någorlunda till stadga med sin fabrication), så kunde det ju lätt hända, att Engelsmän der arbetat för t. ex. Franska, Schweitziska, Tyska fabrikanters bästa. Nej, saken är verkligen icke så farlig, som man ofta tror.

En *ouphörlig* undersäljning skall deremot aldrig kunna äga rum, så vida icke de fabrikanter, som derigenom skola förstöras, allt jemnt hålla ett obilligt högt pris, och sålunda äro en landsplåga för sina medborgare, i händelse af ett, genom prohibitifstadgar tillskapadt, monopolium.

Om vi icke föresatt oss att hastigt gå öfver första afdelningen af förevarande arbete, skulle vi utur underrättelserna om handelns tillstånd och utur Förf:s anmärkningar deröfver kunna hemta ganska interessanta ämnen för våra läsares eftertanka. Upgifterna om rikets städer, deras folkmängd, fabriker, tillverkning o. s. v. förtjena att kännas; men vi vilja blott hänvisa läsaren till boken och skynda till vårt egentliga ämne, Andra Afdelningen.

(Forts. e. a. g.)

Om polis-författningar i allmänhet och vedpriser i synnerhet.

Man har snart lyckats att göra lagar och författningar till ett atlöje, genom det

olyckliga bemödandet att hjelpa all ting med författningar, utan att besinna, om de någonsin kunna efterlefvas eller icke. Man griper till sådana medel, som genast tyckas erbjuda sig, utan att tänka sig in i ämnet.

Så har händt med den Finska veden nu. Den har varit dyr hela hösten, och tillförseln mindre än vanligt. Finnarne sjelfva hafva flatnat öfver sin vinst. För att förekomma brist, har man funnit sig föranlåten att förordna, det ingen får köpa öfver ett visst qvantum. Följden har endast varit att upskräma sinnena, att kraftigt underrätta Finnarna om den rådande bristen och upmana dem att låta betala sig än glupskare; men att, i sjelfva hufvudsaken, ingen ting uträtta, då ingen menniska finnes så enfaldig, att han icke kan skaffa sig några föregifna köpare, hvilkas tillsammanlagda namn äro tillräckliga att berättiga till inköp af den betydligaste vedladdning.

Skulle, såsom en tidning önskat, ett dylikt förbud tidigare vidtagas något annat år och under det tillgången vore större; så blefve följden ännu menligare. Den säljande blefve stängd från möjligheten att hastigt och till hvem han ville bortslumpa sin vara, och tvungen att länge qvarligga, för att vänta på minuthandlare. Han öfvergåfve slutligen ett handelsställe, där sådana hinder lades mot en fri rörelse. Fullkomlig brist skulle således kunna blifva resultatet af detta bemödande att förekomma en partiel.

Enda sättet att göra en sådan författning oskadlig vore då att eludera henne — och det är ju fröjdefullt att hafva sådana författningar.

UTLÄNDSKA NYHETER.

England. D. 21 förhördes Vassali, hvars vittnesmål helt och hållet var till förmån för Drottningen. Han hade aldrig sett något anstötligt passera. Bergami spisade dageligen, jemte Prinsessan, vid hofvet i Carlsruhe. I Villa d'Este hade vittnet sett Mahomet dansa, men Prinsessan blott en enda gång varit åskådare från ett fönster. Dansen är för öfrigt komisk, icke oanständig. Balarna på Barona hade vittnet bevistat. Sällskapet bestod af 50 personer, och bland dem Prefecten, en hop landtmän, och till och med Pastorn. Vanligtvis gick Prinsessan endast en stund in i danssalen, hvarpå man spelade kort, schach och äfven musik i andra rum; någon gång dansade äfven Prinsessan. Allas upförande var anständigt. I Carlsruhe, dit Prinsessan kom d. 25 Maji 1818, spisade hon samma dag hos Markgrefvinnan, jemte Grefvinnan Oldi och Bergami. Aftnarne tillbragtes ofta hos Storhertigen, då äfven Prinsessans suite var närvarande. – Sedan vittnesförhören således vore slutade, gjorde Hr. Brougham några anmärkningar, i anseende till svårigheterna att såsom vittne kunna framställa Storhertigens af Baden Kammarherre, Baron von Ende, till vederläggning af Barbara Krantz's föregifvanden om händelser i Carlsruhe. E.s vittnesmål vore derföre högst nödigt för Drottningen; men emedan Ministerens bemödanden för hans kallande till England (Lord Liverpool framlade brefväxlingen med Badiska hofvet härom och acternas tryckning beslöts) varit fruktlösa, hoppades Hr. Brougham att, emedan af 9 à 10 hufvudanklagelser, 7 à 8 blifvit fullkomligen vederlagda, och omöjligheten af utvägar till de öfrigas vederläggande var bevisad, skulle huset ej döma Drottningen skyldig.

D. 23 framlades berättelsen af Utskottet, som granskat brefväxlingen mellan Herr Powell och Olv. Brown, angående Rastellis afskickande till Milano. Af de utdrag ur brefven, som utskottet granskat och som finnas i tidningarna, upplyses att Hr. Powell på sin ed berättat hvarjehanda saker, den han visste förhollo sig annorlunda, och att verkliga ändamålet med R.s bortskickande varit att samla ännu flera vittnen mot Drottningen. Brougham begärde, att M:lle Demont måtte förekallas; och under det man väntade på henne, uppstod en debatt mellan Br. och de Kongl. Advocaterna, i anledning af en i Österr. Beob. införd artikel till fördel för Drottningen. Lieuten. Hownam producerade sitt Riddar-diplom af St. Caroline orden, uplästes och inregistrerades. M:lle Demont frågades om ett samtal, hon haft med ett fruntimmer, Martini; hon erinrade sig det ej. Hr. Br. begärde confrontation, Gen. Solicitorn satte sig deremot och vittnet tridde af. Fanchette Martini berättade och upgaf sjelfva dagen, då M. Demont berömt Prinsessan för henne, sagt att hon

nes upförande alltid varit lofvärdt, att hon var omgifven af spioner, att hon icke hade något annat stöd än af Konungen. W. Leman förekom och intygade, att Bar. v. Ende velat komma till England, men att Storhertigen nekat honom det.

Sedan Brougham sagt sig icke kunna procedera vidare, i anseende till omöjligheten att skaffa nödiga vittnen, anmälde Gen. Prokuratorn sin afsigt att låta höra nya vittnen, till vederläggning af dem, som vittnat för Drottningen, och begärde i synnerhet anstånd till Ofv. Browns inkallande. Detta afslogs i sessionen d. 24, på Lord-Cantzlerens hemställning, understödd af Lord Darnley, som trodde att huset borde alldeles öfvergifva denna långa undersökning. Derefter hördes Capt. Th. Briggs, som anförde, att Lieut. Hownam, hvilken varit på Leviatan, berättat sig hafva, knäfallande och med tårar bedt Drottningen ej taga Bergami till sitt bord. Hr. Br. frågade Briggs om han spisat hos Konungen, hvilket bejakades, men det hade varit i sällskap med andra Marinecaptener.

Härmed voro vittnesmålen slutade, och Brougham förklarade, att resumé af vittnesmålen skulle komma att göras af hans vän Denman, som i ett ganska långt tal gjorde ett sammandrag af dem, af följande gång och innehåll. "han utbad sig husets skonsamhet och öfverseende, emedan han, i anseende till Gen. Prokuratorns förlidne dag gjorda begäran om upskof, för flera vittnens hörande till vederläggning af dem Hennes Maj:ts försvarare förebragt, icke varit beredd på att snart behöfva ingå i det försvarstal, honom nu ålåg. De vittnesmål, som kommit i dagen, hade öfvertygat honom, hans medbröder, allmänheten, hela engelska nationen samt alla civiliserade folkslag i verlden, att Hen. M. ägde full rättighet att till alla delar frikännas från de anklagelser, som voro gjorda mot hennes höga person. Drottningens advokater hade varit beskyllda att hafva brukat otidighet och smädelse, icke för att öfvertyga Lorderne, utan för att söka vinna folket för henne; detta vore aldeles osannt; de hade hvarken gjort det eller haft en sådan afsigt. Talaren hade heller aldrig åsyftat personliga anfall mot Attorney General; han ville ej tillfoga något ondt åt någon; han och i synnerhet hans höga Client hade för mycket varit blottställda för grymma förföljelser, allt sedan hon beträdde Englands jord, för att följa sådana exempel. Han vore dock icke skyldig att skona Attorney Gen. i hvad denne gjort såsom advokat. Detta mål hade satt honom (Attorney Gen.) i ett kinkigt läge, ett olyckligt förhållande, som inga hedersstödar kunna betala, som han känt och som nedslagit honom under hela rättegången. "Det är en olycka att försvara en sådan bill; jag hade icke velat åtaga mig detta värf. För att visa beskaffenheten af de framdragna bevisen, bör jag först för Huset uprepa det, som skulle bevisas, eller billens inledning." — Derefter upläste Hr. D. inledningen, erinrade, att andra läsningen nu förestode och att huset skulle afgöra, om de i inledningen upställda facta vore bevista, genomgick hufvud-anklagelserna, granskade särskildt Demonts, Majocchis och Sacchis, så väl vittnesmål som karakterer, visade att det endast varit afskedade domestiker, som man begagnat till framförande af de skändligaste berättelser, som någonsin besmittat en berättares läppar. "Hvad skulle man väl tänka om en man, som på detta sätt läte behandla sin maka, om hon till och med sjelf, genom ett illvilligt öfvergifvande, satt sig ur stånd att vara mål för hans ömhet; ännu mer, om denna man tvingar henne att blifva brottslig, derigenom att han fördrifver henne ur sitt hus? Ju mer en sådan man ådagalägger sin hustrus sedeförderf, desto mer bevittnar han sin egen grymhet och trolöshet; Ju mer han ökar anklagelserna emot henne, desto mer förtjenar han förakt för att hafva öfvergifvit henne. Man har påstått, att Engelska historien upvisar exempel lika detta. Nej, ingen Kristen Konung har trott sig kunna förskjuta sin maka för oanständigt uppförande, då hans eget oanständiga uppförande varit första anledningen till hennes fall. Blott Romerska historien kan upvisa likheter med denna händelse. Octavia var knappt förmäld med Nero, förran hon nästan första dagen, ett föremål för afsmak och ovilja, förskjöts under en ogrundad och löjlig förevändning. Hennes plats intogs af en matress och hon jagades ur sin makas palats. En conspiration gjordes emot hennes ära, man beskyllde henne för en olaglig kärlekshandel med en slaf. Den stora historiograf, som skildrat det fördärfvade Rom, berättar, att man ej genom belöningar, men genom tortur, tvingade några af hennes domestiker att afgifva menliga vittnesmål, större delen fort ur dock att intyga hennes oskuld. Medan folket var öfvertygadt om hennes ostraffligbet, fortfor hennes förföljare att yrka hennes brottslighet, och förvisade henne från Rom. Hon återkom och ett adelsinnadt folk röjde känslor, som bordt finnas i mannens hjerta; men en ny komplott upgjordes; hon öfverbevisades och dömdes. Landsförvisad till en ö i Medelhafvet, njöt hon den nåden att få sluta sina dagar med gift eller dolk. Tacits uttryck äro så passande, att jag ej kan undgå att anföra dem: "Non alia exul visentium oculos majore misericordia affecit. Meminerant adhuc quidam Agrip-

"line", a Tiberio, recentior Juliæ memoria observabatur, a Claudio pulsæ. Sed illis robur ætatis afluerat. Læta aliqua viderant et præsentem sævitiam melioris olim fortunæ recordatione levabant." — En fars och brors död hade undanryckt henne de stöd, genom hvilka hon bordt skyddas ifrån eländet och onåden. "Huic prima nuptiarum dies loco funeris fuit, deductæ in domum, in qua nihil nisi luctuosum haberet. Tum ancilla domina validior, et Poppæa non nisi in perniciem uxoris recepta. Postremo crimen omni exitio gravius." Talet hade räckt i fyra timmar och midt uti varit afbrutit af en tre qvarts hvila. Huset ajournerade sig, på Grefve Liverpools motion.

D. 25 Oct. fortsatte Hr. Denman försvarstalet för Drottningen. Han genomgick anklagelse-vittnesmålen, visade deras motsägelser, utbredde sig öfver Powells korrespondens, Rastellis afsändning till Italien, beklagade sig öfver försöken, som inomlands voro gjorda mot Drottningens heder, öfver åtskilliga tidningars sanningslösa framställningar, och yttrade till slut: "Då man betraktar billens grund, synes mig, att det ej finnes ett enda ställe i något vittnesmål, som kunde berättiga Er, Mylords, att befalla mig gå längre. Jag har hört sägas, att, under det vi sysselsätta oss med Hennes Maj:ts försvar, löper ett rykte, att en hop menniskor finnas, ingalunda af lägsta hopen eller i något förhållande med offentliga pressen, icke ens uteslutna ur Edra societeter, Mylords, hvilka med beställsamhet utsprida smädeliga libeller mot Hennes Maj:t Drottningen. J veten, Mylords, att, vid sådana tillfällen som detta, skulle vi vara berättigade att kalla dylike personer inför skranket, för att svara för dessa skrifter; och jag skulle säga åt en sådan varelse, om jag finge personligen tala med honom: "Fraunträd, låge smädare, att jag må skåda ditt anlete! Drager du dig undan min fråga, är du föraktligare än det Italienska vittnet, som framträder inför domstolen; du är värre än den Italienske banditen, du mördar utan att synas, och du förvandlar din dolk i ett rättvisans svärd." — Jag kunde icke tro det möjligt för en man, som har menniskohjerta och en Pairs heder, att gifva ett sådant exempel. Vore han en Prins af Kongl. blod, skulle jag påstå, att han gör mer för att förnedra sig och förlora sin rätt till kronan, än den höga person, jag försvarar, skulle hafva gjort, om äfven alla anklagelserna mot henne vore bevista. Jag vet ej, hvad som kunnat i hemliga utskottet anföras mot H. M. Drottningen; men jag vet, att när facta ej öppet läggas i dagen, så bör det vara omöjligt att vid en sådan domstol som denna döma Drottningen. J, Mylords, hafven aldrig haft för afsigt att döma efter utsagor af vittnen, som sett genom nyckelhålet, utan efter rättvisans stora grundsatser."

"Efter det sätt, hvarpå målet blifvit framställdt, finnes väl någon, som kan säga, att Drottningen blifvit opartiskt behandlad? Hvilka ock de smädelser må vara, som kringflugit på fasta landet, hafva de dock icke blifvit bevista, och följaktligen bör man anse dem ogrundade. Jag vet, att rykten kringflyga, enligt hvilka folk af anseende försvara Drottningens sak; man tror till och med, att hela Engelska folket interesserar sig för henne; det är möjligt, att det finnes menniskor, färdiga att angripa constitutionen; jag kan icke ansvara för motsatsen. Men om så vore, skulle denna ädelmodiga ifver stillas af en frikännelse; dessa menniskor skulle fröjda sig, att se den afkunnad af Er, Mylords, inför thronen. Jag hoppas, att J icke låten afleda Er från den rätta vägen, icke styra Er af radicala böjelser (ett ord, som förekommit under rättegången), men att J följen pligtens tydliga väg, som skall föra Er till Drottningens frikännande. Denna process har satt min Kungliga principal på hårda prof; alla hennes rörelser, icke blott kroppsliga, utan ock hjertats, hafva blifvit undersökta. Hon har icke kunnat sätta sig eller uppstå, icke tala ett enda ord eller bilda en tanke, utan att gifva ämne för forskningar. Sjelfva hennes blickar hafva blifvit iakttagna. Detta är nu det mest imponerande och högtidliga skådespel, jag någonsin sett; jag känner i menskelighetens häfder ingen ting, som kan jemnföras dermed, och jag föreställer mig icke i en framtid något, som skall kunna likna det, om icke den stora dagen, då alla hjertan skola öpnas. J hafven haft magt att ransaka en medmänniskas uppförande, en magt, som jag nästan kunde säga, att allvisheten icke äger. Men den, som förer svärdet, borde ock så föra vågskålen. Om J, Mylords, tillvälde också Eder Allmagtens ransakande magt, så betänken, att J också bören likna henne i rättvisa, mildhet och visdom. Betänken, att hon sagt afven åt den förvunne brottslingen: "om ingen anklagare stiger fram att fördöma dig, så vill icke jag fördöma dig; gack och synda icke mer."

Då detta tal, som räckt från kl. 10 f. m. till kl. 4 e. m., var slut, ville Gr. Liverpool proponera ajournering; men Brougham anmärkte, att, ehuru resumén af Drottningens försvar var slutad, så ville han sig, i fall contrapartens svar komme att gifvas af flera än en, att få till följande dagen besinna sig, om han icke skulle anmoda Huset att äfven åhöra Doct. Lushington. Attorney Gen. sade sig vissut

ligen ämna taga sin vän Sollicitor Gen. till biträde. Sedan Lord Cantzleren förklarat, att lagen tillåter två ombud att tala på båda sidor, och att den ene icke förlorade sin rätt, derföre att den andre afsade sig sin, förkunnade Brougham, att Lushington skulle låta höra sig dagen derefter.

D. 26 uptogs hela sessionen af Doct. Lushingtons tal, som gick ut på att bevisa, det alla vittnena mot Drottningen voro fullkomligt vederlagda. "Vi hafva," så fortfor han, "slutat försvaret, utan att som vittnen upställa Grefvinnan Oldi, Mariette Demont, Schiavini och W. Austin. Det är med förvåning vi höra Sollicitor Gen. upmana oss att framdraga dessa vittnen. Hur? Då advocaterne för billen icke kunnat bevisa sina angifvelser, hafva de rätt att upmana oss att hjelpa sig dermed? Skulle vi vara skyldige att hjelpa till att öka denna olyckliga undersökning? Skulle vi vara berättigade att framdraga ett enda vittne, för att motsäga det, som af intet motpartens vittne kunnat intyga? Min vän Brougham har en gång sagt, att han ville afhöra Mariette Demont; det var tjenligt då, emedan vittnen, som vi sedan frambragt, då ännu icke voro ankomna. Kunde man tro, att vi skulle framdraga dylika vittnen? Om, vid deras förhör, ett enda ord till Drottningens nackdel hade kunnat aftvingas dem, hvilka skri hade icke genast skolat begynna att höjas? Å andra sidan hade alla gynnande utsagor blifvit tillskrifne deras vänskap för Bergami. Innan vi framdrogo dessa vittnen, borde vi veta, hvarföre vi skulle framdraga dem. Det hade endast varit för att vederlägga vittnens utsagor, på hvilka ingen förståndig menniska kan tro. Jag skulle icke vilja utsätta dem för den obarmhertiga pröfningen af ett contra-förhör. Jag fruktar icke för deras räkning något contra-förhör af hvilken lagfaren och hederlig karl som hälst; men då jag tänker på de frågor, som blifvit gjorda en Lord öfver ämnen, frammande för saken, och andra dylika exempel, så tillstår jag, att jag känner en vedervilja att släppa dem i sådana händer." — Då talet var slutadt, var klockan nära 4 och Huset ajournerade sig, sedan Lord Grey återtagit en motion, om framdragande af vissa på fasta landet aflagda vittnesmål.

Enligt sednaste underrättelserna af d. 27 Oct. hade Gen. Prokuratorn börjat vederläggningen, då Denman anmälde, att Brougham hade vigtiga underrättelser att meddela. Br., som inkom, sade sin afsigt vara att framlägga i original de bref Baron von Ompteda skrifvit till flera personer i Drottningens tjenst, i afsigt att förmå dem att vittna mot Hen. M. — En allmän rörelse förspordes, Attorney Gen. appellerade till huset, för att bestämma, om en dylik communication nu vore passande; Lord Liverpool syntes förvånad och instämde med Attorney Gen. Brougham försvarade sig, Lord Holland föreslog, att huset skulle bestämma stunden till den skedda communicationens emottagande. Advocaterne aflägsnade sig. Derpå fortsatte Attorney Gen. sitt tal ända till sessionens slut. Det skulle fortsättas följande dagen.

Det berättas, att om billen skulle gå igenom i Öfverhuset, nya och kraftigare vittnesmål skola framdragas inför Underhuset.

Det rykte har varit utspridt, att Lord Castlereagh tagit afsked ur ministèren; hvilket dock sedermera befunnits falskt. Lika så ogrundad har äfven den berättelsen befunnits, att han och Lord Liverpool förestält Konungen, att rättegången mot Drottningen borde nedläggas. En tidning har imellertid nyligen uplifvat detta rykte. Det tyckes, som den bevisning, hvilken blifvit producerad mot vissa vittnen, i afseende på bestickning, mycket bidragit att minska Lordernas moraliska öfvertygelse om de Italienares vittnesmål, som uptradt mot Hennes Maj:t; och man har anmärkt, att flera Lorder, som förut ingalunda hörde till Drottningens anhängare, vid de sista debatterna visat vida mildare tänkesätt mot henne. Derföre tror också allmänheten nu, att Drottningens mål står ytterst fördelaktigt för henne, och få finnas, som ännu tro, att hon, efter slutad undersökning, blifver fälld. En tidning har till och med skämtande försäkrat, att Ministrarne i sessionen d. 19 Oct. gjort ett öfverslag af sina hjelptrupper i Öfverhuset, vid hvilken recapitulation de med förskräckelse märkt, att de redan nu, i händelse af en votering öfver billen, skulle hafva emot sig en pluralitet af sex röster.

Neapel. Officiella underrättelser innehålla, att Palermitanerne d. 5 Oct. å nyo sändt Parlementärer till Gen. Pepes läger. Följande dagen var nästan allt afslutadt och Neapelska trupparna hade redan den 5 om aftonen besatt fästningsverken; den 6 skulle de inrycka i det inre af staden. Äfven hamnen besattes sedermera och Generalen väntade blott den inre stadens afväpning, för att fullända intagandet. Öfver Genua berättas, att Neap. truppernas intåg i Palermo varit åtföljdt af de blodigaste scener. De belägrandes eld hade förstört en stor del af staden. I det ögonblick, då trupparna inryckte, mördade det rasande folket alla Neapolitanska fångar, som befunno sig inne i staden, hvaremot de upretade soldaterne plundrade flera af de rikaste och förnäm-

sta hus. — I Paris hade d. 26 Oct. det rykte utbredt sig, att Pepe blifvit utdrifven ur Palermo, sedan han inryckt der. Från Messina heter det, att underrättelserna från Palermos granskap äro högst bedröfliga; att en stor del af staden skall vara lagd i aska, i synnerhet quarteren vid hafvet, som hufvudsakligen lidit af Neapolitanska flottans eld; att Pepe flera gånger skall hafva inträngt i staden, men alltid blifvit utdrifven med stor förlust; att från husen blifvit skjutet och sjudande vatten nedkastadt på honom. Man tviflade, att en så obetydlig Neapolitansk corps skulle kunna lyckas mot staden, vid en så förtviflad sinnesstämning. Tillståndet i Messina är fullkomligt lugnt och sinnesstämningen god.

I Neapel råder det fullkomligaste lugn. Räntorna stå imedlertid lågt, i anseende till fruktan för de utrikes förhållanden. D. 4 Oct., sedan det i sista nummer intagna märkeliga förklarande blifvit gjordt, i afseende på Neapels förhållande till andra magter, följde i parlamentet en liflig discussion. Flera ledamöter begärde närmare upplysningar af Ministern. I synnerhet påstod man, att Konungen borde förklara sig fullkomligt fri, och det vore önskansvärdt, att H. M. med egen hand skrefve till Kejsaren af Österrike. Ministern uplyste, att detta försigtighets-mått blifvit taget, ej blott till Österrike, utan till alla monarker, hvilket likval icke frambragt önskad verkan.

Neapelska Ministrarne vid Ryska och Danska hofven, Hertigen af Serracapriola och Riddar Ambrosio, hafva besvurit constitutionen. — Ehuru Furst Pignatelli försäkrat, att han icke hade något politiskt updrag eller diplomatisk karakter, utan blott medförde bref till Erkehertiginnan, har han ändock af Gen. Frimont icke fått pass att fortsätta resan till Wien, hvilket också där blifvit fullkomligt gilladt. Detta berättas öfver Frankrike, äfven som att General Carascosa, hvilken tagit afsked från Ministéren, låtit beqväma sig att återtaga portfeuillen.

Spanien. Konungen har sanctionerat Jesuiternas uphäfvande, och man kan icke tvifla, att det samma inträffar med munkordnarnes uphäfvande och med alla af Cortes till det allmänna bästa vidtagna beslut. — Presternas fordringar hos staten stiga öfver 37 millioner. — Justitiæ Ministern har till Cortes öfverlemnat ett exemplar af en i Sevilla tryckt så kallad Hemlig constitution. Endast titeln uplästes och målet öfverlemnades till ett serskildt Utskott. — Krigs-Utskottet har föreslagit bifall till Ministrarnes förslag, att linie-arméen skall vara i fredstid 54,000 i krigstid 124,000 man, med det tillägg, att Schweitzer-regementerne, sedan deras capitulation till ända lupit, måtte förabskedas, dock officerare och soldater tillåtas att låta naturalisera sig; äfven skulle 12 000 man milice ställas till regeringens disposition. Milicens ed, då de svärja fanan, är faststälbd och slutas med: Bataljon, gör eder färdiga! lägg an! Fyr! — Om de patriotiska klubbarna debatterades lifligt d. 14 och 15 Oct. Lagförslagets första artikel förklarades öfverflödig, den andra, som stadgar de nuvarande sällskapernas uphäfvande, antogs; äfvenså den tredje, som tillåter dylika att finnas, om de ställa sig under en sträng upsigt af ortens auctoriteter; den fjerde stadgar, att de icke få bilda corporation eller föra correspondence. - Påfliga Nuntien skall hafva inlemnat förställningar mot Cortes's beslut om de andliga sakerna. — Den nya grundskattens fördelning väcker på några ställen ond blod.

Portugal. Förberednings Juntan arbetar ifrigt och har beslutit att rådfråga de litterära corpserna och de berömdaste lärde.

D. 10 inlopp till Lissabon ett från Rio Janeiro kommande Engelskt krigsskepp, med Lord Beresford om bord. Han är nämnd till Marechal Geral junto a pessoa do Rei, eller Befälhafvare icke undergifven någon annan än Konungen. Regeringen lät honom veta, att han icke fing komma i land; all communication med skeppet i ud ... hela kusten besattes med truppar och en mängd båtar, commenderade af officerare, beordrades till skeppets bevakning.

"Vi njuta här (heter det från Lissabon d. 11 Oct.) allt jemnt det största lugn; vår belägenhet förbättras med hvar dag, och man ser med glädje betydliga förändringar ske i rättvisans skipande. I dag äger trohetsedens aflaggande för den nya regeringen rum.

Turkiet. Ali Pascha skall hafva sprängt sig i luften, med sin fästning och sina skatter.

Amerika. Underhandlingarne mellan Morillo och Bolivar äro afbrutna. Denna sednare, som icke vill höra talas om fred utan oafhängighet, har belägrat St. Marta, intagit Mompox och framgång öfver allt.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 92. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 16 November.

Sine ira, studio et metu.

Recension.

(Forts. från N.o 91.)

Denna afdelning handlar om *Sveriges nu varande administration*.

Nuanceringen i constitutioner består hufvudsakligen deri, huru mycket administrationen kan göra mer än blott *verkställa*, hvad lagstiftande och domare-magterne beslutit. Alla tiders erfarenhet, genom en mängd misslyckade försök, bevittnar, att verkställande magten icke kan ligga hos hela nationen, utan måste concentreras, för att verka. Som denna magt är den fysiska eller lefvande, alltid verksam och alltid i erfarenhet af sin kraft; faller det henne så lätt in att vilja verkställa mer, än de andra magterna beslutit. Så har i alla stater, vid vissa epoker, händt, att verkställande magten upslukat de andra, och så kalladt envälde upstått.

Att förekomma detta har man påfunnit hvarjehanda medel. Det enda hittills bepröfvade är ansvarighet för verkställande magtens tjenare, och denna ansvarighet icke beroende af tillsatta embetsmäns yrkande, utan påkallad af folket och ålagd af en oberoende domare-magt. Man har någon gång försökt andra utvägar, för att binda den hos verkställande magten vanliga lusten att utvidga sin verkningskrets och egenmägtigt intränga på de andra statsmagternas område. En bland dessa utvägar har varit att sammansätta administrativa auctoriteterna så, att dengena varit oberoende af den andra, och de flesta, genom sin oafsättlighet, oberoende af sitt öfverhufvud. Detta skulle vara en hake på godtycket, hvilket man fruktade hos *en*, men icke hos corpser.

Att afsigten med Collegier, vid deras första stiftande hos oss, varit denna, kan man väl icke påstå, emedan stiftandet infaller i envåldets eller aristocratiens tider; men man tyckes i sednare tider hafva så adlat deras bestämmelse. Är det verkligen så, då hafva vi nu här en dubbel garanti; emedan våra omedelbara regeringsorganer, Ministrar och Rådgifvare, både stå i ansvarighet hos folket och äro bundne af administrativa verken.

Sjelfva regeringens inrättning är af en ganska märkvärdig och complicerad natur. Man har föga tänkt, eller åtminstone föga yttrat deröfver. Vår Förf. har gifvit en kort framställning af machineriet, kan hända för kort för den, som icke studerat constitutionen, och öfverflödig för den, som något närmare genomgått detta studium.

"All administration utgår från Konungen, hvars gerningar äro fria från åtal." Denna lära synes mången en orimlighet;

man kan icke förstå, att regenten är fri från åtal och klander, då hans beslut i regerings-ärender kunna underkastas offentlig granskning.

Vår Förf. har med mycken sanning anmärkt en öfvertygelse, som ligger djupt rotad hos folket och innebär den verkliga uprinningen till en constitutionel Kungamagt. "Sin Öfverhet," säger han, "älskar Svensken af ren pligt, och ingen nation är innerligare öfvertygad om Regentens ofelbarhet; han ger derföre alltid de stora skulden för misstag som begås, eller de politiska olyckor, som träffa landet." Regenten tillhörer ingen faction, då folk och Ministrar icke komma öfverens om de steg, som kunna lända Riket till väl eller ve. Han är uphöjd öfver hvarje enskildt interesse, hvarje fördom, hvarje parti, vare sig i fråga om fördelar eller meningar. Han är det lugna förnuftet; ingen passion, ingen ifver hinner honom på hans höga plats. Han kan icke stå i opposition mot folket, ty han är folket. Har orätt skett, så är han illa uplyst. Detta är icke, som mången älskar att tro, blott en ordformel, utan bokstafligen sant. Han *kan icke vilja* och han *vill icke* det, som är menligt för hans folk eller mot hans folks önskan; men han kan få orätt öfvertygelse om, hvad folkets fördel eller önskan är.

När detta är antaget — hvilket bör antagas, om förnuft och rätt någonsin skola blifva förenliga med monarkier — så återstår ingen svårighet för föreningen af Regentens personliga ansvarsfrihet och ansvaret för hans missledande. Det är icke nog, att denna lära står tryckt i regeringsformer; den skall vara graverad i hvar medborgares själ, så att ingen, utan fara att blifva ansedd för dumhufvud eller skurk, vågar framkasta tvifvelsmål deremot.

Den, som tillstyrkt ett beslut, ansvarar derför. Men i alla mål, der enskild mans rätt eller öfverträdande af rikets lagar icke kommer i fråga, finnes ett slags ansvarighet, icke inför domstol, utan inför folket, hvars röst, såsom vanligt är med allt här i Sverige, skall uttryckas genom direct, officiel skrifvelse af Ständerna. Dessa kunna nemligen (enligt 107 §.) hos Konungen anmäla den rådgifvare, som befinnes hafva i dylika mål eftersatt rikets sannskyldiga bästa. Detta är väl det klaraste bevis, att vår constitution skiljt Konungen och dess rådgifvare, då desse kunna till afsättning anmälas hos den, i hvars namn de beslut utgått, dem de tillstyrkt.

Men här i Sverige höra icke blott de mål, som i andra länder anses för regerings-mål, till Konungen och hans statsråd. Han är äfven domare i en ganska stor mängd tvister, såsom t. ex. de så kallade kameral-mål, burskaps-mål, roterings-mål m. fl., der verklig lag måste tillämpas. Att en domstol är för sina gerningar granskning underkastad, måste ligga i sakens natur, och detta ensamt borde lära en hop oförnuftiga skrikare, huru orimligt det är att yrka klanderfrihet för hvad som under Konungens namn utgår.

Den ekonomiska lagstiftningen är det tredje, som Konungen i dess conseil tillkommer. Huru rikets verkliga lagstiftare kunnat lemna ur sina händer denna rättighet, skall den aldrig förstå, som icke känner vår representations sammansättning. Det kan t. ex. hända, att lagar, som stadgat dödsstraff, kunna stiftas, utan bifall af folkets representanter; och vi hafva ju reddan sett straff, föga mindre än döden, nemligen ärans och personliga frihetens förlust, stadgade på detta sätt i författningar mot lurendrägeri.

Till formaliteterna i Konungens Stats-Råd, likasom i alla verk, hörer ett pro-

coll. Man skulle kunna kalla Sverige protocollernas fäderneslaud, och mången har trott, att detta eviga protocolls-väsende, som drifves vidt och bredt, ingen ting bidragit till ärendernas snabbare eller rättvisare afgörande. Protocoll är, vid en domstol, en säkerhet för den enskilde, att han fullgjort, hvad lagen honom ålägger, att han anfört, hvad som för hans rätt erfordras, att hans motpart medgifvit hans yttranden eller uraktlåtit bestrida, med ett ord, huru rättegången blifvit förd. Men protocollerne spela en för stor role i administrationen. De äro gömställen, där en förrädare skulle kunna skyla sin skalkhet, under det han i hemlighet leder regenten till de för riket förderfligaste beslut. Och dessutom, hvem ser dem? Ingen annan än 24 Riksdagsmän, som, om Riksdagen är kort och tiden mellan representanternas sammankomst lång, knappast skola hinna att kursift genomläsa hela den upstaplade massan. Ett mål kan ofta fordra längre tid till genomläsning och bedömande af män invigda i ämnet, än som medgifves de oftast icke juridiskt bildade Constitutions-Utskottets ledamöter, för att nu granska kanske tjugu mål. Imedlertid måste de meddela qvitto, att allt är väl beställdt — och så är all ansvarighet slut. *Folket* får aldrig känna sina styrandes tänkesätt och duglighet; den ligger begrafven i protocoller. Man måste likväl besinna, att en icke obetydlig del af de afgjorda målen bestått i verkliga tvistemål; och det finnes således äfven tvistemål, hvilkas afgörningssätt kan blifva en hemlighet för parten och nationen.

Nej, annorlunda bör man väl tänka sig controllen på en styrelse, än genom meningars begrafvande i protocoller, som aldrig komma till allmän kunskap. Det i andra fria stater vidtagna sätt äger utan tvifvel ett ofantligt företräde: då Ministern anderteknat ett beslut, behöfver man icke veta mer; *han* har tillstyrkt, *hans* är beslutet, och *han* ansvarar; jag bekymrar mig platt intet om hvad som är taladt inom det rum, der beslutet fattades.

Alla dessa vigtiga ämnen kunna vi i en recension icke fullständigt discutera. Önskligt hade väl varit, att vår Förf. närmare utvicklat styrelsens grunder och förhållande till folket, äfvensom arbetssättet inom regeringens expeditions-verk, Cantzliet, såsom hvarje tjenstemanna-grads göromål m. m. Mekanismen af vår styrelse är så vidlyftig och invicklad, att en framställning deraf icke gerna kan sammanträngas inom trånga gränser. Till Konungens Cantzli höra fyra så kallade Stats-Expeditioner, Cabinettet för Utrikes brefväxlingen, Hof-Cantzlerens bureau, Riks-Arkivet, Kongl. Bibliotheket, Riks-historiografen, Öfver-Post-Directionen, Konungens Utrikes beskickningar, Ceremonimästare, Translatorer och Tolkar. Konungens Cantzli för Justitiæ-ärender kan i det hela anses för ett särskildt verk och kallas Nedre Justitiæ-revisionen.

Stats-Secreterarne äro blott chefer för expeditionerna, hvilka äro särskildt bestående corpser med en anförare, och icke Ministerns tjenare, som stå till hans tjenst, då han behöfver arbete gjordt. Förf. har (pag. 16) mycket riktigt anmärkt skilnaden mellan våra Stats-Secreterare och sådana Ministrar, som i andra länder finnas Näst Stats-Secreterarne äro Expeditions-Secreterare (eller, som de kallas, Kongl. Förste Expeditions-Secreterare, utan att derföre någon Andre Expeditions-Secreterare finnes). Dessa embetsmän äro inamovibla, likasom hela Cantzli-personalen, då Cheferne undantagas; kunna hvarken för tjenstefel eller oskicklighet i göromål och lefvernet afsättas, utan att dömas af en särskild

för Cantzliet befintlig domstol, kallad Cantzli-rätt. Af Konungen erhålla de permission, så snart den skall räcka längre än några veckor. Stats-Secreteraren ansvarar för riktigheten af hvad som utfärdas; han ensam lider af de fel och det oförstånd, som kan insmyga sig deri, men han äger ingen godtycklig magt öfver dem, genom hvilka arbetet sker. Det skulle således kunna inträffa, att en skicklig Minister, hvars departement, sammansatt före hans tid, kommit att bestå af odugligt och slarfvigt folk, vore tvungen att dagligen underskrifva expeditioner, för hvilka han blygdes, så vida han icke hade tid att sjelf upsätta allt — och att corrigera odugligheter är ofta långsammare än att skrifva nytt — eller ock vore i tillfälle att halla sig skickliga personer, utom dem Kronan b står honom — och detta får han icke ens.

Arbetssättet är följande — i allmänhet; några afvikelser i vissa fall äro icke hufvudsakliga —: Då ett mål blifvit inlemnadt hos Registratorn, remitteras det, antingen efter föredragning i Krigs-, Stats-råds- eller allmänna beredningen, eller ock utan någon föredragning, endast genom påskrift af Stats-Secreteraren. Sedan vederbörande inkommit med sina förklaringar och utlåtanden, emottages målet af den föredragande, som från början haft befattning därmed. Han föredrager det då i Allmänna ärendernas beredning, i fall det är af sådan natur. Där föres protocoll, vanligen af någon yngre tjenstemän än Protocolls-Secreterare. Detta berednings-protocoll åtföljer målet till Krigs- eller Stats-Rads-beredningen, där det ytterligare granskas. Sedan sker den slutliga föredragningen inför Konungen i Stats-Rådet, då åter protocoll föres af en bland dem, som kallas protocolls-Secreterare. Så länge protocoller spela en så betydlig role i administrationen, tyckes mycken vigt ligga på dessa embetsmän. Konsten att föra ett dylikt protocoll måtte imedlertid icke vara ovanligt stor, och den stora ansvarigheten minskas betydligt genom justeringen, alltid åtföljd af ett: *Expedieras*, som Kongl. Maj:t sjelf å protocollet tecknar med sitt höga namn inunder.

Då protocollet sålunda är justeradt och påskrifvet, då först anses besluten beständigt fattade och icke mer utgörande någon hemlighet. Protocolls-Secreterarens befattning uphör och Expeditions-Secreterarens vidtager. Den består i att, i enlighet med Protocollet (i allt hvad skäl och upställning vidkommer, och med uteslutande af särskilda meningar och allt, som hörer till hemligheterna) upsätta resolutioner och bref. Till dessa förfärdigas dock endast ett concept, som mutatis mutandis utskrifves.

Sådan är Expeditions-Secreterarnes befattning, hvilken dock ofta delas af Cantzlister, Copister och äfven extra-ordinarier. Huruvida ett sådant göromål fordrar, att staten lönar och med Tromans rang hedrar en hel betydlig embetsmanna-grad (deras antal stiger till 37) må andra afgöra. Att antalet af icke blott dessa, utan ock alla de öfriga tjenstemän inom Cantzliet, är vida större, än både de anslagna lönerna utvisa och arbetet fordrar, det vet hvar och en som gjort sig underrättad om ämnet. I hvarje af de fyra Stats-expeditionerna bestås likväl för Stats-Secreteraren, *En* Expeditions-Secreterare, *Två* Protocolls-Secreterare, *En* Registrator, *Två* Cantzlister och *Två* Copister. I Krigs-Expeditionen funnos dock sistl. år 10 Expeditions- och 8 Protocolls-Secreterare; i Kammar-Expeditionen 8 Exp. och 7 Prot. Secreterare; i Handels- och Finance-Expeditionen 7 Exp. och 5 Prot. Secreterare; i Ecklesiastik-Exp. 6 Exp. och 7 Prot. Secreterare. Cantzlister och Copister, hvilkas befattning egentligen är att

renskrifva expeditioner, slå ihop bref o. s. v., utgöra ett icke mindre antal.

Den största mängden är således lönlös och måste anse Cantzliet blott såsom ett ställe, der den hemtar titlar och befordringssätt, men icke har utkomst eller sysselsättning. De föda sig på andra göromål, så vida de icke hafva egen förmögenhet. Detta surnumeraire-system sträfvar således att föra oss till den grundsatsen, att endast den rike kan blifva någonting.

Vi måste nöja oss med denna framställning af sjelfva mekanismen vid ärenders afgörande hos regeringen. Men, såsom hvar man vet, genomgå de flera instancer, innan fråga blir om slutligt afgörande. Dessa instancer äro de administrativa embetsverken eller så kallade Collegierna. Innan vi ingå på någon detaljerad beskrifning om dem och deras arbetssätt, vilja vi, såsom inledning, anföra en af Förf:s noter, pag. 39 följ.

"Men om också ingen communication behöfves, fördröjes sakernas gång genom de många formaliteter, som skola iakttagas, och det hos oss införda bruket, att allt skall ske skritteligen. Bland de otaliga exempel, som härpå skulle kunna anföras, torde Ett vara tillräckligt. När en Torpare eller Bonde utmärkt sig genom upodlingar, och hans husbonde eller presten i församlingen derföre vill förskaffa honom en belönings-medalj, anmäler han sin önskan hos Landshöfdingen, som hos Konungen gör en underdånig ansökning derom. Landshöfdingens vitsord anses tillräckligt hvad sjelfva saken angår, målet föredrages i vanlig ordning, och beviljandet möter ingen svårighet; men Landshöfdingens anmälan tillhörer Kammar-Expeditionen, hvilken icke får föredraga hvad som rörer sjelfva kostnaden. Ett Protocolls-Utdrag, rörande sjelfva saken och Konungens nådiga bifall, skickas derföre till Finans-Expeditionen, hvars Statssekreterare erhåller befallning att gifva anvisning på kostnaden. Men för medaljens anskaffande (hvars värde stiger till något mer än En Riksdaler) fordras ännu följande formaliteter. Ett Konungens bref afgår från Kammar-Expeditionen till Kammar-Collegium om medaljens präglande, och ett annat från Finans-Expeditionen till Stats-Contoret, om ersättning derför. Från Kammar-Collegium expedieras ett Protocolls-utdrag till Myntet, der medaljen göres färdig och skickas till Kammar-Collegium, åtföljd af räkning öfver kostnaden och ett memorial om ersättning. Nu utfärdas ett nytt Protocolls-utdrag till Actuarien, som emottager medaljen, att låta förse den med ögla och anskaffa band dertill. Räkningarne häröfver måste också betäckas af ett memorial. Räkningar och memorial skickas sedan med behörig skrifvelse till Stats-Contoret; men sjelfva medaljen aflemnas till Statssekreteraren, som åter föredrager målet, för att emottaga nådig befallning om medaljens afsändande till Landshöfdingen. Stundom skickar likväl Kammar-Collegium medaljen till Landshöfdingen, med anmodan, att vid något högtidligt tillfälle aflemna den *).

Förf. anmärker derefter, huru en orimlighet vid all vår administration upkommit deraf, att nästan alla mål kunna på besvärsväg dragas inför Konungen. Grunden härtill ligger deruti, att Collegierne äga domsrätt och att mål af alldeles lika natur behandlas på olika sätt och afdömas vid olika domstolar. "Således, säger han, när tvänne skattehemman tvista om jord, företages målet i vanlig ordning och vädjas till

*) Förf. har förut omtalat, huruson, för några år sedan, Cantzli-styrelsen skulle hos Kongl. Maj:t anmäla behofvet af ett nytt posthorn,

Hofrätten; men om Kronohemman tvista, måste Kammar-Collegium döma. Det är genom de många särskilda slagen af domstolar, som vår rättegångs-ordning blifvit så invicklad och administrationen förslappad."

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Neapel. I Parlamentets session d. 6 Oct. var en ganska liflig debatt öfver Stats-Rådens antal. Utskottet hade föreslagit 24, hvaraf 18 Neapolitaner och 6 Sicilianer. Dep. Lauria tålde icke denna skilnad. Romrarne gjorde den icke, då de beviljat en ort borgare-rätt; Consulerne Cicero och Marius voro födde i Arpinum. Skola Sicilianerne finna sig förolampade? Är det hotelse eller fruktan? I forra fallet skola nog 4½ million Neapolitaner veta att dämpa deras högmod. (Från alla sidor ropades: Ordning!) Det sednare vore orättvist, då vi hafva den äran att se ibland oss flera Sicilianska deputerade. — Natali: det är nyttigt, att stats-råd tagas ur provincerna, hvilkas invånare äro mindre förderfvade och kunna mindre förderfvas än hufvudstadens. Romarnes exempel duger icke; de ville vara fria och förtryckte andra. Beslutet blef, att Stats-rådens antal är 24 och att de väljas provincevis. — D. 9 bestämdes närmare, att två Stats-Råd skola vara Prester; men Adeln anses icke såsom en från de öfriga medborgarna afskild klass. Stats-råden väljas för lifstid. — D. 12 besvärade sig en ledamot med bitterhet, att en Parlamentets-deputation, som skulle gratulera öfver Hertigens af Bordeaux födelse, icke blifvit emottagen i slottet med den folkets representanter tillkommande heder och med mindre omständigheter än en Under-lieutenant. —

Om tillståndet i Palermo är man i ovisshet. Visserligen har Gen. Pepe officielt inberattat, att han d. 6 Oct. inryckt i staden, sedan han dagen förut besatt skansarna och om bord på en Engelsk kutter afslutit capitulation med Furst Paterno (som af pöbeln blifvit satt till efterträdare efter Furst Villafranca, hvilken fallit i onåd hos folket); att en del af trupparna stadnat utom staden och blifvit anfallne af en hop, som dock snart skingrades af Neapels cavalleriet, att en Giunta blifvit af Gen. Pepe bildad i staden, under Paternos presidium, att Neapolitanska trupparna nästan intet lidit; att fångarna blifvit afsända på farlyg till Neapel o. s. v. Den afslutna capitulationen (som innehöll, att Sicilianska nationen sjelf finge afgöra, om ön skulle få ett eget parlament eller icke) är dock, såsom stridande mot rikets enhet, förklarad för kraftlös och uphäfven, genom ett edict af Riksföreståndaren. I Parlamentet höjde sig många röster mot capitulationen och Deputeraden Öfverste Gabriel Pepe (icke slägt med Generalerna) föreslog, att General Fl. Pepe skulle stämmas inför Parlamentet och göra redo för sin eftergifvenhet och svaghet; att 6000 Calabreser till förstärkning skulle afgå till Sicilien och en annan General få befälet. Parlamentet beslöt, att capitulationen skulle förkastas; och i anledning af detta beslut utfärdades ofvannämnde edict. — Bref från Rom bekräfta den underrättelsen, att Neapolitanerne blifvit utpiskade utur Palermo, der pöbeln begått de grafligaste excesser.

Underrättelserna från Wien låta ganska krigiskt, och Österrikiska trupparna i Italien förstärkas. Äfven berättas, att Riksföreståndaren och Krigsministern ämna mönstra trupparna i Neapel, ända till Kyrkostatens gränser.

Portugal. Lord Beresford syntes ganska angelägen att komma i land; men regeringen föreställde honom först, att hans egen säkerhet kunde vara i fara för folket, och då detta icke ville hjelpa, utan han enständigt yrkade att, för sin helsas skull, få gå i land, hvarjemte han icke trodde sig böra frukta någon insult af Portugiser, fann regeringen sig föranlåten till den förklaringen, att hans landstigning ingalunda kunde beviljas. Man visste, att han hade om bord en summa af 80,000 Pund Sterling, för att motverka den vintade revolutionen. Summan ville han icke utlemna till regeringen, förr än dupletter af conossementerna ankommit med ett annat skepp, då Capt. Maitland, som förde skeppet, fann sig föranlåten utlemna penningarna. Lord Beresford, tillika med flera Engelska officerer, afseglade derpå med en paketbåt till England, dit han redan ankommit. Från England berättas, att missbelligheter uppstått i Lissabon mellan borgare och soldater, i anledning af Beresfords ankomst, och att man mot honom hyser den största tacksamhet, för det att han, genom sin afresa, förekommit oroligheter.

Preussiska regeringen har, på Portug. Ministerns begäran, att alla till Portugal ämnade skepp i Preussiska hamnar måtte förbjudas att utlöpa förklarat: "churu regeringen icke erkänner sakernas nya ordning i Port., kan hon dock icke taga

några fiendtliga steg mot detta land; ingen nation har ännu visat ett dylikt exempel."

Spanien. Majoraternas uphäfvande har blifvit kungjordt såsom lag. Munkordnarnas uphäfvande var, enligt sista underrättelser, icke ännu sanctioneradt. — Öfver Perses hafva Cortes beslutit, att de icke komma att tilltalas, utan blott beröfvas alla embeten, värdigheter, pensioner och nådebevis, af hvad namn de vara må. — Det skall vara säkert, att Cortes gillat Florida-tractaten, hvars ratificatron af Konungen således med det första väntades. — Vid debatten om tionden (d. 12 Oct.) anmärkte en ledamot, att denna skatt vore grundad på Guds lag, nemligen 3:dje och 5:te Mosebok. En annan frågade talaren, om han ville låta omskära sig, då detta bruk äfven grundade sig på Mosis lag. — Bland skälen, hvarpå klubbarnas upphäfvande grundas, är äfven det, att, då hvarje Spanjor äger fritt yttra sig öfver statssaker, behöfvas inga sällskap dertill, man hade mer att frukta än hoppas af dem, ty det kunde lätt falla dem, som äro missnöjde med majoraternas och klostrens uphäfvande, in att förena sig med klubbarne.

Riego har genom en föreställning till Konungen, afsagt sig alla sina nuvarande företräden, titlar och fördelar. Han nöjer sig med den ärorika titeln af Spansk medborgare, och anhåller om undersökning öfver sitt militäriska och borgerliga uppförande från d. 7 Mars till d. 5 Oct., då han, som en brottsling kördes ur hufvudstaden. Skulle han befinnas brottslig, önskar han, att hans hufvud måtte afhuggas, eller i motsatt fall, den Ministers eller de Ministrars, som lagt snaror för en oskyldig medborgare.

Capucinerne i Xeres hafva tackat Cortes för förbjudandet af deras Generals circulär, emedan de ingen ting hafva att skaffa med honom.

England. D. 22 Oct. slutade Attorney General sitt vederläggnings tal. "Han hade helt och hållet inskränkt sig till sin pligt att, så mycket han förmått, commentera öfver vittnesmålen; men det syntes vara en annan procedure, som ombud för den tilltalade måste taga, och denna hade Hr. Brougham uptäckt. Han hade påstått, att ett ombud skall försvara sin principal, följden måtte blifva hvilken som hälst, och att, i det han skilde ombudets pligt från medborgarens, han måste fortfara, utan fruktan för faror och följder, äfven om dessa hotade fäderneslandet. Hans pligt hade dock icke varit någon annan än att försvara Drottningen och bevisa hennes oskuld. Deremot hade han, första gången han framträdde inför huset, utfarit i skällsord mot rikets lagliga auctoriteter. Nyare exempel kunde icke uptäckas, för att rättfärdiga deras förfarande; derföre hade de i det gamla Roms annaler bläddrat efter exempel, som vore nog gräsliga, för att tjena dem för deras denunciationer. Den gruffligaste bland tyranner, hela forntidens afskyvärdaste karakter hade måst framdragas, likasom han kunnat lemna ett motstycke till Konungen. Sjelfva thronen vore icke skonad, icke Lorderne sjelfva, ingen med ett ord. Ombudens kritiska läge kunde kanske ursäkta dem; men om Drottningen vore oskyldig, skulle det visas på annat sätt; skällsord och häftighet kunde ej bevisa det. Oskulden vore alltid trygad i sin egen kraft och behöfde icke hjelp af hämndgiriga anfall. Ehuru vältaliga smädelserna och varit, kunde han dock icke annat än tro, att pligtens bana hade bordt af hans lärda vänner (Drottningens ombud) hällre väljas. Men det tycktes, enligt Hr. Broughams slut-tal, som om allmänheten redan fällt sitt utslag i saken. Detta vore dock icke förhållandet. En del af samhället hade väl företagit sig det, hade genom de nedrigaste, mest förrädiska medel sökt bedraga den bästa delen af nationen. Detta parti förde Drottningens sak i munnen, men en helt annan sak i hjertat. Han ville icke säga, att han trodde, men det måste smärta hvar man att tro, att Drottningen sjelf på visst sätt kommit ett dylikt parti till hjelp. Detta allt hade nu icke blott skett utom Huset, utan inför Lorderna, i ett pragtigt språk och på ett sätt, som han sällan sett öfverträffadt och som måste hafva haft ansenlig verkan. hade det blifvit sagdt: Er dom, om den går ut på Drottningens afsättning, skall blifva den sista och ende, I kommen att fälla, skall förfela sitt ändamål och frambringa ändelösa olyckor. Lorderne hade blifvit sagdt, dem hade man försökt öfvertyga, att enda medlet att bevara Kronans ära och trygga landets säkerhet, vore att, utan afseende på öfvertygelse, frikänna; landets väl gjorde det nödvändigt. Gud förbjude, att icke sådana considerationer någonsin vunna insteg. Thronen och altaret skyddas bäst genom en dom, enlig med vittnesmålen. Innehålla dessa, hvad jag bemödat mig att visa, att skyldig, så skola Lorderne utan tvifvel frimodigt förkunna det, och det skall lugna deras samveten och, förr eller sednare, lända till hela landets bästa."

Derpå talade Sollicitor General i samma anda och slutade sitt tal d. 30. Han berömde motpartens ombud för deras skicklighet, han fröjdade s.

att sådana gåfvor blifvit använda till en Engelsk Drottnings förswar emot en sådan anklagelse. Men de hade sökt väcka passioner hos Lorderna, ja den lägsta af alla känslor, fruktan. Detta hade de försökt äfven utom Huset. Sjelfva Konungens namn vore vanhelgadt. Detta härrörde från sådana, som velja med skölden af deras namn betäcka sina svarta och onda anslag. Aldrig kunde man tro, att Drottningen sjelf måttade någon stöt åt constitutionen; gjorde hon det, så kunde i framtiden sägas: Capitolio Regina dementes ruinas, funera et imperio parabat. Funne Lorderne Drottningens brottslighet klart bevisad, så hade de blott en pligt, att låta billen gå igenom. Ansåge de deremot brottsligheten icke ådagalagd, då och endast då kunde de säga åt Drottningen de sköna, af hans vän (Denman) anförda orden: Gack och synda icke mer."

Då talen voro slutade, framträdde Brougham åter med Omptedas bref. Hans begäran, att de måtte upläsas, understöddes af Gr. Caernaervon, men bestriddes, äfven af oppositionsmän, af det skäl, att Drottningens sak ej behöfde flera bevis. Slutligen afslogs denna begäran med 145 röster mot 16. (Brefven hafva sedermera stått tryckta i The Times). Huset ajournerade sig till d. 2 dennes, då debatterne skulle börjas om den stora frågan, huruvida billen skall läsas andra gången.

En Courier har afgått till Mailand, för att hämta Öfv. Brown och Advocaten Vimercati (orätt kallad Vilmarcati) en lagvrängare, om hvilken det heter, att han aldrig åtagit sig en rättvis sak och aldrig tappat en orättvis. Dessas hemtande tyckes utmärka, att man tänker fortsätta bevisningen, troligen då målet kommer inför Underhuset.

En tidning frågar: hvilket land förestår revolution härnäst? och svarar: England. Skälen äro att: 1:o Ministrarne önska ändring, folket förstöring, af den nu varande constitutionen; 2:o representanterna förlorat nästan allt förtroende hos folket; 3:o prohibitif-systemets frukter allt mer och mer mogna (bestående i all förmögenhets hopande på några få händer): 4:o jorden äges af några få (man påstår, att detta hindrar revolutioner, men det är tvertom ett drifhus för dem); 5:o statsskuldens ofantliga storlek gör dess dagliga tillväxt så mycket säkrare. Frågan är, om statsbanquerouten skall föranleda constitutionens-förändringen eller den redan mycket undergräfna constitutionens fall skall medföra banquerouten. Är oppositionens fullkomliga obetydlighet icke tecken till en förestående kris, så finns inter sådana tecken. Ministrarne hafva ju, vid vissa öfverläggningar, blifvit förvånade att finna ingen eller högst obetydlig opposition.

Ryssland. Efter General-Adjutanten Potemkin, som blifvit förordnad till andra värf, hade Öfverste Schwartz från någon annan armée corps blifvit satt att commendera Semenofsky-gardet. Han var känd för sträng och mottogs kallt, men blef lydd ända till d. 17/29 Oct., då, vid aftonupropet, första Grenadier-compagniet fordrade af sin chef, att han skulle för Divisions-Generalen frambära compagniets klagomål mot Öfv. Schwartz. Dröjsmål med svaret uphettade sinnena och då öfver-officerarne ankommo, blefvo några soldater, som fört för högt språk och visat olydnad, förda till fästningen, och då befallningen därom gafs, följde hela compagniet dem dit, utan motstånd. Den ytterligare undersökningen uppsköts till följande dagen, emedan det redan var mörkt. Regimentet, som den dagen borde gå på vakt, var tidigt samladt. Resten af bataljonen begynte med höga rop fordra grenadier-compagniets frigifning. Officerarne, hvilka i öfrigt njöto all aktning och lydnad, sökte förgäfves att stilla hatet mot Öfversten. General Wasiltschikoff kom utanföre kasernerna och fann manskapet där, hufler om buller och utan gevär. Det lyckades honom att få det upställdt i bataljoner, men icke att tysta det envisa ropet på det fångna compagniets frigifvande. Han befallde då hela regimentet att gå till fästningen; och alla, till antalet nära 3000, gingo dit, utan escorte eller minsta knot, och inställde sig i de dem anvista Kasematter. Ingen officer har deltagit i manskapets olydnad; alla hafva visat det mest exemplariska upförande. Andra och tredje bataljonerne fingo d. 21/2 ordres att på den ena till Kexholm, den andra till Cronstadt. Officerarne hafva blifvit dem återgifna, såsom en gunst. Soldaterne lemnade staden, under rop af. Lefve Kejsaren! Alla underofficerer och 300 man hafva lugnt qvarstadnat i kasernerna. Första bataljonen, såsom den mest brottsliga, qvarstadnar i fästningen, tills Kejsaren afgjort dess öde. — Sådant är sammanhanget af en händelse, som illviljan skall försöka att vanställa, men som är väsendtligen olik det upförande, hvilket trupparna i Södra Europa visat. — Det säges, att Öfverste Schwartz, efter en undersökning, blifvit suspenderad.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 93. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 20 November.

Sine ira, studio et metu.

Recension.

(Forts. från N:o 92.)

"Men," säger han, stundom komma målen inför Konungen, "i följd af den principe, hvarpå administrationen hvilar: att allt skall ske, icke blott på Konungens befallning, utan likasom all ting af honom personligen vore beslutet och undersökt, eller likasom han ensam verkade genom alla sina embetsmän, och hade ändå tillräcklig tid att befatta sig med enskilta eller obetydliga saker. Således hafva vi sett, att om den allägsnaste Landsförsamling beslutar att ombygga sin kyrka, eller blott förändra en läktare, upsätta en ny predikstol eller dylikt, måste det anmälas hos Landshöfdingen, som hos Konungen i underdånighet anhåller om en ritning till den ämnade byggnaden; Konungen, eller Stats-Rådet i hans namn, remitterar målet till Öfver-Intendents-Embetet; Öfver-Intendents-Embetet låter förfärdiga ritningen och inlemnar den till Konungen, som med sin påskrift stadfästar och derefter låter afskicka den till behörigt ställe. Händer sedan, att ritningen icke kan följas, i anseende till kostnaden eller lokala hinder, måste ändring deruti begäras med samma formaliteter. Ansökningar att på kronoparker få uptaga jord till odling, eller till och med blott att der få upsätta en koja, inkomma till Konungen, och remitteras till Öfver-Hof-Jägmästare-Embetet, eller *) Kammar-Collegium, eller båda efter hvarandra, innan de kunna expedieras. Äfven med ansökningar om pensioner, som från Arméens pensions-kassa skola betalas, förfares på samma sätt, ehuru denna kassa är en enskilt inrättning, som uttryckligen är skild från alla administrativa autoriteters åtgärder. Härtill kommer, att den obetydligaste utgift eller omkostnad ofta icke kan göras utan att underställas Konungen **). Afsigten härmed har väl från början varit att hålla kontroll öfver statens egendom;

*) Öfver-Hof-Jägmästaren skall alltid yttra sig, äfven då Kammar-Collegium yttrar sig.

**) "Man har sett af det föregående, att Kantzli-styrelsen icke kunnat bevilja 12 exemplar af en författning, som från Landshöfdingen blifvit begärd, utan att dermed besvära Hans Maj:t Konungen. Vissa författningar koste staten likväl icke mer än ⅓ sk. stycket. Om nu 12 st. författningar af detta slag reqvirerades, hvilken myckenhet af skrifverier skulle icke upkomma för en kostnad af 4 sk. Men om också icke ofta den sak, hvarom frågan är, skulle vara af mindre värde än blotta papperet, som upskrifves i och för den samma; måste staten ändå alltid vidkännas en förlust genom underhållet af de öfverflödiga embetsmän, som fordras för att iakttaga de många formaliteterna. Ett origtigt begrepp om besparing torde ännu länge, hos oss, blifva en orsak till stora förluster." Förf. not.

men genom öfverdrift deruti har man omsider hunnit så långt, att kontrollen ofta kostar mångfaldiga gångor mer, än förlusten möjligtvis kunde hafva blifvit."

Detta afsteg från det ämne, vi nu begynt, eller de administrativa embetsverken, hafva vi tillåtit oss, emedan den af Förf. här gjorda anmärkning följer omedelbart på den föregående och står dermed i sammanhang. Vi vilja nu i korthet betrakta Collegierna, deras historia och deras organisation.

Om man gör sig lös från all fördom af hvad man blifvit van att från barndomen se, och mägtar att tänka sig en styrelse, så enkel, som den kan upfattas af ett rent förstånd; så skall man säkert icke falla på ideen om sådana mellanlänkar, som våra Collegier.

De äro, säger Förf., "ifrån sjelfva sin första inrättning ämnade att vara Konungens egentliga rådgifvare, i allt hvad som rörer den inre hushållningen, och i vissa fall äro de ännu berättigade att i sitt eget namn utfärda författningar i dessa ämnen." Likväl sker detta i ganska obetydliga fall; hvad de annars utfärda sker på Kunglig befallning; i stället att Konungens beslut kunnat tryckas, i form af Kungörelse, afgår det, i form af bref, till ett Collegium, der det inregistreras, föredrages, inprotocolleras, upsättes såsom en Collegii kungörelse, underskrifves af alla ledamöter, tryckes och kringsprides. Collegium synes, i sådant fall, endast anlitas, för att skona tjenstemännen i Cantzliet för mödan af correctur-läsning, exemplarens sammanslående i paketer, försegling och afsändning.

Men Collegiernas egentliga bestämmelse (då vissas domsrätt m. m., som särskildt vid hvardera skall upgifvas, undantages) är att afgifva utlåtande i mål, der Konungen sådant infordrar.

"Men Collegierne äro icke constitutionelt ansvarige för sina råd *); och under deras nu varande organisation skulle knappt någon ansvarighet kunna bestämmas (Presidenterne ensame hafva förtroende-sysslor; ledamöterne kunna endast i laglig ordning tilltalas, då de begått verkliga tjänstefel). "Men Stats-Secreteraren, som ofta endast föredrager hvad Collegierne yttrat, och Stats-Rådet, som gillar det, äro i ett slags ansvarighet derför." Collegiernes råd äro således likasom råd i förtroende af en vän, dem Stats-Secreteraren följer, om han sjelf genomträngt ämnet och finner dem grundade (i hvilket fall de torde vara tämligen öfverflödiga) eller förkastar, om han finner dem ogrundade (då de också icke äro just nödvändiga).

Collegierne, så som styrelse-verk, skulle således egentligen tjena till upplysningars samlande, utarbetning af ämnen, hvilkas principe redan är gifven o. s. v. Men så snart en vigtig fråga upstått, hvilken antingen icke bestämdt hörer till ett Collegium, eller tros öfverstiga Collegii krafter eller uptaga dess tid för andra mål, måste för dess utredande eller dess utarbetning ett nytt särskildt utlåtnings-verk tillsättas, en Comite nedsättas. Det tyckes, som hade vi denna förfärliga här af embetsmän, endast för att i styrelsen hafva en mängd luckor, som alltid måste för tillfället fyllas, så snart en fråga upstått, om hvilken alla kunna säga, med mannen i comedien: *det hörer icke till mitt departement*

*) Detta synes icke förenligt med 47 §. af Regeringsformen, där dessa ord om Collegierne förekomma: "blifvande de Konungen i laglig ordning ansvarige, om något utaf dem underlåtes och försummas eller olagligen ochandlas

Detta kommer, såsom Förf. högst riktigt anmärkt, af söndringen i vår styrelse. Det enda sambandet är Konungens namn, hvarmed alla beslut sanctioneras. För öfrigt äro alla auctoriteter oberoende af hvarandra. "Söndringen bör," säger Förf., "i synnerhet vara märkbar i de mål, som fordra den största skyndsamhet, nemligen de, som röra krigsväsendet. Dessa äro nu delade imellan Krigs-Collegium eller Förvaltningen af Sjö-ärenderna, som besörjer utredningen; General-Adjutanten, som har befattning med hvad som rörer tjensten, disciplinen och exercisen, samt Stats-Secreteraren, som föredrager målen inför Konungen." Ja, man måste verkligen beklaga en Stats-Secreterare, som förstår och vill det rätta. Om han ock finner, hvar felen ligga, om han ock finner medlen till oordningars och falska principers undanrödjande; så måste han ändock se sin verksamhet hindrad och förtrögad.

Såsom vi redan med Förf. anmärkt, är denna brist på enhet, orsaken att, som han säger, "ingen bland dessa söndrade auctoriteter har någon i grundlagarna stadgad förbindelse att uptäcka de brister, som finnas i administrationen, och deremot föreslå botemedel, ännu mindre att med upmärksamhet följa den allmänna Statshushållningen, afstyrka det skadliga, befordra det nyttiga, och på detta sätt understödja Konungens välgörande afsigter för landets bästa. Äfven då behofvet af en förbättring blifvit af allmänna rösten påkallad" (och detta torde kan hända vara det bästa sätt att påkalla; projectmakare på stat behöfvas icke, der en allmän röst finnes) "äger Regeringen ofta, bland sina mångfaldiga embetsmän, ingen endа, till hvars embetsbefattning det hörer att undersöka, hvad som bör göras, och derutöfver inkomma med förslag. Man måste, vid sådana tillfällen, utnämna Comitéer, hvilka visserligen nästan endast bestå af tjenstemän; men dessa kallas från sina vanliga göromål, stundom för att sysselsättas med ämnen, på hvilka de förut aldrig tänkt, kanske också någon gång icke benägne för det nya, som bör göras, och aldrig, genom ansvar för hvad de råda, satte i nödvändighet att undersöka riktigheten af sina skäl."

Förf. upräknar derpå de Comitéer, som, sedan regerings-förändringen 1809 till slutet af 1818, blifvit förordnade. De stiga till ett antal af 77, (några fler lära dock finnas) och bland dem förekomma några med följande titlar: Comité att öfverlägga om sättet att begagna ett från London hitsändt parti medikamenter (Hvarföre finnes Sundhets-Collegium?); C. till granskning af förslag till lediga domare-embeten (Hof-Rättens befattning?); C. till granskning af Krigs-Collegii och Stats-Contorets utlåtande om indelta arméens beklädnadssätt (Det är obekant, om någon Comité blifvit nedsatt, för att granska dennas granskning. Man har således erkänt, att Collegier icke äro mer att tro, än att deras utlåtanden underkastas Comitéer); C. till förekommande af röstvärfning vid Prestval; C. till utarbetande af en kungörelse om beväringens upsättning och organisation (Till hvad ändamål har Konungen sitt stora lärda Cantzli?); C. till embetsrums utseende för Öfver-Ståthållare-Embetets Cantzli (Förut fans nemligen en C. till utseende af rum för allmänna behof (?) och inrättningar); C. till inköp af Mariebergs Styckgjuteri för Kronans räkning; C. till undersökning af Animala magnetismen (lärer hafva somnat).

Riks-Collegierne, eller Kongl. Maj:ts och Rikets Collegier äro: *Krigs-*, *Kammar-*, *Bergs-* och *Commerce-*Collegierne. *Förvaltningen af Sjö-ärenderna* (som icke får titeln *Kongl.*, hvilken dock gifves hvarje

Comité) är till sin inrättning alldeles af Collegii-natur. Kongl. Maj:ts och Rikets *Stats-Contor* räknas äfven till Collegierna, ehuru de collegiala formerna der icke följas. Det förnämsta af alla Collegier, såsom afkomling af det fordna Cantzli-Collegium eller Riks-Cantzlerens bureau, är (ehuru icke Kongl. Maj:ts och Rikets, utan blott Kongl.) *Cantzli-Styrelsen*, troligen det onödigaste af alla embetsverk i Riket. Det har också löner endast för betjeningen, men icke för ledamöterna, såsom sådana, och nästan ingen befattning ensamt, utan blott i förening med andra verk, i fall man undantager utlåtanden om titulaturer och annat cerimonielt i politiken, samt examina för dem, som inträda i Cantzliet och fullmagter för Copister. Dess magt öfver postverket och läroverken finnes egentligen till namnet; med Eckl. siastik-verket i Lappmarken är dess befattning något bestämdare.

Krigs-Collegium inrättades år 1630. Riks-Marsken var President, ett Riks-Råd vice President, fyra Öfverstar och en Commissarius ledamöter. Collegium utgjorde då äfven domstol, svarande mot Krigs-Hof-Rätten; och när det satt såsom sådan, ägde Marsken tillkalla så många regements-officerare, att ledamöterna blefvo tolf. Genom 1634 års regeringsform förstärktes Collegium med Fältmarskalken, Rikstygmästaren och General-Vaktmästaren. 1680, då Riks-embetena indrogos, förordnades en särskild President och en indelning i departementer gjordes. 1683 uplifvades den sedan 1621 indragna General Krigs-Rätten, och domare-målen skildes från Collegium. 1782 blef det organiseradt i 5 departementer. 1774 fick det åter sin domare-befattning, som uphörde, då Krigs-Hof-Rätten 1791 inrättades. 1805 fick Coll. ny instruction, som uphäfdes af en sednare af 1811.

I Coll., som har upsigt öfver allt, hvad till arméens utredning hörer, finnes en President och en Vice Ordförande, båda militärer. Ledamöterne äro Gen. Fälttygmästaren, Gen. Quartermästaren, fem Krigs-Råd och två Officerare från arméen. Coll. arbetar på fem departementer: Artilleri, Fortifications, Utrednings, Underhålls och Civil-departementerne. De fyra förste hafva hvartdera ett Militär-Contor, ett Kammar-Contor och ett Cantzli; Civil dep. deremot har under sig tre Contor: Militiæ-Indelnings, Husesyns och Krigsmanshus-Contoren. Endast få mål afgöras i så kalladt plenum. Presidenten äger blott sin röst både i plenum och i Departementerna (han presiderar i hvilketdera han vill), utom hvad fördelningen af den extraordinära statssumman, till landtförsvaret angår, hvarom han ensam besluter.

Coll. har domsrätt öfver tjenstefel af Arkli-, Arsenals- eller Rustkammar-betjeningen och pröfvar besvär öfver Landshöfdingarnes utslag i husesyns-mål å militär-boställen, och i tvister om fardag, om odlingar och frihets-år å dem, om bättre rätt till Wadstena Krigsmanshus-heraman. — Målens antal i Coll. utgjorde 15,000 år 1817. Aflöningen för Coll. embets- och tjenstemän utgjorde (år 1819) mellan 73 och 74,000 R:d b:co.

Kammar-Collegium hette i äldre tider Räkninge-Kammaren och stod under Riksskattmästaren, sedan detta embete var inrättadt 1604. Utom upbörden af Kronans skatter, stodo äfven bergverken, tullarna, arméens förseende med dess behof, skeppsbyggeri och i allmänhet hela den inre hushallningen under Räkninge-Kammaren, som kallades Rikets Kammar-Råd, då den handlade såsom domstol. Rättsfrågorna skildes väl derifrån vid Hof-Rättens stiftelse; men Kammar-Råden tillryckte sig smånigom af-

ven sådana mål. Genom 1634 års regeringsform stadfästades Riks-skattmästaren som Kammarens chef, och fick till biträde (Assessorer) två Riks-Råd, två andra Adelsmän och de båda äldsta Kamrerare. Målen afgjordes dock icke efter omröstning, utan hela verket var blott en bureau, som med råd och uplysningar tillhandagick Skattmästaren, hvilken ensam beslöt. Denna magt som tillkom Riks-embetena i deras bureauer (ty annat voro Collegierne icke) hafva deras efterträdare, Presidenterne, alldeles förlorat. Dessas röst är lika vigtig som hvarje serskild ledamots, och deras magt att styra öfverläggningarne, föreskrifva hvad hvar och en skall föredraga, i fall tvist uppstår angående den frågan, till hvilken ledamot ett mål hörer, m. m. är icke af synnerlig vigt. Under frihetstiden, från 1720 till 1772, voro Presidenterne uteslutne ur Rådet, sedermera sutto de där till 1789, då Rådkammaren uplöstes. — Från Kammar-Collegium söndrades smånigom en mängd af dess göromål, och under Carl XI fick detta, likasom andra Collegier, i det närmaste samma form, som det nu har. Dess instruction är af 1734.

Detta Collegii befattning är allmänt känd. Det är med ett ord bestämdt att vara en vårdare öfver Kronans egendom och inkomster (med några undantag, som på sitt ställe skola anmärkas). Myntet, Chartæ-sigillatæ-verket och Landtmäteri-Contoret stå under dess upsigt. Dess domsrätt är hufvudsakligen i besvärsmål öfver Landshöfdingarnes utslag, och i frågor om embetsfel af Landtmäteri-Contorets och Tullverkets tjenstemän. Det dömer äfven i besvärsmål öfver Taxeringar.

Arbetssättet är sådant, att målen beredas i de under Coll. lydande Contor, hvilkas betänkanden föredragas af vederbörande ledamot. "Hvarje sådan har sin bestämda dag till föredragning; men föredragningen sker icke på det sättet, att Referenten genom en historisk öfversigt framställer målet, jemte Contorets och sitt eget yttrande, grundade på anförda skäl; den består i handlingarnas bokstafliga upläsning, tillika med förutnämnde yttranden." Förhåller sig detta verkligen så, måtte det vara ett missbruk, föranledt af beqvämlighet. Besluten fattas genom pluralitet, utan att hvarken referenten, som bäst bör känna målet, eller Presidenten; "som åtminstone i allmänna opinionen är ansvarig för utgången och efter constitutionen innehar en förtroende syssla," äga vigtigare röst än hvarje annan ledamot.

År 1817 afgjordes i Kammar-Collegium 3552 mål och 2949 balancerades (lågo oafgjorda). Collegii (jemte Myntverkets i Stockholm och Avestad, Vågstatens vid St. Kopparberget och Chartæ sig. verkets) stat utgjorde år 1819 mellan 65 och 66,000 R:d; Landtmäteri-Contorets 8,122½ R:d.

Commerce-Collegium. "Då de första Collegierne inrättades, hörde alla mål, som angingo handeln, under Kammar-Collegium och förblefvo där under hela Gustaf Adolfs regering, oaktadt man redan under den tiden, genom Handels-ordinantier och andra stadgar försökte att bringa handeln i en viss skråform. Men det naturliga begär efter frihet, som åtföljer denna näringsgren *), kunde icke så lätt vänjas vid tvångslagar, och ehuru förmyndare-regeringen under Dr. Christinas minderårighet, som icke älskade, *att hvar och en följde sitt eget sinne*, beslöt ett serskildt verk för handeln, hvilket, enligt en instruction af 1651, skulle fördelas i tre verk i serskilda delar af riket; förändrades dock detta 1652, och ett Gene-

*) Detta begär åtföljer hvarje näring; men handeln har utvägar att tilltvinga sig, hvad andra näringar icke kunna åstadkomma, hvilka äro mera åtkomliga för magten.

ral Handels-Collegium inrättades för Sverige och dess underlydande provinser." Detta uphäfdes af Carl XI, som åter lade handelsärenderna under Kammar-Collegium. Carl XII ville försöka att uplifva den genom ett långt krig förstörda handeln och beslöt uplifvande af det fordna Handels-Collegium, som dock icke fick instruction förr än 1723, hvilken gällde till 1774, då den nyaste gafs. 1739 inrättades det så kallade Manufactur-Contoret, som bestod af Ständernas fullmägtige, förvaltade Manufactur-fonden och uphörde 1766, då göromålen öfverlemnades åt Collegium, där Manufactur-Divisionen då inrättades.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Konungen har, d. 23 Oct., underskrifvit munk-ordnarnas uphäfvande. Det var blott Påfliga Nuntien, som förorsakat dröjsmålet. — Äfven beslutet om Afrancesados är sanctioneradt. — Klubbarne hafva uplöst sig, men vid uplösningen hafva de visat sig mycket förtörnade mot Inrikes Ministern (Aug. Arguelles), hvars vältalighet mest bidragit till beslutet om deras uplösning. Vid debatterne hade han ock förutsett detta och väckt djup rörelse, då han talat om det snart förestående slutet af sin politiska bana, kanske af sitt lif, till följe af de lidanden, han utstått för fäderneslandet. "Min kärlek till fäderneslandet," sade han, "skall räcka så länge som mitt lif; den ensam leder min tanka i detta målet; den skall kanske beröfva mig min popularitet; men äfven detta offer vill jag gärna lägga till alla dem, jag bemburit frihetens sak." — Enligt decretet, kommer arméen att bestå af 124,579 man regulièra truppar, och national-milicen af mer än 400,000. — Belönings-utskottet föreslog d. 20 Oct., att i national-gods måtte anslås en årlig inkomst af 4000 Pesos åt Generalerna Quiroga och Riego, 2000, jemte äretitlar, åt L. Banos, Arco-Aguero, O'Dali och Espinosa, samt 1000 för M. Latre. Målet upsköts, på Grefve Torrenos förslag, tills lagen om de andeliga godsen blifvit sanctionerad. De i London boende Spanjorer hafva låtit göra två dyrbara värjor, åt Quiroga och Riego. — Från Morillo har till Bilbao ankommit en Adjutant, som icke synes medföra fägneliga nyheter. — Om någon af Persas icke är nöjd med Cortes's beslut öfver deras öde, står det honom öppet att söka rättelse inför vederbörlig domstol.

Portugal. Det säges i Lissabon, att om Konungen icke förmår sig att komma till Portugal eller sända dit sin son, som Vice Konung, skulle den unga Hertigen af Cadaval, såsom Braganciska husets närmare anförvandt, sättas på thronen. — D. 6 Oct. utfärdade Juntan befallning till Grander och titulerade i Riket att inställa sig i hufvudstaden, för att aflägga trohets-ed för Cortes, för den constitution, de komma att upgöra, och för huset Bragança. Likaledan befallning är utfärdad till Erkebiskoparne och det högre presterskapet, som också skall taga eden af sina underlydande. — Lissabon är förklaradt för frihamn.

Neapel. Nyaste underrättelserna från Palermo gå till d. 9 Oct. och innehålla, att Neapolitanska trupparna inryckt i staden utan blodsutgjutelse, men att, vid deras intåg, några oordningar blifvit begångna och några hus plundrade af väpnade hopar. Invånarne syntes nöjda med Öfver-Generalens dispositioner och biträdde honom vid främlingarnes afväpnande och lugnets återställande. Pöbeln, som svurit att slagta alla Jakobiner, hvarmed mentes alla förnäma och rika, är qväst. Några handelsaffärer hade redan begynt. Till följe af capitulationens förkastande, har Gen. Colletta (efter en liflig debatt i parlamentet, om hans duglighet) blifvit utsedd att oförtöfvadt gå till Sicilien såsom Öfver-General. Han tager med sig betydlig förstärkning. Två transporter Calabresisk milice hafva redan ankommit till Messina. Hert. af S. Gallo skall vara nämnd till Ståthållare på Sicilien.

Parlamentets sessioner i Neapel äro ganska lifliga, ofta bullersamma. Medlemmarne bestå af 19 prester, 13 jordägare, 12 embetsmän, 12 advocater, 8 militärer, 6 adelsmän, 6 läkare, 4 civil-tjenstemän, 2 med pension afskedade, 2 köpmän och en Cardinal. D. 14 voro R-ska och Spanska Ministrarne närvarande. I diplomatiska corpsens loge var äfven Justitiæ-Ministerns bror, som är officer, men måste gå bort, då från alla sidor begynte ropas: "Bort, bort! vi tåla inga distinctioner." — General Gugl. Pepe, som till Parlamentet afgifvit ett mycket väl skrifvet memoire om sitt förhållande vid och efter revolutionen, om arméens och landets tillstånd, om sina tanke sätt m. m., har af Parlamentet fått ett med loford fullt svar och blifvit af Riksföreståndaren

nämnd till General-Inspectör för milice-regimenterna, Legionerna och säkerhets gardet. I fullmagtens inledning är hans förhållande som Öfver-General uphöjdt med de de största loford. — Deputeraden Giovene gjorde, d. 10, anmärkningar öfver den fara, constitutionen lopp under förevändning af ändringar (hvartill Parlamentet dock är kalladt); men han fick icke tala till slut. — Den grund, hvarpå domstolen öfver deputerades brott under sessionen skall byggas, är antagen, men frågan om proceduren är förvisad till 7:de utskottet, med den föreskrift, att prester skola vara uteslutne från domstolen. — Parlamentet har beslutit, att spöstraff är afskaffadt vid arméen, och att rikets fasta orter skola sättas i försvars-tillstånd på sex månader. Enligt Krigs-Ministerns berättelse, utgjorde den till tjenst utom sina provinser tjenliga milice 219,820 man, borgare-garderne 400,000, Gendarmeriet 5000; utan att skada åkerbruket; linie-arméen 60,000, Siciliens contingent oberäknad. Det synes också nödvändigt, att försvarsverket är på goda fötter, om det är tillförlitligt, hvad som innehålles i en utkommen skrift, kallad Précis sommaire des entretiens avec Mr. le Pr. de Cimitile, hvarur synes, att nuvarande Neapolitanska regeringen omöjligt kan i godo komma öfverens med Wienska hofvet. "Emedan Neapolitanerne" heter det, "icke stödja sig på den enda gällande stabilitets grundsats, så är Neapelska riket i ett moraliskt pest-tillstånd, mot hvilket alla ännu osmittade stater måste sätta sig i quarantaine (Le sang va couler, je ne puis me le dissimuler). Endast i fall Adeln genomdrefve en contra-revolution, i fall Carbonari förklaras för högförrädare, i fall bröderne Pepe, Morelli och Minichini dömas af krigsrätt, i fall alla förordningar ifrån d. 6 Juli återkallas — endast då kunde det onda afhjelpas, och i den händelsen vore man beredd att sända 80 à 100,000 man Konungen af Neapel till hjelp."

England. D. 2 dennes föreslog Lord-Cantzleren andra läsningen af billen, med den anmärkning, att säkert ingen skulle tala för honom, utan att vara öfvertygad, att anklagelsen för otuktigt umgänge vore bevisad. Nu ville han gå in på detaljer, enligt sin pligt, hvilken icke, såsom man falskt antagit, vore att resumera, utan att grundlägga en öfvertygelse, då alla, och äfven han, vore där såsom Jurymän och domare. Derpå yederlade han den tron, att en bill of pains and penalties icke kunde tillåtas, såvida icke statens säkerhet vore hotad, då flera händelser fordom, äfven sedan revolutionen (1689), bevisade, att dylika biller också i andra fall blifvit framlagda. Efter en utförlig framställning af hvad vittnesmålen innehållit, afgaf han sin röst, som gick derpå ut, att han icke skulle handla enligt sin pligt, om han icke rent utsade sin öfvertygelse, att det angifna umgänget ägt rum. Detta grundade han på en princip, hvilken, såsom man hoppades, skulle leda Lorderne, den neml.: att från alla omständigheter sluta, hvad hvarje förnuftig menniska derifrån skulle sluta, om äfven handlingen icke vore bevisad." Ännu ett ord och jag har slutat. Jag vill icke tala om det, som tilldragit sig utom huset, då det icke antages, att jag äger kännedom derom; men jag måste säga, att jag, i alla händelser, skall göra min pligt. J, Mylords, hafven här i Huset hört, likasom jag, med bedröfvelse hvad jag ännu aldrig hörde af ett ombud inför Domaren, jag menar ett slags hotelse, att, om denna bill ginge igenom, skulle den vara Er sista. Hvilken ock en advokats pligt må vara, har jag dock aldrig föreställt mig, att den kan göra en sådan varning nödvändig eller ursäktlig, och den må nu vara att rättfärdiga eller icke, är det min pligt att säga Er, att den icke får göra något intryck på Er. J ären de erkände beskyddarne af Edra med-undersåtares lif, frihet, ära och rykte, och om jag äfven hade blott ett ögonblick att lefva, skulle jag säga: Varen rättvisa och frukten intet. Jag känner detta landet nog, för att vara öfvertygad, att, om J gören er pligt emot det, den dagen icke är långt borrta, då det skall upfylla sin pligt emot Er och inse, att det är allas deras skyldighet, hvilka bekläda ett domare-embete, att trotsa alla förebråelser, icke söka folk-gunst, handla efter sitt samvete och öfverlemna följderna åt Guds rättvisa och vishet, som styrer menniskors sinnen och handlingar. — Lord Erskine begynte nu att tala emot Billen, men kunde icke sluta sitt tal, emedan han öfverfölls af en svimning och måste bäras bort af de omkringstående Lorderne. Huset upsköt sina öfverläggningar ½ timme, och då han icke återhemtat sig nog, för att fortsätta, upstod Grefve Lauderdale och talade mycket ifrigt för billen. Derpå talade Lord Roseberry emot och Lord Redesdale för densamma.

Den 3 var Huset åter församladt, och först underrättade sig Pairerne med mycket deltagande om Lord Erskines helsa och fingo med nöje förspörja, att han befann sig bättre. Sedermera infann han sig också. Grefve Grosvenor talte utförligt emot billen. Lord Harewood sade sig vara öfvertygad, att billen vore onyttig och opolitisk, men han hade icke, såsom han önskat, kunnat öfvertyga sig om Drottningens oskuld. Lord Donough-

more talade för och Grefve Grey emot billen. Derpå begynte Grefve Liverpool att tala, men hann icke sluta sitt tal den dagen.

Nu mera har det blifvit på modet, att de förnämsta bland adeln upvakta Drottningen. Grefvarne Darlington, Thanet och Cowper, Lord Milton m. fl. hafva gjort sin upvaktning. Den märkvärdigaste af detta slag är Prins Leopolds af Coburg. Han hade kommit, sade han, för att önska Hennes Maj:t lycka till dess seger, sedan han utaf processens gång hade öfvertygat sig om hennes oskuld. (Drottningen har gjort contravisit hos sin måg och der träffat Hertiginnan af Kent). Detta exempel af en så allmänt älskad och högaktad Furste har väckt efterföljd; och man hoppades i anledning deraf, att Ministrarne, om icke nedlägga billen, dock göra betydliga ändringar deri. (Detta hopp är dock vederlagdt af sednare händelser). Opartiska personer tro, att det icke vore önskligt, om billen ginge igenom med blott liten pluralitet; lugn och ordning skulle icke vinna derpå. Att pluraliteten för billen icke skall blifva stor är troligt. Oppositions-männerne föra en hög ton och yrka ifrigt på anklagelse mot Mailandska commissionens ledamöter, såsom de egentliga sammansvurna.

På landet begynna Kyrkorna att stå tomma under gudstjensten, emedan där icke bedjes för Drottningen.

Tyskland. Den nya Darmstadtska constitutionen har blifvit bekräftad af Storhertigen. — Flera officerare af det i Darmstadt i garnison-liggande gardes-regimente hafva föreslagit en address till Storhertigen, deri de underteknande skulle förklara sig icke kunna tjena med den af domstolen nyligen frikända Lieutenant Schultz, författaren till den politiska katekesen. — I en by vid Brody har dött en bonde vid 136 års ålder.

America. Handels-societeterna i Förenta Staterna, i synnerhet i Philadelphia, äro i största verksamhet, för att göra Congressen ifriga föreställningar emot de redan beslutna eller påtänkta retorsionssteg i handeln. De finna, att productplacater äro fördärfliga för densamma. — Äfventyraren Long har, emot regeringens i New Orleans vilja, företagit ett nytt korståg till Texas, med 1500 à 2000 man, väl utrustade för sju månader. — Den nya staten Missouri har fulländat och kungjort sin constitution, som är i det närmaste lik de gamla staternas.

Presidenten Bolivar var i slutet af Julii i Ulia, der han lät utrusta en flotta, för att sätta öfver en hop truppar till Maricaibo-sjön. Paez hade intaget Varinas. Insurgenterne innehade alla positioner mellan slättlandet och nämnde sjö, så att de Kungliga ej hade annan utväg att undkomma, än öfver Puerto Cabello. Enligt underrättelser från Laguaira af d. 9 Aug., hade Bolivar och Paez åter begynt sina operationer emot Spanjorerna.

Americanska tidningar meddela ett bref från S:t Thomas af d. 18 Sept., enligt hvilket Napoleon samma dag ankommit dit, på Franska fregatten la Junon, under hvit flagga, hvilken genast utbyttes mot den trefärgade, hvarpå fartyget inom några dagar ämnade segla till Förenta Staterna. Enligt berättelsen, skulle besättningen på nämnde fregatt hafva gjort upror vid Ascension, öfvermannat Capitainen och seglat till Helena, der alla observations-skeppen just kryssade på afstånd och la Junon, med Engelsk flagga, blifvit tagen för ett Engelskt skepp. Hon besköt strandbatterierna, gjorde besättningen förvirrad, och Napoleon fann tillfälle att, under förklädning till Engelsk matros, komma om bord. Detta allt tyckes dock vara en saga, emedan directa bref från St. Thomas af sednare datum ingenting nämna derom.

Stockholm. Sedan H. M. Konungen jemte H. K. H. Kronprinsen, allt sedan d. 30 Sept., tillbragt Söndagarne på Rosersberg, men vistats i staden den öfriga delen af veckan; flyttade H. M. d. 6 dennes till Rosersberg, med en talrik och lysande suite, (bestående af Deras Excellencer Grefvarne Brahe och Wetterstedt med Grefvinnor, Excellencen Grefve Fleming, flera Utländska Ministrar, Stats-Rådet Hr. Gr. Skjöldebrand, f. d. Stats-Rådet Hr. Frih. Lagerbjelke, Gen. Hr. Grefve G. Lövenhjelm m. fl.) och vistas där ännu, men väntas åter till staden i morgon eller åtminstone i dessa dagar.

Red. får härmedelst anmäla denna tidnings fortsättande nästa år och har, i anseende till olägenheterna af halfårs-prenumeration, funnit sig böra taga prenumeration på helt år, hvilken på vanliga ställen och sätt emottages med 6 R:d banco. Format och tryck blifva de samma som förut

---

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

N:o 94. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 23 November.

Sine ira, studio et metu.

Recension.

(Forts. och slut från N:o 93.)

Coll. består af två divisioner: *Handels- och Manufactur*, och *Justitiæ* divisionerne. Båda hafva domsrätt, nemligen den förra i burskaps-, consuls- och controll-mål, samt frågor om Magistraters och Hall-Rätters försummelser med Domböckers och berättelsers insändande m. m. dylikt; den sednare dömer hufvudsakligen i tullmål (men om våldsamheter vid ett beslag förefallit, dömes deröfver af Hof-Rätten, likasom Commerce-Collegium tager ifrån Kammar-Collegium en fråga om tullbetjents embetsfel, i fall det står i förening med ett beslag), dykeri-mål, mäklares förseelser o. s. v. Fråga lärer allvarsamt vara om denna divisions särskilda och af den allmänna Collegii-reformen oberoende upphäfvande eller förening med Hof-Rätten. Handels- och Manuf. divisionen är äfven direction för Manufactur-disconten. — Collegii och Controll-Contorets stat för 1819 steg till nära 43,000 R:d b:co. — De under loppet af 1817 i Coll. anhängige mål hafva utgjort 1665.

Bergs-Collegium inrättades 1631 och hette då General Bergsamt; 1649 fick det namn af Collegium och 1773 sin nu gällande instruction. Dess befattning i administrativt afseende är insendet öfver bergverk, metallvågar o. s. v.; i judicielt är det öfverrätt i alla till Bergsdomstol hörande både civila och brottmål. De under år 1817 i Bergs-Collegium afgjorda mål stego till 709, balancerade till 72. Aflöningen till Collegium och båda laboratorierne (chemicum och mechanicum) var 1819 mellan 21 och 22,000 R:d.

Förvaltningen af Sjö-ärenderna hette, vid sin första stiftelse 1612, Amiralitets-Collegium och var Riks-Amiralens bureau, egentligen från 1634. Hans biträde voro två Amiraler, vanligen tillika Riks-Råd, 3 Vice Amiraler och en Commissarius. Collegium satt på Skeppsholmen. Carl XI gaf det en ny instruction och förlade det till Carlscrona, der det var till 1776, då det flyttades till Stockholm och 1790 upplöstes. Då inrättades ett *Sjö Militiæ-Contor* under den då varande Statssecreteraren för sjö ärenderna. Detta embete upphäfdes 1791 och Stor-Amirals-embetet inrättades, som delade styrelsen af båda flottorna och till Carlscrona förlade den del, som hade uppsigten öfver den stora. Då Stor-Amirals-embetet uphört 1796, förordnades två comitéer, som slutligen sammansmälte till den nu varande Förvaltningen.

Dess befattning med flottan är i det hela den samma, som Krigs-Collegii med landt-arméen. Då förf. säger, att till Förvaltningen af Sjö-ärenderna hörer "att do-

ma öfver allt hvad som rörer kronoskogar och parker, ekefällning å frälsejord samt olofligt skogshygge af sådant virke, som för flottornas behof är förbehållet;" lärer sådant vara ett misstag. En sådan *domsrätt* tillhörer visst icke Förv. af Sjö-ärenderna. Sjömanshusen, Dykeriet, Fyrbåkar, Båtsmans-roteringen *) höra under Förvaltningens inseende. År 1817 afgjordes i Förvaltningen 2621 mål och 40 balancerades. Aflöningen steg 1819 till emellan 20 och 21,000 R:d.

Stats-Contoret var i början ett Contor under Kammar-Collegium och, då det 1680 skildes derifrån, förblef Riksskattmästaren chef för båda verken. Stats-Contorets göromål voro då, såsom nu, att emottaga upbörden och utassignera penningarne till löntagare och allmänna behof. En Statscommissarie förordnades att, jemte Riks-Skattmästaren, förestå göromålen, och var ansvarig för besluten, i fall han icke gjort föreställningar; men Riks-Skattmästaren hade i alla fall beslutande rätten. "I instructionen blef Stats-Contoret tillika ålagdt att icke gifva assignationer på sådana afbetalningar, som ej i staten vore upförde, äfven om Konungen blifvit förledd att utfärda befallning derom." — Alla upbördsmän stodo i början under Stats-Contoret och kunde af Riks-skattmästaren af- och tillsättas. Under Carl XI inskränktes dock Presidentens magt i detta afseende, så att han blott kunde suspendera eller låta tilltala.

Stats-Contoret, ehuru yngre än de andra Collegierna, har dock fått rang framför Bergs- och Commerce Collegierna. Dess åligganden äro de samma som från början, nemligen att utassignera de i staten upförda medel. Landtränterierne, där de medel, som influtit af de egentliga skatterna, förvaras, gifva hvar fjortonde dag rapporter till Stats-Contoret öfver det influtna, så att Stats-Contoret må veta, hvad tillgångar som kunna finnas att anorda till de i orterna förekommande behof. Öfverskottet insändes till ränte-kammaren och insättes i banken, på hvilken sedermera assigneras, allt efter behofvet. Dock har Stats-Contoret icke befattning med vissa delar af beskattningen, såsom t. ex. bevillningen, hvilken ingår till Riksgälds-Contoret, passevolance-afgiften, som ingår till Krigs-Collegium o. s. v.

Presidenten i Stats-Contoret är den ende, som (undantagande Krigs-Collegii President, i ett visst, redan anfördt, afseende) bibehållit den gamla Riks-embetena tillkommande magt. Han äger ensam bjuda och befalla, och Stats-Commissariernes föreställningar endast tagas till protocollet; men om de finna hans befallningar stridande mot den uprättade staten, skola de genast anmäla sådant hos Konungen. Hafva de icke protesterat mot ett beslut och det finnes stridande mot någon författning, faller ansvaret på dem. Stats-Contoret äger ingen domsrätt, utom öfver sin egen lägre betjening.

Stats-Contorets aflöning steg 1819 till 27,292 R:d.

Kammar-Rätten har inseende öfver alla räkenskaper öfver Statens inkomster och deras användande, och dömer öfver de anmärkningar dervid, som göras af de under Kammar-Rätten lydande revisions-contor. Detta verk, som förr hörde under Kammar-Collegium, hette Kammar-Revision ända till 1799. Oaktad Kammarrättens domsrätt öfver anmärkningar vid räkenskaperna och balancer, kan dock Kammar-Collegium af-

*) Dock på det sätt, att Kammar Collegium resolverar i frågor om båtsmans-rotering, efter communication med Förvaltningen.

ven döma i dylika mål, om anmärkningen göres af dess Advocatfiskal *). Ännu en besynnerlig dubbelhet är, att de flesta räkenskaper insändas till Kammar-Collegium, ehuru de icke granskas där, utan blott remitteras till Contoren och derifrån requireras af Kammar-Rätten.

Dess stat steg 1819 till 45,000 R:d och indragningsstaten till 46,000. Anmärknings-medlen voro det året högre, än någonsin förut på 16 år, nemligen 52,000 R:d b:co.

Tullverket styres af en direction, som icke har någon egentlig domsrätt. Lurendrägeri- och tullförsnillningsmål dömas af *Sjötulls-rätterna.* Kronans inkomst af tullarna var 1818 omkring 1,345,000 R:d. De vidlyftiga och långvariga Riksdags-tvisterna om Tullverkets redovisningssätt och hela organisation äro ett för vidsträckt ämne, för att här kunna sammanträngas; och utan detta torde ämnet icke vara interessant.

Allmänna Magasins-Directionen är inrättad för att förekomma hungersnöd i missvextår, och bereda ett någorlunda jemnt pris på spanmål, genom upköp deraf i ymniga år och försäljning deraf till billigt pris i missväxt. Directionens enda instruction, oaktadt inrättningens ålder, är ett Kungligt bref af d. 7 Nov. 1811, enligt hvilket dess ändamål icke blott är det ofvannämnde, utan äfven att fylla statens behof af spannemål, utöfver Statsverkets egna spanmåls-tillgångar samt att, vid inträffande krig, dermed förse rikets flottor och arméer.

*) Detta är misstag, att Kammar-Collegium dömer öfver balancer; men sanning är, att förhållandet mellan Kammar-Collegium, som har en viss förberedande befattning med bevarande af Kronans säkerhet hos de på balance varande upbördsmän, och Kammar-Rätten, som dömer öfver sjelfva balancerna och ansvaret, är nog inveckladt.

Huru magasins-inrättningen upfyllt sin bestämmelse, har länge varit ett tvisteämne, och mången har påstått, att sjelfva dess natur hindrat detta. Här är dock icke stället att ingå i någon undersökning om denna fråga. Så mycket kan man dock med trygghet säga, som erfarenheten bevittnat, nemligen att jemnheten i pris icke vunnits genom Magasins-directionens åtgärder. Förf. säger, "att vår allmoge aldrig snarare kan utarmas än genom kredit, emedan den sällan tänker på betalningen, endast tiden dertill är aflägse," — "mången bonde använder sin egen säd till bränvin, endast derföre att han har utvägar att låna till utsäde." Detta är utan tvifvel en mindre smickrande målning af folklynnet; och om hon är sann, torde det till största delen få skrifvas på inrättningarnas räkning. Innan lån-inrättningar och lättheten att erhålla hjelp ännu funnios, har man ingen anledning att tro folklynnet hafva varit sådant.

Magasins-Dir:s fond bestod 1811 af $2\frac{1}{3}$ mill. R:d. Samma år beviljades en lånerättighet i banken, på 500,000 R:d. 1815 beviljades ett ytterligare creditif på 700,000 R:d.; 1818 bestämdes det till 2 mill. Directionens och dess betjenings allöningar stiger till något öfver 8,200 R:d och 1806 tunnor spanmål.

Directionen har uteslutande rättighet att bränna och distillera bränvin i Stockholm, Götheborg och Carlscrona. Allmogen får dock där försälja af sin tillverkning.

Öfverhof-Jägmästaren utgör en auctoritet, som har befattning med Kronans parker, gehäg och djurgårdar.

Collegium medicum leder sitt ursprung från år 1688, då det blott var ett privat samfund, och ingick 1691 en förening med Barberare-embetet, som var ett ordentligt skrå. Båda samfunden fortforo imedlertid att vara åtskilda till 1797, då de samman-

smälte och Collegium Medicum fick sin verkliga collegiala form, som icke i hufvudsaken förändrades, då Collegium 1815 ombytte namn och kallades *Sundhets-Collegium*. Detta Collegium kostar Staten årligen mellan 11 och 12,000 R.d b:co, utom hvad det åtnjuter af det stats-anslag af 10,000 R.d, som är gifvet till läkare-vården.

Den tanken att bringa vetenskaperna i Collegial form är kan hända icke den lyckligaste och vi hafva blifvit befriade från den menliga verkan af ett dylikt försök, derigenom, att vissa medicinska samfund, såsom de medicinska faculteterna vid våra Universiteter, icke stå under Collegii lydnad. Det säkraste medel att fastlåsa vetenskaperna på en punkt och göra republiken till monarki eller oligarki, är att inrätta en *auctoritet* inom deras område. Att staten behöfver en sådan auctoritet i läkarekonsten, för den så kallade medicinska lagfarenhetens skull, är det enda man med något sken af skäl föreburit; men äfven detta påstående torde icke uthärda den strängaste pröfning.

Serafimer-Ordens-Gillet, bestående af sex Serafimer-Riddare, har upsigt öfver alla Hospitaler, Barnhus och Lazaretter, utom Danviks hospital och Stora Barnhuset i Stockholm.

Vi hafva således genomgått de egentliga administrativa verken. Några fler finnas väl, men äro icke egentliga stats-auctoriteter. Förf. slutar sin framställning af de nu upräknade embetsverken, med en anmärkning, hvilken synes oss fullkomligt riktig: "Det bör icke hafva undfallit någon läsare, att alla dessa administrativa verk icke stå i någon förbindelse med hvarandra, utom det att de stundom yttra sig gemensamt öfver samma ämne; de hafva intet annat samband, än att Konungen är deras gemensamma öfverhufvud och att de alla emottaga hans befallningar; men de äro icke i tillfälle att känna motiverna till de befallningar, som gifvas, och hvilka endast utvecklas under öfverläggningen derom.

Huru nödvändig en förändring i styrelsens organisation är, det hafva Konung och Ständer länge insett, och den comité, som blifvit förordnad att utarbeta förslag till förändringen, är i oafbruten verksamhet. Öfver den vigtiga punkten, angående det judicielas skiljande från det administrativa, har comiteen redan afgifvit underdånigt utlåtande, och lärer afvakta Kongl. Maj:ts nådiga beslut i anledning deraf, innan något yttrande, i afseende på hufvudfrågan, ny organisation af sjelfva styrelseverken, kan afgifvas. Nationen önskar och har skäl att af de till comitéens ledamöter förordnade utmärkta män (hvaribland förevarande arbetes Författare är) vänta, att inga halfva mesurer, inga små considerationer komma i fråga, utan att det onda angripes vid roten, och en ny, för tiden passande, byggnad upföres i det bofälligas ställe. Det är utan tvifvel ett vackert drag hos ett folk, att älska och bevara sina förfäders minnen och det gamla man från dem ärft; men denna kärlek, denna omvårdnad får icke sträcka sig till sådant, hvars bibehållande ögonskenligen innebär ett ondt, förlamar styrelsen, invecklar procedurerna och uppehåller den enskildes rätt. — Ett bestämdare yttrande öfver en ny styrelsens organisation, sådan som vi anse den böra vara, bör upskjutas, tills comitéen afgifvit sitt hufvudsakliga utlåtande, då tillfälle erbjuder sig till framläggande af ett system i ämnet.

Efter framställningen af de administrativa verkens organisation, vidrör Förf. något den verkställande magtens egentliga

organer: Landshöfdingarna och Öfver-Ståthållaren. Han har gjort ett sammandrag af Landshöfdingarnes befattning och skyldigheter, ur den för dem år 1734 gifna instruction. Den hufvudsakligaste anmärkning, man kan göra, i fråga om Landshöfdingarnes magt, är den angående deras domsrätt i mål, som, enligt deras natur, borde höra till vanlig domstol.

Förf. slutar denna afdelning med en tabellarisk öfversigt af Sveriges folkmängd o. s. v., egentligen för att angifva de förändringar, som ägt rum sedan första afdelningen utgafs. Detta torde möjligtvis en gång blifva ämne för en särskild betraktelse, då vi nu icke vilja längre uppehålla läsaren med denna artikel.

Man kan icke annat än önska snar fortsättning af Förf:s arbete. Så vigtiga ämnen återstå ännu, t. ex. Allmänna undervisningens inrättning, domare-magtens organisation, indelningsverket o. s. v. Vi hoppas, att Förf., genom en lönande afsättning af sin bok, må vinna en hos oss sällsynt financiel betalning för sin möda. Arbeten af så allvarsam och medborgerligt vigtig natur hafva hittills i Sverige sällan betalt uplagan.

Skrik öfver Skrik.

Neckar-Tidningen har svarat på en artikel i den Stuttgartska eller Hoftidningen, som förklarat, att "Neckar-tidningen redigeras i en af regeringen fullkomligt ogillad anda." Denne yttrar, i sitt svar: "Vi hafva en högtidligt besvuren constitution; det constitutionella systemet är det här i landet herskande; Regentens constitutionella tänkesätt erkännas öfver allt med glädje. En constitutionel regering, som i grundlagen erkänt en fullkomlig tryckfrihet, kan icke illa uptaga, om inom statens gränser allmänna blad utkomma, som icke just redigeras i regeringens anda. Tvertom medförer det constitutionella systemet, att en hälsosam opposition finnes emot Ministrarne, som enligt grundlagen äro skilda från Regentens helgade person. I alla constitutionella stater finna vi en sådan, och det faller ingen in i England, Frankrike, Spanien o. s. v. att i oppositionen mot regeringen se något oförnuftigt och straffbart."

I vissa länder finnas imedlertid vissa narrar, som höja ett gräsligt skri, om någon företager sig att granska regeringens handlingar, statens författningar och dylikt. Man har då en gifven böjelse för att smäda, att häckla, att nedsätta. På ganska få ställen finnes dock nu mera så mycken råhet, att dylikt skrän vinner gehör; de orthodoxe få fritt jemra sig; man bryr sig icke om dem. Derföre hafva de så kallade ministeriella tidningarna i verkligen constitutionella stater tagit en helt annan ton: de misskänna icke frihetens anda, de neka icke rättigheten att granska; nej, de angripa med samma vapen som deras motståndare, de strida om satser, men icke om faran eller skadligheten af deras yttrande.

Men det finnes en annan consideration, som framkastas af förståndigare folk, den nemligen att en fortsatt vana vid tadlet härdar mot tadel; att det bör vara sparsamt för att vara verksamt. Den förfärliga oppositionen i England och nyss i Frankrike, säga de, har urartat till ett vildt, Croatiskt förödelse-krig, der hvarken aktning för personer, anständighet eller förnuft finnes, der alla vapen, äfven förgiftade pilar, nyttjas. Detta, påstå de, har nedsatt granskningen, jemte det, som hon skulle nedsätta, har förstört folkens känsla för sanningen och lärt dem att blott hafva sinne för skriket.

Dessa anmärkningar äro sanna; men den, som gör dem, har kanske icke eftersinnat roten till det onda. Det förtviflade försvaret kommer af det förtviflade anfallet. Äfven den sanna vännen till friheten, hvilken af en naturlig känsla flyr all personlighet, så länge sanningen finner någon väg till menniskornas öron, förbittras af det skamlösa anfallet mot rätt och förnuft; med lugn och moderation uträttar han intet och han faller derföre på den utväg, han inom sig ogillar, att strida med alla vapen. Härpå hafva vi sett exempel, i synnerhet i de sednaste tider. Men en sjukdom, ett missbruk bevisa icke, att saken i sig sjelf är dålig. Det finnes vissa kriser, då alla allmänna principer äro oanvändbara och menskligheten måste likasom återgå till sin råhet, för att åter kunna stiga.

En sådan tyckes nu hafva inträffat i ett och annat land. Det, som förr var heligt, har blifvit ett föremål för spott och spe. Men detta härleder sig icke från någon ändring i lagarna, som förr förbjudit det, icke från eftergifvenhet å regeringens sida, utan derifrån, att man icke åtalar missbruken, ty man har sjelf tillåtit sig sådana; att man finner beqvämare att låta folket skrika hvad det behagar, än att låna örat till förnuftiga föreställningar. Regeringens moraliska kraft har uphört, och man vill försöka, huru långt den fysiska ensam kan gå.

När det kommit derhän i ett samhälle, då uphöra de allmänna lagarne för yttrandefrihetens anständighet. Men yttrandefriheten har alltid en viss böjelse för anständighet, så länge sanningen har någon kraft. Detta gäller i allmänhet, om ock en eller annan oförnuftig skrikare skulle vanhelga henne, äfven under det att sinnena icke hafva anledning att eldas till ytterlighet. Det lugna förståndet hos en öfvervägande folkmassa skall snart bringa den oförnuftige till tystnad och endast den anständiga lugna granskningen skall finna öron. Ingen pluralitet, icke ens någon betydlig del af folket, skall bringas till ett förtviffladt skrik, om icke folkets rättskänsla blifvit satt på för hårda prof.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. I anledning af Konungens dröjsmål med undertecknande af munk-ordnarnas uphäfvande, hade de ögonskenligaste tecken till oro visat sig, icke bland folket, utan bland Cortes's ledamöter, upviglade af de servila i en mängd hemliga sammankomster. Den fortreffflige Inrikes Ministern, D. Aug. Arguelles, har förmått öfvervinna Konungens motvillighet, genom föreställningar om faran af dröjsmålet. Alla Ministrarne hade velat taga afsked; men Konungens seger öfver sig har afvändt det onda, och d. 23 Oct. uplästes hos Cortes den Kungliga sanctionen. Det berättas, att en mängd af Kloster priorer o. s. v. ämna i Escurial öfverlöpa H. M. och tillbjuda 60 mill. Realer, om beslutet uphäfves. — Enligt lagförslaget om undervisningen, hvaraf 31 artiklar redan voro antagna d. 24 Oct., skall undervisningen blifva kostnadsfri, offentlig, lika öfver hela riket och efter samma lärobøcker; privat-instituter stå under regeringens upsigt. — Besvärs-hänvisningen för Persas till de ordentliga domstolarna var icke annat än ett ironiskt förslag af Moreno Guerra: att, som hvar och en äger att icke emottaga nåd, så skulle det stå hvarje med Cortes's beslut missnöjd Persa fritt att draga sin sak under domstolarna, i fall han hällre valde att uphöjas i galgen.

Flera af de anseddaste deputerade arbeta på ett lagförslag, enligt hvilket hvar utländing, som nedsätter sig i Spanien och förvärfvar jord af 20,000 Pesos värde, eller ock anlägger en fabrik, skulle få fem års skattfrihet. Gifter han sig med en Spanska, så får han ännu fem frihetsår till. Ginge denna lag igenom, såsom man hoppas, så skulle fast egendom icke, såsom några frukta i anseende till dess mängd och det ringa kapitalet, s[illegible] vanpris. De till den gamla stats-skuldens betalande anslagna gods skulle, sålda till deras verkliga värde, betydligt minska denna ofantliga statsbörda, och antalet af dem, som vore intresserade för så lyckligt återställda systemet, skulle bety[illegible]

Portugal. Regeringen gör sig all uptänklig möda att förklara Lord Beresfords afvisande så, att England icke deraf måtte taga humeur. Lugnets bevarande, hans egen säkerhet o. s. v. anföras såsom skäl.

Tidningen **Liberal** säger, att Beresford, i kraft af sin colossala fullmagt, hade varit Portugals egentliga Konung. Han hade äfven fått stora gods i riket.

Konungens nära slägtingar, Hertigarne af Cadaval och Lofoens, likasom Marquiserne af Abrantes och Pombal, Grefvarne San Payo och Almeida, Patriarken, två medlemmar af den gamla regeringen och inalles 50 Grander, de förnämsta i riket, hafva besvurit den blifvande constitutionen.

Milice-regementet Figueira har skänkt fäderneslandet hela sin fordran på återstående sold, stigande till mer än 10 mill. Reis.

Neapel. De soldater, som hemkommit från Palermitanska fångenskapen, beröma Gen. Fl. Pepes försigtighet, som räddat deras lif, hvilka, om capitulationen icke blifvit underteknad och bombardementet ännu en stund fortfarit, säkert blifvit upoffrade, såsom folket ordentligen förklarat. Det är således kanske icke med full rättvisa, som de häftigaste liberala bladen i Neapel anklaga Gen. Pepe. "Han har, säga de, öfverträdt sin instruction, som var att medgifva Sicilien ett oafhängigt parlament, endast i fall det ovillkorligt fordrades af hela landet, icke blott af en del." Men de glöma, att capitulationen just innehåller, att det skall bero på ett beslut af deputerade från alla landsändar. — På samma skepp, som öfverfört de befriade Neapolitanska soldaterna, har äfven munken Vaglica (f. d. Öfverste för de Palermitanska Independenterna) ankommit såsom fånge. — 5,600 man, som skulle gå öfver till Sicilien, hade blifvit mönstrade d. 20 Oct. och 3000 redan afgått, tillika med Gen. Colletta, Fl. Pepes efterträdare i öfverbefälet.

I parlamentet har blifvit föreslaget, att hvarje ledamot skulle skänka 100 ducati till statens mest trängande behof. Antogs, och flere teknade större summor. Till samma ändamål föreslogs äfven, att regeringen måtte äga att af alla tjenstemanna-löner (utom militärens), som utgöra öfver 50 ducater i månaden, afdraga hälften i två månader, samt att innehålla hälften af alla pensioner, som äro öfver 1000 ducater. Äfven föreslogos tvångs-lån o. s. v. — Justitiæ-Ministern har, i sin berättelse, yttrat der förhoppning, att utskottet för reformerna i lagväsendet måtte föreslå jury, enligt den allmänna önskan och andra folks efterdöme. — Parlamentet har bestämt, att till alla gällande beslut, i fråga om ändringar i constitutionen, skall fordras en pluralitet af två tredjedelar af alla rösterna.

Försvars-anstalterna tyckas vara fulländade. Krigs-Ministern har, öfver hvad som är gjordt och de använda medlen, afgifvit berättelse i parlamentet, som i hemligt utskott gillat hans framställning.

England. Man anmärkte, att Lord-Cantzleren icke nämnde ett ord om de Italienska vittnenas utsagor emot Drottningen, utan blott vidrörde hennes oskickliga upförande under tältet på skeppet. Lord Erskine, som dock afbröts af sin svimning, bevisade, att en dylik ensam grund tillintetgjorde inledningen till billen, som omtalar "en i åtskilliga främmande länder och riken öfvad otuktig omgängelse."

D. 4 sökte Gr. Liverpool i slutet af sitt tal bevisa, att billen måste läsas för andra gången. "Hvad mig beträffar," så slöt han, "kan jag med godt samvete inför Gud säga, att mitt förhållande i denna sak varit ledt endast af rättskänsla. Jag varnar Er, Mylords, för följderna, som måste komma, i fall I förklaren Drottningen oskyldig. Detta skulle vara brottets triumf. Jag ber Gud, att han måtte leda Edra hjertan, att utöfva rättvisa mellan Drottningen, folket och Konungen."

Lord Arden voterade emot billens andra läsning. L. Falmouth ville hafva äktenskaps skillnadsfrågan utesluten ur billen; detta bestriddes af L. Harrowby. L. Ellenborough ansåg Drottningen skyldig, men en sådan bill, som den föreslagna, högst opolitisk. Han ville, att hennes oanständiga upförande bäst kunde straffas genom en skrapa i en address till Konungen. L. Arbuthnot satte sig mot billen.

Lord Erskine fortsatte sitt tal, men hade knapt begynt, då dörrarne öpnades och Lorderne, som trodde, att Drottningen kom, upstego men satte sig åter, under högt skratt, då de funno sitt misstag. Hon förfogade sig blott till sina rum, bredvid sessions-salen. Om morgonen kringlupo flera rykten i Öfverhuset. Sir B. Bloomfield Konungens Stallmästare och beständiga sällskap, kom in och hade ett samtal med Lord-Cantzleren och Sir Th. Tyrwhitt, hvilken derpå begärde att tala med den förste af Drottningens ombud, som skulle komma.

Äfven d. 3 hände, att Drottningen reste up till Öfverhuset, men kom icke in i salen, såsom annonceradt var. Hennes afsigt hade varit att gi-

på till den af Hennes ombud reserverade utvägen, recrimination (contra-anklagelse), då hon sjelf ämnade uppläsa en utförlig och allvarsam protest. Hon väntades just som Lord-Cantzleren slutade sitt tal; men i stället förkunnades, att hon icke skulle inställa sig. Hvad som ändrade beslutet, kände man ej; några trodde — i anledning af så många storas besök hos henne och Gr. Liverpools moderata och försigtiga tal — att underhandlingar vore å färde och att gynnande löften afhållit henne från utförande af sin föresats. Tilloppet i Huset var så stort, att en odräglig hetta upstod, som förmodligen förorsakade den ålderstegne Lord Erskines svimning och tvang Grefvarne Lauderdale och Grey att, midt under sina tal, låta öpna några fönster.

I Cork hade utspridt sig den falska nyheten, att billen gått igenom med 56 rösters pluralitet, och väckte mycket tumult och missnöje.

Drottningen tager ännu emot addresser, utan stora och talrika deputationer. En address ifrån Kentska milicen, underteknad af nästan alla soldaterna, har äfven inkommit.

The Times låter förstå, att om Drottningen förklaras skyldig i Öfverhuset, torde det första steg å hennes sida blifva att ge ut en fullständig framställning af alla sina lefnads-tiden, allt ifrån hennes ankomst till England; det sätt hvarpå hon blifvit behandlad af sin gemål, hans gunstlingar, hoffolk och nuvarande Ministrar, äfven som hela Kongl. familjens upförande — och i den händelse har striden nu först begynt. Landet måste då bereda sig på ett upträde, som, det måste man tillstå, är rysligt att tänka på.

En borgare i London har blifvit antastad för rätta, derföre att han upmanat till en allmän illumination, "för att visa det allmänna tänkesättet om Drottningens oskuld, som så fullständigt blifvit ådagalagd."

Ett värdshus i Marleborough, som hetat Kings-head-inn (värdshuset Kungens hufvud) har, efter en reparation, fått namn af Queens-head-inn (Drottningens hufvud) och en ny skylt med hennes portrait. Vid invigningen hölls ett stort kalas, Kyrkoklockan ringde hela eftermiddagen, en fana svajade från tornet o. s. v.

Uptäckts-skeppen, som sökt nordvestra genomfarten, hafva ankommit till Firth of Forth i Scotland. Lieut. Parry reste genast till London och skall hafva meddelat Amiralitetet tillfredsställande underrättelser. Endast brist på proviant hade förmått fartygen att återvända från Lancaster-sundet. De hade gått emellan de af dem sjelfva uptäckta Crokersbergen och medföra den grundade förhoppning, att nordvestra genomfarten, likasom den så ofta supponerade magnetiska polen, verkligen finnes.

Frankrike. Valen gå alldeles ministeriellt. I Eure-departementet har Lefevre de Vatismenil blifvit vald med 248 röster och Bignon endast erhållit 138; Lizot (afgående Deputerad) med 222 mot Dupont, som hade 215; de la Pature (valpresident) med 205 mot Dumeylet, som hade 201. I Somme dep. äro valda Cornet d'Incourt (valpresident), Danuy Bellancourt, Hardivilliers (valpres.), och de Rouillé. I Pont-Andemer, Dupont. I Troyes, Vernier med 185 röster mot 150, som den afgående deputerade och valpres. Paillot de Loynes hade. I Bar-sur-Aube, valpres. och General-Procureuren de Vandoeuvre med 160 röster mot de Plancy's 123. Tidningarne, och bland dem Moniteuren, gratulera landet till denna utgång af valen i allmänhet, och påstå, att fondernas stigande kommer deraf.

Amerika. Sagan om Napoleons flykt lärer så mycket mer vara falsk, som Fregatten Junon i många år legat och ännu ligger aftacklad i Toulon. Af de tre fregatter, Frankrike har i Westindien, är den ena nyss återkommen, efter att d. 14 Sept. hafva lemnat de båda andra vid Martinique.

Florida-tractaten är ratificerad och en attaché vid Spanska Legationen i Washington har afrest till Philadelphia med ratificationen.

Artigas har angripit Buenos Ayres, hvars invånare mangrant väpnat sig mot honom och, som ett rykte förmäler, redan slagit honom.

Patrioterne i Columbia voro nära att intaga S:ta Marta, då en till England sedermera ankommen Skeppare måste lemna staden, af fruktan att blifva tagen. Från St. Thomas berättas af d. 18 Sept., att många royalister gått öfver till patrioterna, hvilka gjort stora framsteg i riket Nya Grenada; att en panisk fruktan plötsligt bemäktigat sig invånarne i Laguaira och Caraccas, ehuru förståndigt folk försäkrat, att ingen fara är för Caraccas före December eller Januarii.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 95. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 27 November.

Sine ira, studio et metu.

LAGFARENHET.

Våra länge fortsatta bemödanden för utredande af den läran, att Konungens person i sjelfva verket *är* ock *kan vara* så helig och oantastelig, som den enligt lagen *bör vara*, torde kunna freda oss från misstydning, då vi nu företaga undersökning af ett ämne, som rörer Konungen i egenskap af enskild man, en belägenhet, der Konungen likväl af frivillig grannlagenhet nyttjat rådgifvare, och således underkastat grunden för sina gerningar en allmän granskning, hvilken aldrig kan äga rum, der Han handlar utan rådgifvare. Visserligen kan någon finnas, som på ett eller annat sätt antastar oss för en inbillad förgripelse mot Konungens gerningar, då vi företaga oss att granska, icke dessa gerningar, sådane som Konungen, i rättvist förlitande på sina rådgifvares lagkunskap och ansvarighet, företagit dem, utan endast de grunder, som af rådgifvarne blifvit för Konungen framlagda, och då vi gå att framställa andra grunder, efter hvilka, i fall de rådgifvande bragt dem i öfvervägande, vi tro att Konungen skulle hafva handlat annorlunda. Men den, som så antastar oss, skall endast gifva oss en ny erfarenhet af behofvet att med lugn uthärda, hvad kärleken till sanning och rätt ådrager, hvad ett äkta nit för den helgade Personens interesse ådrager, för hvilken sanningen är dyrbarare än ett försvar, som Han aldrig behöfver, men som slösas på Hans rådgifvare, då man vill synas tjenstaktig mot Honom sjelf.

Frågan, som vi vilja undersöka, är denna: *har Konungen i Sverige rätt att förvärfva fast egendom i Sverige?* Denna fråga, i och för sig sjelf, sträcker sig icke utöfver gränsen af de föremål för all mensklig kunskap, som Tryckfrihets-förordningen uttryckligen tillåter att under föreskrifna vilkor behandla. Och om svaret, som vi komma att gifva på denna fråga, innefattar ogillande af hvad som skett; så anmärka vi i förväg, att hvad som skett, instämmer med Konungens Högsta Domstols underdåniga tillstyrkande, och att da det är *blott till detta*, som vi hålla oss, vi ej heller derigenom göra oss skyldiga till intrång på något fridlyst område.

Upmärksam på den allmänna rösten och tillgänglig för hvarje välment föreställning, hade Hans Maj:t Konungen blifvit underrättad, att tvifvelsmål upstått, huruvida Kongl. Maj:t såsom enskild man kunde äga och besitta jord i Sverige. Sorgfällig att ej öfverträda lagarnes föreskrift, täcktes Kongl. Maj:t, vid en föredragning af Justitiae-ärender, i Februarii månad sistlidne år, förordna, att ej mindre i afseende på de köp af fastigheter, Kongl. Maj:t

då redan gjort, än dem, Han framdeles kunde komma att göra. Dess Högsta Domstol och Statsråd skulle i ämnet höras, Högsta Domstolen för att utreda och uplysa, hvad författningarne derom stadga.

Detta var vördnad för lagarne. På sina högsta Lagfarnas ord var Konungen berättigad att tro. Han underkastade deras pröfning, ej blott hvad Han *ämnade göra*, utan hvad Han *redan gjort*, beredd att hörsama lagen i allt, och således å nyo föryttra', hvad han köpt, om lagen så fordrade. Hvem vill då inbilla oss, att det skulle misshaga Honom att än i denna stund se frågan afhandlad?

Afsigten åter, som fört Honom på den tankan, att äga jord i Sverige, är icke svår att inse. Att förvandla sin enskilda förmögenhet i svensk jord, är att fullkomna sitt införlifvande med Sverige, fästa sitt och sin dynastis öde med ännu ett band vid denna jord, hvars inbyggare valt Honom till sin Konung, vara, med ett ord, Sig lik i ädla tankar om sitt folk och Konungsligt begrepp om värdet af hvad Han äger.

Och tiden och sättet för utförande af en sådan afsigt äro ej mindre anmärkningsvärda. Alla dessa fastighetsköp hafva tjent att rädda olyckliga säljare och deras borgenärer från ett vanpris, som den allmänna förlägenheten skulle gjort oundvikligt, och i hvars ställe sådana köpesummor nu blifvit af Hans Maj:t betalte, som knappast någon enskild köpare i den bästa conjunctur skulle kunnat erlägga. Vi hafva nyligen sett, med hvad rabatt en af de största egendomarne blifvit åter offentligen utbjuden. I allt har röjt sig ädelmod och kungligt sinne.

Sådane äro de Konungens gerningar, hvarom fråga är. Ingen frestas deraf, att öfverträda lagens bud: "Konungens Majestät skall hållas i helgd och vördnad; "Hans gerningar vare emot allt åtal fredade." Men dessa *råd*, efter hvilka Konungen velat rätta Sig vid utförandet af så ädla afsigter, för att icke låta dem komma i strid med lagarne och förfelas, dessa råd förtjena att granskas med desto mera stränghet, ju mera vigtig deras verkan må kunna blifva för den allmänna ordningen och för den samvetsgranne Monarken sjelf, som påkallat dem. Så vidt de äro gifna af Statsrådet, kunna vi om dem icke hafva kunskap. Hvad vi äga att framlägga för allmänheten, är Högsta Domstolens underdåniga betänkande. Af dess protokoll i ämnet vilja vi meddela ett utdrag och derefter yttra våra tankar om saken.

Utdrag af Protocollet öfver Justitiæ-Ärender hållit i Kongl. Maj:ts Högsta Domstol, Måndagen d. 8 Martii 1819.

Närvarande:

Hans Excellence Justitiæ-Stats-Ministern &c. Herr Grefve Gyllenborg.

Justitiæ-Råden: Poppius.
Torén.
Grefve Hamilton.
Petersson.
Ekorn.
Grefve Strömfeldt.
Örbom.

S. D. Revisions-Secreteraren Bergensköld anmälte i underdånighet, att vid föredragning af Justitiæ-Ärender den 25 sistledne Februarii inför Hans Maj:t Konungen uti Stats-Rådet, hade Hans Maj:t i nåder förklarat, att som till Kongl. Maj:ts kunskap kommit, det tvifvelsmål upstått, huruvida Kongl. Maj:t, såsom enskild man, kunde äga och besittja jord i Sverige, ville Kongl. Maj:t, alltid sorgfällig att ej öfverträda Lagarnes föreskrift, i afseende på de köp af fastigheter, Kongl. Maj:t redan

gjort, eller framdeles kunde komma att göra, öfver detta ämne hafva hört dess Högsta Domstol och Stats-Råd; och hade Kongl. Maj:t derföre befallt, att sedan Högsta Domstolen utredt och uplyst, hvad Författningarne härom stadga, skulle Högsta Domstolens utlåtande i Stats-Rådet anmälas.

Högsta Domstolen, som ansåg det i nåder affordrade underdåniga utlåtande icke innebära pröfning af något tviste-ämne, eller Lag-förklaring, på sätt och i ordning, som 87 och 88 §. §. af 1809 års Regeringsform föreskrifver, utan endast utveckling och underdånig anmälan af Högsta Domstolens enskildte tankar, grundade på den kännedom, Högsta Domstolen sökt inhemta om det inbördes förhållande emellan Sveriges Konungar, å ena, och Riket å andra sidan, som upkommit genom Stadgar, hvilka Konung och folket för sig antagit, fann, vid fullgörande af Kongl. Maj:ts nådiga befallning, sig böra först i underdånighet framställa, hvad i äldre tider varit i ämnet förordnadt.

Konung Christiern I finnes, i den försäkran han gaf Riksens Ständer före sitt anträde till Regeringen, hafva utfäst sig, att, som orden lyda: "hvarken för sig, "sin älskeliga Husfru, eller genom någon "på sina vägnar, köpa eller förpanta något till sig eller Kronan, förthy dermed "förnedras Ridderskapet och frälset, och "förminskas Rikets tjenst, varandes deraf "tillförene upkommen stor ovilja och tvedrägt emellan Herrskapet, Ridderskapet och "Frälset; — och är af Konung Christierns Son Hans, i dess försäkran af år 1483, enahanda löfte bekräftadt.

Sedan Svenska Thronen derefter af Konung Gustaf I emottogs, är något förbehåll, i fråga om besittning af jord, så mycket mindre gjordt, som Konungen uti Sitt Testamente af år 1560 förordnat, att med arfvegodsen, dem hans barn, så på fäderne, som möderne, kunde bekomma, borde förhållas efter Lag. — Uti Konung Carl IX:s Testamente finnes likaledes förordnande gjordt om fördelningen af hans arfvegods; och hans son Konung Gustaf Adolph, som således ägde egen ärfd förmögenhet, samt Arfs- och Bördes-anspråk på ännu mera, har också i Adeliga Privilegierne af år 1617, gjort det undantag, i afseende på åtkomst till Frälsegods, af ordalydelsen inhämtas: "Wi lofve ock här-"med för Oss och Wåre efterkommande "och Sveriges Rikes Arf-Furstar, att Wi "icke vele kjöpa eller panta till Oss, myc-"ket mindre afhända någrom något fritt "och frälst gods, derigenom det lofliga Rid-"derskapet och Adels Ståndet uti någon slägt "kunde märkeligen försvagadt blifva, med "mindre än Wi efter Lagen vore then när-"maste Bördeman till att lösa eller årfvat." Sedan Konung Gustaf Adolph, af sitt så kallade arf och egit, eller Gustavianska arfvegodsen, bortgifvit omkring Trehundrade hemman till Upsala Academi, hans dotter Drottning Christina jemväl bortgifvit hvad Kronan tillhörigt var, samt Konung Carl X Gustaf börjat en ny gren af Konungahuset, förekommer ej något i handlingarne om någon Konungarnes enskildta tillhörighet, i fastighet, förr än Konung Carl XI, uppå gjord förfrågan, i nådig skrifvelse till Reductions-Commissionen den 19:de September 1695 förklarat, det reductionen äfven sträckte sig till Konung Gustaf I:s arf och egne gods, hvilka såsom gåfva eller förläning, men icke genom köp eller byte, frångått sine ägare, och hvilka gods förenades med kronogodsen.

Efter sålunda gjord öfversigt af förhållandet härmed ifrån äldre tider, återstår för Högsta Domstolen, att utreda, hvad i

förevarande ämne uti nu gällande förordningar finnes stadgadt; och dervid inhämtas väl, att uti Adeliga privilegierne af d. 16 October 1723 §. 24 Kongl. Maj:t lofvat för Sig och Sina efterkommande, att ej vilja, till Adels-Ståndets försvagande, köpa, tillpanta sig, mycket mindre afhända någon, något fritt och frälst gods; i 25 §., att sådane frälsegods, som för allehanda efterräkningar och gravationer eller embets-förseelser m. m. kunna blifva till Kronan indragne, skola antingen af slägt och bördemän, eller om de intet till äro, af andre frälsemän, för den summan Kronan antagit godset före, eller den mästbjudande, så framt Kronans fordran är större än godsets rätta värde, få infrias; så att hädanefter intet frälse, för hvad orsak det hälst under Kronan komma kan, må hos Kronan förblifva, utan gå tillbaka i frälsemanna hand; att uti 26 §. blifvit förordnadt, att derest någon af Ridderskapet och Adeln sitt jorda-gods förverkade under Kronan i sådana mål lag säger, skall det forbrutne och Kronan hemfallne godset efterlåtas någon af dem i slägten; och vidare i 27 §., att ej må ofrälse man köpa till sig någon frälse-jord eller gods, som äger och uti sig begriper Säteris- Ladugårds- Rå- och Rörs- eller Veckudags-rätt och frihet, emedan sådane ej få besittas af någon utom Ridderskapet och Adeln; att om någon ofrälseman åtkommit sådan egendom och derå erhållit fasta, skall han väl samma egendom få roligen besitta för sig och sina arfvingar, så länge den ärfves arfvinge efter arfvinge; men om den säljes, är ägaren förpligtad, att sälja eller afstå den till någon af Ridderskapet och Adeln; att Kongl. Maj:t försäkrat, att hädanefter ej benåda någon ofrälse man att köpa eller besitta sådan för Adeln allena privilegierad egendom, med mindre någon medelst goda och nyttiga tjenster gjort sig dertill värdig; varandes det domare förbudit, att hädanefter meddela någon ofrälseman upbud och fasta å hemman af ofvannämnde natur, efter sådant aldrig skall äga kraft och bestånd; dock är det, hvad angår Frälse- Strögods- och Utsokne-hemman, tillåtit Adelns vederlikar, så väl som Presterskapet och Borgare-Ståndet, som redan köpt eller hädanefter kunna få köpa ett eller annat frälsehemman, hvartill ingen bördeman i laga tid sig anmäler, att dem få behålla och besitta. — Men häremot förekommer, att efter det uti Förenings- och Säkerhets-Acten af den 21 Februarii och 3. April 1789 blifvit stadgadt, att alla fyra Stånden i Riket äga att besitta och förvärfva jord i deras gemensamma fädernesland, dock att Ridderskapet och Adeln, på sätt hittills stadgadt och öfligt varit, bibehållas vid deras gamla rättigheter, att äga och besitta säterier, samt rå- och rörs- och de i Skåne, Halland och Blekingen så kallade insokne-hemman; så har uti Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse af den 6 April 1810, angående de, vid då ännu påstående Riksdag, Ständerne emellan öfverenskomne jemkningar och eftergifter i deras Privilegier, blifvit förklaradt, att hvarje svensk man, till hvilken class af medborgare han räknas må, är berättigad, att förvärfva och besitta fast egendom och jord, inom Svea rike, å land och i stad, af hvad natur som helst, och åtnjuta densamma tillhörande förmåner, emot uppfyllande af dermed förknippade och redan faststäldte, eller framdeles atagande skyldigheter; i kraft hvaraf Ridderskapet och Adeln afsagt sig rättigheten, att, med andras uteslutande, besitta säterier.

Då nu gällande Regerings-form icke innehaller något förbud för Konungen, att förvärfva enskild ägande-rätt till fastighet

inom Riket; då den inskränkning i en sådan Kongl. Maj:ts rätt, som, efter hvad ofvan berördt är, i anseende till säteri- och frälse-egendom, fordom gjord i Konungens försäkran, blifvit förnyad i Adeliga privilegierne, men tydeligt endast ursprungligen haft för afsigt, att befästa Ridderskapet och Adeln vid uteslutande besittning af så beskattad jord, icke kunde anses annorlunda än såsom nu mera förfallen, sedan, vid 1810 års Riksdag, Ridderskapet och Adeln afsagt sig nästnämnde uteslutande rätt, och, genom Rikets Ständers af Konungen gillade beslut, är vordet förklaradt, att hvar och en Svensk man är berättigad, att förvärfva fast egendom och jord i Svea rike, af hvad natur den vara må; då fråga icke blifvit väckt derom, att ju ej Konung, som Riket äger den lyckan att anse såsom den förste svenske medborgare, vill, lika med andre svenske män, vara underkastad de villkor, anspråk och skyldigheter, hvilka äro i lag och författningar fästade vid köp och besittning af fast egendom; fann högste domstolen Sveriges Konung icke af gällande författningar vara hindrad, att i Sverige, jord och hus enskildt förvärfva, äga och besitta.

Anmäles i underdånighet.

In fidem Protocolli

H. FREDR. SEDERHOLM.

Rätteligen utdragit utur det, i Kongl. Maj:ts Justitie Revisions Expedition, förvarade Original-Protocoll, betygar

LARS CRONHOLM.

Secreterare.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

England. Såsom redan berättadt är, talte Lord Grosvenor d. 3 dennes mot billen; Vittnesmålen mot Drottningen ansåg han icke trovärdiga och besvor Lorderna att förkasta billen, Uteslutandet af Drottningens namn ur Kyrkobönerna tadlade han i hög grad. "Jag vet icke, om det ägt rum, i anledning af några Konungens ordres till Erkebiskopen af Canterbury; men det vet jag, att om jag sjelf varit Erkebiskop i Canterbury, så, häldre än att göra något som stridde mot lagar och menskliget, hade jag kastat handboken i ansigtet på Konungen; och hade jag varit Cantzler, så, i stället att bekräfta en dylik befallning, hade jag kastat sigillet för Konungens fötter." — Lord Harewood ansåg en del af vittnesmålen vederlagd och en annan hvilande på svaga grunder; men han måste med smärta bekänna, att några syntes honom bättre grundade. Af alla tillsammantagna hämtade han dock starka misstankar, ehuru medlen till vittnens anskaffande varit ovanliga. Han önskade vara lika väl öfvertygad om Drottningens oskuld, som han var, att antagandet af en sådan bill vore opolitiskt. Följden skulle blifva mycket missnöje hos folket; en gäsning funnes redan i sinnena. Detta vore dock icke skälet, hvarföre han voterade mot billen. — Lord Donoughmore trodde icke parlamentet bera offra sin värdighet åt smädelser och skrik. Han ansåg den delen af anklagelsen bevisad, som angick händelserna under tält, så väl på land som på fartyget, och Dr. öfvertygad om otuktigt omgänge med sin betjent. — Lord Grey talte länge, genomgick vittnesmålen, fann anklagelse-vittnena ofullständiga eller fornligen vederlagda, och ansåg rådligt att lyssna till folkets högt yttrade mening, äfven som att betrakta det läge, hvari Drottningen hade varit försatt. Ginge billen igenom medelst Ministrarnes röster och de flera Lorders, som ej följt undersökningen, i synnerhet under försvaret, så vore det icke svårt att beräkna verkan deraf på ej blott de lägre klasserna, utan äfven de aktningsvärdaste personer, till och med i Underhuset. "Hvad skulle folket tänka, om olikhet uppstode mellan båda Husen? om en af Lorderna antagen bill förkastades af underhuset? Hvad ock må hända, tillfredsställer jag mitt samvete och uppfyller min pligt, då jag lägger handen på mitt hjerta och voterar "oskyldig." — Lord Liverpool utbredde sig öfver vittnesmålen och påstod, att de blifvit bekräftadt af flere. D. 4 fortsatte Lord L. sitt långa tal. Det vore bevist, påstod han, först att Prinsessan af Wales visat en brottslig böjelse för Bergami, medan han ännu var löpare, och att utvägarne till dess tillfredsställande redan då funnos; för det andra funnes, på det som tilldragit sig före hennes ankomst till Augusta och under hennes vistande der, en sådan massa af bevis, att ägtenskapsbrottet vore

fullttygadt. Det talas, så slutade han, om skriftanför, och det är sant, att de oproriske sätta allt i verksamhet, för att nå sitt förstörelse-mål. Gifve Gud, att Drottningen afhållit sig från deltagande i deras försök! Men då man läser hennes svar på addresser, kan man då påstå, att de äro dicterade af en om sin oskuld öfvertygad person? Hade hon ej gjort bättre att allt jemnt föra samma språk, som i sitt svar på första addressen, då hon sade, att hon var trygg för sin oskuld, att hon var beredd att möta sina anklagare, men att hon icke ville sammanblanda sin sak med något partis, eller låta den tjena till stöd för någon faction? Hennes sednare svar synas dicterade af känslor, som förråda en brottslings öfvermod. — Lord Falmouth väckte först frågan om uteslutande af §:n om ägtenskaps-skillnaden; så länge den fans, kunde han icke votera för billens andra läsning. Drottningen, om äfven skyldig, hade icke begått något brott mot staten eller förlorat sina rättigheter som hustru. — Lord Harrowby, ehuru han bidragit till billens framläggande, förklarade dock, att, då den skulle discuteras i utskottet, han ville votera för paragrafens uteslutande. — Lord Ellenborough hade i hemliga utskottet gillat en högtidlig undersökning, men trodde nu otjenligt att gå längre. Han hade väntat uppgifternas klara bevisning, äfven som att allmänna tänkesättet skulle gilla rättegången; men nu måste han tillstå, att han hvarken kan förklara Drottningen skyldig eller oskyldig. Hans motvilja mot billens ytterligare understödjande grundade sig dock egentligen på det högljudda allmänna ogillandet." Imedlertid ansåg han Drottningen hafva upfört sig oskickligt och böra tadlas. Hvarje fördomsfri och bildad man skulle tillstå, att hon är en bland de sista qvinnor, han skulle framställa såsom modell för sin hustru eller efterdöme för sina döttrar. Lorden föreslog derföre en address, såsom redan nämndt är. Han ansåg en sådan näpst alldeles nödvändig, om Huset ville hålla qvinliga dygden i aktning. Äfven funnes ett medel att inskränka Dr. i utöfningen af dess prerogativer, det nemligen att inskränka stats-anslaget till henne. — Lord Ashburton förklarade sig högt mot billen. — Lord Erskine talte i två timmar mot billen. Ehuru allvarsamt sjuk, hade han dock ansett sig böra komma up, för att bestrida den. — Lord Dunstanville ville hällre begrafvas under thronens och altarets ruiner, än votera så, som han måste, för billen, om han icke vore öfvertygad om dess billighet och nödvändighet. — Lord Manners understödde billen, äfven som Hert. af Newcastle, hvilken ville votera ej blott för andra läsningen, utan ock för alla de straff, billen innehåller. — Marq Lansdowne begynte tala; men Huset ajournerade sig till måndagen d. 6.

Då fortsatte han och slutade sitt tal mot billen. Hertigarne af Northumberland och Atholl voterade för. Lord Grenville talade länge och förklarade sig hafva funnit anklagelserna fullkomligt bevista. — Lorderne Howard, Enniskillen, Calthorpe, Stafford, Clifford, Grantham, Blessington, Gosport, Somerset och Rosslyn röstade mot billen. Lord Calthorpe anmärkte, att Huset, såsom sedernas väktare, borde uttrycka ett högt ogillande af Drottningens upförande, som varit skamligt och förnedrande, enligt hvad trovärdiga vittnen intygat. L. Gosport ogillade äfven Drottningens lefnad. L. Grantham, ehuru han voterade mot billen, kunde dock icke lägga handen på sitt hjerta och förklara henne oskyldig. Sedan L. Rosslyn talat, utvistes åhörarne och votering företogs om billens andra läsning. 128 röster befunnos för och 95 emot; hvarpå billen lästes och huset beslöt, att den skulle discuteras följande dagen i allmänt (af hela huset bestående) utskott.

D. 7, så snart huset var samladt, framlade Lord Dacre följande protest. "Carolina R., till de andeliga och verldsliga Lorder, i parlament forsamlade. Drottningen har blifvit underrättad om Lordernas beslut i afseende på den dem förelagda bill. Infor parlamentet, sin familj och sitt land protesterar hon högtidligen emot detta beslut. De som framträdt såsom hennes anklagare, hafva vågat sitta som domare i målet mellan Drottningen och dem. Pairer, som öfvervarit alla vittnes förhören emot henne, men icke hennes försvar, hafva röstat mot henne. Andre hafva inträdt i öfverläggningen, då de kommo ur hemliga utskottet, med hufvudet fullt af den massa smädelse, hennes fiender icke vågat framlägga i dagon. Drottningen nyttjar icke sin rättighet att infinna sig inför Utskottet; ty detaljerne böra vara henne likgiltiga; och så vida denna exempellösa rättegång icke drager billen inför den andra lagstiftningsgrenen, vill hon icke på något sätt nämna den behandling, hon i 26 år utstått. Hon bedyrar imedlertid bestämdt och inför Gud, att hon är alldeles oskyldig till det brott, man lagt henne till last, och hon väntar med fast lugn slutliga resultatet af denna exempellösa undersökning." — Efter en stunds öfverläggning fattade huset följande resolution: "Oaktadt allt det otillbörliga, som det nu framlagda parperet i vissa delar innehåller, vill dock huset med tastadt afseende å förekomne an

ledningar, emottaga papperet, såsom en framställning af hvad H. M. Drottningen har att ytterligare anmäla inför huset, i rättegångens nu varande skick." Sedan formerade huset sig till hemligt Utskott.

Lord Liverpool uppläste inledningen till billen och upgaf de ändringar, som han deri ville hafva gjorda och som alla antogos. Derpå lästes sjelfva billen och en lång debatt upstod om den paragrafen, som handlar om ägtenskapsskillnaden, hvilken Erkebiskopen af York icke ville hafva bibehållen i billen, emedan han ansåg ägtenskap icke som en borgerlig öfverenskommelse, utan som en religions-förbindelse. Som lagstiftare förklarade han sig emot billen, men som domare ansåg han den anklagade skyldig. Han önskade, att Lorderne ej måtte komma hela sin lifstid att ångra, det billen blifvit framlagd för dem. — Biskopen af Chester hade, af öfvertygelse, att ägtenskapsbrottet vore bevist, voterat för andra läsningen; men annorlunda skulle han hafva voterat, om han trott, att ifrågavarande paragraf skulle stå qvar. — Erkebiskopen af Canterbury påstod, att Skriften icke förbjöd ägtenskapsskillnad för hor. Med honom instämde Biskoparne af Landaff och London; men Biskopen af Worcester ville hafva parafen utstruken. — Likaså Lord Lauderdale, hvilken trodde, att Konungen icke kan erhålla skilsmässa, utan att hans eget uppförande undersökes, och att han deruti är lika väl underkastad allmänna lagen som Drottningen. Lord Darnley ogillade paragrafen, men trodde för öfrigt, att om den stod der eller icke, borde billen lika fullt förkastas. — Lord Harrowby hade ifrån början trott, att den politique, som gjorde billen nödvändig, icke sträckt sig till ägtenskapsskillnad, hvilken i detta fall icke gillades hvarken af Guds eller mensklig lag. Han vore derföre tvungen att votera mot paragrafen. — Lord Fitzwilliam talade länge och trodde icke, att lagstiftande magten borde inblanda sig mellan tvenne makar, då ingendera begärde det. Lord Liverpool fann ingen svårighet att utesluta paragrafen, och trodde icke billen böra innebära skilsmässa, äfven om den anginge en ung Konung och en ung Drottning. Han kunde icke dölja den mening, några hyst, att Drottningen omöjligen kunde degraderas, utan att tillika degradera Konungen, som vore tvungen till sammanlefnad med en dylik gemål. "Vi veta, sade han, att en skilsmässa verkligen existerar emellan Konungen och Drottningen sedan 26 år, gillad af den aflidne Konungen och stadfästad af parlamentet." I stället för den föreslagna paragrafen trodde han att någon annan reglering borde vidtagas och den förra skillnaden till säng och säte bekräftas. Lord-Cantzleren gjorde en lång theologisk utläggning af ämnet, och förklarade sig icke bestämdt om frågan, hvaröfver han ville höra de skriftlärdas yttrande, men fann svårigheter vid regleranedet, i fall paragrafen uteslötes.

D. 8 upstod debatt öfver Lorderne Hollands och Darnleys begäran att få underteckna den protest, som flere Lorder afgifvit emot billen. Frågan uppsköts och Huset förvandlade sig åter till Utskott. Erkebiskopen af Tuam uttryckte sin stora ovilja att sitta öfver detta mål, hvartill det hade fordrats all den stränghet, hvarmed Huset slagt instället sen, att förmå honom. Paragrafen om skillnad ansåg han böra gå bort och i annat fall måste han nedlägga sin röst, ehuru öfvertygad han vore om Drottningens brottslighet. — Biskopen af Peterborough trodde skillnad vara nödvändig, men föreslog någon mildare utväg. Likaså trodde Lord Cantzleren, om, emot hans tanka, Paragrafen skulle bort. Han ville, att något förklarande steg skulle tagas, som lemnade ägtenskapets religiensa del orörd, men försatte contrahenterne i det fullkomliga skilnadstillstånd, som det öfriga af billen fordrade. — Marq. Lansdowne ansåg skillnad som en nödvändig följd af degrationen. Om den borttoges, skulle Drottningen, beröfvad sina prerogativer, förblifva under sin gemåls välde, men utan hans beskydd. Billen måste således antagas, sådan den var, så vida man icke deruti ville införa ännu en orimlighet, lik dem, som redan caracterisera rättegången. Lord King ville icke, att billens artiklar skulle vara lika orimliga, som billen är orättvis. Han trodde, att huset antagit inledningen utan bevis och endast på allmänna rykten. Dylika rykten kunde äfven han anföra; han hade t. ex. hört, att då Drottningen var i Blackheath för några år sedan, hade hon umgåtts fritt och förtroligt med Lord Liverpool och Exchequer Cantzlern. (gapskratt). Lord Grey ville hafva paragrafen qvar, i förhoppning, att den skulle förstöra billen. För dess bibehållande voterade äfven Lorderne Donoughmore, Somers, Limerick, Essex, Anson, Caernarvon, Buckingham, Ross och Manners. Lord Falmouth ville hafva Paragrafen qvar, och i annat fall skulle han ångra att hafva låtit billen gå så långt, utan att sätta sig deremot. Att Konungen icke kan göra illa, är ett axiom, fullkomligt riktigt i lagens mening; men sunda förnuftet upreser sig emot den tanken, att taga detta noga efter orden. Ingen vore Konungen mera tillgifven, men illa skulle han upfylla sin pligt både mot Konungen och sig sjelf, om han

icke medgåfve, det Konungen har skyldigheter att upfylla i synnerhet inom sin familie, lika väl som den ringaste af hans undersåtor. -- Lord Darnley hoppades, att den ringa phalang, som bestridt billen i dess helhet, måtte segra, ehuru billen blifvit understödd af latta truppar. Öfver ingen ting i sin lefnad hade han varit högmodigare, än deröfver, att han förenat sig med den lilla phalangen. Dock måste han vara emot sina vänner och med Erkebiskopen af Tuam rösta för paragrafens borttagande; men som han icke eller ville understödja Ministrarne, skulle han icke votera på andra sidan. — Sluteligen begärdes allmänt votering, och med 129 röster emot 62 beslöts att paragrafen skulle stå qvar.

Den 9 föreslogos flera förändringar, men förkastades, och huset beslöt att tredje läsningen skulle förekomma följande dagen. En ordväxling mellan Lorderne Lauderdale och Grey, i anledning af den sednares förut yttrade önskan, att paragrafen måtte stå qvar, för att förstöra hela billen. Detta förklarade den förre för ett oanständigt knep, och Lord Grey frågade tillbaka, om icke Ministrarne brukat dylika.

Den 10 afgjordes ändteligen den stora frågan. Votering föregick kl. 1 och 20 min., och 108 röster voro för, men 99 emot tredje läsningen. Oppositionen emottog detta resultat med högljudda bifallsrop. Sedan lugnet var någorlunda återstäldt, reste sig Lorderne Liverpool och Dacre, den sednare med ett papper, som man trodde vara en ny protest af Drottningen. Den förre yttrade: om pluraliteten nu varit lika stor som för andra läsningen, så hade jag skickat billen till Underhuset; men nu finner jag mig föranlåten föreslå att tredje läsningen upskjutes i sex månader. Detta antogs genast utan votering.

Folket i hufvudstaden yttrar den omåttligaste glädje öfver sin Drottnings seger och tågar under jubelskri genom de illuminerade gatorna (heter det af d. 10 om aftonen).

Den nya Lord Mayorens installation skedde med vanlig högtidlighet d. 9 (kallad Lord Mayorsdagen). Vid kalaset voro många Oppositions-män, framlingar (hvaribland Vassali, Grefvinnan Oldi m. fl.) och förnämt folk.

Österrike. Det synes afgjordt, att Neapels militäriska occupation blifvit besluten af Österr. hofvet, enligt öfverenskommelse med dess nordiska allierade. Utomordentlig verksamhet råder i Hof-Krigs-Rådet och General-Staben har afgått till Italien. Man vet icke, om General Bianchi, som är van att slå Neapolitanerna, får öfverbefälet. Nugent har anmält sig till tjänstgöring.

Öfverläggningarne i Troppau fortgå. Konungen af Preussen ankom dit d. 7 dennes.

Neapel. Lugnet är fullkomligt återstäldt i Palermo. Ifvern mot Gen. Florestano Pepe begynner svalna, sedan man märkt (heter det från Wien) att han blott afslutat conventionen, för att komma i besittning af staden och dess fästningsverk, väl vetande, att då han icke ägde fullmagt till en dylik conventions afslutande, skulle den förkastas i Neapel. Före detta hade Palermo varit en skådeplats för de grufligaste excesser. Nu är tonen deremot ganska Neapolitansk och de uproriske häktas. — En Engelsk escadre har inlupit i Neapels hamn; regeringen tog ombrage, men Eng. Ministern förklarade högst artigt, att skeppen skulle genast afsegla.

Spanien. Munkordnarnes uphäfvande är offentligt kungjordt, under stort tillopp af folk. De uphäfna klostrens antal stiger till 225 stycken. Courierer afgingo genast till alla provincer, för att hindra bortförande af klostrens egendom. Imedlertid hafva munkarne lyckats bortföra 40 millioner. Nuntien skall hafva tagit pass för att afresa. Hufvudstadens lugn tros hafva varit i fara, om Konungen icke bekräftat beslutet om klostren. Nuntien var i de sista tiderna oafbrutet vid hofvet och skall hafva framlemnat ett Påfvens egenhändiga bref till Konungen. — Cortes hafva beviljat Sjö-Ministern 40 mill. till byggande af 20 skepp. — D. 30 antogs förslaget om undervisningens organisation, enligt hvilken 1:o en skola skall finnas för 500 hushåll, 2:o Provincial-universiteter för hvarje province, sedan den nya indelningen är verkställd, 3:o nio Högskolor för de högre vetenskaperna.

Frankrike. Gironde-departementet har åter valt sina fem afgående deputerade, hvaribland äro Ravéz, Lainé och Marcellus; Cher-departementet likaså Boin och Devaux. Eure-departementet ändtligen äfven Dupont; Nordkust-departementet Ministern i Stuttgart, de la Moussaie, f. d. Kammarherren St. Aignan o. s. v. Ministeriella partiet har öfver allt öfverhanden.

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

N:o 96. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 30 November.

Sine ira, studio et metu.

LAGFARENHET.

(Forts. och slut från N:o 95.)

Man finner här de lagar åberopade, hvarefter frågan bordt pröfvas. Hvad man saknar, är en undersökning af de grunder, hvarpå lagstiftningen i ämnet bör vara byggd.

Användandet af en Konungs enskilda förmögenhet är ett svårt problem i statsläran. Detta problem får icke uplösas för tillfället. Hvad är väl i allmänhet stiftandet af en constitutionel Konungamakt annat, än inskränkande af den ena Konungens frihet att göra allt det goda, Han önskar, för att betaga den andre Konungen friheten att skada? Om vi alla med glädje kunde vara brukare af CARL JOHANS enskilda jord; så följer icke deraf, att vi skulle lika gerna hafva till husbönder alla dem, som efter Honom i kommande århundraden besitta svenska thronen. Vi vårda under Honom våra Grundlagar med icke mindre sorgfällighet derföre, att vi mer än tillräckligt veta, det Han aldrig skulle missbruka en godtycklig makt. Hvarföre skulle vi vara mindre sorgfälliga i ett annat ämne, om det kan hafva lika mycket inflytande på våra efterkommandes väl eller ve?

Det är svårt, säga vi, att veta, hvad som bör göras med en Konungs enskilda förmögenhet. All egendom ligger under lagarna, och är till endast genom dem. Huru skall då den hafva egendom, som för sin person ej lyder under någon lag? Vi hafva sett, att Thronarfvingen måst undandraga sig den ädlaste af alla medborgliga rättigheter och pligter, den att uppträda såsom domare öfver en anklagad; och säkert skall ingen upplysning misskänna nödvändigheten af detta steg. Ännu mera tydligt är det, att icke alla de medborgliga rättigheter och pligter, som oundvikligen åtfölja enskild äganderätt, kunna förenas med en regents belägenhet.

Med fast egendom visar sig detta tydligast. En förpaktare, en landbo, en torpare, en dräng, äga alla rättigheter mot sin husbonde och husbonden rättigheter mot dem, hvarom ingendera kan betagas att utföra sin talan inför laga domstol. En granne gör anspråk på någon del af ägorna, och honom kan ej förmenas att anställa en rågångstvist. En annan granne har inkräktat, och från honom måste jord återvinnas genom laga dom. Den tredje har samfälda ägor med något hemman af godset; skifte med honom måste anställas, han gör obilliga fordringar eller nyttjar olagliga undanflygter; och tvisten måste lagligen slitas. Hvad vore det för en äganderätt, som icke tillåte lagarnes anlitande i något af dessa och dylika fall?

År det nu i sin ordning, att en Konung upträder inför rätta emot sina undersåter? Tilläfventyrs är det omöjligt att för alla händelser förebygga nödvändigheten deraf. Men en förfärlig nödvändighet är det; och ett uselt värn för rättigheter mot despotiskt lynne hos en Regent skulle det vara, att mot honom nödgas anlita Domare, öfver hvilka han är Konung, så väl som öfver alla andra. Skall man dessutom kunna tvista med sin Konung; så måste man få i alla afseenden betrakta honom såsom vederpart. Han blir jäfvig att handlägga mål, som röra dem, med hvilka han tvistar. En sådan har en ansökningseller besvärsfråga, som Konungen i Statsrådet måste afgöra. Hvad skall den jäfvige Konungen göra dervid? Kan Han uppdraga sin beslutanderätt åt någon annan? Eller skall saken hvila så många år, som Konungens rättegång kan räcka? Om detta vore rättvist mot den, som tvistar med Monarken och förutsättes i de flesta fall hafva orätt; vore det väl derföre rättvist mot de hundrade andra, som kunde hafva del i dennes sak hos Konungen och blifva lika länge uppehållna?

Vi uprepa aldrig för ofta, att vi icke befara något dylikt under Carl Johans spira eller Hans ädle Sons. Men vi tala icke om Dem, utan om lagstiftningsgrunder. En gränslös försakelse må vara ett ofelbart medel att undvika tvister: Men det är icke för denna, som lagarne skrifves.

Antingen kan en Konung icke hafva enskild egendom, eller ock måste han äga att disponera deröfver lika fritt, som hvarje annan ägare öfver sin. Han antager icke en förpaktare eller gårdsdräng genom contrasignerad expedition från Statsrådet. Han handlar utan constitutionella rådgifvare och ansvarar personligen för sina handlingar inför lagen. Han är menniska och regerar öfver menniskor. Han kan misstaga sig, och hans gerningar kunna missförstås och väcka ovänskap. Ju mera man då försätter honom i nödvändighet att personligen ansvara, desto mera fråntager man honom hans personliga helgd och vördnad. Man beröfvar honom möjligheten att alltid vara omgifven af Majestätets glans, för hvars skull allena det likväl är, som alla hans gerningar blifvit från allt åtal fredade. Vill man bibehålla en skugga af detta fredande; så måste man inskränka det till ingen ting annat än en omöjlighet för andra att få lagligen godkändt och verkställdt, hvad man dock ej kan vägra någon att påstå vara dess rätt — det vill säga att man beröfvar Majestätet den verkliga förmån (att icke tadlas), som är oumbärlig för dess ändamål, och bibehåller blott den olägenhet (lagens overksamhet), som för denna fördels skull måste tålas.

Vi säga icke, att en Konung kan eller bör hallas fjättrad inom sin rådkammare, hindras från all enskild handling. Vi säga blott, att alla civila påröpler af hans enskilda handlingar äro en olägenhet, som i möjligaste måtto bör förekommas; och vi tro det icke af honom kunna raknas för en försakelse, att han saknar tillfälle att invickla sig i hushållsbekymmer, hvaraf hela glädjen består uti förmer, hatliga anledningar till dessa enskilda ohvila förhallanden, hvilka för hans sällhet och för hans värdighet lika sorgfälligt böra undvikas. All enskild rätt, som Konungen äger öfver personer i sin tjenst, bör vara sådan, som den Han utöfvar öfver sitt hof. Men med en så oinskränkt makt, i fall den emot grundlagen finge äga rum, öfver det folk, som behöfves på Konungens egendomar, vore Han sjelf ingalunda belåten. Hans hushållning skulle, af latt begripliga orsaker, förstöras derigenom;

Hittills hafva vi likväl blott talt om hvad som hörer under allmänna domaremakten, och der en lagskipning *emot Konungen* åtminstone är tänkbar. Men det finnes andra ämnen, der Konungen i Sverige *sjelf* dömer och der hvarje jordägare lyder under hans domsrätt; hvaraf följer, att då Konungen sjelf är jordägare, lyder han sjelf personligen under Konungen i Statsrådet. Sådana ämnen äro frågor om väghållning, skjutsning, allmänna byggnader, med ett ord alla så kallade ekonomimål. Här är första instancen Konungens Befallningshafvande, det vill säga en förtroende-man, hvars bibehållande vid embetet beror af Konungens oinskränkta välbehag; och när frågorna komma till högsta instancen, kan man ej mer tänka sig en verklig domare deröfver, då Konungen sjelf är part. En skjutsreglering eller vägdelning i ett härad, der Hans Majestät är jordägare, kan aldrig afgöras, om den genom besvär drages under Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.

I sjelfva lagstiftningen låta olägenheterna känna sig. Hvarje jordägare är skattdragande; och all jord bör vara representerad. Konungen borde för sin frälsejord sitta på Riddarhuset, och för skattejord borde Han kunna deltaga i Riksdagsmans-val. Intetdera är möjligt. Men Han får icke dessmindre ett intresse i hvarje fråga, som angår bevillning, och i den stora fråga, hvars afgörande ej kan i längden uteblifva, om förändring i jordens natur och en jemnad beskattning på all jord i riket. Låt dessa ämnen icke blifva till allas nöje afgjorda; hvilket olyckligt fält skulle ej då öpnas för de missnöjda att föreställa sig, huru Konungen personligen verkat till en utgång, som tillfälligtvis vore till Hans fördel!

Om allt, hvad vi sålunda anmärkt, är vigtigt och besinningsvärdt; så blifva följderna ännu mera kännbara genom den progressiva utvidgning, som landtegendomar i rika ägares händer alltid naturligen vinna. Med samma rätt, som Konungen redan köpt, kan Han fortfara att köpa; och Han kan med visshet disponera åtminstone afkastningen af sina fastigheter till förvärfvande af flera hvarje år. En Dynasti af goda hushållare skulle på detta sätt, inom en rätt måttlig tidrymd, kunna vara ägare af en stor del af rikets säljbara jord; och då vore väl i längden föga att tänka på medborglig frihet. För att skaka henne, behöfves på långt när icke en så stor sammanhopning af jord i hvar och en ägares hand, änskönt egendomsrätten icke förenas med statens hela regeringsmakt.

Den tanken, att Konungen skulle vara att anse för *den förste svenske medborgare* är utan tvifvel vacker, då den yttras af en Konung, såsom ett prof af den blygsamhet, hvarmed han betraktar sin upphöjelse. Men om han så betraktas af sitt folk och om man bjuder till att införa honom sådan i lagstiftningen; då går hans höga bestämmelse förlorad. Majestätet finnes i sjelfva verket endast uti constitutionella monarkier. En blott Konungamakt är af vida mindre betydelse. Men som denna tror sig hafva en oemotståndlig vilja, i stället för en verkligen helgad värdighet; så har den stundom trott sig kunna nedstiga till en medborglig rang, och i följd deraf också velat låta monarken handla såsom monark, då han blott handlat såsom enskild person, och tvertom. Man har då naturligtvis icke gjort sig begrepp om en monark, såsom högste representant af lagen och folket.

Detta torde vara nog, för att sätta våra läsare i tillfälle att eftersinna, huruvida det underdåniga betänkandet af Konungens Högsta Domstol står tillsammans med grunder-

ne för en lagstiftning i ämnet. Men då, såsom redan är anmärkt, vi uti betänkandet saknat all undersökning härom; månne vi väl kunna instämma i det omdömet, att åtminstone lagens bokstaf icke ligger i vägen för hvad Högsta Domstolen tillstyrkt, "att "således Sveriges Konung icke *af gällande "författningar* är hindrad att i Sverige jord "och hus enskildt förvärfva, äga och be- "sitta?"

Om de lagstiftningsgrunder, vi anfört, icke i fordna tider kommit i öfvervägande, vore föga underligt, då en statsform efter rättsbegrepp ännu icke hunnit upföras. När de af Högsta Domstolen åberopade Adeliga Privilegierna skrefvos, var skillnaden imellan hemmans natur vida skarpare, än den i senare tider blifvit. Skattejordens innehafvare ansågos icke för fullständiga ägare (de förpligtas ännu i 1734 års lag, att vid salu utom börd hembjuda hemmanen till Kronan). En sådan äganderätt trodde man icke Konungen kunna eftersträfva; och det var möjligt för styrelsen, som då icke låg i Konungens hand, att hindra Honom från inköp af detta slags jord, genom dess inlösande till Kronan. Det enda slag af fastighet, Han kunde få lust att äga, var frälse. Faran häraf insåg man, ehuru man, efter tidens sätt, icke talte derom, såsom om en fara för fäderneslandet, utan blott tänkte på det stånd, som ensamt var berättigadt att äga detta slags jord! Man förbjöd Konungen att förvärfva den; och verkan var, att Konungarne under denna styrelseform icke blefvo jordägare.

Vi betrakta således icke, lika med Högsta Domstolen, adeliga Privilegiernas stadgande blott såsom en *inskränkning* i Konungens rätt att förvärfva jord, utan såsom ett rent förbud mot *all* sådan rätt. Har väl detta förbud, såsom Högsta Domstolen antager, *förfallit* genom någon nyare lag?

Säkerhets-akten, som åberopas, säger, att alla fyra stånden i Riket äga att besitta och förvärfva jord i deras gemensamma fäderneslând (med undantag likväl af den åt adeln förbehållna). Härigenom voro adeliga Privilegierna uphäfna i afseende på frälse strögods och utsockne hemman, hvilka således, i stället att förut endast kunna ägas af Adeln, dess vederlikar eller Prester och Borgare, blefvo åtkomliga för *alla fyra Stånden i Riket.* Den Konung, som proponerade Säkerhets-akten, misstog sig likväl utan tvifvel, då Han förklarade sig för svensk Adelsman. Konungen kan icke höra till något af de fyra stånden, och således var Konungen efter Säkerhetsakten visserligen ej mer än förut berättigad att äga jord i riket.

Lagen af den 6 April 1810 förklarar hvarje svensk man, till hvilken klass af *medborgare* han räknas må, berättigad att förvärfva och besitta fast egendom och jord inom Svea rike å land och i stad, af hvad natur som helst. Vi hafva redan sagt, att vi ej anse Konungen för medborgare. Den som icke står under lagen, kan icke vara det. I bokstafven af 1810 års lag ligger då för ingen del något uphäfvande af förbudet för Konungen att förvärfva jord. För att likväl icke fästa oss vid blotta termen *medborgare*, behöfva vi endast erinra, att då adeliga privilegierna icke stadnat vid ett allmänt förbud mot den privilegierade jordens skiljande från Adelsståndet, utan särskildt stadgat förbudet för Konungen; var det icke heller nog att uphäfva det allmänna förbudet, i fall man velat uti detta uphäfvande inbegripa Konungen, utan hade man då bordt skrifva för Honom en särskild tillåtelse.

Om nu en sådan tillåtelse strider mot

all lagens anda så uppenbart, som vi sökt visa; då hade man visserligen bordt vara sorgfällig att åtminstone icke öfverskrida bokstafven.

En anmärkning torde till slut få göras, som kan hända rättfärdigar vårt företag att underkasta ämnet allmänna granskningen, äfven om vi från början till slutet misstagit oss. Mången har kunnat, likasom vi, grubbla öfver saken, hvilken är allmänt bekant, men utan att, såsom vi, vara underrättad om de råd, Konungen låtit gifva Sig. Det är då nyttigt, att man får veta, det Konungen icke träffas af hvilka omdömen, man helst må fälla, öfver hvad som skett.

UTLÄNDSKA NYHETER.

England. Resultatet af sessionen i Öfverhuset d. 10 har man redan sett; debatterna, mera detaljerade, voro följande:

Sedan Lord-Cantzleren gjort proposition om tredje läsningen, talade Lord Morley och satte sig emot den samma. Han ansåg ingen händelse vara bevisad, och dessutom billen, om icke revolutionär, dock åtminstone antimonarkisk. Han ville visst icke taga Drottningen i försvar eller påstå, att ägtenskapsbrott icke blifvit begånget; men då det icke var fulltygadt, ansåg han sig tvungen att votera mot billen. — Lord Somers trodde alldeles motsatsen och "kunde icke hafva det nöjet att votera mot billen." Han begrep icke, huru någon kunde finna Dr. oskyldig. — Lord Fortescue ansåg billen högst otillbörlig i närvarande tidpunkt, och att man i allmänhet borde afhålla sig att angripa en så hög persons enskilda lefnad. "I alla tider hafva personer af denna rang haft svagheter och begått fel; men man har alltid ansett tjenligt och politiskt att med en tjock slöja betäcka dem. Alla länders historia visar prof härpå. Hvarföre följer man dem icke vid detta tillfälle? Jag hoppas, att detta hus, där Konungens ärftliga Råd sitta, skall förena sig med de andra klasserna i samhället, att göra, hvad hedren och thronens värdighet kräfva. Första steget är att undanrödja en bill, som kan befläcka båda, och det kanske med de olyckligaste följder." — Hert. af Bedford såg sig tvungen att bestämdt rösta mot en bill, som syftade att förnedra huset, äfven som Kronan, och att begå en orättvisa mot folket. Som domare (hvilket han dock icke nu ansåg sig vara) hade han skolat, utan tvekan och med handen på hjertat, förklara Dr. oskyldig; som lagstiftare tvekade han, i anseende till billens onödighet och orättvisa, ännu mindre att säga nej. — Lord-Cantzleren sade, att hvar och en, som icke vore innerligt öfvertygad om brottet, icke borde votera för billen. Han sjelf, då han betraktade vittnesmålen, jemte Dr.s ombuds nekande att framdraga vissa vittnen, som voro till hands, var öfvertygad, att det otuktiga umgänget ägt rum. Hade han det icke varit, så hade ingen consideration i verlden förmått honom att, såsom han nu gjorde, votera för tredje läsningen. — Biskoparne af Chester och Gloucester förklarade sig mot billen, då §:n om skilsmässa fanns qvar. Den förre nedlade sin röst, den sednare voterade mot. — Hert. af Grafton sade, utan tvekan, "oskyldig." — Marq. af Huntley var öfvertygad om Drottningens brott och voterade för. — Marq. Donegal, samt Lorderne Alvanley och Darnley voterade mot. — Lord Ellenborough fann märkvärdigt, att de mest bindande utsagor mot Drottningen voro hennes egna vittnens. — Derpå ropades "proposition! proposition!" och voteringen gick så, som redan är berättadt. Det papper, Lord Dacre ville framlägga från Drottningen, lärer hafva innehållit hufvudsakligen, att "Hennes Maj:t, underrättad, att billens tredje läsning gått igenom med en pluralitet af jemnt så många röster, som de personer äro, hvilka uppgifvit sig vara hennes contraparter, begär företräde genast, innan billen går igenom."

Sedan Lord Liverpool derpå gjort den oväntade motionen om sex månaders upskof, och den blifvit med fröjderop emottagen; tog Lord Grey ordet och yttrade: Nu kan man svårligen säga, att billen mer är anhängig hos huset; men hos folket är den anhängig och skall länge lefva i dess minne. (Hör!) Han förebrådde Ministrarna med mycken bitterhet, att de handlat efter partiska och småaktiga förklaringar; att de satt hela landet i gäsning, alla enskilda och allmänna ärender i ovisshet och stagnation; att de gifvit allmänna lugnets fiender de beqvämaste anledningar att störa det; att de förrådt sin Konung, insulterat sin Drottning, (Ett långt: "hör!" från alla sidor) och förargat nationens seder genom kungörande af de nedriga och äckliga angifvelser, hvarmed huset så länge haft att

göra. Han angrep Mailändska commissionen, som, tillsatt icke för att utforska sanningen, utan för att skaffa vittnen om brott, funnit allt för stor benägenhet har att tro alla smädeliga sagor om Drottningen. Slutet vore nu, att billen vore återtagen, med skäl men utan justification. Han underrättade Ministrarna, att Storbritanniska folket icke skall låta sig nöja med blott nedläggande af billen, utan fordra en sträng undersökning om dess bevekelsegrunder och ursprung (Stort bifall). — Lord Erskine yttrade sin glädje öfver "rättvisans och oskuldens seger mot orättvisan och ilskan." Han hade tillbragt en stor del af sin lefnad vid domstolar och ofta varit vittne till lagens triumf, men aldrig till en herrligare än i dag. — Hert. af Montrose deremot förklarade, att öfvertygelsen om den anklagades brottslighet aldrig kunde utrotas hos honom, och att han för sin del aldrig skulle anse henne för sin Drottning. — Derefter antogos båda Lord Liverpools motioner: att tredje läsningen måtte upskjutas, och att huset måtte ajourneras sig till d. 23 (den dagen då Underhuset äfven sammanträder). Det tros allmänt, att, så snart kamrarne då äro samlade, parlamentet kommer att prorogeras, hvarefter är troligt, att det åter sammanträder i slutet af Januari eller första dagarna af Februari. Många tro, att, ehuru billen är upskjuten, någon Lord som voterat för tredje läsningen, ändock kommer att proponera en address till Konungen, eller något beslut, som, under annan form, å dagalägger pluralitetens tanka om egentliga föremålet för undersökningarna.

Man har imedlertid uträknat, hvaraf pluraliteten vid båda voteringarna bestått. Äfven de 28 rösterna vid frågan om andra läsningen falla alldeles bort, i fall man afräknar alla, som, enligt sakens natur, icke bordt votera, nemligen 2 Prinsar af blodet, beklädda med höga förtroende-värdigheter; 9 Cabinetts-Ministrar, angifvare i målet, (då de voterade, upstod ett så högljudt mummel af ovilja, att Lord-Cantzleren anmärkte, det han skulle tro åskådarne närvarande, om han icke sjelf sett dem gå ut), 13 förtroende-embetsmän; Erkebiskopen i Canterbury, som förut dömt i målet, i det han uteslutit Drottningens namn ur kyrkobönerna, samt 3 Lorder, som alldeles icke öfvervarit förhöret. Hade de 25 Pairer, som icke höra till den ärftliga adeln (nemligen Biskoparne, som annars aldrig sitta öfver rättegångar), samt Ministrarne icke röstat, så hade Drottningen haft en pluralitet af 4 röster. Ännu märkvärdigare blir således den lilla pluraliteten vid fråga om tredje läsningen, i synnerhet då man besinnar, att Cabinetts-Ministrarnes antal verkligen är större än 9, och att (såsom The Times anmärker) 12 rösters pluralitet fordras för att fälla en anklagad, då Öfverhuset handlar som domstol.

Under voteringen stodo Drottningens ombud på thron-uphöjningen och räknade; och så snart de märkte, att pluraliteten icke blef större än 9 upsatte de i hast den redan anförda protesten, hvilken Drottningen underskref, såsom vanligt med Carolina Regina, hvarvid hon sade smileende: "Der, än en gång Regina, dem till trots!" Några minuter derefter störtade ombuden åter in i rummet, med underrättelsen om billens återtagande. Dr. fick icke fram ett ord, utan blott stirrade rakt framför sig. Brougham anmärkte, huru tjenligt det vore, om hon genast stege i sin vagn; suiten förde henne ned för trappan; hon förblef allt jemnt orörlig, likasom medvetslös, och sedan hon suttit en stund i vagnen, lättades hon genom en ström af tårar och återfick målet samt sin vanliga munterhet och styrka. Hon reste till Brandenburg-house, och folket, af Wood och Alderman Wilson underrättadt om utgången i Öfverhuset, följde vagnen med det gränslösaste jubelskri, så länge, som vagnens snabba fart gjorde det möjligt att följa. Sedermera har Drottningen emottagit besök af många förnäma (Prins Leopold, Hertigarne af Norfolk och Bedford m. fl.) samt en mängd addresser. Lord Mayoren hade utsatt en sammankomst af borgerskapets äldste, för att votera en "lyckönsknings address till Drottningen till hennes seger öfver den smutsiga och fräcka komplott, som haft till ändamål ej blott hennes förderf, utan ock ingrepp i landets lagar och Engelsmännens rättigheter," äfven som en "underdånig petition till Konung och parlament om Catholikernas emancipation." Sir G. Noel, Sir R. Wilson och B. Beaumont inbjuda alla äldste i de församlingar i och omkring London, der addresser blifvit beslutna till Drottningen, att sammanträda, för att besluta en förklaring af Engelska folkets tänkesätt öfver hennes process. Denna sammankomst har under Noels presidium ägt rum d. 16 på Frimurare-källaren. Besluten, som fattades, hade egentligen för ändamål att "upmana alla församlingar och corporationer i hufvudstaden, samt hela nationen, att samlas, för att öfverlägga om de steg som ytterligare äro att taga, för att försäkra Drottningens rättigheter och återvinna nationens tillit.

Det är omöjligt att ge en idée om den ovanliga glädje, som yttrades. Så snart frijelse inifrån sessions salen först förkunnat den stora nyheten, begynte man, inom huset och på gatorna

att lyckönska hvarannan, likasom hade underrättelse kommit om seger öfver en fiende, hvilken stått för portarna. Folket var såsom vansinnigt; det har låtit illuminera (d. v. s. befallt illumination med hotelse om fönstrens förlust i vidrigt fall) genast samma afton och alla följande aftnar. Mängden af husägare har imedlertid frivilligt gjort det, och bland andra har Lord Mayoren annoncerat och verkställt illumination i Mansion-house (sitt embetshus). Till kl. 2, 3 om mårgnarne har folket, i oräknelig mängd, strömat gatorne upp och ned, oupphörligt skjutit med bössor och pistoler, ja till och med kanoner (hvilkas slutliga eröfrande kostade polisen en lång batalj och flere man), kastat raketer, svedt de vandrande med facklor, bundit lunter vid svansarna på katter och släppt dem in i hus (hvaraf ett brann up), rifvit ned façaderna på ministeriella tidnings-contor &c. &c. Krogarne voro i synnerhet starkt uplysta; der dracks och sköts oupphörligt. Att många olyckor skulle hända, var gifvet. På nästan alla gator höllos blodiga slagtningar mellan folket och vakten. På ett ställe brändes en grön påse, på ett annat Majocchis bild.

Från landsorterna berättas om illuminationer och andra fröjdebetygelser, äfven i sådana platsar, som förr varit högst royalistiskt sinnade, t. ex. Portsmouth, Bath, Bristol, Oxford, Windsor o. s. v. Klockorna ringa, fanor uthängas, postvagnar sirade med lager, menniskorna med hvita band, på spektaklen sjunges hvar afton flera gånger: God save the Queen.

Oenighet skall herska bland Ministrarna. Cannings vänner förebrå de andra deras upförande; desse förebrå honom, att han lemnat dem i sticket.

Drottningen ämnade d. 19 taga nattvarden i Hammersmiths kyrka och i söndags i St. Paul aflägga offentlig tacksägelse till Gud, för befrielsen från den nedriga complott, som velat beröfva henne ära och lif. Lord Mayoren har blifvit officielt härom underrättad. — Det berättas, att Drottningen ämnar anklaga en af det Kungliga huset för smädelse. Äfven så skall anklagelse mot Cucchi, Sacchi, Majocchi m. fl. äga rum.

Drottningen har af Regeringen fordrat ett anständigt residence. Lord Liverpool har svarat, att han för Konungen framlagt denna begäran, men ännu icke fått svar.

Turkarne i Constantinopel interessera sig mycket för Drottningens process. Vittnesförhören öfversättas ur Europeiska tidningar, till Divans underrättelse.

Spanien. Den gamla statsskulden (inberäknad både den, som betalar och icke betalar ränta) utgör 14,220,572,391 Realer. — Diplomatiska correspondencen med Neapel är ganska liflig och tyckes hafva vigtigare föremål än familj-angelägenheter. — D. 9 skulle Konungen återkomma från Escurial till hufvudstaden, för att hemförlofva Cortes. De hafva redan d. 1 valt det beständiga utskott, som skall sitta till Cortes's nästa sammankomst. Det består af Munos Torrero, Zayas (American), Giraldo, Bodega (Am.), Sancho, Couto (Am.), och Moscoso.

Konungen dröjde att sanctionera beslutet om munk-ordnarne, till dess han märkte, att deras uphäfvande var nationens önskan, och sedermera synes han vara fullkomligt nöjd därmed. — Ministrarne skola nu vara missnöjda med klubbarnas uphäfvande och finna, nödvändigheten att upmuntra, i stället att förstöra dem, om det nya systemet skall upprätthållas. Man tror således, att beslutet skulle komma att uphäfvas, innan Cortes åtskildes.

Man tror i America, att Cortes öfvergifvit den idéen att skicka truppar dit, för att kufva colonierne, men i stället befallt Gouverneurerna i Havana och Vera-Cruz att månadtligen förstäcka sina anhängare i Venezuela 100,000 piaster.

Neapel. Krigsropen (heter det i ett bref från Neapel af d. 27 Oct.) tilltaga dagligen. Det är omöjligt att gifva ett noga begrepp om allmänna ärendernas tillstånd här i staden; det säkra är, att om Österrikarne komma, skola de möta ett starkt motstånd. Hela landet är under vapen och i provincerna herskar en enthusiasm, hvarmed ingen ting kan jemnföras. — Engelska escadren under Amiral Moore förblifver i Neapels hamn, tills dess congressen i Troppau fattat sitt beslut. Engelska Ministern har imedlertid för Konungen presenterat Amiral Moore m. fl. — En Fransk escadre är bestämd att kryssa mellan Livorno och Palermo.

Parlamentet fortsätter ifrigt sina öfverläggningar. Imedlertid har det af Öfverste Pepe och andra fått förebråelse för tidens förspillande med småsaker, under det fästningarne stå oprovianterade.

Huru capitulationens förkastande blifvit emottaget i Palermo, vet man ännu icke. Dagligen transporteras derifrån till Neapel fångsladt slödder, vapen o. s. v.

D. 18 dennes skulle Österrikiska arméen vara samlad omkring Po; Artilleri-trainen borde d. 16 vara på bestämd ort.

America. En Engelsk skeppare, som lemnat

Pernambuco d. 22 Sept., berättar, att en af Brasiliens södra provincer var i upror, och att truppar, till dess stillande, blifvit afsände från Pernambuco. — Napoleon mådde väl på Helena d. 25 Sept.

Buenos Ayres folk har i grund slagit Alvear och Cabrera.

Förenta Staternas köpmän hafva, vid sammankomster, förklarat, att den af Congresson antagna införsel-tarifen (om införsel-förbud är således icke fråga, endast om hög tull) är orättvis till sin grund, partisk i sin tillämpning och stridande mot Förenta Staternas fria institutioner; att dess föregifna ändamål, att upmuntra de inländska manufacturerna, i sjelfva verket är att bevilja monopolium åt en klass i samhället, på de andras bekostnad; att den skall förorsaka oreda och hinder i andra grenar af national-industrien; och att, ibland de förderfliga följderna af detta steg, äfven är, att den skall föranleda till täta lagbrott, upmuntra smyghandeln och falska eder, och att financerna skola lida deraf. Förlägenheterna i Staternas financer upkommer, säga de, af statsbristen under första hälften af 1820, i jemnförelse med samma tid 1819, så att ett lån eller en amortissements-fond anses nödiga.

Tyskland. Police-betjenter från Wien hafva blifvit hämtade till Troppau, för att vaka öfver främlingar. Furst Metternichs Cantzli består nästan alldeles af samma personer, som vid Congressen i Aken. Grefve Mercy och Hr. von Gentz äro vid protocollet, nu som då.

Från Bayreuth berättas, att man i Schweitz upttäckt complotter att revolutionera landet. Carbonari skola hafva öpnat brefväxling på Chur, Zürich och Basel och drifva sitt spel under masquen af frimurare.

Ryktet, att flera Södra Tyska Furstar skola hålla en congress i Würtzburg, har icke afstadnat. — Underrättelsen om Österrikiska arméens concentering vid Po har fällt de Österrikiska statspapperen, hvilka säkert komma att falla ännu mer, om kriget utbryter.

Stockholm. Till den Comité, som Kongl. Maj:t under d. 30 sistl. Junii i nåder beslutit sammankalla, och som under Kongl. Maj:ts egen styrelse kommer att öfverlägga i afseende på myntets vanvärde, hafva nu ledamöterne blifvit förordnade, nemligen H. E. Stats Rådet m. m. Hr. Grefve Rosenblad; H. E. Hof-Cantzleren m. m. Hr. Grefve af Wetterstedt; Stats-Rådet m. m. Hr. Grefve Mörner; Presidenten m. m. Hr. Friherre Wirsén; f. d. Stats-Rådet m. m. Hr. Friherre Lagerbjelke; Öfverste-Kammarjunkaren m. m. Hr. Grefve De Geer; Stats-Secreteraren för Handels och Finance-ärenderna Hr. Cantzli-Rådet m. m. Hegardt; Hr. Commerce-Rådet m. m. Lenngren; Hr. Öfverste-Lieutenanten m. m. Påhlman, och Hr. Directeuren m. m. Schwan. Comitéens föremål blifver att öfverlägga om de orsaker, som, oaktadt Kongl. Maj:ts och Rikets Ständers bemödande, bragt nationens representativa mynt i vanvärde, äfven som om medel att med tiden, utan våldsam skakning och på ett bestämdt sätt, återbringa dessa representativer till sitt nominala värde, tagande till grund för detta arbete landets tillgångar i allmänhet, skatterna och deras verkliga värde efter närvarande kurs, statens utgifter, embetsmännens löner deruti inbegripne, äfven efter närvarande kurs. Comitéen sammanträdde d. 28 dennes och hade, enligt Kongl. Maj:ts nådiga förordnande, att indela sig i sectioner för detaljerna af arbetet, hvilka skulle omfatta: 1:o Undersökning om jordbrukets, bergsbrukets, handelns och näringarnes tillstånd, dels i en allmän öfversigt, dels och egentligast i frågan om närvarande penninge-ställnings inflytande på deras skick, det behof de hafva af biträden, möjligheten att sådana åstadkomma och den ömsesidiga verkan deraf, som skulle kunna vinnas till deras trefnad å ena sidan, och till stadga i representativa myntets värde å den andra; 2:o Undersökning om Statsverkets tillstånd och behof och, i sammanhang dermed, om hvad som angår beskattningen, dess ordelning och utgörande, upbörd och förvaltning m. m.; 3:o Undersökning om det representativa myntet och kredit-väsendet i allmänhet, hvarvid upmärksamhet fästes: a) på Bankens functioner, sådane de nu gälla, och huru vidt de upfylla inrättningens syfte, eller, i vidrigt fall, hvilka åtgärder kunna vidtagas att gifva mer förtroende och ett stadgadt värde åt de representativer, som hon utställt; b) på allmänna lån-inrättningarne och på hypotheks- samt executions-verken, som så väsendtligen inflyta på penninge-circulationen och förtroendet medborgare emellan.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 97. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 4 December.

Sine ira, studio et metu.

STATSHUSHÅLLNING.

En bland Sveriges stora rikedomar är dess skogar. Huruvida denna rikedom blifvit rätt begagnad eller icke, är en stor fråga. Svenska folket och dess ombud hafva redan stadgat sina tankar härom, i enlighet med sin Konungs förslag. Det torde då förekomma oväntadt, att i Sverige finnas de, som hysa en alldeles motsatt tanka; och stride mellan dessas mening och den lagstiftande magtens pakallar naturligen allmän upmärksamhet åt ämnet. Hvar oppositionen finnes, bör vara mindre svårt att gissa, än det skulle vara att föreställa sig tillvarelsen af en makt i staten, som tror sig bestämd till motvigt mot regeringens alltför raska steg, äfven då, när dessa hafva för sig folkets allmänna och constitutionelt yttrade vilja.

De betydligaste sträckorna af landets skog tillhöra, som man säger, Kronan. Om man ville göra sig reda för detta ord, skulle man svårligen deri finna någon tanke, åtminstone nu mera. Det fans en tid, då det mesta af landet låg öde och hvem som ville inkräktade, så mycket han kunde. Men landet begynte tätare befolkas; man uptäckte, att jorden ägde värde, då den ene ville taga, hvad en annan äfven önskade taga eller redan tagit. Hvad som återstod oinkräktadt, när staten hunnit så långt i sin utbildning, att den fått lagar för råskilnader och jordägande rätt, borde sättas under någons vård, för att skydda det från intrång af dem, som voro ägare af jorden deromkring. *Kronan* blef denna vårdare; huruvida hon derigenom blef ägare, är en fråga mellan de rättslärda, i hvilken vi ej vilja fördjupa oss.

Vare härmed huru det vill. Genom det så kallade Helgeandsholms beslutet förklarades imedlertid Kronan för ägare till de stora obebodda skogarna. Orsaken var den, att den till hofvets underhåll anslagna egendom icke förslog till sitt ändamål, sedan hofvet begynt blifva lysande och kostsamt. Något medel måste då sökas; om directa skatter hade man intet begrepp; kanske ock föga mer om de stora ödemarkernas värde i en framtid — och man skänkte bort, hvad man icke trodde sig behöfva eller kunna nyttja (så vida nemligen skänken gjordes och icke hela documentet är en saga).

Men en tid är kommen, då directa skatter existera, då folket, så till sägande en för alla och alla för en, ansvara för regeringens behof, då således Kronan aldrig kan behöfva äga något. Detta hafva också andra folk smanigom begynt finna: England, Frankrike, Dannemark, Spanien hafva märkt, huru icke blott onödig, utan

ock för all hushållning hinderlig all kronoegendom är, och de hafva afskaffat den, på vissa ställen fullkomligt, på vissa till betydligaste delen.

Äfven Svenska folket och dess ombud hafva velat det; men det finnas vissa menniskor, som tro, snart sagdt, att solen skulle gå up i väster, ja att verlden skulle förgås, om det icke funnes ekonomiska författningar, kameral-vetenskap, skogsförordningar, jägeri-stadgar o. s. v. att läsa, citera, förklara, utlåta sig öfver, göra, ändra och slutligen samla och utgifva.

Den stora frågan om kronoskogarnas försäljning har länge varit å bane. Riksens Ständer hafva vid flera Riksdagar yttrat sin önskan derom. Äfven vid den sist förlidna förevar frågan. Nu hafva fem Riks-Collegier deröfver afgifvit underdånigt utlåtande, och man väntar slutliga afgörandet.

Den 13 Junii 1818 afgåfvo Ständerne deras underdåniga skrifvelse, deri de, med åberopande af sin föregående skrifvelse af d. 26 April 1810, anmält sig hafva stadgat följande grunder, dem de ansett tjenligast att följa vid försäljningen af Kronoskogarne:

1:o Att alla Kronans disponibla skogar och allmänningar, med undantag af de för flottornas eller andra Kronans behof nödiga samt sådane, hvartill antingen menigheter eller enskilde kunde äga någon laglig rätt, måtte uppå öppen auction till den mestbjudande, under skattemanna-rätt, försäljas;

2:o Att årliga räntan skulle bestämmas till minst 6 sk. b:co för hvarje tunneland skog eller jord, och att ingen annan skattläggning, till räntans bestämmande, ej eller frihets-år måtte äga rum.

3:o Att skatteköpeskillingen borde utgöra sex gånger den ränta, hvarå högsta anbud vid auctionen gjordes för hvart tunneland skog eller jord; och att både ränta och köpeskilling skulle beräknas i spannemål, efter ett medeltal af Länets markegångspris, under de vid köpet näst förflutna 10 åren; hvarjemte nöjaktig säkerhet borde ställas för årliga räntans utgörande och för skatteköpeskillingens riktiga erläggande;

4:o Att köpeskillingen finge utbetalas på 6 år, eller kortare tid, allt efter omständigheterna, som dock borde ankomma på Kongl. Maj:ts nådiga pröfning för hvarje särskildt fall, der något undantag kunde äga rum;

5:o Att auctionerne borde ske på samma dag i Kammar-Collegium, Lands-Cantzliet i orten och på det närmast till skogen belägne tingställe, efter kungörelse;

6:o Att Landshöfdingen skulle äga föreslå samt Kammar-Collegium pröfva och fastställa, i huru många tunneland hvarje utrop vid auctionen borde ske;

7:o Att Kronans öfriga allmänningar och parker borde helt och hållet fredlysas och, så fort ske kunde, afmätas, der sådant redan icke skett;

8:o Att de skogar och allmänningar, som ej ännu, enligt 1805 års skogsordning, blifvit afvittrade, borde skyndsamt frånskiljas enskildas ägor och förses med rå- och rörgångar;

9:o Att mulbetes-rättighet och så kallade Fäbodeställen, som å skogarna och allmänningarna af ålder varit jordägare eller boställs-innehafvare, med eller utan yrkad börd, tillerkände, borde dem ersättas med så många tunneland skog och mark i vederlag, som efter mätismanna-ordom pröfvades deremot svarande, och att de borde för dessa förmåner skattläggas till årlig afgift, så framt de ej redan förut vore inberäknade i skattläggningen;

10:o Att innehafvare af hemman, torp och lägenheter på allmänningarna, mot

stubbe- och röjselrätt, måtte dervid bibehållas, emot skattläggning;

11:o Att de inflytande köpeskillingarne insättas i Riksgälds-Contoret och intill nästa Riksdag hållas Kongl. Maj:t till handa, att användas till flottornas behof. Derjemte hade Ständerne anhållit

12:o det alla derefter inträffande ledigheter ibland Skogs- och jägeri-betjeningen måtte tills vidare lemnas obesatte, och de öfrige, så fort skogarne försåldes, sättas på indragningsstat, undantagande de, som kunde pröfvas nödige för vården öfver de parker och allmänningar, hvilka behöfde bibehållas, för Kronans och flottornas behof, eller anläggas, genom inköp af hemman (?), tjenlige till skogsplantering. — Då Ständerne öfverlemnade sitt beslut, öfverlemnade de tillika åt Kongl. Maj:t att bestämma de ytterligare grunder och föreskrifter, dem Kongl. Maj:t kunde finna nödiga, både i anseende till locala förhållanden, i synnerhet i de norra landskaperna, der försäljningarne möjligen skulle kunna motverka nybyggen och odlingar, och i anseende till Kronans framtida säkerhet för räntans utgörande &c.

Detta Rikets Ständers förslag, instämmande i principen med ett af Kongl. Maj:t Sjelf upgjordt och, ehuru icke i form af ordentlig nådig Proposition, till Riksstånden aflemnadt förslag, remitterades till Förvaltningen af Sjö-ärenderna samt Kongl. Krigs-, Kammar-, Bergs- och Commerce-Collegierna, som skulle infordra Landshöfdingarnes underdåniga yttranden och afgifva gemensamt underdånigt utlåtande i ämnet. Alla Landshöfdingar hade besvarat remissen, utom Landshöfdingen i Norrbottens län, hvars yttrande, oaktadt gifna påminnelser, uteblifvit. Landshöfdingarne hade inhemtat läns-invånarnes förklaringar och dem äfven insändt, hvarefter Collegierne afgifvit deras utlåtande, dateradt d. 30 sistl. Junii.

Det vore interessant, men säkert alltför vidlyftigt, att uptaga, hvad Landshöfdingarne och länens invånare anfört. En upgift borde dock icke saknas, nemligen den på arealvidden af alla Kronoparker och Allmänningar i Riket; men då, såsom redan nämndt är, alla upgifter från ett Län fela och från andra icke äro så fullständiga i den delen, som man kunde önska; måste man för närvarande afstå från bemödandet att få denna interessanta fråga besvarad.

Länens invånare hafva i stor mängd anmält anspråk på kronoskogar eller delar deraf. Men då Ständerne uttryckligen från försäljningen undantagit sådane skogar, hvartill menigheter eller enskilde kunde hafva någon laglig rätt; synes å dessa anspråk ingalunda något afseende hafva bordt fästas, eller de blifvit uptagna i utlåtandet, hvars stora vidlyftighet derigenom blott blifvit ökad. Fråga var om grundsatsen, som skulle stadgas, huruvida försäljning af den kronoskog, hvartill ingen hade någon rätt, borde ske eller icke. Var detta afgjordt, då först kom i betraktande den fråga, hvilka skogar voro af sådan natur eller icke.

Landshöfdingen i *Upsala* län har ansett den föreslagna försäljningen af Kronans skogar, i mindre lotter och emot högsta ränta, som kunde erhållas, hvarken vara verkställbar eller med ändamålet enlig, utan hållit före, att allmännings-marken borde uplåtas i sådana större districter, att en åbo derå kunde vara besutten. Hvad Härads-allmänningarna vidkommer, och i synnerhet vissa större, föreslår han, att de måtte försäljas hela och hallna, såsom erbjudande vidsträckta odlings-lägenheter, och köpeskillingen tilltalla Häraderna; vissa de mest olandiga och skogrika tracter på andra all-

männingar vill han hafva bibehållna, äfven som några af kronoparkerna.

I *Stockholms* län finnes blott en enda mindre, så kallad krono-allmänning, hvars inlösande till skatte redan är förut begärdt, och om Härads-allmänningarne har Landshöfdingen icke yttrat sig. Skogsbetjeningen vill han hafva bibehållen.

Landshöfdinge-embetet i *Skaraborgs* län har, i dess omständliga och väl utarbetade utlåtande, yttrat sig äga många och grundade anledningar att tillstyrka den af Riksens Ständer föreslagna åtgärd — med undantag af de för Kronans eget behof nödiga skogar, — i anledning af hushållningen med kronoskogarna, missbruken dervid och de flera orsaker, som vållat deras förödande. Landshöfdinge-embetet säger, att Kronan af dessa, till större delen inuti landet belägna och med föga tillgång på för Kronans behof tjenligt virke försedda, skogar nästan aldrig ägt eller kan påräkna någon fördel för staten, åtminstone icke utan motsvarande kostnad och upoffring. Om sättet till upläteIsen och om ersättningen till dem, som derigenom förlora mulbete och skogsfång, yttrar sig Landshöfdinge-embetet, att då Kronans rätt till allmänningarna knappast varit annan än rätten att vårda, och landets invånare haft icke blott nyttjande rätten, utan ock att försälja skog från allmänningarne; så anser Landshöfdinge-embetet tvetydigt, huruvida dessa skogar skulle kunna uplåtas åt någon annan än allmännings-interessenterna. Denna tvekan ägde väl icke rum, i afseende på parkerna; men vid försäljningen af dem, likasom af allmänningarna, fruktade Landshöfdinge-embetet, att speculanter komme att upjaga köpeskillingarne samt sedermera priset på skogs-effecter, eller hastigt förstöra skogarna. Fördelning af skogarna mellan interessenterna och skattläggning föreslas således, likasom föreskrifvande af någon tid, inom hvilken den, som har lagliga anspråk på skogar, nu ansedda för Kronans, måtte göra dess talan gällande. Landshöfdinge-embetet har derefter föreslagit hvarjehanda reglementariska åtgärder, samt att vissa skogar måtte afsättas för Kronans behof.

Landshöfdingen i *Kronobergs* län inlåter sig icke i raisonnementer öfver den allmänna grunden, utan yttrar sig blott om hvarje serskild skogs natur och sättet för dess försäljning; följande stricte Ständernas beslut och anseende redan afgjordt, att saken skall ske, och att utlåtandet är infordradt, blott i afseende på sättet för verkställigheten. Detta är också den rigtiga åsigten af saken (se 77 §. Reg. form.). Det enda, Landshöfdingen föreslår, är att auctionerne hållas på stället, så att köparen må se sin vara. Slutligen önskar han, att, då besvär och rättegångar öfver hvad som tillgöres troligen upstå, de åtgärder, som skola vidtagas, ske snart.

Landshöfdingen i *Jönköpings* län inlåter sig icke i några detaljer, utom den, att blott en kronopark, den på Wisingsö, finnes i länet. För öfrigt påstår han, att endast på kronoskogarna ännu finnes byggnadsvirke och bränsle, men att skogen på angränsande hemman helt och hållet är förvandlad till slättland, äfven som att, i skogsorterna, skattehemmanen, efter den år 1789 medgifna fria dispositionsrätten, blifvit skoglöse. Landshöfdingen afstyrker derföre alldeles den föreslagna försäljningen, "såsom för det allmänna äfventyrlig och skadlig." Jägeribetjeningen, som kostar staten 500 R:d b:co årligen, anser han hafva gjort det allmänna större nytta än kostnaden.

Landshöfdingen i *Westmanlands* län har upgifwit de allmänningar, som finnas, jemte de anspråk, som derpå göras af Sockne- och Haradsboar (kronoparker äro ej upgif-

na). Han anser försäljningen icke vara lämplig till länet eller nyttig, emedan samtlige allmänningarne där äro Härads-allmänningar och några redan delade; emedan alla de skoglösa och aflägse hemmanens ägare icke mägta inköpa nödig del af skogarna, så att de komme att lida, men vinsten tillfalla de angränsande hemmanen ensamma; och emedan de flesta boställen äro skoglösa.

Efter en fullständig upgift på allmänningarna i *OsterGöthlands* län, yttrar Landshöfdingen där, att kronoskogarne, genom åverkan, blifvit förstörde, i anseende till för obetydliga utsyningar, och att missbruken skola ökas genom den inskränkning i utsyningarna, som göres nödvändig genom den minskade tillgången. All skogsbetjeningens tillsyn är otillräcklig att förekomma förödelsen; och en ökad betjening skulle kosta staten för mycket. Landshöfdingen tillstyrker således, att alla de inom länet befintliga allmänningar "måtte, derest det kan förenas med helgden af menigheters och enskildas rättigheter, under skattemannarätt till den mestbjudande försäljas; hvarigenom, om än köpeskillingen icke blefve särdeles betydlig, en indragning likväl i framtiden kunde vinnas af Skogsbetjeningens boställen och löner; och om en del hemmansägare derigenom blefve i saknad af en, *ändock otillräcklig*, utsyning, omtankan likväl skulle rigtas på andra utvägar, till ersättning af en sådan förlust, medelst trädplantering å egen jord." Landshöfdingen föreslår, att försäljningarne måtte ske i små lotter.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

England. Invånarne i York och flere orter i riket hafva hållit sammankomster, för att besluta petitioner till Konungen, att han måtte afskeda sina Ministrar. Desses alla synder, allt sedan 1815, uppräknas nu i oppositions-bladen; hvilka vänta Cannings återkomst och att han skall hjelpa Liverpool ur förlägenheten, i afseende på Drottningens begäran att erhålla ett residence. På denna har han dock nu svarat hennes Kammarherre, Keppel Craven, att Konungen omöjligen kunde anvisa henne något af de Kungliga palatsen; men, att, till dess parlamentet sammanträdt och sörjt för hennes utkomst, det anslag, hon hittills njutit, skulle fortfara. Detta ville Lorden dock icke hafva så förklaradt, som om de redan gjorda anbud, för att skaffa Dr. ett hus i London, härigenom vore återtagna.

The Times tar Canning i försvar, för det att han rådt Dr. att lemna England. "Han hade gjordt det utan ond afsigt och utan någon förmodan, att hennes fiender skulle benyttja hennes frånvaro på det sätt, de gjort. Men nu kunde hon ingenstädes vara säker, utom i England; på hvarje annan ort hade hon att vänta döden, eller hvad ännu värre är, och Canning skulle, efter allt hvad han förklarat till hennes fördel, icke tillstyrka hennes afärd."

Det påstås, att Ministrarne rådfrågat underhusets talemän, om det ginge an att prorogera parlamentet under ett ajournement. Då han afrådt det, skulle det vara fråga om att d. 23, så snart Husen samlats och innan några öfverläggningar begynts, i största hast kungöra prorogationen.

Hert. af Clarence har underskrifvit alla fyra protesterna emot Öfverhusets beslut. En tidning gör sig lustig häröfver och påminner om en man, som öfvergaf Catholska läran och underskref fyra protestantiska trosbekännelser, ehuru de sins emellan kunde vara olikare än med den Catholska; ty han mente, att hufvudsaken blott var att protestera.

Det berättas, att Majocchi fått samvetsförebråelser och ändtligen bekänt sin mened; åtminstone är säkert, att något ovanligt tilldragit sig. Grefve Lauderdale och Attorney General hade d. 21 Nov. en lång conference, och Denman skall hafva varit hos Majocchi i Cottonyard. Har han bekänt sitt brott, så har han ock uppgifvit den, som köpt honom, hvilken icke skall vara af ringa stånd. Vi hade aldrig trott, säger the Statesman, att en embetsman här i landet hade kunnat glömma sig ända till den grad.

Neapel. Från Sicilien äro underrättelserna ganska tillfredsställande. Folket i Palermo (för hvilket man länge dolde capitulationens förkastande) tyckes vara matt på uppror, hafva öfvergifvit alla tankar

på oafhängighet och lugnat sig. Girgenti och Trapani hade gifvit sig och höllo på att välja deputerade till Neapolitanska parlamentet. Likaså i Palermo; och de deputerade både derifrån och från det öfriga af ön väntades oförtöfvadt till Neapel, dit man också transporterade en mängd kanoner och krut från Palermo. Furst S. Cataldo skall hafva flytt till Malta.

Engelska escadern ligger qvar i Neapels hamn och förstärkes. I Venedig ligger en Österrikisk flottille.

Inrikes Ministern Zurlo, som är hatad af Carbonari, har funnit bifall hos Parlamentet, som således icke lärer vara så fullkomligt beroende af Carbonari, som man påstått. Parlamentet arbetar hufvudsakligen med financerna. De inre tullarnas upphäfvande är föreslaget. Krigs-Ministern hade föreslagit, att de afskedade soldaternas upmanande att taga tjenst borde inställas, sedan arméen vore fulltalig; men utskottet har yttrat sig, att man icke borde lägga hinder för dessa käcka medborgares ifver.

Åter säges det, att Påfven i största skyndsamhet låter iståndsätta fästningsverken i Ancona.

Spanien. Konungens ännu fortfarande långa vistande i Escurial (heter det af d. 7 Nov.) förorsakar hvarjehanda oroande rykten. Kloster-uphäfningens fiender (hvilka imedlertid tyckas hafva både tröst och stöd, då fyra munkordnar, bland dem capucinerna, bibehållas) skola hafva väckt oroligheter bland landtfolket i Galicien och Andalusien. Natten efter d. 4 gingo starka patruller i Madrid och Cortes höllo hemliga sessioner. Quiroga och Grefve Maule försäkrade Cortes, att missdådare svärma i hela Galicien och Andalusien. I Avila och Talavera var oroligt. Ministèren sände en courier till Konungen, med anhållan, att han med sin närvaro måtte lugna hufvudstaden; och han väntades d. 8. Moniteuren af d. 17 nämner, såsom rykte, att allvarsama oroligheter varit i Madrid.

Straxt efter kungörande af beslutet om klostrens uphäfvande stego statspapperen ganska snabbt. De föllo sedan, i anledning af Gr. Torrenos förslag, att alla skulder måtte ställas på en fot och med samma ränta. Detta förslag återtogs sedan och skuldernas ränte-belopp är bestämdt efter olika grunder. — Erkebiskopen i Valencia, som häftigt protesterat emot beslutet om klostren, har blifvit öfverlemnad åt regeringen, att suspenderas och tilltales. Däremot har Priorn i Escurial lyckönskat Konungen till klostrens uphäfvande. — En soldat af Riegos corps dog i Malaga, och Capucinerne vägrade att begrafva honom; men folket slog in klosterportarna och tvang dem härtill.

Portugal. Lugn herskar i provincerna, och regeringen sysselsätter sig endast med financerna och Cortes's sammankallande. — De Grander och Engelska officerare, som ej velat aflägga eden, äro landtforvista. — Två unga Portugiser hafva rest till Madrid, att lära sig snabbskrifning, och en byggmästare att taga ritning af Cortes's sessionssal.

Tyskland. En courier skall hafva afgått till Neapel, med cabinetternas definitiva beslut. I Troppau'ska preliminär-conferencerna är, enligt alla underrättelser från Wien, afgjordt, att riket Neapel skall i två år militäriskt besättas af Österrikiska truppar. Manifestet derom påstods redan vara under pressen. För öfrigt berättas om Congressen, att den skulle slutas inom loppet af sistl. månad, att sakerna oförmodadt tagit en vändning, som påskyndade goromålen; att den största endrägt rådt mellan de församlade monarkerna och ministrarne o. s. v. — Fruktan för kriget gör, att all handel afstadnar och kapitalisterne öfver allt draga sina penningar ur rörelsen. Brandraket-corpsen hade afgått från Wien, för att stöta till den mot Neapel gående arméo, som troddes i denna månad gå öfver Po.

Journal de Francfort vederlägger ryktena om en confederation af de Italienska Furstarne under Österrikiska Kejsarns ledning, om stora förändringar med Tyska förbundet, om en handels- och sjöfarts-tractat mellan de nordiska magterna under Rysslands beskydd o. s. v.

Dannemark. Polisen i Köpenhamn hade kommit på spåren några personer, som ämnade utsprida grundsatser, åsyftande det allmänna lugnets störande, och förnummit, att ett litet sällskap, hvars egentliga ändamål icke var vederbörligen upgifvet, hyrt rum vid Brolæggaregatan. Då sällskapet d. 16 Nov. om aftonen skulle hålla sin första sammankomst, blefvo flera personer anhållna, och bland dem en viss Philosophiæ Doctor Dampe, i hvars gömmor funnos papper af så lagstridig beskaffenhet, att han arresterades och nogare undersökning anställdes, hvaraf befans, att han icke haft något anhang.

Frankrike. Arrondissements-valen vore slutade d. 15 Nov. och hade utfallit så, att hälften af de valda var Ministeriel, men hälften delad mellan Ultras och liberala.

Stockholm. Kongl. Allm. Mag. Directionen har från sin Ombudsman fått följande bref:

"Den förmodan, jag hyst, att kunna med snaraste inberätta ankomsten till denna plats af något bland de för Kongl. Maj:ts och Kronans räkning hit befraktade fartyg med hafre-laster, samt att i följd deraf blifva i stånd att med någon sannolikhet yttra mig öfver utgången af den mig anförtrodda realisationen af förenämnde laster, har så mycket mer föranledt mig att upskjuta aflemnandet af någon officiel rapport, som innan fartygens ankomst ingenting hvarken kan tillgöras eller i någon mätto prepareras. Då det neml. är ett i handeln alldeles nytt phenomen, att Spannemål från Sverige exporteras, så har denna expedition gjort bland härvarande köpmän, och särdeles på Korn-beursen, det största upseende och man är ytterst nyfiken att få se sjelfva varan. Här köper man ingen ting och inlåter sig i inga engagementer, utan att, så till sägande, hafva i sin hand det, hvarom fråga är. Vid den ofantliga mängd af affairer, som här afgöras, vid den deraf härflytande nödvändighet att dela handeln i lika många grenar, som den har föremål, upkommer en vana å ena sidan att se allting i stort, och å den andra att vara upmärksam på hvarja den minsta händelse eller omständighet, som skulle kunna inflyta på den handelsgren, hvari man gjort eller ämnar göra speculation. På detta sätt händer t. ex. alla dagar, att fonderna stiga eller falla flera gånger inom några timar, allt efter de underrättelser, man får från Öfverhuset, under pågående session; att Drottningens försvar tar faveur, eller ej, att ett vittnesmål blifvit vederlagdt eller bestyrkt o. s. v. Äfvenså har denna, visserligen för Londons spannemålshandel obetydliga, import af omkring 10,000 quarters hafra, alldeles förvirrat beräkningarne hos de i denna handel interesserade personer; ja, en bekant berättade mig för några dagar sedan, att en af de största Spanmåls-handlare, hvilken till en början ej velat tro, att denna hafra vore svensk, utan tysk, som gjort transito öfver Sverige, slutligen, då han blifvit bättre underrättad, yttrat sig: "Desse 10,000 Quarters komma att, för sakens nyhet skull, skämma bort hela spanmålshandeln för oss; kanske sätta de ej ner priserna, men så länge de ej äro hitkomne, gör ovissheten, hur man skall anse detta phenomen, mer skada, än om 100,000 quarters kommit hit från Holland eller Ryssland."

"Vid ett slikt förevetande är det ledsamt, att hvarken fartyg eller ens poster ankomma. Jag har ifrån Högl. Kongl. Direct. ingen skrifvelse sedan jag lemnade Stockholm och vet således icke, huru mina åtgärder på Svensk botten blifvit ansedde. Äfvenså är jag högst orolig öfver de fartyg, som möjligen varit på sjön de nyss förflutna dagarne. Det har varit en gruflig storm, och på Lloyds inlöpa stundeligen berättelser om förolyckade fartyg; likväl har jag ännu ej funnit deribland något af mina. Ännu tröstar jag mig dermed, att 3 veckor af import-frihetstiden återstå, och innan afresan från Gotheborg anmodade jag, för möjliga händelsers skull, Landsh. Emb. att instruera de sist afgående Skeppare der hän, att så vida de, för motvind eller andra orsaker, skulle i sjön finna det omöjligt att innan den 15 Nov. uppnå Sheerness, då anlöpa den första hamn på Storbrittanniens kust och anmäla lasten till förtullning, för att bevara försäljnings-rätten. Om denna sak afgår härifrån, om det skulle längre fram finnas nödigt, Circulaire till alla Svenska Vice Consuler på östra kusten af England och Skottland."

"Högloft. Kongl. Directionen har förelagt mig att söka underrättelser, huruvida någon export af hvete eller korn skulle kunna till detta land göras, och får jag, till åtlydnad häraf, anmäla, att ingen liknelse dertill är, att detta skörde-år något sådant stigande i prisen kan äga rum, att import utrikes ifrån, enligt cornbillen, blifver tillåten. Med korn skulle möjligen något stå att uträtta i Portugal, särdeles i Oporto, der detta sädesslag nyttjas af åsnedrifvare till foder, och jag har derföre togat anstalt, att få en proforma calcule öfver en sådan expedition, hvarefter jag skall hafva äran derom rapportera. — Med råg kunde till äfventyrs, helst de är då införseln är tillåten, göras försök på Newcastle, der man nyttjar denna säd, blandad med hvete, till bröd för arbetarne i Stenkolsgrufvorne. Som Kongl. Directionen torde stundom behöfva mycket Stenkol för brännerierne i Stockholm, helst sedan Skånska stenkols-verket lär blifva nedlagdt, så kunde man, i sådan händelse, organisera en fördelaktig byteshandel på Newcastle, med ett sådant hus, som äger nog fonds att alltid hålla löpande räkning och avancera stenkols-lasternes belopp à conto, utan afseende derå, om råglasterne kunde genast säljas, eller finge tills vidare läggas på nederlag. Man kunde då också räkna på lindrigare fragter dit, när skepparne vore säkra om återfrågt, hvilken fördel här i London sällan eller aldrig är för dem att vinna. Jag har äfven öfver en sådan supponerad transaction beställt Calculer och upgifter, dem jag framdeles vill hafva äran meddela. London den 24 October 1820.

J. C. Askeldt."

Nyare rapporter (af d. 10 och 14 i sistförl. månad) hafva ankommit. Alla de för Kronans räk-

ning befragtade tio fartyg hafva hunnit fram och försäljningen har varit förmånlig, oaktadt det ofantliga tilloppet af hafra från Östersjön. Detta bör hufvudakligen tillskrifvas Svenska hafrans företräde framför nästan all den öfriga utländska, som blifvit införd till London i höst. Priset har varierat mellan 18 och 19 shilling Sterling per Quarter (en Qu. utgör omkr. 1¼ Tunna). Ett medelpris af 18 sh. skulle, sedan alla kostnader på stället (fragten naturligtvis ej inbegripen) afgått, efter 12 R:d 8 sk. kurs, gifva en netto behållning af 5½ R:d b:co per Tunna. Nästan hela det svenska förrådet (omkr. 18,400 T:r) var såldt.

Så snart köpen äro ståndande (heter det i rapporten af d. 10) kunde tänkas på remiss af silfver, ehuru varan ej betalas förr än två månader efter köpet, hvilket i London är Coutume och anses lika med contant försäljning på andra ställen, som aldrig äger rum i London vid spanmålshandel. Commissionären (dertill har Hr. A. antagit det betydliga huset Reid Irving et C:o) förskjuter beloppet, emot 5 proc. årlig ränta och utan att för omsättningen i silfver något mer beräknas än mäklare-courtaget.

Under d. 20 i sistförlidne October månad har Kongl. Maj:t aflåtit följande nådiga bref till Dess Befallningshafvande i Linköping:

Wår ynnest och nådiga benägenhet &c. Uti underd. memorial af d. 10 Aug. innevarande år hafven I underdånigst tillkännagifvit, huruledes Commendanten vid Wadstena Arbets- och Corrections-hus till Eder inberättat, att, enligt hvad genom den af Conducteuren Enander hållna besigtning utrönts, nu varande antal arrestanter uptogo alla under vintren användbara rum, och att, innan den nödig befunna reparationen föregått, flere ej skola kunna emottagas; hvarföre I ansett Eder föranlåten att, uti circulaire till Wårt Öfverståthållare-Embete och samtliga Befallningshafvande, begära, att all försändning af fångar till nämnde arbetshus måtte inställas, tills för deras inrymmande tillfälle åter yppades; och hafven I, under afvaktan å Wårt nådiga förordnande om i fråga varande reparation, i underdånighet anhållit om nådigt gillande af den imedlertid vidtagna åtgärden.

Härå länder Eder till nådigt svar, att ehuru I, efter inhämtad kännedom om den för arbets-inrättningen nödiga reparation och vid eftersinnande af de förändringar, i anseende till bristande utrymme, den samma oundvikligen medförde, bordt inskränka Eder åtgärd dertill att göra underdånig anmälan om det bristande utrymmet, och icke, på sätt nu skett, i skrifvelse till Wåre samtlige Befallningshafvande, föreskrifva inställande af all vidare afsändning till Wadstena, samt sålunda på eget bevåg inhibera verkställigheten af en utaf Oss utfärdad allmän Författning; hafve Wi likväl, i anseende till det nit och den berömliga verksamhet, hvarmed I under förvaltningen af Edert embete Eder utmärkt, velat låta bero dervid, att I härigenom varder erinrad om Edert i ofvannämnde måtto gjorda misstag.

I sammanhang härmed, och i anledning af flera hos Oss i underdånighet gjorda förfrågningar, huru numera, och intill dess utrymmet vid Wadstena arbets-inrättning kunde blifva mera utvidgadt, borde förhållas med sådana sysslolöse personer, som, till följe af Wår nådiga förordning den 31 Aug. sistl. år, äro till allmänt arbete förfallne, hafve Wi, efter inhemtad uplysning, att vid förbättring af Kungsholms fästningsbyggnad i Carlscrona tillfälle finnes att begagna och med arbete sysselsätta de personer, som för närvarande ej kunna å arbets-inrättningen i Wadstena emottagas, i Nåder funnit godt förordna, att, intill dess annorlunda af Oss varder föreskrifvet, Wåre samtlige Befallningshafvande äga att till Commendanten i Carlscrona afsända sådane personer, som eljest, enligt nyss åberopade Förordning, bordt till Wadstena försändas; Hvilket Wårt nådiga beslut Eder till underdånigt iakttagande härigenom meddelas; Och Wi befalle &c."

Under samma dag har nådigt circulaire afgått till Kongl. Maj:ts samtlige Befallningshafvande, med befallning om verkställighet af hvad sålunda blifvit i nåder förordnadt.

Red. får härmedelst anmäla denna tidnings fortsättande nästa år och har, i anseende till olägenheterna af halfårs-prenumeration, funnit sig böra taga prenumeration på helt år, hvilken på vanliga ställen och sätt emottages med 6 R:d banco.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 98. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 7 December.

Sine ira, studio et metu.

STATSHUSHÅLLNING.

(Forts. fr. N:o 97).

Landshöfdingen i *Södermanlands* Län tror, att härads allmänningarne hvarken borde genom auction i större eller mindre lotter försäljas, eller skoglöse hemman emellan fördelas; i förra fallet erbjöde den förmögnare en köpeskilling, som utestängde den fattigare *); i sednare fallet "visade erfarenheten, att omtankan på nödig skogstillgång för efterkommande i allmänhet får vika för den falskt beräknade förmånen af skogens hastiga användande."

Landshöfdingen i *Elfsborgs* Län anser Parkerne Halle- och Hunneberg böra bibehållas för Kronans behof, men den stora parken Edsmären böra försäljas. Lika så har Landsh. i Skaraborgs län, der nämnde tre parker äfven ligga, yttrat sig. Om de öfriga talrika parkerna **) i Elfsborgs län tror Landshöfdingen, att de icke böra på auction försäljas, emedan aflägse speculanter kunde, till de nu utsyning och mulbete ägande hemmans förfång, inropa skogarna. Landshöfdingen anser den föreslagna köpeskillingen och räntan allt för dryga. Deremot tror han, att parkerne böra, under full äganderätt, uplåtas åt hemmans-ägare i de soknar, der parkerne äro belägna, att mellan dem, som hafva utsynings- och betesrätt, i lotter af vissa tunneland fördelas. Derjemte föreslår Landsh. några reglementariska föreskrifter vid uplåtelsen. —

Landshöfdingen i *Kalmar* Län, der blott en park och två härads-allmänningar finnas, har intet att erinra vid Ständernas förslag om försäljningssättet och de bibehållna Kronoparkernas fridlysande samt afvittrande från enskildas ägor. Men han tror, att försäljning af allmänningarna, som äro häradernas tillhörighet, icke kan komma i fråga, annorlunda än med de af Ständerna föreslagna undantag, och att Parken bör bibehållas för flottornas och andra allmänna behof. Skogsbetjeningen vill Landshöfdingen icke hafva afskaffad, utan tvertom försedd med bättre lönevilkor.

På *Öland* hade den tillförordnade Landshöfdingen, redan innan Collegierne utlåtit sig öfver frågan, i anledning af Ständernes beslut, hos Kongl. Maj:t anhållit, att Kronoparkerne på Ön, hvilka alla redan voro afmätte och afrösade, måtte få, i mindre lotter, försäljas. Kongl. Maj:t har, i bref af d. 2 sistl. Maji, bifallit vice Landshöfdingens hemställan, emedan "en rigtig

*) Alldeles så, som man dagligen ser och hörer på Assistancen och alla andra försäljnings-ställen.

**) Då Landshöfdingen upger alla kronoskogarne inom länet för kronoparker, är sådant ett stort misstag. Endast Edsmären, samt Hunne- och Halleberg äro parker, alla de öfriga Allmänningar.

vård af parkerna svårligen står att erhålla, så länge de äro af krono-natur." De skola undersökas af Landtmätare, hvarpå v. Landshöfdingen skyndsamt skall till Kongl. Maj:t afgifva förslag om deras fördelning i lotter och om lämpligaste sättet till deras försäljning, i enlighet med de grunder, Ständerne fastställt.

Utom recognitions-skogarne, finnas i *Stora Kopparbergs* Län nu endast två odisponerade Kronoskogar; men genom det fortgående afvittrings-arbetet torde flera upstå. Om kronoskogarnes försäljning i allmänhet yttrar sig Landshöfdingen, "att han anser all föryttring af ortens grund-egendom i flera afseenden betänklig, och tror de första stegen till dess förskingring snart skola leda till det system, att tillika försälja sådana Kronans gods, hvilka hittills, äfven under de mest tryckande skogsbehof, ansetts oföryttreliga; hvarigenom tillfällige ekonomiske fördelar väl skulle vinnas, men dessa komma att ställas framför statens mera varaktiga, och angelägenheten att bevara dess anseende och garantien för dess credit *)." Om likväl försäljning skulle äga rum, anser Landshöfdingen mindre skadligt att afhända staten odlad jord än skogstrakter, emedan den förra, såsom ägande ett gifvet verkligt värde, kunde blifva battre betalt, då deremot de sednares värde beror på beräkningen af den nytta, som deraf skulle kunna erhållas **); och då speculationerne på en osäker vinst merendels ej kunna vara lika allmänna, skall köparnes antal inskränkas till vissa mera förmögna. Landsh. påstår, att enskilda hushållningen vanvårdas och att det är af yttersta vigt att i skogfattige orter bevara Lands-, Härads- och Soekne-allmänningarna. Sjelfva Kronoskogarna åter, tror han, skulle, om de användas till skogsplantering ***), bringas till en betydlig afkastning. Skogsbrist, påstår Landsh. vidare, hindrar folkökning och odling — och *för detta vigtiga ändamål* böra skogarne sparas, *så vidt de tillhöra Kronan.* Derpå anföres det allmänt gängse skälet, att, allt efter folkets förökning, tillgång bör finnas på lägenheter att lemna åt nybyggare, och detta anser Landshöfdingen "ojemnförligt vigtigare, än några ekonomiska ändamål för den närvarande dagen." Köpas allmänningarne af några förmögnare enskilda, hvilket Landsh. anser blifva fallet, ehvad skogarne fördelas i större eller mindre lotter, så upstå antingen inga nybyggen eller ock blifva åboerne endast köparnes torpare. *Den enda* fördelen för Staten af försäljningen anser Landshöfdingen köpeskillingen och räntan blifva; men äfven dem tror han kunna föga inbringa i denna dåliga conjunctur. Speculanter, menar han, inköpa hela trakter, fälla skogen och lemna jorden ou, odlad. Då "leder, emot de theoretiska beräkningarna, den enskilda äganderätten till förstöring af naturens alster, ej till förökande deraf. Fördelningen i mindre lotter skulle leda till svårigheter och tvister, och dessutom göra, att de goda bitarne inropades, genom ingen eller upgjord täflan, kanske till minimipris, då deremot de dåliga funne ingen köpare †). I afseende på

*) Men hvad credit kan väntas af egendomar, om hvilka man en gång för alla stadgar, att de icke kunna användas till honorerande af denna credit?

**) Beror någon tings värde på annat?

***) Ja, om de användas till skogsplantering. Men det är just detta, som erfarenheten visat aldrig vara att förvänta.

†) I fall fördelningen får ske så oskickligt, att allt det goda faller på vissa lotter och allt det dåliga på andra.

8.de punkten af Ständernas förslag, anförer Landshöfdingen, att så vidt mulbetes rätt och fäbodeställen grunda sig på lagliga akter eller urminnes häfd, torde deras innehafvare icke böra, emot sin vilja, skiljas derifrån, utan laglig rättegång. "Fråga upstår då, huruvida Ständernas förslag, om det af Kongl. Maj:t bekräftades, må anses såsom en ny lag, gällande vid pröfningen af sådana rättegångsmål. *) Denna fråga åter anser Landshöfdingen leda till den constitutionella, huruvida detta förslag tillkommit och blifvit behandladt i den ordning, som grundlagen bestämmer för civil lags stiftande eller förändring. Landshöfdingen yttrar sig icke häröfver, men anmärker blott i ekonomiskt afseende, att skog icke är surrogat för mulbete och fäbodevallar. Slutligen anmärker han, att om Kronans skogar och allmänningarne icke med den fullkomligaste noggranhet vårdas, kunde sådant rättas, utan att påkalla en allmän försäljning af denna Statens grundegendom.

Vi hafva så vidlyftigt uptagit detta yttrande, emedan det synts oss innebära nästan allt, hvad man i allmänhet anförer, då man vill försvara kronoskogarne.

Landshöfdingen i *Nerikes* Län har, efter upgift om de särskilda i länet befintliga parker och allmänningar, ansett dem allesamman disponerade och således icke försäljning underkastade, utom en Krono-allmänning om några och 50 Tunneland, hvars försäljande föreslås. Landshöfdingen anförer det vanliga skälet mot försäljningen, att köparen skulle nedfälla och skölla skogen i hast. I öfrigt föreslås en nogare tillsyn, än hittills skett af illa lönta skogvaktare.

I *Wermelands* Län äro endast två skogar, Gränsjö park och Sörmo allmänning, som anses kunna komma i fråga till försäljning. Dock föreslås den sednares användande till boställsskog åt Landshöfdingen.

I *Gefleborgs* Län skola icke finnas andra Kronan tillhörige skogar än recognitions-skogar, hvarföre Landshöfdingen icke yttrat sig om hufvudfrågan.

Landshöfdingen i *Wester Norrlands* Län har hemställt, att med de der befintliga stora Krono-allmänningar (hvilka utgöra arealer af 1 à 200,000 Tunneland o. s. v.) må förhållas efter 1805 års skogsordning, i anseende till Nybemmans anläggning, som skulle hindras af försäljningen, hvarigenom endast mera bemedlade komme i besittning af skogarna, utan att odla, men endast använda någon del af skogen och lemna marken i linda.

Likaså föreslår Landshöfdingen i *Westerbottens* län. Han "inser icke, hvarifrån speculanter till dessa ofantliga ödemarker skulle komma." Läns-invånarne hafva icke gjort någon hufvudsaklig invändning emot försäljningen.

På *Gottland* upgifver Landshöfdingen endast två allmänningar och några holmar, som tillhöra Kronan och hvilkas försäljning, efter den af Ständerna stadgade grund, han föreslår.

I *Malmöhus* Län finnas inga parker eller allmänningar (Likväl Öfverjägmästare).

Landshöfdingen i *Christianstads* län har ingen ting att anmärka vid Ständernas förslag och har blott anmält, att kronoskogarne i länet äro af annan beskaffenhet och mindre betydenhet, än i större delen af riket. Han har insändt några läns-invå-

*) Denna scrupel torde kunna häfvas genom den simpla anmärkningen, att hvad fäbodeägare här skulle öfvergå icke vore något annat, än det, som träffar hvarje jordägare genom landtmätare-förrättningar, der man tvingas att utbyta sin jord mot annan, som pröfvas jemngod.

nares skrifter, innehållande deras rättigheter till vissa kronoskogar.

I *Blekinge* Län finnes ingen kronopark eller allmänning, utom en af en enskild till Kronan upläten park om 18 Tl., till eke-plantering för flottans behof. Icke dess mindre har Landshöfdingen yttrat sig om hufvudfrågan och "anser den föreslagna försäljningen icke vara af någon väsendtlig nytta, hvarken för Kronan eller samhället *), utan fast häldre kunna blifva skadelig och äfventyrlig, emedan, i förra fallet, den för enskilda hushållningen gällande grundsatsen, att ju flere domäner som afhändas, ju svagare blifva ägarens redbara tillgångar, äfven synes vara tillämplig för Staten, aldramest då i stället erhålles ett mynt, som icke äger något stadgadt värde, utan dagligen försämras; och i den delen åter, som rörer en förväntad bättre hushållning med skogen, erfarenheten skall visa, att dess öfverlåtande till enskilda snarare bidrager till dess förstöring än förkofran, hvarigenom landets icke skogägande hemmansägare i granskapet af sådana skogstracter äfven skola försättas i en bekymmersam belägenhet, i anseende till svårigheten att erhålla nödig skogstillgång."

I *Hallands* Län finnas inga Kronoskogar eller allmänningar, och Landshöfdingen har således icke ansett något dess utlåtande fordras.

I *Götheborgs och Bohus* Län finnes blott en så kallad Krono-härads-allmänning, icke skogbevuxen, hvars försäljande Landshöfdingen tillstyrker.

Landshöfdingen i *Jemtlands* Län ansen den af Rikets Ständer gjorda framställning, vara för landet nyttig och antaglig. Afvittring har ännu icke skett af de inne uti länet belägna, nu mellan nästgränsande byar fördelta, af omkring 80 quadrat mil bestående kronoskogarne eller de så kallade afradslanden.

Sedan Landshöfdingarnes tankar i ämnet sålunda blifvit framställde, skrida Collegierne till yttrande af sina egna. *Commerce-Collegium*, som anser kronoskogarna utgöra en väsendtlig del af statens grundegendom, säger att de, derföre och med afseende å flottornas och andra allmänna behof, stått under allmän upsigt; men, icke blott af denna orsak, utan ock af en vigtigare, den, att staten måtte hafva mark att upläta till nybyggen och åt allmänna verk och inrättningar. "Att, utur denna åsigt, kronoskogarne i allmänhet icke varit utan nytta för staten **), tror Collegium icke behöfva närmare ådagaläggas; och den invändning, som härvid kan göras, att kronoskogarne, ehuru ställde under vård af Jägeribetjening, som på statens bekostnad aflönes och underhålles, finnas betydligen medtagna, torde bevisa efterlåtenhet i handhafvandet af skogsförfattningarne, men ej att den staten uplåtna disposition af skogarna varit origtig" ***). Coll. finner väl den anmärkning kunna göras, att skogar, uplåtne åt menigheter eller enskilda till mulbete, svårligen, om icke omöjligen, kunnat af jägeribetjeningen skyddas mot åverkan, och att med dessa skogar en bättre hushållning borde kunna väntas, om de försäljas; men "då erfarenheten ådagalagt, att i landsorter, der egendomar

*) En herrlig distinction!

**) Icke utan nytta — är det frågan? Skall jag icke tänka på förbättrad skötsel af min egendom, förr än han ligger mig till last? Skall jag vara nöjd, blott han icke är alldeles utan nytta? Frågan lärer väl vara om det nyttigaste sättet att använda skogarna; och denna fråga förfaller icke, äfven om jag har mycken nytta på ett sätt, i fall jag kan få mer på ett annat.

***) Än om i sjelfva sakens natur ligger, att författningarne icke kunna handhafvas?

ofta ombytt ägare, hvilket ej sällan inträffat under de sednare 10 åren, enskilde till den grad vanvårdat egna skogar, att de samma finnas till större delen förstörda, och att krono-allmänningarne äro nästan de enda skogs-tillgångar, som återstå, ehuru ålfven de äro betydligt medtagne; synes det icke utan skäl kunna befaras, att om kronoparker och allmänningar försäljas, de inom kort komma att dela lika öde med det, som öfvergått skogar, tillhöriga enskilde, hvilka i allmänhet, då fråga är om skogens användande, mera beräkna den vinst, de för dagen kunna hemta af skogens nedfällande, än visa någon omtanka att för efterkommande spara eller öka denna, under ett kallt luftstreck särdeles dyrbara, egendom." *)

I fall ändock ständernas beslut skulle gillas och gå i verkställighet — och Coll. anser statens rätt att erhålla någon inkomst för de skogar, den uplåtit till yxbörd och mulbete, icke kunna sättas i fråga — tror Coll. angeläget böra tillses, att innehafvare af hemman, torp och lägenheter å kronoallmänningarna, dervid bibehållas; att de, som lagligen äga bete och skogstägt på kronoskogarna, få optionsrätt till hvad de förut begagnat eller hvad till hemmanet pröfvas nödigt, och att skatte-köpeskillingen och räntan lämpas efter locala omständigheter.

"Omtankan på statens eget väl och försvar kräfver äfven att dessförinnan bestämma, hvilka skogar för flottornes och andra statens behof fordras; och då dessutom i de norra provincerna, där ymnig tillgång på skog finnes, försäljningen deraf säkert skulle gå ganska långsamt och icke lemna en inkomst för staten, som svarade emot skogens värde, samt då för öfrigt, i denna ännu folkfattiga del af landet, det är af mycken vigt att äga jord för nybyggen, i den mån folkmängden tillväxer, vore isynnerligen försäljningen af kronoparker och allmänningar i Dalarne" (som NB äro öfverbefolkade) "samt i provinserna norr om Gefle en mindre väl beräknad ekonomisk anstalt, till hvilken förmodan äfven Rikets Ständer sjelfve, i slutet af deras underdåniga skrifvelse, gifvit anledning."

Coll. yttrar derpå, att socken-allmänningar och recognitionsskogar icke lära vara disponible, och anmärker till slut, att "då Coll. icke äger sig updraget den närmare vården och kännedomen af Rikets skogar, är Coll. icke i tillfälle att sig utlåta öfver alla de förberedande anstalter", som kunna komma i fråga.

(Forts. e. a. g.)

*) Sannerligen en ganska bedröflig målning af ett folk, annars tämligen kändt för förstånd i andra stycken. I fall målningen är sann, så vore kanske bättre att tänka på roten till det onda, än att oupphörligt uprepa dessa bedröfliga tillmälen. Man skulle kanske kunna raisonnera så här: Folket är tanklöst, emedan man dag ut och dag in predikar, att det är så; den som icke får tänka, lärer icke att tänka, om icke så här· Kronan bevarar sina skogar, där fins alltid tillgång. och vi behöfva således icke vårda våra. All jord, som man verkligen äger och disponerar, användes till äng, åker eller bete, då bränsle fås på Kronans skogar. Detta är verkliga fallet med de hemman, som ligga bredvid kronoskogar, såsom Landshöfdingen i Jönköpings län anmärkt, men utan att söka utreda någon grund härtill. Hvad man förebär om egendoms-handelns skadlighet och om hastigt försvinnande ägares fallenhet att förstöra skogen, är sant; men samma onda inträffar med åkren som med skogen: man har verkligen sett exempel på egendomars ruinerande genom åkrens för starka forcering att bära säd. Jorden lärer således böra sättas under Kronans vård?

Tidens Lexicon.

(Forts. från N:o 78).

Ansvarig. Huru mången hörer man icke tala om sitt "svåra och ansvariga kall"? Men försök blott att utkräfva ansvaret, och Ni skall få höra demonstrationer, så långa och omständliga Ni vill, att ansvaret är orimligt, att ingen dödlig kan sköta ett kall, om han skulle tvingas till ansvar för olagligheter &c. &c. &c. Det förefaller, likasom man hörde någon — hvilket tyvärr man ofta hörer — skryta af sin liderlighet, sina knep, sina illbragder. Just under det han som bäst berättar, vill jag icke råda Er att blott öfversätta alltsamman med ett enda ord och kalla honom en slyngel, ett svin; har han någon *heder* i *sig*, så sätter han *värjan* i *Er*. Det finnes en hop saker, hvarom man väl får tala sjelf, men icke tål att andra tala.

Hjelphustrur, ett Stockholmskt ord, som torde behöfva förklaring för landtboar. Då den vanliga betjeningen i ett hus icke orkar eller icke kan uträtta annat än de allmännaste dagliga sysslorna — ofta knappast dem — då är husbondfolket tvunget att, så snart något ovanligt, något från hvardags-slentrianen det ringaste afvikande, göromål förekommer, tillkalla så kallade hjelphustrur. I vissa hus ser man dylika beständigt och hoptals; ty betjeningen utvidgar, så mycket som möjligt, kretsen af dessa extra göromål och inbegriper derunder ofta sådana hvardagssysslor, som i andra hus icke anses ovanliga eller öfverstigande dess betjenings krafter.

Comitéer. (Se Hjelphustrur.)

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

England. Parlamentet blef d. 23 Nov. prorogeradt. Då Konungen icke i egen person förkunnade prorogationen, företräddes han, efter vanligheten, af en commission, nu bestående af Lord Cantzleren samt Grefvarne Liverpool och Bathurst. Commissarierne intogo sin plats, såsom sådane, i Öfverhuset kl. 2. Underhusets ledamöter bådades att infinna sig; och talemannen, samt Lord Castlereagh och några andra få ledamöter kommo. Kongl. bifall lemnades till en obetydlig bill, och derpå förkunnade Lord-Cantzleren, att parlamentet var prorogeradt till d. 23 nästkommande Januarii. Underhusets taleman och ledamöter bortgingo och Pairerne skingrades. — I Underhuset ville, innan kallelsen att infinna sig i Öfverhuset gafs, Denman presentera en communication från Drottningen; men talemannen sade, att han ämnade lemna stolen, så snart budet infann sig. Två minuter derefter inträdde vaktmästaren, och öfver allt hördes rop af: Nej, nej, Ja, ja, Fy skam! Talemannen steg up, for att gå till Öfverhuset. Tierney frågade honom, huru han kunnat höra kallelsen framföras af vaktmästaren, då han, Tierney, sjelf icke hört ett ord, ehuru han var ganska nära honom. Talemannen teg och nalkades dörren. Då skallade salen af nya rop och till och med hvisslingar, som räckte, ända till dess han kom ut i förstugan. En hop medlemmar qvarstadnade, för att afvakta hans återkomst; men efter prorogationen gick han hem.

Den communication, som Denman ville framgifva från Drottningen, har stått i tidningarna. Den är af följande innehåll: "Carolina R. — Drottningen finner för godt underrätta underhuset, att Hon från Ministrarne fått en communication, som tydligen visar afsigten att genast prorogera parlamentet och åtföljes af ett anbud af en summa till hennes underhåll och till att förskaffa henne recidence, tills en ny session inträffar. Drottningen har utan betänkande afslagit detta anbud (så länge den besynnerliga rättegången var i fart, kunde det anstå henne att emottaga de förskott, som gjordes för hennes ögonblickliga behof); men hon väntade med skäl, att, genast efter misslyckandet af detta exempellösa försök till Kongl. familiens förnedrande, något beständande arrangement skulle underställas parlamentets vishet; — och hon kände, att hon icke anständigtvis kunde längre af Ministrarna emottaga, hvad hon är öfvertygad, att Underhusets frikostighet skulle hafva beviljat, såsom lika väsendtligt för thronens värdighet och påkalladt af rättvisans ögonskenligaste principer. Om Drottningen har att vänta, att nya procedurer tillämnas mot henne, öfverlemnar hon

sig tryggt åt folkets ombud, förlitande sig fullkomligt på deras rättvisa och vishet, att de taga kraftiga mått och steg, för att skydda henne mot den nya förföljelsen med ett onyttigt upskof, och att de ändtligen sätta en gräns för dessa oerhörda förföljelser." — Parlamentets prorogering, innan något var afgjordt, om Ministéren skulle stå qvar eller icke, har väckt stor ovilja.

Drottningen har d. 19 Nov., under stort tillopp af folk, annammat nattvarden i Hammersmiths kyrka. Den offentliga tacksägelsen skedde icke d. 26, såsom först var tillämnadt, utan utsattes till Onsdagen d. 29. Drottningen ändrade dag, emedan hon fruktade, att folkskäckningen skulle på en söndag blifva för stor. Då Kammarherrens skrifvelse härom uplästes i Common Council, upstodo där långa debatter. Många påstodo, att dylika skådespel föranledde intet annat än ondt, att Drottningen hellre bordt i tysthet tacka Gud, att hon varit ledd af onda råd o. s. v.; men imedlertid beslöts, att hon skulle i St. Pauls emottagas af Magistraten med pomp och ståt. En comité är satt, att vidtaga anstalter till Dr.s emottagande i kyrkan. Vid samma församling af Common Council tillkännagafs, att Dr. ville skänka staden ett portrait af den aflidna Prinsessan Charlottes och Lord Mayoren befullmägtigades att tacka. Derpå beslöts en lyckönsknings-address till "den seger, Dr. vunnit öfver sina fiender, vid deras nya försök att förnedra och störta henne; till den fullkomliga vederläggningen af anklagelserna, och till misslyckandet af den sista, nedriga conspirationen mot hennes lif och ära." Dylika addresser, jemte petitioner till underhuset om Ministrarnas afsättning, hafva blifvit beslutna i Southwark och på andra ställen. — Tacksägelser till Brougham, Denman och Lushington hafva äfven blifvit beslutna.

The Times berättar, att Ministrarnes afsigt nu skall vara att förelägga parlamentet en motion om Dr:s degradation, utan vidare undersökning. D. 16 skall i Cabinetts-conseilen hafva varit fråga att motionera en ogillande förklaring af parlamentet emot henne. Grefvarne Harrowby och Liverpool skola icke hafva gått in på detta förslag och förklarat, att om det antages, gå de ur Ministèren. Detta skola de i alla fall ämna, såsom andra berätta. — Canning har kommit till London.

Angående Dr:s begäran att få ett residence, är ännu ingen ting afgjordt. The Times påstår, att om hon ville flytta in i Carltonhouse, eller i hvilket Kongl. palats som helst, skulle Ministrarne icke kunna neka henne det. — Wood har af flera fått anbud af penningar, att låta bygga henne ett palats.

Då Dr:s Attorney General och Sollicitor Gen. för Irland ännu icke äro utnämnde, hoppas man, att dessa båda poster skola besättas med Catholiker, hvilka kunna bekläda dem, såsom icke förenta med lön.

Spanien. D. 9. Nov. uplöste sig Cortes, enligt constitutionen, ehuru Konungen ännu var qvar i Escurial, hindrad af stark förkylning, hvaraf han hölls vid sängen, såsom ett bref från Sjöministern uplyste. (Den sagan, att Konungen skulle hafva efterlemnat en protest mot beslutet om klostrens uphäfvande, är ganska osannolik). Presidenten upläste Konungens tal, som innehöll mycket beröm för ledamöterna och betygande af Konungens synnerliga bifall till deras arbeten. Cortes's beständiga utskott insattes genast i sina functioner, och dagen förut beslöts enhälligt, på M. de la Rosa's motion, att ingen deputerad, utan utskottets tillstånd, får lemna Madrid. Icke mer än en fjerdedel af de deputerade får på en gång permitteras. Utskottet kan, i nödfall, sammankalla dem, och då ⅔ äro samlade, kunna de besluta.

Enligt 123 § i constitutionen skulle Presidenten besvara Konungens tal; men, i anseende till förekomna omständigheter, förklarade han blott, att sessionen var slutad. Genast skallade från gallerierna ett tusenfaldigt: "Lefve constitutionen, lefve Cortes!" De deputerade blefvo, vid utgåendet, med enthusiasm emottagna af mängden. De sjelfva omfamnade Ministrarna, hvilka de nyss anfallit med starka förebråelser. Öfver 50,000 menniskor ropade på torget utanför: "Lefve våra befriare!" och Presidenten, Calatrava, måste spatsera till fots, för att kunna beledsagas hem af folket. Han talade, betygade folket sin tacksamhet och bad vor det att framdeles, såsom hittills, gifva det beundrande Europa det ädla skådespelet af en stor nation, som förenar den eldigaste patriotism med moderation. — Om oroligheter talas numera icke, äfven i öfver Paris ankomna underrättelser af d. 13 Nov.

De förut omtalta oroligheterna i Avila skola hafva varit ledda af en f. d. Guerillas-chef Morales. Afsigten var att återställa den oinskränkta magten. Morales hade redan samlat 400,000 realer, till utförande af sitt förehafvande. Flera medbrottsliga äro häktade. Uploppet i Talavera var ingen ting annat än en tillställning att stjäla hästarna från militären.

Neapel. I Palermo var allt lugnt d. 5 Nov. och de brottsliga häktades utan motstånd. Man

ville pålägga reaningens hafvudmän en contribution af 80,000 Oncie. Capitulationens förkastande var då ännu icke bekant dar. Öfver Livorno berättas väl, att, när den blifvit bekant, nya oroligheter utbrustit; men detta motsäges, i anseende till data, af det föregående. Man är i Neapel utan fruktan i afseende på de Siciliauska angelägenheterna. Palermo är, efter de sista händelserna, nästan förstördt och ser ut, som om pesten grasserat der. Till olyckorna har äfven kommit, att ett krutbus sprungit i luften.

Österreichische Beobachter har, efter vanligheten, grufliga berättelser om våldsamheter af Carbonari, om snart förestående utbrott af anarkiska stämplingar o. s. v. Directa underrättelser innehålla hufvudsakligen blott parlamentets debatter om Statsrådets organisation.

Jemte Engelska escadren, hafva äfven två Franska skepp gått till ankar på Neapels redd. Den nya Neap. Ministern i Paris har icke blifvit emottagen; icke eller hans depecher.

Öfra Italien. Från Livorno tillåtes icke att utskeppa krut till Neapel. — I Kyrkostaten vidtagas, på alla vägar, anstalter till Österrikiska truppernas mottagande. Dessa, berättas det, komma att tåga i tre afdelningar: en genom Toscana, en genom Kyrkostaten, en längs Adriatiska hafvet.

Tyskland. Öfver Dresden berättas, att Congressen i Troppau är slutad och att Kejserl. Österrikiska Cabinettet beslutit sända en Minister till Neapel, för att skaffa sig öfvertygelse, huruvida den der skedda förändring vore i öfverensstämmelse med Konungens tänkesätt. D. 21 skulle Konungen af Preussen lemna Troppau och d. 25 inträffa i Berlin.

Directe från Wien heter det dock af d. 11: "de allt sedan Troppauer-Congressens början ökade krigsrustningarne lemna näppeligen något tvifvel öfrigt om de förestående rörelserna mot Neapel. I förrgårs afgick från Hof-Krigsrådet befallning till fyra regimenter att genast sätta sig i marche till Italien. Den nyss dit afsända förstärkning räknar man till 20,000 man. Öfverste-Lieutenant Augustin, chef för Brandraketcorpsen, som gjordt Congreveska raketernas verkan ännu mera förfärlig och förstörande, än de i början voro, och som redan affärdat en del af sina truppar till Italien, har blifvit kallad till Troppau, för att, såsom förmodas, visa Ryska och Preussiska monarkerna den förödande verkan af dessa förfärliga förbättringar. Cavalleri-Generalen Frih. Frimont får troligen befälet öfver occupations-arméen i Neapel. Om de ytterligare besluten i Troppau höres ingen ting bestämdare; enligt några berättelser skola Franska och Engelska Ministrarne oafbrutet bemöda sig att, för sina Hof, i afseende på Neapel, etablera ett neutralitets system. Den sednare reser nästan hvar vecka till Wien.

Frankrike. Bland de af Arrondissements-collegierna valda deputerade räknas 29 Ultras och ministeriella, blott 17 liberala (bland dem Bignon, som blifvit vald på två ställen, Etienne för Maas dep. o. s. v. — De Pradt har gått miste i Cantal). I Departements-collegierna deremot har ingen enda liberal blifvit vald, utan många af de häftigaste Ultras, t. ex. Bethizy, upfinnaren af det namnkunnige vive le Roi, quand même . . .

Dep. Kammarens Questeurer hafva hos Hert. af Richelieu sökt, att de finge ur Kammaren borttaga Lycurgi, Solons, Bruti m. fleres stoder och ditsätta Carl den Stores, Ludvig IX:s, Carl V:s o. s. v. Äfvenså med målningarna. Hvad, säga de, skola Franska lagstiftare göra med att se på Hero och Leander o. s. v.? De vilja hafva dit andra Franska och loyala taflor ur Museum.

Dannemark. Doct. Dampe (förut bekant genom sin annonce om föreläsningar öfver Augsburgska bekannelsen, hvilka han förbjöds hålla) hade nu uttänkt en constitution för Dannemark, och det skall hafva varit hans plan att söka sig anhängare, storma vakterna, befria fångar och utgifva proclamationer. Policen var länge underrättad om dessa anläggningar. (Så hette det alltid om Napoleons police, då någon complott upptäcktes). De, som med honom arresterades, släpptes följande dagen, emedan uplyst skall vara, att de icke vetat något om hans förehafvanden, utan blott blifvit budna på en rolig afton.

Stockholm. Det till farten häremellan och Arboga ämnade Ångfartyg gick af stapeln härstädes d. 4 dennes och fick namn af Frey. Ångmachinen kommer att under vintren insättas, på det fartyget må kunna begynna att gå vid nästa öppet vatten.

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

N:o 99. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 11 December.

Sine ira, studio et metu.

STATSHUSHÅLLNING.

(Forts. fr. N:o 98).

Bergs Collegium tror den föreslagna försäljningen icke kunna sträcka sig till Läns- och Härads-allmänningar samt de kronoparker, hvarå hemmansägare och boställsinnehafvare äga yxbörds- eller mulbetesrättighet. Icke eller kan fråga blifva om Sockne-allmänningar, hvilka Socknemännen, enligt 1805 års skogsordning, äga att få på sina hemman fördelta. "Alla de förstnämnde kunna icke komma under namn af Kronans disponibla skogar och Collegium afstyrker alldeles deras försäljning. Men då Kronan är possessor af jorden, och billigt derföre synes vara, att staten någon viss afkomst deraf njuter, synes det ock vara skäligt, att dylike Lands- och Härads-allmänningar och kronoparker åsättes en lindrig ränta, lämpad efter markens beskaffenhet med flera locala omständigheter, uti hvilken räntas utgörande alla de hemmansägare, som af en sådan skog sig begagnat, böra deltaga, i mån af oförmedlade hemmantalet, om en slik förmån vidare vill till godo njutas och så vida mulbetes- och yxbörds-rättigheten icke redan ingått i beräkning vid hemmanens skattläggning." Skattelöse-skillingen borde utgöra 6 års ränta. "Börande hvarje sådan allmänning eller park derefter blifva dessa hemmans-ägares eller Häradsboernes gemensamma tillhörighet, under full äganderätt, likasom skattejord i allmänhet *)."

Coll. anförer derpå de skäl, Coll. anser böra motverka den föreslagna försäljningen: först det, att aflägsnare hemman, som af kronoskogarna hafva sin enda skogstillgång, komme att sakna denna och försvagas. Riksens Ständer hafva väl, för att göra det möjligt för den mindre bemedlade att inropa någon skog, förklarat, att försäljningen borde ske i mindre delar. Men Coll. dels anser detta icke verkställbart, i så måtto att det blefve svårt att fördela skogen i små och jemngoda lotter, "hvilket ock vid en skeende utbrytning skulle förorsaka otaliga tvistigheter och stundom underslef vid sjelfva försäljningen;" dels tror, att mera bemedlade hemmansägare eller possessionater, för hvilka skogen hade ett beqvämt läge eller annars vore af synnerligt värde, kunde inropa flera lotter och således i alla fall slå under sig skogen.

---

*) Skulle ingen ting mer vinnas än detta, så hade väl hela projectet varit öfverflödigt. Att Kronan anses för ägare af jorden, deri ligger icke det stora onda. Det ligger just i den gemensamma nyttjande-rätten (hvilken, i fall Coll. förslag antages, naturligtvis blifver qvar, såsom en följd af den gemensamma äganderätten.)

Äfven om alla de förut med nyttjanderätt till skogen försedde hemmansägare finge optionsrätt och hvar och en, genom skogens utropande i mindre lotter, sattes i tillfälle att förskaffa sig en lott, finner Coll. ändock svårigheter möta, oberäknad den vid lotternas utstakning förekommande, och den, att de bättre tillfälle närbelägnare och förmögnare köpare. För hvarje lott upstode kostnader vid utbrytningen, genom Landtmätare-förrättningar, stängande o. s. v., utom köpeskillingen och den dryga räntan. Den åsyftade förmånen anser Coll. derföre icke kunna blifva allmän; och då den fattigare hemmansägaren fått bestrida kostnaderna vid skogens afmätande o. s. v., skulle antingen han förlora denna kostnad, som dock tyckes berättiga honom till andel i skogen, eller ock skulle köparen en sådan kostnad ersätta, men hvilket åter ej vore skäl ålägga honom. *)

I afseende på 9 § af Ständernas beslut yttrar Coll., lika med Landshöfdingen i St. Kopparbergs län, att skog icke är surrogat för bete.

Coll. yttrar vidare, att påståendet om skogarnas bättre skötsel af enskilda än under Kronan motsäges af erfarenheten. "Den främmande köparen är icke genom några äldre band fästad vid den inhandlade skogstrakten; han kan icke på längre tid draga fördel deraf, annorlunda än genom skogsproducters försäljning **); den kan ock ofta komma att inköpas, i afsigt att derpå förtjena penningar; och på sådant sätt skall

*) En köpare kan all ting åläggas, så snart det nemligen sker före köpet. Men äfven denna principe behöfver icke anlitas, i fall, såsom flera föreslagit, köpeskillingen tillfaller dem, som förut äga del i skogen. De få då sin ersättning i det högre pris, som betalas för skogen, i mån af derpå nedlagd nyttig kostnad.

**) Man fruktar skogsproducternas försäljning, som dock torde vara enda säkra medlet mot skogarnas förödande. Allmogen svedjar, för att få födan; men lätta eller, rättare sagdt, öpna för dem möjligheten att ur skogen på annat sätt taga födan; och svedjandet (som dock är den usluste af alla närings-grenar) skall minskas, kanske försvinna. Exempel, att detta lyckas, äro icke svåra att finna. Om en skogstrakt är belägen nära något ställe, der afsättning och pris på skogsproducter äro goda, så ser man der icke gerna svedjande. Att den grofva och mogna skogen då utgallras, är all den skada, som kan befaras, om det skall vara någon; ty den öfriga skogen duger ej att sälja. Men härigenom skall aldrig en skog utödas; ty allt är icke på en gång gammalt och moget. Det unga står qvar i all sin hoppfulla fägring. Handeln rörer ej dervid förr, än det hunnit till timmerstorlek. Åtminstone kunna vi ej föreställa oss, huru den skulle medtaga de unga träden, buskarne, betet, matjorden, med ett ord möjligheten af en ny och snar production, som allt i grund utrotas genom svedjandet. Om det således skulle inträffa, som man fruktar, att kronoskogarne inköptes af speculanter, som i hast ville derur taga vinst genom afsalu; så hände ingen ting värre, än att det säljbara uthögges, ehuru tvifvelsutan långsammare och med mera urval, än det i alla fall skall ske. Vidare, säger man, att så snart speculanten tagit hvad han velat, öfverger han skogen. Nå väl, derigenom får skogen en annan ägare — se der allt; ty meningen lärer väl icke vara, att en dyrt betalt och skattlagd egendom skulle bortkastas af köparen och ingen nytta mer deraf sökas. Om han eller en annan ägare har den, endast den nyttjas till afsalu och icke till blott förstöring; så går det ett par tiotal af år, innan man åter får börja att draga nytta deraf — skulle väl derigenom hela dess värde vara försvunnit?

Svårligen skall man påstå, att skogen på våra nuvarande stora hedar försvunnit genom fällning. Den är upbränd, på rot eller i svedjeland; annars skulle fälten visa helt andra fenomener af vegetation. Detta kan historiskt bevisas om flera kala ödemarker, der all vegetation är förstörd, ja icke ens ljung växer. Ibland de minst farliga följder af den

vinningslystnaden snart bidraga till förstöring af de derå befintliga alster, i synnerhet i mera befolkade och, i förhållande dertill, skogfattiga orter, där, i samma mån som consumtionen af denna nödvändighetsvara är större, priset derå följaktligen skall kunna stegras till hvad högd som hälst *). Vinsten skall stadna hos köparen, skogen imedlertid sköflas och den skoglöse hemmansägaren sättas i en högst bekymmersam ställning. Man kan väl häremot invända, att omtankan derigenom skall rigtas på andra utvägar att förekomma det onda **), såsom genom plantering å egen jord; men nödige producter stode ändå icke att erhålla på långliga tider, och afhjelpte icke det närvarande behofvet; och betesmarken kunde i alla fall icke skaffas i stället, för sådana hemman, som förut äga dem nog inskränkte inom egna området. Äfven om en sådan skog inhandlades, utan annan speculation än till fyllande af en köpares eget behof, så skulle ändå förmånen af skogens begagnande till mulbete eller yxbörd undandragas den i saknad deraf varande hemmansägaren ***).

---

föreslagna försäljningen torde således den vara, att aflägse speculanter inköpte skogarna. Det är sant, att folket icke lätt förmås att plantera och upfostra skog, der ingen skog finnes. Sant är äfven, att folket vanvårdar den skog, det redan äger. Men detta inträffar egentligen, då det har honom i mängd eller gemensamt. Den som har sin skog för sig sjelf och i blott nödtorftig myckenhet, företager t. ex. icke att bränna up honom ute på marken; vintren tvingar honom nog att tänka på, hvad han skall bränna inne i spiseln. Man må säga, hvad man vill; man må sluta af hypotheser och erfarenhet — en så sträng påminnare, som kölden, bringar mången, om icke mängden, till eftertanka. Detta kan man se på hemman, som hafva blott husbehofsskog. De hverken svedja eller annars förstöra så häftigt, som man påstår. Man har hemtat sina exempel från skogsbygderna, och i synnerhet från dem, som hafva kronoskogar i granskapet; och der medgifves, att skogshushållningen går grassatim.

*) Ja, om blott en inköper alla ortens skogar och denne ene är rik nog att hällre hålla på sin vara, än taga ett skäligt pris. Men nu blifver det säkert en stor mängd, som köper skogarna, och en stor mängd har egna skogar förut. Det stegrade priset, man befarar, blir således, i fall det inträffar, ingen ting annat än en läckelse att bevara och producera den begärliga varan, likasom höga sädespriser bragt åkerbruket till stark production (en anmärkning, som man åtminstone i England gjort). Öfvertygad kan man åtminstone vara, att det låga priset, d. v. s. den dåliga afsättningen, på skogsproducter är orsaken till skogarnas förstörande och att, ju mer man befordrar skogens afsättning, dess mer befordrar man dess bevarande. Låt t. ex. skogsboen få sin timmerstock väl betald, så icke blott låter han bli att bränna up honom, tillika med jord och allt, på ett sedjeland, utan han skaffar också sädes-producenten ett högre pris på dess vara; ty skogsboen har då att betala den med och lemnar heldre en föga gifvande utväg att sjelf frambringa säd. Man har förr förbjudit svedjande — och grundsatsen var god, men verkställigheten ett ingrepp i äganderätten. Man förbjöd, eller försvårade, på samma gång utförseln af andra skogsproducter än de mest skogsödande, t. ex. tjära. Dot a var att befalla fattigdom och elände.

**) Som nemligen icke kan undvikas äfven med en skogshushållning, som nu fins och som man vill bibehålla. Vill man då aldrig öpna ögonen och se, att äfven kronoskogarne undergå all den befarade utgallringen af det säljbara? Oaktadt allt det orimliga, hela inrättningen innehåller i sin grund, hade vi knappast yttrat ett ord för försäljningen, om sakens natur och erfarenheten visat, att kronoskogarne kunde stå oförstörda bredvid de förstörda enskilda skogarna. Förstörelsen sker och skall ske, så länge sakerna stå på den fot som nu; kanske skall den ske äfven under ett annat förhållande. Hvilket är då det minsta onda? Och ännu en vigtig fråga: hvilket är det beslutna?

***) Fylles köparens behof så var det ofylldt

Flera skäl, så fortfar Coll., finnas mot den föreslagna försäljningen af allmänningarna. Coll. tror det således vara bättre, att de förblifva gemensam egendom, hädanefter som hittills; att äfven skogsplantering skulle kunna anbefallas, såsom vilkor, och i verkställigheten handhafvas utaf hushållssällskaperna i hvarje län *).

Angående de så kallade recognitionsskogarna, eller sådana, som antingen mot recognition blifvit uplåtna bruken och bergverken, eller utan afgift åt vissa grufvor och ädlare verk, yttrar sig Coll., att de icke kunna komma i fråga, då deras behandling redan är genom Kongl. Kungörelsen d. 4 Febr. 1811 föreskrifven. Coll. lemnar derpå uplysningar angående vissa skogar, om hvilkas natur och användande tvist upstått, och slutar med utlåtande om de kronoskogar i södra orterna, som anses disponible. Coll. anser dem väl häldst böra vårdas och planteras för kommande tider, men finner, att detta nu icke är förenligt med statens tillgångar, i det Skogsbetjeningens antal, eller åtminstone lönevilkor, borde ökas. Ehuru myntets undervärde, penningebrist m. m. nu tala emot en försäljning, tror Coll. ändock, att desse skogar böra säljas till skatte, men i så stora lotter, att en åbo är besutten på hvardera. De skogar åter, som, i St. Kopparbergs län och orterna norr om Gefle, antingen äro erkände för Kronans eller kunna henne genom afvittringarna tillerkännas, anser Coll. böra, såsom en statens grundegendom, bibehållas för framtida nybyggen. — Angående sättet för försäljningen yttrar sig Coll. icke, emedan Kammar-Collegium bäst är i tillfälle att föreslå detta; men anmärker blott, att den af Ständerna fordrade säkerhet för årliga räntans och köpeskillingens erläggande icke är nödig eller lämplig, då både sådant kunde försvåra försäljningen och Kronan kan hafva sin säkerhet på lika sätt som vid förfallna hemmansräntors utsökande.

Kammar-Collegium gör en kort historisk framställning af Kronans förhållande till allmänningarna och anmärker, att de genom Instructionen för Allmännings-Commissionen af d. 14 Maji 1694 redan äro förklarade Kronan tillhörige. Genom Kronans disposition öfver allmänningarna hafva skoglösa hemman njutit understöd i sina skogsbehof, nybyggen upkommit samt statsinkomsterna och folkmängden stigit. Men "sådana tillfällen till landets vidare odling skulle hädanefter komma att saknas, om, på sätt Rikets Ständer uti 1 punkten af deras underd. skrifvelse föreslagit, alla Kronans disponibla skogar och allmänningar, med få undantag, blefve på öppen auction försålde." Skälet är det redan ofta anförda, att främmande speculanter kunde åtkomma och innan kort föröda större skogstrakter. Detta påstår Coll. att erfarenheten redan tillräckligt bevisar "i de orter, där en för tillfället gynnande afsättning (ett för afsättning gynnande tillfälle?) af skogseffecter föranledt enskilda till sina skogars snara förstöring." **)

förut. I båda fallen blir således en i brist. Hvilkendera? Det gör detsamma i statsekonomiskt afseende.

*) Man mins ännu den tiden, då allmogen vid vite ålades att icke hafva andra än Spanska gumsar. Hela afkastningen af dessa gumsar var — mycket stryk för upsyningsmännen, men föga spansk ull. Att befalla folket att hushålla är ett säkert medel att bringa det i harnesk mot alla förbättringar, men ingalunda att påskynda dessa. Massan lärer aldrig af annat än exempel och klar utsigt till vinst.

**) Öfver detta sednare hafva vi tillräckligt yttrat vår tanka. Den satsen åter, som Collegium och flera antagit för axiom, att nybyg-

Derpå anmärker Coll., att ingen försäljning kan påtänkas förr, än de rättegångar vore afslutade, som komme att uppstå angående ersättningsanspråk å deras sida, som förlorade mulbetesrätt och skogsfångst, genom de skogars afsättande, hvilka ansåges behöfliga för Kronans behof. Men om ock Kronans säkerhet för dess framtida behof förvarades, så finner Coll. ändock icke, hvad hon skulle vinna genom öfverlopps-markernas försäljning. Köpeskillingen vore ingen ersättning för skogsbristen, och ingen odlingsflit att vänta, där skogarne blifvit utödda. Årliga räntan vore således enda vinsten; men säkerheten för dess utgörande minskades med skogarna, och Coll. anser Ständernas förslag om räntans beräknande efter högsta auctions-anbudet icke öfverensstämmande med de vanliga skattläggningsgrunderna. För räntans erläggande anser Coll. ej eller annan säkerhet böra finnas, än i sjelfva jorden. — Af dessa skäl tillstyrker Coll., att allmänningarne icke må försäljas, utan förblifva så, som de äro.

Hvad Parkerna vidkommer, finner Coll. väl dem vara af annan natur och inga anspråk underkastade å enskildas sida, hvilka ej haft annan nyttjande rätt än mulbete och "frihet att där få taga lågor, stubbar, skatar och grenar, samt ris, för att rensa skogen och betesmarken" (hvilka rättigheter Coll. tror dem icke kunna betagas); men Coll. tror ändock, att samma betänkligheter förete sig vid parkernas, som vid allmänningarnas försäljning, och att "omtanken endast bör fästa sig på nödvändigheten af deras rätta vård och användande." Coll. åberopar till slut ett af Förvaltningen af Sjöärenderna och Coll. gemensamt d. 5 Maji 1819 **afgifvet utlåtande.**

(Forts. e. a. g.)

gen och odling skulle hindras genom skogarnas försäljning, torde förtjena att närmare skärskådas. Om det ock skulle hända — hvilket är föga troligt — att speculanter slogo under sig stora sträckor af skog; hvad vore väl troligtvis deras speculation? Månne att svedja? månne att rothugga? Sikert icke. En lönande speculation vore endast den att, till skoglösa orter eller häldst till utländingen, afsätta producterna. Men de skogsproducter, som derjemte betala en lång transport, äro inga andra än timmer och stort verke. Dessa sorter försvunne således ur skogarna; men sådant, som tjente till bränsle och hvardagsbehof, om icke för en speculant, dock för en nybyggare, det vore, i de flesta fall, qvar, och möjligheten att anlägga nybyggen på skogarna hade icke försvunnit. Nu återstår således den frågan, hur köparen, i fall han är en sådan speculant, som man fruktar, komme att använda sin köpta trakt, sedan han derur tagit sin vinst, på det ofvananförda sätt. Vore det hans interesse att hindra nybyggen? Vi hysa en alldeles motsatt öfvertygelse. Han måste vara glad att blifva af med sin jord, som han sjelf icke kan eller vill ytterligare använda, han skulle gerna sälja den till inköpspriset, ty då vore allt, hvad han sedan ur skogen tagit, ren vinst; ja han skulle ofta vara nöjd att sälja den till underpris, för att hällre få något än intet för jorden, sedan det begärliga af skogsproducterna betalt inköpet. Då komme således rätta nybygges tiden; jord till odling kan då lika lätt fås då, som af Kronan nu. Skulle åter den händelsen inträffa, att köparen icke ville göra sig af med hvad han köpt, utan ville behålla det sjelf; då vore Coll. sats ännu fullk oregare vederlagd. Han kunde icke bibehålla marken för annat än två orsaker antingen att odla henne eller att freda skogen, till ny framtida vinst. I förra fallet vore ju nybygges ärendet vunnet; i sednare vore ju intet förstörelse system i fråga, och den enskilde, som vill freda sin skog, kan freda honom bättre än kronan.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Efter sessionens slut d. 9 var hela Madrid frivilligt illumineradt. Garnisonen aflade å nyo trohets eder med enthusiasm. — Ett rykte har gått, att en ny Ministère i 24 timmar varit beslutet, men att Konungen efter eftertänk ändt beslutet,

slut och d. 7 Nov. befallt den till Finance-Minister bestämda Chev. Erro att aflägsna sig från hofvet. Man lugnar sig nu fullkomligt, isynnerhet i anledning af ett Kongl. bref af d. 8; som circulerar i hufvudstaden. — Konungen är återställd till hälsan och låter i Escurial upföra tjurfäktningar. De köp, klostren slutit före kungörandet af lagen om deras uphäfvande, blifva beståndande, så vidt de föra lifsförnödenheter för munkarnes eget behof; men försäljning af målningar, husgeråd o. s. v. förklarades icke gällande. — D. 7 Nov. beslöts uphäfvande af de två mest tryckande krono-monopolier, Tobaks- och Salthandeln. Utländsk tobak är tillåten till införsel; icke så utländskt salt. Med denna vara kan både regeringen och privata handla. — Införsel af utländska bomullstyger är förbuden, till fördel för Cataloniska fabrikerna.

Femton utskott af Cortes förberedt lagförslag för nästa session. Man tror, heter det af d. 18 Nov., att Cortes oförtöfvadt åter sammankallas.

Erkebiskopen i Valencia skall, genom ett Kongl. beslut i Statsrådet, vara afsatt och landsförvisad för dess protest mot klostrens uphäfvande. — Marq. Castelar är af Krigsrätt frikänd, i afseende på arrestering af en ung gardist, som i tryck angripit constitutionen.

D. 5 Nov. är en Rysk courier ankommen, som lärer hafva medfört tre noter från det Kejserl. hofvet, hvilka lära vara af ganska tillfredsställande innehåll för nationen.

Mycken oro har, i medlet af Nov., herskat i Madrid, derföre att General Carvajal, i stället för den till Statsråd kallade General Vigodet, blifvit nämnd till Gen. Capitaine, utan ministeriel contrasignation. Folket samlades d. 16 omkring Cortes's palats, der det beständiga Utskottet sammanträdde redan kl. 9 och försäkrade sig vilja anhålla om Konungens återkomst till Madrid, hvilket något stillade sinnena. D. 17 kl. 7 på mårgonen meddelade en utskottets ledamot Konungens svar, af innehåll, att "H. M. hade icke kunnat tro, att Gen. Carvajals utnämning det ringaste kunnat oroa constitutionens vänner; men då det händt, hade H. M. befallt Ministrarna att förelägga H. M. tre Candidater till hvartdera af de tre embetena, General-Capitaine, Xefe politico och Gen. Milice-Inspector. H. M. kunde, för sin hälsas skull, ännu icke komma till hufvudstaden; men H. M. hoppades, det skulle snart ske." Detta svar emottogs med jubelskri, dansar och illuminationer. Alla trupparna voro samma dag under vapen enligt ordres; flera milice-bataljoner frivilligt.

Neapel. Utrikes Ministern har till Cardinal-Stats-Secreteraren i Rom afgifvit en note, med förklaring, att så snart första främmande soldat beträdde Påfvens område, skulle Neapolitanska arméen genast inrycka där. Följaktligen ryckte första kolonnen deraf, 18,000 man och 30 kanoner, in till gränsen; efter att hafva blifvit mönstrad af Riksföreståndaren, i Engelska, Nederländska, Franska och Sardiniska Ministrarnas närvaro. Man har hoppats, att Gen. Filangieri skulle få ett öfverbefäl, i händelse af krigets utbrott. Detta har ock inträffat, i det han fått befälet öfver armén i Abruzzo. — H. M. Konungens af Sverige och Norrige lyckönsknings-bref till den skedda statsförändringen är inhändigadt. I Turin emottages icke Neapolitanska Ministern, Pescara.

Enligt hvad Capit. Bausan d. 4 Nov. tillkännagaf i Parlamentet, herskade då det största lugn i Palermo och till- och med capitulationens förkastande misshagade blott en del af Palermitanerna, men det öfriga af ön var dermed fullkomligt tillfreds. Derföre har också Neap. escadren lemnat Palermo. Endast Independent-anföraren Baron Abliotti, med några anhängare, söker ännu att upvigla folket i districtet Modica, och truppar hafva från Palermo upbrutit mot honom. D. 5 förklarade Parlamentet, att all anklagelse mot Gen. Fl. Pepe, hvars förhållande och tänkesätt erhöllo mycket beröm, skulle förfalla.

Parlamentet har d. 2 Nov. förrättat sitt månadtliga val till President &c. Borelli blef President, Ruggiero vice President och Dragonetti Secreterare. Bland motioner är den märkligaste: Mazzonis, att munk-ordnarne på Sicilien måtte uphäfvas, deras gods fördelas och försäljningssumman användas till statens behof. Vid samma tid lästes en Inrikes Ministerns berättelse om länssystemets afskaffande på Sicilien.

Öfra Italien. (Majland d. 18 Nov.). Sedan tre dagar äro de Kejserl. Kongl. trupparna på krigsfot, och allt hålles i ordning för att oförtöfvadt öpna fälttåget. Ännu väntas 40,000 man från arfländerna. Redan från längre tid tillbaka skall Påfven hafva blifvit anmodad och bifallit, att låta en betydlig Österrikisk armée tåga genom sina stater.

Det säges, att Furst Lichtenstein, med updrag af Österrikiska hofvet att hålla ögat på Södra Italien, ankommit till Bologna.

Portugal. Lugnet bibehålles, folket lifvas af den bästa anda, och man hoppas hugneliga nyheter från Rio Janeiro. Dit hafve snällseglande

fartyg afgått, så väl från Portugal, som England; och man kan icke dölja för sig, att politiska horisonten från den sidan, som vetter åt sistnämnde land, lätt kunde förmörkas. — D. 7 Oct. firades Kronprinsens födelsedag i Porto med enthusiasm.

Juntan ämnade i början sammankalla Cortes alldeles efter det gamla sättet, men har, genom eftertryckliga föreställningar af folket och officerarne, jemte anonyma hotelser, ändtligen blifvit förmådd att antaga det nya Spanska sättet för sammankallandet.

England. De besynnerliga, exempellösa händelserna i underhuset d. 23, vid parlamentets prorogation, hafva väckt mycket upseende. Husets ledamöter dels stadnade qvar i salen, dels församlade sig i gångarna och utanför, "likasom," säger The Times, "Shakspeare beskrifver handtverkareklubbarna, som vid början af Kung Johans tid samlade sig, att språka om händelserna." Samma tidning tillägger: "Ingen kan beräkna, hvad som nu skall hända; ingen kan trösta sig dermed, att han hvarken sett jordbäfning, öfversvämningar eller annars någon förfärlig naturhändelse. Bedraga vi oss icke, skall han uplefva äfven så stora och ännu större under i statskroppen. De nyss öfverstående oroligheterna äro nästan för våra ögon; och samma Rådgifvare regera England, hvilka störtat detta tappra och trogna folk i rebellion, högförräderi och alla lidanden af en militärisk regering." — Att Canning går ur Ministèren, tror man allt mer och mer; men alla de öfriga ministrarne skola hafva räckt hvarandra handen att hålla tillsammans i nuvarande krisis och att stå eller falla med hvarandra. — Det berättas, att Konungen varit förtörnad deröfver, att residence blifvit Drottningen vägradt och svaret derom så länge fördröjdt.

Många personer af anseende synas vilja alldeles lemna Anglicanska kyrkan, till dess Drottningens namn införes i kyrkobönerna. Detta skulle, om det griper omkring sig, kunna skaka kyrkan i dess grundvalar, hvaraf följderna vore oberäkneliga.

Man har anmärkt, att, ehuru civillistan under nu slutade session blifvit frikostigt beviljad och det är vanligt, att tacksägelse för dylikt afläggas i sluttalet, då prorogation förkunnas, blef dock nu intet tal upläst.

Frankrike. D. 19 dennes sammanträda kamrarna. Alla valen voro redan verkställda och berättelse derom inkommen d. 24 Nov. I öfra Pyrenée departementet är Valpresidenten Fornier de St. Lary vald; i Nedra D:o Valpres. de St. Cricq; i Rhonemynnings dep. köpmannen Roux och Professor Parlessner i Herault dep. d'Hauteroche; i Aude dep. Barthe Labastide. — Ett ultrat blad säger: "Ministèren håller samma marche, som den sedan Febr. månad utstakat för sig. Den kommer att taga sin plats mellan centrum och högra sidan. Den har nu tillskapat två tidningar, Etoile och Regulateur politique, som imedlertid ännu icke fått särdeles prenumeranter."

I Pairernas Kammare skulle d. 25 Nov. Gen. Procureuren Bavez afgifva berättelse om sammansvärjningen d. 19 Aug. Debatterne i denna rättegång, som rörer 57 anklagade, torde börjas dagen efter Kamrarnes öpnande.

Tyskland. Konungen af Preussen har d. 25 Nov. ankommit från Troppau till Berlin.

Stockholm. Kongl. Allm. Magasins-Direktionen har från sin Ombudsman hast rapporter från London af d. 17, d. 21 och d. 24 i sistförlidne månad. Afsättningen på den Svenska spanmålen gick oafbrutet och fördelaktigt samt var nära slutad, med undantag af lasterna i de skepp, som varit tvungna att anlöpa andra hamnar än Londons: och på andra orter var ingen ting att göra med denna vara. En last från Landscrona hade måst upläggas i Newcastle; en från Halmstad var uplagd i Grimsby; en annan från Skåne låg i Sheerness. Dessa partier skulle hemtas derifrån till London; men detta måste ske med Engelska fartyg, emedan Navigations-acten blifvit så förklarad, att en vara, som en gång blifvit inclarerad i Engelsk hamn, icke får derifrån föras till annan Engelsk hamn med utländskt fartyg. — Något undermål i lasterna befarades icke, emedan Svenska tunnan är dryg, i det förhållande, hvari hon antages stå till Engelska Quartern.

Rapporten af d. 24 är af mera interesse än de förra och man vill derföre något utförligare anföra dess innehåll. 15000 Piaster, i vigt 12,290 Onces, i 6 lådor, afgingo samma afton till Harwich, för att på paketen gå till Göteborg. Silfret kostade i inköp 3166 L. 6 sh. 3 d. Mäklare courtage (⅛ proc.) 4 L.

Lådor och emballage	–	1. 6. 6.
Nedkörsel	– –	5. 6.
Forlön till Harwich	–	8. 6. 6.
Assurance på 3,200 L. à 25 sh.		40.
Droits de police	–	8. 8.

Inlastningen i Harwich och fragten derifrån kunde ännu ej upgifvas. — Hallan i Speculation,

Capt. Ebbesson, såldes d. 22 à 18 s. och fartyget troddes vara loss d. 24, "hvilket då är rätt lyckligt, emedan det blott har 8 lossnings-dagar och en köpare här har 14 dagar att hemta spanmålen från fartyget, om han står vid köpet. Dessa här gällande besynnerliga coutumer i spanmålshandeln, men som ej kunna ändras, förorsaka en säljare rätt många ledsamheter, och man får söka att slingra sig ur dem, bäst man kan. Jag vågar tro, att min personliga närvaro här och mitt beständiga pådrifvande varit af särdeles nytta och förebyggt både penninge- och tids-förlust."

Med skeppet Apollos last har, för lossningsdagarnas antal, varit möjligt att litet speculera, och d. 23 såldes 700 Qu. à 21 s., d. 24 D:o 140 à 21½ s. "Dessa priser äro så utom jemförelse höga, att de väckt upmärksamhet, och komma de nära up till hvad som betalas för så kallad Brew Oast. Ett circulaire för d. 20 uptager förhållandet sålunda:

Hafre:	Svensk	–	17 à 20 shr
	Embden och Bremen		16. à 18.
	Dansk gul	–	16. à 18.
	Rysk	–	16. à 18.

och slutligen tillägges följande anmärkning. "Bland "utländsk hafra hafva vi haft (troligen för första "gången) omkring 8000 Qu. från Sverige, hvars "qualitet i allmänhet är jemngod med, om ej öf-"verträffar, den från Ryssland och Dannemark; "den är bättre rensad och mindre blandad med "vicker, och de bästa Svenska lasterna, som vägt "omkring 38 ℔ per Bushel, hafva funnit mycket "bifall af våra köpare och renderat 18 till 19 Sh, "samt någon liten del i dag 20 sh. pr. Qu."

Hvetet har stigit 2 sh. pr. Qu., d. v. s.; från 28 till 30 s. Det har dervid bibehållit sig, och d. 24 sades 1000 Qu. vara till det priset upköpta för Fransk räkning. "Denna omständighet, sammanlagd med de förut upgifna, synes styrka den förmodan man hyser, att hvete skall nästa vår vinna goda priser på Franska platsarna.

De 15,000 Piasterna äro, enligt seduare underrättelser, redan ankomna till Götheborg.

Insändt.

Det har länge varit kändt, att Landthushållningen i Blekinge län hunnit till större fullkomlighet än kanske i någon annan af Sverges Provincer, och att det i synnerhet är Potates-odlingen, hvilket här blifvit högt updrifven, i ett systematiskt anlagdt växelbruk, som beredt Blekingska jordbrukarns allmänna välmåga; men att derjemte sådane, förut hos oss okände, Technska anläggningar skett till förädlande af landets öfverflödiga producter, hvarigenom behofvet af en betydlig import varit blifvit fyldt, har varit obekant, åtminstone på aflägsnare orter, till dess den korta berättelsen i N:o 61 af Stockholms Courier för den 31 Julii detta år fästade uppmärksamheten härpå och gaf anledning till efterfrågan.

En nitisk vän af all inhemsk industri öpnade derefter correspondence på Blekingen, och har erhållit följande tillförlitliga underrättelse, som han anser vara af så allmänt interesse, att han anhåller om ett rum derföre i M. H:res Tidning.

"Anläggaren af dessa fabriker är Herr Öfversten och Riddaren von Dannfelt, som, ehuru ej född Svensk, likväl alltid sökt att vara vårt fädernesland nyttig, först såsom militair, och i sednare tider såsom Landthushållare och Technolog."

"Det är på dess egendom Holje, några mil ifrån Carlshamns stad, som ofvannämde fabriker äro med betydlig kostnad anlagde och hvarest af inhemska producter, mest af potates, tillverkas socker, sirop, en mängd fina liqueurer, viner och essencer, samt rum och cognac, af lika godhet med de utländska, och försäljes till mycket nedsatta priser."

Som ett bevis på dessa tillverkningars betydenhet, äfven för Rikets Handels-våg i anseende till minskad import, må nämnas, att endast tillverkningen af rum och cognac upgått de sednare åren till ett värde af 30,000 R:d årligen och hade kunnat drifvas ändå högre, om behof och afsättning det fordrat."

På nästa årgång af denna tidning kan prenumereras, här i staden i Deléns & C:s boklåda, med 6 R:d b:co.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

N:o 100. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 14 December.

Sine ira, studio et metu.

STATSHUSHÅLLNING.

(Forts. fr. N:o 99).

De skäl, *Förvaltningen af Sjöäfenderna* anförer mot kronoskogarnas försäljning, äro i allmänhet de samma, som vi förut ofta sett anförda, nemligen att tillfället till nybyggen skulle uphöra; att hemman, som haft sin enda skogs- och betestillgång på kronoskogarna, skulle råka i ödesmål; att man endast med svårighet skall kunna bestämma vidden af ersättningsmarken till betesägarne; att det är magtpåliggande att vårda de få qvarlefvorna af Kronans skogar för Kronans behof och allmänna byggnader o. s. v. Kronoskogarnas vanskötsel tror Förv. till en del böra tillskrifvas de ännu oafgjorda rågångsfrågor, hvarigenom skogarnas gränser äro ovissa, och anser en förbättrad bevakning möjlig.

Förv. tror således af allt detta "den slutföljd kunna med någorlunda visshet dragas, att försäljning af Kronans parker och allmänningar, äfven med iakttagande af de af Ständerna gifna föreskrifter, icke vore i det hela af någon väsendtlig fördel, hvarken för Staten eller det allmänna" *). Men då Ständerne bestämdt stadgat deras beslut och i händelse Kongl. Maj:t skulle detsamma stadfästa; anser Förv. sig böra uppgifva, hvad i afseende på verkställigheten må vara lämpligt och mäst tjenligt. Dock som Landshöfdingarnes yttranden dels äro ofullständige, dels olika, anser Förv. sig böra hemställa, om icke Kongl. Maj:t täckes bifalla, hvad Förv. år 1810 gemensamt med Kammar- och Bergs-Collegierne om en dylik försäljning, som den nu i fråga varande, samt sedermera, gemensamt med samma Collegier, i anledning af Ständernas underd. skrifvelse, angående recognitionsskogarnas försäljning, d. 14 Junii 1818, sig yttrat. I det första af dessa utlåtanden föreslogs, äfven i anseende till ofullständigheten i de erhållna upgifterna, att Landshöfdingarne, i samråd med erfarne män, hvar i sitt län, måtte öfverlägga om försäljnings-frågan och upgifva alla omständigheter, hvarefter en Comité troddes böra tillsättas, för att utarbeta förslag. I det sednare har Förv. föreslagit, att, sedan utrönt blifvit, hvilka skogar Bruksägarne ville inlösa, Landshöfdingarne måtte upgifva de öfverblifna skogarnas beskaffenhet, så att de delar, hvilka voro tjenlige för furuträns tillväxt, kunde från försäljning undantagas.

Krigs-Collegium tror de särskilda anspråken på kronoskogarna först böra pröfvas, till hvilken ända en viss prescriptionstid borde bestämmas, inom hvilken hvar

*) Här hafva vi åter den där ljusa distinctionen.

och en, som har något anspråk, borde, vid talans förlust, göra den gällande och erhålla ersättning af skogen för hvad som ostridigt befinnes. Derefter tror Coll., på "de flera skäl Kongl. Maj:ts Befallningshafvande uti deras yttranden anfört," *) att det återstående ej kan eller bör genom auction till den högstbjudande afyttras, men, efter hvad hvarje local medgifver, till hugade odlare uplåtas, emot årlig skatt enligt skattläggning; dock med undantag af de skogstrakter och parker, dem Kronan bör, för flottornas och andra behof, behålla och vårda. Med de norrländska skogarna tror Coll. böra förblifva på samma sätt som nu.

Särskilda tankar äro yttrade af Hr. Presidenten i Kammar-Collegium, samt en ledamot i Krigs- och en i Bergs-Collegium.

Det ämne, hvaröfver vi sålunda framställt delade meningar, är visserligen ett stort fält för omhugsan, och länge skall den, som vill stadga sin öfvertygelse på blotta skäl, utan tillhjelp af fördomar och afsigter, få på detta fält välja och förkasta, bland den mängd af idéer, som erbjuder sig.

Hvad som förekommer säkert är, att allmän vård öfver skogar aldrig skall uppfylla sitt ändamål. Lika säkert torde vara, att fåfänga försök af allmänna makten att göra, hvad som icke låter göra sig, äro i hög grad skadliga, ej blott derföre, att de förslösa statens medel utan gagn, men också derföre, att de gifva förderfliga prof af vanmakt och oklokhet, der allt bör vara vishet och kraft.

Dernäst är det säkert, att fredlysning och bevakning öfver publik egendom, så ofta den gäckas och missbrukas, verkar ganska ofördelaktigt på allmänna sedligheten. Ett uslare och mera allmänt förargande exempel kan föga uptänkas, än det af en egennyttig, förtappad och samvetslös skogsbetjent, som ömsom far omkring bygden och upbär sammanskott, för att se igenom finger med tillgrepp på Kronans skogar, och ömsom antastar med rättegångar de motvillige, som vägra att offra till honom, vittnar sjelf och bevisar dem, hvad beskyllning om tillgrepp, han helst behagar göra, eller, allt efter domstolarnes olika meningar, åtminstone tvingar de anklagade till värjemåls-ed.

Vidare är det afgjordt, att på många ställen utsyningsrätten anses af dem, som äga den, för en förmån af högst ringa eller alldeles intet värde. Tidsspillan och omgångarne vid afhämtningen, som under Skogsbetjeningens tillsyn måste ske på slädföre, och således inställas, hvarje gång föret tryter på den utsatta tiden, äro ensamne så stora olägenheter, att man oftast heldre köper sin stock, om man kan få den till köps, för att få begagna tjenlig tid till afhemtning och undga den obehagliga bevakningen.

Deremot är det ej mindre sannt, att ehuru dålig skogsvården på de allmänna skogarne må vara, den dock aldrig kan blifva så usel, som allmogens vård öfver dess enskilda skogar för närvarande, nästan utan undantag, är. Så länge man icke bränner svedjeland och icke borthugger den späda skogen, för att nyttjas till gärdselstor, sädeskrakar, trägårdssprötor och dylikt, kan man icke uplära vår svenska allmoge i konsten att föröda det dyrbaraste af alla jordens alster. Att denna förödelse, vid svedjandet, sträcker sig ända till sjelfva jordens productionsförmåga, inser man lätt; och man behöfver icke vara sakkännare, för att på Smålands marker skönja, huru svedje-elden, efter några omgångar, ofta så hunnit fräta till botten, att all vegetation afstannat och

*) Som nemligen äro mot hvarandra stridande.

det kala gruset, fordom betäckt med bördig mylla, hotar att evigt förblifva i sitt ofruktbara skick.

Sådant kan svårligen hända på det allmännas skogar, om de icke genom rent nidingsverk antändas på rot. Misshushållningen med dem stannar, såsom redan anmärkt är, vanligen dervid, att den timmervuxna — eller åtminstone till timmer brukbara — skogen alltför starkt medtages. Alla de yngre generationerna stå qvar, och det behöfves icke särdeles lång tid, innan timmerträd åter börja att kunna fås.

När man tvistar om *skogsvård*, bör man komma öfverens, hvad man dermed menar. Man får icke förblanda vården om skogens vext med blotta omsorgen att spara den, sedan den hunnit upvexa till den brukbarhet, man önskar. Det senare åsyftar blott att få skogens afkastning rättvist delad åt dem, som den bör tillfalla. Det förra utgör sjelfva skogshushållningen, men har ännu aldrig hos oss varit föremål för den allmänna skogsvården. Allt inskränker sig till utdelningen och tillsyn, att icke mera af det fullvuxna medtages, än att andra behöfvande äfven kunna finna tillgång.

Är nu en sådan skogsvård af särdeles stor vigt, äfven om den kan verkställas med all önsklig noggrannhet? — Så länge skogen har tillgång på timmervuxna träd (till byggnings- eller sågstockar), böra alla behöfvande i distriktet dermed förses. Att neka dem detta, för att låta skogen öfvermogna och stå onyttig, till dess den tager röta, kan icke komma i fråga. Således om hvar och en finge taga efter behag, kunde dock ej mera åtgå, än som nu ungefärligen går. För skogens tillstånd vore det likgiltigt. Det är endast rättvisan imellan de behöfvande, som fordrar bevakningen.

Men för skogens upammande, påskyndandet af dess vext genom tjenlig qvistning och gallring, jordens gödande med det afqvistade riset o. m. d., är menniskohanden oumbärlig, och der hon saknas, går skogshushållningen illa, likasom mestedels allt den vilda naturens verk, så vidt frågan är att använda det för menniskobehof. Här är det likväl, hafva vi redan sagt, som våra skogar i allmänhet — åtminstone våra krono-skogar — i alla tider saknat menniskohanden. Följden häraf är ingen annan, än att längre tid åtgår för skogens vext, och således större rymder uptagas, för att fylla våra behof. Lyckligt blott, om, med upoffring af dessa rymder, vi åtminstone icke alltför oklokt använde, hvad som vexer, om vi nyttjade endast fullvuxen och mogen skog till alla de behof, hvartill den kan nyttjas, och derigenom sparade det mångdubbla antal af ungt tillvexande gods, som i stället tillgripes. Aldrig skulle våra skogar utödas derigenom, att vi nyttjade dem, så mycket de någonsin behöfvas. Och att anlita dem utöfver vårt behof, det kan aldrig blifva ett nöje, som förleder oss.

Ingen betänklighet återstår då, att ju våra allmänna skogar må föryttras, så länge man ej tänker sig någon annan förödelse på dem, än afsalu af sådana skogsalster, som i allmänhet säljas, och hvilka ensame kunna med fördel säljas, d. v. s. af grof och mogen skog. All den tillgång, de deraf innehålla, åtgår nu, så vidt den behöfves — och mera kan ej då ske. Hafva de någonstädes öfverflöd; så är ingen ting bättre, än att enskilda blifvande ägare må skaffa afgång och nyttigt användande deraf, i stället att nu låta förruttnelsen härja det obegagnade.

Vadan ligger blott deri, att skogen af dessa enskilda köpare antingen svedjas och i sjelfva vexten således utrotas, eller ock

med flit förstöres till nybyggens anläggande. Det förra kan icke undvikas, om icke genom uttryckliga förbud, hvilka så lätt kunna göras till köpevilkor och visserligen, i fall de äfven kunna göras åtlydde, skulle vara de helsosamaste efterdömen emot en så förderflig landssed. Vi skulle tro, att detta borde kunna ske. Svedjande är icke lätt att göra i smyg. En Länsman kan eftast från sitt boställe se all möjlig svedjerök inom sitt distrikt; och han besöker dessutom gerna hvarje år de flesta byar derinom. Allmän tillsyn öfver efterlefnaden af ett sådant förbud borde då vara möjlig, om icke annars all möjlighet att vaka öfver förbudslagar redan försvunnit genom den slapphet, som förbudens mängd vållat.

Nybyggesanläggningarne äter ingå just i ändamålet af anstalten. Försäljningar på annat sätt, än till full ägo, kunna icke heller påtänkas; och då är följden, att ägaren anlägger hemman på sin skog, der han tjenligt finner. Han får ej frihetsår; men i framtiden blir hans skatt så lindrig emot andra hemmans.

Att spara skog för afsalu blir icke nybyggarens intresse; och en stor del af sin skog måste han rothugga, för att få åker och äng. Den enda möjligheten, att från de förytlrade skogarne förvänta nödig skogstillgång för dem, af hvilka de förut varit nyttjade, beror således derpå, att all den skog, nybyggaren bibehåller, vårdas i sin vext med desto större omsorg, och all åverkan på träden i deras ungdom desto strängare afskaffas. Ty visserligen är det utom allt tvifvelsmål, att mindre än hälften af de nu befintliga skogssträckorna, på enskildas och det allmännas jord, vore tillräcklig för att gifva lika stor skogstillgång, om skogen i dessa begge afseenden skottes med någorlunda omsorg. Lika säkert är likväl deremot, att detta ej blefve att förvänta, ehuru skogsafsättning utan tvifvel icke är den minst lönande afkastning af en jord, derföre, att hon är den minst besvärliga och den, som fordrar minsta förlag.

Nej, nybyggenas skog skall vanvårdas, liksom all annan. Ingen skall qvista och gallra sin uppvexande skog, ingen företaga sig att till gärdselstörar och sädeskrakar sönderklyfva gamla träd; hvar och en skall dertill nedhugga hundrade de vextligaste späda stammar i stället för en enda fullvuxen, som kunnat gifva hundrade störar o. s. v. De gamla sedvanorna skola följa nybyggaren till hans nya hem. Han skall tänka och lefva för dagen. Ett dagsverke mindre för honom skall, i hans såsom i hans fäders ögon, vara en större vinst, än hundrade besparda träd åt hans efterkommande. Det enda af förstörings-systemet, hvari han skall kunna tillbakahållas, blir svedjande, om nemligen man finner nödigt att förbjuda honom det, och den allmänna tillsynen förmår att handhafva förbudet.

En utväg skulle dock möjligtvis vara att vidtaga. Som det beror af den allmänna makten att bestämma köpevilkoren; så kunde någon ting föreskrifvas köparne till iakttagande både vid sjelfva nybygges-anläggningarna och skogens användande sedermera. Man kunde t. ex. säga, att blott en viss andel af hvarje inköpt skog finge upbrytas och rödjas till annat bruk, så att åtminstone hälften eller väl två tredjedelar deraf bibehölles till skogsvext. Till och med skulle ett visst hushållningssätt med denna qvarblifvande skog kunna påbjudas, åtminstone läroböcker om ett sådant hushållningssätt utdelas till köparne, emedan det verkligen icke synes olämpligt att samhället söker afhjelpa åtminstone den delen af det onda, som ligger i ren okunnighet.

Som likväl af allt detta, ehuru oändligt lättare verkställdt det kunde vara, än för-

söket att genom publik omedelbar bevakning uträtta något, ingen verkan får påräknas, innan ordet *allmän tillsyn* hos oss hunnit få en annan betydelse, lagstiftningen derom inskränkt sig till det nödvändiga och enkelhetens kraft spridt sig till sjelfva extremiteterna af stats-maschinen; så må det förlåtas, att man tvekar vid besvarandet af den frågan: hvad är i närvarande stund att göra?

Bryta det gamla odugliga systemet, till hvad pris som helst, derom lärer likväl ingen tänkande tveka. Göra enskild egendom af allt, hvad som kan blifva enskild egendom, är ett postulat, med hvars förnekande ingen må gifva sig ut för statshushållare. Rättsgrunden häraf är ensam tillräcklig att upväga hvad olägenheter som helst må derigenom upkomma. Och frukten, som i tidens längd ej kan uteblifva, är för hvarje tänkande varelse så afgjord och så rik, att han ej kan få den tankan att jemföra henne med ögonblickets svårigheter.

Frågan är blott: huru frälsa det oförståndiga slägtet under lärotiden? Huru tillställa så, att icke brist och nöd må blifva dess *enda* lärmästare? Kan folket umbära skog och känner det således icke bristen deraf, när den infinner sig; huru vill man då, att det skall frukta den i förutseendet? Och i sjelfva verket skulle vi redan af exempel kunna sluta, att skog för en landtman är hardt nära umbärlig. Man ser folket bygga sina hus af ler och halm, göra sina hägnader med jordvallar, elda i sina boningar med bränntorf och föga nyttja träd till något annat, än husgerådssaker, åker- och körredskap. Snyggheten i lerboningarna, som ofta sakna golf, kan man föreställa sig, och [illegible] af bränntorfsoset minnes hvar och en, som smakat den. Hyfsning, smak, anständighet, är naturligtvis ej att tänka på med ett sådant lefnadssätt; men man lefver likväl, och älskar sitt lif, med menskliga eller blott djuriska böjelser och behof. Kan hela Sverige bringas att på samma vilkor tåla lifvet; så kan svenska jordbruket bestå utan all skog; importen af de trädvaror, som åtgå till husgerådssaker och redskap, förstörer ej vår handelsvåg.

Det är icke utan skäl, som man rädes att låta folket göra ett försök i denna väg. Men huru tillvägabragtes det, der det redan gått igenom? Utan tvifvel genom enskildas misshushållning; ty allmänningar hafva i den orten icke funnits. Oaktade alla localiteter, kan man förmoda, att detsamma, med lika uplysning och anda hos allmogen, skall hända, hvar som helst, i den mån, tiden och landskulturen fortgå. Ingen bergsbygds ofruktbarhet har ännu athållit dess ägare att upbränna dess skog, så fort de hunnit, för att få en gång på hvarje ställe en [illegible] råggröda och sedan hafva nöjet att [illegible] obevuxna och kala.

Ju mera menniskan är djur, ju mindre förståndig och moraliskt bildad hon är, desto mindre tänker hon på andra interessen, än sina egna för ögonblicket. Och skogshushållning har aldrig ett sådant ögonblicks interesse. Ingen vårdar skog, derest han icke vårdar sig om sina efterkommande. En allmoge, med full dispositionsrätt öfver sin skog, har derföre aldrig ännu kunnat förmodas vara skogshushållare. Orsaken till förstöringen är således gifven.

Men en sådan allmoge skola vi ej alltid hafva. Hvarje framsteg i dess välmåga och i konsten att draga nytta af jordbruket skall redan hjelpa till minskande af svedjandets kredit, medan en snart kommande allmän upfostran snart nog öpnar väg för tanka och begär till något mera, än blotta tillvarelsen för dagen. Redan torde det, på många orter, vara nyttigt för ett väl organiseradt socken-hushållssällskap

att hos sina socknemän genomdrifva en skogshushållnings-lag, som ej beror af den allmänna lagstiftningsmakten att utfärda, och som icke förfelar sitt ändamål.

(Forts. e. s. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Portugal. D. 11 Nov. ingafs till Öfver-Befälhafvaren för arméen, Gaspar Texeira, en skrift af Juiz do Povo, Joao Alvez, och hans Secreterare Veiga å folkets vägnar, af innehåll: att då Juntan icke fullkomligt upfylde den rättvisa fordran, som Juiz do Povo, i folkets namn och i förening med arméen, förklarat för folkets vilja, neml. att de deputerade till Cortes skulle väljas enligt Spanska constitutionen, begynte folket misströsta och anse ingrepp skedt i sina rättigheter. Folket och arméen, som ville hindra ett beslut af Juntans pluralitet att gå längre till nationens prejudice, bådo Hans Excellence att taga saken i betraktande och sammandraga arméen, för att proclamera Spanska constitutionen, hvilken, jemkad af de sammankallade Cortes, enligt Spaniens exempel, kan antagas och lämpas till Portugals seder och bruk, utan någon förändring i dess väsendtliga delar eller i de liberala idéer, den innehåller: — Derpå hölls en militairisk conference i Regerings-palatset samma dag, i Juiz do Povos närvaro, hvarvid beslöts: att Spanska Constitutionen skulle proclameras och Cortes sammankallas i enlighet dermed, samt folkmängden så indelas, att de deputerades antal blir 100; att fyra nya ledamöter i Regeringen skola väljas; (hvilka blefvo Grefve Sampayo, P. L. Pereyra de Mello, J. M. Perreyra de Souza, och J. de Souza Cirne de Madureira); att de fyra ledamöter, som förestå de fyra departementerne, (Inrikes, Krigs- och Marin , Utrikes och Finance-) endast hafva röst, hvar och en i sitt ämne. — Regeringens ledamöter aflade genast eden. Sessionen började, och Grefve Sampayo utnämndes till Finance Minister.

Den 13:de begärde fyra ledamöter, neml. H. J. Braancamp, J. F. de San Luis, M. F. Thomas, och J. J. Ferreyra de Mouza, deras afsked; och J. M. Perreyra de Souza utsågs till Minister för Inrikes, likasom A. de Silveyra Pinto da Fonseca för Utrikes ärenderna. Regeringen beredde sig att till provinserne afsända de artiklar af Spanska constitutionen, som angå valen. — Den 17:de hölls i Texeiras palats en militärisk conseil, som till Regeringen afgaf följande postulater: 1.o tillståndet i hufvudstaden och allmänna tänkesättet fordra, att de Regerings-ledamöter, som begärt afsked, återtaga sina functioner, emedan hvarken nationen eller arméen samtyckt dertill; 2.o valen af deputerade skola ske enligt Spanska systemet, emedan folkets och arméens allmänna tankesätt, äfvensom de motiver, hvilka föranledt den stora paraden d. 11 Nov., bjuda det; 3.o Ingen annan del af Spanska constitutionen sättes i verkställighet, innan Cortes sammankomma, och derest de icke antaga dess grunder, dock med förbehåll af de ändringar, som finnas nödige. — De fyra ledamöterne kommo om aftonen till Marqnis Valladars palats, under bifalls-rop af folket, som frojdades öfver detta lyckliga beslut.

Spanien. Regeringen har kungjort Cortes's af Konungen sanctionerade beslut, som förklarar Spanska området vara en oantastelig fristad för alla personer och egodelar, de må tillhöra främlingar boende inom eller utom riket, med vilkor, att de respectera dess constitution och underkasta sig dess lagar. — Det permanenta utskottet har till sin president valt Munoz Torrero, till Secreterare Sancho. — Sedan Konungens bref stillat folket, i afseende på Carvajals utnämning till Gen. Capitaine, och H. M. lofvat återkomma till hufvudstaden, herskar där det fullkomligaste lugn och man tänker icke mer på urtima Cortes. Utskottet har, i sin session d. 16 Nov., förklarat intet skäl förevara till deras sammankallande. Folket syntes nojdt med detta beslut. — Utom Vigodet (f. d. Gen. Capit. i Madrid) Rubianes (f. d. Xefo politico där) och Balleisteros (f. d. Gen. Inspectör för Milicen) äro till Stats-Råd nämnde: Biskopen af Segovia, Hert. af Frias (nu Embassadeur i London), Marq. Villafranca, Porcel (nu Ultramarinsk Minister), Bar. Castellet, J. de la Pezuela och F. de Laserna, för America Marq. de S. Francisco y Herrera, J. Luyando, F. de Aranjo, J. J. de Ortiz.

Morales och hans anhang, bestående af 200 personer, efterspanas ifrigt, och 14 deraf voro d. 16 Nov. redan gripne i Avila. I anledning deraf sker en mängd arresteringar äfven i Madrid. — Erkebiskopen i Valencia förvarades först mycket noga där och militären måste hålla noga vakt, för att skydda honom mot öfvervåld af folket, som äfven fordrade Elios hufvud. Erkebiskopen är sedermera transporterad till Madrid. — Munkar fortfara att begära secularisation.

Regeringen har gifvit befallning om förfärdigande af en mängd gevär.

England. I anledning af en privat audience, som Lord Grenville hade hos Konungen, utspriddes rykten om en förestående förändring i Ministèren, ja tidningarne upgåfvo bestämdt, att Grefvarne Liverpool och Harrowby samt Hr. Canning begärt afsked. Nu vet man dock med säkerhet, säger en ministeriel tidning for d. 1 dennes, att dessa tre ministrar ingalunda ämna öfvergifva sina embeten. — De rykten, som blifvit utspridda, i anledning af Österrikiska Embassadeurens i London, Furst Esterhazy's, hemliga audience, att han, å de i Troppau samlade monarkernas vägnar, haft för ändamål att förmå Konungen att bibehålla sina nu varande Ministrar, hafva af samma Embassadeur blifvit vederlagda. Det bref, han framlemnat, var endast en sorgbeklagelse för Herliginnans af York död.

D. 24 Nov. höll Drottningen sitt högtidliga tåg till St. Pauls kyrka och förrättade sin andakt dar, under ett utomordentligt tillopp af folk, som dock var gauska fredligt. Redan kl. 8 begynte skäckningarne. Kl. före 10 for Drottningen ut från Brandenburg-house, och ända till Hydepark var vagnen escorterad af 150 män till häst. Sedan vidtog den af Parlamentsledamöterna General R. Wilson och G. Noel anförda cavalcade. Hobhouse, Moore m. fl. åtföljde i vagn. Handtverksskråna med sina Lärlingar och fanor voro upställda på båda sidor om gatorna. Då Drottningens vagn kom midt för Carltonhouse, stadnades den af folket, som hurrade. Vid Templebar (porten till sjelfva Staden, City) emottogs Dr. af Lord-Mayoren, Sherifferna och den öfriga Magistraten, och portarna stängdes, så snart hon var inkommen. Magistraten sällade sig till taget och det nalkades St. Pauls, där mängden var så ofantlig, att Dr. med möda kom in. 2000 Constablar voro redan samlade i kyrkan. Sextio deputerade hvitkladda damer emottogo Drottningen, som, i 1/2 30t efter kl. 12 inträdde, ledd under armen af Lord-Mayoren, lika som Lady Hamilton af Hr. Favell. Sedan Dr. intagit sin plats, gjorde hon först de vanliga bönerna. Derpå lästes bönerna och litanien af prester (predikning hade blifvit förbjuden af Pastor i församlingen). Da gudstjensten var slutad, bildade de 60 damerne en haie, igenom hvilken Dr. gick, då hon lemnade kyrkan i samma ordning och procession som hon ankommit. Wood, som tycktes hafva öfverbestyret vid tillställningen, gick förut och röjde rum. Återtåget skedde med samma escort, som tåget till kyrkan. Inga oordningar försporldes bland folkmassan.

Bergami, som är i Paris, väntades till England.

Drottningen emottager ännu addresser, äfven med talrika processioner; men efter som dagarne äro korta, emottager hon icke så många hvar dag.

Kingsbench har fällt sitt utslag i Burdetts mål och ogillat påståendet om ny rättegång. Jurydomen vid Leicestershires assise-rätt, hvarigenom han blifvit förklarad skyldig till utspridande af uproriska libeller, är således stadfästad, men straffdomens afkunnande i enlighet med verdictet (jurydomen) är upskjutet till nästa ting.

Frankrike. Man har upptäckt en conspiration i Östra provincerna, hvars ändamål skall hafva varit att mörda Hert. af Augoulême. 14 personer (hvaribland en f. d. Öfverste Planzeau, och många afskedade militärer) äro misstänkte och anklagade. — Vicomte de Chateaubriant tros gå, som Minister, till Berlin. — Det påstås, att Drottningen af England köpt godset Montgeron nära Paris.

Öfra Italien. Sardinska hofvet fortfar att icke erkänna den nuvarande regeringen i Neapel, men säges tillika hafva beslutet att iakttaga en sträng neutralitet i afseende på det riket. — Österrikiska trupparnas högqvarter skulle, enligt nyaste underrättelser, flyttas från Treviso till Ferrara. Bref från Rom af d. 11 Nov. berätta, att Österr. trupper väntades till Kyrkostaten.

Dannemark. De här gjorda upptäckter, i afseende på Doct. Dampe, berättas öfver England på det sätt, att en förfärlig complott blifvit uptäckt, just som den skulle utbryta, och alla de sammansvurne häktade; att Dampe, som är en man med hufvud och kunskaper, men hvars revolutionära grundsatser äro kända, bildat ett hemligt förbund, mest bestående af raskt arbetsfolk, hos hvilka han inpräglat sina uproriska idéer; att de ämnat öpna fängelserna, förena sig med fångarna, bemägtiga sig arsenalerna och magasins-förråden, mörda alla höga embetsmän och sjelfva Konungen, och proclamera en representatif statsförfattning. D. 17 Nov. skulle complotten utbryta och derföre skedde arresteringen d. 16, då policen kom öfver deras operations-plan och öfriga papper, hvaribland redan färdiga proclamationer. — Engelska tidningar innehålla äfven från Hamburg en artikel i samma ämne, af innehåll, att de arresterades antal är stort och däribland män af hög rang; att några personer omkommit, då conspiratörerne arresterades; att man i Köpenhamn och i hela Dannemark allmänt

önskar en constitution, och att den utan tvifvel beviljas.

America. D. 4 Nov. voro alla regeringens ledamöter i Förenta Staterna samlade i Washington och Congressen skulle sammanträda d. 15. Petitioner voro färdiga från de förnämsta städer, för att hos lagstiftande magten anhålla, att den nya tulltaxen, som komme under pröfning, måtte förkastas. Bostons invånare anföra i deras petition, bland annat: "den supposition, att Amerikanerne, ända till dess den i fråga varande taxan eller något dylikt steg vidtages, skulle vara i beroende af utländningen för sina lifs- och försvars-medel, är alldeles falsk och en förvillelse, förnedrande för nationens karakter". De påstå sedermera, att om den nya taxan och de grunder, hvarpå man föregifver den vara bygd, antoges, skulle de, oaktadt allt hvad man kan invända, bidraga att minska folkets industri, lägga hinder för dess välmåga och fördärfva dess moralitet. Flera städer hafva med samma kraft yttrat deras mening.

Bolivar har i Augusti ankommit till Turbaco och upmanat Cartagenas garnison att gifva sig; men garnisonen skall (enligt ett Spanskt bref från Jamaica) hafva gjort utfall och nästan förstört hans independenter, hvaraf endast få undkommit. En stor del af de Engelska truppar, som voro hos honom sedan Rio de la Hacha's utrymmande, hafva fallit i denna strid.

Napoleons nya hus på St Helena är färdigt och håller på att meubleras. Det skall vara prydligt, till och med prägtigt.

Några nyheter ifrån Tyskland, Neapel o. s. v. har man icke kunnat meddela, då Tyska posten, som, enligt vanligheten, bordt komma i förgår, icke ens i går ankom.

Stockholm. Jernskeppningen för detta år har i sistl. månad uphört här. Det är således sista gången i år man meddelar den vanliga månadsupgiften på metallvågens inventarium.

Upgift ifrån Stockholms Stads Järn- och Metall-Våg Ult:o Novembris 1820.

	Stång-jern. Sk:pd.	Manu-factur. Sk:pd.	Kop-par. Sk:pd.	Mes-sing. Sk:pd.	Bly, Alun, Vic-triol, m. m. Sk:pd.
Behållningen ifrån år 1819	79,371.	36,566.	857	332	1,046.
Ankommit sedan årets början - - -	235,897.	26,379.	5,304.	323.	4,891.
	315,268.	62,945.	6,161.	655.	5,937.

	Stång-jern. Sk:pd.	Manu-factur. Sk:pd.	Kop-par. Sk:d.	Mes-sing. Sk:d.	Bly, [illegible]
Utvägt och utclareradt till In- och Utrikes orter, sedan årets början - - -	201,069.	29,773.	4,570.	415.	4,28[illegible].
Behållningen, Ult:o Novembr	114,199.	33,172.	1,591.	240.	1,6[illegible]9.
	315,268.	61,945.	6,161.	655.	[illegible],93[illegible].

På nästa årgång af denna tidning, hvilken alla Måndagar och Thorsdagar utkommer, kan prenumereras, här i staden Deléens & C:s boklåda, med 6 R:d b:co.

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

N:o 101. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 18 December.

Sine ira, studio et metu.

STATSHUSHÅLLNING.

(Forts. och slut fr. N:o 100).

Så snart en skogshushållning är börjad; blir dess bibehållande otroligt lätt. Det dröjer endast första halfva mansåldern, innan man börjar kunna af dess afkastning hämta mycken nytta, utan att minska den framtida afkastningen. Och har man kommit så långt; då är den oegennyttiga omtankan för framtiden icke mer i så svår strid med den egennyttiga omsorgen för dagen. Man börjar älska de vackra träden, fröjda sig att hafva bidragit till deras framalstrande eller upfredande. Menniskotanken lyfter sig åtminstone så högt öfver jorden, som trädens toppar räcka. Hvad skall väl någonsin uplyfta den enformiga slättboens blick från det flacka fält, han trampar?

Oundvikligt är det, att skogen blir nyttig, om den skall blifva vårdad. Antingen måste skogsägaren hafva att påräkna en säker afsättning och ett försvarligt pris, eller också ej äga mer skog, än hans egna behof kräfva. Ty annat än misshushållning kan det icke vara, att freda skog, som man ej har utväg att nyttigt använda. En Småländning, t. ex., må förlåtas, om han icke inser, hvarföre han skulle låta hela sin betesmark öfvervexa med grof skog, som ingen köper af honom, som han ej kan transportera till närmaste hamn och än mindre der få betalt. Han har rätt deri, att han förstörer skogen på en stor del af sina ägor. Han har blott orätt deri att han låter vanan vid förstöringen leda sig till förderfvande af allt. Vore hans ängar och betesmarker rent af befriade från skog, och blott en sjettedel, kanske en tiondedel af hans ägovälde afsatt för skogsvext; så skulle han se sig nödsakad att der vårda skogen, han, som ännu icke lärt att på skånska viset umbära den. Han skulle omöjligen falla på den tankan att förvandla allt med ens till svedjeland och sedan frysa i all sin lifstid — så kort är menniskans tanke aldrig.

När deremot en Småländning sköter sin skog på vanliga sättet; så ser han aldrig för sig vådan af total brist fortare, än han kan hinna begripa, att matjordens bortsvedjande slutligen skall hindra återvexten. Detta må man ej begära af en bonde; och ända dittills ser han sig blott i saknad af all grof skog, hvilken i de flesta fall kan ersättas med den unga svedjebrra, så att det endast är för behofvet af timmer, som han kan råka i förlägenhet. I öfrigt betraktar han skogen såsom en fiende, hvilken betager honom all nytta af den mark, hvarpå han vexer, ända till dess svedjeelden får gå öfver henne. Och han har

rätt. Hela hans mark är verkligen onyttig, så länge den bär skog. Hans boskap får endast bete på svedjelandet, de första åren efter rågskörden. Så fort skogen börjar återvexa, låter han den växa så tätt, som någonsin möjligt är; ty endast på det sättet blir den tjenlig för nytt svedjande. Ett fält, sålunda öfverdraget med 3 till 4 års gamla träd-plantor, har redan uphört att vara betesmark — ofta kan knapt en orm krypa imellan plantorna. Huru måste nu icke den arma bonden längta efter den stund, då han åter får nedfälla alltsammans, för att skaffa sig först en rågskörd och sedan några års mulbete! Men han uplefver sällan den tiden; ty dertill åtgå 20, ofta 30 år.

Kan nu, i stället för detta på så många orter enda sätt att hämta nytta af skog, aldrig något annat införas? Läran derom är åtminstone icke klyftig och tyckes vara lika lätt att bibringa sjelfva allmogen, som det nu är säkert, att intet begrep derom hos denna allmoge finnes.

En hemmansbrukare i Småland t. ex. innehar vanligen minst 100 tunneland jord. Om hälften deraf är åker och äng — den senare bevuxen med löfträd, ensame tillräcklige att bevisa frånvarelsen af all ängskultur – ; så användes den öfriga hälften till svedjande. Af 50 tunneland kunna, efter 25 års återväxt-tid, 2 tunl. årligen afsvedjas. Således vexer årligen svedjeråg på 2 tunneland. I fem år efter svedjandet kan marken betas. Således finnes bete på 10 tunl. Det vill säga, att tolf (12) tunneland ständigt användas till näring för menniskor och boskap. De öfriga 38 tunnelanden bära skog, som håller på att återvexa till svedjande, och gagna ägaren till platt ingen ting annat.

I stället skulle han kunna företaga sig att på en gång nedhugga all skogen på de fyra femtedelarne af sin mark och endast bibehålla 10 tunneland bevuxna, hvilka dessutom kunde vara de stenigaste och ofruktbaraste, han ägde. Här skulle han börja med att hämta sitt årliga behof af gärdsle och bränsle på det sätt, att han utgallrade alla träd, som vuxe för tätt, och qvarlemnade på tunnelandet t. ex. blott 200 träd (ehuru der kunde fullvexa ännu vida flera). Han finge på detta sätt en park af 2000 träd; och så snart han hunnit sluta gallringen, kunde han börja att årligen hugga 20 träd af de qvarstående, hvarmed han sedan alltjemnt finge fortfara, under förbehåll, att han följande året alltid på den plats, der han huggit (träden borde alltid tagas i ett sammanhang näst intill hvarandra), planterade så mycket, att 20 vextliga träd der i stället kunde upfredas. Om hundrade år vore parkens första upsättning uthuggen, och de 20 träden, som först planterades vore mogna att huggas, såsom hundradeår gamla. Med tjugu sådana träd, ja, med tjugu 50 års träd, är en bonde för sitt års behof belåten. Han kan årligen spara några deraf, antingen på rot eller i godt förvar, för att äga byggningstimmer, när han behöfver.

Antagom, att vi missräkna oss, att åbon behöfver mer och att parken afkastar mindre. Förökom då parkens vidd ända till dubbel; 20 tunneland från 50, återstå 30. Således i alla fall trettio tunneland att begagna i stället för tolf, till folks och boskaps försörjande. Ersättning för svedjerågen är det första, som bonden ropar på. Kan han då icke, i stället för allt årligt arbete med svedjelanden (i sanning ett groft arbete), en gång för alla upbryta 4 tunneland af de 30, träda hälften deraf årligen och beså den andra hälften, och skall icke detta gifva honom, med vida ringare möda,

lika stor afkastning, som han kunnat få af utsädet på två tunnelands svedja?

Fyra tunneland från trettio, återstå tjugusex (26) till mulbete, i stället för tio (10) som förut var alltsammans. Och dessa 26 blifva ej mer upbrända. De få årligen förbättra sig, i stället att, tre, fyra gånger inom århundradet, fhätas och utsugas af elden, så att till slut alfven endast är qvar. Landtmannen är ej blott tryggad mot framtida skogsbrist. Hela hans hushållning är förbättrad.

Vi spara oss mödan af en kalkul öfver verkningarne af ett sådant hushållssätt, i fall det öfver hela Sverige komme i gång; ty vi veta ganska väl, att det icke sker. Allt hvad vi inbilla oss är, att detta begrepp om saken kan vara lika godt med deras, som påstå, att landet aldrig kan förses med sina skogsbehof, om icke allmänningar finnas. Och lättare tro vi det vara, att införa en sådan skogshushållning, än afhjelpa bristen genom allmänningar, när den en gång oundvikligen kommer.

Ganska få hemman måste det vara, som ej utan saknad kunna umbära så mycket jord till skogsplantering, att de med tiden erhålla nog deraf för sitt behof. Men om några finnas, som icke kunna det; så mycket bättre för de närmaste hemman, som äga utrymme — och sådana finnas ofelbart, mestedels på vida mindre afstånd, än de allmänningar, hvarifrån förnödenheterna nu kunna hämtas. Så mycket bättre för dessa; ty att sälja skogsprodukter är säkert det förmånligaste bruk, som kan göras af en mark, otjenlig till åker och äng. Och vi bedraga oss ganska mycket, om någon utsyningsberättigad finnes, som sätter högre värde på sina utsyningar, än på den fördelen att finna tillgång att köpa på aldrig så litet närmare håll.

Försäljningen af allmänningarna måste kunna ske med sådant föranstaltande, att köpe-tillgång derifrån blifver åt de för närvarande skoglöse hemman. Men vilkoren härom behöfva icke och böra icke sträckas utöfver en mansålder. Denna tid bör och kan användas att undervisa folket i skogshushållning och förmå det till dess verkställande. En nitisk Landshöfdinges öfvertalning vid socknestämmor skall icke finna motstånd, aldraminst då han har att åberopa den förestående nödvändigheten att förse sig sjelf med sina förnödenheter, vid äfventyr att, efter uphörandet af all tillgång från de sålda allmänningarne, lida total brist. Och sedan man på detta sätt förmått allmogen att genom socknestämmo-beslut åtaga sig skyldigheten att plantera, afsätta jord dertill och stadga lagar för verkställighet häraf samt för framtida hushållningen med skogen; kunna sådana soknestämmobeslut i laglig ordning fastställas; och det beror af Konungens Befallningshafvande att hålla hand öfver deras efterlefnad. Sockne-hushålls-sällskapen äro de tillsyningsmän, som böra vid hederspligt ansvara honom, att ingen öfverträdelse undfaller hans kunskap. Han kan dessutom ganska beqvämligen, hvar tredje sommar, sjelf besöka hvarje socken i sitt län.

Ett enda inkast återstår. På alla skogar, som icke med flit upammas till svedjande, finnes något mulbete, ehuru obetydligt, i den mån skogsvexten är stark. De kringboende nyttja detta mulbete på alla det allmännas skogar; och man gör sig samvete öfver att betaga dem denna förmån, såsom varande en påstådd rättighet. Vi neka ej, att detta stundom kan hafva skäl med sig, och aldraminst påstå vi, att de bevekande anledningar böra föraktas, som förete sig, då genom utkräfvande af Kronans högsta rätt hemmansägare skulle bringas till

allt'ör betydliga inskränkningar i sitt åkerbruk, för att genom utläggande af ägor till bete ersätta, hvad på kronoskogen förlorades. Men den obegränsade betesrätten (eller förmånen) måste kunna begränsas. Den kan aldrig vara särdeles betydlig, då skogsägaren begagnar sin rätt, att låta skogen vexa, allt hvad möjligt är. Några få tunneland, dem betesägaren berättigas att afbruka och nyttja endast till bete, ersätta lätteligen fördelen att låta boskapen stryka hela skogen öfver. Att afsätta sådana skiften åt hvarje angränsande hemman, blir visserligen en lätt omsorg, som icke bör göra hinder i planens utförande.

Att tala om Kronans skogsbehof för flottorna, tro vi vara i det närmaste att tala utom ämnet. Skogsalster till köps kunna i Sverige aldrig komma att brista — och att Kronan bör köpa, hvad den behöfver, lärer vara utom allt tvifvelsmål. Köpesumman för skogarna lemnar rik ersättning för hvad uphandlingarne komma att kosta.

Detta är, hvad vi förmått tänka öfver ämnet, men i brådska och med föga ordning upställdt. Måtte saken tala bättre för sig sjelf hos hvar och en, som äger en tankekraft att spänna! Något borde dock göras, och något måste kunna göras för fäderneslandets väl. Att stå med armarne i kors och ropa, att huset brinner, är ej sättet att släcka. Den, som icke gjort mer, kan finna beqvämt att skylla allt på eldens oemotståndliga kraft; men den förnuftige låter ej dermed afvisa sin fordran på ansvarighet af den ropande. Man säge, hvad man vill; aldrig skall man inbilla oss, att vi här begärt något öfverdrifvet, eller att embetsmakten genom sin organisation saknar utvägar till åstadkommande af hvad vi föreslagit.

Vi tro oss icke ens gå för långt, då vi betrakta det såsom ett rent postulat i statshushållningen, att hvarje svenskt hemman skall af egen tillgång, eller af grannars icke alltför aflägse tillgångar, äga sina skogsförnödenheter, och att många orter, utan upoffring af någon för åkerbruk tjenlig jord till skogsvext, skola äga outtömliga tillgångar för export af dyrbara trädvaror. — Endast i bruksdistrikter behöfver någon stor skogssträcka sparas och undandragas odling. Små väl vårdade parker på dertill tjenlig jord böra blifva vid hvarje by, men hela det bördiga landet i öfrigt öpnas för sol, gräsvext och åkergrödor. Denna tanke måtte vara vigtig nog, för att lifva nit och verksamhet hos hvar och en, som kan verka för ändamålet och framför allt hos hvar och en, som vill förtjena sin titel af statens embetsman. Att uppsöka inkast med all möjlig sorgfällighet, må vara så nödigt och försigtigt, som helst; men det ensamt är icke nog. Den, som är varm för sitt kall, använder lika mycken sorgfällighet att upsöka utvägar för det stora ändamålet. Vi begripa icke, huru någon kan sakna denna värma för en sådan sak.

Till Redacteuren af Stockholms Courier.

Tit. har uti sitt blad N:o 98, vid framställningen af Landshöfdingens öfver Elfsborgs Län afgifne underdaniga utlåtande i frågan om Kronoskogarnes försäljning, låtit införa en not af följande innehåll:

"Då Landshöfdingen upger alla Kro-"noskogarna inom Länet för Kronoparker, "är sådant ett stort misstag. Endast Eds-"mären Halle- och Hunneberg äro parker, "alla de öfriga allmänningar."

För att fullkomligen vederlägga denna anmärkning, får undertecknad Landshöfding öfver Elfsborgs Län åberopa dess

ämnet afgifne underdåniga utlåtande, som finnes uti Kongl. Kammar-Expeditionen. Deruti förekommer så mycke mindre någon anledning till det omdöme, notens författare tillåtit sig öfver Landshöfdingens upgift, som Landshöfdingen noga iakttagande, de med förhållandet enlige benämningar, särskildt uptagit och beskrifvit, hvar och en af dessa inom Länet, till ett antal af 18, belägna Kronoskogar. Då således notens författare emot sanning och rätta förhållandet, med stämpel af stort misstag behagat utmärka Landshöfdingens embetsbehandling, öfverlemnas till Tit. eget val, att antingen införa denna skrifvelse i Tit. först utkommande blad, eller och, att i samma tidning eljest göra sanningen ett offer, derigenom, att tillvitelsen af misstaget återkallas, lika offentligt som den blifvit gjord.

CARL FLACH.

Härpå får Red. svara, att den tillåtit sig, hvad den alltid skall tillåta sig, nemligen att i sina upgifter följa en officiel handling, för hvars riktighet Red. icke står i något ansvar. Då man tillkännagifvit, att recensionen angick de Kongl. Collegiernas underd. utlåtande, och ansvarar, att allt hvad som blifvit anfördt, öfverensstämmer dermed, kan man icke vidkännas någon förebråelse för hvad man anfört. Man har likväl icke velat vägra att införa ofvanstående skrifvelse, på det vederbörande, hvilka *tillvitelsen* träffar, må bedöma, huruvida den är grundad.

Våra läsare torde fordra förklaring af oss, huru vår upmärksamhet följt de två af Justitiæ Cantzlers-embetet handlagda mål, hvarom vi börjat lemna underrättelse, det ena angående orsaken till Dalkarlen Hoga Eric Olssons död, och det andra rörande bränvins-förordningens efterlefnad i Nerikes län. Vi få således anmäla, att vi icke glömt dessa mål och skola, så snart något ytterligare dervid åtgöres, lemna våra läsare underrättelse derom.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Rörelserna i Madrid, i anledning af Konungens frånvaro, Carvajals utnämnande m. m., hafva verkligen varit af allvarsam natur. Beundransvärdt är imedlertid folkets upförande: inga häftiga upträden, inga våldsamheter, intet förolämpande af Majestätet; endast ett lugnt och kraftigt förkunnande af en bestämd önskan, för hvilken också Konungen eftergifvit. Förloppet var i korthet följande: Konungens svar, som provincial-deputationen d. 17 Nov. meddelade folket, var ingalunda så tillfredsställande, som man först berättade, utan innehöll blott att Konungen afslagit det afsked, Ministrarne begärt i anledning af Carvajals utnämning, och att H. M. ville taga det beständiga Utskottets föreställning i öfvervägande. Derpå blef gäsningen förfärlig och Deputationen sände en ny föreställning till Konungen. Garnisonen gick i gevär och förnyade trohetseden mot Konung och constitution, med förklaring att i alla fall vilja skydda lugnet och auctoriteterna. Många talare upträdde och sökte stilla folket; flera corporationer sände address på address till beständiga Utskottet. D. 18 fick man ändtligen veta, att Konungen rådfrågat sina Ministrar och förklarat sin vilja ingalunda hafva varit att öfverträda de constitutionella formerna. Magistraten och Provincial-deputationen kungjorde en skrifvelse från det beständiga Utskottet, deri det hette, att "Konungen med nöje eftergifvit för de gjorde föreställningarne och gått in på att återkomma till hufvudstaden, så snart ordning och lugn voro återställda. Konungen hade från sin person aflägsnat sin Mayordomo mayor (Grefve Miranda) och sin Bigtfader. Urtima Cortes ville H. M. sammankalla, så snart utskottet bevisat en sådan händelse hafva inträffat, som constitutionen upgifver." D. 19 uphörde folkskockningarne och d. 20 utgåfvo Magistraten och provincial-deputationen en proclamation till Madrids "heroiska invånare," med tillkännagifvande att Konungen ämnade komma till staden dagen derpå." Ett så fröjdefullt beslut och det

sista prof Konungen gifvit derpå, att han tänker följa det constitutionella systemet, i det han ifrån sig aflägsnat dem, som icke ägt folkets förtroende, måste ingifva förtroende hos alla goda medborgare, hvilka sålunda se den stora samhällsbyggnaden tryggad på ett orubbligt vis. Om imedlertid några illa sinnade icke skulle dela den allmänna tillfredsställelsen och icke förena sig i den önskan, att constitutionen noga följes; så hafven J att anse dem såsom oförsonliga fiender. Auctoriteterna hafva ögonen på dem och skola tvinga dem till deras pligter. Vi hoppas, att detta folk, med hvilket intet annat kan liknas, skall nu som alltid gifva prof af sin goda anda." Ordning och lugn återkommo; men det skrifves af d. 21, att ännu en hemlig gäsning och missnöje rådde; Kongl. familien väntades dock till följande dagen med säkerhet. — Så snart oroligheterne begyntes, öpnade sig å nyo klubbarne, men voro åter skingrade d. 20, utom Fontana de Oro (hvari både Quiroga och det beständiga Utskottets President, den agtningsvärde presten Munoz Torrero deltaga). I denna klubb tillkännagafs d. 16, att Riego försonat sig med Ministrarna och Arguelles öfvergifvit sina misstankar mot honom.

Det säges, att den älskade Gen. Capitainen i Catalonien, Villacampa, torde i samma egenskap komma till Madrid, m. fl. förändringar.

England. En mera detaljerad berättelse om Drottningens tåg till St. Pauls torde icke vara utan interesse, såsom målning af en Engelsk folkfest. Dels ser man deri uttrycket af en stor och statsborgerligt utbildad nations politiska opinion och subjectifva tillgifvenhet, dels äfven och i synnerhet, hvad underverk, i vidmagthållandet af ordning, den civila styrelsen kan, utan allt biträde af den militaira, åstadkomma, äfven i ögonblick af den yttersta spänning och den närmast öfverhängande krisis. — Det är bekant, att, sedan billen kantrade i Öfverhuset, Ministrarne likväl fortfara att visa sin fiendtlighet mot Drottningen, serdeles deruti att hon ej är i stånd att få en sig passande hofhållning anvist. Detta retade så mycket mer sinnena, som man allt sedan d. 10 ansett hennes sak som afgjord och triumfen säker. För att förebygga alla motioner till hennes fördel i Underhuset och alla för Ministrarne otoande discussioner derstädes, blef parlamentet d. 23, genast vid öpnandet, prorogeradt, just i det ögonblick Denman öpnade munnen, för att göra en motion. Nästan alla närvarande ledamöter ropade Shame, shame! och några sade helt pathetiskt: "Detta behandlingssätt är en skamfläck på nationen och dess representation, som är utan exempel i historien." — Också felade denna händelse ej att än mer förbittra sinnena och vända ifrån Ministrarne en mängd af dessa kalla själar, som äro likgiltige för finare intryck, men såras af det minsta förakt för formaliteter, bokstäfver, corporationer och privilegier. I detta ögonblick hållas i London och öfver hela Storbrittannien oräkneliga möten, för att upsätta addresser till Konungen, med begäran att han ville afskeda sina ministrar, med lyckönskan dertill, att hans durchlauchtiga gemål, genom Försynens bistånd och Engelska folkets medelst tryckfriheten högt yttrade opinion, undgått den mot henne stämplade skändliga förföljelse, samt ändteligen med klagomål öfver det förnedrande sätt, på hvilket Underhuset blifvit behandladt. Om ministrarne lita på, att stormen skall lagga sig på dessa 2 månader, som forflyta till nästa 23 Januari, så bedraga de sig säkert. Derom hade de kunnat öfvertyga sig, om de stått på balconen af St. Pauls Coffeehouse, hvarifrån man med all beqvämlighet kunde betrakta det imposantaste af alla skådespel, som ännu setts och får ses.

Som bekant är, är Lord-Mayorn Kung i the City af London och har vida mer att säga der, än Konungen af Stora Brittannien. Den nuvarande Lord-Mayorn är Radical. Så snart Drottningen underrättat honom om sin föresats att högtidligen besöka St. Pauls kyrka, och begärt hans tillstånd att få passera in i City, svarade han genast, att han ej allenast ville med Sheriferne vara i stor costume henne till mötes vid Temple-Bar, utan äfven skulle vidtaga alla öfriga nödiga anstalter. Nu började fienderne att röra sig. Dom-capitlet af St. Paul vägrade att låta någon särskild predikan hållas; och en stor predikant, son af Biskopen af Norwich, som enkom rest till London för detta ändamål, måste återvända. Samma Dom-capitel vägrade Lord-Mayorens begäran att den dagen få disponera kyrkan och svara för dess säkerhet, under förevändning, att kyrkan ej kunde stängas för menigheten; och likväl gjorde det Lord-Mayoren ansvarig för allt hvad som kunde hända. Afvenså tillats ej. att Damer af St. Pauls församling finge i deputation emottaga Hen. Maj:t vid ingången. Men Lord-Mayorn förlorade ej concepterne. Han lät slå an ett placat på alla gatuhörn och plank, hvaruti han varnade folket för den ifrån upkommande faran af det fria tillträdet till kyrkan, i öfrigt bedjande hvar och en med benägenhet efterkomma hvad Constablarne och de civila auctori-

teterna kunde, till ordningens bibehållande, förordna. Hela dagen d. 28:de satt Alderman Wood i Guildhall och tog ed af nya Constablar, till ett antal af 2000. Den följande dagen var som en helgdag. Banken var stängd och inga affairer gjordes. Alla Vexlar, förfallna till den dagen, voro dagen förut betalta. Ifrån morgonen bittida strömade folket från alla håll åt de trakter, der tåget skulle passera, och nästan hela Londons folkmängd betäckte vägen ifrån Hammersmith, der Drottningen bor, förbi Hydepark, hela Piccadilly, Pall-mall, the Strand och i synnerhet ifrån Temple Bar till och omkring St. Paul. Denna sträcka är säkert en svensk mil. Drottningen hade afsagt sig allt ledsagande af förnäma herrskaper i vagnar, och utom hennes egen, i hvilken hon sjelf och Lady Hamilton satt, följdes hon blott af en, hvari Hennes Kammarherrar sutto, hvartill vid Hydepark Corner slöt sig Parlaments-ledamoten Hobhouse i egen vagn och klädd i hofdrägt. Deremot och i betraktande af att Drottningen ej hade att commendera en enda Cavallerist till hedersvagt, (inom City får ej eller, utan Lord-Mayorens tillåtelse, en enda soldat eller officer visa sig i uniform), hade dagarne förut bildat sig en Comité, för att organisera ett hedersgarde af frivilliga, och inbjudit Sir Robert Wilson att föra detsamma an. Man måste föreställa sig en betäckning af 2000 frivilliga Gentlemen på egna hästar, i civila kläder, utan gevär, men alla med hvita bandrosor på bröstet, hvita sidenband på hästarne och lagerqvistar i hattarne, samt en stor silfvermedalj, med Drottningens bild uppå, hängande i violet band omkring halsen. De redo sex man högt, före och efter vagnen, hvardera afdelningen med 3 civilt klädda trumpetare framför sig. Sir Robert Wilson, Sir Gerard Noël och Sir Hume, alla 3 ledamöter af Underhuset, redo vid vagnsdörrarne. Vid tåget genom Westminster syntes ingen soldat, och vid Carltonhouse, der Kungen bor, möttes tåget af de högljuddaste hurrarop af folket. Ministeriella bladen beklaga sig, att, ehuru Sir Rob. Wilson och Noel aftogo hattarne vid förbifarten, den öfriga cavalcaden icke följde detta exempel, och att åtskilliga oangenäma utrop, kände under namn af hisses, läto höra sig, hvilka hade afseende på Konungen. Tempelbar, som är en gammal stadsport emellan Westminster och City, var stängd, äfven som alla sidogator inom City, ledande till den vägen, processionen skulle taga. När Drottningen kom till porten, klappades på, och efter skeld förfrågan inifrån, hvem der vore, svarade Wilson och Noel: the Quen Consort of Great Britain demands of His Lordship to pass into the City of London (Drottningen af Stora Brittannien anhåller hos hans Herrlighet att få komma in i Londons Stad); hvarpå med vanlig ceremoni Lord-Mayoren lät öpna porten och personligen bad H:nes Maj:t vara välkommen till sina trogne undersåtare i the City of London. Lord-Mayoren var kladd i ceremoni-drägt och satt i sin stora sekelgamla stats vagn, dragen af sex prägtiga hästar. Han var upvaktad af Magistratspersoner, som sutto baklänges och buro insignierne af hans värdighet, hvaribland en ofantlig massif spira, som stack ut genom fönstret. Kusken, spannridaren och sex lakejer, som gingo bredvid hästarne, voro så höljda i ett nät af guldbroderi, att man knappast kunde upptäcka, att de hade blå räckar. Framför Lord-Mayorens vagn körde 2:ne andra moderna och präktiga vagnar, hvari de begge Sheriferne sutto. Deras livréer voro, hvar på sitt sätt, lika präktiga som det nyss beskrifna. Dertill kom en öppen vagn, hvari sutto tvenne ledamöter af Common Council i violetta rober, med långa smala stafvar, omlindade med hvita band och hvita blommor. Främst red den så kallade City Marshal, i röd uniform med guldepauletter, åtföljd af Constablar till häst. Detta Lord-Mayorståget for, ända ifrån Templebar till Kyrkan, framför Drottningens cortège, och vid ankomsten till kyrkogården öpnades porten och vagnarne körde fram till stora trappan midt för facaden. Alderman Wood öpnade Drottningens vagnsdörr och halp henne ur vagnen, hvarefter Lord-Mayoren emottog henne på nedersta trappsteget och förde henne vid armen trappan uppföre in i kyrkan och fram till kungliga stolen. Under gudstjensten inne i kyrkan rangerade sig cavalcaden rundt omkring kyrkogården; och en sådan tystnad och stillhet har man i London nästan aldrig sett, ej en gång en söndag; man skulle kunnat höra en nöt knäppas, så stilla var allt — och likval omgafs platsen framför kyrkodörren säkert af 300,000 menniskor. På taken rundtomkring voro amfiteatrar inrättade, och sjelfva skorstenarne voro öfvertäckta af åskådare. Ett ögonblick höll lugnet på att störas af ett gräl mellan två af cavalcaden. Det stillades likväl snart, och dödstystnaden återställdes och varade, tills man gick ur kyrkan. Så snart Wood och Waithman visade sig och gingo till sina vagnar, genljöd luften af hurrarop; och när Drottningen, ledd af Lord-Mayoren (som, i parenthes sagdt, är kryddkrämare) kom ut igen, blef det ingen ända på bifallsropen, så länge ännu något var att se af processionen. Lord-Mayoren och stadens Embetsmän följde med

tillbaka till Templebar, der de togo afsked af Hen. Maj:t, och nu nedhöggos i ögonblicket alla barrierer och passagen blef öfverallt fri. Oaktadt det ofantliga tillströmmandet af folk från tvärgatorna, hände ingen olycka, och i allmänhet hörde man icke talas om mer än enda på hela dagen, nemligen att en pojke föll ned af en ställning. Det är omöjligt att beskrifva folkets stilla förnöjelse; alla voro smyckade med hvita band och gröna blad, en del med tryckta lappar på hattarne, hvarpå lästes: God bless Queen Caroline! Till och med barnen vid bröstet hade sådane lappar på fallvalken. Tusendtals små mässings-penningar med Drottningens bild såldes för en penny stycket, och hela dagen såldes ingen ting, som icke var à la Reine. Så skrek en pojke ut om aftonen Queen Carolines Domino (det var alldeles simpla Domino-spel à 6 pence). Drottningens pannkakor, Drottningens stekta äpplen, Drottningens pennknifvar, Drottningens skosnören — kort, allting var Drottning Carolinas. En timme sedan Dr. for från St. Pauls, kunde man redan någorlunda beqvämt passera. Husen voro prydda. På ett ställe satt en tafla med moraliska föreläsningar för Ministrarna, hvarpå öfverst stod med stora bokstäfver: Liverpool! read this; (läs, Liverpool)! Om aftonen voro några illuminationer.

Drottningens öfvervigt i alla hänseenden är gifven och motstånd kan endast göra hennes seger mer lysande. Det bästa beviset på sanna förhållandet är, att ministeriella bladen nödgats taga sin tillflykt till det plumpaste ovett, hvaremot oppositionens affectera ett lugn och en värdighet, som visar, att de äro säkra på sin sak. De slå sig nu mest ner på Congressen i Troppau, den de illa behandla och kalla Despot-församlingen i Troppau. The Thimes har uppenbart tagit Neapels parti, och denna allierad är ej att förakta. Detta blad är nu Brittiska nationens tankställare, och utan The Times hade Drottningen varit förlorad.

D. 1 dennes hölls en sammankomst af Londons Common Council, då Waithman, efter bittra anmärkningar mot Ministrarne, föreslog, "att en underd. petition af Common Council måtte till H. M. framföras, med anhållan, att H. M. måtte entlediga sina nu varande Ministrar, som, genom deras sednaste förfarande mot Drottningen, gjort sig ovärdiga H. M:s förtroende, och hvilkas handlingar vore endast beräknade på landets skada." Många satte sig mot det allmänna omdömet om Ministrarnes handlingar; men nästan alla tadlade processen mot Drottningen. En ledamot ville i petitionen hafva infördt, ej blott begäran om de nu varandes förafskedande, utan ock uppgift på dem, bland hvilka H. M. borde välja deras efterträdare. Slutligen gick motionen igenom, utan förändring, med 84 röster mot 32. The Times säger, att administrationen nu liknar mer en provisorisk regering, än landets goda gamla constitution.

Stockholm. Kongl. Allmänna Magasins-Directionen har från sin Ombudsman haft rapporter af d. 28 Nov. och 1 dennes. Den Skånska hafra, som varit lossad i Sheerness, hade d. 1 varit utbjuden på Korn-marknaden i London, och var i allmänhet sämre än den från norra orterna, men gaf dock 19½ sh. för 120 Qu., som såldes. Det är väl, att Halmstad-lasten blifvit commenderad från Grimsby, (ehuru den icke ankommit till London d. 1) ty der bjöds blott 13 sh. — Hr. A. ämnade besörja en ytterligare afsändning af silfver.

Från Scottland och det inre af landet hafva berättelser inlupit, att skörden af hvete, vid närmare betraktande, för ingen del finnes svarande mot det begrepp, man först gjorde sig derom. Deraf skulle kunna hända, att Engelska hamnarne, någon tid under förra hälften af nästa år, blifva öppnade för utländskt hvete. Till den ändan har man uppköpt nederlags-hvete i London à 33 s. — således ett ytterligare stigande af 3 s. pr. Quarter. Kornet delar vanligen lika conjunctur med hvetet, och då hamnarne äro öpna för det ends sädesslaget, pläga de äfven vara så för det andra. Hafra deremot står i intet förhållande till något annat än skörden af fodervexter och särdeles Turnips. Råg kommer nästan icke i fråga i England. — På e. m. d. 1 påstods som säkert, att Österrike förklarat Neapel krig. Bekräftar sig detta, så kunde det verka på både fonder och varor, och spanmålspriserne skulle kunna så deraf uppjagas, att den i alla fall ej alldeles otroliga händelsen af hamnarnas öpnande för de ädlare spannemålsslagen blefve en följd. Imedlertid bjudes redan nu ha band en sh. mer för utländskt hvete på nederlag.

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

N:o 102. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 21 December.

Sine ira, studio et metu.

SAMTAL MED GRANSKAREN,

läsbart kanhända under julens förströelser, som icke gerna förena sig med djupsinnigare tanke-ämnen.

I stället för envisheten att försvara, hvad man sagt, borde bland författare införas den seden, att alltid på samvete erkänna, om de funne sig hafva haft orätt. Derigenom skulle stridskrifterna försvinna till största delen, och blott så mycket deraf blifva qvar, som behöfdes för att tillägga nya uplysningar i ämnena. När en motståndare icke anförde annat, än hvad som redan genom sjelfva ordaförståndet af den angripne skriften vore vederlagdt; borde den angripne författaren spara sin möda.

Upoffringen för författarnes egenkärlek kunde synas stor. För hans ära vore den ingen. Hvem ser väl ett fjät framför sig, utan att begripa, att en oblidkelig rättvisa icke är långt borta, huru mycket man ock må bråka sin hjerna och äfven lyckas att för ögonblicket gäcka sina läsare, för att bemantla sina misstag eller sin vrånghet?

Om då någon författare funnes, nog litet förbländad af egenkärleken, för att vara mäktig af den gnista ljus och redlighet mot sig sjelf och andra, som härtill fordras; månne väl hans ohörda djerfhet skulle få framgång? Skulle han icke köpa sig smädelse för sin ärlighet? Skulle man någonsin kunna tro, att en författare bekände på samvete och otvunget, om han hade orätt?

Tiden, som förvandlar allt, kan göra detta möjligt. Ju mer man ser för sig en uplyst publik, destomera måste man misströsta att kunna bedraga.

Vi längta efter denna tid; men vi känna, att vi ännu icke hunnit dit. Till dess måste vi följa den gamla banan och någon gång försvara oss äfven då, när vi så utan fog äro anfallne, att ingen tänkande behöfver läsa vårt försvar, för att stadga sin mening.

Det är den redan gamla frågan om *båtsmanshållet*, som nu framkallat dessa betraktelser. De vigtiga ämnen, som genom Granskarens behandlingssätt kommit att här sammansmälta, äro så enkla, att man ej bör misströsta om deras fattlighet för det mest inskränkta förstånd; och det är derföre, som vi fruktat att göra orätt, om vi nöjde oss att redan hafva tillräckligt bevisat, hvad vi derom sagt. Så länge vi till vår publik äfven räkna en klass, som vida mindre tänker, än den läser, är det nödigt, att ämnen af denna beskaffenhet framläggas ej blott för ögonen, men, så till sägandes, äfven för fingrarne, och att det allmänna tålamodet uthärdar, hvad som fordras till åstadkommande af denna

handgriplighet och undanrödjande af den verkan, som blotta bristen på svar medförer hos så många, hvilkas tänkesätt i medborgliga ämnen icke derföre äro likgiltiga.

En annan omständighet kommer dessutom här i betraktande. Vi känna väl icke nog den förnäma verlden, för att med visshet veta, huruvida det är sannt, att Granskaren egentligen der har sitt publicum. Men vi skulle kunna antaga det, när vi se honom, innerligen förödmjukad inför sina anhängares uplyftning "i samhällets högre kretsar", nöja sig att anses för den ringaste bland våra motståndare. En sådan man må vara i och för sig sjelf huru litet som helst; så vidt man kan betrakta honom såsom ombud, äger man icke att sätta sig öfver honom. Man måste respektera hans höga principaler, så länge man icke ser hans misslyckade försök *désavoueras* af dem, så länge, med ett ord, updagandet af hans svagheter är en allmän angelägenhet, emedan det innefattar updagandet af hans hufvudmäns svagheter.

Det enda, man skulle kunna förebrå oss, vore, att vi skaffa Granskaren en utvidgad publik, utvidgad nemligen med alla de mindre förnäma läsare, som endast genom oss skulle komma att göra hans bekantskap. Men vi se icke något ondt häri. Att sprida, om möjligt vore, den förnäma tonen allt vidare omkring i de lägre klasserna, vore att utvidga kulturens område. Låt Granskaren till och med hafva inskränkt sitt första hopp och sin egentliga bestämmelse till att i förmaken, i thesocieteterna, laka vissa sår, gifva luft åt en viss jargon, som nu mera föga hoppas att kunna meddela sig åt den större allmänheten; så skall dock äfven han sjelf, lik alla Adams barn, höga och låga utan undantag, hålla till godo folkets upmärksamhet, när han ser den erbjuda sig; så skall han likväl endast då förakta publiken, när han ser sig utstängd från dess gunst.

Samtalsspråket torde vara tjenligast för ämnet, enär det, med största korthet, medgifver största tydlighet. Måtte vi kunna behandla saken nog lätt; grundlighet gör sig sjelf i denna strid. Hvad som kommer vår förlägenhet till hjelp, då vi, så föga belefvade, våga träda inför denna raffinerade mans anlete och språka om hans förnäma sällskap, är den grad af ädelt tänkesätt, han ådagalägger, då han "förmodar, att sjelfva Regeringens Ledamöter ej "*kunna hålla utaf Kuriren* (Courieren), då "han taxerat dem för att hafva gjort up-"penbar orätt" — emedan nemligen en regerings ledamöter (sådana finnas icke hos oss) alltid, då deras steg granskas och ogillas, böra säga sig vara *taxerade*, antastade, missfirmade och det mera, och aldrig *hålla utaf* den, som granskar dem. Nu till samtalet.

Gr. Larmskrikare, gastar och tanklösa varnare har jag, uti den vrå, hvarifrån jag betraktar verlden, icke hört något utaf.

Cour. Från en *vrå* är det också, som allt, hvad ultraparti och hofslinkare heter, betraktar verlden, ehuru man må kalla denna vrå *samhällets högre och uplystare krets.* I sanning är det en mörk vrå, der man icke ser stora dagens ljus, icke märker huru högt solen står på himmeln, en usel vrå, hvars icke minsta olägenhet är, att den icke gömer någon, att man der skadas af alla, ehuru man sjelf ingen ser. Ni, m. H., som nöjer Er med en vrå i verlden, välj icke denna — tro mitt råd. Om Ni från denna vrå ville företaga något, för att verka på allmänna opinionen, så skulle man alltför lätt genomskåda Er. Ni har icke talangen att synas annat än Ni är — så vida annars denna talang me-

ra finnes någonstädes i verlden. Allt hvad Ni åsyftar, ligger så för hvar mans ögon, att ingen misstager sig derpå.

Gr. Jag hade länge trott, att sådana varelser aldrig skulle få visa sig ibland bättre folk, minst ibland litteratörer — —

Cour. Och hvem trodde ej häri lika med Er? Måtte en gång den tid komma, då man får hafva denna tro i fred! Ni, som så väl känner det bättre folket, verka för detta ändamål m. H. om Ni är mäktig af nog försakelse dertill.

Gr. Jag kan icke frångå min öfvertygelse, att genom en uppenbar orättvisa uti ett ärende, som Konungen ensam kunnat afgöra, blifver Hans höga värdighet komprometterad.

Cour. Och likväl hörer Ni ej till det blinda nitets gastar, som icke märka, att de angripa Konungen, när de vilja göra Honom ansvarig för hvad som sker? Likväl får man icke tro, att det är någon annan, som Ni vill försvara, än Konungen, då Ni utropar, att Han är komprometterad genom följderna af Hans rådgifvares misstag och oskicklighet?

Gr. Nej, ty det är en stor skillnad imellan att göra en anmärkning emot ett beslut, och att påstå detsamma vara uppenbarligen orättvist.

Cour. Ja, en himmelsvid skilnad. Anmärkningar tillåter Ni således — blott icke *den* anmärkningen, att något är uppenbarligen orättvist. För att kunna undgå all anmärkning, är då konsten den, att göra besluten *uppenbart orättvisa*, vakta sig noga, att begå något sådant, som folk skulle våga anmärka, men destomera tygellöst och uppenbart trampa all lag och rättvisa under fötterna, på det ingen anmärkare måtte våga att öppna munnen. Ni filosoferar, m. H., alldeles efter den gamla regeln om små tjufvars hängande.

Eller vill Ni, kan hända, att man får anmärka, hvad som helst, endast man nyttjar lindrigare termer, och afhåller sig från det grymma uttrycket uppenbar orättvisa? — Jag förstår. Man behöfver icke säga, att korpen är hvit; man får säga, att han är brun, endast man vaktar sig att nämna *svart*. Folket må sedan tänka om hans färg, hvad det behagar.

Gr. Att yppa en orättvisa, hvarigenom Konungens höga värdighet komprometteras, är ej heller detsamma, som att förgripa sig mot samma höga värdighet.

Cour. Enligt er mening har jag således komprometterat Konungen, utan att förgripa mig emot Honom! Jag tyckte annars, att frågan var, huruvida jag beskyllat Honom för uppenbar orättvisa. Om jag komprometterat Honom genom en sådan beskyllning; så skulle jag icke sjelf fritaga mig från att på ett förgripligt sätt hafva komprometterat Honom — och således *förgripit mig* mot Honom. Eller hvarföre vill Ni, att jag icke skulle hafva gjort det, då Ni likväl så högt tadlar, hvad jag gjort? Är det icke uppenbart, att Ni vill låta alla anmärkningar drabba Konungen, och blott bråkar, för att urskilja, hvilka som må vara grofva nog att anses förgripliga och brottsliga, eller hvilka som äro nog lindriga, att kunna tillåtas? Kallar Ni detta helgd och vördnad för Majestätet? Kallar Ni det att låta Konungens gerningar vara från *allt* åtal fredade? I sanning, m. H., Ni måtte sjelf icke begripa, huru djupt ultraismen ligger rotad i edra läror. Låt undervisa Er, att den ringaste anmärkning mot Konungen alltid är en förgripelse mot Majestätet. Lär att vörda Honom såsom er oantastelige, constitutionelle Monark, såsom folkets högste, helgade representant och beskyddare. Och Ni skall inse, huru skändeligt man missleder Er, hvarje gång man

vill inbilla Er, att Ni försvarar Honom, då Ni försöker att låta det allmänna vettets fria omdömen om Hans *regering* falla öfver hans egen helgade *person*. Ni skall begripa, att den, som vill inbilla Er sådant, vill ovilkorligen ett af tvenne, antingen offra Monarken och hela det monarkiska systemet åt folkets rättsfordringar eller dess förvillelser, eller ock underkufva förnuft och folk och allt hvad heligt är -- icke under Monarken, hvilken derigenom, till skada för sig sjelf, endast förvandlas i en ohelig, fruktad, hatad, aldrig vördad despot, — utan under dessa folkets afsvurna fiender, som vilja nyttja den allmänna despotismen till medel för sin enskilda, dessa mensklighetens förtryckare, som aldrig vilja lefva af annat, än sina likars svett och blod, med ett ord dessa sultanister, dessa ultrarojalister, som för sin egen strafflöshet söka att förnedra Konungarna till sina verktyg och vilja hafva alla sina gudlösa tillgrepp skyddade under Majestätets helgd — det grymma, ärelösa skräckmajestätets, hvilket upreses för att till intet göra det folk, hvars representerande utgör Majestätet, och med hvars frihet det i sjelfva verket uphörer. —

Nå väl, m. H., hvad har Ni väl vidare att säga? Jag skulle önska att kunna uptäcka hos Er något, som visade, att Ni ej är ledd af ett sådant systems anhängare.

Gr. Den slutföljden, att lagen genom otillgängligheten af Statsrådets protokoll velåt lägga hinder för granskningsrätten öfver Konungens beslut, finnes icke på något ställe i min kritik.

Cour. Der finnes då blott den slutföljden, att Ni ej kunnat draga en sådan slutföljd, ehuru Ni framställt premisserna dertill. Jag är nöjd, att hafva bevisat, det denna följd verkligen följer af hvad Ni sagt, ehvad Ni förutsett det eller icke.

Gr. Den fria yttranderätten är nationens palladium och tidehvarfvets heder.

Cour. Alldeles, m. H., och häraf följer, att ultraismen, som hatar ljuset, är tidehvarfvets skam. Jag sökte då ej förgäfves ett bevis, att Ni är helt annat än en ultra! Om jag ej alltid kan förlika edra läror; så kommer det endast deraf, att jag drager slutföljder från dem — ett bruk, hvartill de kanhända icke äro ämnade.

Gr. Statens högste Embetsmän äro lika mycket, som Ni och jag, vänner af den fria yttranderätten.

Cour. Triumf! — Hvilket annat land än Sverige äger väl att skryta af en sådan lycka? — Men hvarföre kunna de då icke *hålla utaf* den, som granskar deras åtgärder, dessa liberala högsta Embetsmän, *regeringens ledamöter*, enligt hvad Ni sjelf redan sagt? Eller har Ni här åter glömt sammanbindningen och slutföljderna af edra satser?

Gr. Genom en förnuftig opposition skulle vi kanhända slutligen blifva rätt öfvertygade om de sanna fördelarne af vår statsförfattning, äfvensom af hela vår politiska belägenhet.

Cour. Önskar Ni en sådan opposition, som i all dess vidd undersöker vår politiska belägenhet; skynda då att ur vår Tryckfrihets-förordning borttaga, om Ni kan, alla hindren för en fri yttring öfver rikets förhållanden till främmande makter — hinder, som enligt er mening böra hafva tillkommit emot de högst upsatta Embetsmännens vilja. Att alla må bli rätt öfvertygade om vår statsförfattnings fördelar, kan ingen önska lifligare än jag. Det är just för denna statsförfattnings helgd, för våra lagars efterlefnad, som jag alltid ifrar. Ju mer lagarne och statsförfattningen blifva kända, desto strängare blifva folkets omdömen öfver alla embetsmännens afsteg derifrån; och detta är den ofelbara verkan af all förnuftig oppo-

sition. Statsförfattningens fördelar åter blifva bäst kända derigenom, att regeringen följer henne och låter folket erfara fördelarna.

Gr. När Statsrådet reserverat sig, yrkar jag blott, att det må vara fritt från lagligt åtal, ej från allmänna omdömets anmärkningsrätt öfver hvarje publik handling.

Cour. Och jag begärde aldrig något lagligt åtal, endast denna anmärkningsrätt. Om Ni ej ville bestrida den; hvarföre motsade Ni mig då?

Gr. Att en Konungs rådgifvare alltid vill det rätta, alltid tillstyrker det i sin öfvertygelse bästa, anser jag för ett axiom.

Cour. Och denna sats lärer vara vilkoret för giltigheten af allt, hvad Ni filosoferar öfver den ministeriella styrelsen. Ni kan ej tänka annorlunda, då Ni vill hafva ministrar utan ansvarighet.

Gr. Sitt samvete har en minister fredat, sin heder har han bevarat, då han afgifvit föreställningar emot ett beslut, som han ogillar.

Cour. Som Ni behagar. Men en tålig heder måste det vara, som nöjer sig med, att ingen vet, om föreställningarne äro afgifna eller icke. Samvetet åter må gerna vara i fred, så vidt det icke sjelft känner sig i behof af ett annat försvar för hedern. Men jag medgifver, att man måste antaga ministerns rättsinnighet såsom ett axiom, när man hvarken vill göra hans resignation till hederspligt eller till lagpligt, och likval påstår sig hafva ingen ting emot, att folket tänker och talar öfver regeringens steg.

Gr. Flere gånger har man sett Kurirén (Couriren) yrka, att Ministrarne borde hafva mera makt, att de ej allenast borde äga att råda, utan äfven att besluta och verkställa, m. e. o. att de för sin tjenstetid borde vara regenter.

Cour. Och detta är den sats, Ni företager Er att allvarsamt vederlägga! Yrar Ni, Herr Granskare? Har jag sagt något dylikt? Då *Ni* finner allt vara väl beställdt dermed, att några Herrar sitta omkring Konungen och reservera sig, men utan att kunna hindra öfverträdelser af lag och rätt; så påstår *jag* deremot, att detta ger en trolös aristokrati det öpnaste tillfälle att förleda sin monark och blott bereda ansvarsfrihet åt sig sjelf; att en minister fast mer borde vara bunden vid sin pligt genom nödvändigheten att resignera, när han förlorat monarkens förtroende och ej mer får sina råd följda; att en sådan minister visserligen är lika beroende af Konungen, och derutöfver i alla sina steg beroende af lagen, åt hvilken han måste skaffa lydnad, eller också uphöra att vara sin Konungs rådgifvare. Och Ni säger, att det är *jag*, som vill göra ministrarne till regenter, gifva dem rätt att besluta och verkställa!

Gr. Jag tror, att våra inre författningar och inrättningar, af klokheten i ordning satta &c. äro för vårt land ganska väl passande.

Cour. Jag har icke den lyckan att dela er mening; men det kan hända, att Ni har rätt. Orsaken, hvarföre jag icke trott våra inrättningar passande, är blott den, att de icke passa för något folk, som går till hyfsning och utbildning af sin frihet. Kan hända är det bäst passande för vårt land att stanna på denna väg och försaka alla de förbättringar, tidehvarfvet erbjuder.

Gr. Merendels hafva de fel vidhäftat ministeriella regeringar, att Konungen varit styrd af Ministrarna, dessa af lycksökare, favoriter och mätrasser, samt landet af de sistnämnde vexelvis. — Svenska nationen har i århundraden varit nöjd att styras af en *Konung:* hon älskar det helt säkert ännu, och skulle säkerligen icke

vara belåten med en *ja-Herre*, sina ministrars verktyg.

Cour. Men ministeriella regeringar af denna fason förutsätta (märk väl!) *straff-lösa* Ministrar. Och huru kunna de vara det fullkomligare, än det beror af dem sjelfva att göra sig, när de kunna blott pro forma till protokollet reservera sig mot beslut, dem de i hemlighet understödt och beredt? Jag vet knapt, hvilketdera jag heldre skulle önska mig, sådana ministrar eller ministrar utan ansvarighetslag — jag tror nästan, att de förra kunde vara djerfvare, om de ville och rätt förstode sin sak.

Vill Ni hafva en Konung, som är sina ministrars verktyg; sök honom då i despotismens tider, när de olycklige monarkerna trodde sig kunna göra allt, hvad de ville, och i sjelfva verket icke voro monarker, utan leddes af sina gunstlingar tvertemot sitt eget intresse. — Vill Ni åter se Konungar, som verkligen regera; sök dem der, hvarest de ingen ting kunna företaga utan uppriktiga råd af män, hvilkas öde beror af deras råd, som stå i ansvar för allt, hvad de tillstyrka och ej våga att leda sin Herre på andra tankar, än folkets sanna fördelar. Se der, hvad jag vill, när jag önskar, att en ministers råd ej må kunna bestå i toma ord, utan i allvar — likväl aldrig ett ögonblick föreställande mig, att Konungen skulle blifva en *ja-Herre*, som icke, när helst han behagade, nyttjade sin makt att aflägsna sina ministrar. — Ni vet, kan hända, att i vissa fall några, fastän icke alla, Konungens ministrar hos oss äro skyldiga att besegla sin reservation med nedläggande af sitt embete. Det är således just ingen ting nytt och ohördt, jag föreslår, då jag önskar, att denna skyldighet måtte utsträckas till *alla* reservationer.

(Forts. e. a. g.)

Man har sett påstås, att monarkiska systemet, äfven det constitutionella, vore bygdt på den grundsatsen, att Konungen ej kan fela. Är nu meningen också, att det icke kan byggas på någon annan; så måste man antingen icke önska framgång åt den protestantism, hvilken syftar att störta en så vidskeplig tro, eller ock åt man liknöjd om det monarkiska systemets bestånd.

Likväl tyckes ingen ting vara lättare, än att begripa, att det monarkiska systemet alldeles icke behöfver en sådan fördom. Konungens Majestät är heligt derföre, att Hans vilja är, eller bör och kan vara, ren från all annan afsigt än folkets fördelar, hvilket Han föreställer. Men rådgifvare har Han just derföre, att Hans förstånd, såsom alla menniskors, är ändligt och *lätteligen* kan förvillas. Man antager Hans vilja vara god, men håller sig till ministrarne, såsom utgörande Hans förstånd — se der det monarkiska systemet. Om Han felar; så är det Hans förstånd, men icke Hans vilja, som felar — se der hela hemligheten af allt det förnuftsvidriga, hvaremot man tänker sig en protestantism oundviklig.

Vi tro icke ens — och derom åberopa vi våra förra fullständigare yttranden i ämnet — att Konungens vilja behöfver antagas vara *alltid* ren, för att icke destomindre förlika Hans makt och helgden af Hans Majestät med förnuftets strängaste fordringar. Det är nog, att Han *kan*, att Han ensam kan, vara skild från allt möjligt personligt interesse vid utöfningen af sitt kall. Han äger i regerings- och lagstiftnings-ärender intet annat tänkbart interesse än folkets, och det är omöjligt, att Han icke ser det, om Hans *förstånd* icke missleder Honom. Det gifves derföre ej heller en tänkbar utväg, att få någon re-

gering så införlifvad med folket — med hela folket — som en monarkisk är genom sin *vilja*, hvars någon gång möjliga förderf vore blott en onaturlig sällsamhet, då det tvertom är natur i alla öfriga hittills kända former; och man har lyckats att fullkomna den monarkiska regeringen, när man lyckats att bringa hennes *förstånd* under lagarnes lydnad.

Hvarje republikansk form är underkastad vida större vådor, än den så föga tänkbara vådan af en Monarks vilja, som vore vidrig mot Hans folk, d. v. s. mot Honom sjelf. Alla republiker utan undantag hafva varit stittade aristokratiska eller blifvit förvandlade till sådana; och det måtte icke vara dem, man vill försvara. Omöjligt är det kanske icke, att republiker framdeles få en annan natur, likasom monarkierna fått en dittills okänd, alldeles oförväntad, genom inrättande af den engelska statsformen. Vi säga blott, att detta återstår att försöka, och att rönet bör göras af dem, som redan befinna sig i det republikanska tillståndet, men att det monarkiska systemet icke imedlertid bör dekrediteras genom en föregifven förnufts-vidrighet, från hvilken det i sjelfva verket är fritt.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Portugal. D. 11 Nov., då trupparne upställde sig gardiga i Lissabon (till invånarnes stora förskräckelse, heter det i ett bref), var Öfverste Sepulveda den ende bland Öfverbefälet, som nekade att ovilkorligt besvärja Spanska constitutionen. Med sina åtta Jägare-bataljoner besatte han ett qvarter i staden och upställde sitt folk till försvar. Hans motståndare läto rigta St. Georgs Castellets kanoner mot det qvarteret, upföra kartesch-laddade kanoner på alla högre punkter emot de gator, som gå till qvarteret, och postera cavalleri-squadroner, för att afskära honom återtåget. Då eftergaf Sepulveda ändtligen och aflade
eden. — D. 17 utgaf Juntan en proclamation till
Lissabons invånare, hvilkas värdiga uppförande deri
fick stort loford. Sakerna syntes återgå till lugn och
deras gamla skick. Coimbra hade redan högt ytt-
rat sitt missnöje. Gen. Teixeira tillkännagaf re-
dan d. 13 offentligen, att han, för sin hälsas skull,
icke kunde behålla öfverbefälet. D. 16 gingo 70
Öfver-officerare till Öfverste Sepulveda, för att
tillbjuda honom arméens bistånd till Juntans åter-
ställande i dess forna legitima skick och till Vice
presidenten Silveiras bestraffning. Sepulveda sva-
rade, att han redan fått communicationer derom
från Gen. Teixeira, och förmådde honom att ge-
nast sammankalla alla öfver officerare, Gen. Ca-
breira inberäknad. Sepulveda hade äfven, i sam-
ma ändamål, emottagit en deputation af 24 da
aktningsvärdaste köpmän. Redan i sammankom-
sten d. 16 medgafs, att arméen blifvit missbrukad
till Silveiras äregiriga afsigter, att militärens in-
verkan på regeringens handlingar vore olaglig och
ett elakt exempel, emedan soldaten borde lyda,
framför alla andra, och att den utspridda miss-
tankan mot Juntans pluralitet vore ogrundad. Der-
före sammanträdde d. 17 hos Teixeira alla de
chefer och officerare, hvilka underteknat militär-
conferencen d. 11, och beslöto att återställa allt
på den fot det varit före d. 11, undantagande en-
dast Spanska valsättet. Detta beslut förkunnades
de församlade nya ledamöterna i Juntan, hvilka
genast förklarade sig vilja taga afsked, då de mot
sin vilja inträdt och gerna åter skulle i spetsen
för ärenderna se de män, som förut så väl före-
stått dem. De afdankade ledamöterna, hvilka det-
ta genast kungjordes, vägrade att åter inträda,
om icke Silveira toge afsked; men de fingo snart
veta, att detta redan skett, och foro till palatset,
under folkets hurrarop. Folket beledsagade Ge-
neralerna Teixeira och Cabreira från deras hus.
Om aftonen hade väl 30,000 menniskor samlat sig
på Rocio torget, under palatsets fönster, och for-
drade, att Juntans ledamöter skulle komma ut på
balconen. Detta skedde, under facklsken, hvar-
på folket begärde de afdankade ledamöternas åter
insättande och Spanska constitutionens antagande,
med de ändringar, dem omständigheterna kräfde.
Detta bifölls och folket beledsagade, med facklor
i händerna, regerings-ledamöterna hem. Staden
illuminerades frivilligt. Allmänna ropet på ga-
torna var efter Spanska constitutionen och "mer
frihet." Illumination egde icke rum d. 11. — I
Madrid gick rykte, att Portugisiska Juntan ville
ställa riket under Spaniens beskydd, ja förena det
dermed o. s. v.

Anmärkningsvärd är en proclamation, som Gen. Cabreira d. 16 utfärdades till Lissabons invånare, deri han säger, att han och hans kamrater besvärja Spanska constitutionen.

Spanien. Underrättelserna om hvad som händt i Madrid, äfven som en hop falska rykten om Troppauer-congressens beslut, hade väckt stor sensation i provincerna och några General-Capitainer sades hafva begärt förstärkning af truppar; men anledningen till oron har uphört. D. 21. Nov. kl. ½ till 4 e. m. höll den Kungliga familien sitt intåg i Madrid, under kanoners lossande, truppernas paradering och gladjerop af folket, som fyllde vägen ända från Escurial. Så snart Konungen och hela K. familien inkommit i slottet och visade sig på balconen, defilerade trupparne där förbi och folket ropade hundradetusendefaldigt: "Lefve constitutionen! lefve den constitutionelle Konungen!". En prest, en artilleri-officer och en borgare, hvilken höllo up constitutionen och tryckte den till sina läppar, blefvo uplyftade hygt på folkets skuldror. Gen. Balleisteros, Öfver-Inspecteur för milicen, har till bestandiga Utskottet i en address betygat milicens eviga tillgifvenhet.

Konungen har åt nationen öfverlemnat sina arfvegods i S. Fernando, värderade till 900 millioner Realer. — Cortes's beslut angående presterskapets ställande under verldsliga strafflagarna, är sanctioneradt. — Den nya Krigsministern, Gen. Cayetano Valdez, har kommit till Madrid. — I Avila hafva åter partigängare visat sig. I Burgos hafva 12 man af Regementet Sagunt slagit 36 partigängare, hvaraf två blifvit fångne och de öfriga förföljas. Ett kloster, som varit ansedt för de uproriskes högqvarter, är undersökt, äfven som ett hus i Madrid, där anti-constitutionella sammankomster blifvit hållna. — I Valencia har åter varit oväsende; men sinnena synas lugnade genom Konungens återkomst till Madrid. Hvad som hufvudsakligen fordras, är att Elios ställande för rätta icke längre må fördröjas. Erkebiskopen synes vara i Rom.

Inrikes Ministern Arguelles har nu sönderrifvit det bekanta bladet med angifvelser mot Riego, hvilket han icke ville upvickla i Cortes's session d. 7 Sept. Det omtalas nu, att Riego skall åter användas, och det på en ganska ärofull plats.

Konungens beslut, hvarigenom Carvajal nämndes till Gen. Capitaine i Madrid, lydde sålunda: "Du tager genast befälet i Provincen och staden Madrid. Härom förständigar jag Vigodet med samma courier. Så vill din Konung och Herre."

Neapel. Det berättas allmänt, att de allierade magterna inbjudit Konungen till en sammankomst, hvartill H. M. sjelf får bestämma stället, och att de i annat fall, icke kunna anse H. M. såsom befinnande sig i frihet. Tyska tidningar upgifva Laibach, där H. M. skulle träffa de båda Kejsarna. I Tyskland tviflar man, att Parlamentet tillåter sin Konung denna resa. "Därefter", heter det, "skall man döma, huru mycket frihet Han äger." Imedlertid fortgå Krigsrustningarne och en mängd truppar afgår till gränsen. Gen. Guglielmo Pepe commenderar 15,000 man vid Teramo och 12,000 Abruzzisk milice. Äfven en corps Palermitaner har ankommit till Neapel och blifvit afsänd till arméen.

Partigängaren Baron Alliotti på Sicilien är tillfångatagen; tillika med 15 anhängare.

Det påstås, att Neapelska regeringen kan försona sig med Europa, under tre vilkor: 1:o att två kamrar inrättas, hvaraf den ena innesluter adeln; 2:o Att Kungligt veto införes, såsom i Frankrike och England; 3:o att majoraterna bibehållas. Enligt andra vilja de förenade magterne lemna Neapolitanerna fritt att antaga en constitution efter behag, i fall grunden för Österrikiska staternas organisation i Italien därvid antages. Nekas detta, skulle Österrikarne framrycka mot Neapels gebiet med ett manifest af de allierade monarkerna.

Tyskland. Österrikiske Kejsarn och Furst Metternich väntades tillbaka till Wien d. 7 eller 8 dennes. Ryska Kejsaren troddes inträffa där d. 16, då svar kan hinna vara ankommet från Neapel. Så mycket anser man sig kunna med visshet säga från Troppau, att Engelska Ministerns föreställningar hufvudsakligen mildrat de steg, som komma att tagas mot Neapel, så att man till en början nöjer sig med blott conciliatoriska mått. Conferencerna fortsättas i Wien och det talas om en ny congress i Florenz nästa vår.

På nästa årgång af denna tidning, hvilken alla Måndagar och Thorsdagar utkommer, kan prenumereras, här i staden i Deléens & C:s boklåda, med 6 R:d b:co.

I anseende därtill, att nästa Måndag och Tisdag äro helgdagar, utgifves nästa nummer af denna tidning här i staden Onsdag d. 27.

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG,

N:o 103. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Onsdagen den 27 December.

Sine ira, studio et metu.

SAMTAL MED GRANSKAREN,

(Forts. fr. N:o. 102.)

Gr. Den lagstiftande makt, som Rikets Ständer sig förbehållit, och den deliberativa, som tillkommer Statsrådet, hvars föreställningar Konungen åtminstone nödgas afhöra, lägga lika säkra, som osynliga bomar för allt godtycke och allt envälde.

Cour. Envälde fruktar jag också just icke. Jag fruktar blott fåvälde. Gläd Er Ni, att Konungen *nödgas* afhöra, hvad han vill och icke vill. Inbilla Er Ni, att tvång och disputer i denna väg göra till saken, och äro ej mindre nyttiga än obehagliga. Jag för min del fruktar ej Konungens vilja, tror försigtighetsmåtten aldrig nödiga emot denna vilja, utan blott emot dem, som skola gifva råd, och hvilkas vilja för det rätta Ni åter betraktar såsom alldeles gifven. Hvad *Ni* tänker om ministrar, tänker *jag* om Konungen, och tvertom — se der hela skillnaden i våra meningar, Herr Granskare.

Gr. Ack nej, jag tror och bekänner fast mer, att ibland hundra regenter kan man svårligen upleta *en*, som med afsigt arbetat emot sitt folks fördelar.

Cour. Så förlika Er då med Er sjelf, stränge Granskare. Hvad Ni för öfrigt ordar om ministrar i andra länder, förtjenar blott den anmärkningen, att Ni sammanslagit ministerial-styrelsen i England med den, som i sekler funnits uti Frankrike, Spanien, Portugal och Neapel. Inbilla folket, om Ni kan, att ingen skillnad finnes imellan ansvarsfria gunstlingar hos en despot och constitutionella ministrar. Vill Ni likväl påminna Er upbyggliga exempel af fordna tiders ministrar, som hvarken lefvat under ansvarighets-lagar eller låtit förvara sina föreställningar i protokoller, men ej dess mindre gifvit sina Beherrskare råd just af den beskaffenhet, jag önskar; så påminn Er t. ex. Sully och Axel Oxenstjerna. Föreställ Er, huru dessa dygdiga vänner af sina Monarker skulle förhållit sig, om de sett dem färdiga att förkasta vishetens råd och missbruka Konungamakten. Tror Ni, att de skulle nöjt sig med protester, äfven om de kunnat författa dem och låta dem förvaras i ett archiv, för att hos efterverlden vittna om deras frimodighet? Jag tror, att de skulle ansett offret af sina embeten såsom det ringaste offer, de möjligen kunde erbjuda sina höga vänner till beseglande af allvaret och troheten i sina råd. Jag tror, att de värderade äran af sina Konungars förtroende och sin verkningskrets för fäderneslandets väl så högt, att de skulle hundrade gånger heldre dött, än qvarblifvit vid sin befattning, den stund de sett sig icke mer i stånd att gifva råd, som antogos, ehvad orsaken varit, att råden icke dugde, eller att monarken ej velat höra

dem, som dugde. Och jag tror, m. H., att om detta är en pligt; så är det en ej mindre för ansvariga ministrar än för de ansvarsfria. Se der allt, hvad jag påstått.

Gr. Ni synes vara i osäkerhet, om en föredragande, som icke är Statssekreterare, likväl är underkastad samma censur af Constitutions-utskottet, som en ordinarie Statssekreterare.

Cour. Förlåt mig. Jag är blott *säker* derpå, att *den* föredragande, som ej är Statssekreterare, icke kan af Konungen efter godtfinnande afsättas, och att en anhållan derom af Ständerna, som kan göras emot den ordinarie Statssekreteraren således skulle emot den andra vara utan ändamål. Om Constitutions-Utskottets rätt att ställa honom under tilltal har jag intet tvifvelsmål yttrat.

Gr. Nu till hufvudsaken. Var förhållandet i Wexiö och Hernösand alldeles lika, då Kongl. Maj:t den 16 Febr. detta år afkunnade Dess nådiga beslut angående dessa städers båtsmanshåll? Allt hvad Ni härvid resonnerar om huru det borde eller kunde eller skulle vara, verkar intet på hufvudsaken.

Cour. Antag blott detta, m. H., och er klient är fri. Får jag icke resonnera om hvad som bör och kan och skall vara; så har jag ingen ting att resonnera om. Segrar jag icke, när jag visar, att det förhållande, som tilläfventyrs *är*, icke är det, som *bör* vara; då är min undergång i förväg afgjord, och det förundrar mig blott, att man nöjer sig med det straff, Ni ensam *ådömer* mig.

(Men, m. H., — förlåt ett afsteg — huru Ni i detta blad ritar ut om långsamheten af Hr. Halls process! — Har han nu först fått konkursdom af Rådstugurätten, säger Ni? Jag har tvertom hört, att Konungens dom i hans konkurs fallit redan 1810.

Gr. Huru skall jag förstå den saken? —

Cour. Som Ni behagar — fortsättom).

Gr. Ni har ej kunnat fortfara att bestämdt påstå, det förhållandet med båtsmansvacance-afgiften i Hernösand och Wexiö vid den tid, då Kongl. Maj:ts nådiga beslut fattades, var fullkomligen lika, d. v. s. Ni har redan nödgats medgifva, att Ni i hufvudsaken haft orätt.

Cour. Jag tviflar, att någon annan än Ni skulle tillgripit detta argument, i fall han haft något bättre.

Jag har aldrig brytt mig om, huru förhållandet varit med båtsmansvacance-afgiften — jag kan icke fortfara att påstå hvad jag aldrig påstått. Det är blott Ni, som fortfar att vederlägga, hvad ingen antagit, bevisa, hvad man aldrig gjort [illegible] stridigt, och sedan ropa, att er motståndare haft orätt och att han medgifvit det.

Hvad jag sagt och hvad jag försvarar är, att förhållandet med båtsmans-vacance-afgiften, dess debitering och utgörande, icke bevisade, huru båtsmans-roteringen var *ålagd*; att upbördsverket, som blott visade, huru vacance-afgiften blifvit af-*gjord*, icke dugde till grund för frågans afgörande, emedan den handlade om deltagande i hvad stadens jord var *ålagd*, och att man således icke svarade på frågan, då man svarade med upbördsverket. Detta hoppas jag vara begripligt för alla menniskor, som någon ting begripa.

Gr. Hvarest skall man söka tillförlitlig underrättelse om stadens onera, om i dess upbördsverk?

Cour. Gissa, Herr Granskare. Eller fråga dem, som veta. Jag har bevisat, att upbördsverket icke är rätta källan, emedan frågan om *åläggandet* skall besvaras innan man vet, om upbördsverket oficielt

ensstämmer med åläggandet. Härmed tror jag mig redan hafva gjort nog; men jag har derutöfver också anvisat en bättre grund än upbörds-verket, nemligen den allmänna regeln, att rotering är grundskatt och att det således åtminstone på hvarje ställe måste visas, att annorlunda förhåller sig, om man vill göra ett undantag från denna regel. Nu är det dömdt, att den i Wexiö icke är grundskatt, utan åligger blott borgeliga näringen, det vill säga, att båtsmän för Wexiö ej mer existera, om borgeliga näringen der blir för svag att kunna underhålla det stadgade antalet — ty, märk, m. H., antalet är *stadgadt*, och redan deraf följer, att båtsmanshållet icke är en tillfällig contribution, en bevillning, såsom det skulle vara, om det berodde af borgeliga näringen. Också undfaller Er sjelf den bekännelsen, att båtsmanshållet är ett onus *på staden.* Och hvad säger Ni emot mitt argument, att man genom upbördsverket ej kan komma till det omdömet, att båtsmanshållet icke är ålagdt stadens fastigheter, om man ej visar, att sådana borgare i Wexiö funnits, som icke deltagit deruti, ehuru de ägt hus?

Gr. Jag säger, att detta påstående saknar all rimlighet.

Cour. Ni menar väl, att det riktigt bevisar orimligheten af hvad jag påstår vara orimligt — och sådan är dess afsigt. Ty huru skall man bevisa, att någon jord i Wexiö är fri från åläggande af båtsmanshåll, om man icke kan bevisa, att den någonsin varit fri derifrån i andra ägares hand, än deras, hvilkas befrielse just var, hvad som skulle afskaffas i utbyte mot borgares lösningsrätt? — Skulle likväl Ni, Herr Granskare, icke begripa detta; försök då, om Ni åtminstone kan begripa, att man ej bevisar jordens befrielse från rotering derigenom, att roteringen icke utgår *endast* af jorden; och att således, äfven om upbördsverket i Wexiö vore alldeles enligt med det ursprungliga åläggandet, man dock genom upbördsverket aldrig skulle kunna komma till det omdömet, att jorden är fri från båtsmanshåll, så länge man såge alla jordägande borgare debiterade till vacanceafgift, ehuru många icke jordägande man såge dermed belastade. Detta synes Ni åtminstone hafva insett, då Ni påstått, att båtsmanshållet i Hernösand verkligen utgår både af borgelig näring samt hus och jord gemensamt.

Gr. Om båtsmanshållet icke utgår af hus och jord, är icke det detsamma, som att hus och jord äro derifrån befriade?

Cour. Store Granskare! Det är icke detsamma. Man är icke befriad från allt hvad man icke gör. Än mindre är någonting icke *ålagdt* derföre att det icke utgår — och om *åläggandet* är här endast fråga, såsom jag nu så ofta för Er haft äran uprepa.

Gr. Nej, frågan är icke blott om hvad som blifvit ålagdt, utan jemväl, huru det blifvit utgjordt — det senare till och med mycket mera än det förra; ty om detta var ingen tvist upkommen.

Cour. Rätt så, Herr Granskare! Skär af den gordiska knuten. Ni kommer lika långt med detta, som med alla edra bevis. Författningen talar om deltagande i de onera, som äro *ålagda.* Detta anstår icke Er, förlikar sig icke med er plan; derföre förkunnar Ni, att fråga är om det *utgjorda* mer än om det *ålagda,* och att ingen tvist om det ålagda är upkommen derigenom, att man vill hafva författningen efterlefvad, som handlar blott om det ålagda. Årestoder åt en sådan Granskare! Flyn till honom J alle, som arbeten och ären betungade. Följen hans exem-

pel — och J skolen aldrig mer behöfva lemna någon ting obevisadt.

Gr. Flere städer finnas, utom Wexiö, hvarest båtsmansroteringen ligger på borgerliga rörelsen och ej på jord och fastighet. Ibland dem må vi i synnerhet nämna Stockholm, som håller 100 båtsmän, då staden snart sagdt icke äger någon jord. —

Cour. Fråga är ju om rotering på hus och tomter. Finnas då icke sådana i Stockholm?

Gr. Dessa 100 båtsmän aflönas af stadens enskilda penningeverk, och ingen husägare, som icke är borgare, finner någon afgift dertill på sin debetssedel uptagen.

Cour. På det sätt, som Ni resonnerar, kan Ni äfven så väl påstå, att båtsmansroteringen i *alla* städer ligger på borgerliga rörelsen, och ej på jord och fastighet. Ingen husägare, som icke är borgare, har någonstädes deri deltagit, förr än det genom 1810 års concessioner blef ålagdt. Vet Ni, om Stockholms borgerskap, i anledning deraf, gjort något anspråk på förändring? Tilläfventyrs har borgerskapet ansett icke rätt konseqvent att göra det, i betraktande af vissa andra bekanta steg mot nämnde concessioner.

Gr. Kongl. Maj:t har år 1797 från deltagande uti båtsmanshållet i Söderköping befriat dem af Ridderskapet och Adeln samt Presterskapet jemte öfrige Ståndspersoner med flera, hvilka, utan att idka borgerlig handel och handtering, i och vid berörde stad besitta hus, tomter och jord.

Cour. Och hade Kongl. Maj:t kunnat döma annorlunda, innan concessionerna gåfvos, hvartill hade de då behöfts? Men frågan är, om Kongl. Maj:t *nu* skulle gifva samma beslut. Det finnes ingen stad, m. H., der andra jordägare än borgare före år 1810 deltagit i båtsmansroteringen.

Gr. Uti den Kongl. Resolutionen för Söderköping heter det bland annat: "Båtsmanshållet är bland borgerliga besvären, "och besittning af jord är icke den enda "förmån, hvarföre samma besvär borgerskapet åligger, utan dertill bör äfven och "i synnerhet föras handel, handtverker "och näringar m. m."

Cour. Ja, besittning af jord är icke *den enda* grunden för roterings-besväret. Hvar har jag sagt, att det var den enda? Alltid vederlägger Ni, hvad jag icke påstått.

Gr. Men Ni har frågat, om icke i allmänhet våra städers båtsmansrotering står i förhållande till deras jordegender.

Cour. Är det syndigt att göra en sådan fråga? Tillåter Ni mig icke, att än en gång framställa den till Er, m. H., som ännu icke uplyst mig om något annat undantag än Stockholm, i fall det skall vara ett? Finner Ni icke, att *städerna i allmänhet* är mindre vidsträckt än det skulle vara att säga *alla städer utom Stockholm*?

Gr. "Om (säger det Kongl. utslaget), "tomter och jord i Söderköping varit grunden till båtsmanshållet vid dess första inrättning, hade någon viss rotering eller "afgift å tomter och jord i sådan afsigt bordt "sättas, hvilket bevisligen aldrig skett."

Cour. Jag ser ingen auctoritet i det Kongl. utslaget. Jag ser blott, att förhållandet med Söderköping var då detsamma, som nu med Vexiö, att man icke fått reda på grunden till båtsmanshållet, utan blott resonnerade derom — ehuru man icke då gick den lätta vägen, som nu, att slita frågan med uphördsverket. Om viss afgift å tomter och jord för båtsmanshållet *bordt* sättas, men aldrig blifvit satt; så följer deraf ingen ting vidare, ehuru det Kongl. utslaget deraf drager en slutföljd.

Gr. Extra Roterings-instructionen af år 1811 säger, att städernas jord bör, för så stor del, som den uti det gamla båts-

manshållet icke redan till fullo deltager, med extra rotering beläggas.

Cour. Hvad vill Ni säga härmed? Ser Ni icke här, att städernas jord brukar deltaga i båtsmanshållet? Detta är ju, hvad jag påstår.

Gr. Båtsmansroteringen i städerna är verkligen icke någon grundskatt, utan ett borgerligt onus, som städerna måste utgöra, ehvad de hafva jord eller ej.

Cour. För att hafva grundskatt, behöfves det icke att äga jord, utan blott att vara belägen på jorden. Ni har säkert hört omtalas väderqvarnar med grundskatt, i fall Ni annars är så hemma i Kammarverket, som det synes. Nu nekar Ni väl icke, att städerna i allmänhet ligga på jorden. Att städerna, ehvad de dessutom äga jord eller icke, kunna hafva rotering till grundskatt, har Ni således ingalunda vederlagt. Att åter rotering verkligen alltid är en grundskatt, d. v. s. en bestämd utskyld, lagd på fast egendom, det skall Ni få höra bejakas af alla dem, som hafva minsta begrepp om vår beskattning.

Härmed skulle jag tycka det för denna gången vara nog. Ingen läsare lärer längre orka följa med vår tvist. Jag lemnar derföre resonnementerna om Hernösand. Har jag deri orätt; så hafva Herr Referenten och Statsrådet äfven orätt, ty vi äro ense i den delen. Men Ni har efter sjelfva tvisten bifogat några grannlåter, som jag ej får lemna obesvarade. — —

Gr. Nej, hör ännu ett ord. Att uppbördsverket i Hernösand icke blifvit rådfrågadt, kommer naturligtvis derutaf, att sådant icke varit satt i fråga hvarken af klagande eller svarande parterne, ej heller af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som fällt utslag i ämnet.

Cour. Det sista skälet är bäst. Att uppbördsverket icke blifvit rådfrågadt vid afgörandet, kommer deraf, att den, som afgjort, icke rådfrågat det. Efter denna upptäckt, hvem kan väl klandra, hvad som skett? Att domaren skulle sjelfmant söka de upplysningar, han finner nödiga, men parterne icke förstå, det vet Ni är alldeles stridande mot svenska rättegångsordningen, hvilken till och med, såsom Ni anmärkt, befaller, "att hvarje mål bör föredragas och "afgöras i enlighet med de dertill och ej "efter de till andra mål hörande handlingar." Förvånande ljus i lagfarenheten! Hvilket ofantligt steg framom allt hvad advokaturen hittills upfunnit! Nej, min Herre, Ni är skapad till någon ting stort. Med Er föddes, skall man snart säga, svenska Lagfarenheten fullvuxen.

Gr. Hernösands invånare hade öfverenskommit att fördela utgiften både på näring och rörelse och på hus och jord, till hälften för hvardera — —

Cour. Ja, och en sådan öfverenskommelse gör allt, verkar på tredje mans rätt, bevisar i frågan om hvad som är hus och jord *ålagdt* — alltsammans efter er djupa, outgrundeliga lagfarenhet. Men tro mig: denna djupsinnighet kan ej längre roa våra läsare; försökom att blidka dem med edra grannlåter och med de artigheter, jag skall bjuda till att i utbyte åstadkomma.

Gr. Blott ett ord ännu. Att utmäta vacance-afgiften af fastighetsägare — —

Cour. Eller, såsom jag yttrat mig, "utmäta andelen i detta besvär för hvar och "en husägare, som icke är borgare" — —

Gr. — var så mycket mindre någon svårighet, som fördelningen i kontant redan var upgjord och handlingarne bifogad.

Cour. Ja, sedan man godtyckligt antagit, att hus och jord skulle vidkännas hälften. Allt sedan Archimedis tid vet man, hvad det gör, att blott hafva en fast punkt gifven. — Dock, Ni har rätt. Presterska-

pet, som icke deltagit i denna öfverenskommelse, kunde icke klandra den — och således var den utan tvifvel giltig grund för afgörande om Presterskapets rätt. Man kan säga, m. H., att Ni gör lagklokhet; Ni skapar en alldeles ny, hvar Ni framfår. Stanna blott icke för hastigt — och det bör kunna blifva någonting utaf. Man bör icke bortkasta så sällsynta upptäckter. — — Med allt detta, m. H., ledsna våra läsare — skyndom då till komplimenterna. Jag uprepar, att jag gillar beslutet om Hernösand, ehuru jag icke kan begripa de skäl, hvarmed Ni förfäktar det.

Gr. Nej, tillbaka till Vexiö — —

Cour. Af nåd, Herr Granskare, skona den arma staden! Jag försäkrar Er, att den Vexiöbo, som icke tror, hvad Ni redan sagt, skall än mindre tro, hvad Ni nu kommer att säga. Halten af edra läror är uppenbarad. Den, som icke är omvänd redan, låter icke omvända sig deraf. Men kom då en gång till komplimenterna.

Gr. Er blygsamhet ägde ett stort värde, om hon vore upriktig, och om än låtsad, misskläder hon ändå icke.

Cour. Jag hoppas att få blygsamhet, när jag får förtjenster. För närvarande behöfver jag den icke. Att ärligt bekänna sina ofullkomligheter och brister, är ingen blygsamhet.

Gr. Jag kan ännu icke i denna punkt tro Er på edra ord.

Cour. Och dermed är jag icke missnöjd. Om Ni *kunde* tro mig, så kunde Ni sjelf vara en vida farligare motståndare. Mången anser bristen på tro såsom en fullkomlighet. Jag åter tror, att det är en verklig brist.

Gr. Ingen har mera öppet och mera uppriktigt än jag gjort rättvisa åt Kurirens författare för dess utmärkta talanger som skriftställare.

Cour. Om någon annan hade sagt detta; så skulle jag tro mig börja att behöfva blygsamhet.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Domingo. En märkvärdig revolution har förefallit på den Kungliga delen af ön. Förloppet var hufvudsakligen följande: I medlet af Augusti månad blef Konung Henric (Christophe) anfallen af så häftiga slag-attaquer, att man tviflade om hans vederfående. Hans tyranni och grymhet tilltogo förfärligt på de sista tiderna. D. 30 Sept. lät han kasta i fängelse Öfversten för 8.de Regementet. Manskapet, som älskade sin Öfverste och dessutom njöt endast det ömkligaste underhåll, revolterade genast och intog staden St. Marc. Divisions-Generalen Romain (Prince du Limbé) blef med en del af arméen afsänd mot St. Marc; men han (som tyckes hafva varit inne i den sammansvärjning, som redan två månader var gjord af flera bland arméens befäl) förstod att till öppet upror förvandla regementets missnöje, som förut egentligen yttrat sig genom knot. Commendanten i St. Marc blef mördad och flere excesser begingos. Romain arbetade oförtrutet på utförandet af sin plan. I hans rapporter till Konungen skildrades saken såsom farlig och förkunnades, att truppar från Port au Prince voro i annalkande. Den sjuke Kungen aflärdade Gen. Toussaint (Duc d'Onaminthe) till Romains undsättning och försvagade sig sålunda ganska mycket. Just detta väntade man i Cap Français. D. 6 Oct. om aftonen slogs general-marche, truppar och folk samlades och stadens Ståthållare, Gen. Richard (Duc de la Marmelade), understödd af hela garnisonen under Gen. Lebruns (Comte du Gros Morne) och flera Öfverstar, förkunnade det förtjusta folket frihet och thronens snara fall. Glädjen och enthusiasmen voro obeskrifliga, men lugnet fullkomligt. De oskyldiga fångar, dem Henrics grymhet så länge qvarhållit, befriades (till ett antal af 4000, större delen förskräckligt massacrerade genom torturprygling), vapen utdelades och alla invånare, tillika med garnisonen, ryckte följande morgonen, väl beväpnade och med sex kanoner, ut till Haut du Cap, der en fast position intogs vid en brygga på vägen till Sans-Souci (Konungens residence). Henric, fradgande af raseri, gaf befallning att för-

störa Cap. Fr., att mörda allt hvad lif hade och icke ens skona barnet i moderlifvet. Hans värdiga anhängare och verktyg, Gen. Noel (Prince Joachim, Duc du Fort Royal) åtog sig att genast verkstalla befallningen och aftågade i spitsen för tyrannens lifgarde. Kl. 5 om aftonen d. 8 stod han framför bryggan vid Haut du Cap och upmanade sina truppar till anfall, med rop af: "Vive le Roi;" men svaret blef: "Vive la liberte." En kanon lossades från de sammansvurna, dock utan att göra skada. Hastigt blef ropet: "Vive la liberté" allmänt, garderne sutto af, kastade vapnen och sprungo med utbredda armar öfver bryggan, för att omfamna dem, som, lika med dem sjelfva, i flera år lidit förfärligt. (Andra berättelser innehålla, att några små skärmytslingar ägt rum, men att de sammansvurne, som ej ville utgjuta blod, höjt en hvit fana, då Konungens truppar genast nedlade gevär) Noel ilade tillbaka till Sans Souci och berättade sin herre, att allt för honom var förloradt. Då kokade raseri och hämd i dennes hjerta. Han befallde, att han skulle föras på Citadellet, der han ville spränga sig och sina ofantliga skatter (46 millioner Piaster) i luften. En million ℔ krut var nedgrafven där och skulle hafva flera mil omkring slungat ofantliga stenmassor. Dupuy förstod att, under hvarjehanda förevändningar, hindra detta. Sedan allt var förloradt, rasade tyrannen mot gemål och barn. Kl. 10 på aftonen skot han sig genom halsen och dog på stället. Nu blef glädjen allmän; trupparne och folket inträngde och plundrade palatset, innan liket knappast hunnit föras derifrån. Ingen ville göra kista, utan liket måste begrafvas, som det var, under en bastion. På två timmar plundrades en million i silfver, juveler, penger o. s. v. — En af tyrannens sista befallningar var att mörda alla hvita och mulatter, dem han tillskref upresningen. — Hert. af Fort Royal är fasttagen. Kongl. familien hade räddat sig in i staden. Några af tyrannens verktyg torde icke med lifvet komma ifrån saken. Kronprinsen och de öfriga verktygen vänta i kedjor sitt öde. Underrättelser af d. 15 Oct. innehålla, att friheten redan var proclamerad och att man höll på att utarbeta en constitution, sådan som den var under Toussaint Louverture. Gen. Romain har blifvit President. Alla soldater erhålla dubbel sold. En del af de i citadellet förvarade penningar torde bringas i omlopp. Öfverstarne sjelfve rida patrull och utskicka allt onyttigt folk till Haut du Cap, där det, under arméens ögon, icke kan begå några excesser. — Boyer har lyckönskat till statsförändringen och bedt, att man skall hålla hufvudmännen för Konungens skändliga parti väl förvarade. I öfrigt har han erbjudit hela sin magt till patrioternas biträde.

Från New York berättas af d. 11 Nov., att Boyer inmarcherat i St. Marc och troddes lätt intaga sin fordna fiendes land. Sammansmältandet till en stat försvåras imedlertid ganska mycket af hatet mellan svarta och mulatter.

Spanien. Det beständiga Utskottet har påmint Krigs-Ministern om Cortes's beslut, att de i processen mot Porlier inveckladc Officerare skulle employeras efter deras förtjenster. I anledning derutaf hafva deras namn på Kunglig befallning blifvit kungjorde.

Ifren för Constitutionens sak är ganska stor. I Madrid hafva alla, män och qvinnor, börjat bära gröna band, med broderad inskrift: **Constitutionen eller döden.** I provincerna har man med enthusiasm firat constitutionella Systemets seger vid de nyaste händelserna i Madrid. National-milicen i Catalonien har begärt att, 8000 man stark, få marchera till Hufvudstaden, för att brukas till Constitutionens upräthållande. Imedlertid höras från många håll ännu oroligheter. I Grenada äro 13 personer häktade, såsom de der haft för afsigt att omstörta den allmänna ordningen och plundra staden. Folket i Valencia skall hafva mördat flera munkar, som predikade fred och lugn.

Det påstås med visshet, att Ärkebiskopen af Valencia är deporterad till Rom. Hans stora inkomster äro anslagne till två pensioner, den ena för den aflifvade Vidals enka, den andra för en dotter af en Öfverste, som dött under tortur.

Det tros med visshet, att Riego blifver utnämnd till General-Capitaine i Arragonien, General Velasco i Guipuzcoa, General Odonoju i Madrid och Montillo till Xefe politico i Madrid.

I Cadiz hålla Dominicaner och Fransiscaner på att flitigt undervisa ungdomen i constitutionen, men Capucinerne befatta sig icke dermed.

En ministeriel tidning försäkrar, att Regeringen är i godt förstånd med alla nordiska hof, och att nationen icke har något krig med främmande magter att frukta.

Neapel. I Parlamentets session d. 16 Nov. föreslog Hr. Rioli, att hädanefter alla klosterlöftens afläggande må på Sicilien förbjudas, att alla Novicer, som vid lagens förkunnande (i fall förslaget antages) finnas i klostren, må uteslutas derifrån, och alla kloster, som innehålla mindre än 12 munkar, må uphäfvas. Alla de indragna klostren skulle

användas till fromma stiftelser. — D. 14 läste Hr. Galanti ett betänkande, enligt hvilket riket skulle heta: Konunga Riket Italien eller, till undvikande af diplomatiska tvister, Södra Italien. Derjemte föreslogs, att provincerna Molise, Capitanata, Bari, Otranto och Basilicata skulle återfå sina antika namn. Hr. Natale hade, i närvarande omständigheter, väntat ingen ting mindre än strid om namn; den enfaldige medborgaren skulle tro frågan vara om länder i månan, då han finge höra talas om Messapia och Peucetia; det stora problemet vore att utbreda klara begrepp om sakernas nya ordning, men icke att mörda tid och lust med småsaker. Presidenten påminde om dylika galenskaper under Franska revolutionen. Närmare utveckling af ämnet utsattes dock till en annan dag.

Portugal. Det nu till intet gjorda förslaget d. 11 Nov. tillskrifves endast Vice-Presidentens, den i Porto nästan förgudade Silveiras äregirighet, äfven som förslagets öfverändakastande tydligen är ett verk af den unga hjelten Sepulvedas trogna ståndaktighet. Silveira hade förstått att bedraga alla; men de hafva återkommit från sin förvillelse. Det var Cabreira, som d. 11 gaf signalen till soldaternas resning, genom upläsande af dagordres på Rocio-torget; men soldaterne tego, och de lydde sedermera blott Teixeiras befallningar. Äfven hvad Cabreira upläste från balconen kunde icke vinna hvarken folkets eller soldaternas bifall. Allt var stilla och visade motvilja. Det trogna partiet i Juntan skälldes af vederbörande för "de lärdas faction." Eburu mycket segren tycktes vara för Silveira, framlyste dock i officiella underrättelsen, att, icke allt var helt; förändringen förkunnades helt torrt såsom resultatet af en "militär-conference." — Att det som skedde d. 11, icke var i enlighet med allmänna tänkesättet, synes, bland annat, deraf, att 150 Officerare, i anledning deraf, begärde afsked. Detta är nu imedlertid förekommet.

Silveiras brefväxling med Juntan har utkommit i tidningarna. D. 16 hade han begärt permission, för sin helsas skull, på 30 eller 40 dagar. Juntan vägrade. Något derefter tillkännagaf S., att hans hälsa betydligt förbättrat sig; och åter en stund derefter nedlade han sitt embete, till dess läkaren kunde tillåta honom att återtaga sina functioner. Då svarade Juntan, att deri låg en orimlighet; "han resignerade, och straxt derpå talte han om återtagande af sina functioner." Då Juntan öfvervägat detta, och då fyra dess ledamöter beslutit att framdeles tjena staten, endast i händelse af hans bestämda afsked; så befallde Juntan honom att inom två timmar afresa till sitt gods Canellas och icke lemna det, utan Juntans tillåtelse. Han lydde genast och fick militär-escorte ur staden.

England. De ministeriella bladen hafva så länge och så groft smädat Drottningen, att hennes rattegångsombud ändtligen trott sig böra anställa process mot en af de gröfste smädarne, vid namn Jessop. — Londons Common Council har enhälligt beslutit meddela borgarrätt i staden åt Brougham, Denman och Lushington. Man trodde, att samma ära skulle vederfaras Williams, Tyndal och Wilde.

Valmännen i Westminster hafva enhälligt antagit flera skarpa beslut i afseende på Representationen och Ministeren. Drottningen skulle lyckönskas till sin triumf öfver sina mägtiga och elaka förföljare, och en petition ingifvas till Konungen, för att göra honom bekant med det onda, hvarunder nationen suckar och begära en reform i Underhuset, äfvensom Ministrarnes afskedande. En punkt i beslutet lydde äfven så: att Församlingen med stort nöje märkt den arbetande Folkmassans kloka och kraftfulla uppförande under Drottningens process. De på detta beslut grundade addresser skulle Hertigen af Bedford, Grefve Caernaervon och Lord Erskine anmodas att öfverlemna.

Tyskland. Från Troppau heter af d. 3 dennes, att båda Kejsarnes och alla de närvarande utländska Ministrarnes afresa derifrån är upskjuten på obestämd tid.

Würtembergska Ständernas andra Kammare sysselsätter sig egentligen med sin riksdagsordning. D. 6 beslöts, efter långa debatter, att, om Presidenten vill deltaga i någon debatt, lemnar han sin presidentsstol och kan, i den förevarande frågan, icke åter intaga honom, förr än frågan är definitift afgjord.

Öfra Italien. I händelse af ett krig mellan Österrike och Neapel, tros Påfven, hvars stater, i sådant fall, säkert occuperas, begifva sig till Genua. — De stora rörelser, som skulle äga rum vid Österrikiska arméen, äro provisoriskt inhiberade och öfvergången öfver Po sker icke för det närvarande. — En Kongl. Förordning från Mailand förbjuder utförsel af hästar till alla stater uti Italien och alla hamnar vid Adriatiska och Medelhafven.

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG,

N:o 104. 1820.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 28 December.

Sine ira, studio et metu.

SAMTAL MED GRANSKAREN,

(Forts. och slut fr. N:o 103.)

Gr. Jag tviflade icke, att ert blad skulle blifva den bästa af våra tidningar.

Cour. Herrar Medbröder! förtörnens icke. Han vill blott förråda mig genom kyssande.

Gr. Länge trodde jag, att de sköna orden i er devis: *sine ira et studio*, icke blott voro anbragte såsom en prydnad utanpå er sköld.

Cour. Ack! min Herre, jag var obetänksam, när jag ditsatte de orden. Jag skulle annars hafva tvålat Er på ett annat sätt. Men jag väntade mig icke sådane motståndare.

Gr. Nu har jag deremot hela tiden uti edra artiklar röjt ett fortsatt bemödande att bara klandra, ogilla och fördöma, att nedsätta våra inrättningar, våra författningar, vår lagskipning, våra embetsverk och nästan alla våra inre förhållanden, och att ofta utan skäl uphöja och prisa utländningens belägenhet på bekostnad af vår egen.

Cour. Tack, m. H. för detta vitsord. Riktigt öfversatt, är det i sanning det mest tillfredsställande, jag kan få. Och det är rättvist, ty det är blott min vilja, mitt bemödande, Ni prisar. Om jag någonsin kunde frukta Er, så skulle jag frukta ert beröm. Hata mig derföre m. H. och fördöm mig, allt hvad Ni kan, om Ni ock skulle bringa mig att sjelf fatta hat och glöma mitt valspråk. — Dock, att hata Er, är mig omöjligt — jag kan aldrig glöma det oskattbara smickret af ert ogillande — jag kan ej blifva känslolös för den söta lukten af edra smädelser.

Gr. Nu tviflar jag, att vår litteratur och vår statistik komma att skörda de frukter af denna tidning, allmänheten i början med så mycket skäl tycktes deraf förvänta.

Cour. O! om jag vågade tro Er, min Herre! Ert tvifvel betyder visshet. Men här talar Ni åter, hvad Ni ej förstår. I början var jag således annorlunda, än jag sedermera blifvit. Och *länge* var jag så, enligt hvad Ni nyss lät märka. Mitt skuldregister har Ni också nyss uprepat. Dit hörer således icke min första artikel om skrån och embeten, icke den om Konungens Högsta Domstols förfarande med Prestmannen Tybeck, hvilka begge tillhöra de tre första månaderna af min tillvarelse. Än mindre räknar Ni dit artikeln om Riksrätten i sjelfva de första numrorna — aldraminst *Prospectus*, som redan tillkännagaf en mening om detta *tredubbla skrå*, hvarunder Sverige arbetar, och hvars angripande ej kunde an-

nat än misshaga Er, som finner alla våra inrättningar så passande för vårt land.

Hvad Ni i sjelfva verket ej förlåter mig, m. H., kan då icke vara annat, än att jag förblifvit den jag var. Ni hoppades af mig ett slags bättring, och Ni är förargad att hafva bedragit Er. Men som man icke alltid i denna verlden säger med egentliga ord, hvad man menar; så tillvitar Ni mig en förändring, då Ni ämnar beskylla mig, att icke vara förändrad.

Gr. Jag fruktar, att detta idkeliga begär att snart sagdt i tid och otid häckla och ogilla, kan leda till det olyckliga resultat, att kritiken förlorar hela sitt värde, att allmänheten, van att icke höra annat än ofta obefogade klander och klagovisor, slutligen ledsnar dervid och antingen icke läser, hvad som skrifves, eller läser det utan att fråga derefter, och att till och med den verkligen brottslige och af bestraffningen träffade i denna förändrade sinnesstämning finner en ursäkt; då han lotsar (låtsar?) förakta kritiken och sätta sig öfver henne.

Cour. Och detta allt *fruktar* Ni. Således önskar Ni det icke. Det är väl derföre, som Ni förföljer endast den modererade granskningen, tadlar och fördömer endast den, som säger sanningen utan bitterhet och håller sig till sak, ej till person. Det är derföre, som Ni lemnar obemärkt all verklig smädelse, alla obefogade anfall, alla obestämda insimulationer, med ett ord allt, hvad som kan verkligen leda till de följder, Ni fruktar. Allt sedan man lärde sig att *bearbeta opinionen*, har man förstått hemligheten af denna taktik; och jag vore blind, om den skulle undfalla mig. Skada blott, Herr Granskare, att bearbetandet ännu aldrig lyckats för den skickligaste. Kanske skall det lyckas för Er.

Gr. Jag är icke någon obskurant. Ni kan ej äga renare nit för yttranderätten än jag.

Cour. Vet Ni någon, som kallar sig sjelf obskurant? Annars måste man, för att tro, hvad folk vittna om sig sjelfva, låta öfvertyga sig, att ingen obskurant finnes. — I allmänhet försvarar man sig icke, utan att vara anklagad, i fall man icke anklagar sig sjelf. God natt, m. H.; Ni må vara, hvad Ni behagar.

Några ord i anledning af några ord i Stockholms-Posten.

Tid och omständigheter äro alltid sådana, att rätt bör ske och lag och frihet försvaras. Det gifvas tider, då sådant icke låter sig göra, men aldrig någon tid, då det icke bör ske, i fall det kan. Den, som likväl icke vill medgifva detta, har sina goda skäl, att icke ingå i närmare undersökning derom. Så mycket kan man begripa af inledningen till den artikel, hvari Stockholmsposten bedömer vår afhandling om Konungens rätt att köpa fastigheter i Sverige.

Hvad man har svårare att begripa är de skäl, som hindra granskningen af denna afhandling i alla öfriga uppgifna afseenden. Sedan Granskaren öfvervunnit sin vedervilja för tid och omständigheter och sjelf bidragit till frågans undersökande, ehvad den är af tiden och omständigheterna påkallad eller icke; så tyckes han hafva allt att vinna, men intet att förlora vid blottandet af de brister, han antyder. Innefattar vår afhandling icke "någon större eller mindre "nyhet i åsigter" (hvarpå den visserligen ej heller röjer något anspråk) så måste det nyare, som Granskaren har att tillgå, antingen vara mera passande efter tid och omständigheter, eller ock icke mera passande, än hvad vi anfört. I förra fallet hade det varit ett läkemedel emot det oa-

da, vi åstadkommit. I andra händelsen är det illa gjordt att antyda, det ännu mera af icke förmånligare halt än vårt kunnat framdragas, hvarom icke ens någon aning bordt väckas, när man ogillar, hvad som redan skett. Vi fråga således, om icke det är bäst att tro, det Granskaren härutinnan behagat låta påskina någon liten stortalighet, och att de nya åsigter, han icke framvisar, förtjena föga afseende? — Med ännu större skäl fråga vi, huru han, som framkastar, att vår afhandling vore "i "vissa delar afbruten, just der ämnet kun- "nat äska fortsättning," kan neka sig att fördunkla oss genom meddelande af denna fortsättning, som ämnet äskar? Ett sådant ädelmod erkänna vi oss aldrig hafva förtjent; och sjelfva sedelagen kan icke fordra det — icke gilla en sådan skonsamhet mot personen på sakens bekostnad. — Att vår motståndare åter, icke undersöker huruvida vi varit "i vissa delar vidlyftigare, än som behöfdes," är väl dock det minst besynnerliga, emedan denna fras vanligen nyttjas utan all undersökning, och man dessutom gerna finner det vara för mycket, hvaraf man velat hafva alldeles intet. — Beträffande slutligen "ämnets vigt och grann- "lagenhet, "när det en gång är valdt till "föremål för allmän granskning; "skulle man kunna fråga, om icke denna vigt och grannlagenhet ålägger en Granskare, sådan som vår, några förbindelser, älvenså väl som oss. *Si quid novisti rectius istis, candidus imperti*, trodde vi vara regeln i sådant fall. Låt icke det vigtiga ämnet förfuskas, m. H., *sedan det en gång är valdt till föremål för allmän granskning*, ehvad Ni tror, att det bordt väljas, eller icke — dölj icke, hvad Ni vet, i fall Ni vet något — gör för sakens skull; hvad Ni icke gör för Er skull eller för vår — visa, hvad Ni har att tadla, eller låt bli att tadla — se der det språk, vi tro oss i hederns och medborglighetens namn, berättigade att föra till vår motståndare.

Deremot är det alldeles icke oväntadt, det är fast mera alldeles vanligt, att få höra talas om "direkta beskyllnin- "gar af nog svår beskaffenhet, ej blott åsyf- "tade, men i sjelfva verket gjorda" — till och med om "häftiga anfall" och missbruk af vårt motto — der likväl ingen ting annat är gjordt, än hvad som gjort sig sjelft, der saken ensam är afhandlad och händelserna upgifna, icke *ett ord* nämndt om skuld eller oskuld hos de handlande personerna. Man recommenderar moderation, och lofvar att tåla sanning, blott den säges anständigt och utan all bitterhet. Sådan sanning kommer — och hvad händer? Jo, den sårar desto djupare. Man finner, att ilska och smädelse skulle varit mindre farliga. Man hade kunnat förakta dem — mot sanningen måste man förtvifla — och rasa. O! du, som tillbeder henhes rena Gudom, bäfva för ditt öde. Välj dig andra Gudar. Blif smädare, skrikare, jakobin — och man skall tusen gånger lättare tåla dig. Långt ifrån att röja någon naturlig afsky för dig, skall man ganska lätt vara böjd att uptaga dig i förbund och vänskap — och från en frihetens profet, en maktens fiende, skall du på en gång känna dig förvandlad till en krypande matk, som tillbeder ingen ting annat än makten, och slutligen ofta till en maktägande, hätsk mot friheten och sanningen, men bevandrad i konsten att upsöka och afväpna dem, som likna dig i ditt förra tillstånd.

Hvad frågan angår, som var Högsta Domstolen förelagd, så skulle det icke just vara omöjligt att "inse, huru den under "något annat vilkor kunnat komma under "Högsta Domstolens handläggning," än genom den nådiga remissen. Men vi begripa

icke, hvad detta skulle göra till saken. Att i alla fall "frågan", hos Högsta Domstolen, såsom annorstädes, "bör bestämma "gränserna för svaret," är ostridigt och hade lika säkert bordt iakttagas, om det kommit an på att döma, som när ett underdånigt utlåtande skulle afgifvas. Men sedan frågan var besvarad, (om ock man antager, att svaret verkligen är enligt med lagarne) skulle väl ingen ting hafva hindrat Högsta Domstolen att säga sin underdåniga mening äfven om lagstiftningsgrunderna, hvilket den också i sjelfva verket gör, då den framdrager så mycket historiskt, som icke i något annat än detta afseende kan böra till saken eller inträngas inom den trånga bestämningen af svaret, då det skulle omfatta blott "hvad *gällande* lag stadgar." Det är då icke i "*formen*," utan i sjelfva *saken*, som vår mening är skiljaktig med Högsta Domstolens. Men vi uprepa, att den är skiljaktig, icke blott om lagstiftningsgrunder, utan om tillämpning af verkligen gällande lagar. Då Konungen hvarken hörer till något af de fyra Stånden eller till någon klass af medborgare, (och häri har vår granskare icke motsagt oss); så anse vi det uppenbart, att förbudet i adeliga privilegierna för Konungen att förvärfva frälse jord hvarken är uphäfvet genom den lag, som tillåter *alla fyra Stånden*, eller genom den, som tillåter svenska män af *alla medborgareklasser*, att förvärfva och besitta jord i Sverige. Detta skäl synes tillräckligt; och det behöfves ej mer än blotta kraften deraf, för att motivera beskyllningen emot oss om häftiga anfall -- en beskyllning, som ensam bättre än någon ting annat legitimerar benämningen *Förfäktare af offentlig granskningsrätt.* Sedan denna rätt nu ej mer kan störtas af sina fiender; ser man ej dessa mer -- alla hafva blifvit dess vänner och förfäktare.

I anledning af artikeln i Granskaren, angående Konungens Befallningshafvandes i Elfsborgs län utlåtande om Kronoskogarnas försäljning.

Att Konungens Befallningshafvande i Elfsborgs län skett orätt, lärer icke böra betviflas; men hvarföre Granskaren hällre vill, att vi skola bära skulden, än Collegierna, är svårt, att förstå. Om de gjort en ogrundad upgift på Konungens Befallningshafvandes räkning uti en handling, som redan genom sin tillvarelse var publik och kunde tryckas af hvem som behagade, på Collegiernas ansvar; men vi deremot blott anmärkt, att upgiften var ogrundad; så frågas, hvem som här felat? och hvarföre, då Konungens Befallningshafvande blir lika rättfärdigad genom ådagaläggande af Collegiernas misstag som genom en tillvitelse mot oss, Granskaren icke heldre väljer, att uplysa allmänheten om hvad den *ännu* icke sett, verkliga beskaffenheten af Konungens Befallningshafvandes underdåniga utlåtande?

För öfrigt är det märkvärdigt, att Granskaren tillåter sig yttranden om Collegiernas *ruttna vishet*, just då nemligen, när fråga är om de Collegier, vi *verkligen* äga, och om misstag, som påstås *verkligen* vara begångna -- icke om Collegii-inrättningen i allmanhet, såsom vi någon gång omtalt den, med förutsättning af alla rättvisa undantag, och utan all tillämpning på de verk och personer, som nu verkligen existera -- en skillnad, som visserligen icke kunnat undfalla Granskaren, och utan hvars iakttagande man blottställer sig att antastas såsom smädare för sådana uttryck, som han nyttjat.

Följande handling är kanske nog märkvärdig, för att förtjena anföras, ehuru gammal.

Hans Kongl. Maj:ts bref till Landshöfdingen i Södermanland H:r Hans Klerk af den 5 April 1696.

Wi hafve erhållit Eder underdånige, i går daterade skrifvelse; Och som J deruti innan underdånigst anhållen, att Borgmästaren måtte förbjudas till att företräda dess Borgmästerliga Ämbete dersammastädes, så länge och intill dess att Domb kan falla uti den emoot honom incaminerade saken, och man får se, om han vid Ämbetet blijr conserverad; Altså länder Eder deruppå till nadigt svar, det finna Wi rättvist, att berörde Borgmästare verkeligen företräder och excercerar sitt Ämbete, till dess han lagl. blifver dömbd; Och hade Wi ansedt Eder för en större Jurist, än att J skulle villja begynna en saak ab executione

CAROLUS

C. Piper.

UTLÄNDSKA NYHETER.

England. Hertiginnan af Clarence har d. 10 dennes blifvit förlöst med en Prinsessa, som fått namn af Elisabeth.

Addresser inkomma dagligen till Konungen och Drottningen. Den sednares svar äro nu icke så interessanta, som förr; förrädet tyckes vara uttömdt. Konungen får vara beredd på två slags svar. Det inkomma nemligen två slags addresser, det ena så kallade loyala, från stallen, hvaraf man finner ganska få i våra vanliga geografier; det andra af sådana, som begära ministrarnes afsättande. Bland alla voro säkert de märkligaste de, som af Lord-Mayoren, med suite, presenterades d. 8 och 9 dennes. Den förre var Aldermans-Rådets, som innehöll afsky för de nu allmänt gängse uproriska läror och betygande af undergifvenhet. Den sednare var den af Common Council (om hvars voterande redan är berättadt) och innehöll bekymmer öfver Ministrarnas steg, "så stridande mot Brittiska constitutionens anda och rättvisans allmänna grundsatser, så förstörande för nationens frihet och sanna interessen och för äran och värdigheten af E. M:ts thron." Derpå förekomma de skarpaste drag om skatternas ökande, äfven efter freden, om nya lån, "för att underhålla onyttiga inrättningar, som lemna utvägar att förslafva parlamentet, genom inflytandet af ministeriel gunst, och att afskräcka folket från utöfningen af sina lagliga rättigheter, genom en inconstitutionel militär-magt." "Edra ministrar," så heter det vidare, "hafva, vi säga det med ledsnad, icke botat det sålunda förorsakade missnöje, hvarken genom rättvist eftergifvande, eller genom en sådan liberal politik, som ett fritt folk har rätt att fordra af sina styrande. Tvärtom hafva lagarne blifvit verkställda med en exempellös stränghet, hvilken väckt afsky och oro hos E. M:ts trogna undersåter; och långt ifrån att de fått någon upprättelse, hafva inskränknings-lagar blifvit införda af sjelfva dessa Ministrar, för att stödja deras elaka styrelse." Därpå skildras på ett förfärligt sätt, huru som, "under det Ministrarnes förhållande gick ut på att väcka missnöje hos folket och att drifva missnöjet till förrädiska handlingar," dessa Ministrar alldeles försummat nationens ekonomi "och synas, af liknöjdhet eller brist på politiska talenter, icke vilja bota det onda." Sedan genomhäcklas processen mot Drottningen. "Försöket att muta henne att blifva utomlands, under en falskt tillvitad brottslighet; billens framläggande för Öfverhuset, sedan Underhuset förklarat den skola bedraga parlamentets hopp, förnedra kronans värdighet och skada rikets vigtigaste interessen; resultaterna af de skändliga bestickningar, som vunnits af en afskyvärd Commission; försöket att förnedra Drottningen och, med henne, hela Brunsvigska huset genom en ex-post-facto lag, inconstitutionel i sin natur och sina följder; rättvisans kränkande, å ena sidan genom föreningen af anklagares, domares och Jurymäns befattningar hos samma personer, å den andra genom nekad rättighet att använda medel till försvar; alla de steg, som föregått denna skändliga rättegång; användande af utländska ministrar och agenter; betalandet af spioner, domestikers bestickande och anticipering af domen mot Drottningen, genom hennes namns uteslutande ur Kyrkobönerna; slutligen, sedan deras illskefulla bemödanden strandat, den af godtycke usurperade rättigheten att, på eget bevåg, låta Drottningen bibehålla ett anslag på allmänna skattkammaren, under parlamentets session, och deras råd

att plötsligt prorogera parlamentet för att förekomma en undersökning om dessa onskefulla procedurer och hindra Drottningens vädjande till folkets representanter — äro lika många handlingar af en trolös och elak politik, som, derom äro vi öfvertygade, icke kunde erhålla E. M:s bifall utan genom missbrukande af E. M:s Konungsliga förtroende, och som fordra att desse ovärdige Ministrar, som upptänkt och ledt en så illasinnad conspiration, genast afsättas."

"Vi anhålle underd. att få försäkra E. M., att dessa föreställningar äro föreskrifvade af vår uppriktiga tillgifvenhet för denna constitution, som satt E. M:ts höga familj på detta rikets thron, af en upriktig tillgifvenhet för E. M:ts person, och af en brinnande önskan att befrämja E. M:ts regerings framtida ära. Och i denna anda är det, som vi besvärja E. M. att, genom en lycklig ändring af mesurer och rådgifvare, förena Brittaniska folkets stora familj, som länge varit söndrad, skymfad och förtryckt, och som skulle önska att bibehålla E. M. på thronen, tryggad af dess rattvisa tillgifvenhet och förherrligad af industriens outtömliga källor. Vi bönfalle underd., att E. M. täcktes från sin åsyn och sina rådslag förvisa dessa Ministrar, hvilkas förderfliga åtgärder så länge satt thronen i fara, förstört constitutionen och skadat folkets trefnad." — Konungen gaf följande svar: "Det är med största smärta jag hört de tänkesätt, som innehållas i den address och petition, hvilken blifvit till mig öfverlemnad af Staden Londons Lord-Mayor, Aldermen och Äldste (Common Council). Hvilka ock bevekelse-grunderne må vara hos dem, som tillvägabragt den, syftar den tydligen att uptända passionerna och förvilla omdömet hos den lättrognaste och minst upplysta delen af mina undersåter, och det för att öka alla de svårigheter, mot hvilka vi hafva att kämpa."

Timmerhandlarne i Canada hafva beslutit att skicka deputerade till London, för att förebygga de för deras näring förderfliga steg, hvilka man föreslagit.

Spanien. (Underrättelserna gå till d. 30 Nov.) Konungen har, oaktadt sin svaga hälsa, arbetat med sina Ministrar och gjort följande utnämningar: till Gen. Inspectör för Milicen D. Pedro de la Barcena (f. d. Gen. Cap. i Galicien); till Gen. Capit. i Galicien D. Th. Moreno (f. d. Gen. Capit. i Gamla Castilien); till Gen. Capit. i G. Castilien D. Carlos Espinosa; till Gen. Capit. i Arragonien D. Raph. Riego (hvars försoning med Ministerna således var säker,), till Gen. Cap. i Estremadura D. Man. Velasco; till Gen. Capit. på Baleariska öarna D. Ant. Zea; till Gouverneur i Malaga D. Mig. Lopez Banos; till Gouv. i St. Lucar de Barrameda D. Fel. de Arco Aguero; till Minister i Lissabon D. Ant. Alcala Galiano (ifrig talare i Fontana de Oro, Riegos försvarare); till Xefe Politico i Madrid Marq. Cerralbo, o. s. v. Nästan alla revolutions hjältarne äro således använde i de vigtigaste embeten, och allt bebådar constitutionella systemets befästande.

På flera ställen i riket hafva varit oroligheter. D. 27 Nov. arresterades flera personer i Madrid för uproriska rop på gatorna. Genom Leon har tågat en trupp till häst och ropat: "lefve Konungen! bort med constitutionen!" Bland de i Madrid häktade äro en Konungens Kammarherre och Hrr. Mariano Martinez och Joaq. Lozano, som utgifvit stora summor, i synnerhet till slagtare, för att tillvägabringa en contra-revolution. Lugnet var dock återställdt och loyala addresser till Konungen inkomno från alla landsändar. Det var endast mot Zigenare och stråtröfvare, som milicen ännu hade att fäkta.

Erkebiskopens i Valencia icke blott lön, utan äfven privata egendom är indragen och han sjelf d. 23 Nov. afrest till Rom. — Capuciner-Generalen, som skrifvit mot constitutionen, har förlorat processen i sista instance inför Censurjuntan, och hans skrift skall offentligen sönderrifvas.

De sista uppträdena i Madrid, hvilka så tydeligt ådagalade folkets ömtålighet om constitutionen och uppmärksamhet äfven på det minsta tecken till dess kränkande, lära dock icke hafva varit så mycket grundade på någon föresats hos Konungen att göra intrång på constitutionens område, utan fast mer på ett missförstånd eller förhastande hos Vigodet. Då denne var nämnd till Statsråd och under det Jabat, den ende hos Konungen då befintliga Minister, höll på att utfärda fullmagten i laglig form, skref H. M en billet till Vigodet (med hvilken H. M. brukade brefväxla) och underrättade honom om hans utnämning. Vigodet, antingen af otidig ifver eller, som några berätta, af misstanka, att någon efterapat Konungens hand, bar billeten till de öfriga, i Madrid varande, Ministrarna, hvilka kanske icke bordt taga saken så häftigt, utan afvakta formaliteten. Så berättas hela händelsen åtminstone af många, som icke förstå, hvarföre Konungens lugnande bref till beständiga utskottet icke genast blef tryckt; det hade utan tvifvel genast frambragt samma lyckliga verkan, som sedermera. — Gen. Carvajal,

underrättad om sin utnämning till Gen. Capitaine, påyrkade häftigt att blifva satt i besittning af sitt embete och arkiverna. Folket, som fått en vink om allt detta, samlades, trupparne grepo till vapen, Utskottet sammanträdde och till nationalmilicen och gardet afgick befallning att icke lyda någon, som komme från Escurial, utan blott Utskotts-Presidenten. Klubbar, Frimurare o. s. v. samlades äfven. På Utskottets första förfrågan svarade Konungen den 16, att billetten var skrifven utan bi-afsigt, att Carvajals utnämning var utfärdad genom Krigs-Ministèren, att H. M:s hälsa ännu hindrade återkomsten" o. s. v. Detta tillfredsställde så litet, att 12000 beväpnade, som icke voro soldater, genomströko gatorna och lagade sig till att gå till Escurial, i synnerhet sedan bekant blef, att Franska Ministern sedan tre dagar var där. Utskotts-Presidenten, Quiroga, Galiano m. fl. afrådde folket från ett dylikt företag; och det hade god verkan. Det öfriga är redan bekant. — Folkets ifver var märkvärdig; utom Cataloniens, tillbjöd sig äfven Bilbao's milice att gå till Madrid, i fall det skulle behöfvas. I Oviedo samlade sig folket, bildade sig till milice och valde Riego till anförare. Österreichische Beobachter berättar naturligtvis hela förloppet annorlunda.

Öfver Frankrike berättas, att flere Xefes politicos till regeringen insändt exemplar af proclamationer, som till tusendetal spridas på landet och hafva till öfverskrift: "Kongl. anti-constitutionella arméen." I Valencia gäser ännu, och säkert till dess Elio blifvit lagförd.

Från Cuba berättas, att om ön blifver anmodad att månadtligen förstträcka 100,000 piaster åt Morillo, skola invånarne finnas föga benägne att utbetala denna samma, om man skall döma efter den anda, hvarmed den nya Spanska constitutionen der blifvit emottagen. Många påstå önska Södra Amerikas oberoende, och äfven de, som hylla Konungens sak, äro föga fallna för penninge-offer. — I sista dagarna af November skall ett från Laguaira kommande skepp hafva till Santander medfört underrättelse om en fullkomlig seger, Morillo vunnit öfver Bolivar, som blifvit tvungen att begära underhandling.

Portugal. Engelska Ministeriella tidningar innehålla följande bref från Lissabon af d. 3 dennes: "I England tyckes man icke veta, att vi äro här fullkomligt styrda och bevakade af en 14,000 man stark garnison. Det är sant, vi hafva styresmän, som enligt vanliga routinen sanctionera ärenderna i hufvudstaden (ty jag kan icke säga landet); men då frågan är om något mera omfattande steg (om man måste gripa till någon våldsam eller arbiträr åtgärd, för att gynna frihetens sak), då hålles en militärisk conseil, sammansatt af alla corpsernas befälhafvare. De discutera sins imellan förslaget, och om det gillas, lemna de genast handräckning till verkställigheten, nemligen en squadron dragoner eller ett compagni fotfolk. En sådan domstol är det, som beslutit f. d. Vice Presidenten Silveiras afsättnig och förvisning. Beskaffenheten af hans brott har ännu icke blifvit allmänheten meddlad. Freire, Presidenten, har redan upptäckt, att pånyttfödelsens gång är så helt annorlunda i utförandet, att han yttrar en bitter ånger att hafva inblandat sig i revolutionen. Han har dragit sig ifrån allmänna ärenderna, öfverlemnade åt dem, som hafva mindre förutseende och mer äregirighet än han, det fåfänga bemödandet att styra den mägtiga machine, som okunnigheten satt i rörelse och som innan kort skall krossa dem, hvilka af oförnuft blandat sig i dess complicerde drifffjädrar."

Till Pernambuco i Brasilien hade första underrättelsen om Portugisiska revolutionen ankommit d. 22 October, genom en Engelsk paket, som lemnat Falmouth d. 10 Sept., just som revolutionen i Porto där blef känd. Auctoriteterne i Pernambuco tvungo genast alla skeppare, som ämnade sig till Lissabon, att förbinda sig att icke anlöpa denna stad, om revolution äfven utbrustit där.

Tyska tidningar innehålla från Portugal hufvudsakligen följande. Regeringen har till Lord Castlereagh inberättat, hvad som förefallit vid Lord Beresfords ankomst på Tejo. Lord Castlereagh har, genom Engelska Ministern i Lissabon, svarat, att Engelska regeringen icke kan yttra sig öfver hvad som händt med Lord Beresford, och att det tillhörde endast Hans Allratrognaste Maj:t att däröfver fordra räkenskap. — Utrikes portefeuillen, som Silveira hade, är öfverlemnad åt Qreive Sampayo, i hvars ställe åter Gen. Cabreira är utnämnd till President i Cortes's förberednings-junta, med åliggande att ytterst påskynda dess arbeten. — Teixeira ville d. 18 Nov. afsäga sig öfverbefälet öfver arméen; men Juntan mottog icke hans ansökning därom, utan updrog honom i stället d. 20 presidium i en militär-commission, som skall afgifva förslag om arméens organisation, tjänstgöring och aflöning.

Neapel. (Underrättelserna gå till d. 26 Nov.) Man vet nu med säkerhet, att de utspridda ryktena om stora sjö-rustningar i Trieste äro falska.

Ministèren har lofvat att inom kort kungöra Rikets förhållanden till främmande magter. Detta väntas med otålighet, emedan, under ovissheten, utspridas de otimligaste rykten. Så hade man utspridt, att Furst Lichtenstein kommit till Neapel med Troppauska congressens ultimatum. Detta har regeringen vederlagt. — I en skrifvelse till parlamentet af d. 18 Nov. förklarar Riksföreståndaren, att han, i händelse af ett fiendtligt anfall, ämnar sjelf anföra arméen, hvars utseende, säger han vidare, sedan kort tid betydligen förbättrat sig. Den är talrik och väl utrustad; att hon skall blifva äfven väl disciplinerad, var då hans högsta omsorg. Gaeta är nu i fullkomligt förevarsstånd.

Den till Neapolitansk Embassadeur i England utnämnda Furst Cimitile har afrest till London.

Efter Riolis förslag d. 11 i parlamentet, angående klostren, föreslog Macchiaroli, att 1:o alla gods och inkomster, tillhörande Biskops- och Erkebiskops-embeten, måtte indragas till staten, hvaremot Biskopar och Erkebiskopar skulle få bestämd måttlig lön; 2:o alla munk-ordnar skulle uphäfvas och deras gods indragas till staten; 3:o sista concordatet uphäfvas. — Öfverste Pepe talte emot de stora kostnaderna till theatren; Mazziotti mot pensioner. — D. 20 angrep Castagna häftigt Ministrarne ("hvilka, såsom Judarnas målustod, allt jemnt ställde sig mellan Konung och folk") för ett circulär till Intendenterna, och fordrade, att Ministrarne därföre borde anklagas. — Bland dem, hvilka blifvit Konungen föreslagna, såsom Candidater till Stats-Råd, äro Gugl. Pepe, Raf. Pepe m. fl.

Ryssland. H. M. Kejsaren har från Troppau d. 2 Nov., i afseende på händelsen med Semenowska gardet, utfärdat General-ordres till arméen, hvaruti regimentets uppförande på det högsta ogillas och tillika förordnas, att alla underofficerare och soldater därvid fördelas på arméens särskilda regimenter, "på det de ångerfulla måste eftersträfva att framdeles försona sin förbrytelse genom ifver i tjensten." De brottsligaste äro öfverlemnade åt Krigsrätter, för att straffas efter lagens hela stränghet. Officerarne, som visserligen icke deltogo i olydnaden, utan tvärtom försökte, fast förgäfves, att återställa lugnet, bevisade dock därigenom, att de icke förstått sättet att behandla soldaterna och skaffa sig lydnad af dem. De placeras därföre på linie-regementerna, dock med bibehållande af sin tour och de gardes-officerare tillkommande rättigheter. Öfverste Schwartz ställes för Krigsrätt, emedan han icke förstått att genom sitt uppförande skaffa sig lydnad af regimentet. För att åter complettera Semenowska gardet, utses grenadier-compagnier.

Öfra Italien. I Rom hade utbredt sig ett rykte, som sedermera befunnits ogrundadt, nemligen att garnisonerne i Alessandria och Turin gjort upror, att soldaterne i början ej velat men att de ändtligen blifvit förmådda af sina officerare.

Turkiet. Alis fullkomliga kufvande tyckes vilja draga ut på tiden. Sultan skall egenhändigt hafva skrifvit till Storviziren och förebrått honom detta. Alis styrka är 900 man och 200 kanoner. Han gör ofta lyckliga utfall. Belägrings-corpsen är 20,000 man.

Tyskland. En Preussisk Stabs-officer af första rangen tros gå, såsom General-commissarius till Österrikiska arméen i Italien och medtaga ett tillräckligt antal stabs- och Subaltern-Officerare.

Asien. Kejsaren i China har aflidit.

Red. har, såsom de redan införda annoncer utvisa, funnit sig böra taga årsprenumeration och bibehåller samma pris som förut, nemligen 6 R:d b:co för hela årgången eller 104 numnor. Den enligt Kongl. Maj:ts, i Inrikes tidningen redan kungjorda, nådiga beslut, på denna tidning sig belöpande postporto vore omöjligt att på förhand beräkna; men Red. anser sig, efter öfverslag, kunna komma ut med 32 sk. b:co för hvar prenumerant; hvarföre således tidningens pris för prenumeranter i landsorterna blifver:

Prenumerations-afgift	6 R:d	
Postporto - - -		32 sk.
Afgift till Postförvaltare här i Stockholm -	1 —	
D:o i landsorten -	1 —	
Summa	8:	32.

Tryckt hos Elmén och Granberg.

